זכור...

יזכר...

פרשיות חייהם ומותם
של הנופלים במערכות צה"ל

Digitized by Project Zikaron
Touro University-NY Libraries
www.zikaron.tourolib.org
2024

מיום פרוץ מלחמת יום הכיפורים
י' בתשרי תשל"ד – 6.10.1973
ועד יום חתימת הסכם הפרדת הכוחות בחזית סוריה
ב' באייר תשל"ד – 24.4.1974

YIZKOR

IN MEMORIAM

BIOGRAPHIES AND PHOTOGRAPHS OF THE FALLEN IN THE RANKS OF THE ISRAEL DEFENCE FORCES BEGINNING WITH THE BREAK-OUT OF THE YOM-KIPPUR WAR (6.10.1973) UNTIL THE DAY OF SIGNATURE OF THE DISENGAGEMENT AGREEMENT ON THE SYRIAN FRONT (24.4.1974)

Published by

THE STATE OF ISRAEL

MINISTRY OF DEFENCE

Digitized by Project Zikaron
Touro University-NY Libraries
www.zikaron.tourolib.org
2024

©
כל הזכויות שמורות
All Rights Reserved
חשמ"א-1981

מספר קטלוגי 819 015 561
סודר והודפס במפעלי דפוס פלאי בע"מ
PRINTED IN ISRAEL

יזכֹּר...

יזכֹּר

עם ישראל את בניו ובנותיו
חיילי צבא ההגנה לישראל
הנאמנים והאמיצים אשר חרפו נפשם
במלחמות ישראל:

יזכֹּר ישראל ויתברך בזרעו ויאבל על זיו
העלומים וחמדת הגבורה וקדושת
הרצון ומסירות הנפש אשר נספו
במערכות הכבדות:

יהיו גבורי הדרור והנצחון חתומים
בלב ישראל לדור דור.

העורך

יאיר בורלא

המערכת

רמה פלינט־גור חנה פינטו

כותבי הביוגרפיות

אהרוני מרדכי, אור משה, אלוני אורי, ארקין דן, בורלא עדי, בן־עמי תרצה, גלוסקה מרדכי, לובין אורלי, לרייה יוסי, מרגלית אופירה, סדומי אילנה, פיינברג ענת, פינס רוני, פרי סמדר, קיסרי גיל, שילה יוסף, שניאורסון עזה

הביאו לבית־הדפוס

משה ונעם אור

משרד הביטחון – אגף השיקום
המחלקה להנצחת החייל

בשער הספר

פרשות חייהם ונפילתם של חיילי צה"ל, שנספו במלחמות ישראל עד פרוץ מלחמת יום הכיפורים, נכללו בארבעה ספרי "יזכור", שראו אור עד הנה. בספר זה, החמישי במניין, מובאות הביוגרפיות של חללי צה"ל, שנפלו בקרבות מיום י' בתשרי תשל"ד (6 באוקטובר 1973) ועד שלהי יום ב' באייר תשל"ד (24 באפריל 1974), בהיחלצם להגן על עצם קיומה של מדינת ישראל ועל שלום העם היושב בה.

החומר ששימש לחיבור הביוגרפיות בספר זה נאסף מתוך מקורות שונים, שעיקרם: דברי בני משפחות הנופלים וידידיהם, דברי מפקדים וחברים לנשק ומסמכים שונים של מוסדות הצבא. רוב הביוגרפיות נערכו וסוגננו כדי לשוות להן צורה ומבנה אחידים מתוך נאמנות לרעיון, שכל הנופלים בנים אהובים של האומה הם, שווים לפניה ויקרים לה במידה אחת. עם זאת יש מספר ביוגרפיות, שנכתבו בידי בני משפחה ולא עברו עריכה, סגנון והאחדה לפי שכך דרשו כותביהן — ולגבי אלה נקט הכלל "רצונו של אדם כבודו".

גם לגבי כמות החומר ומידת הפירוט בביוגרפיות נהגנו לפי אמת־מידה זו, שהכל שווים לפני העם. לכן אם יש ביוגרפיות קצרות מהאחרות הרי הדבר נובע ממיעוט חומר המקורות שהובא לפנינו, שכן כמות המידע על הנופל קבעה את אריכותה של הביוגרפיה שלו.

בכל ההקדמות לספרי "יזכור", שיצאו עד הנה, נאמרו דברי תפילה ותקווה, שלא יהיו עוד צורך וסיבה להוציא לאור ספרים אשר כאלה. תפילה זו מלווה גם הוצאתו של ספר זה ועמה הכרה, כי הנופלים, כולם בנים הם לעם שוחר שלום, השואף לבנות בשלווה ובאחווה את מולדתו העתיקה; וכל עוד לא יניחוהו לעשות מלאכתו בשלום יישא איש ישראל חרב וישיב מלחמה שערה למען גונן על מעונו ועל היקרים לו.

יאיר בורלא

העורך

מפתח
השמות

א

אבבי, יעקב 1
אבו, יוסף 2
אבו, יצחק 2
אבו, רחמים 3
אבו־חצירא, יעקב 4
אבוחצירה, מיכאל 5
אבוטבול, אברהם 6
אבוטבול, זבולון 7
אבוטבול, חיים־ויקטור
(ר׳ אביטל, חיים־ויקטור) 19
אבוטבול, יוסף 7
אבוטבול, יעקב 9
אבוטבול, משה 9
אבוקסיס, משה 10
אבזאק, סוהייל 11
אביב (הרוש), יהושע 12
אביגדור, מרדכי 13
אבידב, גדעון 14
אבידן, מאיר 15
אבידר, יובל 16
אבידר (מרדר), ראובן 16
אביטל (אבוטבול), חיים־ויקטור 19
אביטל, שי 20
אביטל, שלום 22
אבינה, אילן (ר׳ ירדן, אילן) 1378
אבירי, חיים 23
אבירם (אברמוביץ), אלי 24
אבישאול, שמואל 25
אבישי, רפאל־צבי 26
אבישר, אורי 27
אבישר, משה 28
אבנור, אמיר 29
אבני (שטיין), אילן 31
אבני, דוד 32
אבני (יזדי), משה 33
אבנעים, חיים 33
אבנעים, משה 34
אבנרי, יוסף 35
אבס, שאול 36
אברבנאל, חיים 37
אברהם (מוזס), אברהם 38
אברהם, בנימין 39
אברהם, גיאורגה 40
אברהם, הקטור 41
אברהם, חנניה 42
אברהם, יואב 43
אברהם, מאיר 44
אברהם, נחמיה 45
אברהם, שמואל (ר׳ מזרחי, שמואל) 1724
אברהמוב, אדוארד 46
אברהמי, אהוד 46
אברהמי, בניהו 47
אברהמי, דוד 49
אברהמי, יוסף 50
אברהמי (תאי), רחמים 51
אברמוביץ, אלי (ר׳ אבירם, אלי) 24
אברמוביץ, יוליאן 52
אברשימי, יואב 53
אגבס, עובדיה 54
אגוזי, משה 55
אגייב, יגאל 56
אגמון, אורי 57
אגמון, יעקב 58
אגמי, נעם 59
אגסי, אליהו 60
אגר (מרכוס), יהונתן 61
אגרסט, יעקב 62
אדדי, משה 63
אדוד, ישראל 64
אדלסון, דניאל 65
אדלר, ישראל־אריה 66
אדלר, כרמי 67
אדר, יאיר־נתן 68
אדרי, אברהם 68
אדרי, דוד 69
אהלי, עודד 70
אהרון (סנקר), אהרון 72
אהרון, איתן־סמיר 73
אהרון, אליהו 74
אהרון, דוד 75
אהרון, חנוך 76
אהרון, יהודה 77

אהרון, יהושע 78
אהרון, משה 79
אהרן, שאול (ר' לוי, שאול) 1596
אהרונוב, אליהו 80
אהרונוביץ, משה (ר' אהרוני, משה) 85
אהרוני, אהרן 83
אהרוני, דוד 84
אהרוני, מאיר 85
אהרוני (אהרונוביץ), משה 85
אהרונסון, מרדכי 87
אהרן, ויצמן 87
אהרן, נתנאל 88
אהרנברג, יהושע (ר' אתגר, יהושע) 313
אוארבך, אדם 90
אובידה, יוסף 90
אובנאן (רוזנהק), ולריו 91
אוברוצקי, ערן 92
אוברלנדר, דן 93
אוגולניק, מיכאל (ר' גולן, מיכאל) 675
אודם, מנחם 94
אוזדוק, אברהם 95
אוזנה, ברטו 96
אוחיון, אלברט־אברהם 97
אוחיון, חיים 98
אוחיון, מיכאל 99
אוחיון, ניסים 100
אוחיון, ראובן 100
אוחנה, יוסף 101
אוחנה, מרדכי 102
אוחנה, נתן 103
אוחנונה, יעקב, (ר' חן, יעקב) 1193
אוירבוך, בן־ירוחם
(ר' אורון, בן־ירוחם) 118
אולחה, מאיר 103
אוליאל, אלישע 104
אולנסקי, שלמה 105
אולשן, יורם 106
אונגער, רפאל 107
אוסובסקי, איתן־אלכסנדר 108
אוסטרוביץ, אבי 109
אוסי, ישראל 110
אוסלנדר, דן 111
אופיר (הופמן), יונתן 112
אופיר, יורם 113
אופנגנדן, יוסף 114
אופנהיימר, ניצן (ר' נוי, ניצן) 1867
אוקו, אסף 115
אוקרוגלינסקי, מאיר (ר' בן־ארי, מאיר) 411
אור (אלוז), דוד 116
אור, יוסף 117
אורבוך, זאב (ר' אורפז, זאב) 127
אורון (אוירבוך), בן־ירוחם 118
אורי, אילן 119
אורי, מיכה 120
אורלובסקי, ראובן 121
אורליך, יוסף 123
אורליק, דניאל 124
אורלן, הרב שמואל 125
אורן, ד"ר אורי 125
אורן (אורנשטיין), איתמר 126
אורנן, יהונתן (ר' רוזנמן, יהונתן) 2532
אורנשטיין, איתמר (ר' אורן, איתמר) 126
אורפז (אורבוך), זאב 127
אושינסקי, יחזקאל 128
אושר, ברל 130
אושרי (גליק), דניאל 131
אזגורי, שמואל 132
אזולאי, אברהם 133
בן חסיבה (שמחה) ומסעוד
אזולאי, אברהם בן שושנה ועמרם 133
אזולאי, אליהו 134
אזולאי, גבריאל 135
אזולאי, וידאל 136
אזולאי, יעקב 137
אזולאי, יצחק 138
אזכיראלי, אמיר 139
אזנקוט, רפאל 140
אזרן, מוריס 141
אחרק, ציון 142
אטדגי, פרוספר 143
אטיאס, יהושע 143
אטיאס, שלמה 144
אטינגר, דורי 145
איבגי, גבריאל 146
איבי, יהודה 147
איבלר, שרגא־ראובן 148
איגלברג, ישראל־אליעזר 149
אידזיקובסקי, חיים 150
איואן, שמואל 151
איזיקוביץ, צבי 151
איזמן, יצחק 153
איזנגרט, צבי 154
איזק, אברהם 155
איזק, משה־יורם 156
איטח, יצחק 157
איטח, שמואל 158

אייבר, ישראל (ר' בן־ארי, ישראל) 410
איידנברג, יחיאל 160
אייזנמן, יצחק (ר' גליק, יצחק) 725
איילי, עפר 161
איל, מנחם 162
אילוז, יעקב 163
אילוז, נסים 164
אילון (פסטרנק), חיים 165
אילון (אלינגר), יורם 167
אילון, צבי 168
אילישׁ, יוסף 169
אילן (פיגנבאום), אביהו 170
אילני, אמציה 171
אילני, שלמה 172
אילת, אלון 173
אינגל, עמנואל 174
אינדיג, דב 175
אינדיג, דוד 176
אינדיג, יהודה 177
איפרגן, ראובן־שמעון 178
איש־שלום, דורון 179
איתן, חנן 180
אלאור, מיכאל 182
אלבז, אברהם 183
אלבז, אפרים 183
אלבז, שמואל 184
אלביליה, גבריאל 185
אלבלה, יעקב 186
אלגאלי, שלום 187
אלגור (אלגזר), מתתיהו 188
אלגזר, מתתיהו (ר' אלגור, מתתיהו) 188
אלג'ם, אורי (ר' ארבל, אורי) 284
אלג'ער, חסין חליל 189
אלגרבלי, מאיר 189
אלדן (אנדלמן), דניאל 190
אלה, שלמה 191
אלהרר, מישל 192
אלוז, דוד (ר' אור, דוד) 116
אלול, מרדכי 193
אלון (בומגרטן), דן 194
אלון, דניאל 195
אלון (אלטשון), חיים 196
אלוני (מורוצ'ניק), אריה 197
אלוס, משה 197
אל־חנני, אהוד 199
אלחרר, דוד 200
אלטבאום, זאב 201
אלטובסקי, אילן 202
אלטיט, דוד 203
אלטמן, אדם 204
אלטשון, חיים (ר' אלון, חיים) 196
אליאב (אלקסלסי), יוסף 205
אליאב, רן־חיים 206
אליאס, רבי 207
אליאס, שאול 208
אליאסי, רפאל (ר' אליאסף, רפאל) 209
אליאסף (אליאסי), רפאל 209
אליהו, אורי 210
אליהו, נעים 211
אליהו, ראובן 211
אלימלך, אליהו 212
אלימלך (אלמלח), מאיר 213
אלימן, אליהו 215
אלינגר, יורם (ר' אילון, יורם) 167
אליעז, ראובן 216
אליעזר, סיילס־תמיר 217
אלישע, צבי 218
אלכסנדרוביץ, אבינועם 219
אללוף, עוזי 220
אלמאסי, ציון 221
אלמלח, מאיר (ר' אלימלך, מאיר) 213
אלמליח, אליהו (ר' תרדיון, אליהו) 2283
אלמלם, הרצל 222
אלסברג (אלסור), שמעון 222
אלסור, שמעון (ר' אלסברג, שמעון) 222
אלפרט, מאיר 224
אלפרן, עדי 225
אלקושי, אהוד 226
אלקיים, עמרם 227
אלקסלסי, יוסף (ר' אליאב, יוסף) 205
אלקסלסי, מיכאל 228
אלראי, צבי־יהונתן 228
אלתגר, מירון 230
אמדור, שלום־רוני 233
אמין, יהושע בן סולטנה ואמין 234
אמין, יהושע בן סמבל ואברהם הלוי 234
אמינוף, מאיר 235
אמיצי, זבולון 236
אמיר, עודד 238
אמסטר, אליהו 239
אמסטר, יגאל 240
אמסילי, שלמה 241
אנג'ל, יואל 242
אנגל, מנחם־דוד (עמנואל) 243
אנג'לו, יעקב 244
אנגלקוביץ, ברוך 245

אנגלשטיין, יוסף 246
אנדלמן, דניאל (ר' אלדן, דניאל) 190
אנטר, אברהם 247
אנטר, עובד 247
אסא, יעקב 248
אסולין, אברהם 250
אסולין, אליהו 250
אסולין, אשר 251
אסולין, יעקב 252
אסור, יעקב (ר' עשור, יעקב) 2108
אסטרחן, שמואל 252
אסטרייכר, משה 253
אסרף, אליהו 254
אסרף, דניאל 255
אסרף, שמעון 256
אפלבוים, משה 256
אפנג'ר, אברהם 257
אפריאט, מרדכי 258
אפריאט, שמואל 259
אפרים, שאול 260
אפריק, שאול 260
אפרת, איתן 261
אפרת, חיים 262
אפרתי, אבנר־יהודה 263
אפרתי (קאקון), משה 265
אפרתי, משה־אפרים 266
אפרתי, ניר 268
אפשטיין, יהודה־זינדל 269
אפשטיין, יוסף 270
אפשטיין, יעקב 271
אציל, דורון 272
אצלן, אהרון 273
אקב, שמעון 274
אקבל, נסים 275
אקהויז, צבי (הרש) 276
אקו, שאול 277
אקיאן, דוד 278
אקסלרד, אברהם (ר' ארד, אברהם) 290
אקסלרד, אלפרד 278
אקסלרוד, עמי־יעל 279
אקריש, מאיר 281
אקרמן, יהודה 282
ארבייטסמן, יחיאל (ר' ארבל, יחיאל) 286
ארבל (אלג'ם), אורי 284
ארבל, ארז 286
ארבל (ארבייטסמן), יחיאל 286
ארגוב, רן 287
ארגמן, עזריהו 289
ארד (אקסלרד), אברהם 290
ארד, אמוץ 292
ארד, בועז 293
ארד (בוקסר), יגאל 294
ארואטי, יצחק 295
ארוילי, כרמל 296
ארז, דוד 297
ארז, יובל (ר' מושינסקי, יובל) 1712
ארזי (חרזי), יחיא־זכריה 298
אריאב, שי 299
אריאל, אמנון 299
אריה, יאיר 300
אריה, יהודה 301
ארצי, אריה 302
ארץ־קדושה, ראובן 303
אש, שמעון 304
אשבל, קלמן־יעקב 305
אשכנזי, אברהם 307
אשכנזי, חיים 308
אשכנזי, ירון 309
אשכנזי, לילך 310
אשכנזי, משה 311
אשתר, שמעון 312
אתגר (אהרנברג), יהושע 313
אתיאל (אתקין), דוד 314
אתקין, דוד (ר' אתיאל, דוד) 314

ב

באבא, חיים (ר' טלמור, חיים) 1261
באנבאנסטה, ברוך (ר' טנא, ברוך) 1266
בארגיג, ג'ורג'־הרצל 315
בבגוני, שולה 315
בבג'ני, מנחם 316
בגרד, יחזקאל 317
בדק, יורם (ר' סלע, יורם) 2001
בדר, אפרים 318
בדרה, יצחק 319
בדש, אריה 320
בהיר, צבי 321
בהרב, גרשון 322
בואניש, שמואל 323
בוארון (בר־און), חיים 324
בובליל, רפאל 325
בוגלר, דוד 326
בוזגלו, אברהם 327
בוזגלו, אשר (מסעוד) 328

בוזגלו, מימון (ר׳ ברק, מימון) 594
בוחבוט, אליהו 329
בוחבוט, יצחק (ר׳ רונן, יצחק) 2570
בוחניק, שמעון 330
בוט, אברהם־אליעזר 331
בוטבול, יעקב 332
בוטרין, זאב 332
בוטנרו, שמואל 333
בויוק ברוקס, דוד 335
בוימפלד, יהונתן 336
בוכוול, עמיחי 337
בומביגר, פאול־פנחס 340
בומגרטן, דן (ר׳ אלון, דן) 194
בונה, גד 341
בונפיל, דוד 342
בונפיל, רפאל 343
בוסקילה, חיים 344
בוקובזה, עמוס 345
בוקי, שלמה 346
בוקסר, יגאל (ר׳ ארד, יגאל) 294
בוקרה, ג׳רר 347
בוקריס, יוסף 347
בוקשפן, ישעיהו 348
בורובסקי, אהוד (בר־סבר, אהוד) 582
בוריה, בצלאל 349
בורנשטיין, צבי (ר׳ בשן, צבי) 608
בורנשטיין, ראובן 350
בורשטיין, אורי 351
בורשטיין, שלום 352
בושרי, עזרא 353
ביאטוס, דן 354
ביאטצקי, יעקב (ר׳ ביצור, יעקב) 377
ביאליסטוק, אהרון 355
ביאנקו, זאב (ר׳ לבנת, זאב) 1546
ביבי, משה 356
בידני, אמנון 357
בידץ, שלמה 358
ביזאוי, אלי 359
ביטון, אברהם 360
ביטון, אלי 361
ביטון, דוד 362
ביטון, יוסף 363
ביטון, יעיש 364
ביטון, יצחק 365
ביטון, משה 366
ביטמן, דוד 367
ביטרמן, משה 369
ביטרן, יצחק 370
בייסקי, חיים 371
בימן, יחיאל 372
בין, נמרוד 373
בינדר, יוסף 374
ביסמוט, ויקטור 375
ביצור (ביאטצקי), יעקב 377
ביצ׳צ׳י, יצחק 378
בירו, דניאל 379
בירנבוים, יעקב 380
בירנבוים, שריאל־מרדכי 381
בירקה, יצחק 382
בית־אריה, אופיר 383
בכבוד, מרד (מרדכי) 384
בכור, שמחה 385
בכר, אליהו 386
בכר, שלמה 387
בלבן, שלמה 388
בלום, אברהם 389
בלומן, יואב 390
בלט, דוד 392
בלט, משה 393
בליטי, שלמה 394
בליימן, דב 395
בלייר, משה 396
בליץ, זאב־יעקב 397
בלנקנהמר, גבריאל 398
בלנרו, חנן 399
בלס, דוד 400
בלסבלג, יואב (ר׳ ברק, יואב) 591
בן־אבו, חיים 400
בן־אהרון, אליהו 401
בנאי, דוד 403
בן־איסטי, שמעון 403
בן־אליהו, אהרון 404
בן־אליעזר, אבנר 405
בן־אליעזר, גדעון 407
בן־ארויו, דרור 408
בנארי, יהודה 409
בן־ארי (אייבר), ישראל 410
בן־ארי (אוקרוגלינסקי), מאיר 411
בן־ארי (ליבזון), ראובן 413
בן־אריה, שמשון 414
בנבנישתי, שמשון־נסים 415
בן־ברק, זהר 416
בן־געש (פיירברגר), משה 417
בן־גרא, אהוד 419
בן־דב (גלבורט), ישעיהו 420
בן־דוד, אשר (יוסף) 421

בן־דוד, עמוס 422
בן־דור, משה־דורון 423
בן־דיין, יצחק 424
בנדלר, יאיר־נפתלי 425
בן־דרור, ד"ר עודד 426
בן־דרור, שמעון 427
בן־הדר, יוסף־מאיר 428
בנו, אליעזר 429
בנו, פנחס (פכרי) 430
בנון, אשר (ר' בן־נון, אשר) 471
בן־זאב, זוהר 432
בן־זכריה, מתתיהו 432
בן־זקן, אלברט 433
בן־זקן, מיכאל 434
בן־חור, צבי 435
בן־חורין, עמית 435
בן־חיים, חיים 436
בן־חיים, יוסף 438
בן־חיים, שמואל 438
בן־חמו, דוד 439
בן־חמו, יעקב 440
בן־חמו, פנינה (ר' בן־עמי, פנינה) 488
בן־חמו, רפאל (ר' חן, רפאל) 1195
בן־טולילה, קרלוס־שלום 441
בן־יאיר, אבנר 442
בניה, דוד 443
בן־יהודה, יואל 444
בן־יוסף, אבנר 445
בן־יוסף (ג'וביאניש), אברהם 446
בן־יוסף, אחיק (אהרון־חיים) 446
בן־יוסף (שטוסל), יצחק 448
בניטה, יוסף־דוד 449
בנימין, מאיר 450
בנימין, משה 451
בנימינוביץ, אמנון 452
בנימיני, ארז 453
בנין, אילן 454
בן־יעקב, יהודה 455
בניפלה (בן־נפלא), רפאל 456
בן־יצחק, מרדכי 457
בן־יקר, משה 458
בנישו, משה (ר' בן־ישי, משה) 461
בנישטי (כליפה), אדמונד 459
בן־ישי, ישעיהו 460
בן־ישי (בנישו), משה 461
בן־ישי, עמנואל 462
בן־לולו, ניסים 463
בן־מויאל, יעקב 464
בן־מיור, נסים 465
בן־מנחם, אנדרי 466
בן־משה, אברהם־אלברט 466
בן־משה, אמיר 468
בן־משה, דוד (ר' שרון, דוד) 2840
בנון, מיכאל 469
בן־נון (בנון), אשר 471
בן־נון, משה 470
בן־נחום, יעקב 472
בן־נעים, פנחס 474
בן־נפלא, רפאל (ר' בניפלה, רפאל) 456
בן־נריה, עפר 475
בן־נתן, אהוד 476
בן־נתן, אמנון 477
בן־נתן, גדי 478
בן־סימון, אליהו 479
בן־סירה (לוטקר), צבי 480
בן־עבו, אילן 481
בן־עזיז, אברהם 482
בן־עזרא, חיים 483
בן־עזרא, יוסף 484
בנעטייה, אברהם (ר' בראל, אברהם) 519
בן־עטר, אליהו 485
בן־עטר, עמיר 486
בן־עמי, אברהם 487
בן־עמי (בן־חמו), פנינה 488
בן־עמי, שמואל 489
בן־צבי, אבישי 490
בן־ציון (חוגי), אמנון 492
בן־קידר, חיים 493
בן־שבת, יוסף בן אסתר ונסים 493
בן־שבת, יוסף בן חסיבה ויחיא 494
בן־שהם, יצחק 495
בן־שושן, יצחק 496
בן־שושן, ציון 497
בן־שושן, רחמים 498
בן־שטרית, אליהו 498
בן־שימול, מרדכי 499
בן־שישו, עמרם (ארמנד) 500
בן־שלום, יהושע 501
בן־שלוש, ציון 502
בס, יוסף 503
בסון, אליהו 504
בסטקר, סימון (ר' מוזס, סימון) 1686
בסטר (בר), ישראל 506
בסיראטמנד, קרמאט 507
בסלי, אריה 507
בסמן, מרדכי 508

בעהם, יצחק (ר' ברעם, יצחק) 588
בק, שמואל 509
בקאל, שאול 510
בקמן, יוסף 511
בקנרוט, יצחק 513
בר, ישראל (ר' בסטר, ישראל) 506
בר, משה 514
בר־און, דרור 515
בר־און, חיים (ר' בוארון, חיים) 324
בר־און, חיים־עקיבא 516
בראון, מרדכי 517
בראונשטיין, שמואל 518
בראופמן, אריה 518
בראל (בנעטייה), אברהם 519
בראל, מאיר־יעקב 520
בראשי, יגאל 521
בראשי, יצחק 522
ברבי, הרצל 523
ברבש, אביגדור (ויקטור) 524
ברג, יעקב (קובי) 525
בר־גיורא, חיים 526
בר־גיל, יורם 527
ברגמן, ג'רלד 528
ברגסון, אביחי 530
ברגר, אליאס 531
ברגר, מאיר 531
ברגר, עמוס 533
ברגשטיין, בנימין 534
ברדה, יוסף 535
ברהום, אפרים 537
ברודנר, שלמה 538
ברוור, רפאל 539
ברוידא, צבי 540
ברוך, אלברט 541
ברוך, יוסף 542
ברוך, מנשה 543
ברום, יואב 544
ברונזברג, יעקב 545
ברונר, אברהם (ר' ישראלי, אברהם) 1393
ברונר, אילן 546
ברונר, רוברט־זליג 547
ברונשטיין, אברהם־יצחק 547
ברוקס, אלברט 549
ברוקס, בני (ר' ברק, בני) 590
ברוקר, חיים 549
בר־זיו, לוי 551
ברזילי, גלעד 552
ברזילי, דניאל 553
ברזילי, יובל 554
ברזילי, ישראל 556
ברזילי, מקס 557
ברזלי, אריאל 558
ברטוב, וניה־יצחק 560
ברטפלד, אמנון 561
ברי, מאיר 562
בריברם, יוסי 563
בר־יוסף (עזיז) מנשה 564
ברייטנר, שמחה־יצחק 565
בריילובסקי, שלמה 566
ברין, ארנון 567
ברינברג, אשר־ישראל 568
בריק, יונה 569
בריקמן, אלברטו־דניאל 570
בר־לב, רפאל 571
ברליה, יואל 572
ברלינר, יוסף 573
ברמי, ברנרד 574
ברמן, אלישע 575
ברנבאום, דניאל 576
ברנדזל, דב 577
ברנהיים, דני 578
ברנס, שמעון 579
ברנפלד, חיים 579
בר־נר (וילנר), אבישי 580
ברנשטיין, אבי (ר' ברעם, אבי) 586
בר־סברׂ (בורובסקי), אהוד 582
ברסלר, אהרן 583
ברעלי, אחירם 584
ברעם (ברנשטיין), אבי 586
ברעם, גבריאל 587
ברעם (בעהם), יצחק 588
ברץ, אריה 589
ברק (ברוקס), בני 590
ברק (בלסבלג), יואב 591
ברק, יוסף 592
ברק (ברקוביץ), יצחק 593
ברק (בוזגלו), מימון 594
ברק, נחום 595
ברקאי, אורי 596
ברקאי, יואב 597
ברקאי, יעקב 598
ברקוביץ, דניאל 599
ברקוביץ חנן 600
ברקוביץ, יצחק (ר' ברק, יצחק) 593
ברקוביץ, מיכאל (ר' ענבר, מיכאל) 2095
ברקוביץ, פיליפ 601

ברקמן, שמואל 602
ברקובסקי, צבי 603
ברר, ראובן 605
בר־שדה, יצחק (ר' קלרספלד, יצחק) 2435
בר־ששת, יוסף 606
בשארי, אמיר 606
בשארי, עמרם 607
בשן (בורנשטיין), צבי 608
בשן, שמואל 610

ג

גאוי, עמוס 612
גאון, אלון 613
גאון, מרדכי 614
גאון נמרוד 615
גבאי, מיכאל 617
גבאי, מנשה 618
גבאי, מרדכי 619
גבאי, עמרם 620
גבאי, שמואל 622
גבורין, אבנר 623
גביזון, חמוס 624
גבע, אריה 625
גבעון, עודד 627
גבעוני, רמי 628
גבעתי, ירון 629
גברון, פנחס 631
גבריהו, ראובן 632
ג'דידי, בנימין 634
גדליה, רחמים 635
גדרון, אילן 636
גדרון, יוחנן (ר' גולדשטיין, יוחנן) 667
גואטה, אלי 638
גואטה, משה 639
גואטה, רחמים 640
גוברמן, יהונתן 641
גוזלן, חיים 642
גוזמן, ליאונרדו 644
גוטליב, יואל 645
גוטליב, מאיר־ישראל 646
גוטליב, עמיקם 647
גוטמן, משה־יהודה 648
גוטניק, שלום 649
גול, דן 650
גול, יורם 651
גולדברג, יעקב־ראובן 652
גולדברג, רמי 653
גולדברגר, אמנון 654
גולדהור, יאיר 655
גולדהכט, אליהו 656
גולדמן (גולצמן), אהרון 657
גולדמן, אליאב 658
גולדמן, זאב 660
גולדמן, מיכאל 661
גולדמן, מיכה 662
גולדנברג, דוד (ר' מגל, דוד) 1677
גולדנברג, טובי־יום־טוב 663
גולדפינגר, שמואל 664
גולדפרב, אורי 665
גולדפריד, אילן 666
גולדשטיין (גדרון), יוחנן 667
גולדשטיין, שמעון 668
גולדשמיט, אבנר 669
גולן, בן 671
גולן, ברוך־ארי 672
גולן (מוטיעי), דוד 674
גולן (אוגולניק), מיכאל 675
גולצמן, אהרון (ר' גולדמן, אהרון) 657
גולקר, יהונתן 676
גונין, יעקב־שלמה 677
גור (גורסד), גיורא 679
גור, יורם 680
גוראון, דוד 681
גור־אריה, אלכסנדר 682
גור־אריה (חדד), גבריאל 683
גור־אריה, דוד 684
גורדון, אהוד 685
גורדון, אהרון 687
גורדון, חגי 689
גורודצקי, יוליוס 691
גורן (גורנשטיין), אורי 692
גורן, אפרא 692
גורן, ארז 694
גורן (הויברגר), צבי 695
גורן, רמי־אברהם 696
גורנשטיין, אורי (ר' גורן, אורי) 692
גורס, ארנון 697
גורסד, גיורא (ר' גור, גיורא) 679
גורקוביץ, גדעון 698
גזאלה, יוסף 699
ג'זביאניש, אברהם
(ר' בן־יוסף, אברהם) 446
גזית, נמרוד 701
גזית, עמיקם 702

גטו, יוסף 703
גטמן, אברהם 704
גיברץ, לוי־יצחק 706
גילת, דן 707
גיסין, איתן 708
גירון, יעקב 709
גל (גלזר), אהרן 710
גל, איתן 711
גל, בנימין 712
גל, ראובן 714
גל (גרודניביץ), רפאל 715
גלבוע, זלי 716
גלבורט, ישעיהו (ר' בן־דב, ישעיהו) 420
גלדשטיין, דוד 718
גלוקנברג, אריה 719
גלזר, אהרן (ר' גל, אהרן) 710
גלזר, דוד 720
גלזר, מרדכי 722
גליגוס, משה 723
גליק, דניאל (ר' אושרי, דניאל) 131
גליק, יורם 724
גליק (אייזנמן), יצחק 725
גליקמן, מאיר 726
גלנטי, משה 727
גלנץ, ארתור 727
גלס, יורם 729
גלס, שמואל־אליעזר 730
גלעד, יוחי 730
גלעד, מיכה 732
גלעדי, אביהוא 733
גלעדי, גדעון 735
גלעדי, יגאל 737
גלעדי, מרדכי 738
גלקין, ראובן 738
גלר, מרדכי 739
גמזו, דוד 740
ג'מיל, סלם 741
גמפל, אשר 742
גנאור (ואכנאר), נחמיה 743
גנאח, אשר 744
גנדהופר, משה 745
גנדלמן, בוריס 746
גנור, יורם 747
גנץ, אברהם 748
גנץ, נחמן 749
גנשר, דן 750
גסנר, יצחק־רוני 751
גפני, ארתור 752
גרדין, זאב 753
גרובר, חיים 754
גרודניביץ, רפאל (ר' גל, רפאל) 715
גרוניך, ירון 755
גרוס, יוסף 756
גרוס, שמואל־אלימלך 757
גרוסמן, ברוך 758
גרוסמן, יחזקאל 758
גרוף, אילן 759
גרופי, אליהו 761
גרי (גרישנר), אלדו 762
גרידי, אברהם 763
גרידי, מרדכי 764
גרייה, זכריה 765
גרייפמן, אבי 766
גריית, אליהו 767
גרינבאום, שמשון 768
גרינבוים, אמנון (ר' רימון, אמנון) 2601
גרינברג, אברהם 769
גרינברג, חיים בן מרים (מריה) ולייב 770
גרינברג, חיים בן שיינדל וברל 771
גרינברג, נמרוד 772
גרינברג, נתן 773
גרינוולד, אבי (ר' רוניס, אבי) 2566
גרינוולד, דורון 773
גרינויזה, צבי (ר' ירקוני, צבי) 1388
גרינקר, מיכה (ר' גרנית, מיכה) 779
גרינשטיין, מירון (ר' גרנות, מירון) 776
גרינשטיין, עומר 774
גרישנר, אלדו (ר' גרי, אלדו) 762
גרנות (גרינשטיין), מירון 776
גרניצר, מיכאל 777
גרניק, יהושע 778
גרנית (גרינקר), מיכה 779
גרנק, דב־בר־נרד 780
גרסטנפלד, ד"ר דן
(ר' ילון, ד"ר דן) 1324
גרסיאני, יוסף 781
גתרימון, יורם־ירחמיאל 782

ד

דאודי, מרדכי 784
דאנאן, שמואל 785
דאנש, ישראל 786
דבורה, משה 787
דבורצקי, גדעון 788
דבוש, דוד 789

דבוש, ראובן 790
דביקו, מאיר 792
דביר, דב 793
דביר, נועם 795
דביר, עמיקם 797
דבש, יעקב 798
דגן, אברהם 799
דגן, גדעון 800
דגן, ישראל 801
דגני (סולומינסקי), אליהוא 802
דגני, בועז 803
דגני, דן גור־אריה 805
דגני, עוזי 806
דגני (פישלר), שמואל 807
דהאן, עמרם 809
דהאן, ציון 810
דהאן, שלמה בן אסתר ושמעון 811
דהאן, שלמה בן רחל ויצחק 812
דהבו, יובל 813
דהן, אבנר 814
דהן, אלברט 815
דהן, אלי 816
דהן, יעקב (ר' דן, יעקב) 858
דהן , שמעון 817
דהרי, אברהם 818
דואניס, מנשה 820
דואק, חיים 821
דובובסקי, יהודה (ר' רונן, יהודה) 2569
דובנוב, אריה 822
דובריש, נחמיה 823
דוד, אפרים 824
דוד, גרשון 825
דוד, יצחק בן מגידה וג'מיל 827
דוד, יצחק בן שושנה ואברהם 828
דוד, נעים 829
דוד, נפתלי 829
דודוביץ, יצחק־מנשה 830
דוד־זאדה, דוד 832
דודזון, יוליאן 832
דודיאן, פרץ 833
דוידוביץ, נתן 834
דוידזון, יוסף 835
דויטשר, אריה 836
דולר, ליבי 837
דוניגר, אהוד (הווארד) 838
דונר, שמואל 839
דור, חנוך 840
דורון, עמיחי 841
דוריב, צדוק־עובדיה
(ר' מנצור, צדוק־עובדיה) 1806
דורנשטראוך, משה־ישראל 842
דותן (דימנט), דוד 842
דטל, מיכאל 844
דיאמנט, אריה־ליאון
(ר' יהלום, אריה־ליאון) 1293
דיאמנט, חנן (ר' יהלום, חנן) 1294
דיאמנט, יעקב 845
דיטל, אבנר 846
דיטשי, אברהם (ארמונד) 847
דיין, רם 848
דיין, שמואל 850
דיכטר, שמעון 851
דיליאון, ברוך 852
דימינסקי, יעקב 854
דימנט, דוד (ר' דותן, דוד) 842
דל, יצחק 855
דמגי, משה 856
דמרמרי, עזרא 857
דן (דהן), יעקב 858
דן, נחום 859
דנה, חיים 861
דנון, שלמה 862
דניאל, הרצל 863
דניאל, רחמים (פואד) 864
דנינו, משה 865
דנינו, סלומון 866
דנקנר, משה 867
דסברג, ברוך 868
דסה, יוסף (ר' דשא, יוסף) 886
דעוס, ישראל 869
דפנא, אהוד 870
דקל, אדם (ר' וודקה, אדם) 986
דראי, אריה 872
דרביאנסקי, פרץ 873
דרוב, חיים 873
דרויאן, רזיאל 874
דרוקר, מיכה 875
דרור, דב 877
דרורי, גיורא 879
דרורי, חיים 880
דרורי (סוזי), יוסף 881
דרורי, יקותיאל 882
דריקס, שמעון 883
דרעי, חנניה 884
דשא, גלעד 884
דשא (דסה), יוסף 886

ה

האוזמן, אליעזר 888
האוזר, חיים 889
האוזר, ראובן 890
האפרתי, יוסף 891
הברמן, זליג 893
הדני, גדעון־אליהו 894
הדס, דב 895
הדר (הופמן), אמיר 896
הדר, יואב 899
הדר (פומרנץ), ניצן 900
הדרי, אורן־יעקב 901
הויברגר, צבי (ר' גורן, צבי) 695
הוכברג, משה (ר' הראל, משה) 949
הוכמן, יצחק 903
הולדנגרבר, יוסף
(ר' נאור, יוסף) 1849
הולנדר, מנחם 904
הולץ, ישעיהו 906
הופמן, אמיר (ר' הדר, אמיר) 896
הופמן, יונתן (ר' אופיר, יונתן) 112
הופנר, אמיר 907
הורביץ, משה 909
הורוביץ, בנימין 910
הורוביץ, יחיאל 911
הורוביץ, צבי 912
הורן, שבתאי 913
הורנשטיין, אברהם 914
הורנשטיין, דוד 915
הורנשטיין, חיים (ר' הרן, חיים) 961
היבשמן, דב 916
הייטלר־טל, אמיר 917
הימן, יונתן 919
הימן, יוסף 921
הימן, מנחם 922
הירש, איתן 923
הירשדורפר, ראובן 924
הלבזייט, אריה (ר' הר־טל, אריה) 955
הלביץ, יגאל 924
הלברשטט, יגאל (ר' תרשיש, יגאל) 2884
הלוי, גדעון 925
הלוי, מוריס (משה־דוד),
(ר' כץ, מוריס) 1520
הלוי, עזרא 927
הללי, יגאל 928
הנדורגר, אהרון
(ר' זמיר, אהרון) 1116
הלפמן, סידני־אהרן 929
הלפמן, צבי 930
הלפנד, יואב 932
הלפרין, יהודה־אריה 933
הלפרין, רמי 934
הלפרן, אמתי 935
הלפרן, שלמה 936
הלר, גבריאל 937
הלר, צבי 939
המבורגר, ירון (ר' שלו, ירון) 2751
המלט, דן (ר' שרוני, דן) 2845
הס, יעקב 941
העליון, אליעזר 941
הפטר, איל 942
הקטין, עמירם 944
הקמן, אורי 945
הראל (מושקוביץ), דוד 946
הראל (פרייברג), מיכאל 947
הראל (הוכברג), משה 949
הרוש, אברהם 951
הרוש, חיים 952
הרוש, יהושע (ר' אביב, יהושע) 12
הרוש, יוסף־ציון 953
הרוש, מיכאל (מכלוף) 954
הרטום, עלי 954
הר־טל (הלבזייט), אריה 955
הרמט, יובל 956
הרמלין, דוד 957
הרמתי, שמואל 958
הרן, גיל 960
הרן (הורנשטיין), חיים 961
הרצנשטיין, רון 963
הרר, ז'אק 964
הררי, גיל 965
הררי, חיים 966
הררי, נדב 967
הררי, נמרוד 968
הרש, דב 969
הרשמן, אהרון 970
הרשקוביץ (עופר), אורל 971
הרשקוביץ, יוסף 972
הרשקוביץ, מרדכי 973
הרשקוביץ, פרידה 974

ו

ואזה, דוד 976
ואכנאר, נחמיה
(ר' גנאור, נחמיה) 743
ואעקנין, אשר (מסעוד) 977
ואקנין, יצחק 978
וגנר, דן 979
וגרה, מרקו (מרדכי) 980
ודל, אליהו 982
והבה, יהודה 982
והבה, יוסף 983
ווגמייסטר, יצחק 984
וודק, יונתן 985
וודקה (דקל), אדם 986
ווכנישׁ, דוד 987
וולברג, אלכסנדר 988
וולף, חיים 990
וולק, אריה 991
וולקוביץ, שוע 992
וועיש, יוסף 993
וזה, אריה 993
וטנברג, דוד 994
ויאטר, יהושע 995
ויגדור, שמואל 996
וידאל, אהרון־הנרי 998
וידמן, רפאל 999
וידנפלד (פלד), יעקב 1000
וידר, חיים 1001
ויזל, שמעון 1002
ויילר, גדעון 1003
ויינברג, יוסף 1005
ויינר, אריאל 1006
ויינר, דניאל 1007
ויינר, רוני 1008
ויינשטיין גדעון 1009
וייס, אהרון 1010
וייס, יוסף 1011
וייס, יורם 1012
וייס, שמואל 1013
וייצנר, אהרן 1014
ויליאן, דן 1015
וילנר, אבישי (ר' בר־נר, אבישי) 580
וילר, נתן 1016
וימר, יצחק 1017
וינברג, משה 1018
וינברגר, אוסקר
(ר' ורקוני, אוסקר) 1064
וינברגר, רון 1019
וינגרוד, דניאל 1020
וינוגרד, ישעיהו־יהודה 1022
וינטר, מנחם (ר' יובל, מנחם) 1296
וינטרוב, משה 1023
וינטרוב, עמוס 1024
ויניק, שמריהו 1025
וינר, יונתן 1027
וינרויב־גפן, יהודה־יעקב 1028
וינשטיין, עמיקם 1029
ויס, ישראל 1030
ויס, מאיר 1031
ויס, משה 1032
ויסברוט, יוסף 1033
ויסהוף, רוני 1035
ויסמן, אריאל 1036
ויסמן, יורם 1037
ויצמן, אליהו (ר' רן, אליהו) 2608
ויצמן, מיכאל 1038
ויצמן, ציון 1039
וירניק, יוסף 1039
וישטיין, דניאל 1041
וישינגרד, קלמן 1042
ויתקין, משה 1043
ולד, רענן 1045
וליש, איתן 1046
וספי, יואב 1047
וסרמן, יורם 1049
וסרמן, יצחק 1051
וסרמן, פנחס (ר' רון, פנחס) 2565
ועקנין, רפאל 1052
ועקנין, שמעון 1053
וקנין, שמעון 1055
וקס, משה 1056
וקסר, חיים 1057
ורדי, מיכאל 1059
ורדי, מנחם 1060
ורדי, נדב 1061
ורונה, יוסף 1062
ורקוני (וינברגר), אוסקר 1064
ורש, דניאל 1065
ורשבסקי, בועז
(ר' נחושתן, בועז) 1887

ז

זביב, עדי (ר' שורק, עדי) 2678
זבישינסקי, רמי (ר' זיו, רמי) 1083

זגורי, אלי 1067
זגורי, דניאל 1068
זד־כורש, ברוך 1069
זהבי (קויומג׳סקי), משה 1070
זהבי, צופר 1071
זהבי, שמעון 1072
זהר, גלעד 1073
זוארץ, יצחק 1074
זומר, ארנון 1075
זומר, יצחק
(ר׳ פלאומן, יצחק) 2191
זוננה, משה 1076
זורע, יוחנן 1077
זיביל, יחיאל 1078
זיגלשטיין, ישראל־גרשון 1079
זיו (זלוסצר), חיים 1081
זיו (זבישינסקי), רמי 1083
זיוביש, יוסף 1084
זיונץ, זאב 1085
ז׳יטומירסקי, יעקב 1087
זילבר, בנימין (ברנרד) 1088
זילבר, מרדכי 1089
זילברברג, אליעזר
(ר׳ כספי, אליעזר) 1504
זילברברג, יונתן 1090
זילברברג, מרדכי 1091
זילברמן, דוד 1092
זילברמן, שלום 1093
זילברשטיין, אורי 1094
זילברשטיין, יוסף 1096
זילברשטיין, פסח־מנחם 1097
זימבור, נחום 1098
זינגר, יורם־שרגא 1099
זינגרמן, דב־אליהו 1100
זיסקוביץ, אלכסנדר 1101
זיתונה, אלי 1102
זיתוני, חיים 1103
זיתן, נועם 1105
זך (זליכה), ששי 1106
זכאי, ראובן 1107
זכריה, מאיר 1109
זלוסצר, חיים (ר׳ זיו, חיים) 1081
זליכה, ששי (ר׳ זך, ששי) 1106
זלמנוב, רון 1110
זלץ, צבי 1111
זלצמן, יצחק 1112
זלצשטיין, דב 1114
זמטר, גד 1115
זמיר (הנדורגר), אהרון 1116
זמיר, אריה 1117
זמירין, דן 1118
זמצקי, יעקב 1119
זמר, יעקב 1120
זנדני, אליאסף 1122
זנו, שמעון 1023
זנטי, יעקב 1124
זעירא, שמחה 1125
זערור, חיים 1126
ז׳פקו, יגאל 1128
זפרני, אשר (פרוספר) 1129
זקן, מצליח 1131
זקן, שמשון 1132
זרד, יוסף 1133
זרוק, ציון 1134
זרחיה, שבתאי 1135
זרמסקי, שלמה 1137

ח

חבה (פאוזי), עמי 1138
חביב, אליהו 1139
חבר, יהודה 1140
חג׳אג׳, אליהו 1141
חגאי, גיורא 1142
חגאמה, משה 1144
חג׳בי, שמואל 1145
חדד, אליהו 1146
חדד, אשר־מסעוד 1147
חדד, גבריאל
(ר׳ גור־אריה, גבריאל) 683
חדד, דוד 1148
חדד, יגאל 1149
חדד, מאיר 1150
חובן, אברהם 1152
חובן, דורון 1152
חוגי, אמנון
(ר׳ בן־ציון, אמנון) 492
חודדה, יהודה 1153
חודוש, דניאל 1155
חודריאן, משה 1156
חוטר־ישי, אורי 1157
חופרי, איתן 1158
חוצב (צ׳צקי), חיים 1160
חורי, ג׳ירר 1162
חורש, דוד 1162

חזום, יעקב 1163
חזן, יוסף 1164
חזק, בארי 1165
חזקיהו, נפתלי 1166
חטב, חיים 1167
חי, הרצל 1168
חי, יוסף 1169
חיגר, שלמה 1170
חיו, יחזקאל 1171
חיים, יעקב 1172
חיים, מרדכי 1173
חיים, ראובן 1175
חיימוביץ, אבינעם
(ר' עמיחי, אבינעם) 2079
חיימוביץ, אברהם 1176
חיימוביץ, מישל 1177
חכים, יעקב 1178
חכם, אליהו 1179
חכם, חיים 1180
חכמוב, איתן 1181
חכמון, ציון 1182
חלבי, מועין 1183
חליוא, משה 1185
חליפא, יעקב 1186
חלסתי, יאיר 1187
חלפן, יובל 1188
חמוי, שלמה 1189
חממי, בנימין־צבי 1190
חממי, יהודה 1191
חן (חנונה), יוסף 1192
חן (אוחנונה), יעקב 1193
חן, מרדכי 1194
חן (בן־חמו), רפאל 1195
חנונה, יוסף (ר' חן, יוסף) 1192
חנני, בנימין 1196
חן־ציון, יהודה־אריה 1198
חנקין, אהוד 1199
חסאן, צדוק (ר' יפת, צדוק) 1363
חסון (חסן), אלי־אלוה 1201
חסן, אלי־אלוה (ר' חסון, אלי־אלוה) 1201
חסן, יהודה 1202
חסקין, אפרים 1203
חפוטה, אלברט 1205
חפץ, יעקב 1205
חפר, און 1207
חצרוני, מאיר 1208
חקלי, רון 1210
חקק, אלפרד 1212
חקקיאן, ישראל 1213
חרזי, יחיא־זכריה
(ר' ארזי, יחיא־זכריה) 298
חרמוני, נחשון 1214
חרמוני, עודד 1216
חרמץ, יששכר 1217
חרנש, יורי 1219
חתמי, ניסים 1220

ט

טאוב, דן 1221
טאובה, אריה (לודויק) 1222
טאובר, דניאל 1223
טבוך, שלמה 1224
טבוריצקי, יצחק (ר' כץ, יצהק) 1516
טבוריצקי, ליאון (ר' כץ, ליאון) 1519
טביב, יהודה 1226
טבק, משה־דוד 1227
טואשי, יעקב (ר' טל, יעקב) 1256
טוב, מרדכי 1228
טובול, מאיר 1229
טובולסקי, יצחק 1230
טובי, הרצל 1232
טובי, מנחם 1233
טובי, שלמה 1235
טובל, יעקב 1236
טובל, משה־יצחק 1237
טוויג, אריה (אסלן) 1238
טוויל, רחמים 1240
טולידנו, יהודה 1241
טזר־פונס, אברהם 1242
טחן, דוד־חיים 1243
טחן, חיים 1244
טיטונוביץ, יוסף 1245
טייב, משה 1246
טייכלר, יעקב־דן 1247
טייכמן, גרשון 1248
טייכמן, חיים־אלתר 1249
טייכמן, שלמה 1251
טיכר, שמאי 1252
טימסית, משה (מוריס) 1253
טל, גיל 1254
טל, דוד 1255
טל (טואשי), יעקב 1256
טל, מרדכי 1257
טל, משה 1258

טלזק, נתניאל 1260
טלמור (באבא), חיים 1261
טמיר, אורן 1262
טמסות, יוסף 1264
טנא, אהרון 1265
טנא (באנבאנסטה), ברוך 1266
טנא, ירמיהו 1268
טנא (כהן), עמוס 1269
טננבאום, זאב 1271
טננבוים, ידין 1272
טנצר, בוריס 1274
טסלר, אלעזר 1275
טפירו, רפאל 1276
טפלי, גבי 1276
טפר, משה 1277
טרבולסקי, יהודה 1278
טרבלסי, אברהם 1279
טרבלסי, הלל (הוגו) 1281
טרגנו, חיים 1282
טרון טוביה (ר' תורן, טוביה) 2871
טרטנר, גיורא־אשר 1283
טרכטמן, יהודה 1284

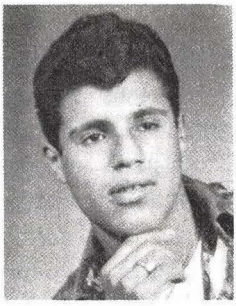
י

יבזורי, ישי (ר' יזהר, ישי) 1317
יגבץ, יעקב (ר' יעבץ יעקב) 1341
ידעיה, אתי 1286
יהב, רחמים 1286
יהודאי, גד 1287
יהודה, ציון 1290
יהושע, משה 1291
יהושע, נועם 1292
יהלום (דיאמנט), אריה־ליאון 1293
יהלום (דיאמנט), חנן 1294
יהלום (פינקלשטיין), יהושע 1295
יובל (וינטר), מנחם 1296
יוגב (פינגר), זאב 1297
יודקוביץ, שלום־יצחק 1298
יול, מאיר 1300
יום־טוביאן, אלי 1301
יונאי, יוסף 1302
יונאי, צבי 1302
יונגבך, לואיס־אלברטו (אריה) 1303
יונגמן, רוני 1304
יונה, אבנר 1306
יונה, אליהו 1307
יונה, דוד 1307
יונה, רוטשילד 1308
יונש, יששכר (ר' נווה, יששכר) 1866
יונתן, ליאור 1309
יוסף, אליהו 1310
יוסף, יצחק 1311
יוסף, מרדכי 1313
יוסף, משה 1314
יוסף, שמעון 1315
יזדי, משה (ר' אבני, משה) 33
יזדיאן, אברהם 1316
יזהר (יבזורי), ישי 1317
יזרעאלי, ארז 1319
יחיא, חיים (ר' יפת, חיים) 1360
יחיא, יוסף 1320
יחני, יעקב 1321
ילובסקי, עוזי 1322
ילון (גרסטנפלד), ד"ר דן 1324
ילין, דוד 1325
ימין, אברהם 1327
ימין, חיים 1328
ימין, כרמלה 1329
ימיני, יוסף 1330
ימיני, מאיר בן זלפה ויעקב 1332
ימיני, מאיר בן חדווה ובנימין 1333
ימיני, מרדכי 1334
ימס, מרק 1335
ינאי, מרדכי־אלכסנדר 1336
ינאי, נחשון 1337
יניב (שקלניביץ), אלכסנדר 1338
ינקו, שמאי־שלמה 1339
ינקוביץ, אריה 1340
יעבץ (יגבץ), יעקב 1341
יעקב, אביעזר 1342
יעקב, אבנר 1344
יעקב, אלברט 1344
יעקב, טוביה 1346
יעקבזון, דוד 1347
יעקבי, דן 1347
יעקבי, יוסף 1349
יעקבי, צבי 1350
יעקבס, יוסף־צבי 1352
יעקובס, דוד 1353
יעקוסי, שמואל 1354
יערי (מישליבורסקי), מאיר 1354
יפה, דב 1355
יפה, דרור 1356
יפה, משה 1358

יפרח, שלמה 1359
יפת (יחיא), חיים 1360
יפת, משה 1361
יפת, עובדיה 1362
יפת (חסאן), צדוק 1363
יפת, שלמה 1364
יפתחי, אהרן 1366
יצחק, דוד 1367
יצחק, יהודה 1368
יצחק, מרדכי 1369
יצחקי, אליהו 1369
יצחקי (ירמיזדה), אליהו 1371
יצחקי, יגאל 1372
יציב, יוסף 1374
יצקן, עמוס 1375
יקיר, יואב 1376
ירד, יהודה־שאול 1377
ירדן (אבינה), אילן 1378
ירון, איתמר 1379
ירון, אשר 1381
ירון, יעקב 1382
ירוס, מוני־מרדכי 1383
ירושלמי, יעקב 1384
ירמיזדה, אליהו
(ר' יצחקי, אליהו) 1371
ירקוני, יצחק 1385
ירקוני, ישי 1387
ירקוני (גרינויזה), צבי 1388
ירקוני, שמואל 1389
ישי, דוד בן חנה ואלחנן 1390
ישי, דוד בן מרים ושלום 1391
ישראל, ציון 1392
ישראלי (ברונר), אברהם 1393
ישראלי, אפרים 1395
ישראלי, דוד בן חנה וישראל 1397
ישראלי, דוד בן נחמה ויוסף 1396
ישראלי, הלל (ר' סנדרס, הלל) 2018
ישראלי, כרמל 1400
ישראלי, משה 1401
ישראלי, עוזי 1402
יששכר, ניסן 1403

א–י

אבבי, יעקב

יעקב (כושי), בן מרים ועובדיה, נולד ביום כ"ח בכסלו תשי"א (7.12.1950) במושב אלקוש שבגליל וסיים את לימודיו בבית־הספר היסודי על־שם ויתקין ברמת־אליהו שבראשון־לציון. יעקב היה חבר בבית־הנוער ברמת־אליהו, השתתף בפעולותיו והיה חביב על חבריו ועל מדריכיו. עיר מגוריו, ראשון־לציון, קירבה את יעקב אל הים, שלחופו היא שוכנת. הוא למד לאהוב את הים ולהתמודד עם הסכנות הצפונות בו, כאשר נחלץ פעמים רבות להצלתם של טובעים. בשחייה ראה עיסוק ספורטיבי ומקצועי כאחד, והקדיש לה את מירב זמנו. חשיפתו הממושכת לשמש, שהשחימה את עורו, העניקה לו את הכינוי "כושי". "כושי" היה עליז ואופטימי, אהב להתבדח ולא אמר נואש גם במצבים קשים. היו לו חיוך שובה לבבות וקול ערב. הוא היה בן נאמן ומסור להוריו, דאג למשפחתו, עזר בפרנסתה ובטיפול באחיו הקטנים ממנו.

יעקב גויס לצה"ל בתחילת נובמבר 1968. לאחר שהשתלם בקורס נהגים, הוצב ליחידת מחנה מטכ"ל.

לאחר שסיים את תקופת השירות הסדיר בצה"ל, נקרא לתקופות של שירות מילואים, הועבר לחיל־השריון ונשלח לקורס נהגי־זחל"מים. הוא היה חייל אחראי ומסור לתפקידו, גילה מסירות ודבקות במטרה והצטיין במזגו הטוב. הוא השתדל שלא להדאיג את הוריו, הרבה לכתוב הביתה מכתבים עליזים, מעוטרים בציורים ומשובצים בבדיחות. במלחמת יום־הכיפורים, ביום כ"ב בתשרי תשל"ד (18.10.1973), ביקש מפקדו מתנדב מהגדוד, שיסכים לנסוע ראשון במשאית טעונה בתחמושת. איש לא התנדב ואז קם יעקב והתנדב, באומרו שאין ברצונו להשיב את פני מפקדו ריקם, ונהג במשאית התחמושת בקרב הפריצה לגדה המערבית, בציר "טרטור", ליד תעלת־סואץ. המשאית נפגעה באש הארטילריה המצרית והתפוצצה והוא נהרג. על מעשהו זכה לציון לשבח מטעם הרמטכ"ל. תחילה נחשב לנעדר, אך לימים זוהתה גופתו והוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בראשון־לציון. השאיר אחריו הורים, אחים ואחיות. לאחר נופלו הועלה לדרגת רב־טוראי.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה כתב מפקדו: "תמיד נזכור את עוז רוחו ואומץ לבו ואת רוח ההתנדבות, שדבקה בכל מעשיו של יעקב..."

אבו, יוסף

יוסף, בן עזיזה ויעקב, נולד ביום ו' בסיון תשי"ב (1.6.1952) בפס שבמרוקו ולמד בבית־הספר היסודי ובבית־הספר התיכון במרוקו. עלה לארץ, כדי להכשיר את הקרקע לעליית הוריו, שנמצאו עדיין בחוץ־לארץ. הוא למד באולפן בקיבוץ בנגב, ואחרי סיום לימודיו עבר לגור בבני־ברק, שם עבד בלשכת־המס עד לגיוסו.

יוסף גויס לצה"ל במחצית יולי 1973. לאחר סיום תקופת הטירונות הוצב לשרת כרובאי בחטיבת "גולני". במסגרת שירותו הצבאי הועבר לבסיס במרכז־הארץ, כדי להשתלם בקורס. ביום כ"ד בשבט תשל"ד (16.2.1974) נהרג יוסף, בעת מילוי תפקידו. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בטבריה. השאיר אחריו הורים בחו"ל ואחות בארץ.

אבו, יצחק

יצחק, בן מסעודה ואליהו, נולד ביום ב' בטבת תש"ח (15.12.1947) בעיר פאז שבמרוקו. כשהיה כבן שנה, עלה ארצה עם משפחתו. המשפחה התיישבה בשכונת "מאה שערים" בירושלים ויצחק למד בבית־הספר היסודי "בית יעקב". איציק (כך נהגו לכנותו בני משפחתו וידידים) היה הבן הבכור במשפחת אבו ובעקבותיו נולדו למשפחה עוד שלושה בנים ובת. חבלי העלייה ארצה נתארכו מאד לאיציק ולבני משפחתו. למזלם הרע, עכבו הבריטים את הספינה שעמדו להגיע בה אל חופי הארץ והם שהו תקופה ארוכה במחנות ההסגר בקפריסין. לארץ־ישראל זכו להגיע רק לאחר סיום המנדט הבריטי וההכרזה על הקמת המדינה. בתקופת מלחמת השחרור גרה המשפחה בשכונת "מאה שערים" בירושלים. האב גויס לצה"ל ויצא להגן בגופו על המדינה הצעירה. הוא השתתף ברבים מן הקרבות ואף נפצע קשה. לאחר תום מלחמת השחרור עברה המשפחה להתגורר בשכונת מוסררה ושם גם החל איציק את לימודיו בבית הספר היסודי. הוא היה תלמיד מקשיב, עירני ומלא סקרנות אבל תנאי הדיור הקשים והצפיפות הרבה בבית ההורים לא הניחו לו להתמסר ללימודים. הוא סיים את לימודיו בבית־הספר היסודי והחליט שעליו לצאת לעבודה, להתפרנס בכוחות עצמו ולהקל בכך על העול הכבד, שרבץ על הוריו. הוא החל עובד, כמסגר, יחד עם קרובי משפחתו. במקצוע זה עבד שנים מספר והניסיון שרכש בעבודה הפך אותו לבעל מקצוע מעולה. בעבודה זו החזיק עד למועד גיוסו לשירות סדיר.

יצחק גויס לצה"ל במחצית נובמבר 1965 והוצב לחיל הרגלים. הוא התנדב לשרת בחטיבת "גולני" ובמסגרתה עבר את הטירונות הקשה והממושכת, הנהוגה בחטיבה. לאחר הטירונות השתלם באימון החורף ובאימון הקיץ המסורתיים והפך לחייל מצוין

וללוחם מעולה. איציק היה אהוב על מפקדיו ואהוב על חבריו לנשק. הוא אהב לבלות אתם את שעות המנוחה המעטות והיה מוכן לעזור לכל אחד מהם גם בלי שנתבקש. חבריו סמכו עליו וידעו שאפשר להיעזר בו גם בשעות הקשות ביותר. במסגרת שירותו הסדיר השתתף איציק במלחמת ששת הימים וכן בפעולות מעבר לקווי האויב, ובאחת הפעולות אף נפצע ואושפז. בעבור שירותו הוענק לו "אות מלחמת ששת הימים". לפני שהשתחרר מהשירות הסדיר עבר קורס נהגי זחל"ם והוצב לחיל הרגלים המשוריין. בעת שירותו הסדיר זכה להכיר את אולין, שהפכה להיות חברתו הקבועה ולאחר כשנתיים נשא אותה לאישה.

לאחר נישואיהם החל איציק לעבוד כנהג מונית, כדי לחסוך סכום כסף שיאפשר להם לפתור את בעיית הדיור הקשה בה היו נתונים. הזוג הצעיר נכנס לגור יחד עם סבתו של איציק ושם גם נולדו להם שני ילדיהם – בנימין ויובל. במשך כל התקופה הזאת נאבקו קשה להשגת דירה. הם פנו למוסדות שונים וניסו לחסוך כמיטב יכולתם. למרות המצב הקשה, היה איציק אופטימי תמיד והרבה לצחוק ולשמוח. הוא היה קשור בעבותות אהבה עזה לילדיו ולאשתו, ולמרות שהיה עובד עד לשעות מאוחרות לא הזניח את משפחתו והשתדל לבלות אתה את כל זמנו הפנוי. במלחמת יום הכיפורים השתתף איציק בקרבות הבלימה בסיני בתפקיד נהג זחל"ם. ביום י"ב בתשרי תשל"ד (8.10.1973) נפגע הזחל"ם שלו כשיצא לחלץ פצועים, והוא נלכד בתוכו. במשך שמונה חודשים ארוכים קוותה המשפחה שאיציק, אשר הוכרז כנעדר, יחזור בריא ושלם, אך לאחר הסכמי הפרדת הכוחות, כלתה תקוותם כשנמצאה גופתו. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין הצבאי בהר־הרצל. השאיר אחריו אישה, שני בנים ומשפחה.

בני משפחתו תרמו לזכרו ולזכר דודו, שנפל אף הוא במלחמה זו, ספר תורה בנוסח יהודי ספרד.

אבו, רחמים

רחמים, בן רחל ושמעון ז"ל, נולד בשנת תש"ד (1944) בפס שבמרוקו. בן שש היה כשעלתה המשפחה ארצה והתיישבה בשכונת מלחה בירושלים. לימים עבר עם הוריו וחמשת אחיו ואחיותיו לשכונת מוסררה. רחמו כפי שקראו לו למד בבית־הספר על־שם דוד רמז במוסררה, והמשיך בלימודי מסגרות במגמת המתכת בבית־הספר "אורט". רחמו אהב את המתכת והיה לו יחס אל החומר שניתן בידיו ועתידו כמסגר־אומן היה מובטח. רחמו בלט בין חבריו כידיד טוב וחבר נאמן, בעל מבט חודר וחיוך חם, מתהדר בבלוריתו העבותה. הוא הרבה להשתתף בפעולות מועדוני־הנוער בשכונה ובגדנ"ע והיה תמיד מרכזה של כל פגישת רעים. הוא היה ידוע בין חבריו כבדרן חביב ועליז. לא הייתה משימה שלא מילא בשמחה וברצון. תמיד חש לעזרת חבריו ולעזרת

משפחתו כאשר נזקקו לו. נופי הארץ נתגלו לרחמו בגיל צעיר, ומעולם לא החמיץ הזדמנות לסייר ולטייל בה.

רחמים גויס לצה"ל בתחילת פברואר 1962. אכזבתו הייתה גדולה כשלא הוצב לחיל־הצנחנים, אולם התנחם כשהשתלם בקורס צניחה ועוטר בכנפי צנחן. בחודש דצמבר 1962 השתלם רחמו בקורס חבלה במסגרת חיל־ההנדסה. בסוף אוגוסט 1964 שוחרר מצה"ל והערכת מפקדיו עליו עם שחרורו היתה: "ממושמע, אחראי, מילא תפקידו לשביעות רצון מפקדיו".

רחמו חזר לעבוד במקצוע המסגרות ובשעות הפנאי אהב לעצב במתכת. הוא עיבד נחושת וברזל ועבודותיו הפליאו את רואיהן; ריתך וגילף רהיטים וחפצי־נוי מרהיבים. את עבודותיו נהג לחלק בין חבריו ובני־משפחתו. שנה אחרי ששוחרר מצה"ל נשא לאישה את חברתו רחל והשניים הקימו את ביתם בירושלים. במלחמת ששת־הימים השתתף רחמו בקרבות בעירו. כשנה לפני שפרצה מלחמת יום־הכיפורים, הקים רחמו מסגרייה והחל לעבוד ולראות חיל כעצמאי. הוא היה בעל למופת ואב אוהב ומסור. כשפרצה מלחמת יום־הכיפורים נזעק רחמו אל גדודו והשתתף בלחימה באזור סואץ. הוא היה ממקימי הגשר, שהונח תחת אש תופת, שכוחותינו חצו עליו את התעלה. ביום ג' בחשון תשל"ד (29.10.1973) נפגע רחמו בהתפוצצות מוקש־ימי באגם המר ומת מפצעיו. רחמו הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בהר־הרצל. השאיר אחריו אישה ושלוש בנות, אם, שני אחים ואחות. הוא הועלה לדרגת רב־טוראי אחרי נופלו.

במכתבו אל האלמנה כתב עליו מפקדו: "...בעלך רחמים ז"ל שירת בגדוד הנדסה משוריין במסירות ובהקרבה. היה מהמצטיינים בפלוגתו, אהוד וידיד לכל חבריו ביחידה. דמותו משמשת דוגמה ומופת ותהיה חרוטה בכל מעשי גדודנו ומבצעיו. בשמי ובשם כל חיילי היחידה, הנני מביע את צערנו העמוק והננו משתתפים באבלכם הכבד".

המשפחה תרמה ספר־תורה להנצחת זכרו.

אבו־חצירא, יעקב

יעקב (אבו), בן רחמא ויחיא, נולד בשנת תשי"א (1951) בארפד שבמרוקו ועלה ארצה עם משפחתו בשנת 1963. בעיר מולדתו למד בישיבת "אוהל יוסף ויצחק", ובאשקלון – בבית־הספר היסודי "ישורון". לאחר שסיים את לימודיו בבית־הספר היסודי השתלם בקורס חשמלאים, כדי שיוכל לעזור בכלכלת הבית, לתמוך בבני־משפחתו, לדאוג לכל מחסורם ולסייע לאחיו להמשיך בלימודיהם. יעקב היה חובב ספורט, נמנה עם שחקני נבחרת הכדורגל של "מכבי" אשקלון ועם נבחרת המתאבקים של "הפועל" אשקלון. באחת התחרויות בהיאבקות בסגנון חופשי זכה במקום שני. יעקב היה חברותי וקל להתיידד, ידיד נאמן, אהוב על חבריו ועל קרוביו. מעולם לא הלבין פני

חבר, רחק מריב, ממדון ומשנאה ועשה כל שיכול להשכין שלום בין חבריו. הוא היה נוח לבריות, נדיב־לב ואהב לעזור לזולת, אפילו היה הדבר כרוך באי־נוחות. כל מכריו כיבדוהו על שום שהיה איש־אמת, גלוי־לב, ישר־דרך ובעל־מצפון. הוא נהג באדיבות ובנימוס, מכניס־אורחים ומקבל כל אדם בסבר פנים יפות. מטבעו היה אופטימי ועליז, שמח וחייכן ובעל חוש הומור. אהב מאוד להתלוצץ, להשתעשע ולהתבדח, ולעשות מעשי חקיינות ומעשי קונדס. הוא אהב מאוד את משפחתו ורחש כבוד רב להוריו.

יעקב גויס לצה"ל במחצית פברואר 1969 והתנדב לשרת בחיל־השריון בחטיבה שבע. לאחר הטירונות השתלם בקורס למקצועות טנק "סנטוריון" והיה לנהג־תותחן בטנק. הוא היה חייל אחראי ומסור לתפקידו ושימש דוגמה לחבריו במזגו הטוב, בסבילותו ובצייתנותו. בעיתון חיילי־ישראל "במחנה", שיצא לאור ערב יום־העצמאות העשרים ושלושה, פורסמה רשימה עליו ועל אנשי צוות הטנק שלו. מפקדיו העניקו לו את "אות השירות המבצעי".

לאחר שחרורו מהשירות הסדיר בצה"ל, התקבל לעבודה כחשמלאי במפעל באשקלון והספיק לעבוד שם כשנה. הממונים עליו שיבחוהו על יושרו ותום־לבו, על חריצותו ומסירותו, על אחריותו ודייקנותו. כשפרצה מלחמת יום־הכיפורים גויס יעקב ובשעה חמש אחר־הצהריים בעצם יום־הכפורים יצא מביתו למלחמה ולא שב עוד. ביום י"ד בתשרי תשל"ד (10.10.1973), בשעות הצהריים לחם יעקב באזור חושנייה שברמת־הגולן. פגז פגע בטנק שלו והוא נהרג במקום. הוא הובא לקבורות בבית־העלמין הזמני בקיבוץ לוחמי הגיטאות ואחרי־כן הועברה גופתו למנוחת־עולמים בבית־העלמין בשיכון הדרומי באשקלון. השאיר אחריו אב, אם, שלושה אחים וארבע אחיות. אחר נופלו הועלה לדרגת סמל.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה כתב מפקדו: "בנכם שירת ביחידת שריון וביצע את כל המוטל עליו במסירות ובאחריות רבה".

הוריו תרמו לזכרו ספר־תורה לבית־הכנסת על־שם הרב טולידנו באשקלון, וכן סידורים וספרי־תהילים.

אבוחצירה, מיכאל

מיכאל, בן מסעודה ויעיש, נולד בשנת תשט"ו (1955) באגדיר שבמרוקו ועלה ארצה עם משפחתו בשנת תשכ"ג (1963). הוא למד בבית־הספר העממי "משואה" שבקרית־גת, בבית־הספר התיכון המקיף ע"ש רוגוזין בקרית־גת וכן בישיבה בירושלים. מיכאל היה בן מסור להוריו ולמשפחתו ומוכן תמיד לעזור לחבריו. בחופשות הלימודים בבית הספר עבד, כדי לסייע להוריו בפרנסת המשפחה. מיכאל הצטיין בספורט ואהב לפרוט על גיטרה. הוא השתלם במקצוע החשמל בבית־ספר מקצועי ועבד במקצוע זה בקיבוץ גלאון, עד שהגיע זמן גיוסו.

מיכאל גויס לצה"ל במחצית מאי 1973 וביקש ללמוד נהגות. שנתיים לפני גיוסו נהרג אחיו הבכור, יוסף, בתאונת דרכים בנגב, בהיותו נהג צבאי, ומיכאל ביקש להמשיך בדרכו של אחיו הבכור. ואמנם, במהלך שירותו הוענק לו רשיון נהיגה במשאיות כבדות. מיכאל, שכינויו בפי חבריו היה חליפא, שירת בשירות סדיר במפקדת פיקוד הדרום. בתקופת שירותו בצבא נתגלה כחייל מסור למפקדיו ופעמים רבות התנדב לצאת למשימות שונות בסיני, לא אחת על חשבון חופשתו. הוא היה נאמן מאוד למפקדו האחרון ומוכן היה תמיד לצאת עמו למשימות המסוכנות ביותר. ביום 18.3.1974 נפצע מיכאל בעת מילוי תפקידו. ביום א' באייר תשל"ד (23.4.1974) מת מפצעיו בבית־החולים בבאר־שבע, ובו ביום הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בקרית גת.

אבוטבול, אברהם

אברהם, בן רוזה ומשה, נולד ביום ב' בסיוון תש"ב (18.5.1942) בקהיר שבמצרים ולמד שם בבית־הספר "אליאנס" בקהיר, וגם המשיך את לימודיו התיכוניים. הוא הצטיין בלימודיו והיה אהוב על מוריו, אולם בשל מלחמת־סיני ועלייתו ארצה עם משפחתו בשנת 1957, הפסיק את לימודיו התיכוניים לאחר שנתיים. אברהם היה חובב שעונים מושבע. בהיותו נער נהג להתבונן במלאכת אביו השען, ולמד את רזי פעולתם של השעונים. אחרי־כן, כשגדל, הקדיש את זמנו הפנוי לתיקון שעונים מסוגים שונים. אברהם היה אדם רציני בגישתו לחיים, אחראי בעבודתו ודבק במשימות שהציב לעצמו. הוא היה חייכן, אופטימי ואהוב על כל חבריו, בן נאמן ומסור להוריו, דואג למשפחתו ועוזר לאחיותיו.

אברהם גויס לצה"ל בתחילת פברואר 1960 והוצב לחיל־השריון. לאחר שהשתלם בקורס מקצועות טנק שרמן, הוצב לאחד מגדודי החיל כתותחן־טנק.

לאחר שסיים את תקופת השירות הסדיר בצה"ל, נקרא לתקופות של שירות־מילואים בתפקיד טען־קשר. הוא היה חייל מצוין ומסור לתפקידו, ולדברי מפקדו, שימש דוגמה לחבריו בחריצותו ובאחריותו במילוי משימות שהוטלו עליו. ביום י"ט בתשרי תשל"ד (15.10.1973) לחם אברהם באזור תל־ענתר ברמת־הגולן. הטנק שהוא נמנה עם צוותו נפגע מפגיעת טיל והוא נהרג. תחילה נחשב לנעדר, אך לימים זוהתה גופתו והוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בחולון. השאיר אחריו אישה, שני ילדים, הורים ואחיות. לאחר נופלו הועלה לדרגת סמל.

אבוטבול, זבולון

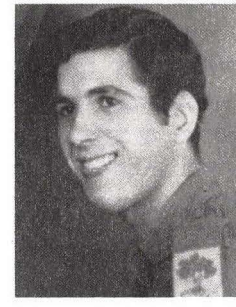

זבולון, בן רחל ובני, נולד ביום כ"ה במרחשוון תשי"ד (3.11.1954) בראשון־לציון. הוא סיים את לימודיו בבית־הספר היסודי על־שם ויתקין ברמת־אליהו ואחרי־כן סיים שתי שנות לימוד בבית־הספר התיכון "אורט־גינדי" בראשון־לציון, בהן רכש את מקצוע המסגרות. לאחר שנתיים אלה נאלץ להפסיק את לימודיו עקב סגירת בית־הספר. בתקופת לימודיו היה תלמיד טוב וממושמע. בן מסור היה להוריו, ולאחר שהפסיק את לימודיו יצא לעבוד כדי לעזור למשפחתו בפרנסתה. זבולון היה חובב ספורט, ובעתות הפנאי אהב להתעמל והרבה בתרגילים לפיתוח הגוף. כמו־כן אהב לפרוט על גיטרה ולשיר שירים ישראליים.

זבולון גויס לצה"ל במחצית פברואר 1973. לאחר הטירונות ולאחר שעשה חודשים מספר בתפקידים שונים, הועבר לחיל־האוויר. לאחר שהשתלם בקורס חילי, הוצב ביחידת נ"מ באזור סיני. זבולון היה חייל טוב, מסור וממושמע והשתדל לבצע את המוטל עליו בצורה הטובה ביותר. הוא היה חבר מסור ואהוב על חבריו ובעל־רצון לעזור לזולת. בזמן שירותו הצבאי השתדל שלא להדאיג את משפחתו, לכן הקפיד לטלפן הביתה ולא הרבה לספר על קשייו. ביום הראשון למלחמת יום־הכיפורים יצאה יחידתו של זבולון לכיוון מעברי הגידי. בהתקפה של מטוסי חיל־האוויר המצרי באיזור, נפגע כלי־רכבו של זבולון ברקטה. הוא נפצע קשה ובדרך לבית־החולים נפטר מפצעיו והוא בן 19 שנה. זבולון הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בראשון־לציון. השאיר אחריו הורים, שתי אחיות ושני אחים. לאחר נופלו הוענקה לו דרגת רב־טוראי.

במכתב־תנחומים למשפחה השכולה כתב מפקדו: "למרות שזבולון היה מוצב ביחידתי זמן קצר מאוד, הבחנתי שהוא חייל טוב, חבר מסור ואהוב על חבריו".

אבוטבול, יוסף

יוסף, בן דינה ז"ל ואברהם, נולד בשנת תש"י (1950) בקזבלנקה שבמרוקו. הוא היה בן שש כשעלתה המשפחה ארצה והתיישבה בקרית־שמונה. יוסי למד בבית־הספר היסודי ע"ש הרמב"ם בקרית־שמונה, ומשהגיע לסיום לימודיו בבית־הספר העממי נפטרה אמו והותירה אחריה שלוש בנות ושלושה בנים יתומים. יוסי המשיך בלימודיו בבית־הספר התיכון הדתי "המתמיד" ועשה בהם חיל רב, לפי עדות מורו היה "תלמיד טוב, חרוץ וממושמע, מקיים מצוות התורה, אציל נפש ואציל רוח". מידות האצילות ציינו את יוסי והן גם קבעו את בחירת המקצוע שייעד לעצמו – חינוך. הוא עבר לירושלים ללמוד

במדרשה למורי בית־ספר תיכון, ובשנת 1969 סיים את לימודיו בהצלחה והוסמך למורה. כדי להתמחות במקצועו לימד בבית־הספר הממלכתי־דתי בעפולה. הרבה תחביבים היו ליוסי. הוא עסק בטניס־שולחן ובכדורסל, באריגת שטיחים וביצירת תכשיטים וכל רגע פנוי הקדיש לקריאה בתחום הפסיכולוגיה והחינוך.

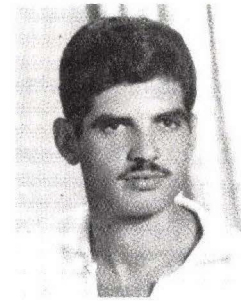
יוסף גויס לצה"ל בסוף אוגוסט 1970 ולאחר האימון הבסיסי סיים קורס מפקדי כיתות וקורס מש"קי מקלעים. בעת שירותו הסדיר כסמל מחלקה, הצטיין בטוב־לבו, בחמימותו ובדאגתו לא רק למחלקתו כי אם לפלוגה כולה. כל שדרש מחייליו דרש מעצמו. הוא הקפיד שאנשיו יטלפנו אל ביתם, ודאג לאספקה שתגיע בזמן ובכמות מספקת, למשחקים, ספרים ולשקם. באחת התקריות בגבול סוריה, לפני מלחמת יום־הכיפורים, נחת פגז על ריכוז הדלק של המוצב ופרצה להבה אדירה. יוסי לא חיכה לפקודה, יצא ראשון ורץ להפעיל את מטפי הכיבוי. עוד פגז נפל לא הרחק ממנו והוא נפצע קל ונשלח לטיפול רפואי. באותו לילה חזר למוצב. כשהגיע מועד שחרורו, הצטערו הכול, כי ידעו שמשתחרר לא רק מפקד טוב, אלא בעיקר חבר נאמן לחייליו.

במרס 1973 שוחרר יוסי מהשירות הסדיר ומיד התקבל כמורה מן המניין בבית־הספר התיכון "המתמיד" בקרית־שמונה. למרות שהיה מורה תקופה קצרה מאוד, הכירוהו הכול. הוא היה לתלמידיו אח, חבר, אב ומחנך וסייע לתלמידים שהתקשו בלימודים ללא תשלום. הוא ראה את ייעודו בחינוך ודאג לא רק לנערים, אלא גם למשפחותיהם. אותה עת לא הוצב עדיין ליחידת מילואים, כי שוחרר אך חודשים מספר לפני־כן. כאשר פרצה מלחמת יום־הכיפורים הציעו לו מפקדיו להישאר בבית עד שיקבל צו־קריאה. יוסי פנה לקצין־העיר ולא נח ולא שקט עד שבירר את מקומה של יחידתו הקודמת, ומיד יצא לדרך – לרמת־הגולן. מפקדיו ופקודיו של יוסי הופתעו ושמחו מאוד כאשר הגיע. כמו במטה קסם השתנו העניינים – יוסי דאג לכול. מכתביו הביתה היו קצרים ומעודדים וכאשר עמד לצאת לחופשה, נודע על הסיכוי לכבוש את פסגת החרמון. ביום כ"ו בתשרי תשל"ד (22.10.1973) עמדה הפעולה להתבצע. הקשר, שצריך היה להצטרף לכוח, נפצע. יוסי לקח את מכשיר הקשר ועלה. כאשר הגיעו אל הפסגה הודיע למפקדו – "הגענו", אך כיוון שלא הייתה מפה בידו, ירה צרור באוויר, וכאשר ראה המג"ד עד היכן הגיעו, הריע: "אתם שדים משחת, החזיקו מעמד עד שנגיע אליכם". אז השיב יוסי: "נפגעתי". הכוח שהגיע אל היחידה, מצא את יוסי הרוג ליד מכשיר הקשר. יוסי הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בקרית־שמונה. השאיר אחריו אב, שני אחים ושלוש אחיות.

כתב עליו מורו: "גבורתך, יקירי, לא תסולא בפז; חיפשת את יחידתך שלוש יממות ואת מלחמת ישראל לחמת"; במכתבו אל המשפחה השכולה, כתב מפקדו: מלחמת יום הכיפורים הייתה ללא ספק הקשה במלחמות ישראל... הקרב על החרמון היה אולי הקרב הקשה ביותר במלחמה זו. בנכם שנפל בקרב זה, נלחם יחד עם חבריו, כפי שנלחם מי שיודע למען מה הוא נלחם, באומץ ובגבורה, במסירות ובהקרבה. לא ננסה, כי לא נוכל, לנחמכם על אובדן בנכם, למרות שגם לנו, חבריו בגדוד "הבוקעים" הראשון. יש הרגשה של אבדן בן לוחם, הרגשה המלווה תחושת כבוד על שזכינו שבנכם נלחם בשורותיו וכבוד למשפחה ששכלה בן כזה. יהי זכרו ברוך".

המשפחה תרמה ספר־תורה להנצחת זכרו.

אבוטבול, יעקב

יעקב, בן מזל ז"ל ודוד, נולד בתשרי ת"ש (ספטמבר 1939) בקזבלנקה שבמרוקו, למד ב"אוצר התורה" שבעיר מולדתו ועלה לארץ עם משפחתו בשנת תשכ"ו (1956). אחרי שעלה ארצה, למד יעקב את מקצוע הדפוס, אך נטש מקצוע זה. יעקב היה חובב ספורט והקדיש את רוב שעות הפנאי שלו למשחק הכדורגל. מגיל צעיר היה חבר בארגוני ספורט והשתתף במפעלי ספורט בקרית־גת. כן נמנה עם חברי הנהלת קבוצת הכדורגל "מכבי קרית־גת". יעקב תרם רבות לארגונה ולאימונה של קבוצת כדורגל זו בעירו, והקדיש מחשבה וזמן רב למתן עזרה לשחקני הקבוצה. אחרי שנפל בקרב, כתב אחד מקרובי משפחתו, כי קבוצת הכדורגל שלו בקרית־גת נותרה "כאנייה ללא קברניט".

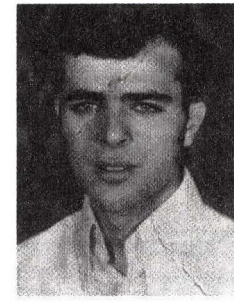
יעקב גויס לצה"ל במחצית נובמבר 1957 ושירת כחבלן בגדוד חרמ"ש. אחרי הטירונות השתלם בקורסים לרובאי חרמ"ש, למקלענים ולחבלנים.

אחרי ששוחרר משירות־סדיר עבד שנים אחדות בבנין והיה לעצמאי. לפני שנשא אישה והקים לו בית משלו הרבה לעזור להוריו בכלכלת המשפחה. בתקופות שירות־המילואים הרבות, שעשה אחרי שחרורו, מילא יעקב תפקידים של חבלן, מקלען ולוחם חרמ"ש. ביום הכיפורים נקרא יעקב לשירות מילואים פעיל ונשלח עם יחידתו לחזית הדרום. תחילה לחם בקרב על גבעת "חמוטל", ואחרי־כן השתתף בקרבות אחרים בגזרת תעלת סואץ. ביום כ"ב בתשרי תשל"ד (18.10.1973) נהרג יעקב מפגיעת צלף מצרי באזור מחנות אבו־סולטאן והובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בהר־הרצל בירושלים. הוא השאיר אחריו אישה ושלושה ילדים. לאחר נופלו הועלה לדרגת רב־טוראי.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה כתב מפקדו, כי יעקב היה לוחם אמיץ, שביצע את המשימות הקרביות שהוטלו עליו בחירוף נפש ובהקרבה והיה אהוד על חבריו ועל מפקדיו.

הוריו תרמו לזכרו של יעקב מנורה לבית־הכנסת בקרית־גת.

אבוטבול, משה

משה, בן מרים ויוסף, נולד ביום ט"ז בתשרי תשי"ג (5.10.1952) בזכרון־יעקב. למד בבית־הספר היסודי בזכרון־יעקב ואחרי־כן המשיך בבית־הספר התיכון שבפנימיית "נעורים" ליד נתניה. משה היה מסור למשפחתו וחבר נאמן לידידיו, היה אדם טוב־לב, שהיה מוכן להקדיש את חייו למען הזולת ונהג לפי מצוות "ואהבת לרעך כמוך". לאחר שסיים את לימודיו במגמה למכונאות־רכב, יצא לעבוד כדי לסייע לפרנסת

משפחתו. הוא עבד כמכונאי־רכב במוסך בבנימינה ואחרי־כן הצטרף לצי־הסוחר ושימש כמכונאי על סיפון האנייה "שוהם".

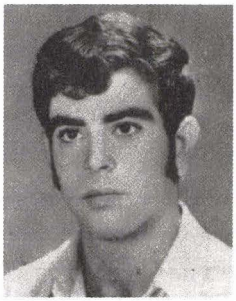
משה גויס לצה"ל בתחילת נובמבר 1970, כשהוא בן 17½ בלבד. הוא הוצב לחיל־ההספקה ושימש כנהג משאית כבדה.

במחצית אוגוסט 1972 שוחרר משה מהשירות הסדיר והוצב ליחידת מלואים של חיל־התותחנים. בפברואר 1972, כשהיה עדיין בשירות סדיר בצה"ל, נשא לאישה את חברתו והקים יחד עמה את ביתם בתל־אביב, שם נולדה בתם הבכורה. משה היה בעל נאמן ואב מסור. הוא היה ראש משפחה אוהב ודואג, שהשקיע את כל מרצו ואונו, כדי להיטיב עם בני־משפחתו. הוא עבד כמכונאי בחברת־החשמל ולאחר יום־עבודה ארוך ומפרך, טיפל באשתו הנכה ובבתו הקטנה. בשעות הפנאי המועטות שנותרו לו, עסק בספורט בעיקר בטניס־שולחן ובכדורגל. במלחמת יום־הכיפורים השתתפה יחידתו בקרבות הבלימה וההבקעה נגד הסורים ברמת־הגולן. ביום י"ז בתשרי תשל"ד (13.10.1973) הייתה היחידה נתונה להפגזה כבדה של האויב. בהפגזה זו נפגעו רבים מחיילי היחידה והיה צורך להעבירם לתחנות איסוף הפצועים שבעורף. משה התנדב לנהוג בג'יפ הפינוי. הוא נהג בכלי־הרכב, ובו מספר פצועים, שמצבם היה אנוש והוביל את הג'יפ אל תחנת האיסוף, כל זאת תחת אש כבדה. בדרכם לעורף נפגע הרכב ומשה נהרג. נפילתו בקרב נטלה מעם המשפחה את משענתה היחידה והותירה אותה ללא הבעל המסור והאב האוהב. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בזכרון־יעקב. השאיר אחריו אישה, בת, הורים ושלושה אחים. לאחר נופלו הועלה לדרגת רב־טוראי.

במכתב־תנחומים למשפחה השכולה כתב מפקד היחידה: "משה ז"ל, שמילא את כל תפקידיו בנאמנות, נפל בעת שהתנדב לפנות פצועים. חבריו ומפקדיו יזכרוהו לעד".

בני־משפחתו וידידיו נטעו גן לזכרו בזכרון־יעקב.

אבוקסיס, משה

משה, בן עליה ומרדכי, נולד בשנת תש"ט (1949) בעיר סאל שבמרוקו ועלה ארצה עם משפחתו בשנת תשט"ו (1955). לאחר תקופת־מגורים במושב קלחים שבנגב, סיים את לימודיו בבית הספר התיכון בקרית־שמונה. הוא היה תלמיד שקדן וצמא־דעת ובזכות חריצותו "קפץ" כיתה בבית הספר התיכון. הוא הצטיין במקצועות טכניים ובמקביל ללימודים העיוניים, השתלם במקצוע טכנאי־קירור. הוא נטל חלק בהתלהבות בפעילות חברתית, בעיקר בקרב הנוער, וברבות הימים הדריך במועדון־הנוער של תנועת בית"ר בקרית עקרון. משנסגר המועדון, נטל על עצמו את המשימה לדאוג לפתיחתו־מחדש ולניהולו. הוא היה איש־ספר, היה לו אוסף־ספרים והוא הרבה להתעניין בתחומים רבים ובעיקר בפסיכולוגיה. משה היה אדם מסתגר ולעתים נהג להתבודד, אך עם זאת

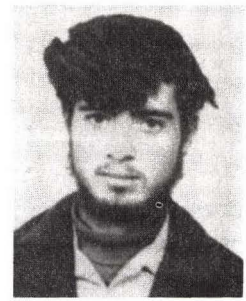
היה חברותי ותמיד קידם את הבריות בסבר פנים יפות והתבלט כמנהיג בקרב מכריו. הוא הרבה לסייע לידידיו, שכן היה בעל ידע טכני והיו לו "ידי זהב". כן הרבה להתלוצץ ונהג לשעשע את חבריו. הוא היה מהיר־החלטה, על אף שהיה שקול מאוד במעשיו. מטבעו היה עדין ונעים־הליכות, בן נאמן ומסור להוריו ודואג למשפחתו.

משה גויס לצה"ל במחצית נובמבר 1966 והתנדב לחיל־השריון. לאחר הטירונות עבר קורס מ"כים־חי"ר וקורס מש"קי־סיור והוצב לסיירת־שריון. עקב נפילת אחיו בהפגזה הוענקה לו חופשה ממושכת והוא חזר להשלים את שירותו לאחר שנה וחצי. משה היה חייל מסור ומילא את תפקידו כלוחם במסירות וביעילות. מפקדו אמר עליו, כי "קור־רוחו ברגעים הקשים, התלהבותו ונכונותו להושיט עזרה, נסכו בחבריו רוח חדשה". הוא השתתף במלחמת 1967 והוענק לו "אות מלחמת ששת הימים".

לאחר ששוחרר משירות־החובה עקר לקרית־עקרון והחל לעבוד כטכנאי־קירור במעבדה לחקר־הבנייה של שלוחת הטכניון ועד מהרה נשא לו אישה. במלחמת יום הכיפורים השתתף משה בקרבות הבלימה עקובי־הדם נגד המצרים בסיני. ביום ט"ז בתשרי תשל"ד (12.10.1973), לאחר ימי־לחימה קשים, לחם משה עם יחידתו באזור "החווה הסינית" שבסיני, מול גשר הפירדאן. הנגמ"ש שלו נתקל בטנק ובקרב מטווח קצר ירה משה במקלעו ללא־הפסק, עד שהנגמ"ש נפגע והוא נהרג. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין הצבאי ברחובות. השאיר אחריו אישה, בן והורים. לאחר נופלו הועלה לדרגת רב־טוראי.

בחוברת שהוצאה לאור לזכר הנופלים מבין עובדי הבנק, שבו עבדה רעייתו של משה, פורסמה כתבה עליו ועל דרכו ובה דברי חברים ומכרים על דמותו.

אבזאק, סוהייל سهيل ابزاخ

סוהייל, בן נזלה ועבד אל־ראוף, נולד ביום 31.7.1954, בתרשיחה, בן לעדה הצ'רקסית בישראל. אמו היא בת העדה המוסלמית. אביו שרת במשטרה עוד מימי השלטון הבריטי בארץ. הוא למד בבית־הספר היסודי בתרשיחה ואחרי־כן סיים את לימודיו בבית־הספר התיכון במקום ועמד בהצלחה בבחינות־הבגרות. סוהייל היה תלמיד מצטיין. הוא למד במגמה ההומניסטית ואהב בעיקר את לימודי ההיסטוריה. הוא התעניין בתחומי האלקטרוניקה והחשמל והתעתד ללמוד באוניברסיטה. ציוניו בבחינות־הבגרות היו טובים ואפשרו לו להתקבל לכל מוסד להשכלה גבוהה; ואכן, עוד בהיותו בשירות בצה"ל, התלבט אם לבחור בלימודי הרפואה או בהנדסת החשמל. סוהייל גדל וחונך כבן נאמן לעדה הצ'רקסית וכישראלי השומר אמונים למדינתו. הוא ובני משפחתו קשרו את גורלם במדינת־ישראל והצליחו להשתלב בה היטב, בעבודה, בלימודים ובחיים חברתיים. סוהייל היה פעיל בחיי־החברה והתרבות בכפרו. הוא היה הרוח החיה בקרב חבריו וארגן יחד עמם מפגשים חברתיים וערבים של בילוי משותף. הוא היה ספורטאי מצטיין, בעיקר בענף הכדורגל, והיה מן המשתתפים הקבועים בתחרויות הספורט שהתקיימו בכפר.

סוהייל גויס לצה"ל במחצית נובמבר 1972 והתנדב לשרת ביחידת סיור מובחרת של חיל־הרגלים, שרוב אנשיה מבני־המיעוטים. לאחר הטירונות סיים בהצלחה רבה קורס מפקדי־כיתות וקורס מש"קי־מרגמות, והוענקה לו דרגת רב־טוראי. עם חבריו ליחידה השתתף בפעילות מבצעית לאורך גבולות המדינה. במלחמת יום־הכיפורים השתתפה יחידתו בכיבוש מוצב החרמון, יחד עם לוחמי חטיבת "גולני". אחרי־כן הוצבו הוא וחבריו באזור מזרעת בית־ג'אן ועברו שם את תקופת מלחמת־ההתשה. בבוקר יום ה' 11 באפריל 1974, השתלטה חוליית מחבלים על בית־מגורים בעיר קרית־שמונה והחלה להרוג כל אדם שנקרה בדרכה. יחידתו של סוהייל הוזעקה למקום והחלה לנהל קרב נגד המחבלים. יחידת לוחמים מובחרים פרצה לתוך הבית וחיסלה את חוליית המחבלים. בקרב זה נפגע סוהייל ונהרג. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בריחניה. השאיר אחריו הורים וארבע אחיות, ששתים מהן לומדות באוניברסיטה בחיפה.

במכתב־תנחומים למשפחה השכולה כתב מפקד היחידה: "סוהייל ז"ל היה ממיטב בנינו ולוחמינו, עבר דרך קשה בצבא והיה בה לוחם אמת, בעל ערכים אישיים נעלים של נער צ'רקסי, אשר נולד במדינה חופשית ולמענה שילם את היקר ביותר – את מחיר חייו. דרך קשה עבר מהטירונות, שהצטיין בה, דרך קורס מ"כים, קורס מרגמות, שירות מבצעי לאורך גבולות המדינה, החל בעבודות ביטחון שוטף, דרך הגדולה במלחמות ישראל – 'מלחמת יום־הכיפורים', שבנכם סוהייל ז"ל לקח בה חלק פעיל בכיבוש החרמון, ואחרי־כן המשיך בשירות מבצעי, מן הקשים אשר יודעים אנו, עד ליום שנגדע פתיל־חייו בקרב עם מחבלים־מרצחים. חזיתי לו עתיד גדול. סוהייל ז"ל עמד לצאת לקורס קצינים, אך, לצערנו, נלקח סוהייל מאתנו ורק נותרה דמותו ונותר פועלו, אשר ילוו אותנו לנצח כלפיד חי, שיאיר דרכנו יומם ולילה".

אביב (הרוש), יהושע

יהושע, בן שושנה ואברהם, נולד ביום ט' בשבט תש"ט (8.2.1949) בקזבלנקה שבמרוקו ועלה ארצה עם משפחתו בשנת תשט"ו (1955). למד בבית־הספר היסודי "שבי־ציון" ביפו ואחרי־כן סיים את לימודיו התיכוניים בבית־הספר "עמל" ביפו. שוקי, כפי שקראו לו בני־משפחתו וחבריו, היה תלמיד טוב שהשקיע מאמצים רבים ברכישת השכלה וידע, וסיים את לימודיו בהצלחה, בציונים טובים ביותר. הוא היה נערץ על כל חבריו ומכריו הרבים ומעולם לא פגע באיש – לא במעשה ולא בדבורים. תמיד השתדל לקשור קשרי־ידידות והבנה עם כל מי שהכיר. ידידיו שיבחו אותו ואהבו אותו, העריכו את תכונותיו הטובות ואת נאמנותו לזולת. שוקי אהב את החיים וידע ליהנות מהם. תמיד היה עליז ומחייך, וניסה להפיק את כל הטוב והמועיל מכל רגע ורגע בחייו. מעולם לא התלונן וידע להשלים ולהסתדר עם אשר היה לו. שוקי אהב

להסתכן, ולא חשש ממכשול או סכנה. הוא האמין ביכולתו לעמוד מול קשיים ולהתמודד אתם. אפילו מהסכנה שבמלחמה לא התיירא. כל חייו שאף להתבסס ולהתקדם. הוא קיווה שיצליח למצוא מקום עבודה שיתאים לו, ירכוש את אמון מעסיקיו ויתקדם בעבודתו ובכך יקים, לו ולבני־משפחתו לעתיד, בסיס כלכלי איתן.

יהושע גויס לצה"ל במחצית נובמבר 1966 והתנדב לחיל־הצנחנים. לאחר הטירונות ולאחר שהשתלם בקורסים לצניחה ולנהגות הוצב ביחידת צנחנים. בתקופת שירותו השתתף במלחמת ששת־הימים.

לאחר תום שירותו הסדיר נקרא שוקי לתקופות של שירות־מילואים פעיל. לאחר שחרורו החל שוקי לעבוד כנהג משאית. הוא עבד במקומות רבים ועשה שעות ארוכות בנהיגה ממקום למקום. לאחר תקופה מסוימת החליט שוקי לנסות את מזלו בים. שנתיים תמימות עבד שוקי באניות שונות וביקר בכל רחבי העולם. הוא אהב את עבודתו, למרות הקשיים הרבים שהיו כרוכים בה, והשקיע בה את כל מרצו. לאחר שנתיים בים חזר ארצה ונשא לאישה נערה אמריקנית, תושבת דנבר שבקולורדו. כחודש לאחר נישואיו עבר שוקי להתגורר עם אשתו בביתה שבארצות־הברית, שם קיווה להקים בית ומשפחה. בארצות־הברית עבד כנהג משאית וכמסגר והצליח יפה. הוא פרנס בכבוד את אשתו ואת בנו שנולד לו. משנולד בנו שאף שוקי להעניק לו חינוך מעולה ביותר ולקראת מטרה זו חתר ללא ליאות, כשהוא משקיע את כל נפשו ומאודו בעבודה ובמשפחה. למרות שהיה רחוק מבני־משפחתו ומחבריו ימים רבים – כשעבד באניות ואחר־כך כשעבר לגור בארצות־הברית – מעולם לא שכחם והצליח לשמור על קשר הדוק עם הארץ. זמן קצר לפני שפרצה מלחמת יום־הכיפורים קנה שוקי בית יפה בארצות־הברית וראה בהתגשמות אחד מחלומותיו. בפרוץ מלחמת יום הכיפורים מיהר שוקי לחזור ארצה, כדי להצטרף לחבריו הלוחמים. ביום כ"א בתשרי תשל"ד (24.10.1973) בקרב על העיר סואץ, נפגע הנגמ"ש של שוקי והוא נהרג. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין הצבאי בקרית־שאול. לאחר נופלו הועלה לדרגת סמל־ראשון. השאיר אחריו אשה וילד (הנמצאים בדנבר שבארצות־הברית), הורים, אחים ואחיות.

אביגדור, מרדכי

מרדכי (מרקו), בן ארלט ואברהם, נולד בטבריה ביום כ"ב בסיון תשי"ד (23.6.1954) ולמד בבית־הספר היסודי־ממלכתי א' בצפת ובבית הספר התיכון המקצועי "עמל" בצפת. מרדכי היה תלמיד טוב ומוכשר. מגיל צעיר מאוד נאלץ לסייע לאביו בטיפול במשפחה. האב עבד קשה לפרנסת בני הבית ואילו מרדכי, שהיה צעיר הבנים בבית, עזר במלאכות הבית השונות. הוא גדל והתבגר למעשה בכוחות עצמו, במאמצים גדולים, בכוח רצון ובהתמדה וחרף קשיים. מרדכי, שחבריו כינוהו בשם קוקו, היה חברותי מאוד ומקובל על חבריו בבית הספר ובעיר צפת, שם למד והתגורר. בבית הספר המקצועי הצטיין

בלימודים העיוניים והמקצועיים. הוא היה צעיר יפה תואר וגבה קומה, מלא שמחת חיים, אופטימי ומלא תקוות לעתיד.

מרדכי גויס לצה"ל בתחילת יולי 1972 והוצב לחיל השריון. הוא סיים בהצלחה קורסים שונים והיה לנהג בטנק "סנטוריון". מרדכי היה חייל מסור וממושמע, אחראי ובעל ידע, שמילא בדבקות ובכישרון את כל המשימות שהוטלו עליו. במלחמת יום־הכיפורים היה מרדכי נהג טנק "סנטוריון" ברמת הגולן. הגדוד שלו לחם בגבורה רבה בקרבות הבלימה נגד הסורים – קרבות עזים ועקובים מדם. מרדכי נפצע פעם אחת בתחילת המלחמה, אולם סירב להישלח לעורף, נחבש על ידי חברו וחזר לחזית. ביום ט"ו בתשרי תשל"ד (11.10.1973) נפגע ונהרג מפגיעה ישירה בטנק שלו, במהלך ההתקפה על תל־אחמר והובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בצפת. השאיר אחריו הורים וחמישה אחים ואחיות. לאחר נופלו הועלה לדרגת רב־טוראי.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה כתב מפקדו, כי מרדכי היה בין הטובים שבנהגי הטנקים בפלוגתו ואחד מטובי החיילים בגדוד.

שירים לזכרו של מרדכי פורסמו בחוברת בשם "לזכרם" שהוצאה לאור לזכר י"ד בני העיר צפת, שנפלו במערכות ישראל.

אבידב, גדעון

גדעון, בן חנה ודב, נולד ביום ה' בתמוז תשי"ב (28.6.1952) בנהלל, למד שם בבית־הספר היסודי ובבית־הספר התיכון החקלאי ע"ש חנה מיזל. בלימודיו הצטיין בעיקר במקצועות הריאליים, וסיים את לימודיו בציונים גבוהים. הוא היה קשור מאוד למשפחה ומילדותו עבד במשק בשעות הפנאי. במלחמת ששת־הימים, כאשר היה בן 15, נשא גדעון את עול המשק על כתפיו. בעת שעבד בחצר המשק, חלף מטוס אויב בשמי נהלל והטיל פצצות, שאחת מהן פגעה סמוך למקום שגדעון עבד בו. רסיסים ואבק כיסו אותו, אך גדעון ניצל בנס. גדעון אהב בעלי־חיים. בכספו קנה סוסה, התמחה ברכיבה ובנעיצת רומח תוך־כדי רכיבה על סוסתו, וזכה בגביעים בענף ספורט זה. הוא השתתף בפעולות הנוער של תנועת־המושבים ונטל חלק בפעילות גדנ"ע־אוויר. אך אהבתו הגדולה ביותר הייתה ארץ־ישראל, אתריה ונופיה. עם חבריו "חרש" ברגליו את הארץ לאורכה ולרוחבה, בטיולים ארוכים בחופשות, והנציח את מסעותיו במצלמתו. מילדותו ניכר גדעון בעצמאותו, בעקשנותו ובכוח רצונו. ככל שהתבגר, הפכו החלטותיו רציניות, שקולות ונבונות.

גדעון גויס לצה"ל במחצית אוגוסט 1970 והתנדב לשרת ביחידה מובחרת. לאחר תקופת אימונים ושירות ביחידה, יצא לו שם של סייר מעולה. בשירותו הצבאי השתלם בקורסים רבים: בקורס סיירים, בקורס מש"קי־חבלה, בקורס צניחה ובקורס קצינים. בכל הקורסים הללו זכה בציונים גבוהים בכל המקצועות ונחשב לאחד מבחירי האנשים. במהלך אחת הצניחות נפגע גדעון בגבו, אך הוא לא ניאות, בשום

פנים, לוותר על תפקידו ועל דמותו כלוחם. למרות הפגיעה, התגבר בכוח רצון עז וחזר לכושרו הצבאי וליחידתו. כאשר יצא לקורס קצינים, התנדב לשירות קבע לתקופה ממושכת. גדעון חילק את חופשותיו הקצרות בין הבית, המשפחה והמשק, לבין טיולים ברחבי־הארץ. לחג־הסוכות תשל"ד תכנן טיול לשארם־אל־שייך עם חברתו. אולם בערב יום־הכיפורים טלפן הביתה והודיע, כי לא יבוא לחופשה, "מאחר שיש מי שדואג לשבש את התכניות". ביום י"ג בתשרי תשל"ד (9.10.1973) נפגע גדעון ונהרג, בעת שהסתער בראש יחידתו על כוח־קומנדו של הסורים ברמת־הגולן, לא הרחק ממחנה נאפח. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בנהלל. השאיר אחריו הורים, שני אחים ואחות. לאחר נופלו הועלה לדרגת סרן.

במכתב־תנחומים למשפחה השכולה כתב מפקדו: "גדעון היה מטובי המפקדים ביחידה המובחרת. הצוות שפיקד עליו, 'צוות גדעוני', היה מהמעולים ביחידה כולה, וגדעון היה שותף לביצוע כמה פעולות מיוחדות, שתרמו תרומה גדולה לביטחון המדינה".

אבידן, מאיר

מאיר, בן ארלט וחיים, נולד ביום כ"ב בטבת תש"ח (4.1.1948), בטוניס שבטוניסיה ועלה ארצה עם משפחתו בשנת תשי"ז (1957). הוא למד בבית־הספר היסודי בבית־שמש, שם השתקעה משפחתו, ואחרי־כן למד בבית־הספר התיכון המקיף בבית־שמש. מאיר אהב בעיקר את מקצועות המתמטיקה והפיסיקה. הוא ניחן בשכל חריף, בכושר ניתוח ובחוש מפותח לביקורת.

מאיר גויס לצה"ל במחצית פברואר 1966 והוצב לחיל השריון. לאחר הטירונות נשלח לשרת בגדוד טנקים בסיני. הוא התגאה בהשתייכותו לחיל השריון, אהב את מקצועו והיה בקי בהפעלת הטנק ובתורת הלחימה של השריון. מאיר היה איש צוות מסור, שנהג בצניעות ועשה את מלאכתו בשקט ובאמונה. שעתו היפה הייתה כאשר השתתף במצעד צה"ל שנערך בירושלים ביום העצמאות העשרים למדינת ישראל, בעודו בשירות סדיר. במלחמת ששת הימים השתתפה יחידתו בקרבות השריון בסיני. מאיר היה שותף לקרבות קשים, שהסתיימו בניצחון גדול, אך חזה בנפילת טובי חבריו. הוא עצמו נפגע במהלך הקרבות, אך סרב להשתחרר מיחידתו ולעבור ליחידה עורפית.

במחצית פברואר 1969 שוחרר מאיר מהשירות הסדיר והוצב ליחידת מילואים של חיל השריון. ביחידה זו היה נקרא לתקופות של שירות מילואים. לאחר השחרור מצה"ל התכונן לבחינות הבגרות ועמד בהן בהצלחה. במקביל למד לבחינות הכניסה לבית־הספר להנדסאים והצליח גם בהן. בשנת 1970 נשא לאישה את חברתו אנט ויחד עברו להתגורר בבאר־שבע, שם למד בבית־הספר להנדסאים. לאחר שסיים את לימודיו בשנת 1971, עבר מאיר עם רעייתו להתגורר בחיפה והחל לעבוד שם כהנדסאי אלקטרוניקה במשרד הביטחון. בחיפה נולד בנם – גל. אנט ומאיר לא

מצאו את מקומם בחיפה וחזרו לבית־שמש, שאהבו אותה ובחרו לחיות בה. מאיר התקבל לעבודה במפעלי התעשייה האווירית בלוד והחל לבסס את מצבה הכלכלי של משפחתו. שאיפתו הגדולה הייתה לרכוש דירה ולהקים בית לו ולבני משפחתו. הוא היה עובד מסור ושותף נאמן לצוות עובדי התעשייה האווירית, והתחבב על חבריו לעבודה בזכות מסירותו, יושרו וחריצותו בעבודה. הוא נהג לעמול שעות ארוכות במעבדה עד שמצא את הפיתרון הנכון והמוצלח ביותר לבעיה שנתקל בה. מנהלי המפעל וחבריו לצוות מעידים כי לאחר נפילתו בקרב, חסר הצוות את אחד מעמודי התווך שלו. מאיר הצליח לשלב יחד עבודה קשה ומאומצת, חיי משפחה מאושרים ופעילות ציבורית ענפה. בתום יום עבודה ארוך ומפרך בילה במחיצת רעייתו ובנו, בקן החם שהקימו והקדיש זמן רב לבנו. הוא היה ידוע כאדם ישר, שרדף אמת וצדק ולא היה מוכן לפשרות ולסטיות מהדרך הנכונה בעיניו. הוא השקיע מרץ רב בפעילות ציבורית בקרב תושבי בית־שמש ופעל בעיקר למען ייעול השירותים לתושבים ולמען שמירה על איכות החיים והסביבה.

מאיר היה בעל חוש מפותח ליופי ולאסתטיקה ופעל לטיפוח ערכי תרבות ואמנות בקרב תושבי העיירה. הוא היה אהוב על בני משפחתו ומקובל על הבריות בזכות טוב לבו, פשטותו ואישיותו הקורנת. הוא היה בעל חכמת חיים וניסיון רב, אך נהג בכנות ובצניעות בכל דרכיו. חודש וחצי לפני שנפל בקרב זכה להיכנס עם משפחתו לדירתם החדשה בשיכון לזוגות צעירים. מאיר הגשים את חלום חייו והיה לבעל בית משלו, אך הנאתו הייתה קצרה, שכן נפילתו בקרב קטעה את מהלך חייו בעודו באיבו. במלחמת יום הכיפורים השתתפה יחידתו בקרבות הבלימה וההבקעה נגד הסורים ברמת־הגולן. בקרב מר שהתחולל ביום י״א בתשרי תשל״ד (7.10.1973) נפגע מאיר ונהרג. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בקרית־שאול. השאיר אחריו אישה ובן, הורים ושתי אחיות. לאחר נופלו הועלה לדרגת סמל.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה כתב מפקד היחידה: ״סמל מאיר ז״ל שירת בתפקיד נהג טנק בגדוד טנקים. ראויים לציון מסירותו, אומץ לבו ודבקותו במשימה״.

חבריו ליחידה הוציאו לאור חוברת לזכר חבריהם שנפלו במערכה, ובה דברים על דמותו; הוריו קבעו לזכרו לוח זיכרון בבית־כנסת ברמלה; המועצה המקומית בית שמש הנציחה את זכרו על לוח זיכרון בבית הכנסת במקום; כן הונצח שמו באנדרטה לזכרו ולזכר שני חבריו לטנק, שנפלו עמו בקרבות בנחל יהודיה אשר בגולן.

אבידר, יובל

יובל, בן חסידה ואלדד, נולד ביום ט״ו בטבת תשי״א (24.12.1950) בקיבוץ יפתח בהרי נפתלי שבגליל העליון, והוא הבן הבכור של הקיבוץ. שנות ילדותו עברו עליו ביפתח ובקיבוץ הגושרים, אליו עברה המשפחה בשנת 1953. לאחר ארבע שנים עברה המשפחה לשכונת אפרידר בעיר אשקלון, עם שוב אביו לשרת בצה״ל כקצין בכיר בחיל השריון. את לימודיו היסודיים עשה יובל בבית־הספר ״בית יחזקאל״, ואת לימודיו

התיכוניים עשה בבית הספר העירוני ע"ש תגר באפרידר־אשקלון, כתלמיד המגמה הריאלית. כל שנות לימודיו התבלט יובל בתפישה מהירה ובהצטיינות בלימודים. תעודת הבגרות שלו היא מצוינת. אך נוסף לכך התבלט באישיותו המיוחדת וברב־גוניות של תחומי התעניינותו ופעילותו. חלק ניכר מזמנו הפנוי הקדיש לעיסוק בתחומי ספורט שונים: היה חבר בחוג לקליעה של הגדנ"ע וזכה בתעודת הקלע. היה חבר בקבוצת כדור הסל של "הפועל" באשקלון וכן היה חבר בליגה לכדורגל של אגף הנוער מטעם עיריית אשקלון. יובל סיים קורס למצילים חובבים לבני נוער, הרבה לעסוק בשחייה ובצלילה, וצלח את הכנרת מספר פעמים עם חברים ובני משפחה. יובל אהב לטייל ולבלות בדרכים, השתתף בצעדות רבות באזור מגוריו בנגב וכן לאורך החופים, ובצעדות לירושלים. בצעדות אלה ובטיולים רבים עם משפחתו ועם חבריו, למד יובל לאהוב את הארץ ולהכירה לאורכה ולרוחבה. במלחמת ששת הימים, בעודו תלמיד בבית־ספר תיכון, התנדב יובל לשירות לאומי מיוחד ועשה אותו בקיבוץ "רוחמה". תחביבו העיקרי של יובל היה איסוף מטבעות עתיקות. הוא התעניין מאוד בתחום זה, קרא ספרים רבים בנושא ואסף מטבעות בכל הזדמנות – בטיוליו ברחבי הארץ ובעיקר בחולות חופה של אשקלון. כך הצליח לרכוש אוסף מטבעות גדול ומרשים, אשר נשאר בעזבונו. שעות ארוכות בילה יובל בקריאת ספרים מאז למד לקרוא. הוא קרא הרבה מאוד ספרים בתחומים שונים: ספרות־יפה, שירה, ספרי מדע והיסטוריה. משהתבגר החל להתעניין במיוחד בתחומי הפסיכולוגיה והחברה ואף בפרא־פסיכולוגיה. יובל היה דמות דומיננטית בחברתו, עסק בפעילות ציבורית בבית־הספר, ובהיותו בעל כושר ביטוי מצוין בכתיבה – נהג לכתוב רשימות ושירים על אירועים חברתיים שונים. רבים מהם נשארו בעזבונו. יובל היה אהוב ביותר על חבריו והיה שותף נאמן להם לציד תת־מימי, לספר טוב, לטיול או לוויכוחים על ערכים נעלים ועל אידיאלים. לגבי חלק מחבריו היה יובל דמות בעלת השפעה מרסנת ומאזנת, אך יחד עם זאת – נטל תמיד חלק במעשי ליצנות ובדיחות, בשמחה ובשובבות. חבריו ראו בו מעין אידיאל ורצו להידמות אליו. בזכות תכונותיו המצוינות: השקט הפנימי העמוק שהיה בו, ושהישרה ביטחון על כל הסובבים אותו, יכולתו להיות שקול ומחושב, בעל ערכים ומאמין באידיאלים. הוא היה "מצפון החברה", כפי שכתב אחד מחבריו, ושימש אחד מעמודי התווך שלה, מעורב בכל פעילות חברתית ומצליח בכל מעשיו. הוא התבלט בחברה גם בזכות מראהו החיצוני: נער גבוה ונאה, בעל קול עמוק ומשכנע, פנים חביבות ואברי־גוף מחוטבים. הייתה ביובל בגרות והוא העניק לידידיו הרגשת שלמות, תרם משהו בתחומים שונים לכל מי שהכירו, ואישיותו הייתה מיוחדת ובולטת בשלמותו עם עצמו ועם הסביבה.

יובל גויס לצה"ל בראשית אוגוסט 1969 והתנדב לחיל השריון. לאחר סיום הטירונות וסדרת אימוני הכשרה כטנקיסט – עבר יובל קורסים למפקדים: קורס מפקדי טנקים, קורס קצינים בסיסי וקורס קציני שריון. אחרי־כן הוצב בבית הספר לשריון ושירת כמדריך בקורס מפקדי טנקים כמפקד מחלקה, כסגן מפקד פלוגה וכמפקד פלוגה. הכשיר "דורות" רבים של מפקדי טנקים וזכור לרבים כמדריך מעולה וכדוגמא של מפקד, ששאפו להדמות אליו. תוך כדי שירותו בצבא השתחרר אביו משירות הקבע והמשפחה – ההורים, אחותו אורית ואחיו הצעיר עמרי – השתקעה במושב בית־זית בפאתי ירושלים. שם בילה יובל את חופשותיו והשתתף בהבעת דעה,

בתכנון ובמעשה – בשיקומם ובבניינם של המשק והחצר. בעת שירותו בצבא נודע יובל כמפקד מעולה מבחינה מקצועית, בעל יכולת ארגונית וגישה עניינית ורצינית לכל משימה שהוטלה עליו. בתום שנות שירות החובה המשיך יובל לשרת במסגרת צבא הקבע. לקראת סיום שירותו בצה"ל בראשית אוקטובר 1973, נרשם יובל ללימודים באוניברסיטה העברית בירושלים, והתקבל לחוגים לכלכלה ולפסיכולוגיה. ביום שפרצה מלחמת יום־הכיפורים והוא כבר בעיצומה של חופשת־השחרור הוזעק ונקרא למפקדת גייסות השריון, ומיד הוצב כמפקד פלוגת טנקים באחת העוצבות, שנשלחה לסיני. במשך לילה תמים ארגן את פלוגתו – פלוגת מילואים – ולמחרת ירד הכוח לסיני. במשך ארבע יממות רצופות נלחם יובל בראש פלוגתו בקרבות הבלימה, בעיקר בגזרה המרכזית. ביום י"ד בתשרי תשל"ד (10.10.1973), בשעות הצהרים, נפגע יובל ונהרג על־גבי הטנק, שממנו פקד על פלוגתו באזור "הברגה", מול גשר פירדאן ותעלת סואץ. תחילה נטמן בבית־העלמין הארעי במשמר הנגב ולאחר כשנה הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין הצבאי בהר־הרצל בירושלים. לאחר נופלו הועלה לדרגת סרן. השאיר אחריו הורים, אחות, אח צעיר ומשפחה ענפה.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה כתב מפקדו: "בנכם סרן יובל ז"ל שירת ביחידתנו כמפקד פלוגה, הוכיח עצמו כאיש מקצוע מעולה, אמיץ ומסור. היה מקובל ואהוד על חייליו ובלט ברצונו לעזור לחבריו".

אבידר (מרדר), ראובן

ראובן (ריצ'ארד), בן אלקה ומרדכי, נולד ביום י"ט בשבט תרצ"ח (21.1.1938) באלווף שבפולין ועלה ארצה עם אמו ואחיו, מניצולי השואה, בשנת תש"ח (1948). הוא למד בבית־הספר היסודי "גולומב" בכפר שלם ואחרי־כן המשיך את לימודיו בבית־הספר הטכני של חיל־האוויר. ראובן אהב שירה ונהג לכתוב דברי פיוט בשעות הפנאי, ואף השאיר אחריו שירים רבים מפרי עטו. הוא היה אדם אופטימי ושמח בחלקו, מעולם לא התלונן על קשיים ותמיד היה מוכן לסייע לזולת. איש עבודה היה ראובן ולא בחל במלאכות מפרכות. תמיד עשה מלאכתו במלוא המסירות. חבריו מעידים עליו כי נהג להוציא מתחת ידיו עבודות מושלמות כל־כך, שנאמר עליו כי נתברך ב"ידי זהב". הוא היה בן נאמן ומסור להוריו ודואג למשפחתו.

ראובן גויס לצה"ל במחצית מאי 1955 והוצב לחיל־האוויר. הוא שאף לשרת כטייס, אולם בגלל פצע בעינו נמנעה ממנו האפשרות להגשים את שאיפתו זו, והוא הוצב לאחת מטייסות החייל, כמכונאי מנועי־מטוסים. אחרי־כן הועבר לחיל־הים כמכונאי־טרפדות.

לאחר ששוחרר מהשירות הסדיר בצה"ל היה ראובן נקרא לתקופות של שירות מילואים. הוא הועבר לחיל־השריון, השתלם בקורס סיירים והוצב לפלוגת סיור של

ג׳יפים. במלחמת יום הכיפורים השתתף ראובן בקרבות הבלימה נגד המצרים בסיני. ביום ט״ו בתשרי תשל״ד (11.10.1973) השתתף בקרב שהתחולל באזור ואדי־סודר. במהלך הקרב נתקל הג׳יפ שלו במארב ובחילופי האש מטווח קרוב נפגע ראובן ונהרג. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין הצבאי בקרית־שאול. השאיר אחריו אישה וארבעה ילדים, אם ואח. לאחר נופלו הועלה לדרגת סמל.

מפקדו העיד עליו שהיה חייל אחראי ומסור לתפקידו ושימש דוגמא לחבריו במזגו הטוב.

אביטל (אבוטבול), חיים־ויקטור

חיים, בן דינה ושלמה, נולד ביום כ״ז בניסן תש״י (14.4.1950) בירושלים. בהיותו רך בשנים, עברה משפחתו להתגורר בתל־אביב, בה בילה את שנות ילדותו ובה השלים לימודיו בבית־ספר יסודי ובבית־ספר תיכון. חיים היה ילד יפה תואר. שתי עיניו הגדולות, הביעו צמאון לדעת וסקרנות להכיר את העולם. מנערותו הצליח יותר באהבות מאשר בשנאות. הוא היה שקט וטוב לב. אין פלא שרכש לו חברים וחברות רבים, אשר זכרו אינו מש מליבם. חברו מילדות, אבי, מספר על שנות ילדותם המשותפת: ״חיים ואני היינו ׳מייסדי׳ השכונה שלנו. פעם ׳שכונה׳ היה מושג. מלחמות רבות ערכנו על כבודה עם ילדי שכונות אחרות. כמה הרפתקאות ומעשי קונדס, משחקים ואושר ידענו יחד. את צעצועינו היינו מכינים תמיד בעצמנו. דברים רבים לימדנו זה את זה במשך שנות חברותנו״. חיים אהב אנשים, סייע להם והשתתף בחייהם. הייתה בו מידה של המאזין, הקולט והלומד. אנשים בקשו את חברתו ופתחו בפניו את סגור לבם. חיים היה אהוב במיוחד על בנות המין היפה. בנות נמשכו אליו הודות ליפי מראהו, צניעותו, יושרו וטוב־לבו, שיצרו מיזוג נאה של יופי פנימי וחיצוני כאחד. חיים היה קשור מאוד אל בני משפחתו. הוא הכיר בערכם של היסודות, שהבית החם והאוהב העניק לו. מצוות כבוד אב ואם הייתה בעיניו זכות גדולה ודרך שבה יכול היה להביע את הערכתו ותודתו להוריו. הוריו שבעו הרבה נחת ממנו. הוא היה תלמיד חרוץ ומבריק, ושקד בעיקר על לימודי המקצועות הריאליים. מוריו העריכו אותו כתלמיד, ידידיו אהבו אותו כאדם והוריו היו מאושרים בו. התקרבות מועד גיוסו לצה״ל מלאה אותו התרגשות וגאווה על שעתה יזכה, סוף סוף, להוציא מן הכוח אל הפועל את אהבתו לארצו ולהגשימה במעשים.

חיים גויס לצה״ל בסוף יולי 1968 והוצב לחיל השריון. לאחר הטירונות עבר קורס יסוד במקצועות השריון והשתלם כתותחן־טנק. הוא היה חייל טוב ותותחן מצטיין. לאחר אימון, שבו הצטיין בפגיעותיו, זכה שהמג״ד יודיע ברשת הקשר הגדודית על העלאתו בדרגה. חיים נשלח לקורס מפקדי טנקים וסיים גם אותו בהצטיינות. גם כאשר היה למפקד, המשיך ביחסיו הטובים עם האנשים, לא התנשא ולא התחמק מעבודות ״שחורות״. חיים הצליח להיות מה שהיה בזכות עצמו בלבד.

משה שקד, חברו של חיים מתקופת מלחמת ההתשה, מספר: "הצבא יצא נשכר מכשרונותיו של חיים. הוא היה תותחן מצטיין. ישבנו בתעלה בעת מלחמת ההתשה. הפכנו אחים לנשק, אחים בלי הגזמה. גם באותם ימים קשים לא איבד חיים מהליכותיו הנאות, מעולם לא הרים את קולו ותמיד נהג ברוחב־לב. זוכר אני כשהייתי צריך לחזור מחופשה אל התופת ההיא, חזרתי לשם כמעט בשמחה, כי חזרתי אל חברים טובים – והטוב שבחברים היה חיים. בזכותו הוקל מעלי מעט משא הימים ההם... חיים היה הרוח החיה בחבורה, שראשיתה בשירות הסדיר במלחמת ההתשה, ביוזמתו ובאירוחו קיימנו בביתו פגישה משותפת וקבענו להיפגש שוב אחרי שנה. בפגישה השנייה, שהתקיימה לאחר מלחמת יום הכיפורים, נעדר מקומו של חיים. אך זכרו לא נעדר".

לאחר תום שירותו הצבאי נרשם לטכניון, עבר את בחינות הכניסה והחל לומד בהתלהבות ובמסירות כדרכו. הוא הספיק ללמוד במשך שנתיים בפקולטה להנדסת מכונות, לפני שפרצה המלחמה. במלחמת יום הכיפורים השתתף בקרבות הבלימה הקשים בסיני. חיים מיהר ליחידתו מיד עם הגיע צו הגיוס אל ביתו. הצוותים הורכבו במהירות וחיים יצא בראש צוותו לעבר תעלת סואץ. ביום י"ג בתשרי תשל"ד (9.10.1973) בצאתו לקרב סמוך ל"מכשיר", נפגע הטנק, שמתוכו לחם, והוא נהרג. חיים הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בקרית־שאול. השאיר אחריו הורים, אח ואחות. לאחר נופלו הועלה לדרגת סמל־ראשון.

הוריו הקימו קרן־מלגות על שמו, להנצחת זכרו.

אביטל, שי

שי, בן חוה ושבתאי, נולד ביום כ"ה בטבת תש"י (14.1.1950) בקיבוץ גת ולמד במוסד החינוכי של הקיבוץ. בהיותו ילד מתה עליו אמו וגיזה, אמו החורגת לעתיד, לקחה על עצמה את הטיפול בו. לשי הייתה גיזה לא רק אֵם אלא גם חברה, ולגיזה היה שי מקור של אושר. שי היה צייר ופסל מוכשר ושחקן מלידה. "לפעמים", מספרים חבריו, "כשנחה עליו הרוח, היה מאלתר לנו קטעי פנטומימה ואנחנו היינו יושבים מרותקים". שי היה פעיל מאוד בתחומים שונים במשק. הוא שנא את הבטלה, או כפי שהתבטא, "את העיסוק בלא כלום, במיני פעולות ריקות מתוכן". כל אשר עשה, עשה בהנאה ובקלות, אומרים חבריו: "שי היה בחור ללא מגבלות, ללא חולשות, כמעט אפשר לומר – מושלם, או כמו שאנחנו כינינו אותו – סופרמן". היה לו כושר ארגון בלתי־רגיל, וכל עניין שבא לידיו טיפל בו עד הסוף. שי שנא לעשות חצאי־דברים. למעשה, היה שי אחד מעמודי־התווך של הקבוצה, אלא שלא תמיד ניתן היה להצביע ולומר "שי הוא המנהיג". הוא היה שקט, מופנם, ונמנע מכל התבלטות שהיא. היה בו צירוף תכונות של יושר, חריצות, תבונה, צניעות, ועם זאת – מידה רבה של שובבות. היה לו חוש הומור דק ושקט – אותו סוג של הומור העשוי לאניני

הטעם בלבד. שי היה בחור חושב, כלומר, תמיד היה ראשו עסוק בהתבוננות מסקנתית – מעולם לא שקט על שמריו ותמיד נתון להתפתחות חושבת ויוצרת.

שי גויס לצה"ל במחצית נובמבר 1968, וכרודף אתגרים מובהק החליט שאם צריך הוא להיות חייל, מוטב שיהיה טייס. את מבחני הטיס עבר שי בהצלחה ומכאן ואילך קשר את שנותיו הבאות עם חיל־האוויר – תחילה במסגרת שירות החובה וממחצית נובמבר 1970 – כאיש קבע. במסמכיו של שי הטייס חוזרות ונשנות הערכות חמות של מפקדיו, נוסח: "קצין מצוין. יעיל. בעל מרץ ויזמה. בעל כושר מנהיגות. טייס מעולה. פוטנציאל מבטיח שיש לקדמו במדרגות הפיקוד". גם חבריו לטייסת מהללים ומשבחים אותו, הן כאדם והן כטייס וכמפקד. "אצל שי, כל מסדר היה מושלם, הוא היה זקוק לשלוש דקות בלבד כדי להכין אותו. שי היה חניך מצטיין קבוע אצלנו. כשהיה צריך לקבוע מי יהיה החניך המצטיין, לא היו ספקות. היה ברור, ששי יזכה בתואר. היה לו שקט נפשי וביטחון עצמי, כושר מנהיגות וידידות חסרת פשרות. שי, על מבנה גופו התמיר ועיניו בעלות החיוך העצור, היה דמות המזמינה הערצה. דבקותו במשימות ובערכים הייתה מעל ומעבר למקובל עלינו. רצונו העז וכושר התמדתו היו סוחפים אתם את כולנו". כל עת שירותו, שמר שי (אביטל, קראו לו חבריו לפלוגה) על הקשר החם עם הבית – עם גיזה, עם אביו האהוב, שברבות הימים מת ממחלה אנושה, ועם חנה. חנה הייתה האישה והאדם שמילא את כל חייו של שי. כמו שאומרת גיזה: "מהרגע שחנה נכנסה לביתנו, ידעתי שהיא תהיה אורחת קבע. בינה לבין שי נוצרו קשרים חמים של אהבה וידידות שאינם שכיחים בין כל זוג וזוג". על יחסו המיוחד של שי לחנה שלו מעידים מכתביו המרובים, המצביעים גם על יכולת וכשרון הפיוט של שי: "ילדה, אני כבר טס אלייך ולא כל־כך נוסע, כי השמש – כשהיא עולה, הכוכבים מחווירים, למרות שהם כשלעצמם יפים. (כוכבים – הדברים שבבית, בגת, והשמש – ?)..." שי אהב מאוד את חיי הקיבוץ ושאף לחזור למשק מיד כשיסיים את שירותו. ניסו להשפיע עליו – מפקד הכנף, ומפקד כנף אחר, כולם ניסו לשכנע אותו שיישאר בחיל־האוויר כאיש קבע ויתרום לחיל את אשר היה ביכולתו לתרום. היה ברור לכולם, ששי יגיע רחוק בכל אשר ילך. אך שי עמד בשלו ואמר שיחזור למשק. היו לו תכניות מרחיקות־לכת לגבי פיתוח ענפים בקיבוצו, ובעיקר – לגבי התרומה הרוחנית שהיה בכוחו להעניק לחברה סביבו. אך כל תכניותיו אלה נקטעו באיבן. כשפרצה מלחמת יום־הכיפורים ישב שי בבסיסו. בבוקר יום א', י"א בתשרי תשל"ד (7.10.1973) יצא שי לגיחה, כשהוא מוביל זוג מטוסים לתקיפת שיירה באזור התעלה. משהגיע שמה, פגע טיל במטוסו, המטוס התרסק באויר ושי נפל. הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין שבקיבוצו – גת. השאיר אחריו אם חורגת ואחות.

במכתב תנחומים שנשלח למשפחה, כתב מפקדו: "שי היה טייס משובח וקצין מצוין. מותו הוא אבדה גדולה לכולנו".

לזכרו של שי אביטל הוציא קיבוץ גת לאור חוברת ובה דברי חברים על דמותו וקטעים ממכתביו.

אביטל, שלום

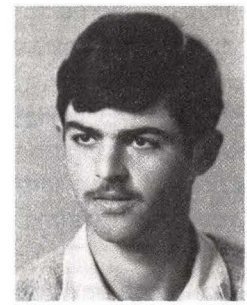
שלום, בן סוזן ויצחק, נולד ביום כ׳ באב תשי״ג (1.8.1953) במזה שבמרוקו, ועלה ארצה עם משפחתו בשנת 1964. הוא למד בבית־הספר היסודי ״בית־הכרם״ בירושלים ובבית־הספר התיכון ע״ש מ׳ בויאר בבית וגן בירושלים. מבחנו הראשון של שלום היה כאשר התקבל בשנת תשכ״ט לבית־הספר התיכון בירושלים. היה זה חמש שנים בלבד אחרי שעלה לארץ עם הוריו ועם חמשת אחיו ואחיותיו. העברית עדיין לא הייתה שגורה היטב בפיו, והוריו חששו פן ייתקל בקשיים. אולם שלום לא אכזב – להיפך. כתב אחיו: ״הופתענו מעמידתו האיתנה בכל המישורים. הוא אפילו בחר ללמוד במגמה המתמטית־פיסיקלית ועמד בדרישות מעבר למצופה״. שלום ידע, כי מצבם הכלכלי של הוריו לא היה שפיר, ולכן יצא לעבודה בכל אחת מחופשותיו, החל משנת לימודיו בכיתה ט׳. בשלוש השנים שלפני גיוסו, ירד שלום לאילת בחופש הגדול ועבד שם כדי לחסוך כסף למימון לימודיו בטכניון, שכן חלם ללמוד במגמה לארכיטקטורה בטכניון שבחיפה. שלום או ריצ׳רד – כפי שנהגו לקרוא לו בבית – היה קשור מאוד לבני־משפחתו. הוא היה סקרן ואהב לפגוש אנשים חדשים, להכירם ולהחליף עמם דעות. כן אהב את הארץ ואת נופיה והרבה לטייל בה. בחורף 1971 השתתף, יחד עם אחדים מחבריו, בסימפוזיון של ״גשר״ – ארגון ששם לו כמטרה לגשר בין נוער חילוני לבין נוער דתי – ונושא זה עורר בשלום רושם עז. הוא כתב על כך במכתביו בהתפעלות וראה בדבר מעשה גדול ומבורך.

שלום גויס לצה״ל בנובמבר 1972 והתנדב ליחידת סיור. בעת שירותו חלה והפרופיל הרפואי שלו הורד. אך שלום החלים, נאבק על החזרת כושרו הקרבי וחזר ליחידת הסיור שלו. בחודש פברואר 1974, נשלח שלום לקורס מ״כים בחטיבת ״גולני״. במסגרת הקורס, שירת שבעה שבועות במובלעת הסורית. כדי שלא להדאיג את אמו, חזר וכתב לה במכתביו, כי הוא נמצא קרוב לירושלים ואף תיאר את הנוף המרהיב, את מזג־האוויר הנאה, האביבי ואת הפרחים. במחצית אפריל 1974 נשלח במסגרת תפקידו לפסגת החרמון. יומיים לפני שעמד לרדת מן ההר, ביום רביעי, ב׳ באייר תשל״ד (24.4.1974) נפגע שלום ונהרג על פסגת החרמון, בהפגזה של הסורים. היה זה זמן קצר לפני שעמד לסיים את קורס המ״כים. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בהר־הרצל בירושלים.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה, כתב מפקדו, כי בתקופה שעשה שלום ביחידתו תחת פיקודו, הצליח לתרום רבות לפלוגתו והיה מופת לחבריו במסירותו הרבה ובביצוע תפקידו בגדוד.

הוריו של שלום תרמו לזכרו ספר־תורה, לבית־הכנסת הספרדי ליוצאי מרוקו, ברחוב ברזיל בירושלים.

אבירי, חיים

חיים, בן רבקה וישראל, נולד ביום כ"ד בחשון תשי"א (4.11.1950) בחיפה. הוא למד בבית־הספר היסודי "מעלה־הכרמל", ואחרי־כן המשיך בלימודיו בבית־הספר הריאלי העברי בחיפה, מתחילת כיתה ו' ועד שסיים את לימודיו התיכוניים, במגמה הביולוגית. חיים היה תלמיד מצטיין. הלימודים היו לגביו אתגר אינטלקטואלי; הוא התעניין בחומר והיה להוט ללמוד ולהבין עוד ועוד. לדברי מורהו, מעטים מאוד היו התלמידים בבית־הספר הריאלי, בכל שנות קיומו, שהגיעו להצטיינות שכזאת בכל המקצועות; ואכן, זכה לתעודות הצטיינות. יחד עם זאת, בשל היותו צנוע מטבעו, לא היה בו שמץ של יהירות או התנשאות ולא היה מתפאר במעשיו. חיים היה בחור שקט, רציני מאוד ומעמיק מאוד. הוא לא הניח לבעיה עד שחקרה, ניתחה ומצא לה פתרון. הוא נראה כמסתגר, אך לא הקים חיץ סביבו והיה חברותי, טוב לב, חבר טוב שתמיד נחלץ לעזור לחברים שהתקשו בלימודיהם. להוריו רחש כבוד ואהבה גדולים. חיים השתתף בפעולות הגדנ"ע והיה גם חבר בתנועת "הצופים" בחיפה. מגיל 10 נטה חיים לציור ועוד כשהיה בן 11, נהג לאסוף אבני־גיר ולגלפן לפסלונים קטנים, בעיקר ראשים. ברבות הימים הקדיש את שעות הפנאי שלו לציור ולפיסול — תחביבים שנתנו לו סיפוק רב. לדברי מורהו לאמנות, הפסלים שיצר חיים היו מלאי הבעה וחן והוא הגיע לרמה גבוהה בהרבה מזו, שחובבים מגיעים אליה בדרך כלל. תמונות שצייר תלויות בבית־החייל החדש בחיפה, ב"בית־בירם" של בית־הספר הריאלי בחיפה וב"בית־הצנחן" ברמת־גן. חיים עסק גם בכתיבה; בנעוריו כתב יומן ובשנים 1965-1968 היה כתב של ה־Jerusalem Post Junior, ובמדורו נדפסו מאמרים וקריקטורות מפרי עטו. הפליאה בקיאותו בשפה האנגלית, למרות היותו צבר ובן להורים שאינם ממוצא אנגלוסקסי. לדברי עורך המדור באותן השנים, היה חיים "מציאה" למדור דווקא בשל כך ובשל יכולתו לבטא את מחשבותיו בבהירות ולכתוב על חוויותיו בהומור.

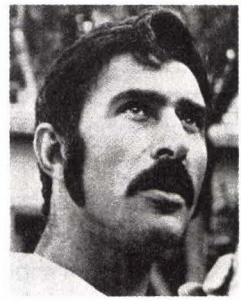
חיים גויס לצה"ל בסוף ינואר 1969 והתנדב לחיל־הצנחנים. בצבא עזר בעריכת עלונים, כתב רשימות ועיטרם ברישומים. לאחר הטירונות וקורס צניחה, הוצב בגדוד צנחנים. מפקד גדודו ציין, שעקב תכונותיו, התחבב חיים על כל החיילים והפך לדמות מרכזית במחלקתו. לאחר שהשתלם בקורס מ"כים, חזר חיים לגדוד ושירת כמ"כ רובאים בבסיס צנחנים. כעבור שנה החל ללמוד רפואה, והוצב לשירות־מילואים.

בסתיו 1971 התקבל חיים לבית־הספר לרפואה של האוניברסיטה העברית בירושלים. ברפואה מצא את ייעודו. הוא היה מאושר בלימודיו והצטיין בהם. הוא ערך והוציא לאור בהוצאת "אקדמון", יחד עם חברתו לספסל הלימודים ואשתו לעתיד, שלוש חוברות שסיכמו את החומר שנלמד בהרצאות: "כימיה פיסיקלית — התורה האטומית וקינטיקה כימית"; "בוטניקה, הרצאות ומעבדות" "האנטומיה של המוח ומערכת העצבים". החוברות משמשות כחומר לימוד לסטודנטים רבים לרפואה. פרופ' י' רבני, שאחת החוברות היא בנושאי הרצאותיו, ציין, שלמרות העת

הקצרה של היכרותו עם חיים, הוא הספיק להתרשם מכשרונו ומיסודיותו. את חברתו נשא חיים לאישה, שלושה ימים לפני מלחמת יום־הכיפורים. כשפרצה מלחמת יום־הכיפורים, נקרא חיים ליחידתו, נשלח עמה לסיני וחצה את תעלת־סואץ מערבה. ביום כ״א בתשרי תשל״ד (17.10.1973), בשעה שיחידתו עמדה לכבוש את מתחם סרפיאום, פגע פגז נ״ט בזחל״ם שחיים נסע בו. החיילים קפצו מהזחל״ם והסתערו על מבנה שממנו נורתה אש צפופה, ואז נפגע חיים מכדור בחזהו ונהרג. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין הצבאי בחיפה. לאחר נופלו הועלה לדרגת סמל. השאיר אחריו אישה, הורים ואח.

בית־הספר הריאלי בחיפה הוציא לאור חוברת לזכר חלליו ובה הועלה זכרו; האוניברסיטה העברית בירושלים הוציאה לאור חוברת ״נזכור״, לזכר חלליה במלחמת יום הכיפורים, ובה גם דברים עליו; בעיתון ״ג׳רוזלם פוסט״ מיום 3.5.1974 מוקדש עמוד לזכרו, ובו ראו אור דברי עורך המדור על חיים, שתיים מרשימותיו של חיים וכן מכתב מאמו ושיחה עם הוריו.

אבירם (אברמוביץ), אלי

אלי (אליק), בן חיה ויעקב, נולד ביום י״ג בסיוון תרצ״ט (1.6.1939) בפורט אליזבט שבדרום־אפריקה ועלה ארצה עם משפחתו בשנת 1953. הוא למד בבית־ספר יסודי בפורט אליזבט ואחרי־כן למד שנה אחת בבית־הספר המשותף לעמק יזרעאל בעין־חרוד־איחוד. אלי הצטיין בלימודים בבית־הספר בדרום־אפריקה. הוא היה חבר בתנועת ״הצופים״ בפורט אליזבט ואף הדריך בה. לאחר שעלה ארצה, התיישבה משפחתו במושב רמת־צבי, ואחרי שאלי הפסיק ללמוד עזר להוריו בעבודה במשק. אלי התעניין בכל תחומי המדע והטכניקה והרבה לקרוא חוברות מדע פופולריות. הוא היה בעל המצאות והכניס שכלולים הן בעבודתו והן בבית. היו לו ״ידי זהב״ והוא היה סקרן וחקרן, ובזמנו הפנוי היה עוסק בפירוקם של מנגנונים מסובכים ובהרכבתם. הוא כתב רשימות בעניינים מעשיים ורשימות הומוריסטיות ביומן משק תל־יוסף וחיבר סיפורים לבנותיו. אלי היה טוב־לב ועדין, טוב־מזג ובעל הומור. שקט, עצור ועניו. הוא היה שלם עם עצמו, אחראי, דייקן וחרוץ מאוד, ועשה את עבודתו ביושר ובנאמנות. לדברי חבר, עמד אלי איתן על קרקע־המציאות, אך לא הסתגר בה והיה רחב־אופקים.

אלי גויס לצה״ל במחצית מאי 1957 והתנדב לחיל־הצנחנים. לאחר הטירונות ולאחר שהשתלם בקורס צניחה ובקורס מ״כים, שירת בגדוד צנחנים כרגם מרגמות בינוניות. בתעודת השחרור שלו צויין אלי כ״חייל טוב וממושמע״.

לאחר שסיים את שירותו הסדיר, הוצב לשירות־מילואים בחיל־התותחנים, ולאחר שהשתלם בקורס מש״קי־מרגמות 120 מ״מ, נשלח לשרת בגדוד מרגמות כבדות כסגן מפקד־צוות. אלי השתתף במלחמת ששת־הימים בקרבות בצפון. ברבות

הימים השתלם בקורס חובשים מחלקתיים ונקבע כחובש קרבי. הוא נשאר מוצב ביחידתו, אך הושם לחיל־הרפואה. אחרי שסיים את שירותו הסדיר, למד תשעה חודשים בקורס למסגרות בחיפה כדי לרכוש מקצוע, ונכנס לעבוד בפלב"ם (מפעל המתכת של עין־חרוד־איחוד). בשנת 1962 נסע לטיול למכסיקו, לארצות־הברית ולקנדה ולמד שם כשנתיים רדיו, טלביזיה ואלקטרוניקה. הוא הצטיין בלימודיו ורכש עוד מקצוע: טכנאי אלקטרוניקה. כשחזר ארצה, עבד בחיל־הים בחיפה. כשנטעו פרדס ברמת־צבי, מונה אלי לאחראי לנטיעה ולטיפול בפרדס. בשנת 1966 נשא לאישה אחת מבנות תל־יוסף והצטרף לקיבוץ. כעבור שנתיים עשתה המשפחה הצעירה שנה בקיבוץ משמר־דוד, שכן אשתו למדה בקרבת מקום. הוא היה בעל למופת ואב למופת. כשחזרו לתל־יוסף, נכנס אלי לעבוד במעבדת הרדיו ובמפעל המתכת של הקיבוץ. כעבור זמן החליט להשתלב בעבודה מלאה במפעל המתכת והשקיע בו את מיטב אונו. באחרונה הוקם שם מפעל חדש ואלי ניהל בו מחלקה, במסירות ובהצלחה. כשפרצה מלחמת יום־הכיפורים, עבר אלי עם גדודו ממקום למקום ברמת־הגולן. ביום כ' בתשרי תשל"ד (16.10.1973), בשעה שנתן הגדוד סיוע ארטילרי בקצב אש מדהים ליד הכפר חרפה, נתגלתה תקלה בזחל"ם של אלי. הוא עבר להשלים צוות אחר, וכעבור יריות אחדות התפוצצה המרגמה ואלי נפגע ונהרג. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין ברמת־צבי. הוא השאיר אחריו אישה, שתי בנות (בתו השלישית נולדה אחרי שנפל ונקראה על־שמו – אילת), אם, אח ואחות. לאחר נופלו הועלה לדרגת סמל.

במכתב־תנחומים למשפחה השכולה כתב מפקד־היחידה: "הוא היה אהוב מאוד על מפקדיו וידידיו הלוחמים".

קיבוצו, תל־יוסף, הוציא לאור חוברת לזכר חלליו במלחמה, ובה מועלה גם זכרו של אלי. בחוברת דבריהם של בני־משפחה וחברים על דמותו וכן קטעים מרשימותיו ביומן הקיבוץ ושני סיפורים שכתב לבנותיו.

אבישאול, שמואל

שמואל, בן פרומה ושלום, נולד ביום ג' בכסלו תש"ח (16.11.1947), ברמת־יצחק. כשהיה בן 10 עברה משפחתו להתגורר ברמת־השרון. הוא למד בבית־הספר היסודי "אוסישקין" ואחרי־כן סיים את לימודיו בבית־הספר התיכון "השרון" במגמה הספרותית.

שמואל גויס לצה"ל במחצית נובמבר 1965. הוא התנדב לחיל־הים ונשלח לקורס חובלים. בקורס זה עשה שנה ומחצה ובמסגרתו עבר קורס קצינים בבית־הספר לקצינים של צה"ל והוענקה לו דרגת סגן־משנה. בסוף יולי 1967 עזב את הקורס ועבר לשרת בחיל השריון, תחילה כלוחם חרמ"ש ואחרי־כן כמפקד מחלקה וסגן מפקד פלוגת טנקים, בחטיבת טנקים בסיני. בתפקידו זה הועלה לדרגת סגן. במחצית נובמבר 1968 שוחרר שמואל מהשירות הסדיר, אולם לאחר חצי שנה שב והתגייס

לשירות קבע. הוא סיים בהצלחה קורס מפקדי פלוגות שריון והוצב לשרת בחטיבת טנקים בסיני בתקופת מלחמת ההתשה. הוא שימש כמפקד פלוגה והועלה לדרגת סרן. הוא צוין כמפקד שריון מעולה, שביצע בדייקנות ובשלמות את המשימות שהוטלו עליו ועל יחידתו, והצליח להביא את היחידה שבפיקודו לרמה מקצועית גבוהה, הן באימונים והן בפעילות מבצעית.

בתחילת אפריל 1971 השתחרר שמואל משירות הקבע והוצב ליחידת מילואים של חיל השריון. לאחר השחרור עבד כקצין ביטחון ב"אל על", ואחרי־כן התחיל ללמוד פסיכולוגיה ופילוסופיה באוניברסיטת תל־אביב והספיק להשלים שתי שנות לימודים. באוגוסט 1972 נשא לאישה את חברתו דפנה ויחד עמה הקים את ביתו בראשון־לציון. הוא יצא עם רעייתו לטיול, שהחל בסוף ספטמבר 1973, אולם הופסק עקב מלחמת יום הכיפורים. כשפרצה המלחמה, מיהר להגיע ממקום חופשתו בהולנד. הוא הגיע ארצה ב־8 באוקטובר וכיון שהיחידה שלו כבר נמצאה בעיצומם של קרבות הבלימה בסיני, צורף לכוח שריון מיוחד שנשלח לרמת־הגולן. בהגיעו לחזית קיבל תחת פיקודו פלוגת טנקים ולחם עמה בקרבות הבלימה נגד התקפות הסורים. ביום ט"ז בתשרי תשל"ד (12.10.1973) נתקל הכוח שלו במארב טנקים סוריים ליד כפר נסג'. הטנק של שמואל נפגע פגיעה ישירה והוא נהרג. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בקרית־שאול. השאיר אחריו אישה, אם, אח ואחות. לאחר נופלו הועלה לדרגת רב־סרן.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה כתב מפקד היחידה: "רב־סרן שמואל אבישאול שירת ביחידת שריון כמפקד פלוגת טנקים. הוא היה מפקד פלוגה אמיץ, תכליתי ובעל יזמה. נפגשנו על נגמ"ש הפיקוד בלילה שלפני הפריצה וראיתי עד כמה הוא רוצה לתרום לעם ישראל במלחמה נוראה זו".

אבישי, רפאל־צבי

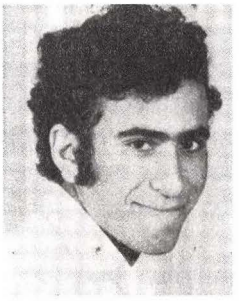
רפאל (רפי), בן מרים ושרגא, נולד ביום י"ב בכסלו תשי"ד (19.11.1953), בקבוצת כפר־המכבי וסיים את לימודיו התיכוניים בבית־הספר בגוש זבולון. הוא היה חבר בתנועת הנוער העובד והלומד והשתתף בכנסים, בטיולים ובמחנות. כן היה חובב ספורט והצטיין בשחייה. עולם־הדממה שבה את לבו והוא החל לעסוק גם בדיג תת־מימי. הוא ניחן בדמיון ובכושר יצירה. לחפצים זנוחים שמצאו חן בעיניו, מצא רפי תמיד פתרון: שיפץ אותם או עיצב אותם בדמות חדשה ומקורית, וקישט בם את חדרו. רפי היה אופטימי ועליז תמיד. בכל עיסוק ראה חווייה חדשה, גילוי חדש ומקור לשעשוע ולהנאה. הוא אהב את הטבע, נהנה לעבוד בגינה או לטייל עם חבריו בנופי־הארץ המגוונים. בטיוליו אהב לצעוד מהר ובמרץ. הוא שמח על כל גילוי של פרח נדיר או של פטריית־מאכל גדולה. הוא היה תמיר, יפה־תואר וחייכן והצטיין ביושר רב. נהג לומר תמיד לכל אדם בפניו את אשר עם לבו. רפי היה בן נאמן ומסור להוריו ודואג לבני

משפחתו. הוא בחר לעבוד בענף המספוא במשק הקבוצה והתמיד בעיסוק זה, עד גיוסו לשירות הסדיר בצה"ל.

רפאל גויס לצה"ל בתחילת נובמבר 1972. תחילה נשלח לקורס טיס ולאחר תקופה קצרה הוצב לחיל־הרגלים. לאחר הטירונות נשלח לקורס מ"כים. עם יחידתו – חניכי קורס המ"כים של "גולני", השתתף בצעדת שלושת הימים, שכן מאז ומתמיד היה חובב הליכה ברגל למרחקים. הוא היה חייל אחראי ומסור לתפקידו ושימש מופת לחבריו בביצוע המשימות שהוטלו עליו. מתוך אהבתו והתחשבותו במשפחתו, השתדל שלא להדאיג את הוריו והקפיד לכתוב הביתה מכתבים עליזים ואופטימיים. בחופשותיו נהג לבלות את זמנו בכפר־המכבי, בחברת בני־משפחתו וחבריו. ביום י"ב בתשרי תשל"ד (8.10.1973) בקרב על החרמון הכבוש בידי הסורים, נפגע רפאל בהסתערות הראשונה על ההר ונהרג. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בכפר־המכבי. השאיר אחריו הורים ושני אחים. לאחר נופלו הועלה לדרגת רב־טוראי.

משפחתו וקבוצתו הוציאו לאור חוברת לזכרו ובה דברי חברים על דמותו.

אבישר, אורי

אורי, בן שושנה ונתן, נולד ביום כ' בחשון תשי"ד (15.10.1953) בירושלים וסיים את לימודיו בגימנסיה העברית ברחביה, במגמה הריאלית. מחנכו מספר עליו, שהיה צמא־דעת, ישר וצנוע, שקט ורציני, ביישן מעט ונחבא אל הכלים. הייתה בו גאווה של אדם בוגר מכפי גילו: כאשר פנה אליו מורהו לעזור לו, על חשבון הגימנסיה, במקצוע שהתקשה בו, דחה את ההצעה וטען שיוכל להסתדר בעצמו. לאחר־מכן התברר, שהעדיף לעבוד ולממן את השיעור בכוחות עצמו, בלי שהוריו ידעו על כך, שכן לא רצה להטרידם. אורי היה חבר בתנועת הצופים, בשבט "מצדה". כן היה חובב ספורט, בעיקר כדורגל וכדוריד, אהב חיות וגידל כלב. שמונה שנים נמנה עם חברי תזמורת הנוער של ירושלים כנגן בטרומבון. מנהל תזמורת הנוער אמר עליו, שהיה בעל רצון עז ובזכות עבודתו המאומצת ושקידתו הגדולה זכה לתשבחות רבות. הוא הרבה להאזין למוסיקה והיה לו אוסף תקליטים גדול. אורי היה בן נאמן להוריו וסייע להם בחופשות הקיץ. הוא כיבד כל אדם והיה מוכן לעזור לכל נזקק. מטבעו היה עניו, מנומס ונעים־הליכות, אהוד על הבריות, אחראי ואיש־אמת. לאחר שחרורו התעתד ללמוד קרימינולוגיה באוניברסיטה העברית בירושלים.

אורי גויס לצה"ל במחצית פברואר 1972 והוצב לחיל־השריון. הוריו ביקשוהו שישתדל להצטרף לתזמורת צה"ל, אך הוא סירב בכל תוקף. לאחר הטירונות השתלם בקורס לטענים־קשרים בטנקי "פאטון" והועלה לו בו ציון גבוה (85). בקורס מ"כים בבית־הספר לשריון נפגעה בריאותו והוא הוחזר לשרת בעורף. על שירותו הצבאי זכה ב"אות השירות המבצעי". הוא עשה ככל יכולתו שלא להדאיג את הוריו והשתדל

לבוא הביתה אפילו בחופשותיו הקצרות. ביום י"ח בתשרי תשל"ד (14.10.1973), יום לפני שמלאו לו עשרים שנה, נהרג בגזרה המרכזית בסיני, כאשר נפגע מפגיעה ישירה של טיל, כשהתנדב לעמוד בחוץ, חשוף בצריח הטנק שלו. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בהר־הרצל בירושלים. השאיר אחריו אב, אם ושלושה אחים. לאחר נופלו הועלה לדרגת סמל.

במכתב־תנחומים למשפחה השכולה כתב מפקדו: "אורי היה חייל מעולה וראש צוות מעולה. הוא דבק בתפקידו, תוך גילוי אומץ־לב והכרה בשליחות שמילא. הטנק שלו השמיד הרבה מכלי האויב. הוא וחבריו עברו מטנק לטנק עד שנפגעו ונהרגו".

הוריו הוציאו לאור חוברת לזכרו ובה קטעי שיר ודברי בני־המשפחה ודברי חברים על דמותו; כן הקימה המשפחה ספרייה על שמו, בנוה־יעקב, בדירתה בבית 418/5.

אבישר, משה

משה, בן סולטנה ויהודה, נולד ביום א' בתשרי תשי"ב (1.10.1951) בנס־ציונה. הוא סיים את לימודיו היסודיים ואחר־כך את לימודיו התיכוניים בבתי־ספר בנס־ציונה. בילדותו היה חבר בתנועת הנוער העובד והלומד ואחר־כך שימש גם כמדריך נוער בתנועה. לאחר שסיים את לימודיו התיכוניים, נותרו לו חודשים ספורים עד למועד גיוסו לצה"ל. הוא החליט לנצל זמן זה ולעבוד, כדי לחסוך מעט כסף.

משה גויס לצה"ל בתחילת ינואר 1970 והוצב לחיל־הרגלים. לאחר הטירונות, כשהיה ללוחם, השתלם בקורס צניחה, בקורס חבלה ובקורס מפקדי־כיתות ונשלח לאחת הסיירות בצה"ל. שם הצטיין כחייל ומפקד למופת, מסור ואחראי, אמיץ ונכון לכל משימה. כשפרצה מלחמת יום־הכיפורים יצא משה עם יחידתו להילחם במצרים. לאחר שצלח את תעלת־סואץ עם יחידתו, המשיך בלחימה באומץ ובהקרבה שאפיינו אותו. ביום כ"ב בחשוון תשל"ד (17.11.1973) נהרג משה בעת מילוי תפקידו. הוא הובא למנוחת־עולמים בחלקה־הצבאית של בית־העלמין בקרית־שאול. השאיר אחריו הורים, אח ואחות. לאחר נופלו הוענקה לו דרגת רב־סמל.

מפקדו סיפר במכתב־התנחומים שכתב למשפחתו, על שעותיו האחרונות: "במוצאי־שבת, בשעות הערב המוקדמות, עסקה הפלוגה בהתבצרות במוצב הנמצא דרומה לאיסמעליה ומשה עסק יחד עם כולם בביצור העמדות. לפתע פתחו המצרים באש מקלעים, כדי להפריע בעבודות הביצורים. משה קפץ יחד עם חבריו לתעלת הקשר ורץ עם נשקו לעמדת המקלען. בהגיעו לעמדה החל להפעיל את נשקו ולהשיב אש, אולם כדור פגע בו והוא נפל מת במקום. משה היה הלוחם המצטיין בפלוגה. כולנו, חיילים ומפקדים, הערכנו והערצנו אותו. אמיץ־לב, ישר, ממושמע, חייל לוחם למופת".

בחוברת לזכר לוחמי הסיירת, שנפלו במלחמה, נכתב עליו: "משה היה היחיד שבא מיזמתו להסביר לי ועזר לי להתגבר על כל המכשולים בתחילת דרכי בפלוגה. כסמל מחלקה בלט מתוך סגל הפלוגה כבעל ניסיון בהדרכה, בעל כושר וכשרון לפקד ולהדריך, דואג לחייליו הצעירים, הטועמים לראשונה טעמו של צבא. הוא היה מדריך את המ"כים הצעירים, מייעץ להם מתוך ניסיונו. במעשיו התבלטו האחריות והרצון לעזור, מעבר לתפקיד ולחובה. כאשר נשארה הפלוגה ללא רס"פ, קיבל הוא את התפקיד ומתוך רגש האחריות שלו מילא גם את תפקיד המ"מ, כשזה נעדר במשך תקופה קצרה. הייתה בו היכולת לקשור קשרים אמיצים עם הסובבים אותו, פיקחות לראות דברים ולהבינם לעומקם, לנתח את הקורה ולבצע את המשימות בצורה הטובה ביותר. היה בו האומץ לומר את שהיה לו לומר, להוכיח, להוקיע, גם אם הדברים לא תמיד נעמו לאוזן ולפעמים העמידו בסכנה את הידידות"; כן הונצח שמו בבית־הכנסת "אוהל־ישראל" בתל־אביב.

אבנור, אמיר

אמיר, בן דורלי ואשר, נולד ביום כ' בטבת תשי"ב (18.1.1952), בקיבוץ העוגן. הוריו נמנו עם לוחמי ההגנה והפלמ"ח ולחמו בשורות צה"ל במלחמת העצמאות. בהיותו בן 6 עזבו הוריו את הקיבוץ ונדדו לעיירות־הפיתוח בדרום־הארץ. אמיר למד בבית־הספר היסודי באילת ובדימונה וסיים את לימודיו בבית־הספר היסודי "ניצנים" בבאר־שבע. הוא החל את לימודיו בבית־הספר התיכון המקיף א' בבאר־שבע ואחרי שהוריו עברו לקרית־טבעון, סיים את לימודיו בבית־הספר התיכון במקום, במגמה הריאלית, ועמד בהצלחה בבחינות הבגרות. אמיר היה נער עליז, בעל חוש הומור משובב ושופע חדוות־נעורים. היה תלמיד חרוץ וצמא־דעת, ששאף להעמיק את ידיעותיו בתחומים רבים לשם־כך הרבה לקרוא ספרים בכל תחום שעניין אותו ותמיד חיפש מידע נוסף, כדי להעשיר את ידיעותיו. הוא היה בעל גישה מעמיקה ובוגרת, בעל רעיונות מקוריים ודרכים המיוחדות לו, כדי להגיע לפתרון הבעיות שניצבו לפניו. בכל תחום עסק ביסודיות וברצינות, מתוך הכרה שעליו להגיע לרמה מירבית של בקיאות וידע. אמיר לא נהג מעולם על־פי המוסכם והמקובל בחברה. הוא גיבש לעצמו סולם של ערכים, שעל־פיו נהג בכל דרכיו ומעשיו. הוא היה ספורטאי מצטיין באתלטיקה קלה, בקליעה למטרה ובכדורסל, ושופט בתחרויות לנוער. כמו־כן היה חבר בתנועת ה"צופים". בהיותו עם בני־משפחתו באילת, למד לאהוב אהבה עזה את הנוף הפראי של מדבריות הנגב. הוא יצא לטיולים רבים, למד טופוגרפיה והיה מנווט בכוחות עצמו, בחפשו מקומות חדשים ונופים מרהיבים. באילת למד להכיר את העולם המופלא שמתחת לפני־המים. הוא התמחה בצלילה ויצא פעמים רבות לצלול בימה של אילת, לחקור את מערכת החיים המיוחדת של החי והצומח שמתחת למים. בהיותו נער לקחוהו הוריו לנקודת הגבול שליד אילת. הוא ראה את המקום שבו גבלה

מדינת ישראל במצרים ובירדן והתרשם עמוקות מתופעה זו. הוא החל לפתח תודעה ביטחונית והכרה במצבה המיוחד של מדינת ישראל, המוקפת שכנים עוינים. הוא הרבה לקרוא ספרות צבאית ועקב אחרי החידושים בשיטות הלחימה ובפיתוח כלי־נשק. אלה שהיו בחברתו העריצו את קסמו האישי, את בקיאותו הרבה בתחומים רבים ואת יכולתו לנהל שיחה גלויה וויכוח נוקב על בעיות העם והמדינה. הוא הצטיין במחשבה בהירה והיגיון בריא ושומעיו לא חדלו מלהתפעל מהדרך הנאה, שהיה מביע בה את מחשבותיו ואת רעיונותיו המקוריים והחדשניים.

אמיר גויס לצה"ל בתחילת אוגוסט 1970. הוא התנדב ליחידת הסיור המובחרת של חיל־השריון. הוא השתלם בקורס סיירים ובקורס מש"קי־סיור ולאחר תקופת שירות עבר בהצלחה את מבדקי הקצונה ונשלח לבית־הספר לקציניים של צה"ל. את קורס קציני־חי"ר סיים בהצלחה ואחרי־כן סיים אף קורס קציני סיור בבית־הספר לשריון. כמו כן השתלם בקורס צניחה וזכה לענוד כנפי־צנחן. אמיר הוצב כמפקד מחלקה, לפלוגת הסיור של חטיבה 7. הוא היה מפקד מחלקה קפדן, שדרש מחייליו שלמות בביצוע המשימות שהוטלו עליהם. עם זאת, מעולם לא דרש מחייליו לבצע דבר שהוא לא ביצע בעצמו. הוא שימש דוגמה אישית למופת ונמנה עם אותם מפקדים שדגלו בסיסמה: "אחרי". אמיר היה בעל ביטחון־עצמי רב, הכיר בערך עצמו וידע לאמוד את כוחו ויכולתו. צורת הליכתו, עמידתו ודרך דיבורו המיוחדים, היו נושא לחיקויים בקרב חיילי מחלקתו. הוא כיבד את דרגתו ואת מעמדו כקצין, וידע לשמור על מרחק הולם בינו לבין פקודיו. עם זאת, בשעות הקשות של האימונים והפעילות המבצעית, ידע להפיג את המתח הרב ולהיות לחייליו חבר וידיד. אמיר הקפיד על שמירת פקודות הצבא ולא סטה כמלוא הנימה מהתקנות וההוראות. הוא ידע, כי ביצוע מדוקדק של הפקודות וחיפוש תמידי אחר השלמות, יביאו להעלאת רמת היחידה. אולם כמפקד נקט גישה אנושית. הוא העניק לכל אחד מחייליו יחס אישי. הוא דאג לפתרון הבעיות האישיות של חייליו, ידע להקשיב לדברים שהעלו לפניו ועשה ככל אשר יכול כדי לסייע לפקודיו. חייליו זוכרים אותו כמפקד קפדן ונוקשה, אך עם זאת גם חבר וידיד; מתרחק מפקודיו ושומר על כבוד הדרגה, אך יודע למצוא את הדרך לבטא את הערכתו לכל חייל בפיקודו. בסיום קורס סיור היה מעניק לחייליו את כנפי הסיירת במסדר צנוע ומביע את הערכתו ליכולתם ולמאמציהם, בדברי שבח, שהיה אומר לכל אחד ואחד מהם. הוא דאג לא רק למערכת היחסים שבין המפקד לחייליו, אלא למכלול היחסים שבתוך המחלקה. ביחידה שלו שררה אווירה טובה, מבוססת על יחסי־ריעות וחברות, שנקשרו באימונים הקשים ובפעילות המבצעית. בתוקף תפקידו כמפקד מחלקה הועלה לדרגת סגן. במלחמת יום־הכיפורים השתתפה הסיירת בקרבות הבלימה וההבקעה ברמת־הגולן. בקרבות הקשים התגלה אמיר כמפקד מעולה. הוא המשיך לשמור בקפדנות על הסדר והמשמעת, ועם זאת הסיר את המחיצות שבינו ובין חייליו. הוא הצטרף לפקודיו בשמירה, אכל יחד עמם ועודד אותם בשעות הקשות של הלחימה. הוא הצליח להחדיר בהם את ביטחונו העז ביכולתו ובכוחו של צה"ל להשיג ניצחון ולהדביר את האויב. ביום י"ג בתשרי תשל"ד (9.10.1973) עלה כוח מהחטיבה שלו על מארב, שהציב האויב. אמיר חש לעזרת הכוח המותקף ותוך־כדי התקדמות בשטח, תחת אש עזה, נפגע הרכב שפיקד עליו והוא נפצע פצעים אנושים. הוא הספיק עוד להזהיר את חייליו, קרא להם לחלץ

את עצמם ונפל. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בקרית־טבעון. השאיר אחריו הורים ואח.

חבריו ליחידה ובני־משפחתו כתבו דברים לדמותו, בחוברת "נערים בסיירת", שהוצאה לאור על־ידי לוחמי חטיבה 7, לזכר חבריהם שנפלו במערכה.

אבני (שטיין), אילן

אילן, בן לאה ובצלאל, נולד ביום י"ז באב תש"ג (18.8.1943) בקיבוץ געתון. אילן היה מילדי הקיבוץ הראשונים. הוא פונה בערב ההכרזה על הקמת המדינה, עם הנשים והילדים, תושבי הגליל המערבי, בדרך הים לקיבוץ קדמה שליד נתניה. הוא למד בבית־הספר היסודי ובבית־הספר התיכון בנאות־מרדכי. הוא היה אהוב ומקובל בחברת הילדים והצטיין בארגון משחקים ותחרויות. הוא היה חובב ספורט, ובעיקר כדורגל. העיסוק בספורט דחה עיסוקים אחרים ותחביבים אחרים: ציור ומוסיקה. שנים אחדות לאחר שסיים את לימודיו בבית־הספר התיכון אישרה לו מזכירות הקיבוץ ללמוד במדרשה לחינוך גופני במכון וינגייט.

אילן גויס לצה"ל במחצית נובמבר 1961 והוצב לחיל־השריון. לאחר הטירונות השתלם בקורס מט"קים של טנקי "שרמן" וטנקי "אמכ"ס". תחילה היה מש"ק בטנק "שרמן" ואחרי־כן מדריך בקורס מ"כים.

לאחר שחרורו מן השירות הסדיר חזר לקיבוץ ונשא לאישה את בת־כיתתו דינה. הוא לחם בראשית מלחמת ששת־הימים בחזית סיני ובסופה – ברמת־הגולן. במלחמת־ההתשה נפצע בראשו. הוא נקרא לתקופות רבות של שירות־מילואים ומיעט לבוא הביתה לחופשות בגלל השירות הקשה והמפרך שנשא בו. שבועות מעטים לפני שפרצה מלחמת יום־הכיפורים ביקשו הוא ואשתו לנסות דרך חיים עצמאית, בסביבה אחרת. אושרה לו חופשה של שנתיים והוא נתמנה למורה לחינוך גופני בבית־הספר החקלאי במקוה־ישראל. שם חי עם דינה ושני בניו, גלעד ואיתי, חודש ימים עד שפרצה המלחמה. גאוותו על הבנים הייתה ללא גבול והם מילאו את מחשבותיו עד הרגע האחרון. ביום כ"ו בתשרי תשל"ד (22.10.1973), שעות אחדות לפני שנכנסה הפסקת־האש לתוקפה, נפגע ונהרג במוצב "בוצר", מול כבריח, ליד האגם המר. הוא לחם עם חבריו לסיירת והטנק שלו נפגע פגיעה ישירה בטיל נ"ט. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בנאות־מרדכי. השאיר אחריו אישה ושני בנים, אב, אם, שני אחים ואחות. לאחר נופלו הועלה לדרגת סמל ראשון.

אמר עליו מפקד פלוגתו עמיצור: "על אילן ניתן לומר בלי היסוס, שהיה מספר אחד בפלוגה".

אבני, דוד

דוד (דודו), בן שרה ויוסף, נולד ביום ט' בתמוז ת"ש (15.7.1940) בגבעתיים ולמד בבית הספר היסודי בשכונת בורוכוב בגבעתיים ובבית הספר התיכון בקיבוץ רביבים. הוא היה תלמיד שקדן, על אף המתח ששרר באותם ימים עקב המצב הבטחוני ועל־אף בעיות־בריאות, שהטרידוהו בילדותו. לאחר שסיים את לימודיו התמחה במקצוע החשמלאות. הוא היה חבר בתנועת "הנוער העובד והלומד" וכחובב־ספורט היה חבר באגודת "הפועל". מילדותו היה דוד חדור תודעה בטחונית, שכן גדל באווירה שענייני ביטחון עמדו במרכזה. אביו היה איש "הגנה" פעיל, ובפעולה המפורסמת של ה"הגנה" בשרונה, נפגשו האב הלוחם והבן, שמילא אז תפקיד של מקשר ב"הגנה", בעודו נער. דוד אהב מוסיקה, ספרות ושירה והקדיש להן הרבה מזמנו הפנוי. הוא היה אופטימי ורציני בגישתו לחיים, חברותי ומקובל על מכריו ועל חבריו, שכינוהו בחיבה "דודו". בטוב לבו היה מוכן תמיד לעזור לזולת, היה ישר ובעל מצפון. בן נאמן ומסור היה להוריו, חרד ודואג למשפחתו.

דוד גויס לצה"ל במחצית אוקטובר 1957 והוצב לחיל ההנדסה. לאחר סיום הטירונות ולאחר שהשתלם בקורס־חבלנים הוצב ביחידת סילוק פצצות בתפקיד מפרק־פצצות.

בתום שירותו בצה"ל התנדב לצי הסוחר בתפקיד קצין־חשמל והפליג בים ואף עשה כשנה בהאמבורג שבגרמניה, שם הועסק כחשמלאי בתיאטרון הממלכתי. בתקופת מלחמת ששת הימים נפצע ונכווה בידיו ובפניו בעת סילוק פצצה. על חלקו במלחמה זו הוענק לו "אות מלחמת ששת הימים". בשנת 1969 התנדב לשירות־קבע ולאחר שסיים קורס־קצינים בסיסי, השתלם בקורס לקציני־הנדסה והוצב ליחידת בינוי של חיל האוויר. שם מילא תפקיד מפקד מחלקת סילוק פצצות והוענקה לו דרגת סגן. הוא היה קצין מצוין וחבר־למופת וכל מי שהכירו אהבו. זמן קצר לפני מלחמת יום הכיפורים הפסיק את חופשתו וחזר לבסיסו, כדי לפרק במו־ידיו טיל שסיכן את חיי חיילינו, ועל מעשהו זה קיבל אות־הוקרה מידי חבריו־ליחידה. חבריו־לנשק ופקודיו אמרו עליו, כי הוא גילם באישיותו את סיסמת "אחרי", המייחדת את המפקדים בצה"ל. ביום י"ג בתשרי תשל"ד (9.10.1973), נקרא דוד לסלק פצצות שהטילו המצרים ממטוסים על מסלול הנחיתה בשדה התעופה של ביר־תמדה שבסיני. לאחר שווידא כי פקודיו לא ייפגעו, ניגש לפירוק הפצצה ותוך כדי פעולה נפגע ונפל. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין הצבאי בקרית־שאול. השאיר אחריו אישה ושני בנים, הורים, אחיות ואח.

אבני (יזדי), משה

משה, בן יפה ושמעון, נולד בשנת תש"ד (1944) באפגניסטאן ועלה ארצה עם משפחתו בשנת תש"ז (1947). בארץ למד בבית־הספר היסודי "תורת משה" בתל־אביב ובבית־הספר התיכון "מקס פיין" בתל־אביב, והוענק לו תואר אלקטרונאי. בשנות לימודיו בבית־הספר היה משה ספורטאי מצטיין במקצועות ההתעמלות והרמת־משקולות. הוא הרבה להתעניין במקצועות טכניים, כגון חשמל ואלקטרוניקה. כן עסק בנגרות, ועד היום מפאר את בית הוריו מזנון שעשה במו ידיו, ובביתו שלו עומדים שולחן ורהיטים מעשה ידיו. בגיל צעיר הצטיין בבניית מקלטי רדיו ומכשירים אלקטרוניים. משה למד בערבים בבית־הספר המקצועי ובימים עבד במקצועו. הוא היה בן למופת להוריו.

משה גויס לצה"ל בתחילת פברואר 1962 והוצב לחיל השריון. לאחר סיום הטירונות השלים קורס תותחנים בטנק "סנטוריון" וקורס מש"קים.

אחרי שנשא לאישה את חברתו לאה, הקפיד תמיד להקדיש מזמנו הפנוי לרעייתו ולהוריו. יחד עם זאת היה מסור למקום עבודתו וברבות הימים עלה לדרגת מנהל המשרד. במלחמת ששת הימים השתתף כשריונאי בקרבות הפריצה לסיני והגיע עם יחידתו עד לתעלת סואץ. באחד המכתבים שכתב למשפחתו בתקופת ההמתנה שלפני המלחמה, ציין כי אמנם איננו איש מלחמות, אך כשיצא למלחמה עשה זאת "בהחלטה נחושה בצדקת המעשה". ביום הכיפורים לא קיבל משה צו־קריאה והתייצב על דעת עצמו ביחידתו. הוא נשלח לסיני והשתתף בקרבות הבלימה נגד המצרים באזור התעלה. ביום י"ד בתשרי תשל"ד (10.10.1973), נפגע משה בקרב ונהרג, לאחר שהטנק שלו נפגע פעמים אחדות באש האויב. יחד עמו נפלו עוד שני אנשי צוות, ומפקד הטנק נפצע קשה. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בקרית־שאול. השאיר אחריו אישה והורים. לאחר נופלו הועלה לדרגת סמל־ראשון.

אבנעים, חיים

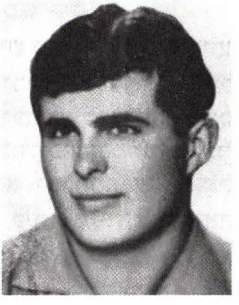

חיים, בן תמר ומשה, נולד בשנת תשי"ג (1953) במרוקו ועלה ארצה עם משפחתו בשנת 1962 והשתקע בנתיבות. במרוקו למד ב"חדר" ובארץ המשיך ללמוד בבית־הספר היסודי "נתיב־יצחק" בנתיבות, בבית־הספר המקצועי "תורה ומלאכה" בנתיבות ובבית־הספר המקצועי למלאכה בכפר־חב"ד, במגמה של מסגרות־מכנית. משסיים את לימודיו בבית־הספר בכפר־חב"ד, למד חיים שנה בקורס קדם־צבאי לאלחוט, שנערך בבית־הספר "אונים" בכפר־סבא, במסגרת פנימייה. חיים היה חבר תנועת "בני־עקיבא". הוא היה חבר נאמן, בן יקר ואח טוב וכל מי שהכירו אהב אותו.

חיים גויס לצה"ל בסוף אוקטובר 1971 והוצב לחיל־המודיעין. לאחר סיום הטירונות השתלם בקורס מפעילי ציוד מודיעין, וסיימו בציון טוב. אחרי־כן הוצב כמפעיל ציוד ביחידת מודיעין בסיני. חיים היה חייל מצוין. הוא השתלב בעבודה תוך זמן קצר והצליח מאוד בתפקידו, בהיותו חדור הכרה בחשיבות הביטחונית של המשימות שהוטלו עליו. כשפרצה מלחמת יום־הכיפורים, היה חיים בתפקיד ביחידתו. ביום י' בתשרי תשל"ד (6.10.1973), בעת הפצצה אווירית, נפגע חיים בצווארו מרסיס ונהרג. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בנתיבות. השאיר אחריו הורים, שתי אחיות ושלושה אחים. לאחר נופלו הועלה לדרגת סמל ראשון.

במכתב־תנחומים למשפחה השכולה כתב מפקד־היחידה: "חיים רכש לו ידידים רבים בקרב חבריו והערכה רבה ממפקדיו. הוא לא חסך ממרצו ומכוחו, על מנת לתרום ליחידתו מבחינה מקצועית וחברתית גם יחד".

אבנעים, משה

משה, בן סניורה ושמריהו, נולד ביום ח' בתשרי תש"י (1.10.1949) בחדרה. משה סיים את חוק לימודיו בבית־הספר היסודי "הבונים" בקרית־ביאליק. הוא היה חובב ספורט נלהב. משה שיחק בכדורגל מילדות, תחילה עם חבריו בשכונה ואחרי־כן ב"מכבי" קרית־ביאליק. הוא שיחק גם בכדורסל ועסק גם בג'ודו. הוא היה מדריך ג'ודו במועדון־הנוער "קדימה" בקרית־שמריהו. כן אהב מוסיקת ג'אז ושירי־עם והרבה להאזין לתזמורות ולאמנים ולהקליט להנאתו. אחרי שסיים את לימודיו בבית־הספר היסודי יצא משה לעבודה. תחילה עבד בנמל, אך משלא מצא סיפוק בעבודתו החליף כמה מקומות עבודה עד שנקלט במפעלים הפטרו־כימיים. שם הצטיין בעבודתו כמסגר־מכני, מקצוע שלמד והשתלם בו. משה היה צעיר, חברותי, עליז ואוהב־חיים, ואהוב על חבריו הרבים. הוא היה שקט ומסור; לא נרתע מהעבודה המפרכת ביותר ומהמאמץ הגדול ביותר. היה בעל כושר־גופני מעולה, בריא ומוצק. תמיד הצטיין בגישתו הרצינית והאחראית לכל אשר עשה.

משה גויס לצה"ל בתחילת פברואר 1968 ושירת בחיל־השריון. הוא הוכשר כאיש צוות־טנק, סיים קורס תותחנות־טנקים והיה חייל מצטיין. הוא היה בעל כושר ביצוע וידע מקצועי, וביצע תמיד במסירות ובנאמנות את המשימות שהוטלו עליו. תמיד היה מוכן לעזור לחבר והיה אהוב מאוד על מפקדיו ועל חבריו. הוא שנא מריבות וחיכוכים והיה ידוע כמשכין שלום בין חבריו.

משה היה איש משפחה למופת. רבה הייתה גאוותו על הבית שהקים אחרי שנשא לאישה את מזל חברתו. במו־ידיו בנה, תיקן, שכלל ושיפץ אותו. כאשר נולדה בתו, לא היה מאושר ממנו והוא הקדיש לה את רוב זמנו הפנוי. במלחמת יום־הכיפורים לחם משה כתותחן בטנק "סנטוריון" ברמת־הגולן. ביום הראשון למלחמה ניהלו, הוא וחבריו, קרבות בלימה קשים ועקובים מדם נגד הסורים והדפו את טנקי האויב,

שהגיעו עד לגשר בנות־יעקב. אור לי״א בתשרי תשל״ד (6.10.1973) נפגע ונהרג מפגיעה ישירה בטנק שלו ליד נאפח, והובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בנהריה. השאיר אחריו אישה ובת, הורים ואחים. לאחר נופלו הועלה לדרגת סמל.

דברים לזכרו פורסמו בחוברת, שהוציאה לאור מפקדת החטיבה, שבשורותיה לחם משה ונפל.

אבנרי, יוסף

יוסף (יוספי), בן הדס ואריה, נולד ביום כ״ט באייר תשי״א (4.6.1951) בקיבוץ דורות. בשנת 1952 עברו הוריו לקיבוץ הגושרים בגליל העליון, ויוסף למד שם בבית־הספר היסודי ובבית־הספר התיכון המשותף ״הר־וגיא״. למרות מגבלות גופניות, השתתף יוסף בפעולות ספורט במחנות ובטיולים של בית־הספר היסודי ושל בית־הספר התיכון. כתלמיד הסתמך יותר על תפישתו הטובה מאשר על שקידה בלימודים והגיע להישגים במקצועות ההומניסטיים. בכיתות העל־יסודיות היה ל״סמכות״ בקרב חבריו, בכל הנוגע להיסטוריה, לבעיות מדינה ולאקטואליה. יוסף התעניין מאוד בבעיות הפער החברתי ובנוער השוליים. חצי שנה פעל כמדריך בתנועת ״הנוער העובד״ בקריית־שמונה. לפני גיוסו לצה״ל היה חבר המזכירות של חטיבת בני־הקיבוץ המאוחד ומדריך אזורי לשבעה תאים של החטיבה בקיבוצי אזור החוף. הוא ארגן ימי עיון וספורט, טיולים ומחנות קיץ, וראה בקיבוץ ערך לאומי, מוסרי וחברתי. יוסף התייחס ברצינות לכל עניין שהכיר בחשיבותו, השתדל להיות למופת לזולתו ועם זאת היה חברותי, עליז ואוהב חיים, וקנה לו ידידים וחברים רבים.

יוסף גויס לצה״ל בתחילת נובמבר 1971, הוצב לחיל־השריון, ושירת ביחידות חרמ״ש. למרות המגבלות הגופניות עבר בהצלחה את שלבי הטירונות ועמד בכל האימונים המפרכים והמסעות הארוכים. יתר על כן – הוא היה בין ״נותני הטון״, המעודדים ושומרי המוראל. יוסף השתלם בקורס נהגי נגמ״שים ואחרי־כן השתלם בקורס מ״כים והגיע לדרגת סמל. את חודשי שירותו הצבאי עשה בסיורים לאורך תעלת־סואץ או באימונים בסיני. באחד הסיורים, בהיותו מפקד נגמ״ש, עלה כלי־הרכב על מוקש. למרבה המזל, לא היו נפגעים ויוסף פיקד בשיקול־דעת ובקור־רוח על חילוץ אנשיו. ביום־הכיפורים (6.10.1973) לחם יוסף באזור כביש המיתלה וכביש תעלת־סואץ, בקרבת מעוז ״מפצח״. משימתו האחרונה הייתה טיהור אזור הגבעות השולטות על קו־המים מחיילי האויב, שתפסו בו עמדות. יוסף הפעיל מקלע־סיפון בנגמ״ש המ״פ, עד שכלי־הרכב נפגע מפצצת מרגמה. יוסף נפל יחד עם המ״פ ושניים מחבריו. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין של קיבוץ הגושרים. השאיר אחריו הורים ואחות. לאחר נופלו הועלה לדרגת סמל־ראשון.

בחוברת שהוציא הקיבוץ לאור לזכר שלושת בניו, שנפלו במלחמת יום־הכיפורים, הוקדש קטע ליוסף; כן נכלל פרק על יוסף בספר "חברי הגושרים במלחמת יום־הכיפורים", במדור על הבנים שנפלו.

אבס, שאול

שאול (בוקי), בן אסתר ויהודה, נולד ביום כ"ו באלול תש"ד (14.9.1944) בטבריה. הוא למד בבית־הספר היסודי בטבריה וברמת־חן ובבית־ספר תיכון בגבעתיים, במגמה ביולוגית. אחרי־כן המשיך בלימודיו באוניבר־סיטה העברית, בפקולטה לחקלאות שברחובות, לקראת התואר הראשון והתואר השני, והשתלם בעיקר בתחום הפיסיולוגיה של הצמח. שאול היה תלמיד מצטיין ומעמיק חשוב, שבדק כל עניין ביסודיות. בעבודותיו המדעיות טרח לבדוק שוב ושוב דברים המקובלים על הכול. עבודת הגמר שלו: "השינויים החלים בעלי הצמחים עם הזדקנותם", זכתה להערכה רבה ופורסמה, בחלקה, בעיתונות המדעית בחוץ לארץ. בתחנה לחקר המדגה וחקלאות המים החל לחקור את הדרך להפיכת האצות והחי שבים למזון לבני־האדם. שאול אהב את הטבע ואת נופי הארץ, אך יותר מכל אהב את הים, את הצלילה בו ואת החיפוש אחר אוצרות ארכיאולוגיים תת־מימיים. הוא היה ביקורתי מאוד, לא אהב מסגרות נוקשות ומרד במוסכמות. הוא היה אינדיבידואליסט, עקשן וידע לעמוד על דעתו. בשיחה עם הזולת נהג לשאול שאלות נוקבות, כדי לתהות על הידע ועל עמקות המחשבה שֶׁל בן־שיחו. הוא אהב להתווכח לשם הוויכוח עצמו, והעלה נימוקים מיוחדים במינם, שהיו עשויים להביך את המתווכחים עמו. הוא היה אדם נמרץ, פעלתני ושופע חיוניות, בעל רצון עז ושואף לשלמות. כן הצטיין בביטחון עצמי רב, שלא הייתה בו שחצנות. לפיכך תמיד היה שקט ובוטח, קר־רוח ושקול בהתנהגותו.

שאול גויס לצה"ל בסוף יולי 1962 והתנדב לנח"ל. לאחר הטירונות השתלם בקורס צניחה, בקורס מ"כים, בקורס קציני חי"ר, בקורס קציני תול"ר ובקורס פקחי־אוויר וקציני סיוע־אוויר. חברו מספר, שהיה נערץ על פקודיו, חרוץ מאוד וידיד נאמן. מפקדיו כתבו עליו בחוות דעתם: "הוא קצין בעל כושר גבוה, ידע טכני ויזמה, בעל כושר מנהיגות, עצמאי, פיקח, שקול ויסודי. יש בו קסם אישי והוא אהוב על הכול. קצין אחראי, מוכשר ויעיל, העושה את כל המוטל עליו בחריצות ובנכונות רבה". שאול השתתף בקרבות לשחרור ירושלים ופרץ בראש יחידתו לגבעת התחמושת. על חלקו במלחמה הוענק לו "אות מלחמת ששת־הימים". זמן־מה נמנה עם המשרתים בצבא־הקבע. כשפרצה מלחמת יום־הכיפורים גויס שאול ונשלח עם יחידתו לחזית בסיני. תחילה פקד על יחידת צנחנים, אשר הסירה את המצור מעל המוצב הצפוני. אחרי־כן השתתף בקרב על העיר סואץ. ביום כ"ח בתשרי תשל"ד (24.10.1973), בפרברי העיר, נלכדה יחידתו במלכודת אש של האויב. שאול נפצע בתוך הזחל"ם בכתפו ובחזהו, אך קפץ מהזחל"ם, נחבש והמשיך להוביל את יחידתו;

לפתע נורה עליו צרור והוא נהרג במקום. תחילה נחשב לנעדר, אחרי־כן הוכרז חלל שמקום קבורתו לא נודע. לימים זוהתה גופתו והוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בקרית־שאול. השאיר אחריו אם, אח ואחות. לאחר נופלו הועלה לדרגת רב־סרן.

הפקולטה לחקלאות של האוניברסיטה העברית הוציאה לאור חוברת לזכר בוגריה שנפלו בקרב ושאול בתוכם; כן קראה הפקולטה על שמו את המעבדה למחקר־ימי שבמכון לביולוגיה־ימית באילת.

אברבנאל, חיים

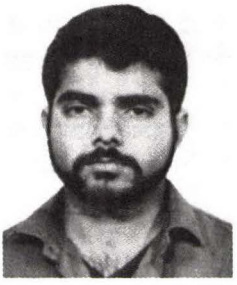

חיים, בן רות ויצחק, נולד ביום ז׳ בתמוז תשי״ד (8.7.1954) בלוד. הוא למד בבית־הספר היסודי ״המעפילים״ בעיר והמשיך בלימודיו בבית־הספר התיכון המקצועי ״אורט״, במגמת מסגרות־מכנית. חיים היה תלמיד טוב וממושמע ואהוב על מוריו ועל חבריו. לאחר שסיים את לימודיו עבד במפעלי התעשייה האווירית, בפחחות מטוסים. הממונים עליו שיבחוהו על חריצותו ועל התמדתו, על שקדנותו ועל מרצו והוא זכה להערכתם על אחריותו ועל דייקנותו. חיים נמנה עם חברי בית־הנוער על־שם לזרוס בלוד, היה חובב ספורט והצטיין במשחק הכדורסל. כל שעה פנויה הקדיש לקריאה, וכששקע בקריאה לא הניח את הספר מידיו עד שסיימו. חיים היה צנוע, עניו, ולא אהב להתבלט, רחק מן הגאווה וסלד מהתנשאות. הוא לא היה בררן, אהב את הפשטות ושמח בחלקו. הוא לא הלך רכיל והיה איש־סוד נאמן. היו בו אורך־רוח וסבלנות וידע להטות אוזן קשובה לידידיו. חבריו אהבוהו על שהיה נכון להושיט יד לחלשים ממנו ועל שנענה לכל בקשה ברצון ובמאור פנים. חיים היה אדיב ומנומס ונעים־הליכות והיה ידוע בין חבריו כבעל חוש הומור, אופטימי וחייכן, שאהב להתלוצץ ולהתבדח. הוא היה בן נאמן ומסור להוריו ורחש להם כבוד רב.

חיים גויס לצה״ל בתחילת אוגוסט 1972 והוצב לחיל־ההנדסה. לאחר הטירונות השתלם בקורס פלסים. הוא היה חייל אחראי ומסור לתפקידו, ושימש דוגמה לחבריו בסבילותו ובצייתנותו. כשפרצה מלחמת יום־הכיפורים נשלחה יחידת הגישור שעמה נמנה לחזית הדרום. אור ליום כ״ז בתשרי תשל״ד (22.10.1973), במוצב ״מצמד״, שלגדות תעלת־סואץ, נפגע חיים מפצצת קטיושה שנורתה לעמדה שהיה בה, והוא נהרג במקום. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בהר־הרצל. השאיר אחריו אב, אם ושני אחים. לאחר נופלו הועלה לדרגת רב־טוראי.

במכתב־תנחומים למשפחה השכולה כתב מפקדו: ״בנכם, רב״ט חיים אברבנאל ז״ל, נהרג שבע דקות לפני היכנס הפסקת־האש לתוקפה, תוך ביצוע תפקידו בבניית הגשרים על תעלת־סואץ. הוא היה אחד החיילים המצטיינים בפלוגה. תמיד התנדב לביצוע כל תפקיד. השתתף בפעולות נוספות במלחמה ובכולן הצטיין״.

אברהם (מוזס), אברהם

אברהם, בן יהודית ומוזס, נולד ביום י"ג בחשון תש"ח (27.10.1947), בבומביי שבהודו. הוא סיים את לימודיו היסודיים ושלוש שנות לימוד בבית־ספר תיכון בהודו. בהיותו כבן 15 עלה ארצה במסגרת עליית־הנוער ולמד בפנימיות ברמת־הדסה ובטבריה. כשלוש שנים לאחר עלייתו ארצה עלו ובאו גם הוריו, אחיו ושתיים מאחיותיו. בתחילה התגוררה המשפחה בדירת־עולים בדימונה ואחרי חודשים מספר עקרה והתיישבה באשדוד. המצב הכלכלי בבית היה קשה והוא נאלץ לצאת לעבודה, כדי לעזור בפרנסת המשפחה וכדי לאפשר לאחיו ולאחיותיו להמשיך ולהשלים את חוק לימודיהם. הוא היה בן מסור ואוהב ולא חסך מאמצים כדי לעזור למשפחתו ואף לא בחל בעבודה קשה ולא נרתע מלעבוד בבניין, משום שההכנסה מעבודה זו הייתה הגבוהה ביותר.

אברהם גויס לצה"ל בתחילת פברואר 1967 והוצב לחיל־השריון. לאחר הטירונות נשלח לבית־הספר לשריון. שם עבר קורסים מספר והיה לנהג טנק. חייו בצבא לא היו קלים. יחד עם מאמציו למלא את חובותיו כחייל טוב, הייתה קיימת תמיד הדאגה להוריו ולפרנסתם והוא חיפש תמיד דרכים כיצד לעזור להם.

בתחילת 1970 שוחרר אברהם מהשירות הסדיר והתגייס למשטרת ישראל. מזמן לזמן היה יוצא לתקופות של שירות־מילואים ומעולם לא ניסה להתחמק מחובתו, על אף היותו מפרנס המשפחה. כשפרצה מלחמת יום־הכיפורים ירד לסיני והצטרף לחטיבתו. היחידה לחמה בקרבות קשים בבלימת האויב ואחר־כך בהדיפתו. ביום י"ב בתשרי תשל"ד (8.10.1973), בעת שנלחם בקרב באזור פירדאן, נפגע אברהם ונהרג. זמן מה היה בחזקת נעדר ואחר־כך בחזקת חלל צה"ל שמקום קבורתו לא נודע. במחצית שנת 1974 נמצאה גופתו והוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין באשדוד. השאיר אחריו הורים, אח ושלוש אחיות. לאחר נופלו הוענקה לו דרגת סמל.

במכתב־תנחומים למשפחה השכולה כתב מפקדו: "אברהם שירת ביחידת שריון בפיקודי והיה בין ראשוני מקימיה. הכרתיו תוך שירות־המילואים כחייל מסור ואמיץ־לב ואיש שריון מעולה. הוא ביצע את המוטל עליו תוך חירוף־נפש. ביחידה התחבב במהרה על מפקדיו ועל חבריו ונפילתו היא אבדה גדולה לכולנו".

אברהם, בנימין

בנימין (בני, בנו), בן ויקטוריה ואפרים, נולד ביום כ״ו באדר ב׳ תשי״א (3.4.1951) בלוד. הוא למד בבית־הספר היסודי ״קוממיות״ בבני־ברק ואחרי־כן סיים את לימודיו בבית־הספר המקצועי על־שם רמז בבני־ברק, במגמה למכניקה עדינה. בני היה תלמיד חרוץ ושקדן ואהוב מאוד על מוריו. היה חבר בתנועת הנוער העובד והלומד, ופעיל בקרב בני־הנוער בפרדס־כץ. בני היה גבה־קומה וחסון ובהיותו חובב ספורט, נמנה עם שחקני ״הפועל״ בני־ברק והרבה לעסוק בכדורסל ובשחייה. היה לו אוסף של בולים ומטבעות שהקדיש לו שעות רבות. הוא היה אופטימי, עליז וחייכן והצטיין ביושר ובקפדנות שירש מהוריו. בילדותו התגוררה המשפחה במושב יגל ובני למד שם לאהוב את הטבע והרבה לשוטט ולטייל בסביבה.

בנימין גויס לצה״ל במחצית מאי 1969 והוצב לחיל־ההנדסה. לאחר הטירונות ולאחר שהשתלם בקורס חבלה, בקורס צניחה ובקורס מ״כים חי״ר, נתמנה לחבלן־פלס. הוא השתתף בקרבות ההתשה בסיני ובמרדפים ובמארבים בבקעת־הירדן. תמיד השתדל שלא להדאיג את הוריו, לכן לא סיפר להם מאומה על הקורות אותו בימי שירותו בצבא והרבה לכתוב מכתבים הביתה.

ביוני 1972 השתחרר בנימין מהשירות הסדיר. במלחמת יום הכיפורים, בליל כ׳ בתשרי תשל״ד (16.10.1973), ליל צליחת התעלה, התנהל קרב קשה על צומת ״טרטור״־״לקסיקון״, שהיה חיוני ביותר, בשל הצורך להעביר בו את גשר־הגלילים. בשעה שלוש לפנות בוקר, לאחר ניסיונות רבים לכבוש את הצומת, קיבל כוח של גדוד סיור משימה לפרוץ לצומת ולטהר את הציר. אל הכוח הצטרפו זחל״מים ובאחד מהם היה בני. לאחר מעבר הצומת נפתחה על הזחל״מים אש חזקה מטנקים ומכלי נשק אחרים, לרבות טילים. חלק מהזחל״מים נפגעו פגיעות ישירות. בקרב הקשה ליד ״החווה הסינית״, בשעת הניסיון לטהר את הצומת נפגע בני ונהרג. לאחר הקרב נחשב לנעדר, אך לימים זוהתה גופתו והוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בקרית־שאול. השאיר אחריו אב, אם, שני אחים ושלוש אחיות. לאחר נופלו הועלה לדרגת סמל ראשון.

מפקדו העיד עליו, שהיה אהוב מאוד על פקודיו ועל מפקדיו, אחראי ומסור לתפקידו, שביצע אותו בדייקנות ובנאמנות.

הוריו תרמו לזכרו ספר־תורה.

אברהם, גיאורגה

גיאורגה (ג׳ורג׳, ג׳ורי), בן אלישבע וד״ר אלכסנדר, נולד ביום י׳ בסיוון תשי״א (14.6.1951) בטרגו־מורש שברומניה ועלה ארצה עם משפחתו בשלהי שנת תש״ל (אוגוסט 1970). הוא למד בבית הספר היסודי ובבית־הספר התיכון בעיר הולדתו והיה תלמיד מצטיין בכל תקופת לימודיו, למרות דיכוי התקדמותם של התלמידים היהודים. בבחינות הכניסה לקראת לימודיו באוניברסיטה ברומניה – שעמד בהן לפני העלייה – זכה בציון מעולה. הישגיו היו מעולים בעיקר בלימודי הביולוגיה והאנטומיה. הוא היה חובב ספורט והצטיין בשחייה ובכדורסל. כמו־כן זכה בתחרויות שחייה והוענקו לו מדליות רבות ותעודות. גיאורגה היה נעים־הליכות ואינטליגנטי. מטבעו היה עניו וצנוע, רציני בגישתו לחיים ומרבה להתבודד. אמנם, היה מתלבט הרבה, אך משהגיע להחלטה, ביצע אותה בנחישות ובקפדנות. הוא התכונן ללמוד רפואה באוניברסיטה והחל ללמוד במכינה לרפואת־שניים של האוניברסיטה העברית בירושלים. אולם קשיי השפה ערמו מכשולים על דרכו והוא נרשם ללימודי הסטומטולוגיה במכון לרפואה ולרוקחות בעיר מולדתו, ברומניה, ואף קיבל שחרור מוקדם מן הצבא לצורך זה.

גיאורגה גויס לצה״ל בתחילת 1972. כיוון שלא רצה להינתק מתחום הרפואה, ביקש להיות חובש קרבי בחיל־הרפואה. מפקדו בחודשי הטירונות אמר עליו, שהוא היה דוגמה ומופת בהתנהגותו ובצייתנותו. לאחר הטירונות השתלם בקורס לחובשים קרביים והיה חניך מצטיין. מפקדו בקורס העיד עליו, שתמיד היה מוכן לעזור לזולתו. לאחר הפלת המטוס הלובי (ב־21.2.1973) עשה לילות כימים בהצלת חיי־אדם ובטיפול בניצולים וזכה להערכה מחבר הרופאים וזכה ב״אות השירות המבצעי״. גיאורגה השתדל שלא להדאיג את הוריו, הרבה לבקר בבית וסייע בחופשותיו בפרנסת המשפחה ככל שיכול. ביום כ׳ בתשרי תשל״ד (16.10.1973), נהרג גיאורגה בגזרה המרכזית, ליד ה״חווה הסינית״ בעת היותו חובש ביחידת סיור בחיל־השריון. הוא התנדב לגדוד סיור, לשמש בו כחובש פלוגתי. ביום 15.10.1973 נשלחה הסיירת לטיהור השטח שנועד להקמת ראש הגשר. בשעת הסיור נפצע אחד הקצינים והוא טיפל בו תחת אש האויב תוך גילוי אומץ־לב. בבוקר ה־16 בחודש, כאשר הנגמ״ש שנסע בו חזר לעבר המפקדה, נהרגו גיאורגה וחבריו בפגיעה ישירה מנשק נ״ט. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין ברחובות. השאיר אחריו אב, אם ואחות. לאחר נופלו הועלה לדרגת סמל ראשון.

במכתב־התנחומים למשפחה השכולה כתב מפקדו: ״הוא היה חייל מצוין, חבר למופת, מכובד ואהוב על חבריו ועל מפקדיו״.

אברהם, הקטור

הקטור, בן אליזבט ודוד, נולד ביום א' בתשרי תש"ח (15.9.1947), בסולהפור שבהודו ועלה ארצה עם משפחתו בשנת תשי"ט (1959). את לימודיו החל בבית־הספר היסודי "סנט ג'וזף" שבעיר הולדתו. אחרי שעלה ארצה סיים את לימודיו בבית־הספר היסודי ואחרי־כן בבית־הספר התיכון, במוסד "הדסה" בניצנים. הקטור היה בעל כישורים טכניים והתעניין, בעיקר, באלקטרוניקה. הוא היה בקיא מאוד בתחום זה והתעניינותו חרגה מגדר תחביב בלבד. הוא ראה בו את עתידו ועל־כן הרבה לקרוא ספרים העוסקים בנושא זה, הרחיב את ידיעותיו והעשיר את השכלתו. בנעוריו היה ספורטאי מצטיין ונמנה עם בחירי הספורטאים של בית־הספר בניצנים.

הקטור גויס לצה"ל בתחילת אפריל 1965 והוצב לחיל־הים. הוא עשה את שירותו כימאי על אניית חיל־הים ועסק בעיקר בהפעלת מכשירים אלקטרוניים. הוא היה איש מקצוע מעולה, בעל הבנה ותפיסה, ויכולת אלתור וכשרון למצוא פתרון הולם לכל בעיה שנתקל בה. הוא השתלב בעבודת הצוות על סיפון האנייה, היה מסודר וממושמע וביצע בדייקנות ובשלמות את כל המשימות שהוטלו עליו.

בתחילת דצמבר 1967 שוחרר הקטור מהשירות הסדיר והוצב ליחידת מילואים של חיל־הים. ביחידה זו נקרא לתקופות של שירות־מילואים. לאחר השחרור השתלם בתחום הקשר והאלקטרוניקה. הוא החל את דרכו בחברת "תדיראן" וכעבור שנתיים הצטרף לצוות עובדי חברת "מוטורולה" והתמחה בעיקר בתפעול מכשירי־קשר. הקטור לא הזניח את השכלתו והשתלם במכונים הבריטיים להשכלה בכתב ובמכללה לאלקטרוניקה, כן נשלח על ידי חברת "מוטורולה" להשתלמות בגרמניה ובארצות־הברית. הקטור רכש ניסיון רב בתחום האלקטרוניקה, גילה מיומנות בתיקון מכשירי־קשר ובהפעלתם והיה טכנאי מעולה. אולם הוא לא הסתפק בכך ורצה להרחיב את השכלתו וללמוד לקבלת תואר "מהנדס אלקטרוניקה". נפילתו בקרב, בעת שירות־מילואים קטעה את מהלך חייו ומנעה את הגשמת חלומו הגדול. במרס 1974 שב הקטור ממקום השתלמותו בגרמניה וגויס לשירות־מילואים פעיל. ביום ל' בניסן תשל"ד (22.4.1974) נפל בעת מילוי תפקידו, בתעסוקה מבצעית ברצועת עזה. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בראשון־לציון, שם התגוררה משפחתו. השאיר אחריו הורים, שלושה אחים ושתי אחיות. נפילתו של הקטור פגעה קשה במשפחתו ובעיקר באביו, שלא יכול היה לשאת את הכאב ונפטר עוד בטרם חלפו שלושים יום למות בנו.

אברהם, חנניה

חנניה, בן שולמית ויוסף, נולד ביום ג׳ באדר תשי״ג (18.2.1953) בחדרה ולמד בבית־הספר היסודי ״צפרי־רים״ ובבית־הספר התיכון־מקצועי ״עמל״ בחדרה. הוא היה תלמיד שקדן, מסור וממושמע, נער שקט ובעל אישיות מיוחדת, שבזכותה זוכר אותו מחנכו. לאחר תקופה של התלבטויות רכש לעצמו מקום־כבוד בקרב חבריו ומוריו ועד מהרה ניכר בכישוריו הטכניים, שבגללם עבר ללימוד מקצוע מכונאות־רכב. מנהלת בית־ספרו אמרה עליו: ״לחנניה לא היה מה לדאוג. הייתי בטוחה, כי ילך שקט ובוטח בדרך סלולה, יהיה איש עובד ובעל־משפחה מסור״. הוא היה שקט, נעים־הליכות, ענוותן וביישן במקצת. הוא היה רע נאמן וחבר מסור, אוהב לעזור לזולת ומכבד את מוריו. חנניה היה חבר בתנועת ״הצופים״ ובמועדון הקליעה בחדרה, הצטיין בקליעה והוענקו לו תעודות־הצטיינות. כמו־כן היה ספורטאי טוב והצטיין במשחק הכדורסל. עם זאת נשא נפשו לשירה, חיבר שירים, אהב מוסיקה והרבה לפרוט על גיטרה. הוא היה עלם חסון ותמיר, אך נמנע מלהפגין את כוחו בקטטות ובמריבות. כל אוהביו זוכרים את עיניו – אותן עיניים שחורות וגדולות, שנשקף מהן מבט טוב וחביב.

חנניה גויס לצה״ל בתחילת אוגוסט 1971 והוצב לחיל־החימוש. לאחר הטירונות ולאחר שסיים קורס מכונאים, הוצב ליחידת־חימוש וסופח לחיל־התותחנים כמכונאי־תומ״ת והוענקה לו דרגת רב״ט. הוא היה חייל מצוין וחבר נאמן שהיה אהוד על הכול. תמיד היה נכון למלא כל משימה שהוטלה עליו. בשל שירותו המסור הוענק לו ״אות השירות המבצעי״. ביום־הכיפורים י׳ בתשרי תשל״ד (6.10.1973) לחם חנניה בגזרת תל־א־ג׳ולחדר שברמת־הגולן. בהתקפת טנקים של האויב נפגע התומ״ת שחנניה היה בו והוא נהרג. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בעפולה. לאחר נפילתו הועלה לדרגת סמל. השאיר אחריו הורים, אח ואחיות.

במכתב־תנחומים למשפחה השכולה כתב מנהל בית־ספרו: ״מילדותו עד יום־מותו נתגלה חנניה כאישיות מוסרית, משולבת ומושרשת עמוק בחברה; מסור ונאמן לסביבתו, לעמו ולארצו עד לנשמת־אפו האחרונה״; חברו, שהספידו, אמר עליו: ״בין הראשונים היית שרצו אל עמדת הירי, חובש את קסדת המגן, קדימה אל המשימה״.

עזבונו הרוחני של חנניה כולל שירים, כגון, חרוזים שכתב חודשים אחדים לפני נפילתו: ״יודע אני, כי קשה לשכוח / ואהבה אמיתית היא הכוח / ללחום, לרוץ, למות ולחיות / וזה יבדילנו מן החיות״.

אברהם, יואב

יואב, בן גוהר וציון, נולד בשנת תש"ח (1948), בחלבג'ה שבעירק ועלה עם משפחתו בשנת תש"י (1950). הוא נקרא על שם אחיו, שיצא בשנת 1948 לארץ־ישראל כדי להשתתף במלחמת העצמאות, ונהרג בדרכו לארץ. יואב למד בבית־הספר היסודי "בר אילן", בעיר מגוריו כפר־סבא. אחרי־כן למד שנתיים בבית־הספר החקלאי במקוה־ישראל. לאחר שהחליט כי עתידו יהיה בתחום האלקטרוניקה, למד בבית־הספר "מוסינזון" במגדיאל, ובבית־הספר הטכני של חיל־האוויר. יואב גדל וחונך ברוח המסורת היהודית וכל ימיו נשאר נאמן למנהגי ישראל. הוא היה ידוע באהבתו העזה לעם ולמדינה והכיר בחשיבות הרעיונות של התנועה הציונית. הוא רחש בוז לאנשים שעזבו את הארץ וסירב לצאת ממנה, אפילו לתקופה קצרה, לצורך טיול בארצות חוץ. יואב הנער היה שובב, ראש וראשון למעשי קונדס, אך תמיד ידע לשמור על גבולות הטעם הטוב. הוא היה בעל חוש הומור משובב, עליז ואוהב חיים. תמיד ידע לעודד את חבריו והשרה סביבו אווירה טובה. צנוע ונעים הליכות היה, ואוהב־אדם. הוא רכש ידידים רבים בזכות קסמו ואישיותו הקורנת טוב־לב ואהבה. עד מהרה התחבב על הסובבים אותו והיה מקובל בכל חוג חברתי, בבית־הספר, בשירות הצבאי או במקום העבודה. הוא היה בעל כוח רצון נחוש ושאף להצליח בדרך שבחר בה. תמיד השתדל להעשיר את ידיעותיו בתחומי המתמטיקה והאלקטרוניקה והיה עוסק בפתרון בעיות מתמטיות גם בשעות הפנאי, לשם ההנאה שבדבר. אולם הוא לא הסתפק רק בתחומים אלה. חבריו זוכרים אותו כבעל ידע והבנה בספרות, בהיסטוריה של העם היהודי ושל מדינת ישראל ובתחומי מדיניות וכלכלה. חוסר השכלה פורמלית לא מנע את התקדמותו. בשל מרצו הרב ורצונו העז יצר לעצמו מעמד איתן.

יואב גויס לצה"ל בתחילת אוקטובר 1966 והוצב לחיל הקשר. הוא הוכשר כטכנאי קשר ונשלח לשרת בגדוד טנקים בחטיבת השריון 7. במהלך שירותו השתתף בקרבות מלחמת ששת הימים והיה מועמד לקבלת ציון לשבח. הוא הצטיין באומץ לב רב באחד הקרבות הקשים לכיבוש מתחמי צומת רפיח. באותו קרב נפגע אחד הטנקים של הפלוגה והטען־קשר נפצע. יואב זינק לטנק ומילא את תפקידו של הפצוע, הגם שלא עבר הכשרה מתאימה לכך. הוא נלחם כטנקיסט עד שהטנק נפגע שנית, חבש את מפקד הטנק שנפצע והעביר אותו לתחנת איסוף הפצועים. לאחר שהסתיימה המלחמה עשה בסיני בתקופה הקשה של מלחמת ההתשה. הוא השתתף בפעולות מבצעיות רבות באותה תקופה רווית מתח, שמספר הנפגעים בה היה רב, ומספר החופשות – מועט מאוד. יואב הוא שעודד את חבריו, השרה אווירה טובה ולא איבד את חוש ההומור שלו ואת עליזותו. גם בשעות קשות, תחת ההפגזות והצליפות התכופות של המצרים, שמר על קור רוחו והפיג את המתח הרב בסיפוריו העליזים.

בתחילת אוקטובר 1969 שוחרר יואב מהשירות הסדיר והוצב לגדוד סיור של חיל השריון, כטכנאי קשר. לאחר השיחרור החל לעבוד בקריה למחקר גרעיני (קמ"ג) בנגב. הוא הקים את ביתו בבאר־שבע והתגורר שם עם אשתו ובתו. הם החלו את

דרכם בחוסר כל ואולם אט אט, בכוחות משותפים, הצליחו לרכוש לעצמם דירה ולהקים בית חם למשפחה. יואב הסתפק במועט ומצא את אושרו בחיק משפחתו. בכוחות עצמו הצליח יואב להשלים את הבחינות המוקדמות ועמד בהצלחה בבחינות הבגרות. הוא נרשם ללימודים בטכניון והתכונן לגשת לבחינות הכניסה, אולם את חלומו – ללמוד לימודים אקדמיים – לא הצליח להגשים. במלחמת יום הכיפורים השתתפה יחידתו בקרבות הבלימה וההבקעה נגד המצרים בסיני. ביום כ"ב בתשרי תשל"ד (18.10.1973), נפגע יואב בהפגזה שהונחתה על חיילינו באזור שצלחו כוחותינו את תעלת סואץ. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בכפר־סבא. **השאיר אחריו אישה — רחל, בת — יפעת, הורים, שתי אחיות ואח. לאחר נופלו הועלה לדרגת סמל.**

במכתב תנחומים למשפחה כתב מפקד היחידה: "בנכם רב"ט יואב ז"ל שירת ביחידת שריון ומילא תפקידו במסירות רבה ובהצטיינות. למרות הזמן הקצר שהספיק לשרת ביחידתנו, התגלה כאיש מקצוע מעולה, אחראי ודבק במשימות שבוצעו".

דברים על דמותו התפרסמו בחוברת לזכר בני כפר־סבא, שנפלו במלחמת יום הכיפורים, ובחוברת, שהוציאו לאור חבריו לעבודה בקריה למחקר גרעיני.

אברהם, מאיר

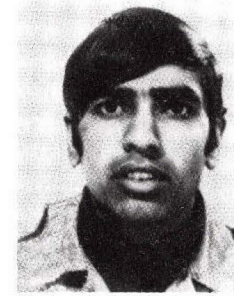
מאיר, בן שושנה ויוסף, נולד ביום כ' באלול תשי"ב (11.9.1952) במגדיאל, ליד כפר־סבא, ולמד בבית־הספר היסודי על־שם ביאליק בתל־אביב. אחרי שסיים שם את לימודיו למד שנתיים בבית־הספר היסודי "אורט" בתל־אביב, במגמה לחשמל. מאיר הצטיין בתחום הספורט וכן אהב להרכיב דגמי מטוסים. הוא הקדיש מזמנו לאיסוף בולים, לפריטה על גיטרה, להאזנה למוסיקה ולקריאה שכה אהב. היה לו טעם מצוין והוא נהג להתלבש לפי מיטב־האופנה, אך עם זאת היה בעל אופי צנוע, וחבר נאמן ומסור לידידיו. במשך שלוש שנים ניהל חנות תקליטים בתל־אביב ועשה מלאכתו בנאמנות ובמסירות, ותמיד הקפיד לתכנן את עתידו.

מאיר גויס לצה"ל במאי 1970 והוצב לחיל־השריון כתותחן־טנק. בעת שירותו הצבאי נודע בין חבריו ומפקדיו בטוב־לבו, בחריצותו ובקור־רוחו. בזכות תכונות אלו חיבבוהו מאוד כל חבריו ואהבוהו בני־משפחתו. מאיר היה אדם מסוגר מאוד ומילדותו היה עצמאי לחלוטין. תמיד סירב לקבל עזרה כספית מהוריו והקפיד לעשות את דרכו בכוחות עצמו. אך עם זאת היה בן נאמן ומסור להוריו ועשה ככל יכולתו לגמול להם אך טובה. ביום־הכיפורים, כאשר נשמעה האזעקה הראשונה, עזר מאיר להסיע אל מחוץ לעיר את שני ילדיו הקטנים של שכן, ואחרי־כן מיהר להצטרף ליחידתו. במכתבו האחרון למשפחתו, הביע תקווה כי הוריו אינם חסרים דבר וכי המלחמה עתידה להסתיים במהרה. הוא היה בטוח בניצחון צה"ל ובשובו הקרוב לחיק־משפחתו. במלחמת יום־הכיפורים עבר מאיר נתיב־קרבות ארוך, בגזרה

המרכזית של תעלת־סואץ ואחרי־כן ממערב לתעלה. הוא לחם בגבעות "חמוטל" ו"חגית" ובצירי "טליסמן", "עכביש" ו"לכסיקון". בקרב על "חמוטל" נפגע המ"פ שלו בראשו, אך מאיר לא איבד את עשתונותיו. בקור־רוח חבש את המ"פ ובזכות תושייתו והקרבתו נמשכה הלחימה ללא עיכוב. ב־17 באוקטובר אחר־הצהרים צלח מאיר בטנק שלו את התעלה ונע לעבר דוורסואר, כדי לקדם פני התקפת נגד. בצומת "אורי", ליד מחנות אבו־סולטאן, נפגע הטנק שלו והוא נהרג. מאיר הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בקרית־שאול. השאיר אחריו הורים ואח. אחרי מותו הועלה לדרגת סמל.

הוריו תרמו לזכרו לוח־שיש, נרות־זיכרון ומאור לארון־הקודש בבית־כנסת בתל־אביב.

אברהם, נחמיה

נחמיה, בן רחל ודוד, נולד בשנת תשי"א (1951) בהודו ועלה ארצה עם משפחתו בשנת תשי"ד (1954). תחילה התיישבה המשפחה במושב עלמה שבגליל ובשנת 1965 עקרה המשפחה והשתקעה במושב גבעת־כח. נחמיה החל את לימודיו בבית־הספר היסודי במושב עלמה ואחרי כן למד בבית־הספר היסודי בגבעת־כח. הוא המשיך ולמד בבית־הספר התיכון־החקלאי בכפר־בתיה ועמד בהצלחה בבחינות הבגרות. נחמיה שילב עבודה במשק החקלאי של משפחתו בלימודים בבית־הספר התיכון. הוא סייע למשפחתו ונשא בעול הטיפול והדאגה למשק שנהלה במושב גבעת־כח. הוא היה בן מסור ונאמן למשפחתו ודאג לפרנסתה והיה אח נאמן ואוהב לאחיו ואחיותיו. הכל הכירוהו כאדם טוב־לב שהיה מוכן תמיד לעצור ולסייע לזולת.

נחמיה גויס לצה"ל בתחילת פברואר 1969 והוצב לחטיבת חיל־הרגלים "גולני". אחרי הטירונות סיים בהצלחה קורס מפקדי כיתות וכן השתלם בקורס למש"קי מקלעים כבדים ובקורס ללוחמה נגד גזים. נחמיה היה מפקד נמרץ, מסור לחייליו ומקובל על מפקדיו. הוא ופקודיו מלאו בדייקנות ובשלמות את כל המשימות שהוטלו עליהם.

במחצית פברואר 1972 שוחרר נחמיה מהשירות הסדיר והוצב ליחידת מילואים של חיל הרגלים. ביחידה זו נקרא לתקופות של שירות מילואים ועמה לחם בקרבות מלחמת יום הכיפורים, אותם עבר ללא־פגע. ביום כ' בניסן תשל"ד (12.4.1974), בהיותו בשירות מילואים פעיל, נפל בעת מילוי תפקידו. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בקרית־שאול. השאיר אחריו הורים, חמישה אחים ושתי אחיות. נפילתו נטלה מעם המשפחה את משענתה ומקור כוחה, את האדם שבזכותו התמלא הבית אור.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה כתב מפקד היחידה: "על אף התקופה הקצרה בה שרת ביחידתנו, נודע לנו כי הצליח לתרום רבות לפלוגתנו. נחמיה היה עליז ומלא שמחת חיים, ובתכונות אלה כבש את לב כולם, חיילים ומפקדים כאחד".

אברהמוב, אדוארד

אדוארד (אדי), בן שרה ויצחק, נולד ביום ח' בשבט תשי"ב (4.2.1952) בירושלים. הוא למד בבית־הספר היסודי "מגינים" בחולון, ואחרי־כן סיים את לימודיו בבית־הספר "אורט" במגמה לאלקטרוניקה. הוא היה תלמיד חרוץ, שקדן ויסודי. מוריו העריכו מאוד את כשרונותיו ואת כושרו ופעם אף זכה בפרס כספי על הצטיינותו בלימודים. הוא היה טיפוס חושב ומעמיק והדבר התבטא גם בתחביבו – קריאה וציור. מציוריו הרבים לא נותר, למרבה הצער, אפילו אחד. הוא היה אדם חברותי ואהב לעזור לזולתו. איש מצפון היה, אדם ישר, נאמן ומסור למשפחתו. בזכות תכונותיו אלה היה אהוד על חבריו ואהוב על משפחתו.

אדוארד גויס לצה"ל בשלהי נובמבר 1970 והוצב לחיל־השריון. הוריו הפצירו בו שישתדל לעסוק בעת השירות במקצועו – האלקטרוניקה – אך הוא סירב באומרו: "אם כל אחד יעסוק בצבא במקצועו האזרחי, מי יהיה חייל מן השורה?" לאחר הטירונות השתלם בקורס לתותחני־טנקים וסיימו בציון גבוה (85). הוא רצה להיות קצין, אך כיוון שהיה עליו להצטרף לצבא־הקבע בשל כך, נמנע מכך, שכן ביקש להמשיך בלימודים ולבנות את עתידו. הוא היה חייל אחראי ומסור לתפקידו, וגם בתקופת שירותו הצבאי הצטיין באותן תכונות שחיבבוהו על כל מי שבא במגע עמו – חברים ומפקדים כאחד. הוא זכה ב"אות השירות המבצעי". אדוארד תכנן להקים, לאחר סיום שירותו הסדיר, יחד עם חבריו, בית־חרושת למוצרי אלקטרוניקה, אך לא זכה לכך. במלחמת יום־הכיפורים לחם אדי בחזית רמת־הגולן, בקרבות הבלימה נגד הסורים. ביום ט"ז בתשרי תשל"ד (12.10.1973), בשעות אחר־הצהריים נפגע הטנק שלו בתל־שמס ועלה באש והוא נהרג במקום. תחילה נחשב לנעדר, אך לימים זוהתה גופתו והוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בקרית־שאול. השאיר אחריו אב, אם, שני אחים ואחות. לאחר נופלו הועלה לדרגת סמל.

אברהמי, אהוד

אהוד (אודי, כפי שנקרא בפי כול), בן מיקי ודוד, נולד ביום ג' בתמוז תשט"ו (23.6.1955) בגבעתיים. הוא למד בבית־הספר היסודי על־שם ברנר שבגבעתיים, המשיך את לימודיו בפנימייה שבהדסים ועמד בבחינות־הבגרות בבית־הספר "משלב". ילד היה, שגדל והיה לנער מלא רגש, שופע חמימות אנושית לאדם המבוגר, לזקן, לילד ואפילו לכלבלב עזוב, שמצא ברחוב. את העולם בחן באמות־מידה של יושר, צדק ומצפון. היו בהסתכלותו תום של נעורים, עין בוחנת של מבוגר ורגישות רבה. הוא אהב לטייל, נהנה מהליכה

ברגל, מפסגות הרים, מנופים רחוקים, משחייה וממשחק בכדור. במחיצתם של מבוגרים היה כשווה בין שווים בהבנתו, בראייתו את העולם ובהתייחסותו הרצינית לדברים, והיה לו טוב ונוח בחברתם. אודי היה אוהב ספר והרבה מאוד לקרוא. כל רגע פנאי, היה מקדיש לקריאה. בתקופת היותו בהדסים גרם לו הדבר, קשיים מסויימים. הוא היה קורא בלילה במיטתו, וכשהגיע זמן כיבוי האורות תמיד ביקש שיניחו לו לקרוא עוד מעט. לבסוף מצא פתרון. הוא התכסה עם ספרו מתחת לשמיכה ובעזרת פנס קטן היה ממשיך וקורא שעות ארוכות. תחביבו האחר היה צילום. הוא ידע לצלם צילומים אומנותיים, שנשקפו מהם אהבת האדם ואהבת הטבע. את תצלומיו נהג לפתח בעצמו במעבדת הצילום הקטנה שלו, שעל גג־הבית ואף הגדיל תמונות נבחרות שמצא בהן עניין מיוחד.

אהוד גויס לצה"ל בסוף יולי 1973 והתנדב לנח"ל. לאחר הטירונות נשלח להיאחזות נח"ל מכורה שבבקעת־הירדן. שם הכירוהו הכול כחייל טוב, מסור ונאמן לתפקידו, המצטיין ביחס חברי ולבבי לכל אדם. הכול ידעו, כי אודי תמיד מוכן לעזור לזולת ולמלא את חובותיו עד תום. ביום כ"ה בשבט תשל"ד (17.2.1974) והוא בן שמונה־עשרה וחצי בלבד, נפגע בעת מילוי תפקידו בבקעת־הירדן ונהרג. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין הצבאי בקרית־שאול. השאיר אחריו הורים.

במכתב־תנחומים למשפחה השכולה כתב מפקדו: "בנכם אהוד שירת ביחידתי והתגלה כחייל מצוין, אהוד מאוד על חבריו ומקפיד לבצע כל תפקיד המוטל עליו ללא דופי. איני יכול למצוא מילים אשר תוכלנה לנחם אתכם בשעה כאובה זו. אוכל רק לומר, שלבנכם היה אידיאל נשגב בעצם שירותו בהתיישבות הביטחונית ואשר לא הספיק להגשימו, ועל־כך כולנו כואבים".

אברהמי, בניהו

בניהו (בני), בן רחל ואלקנה, נולד ביום ט"ו בסיוון תש"ג (18.6.1943) בעיירה חומסאר שבאירן, כבן זקונים להוריו, השישי במספר. כאשר היה ילד בן 7 (בשנת 1951) עלתה המשפחה לארץ והתיישבה במושב מסלול שבנגב. בניהו רכש השכלה יסודית בבית־הספר המקומי "מסלול" ואת לימודיו התיכוניים השלים בבית־הספר החקלאי "כנות" שבגדרה. הוא היה תלמיד מצטיין וחרוץ מאז ילדותו. מכריו מעידים עליו, כי היה ילד ער ומלא־חיים, שופע יזמה, אהוב ונערץ על הכול, ומנהיג מלידה – מסוג המנהיגים הצנועים. על תקופת נעורותו מספר מחנכו בבית־הספר "כנות": "בניהו היה נער מיוחד במינו, שונה מחבריו, אם כי תמיד ידיד להם. מיד כשהגיע אלינו דבק בו הכינוי 'מסלול' על שם המושב ממנו בא. בניהו חייך ונשא את השם בגאווה. בשלבי התפתחותו קיווה, כי בבוא העת ישוב אל הוריו למושב, על־מנת לתרום להתפתחותו של המקום, כבעל השכלה – מצויד בידע בתחומי החקלאות. בניהו בלט בנכונותו לעזור לכול, בנכונותו לשאת בתפקידים אחראיים, במילוים בקפדנות ובמסירות,

בחריצותו העיקשת בלימודים שסיים בהצטיינות, ובעבודת המשק שאהב יותר מכול, לנו תמיד יהיה זכור כבניהו הנפלא". הוא המשיך את לימודיו בסמינר למורים ב"בית־ברל" שליד כפר־סבא והוסמך שם למורה. גם בסמינר הצטיין בניהו בלימודיו, ולאחר שהוסמך להוראה התגייס לצה"ל.

בניהו גויס לצה"ל באוגוסט 1965 והוצב לגדוד חרמ"ש בחיל־השריון כרובאי ומש"ק־חרמ"ש. כשם שהיה אהוב על הכול, מאז ילדותו, כן היה אהוב על מפקדיו ועל פקודיו, ובתעודת השחרור מהשירות הסדיר נרשמו המלים הבאות: "מפקד מצטיין. ממושמע. מסור לתפקידו ובעל יזמה אישית רבה".

כשסיים את שירותו הצבאי סופח בניהו כמורה לבית־הספר "שחר" שבבאר־שבע. בירושלים נשא את אשתו, שולמית, אף היא מורה במקצועה, וגידל את שני בניו: אלקנה ואביתר. בשביל שני הבנים היה האב "כזה שאוהבים יותר מכולם". יחד טיילו בשדות, יחד אספו צמחים, ויחד לחצו על הדק המצלמה של אבא. המתחרים העיקריים של שני הבנים היו הקקטוסים שגידל בני בביתו וטיפל בהם כמעט כשם שטיפל בילדיו "ולפעמים נדמה היה שאפילו יותר", אומרת אשתו. וכשם שנהג בבניו ובצמחיו, כך גם נהג בתלמידיו. בבית־הספר "שחר", שם לימד טבע וחקלאות, אמרו התלמידים: "על שיעוריו של המורה בני האהוב לא ויתר איש. גם לא העצלנים הגדולים ביותר". עם כל עיסוקיו הרבים – עבודתו, תחביביו, אשתו וילדיו, לא שכח בני מעולם את מקום ילדותו – מושב "מסלול", ולא את אמו הזקנה, שהתגוררה במושב. עוד בבחרותו עבד, חסך מעצמו ותמך בהוריו, וגם לאחר שהקים משפחה משלו, היה מגיע לעתים קרובות למושב לייעץ בענייני המשק ולעזור בעבודה. כשפרצה מלחמת יום־הכיפורים, יצא בניהו מבית־הכנסת והלך להצטרף ליחידתו. ביום י"ט בתשרי תשל"ד (15.10.1973) נעה יחידתו לעבר הגזרה הצפונית של תעלת־סואץ. תוך הסתערות על מארב של חיילי קומנדו מצרים נפל בניהו, והובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין הצבאי בהר־הרצל. השאיר אחריו אישה ושני ילדים. לאחר נופלו הועלה לדרגת סמל־ראשון.

אמר עליו מפקדו: "בניהו, אשר היה אהוב על מפקדיו ועל פקודיו, אשר תמיד שימש דוגמה ומופת – הוא אבדה כבדה לכולנו. בנופלו לא נשכח את גבורתו וגבורת חבריו, אשר במלחמתם הכריעו כוח אויב, שאיים להשמיד את המעוז האחרון של צה"ל בתעלה"; אמרה עליו אשתו: "אין בכוחן של מלים לתאר את בניהו יפה־התואר, האדם הצנוע וטוב־הלב. בן נאמן, אב נפלא, בעל מסור ואוהב".

בית־הספר שבניהו לימד בו הוציא לאור חוברת לזכרו, ותלמידיו כתבו בה דברים הנוגעים אל הלב והמעידים על טיבו של מורם: "המורה בני. אני מאוד אוהבת אותך וחבל שנהרגת בצבא. עכשיו אני כל־כך מצטערת ומתגעגעת אליך, המורה בני..." "בני היקר לי. החביב לי. הידיד שלי. מורה כזה לא היה. מורה כמוך לא יהיה בארץ. אהבתי את השיעורים שלך, בני. אתה עזרת לי תמיד ואני לא אשכח זאת לעולמים".

אמו תרמה לזכרו ספר־תורה לבית־הכנסת שבמושב מסלול.

אברהמי, דוד

דוד, בן לאה וראובן, מוותיקי היישוב בארץ, נולד ביום ט"ז באדר א' תש"ג (21.3.1943) בפתח־תקווה ולמד בבית־הספר היסודי בית־חינוך ובבית־הספר תיכון־עירוני ד' בתל־אביב. הוא היה תלמיד מצטיין, שרשם לזכותו הישגים רבים ויחד עם זאת הקדיש זמן רב לפעילות חברתית במסגרת בית־הספר. הוא ינק מהמורשת של ערכי תנועת־העבודה שקיבל מהוריו, והצטרף בגיל צעיר לתנועת הנוער העובד וברבות הימים הדריך בקן־צפון בתל־אביב. גם לאחר מות אביו המשיך בפעילותו החברתית במסגרת בית־הספר ותנועת־הנוער ותרם רבות בתחום החברתי והתרבותי. היה לו אוסף בולים גדול וכן הקדיש חלק ניכר מזמנו הפנוי לקריאה. הוא היה מקובל על חבריו, שכינוהו בשם־חיבה "דודו" והיה מעורה בענייני האנשים שחיו בסביבתו.

דוד גויס לצה"ל בסוף יולי 1961 והוצב לחיל־הרגלים. לאחר הטירונות ולאחר שסיים כחניך מצטיין השתלמות בקורס קשרים, נשלח לקורס צניחה והוצב ביחידת נח"ל מוצנח, בתפקיד מ"כ והוענקה לו דרגת רב־טוראי.

הוא היה בעל אישיות מגובשת ושימש מופת לכול וכתובת לכל פונה. עם זאת לא הזניח את משפחתו והיה מסור לה מאוד. דודו הכיר היטב את מרחבי הארץ והרבה לטייל ולשוטט בה. הוא עשה שנים בקיבוץ עין־גדי, תחילה במסגרת גרעין "צורים" של הנח"ל ולאחר־מכן כחבר־משק. פעמיים נבחר לתפקיד מזכיר־הקיבוץ, על־אף גילו הצעיר. הוא היה מסור לכל החברים ודאג לצרכיהם וכן היה "הרוח החיה" בכל האירועים החברתיים־תרבותיים – בכתיבה, בעריכה או בהנחיה. כשהיה בן 26 שלח אותו המשק ללמוד גיאולוגיה באוניברסיטה העברית בירושלים ושם הוסמך לתואר ראשון. בזכות כושר־הביטוי שלו וסגנונו המעולה, הוטל עליו לכתוב את הערך "עין־גדי" באנציקלופדיה העברית. במלחמת ששת־הימים לחם, במסגרת שירות־מילואים, כסמל מחלקה. הוא הועלה לדרגת סמל והוענקו לו אות מלחמת ששת־הימים ואות השירות המבצעי. הוא היה חייל אמיץ ומסור שמפקדו אמר עליו: "דודו היה מוותיקי הגדוד ובכושרו, אומץ־לבו ותושייתו הפך לאחד מעמודי־התווך של פלוגתו. הוא היה לוחם אמיץ ומעולה, ידיד נאמן לחבריו". במלחמת יום־הכיפורים לחם דוד עם הכוח שהגיע למבואות העיר איסמעליה והתקדמותו נעצרה שם עם כניסת הפסקת־האש לתוקפה. למחרת, ביום כ"ט בתשרי תשל"ד (25.10.1973) ניחתה הפגזה כבדה על היחידה ודוד נהרג. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין האזרחי בעין־גדי. השאיר אחריו אישה, שתי בנות ואם. לאחר נופלו הועלה לדרגת סמל־ראשון.

אברהמי, יוסף

יוסף, בן זהרה ויעקב, נולד בשנת תרצ"ט (1939) בג'אב שבתימן ועלה ארצה עם משפחתו בשנת תש"ט (1949). הוא החל את לימודיו בעיר הולדתו, ואחרי שמשפחתו עלתה ארצה ושוכנה בראש־העין, המשיך ולמד בבית־הספר היסודי במקום. ממחנה־העולים בראש־העין עברה המשפחה לגדרה, שם בנתה את ביתה ושם סיים יוסף את לימודיו. יוסף, שהיה ידוע בכינוי יוסי או יוסקה היה איש העבודה שהקדיש את זמנו הפנוי למשפחתו. כנער למד את מקצוע הנגרות ויצא לעבוד כדי לסייע לפרנסת משפחתו. הוא עשה חיל בעבודתו והצליח לבסס את מעמדו, כך שיכול היה להקים משפחה ולבנות את ביתו.

יוסף גויס לצה"ל במחצית מאי 1957 והוצב לחיל־השריון. לאחר הטירונות נשלח לקורס תותחנות ואחרי־כן הוכשר להיות נהג טנק. הוא נשלח לשרת בחטיבה של חיל־השריון והשתתף באימונים ובפעילות מבצעית. הוא צוין כחייל מסודר ואחראי, שביצע את תפקידו במסירות ובנאמנות, חבר בלב ונפש ורע של אמת, שהיה שותף לגיבוש רוח־צוות ואחוות־לוחמים.

יוסף שוחרר מהשירות הסדיר במחצית נובמבר 1959 והוצב ליחידת מילואים של חיל־השריון. הוא נשא לאישה את מרים והקים יחד עמה את ביתם בגדרה. בשנת 1965 נולד בכורו נחמיה, ואחרי־כן נולדו שלוש בנותיו אדרה, שגית ועינב. יוסף היה ראש משפחה מסור ואוהב, שנהנה מן הבילוי בחיק־המשפחה והקדיש את כל זמנו לרעייתו ולילדיו. עם זאת היה מסור ונאמן גם להוריו והקדיש מזמנו לאחיו ולאחיותיו. הוא שפע טוב־לב ואהבה, היה מקובל על הכול בזכות אהבת האדם, שהייתה טבועה בו, ובזכות נכונותו לעזור ולסייע לכל נזקק. הוא היה חובב ספורט נלהב והתעניין בעיקר בענף הכדורגל. במלחמת ששת־הימים השתתף בקרבות לכיבוש ירושלים ואחרי־כן השתתפה יחידתו בקרבות לכיבוש רמת־הגולן. במלחמת יום־הכיפורים לחם, עם חבריו ליחידה, בקרבות הבלימה וההבקעה נגד הסורים ברמת־הגולן. ביום י"ג בתשרי תשל"ד (9.10.1973), בקרב על ציר־הנפט באזור חושניה, ספג הטנק שלו פגיעה ישירה והוא נהרג. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין הצבאי בהר־הרצל בירושלים. השאיר אחריו אישה, בן ושלוש בנות, הורים, ארבעה אחים ושלוש אחיות. לאחר נופלו הועלה לדרגת סמל.

במכתב־תנחומים למשפחה השכולה כתב שר הביטחון: "יוסף ז"ל שירת בחיל־השריון. הוא היה חייל מסור וחבר נאמן. יוסף היה אהוב על כל מי שהכירו".

הוריו ורעייתו תרמו לזכרו ארון־קודש לספרי־תורה, לבית־הכנסת בגדרה וכמו־כן תרמו תיבה ופרוכת לבית־הכנסת.

אברהמי (תאי), רחמים

רחמים (רמי), בן בתיה וגבריאל, נולד ביום י״ז בתשרי תש״י (10.10.1949) בסנגדג׳ שבאירן, ועלה ארצה עם משפחתו בשנת 1951. הוא למד בבית־הספר היסודי ע״ש רמז בראשון־לציון ואחרי־כן סיים את לימודיו בבית־הספר התיכון החקלאי בנחלת־יהודה. מחנכו בכיתה מעיד עליו שהיה תלמיד מצטיין, נקי מאוד ומאורגן להפליא. היה בו שקט פנימי, רגיעה נפשית והיה מצוין בנימוסיו ובכנותו. הוא היה חבר בגרעין ״רבדים״, שהיה גרעין השלמה לקיבוץ צרעה. לאחר שעשה במחנה עבודה בקיבוץ, החליט להצטרף למשק ולבנות בו את ביתו. חבר־המשק שהדריכו מספר עליו, שהייתה לו אוזן כרויה לכל אדם והוא היה מוכן לסייע, סיוע חומרי או רוחני לכל מי שפנה אליו. הייתה לו גישה רצינית לכל בעיה שנתקל בה ויחס של כבוד לכל הסובב אותו. בבית הוריו המסורתי חונך לאהבת האדם. הוא היה חובב פרחים והתמסר לגידולם ולטיפוחם.

רחמים גויס לצה״ל בסוף יולי 1967 והוצב לחיל־הרפואה. לאחר הטירונות השתלם בקורס לצניחה, בקורס מ״כים־חי״ר ובקורס לחובשים קרביים. בימי מלחמת ההתשה היה מוצב בסיני ונודע שם במסירותו הרבה בטיפול בחבריו שנפצעו. הוא השתדל שלא להדאיג את הוריו, הקפיד לכתוב הביתה והרבה לשהות בחופשותיו אצל הוריו ולטפח את הגינה שליד ביתם.

לאחר השחרור מצה״ל, הקים את ביתו בקיבוץ, וגינתו הייתה לשם דבר ביופיה. הוא אהב לקרוא, בעיקר ספרות יפה, רוסית־קלאסית (את כתבי טולסטוי ודוסטויבסקי). הוא היה חובב ספורט והתאמן בקארטה. את זמנו הפנוי הקדיש לחוג לדרמה ולמלאכת־יד. רמי היה טוב לב, ישר וכן, ורגיש מאוד למעשי עוולה וחוסר צדק. היה לו חוש הומור ועל שפתיו הייתה תמיד בת־צחוק נעימה ושובבנית. הוא היה דקדקן מאוד בהופעתו ובלבושו. הוא נודע במשק באהבתו לילדים והרבה לשחק אתם. במלחמת יום־הכיפורים השתתף רמי בלחימה בסיני ושירת כחובש פלוגתי בגדוד צנחנים. ביום כ״ג בתשרי תשל״ד (19.10.1973) בשעה שנע עם פלוגתו בציר ״עכביש״ בגזרה המרכזית בסיני, הופגזה שיירת הגדוד. רחמים נפגע מרסיס פגז בכתפו השמאלית ומת מפצעיו. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בראשון־לציון. השאיר אחריו אישה ובן, אב אם ואח. לאחר נופלו הועלה לדרגת סמל.

מפקדו סיפר עליו, שהיה חובש מצטיין, חייל אמיץ ומסור וחבר למופת לכל אנשי יחידתו.

קיבוצו הוציא לאור חוברת לזכרו ובה דברים על דמותו, שירי זכרונות משל אשתו, תצלומים ומכתבים.

אברמוביץ, יוליאן

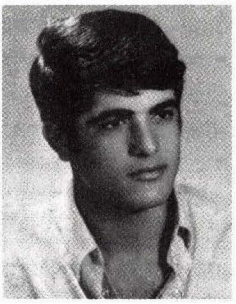

יוליאן, בן דבורה ואברהם, נולד ביום י״ג בשבט תשי״א (20.1.1951), ביאסי שברומניה. ביאסי למד שבע שנים בבית־ספר יסודי ובשנת 1964, עלה ארצה עם משפחתו. בארץ השלים את לימודיו בבית הספר היסודי בקיבוץ ניצנים וב־1966, כאשר עקר עם הוריו לשכונת מונטיפיורי בתל־אביב, למד בבית הספר התיכון ״כל ישראל חברים״ (״אליאנס״). יוליאן היה נער חברותי ונעים הליכות. הוא ידע כיצד לכבוש לב מכרים וחברים ועד מהרה הצליח לרכוש לו ידידים בכל מקום שהגיע אליו. הטיב לתאר זאת ידידו שכתב עליו: ״יוליאן מסמל עבורי את חזונה של מדינת ישראל בדבר קיבוץ גלויות. עוד בטרם ידע את שפת הארץ, כבר היה מעורה לחלוטין בחיי החברה שלה ונעשה ראשון לכל דבר״. יוליאן ניחן בקסם אישי ובורך ביופי. הוא גם היה בעל נימוסים נאים בנוסח חוץ־לארץ. אנשים נתנו בו את אמונם בקלות רבה. רבים נהגו לבוא אליו ולשתפו בבעיותיהם, ונהגו לספר לו את סודותיהם בלי חשש, כיון שמהימנותו הייתה מעבר לכל ספק. הוא אהב בני אדם והיה מוכן תמיד לעזור בשעת מצוקה. הוא היה מסוגל להאזין לאיש שיחו בסבלנות אין קץ, במשך שעות, מתוך השתתפות אמיתית בגורלו, ולבסוף ידע לעוץ עצה ולמצוא פתרון, או לפחות לומר את הדברים העשויים לעודד ולנחם. ידידיו זוכרים אותו כאדם בעל מרץ בלתי נדלה, שהיה עסוק תמיד במשהו. יוליאן היה בעל חוש טכני מפותח ולא היו כלי או מכשיר מקולקלים, שלא מצא דרך לתקנם ולהפעילם מחדש. מרצו הרב מצא את פורקנו בפעילות ספורטיבית. הוא עסק בהתלהבות רבה בספורט, הקדיש לכך שעות רבות מזמנו הפנוי ואף זכה להשיג הישגים של ממש בתחום זה. בעיקר החל מתמסר לספורט לפני גיוסו לשירות הסדיר, שכן רצה להגיע לצה״ל מוכן פיזית למאמץ הגדול הנדרש מאדם שבחר לשרת ביחידת שדה קרבית.

יוליאן גויס לצה״ל בתחילת אוגוסט 1970 והוצב לחיל השריון. לאחר סיום הטירונות נשלח לקורס יסוד במקצועות השריון ואחרי כן בחר להשתלם בקורס סיור של חיל השריון. הוא סיים קורס זה בהצטיינות ולאחר שהצטיין גם בפעילות מבצעית ובאימונים, נשלח לקורס מפקדי סיור. גם קורס זה סיים בהצלחה רבה והוצב לפלוגת סיור בחטיבת שריון. מפקדיו העריכו אותו כאדם טוב וכחייל מצוין שידע למלא את תפקידו כהלכה בכל מקום ובכל מצב. ביחידתו היה יוליאן מוקד משיכה חברתי. חבריו אהבו להיות במחיצתו. במנוחות הקצרות בשעת האימונים נהגו להתאסף סביב הג׳יפ שלו, כדי לפטפט ולאכול בצוותא. הוא היה אהוב על מפקדיו ועל חבריו כאחד. כולם ידעו שעל יוליאן אפשר לסמוך תמיד והוא איננו מאבד את עשתונותיו גם בשעות הקשות ביותר. ואכן כאשר באה שעת המבחן העליון, שעה שניצב מול פני האויב, הוכיח יוליאן שאכן ראוי הוא לאמון שניתן בו. במלחמת יום הכיפורים, השתתף יוליאן בקרבות הכבדים שניהלו כוחותינו נגד המצרים בחזית הדרום. השתתף בקרבות הבלימה המרים, שהתחוללו לאורך תעלת סואץ. ביום י״ד בתשרי תשל״ד (10.10.1973), כאשר פלוגתו הסתערה על כוחות חיל רגלים מחופרים, בקרב על

מתחם "הברגה" שממזרח לתעלת סואץ, נפגע יוליאן בחזהו ובדרך לתאג"ד מת מפצעיו. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין הצבאי בקרית־שאול. השאיר אחריו הורים. לאחר נופלו הועלה לדרגת סמל.

אברשימי, יואב

יואב, בן קלה וגריבה, נולד ביום ד' בסיוון תשי"א (8.6.1951) בירושלים. הוא למד בבית־הספר היסודי "ימין־משה" ואחרי־כן למד בבית־הספר התיכון המקצועי "אורט" בתל־ארזה שבירושלים, במגמת מסגרות־מכנית. יואב היה קשור לבני־משפחתו ונטל על עצמו את עול פרנסתה. הוא יצא לעבוד ואת משכורתו הביא הביתה, כדי לסייע לקיומה של המשפחה מרובת־הנפשות. הוא היה עלם מלא שמחת־חיים ואוהב חברה, הרבה לבלות בחברת בני־גילו והשתתף באירועים חברתיים ובתחרויות ספורט. ידידיו זוכרים אותו באהבה בזכות טוב־לבו ונכונותו לעזור ולסייע לכל דורש. את זמנו הפנוי הקדיש לקריאת ספרי־מופת, הרבה לצפות בסרטי־קולנוע וחזה באירועים ספורטיביים. הוא היה מעורה בחיי־החברה והמדינה, קרא עיתונים רבים, למד נושאים רבים והיה בקי בהם. יואב גדל וחונך לאהבת העם והמדינה ובעיקר אהב את ירושלים, עיר הולדתו, ואת שכונת מגוריו. הוא גיבש לעצמו השקפת־עולם ורקם תכניות רבות לעתידו, מתוך ידיעה ברורה מה הדרך שיבחר ללכת בה. הוא שאף להרבות בטיולים בארץ ובעולם, כדי להכיר אנשים ומקומות חדשים. שאיפותיו הרבות לא נתגשמו, והוא נפל בתחילת דרכו, וכך ניטלה משענתה של המשפחה.

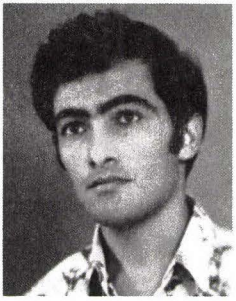
יואב גויס לצה"ל במחצית מאי 1969 והוצב לחיל־השריון. הוא הוכשר בקורס לתותחני־טנקים ונשלח לשרת בחטיבת השריון "ברק" ברמת־הגולן. יואב היה חייל מסור וממושמע, שמילא בדייקנות ובשלמות את כל המשימות שהוטלו עליו. הוא השתלב בחיי־היחידה, היה אהוב על חבריו וזכה להערכת מפקדיו.

במחצית מאי 1972 שוחרר יואב מהשירות הסדיר והוצב ליחידת מילואים של חיל־השריון. במלחמת יום־הכיפורים השתתפה יחידתו בקרבות הבלימה וההבקעה נגד המצרים בסיני. ביום כ"ג בתשרי תשל"ד (18.10.1973), בקרבות הקשים לפני צליחת תעלת־סואץ, נפגע הטנק של יואב והוא נהרג. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בהר־הרצל בירושלים. השאיר אחריו הורים, שש אחיות וחמישה אחים. לאחר נופלו הועלה לדרגת סמל.

במכתב־תנחומים למשפחה השכולה כתב שר הביטחון: "הוא היה חייל מסור וחבר למופת. כל מי שהכירו – אהבו. זכרו של יואב אברשימי הינו קודש ונצרנו בלבנו בגאון".

הוריו תרמו לזכרו ספר־תורה לבית־כנסת בירושלים; חבריו ליחידה הוציאו לאור חוברת לזכר חבריהם, לוחמי היחידה שנפלו במערכה, ובה דברים על דמותו.

אגבס, עובדיה

עובדיה, בן שושנה וסעיד ז"ל, נולד ביום כ"א בניסן תש"ט (20.4.1949) בתימן, ועלה ארצה עם משפחתו באותה שנה. הוא למד בבית־הספר הממלכתי־דתי "יבנה" ברעננה וסיים את לימודיו בישיבת "בני עקיבא" שם. עובדיה היה תלמיד שקדן וחרוץ, עירני ונבון, אהוב על מוריו ועל חבריו. כתב־ידו היה יפה ונקי להפליא ומחברותיו היו נקיות ומסודרות. הוא התברך בקול ערב ועמוק והיה הקריין של הכיתה. במיוחד הפליא את אוזן שומעיו בעת קריאת התורה בנוסח התימני המסורתי. הוא ניחן בחשיבה מתמטית והצטיין במקצועות הריאליים, ויחד עם זאת היה בקי ומצוי בעולם מחשבת ישראל. הוא הקדיש את זמנו הפנוי לשקידה על תלמודו ולקריאת ספרים, וכן לציור ולהתקנת חפצים שונים לצורכי הבית. עובדיה היה צנוע וטוב־לב, אהב לעזור לזולת והיה מקובל בין חבריו כאיש־הפשרה, שנקרא להשכין שלום ביניהם כל אימת שלא הגיעו לעמק השווה בעניין מסוים. מוריו העידו עליו, כי השקפת עולמו ותפישת־החיים שלו היו מבוססות היטב, שקולות ורציניות ועם זה חדורות רוח טובה, הומור וקלילות. השלמות הפנימית שלו ניכרה באורח טבעי גם בהשקפתו ובאורח־חייו הדתי. הוא היה בן נאמן ומסור להוריו ודואג למשפחתו ברוכת־הילדים, עוזר לאחיו ולאחיותיו.

עובדיה גויס לצה"ל בראשית נובמבר 1967 והוצב לחיל־השריון. לאחר הטירונות ולאחר שהשתלם בקורס מקצועות טנק "פאטון", התמנה לנהג ואחר־כך לתותחן בטנק. הוא היה תותחן מעולה, אחראי ומסור לתפקידו.

אחרי שהשתחרר מהשירות הסדיר, היה נקרא לתקופות של שירות מילואים. לאחר השחרור למד במכינה של הטכניון בחיפה ואחרי שסיים אותה בהצלחה החל בלימודי הנדסת־חשמל באוניברסיטת "בן־גוריון" בנגב – אך מלחמת יום־הכיפורים קטעה את לימודיו. כשפרצה המלחמה, נקרא עובדיה ליחידתו בסיני. הוא השתתף בקרבות־הבלימה הקשים וביום כ"ב בתשרי תשל"ד (18.10.1973), נפגע הטנק בו לחם בקרב בסיני. תחילה לא נמצאה גופתו והוא הוכרז כנעדר ואחר־כך כנעלם. לאחר שאותרה הגופה וזוהתה כעבור חודשים רבים, הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין ברעננה. השאיר אחריו אם, חמישה אחים ושתי אחיות. לאחר נופלו הועלה לדרגת סמל.

אגוזי, משה

משה, בן יהודית וברוך, נולד ביום ד׳ בניסן תרפ״ח (25.3.1928) בחדרה ולמד בבית הספר היסודי בחדרה ובבית הספר התיכון בקיבוץ מזרע והשלים את לימודיו בטכניון בחיפה. הוא היה תלמיד טוב שידע למזג את הלימודים עם פעילותו בתחום ההגשמה וההדרכה. היה חבר בתנועת ״השומר הצעיר״ וברבות הימים הדריך בקן בקרית־אתא ולאחר מכן בחדרה. הוא היה אחראי ורציני בכל מעשיו והצטיין במסירות ובנאמנות בביצוע כל משימה שקיבל על עצמו, גם בחיים האזרחיים וגם בשירות הצבאי. הוא הצטיין בעיקר בכושר־עבודה ובכישרון ארגוני מעולה ועל כל אלה היה חברותי ואהב לעזור לזולת, ישר ובעל מצפון.

משה גויס לצה״ל במחצית ספטמבר 1948, לאחר שלחם בשורות ההגנה (חי״ש), וצורף לחיל הרגלים. לאחר שסיים קורס סמלים קרביים, שירת בתפקידי הדרכה וסיים את שירות־החובה בדרגת רב־סמל.

משה היה פעיל בחברה, התבלט כמוקד ההשפעה בה והכל כינוהו בחיבה ״אגוזי״. משה היה בן נאמן ומסור להוריו ולמשפחתו, דואג לרעייתו ירדנה, בת כפר יחזקאל שאותה הכיר במלחמת העצמאות ולילדיו. תמיד נרתם לסייע, אם לאביו לשם הקמת ביתם ואם לידידים, יהודים וערבים כאחד, בכל משימה אחרת. הוא קבע את מקום מגוריו בקיבוץ מזרע בשנת 1942 והתגורר שם עד יום־מותו. הוא נטל על עצמו את עבודות החשמל בקיבוץ וכן נשא בתפקידים חברתיים ומשקיים. בין השנים 1960-1963 שימש כמזכיר־המשק ולאחר מכן, במשך כשנה, כמרכז־הבניין בקיבוץ. הנהגת התנועה הטילה עליו לחזור לעבודה חינוכית והוא צורף כחבר בהנהגה הראשית והועמד בראש המטה להכנת ״השומריה״ הרביעית, שהתקיימה במחצית 1966 ובתפקיד זה פעל במלוא מרצו במשך כשנה. לאחר שובו למזרע נתבקש לתרום מכושרו בתחום החשמלאות ושובץ לעבודה במפעל ההידראולי של הקיבוץ, כמנהל־מכירות ואחר־כך כמנהל המפעל. היה חבר בוועד־הפועל של ״הקיבוץ הארצי״ וכיהן בתפקיד זה כשמונה שנים (1965–1973). הוא נקרא תכופות לתקופות של שירות מילואים ארוכות ובמסגרתן סיים קורס מפקדי פלוגות בחיל־הרגלים ולאחר קורס־הסבה לקציני חרמ״ש, סיים קורס מפקדי־פלוגות שריון ולאחר מכן קורס שריון מתקדם. הוא שירת בחיל השריון בתפקיד מג״ד והוענקה לו דרגת סגן־אלוף. לדברי מפקדו, הצטיין משה בידע, במסירות וזריזות, ביעילות וברגש אחריות יוצאים מן הכלל. הוא השתתף בכל מלחמות־ישראל בתפקידי־פיקוד שונים והוענקו לו אותות המלחמות שהשתתף בהן. במלחמת יום הכיפורים עמד משה במשך כל ימי הלחימה על־כך שגדודו ישולב במערכת ההתקפה על האויב. ואכן הגדוד השתתף, תחת פיקודו, בטיהור חאן־ארנבה וכיבוש אום־בוטנה. ביום כ״ג בתשרי תשל״ד (19.10.1973) נערך הגדוד לבלימת התקפת־נגד של הסורים באזור אום־בוטנה. זחל״מ הפיקוד שבו היה משה ספג פגיעה ישירה ומשה נפגע ומת מפצעיו. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין האזרחי של מזרע. השאיר אחריו אישה וחמישה ילדים והורים. על

לחימתו במערכה זו העניק לו הרמטכ"ל צל"ש על "שנתן דוגמה אישית לפקודיו באומץ לב וברצון־הלחימה".

במכתב תנחומים למשפחה השכולה כתב אחד ממפקדיו: "הרשימו אותי אצל משה המסירות והרצון לתת את כל יכולתו וכן מסירותו הרבה והתלהבותו בכל ביצוע, ומעל הכל – החברות העמוקה והמקיפה. הוא שאף תמיד לשלמות, תוך דאגה רבה וטיפול בכל אחד מפקודיו וקיום יחס־חברות עם המפקדים. תמיד באו אליו חייליו, שטחו את בקשותיהם ובעיותיהם ותמיד מצאו אוזן קשבת"; אחד מפקודיו כתב: "הוא אהב את צה"ל והקדיש זמן רב למציאת פתרונות מכניים לבעיות הטכניות של השריון, תוך מודעות למבנה המיוחד של יחידת החרמ"ש".

משפחתו הוציאה לאור חוברת לזכרו וכן הוקדש פרק לזכרו בחוברת שקיבוצו הוציא לאור לזכר בניו שנפלו במערכה. בחוברות הללו כונסו דברי חברים, חיילים ומפקדים, על דמותו של משה וכן מכתבים מפרי־עטו. באחד מהם כתב: "ירדנה, היי חזקה. הרשיתי לעצמי לכתוב לך קצת בחופשיות, מתוך תקווה שגילוי־לב רק יחזק אותך ובכך אדע שאני חופשי להתפנות בשלב זה למשימות שיוטלו עלי... לכי בראש זקוף".

אגייב, יגאל

יגאל, בן לילי ומשה, נולד ביום ז' בכסלו תשי"ג (25.11.1952) בתל־אביב. הוא למד בבית־הספר היסודי "גורדון" בחולון, המשיך את לימודיו התיכוניים בבית־הספר התיכון "סוקולוב לאור" ביפו וסיים לימודים אקסטרניים בבית־הספר התיכון "רון" בתל־אביב. יגאל היה פעיל בגדנ"ע ביחוד בתחום הקליעה למטרה והשתתף בתחרויות קליעה רבות ברובה אויר. מלבד ספורט הקליעה היו לו תחביבים אחרים והעיקרי בהם היה דיג וצלילה בים. הוא היה נער ביישן במקצת וצנוע, אך כשרוני ביותר. טוב לב היה וחביב, בן מסור להוריו ואהוב על חבריו.

יגאל גויס לצה"ל במחצית פברואר 1971 והוצב לחיל השריון. לאחר הטירונות סיים בהצלחה, בזה אחר זה, קורסים במקצועות הטנק: נהגות, תותחנות, קורס מפקדי טנקים ולבסוף שירת כסמל מבצעים בבית־הספר לשריון. לפני פרוץ מלחמת יום הכיפורים עבר בהצלחה מבדקי קצונה. מפקדיו העריכוהו כ"דבק בתפקידו תוך גילוי אומץ־לב. חייל מסור ונאמן, אהוב על כל מי שהכירו". במלחמת יום הכיפורים לחם יגאל בחזית סיני, בקרבות הבלימה הקשים וביום י"ט בתשרי תשל"ד (15.10.1973), נפל סמל יגאל בקרב הפריצה אצל "החווה הסינית". הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־הקברות הצבאי בחולון. לאחר נופלו הועלה לדרגת סמל־ראשון.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה כתב מפקדו: "הכרתי את יגאל כחייל הדבק במשימה וממלא אותה לשביעת רצון מפקדיו. בשעות הספורות שהוקדשו להתארגנות ראיתיו מתרוצץ בין הטנקים ומעדכן את המפות של מפקדי הטנקים.

בקרב הפריצה עמד יגאל ז"ל ליד המקלע השמאלי בנגמ"ש והשיב אש תוך אומץ־לב. במהלך הקרב דבק בתפקידו, תוך גילוי אומץ והכרה בשליחות אותה מילא".

אגמון, אורי

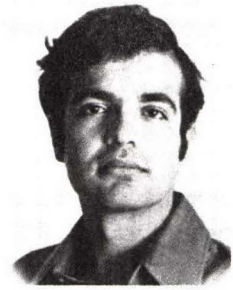

אורי, בן נעמי ודניאל (דני), נולד ביום י"ד באייר תשי"ג (28.4.1953) בקיבוץ עין־חרוד. הוא למד בבית־הספר היסודי ובבית־הספר התיכון בקיבוצו והצטיין בלימודיו. הוא היה אוהב־ספר והרבה לקרוא והיה ער ומתעניין במתרחש סביבו. מלבד הלימודים והקריאה, אהב לטייל ומדי שבת היה יוצא לטיול ברגל בסביבת הקיבוץ. ברבות הימים הצטרף לחוג לידיעת הארץ ושם רכש לו ידידים רבים מבני המשקים, שאף הם היו "משוגעים" לטיולים. הוא היה סקרן ותאב־דעת והיו לו תחביבים רבים, שעסק בהם בעצמו ובחוג המשפחה המצומצם. חבריו מספרים כי חדרו היה דומה למוזיאון קטן המורכב מפינות שונות, שכל אחת הוקדשה לנושא שונה. היו שם אוספי בולים, מטבעות עתיקות, מחזיקי מפתחות, אבנים ומאובנים, צדפים ו"קוצים". ברבות הימים טיפח אהבה מיוחדת לצילום והיה מצלם ומפתח בעצמו את תצלומיו מנופיה ומראותיה של הארץ. הוא היה עלם חביב, חבר טוב ומסור, ואהוב על כל מי שהכירו. הוא אהב יופי וצבעוניות, ובתום הלימודים בבית־הספר התיכון, יצא לשנת שירות מוקדמת בבית גוברין ועסק שם בגינון ובטיפוח ירק וגינות נוי.

אורי גויס לצה"ל במחצית נובמבר 1972 והוצב לחיל המודיעין. לאחר הטירונות השתלם בקורסים מקצועיים במסגרת החיל ונשלח לשרת באחת מיחידות החיל בדרום. הוא מילא את תפקידו הצבאי באותן מסירות ושקדנות, שייחדו אותו כתלמיד וזכה להערכת חבריו ומפקדיו. בפרוץ מלחמת יום הכיפורים לחם עם אנשי יחידתו בגזרה הצפונית בסיני. תוך נסיגה ממעוז "מילנו", מול קנטרה, ביום כ"ב בתשרי תשל"ד (8.10.1973), נפגע אורי ונהרג בקרב נגד מארב של חיילים מצרים. זמן רב נחשב כנעדר ורק כעבור חצי שנה נמסרה למשפחתו הודעה על מציאת גופתו. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בקיבוץ עין־חרוד. לאחר נופלו הועלה לדרגת רב־טוראי.

הוריו הוציאו לאור חוברת לזכרו ובה תמונות שצילם; כן הוצאה לאור חוברת לזכר בני קיבוצו, אשר נפלו במלחמת יום הכיפורים, ובה דברי חברים על דמותו.

אגמון, יעקב

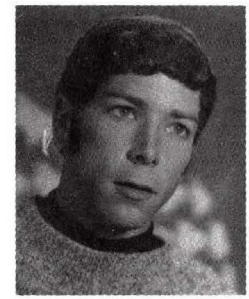

יעקב, בן אולגה ודוד, נולד ביום כ׳ בסיון תש״י (5.6.1950) בחלב שבסוריה. הוא עלה ארצה יחד עם משפחתו בשנת 1953, דרך תורכיה ומקום מושבה הראשון בארץ היה במחנה־ישראל. אחרי־כן עברה המשפחה להתגורר בירושלים ושם גדל יעקב והתחנך. יעקב למד בירושלים בבית־הספר היסודי ״מוריה״ והמשיך את לימודיו בבית־הספר התיכון המקצועי ״ברנדייס״ במגמה של מכניקה־עדינה. ינקל׳ה, כפי שכינוהו באהבה מוריו וחבריו ללימודים, היה תלמיד חרוץ ושקדן ביותר. ללא כל מאמץ זכה בציונים הגבוהים ביותר והיה בין המצטיינים בכיתתו. הוא אהב במיוחד לקרוא והיה נוהג לזנוח את המשחקים עם ילדי שכונתו ולהסתגר בחדרו לשעות ארוכות של קריאה בספרים שונים. כיוון שכבר בגיל חמש החל את לימודיו בבית־הספר היסודי, סיים את כיתה ח׳ יחד עם אחיו הבכור. כך זכה ינקל׳ה, שהיה עדין ועצור, להגנתו של אחיו הגדול במשך שנות ילדותו. הם גם התחילו יחד את לימודיהם בבית הספר התיכון, אבל בגלל נטייתו של יעקב למכונות ולמכשירים מדויקים עבר ללמוד בבית־ספר תיכון מקצועי. כאן נתגלה לפניו עולם עשיר ומורכב שנתן ביטוי לכשרונותיו ולאופיו הדייקן והקפדן. מגמת המכניקה העדינה העניקה לו סיפוק מלא והוא שקע כולו בלמודים ובעבודה המעשית. העבודה המדויקת והאחראית נתנה לו הרגשת יכולת וספקה את אהבתו העזה למלאכת מחשבת. הוא היה חביב על ידידיו ועל מוריו כאחד. בזכות אופיו הנוח ואישיותו השלווה היה מקובל ורצוי בכל חברה. הוא היה צנוע, עניו ונחבא אל הכלים. לא התחרה בחבריו לכיתה ולא התגאה בהישגיו הגבוהים בלימודים ובעבודה המעשית. הוא אהב לעזור לזולת ומעולם לא השיב ריקם פניה לעזרה מצד חבר שהתקשה בלימודיו. חבריו ידעו שתמיד ימצאו אצלו אוזן קשבת ולב פתוח ומבין. הם אהבו לבוא ולהתייעץ אתו בבעיותיהם האישיות והייתה להם אמונה מלאה בכנותו וביושרו. ינקל׳ה גם היה בן מסור ונאמן, שמצוות כיבוד אב ואם הייתה בעיניו זכות נעימה. הוא היה קשור באהבה גדולה למשפחתו. עד לגיוסו לצה״ל לא נפרד מבני המשפחה לתקופות ארוכות ואהב מאוד את המסגרת החמה של הבית.

יעקב גויס לצה״ל בתחילת מאי 1969. תחילה זכה לחסות אחיו הבכור, כשנשלח לעבור טירונות במחנה בית־אל, שבו היה אחיו מפקד מחלקה. אבל באמצע הטירונות הועבר לחיל השריון וסיים אותה שם. לאחר הטירונות עבר קורס במקצועות השריון וסיים אותו בהצלחה רבה. הוא התבלט כחייל מצויין וכאדם מעולה. כל תפקיד שהוטל עליו מילא בשלמות ובדרכו המדויקת והאחראית. מפקדיו התרשמו מיכולתו המקצועית ולא חששו להטיל עליו תפקידים רבי אחריות. לאחר תקופה קצרה יחסית, נשלח על ידי מפקדיו לקורס מפקדי כיתות. הוא סיים את הקורס בהצלחה רבה וגם תפקיד זה מילא ביעילות ובאחריות. כעבור תקופת שירות נוספת הועלה לדרגת סמל והתמנה לתפקיד סמל מחלקה. את תקופת מלחמת ההתשה עשה בחזית הדרום. אז גם החל לכתוב שירים והשאיר אוסף גדול של דברי שירה.

לאחר שחרורו מהשירות הסדיר חזר לחיק משפחתו והחל עובד יחד עם אחיו במפעל לליטוש יהלומים, בו היה אחיו מנהל עבודה. הוא השתלב במפעל בתפקיד ממיין היהלומים המלוטשים וכעבור זמן עבר למחלקת הייצוא ועסק בהכנת היהלומים למשלוחי יצוא לחוץ־לארץ. כחודש לפני מלחמת יום הכיפורים יצא לטיול באירופה. במלחמת יום הכיפורים השתתף יעקב בקרבות הבלימה והפריצה בחזית סיני. ביום כ״ח בתשרי תשל״ד (24.10.1973), בקרב הפריצה לעיר סואץ, נפגע מיריית צלף מצרי ונהרג. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין הצבאי בהר־הרצל. השאיר אחריו הורים, שני אחים ואחות.

אגמי, נעם

נעם, בן רחל ויצחק, נולד ביום כ״ז בתשרי תש״ח (11.10.1947) בקיבוץ גבעת־חיים מאוחד ואת השכלתו היסודית והתיכונית רכש בבתי־הספר שבקיבוץ. הוא היה נער עירני ותוסס, שהרבה לשוטט ברחבי הארץ. השתייך לחטיבת בני הקיבוץ המאוחד והיה חבר באגודת ״הפועל״ המקומית ונמנה עם נבחרות הכדורסל והכדורגל. נעם היה סקרן מטבעו ותאב־דעת. היה חובב קריאה נלהב והקדיש הרבה מזמנו לספרים.

נעם גויס לצה״ל במחצית אוגוסט 1966 והתנדב לאחת מסיירות השריון. בהיותו בקורס מ״כים פרצה מלחמת ששת הימים ועם יחידתו הגיע נעם עד לגדות תעלת סואץ. לאחר סיום קורס המ״כים סיים נעם בהצלחה קורס מש״קי סיור שריון, קורס קציני חי״ר וקורס קציני סיור. לאחר שעשה תקופה מסוימת בתפקיד מפקד מחלקת ג׳יפים, מונה לתפקיד סגן מפקד מחלקת סיור חטיבתית. הוא השתתף במלחמת ההתשה עד שהגיע מועד שחרורו מהשירות הסדיר.

לאחר שחרורו חזר למשקו ונכנס לעבוד בענף הרפת, היה סדרן עבודה ועבר לענף הכותנה. כאיש צבא לשעבר, היה פעיל בוועדת הקשר עם בני הקיבוץ המגויסים. כן היה פעיל בחוג הדראמטי שהוקם בקיבוץ והשתתף בכמה הצגות. בהיותו מבורך בחוש הומור הנחה מסיבות פנימיות בקיבוץ ועשה זאת בחן ובכישרון. הוא היה מעורה בין החברים ואהוב על כולם. במלחמת יום־הכיפורים לחם נעם בראש מחלקתו בקרבות בסיני. ביום י׳ בכסלו תשל״ד (5.12.1973), נפל סגן נעם בעת מילוי תפקידו בסביבות האגם המר הגדול שבסיני. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־הקברות בקיבוצו.

במכתב תנחומים למשפחה כתב מפקדו: ״בנכם, סגן נעם ז״ל, שירת תחת פיקודי כמ״מ מחלקת סיור. היה לוחם אמיץ־לב ומפקד מעולה. הדאגה לשלום חייליו הייתה בראש מחשבותיו. חייליו ומפקדיו חבבוהו מאוד. תמיד ביצע את המוטל עליו והשרה ביטחון בלב חייליו״.

בעלון הקיבוץ פורסמה כתבה לזכרו; כן הוצאה לאור חוברת המוקדשת לזכרו.

אגסי, אליהו

אליהו (אלי), בן תמר ושמואל, נולד ביום י״ג בתמוז תשי״ב (6.7.1952) בנתניה. הוא למד בבית הספר היסודי ״בארי״ בנתניה, ואחרי־כן סיים את לימודיו בבית־הספר התיכון שליד האוניברסיטה העברית בירושלים במגמה הריאלית־ביולוגית. אלי, גבוה – תמיר, שרטוטי פניו עדינים, בת־צחוק קלה, תמה, מהולה במשובת נעורים מרחפת על שפתותיו ונהרה טובה זורמת ממבטו התכול, הזך. אלי היה תלמיד חרוץ ושקדן, ממושמע ואחראי והצטיין בלימודי הביולוגיה. היה חבר בלהקת ריקודי־העם של עיריית ירושלים ונמנה עם משלחת פולקלור ייצוגית של העירייה, אתה יצא פעמים אחדות לסיור הופעות באירופה. אלי היה נעים הליכות ומנומס, היה נמרץ מאוד בעבודתו. הוא התקבל לפקולטה לרפואה שבעיר פביה באיטליה, והתעתד לצאת שמה ימים אחדים לאחר פרוץ המלחמה, אך הגורל האכזר קטפו ביום בו היה אמור לצאת.

אליהו גויס לצה״ל בתחילת נובמבר 1970 והתנדב לאחת מהיחידות המובחרות של צה״ל. הוא עבר בה דרך ארוכה וקשה של אימונים מפרכים ומשימות קשות. אמר עליו מפקדו לשעבר, יוני נתניהו ז״ל: ״משימה שמוטלת עליו מבוצעת ללא כל דופי״. אלי היה חייל מצויין וחבר למופת. הוא היה אחראי ומסור לתפקידו ושימש דוגמא ומופת לחבריו. דאג לחייליו ועשה ככל שיכול להקל עליהם. מרבית שרותו היה בשטחים קדמיים ועל כך הוענק לו ״אות השירות המבצעי״. בעת מלחמת יום הכיפורים, ביום ט״ו בתשרי תשל״ד (11.10.1973), הוטלה על אלי ועל שני חיילים אחרים משימת סיור אוויר, בה היה עליהם לאתר סוללות ארטילריה וריכוזי אויב סורי, אשר המטירו אש חזקה ביותר על כוחותינו ועל ישובי רמת הגולן. לא הייתה כל אפשרות לשתק את אש האויב, אלא על־ידי איתור מוקדם של המקומות בהם היה מוצב האויב. בהיות המטוס מצפון לעיר קוניטרה נדם לפתע קולו של אלי במכשיר הקשר. טיל שנורה פגע במטוס והוא התרסק בשטח שממזרח לקו הפסקת־האש. תחילה הוכרז כנעדר. לימים זוהתה גופתו והוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בנתניה. השאיר אחריו אב, אם, אח ואחות. לאחר נופלו הועלה לדרגת סמל־ראשון והוענק לו ״אות המופת״ על חלקו במשימה שבה מצא את מותו, שכן כדי לבצע את המשימה, היה צורך ליטול סיכונים מעל ומעבר למגבלות שהוכתבו בפקודות ובמעשה זה גילה אומץ לב ודבקות במשימה למופת.

אמר עליו מפקדו: ״אלי זה אך סיים את שירותו הסדיר ביחידה ולמעשה אף לא נקרא עם פרוץ המלחמה, אולם יודעים אנו שבחור כמוהו אין צורך לקרוא. הוא פשוט בא! אלי בא, השתלב מייד כמו תמיד, חביב ונעים, יודע תפקידו כהלכה. גם הפעם ברור היה שיבצע תפקידו זה כראוי וללא דופי. המשימה בוצעה אך אלי ז״ל לא ראה את התוצאות״.

אגר (מרכוס), יהונתן

יהונתן, בן נחמה ושלמה, נולד ביום ג' באייר תש"ז (23.4.1947) בקיבוץ בית השיטה מול הרי הגלבוע. שם נוסף ניתן לו — יוסף — לזכר אבי סבתו, ר' יוסף אשלבכר זצ"ל. עם משפחתו עבר יהונתן לפרדס חנה ואחרי כן לקבוצת דגניה א', בה גדל והתחנך. יהונתן ילד ביישן ורגיש, שגדל תוך מאבקים עם עצמו, בבית ובבית־הספר. עוד בנערותו השתלב בעבודה החקלאית, ואהב את חלקת הדשא בה טיפל. הרודום, סלק הסוכר והתמרים היו ילדי טיפוחיו, החקלאות הייתה חלק מעצמו והייתה קשורה למסורת שלמה של נאמנות ואהבה לשדה, לעמק, להרים, לארץ כולה ולעברה. הרבה לטייל והשתתף בחפירות ארכיאולוגיות במצדה ובמכתש תמנע. אהבתו לחיים הייתה מוחשית, רצה לחוות הרבה והכל בחמשת חושיו, היה שתקן ומסוגר אך ברגישות גדולה קלט והבין ללבו של הזולת. אהוב על חבריו, רע טוב, מסור ונכון למלא על הצד הטוב ביותר כל תפקיד ומשימה שהוטלו עליו. נעים בחברה ואיש שיחה מעניין, אך בוחר לשתוק את הדברים החשובים באמת.

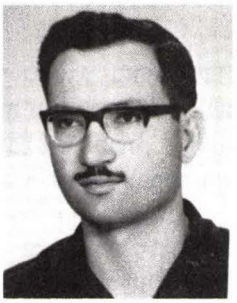
יהונתן גויס לצה"ל בחודש מאי 1965 והתנדב לחיל הצנחנים, אולם לאחר שסיים קורס קצינים הוצב כמ"מ ביחידת שריון. הוא לא היה בעל תודעת משמעת נוקשה וגינוני צבא חיצוניים היו זרים לו, אך קפדן היה בנושאים המבצעיים, אהוב על פקודיו ועל חבריו המפקדים. בחוות הדעת של מפקדיו נאמר: "קצין אחראי, לויאלי, משחדל מאוד להצליח בתפקידים המוטלים עליו, מסור, הגון וממושמע, עצמאי ובעל יזמה". במלחמת ששת הימים היה בכוח הפורץ מרפיח — אל־עריש בואך תעלת סואץ.

לאחר ששוחרר מהשירות הסדיר חזר יהונתן לדגניה, לעבודה החקלאית, ושילב בה עבודה חינוכית כמדריך קבוצת ילדים. שם באה לביטוי יכולתו ליצור סביבו רוח טובה של ידידות והבנה עם הילדים. שנתיים עשה בדגניה ולאחר לבטים, מתוך רצון לבטא עצמו ולמצות יכולתו במשק חקלאי עצמאי במושב, החליט לעזוב את הקיבוץ. בספטמבר 1972 נשא לאישה את יוספה ויחד התכוננו להתיישב במושב ערוגות. באותה תקופה קיבל יהונתן על עצמו הקמת חווה לגידול תרנגולי הודו לרבייה, ליד מושב חצב בדרום. במסירות גדולה עשה ימים כלילות תוך לימוד בעיות הענף, שהיה זר לו עד אז, והניח יסודות לחווה, אשר מראשיתה הייתה לדוגמא ולמופת — אך לראות בהשלמת מפעלו לא זכה. עם יללת צופרי יום הכיפורים עזב יהונתן את ביתו. ביום ה־8 באוקטובר 1973 יצא בראש כוח הטנקים לקרב הבלימה. בשעות הצהריים יצא עם שלושה טנקים ששרדו לגדות התעלה ליד גשר הפירדן ומשם לא חזר. יהונתן הובא לקבורה בבית הקברות שבדגניה א'.

בדברי הפרידה של מפקדו נאמר: "לא איש מלחמות ואף לא איש צבאות היה יהונתן, אולם כשהוזעק לבלימת כוחות האויב, ביצע את השליחות המוטלת עליו באמונה ובאומץ לב והקפיד להימצא בראש המסתערים".

כאז "קשת יהונתן לא נסוג אחור".

אגרסט, יעקב

יעקב, בן מלכה ונחום, נולד ביום כ"ג בסיוון תרצ"ה (27.6.1935) בתל־אביב, כבן בכור להורים דתיים מעוטי אמצעים. המשפחה בת חמש הנפשות הסתופפה בדירה צרה בדרום תל־אביב, אשר שמשה לאביו החייט גם כבית מלאכה. יעקב למד בבית־הספר העממי־דתי "תחכמוני" והיה תלמיד טוב וספורטאי מצוין. הוא היה נער יפה נפש וחביב על חבריו. כשהיה בכיתה ו' הצטרף לתנועת בני־עקיבא ונשאר חבר התנועה עד תום לימודיו התיכוניים. אחרי שסיים את לימודיו בבית הספר העממי, למד במדרשיית "נעם" בפרדס־חנה.

יעקב גויס לצה"ל בתחילת דצמבר 1953. הוא הצטרף לגרעין נח"ל של תנועת בני־עקיבא ושירת בטירת צבי, עבר קורס מ"כים ובסוף תקופת שירותו הסדיר היה מ"מ בכפר דרום.

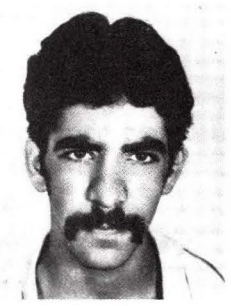
בסוף מאי 1956 השתחרר יעקב מהשירות הסדיר בדרגת סמל וחזר למדרשיית "נעם" כמדריך חברתי למשך שנה. עם תום השנה עבר יעקב לירושלים ולמד באוניברסיטה העברית גיאוגרפיה וספרות עברית וסיים את הלימודים לתואר הראשון. כדי לממן את לימודיו עבד במחלקה לתרבות תורנית שבמשרד החינוך והתרבות. בעבודה זו הגיע להישגים מעולים והצטיין ביכולתו ליצור קשרי עבודה ויחסי חברות טובים. הליכותיו הנעימות היו לשם דבר וכל מי שבא עמו במגע, עמד מיד על אישיותו החביבה. תוך שנים מספר הגיע לדרגת מפקח במשרד החינוך. בשנת 1961 נשא יעקב לאישה את חברתו יהודית וברבות הימים נולדו להם בן – מתניה, בת – נסיה, ותאומים – נחום ובן־ציון. במסגרת שירותו במילואים הוסיף יעקב והשלים בשנת 1959 קורס מש"קי זחל"ם. במחצית שנות השישים נשלח עם משפחתו, מטעם תנועת בני־עקיבא, לרכז את פעולות התנועה בהולנד והישגיו שם היו מרשימים. כשעשה בהולנד פרצה מלחמת ששת הימים ולדאבון לבו צווה להישאר בהולנד. שנתיים לאחר שחזר עם משפחתו ארצה נשלח שוב במסגרת התנועה לדרום־אפריקה. הוא הפסיק את שליחותו כשנפטר אביו, משום שחובתו כבן לאמו לא התירה לו להישאר במקום שליחותו. עם שוב המשפחה ארצה כבר לא נמצא לה מקום בדירת שני החדרים בירושלים. התאומים נולדו בדרום־אפריקה ויעקב טרח ושקד עד שהצליח להתקין את הדירה לצורכי המגורים של המשפחה שגדלה. כשפרצה מלחמת יום הכיפורים נקרא יעקב לשירות והוא מיהר להצטרף ליחידתו שנשלחה לקרב בסיני. בא' דסוכות, ט"ו בתשרי תשל"ד (11.10.1973), נכנסה יחידתו לקרב נגד חיילי קומנדו מצרים בין בלוזה לקנטרה, ובקרב זה נפגע יעקב ונפל. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בהר־הרצל. השאיר אחריו אישה, שלושה בנים ובת, אם ושני אחים. לאחר נופלו הועלה לדרגת סמל־ראשון.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה כתב מפקד הגדוד: "יעקב ז"ל אמנם לא היה איש מלחמה, אך מת במלחמה מות גבורים, בעת שהסתער בזחל"ם הסמג"ד קדימה. יחד עם הפלוגה שהייתה אתם, חסלו את כל חיילי הקומנדו המצרים, דבר שגרם

במישרין לצמצום פעולות הקומנדו המצרי לאחר מכן. יעקב ז"ל היה יקר לכולנו, שקט וצנוע בהליכותיו, מסור וחרוץ בתפקידו, עוזר ומסייע לחבריו ועושה כל המוטל עליו ללא דופי ומבלי להשמיע כל תלונה. אדם מאמין, אשר גם בעתות המלחמה מצא עת להתפלל ולהתייחד עם הבורא ודקדק במצוות".

משפחתו של יעקב, ידידיו וחבריו במשרד־החינוך הקימו קרן להענקת פרסים בלימודי היהדות להנצחת זכרו.

אדדי, משה

משה, בן יולנדה ועמוס (קלמנטי), נולד ביום ג' בסיון תשי"ג (17.5.1953) בתל־אביב. הוא למד בבית־הספר הממלכתי־דתי על־שם פנקס בתל אביב וכאשר עקרה משפחתו לגבעתיים, המשיך את לימודיו בבית־הספר על־שם גורדון ובבית־הספר התיכון־מקצועי "אורט טכניקום" בגבעתיים. הוא הצטיין בלימודיו במקצועות הריאליים, ובעיקר במתימטיקה, אך זלזל במקצועות ההומניים, ולכן נאלץ להפסיק את לימודיו, ולאחר שנה המשיך בלימודי ערב. משה היה נער חברותי ועליז, פעלתן וסקרן מאוד. אמו מספרת עליו, שמילדותו התעניין בכל דבר שראה סביבו והיה מטריד אותה בשאלות אין־ספור. משגדל סיגל לעצמו תחביבים רבים – הוא אהב לצייר, הרבה להאזין למוסיקת ג'אז, השתתף בחוג לדרמה מטעם עיריית גבעתיים ובשעות הפנאי עסק במלאכת־יד. כן היה חבר בתנועת הנוער־העובד והלומד בקן "בורוכוב" ולימים הצטרף לגרעין "ארגוב", שהיה אמור להצטרף לקיבוץ אפיק ברמת־הגולן.

משה גויס לצה"ל בסוף יולי 1971 והתנדב לנח"ל המוצנח. לאחר שעשה זמן־מה במשק נשלח לאימון מתקדם, השתלם בקורס צניחה והוסמך כמפעיל תול"ר. הוא היה חייל טוב ואחראי ואהוב על חבריו ועל מפקדיו, בשל טוב־לבו ונכונותו להיחלץ תמיד לעזרת הזולת. כשפרצה מלחמת יום־הכיפורים שירת משה במעוז "מפצח" על גדות התעלה. יחד עם חבריו גונן על המעוז מפני התקפותיהם של אנשי קומנדו מצרים, שנסתייעו בטנקים אחדים. כאשר אזלה כמעט התחמושת נגד־טנקים במעוז, ארגנו הלוחמים, ובראשם משה, את ההגנה על המעוז ברוב תושייה ובשארית הנשק שנותר להם. משה ירה את פצצת הרנ"ט האחרונה ועצר את הטנק הראשון של המצרים. העדות האחרונה עליו מספרת כי "נראה כאשר רימון שלוף־נצרה בידו והוא מתכונן לזרקו על המצרים המסתערים לעבר תעלת המוצב". תחילה נחשב כנעדר ואחרי־כן הוכרז חלל שמקום קבורתו לא נודע. לימים זוהתה גופתו והוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בקרית־שאול. השאיר אחריו אב, אם, שני אחים ושתי אחיות. לאחר נופלו הועלה לדרגת רב־טוראי.

על הגבורה שגילה במילוי תפקידו הקרבי, תוך חירוף־נפש, הוענק לו "עיטור העוז". וזה תיאור המעשה: "ביום השני למלחמה, באזור התעלה, התקדם כוח מצרי

לעבר העמדה, שרב"ט משה אדדי ז"ל היה בה. פגז פגע בעמדה – והעמדה נהרסה. רב"ט משה אדדי ז"ל סירב לעזוב את העמדה – והמשיך להילחם. כשהגיע טנק האויב למרחק של 100 מ', ירה פצצות ררנ"ט לעברו. בפצצה השלישית פגע בטנק המתקרב וכך עצר את כל שיירת הטנקים. אולם חי"ר מצרי המשיך להתקדם. רב"ט משה אדדי ז"ל ירה לעבר המצרים ב־מא"ג ורק לאחר שנזרקו עליהם גם רימוני־זרחן בידי חייל אחר, נבלמה ההתקפה. במהלך הקרבות, מאוחר יותר, נהרג. במעשיו אלה גילה אומץ־לב רב, קור רוח ודבקות במשימה".

בעיתון חיילי ישראל "במחנה", נתפרסמה כתבה עליו בשם "משה נשאר אחרון", ובה מסופר מעשה גבורתו.

אדוד, ישראל

ישראל (זיקו), בן שושנה ושמואל, נולד ביום כ"ד בחשוון תש"ז (18.11.1946) בפלובדיב שבבולגריה, ועלה ארצה עם משפחתו בשנת 1948. הוא למד בבית־ספר יסודי ברמלה ובבית־ספר יסודי בכפר־סבא, אחרי־כן המשיך בלימודיו בבית־הספר החקלאי בבן־שמן, במסגרת ההכשרה החקלאית של תנועת הנוער העובד והלומד, ובבית־הספר התיכון בקבוצת נחשולים.

ישראל גויס לצה"ל בתחילת יוני 1964 והתנדב לשרת בנח"ל המוצנח. לאחר הטירונות השתלם בקורס צניחה ובקורס רגמים. הוא היה חייל טוב, אחראי ומסור לתפקידו. חבריו מספרים, שעל אף האימונים הקשים והמפרכים הושיט יד לחבריו הכושלים. היה לו כושר גופני לא־רגיל וכושר סבל רב; הוא הרבה לרוץ ונמנה עם נבחרת הרצים של הנח"ל.

לאחר שסיים את שירותו הצבאי הסדיר, נתקבל כחבר בקיבוץ, השתלם בקורס למרכזי מטעים ונתמנה כאחראי למטעי האבוקדו החדשים, למטעי הבננות ולעקירת שטחי המטע הישנים. הוא היה מסור מאוד לעבודתו, דייקן מאוד, חרוץ ואחראי; הוא השקיע בענף את כל מרצו ומאודו. לאחר שנים אחדות ביקש להתיישב במושב. תחילה עקר לכנות ושימש שם כמרכז ענף הלול וכמדריך בבית־הספר החקלאי במקום. ישראל אהב לטייל, בעיקר באזור ההר, והרבה לשחק בטניס שולחן ובזמנו הפנוי עסק בצילום ובפיתוח. אך יותר מכל אהב את הים – את השחייה, את השיט, את הדיג ואת הצלילה. הוא גם נמנה עם חברי האגודה לחקר ארכיאולוגי תת־מימי. ישראל היה עליז ושמח, חייכן ובעל מסור. הוא אהב לעשות מעשי קונדס ולתעלוליו יצא שם בין כל ידידיו. מעודו לא נתעצב, ועל כל כאב או דאגה ידע לחפות בחיוך. חברותי היה מאוד וקל להתיידד, אוהב חברה ומכניס אורחים, בעל אורך רוח וסבלנות ולא שומר טינה. הוא לא היה בררן, אהב את הפשטות ושמח בחלקו. בשנת 1967 לחם עם יחידת צנחנים על שחרור ירושלים. בני משפחתו מעידים עליו, ששב מן המלחמה מבוגר יותר ברוחו ורציני יותר. מפקדיו העניקו לו את "אות מלחמת ששת הימים" ואת "אות השירות המבצעי". בשנת 1968 נשא את חברתו עמליה לאישה.

הוא היה בן נאמן להוריו, בעל מסור לאשתו ואב אוהב את בתו. שישה ימים לפני שפרצה מלחמת יום־הכיפורים התיישב עם משפחתו במושב נווה־מבטח, אך לא זכה לחנוך את ביתו החדש. כשפרצה מלחמת יום־הכיפורים גויס ישראל ונשלח עם יחידתו לחזית בסיני. ביום כ"א בתשרי תשל"ד (17.10.1973), התקדם ישראל עם יחידת סיור שהצטרפה לחבורת מפקד הגדוד, אל עבר תחנת הרכבת בסרפיאום. אנשי היחידה הותקפו בידי כוחות גדולים באש מרוכזת, ולאחר שעות אחדות של לחימה, נפגע ישראל בכדור ונהרג במקום. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בגדרות. השאיר אחריו אישה ושתי בנות אם ואח. בתו שנולדה לאחר מותו נושאת את שמו – ישראלה. לאחר נופלו הועלה לדרגת רב־טוראי.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה כתב מפקדו: "ישראל היה מוותיקי היחידה והשתתף בכל המשימות שהוטלו עליה עד ליום נפילתו. יושרו, חביבותו, ונכונותו לעזור לכל רעיו עשאוהו לדמות מרכזית בפלוגתו".

אדלסון, דניאל

דניאל (דני), בן שרה ודוד ז"ל, נולד ביום כ"ו באב תש"ה (5.8.1945) בקיבוץ בית־זרע. הוא למד בבית־הספר היסודי ובבית הספר התיכון במוסד "בקעת כנרות" בבית־זרע. הוא היה ילד עליז ושובב, אך ממושמע ובן מסור להוריו. מילדותו היה שקדן בלימודים והגיע להישגים מצוינים. פעמים רבות, בתקופת הלימודים ואחרי כן, זוכרים אותו חבריו יושב בפינה, רתוק לספר מקצועי, לומד ורוכש דעת. דני היה פעיל בתנועת השומר הצעיר ובגדנ"ע אוויר והרבה לבנות טיסנים. כן היה ספורטאי מצטיין, שיחק בטניס, הגיע להישגים וזכה בגביעים באתלטיקה. דני היה בחור חסון ובריא, בעל מבנה גוף מוצק ושרירי. הוא היה רציני במעשיו ובדיבורו.

דניאל גויס לצה"ל במחצית אוגוסט 1963 ושירת בחיל־השריון. עבר בהצלחה מרובה קורסים שונים בחיל, היה למפקד טנק "שרמן", ואחרי־כן — מפקד טנק "סנטוריון". אהבתו מילדות למכונות ולכל הקשור בהן, הקלה עליו את לימודי הכרת הטנק על כל מערכותיו. בגלל ידיעותיו ושליטתו המקצועית נשלח על־ידי מפקדיו להדרכה בבית־הספר לשריון. דניאל היה אחד מטובי המדריכים ונודע בפתרונות הטכניים שהגה וביצע, כאשר נתגלו תקלות בטנקים. הוא זכה להערכה רבה מצד מפקדיו ופקודיו בבית־הספר לשריון. דני השתתף במלחמת ששת הימים.

אחרי השרות הצבאי חזר לבית־זרע ובנה שם את ביתו. הוא נשא אישה, עבד במשק ולמד בטכניון. תחביבו היה הרכבת מערכות רמקולים והקלטות, וכך שילב תחביב במקצוע הנדסת חשמל, אותו למד בטכניון, ויישם את ידיעותיו בתחום זה גם בביתו, בשטח ההקלטה לחגים ולאירועים בקיבוץ. דני לא נטש מעולם את העיסוק בענפי הספורט, ואף הוסיף ענף חדש, שנתחבב עליו מאוד – הצלילה. את הצלילה אהב יותר מכל והקדיש זמן רב לענף ספורט זה בשנים האחרונות לחייו. בשנים אלה

גילה דניאל פעילות רבה: לימודים, עבודה בתפקיד בכיר במפעל הפלסטיק בקיבוץ, צלילה, טיפול מסור בשני בניו ופיתוח התחביבים – מערכות רמקולים והקלטות. בשקדנותו ובמרצו הבלתי־נדלה ובעזרת ידיעותיו הרבות התגבר דני על העומס הרב. במלחמת יום־הכיפורים היה דני מפקד טנק בגזרה הצפונית של תעלת סואץ. ביום י״ב בתשרי תשל״ד (8.10.1973), הוא נפגע ונהרג בהפגזה ארטילרית של המצרים בעת הסתערות טנקים בקרבות הבלימה באזור קנטרה והובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בבית־זרע. השאיר אחריו אישה ושני בנים. אחרי מותו הועלה לדרגת רב־סמל.

אדלר, ישראל־אריה

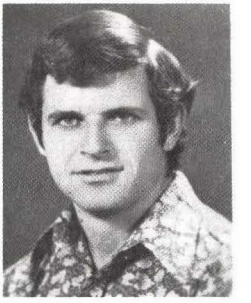

אריה, בן הניה ורפאל, נולד ביום כ״ה באדר ב׳ תש״ו (28.3.1946) בכפר־סבא. הוא למד בבית־הספר הממ־לכתי דתי ״בר־אילן״ בכפר־סבא והמשיך את לימודיו בבית־הספר התיכון־מקצועי ״אורט״ במגמת מסגרות. הוא היה חבר בתנועת הנוער הדתי ״בני עקיבא״ והרבה גם לעסוק בספורט – בעיקר בכדורגל. הוא היה נער חברותי, עליז וחייכני, שאהב מסיבות וטיולים יחד עם חבריו הרבים.

אריה גויס לצה״ל בתחילת אוגוסט 1964 והוצב לחיל השריון. לאחר הטירונות ולאחר שסיים קורס תותחנות היה למדריך למקצועות השריון בבית־הספר לשריון.

לאחר שחרורו מהשירות הסדיר המשיך את לימודיו בבית המדרש למורים מקצועיים בירושלים. תוך כדי לימודיו פרצה מלחמת ששת הימים ואריה נטל בה חלק. הוא ניצל בנס כאשר נתקע עם הטנק שלו ללא מים וללא מזון לאחר שזה נפגע בפגז. מפקדיו העריכוהו כאיש צוות טנק מצטיין ואהוב על חבריו. לאחר המלחמה השלים את לימודיו, הוסמך כמורה והוצע לו להיות אחד מאנשי הצוות שהיה אמור להקים מפעל חדיש לאלקטרוניקה. אריה נשלח להשתלמות של שנתיים בארה״ב וכשחזר, ניהל מחלקה לייצור חלקי אלקטרוניקה עדינים במפעל ״קולסו״. על עבודתו המסורה זכה לתשבחות, לתעודות הוקרה ולפרסים. בפרוץ מלחמת יום הכיפורים נקרא אריה ליחידתו, נשלח לרמת הגולן והשתתף שם בקרבות הבלימה. ביום י״א בתשרי תשל״ד (7.10.1973), נפל רב״ט אריה בקרב והובא למנוחת־עולמים בבית־הקברות הצבאי בכפר־סבא. לאחר נופלו הועלה לדרגת סמל.

אדלר, כרמי

כרמי, בן צפורה ונתן, נולד ביום י׳ בשבט תשי״א (17.1.1951) בנתניה ונקרא על שם דודו, שנפל במלחמת העצמאות, בעומדו מול הסורים הפולשים במשמר־הירדן. הוא למד בבית־הספר היסודי ״אלומות״ ואחרי־כן סיים את לימודיו בבית־הספר התיכון ״טשרניחובסקי״ במגמה הספרותית. כרמי ספג בביתו אהבה עזה לארץ ולנופיה. הוריו, מוותיקי הישוב בארץ, הטביעו בו את הרצון לטייל בארץ, להכיר את המקומות היפים שבה ולאהוב את החי והצומח. הוא גדל וחונך ברוח הציונות, שטפחה בו את התחושה כי עליו להקדיש למדינה את כל מרצו ואונו. כרמי היה צנוע ונעים הליכות, בעל קסם אישי רב, שבזכותו היה מקובל ואהוד בחברה. הוא קנה לעצמו חוג נרחב של ידידות וידידים, שהיה נפגש עמם ומבלה בחברתם את זמנו. הוא נהג להזמין את חבריו למסיבות ששמן יצא למרחוק, בזכות הכנסת האורחים החמה והאווירה הטובה ששרתה בביתו. עוד לפני גיוסו לשירות הסדיר חישל את עצמו והתאמן בריצות לטווחים ארוכים ובהרמת משקולות, כדי שיוכל לעמוד בתנאי האימונים הקשים.

כרמי גויס לצה״ל במחצית אוגוסט 1968. הוא התנדב לשרת ביחידה קרבית וצורף לאחת הסיירות המובחרות של צה״ל. בסיירת עבר קורס צניחה, קורס סיור וקורס מש״קי מודיעין. הוא הרבה להשתתף בפעילות מבצעית ואף נפצע באחת מהפעולות ואושפז בבית־חולים לתקופה ארוכה. לאחר שהחלים שב ליחידתו והמשיך למלא בדבקות ובמסירות את המשימות שהוטלו עליו.

בסוף אוגוסט 1971 שוחרר כרמי מהשירות הסדיר והוצב ליחידת מילואים של חיל המודיעין ושרת כמש״ק מודיעין במפקדת חטיבת טנקים. לאחר השחרור החל ללמוד במכינה קדם־אקדמית והתכונן ללמוד כלכלה וגיאוגרפיה באוניברסיטה העברית בירושלים. הוא עבר להתגורר בירושלים והעיר שבתה את לבו. הוא סייר בכל שכונותיה, חקר את מבואותיה וגילה נופים חדשים ומרתקים ביופיים. בתקופת החופשות מהלימודים עסק כרמי בהדרכת בני נוער. הוא היה מדריך גדנ״ע בבית־ספר תיכון בתל־אביב, הדריך בני נוער מחוץ־לארץ והשתתף בפעולות הדרכה באכסניית הנוער בקרית־ענבים. בערב ראש השנה תשל״ד נתמנה להיות מנהל אכסנית כרי־דשא שלחוף הכנרת. חניכיו העריצוהו בזכות קסמו הרב ואישיותו הקורנת חביבות וטוב־לבו. לביתו הגיעו מכתבים רבים מבני נוער שהיו חניכיו, ובהם דברי הערכה על פועלו. כשפרצה מלחמת יום־הכיפורים עשה באכסניית הנוער כרי־דשא. הוא מיהר להצטרף ליחידתו, שהשתתפה בקרבות הבלימה וההבקעה מול האויב המצרי בסיני. ביום כ״ח בתשרי תשל״ד (24.10.1973), נהרג בקרבות לכיבוש העיר סואץ שממערב לתעלה. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין הצבאי בנתניה. השאיר אחריו הורים, אח ואחות.

דברים על דמותו פורסמו בספר, שהוציאה לאור האוניברסיטה העברית בירושלים לזכר מוריה ותלמידיה שנפלו במלחמת יום־הכיפורים.

אדר, יאיר־נתן

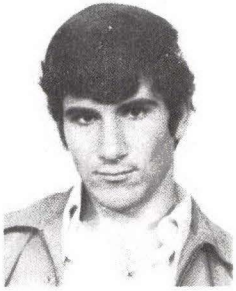

יאיר־נתן, בן טובה ויעקב־חיים הכהן, נולד ביום ט״ו באדר תשי״ד (18.3.1954) בפתח־תקוה. בראשית ילדותו גדל והתחנך בקבוצת יבנה, החל מהפעוטון ועד לסיום לימודיו בבית הספר היסודי. את לימודיו התיכוניים השלים בבית הספר המקצועי ״מוסד עליה״ שבפתח־תקוה. מספרת עליו אחותו: ״יאיר היה בן טיפוסי לקיבוץ דתי, נאמן לדת ישראל, לערכים של עמנו ולהגנת המדינה. הוא היה מלא חיים, אהב את הבריות, את הבית ואת החברים. צנוע היה, ולא היה בו רצון להתבלט, למרות שהצליח בכל אשר פנה״. יאיר אהב את הספורט והיה חבר בתנועת הנוער ״בני עקיבא״. הוא אהב לשיר זמירות וניגונים, ובימי ששי היה מנעים למשפחתו בקולו הערב. בבית הספר היה תלמיד חרוץ וחביב על מוריו ושימש בעל קורא ושליח ציבור. חבריו אמרו עליו: ״יאיר היה מאותו סוג של נערים שהכל מחבבים אותם. קשה היה להצביע על חסרונות מרגיזים אצלו, כשם שמעולם לא הפריע לחברה בשחצנות או בהתפרעות. נער טוב לב היה וחבר נאמן״.

יאיר גויס לצה״ל במחצית פברואר 1973 והוצב לחיל השריון. הוא עבר בו קורסים שונים: קורס נהג משאית, קורס נהגי ״זלדה״ והשתלמות נהגים. מלחמת יום־הכיפורים מצאה אותו ואת יחידתו בחזית הדרום. יאיר, שהיה לוחם־חרמ״ש, נשלח יחד עם יחידתו דרומה, לכיוון העיר קנטרה. ביום י׳ בתשרי תשל״ד עלתה היחידה על מארב אויב, הנגמ״ש שלו נפגע פגיעה ישירה מפגז נ״ט ויאיר נפל. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין שביבנה. השאיר אחריו אב, אם, שלושה אחים ושתי אחיות. לאחר נופלו הועלה לדרגת רב־טוראי.

במכתב תנחומים ששלח למשפחה השכולה כתב מפקדו: ״יאיר היה חייל ישר ואמיץ, העוזר לזולת באימון קשה או במסע מפרך. הוא לחם באומץ־לב״; כתב שר הביטחון דאז, משה דיין: ״יאיר היה חייל למופת וחבר מצויין. הוא היה אהוד על מפקדיו ועל חבריו לנשק״.

אדרי, אברהם

אברהם (בבר), בן רחל ואליהו, נולד בשנת תשי״ג (1953) בעיר מארקש שבמרוקו. בהיותו בן שבעה חודשים עלתה משפחתו ארצה. לאחר שהתגוררה תקופה קצרה במושב בר־גיורא בהרי ירושלים, עקרה המשפחה לנהריה והשתקעה שם. אברהם למד בבית־הספר היסודי ע״ש אוסישקין וסיים את לימודיו בבית־הספר המקצועי ״צור״ – שניהם בנהריה. למרות שלא הצטיין בלימודים היו לו תכונות חיוביות רבות שבזכותן רכש את לב מוריו וחבריו. הוא התבלט כמנהיג

טבעי ועמד בראש חבורת התלמידים בני גילו. אברהם היה טוב־לב ומתחשב בזולת ונהג לעזור כמיטב יכולתו לכל אדם, אם בהושטת עזרה לאישה זקנה בנשיאת סל כבד ואם בארגון "מבצע ניקיון" בשכונה.

אברהם גויס לצה"ל בתחילת פברואר 1972. למרות בריאותו הרופפת והעובדה שרכש מקצוע בבית־ספר מקצועי, העדיף להתנדב לחטיבת "גולני". ביחידתו היה חייל טוב ואהוד על חבריו ועל מפקדיו והכל היללוהו על שביצע את תפקידו בצורה מושלמת באומץ לב, במסירות ובנאמנות. במלחמת יום הכיפורים השתתף אברהם בקרבות הבלימה נגד כוחות הסורים, שתקפו ברמת־הגולן. ביום כ"ו בתשרי תשל"ד (22.10.1973), נפל אברהם בקרב והובא למנוחת־עולמים בבית־הקברות הצבאי בקיבוץ לוחמי־הגיטאות. השאיר אחריו הורים. לאחר נופלו הועלה לדרגת רב־טוראי.

זכרו, וזכר חברו יצחק אזולאי, שנפל יחד אתו, מונצחים בחוברת זיכרון שהוציא לאור גדוד "גדעון".

אדרי, דוד

דוד, בן ימנה ויעקב, נולד ביום ד' כסלו תשי"ד (11.11.1953) בטבריה להורים שעלו ארצה ממרוקו בשנת 1950, והיה הבן הראשון שנולד להם בישראל. את למודיו התחיל בביה"ס הדתי "תחכמוני" בטבריה. בשנת 1963 עברו הוריו להתגורר ביפו, ודוד השלים את לימודיו בביה"ס היסודי "מצודת ציון", ביפו. את לימודיו התיכוניים התחיל וסיים בביה"ס התיכון "ברק" בתל־אביב. היו לו תחביבים רבים: אוסף בולים נכבד, שבו טיפל בשקדנות מאז היותו ילד; הוא אהב להתאמן בג'ודו והגיע לחגורה חומה לפני גיוסו לצה"ל; הוא אהב לצפות במשחקי כדורגל, חיבב מאוד את דגיגי הזהב אשר באקווריום, שבנה במו ידיו, ואהב לבנות כלי־תעופה ושיט מנייר ומחומרים פלסטיים. שאיפתו הייתה להתגייס לחיל האוויר ולהיות טייס, אולם סיפוריו של אחיו חנניה יבל"א, הקשורים לחילוץ טנקים תחת אש במלחמת ששת הימים וסיפוריו ותמונותיו של האח משה יבל"א, ששירת בחיל השריון בשנים 1966–1969, בתקופה של חימום הקו בסוריה, במלחמת ששת הימים ובמלחמת ההתשה בדרום, כבשו את לבו והוא החליט להתגייס לשריון. לאחר שסיים את לימודיו באוגוסט 1971, ועד למועד גיוסו לצה"ל, עזר בעבודה לאביו בבית המלאכה לנעלים. שם הכיר את קצין המשפטים של חטיבה 7 וביקש ממנו להתערב למענו ולאפשר את שירותו בשריון. ואמנם הובטח לו שישרת בשריון. התכונות המאפיינות את דוד, היו כושר מנהיגותו הטבעי, כישרון מיוחד לארגון ודינמיות לאין סוף, דבר שהתבטא בנטילת חלק נכבד בארגון המסיבות בבית־ספרו. בכל אשר דרכה כף רגלו של דוד הורגשה נוכחותו ואי־אפשר היה להתעלם ממנה. נוכחות אדם דינמי וחביב, ששבה את לב כל הסובבים אותו.

דוד גויס לצה"ל בראשית פברואר 1972 והוצב לחיל השריון. במסגרת שירותו עבר קורס מש"קים, קורס נהגי טנק, קורס מפקדי טנקים וקורס מקצועות טנק. דוד גילה חוש התמצאות טכני. גישתו הטבעית למכשירים סייעה לו לתקן כמעט כל תקלה במכשירים בבית. בחופשותיו הקצרות עזר למשפחה בבית־המלאכה ותמיד האיץ לקצב מוגבר. דוגמא לכך: כשבועיים לפני ראש השנה תשל"ד, הגיע לחופשה קצרה וכשעה לאחר הגיעו התייצב בבית המלאכה. כשראה את לחץ ההזמנות לחג, הציע לעבוד משמרת נוספת, אך נודע לו כי העובדים אינם מעוניינים בזאת. לאחר 10 דקות שכנע שלושה עובדים להצטרף אליו למשמרת לילה. הספקו עם שלושת העובדים הנ"ל באותו לילה, היה כהספק המפעל ביומיים עבודה. בשמונה בבוקר בקשוהו שילך לנוח אך הוא צחק ואמר: "אני מסוגל כעת להתחיל יום עבודה רגיל, עד הערב". אומר עליו אחיו יחיאל, יבל"א, המנהל את בית המלאכה: "תמיד היו לדוד הערות בתחום ארגון העבודה וקצב העבודה, הערות שעזרו לנו להתגבר על המון קשיים, וכשאמר לי: 'חכה שאשתחרר ואז תראה קצב וארגון שלא ראית מעודך', ידעתי כי דברים אלה מבוססים ומציאותיים". מלחמת יום הכיפורים מצאה אותו ואת יחידתו ברמת־הגולן. ביום י"ב בתשרי תשל"ד (8.10.1973), במהלך קרבות הבלימה ניתנה הפקודה למספר טנקים לפרוץ את קו הבלימה שהתרופף מעט. דוד וחבריו פרצו קדימה בציר הכביש ליד החרמונית, באזור העיר קוניטרה. במהלך הקרב נפגע הטנק שלו ודוד קפץ מתוכו, נפגע מאש מקלעים ונפל. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין שבהר־הרצל. השאיר אחריו אב, אם, שמונה אחים ושתי אחיות. לאחר מותו הועלה לדרגת סמל־ראשון.

במכתב תנחומים שנשלח למשפחה, כתב שר הבטחון דאז, משה דיין: "דוד היה חייל מסור וחבר נאמן. כל מי שהכירו – אהבו"; וכתב עליו מפקדו: "דוד היה חייל למופת, שימש דוגמא לפקודיו, אהוב ואהוד היה על כל חיילי היחידה, אמיץ ומסור".

אהלי, עודד

עודד, בן דבורה ויצחק, נולד ביום ד' באב תשי"ד (3.8.1954) בקיבוץ בית־קשת. הוא למד בבית־הספר היסודי "בית־יחזקאל" באשקלון, ואחרי־כן סיים את לימודיו בבית־הספר התיכון על־שם תגר באשקלון, במגמה ההומנית. עודד (כונה בפי בני משפחתו עודדי), היה ילד יפה תואר וזוג עיניו הכחולות שקפו פקחות וסקרנות. לדברי מורתו, היה בעל משמעת עצמית ועומד על דעתו. כבר בבית־הספר היסודי הצטיין בכוח־רצון עז, בדבקות במטרות שהציב לעצמו, ובמחשבה מקורית ומעולם לא אהב ללכת בתלם. מטבעו היה חרוץ ודייקן וביקש תמיד לדעת ולהבין דברים לאשורם. הוא היה מרבה להתבונן ומקשה קושיות על עולם ומלואו. מורתו בבית־הספר היסודי ספרה, כי היה רץ אחריה ומוסיף לשאול שאלות בהפסקה, אחרי שהסתיים השיעור, אם תשובתה

בכיתה לא סיפקה אותו. כזה היה אף בבית־הספר התיכון. הוא אהב מאוד ספרות והיסטוריה ובשיעורים אלה היה הרוח החיה בכיתה, ונהג להמשיך גם בהפסקה ויכוחים שהחלו בשיעור. בעודו ילד ידע לזהות ציפורים למיניהן והתלהב מאוד ממטוסים ומספינות חלל. בהיותו בן שלוש עקרה משפחתו מהקיבוץ לאשקלון, ובהיותו בן שש נסע עם משפחתו לבורמה למשך שנה. העולם החדש והקסום שמצא שם הרשימו והלהיבו גם שנים אחרי־כן. בילדותו היה עודד חבר בתנועת "הצופים". כשלמד בבית־הספר התיכון, יצא במסגרת הגדנ"ע לקורס מ"כים ואחרי־כן מילא תפקיד של מפקד כיתה בגדנ"ע. הוא עסק בג'ודו והגיע בו להישגים טובים. כן אהב מאוד את הים והיה שוחה למרחקים. אהבה מיוחדת רחש לבעלי־חיים וכל חייו היה לו כלב. בכל שעה של פנאי היה יורד לחוף הים בלווית כלבו. עודד היה אינדיבידואליסט באופיו ופעל תמיד על־פי העקרונות שקבע לעצמו. הוא הצטיין בחוש צדק, ללא פשרות וללא משוא פנים, ולא התעלם מעוול שנגרם למישהו, גם אם הגיע לידי מאבק בשל כך. הוא שנא העמדת פנים, תמיד אמר את אשר בלבו ועשה דברים באורח גלוי וישיר. הוא היה שתקן ומסוגר, אך בעל ראייה חדה ומעמיקה. כלפי חוץ נראה אדיש וקשוח, אך בפנימיותו היה רגיש לכל הנעשה סביבו והדברים נגעו ללבו מאוד. היה לו כוח פיסי רב והוא ידע להתגבר על כאבים. עודד היה מוכן תמיד לעזור ולהתנדב למשימות שאינן קלות ואינן נעימות. היה לו קשר עמוק לעברו של העם בארץ וקשר זה עיצב את השקפת עולמו. הוא הצטיין בסקרנות רבה ובבקיאות עמוקה בנושאים ארכיאולוגיים והיסטוריים. תקופה מסוימת עבד בחפירות ליד הכותל המערבי במסגרת "השירות הלאומי" וקיבל תעודת הערכה מפרופ' מזר על עבודתו המסורה. בחופשת הקיץ שבסוף הלימודים בכיתה השביעית נסע לטיול באירופה, במסגרת משלחת נוער, וחזר מלא רשמים וחוויות.

עודד גויס לצה"ל בסוף אוקטובר 1972 והתנדב לחיל הים, ליחידת הקומנדו הימי. לאחר הטירונות וה"גיבוש" ולאחר שהשתלם בקורס צניחה ובקורס מ"כים, השתתף בקורס מכין לצוללים. אולם בשל פגם בריאותי שנתגלה, הועבר לחיל הרגלים, לחטיבת "גולני". פגם זה הקשה עליו מאוד את ההליכה למרחקים גדולים וטעון היה ניתוח הכרוך בהורדת הפרופיל הרפואי ופסילה לשירות קרבי. עודד רצה להימנע מתוצאותיו של הניתוח וביקש לעבור ליחידה אחרת בחיל הים, שהשירות בה אינו כרוך במאמץ־הליכה גדול. למורת רוחו, ועל אף בקשותיו החוזרות ונשנות, הועבר לחיל הרגלים. כמ"כ נשלח לתעסוקה מבצעית בעזה ומשם נשלח לקורס מש"קי חבלה. לדברי חברו בצבא, נהג לעשות כל מה שנדרש בדיוק נמרץ, לפי ההוראות, והיה מתנדב לכל פעולה קשה. כשפרצה מלחמת יום הכיפורים, עשה עודד בקורס מש"קי חבלה. משלא נענתה בקשת החניכים לחזור ליחידות האם שלהם, היה עודד הראשון שהפציר בחבריו לברוח מהקורס ולהצטרף איש־איש ליחידתו. ואכן, במאמצים רבים הצליח להגיע לגדודו ("גדוד הבוקעים הראשון") ברמת־הגולן. ביום כ"ו בתשרי תשל"ד (22.10.1973), בקרב לכיבוש החרמון, נלחם עודד באומץ לב ובהקרבה, ודייק בצליפה תוך חיסכון מרבי בתחמושת. הַקָּשָׁר ששכב משמאלו החל לרוץ, נפגע ושכב על קו הרכס – מטרה מצוינת לסורים. לא הייתה דרך להגיע אליו בלי להיפגע והחובש אמר שאי־אפשר להצילו. אף־על־פי־כן, החליט עודד לצאת ולגרור את הפצוע לאחור. הוא זחל והתקרב אל הפצוע וכשניסה לחלצו, נפגע מכדור

צלף בראשו ונהרג. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין באשקלון. השאיר אחריו הורים, אח ואחות. לאחר נופלו הועלה לדרגת סמל.

בחוברת "לא המלים מדברות על המוות", שהוציא לאור "גדוד הבוקעים הראשון" בחטיבת "גולני", פורסמו רשימות על דמותו, מתוך שיח חברים שנערך לזכרו.

אהרון (סנקר), אהרון

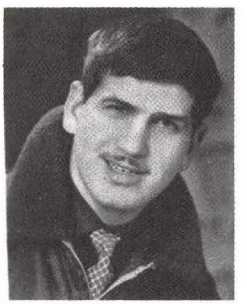
אהרון, בן חנה ודוד, נולד ביום כ"ב מנחם־אב תש"א (15.8.1941), בבומביי שבהודו. בשנת 1950 עלה ארצה עם משפחתו, שנקלטה בקיבוץ שפיים. שם החל את לימודיו בבית־הספר היסודי. בהיותו בן 11 עברה משפחתו לגור בשיכון הוותיקים בנתניה. אהרון למד בבית־הספר היסודי "אלומות" ועשה שנה אחת בקיבוץ חולתה. לאחר שסיים את לימודיו בבית־הספר היסודי המשיך ולמד בבית־הספר התיכון החקלאי בבן־שמן. אהרון הסתגל במהירות ובקלות לתנאי הארץ, על אף הקשיים המרובים שמשפחתו נתקלה בהם. הוא יצא לעבוד כדי להשתכר ולסייע בפרנסת המשפחה ובמו ידיו הרחיב את הצריף הקטן שבו גרה משפחתו והוסיף לו עוד חדר לנוחות הגרים בו. אהרון היה אדם צנוע ומסתפק במועט. בהיותו מודע לקשיים שהיו מנת חלקה של משפחתו, מיעט לבוא בדרישות ובבקשות. הוא ידע לכבד ולהעריך את הוריו והיה כמדריך ומסייע לאחיו ולאחיותיו הצעירים ממנו. הוא החשיב את טיפוח הגוף ואת עושר הנפש. ואכן היה אוהב ספורט וחובב מושבע של מוסיקה קלאסית. בבית־הספר החקלאי בבן־שמן התפתחה אהבתו העזה לטבע. הוא עבד בשדה ובגני הירק וטיפל במסירות רבה בבעלי חיים. בחיק הטבע חש כי הוא מביא לידי ביטוי את מאווי־נפשו העשירה ומגיע לשלמות.

אהרון גויס לצה"ל בתחילת נובמבר 1959 והוצב לחיל הרגלים. לאחר סיום הטירונות השלים קורס חובשים קרביים והוצב לשרת בתפקיד זה בחטיבת "גולני". הוא היה חייל מסור ונאמן, מקובל על מפקדיו ואהוד על חבריו שיחסו אליהם היה חם ואוהב.

בתחילת אפריל 1962 שוחרר מהשירות הסדיר והוצב ליחידת מילואים של חיל הרגלים. ביחידה זו נקרא לתקופות של שירות מילואים. לאחר השחרור, החל לעבוד בענף היהלומים. אולם הוא שאף לבסס את מעמדו הכלכלי ולכן הצטרף, יחד עם חבר לספסל הלימודים בבן־שמן, לחברת קידוחים ועבד כטרקטוריסט. הוא סייר בארץ לאורכה ולרוחבה, היה קרוב לטבע אותו אהב והצליח לסייע למשפחתו ולעשות את הצעדים הראשונים לקראת התבססות כלכלית. בשנת 1970 נשא לאישה את כרמלה ויחד עמה, בנה בנתניה את ביתם, שם גידלו את ילדיהם טל ועינת. גם כשעבד במקומות מרוחקים, הקפיד לבלות את הערבים בחיק משפחתו. הוא הקנה לילדיו מאהבתו לטבע. עם בנו, טל, יצא לטיולים רבים והיה מסביר לו את טיבם של צמחים,

פרחים ובעלי החיים שפגשו בדרכם. הוא נסך במשפחתו ביטחון רב, ביתו היה בית חם ומאושר ששמחה ותרבות שורים בו. הוא הצליח להתבסס מבחינה כלכלית והקנה למשפחתו מכל טוב. הוא תכנן להוסיף עוד ולעשות למען המשפחה, אולם הגורל מנעו מלהגשים את חלומותיו. במלחמת יום־הכיפורים השתתפה יחידתו בלחימה ברמת הגולן ואחרי כן הועברה ליהודה ושומרון ועסקה באבטחת מתקנים ובשמירה על ישובים באזור. ביום י"ג בחשון תשל"ד (8.11.1973) נהרג אהרון בהתקפת מחבלים על מקום משמרתו. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בנתניה. השאיר אחריו אישה, בן, בת, הורים, שבע אחיות ושני אחים. לאחר מותו הועלה לדרגת סמל.

אהרון, איתן־סמיר

איתן, בן רחל ומתנה, נולד ביום כ"ז בסיון תש"ז (15.6.1947), בבגדד שבעירק. בשנת 1950 עלתה משפחתו ארצה והתיישבה בשכונת התקוה שבדרום תל־אביב. הוא סיים את לימודיו בבית־הספר היסודי "עמיאל" בשכונת התקוה ואחרי־כן יצא לעבוד כדי לסייע לאביו בבית העסק שלו ולהקל את נטל פרנסת המשפחה. איתן היה צעיר וחרוץ והקדיש את יומו לעבודה. הוא ידע היטב את קשייה של משפחתו והבין כי רק בחריצות ובשקידה יוכל לסייע בפרנסת הבית, שגדלו בו שמונה בנים ובנות מלבדו. הוא היה ספורטאי מצטיין בעל יכולת רבה על מגרש הכדורגל. בהיותו נער נמנה על סגל קבוצת הכדורגל של שכונת התקוה, היא קבוצת "בני־יהודה".

איתן גויס לצה"ל במחצית נובמבר 1964, עבר קורס נהיגה ושירת כנהג ביחידת מחנה המטכ"ל.

בתחילת מאי 1967, ערב פרוץ מלחמת ששת הימים, שוחרר איתן מהשירות הסדיר והוצב כנהג ביחידת תובלה כבדה של חיל ההספקה. בהיותו בשירות מילואים עבר קורס נהיגה של מובילי־טנקים. תמיד מילא במסירות ובנאמנות את התפקיד הקשה והאפור של נהג תובלה. במסגרת תפקידו הוביל טנקים לקו החזית וסייע לכוחות הלוחמים בהביאו להם תחמושת ואספקה. בהיותו בן 20 נהרגה אמו בתאונת דרכים. איתן, שהיה הבן הבכור במשפחה, נטל על עצמו את הדאגה לאחיו ולאחיותיו הצעירים ממנו. הוא ראה את עצמו אחראי לטיפול בהם, לקידומם ולחינוכם והיה להם מדריך ומסייע. במסירותו הרבה ואהבתו העזה לבני המשפחה הצליח למלא את מקומה של האם. איתן עבד בחברת הדלק "פז" בנמל התעופה בן־גוריון. הוא הקים בעיר לוד את ביתו ובו התגורר עם רעייתו שנשא בשנת 1969. איתן היה צנוע ונעים הליכות, הוא היה מקובל ואהוב על חבריו בזכות נכונותו לבוא לעזרתו של כל דורש בכל עת. כשפרצה מלחמת יום הכיפורים נקרא ליחידתו והגיע אליה הישר ממקום עבודתו בנמל התעופה לוד. הוא השתתף בפעולות הסיוע לכוחות הלוחמים. ביום י"ח בתשרי תשל"ד (14.10.1973), נפל בעת מילוי תפקידו והובא למנוחת־עולמים בבית־

העלמין בקרית־שאול. השאיר אחריו אישה, אב, ארבעה אחים וארבע אחיות. לאחר מותו הועלה לדרגת סמל.

אשתו ובני משפחתו תרמו לזכרו ספר תורה לבית־הכנסת בשכונת מגוריהם.

אהרון, אליהו

אליהו, בן שושנה ושלום, נולד ביום ד׳ בכסלו תשי״ב (3.12.1951), במושבה גדעונה. בהיותו בן שנתיים עברה משפחתו לשכונת ״קפלן״ בכפר־סבא. הוא החל ללמוד בבית־הספר היסודי ״עציון״ ואחרי שמשפחתו עברה לשיכון המזרחי, סיים את לימודיו בבית־הספר היסודי ״בר אילן״. הוא המשיך ולמד בבית־הספר התיכון הדתי ״מורשת״, אולם אחרי שנת לימודים אחת עבר, עקב פירוק הכיתה, לבית־הספר ״אורט״ ולמד שלוש שנים במגמת החשמל. אחרי־כן למד במגמה לשרטוט מכונות בבית־הספר ״אורט־טכניקום״ בגבעתיים. אליהו קיבל את חינוכו ברוח המסורת היהודית. הוא למד בשקידה רבה והעשיר את ידיעותיו בתורה ובהלכה. הוא דבק באמונתו באלוקי ישראל ואף זכה להיות שליח ציבור וקורא בתורה בבית־הכנסת שבמקום מגוריו. הוא אהב את העבודה, לא יכול היה ללכת בטל ותמיד היה מחפש דבר־מה להעסיק בו את עצמו. אליהו היה ספורטאי מצטיין והרבה להשתתף בעיקר בתחרויות כדורגל. הוא היה שותף פעיל בהקמתו ובהפעלתו של מועדון הנוער ״עציון״, שבמסגרתו נערכו ערבי הווי, טיולים, תחרויות ספורט ומשחקי חברה. לפני שגויס לצה״ל עבד כמסגר במפעל למוצרים טרומיים.

אליהו גויס לצה״ל במחצית נובמבר 1969. הוא עבר טירונות וקורס מפקדי כיתות בנח״ל ואחרי־כן סיים בהצטיינות קורס חבלה בבסיס הדרכה של חיל ההנדסה. הוא עשה את שירותו הצבאי בסיני, כמדריך ומפקד, במתקן האימונים של הכוחות המשוריינים בסיני. הוא היה חייל מסור וממושמע, ביצע בשלמות ובדייקנות את המשימות שהוטלו עליו והיה מקובל על מפקדיו ואהוד על חניכיו. אליהו היה ידוע כאחד המדריכים המעולים בבסיס האימונים.

בנובמבר 1972 שוחרר מהשירות הסדיר והוצב, כמש״ק חי״ר, בחטיבה הירושלמית. מיד לאחר שסיים את שירותו הצבאי, החל לעבוד במפעלי ״פקר פלדה״ כמסגר. הוא ואביו קנו יחד בית מגורים בכפר־סבא ואליהו הקדיש את זמנו הפנוי כדי לשפץ את הבית ולהכין לעצמו מקום לדור בו. בערב ראש השנה תשל״ד נקרא לשירות מילואים ושימש כסמל מעוז על גדת התעלה. אליהו נפל ביום י׳ בתשרי תשל״ד (6.10.1973), יום פרוץ מלחמת יום הכיפורים, בהגינו עם חבריו על מעוז ״לחצנית״ מול האויב המצרי המסתער ומקום קבורתו לא נודע. לוחות זיכרון לזכרו הוצבו בחלקת החללים שמקום קבורתם לא נודע, בהר־הרצל בירושלים וכן בבית־העלמין בכפר־סבא. השאיר אחריו הורים, חמישה אחים ושתי אחיות. לאחר נופלו הועלה לדרגת סמל־ראשון. לאחר כשלוש וחצי שנים, ביום י״ט בסיון תשל״ז

(5.6.1977) זוהתה גופתו והוא הובא למנוחת עולמים בחלקה הצבאית בכפר־סבא.
הוריו תרמו לזכרו ספר תורה ועמוד תפילה לבית־כנסת שבו היה מתפלל, בשכונת מגוריהם בכפר־סבא.

אהרון, דוד

דוד, בן זיוה ויוסף, נולד ביום א׳ בתשרי תשי״ג (20.9.1952) בפתח־תקווה והחל ללמוד בבית־הספר היסודי בעמישב. דוד התחנך ברוח המסורת היהודית והאמונה באלהי ישראל. הוא למד בבתי־ספר שהדגש בהם היה על לימוד התורה וההלכה. כדי שיוכל לחיות וללמוד באווירה של קדושה, שלחוהו הוריו, אחרי שלמד שנתיים בבית־הספר בעמישב, לירושלים, שם חי ולמד בתנאי פנימיה ושם עברו עליו ימי נעוריו. הוא סיים את לימודיו בבית־הספר היסודי ״התורה״. הוא המשיך ולמד בבית־הספר התיכון ״בית וגן״ ואחרי כן למד בישיבה התיכונית ״מתיבתא בית הרש״ל״. בהיותו בן 17, לאחר שסיים שלוש שנות לימודים, שב לביתו בפתח־תקווה ועבד כמסגר. בתחילה עסק בהכנת אופנים לליטוש יהלומים ואחר כך עבד במפעל לתכשירים קוסמטיים ״אירוסול״. הוא היה צעיר בעל שאיפות רבות וחיפש עיסוק שיאפשר לו ליצור לעצמו בסיס כלכלי איתן, כדי שיוכל להיות עצמאי ולעמוד ברשות עצמו. היה לו כישרון רב באותם תחומים שדרשו זריזות ידיים ויכולת טכנית. הוא אהב את העבודה וידע כי בעזרת מלאכת כפיו יוכל להגשים את שאיפותיו. הוא היה בן נאמן ומסור למשפחתו ובהיותו מודע לקשייה, סייע להוריו בפרנסת הבית.

דוד גויס לצה״ל בתחילת פברואר 1971 והוצב לחיל התותחנים. לאחר הטירונות עבר קורס מש״קים וכן סיים בהצטיינות קורס מפקדי צוות. אחרי־כן נשלח לשרת כתותחן וכמפקד צוות בגדוד תותחים בסיני. הוא היה מפקד מעולה ואיש צוות למופת, שהוכיח את יכולתו הרבה בתחום הטכני והיה מן התותחנים המצטיינים ביחידה. כן היה חייל מסור וממושמע, מקובל על מפקדיו ואהוב על חבריו ליחידה. כשפרצה מלחמת יום הכיפורים היה בקורס, בבסיס ההדרכה של חיל התותחנים. הוא וחבריו ליחידה נשלחו לרמת־הגולן, להשתתף בקרבות הבלימה מול האויב הסורי. ביום י״א בתשרי תשל״ד (7.10.1973) נפל דוד בקרב על תל־פארס והובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בפתח־תקווה. השאיר אחריו הורים, שלוש אחיות ושני אחים. לאחר נופלו הועלה לדרגת סמל־ראשון.

הוריו תרמו לזכרו ספר תורה לבית־הכנסת שבבית היתומים ״ציון״ בירושלים; אמו עשתה במו ידיה פרוכת להיכל ותרמה אותה, יחד עם ספר תורה, לבית הכנסת, אשר דוד ז״ל נהג להתפלל בו.

אהרון, חנוך

חנוך (חנטשי), בן לוטה ואברהם (אלפרד, גנדי), נולד ביום כ"ה בניסן תש"ה (8.4.1945) בכפר סולד. הוא למד בבית־הספר היסודי ובבית־הספר התיכון בגבעת־חיים איחוד. חנוך היה תלמיד עירני ומעמיק, ובכל עניין ביקש להגיע לעומקו. עצמאי היה במחשבותיו ודעותיו היו תמיד מקוריות. לאחר שסיים את לימודיו עשה שנת שירות ביטבתה. היו בו בחנוך קלות־דעת ורצינות, משובה וכובד־ראש גם יחד. הוא אהב לצחוק והיה שמח ועליז. ההומור שלו היה לגלגני משהו, ולא חשש לתקוף את המקובל והנהוג. הוא חיפש לו תמיד דרך חדשה, נתיב שלא נסלל קודם לכן בידי מישהו אחר, שכן לא אהב את הממסד והמרידה במוסכמות הייתה חלק מהשקפת עולמו. חנוך רצה להוכיח לכולם, שהוא מסוגל לעשות את הדברים הקשים והמסובכים, ולא לשקוע בעולם של שגרה. "כל חיי" — רגיל היה לומר — "אלך הלאה ולעולם לא אעמוד במקום אחד". הוא ביקש תמיד לעמוד על טיב אופיו ולהכיר את עצמו. בעניינים שהיו חשובים בעיניו לא ידע פשרות. ישר־דרך היה וכן, גלוי־לב, איש־אמת ובעל מצפון, אדיב ומנומס.

חנוך גויס לצה"ל במחצית נובמבר 1964. לאחר הטירונות השתלם בקורס צניחה, בקורס סיירים, בקורס נהגים, בקורס מ"כים ובקורס נהגי זחל"מים. הוא היה חייל אחראי, ממושמע ומסור לתפקידו. על השתתפותו במלחמת ששת־הימים , הוענק לו "אות מלחמת ששת הימים".

חנוך היה חברותי וקל להתיידד, נוח לבריות וקשה לכעוס. בחיי הנישואין שלו ראה חוויה כשלעצמה. בניו־יורק עבד בשגרירות ובאותם ימים נקשרה נפשו בנפש אחיו, שעשה אף הוא שם. הוא היה בן נאמן למשפחתו ובעל מסור. ביום כ' בתשרי תשל"ד (16.10.1973) בצומת "טרטור־לכסיקון", ליד "החווה הסינית", נפגע חנוך ונהרג – שלוש שעות לפני שנהרג אחיו יהודה. בשעות הלילה, לאחר ניסיונות רבים לכבוש את הצומת, כדי לסייע בייצוב גשר הגלילים, קיבל גדוד הסיור, שחנוך היה מש"ק בו, משימה לפרוץ אל הצומת ולטהר את ציר "טרטור" ממערב למזרח. אל כוח הסיור הצטרף כוח של טנקים. לאחר שפרצו אל הצומת, פתחו המצרים עליהם באש חזקה ובירי טילים. רבים מהזחל"מים נפגעו פגיעות ישירות. התנהל קרב קשה בניסיון להיחלץ, ובקרב זה נפל חנוך. תחילה נחשב כנעדר ולימים זוהתה גופתו. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בגבעת־חיים איחוד ונקבר ליד אחיו. השאיר אחריו אישה, אם ושתי אחיות.לאחר נופלו הועלה לדרגת סמל.

קיבוצו הוציא לאור חוברת ובה דברים לזכרם של חנוך ודודו אחיו.

אהרון, יהודה

יהודה (דודו), בן לוטה ואברהם (אלפרד, גנדי), נולד ביום י"ח בשבט תש"ח (29.1.1948) בכפר סולד. הוא למד בבית־הספר היסודי ובבית־הספר התיכון בגבעת־חיים איחוד. יהודה היה תלמיד חרוץ ושקדן, סקרן וביקורתי ומורד במוסכמות. הוא אהב להתווכח על כל נושא, ויכוח לשם ויכוח. במשק היה מרכז חברת הילדים והתבלט בכל תחומי הפעילות של חוג הנוער בקיבוץ. הוא היה שאפתן, פעלתני, עירני, חרוץ ואחראי; ידע לעשות מלאכתו באמונה ובמסירות רבה ושאף להצליח בכל תחום שעסק בו, ובעיקר בתחום הטכני, שכן מגבלות גופניות (הוא נפצע בידו) מנעו בעדו מהצליח בתחום זה. יהודה היה רגיש מאוד, אך גם ידע להחליט בהיגיון בענייני הרגש. הוא היה חברותי ולחיי החברה במשק הקדיש מחשבה רבה. הוא אהב לעזור לזולת, ועודד את ידידיו בשעת צרתם. הגון היה, כן וגלוי־לב; מעולם לא היסס לומר את שבלבו, אפילו היו הדברים קשים ומעיקים אך תמיד ידע לומר דבריו ברוח טובה ובחיוך על שפתיו.

יהודה גויס לצה"ל בתחילת נובמבר 1966 והתנדב לשרת בחיל הצנחנים. לאחר הטירונות השתלם בקורס פקחי אוויר, בקורס מ"כים, בקורס צניחה, בקורס קציני תול"ר ובקורס קציני חי"ר. בקורס לקציני חי"ר היה חניך מצטיין. הוא היה קצין טוב ויעיל, אחראי ומסור לתפקידו; בעל יזמה היה ושימש דוגמה לחבריו במזגו הטוב ובסבילותו. מפקדו בחיל הצנחנים העיד עליו: "דודו לא התברך בחוסן גופני מיוחד, אך התברך בחוסן אחר, גדול בהרבה – בחוסן רוחני. מעולם לא איבד את צלם האדם שבו. מעולם לא היה מוכן להקל מעל עצמו על חשבון חברו. תמיד היה בין המושיטים יד ועזרה לזולת. תמיד היה מעודד ורוחו תמיד טובה. מעולם לא ראיתיו שהוא גוער בחבר או צועק". על השתתפותו במלחמה בשנת 1967 הוענק לו "אות מלחמת ששת הימים".

יהודה היה ישר־דרך, איש־אמת ובעל מצפון. כשעשה באמריקה והחליט לחדול מהיות חבר בקיבוץ, החזיר את דמי כרטיס הנסיעה שהוענקו לו. הוא היה בן מסור להוריו ורחש להם כבוד רב. גם אח נאמן היה ובתקופת שהותו באמריקה, עמקה מאוד האחווה בינו לבין אחיו. במלחמת יום־הכיפורים נשלח לחזית בסיני. ביום כ' בתשרי תשל"ד (16.10.1973), בצומת "טרטור־לכסיקון" ליד "החווה הסינית", נהרג יהודה – שלוש שעות לאחר שנהרג אחיו, חנוך. על עוז רוחו בקרב הוענק לו "עיטור העוז". וזה תיאור המעשה: "ביום 16.10.1973 הסתער כוח חי"ר, שסגן יהודה אהרון ז"ל נמנה עמו, על צומת 'טרטור־לכסיקון'. הכוח נתקל במתחם מצרי מבוצר היטב ומספר הנפגעים בו גדל והלך. ניתנה הוראה לצאת לדרך. אז התארגנה קבוצה, שתפקידה היה ליצור חיפוי־אש. בקבוצה זו היה גם סגן יהודה ז"ל. אחד הסמלים נפצע ברגלו. למרות שלא היו כל מחסות ועל אף שאש המצרים היתה כבדה, יצא סגן יהודה ז"ל לחלצו. הוא ניסה להרימו על גבו ולפנותו בדרך זו. בשל משקלו הכבד של הסמל, לא הצליח סגן יהודה ז"ל במשימתו. הוא המשיך להילחם בחירוף נפש, עד שנפגע מפצצת מרגמה ונהרג. בלחימתו ובמעשיו נתגלו אומץ לבו הרב, קור רוחו,

תושייתו ואחוות הלוחמים שלו". הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בגבעת־חיים איחוד ונקבר ליד אחיו. השאיר אחריו אם ושתי אחיות. בערב יום הכיפורים שלח מכתב למשפחתו, וכך כתב בו: "אם תשימו לב לתאריך, תבינו בוודאי, שלמעשה נועד המכתב של היום לבקש סליחה. סליחה מכל אלה שהרגזתי אותם ואלה שאני עומד להרגיז בשנה הקרובה. ואם תפגשו מישהו על המדרכה, בדרך לחדר־האוכל, לתחרות כדורגל או לברכה והוא ישאל לשלומי — אז גם לו תגידו שאני מבקש סליחה..."

קיבוץ גבעת־חיים איחוד הוציא לאור חוברת ובה דברים לזכרם של דודו וחנוך אחיו.

אהרון, יהושע

יהושע, בן נעימה ואהרון, נולד, ביום ח' באב תשי"ד (7.8.1954) במושב עזריקם. את ראשית לימודיו עשה בבית הספר היסודי במושבו ולאחר מכן המשיך בבית הספר התיכון של כפר הנוער "בן שמן". יהושע נהג להקדיש את חופשותיו מן הלימודים לבית ולנוער בעזריקם. משנתקל בקשיים בארגון ערבי־מפגש לבני המושב, פנה אל המועצה האזורית, פרסם מכתבים בעיתונים ובהם הוקיע את חוסר־ההבנה שגילו גורמים שונים כלפי הפעילות החברתית במושב. כעבור זמן הצליח להקים בעזריקם חברת נוער וארגן בשבילה משחקי כדורסל וכדורגל ובימי ששי ריכז מסיבות ריקודים. יהושע היה תלמיד חרוץ. הוא אהב את הלימודים והצטיין במקצועות הריאליים. לפני גיוסו לצה"ל ביקש להירשם לעתודה האקדמית וללמוד הנדסת חשמל בטכניון, אך הדבר לא נסתייע בידו.

יהושע גויס לצה"ל באוקטובר 1972 והוצב לחיל השריון. לאחר סיום הטירונות השתלם בקורס נהגי טנקים והוצב ליחידת שריון בדרום. גם בתקופת השירות הצבאי לא הפסיק יהושע את פעולותיו למען הנוער בעזריקם. בחופשותיו היה מזמין את חבריו אל ביתו ויחד היו מתכננים פעולות תרבות לבני המושב. יהושע אהב את החיים במסגרת הצבא. מעולם לא התלונן ולהוריו נהג לספר כי הוא "עושה חיים" בצבא. כשפרצה מלחמת יום־הכיפורים שימש כנהג טנק בגדוד שריון. הוא היה בצוות הטנק הראשון, שהגיע לאזור התעלה ביום הראשון לקרבות. הוא השתתף בקרבות הבלימה נגד המצרים ובאחד הקרבות, בשעת הפגזה קשה, אבד הטנק ועקבות אנשיו נעלמו. זמן רב נחשב יהושע לנעדר, אולם ב־7.7.1974 הוחזרה גופתו והוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין הצבאי בקרית־שאול. השאיר אחריו הורים, שתי אחיות ואח. לאחר נופלו הועלה יהושע אהרון לדרגת רב־טוראי.

אהרון, משה

משה (מוישלה), בן שושנה ושמעון, נולד ביום ט׳ בכסלו תשי״א (18.11.1950) בגבעת־ברנר. למד בבית־הספר היסודי במשק ואחרי־כן סיים שם את לימודיו בבית־הספר התיכון. לאחר תום הלימודים עשה את חובת השנה השלישית בקיבוץ אילות שבערבה. משה היה חובב שחייה וצלילה מאין כמוהו. כיוון שהיה ביישן ועצור, מבקר בלא־הרף את התנהגותו שלו, מצא פורקן בפעילות גופנית במימי הברכה ובים, השתלם בקורס צלילה והרבה לשחק בכדור־מים. הוא רחש אהבה רבה לבעלי־חיים; בילדותו גידל כלב ומשהתבגר בחר לעסוק בענף הרפת והקדיש שעות רבות לטיפול בפרות ובדאגה להן. במלחמת ששת הימים, כשמרבית חברי המשק גויסו, נתמנה משה אחראי לענף.

משה היה גבה־קומה, גדל־גוף וחסון. הוא הצטיין בכוח גופני רב ועצמתו הייתה לשם־דבר. עם זאת היה רגיש מאוד לכל תופעה וכל אשר התרחש סביבו הותיר בו רושם רב. די היה במלה אחת, ברמז קל ומוישלה היה נרתם כל־כולו לסייע ולעזור לחבריו אך משסיים, שוב היה כאילו חוזר לעצמו, מהלך בשולי הדרך, בשקט האופייני לו. בדונו בדברים וביחסיו עם בני משפחתו, נהג לשמור את סודותיו לעצמו, בלא להתחלק בחוויותיו עם איש. רק עיניו הגדולות חייכו תמיד. הוא ניחן בהומור, בכישרון־משחק ובאהבה עזה למוסיקה, במיוחד ל״שירי נשמה״ כושיים. סיפר עליו חברו: ״הוא ידע להקשיב כל־כולו לצלילים וכמו לשקוע בהם, עמוק־עמוק. בחופשותיו הקצרות היה מתיישב לו מתחת לאחד העצים, מקשיב לצלילים ושותק. באותם רגעים קשה היה לדובב אותו״.

משה גויס לצה״ל בתחילת אוגוסט 1970 והוצב לחיל השריון. לאחר סיום הטירונות השלים קורס מש״קי טנקים. בזכות כוחו הגדול וכוח הסבל הרב שניחן בו, נתכנה בפי חבריו ״סמל הבריאות״. הוא היה חייל טוב וממושמע ומילא את תפקידו במסירות. על שירותו הוענק לו ״אות השירות המבצעי״. ביום כ״ב בתשרי תשל״ד (18.10.1973) נפל בקרבות הצליחה אל מעבר לתעלת סואץ. הטנק שפקד עליו נפגע פגיעה ישירה והמשיך לנוע אחוז להבות עד שהתפוצץ. משה הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בגבעת־ברנר. השאיר אחריו אב, אם שלושה אחים ואחות. לאחר נופלו הועלה לדרגת סמל־ראשון.

מפקדו העיד עליו, שהיה ״חייל מסור וממושמע; התנהגותו התנהגות למופת, ואת המשימות שהוטלו עליו ביצע בדרך הטובה ביותר, במסירות ובאומץ לב. הוא היה מפקד טנק מצטיין ובעל ידע מקצועי רב״.

קיבוצו הוציא לאור חוברת לזכרו ובה דברים וקטעי שירה על דמותו, קטעים ממכתביו ותצלומים שונים. כתבה עליו אחותו בשיר לבתה: ״היה לך דוד, ילדה, / דוד של ממש / עכשיו הוא סיפור, אגדה, / זיכרון שלא מש״.

אהרונוב, אליהו

אליהו (אלי), בן הזקונים של שרה ואבנר ז״ל, נולד ביום י״ד באדר תש״י (3.3.1950) בטהרן. בהיותו תינוק בעריסה נפטר האב, במוצאי יום הכיפורים. לאחר פטירת האב החליטה האם שמקומה ומקום ילדיה בישראל. בחורף 1951 הגיעה המשפחה לישראל. לאחר תקופה קצרה במעברה עברה המשפחה והשתקעה בדירת עוני בירושלים. לפי נוהג אותם ימים משפחה שעזבה ביוזמתה את המעברה נשללו ממנה זכויות העולה לסיוע ולשיקום. לאחר לבטים רבים, קשים ומרים הוכנס אלי, כיתר הילדים ילדי המשפחה, לבית היתומים הספרדי בירושלים, ושם קיבל את ראשית חינוכו. כשגדל אלי, מעולם לא הזכיר את תקופת שהייתו בבית היתומים. חברו לספסל הלימודים באוניברסיטה, אשר סבר שהכיר את אלי היטב, נדהם לשמוע, לאחר נפילת אלי, על תקופה זו בחייו. מספר חבר זה: ״שוחחנו הרבה על תכניות לעתיד ומדי פעם היינו מספרים על תקופת השירות בצבא ועל אפיזודות שונות מהתיכון ומהאוניברסיטה. ידעתי שלאלי אין אב ושהוא נאלץ לעבוד כדי לפרנס עצמו. אבל מעולם, מעולם לא הזכיר אלי, אפילו בשמץ של רמז, שהוא נתיתם בגיל רך ושעברה עליו ילדות קשה כל כך״. אלי לא פיתח מרירות ולא ניסה לרחם על עצמו. תוך בדידות פיתח לעצמו חוש הומור שסייע לו לעמוד מול הקשיים הרבים שנערמו בדרכו. חבר מאותה תקופה זוכר אותו כילד עליז ביותר, המרבה לשיר ולשרוק... הניתוק הזמני מהמשפחה הביא בעקבותיו דווקא קשר הדוק יותר וחם יותר אליה. כילד היה אלי שקט ובודד. בוחן כל מצב בשקט נפשי ובעיניים פקוחות. אלי לא התקשה להסתגל לחברה. אולם, לכל חברה אליה נקלע, היה עומד תחילה בצד בלי לעשות מאמצים להיות מקובל. קשה היה לכן להכירו, אולם כל חברה הייתה מגלה לאט, אך בבטחה, שכאן יש מקור של כח. אלי נעשה מקובל בזכות כשרונו וכישוריו, כי היה חריף שכל ובעל כושר ניתוח מעמיק. הוא בלט ביושרו, בטוב ליבו, בנכונותו לעזור לכל אחד. אלי ניחן בשקט נפשי רב: אף פעם לא הרים קול, לא גילה סימני רוגז, ואיש לא ידע כמה רגיש ורגשן הוא. בכל הזדמנות הפגין סבלנות וסובלנות. גם מוריו של אלי לא עמדו תחילה על כשרונו של הילד השותק – אבל זאת רק עד לבחינה הראשונה. לאחר מספר בחינות ותקופת היכרות עמדו מוריו על ייחודו והגדירו אותו כעילוי. לפי עצתם והמלצתם עבר אלי ללמוד בבית הספר ״שילה״, שנחשב אז לבית ספר דתי מעולה. עם סיום לימודיו בבית־הספר העממי התמרד אלי לראשונה ועמד על דעתו. הוא החליט לנטוש את הפנימיה ובחר לו מסלול לימודים לפי בחירתו. כשהסבירו לו מוריו ומחנכיו את התוצאות הכרוכות בהחלטתו, לרבות הקושי הכלכלי הצפוי בבית ולרבות הויתור על ה״פריבילגיה״ ללמוד בישיבה ולהשתחרר משירות חובה בצה״ל – הכריז אלי שהוא שואף לשני דברים: לשרת בצה״ל וללמוד באוניברסיטה. במבט לאחור, זוהי הצהרה די מפתיעה מפי ילד בן 13. לא היה שום דבר בחינוכו של אלי, שהיה חינוך תורני־חרדי, ולא היה דבר בביתו, שיורה ויכוון את האוניברסיטה. לא ברור מניין קלט את רעיון האוניברסיטה. לאחר נפילתו נמצא בארונו, מתקופת ילדות זו, אוסף בולים

ואוסף צמחים מיובשים, כשלידם הגדרות מדויקות של כל צמח. אין רבותא באיסוף הבולים, אך מניין צץ ענין הצמחים המיובשים, איך וכיצד גילה את הגדרותיהם – לא ידוע. אם כך ואם כך, בגיל 13 כבר פילס אלי לעצמו, מתוך הכרה ותוך התגברות על מכשולים, את הנתיב בו חי ובו נפל. כדי להתקבל לתיכון, היה עליו להשלים לימודים שלא למד בביה"ס העממי, לרבות אנגלית. לאחר שני שיעורים שבהם לימדו אותו, בעיקר את האותיות, המשיך לבדו והגיע בעצמו לרמה הדרושה בתיכון. באותו זמן נזדמן לו ספר מתימטיקה והוא החל ללמוד בעצמו, ללא כל סיוע, מתמטיקה. בלי ספק היתה זו אהבה ממבט ראשון.

בבית הספר התיכון "ליפשיץ" נפגש אלי בחברה שונה מזו של ביה"ס "שילה". כדרכו, הסתגל אליה לאיטו, אך לבסוף השתלב בפעילויות שונות של בית הספר. מאחר שהיה נער שקט הופתעו תחילה המורים מהישגיו הטובים בלימודים. כותב חברו לכיתה: "מעטים היו שהיטיבו להכירו, כי קשה היה לפרוץ לתוכו וקשה עוד יותר היה להגדיר את אישיותו. אבל כשהכירוהו – פשוט אי־אפשר היה שלא לחבב אותו. באלי היתה תמיד השלוה נסוכה על הפנים. בת־צחוק וחיוך על פניו היו בני לויה בלתי נשכחים שלו. גם בשעות כעס ומשבר לא פגע מעולם בחברו אף לא במילת גנאי הקטנה ביותר. תכונה זו היתה כה טבועה בו, שהפכה לחלק עיקרי מאישיותו של אלי, כפי שהכרנוהו. אך את כשרונותיו של אלי לא הכרנו בתחילה, כי הוא היה צנוע ונחבא אל הכלים". כותב חבר אחר: "כשהכרתי אותו היינו שנינו תלמידי ביה"ס התיכון ותמיד התרשמתי אני, וחברי איתי, מהצירוף שאפיין את אלי — מסירות ועליזות. מסירות לכל מה שעסק בו, אם בלימודים ואם בחברות. אם חברך היה – חבר של ממש היה ותמיד ידעת כי בעת הצורך יש לך על מי לסמוך. מנין דלה את כוחותיו? נפלא מבינתי, ויותר מכך, איך עשה זאת בעליזות, בחיוך טוב, בהיענות לכל אחד. רק אנו, חבריו הקרובים ידענו כמה קשים חייו...". בהיותו תלמיד בתיכון עבד אלי במתן שיעורי עזר ובחופשות לא מאס אף בעבודות קשות – ובכך מימן לעצמו קניית ספרים והוצאות לימוד אחרות. תנאי הלימוד בבית לא היו משופרים ביותר. מאחר שלא נתייחדה לו פינה משלו, התרגל אלי ללמוד בשעות הערב והלילה, כשהוא מסתגר במטבח, לאחר שכולם הלכו לישון. למרות הקושי בבית והצורך לעבוד כדי לממן עצמו – מצא אלי זמן וכוח לפעולות התנדבות, ובמשך כל תקופת התיכון לימד עיוור בהתנדבות. בגיל 17 סיים אלי את לימודיו בבית־הספר התיכון, בציונים מעולים, ונתקבל לעתודה האקדמית באוניברסיטה העברית בירושלים. אך החליט שהשירות בצה"ל קודם ללימודים.

אלי גויס לצה"ל בתחילת פברואר 1968. הוא הוצב לחיל השריון, והיה טען־קשר. את רוב שירותו עשה ברמת הגולן. השתתף בפשיטות לפתח־לנד, וב"ימי־קרב" רבים, רבים. פרטים אלו נודעו למשפחה רק לאחר מלחמת יום הכיפורים, מפי חבריו ליחידה. אחת לשלושה חודשים היה מגיע לחופשה. הוא הרבה לשתוק, ובמכתביו הביתה מעולם לא התאונן ולא ביקש עזרה. כותב חבר: "כשנפגשנו עם אלי בחופשותיו הקצרות והנדירות – שום מתח, שום סיפור גבורה, רק חיוך עליז, רק 'שטויות, הכל יעבור'...". כך זוכר אותו חברו לצוות הטנק מהשירות הסדיר "שקט, רגוע ומלא בטחון".

לאחר השירות הצבאי חזר אלי אל אהבתו משכבר הימים – המתימטיקה. הוא

התחיל את לימודיו באוניברסיטה העברית בירושלים בחוגים למתמטיקה וסטטיסטיקה, וכמו־כן השתלם במדעי המחשב. סדר יומו היה דחוס. בנוסף ללימודים, עבד ביותר מאשר משרה אחת. בבוקר עבד משרה מלאה, בערב עסק בהוראה ובשעות הביניים היה מתכנת מחשבים. עם כל זאת, כבן מסור ודואג לאם ולמשפחה, סייע לאם לעבור מדירת העוני למגורים אנושיים. אלי היה קשור מאוד אל הבית והמשפחה, אהב ללא מצרים את אמו. כותב חבר לספסל הלימודים: "כאשר החברים נאנקו תחת עומס הלימודים, והיו שקועים רוב שעותיהם בלמידה ושינון, היה אלי עובד ביותר ממשרה אחת בנוסף לעמידה בהתחייבויות לימודיות ואחרות, ויחד עם כל זאת רגוע ושקט". באחד הסמינריונים לסטטיסטיקה ביקש המרצה מאלי להיות איש קשר בינו לבין הסטודנטים בקבוצה, בנוסף לכך שאלי גם היה צריך להכין את עבודותיו ולהרצות. אלי ביצע זאת לשביעות רצונו המלאה של המרצה. בתקופה שבה מתח הלימודים היה כבד, ידע אלי לשמור על שקט נפשי. בתקופת הבחינות באוניברסיטה, כאשר החומר היה רב וקשה והזמן קצר, היה אלי משתדל לנסוך בטחון ולהרגיע: 'יהיה בסדר, השד לא נורא כל כך...' לאלי היו סיבות טובות להרגיש כך. כאשר היה יושב בהרצאות למתימטיקה, והחומר הנלמד לא היה ברור ומובן ליושבים סביבו, היה אלי מסביר ומבהיר, תוך כדי ההרצאה את החומר הנלמד לחבריו. לשיאו הגיע אלי לדעתי, בתקופת הבחינות, כאשר המשיך בעבודותיו, למד לבחינות, ונשאר חדור בטחון בהצלחה. ואמנם, הוא הוכיח כי בטחונו בהצלחה לא היה מוגזם כלל וכלל, ועל כך מעידים הציונים שקיבל. אלי היה שייך לאותו קומץ של סטודנטים אשר יכול היה ללמוד, לעבוד ולהצליח בשניהם. אלי סיים את הפקולטה למתמטיקה בהצטיינות. סיים את כל הבחינות ימים ספורים לפני פרוץ מלחמת יום הכפורים, אך לא זכה לקבל את התעודה. מבחינה חברותית היה אלי נחבא אל הכלים. הרבה להאזין ומיעט לקחת חלק בויכוחים רבי־משתתפים. אולם כאשר היה בחוג מצומצם והויכוחים האקדמיים היו קולחים, השכיל אלי להסביר עמדתו, להגן עליה, וברוב המקרים לשכנע".

ביום הכיפורים גויס. לאחר התארגנות חפוזה עלו הוא ויחידתו לרמת הגולן. איש צוות, אשר פגש אותו במחנה היציאה לקרב, מספר שעיקר שיחתם נסבה על תכניותיו של אלי ללמוד לקראת תואר שני באוניברסיטה. היחידה, שכללה טנקים מעטים, נתקלה ליד הכפר נפח בראש החץ הסורי שכלל למעלה מ־400 טנקים. בקרב עקוב מדם בכפר נפח, נפגעו רוב הטנקים של היחידה. רבים נפלו חלל. חלקם היו נעדרים. ביניהם אלי. אלי נפל ביום י"א בתשרי תשל"ד (7.10.1973). לאחר שמונה חודשים נתגלו שרידיו בטנק והובאו למנוחות בבית־הקברות הצבאי בהר־הרצל בירושלים. שבוע לאחר מכן נמסרה לאמו תעודת בוגר האוניברסיטה של אלי, תעודת בוגר בהצטיינות.

אחת מהעבודות הרבות שבהן הועסק אלי, ואשר לה הקדיש מאמצים מיוחדים, היה מחקר של ד"ר א. לוי ומ. חן במימון של משרד החינוך ואוניברסיטת תל־אביב בשם "גידול בהישגים לימודיים מכיתה ד' עד כיתה ו'", אשר נועד לבדוק את השפעת הלימודים על הקטנת הפער בין בני שכבות חברתיות שונות. המחקר, שפורסם לאחר נפילת אלי, הוקדש ע"י עורכיו לאלי. וכך כתבו בהקדשתם: "חוברת זו מוקדשת לזכרו של אלי אהרונוב. אלי עבד במחקר זה במשך שלוש שנים ועבודה זו

היתה התנסותו הראשונה במחקר. הוא גילה כשרון, מסירות וצניעות בכל מעשיו כיאה לחוקר צעיר בראשית דרכו לעולם המדע. הוא לא זכה לראות את הדו"ח המוגמר. נפל במלחמת יום הכיפורים. יהא זכרו ברוך".

אהרוני, אהרן

אהרן, בן מרים ואברהם ז"ל, נולד ביום כ"ה בסיון תש"ט (22.6.1949) בעפולה ולמד בבית הספר היסודי ובבית הספר התיכון בקיבוץ רמת־יוחנן. הוא היה תלמיד שקדן, שהסתגל היטב למסגרת בית־הספר, על־אף שקודם לכן התגלגל ממסגרת חינוכית אחת לשנייה. הוא היה עלם בהיר־עינים ובהיר־שיער, חזק ותמיר, היה אהוד על הכל והיה מסור ונכון בכל עת לעזור ולסייע לזולת. הכל אהבוהו וכינוהו בשם חיבה "אהר'לה". הוא היה רציני בגישתו לחיים ומסור לעבודתו, גם במשקו וגם מחוצה לו, במסגרת שנת־שירות בקיבוץ שדה־בוקר ואחרי־כן, כאשר טיפל בנוער במצוקה בירושלים ובדימונה. רגישותו בכל הקשור בנוער במצוקה נבעה במידה רבה מן העובדה שהוא עצמו התייתם מאביו בגיל צעיר וגדל וחונך אצל משפחות מאמצות, תחילה אצל משפחה בבן־שמן ואחרי־כן ברמת־יוחנן. הוא היה מסור לאמו וכיבד את דעתה מאוד רק בעניין אחד לא קיבל את דעתה והוא – התנדבות ליחידה קרבית בצה"ל, על־אף היותו בן יחיד.

אהרן גויס לצה"ל בתחילת חודש נובמבר 1968 והתנדב לשרת בחיל השריון. לאחר הטירונות ולאחר שהשתלם בקורס שריון ובקורס למפקדי־טנקים, הוצב ליחידת־שריון בתפקיד מט"ק והוענקה לו דרגת סמל. הוא היה חייל מצויין וחבר־לנשק נאמן. במלחמת יום־הכיפורים השתתף אהרון בקרבות הבלימה נגד הסורים, שניסו לפרוץ לגבולות המדינה. ביום י"א תשרי תשל"ד (7.10.1973), כשלחם אהרון עם יחידתו באזור נפח ברמת הגולן, נפגע הטנק שפיקד עליו בפגיעה ישירה והוא נהרג. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין האזרחי ברמת־יוחנן. לאחר נופלו הועלה לדרגת סמל־ראשון.

אחד ממפקדיו כתב עליו: "אהרן היה אהוב על כל מי שהכירו. ביצע את כל מה שהוטל עליו במסירות ובאחריות רבה".

משפחתו הוציאה לזכרו חוברת זכרון בשם "אהר'לה".

אהרוני, דוד

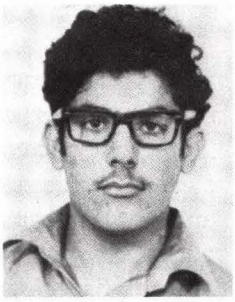

דוד, בן אסתר (ג'והר) ומשה (משאלה), נולד ביום כ"ו באלול תשי"ג (6.9.1953) בקרמן שבאירן, הוא ואחותו התאומה עמו (היא נפטרה בהיותה בת שנתיים). הוא עלה ארצה עם משפחתו בשנת תשי"ט (1959). בהיותו תלמיד בבית־הספר היסודי הקים בעיירת מגוריו, ירוחם, סניף של האגודה לתרבות הדיור והיה אחד מפעיליה הראשיים, שמטרתם לשפר את איכות החיים במקום. לאחר שסיים את לימודיו בבית־הספר היסודי "הנשיא" למד במדרשת שדה־בוקר. אחרי־כן למד בבית־הספר התיכון ע"ש כרמיה בירושלים וכן למד באמצעות "מישלב", המכון הישראלי להשכלה בכתב, והתכונן לעמוד בבחינות הבגרות. הוא היה תלמיד מצטיין, אך אהבת הקריאה השתלטה עליו ואחזה בו כמין "דיבוק". הקריאה הסיטה אותו מלימודיו והוא העדיף אותה גם על משחקי הכדורגל וגם על הכנת השיעורים. אף־על־פי־כן, להפתעת מוריו הצליח מאוד בבחינות הסקר. גם בבית־הספר ע"ש כרמיה הייתה הקריאה "בעוכריו". הוא זנח את לימודיו והורחק בשל כך מבית־הספר. הוא קרא בעיקר ספרות יפה ושירה, וזו דחפה אותו לכתיבת שירים בסתר. נושא שיריו העיקרי היה מלחמות ישראל והמאבק לעצמאותו. הוא ביקש ממוריו להדריכו בכתיבה זו ואף זכה מפיהם לשבחים רבים. אך בעזבונו לא נותר דבר; כנראה השמיד את השירים, או שגנזם במקום נעלם מעיני כול.

דוד גויס לצה"ל במחצית פברואר 1972. לאחר סיום הטירונות נשלח לקורס לתותחני טנקים. הוא היה אחד מן החניכים הטובים בקורס וסיים אותו בציון גבוה (85). הוא היה חבר טוב לכל החיילים ששירתו עמו ביחידה והיה אהוד על כולם. על שירותו הוענק לו "אות השירות המבצעי". גם בעת שירותו הצבאי עשה ככל יכולתו לסייע לבני הבית, כשם שסייע להם בעבודה לפני שהתגייס. הוא דאג לכל בני המשפחה והיה כאב לאחיו הקטנים, וממשכורתו הקטנה היה מרבה לקנות להם ספרים, צעצועים ומתנות. במלחמת יום הכיפורים השתתף דוד בקרבות הבלימה בסיני. ביום י"א בתשרי תשל"ד (7.10.1973), במוצב "לכסיקון" בגזרה המרכזית, נפגע דוד ונהרג בעת שהטנק שלו עלה על מארב של המצרים ונפגע מאש נ"ט. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין שבהר־הרצל בירושלים. השאיר אחריו אב, אם, ארבעה אחים ושתי אחיות. לאחר נופלו הועלה לדרגת סמל.

מפקדו העיד עליו, שהיה חייל מסור וחבר נאמן, שדבק במשימתו וגילה אומץ לב והכרה בשליחותו לנוכח פני האויב.

אהרוני, מאיר

מאיר, בן סופיה ורפאל, נולד ביום כ׳ בטבת תשט״ו (14.1.1955) במושב שיבולים. הוא למד בבית־הספר היסודי ״מעגלים״ בשיבולים ואחרי־כן סיים את לימודיו בישיבת בני־עקיבא ״בית־יהודה״ בכפר מימון. מאיר היה תלמיד חרוץ, שקדן וצמא דעת, המבקש להעמיק בכל בעיה שנקרתה לפניו, אהוב על מוריו ועל חבריו. היה חבר בתנועת בני־עקיבא וביקש להמשיך עם חבריו לתנועה בשירות בנח״ל ולהתיישב באחת ההיאחזויות. הוא היה חייכן ועליז, בן נאמן ומסור להוריו ודואג למשפחתו. פיעם בו רצון כן לסייע לחבריו בכל עת צרה ונכונות למלא כל תפקיד בדרך הטובה ביותר.

מאיר גויס לצה״ל בסוף יולי 1972, והוא אז בן שבע־עשרה וחצי. תחילה הצטרף לנח״ל ואחרי־כן הוצב לחיל הקשר. בקורס הקשר רכש בקיאות מקצועית רבה וזכה להערכת מפקדיו. הוא היה חייל אחראי, שידע להזדהות הזדהות נפשית עם תפקידו ומעולם לא השמיע כל טענות וטרוניות, אפילו כשהייתה סיבה מוצדקת לכך. כשפרצה מלחמת יום־הכיפורים היה מאיר קשר־אלחוטן במעוז ״אורקל ג׳״, הצפוני שבמעוזי הגזרה. ביום הראשון למלחמה נכבש המוצב על־ידי האויב והחיילים ששרדו בו התבצרו באחד הבונקרים, אך מאיר לא נטש את מקומו והמשיך בתפקידו לדווח אל המוצב העורפי. ביום י״א בתשרי תשל״ד (7.10.1973) נפגע מרימון יד שנזרק אל תוך הבונקר ושם קץ לחייו. תחילה הוכרז כנעדר ואחרי־כן, כחלל שמקום קבורתו לא נודע. לימים זוהתה גופתו והוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בהר־הרצל שבירושלים. השאיר אחריו אב, אם, שבע אחיות ואח. לאחר נופלו הועלה לדרגת רב־טוראי.

מפקדו העיד עליו, שגילה אומץ לב בקרב, תושייה ומסירות. קולו שבקע ממכשיר הקשר העיד על שקט נפשי רב ועל יעילותו במילוי תפקידו. בעת ההתקפה על המוצב ישב בחדר המלחמה והעביר דוחות רבי חשיבות למפקדה הממונה, באחריות ובמסירות שאין דוגמתה.

אהרוני (אהרונוביץ), משה

משה (ג׳ינג׳י), בן סוזי (זיסל) ואריה (לייבה) ז״ל, נולד ביום י״א באב תש״ז (28.7.1947) בבוטושן שברומניה, ועלה ארצה עם משפחתו בשנת 1965. הוא למד בבית־ספר יסודי ובבית־ספר תיכון, וכן תקופה קצרה בפקולטה להידרוטכניקה בטכניון שבעיר מולדתו. משה היה תלמיד חרוץ והצטיין במקצועות הריאליים. כבר בהיותו בן ארבע ידע לקרוא ולחשב. עזה הייתה אהבתו לספר ושעות רבות עשה בספריות ובחנויות ספרים. הוא

השתתף בתחרויות במתימטיקה ובפיסיקה, ובאחת התחרויות הארציות לנוער הוכשל בנקודה אחת, לבל יזכה הוא, היהודי, במקום הראשון.

משה גויס לצה"ל במחצית אוגוסט 1966 והוצב לחיל־השריון. לאחר הטירונות השתלם בקורס מקצועות טנק "שרמן", בקורס למפקדי טנק "שרמן" ובקורס למפקדי טנק "פאטון". הוא היה חייל טוב ומסור לתפקידו, ומפקד היודע לדאוג דאגה כנה לפקודיו. במלחמת ששת הימים השתתף בקרבות ונפצע כבר ביומה הראשון של המלחמה. על שהשתתף במלחמה בשנת 1967 הוענק לו "אות מלחמת ששת הימים". שבועות אחדים לפני שאמור היה להשתחרר מן השירות הצבאי הסדיר עלה רכבו על מוקש והוא נפצע. כשהחלים הורד הפרופיל הרפואי שלו והוא שוחרר מן השירות הקרבי. לאחר זמן ובקשות חוזרות ונשנות הוחזר ליחידתו. את מלחמת ההתשה עשה **על גדת התעלה ותמיד ראוהו כשהוא גחון על ספריו ומחברותיו ולומד לאור נרות.**

אחרי ששוחרר מהשירות הסדיר למד באוניברסיטה העברית בירושלים בפקולטה למתימטיקה ולפיסיקה, השלים את לימודיו לתואר הראשון, נתמנה לאסיסטנט, המשיך ללמוד לתואר השני, ואף הוענקה לו מלגה על שהצטיין בלימודיו. אחד ממוריו העיד עליו ש"היה עצמאי בלימודיו והייתה בו רעננות בתפיסת נושאי הלימוד". משה היה מסור מאוד לחבריו, אוהב חברה ועליז, וידע לשמוח במסיבות רעים בשירה ובנגינה על אקורדיון. הוא ידע לקרב אליו רחוקים וגם הסטודנטים הלא־יהודים בעיר מולדתו אהבוהו והוא אהב את כולם. מעורב היה בהפגנות ובמעשים נגד אי־צדק חברתי, התמרד תדיר על אי־איכפתיות, על חוסר התחשבות ועל אנוכיות. הוא כאב את כאבן של שכבות המצוקה וביטא זאת בהשתתפות בהפגנות פוליטיות. אך את עיקר מרצו הקדיש למאמץ החינוכי, שעשה כמורה בבית־ספר לטעוני־טיפוח. משה נקשר עמוקות לתלמידיו וחיבר בשבילם ספר אלגברה, שהתאים לדרישותיהם המיוחדות. אישיותו הרבגונית התבטאה גם בריבוי התחומים האינטלקטואליים שהתעניין בהם – היסטוריה, ספרות ומדעים מדויקים. הוא אהב את הדברים הפנטסטיים בתחום המדעים המדויקים. הוא התבלט כסטודנט מקורי, בעל "ראש פתוח" ונכרה אצלו רגישות רבה למעשי עוול. כשפרצה מלחמת יום הכיפורים גויס ונשלח עם יחידתו לחזית בסיני, שם השתתף בקרבות הבלימה והפריצה נגד המצרים. ביום כ"ה בתשרי תשל"ד (21.10.1973) נפל משה בקרב על מתחם "מיסורי" מצפון־מזרח לאגם המר הגדול. פעם אחר פעם אולץ לנטוש את הטנקים שלו לאחר שנפגעו, ועלה על טנקים אחרים שנמצאו לו. לאחר שהצטרף לטנק של מפקדו, נתפסה רגלו בתותח הטנק ונשברה. המצרים, שקרבו אל עבר הטנק, ירו בו והרגוהו. תחילה נחשב לנעדר. לימים זוהתה גופתו הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בקרית־שאול. השאיר אחריו אב (שנפטר כעבור שנתיים) אם ואח. לאחר נופלו הועלה לדרגת סמל־ראשון.

הוריו יסדו קרן לשתי מלגות – האחת לתלמיד מצטיין מתלמידי בית־הספר התיכון־עירוני ד' בירושלים (שמשה לימד בו) והאחת לסטודנט מצטיין מהאוניברסיטה העברית בירושלים.

דברים לזכרו כלולים בחוברת שהוציאה לאור האוניברסיטה העברית בירושלים לזכר בוגריה שנפלו במלחמה וכן בחוברת שהוציא לאור בנק הפועלים לזכר בני משפחות העובדים שנפלו במלחמת יום־הכיפורים.

אהרונסון, מרדכי

מרדכי (מוטי), בן יצחק ואסתר, נולד ביום ג׳ באדר תש״ט (4.3.1949) בתל־אביב, להורים שהגיעו ממחנות העקורים בקפריסין, לשם הועברו בדרכם מרומניה לישראל. מוטי החל את לימודיו בבית הספר היסודי על־שם ויצמן ביפו ואחרי־כן סיים את לימודיו התיכוניים בבית הספר התיכון העירוני ז׳ בתל אביב. כבר בילדותו התבלט מוטי כילד כשרוני, בעל אינטליגנציה וביטחון עצמי. כאשר היה בן 14 זכה בפרס הצטיינות על חיבור שכתב. אחד מתחביביו היה המשחק והוא היה פעיל בחוגים דרמאטיים בבית הספר. בזכות משחקו בתפקיד האב במחזה ״אנה פראנק״, זכה בית ספרו במקום הראשון, במסגרת תחרות בין בתי ספר על־יסודיים.

מרדכי גויס לצה״ל בסוף פברואר 1967. הוא הוצב לחיל השריון, עבר אימונים בבית הספר לשריון ואף השתלם בקורס קצינים. הוא ראה בשירותו הצבאי יעוד ומטרה עליונה. הוא לא חדל מנסיונו לשכנע גם את אחיו הצעיר, להתגייס לחיל השריון. מלחמת ששת הימים הותירה בו חותם עמוק, אותו ביטא גם בשירים. בשיר שהקדיש לאמו, כתב מוטי: יצאנו עם ערב, רוח קלילה / ואת ידעת אמי, דרכי האחרונה / וכשכדור אויב לוהט שיסף את לבי / ראיתי עינייך, הו עינייך אמי / ועתה אמי, שערך אפור / עטוי שביס קדורני ושחור...

כשפרצה מלחמת יום הכיפורים, נשלח סגן מוטי עם יחידתו לגזרת התעלה. ביום ט״ו בתשרי תשל״ד (11.10.1973) הותקף מערך הטנקים שבפיקודו על־ידי מטוסי האויב והוא נהרג. בן 24 היה במותו. הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בקרית־שאול. השאיר אחריו אישה והורים.

במכתב תנחומים ששלח מפקדו של מוטי למשפחה השכולה, כתב לאמור: ״בנכם היה לוחם אמיץ־לב ובעל כושר מנהיגות למופת. הוא הנהיג את מחלקתו בקרב בדבקות ותוך חירוף נפש...״; אחד מידידיו של מוטי, חברו לעבודה, כתב לאלמנתו, רבקה: ״במשך השנה שעבדתי במחיצתו, הייתי מודה לאל שזימנני לצידו של מוטי. מגובש, החלטי, רציני ורב־תושייה. הוא היה עבורי מורה־נבוכים ועיצב בי את ׳אני הקיים׳, את ההכרה העצמית. גאים היינו בו בחייו — וגאים שבעתיים במותו...״

אהרן, ויצמן

ויצמן, בן נזימה ויהודה, נולד ביום כ״א באב תשי״ד (20.8.1954) בחיפה. הוא למד בבית־הספר היסודי ע״ש אלחריזי בתל־ברוך ואחרי־כן סיים את לימודיו בבית־הספר התיכון המקצועי ״שבח״ בתל־אביב. הוא היה חובב ספורט, הרבה לשחק בכדורגל ולדוג דגים בים. ויצמן היה מופנם, צנוע ונחבא אל הכלים וממעיט לספר על עצמו ועל הקורות אותו. שקט וחייכני, שמח בחלקו ומפיו לא נשמעה תלונה, אפילו בעתות צרה. הוא היה

מסתפק במועט ועינו לא הייתה צרה בזולתו. הוא ראה בסיוע לזולת את חובתו הראשונית. הוא סייע הרבה לאביו בעבודתו ולידידיו הרבה לעזור ככל שיכול. ההתחשבות בזולת הייתה אצלו מעין טבע, משום שחשש להיות לטורח, ולו מעט ביותר, על זולתו.

ויצמן גויס לצה"ל במחצית מאי 1972 והוצב לחיל השריון. לאחר הטירונות השתלם בקורס רגמי חרמ"ש וקיבל בו ציון גבוה (95). הוא ויתר על זכותו לשרת ביחידה הקרובה לביתו (זכות שהייתה מוקנית לו משום שהמשפחה הייתה תלויה בעזרתו) ולא נעתר לאביו, שיפנה את בקשתו זו לשלטונות הצבא. ביום י' בתשרי תשל"ד (6.10.1973), נפל בגזרה הצפונית בסיני, במוצב "חצב". מטוסים תקפו את מפקדת הגדוד שויצמן שירת בה, ובתקיפה זו נהרג מפגיעת רקטה. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בקרית־שאול. השאיר אחריו אב, אם, שלושה אחים ואחות. לאחר נופלו הועלה לדרגת רב־טוראי.

מפקדו מעיד עליו, שהיה חייל למופת, מסור וחבר נאמן, אהוד על כל הסובבים אותו. כל פעולה שפעל, לא ראה בה מעשה יוצא דופן, אלא מעשה המובן מאליו. הוא הצטיין במוראל גבוה והתנדב לכל משימה, כל אימת שנתבקשו מתנדבים.

הוריו תרמו לזכרו ספר תורה.

אהרן, נתנאל

נתנאל (תני), בן אורה ויהודה, מניצולי השואה, נולד ביום י"ט בסיון תשי"א (23.6.1951) בקבוצת בארות־יצחק. הוא למד בבית־הספר היסודי "מודיעים" בבארות־יצחק־נחלים ואחרי־כן סיים את לימודיו בבית־הספר התיכון, המשותף למשקי הקיבוץ הדתי, בשדה אליהו שבעמק בית־שאן, במגמה של אגרו־מכניקה. הוא היה תלמיד חרוץ ושקדן, והצטיין במקצוע הסרטוט. בסיוריו הרבים בטבע קנה לעצמו שפע של ידיעות בתחומי הטבע השונים: על שיחים ופרחים, על ציפורים ופרפרים, על חיות בר וחרקים. תני היה תלמיד אהוב על מוריו בזכות היצירתיות הרבה שלו. מורהו מספר: "אלהים חנן אותו במוח חודר וחוקר; תמיד המשיך לחפש, וחיפושיו אלה היו בבחינת מעשה גבורה, שהרי בתוך עצם ספקותיו הגדולים הלך ללמוד בישיבה. החיפוש שלו היה כן ולא שטחי. הוא לא אימץ לעצמו מוסכמות בלי לבחון אותן". כזה היה יחסו אל הערכים הדתיים. לכן חזר ללמוד ב"ישיבת ההר" בכפר עציון, לאחר שסיים את לימודיו. הוא היה חבר בתנועת "בני־עקיבא" ובארגון הספורט הדתי "אליצור", והרבה להשתתף באירועי ספורט, בעיקר במרוצים, והוענקו לו אותות ספורט רבים. כמו כן השתתף בסרט "נוע, נוע, רוץ", שהפיק ענף חינוך גופני בצה"ל. משנכנס לבית־הספר התיכון היה ביישן ושקט, קטן־קומה וצנום, אך עד מהרה תפס מקום מרכזי בחברת הילדים – מקומו של המנהיג הטבעי. צנוע היה ועדין, אצילי ונעים־

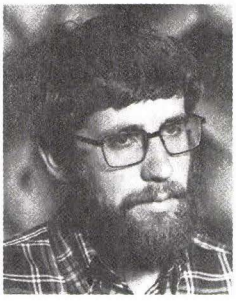
הליכות, טוב־לב וחייכן. הוא ניחן בנפש של אמן רב כישרון, האוהב את היפה והתמסר להרבה תחומים באמנות. תני הרבה לצייר ולאייר ועסק גם בקישוט מוסדות ציבור במשק, כגון: בית־הספר, חדר האוכל וסוכת הקבוצה. ביד אמן יצר בעץ ובמתכת, בנייר ובפרחים, ועיצב אהילים ותכשיטים, בכישרון יצירה.

נתנאל גויס לצה"ל בראשית נובמבר 1970 והוצב לחיל השריון. לאחר סיום הטירונות השתלם בקורס למקצועות טנקי "סנטוריון", בקורס למפקדי טנקים ובקורס לקציני שריון. אחרי־כן שירת שנה וחצי בחטיבת "ברק" בתפקיד סמ"פ ברמת הגולן, והשתתף גם בפשיטות צה"ל אל מעבר לגבול לבנון. על כך הוענק לו "אות השירות המבצעי". בשירותו בצה"ל באה לידי מיצוי יכולתו בתחום הטכני. הוא ראה בשירותו הצבאי ייעוד לאומי וחבריו ידעו להעריכו כקצין מעולה, צנוע שקדן ומסור, שראה חשיבות גדולה מאוד בקיום יחסי אנוש נאותים בינו לבין פקודיו. ביום שפרצה מלחמת יום הכיפורים הייתה פלוגתו פרוסה בגזרה הדרומית של רמת הגולן. יחידתו לחמה מלחמת בלימה עקשנית בכוחות השריון של הסורים שניסו לפרוץ לציר הנפט. במהלך הקרב נותק נתנאל משאר הכוח והטנק שבפיקודו נפגע אך הוא ניצל. בשטח שהיה מוחזק בידי הסורים עשה את דרכו ברגל ללא ליאות בין הטנקים המתקדמים של האויב עד שהגיע לבית המכס העליון. כשהגיע אל קווינו חזר ועלה על טנק של אחת מיחידות המילואים והמשיך ללחום בקרבות הבלימה והפריצה. הוא נלחם בגבורה ונסך שלווה וביטחון על חיילים ומפקדים, שכינוהו בשל כך בשם "המפקד השקט". ביום ט"ו בתשרי תשל"ד (11.10.1973), השתתף תני בקרב שניהל כוח הטנקים אשר פרץ ראשונה לציר קוניטרה־דמשק. ליד הכפר חאן־ארנבה נפגע באש נ"ט ונהרג. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בהר־הרצל בירושלים. השאיר אחריו אב, אם אח ואחות. לאחר נופלו הועלה לדרגת סרן. ביום 8.5.1975 הוענק לו "עיטור המופת" על גבורתו בקרב, וזה נוסח העיטור: ביום 6 באוקטובר 1973 היה סרן נתנאל אהרן ז"ל סמ"פ בגדוד. פלוגתו הייתה פרוסה בגזרה הדרומית של רמת־הגולן, בפיצולים מחלקתיים. עם תחילת הקרבות השתתף בבלימת ההתקדמות על השריון הסורי ב"ציר הנפט", ולאחר שנותק מהכוח והטנק שפיקד עליו נפגע, נסוג ברגל דרך שטח שהוחזק בידי הסורים. בין טנקי הסורים המתקדמים הגיע עד לבית־המכס העליון, שם עלה על טנק של חולית הסיור של אוגדת־מילואים והמשיך אתם בקרבות הבלימה והפריצה. בקרב הפריצה לסוריה, מול חאן־ארנבה נפגע ונהרג. מעשיו אלה מורים על אומץ־לב, תושייה ודבקות במשימה, והם משמשים מופת.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה כתב מפקדו: "תני היה אהוב על חייליו, ומפקדיו העריכו אותו עד מאוד. הוא ביצע כל משימה שהוטלה עליו במסירות ראויה לציון".

גדוד הסיור שבו שירת הוציא לאור חוברת בשם "אלה אזכרה", ובה תיאור הקרבות ודברי הערכה על הנופלים מקרב אנשי הגדוד; בשבועון "במחנה" פורסמה רשימה על תני בשם "הידיים ידי אמן" ובה דברים על כישרונו האמנותי.

אוארבך, אדם

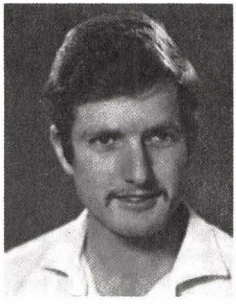

אדם, בן אירנה וג'ון, נולד ביום ג' בתשרי תשי"א (14.9.1950) בקיבוץ שדות ים, בו גדל והתחנך. את שנת לימודיו השמינית למד באמסטרדם, שם עשתה משפחתו בשליחות. כאשר חזרה המשפחה ארצה, המשיך וסיים את לימודיו בקיבוץ. לאחר הלימודים ניגש לבחינות בגרות חיצוניות ועמד בהן בהצטיינות. אדם היה תלמיד כשרוני מאוד ושקדן, אהוב על מוריו ועל חבריו. הוא היה ישר והגון מאוד, חברותי ותמיד ידע ואהב לעזור לזולת. אדם היה חובב ספורט והצטיין בשייט. הוא אהב מאוד את הים, וכן אהב מוסיקת ג'ז וספרות יפה. היה בן ואח אוהב ומסור למשפחתו. לאחר תום הלימודים יצא לשנת שירות לקיבוץ אילות, במסגרת גרעין־בנים.

אדם גויס לצה"ל בסוף פברואר 1969 והתנדב לשרת בחיל האויר. לאחר הטירונות השתלם בקורס למטאורולוגיה, סיים בהצטיינות קורס־קצינים בסיסי, השתלם בקורס לקציני חיל־האוויר ובקורס לקציני בקרה. אדם היה קצין אחראי ומסור לתפקידו, דואג לחייליו ואהוב עליהם. במלחמת יום הכיפורים ולאחריה, בימי מלחמת ההתשה, נלחם בגבול הצפון. ביום כ"ז בניסן תשל"ד (19.4.1974) נפל אדם בעת מילוי תפקידו בשמי רמת הגולן, בשובו מפעילות מבצעית. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בקבוץ שדות־ים. השאיר אחריו אב ואחות.

מפקדו מעיד עליו, שהיה קצין למופת, שקט, ממושמע ונבון ובעל ידע מקצועי רחב. הוא מילא את המשימות שהוטלו עליו במסירות, בקפידה ובהבנה מלאה.

אובידה, יוסף

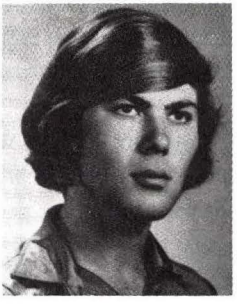
יוסף (יוסי), בן חיה ופייבל, נולד ביום י"ט באדר תשי"ב (16.3.1952) בחיפה. הוא למד בבית־הספר היסודי ע"ש רמז בחיפה, ואחרי־כן סיים את בית־הספר להנדסאים ולטכנאים בסמ"ת, שליד הטכניון בחיפה, במגמה לטכנאות, לסרטוט ולתכנון. בינואר 1972 הוענק לו התואר "טכנאי מתכות". הוא היה תלמיד חרוץ וממושמע. הרבה לעסוק בפעילות חברתית בתחומים שונים. הוא היה יושב־ראש מועצת התלמידים של בית־הספר בסמ"ת ומראשי הלוחמים לשינוי צורתה של התלבושת האחידה של בית־הספר ולעיצובה מחדש. הוא ערך את עלון בית־הספר "גלגל שניים", הרבה לכתוב בו ולעטרו. יוסי היה חבר תנועת הצופים, בשבט "משוטטי הכרמל" ונמנה עם מדריכי השבט. ברבות הימים נתמנה למרכז השבט. הוא ראה בשהייה בצוותא מחוץ לבית, גורם המגבש והמלכד את חברי התנועה, ולכן הקדיש את זמנו לעריכת טיולים ולתכנון מחנות עבודה לחניכיו. הוא היה גרפיקאי מוכשר וצייר הרבה בעתות הפנאי,

ציוריו־עיטוריו קישטו את קירות מקום המפגש את השבט. הוא היה חברותי מאוד וידע להתחבב על כל אדם. חבר טוב ונאמן היה, צנוע בהליכותיו, שקט ועניו.

יוסף גויס לצה"ל בתחילת פברואר 1972 והוצב לחיל השריון. לאחר סיום הטירונות נשלח לקורס מפקדי טנקים וסיים אותו בציון גבוה (86). במבחן לרכישת מקצועו העיקרי בצה"ל – מש"ק טנקים "סנטוריון" – הצטיין במיוחד. הוא זכה בציון 95 ונשלח להדריך בקורס למפקדי טנקים. הוא היה אהוד על כל חניכיו. בכל ימי שירותו בצבא, גם בימי האימונים הקשים והמפרכים ביותר, הרבה לכתוב מכתבים מלאי חמימות להוריו ולחבריו. במלחמת יום הכיפורים השתתף יוסף בקרבות הבלימה בחזית סיני. בליל י"א בתשרי תשל"ד (7.10.1973) לחמה יחידתו של יוסף על הסוללה שמצפון למעוז "מפרקת" באזור קנטרה, בצפון האי אל־בלח. בחצות הלילה נתקע הטנק שלו ליד הסוללה, בדיוק אל מול הפרצה, שהשריון והחי"ר של המצרים היו אמורים לצלוח שם. למרות שהטנק לא יכול לנוע עוד, החליט הצוות להישאר בתוכו ולהמשיך ולהילחם. כאשר החלו הטנקים של המצרים לעבור על הגשר שעל התעלה, ירה בהם יוסף והשמיד טנק וטרקטור. בקרב בינו לבין כוחות השריון הצולח – נפגע הטנק שלו פגיעה ישירה ויוסף נהרג. לאחר הקרב נחשב כנעדר. לימים נתגלתה גופתו בשטח הכיבוש המצרי והוחזרה והוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בחיפה. לאחר נופלו הועלה לדרגת סמל־ראשון. על גבורתו בקרב הוענק לו "אות המופת".

מפקדו העיד עליו, שהיה מעמודי התווך של מדריכי הפלוגה, אמיץ ומסור לפקודיו ולמפקדיו גם יחד.

אובנאן (רוזנהק), ולריו

ולריו, בן גיזלה ואדריאן, נולד ביום י' באב תשי"ג (22.7.1953) בפלוישטי שברומניה ועלה ארצה עם משפחתו בשנת תש"ל (1969). הוא למד בבית־ספר יסודי בעיר מולדתו ובבית־ספר תיכון בבוקרשט. ולריו היה תלמיד מצטיין, חרוץ ושקדן, ובעיקר עשה חיל במקצועות החשבון והאלגברה; ואמנם הישגיו במקצוע־עות אלה עלו על הישגי כל חבריו. כושר הריכוז ויכולת ההקשבה שלו היו תכונות שייחדו אותו בבית־הספר. ולריו היה גם חובב ספורט, הרבה לשחק בכדורגל והשתדל שלא להחמיץ תחרויות כדורגל חשובות. הוא היה נער עליז ושובב ואהב לעשות מעשי קונדס. אך ביחסו לבריות היה רציני ובעיקר דאג למשפחתו וסייע הרבה לאמו.

ולריו גויס לצה"ל במחצית אפריל 1971 והוצב לחיל התותחנים. לאחר סיום הטירונות השתלם בקורס רגמים ובקורס למפקדי צוותים של סוללות מרגמות־כבדות. אחד מחניכיו מספר עליו, שהיה מפקד קפדן, העומד על דעתו בעניינים צבאיים־מקצועיים. אך לא רק עם הזולת נהג להקפיד, אלא גם עם עצמו, והיה נאה דורש ונאה מקיים. פעמים רבות השתתף בפעילות מבצעית ועל כך הוענק לו "אות השירות

המבצעי". במלחמת יום הכיפורים השתתפה יחידתו במתן סיוע־אש לכוחותינו, שלחמו קשות כדי לבלום את התקפות הסורים ברמת הגולן. ביום י"ב בתשרי תשל"ד (8.10.1973) נפגע ולריו בקרב ארטילרי כבד ונהרג. תחילה הוכרז כנעדר. לימים זוהתה גופתו והוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין באשדוד. השאיר אחריו אב, אם, אח ואחות. לאחר נופלו הועלה לדרגת סמל־ראשון.

מפקדו העיד עליו, שהיה מטובי המפקדים ביחידה. למקצועיותו ולמומחיותו בהפעלת מרגמות יצא שם בין כל החיילים והוא נחשב חייל מעולה. הוא פקד על צוות הסוללה ופעל גדולות בהנחיתו אש בלתי פוסקת, כדי לסייע בהדיפת המתקפה הסורית.

אוברוצקי, ערן

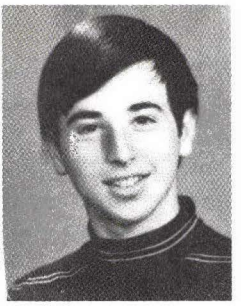

ערן, בן בת־עמי ומתתיהו, נולד ביום ט"ז באייר תשי"ג (1.5.1953) בראשון לציון. הוא למד בבית־הספר היסודי "בארי" ואחרי־כן סיים את לימודיו בבית־הספר התיכון על־שם א' קררי. הוא עסק הרבה בספורט, בעיקר בשחייה ובסקי מים. הוריו, ילידי הארץ, נטעו בו אהבה לארץ ולנופיה והוא הרבה לתור בה ככל שיכול, ברכב או על סוסים. הוא קרא והעמיק בספרי ההיסטוריה של התנועה הציונית ובתולדות היישוב העברי בארץ, מראשיתו ועד ימינו. תחומי התעניינותו האחרים היו — היסטוריה יהודית, היסטוריה כללית ואזרחות. היה לו חוש הומור וצחוק מתגלגל, שידע להדביק בו את כל הסובבים אותו וזוג עיניים חייכניות. הוא היה חבר טוב ואהב לעזור לזולתו. אמנם היה בעל אופי חזק, אך הייתה בו מידה של הססנות והוא הרבה להתלבט, משום שהיה ישר מאוד ובעל מצפון.

ערן גויס לצה"ל בתחילת אוגוסט 1971 והוצב לחיל השריון. מילדותו אהב ערן טנקים ואת חיל השריון. משהוצב לחיל הים — למרות אהבתו לים, לא נתן מנוח למפקדיו עד שעבר לחיל השריון. לאחר סיום הטירונות סיים קורס מפקדי טנקים וקורס קציני שריון. הספיק לשרת כמפקד מחלקה שבעה חודשים. הוא שימש דוגמה באישיותו החזקה, היה חייל ממושמע ונאמן וקצין טוב, מסור ודואג לפקודיו. הוא הרבה להתנדב וביצע את כל המשימות שהוטלו עליו ביעילות ובקפדנות. אור ליום י"א בתשרי תשל"ד (6.10.1973) נפל ערן בקרב בג'וחדר שברמת הגולן. טיל פגע בטנק שלו, בשעה שהסתער בראש מחלקתו על כוחות האויב התוקפים וערן נהרג במקום. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בראשון לציון. השאיר אחריו אב, אם ושלושה אחים. לאחר נופלו הועלה לדרגת סגן.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה, כתב מפקדו: "ערן גילה יוזמה ותושייה ועוז רוח, עד לרגעיו האחרונים".

אוברלנדר, דן

דן (דני), בן פרנצי ודוד, נולד ביום כ"ט באייר תשי"ג (14.5.1953) בפריס שבצרפת, כאשר שימש האב שם כנציג חברת התעופה "אל על". לאחר שחזרה המשפחה ארצה בשנת 1959, למד בבית־הספר "צהלה" בצהלה, וכאשר נסע האב בשליחות "אל על" לאמריקה הלטינית, למד דני בבית־הספר "תרבות" בבואנוס־איירס שבארגנטינה. אחרי־כן המשיך בלימודיו בבית־הספר "תיכון חדש" בתל־אביב, במגמה הריאלית. דני היה תלמיד חרוץ ושקדן, נבון ופיקח. כנער אחראי, שידע לעשות את מלאכתו באמונה, היה אהוב על מוריו ועל חבריו. הוא היה חבר בתנועת הצופים, בשבט "צהלה", וברבות הימים היה שם מדריך. הוא היה חובב מוסיקה והיטיב לנגן בגיטרה. היו לו אוספי דגלונים, בולים, קופסאות גפרורים, גלויות ומחזיקי מפתחות. דני היה עלם אופטימי ועליז, בעל חוש הומור וחייכן ואהב להתלוצץ ולהתבדח. שמח היה בחלקו, צנוע ועניו. הוא היה חברותי, נוח לבריות וקשה לכעוס. תמיד ידע להטות אוזן קשובה לידידיו, ומתוך טוב־לב אהב לעזור לזולת. אדיב היה ומנומס, נעים הליכות ומאיר פנים לכל אדם. הכל הכירוהו כאדם גלוי־לב, ישר־דרך ובעל מצפון. הוא היה בן נאמן ומסור להוריו ורחש להם כבוד רב.

דן גויס לצה"ל במחצית אוגוסט 1971 והוצב לחיל השריון. לאחר הטירונות השתלם בקורס למקצועות טנק "סנטוריון", בקורס למפקדי טנקי "סנטוריון", בקורס לקציני אג"ם ובקורס לקציני שריון. הוא היה אחראי ומסור לתפקידו, בעל כושר־גופני מצוין ושימש דוגמה לחבריו בסבילותו ובמזגו הטוב. כשפרצה מלחמת יום־הכיפורים נשלח עם יחידתו לחזית ברמת הגולן. ביום י' בתשרי תשל"ד (6.10.1973), נפל דן ליד חושנייה. הוא ומחלקת הטנקים שלו הופקדו להגן על מוצב 111, וכאשר יצא לקדם את פני הטנקים של האויב נפגע ונהרג במקום. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בקרית־שאול. השאיר אחריו אב, אם ואחות. לאחר נופלו הועלה לדרגת סגן.

מפקדו העיד עליו, שהיה "קצין טוב וממושמע, דבק בביצוע המשימות שהוטלו עליו עד לפרט האחרון, ועשה הכל במסירות ובהצטיינות. הוא היה קצין יעיל, אהוב על מפקדיו, על פקודיו ועל חבריו".

אודם, מנחם

מנחם, בן שולמית וישראל, נולד ביום כ״ז בחשון תרצ״ח (1.11.1937) בנתניה. הוא נתייתם מאמו בלידתה אותו, ובשנותיו הראשונות התחנך במעון של ויצ״ו בירושלים ואחרי־כן אצל סבתו בכפר תבור. כשנישא אביו בשנית עם חברת עין־חרוד, נתאחדה המשפחה ומנחם בן השבע עבר לחיות בקיבוץ. הוא למד בבית־הספר המשותף של עמק חרוד, ואחרי־כן סיים את לימודיו בבית־הספר התיכון בקיבוץ. הערכים החברתיים, המוסריים והלאו־מיים, שקנה בימי ילדותו ונערותו בקיבוץ, נתגבשו אצלו בהשקפת־עולם שהתמצתה בפשטות, באומץ־לב ובאהבת־החירות. בשל כך עשה ככל שיכול לסייר ולטייל ברחבי הארץ, כדי להכיר את נופי מולדתו. מנחם הרבה לעיין בספרים בתחומים שונים — פילוסופיה, פסיכולוגיה, גרפולוגיה (בהשפעת אביו הגרפולוג) ובמחשבת ישראל. עיקר הרהוריו נתמקדו, כפי שהגדיר הוא עצמו, ״בחוכמת־החיים ובתבונת־הלב״, ועל אלה הרבה לכתוב במכתביו וברשימות שונות, שרשם לעת־מצוא. בכתוביו יש מגוון של תחומי־מבע: רחשי־ילדות של אהבת־עם ואהבת־מולדת, ועל מסירות־הנפש שאלה תובעים להגנתם; דברים על האירועים השונים, שהתרחשו בארץ לפני קום המדינה, ולאחר הקמתה; מכתבי אהבה והגיגים מתקופת שירותו בצה״ל — בענייני טבע־האדם, טפוסי־אנוש שונים שנתקל בהם, ויחסי חברה. בכל אלה ניכרת תפיסה מקורית בראיית הדברים והבנה מעמיקה של נפש האדם.

מנחם גויס לצה״ל בנובמבר 1955. הוא התנדב לצנחנים, עבר טירונות וקורס צניחה, ולאחר מכן שרת בסיירת צנחנים. הוא השתתף בפעולות התגמול של סוף שנת 1956, לחם במלחמת ״קדש״ והשתתף בקרב המיתלה. על־כך הוענק לו ״אות סיני״.

לאחר שחרורו מן השירות הסדיר בצה״ל חזר למשקו, ועבד במפעל המתכת ״פלדות״ כמסגר. במסגרת שנת חופש עקר לחודשים אחדים לקיבוץ הדתי ״בארות־יצחק״ ושם הרבה לעיין בספרי־הגות ובספרים על מחשבת ישראל בדורות האחרונים. במלחמת ששת־הימים לחם בשומרון והוענק לו ״אות מלחמת ששת הימים״. לאחר המלחמה נמנה עם מייסדי קיבוץ ״מרום־גולן״, שם בנה את ביתו והקים משפחה ונולדה בתו — הדס. הוא היה פעיל בחיי החברה במשק ושותף בהקמת מפעל הטוף בתל־פארס שברמת הגולן. במלחמת יום־הכיפורים שירת בחיל השריון. ביום כ״ג בתשרי תשל״ד (19.10.1973), נפגע ונהרג בהפגזה בתל־מסחרה שברמת־הגולן. הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בעין־חרוד. השאיר אחריו אישה ובת, אב אחות ואח. לאחר נופלו הועלה לדרגת רב־סמל.

מפקדו סיפר עליו שהיה חייל מצוין וחבר למופת וכי מילא את כל תפקידיו בנאמנות ובמסירות והיה אהוד ומקובל על כל פקודיו ומפקדיו.

אוזדוק, אברהם

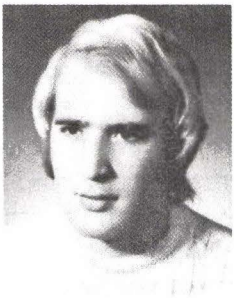

אברהם, בן אסתר ואהרון, נולד בשנת תשי"ג (1953) בתורכיה ועלה ארצה עם משפחתו בשנת תשט"ו (1956). המשפחה השתקעה במושב בורגתא, שם החל את לימודיו בבית־הספר היסודי. לאחר שעברה המשפחה לרעננה, סיים את לימודיו בבית־ספר בעיר זו. אברהם ובני משפחתו נתקלו בקשיי הקליטה וההסתגלות האופייניים לעולים חדשים. זמן קצר לאחר עלייתם ארצה נפטר אבי המשפחה ועול הדאגה לפרנסת הבית נפל על האם, שהייתה מטופלת בארבעה ילדים רכים בשנים. לאחר שסיים את לימודיו בבית־הספר היסודי, יצא אברהם לעבוד כדי לסייע לאמו ולהשתתף בנשיאה בעול ובאחריות לניהול הבית. הוא השתלם במקצוע מכונאות־רכב ועבד במוסך באזור מגוריו. אברהם היה עובד חרוץ ומסור ומשכורתו, שהביא לביתו, סייעה לפרנסת המשפחה והקלה על האם. הוא היה צעיר טוב לב ואהוב על הכל. סביבו התרכזו בני נוער רבים והוא שימש ראש לחבורה ומורה דרכה. חבריו אהבוהו בזכות טוב לבו ונכונותו לעזור לזולתו. הוא היה שמח בחלקו, עליז ואוהב חיים; השרה סביבו אווירה טובה ונעימה והיה מוקף בחברים ובידידים, שאהבו להיות במחיצתו; ובבני משפחתו, שלגביהם היה קרן־אור, משענת ונחמה.

אברהם גויס לצה"ל במחצית אפריל 1971 והוצב לחיל ההספקה. הוא הוכשר בקורס לנהגי משאיות כבדות ונשלח לשרת ביחידת תובלה כבדה. גם בעת שירותו הצבאי הרבה אברהם ללמוד, שכן סבר שככל שירכוש ידע כן יסייע הדבר בידו ברכישת מקצוע לאחר שיסיים את השירות הסדיר. במלחמת יום הכיפורים שימש כנהג משאית כבדה והוביל תחמושת לשדה הקרב ברמת־הגולן. הוא נהג את רכבו לכל אשר נשלח, למרות ההפגזות הכבדות והאש העזה. הוא ביצע את כל המשימות שהוטלו עליו מתוך הכרה וידיעה, שהכוחות הלוחמים זקוקים למטען היקר שהוא נושא עמו. ביום י"ג בתשרי תשל"ד (9.10.1973), בשעת נסיעה ברמת הגולן, נפגעה המשאית שבה נהג והוא נהרג. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בקרית־שאול. **השאיר אחריו אם ושלשה אחים ואחיות. לאחר נופלו הועלה לדרגת סמל.**

במכתב תנחומים למשפחה השכולה כתב מפקד היחידה: "אברהם שירת ביחידתנו כנהג ומילא את תפקידו בהצטיינות, שימש דוגמא אישית לחבריו, מסור, אחראי, נאמן ומוכן לעזור בכל עת. הוא היה חוליה בשרשרת הגבורה של צה"ל ובזכות רבים שכמותו זכינו לחיים".

אוזנה, ברטו

ברטו, בן סימי ויהודה, נולד בשנת 1947 במרקש שבמרוקו ועלה ארצה עם משפחתו בשנת 1962. הוא סיים את לימודיו בבית־ספר יסודי במרוקו ואחרי־כן למד כשנה בישיבה של רב העיר מרקש. ברטו היה מהתלמידים המצטיינים בבית־הספר. הוא היה ילד שובב ושופע מרץ, ועם זאת, מבין וטוב־לב. הוא אהב את לימוד התורה בישיבה שלמד בה. בגיל 15 היה ברטו חבר בתנועה ציונית, שסייעה ליהודי מרוקו לצאת לישראל. הוא היה זה שהציע שהמשפחה תעלה לארץ. בעזרתו השיגו את כל המסמכים הדרושים. כשעלתה משפחתו ארצה, היה מצבה הכלכלי קשה וברטו הצטרף ל"חוות השומר" של עליית הנוער. הוא למד ועבד שם ונהנה מהחיים במשק, מהשדה ומבעלי־החיים. ברטו היה חובב ספורט ומדי שבוע צפה במשחקי הקבוצה האהודה עליו, "מכבי". ברטו אהב את החיים והשתדל להפיק את מירב ההנאה מהם. הוא קיבל הכול ברוח טובה. היה לו חוש הומור והוא אהב להשתעשע, להתבדח ולצחוק. הוא אהב את הטבע והיה עורך הרבה טיולים ופיקניקים ברחבי הארץ. ברטו לא היה שאפתן, אך תמיד רצה לדעת יותר ולא לחיות חיי שגרה. לדברי חבריו, היה הוא חבר טוב ואהב לעזור לכל. הוא היה אח טוב ומבין לאחיו הקטנים ממנו. הם היו מתייעצים עמו בכל בעיותיהם והוא היה מנסה לעזור, ולרוב מצא פיתרון לכל בעיה. ברטו היה בחור נאה וחסון, ולעיניו השחורות היה מבט חודר וכובש.

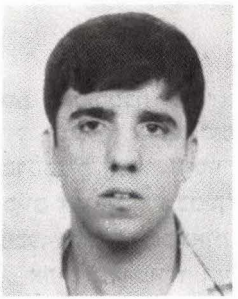
ברטו גויס לצה"ל בראשית נובמבר 1964 והוצב לחיל השריון. לאחר סיום הטירונות ולאחר שהשתלם בקורס מקצועות טנק בינוני, שימש תותחן טנק "סנטוריון" בגדוד. אחרי־כן שירת כמחסנאי. את מלחמת ששת הימים עשה כתותחן טנק באחד מגדודי השריון. בתעודת השחרור משירות סדיר צוין ברטו כ"מסור ומסודר".

אחרי שסיים את שירותו הסדיר, הוצב לשירות מילואים, ובשנה האחרונה לפני מלחמת יום הכיפורים הוצב לגדוד סיור. הוא אהב את חיי הצבא ונהנה מאוד מהשירות במילואים. אחרי שהשתחרר מהצבא, עבד ברטו במקומות אחדים בחיפה ולמד חרטות, מקצוע שאהב, בבית־הספר על־שם שפרינצק. הוא עבד כפועל בחברת החשמל, ואחרי־כן ב"וולקן – מצברים" ובתע"ש כחרט. לאשתו היה בעל טוב מאין כמוהו, מבין ואוהב. חיי המשפחה היו חשובים לו מכל. כשנולד בנו היה המאושר באדם. הוא טיפל בו במסירות ובאהבה רבה ושאף לתת לו חינוך מעולה באווירה משפחתית שמחה. כשפרצה מלחמת יום הכיפורים חיכה בקוצר־רוח לצו הקריאה, **ומשזה הגיע, הצטרף ליחידתו ברמת־הגולן. ביום י"א בתשרי תשל"ד** (7.10.1973), בעת קרב הבלימה ליד חושניה, מזרחית לציר הנפט, נפגע הטנק שלו פגיעה ישירה וברטו נהרג. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין במחנה דוד ליד חיפה. השאיר אחריו אשה, בן, הורים, ארבעה אחים וארבע אחיות. לאחר נופלו הועלה לדרגת סמל.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה כתב מפקד היחידה: "הוא היה חייל טוב ונאמן, ביצע בדבקות את כל המוטל עליו, אהוד על חבריו ועל מפקדיו ליחידה".

בחוברת "אלה אזכרה", שהוציא גדוד הסיור לזכר חלליו שנפלו במלחמת יום הכיפורים ברמת־הגולן, פורסמה רשימה על דמותו; כן הקים גדוד הסיור אנדרטה בעין זיוון לזכר חלליו במלחמה וברטו ביניהם.

אוחיון, אלברט־אברהם

אלברט־אברהם (בברט), בן מרים ואהרן, נולד בחודש חשון תשי"ד (אוקטובר 1953) במזגן שבמרוקו ועלה ארצה עם משפחתו בשלהי שנת 1955. הוא למד בבית־הספר היסודי "גלבוע" בבית־שאן והמשיך בלימודיו בבית־הספר המקיף בבית־שאן, במגמה למסגרות מבנים. אברהם־אלברט למד עד כיתה י' ונאלץ להפסיק את לימודיו, כיוון שהיה צריך להשתתף בנטל פרנסת הבית. הוא עבד בבית־חרושת למרצפות ואת משכורתו נתן להוריו. גם מדמי הכיס שהיה מפריש לעצמו ידע לחסוך ולפני שהתגייס נתן להוריו את חסכונותיו אלה. הוא היה חבר תנועת הנוער העובד והלומד. חברותי ואחראי היה, הרוח החיה בטיולים ובמסיבות. אלברט־אברהם היה חובב ספורט, הרבה במסעות ושיחק בכדורסל. הוא היה בן נאמן ומסור להוריו, דואג להם ומשפיע על אחייניו ועל אחייניותיו שפע של מתנות ופרחים. עוד מימי נעורותו שאף לשרת בחיל הצנחנים והוא עשה ככל שיכול לשפר את כושרו הגופני ואת כוח סבילותו.

אלברט־אברהם גויס לצה"ל בראשית נובמבר 1970 והתנדב לחיל הצנחנים. לאחר הטירונות השתלם בקורס צניחה, בקורס מ"כים חי"ר ובקורס נהגים. לאחר הקורס הוענקה לו דרגת סמל ואחרי־כן הועלה לדרגת סמל־ראשון. הוא השתתף בפשיטות רבות על קני מחבלים ועל בסיסי האויב בצור, בצידון ובבירות וכן במרדפים בבקעת הירדן. תמיד השתדל שלא להדאיג את הוריו ולכן לא סיפר להם דבר מן הקורות אותו בצבא ואף את דבר התנדבותו לחיל הצנחנים הסתיר מהם. במכתביו הביתה הביע את דאגתו הרבה לשלום הוריו, אחיו ואחיותיו. בימים הראשונים של מלחמת יום הכיפורים השתתף אלברט־אברהם במרדף אחרי חיילי קומנדו מצרים שפשטו בסיני. בליל 16 באוקטובר לחם בשורות פלוגת צנחנים בתעלות שהגנו על מתחם "החווה הסינית". חיילי הכוח נתקלו באש חזקה והם נצטוו לאגוף את חיילי האויב. בשעת האיגוף עלו חיילי הכוח על מארב ורבים ממפקדיו ומחייליו נהרגו ונפצעו. בקרב זה רותקו המצרים וכך יכלו עשרות טנקים ורכב אספקה להגיע אל עברה המערבי של התעלה. למחרת, ביום כ"א בתשרי תשל"ד (17.10.1973), כשהיה נדמה שהקרב תם וכל קני ההתנגדות הושמדו – נפגע אלברט־אברהם, יחד עם עוד שלושה רבי־סמלים מפגיעת פגז, והם נהרגו במקום. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בהר־הרצל שבירושלים. השאיר אחריו אב, אם, שישה אחים ושתי אחיות. לאחר נופלו הועלה לדרגת רב־סמל.

מפקדו העיד עליו, שהצטיין כאדם וכלוחם מעולה, הוכיח את יכולתו הרבה

ושימש דוגמה אישית לכל חבריו בדאגתו ללוחמים, לנשק ולתחמושת. הוא היה חבר מסור ומפקד אהוב על הכל.

הוריו הקימו לזכרו ספרייה תורנית בבית־הכנסת "אלי כהן" בבית־שאן, ואחיו קונן עליו: "פרח בבית היית/ ובטרם־עת נבלת/ בלבנו תישאר לעד/ דרכך לנו גלעד".

אוחיון, חיים

חיים, בן סימי ומאיר, נולד ביום ט"ז בטבת תשי"א (25.12.1950) במוגדיר שבמרוקו, ועלה ארצה עם משפחתו בשנת 1957. הוא למד בבית־הספר היסודי "גדרות" שליד גדרה ואחרי־כן סיים את לימודיו בבית־הספר המקצועי "עמל" בבאר־שבע, במגמה למכונאות. חיים היה תלמיד חרוץ ושקדן, אהוב על מוריו ועל חבריו. הוא היה חובב ספורט ומוסיקה ואהב לטפל בבעלי־חיים. מילדותו שאף לנהוג ברכב, והיום שקיבל את רשיון הנהיגה היה לו יום של חג. הוא היה בן נאמן ומסור להוריו, ממושמע ומנומס, עדין בהליכותיו, צנוע ושקט. הוא היה מפונק מילדותו והדבר ניכר בו גם בבגרותו. הייתה בו חדוות חיים ותמיד מוכן היה להושיט יד מסייעת לחבריו.

חיים גויס לצה"ל בראשית פברואר 1968 והוצב לחיל השריון. לאחר סיום הטירונות השתלם בקורס לנהגי טנקים, תפקיד שעליו הייתה גאוותו. הוא היה חייל אחראי ומסור לתפקידו ושימש דוגמה לחבריו במזגו הטוב. על שירותו הוענק לו "אות השירות המבצעי".

לאחר ששוחרר מהשירות הסדיר וחזר לחיים אזרחיים היה נקרא לתקופות של שירות מילואים. הוא התעתד לשאת לאישה את חברתו בקיץ של שנת 1974. כשפרצה מלחמת יום הכיפורים לחם חיים בחזית סיני והשתתף בקרבות הבלימה נגד המצרים. ביום י"ב בתשרי תשל"ד (8.10.1973), באיזור "עכביש" ליד גשר פירדאן, מול האגם המר, נפגע הטנק שלו פגיעה ישירה והוא נהרג. הטנק נשאר בשטח האויב ותחילה נחשב חיים כנעדר. לאחר זמן הוכרז עליו כעל חלל שמקום קבורתו לא נודע. לימים זוהתה גופתו והוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בבאר־שבע. השאיר אחריו אב, אם, אח ושבע אחיות. לאחר נופלו הועלה לדרגת סמל.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה כתב מפקדו: "חיים היה איש שריון מעולה ואמיץ לב. הוא מילא את תפקידו תוך כדי גילוי גבורה עילאית".

אוחיון, מיכאל

מיכאל, בן רחל ושלום ז"ל, נולד ביום כ"ה בכסלו תשט"ו (21.11.1954) בחדרה כבן למשפחה ברוכת ילדים. שנות ילדותו הראשונות עברו עליו באושר בזכרון־יעקב, שם למד בחברת אחיו ואחיותיו בבית הספר הממלכתי־דתי "יעבץ". אחרי שעות הלימודים נהג לשחק עם הילדים הקטנים ממנו בבית ולטפל בהם ככל שיכול. הוא היה ילד עליז וחביב ותלמיד טוב, שגרם רוב נחת לסובבים אותו, להוריו ולמוריו. בן תשע היה מיכה כשניחתה המכה על משפחתו עם פטירתו של האב. האם נשארה בחוסר כל, מטופלת בילדים, מהם פעוטות. מיכה נשלח לפנימיה לבנים על־שם ציון בלומנטל בירושלים ושם עשה עד סיום לימודיו היסודיים. עוד בבית הספר התגלה כשרונו הטכני והוא הופנה לבית ספר "אורט" בנתניה ומשם נשלח לקורס חשמלאות־רכב באשדוד, שאותו סיים בהצטיינות. מיכה היה נער שקט וחביב, מסור מאוד לאמו, שעבדה קשה לכלכלת ביתה. חבריו אהבו אותו, את בת־צחוקו הטובה ואת נכונותו לעזור תמיד. לאחיו הבוגרים ממנו רחש כבוד ואחיו הצעירים העריצו אותו. מיכה היה פעיל במועדון הנוער העובד בזכרון יעקב, שם הצטיין כמדריך טוב, וניהל חוג לריקודים. גם בספורט עסק ובזכות משחקו בכדורגל נמנה עם נבחרת הנוער של "מכבי" זכרון־יעקב ולאחר מכן עם נבחרת הבוגרים.

מיכאל גויס לצה"ל במחצית פברואר 1973 והוצב לחיל התותחנים. אחרי שסיים את האימון הבסיסי נשלח לקורס תותחים־מתנייעים נ"מ. המתיחות בצפון הביאה להחלטה להעביר את החניכים לרמת הגולן עד עבור זעם ולהמשיך באימונים לאחר מכן. כשפרצה מלחמת יום הכיפורים שטפו גלי האש הראשונים את המעוזים שברמת הגולן, ומיכה, שהיה מוצב בתל־פרס נפגע ונפל בצהרי יום י' בתשרי תשל"ד (6.10.1973). הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בזכרון־יעקב לאחר יומיים. השאיר אחריו אם, ארבע אחיות ושלושה אחים. לאחר נופלו הועלה לדרגת רב־טוראי.

במכתבו אל המשפחה השכולה כתב מפקדו: "טוראי מיכאל אוחיון נפל באתר תל־פרס שברמת הגולן כתוצאה מפגיעת ארטילריה במוצב הפיקוד בו ישב. הדבר אירע ביום הראשון של הלחימה. על אף היות מיכאל צעיר מבחינת גיל ומבחינת ותק ביחידה, גילה כושר לחימה מעולה, שלא עזב אותו גם בקרב בו נפגע. אתכם בצערכם, קציני הגדוד וחייליו".

אחותו צפי כתבה לזכרו את השורות הבאות: מי כמוך מיכאל/ יחס חם וכבוד לכולם נתת/ כבשת את ליבנו ובמותך השארתנו המומים/ אבלים במותך בננו יקירנו ולעולם/ לא נאמין בלכתך מאתנו".

המשפחה תרמה ספר תורה להנצחת זכרו.

אוחיון, ניסים

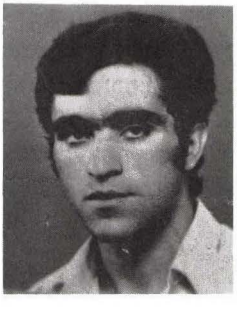
ניסים (מקסים), בן רחל ודוד, נולד ביום כ״ה בניסן תשט״ו (17.4.1955) בקזבלנקה שבמרוקו, ועלה עם משפחתו ארצה בתחילת שנת תש״כ (אוקטובר 1959). הוא למד בבתי־הספר היסודיים ״וייצמן״ ו״הערבה״ בחולון ולאחר־מכן סיים את לימודיו בבית־הספר ״אורט״ בחולון, במגמת המסגרות והיה למבלטן ולמסגר מיכני. מורהו מעיד עליו, שהיה תלמיד שקט שלא ביקש, כשאר חבריו, את ההתפארות החיצונית ואת ההתבלטות המלאכותית. חריצותו ודייקנותו בעבודה, תפיסתו הטכנית ויכולתו ליישם את התיאוריה במעשה, זיכתה אותו בהערכה עמוקה בקרב כל מוריו. הוא היה גבה קומה ועדין נפש. היו בו יושר פנימי, כנות כלפי חבריו וכנות כלפי עצמו, ויחסו לחיים היה יחס של כובד ראש. הוא היה בן מסור להוריו, מסייע לשכניו ואוהב את הבריות.

ניסים גויס לצה״ל בתחילת מאי 1973 והתנדב לחיל הצנחנים. הוריו ביקשו להניאו מכך, אך הוא דחה את בקשתם זו. ״אם כך ינהגו כל ההורים – מי ילך?״ אמר להם. כשפרצה מלחמת יום הכיפורים היה ניסים במרחב שלמה, בדרום סיני, ושם לחמה יחידתו בחיילי הקומנדו המצריים, שנחתו שם וניסים פגע בכמה מהם. משם הועבר לאבו־רודס. ביום י״ד בתשרי תשל״ד (10.10.1973), נהרג בהפצצת מטוסי־האויב. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בקרית־שאול. השאיר אחריו אב, אם, שלושה אחים ושלוש אחיות. לאחר נופלו הועלה לדרגת רב־טוראי.

מפקדו מעיד עליו, שהיה חייל טוב וחבר נאמן לאנשי יחידתו ומסור למפקדיו. הוא היה בעל כושר גופני מעולה ומקלען טוב, ״אשר פרץ תמיד קדימה עם הראשונים״.

הוריו נטעו חורשה לזכרו; בית־הספר ״הערבה״ הקדיש לזכרו לוח זיכרון בפינת ההנצחה שבבית־הספר.

אוחיון, ראובן

ראובן, בן שרה ודוד, נולד בשנת תש״ח (1948) בוריקה שבמרוקו, ועלה ארצה עם משפחתו בשנת תשט״ז (1956). בארץ למד בבית־הספר היסודי ״סיני״ בגן־יבנה. לאחר שסיים את לימודיו יצא לסייע לאביו בעבודה בחנותו. הוא הרבה לדאוג לבני משפחתו ולתמוך בהם ככל שיכול. ראובן היה חבר בתנועת הנוער העובד והלומד; נער מנומס וממושמע, ואהוב על כל חבריו. שני תחביבים עיקריים היו לו: הספורט על כל ענפיו והנהיגה במכוניות, ולשני אלה הקדיש את כל זמנו הפנוי. הוא היה מבקר בתחרויות ככל שאמצעיו הספיקו לו, והרבה לשכור מכוניות ולתור בהן ברחבי הארץ.

ראובן גויס לצה"ל במחצית נובמבר 1965, ולאחר הטירונות השתלם בקורס לנהגים והיה לנהג זחל"ם. הוא השתתף במלחמת 1967 והוענק לו "אות מלחמת ששת הימים".

אחרי ששוחרר מהשירות הסדיר חזר לחיים האזרחיים והוצב לשירות מילואים. במלחמת יום הכיפורים השתתף ראובן בפעולות הסיוע לגייסות שלחמו נגד המצרים בחזית סיני. ביום כ"א בתשרי תשל"ד (17.10.1973) נפל ראובן בקרב, בגזרה המרכזית בסיני. הוא הוביל אספקה חיונית לכוחות צה"ל שצלחו את התעלה וטיל פגע בזחל"ם שלו וראובן נהרג במקום. הוא הובא למנוחת עולמים בבית־העלמין שעל הר־הזיתים בירושלים. השאיר אחריו אב, אם וארבעה אחים. לאחר נופלו הועלה לדרגת סמל.

מפקדו מעיד עליו, שהיה חייל מסור לתפקידו ולחבריו, צייתן למפקדיו, נאמן, חרוץ ואחראי.

אוחנה, יוסף

יוסף (ג'וג'ו), בן סולטנה ואברהם (אלברט), נולד ביום כ"ו בטבת תשי"ד (1.1.1954) במרוקו ועלה ארצה עם משפחתו בשנת 1955. בדרך ארצה חלה יוסף והרופאים כמעט נואשו מלרפאותו, אך כמו בדרך נס נרפא הפעוט. משגדל, למד בבית־הספר היסודי "חוני המעגל" בחצור הגלילית ואחרי־כן סיים את לימודיו בבית־הספר התיכון בעיירה. יוסף היה תלמיד חרוץ ושקדן, אהוב על מוריו ועל חבריו, הוא היה חובב ספורט, השתתף במירוצים ועל הישגיו בהם הוענק לו אות־המגן. כן הרבה לשחק בכדורסל ונמנה עם חברי קבוצת הכדורגל של הפועל בחצור הגלילית. בזכות הצטיינותו במשחק הכדורסל כינוהו חבריו בשם "טל ברודי".

יוסף גויס לצה"ל בראשית נובמבר 1971 והוצב לחטיבת "גולני", בגדוד "הבוקעים" הראשון. הוא היה חייל אחראי וממושמע ושימש דוגמה לחבריו במזגו הטוב, בסבילותו ובצייתנותו. על שירותו המסור הוענק לו "אות השירות המבצעי". ביום י"ז בחשוון תשל"ד (12.11.1973) באזור מזרעת בית־ג'אן ליד הר החרמון, נפגע יוסף ונהרג. הוא חיפה בגופו ממש על חבריו הפצועים. הוא התרומם ועמד ללא מחסה, ובמא"ג שבידו ירה ופגע בחיילים הסורים שירו עליו ועל חבריו. כך יכלו חבריו לפנות את הפצועים ולהושיט להם עזרה. גם לאחר שאזלה התחמושת שבידו לא אמר יוסף די. הוא מיהר לחזור לאחור כדי להצטייד בכדורים ושב לחפות על חבריו. כך עמד בגבורה במשך שעה וחצי, עד אשר נפל בקרב. על מעשהו זה הוענק לו, לאחר נופלו, "עיטור המופת". הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בנהריה. השאיר אחריו אב, אם, שלושה אחים ואחות. לאחר נופלו הועלה לדרגת רב־טוראי.

במכתב התנחומים למשפחה השכולה כתב מפקדו: "ההרגשה המלווה אותנו היא

הרגשת הכבוד, שזכינו בו, שיוסף נלחם בשורותינו, ותחושת כבוד למשפחה ששכלה בן אשר כזה".

הוריו תרמו לזכרו ספר תורה לבית־הכנסת "עץ חיים" בחצור הגלילית; בשבועון "במחנה" פורסמה רשימה על מעשה גבורתו בקרב, ושמה "חיפוי עד הסוף".

אוחנה, מרדכי

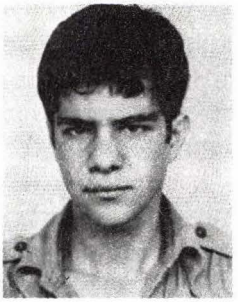

מרדכי, בן חנה ומאיר, נולד ביום כ"ב בתשרי תש"י (15.10.1949), בירושלים. הוא למד בבית־הספר היסודי "עין הכרם" ואחרי כן למד בבית־הספר התיכון המקצועי "אורט" במגמה של מכונאות־רכב. מרדכי, שנקרא בפי הכל מוטי, גדל וחונך בעיר ירושלים, כשהוא סופג גם את האווירה המיוחדת של העיר וגם את האהבה הרבה והטיפול המסור של הוריו. לאחר שסיים את לימודיו הצטרף לאביו ועבד כמנופאי בחברת "האחים אוחנה". הוא אהב את עבודתו, גילה מיומנות רבה והיה איש מקצוע מעולה.

מרדכי גויס לצה"ל במחצית נובמבר 1967 והוצב לחיל השריון. לאחר סיום הטירונות השלים קורסים של איש צוות־טנק ונשלח לשרת בחטיבת שריון 7. אחרי תקופת שירות נשלח לקורס מפקדי טנקים. בזכות הצלחתו הרבה בקורס נבחר לשמש כמדריך בבית־הספר לשריון, למרות שביקש לשוב ולשרת ביחידתו הקודמת. מוטי היה מפקד מצוין ומדריך מעולה. הוא גילה בקיאות רבה בחומר הנלמד בבית־הספר והצליח להקנות מהידע הרב שרכש לחניכיו בקורסים למפקדי טנקים. הוא היה בעל כושר מנהיגות, יכולת ארגון ויזמה והיה מדריך אחראי ומסור, אהוד על חניכיו ומקובל על מפקדיו.

בתחילת נובמבר 1970 שוחרר מוטי משירות סדיר והוצב ליחידת מילואים של חיל השריון. אחרי השחרור המשיך לעבוד כמנופאי ויחד עם זאת, החליט כי עליו להשלים את השכלתו והחל ללמוד בבית־הספר התיכון "מכלל", כשמגמתו – להשלים את בחינות הבגרות. כשפרצה מלחמת יום הכיפורים נקרא ליחידתו והשתתף בקרבות הבלימה וההבקעה מול האויב המצרי. ביום י"ב בתשרי תשל"ד (8.10.1973) השתתף הגדוד שלו בקרב הקשה והמר לפריצת הדרך לעבר גשר הפירדאן. בקרב זה נפגע מוטי ונהרג. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בהר־הרצל בירושלים. השאיר אחריו הורים, שתי אחיות ושני אחים. לאחר נופלו הועלה לדרגת סמל־ראשון.

אוחנה, נתן

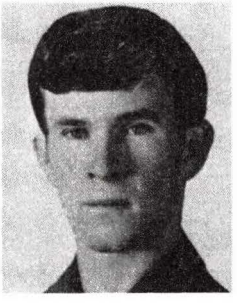

נתן, בן טובה ויוסף, נולד ביום ט"ו בסיון תשי"ד (16.6.1954), בתל־אביב. הוא למד בבית הספר היסודי "דרויאנוב" שבשכונת פלורנטין והשתלם בבית הספר התיכון־מקצועי "עמל" שבתל־אביב. נתן היה חובב כדורגל נלהב, התאמן ב"הפועל" תל־אביב, ולעתים קרובות, מספרים הוריו, היה בורח מלימודיו כדי לספק את תאוותו לכדורגל. בשעות הפנאי עזר לאחיו הבכור לנהל את בית הדפוס, ולפי עדות האח, יכול היה להשאיר עליו את המשרד כשיצא לשירות מילואים – עד כדי כך היה יסודי ואחראי בעבודתו. נתן היה מלא שמחת חיים ושופע חן. חבריו ראו בו מנהיג וחבר כובש־לב, וכל בני משפחתו אהבו להתלוצץ בחברתו. הוא ידע להשרות על סביבותיו אווירה של חג. הוא היה מסודר ונקי עד כדי קפדנות מופרזת. לא פעם, בעת שירותו הצבאי, היה מזעיק את אביו כדי שיביא לו חליפת בגדים נקיה ומגוהצת. סיפר עליו אחיו: "נתן היה רגיש מדי וישר מדי. כשהיה נתקל בגסות רוח, היה מתבודד עם עצמו ובוכה. נסיתי להסביר לו שאלה הם החיים, ושצריך לפעמים להקשיח לב ולהתגבר על מכשולים; אבל נתן, שהיה טוב־לב התקשה להשלים עם גסותם וחוסר התחשבותם של אחרים".

נתן גויס לצה"ל במחצית מאי 1972 והוצב לחיל התותחנים, בו עבר קורס תותחני תומ"ת וקורס תותחני ים. במלחמת יום־הכיפורים לחם נתן בחזית רמת־הגולן. ביום י"א בתשרי תשל"ד (7.10.1973), כאשר טנקים של האויב תקפו את סוללת התותחים שלו, נפגע נתן ונפל. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין שבקרית־שאול. השאיר אחריו הורים, אח ושתי אחיות. לאחר נופלו הועלה לדרגת רב־טוראי.

במכתב תנחומים שנשלח למשפחה, כתב מפקדו: "נתן נלחם בחירוף נפש. הוא מילא את תפקידו במסירות, בלהט ובריכוז. נתן היה אהוד ומקובל על חבריו ועל מפקדיו כאחד".

אולחה, מאיר

מאיר (מונוש), בן זהבה ויוסף, נולד ביום י"ח בתמוז תש"ח (25.7.1948) ברחובות. הוא למד בבית־הספר היסודי ובבית־הספר התיכון על־שם רמז בראשון־לציון. מאיר היה תלמיד טוב, חרוץ וממושמע, נקי מאוד ומסודר, מקפיד על נקיון בגדיו ועל נקיון מחברותיו. מטבעו היה נמרץ ופעלתני, הרבה לעבוד בחצר הבית, בנה בריכה לברבורים, גידל פרחים ובנה את הבית והרחיבו במו ידיו. יחד עם זאת היה בעל נפש רגישה, כתב שירים, ניגן בגיטרה ואהב לשיר. מאיר היה חברותי מאוד וקל להתיידד. חבריו אהבוהו מאוד על שום מסירותו ונכונותו לעזור לכל אדם שפנה אליו. ידו הייתה רחבה

ומעודו לא השיב פני אדם ריקם. טוב לב היה ומיטיב לכל. היה לו חוש הומור והוא הרבה להתלוצץ ולהתבדח ואהב לעשות מעשי קונדס. הכל זוכרים אותו כאדם אופטימי, עליז ושמח ויותר מכל ישר־דרך ואיש־אמת העומד בדיבורו. ביחסו לבריות היה אדיב ומנומס, עדין נפש ונעים הליכות. תמיד שאף לשלמות, התעקש על עניינים עקרוניים וידע לעמוד על דעתו. כל משימה ואתגר שהציב לעצמו מילא כפי מיטב יכולתו והשתדל להצליח בהם.

מאיר גויס לצה"ל בתחילת מאי 1966 והוצב לחיל הרגלים. לאחר הטירונות השתלם בקורס מ"כים. הוא היה חייל טוב, אחראי ומסור לתפקידו. מפקדיו כתבו עליו בחוות־דעת, שהיה "בעל מקצוע טוב, ביצע את תפקידו לשביעות רצון הממונים עליו, ביעילות ובמסירות. הוא היה ממושמע למופת, שקט, צייתן ומקבל מרות". על שהשתתף במלחמה בשנת 1967 הוענק לו "אות מלחמת ששת הימים". תקופה מסוימת נמנה עם המשרתים בצבא הקבע.

אחרי ששוחרר מן השירות הסדיר הוצב לחיל השריון ואחרי־כן לחיל החימוש והיה לחרש מתכת בסדנה גייסית. בשנת 1972 נשא לאישה את חברתו מרים, וכשם שתמיד היה בן נאמן להוריו, כן היה בעל מסור לאשתו ואב אוהב מאוד לבתו. כשפרצה מלחמת יום־הכיפורים נשלח מאיר עם יחידתו לסיני. ביום א' דסוכות, ט"ו בתשרי תשל"ד (11.10.1973), נפל בקרב שהתחולל בגזרה הצפונית, בציר "מאדים". מטוסי האויב תקפו שיירת כלי־רכב, פגעו ברכב שלו, ומאיר נהרג במקום. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בראשון לציון. השאיר אחריו אישה ובת, אב, אם ואח. לאחר נופלו הועלה לדרגת רב־סמל ראשון.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה כתב מפקדו: "מאיר ז"ל שירת ביחידת שריון ומילא את כל המוטל עליו בהצטיינות ובמסירות. בשנות שירותו מילא תפקידים אחראיים במסגרת מקצועו. הוא התחבב על מפקדיו ועל חבריו ושימש להם דוגמה במסירותו ובהתנהגותו".

אוליאל, אלישע

אלישע, בן אסתר (וסטה) ורחמים, נולד ביום ט"ו בטבת תשי"ד (21.12.1953) בספרו שבמרוקו ועלה ארצה עם משפחתו בשנת תשט"ו (בשלהי 1955). הוא למד בבית־הספר היסודי "בית־יצחק" בחיפה ובבית־הספר "יבנה" ואחרי כן למד בבית־הספר הטכני בחיפה, במגמת מקצועות התעופה. בקורס ערב, בטכניקום, למד סרטוט מכונות. אלישע היה פעיל בתחום חיי החברה והתרבות בעיר. הוא החל לפעול במועדון "הגיבורים" של עיריית חיפה, משם עבר למועדון "גולני" ולימים היה שם מדריך. היה לו כושר מנהיגות והוא הצטיין בארגונן של פעולות חברתיות שונות. בשנת 1971 נבחר, מטעם מועצת פועלי חיפה, לחבר במשלחת הנוער מטעם השלטון המקומי. במסע המשלחת

לאירופה נפגש עם בני קהילות יהודיות רבים, ופגישות אלה חרתו בו את רישומן העמוק. היו לו "ידי זהב" ובעיקר הצטיין באמנות הציור. את ציוריו תרם למועדונים שהיה פעיל בהם, ועד היום הם מעטרים את קירותיהם. הוא היה גבוה ותמיר, רחב לב וחברותי. נאמן היה לכל ידידיו והם ביקשו את קרבתו והרבו לשאול בעצתו. רעמת שערותיו ובת הצחוק שלא משה משפתיו שיוו לו חזות שובבית.

אלישע גויס לצה"ל במחצית פברואר 1972, ולאחר הטירונות הוצב לאחת מחטיבות השריון, ושירת כמחסנאי־פקיד. במלחמת יום הכיפורים שירת אלישע עם הכוחות הלוחמים בקווים הקדמיים. ביום ט"ו בתשרי תשל"ד (11.10.1973) נהרג, בשעה שהופצצה הסדנה החטיבתית ששירת בה, בציר "מאדים". הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בחיפה. השאיר אחריו אב, אם, שלושה אחים ואחות. לאחר נופלו הועלה לדרגת רב־טוראי.

מפקדו מעיד עליו, שהיה חייל מסור ואהוד על חבריו ועל מפקדיו ונפל תוך גילוי אומץ לב רב.

הוריו תרמו לזכרו לוח זיכרון עשוי שיש והקימו ספרייה על שמו; בבית־הכנסת המסופח לבית הספר "יבנה" הוקם לוח־זיכרון ועליו שמות בוגרי בית־הספר, אשר נפלו במערכות ישראל; כן הוקמה פינה לזכרו במועדון הנוער "גולני", ובה רשומים ציוני־דרך בחייו והקדשות משל חבריו; אחת לשנה, בחול המועד סוכות, מתקיים במועדון זה טורניר גביע בכדורגל, הנושא את שמו של אלישע.

אולנסקי, שלמה

שלמה, בן שושנה ומיכאל, נולד ביום י"ב באלול תרפ"ב (5.9.1922) בטראב שבפולין, ועלה ארצה עם משפחתו בשנת 1935. למד שנים אחדות בישיבה בעיר ליטא שבפולין ולאחר שעלה ביקש להמשיך בלימודיו אך מצבה הכלכלי של משפחתו היה קשה והוא נאלץ להיחלץ לעזרת אביו בפרנסת הבית. מפלט מאכזבתו מצא בקריאה. בשנים הראשונות, לאחר שעלה ארצה, היה חבר בתנועת הנוער הציוני בחדרה. בהיותו בן שמונה עשרה עקר לשפיה והיה שם לנוטר. אך לאחר שנתיים עזב את המקום וחזר לחדרה, כדי לסייע לאביו. באותן שנים הצטרף לשורות "ההגנה".

שלמה גויס לצה"ל במחצית מאי 1948. הוא לחם במלחמת השחרור, במלחמת קדש ובמלחמת ששת הימים. בימי מלחמת יום הכיפורים שירת בשורות הג"א בתפקידו — מחסנאי פיקוד. ביום י"ז בתשרי תשל"ד (13.10.1973) נפטר שלמה בעת שרותו והובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בחולון. השאיר אחריו אישה ושתי בנות, אב, אם, שלושה אחים ושלוש אחיות. לאחר מותו הועלה לדרגת סמל.

מפקדו מעיד עליו, שהיה אהוד ומקובל על כל חבריו ביחידתו וביצע את כל המוטל עליו בנאמנות ובמסירות ללא גבול. הוא היה חייל נאמן ורע יקר.

אולשן, יורם

יורם, בן סימי ויצחק, נולד ביום ג' בחשון תש"ב (24.10.1941) בירושלים. הוא למד בבית־הספר היסודי ובבית־הספר התיכון בגימנסיה העברית ברחביה והמשיך בלימודיו בכפר הירוק. הוא היה תלמיד חרוץ ושקדן, מחונן ובעל תפיסה מהירה, אהוב על כל מוריו ועל חבריו ללימודים. במשך שנים היה חבר בתנועת הצופים ונמנה עם שחקני אגודת הטניס בירושלים. כחובב ספורט התעניין בעיקר בכדורגל, בכדורסל ובטניס־שולחן. מטבעו היה עליז ובעל חוש הומור, מסור לחבריו ולידידיו בלב ונפש ומוכן תמיד לסייע לכל מי שפנה אליו בבקשת עצה והדרכה. אדם צנוע היה ומעודו לא התפאר באביו, שהיה נשיא בית־המשפט העליון ובאמו, שהייתה נשיאת מועצת "הדסה" ואחרי־כן גזברית שלה.

יורם גויס לצה"ל במחצית אוגוסט 1960. לאחר סיום הטירונות השתלם בקורס מ"כים חי"ר, בקורס למדריכי טיסה ובקורס צניחה. לאחר שהשתלם בקורס המ"כים נשלח להדריך טירונים בחיל האוויר בתחום הטופוגרפיה ובשימוש בנשק קל. כיוון שכל חיילי היחידה התאמנו בצניחה, ראה יורם חובה לעצמו להצטרף אליהם. בתקופת שירותו בצבא השתדל שלא להדאיג את הוריו, ולא סיפר להם דבר על התנאים הקשים שהיו מנת חלקו באימונים המפרכים בקורס המ"כים. הוא גם הסתיר מפניהם את דבר התנדבותו לקורס הצניחה, משום שחשש שמא "לא יוכלו לישון בלילות" עד שיסתיים הקורס.

לאחר שהשתחרר מן השירות הסדיר נסע לטייל באירופה וביקר בשוויץ, בצרפת ובבריטניה. שם התגורר בבתי מכרים וידידים והתחבב מאוד על כולם. בבריטניה למד לשחק בגולף ואף היטיב לשחק. לאחר שחזר ארצה למד באוניברסיטה העברית בירושלים בפקולטה למשפטים, ולאחר שנת הלימודים השלישית החל בהתמחות במשרד עורכי־דין. לאחר שגמר את חוק לימודיו ועם תום שנת ההתמחות השנייה, הציעו לו עורכי־הדין להצטרף למשרדם. הוא התחבב על ציבור הלקוחות בזכות מאור פניו וסבלנותו הרבה, ובזכות התמחותו הרחבה בחוקי הגנת הדייר ובחוקי מס שבח. בשנת 1967 השתתף בקרבות בגזרה הירדנית ונמנה עם הגדוד שכבש את חברון. על השתתפותו באותה מלחמה הוענק לו "אות מלחמת ששת הימים". יורם היה נקרא לתקופות של שירות מילואים בגולן, בסיני ובעיקר בבקעת הירדן. ביום כ"ה בכסלו תשל"ד (20.12.1973), נפל יורם בעת מילוי תפקידו, והובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בהר־הרצל בירושלים. השאיר אחריו אישה ושתי בנות, אם ואב. לאחר נופלו הועלה לדרגת סמל־ראשון.

במכתב התנחומים למשפחה השכולה כתב מפקדו: "יורם גילה תמיד מסירות רבה לחבריו ויכולת מבצעית מעולה".

אונגער, רפאל

רפאל (רפי), בן אילה ואברהם, נולד ביום כ״ו באלול תש״ז (11.9.1947) בתל־אביב. הוא סיים את לימודיו היסודיים בבית־הספר ״הכרמל״ בתל־אביב ואחר־כך עבר לגימנסיה העברית ״הרצליה״, שם סיים את לימודיו התיכוניים במגמה הספרותית. כישרון הכתיבה שלו נתגלה עוד כשהיה תלמיד בבית־הספר היסודי וערך שם את עיתון בית־הספר. אחרי שתי שנות לימוד בגימנסיה נבחר כראש מועצת התלמידים של בית־הספר ומילא תפקיד זה עד תום לימודיו. כשהיה כבן שבע־עשרה נבחר ל״פרלמנט הנוער״ וכעבור שנה נבחר לתפקיד ראש־העיר של עיר־הנוער. הוא היה חבר בתנועת ״המכבי הצעיר״ ואף שימש בה כמדריך. כמו־כן היה פעיל בגדנ״ע במשך שלוש שנים, במסגרת בית־הספר התיכון. היו לו כמה וכמה תחביבים, אך בעיקר אהב מוסיקה וניגן בגיטרה, התעניין בפוליטיקה והרבה להתכתב עם אנשים שונים.

רפי גויס לצה״ל בתחילת ספטמבר 1965 והוצב לחיל האוויר. לאחר סיום הטירונות השתלם בקורס מבצעים ובקורס צפנות ושירת כסמל־מבצעים בחיל. הוא היה חייל טוב, נאמן ומסור לתפקידו. מפקדיו חיבבו אותו וסמכו עליו, מתוך ביטחון שהוא עושה בשלמות כל תפקיד המוטל עליו. במכתבי ההמלצה להעלאתו בדרגה, מציינים מפקדיו את מסירותו לתפקידו, את אחריותו הרבה ואת יחסו הרציני לתפקיד החשוב שמילא ביחידה. מלחמת ששת הימים עברה עליו עוד בתקופה שהיה בשירות סדיר והוא מילא בהצטיינות את תפקידיו במלחמה.

באוגוסט 1968 שוחרר רפי מהשירות הסדיר והוצב למילואים ביחידת הקשר לעיתונות של חיל האוויר. עוד כשהיה בשירות סדיר החל רפי ללמוד משפטים בשלוחת האוניברסיטה העברית בתל־אביב ולאחר ששוחרר המשיך ללמוד באוניברסיטה של ירושלים. בד בבד עם הלימודים באוניברסיטה עבד רפי ככתב ברשות השידור, שם הוערך כעתונאי מהימן, מהיר תפיסה, חרוץ ושנון. כשפרצה מלחמת יום הכיפורים התנדב לשרת בחזית כדי להיות במרכז האירועים ולהעביר מידע מהימן מהקו הראשון. הוא ביקש להצטרף לנגמ״ש הפיקוד של האלוף אלברט מנדלר ז״ל, אך נתקל בסירוב, שכן האלוף נמנע במשך כל המלחמה מהיפגש עם עיתונאים ואף פקד להרחיקם ממפקדתו. רפי לא ויתר. בתבונה ובהתמדה רכש את לב האלוף, פרץ את המחסום ולבסוף אף היה לאיש־אמונו של המפקד. רפי הקדיש מאמצים רבים כדי להעביר לרשות השידור שבעורף דיווח שוטף על המתרחש, אלא שזו הייתה משימה מסובכת מאוד, שכן טלפונים פנויים ושליחים מזומנים לא היו בנמצא. אבל רפי הצליח, בתושייה רבה ובמסירות לתפקידו, למצוא דרכים שונות ומשונות להעברת החומר. ביום י״ז בתשרי תשל״ד (13.10.1973), בעת שנסע בזחל״ם הפיקוד של האלוף בציר הגידי, נפגע הרכב פגיעה ישירה ורפי נהרג. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין הצבאי בקרית־שאול. השאיר אחריו הורים ואחות. לאחר נופלו הוענקה לו דרגת סמל־ראשון.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה כתב מפקדו: ״רפי הגיע אלינו בשביעי

באוקטובר בעיצומו של קרב. בשעות הצהרים כבר היה עם הכוחות הסדירים, שלחמו בגזרה הדרומית, וכבר מסר דיווחים ראשונים. במשך ימי הלחימה ראיתיו יוצא וחוזר אל החזית וממנה. בפתחו של החמ"ל היה מחליף דעות, מתייעץ ואוסף כל פיסת ידיעה ונתון חדש על המתרחש בגזרה ובקרב. עקשן היה בהשגת קו הטלפון למסירת הידיעות והתמחה באלתור הדרכים להעברת החומר המוקלט, כדי שיגיע בזמן לשידור. כל זאת עשה בתנאים קשים, ימים ולילות ללא שינה ותוך דאגה והזדהות עם הלוחמים במערכה, שאותם היה מעודד ומנחם בחיוך של טוב־לב. קולו של רפי נדם, אך זכרו יהיה שמור עמנו כאחד ממשפחת הלוחמים".

בחוברת שיצאה לזכרו מטעם רשות השידור נכתב: "לחטיבת החדשות ברדיו הגיע רפי ככתב צעיר ולמד את המקצוע על שלביו. עם זאת הביא אתו מטען תרבותי, שיכול היה לינוק רק בביתו. הייתה בו אהבה לספרות ולמוסיקה על כל גוניה; תוכניות של מוסיקה ערך בלהט רב והיו חייבים לעצור אותו מעיסוקו זה, מחשש שמא תיפגע תדמיתו ככתב־מדיני. אבל גם את עבודתו ככתב מדיני ביצע בלהט". בתרמילו של רפי נמצאו, לאחר נופלו, סלילי הקלטה אחדים שכתב עליהם "לא לפרסום. אבקש לשמור לי אותם עד לאחר המלחמה". בסלילים אלה מוקלטת שיחה שרפי ניהל עם עצמו: "אני שואל את עצמי, מה בעצם אני עושה פה? ולמעשה אין לי תשובה. עוד כשהייתי בתל־אביב אמרתי לחברים: 'תראו, יש אחד משוגע, אונגער, יכול להישאר בתל־אביב, אבל יורד לחזית, יודע שהכל יכול לקרות לו ובכל זאת יורד'. כולם אמרו לי, אחד אני זוכר במיוחד, כי עליו זה עבר במלחמת ששת הימים: 'אונגער באמת טיפש'. האם אני טיפש? בחיי, אינני יודע. נכון אמנם, שטוב הכלב החי מן האריה המת, ובזה אני חס־וחלילה לא רוצה להצטנע במרכאות ולומר שאני מן האריות. להיפך, אף פעם לא חיפשתי את הגבורה. אולי את הגבורה הקלה כן, אבל לא את הגבורה שבה מסתכנים על באמת בכל רמ"ח האברים". ובסוף דבריו אומר רפי: "ובכל זאת – החוויה, הניסיון, אי־היכולת לחיות בארץ הזאת בלי להתנסות במשהו, שהוא לחם חוקם של רוב האנשים בארץ הזו, צעירים ומבוגרים, נדמה לי שזה גם מה שגרם לי להצטרף לנגמ"ש הזה, אל הבלתי נודע". דברים אלה ואחרים, נכתבו לזכרו בחוברת "נזכור", שהוצאה לאור מטעם האוניברסיטה העברית בירושלים.

אוסובסקי, איתן־אלכסנדר

איתן־אלכסנדר, בן טטיאנה ויעקב, נולד ביום כ"ד באב תשי"ד (23.8.1954) בטשקנט שברוסיה, ועלה ארצה עם משפחתו בשנת תש"ך (1960) מפולין. הוא למד בבית־הספר היסודי "הרצליה" בלוד ולאחר מכן סיים את לימודיו בבית־הספר העיוני־אזורי בלוד־רמלה. הוא היה אהוב על מוריו וידע להתחבב על כל מיודעיו, שכינוהו בשמות חיבה ששי, או סשקה. הוא הרבה להאזין למוסיקה והיה חובב ספורט; בעיקר הקדיש זמנו

לכדורסל. עד שהגיע לכיתה השמינית בבית־הספר התיכון היה הנמוך בחבריו, ונתכנה בשל כך "ששי הקטן". אך בשנת לימודיו האחרונה גבה והיה לבחור מוצק ושרירי, שאת ראשו מעטר שיער ארוך במיוחד. הוא היה בן נאמן, מסור להוריו ודואג למשפחתו, ובחופשותיו היטה תמיד שכם לסייע לאביו בפרנסתו. גם ביחסיו עם זולתו ידע להושיט יד לידיד בעת צרתו. היו לו תוכניות רבות לעתיד והוא אף התכונן ללמוד במוסד "וינגייט" ולהיות מורה להתעמלות. לפני גיוסו עבר בהצלחה מבדקי כניסה לקומנדו הימי, אך בבוא מועד גיוסו העדיף להתנדב לחיל הצנחנים.

איתן־אלכסנדר גויס לצה"ל בחודש אוקטובר שנת 1972. לאחר הטירונות ולאחר שהשתלם בקורס לאלחוטנים ובקורס לצניחה, היה אלחוטן בחיל הצנחנים. הוא היה חייל מסור וחבר למופת לאנשי יחידתו. במלחמת יום־הכיפורים לחם ששי בחזית סיני, בקרבות הבלימה הקשים נגד המצרים. ביום כ"א בתשרי תשל"ד (17.10.1973) נפל בקרב על "החווה הסינית" והובא למנוחת־עולמים בחלקה הצבאית בבית־העלמין בקרית־שאול. השאיר אחריו הורים ושלוש אחיות. לאחר נופלו הועלה לדרגת רב־טוראי.

הוריו תרמו לזכרו ארון־קודש לבית־הכנסת ע"ש ניסים בלוד וספר תורה לבית־הכנסת ע"ש ניסן בלוד.

אוסטרוביץ, אבי

אבי, בן רחל ויוסף, נולד ביום ג' בניסן תש"י (21.3.1950) בתל־אביב כבן יחיד להוריו. כשהיה בן שלוש, עקרו הוריו מן העיר לכפר מישר ואבי סיים את לימודיו היסודיים בבית־הספר "גדרות". הוא עמד בהצלחה בבחינות הבגרות בבית־הספר התיכון בגדרה. בבית־הספר התיכון נחשב אבי לרוח החיה של הכיתה. "ההמצאות שחוש ההומור שלו יצר, אינן ניתנות לתיאור", ספרו חבריו שהתכנסו לאחר מותו, "מצאנו עצמנו שואגים מצחוק במשך כל ערב הזכרונות, ולא תמהנו על עצמנו...". אבי היה חבר בתנועת הצופים ותחביבו הגדול היה מלאכת־יד. אך לא פחות מכך אהב אבי את הטבע. היה לו יחס מיוחד לבעלי חיים. כאשר כלבו האהוב מת – נטל אותו והביאו לקבורה. "לכל יצור מגיע כבוד אחרון", אמר. הוא היה מלא מרץ ופעיל והשקיע עבודת־יצירה רבה בבניית דגמי־מטוסים, ואף הציג אותם בתערוכה.

אבי גויס לצה"ל בראשית אוגוסט 1968. הוא עבר בהצלחה את מבדקי הטיס, אך לבסוף העדיף להצטרף לחיל השריון. הוא השתלם בקורסים שונים במקצועות השריון ולבסוף אף השלים בהצלחה את הכשרתו בקורס הקציניים. אהבתו לטנק לא ידעה גבול. באחת החופשות ביקש מאביו שיקנה לו צבע לבן. "אני רוצה לצבוע את הטנק מבפנים, שיהיה יפה", הסביר.

לאחר שסיים את השירות הסדיר החל לומד הנדסה כימית באוניברסיטת באר־שבע, בד־בבד עם יציאה לשירות מילואים כאשר נקרא לכך. אחד ממפקדיו של אבי,

סא"ל אסף יגורי, כתב כעבור זמן להוריו של אבי: "היו ביחידה פעלתנים יותר מאבי, רעשנים יותר ממנו. הוא היה סגור קמעה ואפילו מצטנע. אך חבר נאמן היה ללא גבול. קידמתי וטיפחתי אותו משום שתמיד השרה עלי ביטחון במעשיו ובשיקוליו..." במלחמת יום־הכיפורים השתתף אבי בקרבות הבלימה נגד המצרים בחזית סיני. ביום ט"ו בתשרי תשל"ד (11.10.1973), לחם עם יחידת הטנקים שלו באזור גשר פירדן. במהלך ההתקפה נפגע הטנק שלו בהפצצה ורק נהג הטנק הצליח להיחלץ. עד הפסקת האש נחשב אבי כנעדר. חודשיים לאחר שנהרג, הובא יחד עם שאר אנשי צוות הטנק לקבר אחים בהר־הרצל. לאחר נופלו הועלה לדרגת סרן. על גילוי אומץ לב הראוי לשמש מופת, הוענק לאבי עיטור המופת. וזה נוסח תעודת העיטור: "סרן אבי אוסטרוביץ ז"ל היה משוחרר משירות בקו החזית בהיותו בן יחיד. הוא התנדב לשרת בתפקיד סגן מפקד פלוגת טנקים בקרבות הבלימה בגזרת תעלת סואץ. ביום 6 באוקטובר 1973 נפצע מפקד הפלוגה וסרן אבי אוסטרוביץ ז"ל נטל את הפיקוד על הפלוגה. בהמשך הלחימה החליף סרן אבי אוסטרוביץ ז"ל שלושה טנקים, כשהוא ממשיך ומשמיד כוחות אויב. ב־11 באוקטובר 1973 השתתף סרן אבי אוסטרוביץ ז"ל בקרב. תוך כדי הלחימה ספג הטנק שלו פגיעה ישירה והוא נפגע ונפל. במעשיו אלה גילה סרן אבי אוסטרוביץ ז"ל רוח התנדבות, אומץ לב ודבקות במשימה למופת".

במכתב תנחומים למשפחה האבלה כתב מפקדו: "בנכם גילה כושר מנהיגות למופת והתחבב על מפקדים ועל חיילים כאחד. כאשר נפגע מפקד הפלוגה בתחילת הקרב, תפס אבי את הפיקוד על הפלוגה והנהיג אותה בגבורה ובאומץ־לב אל קרבות הבלימה העזים..."

המועצה האזורית של גדרות הוציאה לאור חוברת לזכר בני האזור, שנפלו במלחמת יום הכיפורים, ובה כלולים דברי חבריו של אבי לספסל הלימודים בבית־הספר התיכון ובאוניברסיטה.

אוסי, ישראל

ישראל (דוד), בן ורדה ועזיז, נולד ביום י"ב בטבת תשי"ג (30.12.1952) בכפר יבנה. הוא למד בבית־הספר היסודי על־שם ביאליק ביבנה. בשל קשיי הפרנסה בבית, לא יכול היה ישראל להמשיך בלימודיו והוכרח לסייע לאביו בחנותו כדי להקל מעליו את נטל עבודתו. ישראל היה חבר בתנועת הנוער העובד והלומד ביבנה והיה מן הפעילים בתנועה. הוא היה חובב ספורט והשתתף בתחרויות כדורגל, שנערכו מטעם מועדוני הנוער בכפר יבנה. כן אהב מאוד מוסיקת פופ ומוסיקה לריקודים. ישראל ידע להתחבב על מבוגרים ועל בני גילו והיה מקובל מאוד על חבריו. הוא היה עליז ושמח בחלקו, אהב לעזור לזולתו, ישר ובעל מצפון, בן נאמן ומסור להוריו.

ישראל גויס לצה"ל במחצית נובמבר 1970. לאחר סיום הטירונות השתלם בקורס לנהגי משאיות כבדות והוצב לחיל המודיעין. הוא היה חייל אחראי ומסור לתפקידו, וידע לעמוד בתוקף על דעתו, אם הייתה צודקת בעיניו. בימי מלחמת יום הכיפורים שירת בחיל השריון ולחם בגזרה המרכזית של תעלת סואץ. לאחר שתמה המלחמה הוצב לאוגדת שריון חדשה שהוקמה אז. ביום כ"ג באדר תשל"ד (17.3.1974), נפל ישראל בעת שרותו, ליד רפיח. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין ביבנה. השאיר אחריו אב, אם, ארבעה אחים וארבע אחיות.

הוריו תרמו לזכרו ספר־תורה לבית הכנסת שבכפר יבנה.

אוסלנדר, דן

דני, בן מרים וארני, נולד ביום כ"ג בניסן תשי"ג (8.4.1953) בנתניה. בעיר הולדתו הספיק ללמוד רק עד סוף כיתה א'. אחר־כך עקרו הוריו לאילת ושם סיים את לימודיו היסודיים בבית־הספר "אלמוג" והמשיך ללמוד בבית הספר התיכון על שם גולדוואטר. דני היה תלמיד טוב שהצטיין בחריצותו ובשקידתו. עם זאת לא היה טיפוס של "תולעת ספרים". הוא היה עליז וחברותי, מלא הומור ורוחו טובה עליו בכל מקום ובכל עת. בזכות אישיותו המלבבת קנה לו ידידים רבים בבית־הספר ומחוצה לו. הוא היה אהוב על מוריו, שהעריכו את שקדנותו ואת אופיו הנוח, ועל ידידיו, ששמחו בחברתו. מגיל צעיר מאוד התבלט כמנהיג טבעי, שאינו זקוק לכפיית משמעת בתוקף התפקיד. הוא היה חבר בשבט הצופים "עציון־גבר" באילת והיה מן הדמויות המרכזיות והפעלתניות ביותר בו. בהיותו בן שש־עשרה בלבד, נשלח על־ידי השבט שלו לקורס הדרכה ולאחר שסיימו בהצלחה רבה, השתלב בפעילות השבט כמדריך. הוא ארגן פעולות רבות, תכנן וכתב מערכי־הדרכה, המשמשים את מדריכי השבט עד היום. חניכיו אינם יכולים לשכוח אותו. יחסיו אתם הושתתו תמיד על בסיס של ידידות אמת והם נהגו לספר לו על כל בעיותיהם. דני היה גם חובב ספורט מושבע והרבה בפעילות ספורטיבית. הוא הקפיד להשתתף בכל שיעורי הספורט בבית־הספר ואף שיחק בנבחרת הכדורסל של בית־הספר התיכון. ברבות הימים שכלל את משחקו עד־כדי־כך, שהחל משחק בשורותיה של נבחרת "הפועל" והתמיד בכך במשך כמה עונות.

דן גויס לצה"ל בתחילת אוגוסט 1971 והוצב לחיל השריון. לאחר סיום הטירונות, היה ללוחם בחיל הרגלים המשוריין, השתלם בקורס נהגי רכב־זחלי ובקורס נהגי נגמ"ש. אבל מפקדיו, שעמדו במהרה על תכונות המנהיגות שבהן ניחן, שלחו אותו לקורס מפקדי כיתות חרמ"ש. הוא עבר את הקורס בהצלחה וזכה בציון גבוה. תוך תקופה קצרה התבלט כחייל ממושמע וכלוחם מעולה. על תכונותיו היוצאות מן הכלל כמפקד לא היו עוררין ולכן הומלץ לשלוח אותו לקורס קצינים. הוא נשלח אל בית הספר לקצינים של צה"ל וסיים גם שם בהצלחה רבה. בשירותו בצבא התחבב על כל

מי שבא אתו במגע. במיוחד היה אהוב על חניכיו, שראו בו דוגמה למפקד טוב, הדואג קודם כל לחייליו ורק אחר־כך לעצמו. תחת פיקודו הרגישו כולם ביטחון ואמונה והיו נכונים לבצע כל פקודה שלו. הם ידעו שבבוא שעת המבחן האמיתית בקרב, יוכלו ללכת אחריו בעיניים עצומות. במלחמת יום הכיפורים השתתף דני בקרבות הבלימה בסיני ובקרבות הפריצה אל עברה המערבי של תעלת־סואץ. הוא הוביל את אנשיו בביטחון ובאומץ כל ימי המלחמה. ביום כ"ח בתשרי תשל"ד (24.10.1973), בקרב לכיבוש העיר סואץ, נפגע דני פגיעה ישירה מכדור של צלף מצרי ונהרג. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין הצבאי באילת. השאיר אחריו הורים ואחות. לאחר נופלו הועלה לדרגת סגן.

אופיר (הופמן), יונתן

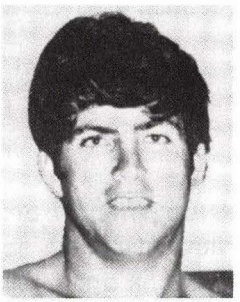

יונתן (יוני), בן בלה ומשה, נולד ביום ל' באב תש"ז (16.8.1947) בטבריה. הוא למד בבית־הספר היסודי בקיבוץ פרוד, אחרי־כן המשיך בלימודיו בבית־הספר התיכון א' בבאר־שבע, במגמה הביולוגית. יונתן היה תלמיד חרוץ מאוד, ממושמע, מקפיד על הכנת השיעורים, אהוב על מוריו ומקובל על חבריו. הוא נמנה עם חניכי תנועת הצופים בבאר־שבע והיה חבר פעיל, שהקדיש הרבה ממרצו ומזמנו לפעולות החברתיות ולטיפוח הקן. הוא היה חובב ספורט ונמנה עם חברי נבחרת הכדורסל של "הפועל" באר־שבע. יונתן היה אדם טוב וידיד אמת. חבריו ידעו שאפשר לבטוח בו שידאג לטובתם ויהיה להם איש סוד נאמן. הוא היה אוהב אדם, לא שמר טינה, כיבד את רגשות הזולת, נענה לכל בקשה ברצון ובמאור פנים. הוא היה איש שיחה נעים, אוהב חברה ומכניס אורחים. גישתו לחיים הייתה רצינית ובוגרת ובכל מעשיו היה שואף לשלמות. הוא רחק מן השגרה ונהג לבחון כל עניין במחשבה שקולה ומעמיקה. חבריו אהבוהו מאוד על האופטימיות שלו, על חייכנותו ועל חוש ההומור המיוחד לו.

יונתן גויס לצה"ל בסוף יוני 1965. הוא התנדב לנח"ל, במסגרת גרעין "יעל", שביקש להתיישב בקיבוץ מגל. לאחר סיום הטירונות השתלם בקורס מ"כים, בקורס צניחה ובקורס קציני חי"ר שהצטיין בו מאוד. במלחמת ששת הימים לחם יונתן בסיני, באוגדה של טל, כמפקד חי"ר משוריין, ועל כך הוענק לו "אות מלחמת ששת הימים". לפני השחרור מהשירות הסדיר, התנדב לשרת בחיל־האוויר, עבר קורס טיס כחניך מצטיין והשלים קורס מדריכי־טיס. הוא עשה רבות לשיפור הדרכת הנווטים בטיסות "פוגה" וזכה על כך לשבחים רבים. בחוות־הדעת כתבו עליו מפקדיו: "הוא קצין נמרץ מאוד, עשה את עבודתו ביעילות רבה ובמסירות וממלא את תפקידו בדרך הטובה ביותר. הוא רציני, בעל ביטחון עצמי, אופיו נוח, ויש לו השפעה טובה על סביבתו. יש לו כושר מנהיגות, הוא בעל יוזמה והבנה עמוקה, בעל יכולת ארגון וביצוע מעולה, בסיכומו של דבר: קצין טוב מכל הבחינות". יונתן היה בן משפחה דואג ונאמן. הוא היה אב אוהב לבתו, בעל מסור לאשתו סימה ובן טוב להוריו, שלהם

רחש כבוד רב. במלחמת יום־הכיפורים יצאו יונתן וחבריו לבלום את כוחות האויב הצולחים את התעלה. ביום ט"ו בתשרי תשל"ד (11.10.1973) נשלח להפציץ את מנסורה, שליד קאהיר. טיל פגע במטוס ה"פנטום" שהטיס והוא ונווטו, עירן כהן ז"ל, נאלצו לנטוש את המטוס. מאז לא נודעו עקבותיו. בבית־הקברות הצבאי שבהר־הרצל, הוקמה מצבה בחלקת הקבר לחללי צה"ל, שנפלו בקרב בחזית המצרית במלחמת יום־הכיפורים, לזכרם של חללים אשר מקום קבורתם לא נודע – ויונתן בתוכם. השאיר אחריו אישה ובת, הורים, שני אחים ואחות. לאחר נופלו הועלה לדרגת רב־סרן.

אופיר, יורם

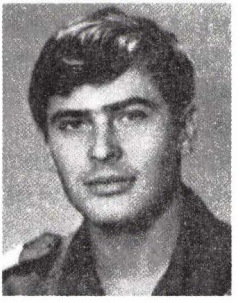
יורם (יורקה), בן רות ואברהם, נולד ביום י"ד באייר תשי"ב (9.5.1952) בחיפה. הוא למד בבית־הספר היסודי על־שם טשרניחובסקי בחיפה, המשיך את לימודיו בבית הספר התיכון עירוני ה' ואחרי־כן סיים את לימודיו בפנימייה הצבאית בחיפה. יורם היה תלמיד נבון וערני, תאב־דעת וסקרן, אהוב על מוריו ועל חבריו. הוא הצטיין בעיקר בלימודים ההומניסטיים והיה חובב ספרות. כן היה חבר "התנועה המאוחדת" ונטל חלק פעיל בכל פעולותיה. הוא אהב חברת אנשים והיטיב להתיידד אתם. שובב ועליז היה ובעליצותו הדביק את הסובבים אותו ושבה את לבם. אך יחד עם זאת היה מחושב ורציני בדברים שהרצינות יפה להם. הוא אהב לעזור לזולת והיה נאמן ומסור ללא גבול לחברים ולעקרונות שהאמין בהם. למרות שהיה דמות מרכזית בכל חברה, לא התנשא מעולם, ולכן היה אהוב על הכל. הוא השכיל תמיד להתאים את עצמו לסביבה חדשה ולאנשים חדשים. הוא היה חובב טבע וחקלאות – שכן בילדותו התגוררו הוריו במשק־עזר ליד חיפה, והוא אהב להיות במחיצת בעלי־החיים במשק. יורם ניחן ברצון נחוש ובהחלטיות רבה. בעקבות הניצחון המזהיר במלחמת ששת־הימים, החליט לעזוב את בית־הספר התיכון העיוני בתום שנת הלימודים הראשונה ולעבור לפנימייה הצבאית. למרות הקושי להתקבל לפנימייה שלא בתחילת המחזור, היה נחוש בהחלטתו לממש זאת – ואכן כשנתקבל, השלים תוך זמן קצר את החסר בינו לבין ה"ותיקים" בכיתתו והתערה בקלות בחיי החברה בפנימייה. לא היה אירוע חברתי במוסד, שיורקה לא נטל בו חלק. הוא ניחן בכושר מנהיגות ומפקדיו ניבאו לו עתיד מזהיר בצבא. כשסיים את לימודיו בפנימייה, בחר בחיל־השריון לעשות בו את המסלול הצבאי.

יורם גויס לצה"ל בראשית נובמבר 1970 והוצב לחיל־השריון. לאחר שסיים בהצטיינות קורס מקצועות טנק "פאטון", השתלם בקורס מפקדי טנקים והתמנה למפקד טנק. אחרי כן השתלם בקורס קציני אג"ם ובקורס קציני שריון, התמנה למפקד מחלקת־טנקים ואחר כך לסגן מפקד פלוגת טנקים. הוא היה קצין מעולה, אחראי ומסור לתפקידו ולחבריו לנשק, ומפקדיו שיבחו את עבודתו. אחד מהם כתב לו בשעתו, כי נהנה "מכל רגע של עבודה" אתו, מהרצון שלו לשלמות "ומהיוזמה

לפתח ולשפר דברים". ארבעה חודשים לפני שפרצה מלחמת יום־הכיפורים, מונה יורם לתפקיד קצין־מבצעים בגדודו. כשפרצה המלחמה, נמצא עם יחידתו בסיני. בתום יממת לחימה יצאו כל הטנקים בפלוגה שלו מכלל פעולה. קבוצת קצינים, ויורם בתוכה, התארגנו כצוות בטנק היחיד שנשאר תקין. ביום י"ב בתשרי תשל"ד (8.10.1973) השתתף הטנק בקרבות־הבלימה ליד גשר־פירדן ואחרי־כן באותו יום, בהתקפה על מעוזי "מכשיר" ו"חמוטל", שם נפגע הטנק במהלך ההסתערות וכל הצוות – ויורם בכללו – נהרג. תחילה לא נמצאה גופתו והוא הוכרז כנעדר. כעבור מספר חודשים אותרה הגופה וזוהתה והוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בחיפה. השאיר אחריו אב, אם, אח ואחות. לאחר נופלו הועלה לדרגת סרן וזכה לציון לשבח מאת הרמטכ"ל.

החטיבה שלו הוציאה לאור חוברת לזכר חלליה, ובה גם דברים על דמותו של יורם.

אופנגנדן, יוסף

יוסף, בן בתיה וסנדר, נולד ביום ה' באלול תשי"א (6.9.1951) בגבעתיים. הוא למד בבית־הספר היסודי ע"ש א"ד גורדון בגבעתיים ואחרי־כן סיים את לימודיו באלקטרוניקה, בבית־הספר המקצועי "יד סינגלובסקי" בתל־אביב. הוא היה תלמיד מצטיין, בעיקר במקצועות הריאליים (וביחוד – במתימטיקה). יוסף היה אהוב על מוריו, פעיל בקרב בני כיתתו, והיה מרבה לסייע לחבריו שהתקשו בלימודים. הוא היה בעל אופי חזק ולא היה מוכן לוותר כמלוא הנימה על עמדתו, אם נראתה צודקת בעיניו. לכן מוכן היה לנהל ויכוחים ארוכים כדי להוכיח את צדקתו, ולא נרתע מפני שום אדם – מנהל בית־הספר, מורה או מדריך – ובלבד שהשקפתו תובן ותתקבל. יוסף היה חבר בתנועת הנוער העובד והלומד בגבעתיים ותחביבו העיקרי היה הטיול. הוא הרבה לסייר עם בני החבורה הקטנה שהקים ("הבנדה"). לפני שהתגייס ערכו הוא וחבריו טיול גדול על אופניים. הוא היה כמנהיג לחברי קבוצתו. הם היו נועצים בו בכל עניין ומלבנים עמו את כל הבעיות החברתיות שנתקלו בהן.

יוסף גויס לצה"ל בפברואר 1970. לאחר הטירונות נשלח לבית־הספר הטכני של חיל־האוויר, ואחרי כן לקורס קצינים ולקורס קציני־קשר. את קורס קציני הקשר סיים בציון גבוה (86). מפקדיו מעידים עליו, שהיה מסור ליחידתו ולפקודיו והיה חייל יעיל, המבצע את תפקידו כהלכה, אחראי ואהוב על כל הסובבים אותו. הוא שוחרר משירותו בצבא הקבע בדרגת סגן.

כשפרצה מלחמת יום הכיפורים התנדב להקים ולארגן מחלקת קשר בגדוד טנקים חדש, שהוחל בהקמתו תוך כדי הקרבות. בשלושה ימים השלים את המלאכה וכל מפקדיו גמרו עליה את ההלל. ביום ו', ט"ז בתשרי תשל"ד (12.10.1973), בשעות הבוקר המוקדמות, נכנס גדודו לקרב. קולו של יוסף נשמע ברשת־הקשר בראשית

הפריצה של המערך הסורי. בשעות הצהריים נפגע רכב הפיקוד וקולו נדם. יוסף נפל ליד הכפר הסורי נסג' שבמובלעת. תחילה נחשב יוסף לנעדר ולאחר שנמצאה גופתו הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בנהריה. השאיר אחיו הורים ושני אחים. לאחר נופלו הועלה לדרגת סרן.

אוקו, אסף

אסף, בנם הצעיר של בלומה ואליהו, נולד ביום כ"ז באדר תשי"ב (24.3.1952), בקיבוץ כפר גלעדי. הוא השתלב יפה בחברת הילדים ובחברת בני גילו ולמד בבית־הספר המקומי ובבית־הספר התיכון האזורי שבכפר בלום. אסף התעניין מאוד בעולם החי, עוד מאז היה ילד קטן ונהג להילוות אל אביו שעבד ברפת. התעניינות זו גדלה ברבות השנים והגיעה לכלל מעשה, בהתמסרותו ללא סייג למפעל "פארק חיות הבר" שבקיבוץ. לעבודת הגמר בכיתה י"ב בחר לו כנושא את "שפתם של שפני הסלע", ובעבודה זו, שהצריכה סבלנות רבה וזהירות בעת המעקב אחר אורח חייהם של בעלי־החיים החשדניים, נתגלה אסף במלוא כושרו ויכולת ההתמדה שלו. נוסף על עיסוקיו בבעלי החיים, לרבות שובך יונים שבנה במקום מבודד ומרוחק, התעניין אסף במכניקה ובנה יחד עם חבריו עגלה ממונעת ומכשירים מכניים אחרים. הוא עבד במטעים, אך יחד עם זאת לא נטש את הכנותיו לעמוד בבחינות הבגרות, למרות שעבודתו הייתה קשה מאוד. לא פעם יצא לעבודת ריסוס בלילה, כדי להתפנות ללימודים בשעות היום. הוא היה בן נפלא להוריו, דאג להם וחשב עליהם תמיד. הוא הרבה לכתוב להם ובמכתביו נכרה הדאגה לשלומם ולרווחתם.

אסף גויס לצה"ל בתחילת נובמבר 1970 והתנדב לחיל־האוויר. לאחר שעשה חודשים אחדים כפרח־טיס, הועבר לחיל־השריון. בחיל זה עבר קורסים מקצועיים שונים ובסופם נתמנה כמפקד טנק. בתקופת שירותו היה חייל מסור ומפקד למופת והיה אהוב על הכל. בגלל שירותו הממושך בקווים הקדמיים הוענק לו "אות השירות המבצעי". בפרוץ מלחמת יום הכיפורים צורף אסף כמפקד טנק ליחידת־סיור בחטיבת מילואים באוגדת האלוף דן לנר. אנשי צוותו היו חיילי־מילואים מבוגרים ממנו ובכל ימי הלחימה הרבה לדאוג להם ולהקל עליהם ככל שיכול. לאחר חמישה ימי לחימה רצופים, מלאים מעשי גבורה ואומץ־לב (אסף פינה תחת אש, מוקשים שהיו מונחים על ציר ההתקדמות של יחידתו), ביום ט"ו בתשרי תשל"ד (11.10.1973), נפגע הטנק שלו מטיל שירו הסורים, מערבית לחן־ארנבה. למרות שהוא עצמו לא נפגע כלל והצליח להיחלץ מהטנק בריא ושלם, חזר אסף לטנק וניסה לחלץ מתוכו את התותחן שנפגע. תוך כדי מעשהו נפצע סמל־ראשון אסף פצעי מוות. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית הקברות האזרחי שבכפר־גלעדי. השאיר אחריו הורים, אחות ואחים. לאחר מותו הועלה לדרגת רב־סמל. אסף נפל בגיבורים ימים ספורים לפני מועד שחרורו מהשירות הסדיר ובתעודת השחרור, שהיה אמור לקבל

עם שחרורו, כתב מפקדו: "התנהגותו הייתה טובה מאוד. היה חייל טוב וממושמע המבצע את תפקידו בצורה טובה ויעילה".

במכתב תנחומים שכתב למשפחה, ציין מפקדו כי: "אסף ז"ל עמד באומץ־לב ובקור־רוח, נוכח פני האויב הסורי".

הוריו וחבריו הוציאו לאור – בעזרת הקיבוץ – חוברת לזכרו ובה דברי חברים וידידים על דמותו ועל דרך לחימתו ונפילתו בקרב.

אור (אלוז), דוד

דוד, בן פני וחיים, נולד ביום י' באייר תש"י (27.4.1950) בעיר קזבלנקה שבמרוקו. בשנת 1953 עלה ארצה עם משפחתו, שהשתקעה בנס־ציונה. דוד סיים לימודיו בבית־הספר היסודי במושבה ולמרות שהיה תלמיד טוב החליט ללמוד מקצוע, כדי שיוכל לסייע בפרנסת משפחתו. לכן הלך ללמוד מסגרות מכנית בבית־הספר המקצועי "עמל" בנס־ציונה. דוד היה חבר בתנועת הנוער העובד, שיחק בכדורגל עם חבריו לשכונה והיה קשור קשר אמיץ לקבוצת הכדורגל המקומית "ס.כ. נס־ציונה". הוא היה פעיל בקרב נערי השכונה בתחום הספורטיבי ובתחום החברתי. לאחר שסיים את לימודיו, עבד כמבקר־טיב בבית־האריזה המרכזי ברחובות, עד שהגיע זמנו להתגייס.

דוד גויס לצה"ל במחצית מאי 1968 והוצב לחיל השריון. לאחר הטירונות סיים בהצלחה קורס מ"כים־חרמ"ש והחל ממלא תפקיד של מש"ק חרמ"ש ביחידה, שעשתה רוב זמנה באזור תעלת סואץ. לפני שחרורו הועבר לבסיס טירוני שריון לשמש שם כמדריך. את שירותו הסדיר סיים ללא רבב.

לאחר ששוחרר משירות סדיר הועבר ליחידת מילואים בצפון הארץ וחבריו לסגל הפיקוד ביחידתו החדשה זוכרים אותו כ"חייל מאורגן ומסודר. החגור מונח בקפידה על הגוף, הקסדה מותקנת כהלכה והנעליים מצוחצחות. דוד השתלב בקלות בקרב הסגל הפלוגתי ונהיה אחד מאתנו". לאחר שנשא לו לאשה בת קבוצת כנרת, החליט לבנות את ביתו בקבוצה. שם נכנס לעבודה בענף התמרים ועד מהרה היה לאחד מנושאי העול העיקריים בענף. דוד הצטיין ביחסו האנושי והחברותי לחבריו לעבודה – חברי הקבוצה והעובדים השכירים כאחד. הוא שקע ראשו ורובו בבעיות גידול התמרים, שכלל נוהלי־עבודה וקידם את הענף. במלחמת יום הכיפורים לחם דוד ברמת הגולן, בקרבות הבלימה נגד הסורים. ביום ט"ז בתשרי תשל"ד (12.10.1973), נפצע בהפגזה על חן־ארנבה. הוא הועבר לבית־החולים רמב"ם בחיפה, ולאחר שנאבק על חייו כארבעה חודשים, מת סמל דוד מפצעיו ביום ה' בשבט תשל"ד (28.1.1974) והובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בנס־ציונה. השאיר אחריו אישה ושני ילדים, הורים, אחות ואחים. לאחר מותו הועלה לדרגת סמל־ראשון.

במכתב תנחומים למשפחה כתב מפקדו: "סמל דוד אור שירת ביחידת שריון

בתפקיד סגן מפקד מחלקה ומילא את תפקידו במסירות, בנאמנות ובהצלחה. היה אהוב על חבריו ועל מפקדיו ביחידה".

קבוצתו, קבוצת כנרת, הוציאה לאור חוברת לזכרו ובה דברי חברים על דמותו.

אור, יוסף

יוסף, בן חיה ושלום, נולד ביום י"ב באלול תשי"ג (23.8.1953), בקיבוץ משמר הנגב ולמד בבית הספר היסודי ובבית הספר התיכון בקיבוצו. יוסי, שהיה הצעיר בכיתתו, סיים את לימודיו בטרם מלאו לו 17 שנה. הוא ביקש להתקבל כחבר בקיבוץ ולהישלח, במסגרת החברות, לשנת שירות בקיבוץ עין זיוון. יוסי אהב מאוד את הארץ ואת נופיה. חבריו מעידים עליו כי היה "משוגע לטיולים". בילדותו היה קטן קומה ותמיד חש כאילו עליו להתמודד עם עובדת היותו "הבנימין של החבורה". יוסי היה בעל חוש־הומור רב ועליז מטבעו. הוא אהב לספר בדיחות וסיפורים משעשעים, אך יחד עם זאת ידע להיות רציני מאוד, לשקול דברים בכובד־ראש וליטול על עצמו אחריות מלאה על כל אשר עשה. הוא היה ישר עם עצמו ועם הזולת. לדברי מחנכו היה מהיר־תפיסה ובעל כוח רצון. הוא רצה להבין תופעות שנתקל בהן, לעמוד בכל הדרישות והאתגרים ומגיל צעיר דרש לעשות הכל "כמו הגדולים".

יוסי גויס לצה"ל בראשית אוקטובר 1972 והוצב לחיל השריון. לאחר סיום הטירונות עבר קורס מש"קי סיור והוצב לפלוגת־סיור של חטיבה נודעת בחיל השריון. למרות שהחיים במסגרת הצבא לא היו אהובים עליו במיוחד, קנה לו יוסי שם של חייל מסור ואחראי. לחבריו ביחידה נהג לספר על רצונו להמשיך ולהיות חבר קיבוץ – לאחר שישתחרר. מפקודיו דרש משמעת חמורה והקפיד על מילוי הוראותיו, אולם יחד עם זאת ייחס חשיבות רבה לרווחת אנשיו, למוראל ולגיבוש החברתי בין חיילי פלוגתו ונהג לבלות עמם בערבים לאחר האימונים. בערב יום הכיפורים תשל"ד עלו אנשי פלוגת־הסיור שלו לרמת הגולן ולחמו שם בקרבות רבים בשלושה הימים הראשונים של המלחמה. ביום י"ג בתשרי תשל"ד (9.10.1973), נפגע הנגמ"ש שלו פגיעה ישירה ויוסי נהרג במקום. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בקיבוץ משמר־הנגב. השאיר אחריו הורים ואחות. לאחר נופלו הועלה יוסף לדרגת סמל־ראשון.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה כתב מפקדו: "יוסי מילא תפקידו בצורה הראויה לציון מיוחד – תוך הקרבה – וחירף נפשו בקרב".

הוריו וחבריו בקיבוץ משמר הנגב הוציאו לאור חוברת לזכרו ובה תולדות־חייו וקטעי מכתבים ששלח מן הצבא.

אורון (אוירבוך), בן־ירוחם

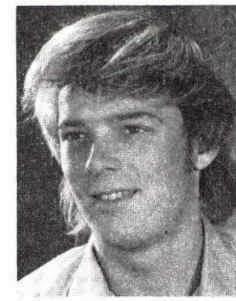
בן־ירוחם, בן חנה ושלמה, נולד ביום ד׳ באלול תרצ״ז (11.8.1937) בתל־אביב ולמד בבית הספר היסודי ובבית הספר התיכון בנען ובמדרשת רופין. מילדות אהב ירוחם (כך כונה בפי חבריו ובני משפחתו) לעבוד וללמוד. הוא היה שקדן וחרוץ ובהתלהבות מילא כל תפקיד וכל משימה שהוטלו עליו, או שנטל על עצמו. הוא אהב מוסיקה ומילדות ניגן בחליל צד. ירוחם ניגן בחלילו בנען ובתזמורת בני הקבוצים. הוא ניגן במופעים, בחגיגות ובאירועים מיוחדים. חברי נען זוכרים את נגינתו המרטיטה והמרגשת בטקס, בו התקבלו ירוחם וחבריו למחזור כחברים במשק.

בן־ירוחם גויס לצה״ל בנובמבר 1955 ובתקופת שירותו היה בחיל הרגלים ובחיל השריון. תחילה הוצב לחטיבת ״גבעתי״ והשתתף במערכת ״קדש״, בקרבות ברפיח ובעזה. אחרי המלחמה סיים קורס קציני סיור והשתתף בתקריות גבול בצפון בשנת 1957.

לאחר ששוחרר מהשירות הסדיר שב ירוחם מלא מרץ, לקיבוץ, שם מילא תפקידים אחראיים: היה מרכז המשק, מרכז ענף המים, שבו השתלם והתמחה, וכן היה ממנהלי המפעל התעשייתי של נען. הוא השקיע את כל כשרונו בעבודה במפעל, תרם לשכלולו ולשגשוגו והרבה בנה במו־ידיו. הוא קיים קשרים מצויינים עם כל העובדים. ירוחם היה איש משפחה נאמן ומסור. את כל זמנו הפנוי הקדיש לאישה ולילדים, להורים, לאח ולאחיות. כזה היה יחסו גם לחברי המשק. תמיד היה מוכן לעזור, להושיט יד מסייעת לכל נזקק. הוא היה יפה תואר, עליז ושמח בחלקו וידע ליהנות מחייו. חיוך טוב היה תמיד נסוך על פניו. במלחמת ששת הימים היה מפקד מחלקת הסיור, שהובילה את כוחות השריון עד אבו רודס. ירוחם היה קצין מעולה, מומחה בתחומי הסיור בחיל הרגלים ובשריון. הוא היה מפקד אחראי, שדאג לחייליו והקפיד למלא בדבקות את המשימות שהוטלו עליו. היה בעל אותות מלחמת ״קדש״ ומלחמת ששת הימים והגיע לדרגת סגן. במלחמת יום הכיפורים היה ירוחם מפקד יחידת ג׳יפי סיור, שנעה כחלוץ לפני חטיבת טנקים בסיני. הוא לחם בגזרה הצפונית ובקרב עז הוביל בג׳יפ הסיור שלו יחידת צנחנים, שיצאה לתגבר כוח שריון שהיה נתון בקרב קשה. ביום י״ד בתשרי תשל״ד (10.10.1973), נפגע ירוחם ונהרג בהפגזה בצומת, ליד מחנה בלוזה. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בנען. השאיר אחריו אישה, שני בנים ובת. לאחר נופלו הועלה לדרגת סרן.

דברים לזכרו ולדמותו של ירוחם פורסמו בחוברת ״ההולכים ראשונה״ של החטיבה בה לחם, וכן בחוברת ״לזכרם – שישה בנים״, שהוציא קיבוץ נען לאור לזכר בני המשק שנפלו במערכה.

אורי, אילן

אילן נולד ביום ח׳ בשבט תשי״ד (12.1.1954) בהרצליה לאמו שולמית ז״ל, מורה, ולאביו משה, עובד משרד הביטחון. ילדותו רגילה: גן ילדים, בית־ספר יסודי, חברות בתנועת הנוער העובד. בעודו בגיל רך הוא טוב לב, מסור לחבריו וחביב מאד על סביבתו. בהיותו בן אחת־עשרה, בקיץ 1965, כאשר הוא עובר עם הוריו לרומא, מתגלות חלק מתכונות היסוד שבו: מזג נוח וטוב, הסתגלות לתנאים משתנים, השתלבות מהירה בסביבה, פשרה עם המצוי ומיצוי החיוב שבמצב החדש, גם אם נראה מראש כשלילי. כאשר הוצע לאביו לנסוע בשליחות לחו״ל, ובני המשפחה נשאלו לחוות דעתם, הייתה דעתו נגד הנסיעה. אחד ויחיד במשפחה שדעתו השלילית הייתה החלטית ונחרצת. על אף היותו בגיל רך ידע לנמק: ריחוק מהארץ, שינוי סביבה חברתית, אי ידיעת השפה הזרה, קשיי קליטה צפויים, ומעל לכל – נטישת הבית ופיצול המשפחה (אחיו הבכור נשאר בארץ). את דעתו זאת הביע בשיחות המוקדמות, ועליה חזר במועצה המשפחתית. אבל כאשר רוב בני המשפחה הביעו דעתם החיובית, קיבל את הדין. מרגע זה לא רק שהשלים עם רעיון הנסיעה, אלא שגם החל להסתגל אליו. אם צריך – אז מבצעים, כלומר נוסעים. ואם נוסעים – יש לראות את החיוב שבנסיעה. כך אמר בלב ובמחשבה, כך אמר בשיחה, ובהתאם לכך נהג. קשיי ההסתגלות היו מעל ומעבר לחששות המוקדמים. שפת הסביבה – איטלקית, ושפת בית־הספר – אנגלית, ואילו אילן הספיק ללמוד, בעת ההכנה לנסיעה, רק את האלף־בית הלטיני. המשטר בבית־הספר האנגלי – חמור ונוקשה, מנהגי המקום – זרים לו. לא חצר ולא גינה לשחק בהם. חבריו מהארץ, אתם היה קשור בכל נימי נפשו – אינם. וכאשר משוחחים על הקשיים – הוא מחייך, כאילו אין הדברים מכבידים עליו, **כאילו אין הם מקשים על חייו. אין טענה, אין רטינה, אין טרוניה. תוך שבועות** אחדים הוא מסתגל, משתלב והופך לחלק אורגני בסביבתו החדשה. עם החזרה לארץ, כעבור שנתיים, הוא נכנס לכיתה ח׳ ושוב נתקל בקשיים, ביחוד בגלל החלל שנתהווה בידיעת מקצועות היהדות ובגלל הפיגור שנוצר בידיעת חומר הלימוד הישראלי. אך על אף החששות הוא מתגבר תוך זמן קצר על החומר ועומד בהצלחה בסקר.

לאחר גמר בית־הספר להנדסאות שעל־יד אוניברסיטת תל־אביב, הגיע מועד הגיוס. שאיפתו – הקומנדו הימי, אך עקב התוצאות הגבוהות שהשיג במבחן הפסיכוטכני, הוצב למבחנים נוספים לקראת קורס טיס, ועבר אותם. אמנם זה לא בדיוק מה שהתאווה לו, אבל ״יופי״, אמר ״אהיה טייס״. במהלך הבדיקות הרפואיות המדוקדקות מתגלה ליקוי קל בראייה ומועמדותו לקורס טיס הוסרה. כאשר נשאל לאן הוא רוצה להיות מוצב, הוא חוזר לאהבתו הראשונה, הקומנדו הימי. שוב מאושר, ״יופי״. המבדקים קשים ומפרכים. באחד המבדקים לא עמד בו הכושר הגופני והתעלף. ״יופי״, הוא מספר, ״הוכחתי דבקות למטרה על־ידי מיצוי כל כוחי הפיזי״. אבל לאחר מבדק אחר, כאשר הוא רץ על חצץ חלוץ נעליים, אין רגליו הנפוחות מרוב פצעים נכנסות לנעליים, ואיננו יכול לצעוד במסע המסיים את

המבדקים. הוא נושר. במשך ימים אחדים הוא מדוכדך קמעה, אולם, כאשר הוא מוצב לשריון, הוא שוב קורן, שוב עליז. "יופי, השריון הוא ה־חיל!" כל שלב שלאחר הטירונות – מקצועות, צמ"פ וקמ"ט – והחדווה המתלווה אליו, כל צעד נוסף והאהבה גוברת לטנק, לחיל. איך התגאה בטנק שלו, כאשר הוריו ביקרוהו בבסיס; איך ליטף בעין ובמגע יד כל חלק שבו. איך לא נח ולא שקט עד שלא ראה אותם משתלשלים דרך הצריח אל בטן הטנק וכולו אושר. "יופי" צהל, "עוד תרגילים אחדים ואפשר לגייס את ההורים שלי לשריון". "יופי" ושוב "יופי". רק יופי ראה סביבו, יופי וחדווה הקרין על סביבתו, כי נפשו יפה הייתה. ביום י"א בתשרי תשל"ד (7.10.1973), נפגע הטנק שלו. אילן נפצע פצעים אנושים והועבר לבית החולים בעורף. הוא מת מפצעיו ביום י"ג בתשרי תשל"ד (9.10.1973) והובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בקרית־שאול. השאיר אחריו אם שנספתה כעבור שנה, אב, אח ואחות. לאחר נופלו הועלה לדרגת סמל.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה כתב מפקד היחידה: "סמל אילן ז"ל שירת ביחידת שריון כאיש צוות טנק. למלחמה יצא מקורס מפקדי טנקים, בו היה חניך. על צוותו הוטלה משימה באזור ציר התעלה, בגזרה המרכזית של תעלת סואץ, שמטרתה הייתה להדוף, מעטים מול רבים, את האויב שחצה את התעלה. אילן ז"ל נלחם בגבורה, עד שנפגע הטנק שבו לחם ונדלק".

אורי, מיכה

מיכה, בן רות ואלקנה, נולד ביום כ"ד באייר תשי"ב (19.5.1952) בחדרה, ולמד בבית הספר היסודי־דתי בקבוצת יבנה. אחרי־כן המשיך את לימודיו בבית־הספר התיכון העירוני ברחובות. מיכה גדל בכפר מרדכי וזכה לחינוך דתי בבית. הוא היה תלמיד מעולה ומגיל צעיר מאוד נמשך למקצוע האלקטרוניקה. הוא היה מפרק ומרכיב מכשירים ומקלטי רדיו וכשהיה תלמיד בבית הספר היסודי כבר בנה כמה וכמה מכשירים, שעוררו התפעלות אצל מומחים. הוא היה גם ספורטאי מצטיין וזכה בפרסים ובמדליות בתחרויות שחייה, שנערכו באזור מגוריו והגיע להישגים מצויינים בריצה. הוא היה אספן בולים נלהב והקדיש לאוסף שלו את מיטב זמנו הפנוי. כן אהב את הטבע ואת נוף הארץ וטייל ברחבי הארץ, בעיקר באזור הצפון, שם היה למדריך ולמורה דרך למטיילים. בזכות הישגיו המיוחדים באלקטרוניקה עבר מיכה ללמוד בפנימיה הקדם־צבאית "אונים" ואחרי־כן נתקבל לבית־הספר הטכני של חיל האוויר. בשני המוסדות האלה סיים את לימודיו כחניך מצטיין. מיכה היה צעיר חברותי והיה אהוב מאוד על חבריו הרבים. הוא ארגן להם מסיבות, ערבי הווי וטיולים שהיה הרוח־החיה בהם. הוא היה אחראי, רציני בגישתו ועם זה עליז ומלא שמחת־חיים.

מיכה גויס לצה"ל בתחילת אוגוסט 1970 ושירת בחיל הקשר. לאחר הטירונות סיים בהצלחה קורסים שונים והוצב כטכנאי־קשר ביחידות שריון. את רוב תקופת

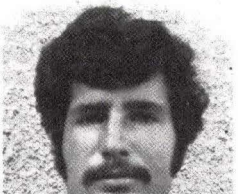
שירותו עשה בסיני או ברמת הגולן. הוא היה איש קשר מעולה, מומחה במקצועו, רב־תושיה ובעל יוזמה. הוא ידע לנצל את הידע שלו והצליח לתקן מכשירי־קשר בתנאי־שדה, ללא מעבדה וללא ציוד משוכלל. כל מפקדיו וחבריו אהבוהו, ולא פעם הציבוהו מפקדיו בחטיבה לידם, מתוך ידיעה כי נוכחותו של מיכה תבטיח שמערכת הקשר של החטיבה תהיה תקינה ותפעל ללא תקלות. מיכה היה אמן האילתורים בציוד קשר בשדה.

אחרי שהשתחרר מהשירות הסדיר נשא אישה ועבד במפעל לאלקטרוניקה. את שעות אחר הצהרים והלילה הקדיש ללימודים ולהשתלמות. מיכה היה צעיר שאפתן, בוטח בעצמו וחותר להשיג הכל במו ידיו. הוא היה חברותי ואהב לעזור לזולת, וביחוד היה בן נאמן ומסור להוריו ובעל למופת לאשתו, בתקופת חיי הנשואים הקצרה שלהם, עד שנפל בקרב. במלחמת יום־הכיפורים היה מיכה מש"ק קשר במפקדת חטיבת שריון, שלחמה ברמת הגולן. גם במלחמה היה מיכה "הרוח החיה" של מערכת הקשר החטיבתית. הוא השתתף בקרבות קשים שניהלה חטיבתו בבלימת הסורים ואחרי כן בפריצה לתוך שטח סוריה. בקרב, בהפגזות קשות ובתנועה של הכוחות פעל מיכה ללא ליאות, מן השעות הראשונות למלחמה, לתקינות מכשירי הקשר שעמדו לרשות המפקדים. ללא הרף נע ממכונית פיקוד אחת לשניה, ממכשיר למכשיר, כדי לתקן, לשפץ, להתקין ו"להפיח חיים" במכשירים שנפגעו, ולהעמיד בידי המפקדים אמצעי שליטה תקינים. בעיצומו של קרב נתן שיעור מזורז בהפעלת הציוד למפקדים, שלא הכירו את המכשירים. ביום ט"ז בתשרי תשל"ד (12.10.1973) נהרג מיכה מפגיעת טיל בנגמ"ש שלו, ליד כפר נסג' שברמת הגולן, בעת הפריצה בציר קונייטרה־דמשק. הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין הצבאי האזורי בגדרות. השאיר אחריו אישה, הורים, אח ואחות. לאחר נופלו הועלה לדרגת סמל־ראשון.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה כתב מפקדו, כי מיכה היה איש מקצוע מעולה, אשר גילה קור רוח והקרבה למופת בקרב.

דברים לזכרו ולדמותו של מיכה פורסמו בחוברת, שהוצאה לאור על ידי חטיבתו אחרי המלחמה וכן בחוברת "קשת יהונתן" של המועצה האזורית גדרות.

אורלובסקי, ראובן

ראובן, בן רחל ודוד, נולד ביום כ"ה בחשוון תשי"א (6.11.1950) בתל אביב. הוא למד בבית־הספר היסודי "רמת חן" וסיים את לימודיו העל־יסודיים בבית הספר התיכון על שם בליך ברמת־חן. בבית הוריו, מחניכי בית"ר ופעיליה בביאליסטוק, ספג רוביק (כך קראו לו הוריו וידידיו) מילדות, רוח של הכרת חובה והתנדבות. כילד אהב מאוד התכנסויות משפחתיות. קסמו לו מנהגי המסורת בשבתות ובחגים, על הזמירות והלחנים ועל האווירה החמימה המאפיינת אותם. גם כנער וכעלם הערין וכיבד את המסורת ואת מנהגי ישראל, וכשעלה ירושלימה לחוג את סדר הפסח, הלהיב במצב רוחו המרומם

את כל בני המשפחה. הוא היה תלמיד שקדן ובכוח רצונו התגבר על כל מכשול שניצב בדרך להשגת מטרותיו. בתקופה שהתכונן לבחינות הבגרות, ישן ראובן שעה־שעתיים בלילה. הוא למד בחריצות מופתית ומתוך משמעת פנימית של אדם בוגר. נער חברותי ובעל מצפון היה רוביק; שקט, צנוע ומאופק. דיבורו מתון – לעיתים הססני, אך בעת מבחן לא נמצא חבר מסור ונאמן ממנו. הוא היה מוכן לסייע לידיד בכל עת, וחבריו העריכו והוקירו את תבונתו ואת רגישותו. רוביק היה בעל חוש־הומור מיוחד במינו – שקט, לבבי ולעתים גם עוקצני. לא אחת היה הוא עצמו נושא להומור שלו. הוא ניחן גם בחוש הבחנה וביקורת, אך לא נעדרו בו הבנה וסלחנות. כשלמד בבית־הספר היסודי הצטרף לתנועת הצופים בשכונתו ולימים היה חבר בסניף "מכבי הצעיר" שברמת גן. רוביק נטל חלק בפעולות שנערכו במסגרת תנועת הנוער, ולא החמיץ מסע שערכו בני כיתתו. "רוביק קשור אצלנו במצב רוח טוב", ספרו חברות כיתתו, בציינן כי דווקא בטיולים ובמחנות־עבודה התגלתה אישיותו בכל עושר גווניה. ידידים העידו עליו, כי גם כשעמד על סף סיום לימודיו התיכוניים נותר בו משהו מנשמת ילד רך, ילד שרצה להאמין בתום־לב בערכים שהציב לעצמו. "תהינו אם הוא גבר־ילד או ילד־גבר", ספרו ידידיו. ראובן עמד בבחינות הבגרות בקיץ תשכ"ח ועד למועד גיוסו עבד בבנק. הוא סירב ללכת בטל. רגש האחריות שספג בבית הוריו התבטא הלכה למעשה בפעולותיו. ערב גיוסו לצה"ל היה רוביק נער תמיר וחסון; נכון לכל משימה שתוטל עליו, נכון לשרת את משפחתו, את עמו ומולדתו.

ראובן גויס לצה"ל בראשית פברואר 1969 והתנדב לחיל הצנחנים. לאחר סיום הטירונות עבר קורס צניחה וזכה לענוד כנפי צנחן. שנתיים שירת ראובן בסיירת, בבקעת הירדן. מארבים בלילות קרה ומרדפים בימי שרב – זו הייתה מסכת חייו באותן שנים. בכל המשימות עמד ראובן במסירות ובדבקות במטרה. באחת ההיתקלויות הגיע להישג מיוחד במבצע אישי; על כך הוצמד "רקע אדום" לכנפי הצנחן שלו.

בפברואר 1972 השתחרר ראובן מהשירות הסדיר. בראשית דרכו האזרחית עבד בחברת "נתיבי־נפט" באבו־רודס, ומכספי חסכונותיו נסע למסע באירופה ובארצות הברית. כששב ארצה אמר להוריו כי רצונו להיות עצמאי ולסייע לזולת. הוא החליט ללמוד בבית־הספר לפיזיותרפיה שליד בית החולים "אסף הרופא" והיה מאושר כשהתקבל והחל בלימודיו, כחודש לפני פרוץ המלחמה. ראובן נקרא ליחידתו במוצאי יום־הכיפורים. שעות ארוכות המתין לקריאה וכדי לחסוך זמן ארז מבעוד מועד את בגדיו. בשעות אחר הצהריים ביקר אצל אחדים מחבריו ונפרד מהם. הוא הודה שפחד מקנן בלבו, ויש סבורים, שחש מה צופן לו העתיד. ברם, בפני הוריו הסתיר את רגשותיו. ביום כ"ח בתשרי תשל"ד (24.10.1973) לחם ראובן עם הכוחות שפרצו לעיר סואץ. הוא פקד על חבריו לנשק, לאחר שהמפקד האחראי לפעולה נפצע. במהלך הקרב נפגע ראובן מפצצה ונהרג. תחילה הוכרז כנעדר ולימים הוחזרה גופתו והוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין הצבאי בקרית־שאול. השאיר אחריו אב, אם ואח. לאחר נופלו הועלה לדרגת סמל.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה כתב מפקדו: "היחידה עמה נמנה ראובן הוקמה ערב פרוץ המערכה, וקיבלה עליה משימות קשות אשר בהן עמדה באומץ ובגאווה. ראובן נימנה עם סגל היחידה, עימה חי ולחם בימי המלחמה הראשונים

והקשים. הכוח שפרץ לעיר סואץ היה קטן ונלכד באש צולבת. ראובן המשיך להסתער עם חייליו, לחם בעוז כמפקד וכחבר, עד שנפל".

הוריו של רוביק הוציאו לזכרו חוברת ובה פרקי זכרונות ועדויות מפי בני־משפחה, ידידים ואנשי ציבור שהכירוהו; משפחת אורלובסקי הקימה לזכר ראובן קרן שמפירותיה מחולקות, מדי שנה בשנה, מלגות לתלמידים במוסדות חינוך שונים ברחבי הארץ: ברמת־חן, ברמת־גן, בישובי הצפון (אביבים, דובב ודישון) ובכפר חב"ד; כן תרמה ארון וספרים מקצועיים לבית־הספר לפיזיותרפיה שליד בית החולים "אסף הרופא".

אורליך, יוסף

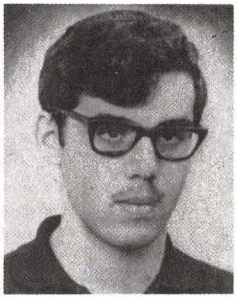
יוסף, בן חסיה־אנה ואליעזר־נחום, נולד ביום כ"ב באלול תש"י (4.9.1950) בפולין ועלה ארצה עם הוריו בשנת 1957. הוא השלים את לימודיו היסודיים בבית־הספר על שם קורצ'אק שבבאר שבע. בבית־הספר התבלט יוסי כתלמיד מצטיין ובעל זיכרון נפלא. הוא המשיך את לימודיו בבית הספר התיכון־מקיף א' בעיר ולאחר שנתיים של לימודים במגמה העיונית – עבר למגמה הביאולוגית, מתוך שאיפה להמשיך בלימודי הרפואה. כתלמיד בבית־הספר התיכון, כתב יוסי חיבור מדעי מקיף בנושא "מוסד הזקנים בתנ"ך" וזכה על חיבור זה בציון גבוה. ממוצע ציוניו של יוסי בתעודת הבגרות היה מן הגבוהים בקרב תלמידי בתי־הספר התיכוניים בבאר שבע באותו מחזור. השאיפה להיות רופא מלאה את כל חייו של יוסי. כשפרצה מלחמת ששת הימים, נרתם אף הוא למאמץ המלחמתי ועבד כמתנדב בבית־החולים המרכזי בבאר שבע. הוא היה חבר בתנועת "המחנות העולים" והשתתף בכל הטיולים ומחנות־הנוער של התנועה. תחביבו העיקרי היה ספורט והוא הצטיין בעיקר בענפי השחייה והטניס. יחד עם זאת אהב יוסי ספרות ישראלית וסרטים ונהנה מציורים יפים.

יוסף גויס לצה"ל בראשית נובמבר 1968 והתנדב לחיל השריון. לאחר שהשלים את אימוניו בבית הספר לשריון הוצב לתפקידים מבצעיים. באחת הפעולות המבצעיות נפצע יוסי ונאלץ לעבור לתפקיד אחר – מש"ק הדרכה בבסיס של חיל השריון. גם בתפקיד זה חלקו לו מפקדיו שבחים רבים וציינו את שקדנותו ואת התמדתו בעבודה.

בסוף שנת 1971, לאחר שסיים את שירות החובה בצבא, התקבל יוסי כסטודנט בפקולטה לרפואה בירושלים והספיק ללמוד שם שנתיים. גם שם התבלט כתלמיד מצטיין, מן הטובים בכיתתו. כשפרצה מלחמת יום הכיפורים היה יוסי בבית הוריו. הוא מיהר להתייצב בבסיסו ונשלח לחזית תעלת סואץ. הוא נמנה עם הכוח שצלח את התעלה וביום כ"ב בתשרי תשל"ד (18.10.1973) נפגע הטנק שלו בפריצה לאיסמעיליה ויוסי נהרג. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בהר־הרצל. לאחר נופלו הועלה לדרגת סמל.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה, כתב מפקדו של יוסי: "בנכם, ששירת כאיש צוות טנק, היה אהוב על מפקדיו ועל חבריו ומילא את תפקידו ללא דופי".

אורליק, דניאל

דניאל, בן שרה וליאו, נולד ביום י"א באלול תשי"ג (22.8.1953) בחדרה. הוא למד בבית הספר היסודי־דתי "ישורון" וסיים את לימודי התיכון במדרשית "נעם" בפרדס חנה. דני היה תלמיד מעולה, שקדן וחרוץ. הוא ערך את עלון המדרשיה, היה ממארגני מקהלת בית־הספר והיה מקובל ואהוב על חבריו ועל מוריו. מלבד עריכת עלון בית־הספר, התעניין דני בצילום ובמעבדה שבביתו עסק בפיתוח תצלומים. תחביב נוסף אשר "גזל" ממנו את מרבית שעות הפנאי היה קריאת ספרים. דני היה חבר בתנועת הנוער "בני עקיבא" והשתתף בפעולות חברתיות שונות, שאורגנו במסגרת התנועה.

דניאל גויס לצה"ל בסוף יולי 1971 והוצב לחיל השריון. לאחר סיום הטירונות עבר קורס נהגי־טנקים והיה ללוחם בחיל־השריון. במסגרת ה"הסדר" הצטרף לישיבת "הר־עציון", באלון־שבות שבגוש עציון. השקפותיו הדתיות ואמונתו העמוקה דחפוהו להמשיך בלימודי הקודש, אך קסמה לו גם דמות אביו הרופא, העוזר לנצרכים ולחולים. דני נהג לספר לבני משפחתו על תכניתו, לשלב בעתיד את לימודי הרפואה עם העמקה בלימוד התורה. מחנכו בישיבה אמר כי תכונתו הבולטת ביותר של דני הייתה יכולתו הרבה להקשיב. הוא ניחן, לדבריו, לא רק באוזן שומעת כי אם גם ב"לב מקשיב". במלחמת יום־הכיפורים לחם דני עם יחידתו בחזית סיני. ביום י"ב בתשרי תשל"ד (8.10.1973), בקרבות הבלימה ליד גשר פירדאן, נפגע ונהרג. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בפרדס חנה. השאיר אחריו אב ואחות. לאחר נופלו הועלה לדרגת רב־טוראי.

בדברים לזכרו של דני עמד מפקדו על תושייתו הרבה ועל לחימתו בגבורה עד הרגעים האחרונים לחייו. חבריו ליחידה ששרדו בחיים לאחר הקרבות, סיפרו כי ברגעי חייו האחרונים גילה דני שלוות נפש מיוחדת במינה.

חבריו לישיבה הוציאו לאור ספר לזכרו ובו סיפור חייו, דברי חברים על דמותו ומבחר קטעים מעזבונו הספרותי.

אורלן, הרב שמואל

שמואל, בן זהבה ויוסף, נולד ביום כ"ה בשבט תש"ח (5.2.1948) בקדימה ולמד בבית הספר הממלכתי־דתי במושב קדימה. הוא סיים את לימודיו היסודיים בבית הספר "יבנה" בנתניה, ואחר־כך הצטרף למחזור הראשון של ישיבת בני־עקיבא בנתניה וסיים את לימודיו בציונים גבוהים. שמואל המשיך ללמוד בישיבת חברון וכעבור שנתיים עבר לישיבת "כרם ביבנה", שם קיבל הסמכה לרבנות. לימודיו בישיבת "כרם ביבנה" היו במסגרת "ההסדר". בכל מוסדות החינוך בהם למד שמואל, הצטיין בשקדנות ובידענות. הוא הוצג תמיד כדוגמא בפני חבריו ואף בוגרים ממנו ביקשו ללמוד במחיצתו. לאחר שסיים את לימודיו בישיבת "כרם ביבנה", עבר לישיבת "הכותל", שם ארגן חוג לדיינות.

שמואל גויס לצה"ל בראשית ינואר 1968 והתנדב לנח"ל המוצנח. כאשר הועבר מחיל הצנחנים לחיל השריון, התמרמר וטען כי "אין זה חיל קרבי". אולם משהשלים את לימודיו בבית הספר לשריון, הודה כי "השריון הוא לא פחות קרבי מהצנחנים". חודשים אחדים לפני נפילתו, כתב שמואל מחקר תורני, שנשלח לארצות־הברית וזיכה אותו בפרס כספי גבוה ובמלגה להמשך לימודיו. כשפרצה מלחמת יום־הכיפורים נשלח שמואל במסגרת כוח שריון לחזית הצפונית ובקרב שהתנהל ביום י"א בתשרי תשל"ד (7.10.1973), נפגע הטנק שלו ושמואל נהרג במקום. בן 25 היה במותו. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־הקברות העתיק בהר הזיתים, בחלקת הנביאים. לאחר נופלו הועלה לדרגת רב־טוראי.

לאחר נפילתו התפרסמה בירחון "בלכתך בדרך", שיצא לאור על־ידי ישיבת "כרם ביבנה", רשימת הספד לזכרו של שמואל. כתב עליו ידידו, הרב שמעון גרשון רוזנברג, שהיה עמו באותו טנק ונפצע קשה: "אותם הניגודים שאנו קרועים בהם: ישיבה וצבא, תורה ומדינה – באו אצל שמואל בשלום ובנקל. הוא ביטא את הטוב שבנו ואת תהליך גאולתנו..."; חוברת לזכרו של שמואל, ובה מאמרי הערכה לזכרו וכן מחידושיו בתורה שנמצאו בכתביו, יצאה לאור בהוצאת ישיבת "הכותל".

אורן, ד"ר אורי

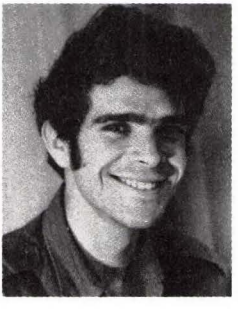
אורי, בן שרה ומשה, נולד ביום כ"ד בתמוז תש"א (19.7.1941) בתל־אביב. הוא סיים את לימודיו היסודיים בבית־הספר "ביאליק" בנתניה, ואת לימודיו התיכוניים בבית־הספר התיכון "טשרניחובסקי" בנתניה. אורי היה תלמיד חרוץ ושקדן, שקרא ולמד הרבה. המקצועות האהובים עליו היו היסטוריה, גיאוגראפיה וספרות יפה. הוא היה אהוב מאוד על מוריו ועל חבריו, שהעריכוהו בזכות אופיו הנוח, רוחו הטובה, המשמעת העצמית שלו

ואהבת האמת והיושר, שהיו מתכונותיו הבולטות. כאשר היה תלמיד בבית־הספר התיכון, עברה המשפחה מן העיר אל הכפר – למושב אודים. אורי למד במגמה הביולוגית בבית־הספר בנתניה וסייע להוריו בעבודות החקלאות ובמלאכות השונות במשק של המשפחה. הוא התעניין באלקטרוניקה ולפיכך הלך לבית־הספר הטכני של חיל־האויר וסיים שם את לימודיו בהצלחה.

אורי גויס לצה"ל בסוף אוגוסט 1960 והוצב לחיל הקשר. הוא סיים קורס טכנאי אלחוט ואלקטרוניקה וקורס קצינים והיה קצין קשר ומפקד מחלקת קשר ביחידות שריון שונות. הוא לחם במלחמת ששת הימים והגיע עם יחידתו עד לתעלת סואץ. אורי היה קצין מעולה, בעל ידע מקצועי רב, אותו היקנה לחייליו ולחניכיו. הוא היה איש צבא ממושמע ונאמן וחדור הכרה באחריות הרבה שהוטלה עליו כקצין בצה"ל. תקופה מסוימת שירת בצבא הקבע והגיע לדרגת סגן.

אחרי ששוחרר מהשירות הצבאי החל בלימודיו האקדמיים. תחילה השלים תואר ראשון ושני במדעי הטבע, ואחרי כן החל ללמוד רפואה והוסמך כרופא. הוא היה סטודנט למופת, שלא הסתפק בלימודים אקדמיים, אלא התמסר לעבודה במרפאות, במחלקות שונות בבתי החולים ובמעבדות. תוך כדי לימוד הרפואה, זכה בתעודת הוראה בכימיה. אורי התמחה ברפואת־ילדים ועסק בכתיבת עבודת מחקר מקיפה, יחד עם רופא־חבר, במסגרת המכון לנגיפים. אורי היה קשור מאוד למשפחתו ולהוריו. הוא היה בעל נאמן ואב מסור לרעייתו ולבתו הקטנה. הוא שמר אמונים למשק של הוריו באודים ובכל שעה משעות הפנאי המעטות שהזדמנו לו בא וסייע להוריו בעבודות החקלאות במשקם. במלחמת יום הכיפורים שירת אורי כרופא צבאי. ביום י"ז בטבת תשל"ד (11.1.1974) נפל בסיני בעת שירותו. הוא הובא למנוחת־עולמים בחלקה־הצבאית של בית־העלמין בנתניה. השאיר אחריו אישה ובת, אם ואח.

אורן (אורנשטיין), איתמר

איתמר, בן רבקה וישעיהו, נולד ביום כ"ג בתשרי תשי"ג (12.10.1952) בחדרה, כבן למשפחה ירושלמית ותיקה. איתמר היה דור שמיני בארץ, נכדו של הרב יצחק אביגדור אורנשטיין, רבה של הקהילה היהודית בירושלים העתיקה בימי מלחמת העצמאות. הוא למד בבית־הספר היסודי "ארלוזורוב" בחדרה, המשיך ולמד במוסד "נעורים" ואחרי־כן סיים את לימודיו בקיבוץ עין־החורש. איתמר היה עלם רב־גוני ופעיל בתחומים שונים. הוא היה חבר בתנועת השומר הצעיר, התעניין בנושאים טכניים ושלח ידו בכתיבה – בעיקר בכתיבת שירים. באחד משיריו כתב: "הדבר המושלם ביותר הוא האדם / הדבר המושלם ביותר באדם הוא נפשו / הדבר המושלם ביותר בנפשו הוא האהבה / הדבר המושלם ביותר באהבה הוא ההקרבה." איתמר היה בעל "ידי זהב". הוא ידע לתקן כל מכשיר וכל כלי והשכיל להרכיב מקלטי רדיו, על־אף שלא למד

אלקטרוניקה ומכניקה עדינה מימיו. מילדותו הצטיין באופיו החזק, וקו אופי זה ניכר בו היטב גם בבגרותו. עקשן גדול היה ובעל כוח־רצון, וכאשר החליט לבצע דבר לא שקט עד שהשלימו. הוא היה ידיד אמת, שמח וטוב לב ושופע לבביות. כיוון שלמד בקיבוץ להפעיל דחפורים כבדים, ירד לאזור תעלת סואץ לפני גיוסו, כדי לעסוק בעבודות־עפר ולהרוויח כסף, למען לא יפול למעמסה על הוריו בימי שירותו בצבא. הוא עשה שם חודשים אחדים ועבד תחת אש כבדה בהפגזות וצליפות.

איתמר גויס לצה"ל בראשית נובמבר 1970. הוא התנדב לשרת בקומנדו הימי ושם, לאחר הטירונות, השלים קורס צניחה וקורס מ"כים. כעבור שנה עבר לגדוד "ברק" בחטיבת "גולני", שם נתמנה לסמל מחלקה והצטיין בתפקידו זה. הוא עשה בימים הקשים ברצועת עזה והשתתף בפשיטות אל מעבר לגבול לבנון. סיפר מפקדו: "באחת הפשיטות נאלצתי להורות הוראה חד־משמעית, שאיש לא "יעבור" אותי... אך משהחלה ההסתערות היה איתמר הראשון שעבר אותי..." באחת מסדרות האימונים נפגע איתמר קשה בגבו ואחת מחוליותיו נסדקה. לאחר ששכב ימים רבים בבית־החולים, שוחרר מהצבא לפני זמנו. על שירותו הוענק לו "אות השירות המבצעי". כשפרצה מלחמת יום הכיפורים מיהר איתמר להגיע לגדודו, גדוד "ברק" ברמת הגולן. המ"פ החדש שלא הכירו סירב לקבלו, אך איתמר לא ויתר. כשהובא הדבר לידיעת המג"ד, הורה לצרפו ליחידה. ליד בוקעתא נערכו כוחותינו לקרב נגד כוח חי"ר של הסורים שהסתייע בכוחות שריון גדולים. בקרב זה, ביום י"ג בתשרי תשל"ד (9.10.1973), נהרג איתמר כשהוא עומד בזחל"ם והמקלע בידו. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בהר־הרצל שבירושלים. השאיר אחריו אב, אם ושני אחים. לאחר נופלו הועלה לדרגת סמל־ראשון.

מפקדו אמר עליו: "איתמר הצטיין בשתי תכונות – טוב לב מאין כמוהו ואמיץ לב מאין כמוהו. הוא ביצע את תפקידו תחת אש בצורה הטובה ביותר. הוא היה אהוד על פקודיו ועל מפקדיו בפלוגה".

אורפז (אורבוך), זאב

זאב (זאביק), בן ציפורה ומנחם־מנדל, נולד ביום ל' באב תש"ט (25.8.1949) בקיבוץ שמיר. הוא למד בבית־הספר היסודי בשמיר ואחרי־כן בבית־הספר האזורי ובבית־הספר התיכון בעמיר, וכן בקורסים במכללת תל־חי. לימים כתב ביומנו, כי ימי לימודיו היו המאושרים בחייו. הוא היה בעל מוח חריף ומחשבה מקורית. תמיד השתדל למצוא דרך יעילה ושונה מן המקובל, בפתרון בעיות מתימטיות ובביצוע העבודות שהוטלו עליו. אותה מקוריות ניכרה גם ברעיונותיו הכלליים, שהיה נוהג כפעם בפעם להעלותם על הכתב. מורהו מספר, שאיפיינו אותו תכונות המחפש, הסקרן ויוצא הדופן. הוא לא היה מוכן לקבל רעיונות ולאמץ נורמות של התנהגות, שכביכול הן מובנות מאליהן. הוא חיפש לעצמו גישה משלו, גישה עצמאית לכל בעיה שנתקל בה. זאביק היה רגיש ועדין־

נפש, אוהב אדם, המוכן תמיד להושיט יד מסייעת ובזכות זאת היה מקובל ואהוב על חבריו. בדברים שכתב ביומנו ניכרת התלבטות תמידית בהבנת הוויות העולם, העמקה בבעיות פילוסופיות ובחקר נפש האדם. הוא אהב את משפחתו, את בית הוריו ואת ביתו בקיבוץ, אך בגלל התלבטויות פנימיות החליט לנסות, לזמן קצר, לטעום את טעם ההתבודדות בעיר, הרחק מן הנופים המוכרים לו. הוא ביקש לטפח, את דרכי הביטוי הספרותי שלו ולהביע בדרכו המיוחדת את תפיסתו לגבי האושר האישי והאנושי. בעיר עסק לפרנסתו בהדרכת חניכי הגדנ"ע בבית־הספר "יד סינגלובסקי". יצירתו הרוחנית הייתה רבת־פנים. הוא כתב סיפורים קצרים, שיחק שחמט בכישרון רב ואף המציא משחק חברתי בתחומי הדינמיקה הקבוצתית, שקרא לו "משחק הכנות". המשחק הופץ בצרפת ובגרמניה וזאב עשה מאמצים רבים להפיצו בארץ אך לא זכה לראות את פרי עמלו.

זאב גויס לצה"ל בסוף אוקטובר 1967 והתנדב לחיל השריון. לאחר סיום הטירונות השלים קורס תותחני טנקים . אחרי כן נתמנה מדריך בבסיס שריון במדור התותחנות. בתקופת מלחמת ההתשה בסיני, עשה ימים רבים בקו האש. במלחמת יום הכיפורים לחם זאב בחזית סיני. בימי המלחמה הראשונים נפגע הטנק שלו והוא פונה וצורף אחר־כך לצוותו של טנק אחר. לאחר הצליחה צורף ליחידה שלחמה להרחבת המסדרון לכוחות שנעו לעבר ראש־הגשר. ביום כ"ה בתשרי תשל"ד (21.10.1973), יום לפני הפסקת האש נפגע זאב ונהרג בגזרה המרכזית של תעלת סואץ, במוצב "מיסורי". תחילה נחשב לנעדר, אחר־כך הוכרז חלל שמקום קבורתו לא נודע. לימים זוהתה גופתו והוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בקיבוץ שמיר. השאיר אחריו אב, אם ושתי אחיות. לאחר נופלו הועלה לדרגת סמל־ראשון.

מפקדו מעיד עליו, שגילה עוז ואומץ־לב בקרב והצטיין ביכולתו, במסירותו ובאחריותו.

הוריו הוציאו לאור חוברת לזכרו. בחוברת שנקראה "לשמוע לקול הפנימי", הובאו קטעים מיומנו של זאב ומדברי חברים על דמותו; כן נטעו הוריו חורשה לזכרו.

אושינסקי, יחזקאל

יחזקאל (חזי), בן רוזה ויוסף, נולד ביום י"א בתמוז תשי"ג (24.6.1953) בתל־אביב. הוא למד בבית־הספר היסודי "דוד ילין" בהדר־יוסף, ואחרי־כן המשיך לימודיו בסמינר למורים על־שם א"ל לוינסקי ובסמינר הקיבוצים בתל־אביב, במגמה הפדגוגית. חזי היה תלמיד טוב, שקט ומסודר. הוא היה בעל כתב־היד היפה ביותר בכיתתו בבית־הספר היסודי. משחר נעוריו אהב להורות והיה אוסף את ילדי השכונה, מסייע להם בשיעוריהם וקורא לפניהם סיפורים. כשהיה תלמיד בכיתות הגבוהות של בית־הספר, ידע המנהל שחזי יכול למלא מקומו של מורה שנעדר. בשנה שלמד בסמינר לוינסקי ואחרי־כן, כשהמשיך לימודיו בסמינר הקיבוצים, נחשב חזי תלמיד ברמה גבוהה. במדעי־החברה

זכה לציון "מצוין" ואת בחינות הבגרות עבר בהצלחה רבה. הוא הרבה לעסוק בפעילות חברתית והיה חבר בכל הוועדות בבית־הספר, אהוב על המורים ומקובל על חבריו. חזי היה חבר בתנועת הצופים בשבט "הנשיא" במעוז־אביב, ועד מהרה מונה מדריך ואחרי־כן היה ראש־גדוד מצטיין. חניכיו אהבוהו מאוד והוא היה מקדיש זמן רב לטיפול בבעיותיהם האישיות. חזי בלט בשמחת החיים שבו. הוא היה אופטימי ועליז, אהב חיי־חברה רועשים, נהג לשאת קולו בשירה אדירה, בבית או בטיולים. תמיד נמצא במרכז מעגל רוקדים והיה משתתף פעיל בכל שמחה. אך על־אף משובת הנעורים שלו, היה חזי מבוגר בדעותיו, בעל חוש־אחריות מפותח ומתייחס לדברים בכובד ראש ובתבונה. בנעוריו כתב יומן ושירים, רובם על מלחמה, קרבות ואמהות שכולות. חזי היה ישר וגלוי־לב והצטיין בטוב־לבו, בדאגה לזולת ובנכונות לעזור לכל אדם. הוא היה ידיד ללא־תנאי, ידע לקשור קשרים עם אנשים זרים והצליח להסתגל לכל חברה. להוריו היה בן מסור והרבה לדאוג להם.

יחזקאל גויס לצה"ל במחצית נובמבר 1971, וכחבר גרעין "אלמוג" של תנועת הצופים, הוצב לנח"ל. לאחר שעשה בשל"ת מוקדם בקיבוץ גשר, ולאחר הטירונות, נשלח לקורס חובשים כלליים. לאחר שסיימו בציון גבוה, נשלח לשל"ת בקיבוץ אל־רום ברמת הגולן. אחרי־כן שירת כחובש במשק נערן והועבר לעבודה במרפאות ולמפקדת קצין רפואה ראשי. לטירונים שהיו בטיפולו דאג ללא ליאות, ולדברי מפקדו הרופא, היה חזי מסור מסירות קנאית לתפקידו הרפואי. הוא ראה בתפקיד שליחות ובו באה לידי ביטוי אהבת האדם שבו. חזי היה מתריע תמיד על עוולות שראה ולא החשה כשנדמה לו כי אחד החיילים קופח. חזי חתר בשקידה להשגת מטרותיו. תחילה רצה להיות מורה לספרות ביישוב ספר, אך קורסי החובשים שעבר ועבודתו במרפאה, שינו את דעתו והוא ביקש לראות את ייעודו ועתידו ברפואה. הוא שקד על לימודיו בקורס והתעמק בחומר, רכש ספרי רפואה, למד וציפה בקוצר־רוח להירשם ללימודי הרפואה. כשפרצה מלחמת יום־הכיפורים עשה חזי בבסיס עורפי. כשהוחלט לאחר ימים אחדים להשאירו שם, נאבק עם מפקדו עד שהצליח לשכנעו שישלח אותו לסיני. הוא נשלח לתחנת איסוף נפגעים ברפידים ואחרי־כן לבית־חולים שדה בפאיד. הוא טיפל בפצועים במסירות נפש רבה, עושה ככל יכולתו, להשקיטם ולהרגיעם. גם את חבריו עודד ונסך בהם ביטחון. לדברי מפקדו, מילא תפקידו באורח שמעל לסטנדרטים המקובלים. המלחמה השפיעה עליו עמוקות; משנודע לו על נפילת חברו לגרעין, ניכרו בו אותות הכאב והוא ניסה להשכיחו בעבודה. ביום כ"ח בתשרי תשל"ד (24.10.1973), התנדב חזי – אף־על־פי שלא היה חובש מוטס – לעלות למסוק שטס לפנות נפגעים מהעיר סואץ. המסוק התפוצץ לפני העיר סואץ, והאנשים שבו, ובהם חזי, נהרגו. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין הצבאי בקרית־שאול. לאחר נופלו הועלה לדרגת סמל. השאיר אחריו הורים ואחות.

הוריו והורי חברו לגרעין, שנפלו במלחמה, הוציאו לאור חוברת "לזכרם של השניים", ובה מדבריהם של חברים, של מחנכו ושל מפקדו־הרופא על דמותו, וכן משיריו וממכתביו.

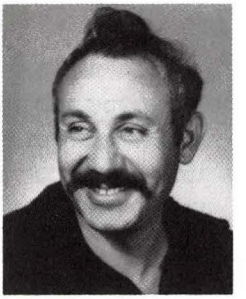
אושר, ברל

ברל (דב), בן שיינה ונח, נולד ביום ח׳ בשבט תש״ז (29.1.1947) בוילנה שברוסיה, ועלה ארצה עם משפחתו בתחילת שנת 1972. הוא למד בבית־הספר היסודי ובבית־הספר התיכון בעיר מולדתו. אחרי־כן למד באוניברסיטה הפוליטכנית בוילנה, במגמות הנדסת רדיו ואלקטרוניקה והנדסת חשמל – זרם חלש. כן למד בבית־הספר למוסיקה והשתלם בנגינה באקורדיון. ברל היה תלמיד מצטיין, חרוץ מאוד ושקדן. הוא סיים בהצטיינות את לימודיו בבית־הספר התיכון ואת לימודיו בבית־הספר למוסיקה החל בשנת הלימודים השלישית. הוא עבד בוילנה כמהנדס רדיו, אלקטרוניקה ומחשבים. לאחר מלחמת ששת הימים נעשה דב ציוני נלהב. הוא השתתף בהפגנות נגד מדיניותו האנטי־יהודית של הממשל בברית־המועצות ואף נעצר בידי המשטרה הסובייטית. הוא השפיע על בני משפחתו לעקור מוילנה ולעלות ארצה וכשעלו – עשה ככל שיכול להקל עליהם את חבלי הקליטה. לאחר שלמד חודשים אחדים באולפן לעברית בפרדס־חנה, נתקבל לעבודה במשרד התקשורת, בתחנת השידור ביבנה. ברל היה נאמן לעבודתו ומילא את כל התפקידים שהוטלו עליו ברצינות ובמסירות. אפשר היה לסמוך עליו בכל הבטחה ומעשה. הוא היה עדין־נפש, רגיש ועירני; אדם ישר־דרך ובעל מצפון, שסלד מכל דבר צביעות. חווית העלייה לארץ הייתה לציר מרכזי בחייו. בזמנו הפנוי הרבה לטייל ברחבי הארץ והתפעל ממראה עיניו.

ברל גויס לצה״ל בתחילת אפריל 1973. לאחר סיום הטירונות השלים קורס לנהגי תותחים מתנייעים וקורס לנהגי טנקים. בתקופת שירותו היה חייל אחראי ומסור לתפקידו, חבר למופת, נאמן ואהוד. הוא שימש דוגמה לחבריו במזגו הטוב ובצייתנותו. בשעות הקשות ביותר ובאימונים המפרכים ביותר, ידע להושיט יד מסייעת לחבריו ולהקל עליהם בחיוך של טוב־לב ובמלה רכה. במלחמת יום הכיפורים לחם דב בקרבות הבלימה נגד הסורים ברמת הגולן. ביום י״א בתשרי תשל״ד (7.10.1973), תוך כדי קרב, נתקל הטנק שלו במארב ודב נהרג. תחילה נחשב כנעדר, אך לימים זוהתה גופתו והוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בקרית־שאול. השאיר אחריו אב, אם ואחות. לאחר נופלו הועלה לדרגת רב־טוראי.

אושרי (גליק), דניאל

דניאל (דני), בן מלכה ואברהם נולד ביום כ"ז בתמוז תרצ"ה (30.7.1935) בכפר יהושע. הוא למד בבית־הספר היסודי ובבית־הספר התיכון בכפר יהושע. הוא היה תלמיד חרוץ ושקדן, אהוב על מוריו ועל חבריו. עם זאת היה חובב ספורט והתעמלות, עסק בהרמת משקולות ובריצה והרבה לטייל. הוא חונן בכישרון למלאכת־יד – צייר, פיסל וגילף בעץ, ובנה כלי נגינה מעץ. כן אהב מאוד לקרוא ובעיקר קרא ספרות צבאית. דני היה מכניס אורחים מאין כמוהו ונהג לטרוח למענם בבישול ובהכנת משקאות. הוא היה איש־משפחה, בעל מסור ואב אוהב. תכונות אופיו הבולטות היו אהבת הצדק ויושר־לב. שתקן היה ומיושב בדעתו והייתה בו פשטות שכולה צניעות וענווה. הוא היה עובד למופת, מרוצה בחלקו ועשה את כל המוטל עליו בשמחה וברצון ונזהר תמיד שלא לנצל שום אדם. דני שאף להמשיך בלימודיו, אך הדבר נמנע ממנו בשל סיבות כלכליות.

דניאל גויס לצה"ל בסוף נובמבר 1954. הוא ביקש להצטרף ליחידה בחיל הצנחנים, אך בגלל ליקוי בבריאותו (רשרוש בלב) נדחה ונשלח לקורס מדריכי גדנ"ע. הוא עשה מאמצים רבים לשנות את הפרופיל הרפואי שלו. כאשר נבדק שנית, לקראת השחרור, קבעו הרופאים שאין בו כל ליקוי.

במאי 1957 נשא את חברתו ציפורה והתחיל לבנות משק במסגרת "התיישבות הבנים" בכפר יהושע. יותר מחמש שנים עבד קשה במשקו ושקע בחובות. הוא החליט לפרק את המשק והחל לעבוד בחברת כימיקלים ופוספטים בחיפה. בימי שירותו במילואים השלים קורס למ"כים חרמ"ש וקורס למש"קי מרגמות. בתעודת הערכה לאחר גמר הקורס נכתב: "דניאל הוא חייל למופת, איש־שדה מובהק, רציני, מסור, חרוץ ואחראי במילוי תפקידו". במלחמת ששת הימים לחם ברמת הגולן, בקרב על בית המכס ועל תל־פאחר, ומשם עבר לשרת ביריחו. במלחמה נפגמה שמיעתו בגלל רעמי התותחים, אך הוא לא ניאות שיציבו אותו ביחידה לא־קרבית. לאחר המלחמה הוענק לו "אות מלחמת ששת הימים". בימים הראשונים של מלחמת יום הכיפורים השתתף בקרבות הבלימה נגד החטיבה הסורית, שבאה מכיוון מזרעת בית־ג'אן, עד לחיסולה המוחלט. אחרי־כן נטל חלק בירי על מטרות בשטח הסורי, באזור חאדה וכן בקרב לרגלי הר החרמון, במובלעת. ביום י"ז בתשרי תשל"ד (13.10.1973), נפגע דניאל ונהרג בעומדו בזחל"ם והמיקרופון בידו. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בכפר יהושע. השאיר אחריו אישה, בן ובת, אם ואח. לאחר נופלו הועלה לדרגת סמל־ראשון.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה, כתב מפקדו: "דני היה אהוב מאוד על מפקדיו ועל חבריו, וחייליו העריצו אותו. הוא נודע ביושרו ובעזרתו לזולת. תמיד היה מופת ודוגמה בהתנהגותו".

אזגורי, שמואל

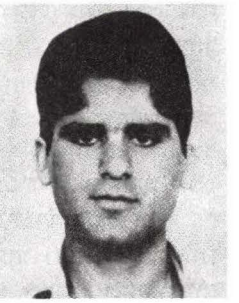
שמואל, בן אביבה ויוסף, נולד בשנת תשי"ד (1954), במקנס שבמרוקו, ובילדותו, כשהיה כבן שנה, עלה עם משפחתו ארצה. הוא סיים את לימודיו היסודיים בבית־הספר "בר־אילן" בהרצליה ואחר־כך המשיך ללמוד בבית־הספר התיכון־מקצועי "עמל" בתל אביב, בו רכש את מקצוע המכונאות, נוסף למקצועות העיוניים, כבכל בית־ספר רגיל. לאחר שתי שנות לימוד החליט שמואל לשלב עבודה במוסך כמכונאי, יחד עם לימודיו בבית־הספר, כדי לרכוש ניסיון וידע מעשי. בתקופת לימודיו בבית־הספר היסודי היה חבר בתנועת "בני עקיבא". לאחר שנתיים בתנועה החליט להשתלב בחברת נערים אחרת ויחד אתם יזם פעולות חינוכיות שונות. פעמים אחדות בשנה היו נוהגים לנסוע לקיבוץ ולעזור שם בעבודה בענפי החקלאות השונים: פעם בקטיף ופעם בשדה, פעם בבית־האריזה ופעם ברפת. חיי הקיבוץ קסמו לו מאוד והוא הרבה לבקר שם להנאתו ולתועלת הקיבוץ. כמו כן נהגו הוא וחבריו לעסוק בספורט על ענפיו השונים, החל במרוצי אופניים וצעדות וכלה בטיולים להכרת נופי הארץ ואתריה. שמואל היה נער עליז ובעל חוש־הומור. כמו כן ניחן במזג טוב, ברצון ובנכונות לעזור לזולת. הוא היה מוכן תמיד להקדיש מזמנו וממרצו ולעשות למען כל אדם, אפילו לא הכירו ואפילו לא נתבקש לכך. כשאמו חלתה ונבצר ממנה למלא את תפקידה במשק הבית, היה זה שמואל שיצא לקניות, ניקה וסידר את הבית ועשה זאת באהבה וברצון. בחוש ההומור שלו ובעליזותו ידע להשרות בבית רוח טובה ולשמח את בני המשפחה בבדיחה, בשירה עליזה ובחיוך טוב ומרגיע.

שמואל גויס לצה"ל בתחילת מאי 1972 והוצב לחיל ההספקה. לאחר סיום הטירונות עבר מספר קורסים והיה למחסנאי ואחר כך לנהג משאית כבדה. הוא היה חייל טוב, נאמן ומסור לתפקידו. חבריו אהבו אותו בזכות היותו ישר והגון ובזכות אופיו הנוח וחביבותו כלפי כל אדם. ביום ט"ז בתשרי תשל"ד (12.10.1973), נפל שמואל בעת מילוי תפקידו והובא למנוחת־עולמים בחלקה הצבאית בבית־העלמין בקרית־שאול. השאיר אחריו הורים, אח ואחות.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה כתב מפקדו: "שמואל הלך מאתנו בזמן מלחמה ובימי מאמץ עליון. הוא השתדל תמיד לעזור ולמלא את המוטל עליו, אך הגורל קטפו בדמי ימיו. את תפקידו מילא בנאמנות ובמסירות".

משפחתו תרמה ספר תורה להנצחת שמו של שמואל בנה.

אזולאי, אברהם

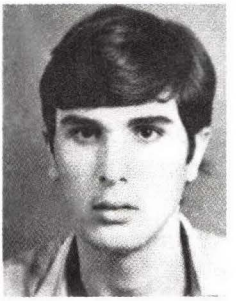

אברהם (מייק, בבר), בן חסיבה (שמחה) ומסעוד, נולד ביום ה' בשבט תשי"ד (9.1.1954) בקזבלנקה שבמרוקו, ועלה ארצה עם משפחתו בשנת תשכ"ב (1962). את תחילת לימודיו עשה במרוקו, שם למד שנתיים בבית־הספר היסודי. אחרי־כן למד בבית־הספר היסודי "מורשה" שבטירת הכרמל. לאחר שסיים את לימודיו בבית־הספר היסודי, פנה ללמוד באחת הישיבות בבני־ברק, אך לאחר זמן לא רב חזר לטירת הכרמל ולמד שם בבית־הספר התיכון המקצועי במגמת המסגרות המיכנית. אברהם אהב מאוד מוסיקת פופ. כן התמסר לציור ובעיקר צייר ציורי נוף. הוא היה אדם עליז ושובב, חייכני ובעל חוש־הומור. הוא ניחן באורך־רוח ולא ידע לכעוס או לרגוז. הוא הרבה לבלות וליהנות מחייו ולא ביקש אלא לשמוח בחייו. הפתגם השגור על פיו היה: "אכל ושתה כי מחר נמות". עד שגויס לצה"ל עבד במקצועו כמסגר מיכני, באחד ממפעלי החרושת שבחיפה.

אברהם גויס לצה"ל בתחילת מאי 1972 והוצב לחיל השריון. לאחר סיום הטירונות נשלח לקורס תותחני טנקים ובסיומו הוענק לו ציון גבוה (95). במלחמת יום הכיפורים לחם אברהם בחזית סיני, בקרבות הבלימה נגד המצרים. ביום י' בתשרי תשל"ד (6.10.1973), תוך כדי קרב באזור "מפרקת" שבצפון התעלה, פגעו שני פגזים בטנק שלו והוא נהרג במקום. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בחיפה. השאיר אחריו אב, אם שלושה אחים ושתי אחיות. לאחר נופלו הועלה לדרגת רב־טוראי.

מפקדו העיד עליו, שהיה תותחן־טנקים טוב, חייל ממושמע וחבר אהוד על כל אנשי יחידתו.

אזולאי, אברהם

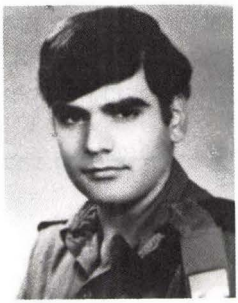

אברהם, בן שושנה ועמרם, נולד ביום ב' באלול תשי"ג (13.8.1953) בנהריה. הוא למד בבית־הספר היסודי "אחווה" וסיים את לימודיו בבית־הספר המקיף ג' בבאר שבע. מחנכו בבית־הספר התיכון מספר, כי אבי היה נער נבון ומוכשר אשר המעיט בערך עצמו. הוא שפע חיים ולבביות ואהב לעזור לחבריו שהתקשו בלימודים. הוא התעניין במיוחד בספרות, בשירה ובפוליטיקה. אבי היה בחור חסון, גבוה ונאה, חובב ספורט וטיולים. כל ימיו ביקש לרכוש ולהרבות דעת. הוא היה מלא מרץ ושפע שמחת־חיים אמיתית. יותר מכל התעניין בכל הקשור בתעופה ועד לגיוסו לצה"ל נהג להרכיב חלקי מטוסים, שכן מילדותו חלם להיות טייס "כשיהיה גדול".

אברהם גויס לצה"ל במחצית אוקטובר 1971, נשלח לקורס טיס ועשה שם עשרה חודשים. לאחר שלא עמד באחד השלבים בקורס, הועבר לחיל התותחנים. לאחר שהשתלם בקורס תותחני־שדה ובקורס מפקדי־צוות, שבהם הצטיין כחייל אחראי ומסור, בקשו ממנו מפקדיו להישאר כמדריך בקורסים, אולם אבי ביקש לחזור ליחידתו. כמפקד דרש מפקודיו ביצוע מדויק של הוראותיו, אך למרות זאת התחבב מאוד על חייליו ועל חבריו ליחידה, אשר העריכו את יושרו ומסירותו. הם נהגו לומר כי "נדבקו מן המרץ שלו". אבי היה בן מסור להוריו, הרבה לבקר בביתו בתקופת השירות בצבא ואף שמר על קשר מכתבים הדוק עם בני משפחתו. מעולם לא התלונן על קשיים ולחבריו נהג לספר כי "מצא את מקומו" בצבא. בפרוץ מלחמת יום הכיפורים ירדו אנשי יחידתו לאזור תעלת סואץ. ביום י"א בתשרי תשל"ד (7.10.1973), בהיותו מפקד צוות תותחנים, נפגע בהתקפת מטוס מצרי בגזרה הצפונית של תעלת סואץ ונהרג. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בקיבוץ משמר הנגב. השאיר אחריו הורים ואחות. לאחר נופלו הועלה לדרגת סמל־ראשון.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה כתב מפקדו: "בנכם אברהם שירת באמונה מלאה עד לרגעיו האחרונים. הוא היה חייל פעיל, אהוד על חבריו ונכון לעזור לכל". הוריו וחבריו הוציאו לאור חוברת לזכרו ובה סיפור חייו ודברי חברים על דמותו.

אזולאי, אליהו

אליהו (אלי), בן אסתר ואשר (מסעוד), נולד ביום י"ט בתמוז תשי"ב (12.7.1952) בירושלים. חינוכו היסודי של אלי היה על טהרת היהדות והמסורת. תחילה למד בבית־הספר היסודי "נוה יעקב" לאחר מכן שילב בחייו את הלימוד ואת המעשה. אלי למד בבית־הספר התיכון־המקצועי "אורט" במגמת חשמלאות בנין, שם היה תלמיד חרוץ וממושמע, שהתייחס ללימודים ברצינות רבה. בו בזמן עבד גם במקצועו כחשמלאי־בנין. אלי זכה באהבת־חברים שאין דוגמתה. כל חבריו אהבו אותו ורצו בחברתו. אהבתו לזולת התבטאה בנכונותו תמיד לעזור לכל אדם. אלי היה חדור אהבה עזה למולדת וגדולה הייתה שאיפתו לשרת ביחידת "משמר הגבול".

אליהו גויס לצה"ל במחצית אוגוסט 1970 והוצב לחיל השריון. לאחר סיום הטירונות הוסמך כטען־קשר בטנק. אלי היה חייל ממושמע, היטיב לבצע את המוטל עליו והיה מסור לתפקידו. הוא שימש דוגמה לחבריו ברוח ההתנדבות וברגש האחריות שלו. חבריו מעידים עליו, שהיה מוכן לוותר לטובת הצדק ולמען הזולת, אף־על־פי שבדרך כלל נפגע מכך.

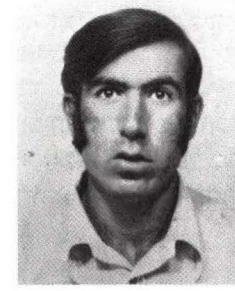
לאחר שחרורו מהשירות הסדיר בצה"ל, למד את מלאכת ההסרטה ועסק בה, נוסף לעבודתו כחשמלאי, כדי לעזור בפרנסת הבית. במלחמת יום הכיפורים לחם אלי בחזית סיני, בקרבות הבלימה נגד המצרים. ביום י"ב בתשרי תשל"ד (8.10.1973), בשעות הערב, נלחמו אליהו וחבריו במוצב "חמוטל" בגזרה המרכזית, והטנק שלו

נפגע. חבריו שמעו בקשר, כי אלי וחבריו יצאו להילחם ברימונים במצרים, שעלו על הטנק שנפגע. בתחילה נחשב נעדר, לאחר זמן הוכרז חלל שמקום קבורתו לא נודע. לימים זוהתה גופתו והוא הובא למנוחת־עולמים בבית־הקברות הצבאי שבהר־הרצל בירושלים. לאחר נופלו הועלה לדרגת סמל.

מפקדו העיד עליו שהיה חייל טוב וחבר מסור לאנשי יחידתו.

הוריו תרמו ספר תורה להנצחת זכרו.

אזולאי, גבריאל

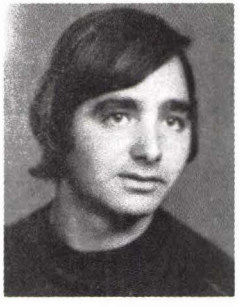
גבריאל, בן רחל ומסעוד, נולד בשנת תשי"א (1951), בעיר מרקש שבמרוקו. בשנת 1963, בהיותו בן שתים־עשרה, עלה ארצה יחד עם משפחתו. המשפחה בחרה להשתקע בקרית־אתא ושם סיים את לימודיו בבית־הספר היסודי "גיבורי ציון" וגם המשיך ולמד בבית־הספר התיכון המקומי עד שגמר את כיתה י"א. גבי, כפי שכינוהו בחיבה בני משפחתו וכל ידידיו, היה תלמיד מוכשר וסקרן, שהתעניין בכל דבר שנתקל בו בחיי היום־יום. תשוקתו העזה לדעת ולהכיר את העולם הסובב אותו לא נתנה לו מנוח והגדילה את חוסר סבלנותו לגבי הקצב האטי של בית־הספר התיכון. הוא היה מלא סקרנות לגבי החיים מחוץ לחממת בית־הספר וניסה להבין אותם וללמוד מהם. הוא הרבה לבקר במועדון השכונה ואהב להשתתף בכל הפעולות שאורגנו במסגרתו. הוא היה המרכז בכל המשחקים והצטיין בריקודים. במועדון גם למד מלאכות־יד שונות ועד היום שמורות עם משפחתו רבות מיצירותיו בתחומים שונים. גבי אהב במיוחד מוסיקה, גם כמאזין וגם כמבצע. הוא ניחן בקול ערב ונעים לאוזן. לעתים קרובות היה אוסף סביבו את "החבר׳ה" ומנעים להם את הזמן בשירתו. במיוחד אהב את שירי שלמה ארצי והצליח לשיר אותם באורח מקורי, שכבש לו מעריצים רבים. השיר "המלאך גבריאל" הפך ללהיט שלו והוא הרבה להשמיע אותו בשמחות שהוזמן אליהן על־ידי ידידיו הרבים. גבי היה נער טוב־לב ועדין־נפש. מצוות "ואהבת לרעך כמוך" הייתה בעיניו לא חובה כי אם תענוג. הוא אהב לעזור לאנשים ומעולם לא אכזב חבר בצרה. הוא התברך בכישרון טבעי לתיקון כלי חשמל שונים. בלי שלמד את מקצוע החשמלאות, הפליא בתיקון מכשירים מקולקלים. למען חברים וקרובי משפחה היה יושב שעות ארוכות, רכון על מקלט טרנזיסטור מקולקל, ובסבלנות מפליאה מפרק אותו, מגלה את התקלה ומרכיב מחדש. הייתה לו סבלנות אין קץ והוא לא הניח מידו מכשיר מקולקל עד שלא מצא לו תקנה. בשנותיו האחרונות החל להתעניין גם במקצוע הנגרות ועד מהרה גילה גם בשטח זה כשרונות יוצאים מן הכלל. גבי היה בן מסור ואוהב למשפחתו הענפה. הוא היה בן נאמן להוריו והקפיד בקיום מצוות כיבוד אב ואם לפרטיה ולדקדוקיה. הוא הקדיש תשומת־לב לאמו והיה ממושמע ביחסו לאביו. לשמונה אחיו ואחיותיו היה רע וידיד־נפש, ובאופן מיוחד נקשרה נפשו לאהבה את אחותו הקטנה לינדה. הוא עזר לה בלימודיה, שיחק איתה

והרבה לטייל איתה שעות ארוכות. אחותו יפה היתה לאשת סודו. כל בעיה וכל "סוד" שהיו לו, היה מספר לה. הוא היה משתף אותה בלבטיו ובתוכניותיו לעתיד ובטח ביכולת שיפוטה ללא גבול. הוא אהב את ביתו ודאג שלא יחסר בו דבר: כל מה שראה והעריך בבתי חבריו השתדל להכניסו גם לביתו, כדי שכל בני המשפחה יהנו ממנו. הוא היה קנאי לניקיון הבית והיה מקדיש שעות ארוכות לניקוי, לסידור ולשיפור תנאי המגורים. לאחר שסיים את לימודיו בבית־הספר החליט לצאת לעבודה ולעזור בפרנסת המשפחה העניפה עד שיגיע מועד גיוסו.

גבריאל גויס לצה"ל במחצית אפריל 1970 והוצב לחיל הרגלים. לאחר שסיים את הטירונות בהצלחה, נשלח במסגרת התוכנית להשכלה לחייל לבית הספר הצבאי להשכלה להשלים את השכלתו. הוא סיים את התוכנית החינוכית ונשלח לקורס טבחות. לאחר שסיים אותו הוצב ליחידת־שדה בתפקידו החדש.

לאחר תום תקופת השירות הסדיר לא הספיק ליהנות הרבה מן החיים האזרחיים וכבר נקרא לשירות מילואים, כדי לתת את חלקו במלחמת יום הכיפורים. במלחמה, שירת גבי באזור הקרבות ברמת הגולן. ביום י' בשבט תשל"ד (2.2.1974), נפל בעת מילוי תפקידו. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בקרית אתא. השאיר אחריו הורים, שבע אחיות ואח.

אזולאי, וידאל

וידאל, בן חסיבה ואבא, נולד ביום א' בתמוז תש"ח (6.7.1948), בעיר סיפרו שבמרוקו. אביו, מצאצאי החיד"א (הרב חיים יוסף דוד אזולאי), שלח אותו להתחנך בבית הספר "אליאנס" שבעיר מגוריהם. בערב למד וידאל בחדר "אם הבנים". הוא עלה ארצה עם הוריו בשנת 1962 והשתלם בלימודי האלקטרוניקה בעיר לוד. חבריו ובני משפחתו מספרים עליו כי היה אדם נעים הליכות ושקט, שמעולם לא הרים קולו על איש. את רוב זמנו הקדיש להשתלמות במקצועו וכמעט שלא נותר לו פנאי לשעשועים ולבידור.

וידאל גויס לצה"ל במחצית אוגוסט 1966 והשתלם בקורס לנהיגה.

לאחר שסיים את השרות הסדיר והחל את שירות המילואים, נשלח להסבה מקצועית והוכשר כנהג טנק. כאשר פרצה מלחמת יום־הכיפורים השתתף וידאל בקרבות כנהג זחל"ם באזור תעלת סואץ. ביום ט"ו בתשרי תשל"ד (11.10.1973), נתקל הכוח שלו בחוליית קומנדו של המצרים ובמהלך הקרב שהתפתח נפגע הזחל"ם מפצצה ווידאל נהרג במקום. השאיר אחריו ארוסה, שעמד לשאת לאישה כעבור חודשים אחדים. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־הקברות ברמלה. לאחר נופלו הועלה לדרגת רב־טוראי.

לאחר מותו של וידאל, כתב מפקדו למשפחה השכולה: "בנכם נפל בעת הסתערות על חוליית קומנדו, בגזרה הצפונית של התעלה, באזור קנטרה. פלוגת קומנדו של המצרים חוסלה כליל הודות למסירותם, לגבורתם ולהקרבתם של וידאל

וחבריו, אשר חרפו את נפשם ובמותם ציוו לנו את החיים. תקצר היריעה מלתאר את וידאל, שהיה חייל אהוב על כולנו ואשר זכרו יהיה תמיד עמנו..."

הוריו של וידאל הנציחו את זכרו בקביעת מנורה בעלת שלושה קנים ולוח שיש, בבית הכנסת ברמלה.

אזולאי, יעקב

יעקב, בן פרחה ויוסף, נולד בשנת תש"ח (1948) באואזן שבמרוקו ועלה ארצה עם משפחתו בשנת תשט"ו (1955). משפחתו השתקעה בנוה־עובד, פוריה, והוא למד בבית־הספר היסודי הממלכתי־דתי, "פוריה". אחרי כן למד בבית־הספר התיכון החקלאי שבכפר הנוער הדתי כפר־חסידים. יעקב גדל וחונך ברוח המסורת היהודית וכיבד את ערכי הדת היהודית שספג בביתו. הוא היה צעיר טוב־לב, נעים־הליכות ונוח לבריות, שרכש לעצמו ידידים רבים בזכות כנותו, גישתו הישירה והלבבית והאווירה הטובה שהשרה בחברתו. כתלמיד היה פעיל בחיי החברה בבית־הספר והשתתף בפעילות תרבותית ענפה. הוא היה חניך ומדריך בתנועת הנוער־העובד והלומד והוכשר בקורס מפקדי כיתות במסגרת הגדנ"ע. כמו כן הרבה לעסוק בספורט והצטיין בעיקר בכדורגל ובאתלטיקה־קלה. התכונה שייחדה אותו הייתה אהבת־האדם והנכונות המלאה לעזור לזולת. חברים וידידים באו לשאול בעצתו, שטחו בפניו את בעיותיהם והוא האזין להם באורך־רוח ועשה כמיטב יכלתו כדי לסייע להם.

יעקב גויס לצה"ל במחצית נובמבר 1968 והתנדב לחיל הצנחנים. מודרך על־ידי אהבת המולדת, שהייתה טבועה בו, ראה זכות גדולה בכך שחבש את הכומתה האדומה והתגאה בהשתייכותו ליחידה נבחרת בצה"ל. לאחר הטירונות, סיים בהצלחה קורס צניחה וזכה לענוד כנפי־צנחן. כמו כן סיים קורס מפקדי־כיתות וקורס מש"קי חבלה. עם חבריו ליחידה השתתף בקרבות מלחמת ההתשה ובמרדפים אחר מחבלים בבקעת הירדן. הוא היה אהוד על מפקדיו ואהוב על חבריו ליחידה, בזכות נכונותו לסייע לכל חבר ובזכות היותו ראשון המתנדבים לכל משימה קרבית או פעולה מבצעית.

בתחילה אוגוסט 1971 שוחרר מהשירות הסדיר והוצב ליחידת מילואים של חיל הצנחנים. לאחר השחרור, החליט להקדיש את זמנו לשיקום עבריינים צעירים והחל לעבוד כמדריך במוסד לחינוך ולשיקום עבריינים צעירים – "מכורה". יעקב התגלה כמדריך ששילב כושר מנהיגות, יכולת ארגון ויזמה, בגישה אנושית וחמה לחניכיו הצעירים. הוא השקיע מאמצים רבים כדי לסייע לנערים שהתדרדרו לעולם הפשע, להחלץ ממנו ולשוב לחברת בני גילם. הוא היה מדריך נמרץ, שופע רעיונות חדשים ומקוריים לפעילות ולשיטות חינוך. הוא התחבב על חבריו לעבודה ועל חניכיו הצעירים, שרחשו לו אמון ובטחו ביכלתו וברצונו הכן, לסייע להם לשוב למוטב. יעקב לא זנח את שאיפתו להרחיב את השכלתו ועל־כן המשיך ללמוד כדי לעמוד

בבחינות הבגרות. בשנת 1973 החל ללמוד בסמינר למורים שבכפר־חסידים. כשפרצה מלחמת יום הכיפורים היה הגדוד שלו ברמת הגולן והשתתף בקרבות הבלימה נגד הסורים. אחרי־כן הועבר הגדוד לסיני והשתתף בקרבות ההבקעה בסיני ובצליחת תעלת סואץ. ביום כ"ב בתשרי תשל"ד (18.10.1973), בקרב שהתחולל באזור דואר־סואר שממערב לתעלת סואץ, נפגע יעקב בהפגזה ונהרג. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בהר־הרצל בירושלים. השאיר אחריו הורים, שלושה אחים ושתי אחיות. לאחר נופלו הועלה לדרגת סמל־ראשון. נפילתו בקרב נטלה אותו מעם הנערים, שהיו זקוקים לעזרתו, וקטעה את מהלך חייו לפני שהצליח להגשים את המטרות שהציב לעצמו.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה כתב מפקד היחידה: "אנו, חיילי הגדוד ומפקדיו, הכרנו את יעקב במשך תקופה קצרה, חצי שנה בלבד. יחד עם זאת, הוא התגלה כלוחם אמיץ וחייל למופת, ששימש דוגמא לכל חבריו החיילים. כולנו הערכנו והוקרנו אותו מאוד".

הוריו תרמו לזכרו ספר תורה לבית־כנסת.

אזולאי, יצחק

יצחק, בן אסתר וחיים, נולד ביום ט"ז בחשון תשט"ו (11.11.1954) בבאר־שבע. הוא למד בבית־הספר היסודי "בר־אילן" ואחרי־כן בבית־הספר היסודי "יסודות" וסיים את לימודיו בבית־הספר התיכון המקצועי של רשת "עמל". יצחק השתלם במקצוע השרברבות. הוא היה חרוץ, שקד על מלאכתו וראה ברכה בעמלו. יצחק עשה רבות כדי לסייע בפרנסת משפחתו מרובת הנפשות ואף הצליח לעשות למען עתידו. הוא היה בן מסור ואח נאמן; אדם טוב־לב, שמח בחלקו ומוכן תמיד לעזור לזולת.

יצחק גויס לצה"ל בתחילת נובמבר 1972 והוצב לחטיבת חיל־הרגלים "גולני". לאחר סיום הטירונות נשלח לשרת בגדוד חיל־רגלים כרובאי. הוא היה לוחם מעולה, חבר נאמן וחייל מסור וממושמע. במלחמת יום הכיפורים השתתף יצחק בקרבות הבלימה וההבקעה נגד הסורים ברמת הגולן. ימים רבים לחם בקרבות קשים, באומץ ובהקרבה. ביום כ"ו בתשרי תשל"ד (22.10.1973), באחת ההפגזות על כוחותינו בתל־שאמס, נפגע יצחק ונהרג. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בבאר־שבע. השאיר אחריו הורים, אחים ואחיות. לאחר נופלו הועלה לדרגת רב־טוראי.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה כתב מפקד היחידה: "יצחק אזולאי ביצע את תפקידו, כרובאי בפלוגה ג' בגדוד גדעון של חטיבת גולני, בצורה מושלמת ומופתית, במהירות ובנאמנות. הוא היה חייל טוב ואהוד על חבריו ועל מפקדיו. יצחק אזולאי נהרג בהפגזה, בעמדו על משמרתו מול האויב הסורי".

אזכיראלי, אמיר

אמיר, בן פרנקה ואלדד, נולד ביום ב' בכסלו תש"י (23.11.1949) בקיבוץ גבעת־ברנר. בהיותו בן שנתיים עברה המשפחה לחיפה והתגוררה בסמוך לבית־החולים "רמב"ם", בו עבד אביו כרופא. אמיר החל ללמוד בבית־הספר היסודי "בת־גלים" ואחרי שמשפחתו עברה לטבריה, סיים שם את לימודיו בבית־הספר היסודי. בשנת 1964 עבר עם משפחתו לחדרה, בה סיים את לימודיו בבית־הספר התיכון. אמיר היה תלמיד מצטיין, בעיקר במקצועות הריאליים. הוא התגבר בנקל על בעיות מתמטיות מסובכות ונהג לעזור לחבריו לכיתה בתחום זה. הוא היה צנוע בהליכותיו, נחבא אל הכלים ואת אשר עשה – עשה בשקט, באיפוק רב וללא יומרות. אמיר היה בעל נפש רגישה ותכונות של אמן. הוא היה מצייר ומגלף בעץ, בלא שנזקק ללימוד ולהדרכה, בהביעו בקווים פשוטים ומהירים את רגשותיו העמוקים והחמים. בעדשת מצלמתו קלט תמונות נדירות ביופיין, שנושאיהן – אם וילד, פרידה מאב היוצא למרחקים, או זוגות נאהבים לאור הירח. הייתה בו אהבה עזה לדברים בעלי אופי רומנטי. הוא הרבה לצאת לשפת הים, שם היה מוצא מרגוע ומפלט, בהביטו בדייגים ובדמדומי השקיעה המשתקפים במים. אמיר היה אתלט מעולה, הרבה לעסוק בספורט והקדיש את חופשותיו כדי להשתלם בקורסים במסגרת "מכון וינגייט" ובקורס לצלילה שהתנהל במועדון "אקווה־ספורט" באילת. הייתה בו חיוניות מופלאה, ששבתה את לבותיהם של הסובבים אותו. בזכות קסמו האישי ונפשו הרגישה, קנה לעצמו ידידי־אמת, שעמם בילה בסיורים ובטיולים ברחבי הארץ, במשחקי־ספורט ובשפת הים.

אמיר גויס לצה"ל בסוף אוגוסט 1967 והוצב לחיל השריון. לאחר סיום הטירונות עבר קורס תותחנות ואחרי כן סיים בהצלחה קורס מפקדי־טנקים. הוא נשלח לשרת בגדוד טנקים, בגזרה המרכזית של תעלת סואץ, שם עברו עליו שנות שירותו. בעיצומה של מלחמת ההתשה, בקרבות הקשים, שניהלו כוחות השריון של צה"ל, נגד המצרים, התגלה אמיר כתותחן מעולה. הוא היה איש־צוות למופת והיה הראשון שהתנדב לפעולות, שדרשו העזה ואומץ החורגים מגדר הרגיל. במלחמת ההתשה היה שותף להפגזת בתי הזיקוק בעיר סואץ ולזכותו נזקף טיבוען של שתי אניות במימי פורט־סעיד. בעת ביקוריו בבית השתדל להצניע ככל האפשר את החוויות שעבר, כדי שלא להדאיג את הוריו, שידעו רק מעט על אודות הפעולות הנועזות שהשתתף בהן.

בסוף אוגוסט 1970 שוחרר אמיר מהשירות הסדיר והוצב ליחידת מילואים של חיל השריון. לאחר ששוחרר מהשירות הסדיר נסע לאיטליה ולמד הנדסת חשמל במשך שנה אחת. בשנת 1971 שב ארצה והמשיך את לימודיו בפקולטה להנדסה, באוניברסיטת "בן־גוריון" בבאר־שבע. הוא הספיק להשלים שלוש שנות לימודים עד לנפילתו. במלחמת יום הכיפורים לחמה יחידתו בגזרה המרכזית של תעלת סואץ. ביום י"ג בתשרי תשל"ד (9.10.1973), היה גדוד הטנקים שלו ערוך במתחם "חמדיה" ונתון להתקפת כוח גדול של האויב. הטנק של אמיר, שהיו בו עוד שלושה מט"קים מלבדו, עלה על הרכס שהקיף את המתחם, כדי לבלום את טנקי האויב

המתקדמים. מול הרכס המתין להם כוח גדול של המצרים שפתח מיד בירי קטלני. כל הטנקים שבו אל המתחם, כדי להתגונן מפני האש שנתכה עליהם, פרט לטנק של אמיר, שנותר לבדו על הרכס והצליח לבלום את המצרים, עד שנפגע וארבעת המט"קים בו נהרגו. על פעולתו בקרב זה הוענק לאמיר עיטור המופת. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בחדרה. השאיר אחריו הורים ושתי אחיות. לאחר נופלו הועלה לדרגת סמל־ראשון.

אזנקוט, רפאל

רפאל, בן שמחה וחיים, נולד ביום ב' בשבט תש"ב (20.1.1942) במרקש שבמרוקו ועלה ארצה עם משפחתו בשנת תשט"ז (1956). הוא החל את לימודיו בבית־הספר "אליאנס" בעיר הולדתו במרוקו ואחרי שמשפחתו עלתה ארצה והשתקעה בנתניה, סיים את לימודיו בבית־הספר "נורדיה" שבעיר.

רפאל גויס לצה"ל בסוף אוגוסט 1960 והוצב לחיל הרגלים, במסגרת הנח"ל. לאחר סיום הטירונות הוכשר בקורס למפעילי מרגמות ושימש בתפקיד רגם בגדוד חיל־רגלים. רפי היה חייל מסור וממושמע, שמילא בדייקנות ובשלמות את כל המשימות שהוטלו עליו ולפיכך היה מקובל על מפקדיו ואהוד על חבריו ליחידה.

בתחילת ינואר 1963 שוחרר מהשירות הסדיר והוצב, במסגרת שירות המילואים, לחיל הקשר. הוא הוכשר לשמש כקשר וכמפעיל טלפרינטר ורדיו והוצב לפלוגת־קשר בחטיבת חיל שריון. עם יחידה זו לחם במלחמת 1967 והוענק לו "אות מלחמת ששת הימים". רפאל, שנקרא בפי הכל רפי, הקים את ביתו בשכונת עין־התכלת בנתניה. הוא עבד בענף היהלומים, היה עובד חרוץ ומסור שלא ידע לאות ועל כן ראה ברכה בעמלו. הוא נשא לאישה את חברתו סוניה; בשנת 1968 נולדה בתם לימור ובשנת 1970 נולד בנם ירון. הוא היה איש משפחה מסור, בעל אוהב לרעייתו ואב דואג לילדיו. במלחמת יום הכיפורים השתתפה יחידתו בקרבות הבלימה וההבקעה נגד הסורים ברמת הגולן. ביום י"ג בתשרי תשל"ד (9.10.1973) נפגע רפי ונהרג בהפגזת האויב על כוחותינו באזור נח"ל־גשור. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בנתניה. השאיר אחריו אישה, בת, בן, אב ושתי אחיות. לאחר נופלו הועלה לדרגת רב־טוראי.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה כתב מפקד היחידה: "נזכור את רפאל ז"ל כחייל מסור ושקדן, שקט בטבעו, אח וחבר נאמן, מוכן לעזור בכל עת, מופנם – אך עושה את מלאכתו היטב".

אזרן, מוריס

מוריס, בן אלגרה וניסים, נולד ביום ט׳ באדר א׳ תשי״ד (12.2.1954), בקזבלנקה שבמרוקו. בשנת 1958 עלתה משפחתו לישראל והתיישבה באשדוד. הוא סיים את לימודיו בבית־הספר היסודי ״רמב״ם״ באשדוד ואחרי־כן למד בבית־ספר תיכון מקיף דתי, במגמת פקידות. לאחר שתי שנות לימודים בבית־ספר זה, החל לעבוד כעמיל מכס בנמל אשדוד. מוריס היה בחור עליז וטוב־לב. הוא הקים לעצמו חוג רחב של חברים, שקשר עמם קשרים הדוקים והיה משתף אותם בתכניותיו ובמחשבותיו. הוא נהג להציב לעצמו אתגרים, שלעתים נראו קשים מכפי כוחו, אך בכוח רצונו העז הצליח להתגבר על המכשולים והיה מביט בסיפוק ובגאווה בהצלחותיו אלו. מוריס היה בעל תכונות של מנהיג מלידה. הוא ריכז סביבו את חבריו וניצב תמיד במרכז הפעולות, התווה את הדרך בה הלכו, המריץ ודרבן לעריכת מפגשים חברתיים ותחרויות ספורט. מעולם לא קיבל דברים כמובנים מאליהם. הוא היה סקרן לדעת מה מקורן של ההוראות שנתנו לו ומדוע עליו לנהוג בדרך זו ולא בדרך אחרת. הוא רצה לרדת לעמקם של דברים, לגלות את הסיבות והמניעים המסתתרים מאחורי כל החלטה ולכן היה מרבה לחקור ולשאול את מוריו ואת חבריו שאלות באותם תחומים שהתעניין בהם ושאף להעמיק את ידיעותיו. הגם שלמד בבית־הספר התיכון רק שנתיים, זוכרים אותו המורים והתלמידים כאחת הדמויות המיוחדות בבית־הספר. מוריס היה חבר בתנועת הנוער ״בני־עקיבא״ והיה מן החברים הפעילים בסניף התנועה במקום מגוריו. הוא היה ספורטאי מצטיין, בעיקר בשחייה ובכדורסל ונמנה דרך קבע על סגל קבוצת הכדורסל של ״אליצור״. הוא הקדיש זמן רב לריקוד, במיוחד לריקודי עמים, והיה חבר בלהקת מחול. מוריס היה ידוע באהבתו לארץ־ישראל, לנופיה ולשיריה. הוא אהב להאזין לשירים עבריים ישנים וטובים. הוא הרבה לטייל ולסייר ברחבי הארץ, ורק מעטים היו המקומות שכף רגלו לא דרכה בהם. בעיקר הרבה לתור את מדבריות יהודה וסיני.

מוריס גויס לצה״ל בתחילת מאי 1972 והוצב לחיל השריון. לאחר סיום הטירונות עבר קורס תותחנות ונשלח לשרת בגדוד טנקים בגזרה המרכזית של תעלת־סואץ. הוא היה חייל מסודר וממושמע, איש־צוות למופת, שהתגאה בתפקידו ובחיל שבו שירת. במלחמת יום־הכיפורים השתתפה יחידתו בקרבות הבלימה וההבקעה בסיני. מוריס נהרג ביום י״ט בתשרי תשל״ד (15.10.1973), בפריצה אל ״החווה הסינית״. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין באשדוד. השאיר אחריו הורים, שלושה אחים ושתי אחיות. לאחר נופלו הועלה לדרגת סמל.

הוריו וחבריו לספסל הלימודים הקימו אנדרטה לזכרו בבית־הספר בו למד; כמו־כן הוצא לאור עלון ובו דברי חברים על דמותו.

אחרק, ציון

ציון, בן צביה ועודד, נולד ביום ח׳ בכסלו תשי״א (17.11.1950) במושב גאולי־תימן שליד חדרה. הוא למד בבית־הספר האזורי בכפר הרא״ה. אחרי כן המשיך בלימודיו במדור הדתי של בית־הספר החקלאי במקוה־ישראל ולבסוף סיים את לימודיו בקורס למדריכים חקלאיים במדרשת ״רופין״ בעמק־חפר. ציון היה תלמיד חרוץ ושקדן, ילד מחונן שידע ללמוד מכל אדם. את לימודיו בבית־הספר היסודי סיים בהצלחה מרובה. הוא היה חבר בתנועת הנוער ״בני־עקיבא״ והתעניין בספורט ובעיקר בכדורגל. ציון היה בחור שקט, שדיבורו בנחת והוא רחש כבוד לכל אדם ובמיוחד להוריו ולמוריו. ישר היה ומעודו לא הסתכסך עם חבריו וביקש תמיד לעשות שלום ביניהם. לציון היה קול נאה והוא היה בעל תפילה. פעמים רבות היה שליח ציבור בבית־הכנסת וקהל המתפללים אהב אותו.

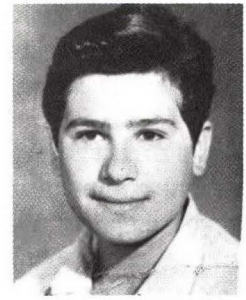
ציון גויס לצה״ל בסוף יולי 1969, והתנדב לנח״ל המוצנח, ביחידה שהתעתדה להצטרף למשק מחולה. הוא היה חייל אחראי ומסור לכל תפקיד שהוטל עליו ושימש דוגמה לחבריו במזגו הטוב ובצייתנותו. בשעת אימוני צניחה שבר את רגלו ונאלץ לשכב בבית חודשים אחדים. הוא השתדל שלא להדאיג את בני משפחתו והרבה לכתוב הביתה. לאחר שהיה מגויס כשנה, נהרגה אמו בתאונת־דרכים והדבר שבר את לבו.

במלחמת יום הכיפורים לחם ציון בחזית סיני בקרבות הבלימה נגד המצרים, וביום כ״ה בתשרי תשל״ד (21.10.1973), נפל בגזרת ״חמוטל״. הוא נחלץ לעזרת חיילי אחד המוצבים שכותרו בידי האויב, טיל פגע בנגמ״ש שלו והוא נהרג. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בנתניה. השאיר אחריו אב, שני אחים ושתי אחיות. לאחר נופלו הועלה לדרגת רב־טוראי.

במכתב התנחומים למשפחה השכולה כתב מפקדו: ״ציון היה חייל למופת וחדור בהכרת ערך המשימה שהיה עליו לבצע״; אחייניתו נירה כתבה לזכרו: ״...שנים חלפו אך דבר לא נשכח, לא ימי הילדות ולא ימי הבגרות. דמותו של ציון נשארת לנגד עינינו... חייו נקטעו בעודו צעיר. לא הספיק לחיות את חייו ולא הספיק להגשים את חלומותיו – הוא יצא להגן על מדינתנו ועל תושביה שבעורף... ציון השאיר אחריו משפחה, קרובי משפחה וחברים שכולים ונר־זכרון שלא יכבה כל עוד אנו חיים״.

מזכירות איגוד המושבים של הפועל המזרחי הוציאה לאור חוברת ושמה ״עץ החיים״, לזכרם של בני מושבי הפועל המזרחי, שנפלו על הגנת ישראל וציון בתוכם; משפחתו תרמה לזכרו ספר תורה להיכל הקודש של המושב גאולי תימן.

אטדגי, פרוספר

פרוספר, בן סולטנה ויצחק, נולד בשנת תשי"ב (1952) בקזבלנקה שבמרוקו ועלה ארצה עם משפחתו בשנת 1961. הוא למד בבית־הספר היסודי במרוקו והמשיך בלימודיו בבית־הספר היסודי "אלפסי" שבדימונה. אחרי־כן למד בבית־הספר המקצועי במרכז הנוער בדימונה, במגמת המסגרות. הוא היה תלמיד טוב והשתדל להצליח בלימודיו, ולפיכך היה אהוב על מוריו. מתוך טוב־לב והתחשבות בזולת הרבה לסייע לחבריו בעצה ובמעשה. הוא היה נער עליז ושמח בחלקו ונהג עם כל אדם ביושר ובחביבות. הוא היה בן מסור ונאמן להוריו, דאג להם והשתדל לגרום להם נחת תמיד.

פרוספר גויס לצה"ל בתחילת מאי 1971, והוצב לחיל השריון. לאחר סיום הטירונות השתלם בקורס לתותחני טנקים. הוא היה חייל אחראי ומסור לתפקידו, שימש דוגמה לחבריו במזגו הטוב ובסבילותו, ודאג לחייליו. זכה ל"אות השירות המבצעי". במלחמת יום־הכיפורים לחם פרוספר בחזית סיני, בקרבות הבלימה נגד המצרים. ביום י"ד בתשרי תשל"ד (10.10.1973), תוך כדי קרב צפונית לציר "עטיפה" ליד מעוז "נוצה", נפגע פרוספר מטיל שנורה אל תא התותחן בטנק שלו ונהרג במקום. תחילה הוכרז כנעדר, ואחרי־כן הוכרז חלל שמקום קבורתו לא נודע. לימים זוהתה גופתו והוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בדימונה. השאיר אחריו אב, אם, ארבעה אחים ושלוש אחיות. לאחר נופלו הועלה לדרגת סמל־ראשון.

מפקדו העיד עליו, שהיה תותחן מצטיין, ועל אף מגבלותיו הגופניות, לא נרתע מלצאת עם חבריו למלחמה ולהשתתף בקרבות בגבורה ובאומץ־לב.

הוריו תרמו לזכרו ספר תורה לבית הכנסת בדימונה.

אטיאס, יהושע

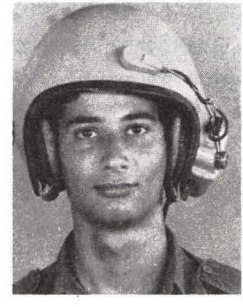
יהושע (שוקי), בן שמחה ומכלוף, נולד בשנת תשי"ב (1952) במקנס שבמרוקו ועלה ארצה עם משפחתו בשנת 1963. הוא למד בבית־הספר היסודי "אליאנס" במרוקו וכן בטירת־הכרמל וברמת־הדסה בחיפה. אחרי־כן סיים את לימודיו בבית־הספר התיכון שבאשדות־יעקב מאוחד. יהושע נמנה עם חברת הנוער בקיבוץ. הוא עבד בפרדס, הצליח מאוד ונתחבב על חברי הקיבוץ בזכות רצונו החזק ושאפתנותו להצליח בכל מעשי ידיו. בשל הצטיינותו בעבודתו היה מועמד, לפני שהתגייס, לנהל את יחידת ההדרים במשק. יהושע היה בעל גוף אתלטי ונחשב חובב ספורט נלהב. הוא הרבה להשתתף בתחרויות שונות והמדליות והתעודות הרבות שצבר, מעידות על הצלחותיו והישגיו. הוא היה מדריך את בני הקיבוץ במשחקי כדור, מארגן מסיבות וטיולים ומרבה לנגן, לשיר

ולרקוד ריקודי־עם. יהושע אהב לצייר ולעסוק במלאכת־יד. תחביבו הגדול היו בעלי־חיים. הוא גידל כלבים, חתולים וציפורים. כן אהב לצוד נחשים. הוא היה צנוע ועניו, רציני וביישן במקצת. בעל הומור היה והרבה להתבדח. הוא ידע להעניק אהבה וידידות לחבריו ולמשפחתו.

יהושע גויס לצה"ל בתחילת נובמבר 1970. לאחר סיום הטירונות השתלם בקורס מ"כים חי"ר ובקורס צניחה והיה למדריך־ספורט בצבא. מספר הצניחות שצנח היה רב ביותר. הוא היה חזק בגופו, חסון, אמיץ־לב ובעל ביטחון רב. על תקופת שירותו הצבאי לא סיפר הרבה לבני משפחתו ולחבריו, כאילו היו כל מעשיו בצבא בבחינת סוד כמוס. הוא דאג תמיד לחייליו וידע לקרבם, והם רחשו לו כבוד רב. במלחמת יום־הכיפורים השתתף שוקי בקרבות הבלימה נגד המצרים בחזית סיני. ביום כ"ג בתשרי תשל"ד (19.10.1973), נפגע בגזרת סרפאום, ממערב לתעלה. הוא הלך בראש אנשי יחידתו לטהר תעלות. חייל מצרי שהשים עצמו מת, ירה ביהושע בראשו ובחזהו והרגו. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בחיפה. השאיר אחיו אב, שישה אחים ושתי אחיות. לאחר נופלו הועלה לדרגת רב־סמל.

בני משפחתו תרמו לזכרו ספרים, מנורת שולחן ושרשרת לבית־הכנסת בטירת הכרמל.

אטיאס, שלמה

שלמה, בן רבקה וחיים, נולד ביום י"ג באייר תשי"ד (16.5.1954) בתל־אביב ולמד בבית־הספר היסודי "שבטי ישראל" ביפו ובבית־הספר התיכון "גאולה" בתל־אביב. שלמה היה תלמיד מצטיין וצעיר בעל ידי זהב, חברותי ומוקף תמיד בידידים ובחברים. הוא היה בחור שתקן ורציני בגישתו לחיים, אחראי ומסור לכל תפקיד שנטל על עצמו. הוא רכש את חיבת ידידיו ביציבותו השקטה ובאופיו הנוח. כן היה קשור מאוד ומסור להוריו ולבני משפחתו. הוא היה גבה־קומה ויפה־תואר, בעל כוח פיסי רב וברוך כשרונות בתחומים הטכניים.

שלמה גויס לצה"ל בתחילת אוגוסט 1972 והוצב לחיל השריון. הוא סיים בהצלחה קורסים מקצועיים והיה לאיש־צוות־טנק מצטיין. כחייל היה מסור וממושמע. הוא עבר שנה שלמה של אימונים מפרכים בשריון, זכה בחופשות מעטות, אך תמיד היה אופטימי ושמח בחלקו. את האימונים הקשים קיבל על עצמו באהבה ובחיוך והיה מקור עידוד לחבריו. במלחמת יום הכיפורים היה שלמה חניך בקורס מפקדי טנקים. כאשר פרצה המלחמה הועברו הוא וחבריו ישר לסיני והשתתפו בקרבות הבלימה הקשים נגד המצרים. אחרי כן לחמו בקרבות הפריצה אל עבר תעלת סואץ וראש הגשר, ערב הצליחה של התעלה. הקרב האחרון שבו השתתף שלמה היה ליד "החווה הסינית", ביום כ' בתשרי תשל"ד (16.10.1973), שם נפלו רבים מחבריו לקורס. הטנק שלו נפגע קשה תוך כדי לחימה בציר "לכסיקון" ושלמה נפגע

ונהרג. תחילה הוכרז שלמה כנעדר, אחרי כן כחלל שמקום קבורתו לא נודע, ולבסוף הובא למנוחת עולמים בבית־העלמין בקרית־שאול ביום ד׳ בכסלו תשל״ה (18.11.1974). לאחר נופלו הועלה לדרגת סמל־ראשון.

אטינגר, דורי

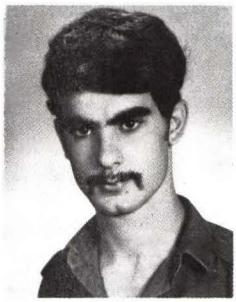
דורי (פרדי), בן סבינה וסלומון, נולד ביום י״ב בסיון תש״ט (9.6.1949), בבוקרשט שברומניה. כשהיה בן שנה עלתה משפחתו לארץ וקבעה את מושבה ביפו. את לימודיו היסודיים עשה בבית־הספר הצרפתי ביפו ושתי שנים למד בבית־הספר התיכון ״סוקולוב״. בשל מצבה הכלכלי הקשה של המשפחה, החליט לנטוש את לימודיו הסדירים כדי לעבוד ולסייע בפרנסת הבית. הוא החל לעבוד בחברת ״אמקור״, ובשעות הערב למד את מקצוע האלקטרוניקה. בשעותיו הפנויות בילה בחברת ידידיו מתנועת הצופים, שיחק בכדורגל וקרא ספרים. לכינויו ״פרדי״ זכה בבית־הספר הצרפתי. דורי היה בן טוב ומסור להוריו ונתן להם את כל אשר השתכר ולעתים צריכים היו לאלץ אותו שישמור לעצמו מעט כסף כדמי כיס.

דורי גויס לצה״ל במחצית נובמבר 1966 והוצב לחיל השריון. לאחר סיום הטירונות השלים קורס מקצועות טנק ובמלחמת ששת הימים לחם כשריונאי בחזית הדרום.

בספטמבר 1970, לאחר שהשתחרר מהשירות הסדיר ויצא לחיים האזרחיים, החל לעבוד כאיש־בטחון בשדה התעופה לוד, ולאחר מכן התפרנס כמתווך דירות. ביולי 1973 נשא לאישה את עדנה חברתו, והזוג הצעיר החליט לבנות את ביתו בעיירת פיתוח דווקא ועבר להתגורר באילת, שם עבד דורי כאיש תחזוקה במלון. ״דורי היה בעל חם־לב״, מספרת אשתו, ״וכל מעייניו היו בגידול המשפחה ובהתארגנות בחיים. הוא עבד קשה, מתוך מטרה לבנות לנו בית, כדי שברבות הימים יוכל ליהנות מפרי עמלו״. במלחמת יום הכיפורים שירת דורי כנהג־טנק בגדוד ״מחץ״ בחזית הדרום. ביום י״ג בתשרי תשל״ד (9.10.1973), בקרב הבלימה הקשה ב״חמוטל״, נפגע הטנק שלו ודורי נהרג. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בקרית־שאול. השאיר אחריו אישה ובן בשם גלעד־דורי, שנולד שבוע לפני קבורתו, אב, אם, אחות ושני אחים.

במכתב תנחומים שנשלח למשפחה כתב מפקדו: ״דורי גילה אומץ לב וקור רוח במהלך הקרב. הוא היה בין החיילים המסורים של היחידה ומותו הוא אבדה גדולה לכולנו״; שר־הביטחון דאז, משה דיין כתב: ״דורי היה חייל מצוין וחבר מסור. הוא היה אהוד על כל מי שהכירו״.

איבגי, גבריאל

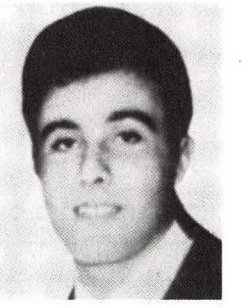
גבריאל (גבי), בן חנה ואברהם, נולד ביום י״ח באלול תשי״ב (8.9.1952) ברבט שבמרוקו ועלה ארצה עם משפחתו בשנת 1955. הוא למד במגדל העמק בבית־הספר היסודי על־שם שלום עליכם ובבית־הספר היסודי על־שם גיורא יוספטל ואחרי־כן המשיך בלימודיו בבית־הספר התיכון המקצועי על־שם רוגוזין. גבריאל היה תלמיד חרוץ והקפיד על הכנת שיעוריו, אולם כיוון שדרך הלימוד לא נראתה בעיניו, עזב את בית־הספר וסיים את לימודיו בקיבוץ משגב־עם. הוא נמנה עם חברי תנועת הנוער העובד והלומד, היה חובב ספורט והצטיין בהיאבקות־ג׳ודו. בזמנו הפנוי הרבה לקרוא בספרי פסיכולוגיה. הוא התעניין בהרבה תחומים והתעמק בהם, ולא קיבל דבר כמובן מאליו. תמיד נהג להתווכח בלהט ולא הרפה מבן שיחו עד ששכנע אותו בטענותיו. הוא רחק מן החומריות וחיפש דרך להצטרף לאחד מגרעיני ההתיישבות ולהקים עם חבריו יישוב חקלאי מראשיתו, אך בשל הגיוס לצבא, שעמד בשער, לא נתאפשר לו הדבר.

גבריאל היה איש חברה ואוהב־אדם, ותרן וסלחן, מתרחק מריב וממדון ושוקד על השכנת שלום בין ידידיו. אדיב היה ומנומס, עדין נפש ונעים הליכות, גלוי־לב, ישר־דרך, איש־אמת, ובעל מצפון. הוא היה בן נאמן ומסור להוריו ורחש להם כבוד רב.

גבריאל גויס לצה״ל בתחילת פברואר 1970 והתנדב לחיל הצנחנים. לאחר סיום הטירונות השתלם בקורס צניחה ובקורס מ״כים. הוא השתתף בפשיטה אל מעבר לגבול הלבנון ובמרדפים ועשה במעוזים שעל גדות תעלת־סואץ. הוא היה חייל טוב ומסור לתפקידו, לא התאונן על האימונים הקשים והמפרכים ומצב רוחו היה מרומם תמיד. מפקדיו העניקו לו את ״אות השירות המבצעי״, על השתתפותו בפעילות מבצעית ענפה.

לאחר שהשתחרר מהשירות הסדיר עבד עם אחיו בהרכבת מערכות־השקאה, כדי לחסוך בדרך זו כסף לנסיעה לטיול בחוץ לארץ. כשבועיים לפני שפרצה מלחמת יום־הכיפורים נקרא לשירות מילואים והוצב ברצועת עזה. כשפרצה המלחמה, ביקש להצטרף אל יחידתו שמתקופת שירותו הסדיר, שלחמה בחזית ברמת הגולן. ביום כ״א בתשרי תשל״ד (17.10.1973), תוך כדי פעולה ליד צומת וסט, נהרג כאשר התהפך הזחל״ם שלו. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין במגדל העמק. השאיר אחריו אב, אם, שלושה אחים ואחות. לאחר נופלו הועלה לדרגת סמל.

איבי, יהודה

יהודה, בן מרים ומרדכי, נולד ביום כ"ה בניסן תש"ז (15.4.1947) בצפת, וסיים את לימודיו בבית־הספר היסודי ממלכתי א' בצפת ובבית־הספר החקלאי בנהלל. כבנו של אחד מפעילי ההגנה והפלמ"ח וכנצר למשפחה שישבה חמישה דורות בצפת, ספג יהודה מילדותו את אהבת הארץ בכלל ואת אהבת הגליל בפרט. אווירתה המיוחדת של העיר צפת קסמה לו והוא היה קשור מאוד לעירו. בבית הספר היה תלמיד מצטיין, חרוץ ושקדן. הוא ריכז את פעולות הגדנ"ע בבית־הספר התיכון שלמד בו ועמד תמיד במרכזה של כל פעילות חברותית. כן אהב לטייל במרחבי הגליל והכיר על בוריים את שביליו ואת נתיבותיו של הגליל העליון.

יהודה גויס לצה"ל במחצית נובמבר 1965 והוצב לחיל השריון. הוא היה שריונאי מעולה וסיים בהצטיינות קורס מפקדי טנקים. ברבות הימים נהיה חייל לוחם ותיק־קרבות ובעל נסיון רב. הוא השתתף במלחמת ששת הימים, ולחם בטנק החוד של הכוח שפרץ לסיני. השתתף בקרבות מלחמת ההתשה ובפעולות צה"ל בסמוע, בכאראמה ובחזית הצפון. הוא היה צנוע ולא דיבר כמעט על מעלליו בצבא, אולם חבריו היללו ושבחו את אומץ־לבו, את דבקותו במשימה ואת הצטיינותו באימונים ובקרב. בכל הקורסים היה חניך מצטיין; כמדריך וכמפקד טנק דאג לחניכיו ולחייליו בתנאי שדה קשים ביותר והצוות שלו היה תמיד הראשון והמצטיין ביחידה. אך אף־על־פי שהיה לוחם מעולה וותיק־קרבות, לא חדל להדגיש, כי הוא מעדיף את הטרקטור על הטנק. יהודה אהב את האדמה ואת עבודת האדמה. הוא למד, קרא והתעניין בכל הקשור בתחום החקלאות, את חלומו הגשים כאשר הקים לו ולמשפחתו בית ומשק ביסוד־המעלה. הבית היה מוקף עצים ופרחים, והמשק החקלאי פרח ושגשג; ושם הסכין יהודה לחנך את ילדיו לערכים שעליהם חונך הוא – ערכים שהיו עיקר ותמצית בחייו: אהבת האדמה והארץ, אהבת הטבע והחקלאות בגליל. תמיד התגעגע למשפחה ולבית, למשק ביסוד המעלה, לצפת ולגליל. הוא היה איש־משפחה נפלא, בעל אוהב ודואג ואב טוב ומסור, אשר החיים במחיצתו והטיולים והבילויים עמו, היו חוויה לא־נשכחת לבני משפחתו. במלחמת יום הכיפורים היה יהודה מפקד אחד הטנקים הראשונים, שעלו לרמת הגולן כדי להשתתף בבלימת הסתערות הסורים. הוא לחם בגבורה בקרבות הבלימה הקשים, העקובים מדם. ליד שפך הירדן נפגע הטנק שלו והוא נפצע בראשו ובזרועותיו, החליף טנק, סירב להישלח לאחור לטיפול רפואי והצטרף לטנק אחר, שעליו פיקד בהמשך הקרב. הוא נפגע ונהרג מפגיעה ישירה בטנק שלו בקרב ליד חושנייה ביום י"ב בתשרי תשל"ד (8.10.1973), והובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בצפת. השאיר אחריו אישה ושני ילדים. לאחר נופלו הועלה לדרגת רב־סמל.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה כתב מפקדו, כי ראויים לציון כושר מנהיגותו ומסירותו של יהודה, אומץ לבו ודבקותו במשימה וכי הוא היה הרוח החיה ביחידה. מפקדיו וחייליו הוקירוהו.

דברים לזכרו וקווים לדמותו של יהודה פורסמו בספר "לזכרם", שיצא לאור בצפת, לזכר בני העיר שנפלו במערכה.

איבלר, שרגא־ראובן

שרגא, בן מרים ויהודה, נולד ביום כ"ו בטבת תשי"א, (4.1.1951) בחיפה. הוריו, מניצולי השואה, שהגיעו מפולין לישראל, קבעו את מושבם בקרית טבעון, שם גדלו את שרגא ואת אחותו. בילדותו התחנך שרגא בבית־הספר היסודי שבקרית עמל, היה חבר בתנועת הנוער העובד והלומד, שיחק בנבחרת הכדורסל של הקריה וחלם על היום בו יהיה לטייס. כאשר הופיע בבית ספרו של שרגא קצין מטעם הפנימיה הצבאית, כדי ל"גייס" נערים למוסד, נדלק דמיונו של שרגא ועל אף שידולי ההורים, אשר הועידו אותו ללימודים מקצועיים, נרשם, עבר את הבחינות והתקבל לפנימיה שליד בית־הספר הריאלי בחיפה. "שרגא היה ליצן", מעידים עליו חבריו, "חקיין, מצחיקן. הוא שכתב את המערכונים למסיבות, הוא שהציג אותם והוא שהפך את המסיבות לחגיגות של ממש". בזכות זאת ובזכות מעלותיו האחרות היה שרגא מן האהודים שבחבורה.

שרגא גויס לצה"ל בראשית אוגוסט 1969, וקיווה להגשים את חלומו מילדות ולהיות לטייס, אלא שבקורס הטיס לא מצא את מקומו וביקש העברה לחיל השריון. נראה ששינוי זה היטיב עמו, שכן סיים את קורס קציני השריון כאחד החניכים המצטיינים ולאחר מכן אף נשאר בבית־הספר כמדריך. לאחר שנת הדרכה בבית הספר לשריון הועבר שרגא ליחידת־שדה ברמת הגולן, שם זכה להערכה רבה והתקדם במהירות בסולם התפקידים. שרגא אהב את חיי הצבא, על המתח התמידי שבהם והאווירה המיוחדת במינה, וכאשר תמה תקופת שירות החובה שלו באוגוסט 1971, התנדב לשירות קבע בן 4 שנים. ביום השבת שבו פרצה מלחמת יום הכיפורים, היה שרגא בבית הכנסת ובכך כינס שלוש מצוות לצרור אחד: שבת, יום כיפור ועלייה לתורה לרגל יום חתונתו, שכן שרגא וארוסתו חנה תכננו את מועד נישואיהם ליום ראשון 7.10.1973 – ואחרו את שמחתם ביום אחד בלבד. מיד כשפרצו הקרבות, מיהר שרגא לחזור ליחידתו, שם נלחם כמ"פ טנקים. ביום רביעי, ט"ו בתשרי תשל"ד (11.10.1973), כאשר פרצה יחידתו לסוריה, נפגע הטנק שלו ושרגא נפל, לאחר ששירת שנתיים בשירות קבע. הוא הובא למנוחות בבית הקברות בקרית טבעון. השאיר אחריו אב ואם, אחות וארוסה. לאחר נופלו הועלה לדרגת סרן.

במכתב תנחומים שנשלח להורים, כתב שר הביטחון דאז, משה דיין: "מפקדיו של שרגא הגדירוהו כקצין מצוין, חרוץ, יעיל, שקול, מאופק, יציב במצבים קשים, מקרין הרגשה ואווירה נוחה על פקודיו. שרגא היה אהוב על הכול, ונפילתו הייתה מכה קשה לכל יודעיו".

איגלברג, ישראל־אליעזר

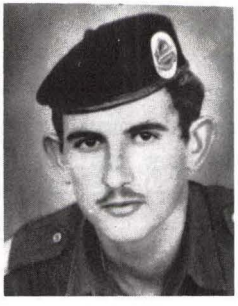

ישראל־אליעזר, בן הלה ויעקב, בן בכור, ילד ראשון שנולד בארץ לזוג ניצולי השואה, ביום כ"ז בניסן תשי"א (3.5.1951). ביום העצמאות ה־3 למדינה נערכה לו ברית מילה, ויקרא שמו ישראל־אליעזר, שם המאחד בתוכו את זכרון העבר (על שם סבו) ואת החדש והעתיד – תקומת מדינת ישראל, ביום חגה. שיר שנדם ב־19.10.1973, בחג שמחת תורה, בין הערביים, על גבעות "חמוטל" ואולי בתאריך אחר ובמקום אחר שלעולם לא ייוודע. 22½ שנות חיים נדמו, וכמו חוט הנמשך מהעבר, כל בני משפחתו נלקחו ב־1942 בחג שמחת־תורה על־ידי הצוררים הנאצים ומקום קבורתם לא נודע. היה תינוק יפה־תואר ובהיר תלתלים. שובה נפש בנועם הליכותיו. ישראל סיים בהצטיינות את בית־הספר היסודי "אוסישקין" בתל־אביב, ואחרי כן סיים את לימודיו בבית־הספר התיכון העירוני ה' בתל אביב, במגמה הריאלית. הוא היה תלמיד שקדן וחרוץ. בבית־הספר התיכון הצטיין במקצועות הגיאוגרפיה וההיסטוריה. הוא נמנה עם אגודת "נוער לנוער" של עיריית ת"א ועשה רבות לקירוב בני הנוער הדרוזי והיהודי אלה לאלה. ישראל השקיע מאמצים גדולים בהקמת מועדון נוער בעוספיה ורכש חברים רבים מקרב בני הכפר. בהיותו בן 17, נשלח מטעם אגודת "נוער לנוער" לאירופה. ישראל היה חובב ספורט ובעיקר כדורגל. הוא היה שחקן ברידג' נלהב. אהב מאוד לקרוא ספרים ובזכות קריאתו המהירה יכול לקרוא מספר ספרים ביום בזמן קצר. הוא היה שקט, צנוע ועניו ועם זאת אהוד מאוד על חבריו. הוא אהב לעזור לזולתו והרבה לחייך. ישראל התקבל פעמיים ללימודים אקדמיים באוניברסיטת תל־אביב, במגמה לביקורת חשבונות. פעם לפני גיוסו, ופעם בתום שירותו הצבאי, אך המלחמה קטעה את לימודיו.

ישראל־אליעזר גויס לצה"ל במחצית אוגוסט 1969, והוצב לחיל השריון. לאחר הטירונות השתלם בקורס מט"קים, ואחרי־כן בקורס קציני אג"ם, ולבסוף – למרות התנגדות הוריו – בקורס לקציני־שריון. קורס זה סיים בהצלחה ונשלח, לפי בקשתו, לשרת ברמת־הגולן, שם נתמנה לסמ"פ. הוא היה לוחם ללא חת והשתתף בפשיטות רבות אל מעבר לגבול. על שירותו הצבאי הוענק לו "אות השירות המבצעי". הוא היה אהוב על פקודיו ועל מפקדיו. הוא היה נאמן ומסור והבין ללב חייליו. אחד מפקודיו מספר, שהיה חבר ורע לאנשיו. כל רגע פנוי הקדיש להם. הוא טיפל בהם כבילדיו והיה מוביל למענם דברי דואר וכבסים למכבסה. ישראל־אליעזר אהב את חיל־השריון והיה מלא גאווה על יחידתו ועל תפקידו. הוא היה קצין למופת. הוא לא הקפיד על גינוני המשמעת, אך דרש מפקודיו ביצוע מדויק. הוא מילא בדבקות כל תפקיד שהוטל עליו. הוא היה נאה דורש ונאה מקיים. הוא היה בטוח בדרכו ושלם עם עצמו. השלמות והאחריות היו טבועות בדמו. הייתה בו פשטות. מעולם לא התלונן על תנאי השירות הקשים, על הקור העז ועל חוסר הנוחות. לפני שחרורו מן השירות הסדיר ביקש מפקדו להניעו להמשיך ולשרת, אך הוא סירב כיוון שרצה להתחיל בלימודים באוניברסיטה, והתכונן להתחתן.

לאחר שהשתחרר, הוצע לו תפקיד של מ"פ מפקדה. כיוון שהמתח העניק לו סיפוק רב, דחה את ההצעה והעדיף להיות סמ"פ בפלוגת טנקים, שכן היה מאוהב, כך אמר, בטנקים שלו. על שירותו באותה תקופה קיבל תעודה המעידה על הצטיינותו כמפקד צוות טנק. חמישה שבועות לפני שפרצה מלחמת יום הכיפורים, נשא את חברתו גליה לאישה. ביום כ"ג בתשרי תשל"ד (19.10.1973), בצהרי היום, נפגע בקרב על מוצב "חמוטל". בראש פלוגתו יצא להדוף את חיילי האויב, כשהוא מרגיע את אנשי צוותו ומבטיח להם להחזירם בשלום. את הקרב ניהל בקולו השלו והבוטח, בעמדו חשוף בצריח, עד שהטנק שלו נפגע פגיעה ישירה מטילי האויב. ישראל נתן פקודה לקפוץ מהטנק, מחשש שהטנק יתפוצץ. כל אנשי צוותו חזרו בשלום וישראל נשאר פצוע בשטח. תחילה נחשב לנעדר, אך לימים זוהתה גופתו והוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בקרית־שאול. השאיר אחריו אישה, הורים, אחות ואח. לאחר נופלו הועלה לדרגת סרן.

אידזיקובסקי, חיים

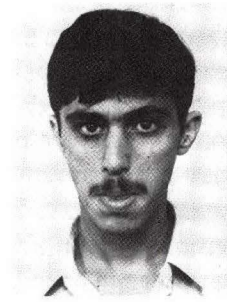

חיים, בן לאה ומרדכי, נולד ביום ב' בניסן תשי"ג (18.3.1953) בולוצלבק שבפולין ועלה ארצה עם משפחתו במאי 1957. הוא למד בבית־הספר "אריאל" ברמלה ואחרי־כן סיים את לימודיו בבית־הספר התיכון "בויאר" בירושלים, במגמה הריאלית. חיים היה תלמיד חרוץ ושקדן שהצטיין ביחסו הרציני ללימודים. הוא הרבה לקרוא והתעמק בלימודיו והיה אהוב על מוריו ועל חבריו. משסיים את לימודיו בבית־הספר היסודי התנדב לשרת במגן־דוד־אדום. לאחר שהשתלם בקורס לעזרה ראשונה, סייע בעבודה בתחנת מגן־דוד־אדום ברמלה (ואחרי־כן בירושלים) בכל שעה פנויה שהייתה לו וביחוד בחופשותיו. האהבה לזולת והרצון לעזור לבריות היו טבועים בנפשו, שכן היה טוב־לב והתברך בסבלנות רבה. הוא היה בחור ישר ובעל מצפון, חבר טוב לידידיו ובן נאמן ומסור להוריו.

חיים גויס לצה"ל במחצית אוגוסט 1971 והוצב לחיל השריון. לאחר סיום הטירונות השתלם בקורס לנהגי טנקים, בקורס לתותחני טנקים ובקורס למש"קי טנקים. אחרי שהשתלם בקורס לקציני אג"ם ובקורס לקציני שריון, נתמנה למפקד מחלקת טנקים. הוא היה מפקד אחראי ומסור לתפקידו. חייליו כבדוהו ואהבוהו על כי דאג לשלומם ולרווחתם וידע להקל עליהם את תנאי־השדה הקשים. אמנם לא הקפיד על גינוני משמעת אך בכל הקשור במילוי התפקיד דרש ביצוע מדויק. במלחמת יום הכיפורים לחם חיים בקרבות הבלימה נגד כוחות האויב שפרצו את קווי ההגנה של צה"ל. ביום י"א בתשרי תשל"ד (7.10.1973), בקרב כבד של שריון־בשריון שהתחולל בגזרה המרכזית ליד רכס "נוזל", נפגע חיים מרסיס של פגז ונהרג. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין ברמלה. השאיר אחריו אם ושני אחים. לאחר נופלו הועלה לדרגת סגן.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה כתב מפקדו: "חיים דבק במשימתו, תוך גילוי אומץ־לב והכרה בשליחות שמילא".

איואן, שמואל

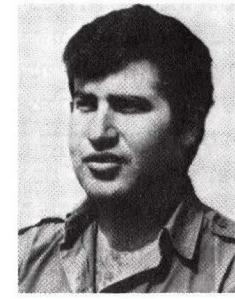

שמואל, בנם־בכורם של חזנה ומוריס, נולד ביום ט"ז בתמוז תשי"ג (29.6.1953) בתל־אביב. בילדותו עברה המשפחה להתגורר ברמת־גן, שם סיים את חוק לימודיו בבית הספר היסודי וכן השתלם במגמת הפקידות בבית הספר התיכון־מקצועי "אבוקה". אם כי לא היה מהחסונים שבחבורה, תמיד השתתף באירועי הספורט ובפעולות הגדנ"ע ואף היה חבר בתנועת נוער.

שמואל גויס לצה"ל בראשית נובמבר 1972. גם בצבא העדיף פעילות ומאמץ ולא ביקש לעצמו עבודה משרדית. לאחר סיום הטירונות השתלם בקורס נהגי טנקים ובקורס מקצועות טנק והוצב ביחידה קרבית של חיל השריון. הוא היה חייל טוב, ממושמע ומסור לתפקידו ואהוב על חבריו ועל מפקדיו. ביום הכיפורים הייתה יחידתו של שמואל מוצבת בקו החזית בסיני. מיד כשפרצו הקרבות ביום י' בתשרי תשל"ד (6.10.1973) נעה היחידה לכיוון הגזרה הצפונית של תעלת סואץ ונכנסה לקרב. באחד הקרבות הראשונים נפגע הטנק של שמואל מאש מארב של האויב והוא נהרג. הוא הובא למנוחת־עולמים בחלקה הצבאית בבית־העלמין שבקרית־שאול. השאיר אחריו אב ואם, אח ושתי אחיות. לאחר נופלו הועלה לדרגת רב־טוראי.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה כתב מפקדו: "שמואל היה אהוב על חבריו ועל מפקדיו וביצע כל משימה שהוטלה עליו בשקט ובמסירות. הוא היה בעל חוש הומור עדין שחיבבו על הסובבים אותו. יהא זכרו ברוך".

איזיקוביץ, צבי

צבי (צביקה), בן מלכה ומשה, נולד בערב ראש השנה, כ"ט באלול תשי"א (30.9.1951) ברחובות. ילד שובב היה ופיקח, שחקר הכל ורצה לדעת הכל. צביקה ידע לקלוט ולפרש חוויות בדרכו הבוגרת מכפי גילו והיה חביב מוריו וידיד נאמן ומסור לחבריו, שאתם שמר על קשר מימי ילדותו. לאמו, ניצולת השואה, היה צביקה נכס יקר והוא היה קשור אליה בכל נימי נפשו. תמיד אמר לה שעליו להילחם, כדי שמוראות האימים לא ישובו. את חוק לימודיו היסודיים בבית־הספר "תושיה" בקרית משה, גמר צביקה בהצטיינות. ביחוד הצטיין במתמטיקה ובתלמוד וכאשר הציע לו מנהל בית־הספר

להמשיך בלימודיו בישיבה תיכונית, הפתיעו הנער בתשובה: "אם אבא יסכים, אני מוכן ורוצה". האב שוכנע וצביקה התקבל לישיבת "בני עקיבא" בכפר הרא"ה. גם בישיבה בלט צביקה כאחד העילויים של מחזורו, וסיים בהצטיינות את לימודיו בה.

צבי גוייס לצה"ל בתחילת חודש נובמבר 1969 והוצב לחיל הנדסה. אחרי שעבר את האימון הבסיסי, השלים קורס מפקדי כיתות ולאחריו קורס מש"קים של החיל. הוא היה אחד המש"קים המעולים ביותר ביחידתו וכאשר הוצב בתפקידי הדרכה לא היה טוב ממנו. צביקה היה חבר של כל אדם, אפילו של מפקדיו. בין התפקידים שהוטלו עליו היו תפקידים שנועדו לבעלי דרגה גבוהה משלו, ולא אחת החליף קצין־מדריך, שנעדר. יחד עם זאת ידע לעשות מעשי־קונדס עליזים ורק בזכות חינו הרב הצליח להיחלץ מהם. הוא מינה את עצמו למש"ק־תרבות והצליח בכוחות עצמו להקים מועדון ולארגן ספרייה. מפקדיו הניחו לו לחרוג מעט מהמסגרות הצבאיות ועבודתו הייתה תמיד מעולה יותר מכל שציפו ממנו. אפילו לא הפגין את אמונתו, הייתה היא עמוקה ושורשית. הוא נשא עמו את הכיפה תמיד. צביקה היה עלם תוסס ואוהב חיים. הוא אהב לסייר בארץ והרבה לארגן לחבריו טיולים. במשך תקופת שירותו בצה"ל לא הקים נגדו אפילו מתנגד אחד.

בנובמבר 1972 שוחרר צביקה מהשרות הסדיר ומיד התקבל למכללת שנקר, למגמה של טכנולוגית טקסטיל. הוא היה תלמיד נלהב ועמד באחריות וברצינות בעומס הלימודים. תמיד התייחס לדברים ברוח טובה, כשבעיניו מרצדת בת צחוק שובבה. הוא סיים שנת לימודים אחת בכימיה טקסטילית ויצא לחופשת־קיץ לקראת שנת הלימודים השנייה. כשפרצה מלחמת יום־הכיפורים חש צביקה ליחידתו עוד בחצות. הוא סירב להעיר את אחותו הקטנה כדי להיפרד ממנה והצטרף ליחידתו ברמת־הגולן. ביום י"ד בתשרי תשל"ד (10.10.1973), בעת הסתערות על פלוגת חיילים סורים, היה צביקה בזחל"ם הראשון ותוך כדי לחימה נפגע ונהרג. הוא הובא לקבורה בבית־העלמין ברחובות. השאיר אחריו הורים, אח ואחות. לאחר נופלו הועלה לדרגת סמל־ראשון.

במכתבו אל המשפחה השכולה כתב עליו מפקדו: "... בנכם סמל איזיקוביץ צבי נפל במערכה ביום י"ד בתשרי תשל"ד 10.10.1973, בעת הסתערות על פלוגת סורים ברמת הגולן. סמל איזיקוביץ צבי היה בזחל"ם הראשון שהסתער על הסורים ותוך כדי הסתערות ירה מנשקו ועזר בחיסול חוליית בזוקה סורית. בפעולה זו נפגע סמל איזיקוביץ מחוליה סורית אחרת שהסתתרה בין הסלעים. חוליה זו חוסלה לאחר מכן על־ידי חבריו. סמל איזיקוביץ צבי היה אחד המש"קים המעולים בפלוגתו. מסור, בעל מקצוע מעולה ומפקד שחייליו חיבבוהו מאוד. מותו בפעולה השפיע קשות על חייליו ועל מפקדיו. אני מקוה שהידיעה על התנהגותו האמיצה בקרב תביא לכם מעט ניחומים. בשמי ובשם חיילי היחידה ומפקדיה, הנני מביע לכם את תנחומינו ואת צערנו העמוק על מותו של צבי. תהא נשמתו צרורה בצרור החיים – אמן".

המשפחה הקימה מפעל מלגות להנצחת שמו של צביקה, במכללה לטכסטיל על־שם שנקר ברמת־גן.

איזמן, יצחק

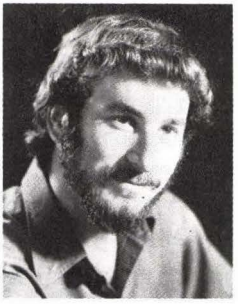
יצחק, בן צפורה ואפרים־פישל, נולד ביום כ״ד מרחשון תש״ז (18.11.1946) בנתניה. הוא למד בתלמוד תורה, בבית־הספר היסודי ״תחכמוני״ ובבית הספר התיכון־דתי ״בר אילן״ בנתניה, ולאחר מכן בטכניון בחיפה, שם סיים כמהנדס בניין. הוא היה תלמיד מצטיין, אם כי עסק בתחומים רבים אחרים מלבד הלימודים וכן הצטיין כספורטאי. הוא היה בעל שכל ישר, תפיסה מהירה ורחב אופקים ולדבריו ולהשקפותיו, שהושמעו בכיתה ובין חבריו, נודע תמיד משקל רב. הוא אהב את הארץ וסייר בה ברגליו לאורכה ולרוחבה. הוא היה עליז וחביב, אהב לעזור לזולת ותכופות תיכנן ועשה למען אחרים, שלא על מנת לקבל פרס. הוא היה אהוב על חבריו ואהוד על כל רואהו. תמיר ויפה־מראה היה. על פניו חיוך טוב ובעיניו ניבט מבט חם. הוא כונה באהבה איציק בפי כל. יצחק למד בטכניון במסגרת העתודה האקדמית עוד לפני שירותו הצבאי, והשתלם בארכיטקטורה. היה בדעתו להתמחות בתכנון ערים ובמסגרת זו קיווה לתרום רבות לעיר הולדתו נתניה. במסגרת לימודיו אף השתלם בעבודה בחו״ל.

יצחק גויס לצה״ל בתחילת ספטמבר 1965 והוצב לחיל ההנדסה, לאחר הטירונות עבר קורס מ״כים ואחרי־כן קורס קצינים, אותו סיים כחניך מצטיין. כן עבר קורס־צניחה וסיים קורס קציני הנדסה כחניך מצטיין. לבסוף הוצב ביחידת־הנדסה־קרבית, בתפקידי מבצעים והדרכה והוענקה לו דרגת סגן. הוא היה קצין מצוין ומילא את תפקידיו ללא דופי. היה בעל ידע מקצועי וכישורים אישיים ותמיד מילא תפקידים ברמה שמעל לדרגה שנשא. יצחק השתתף במלחמת ששת הימים בכיבוש טול־כרם ושכם והוענקו לו אות ששת הימים ואות השירות המבצעי. בחופשותיו מהצבא ובתקופת הלימודים אהב לעבוד באזורי פיתוח ובאזורים קשים, בעבודות כגון הרחבת מפעלי האשלג בסדום. ביום ט׳ בכסלו תשל״ד (4.12.1973) עלה רכבו של איציק על מוקש בעת סיור בשטח האויב והוא נהרג. הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין הצבאי בנתניה. השאיר אחריו הורים ושני אחים. לאחר נופלו הועלה לדרגת סרן.

מפקדו כתב עליו: ״הכרתיו כאדם ישר וקצין למופת״.

הוריו כתבו לזכרו ספר תורה; בית־ספרו הוציא לאור חוברת לזכרו ולזכר התלמידים שנפלו במערכות ישראל ובה דברים על יצחק.

איזנגרט, צבי

צבי (צביקה), בן חוה ויעקב ז"ל, נולד ביום כ"ד בתשרי תש"ט (27.10.1948) בחיפה. תחילה גדל במעון של "ארגון אמהות עובדות", למד בבית־הספר היסודי על־שם ליאו בק בחיפה ואחרי־כן סיים את לימודיו בבית־הספר המקצועי על־שם שוב בחיפה, במגמת המסגרות המיכנית. צבי היה תלמיד חרוץ ושקדן והיה אהוב על מוריו ועל חבריו ללימודים. בבית־הספר היסודי הקים חוג חברים, "גלבוע" שמו, להחלפת דעות על מצב המדינה, על עתידה, על עתיד השטחים ועוד. הוא היה חבר בתנועת הנוער "המחנות העולים", בגרעין שהיה קשור בקיבוץ אילות. עם חברי הגרעין הלך לעבוד בקיבוץ גבעת־חיים במשך שישה חודשים. הוא נמנה עם מייסדיה של היאחזות נח"ל־ים בצפון סיני. צבי היה חובב צילום והרבה לצלם נופים ואתרים. הוא היה צנוע ופשוט בהליכותיו, ידע להסתפק במועט וליהנות ממה שיש לו. תמיד חיפש וגילה את היופי בפשטות וידע לשמוח לקראת כל אדם. הוא היה ישר־לב וגלוי־לב; חבר טוב ונאמן, המוכן לסייע לכל הזקוק לעזרה.

צבי גויס לצה"ל בסוף ספטמבר 1966 והוצב לחיל השריון. לאחר סיום הטירונות ולאחר שהשתלם בקורס צניחה ובקורס חבלה, נשלח לשרת ברמת הגולן. הוא השתתף במלחמת ששת הימים ואחרי כן במלחמת ההתשה על גדות תעלת סואץ. על שירותו במלחמה הוענק לו "אות מלחמת ששת הימים".

לאחר ששוחרר מהשירות הסדיר יצא לטייל בארצות־הברית, שם עבד ולמד בערבים. כשחזר ארצה עסק במלאכות שונות, עד שלבסוף נתקבל לעבודה בבנק לאומי לישראל. בשל הצלחתו הרבה הוצע לו ללמוד בנקאות והרעיון נשא חן בעיניו. במלחמת יום־הכיפורים השתתף צבי בקרבות הבלימה נגד המצרים בחזית סיני. ביום כ"ג בתשרי תשל"ד (19.10.1973), יום אחד לפני מלאות לו עשרים־וחמש שנה, נפגע צבי באזור "מצמד־גשר", לא הרחק מדוואר־סואר, ונהרג. הוא קפץ מן הזחל"ם שלו מבלי שקיבל פקודה, כדי לחלץ פצועים. רסיס של פגז פגע בו והוא נהרג במקום. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בחיפה. השאיר אחריו אב, אם ואחות. לאחר נופלו הועלה לדרגת רב"ט. שנתיים לאחר נופלו נפטר אביו מצער.

במכתב תנחומים ששלח למשפחה, העיד עליו מפקדו שגילה אומץ־לב בקרב והקרבה.

הוריו תרמו לזכרו תרומה לבית החייל בחיפה והקימו קרן תמידית למלגת־לימודים לסטודנט בטכניון בחיפה; הגדוד שלו הוציא לאור חוברת, "מחץ" שמה, ובה סיפור הגדוד ודברים לזכר הנופלים מאנשי הגדוד וצבי בתוכם.

איזק, אברהם

אברהם (אבי), בן מרים ויוסף, נולד ביום י"ט באדר תשי"ג (6.3.1953), בחיפה. את שמונה שנות חייו הראשונות עשה בשכונת בת־גלים ושם למד בבית הספר "עליה". כאשר עקרה המשפחה לנוה־שאנן המשיך אבי את למודיו בבית־הספר הממלכתי־דתי "רמב"ם". את השכלתו התיכונית והמקצועית רכש בבית־הספר התיכון־מקצועי "בסמ"ת" שליד הטכניון בחיפה, במגמת טכנאות־חשמל. אבי היה נער רציני, שתכונותיו הבולטות היו אחריות, יושר, דייקנות ומסירות. עוד בהיותו בבית־הספר היסודי הצטיין אבי בתבונת־כפיים וב"בסמ"ת" הגיע להישגים מרשימים בעבודות הטכנאות. בעבודת הגמר בנה אבי דגם של מעלית נוסעים בת ארבע קומות, עבודה שזיכתה אותו בציון 10. אבי היה ספורטאי נלהב ובמיוחד הצטיין בקליעה למטרה. ארבע שנים רצופות היה אבי פעיל במסגרת מועדון הקליעה ברושמיה והגיע להישגים נכבדים. בשנת תשכ"ח זכה במקום הראשון במרחב גדנ"ע צפון, בתחרות ירי־צבאי. במשך כל השנים היה חבר קבוע בסגל הנבחרת של המועדון והשתתף בתחרויות השונות, כחבר בקבוצה הראשונה של המועדון, שהביאה למועדון שלל גביעים ופרסים. כמו־כן השתתף כחבר בנבחרת הגדנ"ע באליפות צה"ל ברובה צבאי, ואחרי־כן, כחבר באגודת "הפועל" התאמן בירי מאקדח ומרובה. לאוסף הבולים שברשותו הקדיש אבי זמן רב, ובשעות הפנאי התבדר בפתרון תשבצים וחידונים. אבי אהב את הטבע והרבה לשוטט בין נקיקי הכרמל וחורשותיו, וגידל צמחי־בר שונים בגינה שליד הבית.

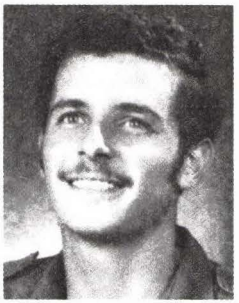
אברהם גויס לצה"ל בתחילת פברואר 1972, ובגלל הידע המקצועי התנדב לחיל החימוש. לאחר הטירונות סיים קורס חשמלאי טנקים ועבד במקצוע זה עד צאתו לקורס קצינים. ביחידתו התחבב אבי על הכל בזכות רצינותו ונאמנותו לתפקידו. גם בשעות הפנאי השקיע את כל מרצו ומחשבתו בשיפור וייעול כל מה שהופקד בידיו. בזכות רעיונות מקוריים ואלתורים בשטחי עבודתו נהגו אנשי־מקצוע ותיקים ממנו לבוא לשאול בעצתו. עד מהרה גילו מפקדיו כי אבי הוא בעל נתונים לקצינות. אולם הוא התלבט רבות, בחושבו כי בתחום מקצועו יוכל לתרום לצה"ל יותר מאשר כקצין. רק לאחר שכנוע הסכים ללכת לקורס קצינים. זמן קצר לפני שנסתיים הקורס פרצה מלחמת יום הכיפורים ואבי הועבר לדרום. ביום האחרון לקרבות – כ"ח בתשרי תשל"ד (24.10.1973), צורף לכוח צנחנים שנשלחו לעיר סואץ, שם השתתף בקרב הדמים ממנו לא חזר. חודשיים היה בגדר נעדר, עד שנמצאה גופתו. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־הקברות הצבאי בחיפה. השאיר אחריו הורים ואחות. לאחר נופלו הוענקה לו דרגת סגן־משנה.

במכתב התנחומים למשפחה, כתב מפקדו: "אבי היה בחור שקט וצנוע, מסור מאוד לתפקידו ובעל מקצוע מעולה. תכונותיו האישיות חיבבוהו על מפקדיו ועל חבריו לעבודה. כאשר אמור היה לצאת לקורס קצינים היה לנו קשה לוותר עליו, אך עקב הכרת תכונותיו וכישוריו – החלטנו שכקצין יוכל לתרום לצה"ל יותר ואפשרנו

לו לצאת לקורס"... ואבי הלך לקורס קצינים ואמנם נתן את הכל, תרתי־משמע; מנהל בית־ספרו, בהעלותו את דמותו של אבי במכתב להורים השכולים, מציין כי "אבי ז"ל שניחן באינטליגנציה שמעל לגילו הכרונולוגי, בלט בעליונותו הרוחנית מכל חברי כיתתו. התנהגותו השקטה והשקולה איפשרה למוריו להטיל עליו תפקידים אחראיים במסגרת הפעולות החינוכיות שנתקיימו בין כותלי בית־הספר, אותן מילא בקפדנות ובתבונה רבה".

בבית הספר היסודי בו למד, הונצח שמו של אבי בפינת ההנצחה לנופלים; בבית הספר "בסמ"ת" מחלקים הוריו, מדי שנה, מלגה על שמו לשני תלמידים מצטיינים; מועדון הקליעה רושמיה מחלק מדי שנה מגן נודד על שמו לחניך המצטיין; בית "יד־לבנים" בפתח תקוה (העיר המאמצת את בית הספר לקצינים), הנציח את אבי במסגרת פעולות ההנצחה לנופלים מקרב חיילי בית־הספר לקצינים.

איזק, משה־יורם

משה־יורם, בן רנה ומנחם, נולד ביום י"ח בחשון תש"י (10.11.1949) בירושלים. הוא למד בבית־הספר היסודי "חורב" ובישיבה התיכונית "חורב" בירושלים. אחרי־כן המשיך בלימודיו בישיבת "שעלבים", במסגרת ההסדר, ובאוניברסיטה העברית, בחוגים לכלכלה ולסוציולוגיה. יורם היה בן תורה, שגלומות היו בו אהבת־ישראל ואהבת־האדם. חברו סיפר עליו, כי "בישיבה היה מקרב אליו את הצעירים ממנו בלימוד התורה ובמילוי תוכן חיים מחוץ לסדרים. כל הערותיו והשגותיו כלפי הנהלת הישיבה, לוו תמיד במשפט קצר אחד, שלא יכול היה להתפרש כפגיעה או כעלבון. הוא העדיף תמיד לשמוע ורק לאחר מחשבה יסודית, נקייה מכל שיקולים אישיים, נהג להציג את עמדתו". ועוד כתב חברו: "מידת הענווה טבועה הייתה עמוק בנפשו. בתחומים רבים שהיה בקי בהם, ידע תמיד להעלות את השיחה לרמה גבוהה, אך מנצח לא רצה להיות. דיבורו היה שקט והליכותיו מתונות". יורם היה ישר־לב, רגיש למעשי עוול, אך תמיד ידע להבליג על רגשת לבו, לבל יעליב את הדובר אליו. צנוע היה, שתקן ועניו, נחבא אל הכלים, סגור ומכונס בעצמו; מדחיק הכל פנימה, כמו חשש להפגין רגשותיו לעיני זר. הוא לא היה גאוותן וסלד מהתנשאות, אהב את הפשטות והיה שמח בחלקו. ישר־דרך היה, עומד בדיבורו, כן והגון. הייתה בו שמחת־אמת לקראת כל מצווה, וכל שעשה – עשה בנאמנות, בתום־לב ובנועם־הליכות. את מצוות כיבוד אב ואם – כתב עליו ראש הישיבה – קיים בכל לבבו, ואף היה להוריו כחבר וידיד. כל שעה פנויה עשה לכבוד בית־הכנסת "חורב", במסירות ובדייקנות, לטפח את ניקיונו, להאדיר את כבודו ולהרבות את יופיו.

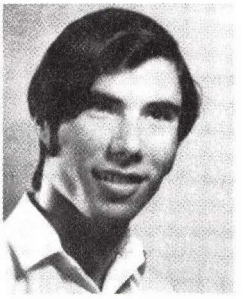
יורם גויס לצה"ל בסוף יולי 1968 והוצב לחיל השריון במסגרת "ההסדר". לאחר הטירונות השתלם בקורס למקצועות טנק "סנטוריון", והיה לטען קשר בטנק. מפקדו העיד עליו, שהיה "איש צוות טנק מצטיין ואהוב על חבריו, ממושמע מאוד וצייתן".

וחברו סיפר: "דאגתו הייתה נתונה לכולם ותמיד נשא בעול עד קצה גבול יכולתו".

לאחר ששוחרר מן השירות הסדיר הוצב לשירות מילואים. תקופה מסוימת עבד בכנסת, במִפתוּחַ "דברי הכנסת". כשפרצה מלחמת יום־הכיפורים גויס יורם ונשלח עם יחידתו לחזית ברמת־הגולן. ביום י"א בתשרי תשל"ד (7.10.1973), בקרב ליד נפח פגע טנק סורי בטנק שלו ויורם נהרג במקום. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בהר־הרצל בירושלים. השאיר אחריו אב, אם ושני אחים. לאחר נופלו הועלה לדרגת רב־טוראי.

ישיבת "שעלבים" הוציאה לאור ספר זיכרון, "מים חיים" שמו, לזכר שלושת בני הישיבה שנפלו במלחמה, ויורם בתוכם; "אוצר הספרים" של ישיבת "שעלבים" רכש ספרי־קודש לזכר הנופלים, וחבריו של יורם תרמו לזכרו לוח־זיכרון לבית־הכנסת "חורב" בירושלים.

איטח, יצחק

יצחק, בן יקוט ומכלוף, נולד בחודש אב תשי"ג (יולי 1953), בפס שבמרוקו ועלה ארצה עם משפחתו בשנת 1964. המשפחה השתקעה בירושלים והוא למד בבית־הספר היסודי "בית־יעקב". אחרי־כן סיים את לימודיו בבית־הספר התיכון "מעלה" ועמד בהצלחה בבחינות הבגרות. יצחק נמנה על התלמידים הטובים בבית־ספרו, למרות שלא זכה לקנות את הידע הבסיסי הנדרש מכל תלמיד הפונה ללימודים בבית־הספר העל־יסודי. הוא הצטיין בלימוד המקצועות הריאליים ובעיקר במתמטיקה. במקצוע זה זכה להשיג ציון "מעולה" בבחינת הבגרות. כבן מסור להוריו וכמי שהיה מודע לקשייה של המשפחה, הקדיש יצחק את זמנו הפנוי לעבודה וסייע לפרנסת המשפחה. במהלך שנת הלימודים נהג לסייע לתלמידים חלשים במתן שעורי עזר, בעיקר במתמטיקה ובפיסיקה, ואילו את חופשותיו הקדיש לעבודה במקומות שונים כדי להקל על משפחתו שמצבה הכלכלי היה קשה. מנהל בית־הספר שבו למד ציין את שקידתו הרבה של יצחק ואת חריצותו. הוא ניחן ברצון עז ובשאיפה נחושה להמשיך בלימודים אקדמיים ולהרחיב את השכלתו. מוריו צפו לו הצלחה רבה במסגרת העתודה האקדמית, בה התעתד ללמוד משפטים או כלכלה, ובמסגרת שירות הקבע, שהתעתד לשרת. יצחק היה בעל נפש עדינה, טוב־לב ואדיב ובעל נימוסים למופת. הוא נהג יראת־כבוד בהוריו ובמוריו והיה מקובל ואהוד על חבריו בזכות נכונותו להיות לעזר לכל דורש. הוא היה שותף לפעילות חברתית ותרבותית ענפה בשכונת מגוריו בירושלים והיה פעיל במסגרת מועדון הנוער "כגן". הוא היה ספורטאי מצטיין, בעיקר בטניס־שלחן ובכדורסל, ונמנה על סגל הנבחרת של מועדון "כגן".

יצחק גויס לצה"ל בסוף נובמבר 1972. הוא עמד בהצלחה בכל המבחנים והמבדקים והתקבל לעתודה האקדמית, אולם למרות זאת העדיף להתגייס לשירות פעיל בצה"ל. על־אף שעקב מצבה הקשה של המשפחה יכול היה לשרת ביחידה

עורפית, העדיף יצחק להתנדב לחיל־השריון. לאחר הטירונות נשלח לשרת בפלוגת חיל־רגלים־משוריין בסיני ואף עשה כשלושה חודשים בגזרה המרכזית מול תעלת־סואץ. הוא היה חייל מסור ונאמן לתפקידו, חביב על מפקדיו ונכון בכל עת לסייע לחבריו ליחידה. אחרי יום הכיפורים תשל"ד אמור היה לצאת לבית־הספר לשריון ולקבל את דרגת הרב"ט. במלחמת יום הכיפורים יצאה יחידתו לחלץ את לוחמי מעוז "פורקן", שהיה מכותר על ידי המצרים. בקרב זה, כתמיד, גילה יצחק אומץ־לב ומיומנות של חייל ותיק ובעל ניסיון־קרבי עשיר. ביום י"ג בתשרי תשל"ד (9.10.1973), נהרג יצחק בהגינו על הערך המקודש של הצלת חיי אחים־לנשק. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בהר־הרצל בירושלים. השאיר אחריו הורים, אחות וארבעה אחים. לאחר נופלו הועלה לדרגת רב־טוראי.

הוריו תרמו לזכרו ספר תורה לבית־הכנסת "צעירי ציון" בירושלים; חבריו למועדון "כגן" מקיימים טורניר כדורגל לזכרו ובסיומם של המשחקים מעניקים גביעים הנושאים את שמו, לקבוצות המנצחות.

איטח, שמואל

שמואל, בן אסתר ואבא, נולד בשנת תרצ"ט (1939) בפס שבמרוקו ועלה ארצה עם משפחתו בשנת תש"ט (1949). המשפחה השתקעה בגבעת־אולגה והוא למד שם בבית־הספר היסודי "עמישב". אחרי שעקרה המשפחה לחדרה סיים את לימודיו בבית־הספר התיכון המקצועי "עמל", במגמה של נגרות. שמואל היה תלמיד מצטיין בהתמדה ובשקידה על לימודיו, והצליח להגיע להישגים מעולים. שמואל גויס לצה"ל במחצית אוגוסט 1958 וביקש לשרת בחיל השריון, שקרא ולמד עליו וראה בו את מקור העצמה של כוחות היבשה. לאחר סיום הטירונות הוכשר כתותחן ולאחר שעשה תקופת שירות כאיש צוות טנק, סיים קורס מפקדי־טנקים ונשלח לשרת בגדוד טנקים כמט"ק. בשנת 1961 סיים בהצלחה קורס קצינים בבית־הספר לקצינים של צה"ל וקורס קציני שריון בבית־הספר לשריון, ונשלח לשרת כמפקד־מחלקה בגדוד טנקים, במסגרת חטיבה 7. בתקופת שירותו בחטיבה עבר קורס צניחה וזכה לענוד כנפי־צנחן. בשנת 1961 סיים את השירות הסדיר והתנדב לשרת שנה אחת בצבא קבע. בתקופה זו שימש כמדריך בבית־הספר לשריון. לפני שחרורו הועלה לדרגת סגן.

בשנת 1962 שוחרר שמואל מהשירות הסדיר והוצב ליחידת מילואים של חיל השריון. את הידע הרב שרכש בתחום הנגרות בתקופת לימודיו בבית־הספר המקצועי, ניצל כאשר הקים נגריה משלו בחדרה. הנגריה שהקים הפכה למפעל משגשג בזכות מרצו הרב של שמואל. הוא השקיע מאמצים רבים ועבד שעות ארוכות בפיתוח מכונות חדשות ושכלול שיטות עבודה וייצור. הוא נשא לאישה את חברתו פנינה והקים יחד עמה את ביתו בחדרה. בשנת 1970 נולד בכורו אבי, ובשנת 1972 נולדה בתו אסתר. שמואל היה אדם שנהג ביושר ובהגינות והתחבב על מכריו ועל ידידיו

בזכות טוב לבו וקסמו האישי. הוא היה צעיר יפה תואר, בעל אישיות מרתקת, שדמותו והליכותיו כבשו את לב הבריות. מטבעו היה ישר־דרך וצנוע במעשיו ובאורח חייו, אדם בעל שקט נפשי, שהשרה סביבו אווירה של שלווה. בזמנו הפנוי עסק בספורט ובעיקר בדיג – תחביב שתאם את אופיו השקט. הוא הרבה לקרוא ספרי מופת ובעיקר ספרות צבאית בתחום לוחמת השריון. בשנת 1965 סיים בהצלחה קורס מפקדי פלוגות שריון ומונה לתפקיד סגן מפקד פלוגת טנקים. בתפקידו זה הועלה לדרגת סרן. במלחמת ששת הימים השתתף עם יחידתו בקרבות לכיבוש חצי האי סיני. בקרבות אלה נפצע והועבר לבית־החולים בעורף. הוא סירב בכל תוקף לעבור ליחידה עורפית ולמרות פציעתו שב לשרת ביחידת שריון. שמואל, שחונך לאהבת העם והמדינה, אהב את השירות בצה"ל וראה בו זכות גדולה וייעוד. הוא היה מפקד קר־רוח, בעל שיקול דעת מעמיק ודרך חשיבה יסודית ובהירה, חדור רוח צוות ואחוות לוחמים. הוא היה מסור לחבריו ולפקודיו ושימש דוגמא ומופת לחיילים ומפקדים, שכן כמפקד דגל בדאגה לפרט וניסה לשפר את תנאי השירות ביחידה. במלחמת יום הכיפורים השתתפה יחידתו בקרבות הבלימה וההבקעה נגד המצרים בסיני. בקרבות המרים והקשים התגלה שמואל כמפקד מעולה, שקרא את הקרב בצורה נכונה והשרה על פקודיו אווירת שלווה וביטחון בכוחם וביכולתם. ביום כ"ב בתשרי תשל"ד (18.10.1973), השתתפה יחידתו בקרבות להרחבת ראש הגשר באזור מחנות "סולטן" – צומת "חיפה", שממערב לתעלת סואץ. שמואל, שנע בראש הפלוגה, נפגע מטיל שנורה על־ידי האויב ונהרג. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בחדרה. השאיר אחריו אישה, בת, שני בנים, שהאחד שנולד אחרי מותו נושא את שמו — שמואל, הורים חמישה אחים ושתי אחיות. נפילתו הייתה האבדה השנייה למשפחה, שכן אחיו של שמואל נפל בעת מילוי תפקידו בשירות משטרת ישראל. לאחר נופלו הועלה שמואל לדרגת רב־סרן.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה כתב מפקדו: "רב־סרן שמואל איטח ז"ל היה מפקד פלוגת טנקים ביחידת שריון שתחת פיקודי. הכרתיו תוך כדי המלחמה כמפקד עז־נפש ואמיץ־לב, אשר בימי הקרבות הקשים הנהיג את אנשיו באומץ־לב והשרה ביטחון על חייליו ועל מפקדיו. הוא היה איש שריון מעולה ומפקד למופת, שהתחבב על חייליו ועל מפקדיו. נפילתו הייתה אבדה כבדה ליחידתנו".

בני משפחתו הקימו לזכרו היכל לתורה בבית־הכנסת "קדושי ששת הימים" בחדרה.

איידנברג, יחיאל

יחיאל, בן יוכבד ושלמה, נולד ביום ו׳ בסיון תש״ט (3.5.1949) בתל־אביב. הוריו, מניצולי שואת אירופה, עלו לישראל בשנת 1948 והתיישבו ביפו. אחרי כן, כשהיה יחיאל בן 7, עברה המשפחה להתגורר בצפון תל־אביב. הוא למד בבית־הספר היסודי ״אהבת ציון״ ואחר־כך המשיך ולמד בבית־הספר התיכון־עירוני ד׳ בתל־אביב, במגמה לאלקטרוניקה. אחרי שתי שנות לימודים עבר לבית־הספר התיכון ״שלווה״, שם סיים את לימודיו ועמד בהצלחה בבחינות הבגרות. יחיאל היה תלמיד מצטיין, בעיקר במקצועות הריאליים – מתמטיקה ופיסיקה. בתחומים אלה לא נתקל בקשיים, היה בין התלמידים הטובים בכיתתו והרבה לעזור לחבריו בפתרון הבעיות שהתקשו בהן. אולם, על פני המתמטיקה והפיסיקה, ביכר את האלקטרוניקה, תחום בו ראה את עתידו. כשהיה נער עסק בפירוק והרכבה של מכשירי חשמל. יחיאל היה ספורטאי מצטיין ונמנה עם נבחרת בית־ספר ״שלווה״. הוא נודע באהבתו לארץ ולנופיה, הרבה לטייל ולסייר בה והיה מנציח את המראות שראה במצלמתו. הוא הרבה בפעילות חברתית, היה חבר בשבט ״החורש״ של תנועת הצופים והיה בין הסטודנטים הפעילים באוניברסיטת ״בן גוריון״. יחיאל היה נער עליז ובעל חוש־הומור נפלא. בכיתתו הרבה לעולל תעלולים ומעשי־קונדס להנאת חבריו, אך תמיד הקפיד שלא לעבור את גבול המותר. כבן מסור להוריו, היה מודע לקשייה של המשפחה והיה מקדיש את חופשותיו לעבודה, כדי לסייע בפרנסת הבית ולהקל את מצבה של משפחתו.

יחיאל גויס לצה״ל ביולי 1968 והתנדב לחיל הצנחנים. לאחר סיום הטירונות נשלח לקורס חובשים־קרביים ואחרי־כן סיים בהצלחה קורס מפקדי־כיתות. בתקופת שירותו בחיל הצנחנים השתתף בפעולות רבות, בעיקר במבצעים נגד מחבלים. באחת הפעולות האלה נפגע, אך תמיד הצניע את מעשיו ומיעט לספר פרטים על שירותו הצבאי. רק מקצת החוויות הקשות שעבר הגיעו לידיעת בני משפחתו וחבריו, וגם אלה לא נודעו להם מפיו, אלא מפי חבריו ליחידה.

ביולי 1971 שוחרר יחיאל מהשירות הסדיר והוצב כחובש קרבי, ביחידת מילואים של חיל הצנחנים. לאחר השחרור, למד הנדסת חשמל באוניברסיטת ״בן גוריון״, בבאר־שבע והספיק להשלים שתי שנות לימודים עד לנפילתו. בשנותיו הראשונות באוניברסיטה, בנה מערכות סטריאופוניות מורכבות, ונמנה עם נבחרת האוניברסיטה בכדורסל. במלחמת יום הכיפורים השתתפה יחידתו בקרבות הבלימה וההבקעה בסיני ונמנתה עם היחידות שהקימו את ראש־הגשר בעת צליחת תעלת סואץ. ביום כ״א בתשרי תשל״ד (17.10.1973), יצא עם פלוגת הצנחנים שהוטל עליה לכבוש את תחנת־הרכבת בסרפאום, שממערב לתעלת סואץ. יחיאל, שהיה החובש הפלוגתי, נמצא בזחל״ם של מפקד הפלוגה, שנע בראש הכוח. הזחל״ם ספג פגיעה ישירה ויחיאל נהרג. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בקרית־שאול. השאיר אחריו הורים ואח. לאחר נופלו הועלה לדרגת סמל.

הוריו הקימו לזכרו קרן, המעניקה מלגות לתלמידים המצטיינים בלימודיהם.

איילי, עפר

עפר, בן נעמי ומאיר, נולד ביום ח' בחשון תשי"א (19.10.1950), בקיבוץ גבת. כשהיה בן ארבע עקרה משפחתו לקיבוץ יפעת. הוא למד בבית־הספר היסודי ביפעת ואחרי־כן למד בבית־הספר התיכון האזורי "העמק המערבי" ביפעת. בין השנים 1958–1960 עשה עם משפחתו באנגליה ולמד בבית־הספר היהודי "בית־הלל" בלונדון. עפר הילד היה סגור בתוך עצמו ומתרחק מאנשים, אולם משבגר, הפך לנער עליז ואוהב חברה, שעמד במרכזה של פעילות חברתית בחברת הילדים בקיבוץ. הוא היה מקובל ואהוב על כולם בזכות אהבת האדם שהייתה טבועה בו ושמחת החיים שייחדה אותו. הוא היה אדם בעל רגשות עזים וחמים וחש חמלה כלפי כל יודע סבל וצער. תמיד היה מוכן לעזור לנזקקים ותמיד עשה כן ברצון באהבה ובכנות. עפר היה קפדן בבחירת חבריו, ניחן בכושר הבחנה וביכולת נדירה לתהות, במהירות ובדייקנות, על קנקנו של כל אדם ולעמוד על תכונותיו ואופיו. עם החברים שקנה לו, יצר מערכת יחסים רגישה ועדינה, שהתבססה על נאמנות וידידות של אמת. אותה חבורה, שעפר היה הרוח החיה בה, הייתה חבורה מלוכדת, שאנשיה נאמנים זה לזה, שכן נוצרה ביניהם מערכת־יחסים מיוחדת, מושתתת על רעות וחברות. עפר היה אדם ישר, חיפש אחר האמת וניחן בתחושת צדק ושוויון. יושרו ואמונתו באדם הגיעו עדי כדי תמימות. הוא לא ניאות לסטות מדרכו ולהתפשר על עקרונות שהנחוהו, סלד מן הצביעות ולא יכול לשאת סילוף האמת ועיוותה. מעולם לא נרתע מהשמעת דברי ביקורת נוקבים וגלויים, כלפי כל מי שהיה ראוי לכך לפי דעתו. הוא היה נעים־הליכות וחביב על הכל ויחד עם זאת היה כן בהתנהגותו ודבק בעקרונותיו, אדם ישר, שהגן בעקשנות על השקפותיו. עפר ניחן בטעם מעודן והיה בעל חוש מפותח ליופי ולאסתטיקה. טעמו המיוחד ניכר בבחירת הספרים שקרא, במעדנים ובמטעמים שעל אכילתם התענג ובדרך הלבוש המיוחדת שסיגל לעצמו. הוא היה מלא שמחת־חיים ושפע עליזות נעורים, אהב להאזין למוסיקה, נהנה מן הריקודים והתעניין באמנות הבמה ובדרמה.

עפר גויס לצה"ל בסוף אוקטובר 1968 ועבר בהצלחה את מבדקי הכניסה לקורס טיס. הוא סיים את הקורס במחצית יולי 1970 והוענקו לו כנפי טייס ודרגת סגן משנה. בקורס הוכשר לשמש טייס מסוק והוא הוצב בטייסת מסוקים. בתקופת שירותו בצה"ל התגלה עפר כאיש מקצוע מעולה, טייס מצטיין, בעל תפיסה וכושר אלתור. כיוון שהיה בעל הבנה ומיומנות בהפעלת כלי הטיס שעליו הופקד, נשלח לפעולות מבצעיות רבות, וביניהן פעולות מבצעיות מעבר לקווי האויב. הוא היה איש־צוות מעולה וחבר נאמן לידידיו הטייסים. גם בעת שירותו הקפיד לשמור על עקרונות, ודבק בהשקפותיו והיטיב להשתלב בחיי החברה בטייסת, נטל חלק בפעילות חברתית ותרבותית והמשיך לפתח את כשרונותיו האמנותיים. בראשית אוקטובר 1973 נשא לאישה את חברתו צילה. למחרת נישואיו שב לבסיס והשתתף בפעילות מבצעית עוד לפני שפרצו קרבות מלחמת יום הכיפורים. חיי המשפחה שלו היו קצרים וביומן הטייסת שלו רשמו חבריו, כי לעפר היו יותר שעות טיסה משעות נישואין. כשפרצה

מלחמת יום הכיפורים יצא עם חבריו לטייסת, למלא משימות שונות בגזרה הדרומית בסיני. ביומן הטייסת מצויות עדויות על הפעולות הרבות שהשתתף בהן. ביום כ"ח בתשרי תשל"ד (24.10.1973), ארבעה ימים אחרי שחגג עם חבריו את יום הולדתו העשרים ושלושה, יצא למשימה של חילוץ נפגעים. בשעת טיסה נפגע המסוק שלו מטיל שנורה על־ידי המצרים והוא נהרג. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בקיבוץ יפעת. השאיר אחריו אישה, הורים, אחות ואח. לאחר נופלו הועלה לדרגת סרן.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה כתב שר הביטחון: "עפר ז"ל שירת כטייס חיל האוויר. הוא הוערך על ידי מפקדיו כטייס טוב, בעל אופי נוח, מגלה עניין בכל תחומי עבודתו, חביב על הכל".

בני משפחתו וחבריו הנציחו את זכרו במספר מפעלים, ובעיקר בתחום שהיה אהוב עליו – הספרות. לזכרו הוקמה ספריית "מועדון הספר הטוב" בבית־הספר האזורי ביפעת וכן הוקמה בסמינר הקיבוצים "אורנים", ספרייה, שמרבית ספריה עוסקים במדעי היהדות. במסגרת "ספרית פועלים" יוצאת לאור סדרת ספרים הנושאת את שמו – "דורון – עופר איילים".

איל, מנחם

מנחם, בן שושנה ומשה, נולד ביום ג' באייר תש"ד (26.4.1944) בראשון לציון. הוא סיים את לימודיו בבית־הספר היסודי בנחלת יהודה ואחרי כן למד בבית הספר הריאלי בחיפה ובפנימייה הצבאית, וסיים שם את לימודיו התיכוניים. מנחם היה תלמיד חרוץ, ספורטאי מצטיין ופעיל בתחומי החברה. הוא היה חבר בתנועת הנוער העובד כאשר היה תלמיד, ואחרי כן היה פעיל בחברה להגנת הטבע. בין התלמידים והחניכים בבית הספר הריאלי ובפנימייה הצבאית, נחשב מנחם כאחד המצטיינים, בעיקר במקצועות הצבאיים, שהקדיש להם עניין רב.

מנחם גויס לצה"ל בסוף אוגוסט 1962 והתנדב לקורס טיס. הוא סיים את הקורס בהצלחה, זכה לציונים טובים והיה לטייס קרב בחיל האוויר. עם תום שירות החובה התנדב מנחם לצבא הקבע. בשנים הראשונות טס במטוסי אוראגאן, מיסטר ו־ווטור. אחרי־כן שימש שלוש שנים כמדריך בבית־הספר לטיסה ונחשב מדריך מעולה. אחרי כן היה טייס במטוסי מיראז' וסקייהוק. במלחמת ששת הימים השתתף כטייס פוגה־מגיסטר. באחת הגיחות נפצע, אך הצליח לשוב עם מטוסו בשלום לבסיס. במלחמת ההתשה היה סגן מפקד טייסת מטוסי סקייהוק והגיע לדרגת רב־סרן. מנחם היה קשור מאוד לטיס ולחיל האוויר. רעייתו הייתה קצינת מבצעים בטייסת שלו, ושם הכיר אותה; אחותו נשואה לטייס קרב, שהיה חברו מילדות.

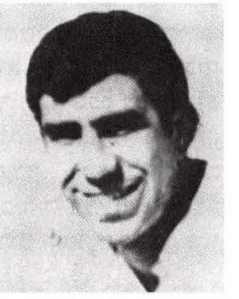
מנחם השתחרר מצה"ל בסוף שנת 1970 והצטרף כטייס לחברת "אל על", שם

הגיע לדרגת קצין ראשון. כל ימיו היה איש משפחה מסור, צנוע ועדין נפש, ולחבריו היה ידיד נאמן, המוכן תמיד לסייע בעצה ובמעשה. מטבעו היה שקט ורגוע, קר רוח ובעל תושייה ויוזמה. במלחמת יום הכיפורים היה מנחם סגן מפקד טייסת מטוסי סקייהוק. הוא הגיע לטייסת שלו ישר מניו־יורק, שם היה בטיסת "אל על", ומיד יצא לשדה הקרב. הוא המריא בעשרות גיחות בחזית הדרום. ובמשך שבוע ימים השתתף בהפצצות, בסיוע לכוחות הקרקע שלחמו בקרבות הבלימה ובתקיפת כוחות אויב ממזרח לתעלת סואץ וממערבה. מנחם נהרג כשמטוסו נפגע בעת תקיפת מטרות ליד "החווה הסינית" ביום כ' בתשרי תשל"ד (16.10.1973). הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בראשון לציון. השאיר אחריו אישה, שתי בנות ובן.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה כתב שר הביטחון, משה דיין, כי מנחם היה טייס טוב, לוחם למופת, בעל יזמה ברוכה, אחראי, מסור ואהוד על הכל.

דברים לזכרו פורסמו בחוברת "בנינו", שיצאה לאור ברמת השרון וכן בחוברת לזכר תלמידי בית־הספר הריאלי בחיפה, שנפלו במערכה.

אילוז, יעקב

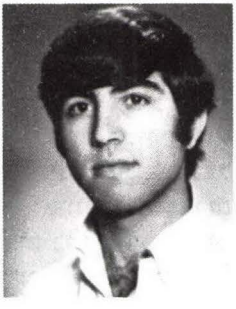
יעקב, בן מרגלית (יקוט) ואליהו, נולד ביום ג' בשבט תשי"ב (30.1.1952), במרוקו. בשנת 1956 עלתה משפחתו לישראל והתיישבה בנתיבות. יעקב ראה את עתידו בלימוד התורה. הוא למד בבית־הספר היסודי "נתיב־אליהו" בנתיבות. לאחר שסיים את לימודיו בישיבת "בית־יהודה" בכפר־מימון, המשיך במסגרת ישיבות ההסדר את לימודיו בישיבת "כרם ביבנה". הוא היה "עילוי" בתורה ובהלכה, שהקדיש את כל מרצו ללימודים, מתוך וויתור על הנאות החיים, וחיפש את הדרך לנצל עד תום את זמנו, כדי להרבות ידע וחכמה. הייתה בו תשוקה עזה לשוב למקורות, לרדת לעומקם של דברים ולגלות את יסודותיה ושורשיה של ההלכה. הוא חיפש בכל תחום את השלמות, לא היה מוכן להתפשר ולעולם לא הסתפק בעשיית דברים למחצה. אל אהבתו ללימוד התורה נלוותה דאגה עמוקה למצב העם והמדינה. בדברים שהעלה על הכתב בסיום יום לימודים מייגע, הביע את שאיפתו כי העם ישוב לאלהיו ולמסורת אבותיו. הוא כאב את כאבה של הדת היהודית וכל פגיעה בה גרמה לו סבל רב. יעקב היה בעל כושר ביטוי בכתב ובעל־פה. הוא הביע את מחשבותיו ואת רעיונותיו במאמרים ובשירים והשאיר אחריו עיזבון ספרותי עשיר ומגוון, שבולטים בו חיבוריו בתחום ההלכה ומסות, אשר ביטא בהן את דעותיו בענייני השעה. יעקב היה חבר בתנועת הנוער "בני־עקיבא" במקום מגוריו. היה שותף להקמת סניף התנועה בנתיבות ולאחר שעבר לישיבה, המשיך להציע לחבריו מרעיונותיו על הדרך שהתנועה חייבת ללכת בה. הוא ליווה את התפתחות סניף התנועה, גם כשהיה מרוחק ממנו וטרוד

בלימודיו או בשירותו בצבא. הוא אהב את המוסיקה הדתית וראה בה אחת הדרכים המקשרות בין האדם לאלהיו. הוא היה ידוע באהבתו לארץ ולנופיה, הרבה לטייל ולסייר בה והיה מצרף את בני משפחתו לסיוריו, כדי לחבב גם עליהם את נופי הארץ. יעקב ראה עצמו כמדריך לאחיו ולאחיותיו הצעירים. כשהיה מגיע הביתה לחופשותיו, היה עוזר להם בלימודיהם ומנסה להדריכם בבחירת הדרך שילכו בה.

יעקב גויס לצה"ל בסוף יולי 1970. עם חבריו לישיבות ההסדר עבר טירונות בנח"ל ואחר־כך הוצב לחיל־השריון וסיים בהצלחה קורס תותחנות טנקים. הוא שירת בחטיבת טנקים בפיקוד הצפון וביחידתו הרבה לעשות למען ענייני הדת. בשעות הקשות של מלחמת יום הכיפורים הצליח להדביק את חבריו באמונתו העזה ונסך בהם ביטחון בכוחם וביכולתם. ביום י"ב בתשרי תשל"ד (8.10.1973), בקרב על הכפר נפח ברמת־הגולן, נפגע הטנק של יעקב והוא נהרג. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בהר־הרצל בירושלים. השאיר אחריו הורים, חמש אחיות וארבעה אחים. לאחר נופלו הועלה לדרגת רב־טוראי.

הוריו תרמו לזכרו ספר תורה וחבריו לישיבת "כרם ביבנה" הוציאו לאור חוברת ובה דברים על דמותו. עבודותיו וחיבוריו פורסמו בחוברות, שהוצאו לאור על־ידי הישיבה שלמד בה. אחד מחיבוריו, בנושא "שתיית יין בפורים", זכה בפרס מטעם שר־הדתות ופורסם ב"ילקוט החידושים", היוצא לאור על־ידי משרד הדתות. בהקדמה שכתב לחיבור זה, תיאר ראש ישיבת "כרם ביבנה" את דמותו של יעקב במילים הבאות: "יעקב הי"ד היה אחד מן האריות שבחבורה ומשכמו ומעלה בתורה, מידות ויראת שמים. לבטח אחת הדמויות הנפלאות שידענו. הוא בלט בשקדנותו, כוח רצונו, עדינותו, אצילותו ובאהבת ישראל העזה שיקדה בו. אך יותר מכל היה תמים דרך! ענווה, צניעות, אמונה תמימה, יושר, כנות וחיפוש האמת – אפיינוהו מאוד. מתוך שקיבל על נפשו בלב נאמן לשמור ולעשות על פי התורה.... זכה להגיע גם לבחינה השנייה של התמימות – שלמות – שלמות שהתבטאה במיזוג מחשבה והלכה, ובמיזוג של אמונה ומעשה!"; כמו־כן פורסמו מאמרים ושירים מפרי עטו בביטאונים של הנוער הדתי "מורשה" ו"בעצם".

אילוז, נסים

נסים, בן שרה ודוד, נולד ביום י' באב תשי"ג (22.7.1953) בגולמימה שבמרוקו ועלה ארצה עם משפחתו באוגוסט 1956. הוא למד בבית־הספר היסודי "נתיב־יצחק" בנתיבות, ובישיבת "בית־יהודה" בכפר־מימון. אחר־כך סיים את לימודיו בבית־הספר התיכון "הימלפרב" (ליפשיץ) בירושלים, במגמה ההומנית. לימודיו בבית־ספר זה מומנו מן הקרן לתלמידים מצטיינים. מנהל בית־ספרו העיד עליו, שהיה נער מחונן, חרוץ ושקדן, שקט ועניו. נסים היה חבר בתנועת "בני־עקיבא" ונשאר קשור לקן גם לאחר גיוסו, והיה מבקר בו לעתים קרובות. הוא היה חניך הגדנ"ע והשתתף בצעדות

עם חבריו וכן היה חובב צילום. היה לו אוסף תצלומי־נוף, שצולמו כולם מזוויות־צילום מיוחדות במינן. הוא היה עלם שרירי ומוצק, בעל מראה נאה ומטבעו היה חייכן ולא הרבה להתלונן. הוא לא ידע לכעוס, שכן הצטיין בשקט־נפשי, ברוך ובצניעות. הוא נרשם והתקבל ללמודי כלכלה וסוציולוגיה באוניברסיטה העברית בירושלים.

נסים גויס לצה"ל במחצית נובמבר 1971 והתנדב לחיל הצנחנים, אך בגלל שבר בידו הוצב לחיל התותחנים. לאחר הטירונות השתלם בקורס לכוונים של תותחים מתנייעים. בקורס זה הוענק לו ציון גבוה (90) והוא נתמנה לכוון של תותחי־שדה. את שירותו עשה לסירוגין על גדות תעלת סואץ בסיני ובמוצבים שברמת הגולן. שבועות אחדים לפני שפרצה מלחמת יום הכיפורים, הועבר נסים לאחד הבסיסים במרכז הארץ כדי לעסוק שם בהדרכת חיילים טירונים. הוא היה חייל טוב וממושמע ואהוד על חבריו ועל מפקדיו. תמיד דאג למשפחתו והשתדל שלא להדאיג את הוריו. בחופשותיו מצא תמיד זמן לעזור לאביו בחנותו ולהקל עליו בעבודתו. במלחמת יום הכיפורים השתתף נסים בקרבות הבלימה נגד המצרים בחזית סיני. באחד הקרבות ביום כ"ד בתשרי תשל"ד (20.10.1973), באזור ראש הגשר בגדה המערבית של תעלת סואץ, נפגע נסים בחילופי אש ארטילרית ונהרג. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בהר־הרצל בירושלים. השאיר אחריו אב, אם, שלושה אחים וחמש אחיות. לאחר נופלו הועלה לדרגת סמל.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה, כתב מפקדו: "נסים היה חייל אמין, חרוץ וממושמע; אדם מסור ונאמן עד לרגע האחרון".

הוריו תרמו ספר־תורה להנצחת זכרו של בנם נסים.

אילון (פסטרנק), חיים

חיים, בן רות ובנימין־זאב, נולד ביום י"ז בשבט תש"ט (16.2.1949) בתל־אביב. ב־1939, ערב פרוץ מלחמת העולם, עלה אביו ארצה באניית המעפילים "פאריטה" (שעלתה על שרטון מול חוף תל־אביב) ואמו עלתה מפולין במסגרת "עלית הנוער" והייתה פעילה במחתרת האצ"ל. חיים החל את לימודיו בבית־ספר יסודי־דתי ביפו. כעבור שנה עקרה המשפחה לשיכון צבא־הקבע בקרית שלום ושם סיים את לימודיו היסודיים בבית־הספר על־שם רמז. חיים המשיך בלימודיו בבית־הספר התיכון־עירוני ט' וסיים אותם בממוצע־ציונים גבוה. בן עשר היה כאשר הצטרף לתנועת "הצופים" וכעבור שנים אחדות היה למדריך בה. תחביבו העיקרי היה פריטה על גיטרה והוא הקדיש לו את רוב זמנו הפנוי. חיים היה עלם תמיר ונאה, עליז ושמח בחלקו. הוא היה קשור מאוד למשפחתו והתמסר במיוחד לאחיו הצעיר, אהרן, ונהג להדריך אותו תמיד בדרכי החיים.

חיים גויס לצה"ל בסוף אוגוסט 1966, לאחר שנדחתה בקשתו להתקבל לעתודה

האקדמית, והתנדב לחיל השריון. לאחר סיום הטירונות השתלם במקצועות הטנק (היה תותחן מצטיין ומש"ק מעולה) והשלים בהצלחה קורס מפקדי טנקים. אחרי שסיים קורס קציני אג"מ וקורס קציני שריון (בציונים מעולים), נשלח לשרת בחטיבה 7. תחילה שימש מפקד מחלקת־טנקים וכעבור זמן לא רב מונה קצין־מבצעים בגדוד שריון. חיים היה אחראי ומסור לתפקידו, מקובל על מפקדיו ועל פקודיו.

לאחר שלוש שנים שוחרר מהשירות הסדיר. מאמציו להתקבל לבית־הספר לרפואה שליד אוניברסיטת תל־אביב (עקב המספר המועט של מקומות) נכשלו וחיים נאלץ לנסוע לבולוניה שבאיטליה וללמוד שם. שלוש שנים עשה בבולוניה והיה בין התלמידים המצטיינים. חיים היה הדמות המרכזית בקרב בני המושבה הישראלית בעיר וכולם העריצוהו. אך לא הם בלבד; בזכות מאור־פניו ויחסו הלבבי לבריות, קנה לו מעריצים רבים גם מקרב התלמידים הזרים. באותה תקופה הרבה לכתוב מכתבים הביתה ושיתף את בני משפחתו בכל החוויות והמאורעות שעברו עליו. מקץ שלש שנים חזר ארצה והגיש בקשה להתקבל להמשך הלימודים בתל־אביב. בזכות ציוניו הטובים נענתה בקשתו והוא נתקבל. באותה תקופה של חייו הרבה לשחק בטניס והיה שחקן מן המניין באגודת "הפועל" תל־אביב. במשך שנות הלימודים הרביעית והחמישית עבד בבית־החולים "איכילוב" (במחלקה הפתולוגית) וביחידה לטיפול נמרץ בחולי־לב של בית־החולים "בילינסון". חיים התמסר כולו לעבודה והשקיע בה את כל נפשו. רופאי המחלקות שעבד בהן לא חסכו שבחים מפיהם, בדברם על עבודתו. כשפרצה מלחמת יום־הכיפורים התגייסו רבים מחבריו־ללימודים לחיל־הרפואה, אולם חיים, שהיה משוכנע כי בחיל השריון יטיב לשרת את מולדתו, התעקש ודרש במפגיע, שיצרפו אותו ליחידתו הקודמת. חיים הוצב לחטיבה 7, שעמדה מול מתקפת הסורים ברמת־הגולן. חבריו לנשק יודעים לספר כיצד חיים, שהיה מבוגר מרוב חייליו, דאג לכל מחסוריהם, ידע לחלצם ממועקות־קרב ולא פעם, בעתות רגיעה בקרב, פשט מעליו את מדי הלוחם, עטה חלוק של רופא וטיפל בפצועי היחידה. ביום כ"ג בתשרי תשל"ד (19.10.1973), נפל סגן חיים בקרב ברמת־הגולן, ליד הכפר אל עבס. טיל שנורה על־ידי הסורים פגע בו שעה שעמד חשוף בטנק. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין הצבאי בקרית־שאול. השאיר אחריו הורים ואח.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה, כתב קצין רפואה ראשי, תא"ל קורדובה: "אנחנו מרגישים שאיבדנו חבר, שבחר בחייו את הדרך המובילה למטרה נעלה והיא הצלת חיי־אדם. אך בטרם סיים את לימודיו, ראה כי חייב הוא להקדיש למדינה את הידע אשר רכש בשריון. לכן התנדב ליחידה בה בחר. אנחנו מצטרפים לכאבכם על אובדן בנכם היקר, אשר הקריב את חייו לטובת הזולת ולטובת עמו כולו".

כתבה על לחימתו ועל נפילתו התפרסמה ב"מעריב", ביום ד' באייר תשל"ד (26.4.1974).

אילון (אלינגר), יורם

יורם, בן כרמלית ונחמן, נולד ביום כ"ב בכסלו תשי"ד (29.11.1953) בקיבוץ כיסופים. הוא למד בבית־הספר היסודי בכיסופים ואחרי־כן סיים את לימודיו בבית־הספר התיכון "מעלה־הבשור" בקיבוץ מגן. יורם היה בעל כוח־רצון עז וכושר־התמדה למופת. כשנטל על עצמו משימה, היה פועל ברצינות ובדבקות, עד שהשיגה. הוא היה תלמיד בעל זיכרון נדיר ובמקצועות הלימוד שאהב, הגיע להישגים מעולים. כישורים אלה ייחדוהו כבר בראשית דרכו בבית־הספר ולמרות שהיה צעיר התלמידים בכיתתו, היה הראשון שלמד לקרוא. כשהחליט על איזה מבחן, שהוא בעל חשיבות מיוחדת לגביו, היה שוקד על לימוד החומר וזוכה לבסוף בציון הטוב ביותר. יורם היה אוהב־חברה. הוא הרבה לנהל ויכוחים ארוכים וסוערים עם חבריו, והיה עומד איתן על דעותיו, בטוח בצדקת השקפותיו ואינו נסוג מהן. הוא ביכר ללכת בדרכים עצמאיות והיה עקשן ובלתי־מתפשר בתחומים שגיבש לעצמו השקפה משלו. מעולם לא חסך את שבט ביקורתו מאנשים שלדעתו היו ראויים לביקורת, אך תמיד הייתה ביקורתו מכוונת לגופו של עניין ומטרתה להביא דברים על תיקונם. תחומי ההתעניינות שלו היו רבים ומגוונים. הוא היה ספורטאי מצטיין וכבר מגיל צעיר נמנה עם נבחרת הקיבוץ בכדורגל. הוא לא נהג להחמיץ טיול או סיור שנערך במסגרת הקיבוץ ולדברי חבריו הייתה טבועה בו האהבה לארץ, לחי ולצומח. את הנופים והמראות שראה היה מנציח במצלמתו. הוא השאיר אחריו אוסף גדול של תצלומים, המתארים את נופי הארץ ומבטאים חוויות אחרות שהתנסה בהן. יורם היה בעל חוש־הומור משובב וידע לחקות את תנועותיהם המיוחדות ואת דרך־דיבורם של האנשים סביבו; בעיקר נהג לחקות את מוריו, להנאתם של חבריו לכיתה. בקיבוץ כיסופים נמנה בתחילה עם עובדי הרפת ולפני שירותו הצבאי עבר לעבוד בענף גידולי־שדה. הוא עשה את עבודתו ביסודיות ובשלמות, בלי להקפיד על מספר השעות שעבד. לעתים קרובות היה שב לביתו בשעה מאוחרת, לאחר שהשלים את כל הדברים שקבע לעצמו לעשותם. כשהיה בשירות הצבאי התקבל כחבר בקיבוץ, מתוך הכרתו בחובה, שעליו לתרום את מלוא יכולתו וכישרונו לחברה שהוא חי בה, להשתתף בפעילות החברתית ויחד עם זאת לשקוד על פיתוח אישיותו כאדם וכפרט.

יורם גויס לצה"ל בתחילת נובמבר 1971. הוא התנדב לחיל־האוויר והתקבל (להפתעת חבריו ומכריו) לקורס טיס. הוא עבר בהצלחה את השלבים הראשונים והקשים של הקורס ואף נהנה מחווית הטיסה. לאחר כשנה עזב את הקורס ועבר לחיל־השריון. הוא סיים בהצלחה קורס תותחנות־טנקים ונשלח לשרת בגדוד טנקים בסיני. לאחר שסיים בהצטיינות קורס מפקדי־טנקים הוצב כמדריך בקורס מט"קים בבית־הספר לשריון. יורם היה מהמעולים שבמדריכים. כדרכו, הקדיש את כל מרצו ואונו להצלחת חניכיו והגיע עמם להישגים נאים, באימונים ובפעילות המבצעית. בצהרי יום־הכיפורים יצאה יחידתו של יורם לקרב נגד כוחות מצריים בגזרה המרכזית של תעלת סואץ. ביום י"א בתשרי תשל"ד (7.10.1973), ליד אגם "תמסח",

נפגע הטנק של יורם והוא נהרג. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בקיבוץ כיסופים. השאיר אחריו הורים, אח ואחות. לאחר נופלו הועלה לדרגת סמל־ראשון.

משפחתו הוציאה לאור חוברת לזכרו ובה דברי חברים על דמותו; קיבוץ כיסופים פרסם עלון מיוחד ובו דברים לזכר בניו, וביניהם יורם, שנפלו במלחמת יום־הכיפורים.

אילון, צבי

צבי (במבי), בן נוגה ואל"מ אברהם, נולד ביום ה' באב תשי"ב (27.7.1952) בבאר־טוביה. הוא למד בבית־הספר היסודי בנחשון. אחרי־כן סיים את לימודיו במוסד החינוכי "שומריה" במשמר העמק — הזורע. צבי היה תלמיד חרוץ וחריף ובעל מחשבה מקורית. בכיתה י"ב הוטל עליו לכתוב עבודת מחקר שנושאה: "מלחמות בזק — השוואה בין מלחמת הבזק של הגרמנים בימי מלחמת העולם השנייה, לבין מלחמת הבזק של ישראל". עצם ניסוח נושא העבודה לא נראה לבמבי, אף־על־פי כן עסק בה תקופה ארוכה ושם לו מטרה להוכיח את השוני המהותי שבין מלחמת הקיום של ישראל למלחמות של משמידי היהודים במלחמת העולם השנייה — ואכן זכה במבי להערכה על עבודתו זו. צבי היה חבר בתנועת "השומר הצעיר", חובב טיולים וטיפול בבעלי חיים. אהב מאכל טעים ובגד נאה. היה בו כשרון משחק ועל משחקו בהצגות זכה לשבחים. הוא הקדיש מזמנו הפנוי למלאכת יד, היה עליז ואוהב מעשה משובה. בקיצור, אהב "לעשות חיים". צבי, התכונן לטייל בחוץ לארץ לאחר שישתחרר מהשירות הסדיר, בטרם יחזור למשק או ללימודים.

צבי גויס לצה"ל במחצית נובמבר 1971. הוא ביקש להתנדב לשרת בחיל־האוויר אך הוצב לחיל התותחנים. לאחר הטירונות השתלם בקורס רגמים (בו הוענק לו ציון גבוה — 95), בקורס מ"כים, בקורס קצינים, ובקורס לקציני תותחנים. אחרי־כן הוצב לפיקוד הצפון. ביום י' בתשרי תשל"ד (6.10.1973), היה צבי קצין תצפית קדמי במוצב החרמון. בתפקידו זה ניהל את הנחתות האש עד שנאלץ למצוא מחסה בבונקר הגדול של המוצב. עם רדת הלילה יצאה מן המוצב קבוצה של קצינים וחיילים, תחת אפם של הסורים, בנסיון לחבור עם כוחותינו. תוך כדי התנועה, בה שימש במבי כמפקד המאסף, נתקלה הקבוצה במארב של חיילים סורים. במבי העדיף לחלץ חבר פצוע ובפעולה זו נהרג. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בקיבוץ הזורע. השאיר אחריו אב, אם, שני אחים ואחות. לאחר נופלו הועלה לדרגת סגן.

קיבוצו הוציא לאור ספר בשם "מלחמת יום הכיפורים", לזכרם של בני הזורע שנפלו במלחמה, וצבי בתוכם.

איליש, יוסף

יוסף (יוסלה), בן רוזה ונוח, נולד ביום כ"ח בחשון ת"ש (10.11.1939) בפולין. משפחתו נתפרדה בימיה הראשונים של מלחמת־העולם השנייה, והוא עם אמו ואחותו נדדו על־פני אירופה הכבושה בידי הנאצים. בדרך במקרה פגשו באבי המשפחה וביקשו להשתקע באחת הערים ברוסיה, אך גם משם הוכרחו לנדוד — מעיר לעיר ומקולחוז לקולחוז, עד ששני ההורים נפטרו. לאחר תום המלחמה, הועברו יוסלה ואחותו לבית היתומים היהודי במינכן והג'וינט טיפל בהם. משם העבירום שליחי "הדרור" ארצה באנייה "קדמה", והם הגיעו לחופי הארץ במאי 1948 ונשלחו לקיבוץ עין־חרוד. ההיקלטות הייתה קשה על יוסלה, שבא שמה נער צנום, ביישן ומכונס בעצמו. אך עד מהרה למד את השפה והצליח להשתלב בחברת הילדים. יוסף למד בבית־הספר היסודי ובבית־הספר התיכון בעין־חרוד מאוחד. הוא היה תלמיד מצטיין ביותר, חרוץ ושקדן, התרחק מכל מעשה קונדס ותעלולים, וכל תפקיד שהוטל עליו מילא לשביעות רצון הכל, במלוא המסירות והאחריות. הוא היה חובב ספורט והצטיין במשחקי טניס־שלחן ובתחרויות שחייה. כן הרבה לשחק בכדורסל. הוא היה מרכז נבחרת עין־חרוד מאוחד בטניס־שולחן. כן עסק בצילום ובפיתוח תמונות. היו בו משמעת פנימית ויושר לב, ומידה רבה של מצפוניות וטוהר־מידות. בגדיו היו תואמים תמיד ונקיים ותסרוקתו סדורה. בעיניו ובזוויות פיו ריצד תמיד חיוך שובבני. חיבה גדולה רחש לבעלי־חיים והוא מצא דרך לביטוי חיבה זו בעבודה הרבה שהשקיע בדיר העזים.

יוסף גויס לצה"ל בראשית אוקטובר 1957. הוא ביקש להתנדב לשרת בשייטת ואף הצליח במבחני הקבלה, אך בשל הצורך להאריך את השירות הצבאי בשנה נוספת, לא אישרה לו מזכירות המשק את הדבר והוא התנדב לחטיבת "גולני" בחיל הרגלים. הוא היה חייל מצוין וחבר למופת.

לאחר שסיים את שירותו הסדיר נשלח למדרשה החקלאית בכפר רופין, כדי להשתלם בענף השלחין. לאחר שחזר למשק, נכנס למעגל העבודה ונחשב עובד מסור ואחראי, חרוץ, מתמיד ונבון, וברבות הימים נתמנה למרכז הענף. לאחר מלחמת ששת הימים נשא לאישה את חברתו צילה. לבנו ולבתו, שנולדו במרוצת השנים, הנחיל את האהבה לבעלי־החיים, את החיבה לצמח ואת הקשר ההדוק לטבע. הוא הרבה לטייל עמם כדי לחבב עליהם את נוף הארץ. הוא היה להם אב מסור, שופע חיים, מסירות ודאגה. כחייל מילואים נטל חלק במלחמת ששת הימים ועל כך הוענק לו אות המלחמה. במלחמת יום הכיפורים השתתף יוסף בקרבות הבלימה נגד הסורים ברמת הגולן. בקרב שהתחולל ביום י"ז בתשרי תשל"ד (13.10.1973) על אום־בוטנה, פגעה אש טנקים בעמדתו בתוך בונקר והוא נהרג במקום. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בקיבוץ עין־חרוד מאוחד. השאיר אחריו אישה, בן, בת ואחות. לאחר נופלו הועלה לדרגת סמל־ראשון.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה כתב מפקדו: "יוסף מילא את תפקידו בנאמנות ובמסירות, היה אהוב ומקובל על כל פקודיו ומפקדיו".
קיבוצו הוציא לאור חוברת לזכרו ובה תולדות חייו ודברי חברים על דמותו.

אילן (פיגנבאום), אביהו

אביהו, בן נסיה ואריה (פגי), נולד ביום ב' בתמוז תש"א (27.6.1941) בתל־אביב. הוא למד בבית־הספר היסודי "ביאליק" בתל־אביב ואחרי־כן המשיך את לימודיו בבית־הספר התיכון בכפר־סבא וסיים את לימודיו במוסד החינוכי בעין־שמר. אביהו היה תלמיד מצטיין וידע להתבטא בכישרון רב כבר מימי ילדותו. דברים משלו, שירים והגיגים, נתפרסמו בעיתונות הילדים וביניהם סיפורו "נפטלין", שעורר התפעלות, בהעידו על נפשו העשירה והרגישה של הילד בן ה־11. הוא היה חבר פעיל בתנועת השומר־הצעיר וברבות הימים הדריך בקן צפון, בגרעין "שלח", שנועד להשלים את קיבוץ מגן. הוא הרבה לכתוב בעלוני התנועה, בעלון הקיבוץ "הדי מגן", והיה מעורכי "על החומה", עיתון תנועת השומר הצעיר. לשונו הייתה עשירה, רוויית הומור, ובעלת מטען תרבותי־יהודי רחב. בן שמונה־עשרה הצטרף לקיבוץ מגן, והיה לאחד מעמודי־התווך של המשק ונציגו בוועידות ובכנסים שונים. בקיבוץ היה רפתן, והיה פעיל מאוד בתחומים המשקיים, התרבותיים והחברתיים. הוא היה מראשי "שי"ח" ופעל בשורותיו נגד מדיניות ממשלת־ישראל בשטחים ולמען פיתרון של שלום באזור. אמר עליו חברו: "דעותיו היו נחרצות ושיקול דעתו נוקב. שלם עם עצמו, עם השקפת־עולמו שעיצב לעצמו, ונשאר נאמן לה גם כאשר דעת הציבור סביבו הייתה נגדו. הוא היה חסר־פניות, דרש רבות מן האנשים אשר בא עמם במגע, אך תבע קודם כל מעצמו, אם כאשר היה מרכז־ענף ואם כאשר פעל בעבודתו החינוכית. הוא הצטיין ברגישות רבה לעוול, וראה בשוויוניות עיקר ראשון במשק".

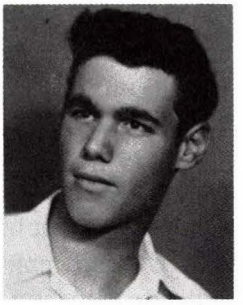
אביהו גויס לצה"ל במחצית אוקטובר 1959 והתנדב לנח"ל. לאחר הטירונות השתלם מרצונו בקורס צניחה וכן סיים קורס מק"בני חי"מ.

בשנת 1967 נמנה עם כוחות הצנחנים שלחמו בגדה המערבית וברמת הגולן, ועל כך הוענק לו "אות מלחמת ששת הימים". בהמשך שירותו במסגרת המילואים, הועבר לחיל־השריון. במלחמת יום הכיפורים השתתף אביהו בקרבות הבלימה נגד המצרים בחזית תעלת סואץ. ביום ט"ז בתשרי תשל"ד (12.10.1973), בציר "ספונטני", מול גשר פירדאן, נפגע אביהו ונהרג. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בקיבוץ מגן. השאיר אחריו אישה ושלוש בנות, אב ואם. לאחר נופלו הועלה לדרגת סמל.

מפקדו העיד עליו, שהיה חייל מסור, שמילא את תפקידו כלוחם במסירות וביעילות, וכי היה חבר טוב איש נעים־שיחה ובעל מחשבה ערה; אדם בעל אידיאלים, שלא נמנע מלהציג את השאלות הנוקבות ביותר.

אשתו, הוריו וקיבוצו הוציאו לאור חוברת לזכרו ובה חלק מעזבונו — הגיגי ילדות, דברי שיר, רשימות, מאמרים ומכתבים לחבריו ולמשפחתו; אשתו פסלה פסל לזכרו, המוצב ליד קברו.

אילני, אמציה

אמציה, בן יהודית ויהודה־אריה, נולד ביום י״ג בסיון תשי״ד (14.6.1954) בבני־ברק. הוא למד בבתי הספר היסודיים ״שאר־ישוב״ ו״סגולה״ בבני־ברק. אחרי כן למד בישיבה התיכונית ״נחל־יצחק״, שבמושב נחלים ליד פתח־תקוה ולבסוף למד בישיבת ההסדר ״הר־עציון״ שבגוש עציון. בלימודיו התבלט אמציה כתלמיד חרוץ, השוקד על תלמודו, בעל מוח חריף וכושר־ניתוח. היה חבר בתנועת ״בני־עקיבא״ ובארגון ״גשר״. הוא היה אהוב על מוריו, על מחנכיו ועל חבריו בזכות היותו חברותי ובזכות נכונותו לסייע תמיד לידידיו. ישר ובעל מצפון היה, בן נאמן ומסור להוריו ולמשפחתו.

אמציה גויס לצה״ל בסוף יולי 1972 והוצב לנח״ל עם חבריו מישיבות ההסדר. בצבא התבלט כחייל מצוין, אהוב על חבריו ומסור לתפקידו. לקראת הימים הנוראים תשל״ד, נשלח מטעם הרבנות־הצבאית הראשית לשמש כבעל־תפילה במוצבי תעלת־סואץ. אמציה נשלח למעוז ״בודפסט״. כאשר נתקבלו ידיעות על כוונתם של המצרים לתקוף, קיצר בתפילת יום הכיפורים ויצא לסייע בהכנות למלחמה. ביום הכיפורים, י׳ בתשרי תשל״ד (6.10.1973), בשעה 2 אחרי־הצהריים הופגז המעוז קשות. חיילי המעוז, ואמציה בתוכם, יצאו מהבונקר והשיבו אש מרגמות. אמציה נפל הראשון מבין חיילי המעוז, בעומדו בתעלת הקשר, מגיש לחבריו פגזי מרגמה. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין הצבאי בהר־הרצל. השאיר אחריו אב, אם, אח ואחות. לאחר נופלו הועלה לדרגת רב״ט.

במכתב התנחומים למשפחה השכולה כתב מפקדו, שאמציה מילא את תפקידו בקרב תוך גילוי גבורה רבה.

הוריו הוציאו לאור חוברת לזכרו; תרמו לזכרו ספר־תורה לבית־הכנסת ותרמו לייסוד ספרייה בבית־הכנסת.

אילני, שלמה

שלמה, בן צילה ויצחק, מניצולי השואה, שהגיעו לארץ ממחנות ההסגר בקפריסין, נולד ביום י' בסיוון תשי"א (14.6.1951) בחיפה. הוא למד בבתי ספר היסודיים "הכרמל" ו"עין הים" בחיפה ואחרי־כן סיים את לימודיו בבית־הספר התיכון "הריאלי" בחיפה. שלמה היה תלמיד טוב והצטיין במקצועות הכימיה וההיסטוריה. הוא היה ספורטאי ואהב בעיקר שחייה, כדור־מים וכדורגל. מגיל צעיר התעניין מאוד בשחמט, והקדיש לו הרבה זמן ומחשבה. הוא היטיב לשחק ובעודו ילד, תלמיד בכיתה ב', שיחק נגד מנהל בית־ספרו. שלמה היה חבר בתנועת הצופים וב"נוער לנוער" והיה פעיל במועדון השחמט "הרצליה" בחיפה. הוא אהב להתמודד עם אתגרים וליטול על עצמו משימות ותפקידים התובעים מאמץ ונחישות־דעת. שלמה היה עלם תמיר, זהוב שער ויפה־תואר שהתבלט משכמו ומעלה בתכונותיו ובכושר מנהיגותו. הוא היה בן מסור מאוד להוריו, דאג להם וסייע להם ולבני המשפחה ככל שיכול.

שלמה גויס לצה"ל במחצית יולי 1969 והוצב לחיל השריון. בתקופת השירות הסדיר השתלם בקורסים רבים במקצועות השריון, הסיירות והחרמ"ש. לבסוף השלים גם קורס צניחה וקורס קצינים. בקורס הקצינים הצטיין בכושר המנהיגות שלו, בגישתו החברית לעמיתיו ובתכונותיו כאדם וכמפקד. הוענקה לו דרגת סגן והוא מונה מפקד מחלקת מרגמות ושירת בחזית סיני ברצועת עזה ובבקעת הירדן.

אחרי ששוחרר מהשירות הסדיר עבד שלמה בסוכנות היהודית, באגף המטענים בנמל חיפה. הוא נקלט יפה במקום עבודתו ויועד לו שם תפקיד מרכזי. הוא ביקש להשלים את השכלתו ונרשם ללימודי הנדסה־כימית בטכניון בחיפה, אך לא זכה להתחיל בלימודיו. במלחמת יום הכיפורים השתתף שלמה בקרבות הבלימה נגד המצרים בחזית סיני. ביום כ"ג בתשרי תשל"ד (19.10.1973), נפגע ונהרג בהפגזה של המצרים, שעה שניצב חשוף בזחל"ם שלו וטיווח את אש המרגמות. הוא נפל ליד גבעת "חמוטל" בגזרה המרכזית של תעלת־סואץ והובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בחיפה. השאיר אחריו הורים ואח.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה, שיבח מפקדו את מעלותיו של שלמה ואמר כי הוביל את חייליו לקרב "כאשר חיוך נסוך על פניו וכי שימש להם אב רוחני".

אילת, אלון

אלון, בן שושנה ואברהם, נולד ביום י"א בטבת תשי"ג (29.12.1952), בבית־השיטה. הוריו, חברי "קבוצת חוגים", נמנים עם מייסדי הקיבוץ ובוניו. הוא למד בבית־הספר היסודי ואחר כך בבית־הספר התיכון בבית־השיטה. בתקופת לימודיו התגלה אלון כנער סקרן, שהרבה לחקור ולשאול בדברים שבני גילו קבלו אותם כמובנים מאליהם. לדברי מחנכיו, כל בעיה שדרשה חקירה מעמיקה ופיתרון מקורי הייתה מעוררת את התעניינותו. בכל תחום עסק ברצינות שאפיינה מבוגרים ממנו, כשהוא מבחין בין טפל לעיקר ומחפש תמיד את הצד המהותי והעקרוני. הוא היה ער לתגליות ולחידושים וחיפש זווית ראייה חדשנית ומקורית כדי לבחון את הבעיות שנתקל בהן. תמיד היה מוכן לשתף את ידידיו בידע הרב שרכש בלימודיו. אלון הרבה להשתתף בפעילות החברתית של בני גילו. הוא היה מזכיר חברת הילדים במשק. אחת המחנכות, שאלון למד אצלה, תיארה את תקופת נערותו: "הוא היה טיפוס לוחם. אדם שקנה את עולמו בעבודה קשה, מתונה, מתוכננת. אלון הילד לא ידע 'להתיישר לפי הקו'. לא היה בו שמץ מתכונותיו של 'המסתגר' המצוי, אך אני ידעתי שיהיה אדם יפה, שבכל עבודה שישקיע מעצמו, אם במסגריה או בפלחה, במקצוע טכני או מדעי, תהיה בו הרמוניה, דיוק ושלמות. אלון היה אהוב על כולנו. חביב ברגעי האור והחדווה שלו, כברגעי הזעם והמרד. אלון הותיר רישום עז, שהזמן והשכחה לא יוכלו לו".

אלון גויס לצה"ל בתחילת ינואר 1971 והתנדב לחיל־האוויר. הוא עבר את המבדקים בהצלחה והתקבל לקורס טיס. בשלבים הראשונים והקשים של הקורס ניכר בכוח רצונו העז להצליח ולהתגבר על חומר הלימודים המורכב. הוא היה המוביל והמעודד את חבריו ברגעים הקשים, שעברו עליהם בעת האימונים. אולם, הוא לא סיים את הקורס ולכן ביקש להצטרף לחיל־השריון. אלון סיים בהצטיינות קורס תותחנות וקורס מפקדי טנקים והוצב בגדוד טנקים בסיני. לאחר שעבר בהצלחה את מבדקי הקצונה, נשלח לקורס קצינים. בבית־הספר לקצינים שבר את רגלו. את מחצית הקורס עשה כשרגלו נתונה בגבס. למרות שהרופאים הורו לו לעזוב את הקורס, התעקש להמשיך בו והצליח לסיימו. אלון סיים את קורס קציני השריון כאחד משלושת הצוערים המצטיינים. הוא ביקש לשרת בגדוד הטנקים בסיני, שבו החל את דרכו בשריון. מבוקשו ניתן לו והוא שב לגדוד כמפקד מחלקת טנקים בגזרה המרכזית של תעלת־סואץ – אל החיילים שיחד אתם שירת כמפקד טנק. אלון היה מפקד מחלקה מעולה. הוא הכיר את הטנק על בוריו והקנה לחייליו מהידע הרב שרכש בקורס הקצינים. מחלקתו הייתה מן המצטיינות, הן באימונים והן בפעילות המבצעית. הוא היה ידוע כמפקד המשמש דוגמא אישית לפקודיו. מעולם לא הרים קולו ולא כעס על איש מחייליו. ביום הכיפורים, י' בתשרי תשל"ד (6.10.1973), כשפרצו הקרבות, יצא אלון עם מחלקתו לעבר מעוז "פורקן" שבגזרת איסמעיליה. אותה עת הייתה התקפת המצרים בעיצומה. אחד הטנקים ממחלקתו של אלון נע קדימה לעבר

התעלה ונפגע מטיל שנורה לעברו. אלון, שראה את הטנק עולה באש, יצא לחלצו. הטנק שלו עלה על מארב של חיילים מצרים ואלון נהרג באש שירו אלה. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בקיבוץ בית־השיטה. השאיר אחריו הורים, שלושה אחים ואחות. לאחר נופלו הועלה לדרגת סגן.

בני משפחתו הוציאו לאור חוברת לזכרו ובה דברי מורים וחברים על דמותו. בחוברת זו כתב עליו מפקדו: "למען האמת, אלון לא התלהב לעשות דברים, אבל כשהייתי חייב להניע את האנשים, להמריץ אותם, עשיתי זאת באמצעות אלון. הייתה לו מנהיגות טבעית ואנשיו נשמעו לו. לא הייתה זו משימה פשוטה, גם לו, להורות כמפקד, לאנשים שחלקם היו חיילים יחד אתו שנה לפני כן, בעיקר כשפירושו של דבר הוא לעשות דברים לא נעימים ואף בלתי־משמעותיים. אבל אלון, בזכות אישיותו, עמד בכך בכבוד".

אינגל, עמנואל

עמנואל, בן בלה ויוסף, נולד ביום כ"ז בתשרי תש"י (20.10.1949), בראשון־לציון. הוריו, מניצולי השואה, הגיעו ארצה עם קום המדינה, לאחר שעשו במחנות ההסגר בקפריסין. הוא למד בבית־הספר היסודי "רמז" ואחרי כן סיים את לימודיו בגימנסיה הריאלית, במגמה הביולוגית. עמנואל, שהיה ידוע בכינויו "מנדיק" ו"מנדלה", היה צנוע ונעים הליכות. הוא שפע טוב־לב ורכש לעצמו ידידים רבים בזכות קסמו האישי. הוא ידע לשמור על קור רוח ועל מתינות גם בזמנים קשים. עמנואל הקדיש את זמנו הפנוי לשני תחביביו – הצילום וההאזנה למוסיקה.

עמנואל גויס לצה"ל בתחילת נובמבר 1967 והוצב לחיל השריון. הוא הוכשר כתותחן ונהג טנק ושירת בחטיבת שריון 7. אחרי תקופת שירות סיים קורס מפקדי טנקים כחניך מצטיין. בזכות הצטיינותו נבחר להיות מדריך בקורס מפקדי טנקים, בבית־הספר לשריון. הוא הדריך מחזורים רבים של מט"קים והרבה להשתתף בפעילות מבצעית בשארם א־שייך, בבקעת הירדן וברמת־הגולן. עמנואל היה מדריך מעולה, שהגיע עם חניכיו להישגים רבים. הוא היה מקובל ואהוד על חניכיו. מפקדיו ניסו לשכנעו להצטרף לשירות הקבע בצה"ל, אך הוא העדיף להמשיך בלימודים.

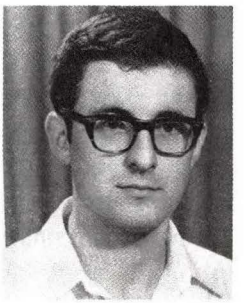
בתחילת נובמבר 1970 שוחרר מהשירות הסדיר בדרגת סמל והוצב ליחידת מילואים של חיל השריון. במסגרת יחידה זו נקרא לתקופות של שירות מילואים. לאחר השחרור, סיים בהצטיינות את לימודיו במכינה הקדם־אקדמית של האוניברסיטה העברית בירושלים. אחרי־כן למד רוקחות בבית־הספר לרוקחות שליד בית־החולים "הדסה" בירושלים. עד לנפילתו הספיק להשלים שתי שנות לימודים. במלחמת יום־הכיפורים השתתפה יחידתו בקרבות הבלימה וההבקעה, נגד המצרים בסיני. גדודו, בפיקוד סא"ל אסף יגורי, חש לעזרת המעוזים שעל גדת תעלת־סואץ וניסה להבקיע דרך אל החיילים הנצורים בהם. בקרבות אלו גילו חיילי הגדוד גבורה

עילאית ורק מעטים מהם שרדו כדי לספר על מעלליו של הגדוד. עמנואל נפל ביום י"ב בתשרי תשל"ד (8.10.1973) בניסיון ההבקעה לגשר פירדאן. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בראשון־לציון. השאיר אחריו הורים ואחות. לאחר נופלו הועלה לדרגת סמל־ראשון.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה כתב מפקד היחידה: "בנכם, סמל עמנואל ז"ל, ששירת כמפקד טנק ביחידת השריון שתחת פיקודי, היה לוחם מעולה, אמיץ־לב ומפקד למופת, אשר הנהיג את חייליו בקרב תוך גילוי כושר־מנהיגות וחירוף נפש. בגופו עצר את השריון המצרי שהתכונן להשמידנו. הוא היה חביב על חייליו ועל מפקדיו ונפילתו הייתה אבדה גדולה ליחידתנו".

דברים על דמותו פורסמו בספר, שהוציאה לאור האוניברסיטה העברית בירושלים לזכר מוריה ותלמידיה, שנפלו במלחמת יום־הכיפורים.

אינדיג, דב

דב, בן מרים ואברהם־יחזקאל, נולד ביום ג' בסיון תשי"א (7.6.1951) ברומניה, ובשנת 1959 עלה עם הוריו לארץ. את לימודיו היסודיים השלים דב ב"תלמוד תורה" שבירושלים, ובזכות הצטיינותו בלימודים "הוקפץ" בשתי כיתות, וסיים את לימודיו התיכוניים בישיבת "נתיב מאיר", שבה זכה לפרס הישיבה. דב הצטיין בכל מקצועות הלימוד — הן בלימודי הקודש והן בלימודי החול. הצטיינותו לא נבעה רק מכשרונותיו הטבעיים ומתפישתו המהירה, אלא גם מהתמדה רבה. גם בשעות אחר־הצהרים, כשהיה חופשי מלימודים, היה דב מקדיש את זמנו לעיסוקים אינטלקטואלים — לקריאת ספרים, לפתרון תרגילי אלגברה ולכתיבת מאמרים בנושאי תרבות ופילוסופיה יהודית. בשעות הפנאי שנותרו לו מלימודים היה דב עוסק בהדרכת נוער דתי, בפעולות הסברת ערכי היהדות, בטיולים בחוצות ירושלים ובתחביבו מאז ומתמיד — הצילום.

דב גויס לצה"ל בשלהי יולי 1970. אמנם יכול היה להישאר בישיבה ולהתמסר ללימודיו, אך הוא העדיף את השירות הצבאי, כי לפי דבריו: "הרי זאת מצווה המוטלת על כל יהודי". כפשרה בחר להצטרף לגרעין בני הישיבות בקיבוץ יבנה, ושם למד בישיבת "כרם ביבנה" ועשה את שירותו הצבאי. ב"כרם ביבנה" התגלו צדדים נוספים באישיותו של דב, לא רק בתחום הלימוד והמחשבה, אלא גם בתחום המעשה. בשביל בני הישיבות, שאינם מורגלים בפעילות גופנית, משמש השירות הצבאי מבחן קשה, ובמבחן זה התגלה דב כבעל רצון חזק וכושר עמידה בתנאים בלתי רגילים. אם כי לא הצטיין בכושר גופני, עבר את כל האימונים המפרכים בהצלחה ואף עזר לאחרים ברגעים קשים, ובמיוחד – דאג לשמור על קיום המצוות בכל המצבים. בתחום הלימודים המשיך דב להתקדם ופיתח יכולת רבה בניתוח סוגיה ובהתמודדות עם בעיות פילוסופיות. דב היה יסודי מאוד בכל עניין שעסק בו. לעתים, משהיה נתקל

בבעיה בעלת חשיבות, היה מברר אותה עד תום, כשהוא מעיין בכל המקורות שתחת ידו, לרבות ספרי שו"ת, שאין שימושם נפוץ. יחד עם זאת המשיך דב להרחיב את השכלתו הכללית: הוא ביקר בקביעות בספרייה הלאומית, עיין באנציקלופדיות ובכתבי עת, הרבה לקרוא ספרות יפה ואף עסק בפתרון בעיות מתמטיות. בשל שאיפתו לשלמות היה דב סובל לעתים קרובות משברים ולבטים, אך הוא לא נטה לשקוע בחוסר־מעש בגללם. להיפך: בכל מצב שנקלע אליו היה דב ממשיך בשיגרת היום־יום בלי שאיש ידע את אשר מתחולל בקרבו. במוצאי השבת שפרצה מלחמת יום־הכיפורים היה דב בישיבה. הוא לא המתין לצו הקריאה, אלא נחפז לביתו כדי להצטייד בכל הדרוש, ועוד באותו לילה יצא אל יחידתו שברמת־הגולן. הוא השתתף בקרבות הבלימה נגד הסורים וביום י"א בתשרי תשל"ד (7.10.1973) תוך כדי קרב נפגע דב ונהרג. הוא הובא לקבורות בבית־העלמין בגבעת שאול בירושלים. השאיר אחריו אב, אם ואח. לאחר נופלו הועלה לדרגת רב־טוראי.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה כתב מפקדו: "דב מילא את המוטל עליו במסירות ובנאמנות. יכולתו המקצועית ודבקותו במטרה תוך לחימה, שמשו מופת לחבריו"; ואמר עליו חברו, חגי בן־ארצי: "אם הייתי מבקש להגדיר את דב, הייתי אומר שאפיין אותו השילוב הבלתי רגיל של כשרונות מבריקים ושל אישיות מוסרית ממדרגה ראשונה – שילוב שאינו מצוי בדרך כלל. בתחום האינטלקטואלי היה דב בעל כשרונות מגוונים ביותר: תפישה מהירה והגיון חריף שירתו את אהבתו העמוקה לתורה ואת צמאונו לדעת. למרות הצטיינותו בכל ובקיאותו הרבה, היה דב עוסק בתלמודו בענווה ולא ניסה מעולם להתבלט ולהפגין את עליונותו. להיפך: היה עוזר לנחשלים ומעודד את רוחם באמונתו העזה. אשרינו שזכינו שבחור כמו דב התהלך בינינו, ומה רב הכאב שזכות זאת הייתה כה קצרה".

אינדיג, דוד

דוד, בן טובה וגרשון, נולד ביום י"ג בסיון תשי"ב (6.7.1952) בכפר יעבץ. הוא למד בבית הספר היסודי "שכטרמן" בכפר הולדתו וסיים את לימודיו בבית־הספר התיכון "מקווה ישראל" בחולון. דוד היה תלמיד חרוץ ואהוב על מוריו. הוא היה חובב ספורט והשתתף בנבחרת הכדורגל של בית־ספרו. כן היה חבר פעיל בתנועת נוער ובשנת 1968 נעשה מדריך־נוער במקווה־ישראל. הוא אהב את הארץ ואת נופיה והרבה לצאת לטיולים. העיסוק אשר מילא כמעט את כל שעות הפנאי שלו היה קריאת ספרים. חבריו מספרים כי יותר מכל אהב לשקוע בכורסא ולהתעמק בספר הדן באחד הנושאים שעניינו אותו. הוא היה בחור עליז, בעל מזג נוח ותמיד היה נכון לעזור לחבריו הרבים.

דוד גויס לצה"ל במחצית מרץ 1970 והוצב לחיל־הרגלים. לאחר סיום הטירונות ולאחר שהשתלם בקורס מפקדי־כיתות, הוצב דוד לצנחנים. ביחידתו קנה לו שם

של חייל אחראי, מלא מרץ ומסור לתפקידו. הוא שימש מופת לחבריו ביחידה, בדבקותו במילוי המשימות שהוטלו עליו. דוד אהב את החיים במסגרת הצבא. להוריו, שעמם שמר על קשר מכתבים הדוק בתקופת השירות בצבא, סיפר בגאווה כי הצליח לרכוש חברים רבים מקרב אנשי היחידה וחברים אלה אשרו את דבריו בביקוריהם התכופים בביתו. במלחמת יום הכיפורים השתתף דוד בקרבות הבלימה נגד המצרים בחזית סיני. ביום כ"א בתשרי (17.10.1973), בשעת קרב באזור "החווה הסינית", פגע בו פגז והוא נהרג במקום. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בכפר יעבץ. השאיר אחריו הורים ואחות. לאחר נופלו הועלה לדרגת סמל־ראשון.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה כתב חברו: "בזכות בחורים כדוד אנו חיים בישראל. אם כל חיילינו יהיו כמוהו – נבטיח לעצמנו חיי שלום בארצנו. הוא היה אדם שקשה לתארו במילים. חבר טוב, מנהיג ואדם שהיה מוכן לתת את נפשו למען המולדת ושלום העם".

אינדיג, יהודה

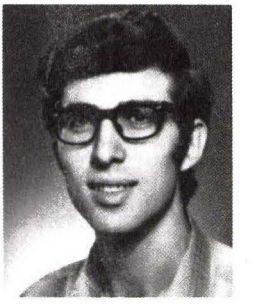
יהודה, בן בלומה ויהושע, נולד ביום כ"ח בניסן תשי"ב (23.4.1952), ברוסקובה שברומניה ועלה לארץ עם משפחתו בשנת 1964. הוא למד בבית־הספר היסודי בכפר־הנוער־הדתי בכפר־חסידים ובבית־הספר התיכון המקצועי "חוות השומר" שליד טבריה. יהודה היה ילד עליז ואוהב־טבע. משפחתו השתקעה ברעננה, אולם יהודה למד שנים רבות מחוץ לבית וכבר מגיל צעיר היה נער עצמאי, אחראי ואוהב־חברה. הוא היה ספורטאי ואהב בעיקר כדורסל ושחייה. נוסף על אלה הצטיין במשחק השחמט.

יהודה גויס לצה"ל במחצית ספטמבר 1970 והוצב לחיל התותחנים. לאחר שסיים את הטירונות בהצטיינות נשלח לקורס מפקדי תומ"תים. אחרי־כן השלים גם קורס מש"קי תומ"ת והמשיך להתקדם במרוצת שירותו הצבאי. הוא הגיע לדרגת סמל וזכה באות השירות־המבצעי. הוא היה בן מסור ודואג ובימי חופשה נהג לסייע להוריו במלאכות שונות בבית.

לאחר ששוחרר מהשירות הסדיר עבד בתעשייה־הצבאית שבועות אחדים, עד שפרצה מלחמת יום הכיפורים. במלחמת יום הכיפורים השתתף יהודה בקרבות הבלימה נגד הסורים בחזית רמת הגולן. ביום כ"ו בתשרי תשל"ד (22.10.1973), נפגע יהודה ונהרג מאש תותחים, שנורתה אל סוללת התותחים שלו. לפני שנפל, החליף יהודה אחד מחבריו והפעיל את התותח לבדו, עד שנפגע. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין ברעננה. השאיר אחריו הורים ושבעה אחים ואחיות. לאחר נופלו הועלה לדרגת סמל־ראשון.

הוריו תרמו לזכרו ספר־תורה ובמה לקריאת התורה בבית הכנסת "עדת ישראל" ברעננה; בעלון התעשייה הצבאית "בתעש", פורסמה רשימה על דמותו של יהודה, שהיה אחד מעובדי התעשייה הצבאית, שנפלו במלחמת יום־הכיפורים.

איפרגן, ראובן־שמעון

ראובן (רוברט), בן פנינה ומשה, נולד ביום י׳ בטבת תש״י (29.12.1949) בקזבלנקה שבמרוקו. בשנת תשט״ו (1955) עלה ארצה עם משפחתו, שהתיישבה בבאר־שבע. הוא למד בבית־הספר היסודי ״מענית״, אחרי כן המשיך את לימודיו בבית־הספר התיכון העירוני המקיף א׳ וסיימם במגמה הביולוגית. בנעוריו היה חבר בתנועת ״הצופים״. הוא היה תלמיד מצטיין, שגילה עניין וידע בתחומים רבים ושונים, נער אופטימי, עירני וחברותי, ונודע כחבר למופת הנחלץ תמיד לעזרת רעיו. כל מכריו אהבוהו ותמיד היה מוקף ידידים. אף־על־פי שהיה רציני ואחראי, ידע גם להיות עליז ושובב. מבוגר היה בדרך חשיבתו ובגישתו לחיים, לא בחל בשום מלאכה ובעת חופשה עבד כפועל בניין, כצבע, כזגג וכפועל במפעלי ״תשלובת ערד״. מטבעו היה נער עדין־נפש ואוהב טבע והצטיין בדמיון עשיר. נוהג היה לאסוף צמחים ועשבים שונים ולרקוח מהם מרקחות שונות מתוך תקווה למצוא תרופה למחלות חשוכות מרפא כסרטן. הוא אהב גם בעלי־חיים והקדיש שעות רבות לטיפול בהם. ראובן היה חובב ספורט, אהב לשחק בכדורסל והתעניין מאוד במשחקי הכדורגל הארציים והבין־לאומיים. את זמנו הפנוי הקדיש לקריאה, להאזנה למוסיקה ולמשחק השחמט שהיה חביב עליו.

ראובן גויס לצה״ל בתחילת פברואר 1968 והוצב לחיל השריון. לאחר סיום הטירונות ולאחר שהשתלם בקורס מקצועות הטנק ובקורס מפקדי־טנקים, הוצב ליחידה ברמת־הגולן. הוא היה חייל טוב וממושמע, שעשה את המוטל עליו ברצון ומתוך הכרה ומעולם לא התאונן על קושי החיים בצבא. במסגרת שירותו השתתף בפעולות מבצעיות שונות בגבול הירדני, הסורי והלבנוני. הוא היה קשור מאוד להוריו ולחמשת אחיו ואחיותיו, והעדיף לבלות את חופשותיו המעטות בחיק המשפחה. כשלא יכול היה להגיע הביתה הקפיד לכתוב לבני משפחתו, כדי שלא להדאיגם.

בשנת 1971 לאחר שהשתחרר מהשירות הסדיר נשא לאישה את צילה, עמה הקים בית חם והיה בעל למופת. באותה שנה החל ללמוד באוניברסיטת בן־גוריון בבאר־שבע בפקולטה לתעשייה וניהול וגם שם הצטיין בלימודיו. כשפרצה מלחמת יום־הכיפורים נקרא ראובן לגייס אנשים בעיר אך הוא עצמו לא גויס. מחשש שמא לא יגייסוהו מיהר להתייצב ביחידתו. הוא השתתף בקרבות הבלימה הקשים נגד המצרים ואחר־כך נמנה עם הכוח שצלח את תעלת סואץ. ביום כ״ב בתשרי תשל״ד (18.10.1973), נפגע הטנק שלו באש ארטילרית כבדה, בעת שחצה את התעלה וראובן נהרג. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בבאר־שבע. השאיר אחריו אישה ובת שנולדה לאחר נפילתו, הורים אחים ואחיות. לאחר נופלו הועלה לדרגת סמל־ראשון.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה כתב מפקדו: ״סמל רוברט איפרגן, היה איש צוות טנק בגדוד השריון שתחת פיקודי, והיה בין מקימי היחידה ומעצביה. הכרתיו כלוחם אמיץ לב וכאיש שריון מעולה, אשר לחם בגבורה ובחירוף נפש. התחבב על מפקדיו ועל אנשיו ונפילתו הייתה אבדה כבדה ליחידתנו״.

בעיתון בית־הספר שלמד בו, התפרסמה רשימה על דמותו ועל דרכו; החטיבה שלו פרסמה חוברת ובה תיאור הקרבות שהשתתפה בהם וכן תמונות של חללי היחידה ונסיבות נפילתם. בחוברת כלולים דברים על ראובן ז"ל.

איש־שלום, דורון

דורון, בן ורדיה וברכיהו, נולד ביום י"ז באלול תשי"ב (7.9.1952) ברמת־גן. הוא סיים שש שנות לימוד בבית־הספר היסודי "יהלום" ברמת־גן ואחרי־כן הצטרף למשפחתו, שנשלחה לאירופה בשירות המדינה. בחו"ל המשיך וסיים את לימודיו היסודיים וחלק מלימודיו התיכוניים. כשתמה השליחות באירופה, חזרה המשפחה ארצה וקבעה את מושבה בנצרת־עילית. כאן נכנס דורון לבית־הספר התיכון על־שם משה שרת והשלים את לימודיו התיכוניים. דורון היה אציל־נפש ורודף־צדק עוד מילדותו. תמיד לחם למען הצדק והשיוויון לכל והיה סמל ודוגמא בפעילותו החברתית ובמאבקו למען עקרונותיו. פעילות זו התבטאה בעיקר בארגון מפגשים חברתיים לשם שיחות וויכוחים בנושאים: התנהגות מוסרית, צדק ושוויון ונסיונות לפתור את בעיית העוול שנגרם לחלשים בחברה. בכל מקום שנמצא ובכל חברה שהתארח, תמיד היה מוכן לעזור ולסייע ככל שנתבקש. דוקי, כפי שנקרא בפי כל, אהב ספר והרבה לקרוא וגם אהב לכתוב שירים. כמו־כן אהב אמנות, נגינה בקלרינט, מוסיקה וצילום. בשנים שעשה באירופה הרבה לבקר במופעי אמנות וכך הרחיב את אופקיו ואת ידיעותיו.

דורון גויס לצה"ל בתחילת נובמבר 1970 והוצב לחיל האוויר. לאחר שעשה כשנה בקורס טיס, הועבר ליחידה אחרת ועבר קורס בהפעלת ציוד־אלקטרוני בחיל האוויר. הוא גם עבר קורס צניחה וקורס הדרכה בהפעלת ציוד אלקטרוני ולבסוף היה למדריך בחיל. הוא היה חיל טוב, מסור ונאמן לתפקידו. מילוי תפקידו הצבאי בצורה הטובה ביותר, עמד בראש מעיניו. סמוך לתום תקופת שירותו הסדיר נרשם ללימודים באוניברסיטת בר־אילן. ביום 7.11.1973 נועד דורון להשתחרר מהשירות הסדיר אולם מלחמת יום־הכיפורים פרצה ומועד שחרורו נדחה. במלחמה מילא את תפקידו במסגרת מקצועו ובתקופת מלחמת ההתשה שימש בתפקידו בחזית הצפון. ביום כ"ז בניסן תשל"ד (19.4.1974), יום השואה והגבורה, נפל דורון בעת מילוי תפקידו. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בנצרת־עילית. השאיר אחריו הורים ושתי אחיות. רצה הגורל שהשיר "הודיה לנופלים" שכתב דורון והקריאו במסיבת־סיום בבית־הספר התיכון, הוקרא כדברי־הספד ליד קברו הרענן בעת קבורתו. (השיר פורסם אחרי־כן בביטאון "יד לבנים", חוברת ב').

במכתב תנחומים למשפחה השכולה כתב מפקד היחידה שלו: "ברצוני להביע בשמי ובשם כל חיילי היחידה את תנחומינו הכנים בנפול בנכם דורון. הוא היה אהוד על כל חיילי היחידה. הוא היה חייל למופת, אשר מילא בנאמנות ובמסירות כל תפקיד

אשר הוטל עליו. נפילתו השרתה אבל כבד בקרבנו והותירה מקום ריק ביחידתנו, אולם זכרו לא ימוש מלבנו לעד".

אנדרטת־זיכרון הוקמה במקום אשר בו נספה דורון יחד עם עוד שבעה מאנשי חיל־האוויר, ליד שדה־התעופה במחניים. האנדרטה שהוקמה לזכרם על־ידי המשפחות השכולות נקראת "יד לשמונה"; ספריית בית ספרו בנצרת־עילית נקראת על שמו, להנצחת זכרו; בכל שנה, בסיום תקופת הלימודים בבית ספרו, מעניקה המשפחה ספרים לתלמידים המצטיינים בפעילותם החברתית, לציון זכרו של דורון.

איתן, חנן

חנן, בן ריטה ואברהם, נולד ביום י"ז בתשרי תש"ה (4.10.1944) במעוז־חיים שבעמק בית שאן. חנן גדל בחברת הילדים של הקיבוץ, החל את חוק לימודיו בבית־הספר שבמשק, ואחר כך למד בבית־הספר האזורי "שומריה" שבמשמר העמק וסיים י"ב שנות לימוד. ילד יפה־מראה ועירני, חביב וטוב־לב היה חנן. משחר ילדותו למד את שביליו העלומים של עמק בית־שאן, ספג את מראות המעיינות הזורמים פרא, את ניחוח פרחי הבר ואת מַשק כנפי הצפרים במעופן. שעות ארוכות היה שוקע בקריאה ומפליג על כנפי דמיונו למרחקים. היו לו ידיים נבונות ורגישות לעבודה, והוא אהב לבלות שעות ארוכות בין הטרקטורים הכבדים והמכונות. כשעבר מן הגן לבית־הספר, החל לרשום בעיפרון ולגלף בעץ. הסופרת דבורה עומר, שהייתה מורתו של חנן בקיבוץ, זוכרת אותו כ"מעודן גוף, שקדן, חרוץ ומתעניין בכל". היא מספרת כיצד ביקש לדעת, בהיות הסיפור בשיא המתח שלו והסוף מעורפל, מה עלה בגורלו של הגיבור והאם הושלמה המשימה בהצלחה. "חנן ביקש שלסיפור יהיה סוף טוב, שייגמר בסדר. אם אני ממציאה סיפור, אז אני יכולה לסיימו כרצוני, טען". רגישות עמוקה רווית תום הייתה בו, ונלוו אליה בגרות של ילד המפותח מכפי גילו, המעמיד דברים על דיוקם. כשעברה משפחת איתן למשמר העמק, התערה חנן עד מהרה בחברת הילדים ובתנועת השומר־הצעיר. בבית־הספר השקיע מאמצים רבים בלימוד המקצועות הריאליים ושאיפתו להיות טייס התחזקה. במסגרת הגדנ"ע השתתף בפעילות קדם־צבאית, סיים בהצלחה קורס מ"כים וקורס גדנ"עי אוויר, ואף הטיס דאונים "כיאה לטייס שבדרך". את שעותיו הפנויות בילה במחיצת הוריו ואחיותיו, יעל והדסה, הקשיב למוסיקה, הרבה לקרוא ועסק במלאכת־יד. ערב גיוסו לצה"ל היה עלם גבה קומה ויפה־תואר; בחור צעיר ונמרץ, נכון לצלול באון לים החיים.

חנן גויס לצה"ל במחצית אוגוסט 1963 והצטרף בלא היסוס לחיל האוויר. הודעת הזימון לקורס הטיס הגיעה אליו באיחור והיה עליו להיחפז ולהשלים את הפיגור. ברם, עם תחילת הקורס חלה בטיפוס ורותק למיטתו. רק בכוח רצונו העז ומרצו הרב הצליח להתגבר על המכשולים ולבסוף הוסמך כפרח־טיס. כעשר שנים שירת חנן בחיל האוויר, פעל כמדריך־טיס בבית־הספר לטיסה וכטייס. במלחמת ששת הימים

שירת חנן כטייס מסוקים בסיני וברמת הגולן. לאחר הקרבות הוענק לו ציון־לשבח על הצלת טייס בנסיבות מסוכנות. "חנן לא יכול היה לחשוב על הפקרת חבר בשטח. הוא העמיד פנים שאיננו שומע והמשיך בביצוע המשימה כפי שהתווינו לנו", מספר עודד, ידידו לטייסת. "כשחזרנו לבסיס, הסתבר לנו שהרס רב נגרם בבטן המטוס. כן הנסע האחורי נשבר לגמרי, אחד מפנסי הנחיתה וכל האנטנות שבגחון נקרעו, וברצפת התא, מרחק סנטימטרים ספורים ממיכל הדלק, נפער חור עצום, מסלע שכנראה 'התיישבנו' עליו". חנן ידע על הנזק שנגרם במהלך פעולת החילוץ, אך הוא נרתם בעקשות ובמסירות להצלת חיי אדם. במלחמת ההתשה פעל כטייס "סקייהוק" ובאותה תקופה החליט להקים משפחה. בשלהי מרץ 1968 נשא לאישה את חברתו ציפי. בני הזוג התגוררו במשמר העמק ונולדו להם בן ובת – גונן ועפרית. גם בשנים שעשה בחיל־האוויר מצא חנן זמן לפעילות במשק, אך כשדחו חברי הקיבוץ את בקשתו להמשיך בשירות בחיל, קיבל עליו את הדין ובלב כבד עזב את החיל האהוב עליו. "אני אמשיך להיאבק. זאת בוודאי לא החלטה סופית. אני חושב ומרגיש, שהכרחי שאהיה בחיל, כל עוד אני יכול לתרום לו."

לאחר ששוחרר מהשירות, עבד חנן בענף המספוא, עסק בצילום והדריך באהבה את ילדיו. ביום חמישי, 4 באוקטובר 1973, חגג עם בני משפחתו את יום הולדתו ה־29. בערב יום הכיפורים היה חנן בשדה הפתוח, על הטרקטור, נכון לקצור מספוא לרפת. הוא ידע היטב על דבר המתיחות והכוננות, אך המתין לפקודה. עם עלות השחר באו לקרוא לו. הוא החליף את בגדי העבודה במדים ויצא אל אחד מבסיסי חיל־האוויר. בהינתן האות יצא ברביעיית מטוסים אל חזית הצפון. חנן נהרג ביום י' בתשרי תשל"ד (6.10.1973), כשמטוסו התפוצץ באוויר ליד צומת אלרום־קונייטרה מפגיעת טיל נ"מ סורי במטוסו החמוש. השאיר אחריו אישה, בן, בת, הורים ואחות.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה, כתב שר־הביטחון דאז, רב אלוף משה דיין: "סרן חנן ז"ל שירת כטייס־מילואים בחיל־האוויר. הוא היה בוגר קורס מדריכי טיסה. חנן הוערך על־ידי מפקדיו כטייס מעולה, קצין מצויין, תקיף, לוחם אמיץ, אהוב על כל מי שהכירו".

הוריו, אשתו וידידיו במשק הוציאו לאור חוברת לזכרו ובה דברים ופרקי זכרונות על דמותו ודרכו היחידאית של חנן ז"ל.

אלאור, מיכאל

מיכאל, בן פני וצבי, נולד ביום ד' בסיון תשי"ד (5.6.1954) בתל־אביב. הוא למד בבית הספר היסודי בנווה־מגן ואחרי־כן בבית הספר לקציני־ים בעכו. בשנת 1973 עבר בחינות בגרות אקסטרניות. מיקי היה נער חברותי מאוד ומאז ילדותו היה ביתו מלא תמיד בחברים. לחברים אלה (כך הם מספרים כיום) היה מיקי מוכן לעשות ולעזור בכל מקום וכל אימת שנתבקש. הוא היה בעל אופי ורצון עז וכאשר "נדלק" לרעיון או לתכנית, היה דבק בהם עד שעלה בידו להגשימם. כך למד מיקי, שהיה חובב ספורט ומוסיקה, לנגן בגיטרה ובמלודיקה, ובתקופה שלמד בבית־הספר הימי אף בנה בעצמו סירת־מפרש.

מיכאל גויס לצה"ל בפברואר 1973 והוצב, לפי בקשתו, לחיל־התותחנים. לאחר סיום הטירונות השלים קורס מש"קים טכניים והוצב ביחידה שם מילא תפקיד מש"ק מבצעים. מיכאל אהב מאוד את החיים בצבא ושאף לתת לצה"ל רבות ככל יכולתו. בתקופת הטירונות הצטיין בהתנהגותו במסעות הקשים, מעולם לא התלונן ועזר תמיד לחבריו, שהתקשו באימונים. הוא נהג לספר בגאווה על הצלחות היחידה שלו והתכונן ללכת לקורס קצינים. "אני רוצה שיהיה לי קשה", נהג לומר למפקדיו, כשחזר וביקש להישלח לקורס הקצינים והם ניסו לשכנעו שיישאר ביחידתו. מיכאל היה בן אוהב ומסור. בתקופת שירותו בצה"ל השתדל שלא להדאיג את הוריו והיה מרבה לכתוב להם. הוא אהב אותם מאוד ולא התבייש להודות בגעגועיו הביתה. במלחמת יום הכיפורים השתתף מיכאל בקרבות הבלימה נגד המצרים בחזית סיני. ביום כ"ג בתשרי תשל"ד (19.10.1973), נפגע בהפגזה. לאחר שנפצע סיפר בבית־החולים, כי ימיו המאושרים ביותר בצה"ל היו הימים שהוטל עליו תפקיד מבצעי בקו־החזית. מיכאל מת מפצעיו ביום ה' בחשון תשל"ד (31.10.1973). הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בקרית־שאול. השאיר אחריו הורים ואחות. לאחר מותו הועלה לדרגת רב־טוראי.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה כתב מפקדו: "מיכאל לא הספיק לשרת זמן רב בצה"ל, אולם כבר מן היום הראשון התבלט כבעל־מקצוע טוב ואחראי ולכן הוטל עליו למלא תפקידים חשובים. בכל דרכו נוכחנו במסירותו וברצונו העז להצליח. דמותו תלווה את כל חבריו ומפקדיו ביחידה במשך ימים רבים".

אלבז, אברהם

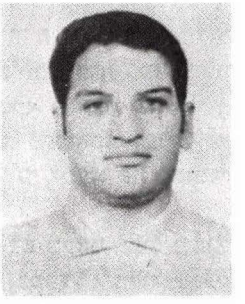

אברהם, בן סולטנה ומימון, נולד ביום כ"ה בכסלו תשי"א (4.12.1950) בפז שבמרוקו, ועלה ארצה עם משפחתו בשנת 1955. הוא למד בבית־הספר היסודי "דגניה" בבאר־שבע ואחרי־כן המשיך את לימודיו עוד שנתיים בבית־הספר התיכון האזורי במשמר־הנגב. אחר־כך השתלם בעבודה כמסגר. אברהם היה תלמיד נבון ועירני. הוא היה חובב ספורט והקדיש את רוב זמנו הפנוי למשחק הכדורגל. הוא היה פעיל בגדנ"ע, במסגרת לימודיו בבית־הספר במשמר־הנגב. אברהם היה חברותי ונוח לבריות ואהב לעזור לזולת. הוא ידע ימים קשים בילדותו, ובכוח רצונו השכיל להתגבר על הקשיים, כשהחיוך אינו מש משפתותיו, והאמונה בעתיד טוב יותר אינה פסה מלבו. הוא היה בן נאמן ומסור להוריו ונהג לסייע בידם ככל אשר היה לאל־ידו.

אברהם גויס לצה"ל בראשית אוגוסט 1971 והוצב לחיל־הרגלים. לאחר סיום הטירונות ולאחר שהשתלם בקורס חבלנים, הוסמך כחבלן. אחרי שהשתלם בקורס טבחים, התמנה לטבח באחד מגדודי חטיבת "גולני". הוא היה חייל מסור ואחראי וביצע את המוטל עליו ללא דופי. בחופשותיו, גם הקצרות ביותר, נהג לעזור לאביו החנווני בעבודתו ולהקל עליו את נטל עבודתו הקשה. בימים שלפני מלחמת יום־הכיפורים היה אברהם בביתו, בחופשה שהחלה בראש־השנה. הוא הוזעק ליחידה יומיים לפני שפרצה המלחמה. אברהם השתתף בקרבות הבלימה נגד הסורים ברמת הגולן וביום י"א בתשרי תשל"ד (7.10.1973), נפגע בהתקפת האויב על מוצב־החרמון. תחילה לא נמצאה גופתו והוא הוכרז כנעדר. כעבור זמן לא רב אותרה גופתו וזוהתה, והוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בבאר־שבע. לאחר נופלו, הועלה לדרגת רב־טוראי.

הוריו תרמו לזכרו ספר־תורה; חבריו ליחידה הוציאו לאור חוברת לזכר חללי היחידה ובה דברים על דמותו.

אלבז, אפרים

אפרים, בן זהרה ויצחק, נולד בשנת תש"ד (1944) במרוקו ועלה ארצה עם משפחתו בשנות השישים. הוא למד בתלמוד תורה במרוקו. לאחר שסיים לימודיו, עבד במרוקו שמונה שנים כצורף תכשיטי זהב. כשעלה ארצה עם הוריו ואחותו, השתקעה המשפחה בלוד, ואפרים שהיה המפרנס העיקרי, החל לעבוד כמלטש במלטשת יהלומים ברמלה. עד שגויס לצה"ל עבד במקומות אחדים כפועל.

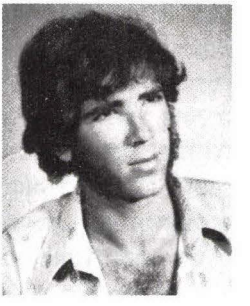
אפרים גויס לצה"ל בתחילת מאי 1969, עבר אימון בסיסי שלב ב' והוצב לשירות מילואים בחיל־הרגלים כרובאי.

לאחר שסיים את אימונו הצבאי, עבד תחילה בתעשייה האווירית בלוד ואחרי־כן חזר למקצוע היהלומים ועבד במלטשות שונות בתל־אביב. מדי פעם היה נקרא לשירות מילואים. כשפרצה מלחמת יום הכיפורים שירת אפרים במעוז "ליטוף" שעל שפת תעלת סואץ, בקצה הדרומי של האגם המר הקטן. באותו יום, י' בתשרי תשל"ד (6.10.1973), נפגע אפרים ונהרג. גופתו נותרה בשטח שבידי המצרים והוחזרה ממצרים וזוהתה רק כעבור שנה ושבעה חודשים. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בלוד. השאיר אחריו אם ואחות. לאחר נופלו הועלה לדרגת רב־טוראי.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה כתב מפקד גדודו: "אפרים לחם בגבורה רבה, גילה מסירות רבה לחבריו, אומץ־לב ותושייה בקרב ופעל תוך חירוף נפש וסיכון עצמי רב, עד לנפילתו. בתקופת שירותו עמנו בגדוד, מצאנו בו תכונות של אדם ולוחם למופת".

אמו תרמה לזכרו ספר תורה לבית־הכנסת.

אלבז, שמואל

שמואל, בן סיטי ופנחס נולד ביום י"ג באדר תש"י (2.2.1950) בספרו שבמרוקו ועלה ארצה עם משפחתו בשנת 1964. הוא למד בבית־הספר היסודי "אליאנס" במרוקו, ובישראל נאלץ לוותר על המשך הלימודים והחליט לצאת לעבוד, כדי לסייע בפרנסת המשפחה. לפיכך עבד כמסגר עד שהגיע מועד גיוסו לצה"ל. שמואל היה נער טוב־לב, עליז ואופטימי. הוא רכש לו חברים רבים וכולם חיבבוהו בשל אופיו הטוב והנוח. בן מסור היה להוריו ודואג למשפחתו.

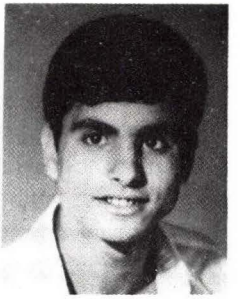
שמואל גויס לצה"ל בראשית פברואר 1968 והוצב לחיל ההנדסה. הוא התנדב לשרת באחת היחידות המובחרות של החיל, שעשתה רבות בבניית המעוזים לאורך תעלת סואץ. הוא היה גאה במדים ובסמל של היחידה וכשהגיע תורו לעזוב את קו התעלה, ביקש להישאר שם עד לסיום שירותו בצה"ל. הוא היה חייל מעולה, אחראי ומסור לתפקידו ושימש דוגמא לחבריו ליחידה בצייתנותו ובהקפדתו על מילוי המשימות שהוטלו עליו. בתקופת שירותו בצה"ל השתדל שלא להדאיג את הוריו, הרבה לבקר בבית בחופשות ושמר על קשר מכתבים עם בני משפחתו. מעולם לא התלונן על הקשיים שבחיי הצבא ונהג לחזור ולומר לחבריו כי "מצא את מקומו" בצה"ל.

בתום תקופת שירות החובה השתחרר והחל ללמוד בקורס מקצועי של משרד העבודה. הוא סיים את הלימודים בהצלחה והתקבל לעבודה במפעל לעיבוד שבבי. חבריו לעבודה ספרו עליו כי היה פועל חרוץ ומסור וכי מילא את תפקידיו לשביעות רצונם של הממונים עליו. כשפרצה מלחמת יום־הכיפורים הצטרף אל אנשי יחידת המילואים שלו ולחם בחזית סיני. ביום 29.10.1973 נפצע קשה בהתפוצצות מוקש

ימי באזור האגם המר. בבית־החולים נלחם על חייו שלושה ימים תמימים, אך כל מאמצי הרופאים להצילו עלו בתוהו וביום ז׳ בחשון תשל״ד (2.11.1973), נפטר מפצעיו. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בחיפה. השאיר אחריו אחים ואחיות. לאחר נופלו הועלה לדרגת רב־טוראי.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה כתב מפקדו: ״בנכם שמואל שירת בגדוד הנדסה משורין במסירות ובהקרבה. היה מהמצטיינים בפלוגתו, אהוד וידיד לכל חבריו ביחידה. דמותו משמשת דוגמא ומופת ותהיה חרוטה בכל מעשי גדודנו ומבצעיו״.

אלביליה, גבריאל

גבריאל, בן סיליקה ואליהו ז״ל, נולד ביום י״ט בחשון תשי״ג (8.11.1952) בעיר קזבלנקה במרוקו ועלה לארץ עם משפחתו בשנת תשכ״ד (1964). תחילה למד בבית־הספר היסודי ״אוצר התורה״ במרוקו ובארץ למד במוסד ״הודיות״ שבגליל התחתון. גבי היה תלמיד חרוץ וכבר בבית הספר היסודי זכה בציונים לשבח ובפרסים — בזכות הישגיו המעולים. הוא התעניין במיוחד בלימודי הספרות והלשון העברית. אולם נאלץ להפסיק את הלימודים והתחיל לעבוד בקיבוצי הגליל העליון כדי לסייע בפרנסת המשפחה. גבי נודע בין חבריו כנער אופטימי, המצליח לרכוש ידידים במהירות ובקלות. הוא היה חובב ספורט מושבע, השתתף בצליחת הכנרת, היה מדריך כדורסל והשתתף בצעדות הגליל וירושלים. כשהיה חבר בתנועת הנוער העובד והלומד, נהג לארגן ערבי ריקודי־עם לבני הנוער בעיירה חצור הגלילית. הוא היה נער טוב לב, חסון ובריא, שופע עליזות ובן מסור ודואג לאמו האלמנה.

גבריאל גויס לצה״ל בפברואר 1970 והתנדב לצנחנים. לאחר סיום הטירונות השתלם בקורס מפקדי־כיתות, בקורס צניחה ובקורס מש״קי חבלה. ויצא לו שם בין אנשי יחידתו כצנחן מעולה. הוא שימש דוגמה לחבריו בצייתנותו ובכושר הסבילות שלו. באחת הפעולות בלבנון לחם בהצטיינות, נפצע וקנה לו שם של לוחם אמיץ ומעולה. במהלך שירותו הצבאי הרבה גבי לבקר בבית ואת כל חופשותיו הקדיש לטיפול בנוער של עיירתו ובאימו. הוא הרבה לכתוב לבני משפחתו, אך מתוך צניעות לא סיפר על הישגיו בצבא. במלחמת יום הכיפורים השתתף גבי עם יחידתו בקרבות הבלימה הקשים נגד המצרים באזור התעלה. כתום הקרבות הועברה יחידתו לאזור ג׳בל עתקה. ביום כ״ז בכסלו תשל״ד (21.12.1973), יצא לחלץ שני חיילים מיחידתו ובהפגזה ארטילרית נפגע ונהרג. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בחצור הגלילית. השאיר אחריו אם, שני אחים ואחות. לאחר נופלו הועלה לדרגת סמל־ראשון.

אלבלה, יעקב

יעקב, בן זימבול ויהושע, נולד ביום י"ג באדר א' תשי"א (19.2.1951), בתורכיה ועלה ארצה בשנות השישים. הוא החל את לימודיו בבית־ספר יסודי בעיר הולדתו בתורכיה. לאחר שעלה ארצה המשיך ולמד בבית־הספר התיכון ובאולפן בקיבוץ עמיר, ואחרי כן למד באולפן ברמת־השופט. יעקב היה נער מקובל ואהוד על חברתו בזכות נימוסיו, טוב לבו ונכונותו לעזור לזולת. הוא היה ידוע ביושרו ובכנותו, תכונות שבזכותן רכש לו חברים רבים והיה להם ידיד ורע נאמן. כשהיה בן שלוש־עשרה יצא לעבוד כדי לסייע בפרנסת המשפחה. הוא היה עובד מסור וזכה להערכת מעסיקיו, בשל חריצותו הרבה ונאמנותו לעבודתו. יעקב גדל וחונך ברוח רעיונותיה של התנועה הציונית וכבר בילדותו הכיר בקשר העמוק של העם היהודי לארץ־ישראל. הוא עקב אחר הנעשה בארץ וראה עצמו שותף לכל המתרחש בה. אחרי שהסתיימה מלחמת ששת הימים גמלה בלבו ההחלטה לעלות לארץ. הוא הגיע ארצה לבדו ועשה את צעדיו הראשונים באולפן בקיבוץ. כבר בימים הראשונים התאהב בארצו החדשה והחל לשגר מכתבים ארוכים להוריו, בהם ניסה להשפיע עליהם ללכת בדרכו ולבוא בעקבותיו. ואמנם, אחרי שהגיע ארצה התאחדה המשפחה, כאשר הוריו, אחיו וסבתו הצטרפו אליו. שמחת האיחוד והפגישה המחודשת הקלה על בני המשפחה את תקופת הקליטה וההסתגלות למקום החדש והמשפחה השתקעה ברעננה.

יעקב גויס לצה"ל במחצית נובמבר 1969 והוצב לחיל התותחנים. לאחר סיום הטירונות הוכשר לשמש כאיש־צוות בתותח מתנייע ואחרי־כן סיים בהצלחה קורס מפקדי צוותים ונשלח לשרת בגדוד תותחנים בסיני. אחרי תקופת שירות נשלח לקורס מש"קי תותחים מתנייעים והועלה לדרגת סמל. הוא היה מפקד צוות מעולה, חייל ממושמע ובעל מקצוע מצטיין, בעל מיומנות בהפעלת הכלי המתוחכם ובפיקוד על אנשי הצוות.

בתחילת אוגוסט 1972 שוחרר יעקב מהשירות הסדיר בצה"ל והוצב ליחידת מילואים של חיל התותחנים. לאחר השחרור הצטרף יעקב לצוות עובדי התעשיה האווירית. הוא סייע לפרנסת המשפחה והחל לבסס את מעמדו. הוא וחברתו חלמו יחד על הקמת ביתם ואף החלו לתכנן את טקס נישואיהם. נפילתו בקרב, זמן קצר לאחר ארוסיו, נטלה אותו מעם אוהביו ומנעה את הגשמת התכניות הרבות שתכנן. במלחמת יום הכיפורים השתתפה יחידתו בקרבות הבלימה וההבקעה נגד המצרים בגזרה הצפונית של תעלת סואץ. ביום י"ח בתשרי תשל"ד (14.10.1973), נהרג יעקב בקרב לבלימת התקפה של המצרים. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין ברעננה. השאיר אחריו הורים ושני אחים. לאחר נופלו הועלה לדרגת סמל־ראשון.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה כתב מפקד היחידה: "יעקב שירת ביחידתי במשך כחצי שנה ובזמן זה היכרתיו כחייל מצטיין, שקט, נבון ומסור".

תושבי רעננה הוציאו לאור חוברת לזכר בני העיר שנפלו במערכה ובה כלולים דברים על דמותו של יעקב.

אלגאלי, שלום

שלום, בן גוארה ורחמים, נולד בשנת תש"ה (1945) בטריפולי שבלוב. בשנת 1950 עלה ארצה עם משפחתו, שהתיישבה במושב עזריה. הוא למד בבית־הספר היסודי־הממלכתי א' ברמלה ובבית־הספר־התיכון החקלאי במקווה ישראל. בשל קשיי הפרנסה, נאלץ להפסיק את לימודיו ולסייע בכלכלת המשפחה, במשק הוריו שבמושב – ברפת, בלול ובחלקת האדמה שלידו. שלום היה בחור צנוע ועניו, עובד חרוץ ושקט. הוא ידע לעמול בעבודת החקלאות שעות ארוכות, מזריחת החמה עד לשעות הערב, מבלי להתייגע. את מלאכתו עשה בהתמדה רבה, בשקדנות ובדייקנות. אף שהיה עסוק הרבה, סייע לחברי המושב האחרים, בארגון חיי החברה במקום. הוא היה אהוב על כל מכריו וביתו היה כמו אבן־שואבת לאנשי המושב. הוא היה מארח מאיר פנים, וידע לשרת את אורחיו ביד רחבה וברוח נדיבה. איש אמת היה, ישר־דרך ובעל־מצפון, ובן נאמן ומסור להוריו, שרחש להם כבוד רב.

שלום גויס לצה"ל בתחילת פברואר 1963 והוצב לחיל השריון. לאחר סיום הטירונות השתלם בקורסים למקצועות טנקים והיה לטען־קשר ואחר כך לתותחן. מפקדו מעיד עליו שהיה "תותחן למופת בטנק של מפקד הפלוגה, עשה את כל המוטל עליו והיה אהוד על כל אנשי היחידה".

לאחר ששוחרר מהשירות הסדיר הוצב תחילה לחיל ההנדסה ולאחר־זמן הוחזר לחיל השריון. הוא נקרא לתקופות של שירות מילואים ובשנת 1967, לאחר שהשתתף במלחמה, הוענק לו "אות מלחמת ששת הימים". כשפרצה מלחמת יום־הכיפורים גויס ונשלח עם יחידתו לחזית בסיני. ביום השמיני ללחימה, ביום י"ח בתשרי תשל"ד (14.10.1973), בגזרה המרכזית של תעלת סואץ מול גשר פירדאן, פגע טיל בטנק שלו ושלום נפצע קשה. כשהועבר לתחנת איסוף פצועים מת מפצעיו. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין ברמלה. השאיר אחריו אב, אם ותשעה אחים ואחיות. לאחר נופלו הועלה לדרגת סמל.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה כתב מפקדו: "שלום ז"ל לא שש אלי קרב, אך מרגע שהתייצב לתפקידו, ראה במלוא הרצינות את המוטל עליו. חדור הכרה יצא אל הקרב שממנו לא שב. הוא וחבריו חסמו בגופותיהם את השואה שנכונה לנו".

בביטאון תנועת המושבים "תלמים", פורסמו רשימות לזכר הנופלים במלחמה, ושלום בתוכם.

אלגור (אלגזר), מתתיהו

מתתיהו (מתי), בן אסתר ומוריס, נולד בקהיר שבמצרים ביום י"ז בטבת תש"ט (18.1.1949) כבן לעדת היהודים הקראים. בהיותו בן ארבע שנים בלבד, נתייתם מאביו. בקהיר למד שנתיים בבית־ספר יסודי, ואחרי כן עלתה אמו האלמנה עם שלושת ילדיה לארץ. בתחילה התיישבה המשפחה בחיפה, שם סיים מתי את לימודיו היסודיים בבית הספר "קרית־יערים". אחר־כך עברה המשפחה להתגורר באשדוד־ים, ומתי למד שנה אחת בבית־הספר המקצועי "נעורים" והתמחה במקצוע האינסטלציה. בשל מצבה הכלכלי הקשה של המשפחה – האם הייתה חולה, הסבתא, האם ושלושת הבנים גרו בדירה קטנה וצפופה – נאלץ מתי להפסיק את לימודיו ולצאת לעבודה. הוא החל לעבוד כשרברב אצל קבלנים, ואת אשר הרוויח נתן לאמו. הילדות הקשה לא בלמה את התפתחותו התקינה של מתי: הוא היה עליז מטבעו, וכל הקשיים לא השפיעו על אופיו הבריא. הוא אהב את חברת הבריות והיה מקובל מאוד בין בני גילו, התעניין בספורט ובפוליטיקה, ובשעותיו הפנויות הרבה לטייל ברחבי הארץ.

מתתיהו גויס לצה"ל בראשית פברואר 1967 והוצב לחיל השריון. במסגרת שירותו עבר קורס תותחנות טנקים, וקורסי מקצועות טנקים. הוא היה גאה מאוד על היותו חייל בשריון ועל שנקלע לשירות החובה בשנים המעניינות ביותר (לפי דבריו). בשנות שירותו עשה בחזית הדרום בתקופת מלחמת ששת־הימים ובתקופת מלחמת ההתשה. בתקופת מלחמת ההתשה גם נפצע בהפגזה, אולם לאחר שהחלים שב מיד לתפקידו הקרבי ולא ביקש לו עבודה במשרד.

בראשית פברואר 1970 לאחר ששוחרר מהשירות הסדיר וחזר לחיים האזרחיים, שב לעבודה בשרברבות ונשא לאישה את חברתו מרסל. הזוג הצעיר עבר להתגורר בפתח־תקוה והחל לבנות את ביתו שם. בקיץ 1973 הודיעה מרסל לבעלה המאושר שהוא עתיד להיות אב. הזוג "מ' את מ'" החליט כמובן, שלבן הילוד (או הבת) יינתן שם שיתחיל באות מם. במלחמת יום הכיפורים לחם מתי בסיני בחזית הדרום. ביום י"ב בתשרי תשל"ד (8.10.1973), בקרב המר על גשר פירדאן, נפגע הטנק שלו תוך כדי הסתערות, ומתי נפל בקרב. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין שבאשדוד. השאיר אחריו אישה ובת, מתניה, שנולדה לאחר מותו, אם ושני אחים. לאחר נופלו הועלה לדרגת סמל.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה כתב שר הביטחון דאז משה דיין: "מתי היה חייל מסור וחבר מצוין. הוא היה אהוד על כל מי שהכירו".

המשפחה תרמה לזכרו ספר תורה, שהוכנס לבית־הכנסת על־שם רבי ענן הנשיא שבאשדוד.

אלג׳ער, חסין חליל خليل الجعر

חליל, בן חבסה ומוחמד, נולד ביום 19.9.1955 בערד. הוא למד בבית־הספר העברי היסודי ברמלה, שם סיים את לימודיו. מאחר שהיה בן למשפחה מרובת ילדים, שהיו בה עוד תשעה אחים ואחיות, והיא חיה בדלות ובמצוקה, נאלץ חליל לצאת לעבודה בגיל צעיר יחסית, כדי לסייע בפרנסת המשפחה. הוא היה חובב ספורט, אך לא הסתפק בכך ועסק בפועל בפעילות ספורטיבית והצטיין במיוחד בענף הכדורגל. חליל היה בן למשפחה בדווית הידועה בנאמנותה למדינת ישראל, אשר מלאכת הגששות הייתה אצלה בבחינת מסורת משפחתית העוברת בירושה. גם אביו היה גשש במשטרת ישראל במשך שנים רבות ולפיכך הלך בנו, חליל, בעקבותיו. בשנת 1972 נשא חליל לאישה את כרמלה אבו־גבגה.

חליל שירת בחיל הרגלים ביחידת גשוש דרום והיה חייל מסור וחבר מצוין, אהוד על מפקדיו ועל חבריו לנשק. כשפרצה מלחמת יום הכיפורים שירת חליל במעוז "מפצח". הוא לחם יחד עם חבריו בחירוף נפש ולא נכנע עד אשר נפגע ונהרג ביום 8.10.1973. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין המוסלמי ברמלה. השאיר אחריו אישה ובן בכור, אמיר, שנולד לאחר נפילתו, הורים, אחים ואחיות. לאחר נופלו הועלה לדרגת רב־טוראי.

אלגרבלי, מאיר

מאיר, בן דינה ושלמה, נולד ביום ד׳ בחשון תשי״ב (3.11.1951) בעיר וואזן שבמרוקו ועלה לארץ עם משפחתו בפברואר 1963. במרוקו למד בבית־הספר היסודי אליאנס ובערבים למד ב״תלמוד תורה״. בארץ למד בבית־הספר היסודי ״חמד״ בטבריה ובבית־הספר החקלאי ״מקווה ישראל״. כמו כן סיים שנה א׳ בפקולטה לחקלאות באוניברסיטה העברית בירושלים. בילדותו אהב מאיר לצייר וכמה מציוריו מקשטים עד־היום את בית הוריו. כן התעמק בלימוד התנ״ך ואהב ספורט. בעת לימודיו בפקולטה לחקלאות, היה חבר נבחרת הכדורסל של הפקולטה. בבית־הספר החקלאי ״מקווה ישראל״ היה מאיר דמות מרכזית בחברת התלמידים, בזכות מזגו הנוח ומסירותו למחנכיו ולחבריו. הישגיו בלימודים היו מרשימים ויכול היה ״לדלג״ על כיתות נמוכות. מאיר היה מסור מאוד להוריו ורחש להם אהבה וכבוד. לאחיו ולאחיותיו סייע בלימודיהם, וכבן למשפחה של שומרי מצוות, הקפיד להעניק תוכן יהודי מסורתי לשבתות ולחגים, גם בחופשותיו מלימודים וגם בחופשותיו מהשירות בצבא.

מאיר גויס לצה״ל בתחילת פברואר 1970. הוא הוצב לחיל הרפואה והשלים בו

קורס לחובשים־קרביים. בהמשך שירותו הגיע לדרגת סמל והוענק לו אות השירות המבצעי. במלחמת יום הכיפורים השתתף מאיר בקרבות נגד הסורים ברמת הגולן ושימש חובש מחלקתי ביחידת חיל ההנדסה שהניחה מוקשים בשטח האויב. ביום כ"ד בתשרי תשל"ד (20.10.1973), נפגע מאיר ונהרג בעת חילופי אש עם הסורים בתל־מסחרה. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בטבריה. השאיר אחריו הורים, שני אחים ושלוש אחיות. לאחר נופלו הועלה לדרגת סמל־ראשון.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה כתב מפקדו, כי למרות שמאיר היה חייל חדש ביחידה, התחבב עד מהרה על חבריו ועל מפקדיו ונפילתו פגעה קשה ביחידה.

רשימות על דמותו של מאיר פורסמו בחוברת "לזיכרם", שהוצאה לאור על־ידי הפקולטה לחקלאות של האוניברסיטה העברית, לזכר תלמידיה שנפלו במלחמה, וכן בספרי "חללי האוניברסיטה".

אלדן (אנדלמן), דניאל

דניאל, בן דבורה וזונדל, נולד ביום ט"ו באלול תרצ"ה (13.9.1935), בליטא ועלה ארצה עם משפחתו בשנת תרצ"ו (1936). הוא החל את לימודיו בביה"ס "הכרמל", בבית החינוך בנחלת גנים, בגימנסיה "הרצליה" והמשיך את לימודיו בבית־הספר התיכון "אוהל שם" ברמת־גן. דניאל, שנקרא בפי הכל — דני, היה אדם טוב־לב, ידיד אמת ורע נאמן לחבריו. הוא קנה לו חוג רחב של ידידים וחברים, שאהבו להיות במחיצתו בזכות טוב־לבו וחביבותו. היו בו שמחת־חיים וחיוניות והוא התחבב על רבים בזכות חוש־ההומור שלו ואהבת האדם שבו. דני חילק את זמנו בין משפחתו, שהתגוררה בראשון־לציון ובין עבודתו בחברה מסחרית ליבוא. בזמן הפנוי שנותר לו עסק בספורט ובפעילות חברתית במסגרת תנועת "הצופים". הוא היה ספורטאי מצטיין וזכה בתעודות ובמדליות על הישגיו בהטלת כידון, זריקת דיסקוס, ריצה, קפיצה, כדורסל ועוד. כנער וכבוגר זכה באליפות הארצית של ה"מכבי" בהדיפת כדור ברזל וכמו־כן שימש כשופט בתחרויות האתלטיקה הקלה במכביה השישית. הוא הצטיין באהבתו העזה לארץ ולנופיה, הרבה לסייר ולטייל בארץ ומעטים היו המקומות שלא ביקר בהם. היו לו ידי־זהב והעבודות הרבות שהותיר אחריו מעידות על כשרונו הרב ועל היותו בעל חוש ליופי.

דניאל גויס לצה"ל בתחילת אוגוסט 1953 והתנדב לחיל־האוויר. הוא עבר בהצלחה את השלבים הראשונים והקשים של קורס הטיס, אלא שלא סיים את הקורס והועבר לנח"ל, כרובאי וכמקלען בפלוגת חיל־רגלים.

בינואר 1956 שוחרר דני מהשירות הסדיר והוצב ליחידת מילואים של חיל־הרגלים, שהוסבה אחרי כן לחטיבת חרמ"ש. במסגרת יחידתו נקרא לתקופות של שירות מילואים והשתתף בקרבות מבצע "קדש" ובקרבות לכיבוש דיר אל בלח, שבצפון סיני, במלחמת ששת הימים. דני שירת כנגד יחידתי בדרגת רס"ר ובזכות

כושר המנהיגות שלו, בקרב ובעתות שגרה, הצליח לארגן את היחידה כהלכה ולהעלות את רמתה פלאים. חייליו אהבוהו וחבריו המפקדים העריכו את כושרו המקצועי. הוא למד בבית־הספר למנהל עסקים שליד המכון לפריון העבודה והייצור ונמנה עם בוגרי המחזור הראשון של בית־הספר. כמו־כן השתלם בניהול שיווק ומכירות בקורס שנערך על־ידי הטכניון. הוא לא הסתפק בכל אלה והוסיף ולמד את מדעי המחשב ואת השפה האיטלקית. במלחמת יום־הכיפורים השתתפה יחידתו בקרבות הבלימה בסיני ואחרי כן נטלה חלק בצליחת תעלת סואץ ובהבקעת מערכי המצרים שממערב לתעלה. ביום כ' בכסלו תשל"ד (15.12.1973), נפל דני בעת שרותו. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בקרית־שאול. השאיר אחריו אישה — זמירה, בן — גיא, בת — זהר, אח ואחות.

תנועת "הצופים" מקיימת מדי שנה צעדה לזכרו, שמשתתפים בה חניכי תנועת "הצופים" משבט רמת־גן ורבים מידידיו של דני.

אלה, שלמה

שלמה, בן מרים ואליהו, נולד בירושלים ביום י"ב בסיון תשי"ג (26.5.1953), כבן רביעי בין 9 ילדים. הוא סיים את בית־הספר היסודי "בני עמי" שבירושלים, והשלים את לימודיו בבית־חינוך תיכון ערב, אף הוא בירושלים. מספרת אחותו: "שלמה היה ילד יפה, שחור תלתלים, ממושמע, שקט וטוב לב. זכורתני שבקטנותו אהב לשיר ולהאזין לסיפורי אגדה. הוא אהב את ההורים ואת האחים, ותמיד עזר לאמנו בטיפול הקשה בילדים הקטנים". בהיותו בן 15, נאלץ לצאת לעבודה כדי לסייע בכלכלת הבית. הוא החל לעבוד בבניין ובזכות כשרונו וחריצותו התקדם והצליח, וכבר בגיל 16 אימץ אותו אחד הקבלנים כקבלן־משנה. "שלמה אהב את הטבע ואת הנוף", מוסיפה אחותו לספר. "ובכל הזדמנות ערך טיולים ברחבי הארץ, אותם הנציח במצלמתו. שעות ארוכות היה יושב אתנו ומספר על אשר ראו עיניו". את כל אשר השתכר, נתן להוריו, ובמעט שהותיר לעצמו קנה מתנות לאחיו הקטנים. "יד רחבה היתה לו, כמו ליבו. תמיד חייך את חיוכו המקסים. תמיד היה מאושר".

שלמה גויס לצה"ל בשלהי יולי 1971. מכיון שהיה חבר תנועת הנוער העובד והלומד, הצטרף לגרעין נח"ל שהתיישב בכפר רופין. על שלמה מספרים אנשי הכפר: "...הוא בלט בחריצותו, ביושרו וביחסו החברי לסובבים אותו. השתלב במהירות בצוות גידולי השדה והיה שותף מלא לנשיאה בעול האחריות והעבודה. כל זאת — יחד עם היותו אחד מעמודי התווך של גרעין "עופר". היכרנו והערכנו מאוד את צניעותו, את שלוותו, ויחד עם זאת את ההחלטיות והבגרות המחשבתית שקרבוהו אלינו במיוחד". ומוסיפים חבריו: "יושרו ונאמנותו של שלמה קשרו אליו רבים, נוהגים היינו לשפוך את לבנו לפניו, כי שלמה, מטבעו, אהב לעזור לזולת". שלמה היה בין אלה שנבחרו לצאת לקורס מ"כים, אך חבריו לגרעין ואנשי הכפר התעקשו

שיישאר אתם. שלמה ויתר ונשאר. כאשר נכלל בין המוסבים לנח"ל־המוצנח, החליט להמשיך את מסורת המשפחה ולהצטרף לחיל השריון. (שני אחיו היו אנשי שריון). במסגרת שירותו עבר את הקורסים הבאים: טען־קשר, מקלען, רובאי, מקצועות טנק ומפעילי טנקים. במלחמת יום הכיפורים לחם בחזית הדרום. מספר עליו חברו ליחידה: "בלהט הקרבות, ברגעים הקשים ביותר, היה שלמה מחייך. וכשנשאל 'מה נשמע?' ענה תמיד, וברוח טובה: 'עוד יהיה טוב. רק נגמור כבר את המלחמה וננצח'". ביום י"ט בתשרי תשל"ד (15.10.1973), בשעת קרב קשה באזור ציר הג'ידי, נחלץ הטנק שלו, תחת אש ארטילרית, לעזרת טנק פגוע. פגז פגע בטנק שלו ושלמה נהרג. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין שבהר־הרצל. השאיר אחריו הורים, 6 אחים ו־2 אחיות. לאחר נופלו הועלה לדרגת רב־טוראי.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה כתב מפקדו: "דמותו החביבה, הנמרצת והאהובה, תהיה זכורה לעד בלבם של חבריו ושל מפקדיו".

המשפחה תרמה לזכרו חפצי־קודש לבית־הכנסת בירושלים.

אלהרר, מישל

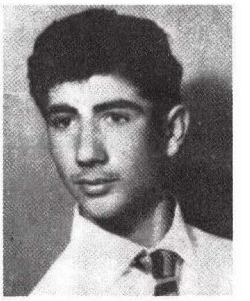
מישל, בן אסתר ויעיש, נולד ביום י"ח בניסן תשי"ב (13.4.1952) בקזבלנקה שבמרוקו ועלה ארצה עם משפחתו מצרפת, בשנת 1969. מישל למד במרכז הצרפתי בקזבלנקה ואחרי־כן המשיך ללמוד בבית־הספר התיכון "ז'ק דקור" בפריס. לאחר שעלה ארצה השלים את לימודיו בבית־הספר התיכון הצרפתי בירושלים. מישל היה תלמיד חרוץ והצטיין בלימודי הספרות הצרפתית. הייתה לו נטייה מיוחדת ללימודי הטבע והוא התעניין במיוחד בגוף האדם ובתורת הרפואה. מישל הצטיין בגישה רצינית ובוגרת כלפי החיים. הוא היה בחור שקט ובן מסור להוריו. בתקופת לימודיו בחו"ל היה מישל חבר פעיל בתנועת ה"צופים" בצרפת. לאחר שהתאקלם בארץ, בחר את חבריו בקפידה וכולם היו שקטים ורציניים כמוהו.

מישל גויס לצה"ל בינואר 1972. לאחר סיום הטירונות השתלם בקורס מ"כים, בקורס־צניחה ובקורס־חובשים־קרביים והוצב לאחת מיחידות חיל הצנחנים. מישל היה חובש אחראי ומסור מאוד לתפקידו. חבריו ליחידה סיפרו, כי שימש להם דוגמה במזגו השקט והנוח. בתקופת שירותו הצבאי השתדל מישל שלא להדאיג את הוריו ולא הרבה לספר להם על הקשיים שבחיי הצבא. לדבריו, אחת החוויות הגדולות שעברו עליו, בתקופת השירות הצבאי, הייתה הצניחה הראשונה שצנח. חלומו הגדול של מישל, שעליו נהג לספר להוריו ולחבריו, היה ללמוד רפואה לאחר שישתחרר מצה"ל. הוא היה חוזר ואומר כי יש בדעתו להקדיש את כל חייו לטיפול בחולים ולעזרה לנצרכים ולחסרי־כל. במלחמת יום הכיפורים לחם מישל בקרבות הבלימה נגד המצרים בסיני. ביום י' בתשרי תשל"ד, (6.10.1973) בעת קרב, נפגע מישל

בהפגזה ונהרג. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בנתניה. השאיר אחריו הורים, אח ושתי אחיות. לאחר נופלו הועלה לדרגת סמל.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה כתב מפקדו: "מישל היה אהוב על כל מי שהכירו. הוא היה חייל מסור וחבר למופת. במילוי המשימה שהוטלה עליו במלחמת יום־הכיפורים הוא נתן את חייו למען מולדתו".

אלול, מרדכי

מרדכי (מרדי), בן רחל ומכלוף, נולד בחודש ניסן תש"ב (מרס 1942) בקזבלנקה שבמרוקו. ילד חביב היה, מסור למשפחתו ושקדן בלימודיו. התנהגותו בבית ובבית־הספר הייתה למופת. בקזבלנקה למד בבית־ספר דתי יהודי, ששקדו בו על לימוד השפה העברית. כשהיה מרדכי בן שתים־עשרה עלתה המשפחה בת ששת הנפשות לארץ ונשלחה לקרית־גת. זו הייתה אחת המשפחות הראשונות שבאו לגור בעיר החדשה. מרדי לא נתקל בקשיי השתלבות בסביבה החדשה. בשל העברית שהייתה שגורה על פיו, יכולת ההסתגלות שלו וסקרנותו הרבה, נעשה עד מהרה לבן המקום. הוא הלך למרכז הנוער בקרית־גת, שם רכש מקצוע בתחום עיבוד מתכות ומצא לו **בית שני בקיבוץ** ברור־חיל. תוך זמן קצר נעשה בעל מקצוע מעולה, שהצטיין בחוש אחריות, באהבה גדולה לעבודה וביכולת ביצוע מעולה. בין חבריו היה ידוע כעלם יפה־נפש וצנוע והם אהבו להיות במחיצתו.

מרדכי גויס לצה"ל במחצית אוגוסט 1960 והוצב לחיל השריון. אחרי שהשלים את האימון הבסיסי, נשלח לקורס וגמר אותו כנהג טנק. הוא היה איש צוות מעולה, שחבריו אהבו אותו וכבדו את יכולתו, את השכלתו הבסיסית השלים תוך כדי שירות בצה"ל ועם שחרורו צוין כחייל מסור, צייתן ואחראי.

בסוף ינואר 1963 שוחרר מרדי מהשירות הסדיר והוצב ליחידת מילואים. הוא מילא בדבקות ובנאמנות את תפקידו ובמסגרת שירותו במילואים עבר קורס נהגי טנק חילוץ, בשלהי 1963. במלחמת ששת הימים שירת כנהג טנק־חילוץ בחזית הדרום ועשה מלאכתו בנאמנות וביעילות, אך כאיש צנוע ועניו לא דיבר על פעילותו בשדה הקרב. הוא חזר לעבוד ובכוח התמדתו וכשרונו הטכני והארגוני, הצליח להפוך לעצמאי, גייס עובדים והקים מפעל לעבודות־מתכת מדויקות. גם לקוחותיו וגם עובדיו מצאו בו אדם אחראי, מסור וישר. אחרי שנשא לאישה את רבקה חברתו נולדו לו תאומים, מיכאל וגלית, והחברה שיסד נשאה את שמותיהם "מיכל־גת בע"מ". בתחילת שנת 1973 נענו מפקדיו של מרדי לרצונו להתקדם ושלחוהו לקורס מפקדי טנק חילוץ והוא גמר את הקורס בציון גבוה. אך פרצה מלחמת יום־הכיפורים, מיהר והעמיד את רכבו הפרטי לרשות צה"ל. עם שובו נודע לו, שנציגי יחידתו היו בביתו ושאלו עליו, אולם לא השאירו לו צו־קריאה. מיד הזדרז, הכין לאשתו מים וציוד עזרה ראשונה למקרה של צורך, נתן בידה את מפתח המקלט וכסף ואמר:

"רבקה, אני מרגיש שהמלחמה הזאת תהיה ארוכה מאוד". אחרי־כן לקח את חפציו האישיים, נפרד מהתאומים, מאשתו ומהוריו והזדרז להצטרף אל יחידתו. הוא השתתף כנהג נגמ"ש חילוץ בקרבות הבלימה בסיני. ביום י"ב בתשרי תשל"ד (8.10.1973) הותקפה יחידתו מן האוויר על־ידי מטוסי האויב במרחק שלושה קילומטרים מדרום לבלוזה. מרדכי נפגע מרסיס של פצצה ומת מפצעיו. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בקרית־גת. השאיר אחריו אישה ותאומים, הורים, שני אחים ואחות. לאחר נופלו הועלה לדרגת סמל.

בהערכת המפקד עליו נאמר: "לוחם אמיץ לב, ביצע את המשימות שהוטלו עליו במסירות נפש ובגבורה. היה חביב על חבריו ליחידה ועל מפקדיו"; מפקדו, סא"ל אסף יגורי, כתב למשפחה השכולה: "בנכם מרדכי היה חייל ותיק ביחידת השריון שתחת פיקודי. הוא היה לוחם אמיץ לב, אשר ביצע את המשימות הקרביות שהוטלו עליו בחירוף נפש ובהקרבה, היה אהוד על חבריו ועל מפקדיו. נפילתו הייתה אבדה כבדה ליחידתנו".

אלון (בומגרטן), דן

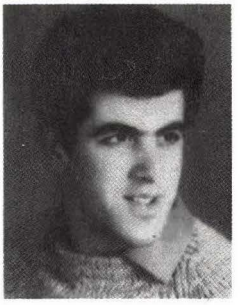

דן, בן בלה וזלמן, נולד ביום כ"ב בשבט תשי"ג (7.2.1953) בירושלים. הוא סיים את לימודיו היסודיים בבית־הספר ע"ש שרת בקרית־משה והמשיך ללמוד שלוש שנים בבית־הספר המקצועי "אורט" במגמה לאלקטרוניקה. דן היה ספורטאי חובב והרבה לשחק בכדורגל. כן התעניין במוסיקה קלה, ידע את שירי "החיפושיות" בעל־פה ואף ערך לחבריו ערב מיוחד משירי "החיפושיות". שירי להקת "כוורת" ושירי חוה אלברשטיין היו שגורים על־פיו ובכל עת־מצוא שר ושרק אותם. לפני גיוסו לצה"ל עמד דן בהצלחה בבחינות הבגרות החיצוניות, לאחר שהתכונן ולמד במסגרת בית־הספר "לאור".

דן גויס לצה"ל במחצית נובמבר 1971. עם חבריו התנדב לגרעין נח"ל, שנשלח אחרי הטירונות לקיבוץ צרעה שבגוש הר־טוב. בקיבוץ קנה לו דן חברים רבים. בתקופות התעסוקה סיים קורס מפעילי מרבל ולאחר שעבר הסבה לשריון, הוסמך כטען־קשר. ערב פרוץ מלחמת יום־הכיפורים עשה בקורס בבית־הספר לשריון. הוא הועבר מיד צפונה לרמת־הגולן, כדי להצטרף לכוחות הדלילים, שהחזיקו בקו נגד ההתקפות של הסורים. ביום י' בתשרי תשל"ד (6.10.1973), לאחר קרבות רבים ומעשי גבורה, נפגע הטנק שלו והתפוצץ. תחילה הוכרז דן כנעדר, אולם לימים נמצאה גופתו והוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין הצבאי בהר־הרצל בירושלים. השאיר אחריו הורים ושלושה אחים. לאחר נופלו הועלה לדרגת רב־טוראי.

קיבוץ צרעה, שבו עשה דן את מרבית תקופת שירותו, הוציא לאור חוברת זיכרון לזכר בניו־חבריו שנפלו בקרב, ודן ביניהם.

אלון, דניאל

דניאל, בן שמחה וסעדיה, נולד ביום כ״ד בתשרי תש״ד (23.10.1943) בעיר פז שבמרוקו. בשנת 1948 הגיעה משפחתו ארצה בעליה לא־חוקית, לאחר טלטולים רבים באנייה רעועה. בארץ לא מצאה המשפחה את מקומה ונאלצה לנדוד ממקום למקום עד אשר התיישבה בעיר לוד, ששוחררה באותו זמן. גם לימודיו של דניאל בבית הספר היסודי היו בסימן של נדודים. הוא למד בבית־ספר יסודי בלוד ובישיבת חב״ד על־יד לוד, ואחר כך עבר לפנימיית ״הכפר־הירוק״ ולמד בה שלוש שנים. תקופת חייו בפנימיה הייתה מן המאושרות שידע. צורת החיים שם מצאה־חן בעיניו והוא נהנה מכל רגע בתקופה זו. גם בלימודים הצליח להשיג ציונים טובים. בחיי החברה התאקלם ועד מהרה קנה חברים רבים, שאהבוהו בזכות היותו נעים־הליכות, טוב לב, צנוע וביישן. כשסיים את לימודיו היסודיים החליט ללמוד מסגרות בבית הספר ״עמל״ ברמלה.

דניאל גויס לצה״ל בתחילת נובמבר 1961 והוצב לחטיבת גולני. לאחר סיום הטירונות התנדב לסיירת גולני. סמוך לסיום שירותו הסדיר ביקש לעבור קורס צניחה ואחר כך התנדב לצנחנים. בתקופת שירותו נבחר פעמים אחדות לצאת לפעולות תגמול מעבר לקווים, בזכות היותו חייל טוב, אמיץ־לב ובעל תושייה. גם ביחסיו עם חבריו הצטיין בנכונותו לעזור לזולת והיה אהוב ומקובל על הכל.

גם לאחר ששוחרר משירות סדיר, נקרא לתקופות של שירות מילואים ובמלחמת ששת־הימים השתתף בקרבות בגבעת־התחמושת ובפריצה לשער האריות. למחייתו עבד כמסגר בתעשייה הצבאית. ב־1971 נשא אישה ושנה אחר כך נולד בנו־בכורו. הוא היה בעל ואב למופת, מסור ודואג למשפחתו. כשנולד בנו, לא היה מאושר וגאה ממנו. הוא הקדיש שעות רבות לבנו ולמשפחתו ובתקופה זו היה מאושר ושמח בחלקו. כשפרצה מלחמת יום הכיפורים גויס דניאל ונשלח לסיני. הוא השתתף בקרבות הבלימה ואחרי־כן בקרב לצליחת תעלת סואץ. ביום י״ד בניסן תשל״ד (6.4.1974), נפל דניאל בעת מילוי תפקידו. השאיר אחריו אישה, בן, בת שנולדה לאחר נפילתו, הורים, חמישה אחים ואחות. הוא הובא למנוחת־עולמים בחלקה הצבאית בבית־העלמין ברמלה.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה כתב מפקדו: ״אין ניחומים על מותו של דניאל. הוא היה אהוד על מפקדיו ועל חבריו ומילא את כל התפקידים שהוטלו עליו בנאמנות ובמסירות״.

המשפחה תרמה ספר תורה לבית־הכנסת ברמלה, להנצחת שמו של דניאל.

אלון (אלטשון), חיים

חיים, בן מלה ומשה, נולד ביום כ״ד בניסן תשי״ג (9.4.1953) בהבאנה שבקובה, ועלה ארצה עם משפחתו בשנת תשי״ח (1957), בהיותו בן ארבע. המשפחה השתקעה בקיבוץ שובל וחיים, שכל מכריו כינוהו חיימיטו, השתלב תוך קשיי קליטה והסתגלות ראשונים; אך לא עבר זמן קצר, וכבר קשה היה להכיר בו את מוצאו השונה. הוא למד בבית־הספר היסודי ובבית־הספר התיכון ״מבואות הנגב״ שבקיבוץ שובל. עוד בהיותו בבית־הספר היסודי התעניין במוסיקה קלאסית והחל ללמוד נגינה בכינור. יותר מאוחר בחר בטרומבון והשתלב בתזמורת שהייתה פעילה בבית־ספרו, וכמו כן ניגן בתזמורת בני־הקיבוצים. הוא היה מיזוג של אדם רציני ומופנם, בעל נפש רגישה וקור רוח; רחש חיבה עזה לבעלי־חיים, גידל וטיפל בכלבים, חתולים, ארנבות, סמור, גוזלים, עכברים לבנים ועוד. חיבה זאת הביאה אותו לעבודה ברפת. בתקופת לימודיו בבית־הספר התיכון הצטיין בקליעה למטרה, ואף זכה באליפות מחוז הדרום לנוער בשנת 1970. כן השתתף וזכה בתחרויות רבות בשחיה. חיים הדריך בני נוער בקיבוצו ובקיבוצי הסביבה. היה ידיד וחבר לחניכיו שאהבו אותו בזכות גישתו הישירה ובזכות הפעילות העשירה והמגוונת שתכנן וארגן עבורם. היה בעל כישורים טכניים מאוד מפותחים. התעניין בכתיבה, צילום והסרטה. הצילומים הרבים שהשאיר אחריו ואוסף גדול של מכתבים לבני משפחתו ולידידים מעידים על נפש רגישה ועל חוש מפותח ליופי ולאסתטיקה.

חיים גויס לצה״ל בתחילת פברואר 1972 והתנדב לסיירת שריון. אחרי הטירונות עבר קורס סיירי שריון וסיים בהצלחה קורס מש״קי סיור. הוא נשלח לשרת בפלוגת סיור של חיל השריון בסיני, והיה מיועד לצאת לקורס קצינים. מלחמת יום הכיפורים מצאה את יחידתו בולמת את כוחות הצבא המצרי שחצו את תעלת סואץ וניסו לפרוץ לתוך סיני. ביום הראשון של המלחמה, י׳ בתשרי תשל״ד (6.10.1973), בקרב שהתפתח באזור צומת כביש המיתלה וציר תעלת סואץ, נפגע נגמ״ש הפיקוד, בו היה חיים. המ״פ ועוד שני חיילים נהרגו במקום וחיים נפצע קשה. חבריו חיפשו אותם בחירוף נפש במשך שעות תחת אש תופת, וחיים הועבר לבית־חולים. הוא מת מפצעיו בליל י״א בתשרי תשל״ד (7.10.1973). הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בקיבוץ שובל. השאיר הורים ואח. לאחר נופלו הועלה לדרגת סמל־ראשון.

במפגש של חבריו לנשק אחרי הלוויתו אמר מפקד היחידה: ״אני, המ״פ החדש של הפלוגה. הצטרפתי לפלוגה כחצי שנה אחרי המלחמה. את חיים לא הכרתי כלל. לאחרונה עסקתי בהכנת ההלוויות של הנופלים. צריכים לאסוף שישה חברים לנשק, נושאי ארון בעלי אותה דרגה. לא היו לי בעיות להשיג אותם, כי כולם רצו לבוא, וזאת למרות שכולם היו מפוזרים ביחידות שונות ונמצאו באמצע אימונים שונים. תחילה הייתה זו עבורי עוד לוויה שאני, כמפקדה של היחידה, משתתף בה. דיברתי עליו מתוך הספד שנכתב עבורי. עתה, לאחר ששמעתי אתכם, נתברר לי הדברים ואני יודע בדיוק למה האנשים התאמצו ורצו כולם להגיע לשובל״.

הוריו וחבריו לקיבוץ הוציאו לאור חוברת לזכרו ובה דברים על דמותו.

אלוני (מורוצ'ניק), אריה

אריה, בן רבקה ויוסף ז"ל, נולד ביום כ"ב חשון תשי"ג (10.11.1952) בקיבוץ דן. נין ליוסף פיינברג, מראשי העלייה הראשונה ומייסדי ראשון־לציון. אביו, יוסף אלוני, ישב בכלא המצרי בתקופת מלחמת השחרור. למד בבית־הספר היסודי "צאלים" בבאר שבע, ואחר כך סיים את לימודיו בבית־הספר התיכון על שם "בוייאר" בירושלים (מגמה ביולוגית). אריה היה חובב שירה ואף כתב בעצמו שירים רבים; זמן רב הקדיש לקריאת ספרות יפה. אריה אהב לטייל במקומות שונים ברחבי הארץ, כשהטיולים משמשים לו הזדמנות ללמוד דברים חדשים ולהתבודד. יחד עם זאת חונן בכושר יצירת מגע עם חברים. בכיתות הגבוהות של בית־הספר התיכון היה אריה מקובל כמנהיג של בני כיתתו.

אריה גויס לצה"ל במחצית נובמבר 1970 במסגרת הנח"ל. הוא לא אהב את החיים בצבא ואף התקשה להסתגל להוראות המשמעת הצבאית, אולם למשימות שנראו בעיניו חשובות, התמסר בכל נפשו. ואולם דווקא שונא־מלחמות זה ואוהב־חיים, קיבל עיטור־מופת על פועלו בשדה הקרב משם לא שב. ביום י"ג בתשרי תשל"ד (8.10.1973) במעוז ה"כפר" שעל גדות תעלת־סואץ נהרג אריה. בתחילה היה נעדר. באפריל 1975 הוחזרה גופתו על־ידי המצרים. אריה הובא לקבורה בחלקה הצבאית בבית־העלמין בבאר־שבע.

לאחר נפילתו קבלו הוריו, בין השאר, את מכתב התנחומים הבא: "הייתי מורו של אריה למתמטיקה בכתות ט', י', י"א. אין לי שום דרך לנחם אתכם ומטרת כתיבת מכתב זה היא רק לאמר לכם, שאחד ממוריו של אריה זוכר אותו בחיבה מיוחדת, כי היה אדם נהדר, ובהערצה מיוחדת, כי היה החכם מבין תלמידי...".

אלוס, משה

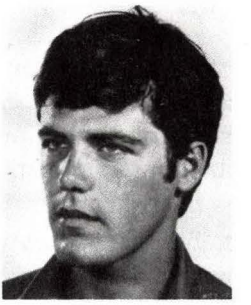
משה, בן מרגלית ואליהו, נולד ביום ט"ז באייר תשי"א (22.5.1951) בחדרה. זמן קצר לפני שנולד, עלו הוריו ארצה מעיראק ולאחר לידתו השתקעו בירושלים. הוא למד בבית הספר־היסודי "יפה נוף" ובבית החינוך התיכון "עירוני ג'", שניהם בירושלים. משה היה בחור גבוה ורחב כתפיים אך נהג להצניע עצמו ולהתחבא מאחורי חיוך שקט של טוב לב. הוא נהג למעט בדיבור והקפיד שלא לחשוף עצמו בפני הבריות, אולם כל מעלותיו נתגלו במעשים שעשה ורק מי שהכירו זמן ארוך יכול היה לעמוד על סגולותיו. אף־על־פי כן, לא היה מבודד בכיתתו; נהפוך הוא – חבריו ומוריו אהבוהו וכבדו אותו. משה אהב בני אדם, הבין לנפשם ונהג סלחנות וסבלנות לגבי חולשותיהם. סובלנות זו, הייתה רבה כל־כך עד שבגללה היו חברים שכינו אותו

"האדיש". בשיחות רעים ובשיחות בכיתה כמעט לא דיבר, אך משפתח פיו היתה כל מלה שהשמיע שקולה ומחושבת ותמיד היו טעם ותוכן בדבריו. הוא היה תלמיד חרוץ ושקדן וכשלמד, היתה בו שאיפה עזה להצליח אלא שהוא הסתיר אותה ואף הצניע את הישגיו המרשימים בלימודים בבית־הספר. הוא הקפיד מאוד עם עצמו ואת כל מעשיו, גם הפשוטים והיומיומיים ביותר, עשה במחשבה, בתבונה ובשיקול־דעת. כאשר גמר אומר לעשות דבר — עשה אותו בשלמות עד תום. הוא היה שקוע בעולמו שלו ואהב להסתגר בחדרו עם תקליטיו ועם ספריו. שעות ארוכות היה יושב ומאזין למוסיקה או קורא בספרים האהובים עליו, ואף־על־פי־כן, התבלט בחברה ואיש לא רצה ואף לא יכול להתעלם ממנו. הוא אהב את הבריות סביבו בדרכו השקטה, הנחבאת אל הכלים, וקיים יחסי חברות יפים, ללא הצהרות וללא חלוקת מחמאות קולנית. קשה היה להתקרב אליו, אך אלה שזכו להכירו מקרוב יצרו אתו קשרים חזקים ולבביים. מעולם ומתוך עיקרון לא השתמש במלות גנאי. ולא בא בטרוניה על אדם או על מעשיו. גם בנסיבות שראה צורך למתוח ביקורת על אדם או על קבוצה, אמר את אשר בפיו בשקט, כשהוא מציג עובדות מבוססות להוכחת טענותיו ונוהג כבוד במבוקר. משה היה איש עקרונות ובעל ערכים; הוא האמין בצדקתם והיה נכון להילחם עליהם. כאשר החליט שעליו לנהל חיים עצמאיים, סירב בתוקף לקבל עזרה מן הבית ועמד כנגד כל הפיתויים. לפיכך היה המעבר לחיי הצבא קל לגביו והוא עמד בו ברצון ובלא לבטים רבים.

משה גויס לצה"ל במחצית אוגוסט 1969 והוצב לחיל השריון. אמנם מתמיד חלם על שירות בחיל הים, אך כשהדבר לא נסתייע בידו החליט לתת את כל אונו לחיל השריון. לאחר סיום הטירונות עבר קורס יסוד במקצועות השריון והשתלם כתותחן טנק "סנטוריון". לאחר שסיים את הקורס בהצלחה הוצב לאחת מיחידות השדה של החיל בסיני. על אף שהשתדל ככל יכולתו, לא ספקה אותו תקופת שירותו הצבאי. אך הוא לא התרשל בשירותו ומפקדיו זוכרים אותו כחייל מהימן שביצע את תפקידו ללא דופי. הידיעה שהוא משרת את מולדתו האהובה עליו הייתה בשבילו פיצוי לשעות הארוכות של אימונים ולתקופות הקשות של שירות בקווים הקדמיים בסיני. גם בהיותו בצבא לא רפו הקשרים ההדוקים שלו עם הבית. יתר על כן, הריחוק הפיזי מן הבית רק הגביר את האהבה, ההערצה והכבוד ההדדיים שרחשו בני המשפחה זה לזה. על דאגתו הכנה והמיוחדת של משה לבני משפחתו מעידה העובדה, שלמען הרחק דאגה מלבם העלים מהם את דבר הניתוח שנותח בתקופת שירותו.

לאחר ששוחרר מהשירות הסדיר החל משה לומד באוניברסיטה העברית, בחוגים לכלכלה ולמדע המדינה. נאמן להחלטתו לחיות בעצמאות ובאי־תלות, החל מיד גם לעבוד בנציבות מס ההכנסה וכך הצליח גם לפרנס את עצמו. תוכניות רבות היו לו לעתיד, אך עוד בטרם שובץ ביחידת מילואים, פרצה מלחמת יום הכיפורים וקטעה את כל התוכניות. כשפרצה המלחמה, התייצב משה בנקודת האיסוף של עוצבת שריון, בלי שיקרא להתגייס. הוא השתתף בקרבות הבלימה ברמת הגולן ובקרבות ההבקעה של המערך הסורי בגזרת מזרעת בית ג'אן. ביום י"ט בתשרי תשל"ד (15.10.1973), נפגע ונהרג מפגיעה ישירה, כשהאויב הפגיז את כוחותינו. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בהר־הרצל. השאיר אחריו הורים ואח. לאחר נופלו הועלה לדרגת רב־טוראי.

אל־חנני, אהוד

אהוד, בן חנה ואבא, נולד ביום י״ז באדר תשי״ג (4.3.1953) בתל־אביב. הוא למד בבית־הספר היסודי ״הלל״ ברמת־גן ולאחר מכן סיים את לימודיו בבית הספר התיכון ״בליך״ ברמת־גן. מגיל צעיר נכרו בהודי טוב־לב ואהבת־הבריות, מידות שבזכותן היה חביב ואהוב על כל קרובי־משפחתו, על מכריו ועל חבריו הרבים. מוריו בבית־הספר חיבבוהו בשל מזגו הנעים ונהגו לציינו כמופת לחבריו לכיתה, למרות שלא היה מן התלמידים השקדנים. לפני בחינות־הבגרות למד במרץ ואף עמד בהן בהצלחה. כבר בהיותו תלמיד בבית־הספר היסודי, נתגלה אצל הודי כישרון רב בתחום הציור והפיסול ובהיותו בן אחת־עשרה הצטרף לחוג לפיסול. הוא הרבה לצייר ולרשום ונהג לבקר בתערוכות ובמוזיאונים. לחבריו היה מספר כי הוא שואף ללמוד אדריכלות בטכניון. הודי היה חניך בתנועת הצופים וברבות הימים אף עסק בהדרכת בני־נוער בקן הצופים ברמת־גן. הוא שמר על קשר הדוק עם תנועת הצופים גם בעת שירותו בצה״ל. היו לו תחביבים שונים, אך יותר מכל, התעניין בשירה ואהב לבקר בתיאטרון ובקולנוע. הודי היה עלם גבה־קומה ויפה־תואר, צנוע ועניו, בן מסור למשפחתו ונכון לעזור לכל אדם. עוד כשהיה תלמיד בבית הספר התיכון החליט שיתנדב לסיירת גולני, כשיגיע זמנו להתגייס לצה״ל. לשם כך החל לפתח את כושרו הגופני ועסק בספורט. הוא התאמן במכון לג׳ודו ונהג לצעוד ברגל למרחקים.

אהוד גויס לצה״ל בראשית אוגוסט 1971 והתנדב, כפי שתיכנן, לסיירת ״גולני״. לאחר סיום הטירונות נשלח לקורס מפעילי תול״ר ואף השתלם בקורס מפקדי־כיתות. הוא היה חייל מצוין, אחראי ומסור לתפקידו. הוא שימש דוגמא לחבריו במזגו הטוב, בצייתנותו ובסבילותו. כמפקד לא הקפיד על גינוני משמעת, אך דרש ביצוע מדויק של הוראותיו. מפקדיו מציינים כי היה מסור ודואג לפקודיו וכי היה נערץ עליהם. בתקופת שירותו השתדל שלא להדאיג את הוריו, הרבה לבקר בבית והקפיד לשמור על קשר מכתבים. כשפרצה מלחמת יום הכיפורים לחם עם אנשי יחידתו ברמת הגולן. ביום י״ב בתשרי תשל״ד (8.10.1973), נפגע בקרב על המוצב שבו נלחמה יחידתו ונהרג. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בקרית־שאול. השאיר אחריו הורים ואחות. לאחר נופלו הועלה לדרגת סמל־ראשון.

הוריו והנהגת שבט־הצופים הקימו לזכרו מועדון לבוגרי תנועת הצופים ברמת גן, הנקרא ״אוהל אהוד״.

אלחרר, דוד

דוד, בן סול ונסים, נולד ביום כ' בתשרי תש"ז (15.10.1947), בקזבלנקה שבמרוקו ועלה ארצה עם משפחתו בשנת תשכ"ב (1962). הוא החל את לימודיו בבית־הספר היסודי בעיר הולדתו ואחרי־כן למד שם שנה אחת בבית־ספר תיכון. אחרי שעלה ארצה סיים את לימודיו בבית־ספר תיכון־מקצועי באשקלון, במגמה לנגרות. משפחתו של דוד הגיעה ארצה ממרוקו והשתקעה באשדוד. תחילת דרכה בארץ הייתה קשה, כאשר בני המשפחה נתקלו בקשיי הקליטה המיוחדים לעולים חדשים. דוד, שהיה הבכור במשפחה מרובת נפשות, יצא לעבוד כדי לסייע לפרנסת המשפחה. הוא עבד כנגר, היה חרוץ ושקדן ועשה חיל בעמלו. כבן הבכור, נשא בעיקר הנטל והדאגה לפרנסת הבית ובזכותו הצליחה המשפחה להתבסס, לשפר את מצבה הכלכלי ולהתאקלם בסביבה החדשה ובחברה הבלתי מוכרת. דוד סייע לאחיו הצעירים ודאג לכך שיישלחו לבית־הספר כדי לרכוש השכלה. בזכותו הצליחו לרכוש ספרי לימוד, מכשירי כתיבה וציוד ספורט ומחנאות, שהיה דרוש להם בבית־הספר.

דוד גויס לצה"ל בתחילת אפריל 1967 והוצב לחיל התותחנים. לאחר הטירונות הוכשר בקורס למפעילי מרגמות כבדות והוצב לגדוד של חיל התותחנים. עם חבריו ליחידה זו השתתף בקרבות מלחמת ששת הימים. דוד היה חייל מסור וממושמע שמילא בדייקנות ובשלמות את כל המשימות שהוטלו עליו. הוא היה אהוד על מפקדיו ואהוב על חבריו ליחידה.

בסוף יוני 1967 שוחרר דוד מהשירות הסדיר והוצב ליחידת מילואים של חיל התותחנים. ביחידה זו היה נקרא לתקופות של שירות מילואים. במלחמת יום הכיפורים השתתפה יחידתו בקרבות הבלימה וההבקעה נגד המצרים בסיני. ביום י"ג בתשרי תשל"ד (9.10.1973), נפגע דוד ונהרג בהפגזת האויב על כוחותינו באזור טסה. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין באשדוד. השאיר אחריו הורים, שני אחים וארבע אחיות. לאחר נופלו הועלה לדרגת רב־טוראי.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה כתב מפקד היחידה: "רב"ט דוד ז"ל שירת ביחידת תותחנים כאיש צוות מרגמה כבדה. הוא מילא את תפקידו למופת, היה ישר ונאמן על חבריו".

אלטבאום, זאב

זאב (וולף), בן לאה וישעיהו, נולד ביום כ"ב בכסלו תש"ג (1.12.1942) בסמרקנד שברוסיה. שנות חייו הראשונות עברו עליו ללא האב שלחם אז בשורות הצבא האדום נגד הגרמנים. בשנת 1945 עברה המשפחה לפולין, שם למד זאב בבית הספר היסודי. כשהיה בן 12 נפטר אביו ממחלת הסרטן. בשנת 1956 עלה לישראל עם אמו ועם אחותו הקטנה. במסגרת "עליית־הנוער" נשלח לבית־הספר ב"אלוני־יצחק", סיים את חוק לימודיו בבית־הספר התיכון ועמד בהצלחה בבחינות הבגרות. זאב היה אדם טוב לב, בעל נפש רגישה ושופעת חום ואהבה. בתקופת החופשות מהלימודים הדריך בקייטנות לילדים נפגעי שיתוק שקוימו ב"אלוני־יצחק". חניכיו הצעירים אהבוהו מאוד בזכות יחסו אליהם ויכולתו להיות מדריך וחבר בעת ובעונה אחת.

זאב גויס לצה"ל במחצית אוגוסט 1960 והוצב לחיל־ההנדסה. לאחר סיום הטירונות עבר קורס פלסים והוצב בגדוד הנדסה. הוא היה חייל ממושמע, שהקפיד לבצע את כל המוטל עליו. למרות ששירת הרחק מביתו, השתדל להרבות בביקורים בבית, כדי להיות עם אמו ולסייע בידה.

בסוף יולי 1963 שוחרר זאב מהשירות הסדיר ומאז נקרא לתקופות של שירות מילואים ואף השתתף במלחמת ששת־הימים. לאחר השחרור התפנה זאב להקדיש זמנו לאהבתו הגדולה: אמנות הקולנוע והטלביזיה. הוא עבר לירושלים ולמד בקורס צילום והסרטה מטעם משרד העבודה. לאחר סיומו החל ללמוד בחוג לתיאטרון באוניברסיטה העברית בירושלים. זאב החל לעבוד ב"אולפני הבירה" ולאחר שעשה שם שנה וחצי במקצועו, התקבל לעבודה בטלוויזיה הישראלית כעוזר הפקה. הוא הרבה לבקר בהצגות תיאטרון, בקולנוע ובקונצרטים והקדיש את זמנו הפנוי לצילום. הוא גם לימד את התורה שלמד, והדריך נערים רבים בתחום הצילום וההפקה של סרטי קולנוע וטלוויזיה. במלחמת יום־הכיפורים שירת זאב בגדוד הנדסה, שפעל ברמת־הגולן. ביום כ' בתשרי תשל"ד (16.10.1973), יצא עם יחידתו לאזור הכפר צרמניה, כדי לחלץ טנקים שנכנסו לשדה מוקשים והיו נתונים להפגזה כבדה. תוך כדי פעולת החילוץ נפגע הזחל"מ שלו וזאב נהרג יחד עם אחד מחבריו. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בקרית־שאול. השאיר אחריו אישה שנשא בשנת 1966, אם ואחות. לאחר מותו הועלה לדרגת רב־טוראי.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה כתב מפקד היחידה שלו: "ברגעיו האחרונים, תוך כדי פעולת החילוץ, גילה זאב אומץ וגבורה מופלאים וסייע לחלץ את כוח הטנקים, שנלכד בתוך שדה מוקשים, תחת הפגזת אויב".

אלטובסקי, אילן

אילן, בן מרים וישראל, נולד ביום י׳ באב ת״ש (13.8.1940) בתל־אביב. הוא למד בבית־הספר היסודי ״אחד־העם״ בתל־אביב ובבית־הספר היסודי ״תל־נור־דוי״ בתל־אביב, ואחרי־כן המשיך לימודיו בבית־הספר התיכון ״גאולה״ בתל־אביב, במגמה כלכלית. אילן, דור שביעי בארץ מצד אמו, היה ילד ערני ונמרץ. חבריו למשחק היו תמיד ילדים גדולים ממנו, שכן בהם מצא עניין יותר מאשר בבני־גילו. ספרים קסמו לו מאז ומתמיד, ועוד לפני שידע לקרוא, היה יושב ומעלעל שעות בדפיהם. אילן לא היה מקדיש זמן רב ללימודים. כיוון שהיה נער מוכשר, סיים את לימודיו היסודיים ללא קשיים ואת בחינות הבגרות עבר בציונים טובים. אילן היה חבר בתנועת ״הצופים״, שבט ״צופי דיזנגוף״ בתל־אביב, ובתקופת לימודיו בתיכון היה חבר ״התנועה המאוחדת״, קן ארלוזורוב בתל־אביב. הוא אהב לבלות הרבה עם חבריו על שפת הים, בטיולים ובמסיבות, והיה הרוח החיה בחבורה. כשהיה בן 17 ערך עם אחיו טיול באיטליה, בצרפת ובאנגליה, שנמשך חודש ימים וכולו על טהרת ה״טרמפים״. לאילן הייתה גישה לאנשים וכושר מיוחד להתקרב לבני־אדם ולהתקשר אליהם. הוא היה איש־שיחה נעים, ידע למצוא שפה משותפת עם כל אדם, ובמלה טובה, בחיוך חביב היה מצליח לפלס לו נתיב אל לב בן־שיחו, מיד בפגישה הראשונה. אילן היה טוב־לב ומוכן תמיד לעזור. הוא היה שמח, הרבה להתלוצץ, ולדברי חברו, תמיד שררה אווירה של שמחה ובדיחות־הדעת במחיצתו. הוא היה חבר נאמן ומסור וביתו היה מקום מפגש לחבריו.

אילן גויס לצה״ל בתחילת אוגוסט 1958 והוצב לחיל הקשר. לאחר הטירונות ולאחר שהשתלם בקורס אלחוטנים, הוצב כאלחוטן בסיירת של יחידת המיעוטים בדרום הארץ. הוא השתתף עמה בסיורים לאורך גבול הירדן, באזור הר חברון ובערבה ויצא עמה למארבים נגד מסתננים. הוא היה גאה ביחידה ושמר על סמלה שנים רבות. בגלל מצב בריאותו של אביו, נאלץ אילן לבקש העברה לקרבת הבית והוא הועבר ליחידת האזנה אלחוטית. כעבור זמן עבר קורס מש״קי־קשר והשתלמות מש״קי אלחוט. בתעודת השחרור שלו צוין שהוא אחראי, מסור וממושמע.

לאחר שסיים את שירותו הסדיר, הוצב לשירות מילואים כאלחוטן בגדוד שריון. במלחמת ששת הימים השתתף אילן בקרבות ברמת־הגולן ובכיבוש אזור קונייטרה, כקשר ביחידת שריון. לאחר השחרור, החל אילן ללמוד סוציולוגיה ומדעי־המדינה באוניברסיטה העברית בירושלים. בשנה השנייה ללימודיו, עבר ללמוד בשלוחת האוניברסיטה בתל־אביב, שכן, כך יכול היה לעבוד ביום וללמוד בערב. הוא עבד כסוכן של חברות שונות, וזמן־מה אחרי שסיים את לימודי התואר הראשון, המשיך ללמוד לתואר שני (מנהל עסקים) אך לא סיים את לימודיו. אילן היה איש משפחה מובהק. הוא היה בן נאמן ואוהב להוריו ובעל ואב מסור בלב ונפש לאשתו ולילדיו. בשנת 1969 נסע עם אשתו, לטיול קצר בקפריסין, לראות את מחנה־הפליטים שבו נולדה. בשבע השנים האחרונות לחייו עבד אילן בחברת ״פזכים״ בתל־אביב.

כשפרצה מלחמת יום הכיפורים, נקרא אילן ליחידתו והשתתף עמה כאלחוטן בקרבות ברמת־הגולן. ביום כ׳ תשרי תשל״ד (16.10.1973), בעת הפגזה באזור תל־פארס, נפגע הזחל״ם שבו נסע והוא נהרג. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין הצבאי בקרית־שאול. השאיר אחריו אישה, בן, בת, הורים ואח. לאחר נופלו הועלה לדרגת סמל.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה כתב מפקד היחידה: ״אילן היה אהוב על כל חבריו לצוות ולמחלקה. הוא גילה מסירות ואומץ־לב בעת הלחימה״.

בית־הספר התיכון ״גאולה״ בתל־אביב הוציא לאור חוברת ״לזכרם״, לזכר חלליו במלחמת יום־הכיפורים, ובה גם דברים על אילן; משפחתו נטעה לזכרו חורשה ביער בקוע של הקרן־הקיימת־לישראל, ליד צומת נחשון בפרוזדור ירושלים.

אלטיט, דוד

דוד (דדה), בן חנה ואברהם, נולד ביום י״ט באדר תשי״ד (24.3.1954) בקזבלנקה שבמרוקו ועלה ארצה עם משפחתו בשנת 1958. הוא למד בבית הספר היסודי ״השבעה״ באזור ואחרי־כן סיים את לימודיו בבית־הספר התיכון־מקצועי ״אורט״ בחולון. דדה היה חבר בתנועת ״השומר־הצעיר״. הוא החל את דרכו בתנועה בקן ״אזור״ ומשעבר עם משפחתו להתגורר בחולון, הצטרף לקן ״דקל״ במקום. ברבות הימים, כאשר הוחלט בקן ״דקל״ לאמץ את קן ״אזור״, נבחר דוד להדריך בקן המאומץ, שעם חבריו נמנה בתחילת דרכו בתנועה. דדה היה חובב ספורט, הצטיין בריצה למרחקים ארוכים ובקפיצה לגובה וייצג את בית־ספרו ״אורט״ בתחרויות ספורט. הוא היה חובב מוסיקה ובתקופת לימודיו בבית־הספר היסודי חיצצר בחצוצרה ואף היה חבר בתזמורת בית־הספר. אחרי־כן שיפר את נגינתו בחליל ונהג לחלל בערבי מסיבות ובפגישות עם חבריו. הוא היה בחור עליז ואהב מעשי־קונדס, אך למרות זאת היה רציני בגישתו לחיים. הוא היה מוכן תמיד לסייע לזולת, ובמיוחד לילדים, שכן אהב אותם ורחש להם חיבה מיוחדת. דדה היה בן נאמן ומסור להוריו ולמשפחתו. הוא השתדל תמיד להקל עליהם ובתקופה שבין סיום לימודיו לבין מועד גיוסו לשירות הסדיר בצה״ל, עבד כחשמלאי כדי לעזור בפרנסת משפחתו.

דוד גויס לצה״ל בתחילת מאי 1972 והוצב לחיל־השריון כנהג טנק. לאחר שהשתלם בקורס תותחני־טנקים, הוצב לאחד מגדודי השריון. הוא היה חייל אחראי וממושמע ושימש דוגמא לחבריו במסירותו, בסבילותו ובמזגו הטוב. במלחמת יום הכיפורים השתתף דדה בקרבות הבלימה נגד המצרים בחזית סיני. ביום י״ט בתשרי תשל״ד (15.10.1973), נפגע ונהרג בקרב באזור ״החווה־הסינית״, כשהטנק שלו נפגע באש האויב. תחילה נחשב כנעדר, אך לימים זוהתה גופתו והוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בקרית־שאול. השאיר אחריו הורים, אחים ואחיות. לאחר נופלו הועלה לדרגת רב־טוראי.

הורים של בוגרי בית־הספר "אורט" אשר נפלו במלחמה, הקימו קרן לזכר בניהם, שתעניק מלגות לתלמידים נזקקים.

אלטמן, אדם

אדם, בן יהודית וזאב, נולד ביום ט' באייר תשי"ג (24.4.1953) בקיבוץ גת. הוא למד בבית־הספר היסודי ובבית הספר התיכון בקיבוצו. אדם היה ילד בעל דמיון פורה ועשיר וניחן בגישה טכנית ובידיים רגישות. מגיל רך נתגלתה בו נטייה למוסיקה. הוא אהב לשיר ואהב להאזין לשירים. בכיתה היה מרבה להתעניין ולשאול שאלות והיה תמיד ראש המתווכחים. הוא הצטיין בלימוד שפות ובתחומי המכניקה והחשמל. אדם נודע בין חבריו כבעל אופי נעים, אופטימי וכמי שמתיידד בקלות.

אדם גויס לצה"ל בראשית נובמבר 1971 וביקש להתקבל לקורס־טיס. הוא ידע את הקשיים העתידים לעמוד בפניו והיה נכון לכל. כאשר נאלץ לוותר על חלומו להיות טייס לא התייאש. "לא נורא", אמר "אם לא בחיל האוויר – אמצא לי מקום בחיל אחר". אדם עבר לחיל השריון ולאחר סיום הטירונות השתלם בקורס מ"כים ולבסוף הגיע לקורס קצינים. אדם אהב את החיים בצבא והתחבב מאוד על חבריו ליחידה. הוא היה חייל רציני ושקט, מלא ביטחון ביכולתו ואופטימי לגבי העתיד. בתקופת שירותו שמר על קשר עם משפחתו, הרבה לבקר בבית והקפיד לטלפן. מעולם לא התלונן על הקשיים באימונים ובחיי הצבא ונהג לספר להוריו כי הוא מאושר ושמח בחלקו. כשפרצה מלחמת יום הכיפורים, נשלח אדם, במסגרת השריון לאזור התעלה. יחידתו לחמה שם ברציפות עד לכניסת הפסקת האש. ביום כ"ו תשרי תשל"ד (22.10.1973) הוטל על יחידתו לבצע משימה באזור פאיד. בקרב שהתחולל פגע פגז בטנק של אדם, והוא נפגע ונהרג. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בקיבוץ משמר־הנגב. לאחר נופלו הועלה לדרגת סגן־משנה ועל פעולותיו במלחמה הוענק לו עיטור המופת. וזה תיאור המעשה כמפורט בתעודת העיטור: "צוער אדם אלטמן ז"ל שירת בגדוד כטען־קשר. ב־20 לאוקטובר 1973 נכנס הגדוד למארב נ"ט. בפעולות החילוץ של הכוח, בלט צוער אדם אלטמן ז"ל בעוז רוחו ובתושייתו, הוא פינה פצועים ועזר ככל שיכול, וכל זאת תחת אש עזה, כשהוא הולך ברגל וללא פקודה מפורשת לכך. ב־22 באוקטובר 1973 נהרג בקרבות בג'בל ג'ניפה. באומץ לבו, בהתנדבותו ובתושייתו שימש מופת לכל".

במכתב תנחומים אל המשפחה השכולה כתב מפקדו: "בעת קרב נתגלה אדם כחייל שקט ושליו המבצע את המוטל עליו ואף למעלה מזה. תמיד היה ראשון בחילוץ נפגעים תחת אש. נזכור אותו כולנו, על יכולתו כשריונאי מעולה ועל קור רוחו בעת קרב".

אליאב (אלקסלסי), יוסף

יוסף (יוסי), בן מרים ואליהו, נולד ביום י״א באייר תרצ״ה (14.5.1935) במרקש שבמרוקו ועלה ארצה עם משפחתו בשנת תש״ו (1946). הוא למד בבית־הספר היסודי ״אליאנס״ בעיר מולדתו ובכפר בתיה שברעננה, ואחרי־כן המשיך בלימודיו בבית־הספר התיכון־חקלאי במקווה ישראל ובקורס לטכנאי חקלאות.

יוסף גויס לצה״ל בתחילת ינואר 1955. אחרי הטירונות השתלם בקורס מצ״פים ובקורס מפקדי עמדות. הוא היה חייל אחראי ומסור לתפקידו, ושימש דוגמה לחבריו במזגו הטוב ובהתנהגותו הטובה.

לאחר שחלה – שוחרר משירותו הצבאי הסדיר, ומאז היה נקרא רבות לתקופות של שירות מילואים. באחת מהן הוצב לחיל הרפואה והשתלם בקורס לחובשי הגמ״ר, והיה לנהג־חובש. על השתתפותו במלחמה בשנת 1967 הוענק לו ״אות מלחמת ששת הימים״. יוסף הרבה ללמוד ולעיין בכל עת מצוא. הוא היה לטכנאי־חקלאות בחבל הנגב וכבר בהיותו בן עשרים ואחת שנים נשלח להשתלם בהאיטי, ועתיד היה להישלח לטהראן, לסייע למשרד החקלאות של ממשלת איראן. יוסף ביקש לו תמיד דרכי עשייה חדשות, לבל יקפא על השמרים וישקע בתוך השגרה. חבריו מספרים, כי ״בכל שעשה, נטל על עצמו את המעמסה הכבדה ביותר. במרצו הרב ובתושייה הרבה, ליווה תמיד את המתיישבים שעלו על הקרקע. הוא היה להם לאב ולידיד, וסייע להם ככול שיכול. משחר היה על פתחי מנהלי היחידות השונות ומחפש דרכים להקל עליהם את היקלטותם במקום יישובם החדש״. יוסף היה טוב־לב, שמח ודן כל אדם לכף זכות. הוא היה חברותי ומכניס אורחים בעין יפה. נכון היה תמיד לעזור לזולת בנדיבות ובנפש חפצה. היה לו חוש הומור מיוחד במינו והוא אהב להתלוצץ ולעשות לפעמים מעשי קונדס, אך ידע לעשות כן בלי לפגוע ובלי לחרוג מגבולות הטעם הטוב. יוסף היה אדם דתי, שקיים כל מצווה קלה כחמורה, וחינך את ילדיו ברוח התורה וברוח אהבת עם ישראל וארץ־ישראל. כשפרצה מלחמת יום־הכיפורים גויס יוסף ונשלח עם יחידתו לחזית הדרום. בכל ימי המלחמה עשה הרבה בפינוי נפגעים ובחלוקת ציוד וזכה על פעולתו זו לשבחים מפי מפקדיו. ביום ב׳ בכסלו תשל״ד (27.11.1973), נפל בעת מילוי תפקידו, כשנסע לחלק ציוד רפואי ליחידות שונות בסיני. לאחר יומיים הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בקרית־גת. השאיר אחריו אישה, שני בנים ושלוש בנות, אב, שלושה אחים וארבע אחיות. לאחר מותו הועלה לדרגת סמל.

אליאב, רן־חיים

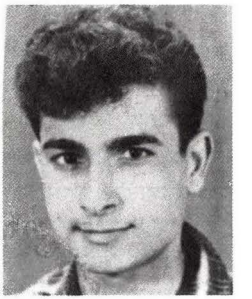
רן, בן זהרה ועזרא, נולד ביום י"ב בחשון תשט"ו (8.11.1954) בקיבוץ מחניים. כשהיה רן בן שנה עברה משפחתו לחיפה ולאחר שנתיים עקרה לירושלים. בשנת 1960 חזרה המשפחה לחיפה ורן למד בבית־הספר "הריאלי". בשנת 1968 עברה המשפחה לבאר־שבע ורן המשיך לימודיו התיכוניים בבית־הספר המקיף ג' על־שם הימלפרב בבאר־שבע. בכל מקום נקלט רן מהר בחברה החדשה והתקבל בה בשמחה. בבית־הספר היה תלמיד טוב ומהיר תפיסה, אך למד על פי דרכו: מתענין ומצטיין במקצועות המעניינים אותו, ופשוט לא מתייחס למקצועות שאין לו ענין בהם. מעולם לא היה מן השקדנים, אך לדברי חבריו היתה בו פתיחות אינטלקטואלית רבה ובלט בהשכלתו הרחבה. רן גילה ענין ובקיאות בהיסטוריה של ישראל ובתחומים רבים של בעיות חברה, פוליטיקה, צבא ועוד. בחיפה היה רן חבר בתנועת "הצופים" ובבאר־שבע היה פעיל ומדריך בשבט "ניצני הנגב". גם כאן, כמו בכל פעילות אחרת בה עסק, התמסר לשבט בכל מאודו והתלהבותו. רן אהב מוסיקה ובעיקר מוסיקה עממית וג'ז; היה מקדיש שעות רבות להאזנה לתקליטים ואף כתב עבודה יפה בתולדות הג'ז במסגרת לימודי האמנות בבית הספר. כן היה חובב אמנות, כתב שירים והרבה לקרוא. היה ספורטאי מצויין, חובב אמנות, כתב שירים והרבה לקרוא. היה ספורטאי מצויין, אוהב חיות, בעיקר כלבים, והכיר את החי והצומח בארץ. את הארץ אהב והרבה לארגן טיולים רגליים לו ולחבריו.

רן שאף להיות הטוב ביותר במה שעשה. תמיד עמד במרכז הפעילות ואהב למשוך תשומת־לב. הוא היה יוזם פעולות ושותף לכל מעשה שובבות שנקרה בדרכו. בכלל היה עלם עליז, ער ומלא שמחת־חיים. הוא לגלג על כל דבר וקטל "פרות קדושות" בבדיחות זוועה ובצחוק. עם זאת היה רציני ורגיש ביותר. עיניו היו פקוחות לראות יופי והיה לו חוש צדק מפותח מאוד. הוא היה טוב־לב, אוהב אדם, חבר טוב ונאמן לחבריו. אף־על־פי שהיה פסימי, ידע למצוא את הטוב והיפה בחיים. היתה לו פילוסופית־חיים משלו והוא הרבה להתווכח, שכן רצה לשנות דברים. במשך תקופה מסויימת השתתף בפעולות תנועת "גשר" לקירוב דתיים וחילוניים. הוא היה אדם חושב ומתלבט. אף־על־פי שרבים הכירוהו כבוטח בעצמו ללא פיקפוקים, ואפילו כ"שחצן". רן היה בן טוב להוריו, התגאה בהם מאד והיה קשור קשר הדוק לאמו. הוא היה אח מסור לאחיו הצעיר, וכשאביהם היה רחוק מהבית יעץ לאחיו בענייניים שונים והשתדל למלא את מקום האב.

רן גויס לצה"ל בפברואר 1973 והתנדב לשרת בסיירת מובחרת בחיל הרגלים. ראשית דרכו בצבא במסגרת הטירונות היתה קשה עליו והוא עבר משבר. היה מאוכזב מן היחס לחיילים ובעיקר מתופעות שונות שלדעתו אין להם מקום בצבא. בהמשך הטירונות הסתגל וכפי שהדבר התבטא במכתבים לחבריו ולהוריו נהנה מן השרות ביחידה והתבלט שוב בין חבריו, וכשקיבל את סמל היחידה היה גאה מאד. לאחר הטירונות הוצב בסיני כרובאי ביחידה מיחידות הסיירת. אחרי כן עבר קורס

למפעילי ציוד מיוחד. תוך השרות חיכה והתכונן לחופשה בה יוכל לנסוע ולבקר את הוריו אשר עשו אותה עת בשליחות באיטליה, ולאחר מכן חשב לעבור קורס קצינים. כשפרצה מלחמת יום־הכיפורים, עשה רן עם יחידתו בסיני. הוא השתתף עמה בקרבות וביום כ"ב בתשרי תשל"ד (18.10.1973), בעת פעולה ב"חווה הסינית", נפגע אנושות בבטנו, פונה ומת מפצעיו ביום כ"ו בתשרי תשל"ד (22.10.1973). הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בבאר־שבע. השאיר אחריו הורים ואח. לאחר נופלו הועלה לדרגת רב־טוראי.

אליאס, רבי

רבי, בן רבקה ויוסיפי, נולד בשנת תש"ו (1946) בפרס ועלה ארצה עם משפחתו בשנת 1954. בארץ למד בבית־הספר היסודי "מעיינות" ובבית־הספר התיכון "רוזוולט" בבית שאן. רבי, שהיה תלמיד טוב ואף אהב ללמוד, נאלץ להפסיק את לימודיו כדי לצאת לעבוד ולסייע לפרנסת משפחתו. המקצוע החביב עליו ביותר בלימודים היה ספרות־עברית וגם לאחר שהפסיק את לימודיו, הקדיש את מרבית שעות הפנאי שלו לעיון ולקריאה בספרים. רבי החל לעבוד כחשמלאי ועשה חיל רב בעבודתו. תוך זמן קצר השגיחו בכך חבריו לעבודה, שעמם התיידד במהירות ובקלות, והעלו על נס את נאמנותו ומסירותו לעבודה. הם אהבו אותו והיו נוהגים לפנות אליו בשעת צרה. כאשר סיפר להם כי הוא חובב ספורט, דחקו בו להצטרף לנבחרת הכדורגל של בית־שאן. חבריו מספרים עליו כי היה לו חיוך שהקסים את כל רואיו. תמיד היה נכון לבוא לעזרת כל דורש, תמיד עשה מלאכתו "מכל הלב", כדברי חבריו, ומעולם לא נשמעה מפיו תלונה או טענה.

רבי גויס לצה"ל במחצית ינואר 1964. בגלל קשיים כלכליים במשפחתו שירת בצבא רק שלושה חודשים.

מיד לאחר ששוחרר התקבל לעבודה כשרת, ואחרי כן כמחסנאי, בבית־הספר היסודי בבית־שאן. על רבי מספרים בבית־שאן, כי מעשיו היו כל כך טובים עד כי אנשים שפגשוהו ברחוב היו מברכים אותו לשלום ומוסיפים את הפסוק: "מה רבו מעשיך, רבי". כשפרצה מלחמת יום הכיפורים נקרא לשירות פעיל והשתתף בקרבות ברמת הגולן. ביום כ"ג בתשרי תשל"ד (19.10.1973) נפגע בהפגזה ברמת הגולן ונהרג. תחילה נקבר בבית־העלמין בנהריה, ואחרי־כן הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין הצבאי בעפולה. השאיר אחריו אישה וארבעה ילדים. לאחר נופלו הועלה לדרגת רב־טוראי.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה כתב מפקדו: "רבי היה חייל מסור וחבר נאמן. כל מי שהכירו – אהבו. חבריו מרבים להזכירו ולדבר בו, כיוון שהיה חביב על כולם".

אליאס, שאול

שאול, בן בתיה ויוסף, נולד ביום י״ב אדר תשי״ג (27.2.1953) בישראל. הוא סיים שמונה שנות לימוד בבית־הספר היסודי על־שם א״ד גורדון בירושלים. אחרי־כן החליט ללמוד מקצוע ועבר ללמוד בבית הספר ״ברנדייס״, שם למד במשך שנה את מקצוע דפוס־הבלט. בתום שנת לימודים עבר לבית־הספר ״אורט־חניכים״ ולמד דפוס־אופסט. בתום לימודיו נותרה שנה עד מועד גיוסו לצה״ל וכדי שלא להתבטל, החל שאול לעבוד כדפס בעיתון ״ג׳רוסלם פוסט״ בירושלים.

שאול גויס לצה״ל בתחילת נובמבר 1970. הוא ביקש לשרת בבית־הדפוס הצבאי במקצועו, אולם באותה תקופה הייתה מכסת כוח־האדם בדפוס מלאה והוא הוצב לחיל התותחנים. לאחר סיום הטירונות השלים מספר קורסים בחיל התותחנים, וביניהם קורס לנהגות. לבסוף הוצב לגדוד תותחים מתנייעים. רוב תקופת שירותו עברה עליו בסיני ויחד עם חבריו לגדוד עסק בפעולות מבצעיות בחזית סיני. הוא היה חייל טוב, מסור ואחראי, והיה אהוב על חבריו בזכות אופיו הטוב, יחסו החברי לזולת ונכונותו לעזור לכל אדם. גם על מפקדיו התחבב בזכות נכונותו לבצע כל משימה שהוטלה עליו ובזכות היותו אחראי, מסור ומשכיל תמיד לעשות כל מה שנדרש ממנו בשלמות ובהקפדה. כשפרצה מלחמת יום הכיפורים היה גדודו מוצב ברמת־הגולן. בימים הראשונים של הלחימה הוטל על התותחנים להנחית אש כבדה על כוחות הסורים התוקפים, כדי לפגוע בכלי־הלחימה שלהם ולנסות לבלום אותם. ביום י״ד בתשרי תשל״ד (10.10.1973), נפגע שאול בהפגזה ונהרג. הוא הובא למנוחת־עולמים בחלקה הצבאית בבית־העלמין בהר־הרצל. השאיר אחריו הורים, שני אחים ואחות. לאחר נופלו הוענקה לו דרגת סמל.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה כתב מפקדו: ״שאול נפל בקרב על רמת הגולן במלחמת יום הכיפורים. הוא היה חבר אהוד ואהוב על חבריו, היה מסור ומילא את המוטל עליו לשביעות רצון מפקדיו. אנו, מפקדי היחידה וחייליה, בה לחם ונפל יקירכם, נושאים בדומיה ובחרדת קודש את זכר יקירכם. תמיד נזכור את שאול כמו שהיה ונישא בגאווה את זכרו״.

משפחתו תרמה ספר־תורה לבית הכנסת ״ישא ברכה״ בירושלים, להנצחת שמו וזכרו של שאול.

אליאסף (אליאסי), רפאל

רפאל, בן ציפורה ומאיר, נולד ביום י׳ בתמוז תש״ז (24.6.1947), בתל־אביב. הוא למד בבית־הספר היסודי ״רמז״ בחולון ואחרי־כן המשיך ולמד בבית־הספר תיכון־חדש בחולון. הוא סיים את לימודיו בבית־ספר תיכון־מקצועי בתל־אביב, במגמה של חשמלאות־רכב. רפאל שנקרא בפי כל רפי, היה צעיר אוהב־חיים ושמח בחלקו, שידע להשרות אווירה נעימה על סביבותיו. הוא השכיל למצות את ההנאות שבחיים, אהב לטייל בארץ והרבה לבלות בחברת ידידיו, במסיבות ובמפגשים חברתיים.

רפי גויס לצה״ל בסוף ספטמבר 1965 ויחד עם חבריו לגרעין ״גובר״, של תנועת הנוער העובד והלומד, הצטרף לשורות הנח״ל. לאחר הטירונות הוכשר בקורס לחובשים קרביים ועבר את האימון המתקדם ביחידה של הנח״ל, שצורפה לחיל השריון לאחר מלחמת ששת הימים.

בסוף ספטמבר 1968 שוחרר רפי מהשירות הסדיר והוצב ליחידת מילואים של חיל הרפואה. ביחידה זו נקרא לתקופות של שירות מילואים. הוא היה צעיר רב־פעלים ונמרץ, שהקדיש את זמנו לעבודה ולבילוי בחיק המשפחה. יחד עם רעייתו עמית, בת קיבוץ משמר־הנגב, שנשא כשהיה חבר בקיבוץ בית־גוברין, הקים קן משפחה נעים והקדיש לו את מיטב זמנו. רפי עסק בגננות והיה אחראי לטיפול ולטיפוח גינות־נוי בחולון ובבת־ים. הוא השקיע את כל מרצו בעבודה זו שאהב, והביע בה את טעמו ואת נטייתו ליופי ולאסתטיקה. בביתם של רפי ועמית שרתה אווירה טובה ולבבית. כל אשר נמצא בבית היה פרי תכנון משותף וביצוע של שניהם. רפי עשה את עבודות הנגרות והשיג את חפצי־האמנות והנוי המיוחדים, שקשטו את הבית, ואילו עמית הוסיפה קישוטים ממעשה ידיה. בשנת 1971 נולד בכורם זיו ורפי התמסר לחינוכו של הילד. הוא הקדיש זמן רב לטיפול בבנו, שיחק אתו שעות ארוכות, שוחח עמו וענה, בסבלנות ובאורך רוח, לשאלות הרבות ששאל הפעוט. השעות שבילה בחיק־משפחתו היו שעות של משובה עליזה, ששולבו בה רגעי רצינות ובגרות. רפי היה חבר נאמן ורע של אמת לידידיו, דלת ביתו הייתה פתוחה לפני חבריו, שאהבו לבלות במחיצתו. הם נהנו מהשיחה עם רפי, מעליזותו ומיחסו הישיר והכן ששבה את לב כולם. הוא היה אוהב־חברה וזכה לאהדה רבה בשל פשטות הליכותיו וקסמו הרב. רפי חיפש את הטוב והיפה שבחיים וידע לשמוח עם זולתו. הוא היה נעדר רגשות של קנאה וחדור תחושת־סיפוק ממעשיו ומדרכו. במלחמת יום הכיפורים השתתפה יחידתו בקרבות הבלימה וההבקעה נגד המצרים בסיני. רפי וחבריו היו אחראים לחילוץ נפגעים והעניקו להם טיפול ראשוני, עד לפינוים לעורף. ביום כ״ג בתשרי תשל״ד (19.10.1973), השתתף רפי, יחד עם חבריו ליחידה, בקרבות לאבטחת ראש־הגשר שהקימו כוחות צה״ל ממערב לתעלת סואץ. בקרב זה, תוך כדי פינוי הנפגעים, נפצע רפי ונהרג. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בקרית־שאול. השאיר אחריו אישה, בן, הורים, שני אחים ואחות. לאחר נופלו הועלה לדרגת רב־טוראי.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה כתב מפקד היחידה: "רפי ז"ל שרת ביחידה קדמית של חיל־הרפואה ונפגע בעת שיצא לחלץ פצועים תחת אש. רפי ז"ל מילא את תפקידו במסירות וביעילות נדירים, כפי שנהג בכל תקופת שירותו ביחידתנו. הוא היה חבר למופת ומצב רוחו הטוב השרה אווירה טובה על כולנו בשעות הקשות של המאבק לקיום העם והמדינה".

בני משפחתו, בשיתוף "הקרן הקיימת לישראל", נטעו לזכרו חורשה בהרי ירושלים. הוריו תרמו להקמת קופה לגמילות חסדים על שמו.

אליהו, אורי

אורי, בן שמחה וגריב, נולד ביום ב' באדר ב' תשי"ד (7.3.1954) בחדרה. הוא למד בבית־הספר היסודי "שילה" ואחרי־כן סיים, בשנת 1971, את לימודיו בבית־הספר התיכון המקצועי "עמל" בחדרה, במגמה של מסגרות־מכנית וחרטות. הוא היה תלמיד שקדן וטוב ותמיד סייע לחבריו. אדיב ומנומס היה, שקט ונחבא אל הכלים, ובשיעורים המעשיים הייתה גישתו רצינית ביותר. הוא היה חבר בתנועת הנוער העובד והלומד בגבעת אולגה ולימים היה רכז הספורט בקן, שכן עיקר תחביבו היה כדורסל. במסיבות היה הרוח החיה, והשרה בהן שמחה ושובבות. בשל יושר לבו וערכיו המוסריים היה לשופט ולמתווך בין חבריו בתנועה, בכל חילוקי הדעות שנתגלעו ביניהם. הוא היה בן נאמן ומסור להוריו, דואג לבני משפחתו ועוזר להם ככל שיכול. בשלוות הנפש שבו ידע לסייע להם להתגבר על כל בעיה שנתעוררה. אורי עבד במפעלי הנייר בחדרה, היה עובד מצטיין, והגיע להישגים גבוהים מאוד. מנהלי העבודה והעובדים כאחד שיבחוהו תמיד על חריצותו, על עבודתו המדויקת, על הידע המקצועי הרב ועל יעילותו.

אורי גויס לצה"ל באחד במאי 1972 והתנדב לחיל הצנחנים. לאחר הטירונות ולאחר שהשתלם בקורס צניחה, בקורס מ"כים־חי"ר ובקורס למש"קי־תול"ר, היה למש"ק ג'יפ תול"ר, תפקיד שעליו הייתה גאוותו. הוא היה חייל מסור, בעל כושר גופני מצוין וממושמע למופת, ועל אלה הוענק לו "אות השירות המבצעי". הוא קיווה שיוכל, לאחר השחרור מהשירות הסדיר, להיות קצין ביטחון במטוסי חברת התעופה "אל על", שכן המתח, כך אמר, הוא התבלין שבחיים, וממנו יוכל ליהנות בתפקיד מעין זה. ביום י"ב בתשרי תשל"ד (7.10.1973), נפל במלחמת יום־הכיפורים בחזית הדרום. השאיר אחריו אב, אם, שלושה אחים ואחות. לאחר נופלו הועלה לדרגת סמל.

מפקדו מעיד עליו, שהיה עמוד התווך של מחלקת ג'יפי התול"ר, בעל סבלנות רבה, בעל הבנה בנפש האדם, סמל למיזוג התכונות העושות את האדם לחייל ולרע מסור וטוב לחבריו ולמפקדיו. הוא היה חייל שעוד נכון לו עתיד של מפקד, בזכות הביצוע הקפדני והמעולה של כל משימה שהוטלה עליו ובזכות כושרו המקצועי ויכולתו הגופנית.

הוריו הוציאו לאור חוברת לזכרו ובה דברי חברים על דמותו ומכתבים שכתב.

אליהו, נעים

נעים, בן מזל ואהרן, נולד ביום ח׳ באלול תשי״ג (19.8.1953) בחיפה. הוא למד בבית־הספר היסודי על־שם אוסישקין בנהריה ואחרי כן המשיך את לימודיו בבית־הספר התיכון המקצועי־דתי בנהריה. נעים היה תלמיד ערני ונבון. בילדותו היה שובב וזריז ולא ידע פחד מהו. משהתבגר, היה בבת־אחת לאדם אחר: התפתח פיזית ונפשית, הרציו ולמד לאהוב את הטוב והיפה שבאדם. יותר מכול היו אהובים עליו הילדים הרבים בשכונת מגוריו, אשר העריצו אותו וראו בו סמל. גם במקום עבודתו היה אהוב על הכול. הוא קשר קשרים אמיצים עם אחיותיו, ובמיוחד עם אחיו הצעיר, אברהם, שנהג להביא לו תשורות כפעם בפעם. הוא היה פעיל בחברה, שמח בחלקו ומוכן תמיד לעזור לזולת. הוא היה בן נאמן ומסור להוריו, שמע בקולם והשתדל להשביע את רצונם – פרט לענין אחד: הוא עמד על דעתו להתנדב לצנחנים ויהי מה, ולא שעה להפצרות אמו, שישנה את החלטתו.

נעים גויס לצה״ל בראשית נובמבר 1971 והתנדב לחיל־הצנחנים. לאחר סיום הטירונות ולאחר שהשתלם בקורס צניחה, השלים קורס מפקדי־כיתות חי״ר והתמנה למפקד־כיתה. הוא אהב מאוד את חיי הצבא ורחש כבוד לכל הקשור בו. מעולם לא השמיע דבר ביקורת כלפי הצבא ותמיד דיבר בשבחו. ככלל, לא הרבה לדבר, לא על קשייו בצבא ולא על הישגיו. הוא היה גאה בחיל שלו, במדי הצנחנים ובתפקידו – תפקיד מקלען בפלוגה. הוא שימש דוגמא לחבריו בסבילותו, בצייתנותו, במסירותו ובדאגתו לחבריו לנשק ותמיד עזר להם ככל יכולתו. בחופשותיו נהג לבלות בחיק משפחתו ובחברת חבריו. אלה עמדו אתו בקשר מכתבים מתמיד ואף שלחו לו חבילות־שי. כשפרצה מלחמת יום־הכיפורים, היה נעים מוצב עם יחידתו בסיני. הוא השתתף בקרבות־הבלימה המרים נגד המצרים וביום כ״ד בתשרי תשל״ד (22.10.1973), נפגע בקרב ונהרג. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בנהריה. השאיר אחריו אב, אם, שלוש אחיות ואח. לאחר נופלו הועלה לדרגת סמל־ראשון.

אליהו, ראובן

ראובן, בן אסתר ושלום נולד ביום ג׳ באב תש״ד (23.7.1944) בקהיר שבמצרים ועלה ארצה עם משפחתו בשנת 1957. הוא למד בבית־הספר היסודי במצרים ובבית־הספר הממלכתי א׳ ברמלה. לאחר שעלתה משפחתו ארצה, והשתקעה ברמלה, סיים ראובן את לימודיו היסודיים ואחרי־כן החל לעבוד, שכן היה הבן הבכור במשפחה מרובת־הילדים. בתחילה עבד כפועל בחקלאות ובנגרות במקומות שונים, ולפני שגויס, עבד שנתיים כלוטש יהלומים בבית־חרושת ״יהלומי רמלה״. ראובן שכונה ״רוּבִּי״ היה

חבר בתנועת "הנוער העובד והלומד" וברבות הימים היה פעיל בהסתדרות. הוא אהב מאוד לטייל בארץ והיה מארגן טיולים לכל חלקי הארץ. כן ארגן חוגים לנוער במועדון ברמלה. ראובן אהב לקרוא ולצפות בטלוויזיה, ובייחוד אהב תכניות דוקומנטריות ותוכניות העוסקות בשאלות אקטואליות. כן נהנה להשתתף בחידונים ואהב מאוד לבלות. ראובן הרבה לעזור לאחרים ובני משפחתו נהגו תמיד להתייעץ עמו. את זמנו הפנוי הוא הקדיש לילדיו, לבני משפחתו ולביתו בכלל. ראובן מצא עניין רב במקצועו – ליטוש יהלומים, וזה הרבה להעסיקו.

ראובן גויס לצה"ל בתחילת פברואר 1963 והוצב לחיל השריון. לאחר הטירונות ולאחר שהשתלם בקורס למקצועות שריון, נקבע תפקידו כנהג טנק אמק"ס והוא הוצב לגדוד שריון ואחרי־כן למפקדת גיסות השריון. בתעודת השחרור שלו צוין שמילא תפקידו ביעילות ובמסירות, לשביעות רצון הממונים עליו.

לאחר שסיים את שירותו הסדיר, הוצב ראובן לשירות מילואים בגדוד שריון. עם הגדוד השתתף במלחמת ששת הימים בקרבות בעזה, באל־עריש ובסיני והגיע עד תעלת סואץ. כעבור זמן הועבר לגדוד אחר ולאחר שהשתתף בקורס הסבה למקצועות טנקי שלל, נקבע ראובן כנהג טנק, בגדוד שבו שירת עד יומו האחרון. לאחר השחרור עבד ראובן כלוטש יהלומים במלטשות שונות והקים עם חברו מלטשת יהלומים בשם "יהלומי הנשיא", ברח' העלייה בתל־אביב. ביוני 1965 נשא ראובן אישה והזוג התגורר ברמלה. הוא רצה מאוד להיכנס כחבר לבורסת היהלומים, אך באותו זמן לא התקבלו חברים חדשים. יחד עם אחדים מחבריו ייסד את הבורסה החדשה, אך לא זכה לראות בפתיחתה. כשפרצה מלחמת יום הכיפורים, התייצב ראובן ביחידתו והשתתף עמה בקרבות הבלימה בסיני. ביום י"ט תשרי תשל"ד (15.10.1973), בעת הסתערות על מוצב "הברגה" בגזרה הצפונית של תעלת סואץ, פגע טיל בטנק שבו נהג וראובן נפגע ונהרג. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין הצבאי בקרית־שאול. השאיר אחריו אישה, בן ובת, הורים, וחמש אחיות ואח. לאחר נופלו הועלה לדרגת סמל.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה כתב מפקד היחידה שלו: "ראובן היה חייל למופת ונהג טנק מצטיין. הוא היה ממושמע ואהוב על חיילי היחידה ומפקדיה".

אלימלך, אליהו

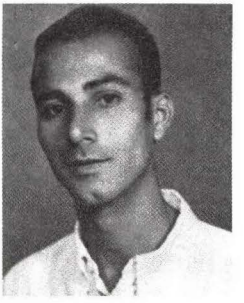
אליהו, (אלי), בן ז'וליה ודוד, נולד ביום כ"ד בחשוון תשי"ג (12.11.1952) בחיפה. בשל התנאים הכלכליים הקשים בבית לא היה חינוכו סדיר. את לימודיו החל במוסד הנוער "קלרה" בחיפה, וכאן למד עד השנה החמישית. את לימודי בית־הספר היסודי השלים במוסד "אהבה" בקרית ביאליק אחרי־כן למד בקיבוץ גונן, בחברת־הנוער של המוסד לעליית הנוער. לאחר שסיים את לימודיו שם החל לעבוד במשחזייה בחיפה ואת כל אשר השתכר נתן להוריו, כדי לסייע בפרנסת המשפחה ברוכת־הילדים. אלי היה

חובב ספורט והצטיין במשחק הכדורגל. הוא הרבה לשחק במועדון "הגיבורים" בחיפה, וכן אהב מאוד לחזות בהצגות תיאטרון והשתדל שלא להחמיץ אפילו הצגה אחת. הוא היה גבוה ותמיר, בעל תווי פנים עדינים, ביישן, מסתגר ומרבה להתבודד; כאילו חשש להטריד את זולתו ולהיות לטורח על הבריות. כך היה יחסו אף אל בני משפחתו הקרובים ביותר.

אליהו גויס לצה"ל בתחילת אפריל 1971. תחילה ביקש להתנדב לחיל הצנחנים, אך בגלל רישומו של ניתוח בגבו – נדחתה בקשתו והוא הוצב לחיל התותחנים. לאחר הטירונות השתלם בקורס לתותחני תומ"ת וסיים אותו בציון גבוה (85). הוא חשב להצטרף, לאחר שירותו הסדיר, לצבא הקבע. כשפרצה מלחמת יום הכיפורים נשלח להילחם ברמת הגולן, ולאחר ששככו שם הקרבות מעט הועברה יחידתו לחזית הדרום. ביום כ"ה בתשרי תשל"ד (21.10.1973), נפגע ונהרג בהפגזת קטיושות על "החווה הסינית", ליד הגשר שעל תעלת סואץ. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בחיפה. השאיר אחריו אב, אם, חמישה אחים ושש אחיות. לאחר נופלו הועלה לדרגת סמל.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה, כתב מפקדו: "אלי היה חייל מסור ומילא את כל אשר הוטל עליו לשביעות רצון מפקדיו. בהתנהגותו שימש דוגמה לחבריו".

אלימלך (אלמלח), מאיר

מאיר (מירו), בן אסתר ומרדכי, נולד ביום כ"ב בסיון תש"ב (7.6.1942) בקזבלנקה שבמרוקו. בן תשע היה כשעלתה המשפחה ברוכת הילדים לארץ והשתקעה במושב ישרש. את לימודיו היסודיים סיים בבית הספר "אריאל" שברמלה והמשיך בלימודים בבית־הספר התיכון המקצועי "עמל". תלמיד מצויין היה ובן טוב, שהנחיל הרבה נחת וגאווה להוריו. מאיר אהב לעזור בכל עבודות המשק בכל רגע פנוי, לפני הלימודים ואחריהם. להוריו רחש כבוד שרק הורים מעטים זוכים לו. תחביבו העיקרי היה הכדורגל. בגיל שתים־עשרה כבר שיחק בקבוצת הילדים של "הפועל" רמלה ובהתלהבותו למשחק שכנע את הוריו להצהיר על גילו כבוגר יותר וכשהיה בן שש־עשרה שיחק בקבוצת הבוגרים ושמו יצא כאחד המהירים והמעולים בשחקני הקבוצה.

מאיר גויס לצה"ל במחצית מאי 1960. לאחר האימון הבסיסי הוכשר כנהג משאית. את שירותו בצה"ל סיים ללא רבב וללא עבירת תנועה אחת. הערכות מפקדיו גומרות עליו את ההלל כנהג אחראי ומסור. גם בצבא המשיך לשחק בכדורגל והיה מטובי נבחרת הכדורגל של פיקוד המרכז ובמסגרתה השתתף בתחרויות צה"ל.

בסוף שנת 1962 שוחרר מאיר מהשירות הסדיר ובמסגרת שירותו במילואים עבר קורס נהגי גוררים. מאיר המשיך באימוני הכדורגל במסירות רבה, שמר על אורח חיים קפדני ובמשך הזמן זכה לתואר "אדריכל" במגרש. לפרנסתו עבד כנהג ברמלה ואחרי־כן עבר לעבוד במשרד התחבורה בנמל התעופה לוד כנהג וכבאי מוסמך. הוא

הצטיין בטוב לבו ובסבלנותו והיה נכון תמיד לסייע לזולת. היה אהוב על הכל בשל נועם הליכותיו, צניעותו הרבה ופשטותו. בחור שקט, ביישן קמעה, שהחיוך בעיניו מתפשט על פניו ומאיר אותם. אי־אפשר היה שלא לחוש באישיותו הקורנת חיבה וחמימות של מאיר. בסוף מרס 1970 נשא לאישה את חברתו זמירה והקים את ביתו ברמלה. עד מהרה התחבב על כל דיירי הבית והשכונה והיה בעל ורע ללא דופי. אחרי 14 שנות פעילות במסגרת "הפועל" רמלה, הושאל מאיר לעונת משחקים אחת לקבוצת "הפועל" לוד ובשנת 1970 עבר לקבוצת "בית"ר" רמלה. בזכות כושרו הגופני המעולה ומהירותו הרבה, יכול היה למלא כל תפקיד במגרש וכאות הוקרה על הצטייניותו, דייקנות ומסירות במשך שנים רבות, כשחקן כדורגל מן השורה הראשונה, הוענק לו גביע מיוחד מטעם הקבוצה. במסגרת שירותו במילואים השתתף מאיר במלחמת ששת־הימים, וניצל בנס ושב בריא ושלם הביתה. הוא היה בשדה התעופה בעת התקפת הרצח של המחבלים במאי 1972 וגם אז ניצל בנס. כשפרצה מלחמת יום־הכיפורים מיהר להצטרף אל יחידתו. במסירות רבה וללא ליאות נהג את מוביל־הטנקים שלו והעביר בו רכב כבד וציוד צפונה ודרומה לקווי החזית. ב־13 בחודש טילפן לרעייתו והביע תקווה שהנה ישוב הביתה והוסיף: "אני מרגיש צביטות בלב מפאת הגעגועים". ביום י"ח בתשרי תשל"ד (14.10.1973), בעת שנהג במוביל טנקים, איבד לפתע את השליטה בבלמים וכאשר סטה שמאלה, כדי לא לפגוע ברכב אחר, התדרדר לתהום ונהרג. הוא עוד הספיק להורות לשני נוסעים לקפוץ מן הרכב ובכך הציל את חייהם. על מעשה גבורתו הוענק למאיר ציון־לשבח מטעם קצין הספקה ראשי וזה לשונו: "הנני לציין לשבח את 452970, רב־טוראי אלימלך מאיר ז"ל, על גילוי קור־רוח, תושייה ודאגה לזולת. להלן תיאור המעשה: – ביום 14 באוקטובר 1973 שימש רב"ט מאיר אלימלך כנהג מוביל טנקים. תוך כדי נסיעה בכביש ראמללה – לטרון איבד את השליטה על הבלמים, ומשחש בסכנה, הורה לשני הנוסעים שהיו אתו לקפוץ מהרכב, ובכך הציל את חייהם. מחשש לפגיעה ברכב אחר, הפנה את רכבו שמאלה, אך הרכב התדרדר לתהום – והוא נהרג. במעשה זה גילה רב"ט מאיר אלימלך ז"ל קור רוח, תושייה ודאגה לזולת". בעקבות הענקת הצל"ש פורסמה עליו כתבה במוסף השבועי של עיתון "מעריב" ב־14.11.75. מאיר הובא למנוחת־עולמים בבית־הקברות הצבאי ברמלה. השאיר אישה, הורים, שלוש אחיות ושלושה אחים. לאחר מותו הועלה לדרגת רב־טוראי.

במכתבו אל המשפחה האבלה כתב עליו מפקדו: "...התנהגותו ברגעיו האחרונים הייתה למופת, שמר על קור רוחו ובכך הציל ממוות בטוח שני חיילים, שישבו לצידו. אני כמפקד היחידה וחיילי היחידה משתתפים בצערכם על נפול הבן־הבעל. היחידה אבדה את אחד החיילים המסורים, אשר התנהגותו הייתה למופת וללא דופי".

רעייתו של מאיר הנציחה את זכרו בהכנסת ספר תורה ופרוכת לבית־הכנסת במושב ישרש; בהתקנת מגורה ונר תמיד בבית הכנסת "גאולה" ברמלה; בהענקת תלבושת הנושאת את שמו לשחקני קבוצת "בית"ר" רמלה, ומגן ומדליונים לקבוצת "נוה־דוד"; ההורים תרמו ספר "זהר" לבית הכנסת בישרש; חבריו לעבודה התקינו לזכרו לוח שיש בבית־הכנסת בנמל התעופה בן־גוריון ובו ספרייה ופינה על שמו, בתחנת מכבי האש בשדה. דברים לזכרו פורסמו גם בחוברת שהוצאה מטעם נמל התעופה, לזכר עובדים שנפלו; גביע שהוזמן מאנגליה על־ידי רעייתו יוענק מידי שנה

על־ידה לקבוצה המנצחת בטורניר רמלה־לוד. באוקטובר 1976 נטעה חורשה על שמו, ביער בקוע, על־ידי אשתו וחבריו ליחידה.

אלימן, אליהו

אליהו, בן רוזה ושמואל, נולד ביום כ"ח באדר תש"ז (20.2.1947) בקהיר שבמצרים, ועלה לארץ בשנת תשי"ז (1957). בקהיר למד אליהו ארבע שנים לימודי יסוד, ואחרי עלותו ארצה המשיך אותם בבית הספר היסודי בעפולה, השלים את לימודיו התיכוניים בבית הספר התיכון־מקצועי "אורט" שבחולון, ועבר קורס הדרכה בבית הספר "אורט" בירושלים. אלי אהב לקרוא הרבה – ספרות מקצועית, ספרי היסטוריה וביחוד היסטוריה של עם ישראל, וספרייתו הייתה גדושה בכרכים עבי כרס, שצבר במשך השנים.

אליהו גויס לצה"ל בראשית אוגוסט 1965 והוצב לחיל החימוש. לאחר הטירונות עבר הכשרה חילית והוצב ביחידה כמכונאי טנקים, שכן הגיע לצבא מצויד בידע מקצועי במכונאות. במהלך שירותו השתתף במלחמת ששת הימים ועשה מלאכתו במסירות ובאומץ־לב. על כך הוענקה לו, לפי המלצה מיוחדת, דרגת סמל וְבתעודת השחרור שלו נכתב: "חייל מסור וממושמע. בעל מקצוע מעולה. מוכשר ומתמיד בעבודתו. ביצע את המוטל עליו לשביעות רצון הממונים".

משסיים את שירותו הסדיר המשיך את לימודיו בבית־הספר "אורט" בירושלים ובקורס למדריכים במגדיאל. אחרי כן נכנס לעבודה בצה"ל כאזרח עובד צה"ל וברבות הימים החליט לצאת להגשמה והצטרף להתיישבות "רמת מגשימים" שברמת הגולן. שם הכיר אלי את אשתו נילי, ויחד עברו לגור בבת־ים. במלחמת יום הכיפורים שירת אלי כחייל מילואים בחזית הדרום והשתתף בסיוע לכוחות שלחמו נגד המצרים בסיני. ביום כ"ב בתשרי תשל"ד (18.10.1973), נפגע ונהרג בהפגזה ארטילרית באזור דואר־סואר, בעת שעסק בהחזרת טנק לכושר מבצעי. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בהר־הרצל בירושלים. השאיר אחריו אישה, הורים שתי אחיות ואח. לאחר נופלו הועלה לדרגת רב־סמל.

במכתב תנחומים למשפחה כתב שר הביטחון דאז משה דיין: "אלי היה חייל מסור וחבר נאמן. כל מי שהכירו – אהבו".

משפחתו תרמה לזכרו ספרייה של ספרי קודש לרמת־מגשימים.

אליעז, ראובן

ראובן (רובקה), בן גולדה ומשה, נולד ביום ז׳ בטבת תש״א (6.1.1941) ברומן שברומניה. בשנת 1951 עלה ארצה עם משפחתו. כאן למד בבית־הספר היסודי ״ביאליק״ בתל־אביב ואחרי־כן עבר לקיבוץ מעין־צבי וסיים את לימודיו בבית הספר התיכון החקלאי ״שפיה״. הוא שימש גם כמדריך חברתי ועסק בארגונו ובקליטתו של נוער חדש במסגרת הקיבוץ. במשק עבד בענף הדיג, ובהיותו חובב אמנות הרבה לגלף בעץ ולצייר. הוא טרח בהקמת חוג לאמנות במשק וארגן תערוכות ואירועים אמנותיים.

ראובן גויס לצה״ל במחצית פברואר 1959 והוצב לחטיבת חיל־הרגלים גולני. לאחר הטירונות עבר קורס מ״כים וקורס קצינים. הוא סיים בהצטיינות את קורס הקצינים והוצב כמדריך בבית־הספר למ״כים בתפקיד מפקד מחלקה. בחוות דעת עליו כתב מפקדו: ״ראובן, קצין חרוץ ומסור לעבודתו, נוח וחברותי, דואג לשיפור הישגים, מקובל על פקודיו והגון ביחסו אליהם״. בשנת 1962 הוענקה לרובקה דרגת סגן והוא נתמנה לסגן מפקד פלוגה בגולני. לאחר כשלוש שנים המליץ מפקדו להעלותו בדרגה ובהמלצתו כתב: ״קצין שקט ואהוד, מבצע כל משימה המוטלת עליו בכל תחום, בצורה הטובה ביותר, בעל כשרונות בולטים בשטח הפיקודי וההדרכתי, בעל תפיסה מעולה״. בשנת 1965 הועלה רובקה לדרגת סרן וחזר לבית ספר למ״כים, הפעם כסגן מפקד בית הספר. בתקופות אלה עבר מספר קורסים חיליים: קורס צניחה, קורס מפקדי פלוגות בחיל־הרגלים וקורס מנהיגות ויחסי־אנוש. כמו כן זוכרים אותו חניכיו ומפקדיו כמדריך מעולה ורב־פעלים בבית־הספר לקצינים של צה״ל. ב־1966 הועבר לתפקיד מפקד סיירת גולני. בתקופה זו כתב עליו מפקדו: ״סרן אליעז הוא קצין בעל עתיד שכדאי לטפחו ביסודיות ולהשקיע בו כל מאמץ כדי שיתפתח כהלכה״. כשפרצה מלחמת ששת הימים, היה רובקה מוצב עם יחידתו ברמת הגולן. במהלך המלחמה נקלעה יחידתו לאזור תל־פאחר. למרות שיחידתו לא הייתה מיועדת לקחת חלק בקרב ההבקעה, למד את המצב בשטח, ארגן מספר זחל״מים שנעזבו וביקש ממפקד החטיבה להטיל עליו משימה בקרב. הוא פרץ ליעד בראש אנשיו ובמהלך הקרב נפצע, בעת שפרץ לתעלות הקשר ונאבק בחייל סורי. על חלקו בקרב זה הוענק לסרן ראובן עיטור־המופת וציון לשבח על־ידי מפקד החטיבה. לאחר מלחמת ששת הימים הועלה לדרגת רב־סרן והמשיך בתפקידו כמ״פ הסיירת עד ליציאתו בשליחות לסינגפור. בסוף שנת 1967 יצא רובקה עם משפחתו במשלחת צה״ל לסינגפור. לאחר שעשה כשנתיים בחו״ל חזר ארצה והתקבל לבית־הספר לפיקוד ולמטה. לאחר שסיים את לימודיו בפו״מ בהצטיינות, הוצב לתפקיד סגן מפקד־גדוד בחטיבת גולני. לקראת העלאתו בדרגה כתב עליו מפקדו בטופס ההמלצה: ״ראובן מצליח למצוא את האיזון הנכון בטיפול במבצעים ובבעיות הפרט והתחזוקה. הוא קצין מלא יוזמה ומרץ, בעל רעיונות חדשים ויעילים, משיג רמת הישגים גבוהה עם יחידתו, תוך שמירה על רוח טובה עם פקודיו״. בתחילת 1971 הועלה לדרגת סגן־אלוף. תוך עשר שנות שירות בצה״ל הגיע ראובן מדרגת סגן־

משנה לדרגת סגן־אלוף ומג"ד ב"גולני". בתקופה זו הצליח גם לתת ביטוי מוחשי לאהבתו את עבודת האדמה. הוא רכש משק בבית־ינאי, כדי לעסוק בחקלאות, אך עשה זאת בלי לפגוע בתפקידו בצה"ל ובחיי המשפחה שלו. בשלהי שנת 1971 נתמנה ראובן לתפקיד סגן־מפקד חטיבת גולני. במלחמת יום־הכיפורים לחם רובקה ברמת הגולן והשתתף בקרבות הבלימה נגד הסורים. כשבוע לאחר פרוץ המלחמה, ביום י"ח בתשרי תשל"ד (13.10.1973), נספה ראובן בהתפוצצות מוקש. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בכפר ויתקין. השאיר אחריו אישה, שני ילדים, הורים, אחות ושני אחים.

אליעזר, סיילס־תמיר

תמיר, בן ננסי ואברהם, נולד ביום כ"ח באלול תשי"ג (8.9.1953) בבאר־יעקב. הוא למד בבית־הספר היסודי על־שם קרון בראשון־לציון ובבית־הספר התיכון "חשמונאים" בבת־ים. תמיר היה תלמיד מצטיין, ברוך־כשרונות בתחומים העיוניים והריאליים ואף בתחום הספורט עשה חיל רב. בבית־הספר נמנה עם חברי החוג הדרמטי, השתתף בהצגות רבות, ולרוב שיחק בתפקידים הראשיים. הוא היה חבר בתנועת בית"ר וברבות הימים היה למדריך, אהוב וחביב על חניכיו הרבים. מטעם בית ספרו נשלח עם משלחת הנוער, שיצאה לייצג את ישראל באירופה, וחזר מסיורו זה גדוש רשמים וחוויות. חברו אמר עליו: "כל שניתן לומר עליו, ניתן להתמצות בשתי מילים – 'מסירות והקרבה'. הוא היה מוכן לעזור לכל אדם, בכל מצב. הייתה לו ראייה מפוכחת כשל מבוגר, אך תמיד חיפש את השלמות ואת הצדק. פיעמה בו תחושת אחריות רבה, וכל שהחל לעשות לא פסק מעשותו עד שהשלימו".

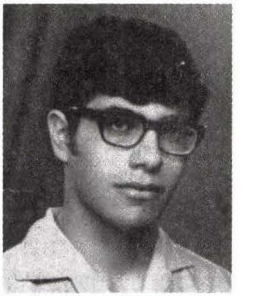
תמיר גויס לצה"ל בסוף אוקטובר 1971. תחילה הוצב לחטיבת "גולני" ואחרי־כן לחיל הרפואה, ובמסגרתו השתלם בקורס לחובשים קרביים. הוא היה חייל טוב, אהוב על מפקדיו ואהוד על חבריו. חברו מתקופה זו מספר עליו: "במסעות תמיד היה מסייע לנחשלים. כשטיפל בפצועים עבד במהירות, בשקדנות ובזריזות, שהייתה **בניגוד גמור לממדי גופו הגדולים ולידיו הגדולות". על שירותו כחייל סדיר הוענק לו** "אות השירות המבצעי". באחד משיריו, "תפילה" שמו, כתב תמיר: **"אלוהים/רצינו** שתרד מדי פעם למטה, / לחוש בניכור, בקרירות שבלב / בחוד המתכת המאיים לפרוע, / בנפץ האדיר שעוד רגע יבקע. / רצינו שתראה גם את אמא / מעלעת דמעות בגרונה, / וזה הילד הקט ששאל אך 'למה?' – והעולם כולו שותק מאין מענה. / קצנו בכל אלה, אלוה, / אין עמנו כוח להכיל זאת יותר. / ידענו כולנו כי עצמת מגבוה / אך מעולם לא ידענו כי עצמת מהביט... / אלוהים, / עשה שזה ייגמר...!" כשפרצה מלחמת יום־הכיפורים היה תמיר בביתו ומיד חש להצטרף לחבריו ברמת־הגולן. ימים ולילות טיפל בפצועים ללא ליאות ובתושייה רבה. באחד מימי הקרבות אסף פצוע סורי ואף בו טיפל במסירות רבה. ביום כ"ב בתשרי תשל"ד

(18.10.1973), נמנה עם חיילי כוח שהתרכז בתל־שמס לצאת לפעולה מעבר לקווי האויב. לפתע נתכה עליהם אש ארטילרית ותמיר נהרג במקום. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בקרית־שאול. השאיר אחריו אב, אם, שני אחים ושלוש אחיות. לאחר נופלו הועלה לדרגת סמל.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה כתב מפקדו: "תמיר ז"ל ביצע את תפקידו כחובש פלוגתי בצורה מושלמת ומופתית, באומץ לב, במסירות ובנאמנות. הוא היה חובש טוב ואהוד על הכול".

גדוד "גדעון" הוציא לאור חוברת לזכר חלליו שנפלו במלחמה ותמיר בתוכם; בית־הספר על־שם אהרון קרון בראשון־לציון, הקים אנדרטה לזכר בוגריו שנפלו במלחמת יום־הכיפורים וגם הקים ספרייה לזכר תמיר.

אלישע, צבי

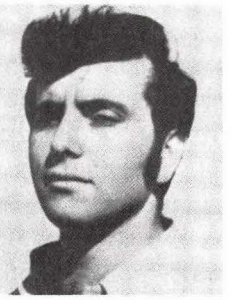

צבי (צביקה), בן נורית וששון, נולד ביום כ"ה בניסן תשי"ד (28.4.1954) בתל־אביב. הוא סיים את לימודיו היסודיים בבית הספר "שבטי ישראל" ביפו והמשיך ללמוד בבית־הספר התיכון־עירוני ז' ביפו וסיים שם במגמה ריאלית־ביולוגית. צביקה היה חובב ספורט ופעל רבות בתחום זה, אך יחד עם זאת אהב לקרוא והיו תקופות שהיה "בולע" ספרים. הוא היה נער בעל רגש ומצפון, ידע לחשוב על הזולת ובעודו תלמיד בבית־הספר התיכון הקדיש מזמנו וממרצו לעבודה בהתנדבות במועדון לעוורים ביפו.

צבי גויס לצה"ל במחצית אוגוסט 1972 והוצב לחיל השריון. לאחר סיום הטירונות, ולאחר שהוסמך כרובאי נשלח לבית־הספר לשריון, שם למד בקורס למקצועות הטנק והוסמך כנהג טנק. במלחמת יום הכיפורים השתתף צביקה בקרבות הבלימה והפריצה נגד המצרים. בקרב שהתחולל באזור "מיסורי" ביום כ"ה בתשרי תשל"ד (21.10.1973) נפגע הטנק שלו והוא נפל יחד עם כל אנשי הצוות. תחילה הוכרז כנעדר אך ברבות הימים זוהתה גופתו והוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין הצבאי בקרית־שאול. השאיר אחריו הורים, ושני אחים. לאחר נופלו הועלה לדרגת רב־טוראי.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה ציין מפקדו את לחימת הגבורה של צבי ושל אחיו לנשק במילים אלה: "אילולא לחמו הבחורים כפי שלחמו צבי וחבריו, לא הייתה לנו תקומה".

אלכסנדרוביץ, אבינועם

אבינועם, בן שפרה וחנוך, נולד ביום כ"ה בתשרי תש"ט (28.10.1948), בחיפה. הוא סיים את לימודיו בבית־ספר יסודי בחיפה ואחרי־כן למד בבית־הספר התיכון החקלאי "עירון" בחדרה. אבינועם היה אדם צנוע ונעים הליכות. הוא ניחן בעדינות נפש והקרין סביבו טוב־לב ואהבה. בזכות נועם הליכותיו רכש ידידים רבים והיה מקובל בכל חברה שנקלע אליה – כך היה בבית־הספר וכך היה אחר־כך בשירותו הצבאי. כשהיה בן שלוש־עשרה נפטר אביו והדבר השפיע על אופיו ועל מהלך חייו. הוא נשלח לבית־הספר החקלאי בחדרה וגם שם הפך עד מהרה אהוד על מוריו ומחנכיו ואהוב על חבריו לספסל הלימודים. הוא היה קשור בקשר עז לאמו שנותרה בודדה ונטל על עצמו לסייע לה בניהול בית העסק, ששימש מקור הפרנסה של המשפחה. כשסיים את לימודיו בחדרה החל לצאת עם חברתו מירה, שברבות הימים נשאה לאישה.

אבינועם גויס לצה"ל בתחילת אוגוסט 1967 והוצב לחיל השריון. לאחר הטירונות השלים קורס נהגי טנקים וקורס תותחנות והוצב בתפקיד איש צוות טנק בחטיבה 7. הוא השתתף בקרבות מלחמת ההתשה בסיני ובפעילות מבצעית ברמת־הגולן. גם בעת שירותו בצבא, בהיותו מרוחק מהבית, לא פסקה דאגתו למשפחתו. הוא השתדל להרבות בביקורים בבית ואת זמנו הפנוי ניצל לעבודה כדי לסייע לאמו. הוא היה חייל מסור וממושמע, שביצע בדייקנות ובשלמות את המשימות שהוטלו עליו.

בתחילת אוגוסט 1970 שוחרר אבינועם מהשירות הסדיר והוצב ליחידת מילואים של חיל השריון. לאחר השחרור מהשירות הסדיר עבד כמפעיל מתקן במפעל "דגון" בחיפה. הוא בנה בעיר זו את ביתו, שם התגורר עם רעייתו ועם בנו ובתו התאומים, שנולדו כשנה לפני שפרצה מלחמת יום הכיפורים. במלחמת יום הכיפורים השתתפה יחידתו בקרבות הבלימה וההבקעה נגד המצרים בסיני. הגדוד שלו נטל חלק בקרבות הקשים על פריצת הדרך למעוזים הנצורים על גדת תעלת סואץ, קרבות בהם סבלה היחידה אבדות כבדות. ביום י"ב בתשרי תשל"ד (8.10.1973), בעת נסיון פריצה לעבר גשר פירדאן, נפגע אבינועם ונהרג. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בחיפה. השאיר אחריו אישה, בן ובת, אם ואחות. לאחר נופלו הועלה לדרגת סמל.

אללוף, עוזי

עוזי, בן חנה ושמואל ז"ל, נולד ביום כ"ד בטבת תש"ג (1.1.1943) בעיר פס שבמרוקו. שנות ילדותו עברו עליו ללא דאגה בין אחיו ואחיותיו, ובחברתם הלך גם לבית־הספר העממי. בשנת 1955 ארזה המשפחה את מטלטליה, עלתה ארצה והתיישבה בחיפה. תוך זמן קצר השתלב הנער בחברת הנערים בני גילו. הוא סיים את לימודיו בבית־הספר העממי ואחרי־כן המשיך ללמוד בבית הספר המקצועי "עמל". עוזי היה חניך פעיל בתנועת "הנוער העובד והלומד", סניף חיפה, ובגדנ"ע עבר בהצלחה קורס מפקדי־כיתות והיה מדריך מעולה וחביב על חניכיו. עלם נעים הליכות היה, חביב על כל יודעיו, בן מסור ואוהב להוריו ואח נאמן. עוזי היה ידוע בין חבריו כאדם החי בשלום ובשלווה עם הכל והיה אהוב בשל השקט שלו, הגינותו וסבר פניו הטובות. חודשים מספר לפני שגויס לצה"ל פקד אסון את המשפחה כאשר אבי המשפחה נפטר והותיר את אמו המומה. יחד עם אחיו ואחיותיו עשה עוזי כמיטב יכולתו כדי לנחמה ולעזור לה בצערה.

עוזי גויס לצה"ל במחצית אוגוסט 1961. הוא הוצב לחיל השריון ועבר את כל שלבי האימונים בציונים טובים, ממלא את כל המוטל עליו בנאמנות ובלא להתלונן או להביע אי שביעות רצון. הוא עמד בהצלחה בקורס תותחני "סנטוריון" ועשה את תקופת שירותו ללא רבב, כאיש צוות מעולה. בחוות הדעת של מפקדיו בעת שחרורו נאמר: "מסור לתפקידו עד מאוד". מסירות זו לתפקיד ולכל משימה שהוטלה עליו הייתה הקו הבולט ביותר באופיו של עוזי.

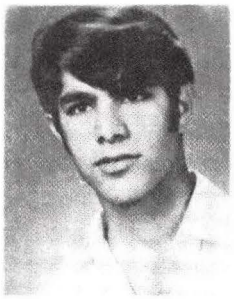
במחצית פברואר 1964 שוחרר עוזי מהשירות הסדיר ולאחר השחרור התקבל לקורס טכנאי אלקטרוניקה וסיים את לימודיו בהצלחה, אך נטה יותר לעסוק במקצוע כבתחביב ועסק בבניית מערכות בשעות הפנאי. הוא התקבל לעבודה במפעל "דשנים" כמסגר־חרט ואחר־כך עבד במפעל "ב.מ.ב.". כל אותו זמן עסק בשכלולים שונים של המכשירים שבנה וחלומו היה שכלול מערכות־נשק. את החלום הזה הצליח להגשים כשהתקבל לעבודה במפעל "סולתם" ושם גם החלה התקדמותו המקצועית המהירה. הממונים עליו גילו את כישרונו הבולט בתחום הייעול ובתחום יחסי־אנוש. בזכות צניעותו, יושרו, הגינותו הרבה, יחד עם הבנה עמוקה לנפש הזולת, הצליח ליצור קשרים הדוקים עם אנשים והם בקשו את קרבתו. במסגת שירותו במילואים השתתף עוזי במלחמת ששת הימים בקרבות בסיני. בשנת 1969 נשא עוזי לאישה את חברתו רינה והזוג השתקע בחיפה, לא הרחק מבית אמו. בכל רגע פנוי נהג לבקר את האם, שבריאותה התרופפה, ולעזור לה ככל יכולתו. הרבה שמחה הצליח להעניק לה בהתקדמותו המהירה בעבודה ובשני הילדים החמודים, סיגל ושמוליק, שגידל באהבה ללא גבול. אדם החי בשלום עם כל העולם – כך הכירו אותו קרוביו וידידיו והאנשים שעבדו אתו. כשפרצה מלחמת יום הכיפורים נשלח עוזי עם יחידתו לאזור הקרבות בסיני. ביום כ' בתשרי תשל"ד (16.10.1973) ליד ציר "עכביש" ממזרח לתעלת סואץ, נפגע הטנק שלו מטיל נ"ט ועוזי נהרג. הוא הובא למנוחת־עולמים

בבית־העלמין בחיפה. השאיר אחריו אשה, בן ובת, אם, ארבע אחיות ושלושה אחים. לאחר נופלו הועלה לדרגת סמל.

במכתב למשפחה האבלה כתב עליו מפקדו: "... עוזי ז"ל שירת ביחידת שריון בתפקיד תותחן טנק. מראשית דרכו בגדוד גילה עוזי תושייה ודבקות במטרה. היה אהוב על מפקדיו ואהוד על חבריו ויהיה נכון לומר שבזכותו אנו נמצאים כאן ועם ישראל יושב לבטח. בשמי ובשם כל חיילי היחידה הנני מביע את צערנו העמוק והננו משתתפים באבלכם. יהי זכרו ברוך ופועלו מופת לדורות הבאים".

דברים לזכרו כלולים בספר "ההולכים ראשונה – חטיבת נתקה".

אלמאסי, ציון

ציון, בן מזל ושמואל, נולד ביום כ"ט בתמוז תשי"ג (12.7.1953) בבאר שבע ולמד בבית־הספר היסודי "מעגלים" ליד נתיבות ובבתיה"ס התיכוניים "וולפסון" בבאר שבע ו"תורה ומלאכה" בנתיבות. ציון היה תלמיד חרוץ בבית־הספר ובישיבה המקצועית. הוא היה אהוב על מוריו ועל חבריו בזכות יחסו החברי, יושרו וטוב־לבו. הוא היה בחור ישר־דרך ובעל מצפון, בן נאמן ומסור להוריו ולמשפחתו. הוא היה חובב ספורט נלהב ובעל חוש מוסיקלי מצוין ואהב לפרוט על גיטרה. כן הקדיש זמן רב להדרכת נוער בקייטנות בדימונה, בתל ירוחם ובמעגלים. כל חניכיו אהבו אותו והעריכו את עבודתו למען הנוער ולמען החדרת יחסי־חברות וערכים חינוכיים בקהילה.

ציון גויס לצה"ל בתחילת נובמבר 1971 ועבר קורס חמשי־צריח בחיל החימוש. הוא היה חייל טוב וממושמע וכל חבריו ומפקדיו ביחידה אהבו אותו והעריכו את עבודתו. הוא שירת בסדנא בסיני ואחרי־כן צורף ליחידת תותחנים. ציון היה חברותי מאוד ורכש לו חברים בכל הארץ. הוא דאג לשלומם ולרווחתם של בני משפחתו ובחופשותיו עזר להם ככל יכולתו והם השיבו לו אהבה וכבוד והתגאו בו. הוא הרבה לטייל ברחבי הארץ עם חבריו הרבים, שראו בו חבר טוב ואף מדריך ומחנך. הוא נהג למשוך את חבריו לבוא עמו לבית הכנסת ושם היה מלמד אותם תפילות ומדריך אותם בעבודת השם. ביום הכיפורים, י' בתשרי תשל"ד (6.10.1973), השתתף ציון בקרבות הבלימה נגד הסורים ברמת הגולן. באחד הקרבות נפגע ונהרג בעמדת התותח שלו בתל־ג'וחאדר והובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בקרית־שאול. השאיר אחריו הורים, ארבעה אחים ושתי אחיות. לאחר נופלו הועלה לדרגת סמל.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה, כתב מפקדו, כי ציון עשה עבודה נאמנה באחזקת התותח המתנייע, וכתוצאה מעבודתו המסורה, פעלו כלי־הנשק כראוי באותן שעות הרות־גורל, ביום־הכיפורים אחרי הצהרים.

אלמלם, הרצל

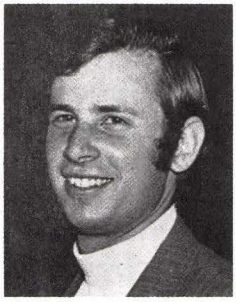

הרצל, בן איבון ודוד, נולד ביום י״ב בחשוון תשט״ז (28.10.1955), בקזבלנקה שבמרוקו ועלה ארצה עם משפחתו בשנת 1956. הוא למד בבית־הספר היסודי ״יעלים״ בבאר־שבע, ובעיר הזאת גדל והתחנך. הוא היה חבר פעיל בחוג הקליעה של הגדנ״ע בבאר־שבע ואחד הקלעים הטובים בקרב הנוער בעיר. מילדותו הייתה להרצל נטייה לציור והוא הרבה לצייר – לא רק על נייר, אלא גם על עורות ועל עץ מעובד. אף־על־פי שמעולם לא למד אצל מורה לנגן בגיטרה, היטיב הרצל לפרוט בכלי זה ונראה שמעצמו למד לנגן בו. אחרי־כן המשיך לימודיו בבית־הספר התיכון המקיף ג׳ בבאר־שבע. כמו כן למד שנה בבית־הספר הטכני של חיל־האוויר בחיפה, במגמה למכונאות מטוסים, וכן למד בפנימייה החצי־שנתית של חיל־הים בחיפה.

הרצל גויס לצה״ל בתחילת מארס 1973 והוצב לחיל הים, מאחר שעבר קורס הכשרה קדם־צבאי בפנימייה החצי־שנתית של חיל הים. הוא הוסמך כמוכ״מ ימי והוצב על ספינת דבור בזירת ים־סוף. כשפרצה מלחמת יום הכיפורים, היה הרצל מוצב על ספינתו. ביום י״א בתשרי תשל״ד (7.10.1973), בעת קרב ימי במעגן של האויב במרסה־תלמאט שבצפון מפרץ סואץ, ביקש הרצל להחליף חבר בהפעלת מקלע בספינה. באש הכבדה שניחתה על הספינה נפגע ונהרג. הוא הובא למנוחת עולמים בבית־העלמין בבאר־שבע. השאיר אחריו הורים, שלושה אחים ואחות. לאחר נופלו הועלה לדרגת רב־טוראי.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה כתב מפקד היחידה: ״נכונותו ועוז־רוחו ורוח הלחימה שפיעמה בו, העידו כי דבק היה בכל לבו במשימות יחידתו. כשביקרתי בביתכם, הבנתי מאין שאב הרצל ז״ל את חינוכו הטוב ואת רוחו האיתנה״.

אלסברג (אלסור), שמעון

שמעון (מוני), בן בטי ופאול־אברהם, נולד ביום ו׳ באב תשי״א (8.8.1951) בירושלים וגדל בה. שם למד בבית־הספר היסודי ״רחביה״ ואחר־כך המשיך בבית־החינוך התיכון עירוני ג׳ וסיים את לימודיו במגמה החברתית. משנות לימודיו בבית־הספר העממי זכור מוני כילד מופנם, ביישן, נעים הליכות ובעל נימוסים, שהצליח להתגבר על שתקנותו ועל ביישנותו בעזרת כשרונו הגדול למשחק ולחיקוי. בכך היה משתחרר והופך למרכז בכל מסיבה או אירוע חברתי. אופיו ודמותו התגבשו בשנות לימודיו בבית־הספר התיכון, וכפי שמעיד מנהל בית־הספר: ״הוא בא אלינו כנער ועזב אותנו כמבוגר לכל דבר. בהערות מוריו בכיתות ט׳ ו־י׳ מתואר הוא כנער מסוגר, נחבא אל הכלים ואילו

בכיתה י"ב היה פעיל ביותר בחיי החברה של בית־הספר ונבחר להיות יושב ראש מועצת התלמידים של כיתות י"ב. פעלתנות זאת ליותה אותו עד יומו האחרון. הוא נשאר ער לעניינים ציבוריים והקדיש להם את מרצו ומחשבותיו". מוני היה נער בעל הופעה חיננית, מלא שמחת חיים, אופטימיות ואמונה בטוב שבבני האדם. הוא היה נכון תמיד לבוא לעזרת הזולת ולקבל על עצמו כל תפקיד או אחריות; לעתים קרובות שימש כבורר בין חבריו ותמיד יצא לעזרת המקופחים והחלשים בחברה. הוא ידע לרתק את לב כל שומעיו וערבים ארוכים ישבו אנשים סביבו והקשיבו לו פעורי פה. הוא היה אהוב מאוד על מוריו ועל חבריו, מסור להוריו, אותם העריך וכיבד, וקשור מאוד לאחותו. מוני היה ספורטאי בנפשו, שהציב לעצמו מטרות ואתגרים ונלחם בעקשנות, בדבקות ומתוך משמעת עצמית עמוקה כדי להשיגם. הוא אהב את כל מקצועות האתלטיקה הקלה, אך עיקר התמחותו היה בריצת 1500 מטרים ואף מרחקים ארוכים יותר. היה לו סגנון־ריצה מרשים ודמותו שובצה כסמל של רץ, בכרוז שהוציאה עיריית ירושלים למירוץ על שם הל"ה. הוא היה פעיל בוועדות הספורט השונות של בית־הספר והשיג בשביל בית־ספרו הישגים מצוינים בתחרויות שונות. גם המוסיקה הייתה אחד מתחביביו. הוא ניגן בחצוצרה ותופף בתופים והיה חבר בתזמורת הנוער של עיריית ירושלים. בשנות לימודיו בבית־הספר השתתף בחוג לצילום ואף בתחום זה הגיע להישגים נאים. הוא אף שלח ידו בכתיבת שירים ורשימות על נושאים שונים.

שמעון גויס לצה"ל בסוף אוקטובר 1969 והוצב לחטיבת "גולני". לאחר הטירונות ולאחר שהשלים קורס מפקדי כיתות, עשה עם יחידתו תקופות ארוכות בקווים הקדמיים, אך מעולם לא התאונן על הקשיים בחיי הצבא, אלא נשאם ברוח טובה ומתוך הבנה. הוא היה חייל טוב ומסור ואף הומלץ להישלח לקורס קצינים, אך נאלץ לוותר על כך בגלל מחלה. הוא השלים קורס למדריכי אימון גופני במכון וינגייט ואחר כך שימש מדריך ספורט בצבא. במשך כל תקופת שירותו שמר על קשר אמיץ עם משפחתו, כתב כמעט מידי יום להוריו ולחברתו וטלפן בכל הזדמנות, כדי שלא ידאגו לשלומו. כחודש לפני סיום שירותו נשא מוני לאישה את חברתו מנוער נימה.

בסוף אוקטובר 1972 השתחרר מוני מהשירות הסדיר, התחיל ללמוד כלכלה ומדעי המדינה באוניברסיטה העברית בירושלים ועבד כמדריך ספורט במרכז הקליטה "מבשרת ציון" ובבית־הספר התיכון שבו למד הוא עצמו. את עבודתו כמדריך ספורט עשה מתוך מסירות וללא ליאות והקדיש לה גם את שעות הפנאי שלו. כשפרצה מלחמת יום הכיפורים, היה מוני בשירות מילואים פעיל בגזרה הצפונית של תעלת־סואץ, במעוז "לחצנית". כוחות אויב גדולים חצו את התעלה ומוני עמד יחיד מול רבים בהגנה על שער המעוז. הוא נהרג בשעה הראשונה למלחמה בעומדו מפעיל את המקלע ביום י' בתשרי תשל"ד (6.10.1973). הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין הצבאי בהר־הרצל. השאיר אחריו אישה, הורים ואחות. לאחר נופלו הועלה לדרגת סמל־ראשון.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה כתב מפקדו: "שמעון נמנה עם שורותינו, לחם בגבורה רבה במעוז "לחצנית", שעל שפת תעלת סואץ, ונפל בהגינו על חבריו ועל ביתו אשר בעורף. בתקופת שירותו עמנו בגדוד, מצאנו בו תכונות של אדם ולוחם למופת".

משפחתו הוציאה לאור חוברת לזכרו ובה כלולים דברי מורים וחברים על דמותו וכן שירים, מכתבים וצילומים מעזבונו; בספריית בני־ברית בשכונת עיר־גנים בירושלים הוקם מדור לילדים קטנים על־שם מוני ובו חדר להקראת סיפורים וספריית תקליטים. בית החינוך התיכון עירוני ג', שמוני למד וגם לימד בו, עורך מדי שנה בשנה בחודש נובמבר, מירוץ על שמו של מוני. במירוץ משתתפים בנים ובנות מכיתות ז' עד י"ב.

אלפרט, מאיר

מאיר, בן פרומה וצבי, נולד ביום ו' בסיון, בחג השבועות, תש"ח (13.6.1948) בעיר ליאון שבצרפת. הוא עלה ארצה בשנת 1949 עם בני משפחתו, משפחת פליטי השואה, שנדדה בפולין ובאוסטריה. בארץ למד בבית־הספר היסודי "עליה" בכפר־סבא, והמשיך בבית־הספר התיכון על־שם כצנלסון בכפר־סבא, וסיים את לימודיו בבית־הספר המקצועי "אורט" בעיר, במגמה של מכשירנות. הוא היה תלמיד מצטיין, עירני ועצמאי. בבית־הספר היסודי היה חבר מערכת עיתון בית־הספר והרבה לכתוב בו ולנצל את כושר־הביטוי שלו.

מאיר גויס לצה"ל במחצית יולי 1967 והוצב לחיל השריון. לאחר הטירונות ולאחר שהשתלם בקורס למפקדי טנקים, בקורס לקציני אג"ם ובקורס לקציני שריון, נתמנה מפקד מחלקת טנקים. הוא היה הרוח החיה במחלקה, וידע תמיד להשרות רוח טובה וחברית בין אנשיו. כיוון שהיה אופטימי מטבעו, היה בחיוכו ובשקט הנפשי שלו, כדי לעודד ולהרחיק את תחושת המועקה, גם במצבים קשים ביותר. באחד ממכתביו כתב: "המסקנה היא שאין לסמוך אלא עלינו; אולי יישמע הדבר מעט פטטי, אבל אני מרגיש זאת בכל בורג שאני מחזק בטנק, בכל מקלע שאני בודק ומתאים".

לאחר שסיים את השירות הסדיר החל ללמוד בלימודי ערב, בפקולטה למשפטים. בסיום שנת הלימודים הראשונה נשא לו את חברתו צפי לאישה. מאיר היה חובב צילום. הוא עמד להקים מעבדת צילום בביתו, אך לא זכה לחנוך אותה. הוא אהב גם לקרוא ולטייל, ואף תכנן לערוך, לאחר סיום לימודיו באוניברסיטה, מסע גדול בחוץ־לארץ, כדי "לראות את העולם". היה לו אוסף שעונים ישנים, שהיה מפרק ומרכיב אותם להנאתו. הוא היה בעל חוש הומור מעולה. התבדחויותיו, מעשי חקיינותו ותעלוליו היו לשם דבר בין חבריו. אבל ביחסו לזולת היה רציני וכן. הוא היה בן נאמן להוריו ובעל מסור לאשתו והצטיין ביושר־לב וביחס של כבוד לזולת. במלחמת יום הכיפורים השתתף מאיר בקרבות הבלימה נגד המצרים בחזית סיני. ביום כ"ה בתשרי תשל"ד (21.10.1973), נפל בקרב ליד "החווה הסינית", שבגזרה המרכזית. זה היה הקרב האחרון שהתחולל בגזרה זו. הטנק שלו נפגע באש המצרים והוא נהרג. תחילה נחשב לנעדר, אך משזוהתה גופתו הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בכפר־סבא. השאיר אחריו אישה, אב, אם, אח ואחות. לאחר נופלו הועלה לדרגת סרן.

אלפרן, עדי

עדי (שמעון), בן אסתר ויעקב, נולד ביום ד׳ בתשרי תשי״א (15.9.1950) בתל־אביב. הוא למד בבית־הספר היסודי ״איילון״ בנחלת יצחק, ואחרי־כן המשיך בלימודיו בבית־הספר התיכון המקצועי ״אורט״ גבעתיים, במגמה של מסגרות וחרטות. תקופה מסוימת למד אנגלית במוסד לתלמידי חוץ בלונדון. עדי היה תלמיד חרוץ, הקפיד על הכנת השיעורים והיה אהוב על מוריו ומקובל על חבריו. הוא היה חבר תנועת ״הצופים״ ותנועת ״מכבי הצעיר״. הוא אהב מאוד את הים, והרבה לשחות ולעסוק בדיג תת־מימי ופעמים אחדות השתתף בצליחת הכינרת. כן הרבה לטייל ברחבי הארץ, ברגל וברכב. מן הטיול שערך באירופה המערבית, חזר גדוש רשמים וחוויות. עדי אהב לעזור לזולת. נכון היה להושיט־יד לחלשים והיה טוב ומיטיב לסביבתו. אדיב היה ומנומס, אדם נעים־שיחה וגלוי־לב. הוא היה נבון ותפיסתו מהירה, בוחן כל עניין במחשבה שקולה ומעמיקה.

עדי גויס לצה״ל בתחילת נובמבר 1968 והתנדב לחיל השריון. לאחר סיום הטירונות השתלם בקורס למקצועות טנק ״סנטוריון״, בקורס למקצועות טנקי שלל ובקורס למפקדי טנקים. את מרבית ימי שירותו הסדיר עשה במוצב המוח שעל גדות תעלת סואץ. מפקדיו, שהעניקו לו את ״אות השירות המבצעי״, כתבו עליו בחוות דעתם: ״עדי הוא חייל מצוין, ממושמע, בעל מקצוע מעולה ובעל רצון עז להצליח. הוא מתנדב לכל תפקיד ומשמש דוגמה ומופת לפקודיו ולחבריו״.

בבית־המלאכה שעבד בו יחד עם אביו, ניכר בפעלתנותו ובמרצו הרב, בחריצותו ובדייקנותו. הוא היה שוקט ובוטח, קר רוח ובעל ביטחון עצמי, אך לא הייתה בו שחצנות. הוא לא היה בררן, אהב את הפשטות ושמח בחלקו. כחודש ימים לפני שפרצה המלחמה נשא לאישה את חברתו דיבונה. הוא היה בעל אוהב ובן נאמן ומסור להוריו ורחש להם כבוד רב. כשפרצה מלחמת יום־הכיפורים גויס עדי ונשלח עם יחידתו לחזית בסיני. בימי הקרבות לחם במסגרת הגדוד כמפקד טנק. ביום כ״ח בתשרי תשל״ד (24.10.1973), לאחר הכרזת הפסקת האש השנייה, בעיר סואץ, נפגע הטנק שלו בטיל של האויב ועדי נהרג במקום. תחילה נחשב כנעדר. לימים זוהתה גופתו והובאה למנוחת־עולמים בבית־העלמין בקרית־שאול. השאיר אחריו אישה, אב, אם ואחות. לאחר נופלו הועלה לדרגת סמל־ראשון.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה כתב מפקדו: ״עדי היה איש מקצוע מעולה, אמיץ ומסור, מקובל ואהוד על חיילי היחידה וניכר ברצונו לעזור לחבריו״.

אלקושי, אהוד

אהוד, בן רות ופרופ׳ גדליהו, נולד ביום י״ט בניסן תרצ״ח (20.4.1938) בירושלים. הוא למד בגימנסיה העברית ברחביה, במגמה הריאלית וסיים בה את לימודיו בשנת תשט״ז. אהוד היה תלמיד חרוץ והצטיין במקצועות המתימטיקה והפיסיקה, וכמו כן היה ספורטאי נלהב. הוא נמנה עם חניכי גדנ״ע־אוויר, ובשנת 1953 השתתף בקורס השתלמות בגדנ״ע והוסמך כמדריך בבניית טיסנים ובהטסתם. למן ילדותו היה אהוד מסוגר בתוך עצמו וארשת רצינית ועצובה נסוכה על פניו. אך מתחת לקליפת האדישות כביכול, שכנה נפש עדינה, פיוטית ורגישה. בשירה, ובייחוד בזו של אברהם שלונסקי ונתן אלתרמן, שהרבה להגות בה, חיפש פתרונות לחידות אשר חדו לו החיים. התכונות המיוחדות לו היו ענוותנות וביישנות, ובעטיין סלד מכל גילוי של התבלטות וראוותנות. מהלך היה לצדי המדרכה, כמצניע עצמו בצל קירות הבתים, כשקומתו התמירה שחוחה במקצת, ומצעדו חרישי, מהסס, כשל עובר־אורח המהלך בארץ זרה. הוא הרבה להתבונן ולקרוא, לקלוט רשמים ודעות, אך רק לעתים רחוקות הביע את שהיה אצור בו. תמיד הניח לאחרים לדבר והוא כמו עמד מן הצד. בזכות סלידתו מן הנצחנות והווכחנות, לצד יתר מעלותיו, התחבב על כל מי שהיטיב להכירו. עירנותו ורגישותו לסבלו של הזולת משכוהו לאנשים בודדים, וקשי־יום, מתוך הזדהות עם כאבם ומצוקתם, ואלה ידעו לגמול לו בחיבה רבה וברעות של אמת, כשם שגמלו לו בחיבה ורעות יתר ידידיו מימי הגימנסיה והטכניון. אהוד היה חדור הכרה ציונית־ממלכתית שורשית, שספג אותה משחר ימיו בבית הוריו, ומילא בנאמנות את חובותיו הלאומיות, הן בחייו האזרחיים והן בשירותו בצה״ל.

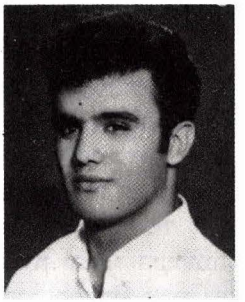
אהוד גויס לצה״ל בסוף אוקטובר 1956. הוא ביקש לשרת בחיל האוויר, אך נכונה לו אכזבה: בבדיקות המוקדמות, שנדרשו מן המועמדים לחיל, נתגלה ליקוי בכושר הבחנתו בצבעים, ובעטיו של ליקוי זה בעיניו נפסלה מועמדותו. לאחר הטירונות ולאחר שהשתלם בקורס למדריכי טופוגרפיה, בקורס מש״קי חבלה ובקורס מש״קי טנקים, הוצב לחיל השריון והיה לטען־קשר בטנק. הוא לחם במלחמת קדש ובמלחמת ששת הימים, והוענקו לו ״אות סיני״ ו״אות מלחמת ששת הימים״.

בשנים תשכ״א–תשכ״ב למד בבית־הספר הגבוה למדידות בחולון. הוא היה מן המצטיינים שבתלמידים וזכה במלגת לימודים ממועדון ״רוטרי״. לאחר שסיים את חוק לימודיו שם, עמד בבחינות הכניסה לטכניון בחיפה ונתקבל לפקולטה להנדסת בניין. את לימודיו בטכניון סיים בהצלחה, ובשלהי שנת 1966 הוענק לו התואר מוסמך למדעים – מהנדס בניין. אחרי כן שימש כמדריך במקצועות המתימטיקה והגיאודסיה בבית־הספר הגבוה למדידות בחולון, ששנים אחדות לפני כן נמנה עם תלמידיו. בשנים תשכ״ט–תש״ל המשיך בלימודיו בפקולטה להנדסת בניין בטכניון, לקראת התואר השני, מגיסטר, ונתמנה לאסיסטנט משתלם. נושא המחקר שעסק בו, לשם קבלת התואר, היה ״תצפיות גראווימטריות לצורך איזון מדויק״. במלחמת יום־הכיפורים השתתף אהוד בקרבות הבלימה נגד המצרים בחזית סיני. ביום י״ט בתשרי

תשל"ד (15.10.1973), נפל בגזרה המרכזית, מול גשר פירדאן. טיל פגע בטנק בו שימש תותחן. הטנק התלקח באש ואהוד נספה. תחילה נחשב כנעדר, אך לימים זוהתה גופתו, והוא הובא למנוחת־עולמים בהר־הרצל בירושלים. השאיר אחריו אב, אם, אח ובת. לאחר נופלו הועלה לדרגת סמל־ראשון.

מפקדו העיד עליו, שהיה חייל מסור וחבר מצוין, אָהוד על כל מי שהכירו. יחסו למשימות שהוטלו עליו היה רציני והוא הצטיין בסבולת גופנית ובתפיסה מהירה.

אלקיים, עמרם

עמרם, בן חנה ויעקב, נולד בשנת תש"ז (1946) בטנג'יר שבמרוקו. הוא סיים ארבע שנות לימוד בבית הספר היסודי "אליאנס" במרוקו ומשעלה ארצה המשיך וסיים את לימודיו היסודיים במרכז הנוער "שרשים". לאחר שלמד שנתיים במושב מעגלים, עבר לבית־הספר התיכון־החקלאי "מקוה ישראל" ולמד שם שנה אחת. משהרגיש שלבו נמשך אחר מקצוע ההוראה, החליט עמרם להירשם לסמינר למורים. הוא נתקבל לסמינר למורים בבית הכרם בירושלים ובתום שתי שנות לימוד הוסמך כמורה.

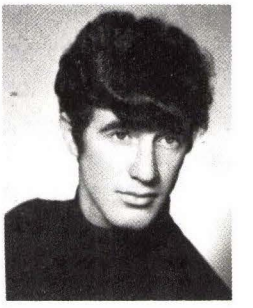
עמרם גויס לצה"ל בתחילת נובמבר 1964 והוצב לחיל השריון. לאחר סיום הטירונות עבר מספר קורסים והיה ללוחם חרמ"ש. הוא היה חייל טוב, מסור ונאמן לתפקידו. תמיד ביצע את המוטל עליו ללא־דופי ולשביעות רצון מפקדיו.

לאחר ששוחרר מהשירות הסדיר, החל לעבוד כמורה בבית הספר "נתיב אליהו", שבעיירה נתיבות. כן עסק בהוראה בישובים הסמוכים לנתיבות. הוא גם הדריך נוער בתנועת "בני עקיבא". הוא היה מורה ומדריך לדוגמא. מעולם לא חסך מזמנו וממרצו כדי להקנות לתלמידיו ולבני הנוער ערכים ודרכי חשיבה נכונות, כדי לעשותם אזרחים נאמנים וישרים. עמרם אהב לעסוק במלאכות־יד, כגון ציור, פיסול ועבודות ריקוע בנחושת. לפרקים היה יוצא לתקופות של שירות מילואים וב־1969 עבר קורס מש"קי־מרגמות. ב־1971 עבר קורס סיור והיה לסייר בחטיבת שריון. לאחר שנשא לאישה את חברתו שרה ונולדו לו שתי בנות נתגלה כאב ובעל למופת, מסור ודואג למשפחתו. כשפרצה מלחמת יום הכיפורים גויס עמרם ונשלח לסיני. ביום י"ח בתשרי תשל"ד (14.10.1973), כשלחם באחד מקרבות הבלימה בציר "עכביש־כספית", נפגע עמרם ונהרג. הוא הובא למנוחת־עולמים בחלקה הצבאית בבית־העלמין בבאר־שבע. לאחר נופלו הוענקה לו דרגת רב־טוראי.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה כתב מפקדו: "עמרם נטל חלק בקרבות הבלימה כסייר בנגמ"ש וביצע את המשימות שהוטלו עליו, באומץ־לב ובדבקות במטרה. מעשיו וכושר התמדתו במלחמת שמשו לחבריו מקור־כוח. עמרם היה אהוב ומקובל על חבריו ועל מפקדיו. אבדתכם היא גם אבדתנו".

משפחתו הוציאה לאור ספר לימוד על אזורי הארץ במקורות ישראל, לזכרו של עמרם; כמו־כן נתרם לזכרו ספר תורה לבית הכנסת בנתיבות.

אלקסלסי, מיכאל

מיכאל (מישל), בן אילנה ויעקב, נולד בשנת תשי״ג (1953) במרוקו ועלה ארצה עם משפחתו בשנת 1955. הוא למד בבית־הספר היסודי של תנועת חב״ד בעיר גנים ובבית־הספר התיכון המקצועי ״מעלה״, בקטמון שבירושלים, במגמה של אלקטרוניקה וחשמל. תחביבים רבים היו לו, למיכאל. הוא היה חובב ספורט ובעיקר כדורגל. הוא אהד את קבוצת בית״ר ירושלים ולא החמיץ משחק ממשחקיה. הוא אהב להאזין ליצירות מוסיקליות בסגנונות שונים, אהב לצייר, הרבה לקרוא ספרים והרבה לשחות בברכה ובים. היה למיכאל חוש הומור ולבדיחותיו השונות היה גון של חקיינות. שובב היה ואהב לעשות מעשי קונדס ותעלולים, לשמחת לבם של בני משפחתו וידידיו הרבים. הוא היה חברותי מאוד, וקל להתיידד, נוח לבריות וקשה לכעוס. רוחו הייתה טובה עליו תמיד, עיניו צוחקות ופניו מאירות. הוא היה טוב־לב, אופטימי, עליז וחייכן. הוא אהב מאוד את בני משפחתו, השפיע עליהם מתנות רבות ורחש להוריו כבוד רב.

מיכאל גויס לצה״ל בסוף מאי 1971 והתנדב לחיל השריון. לאחר הטירונות השתלם בקורס מקצועות טנק ״פאטון״ ושימש כטען־קשר בטנק. הוא היה אהוב על מפקדיו ושימש דוגמה לחבריו במזגו הטוב, בצייתנותו ובסבילותו הרבה. הוא השתדל שלא להדאיג את הוריו ובמכתבים, שהקפיד לכתוב הביתה, לא התאונן על האימונים המפרכים ועל חיי השדה הקשים. כשפרצה מלחמת יום־הכיפורים, נשלחה יחידתו לחזית בסיני. ביום י׳ בתשרי תשל״ד (6.10.1973), בגזרה הצפונית, כשהשתתף בפעולת חילוץ של טנק פגוע תחת אש אויב, נפגע מרסיס של פגז ונהרג במקום. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין שבהר־הרצל בירושלים. השאיר אחריו אב, אם, ארבעה אחים וארבע אחיות. לאחר נופלו הועלה לדרגת סמל.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה כתב מפקדו: ״מיכאל היה חייל מצטיין ואהוד על חבריו ועל מפקדיו. שימש בתפקיד טען־קשר בטנק ונלחם בעוז נגד האויב״.

אלראי, צבי־יהונתן

צבי יהונתן, בן חנה ושמעון (פטר), נולד ביום י׳ באדר תשי״א (16.2.1951), בירושלים. הוא סיים את לימודיו היסודיים בבית־הספר ״לוריא״ בירושלים והמשיך בלימודים תיכוניים – תחילה בבית־הספר התיכון־חקלאי בעין כרם (שם למד שנתיים) ואחרי כן למד שנה בבית־הספר התיכון־מקצועי ע״ש ברנדייס, במגמה של חשמלאות ומכשירנות מטוסים. בתקופת הלימודים השתתף צבי בכל פעולות הגדנ״ע ועבר בהצלחה קורס מ״כים גדנ״ע. הוא היה גם חובב ספורט והרבה לשחק בכדורסל ובכדורגל. מטבעו

היה פעלתן ושוקק חיים ולפיכך לא רצה ללכת בטל ובזמן הפנוי שנותר לו לאחר הלימודים עד לגיוסו לצבא, עבד עבודות זמניות ב־י.מ.ק.א. בירושלים ובבית מלאכה לתיקוני טלוויזיה.

צבי גויס לצה"ל במחצית אוגוסט 1969 והוצב לחיל השריון. לאחר סיום הטירונות השלים בהצלחה קורס למקצועות הטנק וקורס מפקדי טנקים והוסמך לבסוף כמפקד טנק. במשך כל תקופת שירותו היה צבי חייל נאמן ומסור ומילא את הוראות הממונים עליו ללא הרהור וערעור. כאשר שוחרר בדרגת סמל והוא בעל "אות השירות המבצעי", נרשמה בתעודת השחרור שלו ההערה: התנהגותו – טובה מאוד.

באוגוסט 1972 שוחרר צבי מהשירות הסדיר והחל ללמוד בקורס לחשמלאות מטעם משרד העבודה. הוא הוצב לשירות מילואים בגדוד סיור שהוקם זה מקרוב־ונשלחו אליו חיילים עזי נפש ומנוסי קרבות, יוצאי יחידות מצטיינות של צה"ל. במלחמת יום הכיפורים הועמד גדוד סיור זה בחוד האוגדה המשוריינת של אריק שרון. צבי וחבריו לגדוד לחמו בקרבות הבלימה והפריצה נגד המצרים בסיני, והם היו בין אלה אשר מנעו מן המצרים לפרוץ קדימה מתוך שטחים שכבשו. הגדוד נטל חלק חשוב בשבירת התקפת הדיביזיה המצרית המשוריינת, שסמנה את ראשית מעבר צה"ל להתקפת־נגד. צבי היה בראש הכוח שפרץ אל עבר קו המים בהכנות לחציית התעלה מערבה. ביום כ' בתשרי תשל"ד (16.10.1973), נפגע הטנק שלו בקרב על "החווה הסינית" והוא נפצע. שעה שהועבר לעורף לטיפול נפגע הנגמ"ש שבו חולץ וצבי נהרג. תחילה הוכרז כנעדר ולימים הובא למנוחת־עולמים בבית־הקברות הצבאי שעל הר־הרצל בירושלים. השאיר אחריו הורים ואחות. לאחר נופלו הועלה לדרגת סמל־ראשון.

במכתב התנחומים למשפחה כתב מפקדו: "מעשיו וכושר התמדתו שימשו לנו מקור לכוח. הוא היה אהוב ומקובל על חבריו ועל מפקדיו".

בחוברת "חברים לנשק", חוברת זיכרון לחללי גדוד הסיור שנפלו במלחמת יום הכיפורים, הובאה תמונתו ונכללו דברים לזכרו.

אלתגר, מירון

מירון, בן תהלה וזאב, נולד ביום ט' באב תשי"א (21.8.1951) ברמת־גן. ב־30 באוגוסט 1951 כתב העורך הראשי של "ידיעות אחרונות" בטור היומי שלו: "רק שפרינצק חסר כאן כדי לפתוח את ישיבת הכנסת – כך נאמר אתמול בבית־החולים 'רמת־מרפא' ברמת־גן, בטקס שנערך שם עם הכנסתו לבריתו של אברהם אבינו של הרך הנולד מירון, בנו של הסופר הצבאי זאב אלתגר. הרך הנולד נקרא ע"ש ההר הגבוה שבארצנו וע"ש סבו, שהיה חבר נשיאות התאחדות האיכרים. ליד השולחנות הערוכים נכחו חברי כנסת מארבע מפלגות יריבות, ראשי עיריות תל־אביב, רמת־גן ופתח־תקוה, ראשי מוסדות ממלכתיים ציבוריים וצבאיים ומספר רב של עתונאים. אכן, שבת אחים גם יחד". ב־11 בינואר 1978 כתב ראש הממשלה מנחם בגין להורים השכולים: "ביקשתי את מזכירי הצבאי תת־אלוף פורן לבדוק באמצעות משלחתנו, הנמצאת עתה בקהיר, את האפשרות לקבל את עזרת השלטונות במצרים במאמץ לאיתור עצמותיו של בנכם, הקדוש מירון היקר, שטרם זכה לבוא לקבר ישראל. הלוואי ואזכה לבשרכם בעניין זה בשורות טובות".

ב־4 במאי 1978 כתב שר־הביטחון עזר ויצמן לתהלה וזאב אלתגר: "האמינו לי שהייתי עושה את האפשרי ומעבר לאפשרי בכדי לדעת ולגלות גם לכם היכן נמצא סרן מירון אלתגר? מה קרה לו? וכיצד קרה לו מה שקרה? אין בידינו אלא לבקש מראשי מצרים, שיעמידו לרשותנו כל מידע או שמץ של ידיעה על גורל נעדרינו, ואת זאת אנו עושים השכם והערב. לא ננוח ולא נשקוט עד שנדע מה קרה לגיבורינו. האם נצליח – לעתיד פתרונים".

כך, שנים לאחר מלחמת יום־הכיפורים טרם נודע בבירור גורלו של סרן מירון אלתגר.

כך, במשך כ־27 שנה, מאז הכנסו בבריתו של אברהם אבינו – מופיע שמו של מירון בלי הפסק מעל דפי העיתונים בארץ ובחו"ל.

כתבות של עורך "ידיעות אחרונות" על טקס ברית־המילה של מירון לעתוני חו"ל. טקס בר־המצווה שלו זכה לפרסום רב, כאשר אורי קיסרי כתב על כך מאמר גדול בעתון "הארץ". בטקס בר־המצווה של מירון השתתפו 67 שגרירים, צירים וקונסולים זרים ובראשם שגרירי ארצות־הברית, ברית־המועצות, אנגליה, הציר התורכי, שגרירים מאפריקה, אסיה, אירופה, שרים, ראשי צה"ל וראשי הציבור.

טקס הענקת צל"ש הרמטכ"ל לאחר מותו פורסם בכל עיתוני ישראל ובכמה מעתוני אנגליה.

כיצד קרה ששמו של סרן מירון אלתגר קיבל פרסום כה מגוון בעיתונים? את התשובה אפשר למצוא בדבריו של שר הביטחון לשעבר שמעון פרס, שכתב בספר הביקורים של "בית המפקד" שהוקם על שמו של סרן מירון אלתגר בבית דו־קומתי ואשר בשבעת חדריו מרוכזים עשרות אביזרים ותעודות בעלי ערך לאומי כללי. וכך כתב שמעון פרס: "הכרתי את מירון במצוותיו וראיתיו בצמיחתו – והעם כולו

חש בגבורתו. התרגשתי מאוד בביקורי ב"בית־המפקד" על־שם סרן מירון אלתגר, כי בבית זה נאצרו הרבה עומק היסטורי, גבורת יהודים ודמות נחצבת של בן על רקע של עצב עמוק וגבורה. זהו בית אוצר רוח והוד, ודמות, וצער ותקווה. מירון התמיר ומירון הנישא נפגשו כך במולדת של כאב וגדולה". באחד מחדרי "בית המפקד", בולטים שני מכתבים שנכתבו אישית ע"י שני נשיאיה של ישראל. פרופסור אפרים קציר כתב: "קראתי בהתרגשות את אסופת שיריך "קינתו של אב שכול", מר אלתגר הנכבד, תודות לגבורתם של בנינו היקרים, ובתוכם בנך האהוב מירון, ולמסירות נפשם של האבות והאמהות השכולים עלה בידנו להדוף את האויב, לסכל מזימותיו ולהבטיח את המשך הבניין והיצירה במדינת־ישראל החופשית – ותהא זו נחמתך".

הנשיא יצחק נבון כתב: "ביקשתי את כל החומר הקשור לטרגדיה שפקדה את ביתך. קראתי ועיינתי בכל פרטי החקירה הקשורה בהעדרו של מירון. מדי פעם אני קורא בשיריך ומתפעם מחדש מעוצמת הביטוי ועומק הרגש הממלאים אותם, ואין פלא בדבר..."

המוזיאון ע"ש מירון מבוסס על קטע משירו של שאול טשרניחובסקי: "האדם אינו אלא קרקע ארץ קטנה", ואכן, בגן הבית צומחים שמונה סוגי שיחים שהובאו למקום מהר מירון ולידם אבנים מיוחדות שנלקטו מההר. בחדר שהיה חדרו של מירון, מתנוססות שש תמונות של כל ששת ראשי־הממשלות בישראל – מאז הקמת המדינה, ומכתביהם האישיים למשפחת אלתגר בהקשר למלחמות ישראל, ובעיקר מלחמת יום־הכיפורים, בשילוב עם התפתחות המדינה.

כמפקד פלוגה (בפועל) בשריון, שימש סרן מירון אלתגר דוגמא לאומץ־לב. וכך נכתב בצל"ש הרמטכ"ל שהוענק לו לאחר שנואשו לפענח את סוד נפילתו: "ביום 6 באוקטובר 1973 שימש סרן מירון אלתגר ז"ל כמ"פ טנקים. בהובילו מחלקת טנקים באזור שמצפון לקנטרה, חש לעזרת כוח שנפגע וכדי לסייע למעוזים המותקפים. במהלך התנועה נפגע הטנק השני שנע עמו. למרות שהטנק של סרן מירון אלתגר נותר יחידי, המשיך סרן מירון אלתגר בתנועה לעבר הכוח הפגוע – עד שנפגע. במעשה זה גילה סרן מירון אלתגר ז"ל אומץ לב ודבקות במשימה ואחוות לוחמים".

מרדכי גור, רב־אלוף ראש המטה הכללי.

תשע שנים קודם לכן לפני התחלת לימודיו ב"ריאלי" בחיפה ובפנימיה הצבאית, חגג מירון את טקס בר־המצוה שלו, שקיבל פרסום רב בכלי התקשורת בארץ, באנגליה ובארצות הברית. וכך התפרסם הסיפור – בגוונים שונים – בכל עיתוני הארץ. (הטקסט הר"ב הוא מ"ידיעות אחרונות"): "כל גדולי המדינה, שרים, סגני שרים, חברי כנסת, מפקדי צבא ומשטרה וכל הדיפלומטים הבכירים ואישי ציבור התאספו לחגיגת בר־המצווה שנערכה ברמת־גן. חתן המצווה הוא מירון אלתגר, בנו של עורך הירחון האנגלי "דיפלומט" ודובר עירית רמת־גן. עפ"י הסכמת רבני המקום הודלקו באולם 14 נרות, כשאישי ציבור מפורסמים מוזמנים להדליק כל אחד ורעייתו נר אחד לכבודו של מירון. התרגשות רבה קמה בקרב מאות המוזמנים כאשר לדוכן עלה השגריר הסוביטי מר דימטרי צובאחין כדי להדליק נר והיה זה דוקא נר כחול לבן".

בדרשתו בפני שרי הממשלה, השגרירים וכל האישים מהארץ ומחו"ל אמר מירון (בסיום דבריו): "באותה פרשה שנפל בגורלי לקרוא אותה הבוקר ישנו פסוק נוסף,

האומר: 'ובבוא משה לפני ה' לדבר אתו — יסיר את המסווה'. הפירוש ששמעתי בהקשר לזה מאבא שלי הוא: 'כאשר אדם עומד לפני אלוהיו כלומר כאשר עומד אדם לפני הכרעה מצפונית, הריהו חייב להסיר את המסווה ולומר: 'עבד אנכי לעם ה'' הווה אומר: המצפון העליון שלי הוא — נאמנות לעם ישראל. במעמד מכובד זה — בנוכחות שרי הממשלה ושגרירי אומות העולם מבטיח אני לכם, הורים יקרים ואורחים נכבדים, לשמור על עיקרון זה בכל מהלך חיי".

על הכריכה של ספר תנ"ך מהודר שהביא שמעון פרס למירון כתב שר הביטחון לשעבר: "למירון אלתגר בהגיעך למצוות – ששום פסגה לא תגבה לך ושום אתגר לא יגדל לדרכך". הדברים השפיעו על מירון והוא התגייס לפנימייה הצבאית. בגליון המחזור ה־16 של הפנימייה הצבאית נכתב בין השאר על מירון בשנת 1968: "מן הגדולים שבמחנה. שחקן כדורגל וכדורסל מפתיע. אוהב להילחם באמצעים בלתי קונבנציונליים. עד היום מעלה בנו פחד הזיכרון על מלחמתו באוטובוס בדרך לחברון. אוהד השריון מתחילת הפנימייה ולא לשוא נקרא בפי חבריו – פטון". (ע"ש הגנרל האמריקאי – ועל הטנק שבידי ישראל).

סיפורו "העישון" זכה בפרס הפנימייה ופורסם בין החיבורים המצטיינים. כן כתב ב"ידיעות רמת־גן". בצה"ל סיים ארבעה קורסים בשריון בהצלחה ניכרת וזכה בגיל 21 לשמש כסגן מפקד פלוגת "פטונים", בגדוד שריון הידוע לתפארת. גדוד שלחם רבות. בספר הביקורים ב"בית המפקד" ע"ש סרן מירון אלתגר כתב אלוף דני מט: "לשם מה המדינה? – למען קיום העם והארץ. קיום העם אפשרי כשיש בנים כאלה המוכנים להשליך נפשם מנגד. בביקורך ב'בית המפקד' ע"ש סרן מירון אלתגר חש אתה את החוב אשר כולנו חייבים לאלה אשר הקריבו את נפשם. יהא זה מקדש מעט". מפקד האוגדה ב.ה. כתב בספר הביקורים: "הביקור ב'בית המפקד' ע"ש סרן מירון אלתגר הוא אחד הביקורים המרגשים ביותר שהתנסיתי בהם, בשל העוצמה היוקדת של אהבת־הורים לבנם — אחד המפקדים המצטיינים, שחונך ברוח אהבת ציון וישראל. 'בית המפקד' הוא מונומנט שראוי לבקר בו ולשאוב עידוד. כאן ישנה הרגשה שהעם זכה לבנים שראוי, כי זכרם יהיה לנצח ובערכיהם יחונכו הדורות הבאים שלנו". פרופיסור (אלוף משנה מיל.) יהודה וואלך כתב בין השאר בספר הביקורים: "בבקרך ב'בית המפקד' ע"ש סרן מירון אלתגר אינך חש צורך לנחם — אלא אתה הוא המנוחם — — — ".

מירון חונך בבית אוהב ישראל, בית אשר אצל סבו ביקרו פרופיסור יוסף קלוזנר והרב נתן מיליקובסקי (סבו של סגן אלוף יוני נתניהו ז"ל). אבי סבו של מירון, ראובן מוסקובסקי, היה המורה הראשון לעברית בלטביה, ודודנו – המספר המפורסם מריאן ז'יד.

באחד משיריו של האב השכול שראו אור ב"מעריב" נכתב: "אלו היית עכשו לידי / עם דרגת הסרנים אשר על כתפיך / כאות לגבורה ובטוי לאפסי־לבטיך / כפי שנהוג בין רב חבריך / מה הייתי עושה וכיצד? – בשמים עדי / כי הייתי נוסק, / צוחק ונושק..."

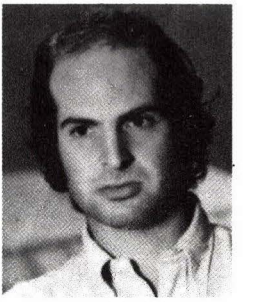
מפקד הגדוד אלוף משנה י.ת. כתב: "נוהג אני למלא הבטחות, ובכן ועדת־העיטורים הראשונית סיימה תפקידה. אך ישנה ועדה כללית שממשיכה לתפקד. הועדה סיכמה בהתאם להמלצותינו אך לא הגדירה אותן בשלב הנוכחי כעיטור, אלא

כציון לשבח מטעם הרמטכ"ל, כי אחד הלבטים הגדולים של הועדה הוא, שלמעשה איננו יודעים בבירור מה קרה עד עצם היום הזה למירון יקירכם".

באחד משיריו של האב – "העורף" – נכתב: "כי אדם איננו אלא התבנית של נוף וסלע / וגבורות העם בקלע מול גלית, מול צבא־אשור, / צבא־יון ואספסינוס / עמהן מאז קשור / כל יהודי של יום כיפור – " /. סרן מירון השתלב לנצח עם תבנית נוף הסלעים של הר מירון. הר ואדם – גיאו־היסטוריה ונפשו של גיבור התאחדו יחדו ל"קרקע ארץ קטנה" – ארץ ישראל.

מירון גויס לצה"ל בתחילת נובמבר 1970 והוצב לחיל השריון. לאחר סיום קורס מקצועות בבית הספר לשריון נשלח לקורס מפקדי טנקים ואחרי כן השלים קורס קצינים וקורס קציני שריון. כמפקד צעיר בחיל השריון נשלח לגדוד שריון מפורסם בחזית סיני ושימש שם בתפקידי פיקוד שונים. הוא היה קצין ומפקד למופת, מסור לתפקידו, אחראי ונאמן לאנשיו. בחוות הדעת עליו כתבו: "קצין מסור ואחראי, בעל יזמה ודאגה לאנשיו, הגון ובעל יומרות, משתדל, מסור ועושה עבודה טובה ויסודית".

אמדור, שלום־רוני

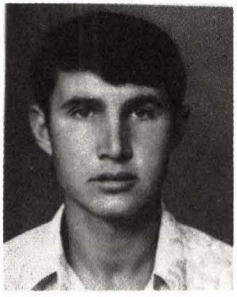
שלום, בן רוזלין ואליאס, נולד ביום י"ט באלול תש"ה (29.8.1945) במיניאפוליס, מינסוטה, שבארה"ב, ולמד בבית־ספר יסודי ובבית־ספר תיכון בארה"ב. הוא עלה לארץ באפריל 1964, נתקבל לאוניברסיטה העברית בירושלים ולמד היסטוריה ישראלית והיסטוריה כללית והתעמק בלימודי היהדות ובלימודי שפות. שלום־רוני השלים את לימודי התואר הראשון ולמד שנה אחת לתואר השני באוניברסיטה העברית בירושלים. שלום־רוני החליט לעלות לישראל עוד בהיותו תלמיד בבית־הספר בעיר הולדתו באמריקה. אחרי שעלה, החליט להיות ישראלי לכל דבר. הוא טייל בארץ, ולמד להכיר אותה ואת תושביה. הוא התערה בחייה, התעניין במתרחש בה ולמד את בעיותיה הכלכליות, המדיניות והחברתיות. זמן מה הקדיש את זמנו לעבודה בקיבוצים ואף וויתר על אזרחותו האמריקנית. הוא היה חברותי, קל להתיידד ומכניס אורחים. נעים הליכות היה ושמח בחלקו. חביבותו ואדיבותו התבטאו בתחביב שסיגל לעצמו – חובבות־רדיו, שהיא התגלמות של אחווה בין־לאומית וקשר חברי בין אנשים בני מדינות שונות ועמים שונים. בביתו הקים תחנת שידור של חובבים והוא היה חבר פעיל באגודת חובבי הרדיו בישראל.

שלום־רוני גויס לצה"ל בנובמבר 1968 והוצב כקשר לחיל השריון. את רוב תקופת שירותו הסדיר עשה בסיני, באזור התעלה, והגיע לדרגת סמל.

אחרי ששוחרר מהשירות הסדיר ייסד וניהל את הספרייה הציבורית במרכז הקהילתי "בית אשכול" שבעפולה. באותה עת התמסר ללימודי התואר השני בספרנות בבית הספר לספרנות שבאוניברסיטה העברית. במלחמת יום הכיפורים היה שלום־רוני, קשר ביחידת חימוש. ביום כ"ב בתשרי תשל"ד (18.10.1973),

כאשר התנדב לצאת עם חבריו לתקן טנקים פגועים באזור ראש הגשר על גדת תעלת סואץ, נפגע ונהרג בהפגזה. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בהר־הרצל. השאיר אחריו אישה ואילו בתו נולדה אחרי מותו.

אמין, יהושע

יהושע, בן סולטנה ואמין, נולד ביום ט"ז בטבת תשי"ג (3.1.1953) במושב מצליח. הוא למד בבית־הספר היסודי "ביאליק" ביבנה ובבית־הספר המקיף באשדוד ולבסוף למד שלוש שנים בבית־הספר לחניכות "עמל" ברחובות, במגמה של חשמלאות. יהושע היה חבר תנועת הנוער העובד והלומד ביבנה ויחד עם חבריו הקים שם את מועדון "רעים". הוא היה חובב ספורט, חבר נבחרת הכדורגל של "הפועל" ביבנה וזמן־מה היה אף חבר נבחרת "מכבי" במקום. הוא אהב מאוד מוסיקה, ניגן בגיטרה והשתתף בחוגים דרמטיים. מנעוריו נמנה עם חניכי גדנ"ע־אוויר והשתתף בחוג הקליעה של הגדנ"ע. יהושע היה עדין־נפש, חברותי מאוד ואהוב על כל חבריו. הוא אהב את הארץ ואת נופיה והרבה לטייל בעתות הפנאי, לבדו ועם חבריו.

יהושע גויס לצה"ל בראשית נובמבר 1971 והוצב לחיל השריון. לאחר סיום הטירונות ולאחר שהשתלם בקורס לנהגי טנקים וסיים אותו בציון גבוה (85), היה לנהג טנק "פאטון". הוא היה חייל אחראי ומסור לתפקידו ושימש דוגמה לחבריו במזגו הטוב, בסבילותו ובצייתנותו. במלחמת יום הכיפורים השתתף יהושע בקרבות הבלימה נגד המצרים בחזית סיני. ביום י"א בתשרי תשל"ד (7.10.1973), נפל באזור "החווה הסינית", כשהטנק שלו נפגע בקרב והתפוצץ. בתחילה נחשב כנעדר, לאחר זמן הוכרז חלל שמקום קבורתו לא נודע. לימים זוהתה גופתו והוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין באשדוד. השאיר אחריו אב, אם, שלושה אחים ושתי אחיות. לאחר נופלו הועלה לדרגת סמל.

אמין, יהושע

יהושע (פרג), בן סמבל ואברהם הלוי, נולד ביום י"ד בשבט תש"ז (4.2.1947) במצרים ועלה ארצה עם משפחתו בשנת 1949. הוא למד בבית־הספר היסודי במושב מצליח, שליד רמלה. יהושע אהב מאוד את עבודת האדמה במשק של הוריו במושב, ובעיקר אהב את הפעלת הכלים הכבדים. שעות רבות שקד בחריצות על טיפוחו של המשק. על אף העמל והעבודה הקשה, נענה לכל בקשה שביקשוהו חברים ושכנים לסייע להם. הוא

אהב לעזור לזולת ונכון היה תמיד לסייע לחלשים. נמרץ היה ושופע חיוניות, בעל רצון עז ושואף לשלמות, בעל כוח התמדה ורצון להצליח בכל מעשי ידיו. יהושע היה חברותי, קל להתיידד ומכניס אורחים, לא הלך רכיל והיה איש סוד נאמן. אורך רוחו וסבלנותו היו לשם דבר בקרב מכריו. צנוע היה ועניו ולא אהב להתבלט. הוא היה איש אמת, כן והגון ורגיש מאוד למעשי עוול. הוא ידע לסלוח ולוותר בחיוך ביישני על שפתיו. אדיב היה ומנומס, עדין נפש ונעים הליכות, אהב את הפשטות והיה שמח בחלקו.

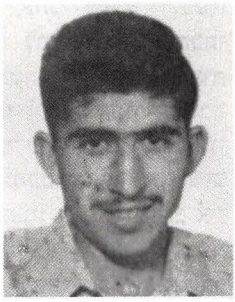
יהושע גויס לצה"ל במחצית פברואר 1966. לאחר הטירונות הוצב לחיל־האוויר והשתלם בקורס לנהגים. הוא היה חייל אחראי ומסור לתפקידו ומילא אותו ביעילות מרובה. שנתיים לאחר שגויס, שוחרר לשנה מן השירות הצבאי כדי לסייע להוריו בפרנסתם. על שהשתתף במלחמה בשנת 1967 הוענק לו "אות מלחמת ששת הימים".

כשצורף לכוחות המילואים הוצב לחיל השריון. בשנת 1968 נשא לאישה את חברתו פורטונה וברבות הימים נולדו להם שני בנים. הוא היה בן נאמן להוריו, בעל מסור לאשתו ואב אוהב לבניו – אברהם ויוסף. כשפרצה מלחמת יום־הכיפורים גויס יהושע ונשלח עם יחידתו לחזית בסיני. ביום כ"ב בתשרי תשל"ד (18.10.1973), לא הרחק ממוצב "מצמד" ליד האגם המר, כשהוביל תחמושת אל עבר התעלה, פגע טיל במשאית שנהג והוא נהרג במקום. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין באשדוד. השאיר אחריו אישה ושני בנים, אב, אם, שישה אחים ושלוש אחיות. לאחר נופלו הועלה לדרגת רב־טוראי.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה כתב מפקדו: "יהושע מילא תפקידו באמונה ובמסירות והוביל תחמושת ואספקה לכוחותינו הקדמיים תחת אש והפגזות, תוך דבקות במשימה".

יחידתו הוציאה לאור חוברת לזכר אנשיה שנפלו במלחמה, ויהושע בתוכם.

אמינוף, מאיר

מאיר, בן מזל ויוסף, נולד ביום י"ז באדר תרצ"ז (28.2.1937) בתל־אביב ונקרא על שם מאיר דיזנגוף ראש העיר הראשון של תל אביב, לאות הוקרה על עזרתו למשפחה לעלות ארצה. הוא למד בבית הספר היסודי־דתי "תחכמוני" בתל־אביב, ואחרי כן המשיך ללמוד בבית הספר המקצועי "מקס פיין" בתל־אביב, במגמה של מכונאות רכב. אחרי שסיים מאיר את הלימודים היסודיים, עבד ביום כשוליה במכונאות רכב במוסך "קרסו" ובערב למד בבית ספר מקצועי. בנעוריו היה חבר בתנועת "הצופים", אהב את הארץ ואת נופיה והרבה לצאת לטיולים עם בני משפחתו ועם חבריו.

מאיר גויס לצה"ל בסוף ינואר 1955 והוצב לחיל החימוש. לאחר סיום הטירונות הוצב כחשמלאי רכב בגדוד שריון באילת, שם עשה את רוב תקופת שירותו הסדיר והיה גאה מאוד על כך. הוא השתתף בפעולות הגמול של צה"ל על ג'רנדל ועל

קלקיליה ובמלחמת "קדש" נלחם בגזרה הצפונית של סיני. בתעודת השחרור שלו צוין שהיה "חייל טוב וממושמע, בעל מקצוע טוב ומסור לעבודתו". לדברי חבריו לנשק, היה מאיר בחור שקט מאוד, לא הרבה לדבר ומעולם לא התלונן על קשיים או על קיפוח. הוא היה חביב מאוד על אנשי צוותו, אהב לעזור לזולת ומילא תפקידו היטב.

לאחר שסיים את שירותו הסדיר, הוצב מאיר לשירות מילואים כחשמלאי־רכב בגדוד של חיל השריון ושירת בגדוד זה עד יומו האחרון. כיוון שאהב מכוניות, עבר קורס לחשמלאי־רכב, זכה בתעודת רב־אומן והחל לעבוד במקצועו. במשך השנים עבד כחשמלאי רכב במוסך "קרסו", ובמוסך "ווקסהול" ובאחרונה במוסך "אגד". הוא עשה את עבודתו בשקט ובמסירות והיה אהוד על מעבידיו ועל חבריו לעבודה. מאיר השתתף גם במלחמת 1967 והוענק לו "אות מלחמת ששת הימים" וברבות הימים הועלה לדרגת רב־טוראי. כשפרצה מלחמת יום הכיפורים, נקרא מאיר לשירות ונשלח עם יחידתו לחזית בסיני. הוא עבר את כל מוראות מלחמת הבלימה והפריצה והשתתף בקרבות הקשים נגד המצרים. ביום י' בכסלו תשל"ד (5.12.1973), נפל מאיר בעת שירותו באזור פאיד, בגדה המערבית של תעלת סואץ. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין הצבאי בקרית־שאול. השאיר אחריו אישה, בת ובן, הורים, שלושה אחים ושתי אחיות.

אמיצי, זבולון

זבולון, בן חנה ובנציון, נולד בקיבוץ עין־המפרץ ביום י"ט בכסלו תש"ו (24.11.1945) ועבר את כל שלבי הגידול בקיבוץ – למן הפעוטון, עבור בבית הספר היסודי ועד לסיום בית־הספר התיכון האזורי "נעמן". מגיל צעיר ניחן בכשרונות במקצועות הריאליים – מתמטיקה ופיסיקה, וכתחביב אהב לפרק ולבנות מכשירים אלקטרוניים. בניגוד לכך עמדה אהבתו העמוקה למוסיקה, ביחוד למוסיקה הקלאסית, ושעות ארוכות היה יושב בבית התרבות ומאזין לתקליטים. זבולון, או לשם הקיצור והחיבה זבולי, היה ספורטאי מצטיין והעדיף את משחק הכדורעף על כל ענפי הספורט. זבולון היה "פרא אדם", כפי שהעידה המטפלת מבית הילדים. פעם נחבט בדלת, מיד תפש מטאטא והיכה בדלת מכות אדירות, כעונש. הוא העיד על עצמו שהוא "אוהב את הפרטים, את הדיוק, את המוסיקה של באך, שהכל מדוד בה ושקול כתמונה מושלמת". כילד היה קפדן מאוד וסגור בתוך עצמו – שובב ושופע דמיון. אחר כך החל לגדול, החל להתייחס לדברים ברצינות. בכוח התמדה ורצון הגיע להישגים בנגינה ובכדור־עף, במין בגרות חדשה שצמחה בו פתאום. אז גילה גם את האהבה למתמטיקה ולפיסיקה, ליופי ולציור ולאין־ספור האפשרויות הגלומות במחשבה העצמאית — מחשבה עצמאית אולם שיטתית. כפי שנדרש במדעים המדוייקים. בשבילו הייתה זו חוויה לשחק במספרים, להציגם, לשבשם, להתפרע בהם במעגלים צרים ורחבים. כשהיה בן 14 חלתה אמו במחלה קשה מאוד, עובדה שהשפיעה

עמוקות על אישיותו ועל מהלך חייו. "האם, היא הציר, אשר סביבו נעה המשפחה" אמר. "היא הבריח המאחד והסוגר על כל פרטיה. אמא שמקלפת אשכוליות, שמספרת סיפורים, שמגישה כריכים עם צנון וחסה". אמו נפטרה כשהיה זבולון בקורס קצינים. במוסדות חברת הנוער לא היה פעיל. הציעו לו להשתתף בוועדות אך הוא סירב. הייתה בו ביקורת חריפה, לא־מתפשרת, אמביציה אינדיבידואלית, וכל אלה מנעו ממנו להיות אחד מהכלל. "לזבולי היה מוח סקרני וחקרני" ספרו חבריו. "חשיבתו הייתה שיטתית ויסודית — לגלות את הבעיה, לזכות אותה בניסוח מדוייק ולמצוא את הפיתרון. המוטו שלו היה: מה שאמיתי הוא גם הגיוני". היה חבר בגדנ"ע אוויר, בנה טיסנים והכין עצמו לקראת עתידו כטייס.

זבולון גויס לצה"ל בשלהי נובמבר 1964. כחבר גרעין שירת בנח"ל והוצב לחיל הרגלים. בתקופת שירותו הסדיר עבר קורס מ"כים חי"ר, וקורס קציני חי"ר. בטירונות, ובשני הקורסים זכה לתואר חניך מצטיין. בתחילת הטירונות התגלה פגם בזרימת הדם שלו, הוא אושפז בבית החולים ונותח ודרגת בריאותו סווגה כנמוכה. בעקשנותו הרבה סירב להיחשב כבעל כושר־גופני לקוי. הוא כל־כך "נדנד" לרופאים והוכיח להם שהוא בריא, עד שחזרו ורשמו לו פרופיל גבוה. משהגיעה עת שחרורו, לאחר מלחמת ששת הימים, נזכר פתאום באהבת נעוריו הישנה — הטיס. הוא התנדב לשירות קבע ועבר הסבה לחיל האוויר. במסגרת שירות הקבע עבר קורס צניחה, קורס טיס מתקדם וקורס מדריכי טיסה. בחוות דעת מפקדיו עליו נאמר: "קצין טוב ומבוגר בנפשו, בעל יכולת, — מסור, אחראי ובעל יוזמה". "את הצבא סיימתי כסגן", אמר זבולון, "אבל מאוד לא מרוצה. אמרתי לעצמי — טייס! אני מוכרח הפעם, או בכלל לא". ההתחלה הייתה קשה, רצופת משברים ומתח, אך זבולון נאחז בציפורניו במשימה החדשה שהטיל על עצמו. "כשבחרנו בו, בקורס טיס, למפקדת החניכים, סירב". נזכרים חבריו. "הוא לא רצה בתפקיד הזה, לא רצה להתבלט. אבל ידענו שבגלל אופיו ובגלל נסיונו הקודם, אין מתאים ממנו לתפקיד. לחצנו עליו והסכים. קיבל זאת כחובה — לא כזכות". באותן שנים נשא לאישה את יהודית, אליה כתב במונחי טייסים: "יהודיתק'ה, אם היינו שנינו ציפורים, היינו יכולים להיפגש כל יום, כל יום...". בתקופת מלחמת ההתשה נולד בנם יובל. "ליהודית אמרתי: הוא קוף כמוך, בפעם הראשונה שראיתי אותו". ביודעו שיובל נולד כבר ובלי לספר לאיש, טס למשימת הפצצה במצרים. "מה יש, אם אשתו של אמיצי יולדת, אז מפסיקים את המלחמה?". זבולון החליט לעזוב את הקיבוץ. הוא אהב מאוד את הקיבוץ, אך לא היה איש פשרות ובקיבוץ צריך להתפשר. הוא רצה גם להתקדם בחיל האוויר וראה בו את עתידו. "זבולי לא היה איש רעים", אומרים חבריו "על שיח של כלום העדיף לקרוא ספרות מקצועית, להשתתף בוועידות השונות, לשחק עם בנו הקטן ולבנות רהיטים לביתו". משפרצה מלחמת יום הכיפורים, הייתה הטייסת במצב הכן, וגם זבולון חיכה לתורו. ביום י"ג בתשרי תשל"ד (9.10.1973), יצאו שני פנטומים למשימה מיוחדת. באחד מהם ישב זבולון הטייס עם חברו הנווט זאב יוגב. ממשימה זו לא חזרו. כשנה ומחצה לאחר המלחמה הוחזרה גופתו של זבולון ממצרים. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין של קיבוץ עין־המפרץ. השאיר אחריו אישה, בן, אב ושתי אחיות.

מספרים עליו חבריו לטייסת: "זבולי לא הסתובב במועדון, מוכן לטפיחות על

הכתף. היה הראשון בטייסת שלנו שהפיל מיג 21. גם בתחקיר לא דיבר על כך. היינו צריכים זמן כדי לשכנעו שאכן הפיל את המיג, תוך מבצע ראוי לציון מיוחד – לעבור מתקיפה, בבת אחת, לקרב אוויר. זבולי, צריך לומר, היה צנוע מדי. אבל איזה טייס!"

לזכרו הוציאה המשפחה לאור חוברת ובה סיפור חייו וסיפור מותו.

אמיר, עודד

עודד, בן גאולה ושמואל, נולד ביום י"ד באייר תש"י (1.5.1950) בקיבוץ גשר הזיו. הוא למד בכיתות היסוד במשק ואחר־כך המשיך ולמד בבית הספר התיכון האזורי. מילדות התבלט עודד בבגרותו הרוחנית ובאישיותו המגובשת. מכריו מימי הילדות זוכרים אותו כבעל חוש צדק מפותח, שכבר אז, היה קרוב יותר "לחוש הצדק של מבוגרים" מאשר לזה "של ילדים". מכיוון שניחן גם בעוז־רוח, בעקשנות ובאכפתיות, לא היה מסוגל שלא להתערב בכל אשר התרחש לנגד עיניו. הוא היה מתנפל על ילדים גדולים ממנו שנטפלו אל חבריו, למרות שלא היה גברתן אלא קטן ורזה. עודד לא היה מסוגל להשלים עם עוול שנעשה. הוא שימש בחברתו ובכיתתו מעין מצפון של הכל. עד מהרה התרגלו לראותו כמנהיג הטבעי של החבורה והוא אהב לדאוג לענייני ציבור ועמד בראש המתנדבים לכל משימה. המורים ידעו כי אפשר לבטוח בו והפקידו בידיו משימות קשות. הכל היה אכפת לו: שהטיול יצליח, שהכיתה תהיה נקיה, שיתר חבריו לכיתה יהיו שותפים למתרחש ואיכפת היה לו לעזור, כאשר הייתה דרושה עזרה. עם זאת, היה שובב גדול והרבה לעשות מעשי־קונדס. ברוב תושייה היה מתכנן ומבצע תעלולים ששמשו, כעבור זמן נושא לשיחה בכל המשק. היה בו אותו מיזוג נדיר של אהבת־חיים מלאה עליצות, עם רצינות מבוגרת ואחראית. לימים, כאשר התעורר הצורך להדריך צעירים, קיבל את המשימה על עצמו כדבר המובן מאליו, למרות שבאותה תקופה היה עסוק בתחביביו ובפעילות ספורטיבית. היה לו יצר התנדבות שלא ניתן לריסון. תמיד התנדב למשימות חברתיות ומשקיות והרגיש שעליו לעשות הרבה יותר מהמוטל עליו. חבריו מספרים שלא זכור להם אפילו מקרה אחד של "התנדבות לראווה". אמנם ציפה להערכה אך לא היה בכך שמץ של מה שקרוי "שוויצר". הוא היה בעל נימוס טבעי למופת ונוהגו עם בני אדם היה מלא אצילות. אנשים אהבו להיות במחיצתו. רבים נהגו לשוחח אתו על בעיותיהם וקבלו את עצותיו מתוך אמונה מלאה. הוא היה מאלה המעטים, היודעים להאזין בסבלנות לדעה מנוגדת ומוכנים לבדוק מחדש ובאוביקטיביות את דעותיהם. כשהגיע מועד גיוסו, התלבט הרבה בקשר לבחירת עתידו בצבא, ואופיו הוא שקבע את הבחירה.

עודד גויס לצה"ל בתחילת נובמבר 1968 והתנדב ליחידה מובחרת של חיל הים. לאחר הטירונות, סיים בזה אחר זה את הקורסים המיוחדים של היחידה. מפקדיו עמדו מיד על טיבו ומעלותיו, ושלחו אותו לקורס קצינים. בחוות דעת תקופתיות על שירותו

כקצין זכה להערכות מצוינות כבעל כושר שליטה ומנהיגות יוצאים מן הכלל, כבעל תפיסה מהירה, תושייה רבה וידיעה מקצועית מצוינת. עודד גם הצטיין במסירות ובאחריות בביצוע משימותיו, וביציבות ויעילות במצבים קשים. סיסמתו הייתה "אל תדאגו יהיה בסדר". גם כשיצא למשימות קשות ומסוכנות ביותר, היה שקט ושליו ומלא ביטחון עצמי. במשך שירותו, תחילה כחייל ואחר כך כמפקד אחת היחידות המובחרות ביותר בצה"ל, השתתף ופקד על מבצעים שזיכוהו בתעודות מידי מפקד חיל הים ובמכתב הוקרה מאת הרמטכ"ל. במלחמת יום הכיפורים השתתף באחת המשימות הנועזות ביותר שביצע צה"ל. בלחימתו גילה עודד גבורה עילאית, תוך חירוף נפש ועל כך זכה בעיטור הגבורה מידי שר־הביטחון, ובו נאמר: "במהלך קרבות מלחמת יום־הכיפורים פיקד עודד על כוח של צוללים, שחדר לתוך נמל פורט סעיד ופגע בשלושה כלי־שיט מלחמתיים של האויב, למרות שהנמל היה מוגן היטב, כולל סיורים והטלת פצצות עומק. עודד ביצע את משימתו במלואה". מפעולה זו לא שב ומקום קבורתו של עודד לא נודע. לוח זיכרון על שמו נקבע בבית־העלמין בהר הרצל. השאיר אחריו הורים ושני אחים.

אמסטר, אליהו

אליהו, בן רחל ואמיל, נולד ביום י"א בסיון תש"ט (8.6.1949) במזרע שבעמק יזרעאל. הוא למד בקיבוץ, בבית־הספר היסודי ובבית־הספר התיכון. לאחר שסיים את לימודיו נסע להשתלם בסמינר למזרחנות בגבעת חביבה. הוא היה תלמיד מצטיין, בעל כושר ביטוי, בעל־פה ובכתב, ותשוקה עזה לדעת ולהגיע לעומקם של דברים. מורהו מספר עליו, שהיה בו משהו מיוחד. הוא היה תלמיד שכל מורה מאחל לעצמו: ער, בעל אינטלקט חריף, ביקורתי ואינו מקבל על נקלה את סמכות מוריו. הוא היה חרוץ, רציני ורב־כשרונות; ניחן בתרבות ובעדינות והיה מנהל את ויכוחיו בנחת, ללא יצר של התנצחות ריקה. בקיבוץ היה פעיל בתחומים רבים, הדריך נוער במוסד החינוכי במקום, השתתף במקהלה של הקיבוץ וניגן בטרומבון בתזמורת. אליהו היה "חבר שהוא אח", אדם היודע לחוש מה מעיק לרעהו ומה מציק לו. בעל אופי קשוח היה, אך בעל כושר מנהיגות טבעית, שנתגלתה כאילו מאליה, בכל חברה. הוא היה רגיש מאוד, בעיקר בשאלות מוסר וצדק, אך כאילו התבייש ברגשותיו וביקש להסתירם. אליהו ניסה לחוש טעמם של חיים גם מחוץ לגבולות הקיבוץ. הוא נסע לשלושה חודשים לתור את אירופה, "להכיר את העולם", ובמכתביו הביע התפעלות רבה ממראה עיניו.

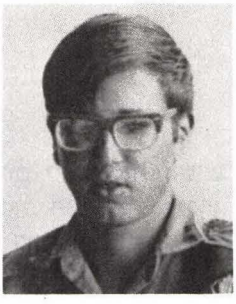
אליהו גויס לצה"ל בתחילת מאי 1968. לאחר סיום הטירונות הוצע לו לעסוק בתחום הקרוב ללבו – המזרחנות, שכן שלט היטב בשפה הערבית והרבה לעסוק בשאלת יחסי ישראל־ערב. הוא דחה את ההצעה והתנדב לשרת בסיירת. הוא השתלם בקורס צניחה, בקורס סיירים (בציון מעולה 91), בקורס קציני סיור, ועל כל

אלה – בקורס קומנדו מפרך. במלחמת ההתשה השתתף בראש אחד הכוחות שפשטו אל מעבר לתעלה, לעומק מערכי האויב. במכתב ההערכה שקיבל עם שחרורו מהשירות הסדיר נאמר, שהיה קצין טוב ונבון, בעל יזמה, חרוץ, בעל מרץ ותושייה, המשקיע את מיטב כוחותיו בעבודה, ומבצע את תפקידו במסירות ובהצלחה.

במלחמת יום הכיפורים גויס אליהו ונשלח לחזית סיני. הוא צורף לאחת היחידות שהתארגנו בעת המלחמה, והוטל עליו להקים יחידת סיור גדודית. בצהרי יום ט"ז בתשרי תשל"ד (12.10.1973), שעה שסייע בפינוי נפגעים, נפגע ונהרג בהתקפת אוויר על המרפאה הגדודית בציר "מאדים". הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בקיבוץ מזרע. השאיר אחריו אב, אם, אח ואחות.

מפקדו העיד עליו, שהיה קצין מעולה, אדם בעל שיעור קומה, שנהג באומץ־לב והשרה ביטחון על סביבותיו.

אמסטר, יגאל

יגאל, בן ד"ר רוזה (אבלוב) ושמואל, נולד ביום כ"ט באב תשי"ג (10.8.1953) בחיפה. הוא למד בבית־הספר היסודי "עלייה" בבת־גלים ואחרי־כן סיים את לימודיו בבית־הספר התיכון "חוגים" בעיר מגוריו. בילדותו היה חולני ולקה במחלת הקצרת, אך תמיד ביקש להסוות את מחלתו ולהוכיח לכול, כי אינו נופל, מן הבחינה הפיסית, משאר חבריו לכיתה. יגאל היה חבר פעיל בתנועת הנוער העובד והלומד בחיפה, שימש חבר ועדת התרבות, והשתתף בהצגות חובבים של החוג הדרמטי בקן. כשלמד בכיתה השישית של בית־הספר התיכון התנדב לפעול במסגרת "מגן־דוד־אדום" וסיים בהצלחה קורס לעזרה ראשונה. כן השלים קורס מיוחד לחובשים ובמשך שנתיים ימים, עד שגויס לצבא, התמיד בפעילות בהתנדבות, בשבתות ובחגים. לזכותו רשומות 250 נסיעות חירום באמבולנסים.

יגאל גויס לצה"ל במחצית נובמבר 1971. תחילה ביקש להעלים את היותו חולה קצרת וביקש להצטרף, לאחר חודשי הטירונות, לחיל השריון ולהיות מפקד טנק. אולם מפקדיו שהשגיחו כי כל ריצה וכל שהייה במקומות מאובקים מכבידות על נשימתו, על־אף שידעו להעריך את המאמץ הרב שהשקיע בכל פעולה גופנית, כדי לא להיחשל אחרי חבריו, לא יכלו להמליץ על צאתו לקורס קצינים. יגאל בחר בקורס לחובשים קרביים וסיים את לימודיו בו בציון גבוה (א–ב). לאחר הקורס הוצע לו לשרת באחד המחנות הקרובים לעיר ולשמש שם כמדריך לעזרה ראשונה, אך הוא תבע במפגיע לשרת בחיל השריון. הוא צורף לסיירת שריון ועד מהרה היה לחובש פלוגתי. הוא השקיע ביחידתו החדשה את כל מרצו ומעייניו והתחבב מאוד על כל חבריו ומפקדיו. על שירותו הוענק לו "אות השירות המבצעי". במלחמת יום הכיפורים השתתף יגאל בקרבות הבלימה נגד המצרים בחזית סיני. פלוגתו נשלחה ביום י"א בתשרי תשל"ד (7.10.1973) לעזרת אחד המעוזים שבגזרה הדרומית

בצומת כביש המיתלה – כביש תעלת סואץ, שהיה מנותק ומוקף אלפי חיילי חי"ר מצרים. הנגמ"שים קרבו אל התעלה והחלו לטפס על סוללת העפר, כדי לטהר את השטח מן החיילים המצרים. יגאל עמד בנגמ"ש שלו, בין שני המקלענים, וסייע בהפעלת כלי הירייה. הוא נפגע בכדור בחזהו ואיבד את ההכרה. הוא הובל לתאג"ד, אך באותו לילה נפטר עקב איבוד דם. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בחיפה. השאיר אחריו אב, אם ואח. לאחר נופלו הועלה לדרגת סמל־ראשון.

במכתב התנחומים למשפחה השכולה כתב מפקדו: "יגאל היה חובש מעולה ומסור; ממושמע, מסודר, בעל אמביציה וכושר מנהיגות".

אמסילי, שלמה

שלמה, בן מזל וייעקב, נולד ביום כ"ג בטבת תשי"א (1.1.1951), במקנס שבמרוקו ועלה ארצה עם משפחתו בשנת 1956. הוא סיים את לימודיו בבית־הספר היסודי "הרא"ה" בכפר רכסים, מקום שם התגורר עם משפחתו. אחרי־כן למד בבית־ספר תיכון מקצועי בחיפה במגמת שרטוט ובקורס קדם־צבאי לאלחוט. שלמה גדל וחונך ברוח המסורת היהודית והאמונה באלהי ישראל. הוא היה מתפלל קבוע בבית־הכנסת שבמקום מגוריו. בידעו לכבד את מסורת אבותיו, הקפיד לבלות את לילות השבת עם בני משפחתו. הוא היה בן מסור להוריו וידע לכבד ולהוקיר את מוריו. מחנכיו וחבריו זוכרים אותו כאדם בעל תכונות נעלות ואציל־נפש הוא נהג תמיד בשקט ובשלווה, היה נעים הליכות ונוהג בנימוס עם כל אדם. הוא היה בעל יכולת ארגון ותכונות של מנהיג. הוא היה ראש וראשון לפעילות ספורטיבית ותרבותית ברכסים. שלמה היה ספורטאי מצטיין שהחל את דרכו במשחק הכדורגל. אחרי כן הפך צופה נלהב במשחק זה והתמסר לענפי הכדורסל וטניס השולחן. הוא נמנה עם סגל קבוצת "הפועל" רכסים. לפני גיוסו לצה"ל עבד כמסגר וכחרט.

שלמה גויס לצה"ל בתחילת פברואר 1969 והוצב לחיל השריון. הוא הוכשר כנהג טנק ונשלח לשרת בתפקיד זה בחטיבת טנקים. בתקופת מלחמת ההתשה עשה בקו המעוזים שלאורך תעלת סואץ. כמו כן השתתף עם יחידתו בפעילות מבצעית ברמת הגולן ובבקעת הירדן. שלמה ידע לנצל את כישוריו הטכניים. הוא הכיר את הטנק על בוריו, ידע לתפעל אותו ונעשה איש־צוות מעולה. הוא ידע לשמור על קור רוחו ושלוותו גם ברגעים הקשים ביותר ואף עודד את חבריו וחיזק את בטחונם.

בתחילת פברואר 1972 שוחרר מהשירות הסדיר והוצב, לאחר שעבר הסבה מקצועית לגדוד סיור משוריין. ביחידה זו תרם שלמה מנסיונו העשיר והידע הרב שרכש בתקופת שירותו. לאחר השחרור הצטרף למועדון הספורט של "אליצור" רכסים. נוסף על היותו שחקן, היה מאמן קבוצות הנוער והבוגרים של המועדון. הוא קיבל על עצמו להקים ולאמן קבוצת כדורסל מבנות המקום. כמו כן עסק בשחייה, היה מציל חובב ועוזר למציל בבריכת השחייה בקרית־ביאליק. שלמה נטל חלק

בפעילות חברתית ותרבותית ענפה. הוא השתתף בחוג לריקודי עמים ויחד עם בני נוער אחרים מרכסים, השתתף במצעד מחולות עם. הוא אהב להאזין למוסיקה וכשהיה נער ניגן בחליל ובאקורדיון, בלי שלמד נגינה באורח פורמלי. כושר המנהיגות שלו התגלה כשהפעיל את מועדון הנוער ברכסים. הוא דאג לקיים במקום מפגשים חברתיים ומסיבות והמריץ את חבריו להרבות בפעילות תרבותית. שלמה ראה לנגד עיניו את טובת הכלל. הוא פעל כאיש ציבור, המוכן ליטול על עצמו מעמסה כבדה, כדי להביא תועלת לזולת. לצורך פרנסתו החל לעבוד במוסך כחרט. עד מהרה התגלו כישוריו הרבים והוא נעשה ראש־צוות מחרטות. אך הוא שאף להיות בעל עסק עצמאי. לפיכך עזב את עבודתו ויחד עם חבר עמד לפתוח בית־עסק משלו. אולם את חלומו זה לא הצליח להגשים. במלחמת יום הכיפורים השתתפה יחידתו בקרבות הבלימה וההבקעה נגד המצרים. ביום כ"ג בתשרי תשל"ד (19.10.1973), נפגע שלמה ונהרג בהתקפה אווירית על יחידות צה"ל ממערב לתעלת סואץ. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בכפר־חסידים. השאיר אחריו הורים, ארבעה אחים ושלוש אחיות. לאחר נופלו הועלה לדרגת סמל.

הוריו תרמו לזכרו ספר תורה לבית־הכנסת ברכסים.

אנג'ל, יואל

יואל (אברהם), בן רבקה וליאון, נולד ביום ט"ז בטבת תשי"ד (22.12.1953) בחיפה ולמד בבית־הספר הריאלי בחיפה. כשהיה בן שבע נסע עם הוריו לחו"ל, ואת לימודיו היסודיים סיים בבית־הספר על שם סלומון שכטר בניו־יורק, שם גם החל בלימודיו התיכוניים. אחרי־כן חזר ארצה וסיים את לימודיו בבית־הספר התיכון הריאלי בחיפה. הוא היה תלמיד רציני ואהוב על חבריו לכיתה. בבטאון בית־הספר בו למד בניו־יורק נכתב (בתרגום חופשי): "...חבר טוב שמעולם לא הכביד, אך תמיד נהנית להיות בחברתו; אח לכלנו וחבר, שלאחר כל משחק כדורגל הזמין את שני הצדדים היריבים לביתו, מקום בו אכלנו וצחקנו ותמיד בילינו נהדר; בן מסור למשפחתו; בעל יכולת נפלאה להעניק הרגשת ביתיות, הן בניו־יורק והן בחיפה, מקום שם ביקרו אצלו רבים מאתנו ושאליו הזמין את כלנו שוב ושוב; הוא היה יואל, אותו למדנו כלנו להכיר ולהעריץ כשהיה עמנו...". יואל היה ספורטאי מעולה, ואהב בעיקר טניס־שולחן. הוא הקדיש חלק נכבד מזמנו הפנוי לשחייה, לרכיבה על אופניים ולרכיבה על סוסים. כמו כן עסק במלאכת יד וביחוד במלאכת הנגרות. חבריו העריכו את יואל כאדם בעל ערכים נעלים, גלוי לב וישר, ותכונות אלה חיבבו אותו אחרי־כן גם על מפקדיו ועל חבריו ליחידה בצה"ל.

יואל גויס לצה"ל בראשית אוגוסט 1972 והתנדב לחיל הים, אך כבר בימים הראשונים לשירותו החליט להצטרף לחיל השריון, בעיקר משום שאחיו היה קצין בחיל זה. לאחר הטירונות ולאחר שהשתלם בקורסים לתותחני טנקים, למש"קי טנקים

ולמפקדי טנקים, נשלח לקורס קציני אג"ם, אך לא הספיק לסיימו. כשפרצה המלחמה היה יואל בחופשה בביתו, ומשלא הצליח למצוא את יחידתו, הצטרף ליחידת מילואים ומילא תפקיד של טען־קשר בצוות טנק. ביום י"א בתשרי תשל"ד (7.10.1973), בקרב שניטש ברמת הגולן, דרומית־מערבית לצומת חושניה, נפגע הטנק שלו ויואל נהרג. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין הצבאי בחיפה. השאיר אחריו הורים, אחות ואח. לאחר נופלו הועלה לדרגת סגן־משנה.

על קברו אמר מפקד הפלוגה בה לחם: "...חפשת את המלחמה בתחושה של 'לא להישאר מאחור' ברגעים כה מכריעים, אולם לא ששת לקרב"; ידיד שהכירו בחיפה עיר הולדתו, ובעת שירותו הצבאי, כתב: "...את יואל היכרתי כחבר מהכרמל, כאדם אהוב בחברה, בחור כארז ויפה תואר. את ההיכרות העמוקה יותר עשינו בצבא... תמיד הסתדר עם כולם, ואף פעם לא נזקק לעזרת אדם. היה חייל ממושמע, רציני ואהוב על מפקדיו"; אחד מחבריו כתב: "... יואל, רגיש לצדק היית / קנאי ליושר / עומד לימינו של נרדף ונדכא / יואל, חבר ורע היית לכלם / ומי לא אהבך מבין קרוביך ומכריך? / קורן ומקרין סובבת בין כולנו..."; הוא היה מלא אהבת חיים ושמחה, אוהב אדם ואח לכל; ידיד משפחה כתב להוריו: "...יואל תמיד הצטייר בעיני כסמל לשקט נפשי, לשלווה, לחום רב; בעל עיניים נבונות וטוב לב. היתה בו עדינות נהדרת וגאווה יפה...".

הוריו בנו לזכרו חדר מוסיקה בבית־הספר הריאלי בחיפה, שם למד.

אנגל, מנחם־דוד (עמנואל)

מנחם, בן מרים ויצחק־אהרן, נולד ביום ט"ז בחשוון תש"ח (30.10.1947) בעיר דונסרדהעיל שבצ'כוסלובקיה ועלה ארצה עם משפחתו כאשר היה בן שנה וחצי. הוא למד בבית־הספר היסודי "חורב" בירושלים, ואחרי־כן עבר ללמוד בישיבה קטנה "יבנה". הוא המשיך ללמוד פעם בשבוע בבית הספר "אורט", כשהוא משלב לימודיו בעבודתו במקצוע החשמלאות. מגיל רך ספג מנחם את אווירת הבית החמה והמיוחדת באהבתה לתורה ולזולת. על מעלותיו המיוחדות של מנחם כתב אחד מידידיו: "מנחם למד תורה כאחד מבחירי התלמידים בישיבה. חשמלאי היה במקצועו, פועל יחיד במינו, שעשה מלאכתו טפל ותורתו עיקר. בית־המדרש שבשכונה היה ביתו מספר־שניים. עם גמר מלאכתו ועם סעוד ארוחתו, תפס מקומו בבית המדרש ובספר מעיינו..." ידיד אחר אמר על מנחם: "כל ישותו אמרה ענווה. כל כולו שפע טוב־לב ותמיד ביטל רצונו מפני רצון אחרים. הכל ידעו שאת עזרתו של מנחם אפשר תמיד לקבל, בלי שמץ של סירוב. לעומת זאת – שמנחם יבקש עזרה ממישהו אחר, זאת לא שמענו. חלילה לו מהטריח אדם ולו גם לדבר הקטן ביותר..."

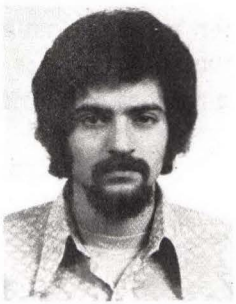
מנחם גויס לצה"ל בשנת 1966 והצטרף לנח"ל. לאחר סיום הטירונות נשלח להיאחזות מודיעים שם שרת בעת מלחמת ששת הימים. כעבור זמן עבר הסבה לחיל

השריון והשתתף כשריונאי במלחמת ההתשה. הוא סיים את שרותו הסדיר במסגרת של"ת, במושב קוממיות.

כשפרצה מלחמת יום־הכיפורים, נשלח מנחם עם כוח שריון לחזית סיני. הוא השתתף בקרבות הבלימה נגד המצרים ובקרב על "החווה הסינית", בכ"ב בתשרי תשל"ד (18.10.1973), נפגע מנחם ונהרג. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־הקברות הצבאי שבהר־הזיתים. השאיר אחריו הורים, אח ואחות.

במלאת שלושים למותו, נערכה לו אזכרה בבית־הכנסת, והדברים שנאמרו על דמותו, התפרסמו בעיתון "שערים". אמר עליו חברו: "אני מעיד על מנחם הקדוש, שלא היה לו מקום בעולם השפל הזה. הקב"ה לקח אותו לפני זמנו ומטייל עמו בגן העדן. וכמה שאני מכיר אותו – הוא ראוי לזה..."

אנג'לו, יעקב

יעקב (ג'קי), בן חנה ואליהו, נולד ביום כ"ב בתשרי תשי"ב (22.10.1951) ברחובות. הוא למד בבית־הספר היסודי "חביב" בראשון לציון והמשיך בבית־הספר היסודי "שמעוני" בגבעתיים. אחרי־כן סיים את לימודיו בבית־הספר התיכון החקלאי שבכפר הירוק. לימודי החקלאות קירבו אותו אל "החברה להגנת הטבע". הוא נמנה עם חבריה, והשתתף במסעות הרבים שערכה החברה ברחבי הארץ, כדי להכיר את נופיה ואת עולם החי והצומח שבה. ג'קי היה חובב צילום מושבע. בתקופת לימודיו בכפר הירוק, למד בקורס לצילום, ומאז דבק בתחביב זה ולא הרפה. בטיוליו הרבה לצלם מנופי הארץ ומטיפוסי אנשים שפגש בהם. הוא אף זכה בפרס על תמונה שנתפרסמה בירחון "הצלם החובב" – תמונת שני אנשים המשחקים בשחמט לאור נרות. בביתו הקים לו מעבדה ופיתח את תצלומיו בעצמו. הוא היה עליז וטוב לב, חברותי ונכון תמיד לסייע לזולתו. בן נאמן ומסור היה להוריו, דואג לבני משפחתו ועוזר להם.

יעקב גויס לצה"ל בסוף אוקטובר 1969. תחילה הוצב יחד עם כל חברי גרעין הנח"ל של יטבתה, שנמנה עמו. לאחר הטירונות עלה עם חבריו להיאחזות בקליה שלחוף ים־המלח, אך תאונת דרכים קטעה את דרכו הצבאית, שרצה להמשיך בה. שוב לא יכול היה לשרת ביחידת הנח"ל המוצנח, והוא נשלח לקורס לחובשים קרביים. הוא מצא בכך נחמה פורתא, שכן לאחר שחרורו מהשירות הסדיר התכוון ללמוד רפואה באוניברסיטה. לאחר שהשתלם בקורס היה לחובש קרבי פלוגתי בחיל השריון. במלחמת יום הכיפורים השתתף יעקב בקרבות הבלימה וההבקעה נגד המצרים בסיני. ביום כ"ח בתשרי תשל"ד (24.10.1973), יצא במסגרת צוות רופאים וחובשים במסוק, שחש לחלץ נפגעים מאזור מכותר מעבר לתעלה, ליד העיר סואץ. אש אויב פגעה במסוק ויעקב וכל אנשי הצוות נהרגו. תחילה נחשב כנעדר, אך לימים זוהתה גופתו והוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בקרית־שאול בתל־אביב. השאיר אחריו אב, אם ואחות. לאחר נופלו הועלה לדרגת רב־טוראי.

מפקדו מעיד עליו, שהיה חייל מסור שמילא את תפקידו בנאמנות והיה אהוד על חבריו ועל מפקדיו.

הוריו ערכו לזכרו תערוכה מהתצלומים האמנותיים שהותיר אחריו, בבית "יד לבנים" ברמת־גן.

אנגלקוביץ, ברוך

ברוך, בן קלריסה ונתן, נולד בבלגרד שביוגוסלביה ביום י"ד בתשרי תש"ט (17.11.1948). כשהיה בן שבועיים עלתה משפחתו לארץ והתיישבה בירושלים. את לימודיו היסודיים למד בבית הספר על־שם הנרייטה סולד בירושלים, והשלים את לימודיו בבית החינוך התיכון, אף הוא בירושלים. ברוך היה ספורטאי מצטיין בענף הטניס, בריצה ובקליעה למטרה. אך את מירב מרצו הקדיש לשחייה. במשך חמש עשרה שנים היה חבר בנבחרת השחיה של י.מ.ק.א. וזכה במספר רב של מדליות.

ברוך גויס לצה"ל בשלהי אוקטובר 1966. בתחילה התנדב לקומנדו הימי, אך לאחר שעבר את כל האימונים המפרכים, התגלה שלא יוכל להמשיך ולצלול בגלל מחלת־ילדות נשכחת. הוא עבר לחיל השריון ושם השלים סדרה של קורסים: מש"ק טנק, תותחן טנק ומפקד־טנק. הוא נשלח לקורס קצינים וכמעט עמד בו, אך הורחק שבועיים לפני הסיום בגלל עבירה משמעתית. מכיון שהיה חניך טוב בקורס, הוצע לו לחזור לקורס הבא, אך ברוך סירב והעדיף לשמש מדריך תותחנות בבית־הספר לשריון. בשנת 1967 השתתף במלחמת ששת הימים ולחם בחזית הדרום ואחרי כן השתתף גם במבצע כרמה. בתעודת השחרור מהשירות הסדיר נרשמה ההערה הבאה: "מפקד ומדריך מצוין".

בשלהי אוקטובר 1969 השתחרר מהשירות הסדיר. הוא הצטרף לקורס לשרטוט בניין ושם פגש את מרים, שנשא אותה לאישה בשנת 1971. הוא המשיך בלימודים גבוהים בבית הספר להנדסאים "אורט" בירושלים כשהוא עובד ביום כטכנאי בניין ולומד בערב. בשנת 1973 נולד בנו בכורו בועז. ברוך התקדם יפה בעבודתו, וראה ברכה במעשיו. מזמן לזמן היה נקרא לשירות מילואים ובתקופת שירות המילואים האחרונה שלו, הוענקה לו תעודת תותחן מצטיין. כשפרצה מלחמת יום הכיפורים הייתה אשתו בחודש החמישי להריונה. ברוך הצטרף ליחידתו והשתתף בקרבות הבלימה והפריצה נגד הסורים ברמת הגולן. ביום ט"ו בתשרי תשל"ד (11.10.1973), בפריצה אל מעבר לקו הסגול באזור חאן־ארנבה, נפגע הטנק שלו וברוך נפל. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בהר־הרצל. השאיר אחריו אישה ובן. (בנו השני נולד לאחר מותו ונקרא על שמו – ברוך), לאחר נופלו הועלה לדרגת רב־סמל.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה כתב מפקדו: "ברוך היה מפקד מצוין ושימש מופת ודוגמה לחבריו".

אנגלשטיין, יוסף

יוסף, בן שרה ושמואל, נולד ביום ט' בטבת תשי"ג (27.12.1952) בתל־אביב. הוא סיים את לימודיו בבית־הספר היסודי "תחכמוני" ובבית־הספר התיכון העירוני־דתי בתל־אביב. יוסף היה תלמיד חרוץ ושקדן והצטיין בעיקר במקצועות הריאליים. הוא היה אחד התלמידים המעולים בבית־הספר וזכה לשבחים רבים מפי מוריו. הוא אהב מאוד לקרוא והקדיש חלק ניכר מזמנו לקריאת ספרים, ללימודים ולהעמקת ידיעותיו בתחומים ובענפים, שלא נכללו בחומר הלימודים של בית־הספר, וכך הרחיב את תחומי השכלתו גם במקצועות ההומניסטיים. כמו כן אהב מאוד לטייל בארץ. עוד לפני שניגש לבחינות הבגרות נסע לטיול באירופה. הוא בקר בשש ארצות והתרשם מאוד ממראה עיניו. בתחילה חשב להצטרף לעתודה האקדמית וללמוד רפואה באיטליה, אך לבסוף החליט כי השירות בצבא חשוב יותר ולכן דחה את הלימודים עד לאחר השחרור.

יוסף גויס לצה"ל בתחילת פברואר 1971 והוצב לחיל השריון. למרות שסוג הבריאות שלו היה נמוך מהמקובל בחיל קרבי, התעקש לשרת בחיל השריון והדבר לא נמנע ממנו. הוא השלים קורסים שונים במקצועות הטנק והיה נהג, טען־קשר ותותחן בטנק "פאטון". הוא שירת ביחידות שריון שונות בסיני והיה חייל ממושמע, מסור ובעל ידע רב. מאז ומתמיד היה קשור מאוד למשפחתו וגם בתקופת שירותו בצבא נהג לבלות את חופשותיו בחיק המשפחה. הוא היה שומר מצוות והקפיד ללכת בכל שבת לבית הכנסת. הוא זכה לראות בחייו את בנהּ של אחותו והיה קשור אליו מאוד ונהג לשחק עמו. בערב יום הכיפורים היה יוסף אמור לצאת לחופשה, אך חבר בקש ממנו להתחלף ויוסף נשאר בבסיס. במלחמת יום הכיפורים שירת יוסף כאיש צוות טנק בגדוד שריון, שהתנגש במצרים בקרבות הבלימה, מהרגע הראשון של המלחמה. במהלך הקרב נפגע הטנק שלו והוא עבר לטנק אחר והמשיך להילחם. ביום הראשון למלחמה י' בתשרי תשל"ד (6.10.1973), נפגע הטנק שלו פגיעה ישירה בקרב שהתחולל בגזרה המרכזית, מול מעוז "פורקן", ויוסף נפגע ונהרג. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בקרית־שאול. השאיר אחריו הורים ואחות. לאחר נופלו הועלה לדרגת סמל־ראשון. אחותו ילדה בת לאחר נופלו ושמה נקרא יוספה, לזכרו.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה כתב שר הביטחון דאז, משה דיין, כי יוסף היה חייל מסור, חבר מצוין ואהוד על כל מי שהכירו.

אנטר, אברהם

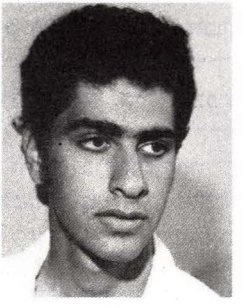

אברהם, בן רוזה ושאול, נולד ביום ט"ו בניסן תש"ד (8.3.1944) בקהיר שבמצרים. עלה לארץ בשנת 1949. סיים בית־ספר "צפרירים" בחיפה ובית־ספר תיכון ערב "קוגל" בחולון. במקביל ללימודיו התיכוניים עבד בבנק לאומי לישראל בע"מ ועזר בפרנסת המשפחה.

אברהם גויס לצה"ל בסוף יולי 1962 והתנדב לשרת בשייטת מהוללת, אך לאחר אימון קצר נפסל בשל ראייה לקויה. עבר קורס מ"כים ושימש בהדרכה.

במילואים שירת ביחידת מרגמות כבדות. השתתף במלחמת ששת הימים כשפסע היה בינו לבין המוות, עת הספיקו פקודיו והוא לזנק מהזחל"ם בטרם ספג פגיעה ישירה. בשנת 1968 נשא את בחירת לבו אסתר יקואל והתגורר בתנאי דיור קשים. לאחר מאמץ משותף עלה בידו לרכוש דירה בנאות־שושנים בחולון, והיה אמור לעבור לדירה מרווחת יותר ברעננה, אחרי יום־הכיפורים. בשנת 1971 נולדה בתו ורד ובשנת 1973 נולדה בתו ענת, שאותן אהב מכל. אברהם סיים בהצלחה את המדרשה למינהל ברייית חשבון ונותרו לו שתי בחינות בלבד לקבלת התואר.עבד בבנק לאומי במחלקת הפיקוח במשך שנים מספר. היה מקובל ואהוד על חבריו לעבודה ומכריו. ניחן באופי חזק, דבקות במטרה ומסירות למשפחתו ולעבודתו. שבוע לפני פרוץ מלחמת יום־הכיפורים השתחרר משירות מילואים במסגרת תרגיל, בו אף נפגע באוזנו; אך חרף פגיעה זו התנגד להורדת סוג בריאותו (פרופיל) והתגייס ביום הכיפורים יחד עם יחידתו. אברהם נפל בקרב ברמת הגולן כתוצאה מפגיעה ישירה בהתקפה אווירית ביום י"ד בתשרי תשל"ד (10.10.1973), בלי שזכה לראות את משפחתו, משפחה אליה היה קשור בכל נימי נפשו ובמיוחד לבנותיו ורד וענת, להן הקדיש כל עתותיו הפנויות.

אנטר, עובד

עובד, בן שפרה ושלמה, נולד ביום ב' באב תשי"ג (15.7.1953) בתל־אביב. הוא למד בבית הספר היסודי "הר־נבו" בתל אביב ואחרי־כן השלים את לימודיו בבית־הספר התיכון החקלאי ב"כפר הירוק". עובד היה ילד שובב ועשה מעשי־קונדס ותעלולים בילדותו. הוא היה עליז וחייכן ותמיד השרה סביבו אווירה של שמחת־חיים. משהתבגר, הפך לנער שקט, מופנם ורציני בגישתו לחיים. עובד היה בן מסור להוריו, דואג למשפחתו, ישר־לב ובעל מצפון. חבריו מספרים כי תמיד היה נכון לסייע בעצה או במעשה ועשה את אשר עשה ברצון ובחיוך. הוא היה עלם גבה קומה ומוצק, בעל עיניים חומות שקטות וסבר־פנים חביב וידידותי. בבית הספר החקלאי נודע עובד כבעל־סמכות, המתווך,

מפשר ומיישב סכסוכים בין חבריו. ואכן ידע לעשות זאת בהומור ובעדינות. הוא היה סקרן ומעורב בכל המתרחש סביבו ואהב לקרוא ולשוחח על עניינים שעמדו ברומו של עולם.

עובד גויס לצה"ל בראשית פברואר 1972 והוצב לחיל השריון. לאחר סיום הטירונות ולאחר שהשתלם בקורס חי"ר־משורין ובקורס מפקדי־כיתות, נשלח לשרת באחד המעוזים שעל גדת תעלת־סואץ. עובד היה חייל אחראי ומסור לתפקידו ומפקד מעולה. בתקופת השירות בצה"ל השתדל עובד שלא להדאיג את הוריו. הוא שמר עמם על קשר מכתבים ואף הרבה לבקר בבית בחופשותיו. מעולם לא התלונן על הקשיים שבחיי הצבא ואף לא סיפר על הישגיו – מתוך צניעות. תמיד נהג לציין כי נוח לו בחיים במסגרת הצבא, וכי הוא מוצא סיפוק בתפקידו כמ"כ טירונים. בפרוץ מלחמת יום הכיפורים לחם עובד עם אנשי יחידתו בחזית סיני ובגזרת התעלה. ביום י"ט בתשרי תשל"ד (15.10.1973), נתקלו אנשי יחידתו במארב של האויב ליד מעוז "בודפשט", אליו נשלחו לחלץ את החיילים הנצורים במעוז. באש שנפתחה עליהם נפגע עובד ונהרג. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בקרית־שאול. לאחר נופלו הועלה לדרגת סמל.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה כתב מפקדו: "עובד היה חייל מסור וחבר נאמן. היה נאמן לתפקידו, דבק במטרה והיה מסור לחייליו. הוא בלט בטוב לבו וביושרו ושימש מופת לחבריו. הוא היה אהוד על כל מי שהכירו"; בכינוס ידידים שנערך לזכרו, סיפרו חבריו ליחידה, כי במהלך האימונים נתגלה עובד כבעל כושר־סבילות רב וכוח־רצון חזק. לדבריהם שימש להם מופת במרצו ובצייתנותו וידע לעודד אותם ברגעיהם הקשים.

אסא, יעקב

יעקב, בן מטי ומשה, נולד ביום כ' בשבט תש"ו (22.1.1946) במושב צור־משה ולאחר שלמד בבית הספר היסודי במושב, סיים את לימודיו בבית־הספר התיכון־חקלאי ע"ש רופין בעמק חפר. הוא היה חבר בתנועת "הנוער העובד והלומד" וברבות הימים הדריך בה וכן היה פעיל במסגרת הגדנ"ע. הוא היה חובב־ספורט ונטל חלק בפעילות אגודת "הפועל". מטבעו היה שקט, חברותי, בעל חכמת־חיים ורציני בגישתו לחיים. הוא היה ישר ובעל־מצפון, בן נאמן, מסור להוריו ודואג למשפחתו. תמיד נרתם לסייע בעבודות־המשק ולעזור בכל תחום, שיכול היה לתרום בו מידיעותיו ומכישוריו.

יעקב גויס לצה"ל בתחילת נובמבר 1963 והתנדב לחיל־הצנחנים. לאחר הטירונות עבר קורס אלחוטנים וקורס־צניחה ואחרי כן עבר קורס מ"כים־חי"ר. מאחר שהצטיין בהישגיו נשלח לקורס קצינים בסיסי ולאחר שהשלים אותו השתלם בקורס קציני קשר. לבסוף הוצב ליחידת צנחנים בתפקיד קצין־קשר והוענקה לו דרגת סגן.

הוא היה קצין טוב ואהוד מאוד, ולדברי מפקדו היה "אחראי, בעל יזמה ומנהיגות, ממושמע ויעיל". הוא השתתף בקרבות לשחרור ירושלים במלחמת ששת הימים ונטל חלק בכיבוש "גבעת התחמושת" ועל־כך הוענק לו "אות מלחמת ששת הימים".

לאחר ששוחרר מהשירות הסדיר היה נקרא לתקופות של שירות מילואים. יעקב המשיך את לימודיו באוניברסיטה העברית / הפקולטה לחקלאות והיה תלמיד מצטיין ושקדן, על אף שלא חדל מעולם לעזור להוריו בעיבוד המשק של משפחתו. בתקופת לימודיו באוניברסיטה, הצטיין בהישגיו ואת התואר "מוסמך" קיבל בציון "מעולה" על עבודת הגמר. סיפרה מדריכתו בפקולטה פרופסור יהודית בירק: "את יעקב הכרנו כתלמיד מצטיין בשנה ב', כאשר הביע את רצונו להשתלב במחקר במחלקה, שלא על מנת לקבל פרס. עמדנו אז בעיצומו של מחקר מטעם משרד החקלאות של ארצות הברית ומילאנו את מבוקשו ללא־היסוס. במרוצת הזמן הפך יעקב לאחר מעמודי־התווך של תכנית־המחקר כולה... ממצאיו היסודיים מהווים ללא ספק תרומה חשובה ומשמעותית בחקר הממברנות הביולוגיות – תחום בעל השלכות שימושיות בפיסיולוגיה וברפואה". הוא סיים את הלימודים בפקולטה לחקלאות ברחובות והוענקו לו תואר "בוגר" ותואר "מוסמך" של האוניברסיטה העברית בירושלים. כן השלים את עבודת־הגמר לתואר דוקטור בציון מעולה, אך התואר הוענק לו לאחר נפילתו. במלחמת יום הכיפורים השתתף יעקב בקרבות הבלימה והפריצה נגד המצרים בסיני. ביום כ"ח בתשרי תשל"ד (24.10.1973), נכנסה יחידת־הצנחנים שיעקב שירת בה כקצין־קשר בזחל"ם הפיקוד, לעיר סואץ בגדה המערבית של תעלת־סואץ. בקרב שהתחולל נפגע הזחל"ם שלו בפצצת נ"ט ויעקב נהרג. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין הצבאי בנתניה. השאיר אחריו אישה ובן – שגיא, הורים ואחיות.

במכתב־תנחומים למשפחה השכולה כתב מורו של יעקב באוניברסיטה, פרופסור עמרם אשרי: "יעקב היה מתלמידינו הטובים ביותר וכך יכולתי להכירו מעל ומעבר להיכרות רגילה בין מורה ותלמיד. נוסף להיותו תלמיד מצטיין היו בו גם חברותיות, שקט, תבונת־חיים ומעשיות, ששרשיהם נעוצים אולי ברקע של הבית, חיי המושב ועבודת־האדמה. תלמידים מצטיינים כמוהו אין רבים. כפי שהיה מסור ללימודים כן היה מסור גם למשפחתו ולעמו".

בביטאון תנועת־המושבים "תלמים" פורסמה רשימה על יעקב; בית־הספר הארצי להנדסאים בטכניון והפקולטה לחקלאות של האוניברסיטה העברית הוציאו־לאור חוברת לזכר תלמידיהם, שנפלו במערכה ובה דברים על דמותו של יעקב; בספר "נזכור" של האוניברסיטה העברית ראתה אור רשימה על יעקב, ובה כתבה עליו מדריכתו: "מחשבתו הבהירה, רעיונותיו המקוריים וכשרונו הבלתי־רגיל מוצאים ביטוים בעבודת־הגמר, בעבודת הדוקטור שהספיק לסיים ובשורת־מאמרים שפירסם בעיתונות המדעית הבינלאומית; עבודות אלה זכו להתעניינות רבה בארץ ומחוצה לה".

אסולין

אליהו

אברהם

אליהו ואברהם, בני חנה וחיים. שני בנים־אחים שנפלו חלל אבדה משפחת אסולין. הבכור, אליהו, נפל בקרבות הבלימה ברמת־הגולן במלחמת יום הכיפורים; אברהם, הצעיר ממנו בשנה וחצי, איש חטיבת "גולני" נפל בעת מילוי תפקידו. אליהו ואברהם גדלו על ברכי המסורת היהודית והוריהם נטעו בהם ערכים נעלים של אהבת האדם, העם והארץ. את חינוכם היסודי קיבלו בבית־הספר הממלכתי הדתי "עציון" בשכונת יד־אליהו בתל־אביב. אליהו, הבכור, המשיך לימודיו בישיבה התיכונית בבית שמואל בחדרה, ואילו אברהם הצעיר חתר ללמוד מקצוע והכשיר עצמו כחשמלאי.

אליהו נולד ביום ח' בכסלו תש"י (29.11.1949) בתל־אביב. בנערותו בלט בנועם הליכותיו ובתכונות שהיו טבועות בו עוד משחר ילדותו. שקט ונעים הליכות היה והקדיש מזמנו לעזרה וסיוע לזולת. הוא היה תלמיד שקט ושליו, ולמד בשקדנות ומתוך שמחה. בתקופת לימודיו בישיבה בחדרה עסק בזמנו הפנוי בהדרכת נוער דתי במסגרת תנועת "בני־עקיבא". בדרכו השקטה, המצטנעת, ארגן טיולים, צעדות ופעולות חברתיות אחרות. אליהו היה בן מסור ואוהב למשפחתו והיה רגיש לכל מה שעובר על כל אחד מבני המשפחה. גם בישיבה קנה לו אליהו, בהתנהגותו ובאישיותו, חברים רבים. ידידיו העריכו את שלוותו וכבדו את בגרותו.

אליהו התגייס לצה"ל בפברואר 1968 והוצב לחיל השריון. לאחר הטירונות השתלם בקורס מקצועות השריון, וזכה עד מהרה להערכתם המלאה של מפקדיו. הוא נשלח לקורס מפקדי־טנקים, סיים אותו בהצטיינות והפך למפקד מסור ואחראי. חיילים שלו מספרים שהיה מפקד טוב ושקדן, אשר ידע תמיד למצוא את הדרך אל לבם.

כשהשתחרר אליהו משירותו הסדיר בצה"ל נתקבל לעבודה בבנק, הצטיין בעבודתו וגם שקד על תלמודו, כפי שביקש תמיד לשלב תורה ועבודה. יחד עם זאת לא זנח את משפחתו וסייע לה בכל צרכיה. הוא נהג מסירות למופת שעה שנפצע אחיו אברהם. האח הצעיר שירת בחטיבת "גולני" והשתתף בפעולות נועזות רבות של חטיבה זו. בעת מילוי תפקידו נפצע האח בצורה קשה מאוד ובמשך חמישה חודשים וחצי נאבק על נפשו, כשאחיו הבכור אליהו סועד אותו ומעודדו כל הזמן. ביום כ"ט בכסלו תשל"ב (17.12.1971) הוכרע אברהם והחזיר את נשמתו לבוראו. אליהו אסולין, האח הטוב יכול היה לעבור ליחידת מילואים אחרת לאחר האסון הזה. הוריו

הפצירו בו שיעשה כן, אך הוא דבק בשריון ובחזית הקדמית. בכל שיחה בנושא זה ביקש אליהו תמיד לנסוך ביטחון בהוריו ובאחותו הדואגים, כי אמנם הכל יהיה בסדר. בלב כבד ומלא חששות שלחה האם את בנה השני למלחמה. במלחמת יום הכיפורים השתתף אלי בקרבות הבלימה האכזריים ברמת־הגולן כמפקד טנק. ביום י״ב בתשרי תשל״ד (8.10.1973) נפגע הטנק שלו פגיעה ישירה והוא נהרג. אלי הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין שבקרית־שאול ליד קברו של אחיו אברהם. השאיר אחריו הורים ואחות. לאחר נופלו הועלה לדרגת סמל־ראשון.

הוריו הקימו לזכרו ולזכר אחיו קרן מלגות, וכן הוציאו לאור ספר להנצחת זכרם שמובא בו סיפור חייהם ומותם מפי אמם ומוקירי זכרם; גם ספר תורה ניתן על שמם, שקוראים בו בסניף בני עקיבא בבית־הספר ״עציון״.

אסולין, אשר

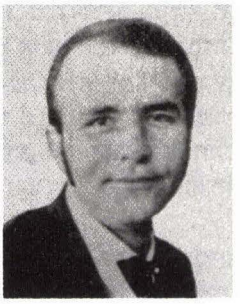

אשר, בן מזל ויעיש, נולד בשנת תשט״ו (1955) במרוקו ועלה ארצה עם משפחתו בשנת 1963. בארץ למד בבית הספר היסודי הדתי ״מוריה״ בעפולה ובבית הספר המקצועי ״מפתן״ במגדל העמק. אשר היה תלמיד מעולה. מלבד הזמן שהקדיש ללימודים, הרבה לעסוק בתחביביו השונים: הוא היה חובב ספורט והתמסר לענף הרמת משקולות, אהב להאזין למוסיקה, השתתף בחוג לריקודי־עם וכתב שירים. הוא היה נער רגיש וישר־דרך, עליז וחבר נאמן. חבריו מספרים כי חיבבוהו בשל השקט הנפשי שלו והעריכו את מסירותו לעבודה. בשנה שקדמה לגיוסו לצה״ל עבד כמסגר.

אשר גויס לצה״ל בראשית פברואר 1973 והוצב לחיל התותחנים. לאחר סיום הטירונות השתלם בקורס תותחני־שדה. חבריו ליחידה מספרים כי היה חייל אחראי ומסור וכי נהג לחזור ולספר להם כי הוא שמח מאוד בחלקו בצבא. אשר, שהיה בן מסור להוריו, השתדל לא להדאיגם בתקופת שירותו בצבא. הוא שמר על קשר מכתבים עם משפחתו, הקפיד לטלפן הביתה ומעולם לא התלונן על הקשיים בחיי הצבא, אפילו לאחר אימונים קשים. ביום הראשון למלחמת יום הכיפורים עלתה יחידתו לרמת הגולן. לפתע ניחתה עליה הפגזה כבדה ואשר נפגע ונהרג. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בעפולה. לאחר נופלו הועלה לדרגת רב־טוראי.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה כתב מפקדו: ״אשר ביצע תפקידו במסירות ולחם בחירוף נפש עד לרגעיו האחרונים. דבקותו במטרה, לחימתו העיקשת ואומץ לבו, סייעו להצלת מדינת ישראל. הוא היה בחור שקט ולא מתבלט, אשר עשה את המוטל עליו בנאמנות ובמסירות״.

אסולין, יעקב

יעקב, בן עליזה ויצחק, נולד בשנת תש"ז (1947) במרוקו ועלה ארצה עם משפחתו בשנת תשט"ו (1955). בארץ למד בבית־הספר היסודי ובבית־הספר התיכון במושב קוממיות. יעקב אהב את הלימודים בבית הספר והצטיין במקצוע הספרות. שעות רבות הקדיש לקריאת ספרים והתעניין גם בפוליטיקה ובמתרחש באזור המזרח התיכון. בשעות הפנאי כתב שירים ונהג לקרוא אותם בחוג המשפחה. הוא עסק בפעילות חברתית ענפה במושב מגוריו – עוצם. בערבי שבתות ובחגים ארגן מסיבות ופגישות חברה והיה יוצא לטיולים עם בני הנוער במושב. יעקב היה נער חברותי, בעל מזג נעים ותמיד מוכן היה לעזור לזולת. בקרב בני המושב היה ידוע כאדם שאפשר לפנות אליו תמיד בעת צרה. הוא אהב את בני משפחתו והיה בן מסור ונאמן להוריו.

יעקב גויס לצה"ל במחצית אוגוסט 1967. לאחר סיום הטירונות השתלם בקורס לשוטרים צבאיים והוצב ביחידת המשטרה הצבאית בעזה. בין מפקדיו קנה לו יעקב שם של חייל מסור ואחראי וכפי שנהג לספר לחבריו במושב, נהנה מן השירות בצה"ל. במהלך שירותו בצבא הרבה לבקר ולעזור בבית ואת מרבית חופשותיו הקדיש לארגון ערבי חברה במושב עוצם.

באוגוסט 1970 שוחרר יעקב מהשירות הסדיר והחל לנהל משק במושב עוצם. בשנת 1972 נשא אישה. כשפרצה מלחמת יום הכיפורים נקרא יעקב לשירות פעיל והוצב לאחת מיחידות השריון. הוא השתתף בקרבות הבלימה והפריצה נגד המצרים בחזית סיני. ביום כ"ו בחשרי תשל"ד (22.10.1973), נהרג מפגיעת פגז בשעה שפיקח על הכוונת התנועה באחד הגשרים שהקים צה"ל לרוחב תעלת סואץ. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין במשמר הנגב. השאיר אחריו אישה וילדה ומשפחה ענפה. לאחר נופלו הועלה לדרגת סמל.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה כתב מפקדו: "עד רגעי חייו האחרונים מילא יעקב את תפקידו ולא נטש את משמרתו, על אף ההפגזה הכבדה. הוא היה חייל מסור וחבר נאמן ואהוד על כל מי שהכירו".

אסטרחן, שמואל

שמואל, בן חוה וגרשון, נולד ביום ד' בניסן תש"ז (25.3.1947) בחיפה ולמד בבית־הספר היסודי על שם חיים וייצמן בנהריה. אחרי־כן עבר ללמוד בבית־הספר החקלאי על־שם חנה מייזל בנהלל, וסיים את לימודיו בבית־הספר התיכון "יד־נתן". שמוליק, כפי שקראו לו בני משפחתו וחבריו, היה צלם חובב, ואהב במיוחד לצלם ילדים ונופים. הוא היה נעים הליכות וחביב ולכן קשר קשרים חברתיים בנקל וחוג חבריו היה רחב.

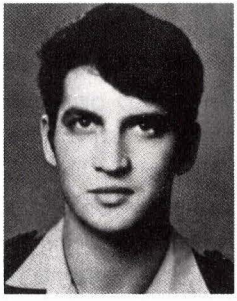
בחברה היה מוקד השמחה וההתעניינות, בזכות עליצותו, שמחת־החיים שלו וכשרונו לעודד ולשמח אנשים. טוב לב היה וחבר נאמן. ומעולם לא החמיץ הזדמנות לעזור לזולת.

שמואל גויס לצה"ל במחצית אוגוסט 1966 והוצב לחיל השריון. לאחר סיום הטירונות ולאחר שהשתלם בקורס תותחני־טנקים נשלח לשרת ביחידת שריון. במלחמת ששת הימים לחם בסיני ועבר את נחיב הקרבות לאורכו וצילם רבים מהקרבות ואת המקומות שעבר בהם. הוא אהב את חיל השריון וביחוד אהב את הטנק "סנטוריון" ולא חדל מהתפעל מחוסנו וממעלותיו.

לאחר ששוחרר מהשירות הסדיר היה שמוליק נקרא לתקופות של שירות מילואים ביחידתו. במלחמת יום הכיפורים השתתף שמואל בקרבות הבלימה והפריצה נגד הסורים ברמת הגולן. ביום ט"ו בתשרי תשל"ד (11.10.1973), בקרב הפריצה מערבית לחאן־ארנבה, נפגע הטנק שלו והוא נספה. למשפחתו נמסרה הודעה שהוא נעדר, אולם לאחר שבועיים של תקוות וחששות נמסר כי נפל במערכה. שמואל הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין הצבאי בנהריה. השאיר אחריו הורים, שבע אחיות ואח אחד. לאחר נופלו הועלה לדרגת סמל־ראשון.

חבריו ליחידה ספרו בשבחו רבות ואמרו עליו כי אף לרגע לא איבד את קור רוחו ואת שלוותו כל תקופת הקרבות, והיה מקור עידוד וכוח לחבריו ביחידה.

אסטרייכר, משה

משה, בן גבריאלה ומרדכי, נולד ביום י"א בניסן תשי"ב (6.4.1952) בחיפה, גדל בעיר הולדתו ולמד שם בבית־הספר היסודי הריאלי ואף סיים את לימודיו התיכוניים באותו בית־ספר. משה היה נער שתקן ומכונס בתוך עצמו, הוא היה נבון ובעל מחשבה מקורית, אך מעולם לא אהב להתבלט. על־אף שהיה כישרוני מאוד, לא חרג מהממוצע כתלמיד ולא נהג ליטול חלק פעיל בשיעורים. מוריו ספרו עליו שהיה ילד נעים־הליכות ונוח שלא התאמץ בלימודים ויכול היה להשיג הרבה יותר. לפרקים היה נתקף אמביציה ומשיג הישגים מצוינים, שחשפו את הפוטנציאל הטמון בו. מחנכו בכיתה י"ב כתב עליו: "נבון ומכונס ובעל כושר ויכוח. יכול יותר, מצפוני מאוד וישר". אף על פי שהיה מכונס בעצמו ושקט, נתגלו בו תכונות של מנהיג וסמכות טבעית, שבזכותן קבלו אנשים עליהם את מרותו. כשהיה ילד נתגלו אצלו נטיות אומנותיות; הוא ניגן בכינור, צייר יפה והיה חבר בוועדות שונות של חגיגות ואירועים, אך כשגדל זנח שטחים אלה. הוא התמסר לספורט והצטיין בענפי הכדורגל, הכדורסל והריצה למרחקים ארוכים. כמו כן היה חבר בתנועת הצופים "שבט משוטטי הכרמל" וברבות הימים היה למדריך בתנועה.

משה גויס לצה"ל בסוף יולי 1970, התנדב לקורס טיס והשלים את אימוניו בהצלחה. היה לו כישרון טבעי לטיס והוא היה בין החניכים המצטיינים של המחזור.

הוא היה חברותי מאוד והיה אהוד על מפקדיו ועל חבריו לקורס. לאחר סיום הקורס הוצב לטייסת סקייהוקים וגם שם התבלט מיד בכשרונותיו ובכושר המנהיגות שלו. ביום י"א בתשרי תשל"ד (7.10.1973), היום השני למלחמת יום הכיפורים, נשלח משה לביצוע טיסה מבצעית, שבמהלכה נפגע בשמי פורט־סעיד ונפל. זמן רב נחשב כנעדר, אך בראשית מאי 1977 הודיעו להוריו כי גופתו זוהתה לאחר שהוחזרה על־ידי המצרים לפני כן. למרות הכאב הגדול, הייתה בבשורה זו משום נחמה פורתא, שכן לא עוד יימנה שמו בין הנעדרים. משה הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין הצבאי בחיפה. השאיר אחריו הורים ואח. לאחר נופלו הועלה לדרגת סרן.

שמו של משה הונצח על־ידי הענקת מלגת לימודים על שמו לבוגר בית הספר הריאלי, הממשיך בלימודים אקדמיים. המלגה מוענקת בטקס הנערך מדי שנה בשנה; לזכרו של משה הותקנו מזגן־אוויר ופרוכת לארון הקודש בבית הכנסת של הבסיס, שמשה שירת שם ויצא ממנו למשימה שלא חזר ממנה.

אסרף, אליהו

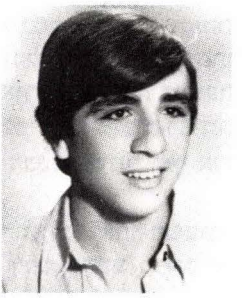
אליהו, בן סול ושלום ז"ל, נולד ביום כ"ט בסיון תשי"ג (11.6.1953) בפז שבמרוקו ועלה ארצה עם משפחתו ב־1959. בתחילה השתקעה המשפחה בקיסריה ואלי התחנך שם בבית הספר המקומי. בשנת 1962 נפטר אביו והמשפחה עברה להתגורר בחולון. אלי התקבל לפנימייה הדתית "אחוזת שרה" וסיים שם את לימודיו היסודיים. לאחר מכן רצה ללמוד מקצוע ולכן נרשם לבית הספר "ימין אורד" בחיפה והשתלם במקצועות האלקטרוניקה והמכניקה. אלי היה חובב ספורט ובעתות הפנאי הרבה להתעמל ועסק בעיקר באתלטיקה קלה. היו לו עוד כמה וכמה תחביבים. הוא עסק בעבודות חשמל להנאתו, אהב לגלף בעץ וכמו־כן שלח ידו בעבודת שרטוט. אלי היה חבר טוב ולא חסך מאמצים כדי לעזור לזולת, ולכן היה אהוב על כל חבריו. למרות שהתנאים הכלכליים בביתו לא היו טובים כלל, היה תמיד שמח בחלקו, חביב ונעים הליכות.

אליהו גויס לצה"ל בתחילת אוגוסט 1971 והוצב לחיל השריון. מאחר שהיה בעל הכשרה מקצועית, עבר קורסים בחיל והיה לטכנאי־חשמל־טנקים. כל תקופת שירותו עשה אלי בסיני. הוא היה חייל טוב, אחראי ומסור לתפקידו, ושימש דוגמא לחבריו במזגו הטוב ובסבילותו. במשך תקופת שירותו השתדל שלא להדאיג את משפחתו, הקפיד להתקשר הביתה ולא הרבה לספר על קשייו בחיי הצבא. כשפרצה מלחמת יום הכיפורים השתתף עם יחידתו בקרבות הבלימה בחזית הדרום. לאחר סיום המלחמה הצטרפה יחידתו לכוחות צה"ל מעבר לתעלה. ביום כ"ו בכסלו תשל"ד (21.12.1973), באזור ג'בל עתקה, נפל בעת מילוי תפקידו והובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין הצבאי בקרית־שאול. השאיר אחריו אם, ארבע אחיות ואח. לאחר נופלו הוענקה לו דרגת סמל.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה כתב מפקדו: "אלי שירת ביחידתי בתפקיד

טכנאי חשמל בטנקים. הוא היה בעל מקצוע מעולה. כאשר יכול היה לעזור במשימות שונות, מעולם לא חסך במאמצים ולא התאונן כאשר רבה היתה העבודה. חבריו ומפקדיו הכירו בתכונותיו האישיות והמקצועיות. הם אהבוהו וכיבדוהו הן כאדם והן כחייל. גדול צערנו על נפילתו של חבר וחייל".

אסרף, דניאל

דניאל (דני), בן פיבי ושמעון, נולד ביום י' בחשון תשט"ו (6.10.1954) בעיר ספי במרוקו ועלה ארצה עם משפחתו בשנת תשי"ב (1962). הוא למד בבית־הספר היסודי "אליאנס" במרוקו ובארץ למד בבית־הספר היסודי "חזון עובדיה" בבאר שבע. הוא סיים את חוק לימודיו בבית־הספר התיכון בקיבוץ יטבתה, לאחר שנת לימודים במסגרת קיבוץ אור־הנר. שתי תכונות מנוגדות לכאורה, אך למעשה משלימות זו את זו, אפיינו את דני; מצד אחד הייתה בו בגרות, שהתבטאה באחריות כלפי הלימודים והעבודה, רצינות ושיקול דעת, ומצד שני – רוח נעורים, שובבות ועליצות, חוש הומור ואפילו מידה מסוימת של הרפתקנות. לדברי מחנכו של דני בקיבוץ יטבתה, היה נעוץ סוד קסמו המיוחד דווקא בניגודים אלה שבאופיו. דני היה אהוב מאוד על חבריו ועל מוריו. פעמים רבות שימש בתפקיד מתווך ומשכין שלום, לאחר מעשי קונדס שעשה יחד עם חבריו בקבוצת הנוער. הוא היה תלמיד טוב, זכה בציונים מעולים ומוריו העריכוהו כנער נבון ומוכשר. דני היה חובב ספורט והשתתף בצליחת הכינרת, בתחרויות סקי על המים, במפגני שחייה וצלילה ובמשחקי כדורגל. אהבה מיוחדת אהב את המוסיקה וחבריו מספרים כי לאחר שלמד לנגן בגיטרה, לא נפרד כמעט מכלי הנגינה שלו.

דניאל גויס לצה"ל בראשית אוגוסט 1972 והתנדב לחיל התותחנים. לאחר סיום הטירונות השתלם בקורס תותחני־שדה והוצב לאחת מיחידות החיל. דני היה חייל מעולה. הוא מילא במסירות ובדייקנות את כל המשימות שהוטלו עליו וכך הועלה, מהר מן הרגיל, לתפקיד סגן־מפקד צוות־תותח. בהיותו חייל מצטיין, נבחר לייצג את יחידתו במצעד צה"ל בירושלים. אחרי־כן זכה בהמלצה מיוחדת להישלח לקורס מתקדם בבית הספר של חיל התותחנים. במלחמת יום־הכיפורים לחם דני עם יחידתו בקרבות הבלימה בחזית תעלת סואץ ואף השתתף בצליחת התעלה. ביום כ"ד בתשרי תשל"ד (20.10.1973), נפגע בהפגזה ממערב לתעלה ונהרג. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בבאר־שבע. השאיר אחריו הורים, ארבעה אחים ואחות. לאחר נופלו הועלה לדרגת סמל.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה כתב מפקדו: "דניאל, אשר היה אהוב ואהוד על כולנו, היה חייל מסור ונאמן, שעשה את ראשית דרכו כמפקד ביחידה. הוא נפל בקרב על קיומה של מדינת ישראל, לאחר שהגן על גבולותיה, יחד עם חבריו, בחירוף נפש ובאומץ – מעטים מול רבים".

אסרף, שמעון

שמעון, בן עליזה ומימון, נולד בשנת תש"י (1950) במרוקו ועלה ארצה עם משפחתו בשנת 1956. בארץ למד בבית־הספר היסודי "מימון" בשלומי ובבית־הספר התיכון־דתי מקצועי "מרום ציון" בירושלים. שמעון היה נער חביב ועליז, ולדברי מחנכו בבית־הספר התיכון היה תלמיד צנוע וממושמע, והצטיין במקצוע הספרות. הוא היה חבר בתנועת הנוער העובד והלומד והרבה להשתתף בפעולות החברתיות השונות, שאורגנו במסגרת התנועה. אמנם היה מטבעו עליז ושובב אך ידע להיות רציני בגישתו לדברים הדורשים רצינות. הוא היה בן נאמן ומסור להוריו, נהג לסייע להם בעבודות הבית השונות ואף אהב לעזור לאחיו הצעירים בהכנת השיעורים.

שמעון גויס לצה"ל במחצית אוגוסט 1968 והוצב לחיל הרגלים. לאחר הטירונות השתלם בקורס מ"כים ועסק בהדרכת טירונים. מפקודיו דרש ביצוע מדויק של הוראותיו, ושימש להם דוגמה בחריצותו ובמסירותו לעבודה ובביצוע תפקידיו. חבריו ליחידה מספרים כי היה מקובל ואהוד על פקודיו ועל מפקדיו, מוכן תמיד לייעץ ולעזור לכל מי שפנה אליו והיה איש מקצוע מעולה וחייל אמיץ.

בשנת 1971, בתום שירות החובה שלו, השתחרר שמעון מצה"ל, והחל לעבוד כפועל מתכת. אחרי כן עבד כפועל אריגה בקיבוץ מצובה. עד מהרה התחבב על חבריו לעבודה ורכש לו ידידים רבים. בפרוץ מלחמת יום הכיפורים הצטרף שמעון אל יחידת המילואים שלו, והשתתף בקרבות הבלימה והפריצה נגד המצרים בסיני. ביום כ"א בתשרי תשל"ד (24.10.1973), בשעה שעסק בפינוי פצועים מהקרב בעיר סואץ, נקלע להפגזה ונהרג. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בנהריה. השאיר אחריו הורים, שלושה אחים ושלוש אחיות. לאחר נופלו הועלה לדרגת סמל.

אפלבוים, משה

משה, בן ליבה ויוסף, נולד ביום כ"ב בתשרי תש"ד (23.10.1943) בציברקול שברוסיה ועלה ארצה עם משפחתו בשנת 1948. בארץ למד בבית־הספר היסודי "מעלות הנביאים" ו"עממי א'" ואחרי כן בבית הספר "תיכון־חדש". הוא סיים את לימודיו בבית־הספר הטכני של חיל האוויר. משה היה תלמיד חרוץ והצטיין בלימודי המקצועות הריאליים. לאחר שסיים את לימודיו בבית־הספר היסודי בציונים טובים, זכה במלגה להמשך הלימודים. הוא היה חבר בתנועת הנוער "בני עקיבא" וברבות הימים אף עסק בהדרכת נוער בקן החיפני של התנועה. משה היה אדם אופטימי, חייכני ושמח בחלקו. הוא היה מסור ונאמן לבני משפחתו ועמל רבות כדי לסייע לכלכלת הבית במתן

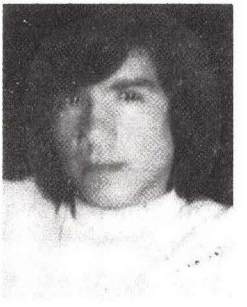
שיעורי־עזר. בין החברים הרבים שקנה לו, נודע כאדם המוכן תמיד לעזור לזולת בעצה טובה, במילות עידוד ובמעשים בפועל.

משה גויס לצה"ל בחודש פברואר 1962. לאחר סיום הטירונות ולאחר שהשתלם בקורס חשמלאי־מטוסים הוצב לאחד מבסיסי חיל האוויר. הוא היה חייל טוב, ממושמע ומסור מאוד לתפקידיו בצבא. לחבריו נהג לספר כי הוא מוצא סיפוק בשירות בצה"ל ואמנם הכל העידו עליו שהוא ממלא בשמחה ובגאווה כל תפקיד המוטל עליו. משה השתדל מאוד שלא להדאיג את הוריו, הרבה לבקר בבית ובחופשותיו אף נהג לעזור להוריו ככל אשר יכול.

בחודש יוני 1965 סיים משה את שירות החובה והחל לעבוד בפקידות. הוא התיידד עם אנשים רבים במקום עבודתו בארגון המסחר בישראל ותוך זמן קצר היה מוכר בארגון הסוחרים באזור חיפה. בשנת 1966 נשא לאישה את נורית, חברתו מתקופת השירות הצבאי, ותוך שנה היה אב לשתי בנות תאומות. מסירותו ואהבתו לבנותיו ולאשתו לא ידעו גבול. משה הקדיש לבנותיו זמן רב, השתתף במשחקיהן ואף סייע להן בהכנת שיעורי הבית, ככל שהרשה הזמן שעמד לרשותו. כשפרצה מלחמת יום־הכיפורים גויס לשירות פעיל וסופח כחובש־קרבי אל אחת מיחידות חיל־השריון. הוא השתתף בקרבות הבלימה נגד הסורים ברמת־הגולן ובאחד הקרבות, ביום י"ט בתשרי תשל"ד (15.10.1973), נפגע בהתפוצץ פגז לידו ונהרג. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בחיפה. השאיר אחריו אישה, שתי בנות, הורים, אח ואחיות. לאחר נופלו הועלה לדרגת סמל.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה כתב מפקדו: "משה היה חייל מסור וחבר למופת. הוא היה אהוב על כל מי שהכירו. זכרו הוא קודש שאותו ננצור בלבנו בגאון".

אפנג'ר, אברהם

אברהם, בן אסתר ומשה, נולד בשנת תשט"ו (1955) בבני־סבך שבמרוקו ועלה ארצה עם משפחתו בשנת תשכ"ב (1962). הוא למד בבית־הספר היסודי "ימין הרצוג" באילת ובבית־הספר התיכון המקצועי המקיף באילת. אברהם היה נער אופטימי, עליז ושמח בחלקו, תמיד היה נכון לעזור לכל אדם בעצה או במעשה ועשה למען הבריות בחיוך וברצון טוב. היו לו חברים רבים וכולם חיבבוהו בזכות מזגו הנוח, יושרו ואהבת החיים והאדם שקרנה ממנו. מילדותו היה בן מסור להוריו, דואג לאחיו ומוכן לסייע להם כל אימת שנתבקש. אחיו מציינים אותו כבן שהיה תמיד "גאוות המשפחה". הוא אהב לעסוק בספורט ושעות רבות היה מבלה על שפת הים, שכן הצטיין בשחייה ובחתירה וברבות הימים הימים אף בנה לו סירת עץ קטנה משלו. היה לו אוסף בולים ותקליטים ואת זמנו הפנוי חילק בין תחביביו הרבים, בהם גם נגינה בגיטרה והאזנה למוסיקה.

אברהם גויס לצה"ל במחצית אוקטובר 1973 והוצב לחיל ההספקה. לאחר

הטירונות ולאחר שהשתלם בקורס נהגי משאיות, נשלח לאחד מבסיסי ההדרכה בתפקיד נהג משאית. ביום י"ח באדר תשל"ד (12.3.1974), שעה שנסע באזור מצפה־רמון, התהפכה המשאית שנהג בה והוא נהרג. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין באילת.

אפריאט, מרדכי

מרדכי, בן חנה ומאיר, נולד ביום ב' בניסן תשי"ד (5.4.1954) במרקש שבמרוקו, ועלה ארצה עם משפחתו בנובמבר 1956. המשפחה השתקעה בירושלים והוא למד בבית־הספר היסודי "ישורון". אחרי־כן סיים את לימודיו בבית־הספר התיכון העירוני ג' (בית־חינוך) ועמד בהצלחה בבחינות הבגרות. מרדכי, שנקרא בפי הכל מוטי, היה נער ישר־דרך ורודף אמת וצדק. הוא היה נעים־הליכות, עדין־נפש וידע לכבד את בני משפחתו ואת חבריו ומכריו. חבריו ובני משפחתו אהבו להיות במחיצתו והעריכו את נימוסיו הטובים, את טוב־לבו ואת נכונותו לסייע לכל דורש, בעצה ובמעשה. מוטי בילה את זמנו הפנוי בקריאת ספרות מופת ובעיסוק בספורט. הוא הצטיין בעיקר בענף הכדורסל ונמנה על סגל נבחרת בית־ספרו בענף ספורט זה. הוא ניחן בקול ערב ונהג לשיר, כשהוא מלווה את שירתו בנגינה בגיטרה. הוא יזם וארגן מסיבות וערבי־הווי, בהם היה משמיע שירים לחבריו ללימודים ואחרי־כן לחבריו לשירות. בשנת 1969 נפטר אביו ומרדכי נטל על עצמו את עול הדאגה והטיפול במשפחה. הוא ניסה לסייע לאמו ולהקל עליה בבדידותה.

מרדכי גויס לצה"ל בתחילת אוגוסט 1972 והוצב לחיל השריון. לאחר סיום הטירונות הוכשר לשמש כאיש צוות טנק ונשלח לשרת בגדוד טנקים בסיני. הוא היה חייל מסור וממושמע, אהוד על חבריו ומקובל על מפקדיו. במלחמת יום־הכיפורים יצאה יחידתו לעבר תעלת סואץ, ללחום במצרים שצלחו את התעלה. ביום י"א בתשרי תשל"ד (7.10.1973) בקרב לחילוץ לוחמי צה"ל שהיו נצורים במעוזים, נפגע מרדכי ונהרג. לאחר שהיה נעדר כחמישה חודשים הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בהר־הרצל בירושלים. השאיר אחריו אם, חמש אחיות ושלושה אחים. לאחר נופלו הועלה לדרגת רב־טוראי.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה כתב מפקד היחידה: "קבלי נא את השתתפותי הכנה בצערך על נפילתו של מרדכי ז"ל. מרדכי שירת ביחידתי כאיש צוות טנק. הוא נפל בעת מילוי תפקידו, בלילה הראשון של מלחמת יום־הכיפורים, בעת נסיון להדוף את האויב המצרי בגזרה הדרומית של תעלת סואץ, באזור מעוזי 'ליטוף'. אנו, מפקדי היחידה וחבריו של מרדכי, חיילי היחידה, נושאים בגאון ובחרדת־קודש את זכרו".

אפריאט, שמואל

שמואל, בן מרים ואברהם, נולד ביום ט"ז באב תשי"ד (15.8.1954) באלעבש שבמרוקו ועלה ארצה עם משפחתו בשנת 1961. הוא למד בבית־הספר היסודי "רתמים" בדימונה ואחרי־כן למד שנה אחת מסגרות. שמואל נאלץ להפסיק את לימודיו כדי לסייע בכלכלת הבית. הוא קיבל על עצמו עול זה בהבנה מלאה תוך בגרות. תחילה עבד בבית־החרושת "פריקלס" כמסגר מתלמד, ועד מהרה היה לאחד העובדים המקצועיים המעולים במפעל. הממונה עליו העיד, ש"היה אהוד על כל העובדים במקום וכולם הכירו את שמואל החרוץ, החביב ובעל ידי הזהב". חברו מספר עליו ש"היה לו כושר ארגון יוצא מן הכלל. הוא ידע לרכז סביבו את נערי השכונה, הקים את נבחרת הכדורגל השכונתית, עמד בראשה ושקד על ארגונה, אימוניה ומשחקיה. ולא רק באלה. הוא היה מעורב בכל הקשור לפעילות החברתית בשכונתו". אך מעולם לא זנח את חובותיו כלפי הוריו וכלפי ביתו. בני משפחתו אהבוהו מאוד ופינקוהו. הוא כיבד מאוד את הוריו ואהב לבלות בחיק המשפחה. מימי נעוריו ניכר היה בשקט שלו, בשלווה הפנימית ובטוהר־לבו. איש־אמת היה בכל מאודו ולא יכול לשאת מעשה עוול ומרמה.

שמואל גויס לצה"ל במחצית פברואר 1973 והוצב לחיל השריון. לאחר סיום הטירונות השתלם במקצועות טנק "פאטון". מפקדיו סיפרו על כושרו ועל יכולתו לבצע היטב כל משימה שהוטלה עליו. בחופשותיו המעטות בילה בבית וסייע להוריו בעבודתם. כשפרצה מלחמת יום־הכיפורים נשלח שמואל עם יחידתו לחזית סיני ולחם בגזרה המרכזית. ביום כ"ה בתשרי תשל"ד (21.10.1973), מול ראש־הגשר ממערב לתעלת סואץ, נפגע הטנק שלו והוא נהרג במקום. תחילה נחשב כנעדר. אחרי־כן הוכרז חלל שמקום קבורתו לא נודע. לימים זוהתה גופתו והוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בדימונה. השאיר אחריו אב, אם, שני אחים וארבע אחיות. לאחר נופלו הועלה לדרגת רב־טוראי.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה כתב מפקדו: "שמואל ז"ל מילא את תפקידו במסירות, באחריות רבה ובאומץ־לב ללא גבול. בקרב שנפל בו, השתתף בהתקפה נועזת של היחידה שלחמנו בה – מעטים כנגד רבים, בניסיון להרחיב את המסדרון, שנעו כוחותינו ולאפשר את הכרעת הצבא המצרי. אנו, רעיו, זוכרים את אומץ־לבו ומסירותו. עד רגעיו האחרונים דבק במשימה ולא נטשה".

הוריו תרמו לזכרו ספר תורה לבית־הכנסת בדימונה; גדודו הוציא לאור חוברת לזכר חלליו שנפלו במלחמה, ושמואל בתוכם.

אפרים, שאול

שאול, בן שרה ואברהם, נולד ביום י"ח בכסלו תשי"ב (17.11.1951) בראשון־לציון. הוא למד בבית־הספר היסודי "ידלין" וסיים את לימודיו בבית־הספר "תיכון־חדש" בראשון־לציון. שאול היה תלמיד חרוץ ואוהב־דעת ובעיקר הרבה ללמוד את התנ"ך. לדברי מחנכת כיתתו, "אפשר היה לסמוך עליו בכל פעילות. הוא אינו משתמט וידעתי כי יצליח בדרכיו". מנהלת בית ספרו כתבה, כי "עמידתו ודיבורו השליו והרגוע, העידו על יציבות של גזע־נערים חדש". הוא היה חבר בתנועת "הנוער העובד והלומד", הרבה לקרוא ובכל עת פנאי נטל לידיו ספר. שאול היה צנוע, ולא ביקש להתבלט, והיה חברותי ואהוד על חבריו בזכות מזגו הנוח ואפיו החביב. תמיד היה בן נאמן ומסור להוריו ונהג לעזור בבית בעת חופשותיו. שאול היה בחור נאה ותמיר. שלושה חדשים עשה בקיבוץ יזרעאל במסגרת גרעין נח"ל.

שאול גויס לצה"ל במחצית נובמבר 1970 והתנדב ליחידת נח"ל משורין. לאחר ששירת במסגרת של"ת בגרעין נח"ל, סיים קורס רגמים במרגמות בינוניות וקורס למקצועות טנק והוצב ליחידת שריון בתפקיד טען־קשר. הוא היה חייל מצוין וחבר נאמן. על חלקו בפעילות מבצעית הוענק לו "אות השירות המבצעי". במלחמת יום הכיפורים השתתף שאול בקרבות הבלימה והפריצה נגד המצרים בחזית סיני. ביום כ"ב בתשרי תשל"ד (18.10.1973), נשלח בטנק שלו כתגבורת ליחידת צנחנים באזור מחנות אבו־סולטן. הוא נקלע למארב של חיילים מצרים ובקרב שהתחולל נפגע שאול ונהרג. הוא הובא למנוחת־עולמים בחלקה הצבאית בבית־העלמין בראשון־לציון. השאיר אחריו הורים ואחים. לאחר נופלו הועלה לדרגת רב־טוראי.

בית־ספרו הוציא לאור, לזכר תלמידיו שנפלו במערכה, חוברת ובה דברים על שאול ועל דמותו; בשנת תשל"ח נבנה חדר תרבות מיוחד לזכרו של שאול בבית־ספר "ידלין", בו סיים את לימודיו, שבמרכזו עומדת אנדרטת טנק – סמל לגבורתו.

אפריק, שאול

שאול, בן עדינה ואברהם, נולד ביום כ"ט באב תשי"ג (10.8.1953) בבאר־שבע ולמד בבית־הספר היסודי "בארי" ובבית־הספר התיכון־מקיף ג'. כן סיים את לימודיו בקונסרבטוריון למוסיקה בבאר־שבע. שאולי היה תלמיד חרוץ והצטיין במקצוע הספרות, וכבר בהיותו תלמיד בית־הספר העממי, היה עורך העלון הפנימי של בית־הספר. לצד הלימודים התמסר שאולי לנגינה בכינור. בתקופת בית־הספר התיכון למד גם בקונסרבטוריון למוסיקה. היה לו אוסף גדול של תקליטים וזמן רב היה מקדיש להאזנה למוסיקה

החביבה עליו. שאולי הצטיין גם בספורט. הוא היה חבר בנבחרת הנוער לכדור־עף בבאר־שבע והשתתף בתחרויות רבות, שנערכו בין נבחרות הנוער ברחבי הארץ. הוא היה רציני מאוד בגישתו לחיים. בהקפדה רבה חילק את זמנו הפנוי בין עיסוקיו הרבים. הוא היה חברותי, בעל מזג נעים ונוח והצליח לקשור קשרי ידידות יפים עם גדולים ועם קטנים. הוא היה אדם חושב, שבעיות העולם העסיקוהו, ונהג לנהל שיחות ארוכות עם הוריו ועם אחיו הבוגרים בשאלות שהטרידוהו ובלבטים שהיו מנת חלקו.

שאול גויס לצה"ל בחודש נובמבר 1971 והוצב לחיל השריון. לאחר סיום הטירונות בהצטיינות, השתלם בקורס מ"כים שאף אותו סיים בהצטיינות. זמן קצר אחרי־כן השלים קורס־קצינים. הוא סיים את קורס הקצינים בציונים מעולים והוצב לאחת מן היחידות הנודעות בחיל השריון, לאחר שהומלץ להדריך בבית הספר לקצינים. בקרב מפקדיו וחבריו ליחידה נודע שאולי כקצין מעולה, ישר ומתיידד בקלות. הוא היה מסור מאוד לפקודיו ויחד עם זה הקפיד על ביצוע מדויק של המשימות שהטיל עליהם. פקודיו כיבדוהו וראו בו מפקד טוב וחבר נאמן. שאולי הירבה לבקר בבית בתקופת השירות בצה"ל. הוא שמר על קשר מכתבים עם משפחתו וחבריו ונהג לכתוב ולספר להם בגאווה על חייו בצבא. בערב יום־הכיפורים נקרא להתייצב ביחידתו. הוא ארז את חפציו, נפרד מבני משפחתו ויצא למלחמה. הוא השתתף בקרבות נגד המצרים בחזית סיני ונפל בקרב נגד חוליות קומנדו של המצרים ביום י"ח בתשרי תשל"ד (14.10.1973). הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בבאר־שבע. השאיר אחריו הורים אח ואחות. לאחר נופלו הועלה לדרגת סגן.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה כתב מפקדו: "שאול היה קצין טוב, יעיל ואחראי, ממושמע ואהוד. אחרי המלחמה, שעה שנפגשתי עם בני משפחתו, הבנתי איך גדל לנו דור כזה של נפילים".

הוריו של שאול הוציאו לאור חוברת לזכרו ובה דברים שכתבו עליו חבריו מתקופת בית־הספר ומתקופת השירות בצבא.

אפרת, איתן

איתן (איתי), בן ירדנה ואריה, נולד ביום ו' בחשון תש"י (29.10.1949) בירושלים. לאחר שעקרו הוריו לניר־צבי, למד בבית־הספר היסודי ובבית־הספר התיכון בקיבוץ נצר־סירני. בתקופת בית הספר התיכון התעניין מאוד בשירת המשוררים הצעירים.

איתן גויס לצה"ל בתחילת פברואר 1968 והוצב לחיל השריון. לאחר הטירונות השתלם בקורס מקצועות טנק "פאטון" ובקורס למדריכי מקצועות השריון. הוא היה חייל טוב וממושמע, אחראי ומסור לתפקידו, אהוב על מפקדיו ומקובל על חבריו.

לאחר שהשתחרר מהשירות הסדיר המשיך איתן בלימודיו באוניברסיטה העברית, בפקולטה לחקלאות שברחובות, שכן ראה איתן בלימודי הטבע את תחום לימודיו לעתיד. איתן היה תלמיד טוב והצטיין אמנם בלימודי הטבע. באוניברסיטה השתלם

בתחום גידולי השדה וזמן־מה לפני שפרצה המלחמה החל לגדל, יחד עם חברו, חרשפים (ארטישוק). הוא אהב לטייל, לראות נופים, שדות ופרדסים והרבה לרכוב על סוסתו ברחבי הארץ. בזמנו הפנוי קרא משירי המשוררים הצעירים, שהיו חביבים עליו עוד מימי בית־הספר התיכון. איתן היה חברותי מאוד וקל להתיידד, נוח לבריות וקשה לכעוס. היו בו אורך־רוח וסבלנות, עקשנות ודבקות, למלא כל משימה ואתגר שהציב לעצמו ולהצליח בהם. הוא היה חרוץ מאוד ופעלתני, נמרץ ושופע חיוניות וכוח התמדה רב. טוב־לב היה וידו יד רחבה; מעולם לא הקפיד עם זולתו וידע להטות אוזן קשובה לכל אדם. הוא אהב לעזור לזולת והיה טוב ומיטיב לידידיו. אדיב היה ומנומס, עדין־נפש ונעים הליכות. חבריו אהבוהו על שהיה גלוי־לב, ישר־דרך, בעל מצפון, איש־אמת העומד בדיבורו, הגון ורגיש מאוד למעשי עוול. הוא אהב מאוד את בני משפחתו ורחש כבוד רב להוריו. כשפרצה מלחמת יום־הכיפורים נשלח איתן עם יחידתו לחזית בסיני. הוא לחם בגזרה המרכזית, תחילה בבלימת האויב שביקש לפרוץ לעבר טסה ובהשמדת יחידות קומנדו מצריות. אחרי־כן השתתף גדודו בגרירת הגשר לעבר תעלת סואץ, כשהוא מותקף שוב ושוב ממטוסים. לאחר שהוצב הגשר, תפסה היחידה עמדות באזור "החווה הסינית". ביום כ"ד תשרי תשל"ד (20.10.73), בשעות שלפני הצהריים, בעת חילופי־אש עזים, נפגע הטנק של איתן מטיל והוא נהרג במקום. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בניר־צבי. השאיר אחריו אישה ובת, אב, אם ואח. לאחר נופלו הועלה לדרגת סמל.

הפקולטה לחקלאות הוציאה לאור חוברת לזכר תלמידיה שנפלו במלחמה, ואיתן בתוכם; בניר־צבי הוקמה אנדרטה לזכרו, ליד מועדון הכפר, הנושאת שמו "סלע איתן".

אפרת, חיים

חיים, בן מרים ואברהם, נולד ביום א' באייר תש"ג (6.5.1943) בקיבוץ אשדות־יעקב (מאוחד) ולמד בבית־הספר היסודי ובבית־הספר התיכון בקיבוצו. הוא היה תלמיד טוב שנתמזגו בו תבונת־כפיים ומחשבה מעמיקה. מאחר שניחן בכושר־ביטוי, שאף ואף ידע לבנות דברים יפים, בעיקר לפי נושאים ספרותיים וגם סייע בהכנת תערוכות בכיתתו. חיים אהב את החי ואת הצומח וידע לטפל בהם במסירות ובדבקות, ואכן משסיים את לימודיו הכיר את כל הענפים החקלאיים ועבד בהם באהבה. הוא התעניין מאוד בתחום החשמל והאלקטרוניקה והקדיש לכך הרבה זמן ומחשבה, ונוסף על כל אלה היה גם חובב מוסיקה וספרות. הוא ניגן בקלרינט ובחליל והיה חבר בתזמורת עמק הירדן והקדיש זמן רב לנגינה. חיים היה בעל־דמיון עשיר והצטיין בכושרו להפוך חומר־גלם ליצירות אמנותיות מקוריות. מטבעו היה חביב וטוב־לב, חברותי ומוכן לעזור לזולת. רחש כבוד למבוגרים ממנו ונהג חיבה בצעירים. הכל הכירוהו כבעל־יזמה, רציני ביחסו לחיים וחרוץ בעבודתו. אמנם כלפי חוץ עורר רושם של חספוס, מזג־קר

ועקשנות, אך לאמיתו של דבר היה רגיש, שופע אהבה והוגה חיבה אל האנשים האהובים עליו.

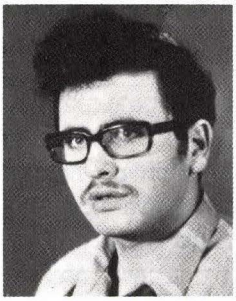
חיים גויס לצה"ל בסוף אוקטובר 1962 והוצב לחיל־הרגלים. לאחר סיום הטירונות השלים קורס מ"כים, ואחריו קורס קציני חי"ר והשתלם בקורס צניחה. הוא הוצב לחטיבת חי"ר בתפקיד מפקד פלוגה והוענקה לו דרגת סגן. לאחר תום שירות החובה עשה שנה אחת בשירות קבע בנח"ל.

במסגרת שירות המילואים עבר הסבה לחיל התותחנים ולאחר שהשתלם בקורס פקחי־אוויר וסיים קורס קת"קים, הוצב ליחידת־תותחנים כקצין־תצפית קדמי. הוא היה חייל מסור, קצין מצויין וחבר־למופת. בשנת 1967 השתתף במלחמה והוענק לו "אות מלחמת ששת הימים". חברו־לנשק כתב עליו: "בעיני חבריו בצבא ייזכר חיים כסמל הצניעות ושיתוף־הפעולה המלא עם כל הדרגים. עת יצא הגדוד לאימונים נראה חיים צמא ללמוד עוד ועוד על צורת העבודה. מבחינת הביצועים הוא היה מושלם, ואף יותר מזה". במלחמת יום הכיפורים השתתף חיים בקרבות הבלימה נגד המצרים בסיני. בקרב שהתחולל ביום י"ד בתשרי תשל"ד (10.10.1973), תקפה יחידתו את מערך "חמוטל" בסיני. הוא נע בטנק כקצין טיווח ותצפית שתפקידו לכוון את אש־הסיוע הארטילרית כדי להקל על פעילותם של הכוחות המסתערים. בתחילת ההסתערות נפגע חיים ונהרג. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין באשדות־יעקב. השאיר אחריו אישה, הורים ושלושה אחים לאחר נופלו הועלה לדרגת סרן.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה כתב מפקדו: "חיים נפל תוך כדי גילוי אומץ ותעוזה, בנתנו סיוע ארטילרי לכוחות החי"ר".

הוריו וקיבוצו הוציאו לאור חוברת לזכרו, שכלולים בה דברי חברים על דמותו וכן מכתבים לחברתו, שנשא אותה לאישה אחרי כן. חברת ציוד אור־וקול שעבד בה תרמה לזכרו חדר־טבע הנושא את שמו בבית־החינוך של המשק וכן הוסיפה ותרמה ציוד לימודי לבית־החינוך.

אפרתי, אבנר־יהודה

אבנר, בן בלומה ואברהם־יהושע, נולד ביום כ"א בתשרי תשי"א (2.10.1950) בחיפה. הוא למד בבית־הספר היסודי "יבנה" ברמת־גן וסיים את לימודיו היסודיים בחינוך העצמאי ת"ת בבני ברק. אחרי כן למד ב"ישיבת הדרום" ברחובות. אבנר היה הבן הבכור לבית אפרתי, הראשון לשתי אחיות ושני אחים. מילדות התבלט באופיו הנוח ובתכונותיו הטובות. הוא התחנך על אהבת ישראל ואהבת המולדת והפך ערכים אלה לדרך־חיים. מגיל צעיר ידע להתחבב על הבריות והשכיל לקנות לו ידידי־אמת בכל מקום ובכל חברה. עניו היה וצנוע; לא ניסה להתבלט ולא רדף כבוד ושררה. אבנר היה תלמיד מצטיין וזכה ללא מאמץ בציונים הגבוהים ביותר בכיתתו. עד שהגיע לכיתה ה' היו ציוניו בגדר "טוב מאוד" ו"מצוין", ואילו מכיתה ה' ואילך לא היו פחותים מ"מעולה

פלוס". משהגיעה שעתו לעלות לכיתה השמינית של בית הספר היסודי המליצו מוריו לשחררו משנת הלימודים השמינית. וכך עבר עוד לפני היותו בר־מצווה, לישיבה התיכונית "ישיבת הדרום" ברחובות. גם שם הצטיין בתפיסתו המהירה ובכושר האנאליטי שלו. מוריו ומחנכיו העריצוהו כתלמיד וכבדוהו כבן־אדם. לעתים קרובות זכה אבנר להיקרא בפיהם "גדול־הדור". הם היו גאים ב"עילוי" שנתגלה בין תלמידיהם והשתדלו לטפחו כפי יכולתם. גישתו של אבנר לחיים, כמו גישתו ללימודים, הייתה יסודית ומעמיקה. הוא הרבה לעסוק בהגות וכתב מספר מאמרים על נושאים כגון: "צדק", "ציונות" ו"השואה והתחייה". את הערכים שרכש בביתו ובישיבה מיהר ליישם במציאות והשתדל לשלבם הלכה למעשה בחיי היום־יום שלו. אבנר היה מאותם תלמידים הלומדים תורה לשמה ואינם הופכים אותה קרדום לחפור בו. אם היה בו ספק קל לגבי קושייה, שנתקל בה בלימודיו הלך אצל אחרים, שאל מורים ובקיאים ולא הניח את העניין מידו, עד שמצא פיתרון שסיפק אותו. אהבת הבריות היתה לו טבע־שני. כשהגיע ל"ישיבת הדרום", והוא עדיין אינו בין שלוש־עשרה, בחר להתגורר בחדר אחד עם נער שלקה בשיתוק ילדים, כדי שיוכל לעזור לו. הרבה מזמנו הפנוי הקדיש לנער זה והיה מטפל בו כאילו היה זה אחיו. יחד עם זאת עשה מעשיו בצנעה ובענווה, כאילו הם בבחינת דבר מובן מאליו. אבנר היה גם בן מסור למשפחתו. מצוות כיבוד אב ואם הייתה בעיניו תענוג ולאו דווקא חובה שיש למלא. כאשר נפצע אביו בסיני בשנת 1967 ואושפז בבית החולים המרכזי לנגב בבאר שבע, לא זז אבנר ממיטתו. ארבעה חודשים ארוכים ישב למראשותיו ועודד אותו בתהליך החלמתו. באותה תקופה גם נפגעה אניית חיל־הים "אילת" בהתקפה של המצרים וניצוליה הוטסו לבית החולים שם שכב אביו. אותו לילה עבד אבנר ללא לאות וללא הפסקה בהעברת הפצועים ובהגשת עזרה לצוות הרפואי.

אבנר גויס לצה"ל בסוף יולי 1968 ועם חברי גרעין "מודיעין" של תנועת הנוער החרדי "עזרא" התנדב לנח"ל המוצנח. לאחר שעבר את הטירונות בהצלחה רבה, השלים תקופת שירות באחד המשקים יחד עם חברי גרעינו. כיוון שהצטיין בכשרונותיו שלחוהו מפקדיו לקורס מפקדי כיתות ומיד לאחר שסיים גם שם בהצלחה, נשלח לקורס קצינים. הוא היה מפקד מעולה וזכה להערכתם של מפקדיו. בחוות הדעת שכתבו עליו, העניקו לו ציונים גבוהים ביותר. למרות הצלחתו בצבא החליט אבנר להשתחרר בתום תקופת השירות הסדיר כדי ללכת ללמוד באוניברסיטה.

עם שחרורו מהשירות הסדיר נשא לאישה את חברתו, אהובה לבית גלסטר, והחל לומד בפקולטה למשפטים באוניברסיטת בר אילן. בסוף ספטמבר 1973 יצא אבנר לשירות מילואים כמפקד מעוז "מפרקת" שליד קנטרה, ומלחמת יום הכיפורים מצאה אותו במעוז זה. ביום י' בתשרי תשל"ד (6.10.1973) נפל אבנר בעת כיבוש המעוז על־ידי הצבא המצרי. הוא הובא לקבר־ישראל בבית־העלמין בקרית־שאול. השאיר אחריו אישה, הורים, אח ושתי אחיות. בעת נפילתו הייתה אשתו בהריון, ולאחר ארבעה חודשים נולדה בתו אביגיל.

על מעשי גבורתו במסגרת מלחמתו של המעוז הוענק לאבנר "עיטור העוז" ובתעודה נאמר: "עם פרוץ הקרבות הסתער כוח מצרי גדול ישירות על מעוז 'מפרקת' שמדרום לעיר קנטרה, ותחת חיפוי ארטילרי כבד הצליח להיאחז בפאתי המעוז. סרן אבנר אפרתי ז"ל, מפקד המוצב, ארגן את אנשיו ללחימה, והוא עצמו

עבר מעמדה לעמדה, במשך שעות רבות, כדי לעודד את האנשים ולסייע להם. למרות שנפצע קשה, סירב לפינוי. הוא פקד על חייליו להחליף עמדות, כשהוא עצמו נשאר פצוע בעמדה, בטווח של כמה מטרים מהכוח המצרי, כדי לחפות על אנשיו – עד שנהרג. בכך מנע את חדירת הכוח המצרי ללבו של המוצב בשעות־מספר, ואפשר לאחדים מחייליו להיחלץ. במעשיו אלה גילה אומץ־לב, תושייה, ומעל לכל הקרבה ומסירות אישית לחייליו ולתפקידו".

אפרתי (קאקון), משה

משה, בן חתון ושלום, נולד ביום י"ח בתמוז תשי"ג (1.7.1953) ברמת השרון. הוא למד בבית־הספר היסודי הממלכתי ה' ברמת השרון ובפנימייה הצבאית שליד הגימנסיה העברית "הרצליה" בתל־אביב. משה היה תלמיד מצטיין, אהוב ומקובל על מוריו ועל חבריו, הקפיד על הכנת השיעורים וסייע לתלמידים החלשים. הוא היה חובב ספורט נלהב ושקד על טיפוח כושרו הגופני, אהב מאוד להאזין למוסיקה בכל תחומי היצירה המוסיקלית, ואת זמנו הפנוי הקדיש לאוסף הבולים שלו. משה, שנתייתם בילדותו מאמו, היה נער מתבודד שחי בעולם משלו ומסתגר לעצמו. הוא הקים לו מעין בקתה על אחד העצים בחצר הבית ושם שיחק לבדו שעות רבות. כך נתגבשה בו אישיות חזקה והוא ניחן בכושר מנהיגות. את האנשים סביבו ידע לקרב בחיוכו המלבב, וסלד מן הגאווה וההתנשאות. הוא היה קר־רוח ושקול ונהג לבחון כל עניין במחשבה מעמיקה. כדי להצליח בכל משימה ואתגר שהציג לעצמו, לא נלאה ממאמצים ולא נרתע מקשיים. אדיב היה ומנומס, נעים־הליכות ואיש שיחה, שדבריו ערוכים בהיגיון ובטעם. הוא היה גלוי לב ומעולם לא היסס לומר את שבלבו, אפילו היו הדברים קשים ומעיקים. הוא היה נאמן ומסור למשפחתו. מעולם לא שכח את יום השנה לפטירת אמו ואפילו מהצבא היה מצליח לבוא הביתה, כדי לומר אחריה קדיש בבית־הכנסת.

משה גויס לצה"ל בתחילת נובמבר 1971 והתנדב לחיל השריון. לאחר סיום הטירונות השתלם בקורס מקצועות טנק "סנטוריון" בציון גבוה (95), בקורס למפקדי טנקים בקורס לקציני אג"ם ובקורס לקציני שריון. הוא היה קצין נמרץ, בעל יזמה ושאפתנות חיובית, אחראי מאוד, ישר ורציני. אחד מפקודיו מספר, שחייליו אהבוהו מאוד, שכן גיבש אצלם רוח־צוות למופת, ידע לשוחח אתם מתוך קרבה רבה ולבביות, ולהטות אוזן קשובה לדבריהם, ולפיכך סרו כולם ברצון למשמעתו ולמרותו. כשפרצה מלחמת יום־הכיפורים נשלחה יחידתו לחזית ברמת הגולן והתפרסה מיד בקו הראשון. ביום י"א בתשרי תשל"ד (7.10.1973) בקרב שהתחולל בבוקעתה, הצליח לחסל שישה טנקים של האויב, ובעודו עומד חשוף בצריח ומחפש מטרות לתקיפה נפצע קשה בחזהו ומת מפצעיו. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בהר־הרצל בירושלים. השאיר אחריו אב וארבעה אחים. לאחר נופלו הועלה לדרגת סגן.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה כתב מפקדו: "משה היה מטובי המפקדים

בפלוגה ומבחירי המפקדים בגדוד. הקרב שלחם בו ונפל, היה מהקרבות אפופי הגבורה של לוחמינו ומן המכריעים להגנת רמת הגולן ומדינת ישראל".

בני משפחתו תרמו לזכרו ארון־קודש לבית־הכנסת "תפארת־ציון" ברמת־השרון; המועצה המקומית של רמת־השרון הוציאה לאור חוברת לזכר בני המקום שנפלו במלחמה, ומשה בתוכם.

אפרתי, משה־אפרים

משה, בן רבקה ונוח, נולד ביום י"א באייר תש"ז (1.5.1947) בירושלים, כבן בכור למשפחתו. את לימודיו החל בבית־הספר הדתי לדוגמה בירושלים, ולאחר שעבר עם משפחתו לגור בנתניה, סיים את לימודיו היסודיים בבית־הספר "יבנה" בנתניה. במקביל ללימודיו הסדירים בבית־הספר, למד משה לימודי־יהדות בחדר. את לימודיו התיכוניים החל בישיבה התיכונית בכפר הרא"ה, וסיימם בבית־הספר "בר־אילן" בנתניה. מושיק, כפי שקראו לו חבריו וידידיו, היה תלמיד מצוין, שקדן, מתמיד ורציני בגישתו. הוא היה חבר בתנועת הנוער "בני עקיבא", ובתחום הספורט – השתתף במשחקי הכדורעף והכדורסל במסגרת קבוצת "אליצור". בכל הזדמנות הצטרף משה לטיולים ולסיורים, מתוך רצון להכיר את ארץ אבותיו, את יושביה ונופיה, ולהתענג על יופיה. משה התעמק כל חייו, בהלכה היהודית, והשתדל להבינה לפני ולפנים. הוא הקפיד ביותר על כבוד אב ואם, והיה מסור מאוד למשפחתו, כבן להוריו וכאח לשתי אחיותיו. בקרב ידידיו וסתם בין אנשים, תמיד ראה משה בכל אדם רק את הטוב, ומכאן יחסו האוהב, הנדיב והנאמן. אהבת כל אדם מישראל הייתה טבועה בדמו. גם בעתות מצוקה לא דיבר משה על קשייו ועל דאגותיו, כדי לא להטריד את הזולת, ותמיד התמודד עם בעיותיו בעצמו. לעומת זאת היה מוכן תמיד לסייע לאחרים ולייעץ בשעת הצורך. מעולם לא התלונן ולעומת זאת מעולם לא התפאר בהישגיו הרבים, ואפילו כשהצליח מאוד נשאר בצנעתו ובענוותנותו. משה היה מלא שמחת־חיים ועליצות והצליח תמיד להדביק את הכל בשמחתו. הייתה בו יציבות מרגיעה ושלווה איתנה של אדם השלם עם עצמו ועם עולמו. בזכות רוחו הטובה, חיוכו התמידי ותמימותו הנאה, היה לדמות אהודה ביותר בקרב כל מכריו.

משה גויס לצה"ל בראשית אוגוסט 1965 והתנדב לחיל השריון, למרות שאנשי הרבנות־הצבאית דחקו בו להצטרף לשורותיהם. בהליכתו לצבא רצה להיות חיל קרבי, ובשמרו מצוות – להיות דוגמה ומופת לחבריו לנשק, ועל־ידי־כך לקדש שם שמיים ולהשפיע בדרכי נועם למען שמירת מסורת אבות. לאחר הטירונות השתלם בקורסים למקצועות טנק ולתותחני טנקים. כאחד החניכים המצטיינים בקורס נבחר משה להדריך בבית־הספר לשריון. במלחמת ששת הימים היה משה בין הראשונים שפרצו את קווי האויב בדרך לתעלה. בתקופת מלחמת ההתשה שירת משה בסיני, ואז התחשל בעוז והתחזק בגבורה, נאבק נגד פגעי הזמן והצליח להישאר נאמן לאמונתו

ולדרכו. את חופשותיו אהב לבלות בחיק משפחתו, וכפי שנהג בהיותו תלמיד בתיכון, השתדל לנצל כל חופשה לעבודה בשכר, על־מנת שיוכל לעזור למשפחתו.

עם תום שירותו הסדיר נקרא לתקופות של שירות מילואים. לאחר שהשתחרר החל משה לעבוד כפקיד בבית־חרושת בנתניה, ועד מהרה רכש את אמון מעבידיו ואת אהבת חבריו לעבודה. הוא פיתח מערכת יחסים מיוחדת עם חבריו לעבודה, בכך שהתעניין באמת במצבם ובקשייהם, וניסה לסייע בידם ככל יכולתו. הוא התקדם יפה בעבודתו, והחל גם ללמוד הנהלת חשבונות. הוא שאף להקים לו בית על אדני המסורת, עם שורשים חזקים ונשא לאישה את טובה – תושבת בני־ברק, ובהיותו בן 23 עבר לגור בבני־ברק הידועה בהליכותיה, מתוך אמונה שיוכל להגשים שם את שאיפותיו וללכת בדרך שבחר לעצמו. הוא התחיל למלא את ביתו תוכן ממשי – את זמנו הפנוי הקדיש ללימודים בצוותא ולארגון חוגים לתלמוד. משה גם קיבל על עצמו עול של צורכי ציבור. הוא נבחר לשמש כגבאי בבית־הכנסת "היכל ישראל", והיה המתווך בין הזקנים לבין הצעירים. באותה תקופה רדף משה פעולות, גרף מעשים, הצליף לדבר קודש ועשה הכל למען הזולת – הן בחיי יום־יום והן במעשי צדקה וחסד. מעולם לא דחה מעשה למחרת; וכל דבר שעשה היה מושלם עד פרטי הפרטים. לעתים נטל על עצמו תפקידיהם של אחרים, על מנת להגיע לשלמות אליה שאף כל כך. בקרב ציבור מקורביו היה הוא דמות של אדם שיש ללמוד ממנו, המקדיש כל עתותיו ללימוד התורה ולצורכי ציבור, לשהייה בחיק משפחתו ולעשיית צדקה וחסד.

ביום י"א בתשרי תשל"ד (7.10.1973), למחרת פרוץ מלחמת יום־הכיפורים ברמת הגולן מערבית לחושניה, נפגע הטנק של משה במהלך קרב הבלימה. כעבור חודש הודיעו למשפחתו שהוא נעדר, וכעבור ארבעה ימים התאמת הנורא מכל החששות – ולמשפחה נמסר שמשה נהרג. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בנתניה. השאיר אחריו אישה, הורים ואחיות. לאחר נופלו הועלה לדרגת סמל־ראשון.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה כתב מפקדו: "...משה התבלט מיד בחבורת הטנקיסטים ברצינותו ובדבקותו במטרה. היותו אדם דתי, לא רק שלא הפריעה לו לבצע את משימותיו הצבאיות, אלא להיפך. הרושם שלי היה שהוא מתייחס לצבא ברצינות ובדביקות כאילו זה היה חלק מהדת".

לאחר מותו הוציאו הוריו לאור ספר לזכרו, ובו דברי תורה וכן דברים לדמותו ולזכרו; כשנה לאחר נפילתו של משה התפרסמה בעיתון "שערים" כתבה לזכרו; הוריו הכניסו ספר תורה לבית־הכנסת וגם עמוד מהודר לשליח ציבור, לרבות נר־תמיד, הוקדש לזכרו על־ידי ההורים, האחיות וציבור מתפללי בית הכנסת.

אפרתי, ניר

ניר (מרדכי), בן אורה ומיכה, נולד ביום כ"ה באדר תשי"ג (12.3.1953) בקיבוץ גבע. הוא למד בבית־הספר היסודי בגבע ובבית־הספר התיכון המשותף בעמק־חרוד, ועשה שנת שירות ב"אלומות". חבריו קראו לו גובל, שם שדבק בו בעקבות סיפור שסיפר ניר בקבוצה. מספרת חברתו לקבוצה אילנה: "גובל לא היה התלמיד המצטיין של הכיתה, גם לא היה הרקדן המעולה, אך הייתה לו תכונה אחת, שרבים מאתנו היו חסרים אותה – גובל היה טוב לב. תמיד היה מוכן לעזור, תמיד היה מוכן להתנדב ולהשתתף בכל מבצע". במשק עבד ניר ברפת. את ענף הרפת אהב עוד מילדותו ולעבודתו שם הקדיש את מיטב מרצו. הוא היה מסור לעבודתו ללא סייגים של שעות. מוכן היה תמיד לעזור בחלוקת מזון בלילה, לעזור בהמלטה קשה, לעזור לכנס עדר שפרץ גדרתו בשעת הערב ולדווח בכל עת על אשר ראו עיניו בעדר. עוד דבר שציין את ניר – רוחו הטובה תמיד ויחסיו עם חברים לעבודה. ניר קיבל הכל בחיוך קל ובהבנה, בין שהיה זה דבר שבח ובין שהייתה זו גערה מאחד הותיקים. עד שהתגייס לצבא נעשה ניר אחד מאנשי הצוות הוותיקים בענף הרפת.

ניר גויס לצה"ל בראשית נובמבר 1971, הוצב לחיל השריון ועבר בהצטיינות קורס טען־קשר. בשל מחסור בתותחנים עבר ניר הסבה לשמש כתותחן. צביקי, חברו ליחידה, מעיד עליו שהיה תותחן מעולה; היה מטפל במסירות במערכות התותח, מבריק אותו, משמן וממרק. כמו כן שלט היטב בחומר התיאורטי. אומר צביקי: "ניר היה חייל מאוד ממושמע. איני זוכר מקרה שיצא לו ל"היתקל" עם מפקדים. איני זוכר כמעט בעיות משמעת אתו, ואם היו – לרוב הסתיימו בטוב כי על ניר אי־אפשר היה לכעוס". במלחמת יום הכיפורים היה סמל ניר מוצב בחטיבת הטנקים הסדירה היחידה בסיני, אותה חטיבה אשר אומרים עליה שהצילה את המלחמה. ביום י' בתשרי תשל"ד (6.10.1973), בשעות הראשונות של קרב הבלימה הגדול בתעלת סואץ, נפגע הטנק שלו ועלה באש וניר נפל. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין שבקיבוץ גבע. השאיר אחריו הורים ו־3 אחיות.

במכתב תנחומים שנשלח למשפחה כתב שר הביטחון דאז משה דיין: "מרדכי היה חייל מצוין וחבר למופת. מרדכי היה אהוב על הכל"; לאחר מותו כתב חברו לקבוצה, חגי: "ניר,... תדע לך שבשבילי נשארת אותו בחור, שאתו חלבתי יחד ברפת, יחד פרצנו את המקרר ויחד סחבנו מכוניות. לכן קצת משונה לי שפתאום אתה אינך אתנו, השארת מקום ריק בלב ומיטה ריקה בצריף. היה סמוך ובטוח שלא נשכחך, משום שבזכותך ובזכות שכמוך יוכלו אחרים להמשיך לחלוב את הפרות והנוער יוכל להמשיך לסחוב מכוניות... אנו הרי מבינים אחד את השני. לא כן?"

קיבוץ גבע הוציא לאור חוברת לזכרו של ניר, ובה דברי חברים על דמותו.

אפשטיין, יהודה־זינדל

יהודה־זינדל (זוני), בן פרל־פייגע ז"ל ויוסף, נולד ביום י"ח בטבת תש"ח (18.12.1947) בפריס שבצרפת ועלה ארצה עם משפחתו בשנת תש"ט (1949). בארץ למד בבית־הספר היסודי "תל־גנים" ברמת־גן. אחרי־כן המשיך את לימודיו לתואר הנדסאי בבית־הספר המקצועי "אורט טכניקום" בגבעתיים. זוני היה תלמיד מעולה והמורים בבית־הספר נהגו לציין אותו לפני חבריו לכיתה, כדוגמה ראויה לחיקוי, על שקידתו וחריצותו בלימודים. הוא היה חבר בתנועת הנוער "השומר־הצעיר", וכן היה חובב ספורט ואהב לצאת עם חבריו לטיולים בכל רחבי הארץ. מלבד הספורט והטיולים, הקדיש זוני זמן רב לתחביב נוסף: קריאת ספרות יפה וספרי מתח. זוני היה נער חייכני ושמח בחלקו, בן מסור להוריו ואוהב לעזור לזולת.

יהודה גויס לצה"ל בפברואר 1968 והוצב לחיל השריון. לאחר סיום הטירונות ולאחר שהשתלם בקורס מש"קי טנקים, הוצב לאחת מיחידות השריון בצפון, בתפקיד מפקד טנק. זוני נודע בין אנשי יחידתו כחייל אחראי ומסור לתפקידו. בתקופת שירותו בצבא רכש לו ידידים רבים מקרב מפקדיו וחבריו ליחידה, שחיבבו אותו וכבדוהו על יושרו וטוב לבו ועל המסירות והחריצות שציינו אותו בכל משימה שביצע. בתקופת שירותו בצבא הרבה זוני לבקר בבית, כדי להיות במחיצת הוריו, אך לא סיפר על התפקידים שמילא במסגרת הצבא. כך שמעו בני משפחתו על קרב נגד הסורים, שניהלה יחידתו, רק לאחר שבא הביתה לחופשה.

בפברואר 1971 סיים זוני את שירות החובה בצה"ל. הוענקה לו תעודת הערכה מיוחדת, לאות הוקרה על התפקידים שמילא במהלך השירות בצבא. הוא התקבל לעבודה כהנדסאי במשרד הביטחון ותוך זמן קצר התחבב על כל חבריו לעבודה, שנהגו לכנותו "הבן שלנו", כיוון שהיה הצעיר שבהם. ביום הכיפורים נקרא להתייצב ביחידתו ויחד עם חבריו ליחידה נשלח לרמת הגולן. ארבעה ימים לחם בסורים בקרבות הבלימה הקשים. ביום ט"ו בתשרי תשל"ד (11.10.1973), נפגע זוני בהפגזה בעת הפריצה לשטח סוריה ונהרג. הוא נקבר ארעית בבית העלמין בנהריה ואחרי כן הובא למנוחות בבית־העלמין בחולון, ליד קברה של אמו ז"ל, שנפטרה מרוב צער על נפילת בנה האהוב. השאיר אחריו אב ואחות.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה כתב מפקדו: "אישיותו וסגולותיו המיוחדות והאישיות של יהודה כמפקד, עשוהו דמות משרה ביטחון ואהודה על חבריו ועל מפקדיו כאחד".

אפשטיין, יוסף

יוסף, בן שרה ויעקב, נולד ביום כ״ז באלול תשי״ב (16.9.1952) בקרית חיים. תחילה למד בבית־הספר היסודי על־שם גורדון ואחר־כך המשיך בבית־הספר היסודי ״רביבים״ ובבית־הספר התיכון בקרית חיים. ציוניו בתקופת הלימודים היו טובים ולדברי מחנכו היה תלמיד שקט, ממושמע ומנומס. הוא היה חבר בתנועת הנוער ״התנועה המאוחדת״ והקדיש זמן רב לפעולות החברתיות שארגנו המדריכים. יוסי היה נער עליז, אופטימי ושמח בחלקו. הוא אהב ספורט אך יותר מכל אהב לרכב על סוסים. בחופשות השנתיות בתקופת הלימודים, עבד כסייס בבית ספר לרכיבה וכן הצטיין בשחייה וכבר מגיל צעיר השתתף בצליחת הכינרת. בנערותו היה נמוך קומה במקצת ולעתים גרם לו הדבר לתחושת נחיתות מסוימת, אך הוא הצליח יפה להתגבר עליה, לדברי חבריו, בהקדישו מרץ רב וזמן לפעילות ספורטיבית. משהתקרב מועד גיוסו לצה״ל גבה יוסי באופן מפתיע וקומתו לא נפלה מקומתם הממוצעת של בני גילו.

יוסף גויס לצה״ל בנובמבר 1970 והתנדב לחיל השריון. לאחר סיום הטירונות השתלם בשורה של קורסים חיליים, לרבות קורס קצינים ואחרי־כן נשלח לפקד על מעוז בתעלה. יוסי היה חייל טוב, מסור וממושמע. בתיק האישי שלו צוין כי במהלך השירות בצבא לא עבר שום עברת משמעת וכי שימש מופת לחבריו ולפקודיו בדייקנותו ובמסירותו לתפקידו. גם בחופשות שעשה בבית הוריו, היה כל מעייניו נתונים לענייני הצבא. הוא נהג להקדיש זמן רב לבחינת נושאים צבאיים, תרגילים וסוגי נשק ואף רצה להתנדב לשירות קבע. אולם לפי בקשת הוריו הסכים לדחות את הצטרפותו לשירות־קבע ולהשלים קודם לכן את לימודיו. כיוון שנחשב קצין מעולה, מונה יוסי לתפקיד עוזר קצין־אג״ם במפקדת חטיבת שריון זמן קצר לפני תום שירות החובה. במלחמת יום הכיפורים לחם יוסי בקרבות הבלימה נגד המצרים בחזית סיני. על אף שהיה קצין בעל תפקיד מוגדר, העדיף להצטרף לשורות הלוחמים ופיקד על טנק בקרבות שריון. ביום י״ט בתשרי תשל״ד (15.10.1973), נפגע בהפגזה באזור ״החווה הסינית״ והקשר עם הטנק שלו נותק. זמן רב נחשב כנעדר ולימים זוהתה גופתו והוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בחיפה. השאיר אחריו הורים ואחות. בעבור גילוי אומץ־לב ורצון־לחימה, הוענק ליוסי ציון־לשבח מטעם מפקד האוגדה אשר בשורותיה לחם וגם נפל. וזה נוסח התעודה: ״במלחמת יום הכיפורים שירת סגן יוסף אפשטיין ז״ל בתפקיד קצין מטה בחטיבת טנקים, שלחמה בחזית סיני. בתוקף תפקידו היה עליו להיות במפקדה העורפית החטיבתית. עם פרוץ המלחמה החליט סגן יוסף אפשטיין ז״ל לפקד על טנק, למרות שלא הייתה לו הכשרה מוקדמת לכך. סגן יוסף אפשטיין ז״ל נטל, ביוזמתו, פיקוד על טנק ולחם כמפקד הטנק. בקרבות הצליחה, ב״חווה הסינית״, נפגע סגן יוסף אפשטיין ז״ל ונפל. במעשה זה גילה סגן יוסף אפשטיין ז״ל אומץ לב ורצון ללחימה״.

אפשטיין, יעקב

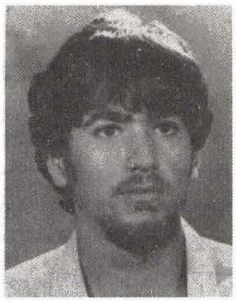

יעקב, בן שושנה ומרדכי, נולד ביום כ"ג בחשון תשי"ד (1.11.1953), בתל־אביב. הוא למד בבית־הספר היסודי "גרץ", בתל־אביב ואחר כך סיים את לימודיו בבית־הספר התיכון "שלווה" ועמד בהצלחה בבחינות הבגרות. יעקב, שכונה בפי משפחתו וחבריו בשם קובי, היה נער עליז וטוב לב, שהיה תמיד שמח בחלקו. הוא היה צנוע ונעים הליכות, אהב את חברתם של בני גילו והיה מקובל עליהם בזכות קסמו האישי. הוא היה מוכן תמיד לבוא לעזרת הזולת ובזכות תכונה זו חיבבוהו מוריו וחבריו. הוא היה בעל כוח רצון עז ושאיפות רבות. הוא התאמץ כדי להצליח בכל מעשיו וכשהיה נתקל בקשיים, היה משקיע את כל מרצו ואונו כדי להתגבר עליהם. כדרכו, היה עושה הכל ברוח טובה וללא טרוניות. כך הצליח בדרך כלל, להגשים את המטרות שהציב לעצמו.

יעקב גויס לצה"ל בתחילת פברואר 1972 והוצב לחיל התותחנים. לאחר סיום הטירונות השלים קורס תותחנות ונשלח לשרת בגדוד תותחנים בסיני. אך הוא שאף להתקדם ולנצל את מלוא יכולתו למען צה"ל ולמענו עצמו. לכן ביקש ללכת לקורס קצינים. הוא עבר בהצלחה את מבדקי הקצונה ולאחר שסיים קורס הכנה למ"כים, במסגרת הנח"ל, סיים בהצלחה קורס קציני־אג"מ בבית־הספר לקצינים של צה"ל. כשפרצה מלחמת יום הכיפורים, היה יעקב צוער בקורס קציני תותחנים בבית־הספר לתותחנות. הוא נשלח לרמת־הגולן, כדי לסייע בבלימת הצבא הסורי. ביום ט"ז בתשרי תשל"ד (12.10.1973), עלה הכוח שלו על מארב טנקים באזור תל־פארס ובקרב שפרץ נהרג יעקב. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בקרית־שאול. השאיר אחריו הורים ושתי אחיות. לאחר נופלו הוענקה לו דרגת סגן־משנה.

במכתב תנחומים למשפחה כתב מפקד היחידה שלו: "ידועים לי מעשיו של יעקב בשעות הראשונות והקשות של המלחמה, שעות בהן עבר יעקב בעמדות התותחים, עזר לחבריו, העביר מזון ומים והשתדל, ברוחו הטובה, להשפיע ולחזק את רוחם של הלוחמים בעמדה".

אציל, דורון

דורון, בן טיאה ודוד, נולד ביום כ"ד בתשרי תשי"ד (3.10.1953) בתל־אביב. הוא למד בבית־הספר היסודי "הר נבו" בתל־אביב ואחרי כן, המשיך ולמד בבית־הספר התיכון של סמינר הקיבוצים ברמת אביב. עבד כמורה ממלא־מקום בבית הספר על־שם אהרון קציר ברחובות. דורון היה צעיר תוסס, עירני ומלא התלהבות וסקרנות. הוא היה פעיל ותמיד עמד ב"מרכז העניינים" – ראש וראשון לעושים. כך זוכרים אותו חבריו: "בחור צעיר, בעל תווי־פנים עדינים, שחיוך קטן חבוי תמיד בין שפתיו". בני־אדם והקשר עמם היו מרכז חייו. בבית־הספר היו שני תחומים "בשליטתו הבלעדית": שיעורי החברה וחצר בית־הספר. הוא ידע למצוא את הנושא המתאים ביותר לוויכוח ובכך עורר את כל חבריו להשתתף בו באופן פעיל. כיון שניחן בחוש־הומור, ידע לשלב בשיחה נופך של בדיחות הדעת שהפיח חיים בוויכוח. בדרך כלל עוררו רעיונותיו התלהבות בקרב התלמידים וכשנגמר השיעור היה דורון יורד לחצר ושם היו התלמידים מתאספים כדי להאזין לו ולהנות מהברקותיו ובדיחותיו. בתקופת החל"ת עסק דורון בריכוז קן תנועת הנוער העובד והלומד ברחובות. הוא היה מאמין גדול ברעיונותיה של התנועה ואת האהבה לארץ ולנופיה קנה במאות טיולים ברחבי הארץ. כמדריך שימש דוגמה ומופת. לעולם לא שכח את הנוער העובד ואת ערכי הציונות שקנה שם. בכל הזדמנות ידע לשלב אותם בדבריו ולדרבן את שומעיו להצטרף למסגרת חברתית זו. חניכיו הרבים מעידים על פעולותיו, שהיו המרתקות ביותר. כשיצאו לטיולים, רצתה כל כיתה שדורון יצא דוקא איתה. ריב קולני היה מתנהל בין הכיתות בשל כך, ואכן חוויה גדולה הייתה נופלת בחלקה של הכיתה שזכתה בדורון. מצב הרוח היה מרומם תמיד והשירה שהייתה בוקעת מן המשאית, במשך הטיול, הייתה מרקיעה שחקים. הוא ידע להשרות אווירה נפלאה ולהדביק את כולם באותו מרץ וחיות ששפע תמיד. בסמינר המדריכים הצעירים בעתלית היה דורון הרוח החיה במסיבות הענק. הוא היה מארגן ומנחה את המסיבות, שנתמשכו עד השעות הקטנות של הלילה. יחד עם זאת, הכירו כולם גם את דורון הרציני, שידע לבקר בצורה בונה את התנועה ושהיה אכפת לו. הוא ידע להתווכח ולשכנע, לא רק חניכים, אלא גם את חברי המזכירות הבוגרים. הוא היה מקורי מאוד ברעיונותיו ונתברך בכושר שכנוע. אנשים הקשיבו לו וקבלו את דעתו. גם עם הבית יצר דורון קשרים מיוחדים במינם. למרות הפעילות הרבה וההיכרויות הרבות, היו אחיו והוריו החברים הקרובים והאינטימיים ביותר שהיו לו. כשהיה מחוץ לבית דאג לטלפן ולהודיע כי שלום לו. בני־הבית לא משו ממחשבתו גם כשנמצא בחוץ לארץ. שום חוויה לא היה בה כדי להשכיחם. תמיד היה חוזר הביתה ובידיו תשורות המעידות על תשומת־לב. בתוך כל הפעילות הזאת מצא דורון גם זמן לפתח את כשרונות המשחק והנגינה שהתברך בהם. הוא השתתף בחוג הדרמטי בבית־הספר וכעבור זמן – גם באולפן לאומנות הבמה בתנועה. שם הכיר אותו מי שעבד אז עם להקות צבאיות והוא המריץ אותו להצטרף ללהקה צבאית לכשיתגייס. אבל דורון בחר להמשיך עם חברי הגרעין שלו כמתוכנן, ולמרות שעמד בהצלחה במבחני הכניסה, ויתר על רעיון הלהקה הצבאית.

דורון גויס לצה"ל יחד עם חבריו, במחצית נובמבר 1971. הציעו לו שירות בחילות שונים ואף יציאה לקורס קצינים, אך הוא העדיף להתנדב לנח"ל המוצנח. לאחר סיום הטירונות יצא לשל"ת בגוש הר־טוב. הוא עבר קורס צניחה והשתלם כלוחם באימונים הנהוגים בחיל. למרות חששותיו, היה חייל מצטיין ולוחם מעולה. מפקדיו היו מרוצים ממנו מאוד וניסו לשכנעו שילך לקורס קצינים, אבל דורון סירב לעזוב את חברי הגרעין שלו, שכל כך התקשר אליהם. הוא ציפה לסיום תקופת השירות, והתלבט מאוד במה יבחר לאחר שישוחרר. הוא חלם על השתלמות כבמאי תיאטרון, ולפני זה על לימודי היסטוריה וספרות באוניברסיטה. היה זמן שחשב להשתלם בראיית־חשבון ואף חשב לשרת תקופה מסוימת כדייל ב"אל על". אך לפי שעה היה העתיד הקרוב קשור במשק צרעה. שם נרקמו חלומותיו. הגורל האכזר הפר אותם. במלחמת יום הכיפורים השתתף דורון בקרבות הבלימה הראשונים ברמת־הגולן, כלוחם בגדוד נחל מוצנח. ביום הראשון של המלחמה, ביום י"א בתשרי תשל"ד (7.10.1973), בקרב לחילוץ נפגעי תל־סאקי נפגע דורון ונהרג. השאיר אחריו הורים ואח. לאחר נופלו הועלה לדרגת רב־טוראי.

אצלן, אהרון

אהרון, בן טובה וששון, נולד ביום א' באב תשי"ג (13.7.1953) ברחובות. שנות ילדותו הראשונות עברו עליו בכפר עקרון וכשהיה בן שש שנים עקרה משפחתו מהכפר והתיישבה בשכונת־התקווה בתל־אביב. הוא סיים את לימודיו היסודיים בבית הספר על־שם קורצ'אק בתל־אביב ואחר־כך המשיך בבית־הספר המקצועי ט', שם למד ארבע שנים את מקצוע הנגרות. אהרון היה נער חביב וחברותי. חבריו אהבו אותו בזכות יושרו והגינותו ובזכות היותו עליז ובעל חוש הומור. הוא אהב להתבדח וסיפוריו עוררו תמיד רעמי צחוק. אהרון היה גם חובב ספורט ובשכונה נהג לשחק בכדורגל ובכדורסל יחד עם חבריו. הוא אהב את הטבע ונהג לצאת לצעדות ולטיולים ברחבי הארץ.

אהרון גויס לצה"ל במחצית מאי 1971 והוצב לחיל הרגלים. לאחר הטירונות, כשהוסמך כלוחם חי"ר, נשלח לקורס מפקדי כיתות. אחרי כן השלים קורס חבלנים ומש"קי חבלה. הוא היה חייל טוב, מסור ונאמן לתפקידו. תמיד ביצע את המוטל עליו בהקפדה ובמסירות. הכל זוכרים שהצטיין ביחסו ההוגן לחבריו ולמפקדיו ובנכונותו תמיד לעזור לזולת. גם בצבא התבלט בחוש ההומור שלו וידע תמיד להשרות רוח טובה ולתרום להעלאת המורל בקרב חבריו. כשפרצה מלחמת יום הכיפורים נשלחה יחידתו להילחם נגד הסורים בחזית הצפון. הקרבות שעברה היחידה היו קשים ועקובים מדם. לאחר בלימת האויב השתתפה יחידתו בקרבות מעבר לגבול, בתוך שטח סוריה. ביום ל' בניסן תשל"ד (22.4.1974), בתקופת מלחמת ההתשה בחזית הצפון, היה אהרון מוצב בתל מסחארה. הסורים פתחו בהפגזה כבדה על התל,

שנמשכה זמן ארוך ובמהלכה נפגע אהרון ונהרג. הוא הובא למנוחת־עולמים בחלקה הצבאית בבית־העלמין בקרית־שאול. השאיר אחריו הורים, שני אחים ואחות.
שמו של אהרון הונצח בספר המספר על דרך לחימתו של גדודו – גדוד "ברק".

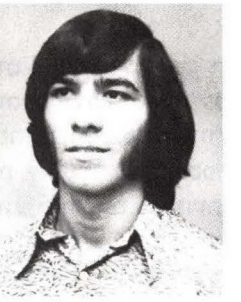
אקב, שמעון

שמעון, בן פורטונה וממוס, נולד ביום י"ד בטבת תשי"ג (1.1.1953), בבאר־יעקב. בשנת 1968 עבר עם משפחתו לבת־ים. הוא סיים את לימודיו בבית־הספר היסודי בבאר־יעקב ואחר־כך החל ללמוד בבית־ספר תיכון־מקצועי בלוד, במגמת חרטות. שמעון היה נער אוהב חברה. הוא היה חבר בתנועת "הנוער העובד והלומד", בה רכש לו ידידים רבים. הוא התחבב על חבריו בשכונה והשתתף בארגון מסיבות ומפגשים חברתיים, בהם היו בני החבורה מבלים בהאזנה למוסיקה ובריקודים. שמעון היה ספורטאי מצטיין, בעיקר בהרמת משקולות ובשחייה. כשחיין השתתף בצליחת הכנרת וזכה לתעודת הוקרה, שהוענקה לו על ידי מפקד חיל־הים. בהיותו בן 16 נפטר אביו ושמעון נאלץ להפסיק את לימודיו, כדי לעזור בפרנסת המשפחה. הוא עבד במקצועו כחרט ובשנתיים האחרונות שלפני גיוסו לצה"ל, עסק בהרכבת מעליות. הוא התמיד בעבודתו וזכה לשבחים מפי מעבידיו על מסירותו ונאמנותו. הוא נטל על עצמו, במסירות וברצינות, את הדאגה למשפחתו, חסרת האב, בהיותו שותף מלא לפרנסת הבית. הוא הקדיש את זמנו הפנוי לחינוכם ולהדרכתם של אחיו הצעירים ולטיפול באחייניו, שאהב אותם אהבה עזה.

שמעון גויס לצה"ל בתחילת פברואר 1972. הוא ביקש לשרת בחיל קרבי והוצב לחיל השריון. לאחר סיום הטירונות השלים בהצלחה קורס בבית־הספר לשריון, בו הוכשר כטען־קשר ונשלח לשרת בחטיבת טנקים ברמת־הגולן. שמעון היה בין החיילים המעולים ביחידתו, מסור ונאמן לתפקידו. הוא רכש לעצמו ידידים רבים בקרב חבריו ליחידה והיה חביב גם על מפקדיו. במסגרת יחידה זו השתתף בפשיטה שערך כוח צה"ל בלבנון. במלחמת יום הכיפורים נצבה יחידתו של שמעון בקו־האש והשתתפה בקרבות הבלימה נגד הצבא הסורי. ביום י' בתשרי תשל"ד (6.10.1973), באחד הקרבות המכריעים במערכה זו, הקרב על ציר הנפט, נפגע הטנק של שמעון והוא נהרג. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בחולון. השאיר אחריו אם ושבעה אחים. לאחר נופלו הועלה לדרגת סמל־ראשון.

אקבל, נסים

נסים, בן שושנה ושלמה, נולד ביום כ"א בשבט תשט"ו (13.2.1955) באיסטנבול שבתורכיה. הוא היה בן חודש וחצי כשעלתה המשפחה ארצה והשתקעה בעכו וכאשר היה בן חמש עבר עם משפחתו לקרית־אתא ובה למד בבית הספר העממי "לוחמי הגיטאות". עלם חברותי היה נסים, ישר־הליכות, טוב־לב ומסור למשפחתו מאוד. תמיד היה נכון לטפל באחיו ובאחיותיו הצעירים ממנו, כדי לשחרר את אמו לזמן־מה. הפסוק השגור בפיו היה: "תלכי לטייל, אני אשאר עם הילדים". בגיל אחת־עשרה החל נסים משחק בכדורגל ועד מהרה בלט כשחקן מוכשר. הוא שיחק בקבוצת הנוער של קרית אתא ובשנת 1971 קיבל מגן, כהערכה על תרומתו לקבוצה. בגיל שש־עשרה עבר נסים לקבוצת הבוגרים של בית"ר נצרת־עלית. נסים הרבה לקרוא ספרות על כדורגל וקבוצתו (בה היה קיצוני שמאלי) עלתה עד מהרה והגיעה לליגה ג', בעיקר בזכות משחקו המעולה. הוא היה עלם חברותי, חייכן וחביב על הכל, רקדן מעולה, אהב לשמוע מוסיקת פופ ומוסיקה יוונית, הצטיין בתיפוף והרבה לרקוד במועדון בית נגלר, שם היה מהטובים והחביבים שבין הרוקדים. נסים למד מסגרות בבית־הספר המקצועי "אגד" בעיר־גנים ועבד במקצועו עד שנקרא לשרת בצה"ל.

נסים גויס לצה"ל בתחילת מאי 1973. הוא עבר את האימון הבסיסי בציון גבוה והוצב ליחידה כרובאי. אותה עת רותק אחיו הבכור למשכבו, ונסים הפך למבוגר בין אחיו ואחיותיו והוטל עליו התפקיד, שאחיו הגדול לא יכול עוד למלא. ביום ט"ו באדר תשל"ד (9.3.1974) בעת אחת מחופשותיו, יצא נסים עם אחותו רבקה לרקוד במועדון בקרית־חיים. בדרך בחזרה לביתם החליטו לעצור מכונית שתסיעם הביתה. בצומת קרית־ביאליק עצרה מכונית למענם, כאשר עמדו השניים להיכנס לתוכה עברה משאית, פגעה בהם והרגה את שניהם. הוא הובא לקבורה בבית־הקברות בקרית־אתא. השאיר הורים, שלושה אחים ושתי אחיות.

במכתבו אל המשפחה האבלה כתב מפקד היחידה: "כמפקדיו, כחבריו וכמוקירי זכרו של נסים אקבל ז"ל, הננו משתתפים בצערכם על מותו הטרגי של בנכם היקר מכל. החייל נסים אקבל היה מוכר לכולנו כחייל שקט, נוח וממושמע. הוא היה אהוב על חבריו, שקבלו את מותו הטרגי כמהלומה קשה ובצער עמוק. קבלו נא את תנחומינו הכנים על מותו ללא עת של בנכם האהוב. מי יתן ולא תדעו צער לעולם".

אקהויז, צבי (הרש)

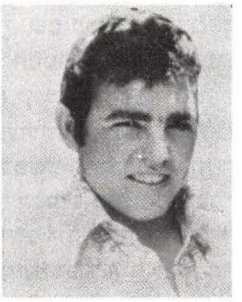
צבי, בן רוזה ויצחק, נולד ביום ט"ז בחשון תש"ה (1.11.1944), באורינבורג שברוסיה, ועלה ארצה עם משפחתו בשנת 1949. הוא למד בבית־הספר היסודי "המאירי" בלוד ואחרי־כן סיים לימודיו בבית־הספר המקצועי "עמל" ברמלה, במקצועות חרטות ומסגרות. צבי (שכונה בפי בני המשפחה וחברים־בשם צבי'קה, צבי'קלה, אחא) היה ילד רציני וחייכן כאחד. לדברי מחנכו היה תלמיד מסודר ונקי. הופעתו, מחברותיו העטופות והמסודרות וכתב־ידו היפה והברור היו לדוגמה לתלמידי כיתתו במשך כל שנות לימודיו. עברה עליו ילדות מלאה סבל וסכנות. דרכו ארצה עם הוריו הייתה כרוכה בגנבת גבול ומעבר בארצות אחדות, ונדודיהם ארכו כשלוש שנים. גם בארץ ידע מחסור וסבל, שכן תנאי המגורים של המשפחה היו קשים. כדי ללמוד בבית־ספר דתי נאלץ צבי ללכת מדי בוקר בבוקר דרך ארוכה. בכל זאת היה מגיע לתפילת שחרית בבית־הספר בין הראשונים והיה מתפלל בדבקות. הוא היה מוכן לעזור לכל אדם והכול אהבוהו. לדברי מחנכו היה הוא התגשמות היושר. הוא לא ניאות לרמות בשום פנים ואופן ולא יכול לסבול נקיפת מצפון אף לזמן קצר ביותר. כל שעשה – עשה לפי מיטב יכולתו והצליח להגיע להישגים. היה לו אוסף של בולים ושל מטבעות, והיה חובב מוסיקה. כן אהב תמיד לסייע לאביו ובכל שנה היה עוזר לו בהקמת הסוכה בחג הסוכות ולא היה מוותר על כך. צבי אהב את החיים והיה חבר וידיד לכל אדם. הוא היה טוב־לב ונעים־הליכות, צנוע, שקט ומסוגר. מתמיד היה בן מסור להוריו ואח נאמן לאחיו. הוא זכר תמיד את ימי ההולדת של בני המשפחה ועמד על כך שימים אלה יוחגו כיאות. לפני שגויס לצבא, עבד כמסגר מכני בבית־חרושת לייצור מאזניים בתל־אביב.

צבי גויס לצה"ל בראשית נובמבר 1962 והוצב לחיל החימוש. לאחר הטירונות ולאחר שהשתלם בקורס נשקים, נשלח למפקדת גי"ש ומשם הועבר לגדוד 113 כנשק. הוא היה חייל טוב וממושמע ובתעודת השחרור מצה"ל צוין שביצע את תפקידו ביעילות.

לאחר שסיים את שירותו הסדיר והוצב לשירות מילואים, השתלם בקורס מחסנאים טכניים לתחמושת. בתעודת גמר הקורס נאמר: "תפיסה טכנית טובה, מסור בעבודתו, עשה מאמצים להצליח בקורס". אחר כך הוצב לגדוד תותחנים כמ"ט תחמושת. במלחמת ששת הימים השתתף בקרבות באום־כתף ולחם באומץ־לב ובתושייה רבה. אחרי שסיים את שירותו הסדיר, החל לעבוד כחרט בבית החרושת "אושפיז" למנועי חשמל, ומשנת 1972 עבד ב"ונגארד, תעשיות מדע" בחולון. לאחר שהתחתן ונולדו לו ילדים היה בעל טוב ואב מסור ומבין. כשפרצה מלחמת יום הכיפורים, התייצב ביחידתו והשתתף עמה בקרבות הבלימה ברמת־הגולן. ביום י"ד בתשרי תשל"ד (10.10.1973) נפגע צבי ונהרג בהפצצת מטוסי אויב באזור שבין תל־א־סאקי לרמת־מגשימים, ליד אל־על. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בקרית־שאול. השאיר אחריו אישה, בן ובת, הורים, אח ואחות. לאחר נופלו הועלה לדרגת סמל.

בחוברת "לקט ידיעות לעובד" מס' 10 (אוקטובר 1973 – ינואר 1974) שהוציאה לאור מנהלת נמל התעופה בן־גוריון, פורסמה רשימה עליו; כן יצאה לאור חוברת לזכרו בשם: "הצבי בעפר שלום לעפרו".

אקו, שאול

שאול, בן רינה ושמואל, נולד ביום י"ט בתשרי תש"ד (18.10.1943) בקהיר שבמצרים ועלה ארצה עם משפחתו בשנת 1950. הוא למד בבית־הספר היסודי בקריית־ביאליק ואחרי־כן סיים את לימודיו בבית־הספר התיכון בקיבוץ געש. הוא היה תלמיד חרוץ ושקדן, צמא דעת ומתמיד, הצטיין במקצוע המתימטיקה והיה אהוב על מוריו ועל חבריו. שאול היה נער עליז, חייכן ושמח בחלקו. טוב־לב היה ואהב לסייע לזולת, לא רק בעצה, אלא גם במעשה, ולו גם היה הדבר כרוך בטרחה מרובה. הוא היה חברותי, מקובל ואהוד על ידידיו ובן נאמן ומסור למשפחתו. הוא היה אדם ישר ובעל מצפון, נאה דורש ונאה מקיים, כן ורגיש למעשי עוול. הייתה בו תושייה רבה ובעבודתו השקיע את כל מעייניו, במציאת דרכים לייעול ולשיפור.

שאול גויס לצה"ל בסוף מאי 1962 והתנדב לחיל־השריון. לאחר סיום הטירונות, השתלם בקורס למקצועות הטנק ובקורס למפקדי טנקים. אחרי כן הוצב לאחת היחידות המובחרות, ועליה הייתה גאוותו. הוא היה חייל טוב, אחראי ומסור לתפקידו, וידיד ורע לפקודיו. בתקופת שירותו בצבא השתדל שלא להדאיג את בני משפחתו והקפיד לכתוב הביתה. ואף דאג שיותר לו לצאת לחופשות מיוחדות, כדי לסייע בפרנסת המשפחה.

בשנת 1967 לחם בקרבות העזים ברמת הגולן, והוענק לו "אות מלחמת ששת הימים". בשנת 1971 נשא את חברתו פנינה לאישה ולאחר שנה נולדה בתו, רונית. במלחמת יום הכיפורים לחמה יחידתו של שאול בקרבות הבלימה ברמת הגולן, למן היום השני של המלחמה. ביום החמישי של המלחמה בי"ד בתשרי תשל"ד (10.10.1973), פטרלה היחידה במבואות הכפר חושנייה. לפתע פגע פגז בטנק של שאול והוא נהרג במקום. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בנהריה, השאיר אחריו אישה ובת, אם, ארבעה אחים ושלוש אחיות. לאחר נופלו הועלה לדרגת סמל־ראשון.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה כתב מפקדו: "שאול היה מסור בלב ונפש לצוותו ולפלוגתו, אהוב על מפקדיו ועל חבריו".

המועצה המקומית של קריית־ביאליק הוציאה לאור חוברת לזכר אחד־עשר בני הקריה, שנפלו במלחמה ושאול בתוכם.

אקיאן, דוד

דוד, בן יפה ומשה, נולד ביום י״ח באייר תשי״ג (3.5.1953), בגן־יבנה. הוא למד בבית־הספר היסודי המשותף לגן־יבנה ולביצרון. אחרי־כן המשיך ללמוד בבית־הספר התיכון־המקיף בגדרה. לאחר שסיים שנת לימודים אחת עבר לקיבוץ בארי, שם עבד ולמד במשך שנתיים. דוד היה חבר בתנועת הנוער העובד והלומד. הוא היה פעיל במסגרת התנועה ונשלח מטעמה לקורס מדריכים. לאחר חמש שנות פעילות בתנועה, החליט למצוא את מקומו בקיבוץ. בקיבוץ בארי הרבה להשתתף בפעילות חברתית, והיה חבר בוועדות שפעלו בקיבוץ, בתחומי החברה והתרבות. דוד הקדיש את זמנו הפנוי לציור ולצילום. הוא נשלח על־ידי הקיבוץ לקורסים ולהשתלמויות בתחומי הציור והקישוט. הוא אהב את חיי הכפר השקטים והשלווים, מקום שם יכול היה להתמסר לגידול בעלי־חיים ובעיקר יונים. אחרי שעזב את הקיבוץ, למד בקורס למכונאות כלי־רכב במרכז להכשרה מקצועית באשדוד, במסגרת קדם־צבאית.

דוד גויס לצה״ל במחצית נובמבר 1971. לאחר סיום הטירונות בבסיס הטירונים של צה״ל, הוצב לחיל החימוש. אחרי כן הועבר לשרת כמכונאי־רכב ביחידת חיל־השריון בחטיבה 7. ביחידה זו שרת שנתיים. הוא היה חייל מסור, ביצע את כל המוטל עליו בשלמות ובדייקנות והתחבב על חבריו ועל מפקדיו. במלחמת יום הכיפורים יצאה יחידתו לבלום את הצבא הסורי ברמת־הגולן. ביום י״ד בתשרי תשל״ד (10.10.1973), נהרג מפגיעה ישירה בכלי הרכב בו לחם. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין ברחובות. השאיר אחריו הורים ושלוש אחיות. לאחר נופלו הועלה לדרגת סמל־ראשון.

אקסלרד, אלפרד

אלפרד, בן אמיליה ויוליוס, נולד ביום י״ח בחשון תשי״ד (27.10.1953), בבוקרשט שברומניה והחל שם את לימודיו בבית־הספר היסודי. בשנת 1964 עלה עם משפחתו לישראל. המשפחה השתכנה במושב קדימה ואלפרד סיים את לימודיו בבית־הספר ״אורים״ במקום. אחרי־כן למד בבית־הספר התיכון האזורי בעמק־חפר ועמד בהצלחה בבחינות הבגרות. אלפרד היה נער צנוע ונעים הליכות. הוא היה נחבא אל הכלים ומעולם לא התפאר בידיעותיו ובהשכלתו. כל אשר עשה – עשה בשקט ובצניעות, ללא יומרות. הוא היה תלמיד חרוץ והצטיין בעיקר במקצועות הריאליים. זמנו היה מוקדש, רובו ככולו, ללימודים ולשני תחביביו העיקריים – אלקטרוניקה וצילום. הוא בנה מכשירים חשמליים מורכבים ומסובכים ותכנן את עתידו בתחום האלקטרוניקה. כמו־

כן התמחה בצילום ואף זכה בפרס בתחרות צילומים, שנערכה על־ידי הטלוויזיה הישראלית.

אלפרד גויס לצה"ל בתחילת אוגוסט 1972. הוא עבר את הטירונות בבסיס הטירונים של צה"ל ואחרי כן הוצב לחיל המודיעין. שם השתלם בקורס למפעילי ציוד־מיוחד, בו יכול היה ליישם את הידע הרב, שרכש בתחום האלקטרוניקה. הוא סיים את הקורס כחניך מצטיין ונשלח לשרת ביחידת מודיעין במוצב החרמון. עבודתו הייתה בתחום התפקידים שהשתיקה יפה להם והוא לא הרבה לדבר על שירותו הצבאי. אלפרד שהיה בן יחיד להוריו, היה מסור להם עד מאוד. הוא התמסר לטיפול בהם בעת שירותו הצבאי. גם כשהיה ביחידה מרוחקת, הרבה לבקר בבית והיה מנצל את חופשותיו כדי לעזור להוריו ולסייע להם ככל שיכול. הוא התחבב על מפקדיו ועל חבריו ליחידה והיה נכון תמיד לסייע ולעזור לזולת. לכל משימה היה מתנדב מתוך מסירות ורצון לעשות כמיטב יכולתו. ביחידתו היה ידוע כחייל מסור, הממלא בשלמות ובדייקנות את המוטל עליו. אלפרד נהרג ביום הכיפורים, י' בתשרי תשל"ד (6.10.1973), שעה שמוצב החרמון נפל בידי הסורים. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בקדימה. השאיר אחריו הורים. לאחר נופלו הועלה לדרגת סמל.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה כתב מפקד היחידה: "בתקופת שירותו השתלב בעבודה תוך זמן קצר, וגילה עניין ומרץ בלתי־רגילים וידיעה, כי לעבודתו חשיבות בטחונית עליונה. הוא רכש לו ידידים רבים בקרב חבריו והערכה רבה בקרב מפקדיו. לא חסך מרצו וכוחו כדי לתרום ליחידתו, מבחינה מקצועית וחברתית גם יחד".

אקסלרוד, עמי־יַעַל

עמי־יעל, בן צפורה ומשה, נולד ביום ט"ו בשבט תרצ"ט (4.2.1939) בקיבוץ נען. הוא למד בבית־הספר האזורי "הרי־יהודה" בקרית־ענבים, מתחילת בית־הספר היסודי ועד שסיים את לימודיו התיכוניים. עמי־יעל נקרא כך, שכן נולד בימים חסרי־תקווה לציונות ולעלייה. כשהיה בן שנתיים וחצי, עברה משפחתו מנען לקרית־ענבים. בבית־הספר למד רק מה שרצה ללמוד ומה שלא שעמם אותו ותמיד עסק בדברים שעניינוהו באותו רגע. בנערותו היה מקדיש שעות לבניית טיסנים, בשעה שחבריו שיחקו בכדורגל. עמי־יעל היה פעיל בגדנ"ע, חוא הדריך בתחום הטיסנאות בגדנ"ע־אוויר והשתתף בחוג לסיירים. בעודו ילד קטן נהג עמי־יעל לטייל, ויחד עם אחיו הצעירים היה תר את כל סביבת המשק. הם היו מגלים אתרים קדומים, מערות קבורה ואף מצאו שרידי כפר יהודי וחותם מלפני 2500 שנה. כעבור זמן, משהתבגר אף הדריך בטיולים לחברי הקיבוץ. היה לו כושר התמצאות בלתי־רגיל בכל שטח והוא הכיר כל פינה, כל שביל וכל סלע בארץ. מעולם לא החמיץ הזדמנות לסייר – ברגל או ברכב. הוא אהב את הארץ ואת הטבע, ובמסעות היה מחפש חיות וצמחים. מלבד סיירות, גיאולוגיה,

ביולוגיה, ארכיאולוגיה, היסטוריה ותנ"ך, היו לעמי־יעל עוד תחביבים רבים. הוא צייר ועסק במלאכת־יד, ויצירות מעשי־ידיו, כגון ציורים, ציורי־קיר, חנוכיות מעץ ומברזל ועוד, מצויות במקומות שונים בקרית־ענבים. עמי־יעל היה חובב צילום והרבה גם לקרוא. מטבעו היה חותר לשלמות ולמקצועיות. בכל תחום שעסק בו לא השלים עם רמה בינונית וחתר לשיאים. היה לו כושר אלתור מדהים. דומה שתמיד רצה לעשות את ההיפך מהמקובל, חיפש את התחבולה, את הלא־שגרתי. הייתה בו שובבות והוא נהג לעשות מעשי־קונדס, בהיותו תוסס מלא חיים ומרץ ולא מפחד משום דבר, ככל הנראה. הוא היה ישר, דייקן בעבודה וחרוץ ללא גבול; כל עבודה החל בעצמו ורק אחרי־כן נתן לזולתו להמשיכה. הוא אהב חיים, ידע ליהנות מהם והיה תענוג לראותו מאושר. מטבעו היה שקט, רציני וסגור, אך מאחורי מסווה האיפוק החיצוני הסתתר רגש רב. עמי־יעל אהב אנשים, הבין אותם והאמין בהם. הוא היה ידידותי ואדיב, ונעים היה להימצא במחיצתו. תמיד חיפש את המיוחד ואת האנושי בכל אדם. העיקר בעיניו היה האמת הפנימית ומשום כך היטיב ליצור קשרים עם זקנים וחולים. הוא האמין בכל לבו בצדקת קיומה של מדינת ישראל, והיה בכל הווייתו חלק מהעם היהודי. לפני שגויס לצבא, שירת עמי־יעל שנה כמדריך ב"הנוער העובד" באשקלון.

עמי־יעל גויס לצה"ל במחצית אוגוסט 1958 והתנדב לחיל הצנחנים. לאחר הטירונות ולאחר שהשתלם בקורס צניחה, הוצב כרובאי בגדוד צנחנים. לאחר שהשתלם בקורס מ"כים, בקורס קציני חיל רגלים ובקורס קציני חבלה, הוא חזר לגדוד כמ"מ טירונים ואחרי־כן נקבע כמ"מ חבלה והושם לחיל ההנדסה. עוד בהיותו צוער העריכו מפקדו כפיקח וערמומי, בעל תפיסה טובה והתמצאות מצוינת בשטח. כששירת כקצין, צוין שהוא קצין טוב ויעיל מאוד, מעל לרמה הממוצעת של המ"מים בגדוד.

לאחר שסיים את שירותו הסדיר, חזר לקרית־ענבים ועבד תחילה שנים אחדות ברפת ואחרי־כן בפלחה ואף שימש כמרכז ענף הכותנה. נוסף על זאת השתלם בקורסים במקצועות האלה. הכותנה הייתה אהבתו הגדולה, והוא למד את העניין והשתדל להגיע לשלמות. הוא הקדיש למקצוע מחשבה רבה, הכניס רעיונות חדשים לגידול הכותנה ושכלל את כלי העבודה. ואמנם, יבול הכותנה בקרית־ענבים הגיע לממוצע גבוה מאוד ומגדלים מכל הארץ באו ללמוד מהישגיו. בשנת 1966 נשא עמי־יעל אישה ובקיץ 1972 נסע עמה לטיול בחו"ל. את שירות המילואים החל עמי־יעל כסגן מפקד פלוגת ההנדסה של חטיבת צנחנים. משהצטרף לפלוגה, הוגברו האימונים בלוחמת חי"ר ובשדאות. הוא טיפח בקרב פקודיו את אהבת הארץ ועתיקותיה ואת אימוני הסיירות ושקד על פיתוח כושר ההמצאה לצד הכושר המבצעי. כעבור זמן הועלה לדרגת סגן והשתלם בקורס מפקדי פלוגות חי"ר ובקורס קציני סיוע אוויר. חוות הדעת הכללית עליו בתפקיד סמ"פ הייתה שהוא קצין מצוין, יוזם ופעיל. לפני מלחמת ששת הימים הועלה לדרגת סרן; הוא השתתף במלחמה ובקיץ 1968 נשלח מטעם צה"ל לשלושה חודשים לחו"ל. הוא הועלה לדרגת רב־סרן ומפקדיו העריכו מאוד את ידיעתו המקצועית ואת כושר מנהיגותו. לדברי מפקדו, היה בו שילוב נדיר של מפקד שדה מוכשר וידיד. גישה בלתי־אמצעית אפיינה את יחסיו אל פקודיו ואל מפקדיו כאחד; עם זאת, היו לו דרישות חמורות באימונים ובכל הנוגע להתקדמות

הפלוגה, והוא טיפח רמה מקצועית גבוהה. עם פקודיו נהג בידידות, אך הקפיד על ריחוק מסוים. מעולם לא צעק על חייל וסלד מעונשים, אך הוא עורר באנשיו הרגשה של אמון כלפיו. הם הבינו את פקודותיו ואהבוהו כאב. עמי־יעל אהב את הצבא בכל נפשו. הוא היה הרוח החיה בפלוגתו והקפיד לטפח בה את ההווי. כשפרצה מלחמת יום הכיפורים, התייצב עמי־יעל ביחידתו. מחלקה בפיקודו נשלחה לסיני ואנשיה עסקו במשימות אבטחה. בליל כ׳ בתשרי תשל״ד (16.10.1973) השתתף בקרב בצומת ״טרטור־לקסיקון״ בדרום ״החווה הסינית״. הכוח שבפיקודו נקלע לקרב קשה ביותר, ועמי־יעל ניהל את חילוץ הנפגעים, כשהוא לוחם בחירוף־נפש בנשקו האישי מול מתחם מצרי בעל עדיפות רבה בנשק ובחיילים. הוא נותר בשטח כדי לחפות על פקודיו, עד שנפגע בראשו ונהרג. ב״עיטור העוז״ שהוענק לו, לאחר נופלו, על מעשהו זה נאמר כי הוא הצטיין באומץ־לב רב, בכושר־מנהיגות, במסירות לחייליו ובדבקות במעשיו. לדברי חברו, הייתה לעמי־יעל תחושה מראש שהעניינים אינם מתנהלים כשורה ושמשהו יקרה, אך הוא פעל בקור־רוח מופתי עד הרגע האחרון מול האש האיומה, מתוך אחריות ודאגה לפקודיו. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בקרית־ענבים. השאיר אחריו אישה, בת ובן, הורים, אחות ושני אחים.

פלוגת חיל ההנדסה של חטיבת הצנחנים הוציאה לאור ספר בשם ״נתיבים בשדה״, לזכר שלושה־עשר חלליה במלחמה, וכלולים בו גם מדבריהם של בני־משפחה, חברים, מפקדים ופקודים על עמי־יעל, סיפור הקרב שנפל בו, וכן ממכתביו ותצלומים של יצירותיו; בגיליון ״במחנה״, מיום 9 במאי 1975, פורסמה כתבה בשם ״יאהוד, עליהום!״ מאת שמעון מנואלי, המספרת על עמי־יעל ועל הקרב האחרון שלו.

אקריש, מאיר

מאיר, בן סוזן וניסים, נולד ביום ו׳ בטבת תשט״ו (31.12.1954), בחדרה. אחרי שמשפחתו עברה להתגורר בעכו, החל ללמוד בבית־הספר היסודי ״ויצמן״. אחרי כן עברה המשפחה לירושלים ומאיר המשיך ולמד בבית־הספר ״גורדון״. הוא סיים את לימודיו בבית־ספר תיכון בלימודי ערב וכמו־כן למד בבית הספר התיכון המקצועי ״אורט״, במגמה למסגרות. מאיר שילב עבודה ולימודים בפעילות חברתית ותרבותית. הוא הקדיש את שעות היום לעבודתו כמסגר ואחרי יום עבודה ארוך ומפרך, מיהר לבית־הספר כדי להשלים את השכלתו ולהתמחות במקצועו. הוא היה אדם אוהב חברה, ששפע טוב־לב והקרין חום ואהבה. בזכות תכונותיו אלה היה הרוח החיה בקרב בני־הנוער שבשכונת מגוריו בירושלים. עד שאוחדה ירושלים במלחמת ששת הימים, הייתה שכונת ממילא, השכונה בה התגוררו מאיר ומשפחתו, שכונת־ספר הסמוכה לעמדות הלגיון הירדני. מאיר היה מבחירי החניכים של בית־הנוער, חניך ששימש דוגמא ומופת לאחרים, אהוב על חבריו ואהוד על מוריו ועל מדריכיו. הוא השרה אווירה עליזה ונעימה, היה

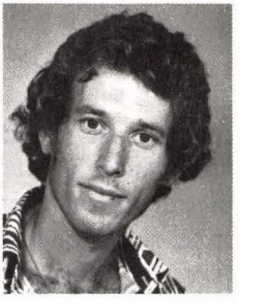
מלא שמחת־חיים ונטל חלק בתעלולי הנערים. אך יחד עם זאת היה רציני ובוגר, בעל כושר־חשיבה ויכולת ניתוח. אהבת־הזולת ונכונות להגיש עזרה לכל דורש ייחדו את מאיר והביאו לכך שהיה מקובל על כולם. בזכות מאיר וחבריו הפכה שכונת ממילא, ובית הנוער שבמרכזה, למוקד של פעילות חברתית, תרבותית וספורטיבית. מאיר היה ספורטאי שהצטיין בעיקר בטניס־שולחן. הוא זכה במקום הראשון באליפות בתי הנוער של ירושלים וכמו כן זכה בגביע בתחרות שאורגנה על־ידי תנועת הנוער העובד והלומד.

מאיר גויס לצה"ל בתחילת נובמבר 1972 והוצב לחיל השריון. לאחר הטירונות הוכשר לשמש כנהג טנק ונשלח לשרת בחטיבת טנקים בסיני. כשפרצה מלחמת יום הכיפורים יצאה יחידתו לעבר תעלת סואץ, כדי לבלום את כוחות הצבא המצרי, שחצו את התעלה וכתרו את המעוזים. ביום י' בתשרי תשל"ד (6.10.1973), בקרב לשחרור מעוז "לחצנית" הנצור, נפגע מאיר ונהרג. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בהר־הרצל בירושלים. השאיר אחריו הורים וחמישה אחים. לאחר מותו הועלה לדרגת רב־טוראי.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה כתב שר הביטחון: "מאיר ז"ל שירת בחיל־השריון. הוא היה חייל מסור וחבר מצויין. מאיר היה אהוד על מפקדיו ועל חבריו לנשק".

חבריו וחברי מועדון הנוער בשכונת ממילא קיימו טורניר כדורגל, שבסיומו הוענק לקבוצה המנצחת גביע, שנשא את שמו של מאיר.

אקרמן, יהודה

יהודה, בן פנינה תבדל"א ודוב ז"ל, נולד ביום ד' בשבט תש"ז (25.1.1947), בעיר דברצן שבהונגריה. בהיותו בן שנה עלה עם משפחתו לארץ ישראל. המשפחה בחרה להתיישב ברמלה ושם גם למד יהודה בבית־הספר הממלכתי "מענית". לאחר שסיים את לימודיו בבית־הספר היסודי, המשיך ללמוד בבית־הספר התיכון המקצועי "אורט" בלוד. יהודה היה ילד ערני ומלא מרץ. הוא התעניין בכל דבר ונמצא תמיד במרכזה של כל פעילות. מזגו הסוער תאם להפליא את צבע שיערו האדמוני והכל – בני משפחה וידידים – כינוהו בחיבה "ג'ינג'י". בבית־הספר היה תמיד במרכז החבורה. בכל הפסקה ולאחר שעות הלימודים אפשר היה למצוא אותו בחצר בית־הספר, או בשכונה, מוקף ידידים וחברים למשחק. מגיל צעיר הצטיין בתחום הספורט והרבה לעסוק בפעילות ספורטיבית. הוא הקפיד להשתתף בכל תחרות שנערכה בבית־הספר ותמיד הצליח לזכות באחד המקומות הראשונים. לכן נבחר לייצג את בית־ספרו בתחרויות, שהשתתפו בהן הנבחרים מבין בתי הספר באזור. גם בתחרויות אלה הצליח יהודה להשיג תעודות הצטיינות רבות, המעידות על כושרו ויכולתו בשטח זה. מלבד הספורט אהב יהודה מוסיקה ונגינה. הוא החל לנגן בקלרנית וכעבור זמן קצר

יחסית, קנה שליטה טובה בכלי והפליא לנגן בו. הוא לא הסתפק בכך והחל לומד נגינה גם בכלים אחרים. ברבות הימים אף יסד תזמורת קטנה עם אחדים מחבריו, שנגנו בכלים שונים והם נהגו לנגן במסיבות ובאירועים אחרים. יהודה גם אהב לצייר ולעסוק במלאכת־יד וגם בזה הצליח מאוד והצטיין בכשרונות מיוחדים. עיסוקים אלה מלאו את כל שעות הפנאי שלו והוא הקדיש להם מרץ והתלהבות רבים. אבל בהיותו כבן שש־עשרה החל מתעניין בבעיות הנוער, ובעיקר בבעיותיו של נוער השוליים. אט אט ריתק נושא זה את תשומת לבו והוא החל מקדיש את רוב זמנו לפעולות עם בני נוער. במשך כשלוש שנים אסף יהודה סביבו נערים, שהסתובבו ברחובות באפס מעשה, בלא ללמוד ובלא לעבוד. הוא היה משוחח אתם ומדריך אותם כדי להקנות להם ערכים חיוביים שיבואו במקום גישתם השלילית אל החברה ואל המדינה. לאחר שפתח בית־מלאכה זעיר לתריסים, התעקש לקבל לעבודה רק נערים קשי־חינוך שלא ידעו מסגרת וחובות מימיהם. תוך חודשים מעטים היה מצליח להפוך אותם לאנשים שונים. הוא לימד אותם מקצוע והפך אותם לאזרחים מועילים ולאנשים ששאפו לבנות את חייהם במסגרת החברה וחוקיה. פעילות זו מלאה אותו כולו, והוא ראה בה אתגר וחובה. בתקופת שירותו בצבא נאלץ להפסיקה.

יהודה גויס לצה"ל בתחילת נובמבר 1964 והוצב לחיל השריון. לאחר סיום הטירונות, עבר קורס יסוד במקצועות השריון והשתלם כתותחן טנק. גם בצבא זכה יהודה להתחבב במהירות על מפקדיו ועל חבריו לנשק כאחד. הכל חיבבו אותו ואהבו לבלות במחיצתו את השעות החופשיות מאימונים ומתעסוקה. יהודה נהג להביא אתו אחד מכלי הנגינה, שבהם היטיב לנגן, והיה מארגן מסיבות שמחות, מלוות שירה בציבור וריקודים. מאחר שהצטיין כלוחם וכחייל, שלחוהו מפקדיו לקורס מפקדי כיתות והוא סיים אותו בהצלחה. הוא שב לגדודו ומיד התבלט כמפקד מוכשר, היודע לבצע את המוטל עליו ביעילות ובמיומנות. עד מהרה למדו מפקדיו לדעת, שאפשר לסמוך עליו בכל ולא היססו להטיל עליו תפקידים קשים ומסובכים. הם ידעו שהוא ימלא את תפקידיו בדייקנות ובאחריות. כעבור זמן השלים גם קורס מפקדי טנקים והועלה לדרגת סמל.

בתום תקופת שירותו הסדיר השתחרר יהודה וכעבור זמן קצר נשא לאישה את חברתו ירדנה והקים אתה בית ברמלה. הוא המשיך בפעילותו החברתית וגם הצליח לפתח עסק משגשג, שהבטיח קיום הוגן ואיתן לבני הזוג. ב־1969 נולדה בתם ליאת ושנתיים אחר־כך נולד בנם אבינעם. יהודה נתגלה כבעל מסור ונאמן וכאב אוהב ומיטיב, שהיה קשור מאוד אל בני משפחתו. במלחמת יום הכיפורים השתתף יהודה בקרבות הבלימה נגד הסורים ברמת הגולן. ביום כ"ג בתשרי תשל"ד (19.10.1973), בקרב הסתערות על תל ענטר, נפגע הטנק שלו והוא נהרג. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין ברמלה. השאיר אחריו אישה, בת ובן, אם ואחות. לאחר נופלו הועלה לדרגת סמל־ראשון.

ארבל (אלג׳ם), אורי

אורי, בן פרלה־וידה ועזרא ז״ל, נולד ביום ט׳ באייר תרצ״ח (10.5.1938) בסופיה שבבולגריה ועלה ארצה עם משפחתו בשנת תש״ט (1949). הוא למד בבית־ספר יסודי בסופיה ובבית־הספר היסודי בקיבוץ משמר־הירדן, ואחרי־כן המשיך את לימודיו התיכוניים במוסד החינוכי במשמר העמק. שנות מלחמת העולם השנייה עברו על אורי בכפר קטן בבולגריה. לאחר שעלתה משפחתו ארצה, הובאה למחנה העולים בפרדס חנה. כעבור זמן קצר מת אביו ואורי נשלח להתחנך בקיבוץ משמר־העמק. מיד התערה בחברת הילדים והיה פעיל מאוד בחברה במוסד החינוכי. הוא היה חבר בתנועת ״השומר הצעיר״, ברבות הימים הדריך ילדי עולים במעברת מנסי ואחרי־כן הקים את קן ״השומר הצעיר״ ביקנעם עילית והדריך בו. במסגרת הגדנ״ע השתתף אורי בקורס מ״כים סיירים. בנעוריו שיחק בכדורעף, בכדורסל ובכדורגל. הוא היה נער עליז ואוהב חיים והרפתקאות, וידע לקשור קשרים עם אנשים משכבות שונות ובני גילים שונים, ולשוחח עם כל אדם בכל נושא. תמיד מוכן היה לעזור לזולת ובכך רכש לו ידידים רבים. הוא אהב ילדים והיה מסור מאוד לנוער שטיפל בו. לפני שגויס לצבא הדריך שנה בקן התנועה בצפון תל־אביב.

אורי גויס לצה״ל בסוף אוגוסט 1956 והתנדב לצנחנים. לאחר הטירונות עבר קורס צניחה והשתתף במבצע ״קדש״. לאחר שהשתלם בקורס מ״כים ובקורס קציני חי״ר, הוצב כמפקד מחלקה בגדוד צנחנים. כשסיים את שירותו הסדיר, הועלה לדרגת סגן והוצב לשירות מילואים כמ״מ בגדוד אחר ואחרי־כן כמ״מ נ״ט. בתעודת השחרור שלו צוין שהוא קציין טוב ומסור לתפקידו ומקובל על אנשיו ועל מפקדיו. זמן־מה לאחר שסיים את שירותו הסדיר, יצא לשנת עזרה לכרמיה מטעם משמר העמק ופעל שם רבות בריכוז ועדת התרבות. אורי רצה להתנדב לשירות קבע, אך המשק לא אישר זאת, ורק כעבור זמן חזר לשרת – לפי בקשת הקיבוץ הארצי – כמפקד היאחזות כרם שלום וכמפקד פלוגה של שבע מחלקות נח״ל במשקים בדרום, שבהם היו גרעיני נח״ל של ״השומר הצעיר״. בתפקידו כמ״פ משקים עשה אורי רבות למען ההיאחזות והגרעינים ופקודיו זוכרים אותו יותר כמדריך חברתי, ידיד בעת צרה ואדם המקנה ערכים, מאשר כמ״פ הנותן פקודות. אך על־אף שהקפיד גם על המשמעת הצבאית, חשבו מפקדיו לעתים שיחסו לפקודיו נוח מדי, וכי בפעולתו הוא מדגיש יותר מדי את הצד הרעיוני. עם זאת ראו בו קצין טוב ויעיל, מסור לתפקידו, מלא מרץ, אחראי ונאמן, בעל ידיעות וכושר ביצוע, ובעל יכולת לחנך ולהסביר. אחרי שסיים שנתיים של שירות בצבא הקבע בסוף 1963, נשא לאישה את לאה, ששימשה פקידה שלו, שעה שהיה מפקד היאחזות כרם שלום. אחרי־כן יצא עם אשתו לבוליביה, כמדריך חקלאי במשלחת הצבאית של הנח״ל. הוא עשה שם שנתיים כמפקד חווה חקלאית בכפר אינדיאני נידח בג׳ונגל והצליח בתפקידו, לשביעות רצון הבוליביים והישראלים כאחד. במכתב משם הוא מספר בכאב על מצבו של העם הבוליבי, הלוקה בשכרות ובבטלה, ומוקיע גם שליחים ישראליים, המנצלים את

השליחות למטרותיהם. בזמן שעשה בבוליביה, התנדב אורי לפעולה בקרב הנוער היהודי שם, ובחופשתו השנתית אף ארגן מחנה נוער בהצלחה רבה. לפני שחזרו ארצה, ערכו אורי ואשתו טיול ברחבי דרום אמריקה והוא נפגש בכל מקום עם בני נוער יהודים והרצה לפניהם על ישראל ועל הקיבוץ.

אחרי שחזר מבוליביה, סיים אורי את שירות הקבע והוצב לשירות מילואים כמ"פ בגדוד צנחנים. כעבור זמן מונה לתפקיד מ"פ מפקדה בגדוד אחר והשתלם בקורס קציני סיור של חיל השריון. בתפקידו כמ"פ מפקדה העריכוהו מפקדיו כקצין מצוין, מסור ונאמן מאוד לתפקידו, אחראי, ממושמע ומבצע ביעילות את המוטל עליו, ואף יותר מזה. בשנים האחרונות שימש כמ"פ מפקדה בכיר בגדוד הצנחנים והועלה לדרגת רב־סרן. כשחזר למשמר העמק, החל לעבוד בענף הבקר לבשר וכעבור שנה ריכז את הענף. באותו זמן גם ריכז את קן "השומר הצעיר" במוסד החינוכי שם. אורי הרבה לעסוק בפעילות ציבורית ואף ביקש ללמוד סוציולוגיה. הכול ידעו שאפשר להעמיס על כתפיו תפקידים ולסמוך עליו שיבצעם כהלכה. בשנת 1969 קיבל עליו את תפקיד מזכיר הקיבוץ ובשנת 1971 נסע לדרום אמריקה לחודשיים כדי לנסות למכור שם את תוצרת התעשיה של משמר העמק. בשנת 1972 נפל אחיו הצעיר, שהתחנך במוסד במשמר העמק בעת מילוי תפקידו והדבר פגע באורי קשות. כשפרצה מלחמת יום הכיפורים נקרא אורי מיד לגדוד ועמו השתתף בקרבות בגזרה הדרומית של תעלת סואץ. הוא לחם לשחרור מעוז "בודפשט" וחצה את התעלה לצדה המערבי. ביום כ"ח בתשרי תשל"ד (24.10.1973), בקרב על העיר סואץ, נכנס אורי לתוך אזור הלחימה מתוך דאגה ומסירות לאנשיו, אף־על־פי שתפקידו לא דרש זאת. בדרכו עבר ליד טנק ישראלי שנפגע, וכדי לחלץ את הצוות ירד מהג'יפ שלו, למרות האש החזקה שנתכה עליו ואף־על־פי שהטנק היה עלול להתפוצץ בכל רגע. כשהתקרב לטנק, נפגע ונהרג. במעשה זה הראה "אומץ־לב, קור־רוח ודבקות במשימה" – כלשון הציון־לשבח שהעניק לו הרמטכ"ל לאחר נופלו. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין במשמר העמק. השאיר אחריו אישה ובן, אם, אח ואחות.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה כתב מפקדו: "אורי לא היה סתם אדם ומפקד בגדוד; הוא היה מוסד. אדם שלקח עליו את התפקיד הקשה של מ"פ מפקדה בגדוד לוחם והצליח למלא אותו בגבורה יוצאת מן הכלל. הוא הצליח להקים פלוגה לדוגמא, שהדוגמא האישית והמופת היו בה הקו המנחה".

ארבל, ארז

ארז, בן ברכה ועוזי, נולד ביום ח' בתשרי תשי"ב (8.10.1951) במזרע. הוא למד בבית־הספר היסודי ובבית־הספר התיכון שבקיבוץ, והיה תלמיד חרוץ ואהוב על מוריו ועל חבריו כאחד. הוא היה אדם חברותי, נוח להתיידד ולהתרועע ואיש שיחה נלהב. תמיד שררה סביבו רוח טובה של עליצות והומור, ותמיד היה מוכן להתנדב לעזור בכל מעשה ופעולה שהתרחשו במשק. הוא עשה רבות כדי לסייע לילדי "החוץ" להיקלט בקיבוץ ולהעניק להם תחושה של בית ושל חמימות משפחתית. הוא היה איש קיבוץ אמיתי, איש אידיאלים, בעל מחשבה ערה ובהירה, שליווה כל מעשה ממעשיו בביקורת עצמית חריפה. אירועים תרבותיים ואומנותיים היו לו בבחינת חוויות נפשיות. הוא ניחן בכישרון למשחק על הבמה, במיוחד בתפקידים בעלי נופך של הומור והתבדחות. בשנות לימודיו האחרונות הרבה לשמש כמנחה וכמארגן במסיבות ובערבי חברה בצוותא. ידע לנגן בחצוצרה.

ארז גויס לצה"ל במחצית יולי 1970 והוצב לחיל השריון. לאחר סיום הטירונות ולאחר שהשתלם בקורס לסיירי שריון, בקורס למש"קי סיור, בקורס לנהגי נגמ"ש ובקורס צניחה, הוצב לסיירת שריון ונתמנה למפקד סיור. בכתב ההערכה לקראת שחרורו נאמר, כי התנהגותו הייתה טובה מאוד וכי מילא את תפקידו ביעילות, והיה חייל מסור וממושמע.

במלחמת יום הכיפורים השתתף ארז בקרבות הבלימה נגד המצרים בסיני. בקרב שהתחולל ביום ט"ז בתשרי תשל"ד (12.10.1973) בגזרה המרכזית, ליד "החווה הסינית" מול גשר הפירדאן, נפגע הנגמ"ש שלו בטיל נ"ט והוא נהרג. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין במזרע. השאיר אחריו אישה, אב, אם, שני אחים ואחות. לאחר נופלו הועלה לדרגת סמל־ראשון.

מפקדו סיפר עליו, שהיה חייל אחראי ולחם במסירות וביעילות עד לנפילתו.

ארבל (ארבייטסמן), יחיאל

יחיאל (חיליק), בן רבקה וצבי (הרש), נולד ביום י"ב באדר תרצ"ט (3.3.1939) בנוביסונץ שבפולין. משפחתו, ניצולת השואה, נדדה לאחר מלחמת העולם השנייה שנים אחדות ברחבי אירופה, ועלתה ארצה בשנת 1949. בארץ למד בבית־הספר היסודי "רמז" בראשון־לציון וסיים את לימודיו בבית־הספר התיכון בעיר, במגמה הריאלית. אחרי־כן למד בסמינר למורים בגבעת השלושה, שליד פתח־תקווה. בגלל המצב הכלכלי הקשה ששרר בבית, מימן בכוחות עצמו את לימודיו על־ידי עבודה בערבים. לאחר סיום

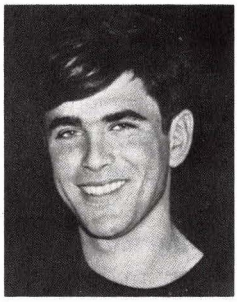
הלימודים הצטרף לחודשים אחדים, לצי הסוחר הישראלי. הוא היה חבר בתנועת הצופים, והרבה לעסוק בפעילות ציבורית בקרב ארגוני הנוער בעיר מגוריו, בריכוז קייטנות נוער ובהנחיית מופעי בידור, שנועדו לבני הנעורים.

יחיאל גויס לצה"ל בסוף אוקטובר 1956. הוא שאף להיות טייס, אך הוצב לחיל התותחנים. לאחר סיום הטירונות השתלם בקורס קשרי־חת"ם מתקדם והיה החניך המצטיין בקורס. אחרי־כן מונה למש"ק קשר. בתעודת ההערכה שקיבל לרגל שחרורו מן השירות הסדיר נאמר, שהיה חרוץ ומוכשר, חייל מצוין וחבר למופת, אהוב על פקודיו ועל מפקדיו. על השתתפותו במבצע "קדש" הוענק לו "אות סיני".

יחיאל היה חובב ספורט ונמנה עם שחקני קבוצת הכדורגל של הפועל ראשון־לציון; כמו כן הרבה לשחק בטניס שולחן והיה שחמטאי מצטיין. אך לבסוף זנח את תחומי הספורט והתמסר להוראה, בעיקר בגלל אהבתו הגדולה לילדים ולבני־נוער. הוא היה מורה נערץ על תלמידיו. הם ראו בו ידיד נאמן, שידע להטות אוזן קשבת לבעיותיהם ולמלא את משאלותיהם ככל שיכול. עמיתיו בחבר המורים כיבדוהו על דבקותו בעבודתו החינוכית, שראה בה ייעוד ואתגר. הוא היה איש משפחה מסור, אדם פיקח ושנון ובעל חוש הומור. אף־על־פי שהיה נמרץ ורב־פעלים, הצטיין בצניעותו ובענוותו. במלחמת יום הכיפורים השתתף יחיאל בלחימה נגד המצרים בחזית סיני. ביום כ"ג בתשרי תשל"ד (19.10.1973), נפגע בהפגזה על עיון־מוסא ונהרג. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בראשון־לציון. השאיר אחריו אישה, שני אחים ואחות. לאחר נופלו הועלה לדרגת סמל־ראשון.

מפקדו העיד עליו, שהיה רציני ומסור, אחראי וישר, ממושמע וממלא את תפקידו באמונה, לשביעות רצון מפקדיו.

ארגוב, רן

רן, בן אורה ולוי, נולד ביום א' בחשוון תשי"ד (11.10.1953), בגדרה. אחרי שמשפחתו עברה להתגורר במושב קדרון, למד בבית־הספר היסודי "בית־אור" במקום. אחרי־כן סיים את לימודיו בבית־הספר התיכון החקלאי ב"כפר הירוק" ועמד בבחינות הבגרות. רן, שהיה ידוע בכינוי רני, גדל באווירה כפרית. ביתו היה גדול ופתוח לאורחים; סביב הבית הייתה חצר גדולה, שגדלו בה בעלי־חיים ומסביבה כרמי גפנים ומטעי אגוז. רני היה נער עליז ואוהב־חיים, שותף למעשי־קונדס של חבריו, אך יודע לעצור אותם כשהדברים החלו חורגים מגדר משחק. עוד כשהיה תלמיד בבית־הספר היסודי התגלתה נטייתו לחקלאות. הוא היה שותף להוריו בעבודת המשק, וברצינות ובאחריות בוגרת. הוא עבד בהשקיה ובגיזום, הקים משק חי קטן וטיפל בבעלי־חיים, באהבה ובדאגה. הוא היה בעל חוש טכני מפותח, עשה שעות ארוכות בתיקון ובשיפוץ כלי הרכב והמכונות החקלאיות. רני היה בעל תכונות מיוחדות, שאינן שכיחות אצל נערים בני גילו. הוא אהב סדר ונקיון, היה בעל משמעת־עצמית

קפדנית, שהדריכה אותו בכל מעשיו, וכן היה ישר ובעל השקפות משלו בענייני מוסר. לאחר שסיים את לימודיו בבית־הספר היסודי, בחר להמשיך בלימודי החקלאות בבית־הספר התיכון ב"כפר־הירוק". תקופת הלימודים שם הטביעה את חותמה עליו, חשלה אותו ועצבה את אישיותו. הוא ביצע בשלמות את התפקידים שהוטלו עליו במשק. עד מהרה הפך לדמות המרכזית בחברת הילדים שבכפר ונבחר להיות מרכז־המשק – התפקיד החשוב ביותר שמטילים על תלמיד. בתפקיד זה התגלה כאדם בעל מחשבה יסודית ושיטתית, ושיקול־דעת רציני ובוגר. הוא הפעיל את חבריו, דאג לביצוע קפדני של המשימות שהוטלו עליו והפך לדוגמא אישית ולסמל של תלמיד מעולה ואיש ארגון. רני היה נושא תמידי לחיקוי וללימוד, דמות אצילה, שהטביעה את חותמה בכל תחומי החיים בכפר. בתבונתו הצליח לחדור לנפש חבריו, להבין את קשייהם ומצוקותיהם, להאזין לבעיותיהם ולתמוך בכל אלה שהתקשו בעבודתם ובחיים הפרטיים. הוא נהיה משענת ומקור־כוח לרבים ולעתים עשה זאת בלי שהדבר ייוודע או יורגש. הוא היה בעל חוש־הומור חביב, שילב בדבריו אמרות חידוד ושנינה. עם זאת, היה דמות נערצת, בזכות הרצינות הבוגרת שלו, האחריות שנטל על עצמו ושיקול־דעתו המפוכח. רני אהב דברים יפים. הוא היה צעיר בעל נפש רגישה, אהב לבלות בחברת ידידיו הרבים וידע גם להקדיש שעות ארוכות לשיחה רצינית עם חברתו בנושאים שהטרידוהו. הוא אהב סרטי אומנות, האזין למוסיקה ובעיקר לשירים ופזמונים. עם חברתו יצא לטיולים ברחבי הארץ ועשה ימים ארוכים לחופי הכנרת או במרומי החרמון. הוא היה אנין־טעם ולעתים ביכר לסיים ערב של בילוי בארוחה במסעדה משובחת. בתקופת הלימודים פיתח יחס מיוחד למשפחתו. אמנם שאף להיות עצמאי ולא־תלוי ולכן עסק בחלוקת עיתונים ובעבודות אחרות, כדי להשתכר דמי־כיס; אך היה קשור לבית, בילה בו את כל חופשותיו ואהב להיות בחיק משפחתו. הוא היה מורה הדרך לאחיו הצעיר והשפיע רבות על דרך עיצובו ועל התפתחותו. מוריו אמרו על רני: "מתמיד במטרות שהוא מעמיד לעצמו; עובד מעל למצופה; יוצר, יוזם, פעיל; שולט ומשפיע בחזקה על חבריו; מקבל על עצמו הרבה אחריות ומשימות; מקובל ואהוד מאוד על חבריו; הזדהות ביקורתית עם המבוגר, תוך ביצוע המוטל עליו; ישר מאוד, ללא פשרות, מצפוני, יציב מאוד... תוך זמן קצר, גדל הילד והיה לנער פורח מבחינה אינטלקטואלית ומוסרית. אם קרה לנער לעמוד בוויכוח עם מבוגר בנושא חברתי והביא עמו עדות כי 'אפילו רני אמר כך', חתם בזאת את הוויכוח. עם רני אי־אפשר היה להתווכח בחוסר אמון ליושרו האינטלקטואלי. לא יכולת לחשוד בו, כי הוא מתמיד ומחזיק בדעתו מתוך אינרציה ועיקשות סתמית. הוויכוח עם רני היה תמיד במישור של נאמנות ועקרונות ומחשבה בהירה". בקיץ 1970 יצא רני לסיור בארצות מערב אירופה ובילה באנגליה וגרמניה. כשנסתיימה מלחמת ההתשה באוגוסט 1970 והפסקת האש נכנסה לתוקפה, כתב מאנגליה: "שמחתי לקרוא כאן בעיתון שיש הפסקת־אש ובכלל שאולי אולי יהיה שלום".

רן גויס לצה"ל בתחילת פברואר 1972 והוצב לחיל השריון. הוא סיים את הטירונות כחניך־מצטיין פלוגתי ואחרי־כן הוכשר כטען־קשר וכמפקד טנק. גם את קורס המט"קים סיים בציונים טובים מאוד. בהיותו בקורס השתתף בפעילות מבצעית ברמת־הגולן ובגזרת לבנון. רני עבר בהצלחה את מבדקי הקצונה וסיים בהצלחה

קורס קציני אג"מ בבית־הספר לקצינים של צה"ל. בערב יום הכיפורים סיים בהצלחה קורס קציני־שריון. הוא הסתגל בקלות ובמהירות לתנאי השירות הקשים. גם ביחידה שלו בבית־הספר לשריון, הפך להיות הדמות המרכזית והנערצת, בזכות נכונותו תמיד לסייע לכל נזקק ובזכות השקט הנפשי שלו וקור רוחו בשעות הקשות של האימונים והפעילות המבצעית. מפקדיו, שהכירו בכישוריו, הטילו עליו משימות רבות מתוך ידיעה ברורה, כי יבצע את המוטל עליו בדייקנות ובשלמות. בערב יום־הכיפורים תשל"ד הוטס לסיני, כדי להצטרף לכוחות הלוחמים. כשפרצו הקרבות יצאה היחידה להשתתף בבלימת המצרים, שצלחו את תעלת סואץ. המלחמה הקשה והאבדות שסבלה היחידה השפיעו קשות על רני והעכירו את רוחו. הוא ייחל לקץ הקרבות, כדי לחזור ולהגשים את חלומותיו על משק חקלאי משלו. בשעות הלחימה הקשות לא איבד רני מיעילותו ויזמתו. בקור־רוח טיפל בפצועים וסייע לחיילים, שנתקפו בהלם־קרב, להתאושש ולשוב ולמלא את תפקידם. ביום י"ב בתשרי תשל"ד (8.10.1973), בקרב על מוצבי "חמוטל" ו"מכשיר", נפגע הטנק של רן והוא נהרג. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין במושב קדרון. השאיר אחריו הורים ושני אחים. לאחר נופלו הוענקה לו דרגת סגן־משנה.

הוריו הוציאו לאור חוברת לזכרו ובה דברים על דמותו משל הוריו, מוריו, חבריו ללימודים ולשירות הצבאי וכן קטעים מיומנו וממכתבים שכתב.

ארגמן, עזריהו

עזריהו (עזריק), בן רחל ומשה, נולד ביום ט' באב תרצ"ו (28.7.1936) בעתלית. הוא למד בבית־הספר היסודי בעתלית, והמשיך בלימודיו בבית־הספר התיכון "חוגים" בחיפה. בשל כוחו הרב נתכנה בילדותו בשם "הטנק". בגלל סכסוך עם הנהלת בית־הספר הפסיק את לימודיו הסדירים אך למרות זאת עמד בבחינות הבגרות החיצוניות בהצטיינות מרובה. בבית־הספר התיכון נפגש עזריהו עם פרופ' ברוך קורצווייל, שהוא השפיע עליו השפעה עמוקה. הוא היה חבר בתנועה המאוחדת ואחרי־כן היה חבר בתנועת הנוער העובד והלומד. ברבות הימים היה למזכיר החטיבה החינוכית במרכז הנוער העובד והלומד. כחבר בגרעין "עשת" של התנועה המאוחדת, הצטרף לקיבוץ אורים והיה חבר בו עד יומו האחרון.

עזריהו גויס לצה"ל בתחילת חודש ינואר 1955, והתנדב לנח"ל יחד עם חברי הגרעין שלו. הוא היה חייל מצוין וחבר נאמן ומילא את תפקידו בקפידה לשביעות רצון מפקדיו.

לאחר ששוחרר מן השירות הצבאי הסדיר הוצב ליחידת ההגנה המרחבית במשקו. עזריהו כתב רשימות רבות ושירים רבים. הנושאים שעסק בהם היו בתחום החינוך של בני המשקים והעמקת התודעה של אהבת הארץ ושל היהדות בתוכם. איש מחשבה היה ואיש המעשה. הוא היה חרוץ וזריז מאוד בעבודתו. היו בו ניגודים – רצינות

ומשובה גם יחד. הוא אהב שקט וספר טוב ועישון־מקטרת בניחותא וגם אהב רעש והמולה וחברת־אנשים. בצד חוש־הומור וקלילות ניחן גם בעמקות־המחשבה ובכושר־ניתוח של מעשיו, של השקפת עולמו ושל חייו בקבוצה. באחד ממכתביו כתב: "יש טעם בוויתור על רצונות אישיים, שאיפות ותכניות אישיות, כאשר אתה עושה עניין אשר טעמו והגיונו עמו, ואשר מצדיק את הוויתור על ההשתלמות, ההתפתחות וההתקדמות האישית". בשנת 1959 נסע לארצות־הברית בשליחות תנועת "איחוד הבונים", שם נשא לאישה את חברתו אורה. בתחילת שנות השישים ביקש להתקרב אל המסורת היהודית ואל המקורות ולמד באוניברסיטת בר־אילן, בחוגים למקרא ולהיסטוריה של עם ישראל, וסיים שם את לימודי התואר הראשון. לאחר תום הלימודים עסק בתחומים רבים במשק, ובעיקר בתחום החינוך. הוא היה מנהל בית־הספר במקום ומורה בבית־הספר החקלאי "אשל הנשיא", שלמדו בו ילדי אורים, ולימד בעיקר מקצועות בתחום היהדות וההיסטוריה של עם־ישראל. כשפרצה מלחמת ששת הימים לא מצא מנוח לעצמו. על השתתפותו במלחמה במסגרת הגמ"ר הוענק לו "אות מלחמת ששת הימים". בשנת 1969 לאחר מאמצים רבים ושידולים רבים ולאחר שנמלך בדעתו, הוצב לחיל השריון. במלחמת יום הכיפורים השתתף עזריהו בקרבות הבלימה נגד המצרים בסיני. בבוקרו של יום י"ד בתשרי תשל"ד (10.10.1973), בשעת קרב בגזרה המרכזית ליד איסמעיליה, נפגע הנגמ"ש שלו פגיעה ישירה ועזריהו נהרג במקום. חודשים רבים נחשב כנעדר, לאחר זמן הוכרז כחלל שמקום קבורתו לא נודע. לימים זוהתה גופתו והוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין באורים. השאיר אחריו אישה, בן ושתי בנות, אם, אב ואח. לאחר נופלו הועלה לדרגת סמל.

קיבוצו וחבריו הוציאו לאור חוברת לזכרו ובה דברים על דמותו, מכתבים, מאמרים, דברי שיר ותצלומים; בית־הספר החקלאי־אזורי המקיף "אשל הנשיא" הקים את "הספרייה לזכרו של עזריק ארגמן ז"ל"; מועצת מדריכי קן הנוער העובד והלומד בנווה־שאנן בחיפה נטעה לזכרו גינה ובה אבן־שיש וספסל, ומרכז הנוער העובד והלומד קרא על שמו את הבית של קן־הדרום בירושלים; כן נקרא על שמו גרעין ההשלמה בקיבוץ כפר־עזה.

ארד (אקסלרד), אברהם

אברהם (אבי), בן קלרה ושמואל, נולד ביום ט"ז באייר תש"ט (15.5.1949) ברחובות, הוא ותאומו עמו. הוא למד בבית־הספר היסודי "תחכמוני" ובבית־הספר היסודי "אילנות" בתל־אביב, ואחרי־כן סיים את לימודיו בבית־הספר המקצועי "שבח" בתל־אביב במגמת החשמל והמשיך ללמוד בבית־הספר הטכני של חיל־האוויר. אבי היה תלמיד חרוץ ושקדן. הוא הצטיין בבית־הספר המקצועי במקצועות השרטוט, הטכנולוגיה והמתימטיקה, ואת בית־הספר הטכני סיים בהצטיינות והוסמך למכונאי מטוסי־סילון.

הוא היה טוב־לב, טהר־מידות, עניו וצנוע. נאה היה וחייכן, ובחיוכו ידע לעודד ולנחם את חבריו בשעות מצוקה.

אברהם גויס לצה"ל במחצית דצמבר 1966 והוצב לחיל־האוויר. לאחר סיום הטירונות השתלם והוסמך כאיש צוות־קרקע של טייסת "ווטורים". לאחר שסיים את שירותו הסדיר, המשיך לשרת עוד שנה בשורות צבא הקבע. לאחר השנה בקבע החל לעבוד במפעלי התעשייה האווירית, אך לאחר חודשיים גברה בו ההכרה שמקומו בצבא והוא חזר לשרת בצבא, בטייסת של מסוקים. הוא ביקש להשתלם בקורס מכונאים מוטסים, אך תחילה הושבו פניו ריקם, משום שנזקק למשקפיים. לאחר השתדלויות מרובות נתקבל לקורס והשלים אותו בהצטיינות. בטייסת המסוקים התקדם בתפקידיו ונשלח מטעם החיל לארצות־הברית להשתלמות. הוא היה חייל מצוין, חבר נאמן ואהוד. בימי שירותו הצבאי הוענק לו "אות מלחמת ששת הימים" והוא זכה למכתבי הערכה רבים. באחת מחוות־הדעת כתב מפקדו: "אברהם הוא חייל טוב מאוד ובעל מקצוע טוב. הישגיו משביעים רצון, והוא ממלא את כל המוטל עליו, על־פי הוראות הממונים. הוא מנהל צוות ביעילות ואינו נרתע מכל עבודה, ביום ובלילה. הוא בעל יוזמה והמשמעת האישית שלו היא למופת. התנהגותו היא ללא דופי והוא שקט ורציני מאוד. הוא מצטיין בהופעתו האישית, בסדר ובניקיון". במכתב הערכה שקיבל לאחר שגילה תושייה רבה בניסיונו לחלץ איש צוות־אוויר שנפל לים, כתב מפקדו: "קבל את הערכתי על ביצוע המשימה, תוך דבקות וסיכון אישי.... הורדת לים וסייעת לחלץ את הפגוע. למרות חוסר הכשרה ימית, ולמרות שכוחותיך הלכו ואפסו, המשכת בפעולת החילוץ ללא רתיעה, ועל כך הערכתי". במכתב אחר כתב מפקדו: "אתה אחד מהמצטיינים ומהבולטים בטייסת, ביכולת, בנכונות ובענווה. כולנו מעריכים את יכולתך ומכבדים את השקט והצנעה שבהם אתה מבצע כל פעולה". אבי החל ללמוד בטכניון בחיפה במגמה להנדסאות, אך לאחר שני חודשי לימוד בלבד, פרצה המלחמה. ביום ט"ז בתשרי תשל"ד (12.10.1973), מילא אברהם משימה מבצעית בחזית סיני. בצהרי היום, פגע טיל במסוק שלו. המסוק התפוצץ באוויר ואברהם נהרג. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בקרית־שאול. השאיר אחריו אב, אם ושני אחים. לאחר נופלו הועלה לדרגת רב־סמל ראשון.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה, כתב מפקדו: "אברהם ביצע את כל תפקידיו בצורה הטובה ביותר. הוא היה מסור ואחראי מאוד ונאמן. הוא היה מקובל ביותר בין חבריו, פקודיו ומפקדיו".

ארד, אמוץ

אמוץ, בן מרים ועמנואל, נולד ביום כ״ח בתשרי תשי״ד (7.10.1953) בקיבוץ חולתה. הוא למד בבית־הספר היסודי בקיבוץ ואחרי־כן סיים את לימודיו בבית־הספר התיכון האזורי ״הר וגיא״, בקיבוץ דפנה. כבר מימי נעורותו גילה אמוץ רצינות בוגרת בגישתו לבעיות. ייחודו, הן בלימודים והן בעבודה, היה בכך שהעריך את המחשבה השיטתית והיסודית והצטיין ביכולת אינטלק־טואלית בניתוח בעיות ופתרונן. אמוץ נטל על עצמו תפקידים ומשימות, בעבודה במשק ובתחום החברתי, והיה מבצעם בדייקנות ובשלמות. הוא קבע לעצמו מה הדרך לעשיית הדברים ולא היה מרפה, עד שהשלים את אשר הציב לעצמו. הוא שאף להצטיין בלימודים (ואחר־כך בקורסים שעבר בצבא) ולכן השקיע תמיד מאמץ רב כדי להצליח ולהגיע להישגים שקבע לעצמו. חבריו זוכרים אותו כנער שתקן ומסוגר, היודע עם זאת לבטא את מחשבותיו ודעותיו, בשקט נפשי, בזמן הנכון ובמקום הנכון, בלי לחסוך ביקורת ממי שראוי לה. אמוץ נמנה עם חטיבת בני הקיבוץ־המאוחד ומטעמה נשלח לקורס מדריכים. הוא הדריך כיתה של בני הקיבוץ ואחרי־כן היה מרכז מועצת התלמידים בבית־הספר ״הר וגיא״. הוא התעניין בתחום האלקטרוניקה וכעבודת גמר בבית־הספר התיכון, הצטיין בתחום הטכני, בבנותו מחשב־אלקטרוני. הוא הרבה לעסוק בצילום, היה מפתח לבדו את תצלומיו, שהשתקפה בהם אהבתו לארץ שכה הרבה לטייל ולסייר בה.

אמוץ גויס לצה״ל בתחילת נובמבר 1971 והוצב לחיל השריון. הוא סיים קורס מפקדי טנקים והוצב כמט״ק בחטיבה 7. כעבור זמן־מה נשלח לקורס קצינים ולאחר שהוענקה לו דרגת הקצינות, ביקש לשוב לחטיבה שלו, הפעם כמפקד מחלקה. אמוץ היה מפקד קר־רוח שגילה תושייה רבה בעתות לחץ. הוא הפך את המחלקה שבפיקודו ליחידה מעולה, הן ברמתה המקצועית והן בגיבוש החברתי של אנשיה. הוא לא הקפיד על גינוני המשמעת, אך עם זאת דרש שלמות ודיוק בביצוע. פקודיו מעידים כי היה מקובל ואהוב עליהם, בזכות יכולתו להתקרב אליהם, להיות להם חבר וידיד ובזכות נכונותו לסייע להם תמיד בעצה ובמעשה. אמוץ הצליח לסגל לעצמו את אורח המחשבה של חייליו, אפילו היה שונה משלו. בשקט וברצינות ולעתים בקורטוב של הומור טוב, ניהל את המחלקה שבפיקודו. כשפרצה מלחמת יום הכיפורים עמדה יחידתו בקו־האש ברמת־הגולן והשתתפה בקרבות הבלימה נגד הצבא הסורי. ביום י״ד בתשרי תשל״ד (11.10.1973) התקדמה פלוגתו לעבר כוח סורי באזור תל־דאור. בהיתקלות עם האויב נפגעו טנקים רבים. אמוץ העלה על הטנק שלו את חבריו, שהטנקים שלהם נפגעו ונע לעבר נקודת איסוף הפצועים. הוא עצמו ניצב אותה עת זקוף בצריח המפקד, עד שפגע בו כדור והוא נהרג. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בחולתה. השאיר אחריו הורים ושתי אחיות. לאחר נופלו הועלה לדרגת סגן.

קיבוץ חולתה הוציא לאור עלון מיוחד ובו דברי חברים על דמותו.

ארד, בועז

בועז, בן חיה ושמואל ז"ל, נולד ביום כ"ד בתמוז תשי"א (28.7.1951) בקיבוץ בית־זרע. הוריו נמנים עם מייסדי הקיבוץ ובוניו. הוא למד בבית־הספר היסודי בקיבוץ ואחרי כן סיים את לימודיו בבית־הספר התיכון "בקעת כנרות". בועז היה נער עליז, נעים־הליכות ושמח בחלקו. הוא ריכז סביבו את ידידיו, שהעידו עליו, כי מעולם לא השתעממו בחברתו. אהב חיי חברה, היה פעיל בארגון ערבי־הווי ומסיבות בבית ספרו בקיבוץ והשקיע בכך מכישרונותיו הרבים. בועז הרבה לטייל בארץ עם חבריו לתנועת הנוער "השומר הצעיר" ועם בני משפחתו. בעיקר אהב את הכנרת ואת סביבתה והיה יוצא לטייל לחופיה ועושה שם ימים ארוכים, מתענג על הנוף ועל האווירה ומבלה בשחייה ובשיט. בביתו נטעה בו האהבה למוסיקה והוא נהג להאזין למוסיקה קלאסית, לשירים ולפזמונים. נהג לקחת עמו את הגיטרה שלו לטיולים, ואחרי כן אף ליחידתו בצבא. היה אוסף סביבו חברים ומשמיע להם שירים, כשהוא מלווה את עצמו בנגינה. משום כך הייתה השמחה שורה במקום שנמצא בועז עם הגיטרה שלו. בעל רגשות עזים וחמים היה וידע להביעם בעזרת מכחולו. הציורים שהשאיר אחריו, מעידים על כישרון רב שלא מוצה עד תום.

בועז גויס לצה"ל בתחילת נובמבר 1970 והתנדב לחיל האוויר. הוא התקבל לקורס־טיס, עבר בהצלחה את השלבים הראשונים והקשים של הקורס ואף נהנה מחווית הטיסה. אלא שלא סיים את הקורס ועבר לשרת באחת הסיירות המפוארות של צה"ל, בה עבר קורס־צניחה. לאחר שהוצע לו תפקיד שלא נראה לו קרבי דיו, עבר לחיל השריון וביקש לשרת באחת מיחידות הסיור של החיל. הוא סיים בהצלחה קורס סיירי שריון וקורס מש"קים והשתלם בהפעלת כלי־נשק חדיש, שהוכנס אותה עת לשימוש בצה"ל. בועז היה לוחם מעולה ומפקד למופת. הוא הכיר את מערכות הנשק על בוריין והדריך את חבריו לפלוגה בהפעלתן. כן הצטיין בניווט, בזכות היותו בעל חוש־התמצאות יוצא מגדר הרגיל. בתחום הניווט התבטאו אהבתו הרבה לארץ והידע הרב שרכש בסיוריו הרבים. הוא היה ידוע כמפקד נוח לחייליו; לא נהג עמם רשמיות ולא הקפיד על גינוני משמעת, אך דרש ביצוע מדויק וקפדני של המשימות שהטיל עליהם. פקודיו זוכרים אותו כחבר וידיד, שהדאגה לחייל כפרט עמדה בראש מעייניו. היחידה בפיקודו הייתה מן המצטיינות בסיירת, הן באימונים והן בפעילות המבצעית. במלחמת יום־הכיפורים השתתפה סיירת־השריון בקרבות הבלימה נגד הסורים ברמת־הגולן, ויחידתו של בועז עסקה ברדיפה אחר כוחות של הסורים באזור בוקעתא. בועז נהרג ביום י"ג בתשרי תשל"ד (9.10.1973), כשהנגמ"ש שלו נתקל במארב כשהוביל פצועים לתחנת־האיסוף. הוא הובא למנוחת עולמים בבית־העלמין בבית־זרע. השאיר אחריו אותו זמן, הורים, שני אחים ואחות. לאחר מותו הועלה לדרגת סמל־ראשון. אחיו, שלמה, נפל מאוחר יותר בעת מילוי תפקידו בסיני ואביו נפטר זמן קצר אחרי כן.

חבריו ליחידה הוציאו לאור ספר ובו דברים משל הוריו וידידיו, לזכרו ולזכר

אנשי הסיירת, שנפלו בקרבות מלחמת יום־הכיפורים; כן כלולים דברים על דמותו בחוברת שהוצאה לאור על־ידי המועצה המקומית של עמק הירדן, לזכר בניה שנפלו במערכה.

ארד (בוקסר), יגאל

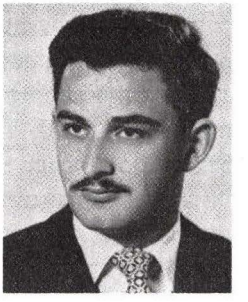
יגאל (פאבלו), בנם בכורם של פאני ואהרון בוקסר, נולד ביום כ"ט באייר ת"ש (6.6.1940) בפולין, אחרי שנכבשה על־ידי הנאצים במלחמת־העולם השנייה. אביו שירת בצבא הפולני ואמו ברחה עם התינוק לכפר שבגבול רוסיה, שם הסתתרה עד תום המלחמה. יגאל, ואחיו הצעיר אדם, למדו בבית־ספר פולני, ולמעשה לא קיבלו חינוך יהודי וציוני. מבצע סיני עורר ביגאל את זהותו היהודית ובהיותו בן שמונה עשרה החליט לעלות לישראל. בשנת 1959 ללא משפחה קולטת וללא כתובת כלשהי – הגיע לארץ. עם הגיעו הצטרף לאולפן בקיבוץ דברת ושינה את שמו ליגאל ארד.

לאחר חצי שנה, בה עסק בעבודה יותר מאשר בלימוד עברית, התגייס לצה"ל, מצויד בידיעות מועטות ביותר בדיבור, בקריאה וכתיבה של השפה העברית. את השירות הצבאי הסדיר לא אהב. כבחור בודד בארץ הייתה זו תקופה קשה ביותר ליגאל. הבית היחיד אליו נכנס באותה תקופה, היה בית דודו בתל־אביב. מאוחר יותר שכר לעצמו חדר קטן.

לאחר שהשתחרר מהשירות הסדיר עבד בהפעלת ציוד מכני כבד וגר בצינעה בחדר שכור בחיפה. את הקשר האמיתי לצבא יצר בהגיעו כחייל מילואים לחטיבה 55. כאן גילה עולם אנושי חדש, שאותו אהב מאוד. חיילי החטיבה היו לחבריו גם אחרי תקופת השירות במילואים. כאן נקשר לידידים של ממש ומשום כך שמח לקבל צווי־קריאה למילואים. תוך כדי כך, רכש לעצמו חברים ישראליים. במהרה התברר שהוא אהוב בכל מקום. חוג מכריו הלך וגדל. "תמיד תמהתי איך הוא, העולה החדש – מוכר ואהוד על כולם ברחוב, ואני – שגרה כבר 20 שנה בחיפה – מכירה פחות אנשים ממנו". מספרת זיוה אשתו, אותה נשא לאישה בשנת 1964. בשנת 1966 נולדה בתם תמי. כשחברת הציוד המכני שבה עבד יגאל התפרקה, עבר לעבוד בחברה לקירור, שם עבד עבודת משמרות קשה. באחת מתקופות המילואים, שכנע אותו ידידו לעבור לעבוד בחברת החשמל. אחרי ראיון עם מנכ"ל החברה יצא יגאל ללמוד בקורס לטכנאי ייצור, ועבד בהנדסת ייצור בחברת החשמל. הוא התחבב על כל עובדי המחלקה ויצר אתם קשרי עבודה וחברות נפלאים. במלחמת ששת הימים לחם בירושלים והשתתף בקרב על גבעת התחמושת. כחובש בקרב עקוב־מדם זה עמד בגבורה במשימת חבישת הפצועים ופינוים. על מעשי גבורתו בקרב הקשה במלחמה על ירושלים זכה לציון לשבח מהרמטכ"ל, ומאוחר יותר הוענק לו "עיטור העוז". בשעת הפצצה בתעלה, בזמן מלחמת ההתשה, שנפגעים רבים היו פזורים בשטח, היו יגאל והמ"פ היחידים שיצאו מהבונקר כדי לחלץ את הפצועים. תקופת השירות שלו

בתעסוקה מבצעית היו באזור המרדפים בבקעה, ובמלחמת ההתשה בתעלה. וכשאלה הסתיימו – התנדב יגאל לצאת ל־40 יום שירות בעזה השורצת מחבלים ומשליכי רימונים. בשירותו כחובש צבאי הציל לא מעט אנשים ממוות. "הוא הציל את רגלי, כשלא איבד את עשתונותיו תחת אש, וקיבע אותה כראוי, בניגוד להוראות הרופא ההמום שהיה שם", סיפר מיכה, מפקדו. "לא חרדתי לעצמי" סיפר יגאל לאחר הקרב, "אני כבר אסתדר. אך האחריות לחיי אנשים התלויים בעזרתי, היא שדחפה אותי". יגאל, שאצר בתוכו את כל המתח והמאמץ של קליטתו בעבודה הקשה ואת תקופות המילואים ה"חמות", חלה בכיב קיבה. זמן רב לא ייחס כל חשיבות לכאביו. בתקופת שירותו בעזה גברו הכאבים ובצילום הרנטגן שנעשה לו בבית־החולים בעזה, התגלה פצע גדול בקיבתו. הוא סבל מאוד וגם הדיאטות החמורות בבית לא עזרו. כחודש לפני המלחמה הפסיק לעבוד על־פי הוראות הרופא ועמד להיכנס לניתוח. כאשר הגיע צו־הקריאה במוצאי יום־הכיפורים קם ונסע. זיוה, רעייתו הייתה משוכנעת שיחזור למחרת, לאחר שיסביר למפקדיו את מצבו הבריאותי. יגאל המשיך, כדרכו, לבדו במאבק. הוא התגבר על יסוריו באמצעות תרופות, צם רוב הזמן, מאחר שנזקק לאוכל דיאטטי שלא היה בנמצא. המכתב הרפואי הנמרץ, התובע להחזירו מיד לצורך ניתוח איחר את המועד. ביום כ"ח בתשרי תשל"ד (24.10.1973) נהרג יגאל מפגיעה ישירה בהיותו בנגמ"ש בשעת פריצה לעיר סואץ. גופתו נשארה בעיר והוחזרה אחרי חודשים אחדים, כאשר נחתם הסכם הפסקת־האש עם המצרים. הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין הצבאי בחיפה. הניח אחריו אישה, בן ובת. לאחר נופלו הועלה לדרגת סמל־ראשון.

ארואטי, יצחק

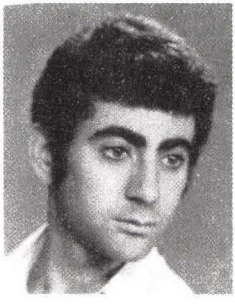
יצחק, בן שרי וז'אק, נולד ביום כ"ב בכסלו תרצ"ח (26.11.1937) בפלובדיב שבבולגריה, עלה לארץ עם משפחתו בשנת תש"ט (1949). בארץ למד בבית־הספר היסודי במוסד בן־שמן, וסיים את בית הספר התיכון עירוני ה' בתל־אביב. עוד בילדותו בעיר מולדתו בבולגריה, הצטיין בלימודיו במקצועות הריאליים. גם בבתי הספר בארץ היה תלמיד טוב, ואהוב על המורים ועל חבריו גם יחד. תמיד מוכן היה לסייע לחבר שהתקשה בלימודים וחיה פעיל ומעורה בחיי החברה במקום מגוריו. הוא היה חובב ספורט ופעל לקידום ההכשרה הגופנית ואמנם כשהיה תלמיד הכיתה השמינית, זכה בתעודת הצטיינות מהמחלקה להכשרה גופנית במשרד החינוך. כנער עירני ורחב־אופקים היו לו תחביבים שונים וביניהם איסוף בולים, שלו הקדיש הרבה זמן ומחשבה. הוא היה גם פעיל בגדנ"ע וסיים קורס מדריכים לגדנ"עים.

יצחק גויס לצה"ל במחצית אוגוסט 1956 והוצב לחיל התותחנים. במהלך שירותו השתלם בקורסים שונים, עלה בסולם הדרגות והגיע לדרגת סגן. הוא השתתף בפעולת קלקיליה ובמבצע "קדש", שבמסגרתו לחם בקרב אבו־עגילה כקצין סוללת־תותחים.

אחרי ששוחרר מהשירות הסדיר בצה"ל למד יצחק בטכניון בחיפה וסיים כמהנדס־בניין. הוא עבד כמהנדס בחברה לתכנון קונסטרוקציות וברבות הימים התמנה למהנדס המועצה של רעננה. באותה תקופה הקים את משרדו הפרטי שנקרא "יצחק ארואטי – הנדסת בניין בע"מ". במהלך פעילותו כמהנדס השתתף בתכנון שכונת־מגורים בירושלים, בנה גני־ילדים ובתי־ספר בערי השרון וברצועת עזה, והתמחה בבניין גשרים וגשרונים ברחבי הארץ, מהדרום ועד גבול הלבנון. במלחמת ההתשה לחם בבקעת הירדן. כשפרצה מלחמת יום הכיפורים עשה יצחק בשירות מילואים כקצין קישור ליד כוחות האו"ם ברומאני, שבצפון סיני. ביום י"ד בתשרי תשל"ד (10.10.1973) נפגע יצחק ונהרג בהתקפת מטוסים מצריים על מחנה רומאני. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בקרית־שאול. השאיר אחריו אישה ושני בנים, הורים ואחות. לאחר נופלו הועלה לדרגת סרן.

משפחתו הוציאה לאור חוברת להנצחת זכרו ובה דברים על חייו ופעלו.

ארוילי, כרמל

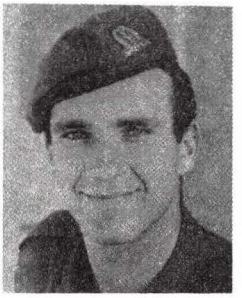
כרמל, בן רימה וסלים, נולד ביום י"ב בטבת תשי"ג (30.12.1952) ברמלה. הוא למד בבית־הספר הממלכתי ג' והמשיך את לימודיו בבית־הספר "בילו" ברמלה. אחרי־כן סיים את לימודיו בבית־הספר התיכון־המקצועי "עמל" ברמלה. כרמל היה תלמיד ממושמע ואחראי, מוכשר ונבון. מוריו העידו עליו כי השפיע לטובה על האווירה בכיתה וכי מילא כהלכה כל תפקיד שהוטל עליו. בתקופת לימודיו צוין לשבח על־ידי הנהלת בית־הספר והוענקו לו ספרים לאות הערכה. הוא היה פעיל בשורות הגדנ"ע בשעות שלאחר הלימודים, כן היה חובב ספורט והצטיין בהרמת משקולות, ריצה ושחייה. כרמל היה אדם נוח לבריות, מתחשב בזולת וחברותי. הוא היה מאופק, צנוע ומופנם במקצת, אך עם זאת ער מאוד למתרחש סביבו ולבעיות החברה. הוא התנדב למשימות שונות, כגון, התרמות למוסדות ולמפעלים ציבוריים שונים. בחופשותיו מבית־הספר נהג לעבוד במקומות שונים כדי להקל מעט את עול הפרנסה של ההורים ולהוסיף לרווחת המשפחה ברוכת־הילדים. כרמל אהב ספרות ושירה וכתב בעצמו שירים, פזמונים וסיפורים. הוא היה חובב מוסיקה והיה חבר בלהקת־מנגנים, שנהגה להופיע מדי שבוע במועדון־נוער בעירו רמלה. הוא היה הרוח החיה בלהקה, כתב את מרבית פזמוניה ולפני שגויס לצבא הקדיש לה את מרבית זמנו הפנוי.

כרמל גויס לצה"ל בראשית פברואר 1971 והוצב לחיל־החימוש. לאחר הטירונות ולאחר שהשתלם בקורס חמשי־צריח, התמנה לחמש בטנק "פאטון". למרות שהגיע זמנו להשתחרר, החליט להתנדב לשירות קבע למשך מחצית השנה. בתקופת שירותו בצבא השתדל שלא להדאיג את הוריו ובחופשותיו נהג לבלות בבית הוריו ובבית אחיו ואחיותיו הנשואים. כשפרצה מלחמת יום־הכיפורים, היה כרמל עם יחידתו בסיני. הוא השתתף בקרבות־הבלימה הקשים ואור ליום ט"ו בתשרי תשל"ד (11.10.1973),

נפגע ונהרג בחילופי־אש עם חיילי קומנדו מצרים בחניון־לילה סמוך לתעלת־סואץ. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין ברמלה. השאיר אחריו אב, אם, חמישה אחים וארבע אחיות. לאחר נופלו הועלה לדרגת סמל־ראשון.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה כתב מפקדו: "בנכם היה אהוב ונערץ על חבריו־לנשק, בגלל יושרו ותבונתו כחייל וכאדם. הוא ביצע את עבודתו במסירות שאין לה גבול. היה מוכן תמיד לסייע ולעזור לכל חבר ביחידה".

ארז, דוד

דוד, בן בתיה ומשה, נולד ביום ו' באייר תש"ב (23.5.1942) בירושלים, למד בישיבת "תפארת צבי" בירושלים וסיים את לימודיו היסודיים בתל־אביב. כשהיה דוד ילד כבן 3 התגרשו הוריו, ואביו היגר לפולין ושם נשא לו אישה. דוד נסע לאוסטרליה כשהיה בן 16 וחי שם בגפו. באוסטרליה למד בבית־ספר לאומנות ועסק בעבודות שונות – כנהג משאית, כחבר באגודת הכורים, כגרפיקאי וכן התמחה בציור סרטים־מצוירים. כאמן צעיר היה דוד חבר בקבוצה הריאליסטית החדשה ויצירותיו הוצגו בכמה וכמה תערוכות של אמנות מודרנית, באקדמיה לאמנות בת־זמננו במלבורן ובגלריות שונות. אך געגועיו לארץ לא פגו במשך כל השנים הארוכות שישב באוסטרליה, ויום אחד החליט לעלות לארץ ולהתגייס לצה"ל, מרצונו הטוב.

דוד הגיע ארצה בשנת 1965 וגויס לצה"ל במחצית מאי של אותה שנה. הוא עבר קורס רובאים, קורס מ"כים, וקורס צניחה, והשתתף במלחמת ששת הימים.

משסיים את שירותו הצבאי עמד דוד בפני השאלה הקשה: לאן לפנות עכשיו? לבסוף החליט שיעשה ככל שיוכל כדי להישאר בארץ, מה גם שחייב היה לתמוך באמו החולה, שמצבה הכלכלי היה בכי־רע. הוא נרשם לקורס מדריכי־תיירים, כדי לעבוד ולקיים את עצמו ואת אמו וכדי להתפנות לעסוק באמנותו ללא דאגות פרנסה. אותו זמן החלו האמנים בארץ להכיר בכשרונותיו של דוד. תמונות פרי עבודתו הוצגו בתערוכות שונות בתל־אביב, וביניהן – תמונות רבות שבהן תיאר את חוויית המלחמה, כפי שחש אותה. בתל אביב גם נשא את חברתו אסתר ולאחר נישואיהם נסעו יחד לארצות־הברית. מטרת נסיעתו הייתה להשתלם בטכניקות של אומנויות גרפיות והוא למד שם, בעזרת מילגות הצטיינות שהוענקו לו. נוסף על הלימודים היה דוד מרצה בקהילות יהודיות שונות על הנושא: ההיסטוריה של עם ישראל. משפרצה מלחמת יום־הכיפורים עלה דוד על מטוס "אל על" הראשון שהזדמן לו וטס ארצה. משדה התעופה בלוד, בלי שעבר דרך הבית, נסע מיד דרומה והצטרף ליחידתו, שהגיעה בינתיים אל החזית בסיני. לגבי דוד מקבל הביטוי "נפל על משמרתו" את משמעותו המדוייקת. לאחר שהשתתפה בקרבות הבלימה נגד הצבא המצרי, הקימה יחידתו של דוד את עמדותיה בעברה המערבי של תעלת־סואץ. ביום א' בחשון תשל"ד (28.10.1973), בשעת בוקר מוקדמת נפתחה אש כבדה לעבר עמדות אלה.

דוד קם כדי לאתר את מקורות הירי ואז הסתערו חיילי האויב על העמדה והטילו לתוכה רימוני יד. אחד מהם פגע בדוד והוא נהרג. דוד הובא לקבורות בבית־העלמין בבאר־שבע. השאיר אחריו, אישה וילד והורים. לאחר נופלו הועלה לדרגת סמל־ראשון.

מפקדו כתב עליו: "לא הכרתי את דוד עד שפרצה המלחמה, אך שמעתי עליו סיפורים אין ספור. כשהגיע מארצות הברית כדי להילחם אתנו, ראיתיו עומד וסביבו מעגל של חבר'ה מהפלוגות, שומעים בפה פעור את עלילותיו, כיצד הצליח להגיע במהירות רבה כל כך. היה די בהתבוננות של רגע ומיד ניגשתי אליו ואמרתי: 'אתה דוד ארז, נכון? ברוך הבא!' הוא כבש אותי מיד במרצו, בהתלהבותו ובגישתו לעניינים, ולא היססתי לצרפו לחבורה של אלה שסומכים עליהם. ואכן, דוד לא אכזב. בכל המשימות שהוטלו על הפלוגה, בלט דוד בנכונותו לפעול, ביוזמתו, ובעיקר ברוח הטובה שידע להשרות סביבו. דוד היה, בחייו ובמותו, סמל ודוגמה של כל היפה והמיוחד שבנוער הישראלי. דוגמה של היחלצות למשימות, של התנדבות ושל הליכה קדימה. נוסף לאלה, היה בו שילוב נדיר של חבר נאמן עם הייחוד שלו כאמן. כשרונותיו הרבים בטאו את כוחות הנפש המיוחדים אשר היו בו, וחבל שלא הספיק יותר".

לאחר מותו נערכו בפריס ובארצות־הברית תערוכות מיצירותיו של דוד.

ארזי (חרזי), יחיא־זכריה

יחיא־זכריה, בן שרה וסעדיה ז"ל, נולד בשנת תש"ד (1944) בתימן ועלה ארצה עם משפחתו בשנת 1949. הוא סיים את לימודיו בבית־ספר יסודי בבני־ברק. יחיא, אשר כונה בפי כל מיודעיו בשם זכריה, התייתם מאביו כשהיה בן ארבע – ומות האב הטביע את חותמו על חייו בשנות ילדותו ובבגרותו. הוא גדל ללא תמיכה רוחנית וסעד נפשי ולכן לא זכה להמשיך את לימודיו. למרות זאת, לא נשברה רוחו וככל שבגר ונתייסר, כן התחשל וצבר יותר חכמת־חיים, הבנה, ניסיון ועצמאות. הוא ניחן ברגישות רבה ובהבנה רבת־דקויות לנפש הזולת, היה טוב־לב ואהב לעזור לזולת. באנושיותו ובחמימותו הטבעית רכש את הערצת כל מי שהכירו. הוא היה חובב כדורגל. לפני שגויס לצבא, החל לעבוד בבניין ולהשתלם במקצוע הטפסן.

זכריה גויס לצה"ל בראשית אוגוסט 1962 והוצב לחיל־השריון. לאחר הטירונות ולאחר שהשתלם בקורס מקצועות טנק "סנטוריון", התמנה לתותחן בטנק "סנטוריון". מפקדיו העידו עליו, כי מילא את תפקידו ביעילות ובמסירות ושימש דוגמה לחבריו במזגו הטוב ובסבילותו.

אחרי שהשתחרר מהשירות הסדיר, היה נקרא לתקופות של שירות מילואים. שנתיים לאחר השחרור, נשא זכריה את מרגלית חברתו לאישה והקים משפחה למופת. הוא שאף להשתלם במקצוע הדפוס והחל בכך, אך בשנות המיתון נאלץ

להפסיק את השתלמותו ועבר לעבוד כטפסן־בניין. זכריה נהג להקדיש את רוב זמנו לילדיו. הוא נהג את לקחת את התאומים לטיולים, למופעים וסתם לשוטט בשדות. הוא היה גאה בהם מאוד ונהג להתפאר בהם לפני ידידיו. משנולדה בתו נתמלאו חייו עליצות והוא נראה מאושר ביותר בין בני משפחתו. כשפרצה מלחמת יום־הכיפורים, גויס זכריה ונשלח עם יחידתו לחזית תעלת־סואץ. ביום ט"ו בתשרי (11.10.1973), במהלך קרבות הבלימה הקשים, נפגע בהתקפת מטוסי אויב ונהרג במקום. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין הצבאי בקרית־שאול. השאיר אחריו אישה, שני בנים תאומים ובת, אם, חמישה אחים ושבע אחיות. לאחר נופלו הועלה לדרגת סמל.

אריאב, שי

שי, בן אביבה ואורי, נולד ביום כ' בתמוז תשי"ד (21.7.1954) ברמת־גן. ברוך כשרונות, אציל נפש ויפה תואר.

התגייס לצה"ל בסוף אוקטובר 1972 והוצב לחיל התותחנים. נפל בקרב הבלימה ברמת־הגולן ביום י"א בתשרי תשל"ד (7.10.1973) והוא בן תשע עשרה בלבד.

אריאל, אמנון

אמנון, בן סטפי ויעקב, נולד ביום כ"ה בטבת תש"י (14.1.1950) בבאר־טוביה. שנות ילדותו המוקדמות עברו עליו בקיבוץ עין־חרוד. אחרי־כן עברה משפחתו להתגורר בחיפה שם למד בבית־הספר היסודי "רמות" ובבית־הספר התיכון־עירוני ה'. אמנון היה תלמיד מוכשר וחרוץ. אחד ממוריו, מר נתנזון, מתאר אותו כצעיר שקט ועם זאת עירני ונבון מאוד. הוא היה חברותי ביותר וניחן בחוש הומור דק, שהיה משרה אווירה טובה על חבריו. אנשים מבוגרים שהכירוהו, זוכרים אותו כבעל נימוסים מושלמים. דמותו הנעימה הייתה חביבה על כל מכריו ובזכות הכבוד הרב שרחש לזולת קנה לו חברים רבים. באותה תקופה אף כתב שירים, אשר ביטאו את גישתו החיובית לחיים. מערכת יחסים יפה במיוחד פיתח אמנון עם בני משפחתו. הוא היה קשור מאוד אל הוריו ואל משפחותיהם, לא הזניח אף אחד מהם והיה מקדיש להם מזמנו ומעניק להם מאהבתו. שעות ארוכות בילה בטיפוח גינת סבו ושעות רבות, בערבים ובשבתות, נהג לשבת ולשחק אתו במשחק השח־מט, שהיה אהוב על סבו במיוחד. בחופשות נסע אל דודו בכפר, שם אהב לעבוד ולבלות את היום כולו בחוץ, מחשל את שריריו בעבודת המשק ומטפח את אהבתו לטבע ולחי. הוא הכיר בכשרונותיו של אחיו הצעיר ועודד אותו להמשיך בלימודיו. את אחותו הקטנה היה לוקח אתו לנסיעות ולטיולים, והיה מעתיר

עליה שפע של אהבה. אבל היחסים העמוקים והמשמעותיים ביותר בחייו היו עם אמו ועם אביו. אמו הייתה בשבילו כחברה, לה סיפר תמיד על תוכניותיו ואותה שיתף תדיר בלבטיו ובחוויותיו.

אמנון גויס לצה"ל בסוף אוקטובר 1968 והוצב לחיל השריון. לאחר הטירונות עבר קורס במקצועות השריון והשתלם כנהג־טנק וכתותחן. מפקדיו עמדו במהרה על כשרונותיו ועל יחסו הרציני לתפקידיו ושלחו אותו לקורס מפקדי טנקים. הוא השלים את הקורס בהצלחה והוצב ליחידת־שדה של החיל כמפקד טנק ובתפקיד זה שירת עד תום תקופת שירות החובה שלו.

לאחר ששוחרר משירות החובה נשא לאישה את יעל שהייתה חברתו כארבע שנים והקים אתה בית בחיפה. אושרו היה מושלם. הוא החל עובד עם אביו וראה ברכה בעמלו. אביו מעיד שבאותה תקופה שהחל לעבוד יחד עם אמנון, גילה את הכשרונות החבויים בבנו והיחסים ביניהם העמיקו. במלחמת יום הכיפורים השתתף אמנון בקרבות הבלימה האכזריים בסיני כמפקד טנק. בקרב שהתחולל ביום י"ג בתשרי תשל"ד (9.10.1973), נפגע הטנק שלו והוא נהרג. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין הצבאי בחיפה. השאיר אחריו אישה בהריון, הורים, אח ואחות. בתו, איילת, נולדה חמישה חודשים אחרי כן. לאחר נופלו הועלה לדרגת סמל־ראשון.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה כתב מפקדו: "סמל אמנון ז"ל שירת ביחידת שריון ויצא כמפקד טנק לקרב. הוא גילה אומץ לב, תושייה וקור רוח בקרב הבלימה בגזרה המרכזית בסיני. דמותו של אמנון תחרט לעד בזכרוננו, חבריו לנשק".

פלוגתו, פלוגה ד', הוציאה לאור חוברת לזכר חייליה־חלליה, שנפלו בקרב, ובה תמונתו של אמנון ודברים משלו ועליו.

אריה, יאיר

יאיר, בן שושנה וזכריה, נולד ביום ו' בסיון תשט"ו (27.5.1955), בנס־ציונה. הוא סיים את לימודיו בבית־הספר היסודי ממלכתי א' ואחרי־כן למד שנה אחת במרכז להכשרה מקצועית בנס־ציונה. במוסד זה השתלם במכונאות רכב וכדי להתקדם במקצוע זה, עבר למוסך "דן" ברמת־גן, שבו המשיך את לימודיו תוך כדי עבודה כמכונאי. יאיר אהב את עבודתו, היה חרוץ ומסור והשקיע את כל מרצו ואונו כדי להתקדם ולהרבות את ידיעותיו. החל משעות הבוקר המוקדמות ועד לשעות הלילה המאוחרות, הקדיש זמנו לעבודה וללימודים. הוא ראה את עתידו בתחום מקצועו ולכן השקיע מאמצים רבים כדי להתגבר על המכשולים ולהגיע למטרה שהציב לעצמו – להשתלב כחבר בקואופרטיב "דן". יאיר היה ספורטאי מצטיין וחבר פעיל במועדון הספורט "מכבי" בנס־ציונה. הוא הצטיין בעיקר בענף הג'ודו. בענף זה, הדורש כושר גופני רב, נתגלה כספורטאי השומר בקפדנות על כללי התחרות ההוגנת ועל הרוח הספורטיבית.

במפגשים שהשתתף בהם היו הצופים מתרשמים, הן מהופעתו הנאה והן מהיכולת שגילה. הוא אף זכה במספר פרסים באליפויות הארציות לנוער.

יאיר גויס לצה"ל במחצית פברואר 1973. הוא עבר קורס נהיגה, לפני שהחל את שירותו הסדיר, ובהסכמת הוריו התגייס בטרם הגיע זמנו. לאחר סיום הטירונות השתלם בקורס לנהגי זחל"ם בבית־הספר לשריון. אחרי־כן הוצב ליחידת שריון בסיני. יאיר אהב את תפקידו, מילא אותו במסירות ובנאמנות והיה גאה בחיל השריון ובתפקידו בחיל. במלחמת יום הכיפורים לחמה יחידתו בגזרה המרכזית בסיני והשתתפה בקרבות הבלימה נגד המצרים. ביום י' בתשרי תשל"ד (6.10.1973), נהרג יאיר בהתקפת מטוסי אויב על מחנה הגידי. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בנס־ציונה. השאיר אחריו הורים, ארבע אחיות וארבעה אחים. לאחר נופלו הועלה לדרגת רב־טוראי.

הוריו תרמו לזכרו ספר תורה לבית־כנסת בנס־ציונה, בו הונצח שמו גם על־גבי לוח־זיכרון; המועצה המקומית של נס־ציונה הוציאה לאור חוברת ובה תולדות חייו ודברי חברים וידידים על דמותו, בצד תיאור דמויותיהם של בני המקום, שנפלו במערכה.

אריה, יהודה

יהודה, בן רחל ואורי, נולד ביום י"א בתמוז תשי"ב (4.7.1952) בירושלים. הוא למד בבית־הספר היסודי "מעלה" ובבית־הספר התיכון הדתי "מעלה" בירושלים. יהודה היה תלמיד חרוץ ושקדן והרבה לקרוא ספרים מתוך סקרנות ללמוד דברים חדשים ומתוך רצון להרבות דעת. בשעות הפנאי אף השתתף בשיעורי גמרא. נוסף על עניינו בתחום העיוני הקדיש מזמנו לתחום הגופני. הוא הצטיין בספורט וזכה בתעודות הצטיינות על הישגיו במקצועות האתלטיקה. הוא היה פעיל גם בתנועת הצופים והשקיע מרץ רב הדרכת חניכיו בשבט "משואות".

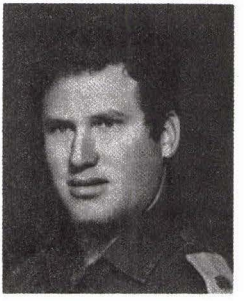
יהודה גויס לצה"ל בסוף יולי 1970 והוצב לנח"ל. יחד עם חבריו היה בין מקימי גרעין "איתן" שהתיישב ברמת מגשימים. במהלך שירותו עבר קורס צניחה, קורס מדריכי קליעה ולבסוף נשלח לקורס קצינים. אחרי כן הוצב כמדריך בבית־הספר לקצינים וזכה שם להערכת מפקדיו וחניכיו, שראו בו קצין טוב, מדריך מצוין וחבר נאמן. בכל תקופת שירותו בצבא, שימש יהודה דוגמה ומופת בכוח הרצון שלו, במסירותו לחייליו וביידע המקצועי שלו. הוא השקיע מחשבה רבה בגיבוש עקרונות הלימוד ובהקניית החינוך והאימון הצבאי. ביום הראשון למלחמת יום הכיפורים פיקד יהודה על כוח החסימה, שהגנה על רמת־מגשימים. למחרת היום פיקד על נגמ"ש, שיצא לחלץ את לוחמי תל אל־סאקי שבדרום רמת הגולן. ביום י"א בתשרי תשל"ד (7.10.1973), נפגע יהודה ונהרג בקרב היתקלות עם כוח חי"ר ושריון של הסורים,

סמוך לתל אל־סאקי. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בהר־הרצל. השאיר אחריו הורים ושלושה אחים ואחיות. לאחר נופלו הועלה לדרגת סגן.

חבריו בתנועת הצופים בירושלים הוציאו לאור ספר לזכרו בשם "וזאת ליהודה", ובו כלולים דברים על דמותו, שאמרו ההורים, בני־המשפחה וחבריו.

הוריו תרמו לזכרו שני ארונות ושני שלטים לבית־כנסת בירושלים.

ארצי, אריה

אריה, בן אסתר ומשה־ראובן, נולד ביום כ"ח באייר תש"ה (11.5.1945), בכפר־סבא. הוא למד בבית־הספר היסודי הממלכתי־דתי של רשת "המזרחי" ואחרי־כן המשיך ולמד בבית־הספר התיכון "כצנלסון". אחרי שסיים שנת לימודים אחת, עבר לבית־הספר במקוה־ישראל, כיון שראה את עתידו בחקלאות. אריה היה תלמיד מצטיין, בעל מחשבה שיטתית ויסודית וגישה רצינית ובוגרת ללימודים ולעבודה. הוא היה בעל כושר מנהיגות מעולה וסמכותיות. הצטיין ביכולת־ארגון רבה וכישרון לבצע משימות בשלמות ובדייקנות. כל מעשיו עשה מתוך החלטיות ודבקות במטרה ובידיעה ברורה, שהדרך שהוא הולך בה היא הדרך הנכונה.

אריה גויס לצה"ל במחצית מאי 1963. הוא החל את דרכו בחיל הרגלים, סיים קורס מפקדי כיתות ונשלח לקורס קצינים. במהלך שירותו עמד על חשיבות השריון ונוכח לדעת כי אפשרויות הקידום בתחום זה הן רבות. לאחר שסיים קורס קציני שריון, נתמנה לתפקיד מפקד מחלקת טנקים. אריה הרבה לקרוא ספרים, בעיקר בתחומי תולדות עם־ישראל וההיסטוריה הצבאית. הוא טרח להרחיב את ידיעותיו בתחומים אלה, ובתקופת שירותו בצבא היה מרצה לפני פקודיו על ההיסטוריה של עמם ועל מלחמותיו. אריה בחר להתנדב לשירות הקבע בצה"ל, מתוך הכרה בצרכים של צה"ל ושל מדינת ישראל ומתוך ראיית תפקידו כיעוד. הוא היה מפקד מעולה, שביצע בדייקנות ובשלמות את המשימות שהוטלו עליו. גם חייליו וגם מפקדיו העריכו אותו וכבדוהו. הוא סיים בהצלחה קורס מפקדי פלוגות ומילא תפקידים רבים בחיל השריון. הוא היה מפקד פלוגה, קצין־מבצעים וקצין אג"מ בחטיבת טנקים.

בפברואר 1972 השתחרר אריה משירות הקבע בדרגת רב־סרן ומונה סגן מפקד גדוד ביחידת מילואים של חיל השריון. לאחר שסיים את שירותו הצבאי עבד במרכז לסטטיסטיקה ואחרי־כן המשיך בלימודים באוניברסיטת בר־אילן. הוא בנה את ביתו בנתניה ובו גר עם אשתו דבורה שנשא בשנת 1969 ובתו גנית. במלחמת יום הכיפורים השתתף הגדוד שלו בקרבות הבלימה נגד הצבא המצרי בגזרה המרכזית של תעלת סואץ. רוב ימי הלחימה מילא אריה את תפקיד המג"ד. ביום כ"ה בתשרי תשל"ד (21.10.1973), נפגע אריה ונהרג בהפגזה. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בכפר־סבא. השאיר אחריו אישה ובת, הורים, אח ואחות. לאחר נופלו הועלה לדרגת סגן־אלוף, שהוענקה לו רטרואקטיבית מיום 6.10.1973.

בעיתון "שערים" מיום י' בטבת תשל"ד, ראתה אור רשימה על דרכו ומפעלו ושולבו בה דברי תורה והגות, שנאמרו על־ידי דודו, הגר"מ אילן שליט"א, ביום השלושים לקבלת הידיעה על נפילתו בקרב.

ארץ־קדושה, ראובן

ראובן, בן אסתר ויצחק, מראשוני המתיישבים בבירת הנגב, נולד ביום כ"ט באלול תשי"ג (9.9.1953) בבאר־שבע. הוא למד בבית הספר היסודי "אחווה" ואחרי־כן למד בבית הספר המקצועי "עמל חניכים" במגמה של חשמלאות. ראובן היה ילד שקט ונוח וגדל להיות בחור מוצק ומלא ביטחון עצמי. הוא היה תלמיד חרוץ והצטיין גם בלימודים העיוניים וגם בלימודי המקצוע. כיון שניחן ב"שתי ידיים ימניות" היו עבודותיו מדויקות ויפות וכל משימה, שנטל על עצמו, מילא בקלות ובמהירות. אופיו הנוח ושלוותו קנו לו ידידים רבים. חבריו היו רגילים לראותו מחייך תמיד. הוא נהג לדבר בשקט ומתוך ביטחון פנימי וכוח־שכנוע והכל ראו עצמם חייבים להאזין לו ולשמוע את דבריו. ראובן היה בן מסור ואוהב למשפחתו הענפה. הוא אהב מאוד את אביו ואת אמו והיה זהיר מאוד בכבודם. למרות שהיה האמצעי בין אחיותיו ואחיו, היה הדומיננטי שבהם וכולם אהבוהו וכבדו את דעותיו. שני השירים שחברה אחותו לזכרו הם עדות לאהבתם ולהערצתם של בני משפחתו. כל תנועותיו, חיוכיו ותגובותיו, שפעו בריאות וחן־נעורים. הרבה מן הכוחות הנפשיים שלו שבקשו כאילו לפרוץ מתוכו, השקיע ראובן בתחביבו מילדות – הרכיבה על סוסים. הרכיבה העניקה לו מרחבים חדשים. כמעט את כל זמנו הפנוי היה מבלה בחוות־הסוסים כשהוא רוכב הרבה, אך גם מטפל בסוסים בנאמנות ובמומחיות. במשך הזמן הפך למבין גדול בעניני סוסים והיה גאה מאוד בידיעותיו אלה. בין שאר תכונותיו המצוינות, בלטה במיוחד תשוקתו לעזור לבני־אדם. הוא היה מתנדב מטבעו. מעולם לא חיכה עד שיבקשו את עזרתו. ברגישותו הרבה לסבלות הזולת ידע תמיד לתת את העזרה הדרושה במקום הנכון ובזמן המתאים. לבו היה מלא באהבה לאדם ואמונה בטוב הטמון בבני־האדם. חברים רבים, שהרגישו בכוח הקורן מאישיותו, לא חששו לפתוח בפניו את סגור לבם וספרו לו את סודותיהם הכמוסים והכואבים ביותר. תמיד ידע להקשיב, לנחם, לעודד או להתבדח. אין פלא שרבים אהבוהו ולא יוכלו לשכוח אותו שנים רבות.

ראובן גויס לצה"ל בתחילת פברואר 1972 והתנדב לחיל הצנחנים. הוא היה בעל סבולת רבה וכושר־גופני מעולה ולפיכך סיים את הטירונות בהצלחה רבה. בזכות הצלחתו נשלח, בהמלצת מפקדו, לקורס מפקדי־כיתות וגם שם זכה בהצלחה רבה. אחרי־כן, השלים קורס מש"קי־תול"ר והפך להיות אחד הכוונים המצטיינים בגדודו. חברים מספרים שהתייחס ברצינות רבה לתפקידו ושקע כל כולו באימונים, בנסיון לשפר עוד יותר את יכולתו לפגוע במטרות מסוגים שונים. כשהיה פוגע היטב היה מאושר מאוד אך כשהחטיא – מוטב היה שלא להתקרב אליו. מפקדיו העריכו אותו

כחייל ממושמע, המבצע את המוטל עליו בדייקנות וביעילות. הוא נחשב לאדם מצויין וללוחם מעולה ובזכות שילוב נדיר זה, קנה לו ידידים רבים בין חבריו ליחידה ומפקדיה. מעולם לא התלונן על הקשיים באימונים. להיפך, תמיד עודד את חבריו, שהתקשו באימונים, והיה הוא זה שתמיד צץ לידך בחיוך על שפתיו, כשעמדת בפני "שבירה", כדי לתמוך, לעודד ולעזור לך להגיע למטרה. במלחמת יום הכיפורים, השתתף ראובן בקרבות הבלימה נגד המצרים בגזרה המרכזית בסיני. אמנם הוא נפצע בעת אימונים סמוך לפרוץ המלחמה, ונשלח הביתה למנוחה, אך מיד עם הישמע צפירת האזעקה, מיהר ללבוש את מדיו ולהצטרף ליחידתו. הוא הצליח לשכנע את מפקד המחלקה שלו ש"על ג'יפ לא צריך רגליים" והצטרף לג'יפ התול"ר של מפקדו בתפקיד כוון, שבו הצטיין כל כך. ביום י"ט בתשרי תשל"ד (15.10.1973) לחם בעוז ובגבורה רבה בטור שריון מצרי, שנע לעבר כוחותינו. אז הוכיח את מלוא יכולתו והצליח להשמיד בעצמו טור שלם של טנקים מצריים. במהלך קרב זה נפגע הג'יפ שלו פגיעה ישירה וראובן נהרג במקום. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין הצבאי בבאר־שבע. השאיר אחריו הורים, שלוש אחיות ושני אחים. לאחר נופלו הועלה לדרגת סמל.

אש, שמעון

שמעון, בן גוטיה ויוסף, נודע לציבור קוראי העיתון כקברניט שמעון אש. חוג ידידיו מכריו וחבריו לנשק כינוהו בשם משפחתו הקצר – אש. אש נולד בשנחאי ב־5 במאי 1930. בהיותו בן שש עברה משפחתו לצפון סין שם למד שמעון בבית־ספר אמריקני. בהיותו תלמיד היה פעיל באגודת "מכבי" המקומית, אשר בנוסף לפעילות ספורטיבית, שמשה גם כמקום ריכוז לנוער יהודי והקנתה מושגי יסוד בציונות. אש שלט באנגלית, סינית, יפנית ורוסית. הוא שימש כמתורגמן לצבא הכיבוש הרוסי, אשר השתלט על האזור עם תום מלחמת העולם השנייה. עם פטירת אביו ב־1950 היה – למעשה – לראש המשפחה. לקראת העברת האזור לידי סין הקומוניסטית, נתאפשרה יציאת התושבים הלבנים, לרבות היהודים, לארץ בחירתם. טבעי היה שאש יבחר בישראל למולדתו.

אש התגייס לצה"ל בתחילת אפריל 1951, זמן קצר לאחר עלייתו. הוא התנדב לקורס טיס והיה לטייס־קרב בחיל האוויר. מילא תפקידי פיקוד שונים והגיע לדרגת רס"ן. מפקדיו, פקודיו וחבריו לנשק העריכוהו כטייס מצוין וכמפקד טייסת מעולה, בעל יוזמה ואופי ברזל. הוא התייחס ברצינות לכל תפקיד שנטל על עצמו, או שהוטל עליו. במשך שתים עשרה שנים כאיש צבא הקבע ובהמשך, כטייס מילואים הטיס מטוסי קרב בקרבות ובימי מלחמה, חינך, הדריך והעמיד דורות של טייסי־קרב בחיל האוויר.

עם שחרורו מצבא הקבע היה אש לטייס, קברניט ומדריך בחברת "אל על".

במסגרת חדשה זו בלט בתפקידו כחבר בוועדת הביטחון של "אל על". יוזמותיו ומאמציו הרבים כוונו והופנו לאבטחת מטוסי החברה מפני חטיפות וחבלות. הוא היה אחד מיוזמיו ומקימיו של מערך האבטחה למטוסי החברה, הנחשב לאחד היעילים והמשוכללים בחברות התעופה בעולם. ב־1971 נבחר כיו"ר איגוד הטייסים. במשך שתי שנות פעילותו הציבורית לא ידע ליאות. כבשאר תפקידיו הקודמים, גם בתפקידו זה בלט אש והפעם על גבי במות בין־לאומיות. הוא נלחם, נאבק, דרש ושכנע את איגודי הטייסים ברחבי עולם, למען יתארגנו למניעת הטירור האווירי, שהגיע אז לשיאים ללא תקדים. בשעות הפנאי, הרבה אש לקרוא וליהנות ממשפחתו, רעיה וארבעה ילדים, להם היה בעל ואב מסור. במלחמת יום הכיפורים היה שמעון טייס במטוס "סקייהוק". מטוסו נפגע מטיל בגיחה הראשונה שהמריא ביום השני למלחמה. הוא נפגע מעל שטח אויב ביום י"א בתשרי תשל"ד (7.10.1973) ונעדר. מקום קבורתו לא נודע. אחרי המלחמה הוקמה מצבה לאש בבית־העלמין הצבאי בהר־הרצל בירושלים. השאיר אחריו אישה וארבעה ילדים.

אשבל, קלמן־יעקב

קלמן־יעקב (קובי), בן רות ואברהם, נולד ביום ה' בשבט תש"ט (4.2.1949) בתל־אביב. דור שלישי בארץ. משהתעוררה התנועה "מן העיר אל הכפר" עברה המשפחה למושב חמד, שהוקם על ידי חיילים משוחררים דתיים (שם המושב הורכב מראשי התיבות של שלוש מלים אלה), שם גמר קובי את חוק לימודיו היסודיים. קובי היה ילד שכל אדם היה רוצה כמותו. ציינו אותו שלוש תכונות: הבנה, פקחות וידים טובות. בגן־הילדים גדל בין ילדי עולים, בתוך בליל של שפות, וניכר בשקט שלו, בפקחותו ובחביבותו. הוא הקדים להיכנס לכיתה א' והיה בין הטובים והמצטיינים בהתנהגותו. הוא קיבל מרות מחנכים, היה רגיש וטוב לב, מעולם לא התחצף והשתדל תמיד לעזור; תמיד עמד לצדו של החלש, ברצון ומתוך טוב־לב. אחרי שסיים את לימודיו בבית הספר העממי, עברה המשפחה לתל־אביב וקובי נשלח ללמוד בישיבה תיכונית, בקרית הנוער בירושלים. גם שם הצטיין בכך שמעולם לא עשה דבר שנגד את מצפונו, רק כדי למצוא־חן בעיני הבריות ומעולם לא התגדר באצטלא לא לו. לדברי מורו ורבו היה ישר ואמיתי, תוכו כברו. עלם גבה־קומה ומוצק־גוף, שמעולם לא איבד את עשתונותיו כשהוטל עליו תפקיד קשה ואחראי. הוא התאמץ והתמודד אתו עד שיכול לו.

קלמן גויס לצה"ל במחצית נובמבר 1966. מיד לאחר סיום האימון הבסיסי, נשלח להשתתף בקרבות מלחמת ששת הימים כצלף וכרגם בחרמ"ש ואחרי־כן השתתף בקרבות מלחמת ההתשה. את קורס הרגמים סיים בציון גבוה ביותר. בחוות הדעת של

מפקדיו עליו נאמר: "בעל מקצוע מעולה, חייל טוב וממושמע". כשם שביצע כל מה שהוטל עליו בשלמות כמיטב יכולתו, כך גם עשה את שירותו בצה"ל ללא דופי. בזכות טוב לבו וחוש ההומור שלו, היה עד מהרה לאחד החיילים האהודים ביחידתו. הוא היה מוכן לעזור לזולת שלא על מנת לקבל פרס, אלא מפני שהיה כזה מטבע ברייתו. בתקופת שירותו למד ועמד בבחינות הקבלה לאוניברסיטה בתל־אביב.

בסוף יוני 1969 שוחרר קובי מן השירות הסדיר ומיד החל בלימודי כלכלה ומדעי המדינה. באוניברסיטה היה קובי מן השקטים בחדר הלימוד, אך עבודותיו היו מעולות. בשנת הלימודים השלישית התקבל קובי לעבודה בבנק הכללי בתל־אביב, ובתוך זמן קצר הפך להיות אחד העובדים האהודים ביותר. סיפר עליו מנהלו, שמעולם לא הורגש אצלו כי הלימודים חשובים בעיניו יותר מן העבודה. תוך פחות משנה היה מועמד לקבל זכות חתימה בשם הבנק. יחסיו עם חבריו העובדים בבנק היו יפים להפליא. תוך חודשים אחדים היה קובי אחד העובדים היותר מוכרים והיותר חביבים בבנק. ברגעים של מתח ומצוקה ידע להפיג את המועקה על־ידי אמירה קצרה וקולעת, שעוררה צחוק מתגלגל. הוא שילב עבודה מסורה ומאומצת בלימודים וידע להקדיש ללימודים את מלוא תשומת־הלב, בלי לפגוע בעבודתו. נוהג היה לחזור מהעבודה שמח וטוב לב ולשבת מיד ללמוד. כשהגיע מועד א' להגשת הבחינות לתואר הראשון באוניברסיטה, היה קובי בשירות מילואים. הוא התכונן לגשת למועד ב', שחל יומיים לפני שעמד לשאת לאישה את בחירת לבו חנה, ובמרוץ מטורף נגד הזמן, הצליח לעמוד בו בלא להניד עפעף. מתוך שלווה וטוב לב הרגיע את הקלחת ההומה סביבו בהומור החביב שלו. קובי וחנה נשאו ב־11 בספטמבר 1973, ארבעה שבועות לפני שנקרא לשירות המילואים האחרון שלו. כשפרצה מלחמת יום הכיפורים יצא קובי לחזית בסיני, עם יחידת הסיור שלו, והשתתף בקרבות הבלימה והפריצה בתפקיד רגם. ביום כ"ב בתשרי תשל"ד (18.10.1973) אחרי שהוקם הגשר על התעלה, נשלח הגדוד אל אזור "החווה הסינית". קובי נמצא ברכב משוריין ביחידה שנעה בראש הטור, נתונה לאש תופת של האויב. כלי הרכב שלו נפגע בטיל והוא נהרג. קובי הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בקרית־שאול. השאיר אחריו אישה, הורים ואח. לאחר נופלו הועלה לדרגת רב־טוראי. כשישבה המשפחה "שבעה" אחרי נופלו, הגיעה מהאוניברסיטה תעודה ואליה מצורף מכתב, אשר בו מביעים מוסדות האוניברסיטה את שמחתם, בהודיעם לקובי כי עמד בהצלחה בבחינות וכי הוענק לו תואר ב.א. בלימודי הכלכלה ומדעי המדינה.

במכתב למשפחה האבלה כתב מפקדו: "יעקב ז"ל נטל חלק בקרבות הבלימה בגזרה המרכזית של תעלת סואץ... מעשיו וכושר התמדתו במלחמה ארוכה שימשו לנו, חבריו, מקור לכוח. יעקב היה אהוב ומקובל על חבריו ועל מפקדיו. אבדתכם היא גם אבדתנו. זכרו של יעקב ודרך לחימתו הם חלק בדרך היסורים של מדינה זו לביטחון ולשלום"; מדברי חבריו לנשק של קובי עולה דמות של אדם, שהתמזגו בו תכונות של ספרא וסיפא והוא ניחן באומץ לב ובכושר צבאי, אף־על־פי שלא ביקש לעצמו קריירה צבאית. סיפר אחד מחבריו לנשק, שהיה עמו בנגמ"ש, כי באחד הסיורים נכנסו לפתע לתוך מארב של חיילים מצרים, שפתחו עליהם באש כבדה. כל החיילים בנגמ"ש השתטחו ארצה עד יעבור זעם. לפתע קם קובי וה"עוזי" בידיו, והמטיר אש על התוקפים. חבריו צעקו אליו: "אשבל, השתטח. אתה תיהרג". והוא

השיב: "אני אהרג מפגיעה שתבוא מלפנים. אני רוצה לראות את המוות מולי ואסתכל בו ישר בתוך עיניו".

המשפחה הקימה לזכרו חדר קריאה ותרבות בישיבה התיכונית "מרום ציון" בקרית הנוער בירושלים; דברים לזכרו ראו אור ונאמרו בערב שהתקיים בבית "יד־לבנים" בתל־אביב ביום 18.4.1974, ביוזמת המשפחה והחברים.

אשכנזי, אברהם

אברהם (אבי), בן שרה וחיים, נולד ביום י"ח בטבת תש"י (7.1.1950) בחיפה. הוא למד בבית־הספר היסודי "בארי" בנתניה, ואחרי־כן המשיך את לימודיו בבית־הספר המקצועי "נעורים" בכפר־ויתקין. כשהיה אבי בן שנתיים, עברה משפחתו מקרית־חיים לנתניה, ובעיר זו גדל והתחנך. הוא היה תלמיד שקדן והצליח מאוד בלימודים בבית־הספר המקצועי. לאחר שלמד בו שנתיים את מקצוע המסגרות עבר קורס למכונאות ציוד מכני כבד. במסגרת בית־הספר גם השתתף בפעולות גדנ"ע. מילדותו נמשך לבניית דגמי מטוסים והיה עוסק בכך בשעות הפנאי; כן התעניין במכונאות. אבי אהב מאוד ילדים ושאיפתו הגדולה הייתה לגדל הרבה ילדים – "לפחות עשרה", כדבריו. הוא אהב מאוד את אחיו ואת אחיותיו, ובמיוחד את אחיו הצעיר; הוא הרבה לפנקו, לספר לו סיפורים ולהביא לו מתנות. הוא היה אהוד על כל חבריו וידידיו. אבי היה חרוץ ופעלתן ועד שגויס לצבא, עבד בכפר־יונה בקטיף ובנהיגת טרקטור.

אברהם גויס לצה"ל במחצית נובמבר 1967 והוצב לחיל ההנדסה, מאחר שהיה בוגר קורס קדם־צבאי למכונאי ציוד מכני הנדסי. לאחר הטירונות הוצב כמכונאי צמ"ה בגדוד הנדסה ואחרי־כן ביחידה אחרת של חיל ההנדסה. כעבור זמן עבר קורס צניחה, ואחרי־כן הושם לחיל החימוש בתוקף מקצועו, אך נשאר מוצב ביחידתו ושירת עמה בבקעת הירדן. בשעה שגויס אבי, עוד לא היה בן 18. הדבר גרם ויכוחים רבים עם אביו, ומשיצא אבי וידו על העליונה, לבש את המדים בחן ובגאווה רבה. מפקדו ציין שאבי מילא את תפקידו במסירות רבה וביעילות. בתעודת השחרור שלו נאמר שהוא חייל אחראי, מסור ובעל יזמה ושביצע את תפקידו בדרך היותר טובה.

לאחר שסיים את שירותו הסדיר, הוצב לשירות מילואים ביחידת גישור.הוא החל לעבוד בתעשייה האווירית. כשלושה חודשים לפני מלחמת יום הכיפורים נשא אישה והזוג עבר להתגורר ביהוד. כשפרצה מלחמת יום הכיפורים, נקרא אברהם ליחידתו ונשלח עמה לסיני. הוא השתתף בבניית הגשרים על תעלת סואץ בגזרות אחדות. ביום כ"ב בתשרי תשל"ד (18.10.1973), נסע אבי במשאית באזור טסה, כשכוחות צה"ל צלחו את תעלת סואץ. הוא התנדב לבצע משימה ותוך כדי פעולה נפגעה המשאית פגיעה ישירה מהתקפת מטוסי האויב ואבי נהרג. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בנתניה. השאיר אחריו אישה, הורים, שלושה אחים ושתי אחיות. לאחר נופלו הועלה לדרגת סמל.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה כתב מפקד היחידה: "אברהם היה חייל למופת וחבר נאמן".

הוריו הנציחו את שמו על לוח שיש בבית־כנסת, וכן נקבעו שתי מלגות על שמו, המוענקות מדי שנה בשנה לתלמידי בית־ספר תיכון באמצעות מועדון "ליונס" בנתניה; בבית הספר "בארי", שאברהם ז"ל למד בו, הוקמה אנדרטה לזכר תלמידיו שנפלו במלחמות ישראל. כמו כן מוקם בבית־ספר זה חדר־עיון לזכר הנופלים, בהשתתפות ההורים השכולים.

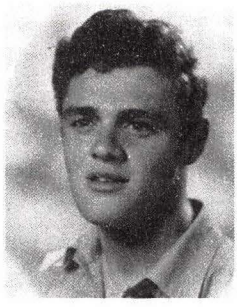
אשכנזי, חיים

חיים, בן זיזי ואלברט, נולד ביום כ"ב באייר תשי"ג (7.5.1953) במושב כפר־הנגיד. הוא למד בבית־הספר היסודי "גן־רווה" במושב בית־חנן ואחרי כן סיים את לימודיו בבית־הספר התיכון־מקצועי "אורט" ברחובות. חיימו היה חבר בתנועת הנוער העובד והלומד והשתתף בחוגים שונים, שהתקיימו במסגרת התנועה. הוא היה חובב ספורט, שיחק בקבוצת כדור־יד והיה חבר בלהקת ריקודי־עם. את מרבית שעות הפנאי שלו הקדיש חיימו לארגון פעולות תרבות וספורט בכפר הנגיד. שם סייע להקמת להקת ריקודי־עם וארגן לבני הנוער טיולים ברחבי־הארץ. חיימו, שהיה בעל מזג נעים ונוח, היה אהוד על כל תושבי כפרו. חבריו מספרים כי היה צנוע, עניו, וסבלני ומעולם לא נרתע מפני עבודה קשה.

חיים גויס לצה"ל בראשית אוגוסט 1971 והתנדב לחיל הצנחנים. לאחר סיום הטירונות השתלם בקורס מ"כים ואחרי־כן נשלח לקורס קציני מנהלה. בתום הקורס סירב לשרת כקצין־שלישות וביקש לחזור ליחידתו בתפקיד מ"כ. חיימו היה בן מסור להוריו, השתדל לא להדאיגם ושמר על קשר מכתבים הדוק אתם. במכתביו נהג לחזור ולספר כי הוא נהנה מן החיים בצבא ולא התלונן על קשיים. גם את חופשותיו הקדיש לעזרה במשק ביתו ואף נהג לדון עם בני משפחתו ועם חבריו על שיטות ורעיונות שיש בהם כדי לקדם ולשפר את המשק. כשפרצה מלחמת יום־הכיפורים נשלחה יחידתו לאזור סיני והשתתפה בקרבות הבלימה נגד המצרים. ביום כ"א בתשרי תשל"ד (17.10.1973), באזור "החווה הסינית", נקלע חיימו להפגזה ונהרג. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין ברחובות. השאיר אחריו הורים, אחות ושני אחים. לאחר נופלו הועלה לדרגת סגן־משנה מיום 6.10.1973.

אשכנזי, ירון

ירון, בן אריאלה ואברהם, נולד ביום ח' באדר תשי"ג (23.2.1953), בפתח־תקווה. הוא למד בבית־הספר היסודי "לדוגמא" בשכונת מגוריו – נווה־עוז ואחרי־כן למד בבית־הספר התיכון "אחד העם" בפתח־תקווה. הוא סיים את לימודיו בבית־הספר התיכון "עין־השרון", שבקיבוץ עינת, ועמד בהצלחה בבחינות הבגרות. ירון גדל וחונך לאהבת ארץ־ישראל ועם־ישראל. מעשיו ותכניותיו מעידים על שאיפתו לשלב את האהבה לארץ ולנופיה עם הרצון לעזור לאנשים ובעיקר, לצעירים הזקוקים לטיפול ולסעד. הוא היה חבר בתנועת "השומר הצעיר", שימש כמדריך בקן התנועה בפתח־תקווה והשתתף בפעילות החברתית, במסעות ובמחנות העבודה. יחד עם חבריו לגדוד "שומריה" בפתח־תקווה, הצטרף לגרעין "תדהר", שחבריו התעתדו להצטרף לקיבוץ דביר. ירון הרבה לצאת לסיורים ולטיולים בארץ. הוא הקדיש לטיולים אלה את כל זמנו הפנוי ואת חופשותיו ומעטים היו המקומות שלא ביקר בהם. ירון ביקש להקדיש את חייו לטיפול בנוער עבריין. לשם כך התעתד ללמוד קרימינולוגיה באוניברסיטת חיפה. הוא הרבה לקרוא ספרים העוסקים בדרכי הטיפול והשיקום של נוער עבריין, ביקר בבתי־סוהר ובחן מקרוב מה הגורמים המביאים נערים אל עולם הפשע. עבודת הגמר שלו, לצורך קבלת תעודת הבגרות, עסקה בנושא "הטיפול בנוער סוטה". בעבודה זו הביע כמה מרעיונותיו על הדרכים והשיטות שיש לנקוט לצורך שיקומו של העבריין הצעיר.

ירון גויס לצה"ל במחצית נובמבר 1971 ויחד עם חבריו לגרעין "תדהר", הצטרף לנח"ל. הוא עשה בהכשרה חקלאית בקיבוץ דביר ועבר את מסלול האימונים של חיילי הנח"ל. כמו־כן השתתף בקורס למפעילי מקלעים כבדים. לפני שסיים את השירות הצבאי, הועבר לחיל השריון, הוכשר והוסמך כאיש צוות־טנק. בראש השנה תשל"ד, ימים ספורים לפני נפילתו בקרב, בהיותו בחופשה, יצא לסיור בגליל המערבי וביקר בנקרות שבראש־הנקרה. במלחמת יום הכיפורים השתתפה יחידתו בקרבות הבלימה וההבקעה נגד הסורים ברמת הגולן. ביום י' בתשרי תשל"ד (6.10.1973), כשיצאה מחלקתו לחלץ את חיילי מוצב 111 בדרום רמת הגולן, נפגע הטנק שלו והוא נהרג. עד אז פעל בקור־רוח, במהירות וביעילות. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בפתח־תקווה. השאיר אחריו הורים, אח ושתי אחיות. לאחר נופלו הועלה לדרגת רב־טוראי.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה כתב מפקד היחידה: "בנכם, רב־טוראי ירון ז"ל, שירת ביחידתי כאיש צוות־טנק. ירון ז"ל עמד בגבורה, עם חבריו, לנוכח פני האויב הסורי".

הוריו תרמו ספרים לזכרו לספרייה של אוניברסיטת חיפה. ספרים אלו עוסקים בתחום שירון שאף לעסוק בו – מדע הקרימינולוגיה.

אשכנזי, לילך

לילך, בת דוננה ויעקב, נולדה ביום ט"ו בשבט תשי"ד (19.1.1954), באיסטנבול שבתורכיה ועלתה ארצה עם משפחתה בשנת 1964. שנותיה הראשונות עברו עליה בתורכיה, ארץ הולדתה, ולמרות שהייתה מרוחקת מסביבה ציונית, שאפה לעלות לארץ־ישראל. לפני שעלתה המשפחה ארצה, יצא אביה לארץ כדי להכשיר את הקרקע לבוא המשפחה כולה. לילך היא שדרשה לזרז את עלייתם ודחפה את המשפחה לעזוב את תורכיה ולצאת לישראל. היא למדה בבית־הספר היסודי "ארנון" ברמת־גן, מקום שם התגוררה משפחתה, ואחרי כן למדה בבית־הספר התיכון "בליך". היא סיימה את לימודיה בבית־הספר התיכון המקצועי "אורט", במגמה לשרטוט ולעיצוב־פנים. לילך, שהייתה הבת הצעירה במשפחה, זכתה לרוב חום ואהבה ולטיפולם המסור של הוריה ושל אחותה הבכירה. היא נחנה בפקחות רבה והייתה בעלת דרך מחשבה בהירה ויסודית וכושר ניתוח מעמיק. עם הוריה ניהלה שיחות ארוכות, באווירה רצינית ובוגרת, שסייעו לה לגבש השקפת־עולם ודעות לגבי אורח חייה. היא הייתה בעלת אופי מגובש וידעה את אשר לפניה. בזכות תכונות אלה ובזכות כושר המנהיגות שלה הצליחה לשכנע את חבריה בצדקת רעיונותיה ובנכונות הדרך שבחרה ללכת בה. בגלל פקחותה, חכמת־החיים שלה ואופיה המגובש, הייתה מקובלת על חבריה ורכשה לה ידידים רבים, שאהבו לבלות במחיצתה. לילך נתברכה גם בכישרון רב לנגינה בפסנתר והפתיעה את מוריה כשהלחינה יצירה משלה. כן הרבתה לעסוק בספורט, הצטיינה באתלטיקה־קלה, ובעיקר בריצה, ונמנתה עם סגל קבוצת הכדורסל של "מכבי" רמת־חן. היא אהבה את הארץ והרבתה לטייל ולסייר בה, ומעטים המקומות שלא בקרה בהם.

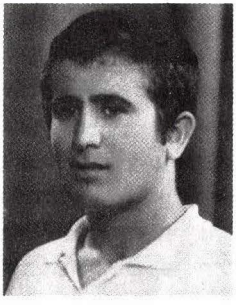
לילך גויסה לצה"ל בסוף יולי 1973. במסגרת תפקידה הוטלו עליה משימות בעלות חשיבות מיוחדת, שדרשו אחריות רבה, יכולת ריכוז ותושייה. היא מלאה את תפקידה במסירות רבה, הקפידה על שלמות בביצוע והייתה מקובלת על מפקדיה ואהודה על חבריה ליחידה. ביום י"א בטבת תשל"ד (5.1.1974), נפלה לילך בעת מילוי תפקידה. הובאה למנוחת־עולמים בבית־העלמין בקרית־שאול. השאירה אחריה הורים ואחות.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה כתב מפקד היחידה: "לילך ז"ל שירתה ביחידתנו מגמר הטירונות, ובכל תקופת שירותה הייתה חיילת למופת, השתלבה במהירות בעבודה ובחברה, ובצעה במסירות ובנאמנות את כל התפקידים שהוטלו עליה. בזכרוננו תישאר לילך כפי שהכרנו אותה, מלאת מרץ ושמחת חיים, בעלת מעוף וכישרון לנצל כל רגע כדי להתקדם, להתעשר בידע נוסף, בהכרת אנשים רבים ככל האפשר, בעזרה לזולת ובביצוע משימות".

הוריה הוציאו לאור חוברת לזכרה ובה דברים על דמותה; בבית־הספר "אורט", שבו למדה, הקדישו מקום מיוחד לזכרה ובו עבודה ממעשה ידיה, המעטרת את אחד הקירות בבית־הספר; אגודת "מכבי" רמת־חן קראה על שמה את קבוצת הבנות של

מחלקת הכדורסל – "מכבי לילך" רמת־חן; הוריה תרמו לקבוצה מערכת תלבושות וכמו כן נערך טורניר מיוחד לזכרה, שבסיומו הוענק מגן הנושא את שמה לקבוצה המנצחת.

אשכנזי, משה

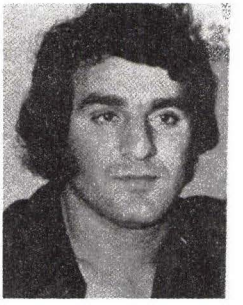
משה, בן לבנה ויצחק, נולד ביום ב' בניסן תש"ו (3.4.1946), בתל־אביב. הוא למד בבית־הספר היסודי "ויתקין" בתל־אביב וסיים את לימודיו בבית־הספר התיכון עירוני א', בלימודי ערב. משה היה תלמיד מצטיין שהגיע להישגים מעולים בלימודיו. הוא היה נער נבון, בעל יכולת חשיבה וכושר־ניתוח. הוא ידע להבחין בין עיקר לתפל, נהג ביסודיות ובכל מעשיו נכרה השאיפה לדייקנות ולשלמות. הוא הצליח לשלב עבודה בלימודים ולאחר יום עבודה ארוך ומפרך, מיהר לבית־הספר כדי להשלים את השכלתו. הוא היה מקובל על חבריו לעבודה ואהוד בקרב חבריו לספסל הלימודים.

משה גויס לצה"ל בתחילת מאי 1964 והוצב לחיל השריון. לאחר הטירונות הוכשר בקורס לנהגי טנקים ואחרי־כן סיים בהצלחה קורס מפקדי־טנקים. הוא נשלח לשרת ביחידת חיל שריון וצוין על־ידי מפקדיו כחייל מסור וממושמע, שמילא בדייקנות ובשלמות את כל המשימות שהוטלו עליו. אחרי תקופת שירות, השתלם בקורס למש"קי־קשר בחיל השריון ושב ליחידתו כקשר בדרגת סמל.

בסוף יוני 1966 שוחרר מהשירות הסדיר והוצב ליחידת מילואים של חיל השריון. ביחידה זו נקרא לתקופות של שירות מילואים. יחד עם חבריו ליחידה השתתף בקרבות מלחמת ששת הימים ומלחמת ההתשה. לאחר השחרור החל לעבוד כמנסר יהלומים. הוא השקיע את כל מרצו ואונו כדי לבסס את מעמדו ושאף להקים בית משלו. הוא עמד לשאת לאישה את חברתו ולהקים משפחה אך נפילתו קטעה את מהלך חייו ומנעה את הגשמת תכניותיו. במלחמת יום הכיפורים השתתפה יחידתו בקרבות הבלימה וההבקעה נגד המצרים בסיני. ביום י"ב בחשון תשל"ד (7.11.1973), נהרג משה בתאונת טנק. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בחולון. השאיר אחריו הורים ואח.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה כתב מפקד היחידה: "משה ז"ל שימש כמפקד טנק בגדוד טנקים בחטיבת חיל שריון ומילא את תפקידו במסירות הראויה לציון והיה אהוד על הכל".

אשתר, שמעון

שמעון, בן לאה וניסים, נולד ביום ב׳ בתשרי תשי״א (13.9.1950) בחדרה. הוא סיים את חוק לימדיו היסודיים בבית־הספר על־שם ארלוזורוב. לאחר סיום לימודיו היסודיים המשיך ללמוד במסגרת חברת־הנוער של קיבוץ סאסא, שם עשה חמש שנים וסיים שלוש שנות לימוד במסגרת תיכונית ושנה אחת בבית־ספר ״נעורים״. מגיל עשר היה חבר בתנועת ״השומר הצעיר״ ופעיל בקן התנועה. הוא היה עלם נאה ועדין־נפש, שאהב יופי ואהב חיים, בעל קול ערב, חביב ונוח לבריות, ספורטאי טוב, שהתבלט ביחוד כשחקן כדורסל וכדורגל. שמעון נהג לצאת לדיג ולהביא את שללו לאמו שאותה אהב בכל ליבו. היא הייתה לו חברה ואם כאחת. בכל בעיותיו נהג להתייעץ אתה ולא אחת הצליח גם לעזור לה בעצה טובה, ברוב תבונתו. שמעון ידע לכבד כל אדם וחבריו אהבו את חברתו. הוא השרה סביבו רוח־טובה, עליזות ושמחת־חיים.

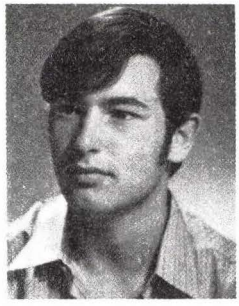
שמעון גויס לצה״ל במחצית אוגוסט 1968 והוצב לחיל ההנדסה. הוא הוכשר כמפעיל ציוד־מכני כבד ובכל הקורסים החיליים השיג ציונים גבוהים ביותר. הוא הצטיין בכל הקשור בהפעלת הציוד ובביצוע העבודות וזכה להערכה רבה.

במחצית אוגוסט 1971 כשמאחוריו שירות ללא־דופי, סיים שמעון את שירותו הסדיר. המקצוע שרכש בצה״ל עמד לשמעון בבחירת תחום עבודתו האזרחית והוא פנה לעבודות בינוי ועפר והחל לעבוד בדרום הארץ, אצל קבלן פרטי. במלחמת יום הכיפורים סופח שמעון ליחידת שריון ברמת הגולן, וגם שם הפעיל ציוד־מכני כבד, כשהוא עובד ללא ליאות בהקמת ביצורים ביישור השטח והכשרתו, ככל שהטילו עליו מפקדיו והרבה יותר מאשר צווה לעשות. הוא עשה מלאכתו ביעילות ובדייקנות, תוך התעלמות מוחלטת ממוראות המלחמה שהשתוללה סביבו. ביום י׳ בתשרי תשל״ד (6.10.1973), הוטל על שמעון לנסות ולשפר עמדות באזור תל־שמס. בריכוז האופייני לו, ומתוך התעלמות מאש האויב, הפעיל את הטרקטור עד שנפגע ונהרג. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בחדרה. השאיר אחריו הורים ושתי אחיות. לאחר נופלו הועלה לדרגת סמל־ראשון.

במכתבו למשפחה השכולה כתב עליו מפקדו: ״בנכם שמעון, אשר נפל בתל־שמס היה מהמסורים והיעילים שבין חיילי הגדוד. התבלט תמיד במסירותו וברצונו העז לעזור לאחרים ועל כך אהבוהו כל הסובבים אותו. מותו היכה בתדהמה את חבריו. מפקדי הגדוד וחייליו עומדים דום לזכרו״; והוסיפו אמו ואחיותיו: ״אישיותו הנעלה של שמעון, חדוות־החיים שהיתה בו, יחסו האישי והכן לכל חבריו ולמשפחתו, משאירים בחבריו ובנו טעם טוב לחיים״.

המשפחה תרמה ספר תורה להנצחת זכרו.

אתגר (אהרנברג), יהושע

יהושע (שוקי), בן רבקה ואברהם, נולד ביום י"ג בסיוון תשי"ב (6.6.1952) בתל־אביב. הוא למד בבית־הספר היסודי "יהלום" ברמת־גן ובבית־הספר היסודי "נוה־מגן" ברמת השרון. אחר־כך המשיך בלימודיו בפנימייה הצבאית שליד הגימנסיה העברית "הרצליה" שבתל־אביב. כיוון שתנאי הפנימייה ואורח החיים בה לא תאמו את עקרונותיו, עזב אותה לאחר שנתיים ועבר ללמוד בבית־הספר התיכון "השרון" ברמת־השרון. יהושע היה תלמיד אהוב על מוריו ומקובל על חבריו. מורתו כתבה עליו: "שוקי היה אדם לוחם. חוש הצדק וחוש הביקורת התרוצצו בקרבו ולא נתנו לו מנוח. הוא נלחם תמיד, ללא פשרות, נגד כל מעשה עוול, נגד מעשים שנראו לו מעוותים, ועלולים לגרום נזק לחברה שנמצא בה". יהושע היה טוב־לב ונדיב מאוד, אהב לעזור לחבריו ולסייע במעשה ובעצה לכל מי שפנה אליו. אמיץ לב היה ונועז ולא ידע פחד. היה לו חוש הומור דק ומיוחד. בדיחותיו הצטיינו בפקחותן והיו בהן הרבה שעשועי לשון. הוא ניחן בזיכרון מופלא ויש שהיה זוכר פרטי־פרטים של מאורע – שנים לאחר שהתרחש. אך מעל לכל היה שוקי בן נאמן ומסור להוריו, שרחש להם כבוד רב. שוקי אהב ספרות, שירה מודרנית, ציור ומוסיקה, אך יותר מכל אהב את הקולנוע והתיאטרון. הוא נמנה עם חברי אגודת "קולנוע לנוער", כתב שני תסריטים: "מותו של חוף" ו"כבלים", ביים אותם והסריטם. לאחר שהוקרנו סרטיו אלה, פורסמה ב"ידיעות אחרונות" רשימת הערכה, שהוכתרה בכותרת: "הצעדים הראשונים של במאי העתיד". הוא התכונן ללמוד באוניברסיטה קולנוע, תיאטרון ומדעי התקשורת.

יהושע גויס לצה"ל במחצית אוגוסט 1970 והתנדב לסיירת "שקד". לאחר הטירונות עבר קורס חבלה (כחניך מצטיין), קורס צניחה וקורס נהיגה. מפקדיו אהבוהו ולחבריו היה דוגמה בסבילותו הרבה ובהתנהגותו החברית. הוא השתדל שלא להדאיג את הוריו ובמכתבים שכתב הביתה, לא סיפר דבר על הקורות אותו, על האימונים המפרכים ועל חיי השדה הקשים. הוא היה נקי מאוד ומסודר והקפיד על זאת גם בתנאים הקשים של חיי־שדה. הוא היה חייל טוב, אחראי ומסור לתפקידו ומפקדיו ציינו כל זאת לשבחו בתעודת השחרור מן השירות הסדיר.

כשהשתחרר מן השירות הסדיר בדרגת סמל הוצב, במסגרת שירות־המילואים שלו, לחיל השריון. כשפרצה מלחמת יום־הכיפורים גויס ונשלח עם יחידתו לחזית בסיני, שם לחם בגזרה המרכזית. ביום כ"ח בתשרי תשל"ד (24.10.1973) נכנס עם חבריו בזחל"ם אל העיר סואץ, כדי לפנות משם פצועים. בדרכם נתקלו בטנק שחסם את נתיבם. כשביקשו לעקוף את הטנק הפגוע, נורתה עליהם אש כבדה ויהושע נהרג במקום. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בקרית־שאול. השאיר אחריו אב, אם ושתי אחיות.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה כתב מפקדו: "יהושע היה איש מקצוע מעולה, אמיץ ומסור והיה מקובל ואהוד על חיילי היחידה".

המועצה המקומית רמת השרון הוציאה לאור חוברת לזכר בניה שנפלו במלחמה, ויהושע בתוכם.

אתיאל (אתקין), דוד

דוד, בן שרה, מחלוצות העלייה השלישית ואהרון, איש העלייה השנייה, ומראשוני קבוצת גבע, נולד ביום י' בתמוז תרצ"א (25.6.1931) בקבוצת גבע. הוא למד בבית־הספר היסודי ובבית הספר התיכון בקבוצה. דוד היה נער עליז, מעורה ופעיל בחיי הקבוצה. מחנכיו מספרים כי היה שובב גדול וראשון למעשי קונדס ותעלולים, אולם עם כל זאת התגלו בו רצינות ואחריות כלפי החברה והעבודה. במיוחד בלט בגישתו החמה והלבבית לכל אדם ובעיקר לילדים, ובמסירותו ללא סייג לחבריו ולבני משפחתו. כשהיה בן שבע נתייתם דוד מאביו, שנפל במאורעות 1938 במלאו תפקיד ביטחוני בעמק בית־שאן. מאורע זה השפיע על כל דרך חייו, ועל יחסו, לענייני ביטחון וצבא ועל בחירת נושא לימודיו באוניברסיטה.

דוד גוייס לצה"ל בפברואר 1950, התנדב לשרת במחזור הראשון של הנח"ל ואף היה בין מייסדיו. לאחר הטירונות נשלח לקורס מ"כים ואחרי־כן השתלם בקורס קצינים.

לאחר ששוחרר מהשירות הסדיר חזר לקיבוצו ועבד כחקלאי והיה ממיסדי הגבעטרון. ביולי 1956 יצא להיאחזות עין־רדיאן כאיש צוות וכמדריך חקלאי. בהיאחזות, שהפכה ברבות הימים לקיבוץ יטבתה, הכיר את אשתו יעל. לאחר נישואיהם החליטו להקים ביתם ביטבתה ושם אף נולדו ארבעת ילדיהם. דוד מילא תפקידים מרכזיים בקיבוץ. הוא עזר בפיתוח המחלבה ומזנון החלב של יטבתה, עבד כמרכז החברה, כאחראי על סידור העבודה וכמזכיר הקיבוץ. חבריו מציינים כי תכונתו הבולטת ביותר, שבזכותה התחבב על כולם, הייתה ראיית ההיבט הקומי של רוב הדברים, ראייה מפוכחת ונעדרת ציניות ועוקצנות. לדבריהם אהב דוד, לצחוק מכל הלב על המגוחך שבחיים. במסגרת שירות המילואים הועבר דוד מן הנח"ל לחיל הצנחנים. הוא השתלם בקורס צניחה, בקורס מפקדי פלוגות ובקורס קציני מודיעין והועלה לדרגת סרן. ב־1971 החל ללמוד באוניברסיטת תל־אביב בחוג להיסטוריה של המזרח התיכון ובחוג לגיאוגרפיה של ארץ ישראל. במסגרת הלימודים הכין עבודה, שזכתה להתעניינותם של חוקרים ומרצים, על יחידה 101, על הרקע להקמתה ועל תרומתה לצה"ל. כשפרצה מלחמת יום הכיפורים הצטרף דוד ליחידת הצנחנים שלו והשתתף בקרבות ממערב לתעלת סואץ. ביום 20.10.1973 נפגע הזחל"ם שלו, דוד נפצע קשה ושבוע אחרי־כן, ביום ב' בחשון תשל"ד (28.10.1973) נפטר מפצעיו בבית־החולים "איכילוב" בתל־אביב. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בקיבוץ יטבתה. השאיר אחריו אישה וארבעה ילדים.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה כתב חברו: "לגבינו, חבריו מילדות, יישאר דוד תמיד ילד ונער, ידיד ורע, כי היה חבר טוב לכולם תמיד, מילדות ועד יומו האחרון. אנשים כאלה אין להספיד. כל אשר עשה – עשה למעננו, ועלינו רק להמשיך בדרך שהוא התווה וסלל למעננו ולמען בנינו".

חבריו בקיבוץ גבע ובקיבוץ יטבתה הוציאו לאור שתי חוברות לזכרו ובהן סיפור חייו, מכתבים שכתב ודברי חברים עליו.

בארגיג, ג'ורג'־הרצל

הרצל, בן לידיה ואברהם, נולד ביום כ"ד בכסלו תשט"ו (19.11.1954) בטוניס ועלה עם הוריו ארצה בשנת 1955. את לימודיו היסודיים השלים בבית־הספר "רש"י" ובבית־הספר "הרב הרצוג" ביפו והמשיך את לימודיו התיכוניים בבית הספר המקצועי "תל־ברוך". כיון שאביו היה נגר, אימץ הרצל גם לעצמו את מקצוע הנגרות ואהב את מקצועו אהבה אמיתית. כשסיים את לימודיו בבית־הספר המקצועי, הצטרף אל אביו בעבודתו, ועבד במסירות ובנאמנות ממש עד יום גיוסו. אביו מעיד כי הרצל ראה בכל רהיט שעשה, יצירת־אמנות ופניו היו קורנות מאושר כאשר מלאכתו הייתה מושלמת. לאחר יום עבודה קשה, היה הרצל חוזר לביתו ופורש לצריפון שבחצר, אותו בנה במו ידיו, כדי שישמש אותו ואת חבריו. מהיום שהרצל בא לשכונתנו – סיפר אחד מידידיו – הוא הפך לחלק בלתי נפרד מחיינו. זה התבטא בבילויים משותפים, בעיסוק בספורט ובכל פעילות חברתית. במיוחד זוכרים חבריו את הימים והערבים, בהם היו מתכנסים בצריפון. הם היו באים בשמונה בערב ובשעה עשר כבר ביקש הרצל מחבריו ללכת, משום שלא רצה שהרעש יטריד את מנוחת הוריו. באותו צריפון נהגו הרצל וחבריו להאזין למוסיקה ולהחליף חוויות. "אם אף אחד מאתנו לא התדרדר ולא ירד מדרך הישר – הרי זה רק הודות למסגרת החברתית שהרצל יצר בצריף", התוודה אחד מחבריו.

הרצל גויס לצה"ל בתחילת ינואר 1973. במשך תקופת שירותו הקצרה, היה מאושר ותמיד כשבא הביתה לחופשות, היה מספר בשבחם של חיי הצבא ושל חבריו ליחידה. חלומו, עליו דיבר בגלוי, היה להיות קצין בחיל השריון, אולם הוא לא הצליח להגשים חלום זה. ביום י' בתשרי, תשל"ד (6.10.1973), היום שפרצה בו מלחמת יום־הכיפורים, יצא הרצל עם יחידתו כדי לחלץ את חיילי מוצב קנטרה. כשלושה קילומטרים לפני המוצב נתקל הכוח במארב של חיילים מצרים והרצל נהרג מפגיעת טיל בנגמ"ש שלו. הוא הובא למנוחת־עולם בבית־העלמין הצבאי בקרית־שאול. השאיר אחריו הורים ושמונה אחים ואחיות. לאחר נופלו הועלה לדרגת רב־טוראי.

בבגוני, שולה

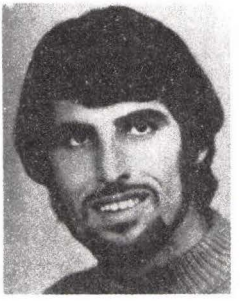

שולה (שחלה), בת בתיה ואברהם, נולדה ביום י"ב באב תשי"ד (11.8.1954) בטהרן שבפרס ועלתה ארצה עם משפחתה בשנת 1965 והשתקעה באשדוד. היא למדה בבית־ספר יסודי בפרס ובבית־הספר היסודי "שקמים" באשדוד. אחרי־כן המשיכה את לימודיה שנתיים בבית־ספר מקצועי, במגמה לאופנה, ושנה בבית־הספר התיכון ערב "רמב"ם" באשדוד. שולה (שפונתה גם "שולי") נקלטה מהר בארץ. לאחר שסיימה את לימודיה בבית־

הספר המקצועי, למדה בקורס להנהלת חשבונות ובאותו זמן עבדה באלקטרוניקה ב"אלקטרה אמין" באשדוד. אחרי־כן החליטה להתמחות בספרות־נשים, למדה את המקצוע ועמדה בבחינות הגמר. שולה אהבה מאוד ללמוד והרבתה לקרוא, לצפות בטלוויזיה ולהאזין לרדיו. היא הייתה נערה שוקקת חיים ורבת־פעילות. לדברי אמה, כאילו חשה שולה שימיה ספורים ורצתה להספיק הרבה דברים. עד ימיה האחרונים לא ידעה על מחלתה הקשה, וגם בעת ששכבה בבית־החולים, הייתה עליזה כדרכה. לפני שגויסה, עבדה כמזכירה בחברת "קבלים פלסטיקה" באשדוד.

שולה גויסה לצה"ל בסוף יולי 1973 והוצבה לחיל האוויר. לפי קריטריונים מסוימים, קיבלה שולה פטור מהשירות הצבאי, אך היא התנדבה לשרת בצבא. לאחר הטירונות, הוצבה למפקדת כנף של חיל־האוויר כעובדת שקם ואחרי־כן כפקידה בבסיס אוויר בבאר־שבע. לאחר מלחמת יום הכיפורים הועלתה לדרגת טוראי־ראשון. ביום ל' בשבט תשל"ד (22.2.1974), נפטרה שולה בעת שירותה והובאה למנוחת עולמים בבית־העלמין הצבאי בקרית־שאול. היא השאירה אחריה הורים, שני אחים ושתי אחיות.

בבג'ני, מנחם

מנחם (פרויז), בן בתיה ודוד, נולד בחודש אב תש"ז (אוגוסט 1947) בטהרן שבאירן ועלה ארצה עם משפחתו בשנת תשי"א (1961). הוא למד בבית־הספר היסודי "אוצר התורה" בטהרן, אחרי־כן המשיך בלימודיו במוסד עליית הנוער בנוה־הדסה. מנחם היה תלמיד חרוץ, שקדן ואהוב על חבריו ועל מוריו. הוא הצטיין במקצועות המתימטיקה וזכה בשבחים רבים ובפרסים על חריצותו ועל התמדתו. כן היה חובב ספורט ובעל אוסף בולים גדול. מטבעו היה חברותי, רחב־לב ומוכן לעזור לזולת. בשל כוחו הפיסי וכושר המנהיגות שלו, חשו חבריו בקרבתו תחושת ביטחון, והוא נהג להגן על החלשים ולעודד אותם. הוא היה מכניס אורחים ואהב לטרוח למענם.

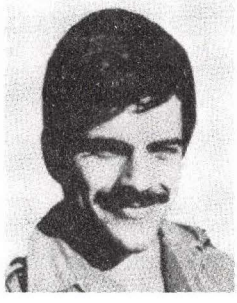
מנחם גויס לצה"ל בתחילת פברואר 1966. לפני גיוסו ביקש להתנדב לחיל הצנחנים, אך הוריו מנעוהו מכך, משום שאחיו הבכור שירת אז באותו חיל. מנחם הוצב לחיל השריון, ולאחר הטירונות השתלם בקורס מקצועות טנקים ובקורס תותחני טנקים. הוא היה חייל אחראי והיה אהוב על חבריו בזכות מזגו הטוב וצייתנותו. בתקופת שירותו בצבא השתדל שלא להדאיג את הוריו, והרבה לכתוב הביתה, אך לא סיפר להם דבר על קשייו ועל האימונים המפרכים. בחופשות היה מביא עמו הביתה חברים מיחידתו, שגרו הרחק מן הבסיס. מנחם השתתף במלחמה בשנת 1967 והוענק לו על כך "אות מלחמת ששת הימים". בתעודת השחרור שניתנה לו עם שחרורו מהשירות הסדיר, כתב מפקדו: "מנחם הוא חייל מסור וממושמע. הוא מילא את תפקידו לשביעות רצון מפקדיו".

בקרב ידידיו נודע כבן נאמן להוריו, כבעל אוהב וכאב מסור לילדיו. צנוע היה,

ישר ובעל מצפון. בעבודתו היה קפדן מאוד ושקד הרבה על טיבה. במלחמת יום הכיפורים השתתף מנחם בקרבות הבלימה נגד הסורים ברמת הגולן. בקרב שהתחולל ביום י"ד בתשרי תשל"ד (9.10.1973), בכביש חושניה המוליך אל נחל גשור, נפגע הטנק שלו פגיעה ישירה, ומנחם נהרג במקום. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בקרית־שאול. השאיר אחריו אישה ושני בנים, אב, אם, שישה אחים ושתי אחיות. לאחר נופלו הועלה לדרגת רב־טוראי.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה כתב מפקדו: "מנחם מילא את תפקידיו ביעילות, בנאמנות ובמסירות נפש".

בגרד, יחזקאל

יחזקאל, בן ברוריה ונח, נולד ביום הכיפורים, י' בתשרי תש"ט (13.10.1948) בקיבוץ גניגר. הוא סיים שם את לימודיו בבית־הספר היסודי ויחד עם כל בני קבוצתו במשק, עבר ללמוד בבית־הספר התיכון האזורי ביפעת. ספרה עליו דבורה, חברת הקיבוץ: "אני זוכרת את יחזקאל כנער שחור שיער ושחור עינים, שבמודע אינו נכנע למוסכמות, שאינו מקבל את דעת הכלל אם אינה לפי רוחו, עומד על שלו ומתווכח בעקשנות". בבית־הספר הצטיין יחזקאל במקוריותו, מקוריות שלא פעם נתקלה בחוסר הבנה מצד חבריו. בסיומו של אחד החיבורים שכתב יחזקאל בכיתה, העידה מורתו: "כשאני קוראת את עבודותיך יש לי הרגשה של מי ששומע אדם מדבר מתוך חלום, או מתוך שכרון. דבריך מעניינים, עצמאיים, ומעידים על הבנת אמת של החומר. צירופי מלים אחדים הם כה נפלאים וקולעים אך אי־אפשר לי לקבל סגנון זה במסגרת עבודה כיתתית..." משסיים את לימודיו יצא לשנת שירות שלישית בקיבוץ גונן, עד שהגיע מועד גיוסו לצבא.

יחזקאל גויס לצה"ל בראשית נובמבר 1967 והוצב לחיל השריון. לאחר סיום הטירונות השלים קורס מקצועות טנק וקורס נהגי טנק והוצב ביחידת שריון. הוא התקשה מעט לוותר על אישיותו העצמאית וללמוד לפעול עם רבים כגוף אחד, אך כאשר התעצמה מלחמת ההתשה ויחזקאל היה נתון יחד עם יחידתו בגזרה ה"חמה" של התעלה, נתהדקו הקשרים מאליהם. במרוצת שירותו הצבאי הגיע לדרגת סמל.

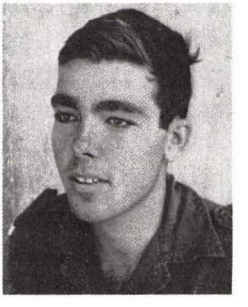
בראשית נובמבר 1970, לאחר ששוחרר מהשירות הסדיר, חזר למשק בשמחה. הוא אהב את חיי הקיבוץ על השלווה שבהם, והעדיף את עבודת האדמה על־פני חיי הצבא, שלגבי דידו היו מלאים מתחים. יחזקאל אהב לשוטט בדרכי הארץ ולאסוף מאובנים, ואכן השאיר אחריו אוסף גדול של מאובנים. במחברתו כתב: "טבע הוא שטח רחב אופקים, מן הבריאה הרחוקה של היקום אל גמר שליטתו המלאה ביצורו המזהיר – האדם בעל האגודל ומוח הגולגולת האפור. טבע הוא מדע שליטת רוח־הטבע שהוא מיסתורין, שחוקו היא השערה מתאמתת, טבע הוא טבע הבריאה ללא מגע יד אדם". "אצל יחזקאל", אומרים חבריו, "היה הדמיון מריץ את מחשבותיו

מהר מן המלים – לכן גם חיבוריו שופעים, אך חסרי סדר וארגון, לכן גם דיבורו המחוספס, כשהיה מתקיף עניינים שלדעתו דרשו תיקון. לכן גם שתיקתו והסתגרותו מפעם לפעם – כי לא יכול היה להביע את כל אשר בלבו, ולא כולם הבינו לרעו״.
בשבת שבה פרצה מלחמת יום־הכיפורים מלאו ליחזקאל 25 שנים. הוא לא הספיק לחגוג וכבר נקרא להצטרף ליחידתו בסיני. במלחמה השתתף יחזקאל בקרבות הבלימה והפריצה נגד המצרים. בקרב שהתחולל ביום כ׳ בתשרי תשל״ד (16.10.1973), שבו ניסתה יחידתו לפרוץ את מערך המצרים בצומת ״טרטור״, נפגע הטנק שלו במארב טילים, והוא נהרג. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בגניגר. השאיר אחריו אב, אם ואח.

במכתב תנחומים למשפחה כתב שר הביטחון: ״יחזקאל היה חייל מצוין וחבר נאמן״; מפקדו כתב ״יחזקאל גילה אומץ לב והקרבה בקרב״.

קיבוץ גניגר הוציא לאור חוברת לזכר שלושה חבריו שנפלו במלחמה ובה כלולים דברים על יחזקאל.

בדר, אפרים

אפרים, בן צפורה ואהרון, נולד ביום ב׳ באדר א׳ תשי״א (10.2.1951) בעכו וסיים את לימודיו בבית הספר ״הר וגיא״ בקיבוץ דפנה. הוא היה תלמיד שקדן, בעל כוח־רצון וסבלנות והתעניין במיוחד במתמטיקה, בחשמלאות ובאלקטרוניקה. הוא הצטיין בתחומים אלה ואת שעות־הפנאי שלו בילה במעבדה, כשהוא מרכיב ומפרק מקלטי־רדיו ומכשירים אלקטרוניים שונים. הוא התמסר להדרכת־נוער בקבוצת אורן וחניכיו העריכו אותו מאוד. הוא השתדל לחנכם להבנה בשירה ובמוסיקה ועשה זאת לעתים באמצעות חידונים. אפרים היה גם ספורטאי טוב והצטיין במשחק הכדורסל ואף שימש כשופט בתחרויות, כן הרבה לטייל ברחבי־הארץ והכיר היטב את מרחביה. הוא היה בחור גלוי־לב, צנוע וממעט לדבר על עצמו, והיה אהוב על מכריו, שכינוהו בשם חיבה ״פרויקה״. הוא היה חברותי מאוד, פעיל במפגשים ובמסיבות והרבה לתרום לאירועים החברתיים מפרי־עטו – פזמונים ושירים. אפרים היה בן מסור למשפחתו, העריץ את אמו אשר הרעיפה עליו אהבה רבה וכן היה קשור לקיבוצו ״הגושרים״ וניצל את חופשותיו הקצרות כדי לסייע בעבודות השונות במשק.

אפרים גויס לצה״ל בתחילת 1971 והוצב לחיל השריון. לאחר הטירונות ולאחר שהשלים קורס מש״קי־סיור, סיים קורס קציני חי״ר ונשלח להשתלמות בקורס קציני־שריון. אחרי־כן הוצב ליחידת שריון בתפקיד מפקד יחידת־סיור והוענקה לו דרגת סג״מ. הוא לא אהב את הצבא, אך היה נחוש בהחלטתו למלא את חובתו בשלמות ובמסירות. הוא היה אהוד בצבא ונרקמו בינו לבין חבריו, מפקדיו ופקודיו, יחסים מיוחדים במינם. היחס אליו היה כאל חבר ולא כאל מפקד. שרר אמון הדדי מלא בינו לבין פקודיו. הוא הנהיג ביחידתו קופה משותפת, לבל ייווצר מצב שלחלק

מהחיילים יש דמי־כיס בעוד שלאחרים אין. ביום 9.10.1973 לחם אפרים כמפקד נגמ״ש בסיירת, באזור בוקעתה שברמת־הגולן, יחד עם יחידתו, שהדפה התקפה של הסורים וחילצה פצועים. הסיירת נתקלה במארב מצויד בנשק נ״ט והנגמ״ש של אפרים ושני נגמ״שים אחרים חיפו על חבריהם לשם חילוץ הפצועים. בעת שחש אפרים לחלץ את חבריו מנגמ״ש פגוע, נפגע בראשו ופונה. הוא מת מפצעיו ביום י״ד בתשרי תשל״ד (10.10.1973) והובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בקיבוץ הגושרים. השאיר אחריו הורים, אחים ואחיות. לאחר נופלו הועלה לדרגת סגן.

מפקד היחידה כתב עליו: ״אפרים מילא את תפקידיו בצורה הראויה לציון מיוחד, תוך הקרבה וחירוף־נפש בקרב״; חבריו־לנשק כתבו עליו: ״אפילו העונשים שלו היו שונים: היה מצווה לכתוב חיבורים על נושאים מצחיקים, או שהיה מראה לעבריין כי שוב אינו רוחש לו אמון — וזה היה העונש הגרוע ביותר. הוא היה האב־הטוב של צוותו, מבין ואנושי; רחש אמון מלא לפיקודיו ומעולם לא ׳הוריד׳ פקודות, אלא תמיד הסביר ושיכנע״. על קברו נאמר: ״הקרינה הנוחה של אישיותו היתה, אפילו מבלי לדעת, משרה אווירה טובה. התקוממותו על אי־יושר או אי־צדק היתה בשיאה. אפרים, מבחירי בנינו״.

קיבוצו הוציא לאור ספר לזכר בני משק הגושרים, שנפלו בקרב. בפרק המוקדש לאפרים הובאו דברים על דמותו וקטעים ממכתביו: ״...מהו יופי, במה הוא נמדד, או כיצד חשים בו? הרי אין לו לא ריח ולא טעם ורק לפעמים יש לו מין צבע או צורה מוגדרת. בידיים אי־אפשר להחזיק בו וגם להגישו כ׳יופי׳ במתנה זה לא מעשי. מה אמת־המידה לטוב־לבו של האדם? ושאלת־השאלות: מה היא אהבה, איך ׳אוכלים אותה׳? מדוע אני כותב כל זאת? למה דווקא את? אחרי כל מחשבותי, כל מה שניסיתי להעלות על הכתב והעליתי, נדמה לי שאני יודע...״

בדרה, יצחק

יצחק, בן מרים ושוע, נולד ביום י״ט בכסלו תשי״ד (26.11.1953) בכפר ״קדימה״ כבן זקונים להוריו, שביעי במספר. לאחר שסיים לימודיו בבית־הספר היסודי בכפר, עזב יצחק את כפר הולדתו ועבר להתגורר בקיבוץ דפנה שבגליל, שם המשיך בלימודיו ועסק בעבודת האדמה. הוא אהב מאוד את עבודת האדמה ואת חיי הקיבוץ, ותכנן בבוא היום לשוב לקיבוצו. מספרים עליו חבריו: ״ליצחק היו עינים חומות גדולות, שתי גומות־חן וחיוך תמידי. שקט היה, ביישן. לבדו היה מטייל בשדות, לבדו היה יושב בחדרו ומאזין לנעימות שקטות מעל גלי הרדיו — המוסיקה, קריאת הספרים והטיולים במרחבי הארץ — היו אהבותיו הגדולות. כשהיינו כולנו יחד, היה מחייך ושותק. את חוויותיו שמר לעצמו. היה לו חיוך תמים, טוב לב, מבויש מעט — כזה שאי־אפשר לעמוד נגדו״. מספר עליו מחנכו: ״יצחק היה בין התלמידים המצטיינים בכיתה, הן מבחינת הלימודים, הן מבחינת יחסו לחבריו ולמוריו והן מבחינת קבלת

תפקידים וביצועים. תמיד ניסה לעזור לחבריו ככל שהיה לאל־ידו, התנדב והתמסר גם כשלא נתבקש לכך. מידותיו הטובות – ענווה, ביישנות, סלחנות, והבנת הזולת, גרמו שכולם יאהבוהו. יצחק היה בין אותם ביישנים מאושרים, שאין הבריות מעזות לפגוע בהם. הוא השתדל לא להתבלט, ומה שעשה, עשה מתוך הכרה של חובה ולא על־מנת לקבל פרס. הוא דבק במסירות ובאהבה בלימודים והשתדל שלא להיעדר, גם בשעה שלא הרגיש בטוב. קרה ובידו היה אישור מטעם הרופא שהוא זקוק למנוחה, והוא ויתר על הזכות והשתתף בלימודים". אמר עליו בן־אחותו משה: "עיניו הגדולות היו מלאות אור ואהבת החיים. היינו צוחקים אחד בחברת רעהו, הוא אהב לעזור לבריות, אהב לראות אותם בטוב, ובכלל – ראה תמיד את חציה המלא של הכוס".

יצחק גויס לצה"ל בראשית פברואר 1972 והוצב לחיל השריון. הוא השלים קורס נהג־טנק ובתפקיד זה שימש כל ימי שירותו. במלחמת יום הכיפורים השתתף יצחק בקרבות הבלימה בחזית הדרומית. ביום י"א בתשרי תשל"ד (7.10.1973), כאשר לחמה יחידתו בגזרה המרכזית של תעלת סואץ, נתקל הטנק שלו במארב של חיילים מצרים, נפגע מאש נ"ט ויצחק נהרג. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בקרית־שאול. השאיר אחריו אב, אם, ארבעה אחים ושתי אחיות. לאחר נופלו הועלה לדרגת סמל.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה כתב שר הביטחון דאז משה דיין: "יצחק היה חייל מסור וחבר נאמן. הוא היה אהוד על כל מי שהכירו"; וכתב מפקדו: "יצחק דבק במשימתו בקרב, תוך גילוי אומץ־לב והכרה בשליחות אותה מילא".

בדש, אריה

אריה, בנם־בכורם של גיזלה ונחמן, נולד ביום י"ד בכסלו תש"י (5.12.1949) בזכרון־יעקב, ושם עברו עליו שנות ילדותו המוקדמות. כעבור זמן עברה המשפחה לקרית־ענבים, שם השלים אריה (אריה'לה בפי הוריו) את חוק לימודיו היסודיים והתיכוניים. אריה היה ילד שקט ומופנם, קשור מאוד לבית ולמשפחה, אוהב להתכנס בפינתו ולקרוא ספרים. טיפוס בודד היה, שמצא שפה משותפת רק עם יחידים, שדברו אל לבו. הוא היה נער נבוך אשר חיפש את האמת והצדק, את הטוב, היפה והמושלם. בגיל 11 כתב את שירו הראשון ומאז שימש עטו פעמים אין ספור ככלי ביטוי לרגשותיו, לכמיהתו, ללבטיו ולשמחותיו.

אריה גויס לצה"ל בראשית נובמבר 1967 והוצב לחיל השריון. לאחר שהשלים קורס תותחנות, שימש כטען־קשר בטנק. השירות הצבאי עבר עליו ללא מאורעות מיוחדים. אצל אריה החולמני התרחשו המאורעות תמיד בנפשו פנימה יותר מאשר במעשיו. באריה גם לא היה שמץ מאיש הצבא. כבר בגיל צעיר ביטא בשיריו את כמיהתו ליופי, לאמונה, לטבע, לאמנות ולתרבות ואת סלידתו ממלחמה. אך הוא ידע כי אין לפני עמו דרך אחרת אלא לקיים צבא חזק ולכן מילא את חובתו כהלכה.

בתעודת השחרור שלו נרשמו המלים הבאות: "חייל למופת. ממושמע. מצטיין בהתנהגותו".

משסיים את שירותו הסדיר, הגשים אריה את חלומו מאז ויצא לטייל באירופה. הוא כתב משם: "...אמא יקרה... יש להתרגל לעובדה שאינני אתך, גם אם קשה לשנינו מאוד. עלי לעשות דברים הנראים לי כחשובים. כאדם עלי לשאוף לדעת יותר ויותר, ללמוד לחיות, על־מנת שאוכל לבחור את אשר ברצוני לעשות..." כאשר חזר לארץ כבר בחר לו את דרכו לעתיד. אריה התכונן ללמוד עיתונאות ובכך להתחיל את דרכו כ"כותב" מקצועי, וכדי להתפרנס החל לעבוד כאיש־ביטחון בשדה התעופה לוד. גם כשהתבגר אריה ועמד ברשות עצמו, לא ניתק את קשריו החמים עם משפחתו ועם אמו במיוחד. זמן קצר לפני מותו הזמין את אמו אליו לתל־אביב "ככה סתם, כדי שנוכל לבלות יחד". כשפרצה מלחמת יום־הכיפורים, היה אריה בביתו שבקרית ענבים. אחיו מיקי, כבר היה בקו־האש באזור תעלת סואץ, ואריה הכין עצמו להצטרף ליחידתו ברמת הגולן. ביום י"ג בתשרי תשל"ד (9.10.1973), בקרבות הבלימה נגד הסורים ברמת הגולן נפגע אריה ונהרג. הוא הובא לקבורות בביתו בקרית ענבים. השאיר אחריו אב, אם, אח ואחות. לאחר נופלו הועלה לדרגת סמל.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה כתב מפקדו: "אריה היה איש צוות מצטיין ואהוב על כל חבריו".

לזכרו הוציאו הוריו לאור חוברת בשם "מדוע" ובה כלולים שיריו של אריה.

בהיר, צבי

צבי (צביקה), בן רגינה ומשה, נולד ביום ט' בתשרי תש"ח (12.10.1948) בקיבוץ אפיקים להוריו – שרידים יחידים ממשפחה עניפה אשר הושמדה כולה בשואה... הוא סימל דור חדש בארץ לאחר השואה, ובנפילתו הוכחד שם משפחתנו לדורי דורות. שנות ילדותו עברו על צביקה בקיבוץ אפיקים ובכפר אזור. בגיל 10 עברה המשפחה לרמת־גן וצביקה החל לימודיו בבית־הספר "המרכז". בסיימו לימודיו בבית־הספר היסודי עבר מבחנים שהצביעו על כשרונות טכניים מעולים, וכך החל צביקה את לימודיו התיכוניים בבית הספר המקצועי לטקסטיל על־שם שנקר שברמת־גן. כילד, היה צביקה הרפתקן נועז וחסר פחד. מגיל צעיר הצטיין כספורטאי מעולה. תמיד הקיף עצמו בהמון חבריו – יונק היה מלשד החיים בכל רגע שהוענק לו. בצד תאוות־החיים והעליזות הטבעית שלו, היה צביקה קנאי שואף שלמות וצדק. "לא קל היה לרכוש את ידידותו של צביקה", מספרים חבריו. "צביקה לא סלח מעולם למי שבגד בו. הוא שנא שקרנים וצבועים". (לכן בוודאי הייתה אכזבתו גדולה ביותר על סף מותו הטראגי, כשהופקר על־ידי חבריו בטנק, במשך 10 ימים, עד שמצאו את גופתו). "אך לעומת זאת היה חבר נאמן לידידיו הטובים".

צבי גויס לצה"ל, בראשית נובמבר 1966. הוא צורף לחיל השריון, עבר קורס

מפקדי טנקים ושימש בתפקיד זה עד שחרורו מצה"ל. בצה"ל הגיע צביקה לדרגת סמל־ראשון. מפקדיו ידעו להעריך את כישוריו. כשזכה להמלצה לשם קבלת דרגת סמל־ראשון, כתב מפקדו: "חייל מצטיין, ממלא את תפקידו על הצד הטוב ביותר". רוב שירותו עבר עליו ביחידת ניסויים סודית, שבה התבלט מבחינה מקצועית וחברתית כאחד.

לאחר שסיים את שירותו הצבאי החל לעבוד בהרכבת מדפים ואספקת ציוד משרדי, אך תמיד שאף להיות עצמאי, ואך 3 חודשים טרם נפילתו הפך צביקה לעצמאי בהגשימו חלום ישן. ביום י"א בתשרי תשל"ד (7.10.1973) לחם צביקה עם יחידתו ברמת הגולן. הטנק של צביקה היה השני לאחר הטנק המוביל. מספר מפקדו של צביקה, רב־סרן משה: "יצאנו לפנות בוקר בציר גשר־אריק–חושנייה. יצרתי מגע עם האויב הסורי. לאחר 2 יריות ראשונות מהטנק המוביל – נפגע הטנק של צביקה – הנהג והתותחן נצלו ללא פגיעה. מפקד הטנק, סגן גדעון אורון, נפצע וצביקה היחידי – נפגע קשה ללא יכולת יציאה בכוחות עצמו – הוא נפל בשעות הבוקר לפי דברי חבריו. צביקה הובא לקבורות בחלקה הצבאית שבקרית־שאול. בן 25 היה במותו. הוא השאיר אחריו אב, אם ואחות. לאחר נופלו הועלה לדרגת סמל־ראשון.

במכתב תנחומים שנשלח למשפחה, כתב שר הביטחון דאז משה דיין: "צבי היה חייל מצוין וחבר למופת. כל מי שהכירו – אהבו"; וכך כתב מפקדו: "ראויים לציון מסירותו ואומץ לבו של צבי ודבקותו במשימה".

במלאת שנה לנופלו הוציאו הוריו לאור ספר לזכרו בגוון חיטה — שעל עטיפתו רשום השם "צביקה".

בהרב, גרשון

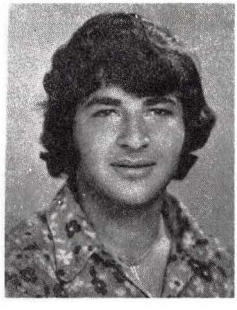
גרשון, בן אדלה ומשה, נולד ביום ו' בחשון תרצ"ד (26.10.1933), בעיר וַסְלוּי אשר ברומניה. הוא למד בבית־ספר יסודי בבוקרשט ואחרי־כן המשיך ללמוד שם בבית הספר התיכון. כשהיה כבן ארבע־עשרה עלה יחד עם משפחתו ארצה והגיע לשערי נמל חיפה ביום הכרזת המדינה – ה' באייר תש"ח. שנות ילדותו עברו עליו בטוב, בחברת שאר בני גילו ברומניה, והוא לא חש שהוא שונה מהם. אבל עם פרוץ מלחמת העולם השנייה, השתנה המצב. לפתע הפך לנרדף ושנוא. אנשים שרק תמול־שלשום היו ידידי משפחתו הפכו לזרים ומתנכרים. הוא ובני משפחתו הפכו למנודים. לאחר שהצליחה המשפחה להיחלץ בשלמותה ממוראות המלחמה, גמלה אצלם ההחלטה לעלות לארץ־ישראל. נתמזל מזלם ואנייתם הגיעה ארצה עם ההכרזה על הקמת המדינה והיו בין הראשונים, שזכו לעלות על אדמת־הארץ בגלוי וללא פחד מפני גירוש. המשפחה התיישבה ביפו והחלה בתהליך ההיקלטות בארץ החדשה. הקשיים – כלכליים וחברתיים – היו גדולים. קשה היה לאבי המשפחה למצוא עבודה, שתספיק לפרנסת המשפחה הגדולה, שהיו בה מלבד גרשון, עוד חמש אחיות. גם השפה החדשה והקשה

ללימוד לא הקלה את חבלי הקליטה. אבל גרשון, שהיה מטבעו נער חברותי ומלא חיות, הצליח להתאקלם במהירות בסביבתו החדשה. כיוון שפרנסת משפחתו הייתה מצויה בקושי, נאלץ, למרות גילו הצעיר, לוותר על השלמת לימודיו בבית־הספר התיכון ולצאת לעבודה. גרשון אהב מאוד את משפחתו והיה קשור אליה בכל נימי נפשו, לכן לא הצטער על כך ויצא לעבוד מתוך שמחה. הוא נמלא גאווה וסיפוק ביודעו שעבודתו תעזור לאביו ולבני ביתו להתגבר על קשייהם הכלכליים. אפילו שלטונות הצבא דחו את מועד גיוסו, לאחר שנוכחו לדעת עד כמה חיונית העזרה שהוא מגיש להוריו הקשישים.

גרשון גויס לצה"ל בתחילת אוקטובר 1956 והוצב לחיל הרפואה. לאחר הטירונות עבר קורס חובשים קרביים וסיים אותו בהצלחה. בתום הקורס נשלח לאחת מיחידות השדה של חיל־הרגלים, בתפקיד של חובש קרבי. גרשון היה אהוד על חבריו לנשק והם בטחו בו כאדם ובכשרונותיו כחובש. כמו לכל מלאכה שנטל לידיו, גם למקצוע החובשות התייחס ברצינות והשתדל למלא אותו כמיטב יכולתו. מפקדיו העריכו אותו וכבדו אותו. הם ידעו שעל גרשון אפשר לסמוך בלב שלם ולא היססו להפקיד בידיו משימות הדורשות אחריות רבה.

עם שחרורו משירות סדיר, מיהר גרשון לחזור ולסייע להוריו. הוא נרתם במלוא המרץ לעבודה והציב לעצמו כמטרה, לחלץ את הוריו מן הבית ביפו ולאפשר להם מגורים טובים יותר בערוב ימיהם. ואכן, לאחר תקופת עבודה מאומצת הצליחו הוריו לרכוש בעזרתו בית בתל־אביב. בשנת 1963 נשא את שרה, חברתו, לאישה והקים אתה את ביתו בתל־אביב. באותה התקופה גם החל לעבוד כאיש מכירות וראה ברכה רבה בעמלו. ב־1965 נולדה לזוג בתם הראשונה, לימור, וכעבור שנתיים נולד בנם עודד. במלחמת יום־הכיפורים השתתף בקרבות הבלימה הקשים נגד הצבא המצרי בסיני. גרשון הוצב בשרם־א־שייך, שבמרחב שלמה, בתפקיד חובש קרבי. ביום י"א בתשרי תשל"ד (7.10.1973) נפגע בעת התקפה אווירית ונהרג. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בקרית־שאול. השאיר אחריו אישה, בן ובת ומשפחה.

בואניש, שמואל

שמואל, בן סלמה ורוג'ר (אלי), נולד ביום ט"ז בניסן תשי"א (22.4.1951) בלוד וסיים את לימודיו בבית־הספר היסודי בלוד. שמואל היה צעיר חרוץ וחברותי, אהוד מאוד על חבריו ועל מוריו בבית־הספר. הוא אהב ספורט, בעיקר שחייה, ובשעות הפנאי שלח ידו בכתיבת שירים. מטבעו היה אופטימי, בעל אופי נוח לבריות, אהב לבלות ולרקוד, אך יחד עם זאת היה בעל לב טוב ורגיש ותמיד מוכן היה לסייע לכל אדם בעצה ובמעשה.

שמואל גויס לצה"ל בתחילת מאי 1969 והוצב לחיל הרגלים. לאחר הטירונות הוכשר כרובאי והכל הכירוהו כחייל מצטיין.

אחרי שהשתחרר מהשירות הסדיר עבד בתעשייה האוירית כמכונאי מטוסים.

הוא אהב מאוד את עבודתו, השקיע בה ידע רב ומסירות רבה וכך זכה להערכה גדולה בקרב חבריו ובקרב הממונים עליו. שמואל היה קשור מאוד למשפחתו, להוריו, לאחיו ולאחיותיו וכמובן לרעייתו, שנשא לאישה זמן קצר לפני פרוץ המלחמה. במלחמת יום הכיפורים לחם שמואל בהגנה על מעוז "אורקל" שעל גדת תעלת סואץ. מרגע שפרצה המלחמה הותקף המעוז והופגז קשות על־ידי המצרים. ביום י"א בתשרי תשל"ד (7.10.1973) נפגע שמואל ונהרג בקרב העז שהתחולל בתעלות המעוז ובעמדותיו. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין הצבאי בהר־הרצל בירושלים. השאיר אחריו אישה בהריון (בנו, שנולד לאחר נופלו, נקרא על שמו), הורים, שני אחים ואחות. לאחר נופלו הועלה לדרגת רב־טוראי.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה כתב מפקדו, כי שמואל לחם בגבורה רבה במעוז "אורקל" שבו נפל וכי בעת שירותו ביחידה נתגלו בו תכונות של אדם ולוחם למופת.

בוארון (בר־און), חיים

חיים, בן זמרדה ושלום ז"ל, נולד ביום י"ב באלול תרצ"ט (8.9.1938) בטריפולי שבלוב. הוא התקבל לבית־הספר האיטלקי בטריפולי, שם למד עד שנת 1949. באותה תקופה היה חבר בתנועת הצופים, שהוקמה על־ידי פעילי הנוער בטריפולי. בשנת 1949 עלתה משפחתו ארצה ונשלחה למחנה "בית ליד". לאחר שעשתה במחנה כחצי שנה, עברה המשפחה למושב נוה ימין באזור כפר־סבא וחיים סיים את לימודיו היסודיים בבית־הספר המקומי. אחרי־כן התקבל לבית־הספר הימי במכמורת. בתום לימודיו במכמורת חזר למושב ועסק בעבודה חקלאית במשק של המשפחה. בתקופה זו רבו חדירות המסתננים מגבול ירדן והוא התנדב לצאת לשמירה בלילה כדי להגן על המשק.

חיים גויס לצה"ל במחצית דצמבר 1957 והוצב לחיל השריון. לאחר סיום הטירונות נשלח לבית־הספר לשריון, שם השתלם בקורסים חיליים שונים והיה לטען־קשר בטנק. אחרי־כן עבר קורס מפקדי טנקים וקורס קציני־שריון. הוא היה חייל מעולה ומפקד מסור ודואג לחייליו. הכל ידעו שאין הוא מקפיד על גינוני משמעת אך דורש תמיד מפקודיו ביצוע מדויק של הוראותיו. בהערכות שכתבו עליו מפקדיו בשלבי שירותו השונים הם מציינים שחיים היה קצין טוב ובעל כושר־ארגון ומנהיגות, חייל מוכשר ובעל ידע מקצועי מעולה, וחשוב מכל – ישר ומשתדל למלא את תפקידו בשלמות.

בנובמבר 1959 שוחרר חיים מהשירות הסדיר בדרגת סגן וחזר למושב. הוא קנה משאית והתחיל לעבוד במשרד הובלה במושב. יחד עם עבודתו עזר לאביו במשק המשפחה ועשה רבות לפיתוחו ולשגשוגו. הוא היה נקרא לתקופות של שירות מילואים לעתים קרובות ולמרות שנגרמו לו הפסדים בהיותו עצמאי, לא התלונן ולא

ניסה להתחמק ממילוי חובתו. כשפרצה מלחמת ששת הימים גויס חיים ויצא עם יחידתו, שנשלחה להלחם בכיבוש ירושלים. בתום המלחמה הועלה לדרגת סרן ומשהסתיימו הקרבות שוחרר וחזר הביתה לחיק משפחתו. במסגרת עבודתו פעל רבות לפיתוח עסקיו ולהרחבת תחום פעולותיו. כשפרצה מלחמת יום הכיפורים יצא חיים עם יחידתו, שנשלחה לרמת הגולן כדי להשתתף בבלימת כוחות הסורים. הוא נלחם באומץ לב ובתושייה נגד כוחות אויב רבים, בקרבות עקובים מדם. בקרב שריון־בשריון שהתחולל לרגלי תל פארס ביום י"ד תשרי תשל"ד (10.10.1973) נפגע הטנק של חיים פגיעה ישירה והוא נהרג. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בכפר־סבא. השאיר אחריו אישה, בן ושתי בנות, אם ושמונה אחים ואחיות. לאחר נופלו הועלה לדרגת רב־סרן.

ראש עיריית כפר־סבא, עיר מגוריו של חיים, סיפר על דמותו: "חיים היה חניך מוסדות החינוך במושב נוה־ימין ובית־הספר הימי במכמורת, שם קיבל את המטען הרוחני והלאומי שלו. ספוג מטען זה התייצב חיים ביום פקודה בשירות צה"ל, וגם כאן באו לידי ביטוי כשרונותיו ותכונותיו הנעלות. חיים היה פאר המשפחה – דרש מעצמו הרבה, מעולם לא נרתע מהדרך הקשה, הכרוכה במאמץ יתר, הוא לא היסס להקשות על עצמו למען הזולת. יחד עם זאת ידע להתחבב על חבריו והפך להיות מוקד חברתי; כל זאת הודות לאותו קו של כנות ואחריות שאפיין אותו לאורך כל חייו. הוא היה בעל נאמן, אב מסור וידע לבנות קן משפחתי חם, יפה, אפוף אהבה ונאמנות עד בלי די. נפילתו של חיים השרתה אבל כבד לא רק בקרב משפחתו. כל כפר־סבא מתאבלת על נפילתו של אחד מבניה היקרים".

בובליל, רפאל

רפאל (רפי), בן ויולה וניסים (סומני), נולד ביום י"ט באב תשי"ד (13.8.1954) בתל־אביב. הוא למד בבית־הספר היסודי "המנחיל" ברמת־גן. אחרי־כן סיים את לימודיו בבית־הספר התיכון המקצועי "אורט" ברמת־גן, במגמה למסגרות מכנית, וכן למד לבחינות הבגרות בבית הספר "מישלב". רפי היה תלמיד חרוץ ושקדן, אהוב על מוריו ועל חבריו. הוא היה שמח בחלקו ורציני בגישתו לחיים. בקרב מיודעיו נודע כנער חברותי, המוכן תמיד לעזור לזולת. ישר היה ובעל מצפון, בן נאמן ומסור להוריו ודואג למשפחתו.

רפאל גויס לצה"ל בתחילת אוגוסט 1972 והוצב לחיל החימוש. לאחר הטירונות השתלם בקורס לחמשי צריח בטנקי "פאטון". הוא היה חייל אחראי ומסור לתפקידו והצטיין במחשבה מקורית. הוא שפע רעיונות ייעול, הציע הצעות רבות בתחום הצבאי וזכה בתשבחות על הצעותיו. בתקופת שירותו בצבא השתדל שלא להדאיג את הוריו, הרבה לכתוב מכתבים הביתה, והקפיד לעמוד בקשר עם המשפחה. ביום ג' בשבט תשל"ד (26.1.1974), נפטר רפאל בעת שרותו. הוא הובא למנוחת־עולמים

בבית־העלמין בקרית־שאול. השאיר אחריו אב, אם, אח ואחות. לאחר מותו הועלה לדרגת סמל.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה כתב מפקדו: "רפאל היה אחד החיילים המעולים ששירתו תחת פיקודי. הוא היה חייל ממושמע ואחראי, ובהתנהגותו הטובה שימש דוגמה לכל חיילי היחידה. הוא התנדב מרצונו לכל משימה ולא היה תפקיד קשה בעיניו. במלחמה מילא תפקידו בהצטיינות ולא אחת פעל תחת אש, תוך חירוף נפש. בזכותו ובזכות חבריו, המשיכו הטנקים להילחם למרות הפגיעות והקלקולים".

הוריו תרמו לזכרו לוח־זיכרון לבית־הכנסת "מקור חיים" ברמת־גן, וכן תרמו מקרר לישיבת "כסא רחמים" בבני־ברק.

בוגלר, דוד

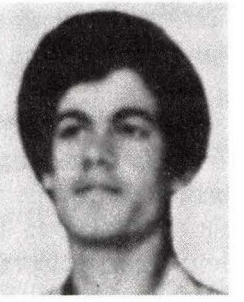
דוד (דובי), בן חוה ומרדכי, נולד ביום כ"ה בתמוז תשי"ב (18.7.1952) באורדה שברומניה ועלה ארצה עם משפחתו בשנת 1961. הוא למד בבית־הספר היסודי "רחמים" בדימונה ואחרי־כן סיים את לימודיו בבית־הספר התיכון המקיף בעיירה. דובי היה תלמיד חרוץ ושקדן, אהוב על מוריו ועל חבריו. מחנכו מעיד עליו, שהיה מתרחק מן החנופה ולא אהב מליצה ומלל. הוא היה חסכן במילים ואמירותיו פשוטות וגלויות. הוא הרבה להתעניין בהיסטוריה, בעולם הערבי ובפוליטיקה. הייתה בו משמעת עצמית, רגישות נדירה ואהבת אדם. הוא היה חובב ספורט ועסק בעיקר במשחקי הכדור – כדורגל, כדורסל וכדור־יד. היה לו כישרון משחק ופנטומימה. דוד היה עליז ושמח בחלקו. הייתה בו תמימות, טוב־לב וצניעות. הוא היה חברותי ואהב לעזור לזולת ולהוריו היה בן מסור ונאמן. דובי היה גדל־מידות ושמנמן, ולפני שהתגייס לצה"ל הרבה לרוץ כדי להוריד ממשקל גופו, ובכך ביקש להבטיח את הצבתו ליחידה קרבית. הוא אהב לטייל ושקד על תכניות הטיול, שהתעתד לטייל בחוץ־לארץ לאחר שיסיים את השירות הצבאי הסדיר. הוא התכונן ללמוד באוניברסיטה של תל־אביב היסטוריה צבאית ומזרחנות.

דוד גויס לצה"ל בתחילת נובמבר 1970, והוצב לחיל השריון. לאחר הטירונות השתלם בקורס למקצועות טנק "פאטון", בקורס לקציני אג"ם ובקורס לקציני שריון. הוא היה קצין מסור ודואג לחייליו, כשרוני ואהוד, לוחם מעולה ואיש צוות מוכשר. הוא לא הקפיד על גינוני משמעת, אך דרש ביצוע מדויק של המשימות שהטיל על פקודיו. בעבודת הסיום בקורס קציני שריון, במקצוע תחזוקת טנקים כתב דוד: "המ"מ צריך לדאוג שמחלקתו תהיה תמיד ערוכה למשימותיה. אסור לו לנצל את פעולת הטיפול השבועי להנאתו הפרטית; כלומר, אסור לו לנוח בשעה שהמחלקה עובדת וטורחת על אחזקת הטנק". לאחר סיום שירותו הסדיר התנדב לשרת בצבא הקבע. ביום י' בתשרי תשל"ד (6.10.1973) שירת בפלוגת "פאטונים" סדירה. מחלקתו הופקדה על הגדה המזרחית של האגם המר הקטן, בין מוצב "בוצר" למוצב "ליטוף". בשעות הראשונות השמידה המחלקה שריוניות רבות של המצרים. שעה קלה לפני חצות קיבל דוד פקודה

לצאת ולחלץ צוות של טנק שנפגע. בדרכם למקום נתקלו בכוח רגלים מצרי, והטנק של דוד נפגע בטיל ועלה באש. כשנותק הקשר עם הטנק שלו, נשלחו טנקים לחלץ את הצוות אך הדבר לא עלה בידם. תחילה נחשב דוד לנעדר, לאחר מכן הוכרז חלל שמקום קבורתו לא נודע. לימים זוהתה גופתו והוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בדימונה. השאיר אחריו אב, אם ואח. לאחר נופלו הועלה לדרגת סגן.

הוריו הוציאו לאור חוברת לזכרו ובה דברי חברים על דמותו, זכרונות, דברי שיר, מכתבים ותצלומים.

בוזגלו, אברהם

אברהם (אבי), בן פורטונה ואליעזר, נולד ביום ט׳ באדר תשי״ג (24.2.1953) במושב זכריה, ולמד בבית־הספר היסודי ״שריגים״ ובבית־הספר החקלאי ״עיינות״. וסיים את לימודיו בבית־הספר החקלאי ״מקוה ישראל״. הוא היה תלמיד חרוץ ושקדן, פעלתני ועירני. הוא ידע להתמיד ועבד ללא לאות בענפי החקלאות השונים בבית־הספר, והיה גאה מאוד על הירקות שגידל. הוא היה חובב שירה ואף כתב מפעם לפעם דברי שיר. אבי חונך לכבד כל אדם ולנהוג בנימוס במבוגרים ממנו. הוא היה חייכן ובעל מזג טוב, שמח בחלקו ולא נפל ברוחו גם בשעות קשות. הוא היה בן נאמן ומסור להוריו ודואג למשפחתו והקדיש זמן רב לעזרה לאחיו ואף סייע בחינוכם.

אברהם גויס לצה״ל בתחילת אוגוסט 1972 והוצב לחיל השריון. לאחר סיום הטירונות השתלם בקורס למש״קי סיור והיה לסייר־שריון. הוא היה חייל אחראי ומסור ושימש דוגמה לחבריו במזגו הטוב ובצייתנותו. אמנם היה שובב ועליז, אך ידע גם להיות רציני, לעמוד על דעתו ולהילחם על צדקתו. ביום י״ג בתשרי תשל״ד (9.10.1973), נהרג אברהם בבוקעתה שברמת־הגולן, כאשר נתקלה יחידתו במארב של מרנ״טים (״בזוקות״). תחילה נחשב לנעדר. לימים זוהתה גופתו והוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בהר־הרצל בירושלים. השאיר אחריו אם, שני אחים ואחות. לאחר נופלו הועלה לדרגת סמל.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה, כתב מפקדו: ״אברהם מילא את תפקידו בצורה הראויה לציון מיוחד, תוך הקרבה וחירוף נפש בקרב״.

בני משפחתו תרמו לזכרו ספר תורה לבית־הכנסת במושב זכריה; בית־הספר ״עיינות״ הציב יד־זיכרון לזכר בוגריו שנפלו במלחמת יום־הכיפורים, ואברהם בתוכם.

בוזגלו, אשר (מסעוד)

אשר, בן פריחה ומכלוף, נולד בשנת תש"י (1950), בקזבלנקה שבמרוקו ועלה ארצה עם משפחתו בשנת תשכ"ג (1963). המשפחה השתקעה באופקים ואשר למד בבית־הספר החקלאי "אשל הנשיא". בימי נערותו נאלץ אשר להתמודד באתגרים שנצבו בפניו. היו אלה חבלי הקליטה והמפגש עם הארץ החדשה, אליה הגיע עם משפחתו בהיותו בן 13.

אשר גויס לצה"ל בתחילת פברואר 1969 והוצב לחיל השריון. לאחר הטירונות הוכשר לשמש כנהג טנק ונשלח לשרת בחטיבה 7. הוא היה חייל מסור ואיש־צוות מעולה, שניחן ברוח התנדבות והיה מוכן למלא כל משימה וכל תפקיד.

בתחילת פברואר 1972 שוחרר אשר מהשירות הסדיר והוצב ליחידת מילואים בחיל השריון. ביחידה זו נקרא לתקופות של שירות מילואים והשתתף באימונים ובפעילות מבצעית. אשר נאלץ לוותר על שאיפותיו להמשיך ולרכוש השכלה ויצא לעבוד כדי לסייע למשפחתו וכדי להתבסס מבחינה כלכלית. בשנת 1971 עזב את אופקים ועבר לירושלים, ולאחר ששוחרר מהשירות הסדיר החל לעבוד בחברת בנייה פרטית. הוא השקיע מאמצים רבים וגילה מיומנות וכושר אלתור. בזכות כישוריו ומסירותו התקדם בעבודתו והפך להיות מנהל־עבודה באחד מאתרי הבנייה של החברה. אשר היה אדם שקדן וחרוץ, מוכן לכל עבודה קשה, איתן בדעתו ושומר בעקביות על עקרונותיו ועל השקפותיו. הוא סלד משטחיות, אהב לרדת לשורשם של דברים ובכל מעשיו נכרה נטייתו ליסודיות ולדייקנות, נטייה שהייתה מודרכת על־ידי שאיפה לשלמות. אשר היה אוהב חברה, בעל נפש עדינה ונדיבה ונכונות לעזור ולסייע לכל נזקק. הוא היה מקובל על חבריו ואהוד על צוות העובדים שבפיקוחו. בני משפחתו אהבוהו בזכות טוב לבו, חמימותו ונימוסיו. הוא הקדיש את שעות הפנאי שלו לנגינה והרבה לקרוא ספרי מופת. כשפרצה מלחמת יום־הכיפורים צורף ליחידה חדשה שלא הכיר, אך עד מהרה השתלב בין אנשיה והצטיין כתמיד ברוח חברית וביכולת מקצועית מעולה. ביום כ"ב בתשרי תשל"ד (18.10.1973), באזור מחנות "אבו סולטן" בסיני, נפגע הטנק שלו והוא נהרג. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין באופקים. השאיר אחריו הורים, חמש אחיות ושלושה אחים. לאחר נופלו הועלה לדרגת סמל.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה כתב שר הביטחון: "אשר ז"ל שירת בחיל השריון. הוא היה חייל מסור וחבר נאמן, אשר היה אהוד על כל מי שהכירו".

חבריו ליחידה הוציאו לאור חוברת, הנושאת את השם "ההולכים ראשונה" ובה סיפור לחימתה של החטיבה במלחמת יום־הכיפורים וכן דברים על דמותו.

בוחבוט, אליהו

אליהו (אלי), בן ציונה ואברהם (אלברט), נולד ביום כ' באדר א' תשי"ד (23.2.1954) במושב מגדים, ולמד בבית־הספר היסודי במגדים ובניר־עציון. אחרי־כן סיים את לימודיו בבית־הספר התעשייתי "שפרינצק" בחיפה במגמה של מסגרות מִבנים. הוא היה תלמיד שקדן וחרוץ, שהתחבב על המורים ועל חבריו בכיתה; ואמנם סיים את לימודיו בבית־הספר התעשייתי בהצטיינות. הוא היה חובב ספורט ונמנה עם שחקני הכדורגל של "הפועל" מגדים. הוא הרבה בפעילות במועדון הנוער במושב והקדיש את זמנו הפנוי לטיולים ולמסעות בחיק הטבע. אלי היה חברותי מאוד, ידיד של אמת, שידע תמיד לסייע לזולתו ולעזור בשעת צרה. הוא עבד במסגרות מבנים במפעלי התעשייה הצבאית בחיפה, והתעתד, לאחר השחרור משירותו הצבאי, להיות חקלאי ולעבוד במשק הוריו במושב.

אליהו גויס לצה"ל בראשית מאי 1972. הוא ביקש לשרת בחיל הצנחנים, אך בקשתו נדחתה והדבר ציערו מאוד. הוא הוצב לחיל התותחנים ולאחר סיום הטירונות השתלם בקורס לקשרים. הוא היה חייל אחראי ומסור, שידע לבצע את תפקידיו ביצוע מדויק. על שירותו ביחידה מבצעית הוענק לו "אות השירות המבצעי". הוא היה בן טוב ומסור, השתדל שלא להדאיג את הוריו והקפיד לכתוב הביתה לעתים קרובות. במלחמת יום הכיפורים השתתפה יחידתו בקרבות הבלימה והפריצה ברמת הגולן. ביום כ"ה באדר תשל"ד (19.3.1974), נהרג מפגיעת רסיס, בשעה שהופגז מוצבו. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בחיפה. השאיר אחריו אב, אם, שלושה אחים וארבע אחיות. לאחר נופלו הועלה לדרגת סמל.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה, כתב מפקדו: "אליהו ביצע את כל המוטל עליו בנאמנות ובמסירות. הוא היה חייל שקט וחייכן, חביב ומקובל על כל חיילי היחידה".

הוריו תרמו לזכרו ספר תורה ולוח זיכרון לבית־הכנסת "שער הרחמים" במגדים; תנועת המושבים הוציאה לאור חוברת לזכר חברי מושבים שנפלו במלחמה ואליהו בתוכם.

בוחניק, שמעון

שמעון, בן אסתר ויוסף, נולד ביום י"א באב תשי"ג (23.7.1953) בצפת. הוא למד בבית־הספר היסודי "חוני המעגל", שבחצור הגלילית ואחרי־כן סיים את לימודיו במדרשיית "נעם" בפרדס חנה. הוא היה תלמיד מצטיין, ולמעשה נתקבל ללימודים בבית־הספר בגיל חמש, בזכות פקחותו הרבה וכשרונותיו המיוחדים. לאחר שנת לימודיו הראשונה דילג על כיתה ב' והמשיך ללמוד בכיתה ג'. לדברי מחנכו, הצטיין בשקידתו, בדבקותו בלימודים וברצינותו. היו לו כשרונות מצוינים, מידות תרומיות, פשטות ויושר בהליכותיו עם מוריו ועם חבריו. כתלמיד היה מבריק, חד־תפיסה ובעל כושר הבעה מדויק. במידותיו ובהתנהגותו היה נעים־הליכות, ענוותן, נוח וטוב־לב. ואמנם עמלו בתורה, יגיעתו, שקידתו וענוותנותו היו לשם דבר. גם במדרשיית "נעם" היה מן התלמידים המצטיינים ביותר. שמעון היה גבוה ותמיר. חברו בו אצילות, השכלה ועוצמה. היה בן מסור ונאמן להוריו והיה למופת בכבוד שרחש לאביו ולאמו, לאחיו ולאחיותיו. הוא אהב את זולתו ולימד זכות על כל אדם. לפי הסדר מיוחד נרשם לעתודה האקדמית והוא אך בן שש־עשרה וחצי. הוא התכוון ללמוד מתימטיקה ופסיכולוגיה, אך בשל כשרונותיו הרבים, נתבקש לעמוד לבחינות הכניסה לפקולטה החדשה למשפט העברי, שנפתחה אז באוניברסיטת "בר־אילן". הוא היה בין שלושים המצטיינים, שנבחרו מבין מאות המועמדים. לאחר שנת לימודים אחת נקרא להתייצב לשירות הצבאי הסדיר. הוא התעתד לשאת את חברתו יפה לאישה.

שמעון גויס לצה"ל בראשית מאי 1971. באחד מחודשי שירותו הראשונים נתקבל לראיון אצל האלוף הרב שלמה גורן, הרב הצבאי הראשי לצה"ל, והוצע לו לכהן כרב צבאי ברבנות הצבאית הראשית. הוא דחה הצעה זו וביקש להישלח ליחידה קרבית. לכן נשלח לחטיבת "גולני", שעליה הייתה גאוותו. לאחר הטירונות השתלם בקורס מ"כים, והיה בו חניך מצטיין. לאחר הקורס הזה השתלם בקורס לקציני חי"ר ובקורס לקציני חבלה. הוא הומלץ לעלייה בדרגת הקצינות עוד בטרם נשלמה תקופת השהייה המקובלת בין דרגה לדרגה. כלוחם השתתף בקרבות מלחמת ההתשה, במרדפים ובפעולות טיהור רצועת עזה ממחבלים. בימי מלחמת יום הכיפורים השתתף במרדפים אחר כוחות קומנדו שנחתו במרחב. משם עבר ללחום בקרב העקוב מדם שהתנהל על כיבוש החרמון. מפקדו מעיד עליו, שנלחם באומץ לב רב ובמסירות עילאית. בעקבות השתתפותו בקרב זה נתמנה לסגן מפקד פלוגה והועלה לדרגת סגן. ביום ו' בטבת תשל"ד (31.12.1973), באזור פיק, ליד צומת קבטיה, נפל שמעון בעת מילוי תפקידו, והובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בחצור הגלילית. השאיר אחריו אב, אם, ארבעה אחים ושלוש אחיות.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה כתב מפקדו: "שמעון מילא במסירות רבה את כל שהוטל עליו. הוא היה מופת לחייליו בשקט ובשלווה הנפשית שלו, אפילו ברגעים הקשים ביותר"; אמר מפקד הגדוד שלו בערב ההנצחה בבית הכנסת: "שמעון הקרין תמיד אור סביבו. הוא השרה שקט ושלווה. ממנו למדנו מה היא אהבת

האדם, מה היא הדאגה לפרט ומה הוא כבוד האדם"; הספידו ראש המועצה המקומית של חצור הגלילית: "הוא היה תינוק של בית רבן בצדקנותו, גבר בגברותו, איש במידותיו וזקן בחכמתו".

הוריו הוציאו לאור חוברת לזכרו ובה משיריו, מכתביו, דברי חברים על דמותו ותצלומים; בית הכנסת בחצור הגלילית נקרא על־שמו — "היכל שמעון"; לזכרו נתארגן מבצע "כיפה סרוגה לתושב ביישוב הספר"; כן הוכנס ספר תורה לזכרו ונוסדה קרן גמילות־חסדים הנושאת את שמו; בכתבה שפורסמה בעיתון "הצופה", סופר על שמעון הסיפור שלהלן: "...אותה שעה לחם על מרומי החרמון בוגר אחד של המדרשייה, קציו צעיר בן עיירת חצור, שמעון בוחניק, שעורר בתעוזתו תשומת לבם של המפקדים הבכירים. שלוש פעמים לחם בגבורה על החרמון, ובאחת מהפעולות שרוי היה שמעון בעצב־מה. שאלוהו מפקדיו והוא שח להם, כי התפילין שלו אבדו במהלך הקרבות. המח"ט, ספרו חבריו, נתן פקודה להביא לקציו תפילין ב"הליקופטר הראשון שיעלה לרמה". עשו כן ולשמחתו של שמעון לא היה גבול..."

בוט, אברהם־אליעזר

אברהם־אליעזר (אבי), בן סוניה ואריה, נולד ביום כ"ז באייר תשי"ד (28.6.1954) בתל־אביב. הוא למד בבית־הספר היסודי על־שם גורדון ובבית־הספר על־שם סירקין בחולון, ואחרי־כן המשיך בלימודיו בבית־הספר התיכון המקצועי אורט "יד שפירא" בתל־אביב, במגמה של מכניקה עדינה. אבי, שהיה תלמיד חרוץ ושקדן והצטיין בלימודי הטבע, היה אהוב על מוריו ומקובל על חבריו התלמידים. הוא היה נער פעלתני, עירני ונמרץ. מנעוריו נמנה עם חברי תנועת "השומר הצעיר", ובהיותו ספורטאי היה גם בנבחרת בית־הספר בתחרויות ספורט שונות. הוא אהב לצייר, הרבה לעסוק בגרפיקה ושקד על עבודות־יד, ועבודותיו זכו אמנם להערכה ולשבחים רבים. את זמנו הפנוי הקדיש לטיפול בבעלי־חיים ובעיקר לגידול דגי נוי. הוא היה מכשירן במפעלי התעשייה הצבאית והצטיין בעבודתו, בדיוק הביצוע, בזריזותו וביעילותו, והממונים עליו שיבחוהו על דמיונו היוצר ועל רעיונותיו. אברהם היה אופטימי ועליז, חייכן ובעל הומור והרבה להתלוצץ ולהתבדח. קשה היה לכעוס, רחק מריב וממדון ותמיד ביקש ליישב מחלוקת בין חבריו, לעזור ולסייע בעצה ובמעשה לכל מי שפנה אליו. הוא היה טוב־לב ושמח בחלקו, צנוע ועניו ונקי כפיים. בקרב מכריו נודע כאדם ישר־דרך ובעל־מצפון, אדיב, מנומס ונעים הליכות, ולמשפחתו היה בן נאמן, שנהג כבוד רב בהוריו.

אברהם גויס לצה"ל במחצית מאי 1972, והוצב לחיל השריון. לאחר הטירונות השתלם בקורס למקצועות טנקי "סנטוריון". הוא היה חייל טוב, אחראי ומסור לתפקידו. מפקדיו אהבוהו, וידעו שאפשר לסמוך עליו בביצוע כל משימה. יומיים לאחר נופלו אמור היה להתחיל בקורס קצינים. כשפרצה מלחמת יום־הכיפורים

נשלח עם חטיבת "ברק" לחזית רמת הגולן ולחם כטען־קשר בטנק. ביום י"ג בתשרי תשל"ד (9.10.1973), ליד קוניטרה, נפל אברהם בקרב. הטנק שלו נפגע והוא נהרג במקום. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בחולון. השאיר אחריו אב, אם ואח. לאחר נופלו הועלה לדרגת רב־טוראי.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה כתב מפקדו: "אברהם ז"ל היה חייל מסור ונאמן, ואהוב על חבריו ועל מפקדיו. הוא ביצע את תפקידו בנאמנות ובמסירות הראויים לציון".

בוטבול, יעקב

יעקב, בן אלזה ויהודה, נולד ברחובות ביום כ"ט בתמוז תש"ט (26.7.1949) וסיים את לימודיו בבית־הספר היסודי "סיני" ברמלה ובבית־הספר התיכון מקצועי ברחובות. יעקב היה תלמיד טוב, צעיר רב מרץ ויוזמה, חברותי ואהוד על מוריו ועל חבריו. ידוע היה כאדם טוב, המוכן תמיד לעזור לכל דורש. לאחר שסיים את לימודיו בבית־הספר התיכון־מקצועי ברחובות, עבד במקצוע הנגרות.

יעקב גויס לצה"ל בתחילת אוגוסט 1967 ושירת בחיל השריון. הוא עבר בהצלחה קורסים והשתלמויות בתחום השריון, השלים קורס מפקדי טנקים והיה חייל ומפקד ממושמע, מסור לחייליו, בעל ידע טכני רב ואהוד על חייליו ועל מפקדיו.

יעקב היה איש משפחה למופת, נאמן ומסור לרעייתו ולבתו, להוריו, לאחיו ולאחותו. במלחמת יום הכיפורים היה יעקב לוחם בצוות טנק והשתתף בקרבות הבלימה בגזרה המרכזית של תעלת סואץ. ביום י"ג בתשרי תשל"ד (9.10.1973), נפגע סמל ראשון יעקב ונהרג בקרב טנקים, כאשר הסתער הטנק שלו על גבעות "חמוטל". הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין ברמלה. השאיר אחריו אישה, בת, הורים, אח ואחות.

בוטוין, זאב

זאב, בן אסתר וסלומון, נולד ביום ה' בסיון תש"ח (12.6.1948) בעיר לבוב שברוסיה. בהיותו בן 9 שנים עלתה המשפחה לארץ והתיישבה בחולון, שם עברו עליו שנות ילדותו ונעורותו. בחולון השלים זאב את חוק לימודיו היסודיים והתיכוניים, היה חבר בתנועת הנוער העובד והשתתף באירועי ספורט ובפעולות הגדנ"ע. אולם את מיטב זמנו הפנוי הקדיש לקריאת ספרים ולגישושיו הראשונים בתחום הניסויים הכימיים.

זאב גויס לצה"ל במחצית אוגוסט 1966 והוצב לחיל השריון. בחיל עבר סדרת קורסים מקצועיים ולבסוף סיים קורס קצינים וקורס קציני שריון. הוענק לו אות מלחמת ששת הימים על השתתפותו במלחמה והוא זכה להערכתם של מפקדיו, אשר ראו אותו כ"קצין נמרץ, בעל רצון עז ללמוד ולהתפתח, אחראי ושופע יוזמה".

בשלהי שנת 1969, עם גמר שירותו הסדיר התנדב זאב להישאר בבסיס חודש נוסף, עד שיימצא לו ממלא־מקום, ורק אחרי־כן החל את לימודיו באוניברסיטת תל־אביב, כפי שתכנן מראש. במשך כל תקופת הלימודים לקראת התואר הראשון בכימיה, היה זאב חבר פעיל בהסתדרות הסטודנטים, התעניין באפשרויות שינוי שיטת הלימודים ושיפורה, השתתף בוויכוחים הרבים שנערכו בין כותלי האוניברסיטה, ואף עבד כמורה בבית הספר החקלאי "מקוה ישראל" כדי לממן את לימודיו. לאחר שהוענק לו התואר הראשון ככימאי במרס 1973, החל זאב לעבוד במקצועו בחברה פרטית בתל־אביב, אלא שלא הסתפק בכך. הוא נרשם ללימודי התואר השני והגיש בקשה לעבוד כאסיסטנט במעבדות הפקולטה למדעי הטבע. כאשר שלשל הדוור לתיבה את המכתב המקווה ובו תשובה חיובית לשתי בקשותיו אלה, כבר לא היה זאב בחיים! ביום שפרצה מלחמת יום־הכיפורים נקרא זאב להצטרף כאיש מילואים ליחידתו שבחזית הדרום. הוא השתתף בקרבות הבלימה הקשים נגד המצרים באזור התעלה, והצטיין בתפקידו. לחם עם יחידתו כסמ"פ טנקים באזור גשר פירדאן, 3 ק"מ מזרחית לתעלה ובקרב זה, ביום י"ב בתשרי תשל"ד (8.10.1973), נפל. זאב הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין הצבאי בקרית־שאול. השאיר אחריו אם ואח. לאחר נופלו הועלה לדרגת סרן.

במכתב תנחומים למשפחה כתב עליו מפקדו: "זאב היה איש שריון מעולה ומפקד למופת. הוא הנהיג את אנשיו בקרב באומץ לב ובגבורה עילאיים ובגופו עצר את שריון האוייב שהתכוון להשמידנו"; אומרת עליו אמו: "מכל קרוביו, מכריו וידידיו, לא היה מי שלא אהב את זאב עדין הלב, אשר נהג בכולם באותה אדיבות וכבוד שווים לכל נפש – למן הזבן בחנות ועד לפרופסור באוניברסיטה".

חבריו לעבודה נטעו עצים לזכרו; כן הוקדש לו פרק בחוברת מיוחדת מטעם מכון וייצמן לזכרם של הכימאים שנפלו במלחמה.

בוטנרו, שמואל

שמואל, בן ליצ'י ואברהם, נולד ביום כ"ז באב תש"ח (1.9.1948) בהליין שבאוסטריה. הוא עלה לארץ עם בני משפחתו באותה שנה. סיים את לימודיו בבית הספר היסודי ברמלה ובבית הספר התיכון רמלה–לוד והחל ללמוד בבית הספר לפיסיותרפיה שבצריפין. שמואל היה צעיר חרוץ ונמרץ, תלמיד טוב וספורטאי חובב. היו לו כמה תחביבים: טיפול בבעלי חיים ובצמחים, ובעיקר התעניין בדגים והיה לו אקווריון משוכלל. מורו בבית הספר התיכון מעיד עליו שהיה "איכפת'ניק" – השתתף בוויכוחים ובדיונים עם

חבריו על עתידם, והטיף לחבריו לגלות אחריות כלפי המדינה וכלפי מצבה ולבצע במלואם את החובות המוטלים על צעירים בישראל. הרבה כתב ודיבר על הקשר שחש כלפי המדינה, העם והארץ.

שמואל גויס לצה"ל במחצית אוגוסט 1966 והתנדב לחיל הצנחנים. הוא השלים בהצלחה ובציונים גבוהים קורס מ"כים, קורס פלסים, קורס צניחה, וקורס קציני חי"ר. תקופה ארוכה בשירות סדיר ובמילואים שירת שמואל ביחידת ההנדסה של חטיבת צנחנים והגיע לדרגת סגן. הוא השתתף בכמה וכמה פעולות קרביות.

אחרי שהשתחרר מהשירות הסדיר, נשא אישה ועבד כמפעיל המחשב של התעשייה האווירית. כן החל ללמוד מקצוע שעניינו מאוד – פיסיותרפיה. במקום עבודתו היה עובד חרוץ וברוך כשרונות. פעמים אחדות ביקשה הנהלת התעשייה האווירית לשחררו מתקופות של שירות מילואים בהיותו חיוני במקום העבודה. בלימודים בבית הספר לפיסיותרפיה הצטיין במסירות ובשקידה. חבריו וחברותיו לספסל הלימודים בבית הספר התפעלו מסבלנותו, מן הידע הרב שלו, שבזכותו טיפל – כבר במסגרת הלימודים – בחולים ובחולות בבית החולים. שמואל היה איש משפחה למופת, מסור לרעייתו ולבתו. באהבה ובמסירות אין קץ טיפח את הבית, ייפה וקישט אותו – ועשה הכל במרץ ובחריצות, בתוך עומס העבודה ביום, הלימודים בערב, לרבות קריאה ועבודה עצמית בשעות הלילה. במלחמת יום הכיפורים היה שמואל מפקד בכוח צנחנים וחי"ר, שלחם ברמת הגולן. עם חייליו עבר את מסלול קרבות הבלימה נגד הסורים ואת מתקפת הנגד ברמה. בעת טיהור הכפר הסורי חאן־ארנבה נהרגו מן המארב כמחצית אנשי יחידתו. היחידה סבלה ירידה חמורה במוראל כתוצאה מאסון זה. אז נתגלתה דמותו של שמואל כקצין, כמפקד, כאב לחייליו בשעות משבר קשות: בעמל רב ואטי, תוך גילויי דוגמה ומופת אישי, השיב את המוראל ליחידה הפגועה והחזיר את היחידה לכושר קרבי בהחזירו לחיילים את ביטחונם האישי. בראש יחידה זו השתתף בכיבוש החרמון הסורי וחלק מן המובלעת הסורית ברמה. שמואל פיקד על מוצב סרג'יה שבתוך שטח המובלעת הסורית. המוצב שבפיקודו היה לדוגמה ולמופת; מפקדים בכירים ביקרו בסרג'יה והתפעלו מן הצורה שבה ניהל המפקד הצעיר את המוצב וכיצד הנהיג את אנשיו. הסדר והמשמעת היו למופת, המזון נמצא בשפע אף בשעות הלחימה הקשות ביותר, הכוננות הקרבית הייתה ברמה גבוהה. שמואל נפגע ונהרג בהפגזה קשה של הסורים על המוצב שלו ביום י"ט בשבט תשל"ד (4.2.1974). הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בלוד. השאיר אחריו אישה ובת.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה כתב מפקדו, כי שמואל היה קצין אחראי, בעל תפיסה וידע ובעל יזמה, אהוב על הכל.

דברים לזכרו ולדמותו פורסמו בחוברת בשם "נתיבים בשדה", לזכרם של י"ג חללי יחידת חיל ההנדסה שבחטיבת הצנחנים.

בויוק ברוקס, דוד

דוד, בן לונה ויהושע ז"ל, נולד ביום כ"ד באדר ב' תשי"א (2.4.1951) באיסטנבול, תורכיה. הוא למד בבית־ספר יסודי בעיר הולדתו. אחרי־כן עלה ארצה בגפו וכאן התחנך במוסד "נעורים" בכפר־סבא. למרות שגדל בבית חילוני, שלא היה נלהב לרעיון הציוני, היה דוד עצמו חדור אהבה לארץ ישראל וחלם לעלות לארץ ולהתיישב בה. בהיותו בן ארבע עשרה בלבד הצליח, לאחר מאבק קשה, לשכנע את הוריו שישלחוהו למוסד "נעורים" בכפר סבא. למרות התנגדותם הקשה לרעיון, טרח דוד והכין את כל המסמכים הדרושים ולבסוף אף החתים אותם עליהם וכך הגיע ארצה. במשך שנתיים חי באושר במוסד "נעורים", הנמצא באחד מאיזורי השפלה היפים ביותר. כעבור שנתיים לשבתו בארץ חלה אביו במחלה אנושה והוא נאלץ לחזור לתורכיה, כדי לסעוד את אביו במחלתו. דוד טיפל באביו החולה במסירות אין קץ והקדיש את כל זמנו, כדי לעודדו ולחזק את ידיו במלחמתו במחלה. אבל למרות הטיפול המסור והאהבה הרבה, נפטר האב לאחר מאבק ממושך וקשה. בתום ימי האבל החליט דוד לשוב ארצה. עתה שמת אביו, לא נותר עוד דבר שיקשור אותו אל הנכר. הוא נהג לומר: "ישראל היא הארץ שלי ולהיות רחוק ממנה אינו אלא סבל בשבילי". הוא מיהר לסיים השתלמות מקצועית כדקורטור בטורקיה ומיד לאחר תום לימודיו חזר ארצה כדי להישאר בה לצמיתות. בארץ החל לעבוד במקצועו כדקורטור וכשמלאו לו עשרים ואחת שנים גם נשא אישה והקים אתה בית. מעמדו הכלכלי היה איתן והוא ראה אושר רב בחיי המשפחה. השירות בצה"ל היה החלום היחיד שלו, שעדיין צריך היה להגשימו. "אינני רוצה לשרת בצבא התורכי" – נהג לספר לידידיו – "אני רוצה לשרת בצה"ל".

דוד גויס לצה"ל בסוף אוקטובר 1972 והוצב לחיל התותחנים. הוא גויס לתקופת שירות־מקוצר של שישה חודשים, כנהוג לגבי עולים חדשים נשואים. בתקופה קצרה זו הספיק לסיים טירונות ולהשתלם בקורס מקצועות יסוד של חיל התותחנים. הוא השתלם כנהג תותח מתנייע, וכמקצוע נוסף למד גם תפקידי רגם במרגמות כבדות. לאחר שסיים בהצלחה את כל הקורסים, הוצב לאחד מגדודי השדה של החיל. בגדוד שירת כנהג תותח מתנייע, ולמרות שהיה חדש ביחידה הצטיין במילוי תפקידו. חבריו לנשק למדו לסמוך עליו בכל מצב – בשעת נסיעה ובשעת ירי. הוא אהב את התומ"ת שלו ואהב לטפל בו. קשה היה להבחין שבתומ"ת הזה טיפל חייל "ירוק", שזה עתה סיים את הקורס. אפילו מפקד הצוות שלו, שהיה ידוע כמפקד מעולה, היה מקבל את דעתו של דוד בכל הנוגע לענייני מקצוע.

בסוף חודש אפריל השתחרר דוד מהשירות הסדיר, לאחר שמילא את כל חובותיו, וחזר לביתו. כעבור חודשים אחדים נולד בנו בכורו – שי. למרות שמילא כהלכה את חובותיו כלפי ביתו, לא הזניח דוד את אמו האלמנה והיה תומך בה ובשני אחיו ביד רחבה. עתה, לאחר שהשלים את כל חובותיו ועלה על דרך המלך, יכול היה להעניק לכל בני המשפחה חיים נעימים ונוחים. אך הוא לא הספיק ליהנות מהישגיו. במלחמת

יום הכיפורים השתתף דוד בקרבות הבלימה נגד המצרים בסיני. ביום כ"א בתשרי תשל"ד (17.10.1973), נפגע בהפגזה של האויב ונהרג. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בחולון. השאיר אחריו אישה ובן, אם, אח ואחות. לאחר נופלו הועלה לדרגת רב־טוראי.

בוימפלד, יהונתן

יהונתן, בן דבורה ודוד, נולד ביום י"ז בטבת תש"ט (18.1.1949) **ברמת־גן. הוא החל ללמוד בבית־הספר** היסודי "אורה" וסיים את לימודיו בבית־הספר היסודי "המרכז". אחרי־כן החל ללמוד בבית־הספר התיכון "רביבים" וסיים את לימודיו בבית־הספר התיכון העירוני א' (ערב), בתל־אביב. יהונתן, שהיה ידוע בכינויו יוני, היה בן יחיד להוריו ועל־כן היה קשור לבית ולמשפחה. הוא אהב את הוריו אהבה עזה והשתדל לבלות במחיצתם זמן רב ככל שיכול. יוני היה נער אוהב חברה, שרכש לעצמו ידידים רבים בזכות טוב ליבו וחביבותו. הוא היה חבר בתנועת הצופים, הקדיש מזמנו לפעילות חברתית ענפה. הוא היה צעיר רחב אופקים, ששאף לרכוש ידע והשכלה בתחומים רבים. בעיקר התעניין באומנות, הרבה לבקר בתערוכות ציור ופיסול ולצפות בהצגות תיאטרון ובסרטי קולנוע. הוא היה ספורטאי מעולה, שהצטיין בעיקר בשחייה ובכדורגל. כמו כן אהב לצפות בתחרויות כדורגל. הוא התעניין מאוד בחיי המדינה והחברה ורצה לתרום מאונו וממרצו לשיפור דמותה של החברה הישראלית. על כן, הצטרף כעבור זמן אל פעילי המשמרת הצעירה של מפלגת העבודה.

יהונתן גויס לצה"ל במחצית אוגוסט 1968 והוצב לחיל הרגלים. אחרי שעבר קורס הכנה למ"כים, סיים בהצלחה קורס מפקדי כיתות במסגרת חטיבת "גולני" והוענקה לו דרגת רב־טוראי. הוא הועבר לשרת בחיל המודיעין וסיים בהצלחה קורס מש"קי מודיעין קרביים. הוא עסק בעבודת מחקר, הדורשת מיומנות רבה, אחריות ושיקול־דעת. הוא הצטיין במסירות רבה לתפקידו, בכושר ארגון וניהול והיה בעל מעוף ויזמה. כאדם היה אהוד על חבריו ליחידה ומקובל על מפקדיו, שידעו כי אפשר לבטוח בו והטילו עליו משימות חשובות, והוא ביצען בשלמות ובדייקנות. גם בעת שירותו בצה"ל השתדל להרבות בביקורים בבית כדי להיות במחיצת הוריו, שלאחר גיוסו, נותרו בודדים.

במחצית אוגוסט 1971 שוחרר יוני מהשירות הסדיר והוצב ליחידת־מילואים של חיל השריון, כמש"ק מודיעין קרבי. באותה שנה, לאחר השחרור, ובעת שהיה תלמיד במכינה הקדם־אקדמית, שליד האוניברסיטה העברית בירושלים, נפטרה אמו והדבר גרם לו זעזוע קשה. הוא לא מצא ניחומים וכשהיה מגיע לביתו לא יכול היה לעצור את בכיו. בהשפעת חבריו הצטרף לסיור באירופה, שערכו אחדים מידידיו. הוא ביקר בארצות סקנדינביה, באנגליה ובמדינות בנלוקס ונהנה מהנופים המרהיבים של היבשת, מהאווירה המיוחדת ומהפגישה עם אנשים חדשים. לאחר שובו החל ללמוד

באוניברסיטה העברית בירושלים, בחוגים לכלכלה ולמדע המדינה, ועד יום נפילתו הספיק להשלים בהצלחה מרובה שנת לימודים אחת. במלחמת יום הכיפורים השתתפה יחידתו בקרבות הבלימה וההבקעה נגד המצרים בסיני. ביום כ"ג בתשרי תשל"ד (19.10.1973), בקרב שהתחולל מדרום־מזרח לאיסמעיליה, נפגע יהונתן ונהרג. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בחולון. השאיר אחריו אב. לאחר נופלו הועלה לדרגת סמל־ראשון.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה כתב מפקד היחידה: "יהונתן היקר ז"ל אינו חוזר אתנו ואינו משתחרר. במלחמה קשה זאת נתן את היקר מכל, את חייו, להגנת כולנו. עד עתה דחקנו בכוח את הכאב אל פינות חבויות בלב והמשכנו בעיסוקינו הצבאיים, בשמירת הקווים ובכוננות מתמדת. ואילו עתה, כאשר השחרור נראה באופק, פורץ הכאב מחדש. המחשבה כי יהונתן איננו אתנו, כי שוב לא נלחץ את ידו לפרידה, כי שוב לא נוכל לומר לו 'להתראות במילואים הבאים', המחשבה הזו קשה, קשה מנשוא. דעו כי כאבכם – כאבנו ותמיד יישאר זכרו של יהונתן ז"ל חקוק בלבנו".

בוכוול, עמיחי

עמיחי, בן מרים ומרדכי, נולד ביום י"ג בסיוון תש"ו (12.6.1946) בגבעתיים, דור שלישי למשפחת חלוצים ולוחמים: בגדודים העבריים (במסגרת הצבא הבריטי) במלחמת העולם הראשונה, ב"הגנה", בנוטרות ובצה"ל. עמיחי סיים את בית־הספר היסודי "עמישב" ברמת־גן והמשיך ללמוד שנה אחת בבית־הספר התיכון ע"ש בליך ברמת־גן. מאז היותו תינוק בגנון רצה לדעת ולהבין כל הסובב אותו. שאל שאלות ולא הניח עד שהתשובה סיפקה אותו. באחת הפגישות שקיים המחנך בבית־הספר היסודי עם ההורים אמר עליו המורה: "רק זאת אומר לכם, שירבו כמותו בישראל". עמיחי הרבה לקרוא, להתעניין ולהרחיב את השכלתו. בעל רצון ברזל להתגבר על קשיים. הוא היה חניך תנועת הצופים ברמת גן עד שעבר ללמוד בחיפה. עמיחי אהב את הארץ ונופיה. ככל שטייל בה כן גברה אהבתו אליה. כאשר ביקש לעבור לפנימייה הצבאית שעל־יד בית־הספר הריאלי בחיפה, עבר מבחנים תיאורטיים, נפשיים וגופניים קשים והתקבל לשנת הלימודים השנייה. בתקופת חניכותו בפנימייה ניווט את חבריו בטיולים ובמסעות בנתיבי הארץ השונים. לאחר שלוש שנות לימודים סיים בהצלחה בשנת 1964 את לימודיו ואימוניו בפנימייה הצבאית.

עמיחי גויס לצה"ל באוגוסט 1964. הוא רצה לשרת בחיל הצנחנים או בחיל השריון, אך עקב ליקויים בשמיעה שנגרמו לו, ולכמה מחבריו בפנימייה בעת מטווחים, הורד להם הפרופיל הרפואי והם הוצבו לחיל המודיעין. עם התגייסותו הדריך טירונים ואחר־כך נשלח לקורס קצינים וקורס מודיעין, אותם סיים בהצלחה, כאחד החניכים המעולים. עמיחי שירת בתפקידים שונים בחיל המודיעין והתמחה

בפיענוח תצלומי־אוויר. במלחמת ששת הימים גילה מטרות אויב רבות והודות לו הצליחו מטוסינו להשמידם. על־אף איסור הרופאים להתקרב לרעש (בפרט רעש מטוסים וטנקים) מחשש לפגיעה נוספת בשמיעתו, עבר קורס צניחה. עם תום שירותו הסדיר התנדב עמיחי לשירות קבע בצה"ל. עמיחי היה גבה קומה, נאה וחזק. עיניו היו שחורות, גדולות וחכמות. כאשר חשב שהצדק עמו עמד על דעתו בעקשנות גם בפני גדולים ממנו. עמיחי היה אדם ישר ובעל מצפון, ששנא חנופה. חבריו אהבוהו וידעו שאפשר לסמוך עליו, כי היה מוכן לבוא לעזרתם בכל עת. ביוני 1968 התחתן עם חברתו אילנה לבית גרינגרס וב־3 ביוני 1971 נולד בנם איתן. היה בעל מסור ואב נהדר. גם בהיותו במרחקים דאג למשפחתו וכמעט מדי ערב טלפן לאשתו או להוריו. תוך כדי שירותו בצה"ל, הצליח ללמוד בשנים 1967, 1968 באוניברסיטת תל־אביב (בצורה לא כל כך סדירה) כלכלה ומדעי המדינה.

בסוף שנת 1968 השתחרר עמיחי מצה"ל, החל לעבוד במפעל של הוריו ולקח חלק בהנהלתו. באותה תקופה המשיך ללמוד כלכלה באוניברסיטה וסיים לימודיו לתואר ראשון במדעי במדינה. אך לא איש כעמיחי ימשיך זמן רב בחיים האזרחיים. הייתה זו תקופת מלחמת ההתשה, פעולות אויר ופעולות גמול. עמיחי, שהתייצב מדי פעם לשירות מילואים, בין שנקרא לכך או מתוך דחף פנימי, לא היה שלם עם עצמו שהוא לא נותן את כל־כולו לבטחון המדינה.

בספטמבר 1970 חזר עמיחי לשירות הקבע והפעם בחיל קרבי. הוא התנדב לצנחנים והתמנה לעוזר קצין המודיעין של החיל, תחת פיקוד מפקדו לשעבר בפנימייה הצבאית ושירת שם כשנתיים. באוגוסט 1972 עבר לחיל השריון, סיים קורס מפקדי פלוגות והיה לקצין מודיעין בחטיבת שריון סדירה בסיני. כמו בתפקידים הקודמים בלט במסירותו הרבה לתפקידו. למד להכיר את שטחי סיני ואת שטחי האויב שמעבר לתעלת־סואץ, דאג למפות ולתצלומי־אוויר עדכניים. גם בהגיעו הביתה לחופשה, היה קופץ ליחידות שהכיר במטכ"ל, ללמוד ולקבל חומר על מערך האויב בחזית סיני. כל חייו בלט עמיחי במסירותו הרבה לתפקידו. כקצין מודיעין חטיבתי היה מפקד למופת, דרש מסירות מפקודיו וחייליו, אך גם דאג להם כחיילים וכיצורי אנוש. נאמן למפקדיו ומסור לתפקידו בלי גבול. כחודשיים לפני המלחמה התחלפו מפקדי החטיבות. עמיחי קיבל שנת חופשת־לימודים כדי שיוכל לסיים את לימודי הכלכלה באוניברסיטת תל־אביב. אל החטיבה נשלח קצין מודיעין מחליף, שהגיע שבועיים לפני פרוץ המלחמה. עמיחי הכניסו לתפקיד והתכונן לעלות לביתו לפני יום הכיפורים. ואז באו ימי כוננות. הפיקוד הבכיר חשב שעמיחי העביר את תפקידו למחליפו, אבל עמיחי חשב אחרת. היתה לו תחושה של שייכות לחטיבה ואחריות לתפעולה הנכון – לפחות בשטח המודיעיני. הוא הכיר היטב את סיני ודרכיה, הכיר היטב את מערכי האויב המצרי ותכונותיו ואילו מפקד החטיבה זה מקרוב בא, וקצין המודיעין המחליף היה חדש באזור. כיוון שעמיחי הבחין שמלחמה עלולה לפרוץ, הודיע למפקד החטיבה על החלטתו להישאר בתפקידו עד יעבור זעם. במלחמת יום הכיפורים הייתה חטיבת שריון זו, אחת העוצבות, שבלמו את האויב המצרי בימי המלחמה הראשונים. חבריו של עמיחי מספרים שעם פרוץ המלחמה, כאשר המצרים הפציצו את המטה בו ישב, לא רץ לתפוס מחסה אלא אסף בשקט את המפות והציוד המודיעיני הדרוש, הכניסם לרכבו ואמר: "לרגע זה חיכיתי. עכשיו

נראה להם". ומאותו רגע היה אופטימי כל זמן המלחמה והיה בטוח בניצחון. מפקדיו וחייליו זוכרים אותו מתרוצץ ללא ליאות ותוך הקרבה עילאית בג'יפ או בזחל"מ, כדי לגלות את חיילי האויב וכשצריך, היה מסתכן ומתקרב לעמדותיהם וביניהם על מנת להשיג ידיעות. הוא עם אנשיו תפסו בפועל חוליות חיילי קומנדו מצריים וחקרו אותם. עמיחי ניווט את כוחותינו להתקפות־נגד על האויב. ידע להעריך את תנועות האויב והצירים אשר יבחר לנוע בהם. הדבר עזר לכוחותינו, שהיו עדיין דלים וקטנים בהשוואה לכוחות האויב, להתכונן ולהניח מארבים. באחד ממארבים אלה, לפני המיתלה, הצליחה החטיבה לעצור טור שריון של האויב ולהשמיד כחמישים טנקים וכלי רכב משורין. השאר נסוגו וחיל האוויר שלנו זינב אחריהם. באחד מימי המלחמה הגיעה משאית עם תחמושת לטנקים אשר נשארו כמעט ללא פגזים. כל השטח היה מוכה בהפגזות המצרים ופגיעת פגז במשאית התחמושת עלולה הייתה לגרום להתפוצצות אדירה, ולכן חששו החיילים לגשת ולפרוק את הפגזים. עמיחי היה במקרה במקום, הוא לא היסס לרגע, ניגש למשאית והתחיל לפרוק אותה. כאשר החיילים ראו את הדוגמה האישית של עמיחי, התגברו על פחדם ונגשו לפרוק יחד אתו את התחמושת. בלילות, אחרי שארגן את החומר המודיעיני ומסר נתונים למפקדים, היה מטלפן לאשתו או להוריו והיה מאמץ את רוחם. מנימת קולו ומהאופטימיות שלו חשבו בבית שבחזית הדרום הולך הכל למישרין. באחד הלילות, כעשרה ימים לאחר פרוץ המלחמה, טלפן להוריו. משנאמר לו שאם הכל כל־כך שפיר, אולי יקפוץ הביתה להיפרד מאחותו, שעמדה לנסוע לחו"ל, השיב: " אבא, זאת לא אוכל לעשות עכשיו, אבל אשלח מונית מקהיר". גם לאשתו טלפן ואמר לה שלא תדאג, אם במשך כמה ימים לא יטלפן. המשפחה הבינה שהוא עומד לצלוח את התעלה ואמנם כך היה. החטיבה שלו צלחה את הסואץ ועברה ללחום באויב מעבר לתעלה. עמיחי, קצין המודיעין, נע תמיד קדימה לעזור למפקד לנווט את כוחותיו, או עבר לאגפים לשם השגת ידיעות ולתצפיות. בשבת, כ"ד בתשרי תשל"ד (20.10.1973), בשעה 16.00 עלה לצפות מעל בסיס טילים כבוש של האויב, לעבר כוח של טנקים מצריים, שנע לעבר כוחותינו לעצור את התקדמותם, ותוך כדי תצפית ודיווח למפקד החטיבה על כוחות האויב והיערכותם, פגע בו פגז של טנק מצרי והפילו חלל. אבל כבד ירד על אנשי החטיבה שהכירוהו. האיש שהיה מלא רצון חיים, מאמין בניצחון ישראל, שתוך כדי המלחמה נקלע לא אחת לאש האויב ויצא ממנה שלם, היה בעיניהם חסין מפני פגיעה. עמיחי הובא למנוחת־עולמים בבית־הקברות הצבאי בקרית־שאול. השאיר אחריו אישה ובן בן שנתיים וחצי, הורים, אחות ומשפחה ענפה. לאחר נופלו הועלה לדרגת רב־סרן. על מעשיו במלחמת יום הכיפורים, הוענק לעמיחי עיטור המופת. וזה תיאור המעשה: "עם פרוץ מלחמת יום הכיפורים שימש רס"נ עמיחי בוכוול ז"ל כקצין מודיעין בחטיבת שריון. במשך כל ימי הלחימה פעל רס"נ עמיחי בוכוול ז"ל בקו הקדמי ביותר כשהוא מפעיל יחידות ואמצעי מודיעין ועובר בתצפיות הקדמיות, תוך סיכון עצמי רב. בפעולתו זו איפשר זרימת מידע מודיעיני עדכני ושוטף, אשר הביא להפעלה מושכלת של כוחותינו. ביום 20 באוקטובר 1973 נפגע ונהרג כשהוא מדווח על התקפת אויב. במעשיו אלה גילה רס"נ עמיחי בוכוול ז"ל תושייה, דבקות במשימה ואומץ־לב למופת".

במכתב תנחומים למשפחה השכולה כתב שר הביטחון דאז, משה דיין, כי עמיחי

היה קציין מוכשר בעל ידע ונסיון מקצועי, חרוץ ובעל יוזמה, עצמאי, ממושמע ואהוב. תיאור חייו, לחימתו ומותו של עמיחי פורסם בעיתון "במחנה".

בומביגר, פאול־פנחס

פאול־פנחס (פיני) בן שרה וקורנליו, נולד ביום י"ח בתשרי תשט"ו (15.10.1954) בפיאטרה נאמץ שברומ־ניה, ועלה ארצה עם משפחתו בינואר 1965. הוא התחיל ללמוד בבית־הספר היסודי בעיר מולדתו וסיים אל לימודיו בבית־הספר היסודי "מגינים" בחולון. אחרי־כן למד בבית־הספר המקצועי "אורט" בחולון והשלים את לימודיו בבית־הספר התיכון החקלאי בלהבות הבשן ובעינת. פיני הצטיין בלימודיו והיה אהוב על חבריו ועל מוריו. גם בימי ההפגזות על משק להבות הבשן ידע לשמור על קור־רוחו ולא נתפס לבהלה. הוא היה חובב ספורט והשתלם בקורס לקארטה. יחד עם זאת היה רגיש ובעל נפש של אמן. הוא אהב מוסיקה קלאסית ומוסיקה מודרנית, ניגן בגיטרה והרבה לצלם תצלומי נוף. הוא היה פעלתני מאוד, כאילו חס על כל שעה פנויה, וכן היה חברותי, בלא שמץ אנוכיות. חייכן וטוב לב היה, מלא שמחה ומשרה עליזות סביבו. הוא היה קשור לעינת והרבה לבקר בה.

פנחס גויס לצה"ל במחצית פברואר בשנת 1973. לאחר סיום הטירונות ביקש להתנדב ליחידה קרבית, אך בגלל סיבות של כושר גופני נדחתה בקשתו. לאחר מאמצים והשתדלויות מרובות נענה הצבא להפצרותיו והוא הוצב לחיל השריון. ביחידתו הכירוהו הכל כחייל אחראי וחבר מסור, שידע לסייע ולעזור לאנשים במצבים קשים ובעתות משבר. כבן טוב ומסור להוריו, השתדל שלא להדאיגם והקפיד לכתוב הביתה בקביעות ולבקר בו בכל שעה פנויה. במלחמת יום הכיפורים השתתף פיני בקרבות הבלימה הקשים נגד המצרים בסיני, והגיע עם כוחותינו אל ממערב לתעלה. ביום ל' בחשוון תשל"ד (25.11.1973), נפגע ונהרג מפגז שנורה לשוחה שהתחפר בה. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בקרית־שאול. השאיר אחריו אב, אם ואח. לאחר נופלו הועלה לדרגת רב־טוראי.

במכתב התנחומים למשפחה השכולה, כתב מפקדו: "פנחס היה לוחם חרמ"ש אמיץ ועירני. הוא ביצע את תפקידו בדבקות במשימה ומתוך הכרה בשליחות שהוטלה עליו".

בונה, גד

גד (גדי), בן שולמית ומנחם, נולד ביום ל׳ באב תש״ז (16.8.1947) בתל־אביב, למד בבית־הספר היסודי ״דן״ והמשיך בבית־הספר התיכון העירוני ד׳ (בוגר מחזור תשכ״ה). בבתי־הספר היה גדי תלמיד טוב ועירני, התבלט ביושרו ובחוש הצדק שלו. חבריו התרכזו סביבו והייתה לו השפעה רבה עליהם. מוריו חיבבוהו על ההומור והחן הרב שנתברך בהם. כשהיה בן שתים־עשרה הצטרף לתנועת ״מחנות־העולים״, ״חרש״ את הארץ לאורכה ולרוחבה, למד לאהוב את נופיה ולהכיר את שביליה. הוא היה פעיל בהנהגת הקן ושימש כתובת שאליה היו הכל פונים, לצורך מעשה התנדבות או בשעת התלבטות רעיונית ומוסרית. לאחר שהשלים את לימודיו התיכוניים כתלמיד מצטיין, הייתה הדרך פתוחה לפניו לעתודה האקדמית, אך לא זו הייתה דרכו של גדי: ״קודם צריך למלא את החוב למדינה ואחר כך נדאג לעצמנו״.

גד גויס לצה״ל בתחילת ספטמבר 1965 והוצב לחיל השריון. תקופת שירותו הסדיר הייתה מן הקשות ביותר. בעת מלחמת ששת הימים היה בין המבקיעים לתעלה, במסגרת חטיבה 7, ובעת מלחמת ההתשה שירת על־יד תעלת סואץ. בין שתי המלחמות השלים קורס קציני־שריון, והיה בין הראשונים שהוצבו ליחידת ה״פאטונים״ ואחר־כך ליחידת טי־55.

אחרי ארבע שנות שירות השתחרר גדי מהשירות הסדיר ופנה ללימודים באוניברסיטה העברית בירושלים. הוא בחר במקצועות שהיה בהם מן המחקר ומן הביצוע, כדברי חבריו. כתב עליו פרופ׳ ש׳ קוגלמס, דיקן בית־הספר לכלכלה ולמדעי החברה: ״הכרנו את גד במסגרת לימודי הבוגר במחלקה לסטטיסטיקה, ובעיקר במשך השנה הראשונה ללימודיו לתואר מוסמך. הוא היה מוכר למורים בסטטיסטיקה לאורך כל תקופת לימודיו, הן כתלמיד והן כעוזר הוראה. גד היה תלמיד מצטיין ואף נבנתה בעבורו תכנית לימודים מיוחדת ב׳חקר ביצועים׳, על־פי בקשתו. זהו תחום חדש אצלנו וגד היה אחד הראשונים שבחר בנושא זה״. בעת הלימודים התגורר בשכונותיה השונות של ירושלים, התערה בחיי האוכלוסיה והתידד עם התושבים. הוא עודד נערים נחשלים, שהתייאשו מסיכויי קידום כלכלי וחברתי, לנסות לפתוח דף חדש ולבנות לעצמם עתיד. בכספו קנה להם מכשירי עבודה וגם דאג לתעסוקה בשבילם. הקדיש מזמנו וגייס את חבריו הסטודנטים לעזור בלימודים לילדים נחשלים ומעוטי יכולת. באותה תקופה נשא לאישה את רחל לבית דקל, שהכיר אותה עוד מגן הילדים. מספרת רחלי: ״דברים רבים עניינו את גדי ולכן התלבט במה לבחור. חלומו היה להתמסר למקצוע שיהיה קשור עם פיתוח הארץ, להתגורר בכפר, ליהנות מהנוף הפתוח, להרבות בעיון ולטפח משפחה ברוח המסורת״. לפרנסתו עבד במשרה מלאה במחלקת המחקר של אגף־התקציבים באוצר, ובמשרה חלקית – כעוזר הוראה בחוג לסטטיסטיקה שבאוניברסיטה העברית. בשעות הפנאי התמסר לענפי ספורט שונים. הוא הרבה לטייל עם חברים, עד לים המלח הגיע כדי להתבונן בזריחת השמש ועד לפסגת החרמון – כדי לצפות בשקיעתה. לא נלאה מסיורים בירושלים ובמדבר

יהודה. במלחמת יום הכיפורים צורף גדי לפלוגה שהייתה זרה לו. מספר חברו לקרב, סרן משה גלעד: "...מרגע שגדי הגיע אלינו, זר ובלתי מוכר, הפך להיות כתובת וסמכות. הייתה לו איכות מקצועית שלא נתקלתי בה עד עתה, גם לא בין אנשי הקבע. היה לו דבר שקשה להגדיר מה זה – מין מערכת יחסים מושלמת כלפי הזולת". ביום י"ח בתשרי תשל"ד (14.10.1973) לחם גד בראש מחלקת טנקים במוצב "הברגה", מול גשר פירדאן שעל התעלה בסיני, בעת קרב הבלימה הגדול. בקרב זה נפל גדי מפגיעה של רסיס פגז, בהיותו חשוף בצריח. הוא הובא לקבורות בבית־העלמין הצבאי בקרית־שאול. השאיר אחריו אישה, הורים, אח ואחות, בני משפחה וחברים רבים.

לזכרו הוקמה ספריית־עזר במחלקה לסטטיסטיקה של האוניברסיטה העברית, ביוזמת חבריו הסטודנטים והמרצים; ביער בקוע שבפרוזדור ירושלים נטעה משפחתו חורשה לזכרו בה מתכנסים מדי שנה משפחתו, חבריו ומכריו לציון יום נפילתו. נכתבו עליו רשימות: בחוברת על הנופלים שפרסם הגדוד בו לחם; בביטאון עובדי משרד־האוצר; בביטאון עובדי הסוכנות היהודית; בספר לזכר הנופלים מבין תלמידי תיכון ד' ובספר זיכרון לנופלים מבין תלמידי האוניברסיטה העברית בירושלים.

בונפיל, דוד

דוד, בנם בכורם של בלה ז"ל וניסים, נולד ביום כ"ט בתשרי תש"ה (16.10.1944) בתל־אביב ולמד בבית הספר היסודי ע"ש יוסף ויתקין ובבית־הספר המקצועי "עמל" ע"ש מכס פיין בתל־אביב. הוא היה שקדן, יסודי וחרוץ גם בלימודיו וגם במעשיו. בצעירותו אהב ספורט, בעיקר שחייה, והקדיש זמן רב לפעילות בתחום זה. כן אהב לשחק בכדורגל ולצפות בתחרויות. האם נפטרה בהיות דוד כבן 14 ושלושת אחיו היו צעירים לימים. לפיכך עשה דוד הרבה כדי לסייע לאביו בפרנסת המשפחה, יצא לעבודה ומימן בעצמו את לימודיו בבית־הספר המקצועי. הוא למד במגמה לחרטות, סיים את לימודיו בהצטיינות וזכה לתואר מקצועי מעולה.

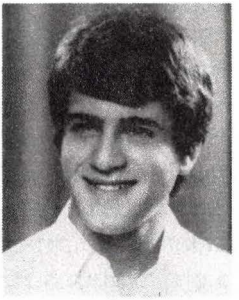
דוד גויס לצה"ל במחצית נובמבר 1961 והוצב לחיל השריון. לאחר סיום הטירונות השלים בהצלחה קורסים מקצועיים בחיל ומונה מפקד־טנק בטנקים מסוג 'שרמן' ו'סנטוריון'. הוא אהב מאוד את חבריו ליחידה ואת ההווי ביחידות השריון, קשיי החיים והאימונים המפרכים שהם מנם חלקם של החיילים. במלחמת ששת הימים היה דוד מפקד טנק ולחם בגזרה המרכזית בסיני. בתעודת השחרור מהשירות הסדיר ציינו מפקדיו, כי היה חייל ומפקד מצוין, בעל ידע רב, אחראי ומסור לתפקידו ולפקודיו.

משחזר לחיים האזרחיים עבד דוד במקצועו. הוא נשא לאישה את חברתו ומשנולדה לו בת קרא אותה על שם אמו. הוא היה קשור מאוד למשפחתו ולא הזניח אף ליום אחד את אביו, נכה צה"ל, שנפצע בקרבות של חטיבת "גבעתי" נגד המצרים

במלחמת העצמאות. כבן הבכור, חש דוד אחריות רבה לחינוכם ולקידומם של שלושת אחיו. הוא היה אדם שקט וישר. הוא רחק ממריבות ומסכסוכים והשתדל תמיד לעזור לכל אדם, ועל כן התחבב מאוד על חבריו וידידיו הרבים. במלחמת יום הכיפורים היה דוד מפקד טנק בקרבות הבלימה בגזרה המרכזית של תעלת סואץ. ביום כ' בתשרי תשל"ד (16.10.1973), נפגע ונהרג בקרב ליד "החווה הסינית" מפגיעת טיל של המצרים בטנק שלו. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בקרית שאול, ליד אחיו הצעיר, רפאל, שנהרג באותה גזרה שמונה ימים לפני־כן. דוד לא ידע כלל מה עלה בגורל אחיו רפי, אליו היה קשור מאוד. דוד השאיר אחריו אישה ובת, אב ושני אחים. לאחר נופלו הועלה לדרגת סמל־ראשון.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה כתב מפקדו, כי מראשית דרכו בגדוד הצטיין דוד בכושר מנהיגות, בתושייה ובדבקות במטרה. הוא היה חביב על מפקדים ועל פקודים כאחד.

בונפיל, רפאל

רפאל (רפי), בנם הצעיר של בלה ז"ל ונסים, נולד ביום כ"ז באדר ב' תשי"ד (1.4.1954) בתל־אביב ולמד בבית־הספר היסודי ע"ש יוסף ויתקין ובבית־הספר התיכון העירוני א' (ערב) בתל־אביב. כשהיה רפי בן חמש שנים נפטרה אמו. אף־על־פי־כן הטה שכם וסייע בניהול הבית ובעיצוב חיי המשפחה. אחרי שסיים את לימודיו בבית־הספר היסודי, נרשם ללימודים בבית־ספר תיכון־ערב. בבקרים עבד, כדי שמימון לימודיו לא יפול למעמסה על אביו, נכה צה"ל, שנפצע בקרבות של חטיבת "גבעתי" נגד המצרים במלחמת העצמאות. רפי היה תלמיד מצטיין, אהוב על מוריו ועל חבריו ופעיל מאוד בתחומי החברה גם בבית הספר וגם מחוצה לו. הוא היה חבר בתנועת הנוער העובד והלומד, פעיל במועדון 'רוטרי' בשכונת שפירא, שם ארגן חוג לשחמט ועשה בהצלחה למען הגדלת תקציב המועדון, כדי להגביר ולשפר את הפעילות בו. בבית־הספר היה רפי הרוח החיה במסיבות הכיתה. בחגים נהג להכין את התכניות האומנותיות וכך רכש לו עמדה רבת־השפעה בקרב חבריו. הוא היה בעל כושר מנהיגות מלידה, ולא היו לו יריבים. רפי היה נער בעל אופי חזק, הרבה לעזור לחבריו ונודע באופיו הנוח, בשקידתו וברצינותו. הוא אהב לקרוא, עסק בספורט והרבה לצאת לטיולים ולמסעות ברחבי הארץ. וכן השתתף בכמה צעדות.

רפי גויס לצה"ל בתחילת מאי 1972. הוא ביקש להתנדב לצנחנים או לקומנדו הימי אך הוצב לחיל השריון. לאחר סיום הטירונות השלים קורס תותחני־טנקים ואחרי־כן סיים בהצטיינות קורס מפקדי טנקים והגיע לדרגת סמל. רפי היה חייל מצטיין ואהב מאוד את יחידתו ואת חיי הצבא בכלל. מפקדיו העריכוהו מאוד ותקופה מסוימת אף חשב להתנדב לשירות בצבא הקבע. חודשים אחדים לפני פרוץ המלחמה הגיעה לארץ חברתו של רפי והשניים החליטו להינשא אחרי שישוחרר מהשירות

הסדיר. הייתה זו אהבה עזה, שנמשכה שנים אחדות ונמתחה על־פני יבשות. במלחמת יום הכיפורים היה רפי מפקד טנק בקרבות הבלימה בגזרת תעלת סואץ. ביום השלישי למלחמה, ביום י״ב בתשרי תשל״ד (8.10.1973), נפגע הטנק שלו באש טילים והוא נהרג. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בקרית־שאול, ליד אחיו הבכור דוד, שנהרג שמונה ימים אחרי־כן בקרבות על ״החווה הסינית״. האח דוד, שאף הוא היה מפקד טנק, לא ידע מה עלה בגורל אחיו הצעיר רפי, אליו היה קשור מאוד. רפי השאיר אחריו אב ושני אחים. לאחר נופלו הועלה לדרגת סמל־ראשון.

בוסקילה, חיים

חיים, בן לאה ואברהם, נולד בשנת תשי״ב (1952) במראקש שבמרוקו ועלה עם משפחתו ארצה בשנת 1956. הוא למד בבית־הספר היסודי במושב גורן, בבית־הספר הממלכתי־דתי במושב פדיה ובבית־הספר הממלכתי־דתי בגן־יבנה. אחרי כן המשיך את לימודיו בישיבת בני־עקיבא בכפר־הרא״ה. חיים היה תלמיד נקי ומסודר, שקדן וחרוץ, אהוב על מוריו ועל חבריו. הוא הצטיין בכל המקצועות ומוריו תלו בו תקוות גדולות. הוא היה חבר בתנועת ״בני עקיבא״ ונטל חלק בכל פעולותיה, גם בישיבה התיכונית. הוא היה ענוותן, צנוע ושקט, ישר ואיש־אמת. הוא ניחן באומץ־רוח ובדבקות במטרות שהציב לעצמו: עיצוב עצמו כיהודי מאמין וממשיך מורשת דורות וכאזרח למופת. הוא היה איש־ספר אמיתי; הקדיש את כל זמנו הפנוי לקריאה, ניצל כל הזדמנות והקדיש כל אגורה שצבר כדי להעשיר את ספרייתו בספרי קודש ומוסר ובספרי דברי ימי ישראל. כן כתב רשימות ומאמרים בביטאון כיתתו בישיבת כפר־הרא״ה – ובהם מאמר שהיכה גלים, נגד השתמטות תלמידי ישיבות מגיוס לצה״ל. הוא אהב לעזור לזולת והדבר ניכר בעזרה שהגיש לתלמידים נחשלים בלימודיהם. חיים אהב את ארץ־ישראל בכל מאודו וכדי להכירה היטב, היכרות בלתי־אמצעית, נהג לצאת עם חבריו למסעות ולטיולים בכל אחת מחופשותיו. הוא היה בן למופת: כיבד את הוריו ועשה ככל יכולתו להשביע את רצונם, וקשר קשרים אמיצים עם אחיו ואחיותיו.

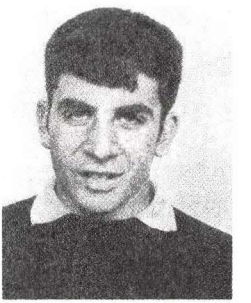
חיים גויס לצה״ל במחצית אוגוסט 1971 והוצב לחיל־הרגלים. לאחר סיום הטירונות ולאחר שהשתלם בקורס מפקדי־כיתות, התמנה למפקד־כיתה בחטיבת ״גולני״. אחרי־כן השתלם בקורס קציני חי״ר וסופח, בניגוד לרצונו, ליחידה של חיל־האוויר. למרות שזכה להערכת מפקדיו ביחידה זו, שאף כל העת לשוב אל יחידתו המקורית בחטיבת ״גולני״. ברבות מחופשותיו נהג לבוא לישיבת ״מרכז הרב קוק״ בירושלים, ללמוד ולהוסיף דעת. כשפרצה מלחמת יום־הכיפורים, היה חיים עם חבריו בגוש־עציון. כשהסתיים הצום, מיהר לבסיס חיל־האוויר שם שירת, לבקש אישור להצטרף ליחידתו המקורית, שהייתה מוצבת ברמת־הגולן. מבוקשו ניתן לו והוא נסע מיד והצטרף ליחידה ברמה. הוא השתתף בקרבות הבלימה הקשים נגד הסורים וביום י״ג בתשרי תשל״ד (9.10.1973), נפל בקרב והובא למנוחת־עולמים

בבית־העלמין בהר־הרצל. השאיר אחריו אב, אם, שלושה אחים וארבע אחיות. אחרי נופלו, הועלה חיים לדרגת סגן.

במכתב־תנחומים למשפחה השכולה כתב מפקדו בבית־הספר לטיסה: "בנכם היה מהטובים, מהשקטים ומהחביבים שבקצינים. הוא היה מופקד על תפקיד קשה ואחראי... ועשה עבודה שקטה, יסודית ומעולה. אהבנו את השקט שלו, את ענוותנותו ואת אי־רצונו להתבלט... הוא נלחם כפי שהיה אצלנו – בכבוד, בהרגשת חובה ובגבורה. זכרו לא יישכח לנצח".

הוריו תרמו לזכרו ספר־תורה, וכן תרמו ספרי קודש לישיבות.

בוקובזה, עמוס

עמוס (כמוס), בן אמילי ושלום, נולד ביום כ"ד באב תשי"א (26.8.1951) בגבס שבטוניס ועלה ארצה עם משפחתו בשנת 1954. הוא למד בבית־הספר היסודי "רמב"ם" בקריית־שמונה ואחרי־כן סיים שם את לימודיו בבית־הספר התיכון "המתמיד". הוא היה תלמיד חרוץ ושקדן. מחנכו מעיד עליו, שהיה צנוע ושקט ואהוב על הבריות. שתי תכונות יסוד היו נטועות בו מילדותו: תום לב ועזרה הדדית; בשל כך היה אהוב על מוריו ועל חבריו ללימודים. עמוס היה חבר בתנועת הצופים ובתנועת השומר הצעיר. וכן היה חובב ספורט נלהב.

עמוס גויס לצה"ל בתחילת פברואר 1969 והוצב לחיל השריון. לאחר סיום הטירונות התנדב לסיירת שריון. הוא היה חייל מסור לתפקידו ושימש דוגמה לחבריו במזגו הטוב ובצייתנותו. בתעודת ההערכה, שניתנה לו ערב שחרורו מן השירות הסדיר, נכתב: "עמוס הוא חייל ממושמע, בעל יזמה ואחראי".

לאחר גמר שירותו הסדיר למד במכון "וינגייט" והיה למדריך ספורט. הוא נמנה עם חברי קבוצת הכדורסל של "הפועל" קרית־שמונה ואחרי־כן עם חברי קבוצת הכדורסל של "אליצור" בעיירה. הוא הרבה לשחק גם כדורגל וכדורעף. לימים נתמנה לרכז הספורט בעיירה קריית־שמונה. תחביביו האחרים היו טיולים, קריאה ופתרון תשבצים. בעיירה קרית־שמונה מצא לעצמו שדה פעולה, שהיה בו כדי להשביע את רצונו העז לסייע לזולתו. הוא עבד בלשכת הסעד שבעירייה ותרומתו הגדולה בתחומי עיסוקו זיכתה אותו בהערכה רבה. הוא היה רכז־חברה במעון לילדים קשי־חינוך, טיפל בנוער עבריין, ועד שפרצה המלחמה היה עובד סוציאלי וטיפל במשפחה ובקשיש. אמר עליו ראש עיריית קרית־שמונה: "את עבודתו הקשה עשה בשלווה ובאהבה. הוא הקדיש את מרצו ואת אהבת האדם שפיעמה בו לנדכא, לזקן ולנצרך, ושיקע עצמו כל־כולו, בצרכיו ובבעיותיו". עמוס היה עניו וטוב־לב, ישר ובעל מצפון, חברותי מאוד ואהוב על כל מכריו, הנזכרים באותו חיוך קל וחביב שהיה תמיד על שפתיו. הייתה בו עדינות־נפש שבעטייה גם התנגד לשחיטת בעלי־חיים ולאכילתם. הופעתו הייתה נקייה, נאה והוא אהב סדר מופתי, דיוק ומשמעת. הוא

נקרא לתקופות ארוכות של שירות מילואים בגדוד סיור של חיל השריון, ותמיד הקפיד לכתוב הביתה ולהרגיע את הוריו, אך נמנע מלספר להם על פעולותיו ועל קשייו באימונים המפרכים. במלחמת יום הכיפורים השתתף עמוס בקרבות הבלימה הקשים נגד הסורים. ביום ט"ו בתשרי תשל"ד (11.10.1973), מערבית לחאן־ארנבה שברמת הגולן, נפגע הטנק של סמל עמוס פגיעה ישירה והוא נהרג במקום. תחילה נחשב לנעדר; לימים זוהתה גופתו והוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בקרית־שמונה. השאיר אחריו אב, אם, ארבעה אחים ושלוש אחיות.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה כתב מפקדו: "עמוס היה חייל מצוין ונאמן. ביצע בדבקות את כל המוטל עליו, והיה אהוד על כל חבריו ועל מפקדיו ביחידה".

משפחתו הוציאה לאור חוברת לזכרו ובה פרקי שיר, תצלומים ודברי חברים ומכרים על דמותו.

בוקי, שלמה

שלמה (הנרי, סולומון), בן רגינה ואברהם, נולד ביום י"ח בחשון תשי"ג (6.11.1952) בוורוצלב שבפולין ועלה ארצה עם משפחתו בשנת 1957. הוא למד בבית־הספר היסודי במושב מלאה שבחבל תענך, המשיך בלימודיו בבית־הספר התיכון עירוני בעפולה ואחרי־כן סיים את לימודיו בפנימיית "אונים" בכפר־סבא, במגמה של מכונאות רכב. שלמה היה תלמיד חרוץ ושקדן, אהוב על מוריו ועל חבריו. הוא היה חובב ספורט והקדיש לתחביבו זה הרבה מזמנו הפנוי. כן אהב לקרוא ספרים בכל התחומים. הוא אהב מאוד את חיי המושב ואת עבודת האדמה וטיפח באהבה רבה את גן הנוי שליד ביתו. תמיד מוכן היה לעזור לזולתו והיה בן נאמן, מסור ודואג למשפחתו.

שלמה גויס לצה"ל בתחילת נובמבר 1970 והוצב לחטיבת "גולני". לאחר הטירונות השתלם בקורס צניחה. הוא השתתף בפשיטות מעבר לגבול לבנון ובמרדפים אחרי מחבלים בגבול הצפון. הוא היה חייל אחראי ומסור לתפקידו, ושימש דוגמה לחבריו במזגו הטוב ובסבילותו. על חלקו בפעילות מבצעית הוענק לו "אות השירות המבצעי". הוא השתדל שלא להדאיג את אמו ואת אחיותיו ולא הרבה לספר להם על הפעולות שהשתתף בהן. לאחר שאביו נפטר, נהג להיות בעת חופשותיו במושב ולסייע בעבודות המשק הקשות. במלחמת יום הכיפורים השתתף שלמה בקרבות הבלימה נגד הסורים ברמת הגולן. בקרב על החרמון, שהתחולל ביום כ"ו בתשרי תשל"ד (22.10.1973), נפגע שלמה ונהרג. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בהר־הרצל בירושלים. השאיר אחריו אם ושתי אחיות. לאחר נופלו הועלה לדרגת סמל.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה כתב מפקדו: "שלמה נלחם כפי שנלחם אדם היודע לשם מה הוא נלחם – באומץ, בגבורה, במסירות ובהקרבה".

בוקרה, ג׳רר

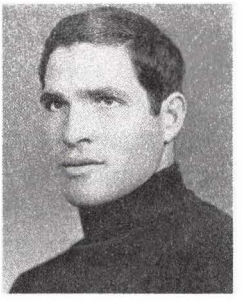

ג׳רר (ישעיה), בן בלנש וגבריאל, נולד ביום כ״ב בניסן תשי״ג (7.4.1953), בצרפת ועלה ארצה עם משפחתו בשנת תשכ״ט (1969). הוא החל את לימודיו בעיר הולדתו בצרפת ואחרי שעלה ארצה למד באולפן בקיבוץ גבת. ג׳רר ובני משפחתו הצליחו להתגבר על קשיי הקליטה המיוחדים לעולים חדשים. ג׳רר השקיע מאמצים רבים כדי להתאקלם בארץ ולהיות ככל אחד מבניה. החלטתו הייתה נחושה – להשאר בארץ ולבנות בה את ביתו. הוא דבק בעמדתו גם כשהוריו שבו לצרפת והוא נשאר בודד. הוא התגייס לצה״ל ומילא את חובתו ככל אחד מילידי הארץ. לפני שגויס לצה״ל הספיק ללמוד בבית הספר הטכני של חיל האוויר ולרכוש מקצוע בתחום האלקטרוניקה. הוא שאף להשתלם ולרכוש ידע נוסף בתחום זה, כדי שיוכל לעשות לפרנסתו ולהקים את ביתו, אולם נפילתו בקרב מנעה את הגשמת תכניותיו הרבות.

ג׳רר גויס לצה״ל במחצית מאי 1972 והוצב לחיל־האוויר. הוא שרת כאיש צוות של תותח נגד־מטוסים. עם חבריו לצוות ולגדוד השתתף במשימות הגנה נגד התקפות אוויר במלחמת יום הכיפורים. ביום כ׳ באדר תשל״ד (14.3.1974), נפל בעת מילוי תפקידו. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בנהריה. השאיר אחריו הורים, שני אחים ושתי אחיות. לאחר נופלו הועלה לדרגת רב־טוראי.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה כתב מפקד היחידה: ״ג׳רר ז״ל היה חייל טוב וחבר טוב. הוא ביצע את תפקידו במסירות, ביעילות ובצורה הטובה ביותר. הוא היה חבר טוב ואדם טהור במחשבותיו ובמעשיו״.

בוקריס, יוסף

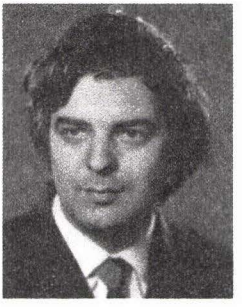
יוסף (יוסי), בן מרים ואורגני (ניסים), נולד ביום ב׳ באב תש״ד (22.7.1944) באי ג׳רבה שבטוניס, ועלה ארצה עם משפחתו בשנת 1949. הוא למד בבית־הספר היסודי הממ״ד ״תחכמוני״ בטבריה ואחרי־כן למד בישיבה התיכונית ״תורה ומלאכה״ בכפר אברהם ליד פתח־תקוה, במגמה של מסגרות וחרטות. לאחר שסיים את לימודיו הרבה לנדוד ממקום עבודה למקום עבודה. הוא עבד במפעלי ״סולל־בונה״ בטבריה ואחרי־כן כחרט בקיבוץ דגניה ב׳. חודשים אחדים לפני פרוץ המלחמה החל ללמוד בקורס לכרסום, שכן בדרך זו חשב לרכוש מקצוע חדש ולהיטיב את תנאי חייו. הוא היה חבר בתנועת ״בני־עקיבא״, חובב ספורט ובעיקר היאבקות ג׳ודו, אהב לשחק בשחמט והיה לו אוסף של בולים. את זמנו הפנוי הקדיש למלאכת־יד ובמיוחד לסרטוט הנדסי וסרטוט טכני.

יוסף גויס לצה"ל במחצית נובמבר 1962 והוצב לחיל התותחנים. לאחר סיום הטירונות השתלם בקורס רגמים במרגמות כבדות מתנייעות והוענק לו בו ציון גבוה (91). בתעודת ההערכה שניתנה לו לקראת שחרורו מן השירות הסדיר כתב מפקדו: "יוסף הוא חייל שקט, מסור ומסודר".

יוסי היה אדם שקט ומנומס, ביישן וצנוע. מטבעו היה חברותי, אוהב הזולת, בורח מפני ריב וסכסוך, ישר ובעל מצפון. הוא היה בן נאמן ומסור להוריו, בעל טוב ואב למופת, הדואג לבני משפחתו וחושב על טובתם תמיד. בימי מלחמת ששת הימים גויס לשירות מילואים ולחם ברמת הגולן. מפקדו ביחידת המילואים העיד עליו, שהיה קר מזג, ממושמע למופת ומילא כל הוראה בלא היסוס. על חלקו במלחמה הוענק לו "אות מלחמת ששת הימים". במלחמת יום הכיפורים השתתף בקרבות הבלימה והפריצה ברמת הגולן. ביום י"ז בתשרי תשל"ד (13.10.1973) יום שבת חול המועד סוכות, נפגע יוסף ליד מזרעת בית ג'אן, בצפונה של המובלעת. הסורים פתחו בהפגזה על מקום היערכות הכוח ויוסף נהרג במקום. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בטבריה. השאיר אחריו אישה ושלושה בנים, אב, אם, אח ושתי אחיות. לאחר נופלו הועלה לדרגת רב־טוראי.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה כתב מפקדו: יוסי היה אהוב על מפקדיו ועל חבריו הלוחמים. הוא היה חייל טוב וחבר מצוין.

בוקשפן, ישעיהו

ישעיהו (סבק), בן רבקה ויוסף, נולד ביום כ' באדר ב' תש"ו (23.3.1946) באוזבקיסטן שברוסיה ועלה ארצה בשנת 1957. הוא סיים את לימודיו בבית־הספר היסודי "חרמון" בנצרת־עלית והמשיך ללמוד בבית־הספר התיכון הריאלי בחיפה. ישעיהו היה תלמיד רציני ומסור. יחסו הרציני ללימודים נבע לא מכורח, אלא מתוך צמאון לדעת וסקרנות להכיר דברים חדשים. הוא הצטיין במיוחד במקצועות הריאליים ובלימודי השפות, ובאלה נתגלה כתלמיד מחונן ביותר. אהבתו לספרים (בנושאים כלליים) והשעות הארוכות שבילה בקריאתם, היו לו כמעט טבע שני. אוסף הספרים הגדול שרכש בעצמו במשך השנים היה לשם דבר. הוא היה רציני בגישתו לחיים, ישר ובעל מצפון. אהב לעזור לזולת והיה בן נאמן ומסור להוריו.

ישעיהו גויס לצה"ל בראשית ספטמבר 1965 והוצב לחיל השריון. לאחר סיום הטירונות עבר קורס למקצועות טנק והוצב ליחידת שריון, בתפקיד תותחן טנק בדרגת רב"ט. במלחמת ששת הימים השתתף בכיבוש רצועת עזה ורצועת החוף, בואכה קנטרה, במסגרת חטיבה 7 והוענקו לו "אות ששת הימים" ו"אות השירות המבצעי". ישעיהו היה תותחן מצוין, חייל מסור, חבר נאמן ואהוב על מפקדיו ועל חבריו ומילא כל תפקיד שהוטל עליו ברצינות וללא דופי.

בשנת 1968 סיים את שירות החובה והחל ללמוד בפקולטה לפיסיקה בטכניון. בשנת 1972 השלים לימודי תואר־ראשון בהצטיינות ונשא לו לאישה את דינה, מבוגרות אותו מחזור בפקולטה. לאחר סיום לימודי התואר הראשון המשיך מיד לתואר השני וסיים את עבודת המחקר שלו תוך שנה אחת בלבד. תואר "מגיסטר" בהצטיינות, הוענק לו לאחר נפילתו. במלחמת יום הכיפורים השתתף ישעיהו בקרבות הבלימה נגד המצרים בחזית סיני. ביום י"ב בתשרי תשל"ד (8.10.1973), לחם עם יחידתו בגזרת גשר פירדאן, מזרחית לתעלת סואץ. הטנק שבו לחם כתותחן נפגע והוא נהרג במקום. ישעיהו הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין הצבאי בחיפה. השאיר אחריו אישה והורים. לאחר נופלו הועלה לדרגת סמל.

בּוּרְיָה, בצלאל

בצלאל, בן מרים וסעדיה, נולד בשנת תרצ"ו (1936) בעדן שבתימן. הוא סיים חמש שנות לימוד בבית־ספר יסודי בעדן, שם למד בשיטת ה"חדר". בתחילת 1949 עלה ארצה עם משפחתו ברוכת הילדים. המשפחה נשלחה לעתלית והוא הועבר למוסד "אהבה". לאחר שעשה מספר חודשים במוסד, נשלח לקיבוץ וסיים שם את לימודיו היסודיים. משחזר לבית הוריו, לאחר שסיים את לימודיו, ונוכח לדעת מה קשים חיי המשפחה ומה דלה פרנסתה, החליט לצאת לעבודה ולעזור בכלכלת הבית. הוא מצא עבודה בבית אריזה לפרי־הדר. עבודה זו לא מצאה חן בעיניו ולא גרמה לו סיפוק, אבל האפשרות לעזור למשפחתו וההנאה שנגרמה לו כשראה את אמו שמחה ומאושרת, במוצאה את משכורתו מונחת בכל חודש במקום שהניחה מתחת לכר שלה, כל אלה שמשו פיצוי מלא על חוסר העניין בעבודתו. הוא היה נער טוב לב ומוכן תמיד לעזור לזולת. כבן וכאח היה מסור ונאמן למשפחתו והרבה לעזור לאחיו ואחיותיו ככל יכולתו.

בצלאל גויס לצה"ל בסוף יוני 1954. לאחר סיום הטירונות השלים קורס קשר והיה לקשר בחיל התותחנים. הוא היה חייל טוב, נאמן ומסור לתפקידו.

בתחילת ינואר 1957 שוחרר בצלאל מהשירות הסדיר וחזר לבית הוריו. הוא אהב מאוד את כל הקשור בחקלאות ויותר מכל אהב לגדל פרחים. לכן יצא ללמוד את מקצוע הגננות בבית־ספר מקצועי בפתח־תקוה. בלימודיו עשה חיל ומצא סיפוק והנאה רבים. באותה תקופה גם נשא לאישה את חברתו ובביתם הקטן רצה להקים משתלה לפרחים. לאחר הלימודים התקבל לעבודה במכון וולקני ולאט לאט הצליח להקים לו שטח קטן לגידול פרחים. הוא אהב את עבודתו והקדיש לה את כל מרצו וזמנו וגם בימי מחלה היה יוצא לבדוק את הפרחים ולטפל בהם. הוא החל לעסוק בחקירת זנים שונים של פרחים ובעזרת אשתו הקים חממה, וניסה לגדל בה זן מסוים של חרציות ששאף לגדלו כל חייו. לאחר שאימץ ילד, אשר רחמי אשתו נכמרו עליו, נולדו לו בן ושתי בנות משלו. הוא היה בעל מסור ואב למופת, שדאג וטרח למלא את כל מחסורי משפחתו. כשפרצה מלחמת יום הכיפורים גויס בצלאל וירד לסיני

להצטרף אל יחידתו. באחד הימים, כשתקפו מטוסי אויב את כוחותינו בציר "עכביש" נפגע אחד המטוסים ונפל ארצה. מהתרסקותו נפגע בצלאל ונפצע פצעים אנושים. הוא שכב זמן מה בבית חולים וביום ל' בתשרי תשל"ד (26.10.1973) מת מפצעיו. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בראשון לציון. השאיר אחריו אישה, בן ושתי בנות, הורים, חמישה אחים ושש אחיות. (בנו המאומץ, ישראל (ראובן) סעיד, נפל אף הוא במלחמת יום הכיפורים). לאחר נופלו הוענקה לו דרגת רב־טוראי.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה כתב מפקדו: "בצלאל שימש נאמנה בתפקידו כקשר וכאיש צוות והיטיב לקיים יחסי רעות וידידות עם חיילי הגדוד ומפקדיו. בצניעות ובמתינות, שאפיינו אותו, ביצע כראוי את המוטל עליו".

בורנשטיין, ראובן

ראובן, בן רינה ואיתמר, נולד ביום כ"ו בטבת תש"ב (14.1.1942) בגבעת ברנר, ולמד בבית־הספר היסודי ובבית־הספר התיכון בקיבוץ. אחרי־כן למד שנתיים במדרשה החקלאית בתל־חי, במגמה של גידולי־שדה. הוא היה תלמיד חרוץ, עירני ונבון. לדברי מחנכו בכיתה, היה תלמיד מבריק אך לא מן המתמידים, שכן הדברים "באו לו" על נקלה. הוא הקדיש את שעותיו לקריאה חופשית, שבזכותה נתעדנו רגשותיו והתרחב אופקו הרוחני. כשהיה בן שמונה, הוכש על־ידי נחש ולפיכך היה צולע קלות ברגל אחת. בשל דרך הילוכו זו דבק בו הכינוי "סוס" בקרב חבריו. כיוון שהיה שאפתן, בעל כושר גופני מצוין וסבולת רבה, ביקש להוכיח לכל, שעל־אף מומו יכול הוא להגיע להישגים נכבדים. בתחרויות שחייה הוכתר בתואר "אלוף הדרום". הוא היה חובב צניחה־חופשית, טיסה במטוסים קלים, צלילה, שחייה וריצה. הוא היה עלם עליז, שובב וחביב, בן טוב ומסור להוריו, שרחש להם יחס של כבוד, הערכה וחיבה. הוא אהב את האדמה אהבה רבה וידע לבצע כל עבודה חקלאית במסירות ובשקדנות.

ראובן גויס לצה"ל בראשית נובמבר 1960. תחילה נאמר לו, שבשל ליקוי גופני אי־אפשר להציבו ליחידה קרבית אלא לאחד משירותי העזר. לדידו הייתה זו מכה כבדה, שלא יכול לשאתה. לאחר השתדלויות רבות הוסר רוע הגזרה, ומשסיים את הטירונות השתלם בקורס צניחה, בקורס מ"כים חי"ר, בקורס קציני חי"ר, בקורס קציני סיוע ים־אוויר ובקורס מ"פים. מפקדו בקורס הקצינים סיפר עליו, שהיה איש עקרונות, שידע להילחם בעקשנות ולהתווכח בלהט כדי להוכיח את צדקת דעותיו. הוא הוצב ליחידה של דרוזים, ועד מהרה, נוצרה בקרב פקודיו אווירה של נכונות ותחושת אמון כלפיו, למרות השוני בגישות ובתפיסה, הוא עשה ככל יכולתו לפתור את בעיותיהם המיוחדות של חיילי היחידה ולהיות להם מפקד וחבר גם יחד.

במלחמת ששת הימים לחם לשחרור ירושלים והיה בין הראשונים שעלו על הר־הבית, ועל זאת הוענקו לו "אות מלחמת ששת הימים" ו"אות השירות המבצעי".

לאחר שנשא לאישה את חברתו נירה, קבע את ביתו בקיבוץ דפנה. בשנת 1970 התנדב לשרת בצבא הקבע. תחילה היה קצין מבצעים באחת מהיחידות בצפון הארץ ואחרי־כן עבר לאבו־רודס. עד מהרה נתחבב על חיילי המקום והם החלו לכנותו "האבא של הבסיס". ראובן עשה רבות לרווחת פקודיו ולרווחת תושבי האזור הבדואים. הוא סייע בניסוי רפואי בתרופה חדשה לריפוי מחלת עיניים, שהייתה נפוצה בקרב הבדואים, ועבר במאהלי ערביי המקום ושכנעם לקבל לריפוי את התרופה. ואכן אצל רבים הוטב מצב העיניים ונשתפרה הראייה. ראובן נפל בעת חילוץ עובדים של חברת נתיבי־נפט אשר נלכדו בלילה – בהתקפת הקומנדו המצרי ביום י"א בתשרי תשל"ד (7.10.1973), ליד אבו־רודס והובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בדפנה. השאיר אחריו אישה ושני בנים, אם, אח ואחות.

במכתב התנחומים למשפחה השכולה כתב מפקדו: "ראובן היה חייל וקצין אמיץ, בעל מרץ רב, שלא נרתע מעולם מפני הסכנה והקרב". ובתעודת ההוקרה והכבוד לזכרו נכתב: "ראובן ראה את שירותו כשליחות ונשאו במסירות ובאהבה. נכון ומסור הקדיש עצמו להגברת כוחו של צה"ל ולטיפוח רוחו".

קיבוצו הוציא לאור חוברת לזכרו שבועות מעטים לאחר נופלו, וחוברת זיכרון ליום השנה, ובהן דברי חברים על דמותו.

בורשטיין, אורי

אורי, בן דבורה וישראל, נולד ביום ט"ז בסיון תשי"ב (9.7.1952) בתל־אביב. כשהיה בן שנה עברה המשפחה להתגורר בגבעתיים, מקום שם למד אורי בבית הספר היסודי "כצנלסון" ובבית הספר התיכון ע"ש קלעי, והיה חבר בתנועת הנוער העובד. בבית־הספר היה אורי תלמיד שקדן וחרוץ בלימודיו. הוא נהג גם לעזור לתלמידים שהתקשו בלימודיהם, וכשאחד מחבריו היה חולה, היה זה אורי שבא לבקר אצלו ולעזור לו להשלים את החסר בלימודים. אורי אהב את אמנות התיאטרון ובבית־הספר היה חבר בחוג לדרמה, השתתף בהצגות ושימש כקריין במופעים ובטקסים השונים. כשהגיע לשנתו ה־17 הציקה לאורי המחשבה, שמא לא יתנו לו להצטרף לחיל קרבי, בשל משקלו הירוד. בהתמדה ובעקשנות אין־קץ החל להתעמל, כדי לפתח את שריריו ואף קנה לו מכשירי התעמלות ביתיים, כדי לעסוק באימוני־כושר, ואכן, כאשר הלך לבדיקות הרפואיות בלשכת הגיוס זכה שיקבעו לו פרופיל גבוה.

אורי גויס לצה"ל בראשית נובמבר 1970 והוצב לחיל השריון. בחיל השלים קורסים שונים: קורס נהגי טנק, קורס מקצועות "פטון", קורס מקצועות טנק וקורס מפקדי־טנקים בבית־הספר לשריון. שירותו הצבאי עבר עליו ברובו בחזית הדרום ושם גם מצאה אותו מלחמת יום־הכיפורים. כשפרצה המלחמה הייתה יחידתו בקרבת תעלת סואץ. ביום י' בתשרי תשל"ד (6.10.1973), בשעה הראשונה למלחמה נפגע הטנק שלו מטיל נ"ט ואורי נהרג. הוא הובא למנוחת־עולמים בחלקה הצבאית של

בית־העלמין בקרית־שאול. השאיר אחריו אב, אם ואח. לאחר נופלו הועלה לדרגת רב־סמל.

במכתב תנחומים למשפחה כתב שר־הביטחון דאז, משה דיין: "אורי היה חייל מצוין וחבר נאמן. אורי היה אהוב על כולם"; ומפקדו כתב: "אורי היה מפקד אמיץ ומסור מאוד לחייליו. אורי ביצע את תפקידיו בהצטיינות, בידע ובמסירות".

שמו הונצח על־ידי בית הספר התיכון ע"ש קלעי, אשר נטע חורשה לזכר בוגריו חללי המלחמה; כן הונצח שמו באנדרטה שהוקמה ליד חלץ על־ידי מפקדת הגדוד לזכר חללי הגדוד; בספר הזיכרון לחללי החטיבה של אורי כלולות רשימות שונות ובהן דברי חברים על דמותו.

בורשטיין, שלום

שלום (שלומ'קה), בן עליזה וצבי, נולד ביום כ"ט בניסן תשי"ב (24.4.1952) בחדרה. הוא למד בבית־הספר היסודי "ביאליק" בנתניה ואחרי־כן סיים את לימודיו בבית־הספר התיכון הדתי "בר־אילן" בנתניה, במגמה הריאלית. הוא היה תלמיד חרוץ ואהוב על מוריו ועל חבריו, וניכר בשלוש תכונות עיקריות: השקדנות, העמקות ואהבת הלימוד. מעולם לא הניח לנושא שהתעניין בו עד אשר הבינו על בוריו. בקרב חבריו הצטיין בכושר המנהיגות שלו. מחנכו מספר עליו, שמנהיגותו נבעה מהיותו דמות מרכזית בכל אירוע בכיתה ומעצם נכונותו להיאבק עם גדולים ממנו בכל עניין שחש עצמו צודק במשפטו. בכל מאבק כזה היה ברור לכול שהוא פועל מתוך הכרה עמוקה ואמונה בצדקתו. בבית הוריו נתחנך שלום על מסורת היהדות ועל ערכיה ואת אלה ידע להקנות גם לחבריו. אחד מידידיו סיפר: "שלום האיר לפני את הדרך אל היהדות, את הדרך אל החזרה בתשובה, וגרם למפנה חשוב בחיי, במושכו אותי לבית־הספר התיכון הדתי על־שם הרב מאיר בר־אילן". שלום היה איש חברה ונעים־שיחה, פעיל ומפעיל בכל פגישת־רעים ובכל מסיבה שארגן. הוא עסק הרבה בפעילות ציבורית בקרב הנוער וכשהיה בכיתה השביעית אף נמנה עם חברי משלחת שנסעה לביקור אצל בני נוער בארצות אירופה.

שלום גויס לצה"ל במחצית נובמבר 1970 והוצב לחיל השריון. לאחר סיום הטירונות השתלם בקורס מש"קי טנק "סנטוריון". הוא הצטיין בקורס והוענק לו ציון גבוה (90). מפקדו בקורס העיד עליו, שבקיאותו המקצועית הייתה מפתיעה ושליטתו בנושאים הטכניים הייתה למופת בזכות בקיאותו במקצועות, אחריותו וקפדנותו בעבודה. היה בשנתיים האחרונות לשירותו פקיד ראשי בשלישות של גדוד השריון שלו. הוא התקבל לאוניברסיטה העברית בירושלים בפקולטה למדעי החברה – כלכלה ויחסים בין־לאומיים. לשם־כך אישרו לו מפקדיו שחרור מוקדם שעתיד היה לחול שישה ימים לאחר שנפל בקרב. בתעודת השחרור שלו ציין מפקדו: "מפקד מצוין, בעל כושר־ארגון ויזמה מעולים, ממושמע, דייקן, בעל־תושייה ומסור. מילא

את תפקידו בצורה יסודית. ניתן לסמוך עליו בכל תפקיד אחראי". בימים שקדמו למלחמה היה שלום בחופשת שחרור. כשפרצו הקרבות חזר מיד לבסיס וביקש להתנדב לשרת כטען־קשר. בקשתו נדחתה והוא עמל יומיים כדי לשכנע את מפקדו עד שזה נאות לו. ביום י"ג בתשרי תשל"ד (9.10.1973), בקרב שהתחולל מצפון־מערב לקוניטרה, נפגע הטנק שלו פגיעה ישירה ושלום נהרג. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בנתניה. השאיר אחריו אב, אם ושני אחים. לאחר נופלו הועלה לדרגת רב־סמל.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה כתב מפקדו: "שלום הוכיח עצמו שהוא בעל יכולת אישית ויכולת מקצועית רבה, בהובילו את פקודיו אל מול פני האויב הסורי"; וחברו כתב: "דמותו ממשיכה ללוות את חבריו הרבים ומשמשת להם סמל לעוז רוח, לרגש האחריות וההתנדבות ולמהימנות מקצועית".

בושרי, עזרא

עזרא, בן מזל וסעדיה, נולד ביום ט"ו בתשרי תשי"ג (4.10.1952) בבאר־שבע. הוא למד בבית־הספר היסודי "אבות" ואחרי־כן סיים את לימודיו בבית־הספר התיכון המקיף, במגמה ההומניסטית ועמד בהצלחה בבחינות הבגרות. עזרא גדל והתחנך ברוח המסורת היהודית. בביתו רכש את האמונה העזה באלוהי ישראל, אמונה בה דבק גם בהיותו בבית־הספר. הוא היה חבר בתנועת הנוער הדתי "עזרא". הוא הציב לעצמו כמטרה לסיים את הלימודים בהצלחה ואכן, בביטחון ובאמונה בכוחו וביכולתו, ובזכות יחסו הרציני והבוגר ללימודים היה לתלמיד מצטיין. הוא היה צנוע ונעים הליכות ובזכות תכונות אלה היה מקובל על מוריו. חבריו אהבוהו, שכן היה מוכן לבוא תמיד לעזרת כל אדם שנזקק לסיועו. עזרא עמד במרכזה של פעילות חברתית ענפה. חבריו לספסל הלימודים היו נוהגים להיפגש בביתו, לצורך הכנת השיעורים או לצורך בילוי בחברה. עזרא היה מקבל את פניהם בשמחה ונוהג בהם הכנסת אורחים לבבית, שכן ידע תמיד להשרות סביבו אווירה של עליזות ושמחה. הוא היה אדם בעל רגשות עזים וחמים וידע להביע אותם בכתיבת שירים יפים ומלאי־רגש. כספורטאי מצטיין, היה חבר קבוע בסגל נבחרת הכדורסל של בית־הספר.

עזרא גויס לצה"ל בתחילת פברואר 1972. הוא החליט כי עליו להשקיע בשירותו הצבאי את מלוא יכלתו ולתרום לצה"ל את מיטב כישוריו ואת מרצו הרב. על־כן התנדב לשרת ביחידה קרבית והצטרף לאחת מיחידות הסיור המפוארות של צה"ל. הוא התגבר על קשיי האימונים וסיים בהצלחה קורס צניחה וקורס סיור. במלחמת יום־הכיפורים השתתפה יחידתו בקרבות הבלימה נגד המצרים. ביום י' בתשרי תשל"ד (6.10.1973), נהרג עזרא בהתקפת מטוסי אויב באזור המיתלה. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בבאר־שבע. השאיר אחריו הורים, שתי אחיות ושני אחים. לאחר נופלו הועלה לדרגת סמל־ראשון.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה כתב מפקדו: "עזרא היה חייל שקט ומעט ביישן. אדם נעים הליכות, אשר השרה אווירה נעימה על הסובבים אותו ובזכות זאת היה אהוד על חבריו ועל מפקדיו. בנכם היה חייל צייתן ותמיד מילא את המוטל עליו על הצד הטוב ביותר. עזרא ידע את אשר לפניו והכיר בסכנה אשר בהתנדבותו ליחידה. כמו־כן הכיר בסכנה אשר ביציאה לקרב, אולם יצא ללא היסוס לקראת המציאות, תוך מודעות לחיוניות ההתנדבות וההימצאות בין הטובים שבלוחמים".

הוריו תרמו את זכרו ספר תורה לבית־כנסת בבאר־שבע; כן הוקם מועדון נוער לזכרו, הפועל מטעם אגודת בושרי עזרא ז"ל.

ביאטוס, דן

דן, בן חוה ויהודה, נולד ביום ז' במנחם־אב תשי"ג (19.7.1953), בתל־אביב. הוא למד בבית־הספר היסודי "מגן" ואחרי־כן סיים את לימודיו בבית־הספר התיכון "תיכון־חדש" ועמד בהצלחה בבחינות הבגרות. דן, שנקרא בפי כל דני, היה נער שהצטיין בתכונות של תמימות ושל בגרות גם יחד. הוא היה ביישן, צנוע, ונחבא אל הכלים ועם זאת ידע לתרום רבות לפעילות החברתית, הוא מילא תפקידים רבים, בבית־הספר ובתנועת הנוער וכל אשר עשה, עשה ברצינות ובאחריות, כאדם בוגר ובעל שיקול־דעת ותבונה. הייתה בו עליזות טבעית ואהבה עזה לדברים היפים שבחיים. הוא היה נער טוב לב, שהקרין סביבו קסם אישי רב, הצטיין ביושרו הרב, וחיפש תמיד את הצדק ואת האמת. בלימודים, עשה חיל במקצועות שעסקו בבעיות מדיניות ומשק; בעיקר התעניין בהיסטוריה, בסוציולוגיה ובכלכלה. בביתו שבשכונת "מעוז אביב", למד לאהוב את הטבע ובעיקר את החי והצומח. עם הוריו יצא לטיולים בסביבת מגוריו וברבות הימים הצטרף לחברה להגנת הטבע, אשר במסגרתה נתאפשר לו להיטיב להכיר את הארץ ואת נופיה. הוא לא יכול לשאת פגיעה בבעלי־חיים או בצמחים ורבות השתעשע בחלום – להקים בית שיגדל בו בעלי־חיים רבים ושונים. חבריו זוכרים אותו מטפל באהבה בבעלי חיים בסביבת מגוריו ומקל את סבלם של פצועים ופגועים. הוא היה חבר בשבט "הנשיא" של תנועת הצופים ובתקופה מסוימת שימש כמזכיר גרעין "אלמוג".

דן גויס לצה"ל במחצית נובמבר 1971. עם חבריו לגרעין הצטרף לשורות הנח"ל ולאחר סיום הטירונות עשה בקיבוץ אל־רום ברמת הגולן ואחרי־כן בהיאחזות נח"ל־נערן. הוא עבר אימון מתקדם בגדוד נח"ל מוצנח, סיים בהצלחה קורס צניחה וזכה לענוד כנפי צניחה. במלחמת יום־הכיפורים השתתף הגדוד שלו בקרבות הבלימה נגד הצבא הסורי ברמת־הגולן. ביום י"א בתשרי תשל"ד (7.10.1973) היה דני בכוח שיצא לחלץ את אנשי התצפית הנצורים בתל־סאקי. בדרכו נתקל הכוח במארב של חיילים סורים ובקרב שהתפתח נפגע דני ונהרג: הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־

העלמין בקרית־שאול. השאיר אחריו הורים ושתי אחיות. לאחר נופלו הועלה לדרגת רב־טוראי.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה כתב מפקדו: "בנכם נמנה עם אותם מעטים שעמדו מול התקפות האויב ביום־הכיפורים ובלמו את התקדמותו ללבה של ארצנו. בנשקם הדל וברוחם האיתנה – היונקת ממורשת הגבורה של המכבים ומגיני מצדה, לוחמי הגטאות ומלחמת שחרור ישראל, לוחמי סיני ואחיהם הצנחנים – הוסיפו פרק מלא הוד וגבורה להיסטוריה היהודית:

חבריו הנציאו לאור חוברת לזכרו; כן כלולים דברים על דמותו בחוברת לזכר תלמידי בית־הספר "תיכון חדש", שנפלו במלחמת יום הכיפורים.

ביאליסטוק, אהרון

אהרון (ארהל'ה), בן שולמית ושמואל, נולד ביום כ"ג באדר תש"ו (26.3.1946) בקיבוץ יגור, ועבר את כל שלבי הגידול והחינוך של בן קיבוץ: בית התינוקות, גן ילדים, בית־הספר היסודי ובית־הספר התיכון. "ארהל'ה היה ילד חולמני", מספרים חבריו. "יושב היה בכיתה, ספק תוהה ספק משרבט לעצמו דבר־מה, שונה מאחרים ומתבודד – בלתי ניתן להיכבש בסד סדרי הכלל, ותמיד מסנן את דרכו שלו, האינדיוידואלית, בתוך המסגרת המוסכמת". אם כי היה חבר בתנועת הנוער־העובד ככל חבריו, לא היה אהרון ככולם. בספורט לא התעניין, ואת ה"משחקים" החברתיים לא אהב, על כל אלה העדיף לקרוא ספר טוב ועל אחת כמה וכמה לשמוע מוסיקה – כל מוסיקה שהיא – מקלאסית ועד פופ.

אהרון גויס לצה"ל בראשית נובמבר 1965, עבר קורס מ"כים ואחרי־כן שימש כמש"ק חרמ"ש בחיל השריון. כעבור זמן, לאחר שהתקבל לקורס קצינים, חלה אהרון בצהבת קשה והועבר ליחידה לא־קרבית, על אף נסיונותיו החוזרים והבלתי־נלאים לשוב אל יחידתו. אף־על־פי־כן, גם ביחידתו החדשה הצליח אהרון, זכה בהעלאה מיוחדת לדרגת סמל, לאחר שמפקדו המליץ עליו כחייל הממלא את תפקידו על הצד הטוב ביותר. הוא השתתף במלחמת ששת הימים ושוחרר מהשירות הסדיר בראשית נובמבר 1968. בתעודת השחרור שלו נרשמו המלים הבאות: "חייל למופת. בעל כושר־ארגון מצוין".

במלוא יכולתו ורב־גוניותו נתגלה אהרון כמרכז ענף הכותנה במשק. סיפר עליו חברו יצחק: "כשאהרון קיבל עליו את ריכוז ענף הכותנה, הוא נראה כמי שנקלע חשוף ובלתי־מוגן לתוך גוב אריות. שדה הכותנה היה שופע גברתנים ופתאום בא אחד ביישן, שתקן, שאמנם חבבו אותו, אך לא העריכו את כוחו. לקח לנו קצת זמן כדי להכיר בכוחות הנמרצים שהסתתרו מתחת להסתגרות השקטה הזאת". אהרון הקדיש את כל זמנו, והרבה יותר מהנדרש, לטיפוח הענף. הוא יזם סדרי עבודה חדשים, פיתח דפוסי־מחשבה מתקדמים, אסף נתונים בכל עניין הקשור בענף, כדי

לפתור בעיות מציקות והקים ספרייה מקצועית בנושא הכותנה. במיוחד הצטיין בגישתו האנושית במגעיו עם חבריו לעבודה ואמנם זכה להערכה ולחיבה בלתי מסויגת מצדם ואף לעזרה רבה. הענף התרחב, הצוות התגבש לגוף אחד, וההישגים הכלכליים גדלו ללא תקדים. ספרו חבריו: "היסודות שהניח אהרון היו כל כך חזקים, שעד היום ממשיך הענף לפעול בדרך שהוא התווה". רק כאיש מילואים הצליח אהרון לשוב אל יחידתו המקורית, שהפכה ליחידה של מתנדבים לפעולות מיוחדות. במלחמת יום־הכיפורים לחם אהרון בשורות פלוגת המתנדבים לפעולות מיוחדות, שהייתה בין הצולחים את התעלה. ביום כ"ג בתשרי תשל"ד (19.10.1973), בפעולה נועזת של היחידה ממערב לתעלת סואץ, נפל אהרון. הוא הובא לקבורות בבית־העלמין של קיבוץ יגור. השאיר אחריו אב, אם, ושלוש אחיות. לאחר נופלו הועלה לדרגת סמל־ראשון.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה כתב מפקדו: "אהרון ביצע את תפקידיו ביעילות ובמסירות. הוא השתלב יפה ביחידה והתבלט באופיו הנוח", נזכרים חבריו: "כמה תווים טיפוסיים היו לו לאהרון: הילוך אטי מתנודד, תנועות עדינות, דיבור מהיר כמי שרץ אחר מחשבותיו, שריקה קלה, הומור דק ומעודן, שלא הבחנת בו עד שלא הכרת את אהרון. אהרון בהתבגרותו נראה לנו כמי "שילך לאבוד" בצבא ובמשק, בין הגברתנים למיניהם. אלא שעם הכוח האינטלקטואלי הכביר שלו ועם כוחות הנפש הפנימיים – אלה שלא נראו לעין – תמיד כבש לו את מקומו – בשקט, בחתירה צנועה, בשלווה".

המשק והוריו של אהרון הוציאו לאור חוברת לזכרו, בעברית ובאנגלית, ובה דברי חברים על דמותו; כן הוספד ביומן יגור.

ביבי, משה

משה, בן נזימה וג'ורג', נולד בשנת תש"י (1950) בבגדד שבעיראק ועלה ארצה עם משפחתו בשנת 1951. הוא למד בבית־הספר היסודי על־שם גורדון בפתח־תקווה ואחרי־כן המשיך בלימודיו בבית־הספר המקצועי "עמל" בנווה־עוז, במגמה של מסגרות. משה היה תלמיד טוב, אהוב על מוריו ועל חבריו. הוא היה חובב ספורט ונלהב למשחק הכדורגל. הוא שקד על עבודתו וידע לעשות את מלאכתו בקפידה, בדייקנות ובאמונה, והממונים עליו שיבחוהו על חריצותו והתמדתו. משה היה עלם אופטימי, שמח ועליז, ובעל חוש־הומור, שהרבה להתלוצץ ולהתבדח. הוא היה חברותי וקל להתיידד, אוהב ומכניס אורחים. נדיב־לב היה, ידו יד רחבה, והוא הרבה לחלק מתנות לקרוביו. כל מיודעיו הכירוהו כאדם אדיב ומנומס, עדין נפש ונעים הליכות, ישר־דרך, איש־אמת ובעל־מצפון. ידוע היה כאיש צנוע ועניו, המסתפק במועט ואוהב את הפשטות.

משה גויס לצה"ל בתחילת נובמבר 1967 והוצב לחיל השריון. לאחר סיום הטירונות השתלם בקורס למקצועות טנק "פאטון". הוא היה חייל אחראי ומסור

לתפקידו, ושימש דוגמה לחבריו במזגו הטוב, בסבילותו ובצייתנותו. בימי מלחמת ההתשה לחם בסיני, ובאחד הקרבות נפגע הטנק שלו באש האויב, אך משה יצא בשלום. הוא השתדל שלא להדאיג את הוריו, ובמכתבים שהקפיד לכתוב הביתה, לא התאונן על האימונים הקשים והמפרכים.

ביוני 1973, נשא את חברתו דליה לאישה והיה לה בעל וחבר מסור. כן היה בן נאמן ודואג להוריו ורחש להם כבוד רב. כשפרצה מלחמת יום־הכיפורים גויס ונשלח עם יחידתו לחזית בסיני. ביום כ"א בתשרי תשל"ד (17.10.1973), ממערב לתעלת סואץ, על גדת תעלת המים המתוקים, נפל משה בקרב. פגז פגע בו והוא נהרג במקום. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בפתח־תקווה. השאיר אחריו אישה, אב, אם, שלושה אחים, ושש אחיות. לאחר נופלו הועלה לדרגת סמל.

מפקדו דיבר בשבחו רבות ואמר כי בימי הקרבות גילה משה אומץ־לב והקרבה רבה.

הוריו תרמו לזכרו ספר תורה לבית־הכנסת בפתח־תקוה.

בידני, אמנון

אמנון, בן נעמי וזכריה, שהגיעו ארצה עם עולי "מרבד הקסמים" בשנת 1948, נולד ביום כ"ח בכסלו תשי"א (7.12.1950) בראש־העין. הוא למד בבית־הספר היסודי הממלכתי־דתי ואחרי כן למד בבית־ספר תיכון מקצועי "מפת"ן". אמנון גדל והתחנך ברוח המסורת היהודית, ולפי ההווי והמנהגים המיוחדים ליהודי תימן. בתנאי הקליטה הקשים, ששררו בארץ בראשית שנות החמישים, העניקו לו הוריו בית חם ומאושר וחינכוהו לאהבת העם והמדינה ולאמונה באלהי ישראל. הוא אהב את המלאכה ועל־כן למד בבית־ספר מקצועי. הוא התגאה במלאכת כפיו ובדברים היפים שעשה במו ידיו והיה נוהג לומר: "האוהב את המלאכה, הרואה את עמל כפיו, המביט ביצירת כפיו ורואה את הישגיו, לא יוכל להשתחרר מן העבודה". הוא הקדיש את יומו לעבודה ואת שכרו היה מביא הביתה, כדי לסייע להוריו בפרנסת הבית. בכך סייע רבות לקידומה של המשפחה. אמנון היה אדם צנוע ונעים הליכות. הוא הצטיין בפשטות ובטוב־לב, שבזכותם קנה לעצמו ידידים רבים, והם אהבו לשבת במחיצתו ולבלות עמו את זמנם הפנוי. בארבע השנים שלפני גיוסו לשירות בצה"ל היה חבר בתנועת הנוער העובד. הוא הרבה לפעול במסגרת התנועה והשתתף בפעולות חברתיות ובתחרויות ספורט. במסגרת התנועה התגלתה אהבתו לארץ ולנופיה. הוא הרבה לצאת לסיורים ולטיולים עם חבריו לתנועה ועשה ימים רבים בחיק הטבע. לפני גיוסו לצה"ל עבד כפועל בפתח־תקווה וסייע בפרנסת המשפחה.

אמנון גויס לצה"ל בתחילת אוגוסט 1969. הוא עבר את הטירונות במסגרת הנח"ל ואחרי כן נשלח לקורס נהיגה. לבסוף הוצב לחיל המודיעין ושירת כנהג בבסיס ההדרכה של החיל. הוא היה חייל מסור וממושמע, שמילא בדייקנות ובשלמות את

תפקידו האפור והקשה. בתפקיד זה הרבה להטלטל בכבישי הארץ ואף הגיע לקו החזית, בהביאו אספקה לכוחות. הוא השתדל להרבות בביקורים בבית, כדי להמשיך ולהיות לעזר למשפחתו, וכל אימת שהדבר לא עלה בידו, הקפיד לכתוב מכתבים להוריו ולאחיו.

בתחילת אוגוסט 1972 שוחרר אמנון מהשירות הסדיר. הוא הוצב ליחידת מילואים של חיל השריון, עבר קורס נהגי זחל"ם ונקרא לתקופות של שירות מילואים. שבועיים לפני שפרצה מלחמת יום־הכיפורים נקרא לשירות מילואים ונשלח למעוז "לחצנית" שעל גדת תעלת סואץ. הוא וחבריו הגנו על המעוז בפני התקפות האויב, שהחלו בצהרי יום־הכיפורים. ביום 8.10.1973. נפגע אמנון ונפל בשבי המצרים. הוא מת מפצעיו בשבי ביום ט"ו בתשרי תשל"ד (11.10.1973), והובא למנוחת־עולמים בהר־הרצל בירושלים. השאיר אחריו הורים, שני אחים ואחות. לאחר מותו הועלה לדרגת רב־טוראי.

במכתב תנחומים למשפחה כתב מפקדו: "אמנון נמנה עם שורותינו, לחם בגבורה רבה במעוז "לחצנית" שעל שפת תעלת סואץ, ונפל בהגינו על חבריו ועל ביתו אשר בעורף. בתקופת שירותו עמנו בגדוד, מצאנו בו תכונות של אדם ולוחם למופת. אנו, מפקדי היחידה וחייליה, כואבים יחד עמכם. דמותו תישאר תמיד עמנו".

הוריו הקימו לזכרו בית־כנסת הנקרא "היכל אמנון"; הנהלת בית־הספר "מפת"ן" תרמה ספר תורה לבית הכנסת שבמושד, להנצחת שמו של אמנון.

בידץ, שלמה

שלמה, בן דקלה ואורי, דור רביעי לראשוני יבנאל, נולד ביום י"ג בתשרי תשי"ג (2.10.1952) בקיבוץ יגור ולמד בבתי־ספר יסודיים בקרית־ביאליק, ברמת־גן ובטבריה. שנה אחת למד גם בבית־ספר באנגליה, שם עשה אביו בתקופת השתלמות, ולבסוף סיים את לימודיו בבית־הספר התיכון "הריאלי" בחיפה ובפנימייה הצבאית. מגיל צעיר אהב שלמה לצייר והצטיין בכך. הוא רשם וצייר בצבעי־מים, התעניין באמנות וכן כתב דברי שירה ופרוזה ואף זכה בפרס רמת־גן לכתיבה. נוסף על עיסוקיו אלה, שהעידו על נפש רגישה ומתרשמת, היה שלמה חזק בגופו. הוא אהב לעסוק בספורט, בעיקר באתלטיקה קלה, השתתף בתחרויות ארציות בריצה וזכה במדליות ובפרסים. הוא היה אחוז להיטות אחר טיולים והכרת נופים חדשים, והקדיש לסיורים ברחבי הארץ הרבה מחופשותיו ומזמנו הפנוי ולעתים אף על חשבון הלימודים. כן היה פעיל בתנועת הצופים, כחניך ואחרי־כן כמדריך. כבנו של קצין בכיר בצה"ל, גדל שלמה וחונך על ברכי מסורת, שאהבת הארץ והדאגה לבטחונה היו אבן־יסוד בה. ואכן, דרכו לעתיד לבוא הוכיחה כי היטב נקבעה מסורת זו באישיותו.

שלמה גויס לצה"ל בתחילת נובמבר 1970 ושירת בחיל הצנחנים, בחיל המודיעין וביחידת סיור. הוא השלים קורס צניחה, קורס מש"קי חבלה וקורס צלילה וסיים

כחניך מצטיין קורס קציני חי"ר. שלמה היה מפקד באחת מיחידות הסיור המעולות והמפוארות של צה"ל. בחוות דעת של מפקדיו, נאמר עליו שהוא "מבוגר ואחראי, בעל סמכות־פיקודית טבעית וכושר שכנוע, שקט וצנוע". הוא השתתף בפעולות מבצעיות רבות שבצעה יחידתו המיוחדת. הוא היה בעל כושר גופני מעולה, בעל ידע רב במקצועות צבאיים שונים ובעל כושר ויכולת טבעיים לפקד על אנשים, להדריך, ללמד, לאמן ולהנהיג את אנשיו בקרב. נתקיים בו מיזוג מופלא של קצין־קרבי קשוח ולוחם מצטיין ושל משורר ואמן צעיר, רגיש ליופיים של שיר, של תמונה, של נוף ושל הדר הטבע. במלחמת יום הכיפורים היה שלמה קצין ביחידת סיור. תחילה לחם בצפון רמת הגולן, אחרי־כן הועבר לחזית הדרום. הוא לחם בסיני ובאזור התעלה והיה אחד הראשונים שהגיעו לשדה התעופה של פאיד והכשירוהו לנחיתת מטוסי חיל האוויר, אחרי כיבושו מידי המצרים. אחרי־כן הצטרפה יחידתו לכוח שעלה מאזור פאיד צפונה, אל עבר העיר איסמעיליה וניהלה בדרכה קרבות קשים ועקובים מדם. שלמה השתתף בכל הקרבות שערכה יחידתו בגדה המערבית של תעלת סואץ. ביום כ"ו בתשרי תשל"ד (22.10.1973), נפגע ונהרג בהפגזה בדרך לאיסמעיליה, שעות אחדות לפני הפסקת האש. הוּא הובא למנוחת־עולמים בחלקה הצבאית של בית־העלמין ביבנאל, היא צור מחצבתה של משפחתו, וחבל ארץ ששלמה חלם להתיישב בו. השאיר אחריו הורים, אח ואחות. לאחר נופלו הועלה לדרגת סרן.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה כתב שר הביטחון: "שלמה היה קצין מוכשר, יסודי, ישר, הגון, בעל הישגים טובים ואהוד על הכל"; ומפקדו הישיר כתב למשפחתו: "שלמה היה מהקצינים הצעירים והמבטיחים ביחידה, בלט מאוד בבגרותו ובאחריותו — — — היה אדם שקט וצנוע אך בעל סמכות טבעית וכושר שכנוע. מסור, ישר ללא פשרות, עצמאי ועקשן מאוד בהשגת המשימות — — — חייל מצוין בעל כושר מנהיגות, קשוח מאוד כלפי עצמו — — — שמר על איפוק ועל אישיותו המיוחדת גם בתנאים קשים. היה בעל חוש הומור דק, רגישות לדברים יפים ושלווה מספקת כדי להתרשם מנוף, מתמונה, מאדם ומספר, למרות לחץ החיים הצבאיים. בזכות לוחמים מסוגו של שלמה הגיעה היחידה ליכולתה המבצעית הגבוהה ולתרומתה לביטחון ישראל".

ביזאוי, אלי

אלי (לילו), בן גזלה (זולי) וויקטור, נולד ביום י"ז בשבט תשי"ד (21.1.1954) בתוניס ועלה ארצה עם משפחתו באותה שנה. הוא למד בבית־הספר היסודי של חב"ד, והמשיך בלימודיו בבית־הספר "מפת"ן" בלוד. מורהו בבית־הספר היסודי העיד עליו שהיה "תלמיד צנוע, שקט ומנומס, ואהוב על חבריו וחבריו אהובים עליו". ומנהל בית־הספר התיכון כתב: "אלי היה אחד התלמידים המצטיינים בכל התחומים שבבית־הספר. בתחום המקצועי ניכר היה בכשרונו ובחריצותו. התמדתו ורצונו לרכוש לו מקצוע ולהתקדם

היו דוגמה לחבריו. אלי זכור לנו בחיוכו המלבב, בשקט הנפשי וביחסיו המצוינים עם חבריו ועם מוריו. גאוותנו הייתה שיצא והסתדר יפה בעבודה. חבריו ומוריו יזכרוהו כאחד מן הטובים שבתלמידים". מעסיקו שיבח אותו על נבונותו ועל אחריותו. "שאפתן היה", כך כתב, "ובעל מרץ וידע להשביע את רצון הלקוחות באדיבותו ובחיוכו הנלבב". לאלי היו תחביבים רבים. הוא היה חובב ספורט ונלהב מאוד לשחייה ולמשחק הכדורגל ואף ארגן בקרב בני שכונתו משחקי כדורגל. הוא אהב לטייל ברחבי הארץ. בגיטרה שבידו ידע לרומם את מצב רוחם של חבריו, ולשלב גם קטעי הומור ומשחק בשעשועי בידור אחרים. אלי היה חברותי ואהב לעזור לידידיו. הוא רחק מריב וממדון וביקש תמיד את הפשרה. הוא לא התערב בענייני הזולת, והיה רגיש מאוד למעשה עוול. היה לו כוח רצון עז והוא ידע לחתור בעקשנות עד שהשיג את מבוקשו. על כל אלה היה בן נאמן ומסור להוריו ורחש להם כבוד רב.

אלי גויס לצה"ל במחצית מאי 1972 והתנדב לשרת בחטיבת גולני. הוא היה חייל אחראי ומסור לתפקידו, ושימש דוגמה לחבריו במזגו הטוב, בצייתנותו ובסבילותו. הוא השתתף בפעילות מבצעית של יחידתו ועל זאת העניקו לו מפקדיו את "אות השירות המבצעי". במלחמת יום הכיפורים השתתפה יחידתו בקרבות הבלימה נגד הסורים ברמת הגולן. ביום י"ג בחשוון תשל"ד (8.11.1973), בעת סיור באזור בית־ג'אן, נפגע אלי ונפל בקרב. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בלוד. השאיר אחריו אב, אם, שישה אחים ושתי אחיות. לאחר נופלו הועלה לדרגת רב־טוראי.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה כתב מפקדו: "לא ננסה, כי לא נוכל, לנחמכם על אובדן בנכם, למרות שגם לנו, חבריו בגדוד 'הבוקעים' הראשון, יש הרגשה של אובדן בן לוחם. הרגשה זו מלווה אותנו בהרגשת כבוד, שזכינו שבנכם נלחם בשורותינו וכבוד למשפחה ששכלה בן כזה".

ביטון, אברהם

אברהם (באברט), בן חנה ומשה, נולד ביום כ"ו בתשרי תשי"ד (1.1.1954) בטידילי שבמרוקו. בשנת 1958 עלה ארצה עם משפחתו, שהתיישבה במנחמיה. הוא סיים את לימודיו בבית־הספר היסודי במנחמיה ואחרי־כן למד ארבע שנים בבית־ספר תיכון מקצועי בטבריה, במגמה של מסגרות ומכונאות רכב. באברט, השתלם במקצוע מכונאי רכב. היה לו כישרון בכל הקשור לעבודת כפיים. בעודו נער תיקן בביתו את כל הטעון תיקון ושיפוץ. הוא היה נער ביישן וצנוע שהעדיף לעתים את הבדידות והשקט על ההמולה והשאון. עם זאת ידע להיות שותף לפעילות חברתית. תמיד היה מוקף חברים וידידים, עמם ניהל שיחות וויכוחים ארוכים ועמם יצא לבילויים משותפים. הוא אהב לקרוא ספרים מסוגים שונים, היה מבלה שעות רבות בקריאה והעשיר את ידיעותיו בתחומים רבים ושונים.

אברהם גויס לצה"ל בתחילת אוגוסט 1972 והוצב לחיל החימוש. הוא עבר קורס

למכונאי־טנקים ונשלח לשרת בתפקיד זה בפיקוד הצפון. הוא היה מכונאי טנקים בחטיבת שריון ברמת הגולן וביחידתו צוין כחייל ממושמע וצייתן, המבצע בדייקנות ובשלמות את המשימות שהוטלו עליו. אברהם היה מקובל על מפקדיו ואהוד על חבריו ליחידה. במלחמת יום־הכיפורים ניצבה יחידתו — אחת מיחידות חטיבת "ברק" — בקו האש, ברמת־הגולן ולחמה בקרבות הבלימה נגד הצבא הסורי. הקרבות היו קשים ואבדותיה היו רבות. ביום י' בתשרי תשל"ד (6.10.1973), בקרב שנערך באזור חושניה, נפגע אברהם ונהרג. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בטבריה. השאיר אחריו הורים, ארבעה אחים ושלוש אחיות. לאחר נופלו הועלה לדרגת סמל.

הוריו תרמו לזכרו ספר תורה לבית־כנסת במנחמיה; המועצה המקומית של עמק־הירדן הוציאה לאור חוברת לזכר בני עמק־הירדן, שנפלו במלחמת יום־הכיפורים, ובה דברי חברים על דמותו של אברהם.

ביטון, אלי

אלי (אליהו), בן רחל ומיכאל (מכלוף), נולד ביום ו' בסיון תש"ז (25.5.1947), בקזבלנקה שבמרוקו. בשנת 1949 עלתה משפחתו לישראל והתיישבה בירושלים. הוא החל את לימודיו בבית־הספר היסודי "גאולים" ולאחר שבע שנות לימודים הוא עבר לבית־הספר של חברת "כל ישראל חברים" וסיים את שנת הלימודים השמינית. הוא המשיך ולמד באותו בית הספר במשך שלוש שנים, במגמה של מסגרות מכנית. אלי היה נער צנוע, נעים־הליכות ונחבא אל הכלים. בכל מעשיו הצטיין בענווה ובהימנעות מלהיות חורג מהמקובל ויוצא דופן. יחד עם זאת היה ידוע ביושרו הרב, בטוב לבו ובנכונותו תמיד להיות לעזר לכל דורש. בתכונות אלה קנה לו את אהבתם של בני משפחתו, של ידידיו, של מוריו ושל מעבידיו. הוא אהב את הוריו, את אחיו ואת ביתו. גם כשהיה מרוחק מהם, בתקופת השירות הצבאי, השתדל להרבות בביקורים בבית ואף ביקש לשרת בקרבת מקום, כדי שיוכל לסייע להוריו בפרנסת הבית ולהמשיך להיות מורה ומדריך לאחיו הצעירים.

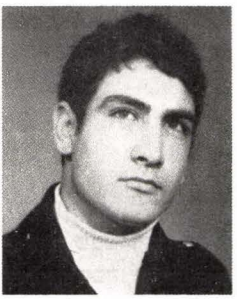
אליהו גויס לצה"ל בתחילת אוגוסט 1965. אחרי סיום הטירונות השלים קורס נהיגה ונשלח לפיקוד הצפון, שם שרת שנתיים כנהג. אחרי־כן עבר קורס בנהיגת משאיות כבדות והוצב ליחידת תובלה כבדה. הוא מילא במסירות ובנאמנות את התפקיד הקשה, האפור והמייגע של נהג וזכה להערכת מפקדיו. במסגרת יחידה זו השתתף במלחמת ששת הימים.

בתחילת אוגוסט 1968 שוחרר אלי משירות סדיר והוצב ליחידת מילואים של חיל השריון. ביחידה זו עבר קורס נהגי זחל"ם והיה נקרא לתקופות של שירות מילואים. כשפרצה מלחמת יום־הכיפורים נקרא מעם התפילה ליד הכותל המערבי, ומיהר להתייצב ביחידתו, שלחמה בגזרה הצפונית של תעלת סואץ. בשבוע השני למלחמה

נצטווה הכוח שלו לתגבר את מעוז "בודפסט", שהדרך אליו הייתה חסומה על־ידי יחידת קומנדו של המצרים. ביום י"ט בתשרי תשל"ד (15.10.1973), נפגע הזחל"ם שלו באש האויב ואלי נהרג. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בהר־הרצל בירושלים. השאיר אחריו הורים, אחות ושלושה אחים. לאחר נופלו הועלה לדרגת סמל.

הוריו תרמו לזכרו ספר תורה לבית־כנסת בירושלים, שאלי היה נוהג להתפלל בו בשבתות ובחגים ובו גם נערכה מסיבת בר־מצווה שלו, בשבת העלייה לתורה. בבית כנסת זה נערכת אזכרה לאלי, מדי שנה בשנה, בחול־המועד סוכות.

ביטון, דוד

דוד (אליאס), בן איזה ויוסף, נולד ביום י"א בטבת תשי"ג (29.12.1952) בקזבלנקה שבמרוקו. בשנת 1964 עלה ארצה עם משפחתו, שהתיישבה בגבעת־אולגה. הוא סיים את לימודיו, אותם החל בארץ הולדתו, בבית־הספר היסודי "עמישב" ואחרי־כן המשיך ולמד בבית־הספר המקצועי "הדסה־נעורים". הוא השתלם במקצוע הנגרות. דוד היה נער צנוע וביישן, מתרחק מהמולה ומעדיף, לעתים, את הבדידות. עם זאת היה בעל קסם אישי וחוש־הומור משובב, שבזכותם עמד תמיד במרכז ההתעניינות. הוא התייחס ללימודים ולעבודה ברצינות בוגרת, מתוך תחושת אחריות, וכל אשר עשה – עשה ברוח טובה, ברצון ובישוב־הדעת. הוא ידע לרכז סביבו את חבריו, גם בבית־הספר וגם בעת שירותו בצבא, ולהיות הרוח החיה בפעילות החברתית שלהם. הוא היה בעל כושר־ארגון, שהתבלט במסיבות שערך ובאירועים חברתיים, שבהם ריכז את השמחה, השמיע שירים שחיבר וסיפר בדיחות להנאת חבריו. הוא קנה לעצמו ידידים רבים בזכות הליכותיו הנעימות והאווירה הטובה שהשרה סביבו. תמיד היה נכון לעזור ולסייע לכל דורש. הוא היה חדור תחושת ביטחון בכוחו וביכלתו וכשם שהצליח להתגבר על קשיי הקליטה ולהפוך מקובל בחברה, כך היה מעודד את חבריו ואת בני משפחתו ללכת בדרכיו ולהצליח כמותו. בסיום לימודיו זכה בתעודת הצטיינות בלימודים ובעבודה. התעודה הוענקה לו על־ידי שר העבודה. דוד השאיר אחריו אוסף גדול של ציורים, בהם הביע את רגשותיו העזים ואת החוויות שהתנסה בהן. הוא נהג לצייר בכל הזדמנות, בבית היה מצייר תמונות נוף ודמויות של בעלי־חיים ובתקופת השירות הצבאי היה רושם דיוקנים של מפקדיו ושל חבריו ליחידה. דוד הצטיין בעבודתו וקשר את עתידו במקצוע הנגרות. ובשנה האחרונה שלפני גיוסו עבד במקצועו.

דוד גויס לצה"ל בתחילת פברואר 1971 והוצב לחטיבת "גולני". הוא השלים קורס חבלנים־גדודיים בבסיס ההדרכה של חיל ההנדסה ושירת בתפקיד חבלן ביחידתו. הוא היה אחד מקבוצת החיילים שהיוותה את הגרעין של מחלקה. באוהל שלו היו מתאספים החיילים לערבי הווי ולפגישות של העלאת רשמים וחוויות. הוא

היה חייל ממושמע, שביצע בדייקנות ובשלמות כל משימה שהוטלה עליו. הוא נתברך בכושר־מנהיגות וכשהיה מבצע תפקיד שדרש פיקוד על אנשים, היו פקודיו נשמעים לו ברצון ומתוך אמון מלא. במחלקה שלו השרה אווירה של ביטחון ושלווה. בחוש ההומור שלו ובבדיחות הדעת המיוחדת לו סייע לחבריו להתגבר על קשיי האימונים והתעסוקה המבצעית. במלחמת יום הכיפורים השתתף הגדוד שלו בקרבות הבלימה נגד הצבא הסורי בצפון רמת־הגולן. ביום י׳ בתשרי תשל״ד (6.10.1973), נפגע דוד ונהרג בעומדו בתצפית באזור החרמון. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בחדרה. השאיר אחריו הורים, שלושה אחים ושלוש אחיות. לאחר נופלו הועלה לדרגת סמל.

הוריו תרמו לזכרו ספר תורה לבית־הכנסת ״משיבת־נפש״ בגבעת־אולגה; דברי חברים על דמותו כלולים בספר שהוצא לאור על ידי גדוד ״גדעון״ של חטיבת ״גולני״, לזכר חייליו שנפלו במלחמת יום־הכיפורים.

ביטון, יוסף

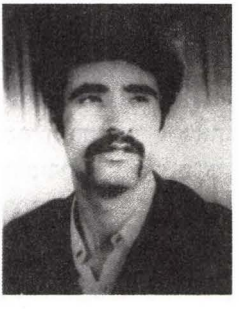
יוסף, בן דליה ושמעון, נולד ביום ג׳ בתשרי תש״ג (14.9.1942) בעיר פס שבמרוקו בימים הנוראים, בין כסה לעשור, והובא בבריתו של אברהם אבינו ביום־הכיפורים. יוסי נולד למשפחה ברוכת־ילדים, שבורכה גם במעמד נכבד וברכוש, אך לא זכה ליהנות הרבה מן השפע והשגשוג. כשהיה בן שנתיים עקרה משפחתו לקזבלנקה, כשלב ראשון בהכנותיה לקראת העלייה ארצה. כשלוש שנים למד יוסי ב׳חדר׳ יחד עם אחיו ולבסוף הצליח לצאת עם אמו ממרוקו לאלג׳יר, באורח לא־חוקי. שנתיים נוספות נטלטלו בני המשפחה בדרכים ועברו, בדרכם לישראל, דרך צרפת ואיטליה. כשהגיעו לישראל ויוסי אז בן שבע, נשלחה המשפחה תחילה למחנה עולים ביבנאל, ולאחר כחצי שנה עברה להתגורר בטבריה. בתחילה למד יוסי ב״תלמוד תורה״ אך לקראת סוף השנה עבר ל״תחכמוני״, שם גם השלים את השכלתו היסודית. למרות תנאי הדיור הקשים היה יוסי תלמיד חרוץ ונבון. הוא התאקלם במהירות בחברה ה״צברית״ ועד מהרה הפך לאחד מן ״החבר׳ה״. כיוון שהיה ילד עליז, מלא מרץ ואופטימי, רכש לו במהירות חברים רבים, שדבקו בו לאהבה אותו. למרות הצלחתו הרבה בבית הספר, נאלץ יוסי לצאת לעבודה בגיל צעיר ביותר, כדי לעזור בפרנסת המשפחה הענפה. בגלל אהבתו הרבה לבני משפחתו ולהוריו לא יכול לראות בצער אביו, שהשתכר משכורת זעומה כפועל חקלאי, וזו לא הספיקה לפרנסת הילדים הרבים. הוא החל עובד במטע הבננות בשער הגולן והתמיד בעבודה זו שנים רבות. בזכות כשרונותיו, חריצותו ומהימנותו התחבב על חברי המשק ותוך זמן קצר יחסית הפקידו בידיו אחריות על חלק מענף הבננות. את כל משכורתו נהג לתת להוריו ואף חילק דמי־כיס לאחיו הגדולים. כך הצליחו בני המשפחה לאסוף בכוחות משותפים, סכום כסף שהספיק לבניית חדר נוסף, שהקל מעט את הצפיפות הקשה של שתים־עשרה נפשות

בשני חדרים. בשנת 1960, לאחר נישואי אחיו ואחותו הבוגרים, עקרה המשפחה לשכונת ואדי־סאליב בחיפה וזמן קצר אחרי־כן גויס לשירות סדיר.

יוסי גויס לצה"ל בתחילת פברואר 1960 והוצב לחיל השריון. לאחר הטירונות, השתלם בקורס מקצועות־שריון וסיים אותו בהצלחה רבה. כיוון שהצטיין כחייל ממושמע ואחראי, נשלח במהרה לקורס מש"קי־טנק ולקורס מש"קי־קשר וגם אותם השלים בהצלחה רבה. הוא מונה לתפקיד מדריך קשר בבית־הספר לשריון ועשה חייל רב בעבודתו. לא פעם בקשו מפקדיו לשלחו לקורס־קצינים, אך כיוון שהדבר היה כרוך בהארכת שירותו, נאלץ לסרב ביודעו עד כמה תלויה בו משפחתו מבחינה כלכלית.

כבר ביום הראשון לאחר שחרורו מהשירות הסדיר נתקבל לעבודה בנמל חיפה בתפקיד סוור, ועבר השתלמויות שונות כמנופאי בנמל. כמנהגו המשיך לתת להוריו את כל משכורתו והותיר לעצמו דמי־כיס בלבד. הוא הצטיין בחריצותו ובהתמדתו בעבודה וחבריו לעבודה העריצו אותו על הישגיו, על רצינותו ועל דאגתו האמיתית לבני משפחתו. גם לאחר נישואיו והולדת ילדיו, המשיך לתמוך במשפחתו. הוא לא חסך כל מאמץ כדי להעניק למשפחתו כל מה שהיה כל־כך חסר לו עצמו כילד וכנער. אבל דווקא כשהצליח להגשים את מרבית תוכניותיו וחלומותיו פרצה המלחמה, אשר ממנה לא שב עוד. במלחמת יום־הכיפורים השתתף יוסי בקרבות הבלימה נגד הסורים ברמת־הגולן, בתפקיד טען־קשר. ביום י"ב בתשרי תשל"ד (8.10.1973), בקרב ליד צומת חושניה, נפגע הטנק שלו פגיעה ישירה ויוסי נהרג במקום. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בחיפה. השאיר אחריו אישה, בת ושני בנים, הורים ותשעה אחים ואחיות. לאחר נופלו הועלה לדרגת רב־סמל.

ביטון, יעיש

יעיש, בן רחל וחביב, נולד בשנת תש"י (1949) במרוקו ובשנת 1963 עלתה המשפחה מרובת הילדים לארץ והתיישבה בקרית־שמונה. שם המשיך יעיש את לימודיו היסודיים, לאחר שבע שנות לימוד בארץ הולדתו. כשהיה בן 15 נרשם לבית־הספר המקצועי שבמרכז הנוער, למד נגרות בבוקר ובשעות אחר־הצהריים עבד בנגריה המקומית. את מעט הזמן שנותר לו מלימודים ומעבודה הקדיש לפעילות ספורטיבית – בעיקר לכדורגל – לפגישות עם חברים ופעילות נמרצת בקרב חברי תנועת הנוער העובד והלומד.

יעיש גויס לצה"ל בראשית פברואר 1969 והוצב לחיל התותחנים. בחיל השלים קורס נהגי משאיות ושימש כנהג כל תקופת שירותו. יעיש היה רגיש ופגיע מטבעו, ולא בקלות מצא את מקומו בין המון אדם. אך דווקא בצבא השתלב יפה בין חבריו, יחד אתם השתתף במרדפים אחר מחבלים, ופעם אף הזדמן לו לתפוש מחבל – סיפור שנודע למשפחה במקרה, שכן יעיש לא היה מן הדברנים ולא היה נוהג לפרסם את עלילותיו ברבים. בתעודת השחרור שלו זכה להערכה נאה ממפקדו, אשר כתב

עליו: "יעיש היה חייל שקט ומסור אשר ביצע את המוטל עליו ביעילות והשתלב במהירות בחברה בה שהה".

בראשית פברואר 1972 סיים יעיש את שירותו הסדיר. במלחמת יום הכיפורים נקרא יעיש להצטרף ליחידתו ברמת הגולן. מספר אחיו: "לפני לכתו, הייתה לו הרגשה סתומה שלא יחזור. אלא שיעיש תמיד היה רגיש במיוחד ואנחנו לא קיבלנו את נבואותיו ברצינות הראויה". ביום כ"ג תשרי תשל"ד (19.10.1973), נפל יעיש בקרב ברמת הגולן. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בקרית־שמונה. השאיר אחריו אם ו־7 אחים ואחיות. לאחר נופלו הועלה לדרגת רב־טוראי.

במכתב תנחומים למשפחה כתב שר הביטחון דאז, משה דיין: "יעיש היה חייל מסור וחבר נאמן. יעיש היה אהוד על כל מי שהכירו; סיפר עליו אחיו סימון: "יעיש שאף להתקדם בחייו ולהצליח מעבר לתנאים הקשים בהם חי בילדותו, במשפחתנו מעוטת־האמצעים. יעיש לא לקח שום דבר בקלות והיה מוכן לעבוד קשה כדי להגשים את שאיפותיו, או כפי שהוא התבטא: 'כדי להגשים את עצמו'".

לזכרו של יעיש תרמה המשפחה ספר תורה לבית הכנסת שבקרית־שמונה.

ביטון, יצחק

יצחק, בן פרחה ויוסף, נולד ביום ט"ו בשבט תשי"א (22.1.1951) במרוקו, ובהיותו בן ארבע שנים, בשנת תשט"ו, עלה עם משפחתו מרובת הילדים לארץ. בתחילה התיישבה המשפחה במעברת חרובית, ולאחר שהמעברה חוסלה, עברה להתגורר בשכונת שביב שבהרצליה. שם למד יצחק בבית־הספר היסודי־דתי "בר־יוחאי", היה תלמיד מעולה וארבע פעמים זכה בתעודות הצטיינות. את לימודיו התיכוניים המשיך בכפר חב"ד, שם למד נגרות, הצטיין בלימודיו וזכה במילגות, כדי שיוכל להמשיך בלימודים. אם כי לא היה הבן הבכור, היה בעל סמכות טבעית, שכל אחיו נשמעו לה. הוא היה הפוסק האחרון ביניהם, ותמיד הקפיד בענייני כיבוד הורים, סדר וניקיון בבית, קיום מצוות ושקדנות בלימודים. את הוריו אהב אהבת־נפש ודאג תמיד לעזור לאמו בעבודות הבית הקשות ובגידול הילדים.

יצחק גויס לצה"ל בשלהי יולי 1969. בתחילה היה חבר גרעין דתי שהתיישב בנקודה "חלמיש". לאחר מכן הוצב לחיל השריון. במסגרת שירותו עבר קורס נהג־טנק וקורס מקצועות־טנק. כאשר סיים את שירות החובה בשלהי יולי 1972, לאחר שהשתתף במלחמת ההתשה, נרשמו בתעודות השחרור שלו הדברים הבאים: "חייל טוב. מילא את תפקידו כראוי ובמסירות, ולשביעות רצון מפקדיו".

אם כי מפקדיו ביקשוהו שימשיך בשירות הקבע, העדיף יצחק לחזור אל מקצועו האזרחי – הנגרות. הוא עבד באזור הרצליה, היה חרוץ מאוד ועבודתו היתה לשם־דבר בשכונה. את מרבית רווחיו נתן לאמו, שהייתה טרודה בבעיות פרנסה, ובשעות הפנאי היה בא לעזור לה בעבודתה. מעולם לא התלונן על מצבו הכלכלי הקשה.

להיפך: אמונתו בדת עזרה לו תמיד להיות שמח בחלקו, והיה מקיים את המצוות באדיקות. כאשר קרה פעם שנפצע בתאונת־עבודה, היה הוא היחיד בבני משפחתו שחייך ואף הרגיע את אמו המבוהלת. במלחמת יום הכיפורים שירת כאיש צוות טנק בחזית הצפון ביום י"א בתשרי תשל"ד (7.10.1973), בקרבות הבלימה הקשים, נפגע הטנק שלו ויצחק נהרג. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בקרית־שאול. השאיר אחריו אב, אם, שישה אחים ואחות. לאחר נופלו הועלה לדרגת רב־טוראי.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה כתב מפקדו: "יצחק היה איש צוות טנק מצטיין, ואהוב על כל חבריו"; שר הביטחון דאז, משה דיין כתב: "יצחק היה חייל מסור וחבר נאמן. הוא היה אהוד על כל מי שהכירו".

הוריו תרמו ספר תורה וארגז מיוחד לספר, שהוכנסו לבית הכנסת בהרצליה; בבית־הספר הדתי "בר־יוחאי" שבהרצליה הונצח שמו.

ביטון, משה

משה, בן רחל ויהודה, נולד ביום י"א באייר תש"ז (1.5.1947) בקזבלנקה שבמרוקו, ועלה ארצה עם משפחתו בשנת תשכ"ד (1964). הוא למד בבית ספר יסודי במרוקו, ואחרי־כן המשיך ולמד שנתיים בבית־ספר תיכון שם. בהיותו בן שש עשרה, כשאביו נפל למשכב, ראה חובה לעצמו להפסיק את הלימודים, ולהתחיל לעבוד כדי לעזור בפרנסת משפחתו. הוא עשה זאת לאחר לבטים רבים, כיוון שמה שאפיין אותו במיוחד היה תאוות הלימודים העצומה שלו. הגם שנבצר ממנו ללמוד לימודים סדירים השלים את לימודיו התיכוניים בערב, וסיימם בהצטיינות. הייתה לו נטייה ברורה למקצועות הריאליים בכלל ולמקצועות טכניים בפרט, אבל שקדנותו הרבה עזרה לו גם בשאר המקצועות, גם בספרות ותנ"ך נמנה עם המצטיינים. בתום לימודיו בבית־ספר תיכון נרשם לקורס לטכנאים של בית־ספר "בזק", ולאחר שסיים את הקורס בהצטיינות והוסמך כטכנאי טלפון, עבד כקוון בדואר־הנדסה בירושלים. משה היה ידוע במסירותו, בשקדנותו ובחריצותו בעבודה. הוא אהב את עבודתו והמשיך ללמוד ולהתקדם. מטרתו הייתה לקבל תעודת בגרות ולהמשיך את לימודיו בטכניון. באחרונה עבד כקוון במחלקת ההתקנות של דואר הנדסה ברחובות, והתגורר עם משפחתו באשדוד. הוא היה חובב מוסיקה לכל סוגיה, ובמיוחד מוסיקה קלאסית, והרבה להאזין ולהקליט. ספרה עליו רעייתו מרים: "מה שעוד אפיין את משה היה השקט שלו ודיבורו המאופק. היה בו שקט נפשי והוא ידע לשמור על איפוק, ומעולם לא נתן לרגשותיו ביטוי חיצוני. היה ישר ונאמן, וכן היה נעים־הליכות, ושמר על יחסים טובים עם כל אדם בעבודה ובבית. תמיד נטה להתפשר, ובהומור שניחן בו ובדיבורו הקצר והישיר היה משרה חמימות, שהיה בה תמיד כדי להרגיע, להפיג את המתח". משה היה מוכן ללמוד מכל אדם, והיה מטה אוזן קשבת לדעות ולהערות של הזולת. הוא הרבה לעזור לכל אדם שביקש את עזרתו או את עצתו, וגם בלי שיתבקש

לכך סייע, בפשטות ובצניעות. משה כיבד ביותר את הוריו, ומקורביו נהגו לומר שהוא "נושא את אביו ואמו על כפיים". בכל רגע של פנאי היה מבקר בבית הוריו, ועוזר לאמו ולאחותו הנכה יפה.

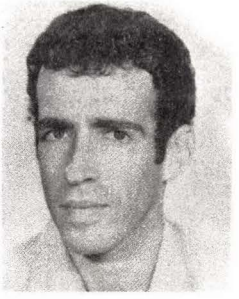
משה גויס לצה"ל במחצית ינואר 1967 והוצב לחיל התותחנים. לאחר הטירונות, ולאחר שהשלים קורס רגמי מרגמות 120 מ"מ בציון גבוה מאוד נקבע תפקידו כרגם.

לאחר ששוחרר מהשירות הסדיר, הוצב לשירות מילואים בגדוד מרגמות ועמו השתתף במלחמת ששת הימים. כעבור זמן הוצב בגדוד שדה של מכמ"ת ואחרי־כן מונה רגם מרגמות 160 מ"מ ושימש כאיש צוות מרגמה כבדה. בתו נטאלי נולדה כשנה אחרי נישואיו למרים. מלחמת יום הכיפורים פרצה עוד בטרם מלאו לה שלושה חודשים. כשפרצה מלחמת יום הכיפורים, נקרא משה ליחידתו והשתתף עמה בקרבות בסיני. נטאלי לא תכיר את אביה. ביום כ"ד בתשרי תשל"ד (20.10.1973) בימים האחרונים של המלחמה, בשעה שמשה מילא תפקידו כרגם מרגמות 160 מ"מ ליד "החווה הסינית" שמעברה המזרחי של תעלת סואץ, אירעה התפוצצות במרגמה שלו ומשה נפגע ונהרג. מפקדו אמר כי "הוא היה אמיץ ולחם בגבורה ובקור־רוח עד שנפל". השאיר אחריו אישה ובת, הורים, שש אחיות ואח. לאחר נופלו הועלה לדרגת סמל.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה כתב מפקד היחידה: "משה היה מסור לתפקידו ומילאו ללא חת. הוא היה אהוד על חבריו ועל מפקדיו ונאמן לרוח הצוות".

חבריו לעבודה בשירותי הנדסה קראו על שמו "ריכוז משה", מקום ריכוז עובדים על שם משה ביטון ז"ל. ועוד כתבו עליו: "משה היה טוב לכולם, ישר ונאמן, שקד על שמירת יחסים טובים. היה ידוע במסירותו, בשקדנותו, בנכונות להיענות לכל שמטילים עליו. משה השקט והמתון. כך הכרנו אותו, חרוץ ושקדן. כזה הוא היה".

ביטמן, דוד

דוד (דודו), בן צביה וישראל, נולד ביום כ' בחשוון תש"ה (6.11.1944) בכפר החורש. בשנת 1948 עברה המשפחה לקבוצת השרון ולאחר האיחוד עם חברי גבת, עברה לקיבוץ יפעת. כשהיה בן 10 נסע דודו עם הוריו לארגנטינה, שם יצאו בשליחות התנועה, ובמשך שלוש שנים למד בבית הספר הספרדי הכללי, עד שחזרה המשפחה לארץ. את געגועיו ואהבתו לארץ ביטא דודו ברשימה שכתב כשהיה בן שתים־עשרה. "לו ניתנה לי הבחירה לפני היוולדי — מי הייתי רוצה להיות, הייתי רוצה להיות חייל במלחמת השחרור, הייתי רוצה להיות בין הצנחנים היוצאים בלילה לפעולות, הייתי רוצה לשבת עם החברה בלילות ההפוגה מסביב למדורה ולשיר שירים... הייתי רוצה להיות פלמ"חניק". דודו "לא זכה" להיות פלמ"חניק, אך חוויות הקרב לא נחסכו ממנו שכן השתתף בשלוש מתוך חמש המלחמות שעברו על העם בארץ.

דוד גויס לצה"ל בראשית נובמבר 1962. במהלך שירותו השתלם בקורסים שונים וביניהם קורס צניחה וקורס קצינים.

בראשית מאי 1965 השתחרר מהשירות הסדיר וחזר למשק. בקיבוץ עבד דודו על־פי־רוב בלול, אך העיסוק החביב עליו יותר היה תפקידו כמרכז ועדת־התרבות. דודו, שהיה הומניסט מושבע, הרבה לקרוא ספרים ולשמוע מוסיקה, והשתתף גם בשישיית הזמר של המשק. על פעילותו התרבותית סיפר חברו יאיר: "זמן רב משכנו יחד מפעל משותף. התנסינו באחד התפקידים הקשים שיש בקבוצה – ניסיון לבנות חיי תרבות על בסיס של התנדבות... הייתי בא לישיבות ויוצא משם מיואש, אבל... לא הייתי נשאר לבד: דודו היה אתי. בגישה שלו לעניין הייתה איזו כנות – גישה פשוטה וישרה וחביבה כל כך... לי זה נתן את הטעם להמשיך, למרות כל הקשיים. אף פעם לא אמרתי לו זאת. אנחנו הרי לא אומרים בפנים: אתה מצליח לעודד אותי, וחשבתי לי תמיד, מניין באה לדודו הנכונות לפעול למען הכלל – לפעול לאורו של עניין משותף ולראות אותו קודם לכל..." בשנת 1967 נשא דודו לאשה את נורית, שילדה לו שלושה בנים: ארז, אורן ואמיר. בשנת 1972 החליט הקיבוץ לאפשר לדודו לצאת ללמוד היסטוריה כללית ומזרחנות באוניברסיטת חיפה. דודו הספיק לסיים שנת לימודים אחת בלבד וציוניו היו מעולים. במלחמת ששת הימים נהרג אחיו של דודו, רמי ביטמן, ובהיות דודו בן יחיד להורים שכולים, הוצב כאיש מילואים ביחידה לא־קרבית. אך משפרצה מלחמת יום הכיפורים סירב לשרת בעורף והצטרף מרצונו לגדודו הקודם, אשר לחם בחזית הדרום. ביום כ"א בתשרי תשל"ד (17.10.1973), יצאה יחידה של דודו למשימת טיהור של שטח תחנת הרכבת בסרפיאום. הכוח היה צריך ליצור רושם של עוצמת גדוד, בשעה שלמעשה הייתה בו פלוגה קטנה, שמנתה 6 זחל"מים וטנק בראשם. ליד תחנת הרכבת הופתעה היחידה על־ידי מארב־טנקים של האויב. הזחל"ם של דודו נפגע ודודו נהרג. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין ביפעת. השאיר אחריו אישה ושלושה ילדים והורים.

במכתב תנחומים למשפחה כתב שר־הביטחון דאז, משה דיין: "דוד ז"ל הוצב, כבן יחיד להורים שכולים, למילואי גדוד חי"מ. כשפרצה המלחמה הצטרף מרצונו לגדודו הקודם, נלחם באומץ־לב ונפל במערכות הגדוד. דוד היה קצין מעולה וחבר למופת. כל מי שהכירו – אהבו".

לאחר נופלו הוציא קיבוץ יפעת לאור חוברת לזכר בניו שנפלו, ובה רשימות על דודו.

ביטרמן, משה

משה, בן אסתר וחיים, נולד ביום כ"ח בשבט תשי"ד (1.2.1954) בתל־אביב, ועד שהגיע לגיל שש, התגורר עם הוריו ביפו ולמד ב"חדר". מעטים הילדים שזכו בארץ ללמוד ב"חדר" ומשה היה אחד מהם. כשהיה ילד בן חמש שנים הכיר היטב פרקים רבים בתורה וידע קרוא וכתוב. בגן הילדים, היה יושב מוקף בחבריו וקורא לפניהם מהספר. כאשר הגיע משה לגיל בית־הספר היסודי, עברו הוריו לחולון ושם החל בלימודיו. כשהיה בן תשע מתה עליו אמו, והמשפחה המיותמת עברה להתגורר בקיבוץ גליל־ים. מדי יום ביומו, במשך שנה תמימה, הלך משה לבית־הכנסת, שהיה מרוחק כקילומטר מן הקיבוץ כדי לומר "קדיש". כך עשה ללא דרישה אלא מיזמתו ומרצונו. כאשר חזרה המשפחה לחולון, סיים שם משה את לימודיו היסודיים ועבר להשתלם במגמת האלקטרוניקה בבית־הספר התיכון־מקצועי "אורט". סיפר עליו מחנכו מבית הספר התיכון: "ארבע שנים לימדתי את משה. בכיתה היה מן המנהיגים, אם בספורט ואם בפעולות חברה. היה לו חוש מפותח לצדק ותמיד שימש פה למקופחים. משה היה דמות שכל מורה משתוקק לרבים כמותה בכיתה". ואכן משה היה יושב־ראש מועצת התלמידים בבית הספר "אורט", שחקן כדורסל מצטיין – ראשון לכל בין חבריו ואהוב על מוריו. כאשר הגיעה עת גיוסו לצבא, נתגלעו חילוקי־דעות בינו לבין אביו. האב רצה שילך לעתודה האקדמית, ואילו משה התעקש שהוא רוצה להיות "חייל של ממש".

משה גויס לצה"ל בשלהי נובמבר 1972 והוצב לחטיבת גולני, שם עבר קורס מ"כים. מספר על משה המ"פ שלו מהקורס: "כשנפתח הקורס ידענו מתוך שמועות: המנהיג של החבר'ה הטובים מחולון נמצא אצלנו. משה בא ואימת את השמועה. שקט, רציני, בעל שלווה פנימית מעוררת קנאה – זכה להערצת הכלל. יואלי, המ"מ, היה אומר עליו: 'למשה אני נותן מחלקה ביד אפילו מחר'. ידוע היה שהמפקדים מעריכים את דעתו הרבה למעלה ממעמדו הפורמלי בקורס. ואכן, הכרתי כבר כמה וכמה אנשים מוכשרים, אך מעודי לא פגשתי כישרון שליו ומאושר כזה, שמכל פעולה שלו זורחת אליך הצלחה". את קורס המ"כים לא הספיק משה לסיים, שכן בימיו האחרונים של הקורס פרצה מלחמת יום הכיפורים. ביום י"ב בתשרי תשל"ד (8.10.1973), נפל משה בקרב על החרמון, והובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בקרית שאול. השאיר אחריו אב ושתי אחיות. לאחר נופלו הועלה לדרגת רב־טוראי.

משה ביטרמן ז"ל, אשר לחם בקרב בגבורה עילאית, זכה להיום בין מקבלי "עיטור המופת", והרי סיפורו כפי שהובא בעיתון "במחנה": "בבוקר השמונה באוקטובר, יום שני, הגיע אישור לעלות למעלה, לחרמון. פקודתו של מח"ט גולני היתה קצרה וחד משמעית: כוח ממונע יעלה אל המוצב. בכוח שנע על גבי הזחל"מים היה גם רב"ט משה ביטרמן ז"ל. לפתע, תוך כדי עלייה אל היעד, נפתחה אש תופת על הכוח, שנע במעלה הדרך. כוח גדול של לוחמי חי"ר סורים היה מחופר היטב משני צידי הדרך. תוך כדי ניהול אש עם הסורים קם משה ביטרמן, שהיה מפעיל מאג

בזחל"ם המ"פ, והחל לירות צרורות אש ארוכים ומדויקים לעבר הסורים. למרות שידע כי מחצית גופו העליונה חשופה לכדורי האויב, ניהל משה ביטרמן ז"ל את הקרב בקור־רוח מופתי – כאילו לא היה זה קרב. צרורות המאג קצרו בסורים. משה קם מדי כמה שניות. ירה צרור לעבר הסורים, השתופף, החליף מקום בזחל"ם, החליף תחמושת וירה שוב. עד שבאחת הפעמים בהן קם – נפגע מאש הסורים ונפל". מספר מודי שהיה עם משה באותו הזחל"ם: "לחיילים הצעירים היה זה קרב ראשון. האנשים היו נבוכים ומבולבלים. משה, למרות תפקידו הזוטר נסך שקט סביבו. תחת אש כבדה המשיך לחפות על חבריו עד שנפגע גם הוא. חיילים יגידו מאוחר יותר: משה הציל אותנו".

ביטרן, יצחק

יצחק, בן מטילדה ויום־טוב, נולד ביום י"ט בסיון תשי"א (23.6.1951) בתל־אביב, למד בבתי הספר היסודיים בשכונת־התקוה וברמת־יוסף, והשלים את לימודיו התיכוניים בבית־הספר התיכון־מקצועי "אורט" שבחו־לון. יצחק שחור השיער, או איציק השחרחר בפי מיודעיו, היה נער עליז – הרוח החיה במשפחה ובחברת מכריו. "יצחק ידע לצחוק על כל דבר שבעולם", סיפר אחיו. "אתו הכל נראה קל וטוב. בשל תכונה זאת שלו תמיד דבקו בו המון חבריו – כדבורים שמצאו את הדבש".

יצחק גויס לצה"ל בראשית מאי 1969 והוצב לחיל השריון. שם השלים קורס תותחני־טנקים, ובתפקיד תותחן טנק שימש כל עת שירותו. במלחמת ההתשה נשלחה יחידתו לחזית בסיני ובאחת ההפגזות הקשות נפצע יצחק. להוריו המודאגים, אשר מיהרו לבית החולים שבבאר־שבע, אמר יצחק ורוחו טובה עליו כתמיד: "מה הדאגה? וכי לא מגיע לי קצת חופש? ומלבד זאת – הסתכלו על האחרים. אני כאן סמל הבריאות". לאחר שהחלים, שובץ במשרדי יחידתו כפקיד. בתעודת השחרור כתב עליו מפקדו: "חייל טוב וממושמע. מסור לתפקידו. אחראי ובעל יוזמה. מילא תפקידו לשביעות רצונם המלא של מפקדיו".

בשנת 1972 סיים את שירותו הסדיר. מיד לאחר שחרורו קיבל יצחק עבודה בתעשיה האווירית, נכנס במרץ רב למחלקה חדשה במפעל, ועלה במהירות בסולם הדרגות. הוא חיפש תמיד דרכים חדשות כדי לייעל את העבודה – כדי לייצר דברים ביעילות מקסימלית תוך בזבוז זמן והוצאות מינימלים, תוך שנת־עבודה אחת זכה בחמישה פרסי־ייעול ובתעודת־הוקרה ממנהל המחלקה. להוריו האהובים היה נוהג לומר: "אתם עוד תראו, איך אני אדביק לכם טפטים מפרסי הייעול". ואכן יצחק לא חסך מאמצים, עבד שעות נוספות והקדיש את כל מרצו למפעל, מתוך רצון עז להתקדם ולבסס את עתידו. כאשר פרצה מלחמת יום הכיפורים היה יצחק נלהב כתמיד והאמין שננצח. הוא ארז את חפציו במרץ והתייצב ביחידתו. הוא השתתף בקרבות הבלימה הקשים נגד המצרים בחזית סיני ובקרב על מעוז "חמדיה", ביום י"ג

בתשרי תשל"ד (9.10.1973), נפצע קשה בראשו ומת בדרך לבית החולים. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין הצבאי בקרית־שאול. השאיר אחריו אב, אם ושלושה אחים. לאחר נופלו הועלה לדרגת סמל.

במכתב תנחומים למשפחה כתב מפקדו: "יצחק גילה אומץ־לב ומסירות בקרב הבלימה בגיזרה המרכזית בסיני". הספיד אותו אחיו דני: "אנחנו עומדים מול תמונתו ונזכרים במעשיו השובבים. בלי יצחק הבית שומם".

בייסקי, חיים

חיים, בן ברוריה וישראל־דוב, נולד ביום א' בטבת תש"י (21.12.1949) בתל־אביב. בהיותו ילד עברה המשפחה להתגורר בגבעתיים, שם השלים את חוק לימודיו היסודיים והתיכוניים. לגבי הוריו, פליטי השואה, אשר שכלו את כל קרוביהם באירופה, נודעה חשיבות גדולה לטיפוח הקן המשפחתי החם, המבוסס על יסודות המסורת. לפיכך ספג חיים את תרבות עמו על כל ענפיה ושלוחותיה, ולא מכורח – שכן מילדות התעניין מאוד בתחומי ההומניסטיקה, הרבה לקרוא וברבות השנים אף בחר לו מסלול לימודים התואם את נטיותיו אלה הטבעיות.

חיים גויס לצה"ל בראשית פברואר 1968 והתנדב לחיל הצנחנים. הוא השלים קורס צניחה, קורס מ"כים וקורס קצינים. יחד עם חבריו ליחידה השתתף במארבים, במרדפים אחר מחבלים ובפעולות קומנדו נועזות. אם כי לא חסך מאמצים כדי לבצע בהצלחה את האימונים המפרכים, שנדרשו ממנו ביחידת הצנחנים, הרי לא היה לוחם בטבעו, ואת מקומו המתאים יותר מצא כמדריך בבית הספר לקצינים. משם כתב פעם: "לאחר 14 חודשים חשובים בחיי, החל פרק של אינטלקטואליזציה, או הבה נקרא לו – ליטוש המוח לאחר ליטוש הגוף והאישיות... כאן אתה נמצא במבחן מתמיד מול עיניהם של צוערים ביקורתיים. אתה צריך לרוץ הכי מהר, לקלוע הכי טוב ולחשוב הכי עמוק. שוב נאבקתי על עקרונות דרכי חינוך והדרכה..." הפגישה עם צוערים, עם מפקדים ועם מכלול היחסים שבין אנשים שונים שנזדמנו יחדיו, הולידה וגיבשה בלב חיים את ההחלטה, שהמקצוע שיבחר לעתיד יהיה הפסיכולוגיה. לקראת סיום שירותו הסדיר, הזדמן לחיים תפקיד הדרכה בפנימייה הצבאית. בד בבד החל את לימודי הפסיכולוגיה והפילוסופיה באוניברסיטת תל־אביב, ועם זאת עסק בעבודה מעשית, כגון מחקרי־דעת־הקהל וטיפול בנכי צה"ל. תקופה זו בחייו, שהייתה עשירה בעיסוקים ומלאת סיפוק, זכתה גם להערכה מצד אלה שבא אתם במגע; קשריו של חיים עם חניכיו בפנימייה התהדקו מעבר ליחסים הפורמלים המקובלים.

לאחר שהשתחרר מהשירות הסדיר המשיכו חניכיו לשעבר לבקר אצלו בביתו ולהתכתב עמו. גם בחוג לפסיכולוגיה השתלב חיים יפה והצטיין בלימודיו. כתבה עליו מרכזת המגמה הקלינית: "חיים... בעל אינטליגנציה בלתי רגילה ואדם חם. הרגשנו כי נועד להיות פסיכולוג מצטיין..." לחיים היו תכניות ברורות מאוד לשנת תשל"ד.

הוא התקבל ללימודי התואר השני בפסיכולוגיה קלינית, הצטרף לצוות העובדים ביחידה הנוירופסיכולוגית, שהוקמה ע"י אוניברסיטת תל־אביב – בעקבות המלצה חמה של מרציו בחוג, וחשוב מכל – לאביב הבא קבע חיים את מועד נישואיו עם חברתו משנים, אלא שכל תכניותיו אלה נקטעו באיבן. כאשר פרצה מלחמת יום הכיפורים לא נקרא חיים להתייצב, מאחר שבשירות המילואים האחרון עבר קורס קציני־תצפית קדמיים ועדיין לא שובץ ביחידה. הוא לא חיכה לצו־הקריאה, הגיע בכוחות עצמו וצורף ליחידה של חיל התותחנים. בקרב שהתחולל ב"חווה הסינית", נפצע חיים פצעים אנושים, בהיותו בזחל"ם הפיקוד של סיירת שקד. הוא הועבר לבית החולים "בילינסון", ובמשך שבועיים לחמו שם הרופאים על חייו, אך לשווא. ביום ז' בחשון תשל"ד (2.11.1973), מת חיים מפצעיו. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בקרית־שאול. השאיר אחריו אב, אם ואח.

במכתב תנחומים למשפחה כתב שר־הביטחון דאז משה דיין: "חיים הוגדר על־ידי מפקדיו כקצין בעל ידע רב, בעל כושר מנהיגות ויכולת השפעה רבה על פקודיו. אהוב היה על הכל. יהא זכרו ברוך".

בימן, יחיאל

יחיאל, בן שפרינצה ופנחס, נולד ביום י"ב בחשון תש"ה (29.10.1944) ברוסיה, אליה נמלטו הוריו מפולין כשפרצה מלחמת העולם השנייה. ברוסיה הוכנסו למחנה עבודה ובמחנה נולדו יחיאל ואחותו צפורה. כשנסתיימה המלחמה חזרה המשפחה לפולין, ובשנת 1951 עלתה לארץ והתיישבה ברמת־גן. ברמת־גן למד יחיאל בבית הספר היסודי "יהלום" ובבית הספר התיכון "דביר". כמו כן היה חבר בתנועת הצופים המקומית ומדריך פעיל בקן. בהיותו בן 17 הגרה המשפחה לסן־פרנציסקו, שם סיים יחיאל (או ג'ֶרִי — כפי שכינוהו חבריו בארצות הברית) את לימודיו התיכוניים בבית הספר "סן רפאל". בשנת 1962 החל יחיאל את לימודיו באוניברסיטה של סן־פרנציסקו והשתלם במקצועות הפסיכולוגיה והקרימינולוגיה. כל תקופת לימודיו עבד כקצין־מבחן בשיקום אסירים, וכדי להשלים את החסר למימון לימודיו. עבד גם כפקיד קבלה בבית מלון. בשנת 1965 הכיר יחיאל את בוורלי, סטודנטית שישבה עימו על ספסל הלימודים, ובשנת 1967 נישאו השניים. לאחר שהוענק ליחיאל התואר הראשון בפסיכולוגיה, עלה עם אשתו לארץ. הזוג קבע את מושבו בקרית אונו.

יחיאל גויס לצה"ל בראשית מאי 1968. תחילת דרכו של חיליק (כך כינוהו חבריו בצה"ל) הייתה כפסיכולוג בנח"ל. אחרי־כן הוצב במרפאה לבריאות־הנפש בתל־השומר, ולבסוף שימש כפסיכולוג ראשי של פיקוד הדרום, במשך כל תקופת מלחמת ההתשה בסיני. במסגרת שירותו הצבאי השתלם בקורסים שונים, ואת כולם סיים בציונים גבוהים. הוא השתלם בקורס מ"כים וקורס צניחה, ואחרי־כן עבר קורס קצינים, קורס קציני חר"פ וקורס השתלמות קצינים. בראשית נובמבר 1970 התנדב

חיליק לשרת בצבא הקבע והוצב בחטיבת צנחנים. תפקידו העיקרי היה כקצין בריאות הנפש וכאחראי למיון צנחנים, ומכיון שהצליח מאוד בעבודתו ניתן לו מינוי נוסף כקצין חינוך חטיבתי. מלבד היותו פסיכולוג, היה חיליק גם לוחם מעולה, ויחד עם הצנחנים היה יוצא לכל פעולה. הוא הקדיש את מירב זמנו, הרבה יותר משנדרש, לעבודתו בצבא, ואכן, זכה לדברי הערכה חמים ממפקדיו, כגון: "קצין מקצועי מצוין. מתמסר כליל לעבודתו ומגלה יוזמה רבה. ממלא את תפקידו בהצלחה רבה. מצוין כאיש שדה. מגלה הזדהות עם החייל ומקובל מאוד על חבריו ועל מפקדיו. בעל פוטנציאל פיקודי ברמה גבוהה, שיש לקדמו בסולם התפקידים". על אף עבודתו כאיש צבא הקבע, שגזלה ממנו את רוב זמנו, היה חיליק בעל מסור לאשתו ואב אוהב ונלהב לשני בניו – אריק־שי וגלעד. בשעות הפנאי נהג לקרוא בתנ"ך ועסק באוסף הבולים המגוון שלו. כשפרצה מלחמת יום הכיפורים סירב חיליק להסתפק בתפקיד עורפי והצטרף לצנחנים הלוחמים בחזית הדרומית כקצין חינוך. בקרב הקשה שנערך ב"חווה הסינית" לחם חיליק יחד עם החיילים, וביום כ"א בתשרי תשל"ד (17.10.1973), נפגע ונפל בקרב. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בקרית־שאול. השאיר אחריו אישה ושני בנים, אב ואחות.

במכתב תנחומים למשפחה כתב מפקדו: "חיליק עשה מעל ומעבר לנדרש ממנו, בתחומי החינוך ובריאות הנפש. חיליק סייע במו ידיו לבנות את החטיבה לא רק במיון החיילים ובחינוכם. בהתנהגותו ובמסירותו לתפקידו שימש מופת לכולנו. ודי אם אזכיר את ההתרוצצויות שלו בבתי־הספר ובתנועות־הנוער כדי לגייס מתנדבים לצנחנים וזאת עשה מחוץ לשעות העבודה המקובלות. חיליק נטל חלק בפעולות מבצעיות, שוב לא כמקובל בתפקידו. במלחמה דרש להיות יחד אתנו כלוחם מן השורה; כלוחם הסתער אל מול פני האוייב, וכלוחם נפל".

להנצחת זכרו של יחיאל הקים אביו קרן סיוע לילדים נזקקים.

בין, נמרוד

נמרוד, בן חדווה וירחמיאל ז"ל, מניצולי השואה, נולד ביום ט' באב תשי"ב (5.2.1952) בקיבוץ מזרע. בהיותו בן חמש עברו הוריו למושב השיתופי מולדת. הוא למד בבית־הספר היסודי במולדת ואחרי כן סיים את לימודיו בבית־הספר התיכון המקצועי בעין־חרוד, במגמה של מסגרות מכנית. נמרוד העדיף את העבודה המעשית ולימוד המקצוע על פני השיעורים העיוניים, אם כי גם בהם גילה יכולת רבה. הוא בילה שעות ארוכות בסככת המכונות, למד להכיר את המכשירים ואת הכלים החקלאיים על בוריים והיה משפץ ומתקן את הטעון תיקון. הוא אהב את עבודתו והקדיש את רוב זמנו לטיפול בבעלי־חיים. יותר מכל אהב את העבודה בדיר ובאורווה. הוא היה נער מלא שמחת־חיים ובעל חוש־הומור משובב. תמיד ריכז את חבריו למפגשים חברתיים, למסיבות וטיולים, ותמיד עמד בהם במרכז ההתעניינות. חבריו זוכרים את הכישרון הרב שגילה

בסיפור בדיחות ואת מעשי הקונדס, שהיה ראש וראשון להם. הוא ידע תמיד לעודד ולרומם את מצב הרוח, גם ברגעים הקשים ביותר. הוא אהב מוסיקה ושירה, השתתף במקהלת בית־הספר והיה ידוע כרקדן מעולה. כשהיה בן 18 נהרג אביו בתאונת־עבודה. מאז הפך נמרוד להיות ראש המשפחה, היה לעזר לאמו ולמדריך לאחיו ולאחיותיו הצעירים ממנו. הוא התגלה כאדם חושב, בעל שיקול דעת רציני ובוגר, היודע לקבל החלטות מכריעות בתבונה ובפיקחות. הוא היה שותף מלא לעבודה במשק והשקיע את כל מרצו ואונו בעבודה.

נמרוד גויס לצה"ל בתחילת נובמבר 1971 וביקש להתנדב ליחידה קרבית. הוא צורף ליחידת הסיור של חטיבת "גולני", בה עבר קורס מפקדי כיתות וקורס מש"קי תול"ר. גם ביחידתו השרה נמרוד מהשקט הנפשי המיוחד לו ומרוחו הטובה. הוא ביצע את המוטל עליו בדייקנות ובשלמות, הקפיד למלא ולהשלים את הפרטים הקטנים ביותר, כשהוא עושה מעשיו מתוך שמחה ורצון ומתוך תחושת ייעוד והכרה בחיוניות ההתנדבות. במלחמת יום־הכיפורים השתתפה יחידתו בקרבות הבלימה וההבקעה ברמת־הגולן. ביום י"ב בתשרי (8.10.1973), נערך הנסיון הראשון לכבוש את מוצב החרמון, שהיה מוחזק על־ידי הצבא הסורי. הכוח של נמרוד, שהתקדם תוך כדי טיפוס על סלעים ומצוקים, נותק מיתר אנשי היחידה והוקף על־ידי חיילים סורים רבים. נמרוד השיב אש לעבר הסורים, כשהוא משנה מדי פעם את מיקומו וחושף עצמו לכדורים שנורו מכל עבר. בשעת בלימת ההסתערות של הסורים נפגע ונהרג. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין במולדת. השאיר אחריו אם, שתי אחיות ואח. לאחר נופלו הועלה לדרגת סמל־ראשון.

משפחתו ומושב מולדת הוציאו לאור חוברת לזכרו ובה דברים על דמותו, מפי חבריו למשק ולשירות הצבאי.

בינדר, יוסף

יוסף, בן אטלה וברוך ז"ל, נולד ביום כ"ה באדר תש"ב (9.3.1942) בבראילה שברומניה, ועלה ארצה עם משפחתו בשנת תש"י (1950). עד עלייתו למד שנתיים בבית־ספר יסודי בעיר הולדתו ואחרי־כן המשיך ללמוד בבית־הספר היסודי "כצנלסון" באשקלון ובבית־הספר התיכון־העירוני "תגר". יוסף היה תלמיד חרוץ, עירני ונבון, אהוב על מוריו ועל חבריו. הוא היה אוהב סדר ומשמעת והקפיד תמיד על לבושו ומראהו. הוא ניחן במרץ וביזמה, בחריצות ובגישה מעמיקה ורצינית לכל מעשה או תופעה שהוטל עליו להתמודד אתם. רוחו הייתה תמיד טובה עליו והוא השרה מרוחו זו על סביבותיו. הוא היה חברותי, ובדרך־כלל היה הרוח החיה בכל אירוע חברתי. הוא היה בן נאמן ומסור להוריו, ולאחר מות אביו טיפל במסירות ובאהבה באמו.

יוסף גויס לצה"ל בראשית אוגוסט 1960 והוצב לחיל־התותחנים. לאחר הטירונות ולאחר שהשתלם בקורס קשרי חת"ם ובקורס קשרי חת"ם מתקדם, התמנה למש"ק

קשר תותחנים. בתפקידו זה שימש כמדריך בבסיס ההדרכה של חיל־התותחנים. חבריו להדרכה העידו עליו, כי התבלט בכושר מנהיגותו, במסירותו ובאחריותו. לא אחת קרה, שכאשר הלכו חבריו למנוחת־הצהריים, היה הוא עולה לחדר ההרצאות, מכין את המכשירים ודואג לכל פרט, שלא יחסר בשיעור הקרוב; ואם עוד נותר זמן בידו, היה חוזר ומשנן את החומר.

לאחר שסיים את השירות הסדיר היה נקרא לתקופות של שירות מילואים, בהן שימש בתפקיד מש"ק קשר, וגם נטל חלק במלחמת־ששת־הימים. היסודיות והיעילות ציינו אותו גם בשירותו במילואים. לאחר השחרור החל יוסף ללמוד בפקולטה למשפטים באוניברסיטה העברית בירושלים. בשנת 1968 סיים את לימודיו ואת תקופת ההתמחות ונעשה עורך־דין. זמן קצר לאחר שהוסמך, נשא אישה ובראשית 1970 נולד בנו. אותה שנה פתח משרד לעריכת־דין באשקלון, ביסס אותו והרחיבו וראה ברכה בעמלו עד שפרצה מלחמת יום־הכיפורים. כשפרצה המלחמה, גויס עם יחידתו והוצב בחזית סיני. ביום כ"ו בתשרי תשל"ד (22.10.1973), דקות אחדות לפני כניסת הפסקת־האש לתוקפה, נפגע יוסף ונהרג בהפגזה בקרבת הגשר, שיחידתו עמדה לחצות. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין באשקלון. השאיר אחריו אישה ובן, אם ואח. לאחר נופלו הועלה לדרגת סמל־ראשון.

חבריו ליחידה הוציאו לאור חוברת לזכר חללי היחידה ובה גם דברי חברים על דמותו של יוסף; משפחתו, שופטים בבית המשפט וחבריו מקרב עורכי הדין ייסדו לזכרו קרן־מלגות לתלמידים מצטיינים בבית־הספר התיכון בו למד; כן נקראת על שמו ספרייה באשקלון. בטכס חנוכת הספרייה אמר השופט ג' גלעדי: "בניגוד לעורכי־דין אחרים, מה שאפיין את יוסף הוא רצונו להעמיק וללמוד ורוח־הקרב שפעמה בו כאשר נלחם לעניין צודק, או כשחשב שמישהו מקופח. אנו, השופטים, גם ידענו, לאחר שהכרנוהו, כי מלה של עורך־דין בינדר היא תמיד אמת ואם הוא אמר משהו, לא היה מקום לפקפק באמיתותו".

ביסמוט, ויקטור

ויקטור (רישרד), בן מרי וכמוס, נולד ביום י"ט בשבט תשי"ג (4.2.1953) בטוניס. את לימודיו היסודיים סיים בבית־ספר עממי בצרפת, אליה עבר בדרכו עם משפחתו לארץ. ויקטור עלה ארצה בשנת תשכ"ט (יולי 1969) ואת לימודיו התיכוניים סיים בבית־הספר התיכון־דתי באשדוד. ויקי, כפי שקראו לו בני משפחתו וידידיו, היה תלמיד טוב ביותר בתקופת לימודיו בארץ. כתבה עליו מורתו: "...דמות אצילה, אדיבה ותמימה, השואפת להגיע לשלמות בכל. חביב ואהוב היה על כולם, מורים ותלמידים, ומסור ונאמן לכולם ולכל אשר הוטל עליו... הוא הפליא באופיו ובתכניותיו, בשקידתו ובדבקותו בלימודים. חשתי בו את הצימאון לדעת הכל וראיתי את עיניו זוהרות על כל הישג והתקדמות. השיג ציונים טובים ובזאת שימש דוגמה וסמל לאחרים". כשהחל ויקי

ללמוד בבית־הספר התיכון, שאליו הגיע במחצית כיתה י׳, עמד על־כך שלא יינתנו לו הטבות והקלות, הניתנות לעולים חדשים, עקב קשיי־קליטה, ונאבק בכל המכשולים שעמדו על דרכו בכוחות עצמו, כשמטרתו לעמוד ברמת הלימודים של הכיתה הישראלית. שקידותו וכוח רצונו העז, וכן אמונתו השלמה בדרכו, סייעו לו להגשים מטרה זו. את רוב שעות הפנאי הקדיש ויקטור ללימוד מתמטיקה. עוד כשלמד בחוץ־לארץ הצטיין ויקטור במקצוע זה, וכנהוג בבתי־הספר שם, זכה כמעט כל חודש בפרס המוענק לתלמיד המצטיין. בהגיעו לארץ, אחרי שהשתלב במסגרת הכיתה, נשלח ויקטור לאוניברסיטת ירושלים להשתלמות במתמטיקה. בשעות הפנאי עסק ויקטור בעיקר בספורט. הוא היה ספורטאי מצטיין, במיוחד בשחיה, והגיע להישגים נכבדים. ברוב התחרויות היה ויקטור בין מקבלי הפרסים הראשונים. בתחרות ריצה שנערכה בגבעת וושינגטון, קבע ויקטור שיא בריצת מאה־מטר – שיא שלא נשבר עד היום. ויקטור היה בחור דתי בכל רמ״ח אבריו, שלם עם עצמו ועם אמונתו. הרגשת הצורך בעשייה מושלמת הדריכה אותו לאורך כל חייו – גם בלימודים וגם בדרכו הדתית. בזכות שלמותו ויושרו עם עצמו, השכיל לנהל חיים מלאי שמחה והנאה. המשפחה והבית היו לויקטור ציר־חיים, וכל אשר עשה – עשה למענם. במשך כל שנותיו ניהל ויקטור יומן־חיים, רשם את קורות ימיו ואת מחשבותיו על החוויות שעברו עליו. מיום סיום לימודיו התיכוניים החזיק ויקטור עמו ספר תהילים, שלא מש ממנו.

ויקטור גויס לצה״ל בראשית אוגוסט 1972 והוצב לחיל השריון. לאחר הטירונות ולאחר שהשתלם בקורס לסיירי שריון הוצב ביחידת שריון כסייר. הוא המשיך לקיים את אורח־חייו הדתי גם בתקופת שירותו בצבא, ואף גילה יכולת מפתיעה לקשור קשרים עם כל אדם בפלוגה, אפילו היה רחוק מהשקפותיו ומדרכו. מדי שבת היה ויקי דואג לאסוף מניין לתפילה, רץ בין האנשים ומבקש בחיוך להצטרף אליו – וכשויקי ביקש, מיד הסכימו, ורבים באו להתפלל עמו. הוא היה היחיד שהצליח לאסוף את החיילים לתפילה בציבור, ובעצמו הדריך את החיילים שלא היו בקיאים בהלכות התפילה. ויקטור נחשב ללוחם מעולה והיה הנווט הטוב שבפלוגה. סמוך לפרוץ מלחמת יום־הכיפורים נשלח ויקי לקורס מש״קי סיור ועדיין היה חניך בקורס זה כשפרצה המלחמה. ויקי שנא מלחמות – וביחוד שנא את מלחמת יום־הכיפורים, שפגעה בשלמות האמונה שלו. חילול קדושת יום־הכיפור היה הדבר הנורא ביותר שקרה לו מימיו. בקרב שהתחולל ברמת הגולן באזור בוקעתה ביום י״ג בתשרי תשל״ד (9.10.1973), נפגע ויקטור מאש נ״ט ונהרג. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין באשדוד. השאיר אחריו הורים, אחיות ואח. לאחר נופלו הועלה לדרגת סמל והוסמך כבוגר הקורס למש״קי־סיור.

הוריו תרמו לזכרו ספר־תורה לבית־הכנסת על־שם הרב הכהן יונתן באשדוד; בית־הספר העל־יסודי המקיף הדתי באשדוד הוציא לאור חוברת והקים אנדרטה לזכר חמשת חללי בית־הספר, וביניהם ויקטור.

ביצור (ביאטצקי), יעקב

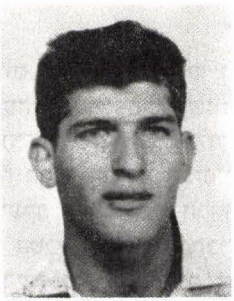

יעקב, בן חוה וסנדר, נולד ביום כ"ג בתמוז תש"ז (11.7.1947) בגרמניה, ועלה ארצה עם משפחתו בשנת 1949. הוא למד בבית־הספר היסודי על־שם וייצמן בלוד ואחרי־כן סיים את לימודיו בבית־הספר התיכון האזורי רמלה–לוד, במגמה הביולוגית. יעקב היה תלמיד חרוץ ושקדן והצטיין בעיקר בלימודי הטבע. הוא היה חבר במועדון המרכזי לנוער של עיריית לוד, ובמסגרת זו התנדב לעבודה בקיבוצים ולסיוע בקליטת עלייה ביישובי הספר. הוא נמנה עם חברי להקת המחול של המועדון. בקורס מ"כים של הגדנ"ע היה החניך המצטיין. הוא היה חובב ספורט והצטיין במשחקי הכדורגל והכדורסל, וכן הרבה לטייל ולסייר בארץ והשתתף בצעדות רבות. הוא התעניין מאוד בפוליטיקה ובהיסטוריה צבאית. יעקב היה צנוע והליכותיו פשוטות. היה בו שקט נפשי וביטחון עצמי רב. הוא היה בעל כוח רצון, שקול־דעת ועקשן ועם זאת – שקט ומופנם. ישר היה ובעל מצפון, והכל הכירוהו כחבר טוב ומקובל בחברה ואדם בעל חוש הומור ותבונה רבה.

יעקב גויס לצה"ל בראשית אוגוסט 1966 והתנדב לחיל־האוויר. לאחר הטירונות השתלם בקורס צניחה ובקורס לטייסי קישור וסיור. כשלמד בבית־הספר לטיסה וטס טיסת־יחיד שנייה במטוס אימונים סילוני, עלה מטוסו באש. יעקב נאלץ לנחות נחיתת אונס ונפצע קשה. הוא אושפז בבית־חולים ולאחר חודשים אחדים חזר להשתלם בקורס הטיס. על השתתפותו במלחמה בשנת 1967 הוענק לו "אות מלחמת ששת הימים". תקופה מסוימת היה מדריך בבית־הספר לטיס, בקורס לטייסי־קישור. בימי מלחמת ההתשה עסק הרבה בטיווח ארטילרי בסיני וברמת־הגולן וכן ביצע כמה וכמה גיחות אל מעבר לקווי האויב. לאחר שסיים את שירותו הסדיר התנדב לשרת בצבא הקבע והיה לקברניט במטוס נורד בטייסת תובלה. זמן־מה לפני שפרצה מלחמת יום־הכיפורים, חזר לתפקידו בטייסת הסיור והקישור. מפקדו מעיד עליו שהיה קצין מצוין, ממושמע, יעיל ואהוד על פקודיו ועל מפקדיו. ביום ט"ו בתשרי תשל"ד (11.10.1973), הוא יום השנה הראשון לנישואיו, נפגע יעקב בשעת טיווח ארטילריה צפונית־מזרחית לקוניטרה, ונהרג. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בלוד. השאיר אחריו אישה ואח. לאחר נופלו הועלה לדרגת רב־סרן. על אומץ־לבו הראוי לשמש מופת, הוענק לו "עיטור המופת". וזה תיאור המעשה: "ביום 11.10.1973 המריא רב־סרן יעקב ביצור ז"ל למשימת סיוע לכוחות־הקרקע ברמת הגולן. במהלך הפעולה הבחין, כי יהיה עליו ליטול סיכונים מעל ומעבר למגבלות שהוכתבו לו בפקודת המשימה, אם ברצונו להועיל לכוחות הקרקע. הוא נטל על עצמו את הסיכון והתקרב עם מטוסו לעבר קו החזית, שם נפגע בטיל והמטוס התרסק. בפעולה זו גילה אומץ־לב ודבקות־במשימה למופת".

בית־הספר התיכון האזורי רמלה–לוד הקים לזכרו פינת זיכרון; בעיתון "במחנה" פורסמה רשימה על "רס"ן יעקב ביצור ז"ל בטווח טילי הנ"מ".

ביצ'צ'י, יצחק

יצחק, בן שרה ואברהם, נולד ביום ד' בכסלו תש"י (25.11.1949) בהרצליה וסיים את לימודיו היסודיים בבית־הספר "גורדון" בעיר מגוריו. יצחק גדל בין שתי אחיות ושני אחים, והשתלב במשפחה כילד חברותי ונעים הליכות. הוא אהב לצחוק הרבה, ולספר בדיחות בכל הזדמנות. הוא היה אהוב מאוד על בני המשפחה, בזכות תכונותיו אלה המיוחדות, שהביאו אור ושמחה לבית. הוא ידע להשרות על כל באי הבית תחושה של נועם ונינוחות ומכריו הרבים ראו בו ידיד אישי להם. יצחק היה מוכן תמיד לעזור לזולת, וידע להקשיב לבעיות ולקשיים שהעיקו על חבריו. הוא השרה שמחה בין אנשים, ועליזותו הייתה סוחפת. בפגישות של החבר'ה היה תמיד בין מארגני השמחה ועמד במרכז הפעילות. הוא הרבה לצאת עם חבריו לטיולים ולבילויים, ובמיוחד הקדיש מזמנו לפעילות ספורטיבית ולצפייה במאורעות ספורטיביים במגרשים השונים ובטלביזיה. יצחק לא הרבה להתעמק ולשקוד על לימודיו. החיים בחוץ קרצו לו, והוא רצה לקחת בהם חלק פעיל, מוקדם ככל האפשר. הוא שמח על האפשרות לפרנס את עצמו ולעזור להוריו לשאת במעמסת הפרנסה של הבית וחינוך שאר האחים. בגיל צעיר יחסית, עם תום לימודי החובה בבית הספר, יצא לעבוד במקצוע המסגרות במפעל "אנפלד" בהרצליה.

יצחק התגייס לצה"ל בתחילת נובמבר 1967 והוצב לחיל השריון. לאחר הטירונות ולאחר שהשתלם בקורס למקצועות טנק סנטוריון, הוצב באחת מיחידות השריון. בצבא נפתח לפני יצחק עולם שלם של מעשה וביצוע, שבו יכול היה להעמיד את עצמו במבחן שעה שעה. לדברי מפקדו הישיר, הוא השתלב ביחידתו מבחינה חברתית, והוכיח מה יכולתו כאיש צוות טנק מעולה. הוא מצא לו חברים רבים מקרב עמיתיו לשירות, והתחבב על מפקדיו, בהיותו מדייק בביצוע המשימות שהוטלו עליו. בחופשות נהג לבקר בבית הוריו ולעזור להם, ותמיד התעניין בשלומו של כל אחד מבני המשפחה. יצחק היה קשור לבני משפחתו וכתב להם מכתבים יפים ואופטימיים, כדי להעלות את המורל בבית, וכדי שלא ידאגו לו. הוא הקפיד תמיד להישמע אופטימי ומלא תקוות.

בשנת 1970, לאחר שיצחק השתחרר משירות החובה, יצא מיד לעבוד במפעל לבידוד, כדי לא ליפול למעמסה מבחינה כלכלית על הוריו. מזמן לזמן היה נקרא לתקופות של שירות מילואים פעיל. כשפרצה מלחמת יום הכיפורים הצטרף אל יחידתו והשתתף בקרבות הבלימה נגד הסורים ברמת הגולן. בקרב שהתחולל ביום י"א בתשרי תשל"ד (7.10.1973) בשעות אחר־הצהרים ליד המחצבה בנפח לחם יצחק כטען־קשר בטנק. הטנק נפגע פגיעה ישירה ויצחק נהרג במקום. גופתו לא זוהתה והוא נחשב נעדר במשך כשמונה חודשים. לימים זוהתה גופתו והוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין הצבאי בקרית־שאול. השאיר אחריו הורים, שני אחים ושתי אחיות. לאחר נופלו הועלה לדרגת סמל ראשון.

בירו, דניאל

דניאל, בן פרומה וישעיהו, נולד ביום כ׳ בשבט תשי״ב (16.2.1952) בחיפה. את לימודיו היסודיים והתיכוניים סיים בבית־הספר של אליאנס ״כל ישראל חברים״. דני, כפי שכינוהו בני משפחתו, נולד בשעה קשה, לאחר מות אחותו הבכירה, ובאופן טבעי ראתה בו המשפחה המשך ותקווה. דני היה ילד שקט ומצניע לכת, כאילו נחבא מאחורי משקפיו הגדולים. הוא היה אהוד מאוד על בני כיתתו, ששיתפו אותו במשחקיהם, בחויותיהם, בטיולים ובסודות. בבילויים המשותפים של הילדים מצא עצמו במרכז, וגם כתלמיד היה מרכז הכיתה. הוא הצטיין בגישתו הרצינית ללימודים, וכשרונו התבטא במיוחד במגמה הריאלית של בית־הספר התיכון. למרות הישגיו בתחום הלימוד העיוני, רצה דני לעבור לבית־ספר תיכון מקצועי. סקרנו אותו המכונות השונות, והוא חש תשוקה גדולה להכיר מקרוב את דרכי פעולת המנוע. אביו, אליו היה קשור קשר חם וישיר, הבחין בגודל ההפסד שייגרם לדני אם יעזוב את הלימודים העיוניים, ובסבלנות רבה כיוון את דני להמשיך אותם. המשבר שפקד את דני עקב זאת היה חריף, אך בכוחות משותפים שלו ושל אביו, התגבר על הקשיים והמשיך בלימודיו העיוניים בהצלחה, בעוד משפחתו מעודדת אותו ומשמשת עורף וכוח דוחף בהתקדמותו.

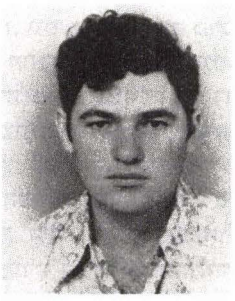
דני גויס לצה״ל בתחילת אוגוסט 1970 והוצב לחיל השריון. לאחר סיום הטירונות ולאחר שהשתלם בקורס למקצועות הטנק ובקורס למפקדי־טנקים, הוצב כמש״ק ביחידת שריון. בצבא היה דני אהוב על חייליו ועל מפקדיו כאחד. חבריו העריכו את השקט הפנימי שלו, שלא פג גם במצבי מצוקה. בזכות הליכותיו הנעימות קנה ידידים רבים, שהיו מוכנים ללכת אתו ולמענו לכל מקום. בחיי היום־יום במחנה עזר דני לחבריו ולפקודיו בבעיות הסתגלות למסגרת הצבא, התעניין בכל העובר עליהם ועל משפחותיהם, ואף נהג לבקר בבתיהם בחופשותיו. ידידיו תיארו אותו כאדם בעל חוש הומור מצוין וגישה בריאה ואופטימית לחיים, שמצא תמיד את הדרך להגיע לפתרונות היעילים והמועילים, גם בעניינים אישיים וגם בתחום המקצועי. הכל נראה קל ופשוט תחת ידיו, גם כשבתחילה נדמה היה שאין מוצא והקרקע נשמטת מתחת לרגליים. דני הפך סמל לאחד המוותר על נוחותו למען הזולת, ובשעות קשות ידעו הכל, שאם יפנו אליו יעשה כמיטב יכולתו, יישאר במקומם בתורנות או בשמירת שבת וכדו׳. הוא עשה הכל באיפוק ובשליטה עצמית, בלי שניכר עליו הקושי שבויתור על מאווייו. בחופשות אהב דני לבוא אל בית הוריו, לשוחח אתם ולבלות בחברתם ובחברת אחותו הקטנה, שהייתה אהובה עליו מאוד. הוא גם הרבה לטייל בארץ, כשהיו עתותיו בידיו, וביקר אצל ידידיו שבעורף ואצל חבריו לצבא.

דני תיכנן להמשיך את לימודיו בטכניון לאחר תום שירותו הסדיר, אולם כשבועיים לאחר שסיים את שירות החובה שלו – פרצה מלחמת יום הכיפורים והוא נקרא אל הטנק. דני השתתף בקרבות הבלימה הקשים נגד המצרים בחזית סיני. ביום י״ב בתשרי תשל״ד (8.10.1973), בקרב שריון קשה בפתחת קנטרה, בגזרה הצפונית של תעלת סואץ, נחלץ דני לעזרת ניצול שיצא מטנק בוער, ושניהם נפגעו מטיל

ונהרגו. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין הצבאי בחיפה. השאיר אחריו הורים ואחות. לאחר נופלו הועלה לדרגת סמל־ראשון.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה, כתב מפקד יחידתו: "...כמפקד גדוד סיור בעוצבה משוריינת הייתי גאה לפקד על בנכם, סמל בירו דניאל... לוחם טוב ועשוי ללא־חת..."

בירנבוים, יעקב

יעקב (ינקו), בן רחל וחיים, מניצולי השואה, נולד ביום כ"ב באלול תשי"ב (12.9.1952), בברשוב שברומניה ועלה ארצה עם משפחתו בשנת 1961. הוא למד בבית־הספר היסודי בעיר מולדתו ואחרי־כן המשיך בלימודיו בבית־הספר היסודי בגבעת שמואל ובבית־הספר התיכון על־שם רמז בבני־ברק. יעקב היה תלמיד חרוץ ושקדן, הצטיין בעיקר במקצועות הריאליים והקפיד על הכנת שיעוריו. הוא הרבה לקרוא והיה בקי בתחומים שונים. הוא נמנה עם חניכי תנועת הצופים והיה חובב ספורט נלהב. יעקב היה אדם טוב־לב, ישר והגון, כן ודובר אמת, גלוי־לב ובעל מצפון. היו בו ביטחון עצמי וקור־רוח, אך לא הייתה בו שחצנות. הוא רחק מן השגרה, לא היה בררן, אהב את הפשטות והיה שמח בחלקו. הוא היה חברותי מאוד, קל להתיידד, נוח לבריות וקשה לכעוס. ותרן היה וסלחן, רחק מריב וממדון, נענה לכל בקשה ברצון, טוב ומיטיב לסביבתו, אדיב, מנומס, עדין נפש ונעים הליכות. הוא היה בעל חוש־הומור, חייכן ועליז ואהב להתלוצץ ולהתבדח. הוא אהב מאוד את בני משפחתו, היה בן מסור ונאמן ורחש כבוד רב להוריו.

יעקב גויס לצה"ל בתחילת נובמבר 1970 ונשלח למבדקי טיס, אך לבסוף הוצב לחיל השריון. לאחר הטירונות השתלם בקורס למקצועות טנק סנטוריון, שהוענק לו בו ציון גבוה (95), ובקורס מפקדי טנקים. הוא היה חייל טוב, אחראי ומסור לתפקידו, ואהוד על חבריו. מפקדיו העניקו לו את "אות השירות המבצעי". הוא השתדל שלא להדאיג את הוריו ובמכתבים, שהקפיד לכתוב הביתה, לא התאונן על האימונים הקשים ועל חיי השדה. כשפרצה מלחמת יום־הכיפורים נשלח עם יחידתו לחזית ברמת הגולן. ביום י' בתשרי תשל"ד (6.10.1973), בג'וחדר ליד חושנייה, נפגע הטנק שלו מטיל של האויב, ויעקב נהרג במקום. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בקרית־שאול. השאיר אחריו אב, אם ואחות. לאחר נופלו הועלה לדרגת סמל.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה כתב מפקדו: "בנכם יעקב ז"ל, היה מבחירי המפקדים בפלוגתו ומטובי המפקדים בגדוד. הקרב שלחם בו ונפל, הקרב על ציר הנפט, היה מהקרבות האכזריים ביותר והמכריעים ביותר על הגנת רמת הגולן ומדינת ישראל".

בירנבוים, שריאל־מרדכי

שריאל, בן דבורה ואלישע, נולד ביום י׳ בתמוז תש״י (25.6.1950) באורליאן שבצרפת, שם פעלו הוריו במחנה מעבר לילדים עולים, בשליחות חינוכית מירושלים. כששבה משפחתו ארצה, למד בבית־הספר היסודי ״דוגמא״ בירושלים. הוא חגג את הבר־מצווה בקנדה, שם עשו הוריו שוב בשליחות. אחרי־כן סיים את לימודיו בישיבה התיכונית של תנועת ״בני עקיבא״ – ״נתיב מאיר״ בירושלים. שריאל גדל וחונך ברוח המסורת היהודית והאמונה באלוהי ישראל. הוא התגלה כעילוי בתורה; תלמיד חכם, שהקדיש את עצמו ללימוד התורה וההלכה מתוך תחושת יעוד והכרה בצו לבו. הוא השאיר אחריו אוסף גדול של סיכומים וחידושי־תורה ומחברות רבות, שבהן רעיונות שהעלה על הכתב ודברי הגות בתורה ובהלכה. אהבה עזה יקדה בו לבני נוער. את זמנו הפנוי בעת החופשות היה מקדיש להדרכה בסניף של תנועת־הנוער ״בני־עקיבא״ בפרוזדור ירושלים ובריכוז קייטנות לילדים באזור חוף אשקלון. הוא התחבב על חניכיו הצעירים בזכות אישיותו הקורנת וקסמו הרב.

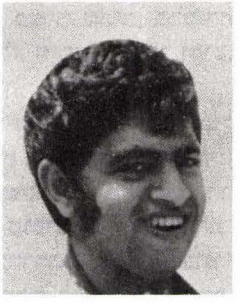
שריאל גויס לצה״ל בסוף יולי 1968. יחד עם חבריו שילב את לימודיו בישיבה באימונים ביחידות הנח״ל והצנחנים. הוא עבר קורס צניחה וזכה לענוד כנפי צנחן. אולם הוא נפצע תוך כדי אימונים וכדי שיוכל להמשיך ולמלא תפקיד של חייל־לוחם, ביקש לעבור לחיל־השריון והוכשר כתותחן וכאיש צוות טנק. בהליכתו לשריון מצא פיצוי ותגמול נאות, על שנאלץ לפרוש מחבריו הצנחנים, בעטיה של הפציעה. שריאל יצא עם רבו וחבריו, כדי להקים את הישיבה ״הר עציון״ באלון שבות, במסגרת ישיבות־ההסדר. למרות תנאי המגורים הקשים, בפחונים, ללא חימום, חשמל ומים, היה מאושר במעשיו וראה בהקמת הישיבה שליחות חשובה.

בסוף יולי 1972 שוחרר שריאל מהשירות הסדיר והוצב ליחידת מילואים של חיל השריון. לאחר השחרור החליט לשלב את לימודי הקודש עם לימודי המדעים. הוא השלים שנת לימודים אחת בחוגים לכלכלה ומדע המדינה, בפקולטה למדעי־החברה באוניברסיטה העברית בירושלים. בכל תקופת לימודיו היה מופיע דרך קבע בבית־המדרש וממשיך בלימוד התורה. בד בבד עם לימודיו עסק בהדרכת בני נוער, בוגרי מכללות מתפוצות הגולה, שבאו לשנת לימודים בבית המדרש לתורה בירושלים. חניכיו מעידים עליו כי ידע לחזק את הקשר בין הנוער היהודי בגולה והנוער בארץ־ישראל. רבים מחניכיו שבו ארצה, כדי להשתקע בה, בעיקר בגלל הלהט הרב והאמונה העזה שהצליח שריאל להחדיר בהם. אחד מחניכיו כתב להוריו: ״לא פגשתי ישראלים כדוגמת שריאל. הוא ידע לחזק את הקשר בין הנוער בגולה לבין הנוער בישראל. הוא קירב אותנו לא רק לארץ אלא גם לתורה. כולנו אהבנו אותו אהבה רבה, הוא היה מהמדריכים הכי פופולריים שהיו לנו בישיבה״. עבודתו החינוכית גרמה לו סיפוק כה רב, עד כי החליט לכלול בתכנית הלימודים שלו גם את מדעי החינוך. הוא ידע לשלב את לימודי המדעים והתורה עם התפקידים הציבוריים, שנטל על עצמו ומצא זמן לעסוק בשחייה ולהאזין למוסיקה, בעיקר לשירים וניגונים

חסידיים ולפזמונים עבריים. הוא נהג לזמר זמירות השבת בלהט ובדבקות, מלהיב ומשמח את משפחתו ושכניו. כשפרצה מלחמת יום־הכיפורים עשה שריאל בבית־המדרש. הוא הגיע ליחידה שלו הישר מתפילת יום־הכיפורים. בדרכו לשדה־הקרב עסק בלימוד משניות מתוך ספר־משניות שנשא עמו בקביעות. ביום י״א בתשרי תשל״ד (7.10.1973), בקרבות הבלימה ברמת־הגולן, ספג הטנק שלו פגיעה ישירה והוא נהרג. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בהר־הרצל בירושלים. השאיר אחריו הורים, אח ושתי אחיות. לאחר נופלו הועלה לדרגת רב־טוראי.

רבו, הרב יהודה עמיטל שהספידו ביום השלושים אמר על דמותו של שריאל: ״התואר 'בן־ישיבה' הפך לחלק מישותו, שלא ניתן להיפרד ממנו. עבודת הלב שלו, זו תפילה – כפי שראינוה בתפילתו האחרונה בבית־המדרש ביום הכיפורים – הייתה מרשימה וקורנת. את כל לבו שפך בתפילה זאת. יראתו קדמה לחכמתו. אמונתו הייתה זכה ותמימה, והוא חי בה. תום ויושר אפיינו הליכותיו. אישיותו שפעה חן ונועם. היה חבר טוב ושכן טוב; צנוע, בעל מידות במלוא המשמעות. היה שייך לאותה קבוצת אישים, אשר עליהם דרשו חז״ל את הפסוק: 'ואוהביו כצאת השמש בגבורתו'״; חבריו לישיבה הוציאו לאור חוברת לזכרו ובה דברי חברים על דמותו; אמו כתבה לזכרו קובץ בלדות וערכה לזכרו תערוכת ציורים מעשי ידיה; הוריו ומתפללי בית־הכנסת ״רננים״ בירושלים הקימו קופה לגמילות־חסדים הנושאת את שמו; בחוף אשקלון, במקום שהדריך בקייטנות לבני־נוער, הוקם בית־כנסת הנושא את השם – ״אוהל שריאל״ ובו ספר־תורה, שנתרם לזכרו על־ידי בני משפחתו.

בירקה, יצחק

יצחק, בן רינה ומשה, נולד בשנת תש״ז (1947) בבגדד שבעיראק ועלה ארצה עם משפחתו בשנת 1951. הוא למד בבית־הספר היסודי ״השבעה״ באזור, ואחרי־כן המשיך בלימודיו בבית־הספר המקצועי ״עמל״ בחולון, במגמה של מכונאות רכב. יצחק היה תלמיד חרוץ ושקדן והיה אהוב על מוריו ועל חבריו. הוא היה חברותי ונעים הליכות, ישר היה ובעל מצפון, עליז וטוב־לב, שובב ואוהב מעשי קונדס.

יצחק גויס לצה״ל במחצית חודש נובמבר בשנת 1964, והוצב לחיל השריון. לאחר הטירונות השתלם בקורס מחסנאים, בקורס נהגים ובקורס נהגי זחל״ם. הוא היה חייל טוב ואחראי, ושימש דוגמה לחבריו במזגו הטוב ובאורך רוחו. במלחמת ששת הימים נפצע קל כשנהג בזחל״ם הפיקוד של אחד מגדודי השריון. הוא הצטיין בימי המלחמה בתפקידו כנהג. על השתתפותו במלחמה הוענק לו ״אות מלחמת ששת הימים״. הוא השתדל שלא להדאיג את בני משפחתו והרבה לכתוב מכתבים הביתה ובחופשותיו הקצרות נהג לבלות בבית ולסייע להוריו. בתעודת השחרור שניתנה לו, לקראת השחרור מן השירות הסדיר, כתב מפקדו: ״יצחק הוא חייל ממושמע ומסור למופת״.

יצחק היה בן נאמן להוריו, בעל מסור ואב אוהב. הוא אהב לעזור לזולת ודאג למשפחתו. ביום י"א בתשרי תשל"ד (7.10.1973), במעוז "ליטוף", שעל חוף האגם המר הקטן, נפגע יצחק ונהרג. תחילה נחשב כנעדר. לימים זוהתה גופתו והוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בקרית־שאול. השאיר אחריו אישה, בת, אב ואם, שלושה אחים וחמש אחיות. בנו, שנולד אחר נופלו, נושא את שמו – יצחק.

בית־אריה, אופיר

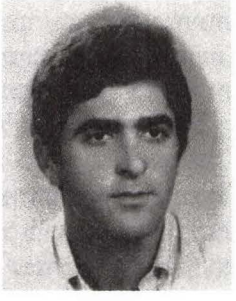
אופיר, בן רחל ויצחק, נולד ביום כ"ו באדר ב' תשי"ד (31.3.1954) בגבעתיים. הוא למד בבית־הספר היסודי "גורדון" ואחרי כן סיים את לימודיו בבית־הספר התיכון "קלעי", במגמה הספרותית, ועמד בהצלחה בבחינות הבגרות. אופיר היה בעל דרך חשיבה יסודית ושיטתית, ועל־כן היה תלמיד מעולה, שהצטיין בעיקר במקצועות הספרות העברית והיסטוריה כללית. הוא רצה להמשיך וללמוד באוניברסיטה היסטוריה כללית ומדע המדינה. מרבית זמנו הפנוי הקדיש לקליעה למטרה. הוא החל את פעילותו במסגרת הגדנ"ע במרחב תל־אביב ובשנים 1970–1972 היה אלוף הקליעה של פיקוד הגדנ"ע. בשנת 1970 נבחר לייצג את פיקוד הגדנ"ע בתחרות קליעה למטרה שנערכה באירופה. הוא היה חבר בסניף "הפועל" ברמת־גן והיה חניכו האישי של מאמן הנבחרת הלאומית קהת שור ז"ל, שנרצח בידי מחבלים באולימפיאדת מינכן. כן היה חבר בנבחרות הנוער והבוגרים של ישראל בקליעה למטרה וייצג את המדינה בתחרויות רבות. בשנת 1971 הוכתר כאלוף הנוער של ישראל. מאמניו ראו בו את אחת התקוות הגדולות של ישראל בענף הקליעה למטרה. הוא השאיר אחריו בביתו אוסף של רובים, מדליות וגביעים שזכה בהם בתחרויות הרבות. אופיר היה חבר בתנועת "הנוער העובד והלומד" והיה שותף לפעילות חברתית ותרבותית ענפה. הוא היה נעים־הליכות ונוח לבריות ומוכן תמיד לסייע לזולת. בזכות תכונות אלו רכש לעצמו ידידים רבים. דלת ביתו הייתה פתוחה בפני חבריו, שאהבו אותו ושמחו בחברתו. בחדרו היו הוא וחבריו מנהלים ויכוחים סוערים בבעיות העם והמדינה. אופיר היה הרוח החיה במפגשים הללו, ידע והביע את השקפותיו בבהירות ובשכנוע והיה מגן עליהן בלהט רב.

אופיר גויס לצה"ל בתחילת אוגוסט 1972 והוצב לחיל השריון. לאחר סיום הטירונות הוכשר בקורס נהגי נגמ"ש ונשלח לשרת בגדוד טנקים כלוחם חרמ"ש. גם בעת שירותו בצבא לא זנח את תחביבו והשתדל להמשיך ולהתאמן, כדי לשמור על רמתו הגבוהה ועל יכלתו המקצועית. כן המשיך להשתתף בתחרויות שהתקיימו באותה תקופה. כשפרצה מלחמת יום הכיפורים היה אופיר בקורס מפקדי־כיתות חרמ"ש, שהתקיים בבית־הספר לשריון. הוא נשלח לחזית הדרום כדי להשתתף בקרבות הבלימה וההבקעה נגד המצרים בסיני. הוא השתתף בקרב הקשה והמר לכיבוש "החווה הסינית", בו שימש נהג בנגמ"ש של מפקד הפלוגה. בקרב גילה אומץ־לב ותעוזה רבה וחילץ את מפקדו הפצוע, תחת אש אויב כבדה. ביום כ"ד

בתשרי תשל"ד (20.10.1973), תוך כדי ההסתערות לכיבוש פאיד, שממערב לתעלת סואץ, נפגע אופיר ונהרג. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בקרית־שאול. השאיר אחריו הורים ואחות. לאחר מותו הועלה לדרגת רב־טוראי.

המכון לארכיאולוגיה שליד אוניברסיטת תל־אביב קיים, בשיתוף עם בית ציוני אמריקה, סדרת הרצאות לזכרו של אופיר, על הנושא: "מחקרים ארכיאולוגיים בארץ ישראל ובסיני". בהרצאות נטלו חלק חוקרים מתל־אביב ומירושלים וכן אביו של אופיר, הנמנה עם חוקרי המכון; שמה של המשלחת הארכיאולוגית של המכון בראשותו של אביו, החוקרת את דרום ארץ־ישראל וסיני, הוסב ל"משלחת אופיר לחקר סיני". משלחת זו ממשיכה את פעולותיה באינטנסיביות רבה.

בכבוד, מרד (מרדכי)

מרד, בן גזלה ואברהם, נולד בשנת תש"ט (1949) בעיר זאכי, במחוז כורדיסטאן שבעיראק. בשנת 1951 עלתה משפחתו ארצה והתיישבה בירושלים. הוא למד בבית־הספר היסודי "בני עמי" ואחרי־כן למד בבית־הספר התיכון – בית חינוך. אחרי שנתיים הפסיק את לימודיו ויצא לעבוד, כדי לסייע בפרנסת המשפחה לאביו, שעבד כפועל בניין. מרד, שכונה בפי הכל – מוטי, היה בעל כושר־מנהיגות ויכולת־ארגון, שנתגלו עוד בהיותו בבית־הספר. הוא היה מפעיל את חבריו ועמד תמיד במרכזה של חבורה, שהייתה מבלה יחד במסיבות ובמפגשים חברתיים. הוא היה בעל ביטחון רב בכוחו וביכלתו, רכש נסיון־חיים עשיר והיה מכובד על כל חבריו, שהיו באים להתייעץ עמו בכל בעיה. הוא קנה לעצמו ידידים רבים, בזכות נכונותו תמיד להושיט עזרה לכל דורש. ביתו היה פתוח בפני חברים וידידים, שהיו מבלים בו שעות ארוכות והיו מתקבלים בו בחמימות ובסבר פנים יפות.

מרד ביקש להקדים את שירותו בצה"ל וגויס בתחילת מאי 1967. הוא הוצב לחיל השריון וכשפרצה מלחמת ששת הימים עשה בבסיס הטירונים של החיל. הוא עבר קורס מפקדי כיתות בחרמ"ש ונשלח לשרת ביחידת שריון, שהחזיקה בקו המעוזים בסיני. הוא שירת בסיני בשלוש השנים שהתנהלה שם מלחמת ההתשה ונטל חלק בקרבות רבים וקשים. אולם מיעט לספר בבית דברים על שירותו הצבאי, כדי למנוע מהוריו דאגה וחששות. הוא היה מפקד מקובל על פקודיו, דרש שלמות ודיוק בביצוע והקפדה על מילוי כל המשימות שהוטלו על היחידה.

במחצית מאי 1970 שוחרר מהשירות הסדיר והוצב ליחידת מילואים של חיל השריון. אחרי השחרור הצטרף לאחיו בחנות לממכר־בשר. מוטי היה מודע לקשיי המשפחה, ואת משכורתו היה נותן לביתו, כדי לסייע להוריו. תוך זמן קצר הצליח להפוך את החנות לעסק משגשג. הוא היה אהוב ומקובל על תושבי הסביבה, שהיו באים במיוחד לחנותו כדי לזכות בשירותיו הטובים והנאמנים. הוא היה מורה הדרך, המייעץ והמסייע לאחיו ולאחיותיו הצעירים ממנו. הוא התגלה כאדם חושב, בעל

שיקול־דעת רציני ובוגר, היודע לקבל החלטות מכריעות בתבונה רבה. לאחר תקופה של עבודה מאומצת, הצליח לחסוך סכום כסף ועמד על סף רכישת דירה, כדי להפוך אותה, בבוא העת, לבית לו ולמשפחתו. במלחמת יום הכיפורים השתתפה יחידתו בקרבות הבלימה וההבקעה ברמת־הגולן. ביום ט"ו בתשרי תשל"ד (11.10.1973), באזור תל־פארס, ספג הזחל"מ שלו פגיעה ישירה והוא נהרג. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בהר־הרצל בירושלים. השאיר אחריו הורים, שלושה אחים וארבע אחיות. לאחר מותו הועלה לדרגת סמל־ראשון.

בכור, שמחה

שמחה, בת דוריס ויעקב, נולדה ביום כ"ד בכסלו תשט"ו (19.12.1954) בעפולה. המשפחה התגוררה בבית־שאן ושם גדלה תינוקת חמודה, עליזה וצחקנית. היא הייתה קטנה מאוד וזכתה לטיפול מיוחד בתקופות של מחסור. ילדה חביבה ושקטה הייתה, שבלטה בעליצותה הרבה; תלמידה מצויינת, שאהבה את לימודיה ושקדה עליהם. בתקופת ההפגזות בבית־שאן, כאשר לא היה אור במקלטים, הייתה שמחה יושבת ולומדת בצד, לאורו של נר. היא לא שמה לב לאנשים, שהביטו בה בתימהון. השקט שלה הרגיע את כולם והשרה ביטחון על סביבתה. את לימודיה בבית־הספר העממי סיימה שמחה בהצטיינות והתקבלה לבית־הספר התיכון בעפולה. יום יום נטלטלה בדרכים, בקיץ ובחורף, כדי ללכת בבוקר לבית־הספר ולחזור הביתה ולשוב וללמוד. אולם בדרכה השקטה הצליחה שמחה להתגבר על הקשיים וכעבור זמן גם עזרה לאחיה הצעיר להתאקלם בבית־הספר. היא הייתה נאמנה למסורת, מסתפקת במועט ומוכנה תמיד לעזור. הייתה מביאה את חברותיה לספסל הלימודים הביתה, כדי לסייע להן בלימודים. אמר עליה מנהל בית־הספר התיכון בעפולה, ישראל מצנר: "חן מיוחד היה נסוך על פניה. היו בה כל התכונות היפות של בת־ישראל טהורה: יופי, צניעות, פשטות, נדיבות־לב, יושר, מסירות ונאמנות. היא הרעיפה סביבה איזה אור מיוחד, בהליכותיה השקטות נסכה סביבה שלווה ונועם". שמחה הייתה תלמידה למופת, וסיימה את לימודיה בהישגים גבוהים בכל המקצועות, הריאליים וההומניים. בין מועד סיום למודיה ומועד התייצבותה לצה"ל היו לשמחה מספר חודשי חופשה, היא שהתה חודש אחד בתל־אביב, בבית קרובים ואחרי כן עבדה בקיבוץ ניר־דוד.

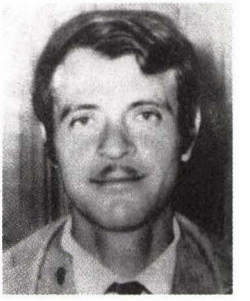
בסוף ינואר 1973 גויסה שמחה לצה"ל. היא סיימה את תקופת הטירונות והוצבה לחיל רפואה, ששלח אותה לשרת בבית־הספר לרפואה צבאית. גם שם קנתה את לב הכל והייתה חביבה על מפקדיה ועל החיילים והחיילות ששירתו עמה. בעיצומה של המלחמה, ביום כ"ד בתשרי תשל"ד (20.10.1973), בדרכה הביתה לחופשה, נפלה בעת מילוי תפקידה. היא הובאה לקבורה בעפולה. השאירה אחריה הורים ואח. לאחר מותה הועלתה לדרגת רב־טוראי.

כתבו עליה חבריה ליחידה: "הבה נחשוב שזהו רק טיול ארוך. שאי־פעם את

תשובי ואתך ישובו כולם, מן המלחמות, מן התקריות, מפעולות התגמול, מאניות טבועות, מכל מקום ישובו"; כתב שר־הביטחון משה דיין למשפחה האבלה: "שמחה ז"ל... הייתה חיילת מסורה ואהודה על הכל".

המועצה המקומית של בית־שאן הוציאה לאור חוברת לזכר הנופלים, והוקדשו בה דברים לזכרה.

בכר, אליהו

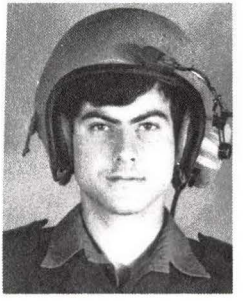
אליהו, בן ונטורה ומרקו, נולד ביום ט"ו באדר תרצ"ו (10.3.1936) באיסטנבול שבתורכיה. הוא החל ללמוד בבית־ספר יסודי בעיר הולדתו ובהיותו בן 14 סיים את לימודיו בבית־הספר של רשת "אליאנס". עוד בהיותו בתורכיה הצטיין באהבתו למדינת ישראל ונאמנותו לרעיון הציוני. הוא היה חבר בארגונים ציוניים ועשה ימים רבים בפעילות למען העלייה לארץ־ישראל. הוא נהג לעבור מבית לבית וממשפחה למשפחה, כדי לעשות נפשות למען העלייה. בהיותו נער בן 14 עלה ארצה לבדו כדי להגשים את הדברים שהטיף למענם וגם בארץ היה ידוע בקנאותו הרבה למדינת ישראל. הוא התחנך בקיבוץ עין־דור ואחרי כן בקיבוץ גלעד, במסגרת "עליית־הנוער". כעבור שלוש שנים נאלץ לשוב לתורכיה, אל משפחתו. אליהו, שכונה בפי הכל – אלי, היה צנוע ונעים הליכות. חבריו זוכרים אותו בזכות יושרו הרב ובשל היותו רודף צדק ומחפש תמיד את האמת. הוא השרה סביבו אווירה טובה, שהייתה מלווה בבדיחות הדעת. הוא ידע להתעלות, גם ברגעי משבר ומתח, לשמור על רוחו הטובה ולעודד את בני משפחתו ואת חבריו. בשנת 1956 עלה ארצה בשנית והפעם כדי להשתקע בה באורח סופי.

אלי גויס לצה"ל במחצית פברואר 1957, חדשים ספורים לאחר שהגיע ארצה בשנית. הוא הוצב לחיל השריון כתותחן בטנק. לפני שסיים את שירותו הצבאי עבר קורס נהיגה ושירת תקופה מסויימת כנהג משאית וכנהגו האישי של מי שהיה אחרי כן לאלוף – קלמן מגן ז"ל.

באוגוסט 1959 שוחרר אלי מהשירות הסדיר והוצב ליחידת מילואים של חיל השריון, כאיש צוות־טנק. אלי עבד כנהג משאית בבית־החרושת "קריסטל". בשנת 1960 נשא אישה והקים את ביתו בחולון: הוא רכש בית ישן ובמו ידיו הוסיף ושיפץ אותו, עד שהפכו למשכן מפואר לו ולמשפחתו. הוא הקדיש את מירב זמנו לעבודה, הגיע להישגים רבים והצליח לבסס את מעמדה של משפחתו ולהעניק לה מכל טוב. בזמנו הפנוי עסק בתיקון ושיפוץ ביתו וכדי למצוא רגיעה מעבודתו היה עוסק בציור ובמלאכות יד עדינות. מדי פעם נקרא לתקופות של שירות מילואים והשתתף בקרבות לכיבוש ירושלים ובכיבוש רמת־הגולן במלחמת ששת הימים. אלי לא אהב את המסגרת הצבאית, אך הוא ידע להשתלב בה ולמלא במסירות ובנאמנות את תפקידו. ברגעים קשים ידע להתעלות, שמר על קור רוחו ושימש מקור עידוד לחבריו ליחידה.

במלחמת יום הכיפורים השתתפה יחידתו בקרבות הבלימה וההבקעה, מול הצבא הסורי ברמת־הגולן. ביום י״ג בתשרי תשל״ד (9.10.1973), נפגע מפקד הטנק שלו ואלי קיבל את הפיקוד. הוא עסק בחילוץ הנפגעים והמשיך בלחימה עד שנפגע ונהרג באזור חושניה. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בחולון. השאיר אחריו אישה, חמישה בנים, הורים, שני אחים ואחות. לאחר נופלו הועלה לדרגת סמל.

בכר, שלמה

שלמה, בן פאני ואלי, נולד ביום י׳ באלול תשט״ו (27.8.1954) בחולון. הוא למד בבית הספר היסודי על־שם י׳ חנקין ואחר כך בבית הספר התיכון העירוני החדש, שניהם בעיר הולדתו. מוני, כפי שכינוהו בחיבה בני משפחתו וידידיו, היה ילד שקט וממושמע ובתכונות אלה הצטיין במשך כל ימי חייו. הוא היה אדם המגלה את חמודותיו לאט; אבל משעמדו על חינו המיוחד, שוב לא יכלו לעמוד בפני קסמו. הוא ידע כיצד להתחבב על חברי כיתתו ועל מוריו. בזכות פשטות הליכותיו וצניעותו היה ידוע כידיד נוח ונעים ורבים דרשו את חברתו. בדרכו השקטה, נהג לעזור לכל מי שנזקק לעזרה. הוא לא הבליט זאת ולא התפאר במעשיו. טבעי היה הדבר בעיניו, שעליו להושיט עזרה לאדם הנתון במצוקה. הוא היה תלמיד שקדן וחרוץ, שמוריו אהובים עליו והם אוהבים אותו. הוא אהב גם ספורט ומצא בעיסוק זה פורקן למרץ הנעורים שלו. בעיקר אהב לשחק בכדורגל. הוא היה חבר פעיל בקבוצת הנוער של ״הפועל״ חולון, אך כצופה במשחקי אחרים, היה אוהד נלהב של קבוצת ״מכבי״ יפו. הוא העריץ את שחקניה ולא החמיץ אף משחק ממשחקיה. ידידיו הרבים מעידים עליו שהיה בוגר בהתנהגותו ובמחשבתו ובעל יכולת בתחומים רבים. בזכות ההערכה הרבה שרחשו לו ידידיו היה לאיש סודם, אשר לו יכלו לספר את בעיותיהם ולבטיהם. מוני ידע כיצד להקשיב בסבלנות. הוא גם ידע כיצד להעיר ואיך למתוח ביקורת על אשר שמע, בלי לפגוע. לא פלא הוא, שידידיו פתחו לפניו את סגור לבם. בבגרותו ובאישיותו המאוזנת ידע להרגיע, לעודד ולהציע דרכים לפתרון הבעיות שהתעוררו. קשרי הידידות שיצר היו קשרים לאורך ימים וגם מותו לא מסוגל להשכיח אותו מלב ידידיו המבכים אותו. הוא היה בן מסור ואוהב להוריו ואח טוב לאחיו. קשרים מיוחדים נוצרו בין מוני לבין בני משפחתו. אחיו הצעיר ממנו בשש שנים, בטח בו בכל ונהג להתייעץ אתו לפני כל מעשה או החלטה. הוריו רוו נחת מדאגתו הרבה להם. אם יצא לזמן מה אל מחוץ לביתו, תמיד דאג להודיע במכתב או בטלפון, היכן הוא, מה מעשיו ומה שלומו. הוא נהג זהירות ברגשותיהם של הוריו והקפיד מאוד במילוי מצוות כיבוד אב ואם. כשהיה תלמיד בכיתות האחרונות של בית־הספר התיכון השתוקק לשרת בחיל השריון.

מוני גויס לצה״ל בסוף אוקטובר 1972 והוצב לחיל השריון. לשירות הסדיר בצה״ל התגייס ברגשות מעורבים. מצד אחד גאווה ועניין גדול בעולם החדש שנפרש לפניו, ומצד שני קשתה עליו מאד הפרדה מן הבית. הוא שמח והתגאה בזכות לשרת

בין חובשי הכומתות השחורות. תנאי השירות הקשים והאימונים המפרכים לא הרתיעו אותו ולא גרעו מהתלהבותו וממסירותו. החלטתו הייתה נחושה למצוא את עתידו בחיל הזה. לאחר הטירונות השתלם בקורסים למקצועות השריון ובעיקר כנהג טנק וכטען־קשר. בזכות התנהגותו השלווה והמתונה ברגעים קשים של לחץ ידעו חבריו לצוות, שאכן "יש על מי לסמוך..." הוא ניחן בכישרון הנדיר להפיק טוב מכל מצב ולהתאים עצמו לתנאים קשים בזריזות, במיומנות וללא פחד. בזכות בגרותו הנפשית קנה לו גם בצבא ידידים רבים, מפקדים וחברים לצוות כאחד. למרות הצלחתו לא זכה להגשים את חלומו על עתיד ארוך בחיל האהוב עליו. במלחמת יום־הכיפורים השתתף בקרבות הבלימה הקשים באיזור מעוז "לחצנית", צפונית לקנטרה. ביום י' בתשרי תשל"ד (6.10.1973), נפגע הטנק שלו פגיעה ישירה והוא נהרג במקום, וביום 14.7.1974 הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין הצבאי בקרית־שאול. השאיר אחריו הורים ואח. לאחר נופלו הועלה לדרגת רב־טוראי.

בלבן, שלמה

שלמה, בן אוגניה ואשר, נולד ביום י"ז בתשרי תש"ט (20.10.1948) ברמת־גן. הוא למד בבית־הספר היסודי "ניצנים" ואחרי כן סיים את לימודיו בבית־הספר התיכון "בליך", במגמה הריאלית. שלמה התחנך בביתו חינוך ציוני, כפי שידעו לתת לו הוריו, שהגיעו ארצה מקפריסין כמעפילים. הוא היה פעיל בחיי החברה בבית־הספר ושימש בתפקיד יושב־ראש מועצת־התלמידים. הוא היה חבר בשבט "הירקון" של תנועת הצופים, היה מדריך ואחר־כך ראש־גדוד. עם חבריו לתנועה הצטרף, במסגרת הנח"ל, לקיבוץ בית־העמק. הוא עבד ברפת ואהב את עבודתו ואת הטיפול היומיומי בבעלי־חיים. בזכות אהבתו לבעלי־חיים יצא שלמה לאוטרכט שבהולנד, כדי ללמוד רפואה וטרינרית. עם פרוץ מלחמת יום הכיפורים התחיל את שנת הלימודים הרביעית, לאחר שהוענק לו תואר "בוגר". באחת החופשות שבילה בארץ, השתלם בסמינר "רוטנברג" בחיפה, מטעם הסוכנות היהודית. הוא היה פעיל בחיי החברה של המושבה הישראלית בהולנד, השתתף בפעולות הסברה ועיצוב דעת הקהל בכל הנוגע לבעיותיה של מדינת ישראל ואף נטל חלק בוויכוחים פומביים עם ערבים על בעיות המזרח־התיכון. הוא היה צעיר טוב־לב ונעים הליכות. בצניעותו הרבה ובנכונותו לבוא לעזרת הזולת, קנה לעצמו ידידים רבים. הוא היה בעל רגשות עזים וחמים, שנתן להם ביטוי בצעירותו בכתיבת שירים.

שלמה גויס לצה"ל בסוף יולי 1966 ועשה את שירותו הצבאי בנח"ל. לאחר סיום הטירונות הצטרף, עם חבריו לגרעין, לקיבוץ בית־העמק. בצד עבודתו החקלאית השתתף באימוני חיל־הרגלים ובפעילות מבצעית.

בתחילת ספטמבר 1969 שוחרר שלמה מהשירות הסדיר והוצב כלוחם חרמ"ש, ביחידת מילואים של חיל־השריון. כשפרצה מלחמת יום־הכיפורים עשה שלמה

במקום לימודיו, באוטרכט שבהולנד. הוא מיהר להתייצב בשגרירות־ישראל וביקש לשוב ארצה, אך נדחה. כיוון שלא רצה להמתין בחוסר־מעש, יצא לפרנקפורט שבגרמניה והצליח לעלות על מטוס, שהביאו ארצה ביום ג׳ 9.10.1973. למחרת היום כבר לחם עם יחידתו בגזרה הצפונית בסיני. ביום י״ט בתשרי תשל״ד (15.10.1973), יצאה פלוגתו של שלמה לכיוון מעוז ״בודפשט״, שהדרך אליו הייתה חסומה על ידי יחידת קומנדו מצרי. תוך כדי תנועה נתכה על הכוח אש עזה של פצצות ופגזים. באש זו נפגעו שלושה מהזחל״מים ובהם היו מפקד המחלקה, מפקד הכיתה וארבעה לוחמים, שנמנו על הכוח של שלמה. ברגעי הרפיון שהשתררו שמר שלמה על קור רוחו. הוא נטל את הפיקוד על היחידה והחל לחלק פקודות לחבריו ההמומים. הוא הורה לחלץ את הנפגעים ואחר כך זחל, תחת אש עזה, אל הזחל״מ, הוציא ממנו את המרגמה והחל להמטיר פגזים על האויב. כשאזלה התחמושת שהייתה ברשותו, שב שנית אל הזחל״מ, שהיה נתון להפגזה כבדה, הוציא את המקלע והמשיך להמטיר אש על האוייב. תוך כדי ירי נפגע ונהרג. יחידת הקומנדו המצרי, שהייתה עדיפה בכוחה, נשברה והתפזרה בזכות קור־רוחו ואומץ־לבו של שלמה. על מעשהו זה הוענק לו ״עיטור העוז״. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בקרית־שאול. השאיר אחריו הורים ושני אחים. לאחר נופלו הועלה לדרגת רב־טוראי.

בני משפחתו מצאו באוסף השירים, שהשאיר אחריו, את הקטע הבא:

״נפשי אכולה זוועות קרב / עוף שחקים נוקר גוויות גיבורים. / אך זה עתה, שאול, / מול קשתים שבעתיים נלחם... / ועוד ניגר דם...״

שמו הונצח בחוברת זיכרון, שבה רוכזו שיריו, מכתביו ודברים לזכרו.

בלום, אברהם

אברהם, בן קלרה ובנימין־זאב, נולד ביום כ״ד באייר תש״ט (23.5.1949) בירושלים. הוא למד בבית־הספר היסודי לבנים ״דוגמא״, ואחרי־כן סיים את לימודיו בבית־הספר התיכון ״סמינר מזרחי״, במגמה הריאלית. אברהם, שהיה ידוע בכינויו אבי, חונך ברוח המסורת היהודית. בביתו ספג את ערכי האמונה באלהי ישראל ובתורתו ואת האהבה העזה לעם ולמולדת. אבי היה בעל נפש רגישה ועדינה וידע לשמוח בכל אשר לו. הוא הקרין טוב־לב ואהבה והיה בעל קסם אישי, שחיבבו על הסובבים אותו. הוא התעניין בתחומים רבים ומגוונים. כאוהב ארצו היה בקי בתחומי המדיניות והמשק והיה שותף לפעילות חברתית ענפה, בהיותו חבר בתנועת־הנוער ״בני־עקיבא״. כמו־כן הרבה לעסוק בפעילות ספורטיבית והצטיין בעיקר בענף השחייה.

אברהם גויס לצה״ל בסוף ספטמבר 1967 והצטרף לנח״ל. עם חבריו לגרעין ״גלבוע״ עשה בהכשרה חקלאית בקיבוץ עין־הנציב. לאחר הטירונות עבר קורס לחובשים־קרביים והשתתף בתפקיד זה בפעילות מבצעית רבה. הוא נטל חלק

במרדפים אחר מחבלים בבקעת־הירדן וכן השתתף בקרבות מלחמת־ההתשה, במעוז שעל גדת האגם המר בסיני.

בסוף ספטמבר 1970 שוחרר אבי מהשירות הסדיר והוצב ליחידת מילואים של חיל השריון, כחובש קרבי. אבי היה תלמיד מצטיין, בעיקר במקצועות הריאליים. עד לנפילתו הספיק להשלים שלוש שנות לימודים בטכניון, בפקולטה להנדסת־בניין ועמד לפני קבלת התואר "בוגר במדעים" (B.Sc.). בזכות הצטיינותו ניתנה לו מלגה לשנת הלימודים האחרונה, אולם לא יכול ליהנות ממנה. במלחמת יום־הכיפורים השתתפה היחידה שלו בקרבות הבלימה בסיני. ביום כ"ו בתשרי תשל"ד (22.10.1973), ערב היכנס הפסקת האש לתוקפה, נפגע ונהרג בהפגזת אויב על כוחותינו. הוא הובא למנוחת־עולמים בהר־הרצל בירושלים. השאיר אחריו אישה, שרה, שנשא שמונה שבועות לפני נפילתו, הורים ואחות. לאחר נופלו הועלה לדרגת רב־טוראי.

הוריו הקימו קרן לזכרו, הנושאת את השם "איתן", שמטרתה להעניק סיוע לזוגות צעירים, למימון לימודים והתבססות כלכלית.

בלומן, יואב

יואב, בן הדסה ומשה, נולד ביום כ"ז בכסלו תשי"ב (26.12.1951) בקבוץ רשפים. הוא למד בבית־הספר היסודי במשק והיה ילד עירני וחביב. אהב לשטות במוריו ובחבריו לכיתה ועם זאת היה מנהיג כיתתו. הוא היה פעיל בתנועת השומר־הצעיר ונודע כרוח החיה בין חבריו לשבט – מארגן, מכוון, עוזר לזולת וידיד נאמן. יואב היה חובב מושבע של מוסיקה קלאסית ומודרנית כאחת, היה סולן במקהלת הילדים של הקיבוץ וכעבור זמן ניגן בחצוצרה בחמישיית־גלבוע. אחרי שסיים את הלימודים בבית־הספר היסודי ברשפים, עבר יואב למוסד החינוכי "גלבוע" בבית־אלפא. שם למדו חבריו להכירו כאדם המצטיין ביושר, בכנות ובאמונה בעקרונותיו, שעליהם עמד באומץ רב, גם אם לא פעם נחשב כשוחה נגד הזרם. בוויכוחים סוערים ביותר הגן על דעותיו נגד חבריו ברוב־חן אך בחריפות. חבריו ידעו להעריך ולכבד את אומץ לבו והעזתו, לומר דברים קשים ומנוגדים לדעת־הכלל, ולמדו לאהוב את דמותו מלאת החיוניות. הוא ידע גם להודות במגבלותיו ולהיות אסיר־תודה. בהקדשה שכתב למחנכו נאמר: "משה, כל הכבוד לך שהצלחת להחזיק אתנו מעמד עד הסוף. אין אני יודע מה היה פרצופה של הקבוצה לולא אתה היית המחנך".

יואב גויס לצה"ל בסוף נובמבר 1970, עבר את האימון הבסיסי במסגרת חיל השריון והצטרף לגדוד שריון כנהג טנק. הוא התגלה כנהג מעולה ולכן צירפוהו תמיד כנהג למשימות מיוחדות, כגון: בחינות עבירות בשטחים שונים וגיבוש תורת־לחימה. הוא לא נשלח בין הראשונים לקורס מפקדי טנקים, עקב חיכוכים עם מפקדיו. לאחר תקופת שירות קצרה בגדוד מבצעי, נשלח לקורס מפקדי־טנקים ואחרי גמר הקורס חזר לגדודו הראשון ושם פעל בתחום ההדרכה עד פרוץ המלחמה. אותה תקופה יצאו

לו מוניטין כמפקד הטנק המעולה ביותר בגדוד. אמר עליו אחד מחבריו לשירות: "...כשבאתי לפלוגה, יואב היה כבר מט"ק ותיק והוא עשה רושם של אדם מחוספס, עוקצני ושחצן. אולם כאשר הכרתי אותו, נתגלה לי כחבר נהדר עם הרבה רגש והתחשבות בזולת; אדם בעל נתונים טבעיים גבוהים, מוכשר מאוד, ליואב הייתה מחשבה מבוגרת והתנהגות מפוכחת, הוא גילה זריזות וכוח מפתיעים. כמט"ק נחשב כאחד הטובים ביותר". יואב הקדיש התעניינות רבה למתמטיקה ובחופשתו האחרונה, לפני פרוץ המלחמה, נבחן ונרשם לבית־הספר להנדסאים של הטכניון באוהל שרה, כדי להתחיל את לימודיו אחרי שישתחרר משירותו בצה"ל, בנובמבר אותה שנה. כשפרצה מלחמת יום הכיפורים היה יואב בחופשה ברשפים. הוא חש ליחידתו, שנשלחה מיד לאזור הקרבות. ליד חאן־ארנבה, בלילה הראשון למלחמה, נפגע הטנק של יואב והוא הועבר לעורף. אחרי שנפגע הטנק הראשון שלו, לא חזר לגדודו אלא נלחם במסגרת גדודים אחרים. הוא ארגן לעצמו טנק אחר ויצא לקרב. כאשר נפגע הטנק השני תיקן אותו תחת מטר אש. אחרי שגם טנק זה יצא מכלל שימוש, נסע לעורף וארגן לעצמו טנק שלישי, שהמקלע שלו היה פגום. בדרכו בחזרה לקו החזית הצטרפו אליו שני קצינים כחברי־צוות. וכפי שהעיד אחד מהם: "אצל אף אחד לא הייתי מוכן להיות תותחן, אבל על יואב אני סומך בעיניים עצומות... יואב היה מקצועי מאוד ו'ספץ' בכל הקשור לטנקים". שעה שפיקד על הטנק השלישי נתקל יואב במארב של נשק נ"ט. הטנק נפגע, יואב נפצע ומת מפצעיו. הוא נפל ביום י"ד בתשרי תשל"ד (10.10.1973), והובא למנוחת־עולמים ברשפים. השאיר אחריו הורים ואחות. לאחר נופלו הועלה לדרגת רב־סמל. על גבורתו במערכה הוענק ליואב "עיטור העוז" על־ידי ראש המטה־הכללי, רב אלוף מרדכי גור, ובו נאמר: – "לאות ולעדות כי 2121723 רס"ל בלומן יואב ז"ל גילה גבורה במילוי תפקיד קרבי תוך חירוף נפש. תיאור המעשה: סמ"ר יואב בלומן ז"ל שימש כסמל־מחלקה בפלוגת טנקים, שהשתתפה בקרבות הבלימה ברמת־הגולן. במוצאי יום־הכיפורים, תוך כדי לחימה, נפגע הטנק שלו והוא פונה לאחור. בעורף ארגן לו טנק אחר והצטרף ליחידה, שהגנה על מחנה 'נפח'. בקרב זה נפגע הטנק השני שלו, והוא פונה שנית לאחור. מ'נפח' נסע עד למחנה 'כורדני', והביא טנק נוסף. עם שני קצינים מהגדוד, שנשארו ללא טנקים, כאנשי צוות, הצטרף לכוח שלחם באזור 'הר־שיפון'. ולמחרת, כשעלו על מארב בזוקות נפגע הטנק שלו והוא נהרג. במעשיו אלה גילה אומץ־לב ודבקות במשימה".

כתב עליו מפקדו, אביגדור קהלני: "...יואב נחשב כמט"ק מצטיין, בעל יכולת בלתי־מוגבלת. הוא היה מפקד על טנק כאילו הייתה זו מכונית צעצוע. שליטתו בכל מערכות הטנק הייתה מקסימלית. באימוני המחלקה והפלוגה, בדרך־כלל היה הטנק שלו הראשון שעולה לעמדה ופותח באש, דבר שאליו ניסינו להגיע בכל האימונים שלנו... יודע אני היטב כמה כואבים אתם את מותו. מנסה אני למצוא נחמה, ולו קטנה, על מותו ועל מותם של אלפי חיילי צה"ל שנפלו במלחמה. יואב ללא ספק נפל כגיבור. הוא גרם נזק לאויב, שטעם את נחת זרועו של יואב. כפי שהכרתי אותו וכפי שאתם הכרתם אותו, שאב את כוחו מן הערכים שעליהם אתם חינכתם אותו. הוא ידע שעליו להיות בין הראשונים, שיבואו במגע עם האויב. הוא ידע שעבודה זו אין להשאיר לאחרים, וכל זמן שהוא עדיין מסוגל לכך, יעמוד ויגן על כבודו, על מעמדו,

עליכם שבעורף. אני גאה ביואב שהיה לוחם בגדוד שלי"; כתב עליו מפקדו הישיר: "...שימש דוגמא ומופת לכל פקודיו, בידע מקצועי, באהבת החיילים, במסירות ואומץ לב".

בלט, דוד

דוד (דודו), בן אסתר ואליעזר, נולד ביום י"א באייר תשי"א (17.5.1951) ברמת־גן. הוא למד בבית־הספר "המתמיד" ברמת־גן, ואחרי־כן המשיך לימודיו בפנימייה הצבאית שליד "הגימנסיה העברית הרצליה" בתל־אביב במגמה הביולוגית. דודו היה חניך המחזור הראשון של הפנימיה, אולם מטעמי בריאות נאלץ לעזוב אותה כשלושה חודשים לפני הגמר. בכל זאת, סיים את לימודיו בגימנסיה וזכה בציונים גבוהים. דודו היה חובב דיג ושחייה, אהב לערוך טיולים והיה לו אוסף של פרפרים. הוא ניחן בשפע של הומור, אהב מעשי־קונדס והיה עליז ואופטימי; יחד עם זאת היה רציני ושקול בכל מעשיו והתייחס בכובד־ראש לדברים הראויים לכך. הוא היה בעל תפיסה חדה, יזמה רבה וכישרון מפליא לאלתורים. חביב היה על הבריות; הייתה בו שמחת־עשייה־ויצירה יוצאת מן הכלל, ובכל שעשה ראה דבר־מה מיוחד והתלהב בעשייתו. הוא היה חדור גאווה עצמית וביטחון שקט, שאינם מקובלים אצל צעירים. מוכשר היה ומחונן, ותמיד היה בין המצטיינים.

דוד גויס לצה"ל בראשית אוקטובר 1969 ובגלל הפרופיל הרפואי שלו הוצב לחיל ההספקה. לאחר הטירונות הוצב כפקיד בבסיס ציוד. הוא לא הסכים לשרת בתפקיד משרדי, ולפי דרישתו הועמד שוב לפני ועדה רפואית. הפרופיל שלו הועלה והוא בחר ללכת לחיל השריון. לאחר שעבר קורס מקצועות טנק "סנטוריון" בציון גבוה, הוצב בגדוד כתותחן טנק "סנטוריון". אחרי־כן סיים קורס מפקדי טנק כחניך מצטיין והשתלם בקורס קצינים ובקורס קציני־שריון. את קורס קציני השריון סיים כחניך מצטיין. דודו כתב רשימה בחרוזים בעלון קורס מפקדי הטנקים וערך את עלון קורס קציני השריון שהשתתף בו. בעלון הזה כתב רשימה מרגשת על הטנקים ועל הבחורים המפעילים אותם. הוא הוצב כמדריך "פאטון" בקורס קציני שריון בבית־הספר לשריון. בתפקידו זה ציינוהו מפקדיו כקצין יעיל והגון, המשמש דוגמה אישית בהתנהגותו והעריכוהו כקצין מעולה בכל התחומים. כעבור שנה הועלה לדרגת סגן ואחרי זמן קצר הועבר, לפי בקשתו, לגדוד שריון ברמת־הגולן, בתפקיד קצין מבצעים. בתפקיד זה זכו הוא והצוות שבפיקודו להערכה ולשבח מאת מפקד החטיבה "על תותחנות מעולה ודבקות במטרה", כשביום 21 בנובמבר 1972, פגעו בשני טנקים של האויב והשמידום, במהלך תקרית־אש. בחוות־דעת עליו ציין מפקדו שדודו הצטיין בתפקיד קמב"ץ וזכה להערכה כללית ביחידה, שהוא בעל ראייה רחבה ורצון ללמוד, וכי הוא מעריכו כקצין מוכשר, יעיל ומסור, בעל יכולת קרבית מעולה, אמיץ וישר, ונמנה עם הטובים ביותר בצה"ל בדרגתו.

לאחר שהשתחרר דודו מהשירות הסדיר, הוצב לשירות מילואים כמפקד פלוגת טנקים בגדוד סנטוריונים. הוא נשלח לקורס מ"פים שריון ואף אותו סיים בציון גבוה. בחוות דעת עליו כמ"פ ציין מפקדו, שהוא מ"פ טוב מאוד, אחראי, מסור ושולט בפלוגתו. לאחר השחרור, התכוון ללמוד בטכניון בחיפה. חודש וחצי לפני שנפל, נשא לאישה את חברתו לספסל הלימודים בבית־הספר התיכון ויחד נסעו לטייל באירופה. בערב יום־הכיפורים תשל"ד חזר דודו מחו"ל ולמחרת היום נקרא להתייצב ביחידתו. במלחמה השתתף עם גדודו בקרבות הבלימה בסיני, וביום י"ג בתשרי תשל"ד (9.10.1973), בעת ניסיון התקפה בדרום פתחת ציר הג'ידי, נפגע הטנק שלו פגיעה ישירה בטיל נ"ט ודודו נהרג. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין הצבאי בקרית־שאול. השאיר אחריו אישה בהריון, הורים ואחות. (בתו, שנולדה אחרי שנפל, נקראה על־שמו — דודי). לאחר נופלו הועלה לדרגת סרן.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה כתב מפקדו: "ראויים לציון מנהיגותו, מסירותו, אומץ לבו ודבקותו במשימה. דודו היה הרוח החיה ביחידה, וכולנו, המפקדים והחיילים, הוקרנו והערכנו אותו".

בעלון הגדוד שלו במלחמה פורסמה רשימה על דמותו.

בלט, משה

משה, בן הניה וישראל, נולד ביום ב' בתשרי תרצ"ה (11.9.1934) ברביץ שבפולין ועלה ארצה עם משפחתו בשנת תש"ט (1949). הוא למד בבתי־ספר יסודיים ברוסיה ובפולין והמשיך את לימודיו בבית־הספר המקצועי "עמל" ברמלה. אחרי־כן למד בשעות הערב בבית־הספר התיכון "רמלה–לוד" ועמד בבחינות בגרות אקסטרניות. משה היה תלמיד שקדן והצטיין בלימודיו, והיה פעיל גם בגדנ"ע, שם עבר קורס קשר לגדנ"עים. כשסיים את לימודיו בבית־הספר המקצועי, החל לעבוד כמסגר בבית־החרושת למנועים "נחת רוח" ברמלה ובמשך הזמן עבר ל"חמת". הוא אהב את עבודתו ובכלל מצא הנאה מרובה בכל מעשה ידיו. הוא נהנה מהאתגר שבהכנת הצורות השונות ובהתלהבות היה מספר על בניית תבניות למוצרי מתכת. משה היה חובב ציד, דיג וקליעה למטרה. מטבעו היה אופטימי ובעל חוש הומור, וברוחו הטובה והעליזה תרם רבות לעידוד חבריו בשעות קשות. בזכות סבלנותו וכנותו התחבב על רבים ממכריו. הוא נהג לעודד אחרים ולסייע בעצות טובות, אף שלו עצמו היו קשיים. הוא היה ענו ורחק מדברנות, אך משנכנס לוויכוח, הצליח לשכנע את יריביו בזכות נימוקיו ההגיוניים, שכן ניחן בכושר ריכוז רב ובזיכרון מצוין. הוא היה בעל תושייה והמציא "פטנטים" שונים להקל את חיי חבריו בצבא.

משה גויס לצה"ל במחצית אוגוסט 1954 והוצב לחיל התותחנים. לאחר הטירונות הוצב בגדוד שדה, ולאחר שעמד במבחן תותחנות שדה, סיים קורס יסוד לקשרי חת"ם ושירת כקשר־אלחוטאי. לאחר שסיים קורס סמלי קשר, הוצב כמדריך קשר בבה"ד

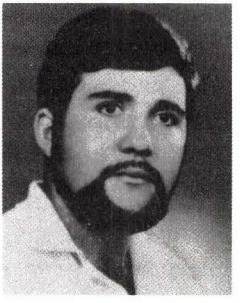
לתותחנות. בתעודת הגמר של קורס סמלי הקשר צוין כ"ממושמע, בעל הופעה נאה ומסודר, משתדל בדרך כלל, מבצע את תפקידו באחריות מלאה, בעל יזמה, מקובל ויודע להסתדר עם אנשים, מסוגל לפתור בעיות, טוב גם בהדרכה". בתעודת השחרור צוין כמסור ומעוניין בקידום העבודה ובשיפורה. הוא היה קשר מצוין, ולדברי חברו, אהב ללמד ולתת מעצמו ובכך טמון סוד הצלחתו כמדריך.

לאחר ששוחרר משירות סדיר הוצב לשירות מילואים בגדוד שדה כמש"ק קשר תותחנות. משה היה מסור מאוד למשפחתו ובגאווה רבה היה מספר על ילדיו. הוא קיווה שלא יטולטלו בין בתי־ספר רבים ושיוכלו ללמוד יותר משהספיק הוא. מעולם לא נרתע מעבודה קשה ותמיד שאף להתקדם, וברבות הימים החליט להיכנס עם הוריו לשותפות בחנות לוילונות ולשטיחים. בתקופה שניהל את החנות, למד גם בקורס תלת־שנתי של "אורט" לעיצוב־פנים וסיים את הלימודים בו. למרות שהיה בעל משפחה ועבד במשך היום, הצטיין בלימודים יותר מהתלמידים הצעירים ממנו. הוא השלים גם קורס לניהול בתי־מסחר, כדי לנהל את העסק בשיטות המודרניות ביותר. משה השתתף במלחמת ששת הימים ובעת הקרבות הרבה להתנדב למשימות שונות. כשפרצה מלחמת יום הכיפורים הצטרף מיד ליחידתו והשתתף בקרבות הבלימה והפריצה נגד המצרים בחזית סיני. ביום כ"ו בתשרי תשל"ד (22.10.1973), כשעמדה יחידתו לחצות את הגשר על תעלת סואץ ולעבור לצדה המערבי, ניחתה עליה הפגזת־פתע ומשה נפגע ונהרג. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בקרית־שאול. השאיר אחריו אישה, בת ובן, הורים ואחות. לאחר נופלו הועלה לדרגת סמל־ראשון.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה כתב מפקד יחידתו: "משה היה אהוד מאוד על חבריו, מסור ונכון תמיד לעזור לסובבים אותו. היה בקי במקצועו כאלחוטן ושימש דוגמא לחבריו ולפקודיו".

אשתו הוציאה לאור חוברת לזכרו ולזכר עוד שניים מחבריו, בינדר יוסף וגולדשטיין שמעון, ובה מדברי חברים על דמותו.

בליטי, שלמה

שלמה, בן פרלה וליאון, נולד ביום ט"ז בטבת תש"ז (8.1.1947) במלגה שבספרד. בשנת 1956 עלה לארץ עם משפחתו, אשר התיישבה תחילה במושב בארותיים, עברה אחר־כך לרמת־גן ולבסוף קבעה את מושבה בבאר־שבע. לאחר שסיים את חוק לימודיו בבית־הספר היסודי במושב ינוב, וויתר שלמה על המשך לימודים סדירים והעדיף לעבוד במשך היום וללמוד בערב בבית־ספר מקצועי. אחותו מספרת שהיה ילד ביישן, מסוגר ושתקן, ונזקק תמיד להגנה ולעידוד. רק בהגיעו לגיל 15 חל בו שינוי קיצוני: מביישן הפך לחברותי, מנזקק לתמיכה הפך להיות "כותל הדמעות של החבר'ה", כפי שאומרים ידידיו, וממסתגר בד' אמותיו הפך ל"פורץ חומות". באותה תקופה גם החל להיות פעיל בתנועת הנוער העובד והלומד, הצטרף לחברה להגנת הטבע, יצא

לטיולים בכל רחבי הארץ, ובכל שעת פנאי מצויה הלך לשחות. "השחיה היתה אהבתו הגדולה", מעידה אחותו.

שלמה גויס לצה"ל בראשית נובמבר 1964 והוצב לחיל ההנדסה, לאחר סדרת אימונים וקורסים הוכשר לתפקיד פלס. החבר'ה בבסיס קראו לו "סבא". כשם שהיה גדול במידות גופו, כן היה רחב לב. אליו פנו הכל בשעת מצוקה, שכן ידעו כי תמיד מוכן הוא לעזור לזולת, גם בעצה וגם במעשה. לדברי אחותו: "לא פעם הייתי מעירה לו על נדיבות לבו היתרה, שגבלה לעתים בתמימות". אלא שהוא היה מחייך וטוען: "אם אני נהנה לתת ואנשים נהנים לקבל, מה רע?" זמן קצר לפני שחרורו מהשירות הסדיר נקלע שלמה עם יחידתו לתקרית קרבית (תקרית דביר), שבה נפצע מפקדו. חבריו מספרים שהוא נחלץ תחת אש לעזרת מפקדו ואחרי־כן סחב אותו על גבו למרחק חמישה קילומטרים. ואכן בתעודת השחרור שלו נרשמו המלים הבאות: "אמיץ. בעל יזמה ותושייה. מילא תפקידו למופת".

שלמה לא הספיק לחתום על טופסי השחרור מהשירות הסדיר וכבר פרצה מלחמת ששת הימים, והוא חזר ליחידתו. רק לאחר המלחמה החל לבנות את עתידו המקצועי כחרט במפעל של התעשייה האווירית בבאר־שבע, שם התקדם יפה והיה ידוע במזגו הנוח, כ"מיישב־סכסוכים" בין העובדים. במלחמת ההתשה שירת תקופות מילואים ארוכות והיה בין מקימי קו בר־לב. כשאחד מחבריו נפל, דאג שלמה למשפחתו, ביקר אצלה תכופות ונרתם להתרמת חבריו לטובת ההורים השכולים. במלחמת יום הכיפורים שירת שלמה בגדוד־הנדסה משוריין. ולאחר שיצא בשלום משתי מלחמות כמעט הצליח "לחמוק" גם מזאת האחרונה. בכל הקרבות הקשים, לחם בגזרות המסוכנות ביותר – גם ב"חווה הסינית", וגם בחציית התעלה, ונשאר בריא ושלם, אלא שהגיע הרגע ומזלו הטוב בגד בו. ביום ג' בחשון תשל"ד, (29.10.1973), יצאה יחידת ההנדסה שלו לסיור בשטח האגם המר הגדול, במהלך הסיור התפוצץ מוקש־ימי ושלמה נהרג בהתפוצצות. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בבאר־שבע. השאיר אחריו אב, אם ואחות. לאחר נופלו הועלה לדרגת רב־טוראי.

במכתב תנחומים למשפחה כתב מפקדו: "שלמה שירת במסירות ובהקרבה. הוא היה מן המצטיינים שבפלוגתו, אהוד וידיד לכל חבריו ביחידה".

בליימן, דב

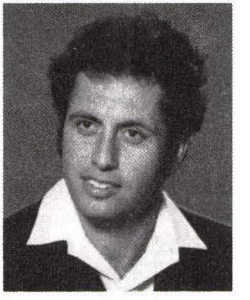
דב, בן תרזה (טובה) וליאופולד, נולד ביום כ"ח בתמוז תש"ז (16.7.1947) בלודז' שבפולין ועלה ארצה עם משפחתו בשנת תשי"ז (1957). הוא סיים את לימודיו בבית־הספר היסודי "ביאליק" בלוד ואחרי־כן למד בבית־הספר־התיכון האזורי רמלה־לוד ועמד בהצלחה בבחינות הבגרות. דב היה תלמיד מצטיין בעיקר במקצועות הריאליים, והיה רציני בגישתו ללימודים ולעבודה. חבריו זוכרים אותו כאדם שאינו שם לבו

לקטנות ואינו מקפיד על שמירת הסדר והמסגרת. בכל תחום שעסק בו, נהג להתרכז בעיקר, פסח על הטפל והיה מתגבר על בעיות בדרך המחשבה היסודית והשיטתית המיוחדת לו. הוא היה צנוע וישר בהליכותיו, ניכר בתמימותו הרבה ובאמונה העזה, שרחש לבני אדם בכלל ולקרובים לו בפרט. בגישתו הישירה והכנה רכש לעצמו ידידים רבים, והיה מוכן לעזור ולסייע להם תמיד ככל הנדרש.

דב גויס לצה"ל בתחילת אוגוסט 1965 והוצב לחיל השריון. אחרי סיום הטירונות השלים קורס תותחנות וקורס מדריכים ונשלח לשרת כמדריך בבית־הספר לשריון. במסגרת יחידת שריון השתתף בקרבות מלחמת ששת הימים ובפעולת כראמה. הוא היה חייל מסור וממושמע, מילא בדייקנות וביעילות את תפקידו, היה מקובל על מפקדיו ואהוד על חניכיו.

בתחילת אוגוסט 1968, שוחרר דב מהשירות הסדיר והוצב ליחידת מילואים של חיל השריון. במסגרת יחידה זו נקרא לתקופות של שירות מילואים. לאחר השחרור החל דב ללמוד הנדסת־חשמל בטכניון וקיבל תואר B.A. אחרי־כן עבד כמהנדס ברשות לפיתוח אמצעי לחימה (רפא"ל) ויחד עם זאת המשיך בלימודים לתואר מוסמך למדעים. הוא הקים בחיפה את ביתו והתגורר בו עם אשתו בלהה ובנו אתי. במלחמת יום הכיפורים לחם במסגרת גדוד סיור, שהשתתף בקרבות הבלימה נגד הסורים ברמת־הגולן. בקרבות שהתחוללו מדרום לציר חושניה, ביום י"ב בתשרי תשל"ד (8.10.1973), ספג הטנק שלו פגיעה ישירה והוא נהרג. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בלוד. השאיר אחריו אישה ובן, אב ואחות. לאחר נופלו הועלה לדרגת סמל־ראשון.

בלייר, משה

משה, בן ברכה ודוד, נולד ביום י"ד באב תש"ז (31.7.1947) באיטליה, ובשנת תש"ח עלה ארצה עם משפחתו, אשר התיישבה בחיפה. את לימודיו היסודיים השלים בבית־הספר "שלווה" והמשיך בבית־הספר התיכון העירוני א' שבחיפה. משה, או "בלייר", כפי שנהגו לקרוא לו חבריו, היה חבר פעיל בתנועת הנוער "מחנות־העולים" והתבלט במסירותו הרבה, הן לחבריו והן לחניכיו, להם שימש כמדריך שנים ארוכות. אהבתו לטבע ולנוף הארץ לא ידעה גבול. את כל שעות הפנאי שלו הקדיש לטיולים בהרי הכרמל ובשאר חלקי הארץ, בחן צמחים, ציפורים וחיות וקרא ספרים העוסקים בתחביביו אלה. לדברי חבריו "היה בעל אישיות תוססת. יחד אתו היה תמיד שמח. הוא היה משרה אווירה עליזה ונינוחה סביבו, בחוש ההומור המפותח שלו וביצר החברות הטבוע בו".

משה גויס לצה"ל במחצית אוגוסט 1965 והתנדב לחיל האוויר. הוא עבר את מבדקי הטיס והספיק להתנסות בטיסת סולו בפייפר. רצה הגורל והוא נאלץ לעזוב את חיל האוויר. לאחר שבלע את הגלולה המרה, שכן בזאת נבלמו שאיפות ילדותו,

החליט להצטרף לחיל השריון. במסגרת שירותו בשריון עבר שורה של קורסים עד שהוסמך כקצין שריון, והשתתף במלחמת ששת־הימים.

במחצית פברואר 1968, סיים את שירות החובה ויצא אל החיים האזרחיים. "מוישיק", אומרת פנינה אשתו, "היה עקשן גדול ובעל רצון של ברזל, וכשהחליט ללמוד הנדסת־מכונות בטכניון שבחיפה, עשה זאת, כדרכו, על הצד היותר טוב". בו בזמן גידל ופרנס את משפחתו, שהתרחבה עם הולדת ילדיו, דנה ורן, בזה אחר זה. בשנת לימודיו האחרונה, לאחר שהשיג ציונים גבוהים, התקבל לעבודה במעבדה לאנרגיה בטכניון. "הוא לא ידע עד כמה אקטואלי היה מחקרו", אומרת אשתו. לאחר שסיים את לימודיו, התקבל לעבודה במפעל דשנים במפרץ חיפה ועבד שם עד פרוץ מלחמת יום־הכיפורים. על אישיותו מעידים חבריו לעבודה, ש"אם כי היה עיקש ובעל אופי תקיף, היו בו גם עדינות וטוב־לב בלתי נדלים. מעולם לא סירב לעזור לחבר נזקק". במלחמת יום־הכיפורים שירת כסמ"פ טנקים ברמת הגולן. ביום י"ז בתשרי תשל"ד (13.10.1973) נפגע מפגז מרגמה ונפל. משה הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין שבחיפה. השאיר אחריו אישה, בן ובת, הורים ואח. לאחר נופלו הועלה לדרגת סרן.

במכתב תנחומים, שנשלח למשפחה השכולה, כתב שר־הביטחון דאז, משה דיין: "משה הוגדר כקצין אחראי, מסור, בעל כושר ביצוע מעולה ואהוב על הכל".

בליץ, זאב־יעקב

זאב־יעקב (זאביק), בן אדלה ואפרים, נולד ביום כ"ב בחשון תש"ט (24.11.1948) בירושלים. הוא למד בבית־הספר היסודי בבית־הכרם ואחרי־כן המשיך בלימודיו בבית־הספר התיכון־מקצועי "אורט" בירושלים, במגמה של מסגרות מכנית וחשמל. זאביק היה תלמיד חרוץ ושקדן, עירני, חקרן וסקרן. עיקר עניינו היה במכשירים מכניים ובמקצועות המדוייקים. הוא היה חבר בתנועת "השומר הצעיר" והיה אהוב על מדריכיו ועל חבריו. היה שופע חיים, אופטימי ועליז, חייכן ובעל הומור. הוא השרה רוגע על סביבותיו ומעודו לא התאונן. הצטיין בפשטות, נועם הליכות וצניעות. הוא היה כן ונאמן, ישר ובעל מצפון, טוב לב מטבעו ונכון לעזור לזולת. תמיד רחק מריב ומטינה. היה נמרץ מאוד ובעל ידיים זריזות. אהב יופי ושלמות וניחן בטעם מעודן. היה חובב טבע, והרבה לטייל, בעיקר בירושלים עיר מולדתו, שאהב אותה אהבה עזה. בן מסור היה למשפחתו.

זאב־יעקב גויס לצה"ל בסוף מאי 1966, והוצב לחיל השריון. לאחר סיום הטירונות השתלם בקורס למקצועות טנק "פאטון" והיה לתותחן־טנק — תפקיד שעליו הייתה גאוותו. הוא היה חבר טוב לאנשי יחידתו והתנדב לכל משימה. על השתתפותו במלחמה בשנת 1967 הוענק לו "אות מלחמת ששת הימים".

לאחר ששוחרר מהשירות הסדיר היה נקרא לתקופות של שירות מילואים והוא

עשה אותן בבקעת הירדן ובסיני ואף השתתף בקרבות מלחמת ההתשה. במלחמת יום הכיפורים השתתף זאביק בקרבות הבלימה נגד המצרים בחזית סיני. בקרב שהתחולל ביום י"ב בתשרי תשל"ד (8.10.1973) בציר "חביבה", ליד גשר פירדאן, נפגע זאב־יעקב בטנק שלו ונפל. תחילה נחשב נעדר, אך לימים זוהתה גופתו והוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בהר־הרצל בירושלים. השאיר אחריו אישה, אב, אם, אח ושתי אחיות. לאחר נופלו הועלה לדרגת סמל.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה כתב מפקדו: "זאביק היה אהוב על מפקדיו ועל חבריו ומילא את תפקידו ללא דופי"; ומפקד אחר כתב: "זאביק מילא כל משימה עד תומה. הוא היה חייל מסור ואחראי, חייל מובחר ואיש צוות למופת. הוא היה ממושמע וטוב־לב, אשר רצונו לעזור לזולת יכול לשמש דוגמה לכל איש צוות בגייסות השריון".

הוריו הוציאו לאור חוברת לזכרו ובה דברים על דמותו משל בני משפחתו, חבריו ומפקדיו וכן מכתבים, דברי שיר ותצלומים.

בלנקנהמר, גבריאל

גבריאל, בן חיה וחיים, מניצולי שואת אירופה, נולד ביום ט' בכסלו תש"י (30.11.1949) בחיפה. אותה עת התגוררה משפחתו בפרדס־חנה ובשנת 1951 עברה להתגורר בפתח־תקוה. הוא למד בבית־הספר היסודי "נר עציון" ואחרי־כן סיים את לימודיו בבית־הספר התיכון המקצועי "נווה עוז", במגמה למסגרות מכנית. במקצוע זה קיבל תעודת הסמכה ממשלתית. גבריאל, שהיה ידוע בכינויו גבי, הצטיין באותם תחומים שדרשו כישורים טכניים וזכה לשבחים רבים על הישגיו בעבודה. הוא יצא לעבוד כמסגר, כדי לסייע לפרנסת המשפחה ולא להיות לנטל על הוריו. גבי היה קשור לביתו קשר עז. הוא סייע בכל הנדרש כדי להקל על קשיי המשפחה. הוא אהב חיי חברה והיה שותף לפעילות ספורטיבית רבה, בעיקר בכדורגל ובשחייה. מרבית זמנו הפנוי הקדיש לקריאת ספרות מופת ולהאזנה למוסיקה, בעיקר לשירי עם ולפרקי חזנות.

גבי גויס לצה"ל בתחילת נובמבר 1967 והוצב לחיל השריון. לאחר הטירונות שירת כאפסנאי ואחרי־כן עבר קורס נהיגה והוצב לגדוד טנקים כנהג זחל"מ. הוא היה חייל מסור וממושמע, שמילא בדייקנות ובשלמות את המשימות שהוטלו עליו וזכה להערכה רבה מצד מפקדיו.

בסוף נובמבר 1970 שוחרר גבי מהשירות הסדיר, והוצב ליחידת מילואים של חיל השריון והיה נקרא לתקופות של שירות מילואים. לאחר השחרור, עבד כמסגר בבית חרושת למוצרי שרברבות. באפריל 1972 התגייס לשירות קבע בצה"ל למשך שנה אחת. במלחמת יום הכיפורים השתתפה היחידה שלו בקרבות הבלימה וההבקעה בסיני. גבריאל מילא את תפקידו כנהג, בהובלת תחמושת ואספקה לכוחות הלוחמים. ביום כ"ד בתשרי תשל"ד (21.10.1973), ימים ספורים לפני שנכנסה הפסקת האש

לתוקפה, נפגע בהפגזת אויב על האזור שהיה בשליטת כוחותינו ממערב לתעלת סואץ ונהרג. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בפתח־תקוה. השאיר אחריו הורים, שני אחים ושתי אחיות. לאחר נופלו הועלה לדרגת סמל.

חבריו ליחידה הוציאו לאור חוברת ובה סיפור הגדוד בקרבות מלחמת יום־הכיפורים וכן דברי חברים על דמותו, בצד דברים על חבריו לגדוד, שנפלו במערכה.

בלנרו, חנן

חנן, בן רינה ודוד, נולד ביום ז׳ בכסלו תשי״א (16.12.1950) בבוקארשט שברומניה ועלה ארצה עם משפחתו בשנת 1960. הוא למד בבית־הספר היסודי ״חביב״, שבראשון לציון ואחרי־כן בבית־הספר התיכון־מקצועי ״עמל״, שברחובות. הוא היה תלמיד ממושמע ושקדן, שנשא את נפשו בעיקר ללימוד מקצוע ולפיכך העדיף בית־ספר מקצועי על פני לימודיו התיכוניים. ואכן, סיים לימודיו בהצטיינות וקנה לעצמו מקצוע כחשמלאי מוסמך. הוא היה חבר בתנועת הנוער־העובד־והלומד ובמסגרת זו השתתף בארגון מופעי־ספורט וטיולים וסייע בתחום החינוכי. הוא הרבה לטייל ברחבי־הארץ, בגלל אהבתו לנופים ולמרחבים, שהוטבעה בו עוד משנות־ילדותו הראשונות באילת, שם השתקעה המשפחה לאחר עלייתה ארצה. בתקופת מגוריו באילת גם התפתח מבחינה גופנית והפך מילד רזה לנער חסון ואוהב־ספורט. הוא היה שובב והרבה להתלוצץ, אך היה בן נאמן ומסור למשפחתו והתחבב על כל מכריו וידידיו, שכינוהו בשם חיבה ״הרי״.

חנן גויס לצה״ל בתחילת נובמבר 1968 והתנדב לחיל־הצנחנים. לאחר הטירונות ולאחר שהשתלם בקורס־צניחה, בקורס־צלפים ובקורס מ״כים, נשלח לקורס מש״קי־חבלה. אחרי־כן הוצב ליחידה באזור תעלת־סואץ והוענקה לו דרגת רב״ט. הוא השתתף בפשיטה לאי שדואן ונפצע בתאונה שאירעה בעקבותיה. למרות שהרופאים ציוו להעבירו ליחידה עורפית, סירב חנן והצליח לשכנעם כי מצב בריאותו תקין והוא חזר ליחידתו באזור תעלת סואץ. במלחמת ההתשה נקלע למארב מצרי, שבו היו ליחידתו נפגעים, אך הוא נמנה עם המעטים שלא נפגעו. הוא היה חייל מצוין, אחראי ומסור לתפקידו, חבר טוב ואהוד על הכל. הוא השתדל תמיד שלא להדאיג את הוריו והיה מרגיעם ונמנע מלספר על הסכנות שעבר ועל קשייו. בחופשותיו נהג להעתיר על הוריו חום ואהבה.

לאחר שחרורו מצה״ל החל לעבוד במקצועו והתכונן להקים משפחה. בפרוץ מלחמת יום הכיפורים התייצב חנן ביחידתו בלי שקיבל צו־קריאה. הוא השתתף בקרבות ויצא מן הלחימה בריא ושלם. ביום ד׳ בניסן תשל״ד (27.3.1974), יום לפני שחרורו, נפגע בהפגזה ברמת־הגולן ומת מפצעיו. חנן הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין הצבאי בראשון־לציון. השאיר אחריו הורים ואח.

בלס, דוד

דוד, בן פרחה ונתן, מעולי עירק, נולד ביום כ״א באייר תשט״ו (13.5.1955) בחולון. הוא למד שבע שנים בבית־ספר חב״ד בחולון. כיוון שהיה נער רגיש וחבריו הדתיים יותר נהגו להקניטו, החליט לעזוב את בית־הספר ולעבור לבית־ספר אחר. גם בבית־ספר זה לא נשאר הרבה זמן, כי העדיף לעזור לאביו הנגר בפרנסת המשפחה. למרות עבודתו הקשה מצא לו דוד פנאי לעסוק בתחביביו — הספורט על כל סוגיו. הוא התמחה בקראטה, היה בעל חגורה שחורה בג׳ודו והרבה להתאמן באיגרוף ובהרמת משקולות. כחניך המועדון הטכני לנוער לקח חלק בתחרות מפרשיות בחוף טנטורה. לאחר תקופה של עבודה משותפת עם אביו, נתקבל דוד לחברת הנוער בקיבוץ גבעת ברנר ושם עברו עליו שנותיו היפות ביותר. הוא התפתח והיה לעלם גבה־קומה נאה ואהוב על כל מכריו ומיודעיו. גם בקיבוץ עבד בנגריה וב״ידי הזהב״ שלו יצר רהיטים וכלים נאים. דוד התבלט בין חבריו לשכבה ברגישותו הרבה ליופי, לנוף ולטבע והמדריכה שלו קבעה: ״לדוד יש נפש של אמן״, ואכן לא טעתה. דוד לא הקפיד על שעות העבודה והשקיע בה את ראשו ורובו. עם זאת לא ניתק את קשריו עם הבית והיה בא לבקר את משפחתו בכל עת מצוא.

דוד גויס לצה״ל בסוף יולי 1973 ועם גרעין ״גבעה״ התנדב לנח״ל. לאחר שהוסמך כרובאי וסיים קורס, צורף לגרעין ״יחיעם״ ועשה את שירותו בבקעת־הירדן. את מלחמת יום הכיפורים עבר דוד ללא פגע ואות המלחמה הוענק לו כליתר הלוחמים. ביום ז׳ בניסן תשל״ד (30.3.1974), נפטר דוד בעת שירותו והובא למנוחת־עולמים בבית־הקברות הצבאי בקרית־שאול. השאיר אחריו הורים, חמש אחיות ושני אחים.

ביומן גבעת ברנר נכתבו דברים לזכרו.

בן־אבו, חיים

חיים, בן סול ויצחק ז״ל, נולד ביום י׳ באדר תש״י (27.2.1950) בטנג׳יר שבמרוקו ועלה ארצה בשנת 1961 יחד עם אמו ואחיו, לאחר שהתייתם מאביו כשהיה בן שש. עד שנתו האחת־עשרה למד חיים בבית־הספר ״אליאנס״ שבעיר הולדתו וכשעלה ארצה סיים שנת לימודים אחת בבית־הספר היסודי ״מגינים״ בקרית־שמונה. אחרי־כן נשלח על־ידי עליית הנוער לפנימייה של בית־הספר ״עמל״ שבקריית־עמל. בתום בחינות הסקר עבר לקיבוץ ״אפיקים״ והמשיך את לימודיו בבית־הספר התיכון ״עמל״. שם הצטרף לחברת הנוער ״גונן״ וסיים את הכשרתו במקצוע החרטות. חיים היה צעיר

ער ופעלתני והשתתף בכל פעילות חברתית וספורטיבית בחברת הנוער במקום. הוא צעד בכל צעדות־הגליל ושחה במשחי־הכנרת, היה כדורסלן מצטיין ושחיין נלהב. הוא השתתף בכל פעולות הגדנ"ע והיה חבר בלהקת שיר־ומחול של בית הספר "עמל". כמו כן מצא פורקן לנטיותיו האמנותיות בעבודות פיסול.

חיים גויס לצה"ל במחצית נובמבר 1967, יחד עם שאר חבריו לגרעין "גונן". הוא הוצב לחיל השריון ועבר בהצלחה רבה את אחד הקורסים הראשונים של טנקי שלל בשירות צה"ל. עקב תפקידו החיוני ביחידתו, נקרא חיים לפעולות רבות ושונות והשתתף בפעילות מבצעית של השריון, בשמירת הקו לאורך תעלת סואץ ועוד. את חופשותיו הקצרות בילה תמיד בחיק משפחתו בקרית שמונה, לְמרות שהדבר היה כרוך בנסיעות ארוכות ומעייפות מן הדרום הרחוק אל הקצה הצפוני של המדינה. הוא היה מגיע הביתה בשעות המאוחרות של יום שישי, ישן שעות רבות בשבת וביום ראשון היה חוזר ומתחיל את דרכו הארוכה דרומה.

לאחר ששוחרר חיים משירות החובה, החל לעבוד כמסגר בקיבוץ מנרה, כדי להתבסס מבחינה כלכלית ולשאת לאישה את הנערה שאהב. כשפרצה מלחמת יום־הכיפורים, גויס חיים יחד עם חבריו ונשלח עם כוח השריון לחזית באזור תעלת סואץ, שהכיר אותו ככף ידו מימי שירות החובה. באחת ההפגזות אף נפצע, אך לא הודיע דבר למשפחתו, כדי שלא להדאיגה. ביום ב' בשבט תשל"ד (28.1.1974), נהרג חיים בעת מילוי תפקידו והובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בקרית־שמונה. השאיר אחריו אם, ושמונה אחים ואחיות.

במכתב תנחומים ששלח למשפחה השכולה, ציין מפקדו את כישוריו וכשרונותיו של חיים והוסיף כי "נפילתו של חיים היא אבדה גדולה לא רק למשפחתו – אלא גם למפקדיו ולחבריו ליחידה".

משפחתו תרמה ספר־תורה לבית־הכנסת המקומי, להנצחת זכרו.

בן־אהרון, אליהו

אליהו, בן רחל ויוסף, נולד ביום כ"ו באדר תש"י (15.3.1950) ברמלה. הוא החל את לימודיו בבית־הספר היסודי ממלכתי ד' ולאחר שמשפחתו עברה לאשקלון, סיים את לימודיו בבית־הספר היסודי "כצנלסון". אחרי־כן סיים את לימודיו בבית־הספר התיכון המקיף באשדוד, במגמה להנדסה. אליהו היה נער עליז ושמח בחלקו, כולו טוב־לב ואהבה. למרות שהוריו הרבו להחליף מקומות מגורים, עקב עבודת האב, השתלב במהירות בכל חברה חדשה. הוא השרה סביבו אווירה טובה, היה מוכן לסייע לכל דורש ובזכות זאת, הצליח, לרכוש לעצמו ידידים רבים, ששמרו על קשר עמו גם לאחר שעבר למקום מגורים חדש. הוא היה איש שיחה מעניין ונבון והיה מרכז סביבו את חבריו בפגישות־חברה, לשיחות ולוויכוחים. הוא עסק בהדרכת בני נוער, היה מקובל ואהוד על חניכיו ונטע בהם מהתלהבותו וממרצו. בביתו ידע לפתח מערכת יחסים מיוחדת עם הוריו,

שהיו יקרים לו מאוד. הוא בילה עמם שעות ארוכות בשיחה, סיפר להם על בעיותיו והיה מקבל ברצון כל עצה וסיוע שנתנו לו. אליהו היה ספורטאי מצטיין, ייצג את בית־ספרו בתחרויות אתלטיקה־קלה וזכה בנצחונות רבים וכן השתתף במשחקי כדורסל וכדורעף. הוא הקדיש זמן רב למשחק השחמט והגיע בו להישגים נכבדים.

אליהו גויס לצה"ל במחצית אוגוסט 1968 והתנדב לקומנדו הימי. הוא עבר בהצלחה את האימונים הקשים וסיים בהצלחה קורס צניחה, הגם שיכול היה להשתחרר מיחידה זו מטעמי בריאות. אחרי שנת שירות עבר לשרת בחיל השריון, והשתלם בקורסים לנהגי טנקים ולמפקדי טנקים. לבסוף מונה מדריך בבית־הספר לשריון. בתקופת שירותו זו השתלם גם בקורס למדריכי אימון גופני. הוא הצטיין כמדריך מעולה וכמפקד המקובל על חניכיו והועלה לדרגת סמל־ראשון.

בנובמבר 1971 שוחרר אליהו מהשירות הסדיר והוצב ליחידת מילואים של חיל השריון. לאחר השחרור עבד תקופה מסויימת בשירותי הביטחון ואחרי־כן סיים בהצלחה את לימודיו במכינה הקדם־אקדמית שליד האוניברסיטה העברית בירושלים. הוא התקבל ללימודים בפקולטה למדעי החברה, אולם חלומו להיות סטודנט לא התגשם. במלחמת יום הכיפורים השתתפה יחידתו בקרבות הבלימה נגד המצרים בסיני. בשעות הקשות של הלחימה הצליח אליהו לשמור על קור־רוחו ושלוותו, ובטחונו הרב, עודד את חבריו ליחידה ורומם את מצב רוחם. כשיצאה יחידתו לכיבוש מעוז "מכשיר", נתכה עליו אש עזה וטנק מפקד המחלקה נפגע והחל לעלות באש. אליהו ואחד מחבריו ליחידה מיהרו וטפסו על הטנק הבוער ותחת הפגזה כבדה חלצו את אנשי הצוות שהיו לכודים בו. בקרב שהתחולל ביום כ"ב בתשרי תשל"ד (18.10.1973), באזור "החווה הסינית", נפגע אליהו ונהרג מירי מטוסי אויב, כשניצב על צריח הטנק שלו והוא משיב אש לעבר המטוסים התוקפים. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין באשדוד. השאיר אחריו הורים ואחות. לאחר נופלו הועלה לדרגת רב־סמל. בעבור גילוי אומץ לב הראוי לשמש מופת הוענק לאליהו עיטור המופת וזה נוסח תעודת העיטור: "ביום 10 באוקטובר 1973, בעת ההתקפה על התעוז "מכשיר" נפגע טנק ה־מ"מ. סמ"ר אלי בן־אהרון ז"ל ו־סמ"ר רמי לוין ז"ל רצו לטנק ה־מ"מ וחילצו אותו ושניים מאנשי צוותו, תחת אש עזה של האויב. ב־18 באוקטובר 1973 הועברו סמ"ר אלי בן־אהרון ז"ל ו־סמ"ר רמי לוין ז"ל מטנק ה־מג"ד. כשהחלה לפתע תקיפה של מטוסים מצריים, קפצו השניים לצריח – כדי לירות במטוסים. תוך־כדי פעולה נפגעו השניים ונהרגו. במעשיו אלה גילה סמ"ר אליהו בן־אהרון ז"ל אומץ־לב, אחוות־לוחמים והתנהגות־למופת".

הוריו הקימו ספרייה לזכרו, בבית־הספר באשדוד, בו סיים את לימודיו.

בנאי, דוד

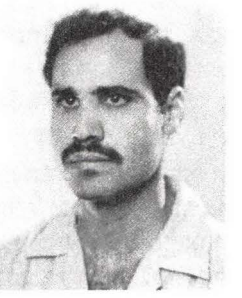

דוד, בן מרים ושמעון, נולד ביום ב׳ באדר ב׳ תשי״ד (7.3.1954) בירושלים, למד בבית־הספר היסודי בירושלים והוסיף שנת לימודים אחת בבית־הספר התיכון־מקצועי ״אורט״ שביפו. בהיותו בן 16 נאלץ להפסיק את לימודיו ולצאת לעבודה, כדי לעזור לאביו החולה, שלא יכול היה לפרנס כראוי את המשפחה. דוד, או דודיק בפי מכריו, היה ילד שקט, תלמיד שקדן ואהוב על חבריו ועל מוריו. בזכות אביו, אשר גידל כנריות וחוחיות בביתו, טיפח גם דוד אהבה רבה לחי ולצומח, אך את מיטב אהבתו העניק לבני משפחתו ובמיוחד – לאביו. דוד היה בן ממושמע מאוד ואח נאמן. מעולם לא התאונן על המצב הכלכלי בבית, אשר בגללו נמנעו ממנו תענוגות הילדות. להיפך – תמיד טרח לעזור ככל יכולתו – הן בפרנסת המשפחה והן בגידול הילדים הקטנים. כאשר חלה אחיו במחלה ממארת לא מש דוד ממשכבו. מותו של האח היה בשביל דוד אבדה כבדה שמעולם לא התגבר עליה. אומר עליו אביו: ״אין מלים בפינו לתאר את דוד. מה שלא נספר עליו – כאילו לא סיפרנו ולא כלום. דוד היה אהוב על כל מי שהכירו״.

דוד גויס לצה״ל במחצית אוגוסט 1972, וצורף לחיל השריון. במסגרת שירותו הצבאי סיים דוד שלושה קורסים: קורס מערכות תדלוק ניידות, קורס נהגי זחל״ם וקורס נהגי תדלוק; אך עיקר עבודתו בצבא עשה כנהג זחל״ם. משפרצה מלחמת יום־הכיפורים נמצאה יחידתו של דוד במחנה הגידי אשר בסיני. בצהרי אותו יום־כיפור, ביום י׳ בתשרי תשל״ד (6.10.1973), בהתקפת מטוסי האוויב על המחנה המופתע, נפל דוד. הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין שבהר־הרצל. השאיר אחריו הורים, אח ושלוש אחיות. לאחר נופלו הועלה לדרגת רב־טוראי.

במכתב תנחומים שנשלח למשפחה, כתב שר־הביטחון דאז משה דיין: ״דוד היה חייל מצויין וחבר נאמן. כל מי שהכירו – אהבו״; וכתב מפקדו: ״אנו, רעיו של דוד, זוכרים את אומץ לבו ומסירותו, שלא נטשוהו עד לרגע נפילתו״.

בן־איסטי, שמעון

שמעון, בן שמחה (סימי) ומכלוף, נולד ביום א׳ בסיון תש״ג (14.6.1943) במאזגן שבמרוקו ועלה ארצה עם משפחתו בשנת 1955. לאחר שלמד בבית הספר ״כל ישראל חברים״ בעיר הולדתו, המשיך לימודיו לאחר עלייתו ארצה בבית־הספר היסודי בכפר סילבר וסיים את לימודיו בבית־הספר התיכון בכפר סילבר. הוא היה תלמיד טוב וצמא־דעת. עוד בארץ הולדתו היה חבר בתנועת הצופים, וכאן בארץ היה חובב־ספורט ושחיין

מצטיין, בילה שעות רבות על שפת־הים והרבה להשתתף במשחים. הוא אהב מאוד את הטבע והתעניין במיוחד בחי ובצומח. הוא היה שמח בחלקו, חברותי ונכון לעזור לזולת. כל חבריו הכירוהו כאדם ישר ובעל־מצפון, בן נאמן להוריו ומסור למשפחתו. אף־על־פי שהיה חסון ובעל כוח־גופני רב, היה שמעון צנוע, ענוותן ורציני בגישתו לחיים. בתום לימודיו הצטרף עם חבריו להכשרה לגרעין בחולדה.

שמעון גויס לצה"ל בסוף יוני 1962 והתנדב לחיל־הצנחנים. לאחר הטירונות ולאחר שעבר קורס־צניחה והשתלם בקורס־מרגמות, הוצב ליחידת נח"ל מוצנח בתפקיד רגם. הוא היה חייל אחראי ומסור לתפקידו.

לאחר שחרורו מהשירות הסדיר למד בשיעורי־ערב בקורסים מטעם המכון לפריון־עבודה והשתלם במקצוע טכנאי ייצור וייעול. פעמים אחדות יצא לסיור בחו"ל, השתתף בצעדה בהולנד וביקר במדינות באירופה. במלחמת ששת הימים השתתף בכיבוש ירושלים יחד עם יחידתו – יחידת צנחנים. הוא היה חביב ואהוד על כל חבריו־לנשק והיה קשור אליהם מאוד. לאחר מלחמת ששת הימים עשה לו מנהג לבקר אצל חבריו הפצועים בכל אשר היו כדי לעודדם. במסגרת שירות המילואים סופח לחיל התותחנים. הוא עמד לשאת לו אישה ולהקים משפחה. במלחמת יום־הכיפורים היה שמעון בקרבות הבלימה ברמת הגולן, עם יחידת הצנחנים שכבשה מאוחר יותר את מוצב החרמון. ביום י"ב בניסן תשל"ד (4.4.1974), נפטר בעת שרותו והובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין הצבאי בבאר־שבע. השאיר אחריו הורים ואחים.

משפחתו וחבריו הוציאו לאור חוברת לזכרו ובה חרוזים ומשלים.

בן־אליהו, אהרון

אהרון (אריק), בן בתיה ומשה, נולד ביום כ"ז בתשרי תש"ט (20.10.1948) בירושלים. הוא סיים את לימודיו בבית־הספר היסודי "סוקולוב" ואחרי־כן למד בבית־חינוך תיכון, במגמה החברתית. אריק היה צעיר טוב לב ונעים הליכות. הוא היה מקובל ואהוד על כל מי שהכירו וקנה לעצמו ידידים רבים בזכות נכונותו תמיד לסייע לזולת. הוא אהב את הארץ וניסה, בלהט האופייני לו, לשכנע את חבריו שחובתם לתת למדינה כל אשר ביכולתם ולתרום את מירב מרצם ואונם למען ארצם ועמם. אריק הקדיש את זמנו הפנוי לשני תחביביו העיקריים – ספורט ונגינה. הוא הצטיין בעיקר במשחקי הכדורגל והכדורסל והשתתף בתחרויות בהתעמלות־קרקע במועדון "ימק"א". הוא אהב להאזין למוסיקה, למד נגינה והיה פורט על גיטרה להנאת בני משפחתו וחבריו.

אהרון גויס לצה"ל במחצית נובמבר 1966. הוא הוצב לנח"ל ובמסגרתו עבר את כל האימונים והשתתף בכיבוש מתחם אום־כתף במלחמת ששת הימים. אחרי המלחמה סיים בהצלחה קורס מפקדי כיתות ונתמנה למדריך בבית־הספר לטירונים, בפיקוד ההדרכה. הוא היה מדריך מעולה והצטיין בשקדנותו ויעילותו. כמפקד, היה

מקובל על חייליו והצליח להביא את היחידה שבפיקודו לרמה מקצועית גבוהה. בזכות הצלחתו זו, מונה לתפקיד מפקד־מחלקה והועלה לדרגת סמל־ראשון.

במחצית נובמבר 1969 שוחרר אריק מהשירות הסדיר והוצב ליחידת מילואים של חיל השריון, בתפקיד מש"ק חרמ"ש. ביחידה זו עבר קורס מש"קי חבלה והשתתף במלחמת ההתשה, במסגרת שירות המילואים. אריק היה תלמיד מצטיין ועשה חיל בלימודיו בעיקר בתחום מדעי החברה, שהיו אהובים עליו. עד לנפילתו הספיק להשלים שתי שנות לימוד בפקולטה למשפטים באוניברסיטה העברית בירושלים. במלחמת יום־הכיפורים שימש בתפקיד רב־סמל פלוגתי בגדוד־סיור, שלחם בגזרה המרכזית של תעלת סואץ. ביום כ' בתשרי תשל"ד (16.10.1973), נהרג אריק בקרב הפריצה להקמת ראש־הגשר על תעלת סואץ. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בהר־הרצל בירושלים. השאיר אחריו הורים, שני אחים וארבע אחיות. לאחר נופלו הועלה לדרגת רב־סמל.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה כתב מפקד היחידה: "מעשיו וכושר התמדתו במלחמה ארוכה זו, שמשו לנו, חבריו, מקור לכוח. אהרון היה אהוב ומקובל על חבריו ועל מפקדיו. אבדתכם היא גם אבדתנו".

בן־אליעזר, אבנר

אבנר, נולד ביום י"ח באדר תש"ה (3.3.1945), להוריו יונה וצבי, בקיבוץ כפר־מנחם. ילדותו עברה עליו עם קבוצת הילדים של הקיבוץ אך ב־1948, עם פרוץ מלחמת השחרור פונתה הקבוצה להדר־רמתיים שבשרון ורק בהפוגה הראשונה הגיעה לקיבוץ לביקור. לדברי חבריו בקיבוץ הייתה לו אישיות מיוחדת במינה כבר בגן־הילדים. בעל כישורים רבים היה, לא "אחד מן השורה", אך גם בעל עמדה בין חבריו. הוא סיים את לימודיו במוסד החינוכי של הקיבוץ. בכיתות הראשונות היה פעיל בעיקר בתחומי החברה והספורט. אהב לשחק בכדורסל וגם הרבה בשחייה. אחרי־כן, בכיתות הגבוהות של בית־הספר התעניין מאוד בהיסטוריה, בגיאוגרפיה ובידיעת הארץ. בעיקר בזכות כישוריו בכתיבה ובקריאה מהירים למד הכל על נקלה והגיע להישגים מצוינים. הוא לא זנח תחומי התעניינות: היה מצייר וזמן־מה אף השקיע בלימוד השפה הערבית. בשנות הלימוד האחרונות גברה בו הנטייה ללימודים ריאליים ובמקצועות כמו מתמטיקה וכלכלה, בהם עסק לאחר מכן במסגרת מקצועו ועבודתו, הייתה השקעתו גדלה והולכת. מעיד על אבנר מחנכו בקיבוץ: "אבנר רעב לדעת, רצה להבין הכל ודבר לא לזנוח. בהיותו תלמיד במוסד החינוכי, לא היה, בעצם, תחום שלא התעניין בו. לא היה נושא שלא התמסר לו. לפעמים תירץ זאת בכך, שאת המוטל עליו יש לבצע, אולם, למעשה, היה זה דחף פנימי אדיר לדעת ולהבין, דחף שלא אפשר ולא הרשה לו לוותר על כך". כשהיה בן ארבע־עשרה עזבו הורי אבנר את קיבוצם. גם בפני אבנר הנער עמדה השאלה בדבר עתידו וכשהחליט להישאר בקיבוץ מצא בבית

ידידי הוריו את ביתו. לקראת תום לימודיו בשלה בלבו ההחלטה להמשיך בלימודים גבוהים באוניברסיטה.

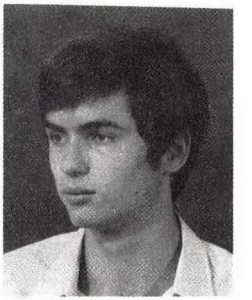
בגיוסו לצה"ל, בשנת 1963, נפרד סופית מהקיבוץ. בראשית דרכו בצבא עשה אבנר את טירונות הנח"ל יחד עם רבים מחבריו לקבוצה בקיבוץ, אחרי־כן השלים קורס מ"כים וקורס קצינים. ערב מלחמת ששת־הימים עבר הסבה לחיל השריון ובתקופת הכוננות הגיע לפלוגת חרמ"ש כמ"מ. במלחמה השתתף בקרבות בגזרת קנטרה, שבצפון סיני ולאחר המלחמה התמנה לסמ"פ בגדוד, תפקיד בו שירת אף במלחמת יום־הכיפורים. לדברי פקודיו וחבריו הייתה לאבנר, כמפקד וכאזרח, גישה מאוד ענייניות, יסודית ולא מתפשרת לביצוע הוראות ומשימות, שהוטלו עליו או שלקח על עצמו: "דמותו הרצינית הקרינה אמון ומוסריות גבוהה, ונדמה שמכאן נאכפה סמכותו..."; "הגיון — תכונה שבלטה אצל אבנר ואף התנגשה, לא אחת, במסגרות הצבאיות הקשוחות". אופייני לו היה כי העברת הנחיות לפקודיו נעשתה רק לאחר מחשבה מעמיקה, לעתים באיטיות אך תמיד בביקורת וביסודיות. עם כל יחסו הקפדני לענייני צבא והמשמעת שדרש מפקודיו, היה מקורב לאנשיו, אשר הרבו לפתוח לפניו את סגור לבם בעוד הוא מטה אוזן קשבת לדבריהם.

ההחלטה לעזוב את הקיבוץ ולהתמסר ללימודים הביאה את אבנר להתגורר בבית הוריו במושב בית־יצחק וללמוד שם לקראת בחינות בגרות חיצוניות. הוא עמד בבחינות בהצלחה והיה בדעתו להתחיל את הלימודים באוניברסיטה כאשר פרצה מלחמת ששת־הימים. לאחר המלחמה החל בלימודי כלכלה וסטטיסטיקה באוניברסיטה העברית בירושלים. היה עליו להשקיע רבות בהשלמת חומר הלימוד החסר. באותה שנה החל עובד במחלקת המחקר של בנק ישראל ואחרי־כן אף שימש כאסיסטנט במחלקה לסטטיסטיקה באוניברסיטה. בלימודים היה בעל משמעת עצמית חזקה ואורח חיים צנוע ונהג להשקיע את כל מאמציו בלימוד עצמי. הייתה לו יכולת בלתי מצויה לקלוט את הנלמד, מתוך שאיפה להגיע לרמת ידיעות גבוהה, כפי שדרש מעצמו ברוב התחומים שעסק בהם. סקרנותו האינטלקטואלית הרבה הביאה לכך שמיצה את הנושאים אותם למד בהנאה וסיפוק מירביים. הוא סיים את לימודי הבי.אי. בהישגים מצוינים ואת לימודי התואר השני סיים סמוך לפרוץ מלחמת יום הכיפורים, בהצטיינות. משסיים את לימודי התואר הראשון התפנה אבנר יותר ויותר לעבודתו בבנק־ישראל. תחילה עסק בהכנת נתונים חודשיים על התפתחות אמצעי התשלום בידי הציבור ואחרי־כן התרכז בניתוח הכלכלי, תוך שילוב ידע תיאורטי וכושר ניתוח מעולים. כאשר נדרש לעדכן את הנתונים הסטטיסטיים בתדירות שבועית ואף יומית, הגיע למסקנה שיש צורך למכן את המערכת וכך, בסיוע מומחה לעבודות מחשב, החל בעבודת התכנון והתכנות. נועם אישיותו של אבנר ופתיחותו הגדולה גרמו לחיזוק הקשר בינו לבין חבריו. הוא גם שב והרבה לעסוק בספורט החביב עליו, ובשאיפתו לעשייה־עצמית, לא זנח מלאכות־בית כעבודות־עץ, תיקוני חשמל ומכונאות ושאר "פטנטים", שהעידו על חריצות־כפיים רבה. כפי שהיה מוכר כשוחר שלום מובהק, ידע לתת חלק ניכר מזמנו לשירות במילואים, כשרגש החובה לצה"ל ולמדינה מנחה אותו במסירותו הרבה כקצין וכמפקד. במלחמת יום־הכיפורים היה כאמור סגן מפקד פלוגת חרמ"ש. הוא יצא עם יחידתו לפרוץ דרך למעוז "בודפשט" הנצור, בצפון תעלת סואץ. תוך ניסיון לחלץ יחידת חיילים שנתקלה

במארב של המצרים נפגע אבנר ביום י"ט בתשרי תשל"ד (15.10.1973), ונהרג. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בבית־יצחק. השאיר אחריו אישה, שנשא כחודשיים לפני המלחמה, הורים, אח ואחות. לאחר נופלו הועלה לדרגת סרן.

משפחתו הוציאה לאור ספר לזכרו ובו דבריהם של בני משפחה, מפקדים, מורים וחברים על דמותו וכן קטעים מעבודות מדעיות שכתב בעת לימודיו; האוניברסיטה העברית פרסמה את עבודתו המדעית: "השפעת הכסף במודל צמיחה דו־סקטוריאלי במשק פתוח"; פרופ' דן פטנקין הקדיש את ספרו, שפורסם באנגלית "תורתו של קיינס" לאבנר בן־אליעזר וליואב ברוּם.

בן־אליעזר, גדעון

גדעון, בן צילי ואמנון, נולד ביום ו' בניסן תשי"א (12.4.1951) בקבוץ גבולות ולמד בכפר הנוער "הדסים". בבית הספר נמנה גדעון על מנהיגי הכיתה. אם כי היה נער עצור וביישן מעט, הייתה לנוכחותו השפעה מרגיעה ומעוררת ביטחון. היה זה גדעון שתמיד הטילו עליו תפקידים אחראיים – למן הטיפול בבעיות טכניות שונות ועד לצליית העוף בקומזיץ. כל חבריו מעידים עליו שהצטיין ביסודיות, בשקדנות, בהתמדה ובסבלנות. גדעון, או גידי בפי מכריו, שכבר מגיל צעיר היה להוט אחר הטיס, עסק בנערותו בבניית טיסנים. חבריו מספרים כיצד התייאשו הם כאשר נשבר הטיסן הראשון שבנו בעמל רב כל כך, ואילו גידי, בשלווה האופיינית לו, אמר: "בוודאי הטיסן לא היה מאוזן. בואו נאסוף את החלקים ונרכיב אותו מחדש". ואמנם, בסבלנות ובאמונה, בנה טיסן אחר טיסן עד שלבסוף עלה הדבר בידו.

גדעון גויס לצה"ל במחצית אוקטובר 1969, והוצב לחיל האוויר. שם עבר קורס טיס ושימש כמדריך בבית ספר לטיסה. מספר אחד מחניכיו: "גדעון לא נקט עונשים, אלא העדיף את ההסבר ההגיוני ואת השכנוע. גדעון יצר מערכת יחסים כזו, שחניך היה מתבייש שלא להשיג תוצאות טובות". משסיים את שירות החובה שלו, התנדב לשירות קבע ועשה בו שנתיים. גדעון הטייס, כגדעון הנער, התבלט בשקט הפנימי שלו, בהשפעה המרגיעה על כל הסובבים אותו, בהתרגשות המופנמת והעצורה, בהתמדה, ברצון ובעקשנות להצליח. כל עת שירותו עסק גדעון בתחביבו הקבוע – הצילום, והשאיר אחריו אוסף של צילומים, אשר מביני דבר קובעים שאכן הוא בעל רמה אמנותית גבוהה. במלחמת יום הכיפורים השתתף גדעון בכמה וכמה גיחות, טס בשטחים הקשים מאוד לטיסה, הגיע ליעדים, תקף ופגע. ביום י"ב בתשרי תשל"ד (8.10.1973), יצא גדעון לגיחה מבצעית ובה נהרג, כשמטוסו נפגע, התפוצץ ונפל ארצה. גדעון הובא למנוחת־עולמים בחלקה הצבאית בבית־העלמין בקרית־שאול. השאיר אחריו אב, אם ואחות. לאחר נופלו הועלה לדרגת סרן.

הספיד את גדעון ידיד משפחה: "...ראיתי את גדעון כאיש האמת. אתה חשת באמת העמוקה הזאת במחשבותיו, בחוויותיו באורח דיבורו. ביושרו, בחמימותו

ובכנותו כבש תמיד את אהבת המסובים עמו. אם למשפחת הטייסים יש אמנם קווים אופייניים לה, כפי שאנו נוהגים לחשוב, הרי אפשר לומר שגדעון היה פרוטוטיפ של המשפחה הזאת...״

לאחר מותו נערכה תערוכת תצלומים מיצירותיו של גדעון; כמו כן הוציאה המשפחה לאור חוברת לזכרו.

בן־ארויו, דרור

דרור, בן רחל ואברהם, נולד ביום כ״ג בסיון תשי״א (27.6.1951) ברמת־גן. למד בבית־ספר היסודי ״זכרון יוסף״ בחיפה וסיים את לימודיו בבית־הספר התיכון הריאלי בחיפה. דרור לא היה תלמיד חרוץ יתר על המידה. בתקופת לימודיו אמר לא פעם שהוא רוצה חוויה לכל יום. הוא גילה את יופיו של הכרמל, בנה מטוסים, הרכיב מנועים וצילם הרבה. צילום מעשה־ידיו פורסם ב״שנתון ישראל לאמנות הצילום 1970״. דרור היה הרפתקן במובן הטוב של המלה, תאב־חיים, צמא לחוויות ולרכישת ניסיון־חיים. הוא אהב את הים ואת המדבר, והיה חדור סקרנות, רצון־לגלות ויצירתיות. הכל הכירוהו כאדם חברותי ואוהב את הבריות. בתקופת הלימודים בבית־הספר התיכון עשה כשנתיים עם משפחתו בארה״ב. שם גילה את העיר הגדולה על יופיה האורבני, למד להכיר אנשים והתפעל מחידושי הטכניקה. היו לו עיניים רואות ומתרשמות, לב מרגיש ומתפעם ולשון גמישה ועשירה, שידעה להביע את אשר ביקש לומר.

דרור גויס לצה״ל במחצית יולי 1969 והתנדב לחיל־הרגלים. לאחר סיום הטירונות ולאחר שהשלים קורס מ״כים, נשלח לקורס קציני חי״ר וסיימו בהצלחה. הוא הוצב לחטיבת ״גולני״ בתפקיד מפקד מחלקה והוענקה לו דרגת סגן. הוא היה קצין טוב, מסור ואחראי ומעל לכל, היה אהוב על חייליו. לדברי מפקדו הצטיין בהדרכה והיה בעל אופי נוח. דרור היה גאה על יחידתו והסמל של ״גולני״ – העץ הירוק עם השורשים בקרקע – לא היה רק על כתפו, אלא גם בלבו.

לאחר שהשתחרר מהשירות הסדיר הצליח דרור להתקבל ללימודי הנדסה בטכניון בחיפה. כשפרצה מלחמת יום־הכיפורים היה דרור בטיול בארה״ב. משמע על כך הפסיק את הטיול מייד וחזר ארצה. בהגיעו מיהר להצטרף ליחידתו, אשר נערכה להתקפה כדי לכבוש את החרמון. ביום כ״ו בתשרי תשל״ד (22.10.73), נפל דרור בקרב על כיבוש החרמון והובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בחיפה. השאיר אחריו הורים ואחות.

בנארי, יהודה

יהודה, בן רחל ודב, נולד ביום ו׳ בסיוון תש״ט (7.6.1949) בקיבוץ מסילות. ולמד בביה״ס היסודי שבקיבוץ. אחר־כך סיים את לימודיו התיכוניים במוסד האזורי ״גלבוע״ שליד קיבוץ בית־אלפא. יהודה שילב באישיותו העשירה ניגודים מרתקים, ניגודים שאיפיינו אותו בכל דרכיו: בנעוריו ובבחרותו, בקיבוץ ובטיס. כבר בנעוריו במוסד ״גלבוע״, התבלט כבעל כושר מנהיגות, איש ציבור פעלתן; אבל היה גם ״ילד של אבא ואמא״, מטופח ומפונק. איש נמרץ, חריף, ומרבה בתביעות מעצמו ומאחרים, ועם זאת בעל תרבות ונימוסים מהוקצעים, כאילו חונך בבית אצילים; עדין בנוהגיו וביחסו אל הזולת. את חובותיו כולן מילא בקפדנות כתלמיד למופת, כמדריך מסור של חניכיו ב״השומר־הצעיר״, כפעיל בחיי החברה והתרבות — אך הקפיד לשמור בקנאות על פינתו הפרטית והאישית ועל עיסוקיו ואהבותיו הפרטיים. שנים מספר השתתף כנגן טרומבון בתזמורת בני הקיבוצים, אך על אהבתו העמוקה למוסיקה לא הרבה לדבר. הוא בלט בקשריו העמוקים עם בית ההורים החם. כאשר סיפר, בעיניים קורנות, כמה טוב לו ב״חדר״ ההורים, התגלה הילד הרגשני שבתוך המנהיג, הדורש מחבריו (ומעצמו) ״להיות בסדר״. ״הוא היה מהסוג של ״ילדי־הבסדר״, האיכפתניקים״ — נזכרת אחותו — ״אלה המטפלים בתרבות, המארגנים בחברה, המושיטים יד. הייתה בו מנהיגות שקטה, אבל לא משתלטת. הוא היה ראשון בין שווים״.

יהודה גויס לצה״ל בשלהי אוקטובר 1968 והתנדב לקורס טיס. בתחילת דרכו כטייס היה גם מדריך טיס. יב״א, כפי שכינוהו בחיבה ידידיו בצה״ל, לא היה איש צבא קלאסי, אך את תפקידו כטייס מילא תוך הרגשה ש״מוכרחים לעשות את זה״; בהקפדה, בשקדנות, בדייקנות, ביעילות. חניכיו זוכרים אותו כאדם שידע להיות מדריך וחבר גם יחד. הוא לא ״שמר מרחק״ וסייע לחניכיו (ובייחוד לאלה שהתקשו בלימודים) יותר מכפי שנדרש ממנו באורח פורמלי. עם זאת הקפיד על מילוי הוראותיו ודרש ״ביצועים מדויקים״. למעשה, לא נזקק לבסס את מנהיגותו על אמצעי־המשמעת הצבאיים, הפורמליים. דווקא בזכות הענווה וטוב־הלב הייתה לו אוטוריטה טבעית ואמיתית. גם ההילה העוטרת טייסים בישראל, לא הייתה לרוחו. אהב את היופי שבטיסה, את הנופים והאופקים הרחוקים המתגלים תוך טיסה. ״אתה בתוך הארץ״ — תיאר זאת פעם — ״ורואה את טורקיה״. למרות הצלחותיו כטייס וחרף היוקרה והמעמד שהעניק לו הטיס, תיכנן יהודה לסיים את שירותו הסדיר בנובמבר 1973, ולחזור לקיבוצו, מסילות. מפקדו המליץ לאפשר לו ערב שחרורו סיור בן חודש באירופה, ״להרחבת האופקים״. הטיול הראשון בחו״ל (ביחד עם רותי חברתו) נתפס בעיני יהודה כפרשת דרכים ממש. הניתוק מן הארץ לחמישה שבועות מופלאים אף סייע לו לבחון את עצמו ולראות ביתר בהירות היכן הוא עומד ו״מה הלאה?״ לאחר השחרור הקרוב מן הצבא. לאחר שובו ארצה כתב: ״מתברר לי יותר ויותר כמה היה הטיול במקום, גם מבחינת העיתוי. ידעתי שאני רוצה להשתחרר מן הצבא בגלל מחשבות שונות על הכיוון האישי, שהמשך הצבא יוצר. העיתוי של הטיול

היה בשבילי נוח מאוד כי הוא פשוט עזר לי להשתחרר מן הצבא, למרות שהאלטרנטיבה עדיין לא ברורה לי... אמשיך למחוק דברים שאיני רוצה בהם, מבלי לדעת עדיין מה כן רוצה, אבל חושב שהכלים לחפש את ה"כן" טובים עכשיו הרבה יותר ולכן אולי, שלם יותר בהרגשה". אבל זמן להתחלה החדשה בקיבוץ, לא נותר ליהודה. כשלושה שבועות לפני השחרור המיוחל פרצה מלחמת יום־הכיפורים, שבה לחם כטייס "סקייהוק" בחזית הצפון. ביום י"ד בתשרי תשל"ד (10.10.1973), נפגע מטוסו של יהודה מטיל קרקע־אוויר, בעת התקפה על שיירת שריון סורית, שנעה על הדרך בין נבע ומסחרה. יהודה צנח בשטח האויב ונראה מגיע לקרקע בריא ושלם. שתי מכוניות נראו קרבות אליו, וחיילים היורים מתוכן לעברו. ב־19 לאוקטובר הוכרז יהודה כנעדר. במשך חמישה חודשים כמעט, לא ידעו בני משפחתו וחבריו מה עלה בגורלו, חיו עם אי־הוודאות והחזיקו בתקווה שהוא בשבי הסורים. אבל שמו לא נכלל ברשימת השבויים שהגיעה מסוריה. עם החזרת גופות החללים, שהיו בידי הסורים, הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין שבקיבוץ מסילות. השאיר אחריו הורים, שתי אחיות וחברה. התקוה שהייתה גנוזה עמוק בלב אוהביו נמוגה – הציפיה לנס לא התממשה.

בן־ארי (אייבר), ישראל

ישראל, בן דבורה ואריה, נולד ביום כ"ג בסיון תש"ו (22.6.1947) בלודז' שבפולין. בשנת 1949 עלתה משפחתו לישראל והתיישבה בנתניה. הוא סיים את לימודיו בבית־הספר היסודי "ביאליק" ואחרי־כן המשיך ללמוד בלימודי־ערב ואילו ביום עבד כמלטש יהלומים. הוא סייע להוריו בפרנסת הבית ואפשר להם לעבור מביתם הישן, בשכונת עין־התכלת, לדירתם החדשה בעיר נתניה. ישראל הרבה בפעילות חברתית בתחומים רבים ומגוונים. הוא היה חבר פעיל בתנועת הנוער־העובד בנתניה. היה לו כישרון לריקודי עמים ובזכות הצטיינותו כרקדן, הופיע בלהקת המחול העירונית ואחרי כן בלהקת הייצוג הישראלית – להקת "כרמון". בערבים הדריך בני נוער בבתי־ספר על־יסודיים, בריקודי עמים. הוא היה ספורטאי מצטיין, בעיקר בענפי הכדורעף והכדורגל ונמנה על סגל קבוצת הכדורגל של "מכבי" נווה־שלום. ישראל היה בעל נפש רגישה. הוא הביע את רגשותיו העזים בשירי אהבה ומלחמה שכתב. הוא השאיר אחריו אסופה גדולה של שירים, שנתגלתה אחרי נפילתו. את המראות שראה והחוויות שנתנסה בהן, הביע בציורי נוף ובציור בעלי־חיים.

ישראל גויס לצה"ל בתחילת מאי 1964 והוצב לחיל הקשר. לאחר הטירונות הוכשר לתפקיד אלחוטאי ונשלח לשרת בפיקוד הצפון. לאחר תקופת שירות נשלח לקורס קצינים ולאחר שהוענקה לו דרגת הקצינות נתמנה לקצין־קשר בפיקוד הדרום. במלחמת ששת־הימים הצטרף לכוחות השריון, שלחמו בסיני. הוא למד להכיר את עצמתו של השריון וביקש לעבור מחיל הקשר לחיל השריון. הוא החל את דרכו בחיל

הרגלים המשוריין ונתמנה לתפקיד סמ"פ ואחר לתפקיד מפקד פלוגת חרמ"ש. בתקופת מלחמת ההתשה שימש כמפקד מעוז על גדת תעלת־סואץ. חייליו זוכרים אותו כמי שיצא בהפגזה כבדה אל מחוץ למעוז, כדי להקים את גדר התיל שהקיפה את המתחם. הוא ופקודיו צוינו לשבח על הפלת מטוס מצרי מדגם "סוחוי", שתקף את המעוז. בשנת 1970 יצא לסיור באירופה, במשלחת של קציני צה"ל. לאחר שובו עבר קורס קציני שריון ונתמנה למפקד פלוגת־טנקים. אחרי־כן מונה סגן מפקד־גדוד והועלה לדרגת רב־סרן. כמפקד, דגל ישראל בסיסמה "אחרי". הוא היה הראשון לבצע כל משימה ומעולם לא פקד על חייליו לעשות דבר, שהוא לא עשה קודם לכן. הוא נמנה עם המפקדים ההולכים בראש היחידה ומוליכים את פקודיהם לביצוע המשימות המוטלות עליהם. ישראל שירת שש שנים בתפקידים שונים בכוחות המשוריינים בסיני. הוא נודע באהבתו למדבר, עד כי זכה לכינוי "פרא המדבר". הוא היה למפקד השריון ששירת יותר זמן מכל חייל אחר בסיני. בראיון שהעניק לעיתון "מעריב" עם תום שש שנות שירות בסיני, הסביר את המניעים לשירותו תקופה כה ארוכה שם: "האחריות המונחת לך על הכתפיים היא כבדה כבדה, שמה עליך את כל המשקל שלה. אז, כבעל תפקיד, כמפקד בחרמ"ש ואחר־כך בשריון, אתה יודע שזקוקים לך שם, שהאנשים שלך תולים בך את עיניהם והם ינהגו כמוך. אתה מוכרח להיות מופת". כשפרצה מלחמת יום־הכיפורים היה ישראל חניך בבית־הספר לפיקוד ולמטה. הוא מיהר להצטרף לגדוד שלו בסיני וקיבל לפיקודו פלוגת טנקים. תוך זמן קצר נקשרו אליו חייליו. הוא נסך בהם תחושת ביטחון ואמונה בכוחם וביכולתם, הוא הוליך את חייליו להישגים מול האויב ורשם לזכותו פגיעות בשמונה טנקים של המצרים. ביום כ' בתשרי תשל"ד (15.10.1973), היה בראש הכוח שנע לתוך המתחם של "החווה הסינית". תוך כדי תנועה סייע בחילוץ טנקים פגועים. הוא היה בטנק הראשון שבפלוגה, שנעה לקראת מגע עם כוח מצרי עדיף. בדרכו לעבר המתחם, התפוצץ פגז ליד הטנק שלו, אך ישראל – נאמן למסורת של חשופים־בצריח – עמד כשפלג גופו העליון מחוץ לטנק ורסיס פגע בו והרגו במקום. על מעשיו ולחימתו ב"חווה הסינית" הוענק לו עיטור העוז. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בנתניה. השאיר אחריו הורים ואח.

בן־ארי (אוקרוגלינסקי), מאיר

מאיר, בן פרומה ואריה, נולד ביום ח' בסיון תרצ"ח (7.6.1938) בריגרוד שבפולין. שנות ילדותו הראשונות היו קשות. מלחמת העולם השנייה כבר הייתה על הסף כשנולד, כך שאת צעדיו הראשונים עשה בצל הבונקר. כשנכנסו הרוסים לפולין נאסר האב בשל פעילות ציונית והמשפחה נשלחה לסיביר. התנאים שם היו קשים ומאיר גודל על־ידי אחותו בת ה־11, שעה שאימו יצאה לעבודה גופנית קשה, כדי לכלכל את המשפחה. בתום המלחמה חזרו מאיר ואמו לפולין ומשם עקרו לצרפת. האב נשאר בסיביר ולא יצא מבריה"מ.

בשנת 1949 עלו מאיר ואמו ארצה ושוכנו בצריף ברחובות. הוא התקבל לבית הספר היסודי "בית חינוך". חלק מהתלמידים, בני המושבה הוותיקה, לעגו לו בשל לבושו המוזר. מאיר, שהיה סובלני מטבעו, לא הגיב תחילה על יחס זה, אבל יום אחד נאלץ להחזיר מנה אחת אפיים לאחד התלמידים ומאז פסקה ההתעללות בו. לאחר שסיים את הלימודים היסודיים, התקבל לפנימייה של עליית הנוער בקיבוץ נגבה, ושם סיים את לימודיו התיכוניים.

מאיר גויס לצה"ל במחצית אוגוסט 1956 והוצב לחיל השריון. לאחר שהשתלם במספר קורסים היה לשריונאי. הוא היה חייל טוב, אחראי ומסור לתפקידו. לקראת תום שירותו התמנה לסמל מחלקתי בפלוגתו.

בתחילת 1959, שוחרר מאיר מהשירות הסדיר, חזר לרחובות, והתקבל לעבודה במכון ויצמן למדע, במחלקת מים כבדים. הוא היה מסור מאוד לעבודתו והכל למדו להעריך את פועלו ולסמוך עליו בלב שלם. דייקנותו, עבודתו המעולה ומסירותו היו סמל ומופת לכל המחלקה. הוא נשא אישה והקים משפחה. עם אמו שמר על קשר יומיומי ומדי שבוע בשבוע היה נוסע אליה, כדי לעזור לה בסידורי הבית. הוא נקרא לתקופות של שירות מילואים וב־1968 השתלם בקורס מפקדי־מחלקות והועלה לדרגת סגן־משנה. ב־1970 עבר קורס מפקדי־פלוגות והועלה לדרגת סגן. בהערכות שכתבו עליו מפקדיו, ציינו שמאיר הוא קצין טוב, בעל ידע מקצועי מעולה ותבונה רבה, מתמיד ומגיע להישגים נאים עם פקודיו. במסגרת עבודתו במכון ויצמן יצא ללמוד כדי להרחיב את אופקיו ולהעמיק את ידיעותיו בתחומים הטכניים של עיסוקו. הוא קיבל על עצמו שני תפקידים חשובים במחקר: בראשון, ערך נתונים על סוגי־הדם של האוכלוסיה ונתונים אלו נמצאים כיום בכמה בנקי־דם ומביאים תועלת רבה לציבור. עבודתו השניה הייתה מחקר על הזנת בעלי־חיים בחמצן נקי, אך לא הספיק לסיימה. כשפרצה מלחמת יום־הכיפורים היה מאיר בתורנות במכון. מאחר שלא קיבל צו קריאה, התקשר ליחידתו ונמסר לו שעליו להצטרף אליה. לאחר שדאג למחליף, נסע לבית הכנסת להיפרד מאמו. אחרי־כן עלה לרמת הגולן יחד עם יחידתו, להלחם בכוחות הסורים הפולשים. ביום י"ג בתשרי תשל"ד (9.10.1973), בשעת קרב באזור חושניה על ציר הנפט, נפגע הטנק שלו פגיעה ישירה והוא נהרג. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין ברחובות. השאיר אחריו אישה, שלוש בנות, אם ואחות.

משפחתו ערכה לזכרו ערב התייחדות שבו הוקלטו ורוכזו דברי חברים על דמותו; בעלון פנימי של מכון ויצמן למדע, פורסמו דברים לזכרו.

בן־ארי (ליבזון), ראובן

ראובן, בן טובה וחנינא, מניצולי השואה, נולד ביום ד׳ בסיון תשי״ג (17.5.1953) בתל־אביב. הוא למד בישיבת תל־אביב והמשיך ללמוד בבית־הספר הממלכתי־דתי ״עציון״, בתל־אביב. אחרי־כן סיים את לימודיו בישיבה התיכונית של בני־עקיבא, בכפר הרא״ה. הוא היה תלמיד חרוץ, ולדברי מנהל בית־הספר הממלכתי ״עציון״, הצטיין בלימודים. גם בישיבה התיכונית הצטיין בלימודים, במיוחד במקצועות הריאליים, ומוריו צפו לו עתיד מזהיר. אולם הוא לא ראה עצמו מתמסר ללימודים עיוניים בלבד: עבודת האדמה הייתה בראש מעייניו והוא שאף להגשים את רעיון ההתיישבות העובדת, במסגרת הנח״ל. הוא היה חבר בתנועת בני־עקיבא וכאחת הדמויות הדינמיות בשבט, היה שותף לכל פעולותיו וקשוב לכל בעיותיו. את אהבתו לטבע וליצוריו הביע גם בתחום האמנות ובשעות הפנאי עסק בעבודות גילוף וחיתוך בעץ. ראובן היה רציני בגישתו לחיים, אך עליז ואופטימי. הוא היה יפה־תואר ובעל חיוך שובה לבבות, מוכן לתמוך ולסייע לזולת, גם אם הדבר היה קשה מכפי כוחותיו. הוא השתלב בכל חברה והיה אהוב על כל חבריו. כדוגל ברעיון של ״תורה ועבודה״, שנא בטלה והאיץ בחבריו להתמיד בעבודה ובתפילה. הוא היה בעל קול ערב וידע להנעים זמירות. בן נאמן ומסור היה להוריו ודואג למשפחתו. לאחר שסיים את לימודיו התיכוניים, הצטרף לגרעין נח״ל ״מוריה־דרום״, שם עשה עד גיוסו לשירות הסדיר בצה״ל.

ראובן גויס לצה״ל בסוף יולי 1971. לאחר הטירונות ולאחר שהשתלם בקורס קשרים, הוצב להיאחזות ״נח״ל־על״ ברמת־הגולן, שם היה אחראי על הקשר. לאחר כשנה בהיאחזות ״נח״ל־על״ נשלח לבית־הספר לשריון, השתלם בקורס טענים־קשרים והוצב במסגרת של״ת להיאחזות ״רמת־מגשימים״ ברמת־הגולן. היאחזות שיש בה מן המוכן לא סיפקה אותו והוא עלה להיאחזות ״נוב״ ברמת־הגולן, מקום שם היה צורך לבנות כל דבר מבראשית. ראובן היה חייל אחראי ומסור לתפקידו, התבלט בכושר מנהיגות והיה אחראי על ענפי משק חשובים בהיאחזויות ששירת בהן. הוא שימש דוגמא לחבריו בעבדו יותר מתריסר שעות ביום, ללא ליאות ובלי לבחול בעבודה כלשהי. את חופשותיו הקצרות בילה עם חבריו, עם שכניו ובחיק משפחתו, וגם כאן טרח לקחת חלק בעבודות הבית ולהקל על בני משפחתו. ביום א׳ בחשון תשל״ד (27.10.1973), נפל ראובן בעת מילוי תפקידו ברמת הגולן והובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין הצבאי בקרית־שאול בתל־אביב. השאיר אחריו הורים ושני אחים. אחיו הבכור, משה, נפצע קשה ברמת הגולן בקרבות יום הכיפורים ונשאר נכה לצמיתות. אחיו הצעיר, נחום, שהיה קשור מאוד לראובן, כתב שירים רבים לזכר אחיו שנפל, ובהם השורות האלה: ״...יושב ממעל אלוהַי / ומסדר על מדפים / את הטובים שבאחי / בני עמו הנרדפים / על שולחנו באגרטל / ניצבת שושנת פלאים / והיא פורחת מן הטל / של כל דמעות השפוּלים.../״

הוריו הוציאו לאור חוברת לזכרו ובה מדברי מורים וחברים על דמותו.

בן־אריה, שמשון

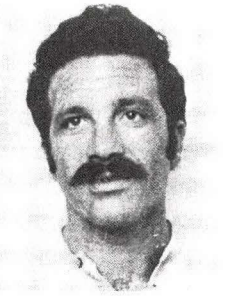
שמשון, בן בתיה ויוסף, מוותיקי מושב גן־חיים, נולד ביום כ"ז באדר תשי"ד (1.4.1954) במושב גן חיים. למד בבית־הספר הממלכתי בצופית ואחרי כן בגימנסיה "הרצליה" בתל־אביב. הוא היה תלמיד חרוץ, אהב ללמוד והצטיין בכל מקצועות הלימודים. בתום לימודיו בבית־הספר היסודי ביקש להתקבל לפנימייה הצבאית. לחבריו סיפר כי הוא רואה את השירות בצבא כדרך־חיים וכי הוא שואף להיות טייס בחיל־האוויר. הוא היה נער שקט, נכון תמיד לעזור לחבריו ולבני משפחתו, דייקן ואוהב סדר. שמשון היה חובב ספורט ואף הצטרף לקבוצת הכדורגל של "הפועל" כפר סבא, שם נודע כאחד השחקנים המצטיינים. כמו כן היה חבר במועדון גדנ"ע אוויר ועסק בבניית טיסנים. בשנים האחרונות של בית־הספר התיכון החליט לוותר על הכדורגל – כיוון ש"אי אפשר לעשות חצאי דברים". כך אמר, ולחבריו הסביר כי הוא מעדיף להקדיש את כל זמנו ללימודים. לדבריו, "אם רוצים להשיג מטרה כלשהי – יש להתמסר להגשמתה לחלוטין". לאחר בחינות הבגרות יצא לטיול בן שישה שבועות באירופה, בטרם ייכנס לעול הצבא.

שמשון גויס לצה"ל במחצית אוקטובר 1972 והתנדב לחיל האוויר. לאחר שנת חניכות במסגרת קורס טיס הועבר לקורס נווטים. שמשון היה חייל אחראי ומסור ושימש מופת לחבריו במזגו הנוח, בצייתנותו ובכושר הסבולת הגבוה, שגילה במהלך האימונים. הוא היה אדם שקט ועדין, אך יחד עם כך ידע לדרוש ביצוע מושלם של הוראותיו. מפקדיו מציינים כי היה אהוד עליהם ועל חבריו ליחידה וכי המדריכים והחניכים בבית־הספר לטיס חיבבוהו בזכות יושרו ומזגו הנוח. ביום כ' בשבט תשל"ד (12.2.1974), כאשר היה בטיסת אימונים מעל מצפה רמון, נקלע לסערה ומטוסו נפל והתרסק. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בכפר־סבא. השאיר אחריו הורים, אח ואחות.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה כתב מפקדו: "שמשון בלט בצניעותו ובמידות השקט והענווה שניחן בהן. היה חבר ורע לכול וידע ללחום ולחרוק שניים על־מנת להצליח בקורס, שהוא מן הקשים בצה"ל".

לאחר נפילתו הסבו חבריו בכפר־סבא את שמה של קבוצת הכדורגל המקומית של הילדים על שמו והיא נקראת "הפועל שמשון".

בנבנישתי, שמשון־נסים

שמשון, בן סול ויהושע, נולד ביום כ״ח באייר תרצ״ז (9.5.1937) בתורכיה ובשנת 1950 עלה לארץ. ארבע שנים למד שמשון בבית־הספר היסודי ״אליאנס״ באיסטנבול, ולאחר שעלה לארץ התגורר בקיבוץ נאות מרדכי. בקיבוץ הצטרף לעשרה נערים ונערות שעלו מתורכיה ויחד הניחו את היסוד לחברת הנוער ״שלהבת״. מספרים עליו בני משפחתו המאמצת בקיבוץ: ״שמשון נמשך לעבודה בסוסים. הוא הצליח לקנות את לבו של אבא לנר, דבר שלא היה פשוט כלל. שעות ארוכות היה עושה באורווה עם אבא לנר. קרה פעם שהיינו צריכים לסוסים כדי לאסוף כרובית, בתנאי גשם ובוץ. שמשון, שהיה אז בן 15, נכנס לעובי הקורה ושכנע את לנר העקשן להיענות לדרישת אוספי הכרובית. עם שוט ביד, בעיצומו של גשם עז, הצליח להכניס את הסוסים לשטח ולהוציא את הארגזים אל המשאית. הוא השתלב יפה גם בעבודות גן הירק, והייתה לו גישה מיוחדת למכונאות. כשנקנה הטרקטור הראשון לגן הירק, הוא נחשב יקר־ערך במשק ולא לכל אחד ניתנה הרשות לנהוג בו. שמשון היה בין היחידים שקיבל את הטרקטור לידיו; ואכן, הוא טיפל בו יפה. לא רק סוסים וירק אהב. חיבה מיוחדת נודעה ממנו לתינוקות. שמשון היה היחיד שידע כיצד להרגיע את עפרה בתנו. אך ראתה עפרה את קצה שפמו, מיד נצטחקה. תמיד שמר על הידור וקפידה בלבושו והיה מסורק ומטופח. אפילו בלובשו בגדי עבודה היה נקי. הוא היה אופטימי מטבעו, אם כי סבל לא מעט מחוסר משפחה, מחוסר שורשים״. ומספרים חבריו לקבוצת ״שלהבת״: ״בתורכיה היה שמשון מן הדמויות הבולטות. תמיד היה שמח, והכל דבקו בו, במיוחד הבנות. הוא היה רגיש מאוד. אם פגע בו מישהו, היה נעלב עד שורשי נשמתו, ואם גילה לו מישהו חיבה – היה נכון לתת למענו את חייו. כן בעבודה – אם מצא עבודה שהניחה את דעתו, היה נכון לתת לה את כל חייו. הוא היה בחור יפה ובנות רבות נמשכו אליו, אך לא היה רודף הרפתקאות, אלא שאף להקים את המשפחה שמעולם לא הייתה לו. במשק אהבוהו בעיקר הילדים. אין ילד במשק שלא אהב אותו. הוא ידע כיצד לקנות את לבם. גם עם חברים היה מתיידד בקלות, הוא אהב מאוד את חברת הבריות״.

שמשון גויס לצה״ל בשלהי מרס 1955 והוצב לחיל השריון. בתקופת שירותו השלים קורס צניחה וקורס סיירים, וכסייר השתתף בקרב חוסאן ובקרב קלקיליה.

משסיים את שירות החובה, חזר למשק ועסק בעבודות שונות: בחקלאות, כחבר ״אגד״ וכחבר בקואופרטיב ״הגליל־העליון״. באותה תקופה נשא לאישה את רחל, בת משמר העמק והלך אחריה. שם גם נולד בנו תמיר. לאחר שנים אחדות חזר למשק שלו – לנאות מרדכי – זה המקום שהיה קשור אליו מנעוריו. ובו קשר קשרי ידידות עם חבריו מקבוצת הנוער ועם משפחתו המאמצת. בזכות קשרים אלה נסתייע בידו לשוב ולמצוא את דרכו בקיבוץ שנטש, ובחייו האישיים החל מבצבץ אור. במסגרת שירות המילואים השתתף במבצע סיני ובמלחמת ששת הימים. מספר עליו אלון סיני, קצין המודיעין של הגדוד: ״היינו יחד שנים רבות. שמשון אמור היה להיות סמל־

מבצעים, כאשר למעשה אין הבדל גדול ביחידתנו בין מבצעים ומודיעין. למעשה עסק, כמו שאר החבר׳ה, בכל: הן בסיורים התכופים, הן כנהג והן כסמל מבצעים. שמשון היה חבר שנעים לשבת אתו. כאשר היה צורך במתנדבים, קפץ תמיד הראשון. מה שהוטל עליו לעשות, היה ממהר ועושה״. במלחמת יום־הכיפורים שימש כסייר־שריון והשתתף בקרבות הבלימה והפריצה נגד הסורים ברמת הגולן. בקרב שנערך בתל פארס ביום כ׳ בתשרי תשל״ד (16.10.1973), נפגע שמשון ונפל. סיפר אלון: ״גויסנו בשבת, בשעות הצהריים. יצאנו למלחמה חסרי ציוד ונשק מתאים. הקרבות הראשונים בתל א־סאקי היו קשים מאוד ואנשים רבים נפגעו. במקרים של סכנת נפשות, אפשר לבחון כל אדם על־פי התנהגותו. אחד המקרים הללו, כאשר אתה נוסע לחלץ פצועים והרוגים משדה הקרב, סביבך אש תופת ואתה צריך לקפוץ ממחסה הברזל החוצה אל תוך האש. כארבע פעמים חזרנו על פעולה מסוכנת זו, ובכל פעם שקראתי: החוצה, האנשים קפצו ללא בעיות, ושמשון ביניהם״. שמשון הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בקיבוץ נאות־מרדכי. השאיר אחריו בן – תמיר, ובת – נעמה, אב ואם. לאחר נופלו הועלה לדרגת סמל.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה כתב שר הביטחון דאז, משה דיין: ״שמשון היה חייל מסור וחבר נאמן. הוא היה אהוד על כל מי שהכירו״; וכתב מפקדו: ״שמשון מילא את תפקידו במסירות בעת הלחימה״.

לזכרו ולזכר שני חברי קיבוץ אחרים שנפלו, הוציא לאור קיבוץ נאות מרדכי ספר, ובו דברי חברים על דמות הנופלים.

בן־ברק, זהר

זהר (זוריק), בן פנינה ומנחם, נולד ביום ד׳ בניסן תשי״ד (7.4.1954) בנהלל. הוא למד בבית־הספר הממלכתי ״נהלל״ שבמושב ואחרי־כן סיים את לימודיו בבית־הספר התיכון ״העמק־המערבי״ בקיבוץ יפעת. הוא היה חבר בתנועת נוער־המושבים ובתנועת הנוער־העובד והשתתף בפעולותיה החברתיות של התנועה, בטיולים ובמחנות. שלוש אהבות היו לזהר: הספורט, משק־החי והמוסיקה. כשרכב על סוסו בשדות עמק־יזרעאל ונתן קולו בשיר, התאחדו שלוש אהבותיו. כשלא עסק ברכיבה, הקדיש את זמנו הפנוי למשחק הכדורסל, לטיפול בבעלי־החיים שבמשק ולהאזנה למוסיקה. זוריק היה צנוע ושקט, אך עם זאת תמיד התבלט בשעות של שמחה, כשסחף את חבריו בריקוד, או כששר את השירים האהובים עליו, שאת מילותיהם ידע על־פה. הוא היה טוב־לב ואהוב על חבריו, נענה תמיד לכל מעשה שיש בו תועלת וטובה ונהג לשחק עם פעוטות המושב. מעולם לא חשש מפני עבודה מפרכת ולא התלונן על קושי או על מעמסה. בן נאמן היה להוריו, דואג לבני משפחתו ועוזר לאביו בכל עבודות המשק.

זהר גויס לצה״ל בתחילת נובמבר 1972 והוצב לחיל־הרגלים. לאחר סיום הטירונות נשלח לקורס מ״כים, ואחר כך שב ליחידתו בחטיבת ״גולני״. הוא היה חייל

אחראי וממושמע ושימש דוגמא לחבריו במסירותו, בסבילותו ובגאוותו הרבה על חטיבתו המהוללת. הוא נבחר להשתתף במצעד יום־העצמאות, השתתף בצעדת שלושת־הימים, שיחידתו זכתה בה במקום הראשון, ואף נשלח מטעם יחידתו להשתתף בצליחת הכנרת. מפקדו העיד עליו, שהיה מסור לתפקידו ושימש מופת לחבריו בביצוע מושלם של המשימות שהוטלו עליו. במלחמת יום הכיפורים השתתף זהר בקרבות נגד הסורים ברמת הגולן. ביום י״ב בתשרי תשל״ד (8.10.1973), נפגע ונהרג בהסתערות הראשונה על החרמון, שנכבש בידי הסורים. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין במושב נהלל. השאיר אחריו הורים, אח ושתי אחיות. לאחר נופלו הועלה לדרגת רב־טוראי.

בן־געש (פיירברגר), משה

משה, בן טובה וברל־יעקב, נולד ביום י״ח בטבת תש״ג (26.12.1942) בבקאו שברומניה. את לימודיו היסודיים והתיכוניים עשה ברומניה וסיימם בהצטיינות. בתקופה שבין סיום לימודיו ובין עלייתו ארצה בשנת תשכ״א, השתלם בבית ספר כפרי, ואת זמנו הפנוי בילה בקריאה ובכתיבת שירים בשפה הרומנית. תמיד קיווה כי בבוא היום יוכל לתרגמם לעברית. כאשר עלתה המשפחה לארץ, בחרה להתיישב בבאר־שבע, ואילו משה עבר לאולפן בקיבוץ, כדי ללמוד את השפה העברית.

משה גויס לצה״ל בראשית פברואר 1962 והוצב לחיל השריון. אם כי יכול כעולה חדש לדחות את מועד גיוסו, החליט להתגייס מיד וחיכה בקוצר רוח ליום המאושר. במסגרת שירותו עבר קורס צוותי תותח 20 מ״מ. הוא שוחרר לאחר שלוש שנות שרות סדיר בצה״ל.

משיצא לחיים האזרחיים החל ללמוד היסטוריה וארכיאולוגיה באוניברסיטה בירושלים, וכמו כן הוענקה לו תעודת־הוראה. גם בשנות לימודיו וגם אחריהן עבד כמורה – חמש שנים עבד בבית־ספר תיכון בירושלים, שנה אחת עבד בהתנדבות בבית־ספר ערב בירושלים, ושנתיים עבד בבית־ספר ערב המכין תלמידים לבגרות בבאר־שבע. משה גם כתב מאמרים רבים, בעיקר בתחום ההיסטוריה והפוליטיקה. מאמר אחד, הדן בקשריהם של בני רוטשילד למתיישבים הראשונים, התפרסם ב״ידיעון למורים להיסטוריה״, וכן התפרסם מאמר הדן ביחסי ישראל־צרפת בשנים 1948–1967. משה, או מישו, כפי שנקרא בפי בני משפחתו, היה אדם ישר, נבון, מסור מאוד לכל תפקיד שנטל על עצמו. לעבודתו התמסר בכל נפשו וראה במילוי תפקידו ייעוד חינוכי ממדרגה ראשונה. הוא היה מהאנשים המוכנים לבוא לעזרת הזולת תמיד, אפילו במצבים הכרוכים בסכנה. עדין נפש היה ורגיש. משה נודע בקרב תלמידיו כפטריוט גדול, ורגש זה הצליח להאציל גם עליהם. הוא התעניין בתחומים רבים – היסטוריה, פוליטיקה, ספרות, ארכיאולוגיה, ביולוגיה ועוד ועוד. שעות ארוכות הקדיש לתחביביו: היה כורך ספרים ישנים ומסדרם לפי נושאים על־גבי

המדפים, חרט וגילף בעץ וקרא הרבה. הוא היה בעל השכלה רחבה ובעל כושר־ביטוי שובה־לב – גם בכתב וגם בעל־פה. בעבודתו היה מסודר למופת, ולעומת זאת היה מפוזר בכל הנוגע לענייני יום־יום, משום שמחשבותיו היו נתונות לעניינים שברומו של עולם. מלחמה תמידית הייתה לו עם הזמן. תמיד טען שאין 24 שעות היממה מספיקות לו כדי לקרוא את כל אשר רוצה הוא לקרוא. ידידו מעידים עליו שהיו לו תכונות מובהקות של מנהיג, ואם כי התעניין בפוליטיקה, לא בחר להיות עסקן־ציבור. הוא שאף לחקור את נושא הציונות, אולם לא הספיק להתפנות לכך. תמיד אמר: "איך אוכל לעזוב את ההוראה כשאתמסר למחקר? אני מרגיש שהנוער זקוק לי. יש לי מה לתת לו, מה לומר לו. אני רוצה לספר לנערים האלו על ההיסטוריה של העם הזה, כדי שלעולם לא ישאלו את עצמם אם יש לנו זכות להיות פה או לא". תלמידיו אהבוהו כאב, כמורה וכחבר. הם ספרו עליו: "משה היה מורה שחששו מפניו, אבל העריכוהו מאוד. אנציקלופדיה מהלכת היה, אך אנו פנינו אליו גם בבעיות שמחוץ ללימודים. הוא היה אדם למופת. הוא ידע להודות כששגה, אולם בדרך כלל לא שגה. לא קרה ששאלנו אותו שאלה והוא לא ידע את התשובה עליה. אל התלמידים התייחס כאב. מבחנים לא היו בשבילו קריטריון לציונים. כשלא הצליחו להבינו ניסה להסביר דבריו בדרכים אחרות, ובמסיבות סחב ארגזי משקאות יחד עם כולם – הוא ממש חי עם התלמידים. אשר להיסטוריה – הוא היה משוגע לנושא והצליח להעביר את אהבתו הגדולה גם לאלו שהייתה להם דעה קדומה נגד. שעות ארוכות היה מכין חומר לתלמידים, תרגם גם מלועזית. הוא לא הרצה היסטוריה, הוא היה מביא דוגמאות. שיעור אצלו היה כמו סרט". משה נשא לאישה את פנינה, שלמדה אתו באוניברסיטה בירושלים, ובשנת 1971 נולדה בתם סנאית. מספרת אשתו: "משה, אדם נפלא היה. היה ידיד ולא רק בעל. לבתנו הקדיש שעות ארוכות וסבלנות רבה. יחד האזינו לתקליטים, גם שרו יחד, כשהוא מלווה אותה במנדולינה, ולכל שאלותיה ענה באורך־רוח מופלא". במלחמת יום־הכיפורים שירת כסייר שריון בחזית הדרום. ביום 14.10.1973 יצא עם גדודו לפנות פצועים באזור הצפוני של התעלה. פגיעה ישירה של טיל פצעה אותו אנושות והוא הועבר לבית החולים. עשרה ימים נאבק על חייו והרופאים התפעלו מכושר העמידה ורצון החיים שלו. ביום כ"ח בתשרי תשל"ד (24.10.1973), מת מפצעיו. הוא הובא למנוחת־עולמים בנהריה. השאיר אחריו אישה, בת, אב, אם ואחות. לאחר נופלו הועלה לדרגת סמל.

במכתב תנחומים למשפחה כתב מפקדו: "משה היה אהוב ומקובל על חבריו ועל מפקדיו. מעשיו וכושר התמדתו שימשו לחבריו מקור לכוח".

בעלון שהוציא לאור בית־הספר התיכון־עירוני המקיף א' בבאר־שבע לזכר נופליו, פורסמה רשימה לזכרו של משה.

בן־גרא, אהוד

אהוד, בן תמר ואשר, מניצולי השואה, נולד ביום ט״ו בטבת תשי״ב (13.1.1952), בקיבוץ בית־קשת. הוא למד בבית־הספר היסודי בבית־קשת ואחרי־כן המשיך לימודיו בבית־הספר התיכון שם. אהוד (שפּוּנה גם ״אוּדי״) היה ילד עקשן, עצמאי ותקיף, שלא ניאות להיכנע למרותם של גדולים. אם כי לא שם־לב כמעט לשיעורים בכיתה, ידע היטב את החומר. לדברי מורהו, התבלט אודי כתלמיד מוכשר, שהתעניין בביולוגיה. הוא היה ער, קשוב לטבע וחי אותו ואהב מאוד בעלי־חיים. בילדותו נראה תמיד לועס צמחים והיה נוהג לצאת לקטוף פירות שונים מהעצים, בידעו בדיוק באילו עצים הפרי מתוק ובשל. אהוד היה פעיל בחיי הכיתה. הוא אהב לטייל, ובמיוחד בלילה. כשסיים את לימודיו התיכוניים, החליט אהוד, שהיה הצעיר בבני־כיתתו, לצאת לשנת הדרכה בתנועת ״המחנות העולים״ בקרית־ביאליק. חניכיו שם אהבוהו והעריצוהו. הוא אהב מאוד לקרוא ספרי בלשים ומערבונים והוא היה חובב קולנוע מושבע. הוא ידע ואהב לשיר, והרבה להאזין לתקליטים; במיוחד נהנה להאזין לתקליטיה של חווה אלברשטיין. הוא גם רקד יפה והיטיב לשחק בכדורגל. אהוד היה זריז ומלא תנועה. הוא אהב לחיות, חי את ההווה ומעולם לא תכנן לעתיד (פרט לתכנון נסיעה לחו״ל, לאחר סיום שירותו הצבאי). כן ניחן בחוש הומור והרבה להתלוצץ ולספר בדיחות. יחד עם זאת היה רגיש וער לנעשה סביבו אף־על־פי שכלפי חוץ הקיף עצמו כאילו בקליפה דוקרנית. הוא היה ציני ובטוח בעצמו. בטחונו זה נבע מיכולתו הרבה לעשות דברים בקלות ובלא מאמץ. נוסף על בטחונו־העצמי הצטיין אודי ביכולת לקבל דברים בשלווה ולא להתאונן. למרות יחסו המבטל, כביכול, הצליח ליצור קשר בלתי־אמצעי עם אנשים. הוא היה טוב־לב מאין כמוהו ומוכן לעזור לזולת ולסייע בכל. כשנרתם למשימה. היה עושה את שלו בכל הרצינות והמסירות. כן אהב מאוד את קיבוצו ואת העבודה בכותנה. הוא אהב חברתן של נערות, אולם יחסו לחברתו היה מיוחד במינו והוא התכונן לשאתה לאישה.

אהוד גויס לצה״ל בתחילת נובמבר 1970 והוצב לחטיבת ״גולני״. לאחר סיום הטירונות ולאחר שהשתלם בקורס מ״כים חי״ר בציון גבוה, הוצב לגדוד ״גדעון״ של החטיבה. אחרי־כן השלים קורס קציני חיל־רגלים וקורס קציני ומש״קי מרגמות 81 מ״מ (אותם סיים בציונים טובים מאוד) ומונה מפקד מחלקת מרגמות בגדודו. בתפקיד הזה העריכוהו מפקדיו כקצין טוב מאוד, מוכשר, אחראי וחרוץ, ממושמע ובעל יזמה רבה, איש מקצוע ממדרגה ראשונה, המשקיע את כל רצונו ויכולתו בעבודה. לדברי חבריו, מחלקת המרגמות שלו הייתה הטובה בחטיבה. הוא הקפיד מאוד על הופעתו ושימש דוגמה אישית. הוא דאג להסדיר את הכול, כשחיוך נבון תמיד על שפתיו. אהוד היה חבר טוב לפקודיו, אך ידע גם להקפיד ובעניינים עקרוניים לא ניאות לוותר והחיילים אהבוהו מאוד. כעבור זמן מונה אהוד לסגן מפקד הפלוגה המסייעת בגדוד והועלה לדרגת סגן. כשפרצה מלחמת יום־הכיפורים, עמד אהוד לסיים את שירותו הסדיר. הוא נשלח למוצב ליד קוניטרה ברמת־הגולן וביום י״ג

בתשרי תשל"ד (9.10.1973), כשעמד בתצפית על אזור הקרבות, נפגע ישירות מפגז ונהרג. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בבית־קשת. השאיר אחריו הורים ושישה אחים ואחיות. לאחר נופלו הועלה לדרגת סרן.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה כתב מפקד גדודו: "אהוד ביצע את תפקידו בצורה מושלמת ומופתית, באומץ לב, במסירות ובנאמנות. הוא היה מפקד טוב, חביב ואהוד על חבריו".

קיבוצו הוציא לאור חוברת לזכרו ובה דברי חברים עליו וכן קטעים ממכתביו.

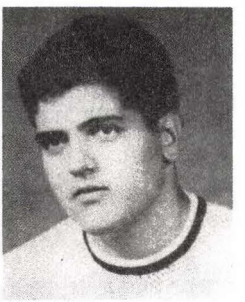
בן־דב (גלבורט), ישעיהו

ישעיהו, בן רחל ושמריהו, נולד ביום י"א בניסן תשי"ד (14.4.1954) בקרית־אתא. הוא למד בבית־הספר הממלכתי־דתי 'יבנה' בקריית אתא, בבית־הספר הריאלי בחיפה ובפנימייה הצבאית. מילדותו הצטיין ישעיהו בכישרון לציור, למשחק ולשירה. הוא שיחק תמיד בתפקידים הראשיים בהצגות בתנועת הנוער "בני עקיבא" ובבית־הספר. בעודו תלמיד בבית־הספר היסודי הופקד בידו ניהול ספריית המוסד, לאחר שמוריו עמדו על אהבתו לספרים ועל הבנתו ולהיטותו בכל הכרוך בקריאה. ישעיהו היה חבר בתנועת "בני עקיבא" וב"ליגה להגנה יהודית". מנעוריו אהב ישעיהו את חיי הצבא, ולכן בחר בלימודים בפנימייה הצבאית, ואכן הצטיין שם כתלמיד חרוץ, כחבר נאמן וכנער עליז, אופטימי ושמח־בחלקו.

ישעיהו גויס לצה"ל בתחילת נובמבר 1972 והתנדב לחיל השריון. הוא השלים קורס מפקדי טנקים ונשלח לקורס קצינים. כשפרצה מלחמת יום־הכיפורים, עמד על סף סיומו של קורס הקצינים שבו היה חניך מצטיין. במלחמת יום־הכיפורים השתתף ישעיהו בקרבות הבלימה הקשים נגד המצרים בגזרה המרכזית של תעלת סואץ. הוא ושלושה מחבריו, ארבעתם בוגרי מחזור י"ח של הפנימייה הצבאית, לחמו בטנק אחד, באזור המעוזים "מצמד" ו"לקקן". בליל כ' בתשרי תשל"ד (15.10.1973), נפגע הטנק וארבעת החברים, שבחייהם ובמותם לא נפרדו, נפלו בקרב. ישעיהו הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בחיפה. השאיר אחריו הורים, אח ושתי אחיות. לאחר נופלו הועלה לדרגת סגן־משנה והוענק לו ציון־לשבח מטעם הרמטכ"ל, אשר זו לשונו: "הנני לציין לשבח את 2171259 סגן־משנה בן־דב (גלבורט) ישעיהו ז"ל, על גילוי רוח ההתנדבות, אומץ־לב ודבקות במשימה. להלן תיאור המעשה: במלחמת יום־הכיפורים התארגנו ארבעה צוערים כצוות טנק ולחמו בחזית סיני, וביניהם סג"מ ישעיהו בן דב ז"ל. ארבעתם היו בעלי הכשרה כמפקדי טנקים ועל כן נהגו להתחלף בתפקידיהם בטנק וכך פיקד כל אחד מהם על חבריו חליפות. במשך כל ימי הלחימה השמידו טנקי אויב רבים. בליל 15–16 באוקטובר 1973 השתתף צוות טנק זה בקרבות "החווה הסינית". במהלך קרב זה נפגע הטנק וכל אנשי צוותו נפגעו ונפלו. במעשיו אלה גילה סג"מ ישעיהו בן דב ז"ל רוח התנדבות, אומץ לב ודביקות במשימה".

בן־דוד, אשר (יוסף)

אשר, בן סימי ושלמה, נולד ביום ט׳ באלול תש״ח (13.9.1948) בקזבלנקה שבמרוקו. בן שלוש היה כשנשלח לגן הילדים בעיר הולדתו וכבר בגיל רך כל־כך התגלו בו תבונה ועצמאות טיפוסיים לבוגרים בהרבה מגילו. בבית־הספר העממי היה אשר התלמיד המצטיין ביותר, אהוב על כל חבריו וחביב על מוריו. כשפורסמו ציוני הגמר שלו עורר הדבר תשומת־לב רבה והעיתונות המקומית ציינה את בעל הציונים הגבוהים ביותר שהוענקו בבית־ספרו, זה שנים רבות. בשנת 1962 עלתה המשפחה ארצה והשתקעה ביבנה. אשר נשלח להמשיך את לימודיו בבית־הספר ״אביר יעקב״ ביבנה ותוך זמן קצר ביותר הפך צבר לכל דבר, ונחשב בין החביבים שבכיתתו. עד מהרה למד את השפה והפך תוך זמן קצר אחד הראשונים בכיתתו. את לימודיו התיכוניים סיים בבית־הספר בגבעת וושינגטון וגם כאן זכה בציונים גבוהים וברוב תשבחות מפי מוריו. עלם גבה קומה היה אשר, בעל תווי פנים מעודנים, אוהב קריאה, מתעניין במדעים וקורא מכל אשר בא לידיו בתחום זה. הוא אהב לפתור תשבצים ועושר ידיעתו בשפה הדהים את מקורביו. כן היה שחקן כדורגל, אוהד קבוצת ״הפועל תל־אביב״ ומשתתף פעיל בקבוצת ״הפועל״ יבנה, ועסק גם בהיאבקות והיה בעל כושר גופני מעולה.

אשר גויס לצה״ל בתחילת מאי 1966 והוצב לחיל השריון. אחרי שעבר את האימון הבסיסי נשלח לקורס תותחנים ולקורס נהגי טנקים. שירותו היה ללא דופי; מעולם לא התלונן, עשה כל מה שהוטל עליו ברצון ובמאור פנים ומפקדיו גמרו עליו את ההלל. בתקופת שירותו השתתף במלחמת ששת הימים ולאחריה – בקרבות מלחמת ההתשה. אחרי שהשתתף כאיש צוות טנק במבצע כראמה, הודיע חגיגית שהוא מחוסן בפני המוות. כתבות רבות נכתבו על הטנק שאשר היה בו איש צוות ועל חבריו. בכל מבצע שהשתתף בו הצטיין כלוחם מעולה, אמיץ ללא חת וחבר נאמן.

בתחילת מאי 1969 שוחרר אשר מהשירות הסדיר וכשחזר לחיים האזרחיים התקבל לעבודה במפעל ״מ.ג. אלקטרוניקה״ שבמכון וייצמן ברחובות. הוא היה מן האהודים והחביבים בעובדי המפעל, עבד בנאמנות רבה וללא ליאות ותוך זמן קצר הפך מומחה וברי־סמכא בעיני כל. ביבנה היה אהוב על הכל ובתוך משפחתו זכה ליחס חם, כי כבוד האדם ואהבת האדם היו לגביו ערכים ראשונים במעלה. בשנת 1972 הכיר אשר את חברתו מולי ובמחצית ספטמבר 1973 נשא אותה לאישה. השניים יצאו לבלות את ירח הדבש בצפון הארץ. עם הישמע האזעקה ביום הכיפורים חש הביתה וכששאל את אמו אם הגיע צו קריאה בשבילו סירבה להודות שאכן הגיע, כי לא רצתה להשבית את שמחת כלולותיו. אך אשר ארז את תרמילו, נפרד מאשתו הצעירה, מהוריו ומאחיו, ויצא בהול להצטרף אל יחידתו ברמת־הגולן. למחרת, ביום י״א בתשרי תשל״ד (7.10.1973), נפגע הטנק שלו באזור אל־על ואשר נהרג. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין הצבאי בהר־הרצל. השאיר אחריו אישה, הורים, שלוש אחיות ואח. לאחר נופלו הועלה לדרגת סמל.

במכתבו אל האלמנה הצעירה כתב עליו מפקדו: "בעלך אשר, נפל במערכה בעת מילוי תפקידו במערכה על רמת הגולן. בעלך שירת ביחידת שריון, למופת ולדוגמא במסירות ובנאמנות. בשמי ובשם כל חיילי היחידה, הנני מביע את צערנו העמוק, והננו משתתפים באבלך הכבד. זכרו של בעלך לא ימוש מקרבנו לעד".

בן־דוד, עמוס

עמוס, בן לאה ושמחה, נולד ביום ז' בחשון תש"ז (1.11.1946) בעפולה, כבן להורים שהיו שניהם ממשוחררי הצבא הבריטי. בתחילה גר עמוס בתל־עדשים, וכשהיה בן חמש עברה משפחתו לעפולה. הוא למד בבית־הספר "יזרעאל" בעפולה ובבית־הספר התיכון המחוזי במקום. עמוס הצטיין בלימודים והיה חביב על מחנכיו ועל חבריו. הוא היה גם שחקן כדורסל מצוין וברבות הימים עבר קורס לשופטי כדורסל, וכן היה מדריך בקורסים של גדנ"ע־אויר וחבר במועדון אזרחי לדאייה. מטבעו היה נער חברותי ופעיל, הרבה לטייל ברחבי הארץ ולתור אחר נופים חדשים, ובעיקר אהב עצים ואבנים מיוחדות במינן.

עמוס גויס לצה"ל בתחילת נובמבר 1964 והתנדב לחיל הצנחנים. לאחר שהשתלם בקורס צניחה ובקורס חובשים קרביים, הועבר לחיל השריון ושם השלים קורס קצינים וקורס מפקדי פלוגות בשריון. במלחמת ששת הימים השתתף בקרבות באזור שכם ובאזור רמאללה. אחרי המלחמה השתתף בפעולת כראמה ובה נפגע הטנק שלו. כמפקד פלוגה השתתף גם בפשיטות לסוריה וללבנון. עמוס נהג להתעמק ולחקור היטב כל נושא שעסק בו. כך נהג גם לגבי הצבא והקפיד ללמוד על בוריים נושאים צבאיים שונים. לאחר תום שירותו הסדיר התנדב לשירות בצבא הקבע. הוא נשא לאישה את חברתו רוני והקים בית, שבו נולד בנו הבכור.

אחרי שחרורו משירות הקבע, התיישב עם משפחתו בנהלל. עמוס למד שנתיים בחוגים לגיאוגרפיה ולסוציולוגיה באוניברסיטת חיפה, ובו־בזמן נתקבל כחבר ב"אגד" והחל לעבוד כנהג. עמוס היה איש משפחה מובהק. את שעותיו הפנויות מעבודה ומלימודים הקדיש לרעייתו ולילדיו ולטיפוח ביתו. הוא הגה רעיון, להקים שכונת־מגורים לצעירים, בהרים שמעל נהלל. הוא החל לטפל בביצוע התכנית, קיים פגישות ואסיפות עם עמיתים לרעיון וכבר שוחח עם אנשי מנהל מקרקעי ישראל בעניין זה. היו לו תכניות רבות והוא פעל במרץ למימושן, אך המלחמה שבשה אותן. במלחמת יום־הכיפורים פקד עמוס על יחידתו ברמת הגולן. כבר ביום הראשון למלחמה ניהל קרב, בעומדו בראש כוח של שלושה טנקים, שבמהלכו חילץ יחידת סיור מתוך מארב של הסורים. אחרי־כן השתתף בכמה וכמה קרבות שריון נגד הסורים ואף הצליח לטהר את אחד הצירים המרכזיים של רמת הגולן שטנקים סוריים ניסו להגיע בו למחנה נאפח ולגשר בנות־יעקב. כאשר נערכה יחידתו לפרוץ אל מעבר ל"קו הירוק", לתוך שטח סוריה, כבר היה עמוס מג"ד ותפס את מקום קודמו

שנפצע. לפני תחילת ההתקפה עבר עמוס בין הטנקים, שוחח עם אנשי הצוותים ועודד את רוחם לקראת הקרב. ביום ט"ו בתשרי תשל"ד (11.10.1973), חצה עמוס בראש יחידת הטנקים שלו את "הקו הירוק" ופרץ מזרחה בציר "אמריקה", כשהוא מכוון את פעולת חייליו במכשיר הקשר, מעודדם ומאיץ בהם להמשיך ולנוע קדימה במהירות. במהלך הקרב באותו יום נפגע הטנק שלו סמוך לחאן־ארנבה ועמוס נהרג. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בנהלל. השאיר אחריו אישה, בן ובת. אחרי נופלו הועלה לדרגת רב־סרן.

על פועלו במלחמה ברמת הגולן ועל גילויי גבורה במילוי תפקידו תוך חירוף־נפש, הוענק לעמוס "עיטור העוז"; וכך נאמר בנוסח העיטור: "ביום א', 7 באוקטובר 1973, יצא רס"נ עמוס בן־דוד ז"ל עם הכוח הראשון של הגדוד ונלחם עם טנקים מעטים, בחירוף־נפש, נגד כוחות־אויב עדיפים, והשמידם אגב ניצול תנאי־הקרקע וגורם ההפתעה. בכך עצר את זרימת האויב הסורי על כביש קוניטרה – גשר בנות־יעקב. בסוף היום נשאר בודד עם הטנק שלו. הוא הצטרף לחניון החטיבתי, וכבר עם לילה נכנס לעמדות־בלימה עד אור־הבוקר. למחרת, יום ב', 8 באוקטובר 1973, הדף את האויב הסורי שהצליח לפרוץ לכיוון 'נפח' ורדף אחריו, למרות שתחמושתו הלכה ואזלה. ביום ג' 9 באוקטובר 1973, יצא בראש כוח של טנקים, דרך קווי האויב והציל מהשמדה כוח־סיור שהותקף על־ידי כוח־קומנדו סורי. למחרת, יום ד', 10 באוקטובר 1973, נלחם באגפים של טנקים סוריים רבים והשמיד חלק גדול מהם מדרום לתל־יוסף. וביום ה', לפני הפריצה, שוחח עם לוחמיו והעלה את המורל שלהם ובפריצה עצמה נהרג. רס"נ עמוס בן־דוד ז"ל הצטיין באומץ־לב עילאי, בקור־רוח, בתושייה ובשלווה נפשית רבה שהצליח להעביר אותה לפקודיו, ובכך נסך בהם ביטחון ואמונה".

בן־דור, משה־דורון

משה (מושיק), בן רחל ואברהם, נולד ביום כ"ה בחשון תשט"ו (21.11.1954) בירושלים ולמד בגימנסיה העברית בירושלים, החל מבית־הספר היסודי ועד שסיים בה את לימודיו התיכוניים, במגמה הביולוגית. משה היה תלמיד שקדן ומצליח. מורתו מעידה כי הייתה זו חוויה לבדוק מבחן שלו, בשל הכתיבה הנקייה, המסודרת, והעדר השגיאות. משחר נעוריו היה פעיל בתנועת הצופים והדריך בשבט "מצדה" של צופי ירושלים. היה מיוזמי הקמת חטיבת "לפיד" במסגרת הצופים, שבה ריכז נוער משכונת קטמון. בהבנה ובמסירות טיפל בחניכיו וזכה להכרת תודתם ואהבתם. משה היה ספורטאי מעולה, הצטיין בכמה ענפי ספורט, השתתף במירוצים ובתחרויות שונות וזכה בתעודות הצטיינות ומדליות רבות: במירוץ־שליחים ובמירוץ הגליל זכה במדליות זהב; במירוץ הכנרת – מדלית כסף; במירוץ הל"ה ובכינוס "הפועל" – מדליות ארד. כן הוענקו לו תעודת סיום קורס בצופיות, תעודת הצטיינות באתלטיקה קלה,

אות הספורט בדרגת מצטיין בכתות ט, י, יא, יב, והרשימה לא תמה. הוא אהב לשיר והצטיין בכשרונו לזמרה ולהופעה תיאטרלית. אמנם היה שופע עליזות ושובבות, אך עם זאת היה רציני וידע לנתח בהגיון רב בעיות שונות. מושיק היה קשור מאוד לביתו ובן מסור להוריו. הייתה בו עדינות־נפש, והתחשבות והבנה לרגשות הזולת. לדברי מורתו היה "דמות שלמה, פועלת, דינמית ובוטחת". בעל כושר־התמדה ורצון עז, תמיד שאף להיות הטוב ביותר, ומשקיבל עליו משימה, היה משתדל למלאה כמיטב יכולתו, והתייחס ברצינות לערכי הקרבה והתנדבות.

משה גויס לצה"ל בפברואר 1973, והתנדב לחיל הצנחנים. לאחר סיום הטירונות, ולאחר שהשלים קורס צניחה והשתלמות בקורס למפעילי ציוד מיוחד, הוצב לסיירת מהוללת בתפקיד מפעיל מרנ"ט. משה היה גאה על שהתקבל לסיירת. כשעמד במצבים קשים לא־איבד את עשתונותיו ומעולם לא התאונן על קשיים ולחץ, אלא סיפר עליהם כעל חוויה. לדברי מפקדו, היה החייל המצטיין במחלקה ונכון לו עתיד של קצין. הוא היה עוזר לחבריו ומדרבנם לעמוד במשימות, הרגיש שמחובתו לא לאכזב את מפקדיו, הנותנים בו אמון ולעשות כמיטב יכולתו, עד כי שימש לחבריו דוגמא־אישית, מאושר היה כשנבחר להיות בין הצועדים במצעד יום העצמאות. במלחמת יום הכיפורים לחם עם יחידתו בקרבות שהתחוללו בצדה המערבי של תעלת סואץ. ביום כ"ח בתשרי תשל"ד (24.10.1973), בקרב במבואות העיר סואץ, ליד הסוללה, נפגע משה פגיעה ישירה, תוך כדי לחימה מהזחל"ם, ונהרג, בטרם מלאו לו תשע־עשרה שנה. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בהר־הרצל. השאיר אחריו הורים, אח ואחות, שנולדה לאחר נפילתו. לאחר נופלו הועלה לדרגת רב־טוראי.

הוריו הוציאו לאור ספר לזכרו ובו מדבריהם של בני המשפחה, מורים וחברים על דמותו, וכן מרשימותיו וממכתביו; האקדמיה לאמנות ועיצוב "בצלאל" בירושלים החליטה להנציח את זכרו ולהעניק מדי שנה בשנה פרס על שמו לסטודנט שיתרום להווי החברתי והתרבותי של האקדמיה; חטיבת "לפיד" של צופי קטמון הנציחה את זכרו וקראה את אחד מגדודיה על שמו.

בן־דיין, יצחק

יצחק (איציק), בן שרה ויהודה, נולד ביום י"ג בסיון תש"ב (29.5.1942) באוזדא שבמרוקו ועלה ארצה עם משפחתו בשנת 1956. הוא למד בבית־ספר יסודי במרוקו ואחרי־כן המשיך בלימודיו בבית־הספר היסודי על־שם שמעון בר־יוחאי בהרצליה. יצחק היה תלמיד טוב, אהוב על מוריו ועל חבריו. הוא היה חובב ספורט וכיוון שהיה חסון, כתפיו רחבות וכושרו הגופני מעולה, עסק הרבה בהרמת משקולות ונמנה עם נבחרת מרימי המשקולות בנוה־ישראל. את זמנו הפנוי הקדיש לקריאת ספרים.

יצחק גויס לצה"ל בתחילת פברואר 1960 והוצב לחיל התותחנים. לאחר שהשלים

שורה של קורסים והשתלמויות נהיה תותחן מצוין. ביחידתו נחשב חייל אחראי ומסור לתפקידו, ממושמע וצייתן ושימש דוגמה לחבריו במזגו הטוב ובסבילותו. בתקופת שירותו השתדל שלא להדאיג את בני משפחתו והקפיד לכתוב מכתבים הביתה.

לאחר שסיים יצחק את שירותו הצבאי הסדיר הלך לקיבוץ כדי לבחון אם יסכון להיות בו, אך לאחר תקופה מסוימת חזר והתגורר בעיר. יצחק היה אדם אופטימי, מאמין בבריות, שופע עליצות ומלא שמחת חיים. חבריו אהבוהו על שהיה מסביר פנים לכל, עליז ומרבה להתבדח, אדיב ומנומס, נעים־הליכות וטוב־לב. הוא היה מוכן תמיד לעזור לזולת, היה צנוע והגון והצטיין בפשטות הליכות. בשנת 1964 נשא את חברתו אניטה לאישה. הוא היה בן נאמן להוריו, בעל מסור ואב אוהב לילדיו. הוא היה בעל מקצוע מעולה בתחום הבניין, העסיק שני פועלים ובנה בית כנסת בהרצליה. על השתתפותו במלחמה בשנת 1967 הוענק לו "אות מלחמת ששת הימים". כשפרצה מלחמת יום הכיפורים גויס יצחק ונשלח עם יחידתו לחזית בסיני. בקרב שהתחולל ביום כ' בתשרי תשל"ד (16.10.1973) בגזרה המרכזית, נפגע יצחק מפגז ונהרג במקום. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בקרית־שאול. השאיר אחריו אישה, שני בנים ושלוש בנות, אב, אם, שני אחים ושלוש אחיות. לאחר נופלו הועלה לדרגת רב־טוראי.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה כתב מפקדו: "יצחק ז"ל היה איש צוות בכיר, מסור ואהוד על חבריו, ומילא את תפקידו באמונה".

בעזרת משרד הביטחון הקימו הוריו לזכרו חדר ספרייה תורנית בבית־הספר על־שם ר' שמעון בר־יוחאי בהרצליה.

בנדלר, יאיר־נפתלי

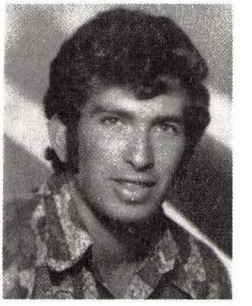

יאיר־נפתלי, בן פנינה ואהרן־אלתר, נולד ביום י"ט בשבט תש"ה (2.2.1945) בתל־אביב. הוא למד בבית־הספר היסודי "מעלות" בבני־ברק ואחרי־כן למד בבית־הספר התיכון־מקצועי "אורט טקסטיל" ברמת־גן. יאיר־נפתלי היה בן יחיד להוריו מוותיקי היישוב בארץ. הוענק לו חינוך לאומי־ציוני ויחד עם האהבה לארץ ישראל ולעם ישראל, ספג את ערכי המסורת היהודית ואת האמונה באלוהי ישראל. כשעמד על סף סיום הלימודים בבית־הספר התיכון, נפגע בתאונת ספורט. הפגיעה הקשה מנעה ממנו אפשרות לסיים את לימודיו ובעטיה שוחרר מהשירות בצה"ל. הדבר העציב אותו מאוד והוא העסיק עצמו בפעולות התנדבות והיה שותף לפעילות חברתית ותרבותית ענפה. היו לו תחביבים רבים; הוא שקד על אוסף בולים וכן אוסף מטבעות עתיקות וחדשות, והשתתף בתערוכת התחביב. הוא עסק גם בצילום ונהג לצלם אירועים משפחתיים ומראות מנופי הארץ, שבה הרבה לסייר. על אף בריאותו הלקויה השתתף בצעדות שונות שנערכו בארץ ולא החמיץ אף אחת מצעדות ארבעת הימים. נשאר אחריו אוסף גדול של מדליות לרבות מדלית זהב, שהוענקו לו על השתתפותו בצעדות. בשנת 1968 יצא

לסיור באירופה, שם רכש מכונית וביקר בעשר מדינות. באירופה הרבה לצלם את הנופים המרהיבים שראה ואף העלה על הכתב את רשמיו הרבים ביומן מסע שכתב. יאיר־נפתלי היה אדם רב מרץ ושקדן. הוא ניחן בכישורים טכניים והיה בעל ידע מקיף בתחומים רבים ומגוונים. הוא היה אדם רגיש ומלא אהדה ותמיד מוכן היה לסייע לכל אדם. לפרנסתו עבד כסוכן להפצת מוצרי מזון ועשה חיל בעבודתו.

למרות שעקב פגיעתו שוחרר משירות בצה"ל, שימש במלחמת יום הכיפורים כנהג משאית באל־עריש, אך לא מצא סיפוק בכך וביקש לשרת בסיני. הוא נשלח ליחידת צה"ל ששירתה בקילומטר ה־101 בסיני, לצד כוחות האו"ם. ביום ט' בכסלו תשל"ד (4.12.1973) נהג ברכב, שנסעו בו קציני או"ם וקצינים ישראלים בדרכם למנוע תקרית אש. הרכב עלה על מוקש ויאיר־נפתלי נפגע ונהרג. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין הצבאי בקרית־שאול. השאיר אחריו אישה, בת ושמה רוית והורים. לאחר נופלו הועלה לדרגת רב־טוראי.

בן־דרור, ד"ר עודד

עודד, בן זהבה ז"ל וחיים, נולד ביום ד' בכסלו תש"ו, (9.11.1945) בפתח תקוה. הוא למד בבית־הספר היסודי "הס" ובבית־הספר התיכון "ברנר" בעיר הולדתו ובפקולטה לרפואה שליד הטכניון בחיפה, שם סיים את לימודיו כדוקטור לרפואה. בילדותו היה עודד נער רגיש וביישן. הוא הושפע מאוד מדמות אמו המנוחה והרבה לקרוא משיריה. כנער הצטיין במסירות ודבקות במשימות שנטל על עצמו והגיע להישגים מרשימים בתחומים שהתעניין בהם. עודד היה שחקן כדורגל מצטיין, בהרכב הראשון של קבוצת "הפועל" מחנה יהודה בפתח־תקוה.

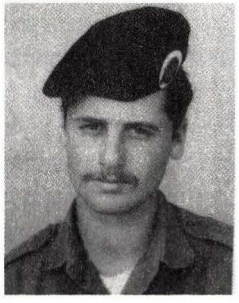
עודד גויס לצה"ל בסוף אוקטובר 1963, אחרי שסיים את לימודיו בבית הספר התיכון.

אחרי ששוחרר מהשירות הסדיר יצא ללמוד רפואה באיטליה. אחרי־כן חזר והמשיך את לימודיו בארץ, והיה בוגר המחזור הראשון של הפקולטה לרפואה שליד הטכניון בחיפה. במלחמת יום הכיפורים שירת כרופא צבאי ביחידת שריון. ביום כ"א בתשרי תשל"ד (17.10.1973), נפגע ונהרג בהפגזה ארטילרית של המצרים, בעת שחש עם חובשיו להגיש עזרה רפואית לצנחנים שנפצעו בקרב על "החווה הסינית". הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בפתח תקוה. השאיר אחריו אב ושתי אחיות.

במכתב תנחומים למשפחה כתב קצין רפואה ראשי: "עודד גילם בעת ובעונה אחת דמות הרופא, האדם והקצין. הוא היה רופא מסור, חבר נאמן ואהוד על כל מכריו. הוא שירת במסגרת אחת היחידות המעולות בצה"ל. באחד הקרבות הקשים שניהלה יחידתו, באזור הנקרא 'החווה הסינית', ב־17 באוקטובר 1973, פרץ ד"ר בן דרור עם צוותו קדימה כדי להגיש עזרה ולחלץ נפגעים תחת אש. ההפגזה הייתה קשה

ובאחד מנסיונותיו להציל את חיי חבריו לנשק, נפגעו ד"ר בן דרור ואנשי צוותו מפגיעה ישירה".

בן־דרור, שמעון

שמעון, בן שולמית ואהרון ז"ל, מוותיקי הקבוצה וממיסדיה, נולד ביום כ"ג באייר תשי"א (30.5.1951) בשדה נחמיה (חוליות) ולמד בבית־הספר היסודי שבחוליות ובבית־החינוך המשותף לעמק החולה, שבכפר בלום. הוא היה תלמיד נבון, מהיר תפיסה וחרוץ, שהצטיין בעיקר במקצועות הריאליים. בסיום לימודיו בכיתה י"ב הגיש למוריו עבודת־גמר של בית־הספר התיכון בנושא "קבוצות מספרים", שבעבורה זכה לציון מעולה. מגיל צעיר היה שמעון קשור לחקלאות ולעבודת השדה. את רוב חופשותיו בבית־הספר ובתקופת השירות בצבא הקדיש לענף החקלאי שהיה אהוב עליו – גידולי שדה. לאחר שסיים את הלימודים בבית־הספר התיכון יצא שמעון עם כמה וכמה חברים, בני משקים שונים, לשנת־שירות מוקדמת במבוא חמת.

שמעון גויס לצה"ל בסוף אוקטובר 1971 והוצב לחיל השריון. את תקופת שירותו עשה שמעון ביחידות קרביות שונות של החיל. הוא היה חייל טוב, אהוב על חבריו ועל מפקדיו. לאחר שהשלים קורסים מקצועיים שונים והצטיין בהם נשלח לקורס קצינים. בבית־הספר לקצינים היה בין החניכים שהצטיינו בידע המקצועי שלהם. כמו כן התבלט בכושרו הגופני ובכושר המנהיגות שלו. כאשר פרצה מלחמת יום־הכיפורים היה שמעון צוער, בוגר בית־הספר לקצינים, שעמד לסיים את קורס קציני שריון. הוא וחבריו צורפו ליחידות הלוחמות, ושמעון השתתף בקרבות הבלימה נגד המצרים בחזית סיני. באחד מקרבות הטנקים נגד המצרים ביום הראשון של המלחמה, ביום י' בתשרי תשל"ד (6.10.1973), נפגע שמעון ונהרג והוא נמנה עם הלוחמים, שמקום קבורתם לא נודע. לזכרו הוקמו מצבות בשדה־נחמיה ובהר־הרצל בירושלים. השאיר אחריו אם ואח. לאחר נופלו הועלה לדרגת סגן־משנה.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה כתב שר הביטחון דאז, משה דיין, על שמעון כי "היה קצין טוב, מסור ואחראי".

חברי משקו, שדה־נחמיה. הוציאו לאור חוברת לזכרו בעריכת אחיו מיכאל, ובה כתבים ומכתבים של שמעון.

בן־הדר, יוסף־מאיר

יוסף, בן חדוה ונתן, מניצולי השואה, נולד ביום כ״ד בשבט תשי״א (31.1.1951) בתל־אביב. הוא היה ילד בלתי־רגיל. בגיל שבעה חודשים כבר החל ללכת ובגיל שנתיים, כאשר ילדים בגילו הלכו לפעוטון, הלך יוסי לגן. על אופיו המיוחד מעיד מקרה שקרה בהיותו בן חמש שנים. הוריו לקחו אותו לבריכת שחייה ולפתע נעלם מעיניהם. לבסוף מצאוהו על המקפצה הגבוהה, וכשנשלח המציל להורידו משם, חיכה יוסי עד שהמציל יגיע אליו ואז קפץ למים העמוקים והחל לשחות, והוא מעולם לא למד שחייה. בתקופת מלחמת ״קדש״ היה יוסי בגן עירוני בת״א וילדי הגן ציירו ציורים למען ילדי אילת. על ציורו של יוסי (אניית מלחמה ישראלית שטה לאל־עריש), שהופיע אחרי־כן על גבי חוברת ״הד הגן״, ציין הפסיכולוג: ״הילד אינו מוותר על הבית. מבית וממולדת אין נפרדים״. פסוק זה אומת על־ידי יוסי בגיל מבוגר יותר, כשאמר: ״מולדת אין קונים, עבורה משלמים בדם ואין לדרוש זאת מאחרים, אלא מילידי הארץ״. בגיל שש החל את לימודיו היסודיים בבית הספר ״תל־נורדוי״. הוא היה תלמיד טוב, ערני ונוח אך עקשן, רגיש לעוולות ורודף צדק. בשל כך נתגלעו לא פעם חיכוכים בינו לבין המורים, אך הם אהבו אותו ומחנכו אף לימד עליו סנגוריה בפני הנהלת בית הספר. בגיל שבע נהיה חבר בתנועת הנוער ״בית״ר״ והיה פעיל בה מאוד. בן 11 עבר קורס מפקדי כיתות ובשנתו ה־15, לאחר סידרת קורסים, מונה מפקד מחוז ת״א מטעם התנועה. חניכיו, שחלקם היו בני גילו, סרו כולם למרותו מתוך כבוד והערכה לאישיותו. לאחר סיום לימודיו היסודיים, נכנס ללמוד בגימנסיה העברית ״הרצליה״. בגלל עומס הלימודים פחתה קצת פעילותו בתנועה, אך הוא סיגל לעצמו תחביבים חדשים, בעיקר בתחום הספורט. הוא הצטיין בשחייה ובהתעמלות על־גבי מכשירים ואף ייצג את הגימנסיה בתחומים אלה. כמו־כן עסק בחתירה בחסקה ובגלישה על גלים בים סוער. לאחר תום לימודיו, נותר זמן עד מועד גיוסו לצה״ל. הוא ירד לאילת והשלים קורס צלילה לעומק 30 מטר, שמימן בעצמו, והתקבל למועדון הבין־לאומי לצוללנים.

יוסף גויס לצה״ל בשלהי אוקטובר 1969 והתנדב לחיל הצנחנים. לאחר הטירונות עבר קורס צניחה וקורס חובשים־קרביים ולבסוף קורס מ״כים חי״ר. כלוחם וחובש בפלוגת צנחנים, עבר עם הפלוגה תקופות קשות בחזיתות השונות, בפשיטות ללבנון ולירדן וכן שירת ברצועת עזה בתקופת הלחימה נגד המחבלים שם.

באוקטובר 1972 שוחרר סמל יוסי מהשירות הסדיר. הוא רצה ללמוד בטכניון ונרשם לקורס ריענון. עד למועד פתיחת הקורס עבד בשדה התעופה לוד, בתפקידי אבטחה. באותה תקופה עבר קורס למחשבים מטעם דטה־קונטרול. בפברואר 1973 התחיל יוסי ללמוד בקורס הקדם־אקדמי. במרצו ושקדנותו האופייניים נרתם ללימודים ועשה בהם לילות כימים, והנה על סף כניסתו לטכניון, הגיע חודש אוקטובר 1973. כשפרצה מלחמת יום־הכיפורים התרוצץ, טילפן, חיפש ולא נרגע עד שנקרא למלא את חובתו. לאחר חצות הגיע צו הקריאה המיוחל. הוא נפרד מהוריו, עודד

אותם ויצא אל יחידתו. חבר ליחידה מספר שגם בתקופת ההמתנה הוטרד מחוסר המעש וחיכה בקוצר רוח לירידת היחידה לסיני. כשירדה סוף־סוף היחידה לסיני היה יוסי אחוז התלהבות. בחזית עברו עליהם קרבות קשים, התקלויות והפגזות רבות. יוסי לחם ועשה את מלאכתו בנאמנות ובמסירות. הוא הרבה לכתוב להוריו, להתקשר אתם בטלפון ולשאול לשלומם. במכתביו היה הוא זה שעודד אותם וגער בהם על שרוחם נפלה. ביום כ"ז בתשרי תשל"ד (23.10.1973), זמן קצר לפני כניסת הפסקת־האש לתוקפה, פתחו המצרים בהפגזה כבדה על האזור דרומית לעיר איסמעיליה. בהפגזה זו נפל יוסי ובכך קיים את דברו: "מולדת אין קונים. עבורה משלמים בדם". הוא הובא למנוחת־עולמים בחלקה הצבאית בבית־העלמין בקרית־שאול. השאיר אחריו הורים ואח.

במכתב התנחומים שכתב מפקדו למשפחה השכולה נאמר: "יוסי נפל בהפגזה הארטילרית הקשה שניתכה עלינו ערב הפסקת־האש, הפגזה שנועדה לעצור את התקדמותנו לעבר העיר איסמעיליה. משיחות עם חיילים, שהכירו את יוסי, עולה ומצטיירת דמות מופלאה של בחור ישר ומוכשר, חרוץ ומסור למשימות החובש – הגשת עזרה רפואית, תוך כדי קרב, חייל למופת ולוחם אמיץ"; רופא הגדוד סיפר עליו: "ראיתי בו בעל מקצוע בעזרה רפואית ממדרגה ראשונה, אשר נפשי נקשרה אליו, הן מבחינת הביצוע והן מבחינת תכונותיו הנפשיות"; סגן מפקד הפלוגה סיפר: "נפשי נקשרה ליוסי יותר מאשר לאחי. ראיתי בו לא רק לוחם, ראיתי בו אדם מושלם, אוהב הבריות, דואג להוריו ומעל הכל מוכן להקריב את נפשו לעזרת הזולת. הוא היה אתנו זמן קצר, בסך הכל שבועיים וחצי, וכמו שביט הופיע ונעלם. נפשי בוכה על יצור, אשר כמוהו לא נולד בכל יום".

בנו, אליעזר

אליעזר, בן מזל וכדורי, נולד ביום י"ח בסיון תש"א (13.6.1941) במוצול שבעיראק. לאחר שעלה לארץ למד בבית־הספר היסודי "יבנה" בקרית אתא ובבית־הספר התיכון "יבנה" שבחיפה. אליעזר היה תלמיד טוב, אוהב ספר וחובב קריאה, חברותי מאוד ופעיל בגדנ"ע ובתנועת הנוער. כשהיה נער סיים קורס מ"כים של הגדנ"ע בגלילות וכאשר היה סטודנט, הדריך במקצועות הגדנ"ע בבתי־ספר בירושלים. הוא אהב ספורט, בעיקר ריצות למרחקים ארוכים וזכה במקום השלישי בתחרות ריצה למרחקים ארוכים שנערכה במסגרת חטיבת "גולני" בשנת 1962.

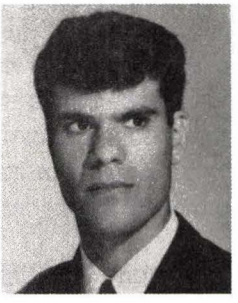
אליעזר גויס לצה"ל במחצית אוגוסט 1960 והוצב לחטיבת "גולני". הוא השלים בהצלחה קורס מ"כים והיה מפקד כיתה מצטיין בבית־הספר למ"כים של "גולני" בג'ועורה. במהלך שירותו השתתף בקרב בנוקייב, שם הציל בקרב את חייו של חייל פצוע.

לאחר שחרורו מצה"ל למד אליעזר באוניברסיטה העברית בירושלים בחוגים

ללשון העברית והערבית ולספרות ערבית וכן הוראה. הוא היה בעל תואר בי.אי. במדעי הרוח ובוגר קורס למינהל במשרד הפנים. תחילה עבד במשרד הדתות והיה סגן מנהל מחלקת המיעוטים. במלחמת ששת הימים השתתף כחייל מילואים ופעל כמש"ק מרגמות בינוניות בחטיבת ירושלים. כן השתתף במלחמת ההתשה בעמק בית־שאן כמפקד עמדת מרגמות. מפקדיו העריכוהו כחייל אחראי ובעל יוזמה, לוחם ומפקד למופת. בשנת 1969 עבר למשרד הפנים ושימש קצין־תקציבים במטה הממשל־הצבאי ביהודה ושומרון ובשנת 1971 מונה קצין מחוז השומרון. בתוקף תפקידו היה אליעזר אחראי לתקציביהן של העיריות ושל הרשויות המקומיות במחוז השומרון, הדריך את פקידי הרשויות בעבודתם ופיקח על ביצוע האמור בסעיפי התקציבים. הוא היה איש חברותי, קשר קשרי־ריעות הדוקים עם אנשי הרשויות הערביות, ותרם רבות ליצירת מערכת יחסים נאותים בין הממשל הישראלי לבין תושבי יהודה ושומרון. אליעזר המשיך ללמוד ועמד לסיים את לימודיו לתואר השני בלשון ובספרות ערבית. הוא היה איש משפחה למופת, שמר מסורת והתעניין במסורות העדות השונות. חבריו ראו בו סמל להשתלבותו של בן עדות המזרח בחיי החברה והעבודה בארץ. הוא היה בעל יזמה ותנופה, כשרון־עשייה וביצוע ובעל ידע בתחומים רבים. יותר מכל הצטיין ביכולת נדירה לקשור ולטפח קשרים עם אנשים בני עמים ועדות שונים. במלחמת יום הכיפורים נמנה אליעזר, איש מרגמות בחטיבת ירושלים, עם הלוחמים שהחזיקו במעוז "אורקל" בגזרה הצפונית של תעלת סואץ. הוא נפגע ונהרג בהתפוצצות למחרת יום הכיפורים, ביום י"א בתשרי תשל"ד (7.10.1973), בקרב הקשה נגד המצרים. תחילה הוכרז כנעדר אך בחודש מאי 1975 הוחזרה גופתו על־ידי המצרים, יחד עם 39 חללי צה"ל. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין הצבאי בחיפה. השאיר אחריו אישה ובן. לאחר נופלו הועלה לדרגת רב־סמל.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה כתב מפקדו כי "בתקופת שירותו בגדוד מצאנו באליעזר תכונות של אדם ולוחם למופת".

בנו, פנחס (פכרי)

פנחס, בן סלימה ושמעון, נולד בשנת 1942 בעיראק, ועלה ארצה עם משפחתו בשנת תשי"א (1951). את לימודיו היסודיים סיים בבית־הספר "לוחמי הגיטאות" בקרית־אתא. אחרי כן סיים את לימודיו התיכוניים בבית־הספר התיכון המקצועי "אינטרנשיונל" בקרית־חיים. פנחס היה תלמיד שקדן בתקופת לימודיו היסודיים והצטיין בדמיונו העשיר. בחירת לימודיו התיכוניים הייתה קלה, שכן השילוב בין לימודים עיוניים לבין לימודים מעשיים, בד־בבד עם התקדמות טכנית, היו לרוחו, ולכן בחר בבית־ספר מקצועי. כל השנים הקדיש פנחס את כל־כולו ליצירה. היצירה הייתה טבועה בנשמתו. כשרונותיו השתרעו על־פני מגוון שטחים רחב, ופרצו מתוכו כהר־געש.

הוא עסק בציור נופים ופרחים, בפיסול ובריקוע – תחום שמימש בו את הדברים המוחשיים שביצירה. כשרונותיו מצאו ביטוי גם בבית הספר, בעבודת־יצירה ובעצם חדוות היצירה שהייתה טבועה בו. פנחס היה חניך התנועה המאוחדת, שם ספג את רוח החלוציות וערכיה. הוא היה נער בעל ערכים ואידיאלים, שהיה מוכן להקדיש להם את כל חייו. הוא היה הרוח החיה בין חבריו בתנועה, התבלט במרצו, בשמחת החיים שקרנה ממנו ובשאפתנות שהדריכה את מעשיו. בתקופה חברותו בתנועה עסק בפעילות חברתית ענפה.

פנחס גויס לצה"ל במחצית אוקטובר 1961. לפי הערכים המקובלים עליו הצטרף פנחס לנח"ל, בו מצא את שילוב הרוח החלוצית עם כושר לחימה ועוז רוח, שהיו יסוד איתן בנפשו. הוא בחר במיזוג של אימון וידע צבאי יחד עם הכשרה חקלאית והתיישבותית. חלק משירותו עשה בעמק־יזרעאל, שם עבד במשך היום ושמר בשעות הלילה. הוא אהב את העמק מאוד ונפשו נקשרה באדמה ובטבע. לאחר הטירונות ולאחר שהשתלם בקורס מקלענים שימש פנחס בתפקידים שונים – כמקלען, כחוקר־סעד ולבסוף — כמקב"ן. פנחס היה חייל מסור ובעל ערכים, המאמין בדרכו ובמילוי המשימות, מתוך הכרה בערך של שירות המדינה.

לאחר ששוחרר מהשירות הסדיר היה נקרא לתקופות של שירות מילואים פעיל. לאחר השחרור השתלב פנחס בנקל בענף המתכת, הודות להכשרתו ולידע שצבר בזמן לימודיו. את עבודתו ביצע ביעילות ללא דופי, כחרט במפעל למוצרי פלסטיקה. הוא התעניין בכל המתרחש במפעל, הרבה יותר מאשר דרש תפקידו המוגדר, ותמיד ניסה לייעל את העבודה ולהציע שיפורים מעשיים. עד מהרה זכה להערכת מעבידיו והוכר בקרב חבריו לעבודה כעובד מוכשר ומסור, בעל סיכויים רבים לקידום. בהירות מחשבתו סייעה לו בדרכו במפעל. הוא אהב לשנות ולנסות, וכך הפכו חייו מלאי תוכן ועניין, ללא שיגרה וחזרה על דברים. בזמן מלחמת ששת הימים שירת פנחס במסגרת המילואים בחזית ירדן. לאחר המלחמה נשא את מזל לאישה, וברבות הימים נולדו לו שלושה ילדים – אירון, אילנית וירונה. הוא אהב את משפחתו, היה מסור ביותר לאשתו, לילדיו ולהוריו ודאג מכל לבו לסיפוק כל צורכיהם ומאווייהם. בתקופה שישירת במילואים הקפיד לכתוב מכתבים מרגיעים למשפחתו, כדי שלא להדאיגם. דמותו אופיו ואורח־חייו השרו ביטחון רב סביבו, בעיקר על בני משפחתו. ביום ו' באדר תשל"ד (28.2.1974) נפל פנחס בעת שרותו, בתאונת דרכים על כביש מגידו-יקנעם. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין הצבאי בחיפה. השאיר אחריו אישה ושלושה ילדים, הורים, אחים ואחיות.

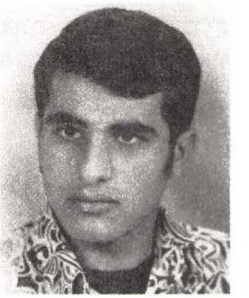
בן־זאב, זוהר

זוהר, בן נחמה וגדעון, נולד ביום כ״ד בתשרי תשי״ד (3.10.1953) בלונדון שבאנגליה, בתקופה שהוריו עשו שם בשליחות משרד החוץ. הוא הגיע ארצה בשנת 1955 ולמד לסירוגין בבתי־ספר בישראל ובחו״ל, וסיים את לימודיו בבית־הספר התיכון הישראלי בפאריס. זוהר היה תלמיד חרוץ וצמא־דעת. הוא ניחן בסקרנות אינטלק־טואלית בתחומים רבים ולפיכך למד בקורסים ובחוגים שונים והשתתף בטיולים ובסיורים רבים ככל שנתאפשר לו. הוא היה עלם אופטימי ועליז, טוב־לב, צמא־חיים ופעילות, חברותי ובעל מצפון, והיה מוכן תמיד לעזור לזולת. כשם שהיה שלם ומוצק מבחינה נפשית — כך היה חסון ובעל כושר מבחינה גופנית. בתום לימודיו ולפני גיוסו לצה״ל, סיים קורס לתיכנות־מחשבים וכן עבד כמאבטח למטוסי ״אל על״ בשדה־התעופה בבריסל. שעה שהוריו עשו בשליחות בבלגיה, עבד בקונסוליה הישראלית בבריסל.

זוהר גויס לצה״ל בתחילת מאי 1972 והתנדב לחיל השריון. לאחר סיום הטירונות ולאחר שהשלים בהצטיינות קורס למקצועות טנק, הוצב בבית־הספר לשריון בתפקיד מדריך לתותחנות והוענקה לו דרגת רב״ט. הוא היה חייל מצוין וחבר מסור ולדברי מפקדו, מילא את תפקידיו באמונה ובמסירות, תוך גילוי כושר־לחימה וכושר מקצועי מעולה. על שירותו בפעולות שונות הוענק לו אות השרות המבצעי. במלחמת יום הכיפורים השתתף זוהר בקרבות הבלימה נגד המצרים בחזית סיני. ביום י״ב בתשרי תשל״ד (8.10.1973), לחם עם יחידתו בקרבות על מעוז ״חמוטל״, ממזרח לאיסמעיליה, בגיזרה המרכזית שבסיני. באחד הקרבות נפגע הטנק שלו והוא נהרג. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין הצבאי בקרית־שאול. השאיר אחריו הורים ואחות. לאחר נופלו הועלה לדרגת סמל.

בן־זכריה, מתתיהו

מתתיהו, בן מרים ויששכר, נולד ביום ט״ז בתשרי תשט״ו (13.10.1954) בפתח תקוה. הוא למד בבית־הספר העממי בפתח־תקוה, בבית־הספר התיכון ״עמל״ בפג׳ה ובבית־הספר לטבחות ״אונים״ בכפר־סבא. מתתיהו, שכונה בפי משפחתו וחבריו מתי, היה תלמיד חרוץ. בתחילה למד מכונאות ואחרי כן למד בבית־ספר לבישול. הוא אהב מקצוע זה ורצה להיות טבח בצבא. בילדותו היה ילד נוח מאוד ושקט, ומשהתבגר נהיה נער חברותי, מקובל מאוד בחברה וחבריו אהבו לבוא לביתו. היה לו חוש הומור ולא אחת. הסכין לשעשע את חבריו בבדיחותיו. טוב לב היה, מסתפק במועט, צנוע ושמח בחלקו תמיד. הוא אהב מאוד לעזור לכל אדם. נקי היה, בגדיו סדורים, והופעתו היתה תמיד

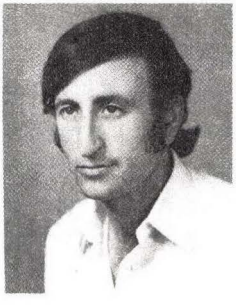
נאה. מתתיהו היה קשור מאוד לבני משפחתו ועזר לאחיו ולאחיותיו הצעירים ממנו בלימודיהם. את אחותו הצעירה אהב מאוד וכשהייתה קטנה רכש בשבילה מראש ספרי לימוד, שיהיו לה לעזר כשתלך לבית־הספר. ואכן בזכותו ידעה לקרוא עוד לפני שנכנסה לבית־הספר. מתי היה בן מסור מאוד להוריו ונהג בהם כבוד רב. הוא דאג לבית והיה אוהב להפתיע את הוריו בהביאו להם מתנות ואף רכש לבית הוריו שטיח, כלי־בית שונים ועוד. לפני שגויס לשירות צבאי עבד ב"מבטחים" והיה מסור מאוד לעבודתו. הממונים עליו שבחוהו מאוד על מסירותו וחריצותו הרבה וגם הבטיחו לו שיקבלוהו בזרועות פתוחות אחרי שישתחרר מהצבא.

מתתיהו גויס לצה"ל בתחילת פברואר 1973 ושירת ביחידת חי"ר ברמת הגולן ובסיירת "אגוז". הוא היה חייל טוב וממושמע, אהוד על חבריו ועל מפקדיו כאחד. בחופשותיו היה עובד, כדי שלא ליפול למעמסה על הוריו ואף לעזור להם ככל יכולתו. הוא הרבה לכתוב מכתבים להוריו, כדי להרגיעם ולמנוע מהם דאגה לשלומו. במלחמת יום הכיפורים עשה מתתיהו עם יחידתו ברמת הגולן. ביום י' בתשרי תשל"ד (6.10.1973), נפגע ונהרג בהפגזה של הסורים בעיר קונייטרה. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בפתח־תקוה. השאיר אחריו הורים ושישה אחים ואחיות. לאחר נופלו הועלה לדרגת סמל.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה, כתב מפקדו כי מתתיהו הצטיין תמיד במילוי המשימה הקשה והמורכבת ביותר שהוטלה עליו.

הוריו תרמו לזכרו ספר תורה לבית־הכנסת בפתח־תקוה.

בן־זקן, אלברט

אלברט, בן רות ויעקב, נולד בשנת תש"ט (1949) בטטואן שבמרוקו, ובשנת תשט"ז עלתה משפחתו לארץ וקבעה את מושבה במבשרת ירושלים. את לימודיו היסודיים עשה בבית־הספר "מורשת" שבמבשרת ירושלים. בהיותו בן 15 נאלץ לצאת לעבודה כדי לסייע בפרנסת הבית, והחל לעבוד עם אביו. עד שעות אחר־הצהרים היה עובד בירושלים, ובערב למד. מכיוון שהדרך בחזרה הביתה הייתה ארוכה, היה נשאר בעיר עד תחילת הלימודים בשעות הערב. הוא השתלם בחשמלאות בבית־הספר התיכון־מקצועי "אורט", וכשהיה שב לביתו בשעות הערב המאוחרות, ישב להכין את שיעוריו ולמד עד חצות. לא נותר לו פנאי רב לעיסוקים אחרים. ימי ששי היו הימים היחידים שעשה בניחותא בחוג המשפחה. אף־על־פי־כן מצא לו זמן לקריאה ולציור. בעיקר קרא ספרי היסטוריה ורומנים וספרייתו הייתה מלאה בהם. בשאר שעות הפנאי היה מצייר ומעטר את חדרו בציוריו.

אלברט גויס לצה"ל במחצית פברואר 1967 והוצב לחיל השריון. לאחר הטירונות השלים קורס תותחן־טנק וקורס מקצועות טנק. זמן קצר לאחר גיוסו פרצה מלחמת ששת הימים והוא נלחם בחזית הדרום. לאחר המלחמה הוצב בחטיבה 7 המפורסמת

"החטיבה שניצחה במלחמה", ובה שירת עד יום שחרורו. במסגרת שירותו השתתף גם במבצע כראמה וניצל בנס ממות בטוח. אלברט נהג לומר שאם להילחם, כי אז אין טוב מטנק. "בטנק אינך יודע שהמוות קרב ובא. הפגז פוגע ואתה בפנים. איש הרגלים רואה בעיניו את סופו ואינו יכול להימלט".

במחצית פברואר 1970 השתחרר אלברט משירות החובה, והחל לעבוד בחברה לעבודות חשמל, ובערב המשיך ללמוד חשמלאות־בניין ואלקטרוניקה. סדר יומו חזר להיות עמוס, כפי שהיה לפני הגיוס – עבודה, לימודים, שיעורים, ובשעות הפנאי – ציור וקריאה. משבר גדול עבר עליו כאשר חברתו האהובה פלורה נהרגה בתאונת־דרכים. תקופה ארוכה סירב לצאת מכותלי חדרו ולראות אנשים. אחיו הכריח אותו לצאת קצת לבלות, כדי שיירגע ויחלץ מהדיכאון העמוק שהיה שרוי בו, וכך פגש את ג'ולייט. כאשר התחתנו ג'ולייט ואלברט היו להם תוכניות רבות לעתיד ורוד הם תכננו את ביתם בבירה וחפצו בילדים רבים, אך לא הספיקו לממש את כל חלומותיהם. במלחמת יום הכיפורים שירת אלברט כתותחן טנק ברמת הגולן. יחידתו הייתה בין הראשונות שעלו מאזור הכנרת, כדי לבלום את התקפת הסורים. ביום י"ב בתשרי תשל"ד (8.10.1973), בקרבות שהתחוללו באזור חושניה נפגע הטנק שלו ואלברט נהרג. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בהר־הרצל. השאיר אחריו אישה, הורים, שני אחים וחמש אחיות.

במכתב תנחומים למשפחה כתב מפקדו: "אלברט הוכיח את עצמו כטנקיסט מצוין. אהוב היה על חבריו, ותמיד היה נכון להתנדב ולעזור בביצוע כל משימה שהוטלה על היחידה".

בן־זקן, מיכאל

מיכאל, בן חסיבה ויצחק, נולד בשנת תש"ז (1947) במרוקו ובשנת תשי"ד (1954) עלה ארצה עם משפחתו, שהתיישבה במחנה־ישראל. הוא למד בבית־הספר היסודי במחנה־ישראל ושם גם למד מסגרות ועבד במקצועו עד שהתגיס לשירות הסדיר בצה"ל. בצעירותו אהב ספורט, בעיקר כדורגל, והיה שחקן בקבוצת בית"ר בת־ים.

מיכאל גויס לצה"ל במחצית פברואר 1965 והוצב לחיל ההנדסה. בתקופת שירותו מילא את תפקידו לשביעות רצון הממונים עליו. במלחמת יום־הכיפורים גויס מיכאל ושירת כפלס ביחידת הנדסה בחזית סיני. ביום ז' בחשון תשל"ד (2.11.1973), נפגע מיכאל ונהרג כאשר עלה רכבו על מוקש בפעולה מבצעית. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין הצבאי בקרית־שאול. השאיר אחריו אישה ושני ילדים, הורים ושבעה אחים ואחיות. אחרי נופלו הועלה לדרגת סמל.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה כתב מפקדו, כי מיכאל היה חייל מעולה ואמיץ וכי חבריו חבים לו את חייהם.

בן־חור, צבי

צבי (צביקה), בן מינה ומאיר, נולד ביום א׳ בניסן תש״ו (2.4.1946) בחיפה. הוא למד בבית־הספר היסודי ״דוד ילין״ ובבית־הספר התיכון ״א׳ שור״ בעיר הולדתו.

צביקה גויס לצה״ל בשנת 1965 ושירת ביחידת בקרה אווירית בתפקיד חשב יירוט. במלחמת ששת הימים עשה בבסיס הבקרה מלאכה מצוינת בתפקידו זה. מפקדיו ראו בו חייל ממושמע, שקט, יעיל בעבודתו ובעיקר חבר נפלא העוזר לחבריו ככל יכולתו. תוך כדי שירותו בצבא השלים את לימודי האלקטרוניקה בציון ממוצע 10.

לאחר ששוחרר מהשירות הסדיר, פנה לעולם האלקטרוניקה, שנכסף אליו עוד מילדותו. כדרכו, בשקט ובשפע של יזמה הקים לו מעבדה לאלקטרוניקה, ששגשגה יפה והתרחבה מיום ליום. בשנת 1969 נשא צביקה לאישה את נירה (ספיר) חברתו, וברבות הימים נולדו להם שני בנים – גיל ורן. כבעל וכאב היה הוא מסור, חם־לב ואוהב מאין כמוהו. באחת מתקופות שירותו במילואים, עבר צביקה קורס חובשים קרביים ואחרי־כן סופח לגדוד רפואה. כשפרצה מלחמת יום־הכיפורים יצא צביקה לחזית במסגרת גדוד הרפואה ולחם בקרבות בסיני ובעברה המערבי של תעלת סואץ. ביום ו׳ באדר תשל״ד (28.2.1974), נהרג בדרכו הביתה והוא בן עשרים ושמונה שנים בלבד. הניח אחריו אישה ושני בנים, הורים, אח ואחות.

בן־חורין, עמית

עמית, בן ליובה וצבי, נולד ביום כ״ב בניסן תש״ז (12.4.1947) בעין־השופט. הוא למד בבית־הספר היסודי בעין־השופט ואחרי־כן סיים את לימודיו במוסד החינוכי בהרי־אפרים. הוא היה תלמיד חרוץ ושקדן. וסיים את לימודיו בעבודת־גמר, שהתבססה על ניסוי מקורי בדישון שדות מרעה, בשיתוף עם משרד החקלאות. עמית היה חבר בתנועת ״השומר הצעיר״. ברבות הימים היה למדריך אהוב ונערץ על חניכיו. הוא היה חובב ספורט, אהב את נופי הארץ ומרחביה והרבה לטייל בה. כן אהב לקרוא, בעיקר בנושאי ידיעת־הארץ, אהב לשיר ולהאזין ליצירות מוסיקליות ואת זמנו הפנוי הקדיש למלאכת מחשבת ולעבודות יד. הוא היה מסור ואחראי, נאה דורש ונאה מקיים, והצטיין כאדם בעל היגיון ובעל ביטחון פנימי. הכל הכירוהו כענוותן ומסתגר ובגלל שאיפתו לשלמות היה לפעמים חסר־סבלנות כלפי אנשים שלא הקפידו לבצע בדקדקנות את שהוטל עליהם. בקיבוצו הרבה לעסוק בייעול וברעיונותיו הבלתי־שגרתיים הביא שכלולים רבים בענף הרפת, שהתקשר אליו במיוחד.

עמית גויס לצה״ל במחצית נובמבר 1965, והוצב ליחידה מובחרת של חיל

המודיעין. לאחר הטירונות השתלם בקורס צניחה, בקורס לחובשים קרביים, בקורס למש"קי חבלה, בקורס לקציני אג"ם (שסיימו כחניך מצטיין) ובקורס לקציני מודיעין. עמית היה קצין מעמיק מחשבה ובעל כושר תכנון, אחראי ומסור לתפקידו, ושימש דוגמה לפקודיו בתעוזתו ובתושייתו, בקור־רוחו ובמנהיגותו במצבים קשים ביותר. הוא השתתף במבצעים רבים ואף פיקד על מבצעים רבים, שהוא עצמו תכנן בכישרון ובעוז־רוח. לאחר סיום שירות החובה התנדב לצבא הקבע, ונשלח מטעם צה"ל ללמוד הנדסה באוניברסיטה של תל־אביב. על שירותו ועל השתתפותו במלחמה הוענקו לו "אות השירות המבצעי" ו"אות מלחמת ששת הימים". הוא נשא לאישה את חברתו צביה לבית לבקוב. באחד ממכתביו כתב לאחיו: "בין החייל המנצח לבין החייל המפסיד בקרב מפריד אותו 'סנטימטר קטן', שהחייל הטוב ממשיך להשקיע את מאמציו ואילו החייל הפחות טוב – נשבר. והרי ההבדל בין המנצח למפסיד הוא ההבדל בין חיים למוות, בין חירות לשעבוד. מכאן שהמאמץ הקטן, האחרון, מרגע שאתה משוכנע שאינך יכול יותר, הוא הקובע והחשוב, והוא המכריע את המערכה". במלחמת יום הכיפורים השתתף עמית בקרבות הבלימה וההבקעה נגד המצרים בחזית סיני. ביום כ"ז בתשרי תשל"ד (23.10.1973), בגדה המערבית, ליד העיר איסמעיליה, נפל עמית בקרב. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בעין־השופט. השאיר אחריו אישה, אם, אב ואח. לאחר נופלו הועלה לדרגת רב־סרן.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה כתב מפקדו: "עמית היה קצין אחראי ומסור, מוכשר ודינמי, בעל אינטליגנציה גבוהה ובעל תפיסה טכנית מצוינת. ישר, הגון ואהוב. הוא השקיע את כל־כולו במשימה שהוטלה עליו, והגיע לרמת הישגים גבוהה, כפי שנדרשה ממנו, לאחר מאמץ רב וחירוק שיניים. הוא היה קצין מסודר להפליא, שירד עד לפרטי הביצוע הקטנים ביותר בלא לוותר לחייליו על קוצו של יוד. בשל כך תמיד הוטלו על עמית המורכבות והמסובכות שבמשימותיה המבצעיות של היחידה"; מפקד אחר כתב: "הישגיו אפשרו לחיל המודיעין לתרום תרומתו המלאה בכל המלחמות והמאבקים שפקדו את ישראל מאז מלחמת ששת הימים".

בן־חיים, חיים

חיים, בנם־יחידם של קרולינה ושמואל, נולד ביום כ"א באייר ת"ש (29.5.1940) בסטארה־זאגורה שבבולגריה, ועלה ארצה עם משפחתו בשנת 1949. את ראשית לימודיו עשה בעיר מולדתו, אחרי־כן למד בבית־הספר היסודי על־שם ביאליק ובבית־הספר התיכון על־שם קוגל בחולון. חיים היה תלמיד חרוץ מאוד, הוא הרבה לקרוא ספרות יפה ושירה, עיין וחזר ועיין בספרי המקרא ושינן את שירתו של ביאליק. חיים אהב מאוד את הטבע. יחד עם אביו טיפח סביב ביתם שבחולון גינה לתפארת, והם זכו להוקרת עיריית חולון ולפרס. אף־על־פי שביתו לא היה בית דתי, אהב מאוד את המסורת היהודית והתעניין במקורותיה ובמנהגיה. חיים היה סגור ומופנם, ורק מתי־מעט ידעו על המתחולל בלבו

פנימה ועל רגשותיו. הוא היה שאפתן והתעקש למלא כל משימה ואתגר שהציב לעצמו ולהצליח במעשיו. הוא היה מצניע לכת, אהב את הפשטות והכנות, היה אדיב מאוד ונעים הליכות.

חיים גויס לצה"ל בסוף אוגוסט 1959 והתנדב לחטיבת "גולני". הוריו בקשו למונעו מכך, משום שהיה בן יחיד, אך הוא לא נענה להפצרותיהם. לאחר הטירונות השתלם בקורס מ"כים חי"ר ובקורס חבלה. הוא אהב את חיי הצבא, לא רטן ולא התלונן, והרבה לספר על חוויותיו ועל הקורות אותו. פקודיו אהבוהו, משום שהיה מסור להם ודואג לכל מחסורם ולא הקפיד על גינוני משמעת.

לאחר ששוחרר מהשירות הסדיר הוצב לחיל השריון, ואת מרבית תקופות שירות המילואים שלו עשה על גדות התעלה וברצועת עזה. על השתתפותו במלחמה בשנת 1967 הוענק לו "אות מלחמת ששת הימים". חיים הצטיין בעיקר במדעים המדויקים – מתימטיקה ופיסיקה. ולאחר שסיים את לימודיו בטכניון בחיפה, הוסמך כמהנדס־אלקטרוניקה. חבריו מימי הטכניון מספרים עליו, שהיה מתחשב ומבין, נהג להתחלק עמם בכל שהיה לו, והיה שקט מאוד, שקדן ובעל מוח חריף. לאחר שסיים את לימודיו האקדמים עבד כחמש שנים בכור האטומי שבנחל שורק ואחרי־כן בתעשייה האווירית. כאן הצליח עד מהרה בעבודתו והיה לאחד המהנדסים הבכירים, בזכות הידע העשיר והניסיון הרב שרכש. הממונים עליו שיבחוהו על חריצותו, על מרצו, על אחריותו ועל דייקנותו. מעודו לא התנשא על הכפופים לו, נהג בהם בנימוס ובכבוד והיה להם חבר־צוות נאמן. חיים אהב מאוד את בני משפחתו וטיפח יחסי רעות עמם. לאביו היה כמו־חבר, לאשתו נילי היה בעל מסור ולבתו הקטנה קרן היה אב אוהב והקדיש לה תשומת־לב רבה. כשפרצה מלחמת יום־הכיפורים גויס ונשלח עם יחידתו לחזית סיני. ביום כ"ב בתשרי תשל"ד (18.10.1973), בשעות הבוקר, כשחצתה יחידתו את התעלה בגזרה המרכזית, הופגז האזור על־ידי האויב וחיים נהרג בהפגזה. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בחולון. השאיר אחריו אישה ובת ואב. לאחר נופלו הועלה לדרגת סמל־ראשון.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה כתב מפקדו: "חיים ז"ל היה סמל מחלקה, אהוב על חייליו ומקובל על מפקדיו. בכל התפקידים שביצע, ניכר היה בנכונותו וביזמתו".

בית־הכנסת "אחווה" בחולון נקרא על־שמו והוריו תרמו שם ספר־תורה לזכרו.

בן־חיים, יוסף

יוסף, בן פרח וכדורי, נולד ביום ל׳ בניסן תשי״ב (25.4.1952) ברחובות ולמד בבית־הספר היסודי ובבית־הספר התיכון בקיבוץ מנרה שבגליל העליון. יוסף גדל תחילה במושב העובדים בית־אלעזר ואחרי־כן בקרית־אונו. כאשר היה בן ארבע שנים התייתם מאמו, שטבעה למול עיניו בחוף ימה של תל־אביב, והיא בת 23, יוסף טולטל מבית לבית ונשא בשקט ובאיפוק את סבלו. הוא מצא בית בקיבוץ מנרה, שם אמצה אותו אחת המשפחות. במנרה בא הקץ לנדודיו וחייו התנהלו לראשונה במסלול רגיל. הוא היה נער בעל חוש הומור, מקובל וחביב על חבריו, אהב את הטבע והרבה לטייל ברחבי הארץ, וכן אהב מוסיקה קלאסית. כל ימי שבתו בקיבוץ שמר על קשר אמיץ עם משפחתו.

יוסף גויס לצה״ל בתחילת פברואר 1971 ולמרות שהיה בן יחיד לאביו האלמן, החליט להתנדב לחיל קרבי. הוא הוצב לחיל השריון ולאחר סיום הטירונות השתלם בקורסים רבים. במשך שירותו היה איש צוות בטנק ״סנטוריון״ וסמל מבצעים והגיע לדרגת סמל־ראשון. במלחמת יום הכיפורים היה יוסף מפקד טנק בגדוד טנקים ברמת הגולן. במוצאי יום הכיפורים, י״א בתשרי תשל״ד (6.10.1973), נפגע ונהרג כשטיל נ״ט פגע בטנק שלו ליד תל א־סאקי. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בקרית־שאול. לאחר נופלו הועלה לדרגת רב־סמל.

קיבוץ מנרה, שהיה ביתו, הוציא לאור חוברת לזכרו ובה מדברי אביו, קרוביו וחבריו על דמותו.

בן־חיים, שמואל

שמואל, בן גרציה ויצחק, נולד בשנת תש״ו (1946) במקנז שבמרוקו ועלה ארצה עם משפחתו בשנת 1958. הוא החל את לימודיו בתלמוד־תורה בעיר מולדתו ואחרי־כן המשיך ללמוד בבית־הספר היסודי ״גאולים״ ובבית־הספר התיכון־מקצועי המקיף באשדוד, במגמה של מסגרות. שמואל היה תלמיד טוב ומוריו הרבו לשבחו על עבודותיו ועל טיבן. חבר טוב היה לידידיו התלמידים והם ראו בו את מנהיגם. גם המורים הכירו בכושר מנהיגותו וכשביקשו להרגיע את הרוחות ולהשקיט את המפריעים, פנו אליו כדי שיסייע בידם להשליט סדר. הוא אהב לעסוק בצרכי ציבור בבית־הספר, היה המארגן והמבצע ותמיד אפשר היה לראותו מתרוצץ וטורח בהצגות התלמידים ובמסיבות. הוא אהב להתבדח, לשמוח ולחייך, אך בעצבותו וברגעיו הקשים לא שיתף איש. עיניו המאירות ופניו הצוחקות הסתירו את אכזבותיו מעיני כל.

שמואל גויס לצה"ל בתחילת מאי 1965 והוצב לחיל הרגלים. לאחר סיום הטירונות השתלם בקורס מ"כים חי"ר. הוא היה חייל טוב, מילא את תפקידו לשביעות רצון מפקדיו והתחבב עד מהרה על חבריו החיילים. הוא קשר עמם קשרי רעות ובכל שמחה משפחתית היו פוקדים את ביתו. על שהשתתף במלחמה בשנת 1967 הוענק לו "אות מלחמת ששת הימים".

לאחר ששוחרר מן השירות הסדיר הוצב לחיל השריון והשתלם בקורס מ"כים חרמ"ש. כשחזר לחיים האזרחיים למד להתקין תריסים, ובמקצועו זה טרח ויגע הרבה עד שקנה לו שם טוב במקום מגוריו ועבודה נמצאה לו בשפע. בשעות הפנויות המועטות שהיו לו צייר בצבעי שמן, קרא ספרים ואף החל לכתוב רומן. שמואל היה שומר מסורת והקפיד ללכת לבית־הכנסת בימי שבת ומועד. הוא אהב את בני משפחתו מאוד ונהג לבקר כפעם בפעם אצל קרוביו וכל מאמץ לא היה לטורח עליו, אפילו גרו הם הרחק ממקום מגוריו. הוא לא היה בררן, אהב את הפשטות והיה שמח בחלקו. תמיד היה מוכן לסייע לכל ידידיו, בנדיבות־לב וביד־רחבה. הוא היה בן נאמן להוריו, בעל מסור לאשתו אסתר ואב אוהב לבתו הקטנה אדנה ולבנו שרון. כשפרצה מלחמת יום־הכיפורים גויס שמואל ונשלח עם יחידתו לחזית ברמת הגולן, שם השתתף בקרבות הבלימה הקשים נגד הסורים. ביום י"ג בתשרי תשל"ד (9.10.1973), כשנע עם אנשיו לחבור לחייליי הגדוד, תקף אותם כוח של האויב מן המארב והוא נהרג במקום. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין באשדוד. השאיר אחריו אישה, בן ובת, אב, אם, שלושה אחים ושתי אחיות. לאחר נופלו הועלה לדרגת סמל־ראשון.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה כתב מפקדו: "בנפול שמואל ז"ל במלחמה זו, איבדתם בן משפחה אהוב ואנחנו, חבריו ליחידה, איבדנו חבר יקר ומסור. בחרפו את נפשו למות, העניק לכם את החיים ולעם ישראל את זכות הקיום".

בן־חמו, דוד

דוד, בן שרה ושמעון, נולד ביום ט' בכסלו תשי"ד (16.11.1953) בקזבלנקה שבמרוקו ועלה לארץ עם משפחתו בתחילת יוני 1955. הוא למד בבית־הספר היסודי הממלכתי־דתי בשדרות ובישיבה המקצועית "תורה ומלאכה" בנתיבות. דוד היה תלמיד חרוץ, חובב שירה ומוסיקה ונהג לעבור לפני התיבה בבית־הכנסת. הוא היה חבר בתנועת "בני עקיבא" בשדרות והדריך את הנוער המקומי. גם בעת לימודיו בישיבה המקצועית, היה מדריך את החניכים הצעירים. כן הצטיין במקצועות ספורט שונים. בישיבה המקצועית סיים את לימודיו במקצוע המסגרות.

דוד גויס לצה"ל בסוף יולי 1972 והתנדב לחיל הצנחנים. הוא שירת בנח"ל וביחידות צנחנים כחובש קרבי. במלחמת יום הכיפורים פעל דוד כחובש קרבי ביחידת צנחנים וטיפל בפצועי צה"ל ובפצועי האויב גם יחד. ביום כ"ט בתשרי תשל"ד

(25.10.1973), נפגע ונהרג בקרב שהתחולל מדרום לאגם המר והובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בהר־הרצל. השאיר אחריו הורים ועשרה אחים ואחיות. לאחר נופלו הועלה לדרגת סמל.

הוריו תרמו לזכרו ספר תורה לבית־הכנסת בשדרות.

בן־חמו, יעקב

יעקב (ז'אק), בן ג'ורג'ט ושמעון, נולד ביום כ"ג בכסלו תש"ד (20.12.1943), בעיר אורן שבאלג'יר. באורן סיים את לימודיו בבית־ספר יסודי, והוסיף ללמוד שנתיים בבית־ספר תיכון. כבר בילדותו השתוקק לעלות לארץ, הצטרף לתנועת "דרור – המחנות העולים" והיה חניך נלהב, מסור ומוכן תמיד לפעול ולעשות. הוא ידע כי בהצטרפו לתנועה חלוצית באלג'יר של אותם ימים הוא נוטל על עצמו גם סיכון פיזי, אך היה מוכן לכך. בהיותו בן שש־עשרה הצטרף לגרעין "במחתרת", ועמו עבר לצרפת, לתקופה של הכשרה בעיר ז'ינו. למרות שהיה הצעיר בחבורה שהכשירה עצמה לחיי קיבוץ בישראל, היה עובד חרוץ, איש חברה עליז. רוחו לא נפלה עליו מעולם, למרות שהצטער מאוד על שמשפחתו לא ניאותה לעלות אתו ארצה. בשנת תש"ך, לאחר שעשה חצי שנה בהכשרה, עלה הגרעין ארצה והצטרף לקיבוץ בית־אורן. בקיבוץ נכנס יעקב לעבודה ברפת ועשה מלאכתו בנאמנות ובהקפדה. כל־כך היה מסור לעבודה, עד שכשהגיעה שעתה של אחת המבכירות להמליט, ישן כל הלילה ברפת כדי לדאוג לה.

יעקב גויס לצה"ל במחצית אוקטובר 1962 והתנדב לשרת בנח"ל עם שאר חבריו לגרעין. לאחר הטירונות יצא לתקופת הכשרה חקלאית בקיבוץ גשר. בהמשך המסלול הצבאי הגיע אל הנח"ל המוצנח וענד על חזהו בגאווה "כנפי צנחן" מוכספות. יעקב היה חייל מסור לתפקידו, מתמיד בכל משימה שנטל על עצמו ודואג למלא תפקידיו כהלכה.

במחצית אפריל 1965 שוחרר יעקב מהשירות הסדיר וחזר לקיבוץ בית אורן. ואז החלה תקופת ההתלבטויות והלבטים. הוא ניסה לשלב חיי קיבוץ על החובה לכלל שבו עם רצונותיו האישיים – להיות אדם חופשי. בשעות הפנאי הרבה לקרוא וללמוד, בעיקר מתוך ספרי רפואה שרכש. הוא הפך את חדרו למעבדת נסיונות. "אולי חלם פעם להיות רופא", כתב חברו לגרעין. אולם על הכל העיבה העובדה שהמשפחה, שכה אהב והיה קשור אליה בכל נימי נפשו הרגישה, נשארה הרחק בגולה. הוא נטל חופשה מהקיבוץ ויצא אל מקום מושבה כדי לשכנע את בני משפחתו לעלות ארצה. למרות שחזר ארצה בלב שבור על שלא הצליח במשימה, לא שכח איש מחבריו הרבים במשק והביא לכולם מתנות. מצוקותיו האישיות גברו והוא החליט לנסות דרך חיים חדשה – מחוץ לקיבוץ. יעקב עבר לדימונה והחל לעבוד במפעל הפוספטים באורון. הוא רכש דירה, שהייתה כמובן פתוחה לכל ידיד וחבר, גם לביקור קצר וגם לשהייה ארוכה יותר. בשנת 1967 השתתף במלחמת ששת הימים ולחם בשורות

חטיבת הצנחנים ששחררה את ירושלים והוענק לו "אות מלחמת ששת הימים". יעקב יצא לקורס חשמלאות של משרד העבודה וסיימו בהצלחה. הוא הפך לקבלן עצמאי לעבודות חשמל, קיבל לביצוע פרויקטים גדולים ומסובכים והוציא מתחת ידו עבודה טובה ומשביעת־רצון. כשפרצה מלחמת יום־הכיפורים עשה יעקב בצרפת בביקור משפחתי. במטוס הראשון חזר ארצה והתייצב מיד בחטיבה, עוד בטרם הלך לביתו להיפרד מידידיו. עם החטיבה לחם בקרבות הבלימה והפריצה העקובים מדם נגד המצרים. ביום כ"ז בתשרי תשל"ד (23.10.1973), כרבע שעה לפני היכנס הפסקת־האש לתוקפה, נפגע יעקב בהפגזה עזה דרומית לאיסמעיליה ונהרג. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין הצבאי על הר־הרצל בירושלים. השאיר אחריו הורים, שלוש אחיות ואח. לאחר נופלו הועלה לדרגת רב־טוראי.

דברי הערכה לדרך חייו ולמעשיו התפרסמו בספר "אבירי הלב", שהוציאה לאור חטיבת הצנחנים, ומתוארת בו דרך הקרבות שעברה עד לצליחת תעלת סואץ וכיבוש המובלעת בגדתה המערבית.

בן־טולילה, קרלוס־שלום

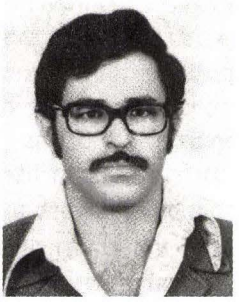

קרלוס־שלום, בן אסתר ויעקב, נולד ביום י"ט בכסלו תשי"ב (18.12.1951) בטנג'ר, העיר הבין־לאומית. משם עברה משפחתו למלגה שבספרד. בשנת 1960 עלו ארצה והתיישבו בבני־ברק, שם סיים קרלוס־שלום את לימודיו בבית־הספר התיכון הדתי, בהתאם למורשת משפחתו. משחר ילדותו התבלט ביכולתו ליצור קשרים חמים עם האנשים הסובבים אותו ולשתפם בחוויותיו. הוא ידע לאגדם סביבו והפיח בהם עליזות ובדיחות הדעת בעזרת חוש ההומור המיוחד שלו ויכולתו לבדרם אף במצבים קשים. יחד עם זאת היה קרלוס־שלום בחור שקדן ורציני, שהצטיין בלימודיו ואהב לעסוק בציור בשעות הפנאי. הוא היה בן חם למשפחתו ומילא את הבית בחדוות חיים.

באוגוסט 1973, לקראת סיום שירותו הסדיר, ניגש לבחינות המיון בטכניון, והתקבל לפקולטה להנדסת חשמל. כמו כן ניגש לבחינות רפואה והתקבל. הוא תמיד חלם לעזור לזולת על־ידי הרפואה. הוא היה אמור להתחיל בלימודים סמוך לפרוץ המלחמה. במלחמת יום הכיפורים היה קרלוס נהג טנק־המפקד ביחידתו, שלחמה בציר "טרטור–לכסיקון", בגזרה המרכזית של תעלת סואץ. ביום כ' בתשרי תשל"ד (16.10.1973), נפגע קרלוס־שלום ונהרג בקרב שריון, בעת הפריצה לגדה המערבית של תעלת סואץ. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בקרית־שאול. לאחר נופלו הועלה לדרגת סמל־ראשון.

המשפחה החליטה להנציח את זכרו ולהקים אגודה עותומנית, שמטרתה לחלק מלגות לתלמידים נצרכים. האגודה נקראת "קרן בן־טולילה".

בן־יאיר, אבנר

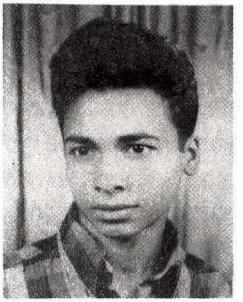
אבנר, בן לאורה ז"ל ואברהם חסאן יבדל"א, נולד ביום כ"ה בניסן תש"ו (26.4.1946) בטריפולי שבלוב. בשנת 1952, כשהיה בן שש, עלה עם משפחתו לישראל. המשפחה הענפה בחרה להתיישב באשקלון ובה החל אבנר ללמוד. הוא למד בבית־הספר היסודי ע"ש שמחה אסף ואחר־כך המשיך ללמוד בבית־הספר התיכון־הדתי באשקלון. אחרי כן למד בישיבת־הדרום ברחובות. אבנר היה בין בניה הצעירים של משפחת חסאן שהתברכה בתשעה בנים ובנות. הוריו נמנו עם נכבדי הקהילה היהודית בטריפולי ומשפחתו זכתה לכבוד ולהערכה רבה בקרב בני הקהילה. למרות זאת לא חדלו בני המשפחה לחלום על ארץ־ישראל ולהתגעגע ליום שיצאו ויגשימו בגופם את התפילות שעליהן התחנכו. כאשר נפתחו שערי העלייה הגדולה, הייתה משפחת חסאן בין הראשונות שהחליטו לעלות לארץ. אבנר נקלט היטב בחברה החדשה ובבית הספר ועד מהרה התבלט בכיתתו גם כתלמיד מוכשר וגם כחבר טוב ונאמן לחבריו. בבית הוריו, שהיה פתוח תמיד לאורחים ולנזקקים, למד אבנר לאהוב את הזולת ולעזור לכל אדם. במיוחד הקפידו הוריו, שבימי החגים ישבו אל שולחנם עניים ונצרכים. מצוות הכנסת־אורחים הייתה בעיניהם זכות נעימה ולא חובה. אבנר העריץ את אורח־החיים הזה ויישם אותו בדרך חייו. אבנר קיים קשרים הדוקים עם כל בני משפחתו, שהיא גדולה מאוד ומונה עשרות קרובים. הוא לא הסתפק בכך והיה גם מוכר ואהוב בשכונתו, בבית־הספר ובכל מקום שהגיע שם. הוריו, אחיו ואחיותיו היו תמיד בראש דאגותיו ובכל צעד שעשה בחייו הביא בחשבון מה תהיה השפעתו על בני משפחתו. כך כאשר התקשה בלימודיו בישיבה התיכונית, לא הרשה לעצמו לזנוח את המאבק, רק בגלל המחשבה על הצער שכשלונו עלול לגרום לאביו.

אבנר גוייס לצה"ל בתחילת אוגוסט 1964 והוצב לחיל השריון. לאחר שסיים את הטירונות, עבר קורס יסוד במקצועות השריון והשתלם כתותחן טנק. הוא אהב את השריון והיה גאה מאוד ביחידתו. עדות לכך הייתה הזמנתו את הוריו לחזות בטנקים "שלו".

בתום שירותו הסדיר השתחרר והחל בלימודים לתואר הנדסאי־אלקטרוניקה בבית־הספר להנדסאים בבאר־שבע, אבל מלחמת ששת־הימים קטעה את לימודיו. במלחמה זו נפל אחיו הבכור אליעזר. שנתיים אחרי־כן ניחתה עוד מהלומה על המשפחה כשנפטרה אמו האהובה. בתקופה קשה זו היה אבנר הסלע שעליו נשענה המשפחה. הוא סיים את לימודיו והחל לעבוד בתעשייה האווירית. הוא שקד על עבודתו והמצאה שלו זיכתה את התעשייה האווירית בפרס ביטחון־ישראל. באותה שנה גם נשא את חברתו שושי לאישה. כעבור תקופה קצרה החליט לנסוע לארצות־הברית כדי להמשיך בלימודים לקראת התואר מהנדס באוניברסיטת פרטט שבניו־יורק. הוא לא עזב את הארץ לפני שדאג למצוא תעסוקה מלאה לאביו, וגם לאחר שנסע, שמר על קשר הדוק עם הבית ואף הצליח להביא את אביו לביקור ארוך אצלו בניו־יורק. כשפרצה מלחמת יום־הכיפורים הצליח לחזור ארצה ולהתייצב ביחידתו.

אבנר השתתף בקרבות הבלימה בסיני, לחופי האגם המר הגדול. ביום כ"ז בתשרי תשל"ד (23.10.1973), נפגע הטנק שלו פגיעה ישירה והוא נהרג. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין שעל הר־הזיתים ליד קבר אחיו אליעזר שנפל במלחמת ששת הימים. השאיר אחריו אישה ובת (שנולדה לאחר נופלו), אב, אח ואחיות. לאחר נופלו הועלה לדרגת סמל.

בניה, דוד

דוד, בנם־בכורם של פנינה ומנחם, נולד ביום ט' בחשון תשי"ג (28.10.1952) בראש־פינה. הוא למד בבית־הספר היסודי בכפר־יובל, ואחרי־כן המשיך לימודיו בבית־הספר המקצועי ב"חוות השומר" בגליל התחתון, במגמה לאלקטרוניקה, ובבית־הספר הטכני של חיל־האוויר בחיפה, בקורס לטכנאי־קשר. הוא היה תלמיד מצטיין במקצועות רבים. מוריו שיבחוהו על חריצותו ותעודותיו הטובות העידו על הישגיו. הוא השתתף בפעולות לנוער, שנערכו בכפר־גלעדי ועסק שם במלאכת־יד; אף הביא הביתה שולחן קטן מעשה־ידיו. דוד למד שנתיים ב"חוות השומר", אך כשראה כי אין הוא מתקדם במקצוע האלקטרוניקה כפי שהיה רוצה, עבר לבית־הספר הטכני של חיל־האוויר. מילדותו היה דוד חרוץ ומלא־מרץ והקפיד לעסוק במה שרצה לעסוק בו. כבר לאחר שסיים את לימודיו בבית־הספר היסודי היה עצמאי. דאג לעצמו ולא נזקק לעזרת הוריו. אדרבא, הוא היה כמשענת להם. אביו החל לסמוך עליו יותר ויותר וקיווה שבידע הרב שרכש דוד, יעזור למשפחה, שהייתה נתונה במצב קשה מחמת בריאותו המעורערת של האב. דוד התעניין בשאלות אזרחות; הוא אסף חומר רב בנושא זה, שמע הרצאות ואף עבר קורס, שבסופו קיבל תעודת הצטיינות. דוד כתב שירים רבים בנושאים שונים, במיוחד בתקופה ששירת בצבא. פעמיים השתתף בצעדת שלושת הימים בירושלים. דוד השתדל תמיד להרגיע את הוריו ולא להדאיגם. אף כשחש כאבים חזקים – ובסופו־של־דבר, נזקק לניתוח – לא סיפר להם על כאביו, עד ששמו לב שמשהו אינו כשורה אצלו.

דוד גויס לצה"ל בתחילת אוגוסט 1971 והוצב לחיל הקשר. מאחר שסיים קורס טכנאי־קשר בבית־הספר הטכני של חיל־האוויר. לאחר סיום הטירונות הוצב כטכנאי קשר בגדוד שריון בקווים הקדמיים. הוא עבר קורס השתלמות לטכנאי קשר ובספטמבר 1972 השתתף בפשיטה ללבנון. דוד שירת בנאמנות רבה והיה מסור לעבודתו בצבא. חבריו ליחידה ראו בו בחור שקט וחרוץ. בזמן ששירת בצבא, לא הפסיק ללמוד וכל אימת שהיה לו פנאי, היה נרשם להשתלמויות שונות, כדי להרחיב את ידיעותיו. הוא התכונן לעבוד ולעזור למשפחתו, לאחר שיסיים את שירותו הסדיר. כשפרצה מלחמת יום הכיפורים, היה דוד בחופשה בביתו בכפר־יובל. כשראה בצהריים מטוס מעל הכפר, הבין שפרצה מלחמה. הוא התלבש, לקח את נשקו והתכונן לצאת. למרות תחנוני הוריו, שיחכה עד שיבואו לקחתו, יצא לדרך ברגל. הוא אמר, שחשוב שיגיע מוקדם ככל האפשר ליחידתו. דוד נשלח עם יחידתו לרמת־

הגולן, ולמחרת, ביום י״א תשרי תשל״ד (7.10.1973), נפגע בקרב ונהרג. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בכפר־יובל. השאיר אחריו הורים ושש אחיות. לאחר נופלו הועלה לדרגת סמל.

הוריו תרמו לזכרו ספר תורה לבית־כנסת.

בן־יהודה, יואל

יואל, בן מרים ויעקב, מוותיקי פרדס־חנה, נולד ביום י״ח בתמוז תשי״א (23.8.1951) ולמד בבית־הספר היסודי ״ישורון״ בפרדס־חנה ובישיבת בני־עקיבא ״בית שמואל״ בחדרה. הוא סיים את לימודיו במכללה האזורית ״מנשה״. יואל היה נער שקט ועדין, אך לעתים גם שובב כהלכה. בזכות שקדנותו, כושר הזיכרון המצוין שלו ותבונתו, נהיה תלמיד מעולה, שהיה אהוב על מוריו ועל חבריו לכיתה. בתקופת הלימודים בישיבה עבד במקומות שונים, ובכסף שהשתכר רכש לעצמו ספרי קריאה ולימוד. אחד מתחביביו, שנהג להקדיש לו את מרבית שעות הפנאי שלו, היה מלאכת־יד. הוא התמחה בהרכבת רהיטי־עץ ובנה בבית הוריו מזנון, ספרייה, תקליטייה, שולחנות וכסאות. אף הכתיבה הייתה חביבה עליו ובמשך תקופה ארוכה העלה את רשמיו ואת חוויותיו על הכתב והיה נוהג לשגרם כמכתבים לחבריו ולבני משפחתו. הוא היה נער עליז וחברותי, בן מסור להוריו ופעיל בחברה.

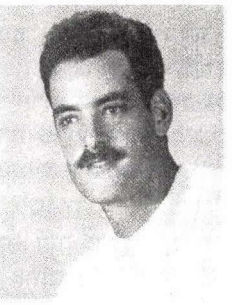
יואל גויס לצה״ל במחצית מאי 1969 והתנדב לחיל השריון. לאחר סיום הטירונות ולאחר שהשתלם בקורס מפקדי טנקים, נשלח לאחת מיחידות חיל השריון בדרום. יואל אהב מאוד את החיים בצבא. הוא היה חייל מעולה ועד מהרה התחבב על מפקדיו. בשיחות עם חבריו ליחידה נהג להעלות על נס את חשיבות הדיוק, הניקיון והתיאום, כדי להגיע לביצוע מעולה במשימות צבאיות. בשל דבקותו במילוי המשימות שהוטלו עליו, זכה בפרס הראשון בתחרות שנערכה בין אנשי יחידתו. בתקופת השירות הצבאי השתדל מאוד שלא להדאיג את הוריו. הוא הקפיד לשמור על קשר מכתבים, הרבה לבקר בבית ומעולם לא התלונן לפניהם על קשיים. בחופשותיו נהג לצאת לטיולים ברגל עם חבריו ליחידה, שכן היה חובב טבע מושבע ולהוט אחר מראות ונופים.

במחצית מאי 1972 סיים יואל את שירות החובה ויצא לחיים האזרחיים. הוא השתלם בקורס תכנות־מחשבים והחל לעבוד כמנהל פרויקט של הקמת מבנים גבוהים בחדרה. יחד עם העבודה למד בקורס הנדסאים כדי להתכונן ללימודים בבית־הספר להנדסאות־בניין בטכניון. הוא מצא סיפוק רב בעבודתו. ורכש לו ידידים רבים, שהעריכו אותו ושבחוהו על אחריותו ועל מסירותו לעבודה. בפרוץ מלחמת יום־הכיפורים מיהר יואל להצטרף אל יחידתו בחזית סיני. הוא השתתף בקרבות הבלִימה בגזרה המרכזית ובפריצת הדרך אל התעלה. ביום י״ח בתשרי תשל״ד (16.10.1973).

נפגע בהפגזה ונהרג. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בפרדס חנה. השאיר אחריו הורים, וארבע אחיות.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה כתב מפקדו: "יואל היה חייל, מפקד וחבר לדוגמא. במרצו, ביוזמתו ובטוב־לבו, סחף אחריו את כל צוותו וחבריו, בכל משימה אשר הוטלה עליו".

בן־יוסף, אבנר

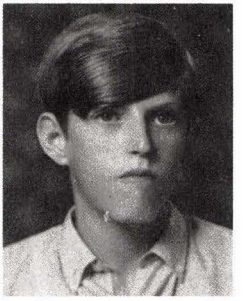
אבנר, בן שושנה וחיים, נולד ביום י"ט בכסלו תש"ד (16.12.1943) במושב אביחיל ולמד בבית־הספר היסודי באביחיל ובבית־הספר התיכון המקצועי "אורט" בנתניה. הוא היה תלמיד חרוץ, מלא מרץ, אופטימי ואוהב שמחה – ובשל החיוך ששרר תמיד על שפתיו, התחבב בקלות ובמהירות על מוריו ועל חבריו. אבנר היה חבר בתנועת הנוער־העובד־והלומד, והשתתף בפעולות חברתיות שונות, שאורגנו במסגרת התנועה. היה חובב ספורט, השתתף בצעדות ונמנה עם החוג לריקודי־עם. היה לו אוסף בולים שלטיפוחו הקדיש זמן רב, ויחד עם זה היה חבר בתזמורת הנוער אביחיל – נתניה, כנגן חצוצרה והשתתף במקהלת מועצת פועלי נתניה. אבנר היה בן מסור להוריו, דואג למשפחתו ואוהב לעזור לזולת.

אבנר גויס לצה"ל בראשית נובמבר 1962. לאחר הטירונות ולאחר שהשתלם בקורסים מקצועיים הוצב לאחת מיחידות חיל החימוש בדרום. אבנר היה בעל מקצוע מעולה. מפקדיו נהגו להצביע עליו כעל חייל אחראי ורציני בעבודתו, וכשהפך למפקד, נודע כמסור ודואג לפקודיו וכאיש ארגון וביצוע מעולה. בתום שירות החובה התנדב אבנר לשרות קבע בצה"ל ונשלח פעמיים להשתלמויות מקצועיות בארה"ב. במהלך שירות הקבע הגיע אבנר לדרגת רס"ר ושירת בדרגה זו מספר שנים. ב־1971 סיים קורס־קצינים, הועלה לדרגת סגן, ונתמנה למפקד סדנא בחיל החימוש. בין חבריו ליחידה נודע אבנר כאדם המתעב עבודה שטחית. תמיד שאף להעמיק לחשוב ולמצוא פתרונות ואפשרויות נוספות לכל מצב שבו נתקל. חבריו ליחידה מספרים, כי לא היה מוכן לשמוע את המלים "אי־אפשר" וסיסמתו הייתה: "אין דבר שאי־אפשר לעשותו – אלא אם־כן לא התאמצת דייך". זמן קצר לפני פרוץ המלחמה נתמנה אבנר לתפקיד סגן מפקד־פלוגת חימוש. במסגרת תפקידו זה הרבה לסייע לחייליו, שמצאו אצלו אוזן קשבת לבעיותיהם האישיות. פקודיו מספרים כי סביב אבנר שררה תמיד אווירה של שלווה וחוסר־דאגה, וכל מי שפנה אליו ידע כי הכל יהיה בסדר. בפרוץ מלחמת יום הכיפורים לחם אבנר עם אנשי יחידתו באזור סיני. אור ליום כ"ב בתשרי תשל"ד (19.10.1973), באזור הגשרים בגדה המערבית של תעלת סואץ נפגע בהפגזה ונהרג. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין באביחיל. השאיר אחריו אישה, בן ובת.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה כתב חברו ליחידה: "מילים לא תספקנה על־

מנת לתאר את אבנר. מילים בלבד לא תוכלנה לצייר את דמותו הנפלאה. היה צורך להכירו. כן חייב אני להדגיש: אבנר לא היה רק מפקד – הוא היה ידיד לכל נצרך".

בן־יוסף (ג'זביאניש), אברהם

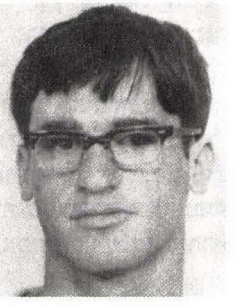

אברהם, בן לאה וישראל, נולד ביום כ"ט בטבת תשט"ו (23.1.1955) בלוגניץ שבפולין ועלה ארצה עם משפחתו בשנת 1957. הוא למד בבית־הספר היסודי "פינסקר" בקרית־אתא ובבית־הספר התיכון־מקצועי "אינטר" בקריית־חיים. אברהם היה תלמיד חרוץ ואהוב מאוד על מוריו ועל חבריו לכיתה. הוא היה שקט, נעים הליכות ורכש ידידים בקלות ובמהירות. מתמיד היה חובב ספורט ונהג לשחק בכדורגל עם חבריו לשכונה. קשר מיוחד וחזק היה לו עם הוריו, ולאחר שאחותו נישאה ועזבה את הבית, היה מבלה בחברתם שעות רבות. תמיד היה חוזר ומדגיש כי לעולם לא יוכל לעזוב אותם או להיפרד מהם לזמן ממושך. בין חבריו נודע אברהם כנער אופטימי ועליז, האוהב להשתתף במסיבות ובפגישות חברה שבהן היה תמיד היוזם והמארגן.

אברהם גויס לצה"ל בראשית מאי 1973. לאחר הטירונות נשלח לשרת ביחידה של משמר הגבול. השירות במשמר הגבול לא היה אהוב עליו והוא לא מצא את מקומו בין אנשי היחידה. לכן ביקש להעבירו לאחת מיחידות צה"ל. בקשותיו החוזרות ונשנות נשאו פרי והוא הועבר לאחת מיחידות הנח"ל. אולם זמן קצר לאחר־מכן בראשית מרס 1974 נפצע קשה בתאונת דרכים סמוך לבית הוריו. הוא אושפז בבית החולים רמב"ם וכעבור חמישה ימים, ביום כ' באדר תשל"ד (14.3.1974) מת מפצעיו. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בקרית אתא.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה כתב מפקדו: "אברהם ז"ל, אשר נספה בתאונת דרכים, היה אהוב ואהוד על חבריו ועל מפקדיו כאחד. במותו אבד לנו חבר ורע".

בן־יוסף, אחיק (אהרון־חיים)

אחיק, בן חיה ויוסף, נולד בקיבוץ בית־קשת ביום ט"ו בשבט תשי"ד (22.12.1953). בהיותו רך בשנים עקרה משפחתו לקיבוץ גניגר ושם עברו עליו שנות הילדות. בהיותו בן עשר שנים עברה המשפחה לכפר ויתקין ולאחר כשנה רכשה משק במושב עדנים. אחיק סיים את לימודיו בבית־הספר היסודי בנוה נאמן ואחרי־כן המשיך וסיים את לימודיו בבית־החינוך על שם ברל כצנלסון בכפר סבא, במגמות הריאלית והביולוגית. אחיק היה

חבר בתנועת הנוער העובד והרבה לטייל בארץ לסייר בנופיה ובאתריה. הוא אהב מאוד מוסיקה. כשהיה בן חמש החל לנגן באקורדיון, שניתן לו כמתנה. הוא המשיך לנגן עד שהגיע להישגים נאים בפריטה על פסנתר; כמו־כן הרבה להאזין למוסיקה קלסית ברדיו, בתקליטים ובאולמות קונצרטים, ככל שזמנו אפשר לו. כשרכשה משפחתו משק במושב, ראה את התגשמות שאיפותיו. הוא אהב את חיי החקלאות, היה שותף פעיל בהקמת המשק, באחזקתו ובעבודה השוטפת בו. לכן גם בחר כמסלול לימודיו את מקצוע הביולוגיה, כי אהב את כל הקשור בחי ובצומח. הוא היה נער יוצא דופן בהשוואה לנוער של ימינו. היו לו עקרונות ואידיאלים, שאיפיינו את הנוער בדור הקודם. חיי הלילה בדיסקוטקים, ההוללות והרדיפה אחר בילויים ריקים מתוכן לא עניינו אותו כלל. הוא היה שקט, ישר וצנוע, קשור מאוד למשפחתו, אהב את חיי הבית ואת הפעילות במשק והיה מעורה בהם.

אחיק גויס לצה"ל בתחילת אוגוסט 1972 והוצב לחיל השריון. לאחר הטירונות סיים בהצטיינות קורס מקצועות שריון והוסמך כנהג טנק. אחרי־כן הוצב כמדריך בבית־הספר לשריון. את קורס ההדרכה סיים בהצטיינות וכן גם את קורס מפקדי הטנקים. הוא היה מסור לתפקידו וביצע אותו ביעילות וברצינות כדרכו בכל תחום בחייו. גם בהיותו בצבא לא נטש את הפעילות החקלאית, את המוסיקה ואת המשפחה. הוא ניצל כל הזדמנות להגיע הביתה ולעזור בעבודות המשק. מיד בהכנסו, בטרם פשט את מדיו, היה מתיישב ליד הפסנתר, פורט עליו שעה קלה ואחרי־כן היה יוצא לשוטט במשק ולעמוד על השינויים שחלו בו בזמן העדרו. כשפרצה מלחמת יום הכיפורים שובץ אחיק ביחידתו כנהג טנק ונשלח לחזית הדרום. ביום הכיפורים יצא לקנטרה לעזרת מעוז "מילנו". בחצות הלילה נתקע הטנק שלו ושקע בבוץ מבלי יכולת לזוז. כשעלה השחר הבחינו המצרים בטנק התקוע והחלו לנהל אתו קרב. הלחימה נמשכה שעות אחדות עד אשר נפלו כל אנשי הצוות, אולם גופותיהם לא התגלו ואחיק נחשב כנעדר. בחודש פברואר הגיעו לטנק חוליות סריקה של צה"ל, שעסקו בחיפוש נעדרים. הטנק זוהה, נבדק ונמצא שלם אבל ריק ועדיין נחשב אחיק לנעדר. במחצית יוני 1974 נשלחו חוליות סריקה נוספות כדי לחפש בסביבות הטנק ואכן, במחפורת בשולי הדרך נמצאו טמונים אנשי צוות הטנק וביניהם אחיק. הוא הובא למנוחת־עולמים בחלקה הצבאית בבית־העלמין ברמות השבים. השאיר אחריו הורים ושתי אחיות. לאחר נופלו הועלה לדרגת סמל.

משפחתו של אחיק רכשה ציוד מוסיקלי להקמת חדר מוסיקה מושלם לזכרו בבית־הספר התיכון על־שם ברל כצנלסון בכפר־סבא; משק המשפחה במושב נקרא על שמו "משק אחיק"; כן הכינה משפחתו, בעזרת חברים מקבוצת גניגר, סרט על אחיק.

בן־יוסף (שטוסל), יצחק

יצחק, בן שרה ומשה, נולד ביום ו׳ באלול תשי״ד (4.9.1954) בקלוז׳ שברומניה ועלה ארצה עם משפחתו בשנת תשי״ח (1958). בארץ למד בבית־הספר היסודי ״תחיה״ בבת־ים וסיים את לימודיו בבית־הספר התיכון ״חשמונאים״ בבת־ים. יצחק היה נער נעים הליכות ותלמיד טוב. מגיל צעיר נודע כרציני בגישתו לחיים, אחראי וממושמע. אמו מספרת כי־כל אימת שהיה יוצא מהבית כדי לשחק עם ילדי השכונה – מעולם לא איחר לחזור. הוא היה נוהג לומר לאמו, כי הוא מרגיש כאילו יש לו שעון בלב, המזכיר לו מתי עליו לחזור הביתה. יצחק היה חובב ספורט ואף נמנה עם חברי נבחרות הכדורסל והכדורעף של בית־הספר התיכון ״חשמונאים״ ועם קבוצת הנוער של ״הפועל״ חולון. נוסף על אלה השתלם בקורס מצילים־חובבים והיה חבר במועדון גדנ״ע אוויר. אוסף גדול של מדליות מעיד על הצעדות ועל מבצעי צליחת הכנרת שהשתתף בהם. בחופשה שלפני כניסתו לכיתה י״ב נסע לאירופה במסגרת חילופי נוער. כשחזר סיפר יצחק להוריו כי הוא מתכונן לערוך עוד טיול ארוך לחו״ל, בתום השירות הצבאי. כדי שיוכל לממש את תכניתו זו, החל לעבוד בשעות הפנאי כדי לחסוך כסף. לשירות לצה״ל החל יצחק להתכונן כבר מגיל 16. מדי בוקר בבוקר היה קם בשעה מוקדמת ורץ למרחק קילומטרים אחדים. אחרי כן מוסיף ומתאמן במכשירים לפיתוח השרירים. לאחר שעמד בבחינות הבגרות ביקש להצטרף אל העתודה האקדמית. מוסדות הצבא אישרו את בקשתו והוא עבר בהצלחה את בחינות הכניסה לטכניון, לפקולטה להנדסת בניין. אולם משקיבל זימון לקורס טיס – קסם לו הרעיון והוא ויתר על הלימודים והחליט להתגייס לצה״ל.

יצחק גויס לצה״ל במחצית אוקטובר 1972 ונשלח לקורס טיס בחיל האוויר. באחד השלבים הראשונים נאלץ לעזוב את הקורס והועבר לחיל השריון. לאחר סיום הטירונות השתלם בקורס תותחני טנקים וסיימו בהצטיינות. בתרגיל חטיבתי, שנערך לאנשי יחידתו, הצטיינו אנשי צוותו וכפרס על כך הוענקה לו דרגת טוראי־ראשון לפני המועד המקובל. לאחר התרגיל חלה בצהבת ואושפז בבית חולים. בעקבות המחלה נקבע לו סוג בריאות נמוך והוא הועבר לשלישות הגדוד בתפקיד שלם. אך משפרצה מלחמת יום הכיפורים נקרא לחזור ליחידתו והצטרף לצוות הטנק ״שלו״. ביום י׳ בתשרי תשל״ד (6.10.1973), יצאו ארבעת אנשי הצוות בטנק לכיוון התעלה ועקבותיהם נעלמו. זמן רב נחשב יצחק כנעדר, אולם בחודש יולי 1974 זוהתה גופתו והוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין הצבאי בקרית־שאול. לאחר נופלו הועלה לדרגת רב־טוראי.

בניטה, יוסף־דוד

יוסף־דוד, בן סימי ויצחק, נולד בשנת תש"י (1950) בירושלים. הוא למד בבית־הספר היסודי־דתי "ענף החיים", בשכונת בקעה ואחר כך המשיך את לימודיו בישיבה התיכונית "המתיבתא בית רש"ל", בשכונת טלביה. יוסי נולד למשפחתו לאחר שאבדה שבע בנות מתוך תשע, שנולדו לפניו. ההשגחה עליו הייתה גדולה כמובן ותשומת הלב אליו הייתה רבה ביותר. כל בני הבית דאגו לכל דבר למענו והשתדלו לתת לו את כל מבוקשו. חלומם הגדול של הוריו היה להעניק ליוסי חינוך דתי מסורתי, ואם יתגלו בו כשרונות – לסייע לו להיעשות רב בישראל. כשהיה בן שלוש, כבר שלחוהו הוריו לשמוע תורה מפי רב ב'חדר'. בהגיעו לגיל בית ספר רשם אותו אביו לאחד המעולים שבבתי־הספר הדתיים. מוריו מאותה תקופה מציינים שהיה בעל תפיסה חדה ויכולת גדולה בלימודים, אבל משום־מה קשה היה לו להתרכז בשיעורי הדת. הוא העדיף את לימודי החול והצטיין בהם. את שארית זמנו הפנוי הקדיש לתחביביו ולידידיו הרבים. יוסי ניחן באופי נוח והיה אהוב על רבים מחבריו לספסל הלימודים. הם זוכרים כיצד נהג לעזור להם וידע להקל עליהם בכל קושי שהתעורר אצלם – חומרי או נפשי – ככל שהשיגה ידו. באותה תקופה הרבה לבלות עם ידידיו, עד כדי־כך שבבית הרגישו בחסרונו. הוא היה פעלתן ולא יכול להשלים עם חוסר־מעש. תמיד דאג למצוא לעצמו עיסוק יצירתי, שגרם הנאה לו ולזולתו. למרות שהמשיך במסלול שהוריו התוו לו והחל לומד בישיבה התיכונית המפוארת בטלביה, לא סיים בה את לימודיו. במשך השנתיים שלמד בישיבה, הצטיין יוסי ביכולת גדולה במקצועות הריאליים ואילו בתלמוד ובשאר שיעורי הדת לא מצא עניין מיוחד. הכבידה עליו גם האווירה של מדון וחיכוכים בישיבה והוא החליט לנטוש את לימודיו. אמנם אכזבת ההורים הייתה גדולה, אך הם כבדו את רצונו הנחוש של יוסי וכבר ראו בו אדם מבוגר, היודע להחליט בעצמו וגם לעמוד על דעתו. כך גם הפתיע יוסי את הוריו, כשהודיע להם על לכתו ללמוד בפנימייה הצבאית של חיל־החימוש לאחר שכבר עמד בבחינות הכניסה וקבלתו אושרה. גם בפנימייה הצבאית רכש לו במהירות חברים רבים והיה אהוב על מדריכיו ועל מוריו. הוא היה נעים הליכות ואהב לעזור לחבריו. לאחר שסיים את הלימודים בפנימייה בהצלחה מרובה, חזר הביתה כדי לעזור להורים, שמצבם הכלכלי היה דחוק. תקופה ארוכה עמל קשה ואת כל משכורתו הקדיש לעזרת אביו ואמו, שכיבד והעריץ אותם.

יוסף גויס לצה"ל בתחילת מאי 1968 והתנדב לחיל הרפואה, כחובש קרבי. למרות שיכול היה לבחור לו מקום שירות קרוב לבית, בגלל הפרופיל הרפואי שלו, העדיף יוסי לבחור באחד התפקידים המסוכנים ביותר בצבא. לאחר סיום הטירונות יצא לקורס חובשים וסיים אותו בהצלחה. הוא אהב את הקורס ואת עבודתו והכריז לא פעם על נכונותו להקדיש את עצמו לעזרת הזולת. בתום הקורס, שנמשך מספר חודשים, הוצב יוסי כחובש באזור סנטה־קתרינה. תקופה זו הייתה מן המאושרות בחייו. הוא התערה בחיי הבדואים בסביבה והעניק להם עזרה רפואית גם מחוץ

לשעות העבודה ולפנים משורת חובותיו. באחד הימים עזר לרופא לילד את אשתו של אחד מראשי השבטים באזור וזכה, כאות הוקרה, לתשורה של מערכת 'שבריות' מידי השיך המאושר. לפני סוף תקופת שירותו הסדיר הועבר יוסי לאבו רודס ושם פגש את מורין, אשתו לעתיד, שעבדה כמתנדבת מחו"ל במרפאה אצל הבדואים במקום.

בתום שירותו הסדיר בצבא החל יוסי לעבוד כמדריך נוער מטעם הסוכנות. הוא גם התמיד בקשריו עם מורין, עד שכעבור שנה החליטו להינשא. לאחר שחזרו מירח דבש ממושך בחו"ל, המשיכו שניהם לעבוד במרפאת אל-עריש ורק לאחר שנולד בנם הבכור גיא, עברו לבת-ים. במלחמת יום-הכיפורים השתתף יוסי בקרבות הבלימה הקשים נגד המצרים בסיני. ביום ו' בחשון תשל"ד (1.11.1973), עלה הזחל"ם שלו על מקבץ מוקשים והוא נהרג. הוא הובא למנוחת-עולמים בבית-העלמין בהר-הרצל. השאיר אחריו אישה ובן, הורים וחמישה אחים ואחיות.

בנימין, מאיר

מאיר (מילו), בן סעידה ויחזקאל, נולד ביום ט' בכסלו תשי"ג (27.11.1952) ברמת-גן. הוא למד בבית-הספר היסודי "עליות" וסיים את לימודיו בבית-הספר התיכון "בליך" ברמת-גן. מאיר היה תלמיד חרוץ וממושמע. בתקופת בית-הספר היסודי היה חבר בתנועת הצופים. בהיותו נער חביב, אופטימי ונוח לבריות, התחבב על כל אדם שהכירו וקנה לעצמו ידידים רבים בבית-הספר ובתנועת הנוער. מאיר אהב לצייר, שקד על עבודות מלאכת-יד וכתחביב עסק גם בכתיבת ספרי תורה. היו לו אוסף בולים גדול ואוסף גלויות צבעוניות, והוא ליקט בעניין רב מאמרים ורשימות על אודות מלחמת ששת הימים. בילדותו היה מאיר שובב מאוד. פעם, כשהיה בן שנתיים, בלע מטבע בן חמש אגורות, שנתקע בגרונו, וזכה בקיתון של רותחין מפי הרופא שאליו הובהל. הילד נבהל מתגובת הרופא ובלע את המטבע לשמחת כולם. ברבות הימים היה לנער בוגר ואחראי. בהגיעו לגיל מצוות הפציר בהוריו לערוך לו חגיגת בר-מצווה כדת וכדין. לאחר ימים של תחינה ודברי שכנוע – השיג את מבוקשו. בעת הטקס קרא מאיר נאום קצר שחיבר בעצמו. הוא בירך את הוריו ואת הקרואים ואמר: "חג הבר-מצווה מסמל את רוח היהדות המקורית. הנער העברי עובר מחיק ילדות לתקופת הבגרות, מתוך הכרה בעול המוטל עליו כחבר לעמו, והוא מוכן למלא את חובותיו הפרטיות והלאומיות, כפי שהתקופה מטילה על כל בן נאמן לישראל". בהיות מאיר בן בכור להוריו חש חובה וזכות לסייע להם, לאחיו ולאחיותיו, בעצה ובמעשה.

מאיר גויס לצה"ל בראשית פברואר 1971 והוצב לחיל השריון. לאחר סיום הטירונות השתלם בקורס מקצועות טנק ובקורס מפקדי-טנקים. הוא שירת בדרגת סמל כמפקד טנק "פאטון". במשך תקופת שירותו בצה"ל לא הרבה לספר בבית על קשייו ולא התלונן. הוא בחר להסתיר את מצוקתו והשתדל תמיד שלא להדאיג את הוריו. במלחמת יום הכיפורים השתתף מאיר בקרבות הבלימה נגד המצרים בחזית

סיני. ביום י"א בתשרי תשל"ד (7.10.1973), חולץ מטנק פגוע והועבר לנגמ"ש, שנפגע אחרי־כן פגיעה ישירה בקרב בחזית הדרום. מאיר הוכרז כנעדר ורק בדצמבר 1973 הוכרז כחלל. כשזוהתה גופתו, הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין הצבאי בקרית־שאול. השאיר אחריו אב, אם, אח ושתי אחיות. לאחר נופלו הועלה לדרגת סמל־ראשון.

במכתבו של שר הביטחון דאז, משה דיין, להורים השכולים נאמר: "הוא היה חייל מצויין וחבר נאמן. מאיר היה אהוד על כל מי שהכירו".

הוריו הקימו לזכרו קרן־נאמנות, שמכספיה מוענקת מלגה מדי שנה בשנה.

בנימין, משה

משה, בן רחל ואליעזר, נולד בסופיה שבבולגריה ביום ט' בסיון תש"ה (21.5.1945). הוא עלה לארץ בשנת תש"ט (1949) וסיים את לימודיו בבית־הספר היסודי "שבי ציון" ביפו ובבית־הספר התיכון־מקצועי "שבח" בתל־אביב. משה היה תלמיד חרוץ ונער חברותי, שהיה אהוב על מוריו ועל חבריו. הוא אהב ספורט והיה שחקן כדורסל בקבוצת "הפועל יפו". יחד עם הקבוצה אף נסע בשנת 1962 והשתתף בתחרויות כדורסל בקפריסין.

משה גויס לצה"ל בתחילת נובמבר 1962 והוצב לחיל החימוש. הוא סיים בהצלחה קורסים למכונאי רכב ולמכונאי טנקים מדגם "סנטוריון", בשירות הסדיר וגם בשירות המילואים שירת כמכונאי טנקים ביחידות שריון שונות.

משה עבד בחיים האזרחיים במקצועו – מכונאי רכב, הצטיין בעבודה, התקדם יפה וסיים בהצלחה קורס בוחני־רכב. בשנים האחרונות לחייו היה בוחן־רכב במוסך המרכזי של סוכנות 'פיאט' בארץ. הוא היה בעל מקצוע מעולה, חבר נאמן ועובד מסור, שהיה אהוב על חבריו לעבודה ועל הממונים עליו. הוא הצטיין בחוש הומור, היה שמח בחלקו וידע להשרות שמחת חיים ואווירה נעימה על סביבותיו. כן היה איש משפחה מסור, בעל נאמן לרעייתו ואב למופת לשני בניו. מאז ומתמיד היה קשור מאוד להוריו, לאחיו ולמשפחה כולה. במלחמת ששת הימים היה מכונאי בגדוד טנקים, שלחם בסיני והגיע עד לתעלת סואץ. במלחמת יום הכפורים השתתף משה בקרבות הבלימה נגד המצרים במסגרת חוליה־טכנית של חטיבת שריון, שלחמה בסיני. ביום ט"ו בתשרי תשל"ד (11.10.1973) נפגע ונהרג בהתקפת מטוסי האויב על מפקדת החטיבה. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין הצבאי בקרית־שאול. השאיר אחריו אישה ושני בנים, הורים ואח. לאחר נופלו הועלה לדרגת רב־סמל.

משפחתו הנציחה את זכרו בבית כנסת ביפו ובתל־אביב, שם נהגה המשפחה להתפלל.

בנימינוביץ, אמנון

אמנון, בן מרים ויהודה, נולד ביום ח׳ באדר תש״א (7.3.1941) בירושלים. את לימודיו היסודיים סיים בבית־הספר ״תחכמוני״ בירושלים. אחרי־כן סיים את לימודיו התיכוניים בבית־הספר ״בית־הכרם״ בירושלים. אמנון היה תלמיד מצטיין גם בלימודים היסודיים וגם בלימודים התיכוניים, וזכה במילגות לימודים. בבית־הספר כתב אמנון חיבורים רבים, שהצטיינו ביכולת הבעה מעולה. נוסף לכושר ההבעה בכתב ניחן אמנון גם בכושר הבעה בעל־פה, ודיבורו היה שנון ומבריק. הוא היה חניך, וברבות הימים אף מדריך, בבית הנוער בירושלים. שם קנה את רוב חבריו, ויצר קשרים הדוקים וכנים עם חבריו לקבוצה. כבר מגיל צעיר אהב אמנון להתרועע עם אנשים. אחד מתחביביו היה משחק השחמט, והוא היה אלוף בית־הנוער במשחק זה. מתוך פעילותו בבית־הנוער התפתחה גם אהבתו לעבודה ציבורית, לצד אהבתו לאמנויות וליופי בכלל. גידולו וחינוכו בירושלים הפכו אותו לאוהב מושבע של העיר, והוא לא היה מוכן להחליפה בכל עיר אחרת. אחרי־כן התפתחה אהבה זו לאהבת הארץ כולה ולתשוקה להכירה היטב ולתור אותה כולה.

אמנון גויס לצה״ל בראשית אוגוסט 1959 והוצב ליחידת חינוך. לאחר הטירונות ולאחר שהשתלם בקורס שלישות היה אמנון מדריך בקורסים לשלישות בצה״ל, תפקיד שעשה בהצלחה רבה. בראשית פברואר 1962 התנדב לצבא הקבע, למשך כחצי שנה. בתקופת שירותו החל אמנון להכיר את ארץ־ישראל, למד לאהוב אותה – ואהבה זו כבשה את כל־כולו. הוא החל לתור אותה לאורכה ולרוחבה ועד מהרה הפך לאחד המשוטטים הידועים והמומחים בארץ. לפני תום שירותו הצבאי החל אמנון ללמוד באופן סדיר בקורסים לידיעת הארץ, ומשסיים ניתנה לו תעודת מדריך־מוסמך.

לאחר ששוחרר היה נקרא לתקופות של שירות מילואים פעיל, והוסב מתפקידו הקודם לתפקיד של מדריך לידיעת־הארץ. אמנון הוזמן לעבוד במשרד־העבודה בתחום ארגון ושיטות. הודות לכישוריו וליכולתו הרבה, מונה אמנון כסגן מנהל המחלקה בירושלים. אולם למרות קידומו המהיר וסיכויי ההתקדמות בעתיד, לא יכול אמנון לשבת במשרד סגור. הוא עזב את מקום עבודתו הבטוח והחל ללמוד באוניברסיטה העברית בירושלים, בחוגים לארכיאולוגיה והיסטוריה, שתאמו את שאיפתו לידע בנושאי ארץ ישראל. אך מתוך קוצר־רוחו הפסיק את הלימודים בשנה השלישית, וחזר לדרכים. הוא אהב את הארץ יותר מכל – ולכן העדיף להכירה באמצעות רגליו ולא באמצעות הרצאות יבשות. הוא החל לעבוד כמדריך לידיעת הארץ, והדריך בעיקר נוער, חיילים ומפקדים בצה״ל. עקב הצלחתו העצומה בתפקיד זה, הועבר אמנון במסגרת שירות המילואים למדור לידיעת הארץ. אמנון היה צלם חובב, ובעיקר צילום שקופיות. במסעותיו הרבים ברחבי הארץ צילם כעשרת אלפים שקופיות שנושאן ידיעת הארץ, ובהן גם שקופיות מקצועיות. הוא השתתף במסעות ובסיורים מיוחדים רבים, והיה הצלם של משלחת החפירות בממשית. מלבד אוסף השקופיות העצום שלו, היה לאמנון גם אוסף של מאות ספרים בתחום ידיעת הארץ.

בשנה שלפני פרוץ מלחמת יום־הכיפורים התכונן אמנון להשלים את לימודיו ולחזור להיות מורה־דרך ברמה גבוהה ומוכרת. ביום כ"א בתשרי תשל"ד (17.10.1973) בשעת תדרוך חיילים לקראת הפריצה לתעלה בסיני, נפגע אמנון ונהרג. הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין הצבאי בהר־הרצל. השאיר אחריו הורים ושני אחים. לאחר נופלו הועלה לדרגת רב־סמל.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה כתב מפקדו: "אמנון היה מפאר בחורינו, מבכירי המדריכים במדור ידיעת הארץ, אשר במשך שנים רבות טרח ועבד ללא־לאות בכל תפקיד ומשימה שקיבל על עצמו, בהתלהבות ובנכונות. אמנון ראה כיעוד את הדרכת נושאי ידיעת הארץ בקרב הנוער והחיילים, וביצע זאת כשליחות לאומית. אלפי לוחמים תודרכו על־ידו בסיני במהלך המערכה והצטרפו אל רבבות תלמידיו ומאזיניו מהשנים בהן עסק בהסברת ארצנו ונופה. אין בפינו מילים המספיקות להביע את גודל הערכתנו לפועלו של בנכם, שהיווה דוגמה למופת לכל המדריכים. אשרי האומה שזכתה בבנים כאלה".

הוריו וחבריו הוציאו לזכרו ספר – בין חרמון לסיני, יד לאמנון – קובץ מאמרים בידיעת הארץ, בנושאי ארכיאולוגיה, היסטוריה וגיאוגרפיה של ארץ־ישראל, הנושאים שהיו קרובים ללבו של אמנון.

בנימיני, ארז

ארז, בן זהבה ויעקב, נולד ביום ח' באייר תשי"א (14.5.1951) בנהלל. הוא למד בבית־הספר היסודי בנהלל ואחרי־כן סיים את לימודיו בבית־הספר התיכון החקלאי במושב. בבית־הספר התגלה ארז כנער ער ועליז והיה אהוב על הכל. הוא היה חבר בתנועת הנוער העובד של חטיבת בני המושבים, עסק בהדרכת נוער בנהלל, וברבות הימים גם במקומות אחרים. חובב טיולים היה, והרבה לצאת למסעות ברחבי הארץ, במסגרת חוג הטיולים של חטיבת הנוער בתנועת המושבים. הוא אהב מוסיקה וריקודים, היה חובב ספורט מושבע ואף שיחק בקבוצת הכדורסל של הפועל נהלל.

ארז גויס לצה"ל במחצית יולי 1969 והוצב לחיל השריון. במסגרת החיל השתלם בקורס מקצועות, קורס מפקדי טנקים וקורס קציני אג"ם. לאחר שסיים קורס קציני שריון הוצב כמדריך בבית־הספר לשריון. בהגיע מועד תום שירותו הסדיר התלבט בעניין עתידו: ארז אהב את נהלל, ראה את עתידו בה והיה נחוש בדעתו לתרום ממרצו ומיכולתו לפיתוח המשק. יחד עם זאת הכיר בחשיבות תפקידו כמדריך, המכשיר דור חיילים חדש בצה"ל. לאחר הרהורים ממושכים פסק: המשק ייאלץ להמתין. הוא החליט לעשות שנה אחת בשירות קבע, ושירת כמפקד־פלוגה בבית־הספר לשריון בדרגת סגן. "כולם רצו להיות כמו ארז", סיפר אחד מחניכיו, שהדגיש את יחסו האנושי והחם של ארז, המפקד והמדריך, אל פקודיו. הוא סיפר כי פעם, ביום חורף קר וגשום נקרעו לפתע מכנסיו. ארז הבחין בכך ונתן לו מיד בגדים חמים

משלו. חניך אחר, שלימים היה בעצמו מדריך, מעיד כי דמותו של ארז משמשת לו מאז דוגמא ומופת. כמפקד הקפיד ארז על שלמות הביצוע, על אמינות ויושר; כאדם ידע למצוא את שביל הזהב שבין קפדנות ונוקשות־יתר לבין שובבות והתרת הרצועה. "ענק כמפקד וענק כאדם!" – סיכם את דמותו של ארז ידידו לחיל. בתום שנה של שירות קבע החליט ארז להאריך את שירותו עוד שנה. הוא היה קשור אל פקודיו כשם שהיו הם קשורים אליו. כשפרצה מלחמת יום הכיפורים נשלחה פלוגתו מבית־הספר לשריון לחזית הדרום. ביום י"א בתשרי תשל"ד (7.10.1973), באחד מקרבות הבלימה מול האי אל־בלח דרומית לקנטרה, נפגע הטנק שלו על־ידי טיל וארז נהרג. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בנהלל. השאיר אחריו אב, אם, אח ואחות. לאחר נופלו הועלה לדרגת סרן.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה כתב מפקד היחידה, כי היטיב להעריך את ארז על שום יושרו, כנותו, רמתו המקצועית וכושר העבודה שלו. הוא סיים את מכתבו במלים אלה: "זכרו יהיה שמור עמנו כפי שהיה בחייו: מקצוען מעולה, חבר טוב ויקר, ולוחם המבצע את תפקידיו עד הסוף".

בנין, אילן

אילן, בן עליזה ושמשון, נולד ביום כ"ח בטבת תש"י (11.1.1950) בטדינגטון שבבריטניה ועלה ארצה עם משפחתו בשנת 1959. הוא למד בבית־הספר היסודי בעיר מולדתו, המשיך את לימודיו בבית־הספר היסודי במומבסה שבקניה וסיים את לימודיו בבית־הספר היסודי בשער הנגב. אחרי־כן למד בבית־הספר התיכון החקלאי בכפר סילבר שליד אשקלון. הוא התעתד ללמוד ביולוגיה באוניברסיטה העברית בירושלים. לאילן היו תחביבים רבים. הוא היה חובב ספורט ושחייה (צלח את הכנרת שלוש פעמים), צלילה וצילום תת־מימי. היה לו אוסף גדול של שקופיות שצילם בשעה שצלל, ואף תרגם מאנגלית ספר בנושא הצילום מתחת לפני המים. הוא היה חובב ביולוגיה וארכיאולוגיה. את תחביבו זה קנה במומבסה, כשנתבקש לסייע לפרופסור קרקמן במחקריו על שרידי אחד המבצרים של חיילי פורטוגל בקניה. הוא נמנה עם חברי משלחות שיצאו לחפירות ארכיאולוגיות, ואף חיבר עבודה בנושא הארכיאולוגיה המקראית, המבוססת על ספרו של נלסון גליק. אילן התמסר לקריאה, בעיקר בתחומי המדע והצבא. הוא רכש הרבה ספרים, בארץ ובחוץ־לארץ, בנושאי צבא ושריון. הוא אהב את החי והצומח ואהב את ציוריהם של דאלי ואשר. את זמנו הפנוי הקדיש לאוסף הבולים שלו ולהאזנה למוסיקה לתקופותיה השונות, החל בבטהובן וכלה בשירי החיפושיות. אילן היה חברותי, אדם נוח לבריות, מנומס בהליכותיו, ישר ובעל מצפון. עליז היה ואופטימי ובעל הומור.

אילן גויס לצה"ל בתחילת אוגוסט 1968 והוצב לחיל־השריון. לאחר הטירונות השתלם בקורס למפקדי טנקי "סנטוריון". אחרי כן השלים סדרת קורסים לקצינים: קורס

מ״מים, קורס קציני אג״ם, קורס קציני שריון וקורס מ״פים. לבסוף נשלח לשרת בעמק בית־שאן, בהר דב וברמת הגולן, וכן השתתף בפשיטות אל מעבר לגבול סוריה. לאחר שסיים את שירותו הסדיר התנדב לשרת בצבא חקבע. חודשיים וחצי לפני שפרצה המלחמה נתמנה סגן מפקד מדור תותחנות בבית־הספר לשריון. מפקדיו כתבו עליו בחוות דעתם: ״אילן הוא קצין טוב, ממושמע ואחראי, בעל ידע מקצועי רב ויכולת ביצוע מעולה, חסון, שקט מאוד וצנוע, צייתן, מסור ונאמן״. הוא לא הקפיד על גינוני משמעת, אך דרש ביצוע מדויק. על שירותו בקווי החזית ומעבר להם הוענק לו ״אות השירות המבצעי״. כשפרצה מלחמת יום־הכיפורים גויס אילן ונשלח לחזית בסיני. ליד קנטרה איבד את עקבות אנשיו, אך הצליח להיספח ליחידה שהתארגנה ליד גשר פירדאן. ביום י״ב בתשרי תשל״ד (8.10.1973), בשעות הבוקר יצא עם יחידתו החדשה אל עבר התעלה. בדרך נפתחה עליה אש ארטילרית חזקה ואילן, שעמד חשוף בצריח הטנק, נפגע במותנו וצנח ללא הכרה. הצוות הרפואי ניסה להצילו במשך שעה ארוכה, אך הדבר לא עלה בידו. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בכפר שמריהו. השאיר אחריו אב, אם ושלוש אחיות. לאחר נופלו הועלה לדרגת סרן.

הוריו תרמו לזכרו ספר תורה לבית־הכנסת ״ישראל הצעיר״ בהרצליה, וכן פתחו גן ב״כפר סילבר״.

בן יעקב, יהודה

יהודה, בן שרה ואליהו, נולד ביום י״ח באדר תשי״ג (5.3.1953) ברמת גן. הוא למד בבית־ספר יסודי באילת ובמעלות וסיים את לימודיו בבית־הספר התיכון־חקלאי בנהלל. יהודה נדד עם הוריו לאורכה של הארץ, מאילת לבן־עמי ומשם למעלות. הוא היה תלמיד טוב, נער חברותי, מלא מרץ ורב פעלים. כן היה ספורטאי מצטיין, שיחק בכדורסל והתאגרף וייחס חשיבות רבה לאימון גופני ולשיפור הכושר. הוא הקדיש מזמנו גם לציד, לדיג ולטיולים ברחבי הארץ. נוף יפה היה מרגש אותו ומסעירו והוא הכיר היטב חלקים גדולים של הארץ. יהודה ניחן גם בכשרון משחק; בבית הספר מילא את התפקידים הראשיים בכל המחזות שהעלה החוג הדרמטי. יהודה שחבריו כינוהו ״בניה״, היה חבר נאמן, שמח לעזור לזולת ועמד תמיד במרכזה של כל פעילות חברתית. עוד לפני שהתגייס נמשך לחיי הצבא והתעניין מאוד בבעיות ביטחון.

יהודה גויס לצה״ל בתחילת אוגוסט 1971 והתנדב לסיירת ״שקד״. במהלך שירותו עבר קורס מ״כים וקורס קציני־חי״ר, וכן קורס צניחה וקורס סיירים. הוא היה חייל וקצין למופת, מדריך מעולה ומפקד נערץ על פקודיו. כמפקד ייחס חשיבות רבה לכושר הקליעה ולכושר הגופני של חייליו בכל הדרגות והתפקידים. הוא עצמו היה קלע מצוין והפליא לקלוע ברובה ובאקדח. הוא תבע מחייליו להשקיע מאמץ רב בטיפוח הכושר הגופני, לא חדל לאמנם ולתרגלם, כשהוא מוביל תמיד ראשון בכל מסע מפרך, בריצה ארוכה או בהסתערות על יעד. בניה היה צעיר יפה תואר, מוצק

ובריא ובעל חוש הומור. הוא אהב לצחוק ולבלות, ויחד עם זאת היה רציני ושקול. בתפקידו היה חרוץ ומסור, מילא כל משימה בהקפדה ותבע מאנשיו ביצוע מושלם ורמת ביצוע גבוהה. כך תבע מאחרים – ומעצמו. כמפקד מסוגל היה להטיף, לכעוס ולהעניש חייל שסרח, אולם לא היה מסור ממנו לחייליו; הוא דאג לכל מחסורם והכינם כמיטב יכולתו ליום קרב. במלחמת יום הכיפורים לחמה יחידתו של יהודה בצפון סיני. היא עשתה את דרכה אל גזרת צפון התעלה ובדרך, ליד רומאני, גברה על חיילי קומנדו מצריים שהציבו לה מארב. היה זה קרב של מעטים מול רבים וליחידתו של יהודה היו נפגעים ראשונים במלחמה. ביום י"ד בתשרי תשל"ד (10.10.1973), נשלחה היחידה, שהוא היה סגן־המפקד בה, לחבור עם לוחמי מעוז "בודפשט", המעוז הצפוני ביותר בתעלה ולסייע להם. הכוח של יהודה הסתער על מארב שהציבו אנשי קומנדו מצריים וחסמו בכך את דרך הגישה למעוז הנצור. הכוח נתקל באש והתקדמותו נעצרה. יהודה פיקד על חוליה של ארבעה לוחמים, שניסתה לעבור את השטח החשוף ולהגיע אל שוחות החיילים המצריים. יהודה הסתער בראש אנשיו בקרב זה, נפגע ונהרג. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בנהריה. השאיר אחריו הורים, אחיות ואחים. לאחר נופלו הועלה לדרגת סגן.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה כתב מפקדו, כי יהודה היה חייל מצוין, קצין מעולה, חבר למופת ולוחם עז נפש, שהצטיין בכוח רצון וביסודיות.

דברים לזכרו ראו אור בחוברת לזכר חללי סיירת "שקד" שנפלו במלחמה.

בניפלה (בן־נפלא), רפאל

רפאל, בן מסודי ושלמה, נולד ביום כ"ז בחשון תשי"ד (5.11.1953) בקזבלנקה שבמרוקו ועלה ארצה עם הוריו בשנת 1962. הוא למד בבית־הספר "מעלות" בבאר־שבע ולאחר שהשלים את לימודיו היסודיים, עבר ללמוד בישיבת וולפסון בבאר־שבע ובבית־הספר המקיף ב', במגמה של חשמלאות. בבית־הספר היה רפי חביב על כל בני כיתתו וגם הילדים הבוגרים ביקשו את חברתו. בגלל ממדי גופו, שהיו גדולים מכפי גילו ובשל קומתו הגבוהה, לא התקשה רפי בקשירת יחסי חברות גם עם תלמידים בכיתות הגבוהות יותר. ביתו היה פתוח תמיד לפני חבריו, והוריו מספרים כי עד היום באים חברים אלה אל הבית, למרות שרפי איננו עוד. המוסיקה הייתה תחביבו העיקרי של רפי והוא הרבה להאזין לתקליטים. בכל פעם שהזמין את חבריו לביתו, נהג אביו לקנות מכספו דברי מתיקה וכיבוד, ונוהגו זה של האב, גרם לרפי אושר רב. הוא התפאר תמיד לפני חבריו כי אביו הוא בעל "נפש צעירה, כמו אחד מהחבר'ה...."

רפאל התגייס לצה"ל בראשית מאי 1971 ועבר בהצלחה קורסים שונים בחיל התותחנים. ענוותנותו הייתה רבה ומעולם לא הרבה לספר על מעשיו בצבא. כאשר שאלו אותו לפרטים על תפקידו בצה"ל, נהג להשיב: "אני משרת באיזה תפקיד קטן. באמת לא חשוב..." כעבור זמן, כאשר נודע כי נפל בחזית הסורית – התברר כי

רבים מבני משפחתו לא ידעו אפילו כי שירת בתפקיד קרבי. במלחמת יום הכיפורים השתתף רפי בקרב על תל פארס ברמת הגולן. כשהחלה ההפגזה מיהר אל התותח שלו – אולם לא הצליח להגיע אליו. רסיס של פגז פגע בו והוא נהרג. תקופה ארוכה נחשב רפי כנעדר והוריו קיוו כי נפל בשבי הסורים. נדמה להם כי גילו אותו בתצלומים שהגיעו ארצה ממקורות שונים. אולם כאשר הגיעה רשימת השבויים המלאה מדמשק – נגוזה התקווה. התברר כי רפי נהרג בהפגזה ביום י' בתשרי תשל"ד (6.10.1973), וכעבור זמן אף זוהה כמי שנקבר כאלמוני בקיבוץ לוחמי־הגיטאות. השאיר אחריו הורים, ארבעה אחים ושתי אחיות. לאחר נופלו הועלה לדרגת סמל.

הוריו תרמו לבית הכנסת שבשכונתם בבאר־שבע, ספר תורה על שמו של רפי.

בן־יצחק, מרדכי

מרדכי (מוטי), בן אסתר ויוסף, נולד ביום כ"א באדר ב' תשי"ד (26.3.1954) בבאר־טוביה ולמד בבית־הספר היסודי "מבואות" ובבית־הספר התיכון בבאר־טוביה. מוטי היה תלמיד נבון וחרוץ, הצטיין במקצוע הספרות ונהג לחבר שירים על נושאים שהעסיקו אותו. לדברי מחנכו נתגלתה אצלו השקפת עולם בוגרת ורגישות לנושאים ולדמויות, שהשכיל לנתח אותם בצורה מיוחדת. הוא היה חבר בתנועת הנוער־העובד־והלומד וברבות הימים עסק גם בהדרכת בני נוער. מוטי אהב את ההדרכה ואת הישיבה בצוותא, וחבריו מספרים כי מאחורי החיוך הנבוך כלשהו, שהיה מקדם בו תמיד את חבריו ואת חניכיו, הייתה תקיפות, נכונות להילחם על דעותיו ואמונה בכוחו וביכולתו לעשות ולשנות. מוטי היה נער טוב לב; תמיד מוכן היה לעזור לכל מי שפנה אליו ועשה למען הזולת בחיוך וברצון. טוב לבו התגלה גם באהבתו לבעלי חיים; הוא אהב את הפרות ואת העגלים במשק הוריו וחיבתו להם מצאה ביטוי גם בשירים שכתב. באחד מגליונות "במחנה גדנ"ע" רואיין מוטי בכתבה על איכות החיים ועל תחומי ההתעניינות של הנוער הישראלי. באותה כתבה ייצג מוטי את המושבניק והדברים שנכתבו עליו היו מלאי התפעלות: "מוטי הוא גם תלמיד, גם מדריך וגם חקלאי האומר בהתפעלות: אני אוהב לעבוד". בשנה שקדמה לגיוסו לצה"ל למד במכון למדריכי נוער "בית רוטנברג". הוא התקבל שם לאחר שעמד בתוקף על זכותו להציג את מועמדותו, למרות גילו הצעיר, והצליח לשכנע את מנהל המכון.

מרדכי גויס לצה"ל בראשית אוגוסט 1972 והתנדב לשרת ביחידה מובחרת של חיל־הים. לאחר סיום הטירונות השתלם בקורס מפקדי כיתות ובקורס צניחה. על חוויותיו הראשונות מן הצבא סיפר בשיר שכתב: "אימוני צלילה ראשונים – אוספים צלחות מן הקרקעית. אני מצליח לאסוף את כולן – ואושר גדול של הצלחה במשימות הראשונות". באחד האימונים נפגע ברגלו ונשלח לבית חולים. לאחר שיצא לא ויתר, המשיך באימונים הקשים ונמנע מלהזכיר את הסבל העובר עליו. מפקדי

היחידה ציינו לשבח את כוח הרצון הנחוש שלו, אך לבסוף נכנע וביקש העברה. הוא הוצב לגייסות השריון ונשלח למלא תפקיד ביחידת מודיעין בסיני. במלחמת יום הכיפורים שירת מוטי בחזית תעלת־סואץ. ביום י״א בתשרי תשל״ד (7.10.1973) נפל בשבי המצרים במוצב ״ליטוף״ שעל שפת התעלה. הוא לא חזר חי מן השבי וארונו הובא ארצה ביום 31.10.1974. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בבאר־טוביה. השאיר אחריו הורים. לאחר נופלו הועלה לדרגת סמל.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה כתב ידיד המשפחה: ״כשאדם נלקח מאיתנו לנצח – אנו נוטים לזכור את הטוב והיופי שהיו בו, דבר המדגיש עד כמה איום הוא המוות. רק המחשבה למען איזו מטרה נפל מוטי, היא המעניקה את הכוח להמשיך. משק, אדמה, עצים – כל מה שהוא שורשי ושלנו וכל מה שהוא מדינה – את אלה השאיר מוטי למשפחתו והם יעניקו לנו את הכוח להמשיך בלעדיו״.

הוריו וחבריו בבאר־טוביה הוציאו לאור חוברת לזכרו ובה שירים מפרי עטו ודברי חברים על דמותו; בעלון באר־טוביה ראו אור מאמרים ורשימות עליו ועל דמותו, מתקופת הלימודים בבית־הספר ועד לגיוסו לצה״ל.

בן־יקר, משה

משה, בן יהודית ואברהם, נולד בחודש אלול תש״ה (ספטמבר 1945) באיזמיר שבתורכיה ועלה ארצה עם משפחתו בשנת 1948. בארץ למד בבית־הספר היסודי בלוד ולאחר שגמר את חוק הלימודים היסודיים החל לעבוד בנגריה. הוא היה חבר בתנועת הנוער העובד והלומד וקנה לו שם חברים רבים. תחביבו העיקרי, שמילא כמעט את כל שעות הפנאי שלו, היה הספורט ואמנם מגיל צעיר היה חבר בארגוני ספורט שונים ועד לגיוסו לצבא היה חבר בנבחרת ״הפועל לוד״ והשתתף במשחקים ובתחרויות רבים. משה היה אדם אופטימי ושמח בחלקו. למרות שאהב לטייל בגפו ולהתבודד בחיק הטבע, השכיל לרכוש חברים רבים ושמר על קשר הדוק אתם, מתקופת בית־הספר ועד לאחר תום שירותו בצבא. חבריו מספרים כי נתחבב עליהם בשל טוב לבו, מרצו ושמחת החיים ה״מדביקה״ שלו.

משה גויס לצה״ל בראשית מאי 1963 והוצב לאחת מיחידות חיל הרגלים. לאחר סיום הטירונות נשלח לשרת ביחידה באזור הצפון. אף על פי שלא אהב ביותר את החיים במסגרת הצבא, הצליח גם כאן לרכוש לו חברים רבים מקרב חיילי היחידה. במהלך השירות הצבאי השתתף בתחרויות ספורט רבות ואף שמר על קשר הדוק עם חבריו בקבוצת הכדורגל בלוד.

לאחר שהשתחרר משירות החובה החל משה לעבודה בתחנת הרכבת בלוד ואף נבחר כחבר ועד הפועלים שם. במלחמת ששת הימים הצטרף ליחידת המילואים שלו ולחם בגזרת סיני ובתום המלחמה הוענק לו ״אות מלחמת ששת הימים״. הוא נשא את חברתו מרים לאישה וברבות הימים נולדו להם שתי בנות. משה היה בעל נאמן

ואב מסור, וחבריו מספרים כי נהגו להצביע עליו כדוגמה ל"איש אוהב־ביתו". את דירתו תכנן והקים במו ידיו, ועשה לילות כימים כדי לרהט אותה בשלמות. כשבועיים לפני שפרצה מלחמת יום הכיפורים נקרא משה לשירות מילואים ונשלח לסיני. משפרצה המלחמה נקלע להפגזה במעוז "כתובה" שעל שפת תעלת סואץ. הוא נפצע בהפגזה וחזר להילחם לאחר שנחבש פצעו. ביום י"ב בתשרי תשל"ד (7.10.1973) נפגע שנית ונהרג. זמן רב נחשב כנעדר, אולם לימים זוהתה גופתו והוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בלוד. השאיר אחריו אישה ושתי בנות. לאחר נופלו הועלה לדרגת רב־טוראי.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה כתבו מפקדיו: "משה בן־יקר ז"ל נתן את חייו למען מולדתו. הוא היה חייל מסור, חבר נאמן ואהוד על הכל. בתקופת שירותו עמנו בגדוד מצאנו בו תכונות של אדם ולוחם למופת. דמותו תישאר עמנו תמיד".

בנישטי (כליפה), אדמונד

אדמונד (אדי), בן נינה ויואלברט, נולד ביום ט' באייר תש"ו (10.5.1946) בספי שבמרוקו. הוא השלים את לימודיו היסודיים והתיכוניים בקזבלנקה, בבית־ספר מקצועי במגמה של טכנו־מתמטיקה. אחרי שסיים את לימודיו התחיל לעבוד במשרדו של אביו כפקיד והיה לו לעזר רב. אחר כך עבד תקופה קצרה בסוכנות היהודית במרסיי, ובשנת 1967 עלה ארצה בגפו. בארץ נשא אישה וביקש להקים משפחה. יחד עם רעייתו נרשם לאולפן גן־שמואל, ושם למדו את השפה העברית. אחרי שסיים את לימודיו באולפן, עבר לגור בנתניה, עבד שם במסעדה והשתכר כדי הצורך לפרנס את משפחתו. ב־1968 נולד בנו בכורו. הוא רצה לפתוח מסעדה יחד עם חבר אולם אז הגיע צו הגיוס שלו.

אדמונד גויס לצה"ל בתחילת נובמבר 1969 והוצב לחיל התותחנים. לאחר סיום הטירונות נשלח לקורסי תותחנות ונהגות ולבסוף הוסמך כתותחן. אדי שירת רק שלושה חדשים בשירות סדיר, משום שהיה עולה חדש ומבוגר יחסית בגילו.

בתחילת 1970 שוחרר מהשירות הסדיר והוצב לכוחות המילואים בגדוד תומ"תים ויחד עם גדוד זה יצא לתקופות של שירות מילואים. בסוף שנת 1971 נולד בנו השני. הוא היה אב ובעל למופת, מסור, נאמן ודואג למשפחתו. כשפרצה מלחמת יום הכיפורים גויס ונשלח לרמת הגולן. גדוד התומ"תים שלו נשלח לחזית ושם לחם כדי לסייע בבלימת התקדמות כוחות האויב. הגדוד עבר את כל קרבות הבלימה ואחר כך השתתף בפריצה אל מעבר לגבול. ביום כ"ו בתשרי תשל"ד (22.10.1973), כשלחם במובלעת הסורית במרחק של כ־30 ק"מ מדמשק, נתכה לפתע אש על הסוללה שלו ואדי נהרג. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בנתניה. השאיר אחריו אישה, שני בנים, הורים, שתי אחיות ושני אחים. לאחר נופלו הועלה לו דרגת רב־טוראי.

בן־ישי, ישעיהו

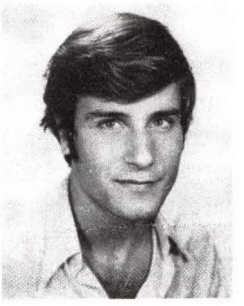
ישעיהו (שייקה), בן שושנה ושבתאי, נולד ביום כ״א אלול תש״ח (25.9.1948) בתל־אביב. כנער התגלו בו תכונות בולטות, שציינו אותו במשך כל חייו: שמחת־חיים, טוב־לב וכיבוד בני האדם. בכל מקום שפגשת חיוך של אושר, ידעת כי מאחורי חיוך זה עומד שייקה. גם כאשר נתקל בבעיות, ידע כיצד לפתור אותן ולצאת מן המבוך, כאשר החיוך נסוך על שפתיו. ואם בצר לך פניתָ אליו, או רק התבוננת בו, כיצד הוא עומד מול עובדות־החיים, יכול היית לשאוב ממנו עידוד של ממש, אשר לא נאום חוצב להבות, ולא כל מלל אחר, לא יכלו להקנות לך. איזה עידוד?! מלבד שמחת החיים הייתה בו התכונה של טוב־לב והרצון לעזור, ושערו בנפשכם שילוב כה נאה של שמחת חיים, טוב־לב ורצון לעזור. לא קרה שמישהו יבקש ממנו עזרה וייענה בשלילה. ״ואהבת לרעך כמוך״, לא היה לגביו ציווי או חובה, אלא חלק מאישיותו, אשר היה בה הכישרון הנדיר להעניק חום ואהבה לזולת. זו גם הסיבה שהיה מוקף תמיד ידידים רבים, שאהבו אותו. **ובימינו אנו, כאשר קרובים אנו לאמרה המפורסמת: ״אדם לאדם זאב״, קשה שלא להיזכר בדמותו של שייקה, אשר גרם ״כבוד לאדם באשר הוא אדם ואין משנה מהו מקומו בחברה״. והדבר מתחיל בכיבוד המשפחה — אב ואם, להם חייב הוא את חינוכו הראשוני, הכיר להם תודה, וידע כיצד לגמול להם, אח ואחות אשר תמיד נמצא לו הזמן הפנוי לשחק אתם, לעזור להם בהכנת שיעורים, או סתם שיחת חולין.** והזמן הפנוי, אם נשאר שכזה במשך היום, היה מופנה לתחביביו, ובעיקר לשרטוט, וזו היתה גם הדרך בה בחר בלימודיו.

מסלול צבאי — מסלול השריונאי — טירונות, מקצועות, קציני שריון, ושוב הוא שב אל האהובים עליו, השדה, הטנקים ובעיקר המפעילים, הריהם החיילים והמפקדים. כבר בשנתו הראשונה בצבא מצאה אותו המלחמה הראשונה — מלחמת ששת הימים. עד תום תקופת השירות הסדיר הספיק למלא מגוון של תפקידי פיקוד ביחידתו ובהצלחה, ואז הגיע יום השחרור.

דרכו לאחר השחרור, הייתה ברורה — הנדסת־ייצור באוניברסיטת תל־אביב, ובמקביל הקמת משפחה עם חברתו יעל, וכל זאת בנוסף לעזרתו כעובד מן המניין **בבית־החרושת של אביו. מלחמת יום־הכיפורים מצאה אותו כשהוא נשוי באושר** ומגדל את בנו, רענן, הדומה כשתי טיפות מים לאביו, ועומד בפני סיום לימודיו וקבלת תואר. במלחמה השתתף שייקה בקרבות הבלימה הקשים של גשר פירדאן בסיני. ביום י״ב בתשרי תשל״ד (8.10.1973) נפל בקרב כאשר הטנק עליו פיקד נפגע. חודשים רבים נמנה שייקה עם הנעדרים, תקופה של סיוט, ושמרחק כה קצר מפריד בין התקווה והיאוש, ורק לבסוף נקבעה העובדה: שייקה נפל! שייקה הובא למנוחת־עולמים בבית־הקברות הצבאי בקרית־שאול. השאיר אחריו אישה, בן, הורים, אח ואחות. לאחר נופלו הועלה לדרגת סרן.

ביום הולדתו ה־27, אותו לא זכה לחגוג, נטעו משפחתו וידידיו חורשה על שמו ביער בקוע שבעמק אילון.

בן־ישי (בנישו), משה

משה, בן אסתר ומסעוד, נולד בשנת תשי"א (1951) בארפוד שבמרוקו ועלה ארצה עם משפחתו בשנת 1963. בעיר מולדתו למד בבית־הספר הכללי ובתלמוד תורה, וכשעלה ארצה למד בבית־הספר היסודי "קול יעקב" בירוחם. הוא המשיך בלימודיו בבית־הספר התיכון הדתי ליפשיץ–הימלפרב בירושלים, במגמה הריאלית. משה היה תלמיד מחונן והצטיין בכל המקצועות. מוריו שיבחוהו על חריצותו ועל תבונתו. אמנם השקיע עצמו בלימודים הריאליים, אך בסתר עסק בשירה, הרבה לקרוא שירים ולכתוב שירים. את שעות הפנאי הקדיש לקריאת ספרות יפה ולעסוק בספורט. משה היה חברותי מאוד, נוח לבריות, אוהב אדם ומכניס אורחים. חבריו אהבוהו משום שמעולם לא סירב להם כשפנו אליו שיסייע להם, ותמיד ידע להטות אוזן קשובה לדבריהם בשעת מצוקה. הוא היה טוב־לב, נדיב ובעל יד רחבה, נעים שיחה, שדבריו ערוכים בהיגיון ובטעם, איש אמת ובעל מצפון. משה היה נבון ומהיר תפיסה, שקול ובעל מחשבה מעמיקה; סקרן היה ובעל רצון להגיע לחקר כל עניין ולסיים בהצלחה כל משימה שנטל על עצמו. הכל הכירוהו כאדם אחראי, דייקן במעשיו ומקפיד על כל תג. את הוריו אהב אהבה עזה והיה להם בן נאמן ומסור ורחש להם כבוד רב.

משה גויס לצה"ל במחצית אוגוסט 1969 והוצב לחיל השריון. לאחר הטירונות השתלם בקורס מקצועות טנק "פאטון" וסיים כחניך מצטיין, אחרי כן השלים קורס למפקדי טנק "פאטון". הוא היה חייל אחראי ומסור לתפקידו, ושימש דוגמה לחבריו במזגו הטוב, בצייתנותו ובסבילותו. מפקדיו העניקו לו את "אות השירות המבצעי".

לאחר השחרור למד באוניברסיטת הנגב בבאר־שבע. במגמה לחשמל. במלחמת יום הכיפורים השתתף משה בקרבות הבלימה נגד המצרים בחזית סיני. ביום י"ח בתשרי תשל"ד (14.10.1973), ליד מוצב "טלוויזיה" שבגזרה המרכזית בסיני, נפל משה בקרב. טיל פגע ישירה בטנק שלו והוא נהרג במקום. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בירוחם. השאיר אחריו אב, אם, שלושה אחים ושלוש אחיות.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה כתב מפקדו: "מעשיו וכושר התמדתו שימשו לנו, חבריו, מקור כוח. הוא היה אהוב ומקובל על חבריו ועל מפקדיו".

בן־ישי, עמנואל

עמנואל, בן עדה ודוד, נולד ביום י״ב בסיון תש״ח (19.6.1948) בעין־הנציב ולמד בבית־הספר היסודי בניר־עציון ובבית־הספר התיכון בקבוצת יבנה. לימים עברה משפחתו של עמנואל לשדה־אליהו ואחרי־כן לניר־עציון. בביתו ובמוסדות החינוך שלמד בהם ספג את הרעיונות, את החינוך, את האווירה ואת הערכים של ההתיישבות־העובדת הדתית. הוא היה תלמיד בעל מחשבה פורייה ובעל יוזמה וכושר מנהיגות מלידה. עמנואל התעניין במכונות חקלאיות, בעבודה בחקלאות במשק וכן במכונאות ובנושאים טכניים שונים שכשרונו היה רב בהם. אך שני תחומים עניינו אותו במיוחד: היסטוריה כללית ותולדותיהן של תנועות מחתרת ושחרור.

עמנואל גויס לצה״ל במחצית יולי 1967 ושירת בסיירת ״שקד״ וביחידת צנחנים. לאחר שהשלים קורס מ״כים, קורס צניחה, קורס קצינים וקורס מפקדי פלוגות הגיע לדרגת סגן. הוא היה חייל וקצין מצטיין. ובשירותו הצבאי מילא שורה ארוכה של תפקידי פיקוד ביחידות קרביות: היה מדריך, לוחם בסיירת, קצין־מבצעים, קצין מעוז בתעלת סואץ ומפקד פלוגה. כן התמחה בחבלה מוצנחת. במארס 1970 נפצע בקרב בפעולה נגד מחבלים בסאפי שבירדן והחלים מפצעיו. עמנואל אהב להביע בכתב את מחשבותיו, את דעותיו ואת תכניותיו לעתיד. הוא עשה זאת בעיקר ביומנים, שרשם במחברות רבות, בתקופת לימודיו בבית־הספר התיכון ובתקופת שירותו בצבא וכן בעשרות מכתבים, ששלח למשפחה, לחברים ולידידים. באוהל־בשדה, בהפסקה בין סיורים ביחידת הסיור, או במעוז בתעלה, כתב עמנואל דפים רוויים תיאורי־טבע מרהיבים, מחשבות והגיגים של צעיר, ששום נושא שבעולם לא היה זר לו. הוא הביע דעות ומחשבות בענייני חברה ותרבות, כתב על עם ישראל ועל ארץ ישראל, על צה״ל וחייליו, על תורת הפיקוד והמנהיגות, על היחסים שבין קצין לחייל ובין מפקד לפקודו. השירים שכתב היו לירייים וספוגים נשמה יתרה. נשמה ספרותית ולירית זו שכנה בגופו של לוחם מעולה העשוי ללא־חת, של מפקד וקצין וחבר למופת. בדברי הערכה עליו, שכתב מפקדו זמן קצר לפני נפילתו, אמר המפקד, כי עמנואל הוא קצין מוכשר, בעל מרץ, יוזמה ומחשבה מבריקה, אמיץ ביותר ושאפתן, מפקד הגון ומקובל על חבריו ועל חייליו. רגישותו המיוחדת נתגלתה ביחסו למשפחות, ששכלו את בניהן, חבריו לנשק. הוא היה קשור מאוד למשק ניר־עציון, ורב היה כאבו וכאבם של חברי המשק, כשנאלץ לעזוב את המשק, מסיבות משפחתיות, שלא היו תלויות בו. עמנואל היה מאמין גדול בצה״ל והשקיע מאמץ ומחשבה רבים בפיתוחן של שיטות־לחימה, ושל אימון והדרכה. הוא ראה בצה״ל כלי מלחמה למאבק למען המשך קיומו של עם־ישראל. כמדריך וכמפקד היה קפדן ואף קשוח, דורש הרבה מעצמו ומחייליו, מקפיד על ביצוע מושלם של המשימות, מגיב בחומרה על עבירות משמעת ועל רשלנות. אך כל אלה היו לגביו אמצעים להגברת רוח הלחימה של החיילים ולשיפור רמתם המבצעית כלוחמים. במלחמת יום הכיפורים היה עמנואל מפקדה של פלוגת צנחנים, שלחמה נגד חיילי־קומנדו מצרים, שנחתו ממסוקים ומספינות בחוף ים־סוף,

בסביבות אבו־רודס. במסוקים וברגל יצאו עמנואל וחייליו למרדפים אחרי חיילי הקומנדו, מדלגים מואדי לואדי, מחפשים את האויב ופועלים נגדו, בטרם יפשוט על כוחותינו. עשרות חיילים מצריים נתגלו וחוסלו בקרבות־מגע קשים שניהלו חייליו של עמנואל בנקיקי הסלעים ובואדיות של מערב סיני. ביום י״ז בתשרי תשל״ד (13.10.1973), נפגע עמנואל ונהרג בעת מירדף, כאשר המצרים, שנרדפו על־ידי יחידתו, הסתתרו במערה. עמנואל לקח מרנ״ט מאחד החיילים, חשף את עצמו לאש חיילי האוייב, וירה לעברם בנסותו להגיע למערה, עד שנפגע מאש האויב. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין שבניר־עציון. השאיר אחריו הורים, אח ושתי אחיות. לאחר נופלו הועלה לדרגת סרן. בעבור גבורתו ואומץ לבו זכה עמנואל ב״עיטור־המופת״. בגליון העיטוך נאמר כי במהלך המרדפים אחרי חיילי קומנדו מצרים בסיני, דאג סרן עמנואל לאנשיו ועשה את כל אשר לאל ידו למנוע את היפגעותם, בהעמידו את חייו בסכנת מוות. מעשיו בקרב שימשו דוגמה ומופת לחייליו, באומץ לבו, בקור רוחו ובדבקותו במשימה.

בן־לולו, ניסים

ניסים, בן זוהרה ואליהו, נולד בשנת תרצ״ז (1937), בעיר מרקש במרוקו. הוא לא זכה בארץ מולדתו לחינוך מסודר. מגיל צעיר ביותר החל מתכונן לקראת עתידו המקצועי. בעצת הוריו ולפי האפשרויות שעמדו בפניו בעיר הולדתו, החל עובד כשוליה וחניך בסנדלריה שבעירו. הוא התמיד במשך שנים במקצוע זה ולבסוף הפך להיות אומן מומחה. הוא היה ילד צנום ובייישן, שלא הרבה לדבר ולהשתובב. מילדות התרגל להיות רציני. הוא היה ער לקשיי הפרנסה, שנתקלו בהם הוריו וידע שעליו לרכוש מקצוע שיבטיח את קיומו. ניסים נתגלה כסנדלר חרוץ, שניחן בהתמדה ובידיים זריזות וטובות. נעליים פגומות שנמסרו לו לתיקון יצאו מתחת ידיו כחדשות. שמו כאומן־סנדלר התפרסם בשכונתו ומצבו הכלכלי השתפר משנה לשנה. כיוון שראה שהוא מצליח במעשי ידיו, עמד ונשא לו לאישה את פיבי. לארץ ישראל עלה ניסים ב־1957. הוא בחר להשתקע במבשרת ירושלים שבמבואות ירושלים. כיוון שהיה בעל מלאכה מעולה, מצא לו במהירות משרה שהלמה היטב את כישוריו. הוא נתקבל לעבודה בבית החרושת לנעליים ״נעלי ירושלים״, באזור התעשייה רוממה.

ניסים גויס לצה״ל בתחילת 1959, פחות משנתיים לאחר הגיעו ארצה, והוצב לחיל הרגלים. לאחר סיום הטירונות עבר קורסים בהפעלת מרגמות ושובץ באחת מיחידות השדה.

בתום שירותו הסדיר שוחרר ועבר לשרת ביחידת מילואים מיוחדת לאנשים החיוניים במקומות עבודתם בחייהם האזרחיים. עקב בקשת מעבידו בבית החרושת ״נעלי ירושלים״ הוצב ניסים ביחידת ״ריתוק״, שאנשיה נקראים לשירות מילואים מקוצר. בארץ נולדו למשפחה חמישה ילדים, בזה אחר זה. תחילה נולדה הבת, בתיה,

ב־1959. אחריה רות, דוד, אורלי ואלי. ניסים השתלב היטב בעבודתו, מבחינה מקצועית ומבחינה חברתית. מזגו השקט ואופיו הטוב קירבו אליו את חבריו לעבודה ועם רבים קשר ניסים קשרים הדוקים. ניסים לא השתתף במריבות ובתגרות והתרחק מאנשים שהיו ידועים לגנאי. לכן זכה באמונם של חבריו לעבודה ובחיבתם של מעבידיו, והכל אהבוהו ובקשו את ידידותו. במלחמת יום הכיפורים השתתף ניסים בקרבות הבלימה הקשים בסיני. הוא נמנה על מגיני מוצב "אורקל", שלגדות תעלת סואץ. ביום י"א בתשרי תשל"ד (7.10.1973) בשעות אחר הצהריים, נתקבלה פקודה לסגת מן המוצב. החוליה שעמה נסוג ניסים עלתה על מארב של חיילים מצרים ובחילופי האש הוא נהרג. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בהר־הרצל. השאיר אחריו אישה וחמישה ילדים. לאחר נופלו הועלה לדרגת רב־טוראי.

בן־מויאל, יעקב

יעקב, בן חנינה ואברהם, נולד בחודש חשון תש"ח (אוקטובר 1948) במוגדיר שבמרוקו ועלה ארצה עם משפחתו בשנת 1954. בארץ למד בבית־הספר היסודי במגדל־העמק, ואף כי אהב את הלימודים היו הישגיו בינוניים. לדברי מחנכו, היה יעקב נער ביישן וחביב, שהצטיין בטוב לבו ובנכונותו לעזור לזולת. הוא היה חובב ספורט ויותר מכל אהב לשחק בכדורגל עם חבריו לשכונה. יעקב היה אוהב־אדם. באוזני חבריו נהג להדגיש את החשיבות שהוא מייחס לכיבוד הזולת ואמנם, מעולם לא סירב להיענות לבקשת עזרה ותמיד עשה למען אחרים, בשמחה ובחיוך של רצון־טוב. הוא היה בן מסור להוריו, אהב לסייע לאמו בעבודות הבית ובערבים היה יושב לעתים קרובות ומשוחח עמה על נושאים שונים.

יעקב גויס לצה"ל במחצית נובמבר 1965 והוצב לחיל השריון. לאחר הטירונות השתלם בקורס תותחני טנקים ונשלח לאחת מיחידות השריון בדרום. הוא היה חייל אחראי ומסור לתפקידו, אהב את החיים בצבא וקנה לו חברים רבים בין חיילי יחידתו. במלחמת ששת הימים לחם עם יחידתו בגזרה הדרומית בסיני ובתום הקרבות הוענק לו "אות מלחמת ששת הימים". בתקופת השירות בצבא השתדל שלא להדאיג את הוריו. הוא הרבה לבקר בבית, הקפיד לכתוב לעתים קרובות ומעולם לא התלונן על קשיים. את כל החופשות שנתנו לו בצבא הקדיש לעזרה בבית.

בסוף נובמבר 1968 סיים את שירות החובה והשתחרר מצה"ל. הוא חזר למגדל־העמק והחל לעבוד כנגר וכברזלן. אז נשא לאישה את חברתו איריס ונולדו להם שני בנים. כשפרצה מלחמת יום הכיפורים נקרא יעקב להצטרף אל יחידת המילואים שלו. הוא לחם בקרבות הבלימה בסיני והגיע עד לאזור התעלה. ביום י"ב בתשרי תשל"ד (8.10.1973), בקרב שריון ליד גשר פירדאן, נפגע הטנק שלו והוא נהרג. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין במגדל העמק. השאיר אחריו אישה ושני בנים והורים. לאחר נופלו הועלה לדרגת סמל.

בדברי הספד כתבו הוריו: "בימים שהיה יעקב בבית שררו אור ושמחה בבית, שכן היה הוא עטרת ראשנו, בן יקר מכל הבחינות, ומאז הלך מאתנו ירד עלינו חושך. כל מעשינו לא יצלחו ולבותינו חולים בקרבנו".

בן־מיור, נסים

נסים, בן מתילדה ויצחק, נולד ביום כ"ה בטבת תשי"ד (31.12.1953) בתל אביב. הוא למד בבית־הספר היסודי "שבי ציון" ביפו ואחרי־כן החל לעבוד בנגריה. נסים היה תלמיד טוב אולם בעודו ילד סיפר כי הוא חולם להיות בעל מקצוע ורואה את עתידו כנגר. הוא היה נער עליז וטוב־לב ובן מסור מאוד להוריו. היה לו אוסף בולים ואת זמנו הפנוי הקדיש לעיסוק בענפי ספורט שונים. חבריו מספרים כי הייתה בו שמחת־חיים "מדבקת". הוא היה צנוע, אהב לעזור לזולת ותמיד היו בפיו דברי עידוד לבני משפחתו ולחבריו.

נסים גויס לצה"ל בראשית מאי 1972, בטרם מלאו לו שמונה־עשרה שנים. הוא הוצב לחיל השריון ולאחר הטירונות השתלם בקורס נהגי טנקים וצורף לאחת מיחידות השריון בדרום. הוא היה חייל מעולה, אחראי ומסור מאוד לתפקידו. מפקדיו מציינים כי היה "דמות חיובית" בפלוגה, תמיד היה מוכן לסייע לחיילים ושימש דוגמא לחבריו במזגו הטוב ובצייתנותו. בחופשותיו, שהקפיד לבלות אותן בחברת בני משפחתו, הרבה לספר על שאיפותיו ותוכניותיו לעתיד ועל רצונו להמשיך ולהשתלם במקצוע הנגרות. מתוך צניעות, לא סיפר על הישגיו בצבא, והשתדל שלא להדאיג את הוריו בסיפורים על הקשיים והסכנות הכרוכים בתפקידו. במלחמת יום הכיפורים השתתף נסים בקרבות הבלימה נגד המצרים בחזית סיני. ביום י"ח בתשרי תשל"ד (14.10.1973), במעוז "טלויזיה", נפגע הטנק שלו בפגז ונסים נהרג. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בקרית־שאול. השאיר אחריו הורים ואחות. לאחר נופלו הועלה לדרגת סמל.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה כתב מפקדו: "סמל נסים ז"ל שירת ביחידת שריון במשך תקופה ארוכה והיה איש צוות מעולה. הוא היה חבר נאמן ואהוד על כל מי שהכירו. הוא נלחם תוך סיכון רב ונתן את חייו למען מולדתו".

בן־מנחם, אנדרי

אנדרי (דה־דה), בן אודט ורפאל, נולד ביום כ״ח בסיון תשי״ג (11.6.1953) בפריס שבצרפת ועלה ארצה, במסגרת ״עליית הנוער״, בשנת 1969. הוא למד עשר שנים בעיר מולדתו ואחרי־כן למד באולפן בקיבוץ רשפים ובמוסד ״גלבוע״ בעמק בית שאן. אנדרי היה תלמיד שקדן, והרבה לקרוא ולעיין, כמו ביקש להרגיע את אי־השקט הפנימי שבו ואת חוסר השלווה. היה בו דחף גדול להבין ולדעת, להעמיק ולהרבות ידע. מורהו באולפן מספר עליו: ״אנדרי נתגלה בקבוצתו במלוא ייחודו – ביכולת השכנוע שלו, בחיוכו, בהושטת היד החברתית כדי להקים גשר בין בני הקיבוץ לבין קבוצת העולים שנמנה עמה. היה בו תום וכנות, טוב־לב ושמחת נעורים״. סיפרו ״הוריו המאמצים״ בקיבוץ רשפים: ״הוא היה נחבא אל הכלים, ובהתנהגותו ניכרו נימוסיו הנאים והחינוך הטוב, האופייני ליוצא משפחה המיטיבה לגדל את ילדיה. הוא התלבט רבות בדבר היות הציונות הפיתרון לבעיה הלאומית של העם היהודי ובדבר זהותו כפרט בעם. בשל התלבטויות אלה החליט לדחות, בהיותו תושב ארעי, את מועד גיוסו לצה״ל ואף חשב לרדת לצרפת. אך לבסוף הגיע לכלל החלטה שמקומו בישראל ועליו להתגייס לצה״ל״. סיפר בן דודו: ״הוא היה בעל מצפון אך ריאליסט; פציפיסט, אך ידע שאין ברירה״.

אנדרי גויס לצה״ל בתחילת מאי 1972 והוצב לחיל השריון. לאחר הטירונות השתלם בקורס מקצועות טנק ״פאטון״ ובקורס מפקדי טנקי ״פאטון״. הוא היה חייל טוב, אחראי ומסור לתפקידו, ושימש דוגמה לחבריו ביכולתו לעמוד באמונים המפרכים ובחיי השדה הקשים. מפקדיו העניקו לו את ״אות השירות המבצעי״. כשפרצה מלחמת יום הכיפורים נשלחה יחידתו לחזית בסיני. ביום י׳ בתשרי תשל״ד (6.10.1973), נפל אנדרי בקרב בגזרה הצפונית. טיל פגע פגיעה ישירה בטנק ששירת בו כתותחן והוא נהרג במקום. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בחולון. השאיר אחריו אב, אם, ושתי אחיות. לאחר נופלו הועלה לדרגת סמל־ראשון.

בן־משה, אברהם־אלברט

אלברט (ברו), בן מזל ומאיר, נולד בשנת תש״ו (1946) במצרים, ובה גדל וגם החל ללמוד בבית־הספר העממי. בשנת 1957, בעקבות מבצע ״קדש״, עקרה המשפחה ברוכת הילדים ממקום מושבה, עלתה ארצה והשתקעה בבת־ים. ברו המשיך ואף סיים את לימודיו בבית־הספר הממלכתי ״גאולים״ בבת־ים. מילדותו היה בעל ידי זהב, והצטיין בכשרון רב לעבודת כפיים ובחריצות מדהימה. עבודות העץ שיצאו תחת ידו הרהיבו ביפיין. בזכות

כשרונו קנה לו מקום של כבוד בבית־הספר "אורט" ביפו והוא סיים לימודיו כאומן. אחיו ואחיותיו מספרים עליו שהיה נער חביב, עליז, שופע צחוק ומעשי קונדס. הכל הכירוהו בשערו הפרוע, בלבושו המרושל ובחיוכו הרחב. בשכונה היה ידוע כאמן הסוכות, כי כל שנה בחג הסוכות נהג לבנות סוכות לילדי השכונה. שנים אחרי־כן, לאחר שנולדו בנותיו, עוד הוסיף לבוא כשארגז הכלים בידו והוא עובר בין הסוכות ושואל שמא יוכל לעזור, לייעץ וליפות. גם כשאביו היה מתקן משהו, נהג, כנער, ליטול מידו את מכשיריו בשאלו: "אבא, אינך עייף?" ערבי־שבת היו לגביו קודש לבית. נוהג היה לבוא הביתה, לנשק את אמו על לחייה, להחליף בגדיו, להרים את כל הרהיטים ממקומם ולקרצף את הבית עד שנצץ באור השבת. בעל גוף אתלטי, גבוה ותמיר ובעל עיניים כהות־גדולות ובלורית פרועה היה ברו. ספורטאי מעולה, שחקן כדורגל מהמצוינים שבקבוצת הנוער "מכבי" יפו. ושחיין שהשתתף בתחרויות ובהרבה צליחות הכנרת. על ברו הייתה גאוות הוריו, אחיו ואחיותיו. הוא היה בן אוהב, אח מסור וחבר נאמן, שלכשרונו בארגון טיולים ומסיבות יצא שם.

אלברט גויס לצה"ל במחצית אוגוסט 1964. אחרי שעבר את האימון הבסיסי הוצב לחיל הנדסה. הוא סיים קורס־פלסים ושירת כפלס עד ששוחרר. מפקדיו רשמו בתעודת השחרור שלו: "מסודר, מילא תפקידו לשביעות רצון הממונים עליו".

בנובמבר 1966 שוחרר אלברט מהשירות הסדיר ואת שירות המילואים הראשון שלו, עשה בתפקיד קרבי במלחמת ששת הימים. ברו חזר לעבודת הנגרות וחלם להקים נגרייה משוכללת, שבה יוכל לתת דרור לדמיונו הפורה ולייצר דברים נפלאים כלבבו. תמיד אהב לתת וחבריו ובני משפחתו נהנו ממתת ידו הרחבה ומן העבודות הנפלאות שעשה למענם בלי לדרוש שכר. ברו נשא לאישה את חברתו סוניה והקים את ביתו לא הרחק מבית הוריו בבת־ים. לימים נולדו שתי בנותיו, בתיה ושרון, שעליהן הייתה גאוותו. תמיד נהג ללכת מחזיק בת אחת בידו ונושא את השנייה על כתפו. האווירה בביתו היתה מיוחדת במינה – ההבנה והאהבה ששררו בין בני הזוג היו מופלאים בייחודם. כשפרצה מלחמת יום־הכיפורים יצא ברו עם גדוד־הנדסה משוריין לסיני. בכל הקרבות היה ברו מקור עידוד והרגעה לחבריו. הוא נהג להכין להם משקה חם ובעת הפגזות כבדות ידע להפיג המתח בעזרת בדיחה טובה. מכתביו הביתה היו קצרים – "אוהב, מתגעגע, חושב עליכם". ערב־ערב נהג להוציא את תמונות בנותיו, לשוחח אתן ולהבטיח להן שהנה הנה אבא חוזר הביתה. ביום ג' בחשון תשל"ד (29.10.1973), נפגע ברו ונהרג בהתפוצצות מוקש־ימי באגם המר. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בקרית־שאול. השאיר אחריו אישה ושתי בנות, הורים, שתי אחיות וחמישה אחים. לאחר נופלו הועלה לדרגת רב־טוראי.

במכתב למשפחה השכולה כתב מפקדו: "...בנכם אלברט ז"ל שירת בגדוד הנדסה משוריין במסירות ובהקרבה. היה מהמצטיינים בפלוגתו, אהוד וידיד לכל חבריו ביחידה. דמותו משמשת דוגמא ומופת ותהיה חרוטה בכל מעשי גדודנו ומבצעיו. בשמי ובשם כל חיילי היחידה הנני מביע את צערנו העמוק והננו משתתפים באבלכם הכבד".

קבוצת "מכבי" יפו מקדישה מדי שנה בשנה משחק ידידותי לזכרו. המשפחה תרמה גביע־נודד לזכרו.

בן־משה, אמיר

אמיר, בן רות ויהודה, נולד ביום א׳ בניסן תשי״ג (17.3.1953) בקיבוץ מצובה ולמד בבית־הספר היסודי בקיבוצו. כשהיה בן שמונה נסע עם הוריו, שיצאו לשליחות רשמית בגרמניה, ולמד בבית־ספר בפרנקפורט. אחרי־כן סיים את לימודיו בבית־הספר האזורי ״סולם צור״ בקיבוץ גשר הזיו. במשך שלוש השנים שעשה בגרמניה הקפיד לשמור על קשר מכתבים קבוע עם מוריו, עם המטפלות שלו ועם חבריו בקיבוץ. באותה תקופה היה כותב מדי שבוע בשבוע גיליון של עתון־ילדים ובו מדורים, סיפורים, רשימות וחידות, והיה שולחו אל ידידי הוריו. משובה משפחתו אל הקיבוץ השתלב אמיר בלימודים ובחברה ללא קושי ועד מהרה החל מצטיין בהישגיו המעולים. בהגיעו לגיל בר־מצווה כתב עבודה על הנושא ״מוסדות היישוב בתקופת המנדט״ וזכה לציון מעולה. אמיר היה תלמיד מצטיין ושימש כתובת לעזרה לכל תלמידי כיתתו שהתקשו בהכנת השיעורים. את עבודת הגמר בבית־הספר התיכון הקדיש לנושא ״האנטישמיות בדורנו״ וזכה בפרס השני הארצי מטעם הוועדה לעבודות־גמר מצטיינות. בתקופת הלימודים בבית־הספר התיכון עסק אמיר בפעולות שונות: היה מדריך נוער, ערך את עלון חברת־הילדים, נתן שיעורי־עזר והיה היוזם, המארגן והמבצע של מסיבות ושל חגיגות שונות בקיבוץ. בשעות הפנאי טיפל בגינת הבית, האזין לרדיו, שיחק בשחמט ופתר תשבצים. בתום הלימודים יצא לשנת הדרכה בירושלים, בתנועת הצופים. חבריו מציינים בהתפעלות, כי היה אהוב מאוד על חניכיו בשכונת קטמון. באותה שנה הספיק לבקר כשומע חופשי בהרצאות בתחום לימודי היהדות באוניברסיטה העברית, ואף פרסם מאמר ובו דיון והשגות על ספרו של פרופסור ברונו בטלהיים, הדן בחינוך ילדים בקיבוץ.

אמיר גויס לצה״ל בראשית נובמבר 1972 והוצב לחיל השריון. לאחר סיום הטירונות ולאחר שהשתלם בקורס תותחני טנקים, הוצב לאחת מיחידות השריון בדרום. הוא השתלב היטב במסגרת הצבא. כשהיה בא הביתה לחופשות, תמיד היה מלא חוויות והיה ער ומתעניין במתרחש בקיבוצו ובמדינה. הוא הרבה לדבר על המשך הלימודים וסיפר כי רצונו ללמוד סטטיסטיקה או ראיית־חשבון. בתקופת השירות בצה״ל המשיך לפרסם רשימות ומאמרים בעלון הקיבוץ ובהם הביע דעה ומתח ביקורת על תופעות שונות. בין חיילי היחידה נודע אמיר כחייל מסור ושקדן ומפקדיו מציינים כי הצליח להגיע לרמת בקיאות גבוהה בכל מקצועות הטנק. במלחמת יום הכיפורים השתתף אמיר בקרבות הבלימה והפריצה בחזית סיני. בקרב שהתחולל ביום כ״ד בתשרי תשל״ד (20.10.1973) באיזור האגם המר דרומית לפאיד, נקלע הטנק שלו להפגזה ואמיר נהרג. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בקיבוץ מצובה. השאיר אחריו הורים, שני אחים ואחות. לאחר נפילתו הועלה לדרגת סמל.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה כתב מפקדו: ״אמיר היה נער שקט וסגור ולא הרבה לדבר. בזמן שנלחמנו התרכז כל אחד במשימתו ופעם אחת הפליט אמיר: ״תשמע – העסק הזה הוא לא בשביל בני אדם...״

הוריו וחבריו הוציאו לאור חוברת לזכרו ובה דברי חברים על דמותו ומכתבים ששלח מן הצבא.

בנון, מיכאל

מיכאל, בן אסתר ודוד, נולד בשנת תשי"ד (1954) במרוקו. בשנת 1958, בהיותו כבן ארבע, עלה ארצה עם משפחתו. המשפחה בחרה להתיישב ביבנה, שם למד מיכאל בבית־הספר היסודי. אחרי כן למד שלוש שנים בבית־ספר "עיינות" ואחר־כך המשיך ולמד בבית־הספר הימי באשדוד. מיכאל גדל במשפחה ברוכת ילדים. הוא היה בן אמצעי בין שבעה אחים ואחות אחת. למרות שהמשפחה מיהרה להיקלט בארץ, לא היו חייה קלים. האב, דוד, עבד במפעל ביבנה והשתכר בקושי כדי מחיית המשפחה הענפה. מנעוריו למד מיכאל להצטמצם בצרכיו ולהסתפק במועט. למרות התנאים הקשים שגדל בהם, לא הזניח את לימודיו. הוא השתדל שלא לפגר בלימודים והיה בין התלמידים הטובים בכיתתו. עם זאת הבין שעתידו יהיה מובטח רק אם ילמד מקצוע המפרנס את בעליו. מגיל צעיר נמשך מיכאל אל הים. את כל זמנו הפנוי נהג לבלות על שפת המים וגם הרבה להפליג בספינות ובסירות. לפיכך נרשם ללימודים בבית־הספר הימי באשדוד עם סיום לימודיו בבית־הספר היסודי. לאחר שעמד בבחינות הכניסה, החל בלימודים ומיד מצא בהם סיפוק רב. הוא נהנה מאוד מהשילוב הנעים עם המועיל והפך את אהבתו לים למקצוע. החיים על הים מלמדים את האדם מה ערכן של ידידות ושל עזרה הדדית. חברים מבית הספר זוכרים את מיכאל כנער חברותי ביותר, שהיה מוכן תמיד לעזור לזולת ומעולם לא סירב "לתת כתף" בעבודות הקשות הכרוכות בטיפול ואחזקה של כלי השיט. מיכאל התחבב על רבים בזכות כשרונו להקשיב לזולת ורבים ביקשו את קרבתו, כיוון שמצאו אצלו אוזן קשבת לבעיותיהם. שעות ארוכות היה מיכאל מסוגל לשבת ולהקשיב לדברי חבר במלוא תשומת הלב. תמיד מצא מילה טובה של עידוד ונחמה והצליח לנסוך הרגשה טובה בידידיו. מיכאל היה גם קשור קשר הדוק אל משפחתו. הוא כיבד והעריך את הוריו על המאמצים הגדולים שהשקיעו בחינוכו ובחינוך שאר ילדיהם. והעריך אותם במיוחד על שלא נכנעו ללחצי חייהם הקשים, וטרחו להעניק לכל ילדיהם בסיס טוב לחיים. עוד בהיותו תלמיד, נהג לצאת בחופשותיו לעבודה כדי להקל במעט את העול שרבץ על כתפי הוריו ובשנה האחרונה לפני גיוסו, יצא מיכאל להפלגה באנייה של צי־הסוחר הישראלי, כדי לעזור בפרנסת המשפחה.

מיכאל גויס לצה"ל בתחילת מאי 1972 והוצב לחיל השריון. לאחר סיום הטירונות עבר קורסי יסוד במקצועות השריון והשתלם כנהג טנק. גם בצבא התחבב במהירות על חבריו לנשק ועל מפקדיו. הכל העריכו אותו וכבדוהו, כחייל וכאדם.

מלחמת יום הכיפורים קטעה את שירותו באמצע. במלחמת יום הכיפורים השתתף מיכאל בקרבות הבלימה והפריצה הקשים, שניהלו כוחותינו נגד הצבא המצרי בסיני. באותו הזמן ממש השתתף בקרבות גם אחיו, משה, כמפקד כיתה בצנחנים. בקרב שהתחולל ביום י"ח בתשרי תשל"ד (14.10.1973) נפגע הטנק שלו פגיעה ישירה והוא נהרג. שלושה ימים לאחר מכן נהרג גם אחיו משה. מיכאל הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין ביבנה. השאיר אחריו הורים, אחים ואחיות.

בן־נון, משה

משה, בן אסתר ודוד, נולד בשנת תש"ט (1948) במרוקו. בשנת 1958, בהיותו כבן עשר, עלה ארצה יחד עם משפחתו. משה למד במשך שנתיים בבית־הספר היסודי "אגדיר" שבארץ הולדתו. לאחר שעלה ארצה השלים את לימודיו בבית־הספר היסודי "אביר יעקוב" ביבנה. אחרי־כן המשיך ולמד בבית־הספר התיכון־החקלאי "עיינות". ילדותו של משה כמו החלה פעמיים: תחילה גדל והתחנך בארץ נכריה ובתרבות זרה. לאחר שהגיע ארצה היה צריך להתחיל מחדש את כל התהליך. הוא התאקלם במהירות בחברה החדשה בארץ, התגבר על הקשיים שהעמידה בפניו השפה החדשה והחל רוכש לו חברים מקרב בני גילו. כיון שניחן באופי שקט והליכות נאות, התחבב במהירות על הבריות. בחיוכו הטוב ובנועם לשונו ידע לרכוש לבבות רבים. חברים אהבו להיות במחיצתו ונהנו לבלות בחברתו שעות ארוכות. מגיל צעיר אהב משה את הטבע, את השדות ואת העבודה הכרוכה בטיפוחם. בשנים שהיה חניך במועדון הגדנ"ע שבעירו, הרבה לצאת לטיולים ברחבי הארץ. בסיוריו הרבים, בדרום ובצפון, למד לאהוב את הארץ ובעיקר התאהב בנוף האזורים החקלאיים. לא פלא שבחר בלימודים שיכינו אותו לקראת עתידו כחקלאי. בבית הספר החקלאי היה מן הפעילים בכיתתו והרבה לדבר על ערכי ההתיישבות. לפני תום לימודיו היה משה בין מיסדיו של גרעין נח"ל, שהתעתד להגשים את האידאלים שהרבה לחלום עליהם.

משה גויס לצה"ל בסוף ספטמבר 1967, כשלושה חודשים לאחר תום מלחמת ששת הימים, וללא היסוס התנדב לחיל הצנחנים. לאחר שעמד יפה באימוני הטירונות הקשים, זכה לעבור קורס צניחה ולהכלל רשמית בין חובשי הכומתות האדומות. אך הוא לא הסתפק בכך. כעבור זמן המשיך באימונים והשלים קורס מפקדי כיתות בהצלחה רבה. במיוחד הצטיין כמקלען, בהפעלת מקלע פלוגתי.

בתום השירות הסדיר השתחרר מצה"ל והחל לתכנן את עתידו בקיבוץ. באותה תקופה נשא לאישה את חברתו ג'ואן, ושניהם החליטו להקים את ביתם בקיבוץ צרעה שבמבואות ירושלים. במלחמת יום הכיפורים השתתף משה בקרבות הבלימה הקשים בסיני, בתפקיד מקלען. באותו הזמן ממש לחם גם אחיו הצעיר ממנו, מיכאל. ביום כ"א בתשרי תשל"ד (17.10.1973) נתקל הכוח שלו, שנע לכיבוש ה"סרפאום", באש אויב מטווחים קצרים וחייליו קפצו מהזחל"ם כדי לתפוס מחסה. משה נשאר לבדו

והשיב אש במקלעו. לפקודתו של הסמל, שהיה בין החיילים, ירד גם הוא מהזחל״ם כדי לתפוס מחסה. אך כשראה שהאש נמשכת, עזב את המחסה ללא פקודה, זינק שנית על הזחל״ם והמשיך להשיב באש עד אשר נפגע ונפל. אחיו מיכאל נהרג שלושה ימים לפניו.משה הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בצרעה.השאיר אחריו אשה ובן — גלעד, הורים, אחים ואחיות. לאחר נופלו הועלה לדרגת סמל־ראשון והוענק לו ״עיטור המופת״ וזה נוסח תעודת העיטור: ״סמל משה בן־נון שימש כמקלען בזחל״מ שהיה בכוח שנע לעבר ה״סרפאום״. הכוח נתקל באש אויב מטוחים קצרים, והלוחמים קפצו מהזחל״ם לתפוס מחסה. סמל משה בן־נון ז״ל נשאר בזחל״ם והשיב אש במקלע. הסמל, שהיה בין החיילים שתפסו מחסה, קרא למשה בן־נון ז״ל להצטרף אליהם, ואכן הוא הצטרף. בראותו שהאש נמשכת, עזב את המחסה ללא פקודה, זינק שנית על הזחל״ם והמשיך להשיב באש — עד שנפגע ונפל. במעשה זה סייע להיחלצות חבריו וגילה אומץ־לב, עוז ודבקות במשימה״.

בן־נון (בנון), אשר

אשר (מסעוד, שר, אשורה), בן זהבה ויעקב (ז׳ק), נולד ביום כ״ח באלול תש״ט (22.9.1949) בחיפה. הוא למד בבית־הספר היסודי רמב״ם בעכו, המשיך בלימודיו בחוות הלימוד החקלאית ליד עפולה ואחרי־כן סיים את לימודיו בבית־הספר לגננות ולשתלנות בפתח־תקוה. הוא היה תלמיד חרוץ ושקדן, אהוב על מוריו ועל חבריו. חברתו מימי הלימודים העידה עליו, שהיו טבועים בו עקרונות היושר והצדק, וגם ידע ללמד את זולתו להבחין בין טוב לרע. הוא היה חובב ספורט (בעיקר צלילה) וחובב צילום ואהב לצפות בסרטים. אשר היה אוהב טבע ולכן בחר בלימודי החקלאות. הוא הקדיש הרבה מזמנו לטיפול בבעלי חיים. בבית אמו טיפח לול ושובך יונים והקדיש את זמנו הפנוי לטיפול בהם.

אשר גויס לצה״ל בסוף יולי שנת 1969. הוא התנדב לשרת בנח״ל, יחד עם חבריו בגרעין ״גבעת יואב״, שהתעתד להצטרף לקיבוץ תל־קציר. במסגרת שירותו עשה בהיאחזות הנח״ל ארגמן ונמנה עם חיילי הנח״ל המוצנח, וכן השתלם בקורס צניחה ובקורס לקשרים גדודיים. בתקופת השירות בצבא השתדל שלא להדאיג את בני משפחתו, ולא סיפר להם דבר על האימונים המפרכים ואף הסתיר מהם את דבר הכאבים העזים שסבל ברגלו בימי הטירונות ובימים שהשתלם בקורסים.

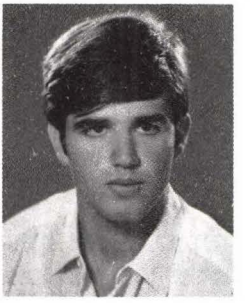
לאחר שהשתחרר מן השירות הצבאי הסדיר היה לגנן והתעתד לנסוע לחוץ־לארץ וללמוד אדריכלות גנים. מטבעו היה אופטימי, עליז וטוב־לב, על אף שהיה מסתגר ומרבה להתבודד. הוא היה נאמן למשפחתו ומסור לה, נשא בנטל הפרנסה וסייע הרבה לאמו ואף עסק, ככל שיכול, בחינוך אחיו הקטנים. ישר היה, בעל מצפון ומעמיק לחשוב. הוא הותיר אחריו רשימות, שכתב לעת מצוא, על המוות, על החיים מעבר לחיי העולם הזה, על האמונה בעולם הבא ועוד. במלחמת יום הכיפורים

השתתף אשר בקרבות הבלימה נגד המצרים בחזית סיני. בקרב שהתחולל ביום כ׳ בתשרי תשל״ד (16.10.1973) לפנות בוקר, בצומת שייך־לכסיקון, ליד ״החווה הסינית״ נפגע אשר ונהרג. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בחיפה. השאיר אחריו אם ושלושה אחים. לאחר נופלו הועלה לדרגת רב־טוראי.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה כתב מפקדו: ״מעשיו של אשר וכושר התמדתו במלחמה שימשו לחבריו מקור כוח. הוא היה אהוד ומקובל על חבריו״.

בני משפחתו תרמו לזכרו ספר תורה לבית־הכנסת על־שם אלי כהן בחיפה.

בן־נחום, יעקב

יעקב (קובי), בן רבקה ומשה, נולד ביום כ״ו בחשון תשי״ד (4.11.1953) בחיפה. בן בכור היה, תינוק יפה ונוח. מוגזם ליחס לאדם תכונות אופי למן ינקותו, אך ניתן לומר שהיו בו, בקובי, תכונות רבות שליוהו למן ילדותו המוקדמת, דרך כל השלבים של התבגרותו ועד יומו האחרון. ילד יפה – ובחור יפה. תמיד תמיד יכולת לראות אותו חיוך מרחף על שפתיו, בטוב לו וברע לו, כשהיה נינוח וכשהיה נבוך. היה שקט וגם ביישן, סגור מאוד ומאופק; אך הרגישות שהייתה בו לגבי הקורה סביבו ולגבי הקרובים לו – החברים, המשפחה – והיותו נוח מאוד לבריות, הפכו אותו לדמות מקובלת בחברה. חברים תמיד חפשו את קרבתו. בכל שלבי החינוך שעבר, היה ילד רגיל בתכלית: בן שנה־וחצי היה כשהחל ללכת לגנון. ככל ילד, אהב שיספרו לו סיפורים וישירו לו שירים, שיחק עם הילדים בשכונה, עלז וטייל. בגיל 6 החל ללמוד בבית־הספר היסודי. מה שציין את שמונה שנות הלימוד היסודי שלו היה התקופות הארוכות ששכב בבית חולה בדלקת הגרון (מחלה שלקה בה עוד בינקותו). עקב מחלה זו לקה, בהיותו בן 11 בערך, בצהבת קשה ונאלץ לשהות בבית כמה חודשים. עוד טרם חלפה שנה והוא אך הספיק להתאושש מן הצהבת – וכבר היה עליו לעבור ניתוח בגרונו. אך בזה הושם הקץ למחלתו הממושכת. מכאן והלאה היה לילד בריא, שגדל והיה לבחור רחב־כתפיים. למרות העדרויות ממושכות מבית־הספר, לא פיגר בלימודיו ולא ניתק הקשר עם חבריו. נהפוך הוא. אותה תקופה היה מהתלמידים הטובים בכיתה וכששכב במיטת חוליו, הפך הבית למעין מרכז חברתי של בני כיתתו, אחרי התנועה. מאמצע תקופת בית־הספר היסודי ועד אמצע תקופת בית־הספר התיכון, היה קובי חבר בתנועת הנוער העובד והלומד, בקן שבקרית־אליעזר. יצא למחנות ולטיולים כחניך, וברבות הימים יצא לסמינר הדרכה במעיין־חרוד והדריך בקן שבשכונה. אותה תקופה יצא גם עם קבוצתו שלו לעבודה בקיבוצים, כדי לאסוף כסף לטיולים ברחבי הארץ. לפני סיום בית־הספר היסודי עמדה בפניו הבעיה הקשה של בחירת הכיוון להמשך לימודיו בתיכון. צחוק הגורל: אחד המורים, יועץ פסיכולוגי, ניסה לשכנעו שהמבחנים הפסיכוטכניים ונתוניו האישיים, מצביעים דווקא על פנימייה צבאית ככיוון המתאים לו ביותר, וניסה לשכנעו ללמוד בפנימייה שליד הריאלי. ברבות הימים עתיד היה קובי

להצטער על שלא נאות להישמע לעצה זו. אך אז, בסיום בית־הספר היסודי, היה נחוש בהחלטתו ללמוד מקצוע. הוא השתתף בחוג לחובבי־רדיו והחליט שזוהי דרכו – וכך, המשיך לימודיו העל־תיכוניים בבית־הספר המקצועי "בסמ"ת", שם למד ארבע וחצי שנים אלקטרו־מכניקה וסיים כטכנאי־חשמל. אחת מאהבותיו הגדולות של קובי היה הספורט. הוא אהב לשחק בכדורגל עם החברים בקריה, השתתף בחוג כדורסל וסיים פעמים מספר במקומות הראשונים, ופעם אף כחניך מצטיין. כשבגר יותר החל ללמוד ג'ודו, עבר לקראטה, ורק השרות הצבאי קטע אימוניו בשטח זה, שאהב מאוד. מלבד אלה, בילה שעות רבות מדי יום ביומו באימון גופני בבית.

קובי גויס לצה"ל בראשית פברואר 1972. כשהתייצב לבדיקות רפואיות בלשכת הגיוס החליט לא לספר דבר על מחלותיו בעבר, בגלל החשש שמא יורד לו הפרופיל הצבאי ולא יוכל לשרת בחיל קרבי, כפי שרצה. בהתגייסו התנדב לצנחנים, והחל את השירות הצבאי שלו בסיירת צנחנים. בני משפחתו וידידיו יעצו לו לא להתנדב, אלא ללכת למקום אליו ישלחוהו, אך הוא לא נאות אף לשמוע. הוא טען שרע ומר יהיה סופנו אם כל אחד מאתנו ינהג כך. לכן, וגם משום שלא אהב את המקצוע שלמד, והחליט שלא לעסוק בו בעתיד, סירב בכל תוקף לעסוק במקצועו בצבא. החריד אותו הרעיון להיות "ג'ובניק". לגביו שירות בקרבת הבית איננו שירות צבאי במלוא מובן המילה, כפי שהוא הבין אותו וכפי שהוא רצה לשרת. באמצע מסלול האימונים בסיירת ולאחר שקיבל את כנפי הצנחן נפצע ברגלו. אז החלו הצרות, כי בינתיים נרשם כמתנדב לקומנדו הימי והיה לו ברור, שלא יוכל להוציא לפועל את תכניתו בגלל רגלו החבולה. כך נשאר בסיירת, ומכיוון שמפקדיו גילו חוסר אמון לגבי כאביו, הדרדר מצבו הפיסי – ובעקבותיו גם מצבו הנפשי. קובי נפגע קשות מיחס זה שגילו כלפיו. יותר מאוחר נתאפשר לו טיפול ברגלו, אך היה זה מאוחר מדי – הפרופיל הרפואי שלו ירד והיה עליו לעזוב את הסיירת. אז נשלח לקורס קשר ובגמר הקורס נשלח לפיקוד הדרום ושירת כקשר ברפידים. הוא לא היה מרוצה וחש שאינו עושה די ואז הגיש בקשה לעבור למוצבים בקו בר־לב. כשישה שבועות לפני פרוץ המלחמה נשלח למוצב "חזיון" בתעלת סואץ. שם היה בפרוץ מלחמת יום־הכיפורים, שם נלחם ושם מצא את מותו. ביום י"ב בתשרי תשל"ד (8.10.1973) נפל קובי בקרב והובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בחיפה. השאיר אחריו אב, אם ואחות. לאחר נופלו הועלה לדרגת רב־טוראי.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה כתב מפקדו: "קובי היה מטובי החיילים ביחידה. הוא היה חייל נבון ופיקח, ביצע את עבודתו באהבה ושימש דוגמה ומופת לחיילי היחידה. קובי היה אהוב על כולם".

בן־נעים, פנחס

פנחס, בן רחל ושמעון, נולד בשנת תרצ"ט (1939) בקזבלנקה שבמרוקו ועלה ארצה עם משפחתו בשנת 1956. הוא למד בבית־הספר היסודי "אליאנס" במרוקו. לאחר תום הלימודים החל לעבוד כעמיל־מכס וכעבור שנתיים עלה ארצה עם הוריו ואחיו והתגורר בקרית־גת.

פנחס גויס לצה"ל בראשית נובמבר 1957 והוצב לנח"ל. אחר־כך השתלם בקורס נהיגה ושירת כנהג צבאי באחת מיחידות חיל־הרגלים. פנחס היה חייל מסור ואחראי. הוא שימש דוגמא לחבריו ביחידה במזגו הטוב ובצייתנותו ומפקדיו מציינים כי היה אהוד עליהם, בשל מסירותו ודבקותו בביצוע המשימות שהוטלו עליו. בתקופת השירות בצה"ל השתדל שלא להדאיג את בני משפחתו, הקפיד לטלפן אליהם והרבה לבקר בבית בעת חופשותיו.

לאחר ששוחרר מהשירות הסדיר בצה"ל החל לעבוד במלטשת יהלומים בקרית־גת. הוא נשא לאישה את חברתו מרים ועבר להתגורר באשדוד. גם כאן המשיך לעבוד כלוטש יהלומים במשך שמונה שנים. הוא היה אחראי ומסור לעבודתו והתחבב על חבריו לעבודה ועל הממונים עליו. ברבות הימים החליט לעבור לעבוד כסוואר בנמל אשדוד. גם במקום העבודה החדש התחבב במהירות על הכל וקנה לו שם של פועל מסור, רציני ואחראי. מלבד עבודתו עסק בתחביבים שונים: היה מפסל ומצייר בשעות הפנאי ואף עסק בדיג, בשיט ובציד חיות־בר. הוא היה חובב כדורגל מושבע. חבריו מציינים כי היה בעל חוש הומור מיוחד, שהיה בבחינת "כרטיס הכניסה" שלו לכל חברה. הוא נודע כבעל לב חם ופתוח ומעולם לא סירב להיענות לבקשת עזרה. נולדו לו שתי בנות ובן, והוא היה בעל מסור לאשתו ואב למופת לילדיו. תמיד נהג לשחק אתם והיה גאה בהם ובהישגיהם. במהלך השירות במילואים הועבר לחיל התותחנים ואף השלים קורס נהגי זחל"ם. הוא השתתף במלחמת ששת הימים ובתום הקרבות הוענק לו "אות מלחמת ששת הימים". כשבועיים לפני שפרצה מלחמת יום־הכיפורים סופח לחטיבה הירושלמית לשירות מילואים ושימש כנהג זחל"ם ותצפיתן בעמדות תצפית במוצב בחזית התעלה. ביום י' בתשרי תשל"ד (6.10.1973), נפגע פנחס ונהרג בהפגזה בגזרת מוצב "אורקל" על גדת תעלת־סואץ. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין באשדוד. השאיר אחריו אישה ושלושה ילדים. לאחר נופלו הועלה לדרגת סמל.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה כתב מפקדו: "פנחס נמנה עם שורותינו ולחם בגבורה רבה במעוז "אורקל" שעל תעלת סואץ. בתקופת שירותו עמנו בגדוד, מצאנו בו תכונות של אדם ולוחם למופת. אנו , מפקדי היחידה וחייליה, כואבים יחד עמכם. דמותו תישאר תמיד עמנו".

בן־נריה, עפר

עפר, בן רות ואמנון, מבני קרית־ענבים, נולד ביום ט"ז בניסן תשי"ג (1.4.1953) בקרית־ענבים. הוא למד בבית־הספר האזורי בהרי־יהודה, והמשיך בלימודיו בכיתות ההמשך בבית־הספר האזורי. בשנת 1969 יצא עם משפחתו להולנד, בשליחות "תנועת הבונים", למד שנה אחת בבית־הספר לילדי השליחים בפאריס ואחרי־כן סיים את לימודיו בבית־הספר התיכון בקרית־ענבים. עפר היה תאב דעת והתעמק בתחומים הרבה. מחנכו מעיד עליו, ש"בבקשו לרכוש לו דעת, ידע להאבק בחומר הלימודים ולגבור עליו. הוא היה סגור ומכונס בעצמו ועמד במערכה זו לבדו". והוריו מספרים: "בכל שעשה, בכל משימה שנטל על עצמו, חתר ללא ליאות אל השלמות ואל הביצוע המושלם". בימים שלמד בבית־הספר התיכון היה גם עובד בחריצות בענף הרפת בקבוצתו ובמסגריה. אהבה עזה הייתה בו למוסיקה לתקופותיה השונות: מוסיקה קלאסית, מוסיקה מודרנית, מוסיקת פופ ומוסיקת מחתרת. היה לו אוסף תקליטים גדול והקלטות רבות על סרטי רשמקול. הוא גם ניגן בקלרנית וזכה בשבחים על הישגיו. עפר היה גבוה ותמיר, מנומש ובעל עיניים כחולות, מבטו ישר וחמים. היה לו טעם מעודן והוא הקפיד תמיד על הופעתו, על לבושו הנאה ועל תסרוקתו הסדורה. אהבת־אדם הייתה בו, והוא נזהר שלא לפגוע בזולת. בכל אדם ביקש לראות את החיוב ואת הטוב, והתעלם מן השלילה. רציני היה בגישתו לחיים ואהוב על כל הסובבים אותו, היה ספקן והתמרד נגד המוסכמות, נגד הממסד ונגד החוקים הנוקשים. היה לו כישרון הסיפור, והיה מרתק את שומעיו בסיפוריו, מחוויותיו בחוץ לארץ, מן הקורות אותו בצבא וממעשי יום־יום. היה לו חוש הומור והוא אהב להתבדח ולחקות אנשי ציבור, את מחנכיו ואת מפקדיו. הוא היה פעיל בחיי החברה של בני כיתתו בבית־הספר התיכון והיה דמות מרכזית ומשפיעה בחברת הילדים בקרית־ענבים. הוא היה חובב ספורט והרבה לטייל, הקדיש זמן רב לקריאה, ובספרייתו היו הרבה חוברות ומאמרים, שעסקו בכוחות השריון ומהם שאב הרבה ידע טכנולוגי. בשל הזדהותו עם חיל־השריון, שנים לפני שהתגייס, הרבה לקרוא בספר "חשופים בצריח" וחזר וקרא בו.

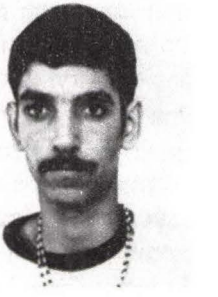
עפר גויס לצה"ל בתחילת נובמבר 1971, והתנדב לחיל השריון. בלשכת הגיוס ביקשו לשכנעו שיתנדב לשרת באחת מהיחידות הקרביות המעולות, כגון: סיירת או הקומנדו הימי, אך הוא לא נעתר, שכן האמין שחיל־השריון הוא החיל הקרבי העיקרי של צה"ל. לאחר הטירונות השתלם בקורס למקצועות טנקי "סנטוריון" ובקורס למפקדי טנקי "סנטוריון" הוא ביקש להשתלם בקורס קצינים, אך בקשתו נדחתה בגלל עודף חניכים בוגרי קמ"ט. הוא נשלח להדריך צוותי טנקים, והיה מלא סיפוק מעבודת ההדרכה. עפר היה מפקד טנק מצוין, אחראי ומסור לתפקידו. הוא אהב לטפל בטנק וטיפוליו היו מעולים. בשל אהבתו את תפקידו סירב לקבל עליו תפקיד של סמל מבצעים. חייליו אהבו אותו מאוד והעדיפו אותו על־פני מפקדים אחרים. הוא דאג להם והיה להם בבחינת "עובד סוציאלי", בטפלו בחיילים "הבעייתיים".

כשפרצה מלחמת יום־הכיפורים נשלח עם יחידתו לחזית ברמת־הגולן. הוא השתתף בקרבות הבלימה בין מוצב "הבוסטר" לבין מוצב "חרמונית" והיה מראשוני הפורצים לשטח שמעבר לקו הירוק. במהלך המלחמה החליף כמה וכמה טנקים, לאחר שנפגעו בקרבות. ביום ט"ז בתשרי תשל"ד (12.10.1973), ביום השביעי למלחמה, נפל עפר בקרב על כיבוש מזרעת בית־ג'אן כאשר נפגע מפצצה שהוטלה ממטוס. אחד מאנשי צוותו סיפר, שיצא מן הצריח כדי לירות במקלע במטוסים התוקפים. עפר הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בקרית־ענבים. השאיר אחריו אב, אם, אח ושתי אחיות. לאחר נופלו הועלה לדרגת סמל־ראשון.

מפקדו סיפר עליו, שהיה "לוחם מעולה, אמיץ ומסור, בעל תושייה ומלא העזה, ומילא את משימותיו ללא דופי"; במלאות שנה לנופלו כתב מפקדו למשפחה השכולה: "עפר ז"ל היה שקט מאוד, רציני בגישתו לחיים, מפקד טנק מצוין וחייליו אהבו אותו, והיה מקובל על כולם. היה בו אורך־רוח והיכולת להבחין בין עיקר לטפל".

משפחתו הוציאה לאור חוברת לזכרו ובה דברים לדמותו, ממכתביו, דברי זיכרונות, דברי שיר ותצלומים; חטיבה 7 הוציאה לאור ספר זיכרון לחללי החטיבה ועפר בתוכם; בעלון המשק "פינתנו" פורסמו דברים על דמותו.

בן־נתן, אהוד

אהוד, בן ברכה ומשה, נולד ביום ג' בניסן תשט"ו (26.3.1955) בכפר־סבא. הוא למד בבית־הספר היסודי באבן־יהודה ובבית־הספר התיכון ב"הדסים" וסיים לימודיו בבית־הספר הטכני של חיל האוויר. אהוד היה תלמיד טוב וממושמע, אהוד על חבריו ועל מוריו, הוא היה בחור נבון ורציני ומוכן תמיד לעזור ברצון לזולת. הוא היה בן נאמן ומסור להוריו, אהב אותם וכיבד אותם עד מאוד.

אהוד גויס לצה"ל בסוף אוגוסט 1973 והוצב לחיל ההנדסה. הוא סיים בהצלחה קורס למפעילי ציוד מכני הנדסי כבד ושירת כמפעיל ציוד ביחידת הנדסה־קרבית. במלחמת יום הכיפורים פעל אהוד בגזרות שונות ברמת הגולן. הוא ועמיתיו ביחידת הציוד המכני של חיל ההנדסה פרצו דרכים, שפרו צירים, הסירו מכשולים, ביצרו מעוזים והקימו עמדות, ובכך סייעו לכוחות הלוחמים לבצע את תפקידיהם בקרב. הוא יצא בשלום מהקרבות הקשים. ואחרי המלחמה עבד בביצור מעוזי רמת הגולן. ביום ח' בטבת תשל"ד (2.1.1974), שעה שהפעיל טרקטור בתל פארס, פתחו הסורים בהפגזה קשה על המוצב, ואהוד נפגע ונהרג. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין באבן־יהודה. השאיר אחריו הורים. לאחר נופלו הועלה לדרגת רב־טוראי.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה כתב מפקדו, כי אהוד היה חייל מסור, חבר נאמן ואהוד על כל מי שהכירו.

הוריו תרמו לזכרו ספר תורה נוסח תימן לבית־הכנסת "שם טוב" באבן־יהודה;

דברים לזכרו ולדמותו של אהוד פורסמו בחוברת "לזכרם", שהוציאה לאור המועצה המקומית אבן־יהודה לזכר חיילי צה"ל תושבי המקום שנפלו במלחמה.

בן־נתן, אמנון

אמנון, בן רות ואשר, נולד ביום כ"א בטבת תש"ח (3.1.1948) בקבוצת דברת. הוא למד בבית־ספר יסודי בפריס שבצרפת ובבית־הספר היסודי "דובנוב" בתל־אביב. אחרי־כן המשיך את לימודיו בבית־הספר התיכון־עירוני א' בתל־אביב, במגמה הסוציולוגית ובבית־הספר הבין־לאומי "אֶרדה" בהולנד. אמנון נולד בקבוצה לרגלי הגלבוע, בימי הקרבות באזור, וכשהיה בן שלושה חודשים, פונה עם ילדי הקיבוץ לגבע. תקופות רבות בחייו של אמנון עברו עליו בחו"ל, שכן הוריו עשו בשליחות המדינה בארצות שונות. בשנת חייו השנייה היה אמנון בפריס, מגיל שלוש עד חמש – בג'נבה, מגיל תשע עד אחת עשרה שוב בפריס, וכשהגיע לשנתו השבע־עשרה, מונה אביו שגריר בגרמניה והמשפחה יצאה שמה. אמנון סיים את לימודיו התיכוניים בבית־הספר הבין־לאומי בהולנד ושם גם נבחן בבחינות הבגרות. בבית־הספר הזה למדה קבוצה של ילדים ישראליים, והקבוצה הייתה מפוצלת בתוכה לפי מידת ה"ישראליות". אמנון היה המעודכן ביותר באשר לנעשה בארץ ועד מהרה הפך לראש וראשון בשיחות ובויכוחים בנושאים שונים הקשורים בישראל. הוא היה קשור מאוד לארץ, למרות שעשה שנים בחו"ל. אדרבא, געגועיו אליה גברו והוא ראה באור אידיאלי כל דבר הקשור בארץ. משבש ארצה ונתקל במציאות, לא יכול להשלים עמה. התעוררה נטייתו הטבעית לביקורת והוא הסתגר בעצמו. לאחר שסיים את לימודיו התיכוניים, שב אמנון ארצה כדי להתגייס לצבא. במכתביו מהולנד לחברתו מבית־הספר בארץ – אותה נשא לאישה לפני שסיים את שירותו הסדיר – הביע אמנון את אהבתו לארץ ואת מרירותו על שלא ניתן לו להשתתף במלחמת ששת הימים לצד חבריו.

אמנון גויס לצה"ל בסוף יולי 1967 והוצב לחיל השריון. לאחר סיום הטירונות השתלם בקורס למקצועות טנק "סנטוריון", בקורס למפקדי טנקים, בקורס לקציני ובקורס לקציני שריון. אחרי כן הוצב כמפקד מחלקה בגדוד שריון. בתפקידו זה העריכוהו מפקדיו כבעל כושר הבעה, הסברה והדרכה וכבעל תפיסה מהירה. הוא המשיך לשרת בתפקידו באותו גדוד וכעבור זמן הועלה לדרגת סגן. מפקדו ציין שהוא קצין טוב, עירני לבעיות הפלוגה, מתייחס יפה לפקודיו, החלטי, נאמן ומשתדל להצליח, אף־על־פי שעמד להשתחרר מהצבא. בתעודת השחרור שלו צוין שהוא אחראי ומהימן, בעל יזמה, משמש דוגמה אישית לפקודיו. ביצע תפקידו ביעילות. לפני שגויס לצבא, חשש אמנון, שהיה אינדיבידואליסט בטבעו, מפני המרות הצבאית; ואמנם בתחילה נאלץ להתמודד עם עצמו בבעיות היום־יום. אך משהוטלה

עליו אחריות, התמסר בהתלהבות לתפקידו. היו לו רגעי סיפוק כשהצליחה פעולה במלחמת ההתשה, או כשיצר קשר של ממש עם אחד ממפקדיו או מפקודיו.

לאחר שסיים את שירותו הסדיר, הוצב אמנון לשירות מילואים כמפקד מחלקת טנקים בגדוד אחר. לאחר השחרור, התקבל ללימודי הכלכלה באוניברסיטה העברית בירושלים. הוא החל את הלימודים בתנופה ובמרץ ובאותו זמן גם עבד. בתחילה עבד בעיריית ירושלים במחלקה לשיפוץ הדיור. העבודה הלהיבה אותו, שכן ראה בה סיכוי לשנות את הסביבה ולעזור לזולת. כעבור זמן החל לעבוד ככלכלן בבנק שיקגו, שנפתח בירושלים. הוא השקיע בעבודה את כל מרצו, והערכתם הרבה של מעסיקיו עוד הגבירה את התלהבותו. אמנון הספיק לסיים את לימודיו לתואר הראשון, ובמאי 1974, לאחר נופלו, הוענק לו תואר בוגר הפקולטה למדעי החברה של האוניברסיטה העברית בירושלים. בבוקר יום הכיפורים הודיעו לאמנון לחכות להסעה ליחידתו. הוא ארז את חפציו והיה מוכן, וכשפרצה המלחמה וההסעה בוששה לבוא, חזר והתקשר לבסיסו כדי לזרז הסעתו. בערב באו לקחתו והוא נשלח לרמת־הגולן, לקרבות הבלימה. למחרת, ביום י"א בתשרי תשל"ד (7.10.1973), הוביל פלוגת טנקים, שהסתערה על סינדיאנה, ליד נאפח. הטנק שלו נפגע מפגז ואמנון נהרג. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין הצבאי בקרית־שאול. השאיר אחריו אשה, הורים ואחות.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה כתב מפקד היחידה: "אמנון היה מפקד מחלקה מצטיין, מסור ואהוב על חייליו ועל מפקדיו".

האוניברסיטה העברית בירושלים הוציאה לאור חוברת בשם "נזכור", לזכר חלליה במלחמת יום הכיפורים, וכלולים בה גם דברים עליו.

בן־נתן, גדי

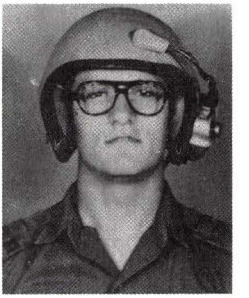
גדי, בן הדסה ויעקב, נולד ביום כ"ג בתשרי תש"ב (14.10.1941) במושב נהלל. כשהיה בן ארבעה חודשים עבר לקיבוץ חניתה יחד עם הוריו, שהיו ממיסדי המקום. כשהיה בן תשע שב עם משפחתו לנהלל ושם למד בבית־הספר היסודי והמשיך בבית־הספר התיכון החקלאי. גדי היה ילד עירני ונמרץ, בעל שיער מתולתל ואף סולד. הוא אהב ספרות יפה והרבה לקרוא ספרים מסוגים שונים, עסק בספורט ואהב לצאת לטיולים. הוא עסק בתחומי ספורט רבים ובמיוחד אהב לשחק בכדורגל ובטניס־שולחן. כמו־כן אהב מאוד לרכב על סוסים ובנעוריו בילה שעות ארוכות בדהירה על סוס. אהבתו לטבע ולנוף הייתה עמוקה והוא לא החמיץ אף הזדמנות לצאת למסע ברגל להכרת הארץ, לרבות חיי הצמחים וחיות הבר. מגיל צעיר החל נוטל חלק בעבודת המשק, שגרמה לו סיפוק. בכל מעשיו נכרה תכונה בלתי־מתפשרת של יושר וכנות.

גדי גויס לצה"ל בסוף אוקטובר 1960 והוצב לחיל השריון והשירות הצבאי שהחל למלא כשהיה בן תשע־עשרה, עזר להבליט את כשרונותיו ואת יכולתו. לאחר

סיום הטירונות ולאחר שהשתלם בקורס למקצועות השריון ובקורס למפקדי־טנקים, היה בין אנשי הצוותים של ראשוני הטנקים מדגם "סנטוריון", שנכנסו לשירות מבצעי בצה"ל. אחר־כך נשלח לקורס קצינים שבסיומו הוענקה לו דרגת סגן משנה. למרות בעיות משמעת רבות, שנבעו מקשיי הסתגלות לדרישות הנוקשות של חיי הצבא, היה גדי אהוב על מפקדיו ועל פקודיו והצליח היטב בתפקידים השונים.

בתום שירותו הסדיר חזר לנהלל. תקופה מסוימת הדריך בני נוער במושבים צעירים ואחר־כך נטל על עצמו משימה קשה ובעלת ייעוד – סיוע לארצות מתפתחות. הוא קיבל על עצמו ייעוץ בהקמת חווה חקלאית של השירות הלאומי – הנח"ל המקומי – באזור נידח בטנזניה באפריקה. הוא שימש שם לא יועץ בלבד אלא גם עובד, מדריך, איש־מקצוע, וחבר לאפריקנים שאת שפתם, השפה הסווהילית, למד ושלט בה. לאחר שנה חזר ארצה, נשא לאישה את רותי מבית שערים ויחד אתה חזר לשנת שירות נוספת באותו מקום בטנזניה. בנובמבר 1967 חזר יחד עם רותי לנהלל והשתלב במשק הוריו. כעבור שלוש שנים, זמן קצר לאחר הולדת בתו הבכורה, עבר לתפקיד של עובד ציבור בנהלל. במלחמת יום־הכיפורים השתתף גדי בקרבות הבלימה האכזריים, שניהלו כוחותינו נגד המצרים באזור גשר פירדאן, בתפקיד סגן־מפקד פלוגת־טנקים. על פועלו בקרב ועל הקרבתו זכה לציון־לשבח ממפקד החטיבה. בעת הלחימה על מוצב "הברגה" נפגע הטנק שלו והוא נפצע בעינו והועבר לעורף. לאחר ששמע שמפקד יחידתו נהרג, התחמק מבית החולים ושב לשדה הקרב. ביום י"ט בתשרי תשל"ד (15.10.1973), נפגע הטנק שלו בטיל והוא נהרג. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בנהלל. השאיר אחריו אישה, בת ובן, שנולד לאחר מותו, הורים ושתי אחיות. לאחר נופלו הועלה לדרגת סרן.

בן־סימון, אליהו

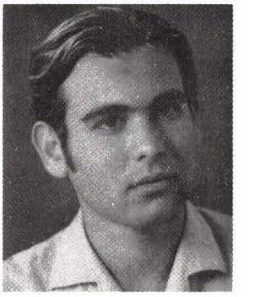
אליהו (אלי), בן קמי־לבנה ורימון, נולד ביום י"ח בכסלו תשט"ו (13.12.1954) בחיפה. הוא למד בבית־הספר היסודי "הקישון" ואחרי־כן המשיך בלימודיו בבית־הספר התיכון המקצועי של חברת החשמל, "נהריים" בחיפה. חרף כל הבקשות שביקשוהו הוריו, לא המשיך בלימודיו והיה לחשמלאי. הוא היה חרוץ, נבון ואחראי ומקובל מאוד על מעסיקיו. הם ראו בו בעל מקצוע מעולה, שתמיד שאף להביא כל מלאכה לכלל שלמות. אלי היה חובב ספורט והצטיין במקצועות הקליעה למטרה, השחייה, הדיג והרכיבה על אופניים. הייתה לו תבונת־כפיים, והוא הרבה לעסוק בחריטת עץ. את הגיטרה שפרט עליה בנה במו ידיו ואת בגדיו עיצב, גזר ותפר בעצמו. באחד ממועדוני הנוער השכונתיים בחיפה הדריך את הנערים במלאכת־יד. הוא אהב להאזין למוסיקת פופ והיה לו קול נעים וכישרון־משחק. אלי היה בן נאמן ומסור להוריו, דאג למשפחתו והקדיש מזמנו לסייע לאחיו הקטנים, ולקראת כל חג ומועד היה משפיע עליהם מתנות הרבה. מסתגר היה ומרבה להתבודד, ביישן ומפנים את רגשותיו. הוא אהב

לעזור לזולת וכמו חשש להיות לטורח על הסובבים אותו. מעולם לא דיבר בגנות חברים והשתדל לגלות בכל אדם את התכונות החיוביות שבו.

אליהו גויס לצה"ל במחצית פברואר 1973 והוצב לחיל השריון. לאחר הטירונות השתלם בקורס לנהגי טנקים ובקורס לתותחנים בטנקי "סנטוריון". הוא היה חייל אחראי ומסור לתפקידו ושימש דוגמה לחבריו במזגו הטוב ובצייתנותו. תמיד השתדל שלא להדאיג את הוריו והקפיד לכתוב הביתה. הוא מיעט לספר להם על קשייו ועל מעשיו בצבא ובחופשותיו מיהר הביתה כדי להיות בחוג המשפחה, לסייע ולתרום ככל יכולתו. כשפרצה מלחמת יום־הכיפורים נשלח עם יחידתו לחזית בסיני. ביום י' בתשרי תשל"ד (6.10.1973), השתתף אלי בקרב דרומית לעיר קנטרה, באזור "מילנו". הטנק שלו נפגע בדרכו לעבר המעוזים המותקפים ואלי נהרג במקום. תחילה נחשב כנעדר, ולימים זוהתה גופתו והוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בחיפה. השאיר אחריו אב, אם, שלושה אחים ושלוש אחיות. לאחר נופלו הועלה לדרגת סמל.

הוריו תרמו לזכרו עמוד הנצחה לבית הכנסת.

בן־סירה (לוטקר), צבי

צבי (צביקה), בן חנה וזאב, נולד ביום כ"ו באב תשי"א (28.8.1951) בתל־אביב. הוא למד בבית־הספר היסודי "רוקח" ואחרי כן סיים את לימודיו בבית־הספר התיכון־עירוני ט', במגמה הריאלית. צביקה היה תלמיד ברוך־כשרונות, עירני ושקדן והצטיין בתחומים רבים – בספרות, במתמטיקה, בפיסיקה, בכימיה ובהיסטוריה. הוא הרבה להתעניין בפוליטיקה, בפילוסופיה ובמוסיקה, ומוריו העידו עליו, כי ניחן בחשיבה אנאליטית מעמיקה, ביכולת לשונית תיאורית ובנפש רגישה. לכל דבר ביקש הסבר מדויק עד לפרטי־פרטים, ולא פעם הגיע בדרך קשה וארוכה לפתרונן של בעיות. תמיד חיפש אתגרים, כדי להוכיח כי "הבלתי־אפשרי – אפשרי" וה"קשה – פירושו אפשרי" – לפי הדרך שהנחתה אותו כל ימי חייו. הוא היה אדם טוב־לב, פעיל בחברת בית־הספר ואהוד מאוד על חבריו. בסוף כיתה י"א יצא לאירופה במסגרת משלחת־נוער מטעם עיריית תל־אביב, ובטיול זה הכיר בצרפת את ארוסתו לעתיד, ג'וזט. צביקה היה יפה־תואר, בעל פנים גלויים ועיניים עמוקות, חודרות. הוא היה בן מסור ואוהב להוריו ולאחיותיו הצעירות וקיים קשרים אמיצים עם בני משפחתו.

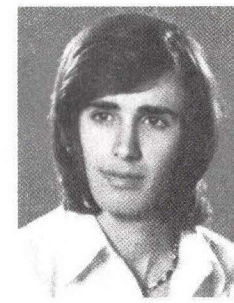
צבי גויס לצה"ל במחצית נובמבר 1969 והוצב לחיל־השריון. לאחר סיום הטירונות ולאחר שהשתלם בקורס מקצועות טנק "סנטוריון", התמנה לתותחן בטנק "סנטוריון". אחרי שהצטיין כמדריך מעולה במדור התותחנות בבית־הספר לשריון, הטיל עליו מפקדו לכתוב מערכי־שיעור בנושאים שלימד, ואלה משמשים את בית־הספר עד היום הזה. מפקדו שיבח את כשרונו בהקניית חומר ההדרכה בצורה מעניינת ומובנת לכל החניכים ואת החוש הטכני שלו. בזכות הצטיינותו, המליצו מפקדיו להעלותו לדרגת סמל־ראשון סמוך לשחרורו מהשירות הסדיר, ובדרגה זו סיים את

שירותו. בתקופת שירותו הקפיד לשמור על קשר כמעט יומיומי עם בני ביתו. הוא הרבה לכתוב מכתבים, הן להוריו ולאחיותיו והן לארוסתו. במכתביו התגלו אהבתו העזה לעם ולארץ, דאגתו לגורל המדינה ולחבריו הלוחמים ובטחונו בכוח־העמידה של העם ושל צה"ל.

לאחר שסיים את השירות הסדיר, החל צבי ללמוד בפקולטה להנדסה באוניברסיטת תל־אביב. הוא השקיע את מיטב מרצו בלימודים וזכה בהישגים נאים. לקראת סיום שנת הלימודים החל גם בעבודה חלקית בבנק, וגם שם הספיק לרכוש את אמונם ואת הערכתם של חבריו לעבודה. כשפרצה מלחמת יום־הכיפורים לא גויס צביקה, בגלל הפרופיל הרפואי הנמוך, שנקבע לו עם סיום השירות הסדיר. אך הוא לא ויתר ומיהר ליחידתו. שם התחנן, דרש ולחץ שיגייסו אותו – ואמנם ביום השלישי למלחמה גויס לתפקיד טען־קשר בטנק ונשלח לרמת־הגולן. ביום ט"ז בתשרי תשל"ד (12.10.1973), נפגע הטנק שלו בקרב בקרבת הכפר נסג' בבשן, וצביקה נהרג במקום. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בקרית־שאול. השאיר אחריו אב, אם ושתי אחיות.

הוריו הוציאו לאור חוברת לזכרו ובה דברי בני המשפחה ודברי חברים על דמותו.

בן־עבו, אילן

אילן, בן דניז ויצחק, נולד ביום כ"א בסיון תשי"ג (4.6.1953) ברבט שבמרוקו, ובשנת 1963 עלה עם משפחתו לארץ. במרוקו למד אילן, או אלן בפי הוריו, בגן הילדים של תלמוד־תורה ובבית־הספר של תלמוד־תורה. הוא היה תלמיד מצטיין ופעמים אחדות זכה בתעודות הוקרה מיד מוריו. כמו כן היה השחקן הראשי בחוג לדרמה שבבית־ספרו. במושב רכסים, שם התגוררה המשפחה לאחר שעלתה ארצה, למד אילן בבית־הספר היסודי "זבולוני", ואת לימודיו התיכוניים השלים בבית־הספר המקצועי "בסמ"ת". אילן, אשר נקרא "יחיאל" בפי חבריו בארץ, היה תלמיד מצטיין בכל המקצועות ומוריו עודדו אותו, שבבוא הזמן ימשיך בלימודים גבוהים בטכניון. הוא היה חברותי מאוד, הצטיין בפעילותו בתנועת הנוער העובד ושימש כמדריך למלאכה במועדון הטכני שבכפר חסידים. בשעות הפנאי אהב אילן לעסוק במלאכת יד. הוא בנה במו ידיו גיטרה ואף פרט עליה ללא עזרת מורה. לפי בקשת אמו הרכיב קולבים ושאר מיני אבזרי בית, ששימשו אותה. לדברי אחיו: "יפה במיוחד החנוכיה הגדולה, מלאכת ידו של אילן, כמו השאיר לנו פמוטים ונרות לזכרו שלו". לפני שגויס לצבא למד עוד שנה וזכה בתואר "טכנאי".

אילן גויס לצה"ל בראשית מאי 1973 וסיים את הטירונות כחניך מצטיין. אחרי־כן הוצב אילן לחיל החימוש, שם שימש כמכונאי טנקים באחת מיחידות החיל. במלחמת יום־הכיפורים השתתף אילן עם יחידתו בקרבות נגד המצרים בחזית סיני. ביום כ"ט בתשרי תשל"ד (25.10.1973), בכניסה לעיר סואץ, נפגעה משאיתו של

איקן ועלתה באש, והוא נהרג. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בבאר שבע. השאיר אחריו הורים, שלושה אחים ושתי אחיות.

במכתב תנחומים למשפחה כתב מפקדו: "אילן היה חייל מצטיין, ממושמע, ובעל מקצוע מעולה. כאיש חיל החימוש הצטרף לכוח הלוחם והגיש עזרה לטנקיסטים גם תחת אש".

בן־עזיז, אברהם

אברהם, בן רחל ויחזקאל ז"ל, נולד ביום א' בתמוז תרצ"ג (25.6.1933) בתל־אביב, כשנה אחרי שעלתה משפחתו מעירק. את לימודיו היסודיים סיים בבית־הספר "תחכמוני" בבת־ים. אחרי כן סיים את לימודיו התיכוניים בבית־הספר תיכון־חדש בתל־אביב. בכל שנות לימודיו היה אברהם תלמיד טוב מאוד והצטיין בעיקר בכושר הניתוח האנליטי שלו. הוא היה חניך "הפועל ימיה" בבת־ים ועסק בשיט מפרשיות. כמו כן היה חניך – וברבות הימים אף מדריך – בתנועת הנוער "השומר הצעיר" והתחנך בה להגשמה חלוצית, שבגללה בחר אחר כך בחקלאות כייעוד חייו. את זמנו הפנוי הקדיש לשני תחומים, שגם הם מעידים על המשך דרכו: משחק השחמט וקריאת ספרי מדע. בתקופת נעוריו זו התפתחה אצלו האהבה העמוקה לארץ, לנופיה ולערכה כמולדת.

אברהם גויס לצה"ל בראשית ספטמבר 1951, והשלים את הטירונות במסגרת הנח"ל. הוא המשיך לשרת בחיל זה, סיים קורס קצינים והועבר, כמפקד מחלקה, מיחידת רגלים ליחידת שריון. הוא היה מפקד מחלקת־חרמ"ש וברבות הימים מונה מפקד מחנה. אברהם נחשב מפקד מעולה, איש צבא מצוין, לוחם אמיץ וחייל נאמן. תמיד ידע להטות אוזן קשבת לפקודיו.

משסיים את שירותו הסדיר התגורר אברהם בקיבוץ סאסא שעל גבול הלבנון, היה חבר קיבוץ במשך שנתיים ועבד בקיבוץ כנוטע. בקיץ של שנת 1956 עקר לכפר הנוער בן־שמן ועבד שם כמדריך בענף המטעים. היה זה אך טבעי – כהמשך לבחירת יעודו בתחום חקלאות כבר מגיל צעיר – שאברהם יצא ללמוד בפקולטה לחקלאות ברחובות. גם בשירות המילואים ידע לשמור על השם שקנה לו ועל ייחודו כמפקד מעולה. הוא היה הראשון שהגיע למקום ההתייצבות של יחידתו, כדי לסייע לחייליו בשעת קבלת הציוד. כולם שטחו בפניו את בעיותיהם והוא ידע ללחום את מלחמותיהם – כשהיו צודקות – גם בפני מפקדים גבוהים ביותר. הוא סיים את הלימודים לתואר "מוסמך" בשנת 1961. ואחרי כן נתקבל לעבודה כמנהל ייצור במפעל הפרמצבטי "פלנטקס". במסגרת עבודתו הקדיש תשומת לב מיוחדת להפקת חומרים טבעיים בעלי חשיבות רפואית וטרינרית ורכש נסיון רב בהפקה, בבידוד ובייצור אלקלואידים ומלחיהם ותמציות צמחים רפואיות. בשנת 1967 עזב את עבודתו ב"פלנטקס" ושנה שלמה עסק כעצמאי במחקר מעשי בביתו ואף הוציא

פטנט, שנרשם על שמו במשרד הפטנטים. אחרי כן חזר לפקולטה לחקלאות כתלמיד מחקר במחלקה לתזונת בעלי חיים וביוכימיה. בשנת 1969 השלים את עבודת הדוקטורט וזכה לתואר "דוקטור". כהמשך ישיר ללימודיו יצא אחרי כן לשנת השתלמות באוניברסיטת ליברפול, שם זכה להערכת כל חבריו לעבודה ולמחקר. עם שובו משנת ההשתלמות הצטרף לסגל המעבדה לכימיה של חומרי הדברה ושאריות רעלים ב"מכון וולקני", ועד מהרה נהיה חוקר בכיר במכון. הוא הרבה לפרסם עבודות ומאמרים בעיתונים, בארץ ובחוץ לארץ. כעשרים מאמרים מפרי עטו פורסמו בכתבי־עת בין־לאומיים וזכו להערכה רבה מצד עמיתיו המדענים. בכל שנות עבודתו ניסה אברהם לשלב את המחקר העיוני עם יישום מהיר של תוצאותיו, והצליח בכך הודות למרצו העצום ולמסירותו הרבה. שותפיו לעבודה ולמקצוע בארץ ומחוצה לה העריכוהו גם כאיש־מדע בעל ידע רב וכושר עבודה יוצא מהכלל, וגם כאדם, כחבר, כאיש ישר ביותר וצנוע להפליא. המגע ההדוק בינו לבין חבריו לעבודה, יחסיו הלבביים עמם ונכונותו לעזור בעצה ובמעשה, היקנו לו ידידים רבים, שהעריצוהו בשל תכונותיו המצוינות. הוא פעל גם בשטח הציבורי־מדעי, והיה חבר בוועדה לבדיקת השימוש בחומרי הדברה והשפעתם על איכות הסביבה. בחייו של אברהם שלטו ההתלהבות למחקר, מסירותו לעבודה והקשרים המיוחדים שיצר עם כל בני משפחתו. כשפרצה מלחמת יום הכיפורים ואנשים הוזעקו מבתי הכנסת. לא המתין אברהם שיקראו לו. לפי צו לבו התנדב מיד, למרות שכבר לא היה שייך לחיל השריון. הוא השתתף בקרבות הבלימה נגד המצרים בחזית סיני, ובקרב שהתחולל ביום ט"ו **בתשרי תשל"ד** (11.10.1973), **באזור צומת "חזזית־מאדים"**, **פגע טיל בנגמ"ש שלו** והוא נהרג. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בחולון. השאיר אחריו אישה **ושלושה ילדים — ארזה, ארנה ויחזקאל, אם, אחים ואחיות.**

במכתב תנחומים למשפחה השכולה כתב ראש המינהל למחקר במכון וולקני: "ד"ר סרן אברהם **בן־עזיז**, חוקר מעמיק, שקדן, בעל חוש ביקורת ומחשבה בהירה, חוקר המשתף פעולה עם עמיתיו ומאציל עליהם מטוב לבו ומצניעותו הרבה..."

לאחר מותו התפרסמו מאמרים לזכרו בחוברת "השדה", ביטאון משרד החקלאות, וכן בביטאון הפקולטה לחקלאות ברחובות; מדי שנה בשנה ניתנים מענקי מחקר על שמו, בנושאי הגנת־הצומח.

בן־עזרא, חיים

חיים, בן רינה ויצחק, נולד בשנת תרצ"ט (1939) באיסטנבול שבטורקיה. הוא עלה לארץ עם משפחתו בשנת תש"ט (1949) ולמד בבית־הספר היסודי בטבריה, עיר מגוריו. מחמת מצבה הכלכלי הקשה של המשפחה, החל חיים לעבוד מגיל צעיר. הוא עבד קשה, אך תמיד מצא זמן לעסוק בתחביבו — שייט ושחייה.

חיים גויס לצה"ל בסוף מאי 1957 ושירת בחיל ההנדסה. הוא השלים בהצלחה קורסים רבים, היה מפעיל

ציוד מכני כבד ומפקד דוברת גישור. בצבא הצטיין חיים בכל תקופת שירותו ואף היה בין החיילים המצטיינים, שהזמנו ביום העצמאות לביתו של נשיא המדינה לשעבר, יצחק בן־צבי ז״ל. בתום השירות הסדיר זכה חיים בתעודת חייל־מצטיין.

אחרי שהשתחרר, עבד חיים כמפעיל טרקטור במשקי עמק הירדן. אחרי־כן עבד בסדום, אך לבסוף חזר לעירו טבריה, שם התגורר גם בני המשפחה. לפני נישואיו היה חבר במועדון השייטים בטבריה והשתתף בתחרויות רבות. בשנת 1964 נשא חיים אישה, וברבות הימים נולדו להם שלושה ילדים; בנו הצעיר נולד כחודש ימים אחרי נופלו בקרב, וחיים לא זכה לראותו. חיים היה עובד מצליח וחרוץ בכל מקום שעבד. כן היה בעל ואב מסור ונאמן. כל ימיו עזר לבני משפחתו ועשה ככל יכולתו למען רעייתו וילדיו. במלחמת יום־הכיפורים היה חיים מפקד דוברה ביחידת גישור, שהקימה את הגשר על תעלת סואץ. במבצע הצליחה פעל בקור־רוח ובמקצועיות רבה, על אף התנאים הקשים ביותר וההפגזות הכבדות שהנחיתו המצרים ללא הרף על מקימי הגשר, כדי לעכב את צליחת התעלה. ביום כ״א בתשרי תשל״ד (17.10.1973), נפגע חיים ונהרג בהפגזה על הדוברה שלו בתעלה. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בקרית שאול, לאחר שנחשב כנעדר יותר מחודש ימים. השאיר אחריו אישה ושלושה ילדים. לאחר נופלו הועלה לדרגת רב־טוראי.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה כתב מפקדו, כי חיים היה חייל למופת וחבר נאמן וכי בזכותו ובזכות חבריו, הצליח צה״ל להעביר את המלחמה לשטח האויב.

בן־עזרא, יוסף

יוסף, בן מזל ועזרא ז״ל, נולד בשנת 1941 בבגדאד שבעיראק ועלה לארץ עם אמו בשנת 1950. הוא סיים את לימודיו בבית־הספר היסודי ממלכתי־דתי בשבות־עם ובבית־הספר התיכון בבני ברק. יוסף נולד להורים בעלי אמצעים. כשהיה בן שבע נפטר אביו והמשפחה נותרה כמעט ללא אמצעי קיום. במאמצים רבים הצליחה האם לעלות עם חמשת בניה. בארץ ידעה המשפחה סבל רב בשנים שהתגוררה במעברה. אולם יוסף התגבר על הקשיים בבית והשקיע את זמנו בלימודים. את לימודיו בבית־הספר היסודי סיים כתלמיד מצטיין ואילו בבית־הספר התיכון זכה בציונים מעולים בכל המקצועות. הוא היה צעיר רב־מרץ ופעלתן, אוהב חברה ורבים היו חבריו וידידיו.

יוסף גויס לצה״ל בתחילת אוגוסט 1959 והוצב לחיל ההנדסה. הוא השלים קורס חבלה וקורס מש״קי חבלה ומונה מפקד ביחידת חבלה משוריינת. הוא היה חייל ממושמע, מפקד מעולה, מסור לחייליו ונאמן למפקדיו.

במלחמת ששת הימים השתתף כלוחם וכמפקד באחת מגיזרות הלחימה הקשות בסיני, והצליח להחזיר את כל חייליו בריאים ושלמים מכל הקרבות, אחרי שביצעו עבודות הנדסיות קשות, מסובכות ומסוכנות. במלחמת ההתשה עמד עם חייליו בקו האש, תחת הפגזות ובתנאים קשים ביותר. עם יחידתו עשה תקופות ארוכות במעוזי

התעלה והשתתף כאיש חיל ההנדסה, בביצור קו המעוזים. הוא ידע כיצד להפעיל את חייליו ולעודדם לבצע את המשימות שהוטלו עליהם, על אף האש ובהפגזות ארטילריות קשות. הוא הגיע לדרגת סמל־ראשון. בחיים האזרחיים עבד יוסף בחברת הביטוח "מעוז" בתל־אביב. הוא הצטיין בעבודתו, היה אהוב על חבריו והתקדם מהר במקום עבודתו. לפני נופלו היה מנהל־חשבונות ראשי בחברה ומנהל מחלקת המיכון. כאיש משפחה היה יוסף מסור ונאמן. הוא היה קשור לרעייתו ולשני ילדיו, והעריץ את אמו. במלחמת יום הכיפורים פעל יוסף כמפקדה של יחידת הנדסה משוריינת, במסגרת אוגדתו של האלוף אריאל שרון בגזרה המרכזית בסיני. הוא השתתף בכל הקרבות עד לצליחת תעלת סואץ, היה בין ראשוני הצולחים, עסק עם יחידתו בפינוי מוקשים באיזורי הקרבות ומילא שורה ארוכה של משימות עד יום הפסקת האש. ביום ג' בחשון תשל"ד (29.10.73) נפגע ונהרג בעת מילוי תפקידו הקרבי, ומקום קבורתו לא נודע. השאיר אחריו אישה, בת, בן ואם. בבית־העלמין הצבאי בהר־הרצל בירושלים הוקמה מצבה לזכרו של יוסף, בחלקת הלוחמים בכל המלחמות, שמקום קבורתם לא נודע.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה כתב מפקדו, כי יוסף היה שקדן, חרוץ וממושמע ושימש מופת לחבריו ולחייליו. סחף את פקודיו באהבת מולדת. לאור דמותו יגדלו מפקדים בעתיד.

בן־עטר, אליהו

אליהו, בן יקוט ויהודה, נולד בשנת תרצ"ד (1944) בפס שבמרוקו ועלה ארצה עם משפחתו בשנת תש"ך (1960). הוא היה בן למשפחת רבנים ונצר לרב הקדוש, אור החיים, רבנו חיים בן עטר, הקבור בהר הזיתים. ילדותו של אליהו עברה עליו במרוקו שם סיים את לימודיו בבית־ספר עממי של "אליאנס". את זמנו הפנוי בילה בטיולים בחיק הטבע, נהנה מכל יצור וצמח שנקרו בדרכו, ועוד בהיותו ילד למד את שמותיהם של רוב בעלי־החיים והצמחים ועמד על תכונותיהם. את ידיעותיו הראשונות על ארץ ישראל שאב מתוך ספר התורה ומפרקי היהדות שלמד במרוקו. אולם את יחסו למדינת היהודים עיצבו אחיו, שעלו במסגרת "עליית־הנוער" ושבאו לבקר במרוקו, מארץ־ישראל. הסיפורים על מדינת ישראל ועל חיי היהודים במדינה חופשית משלהם שלהבו את דמיונו, ושאיפתו לעלות ארצה גדלה מיום ליום. אליהו ומשפחתו יצאו את מרוקו בשנת 1960, בדרך לא־חוקית, על כל הסכנות הכרוכות בכך. בארץ נתקלה משפחת בן עטר בקשיי קליטה ואליהו נאלץ לעבוד כדי לעזור בפרנסת המשפחה.

אליהו גויס לצה"ל בנובמבר 1962 ושירת בחיל ההספקה.

הוא שוחרר מהשירות הסדיר חצי שנה לאחר גיוסו כדי לעזור בפרנסת המשפחה, והוצב ביחידת מילואים של חיל־הרגלים בחטיבת ירושלים. במסגרת יחידה זו השתתף בקורס חובשים ובקורס מפקדי כיתות. עם חבריו ליחידה נלחם בקרבות

לשחרור ירושלים במלחמת ששת הימים. לאחר מלחמת ששת הימים החל אליהו לעבוד בדואר ובשנת 1971 נשא לאישה את חברתו פאני קסוס. הם עברו לגור באסבסטונים של קרית־יובל בירושלים ולמרות התנאים הקשים ששררו במקום, הצליחו אליהו ופאני להפוך את משכנם לבית חם. אהבתו לטבע מצאה את ביטויה אז, והוא טיפח את הבית הצנוע והפך אותו לפינת נוי מלאה צמחים ופרחים. זמן קצר לאחר הנישואין נולד בנו הבכור אריה. מסירותו של אליהו לאשתו ולילדו הייתה ללא גבול. הוא המשיך לקיים קשרים הדוקים עם משפחתו ונכון היה להגיש לה עזרה בכל בעיה שהתעוררה. במרס 1973, בשנה שפרצה מלחמת יום הכיפורים, נפטר אביו של אליהו. צערו על פטירת אביו לא ידע ניחומים. הוא החל לבקר בקביעות בבית כנסת, דבר שלא עשה קודם לכן, והחל לגלות מחדש את הדת היהודית ואת מסורת אבותיו. כשפרצה המלחמה היתה פאני בחודשי הריונה הראשונים. אליהו וחבריו לחטיבה שירתו אותה עת במעוזים שעל גדת תעלת סואץ, והיו הראשונים שיצאו לבלום את התקפות הצבא המצרי, שחצה את התעלה. ביום י״ב בתשרי תשל״ד (8.10.1973), בקרבות הבלימה באזור קנטרה, נפגע אליהו ונהרג. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בהר־הרצל. **השאיר אחריו אישה ובן — אריה, אם, אחים ואחיות. בתו שנולדה לאחר נופלו, בעת שהיה בחזקת נעדר, נקראת נטלי.**

במכתב תנחומים למשפחה השכולה כתב מפקד היחידה: ״אליהו נמנה עם שורותינו, לחם בגבורה במעוז 'מילנו', שעל שפת תעלת סואץ, ונפל בהגינו על חבריו ועל ביתו בעורף. אליהו ז״ל גילה מסירות רבה לחבריו, אומץ לב ותושייה בקרב ופעל תוך חירוף־נפש וסיכון עצמי רב עד לנפילתו. בתקופת שירותו עמנו בגדוד, מצאנו בו תכונות של אדם ולוחם למופת ואנו, מפקדי היחידה וחייליה, כואבים יחד עמכם. דמותו תשאר אתנו לעד״.

בן־עטר, עמיר

עמיר, בן אסתר ואליהו, נולד ביום ל׳ בניסן תש״י (16.4.1950) בתל־אביב ולמד בבית הספר היסודי ״יוסף הגלילי״ **ובבית־הספר** התיכון־העירוני ד׳ בתל־אביב. עמיר היה תלמיד מצטיין, בעיקר במקצועות הריאליים. הוא גם התמסר לפעילות חברתית ושנים רבות היה קשור לתנועת נוער והיה בה חניך ואחר־כן מדריך. הוא אהב לטייל בארץ עם חבריו והכיר כל פינה מעניינת בה וכל מסלול טיולים. עמיר היה צעיר מוצק וגבה־קומה, עליז, שמח וטוב לב. הוא היה בעל מרץ ויזמה ותמיד עמד במרכזה של כל פעילות חברתית. רבים היו חבריו וידידיו והוא סייע לכל אדם בעצה ובמעשה, מתוך רצון ונכונות כנים.

עמיר גויס לצה״ל בסוף יולי 1968 ושירת תחילה בנח״ל ואחרי כן בחיל השריון. **הוא עבר קורס צניחה וקורסים מקצועיים בחיל השריון והיה תותחן בטנק ״סנטוריון״.** הכל הכירוהו כחייל מצוין, מסור, ממושמע ואמיץ לב, ששימש דוגמה לחבריו באימונים, במסעות ובתרגילים.

אחרי ששוחרר מהשירות הסדיר עשה עמיר תקופה מסוימת בקיבוץ. הוא התמחה בעבודה בחממת הפרחים של המשק, ובאותה תקופה תיארו אחד מחבריו: "גדול, מוצק, חזק, בעל זרוע חובקת ואוהבת; כך טיפח ניצנים, השקה פרחים, שפע עדנה ורוך לכל ירוק וגדל. חממה בידיו של ענק טוב, ענק אחראי". עמיר היה איש משפחה מובהק, מסור ונאמן לרעייתו ולבנו, שנולד חודשים אחדים לפני שנפל בקרב. גדולה הייתה אהבתו לבנו התינוק ועל כך כתבה רעייתו: "אם אתה מכיר את בן־עטר חמש דקות, הרי בדקה הראשונה נודע לך שיש לו בן". במלחמת יום הכיפורים לחם עמיר כתותחן־טנק ברמת הגולן. הוא עלה לרמה באחד הטנקים הראשונים כדי להשתתף בקרבות הבלימה נגד הסורים. בקרב שהתחולל ליד נפח ביום י"א בתשרי תשל"ד (7.10.1973) נפגע עמיר ונהרג מפגיעה בטנק שלו. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בקרית־שאול. השאיר אחריו אישה ובן. לאחר נופלו הועלה לדרגת רב־טוראי.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה כתב מפקדו, כי עמיר היה חייל מצוין וחבר נאמן.

דברים לזכרו ולדמותו פורסמו בחוברת "פרחים עצובים", שיצאה לאור מטעם בית ספרו.

בן־עמי, אברהם

אברהם, בן לבנה ויוסף, נולד במרוקו בשנת תש"ב (1942) ועלה לארץ בשנת תש"ח (1948). הוא סיים את לימודיו בבית־הספר היסודי־דתי בבת־ים ועבר השתלמויות מקצועיות. אברהם היה הבן הבכור במשפחה ברוכת־ילדים, ויצא לעבודה בעודו נער. מיד אחרי שסיים את לימודיו בבית־הספר היסודי, החל לעבוד כדי לסייע להוריו בפרנסת המשפחה. הוא עבד ביום בעבודות שונות ואילן בערב למד את מקצוע המכונאות. אחרי שסיים את לימוד המקצוע הלך מיד לעבודה, ועבד שש שנים על אנייה בצי הסוחר. אברהם היה בן טוב ומסור מאוד להוריו. כל הכנסותיו מעבודתו היו מוקדשות להם. הוא עזר גם לתשעת אחיו ואחיותיו הצעירים ממנו בלימודיהם ובחינוכם.

אברהם גויס לצה"ל בתחילת נובמבר 1959 ושירת בחיל הקשר בתפקידים טכניים שונים. הוא היה חייל ממושמע ואהוב על חבריו ועל מפקדיו.

לאחר שסיים את תקופת השירות הסדיר, שוחרר והוצב ליחידת מילואים. אחרי השחרור שב אברהם לעבודתו המקצועית. הוא הקים בית, נשא אישה וחודשים אחדים לפני שפרצה מלחמת יום הכיפורים נולדה לו בת. אברהם היה איש משפחה למופת, בעל נאמן לרעייתו ואב מסור לבתו הקטנה. במלחמת יום הכיפורים היה אברהם חייל בגדוד קשר של אחת העוצבות שלחמו בסיני. ביום כ"ה בתשרי תשל"ד (21.10.1973), נהרג בעת מילוי תפקידו בסיני, והובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין

בבאר שבע. השאיר אחריו אישה ובת, הורים ותשעה אחים ואחיות. אחרי מותו הועלה לדרגת רב־טוראי.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה כתב שר הביטחון דאז משה דיין, כי אברהם היה חייל מצוין וחבר נאמן.

בן־עמי (בן־חמו), פנינה

פנינה, בת מרגלית ואהרן, נולדה יחד עם אחותה התאומה ביום ה' בטבת תשי"ד (11.12.1953) בירושלים. היא למדה בבית־הספר היסודי "דוגמה" לבנות בירושלים, ואחרי־כן המשיכה בלימודיה ב"בית־אלישבע", במגמה לתפירה ולכלכלת הבית. פנינה הייתה תלמידה טובה ושקדנית. מוריה שבחוה על חריצותה וציינו את הרוח היוצרת שבה. היא הייתה אהובה על מוריה ועל חברותיה. בשנת לימודיה האחרונה החליטה להפסיק את הלימודים והחלה לעבוד. פנינה הייתה חברת הנוער העובד והלומד. אחרי־כן נמנתה עם חברי מועדון בית הנוער בבקעה. פנינה הייתה חובבת ספורט; בעיקר אהבה אתלטיקה קלה ושחייה ואף הוענקה לה תעודת מציל־חובב. היא הרבתה לטייל ואהבה מאוד לרקוד – ריקודי עמים ומחולות מודרניים, וכן אהבה לקרוא שירים משל המשוררים האהובים עליה – נתן אלתרמן ודליה רביקוביץ. עם זאת הייתה שובבה ופיקחית ואהבה מעשי קונדס. מטבעה הייתה חזקה ואמיצה, עקשנית ומתמידה. הכל הכירו אותה כעליזה ושמחה, חייכנית וחברותית. אך הייתה לה נפש סוערת וגועשת ולעתים מתלבטת, ואמנם בשעות עצבונה הייתה מסתגרת, עצורה ושקטה, ומעיניה השחורות היה ניבט מבט עגום. היא הקפידה שלא להטריד איש אך סייעה הרבה לזולתה. ישרה הייתה ובעלת מצפון, בת נאמנה ומסורה להוריה.

פנינה גויסה לצה"ל בסוף אפריל שנת 1972 והוצבה לחיל ההנדסה. לאחר הטירונות השתלמה בקורס לפקידות־כתבניות ונשלחה לשרת בסיני. בימי מלחמת יום־הכיפורים סייעה פנינה רבות לחיילי היחידות שיצאו ללחום בחזית. היא העמיסה פגזי תותחים ומרגמות על משאיות ובאחד הלילות נפל פגז על רגלה והיא נפצעה, אך סירבה להפסיק ממלאכתה. ביום י"ד בחשוון תשל"ד (8.11.1973), נפלה פנינה בעת מילוי תפקידה. היא הובאה למנוחת־עולמים בבית־העלמין בהר־הרצל שבירושלים. השאירה אחריה אב, אם, שני אחים וחמש אחיות. לאחר מותה הועלתה לדרגת רב־טוראי.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה כתב מפקדה: "פנינה שמשה ביחידה בתפקיד אחראי והייתה מסורה לתפקידה. היא הייתה תמיד עליזה ושובבה והשרתה סביבה אווירה של נעימות וחביבות. היא הייתה אהובה מאוד על חברותיה ועל מפקדיה"; ומפקד אחר, מפקדה בימי המלחמה, כתב: "היא לא חסכה כל מאמץ ומילאה את המשימות שהוטלו עליה ביעילות רבה. היו בה יושר ואהבת הבריות".

בחוברת שהוציא לאור הגדוד ששירתה בו, פורסמו רשימות על חללי המלחמה **מקרב הגדוד, ובהן רשימה על פנינה.**

בן־עמי, שמואל

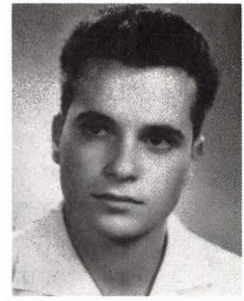

שמואל, בן רגינה ויוסף, נולד ביום י"ז באייר תרצ"ד (3.5.1934) באיזמיר שבטורקיה, שם למד בבית־ספר יסודי. הוא עלה לארץ בשנת 1949 ולמד במוסד חינוכי בקיבוץ גל־עד ובמוסד בן־שמן. ילדותו של שמואל עברה עליו בעיר מולדתו, וכשהיה כבן חמש־עשרה הביע את רצונו לעלות לארץ. הוא הגשים את רצונו ועלה ארצה באמצעות "עליית־הנוער".

שמואל גויס לצה"ל במחצית נובמבר 1952 ושירת כרגם בגדוד מרגמות כבדות. הוא לא השלים את תקופת השירות הסדיר ושוחרר, כיוון שרבץ עליו עול פרנסת המשפחה. בתקופת שירותו הצבאי התחבב מאוד על חבריו, כפי שהתחבב על הבריות בכל מקום שעבד בו. הכל אהבוהו בזכות תכונותיו הטובות ובזכות נכונותו לעזור תמיד לכל דורש.

שנים אחדות אחרי שעלה לארץ, הצטרפו אליו הוריו, אחיו ואחיותיו. כיוון שאביו היה עיוור, תמך שמואל בהוריו וסייע להם כל ימי חייו, עד שנפל במלחמת יום־הכיפורים. בתחילה עסק במלאכות שונות, עד שלמד מסגרות ועבד כפחח וכמסגר מטוסים בתעשייה האווירית, שם עבד כשבע שנים ועשה חיל. כן זכה פעמיים בתעודת "עובד זהיר" מטעם התעשייה האווירית. תקופה מסויימת היה שוטר במשטרת ישראל. את מלחמת ששת הימים עשה במסגרת משטרת ישראל. למעשה, כל חייו היה שמואל ראש משפחתו, ובגלל עול הפרנסה הכבד שרבץ עליו, נבצר ממנו ללמוד. בכך התגלו תכונותיו הנעלות: איש עמל ועבודה, שלא נטש ליום אחד את אביו העיוור ואת אמו; הוא היה כאב לאחיו ולאחיותיו הקטנים, פירנסם, עמד לצידם תמיד בעזרה, בהדרכה ובחינוך וכל מחסורה של המשפחה היה עליו. טראגדיה משפחתית הייתה מנת חלקו כאשר נפרד מרעייתו הראשונה, למרות שהיה קשור מאוד לבנו הקטן. זמן קצר לפני מלחמת יום־הכיפורים נישא בשנית, וכאילו נפתח דף חדש בחייו, שכן מצא אושר ושלווה עם רעייתו השנייה. כל השנים הללו עמדה המשפחה בראש מעייניו, למרות הקשיים והעבודה המפרכת. כאשר לא התגורר ליד ההורים, הקפיד לכתוב להם בקביעות מכתבים ובהם תיאורים על עבודתו החדשה ועל תקוותו למעט אושר ורגיעה בחייו הסוערים. במלחמת יום הכיפורים שירת שמואל ביחידת המילואים שלו, גדוד מרגמות כבדות מתנייעות, שלחם ברמת הגולן. בימים הראשונים של המלחמה עסק הגדוד בהנחתת אש על כוחות הסורים, שפרצו לרמת הגולן. ביום י"ב בתשרי תשל"ד (10.10.1973), נפגע שמואל ונהרג בהפצצה של מטוסים סוריים על גדודו והובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בנהריה. השאיר אחריו אישה, בן (מנישואים קודמים), הורים, אחים ואחיות. לאחר נופלו הועלה לדרגת סמל.

בן־צבי, אבישי

אבישי (אבי), בן לאה ומשה, נולד ביום כ"ה בניסן תשי"ט (24.4.1949) בחיפה. הוא למד בבית־הספר היסודי "שלוה" ובבית־הספר "הריאלי" במגמה למזרחנות. אבי היה תלמיד חרוץ ושקדן, נבון, מתמיד ורחב אופקים והתענין בתחומים שונים ורבים. בהיותו בכיתה א' דפק פעם על דלת חדרו של מנהל בית־הספר ושאלו: "התרצה לשמע שיר?" ודקלם באוזנו שירים של לאה גולדברג, בנימין טנא ואחרים. היתה בו סקרנות אינטלקטואלית רב־צדדית ומחשבה מקורית. הוא הצטיין בלימודיו וזכה להערכה רבה מפי מוריו ומדריכיו. אבישי היה בעל אורך־רוח וסבלנות, אך עולמו הפנימי היה סוער ורוגש. עם זאת לא הסתגר ולא התבודד וידע לעלוז ואף להשתובב בקרב חבריו הרבים. הוא גר בבית מוקף גינה ובה עצים ופרחים, משק חי וכלב. הוא אהב מאד חצר זו, בילה בה שעות ומצא פורקן למתח שהצטבר בו. הוא ניגן באקורדיון ואהב להאזין למוסיקה, נהנה מקונצרט ושירה. אבי הקפיד מאד על הופעתו; מסורק תמיד ובגדיו סדורים ונקיים. מורתו מכיתה ו' כותבת: "תמיד אזכור אותו יפה, זקוף, גאה וחכם". אבי היה בן מסור להוריו ונאמן לחבריו. אחד מהם כותב עליו: "הערכתי אצל אבישי את הנכונות לעזור, להטות אוזן סבלנית לבעיות של אחרים, להקשיב בנימוס ואחר־כך להתרוצץ. לתרום מזמנו, ממרצו וממחשבתו, כדי לעזור לאחרים, בלא חשבון של תן־וקח. תמיד היתה מצויה אצלו עצה בדוקה לכל אחד, אשר הוכיחה את דיוקה וצדקתה".

אבישי גויס לצה"ל במחצית יולי 1967 והוצב לחיל המודיעין. לאחר הטירונות השתלם בקורס הכנה בסיסי לקצינים, בקורס צניחה ובקורס לקציני מודיעין. לאחר שסיים את שירותו הצבאי הסדיר נמנה עם קציני צבא הקבע. הוא היה קצין אחראי ומסור לתפקידו ועשה את עבודתו בנאמנות ובחריצות. הוא היה מסור ודואג לחייליו ושימש דוגמה לחבריו בדבקותו במטרה. את מרבית תקופת שירותו עשה בסיני. הוא השתדל שלא להדאיג את הוריו ובמכתבים שכתב, ידע תמיד להרגיעם. הוא הגיע להישגים רבים ונכבדים בתחומי עבודתו והכל ראו בו קצין מעולה. בתקופת שירותו בצבא הכיר אבי את חברתו עכסה, אותה התעתד לשאת לאישה.

עם תום שירותו פנה ללימודים הגבוהים בתחומים שהיה בהם המשך מסוים לפעילותו בצבא. באוניברסיטת תל־אביב סיים את החוגים ללימודי ההיסטוריה של המזרח התיכון והשפה הערבית. אחד ממוריו באוניברסיטה מעיד עליו שהיה "נעים הליכות, אהוב על מוריו ועל חבריו. עולמו הפנימי היה עולם עשיר, היה חריף בויכוחיו ואיתן בשכנועיו, רציני, דייקן ויסודי; ער לבעיות חברתיות ופוליטיות ובעל יושר אינטלקטואלי". שני כותב כי ידע לנסח דבריו בפשטות, בדייקנות ובהגיון. תרגומיו מערבית לעברית, אם בעל־פה ואם בכתב, הסבו הנאה בשל התרבות, המשמעת הלשונית, ההגיון ויפי־פשטות־הניסוח שהיו מושקעים בהם. לא בכדי נמצא מי שהדביק בו את הכינוי "המועמד לאקדמיה ללשון". ושלישי אמר: "בולט היה במהלך דיונים שהתנהלו במסגרת החוג להיסטוריה של המזרח התיכון ומכון

'שילוח'. מקורי ונועז ברעיונות, יסודי ומעמיק בעבודה מחקרית. טבעי היה שאבישי יסיים לימודיו בהצטיינות". בשנה השנייה ללימודיו באוניברסיטה קסם לאבישי מבנה בודד בשיח'־מוניס. הוא הדביק בהתלהבותו שניים מחבריו ויחדיו התארגנו למגורים שם; אך לא היה זה אי בודד. אבישי הצליח תוך זמן קצר לקשור קשרים הדוקים עם השכנים מסביב, ולעתים היה יושב בבתיהם ומאזין לבעיותיהם והם אהבו אותו. כשלושה שבועות לפני פרוץ המלחמה הוצע לו לרכז במכון "שילוח" את המדור העוסק בנושא ערביי א"י, מדור שעליו מעיד ראש המכון, שהוא ללא־ספק הקשה ביותר, שכן הוא דורש לא רק ידע תיאורטי, אלא גם חוש מעשי ויכולת לפעול במגזר הערבי בארץ. ואין זה מקרה שאבישי הוזמן לעמוד בראשו. כשפרצה מלחמת יום־הכיפורים נשלח עם יחידתו לחזית בסיני. ביום כ"ו בתשרי תשל"ד (22.10.1974), בהפגזה הקשה בתל ג'ניפה שממערב לתעלה, המריץ את כולם לפעולה ועודדם באמרו: — "כל אחד וגורלו". ואכן שם גם נפגע מרסיס של פגז ונהרג — שמונה ימים לפני חתונתו. הוא הובא למנוחת־עולמים בחיפה. השאיר אחריו אב, אם ואח. לאחר נופלו הועלה לדרגת סרן.

במכתב התנחומים למשפחה השכולה כתב מפקדו: "אבישי קנה לו ידידים רבים בקרב אנשיו והערכה רבה בקרב מפקדיו"; ראש מכון "שילוח" כתב עליו: "עם נפילתו איבד המכון אחד מבכירי עובדיו וקהילת המזרחנים, אחד מבניה הצעירים והמבטיחים"; מנהל בית הספר "הריאלי" כתב מכתב להוריו: "נלקח מאתנו אחד מטובי בוגרינו, שנועד למלא תפקידים חשובים בחיי המדינה".

לאחר נופלו הוציא לאור המכון את מחקרו "ההתפתחות האידיאולוגית של משטר המהפכה במצרים"; משרד החוץ הפיץ בלשון האנגלית, עבודת מחקר שערך בשביל המשרד; הוריו הוציאו לאור חוברת לזכרו ובה דברי המשפחה, חברים, מורים ומפקדים; לזכרו הוקמה ספריה פדגוגית בבית־הספר "גבריאלי" בחיפה, מקום שעובדת אמו כספרנית; ביחידתו הצבאית הונצח שמו במתקן שעבד בו ונקרא "בית אבישי"; במכון "שילוח" נקבע ערב־עיון קבוע לזכרו פעם בשנה; מלגה לזכרו מוענקת לסטודנט למדעי המזרח באוניברסיטת תל־אביב מדי שנה בשנה.

בן־ציון (חוגי), אמנון

אמנון, בן שולמית וגמליאל, נולד ביום י״ז בכסלו תש״א (17.12.1940) בבגדד שבעיראק ועלה ארצה עם משפחתו בשנת תש״י (1950). הוא למד בבית־הספר היסודי בקרית־שמונה, המשיך בלימודיו בבית־הספר התיכון על־שם אחד־העם ובבית־הספר התיכון על־שם ברנר בפתח־תקוה. אחרי־כן סיים את לימודיו בבית־הספר הטכני של חיל־האוויר. אמנון היה חרוץ ושקדן והצטיין במקצועות המתמטיקה והפיסיקה; עם זאת היה חובב ספורט ועסק בכדורגל ובטניס, ואף כתב שירים ואהב ספרות ומוסיקה קלאסית.

אמנון גויס לצה״ל בסוף אוגוסט 1959 והוצב לחיל־הקשר בתפקיד טכנאי אלקטרוניקה. הוא סופח לחיל־השריון והיה אחראי למעבדה ניידת בגדוד חרמ״ש. בכל ימי שירותו לא הוגשה נגדו אפילו תלונה אחת. חברו מעיד עליו, שהיה חייל חרוץ, שקט ורציני. כל שנדרש ממנו עשה ללא טרוניה, מתוך יכולת מקצועית מצוינת. לפני ששוחרר מהשירות הסדיר התנדב לשרת מספר חודשים בצבא הקבע.

לאחר השחרור למד בטכניון העברי בחיפה והוסמך כמהנדס אלקטרוניקה. בחברה שעבד בה העריכו מאוד את יחסו לעבודה, את מסירותו הרבה, את יכולתו ואת תרומתו המקצועית לפרויקטים שעסק בהם, והוא נחשב שם עובד חרוץ, קפדן ודייקן, בעל מוסר עבודה, שידע לדרוש הרבה מעצמו ומחבריו לעבודה כאחד. מעסיקו מעיד עליו, שהיה מהנדס מעולה, השקיע את כל מרצו בעבודה, חיפש תמיד את הפיתרון המתאים ושימש דוגמה לכל העובדים. כל יודעיו הכירוהו כאדם ישר, כן ובעל מצפון, ותרן ומתרחק ממריבות ומתכסים. מטבעו היה טוב־לב ונוח לבריות, עדין־נפש וביישן. מעולם לא התגאה בהישגים ובהצלחות, וידע להודות שאינו יודע. תמיד מוכן היה לסייע לזולת כדרך חבר טוב, מסור ואהוב. אמנון היה בן נאמן ומסור להוריו ולמשפחתו, וידע להעניק חום ואהבה רבה לבנו הקטן. הוא דאג לביתו ועשה בו כל מלאכה דרושה. בקרב ידידיו נודע כאיש שיחה מבריק ובעל חוש הומור, שנון ופיקח, רחב אופקים ובעל ידיעות רבות, שרכש אותן בלימוד עצמי ובשקידה רבה. בתקופת מלחמת ששת הימים שירת בחזית הדרום, וכשבא לסיורי ביקורת ביחידות השונות, היה שולח את הטכנאים הגדודיים העייפים לנוח ועושה את עבודתם במקומם. על שהשתתף במלחמה בשנת 1967 הוענק לו ״אות מלחמת ששת הימים״. במלחמת יום־הכיפורים השתתף אמנון בקרבות נגד המצרים בחזית סיני. ביום ט״ו בתשרי תשל״ד (11.10.1973), נפגע בהפצצה אווירית בציר ״מאדים״ ונהרג. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בקרית־שאול. השאיר אחריו אישה ושני בנים, אב, אם, אח ואחות. בנו הקטן נולד לאחר מותו ונקרא על שמו – אמנון. לאחר נופלו הועלה לדרגת רב־סמל.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה כתב מפקדו: ״אמנון ביצע את תפקידו בדרך מעולה. רצינותו ואורך רוחו נסכו ביטחון רב בלב הסובבים אותו״.

משפחתו הוציאה לאור חוברת לזכרו בשם ״קווים לדמותו״. כלולים בה זיכרונות, דברי הספד, מכתבים ותצלומים.

בן־קידר, חיים

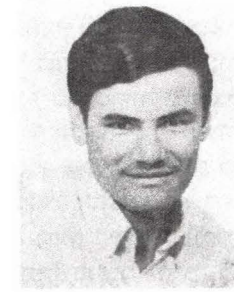

חיים, בן דורה ומרדכי, נולד ביום ב׳ בתמוז תשי״ג (15.6.1953) בירושלים, שם למד בביה״ס היסודי ע״ש א׳ הכרמלי ובבית־הספר התיכון שליד האוניברסיטה העברית. אחותו מספרת כי חיים נולד פג, ובצעירותו היה קטן־קומה משאר חבריו. כשהתבגר היה הגבוה שבכולם. חיים היה ילד עליז בעל עינים כחולות זוהרות ותלתלים בלונדינים – לבנים. בזכות תלתלים לבנים אלו זכה לכינוי ״בן־גוריון״. הוא אהב מאוד חיי חברה, היה חבר בתנועה המאוחדת ואחרי כן בתנועת השומר־הצעיר. במסגרת הגדנ״ע התוודע אל ספורט הקליעה למטרה, וזה הפך להיות אהוב עליו ביותר. הוא היה חבר במועדון הקליעה ״אלנבי״ והשתתף בתחרויות שארגן המועדון. בבית־הספר הצטיין חיים בעיקר בלימודי הביולוגיה, ובשל אהבתו לטבע ולחקלאות הצטרף לגרעין נח״ל ״איתרת״, שהתיישב בקיבוץ צרעה. הוא אהב מאוד את חיי הקיבוץ ואת קיבוץ צרעה במיוחד, וקיווה בעתיד להשתקע בו כחבר משק מן המניין.

חיים גוייס לצה״ל במחצית נובמבר 1971, ובתחילה שירת בגרעין הנח״ל בצרעה. יחד עם חבריו לגרעין עשה חיים גם בנח״ל קליה ובקבוצת כנרת. כאשר התנדבו כל חבריו לשרת כצנחנים, העדיף חיים את השירות בחיל השריון. הוא התרשם מעוצמתו של השריון, מיכולתו המרשימה ומטווח האש של הטנק. במסגרת שירותו השלים קורס חבלה, קורס פלסים וקורס תותחן טנק. בכל אלה זכה בציונים מצוינים. זמן קצר לפני שסיים קורס תותחני טנק בבית־הספר לשריון, שלאחריו נועד סוף סוף לשוב אל קיבוצו האהוב – אל צרעה, פרצה מלחמת יום־הכיפורים. חיים נשלח עם יחידתו לרמת־הגולן והשתתף בקרבות הבלימה נגד הסורים. ביום י״א בתשרי תשל״ד (7.10.1973), נפגע ונהרג בקרב שריון באזור תל־סאקי. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בהר־הרצל. השאיר אחריו הורים, אח ושתי אחיות. לאחר נופלו הועלה לדרגת רב־טוראי.

במכתב תנחומים למשפחה כתב מפקדו: ״חיים היה חייל טוב וחבר נאמן. הוא גילה אומץ־לב וקור רוח בעומדו מול האויב הסורי״.

בן־שבת, יוסף

יוסף, בן אסתר ונסים, נולד ביום א׳ באדר תשי״א (9.3.1951) בקזבלנקה שבמרוקו ועלה ארצה עם משפחתו בשנת 1963. בארץ למד בבית־הספר היסודי ״גאולה״ ואחרי־כן השלים לימודיו בבית־הספר הדתי בכפר־חסידים. יוסף היה תלמיד חרוץ, אהב ללמוד וזכה בציונים מעולים. כן היה חובב ספורט והשתתף בתחרויות כדורגל וכדורסל, שנערכו בבית־ספרו. אהבה מיוחדת אהב את המוסיקה לסוגיה ונהג להאזין לתכניות

מוסיקאליות שונות. הוא היה נבון ועירני, התעניין במתרחש במדינה והרבה לשוחח עם חבריו ועם בני משפחתו על אירועים פוליטיים ועל נושאים בחדשות. שעות רבות היה מבלה בקריאת ספרים ויותר מכל אהב לקרוא ספרות מתורגמת. הוא היה אדם שמח וטוב־לב, חבר נאמן, אוהב־אדם ונכון תמיד לעזור לזולת.

יוסף גויס לצה"ל בראשית יולי 1971. לאחר הטירונות נשלח לאחד מבסיסי חיל האוויר בצפון, בתפקיד אפסנאי. למרות מצב בריאותו לא שוחרר מהשירות הסדיר והתמיד במילוי חובתו לעם ולמדינה עד יומו האחרון. במלחמת יום־הכיפורים שירת יוסף ביחידתו בבסיס חיל האוויר בצפון. ביום כ"ב בתשרי תשל"ד (18.10.1973), נהרג בהתרסקות מטוס במקום משמרתו. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בנהריה. השאיר אחריו הורים, אחים ואחיות. לאחר נופלו הועלה לדרגת סמל.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה כתב מפקדו: "יוסף היה חייל ממושמע, שקט ומסור. הוא מילא את כל המשימות שהוטלו עליו ברצון ובחריצות".

חבריו ליחידה הקימו לזכרו מועדון־חיילים בבסיס חיל האוויר.

בן־שבת, יוסף

יוסף, בן חסיבה ויחיא, נולד ביום ה' בתשרי תש"י (28.9.1949), בקזבלנקה שבמרוקו. שם למד בבית־הספר "אליאנס" בעיר הולדתו. בשנות השישים עלה ארצה עם משפחתו, שהתיישבה בנתניה. יוסף היה הבן הבכור להוריו. הוא גדל במשפחה שמנתה שלוש־עשרה נפשות. בהיותו נער עזר לאביו בפרנסת המשפחה. כשהגיעה המשפחה לארץ נטל יוסף על עצמו לבסס את המשפחה במקומה החדש. עד מהרה התגבר על קשיי הקליטה והמעבר מארץ לארץ. הוא יצא לעבוד כפועל בניין ולמעשה היה המפרנס העיקרי במשפחה. הוא עזר לאביו להיקלט בעבודה ובזכות דאגתו הרבה למשפחה, יכלו אחיו ואחיותיו הצעירים ללכת לבתי־ספר בארץ ולרכוש ידע והשכלה. עבודתו המאומצת כפועל בניין נתנה בו את אותותיה והוא חלה בדלקת ריאות. מחלתו גרמה לו שיעזוב את מקום עבודתו ויעבור לעבוד בענף היהלומים. הוא לא הסתפק בעבודה בשעות היום והיה עובד גם בשעות הערב, כדי להגדיל את משכורתו.

יוסף גויס לצה"ל בתחילת אוגוסט 1969 הוא הוכשר כתותחן ואיש צוות בתותח מתנייע ובגלל היותו עולה חדש, הוצב למערך המילואים מיד לאחר סיום הטירונות.

ביחידת המילואים שלו בחיל התותחנים, נקרא לתקופות של שירות מילואים. במלחמת יום־הכיפורים השתתפה יחידתו בקרבות הבלימה וההבקעה נגד המצרים בסיני. הגדוד שלו היה בין הראשונים שצלחו את תעלת סואץ. יוסף נפל ביום כ"ג בתשרי תשל"ד (19.10.1973), בהפגזת אויב על כוחותינו בשדה התעופה של דוור־סואר, ממערב לתעלת סואץ. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בנתניה. השאיר אחריו הורים, שישה אחים וחמש אחיות. לאחר נופלו הועלה לדרגת רב־טוראי. בנפילתו אבדה משפחתו את מפרנסה העיקרי ומקור אשרה.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה כתב מפקדו: "גברנו על צבאות ערב, אך כדי להגיע לכך, וכדי למנוע שואה וחורבן, נפלו רבים וטובים – ובכאב רב ניתן לומר – רבים מדי והטובים ביותר. יחידתנו לחמה בסיני מראשית המלחמה ועד סופה, בקרבות הקשים ביותר שידע העם מעודו, ונטלה חלק בשלבים השונים של הבלימה, הצליחה וכיבוש הגדה המערבית של תעלת סואץ. שבעה מחיילינו נהרגו ורבים אחרים נפצעו, ובהקריבם את היקר מכל, הביאו לנו את הניצחון. יוסף ז"ל נפגע לאחר מבצע הצליחה, כאשר צלח את התעלה עם גדוד התותחנים הראשון, וכאשר לאחר ליל לחימה החלה הארטילריה של האויב בנסיונות מרים לעצור את כוחותינו. קשה לי מאוד לכתוב מכתב זה, ובעיקר לאחר שיודע אני כי אין ניחומים על אובדן יקירכם אשר נפל. לא אנסה להלל ולשבח במכתב, כי המילים נשמעות נבובות, כאשר הן מועלות על הכתב. אך רצוני כי תדעו כי אינכם בודדים באבלכם הכבד וכי מפקדי היחידה וחייליה משתתפים עמכם בצערכם העמוק על מותו של ידיד וחבר לנשק".

בן־שהם, יצחק

יצחק, בן קדן ושלמה, נולד ביום כ"ג באלול תרצ"ו (9.9.1936) באיזמיר שבתורכיה ועלה ארצה במסגרת "עלית הנוער" בשנת 1950. הוא החל ללמוד בעיר מולדתו בבית־הספר "אליאנס", ובארץ למד בקיבוץ **טירת־צבי. כשעלו הוריו לארץ עזב את המשק, התיישב** עמם בירושלים, עבד בנגרייה בשעות היום ובשעות הערב למד בבית־הספר "דעת". יצחק היה אדם נעים־ הליכות, בעל כושר התמדה, חריצות ויכולת ביצוע מעולים; **איש מצפון ואמת וידיד נאמן לרעיו. הכל כיבדוהו על שום אישיותו** המלבבת, מוסריותו ושיעור־קומתו הרוחני. כל תפקיד שהוטל עליו, עשה בהתלהבות וביסודיות וזכה לשבחים רבים בשנות שירותו רבות הפעלים. הוא אהב מאוד לצלם והיה חובב טיולים וסיורים; ואמנם הרבה לתור ברחבי הארץ והכיר את אתריה השונים.

יצחק גויס לצה"ל בתחילת אוגוסט 1954 והוצב לחטיבת "גבעתי". לאחר סיום הטירונות השתלם בקורס מ"כים חי"ר, בקורס קציני חי"ר ובקורס צניחה. לאחר שהוצב לחיל־השריון השתלם בצרפת, בקורס מפקדי פלוגות שריון ומונה מפקדו של קורס מתקדם לקציני חיל השריון. הוא היה קצין מצטיין, שמילא את תפקידיו במסירות ובאחריות. כשהיה מג"ד אמר עליו מפקדו שהוא אחד הקצינים הטובים שהכיר וכי יחידתו המצטיינת, השפיעה השפעה חיובית ביותר על יתר גדודי החטיבה. באחת מחוות הדעת עליו כתבו מפקדיו: "יצחק הוא קצין נבון, יסודי ויעיל, חרוץ, תכליתי ותוסס, נמרץ ובעל יזמה; עצמאי, בעל ידע מקצועי רב; יש לו כושר הדרכה, הישגיו מצוינים ונשקף לו עתיד מזהיר. הוא הגון, ממושמע ומסודר. יש לו קסם־אישי רב, מצטיין בנאמנותו, הן כלפי מעלה והן כלפי מטה, דואג מאוד לאנשיו, והופעתו נאה ומכובדת". בימי שירותו הצבאי השלים לימודים אקדמיים באוניברסיטת תל־

אביב. כל ימי חייו היה יצחק בן משפחה מסור וטוב. משנשא לאישה את אסתר בשנת 1958, היה לה בעל אוהב ונאמן ואב נפלא לבנו מתן. יצחק לחם במלחמת קדש, במלחמת ששת הימים ובפעולות גמול שונות. את מלחמת ששת הימים החל כסגן מפקד גדוד וביום השני למלחמה, לאחר שנפצע מפקדו, נתמנה למפקד הגדוד. כפעם בפעם כתב בירחוני צה"ל מאמרים שדנו במקומו של הטנק במלחמה המודרנית. על פעילותו הקרבית הענפה הוענקו לו "אות סיני", "אות מלחמת ששת הימים" ו"אות השירות המבצעי". שש־עשרה שנה נמנה עם המשרתים בצבא הקבע, וכשלושה חודשים לפני פרוץ מלחמת יום־הכיפורים נתמנה מפקד חטיבת "ברק". כשפרצה מלחמת יום־הכיפורים, הייתה חטיבתו מופקדת על קו החזית ברמת־הגולן, ונפל עליה נטל בלימת כוחות האויב, שהסתערו עליה בחמת זעם. על עוז לחימתה באותם ימים זכתה לכינוי "חטיבת הגבורה". ביום י"א בתשרי תשל"ד (7.10.1973), תוך כדי פיקוד על חטיבתו בקרב, נפגע יצחק ונהרג באש האויב. על גילוי גבורה במילוי תפקידו בקרב, תוך חירוף נפש, העניק לו צה"ל את "עיטור העוז". וזה תיאור המעשה כמפורט בנוסח העיטור: "עם פרוץ הקרבות שירת אלוף־משנה יצחק בן־שהם ז"ל כמפקד חטיבת שריון ברמת הגולן. ב־7 באוקטובר 1973, בציר הנפט, נלחם לבלימת הלחץ הכבד שהופעל לעבר 'נפח'. למרות שהחטיבה נתדלדלה והכוחות שנשארו היו עייפים ומוכים – לחם עד כלות נשמתו, תוך הפגנת עקשנות, אומץ־לב וכושר מנהיגות למופת, ובכך תרם תרומה מכרעת ליכולת הבלימה באותה גזרה. בקרבות אותו היום נהרג".הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בקרית־שאול. השאיר אחריו אישה ובן, אם, אח ושתי אחיות.

בדברי הספד אמר עליו האלוף משה פלד: "כאשר אני מדבר עליך, יצחק, ועל חבריך לקרב ולגורל, רואה אני שורה ארוכה מאוד של לוחמים אגדתיים, דמויות מופלאות, שהפכונו לעם ומקנות לנו מולדת"; בעיתון "במחנה" פורסמה רשימה, "האתגר הגורלי" שמה, ובה סיפורה של חטיבתו – "עוצבת הגבורה, שבגופות לוחמיה עצרה את שטף נחשולי הטנקים של הסורים והייתה לפרק־מופת בהיסטוריה של המלחמה על קיומנו".

בן־שושן, יצחק

יצחק, בן חסיבה ורפאל, נולד ביום כ"ה בכסלו תשי"ג (13.12.1952) בקזבלנקה שבמרוקו. בשנת 1962, עלה לארץ עם בני משפחתו והתיישב במושב אליפלט שבגליל, והמשיך את לימודיו בבית־הספר התיכון החקלאי בכפר שפייה. עד גיוסו לצה"ל עזר להוריו לפתח את המשק וכיוון שהתעתד להמשיך בעבודה חקלאית, למד בבית־ספר תיכון חקלאי. הוא התכונן להתיישב עם חבריו לרעיון במושב צעיר ברמת־הגולן, אחרי שיסיימו את שירותם הסדיר בצה"ל.

יצחק גויס לצה"ל בתחילת פברואר 1971 ושירת בחיל השריון. הוא השלים

בהצלחה קורסים והשתלמויות בכל מקצועות הטנק, היה מפקד טנק מצטיין ובזכות כושר הפיקוד ויכולת הארגון שלו, התמנה לרב־סמל פלוגתי בגדוד טנקים. הוא היה חייל למופת ומפקד מוכשר. מוכר היה ביחידתו כחייל המוכן להתנדב לכל משימה, ולו הקשה ביותר. תמיד מוכן היה לעזור לזולת והיה אהוד מאוד על מפקדיו ועל חייליו. כאשר התמנה לרב־סמל פלוגתי, עיצב וארגן את הפלוגה, עד שזו הייתה הפלוגה המצטיינת בגדוד. מפקדיו העריכוהו כאחד מטובי המפקדים בגדוד. יצחק תיכנן ללמוד באוניברסיטה העברית בירושלים והספיק אף להרשם למכינה ללימודים אקדמיים. במלחמת יום הכיפורים היה רב־סמל בפלוגת טנקים, שלחמה ברמת הגולן מן הרגעים הראשונים למלחמה. יחידתו הייתה בין אלו שבלמו את הסתערות הסורים בגופן ובכלי השריון שלהן – עד שהגיעו לרמת הגולן תגבורות חיל המילואים.בקרב נפגע הטנק שלו ואנשי הצוות נפצעו. יצחק חילץ אותם והעבירם לעורף, מצא לעצמו טנק אחר ובו המשיך להילחם. משנסתיים שלב הבלימה יצא עם יחידתו למתקפת־הנגד לתוך שטח סוריה. בקרב על כיבוש מזרעת־בית־ג'אן, ביום כ' בתשרי תשל"ד (16.10.1973), נפגע הטנק שלו והוא נהרג. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בטבריה. לאחר נופלו הועלה לדרגת רב־סמל.

דברים על דמותו של יצחק פורסמו בחוברת "תלמים", ביטאון תנועת־המושבים.

בן־שושן, ציון

ציון, בן חנה ואליהו, נולד ביום ו' באדר תש"ז (26.2.1947) בקזבלנקה שבמרוקו. הוא למד בתלמוד־תורה וכשהיה בן שמונה שנים עלה לארץ עם משפחתו, שהתיישבה בעיירה בית־שאן. בבית־שאן למד בבית־הספר "תחכמוני", ובשנת 1960 עברה המשפחה לגור בתל אביב. ציון למד את מלאכת ייצור הנעליים. הוא התמחה במקצועו והפריש ממשכורתו כספים כדי לסייע להורים בכלכלת המשפחה. הוא היה חרוץ ועבד עד השעות המאוחרות של הערב וכך חסך סכום כסף וקנה דירה בכוחות עצמו. מטבעו היה בחור שקט וחבר טוב. בשעות הפנאי המעטות שהיו לו התמסר לספורט והיה ראש קבוצת טניס־השולחן במועדון "ויצו". כמו כן היה אוהד גדול של קבוצת הכדורגל של מועדון "מכבי" תל־אביב.

ציון גויס לצה"ל בסוף דצמבר 1967 ולאחר תום שירותו שוחרר והוצב ליחידת מילואים.

ציון השתתף במלחמת יום הכיפורים ונפצע ב־14.10.1973. הוא נפטר בבית חולים תל השומר ביום א' בטבת תשל"ד (26.12.1973) ונקבר בבית־הקברות בקרית־שאול. השאיר אחריו אישה ובן, הורים, אחים ואחיות.

בן־שושן, רחמים

רחמים, בן עליזה ואהרון, נולד בשנת תשי"ג (1953) בעכו ולמד בבתי־הספר היסודיים "התומר" ו"ביאליק" בעכו. אחרי־כן למד בבית־הספר התיכון־מקצועי "דרסקי" בעכו. רחמים היה תלמיד טוב, שלא התקשה בלימודיו ומוריו היו שמחים ומרוצים מהישגיו. כמו כן היה חבר בתנועת "הצופים" וברבות הימים הדריך בקן עכו. הוא היה ספורטאי מצטיין, בעיקר כשחקן כדורגל בקבוצת "הפועל" עכו, הדריך בספורט, בהתעמלות ובפיתוח־הגוף ואף שימש כמדריך בגדנ"ע. רוב זמנו הפנוי הקדיש לציור כתחביב. רחמים היה בחור שמח בחלקו, הקפיד על נקיונו והתהדר בלבושו המסודר. תמיד היה מוכן לעזור לזולת והיה אהוד על חבריו, שכינוהו בשם־חיבה "רחמו". הוא היה בן נאמן להוריו וסייע בידם בכל דבר, לרבות עבודות־הבית. רחמו היה פעיל בחברה והדריך בחוגים שונים, בתחום התרבות והחינוך.

רחמים גויס לצה"ל במחצית אוגוסט 1971 והתנדב לחיל־הצנחנים. לאחר סיום הטירונות ולאחר שהשלים קורס־סיירים וקורס־צניחה, נשלח לקורס מ"כים־חי"ר וגם השתלם בקורס נהגי זחל"ם. בתום אימוניו נשלח לסיירת בסיני בתפקיד מש"ק סיירים והוענקה לו דרגת סמל. הוא היה חייל טוב ואהוד על חבריו ועל פקודיו, משום שהקפיד לדאוג להם ולנוחותם. ואמנם רבים מהם לא ישכחו כיצד דאג תמיד להכין להם משקה חם בשובם ממארבים וממרדפים. תקופה ארוכה שירת בסיני והשתתף במרדפים ובפעולות שונות שבעבורן הוענק לו "אות השירות המבצעי". לדברי מפקדו היה "חייל מעולה ובעל יכולת ורמה גבוהות". ביום י"ט בתשרי תשל"ד (15.10.1973), השתתף רחמים בפריצת הדרך בצומת "טרטור־לכסיקון", באזור "החווה הסינית" שבסיני. בקרב נפגע הזחל"ם שלו והוא נהרג. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין הצבאי בנהריה. השאיר אחריו הורים ואחים. לאחר נופלו הועלה לדרגת סמל־ראשון.

הוריו תרמו לזכרו ספר־תורה לבית כנסת "תפילת דוד" בעכו וכן רכשו לזכרו ספר "הזהר".

בן־שטרית, אליהו

אליהו, בן מרים ואדר, נולד ביום כ"ט באדר תשי"ג (16.3.1953) בירושלים. הוא למד בבית־הספר היסודי "נווה יעקב", המשיך את לימודיו בבית־הספר "פורת־יוסף" ובבית־הספר "עיר גנים" בירושלים ואחרי־כן סיים את לימודיו בבית־הספר התיכון על־שם בויאר, במגמה הריאלית־ביולוגית. אליהו היה תלמיד חרוץ ושקדן, אהוב על מוריו ועל חבריו. הוא היה חובב שחייה והרבה לעסוק בספורט זה בזמנו הפנוי. בבית־הספר נמנה

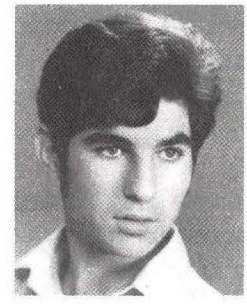
עם חברי החוג הדרמטי וזכה לדברי שבח על כישרון המשחק שלו. אליהו היה שקט וביישן מעט, צנוע ונחבא אל הכלים. חייכן היה ובעל חוש הומור דק. הוא היה חברותי, אהוב על חבריו הרבים, ישר ובעל מצפון, בן נאמן להוריו ומסור למשפחתו.

אליהו גויס לצה"ל במחצית אוגוסט 1971. בשל חיבתו הגדולה לים ביקש להישלח לחיל־הים ולהשתלם בקורס חובלים, אך בקשתו נדחתה והוא הוצב לחטיבת "גולני". לאחר סיום הטירונות השתלם בקורס סיירים, בקורס מפעילי טלפון־רדיו, בקורס מש"קי רדיו ובקורס למדריכי קשר. בקורס זה הצטיין והוצע לו להישאר ולהדריך בו, אך הוא סירב והתנדב לשרת בסיירת "שקד". הוא היה חייל אחראי ומסור לתפקידיו, ונכון לסייע תמיד לחבריו, במעשה ובדברי עידוד. על חלקו בפעילות מבצעית הוענק לו "אות השירות המבצעי". אליהו היה בן מסור להוריו ומתחשב בהם. הוא השתדל שלא להדאיגם והרבה לכתוב הביתה, אך במכתביו הרבים לא סיפר כלל על האימונים המפרכים ועל הסיכון הכרוך בפעולות שהשתתף בהן. לאחר סיום שירותו הצבאי הסדיר התעתד ללמוד באוניברסיטה העברית בירושלים. כשפרצה מלחמת יום הכיפורים שירת אליהו בסיני. ביום י' בתשרי תשל"ד (6.10.1973), בשעה הראשונה של המלחמה, עמד על משמרתו בבסיס בין מעבר המיתלה לבין תעלת סואץ. לפתע הותקף הבסיס מן האוויר, ואליהו נפגע ונהרג תוך מילוי תפקידו. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בהר־הרצל. השאיר אחריו אב, אם, אחים ואחיות. לאחר נופלו הועלה לדרגת סמל־ראשון.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה כתב מפקדו: "נכונותו לעזור לחבריו, גם אם לא היה הדבר נוח מבחינה אישית, עשתה אותו אהוב וחביב על פקודיו ועל מפקדיו. הוא לא חלק על הפקודות שניתנו לו ואפשר היה לסמוך עליו בכל תחום".

מפקדת סיירת "שקד" הוציאה לאור חוברת לזכרם של חלליה, ובהם גם אליהו; בית־ספרו הקים לזכרו קרן מלגות לתלמידים מצטיינים.

בן־שימול, מרדכי

מרדכי, בן פרחה ויהודה, נולד ביום כ"ז בניסן תשט"ו (19.4.1955) **ברמלה. הוא למד בבית־הספר היסודי** "עוזיאל" ואחרי־כן בבית־ספר תיכון־ערב "שקדיאל" ברמלה. הוא היה תלמיד טוב וחרוץ ולדברי מחנכו היה ממושמע ואהוד על מוריו ועל חבריו לכיתה. מרדכי היה נער עליז ומלא שמחת־חיים ואהבת־אדם, שמח בחלקו ואוהב לעזור לזולת. בד בבד עם הלימודים בבית־הספר התיכון עבד כנגר. משמע כי חברו זקוק לכסף, תרם את ימי חופשתו השנתית וסירב לקבל פיצוי בעבור ימים אלה. מרדכי היה חובב ספורט **והרבה לחזות במשחקי הכדורגל של הקבוצה "שלו" — "בית"ר" רמלה. היה בן מסור להוריו ודואג למשפחתו. חבריו מספרים עליו כי מעולם לא סירב להיענות** לבקשת עזרה וסייע תמיד לכל דורש בשמחה ומתוך רצון־טוב.

מרדכי גויס לצה"ל בראשית מאי 1973 והוצב לחיל התותחנים. לאחר סיום

הטירונות ולאחר שהשתלם בקורס כוונים, הוצב באחת מיחידות התותחנים. הוא היה תותחן מעולה, אחראי ומסור לתפקידו. בזכות אופיו הנוח ומרצו הרב התחבב על מפקדיו ורכש לו ידידים רבים בין חיילי היחידה. אלה מעידים כי פעמים רבות שימש להם דוגמא בחריצותו וכי מעולם לא נשמעה מפיו תלונה על קשיים באימונים ובחיי הצבא. בתקופת שירותו בצבא השתדל שלא להדאיג את הוריו, הרבה לבקר בבית והקפיד לקיים קשר מכתבים עם משפחתו. בחופשותיו נהג לבלות בחברת בני המשפחה ויחד אתם רקם תכניות לעתיד, לאחר שישתחרר מצה"ל. ביום י"ב בניסן תשל"ד (4.4.1974), נפגע מרדכי ונהרג בהפגזה באזור חומרית שברמת הגולן, והובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין ברמלה. השאיר אחריו הורים, חמישה אחים ושלוש אחיות.

בן־שישו, עמרם (ארמנד)

עמרם (עמי), בן אסתר ודוד, נולד ביום ח' באב תש"ב (22.7.1942) בטוניסיה. כשהיה בן 14 עלה ארצה עם משפחתו. הוא למד בבית־ספר יסודי בטוניסיה והמשיך בלימודיו בבית־הספר התיכון־חקלאי "עירון" בחדרה. הוא היה חביב מאוד על מוריו ועל חבריו, בזכות היותו נער חרוץ, אחראי ונבון. עוד מצעירותו ידע עמרם שעתידו קשור בעבודת־האדמה. הוא אהב את הטבע, את הצמחים ואת בעלי החיים ולכן בחר ללמוד בבית־ספר חקלאי. אך כשהיה בן 17 אושפז אביו לצורך ניתוח ועמרם, כבן הבכור, נאלץ לעבוד לפרנסת המשפחה. כל עבודה שהוטלה עליו עשה ביסודיות ובנאמנות. תקופה מסוימת עבד בפרזול פרסות לסוסים, יחד עם חקלאי ותיק, ולצורך עבודה זו עבר בכל משקי הארץ. אחרי־כן עבד כבנאי ואף כנהג משאית. אך תמיד מצא זמן לעסוק בחקלאות. עמרם היה טוב־לב ועדין־נפש ומעולם לא נטר טינה לשום אדם. דלת ביתו הייתה פתוחה תמיד ואנשים לא היססו לבוא לבקש את עזרתו, אם לצורך תיקון כלים חקלאיים ואם לצורך עצה טובה. הכל ידעו שעמרם מוכן תמיד לעזור בנפש חפצה.

עמרם גויס לצה"ל במחצית מאי 1960. הוא עבר קורס מש"קי הגמ"ר, קורס נהגי זחל"מ והוצב בחג"מ.

במלחמת ששת־הימים נפל אחיו הצעיר, אלי. מיד אחר־כך התנדב עמרם לסיירת, שהורכבה ברובה מבני מושבי הסביבה. הוא שירת במילואים תקופות ארוכות במשך השנה וכל צו שקרא לו לשירות מילואים גרם לו שמחה. הוא אף יצא למילואים כשהוא חולה וסירב להישאר בבית, בטענה שהדבר עלול לפגוע בחבר שלו למילואים, שלא יוכל לצאת הביתה לחופשה. עמרם נשא לאישה את חברתו אידה וברבות השנים נולדו להם שלושה ילדים. הוא היה בעל ואב למופת – מסור, דואג, אוהב ונאמן. את רוב זמנו בילה בקרב משפחתו כשכולם שותפים להחלטות הנוגעות למשק וכולם חווים את החוויה של הקמת המשק וטיפוחו. עמרם המשיך בבניית משקו ובתרומה פעילה למושבו. שבע שנים רצופות נבחר לוועד המושב ובשנה האחרונה לחצו עליו

רבים, שיקבל על עצמו את תפקיד מזכיר המשק. נוסף לפעילותו הציבורית במשק עסק בארגון הנוער בחוגים שונים, בפעולות ספורטיביות ובתחרויות ספורט בין צעירי המושבים בחבל תענך. חלומו הגדול של עמרם היה להתפרנס אך ורק מעבודת האדמה, במשק גדול ומבוסס. החלום שטופח במשך שמונה שנים עמד להתגשם: מטעי הפקן והאפרסמון, שנטע לפני שנים, החלו להניב פירות. גם בניית הלול החדש החלה להתממש. ערב צאתו לתקופת שירות המילואים האחרונה שלו יצק עמרם עמודים ללול חדש וגדול. אכן, עבודתו נשאה פרי – המטעים מפיקים יבול גדול ובניית הלול כבר הסתיימה, אך הוא לא זכה לראות זאת. ארבעה חודשים לאחר מלחמת יום־הכיפורים יצא לשירות מילואים. ביום י״ד בשבט תשל״ד (6.2.1974) נהרג עמרם בהיתקלות עם מחבלים בגבול לבנון, על־יד עבסייה. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין הצבאי בעפולה. השאיר אחריו אישה, בת ושני בנים, הורים, אחות ואח. לאחר נופלו הועלה לדרגת סמל.

בחוברת שהוציאה לאור תנועת המושבים לזכר הנופלים בני המושבים, כלולים מדברי חבריו על דמותו; להנצחת זכרו הקימו חבריו ליחידה אנדרטה ברחבת בית־הספר בניר־יפה.

בן־שלום, יהושע

יהושע (שוקי), נולד ביום י״ד בניסן תש״ח (23.4.1948) להוריו עמנואל (מנק) ואסתר (אסתרקה) בקיבוץ דן. התחנך בבית־הספר היסודי ובמוסד החינוכי שבקיבוץ. בימי מלחמת ששת הימים הופגז הקיבוץ והוא, כשאר בני כיתתו בכיתה י״ב, השתתף בהדיפת התקפת הסורים על משק דן. ״...אתמול היה ה־6.6.1969. – כלומר שנתיים בדיוק מהיום בו נעשיתי חייל ממש, שיורה על חיילים אחרים. הכוונה להתקפה על דן. אתמול ישבתי ושחזרתי לעצמי את כל אותה תקופה בדן וממש קשה להאמין איך יכלנו אז להדוף את ההתקפה הזו... בחיי שאני מתחיל להעריך את מה שעשינו אז. לא חשוב אם הייתה לנו ברירה או לא. עצם זה שעשינו, זה כבר מספיק. לילות שלמים של הטמנת מוקשים ולמחרת קמים לעבוד ועובדים 12 שעות בהעמסת חציר, ואחרי זה הולכים להתאמן בפירוק והרכבה של מקלעים. ממש פלמ״ח!... את הסיפורים נספר לנכדים שלנו כנראה, כדי שיוכלו להעביר את זה הלאה לדורות הבאים, ואולי באיזה פרשיה נעלמת יפרסמו את הסיפור״.

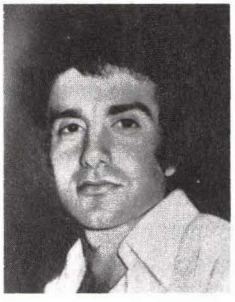
יהושע גויס לצה״ל בראשית נובמבר 1967 והתנדב לסיירת צנחנים. במלחמת ההתשה שירת כקצין בגדוד צנחנים, והשתתף במבצע ״שדואן״ כמפקד כוח. על חלקו במבצע, כתב אורי מילשטיין ב״כיבוש שדואן״: ״...שוקי ואנשיו פנו לכיבוש ״ורדה״. בדרך ספגו אש מ״דפנה״. שוקי סטה עם חלק מאנשיו מערבה. חלק אחר עדיין התעכב בציר התנועה הקודם. באותה עת הבחין בשלושה מצרים חמושים בתוך כוך סמוך. שוקי הורה לאנשיו, שעדיין לא התחברו עם מפקדם, לתקוף את

המצרים. לאחר קרב קצר הוכרעו השלושה. שוקי המשיך עם אנשיו. כשהחל בהסתערות, הבחין בבזוקאי מצרי היורה לעבר הכוח של מוטי. שוקי פנה אל הבזוקאי המצרי, הלה נטל קלצ'ניקוב וירה אל הקצין הישראלי. כשהגיע סמוך למצרי גילה שוקי, כי מחסניות נשקו ריקות, השליך רימון על אויבו ונרכן אל האדמה להחליף מחסניות. המצרי ניצל את השהות וקפץ למדרון האחורי בכוונה להימלט, שוקי דלק אחריו ופגע בו. בשעה עשר ורבע דיווח שוקי כי "ורדה" בידינו..."

באוקטובר 1970 לאחר שחרורו מהשירות הסדיר נשא אישה והקים את ביתו בקיבוץ דן. עבד במסגריה של המשק, ובה גם עסק בפיסול בברזל, (הקים אנדרטה לזכר הבנים שנפלו במערכות ישראל). כמו כן היה פעיל מאוד בארגון החטיבה הצעירה בקיבוץ. ביום כ"ד בתשרי תשל"ד (20.10.1973), בגזרה צפונית, דרומית־מערבית לאיסמעיליה, באיזור "פוקסטרוט" נפל בקרב כשהוא מפקד על מחלקה בפלוגת סיור חטיבתית. טיל פגע בזחל"ם שלו והוא נהרג במקום. הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בקיבוץ דן. השאיר אחריו אישה, אב, אם, אח ושתי אחיות.

קיבוצו הוציא לאור חוברת לזכרו ובה דברי חברים וקובץ ממכתביו.

בן־שלוש, ציון

ציון, בן חנה ונסים, נולד ביום י' בשבט תש"י (28.1.1950) במקנס שבמרוקו ועלה ארצה עם משפחתו בשנת 1965. הוא למד תחילה בתלמוד־תורה במקנס, והמשיך את לימודיו בבית־הספר היסודי בקובלנקה. הוא היה תלמיד מצטיין ומוריו שבחוהו על חריצותו ועל התמדתו. לאחר שסיים את לימודיו בבית־הספר היסודי ביקש לעלות ארצה. הוריו שחששו להתיר לו לעשות את הדרך לבדו, עלו עמו. ברעננה למד בבית־הספר התיכון "אוסטרובסקי", ואחרי־כן סיים את לימודיו בבית־הספר המקצועי "טכניקום" בתל־אביב, במגמה של חרטות. לאחר סיום לימודיו נתקבל לעבודה כחרט במפעלי התעשייה האווירית. בערבים היה מדריך בחבורות נוער השכונות ברעננה. ציון היה חובב ספורט והרבה להשתתף בתחרויות כדורגל. הוא התמסר לאמנות ולמלאכת־יד, והקדיש מזמנו הפנוי לציור. הוא היה חברותי ואהב לעזור לזולתו, ישר ובעל מצפון, בן נאמן ומסור להוריו. לאחר שהתארס, התעתד לשאת את חברתו לאישה ולהקים בית בישראל.

ציון גויס לצה"ל במחצית אוגוסט 1968. תחילה ביקש להתנדב לשרת בחיל־האוויר, אך בבדיקות הרפואיות התברר, שלא יוכל להיות טייס בשל פגם בראייתו, ולכן ביקש להצטרף לחיל־השריון. לאחר הטירונות השתלם בקורס למפקדי טנקים "פאטון". רוב תקופת שירותו הצבאי עשה בסיני והשתתף במלחמת ההתשה. מפקדו מעיד עליו, שמילא את תפקידו כראוי וביעילות בפעילות מבצעית. על זאת הוענק לו "אות השירות המבצעי". כבן מתחשב ומסור, השתדל שלא להדאיג את הוריו, ובימי המלחמה הקפיד לכתוב הביתה מדי יום ביומו, כדי להסיר חששות מלב בני משפחתו.

במלחמת יום־הכיפורים השתתף ציון בקרבות הבלימה נגד המצרים בחזית סיני. ביום כ' בתשרי תשל"ד (16.10.1973), נפגע ונהרג בקרב שהתחולל בגזרה המרכזית של תעלת סואץ, ליד "החווה הסינית". תחילה נחשב כנעדר. לימים זוהתה גופתו והוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין ברעננה. השאיר אחריו אב, אם, שלושה אחים וארבע אחיות. לאחר נופלו הועלה לדרגת סמל־ראשון.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה כתב מפקדו: "מעשיו וכושר התמדתו במלחמה שימשו לחבריו מקור כוח. הוא היה אהוב ומקובל על חבריו ועל מפקדיו".

הוריו תרמו לזכרו ספר תורה לבית־הכנסת ברעננה.

בס, יוסף

יוסף, בן מלכה וגדליה, נולד ביום כ"א בחשרי תש"י (14.10.1949) בבואנוס־איירס שבארגנטינה. את לימודיו היסודיים סיים בבית־הספר הממלכתי בבואנוס־איירס, ובמקביל למד בבית־הספר העברי על שם נחמן גזנג בעיר. בשנת תשכ"ג (1963) כשהיה כבן שלוש־עשרה, עלה ארצה עם משפחתו שהתיישבה בעיר רמלה. הוא סיים את לימודיו התיכוניים בפנימייה החקלאית בן־שמן. כאמור התחנך יוסי כבר מילדותו במוסדות העבריים של הקהילה היהודית שבעיר הולדתו, ספג בבית הוריו מסורת יהודית לאומית ולמד לאהוב את עם ישראל ואת מדינת ישראל. הוא היה תלמיד חרוץ ומצטיין, אחראי וממושמע, ואף דילג על שנת לימודים אחת בבית הספר היסודי, הודות לכשרונותיו. בתקופת הלימודים בבית־הספר התיכון הצטיין יוסי בעיקר בספרות ובהבעה בכתב. הוא אהב לכתוב ולבטא מחשבות, דעות והגיגים. בארץ נתקל יוסי בקשיי קליטה ובקשיי הסתגלות ללימודים, בגלל השפה הזרה לו. אולם יכולתו להסתגל למצבים שונים ולחברות שונות ולהתחבב על אנשים זרים, סייעה לו בראשית דרכו. הודות לגמישותו ולכוח רצונו הנחוש הצליח להתגבר גם על קשיי הלימודים.

יוסי אהב מאוד את תקופת חייו בפנימיית בן שמן; שם הכיר למעשה את חבריו הטובים ביותר, ולכן שמר על קשר הדוק עם הפנימייה גם לאחר שעזב אותה. הוא אהב את חיי החברה האינטנסיביים והיה שותף פעיל בהם – ארגן מסיבות, קישט את חדרי הכפר והנעים ערבים ארוכים לחבריו, בנגינה על גיטרה ובשירה בצוותא. יוסי הצטיין גם בעבודה המעשית בחקלאות בכפר. הוא החל את דרכו בעבודה ברפת, והשקיע בה מרץ רב ושעות ארוכות גם לאחר שעות העבודה המקובלות. הוא התייחס לעבודתו במלוא הרצינות והאחריות, ונטל על עצמו תפקידים רבים, כגון מילוי מקומו של מרכז־ענף שנעדר ועוד. בבן שמן התגבש אופיו של יוסי, והחוויות שחווה שם השפיעו עליו מאוד. הוא למד לאהוב את עבודת האדמה, ליהנות מנוף המולדת, לטפל בבעלי־חיים ולחיות חיי שיתוף וחיי חברה. בתקופה זו נתגבשו תכונותיו הטובות של יוסי: יושרו, שאיפתו לשלימות עד כדי קיצוניות ודחיית כל פשרות, רגישותו הרבה לחברה ולאנשים ונכונותו לתרום וליצור למען החברה והזולת. בזכות שמחת החיים

שלו, טוב־לבו ונועם דרכיו, הפך למוקד בחברתו. הוא הקדיש שעות פנאי רבות למשחק הכדורגל, בעיקר כשוער. ולמרות ריחוקו מבית הוריו ולמרות שחייו בפנימייה היו מלאים סיפוק, היה יוסי בן נאמן ומסור למשפחתו, אהב והעריך את הוריו ואת אחיו.

יוסף גויס לצה"ל בראשית אוגוסט 1968 והוצב לחיל השריון. לאחר הטירונות ולאחר שהשתלם בקורס למפקדי טנקים, הוצב בתפקיד מש"ק טנק בסיני. את רוב תקופת שירותו במלחמת ההתשה, עשה יוסי בסיני, באיזור התעלה. למרות הקשיים לא התלונן מעולם. הוא לא הרבה לדבר על חיי הצבא, ותמיד היה בטוח בכוחו של צה"ל ושיבח את כושר הלחימה שלו. זמן מה לפני השחרור עבר יוסי קורס הסבה ליחידת טנקים חדשים.

לאחר השחרור התקבל יוסי למכינה של אוניברסיטת ירושלים, להשלמת בחינות הבגרות, ועבר לגור במעונות הסטודנטים. יוסי אהב מאוד את ירושלים, למד להכירה והרבה לבלות בה. לאחר שסיים את לימודי המכינה החל בלימודי השנה הראשונה במקצוע הספרות העברית וכן השתתף בחוג ללימודים ספרדיים ודרום־אמריקניים. בתקופת הלימודים עבד יוסי כשליח חדשות במדור החדשות של שידורי־ישראל וחסך כסף, גם לצורך מימון הוצאותיו וגם לרכישת דירה. למרות שנעדר מהלימודים בגלל תקופת מילואים ארוכה, ואחר־כך חלה במחלה ממושכת, הצליח במאמצים רבים להדביק את הפיגור, ועמד בכל הבחינות בציונים טובים. היה סטודנט מקשיב ומגיב, רציני ועירני, והודות לגישתו הרצינית ולהשתתפותו הפעילה זכה להערכת מוריו וחבריו לספסל הלימודים. במלחמת יום־הכיפורים השתתף יוסף בקרבות הבלימה נגד המצרים בחזית סיני. ביום י"ב בתשרי תשל"ד (8.10.1973), בקרב שהתחולל צפונית־מזרחית לאגם המר הגדול, נפגע הטנק של יוסי והוא אבד. כעבור כחודש נמסרה למשפחתו הודעה שהוא נעדר. רק לאחר חודש נוסף של חששות ותקוות, נודע שיוסי נהרג. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין הצבאי בהר־הרצל. השאיר אחריו הורים ואח.

הוריו הוציאו לאור חוברת לזכרו ובה דברי חברים ומורים על דמותו.

בסון, אליהו

אליהו, בנם־בכורם של נזימה וסלמן (שלמה), נולד ביום כ"ג בטבת ת"ש (4.1.1940), בעיר בצרה שבעיראק. הוא סיים את לימודיו היסודיים בבית הספר בית־אליהו, ואת לימודיו התיכוניים סיים בבית־הספר התיכון העירוני ז' בתל־אביב. ראשית ילדותו של אלי, כך כינוהו בחיבה כל בני הבית, עברה עליו בגולת עיראק, שם ספג את ערכי היסוד שליוו בדרך חייו. הוא למד להבחין בין בני עמו לבין שאר התושבים, ולמד גם לשאוף לארץ־ישראל ולירושלים עיר הקודש. הוריו לימדוהו "לעמוד על רגליו" תמיד ולהיות עצמאי כדי לקדם כל צרה שלא תבוא, והילד נענה להם מתוך הערכה וכבוד והרבה אהבה. כשהיה

בן שש נולדה אחותו מירה, ואלי עזר לאמו לטפל בה כמיטב יכולתו, ובכלל התנהג כילד אחראי ומתחשב. בתקופת הקמתה של מדינת ישראל, חלה התעוררות לאומית בין היהודים בעיראק, וברגע שאפשר היה לצאת למסע עם התינוקת – ארזו ההורים את מזוודותיהם, ובשנת תש״י (1950) עלו ארצה. המשפחה התיישבה ביד־אליהו, אלא שלא הייתה זו ישיבה של קבע, ואחרי כשנה עברו להתגורר ברמת־גן. אלי קלט את השפה העברית במהירות, ועזר להוריו לשאת את חבלי ההתאקלמות. נתגלה אצלו חוש טכני וידיים מוכשרות ועד מהרה הפך יד ימינו של אביו בהתקנת מכשירי הבית ובתיקונם.

אליהו גויס לצה״ל בתחילת אוגוסט 1960. לאחר סיום הטירונות למד בבית־הספר הטכני של חיל האוויר, וסיים לימודיו בהצטיינות. הוא צורף ליחידת שריון והקים בה את פלוגת הקשר החטיבתית ואף שימש בה טכנאי־קשר בכיר. בגלל תכונותיו המצוינות נתחבב על פקודיו ועל מפקדיו. הם העריכו את יושרו, את מיומנותו ואת טוב־לבו. אלי ידע להקשיב בסבלנות לכל אדם וידע לענות בצניעות רבה ובכובד ראש.

משוחרר מהשירות הסדיר, השתלב אלי מיד בעבודה בתחום מקצועו בתעשייה האווירית. הוא החל דרכו כטכנאי מעבדה ב״בדק״, ותוך זמן קצר עלה והגיע לדרגת מבקר בכיר. שמו הלך לפניו כבעל כישרון־המצאה והוא קבע שיאים חדשים בדרישה לאיכות הביצוע. מפקחי האלקטרוניקה שבמנהל התעופה האזרחית שמו לב לכישוריו המיוחדים, והוא עבר ליחידת ההנדסה של אגף האבזרים. אלי עבד גם בחברת ג׳נרל אלקטריק ונשלח להשתלמויות באנגליה ובארצות הברית, ועד מהרה קיבל תואר מהנדס. עמיתיו סמכו עליו בלב שלם, ונהגו להתייעץ בו בכל בעיה בעבודה. בשעות הפנאי, נהג אלי לקרוא ספרות יפה, ולהרחיב את ידיעותיו בתחום האלקטרוניקה. בשנת 1967 נשא אלי לאישה את רונית ובשנת 1969 נולד בנם גל. בשנת 1971 נולד בנם השני שי, ולא היה גבול לשמחתם של השניים. אלי היה קשור מאוד אל משפחתו, והקדיש מזמנו לטיפוח הקן המשפחתי באהבה רבה. כשפרצה מלחמת יום־הכיפורים נחפז אל יחידתו, ולא חיכה לצו הקריאה. היה ברור לו שבכך הוא עושה את הדבר היחיד שאפשר ושצריך לעשות. יחידתו סייעה לכוחות הלוחמים בחזית סיני והוא עבר שם שעות קשות. ביום ט״ו בתשרי תשל״ד (11.10.1973), נפגע אלי ונהרג בהפצצת אחד הבסיסים של צה״ל ממזרח לתעלת סואץ. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין הצבאי בקרית־שאול. השאיר אחריו אישה, שני בנים, הורים ואחות. לאחר נופלו הועלה לדרגת רב־סמל.

בסטר (בר), ישראל

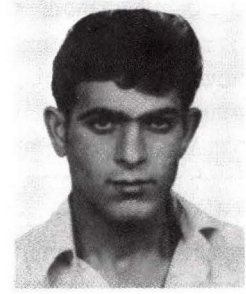

ישראל (איריק), בן הדסה וחיים־יהושע, נולד ביום ט״ו בשבט תש״א (14.2.1941), בעפולה. כשהיה בן ארבע שנים עזבו הוריו את מקום מגוריהם במושב בית־יוסף, ועברו לקיבוץ נוה־איתן. שם למד ישראל בבית־הספר היסודי ואחרי־כן סיים את לימודיו בבית־הספר התיכון בבית־ברל, שבצופית. ישראל, שהיה ידוע בכינויו איריק, היה בעל דרך־מחשבה עצמאית ומקורית והצטיין בכושרו לנתח בעיות ולפתור אותן. הוא בחר את דרכו על־פי השקפותיו ודעותיו, שעליהן סרב להתפשר מתוך דבקות בעמדותיו, מעולם לא נהג לפי מוסכמות, אם אלה לא עלו בקנה אחד עם רעיונותיו. הוא היה ידוע ביושרו ובגילוי לבו ולא חסך ביקורת משום אדם, שלדעתו היה ראוי לה. ישראל היה מאותם צעירים, שבגלל אופיים הסוער והדינמי נדחפו תמיד להיות בין היוזמים והפעילים, גם בתחום החברתי וגם בעבודה היומיומית. אהבתו הגדולה לתעופה התגלתה בהיותו נער. הוא הצטרף לקורס לטיסנאות בבית־ספרו והיה הרוח החיה בו. אחרי־כן השתתף בקורסים לדאייה, במסגרת גדנ״ע־אוויר.

ישראל גויס לצה״ל בתחילת פברואר 1959. עוד לפני גיוסו עבר מיזמתו ניתוח בבית־החולים בעפולה, כדי להסיר פגם שהיה עלול למנוע את קבלתו לקורס־טיס. הוא סיים בהצלחה את קורס הטיס ובחר לשרת כאיש צבא־הקבע, בחיל האוויר. כיוון שכך, עזב קיבוצו ורצה להקים ביתו בנווה־רום, ושם לגור עם אשתו ובניו. ישראל בחר בשירות בצה״ל מתוך תחושת ייעוד והכרה עמוקה, כי חיל־אוויר חזק הוא ערובה לבטחון המדינה. הוא השתתף בפעילות המבצעית של חיל־האוויר במלחמת ששת־הימים ובמלחמת ההתשה, ומילא תפקידים של קצין־מודיעין בטייסת והוכשר כטייס ניסוי. תוך כדי שירות בצה״ל עמד בהצלחה בבחינות הבגרות, סיים את לימודיו בפקולטה להנדסת־מכונות בטכניון והוסמך כמהנדס מכונות. לאחר שהוסמך כמהנדס, עסק בתחום הפיתוח. במהלך שירותו הועלה לדרגת רב־סרן. במלחמת יום־הכיפורים לחמה הטייסת שלו ברמת־הגולן ובעיקר באזור החרמון. ביום ט״ז בתשרי תשל״ד (12.10.1973), יצא לתקוף סוללת תותחים של הסורים ב״מובלעת״ שבצפון רמת־הגולן. בפעולה זו נפגע מטוסו והוא נהרג. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בנוה־איתן. השאיר אחריו אישה, שלושה בנים, אם, שני אחים ושלוש אחיות.

המועצה המקומית בקעת בית־שאן הוציאה לאור חוברת לזכרו ולזכר בני המקום, שנפלו במלחמת יום־הכיפורים ובה כלולים דברים על דמותו.

בסיראטמנד, קרמאט

קרמאט (הרצל), בן סלטאנאט ונסים, נולד בשנת תש"ח (1948) בפרס ועלה ארצה עם משפחתו בשנת תשכ"ה (1965). קרמאט ומשפחתו נתקלו בתחילה בקשיי הקליטה וההתאקלמות המיוחדים לעולים, המגיעים לארץ חדשה. הוא היה זה שתרם להשתלבותה של המשפחה במקום החדש והקל עליה להסתגל לתנאים החדשים. קרמאט היה מוכן לקבל על עצמו כל עבודה, כדי לסייע למשפחה ואכן, בזכותו, הצליחה המשפחה להיקלט בארץ ולהתבסס, גם מבחינה כלכלית וגם מבחינה חברתית. הוא היה אדם טוב־לב, שמח בחלקו ואהוב על בני משפחתו ועל ידידיו. הוא הצטיין באהבה לכל אדם ובנכונות שלמה לפעול ולסייע לכל דורש. מכריו מעידים עליו שנתקיים בו הפסוק "ואהבת לרעך כמוך". הוא עמד במרכזה של פעילות חברתית ענפה והיה מוקף חברים וידידים, שאהבו להיות במחיצתו בזכות חביבותו וקסמו הרב.

קרמאט גויס לצה"ל בתחילת מאי 1969 והוצב לחיל הרגלים. לאחר סיום הטירונות ואימוני החי"ר הבסיסיים, שוחרר מן השירות הסדיר.

עם שחרורו הוצב ליחידת מילואים של חיל־רגלים וביחידה זו נקרא לתקופות של שירות מילואים והשתתף בקרבות מלחמת ההתשה. הוא עשה את מרבית שירותו, במסגרת המילואים, במוצבים שעל גדות תעלת סואץ. הוא היה חייל מסור, שהיה מוכן להתנדב לכל משימה ולבצע כל תפקיד שהוטל עליו. הוא היה אהוד על מפקדיו ואהוב על חבריו ליחידה בזכות עליזותו, שמחת החיים שלו ונכונותו לסייע לחבריו גם בעצה וגם במעשה. במלחמת יום־הכיפורים השתתפה יחידתו בקרבות הבלימה וההבקעה נגד המצרים בסיני. ביום כ"ג בטבת תשל"ד (17.1.1974), בקרב שהתחולל באזור שנכבש על־ידי צה"ל ממערב לתעלת סואץ, נפגע קרמאט ונהרג. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בכפר־סבא. השאיר אחריו הורים, ארבעה אחים ושתי אחיות. לאחר נופלו הועלה לדרגת רב־טוראי.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה כתב שר הביטחון: "קרמאט ז"ל שירת בחיל הרגלים, הוא היה חייל טוב וחבר נאמן, והיה אהוד על כל מי שהכירו".

בסלי, אריה

אריה, בן מרים וסלח, נולד ביום כ"א באייר תשט"ו (13.5.1955) בכפר סבא, כבן שביעי במשפחתו בת שמונה הילדים. כשהיה ילד עברה המשפחה להתגורר במושב גבעולים בצפון הנגב, ושם למד אריה בבית־הספר היסודי "מעגלים". בשנת 1964 עבר עם משפחתו לנתניה והשלים את לימודיו היסודיים בבית־הספר "שחל". את לימודיו התיכוניים התחיל אריה בבית־הספר התיכון "אורט" בנתניה, אלא שלאחר שנתיים נאלץ להפסיק

ללמוד כדי לצאת לעבודה ולעזור בכלכלת הבית – על־אף שזכה בציונים טובים ובהערכה רבה מצד מוריו. אריה, או אריק בפי מכריו, היה בן מסור למשפחתו. כמעט כל שכרו נתן להוריו החולניים שמצבם הכלכלי היה קשה, ובמעט הכסף ששמר לעצמו, קנה צעצועים לאחותו הקטנה והאהובה. לדברי אחותו הבכירה, היה אריק מבקר בקביעות בבתיהם של בני המשפחה הענפה, ובכל ביקור היה מביא אתו דבר מה – שוקולד, פרחים, או סתם איזה ענף־עץ שמצא בדרכו. אריק אהב מאוד לטייל ובכל הזדמנות "פיתה" את בני המשפחה להצטרף אליו לטיוליו. עד שגויס לצבא עבד אריה בשמירת חפצים ב"אגד". אותו זמן היה חבר פעיל בתנועת הנוער העובד והלומד, שימש כמדריך בתנועה, ואף הפך את מחסן הכלים שבבית הוריו למועדון, ששימש אותו ואת חבריו. הוא אהב מאוד לצלם והשאיר אחריו אוסף גדול של תצלומים נאים מטיוליו – תצלומי נוף וצילומים רבים של חבריו ושל בני משפחתו.

אריה גויס לצה"ל במחצית נובמבר 1972 והוצב לחיל השריון, שם שימש כנהג משאית. תקופת שירותו עברה עליו רובה ככולה בסיני, ולפי עדות אחותו היה אריה "מאושר על היותו סוף סוף חייל". אם כי עבר ניתוח מסובך למדי ויכול היה לבקש שישבצו אותו בעבודה משרדית חזר אריה ליחידתו הקרבית בסיני. כשפרצה מלחמת יום־הכיפורים, שירתה יחידתו של אריה בגזרה הצפונית של התעלה. ביום הראשון למלחמה, ביום י' בתשרי תשל"ד (6.10.1973), תקפו מטוסי האוייב את מחנה היחידה ואריה נפגע ונהרג. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בנתניה. השאיר אחריו הורים, שלושה אחים וארבע אחיות. לאחר נופלו הועלה לדרגת רב־טוראי.

במכתב תנחומים למשפחה כתב שר הביטחון דאז משה דיין: "אריה היה חייל מסור ונאמן. היה אהוד על כל מי שהכירו".

בסמן, מרדכי

מרדכי, בן עדה ויהודה, נולד ביום כ"ד בניסן תרפ"ה (18.4.1925) בלימבורג שבגרמניה ובשנת 1936 עלה עם משפחתו ארצה. הוא סיים שמונה שנות לימוד בבית־ספר בחיפה ואחר־כך עבר ללמוד בבית־הספר המקצועי שליד הטכניון בחיפה, שם למד חמש שנים. אביו של מרדכי היה בעל מקצוע בתחום התברואה ועסק בהשמדת מזיקים. במקצוע זה, שהיה נדיר ומיוחד באותה תקופה, עבד גם מרדכי. יחד עם אביו עבד בקיבוצים שונים, בנמל חיפה, ובכל מקום שבו נדרשו שירותם והידע המקצועי שלהם.

מרדכי גויס לצה"ל במחצית אוגוסט 1948. אחד מתחביביו היה צילום קולנוע ולכן הוטל עליו תפקיד מכונן קולנוע בצבא. רק לאחר זמן הוצב לחיל רפואה בתפקיד תברואן. בעת שירותו בצה"ל נשא אישה.

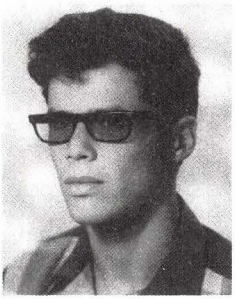
באוגוסט 1950 שוחרר מרדכי מהשירות הסדיר וכן נולדה בתו הראשונה. הוא המשיך לעסוק בעבודתו הקודמת כקבלן עצמאי, ולעיתים היה נקרא לתקופות של שירות מילואים. תמיד מילא את חובתו בנאמנות ובמסירות וגם כשהגיע לגיל שבו

משתחררים משירות מילואים, התנדב מרדכי להמשיך ולשרת בצה"ל. ברבות השנים נולד לו בן ואחר כך עוד בת. כשפרצה מלחמת יום־הכיפורים גויס ונשלח ליחידתו שבסביבות חיפה. הוא שימש כתברואן ראשי ביחידה. ביום י' בטבת תשל"ד (4.1.1974) **נפטר מהתקף לב בעת שרותו. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בחיפה. השאיר אחריו אישה, שתי בנות ובן.**

במכתב תנחומים למשפחה השכולה כתב מפקדו: "מרדכי ז"ל שירת ביחידתי עוד בשירות החובה, ובמשך שנים רבות במילואים, והיה אחד מעמודי התווך של המחלקה בה שירת. בכל עת היה מוכן לבוא לעזרתנו בכישוריו ובידע המקצועי שלו, ועל כך הערכנו אותו כולנו והוקרנו את התכונות האנושיות בהן היה מחונן. בהיותו המבוגר בין כולנו, שימש כאב למחלקה והיה דוגמא ומופת לחיילים הצעירים, ששירתו יחד עמו. מותו בטרם עת היא אבידה קשה ליחידתנו וזכרו יחקק בלבנו לתמיד".

משפחתו נטעה עץ על שמו ביער המגינים, להנצחת זכרו.

בק, שמואל

שמואל, בן שרה וישראל, נולד ביום כ' בטבת תשי"ג (7.1.1953) ולמד בבית־הספר היסודי "פיק"א" ובבית־הספר "אחד העם" בפתח־תקוה. הוא היה תלמיד מצטיין במקצועות הריאליים. בכל שנות לימודיו היה פעיל בחוגים שונים בבית־הספר, בחוגים למוסיקה, לפסיכולוגיה ולציור. הוא היה מוסיקאי מחונן והיה קלרניתן בתזמורת. כן היה ספורטאי מצטיין וזכה במדליות על הישגיו באתלטיקה־קלה, בשחייה ובקליעה. עוד כשהיה תלמיד צעיר ניסה את כוחו בחיבור עבודות מחקר בנושאים שונים. כשהיה תלמיד בכיתות י"א וי"ב, כבר השתתף בחוגים למתמטיקה באוניברסיטת תל־אביב ובמכון ויצמן למדע ברחובות. שמואל הרבה לעסוק בפעילות חברותית. הוא היה יו"ר מועצת התלמידים בבית־ספרו וחבר מערכת עיתון הנוער, בו כתב מאמרי ביקורת בנושאים פוליטיים ורשימות הומוריסטיות. אך המתמטיקה הייתה לגבי שמואל כסם משכר; בכל רגע של פנאי עסק בפתרון בעיות מתמטיות מסובכות – בשעות מאוחרות בלילה, בטיולים, בבית ואפילו בחזית, בימיה הראשונים של מלחמת יום־הכיפורים. שמואל הרבה להורות ולהדריך תלמידים צעירים במקצועות המתמטיקה. משאת־נפשו הייתה להחדיר את נושא תכנות־המחשבים לבתי הספר התיכוניים. הוא עיבד תכנית מפורטת והחל לפעול למימוש תכניתו. שמואל היה בן מסור מאוד למשפחתו, חרף עיסוקיו הרבים והמגוונים. הוא עבד כדי לממן את צרכיו, בעיקר ברכישת **ספרות מקצועית ובפעילות ספורטיבית.**

שמואל גויס לצה"ל במחצית אוקטובר 1971 ושירת ביחידת המחשב של צה"ל, כמפעיל מחשב ומתכנת. ביחידה זו יצאו לו מוניטין כמומחה מצוין. הוא כתב חוברת בתחום התיכנות, שהרשימה אפילו מומחים זרים שביקרו בצה"ל. הוא התמחה

במקצועו, היה לעזר לבוגרי הפקולטה למחשבים שנזקקו לעצתו, להנחייתו ולהסבריו המקצועיים. שמואל היה צעיר שאפתן ורב־פעלים, אך נחבא אל הכלים. לדברי חבריו "נסק ככוכב שביט במהירות אל על. זמן קצר אחרי בואו ליחידת המחשב, הלכנו ונעשינו תלויים בו ולפתע לא יכולנו עוד בלעדיו". בכל שעות היום והלילה היה שמואל מוכן לעבוד, להירתם למשימה מיוחדת ולפתור בעיות סבוכות ביותר. גם בתקופת שירותו בצה"ל, לא חדל ללמוד ולהשתלם אף ליום אחד. כאשר פרצה מלחמת יום־הכיפורים היה שמואל צוער מצטיין בקורס קצינים. הוא הוצב במתקן־אתראה חשוב בסיני והתנדב לתגבר כוח של צה"ל במחנות פאיד. הוא שירת שם ימים אחדים עד שהצטרף לכוח שיצא אל סואץ, שם ניטש קרב דמים קשה. שמואל התקדם יחד עם מפקד יחידת צנחנים אל עבר העיר, ולחם בגבורה עד שנפגע ונהרג בכניסה לעיר סואץ ביום כ"ח בתשרי תשל"ד (24.10.1973). הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בפתח־תקוה. השאיר אחריו הורים ואח. לאחר נופלו הועלה לדרגת סגן־משנה.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה כתב מפקדו, כי התכונות שציינו את שמואל כצוער בבית־הספר לקצינים, היו דבקות במשימה, מחשבה ומתינות בקבלת החלטות, עזרה הדדית ונכונות לנטילת אחריות.

הוריו הוציאו לאור חוברת לזכרו ובה דברי חברים על דמותו.

בקאל, שאול

שאול, בן ברטה ונורי, נולד ביום א' באדר תשי"ג (16.2.1953) בפתח־תקוה. הוא למד בבית־הספר היסודי בקרית־מטלון (פתח־תקוה) ואחרי־כן סיים את לימודיו בבית־הספר התיכון המקצועי "עמל" בפתח־תקוה, במגמה של מסגרות מכנית. שאול היה תלמיד חרוץ ושקדן בלימודים העיוניים, מתמיד בלימודים המעשיים, ואהוב על מוריו ועל חבריו. הוא היה חובב ספורט והקדיש מזמנו הפנוי למשחק הכדורגל. הוא היה בחור צנוע ורחק מן ההידור. דבריו נאמרו במתינות ובנחת, בנימוס ובכובד ראש. חברותי היה, עליז וחייכן, אהוד על מכריו ונאמן לידידיו. תמיד עמד בדיבורו וכיבד את הבטחותיו. הוא אהב לעזור לזולת וידע להקשיב, להבין ולסייע בעצה ובמעשה. היה לו חוש הומור והוא הרבה להתלוצץ ולהתבדח ולשעשע את כל שומעיו. ישר היה, בעל־מצפון ואיש אמת.

שאול גויס לצה"ל בתחילת נובמבר 1970 והוצב לחיל החימוש . לאחר הטירונות השתלם בקורס לחמשי צריח־טנק. מפקדו ציין אותו כחייל טוב מאוד, ממושמע ואחראי, בעל ידע מקצועי רב ויעיל מאוד בעבודה. ואמנם התעתד שאול להצטרף לשורות צבא הקבע לאחר השירות הסדיר. על פעילותו המבצעית העניקו לו מפקדיו את "אות השירות המבצעי". בתקופת שירותו בצבא השתדל שאול שלא להדאיג את הוריו ולא סיפר להם דבר על קשייו, על פעולותיו ועל האימונים המפרכים. הוא

הקפיד לכתוב מכתבים הביתה כדי להרגיע את בני משפחתו. כשפרצה מלחמת יום־הכיפורים נשלח עם יחידתו לחזית ברמת הגולן. ביום י׳ בתשרי תשל״ד (6.10.1973), **נפגע שאול ונהרג באזור חושנייה. תחילה נחשב כנעדר. במחצית אוקטובר 1973** זוהתה גופתו והוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בפתח־תקוה. השאיר אחריו אב, אם, אח ואחות. לאחר נופלו הועלה לדרגת רב־סמל.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה כתב מפקדו: ״שאול ז״ל ביצע את תפקידו **לשביעות רצונם המלאה של מפקדיו והיה אהוב על חבריו ביחידה״.**

הוריו תרמו לזכרו ספר תורה לבית־כנסת בפתח־תקוה.

בקמן, יוסף

יוסף (יוסי), בן סטלה ואברהם, נולד ביום י״ג בחשון תשי״ב (12.11.1951) בחיפה. בהיותו כבן ארבע, עבר עם משפחתו לגור במושב בית־לחם הגלילית, שם סיים את לימודיו בבית־הספר היסודי ״אלון״. הוא המשיך את לימודיו התיכוניים בבית־הספר המקצועי ״נשר״, במגמה של חשמל למכונות. יוסף היה פעיל בקבוצת הספורט של המושב ואהב במיוחד את ענף הכדור־יד. כן אהב ריקודי עם והיה ״המרקיד״ של הנוער המקומי, במועדון התרבות שהקימו להם. מספר עליו מחנכו אברהם: ״עובדת היותו בולט במסגרת החברתית בכיתה העניקה לו מקום מיוחד במערכת ההתייחסויות בבית־הספר. לעשות ״שמח״ ו״חיים״ — שני מושגים אלה היו חלק בלתי־נפרד ממנו. לשמחה ולחיים הקדיש את כל מרצו, וביטא את מלוא משמעותם. בכל מקום שנדרש לתת — פשוטו כמשמעו — יוסי תמיד היה בין הראשונים, אם לא הראשון שבכולם. לא קרה שייעשה דבר־מה בלי שיוסי יהיה מעורב בעשייתו. הוא הצליח ללא מאמץ מיוחד להטביע את אישיותו בכל נושא ונושא, בכל עניין וענין. ׳בלי בעיות׳... היה נוהג לומר״. והוסיף חברו אליעזר: ״למדתי להכירו מקרוב כשעבדנו יחד במטע המשותף. כל מי שעבד במחיצתו נדבק בהתלהבותו. יוסי היה הר של חיוניות, מלא טוב לב וגדוש אהבה ומסירות״.

יוסף גויס לצה״ל בראשית פברואר 1970. בזכות היותו בעל מקצוע רצו להציבו לחיל החימוש אך הוא התנגד והצליח להתקבל לסיירת ״חרוב״. במסגרת שירותו עבר בהצלחה בזה אחר זה את הקורסים הבאים: מ״כ רובאים, נהגים, נהג משאית, מ״כים חי״ר, צניחה וקציני חי״ר. סיירת ״חרוב״ ניהלה אותה עת מלחמה בלתי־פוסקת במחבלים שחדרו לבקעה ואנשיה היו ״הנבחרת״ של צה״ל. מספר חברו ליחידה, דוד: ״יוסי התנדב ליחידה מהיותו אידיאליסט — חדור אהבת מולדת ובעל שורשים עמוקים. בתחילה לא היו אלה ימי זוהר — עבודה קשה, אימונים מפרכים, שרבים לא עמדו בהם. הלחץ היה כבד, אולם היה אחד בכל הפלוגה שנראה כאילו מצא בה את מקומו הטבעי. נחשלים ידעו תמיד מיהו בעל־הכוח שייתן חסותו עליהם, יעודדם וידרבנם. זה היה יוסי. גם בקורס הקצינים התבלט יוסי ללא מאמץ, ואף נשא ופיאר

את שם יחידתו בגאווה. לא רק להערכת חבריו זכה, גם מפקדיו העריכוהו. ואכן, לכל משימה היה הוא ראש וראשון".

בראשית פברואר 1973 סיים יוסי את שירות החובה והחל לעבוד כמאבטח מטוסים בשדה התעופה לוד. יחד עם זאת לא משך ידו מעבודת המשק ותכנן את נישואיו הקרובים עם חברתו האהובה אורית. כאשר הגיע למשק בחופשות או בשבתות, החל מיד בהתקנת ה"פטנטים" השונים, פרי רוחו היוצרת ותבונת כפיו. "יוסי היה הטוב והמסור שבבנים", אמרו הוריו. "בשבילנו היה מוכן לעשות הכל". אולם בלבו הרחב של יוסי היה מקום לאהבה גם אל שאר בני המשפחה וחברי המושב ואלה השיבו לו אהבה. ערב פרוץ מלחמת יום הכיפורים היה יוסי אמור לצאת בתפקיד בטיסה לאמסטרדם. במקום זאת נחפז להגיע ליחידתו ולא שעה להפצרות אנשי "אל על". הוא לא היה מוכן בשום פנים "לתת לאחרים לעשות את מלאכתו והוא יהיה בטוח בחוץ־לארץ". יוסי השתתף בקרבות הבלימה והפריצה נגד המצרים וכמ"מ סיור פרץ בראש אנשיו אל העיר סואץ. מספרים חבריו לקרב: "הכניסה לעיר הייתה בשדרה. התחלנו לשיר 'הבאנו שלום עליכם' ופתאום התפוצץ לידינו רכב מצרי. חבר'ה התחילו להיפגע. המצרים ישבו במארב והפגיזו את השיירה. יוסי רץ לאורך הבתים וסחב פצועים על הידיים. כאשר נפגע המ"פ נטל עליו יוסי את הפיקוד. הוא לא איבד את עשתונותיו בתוך אש התופת, חילק פקודות, עזר לפצועים, שוחח בקשר והפעיל את המרגמה". יוסי סירב להשאיר את חבריו הפצועים ועמידתו בגבורה הצילה חיי רבים מהם. למחרת, ביום ל' בתשרי תשל"ד (26.10.1973), נשלח יוסי בראש כוח כדי לבלום את נסיונותיהן של יחידות הארמיה השלישית לפרוץ את הכיתור. בסיומו של הקרב, כאשר עלה יוסי על הסוללה לראות אם שלום לאנשיו, נפגע מירית צלף מצרי ונהרג. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בבית־לחם הגלילית. השאיר אחריו אב, אם ואח. לאחר נופלו הועלה לדרגת סרן והוענק לו "עיטור המופת". וזה נוסח כתב העיטור: "במלחמת יום הכיפורים בקרבות בעיר סואץ פיקד סרן יוסף בקמן ז"ל על מחלקת לוחמים. ב־24 באוקטובר 1973, עם כניסתו לעיר, נתקל הכוח בהתנגדות עזה של האויב. מפקד היחידה נפגע. סרן יוסף בקמן ז"ל נטל את הפיקוד והוביל את הכוח כשהוא מסתער בראשו לעבר כל בית ממנו ירו המצרים, תוך שהוא מפעיל את נשקו וזורק רימונים. בקרב זה נפגעו לוחמים רבים, ביניהם מרבית המפקדים. סרן יוסף בקמן ז"ל חילץ נפגעים רבים ותחת אש אויב נשא אותם על גבו לנקודת הפינוי. לאחר שעות לחימה רבות ארגן סרן יוסף בקמן ז"ל את חילוץ הכוח מהעיר סואץ ופיקד עליו בשעת החילוץ. בליל 25 באוקטובר 1973 פיקד סרן יוסף בקמן ז"ל על כוח אשר השתתף בניתוק הארמיה השלישית מהעיר סואץ. כוח קומנדו מצרי תקף אותם במפתיע. סרן יוסף בקמן ז"ל, שהבחין בו ראשון, פתח לעברו באש ובו בזמן ארגן את הכוח שעליו פיקד, כשהוא חשוף לאש האויב. בקרב זה נפגע ונפל. במעשיו אלה גילה סרן יוסף בקמן ז"ל אומץ לב, קור רוח, יזמה וכושר מנהיגות למופת".

במכתב תנחומים למשפחה השכולה כתב מפקדו: יוסי היה מפקד מעולה וחבר נאמן. תמיד דאג לחייליו כאב טוב, עוזר ומבין. גם בקרב הקשה על העיר סואץ דאג ללוחמים ולפצועים והוכיח את איכותו הגבוהה כמפקד".

לזכרו הוציאה משפחתו לאור חוברת ובה דברי חברים על דמותו.

בקנרוט, יצחק

יצחק, בן זינה ומרדכי, נולד ביום כ"ט בשבט תשי"א (5.2.1951) בליגניץ שבפולין, ובשנת תשי"ז (1957) עלה ארצה עם משפחתו, שקבעה את מושבה בחיפה. יצחק סיים את לימודיו היסודיים בבית־הספר "יבנאלי" שבקרית אליעזר, והמשיך ללמוד בבית־הספר התיכון־מקצועי "בית הפקיד". מילדותו בלטה אצלו התכונה שציינה אותו במשך כל ימיו – החריצות. עוד בחו"ל אהב לנקות את השלג ממרפסת ביתו או לסלק את הפחם מהאח. בבית־הספר בארץ, שיבחוהו מוריו על חריצותו, שלא ידעה ליאות. יחד עם תכונותיו ה"קפדניות" האלה היה איציק כפי שכינו אותו כולם, שובב גדול ואוהב חיים. "איציק תמיד חייך", נזכרת אשתו עליזה. "הוא אהב לבלות ולשמוח. תקופת הנעורים שלנו היתה רצופה שובבויות, שכולן באו ביוזמתו של איציק. תמיד מוקף היה אנשים ותמיד היה מרכז לכל אירוע חברתי". מכריו מעידים עליו שהיה עדין נפש, בעל שלווה פנימית, אדיב וגאה. הוריו קראו לו סשקה ומערכת היחסים בבית, בינו לבין הוריו ושתי אחיותיו, הייתה נפלאה. אומרת עליו אחותו אלה: "סיסמתו הייתה: 'אלה, האם צריך משהו לעזור... האם צריך משהו להביא...?' איציק היה טוב לב להפליא". לפני גיוסו לצבא נהג לרוץ למרחקים ארוכים, כדי לשפר את כושרו הגופני לקראת גיוסו לצה"ל.

יצחק גויס לצה"ל במחצית פברואר 1969 והתנדב לחיל הצנחנים. במסגרת שירותו עבר סדרה של קורסים: קורס מש"קי תול"ר, קורס מ"כ רובאי, קורס מ"כים חי"ר וקורס צניחה. איציק התייחס לשירותו בצבא בכובד ראש. הוא האמין שזו חובתו, ואם כך – עליו למלאה כמיטב יכולתו. הוא לא הרבה לספר על השעות הקשות שעברו עליו, ועל האימונים המפרכים. שתקן היה ולא היה בו שמץ של רברבנות.

במחצית פברואר 1972 סיים יצחק את שירות החובה ויצא לחיים האזרחיים. הוא החל לעבוד בבתי הזיקוק והתכונן לקראת לימודי הנדסאות וכימיה. על עבודתו במפעל אמר אחד המהנדסים: "ארבע עשרה שנה אני עובד במקצוע ומעולם לא היה לי עובד מוכשר, טוב ומסור כל כך". בנפשו ובלבו היה איש משפחה חם. בינואר 1973 נשא לאישה את חברתו עליזה ולדבריה "הוא היה בעל למופת. אהב אפילו לבשל, ותמיד עזר בעבודות הבית ולקח חלק בעול המשפחה". הזוג הצעיר יצא לטיולים רבים. איציק הכיר כל פינה וכל שביל בארץ, והיציאה לטיול אתו הייתה חוויה בלתי נשכחת. לעתים יצא גם לדוג, ובסבלנות ובהתמדה האופייניים לו, היה יושב שעות ארוכות עם החכה ביד ומצפה. במלחמת יום־הכיפורים השתתף יצחק בקרבות הבלימה נגד המצרים בחזית סיני כמש"ק תול"ר. ביום י"ט בתשרי תשל"ד (15.10.1973) יצאה סיירת ג'יפים של הצנחנים לכיוון הג'ידי ונתקלה ביחידה גדולה של טנקים ונגמ"שים של האוייב. בקרב שהתחולל נפגע יצחק ונפל. דבריו האחרונים היו: "מסרו לאשתי ולמשפחתי שלחמתי בעד המדינה והייתי נאמן לה עד לרגעי

האחרונים". הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בחיפה. השאיר אחריו אישה, הורים, ושתי אחיות. לאחר נופלו הועלה לדרגת סמל־ראשון.

במכתב תנחומים למשפחה כתב שר הביטחון דאז, משה דיין: "יצחק היה חייל מסור וחבר נאמן. הוא היה אהוד על הכל".

בר, משה

משה, בן שושנה (סופיקה) ויוסף, נולד ביום ח' בחשון תשי"ד (16.10.1953) בתל אביב. הוא למד בבית־הספר היסודי על שם דוד רמז בבני־ברק ואחרי כן סיים את לימודיו בבית־הספר התיכון "הגימנסיה הריאלית" ברמת־גן. הוא היה תלמיד מהיר תפיסה וחרוץ, שקדן ומתמיד, ואהוב על מוריו ועל חבריו. הוא היה חובב צילום ואת זמנו הפנוי הקדיש לבניית דאונים ודגמי מטוסים. כן היה לו אוסף גדול ומגוון של בולים. משה שפע שובבות, שמחת־חיים ורוח עליצות. הוא אהב את ביתו ואת בני משפחתו והיה בן נאמן ומסור להוריו. מכספו, שהשתכר בעבודתו כראש לקבוצת מודדים, היה קונה להם מתנות בימי חג. משה היה אדיב ומנומס, חבר טוב בעת צרה, שידע לעודד את ידידיו ולנחמם. הוא אהב לטייל בארץ והרבה להשתתף בצעדות.

משה גויס לצה"ל במחצית ינואר 1972. הוא התנדב לקורס־טיס, אך כעבור זמן קצר הוצב לחיל השריון. לאחר סיום הטירונות, השתלם בקורס למקצועות טנק "סנ־טוריון" וסיים כחניך מצטיין וכן השלים קורס למפקדי טנקים וקורס לקציני אג"ם. משה גמר את הקורס לקציני שריון בפרוס מלחמת יום הכיפורים. שעות מעטות לפני תחילת הקרבות נשלח עם חבריו לחזית סיני. בשלושת הימים הראשונים למלחמה השתתף בקרבות הבלימה, לאחר מכן נשלח עם חלק מחבריו לרמת הגולן להלחם בסורים. משה היה קצין טוב, אחראי ומסור לתפקידו. הוא שימש דוגמה לחבריו במזגו הטוב ובצייתנותו. כבן טוב ומתחשב, השתדל שלא להדאיג את הוריו והקפיד לכתוב הביתה ככל שיכול, כדי להרגיעם. ביום כ' בתשרי תשל"ד (16.10.1973), ביום הולדתו העשרים, בקרב השריון שהתחולל ליד כפר אל־אדס באזור תל־ענטר שברמת הגולן, נפגע הטנק שלו בטיל סאגר ומשה נהרג. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בקרית־שאול. השאיר אחריו אב, אם ואח.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה כתב חברו, שסיים עמו הקורס ולחם שכם־אחד אתו בסיני: "משה ידע לקבל הכל בהבנה ובשקט. משה דאג לפקודיו, היה מסור להם והרגיע אותם בשעות הקשות ביותר. משה לא איבד את עשתונותיו כשכדורים ופגזים שרקו מסביבו ונטע תחושת ביטחון סביבותיו. כל שהוטל עליו ביצע בדבקות ובנכונות בלתי רגילה".

הוריו הקימו לזכרו חדר־הנצחה בביתם.

בר־און, דרור

דרור, בן מירה ובנימין, איש צבא־הקבע, נולד ביום העצמאות ה׳ באייר תשי״ג (20.4.1953) בירושלים. הוא למד בבית־הספר היסודי בקרית־ים וכן בבית־הספר ״חביב״ בראשון לציון, ״דוד ילין״ בהדר־יוסף ו״מקקינלי״ שבקליפורניה. אחרי־כן סיים את לימודיו התיכוניים בפנימיה הצבאית שליד הגמנסיה ״הרצליה״. הוא היה תלמיד טוב וחרוץ, והצליח להתגבר על קשיי־ההסתגלות, שנבעו מהמעבר מבית־ספר אחד למשנהו, עקב ״נדודיו״ יחד עם משפחתו. הוא היה חבר בתנועות ״הנוער־העובד״ ו״הצופים״ (בארה״ב). היה לו אוסף של ספרי־שירה והוא שלח גם ידו בכתיבת שירים. הוא היה עלם רגיש, ישר ובעל־מצפון, מקובל בחברתו ונכון לעזור תמיד לזולת. כשהיה בן 12 נסע עם משפחתו לארה״ב וחזר ארצה בשנת 1967.

דרור גויס לצה״ל בתחילת פברואר 1972 והתנדב לחטיבת ״גולני״. לאחר סיום הטירונות השלים קורס צניחה ונשלח לקורס מ״כים אך יום אחד נשברה רגלו והוא נאלץ לוותר על המשך השירות בחיל הרגלים ולפיכך התנדב לשרת בחיל השריון. לאחר שהשלים קורסים שונים בתחום השריון הוצב ליחידת שריון כאיש צוות־טנק. אחרי־כן נשלח לקורס מט״קים, סיים אותו כחניך מצטיין ונשלח להשתלם בקורס קצינים ובקורס קציני־שריון. במשך כל תקופת שירותו הצטיין כחייל מסור וחבר למופת והיה אהוב על כל מי שהכירו, חברים ומפקדים כאחד. כשפרצה מלחמת יום־הכיפורים נשלח דרור לחזית סיני והשתתף כמט״ק בקרבות־הבלימה באזור תעלת סואץ. לאחר שכל הטנקים ביחידתו נפגעו, הובילו הוא וחברו את אנשי הכוח והעבירום בחזרה לתחום כוחותינו דרך קווי־האויב. כעבור ימים אחדים הועבר דרור לרמת הגולן במסגרת כוח חדש שהוקם, וגם שם לחם כמפקד־טנק. בקרב שהתחולל ביום ט״ז תשרי תשל״ד (12.10.1973), נפגע הטנק שלו והוא נאלץ לנטשו. בחפשו דרך להמשיך בלחימה הצטרף לטנק אחר כאיש־צוות חמישי. הוא המשיך בלחימה בקרב לכיבוש מזרעאת בית־ג׳אן וכאשר גם הטנק השני נפגע, נחלץ דרור לכבות את האש שפרצה בו. כשמיהר לטנק אחר שבער גם הוא, כדי לסייע בחילוץ אנשי צוותו, נפגע דרור בהתפוצצות ונהרג. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין הצבאי בראשון־לציון. השאיר אחריו הורים, אח ואחות. לאחר נופלו הוענקה לו דרגת סגן־משנה.

דרור השאיר אחריו צרור־שירים בכתב ידו, שממנו לקוחים חרוזים אלה:

״...לבסוף / אחרי דורות ויובלות ושנים / ירד המשיח לארץ / להביא את אחרית־הימים / והביט סביבו ובפיו הברכה / ולפתע הבין שאיחר / והליט את פניו בידו / ובכה...״

בר־און, חיים־עקיבא

חיים־עקיבא, בן מינה ונפתלי־מנדל, מניצולי השואה, נולד ביום כ"ד בטבת תשי"ג (11.1.1953) בקטוביץ' שבפולין ועלה ארצה עם משפחתו בשנת 1957. הוא למד בבית־הספר היסודי הממלכתי דתי "הרא"ה" בקרית־שמואל ואחרי־כן למד בבית־הספר החקלאי "מקוה ישראל". חיים היה תלמיד טוב וחרוץ. מוריו העידו עליו כי: "היה תלמיד המצליח בלימודיו, תלמיד בעל מצפון, חברותי וישר". עיקר עניינו היו תחומי החי והצומח והתעופה. הייתה בו אהבה גדולה לטבע. הוא גידל יונים בשובך ודגים באקווריון, טיפח כלבים, הקים לול לאפרוחי ברווזים וטרח על גינתו הקטנה. את זמנו הפנוי הקדיש לאיסוף מטבעות ובולים, לבניית דגמי אווירונים והרבה לקרוא בספרות העוסקת בתעופה. היו לו "ידי־זהב" וידע לעשות בעץ ובמתכת. הוא נמנה עם חניכי תנועת "בני־עקיבא", וכשחבריו הקימו גרעין בחרו בו להיות מְרַכּז הגרעין. חיים היה אדם פעלתני, נמרץ ועירני. סדר יומו היה מאורגן להפליא, כמו חשש לבזבז אף רגע. מימי נערותו ניכר היה בעצמאותו ובחוש הסדר הקיצוני שלו. חייכן היה, בעל חוש־הומור דק ובדיחותיו עוקצניות מעט. הוא היה מקובל מאוד על חבריו וידידיו הרבים. חביבות מיוחדת הייתה בו, שמשכה אליו רעים רבים. בעדינות נפשו חשש תמיד להיות לטורח על זולתו, לא במלים ולא במעשים. שתקן היה ומיעט לספר על עצמו ועל אשר אירע לו. הוא היה בעל חוש־צדק ותמיד כמו חשש שמא יזיק לחברו או יקפחו. קשר מיוחד נרקם בינו לבין אביו והם היו כמו חברים זה לזה, והתייעצו ביניהם בכל עניין, קטן כגדול.

חיים גויס לצה"ל במחצית נובמבר 1971 והתנדב לנח"ל המוצנח, במסגרת גרעין "מוריה", שהתעתד לעלות לקיבוץ לביא. לאחר הטירונות השתלם בקורס פלסים. בימים שלאחר מכן שירת בהיאחזות הנח"ל במשואה. אחר־כך עשה בכפר־דרום שליד עזה, במרדפים אחר מחבלים ברצועה. חודשים מעטים לפני שפרצה המלחמה התנדב לחיל השריון והשתלם בקורס למקצועות טנק "סנטוריון". מפקדו העיד עליו שהיה תותחן מצטיין בעל יכולת מקצועית גבוהה. על חלקו בפעילות המבצעית הוענק לו "אות השירות המבצעי". כשפרצה מלחמת יום־הכיפורים נשלח עם יחידתו לחזית רמת הגולן. ביום י' בתשרי תשל"ד (6.10.1973), במהלך הקרב אצל תל־סאקי, נותר חיים עם עוד שלושה אנשי־צוות בשטח והם תפסו מחסה במבנה. חיילים סוריים תקפו אותם בכוח עדיף וסגרו עליהם. חיים לא הסכים להצעה להיכנע. הוא הפעיל את נשקו עד שנפגע מפצצה שנורתה לתוך המבנה ונהרג במקום. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בחיפה. השאיר אחריו אב, אח ואחות. לאחר נופלו הועלה לדרגת סמל.

משפחתו תרמה לזכרו ספר תורה לבית־הכנסת המרכזי בערד; בית־הספר הממלכתי־דתי "טללים" בערד הקים ספרייה תורנית לזכרו.

בראון, מרדכי

מרדכי, בן רוזה ויחיאל, נולד ביום כ״ו בתמוז תש״ה (7.7.1945) בוינה שבאוסטריה. עלה ארצה עם הוריו בשנת 1949 וסיים את לימודיו בבית־הספר היסודי ״שבי ציון״ ביפו ובבית־הספר התיכון החקלאי בכפר סילבר. מרדכי היה נער נבון, בעל סקרנות טבעית ושאיפה לרכוש ידע והשכלה. תמיד היה עצמאי במידה שאינה מקובלת אצל בני גילו והיה חבר מסור ונאמן. הוא אהב עבודת אדמה וחקלאות, לכן בחר בלימודים בבית־הספר התיכון החקלאי בכפר סילבר. גם בשנות הלימודים עבד בימי החופש במושבים בסביבה.

מרדכי גויס לצה״ל בתחילת אוגוסט 1963 ושירת בחיל השריון. בתקופת שירותו בצה״ל חלה במחלה קשה ואושפז לתקופה ממושכת בבית חולים. בגלל מחלתו הורד הפרופיל הרפואי שלו, אך הוא לא השלים עם מצבו ופנה לוועדות רפואיות בבקשה שיחזירו את הפרופיל לקדמותו והצליח בכך. בתקופת שירותו עבר קורס מפקדי טנקים, קורס קצינים ועוד, והגיע לדרגת סגן. היה בקי בתורת השריון. תקופה מסוימת בעת שירותו בצה״ל עסק בחינוך לוחמים לעתיד – כאשר פיקד על הכיתה השמינית בפנימייה הצבאית בחיפה.

אחרי שחרורו מהשירות הסדיר עבד מרדכי ב״מכון וולקני״ בחקר החקלאות. בגלל פציעה בעינו בעבודת המחקר נאלץ להפסיק את עבודתו במחקר החקלאי ועבר לחברת מחשבים. הוא הצטיין והגיע לתפקיד של מנהל מחלקה בחברה. תפיסתו המהירה, גישתו הרצינית ומסירותו לתפקיד ואחריותו, היו הגורמים להתקדמותו המהירה בסולם הדרגות. מרדכי היה צעיר רציני בגישתו לחיים. היה רגיש מאוד לעוול וכאב לו כאשר נתקל באי־צדק; אהב את הבית, היה מעורר כבוד ואף אנשים שלא הכירוהו בצורה מעמיקה העריכוהו מאוד. על הרבה מתכונותיו ומהישגיו שמעו בני המשפחה מפיהם של חברים לעבודה רק אחרי מותו, כיוון שהוא נמנע מלדבר בשבח עצמו. בשנת 1970 נשא לאישה את אילנה, שהיתה אחות בבית החולים בו אושפז בעת שירותו הצבאי. הוא היה איש משפחה למופת, נאמן ומסור להוריו, לרעייתו ולשני ילדיו, שרבה הייתה גאוותו עליהם. במלחמת יום־הכיפורים היה מרדכי מפקד מחלקת טנקים בגזרת תעלת סואץ והשתתף בקרבות הבלימה נגד המצרים. ביום י״ח בתשרי תשל״ד (14.10.1973), נפגע מרדכי ונפל מפגיעת טיל בטנק שלו בעת הקרב בציר ״הברגה״ מול איסמעיליה. הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בחולון. השאיר אחריו אישה ושני ילדים, מיכל ועידן, הורים ושתי אחיות.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה כתב מפקדו, כי מרדכי היה קצין טוב, יעיל, אחראי ואהוד, ומסור לאנשיו; סגן מפקד פלוגתו במלחמה כותב בין היתר: ״הוא הצליח לעצור את האויב, הוא מנע את דהירתו מזרחה, הוא עשה זאת בגופו״.

בראונשטיין, שמואל

שמואל, בן חיה ויעקב, נולד ביום כ״ב באדר תש״ו (25.3.1946) בוסלו שברומניה, ועלה ארצה עם משפחתו בשנת 1964. הוא למד בבית־הספר היסודי בעיר מולדתו. לאחר שסיים את לימודיו בבית־הספר, והוא בן שתים־עשרה שנים, החל לעבוד כדי לסייע להוריו בכלכלת הבית. שמואל היה אופטימי ועליז, שמח וחייכן. היה לו חוש הומור והוא הרבה להתבדח ולהתלוצץ, להשתעשע ולעשות מעשי קונדס. טוב־לבו ונועם הליכותיו הקנו לו חברים רבים. הוא ידע להתיידד על נקלה, ולהאיר פנים לכל אדם. נוח לבריות, נוהג בכל אדם בנימוס ובדרך ארץ. אהוב היה על מיודעיו בשל ענוותנותו וצניעותו, ביישנותו ועדינות נפשו, הגינותו ויושרו. הוא היה איש מוסר ובעל מצפון, שהקפיד לעמוד בדיבורו ולקיים הבטחותיו. כאדם אחראי הקפיד לעשות את מלאכתו באמונה, בחריצות ובמסירות רבה.

שמואל גויס לצה״ל בראשית אפריל 1967 והוצב לחיל השריון. לאחר הטירונות השתלם בקורס למקלענים. הוא היה מקלען מצוין, אחראי ומסור לתפקידו ושימש דוגמה לחבריו במזגו הטוב ובצייתנותו. על חלקו בפעולות מבצעיות הוענק לו ״אות השירות המבצעי״ ועל השתתפותו במלחמה בשנת 1967, הוענק לו ״אות מלחמת ששת הימים״.

בשנת 1969 נשא את חברתו הרטה לאישה, והיה לה בעל אוהב ומסור. כן היה בן נאמן וטוב להוריו ורחש להם כבוד רב. כשפרצה מלחמת יום־הכיפורים גויס ונשלח עם יחידתו לחזית ברמת הגולן. ביום ט״ו בתשרי תשל״ד (11.10.1973), נפגע שמואל ונהרג בהפגזה ליד מוצב 111 באזור חושנייה, כשעמד על משמרתו בתצפית. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בבאר־שבע. השאיר אחריו אישה, בן, אב, אם, אח ואחות. לאחר נופלו הועלה לדרגת רב־טוראי.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה כתב מפקדו: ״הייתה בו נכונות בלתי מסוייגת למלא את כל המוטל עליו. הוא היה בעל חוש אחריות, הייתה בו נכונות לעזור לחבריו והיו בו כשרונות טכניים. הוא היה חייל יוצא מן הכלל״.

בראופמן, אריה

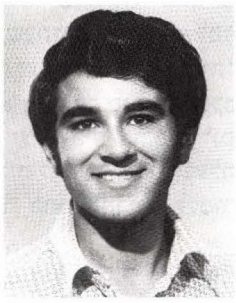
אריה (ליביו), בן אתי וסמי, נולד ביום ו׳ בחשון תשט״ו (2.11.1954) בטרגוקנה שברומניה, ועלה ארצה עם משפחתו בשנת 1959. הוא למד בבית־הספר היסודי ״ברנר״ בהרצליה, ואחרי־כן המשיך בלימודים בבית־הספר התיכון התלת־שנתי, אורט בכפר־סבא, במגמה לאלקטרוניקה. אריה היה תלמיד חרוץ ושקדן וזכה בשבחים רבים על התמדתו. הוא העמיק גם במקרא והשתתף בחידוני התנ״ך. כמו כן היה חובב צלילה

ושחייה, מירוצים ותחרויות, והיה חבר במועדון הצלילה בהרצליה ומציל חונב. על פעולותיו הרבות בתחום הספורט הוענקו לו מדליות רבות. הוא כתב שירים ופזמונים והופיע עם חברו במופעי זמרה. חובב טיולים היה והתעתד, לאחר שיסיים את שירותו הצבאי הסדיר, לצאת לטיול ממושך בחוץ־לארץ. אריה היה בן נאמן ומסור להוריו. מטבעו היה עליז, תוסס ומלא חיים, וקנה לו חברים רבים בזכות נכונותו תמיד לסייע לזולתו. נבון היה ומעמיק לחשוב, ולפיכך לא פעם מרד במוסכמות.

אריה גויס לצה"ל במחצית פברואר 1973 והתנדב לסיירת "חרוב". לאחר מספר חודשים ביקש לעבור לשרת בשייטת. הוא נבדק ונבחן לצורך ההעברה לשייטת, ואף מועד ההעברה כבר נקבע – יומיים לפני שנפל בקרב. הוא היה חייל אחראי ומסור לתפקידו, נאמן ומקובל על חבריו. במשך כל תקופת שירותו השתדל שלא להדאיג את בני משפחתו ולא סיפר להם על האימונים המפרכים בסיירת. במלחמת יום־הכיפורים השתתף אריה בקרבות הבלימה והפריצה נגד המצרים בחזית סיני. בקרב שהתחולל ביום כ"ח בתשרי תשל"ד (24.10.1973) במבואות העיר סואץ, נפגע הנגמ"ש שלו פגיעה ישירה ואריה נהרג במקום. תחילה נחשב כנעדר, אך לימים זוהתה גופתו והוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בקרית־שאול. השאיר אחריו הורים, אח ושתי אחיות. לאחר נופלו הועלה לדרגת רב־טוראי.

בני משפחתו תרמו לזכרו מנורה לבית־הכנסת בהרצליה; סיירת "חרוב" הוציאה לאור חוברת לזכר חללי הסיירת ואריה בתוכם; שמו מונצח בפינות הזיכרון של שלושת בתי־הספר שלמד בהם, ביד־לבנים בהרצליה, באנדרטת הצנחנים ליד גדרה, באנדרטת לוחמי הסיירת בבקעת־הירדן ובחדר־זיכרון בבסיס צבאי.

בראל (בנעטייה), אברהם

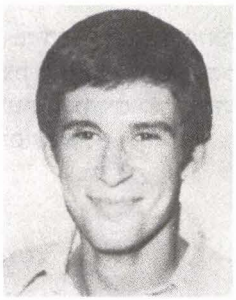
אברהם (אבי), בן אילנה ואליהו, נולד ביום י"ט בטבת תשי"ב (17.1.1952) במושב חצב. הוא למד בבית־הספר היסודי על־שם גורדון באשקלון והמשיך בלימודיו בבית־הספר התיכון על־שם תג'ר, במגמה הריאלית. אברהם החל את לימודיו בהיותו בן חמש וכל השנים היה תלמיד חרוץ ושקדן, אהוב על מוריו ומקובל על חבריו. לשונו הייתה רהוטה ועשירה והוא הצטיין בידיעת הארץ ובמתמטיקה. בבחינות הסקר עמד בהצלחה רבה. הוא נמנה עם חברי תנועת הנוער העובד והלומד, והיה חניך בגדנ"ע אוויר וחבר במועדון הקליעה באשקלון. הוא אהב להרכיב דגמי מטוסים, לטייל ולסייר ברחבי הארץ ובעיקר לחופי ים סוף, והרבה לקרוא ספרים העוסקים בידיעת הארץ. הוא היה ביישן במקצת וצנוע בדרישותיו, ישר ועדין־נפש, נזהר שלא לפגוע באיש והיה מוכן תמיד לעזור לכל אדם בעצה ובמעשה. הוא היה בן מסור להוריו ונועץ בהם בכל עניין, וסייע לבני הבית כדי להקל על אמו החולה.

אברהם גויס לצה"ל בתחילת אוגוסט 1970 והתנדב לחיל האוויר. אך בגלל מחלה הוכרח לעזוב את החיל ואז ביקש העברה לחיל־השריון. לאחר סיום הטירונות

השתלם בקורס למקצועות טנק "סנטוריון" ובקורס למפקדי טנקים. על השתתפותו בפעולות מבצעיות הוענק לו "אות השירות המבצעי". בתעודה שניתנה לו כששוחרר מן השירות הסדיר, כתב מפקדו: "אברהם היה חייל ממושמע, נאמן ומסור מאוד".

לאחר ששוחרר החל ללמוד במכינה קדם־אקדמית באניברסיטת הנגב בבאר־שבע, והתעתד ללמוד בה הנדסת בניין וייצור. כשפרצה מלחמת יום־הכיפורים לא גויס אברהם, משום שעדיין לא הוצב ליחידת מילואים, לאחר שחדורו באוגוסט אותה שנה. אך הוא לא התמהמה ויצא עם קבוצת חברים לחזית הצפון, כדי לתרום את חלקו להגנת המדינה. הוא השתתף בקרבות הבלימה וההבקעה נגד הסורים. בימי המלחמה הקפיד לכתוב הביתה מדי יום־ביומו. באחד ממכתביו האחרונים ביקש מהוריו לאסוף אל ביתם את אביו של חברו שנפל. ביום כ"ה בתשרי תשל"ד (21.10.1973), נפגע אברהם מאש ארטילרית במזרעת בית ג'אן ונהרג. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין באשקלון. השאיר אחריו אב, אם ואחות. לאחר נופלו הועלה לדרגת סמל־ראשון.

בראל, מאיר־יעקב

מאיר־יעקב, בן פרידה ואלק פינקוס, נולד ביום כ"ד סיון תשי"ב (17.6.1952) בקייפטאון שבדרום־אפריקה ועלה ארצה עם משפחתו בשנת 1966. לאחר שלמד בבית־הספר היסודי "הרצליה" שבקייפטאון ובבית־ספר "המלך דוד" שבעיר יוהנסבורג, המשיך בלימודיו התיכוניים בבית־הספר החקלאי בפרדס־חנה וסיים אותם בבית־הספר התיכון עירוני א' שבתל־אביב. הוא למד היטב בבית־הספר החקלאי, אולם החליט להמשיך בבית־ספר תיכון עיוני בגלל התעניינותו בלימודי כלכלה, אשר לא באה על סיפוקה, עקב רמתם של לימודי המתמטיקה בבית־הספר החקלאי. מאיר־יעקב היה חובב־צילום והיה לו אוסף־בולים גדול. הוא אהב להתלוצץ ולהשתעשע והיה לו חוש הומור שעלה בקנה אחד עם גישתו הרצינית לשאיפותיו ותכניותיו. הוא התכונן ללמוד באוניברסיטה כלכלה ומקצועות הקשורים בכך.

מאיר־יעקב גויס לצה"ל בראשית אוגוסט 1971 והוצב לחיל־השריון. לאחר הטירונות ולאחר שהשתלם בקורס כתותחן־טנק, סיים קורס מפקדי־טנקים, הוצב ליחידת־ניסויים ונשלח לחטיבת־שריון בסיני. אז הוענקה לו דרגת סמל. הוא היה חייל מצוין וחבר נאמן ואהוב על כל מכריו. אמר עליו מפקדו: "מאיר־יעקב הצטיין כאיש־מקצוע מעולה, אמיץ ומסור, המוכן תמיד לעזור לחבריו". הוא השתדל תמיד שלא להדאיג את בני־משפחתו ולא הרבה לספר על קשייו ולבטיו. במלחמת יום־הכיפורים השתתף מאיר־יעקב בקרבות הבלימה נגד המצרים בחזית סיני. ביום י"ב בתשרי תשל"ד (8.10.1973), לחם עם יחידתו בציר "טליסמן" שבסיני ובמוצב "חמוטל". בשעת קרב נחלץ לעזרתו של טנק פגוע וכשעסק בחילוץ הטנק לאחור נהרג מפגיעה ישירה. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בקרית־שאול.

השאיר אחריו הורים, שתי אחיות ואח. לאחר נופלו הועלה לדרגת סמל־ראשון.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה כתב מפקדו: "הספקנו להכיר את מאיר־יעקב כחייל מסור ואחראי, המגלה בגרות ורצינות מעבר לגילו, משתלב היטב בעבודת־צוות ומשתתף בכל משימה. כשפרצה המלחמה הוא חזר והשתלב ביחידות הקו הראשון בתפקיד של מפקד־טנק, שאותו מילא בהיותו עמנו, אפילו לאחר פציעתו הישנה כתוצאה מתאונה".

בני משפחתו בארץ ובדרום־אפריקה נטעו לזכרו של מאיר־יעקב חורשה בת אלף עצים ביער הקק"ל בין מושב בקוע ותל־גזר; כן הקימו הוריו קרן ע"ש מאיר־יעקב ז"ל, אשר מפרותיה תחולקנה מלגות שנתיות לתלמידים הראויים לכך בישראל; בוגרי ביה"ס "הרצליה" בקייפטאון תרמו כסף למלגה שנתית לצמיתות, על שמו של מאיר־יעקב ז"ל, לתלמיד בי"ס "הרצליה" בקייפטאון, שבו למד מאיר־יעקב ז"ל לפני עלותו ארצה; אנשי החבל הימי לישראל בדרום־אפריקה קבעו מלגה שנתית על שמו של מאיר־יעקב ז"ל לתלמיד בית־ספר ימי בישראל.

בראשי, יגאל*

יגאל, בן לולו וחיים, נולד ביום י"א בניסן תשי"ג (17.3.1953), בירושלים. הוא למד בבית־הספר היסודי "נוה עציון" בשכונת בית־וגן ואחרי שמשפחתו עברה להתגורר במרכז ירושלים, סיים את לימודיו בבית־הספר היסודי "סוקולוב". יגאל גדל וחונך ברוח המסורת היהודית והאמונה באלהי ישראל. הוא דבק באמונתו ודקדק בשמירת המצוות. הוא היה שקט ומאופק, טוב־לב ומוכן תמיד לסייע בעצה ובמעשה לכל דורש. מטבעו היה עליז ומלא שמחת־חיים ונטל חלק במשחקים ובמעשי־המשובה של הנערים בני־גילו. הוא היה בעל לב חם ואוהב, היה אוהב שלום ורודף שלום, שנמנע מכל ריב וחיפש את הפשרה. בני משפחתו אהבוהו וחבריו בקשו את קרבתו בזכות רוחו הטובה והאווירה הנעימה שהשרה סביבו. הוא היה חובב ספורט נלהב, אוהב לחזות במשחקי כדורגל וכדורסל וכן למד ג'ודו וזכה בחגורה "כתומה", שהעידה על הישגיו בענף ספורט זה. התחביב האהוב עליו היה ציור ומלאכת־יד. העבודות הרבות שעשה וציוריו הרבים מעטרים את קירות הבית בירושלים, ומעידים על הכישרון הרב שנתברך בו. לאחר שסיים את לימודיו יצא לעבוד, סייע לפרנסת המשפחה וחסך סכום כסף כדי שישמש אותו כשיהיה בשירות הסדיר בצה"ל. לפני גיוסו עבד, כשליח, בחברת המוניות "קשר" וזכה להערכת מעסיקיו, בזכות חריצותו ושקידתו.

יגאל גויס לצה"ל בתחילת מאי 1971 והוצב לחטיבת "גולני". הוא שירת בגדוד חי"ר והיה חייל צייתן וממושמע, ראשון למלא כל פקודה ונכון תמיד להתנדב לכל משימה קשה ומסוכנת. הוא היה בעל כוח־רצון וכושר־התמדה וחדור תחושת ייעוד והכרה בחשיבות תפקידו. בקרב חבריו נודע כלוחם מעולה וחבר נאמן ומסור. כחייל ותיק סייע לחיילים חדשים להיקלט ולהתאקלם ביחידה. אף־על־פי שהיה חייל

ממושמע נהג לבקר בחריפות אנשים ותופעות, שלדעתו היו ראויים לביקורת. במאי 1972 נפצע באימונים והיה חשש שלא יוכל לחזור לגדודו. יגאל הצליח להתגבר על פצעו, סירב לעבור לתפקיד בעורף ושב ליחידה לשרת כלוחם. כשפרצה מלחמת יום הכיפורים נמנה יגאל עם מגיני מוצב החרמון. כשנחתו במוצב כוחות קומנדו של הסורים, היה הוא הראשון שהגיע אל המקלע הכבד ופתח באש על התוקפים. בקרב שהתחולל נפגע יגאל ונהרג. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בהר־הרצל בירושלים. השאיר אחריו הורים ועשרה אחים ואחיות. לאחר נופלו הועלה לדרגת סמל.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה כתב מפקד היחידה: "יגאל ביצע את תפקידו כרובאי במוצב החרמון וכחייל בפלוגה א' של גדוד "גדעון" בחטיבת "גולני", בצורה מושלמת ומופתית, באומץ לב, במסירות ובנאמנות. הוא היה חייל טוב ואהוד על חבריו ועל מפקדיו — — — הוא נהרג בנפול מוצב החרמון, תוך כדי ניסיון להדוף את האויב הסורי. זכר גבורתו יינון לנצח בדברי ימי עמנו ושמו יהיה חרוט על אדמתה ועל סלעיה של הארץ הזאת לדור דור".

בראשי, יצחק

יצחק, בן חוסנה ויהודה, נולד ביום א' באדר תש"ב (18.2.1942) בירושלים ולמד בבית־הספר היסודי "אליאנס" ובבית־הספר התיכון "כרמייה" בירושלים. הוא היה תלמיד שקדן והגיע על נקלה להישגים בלימודים. תקופה ארוכה היה חבר ב"תנועת־הצופים" ובמועדון "ימק"א" בירושלים. אמנם היה חובב ספורט נלהב, אך הרבה בקריאה והיה לו אוסף־ספרים גדול למדי. כאדם היה יצחק נעים־הליכות ובעל מזג טוב. הוא היה אופטימי מטבעו ושמח בחלקו, אך רציני בגישתו לחיים, חרוץ ושקדן. גבה־קומה היה, חזק ומוצק ותמיד מוכן לעזור לזולת. לפיכך היה אהוד על חבריו, שכינוהו בשם חיבה "איציק". הוא היה בן נאמן ומסור להוריו, דאג למשפחתו ועשה כמיטב יכולתו להקל את נטל־העבודה שהיה מוטל על המשפחה, בניהול ובביצוע עבודות־עפר וכבישים.

יצחק גויס לצה"ל במחצית אוגוסט 1961 והתנדב לחיל־השריון. לאחר סיום הטירונות ולאחר שהשלים קורס למקצועות טנק וקורס מפקדי־טנקים, הוצב ביחידת שריון בתפקיד מט"ק והוענקה לו דרגת סמל. הוא היה חייל מצויין, ממושמע ונאמן וחבר יקר ומסור לחבריו־לנשק שכולם אהבוהו. הוא לחם במלחמת ששת הימים והיה עם הטנקים הראשונים שהגיעו לתעלת סואץ. על־זאת הוענק לו "אות ששת הימים".

במלחמת יום הכיפורים השתתף יצחק בקרבות הבלימה נגד הסורים ברמת־הגולן. בקרב שהתחולל ביום י"ד תשרי תשל"ד (10.10.1973) באזור תל־פארס נפגע הטנק שלו והוא נהרג. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין הצבאי בהר־הרצל. השאיר

אחריו אישה בהריון, בן, הורים, אחים ואחיות. לאחר נופלו הועלה לדרגת סמל־ראשון. כעבור חצי שנה נולדה לו בת.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה כתב מפקדו: "איבדתם בן־משפחה אהוב, וחבריו ביחידה אבדו חבר יקר ומסור. בחרפו את נפשו העניק יצחק לעם את החיים ולישראל – את זכות הקיום. עם ישראל, צה"ל כולו וחבריו שלחמו לצידו, חשים מה גדולה האבידה".

אלמנתו וילדיו תרמו לזכרו פרוכת ורקמה לארון הקודש בבית־כנסת בירושלים; אמו, אחיו ואחיותיו תרמו והקימו לזכרו ספרייה בבית־הספר על שם רנה קסין בירושלים, שם סיים יצחק את לימודיו התיכוניים; כמו־כן תרמו ארון־שיש לספרי תורה ונברשת לבית הכנסת "פורת יוסף" בקטמון – מקום שם נהג יצחק להתפלל.

ברבי, הרצל

הרצל (אליהו), בן מרים ומרדכי, נולד ביום ו' בטבת תשי"ד (12.12.1953) בטבריה ולמד בבית־הספר היסודי־דתי "יבנאל" שליד טבריה. אחרי־כן עבר ללמוד בישיבה התיכונית "בני־עקיבא" בכפר הרא"ה. הרצל היה תלמיד מצטיין כבר בבית־הספר היסודי ומוריו הציגו אותו תמיד כדוגמה לתלמיד שקדן. בין חבריו היה אהוב ומקובל. אחת התכונות הבולטות ביותר באופיו, הייתה נכונותו לסייע ולעזור לזולת תמיד. הוא חיפש ממש ידידים הזקוקים לעזרה וחש סיפוק עצום כאשר נתנה לו האפשרות לעזור להם. בתקופה שלמד בבית־הספר התיכון, הקדיש הרצל שעות רבות ללימוד ולשינון שיעוריו בבית, באומרו להוריו כי הוא "רוצה להיות עוד יותר חרוץ". בכל פעם שבאה אמו לאסיפת־הורים בישיבת כפר הרא"ה, היה מחנכו של הרצל קורא לו, ובנוכחות אמו אומר: "אני ממש נהנה לראות תלמיד כה למדן ושקדן כבנך..." התחביב שהרצל הקדיש לו שעות מרובות, היה איסוף בולים. כדי לרכוש בולים חדשים לאוסף, היה מוכר את ספרי הלימוד הישנים שלו. סיפוק רב מצא גם בכתיבת חיבורים. זמן קצר לפני נפילתו קנה גיטרה והחל לומד לפרוט עליה. חלומו היה להמשיך ללמוד בטכניון ובחופשת הקיץ עסק במלאכות שונות, כדי לחסוך כסף למימון המשך לימודיו.

הרצל גויס לצה"ל בראשית פברואר 1972 והוצב לחיל־השריון. לאחר הטירונות נשלח לבית־הספר לשריון, שם הוכשר כמפקד טנק. מפקדיו ראו בו חייל אחראי, ממושמע ובעל תושייה ולכן הייתה עלייתו בסולם הדרגות מהירה. במלחמת יום הכיפורים השתתף הרצל בקרבות שריון שהתחוללו בסיני. במהלך אחד הקרבות נפצע קשה והועבר לבית־החולים. ביום כ"ד בתשרי תשל"ד (20.10.1973) מת מפצעיו והובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין הצבאי בקרית־שאול. השאיר אחריו הורים, שתי אחיות ואח. לאחר נופלו הועלה לדרגת סמל־ראשון.

מפקד היחידה בה עשה הרצל את רוב שירותו הצבאי, כתב למשפחה השכולה:

"אנו, מפקדי היחידה וחייליה, אשר זכינו להכיר את בנכם, נושאים את זכרו בדומייה ובחרדת קודש".

הוריו של הרצל הנציחו את זכרו בבניית היכל על שמו, בבית הכנסת "יחזקאל הנביא" בקרית־אתא.

ברבש, אביגדור (ויקטור)

אביגדור, בן בלומה ואלכסנדר, נולד בלבוב שבברית המועצות ביום ו' חשון תשי"ג (25.10.1952). כשהיה ילד הועברה המשפחה לסיביר, שם שירת האב כקצין בחיל החימוש של הצבא האדום; ולאחר שנפלה ההחלטה לעלות ארצה, חצתה המשפחה את הגבול לפולין. להורים ולשני הבנים שמשה פולין כתחנת־ביניים בדרך לארץ, ובה התגוררו כשנתיים, שם גם סיים אביגדור בן השבע את לימודיו בכיתה הראשונה. בשנת 1960 הגיעה המשפחה לארץ, התיישבה תחילה בבאר־שבע, אחר־כך עברה לגבעת־שמואל, ולבסוף קבעה את מושבה בפתח־תקוה. את לימודיו היסודיים סיים אביגדור בבית־הספר "פיק"א", ואת לימודיו התיכוניים השלים בבית־הספר "אחד־העם" בפתח־תקוה. בבית־הספר היסודי הצטיין אביגדור בכל המקצועות, ורק לאחר שעבר לבית־הספר התיכון התגלה כשרונו המיוחד ללימודי הביולוגיה. לעתיד לבוא תכנן אביגדור להיות רופא מנתח. אביגדור היה צמא־דעת מטבעו ולא הצטמצם בתחום הביולוגיה. הוא הרבה לקרוא ספרי מדע וספרות יפה. לדברי אחיו, "אהב לקרוא בספרי ילדים. גם כשהתגייס לצבא והיה חוזר לחופשות קצרות הביתה, המשיך אביגדור לדפדף בספרים של אחותנו הקטנה. הייתה בו איזו חדווה ילדותית יסודית, שלא פגה גם משהתבגר". אם כי אהב להתייחד עם ספריו שעות ארוכות, לא היה אביגדור "תולעת־ספרים" יושב בית. להיפך: הוא היה ספורטאי מצטיין באתלטיקה בכלל ובריצות למרחקים ארוכים בפרט, היה חבר בתנועת הצופים, וכפי שמעידים חבריו "היה המנהיג של החבר'ה". בית ברבש היה מרכז למפגשים החברתיים. שם התאספו חבריו הפתח־תקוואים כדי להיות במחיצתו של אביגדור. יצר המנהיגות שלו התבטא לעיתים קרובות גם במרדנות, ולא פעם התאוננו מוריו שאביגדור מנהל את ענייני בית הספר. הוא אמר גלויות את אשר עם לבו וכשהאמין שהצדק אתו, לא היסס לעודד את כל חבריו לפעול נגד מעשי עוול. אביגדור עצמו נהג לומר: "איני רוצה לשחק את חיי. אני רוצה לחיות אותם. ולחיות — פירושו להיות אמיתי. פירושו — להיות אני עצמי".

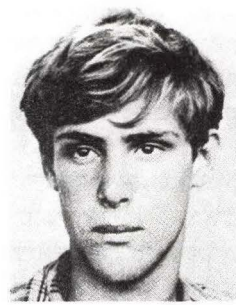
אביגדור גויס לצה"ל בראשית אוגוסט 1971 והתנדב לסיירת "שקד". במהלך שירותו הצבאי השתלם אביגדור בקורסים שונים: קורס רובאים, קורס סיירים, קורס מ"כים וקורס מד"סים במכון וינגייט. סיפר עליו חברו ליחידה מוטי: "אביגדור היה הרוח החיה בפלוגה. במחיצתו היינו שוכחים את העייפות ואת האימונים המפרכים, יושבים היינו סביבו ומתבדחים. לאביגדור היה כוח רצון כביר. כשהתקבל לקורס המד"סים הפסיק לעשן, ובאימונים הקשים לא נשבר מעולם". לדברי אלי, אף הוא

חבר לפלוגה: "אני זוכר את ריצת 20 הק"מ הראשונה שלנו. היא הייתה קשה אפילו לאביגדור, שהיה לו כושר גופני מצויין. אני זוכר איך אני התנשמתי מאחור, כשאביגדור רץ בין הראשונים ועוד גרר אחריו חבר נחשל..." כשפרצה מלחמת יום הכיפורים עשה אביגדור במכון וינגייט לצורך השתלמות. יחד עם חבריו המד"סים שב מיד ליחידתו בחזית הדרום והצטרף לזחל"ם המ"פ. ביום כ"ב בתשרי תשל"ד (18.10.1973), בציר "נחלה" שבקרבת תעלת סואץ, נפגע הזחל"ם פגיעה ישירה, ואביגדור נהרג. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין הצבאי בקרית־שאול. השאיר אחריו הורים, אח ואחות. לאחר נופלו הועלה לדרגת סמל.

במכתב הנחומים למשפחה השכולה כתב מפקדו: "אביגדור היה ידוע בהתמדתו. היתה בו עקשנות של צעירים, אך אם הכיר בחיוניות של ענין, תרם את כל אשר יכול היה – במסירות, בלהט, ובשקידה. אביגדור היה כן וישר בכל מצב, ובשל כך זכה להערכה הרבה של חבריו ושל מפקדיו. כושרו הגופני היה מעולה, ולא בכדי נשלח לקורס מד"סים, אותו סיים בהצלחה".

בחוברת על חללי סיירת "שקד" ראו אור רשימות לזכרו של אביגדור ובהן דברי חברים על דמותו.

ברג, יעקב (קובי)

יעקב, בן פנינה ואביתר, נולד ביום כ"ו באייר תשי"א (1.6.1951) בקיבוץ דברת ולמד בבית־הספר היסודי במשק. הוא המשיך את לימודיו בבית־הספר התיכון "העמק המערבי" ביפעת. בתקופה שלמד בבית־הספר התיכון, היה פעיל במיוחד בהדרכת נוער. במשך שנה ריכז את חברת הילדים בכפר־תבור, עוד שנה עשה כן בעפולה־עילית וכן ריכז את חברת הנוער במשקו במשך שנה. קובי היה תלמיד מצטיין בבית־ספרו ונשלח למחנה הנוער שוחר־מדע במכון ויצמן. אחר כך נשלח גם למחנה נוער שוחר־מדע בינלאומי, שנערך בלונדון. היה בקובי מיזוג נפלא של הריאליסט (בעיקר מתמטיקאי) והומניסט. הוא היה קורא נלהב של ספרות טובה ושירה, והוריו ומוריו השפיעו עליו תמיד ללמוד הוראה, כדי שיחזור ללמד במשק. ואכן, כחודשיים לפני נפילתו נרשם קובי לאוניברסיטה בירושלים. שעות ארוכות מזמנו היה קובי מקדיש לכתיבת שירים, כמו שיר זה, שנמצא בעזבונו: "כולם יורים עלי / רוצים בטוב אולי / אבל יורים. / אמצא לי נחת בשביל / לא אדע לאן יוביל / אבל אלך. / ראיתי אנשים שורקים / שיר מלחמה מזמרים / אבל שורקים. / והרובה הוא הפה / מדברים דברים הרבה / אבל רובה. / ואנשים יורים יורים / כולם אלי מתכוונים / ויורים".

יעקב גויס לצה"ל בשלהי אוקטובר 1969, ולאחר שהוצב לחיל השריון סיים את הכשרתו בבית־הספר לשריון. הוא היה חייל טוב, עצמאי, נבון ובעל תושייה. מפקדיו העריכו אותו וחיבבוהו וחבריו אהבוהו ומצאו בו ידיד נאמן, רחב־לב וחביב. כשפרצה מלחמת יום הכיפורים, נשלח יעקב עם כוח טנקים לגזרה הדרומית של תעלת סואץ

והשתתף בקרבות הבלימה נגד המצרים. ביום כ' בתשרי תשל"ד (16.10.1973), בעיצומה של הפריצה הגדולה אל מעבר לתעלה – נהרג קובי מפגיעת פגז בנגמ"ש שלו, כאשר עסק בפינוי פצועים. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין שבקיבוצו, דברת. השאיר אחריו הורים, שתי אחיות ואח. לאחר נופלו הועלה לדרגת סמל.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה כתב מפקדו: "בנכם היה אהוב ומקובל על חבריו ועל מפקדיו. מעשיו של בנכם ושל חבריו לנשק, היו לנו מקור־כוח. אבדתכם היא אבדתנו..."

בר־גיורא, חיים

חיים, בן בת־שבע ומנחם, נולד ביום ט"ו באב תש"ד (4.8.1944) בתל־אביב. הוא למד בבית־הספר היסודי "החייל" ובבית־הספר התיכון "אורט – יד סינגלובס־קי" בתל־אביב, במגמה לאלקטרוניקה. בשנת הלימודים השלישית חלה בצהבת ונעדר ימים רבים מבית־הספר; בשל כך עלול היה לאבד שנת לימודים. חיים לא השלים עם הדבר, למד לימודים אקסטרניים ועמד בבחינות הבגרות החיצוניות. חיים היה נמרץ ופעלתן. הוא נמנה עם חברי תנועת־הצופים וברבות הימים היה בה למדריך. בשעות הפנאי אהב להאזין למוסיקה, עסק בצילום ואף פיתח והדפיס את תצלומיו.

חיים גויס לצה"ל בסוף מאי 1962 והתנדב לחיל השריון. לאחר סיום הטירונות השתלם בקורס למקצועות טנקי "אמכס", בקורס למפקדי טנקי "שרמן", בקורס לקציני אג"ם, בקורס לקציני שריון ובקורס לקציני סיור. בחוות־הדעת של מפקדיו נאמר עליו, שהוא קצין מצוין, בעל רצון חזק להתקדם וללמוד, בעל יכולת, הממלא את תפקידו לשביעות רצון מפקדיו; חרוץ, רציני, שקט, נחבא אל הכלים ואהוב על כל חבריו.

לאחר ששוחרר מהשירות הסדיר הצטרף לצי־הסוחר ולמד בבית־הספר השט של הצי. אחרי שעמד בתנאים הקשים של החניכות, הוסמך לקצין סיפון שלישי ושירת בצי הסוחר שלוש שנים וחצי. הוא המשיך בלימודיו בבית־הספר להנדסאים שליד אוניברסיטת תל־אביב. עבודת הגמר שכתב לקראת התואר "הנדסאי אלקטרוניקה" הייתה בנושא: "מדמה אותות רב־תכליתי" והיא זכתה לתשבחות רבות. הוא היה בן טוב ונאמן להוריו, בעל מסור לאשתו שרי ואב אוהב לבתו יעל. כשפרצה מלחמת ששת הימים היה חיים בלב האוקיינוס השקט, בדרכו להונג־קונג. במאמצים רבים עלה בידו לשכנע את קונסול הכבוד הישראלי בעיר הסינית לסייע לו לנסוע ארצה. אך הוא הגיע לאחר שנסתיימה המלחמה ואכזבתו הייתה רבה. במלחמת יום־הכיפורים השתתף חיים בקרבות הבלימה נגד המצרים בחזית סיני. ביום י"ד בתשרי תשל"ד (10.10.1973), בגזרה הצפונית של תעלת סואץ, עלה הנגמ"ש שלו על מארב של המצרים, נפגע פגיעה ישירה וחיים נהרג במקום. תחילה נחשב לנעדר, אחרי־כן

הוכרז חלל שמקום קבורתו לא נודע. לימים זוהתה גופתו והוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בקרית־שאול. השאיר אחריו אישה ובת, אב, אם ואחות.

הוריו הקימו לזכרו חדר ספרייה בבית־הספר להנדסאים שליד אוניברסיטת תל־אביב; אישתו תרמה לזכרו ספרים בנושא האלקטרוניקה.

בר־גיל, יורם

יורם, בן מרים ומנדל, נולד ביום ה׳ בתשרי תרצ״ט (30.9.1938) בקבוצת שילר ליד רחובות. מילדותו היה נער חברותי וטוב מזג, גדל בלי להטריד את הוריו ואת מחנכיו ולפי עדותם – ״כמעט שלא הרגשנו״. הוא למד במגמה החקלאית **בבית־החינוך** של גבעת־ברנר, חונך ברוח הקבוצה וערכיה, אהב את לימודיו ואת עבודתו והיה קרוב לאדמה ולעבודת האדמה. יורם עבד בכל ענפי המשק והצטיין באחריותו ובמסירותו לעבודה. בחור חסון היה, בעל מבנה אתלטי, גבוה ויפה־תואר – דמות של חקלאי מלידה.

יורם גויס לצה״ל בתחילת אפריל 1956. אחרי שסיים את תקופת הטירונות, עבר קורס מ״כים כחניך מצטיין, המשיך את אימוניו **בבית־הספר** לצניחה וסיים עטור כנפי־צנחן. הוא האריך את שירותו הסדיר בצה״ל בשנה, כדי להשתתף בקורס קציני חי״ר. עם סיומו התמנה כמדריך־מפקד מחלקה בבית־הספר למ״כים.

בשנת 1960 שוחרר משירותו הסדיר בצה״ל. לאחר שהשתחרר וחזר למשקו, לא מצא בו סיפוק וביקש להיות עצמאי. הוא הקים לו משק במושב לכיש וניסה שם את כוחו בגידולים מיוחדים. הוא הצליח לגדל בחממה את הפרח ״ציפור גן העדן״, לחם בעקשנות והצליח לגדל מטע משגשג של אגוזי פקן וגם הקים משק תרנגולי־הודו למופת. בשנת 1963 השלים קורס קציני חרמ״ש במילואים והוצב לחיל שריון בדרגת סגן. יורם היה אהוב על כל חברי המושב, בזכות היותו נוח לבריות ומוכן לסייע לזולת תמיד. ברבות הימים נשא לאישה את חברתו קמי ונולדו להם שלוש בנות – רונית, גלית וליאורה. במלחמת ששת הימים נקרא לשירות מילואים ולחם בחזית הדרום. מכתביו מן החזית היו ספוגים הרבה אהבה לביתו, לאישה ולבת הקטנה ודאגה למשק שהשאיר על רעייתו, ללא יד עוזרת. הוא השתתף בקרבות, בכוח השריון שחתר דרומה והגיע עד לחופי תעלת סואץ. להוריו כתב אז: ״...עבר עלינו שבוע מסעיר אשר מזדמן פעם אחת בדור״. בחוות הדעת של מפקדיו עליו בתקופה שהיה קצין מילואים, נאמר: ״אחראי כלפי מפקדיו ופקודיו, מוכשר בשדה, שקט, שקול ויסודי; דוגמא לחייליו, ישר, מקצועי ונאמן, ממושמע ומשליט משמעת, מוכן לכל מאמץ למען היחידה״. יורם חזר למשקו והמשיך לשלב את עבודתו הברוכה במשק המצליח עם תקופות של שירות מילואים. הוא גידל את בנותיו והיה אב למופת, מלא הבנה וחיבה. תמיד הקפיד לשמור על קשר הדוק עם קיבוצו ועם הוריו והכל עקבו בגאווה אחרי מעשיו והצלחותיו. כשפרצה מלחמת יום־הכיפורים נקרא יורם ליחידתו, אשר **נשלחה דרומה לסיני אל עבר בלוזה. בהיות יחידתו נתונה לאש כבדה ביותר, לא איבד**

את שלוות נפשו ולא חדל לדאוג לחייליו. ביום כ״ב בתשרי תשל״ד (18.10.1973), אחרי שחצה הכוח את התעלה, יצאה פלוגתו של יורם לפעולת טיהור נועזת ובה נפגע הזחל״ם שלו ויורם נהרג. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בקבוצת שילר. השאיר אחריו אישה ושלוש בנות, הורים, אחות ואח.

מפקד יחידתו כתב למשפחה האבלה: ״יורם היה בין ותיקי הקצינים שבגדוד ומן המוכשרים שבהם. הכרתיו כקצין מעולה ואמיץ־לב, אשר הנהיג את אנשיו בקרב בגבורה ובאומץ. כולנו אהבנו והערכנו את יורם ז״ל, הן מפקדיו והן חייליו, ונפילתו הייתה מכה קשה ליחידתנו״.

בחודש אפריל 1976 הוענק ליורם עיטור המופת. וזה נוסח כתב העיטור: ״לאות ולעדות כי 415240 סרן בר־גיל יורם ז״ל גילה אומץ לב הראוי לשמש מופת. תיאור המעשה: במלחמת יום־הכיפורים לחם סרן יורם בר־גיל ז״ל בתפקיד סגן מפקד פלוגת חרמ״ש בחזית סיני. ביום 11 באוקטובר 1973 הותקף הגדוד על ידי מטוסי האויב ובתקיפה נפגעו לוחמים רבים וכלי רכב. בעת התקיפה הפעיל סרן יורם בר־גיל ז״ל מקלעים נגד המטוסים ולאחר זאת ארגן חילוץ פצועים וכן פינוי רכב בוער מהאזור. בכך נמנעו פגיעות נוספות בנפש. ביום 18 באוקטובר נתקל הגדוד בכוח אויב באזור צומת 'חיפה'. סרן יורם בר־גיל ז״ל, אשר פיקד על הפלוגה לאחר נפילת מפקדה, קיבל הוראה לתקוף את מתחם האויב. סרן יורם בר־גיל ארגן את הפלוגה להסתערות על היעד, פקד להסתער והסתער ראשון, כשהזחל״מ שלו לבדו חשוף לאש האויב והמשיך בלחימה בטווחים קצרים ביותר. במהלך הקרב הזה קיבל הזחל״מ פגיעה ישירה, וסרן יורם בר־גיל ז״ל נפגע ונפל. במעשיו אלה היווה סרן יורם בר־גיל ז״ל מופת של אומץ לב, קור רוח, דוגמא אישית ודבקות במשימה. על מעשה זה הוענק לו עיטור המופת, לפי חוק העיטורים בצבא הגנה לישראל תש״ל (1970). רב־אלוף מרדכי גור, ראש־המטה־הכללי״.

בעזרת מושב לכיש וקבוצת שילר הוציאה המשפחה לאור ספר לזכרו.

ברגמן, ג׳רלד

ג׳רלד (ג׳רי), בן רוז ורוברט, נולד ביום ג׳ בשבט תש״ח (16.12.1947) בעיר וושינגטון שבארצות־הברית. בשנת 1961 הגיע ארצה עם אמו, אחותו ואחיו הצעיר. אחרי שעשו שנתיים בארץ חזרה המשפחה לארצות־הברית וג׳רי נשאר בקיבוץ גניגר. ג׳רי נקלט במשפחה במשק במהירות מפתיעה, התגבר על קשיי השפה והסתגל לחברת הילדים. אמנם לא תמיד חשב במושגים המקובלים בקיבוץ, היה עצמאי מאוד ולעתים גם שונה, אך מעולם לא היה נושא לזלזול או לרחמים, כפי שקורה לא אחת לילדי־חוץ, בקיבוצים. הוא התקשר במהירות לחברה ולמשק, ראה בהם את ביתו ולא רצה לחיות אלא שם. לאחר שסיים את לימודיו בבית־הספר היסודי הלך ללמוד בבית־הספר

המקצועי באפיקים. כשנסע לארצות־הברית לביקור אצל משפחתו, התהלך כל הימים מלא געגועים ודאגה לחברתו מרים וקצרה רוחו לשוב אליה. ואמנם שב לגניגר ימים מספר לפני המועד שנקבע לשובו, באומרו: "פשוט נמאס לי ולא יכולתי להישאר יותר, לכן שבתי". לפני שגויס לצה"ל עשה שנה בקיבוץ גונן והתמסר שם לגידול בקר.

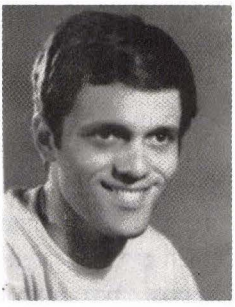
ג'רלד גויס לצה"ל בסוף אוקטובר 1967, עבר את האימון הבסיסי במסגרת הנח"ל, הוצב לבית־הספר לשריון וסיים קורס מקצועות שריון וקורס מדריכים. בתחילת מרס 1970 הוענקה לג'רי חופשה מיוחדת והוא נשא לאישה את מרים חברתו למשק. לאחר שובו לצבא עבר קורס מש"קי קשר שריון בציון גבוה. במסמכי השחרור כתב עליו מפקדו: "חייל אחראי ומסור, מילא תפקידו לשביעות רצונם המלאה של מפקדיו".

בסוף אוקטובר 1970 שוחרר ג'רי מצה"ל וחזר הביתה לגניגר. ג'רי היה פעיל מאוד בתחום הכדורסל, התייחס ברצינות רבה לספורט זה והקדיש לו את כל זמנו הפנוי. כן היה בוגר "מכון וינגייט". בני מחזורו רחשו לו הערצה בשל הצטיינותו בספורט. הוא אימן את קבוצת הכדורסל "הפועל" יזרעאל ובעונת המשחקים של שנת 1972-73, הביא את קבוצתו לזכייה באליפות הליגה לנוער. בשנת 1973 נסע לביקור אצל משפחתו בניו־יורק, בלוויית רעייתו ובתו התינוקת. באחת השיחות עם אמו, ישבו ודנו עד שעות הבוקר הקטנות על הדרך שיבחר לו לעתיד. הוא דיבר בהתלהבות על שני נושאים: כדורסל וגידול בקר וביקש את עצת אמו במה לבחור, שכן שניהם היו חשובים בעיניו. באותה תקופה בניו־יורק הרבה להתבונן במשחקים האולימפיים בכדורסל, בכוונה ללמוד שיטות משחק חדשות, כדי לסגלן לנבחרת שלו בגניגר. כשפרצה מלחמת יום־הכיפורים יצא ג'רי ליחידתו שהוצבה בסיני. בקרב על "החווה הסינית" ביום כ' בתשרי תשל"ד (16.10.1973) באבטחת ראש הגשר לגדה המערבית, נהרג ג'רי מפגיעת כדור. הוא עמד כשמחצית גופו חשופה בצריח המפקד, כשסייע לפקד על הטנק, שמפקדו נהרג בלילה הקודם. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בגניגר. השאיר אחריו אישה ובת, הורים, אחות ואח. לאחר נופלו הועלה לדרגת סמל.

מפקדו כתב עליו: "ג'רלד שירת ביחידת שריון בתפקיד טען־קשר בטנק והצטיין במילוי תפקידו בתחושת אחריות, במסירות ובאומץ לב עילאיים. ג'רלד לחם בקרב הפריצה הנועז והאכזרי, אשר נועד להעביר את המלחמה לגדת התעלה המערבית ולהכריע את הצבא המצרי. בקרב זה נע עם צוותו בראש כוחות הפריצה, אשר פלסו את הדרך לכוחותינו שצלחו מאחוריהם ואשר אפשרו את הכרעת הצבא המצרי. בקרב זה נפל — — — בנכם בלט בכושרו המקצועי, באחריותו ובמסירותו לתפקידו ולצוות הטנק כולו"; שר הבטחון דאז משה דיין, כתב במכתבו אל הוריו של ג'רלד: "ג'רלד היה חייל מסור ונאמן. היה אהוד על כל מי שהכירו".

קיבוץ גניגר הוציא לאור חוברת לזכרו.

ברגסון, אביחי

אביחי, בן מניה וגרשון, נולד ביום ז׳ בשבט תשי״ב (3.2.1952) במוסד ״אלוני־יצחק״, למד בבית־הספר היסודי ״יפה נוף״ בירושלים ואחרי־כן בבית־הספר התיכון שליד האוניברסיטה העברית. הוא היה תלמיד חרוץ והכל הכירוהו כנער עליז וחברותי. כחובב מוסיקה, התאמן ולמד לנגן באקורדיון, וכחובב נוף ארצו הרבה לטייל והיה חבר במועדון להכרת הארץ ״נחמיה״. בילדותו היה חבר בתנועת הצופים ובנערותו הצטרף למועדון תעופה. כשהיה בן שש־עשרה נסע לחוץ־לארץ כחבר משלחת של גדנ״ע־אוויר וביקר בהולנד, בבלגיה, באיטליה ובגרמניה. היה לו אוסף גדול של בולים ותקליטים ואת זמנו הפנוי הקדיש לשלושה תחביבים נוספים – צילום, ספרים והרכבת־מטוסים. לפני בחינות הבגרות, כתב עבודה שנתית בנושא ״חיל־האוויר ממבצע קדש ועד למלחמת ששת הימים״. על עבודתו זו זכה לציון טוב מאוד ולשבחים רבים מפי מעריכי העבודה.

אביחי גויס לצה״ל בראשית פברואר 1970 ונשלח לבית־הספר לטיס של חיל האוויר. הוא לא סיים את הקורס והועבר לחיל השריון. לאחר שהשתלם בסדרת קורסים וסיים קורס מפקדי טנקים, נשלח לשרת באחת מיחידות השריון בסיני. בתרגיל שערכה היחידה נפצע קשה בגבו ואושפז בבית־חולים. נקבע לו סוג בריאות נמוך ונכות קלה לצמיתות, ולבקשתו אושר לו שחרור מוקדם מצה״ל.

לאחר השחרור החל ללמוד באוניברסיטה כלכלה ופסיכולוגיה. את לימודי השנה הראשונה סיים בציון טוב מאוד ולפרנסתו עבד כמדריך בחוגים לטיסנאות. מלבד ההדרכה והלימודים, עסק גם בפעולות התנדבות, הרבה לקרוא, לטייל, להאזין למוסיקה ולשחק בשחמט. כשפרצה מלחמת יום־הכיפורים לא היה אביחי מוצב ליחידה ולא נקרא להתייצב. לפיכך מיהר על דעת עצמו להצטרף ללוחמים. הוא השתתף בקרבות הבלימה והפריצה נגד המצרים בחזית סיני, כמפקד יחידת טנקים. ביום כ״ג בתשרי תשל״ד (19.10.1973), בקרב הפריצה בציר ״לכסיקון״ בסיני, נפגע בהפגזה ונהרג. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בהר־הרצל בירושלים. השאיר אחריו הורים ואחות. לאחר נופלו הועלה לדרגת רב־סמל.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה כתב מפקדו: ״המחשבה כי אביחי איננו אתנו, כי שוב לא נלחץ ידו לפרידה, כי שוב לא נוכל לומר לו ׳להתראות במילואים הבאים׳, המחשבה הזאת קשה מנשוא. מי יתן ויהיו מעשינו בעתיד ראויים לזכרו״.

עיריית ירושלים, המחלקה לנוער, ספורט וחברה, קראה את שמו על תחרות הגלשונים השנתית של החוגים לטיסנות והוציאה לאור חוברת לזכרו. בחוברת כלולים דברים על דמותו ומפרי עטו, וביניהם חלק מתוך עבודה שכתב בבית־הספר התיכון, בנושא ״עקרונות המלחמה״.

ברגר, אליאס

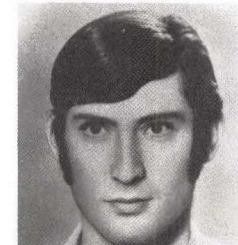
אליאס (אלי), בן אסתר ויוסף, נולד ביום י׳ באב תש״ח (15.8.1948) ברומניה ועלה ארצה עם משפחתו בשנת 1964. אלי היה חובב ספורט ונלהב מאוד לכדורגל. הוא נמנה עם חברי קבוצת הכדורגל של ״מכבי״ אור־עקיבא. מאמנו מעיד עליו, שהיה שחקן רציני, בעל אופי חזק, אחראי מאוד וממושמע, שהתנהגותו הייתה למופת. נוסף על הכדורגל היה חובב טניס וחובב צילום, והרבה לצלם את בני משפחתו ואת נופי הארץ.

אליאס גויס לצה״ל במחצית פברואר 1967 והוצב לחיל השריון. לאחר הטירונות השתלם בקורס לתותחני טנקים והשתתף במלחמת ששת הימים ובמלחמת ההתשה שלאחריה. הוא היה תותחן מצטיין, אחראי ומסור לתפקידו, שימש דוגמא לחבריו במזגו הטוב, בסבילותו ובצייתנותו, והיה אהוב על מפקדיו. על השתתפותו במלחמה בשנת 1967 הוענק לו ״אות מלחמת ששת־הימים״.

לאחר ששוחרר מהשירות הסדיר היה נקרא לתקופות של שירות מילואים בסיני. אלי היה גבוה ותמיר. מטבעו היה שתקן ומסתגר בעצמו ועל פניו חיוך טוב ומרגיע. הוא היה חברותי ומוכן תמיד לעזור לזולת. בכל עבודה שעשה היה חרוץ ומתמיד, רציני ועקשן ולפיכך שימש דוגמה ומופת לחבריו בהליכותיו ובכנותו. כאדם היה ישר ובעל מצפון. בשנת 1972 נשא לאישה את חברתו דולי וברבות הימים נולדה להם בת. כאיש משפחה היה בן מסור, בעל נאמן ואב אוהב. במלחמת יום־הכיפורים השתתף אלי בקרבות הבלימה נגד המצרים בחזית סיני, בקרב שהתחולל ביום י״ב בתשרי תשל״ד (8.10.1973) ליד גשר הפירדאן, נפגע אליאס בטנק שלו ונהרג במקום. תחילה נחשב כנעדר, ולימים זוהתה גופתו והוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין באור־עקיבא. השאיר אחריו אישה ובת, אם, שלושה אחים ושלוש אחיות. לאחר נופלו הועלה לדרגת סמל.

משפחתו הוציאה לאור חוברת לזכרו שכלולים בה דברי בני המשפחה וחברים על דמותו, דברי זיכרונות ותצלומים.

ברגר, מאיר

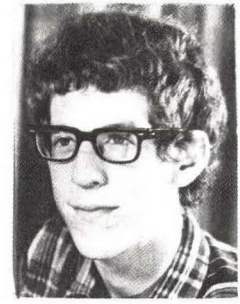
מאיר, בן רבקה וקהת, מניצולי השואה, נולד בשנת תש״ח (1948) בוינה שבאוסטריה, ועלה ארצה עם משפחתו בהיותו בן שנתיים. הוא סיים את לימודיו בבית־הספר ״חשמונאים״ ברמת־גן ואחרי־כן המשיך בבית־הספר התיכון ״דביר״, שם סיים את לימודיו התיכוניים. הוא היה תלמיד טוב, חרוץ וממושמע. ביחסיו עם חבריו נודע כידיד מסור ואהוב, שהיה מוכן תמיד לעזור לזולת. הוא היה בן נאמן ומסור בכל לבו למשפחתו, כיבד את הוריו והעריך מאוד את דעתם.

מאיר גויס לצה"ל בתחילת מאי 1967 והוצב לחיל השריון. זמן קצר לאחר שהתגייס פרצה מלחמת ששת הימים והוא השתתף בקרבות עד יום הניצחון. לאחר שהוכשר לתפקיד שריונאי הוצב לחטיבה 7 ובמסגרת החטיבה השתתף בפעולות מבצעיות רבות. בשלהי 1968 נשלח לבית־הספר לשריון כדי להשתלם בקורס מפקדי־טנקים. הוא השלים קורס זה בהצטיינות ולפיכך הושאר בבית־הספר לשריון כמדריך בקורסים למפקדי טנקים. אותה תקופה השתתף בפעולת כראמה, שבה התגלה כלוחם בעל יוזמה ותושייה, המסוגל לעמוד במצבים קשים ובתנאי לחץ וסכנה. בתקופת שירותו בצבא, קנה לו חוג רחב של חברים בזכות טוב־לבו, מזגו הטוב ויושרו. חבריו ידעו שכאשר זקוקים הם לעזרה, מאיר הוא הכתובת שאליה יפנו, כי תמיד ימצאו נכונות לתת ולעזור. דברים פעוטים שאזלו אצל כולם, תמיד היו בנמצא אצל מאיר ותמיד הייתה ידו פתוחה לחלק לכולם משלו.

במאי 1970 שוחרר מאיר מהשירות הסדיר ונרשם ללימודים באוניברסיטת תל־אביב, במגמות המתמטיקה והכלכלה. בד בבד עם לימודיו, יצא לסייע לאביו, שהיה זקוק לעזרה בעסקו. בזמן הלימודים נקרא לתקופות של שירות מילואים ומילא את חובתו הלאומית כשאר חבריו לנשק. כשפרצה מלחמת יום־הכיפורים היה מאיר מראשוני השריונאים שעלו לרמת הגולן במוצאי יום־הכיפורים, כדי ללחום לבלימת הכוחות הסורים הפולשים. כעבור יומיים נפצע, אך סירב ללכת לקבל טיפול רפואי והמשיך בלחימה. בסוף אותו יום היה בין המעטים שחזרו מהחזית. הוא הועבר לעורף, נחבש ועלה שוב לחזית, כדי להמשיך ולהלחם. לאחר שפרץ עם יחידתו למובלעת, הגיע לשיא מעלליו כמפקד וכחייל. הוא לחם כל היום, פגע והשמיד מטרות רבות. בשעות אחר־הצהרים, בקרב על תל־ענתר, נפגע הטנק שלו ומאיר נהרג. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין הצבאי בקרית־שאול. השאיר אחריו הורים ואח. לאחר נופלו הוענקה לו דרגת סמל־ראשון.

בדברים לזכרו כתב מפקדו: "את מאיר הכרנו כבחור שקט, ממושמע ובעל מקצוע מעולה בכל הקשור בטנקים ובשריון. הוא הגיע אלינו מחטיבה 7 עם נסיון עשיר בשירות מבצעי, שעזר לו ולנו בזמן המלחמה – – – מאיר בשבילנו הוא דוגמא של מפקד טנק, צנוע אך נחוש החלטה, לוחם מעולה, שיכולתו ועצביו עמדו לו ברגעים שאין קשים מהם. אך המוות השיגו בטרם הספיק לראות את מתקפת האויב נשברת ואת לוחמיו נסוגים. את מאיר נזכור כאחד ממפקדי הטנקים המעולים שידעה יחידתנו. יהי זכרו ברוך".

ברגר, עמוס

עמוס, בן צילה ואליהו, נולד ביום כ"ז בטבת תשי"ג (14.1.1953) בכפר־סבא, וכשהיה כבן שנה, עברה משפחתו לגור בקיבוץ כפר מנחם. עמוס למד במוסד החינוכי שבכפר מנחם, וסיים את לימודיו העל־יסודיים שם. ילד עירני ומלא מרץ היה עמוס. בגן הילדים נודע כ"מלך הקבוצה". עיניים נבונות וחודרות היו לו, עיניים כחולות, שדיברו גם כאשר שתק. ילד חזק, זריז ושאפתן היה וכשחלפו שנות הגן והוא נהיה תלמיד בבית־הספר, התקשה במקצת לוותר על תואר "המלוכה", אך כנער חברותי ונבון, השכיל להסתגל לתנאים החדשים, בכבוד ובשקט שאפיינו אותו. עמוס הקפיד לשמור על נקיון חדרו ונודע בין רעיו כנער רציני ועקשן, שלא נח ושקט עד אשר השיג את המטרה שהציב לעצמו. אמר עליו אחד הידידים: "כאשר לא היה משיג את מטרתו, היה מתמודד לבדו, תמיד לבדו. הוא היה מתרגז ונעשה מתוח, עצבני וקשה־התנהגות. אז ידענו, שעמוס נתון שוב במאבק". אכן, לרבים הצטייר עמוס כאדם נוקשה, שקשה להסתדר עימו. אך מי שהכירו מקרוב ידע, שרק מכורח הנסיבות היה קשוח. לבו היה לב רגיש ומבין ומעולם לא סירב להירתם לעזרת ידיד בצרה. עמוס היה חבר פעיל מאוד בתנועת הנוער של השומר־הצעיר. הוא נטל חלק בפעולות החברתיות, השתתף במסעות ולימים אף הדריך את חניכי התנועה באשקלון. תחביבים רבים העסיקו אותו בשעותיו הפנויות. הוא היה חובב ספורט והצטיין במיוחד במשחק הכדור־יד. עמוס שיחק בשביעיה הראשונה של נבחרת הנוער בבית־ספרו, שזכתה פעמיים באליפות ישראל לנוער ותפסה מקום שלישי באליפות אירופה לקבוצות כדור־יד של בתי־הספר התיכוניים. כשבגר עמוס, שיחק בשביעיה הפותחת של נבחרת כפר מנחם בליגה הלאומית. הוא אהב גם מוסיקה קלה, הרבה להקליט פרקי מוסיקה ונהג ללכת בקביעות לקונצרטים. עוד מילדותו רחש חיבה מיוחדת לבעלי־חיים. כילד נהג עמוס לצאת עם אביו ואחיו לדיר הכבשים ולטיולים רבים; ידע לטפל במסירות בצפורים ובחתולים, ובסבלנות אין־קץ אילף כלבים. "אינני זוכרת תקופה בחייו שלא התקשר לכלב", ספרה אחת מחברות הקיבוץ והוסיפה, שעמוס נהג לקחת עמו כלבים בצאתו למסע או לטיול. כשהיה תלמיד בבית־הספר התיכון, השתתף בקורס של ביולוגיה לתלמידים מתקדמים, שנערך במסגרת מכון וייצמן למדע. כשנשאל עמוס ערב גיוסו לצה"ל, מה דעתו על אורח החיים במוסד החינוכי, שלמד בו י"ב שנים, אמר בין יתר דבריו: "חניך מוסד יותר מוכשר מתלמיד תיכון בעיר, בכיתה מקבילה. אולי בפרטים קטנים תלמיד תיכון עולה עליו — אבל אנחנו יותר רחבי־אופקים. אנחנו לומדים פה כלכלה ומוסיקה, שבעיר כלל לא שמעו עליהם. אם הקיבוצניק יודע להפיק שבעים אחוז ממה שהוא מקבל — אז הוא מוצלח". יחסים מיוחדים וחמים נרקמו בין עמוס לבין אחיו יצחק, שהתבטאו בידידות עמוקה, הבנה מלאה ואהבה גדולה ללא־גבול.

עמוס גויס לצה"ל במחצית אוגוסט 1972. הוא לא אהב את המסגרת הצבאית. המשמעת המוחלטת וחוסר יכולתו של היחיד להתפתח על־פי אמות המידה שלו הרתיעו את עמוס מאורח החיים הצבאי. יחד עם זאת אמר: "אין ברירה. צריך לשרת

בצה"ל, ואם כבר לתת – אז לתת את הטוב ביותר". הוא הוצב לחיל השריון ולאחר הטירונות הוצב לסיירת של חטיבה שבע. כשפרצה מלחמת יום־הכיפורים, היה עמוס בעיצומו של קורס מש"קי־סיור. פלוגתו נשלחה לחזית הצפון, מלאה תפקידי סיור ולחימה, וסייעה בהדיפת התקפות הסורים. ביום שלישי, י"ג בתשרי תשל"ד (9.10.1973), נשלחה הפלוגה לחלץ יחידה מחטיבת "גולני", שהייתה נתונה בקרב קשה נגד הסורים ליד בוקעתה. חבריו של עמוס מספרים עליו ביראה: "שוב לא היה זה עמוס האדיש והציני, המאזין תמיד לטרנזיסטור. הוא הפעיל את מקלעו בשקט וביעילות, העמיס פצועים על גבו ופינה אותם בקור רוח מופתי אל הנגמ"ש". הנגמ"ש נתקל במארב של חיילים סורים ועמוס נפגע ונהרג. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בכפר מנחם. השאיר אחריו אב, אם ואח. לאחר נופלו הועלה לדרגת סמל.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה, כתב מפקד היחידה: "בנכם, עמוס ז"ל, שירת כלוחם בסיירת שריון, הוא מילא את תפקידו בצורה הראויה לציון מיוחד, תוך הקרבה, וחירף נפשו בקרב".

הוריו של עמוס וידידיו מקיבוץ כפר מנחם הוציאו לאור חוברת לזכרו ובה פרקי זכרונות ועדויות על אישיותו ועל דרכו, שנקטעה בטרם עת.

ברגשטיין, בנימין

בנימין (בני), בן טושקה ויצחק, נולד ביום י"ג בסיון תש"א (8.5.1941) בגבעת חיים. ילד חייכן, שקט וחביב על הכל. בבית־הספר היסודי לא נמשך במיוחד ללימודים, והרבה לבלות מחוץ לכיתה. על חומר הלימודים התגבר בעזרת זכרונו הנפלא, ובמבחנים עמדה לו שלוותו. את חובותיו בעבודה מילא במסירות ובאחריות, ונדמה שגם תוך הנאה. בנימין התעניין בספורט, שיחק כדורסל והשקיע מרץ וזמן בשחמט.

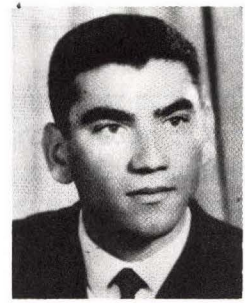
בנימין גויס לצה"ל במחצית נובמבר 1959 והוצב לחיל השריון. אחרי שעבר את האימון הבסיסי, הוסיף והשתלם בקורס תותחני "סנטוריון" ובקורס מפקדי טנקים. בסוף שנת 1962 נשלח לקורס קציני.

בינואר 1963 סיים בני את שירותו בתפקיד מ"מ טנקים וחזר למשק עם חברתו טליה, שאותה הכיר בעת השירות. השניים נישאו ובכורם, עמרי, נולד בגבעת־חיים. באותה עת החליט להקים משק עצמאי והמשפחה עברה למושב ארבל, מקום מגוריהם של הוריה של טליה, והשתקעו שם. בכפר החל בני בפעולה ענפה של גידול צאן, פיתוח משק ופיתוח החיים החברתיים בכפר. חבריו מעידים עליו שמיום בואו לארבל הוא היה קרן אור, קרן של שמחה ועליצות. בני היה נערץ על הילדים. כל הדלתות והלבבות היו פתוחים לפניו. בפרט היה מסור לילדי הכפר, השתתף בכל חוויה מחוויותיהם והיה גאה בהישגיהם. הוא נהג לומר: "אנו נעשה את ארבל לגן פורח. אנו נהפוך את ארבל למקום, שלא רק תענוג לחיות בו, אלא גם כבוד". בשנת

1972 נולד הבן השני, רן. בני עמד בבחינות בגרות חיצוניות והחל לומד כלכלה בשלוחת צמח של אוניברסיטת בר־אילן. אותו זמן נבחר כרכז משק המושב. כישרונו יוצא הדופן בארגון עמד לו להגשים את חלומו, להפוך את ארבל לגן פורח. בשירותו כאיש מילואים לא אהב את הגינונים הצבאיים אולם מחלקת ה"סנטוריונים" שלו הייתה תמיד מאורגנת להפליא. אחד מפקודיו אמר עליו: "נדמה לי שבני ראה את הצבא כתנועת נוער, בהווי של מילואים, אבל כשצריך היה – לא היו בעיות". חוות הדעת של מפקדיו מציינות את קור רוחו הרב ברגעים של לחץ, וכך היה במלחמת ששת הימים. בני התעלה כמפקד ופעל למופת. כשפרצה מלחמת יום־הכיפורים לא חיכה בני לצו, לקח את חפציו, נפרד מאשתו ומילדיו ומיהר להתייצב ביחידתו בסיני. בתחילה לחם בגזרה המרכזית, וצלח עם אוגדת ברן את התעלה. אחרי חדירה עמוקה מערבה הגיעה היחידה, ביום כ"ז בתשרי תשל"ד (23.10.1973), לאזור שלופה, שמדרום לאגם המר. באותו יום הייתה הפסקת האש אמורה להיכנס לתוקפה. היחידה עמדה במרחק שלוש מאות מטר מקווי האויב. טנק מצרי הגיח מאחורי חורבה ובפגיעה ישירה חיסל את הטנק, שממנו פיקד בני על יחידתו, ובני נהרג. לימים סיפר הנהג שניצל, שנראה לו כאילו בני הרגיש את שעמד להתרחש, כי לא דיבר מלה כל אותו הבוקר. בני הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בארבל. השאיר אחריו אישה ושני בנים, הורים ואח. לאחר נופלו הועלה לדרגת סרן.

על לחימתו האמיצה זכה בני ב"עיטור המופת" שנכתב בו: "לאות ולעדות כי 448399 סרן ברגשטיין בנימין ז"ל גילה אומץ לב הראוי לשמש מופת. תיאור המעשה: – ביום 8 באוקטובר 1973, לאחר שנפגעו כלים מספר של סרן בנימין ברגשטיין ז"ל, יצא תחת אש ארטילריה חזקה לאכן כלי שאבד, שהיה בתוכו נפגע, הצליח לאכן את הכלי ופינה את הפצוע לנקודת הפינוי. ב־22 באוקטובר 1973 עשה פעולת חילוץ דומה. הוא לחם והוביל באותו יום את אחד החיילים שנפגע קשה. למחרת, 23 באוקטובר 1973 נהרג סרן בנימין ברגשטיין ז"ל מפגיעה ישירה בצריח באזור החיץ החקלאי. במעשיו אלה גילה אומץ לב, אחוות לוחמים והתנהגות למופת. על מעשה זה הוענק לו 'עיטור המופת'".

ברדה, יוסף

יוסף, בן אסתר וזאכי, נולד ביום ח' בתשרי תש"ג (19.9.1942) בטריפולי שבלוב. בשנת 1964 עלה ארצה והשתקע בקרית־גת, לאחר שסיים את לימודיו בבית־הספר "רומא" שבעיר הולדתו. יוסף גדל וחונך ברוח הציונות והכמיהה לארץ־ישראל כבר בהיותו נער גמלה בלבו ההחלטה לעלות ארצה ולהצטרף לאחיו, שהגשימו חלום זה לפניו. אולם הוא מאן לעזוב את הוריו לבדם. כשהגיע לשנתו העשרים ושתיים החליט כי אינו יכול להישאר עוד בלוב ועלה ארצה. יוסף, שבטריפולי עסק בממכר בדים ובעיצוב פנים, נתקל בקשיים המיוחדים למעבר לארץ חדשה. אולם בכוח רצונו העז, בכושר התמדה

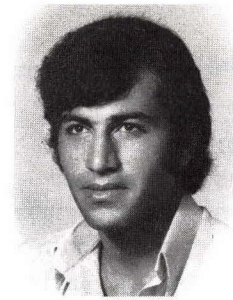
ושקדנות, הצליח להתגבר על כל המכשולים שנצבו בפניו וקנה לעצמו מקצוע ומעמד בארצו החדשה.

יוסף גויס לצה"ל בסוף אוקטובר 1965 והוצב לחיל הרגלים. תכונותיו המצוינות התגלו גם בעת שירותו הצבאי. הוא היה אהוד על חבריו ליחידה ורכש לעצמו ידידים רבים. מפקדיו בטחו בו, כיוון שביצע את המוטל עליו בדייקנות ובשלמות.

לאחר שחרורו מהשירות הסדיר הוצב ליחידת מילואים של חיל־הרגלים המשוריין, במסגרת חיל השריון. ביחידה זו נקרא לתקופות של שירות מילואים ועמה לחם בקרבות לכיבוש אל־עריש במלחמת ששת הימים. יוסף החל לעבוד בחברת "פזגז" והיה עובד מסור ונאמן. עד מהרה הגיע לדרגת טכנאי. לימים נשא לאישה את מרים ויחד עמה הקים בקרית־גת את ביתו, בו גידל וחינך את שלושת ילדיהם. עוד בעיר הולדתו נשבה בקסמיו של הים והרבה לעסוק בדייג. הוא לא זנח את אהבתו זו, השיג רשיון־דיג והצליח לרכוש סירת מנוע. הוא נהג לעשות ימים ארוכים בלב ים, כשהוא מבלה את זמנו בשיט ובדיג. לעתים לקח עמו את בני משפחתו ולימד אותם ליהנות מתחביבו זה. יוסף היה מסור למשפחתו והקדיש שעות ארוכות לטיפול בילדיו, לחינוכם ולהשכלתם. הוא החדיר בבני משפחתו את אהבתו הרבה לארץ ויצא יחד עמם לטיולים ולסיורים לאורכה ולרוחבה של הארץ. הוא נטל חלק בפעילות חברתית וספורטיבית בעירו והיה ממקימיה וממנהליה של קבוצת הכדורגל "מכבי" קרית־גת, שלה הקדיש את מרבית זמנו הפנוי. יוסף היה אדם צנוע, טוב־לב ושמח בחלקו. הוא הצליח לרכוש לעצמו ידידים רבים בזכות נכונותו להקדיש מזמנו ולסייע לכל נזקק. הוא היה אדם ישר, רודף אמת וצדק וניסה למנוע מעשי עוול. הוא ידע להגן על השקפותיו וניסה לשכנע את האחרים בצדקת עמדותיו. במרבית המקרים היה יוצא וידו על העליונה, שכן ידע להביע את דעותיו בלהט רב ומתוך אמונה ותחושת ביטחון בצדקתו. מקורביו מציינים כי שלוש התכונות שנתייחד בהם עם ישראל, היו טבועות ביוסף — רחמנות, ביישנות וגמילות חסדים. אכן הוא עשה לילות כימים בהגשת עזרה וסיוע למשפחות מעוטות־יכולת בקרית־גת. כשפרצה מלחמת יום־הכיפורים מיהר יוסף הישר מבית הכנסת אל יחידתו, שלחמה בקרבות הבלימה וההבקעה נגד המצרים בסיני. ביום 11.10.1973, נפצע יוסף בעת מרדף אחר יחידת קומנדו של המצרים, בגזרה הצפונית של תעלת סואץ באזור קנטרה. הוא מת מפצעיו ביום כ"ב בתשרי תשל"ד (18.10.1973), והובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בקרית־שאול. השאיר אחריו אישה, שני בנים ובת, הורים, חמישה אחים ושלוש אחיות. לאחר מותו הועלה לדרגת רב־טוראי.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה כתב מפקדו: "יוסף היקר נפגע בקרב בעת הסתערות וחיסול פלוגת הפשיטה של הקומנדו המצרי. בקרב זה ובמשך כל ימי הלחימה שלפניו, גילה יוסף אומץ לב ולחם ללא חת מול אויב מעולה והשתתף בהשמדתו. אין מילים בפי, ותקצר היריעה מלתאר את יוסף, תכונותיו ומעשיו, עליהם עוד יסופר ובהם ידובר".

ברהום, אפרים

אפרים (אפי), בן סביחה וכדורי, נולד בחודש תמוז תש"ח (יולי 1948) בבגדד שבעיראק, ועלה עם משפחתו ארצה בשנת תש"י (1950). הוא למד בבית־הספר היסודי "רמת־ורבר" בפתח־תקוה ואחרי־כן סיים את לימודיו בבית־הספר התיכון המקצועי "עמל" בפתח־תקוה. אפי היה תלמיד מוכשר ונבון, שקדן וחרוץ. הוא התברך בתבונת־כפיים והצטיין במלאכה, ביחוד במקצוע המכשירנות, בו השתלם במסגרת לימודיו העל־יסודיים. גם תחביבו העיקרי היה בתחום המלאכה: אריגת תמונות לפי דוגמאות מקוריות משלו. כן הקדיש מזמנו הפנוי לבניית דגמי־מטוסים, "בתי" גפרורים וכדומה. הוא היה פעיל בגדנ"ע אף לאחר שעות הלימודים והרבה להשתתף בצעדות. אפי ניחן בטוב־לב והיה נכון תמיד לעזור לזולת. תמיד ביקש אתגרים ושאף להוסיף ולהתקדם בדרך־חייו. הוא היה בן מסור ונאמן להוריו, תמיד דאג לעזור להם ושמר על מערכת יחסים נפלאה עם בני משפחתו.

אפרים גויס לצה"ל בראשית אוגוסט 1967 והוצב לחיל־השריון. לאחר סיום הטירונות ולאחר שהשתלם בקורס מקצועות טנק "פאטון" ובקורס מפקדי טנק "פאטון", התמנה למפקד טנק ביחידה שהשתתפה בקרבות ההתשה הקשים על גדות תעלת־סואץ. הוא אהב את חיי הצבא והצטיין בתושייתו ובאחריותו. מפקדיו העידו עליו, כי היה מסור ודואג לאנשי צוות הטנק שלו ולחבריו לנשק. במשך כל תקופת שירותו בצבא השתדל שלא להדאיג את הוריו והקפיד לכתוב הביתה, כדי למנוע מהם צער וחששות לשלומו.

לאחר שסיים את השירות הסדיר ויצא לחיים אזרחיים, היה נקרא לתקופות של שירות מילואים בתפקיד רב־סמל פלוגתי. גם בשירות המילואים הצטיין ברוחב־לב, ובמקרים רבים ניאות לוותר על חופשות למען חברים נשואים ובעלי משפחה. אפרים החל לעבוד בחברת "אל על" בשטח ההידראוליקה, שבו השתלם במהלך עבודתו, חבריו לעבודה ספרו עליו, כי התבלט משכמו ומעלה בזכות אחריותו, יעילותו ושקדנותו. בחודש אוקטובר 1973, ימים אחדים לפני שפרצה מלחמת יום־הכיפורים, עבר בהצלחה בחינות לתפקיד של אחראי למחלקה שלמה ב"אל על", אך לא זכה לכהן בו. חודשיים לפני פרוץ המלחמה, נשא לאישה את חברתו כרמלה. כשפרצה מלחמת יום־הכיפורים נשלח אפי עם יחידתו לחזית תעלת סואץ. הוא השתתף בקרבות הבלימה המרים נגד המצרים ובליל י"ט בתשרי תשל"ד (15.10.1973), בליל הפריצה לגדה המערבית של התעלה, נפגע הטנק שלו בקרב על ציר "עכביש־לכסיקון". תחילה לא נמצאה גופתו והוא הוכרז כנעדר ואחרי־כן נחשב כנעלם. בפברואר 1974 נמסרה לרעייתו ולהוריו הודעה על נפילתו והוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בקרית־שאול, בקבר־אחים יחד עם אנשי צוות־הטנק שלו. השאיר אחריו אישה, אם, אח ואחות. לאחר נופלו הועלה לדרגת רב־סמל.

הוריו תרמו לזכרו ספר־תורה.

ברודנר, שלמה

שלמה, בן מרים ואליהו, נולד ביום י"ג באדר א' תשי"ד (16.2.1954) בכפר־סבא וסיים את לימודיו היסודיים בבית־הספר "בר־אילן". מאחר שהיה בעל כשרונות וחוש מיוחד למקצועות טכניים – עבר אחרי־כן ללמוד בבית־הספר המקצועי "אורט" בכפר סבא, שם השלים את הכשרתו כמסגר־מכני. בבית־הספר היסודי לא הצטיין שלמה במקצועות העיוניים, אך לא היה כמותו בשיעורי המלאכה. כבר אז יצר חפצים מעץ ומחומרים אחרים, שרבים מהם מקשטים את בית הוריו עד היום. בבית־הספר "אורט" היה שלמה תלמיד מצטיין. הוא הגיע לביצועים ולהישגים מעשיים, שלא היו להם מתחרים בין חבריו לספסל הלימודים. חבריו ספרו עוד, כי בבית־הספר היסודי היה שונה משאר בני גילו, בכך שלא היה נלהב להשתתף במשחקי החברה שהיו מקובלים ביניהם. במקום להצטרף למשחק הכדורגל, העדיף לשבת בחצר ביתו, לפרק ולהרכיב מנועים, מנגנוני שעונים ומכונות שונות. תחביבו זה מילא את כל מאוויו והוא התעלם מעקיצותיהם של חבריו, על שאינו מוצא עניין בצורות הבילוי החביבות עליהם. אולם יחד עם זאת היו לו לשלמה ידידים רבים, שביקשו את חברתו. לפני שהתגייס לצבא, עבד חודשים אחדים בבית החרושת "הדייקן" בכפר סבא. שם התברר, כי אכן רבות ידיעותיו בנושאים טכניים. הוא ניהל שיחות ארוכות עם בעלי מקצוע, התווכח עם מהנדסים ופעמים רבות הוכיח כי צדק באבחנותיו, לגבי שיטות העיבוד והתכונות של חומרים שונים.

שלמה גויס לצה"ל בתחילת מאי 1972 והוצב לחיל השריון. לאחר הטירונות נשלח לבית־הספר לשריון, שם הוכשר כתותחן בטנק. מאז היו כל מעייניו בטנק והוא לא חדל לדבר עליו. את הוריו היה מרגיע באומרו: "אל תדאגו. כשאני יושב בטנק, אני כמעט בלתי פגיע ותמיד אפשר להחלץ במקרה של פגיעה..." שלמה היה גאה במיוחד בחבריו ליחידה, והיה משבח אותם: "אני ממש לא מכיר עוד אנשים כאלה. כל אחד מוכן למות למען חברו..." כשפרצה מלחמת יום־הכיפורים, נשלחה יחידתו של שלמה לחזית תעלת סואץ. ביום י' בתשרי תשל"ד (6.10.1973), בעת נסיון היחלצות תוך כדי קרב נהרג מפגיעת פגז בטנק שלו. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בכפר־סבא. השאיר אחריו הורים ושני אחים. לאחר נופלו הועלה לדרגת סמל.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה כתב מפקד יחידתו: "בנכם היה תותחן מצטיין, מן הטובים שביחידה. הוא היה אהוב על חבריו, אמיץ ומוכן תמיד לעזור..."

ברוור, רפאל

רפאל, בן וידה ויוסף, נולד ביום כ"ח באדר ב' תשי"ד (2.4.1954) בפולין ועלה ארצה בשנת 1960. את לימודיו היסודיים סיים בצפת, שבה התגורר עם הוריו, ואחרי־כן עבר לבית־הספר החקלאי בנהלל, שם למד עד הגיעו לגיל שש־עשרה. כאשר עקרה משפחתו לתל־אביב, השתלם רפי בבית־הספר למכונאות־רכב בפנימייה הצבאית של חיל חימוש. מלאכת־יד הייתה תחביבו העיקרי של רפי. חדרו היה מלא גילופי־עץ מעשה ידיו, ובחדרים אחרים בבית הוריו, נותרו שולחנות־עץ מרהיבים, לוח שחמט אמנותי וקישוטים אחרים, כמצבה אילמת לכשרונו היוצר של רפי. נוסף לתחביב זה, הקדיש רפי שעות רבות לטיולים בחיק הטבע, לדיג ולטיפול בכוורת הדבורים של אביו. החינוך הציוני הנאמן שקיבל רפי בבית, עיצב את אופיו. כבר במלחמת ששת־הימים, כאשר היה בן שלוש־עשרה בלבד, הסביר להוריו: "היות ואנו רוצים ארץ משלנו, אנו מוכרחים להילחם. כל אחד חייב לתת את המקסימום במקום שבו הוא נמצא..." בגרותו הנפשית והשקפתו המציאותית, עזרו לו להתגבר גם על האסון שפקד אותו באותה תקופה, כאשר נפטרה אמו.

רפאל התגייס לצה"ל במחצית אוגוסט 1972 ולאחר שסיים את אימוני הטירונות, הוצב בחיל החימוש. שירותו הצבאי עבר עליו רובו בסיני, שם עבד בסדנאות לתיקון רכב משורין. הוא היה אחד המצטיינים בידע הטכני שלו ומפקדיו וידידיו כינו אותו בשם "רפי בעל ידי־הזהב". רפי עשה ככל יכלתו ואף יותר מכך בכל מקום שנשלח שמה. כשפרצה מלחמת יום־הכיפורים, נתן את חלקו במלחמה הכבדה, כפי שהכתיב לו מצפונו: "אם רוצים אנו ארץ משלנו, צריך להילחם". ביום י"ז בחשון תשל"ד (12.11.1973), נפל בעת שרותו והובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין הצבאי בקרית־שאול. השאיר אחריו אב ואח. לאחר מותו הועלה לדרגת רב־טוראי.

במכתב תנחומים למשפחתו השכולה, כתב מפקדו: "בנכם היה חייל מסור, נאמן לעבודתו ומקובל על חבריו ליחידה".

מאמר־הספד לזכרו של רפי פורסם בחוברת "מבע", הביטאון הפנימי של ארגון עובדי הסוכנות היהודית, שם עבד אביו.

ברוידא, צבי

צבי, בן שרה וישראל ז"ל, נולד ביום י"ח באלול תשי"א (19.9.1951) במושב נטעים ולמד בבית־הספר היסודי האזורי בבית־חנן. לאחר שעקרו הוריו לתל־אביב, המשיך צבי והשלים את לימודיו בבית־הספר התיכון "אליאנס" ברמת־אביב. בחברת בני גילו עמד צביקה תמיד בראש המתכננים והעושים; בגן, בבית־הספר, בחברת הילדים שבמושב ובשכונת מגוריו בעיר. שנותיו הראשונות במושב העובדים ובמוסד החינוכי, שם עבדו הוריו, עצבו את אופיו וקבעו במידה רבה את תכונותיו. הוא אהב את הארץ אהבה עזה והיה חדור רגש השתייכות ואמונה מלאה ולא מעורערת לגבי זכותנו על הארץ הזאת. צבי היה תלמיד מצטיין ויחד עם זאת מצא גם זמן להקדיש לתחביבים רבים. הוא היה חבר בתנועת הצופים ובמועדון לתעופה, השתלם בקורס למצילים חובבים, השתתף בקורס מ"כים בגדנ"ע ובקורס לפיסיקאים צעירים של האוניברסיטה בתל אביב.

צבי גויס לצה"ל בתחילת נובמבר 1969 והוצב לחיל השריון. לאחר שסיים את הטירונות, השתלם בקורסים למקצועות הטנק, בקורס מפקדי טנקים ולבסוף סיים בהצלחה גם את הכשרתו בקורס קצינים, ומאז התקדם בשלבי הפיקוד. סיפר אחד מחבריו של צבי לפלוגת הטירונים: "אני זוכר אותה מחלקת־טירונים נבוכה, העומדת מול המם־כף הזועם, כשלפתע, מבין השורות, משמיע צביקה איזה חידוד־לשון וכולנו מתגלגלים מצחוק. אך צביקה כבר מפליג לו בריצה קלה סביב המחלקה..." כעבור זמן כתב אחד מסמלי מחלקתו של צביקה: "למרות שהיה קצין מעולה ואף קשוח לפעמים – אני זוכר אותו קודם כל כאדם וכחבר טוב לכל אלה שהיו תחת פיקודו..." שבועות אחדים לפני יום־הכיפורים, התקבל לפקולטה להנדסה באוניברסיטת תל־אביב. כאשר פרצה מלחמת יום הכיפורים, נשלח צביקה בראש כוח שריון לחזית הדרום והשתתף בקרבות הבלימה נגד המצרים. ביום י"א בתשרי תשל"ד (7.10.1973), נפגעו אחדים מהטנקים שבפיקודו והוא יצא לעזור בחילוצם. תוך כדי פעולה נפגע ונהרג. כחודשיים ימים נחשב צביקה כנעדר, עד שנתגלתה גופתו בשטח שהיה בשליטת המצרים. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין הצבאי בקרית־שאול. השאיר אחריו אב, אם ואחות. לאחר נופלו הועלה לדרגת סרן.

בבית־הספר "אליאנס" נערך מדי שנה בשנה יום־עיון לזכרו של צביקה ולזכר תלמידים אחרים של בית־הספר, שנפלו במלחמה; האוניברסיטה של תל־אביב הוציאה לאור קובץ מאמרים ומחקרים בלשון העברית, לזכרו של צביקה ולזכר אביו שנפטר חודשים אחדים לאחר נפילת בנו.

ברוך, אלברט

אלברט, בן ויטה ויצחק, נולד ביום כ' בכסלו תש"ה (6.12.1944) בבולגריה, ועלה עם משפחתו ארצה בשנת תש"ח (1948), בהיותו כבן ארבע. את לימודיו היסודיים סיים בבית־ספר יסודי ביפו. ברטו, כפי שקראו לו חבריו ובני משפחתו, היה טוב־לב ואוהב־אדם. הוא היה נכון לסייע לכל מי שנזקק לעזרתו, ומעולם לא התחמק מעזרה לידיד. לאחר סיום לימודיו היסודיים החליט ברטו לצאת לעבודה, ולא להמשיך בלימודיו הסדירים, כדי לסייע לאביו בפרנסת המשפחה, וכדי לרכוש מקצוע, שבעזרתו יוכל לפרנס את עצמו ואת משפחתו בעתיד. הוא עבד כשוליה במכונאות, למד את המקצוע היטב והצטיין כאיש עבודה מסור וחרוץ. התחביב האהוב עליו ביותר היה הדיג. הוא אהב את מרחבי־הים הפתוחים ואת השלווה בשעת העיסוק בדיג, ונהנה ביותר משהצליח להעלות דגים בחכתו.

אלברט גויס לצה"ל בראשית פברואר 1962 והוצב לחיל השריון. לאחר הטירונות ולאחר שהשתלם בקורס לנהגי זחל"ם, הוצב לשרת כנהג זחל"ם ביחידת שריון.

לאחר שירותו הסדיר, היה נקרא לתקופות של שירות מילואים פעיל. עם שחרורו מצה"ל החל ברטו לעבוד ככבאי־אש במסגרת מכבי־האש. גם בתפקיד זה התנדב לכל עבודה מסוכנת, והיה מוכן לעמול ולעשות אפילו לאחר שעות העבודה. הוא נשא לאישה את חברתו רבקה, וברבות הימים נולדו לו שלושה ילדים – יצחק, רויטל ורינה. בזמן מלחמת ששת־הימים שירת ברטו בהג"א ואחרי כן חזר לשרת בשריון, וסיים את המלחמה כנהג זחל"ם בשריון. הוא נחשב חיל טוב, נאמן ומדייק במילוי משימותיו. בעיקר הצטיין בנכונותו לעזור לחבר לנשק בשעת משבר או בעת האימונים הקשים. הוא נכון היה להתנדב לכל משימה, ועשה זאת מתוך אמונה עמוקה והכרה בצורך לשרת את המדינה כמיטב יכולתו. במלחמת יום־הכיפורים השתתף אלברט בקרבות הבלימה והפריצה נגד המצרים בחזית סיני.

ביום כ"א בתשרי תשל"ד (17.10.1973), בקרב שניטש ממערב לתעלת סואץ, נפגע אלברט בהפגזה ונהרג. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין הצבאי בקרית־שאול. השאיר אחריו אישה, שלושה ילדים והורים. לאחר נופלו הועלה לדרגת סמל.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה, כתב מפקד הגדוד של אלברט: "...יחד עמנו יצא למלחמה ושירת בנאמנות ובמסירות. כאשר נקרא, התנדב ללא היסוסים לצאת כנהג על אחד הזחל"מים שנשלח לעזרת יחידה שנועדה לפרוץ אל ממערב לתעלה... אלברט ז"ל היה חייל עירני, נמרץ ומלא־התלהבות, ונכון לבצע את המוטל עליו".

ברוך, יוסף

יוסף, בן מרים ויצחק, נולד ביום כ״ג בחשון תשי״ג (11.11.1952) בכפר רופין ולמד בבית־הספר היסודי ובבית־הספר התיכון של הקיבוץ. יוסי היה ילד רגיש וטוב לב, אך שונה במקצת משאר בני גילו, בכך שמעולם לא ניסה להידמות לצבר הטיפוסי הקשוח, הבטוח בעצמו, החבר׳מן, ששולף מן השרוול פתרונות מוכנים מראש לכל מצב. יוסי לא ניאות לקבל מוסכמות חברתיות והיה בודק בכל בוקר מחדש, את האמיתות שלאורן התחנך. על דעותיו והשגותיו בעניינים שונים היה מוכן להילחם, גם כאשר ידע שהדבר יביא לידי התנגשות עם החברה. יחד עם זאת היה פתוח תמיד לקליטת רעיונות ומושגים חדשים בכל תחומי החיים. לגביו לא היה שום דבר בגדר ״טאבו״, שיודעים על קיומו אך אין משוחחים אודותיו. הוא נהג לברר כל עניין עד סופו, גם אם היה הדבר כרוך באי־נעימות, לו עצמו ולשאר השותפים לשיחה. יוסי אהב את הדברים הקטנים של החיים, המקנים להם את יופיים ושמחתם: ספר טוב, מוסיקה, ריקוד, פרחים רעננים בחדר. במיוחד נמשך לזמרה ולריקודים. בימי שישי נהג לרכז את הילדים, לארגן הצגות וריקודים, ולהנות אותם בהמצאותיו. יוסי היה גם קשור מאוד לבעלי חיים בחברת הילדים. במשך שנים היה אחראי על משק הילדים ומילא את תפקידו במסירות יוצאת דופן, שבלטה במיוחד בתקופת מלחמת ההתשה. היה זה מראה שחזר על עצמו: טרם נדמו הדי הפגזים האחרונים וכבר נראה יוסי רץ אל משק הילדים לבדוק מה מצב בעלי־החיים. רגישותו לכל הסובב אותו הולידה בו גם ביקורת על הקיבוץ. הפריע לו שדברים נעשים לא בדיוק לפי האידיאלים שהתחנך עליהם. בשיחות עם חברים הבטיח תמיד לנסות ולתקן את הדברים כשיהיה סוף־סוף חבר שווה־זכויות, אך לזאת לא זכה להגיע. יוסי היה גם תלמיד חרוץ ושקדן. הלימודים והרחבת הדעת תפסו מקום נכבד בחייו, בעיקר בשנות הלימודים האחרונות. מטבעו היה מלא סקרנות לגבי כל דבר שנתגלה לפניו. נוסף לזאת ניחן בתשוקה לרדת לעומקו של כל נושא שעסק בו. בזכות הצירוף הזה של סקרנות ורגישות לעומקם של דברים, נחשב כאחד המעולים שבתלמידי כיתתו. יחד עם הלימודים, העבודה והטיפול במשק הילדים, עוד הספיק יוסי ליטול חלק נכבד בפעילות החברתית של בני גילו. הוא בורך בכישרון להתחבב במהירות וביכולת להפוך זרים לידידים. הכרויות ופגישות עם אנשים חדשים היו אחד מתענוגותיו הגדולים.

יוסף גויס לצה״ל במחצית נובמבר 1971 והוצב לחיל הרגלים. בגיוסו ראה לא יותר מקיום חובתו האזרחית. לא זה היה התחום שהעסיק את מחשבותיו ולכן גם לא שאף להתקדם ולהתפתח בו. בכליון עיניים ציפה לחופשות ומשהגיעו חמק מיד הביתה להסיר את המדים ולהיות שוב יוסי המוכר. במהלך שירותו בצבא מצא את התפקיד המתאים לאישיותו ולאופיו: חובש־קרבי. בתפקיד זה ראה ייעוד שתאם את חינוכו ואת הערכים שגדל עליהם והאמין בהם בכל נפשו. במלחמת יום הכיפורים השתתף בקרבות הבלימה נגד הסורים ברמת הגולן ואחר־כך השתתף גם בקרבות

הפריצה אל המובלעת בתוך סוריה. ביום כ״ו בתשרי תשל״ד (22.10.1973), בקרב על כיבוש החרמון, נהרג יוסי בשעה שהגיש עזרה לפצועים תחת אש תופת של האויב. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בכפר רופין. השאיר אחריו הורים, אח ואחות. לאחר נופלו הועלה לדרגת סמל.

ברוך, מנשה

מנשה, בן זקיה וציון, נולד ביום י״ב בתמוז תשט״ו (2.7.1955) באשקלון. הוא למד בבית־הספר היסודי ״בית־יחזקאל״ באשקלון והמשיך שם בלימודיו בבית־הספר ״אילנות״. אחרי־כן סיים את לימודיו בבית־הספר התיכון לחקלאות בכפר סילבר. מנשה היה תלמיד חרוץ ושקדן, אהוב על מוריו ועל חבריו והיה חבר פעיל בתנועת הצופים באשקלון. הוא אהב לצייר והקדיש לתחביבו זה את כל זמנו הפנוי, ואף קישט את ביתו בציוריו. מנשה היה חברותי ועליז ומרבה לשיר. תמיד מוכן היה לסייע לזולת, והיה כן ביחסיו עם ידידיו, ישר ובעל מצפון. הוא היה בחור צנוע, ומסתפק במועט והיה בן מסור לאמו ודאג לה תמיד, ובעיקר בעת מחלתה.

מנשה גויס לצה״ל בתחילת מאי בשנת 1973, והוצב לחיל השריון. לאחר הטירונות השתלם בקורס למקצועות טנק ״פאטון״, והיה לתותחן בטנק זה. הוא היה תותחן מצוין, אחראי ומסור לתפקידו ושימש דוגמה לחבריו במזגו הטוב ובצייתנותו. הוא הקפיד לכתוב הביתה לעתים קרובות, כדי להרגיע את אמו הבודדה לבל תדאג לו. הוא לא סיפר דבר על קשייו ועל האימונים המפרכים, ובחופשותיו הקצרות סייע לבני משפחתו ככל שיכול. במלחמת יום הכיפורים השתתף מנשה בקרבות הבלימה נגד המצרים בסיני. ביום ט״ו בתשרי תשל״ד (11.10.1973), נפגע הטנק שלו בקרב ועלה באש. תחילה נחשב מנשה כנעדר, ואחרי־כן הוכרז כחלל שמקום קבורתו לא נודע. לימים זוהתה גופתו והוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בהר־הרצל בירושלים. השאיר אחריו אם, חמישה אחים ואחות. לאחר נופלו הועלה לדרגת רב־טוראי.

משפחתו תרמה לזכרו ספר תורה לבית־הכנסת באשקלון.

ברום, יואב

יואב, בנם־יחידם של אידה ואברהם, נולד ביום י״ט בכסלו תשי״ב (9.12.1941) בקיבוץ שפיים. הוא למד בבית־הספר היסודי ובבית־הספר התיכון בקיבוץ. יואב היה חובב ספורט ונמנה עם חברי נבחרת הכדורסל של ״הפועל״ שפיים, היה חניך בתנועת בני הקיבוץ המאוחד והרבה לצאת עם חבריו לתנועה לטיולים ברחבי הארץ. בשעות הפנאי קרא הרבה ספרות יפה וספרי שירה.

יואב גויס לצה״ל בתחילת נובמבר 1959 והתנדב לשרת בחטיבת ״גולני״. לאחר סיום הטירונות השתלם בקורס סיירים, בקורס מש״קי מודיעין קרבי, בקורס מ״כים חי״ר, בקורס קציני חי״ר, ובקורס בסיסי לקציני מודיעין. בשנת 1962 השתתף בקרב על נוקייב וזכה לציון לשבח מאת מפקד החטיבה שלו, על אומץ לב למופת, על מסירות ועל התמדה בביצוע תפקידו.

לאחר שסיים את שירותו הצבאי הסדיר שב למשק ועבד בלול, והתכונן להתחיל בלימודיו באוניברסיטה העברית בירושלים בחוגים לכלכלה ולמתמטיקה. בשנת הלימודים השלישית פרצה מלחמת ששת הימים, ויואב השתתף בקרבות ונפצע. אחרי שהחלים סיים את לימודיו. הוא היה תלמיד מבריק מאוד ומעמיק, וסיים בהצטיינות את לימודיו לקראת התואר השני בכלכלה. אחר־כך חזר לקיבוץ ועבד בהוראה. עד מהרה ניכר בכשרונו ובכושרו, והופקד בידיו ניהול בית־הספר התיכון, ולתפקיד זה הקדיש זמן רב ומרץ רב. בשנת 1969, בימי מלחמת ההתשה, נענה לקריאתו של שר הביטחון, והתנדב לשירות בצבא הקבע. אז השתלם בקורס מפקדי טנקים, בקורס לקציני שריון ובקורס למפקדי פלוגות בשריון. מפקדיו כתבו עליו בחוות דעתם: ״יואב הוא קצין מעולה והישגיו מצוינים, נבון, מוכשר, נמרץ, חרוץ ופעלתני. הוא שוקד על עבודתו, הוא בעל יזמה, עצמאי ורחוק מן השגרה. הוא יודע היטב את תפקידו וממלא אותו ביעילות ובמסירות רבה. הוא שקט, הגון וממושמע, ומשמש לחבריו דוגמה אישית חיובית מאוד״. בסיכום אחד מתמרוני גדוד טנקים ששירת בו, אמר עליו האלוף אברהם אדן: ״יואב הוא הקצין הטוב ביותר שפגשתי עד היום״. על שהיה קצין מצטיין הועלה לדרגת רב־סרן שנה לפני שהשלים פרק הזמן המינימלי לכך. על השתתפותו במלחמה בשנת 1967 הוענק לו ״אות מלחמת ששת הימים״, וכן הוענק לו ״אות השירות המבצעי״. כשפרצה מלחמת יום־הכיפורים עשה יואב בחוץ לארץ. הוא מיהר לשוב ארצה, יצא לחזית בסיני והשתתף בקרבות הבלימה והפריצה נגד המצרים. ביום כ׳ בתשרי תשל״ד (16.10.1973), בקרב להקמת ראש־הגשר בציר ״לכסיקון־טרטור״ שבגזרה המרכזית, נפגע יואב ונהרג. לפני היציאה לקרב כינס את חייליו ואמר להם: ״נפל בחלקנו להיות הראשונים הפורצים לתעלה. הרגישו עצמכם כאילו עם ישראל כולו עומד מאחורינו״. על גילוי גבורה במילוי תפקיד קרבי, תוך חירוף נפש, הוענק לו ״עיטור העוז״. וזה תיאור המעשה כמנוסח בכתב העיטור: ״ביום 8 באוקטובר 1973 הגיע סגן־אלוף יואב ברום ז״ל לסיני מטיול בחוץ־לארץ וניתן לידיו הפיקוד על יחידת סיור, שמפקדה נהרג. בכושר מנהיגותו הצליח לגבש מחדש את היחידה המפורדת. ביום 9 באוקטובר 1973 חדרה היחידה ל׳תפר׳ שבין

הארמייה השנייה לארמייה השלישית ואִפנה נקודות תורפה. ביום 14 באוקטובר 1973 השתתפה היחידה בקרב שריון־בשריון עם חטיבת שריון מצרית והצליחה לגרום לה אבדות רבות. בליל 16 באוקטובר 1973 הובילה יחידת הסיור את כוחות צה"ל בקרב הפריצה וביצעה את משימתה באורח מושלם. ביזמתו ביצע סגן־אלוף יואב ברום ז"ל התקפת־נגד על מגנן נגד־טנקי בצומת 'לכסיקון־טרטור'. במשך כל ימי הלחימה גילה כושר מנהיגות מעולה, יזמה, עוז־רוח ודאגה לפקודיו". יואב הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בשפיים. השאיר אחריו אב וחברה. לאחר נופלו הועלה לדרגת סגן־אלוף.

דברים על דמותו ועל הקרבות שהשתתף בהם פורסמו בחוברת "אלה הבנים", שהוציא לאור קיבוץ שפיים לזכר בניו שנפלו במלחמה; בספר "נזכור", שהוציאה לאור האוניברסיטה העברית בירושלים לזכר בוגריה; בחוברת שהוציאה לאור מפקדת קצין חינוך ראשי על קרב ההבקעה; בכתבה שפורסמה בספר העיתונאים – תשל"ד, ונכתבה בידי רון בן־ישי, שנתלווה ליחידה בכל ימי הקרבות, ובספרו של זאב שיף, "רעידת האדמה באוקטובר"; בביטאון הקיבוץ המאוחד "בקיבוץ", נתפרסם הראיון עם יואב, ששודר ב"גלי־צה"ל" בערב יום העצמאות תשל"ב.

ברונזברג, יעקב

יעקב (קובי), בן שרה ואליעזר, נולד ביום כ"ד באלול תשי"ד (22.9.1954) בעפולה. הוא למד בבית־הספר היסודי "בית־יצחק" בגבעת המורה, ואחרי־כן סיים את לימודיו בבית־הספר התיכון המחוזי בעפולה, במגמה ההומנית. יעקב היה תלמיד חרוץ ושקדן, אהוב על מוריו ועל חבריו. מורהו מעיד עליו, שהיה "נער חביב, נוח לבריות ומקובל על הכול". חובב ספורט היה, חסון ורחב כתפיים, בעל כושר־גופני מעולה, ונמנה עם חברי החוג להרמת משקולות. יעקב הצטיין במידות טובות, נעים הליכות וטוב־לב, חבר נאמן ואדם המוכן תמיד לעזור לזולת. פיקח ונבון היה ומבטו נמרץ ותקיף. הוא היה בן נאמן ומסור להוריו. רחש להם כבוד, התחשב בדעתם ודאג לרווחתם.

יעקב גויס לצה"ל בתחילת נובמבר 1972, והתנדב לחיל הצנחנים. לאחר הטירונות השתלם בקורס צניחה, והיה לצנחן גאה בחיל שלו. הוא היה אחראי ומסור לתפקידו ושימש דוגמה לחבריו בסבילותו, בהתמדתו ובהתנהגותו, שהייתה למופת. בכל ימי שירותו הצבאי לא הוגשה כנגדו אפילו תלונה אחת. בתקופת שירותו הרחק מהבית השתדל שלא להדאיג את הוריו והקפיד לכתוב מכתבים הביתה, אך לא סיפר בהם דבר על האימונים המפרכים, כדי להרחיק דאגה מלב הוריו. כשפרצה מלחמת יום־הכיפורים נשלחה יחידתו לחזית בסיני, שם השתתף יעקב בקרבות הבלימה נגד המצרים. בקרב שהתחולל ביום 17.10.1973 ליד "החווה הסינית", נפצע יעקב בראשו. ארבעה ימים נאבק על חייו, אך ביום כ"ה בתשרי תשל"ד (21.10.1973),

נפטר. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בעפולה. השאיר אחריו אב, אם ושני אחים. לאחר נופלו הועלה לדרגת רב־טוראי.

הוריו הקימו לזכרו פינת זיכרון בבית־הכנסת בעפולה.

ברונר, אילן

אילן, בן אילזה ואפרים, נולד ביום ט״ו בשבט תשי״ב (14.2.1952) בכפר סולד ולמד בבית־הספר היסודי בקיבוץ גבעת־חיים־איחוד. אחרי כן המשיך בבית־הספר התיכון ״גבעות־שרון״ וסיים לימודיו במכללה בחדרה. הוא היה תלמיד חרוץ, מקובל ואהוב על מחנכיו ועל מוריו. כולם העריכו את נכונותו לסייע תמיד לתלמידים שהתקשו במקצועות שהוא עצמו הצטיין בהם, במיוחד במתמטיקה ובפיסיקה. בתום־לימודיו יצא אילן לשנת־שירות מוקדמת, להדרכה בקן הנוער־העובד בטבעון (קרית־עמל), שם הדריך שלוש קבוצות וסייע בהגברת פעילותו הכללית של הקן. הוא היה ספורטאי טוב אבל העדיף שלא להבליט זאת בתחרויות. כן היה בעל כוח־גופני רב, אך לא השתמש בכוחו אלא לשם עבודה. אילן אהב חיות וצמחים והקדיש לאלה הרבה מזמנו, וכן בילה הרבה מזמנו הפנוי בנגינה בחליל ובהאזנה למוסיקה קלאסית. בעיקר היו חביבות עליו יצירות של באך, בטהובן ומוצארט. הוא נתברך בחוש־הומור והיה שופע אופטימיות.

אילן גויס לצה״ל בראשית נובמבר 1971 והתנדב לחיל־השריון. לאחר סיום הטירונות ולאחר שהשתלם בקורס טען־קשר, נשלח לקורס מפקדי־טנקים ולקורס לקציני־שריון וכן סיים קורס קציני אג״ם. לאחר שהושלמה הכשרתו הוצב לחטיבת־שריון בסיני בתפקיד מפקד מחלקה בדרגת סגן־משנה. אמר עליו מפקדו: ״אילן היה קצין אחראי, ברמה גבוהה ביותר שיכולתי להעלות על הדעת, מעבר לכל סטנדרט מקובל בקרב הקצינים הזוטרים. הוא ביצע כל פקודה ומשימה שהוטלו עליו בשקט וביעילות, ללא־טרוניה ועל הצד הטוב ביותר״. כשפרצה מלחמת יום־הכיפורים לחם אילן עם יחידתו ליד מזח קנטרה, בגזרה הצפונית של תעלת־סואץ, במאמץ לבלום את המוני החיילים המצרים שחצו את התעלה. הוא נפגע בשעה שעמד זקוף בצריח־הטנק ועסק בתיקון המקלע שהתקלקל. אילן הועבר לבית־החולים, ושם מת מפצעיו ביום י״א בתשרי תשל״ד (7.10.1973). הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בקרית־שאול. השאיר אחריו הורים ואח. לאחר נופלו הועלה לדרגת סגן.

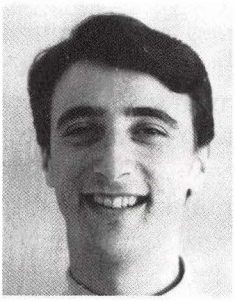
במכתב־תנחומים למשפחה השכולה כתב מפקדו: ״אילן ברונר היה קצין טוב, ממושמע, מסור ואהוד. הוא נלחם היטב וללא־מורא. נזכור אותו על חיוכו, טוב־לבו, שלוותו וכושר־עבודתו הנפלא״.

קיבוצו הוציא לאור חוברת לזכר בני־המשק שנפלו בקרב ובה הובאו דברים על אילן; וכך כתבה ידידה להורים השכולים: ״שמעתי הרבה על אילן; חברים הפוקדים את ביתנו לפרקים, מרבים להזכירו ותמיד אני נפעמת מן האהבה העמוקה שרחשו לו כולם. המילה המבטאת יותר מכל את תכונותיו היא: מלאך״; בבטאון המועצה

האזורית עמק חפר, שהוקדש לנופלים מבין תושבי האזור, פורסמה רשימה על דמותו ודרכו של אילן.

ביזמת משפחתו ובני מחזורו של אילן, הוקמה בדירת המשפחה תקליטיה על שמו. תקליטיה זו משמשת להשאלת תקליטים לחברי המשק, לחוגים להאזנה ולשימוש באירועים חברתיים שונים.

ברונר, רוברט־זליג

רוברט־זליג, בן גרטרוד וליאופולד, נולד ביום ט״ו בשבט תש״י (2.2.1950) בוקשה שבשוודיה ועלה ארצה בשנת 1972. הוא למד בבית־הספר היסודי ובבית־הספר התיכון בעיר מולדתו, ואחרי־כן סיים שם את לימודיו בטכניון והוענק לו תואר מהנדס. רוברט־זליג היה תלמיד חרוץ ושקדן, הצטיין במקצוע המתמטיקה, והיה אהוב על מוריו ועל חבריו בשל התמדתו ובשל פיקחותו הרבה. הוא היה חובב צילום ונכסף לעסוק בעיתונאות נוסף על עיסוקו כמהנדס. הכל הכירוהו כצעיר נמרץ מאוד, בעל כוח־רצון עז, מהיר־החלטה ואיש המציאות, שראה הכל בעין מפוכחת. שמח בחלקו היה, חברותי, ואהב לעזור לזולת. מטבעו היה ישר ובעל מצפון, וכל מה שעשה — עשה בכנות ובלב שלם.

רוברט־זליג גויס לצה״ל במחצית יולי 1973 והוצב לחיל התותחנים. לאחר סיום הטירונות השתלם בקורס למפעילי תותחים־מתנייעים, שנסתיים ימים אחדים קודם שפרצה המלחמה. כשפרצה מלחמת יום־הכיפורים נשלח עם יחידתו לחזית ברמת הגולן. ביום י״א בתשרי תשל״ד (7.10.1973), עלתה יחידתו על מארב טנקים של הסורים והוא נפגע ונהרג. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בחיפה. השאיר אחריו אם ואחות. לאחר נופלו הועלה לדרגת רב־טוראי.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה כתב מפקדו: ״רוברט־זליג היה חייל מסור ונאמן, אהוד ואהוב על חבריו״.

ברונשטיין, אברהם־יצחק

אברהם־יצחק (עדי), בן פרידה וחיים, נולד ביום י״ג באדר תש״ד (8.3.1944) ביסי שברומניה, ועלה עם משפחתו בשנת 1961. הוא למד בבית־הספר היהודי־האידי ביסי ואחרי־כן סיים את לימודיו בבית־ספר תיכון כללי בעיר. לאחר שהמשפחה עלתה ארצה, השתלם במשך כשנה באולפן לעברית בקיבוץ רוחמה. ימי ילדותו ונעורותו של עדי עברו עליו בצל השואה והחורבן שלאחר מלחמת העולם השנייה. אף־על־פי שהצליח להסתדר

יפה בין הגויים בעיר מגוריו, חש היטב את האנטישמיות המושרשת עמוק בחברה הרומנית. לכן היה פעיל במחתרת היהודית, שמטרתה הייתה העלייה לארץ ולימוד העברית. הוא שאף להיות גאה ביהדותו ולהלך בראש זקוף, במדינה שבה לא יהיה נטע זר. בגלל זאת ובגלל בקשה שהגיש לקבלת אשרת־יציאה מרומניה, לא נתקבל ללימודים אקדמיים, אף־על־פי שהיה תלמיד מעולה. הוא לא שכח כיצד הובלו בני עמו לטבח כעדר כבשים וגמר אומר שלא כן יהיה גורלו. הוא נשבע שיקום נגד מרצחים בראש זקוף ובנשק בידו, ואכן כל מהלך חייו כוון לפי תחושה זו. עדי היה גבה־קומה, רחב־כתפיים, בעל קול רוגע וחיוך לבבי. הוא ניחן בשלווה פנימית, ביציבות ובבריאות נפשית משולבים בטוב־לב שופע ובאופטימיות. הוא היה שמח בחלקו, אדיב ומנומס והשכיל לכבד את רצון זולתו ולעזור לכל אדם. הוא היה חברותי והרבה להתלוצץ. בשל מעלותיו אלו היה אהוב על הכול. הוא היה בן נאמן ומסור להוריו ונרתם לעזרתם בעבודות המשק בכל פעם שהיה מבקרם בכפר־שמאי, מקום מגוריהם. לפני שהתגייס לצה"ל עבד זמן־מה בחברת־החשמל באשדוד.

עדי גויס לצה"ל בראשית מאי 1963 והוצב לחיל־השריון. לאחר סיום הטירונות ולאחר שהשתלם בקורס מקצועות טנק "שרמן", התמנה למש"ק טנק "שרמן". אחרי כן השתלם בקורס קציני אג"ם ובקורס קציני שריון והתמנה לקצין הדרכה בבית־הספר לשריון. מפקדיו ציינוהו כקצין יעיל, מסור לתפקידו ולחבריו. הוא שירת במשך כשנה במסגרת צבא־הקבע והשתחרר בדרגת סגן, בתפקיד מפקד מחלקת־טנקים. כעבור שנה שב לשרת בצבא־הקבע והתמנה למפקד אחד המחנות בצפון, תפקיד בו עשה במלחמת ששת־הימים. לאחר המלחמה ביקש העברה ליחידה קרבית, הוצב ליחידה בבקעת־הירדן ושירת במסגרתה עד מאי 1968.

לאחר שהשתחרר בשנית, החליט לחזור לספסל־הלימודים והשתלם בקורס טכנאי־אלקטרוניקה מטעם רשות־פיתוח־אמצעי־לחימה. לאחר שסיימו בהצלחה החל לעבוד במשרד־הביטחון. ב־1970 נשא אישה והחל לשלב את עבודתו בלימודי האלקטרוניקה, שעמד לסיים בסוף שנת 1973. הוא השקיע מאמצים רבים בעבודה ובלימודים; חלומו היה להמשיך בלימודי ההנדסה ולהיות למהנדס אלקטרוניקה – אך מלחמת יום־הכיפורים קטעה את כל תוכניותיו. כשפרצה המלחמה, לא נקרא עדי להתייצב, משום שהיה מרותק למפעל בטחוני. אך הוא לא ניאות בשום פנים לעמוד מן הצד בעת כזאת וביום השני למלחמה מיהר להצטרף ליחידת שריון שלחמה ברמת־הגולן. ביום ט"ז בתשרי תשל"ד (12.10.1973), נפגע בקרב הפריצה לתוך סוריה במזרעת בית־ג'אן. תחילה הוכרז כנעדר ולאחר שאותרה גופתו, הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בחיפה. השאיר אחריו אישה, אב, אם ואח.

ברוקס, אלברט

אלברט, בן שרה ויצחק, נולד בשנת תש"ג (1943) בתורכיה ועלה ארצה בשנת 1957. הוא למד בבית־ספר יסודי באיסטנבול שבתורכיה ולאחר שעלה ארצה במסגרת "עליית הנוער", למד בבית־הספר בכפר סילבר. אחרי־כן המשיך את לימודיו שנה אחת בבית־הספר המקצועי "אוהל שם" ברמת־גן, במגמה לחשמלאות. לפני שגויס לצבא, למד ליטוש יהלומים.

אלברט גויס לצה"ל בסוף נובמבר 1962 ועבר אימון בסיסי שלב ב', ולאחר־מכן שוחרר מהשירות הסדיר.

לאחר השחרור הוצב לשירות מילואים כרובאי בחיל־הרגלים. מאז שנת 1964 הוא עבד כפועל יהלומים אצל עמי את גולדמן בתל־אביב. במשך השנים התמחה אלברט במקצוע ונעשה יהלומן. באחרונה הוסב לחיל השריון. אלברט השתתף במלחמת ששת־הימים בקרבות בסיני. הוא נקרא לתקופות של שירות מילואים ועשה אותן בבית־שאן, בירושלים, בבקעת־הירדן וברמת־הגולן. בשנת 1973 נכנס לעבוד בבורסת היהלומים ברמת־גן. בשנים האחרונות הרבה אלברט לנסוע לחו"ל במסגרת עבודתו וביקר באירופה. מלבד תורכית ועברית, הוא ידע היטב גם צרפתית, ספרדית ואנגלית. באחרונה התגורר אלברט בחולון. כשפרצה מלחמת יום־הכיפורים, נקרא אלברט ליחידתו והשתתף בקרבות הבלימה בסיני. ביום י"ט בשבט תשל"ד (11.2.1974), ברפיח ליד נח"ל מורג, נפל אלברט בעת שירותו. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בחולון. השאיר אחריו שלוש אחיות. לאחר נופלו הועלה לדרגת רב־טוראי.

ברוקר, חיים

חיים, בן מלכה ויצחק, נולד ביום כ"ח באדר א' ת"ש (9.3.1940), בעיר רומן ברומניה ולמד בבית־הספר העממי־היהודי שבעיר הולדתו. בשנת 1951, כשהיה בן אחת־עשרה עלה עם משפחתו ארצה. המשפחה השתקעה בנהריה ושם השלים חיים את לימודיו היסודיים בבית־הספר "ויצמן". הוא המשיך ולמד בבית־הספר התיכון העיוני "נהריה" ועמד בבחינות הבגרות בהצלחה. חיים נולד אל תוך מוראותיה של מלחמת־העולם השנייה ושנות ילדותו הראשונות עברו עליו בתקופת הכיבוש הנאצי. חוויות המלחמה לא הותירו ספק בלב המשפחה בדבר עתידה, וכאשר נפתחו שערי רומניה להגירה, עלתה מיד ארצה והחלה בונה את חייה במולדת המחודשת. חיים הסתגל לתנאי הארץ, למד את השפה והתערה בחברת בני גילו. כבר בכיתה הראשונה של בית־הספר התיכון התבלט בכשרונותיו ובחריפותו. במיוחד הצטיין בלימודי

המקצועות הריאליים. הוא התברך בבהירות־מחשבה ובכושר אנאליטי יוצא־דופן. רבים מבני כיתתו הצליחו להבין בעיות מסובכות רק לאחר שחיים הסביר להם אותן. מוריו מספרים שהיה ממעט בדיבור ונחבא אל הכלים. הוא לא התגאה בהישגיו ותמיד היה נכון לעזור לחברים בלימודיהם. בזכות צניעותו ואהבתו הכנה לבני אדם, התחבב על הכל והיה אהוד על מוריו ועל חבריו ללימודים כאחד. בכוח הצירוף הנדיר הזה של כישרון עם ענווה – עשה והצליח. הוא זכה להישגים ולהערכה שאינם שכיחים אצל נער בגילו. תקופת שירותו בצה"ל הייתה לגביו רק אינטרמצו במסלול שקבע לעצמו.

חיים גויס לצה"ל בתחילת נובמבר 1958 והוצב לחיל התותחנים. לאחר סיום הטירונות עבר קורס־יסוד במקצועות החיל והשתלם כרגם 120 מ"מ וכקשר־תותחנים. לאחר שסיים את הקורס בהצלחה הוצב ליחידת שדה, ובדרכו השקטה והצנועה, מילא את תפקידו ביעילות ובנאמנות. הוא לא התלהב מחיי הצבא אבל גם לא התלונן. כאדם בוגר ואחראי הכיר בחובתו ומילא אותה היטב. גם בצבא למדו הכל להעריך אותו ולכבדו. מפקדו כתב עליו: "הוא היה לדוגמא בתכונותיו כאדם וכחבר. חיים היה תמיד שקט ורציני בעבודתו, הצטיין במילוי כל תפקידיו ומילא את כל המוטל עליו ביסודיות ובטוב שכל".

לאחר ששוחרר מהשירות הסדיר, המשיך חיים בדרכו לפסגת ההישגים האקדמאיים. בין השנים 1961–1964 למד באוניברסיטה העברית בירושלים לתואר "בוגר" במדעים מדויקים. הוא סיים את לימודיו וזכה בתואר B.Sc. בפיסיקה. כשנה לאחר מכן נשא לאישה את רותי, חברתו. בתקופה זו לימד בבית־ספר תיכון בבת־ים את מקצועות הפיסיקה והמתמטיקה. בתום שנה זו החליט להמשיך בלמודיו ונרשם ללמודי התואר השני בפיזיקה, באוניברסיטת תל־אביב. תוך כדי לימודים, עבד כעוזר הוראה בחוג שלו. מלחמת ששת הימים קטעה את לימודיו לתקופה קצרה והוא השתתף בקרבות בבקעת הירדן וברמת הגולן. בתום הקרבות חזר ללימודים וב־1970 הוענק לו התואר מוסמך בפיסיקה. אחרי־כן המשיך מיד בלימודים לתואר דוקטור לפילוסופיה במדעים המדויקים. הוא החל בחיבור הדיסרטציה ועמד להשלימה כשפרצה מלחמת יום הכיפורים. במלחמה השתתף חיים בקרבות הבלימה ברמת הגולן בתפקיד קשר. ביום כ' בתשרי תשל"ד (16.10.1973), כשלחמה יחידתו סמוך לכפר ג'בע, נפגע בהפגזה ארטילרית ונהרג. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בנהריה. השאיר אחריו אישה ובן — עמית, והורים. לאחר נופלו הועלה לדרגת סמל.

האוניברסיטה העברית והאוניברסיטה של תל־אביב מעניקות מלגות על שמו להנצחת זכרו; לאחר מותו נתקבלה עבודת הדוקטורט שלו והוענק לו תואר דוקטור, מטעם האוניברסיטה.

בר־זיו, לוי

לוי, בן תרצה ועמנואל, נולד ביום כ״ג בשבט תש״ז (15.1.1947) בקיבוץ עין המפרץ שליד עכו. הוא למד בכיתות היסוד בקיבוץ וכשהיה בן שתים־עשרה עבר ללמוד במוסד החינוכי ״נעמן״. לוי החל כנער צעיר, להתעניין ב״מכונות המעופפות״ ובאנשים המפעילים אותן. הוא הרבה לבנות טיסנים, וברבות הימים החל מכיר דאונים ואף מטוסים של ממש. עוד בצעירותו ניכרו בו סימנים של שובבות־נערית אמיתית ויחסו לדברים היה תמיד אישי – נון־קונפורמיסטי. יחד עם זאת, הצטיין בגישה רצינית, בעומק ובכנות ביחסיו עם ילדים בני־גילו, ועם מבוגרים – כאחד. בזמן שלמד במוסד החינוכי, הצטרף לוי לגדנ״ע אוויר וכשסיים את לימודיו נבחר לייצג את ישראל בחילופי גדנ״ע־אוויר עם ארה״ב. שם טייל עם חבריו בבסיסים שונים והשתלם, בין היתר, בקורס טייס אזרחי, אשר בסיומו הוענק לו רשיון־טיס (פייפר). כעבודת־גמר במוסד ״נעמן״ בחר בבניית מנהרת־אוויר לניסויים בגופים אוירודינאמיים. לוי ניחן בכישרון לחדור ולחקור לעומקם של דברים. כך היה במקצוע הטיס וכך היה בכל תחום שנקרה בדרכו – בעבודה, במשק ובקשירת יחסי־ידידות עם חבריו ועם משפחתו. הוריו זוכרים את השיחות איתו, שיחות שעמדו בסימן של בגרות ויושר־אישי.

לוי התגייס לצה״ל במחצית נובמבר 1965 והתנדב לחיל האוויר. לאחר שעמד בבחינות־הכניסה לקורס טיס, עבר את הטירונות, והמשיך בקורס עד שסיימו בהצלחה כעבור שנתיים. לאחר שעשה תקופה קצרה בטייסת ה״אוראגאנים״, חזר לבית־הספר לטיסה, הפעם כמדריך – שוב לתקופה של שנתיים. למרות שובבותו בתקופה שהיה חניך, נחשב לוי קשוח ובלתי־מתפשר. הוא זכה להערכות חמות ומלאות התפעלות מצד מפקדיו, למרות אופיו המרדני וגישתו הבלתי־שגרתית לבעיות שהוצבו בפניו. בתום תקופת ההדרכה, היה טייס ב״סופרמיסטר״ ואחר־כך עבר קורס הסבה למטוס ״פאנטום״ – אותו אהב אהבה עזה. למרות הצלחתו היה לוי מלא לבטים לגבי עתיד דרכו בחיים. את חתימתו על המשך השירות בחיל, התנה בקבלת שנת־חופשה בקיבוץ. בכך התבטא הקשר העמוק שלו עם ביתו ועם חבריו. בשנה זו עבד במוסך המשק, התערה בעבודה ובחברה. כאשר עסק בתיקונן ובהרכבתן של מכונות – עשה זאת שוב בהתמסרות ובסקרנות האופיינית לו. בתקופה זו היה גם פעיל מאוד בחיי התרבות של הקבוץ, הגה יוזמות ורעיונות מבריקים והשכיל לארגן מסיבות וחגים להנאתם המרובה של כל החברים. בשנה זו נשא לאישה את גילה חברתו, ובנה אתה בית מלא הבנה ואהבה עמוקה. בתום שנת החופשה עברו השניים לגור באחד מבסיסי חיל־האוויר להמשך שירותו. הוא החל מתכנן את עתידו לטווח רחוק במסגרת החיל, ולכן הסכים ״לרדת״ בסוג המטוס – מ״פאנטום״ ל״סקייהוק״ – כדי לעלות בסולם הפיקוד ולהתמנות כסגן מפקד טייסת. במלחמת יום־הכיפורים השתתף לוי, כסגן מפקד טייסת, בקרבות הבלימה ברמת־הגולן ובסיני. לחימתו בקרבות אלה זיכתה אותו בציון־לשבח מאת מפקד חיל־האוויר, המתאר את הדרך לחימתו ומותו: ״ביום

י״א בתשרי תשל״ד (7.10.1973), לאחר יום לחימה קשה וליל שימורים ארוך, בהם ניהל רס״נ לוי את לחימת הטייסת, קיבל משימה מיידית מסוכנת: לתקוף את גשרי המצרים על התעלה. למרות עייפותו המריא בראש התוקפים. הוא ביצע את משימתו תחת אש נגד־מטוסים כבדה ובלב אזור המוגן בטילי־אויב. במהלכה נפגע מטוסו מטיל והתרסק״. לוי הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין שבקיבוץ ״עין־המפרץ״. השאיר אחריו אישה, הורים ושני אחים. לאחר נופלו הועלה לדרגת רב־סרן.

הוריו, רעייתו וחברי קיבוצו הוציאו לאור חוברת לזכרו, ובה דברי חברים על דמותו ומבחר ממכתביו.

ברזילי, גלעד

גלעד (גילי), בן שושנה ומרדכי, נולד ביום כ״ד בטבת תשי״ג (10.1.1953) בתל־אביב. הוא למד בבית־הספר היסודי ״אילנות״ ברמת־אביב, אחרי־כן המשיך בלימודיו בבית־הספר התיכון העירוני ד׳ במגמה המתמטית־אלקטרונית וסיים את לימודיו בבית־הספר טאפט בלוס־אנג׳לס שבקליפורניה. בבית־הספר היסודי היה תלמיד מצטיין. הוא נמנה עם חברי הוועדות השונות בבית־הספר והשתתף בארגון מפעלים שונים. לדברי מחנכו היה אהוב על מוריו ועל חבריו. רצון העשייה פיעם בו תמיד, והוא היה נכון תמיד להושיט יד לחבר ולתת כתף לכושל. ברשימותיו בעיתון בית־הספר ניכרו אותות של הגות מבוגרת. בבית־הספר התיכון היה חבר מועצת־התלמידים של בית־הספר וחבר מועצת־התלמידים המרכזית של עיריית תל־אביב. בשנת 1969 נסעה משפחתו לארצות־הברית. למרות הקשיים שהיו לו בבואו שמה, קשיי שפה והיקלטות בחברה, התאקלם עד מהרה, רכש לו חברים רבים וסיים בהצלחה רבה את לימודיו בבית־הספר התיכון. מורהו כתב עליו, שהיה תלמיד חרוץ ושקדן, נבון ומתמיד ובחר ללמוד בקורסים הקשים ביותר. גלעד היה חבר בתנועת הצופים, שימש כמדריך וכחבר בוועדות שונות ונטל על עצמו תפקידים ארגוניים שונים. בכל אלה הצטיין ביזמה ובמסירות ללא גבול. הוא היה חובב ספורט והצטיין בריצה ובכדורסל; כן הרבה לצלם ולהקדיש מזמנו הפנוי לטיולים ולסיורים ברחבי הארץ. הוא נמנה עם חניכי הגדנ״ע והיה חניך מצטיין בקורס מ״כים של הגדנ״ע. גלעד אהב את משפחתו, היה בן נאמן ומסור להוריו ובעל ערכים מוסריים ואישיים נעלים. הוא היה ישר, הגון ועדין נפש, הצטיין באהבה, בחום ובהבנה לכל אדם, וניחן בכנות, באורך רוח ובסובלנות כלפי הזולת. מטבעו היה צמא דעת וביקש תמיד ללמוד דברים חדשים ולהכיר אנשים חדשים. פניו היו חביבות והוא ידע תמיד לחייך, גם ברגעים של מצוקה. בתקופה שעשה בארצות הברית למד באוניברסיטה של לוס־אנג׳לס בקליפורניה. גם בימי הלימודים, עסק הרבה בפעולות למען ישראל וסייע לארגונים היהודיים שם בעבודתם. חברו מימי הלימודים באוניברסיטה כתב עליו: ״גלעד היה

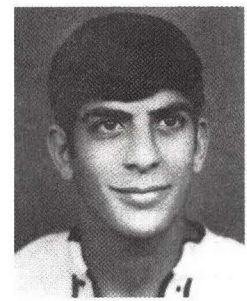
עקבי במעשיו. הוא היה גאה על יהדותו ועל ישראליותו. הוא הקדיש מאמצים רבים כדי להצטיין בלימודיו, ולהרים בדרך זו את קרן ישראל וכבודה".

גלעד גויס לצה"ל בתחילת אוגוסט 1972 והתנדב לסיירת שריון. לאחר הטירונות השתלם בקורס מש"קי סיור ובקורס לנהגי נגמ"ש. מפקדו בסיירת העיד עליו, שהייתה בו תעוזה ותושייה בכל מצב. הוא ניחן בכוח גופני רב, במסירות ובדבקות במטרה. מעולם לא תבע מזולתו אלא מעצמו בלבד. חבריו בסיירת כתבו עליו: "הוא היה מעין סמל ודוגמה לחבריו, בכוח הרצון הכביר שלו ובמזגו הטוב. הוא היה חייל מעולה, מסודר ונקי. גלעד היה חבר טוב וידיד נאמן. הוא ידע להתחבב על הכל. הייתה בו כנות של אדם שפיו ולבו שווים". במלחמת יום־הכיפורים השתתף גלעד בקרבות הבלימה נגד הסורים בחזית רמת־הגולן. ביום י"ג בתשרי תשל"ד (9.10.1973), בקרב בכפר בוקעתה נפגע הנגמ"ש שלו בירי מן המארב והוא נהרג במקום. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בקרית־שאול. השאיר אחריו אב, אם ואחות. לאחר נופלו הועלה לדרגת סמל.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה כתב מפקדו: "גלעד היה חייל מסור וחבר נאמן. הוא מילא את תפקידו בדרך הראויה לציון מיוחד, תוך הקרבה וחירוף נפש".

הוריו נטעו לזכרו יער בהרי ירושלים. ותרמו כסף למלגה, שתוענק לתלמיד באוניברסיטת תל־אביב מדי שנה בשנה, בעבור הצטיינות בלימודים; חטיבה 7 הוציאה לאור ספר ושמו "נעורים בסיירת". בספר כלולים דברים לזכר חללי החטיבה, וגלעד בתוכם.

ברזילי, דניאל

דניאל, בן שרה ודוד, נולד ביום ג' בשבט תשי"ד (7.1.1954) ברחובות. הוא למד בבית־הספר היסודי "סיני" ברחובות ואחרי־כן למד במכללה לאלקטרוניקה בתל־אביב. הוא סיים את לימודיו בפנימיה הקדם־צבאית של חיל־הים בחיפה, במגמה לאלקטרוניקה. דניאל היה בעל כישורים טכניים ומיומנות רבה בהפעלה ותיקון של מכשירים אלקטרוניים וחשמליים. בעודו נער תיקן ושיפץ בביתו מכשירי חשמל שהיו טעונים תיקון. הוא הרכיב מערכות אלקטרוניות מסובכות, שהעידו כי ניחן בכישרון רב. הוא היה נער אוהב חברה, רכש לעצמו ידידים רבים והיה שותף לפעילות חברתית ענפה. הוא הצטיין באהבה עזה לארץ ולנופיה, הרבה לצאת לסיורים ולטיולים בארץ והשתתף בצעדות רבות, שבהן נזדמן לו להכיר נופים חדשים. בשנים 1966 ו־1968 השתתף בצעדות מרמלה למודיעין ובשנת 1972 השתתף בצעדת תל־חי. לפני גיוסו לצה"ל עבד בחנות למכשירי אלקטרוניקה בתל־אביב.

דניאל גויס לצה"ל בתחילת מאי 1972 והוצב לחיל השריון. לאחר סיום הטירונות הוכשר לשמש כתותחן בטנק ונשלח לשרת בגדוד טנקים בחטיבת שריון. אחרי תקופת שירות סיים בהצלחה קורס תותחנות טנקים ונשלח לשרת בגדוד "ברק" ברמת־הגולן.

הוא היה חייל מסור וממושמע ותותחן מעולה. בספטמבר 1972 זכה לתעודת־הערכה על הישגיו הגבוהים במטווח טנקים, כשצבר 95 נקודות מתוך 100 האפשריות. במלחמת יום הכיפורים נצבה יחידתו בקו־החזית ברמת הגולן והשתתפה בקרבות הבלימה וההבקעה נגד הסורים. בקרבות אלה סבלה היחידה אבדות רבות, אך לבסוף הצליחו הלוחמים לבלום את פלישת הצבא הסורי והעבירו את המלחמה לשטחו של האויב. ביום י״ג בתשרי תשל״ד (9.10.1973), בקרבות הבלימה באזור קוניטרה, נפגע דניאל ונהרג. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בהר־הרצל. השאיר אחריו הורים ועשרה אחים. לאחר נופלו הועלה לדרגת סמל.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה כתב מפקדו: ״בנכם, סמל דניאל ז״ל, שירת ביחידת שריון. הוא היה שקט, חרוץ ומסור לתפקידו. הוא היה אהוב על חבריו ועל מפקדיו. הוא ביצע את כל המוטל עליו בנאמנות ובמסירות״.

ברזילי, יובל

יובל, בן שרה ושמואל, נולד ביום כ׳ בכסלו תש״ב (25.11.1941) בקיבוץ מחניים, ומגיל צעיר מאוד טעם את טעמה המר של המלחמה. הוא נולד בעיצומה של מלחמת העולם השנייה ולאחר שנים מעטות פרצה מלחמת השחרור. מחניים הופגזה קשות ויובל ושאר הילדים הצטופפו בשוחות. כשהחמיר המצב פונו לחיפה. לאחר הפסקת האש חזרו הילדים למשק והתחילו בלימודים סדירים. אך לא עבר זמן רב ופילוג פקד את התנועה הקיבוצית והוא נטלטל ממקום למקום. זמן קצר למד בחיפה ואחר־כך בכפר־חסידים, עד שעבר עם משפחתו לקיבוץ גבת. אז היה יובל בן־שתים־עשרה והמעברים הרבים השפיעו על לימודיו. בהמלצת הנהלת בית־הספר נשלח ללמוד בבית־הספר החקלאי בכפר־גלים ושם מצא את מקומו. הוא היה ילד יפה־תואר, מלא חיים ושובב. איש לא יכול לעמוד בפני קסמו למרות שובבותו והכל אהבוהו. אולם מלחמת השיחרור נתנה אותותיה בו והוא התבגר בן לילה ונהיה הגבר המעודד את האם, בהעדרו של האב, שנשלח בתפקיד ייצוגי מחוץ למשק. כנער שהתחנך על ברכי התנועה הקיבוצית היה חדור אהבת הארץ והאדמה. הוא אהב את חיי המשק ואת עבודת האדמה והיה עובד מצטיין. הוא היה נער חברותי וטוב־לב. אהבתו הגדולה הייתי נתונה לבעלי־חיים ומשחר נעוריו נמשך לדיר ולרפת והיה מבלה שעות במחיצת הכבשים והפרות או יוצא עמן למרעה. את שעות הפנאי שלו הקדיש לספורט, בעיקר למשחק הכדורסל, או לבילוי בצוותא ובשירה עם חבריו הרבים. הוא היה קשור מאוד להוריו והיה אח דואג ומסור לאחיותיו.

יובל גויס לצה״ל בסוף אוקטובר 1959 והצטרף עם בני כיתתו לנח״ל. כשהיה בקורס מ״כים, נפצע קשה מפליטת כדור של חבר לנשק. זמן־מה ריחף בין החיים והמוות, אך לבסוף התגבר, יצא מכלל סכנה והחלים. אולם בריאותו נפגמה ושוב לא היה כשיר לשרת ביחידה קרבית. הדבר גרם לו עגמת נפש רבה, שכן ייחס חשיבות

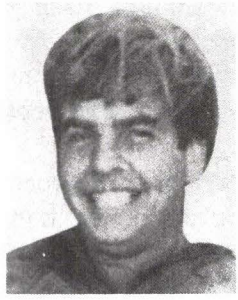
רבה לשירות בצבא ושאף לתרום את חלקו ולהתקדם בשלבי הפיקוד. הוא התעקש להמשיך לשרת בצה"ל ונשלח לקורס חובשים. בתפקיד זה יכול לבטא את אהבתו לאדם ואת נכונותו לעזור לזולת. הוא מילא את תפקידו באחריות ובמסירות והיה אהוד על מפקדיו ועל חבריו ליחידה. במשך תקופת שירותו הקפיד שלא להדאיג את הוריו שחרדו לשלומו והרבה לכתוב הביתה ולהרגיעם.

בשנת 1963 השתחרר יובל, שב למשק והחל לעבוד בענף המטע. בשנת 1966 יצא לשנת שירות בקיבוץ גזר כדי לעזור בהקמת ישוב קיבוצי חדש. שם התגלה יובל במלוא יכולתו. הוא היה מעורה בכל שטחי החיים במשק ובמידה רבה אף כיוון אותם והיה כעין "מוכתר" המקום. הוא קלט גרעינים חדשים, הדריך אותם בעבודה החקלאית, אירח אותם בחדרו ובשעת הצורך היה גם לבורר ושופט. ברוחו הטובה ובהתלהבותו הדביק את כולם בלהט העבודה והם עבדו עמו ללא חשבון וזמן. הוא היה פעיל במזכירות ובוועדות השונות וארגן את חיי הספורט ואת חיי התרבות. בשנת 1969, התפזר הגרעין בגזר ויובל שב למשקו והחל בעבודה בענף הרפת. שם שב ונפגש עם בעלי־החיים שאהב, עבד במסירות והיה גאה בכל הישג בענף, כאילו זה הישג אישי שלו. הוא השתלב בחיי המשק ופעל בשטח הקולנוע והספורט והיה אחראי על הציוד הספורטיבי במשק. שעות רבות מזמנו החופשי הקדיש לעיסוק זה ועשה יותר מהמוטל עליו. בקביעות התנדב להסיע את הבוגרים ואת הנערים למשחקי הכדורסל ואת הילדים לאימונים ולתחרויות שחייה וכאשר נעדר המאמן, מילא גם את מקומו. בשנת 1972 נשא לאישה את גילה ויחד הקימו בית חם ומלא אהבה. לעיתים מזומנות היה נקרא לשירות מילואים ולאחר מאבק עיקש, הצליח לשפר את הפרופיל הרפואי שלו, לעבור קורס חובשים קרביים ולהשתתף במלחמת ששת הימים. כשפרצה מלחמת יום הכיפורים השתתף יובל עם יחידתו בקרבות הבלימה ברמת הגולן. ביום י"ז בתשרי תשל"ד (13.10.1973), יצא לטפל בפצועים תחת הפגזה כבדה באזור מזרעת בית־ג'אן ושם נהרג. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בקיבוץ יפעת. השאיר אחריו אישה, הורים ואחיות. לאחר נופלו הועלה לדרגת סמל.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה כתב מפקדו: "יובל, זכרונו לברכה, שירת ביחידתנו, יחידת תותחנים, כחובש. הוא נפל בעת שטיפל בפצועים תחת אש. מפקדיו וחבריו היו תמיד שבעי רצון ממנו. היה חברותי, אהוד ואהוב על כולנו".

קיבוצו הוציא לאור חוברת לזכרו ובה דברי חברים על דמותו; כן הוציא הקיבוץ לאור חוברת על בני המשק שנפלו בקרב, וביניהם יובל ז"ל.

ברזילי, ישראל

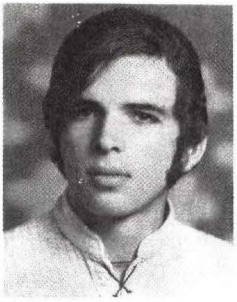

ישראל, בן רינה וצבי, נולד ביום ט"ו בחשון תשי"ג (3.10.1952) בקריית־חיים ולמד שם בבית־הספר היסודי "מגינים" ובבית־הספר התיכון. מורתו של שרוליק – כך קראו לו חבריו – ספרה עליו: "יושרו כתלמיד קנה את לבי. יכולתי לחוש באדם העתיד לצמוח מנער כן כזה. בעולם של ערכים מתמעטים ויורדים מנכסיהם – אנשים כאלה מחממים את הלב... מעולם לא ראיתיו כועס. גם תוך כדי חיכוכי מורה־תלמיד, השכיחים כל כך, נחרת בזכרוני כמחייך..." שרוליק היה חבר בתנועת הנוער העובד והלומד, ותחביבו העיקרי היה הצילום. נער בעל רגישות מופלאה לטבע ולכל הסובב אותו, אוהב־אדם ואוהב כל חי וצמח. גם לדומם ולצומח התייחס כאילו היתה להם נשמה משלהם. "האם לא כואב לפרח שנקטף...?" היה שואל. לדברי אחד מידידיו, היה שובב ותעלולן מאין כמוהו. תמיד היה מלא תחבולות ולצון, אולם מאחורי אלה עמד אדם בוגר במחשבתו ורציני בגישתו לדברים.

ישראל גויס לצה"ל בתחילת פברואר 1971 והוצב לחיל השריון. לאחר הטירונות נשלח לבית־הספר לשריון ותוך זמן קצר התקדם בצורה מפליאה בכל המקצועות והצטיין בכל הקשור בהפעלת הטנק. "כמפקד טנק שלט שרוליק היטב בחומר המקצועי", העיד עליו אתד מידידיו. "אולם הוא התבלט דווקא בכושרו הפיקודי. הוא שלט בפקודיו שליטה כמעט אבסולוטית וידע בדיוק ממי לדרוש, מה וכמה. תמיד נתן דוגמא אישית. כאשר היה צורך לבצע משהו, מעולם לא הטיל את הדבר על פקודיו, אלא הצטרף אליהם בעשייה". "כאשר החלה הכוננות, בשעות שלפני פרוץ המלחמה, מיהר שרוליק לצבוע פס לבן על הטנק", סיפר חבר אחר. "בלהט המלאכה, צבע גם את שערותיו. זה היה אופייני לו. מעולם לא ייחס חשיבות מרובה להופעתו החיצונית והיה משהו 'גזעי' ברישול שאפיין אותו. 'אני כבר משרת קרוב לשלוש שנים, ועוד לא השתתפתי באיזה קרב קטן' אמר. הוא לא ידע אז כי לפניו מלחמה גדולה ואכזרית..." כשפרצה מלחמת יום הכיפורים, שירת שרוליק במסגרת כוח שריון ברמת הגולן. ביום י"א בתשרי תשל"ד (7.10.1973), לחם בקרב נגד כוח שריון של הסורים והשמיד כ־20 טנקים של האויב. במהלך הקרב נפגע הטנק שלו והוא נהרג במקום. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בחיפה. השאיר אחריו הורים ושתי אחיות. לאחר נופלו הועלה לדרגת סמל־ראשון.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה כתב מפקדו: "בנכם שימש דוגמא לכל פקודיו, בידע המקצועי שלו, באהבת החיילים, במסירות ובאומץ הלב..."

ברזילי, מקס

מקס, בן לבנה ואברהם, נולד ביום כ"ג באייר תשי"ג (8.5.1953) בראשון־לציון, להורים שעלו ממצרים לאחר קום המדינה. הוא למד בבית־הספר היסודי "חביב" בראשון־לציון ואחרי־כן המשיך ללמוד בבית־הספר התיכון "הולץ" ובבית־הספר הטכני של חיל־האוויר בחיפה. מילדותו היה מקס תלמיד חרוץ, ואהב במיוחד את המקצועות הטכניים. כבר כשהיה בן שתים־עשרה הצטיין בבניית מכשירים ובעבודות־מסגרות, בבית־הספר, ובחופשות – בעבודות חוץ. את הכסף שהשתכר נהג לתת לאמו. הוא עזר למשפחתו ככל שיכול, בלי שבקשוהו לעשות כן.

מקס (או מקסו – כפי שכינו אותו חבריו בחיבה) גויס לצה"ל במחצית נובמבר 1970 והוצב לחיל האוויר. לאחר הטירונות נקלט יפה בעבודה במקצועו כמכונאי ציוד־קרקע. מפקדים שהכירוהו מקרוב, למדו להעריכו בשל מסירותו לעבודה ובשל יחסו הטוב לחבריו. גם בחיי החברה ביחידתו הצבאית היה מקס דמות מרכזית, וכאשר נערכה מסיבה והוא נעדר, מיד שאלו הכל: "איפה מקס?" באחד הימים הוחלט להעביר חיילים מיחידה ליחידה ומקס היה בין החיילים שנועדו לעבור ליחידה אחרת. כשנודע לו הדבר, היה מזועזע ולא הסכים בשום פנים להיפרד מחבריו ליחידה. גם חבריו לא אבו לוותר עליו. הם התערבו בעניין ולאחר הפצרות רבות הצליחו להשפיע על המפקדים להשאיר את מקס ביחידה, שכינה אותה ואת סביבתה בשם "גן־עדן". מקס היה קשור מאוד למשפחתו ובמשך כל תקופת השירות בצבא השתדל להגיע הביתה לחופשות, וניצל חופשות אלה לעבודה ולעזרה בבית. אהבה מיוחדת אהב את אמו ואת אחיו הקטן, אותו כינה "תוכי קטן". הוא הפציר בהוריו לשלוח את האח לגנון והבטיח כי הוא ישא בהוצאות החזקתו, כאשר ישרת בצבא הקבע. כשבא הביתה, היה מחפש מיד את אחיו, מבלה בחברתו ומקדיש לו זמן רב ככל שיכול. כשפרצה מלחמת יום הכיפורים, היה מקס עם יחידתו בבסיס בסיני. ביום י"א בתשרי תשל"ד (7.10.1973), הותקף הבסיס על־ידי מטוסי אויב ומקס נהרג בהפצצה. הוא הובא למנוחת־עולמים בחלקה הצבאית בבית־הקברות בראשון־לציון. השאיר אחריו הורים, שני אחים ושתי אחיות. לאחר נופלו הועלה לדרגת סמל־ראשון.

אחותו כתבה עליו: "אומרים על בחורים צעירים שכאשר הם מתים, הופכים הם להיות מלאכים. מקס לא היה צריך למות כדי להיות מלאך. הוא היה מלאך בחייו".

ברזלי, אריאל

אריאל, בן טובה ואביב, בני רחובות וממקימי חטיבת "גבעתי" במלחמת הקוממיות, נולד ביום א' בתמוז תש"ט (28.6.1949) ברחובות; ביום לידתו קיבל אביו דרגת רב־סרן, והיה למפקד גדוד בחטיבה. הוא למד בבית־הספר היסודי "גאולים" בירושלים, לשם עברה המשפחה מכפר גיבתון לתקופה של שנתיים, ובבית־הספר היסודי על־שם וייצמן ברחובות; בבית־הספר התיכון המאוחד ברחובות ואחרי־כן – כאשר מונה אביו למפקד חטיבת ירושלים – בגימנסיה העברית ברחביה, בירושלים (מכיתה י' ועד לסיום). הוא היה תלמיד חרוץ ושקדן, מעמיק ומתמיד, והיה אהוב על מוריו ועל חבריו. במשפחתו ניטעה בו אהבת המולדת ואהבת היופי שבטבע. ברחובות היה אריאל חבר בתנועה המאוחדת, ובירושלים היה חבר ומדריך בתנועת הצופים, בשבט "מצדה". הוא היה חובב ספורט והצטיין בכדור־יד ובריצה למרחקים קצרים. נמנה עם חברי הנבחרת בבית־הספר התיכון והשתתף במירוצים רבים. היו לאריאל כמה וכמה תחומי מבע: מגיל צעיר נהג לכתוב דברי שיר. במכתביו בלטו כושר תיאור וביטוי, ורצון לחלוק עם ידידיו את תחושותיו וחוויותיו. בשנים האחרונות ניסה כוחו בציור ויצר יצירות יפות ומקוריות. כן עסק גם בצילום המראות והנופים שאהב, וראה בכך אפשרות להתבונן בסובב אותו – מזוויות שונות. חבריו זוכרים את אריאל כסטודנט לבוש בג'ינס, זקן סמיך, שיער מקורזל, סיגריה בידו וחיוך שופע ביטחון וחום – תכונות שאינן נשכחות.

אריאל גויס לצה"ל במחצית אוגוסט 1967 והתנדב לסיירת שריון. לאחר הטירונות השתלם בקורס לסיירי שריון, בקורס למש"קי סיור, בקורס לקציני חי"ר, בקורס צניחה, בקורס לקציני מודיעין, בקורס לקציני סיור ובקורס למפקדי פלוגות בחיל השריון. הוא השתתף כמפקד באחת מפעולות צה"ל הנועזות, בימי מלחמת ההתשה, כשכוח שריון חצה את ים־סוף אל אדמת מצרים.

לאחר ששוחרר מהשירות הסדיר החל אריאל להתכונן ללימודים בטכניון, אולם עקב פטירתו הפתאומית של אביו, נאלץ לדחות את הלימודים. אריאל נטל על עצמו את תפקיד ראש המשפחה מתוך נאמנות לרוח אביו, אל"מ אביב ברזלי, שהשפיע רבות על גישתו לחיים ולמשפחה. בשנת תשל"א החל ללמוד בטכניון, בפקולטה לארכיטקטורה. במשך שתי שנות לימודיו גילה התעניינות וחריצות ונחשב לתלמיד מוכשר ומבטיח (בעזבונו נותרו דגמים ארכיטקטוניים). ב־5.3.1972 נשא לאישה את חברתו מנוער, איריט. ביתם, ששררה בו אווירה מיוחדת במינה, היה פתוח לחברים – ידידים מנוער ומהצבא, שהקשר עמם לא נותק, ומגוון של אנשים רבים שעבדו או למדו אתם. בקיץ 1972 נסעו אריאל ורעייתו לטיול באירופה. לאריאל הייתה זו הפעם הראשונה שיצא מהארץ, והטיול הנפלא השאיר עליו רושם עז. אריאל נקרא לתקופות רבות של שירות מילואים בסיני וברמת הגולן. זמן־מה לפני פרוץ מלחמת יום הכיפורים נתמנה למפקד פלוגת סיור משוריינת, שהוטלו עליה תפקידים מיוחדים. אריאל היה קצין אחראי, מסור לתפקידו ודואג לחייליו. היחס ההוגן

והדאגה לפקודיו עמדו בראש מעייניו. הוא הקדיש לכך זמן ומרץ, והרבה להתכתב ולשוחח בענין זה עם חבריו המפקדים. באחד ממכתביו כתב: "מדי יום נפלטים שמות ממקלט הרדיו ואנו מתחילים לעשות את חשבון נפשנו וזוכרים רק מספרים וסטטיסטיקות. אנו חושבים על מסות של הרוגים. אנו חושבים ב"צרורות" ולא ב"בודדת", שוכחים לפעמים שכל אחד הוא טרגדיה בפני עצמה. לבטח נדמה לך שיש לי ביקורת חריפה על עם ישראל, שהפסיק כאילו לחשוב על הרוגיו בצורה המגיעה להם. ובכן, ההיפך הוא הנכון, המצב הביטחוני דורש את קורבנותיו, ואנו צריכים לדעת, שמצב מלחמה הוא מצב שיש לשלם עבורו. אם לא היינו מרגילים עצמנו להתייחס בשוויון נפש מסויים להרוגינו, היינו מאבדים את שיווי משקלנו הנפשי והעם הזה היה נשבר". לפלוגתו החדשה הגיע אריאל ביום הראשון למלחמה. אחד מאנשי פלוגתו העיד עליו, שהשאיר רושם עז של מפקד אמיץ ומוכשר, שאינו שוכח אף לרגע את האחריות המוטלת עליו – כשהחיילים נתונים לפקודתו. ביום כ"ג בתשרי תשל"ד (19.10.1973), במתחם סרפאום, שממערב לתעלת סואץ, דרומית לאיסמעיליה, נפל אריאל בקרב. בשעות אחה"צ המוקדמות הסתערו הנגמ"שים על המתחם המבוצר היטב, וסמוך לסיומו של הקרב, כשעמד אריאל בצריחון הנגמ"ש, נפגע כלי הרכב פגיעה ישירה ושמונה מאנשי צוותו נפלו. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין ברחובות. השאיר אחריו אישה, אם, אח ואחות. לאחר נופלו הועלה לדרגת סרן.

מפקדו מעיד עליו, שהיה מפקד מעולה הדבק במשימתו, בעל יוזמה ומסור, היה אהוב על חבריו המפקדים ועל פקודיו, הגון וישר; חברו לשירות בצה"ל כתב לזכרו: "כל השנים, מאז נפגשנו בבסיס הקליטה של צה"ל אריאל היה מעמודי התווך של החבורה. באשר היינו ובכל מצב שנקלענו בדרך הארוכה שעברנו יחד אריאל תמיד היה בראש. אריאל בשבילי היה סמל החיים האמיתיים, מלאי תוכן, עניין ועשייה. כל שטח עניין היה שטח ההתעניינות שלו. כל שטח עשייה היה נושא עשייה. זכר המכתבים מלאי הרשמים והחוויות מהטיול באירופה עדיין מרגש אותי. ממש נוכחתי איתם בתחנות הטיול שלהם וכושר התיאור והכתיבה של אריאל ממש הביא את ספרד, אנגליה, שוויץ אלי לארה"ב. עד כמה שהכרתי את אריאל מקרוב נדמה לי שאם אריאל היה משאיר צוואה, היא היתה: 'המשיכו לחיות חיים מלאים ועשירים, ובחייכם תמשיכו לשאת ולהחיות את זכרי'. זוהי מעמסה כבדה מכולנו להמשיך לחיות ולנסות להגשים את האני מאמין של אריאל בחיינו אנו. יחד איתכם נזכור תמיד את אריאל וננסה להמשיך את חיינו כך כפי שאריאל היה רוצה".

בבית־הספר היסודי על־שם וייצמן ברחובות, הוקמה ספרייה בנושאי אמנות, לזכרו של אריאל. מדבקה המוצמדת לכל ספר בה, נושאת תצלום של פסל, מעשה ידיו של אריאל.

ברטוב, וניה־יצחק

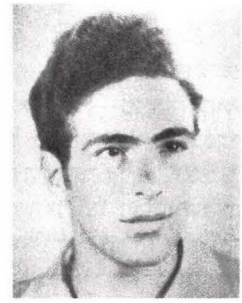

וניה־יצחק, בן תמר ואמנון, נולד בי״א בתמוז תשי״ב (3.7.1952) בקיבוץ כרמיה. הוא סיים שבע שנות לימוד בבית־הספר היסודי בקיבוץ וכשעקרה המשפחה לראשון־לציון, המשיך וסיים את לימודיו היסודיים בבית־הספר ״ידלין״. אחרי כן למד שנתיים בגימנסיה הריאלית בראשון־לציון. כבר בילדותו נתגלו אצלו נטייה וכישרון נדיר לאמנות – בעיקר לציור ולפיסול. אחת מיצירותיו בשטח הפיסול הקנתה לו פרס בתחרות של כשרונות צעירים וזכתה אותו בהצגת יצירתו ברחבי העולם. כדי לפתח את כשרונותיו האמנותיים, עבר ללמוד בבית־הספר התיכון־אמנותי ״תלמה ילין״ ביד־אליהו, ולמד שם ציור, נוסף למקצועות הרגילים. יצחק ניחן באופי שקט, בצניעות ובשלוות־נפש. בשבועות הראשונים ללימודיו בבית־ספר זה לא פצה את פיו, אלא רק ישב וצייר; משום־כך סברו כל חבריו לכיתה שהוא עולה חדש. כל עצם התאים לצרכיו, כל פיסת נייר הפכה חיש קל לדמות. אחרי חודשים אחדים היה צורך לקרצף את שולחנו, שהיה מעוטר בציורים אין ספור. אבל לא רק בציור עשה יצחק חיל. יום אחד ביקש המחנך לערוך שיעור, אשר בו ירצו שני תלמידים על נושא בתחום ההיסטוריה. משעלה שמו של יצחק כאחד מהשניים, שיעשע הרעיון את חברי כיתתו. ״השתקן הזה יקום וירצה במשך שעה שלמה? ומול כיתה שלמה?״ משנוכח יצחק לדעת שאין המחנך נסוג מהחלטתו כמעט והתעלף. אבל כשבא היום, ניצב נוכח חבריו והם זכו לשיעור מאלף, יסודי ומעניין, בו הרצה יצחק בעזרת מפות שהכין על קרבות נפוליון. לא עבר זמן רב וחבריו למדו להכירו והוא התחבב על כולם.

יצחק גויס לצה״ל בתחילת אוגוסט 1971 והוצב לחיל השריון. לאחר סיום הטירונות נשלח לבית־הספר לשריון ועבר שם קורסים שונים בהפעלת הטנק על כל מערכותיו. אחרי כן הועבר לחיל ההנדסה והוצב כתותחן בטנק דחפור. הוא היה חייל טוב וביצע את המוטל עליו במסירות ובקפדנות. יחסו אל חבריו הצטיין בנאמנות ובנכונות לעזור לכל דורש. הוא היה אהוב ומקובל על חבריו החיילים ועל מפקדיו. כשפרצה מלחמת יום־הכיפורים, נשלחה יחידתו לחזית הדרום והשתתפה בקרבות הבלימה הקשים בחזית התעלה. חייליה לחמו בגבורה ימים רבים ללא מנוחה. ביום כ׳ בתשרי תשל״ד (16.10.1973) בקרב נגד טנקים של האויב באזור ציר ״עכביש״ נפגע הטנק של יצחק בטיל נ״ט והוא נהרג. זמן רב היה בחזקת נעדר. משנמצאה גופתו, הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין הצבאי בקרית־שאול. השאיר אחריו הורים, אח ואחות. לאחר נופלו הועלה לדרגת סמל.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה כתב מפקדו: ״בנכם נפל בהיותו איש צוות טנק דחפור, אשר פרץ את ציר תנועת כוח הצליחה, משימה אשר שנתה את מהלך המלחמה. הוא היה אחראי מאוד וביצע את תפקידו במסירות. לצד היותו חייל מצטיין היה גם אדם ישר, צנוע בהליכותיו ואהוד על חבריו ועל מפקדיו כאחד״.

ברטפלד, אמנון

אמנון, בן יסכה ויעקב, נולד ביום ו' בשבט תשט"ו (9.1.1954) במשואות יצחק. הוא למד בבית־הספר היסודי האזורי בשפיר, המשיך בלימודיו בישיבת "אור־עציון" ואחרי־כן סיים את לימודיו בבית־הספר התיכון המקיף בשפיר. אמנון היה תלמיד חרוץ ושקדן, ער ופיקח, מעמיק חקור ומברר כל נושא ביסודיות. מורתו מעידה עליו, שהיה בקי מאוד בהיסטוריה ובגיאוגרפיה של ארץ־ישראל, ובקיאותו זו העידה על אהבתו הגדולה לעם ולארץ. דרך מחשבתו הייתה איטית אך יסודית וביקורתית, וכל מעשה שעשה שקל היטב, אך היה עקשן ועמד בתוקף על דעתו, כשחשב אותה צודקת. הוא היה חבר בתנועת "בני־עקיבא" והיה אהוב על מדריכיו ועל חבריו, וכן היה חובב טבע ונמנה עם החוג לתצפית בציפורים של החברה להגנת הטבע. כחובב טבע הרבה גם לטייל ולתור את הארץ. מטבעו היה אופטימי וחייכן, בעל חוש הומור מהול מעט בציניות. הוא היה חברותי ואהב לעזור לזולת, אפילו היה הדבר כרוך בטורח. הכל הכירוהו כעלם שקט וצנוע, הגון וישר ובעל מצפון. בן נאמן ומסור היה להוריו והשפיע על משפחתו מתנות והיטיב עמה ככל אשר יכול.

אמנון גויס לצה"ל בתחילת נובמבר 1972 והוצב לחיל השריון. לאחר הטירונות ולאחר שהשתלם בקורס למקצועות טנק "פאטון" הוצב ביחידת שריון בתפקיד טען־קשר בטנק. מפקדו מעיד עליו, שהיה חייל למופת, בעל מקצוע מעולה ואהוב על חבריו. על השתתפותו בפעילות מבצעית הוענק לו "אות השירות המבצעי". בתקופת שירותו השתדל שלא להדאיג את הוריו, הרבה לכתוב מכתבים הביתה והקפיד שלא לספר להם דבר העלול להדאיגם. במלחמת יום־הכיפורים השתתף אמנון בקרבות הבלימה נגד המצרים בחזית סיני. בקרב שהתחולל ביום י"א בתשרי תשל"ד (7.10.1973), בציר "ליטוף", נפגע אמנון ונהרג. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין במשואות יצחק. השאיר אחריו אב, אם, שני אחים ואחות. לאחר נופלו הועלה לדרגת רב־טוראי.

סיפרו חבריו: "עד שנפל, נלחם אמנון עם צוותו בצורה נועזת ומלאת גבורה. הוא הגן בחירוף נפש על המעוז שהותקף ללא הרף בידי האויב. במוצאי יום־הכיפורים חילץ עשרות פצועים מן המעוז המותקף, וכך הציל, ללא ספק, חיי רבים מהם. אך הוא לא הסתפק בכך ולמחרת חזר למעוז עם הטנק שלו. טיל פגע בטנק ואמנון נהרג".

ברי, מאיר

מאיר, בן חנה ומשה, נולד ביום ד׳ באדר ב׳ תש״ח (14.3.1948) בשדה אילן (חוות השומר – סג׳רה). הוא למד בבית־הספר היסודי ״אוהל משה״ במושב כפר־פינס, המשיך את לימודיו בישיבה התיכונית ״נחל יצחק״ של ״בני־עקיבא״ בנחלים. הוא היה תלמיד חרוץ ושקדן, מתמיד ומעמיק והיה אהוב על מוריו ועל חבריו. כמו כן היה חבר בתנועת ״בני־עקיבא״ עד ימיו האחרונים.

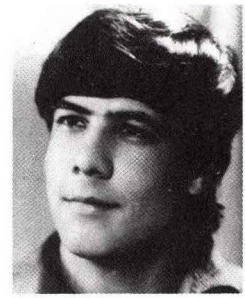
מאיר גויס לצה״ל בסוף יולי 1966 והתנדב לנח״ל. לאחר הטירונות השתלם בקורס למקלענים. הוא היה חייל אחראי ומסור לתפקידו ושימש דוגמה לחבריו במזגו הטוב ובצייתנותו. על השתתפותו במלחמה בשנת 1967 הוענק לו ״אות מלחמת ששת הימים״.

אחרי ששוחרר משירות סדיר למד בקורס מרכזי משקים, במדרשה החקלאית בכפר־רופין ובשלוחה של אוניברסיטת בר־אילן באשקלון. מאיר נמנה עם ראשוני המתיישבים ברמת־מגשימים שברמת־הגולן. לאחר נישואיו התיישב במושב משואות־יצחק והתמחה שם בגידולי חורף תחת מעטה פלסטי. בבית אביו, מורה למדעי הטבע, קנה את אהבת ארץ־ישראל ואת האהבה לעבודת האדמה. הוא היה מעורה בחיי החברה במשק ומסור מאוד לעבודתו. יחסי הרעות בין חברי צוות העובדים בענף שמאיר עמד בראשו, היו לשם דבר. הוא שילב בחייו את התורה והעבודה, כתורת ״בני־עקיבא״. למרות העבודה הקשה והמפרכת קבע עתים לתורה והתמיד בלימודי הגמרא. מטבעו היה עליז ושמח בחלקו, ולרוב היה חיוך שובב משוך על פניו. איש שמחה היה, הרבה לשיר ולפזם תפילות וניגונים ולרקוד ריקודי מצווה מתוך דבקות דתית. הוא היה אדם חברותי וידיד אמת, בעל נפש כנה ומבינה ובעל מצפון. תמיד מוכן היה לעזור לזולת וידע לכבד כל אדם. היו בו סבלנות, מסירות ורצינות שנבעו מתוך תחושת אחריות ותחושת חובת המעשה. הוא האמין שיש בכוחו לתרום לשינוי חברתי בכל חברה שחי בה. גאה היה במשפחתו, בן נאמן להוריו, בעל מסור ואב אוהב. במלחמת יום־הכיפורים השתתף מאיר בקרבות הבלימה נגד המצרים בחזית סיני. בקרב שהתחולל ביום י״ט בתשרי תשל״ד (15.10.1973), בגזרה הצפונית ליד מוצב ״בודפסט״, הסתערו מאיר וחיילי פלוגתו על מארב של קומנדו מצרי, שאיים לכבוש את המעוז הצפוני. בקרב זה נפגע מאיר ונהרג. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בהר־הרצל. השאיר אחריו אישה, שני בנים ובת – ליאורה – שנולדה לאחר מותו, אם, אחות ושני אחים. לאחר נופלו הועלה לדרגת רב־טוראי.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה כתב מפקדו: ״מאיר היה חייל מסור וממושמע, שתמיד היה מוכן לסייע לחבריו״.

איגוד המושבים של הפועל המזרחי הוציא לאור חוברת לזכר בני המושבים שנפלו במלחמה, ובה דברים על דמותו; ביום ה׳ בתשרי תשל״ו נערך בהיכל הישיבה בנחלים מעמד סיום כתיבת ספר תורה לזכר תלמידי הישיבה שנפלו במלחמות ישראל, ומאיר בתוכם.

בריברם, יוסי

יוסי, בן רחל וטוביה, נולד ביום א' בתמוז תשי"ד (2.7.1954) בקיבוץ מעגן. הוא למד בבית־הספר היסודי "אשלים" באופקים והמשיך בלימודיו בבית־הספר היסודי במבטחים. אחרי־כן סיים את לימודיו בבית־הספר התיכון החקלאי בנחלת יהודה, שליד ראשון לציון. יוסי היה תלמיד חרוץ ושקדן. הוא הצטיין במקצועות ההומניים ובעיקר בספרות. כאשר החל ללמוד בבית־הספר החקלאי נמשך לבו אחר המכונות החקלאיות הכבדות. לדברי מחנכו בבית־הספר בנחלת יהודה, היה יוסי לדוגמה אישית בעבודה ולמופת ביחסי־הרעות שלו. הוא היה רגשן, כתב שירים והלחינם ואף שקד על פיתוח קולו. כן היה בעל חוש הומור וכשרון משחק. יוסי היה שמנמן והליכתו איטית משהו, גופו מוצק וכוחו רב. אהב לעבוד והיה נמרץ, דינמי מאוד ועקשן בעשייתו. תמיד היה חייכן וחברותי ונכון לסייע לחבריו בעת צרתם. עלם טוב לב, שאוזנו קשובה תמיד לכל אדם. מטבעו היה ביישן ושקט, צנוע ונחבא אל הכלים. ישר היה ובעל מצפון והיו בו תום־לב וכנות. הוא רחק מריב וממדון, ועשה ככל שיכול להשכין שלום בין חבריו. יוסי היה בן נאמן ומסור להוריו, דואג למשפחתו ועוזר לאחיו. שלטונות הצבא הסכימו לדחות את גיוסו, כדי שיוכל לסייע לאביו בכלכלת הבית.

יוסי גויס לצה"ל במחצית פברואר 1973 והתנדב לחיל הצנחנים. לאחר סיום הטירונות ולאחר שהשתלם בקורס צניחה, הוצב לסיירת "חרוב". הוא היה חייל אחראי ומסור לתפקידו ושימש דוגמה לחבריו בסבילותו הרבה. מעולם לא התאונן על האימונים המפרכים ועל קשיים בחיי הצבא. כשנפגע ברגלו לא סיפר על כך לאיש, משום שחשש שירחיקו אותו מקורס הצניחה. תמיד השתדל שלא להדאיג את הוריו והקפיד לכתוב מכתבים הביתה ככל שיכול. במלחמת יום־הכיפורים השתתף יוסי בקרבות הבלימה והפריצה נגד המצרים בסיני. ביום כ"ח בתשרי תשל"ד (24.10.1973), פעל יוסי במסגרת כוח שעסק בטיהור דרך מכוחות האויב, ליד תעלת המים המתוקים שממערב לתעלה. בפעולה זו נפגע הזחל"ם שלו פגיעה ישירה, ויוסי נהרג במקום. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בבאר־שבע. השאיר אחריו אב, אם, שני אחים ואחות. לאחר נופלו הועלה לדרגת רב־טוראי.

במכתב התנחומים למשפחה השכולה כתב מפקדו: "יוסף מילא את תפקידו באמונה והיה מקובל על כל חבריו".

בית־הספר החקלאי בנחלת־יהודה הוציא לאור עלון לזכרו ובו דברים על דרכו ודברי זיכרונות של מורים ושל ידידים; כן הוקדשו מספר עמודים לדמותו של יוסי בחוברת זיכרון של סיירת "חרוב".

בר־יוסף (עזיז), מנשה

מנשה (מנש), בן חוסנה ועזיז, נולד בשנת תש"ט (1949) בקאמישלי שבסוריה ועלה ארצה עם משפחתו ברוכת הילדים בשנת 1964, לאחר שנמלטו מאימי הרדיפות של הסורים. הוא למד בבית־הספר היסודי (פיתב) של הקהילה בחלב שבסוריה ואחרי־כן סיים את לימודיו במוסד הנעורים "פילדלפיה" שליד נצרת, במגמה למכונאות רכב. בבית־הספר היסודי היה מנשה תלמיד מצטיין, וזכה לשבחים רבים מפי מוריו על חריצותו ועל שקדנותו. בגלל תנאי החיים הקשים בסוריה נאלץ לצאת לעבודה ולסייע בפרנסת המשפחה, לאחר שסיים את לימודיו בבית־הספר. מנשה אהב אהבה רבה את הארץ, הרבה לטייל בה ולהנציח את טיוליו ואת המראות שנתגלו לו בעזרת מצלמתו. הוא היה חובב ספורט, בעיקר שחייה, הרבה לשחק בכדורת (באולינג) ואף הצטיין במשחק זה. היה לו אוסף בולים גדול, שאת רובו הבריח מסוריה בתוך נעליו. מנשה היה מהיר החלטה ופזיז מעט במעשיו. חברותי היה ונהג בפשטות עם ידידיו, ללא העמדת מחיצות. הייתה בו אהבת הבריות והתחשבות בזולת והוא ידע לעשות לקירוב לבבות ולקשור קשרים לבביים. הוא אהב לעזור לזולת וכל מי שפנה אליו נענה באדיבות ובמאור פנים. איש צנוע היה, מסתפק במועט ומתרחק מראוותנות. הוא אהב לבלות במסיבות רעים, היה בהן הרוח החיה, והדביק את כל חבריו בעליצותו. בן טוב להוריו והקפיד תמיד על מצוות כיבוד אב ואם.

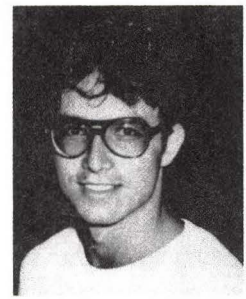
מנשה גויס לצה"ל בתחילת אוקטובר 1966, בהיותו בן שבע־עשרה שנה, והתנדב לחיל החימוש, לאחר הטירונות הוצב בסיני ולחם במלחמת ששת הימים ובמלחמת ההתשה שלאחריה. על־כך הוענק לו "אות מלחמת ששת הימים". בתעודת השחרור מהשירות הסדיר כתב מפקדו: "מנשה הוא חייל אחראי וטוב, מילא את כל תפקידיו לשביעות רצון מפקדיו".

לאחר שהשתחרר מהשירות הסדיר עבד בתעשייה האווירית ושם השתלם במכונאות מטוסים. אחרי שנתיים היה למכונאי בוחן־רכב במוסכים שונים ואחרי־כן שימש נהג ואיש אחזקת רכב בחברת אפריקה–ישראל. בכל מקום שעבד שם, היה אהוב על חבריו ומקובל מאוד על הממונים עליו. כשפרצה מלחמת יום־הכיפורים גויס ונשלח עם יחידתו לסיני. ביום כ"ח בתשרי תשל"ד (24.10.1973), נפגע מנשה בשעה שעסק בטיהור בונקרים ברימוני־יד, בגזרה הדרומית ממערב לתעלה, ליד העיר פאיד. חוליית אויב, שהסתתרה באחד הבונקרים, ירתה מתוכו ומנשה נהרג במקום. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בקרית־שאול. השאיר אחריו אב, אם, חמישה אחים וארבע אחיות. לאחר נופלו הועלה לדרגת סמל.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה כתב מפקדו: "מנשה היה חייל ממושמע ושקט. הוא לא הרבה לספר על עצמו. השתלב היטב בחוליית החימוש, הן מן הבחינה המקצועית והן מן הבחינה החברתית. הוא היה מכונאי מסור ומוכן היה תמיד לצאת ולתקן כלי רכב שנפגעו. גם כאשר תנאי מזג האוויר בחוץ היו קשים. הוא היה חייל אחראי וביצע את כל המשימות שהוטלו עליו במהירות וביעילות".

הוריו תרמו לזכרו ספר תורה; חברת ארץ־ישראל–אפריקה הקימה קרן מילגות לזכרו ממנה יהנו תלמידי האוניברסיטה מתושבי יהוד, עיר מגוריו של מנשה.

ברייטנר, שמחה־יצחק

שמחה־יצחק ("איציש"), בן מגדה ואהרון־יהודה, נולד ביום ו' באלול תשי"ב (27.8.1952) בחיפה. הוא למד תחילה בבית־הספר "אורים" ואחרי־כן בבית־הספר "יבניאלי" בקרית אליעזר, וסיים בבית־הספר היסודי "הגבעה" בטירת הכרמל. את לימודיו העל־יסודיים סיים בבית החינוך התיכון "תיכון חדש" בחיפה, במגמה הריאלית. יצחק היה תלמיד חרוץ ושקדן. הוא התענין בתחומים רבים והרבה לעיין ולהתעמק במקורות היהדות. היה אהוב על מוריו ועל חבריו. הוא ביקש לו דרך חיים שתהלום את שאיפותיו ואת אמונתו ונמנה עם מייסדי חוג הנוער של היהדות המתקדמת בקהילת "אור־חדש" בחיפה. יצחק היה חובב ספורט והיה נלהב מאוד לשחייה, ובזמנו השתלם בקורס למצילים חובבים והוענקה לו תעודה של מציל־חובב. הוא היה רציני בגישתו לחיים. דעותיו היו מגובשות וברורות (עדויות לכך נמצאו לאחר כשנתיים בקובץ יומנים ומסמכים שונים), אך כאשר היה בעמידתו על עקרונותיו כדי לפגוע בחבריו, הוא חיפש פשרות ודרכי־ביניים. הייתה בו אהבת־אדם ורצון כן לעזור לזולת. הוא היה טוב לב וידע לעודד בחיוך את חבריו ולהטות אוזן קשובה לידידיו. היה לו סבר פנים טובות, מבטו היה רגוע, שליו ונוסך חמימות. הוא היה ישר־דרך ובעל מצפון, צנוע, נעים־הליכות ועניו. היה בן מסור ואוהב להוריו וחבר מדריך לאחיו. יצחק היה קשור למשפחתו והדבר ניכר ביחסים האידיאליים ששררו במשפחה. הוא התכונן ללמוד בפקולטה למדעי המחשב בטכניון ולהיות מדריך בחוגי הנוער של קהילת "אור־חדש".

יצחק גויס לצה"ל בתחילת נובמבר 1970 והוצב לחיל השריון. לאחר סיום הטירונות השתלם בקורס למקצועות טנק "סנטוריון" ובקורס למקצועות השריון. לאחר שנסתיים הקורס, נתמנה למדריך בבית־הספר לשריון. הוא היה חייל אחראי ומסור, הצטיין במילוי תפקידו ושימש דוגמא לחבריו במזגו הטוב ובצייתנותו. הוא השתדל שלא להדאיג את הוריו, מעולם לא התאונן על האימונים הקשים והקפיד לכתוב מכתבים הביתה. ביום הכיפורים בשעות הערב יצא כוח טנקים מפלוגתו של יצחק לעבר קנטרה. בהתקרב הטנקים לעיר, נפתחה עליהם אש כבדה והטנק שיצחק נהג בו, נפגע ונסוג לשם חילוץ המפקד שנהרג ולשם תיקונים הכרחיים. לאחר יומיים של קרבות קשים נקלע הטנק של יצחק לקרב עז ליד מוצב "חיזיון". צוות הטנק הסתער על האויב ונלחם בגבורה עילאית, עד שנפגע הטנק וכל אנשיו נהרגו. ביום י"ב בתשרי תשל"ד (8.10.1973) מול גשר הפירדאן, נפל יצחק בקרב. תחילה נחשב יצחק לנעדר. לימים זוהתה גופתו והוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין הצבאי בחיפה. השאיר אחריו אב, אם ואח. לאחר נופלו הועלה לדרגת רב־סמל.

חברו כתב לזכרו צרור שירים.

בריל‏ובסקי, שלמה

שלמה (שלומיק), בן סוניה (שרה) ויצחק, נולד ביום א׳ בשבט תש״ו (3.1.1946) בנתניה. הוא למד בבית־הספר היסודי על־שם ביאליק בנתניה והמשיך בלימודיו בבית־הספר התיכון על־שם טשרניחובסקי בעיר מולדתו. משהגיע לכיתה י״א בבית־הספר התיכון הפסיק את לימודיו ועמד בבחינות הבגרות החיצוניות. שלמה היה תלמיד חרוץ ומעמיק מאוד בלימודיו, והיה אהוב על מוריו ועל חבריו. הוא שקד על הקריאה והתעניין בתחומים רבים, ובמיוחד במתמטיקה. בימי לימודיו באוניברסיטה עבד קשה לפרנסתו כמדריך נוער, ונאלץ להסתפק במועט ולחיות חיי צנע וסגפנות. אך למרות חייו הקשים הוא שיקע עצמו בלימודים וסיים אותם בהצלחה. בנערותו נמשך שלמה לים כבחבלי קסם. הוא היה משוטט על החוף שעות רבות, הרבה לשחות ואהב לעסוק בדיג תת־מימי. הוא היה חבר ״מכבי״ ונמנה עם השחקנים המצטיינים בקבוצת הנוער של נבחרת הכדורגל של ״מכבי״ נתניה, שהצטיינה במשחקיה וזכתה בפרס – טיול באיטליה. את זמנו הפנוי הקדיש שלמה לכתיבת שירים ולצילום נופי הארץ ואתריה. הוא היה תקיף בדעתו ומתמיד בכל משימה שהציב לעצמו, עד שהשלים אותה במלואה. הוא דגל בפשטות, בחירות המעשה ובחירות המחשבה ושנא את ההליכה בתלם ואת המוסכמות. מטבעו היה אופטימי, שמח בחלקו ומסתפק במועט. כן הצטיין בנימוסיו, בהליכותיו וביושרו. חבריו זוכרים אותו כאדם מרצני, חסון, מהיר תפיסה ונבון מאוד. להוריו היה שלמה בן נאמן ומסור, שרחש להם כבוד ואהבה ודאג לרווחתם.

שלמה גויס לצה״ל במחצית נובמבר 1964. מלכתחילה ביקש להתנדב לחיל הצנחנים, אך הציבו אותו לחיל השריון. הוא ערער על החלטה זו, אולם ערעורו נדחה. לאחר סיום הטירונות השתלם בקורס לתותחני טנקים, בקורס לטענים־קשרים ובקורס למש״קי טנקים. משעמדו מפקדיו על מעלותיו והישגיו, שלחוהו לקורס קציני ולקורס קציני שריון, ובתום תקופת האימונים שלו הוצב ביחידת שריון. הוא היה קצין אחראי ומסור לתפקידו ודואג לחייליו, והצטיין בכושר מנהיגות ובידע מקצועי רב. בתעודת השחרור שנתנה לו כשהשתחרר מן השירות הסדיר נכתב: ״הוא קצין טוב, בעל יזמה ובעל אחריות, ומילא את תפקידו בהצלחה״.

מלחמת ששת הימים פרצה חודשים אחדים לאחר שהשתחרר, והוא טרם הוצב אז ליחידת מילואים. הוא ביקש להיספח לאחת מיחידות השריון אך לא עלה בידו והוא נתמנה למפקד מחלקת חי״ר, שלחמה בסיני בעקבות כוח השריון הפורץ. לאחר שחזר לחיים האזרחיים היה נקרא לתקופות של שירות מילואים ועשה הרבה על גדות תעלת סואץ בימי מלחמת ההתשה. שלמה למד באוניברסיטה העברית בירושלים, בחוגים לכלכלה ולסוציולוגיה. הוא היה בוגר האוניברסיטה ועתיד היה לקבל תואר מוסמך האוניברסיטה למדעים. במלחמת יום הכיפורים השתתף שלמה בקרבות הבלימה נגד המצרים בחזית סיני כמפקד מחלקת טנקי ״פאטון״. בקרב שהתחולל בצומת ״טרטור״־״לכסיקון״, מדרום למתחם ״מיסורי״ ביום כ׳ בתשרי תשל״ד (16.10.1973), נפגע

הטנק שלו פגיעה ישירה והוא נהרג. תחילה נחשב כנעדר, ולימים זוהתה גופתו והוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בנתניה. השאיר אחריו אב, (שנפטר כשנה לאחר נופלו), אם ושתי אחיות.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה כתב מפקדו: "שלמה הצטיין בשליטתו המקצועית, במסירותו ובאומץ לבו והיה דוגמה ומופת לפקודיו ולמפקדיו".

ברין, ארנון

ארנון, בן דבורה ומאיר, נולד ביום ה' בכסלו תשי"ג (23.11.1952) בקבוצת משמר השרון, כילדם הרביעי של הוריו, אחרי שני אחים ואחות. עוד בהיותו ילד התבלט בכשרונותיו וברגישותו. מהחינוך הקיבוצי שאב ערכי־יסוד של אהבת הזולת ושל התחשבות באדם, וכן נאמנות ומסירות למדינה. ארנון היה אהוב על ילדי קבוצתו, והיה פעיל בכל המסגרות שעצבו את הקבוצה וגבשו אותה לשותפות של אחים. הוא היה נער טוב לב, שהיה מוכן תמיד לעזור לחברים ועשה זאת בתום־לב ובחיוך מבוייש כל שהוא. הוא היה בעל אמונה ודבק במטרותיו, בלי להתלונן על הקשיים שבהשגתן, ובלי להראות שהוא מתחבט בקשיים. בהתלבטויותיו הכניס תמיד גוון של הומור, שהיה מפיג את חומרת הדברים ומסייע בהתמודדות עמם, לפחות בשלב השיחה והדיון בהם. ארנון היה רגיש ליופי באמנויות השונות, ואהב לשיר ו"לעשות שמח" בערבי הקבוצה והחברה. כן אהב לקרוא לעצמו בשקט ספרים ומאמרים בתחומים רבים שעניינוהו. במסגרת תנועת הנוער העובד והלומד, שהצטרף אליה כחבר עם כל בני קבוצתו, ניתן לארנון חומר רב למחשבה על קורות העם והארץ הזאת. גם מחשבות על משמעות הקיום האנושי העסיקו אותו. כעבור זמן, כשהחל להדריך חניכים בעיר, ניסה ללבן אתם את משמעויות היסוד של חיינו כאן כישראלים, כיהודים, וכבני־אדם בכלל. ארנון ידע גם "להתפרק" עם חניכיו, ולא טרח ליצור אצלם תדמית התובעת הערצה לגדול ולחכם מהם, או יראה מן החזק מהם. ארנון ידע להדריך אותם בשכל־ישר, לעתים בהומור, לעתים בהערה קולעת, ולפעמים סתם בריצה, שבסופה היו כולם נופלים תשושים וצוחקים. היה בארנון מיזוג של רצינות וצחוק, מחשבה ומעשה, מיזוג שקיים כל תכונה במיטבה, ושילב אותן יחד בטבעיות. כאילו מקובל ומוסכם שהמדריך מבשל בחינגות של ליל־השבת, אגב דקלום קטעים של מופעי בידור מוכרים ובהמשך הערב מפתח דיון בנושאים פוליטיים רעיוניים. ארנון היה ה"ליצן" של החבורה, שהפתיע תמיד ביכולתו להיות כל־כך רציני בשעה שהיה צורך ברצינות. החבר'ה צחקו ממנו ואתו תמיד. הם שאמרו שבתיק בית־הספר העמוס שלו יש בוודאי אבני־שדה, משום שהיה כבד ומלא כל־כך. הפגישה עם הנוער העירוני בתל־אביב ובעיות הסמים ומכשלות "חברת השפע", קסמו לו כנושאים למחשבה והתמודדות, והוא כתב עליהם בעיתוני־נוער, וכן כתב גם על השלום כרעיון וכמעשה.

ארנון גויס לצה"ל במחצית פברואר 1972 והתנדב לקורס טיס. אחרי שעבר את השלבים הראשונים והקשים של הקורס ואף השתתף בקורס צניחה, עזב את חיל האוויר והתנדב לשרת בחיל השריון. הוא הוכשר לשמש כאיש צוות טנק ונשלח לשרת בגדוד טנקים. תכונותיו המיוחדות התבלטו גם בתקופת שירותו בצבא. בזכות פשטותו, מסירותו וטוב לבו היה אהוד על מפקדיו ועל חבריו ליחידה. במלחמת יום הכיפורים השתתפה יחידתו בקרבות הבלימה וההבקעה נגד המצרים בסיני. בקרב שהתחולל ביום י"א בתשרי תשל"ד (7.10.1973) באזור קנטרה, נפגע ארנון ונהרג. הוא הובא למנוחת־עולמים בקבוצת משמר־השרון. השאיר אחריו הורים, אחות ושני אחים. לאחר נופלו הועלה לדרגת סמל.

הוריו וחבריו לקיבוץ הוציאו לאור חוברת לזכרו ובה דברים על דמותו.

ברינברג, אשר־ישראל

אשר־ישראל, בן רחל ומרדכי, נולד ביום י"ב בניסן תשי"ג (29.3.1953) ברמת־גן. הוא למד בבית־הספר היסודי "עתיד" בעיר מולדתו ואחרי־כן סיים את לימודיו בבית־הספר התיכון על־שם בליך. אשר היה תלמיד חרוץ, מתמיד ומעמיק, שהצטיין בלימודי המדעים המדויקים, ובעיקר בפיסיקה, והיה אהוב על חבריו ועל מוריו. כן היה פעיל בחברת נוער־לנוער של מרכז השלטון המקומי, ונמנה עם חברי המשלחת של תלמידי השביעיות, שיצאה לסייר באיטליה ובצרפת. לאחר שחזר מן הסיור התכתב עם בני נוער, שהכיר באירופה. הוא היה גם חבר בתנועת הצופים ברמת־גן, וחובב ספורט נלהב מאוד, ביחוד לכדורגל. כן התמסר למוסיקה וניגן באקורדיון. מטבעו היה עליז ושובב ואוהב מעשי קונדס, אופטימי ושמח בחלקו. הוא היה חברותי ומוכן תמיד לעזור לזולת. כבן משפחה היה נאמן ומסור להוריו, מחונך היטב וממושמע, ישר ובעל מצפון. הוא התכונן ללמוד פיסיקה גרעינית באוניברסיטה, לאחר שישוחרר מן השירות הסדיר.

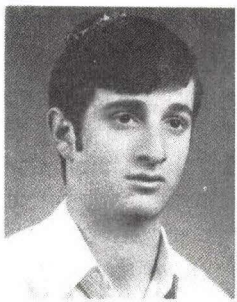
אשר גויס לצה"ל בראשית אוגוסט 1971 והוצב לחיל השריון. לאחר סיום הטירונות השתלם בקורס למקצועות טנק ובקורס למש"קי טנק. הוא היה חייל אחראי ומסור לתפקידו ושימש דוגמה לחבריו במזגו הטוב, בסבילותו ובדאגתו לחייליו. ביום 6.10.1973 לחם אשר בקרב קשה באזור ג'וחדר שברמת הגולן. במהלך הקרב נפצע קשה ולאחר תשעה ימים, ביום י"ט בתשרי תשל"ד (15.10.1973), מת מפצעיו. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בקרית־שאול. השאיר אחריו אב, אם, אח ואחות. לאחר נופלו הועלה לדרגת רב־סמל.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה כתב מפקדו: "אשר היה מפקד מעולה, חבר נאמן, אהוד על מפקדיו ועל פקודיו".

הוריו תרמו ספר־תורה לבית־הכנסת של הפועל־המזרחי ברמת־גן; כמו כן תרמו

למען קבוצת הכדורגל "אליצור" באוניברסיטת בר־אילן, הנושאת את שמו "אשר־בר־אילן".

בריק, יונה

יונה, בן גרטי ומרדכי, נולד ביום ב' בסיוון תשי"ד (3.6.1954) בחיפה. הוא למד בבית־הספר היסודי "הרא"ה" והמשיך בלימודיו בישיבה התיכונית "פרחי אהרון" בקרית־שמואל. יונה היה תלמיד חרוץ ושקדן, מתמיד ומעמיק, שידע ללמוד להנאתו והיה אהוב על מוריו ועל חבריו. הוא היה חבר בתנועת "בני עקיבא" וחובב ספורט, שאהב בעיקר כדורסל ואתלטיקה קלה. יונה היה עלם אופטימי ועליז, שמח וחייכן, שרוחו תמיד טובה עליו. הוא נהג בפשטות ובצניעות, לא היה בררן ותמיד מוכן היה לעזור לזולת. הוא היה נדיב־לב ורחב־יד, חברותי ונוח לבריות. בקרב ידידיו נודע כאדם מכניס אורחים ואיש שיחה נעים, מלא מרץ ושופע חיוניות. מעולם לא השתעמם ותמיד מצא לו עיסוקים לענות בהם. הכל אהבוהו וכבדוהו על שהיה גלוי־לב ואיש־אמת, ישר־דרך ובעל־מצפון. הוא היה בן נאמן ומסור להוריו ורחש להם כבוד רב.

יונה גויס לצה"ל בסוף אוקטובר 1972 והוצב לחיל השריון. לאחר סיום הטירונות השתלם בקורס למקצועות טנק "סנטוריון". הוא היה חייל אחראי ומסור לתפקידו, וחבר נאמן ששימש דוגמה לחבריו ביחידה במזגו הטוב, בסבילותו ובצייתנותו. בתקופת שירותו בצבא השתדל שלא להדאיג את הוריו והקפיד לכתוב מכתבים הביתה כדי למנוע מהם דאגה מיותרת וחשש לשלומו. במלחמת יום־הכיפורים לחמה יחידתו בחזית ברמת הגולן. ביום י"א בתשרי תשל"ד (7.10.1973), נפל יונה בקרב באזור תל־פארס. תחילה נחשב כנעדר. לימים זוהתה גופתו והוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בחיפה. השאיר אחריו אב, אם ואח. לאחר נופלו הועלה לדרגת סמל.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה כתב מפקדו: " יונה היה חייל טוב ומסור, מילא את כל המוטל עליו בנאמנות, והיה אהוד על מפקדיו ועל חבריו".

בריקמן, אלברטו־דניאל

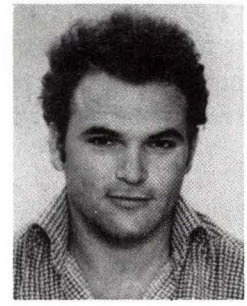
אלברטו־דניאל, בן חנה וראובן, נולד ביום ה׳ באלול תש״ז (21.8.1947), בבואנוס־איירס שבארגנטינה ועלה ארצה עם משפחתו בשנת תשכ״ג (1963). בעיר מולדתו למד חצי יום בבית־ספר חילוני וחצי יום בבית־ספר יהודי. בארץ למד בבית־הספר ״כדורי״. אלברטו היה אדם צנוע וביישן במקצת, כאילו חשש להתבלט. אך עם זאת ידע להתחבב עד מהרה על כל אדם, באדיבותו, בנימוסיו, בנועם הליכותיו ובחיוכו הטוב. שתקן היה מטבעו ונמנע מלספר על עצמו, אך תמיד ידע להטות אוזן קשובה לידידיו ומעודו לא הלך רכיל. איש אמת היה, הגון מאוד, כן, עומד בדיבורו ורגיש למעשי עוולה. הוא הצטיין בחריצות ובהתמדה, במרץ, באחריות ובדייקנות. רציני היה ובחן כל עניין במחשבה שקולה מתוך שאיפה להגיע לכלל שלמות בכל עניין שעסק בו. הוא לא היה בררן, אהב את הפשטות והיה שמח בחלקו.

אלברטו גויס לצה״ל במחצית אוגוסט 1965 והוצב לחיל השריון. לאחר הטירונות השתלם בקורס לנהגי זחל״ם ואחרי־כן היה מדריך בבית־הספר לשריון. הוא היה חייל טוב, מסור לתפקידו ומילא את כל אשר הוטל עליו ללא סייג. סיפר חברו: ״אלברטו היה נהג מוכשר ביותר, בכלי שתפעולו קשה ואינו נוח. לא רק נהג טוב היה, אלא שהכיר היטב את הכלי והבין את מערכותיו, ידע לטפל בו ולהתגבר על כל התקלות שלו״. הוא השתתף במלחמת ששת הימים והוענק לו ״אות מלחמת ששת הימים״.

כשפרצה מלחמת יום־הכיפורים גויס אלברטו ונשלח עם יחידתו לחזית בסיני. חמישה־עשר ימים לחם בקרבות הבלימה והפריצה והשתתף בטיהור הכביש לאיסמעיליה ובכיבוש החיץ החקלאי. ביום כ״ה בתשרי תשל״ד (21.10.1973), נפגע אלברטו בהפצצת מטוסי אויב ממערב לתעלת סואץ ונהרג במקום. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בראשון־לציון. השאיר אחריו אם, אח ושתי אחיות. לאחר נופלו הועלה לדרגת סמל.

כתב חברו: ״בימי הקרבות התבלט אלברטו והיה משכמו ומעלה, כנהג וכלוחם. הוא פעל בגבורה ובאומץ רב. כאשר נפגעו חבריו, נחלץ ראשון כדי לחבוש אותם ולטפל בהם״.

בר־לב, רפאל

רפאל, בן רינה ובנימין, נולד ביום א׳ באייר תש״ז (21.4.1947), בטבריה. בהיותו בן ארבע עבר עם משפחתו לחיפה. למד בבתי־הספר היסודיים ״אורים״ ו״דרור״ ובבית־הספר התיכון המקצועי ״בסמת״, שליד הטכניון. מילדות התחנך רפי על ערכים של אהבת הזולת ושל נכונות להתנדב לכל משימה הכרוכה בטובת הכלל. הוא היה חבר פעיל בתנועה המאוחדת בחיפה, תחילה כחניך ואחר־כך כמדריך. כבר אז התבלט בכושרו להנהיג ולהלהיב אנשים. בקלות רבה קנה את לב החברים וכבר מתוך הכרות ראשונה אתו למדו לבטוח בו ולסמוך עליו. כמדריך הצטיין בתכנון ובביצוע פעולות יוצאות דופן, שהלהיבו גם את חניכיו וגם את הממונים עליו. מתוך פעילותו בתנועה גברה אהבתו את הארץ ובמיוחד כבשו את לבו מחוזות הדרום, על מרחביהם השוממים ונופיהם הפראיים. רפי הרבה לארגן מסעות וטיולים אל כל חלקי הארץ ולמד להכיר כל פינה נידחת באזוריה השונים. את נופיה השונים של הארץ הרבה לצלם במצלמה, שממנה לא נפרד במסעותיו. אלבומיו מלאים תצלומים שצולמו בתקופות שונות, במקומות רבים ובחברת חברים שונים. רפי גם היה חובב ספורט מושבע ואהב לעסוק בפעילות גופנית באורח סדיר. הוא נהנה במיוחד מן השילוב של כל תחביביו לכדי פעילות, שבה הגיעו כל כשרונותיו לביטוי אופטימלי. כישוריו הרבגוניים נסכו בו הרגשה של ביטחון עצמי רב ואמונה בכוחותיו. ואכן, כאשר הגיע מועד גיוסו לשירות סדיר, היה ברור לו שיבחר במסלול הקשה ביותר של המעולים בבני הנוער באחת מיחידות העילית של צה״ל.

רפי גויס לצה״ל בתחילת אוגוסט 1965 והתנדב לחיל־הצנחנים. לאחר שעמד בהצלחה בטירונות הקשה והממושכת, התנדב ליחידת סיור של החיל. במסגרת יחידה מובחרת זו, עבר אימונים מיוחדים והוכשר למשימות בלתי שגרתיות. יכולתו להשתלב על נקלה בחברה וכישרון המנהיגות שלו, הביאו את מפקדיו לשלוח אותו לקורס קצינים. הוא השלים את הקורס בהצטיינות ונהיה אחד הקצינים המבטיחים של החיל. דרך עבודתו זכתה להערכה רבה ביותר. מפקדיו העריכו אותו כקצין אחראי מאוד, שאפשר לסמוך עליו ״בכל מאת האחוזים״. כאדם, ראו בו איש ישר, נאמן ומסור מכל לב. רפי נהג מעורבות רבה מאוד בנעשה בפלוגה שלו, היה ידיד ורע לכל פקודיו והתעניין אישית בגורלו של כל אחד מהם. בחוות הדעת התקופתיות הנהוגות בצה״ל זיכוהו מפקדיו בציונים גבוהים ביותר, ברמה של ״מעולה״. ברבות הימים נשלח לקורס קציני מודיעין ולקורס הסבה לקציני שריון שגם אותם סיים בהצטיינות.

בתום תקופת שירותו הסדיר, השתחרר והחל ללמוד הנדסת מכונות בטכניון בחיפה. אבל הוא לא הצליח לעמוד בהפצרותיהם של מפקדיו ושל חבריו לנשק ולאחר שנת לימודים אחת חזר לצה״ל והתנדב לשרת בצבא הקבע. זו הייתה תקופת מלחמת ההתשה והוא נשלח לפקד על מעוז על גדות התעלה. בראש אנשיו הדף מספר נסיונות פשיטה של חיילים מצרים. בשנת 1972 השתחרר משירות הקבע כמפקד פלוגת טנקים בחיל השריון וחידש את לימודיו בטכניון. כשפרצה מלחמת יום

הכיפורים, היה רפי בחוץ־לארץ. הוא מיהר לשוב ארצה כדי להצטרף לפלוגתו. כמפקד פלוגת שריון השתתף בקרבות הבלימה בסיני ולחם בקרבות ההבקעה אל הגדה המערבית של התעלה. ביום כ׳ בתשרי תשל״ד (16.10.1973) נהרג רפי בקרבות על ״החווה הסינית״. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בחיפה. השאיר אחריו אישה, הורים ושתי אחיות. לאחר נופלו הועלה לדרגת רב־סרן.

ברליה, יואל

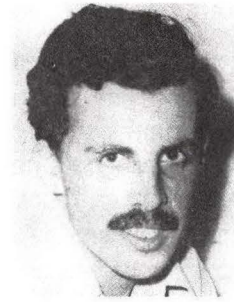

יואל (קלמי), בן אסתר וסלבו, נולד ביום י״ח בשבט תשי״ב (14.2.1952) באלכסנדריה שבמצרים ועלה ארצה עם משפחתו בשנת תשי״ז (1957). המשפחה השתקעה באזור הקריות שליד חיפה ושם עברו עליו ימי נערותו ובחרותו. יואל סיים את חוק לימודיו בבית־הספר העממי על־שם שפרינצק בקרית־אתא. למרות שלא נמנה עם התלמידים המתקשים בכיתה, החליט שלא להמשיך בלימודים עיוניים ותחת זאת ללמוד מקצוע. הוא למד שנה בבית־ספר למקצועות־תעופה בחיפה ואחרי־כן נתקבל לבית־הספר התעשייתי של חברת ״דשנים וכימיקלים״ בחיפה, שם למד שנתיים במגמה של מסגרות מכנית. בתקופת הלימודים היה יואל חבר בתנועת הנוער העובד והלומד ונטל חלק בכל פעולות הגדנ״ע. הוא היה ספורטאי פעיל ושיחק במשך שנתיים ככדורגלן מן המניין בקבוצת ״מכבי״ חיפה. לפני גיוסו עבד כמסגר בחברת ״דשנים וכימיקלים״.

יואל גויס לצה״ל בנובמבר של שנת 1970, ויחד עם חבריו לגרעין ״נוה״ התנדב לנח״ל. לאחר שסיים את הטירונות והוסמך כרובאי, השלים קורס רגמים 81 מ״מ ויצא לשל״ת במושב נוה־איתן בבקעת בית־שאן. תוך כדי השירות עבר יואל הסבה מקצועית לשריון, השלים קורס למקצועות טנק והוסמך כטען־קשר. על חלקו בפעילות מבצעית הוענק לו ״אות השירות המבצעי״. חבריו ליחידה הכירוהו כעלם חסון ומוצק וחייל טוב והם אהבוהו ובקשו את קרבתו. כשפרצה מלחמת יום הכיפורים הוזעק יואל ליחידתו ויחד אתה עבר את מוראות קרבות הבלימה והפריצה העזים נגד המצרים בחזית סיני. ביום כ״ג בתשרי תשל״ד (19.10.1973), בקרבות על מוצב ״חמוטל״ נפגע הטנק שלו בטיל נ״ט והוא נפל. תחילה הוכרז כנעדר ורק לאחר זמן זוהתה גופתו והוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בחיפה. השאיר אחריו הורים שתי אחיות ואח. לאחר נופלו הועלה לדרגת רב־טוראי.

שמו מונצח בחוברת שהוציאה לאור המועצה האזורית של בקעת בית־שאן, לזכר אנשי האזור ובניו, שנפלו במלחמת יום הכיפורים.

ברלינר, יוסף

יוסף (יוסי), בן אסתר ושרגא־מרדכי, נולד ביום י״ד באדר תש״ט (15.3.1949) בבודפשט שבהונגריה ועלה ארצה עם משפחתו בשנת תשי״א (1951). תחילה למד בבית־הספר היסודי ״גיבורי עציון״ בקריית אתא, ואחרי־כן למד בבית־הספר ״בית הפקיד״ בחיפה. יוסי היה תלמיד טוב, והיה אהוב על מוריו ועל חבריו. תחילה היה חבר בתנועת הנוער הדתי ״עזרא״, וברבות הימים הדריך בסניף בחיפה. הוא היה חובב מוסיקה, אהב לנגן באקורדיון ולהאזין ליצירות קלאסיות וליצירות מודרניות כאחת. כן היה לו אוסף תקליטים גדול.

יוסף גויס לצה״ל בסוף יולי 1966, והתנדב לנח״ל. הוא נמנה עם חברי גרעין ״נחשול״ שעלה למודיעין ואחרי־כן הצטרף לקיבוץ חפץ־חיים. לאחר סיום הטירונות השתלם בקורס מ״כים חי״ר ובקורס צניחה. הוא היה חייל טוב, אחראי ומסור, מילא את תפקידו באמונה והיה אהוב על מפקדיו ועל חבריו. על השתתפותו במלחמת ששת הימים, הוענק לו ״אות מלחמת ששת הימים״. בתקופת שירותו בצבא השתדל שלא להדאיג את הוריו והקפיד לכתוב מכתבים הביתה, אך לא סיפר דבר על האימונים הקשים והמפרכים כדי שלא לעורר חששות לשלומו בלב הוריו.

לאחר ששוחרר משירות החובה יצא לעבודה. הוא אהב את עבודתו ומצא בה סיפוק רב. חבריו לעבודה ב״וולקן״ חיבבוהו והעריכוהו, והממונים עליו שיבחוהו על חריצותו וזריזותו, על נכונותו לעבוד בנאמנות, על יושרו ועל ניקיון כפיו. יוסי היה אדם אופטימי ועליז, ואהב להתבדח ולהתלוצץ. שמח היה בחלקו ומוכן תמיד לעזור לזולת. הוא היה חברותי, אדיב, מנומס ונעים שיחה. הכל הכירוהו כאיש צנוע ועניו בהליכותיו, שידע להשרות אווירה נעימה ושלווה על סביבותיו. הוא היה בן טוב וחביב להוריו ורחש להם כבוד, והיה בעל נאמן ומסור לרעייתו ואב אוהב לבתו. במלחמת יום הכיפורים השתתף יוסף בקרבות הבלימה והפריצה נגד הסורים ברמת־הגולן. בליל כ״א בתשרי תשל״ד (16.10.1973), התהפך הזחל״ם של יוסף בדרך ממתחם תל אל־אחמר לקלעה והוא נהרג במקום. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בנהריה. השאיר אחריו אישה ובת, אב, אם ושלושה אחים. לאחר נופלו הועלה לדרגת רב־טוראי.

המועצה המקומית של קרית מוצקין הוציאה לאור חוברת, ״לזכר הבנים״, ובה דברים על בני הקריה שנפלו במלחמות ישראל, ויוסף בתוכם.

ברמי, ברנרד

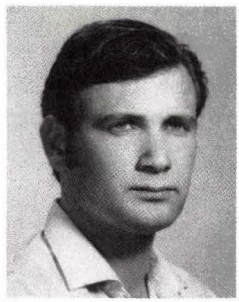
ברנרד, בן רינה ושאול, נולד ביום א׳ בניסן תשי״ד (6.4.1954) בצרפת, למד בבית־ספר יסודי בפאריס ובבית־ספר מקצועי של ״אורט״ בפאריס. לאחר שעלה לארץ בשנת 1972 השלים את לימודיו במקצועות מכונאות־כללית ופחחות־רכב. ברנרד חי רוב שנותיו בצרפת, שם למד והשתלם במקצועו. כאשר עלה לארץ עם בני משפחתו, נרתם במלוא מרצו לסייע בפרנסת המשפחה, שקליטתה בארץ הייתה קשה למדי. הוא היה ספורטאי־חובב מצטיין ובצרפת עסק הרבה באיגרוף. בארץ לא מצא פנאי לשוב ולעסוק בספורט זה. ברנרד היה צעיר שקט ורציני, נבון מאוד ואהוד על חבריו ועל ידידיו. הוא היה יפה־תואר, רחב כתפים וכחול־עיניים, הצטיין בחוש צדק מפותח ולא פעם רב את ריבם של אחרים, התערב ונאבק למען הצדק ונגד קיפוח. הוא היה קשור מאוד למשפחתו, להורים ולאחיות. את כל הכנסותיו מעבודתו נתן לפרנסת המשפחה; הוא טיפל בכל הבעיות הכספיות של המשפחה ועשה ככל יכולתו כדי לחסוך דאגה מלב אביו, תמך בו בממון ובעידוד מוסרי ורוחני. במקום עבודתו היה מוכר כעובד ממושמע, קפדן ומסודר. והכל העריכו אותו על כך.

ברנרד גויס לצה״ל בתחילת ינואר 1973 והוצב לחטיבת ״גולני״. הוא היה חייל ממושמע ואהוב על מפקדיו ועל חבריו בגדוד ״גדעון״ שבחטיבה. תמיד עזר לחברים בשעות קשות של אימונים מפרכים והיה מוקד של פעילות חברתית. גם בצבא הצטיין בחוש הצדק שלו ובמאבקיו למען חבריו לנשק. בתקופת השירות בצבא למד ברנרד עברית. הוא שירת בעיקר ברמת הגולן, בעיר קוניטרה ובאזור החרמון. כאשר פרצה מלחמת יום הכיפורים היה ברנרד רובאי־לוחם בפלוגה שהחזיקה את מוצב החרמון. כבר בתחילת הקרב על המוצב, שהותקף על־ידי הסורים נפצע ברנרד. אך הוא המשיך להילחם ותוך נסיון להדוף את הסורים, נפגע ונהרג ביום י״א בתשרי תשל״ד (7.10.1973). הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בקרית־שאול. השאיר אחריו הורים, שלוש אחיות ואח. לאחר נופלו הועלה לדרגת רב־טוראי.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה כתב מפקדו, כי ברנרד ביצע את תפקידו כלוחם במוצב החרמון בצורה מושלמת והיה מופת, באומץ לבו, במסירותו ובנאמנותו.

דברים לזכרו של ברנרד ראו אור בחוברת ״חללי גדוד ׳גדעון׳ במלחמת יום הכיפורים״.

ברמן, אלישע

אלישע, בן שרה ומרדכי, נולד ביום ח׳ באייר תש״ז (28.4.1947) בתל־אביב. הוא החל ללמוד בבית־הספר היסודי ״יהלום״, ברמת־גן והמשיך בבית־הספר היסודי ״בארי״ בבאר־שבע. אחרי כן למד בבית־הספר התיכון־מקיף א׳, בבאר־שבע. בן חמש שנים היה אלישע כאשר מת עליו אביו, לאחר מאבק ממושך ומכאיב במחלה הממארת. כך עברו עליו שנות ילדותו הראשונות, שרוי בלא אהבתו וידו המכוונת של אביו. לאחר שנים של מאבקים וקשיים, שהם מנת חלקה של אלמנה בחיי היום־יום, התגברה אמו של אלישע על הכאב והשכול, ונשאה בשנית. המשפחה עברה להתגורר בבאר־שבע ושם החל אלישע את ילדותו כמו מחדש. הוא נקשר באהבה אל העיר ואל אנשיה ולא נטש אותה עוד עד יום מותו. בביתי־הספר היה אלישע אהוד ומקובל על מוריו ועל חבריו לספסל הלימודים. תוך זמן קצר רכש לו ידידים רבים והפך למנהיגה של החבורה שהתרכזה סביבו. הוא נתברך בכשרונות של מנהיג מלידה. חברים אהבו לשתף אותו בחוויות העוברות עליהם ולמדו להעריך את דעותיו ואת עצותיו. אלישע ידע להאזין ואף להעניק את מלוא תשומת־לבו לאיש שיחו. חבריו הרגישו כי באמת ובתמים הוא משתתף בכל העובר עליהם, והוא מצא בלבו פינה מיוחדת לכל אחד מהם. גם בני משפחתו נהגו לפנות אליו בבקשת עצה או בקביעת החלטה. הכל ידעו להעריך את דעתו השקולה ואת יכולתו לנתח כל מצב בבהירות ולהסיק מסקנות פשוטות ונכונות ביותר. אלישע היה בן מסור ואוהב למשפחתו, ונהג לבלות הרבה משעות הפנאי שלו בחיק המשפחה והיה משתף את בניה בלבטיו ובשמחותיו. הפעם הראשונה שנפרד מהם לתקופה ממושכת של ממש, הייתה כשהתגייס לצבא.

אלישע גויס לצה״ל במחצית אוגוסט 1965 והוצב לחיל השריון. לאחר הטירונות, עבר קורסי־יסוד במקצועות השריון והשתלם כנהג טנק וכתותחן. הוא הצטיין במילוי כל התפקידים שהוטלו עליו והיה מבצע בקפידה ובדייקנות את כל ההוראות. הוא הצטיין ביזמה וביכולת ביצוע, ועל־כן נשלח לקורס מפקדי טנקים אחרי תקופה קצרה יחסית. הוא עבר את הקורס בהצלחה וחזר ליחידתו. כשם שהיה חייל מעולה, כך נהיה למפקד מוכשר, שידע לשלב יחסי־ידידות עם הטלת מרות. לאחר תקופת שירות נוספת, נשלח על־ידי מפקדיו לקורס קצינים. גם קורס זה סיים בהצלחה מרובה וזמן־מה נשאר אפילו להדריך בבית־הספר לשריון. תחילה היה מדריך ואחר כך ראש מדור. בחוות־דעת תקופתיות, הנהוגות לגבי קצינים בצה״ל, זכה אלישע בהערכות טובות מהרגיל. מפקדיו העריכו אותו כקצין בעל כושר שליטה ומנהיגות, יציב במצבים קשים, מסור ואחראי בביצוע משימותיו וכבעל תפיסה מצוינת וידיעה מקצועית רחבה. למרות הצלחותיו החליט אלישע להשתחרר בתום תקופת שירותו הסדיר.

בשנת 1968 שוחרר אלישע מהשירות הסדיר והחל לעבוד בכור הגרעיני, כמפעיל כורים. כעבור שנתיים נשא לאישה את חדוה, חברתו, וברבות הימים נולדו להם שני בנים. חודשים אחדים לאחר נישואיו עזב אלישע את עבודתו בכור הגרעיני ונתמנה

מנהל אדמיניסטרטיבי במשרדו של מהנדס. במלחמת יום הכיפורים השתתף אלישע בקרבות הבלימה הקשים נגד הסורים ברמת הגולן. ביום כ' בתשרי תשל"ד (16.10.1973), במהלך קרב שריון, נפגע הטנק שלו והוא נהרג. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בבאר־שבע. השאיר אחריו אישה ושני בנים. לאחר נופלו הועלה לדרגת סרן.

ברנבאום, דניאל

דניאל (דני), בן לידיה ומשה ז"ל, נולד ביום ז' באלול תשי"ד (5.9.1954) בעיר ביז'ה־מאריה שבארגנטינה ועלה ארצה עם אמו ואחיותיו בשנת תשכ"ג (1963). הוא למד בבית־הספר היסודי "שקמים" בשדרות והשלים את לימודיו התיכוניים בבית־הספר התיכון בקיבוץ יד־מרדכי. קשיי־הקליטה שהיו מנת־חלקו של דני בשנותיו הראשונות – נעלמו ברגע שבא לקיבוץ. הוא התאקלם על נקלה והתחבב על כל חבריו. השקט הנפשי והשלווה שלו חיבבו אותו מיד על כל חבריו. תמיד נענה ברצון לכל אדם שביקש את עזרתו והכל רחשו לו חיבה והערכה. חבריו במשק זוכרים אותו בעיקר בזכות כשרונו הנדיר לעשות דברים ב"ידי־הזהב" שלו. בתקופה שלמד בבית־הספר התיכון, החל להתעניין באלקטרוניקה וכשהצטרף למשק נכנס לעבודה קבועה בחשמליה. בזכות תבונת־הכפיים שלו נהיה מבוקש ביותר וחריצותו וטוב־לבו היו לשם־דבר.

דני גויס לצה"ל בתחילת אוקטובר 1972. הוא רצה ללכת לקורס טיס, אך בגלל ליקוי קל באחת מעיניו, נמנע הדבר ממנו. הוצע לו להצטרף לצוות־קרקע של חיל האוויר, אך הוא סרב. תחת זאת התנדב לחיל הצנחנים ושירת בסיירת. כאשר נשאל מדוע לא ניאות להצטרף לצוות־הקרקע של חיל האוויר והעדיף ללכת לחיל קרבי, השיב: "אני רוצה להרגיש שאני עושה את העבודה הקשה במו ידי ולא להיות אחד שעומד מהצד...." כשפרצה מלחמת יום־הכיפורים, הייתה יחידתו מוצבת בבקעה. "כשהערתי את דני ממנוחת הצהרים והודעתי לו שפרצה המלחמה, הביט בי בשלווה ובלא התרגשות", סיפר אחד מידידיו. "הוא לקח את המקלעון וכאשר לחצתי את ידו ואמרתי לו שישגיח על עצמו, חייך וביקש שלא אדאג...." שבועיים לאחר שפרצה המלחמה, הועבר דני לחזית תעלת סואץ. ביום כ"ח בתשרי תשל"ד (21.10.1973), כאשר חצה בנגמ"ש את התעלה כדי לפנות פצועים, פגע פגז בנגמ"ש והוא נהרג במקום. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בבאר־שבע. השאיר אחריו אם ושלוש אחיות. לאחר נופלו הועלה לדרגת רב־טוראי.

ברנדזל, דב

דב (ברק), בן יפה וצבי, נולד ביום ז' באדר ב' תש"ג (14.3.1943) ברוסיה ועלה ארצה עם משפחתו בשנת תשט"ו (1956). הוא החל ללמוד בעיר הולדתו וסיים את לימודיו בבית־הספר שבקיבוץ מעגן־מיכאל. משפחתו של דב, שעלתה מפולין, השתקעה בחצור הגלילית, אך דב בחר לחיות ולעבוד בקיבוץ מעגן־מיכאל. הוא עשה בקיבוץ עד שגויס לצה"ל והיה מקובל ואהוד על חברי המשק. הוא עבד במסירות ובחריצות בענפי המשק השונים ואת שעות הפנאי שנותרו לו הקדיש לספורט ולפיתוח כושרו הגופני.

דב גויס לצה"ל בתחילת פברואר 1962 והוצב לחיל האוויר. לאחר הטירונות השתלם בקורס נהיגה ונשלח לשרת בטייסת של החיל. הוא היה חייל מסור וממושמע, יעיל בעבודה, מקובל על מפקדיו ואהוד על חבריו ליחידה.

בתחילת אוגוסט 1964 שוחרר דב מהשירות הסדיר והוצב ליחידת־מילואים של חיל השריון. ביחידה זו נקרא לתקופות של שירות מילואים, ובאחת מהן הוכשר לשמש כנהג זחל"ם. לאחר השחרור מהשירות הסדיר בצה"ל השתקע בחצור הגלילית ולמד אצל אביו את מלאכת הצבעות. הוא עבד כקבלן לצביעה בקיבוץ אילת השחר, היה חרוץ בעבודתו והקדיש זמן ומאמצים כדי להתבסס מבחינה כלכלית. הוא נשא לאישה את חברתו פנינה והקים יחד עמה את ביתו בחצור הגלילית. שם נולדו ברבות הימים בתו קטי ובנו צבי. ביתם של פנינה ודב היה קן משפחה חם ואוהב, שייחודו במיזוג בין שתי גלויות מרוחקות – פולין ופרס. דב היה יפה־תואר, חסון ובעל כושר גופני מעולה. הוא שפע מרץ והיה מלא שמחת־חיים. ייחודו היה באהבת האדם ובנכונותו לסייע לכל דורש. הוא התחבב על חברי הקיבוצים שעבד אצלם ורכש לעצמו ידידים רבים בזכות טוב־לבו ואישיותו הלבבית. במלחמת יום הכיפורים נקרא דב לשירות והשתתף בקרבות הבלימה וההבקעה נגד הסורים ברמת הגולן. בקרב שהתחולל ביום י"א בתשרי תשל"ד (7.10.1973), נפגע דב ונהרג. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בראש־פינה. השאיר אחריו אישה, בת ובן, אם, אח ואחות. לאחר נופלו הועלה לדרגת סמל.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה כתב מפקדו: "סמל דב ז"ל שירת בתפקיד נהג זחל"ם ביחידת חיל־השריון. ראוי לציין את מסירותו, אומץ לבו ודבקותו במשימה".

ברנהיים, דני

דני, בן רחל וזאב, נולד ביום כ״ד בתשרי תש״י (17.10.1949) בקיבוץ יקום. הוא למד בבית־הספר היסודי ובבית־הספר התיכון (המוסד) בקיבוץ. דני היה תלמיד חרוץ, נבון וערני, אהוב על מוריו ועל חבריו. הוא היה חובב טבע ואדמה מושבע – הרבה לטייל בחיק הטבע, אהב בעלי־חיים ובְּיית אחדים, והכיר את צמחיית הבר על בוריה. הוא היה חבר בתנועת ״השומר הצעיר״ וברבות הימים הדריך בקיבוצו. לאחר שסיים את לימודיו במוסד החינוכי – היה מדריך במשך שנה בקן בחולון. הוא ניחן בסבלנות, בכושר מנהיגות, במסירות ובאהבת הזולת – ואלה הקנו לו את הערצת חניכיו. דני היה חברותי והתבלט מאוד בחברת־הילדים. עם זאת היה בעל נפש רכה ומסוגרת וחיוך מבויש היה נסוך דרך־קבע על פניו. הוא התעניין מאוד בתחום המכניקה והתמצא היטב בכול הקשור בכך. הוא היה חובב מוסיקה והרבה לנגן באקורדיון – גם לבדו בשעות הפנאי, וגם באירועים שונים בקיבוצו. הוא היה בן נאמן ומסור להוריו וקשור בלב־ונפש לאחיותיו עדית וכרמית.

דני גויס לצה״ל במחצית יולי 1969 והוצב לנח״ל, במסגרת יחידת בני משקים. לאחר סיום הטירונות ולאחר שהשתלם בקורס מפקדי־כיתות, התמנה למפקד־כיתה בהיאחזות נח״ל־גשור. לאחר שהשתלם בקורס מש״קי־חבלה והתמנה למש״ק חבלה, השתלם בקורס קציני אג״ם ובקורס קציני תותחנים והוצב ליחידת תותחנים, שאך זה הוקמה, בתפקיד מפקד־סוללה. בזכות מרצו, מזגו הנעים והמופת האישי, הצליח דני להקים עם חבריו סוללה חדשה למופת. מפקדו העיד עליו, כי הצטיין בכל התרגילים, הוביל ודרבן את חבריו ופעל בתבונה ובמהירות. ביחידה זו הכיר את אשתו לעתיד, עפרה, ובה גם עשה את שירות המילואים שלו, כמפקד חוליית סיור סוללתית. זו הפכה – לדברי מפקדיו – לטובה בגדוד.

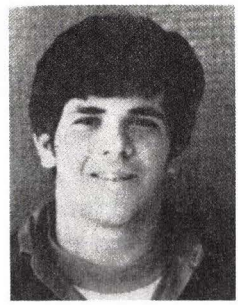
לאחר שהשתחרר מהשירות הסדיר חזר לקיבוצו, נשא את חברתו לאישה והחל לעבוד בענף הכותנה. לאחר שנולדה בתו טל, נתגלה דני כאב נפלא, שופע אהבה ומסירות. הוא התמסר כול־כולו לעבודה בענף, במרץ ובאחריות האופייניים לו. בסוף יולי 1973 החליטו דני ורעייתו לתקוע יתד במושב חצבה בערבה. הם רכשו בית וחלקת־אדמה, ודני החל לעבדה בחריצות ובשקידה – אך לא זכה לחנוך את ביתו החדש. כעבור שלושה חודשים לבואו לחצבה, פרצה מלחמת יום־הכיפורים. כשפרצה המלחמה לא המתין דני לצו־הקריאה, אלא שם פעמיו במהירות ליחידתו. הוא השתתף בקרבות־הבלימה המרים בסיני והיה בין הראשונים שצלחו את התעלה. ביום כ״ד בתשרי תשל״ד (20.10.1973), נפגעה סוללת התותחים של דני בהפגזה קשה, בעמדה ממערב לתעלה, סמוך לגשרים. בהתפוצצות התחמושת נפגעו חיילים רבים. דני, שרץ לעזור בפינוי הנפגעים הראשונים, נפגע גם הוא ונהרג. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין ביקום. השאיר אחריו אישה, בת, אב, אם ושתי אחיות. לאחר נופלו הוענק לו ציון־לשבח מטעם מפקד־האוגדה על פועלו בקרב.

במכתב־תנחומים למשפחה השכולה כתב מפקדו: ״דני היה מסור לחייליו, אהוב

על מפקדיו ועל פקודיו. ברגעים הקשים ביותר ידע לעודד את רוחם, בחיוכו ובשלוותו הנפשית".

קיבוצו הוציא לאור חוברת לזכרו, ובה דברי בני־המשפחה וחברים על דמותו.

ברנס, שמעון

שמעון, בן רנה ויעקב, נולד ביום כ"א באייר תשי"ד (24.5.1954) בפתח תקוה. הוא למד בבית־הספר היסודי "הגבעה" בבני־ברק ואחרי־כן המשיך את לימודיו בבית־הספר התיכון־המקצועי "עמל" בתל־אביב. בד־בבד עם הלימודים, השתלם במקצוע מכונאות־הרכב ועבד במוסך במקצוע זה. שמעון היה תלמיד פיקח וערני, בעל כישרון מיוחד במתמטיקה והפתיע רבים בתשובות המדויקות והמהירות, שהשיב לשאלות בתחום זה. הוא היה חביב על הכול ומקובל בחברה. בין חבריו נודע כחבר מסור ונאמן, שאפשר לסמוך עליו תמיד. תמיד מוכן היה לעזור לזולת, בעיקר בתחום מומחיותו. הוא ניחן בכישרון־חיקוי והרבה להפגינו במסיבות־כיתה, באירועים שונים ובחוג המשפחה. למרות שהיה קצר־קומה לא נפגם בטחונו העצמי והוא השכיל להשתלב בחברה. הוא היה בן נאמן ומסור להוריו ודואג למשפחתו. גיוסו לצה"ל נדחה במחצית השנה, כדי שאחיו יוכל להשלים פרק־זמן זה שנותר לו לסיום שירותו הצבאי.

שמעון גויס לצה"ל במחצית מאי 1973 והוצב לחיל־האוויר. לאחר הטירונות ולאחר שהשתלם בקורס נהגים, הוצב ביחידה כנהג משאית. ביום כ"ו בניסן תשל"ד (18.4.1974), נפל שמעון בעת שירותו. הוא נספה בתאונת־דרכים באזור עתיקות עבדת שבנגב. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בקרית־שאול. השאיר אחריו אב, אם, שני אחים ואחות.

במכתב־תנחומים למשפחה השכולה, כתב מפקדו: "שמעון היה חייל מצטיין במחלקתו, חייל שקט, צנוע ואהוד על כל חיילי היחידה".

ברנפלד, חיים

חיים, בן קלרה ונחמן, נולד ביום א' באלול תשי"ב (22.8.1952) בשיכון הדרומי של אשקלון. את לימודיו היסודיים סיים בבית־הספר על־שם יחזקאל באפרידר, ובבית־הספר התיכון על־שם א' תגר השלים עוד ארבע שנות לימוד. לבסוף עמד בהצלחה בבחינות־בגרות אקסטרניות. במשך כל שנות לימודיו היה תלמיד שקדן וחרוץ. הוא עשה את שיעוריו ללא מדריכים וללא מורים פרטיים. מוריו תיארו אותו כתלמיד שקט וממושמע,

חברותי, מקובל על המורים ועל חבריו לכיתה. מעולם לא נשמעו תלונות נגדו.

חיים גויס לצה"ל בשלהי דצמבר 1970 וביקש לשרת ביחידה קרבית. הוריו לא התייחסו לרצונו זה ברצינות. הם זכרו כי בבית־הספר העממי היה חיים דווקא מן המהססים – אולם מסתבר כי השירות הצבאי הפך אותו גבר תוך תקופה קצרה. הוא הוצב לחיל השריון, שם הוכשר כתותחן טנק והיה בין המצטיינים בירי למטרה. את רוב תקופת שירות־החובה שלו עשה חיים בסיני. היו אלה שנים של חיים בתנאי־שדה, באקלים קשה. אולם איש מחבריו וממקורביו של חיים – איננו זוכר כי התלונן אי־פעם. הוא ידע תמיד להפיק תועלת וסיפוק מכל מצב שנקלע אליו והיה שמח בחלקו. כאשר היה בא הביתה לחופשות, אחת למספר שבועות, סייע תמיד להוריו בטיפול בענייני הבית. בעיני שכניו נראה תמיד כסמל של בן מסור להוריו ולבני משפחתו. במיוחד אהב לבוא לפגישות התכנסות של בני המשפחה. הוא היה יושב לו בפינה, מקשיב לספורים מהווי המשפחה – נהנה ושותק. שבועות אחדים לפני פרוץ המלחמה, באה אמו לביקור ביחידתו במסגרת מבצע ביקורי הורים בבסיסי צה"ל. חיים לא ידע את נפשו מרוב אושר. הוא התרוצץ עם אמו, הראה לה כל דבר מעניין בגזרה ואף הצטלם אתה יחד. כשפרצה מלחמת יום הכיפורים, היה חיים בין חיילי יחידות השריון שהתפרשו בגזרה המרכזית של החזית בסיני. בקרב־השריון הגדול שהתחולל ביום י"ט בתשרי תשל"ד (14.10.1973) נפגע הטנק שלו והתלקח. חיים נפצע קשה והועבר לבית החולים, שם נפטר כעבור שעות אחדות. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין באשקלון. השאיר אחריו הורים ואח. לאחר נופלו הועלה לדרגת סמל.

בר־נר (וילנר), אבישי

אבישי, בן מלכה ואברהם, נולד ביום י"ז באייר תש"ה (30.4.1945) בתל־אביב. הוא למד בבית־הספר היסודי "הכרמל" ולאחר מכן עבר לקיבוץ יפעת להמשך לימודיו התיכוניים, ושם למד והתחנך בשנות בגרותו. יופיו של העמק השתקף באופיו ובאישיותו. חבריו של אבישי בקיבוץ זוכרים אותו כנער בעל שנינות טבעית, ישר אופי ומטפח חברות בקבוצה. הוא היה גם ספורטאי מצטיין, גבוה משכמו ומעלה והיה פעיל בקבוצת הכדורסל.

בתחילת אוקטובר 1963, אחרי גמר בית־ספר תיכוני אזורי, התגייס עם חבריו לצבא. עבר קורס קצינים וכחניך מצטיין נשאר להדריך בבסיס.

לאחר שחרורו מהשירות הסדיר חזר לקיבוץ יפעת וקיבל על עצמו ניהול הלול. הוא עשה את מלאכתו בהצלחה רבה – אך כשפרצה מלחמת ששת הימים, אף־על־פי שעדיין לא הוצב ליחידת מילואים, הצטרף מיזמתו לכוחות הלוחמים. מאז המשיך לשרת בפלוגה בה היו רבים מחבריו – "פלוגת העמק". במשך שירותו במילואים נתמנה לסגן מפקד הפלוגה. פעמים אחדות הוצע לו לצאת לקורסים לצורך קידומו – אך הוא לא בא לידי החלטה סופית. בפלוגה טיפח את הגיבוש החברתי ושמר על

קשרי ידידות עם החיילים והקצינים גם יחד. הוא היה מארחם בביתו ופוקד את בתיהם ברחבי הארץ. חדרו בבית הוריו, ואחר־כך מחוץ לביתם, הפך מקום מפגש לחבריו. החדר היה הומה תמיד מידידיו שבאו להיות במחיצתו והם כינוהו "דיזנגוף של אבישי". שאיפתו הגדולה הייתה לטייל ולהכיר עולם והוא שילב בה את תחביבו – הצילום. לאחר שעזב את הקיבוץ הצטרף לקבוצת הסקר והתכנון האזורי לדרום סיני, מטעם "מפקדת מרחב שלמה", כאיש מנהלה. מאז היה קשור בעבודתו ובנפשו לנופיו הקסומים של חצי־האי סיני. בעבודה זו מצא את מלוא סיפוקו והקדיש לה ממרצו ומיכולתו מספר שנים. רגשות הערכה חש כלפי הבדואים המקומיים והם השיבו לו ידידות וארחוהו בלב פתוח בבתיהם. גם כינוי בשפתם העניקו לו "אבו־שי", שכן היה אבישי אישיות מיוחדת במינה. הוא היה אהוב על הכל והצטיין ביחס לבבי וחם לכל אדם, בלי שים לב למעמדו, לגילו ולעדתו. בחופשה בת שלושה חודשים טייל עם שני חבריו במרכז אפריקה. הוא חזר משם עתיר חוויות ובנרתיקו יומן־מסעות, מאות שקופיות ומטרים רבים של סרט צילום, מהנוף האנושי והפראי של היבשת, אותם פיתח במעבדתו הקטנה שבפינת חדרו והפכם לתמונות רבות עצמה. את השקופיות נהג להקרין בבית הוריו, בליווי הסברים לחבריו. בל"ג בעומר תשל"ג נשא אבישי לאישה את מתיה. מלחמת יום הכיפורים לכדה אותם בעיצומן של הכנות לטיול ארוך לחוץ־לארץ. "מזל שלא נסענו – הייתי צריך לחזור" אמר. ביום הכיפורים פעל בשדה התעופה בלוד בארגון קליטתם של מפוני משפחות מסיני מטעם העבודה, בעוד אוזניו כרויות לרדיו למשמע הסיסמה. כל מחשבותיו היו נתונות ליחידתו, שאליה שאף להצטרף. עם ערב מיהר והגיע לפלוגתו. הפלוגה צורפה כליווי צמוד לגדוד טנקים בדרום הגולן, "בקו עורפי" לכאורה. הוא חש בהתרופפות המוראל בקרב אנשיו, אשר הרגישו עצמם ממלאי תפקיד־משני, ודרש להצטרף לכוחות הלוחמים בקו הראשון. הם הוצבו להגנה על "תל־מסחארה", לאחר שנכבש במובלעת הסורית. בלילה הראשון במקום, ליל שמחת תורה כ"ב בתשרי תשל"ד (19.10.1975), במשמרת השנייה הבחין אבישי, ששמר אותה שעה בשוחה שמחוץ לבונקר, בקבוצת חיילי האויב העולה לקראתם. בעוד אחד מחייליו מזעיק את המחלקה – נפגע אבישי מירי האויב, בטרם הצליחו חבריו לבוא לעזרתו. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בקרית־שאול. לאחר נופלו הועלה לדרגת סרן.

מפקדו הספיד אותו על קברו ואמר: "אבישי הכניס להדרכה שיטות שהתקבלו יפה ואנו נמשיך בדרכו"; "קצין מעולה, בעל סמכות ומחונן בכושר מנהיגות" כך הגדירוהו מפקדיו.

משפחתו הוציאה לאור חוברת לזכרו, בה כונסו דבריהם של רבים מחבריו מנוער, מהצבא וממקום עבודתו כאזרח – במשרד הביטחון, וכן יצא לאור הספר "חרוזי כוכבים מסיני" ובו תמונות שאבישי צילם בדרום סיני מלווה בשירה בדווית אותנטית. חברי "די זהב" הנציחו את אבישי מיוזמתם, על־ידי קריאת בית־תרבות על שמו; הגיאולוג יעקב ניר מאוניברסיטת ירושלים הקדיש את החוברת סיכום סקר "דרום סיני", שהוציא לאור אחרי המלחמה, לזכרו של אבישי, אשר השתתף בסקר זה; כמו־כן הוקמה קרן מלגות במכון ויצמן למדע (המחלקה להוראת מדעים) על שמו של אבישי.

בר־סבר (בורובסקי), אהוד

אהוד, בן רינה וזאב, נולד ביום א׳ באב תש״ז (18.7.1947), בקיבוץ אלונים. הוא למד בבית־הספר היסודי בצהלה והמשיך בבית־הספר התיכון ״אליאנס״ בתל אביב. לאחר שנת לימודים אחת עבר ללמוד בפנימייה הצבאית בחיפה. אהוד היה בן הדור השלישי של מגינים ולוחמים. אביו, אלוף משנה במילואים, שירת במנגנון ״ההגנה״ ובצבא הקבע. סבו מצד אביו היה איש העלייה השנייה וחבר פעיל באגודת ״השומר״, וסבו מצד אמו היה איש ״גדוד העבודה״ של יצחק שדה. מילדות התחנך אהוד על ברכי מסורת העבודה וההגנה וכיוון שמלבד היותו תלמיד קשוב ומהיר תפיסה, היה גם עצמאי באורח חייו וידע להגשים את רצונותיו, החליט להכין עצמו לחיים באמצעות הפנימייה הצבאית. באותה תקופה עשתה משפחתו במזרח אפריקה בשליחות צה״ל, ולמרות שהיה לבדו, סיים בהצלחה את לימודיו בפנימייה. חבריו ללימודים זוכרים אותו כתלמיד מלא חיוניות ופעלתנות. הייתה בו אותה מזיגה נפלאה של תום, המיוחד לאנשים צעירים מאוד, עם כובד ראש, רצינות וכושר החלטה. מוריו העריכו את בהירות מחשבתו ואת כושרו המיוחד לפשט דברים מסובכים, ואילו ידידיו אהבו להיות במחיצתו וליהנות מן ההומור השנון שלו ומן האווירה הטובה שהשרה סביבו. אהוד ידע להעריך נכונה את כשרונותיו ובחירתו בחיי הצבא, כדוגמת אביו, חשפה את כל האוצרות שהיו גנוזים בו.

אהוד גויס לצה״ל בתחילת אוקטובר 1965 והצטרף לחטיבת ״גולני״. כבוגר הפנימייה הצבאית הוצב לגדוד ״ברק״ כמפקד כיתה ובמסגרת הגדוד החל להתקדם במהירות בסולם הפיקוד. מפקדיו, שעמדו מיד על יכולתו ועל כישוריו היוצאים מגדר הרגיל, מיהרו לשלוח אותו לקורס קצינים, והוא השלימו בהצלחה רבה. אחרי־כן השתלם בקורס קציני מרגמות ובתפקיד זה השתתף במלחמת ששת הימים, בקרב העקוב מדם על תל־פאחר. בקרבות אלה נתגלו סגולותיו כמפקד מחונן וכלוחם מעולה ובמלאת לו עשרים ואחת שנים כבר התמנה מפקד־פלוגה. מפקדיו באותה תקופה העריכו אותו הערכה גבוהה ביותר, לפי טפסי הדיווח התקופתי הנהוגים בצה״ל. הם ציינוהו כבעל הצלחה יוצאת מן הכלל בתחום השליטה והמנהיגות וכבעל תפיסה מצוינת ותושייה רבה. הוא הוגדר כקצין מסור ואחראי ביותר ויעיל מאוד בכל מצב. ידיעותיו המקצועיות נחשבו מעולות ויחסו לפקודיו, חברי ומעורר אמון וביטחון. לאחר שהשלים קורס צניחה וקורס מ״פים השתתף בקרבות מלחמת ההתשה בכל הגזרות: בבית שאן, בתעלת סואץ ובפעולות הגמול בלבנון. באותה תקופה נשא לאישה את כרמלה רוטמן, בת רחובות והקים אתה את ביתו. הוא המשיך לשרת בחטיבת גולני, במסגרת שירות הקבע, כקצין מבצעים חטיבתי וכמפקד פלוגה בקורס מפקדי־כיתות. בשנת 1970 הועבר לבה״ד 1, בית־הספר לקצינים של צה״ל, בתפקיד מפקד־מחלקה ואחר כך כסגן מפקד פלוגה. הוא העתיק את ביתו למצפה־רמון ושם גם נולדה בתו טל. שלוש שנים שירת בבה״ד 1 ומילא תפקיד מרכזי בקידומו של בית הספר לקצינים ובפיתוח תורת הלחימה של חיל־הרגלים. תפקידו האחרון היה עוזר־

המדריך־הראשי בבה"ד אחר. בהמלצת מפקדו נשלח בשליחות המגבית לארצות־הברית וגם שם הצליח בתפקידו ורכש לו ידידים רבים, המקיימים קשר הדוק עם אלמנתו עד היום. לאחר שובו נשלח על־ידי צה"ל ללימודים אקדמיים. הוא נרשם ללימודי הגיאוגרפיה ומדע המדינה באוניברסיטת בר־אילן, אך מלחמת יום־הכיפורים קטעה את תוכניותיו. במלחמת יום־הכיפורים השתתף אהוד בקרבות הבלימה וההבקעה ברמת הגולן, תחילה במסגרת כוח מאולתר והחל מן היום השלישי למלחמה — כסגן מפקד גדוד "ברק". הוא פקד על כוח הצומת במזרעת־בית־ג'אן ובמשך שלושה ימים רצופים הדף התקפות־נגד כבדות של כוחות שריון וקומנדו סוריים. אור ליום כ"ז בתשרי תשל"ד (23.10.1973), שעה אחת לפני כניסת הפסקת־האש לתוקפה, נפגע אהוד מרסיס פגז ונהרג. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בקרית־שאול. השאיר אחריו אישה בהריון ובת — טל, בתו השנייה, יעל, נולדה שבוע לאחר נפילתו, הורים, אחות ואח.

ברסלר, אהרן

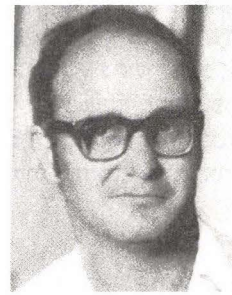
אהרן, בן בוניה ורפאל, נולד ביום ט"ז באב תש"ו (13.8.1946) ברעננה. הוא למד בבית־הספר הממלכתי א' "מגד" ברעננה, ואחרי־כן המשיך לימודיו בבית־הספר המקצועי "עמל" ברמת־השרון, במגמה לחרטות, ובבית־ספר ערב לבחינות בגרות בתל־אביב. אהרן גדל ברעננה ובה חי כל ימיו. תמיד היה ילד טוב ובריא. אחרי שלמד שנתיים בבית־ספר מקצועי, החל לעבוד בשעות היום — תחילה כחרט בתל־אביב ואחרי־כן כמסגר במפעל מתכת ברעננה — וללמוד לבחינות בגרות בערבים.

אהרן גויס לצה"ל במחצית מאי 1964 והוצב לחיל השריון. לאחר הטירונות ולאחר שהשתלם בקורס מקצועות טנק "שרמן", נקבע תפקידו כתותחן טנק והוא הוצב בגדוד שריון. כעבור זמן עבר קורס נהיגה ושימש נהג בבית־הספר לשריון. לאחר השתלמות נוספת נקבע תפקידו כנהג טנק "שרמן". במהלך שירותו זכה באות־הקלע מכסף. בתעודת השחרור שלו צוין שהיה חייל מסור וממושמע ומילא את תפקידיו ביעילות ובמסירות מעל למקובל.

לאחר שסיים את שירותו הסדיר, הוצב לשירות מילואים כנהג טנק בגדוד שריון. במלחמת ששת הימים השתתף בקרבות על ירושלים ונלחם גם ברמת־הגולן. במשך השנים היה נקרא לתקופות של שירות מילואים ובמסגרתן שירת ברמת־הגולן ובסיני. בשנת 1967 נשא אהרן אישה והקים את ביתו ברעננה. הוא החל לעבוד כטכנאי־טלפון בדואר ישראל ומאז המשיך לעבוד בשירותי ההנדסה של משרד התקשורת עד יומו האחרון. אהרן היה מסור מאוד לילדיו ובמו ידיו בנה להם משחקים בחצר ביתו. כשפרצה מלחמת יום הכיפורים, נקרא אהרן ליחידתו. הוא נשלח עמה לרמת־הגולן וכבר למחרת השתתף בקרבות הבלימה כנהג טנק. בקרב שהתחולל ביום י"ג בתשרי תשל"ג (9.10.1973) סייע אהרן בפינוי נפגעים לעורף. כשחזר ונכנס לקרב על ציר

הנפט, בחורשה ליד חושנייה, נפגע הטנק שלו פגיעה ישירה והוא נהרג. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין ברעננה. השאיר אחריו אישה, בת ובן, הורים ואח. לאחר נופלו הועלה לדרגת סמל.

ברעלי, אחירם

אחירם (רמי), בן חנה ויצחק, נולד ביום כ״ח בשבט תש״ח (7.2.1948) בירושלים. לאחר שעבר בחינות פסיכוטכניות, שלפיהן נקבע כי הוא ילד מפותח ומסוגל ללימודים, התקבל רמי לבית־הספר היסודי והוא אז בן חמש שנים בלבד. את חוק לימודיו התיכוניים השלים רמי בבית־הספר התיכון שליד האוניברסיטה העברית בירושלים, וכשהיה בן 17 כבר היו בחינות הבגרות מאחוריו. ״החייכן״, כינו אותו חבריו. ואכן היה רמי נער עליז, טוב־לב, פעיל תמיד, גם במסגרת הלימודים וגם בחברת התלמידים, בגדנ״ע ובתנועת הצופים.

אחירם גויס לצה״ל במחצית נובמבר 1965 והתנדב לצנחנים. לאחר שסיים קורס מ״כים ביחידתו ולאחר תקופת פיקוד קצרה, נשלח רמי לקורס קציני חי״ר וסיים אותו בציונים גבוהים. כשנגמר הקורס הוצב בבית־הספר לקצינים כמדריך, למרות שביקש לחזור ליחידת הצנחנים שלו. במלחמת ששת הימים אכן חזר רמי ליחידתו ועמה לחם בגזרת רצועת עזה וברמת הגולן.

משסיים את שירותו הסדיר יצא רמי לטיול בן ארבעה חודשים באירופה, עבר את היבשת לאורכה ולרחבה וכדי לממן את הוצאות נסיעתו, עבד ביריד ישראלי שנערך אז בלונדון. ארבעה חודשים אלה היו בשביל רמי ״פסק־זמן״ מרגיע, בין יציאה ממסגרת וכניסה לעולה של מסגרת חדשה. מיד כששב מטיולו החל רמי ללמוד באוניברסיטה העברית בירושלים, בפקולטה למדעי החברה וסיים בהצלחה את לימודי התואר הראשון בכלכלה. בד־בבד עם לימודיו עסק רמי בעבודות שונות כדי לממן את לימודיו. במשך שנתיים עבד כמפעיל המחשב של האוניברסיטה, ואחרי כן נתקבל לעבודה במשרד המסחר־והתעשייה שם עלה במהירות בסולם התפקידים, עד שזכה למשרת כלכלן בכיר במשרד. מלבד פתיחות ושכל־חריף נתברך רמי בכישרון־טכני טבעי. את דירתו בירושלים שיפץ בעצמו, ריצף, טייח, בנה קירות, תיקן אינסטלציה והפך את ביתו הקטן לדירה מפוארת. גם את המערכת הסטריאופונית הרכיב בעצמו, ועשה כל זאת אף שהיה עסוק כל־כך בלימודים ובעבודה. רמי היה איש משפחה נאמן, ועל כך יעידו יחסיו הנפלאים עם הוריו ומעל לכל – בהיותו הצעיר בין שלושת בני המשפחה – קשרי החברות האמיצים עם שני אחיו הבוגרים, קשרים שהיו הרבה יותר מקרבת־משפחה גרידא. גם כמפקד בצבא בנה מערכת־יחסים יפה עם פקודיו, יחסים של חברות שהיה בהם גם שמץ של אבהות, או נכון יותר לומר – סמכות שנטלה על כתפיה את כל מעמסת האחריות. ארבעה ימים לפני ראש השנה תשל״ד יצא רמי לשירות מילואים רגיל בגזרת תעלת סואץ, לתקופה של 32 יום. הוא היה

מפקד מתחם "חיזיון", מול גשר פירדאן בגזרה המרכזית בסיני. כאשר פרצה מלחמת יום־הכיפורים ישבה היחידה הירושלמית במוצבי הגזרה, במצב של כוננות, כי כבר היה ידוע על ריכוזי האויב, אך בניחותא וללא בהלה. בשעה 1.30 בצהרים נכנסה המכונית האחרונה למעוז, יוצאה ממנו. היא הביאה אתה את הדוקטור אבי. עד אותה שעה לא היה רופא במעוז. דוקטור אבי הספיק לסייר במעוז ולחלק הוראות לשעת חירום, ולא עברו חמש דקות והפגזים הראשונים החלו לנחות על המעוז. המלחמה נפתחה. בשעה שהחיילים מיהרו לחבוש קובעי פלדה וללבוש אפודות־מגן, עמד רמי בעמדת התצפית. ההפגזה הייתה קשה וחלק מאנשי המעוז כבר היו הרוגים כשרמי הודיע בטלפון־השדה שהמצרים חוצים את התעלה בדוברות. הוא הודיע שבצרורות מקלע הטביע ארבע דוברות ופגע באחרות שהיו בתהליך חציית התעלה. מספר יהודה רביב, חברו לקרב: "לאחר דקות ספורות נשמעה הקריאה: "חובש, חובש!" רמי רץ אל הבונקר, כשזרועו חסרה לו – הופרדה מגופו סמוך לכתף. אבי ואני חבשנו את הפצע והזרקנו לרמי מורפיום להשקיט את כאביו. כשכוחו שב אליו החל רמי לדבר. הוא אמר: "יהודה, טלפן לאיציק (הקצין השני) והגש את השפופרת קרוב אל פי". כשאיציק ענה, אמר לו רמי: "איציק... זה רמי... קבל את הפיקוד לידיך... בהצלחה". למרות שידו הייתה קטועה וגם לאחר שאזלו התרופות לשיכוך הכאבים, המשיך רמי לפקד מתוך הבונקר. כשהגיעו המצרים ביקש רמי מהרופא שיהרוג אותו, כדי שצעקותיו לא תשמענה. הרופא סירב ורמי התעלה וכבש את כאביו בשתיקה. בעת כיבוש המעוז על־ידי המצרים, ביום י"ג בתשרי תשל"ד (9.10.1973), נפל רמי. הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין שבהר־הרצל בירושלים. השאיר אחריו הורים ושני אחים. לאחר נופלו הועלה לדרגת סרן. בעבור התנהגותו האמיצה בשעת הקרב הוענק לרמי עיטור המופת.

במכתב תנחומים למשפחה כתב מפקדו: "רמי לחם בגבורה רבה. רמי היה אדם ולוחם למופת". אמר עליו יהודה רביב: "רמי היה מפקד מעולה ונפל כמו שאול המלך, בשעת הקרב הקודרת ביותר". וחבריו שהתאספו בבית הוריו, אמרו: "משונה הדבר; אנו שהיינו חבורה מלוכדת בעבר, כמעט שאיננו מתראים עוד. פתאום גילינו כי רמי היה זה שאיחד אותנו וסביבו התלכדנו. עם הסתלקותו – נתפרדה חבורתנו".

בחוברת בשם "שנה בשנה", היוצאת לאור על־ידי היכל־שלמה, כלול סיפור הקרב שרמי השתתף בו; כן נכתבו עליו מאמרים בעיתונים "ג'רוסלם פוסט" ו"במחנה".

ברעם (ברנשטיין), אבי

אבי, בן סוניה ויצחק, נולד ביום י"ד באדר תרצ"ז (25.2.1937) בקיבוץ שריד ולמד בבית־הספר היסודי ואחרי־כן בבית־הספר התיכון בקיבוץ. אבי היה קשור קשר בל יינתק לאדמת עמק יזרעאל. בהיותו נער שובץ לעבודה בענף הפלחה, ענף בו עסק עד לנפילתו. הוא התמחה בעבודה והצטיין בה ולבסוף היה מרכז ענף הפלחה בקיבוץ שריד וריכז את הוועדה המקצועית לפלחה באזור.

אבי גויס לצה"ל במחצית נובמבר 1954 והוצב לחיל התותחנים. לאחר שהשלים סדרה של קורסים סיים בהצלחה את קורס הקציניים ושירת כמפקד־סוללה בפיקוד הצפון. בתקופת שירותו הסדיר השתתף בקרבות מבצע קדש.

במאי 1957 שוחרר אבי מהשירות הסדיר והוצב ליחידת מילואים של חיל התותחנים. ביחידה זו השלים קורס מפקדי סוללות שדה וקורס מפקדי פלוגות והשתתף בקרבות מלחמת ששת הימים. מפקדיו מעידים עליו כי בעת שירותו בצבא, תבע מעצמו ומחייליו, בעקשנות וללא פשרות, לבצע את הנדרש מהם בשלמות ובדייקנות. עם זאת היה דואג דאגה אבהית לחייליו, מקפיד על זכויותיהם ושומר לבל יקופחו צורכיהם. אבי הצליח לשלב יחד יצירה, עבודה ומחקר. הוא הציב לעצמו כמטרה להפיק מהקרקע שעיבד את מירב היבול ולכן לא הסתפק בחקלאות לשמה, אלא עסק בניסויים, במחקר מדעי ובפיתוח זנים חדשים. הוא למד בפקולטה לחקלאות של האוניברסיטה העברית ברחובות ופיתח זן חדש של חימצה (וכינה אותו בשם "יעל" – הוא שם בתו הבכירה) שנזרע על־פני שדות רבים בכל רחבי הארץ. הוא השאיר אחריו אוסף של פרסומים על מחקריו ועל הניסויים שביצע בתחום גידול החימצה. אבי היה מודרך על־ידי שאיפה בלתי פוסקת לשיפור ולייעול. לשם כך היה מוכן להרבות בלימודים ואף הפך את שדות שריד למעין מעבדה, שבה בוצעו ניסויים בתחום גידולי השדה. הוא היה ידוע בגישתו המעמיקה והיסודית לבעיות החברה והעבודה. הוא גיבש לעצמו השקפות ודעות והגן עליהן בדבקות ובלהט. כדי להגשים את המטרות שהציב לעצמו היה מוכן לבוא לידי עימותים חריפים, והיה דבק בעקשנות וללא פשרות בעמדותיו. הוא הביע בגלוי את רעיונותיו, שלרוב היו שונים מהמקובל והמוסכם. מעולם לא חסך ביקורת ישירה ונוקבת מכל אדם, שלדעתו היה ראוי לביקורת. שתי תכונות התגלו באבי, זו בצד זו. תכונות החקלאי העקשן והבלתי־מתפשר, השוקד על עבודתו ומקדיש את זמנו לפיתוח הענף בו עבד, ותכונת איש המשפחה האוהב והמסור. בביתו, שהיה הקיצוני בשורת הבתים ונשקף אל השדות שבהם עבד, התמסר לרעייתו אסתר ולבנותיו יעל, אילת, עפרה והדס. הוא הקדיש מחשבה מרובה לשאלת החינוך בקיבוץ ושאף לחזק ולהדק את המסגרת המשפחתית, שבמרכזה — בית המשפחה. בשנת 1973 יצא אבי, בחברת חברי קיבוצים, לסיור באירופה, בו שלבו את לימוד בעיות החקלאות של ארצות אירופה עם טיול להכרת נופי היבשת. במלחמת יום הכיפורים השתתפה יחידתו בקרבות הבלימה באזור נאפח,

ברמת־הגולן. אבי לחם בקרבות אלו כמפקד סוללה. הוא השרה ביטחון רב על חייליו בקור רוחו וביעילותו, בעיקר בשעות הקשות של פינוי הנפגעים משדה הקרב. ביום כ׳ בתשרי תשל״ד (16.10.1973), נפגע בהפגזת אויב באזור הכפר ג׳אבא ונהרג. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בשריד. השאיר אחריו אישה, ארבע בנות, הורים ושתי אחיות. לאחר נופלו הועלה לדרגת רב־סרן.

בני משפחתו וחבריו לקיבוץ שריד הוציאו לאור חוברת לזכרו ובה דברי חברים על דמותו.

ברעם, גבריאל

גבריאל, (גברי, גבריק, גברושה), בן רוזקה ומיירים, נולד ביום א׳ בטבת תשט״ו, נר שמיני של חנוכה (26.12.1954), בכפר מנחם. הוא למד בבית־הספר היסודי בכפר מנחם ואחרי־כן המשיך בלימודיו במוסד החינוכי ״צפית״ בכפר מנחם. גברי היה תלמיד חרוץ ושקדן, הצטיין במקצועות הריאליים, ובמיוחד במתמטיקה. כשלמד בכיתה י׳ נשלח מטעם המוסד החינוכי ללמוד בקורס מיוחד לנוער שוחר־מדע במכון וויצמן ברחובות. כשסיים את לימודיו בבית־הספר התיכון, כתב עבודת־גמר מצוינת בגנטיקה. הוא היה חובב ספורט נלהב והצטיין בשחייה, באתלטיקה ובמיוחד בכדור־יד. בשנת 1971 נסע עם נבחרת הכדור־יד של כפר מנחם, אלופת בתי־הספר בארץ, לגרמניה ולהולנד. בשנת 1972 נמנה עם משלחת ספורטאי הנוער, ששלחה ישראל לאולימפיאדה במינכן. הוא הרבה להתכתב עם בני־הנוער, שהכיר בימי מסעותיו לחוץ־לארץ. הוא היה חובב מוסיקה והיה לו אוסף תקליטים גדול, וכן אהב טבע ונוף והרבה לטייל. גברי היה חייכן ובעל חוש הומור, מסביר פנים וטוב־לב. הוא היה אופטימי ושמח בחלקו, אך לעתים גם שתקן וסגור מעט. בכל הנוגע לדעותיו ידע להתעקש והיה דן בכל עניין בכובד ראש. הוא החמיר עם עצמו, ועשה כל מלאכה בקפידה וביסודיות. כאדם עצמאי בגישתו, חיפש תמיד דרכי־עשייה מקוריות. ישר היה ובעל מצפון, כן ואיש אמת, נאה דורש ונאה מקיים. מעודו לא התייאש כשנכשל ומוכן היה להתחיל מבראשית כל ניסוי וכל עבודה. הכל הכירוהו כעלם חברותי ואהוב, אדיב ומקובל. הוא ידע לקרב אליו חברים חדשים, לגשר בין אדם לרעהו, ולהקשיב לזולת. ילדי הכיתות הנמוכות בבית־הספר ידעו כי יוכלו לבקש חסות אצל גברי וכי תמיד יגן על החלשים. הוא היה בן נאמן ומסור להוריו.

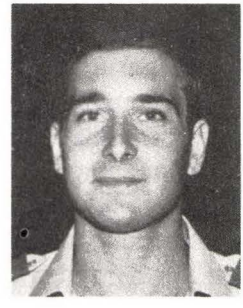
גבריאל גויס לצה״ל בסוף ינואר 1973. ונתקבל לקורס־טיס, אך כעבור זמן הוצב לחיל השריון. לאחר סיום הטירונות השתלם בקורס למקצועות טנק ״פאטון״ והוענק לו ציון גבוה (95). הוא היה תותחן מצטיין, שירת כתותחן בטנק של מפקד הפלוגה והיה גאה מאוד על תפקידו זה. הוא היה חייל אחראי ושימש דוגמה לחבריו בקפדנותו ובמסירותו. בתקופת שירותו בצבא השתדל שלא להדאיג את הוריו והקפיד לכתוב מכתבים הביתה, מדי שבוע בשבוע. ביום י׳ בתשרי תשל״ד (6.10.1973), כעשר שעות לאחר שפרצה

המלחמה, נפל גבריאל בקרב. פלוגת הטנקים שלו פרצה והגיעה עד לגדות התעלה. לאחר שעות אחדות נותר הטנק שלו לבדו. ברשת הקשר נצטווה לחזור לאחור ולהצטרף לטנקים אחרים. בדרכו, בצומת "דיזי" שבגזרה המרכזית, מול איסמעיליה, נפגע הטנק וגבריאל ואנשי צוותו נהרגו. תחילה נחשב כנעדר, לאחר זמן הוכרז כחלל שמקום קבורתו לא נודע. לאחר שישה חודשים נמצאה גופתו בשטח הארמייה המצרית השנייה והוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בכפר מנחם. השאיר אחריו אב, אם, אח ואחות. לאחר נופלו הועלה לדרגת רב־טוראי.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה כתב מפקדו: "גבריאל נלחם במסירות, תוך גילוי אומץ־לב וגבורה".

אביו בנה לזכר בנו כחמש־עשרה חנוכיות מנחושת; כן בנה חנוכיה גדולה מאוד מנחושת כשי הנצחה לבית החייל בתל־אביב, ליום הולדתו העשרים־ושלושה של גבריאל, שלא זכה להגיע לגיל זה; קיבוצו הוציא לאור לזכרו שני עלונים וחוברת ובה דברים על דמותו, זכרונות, דברי שיר ותצלומים; אביו בנה לזכרו חנוכיה בקיבוצו; בסוף מאי 1974 נערך טורניר כדור־יד לזכר שלושת בני כפר מנחם שנפלו במלחמת יום הכיפורים וגבריאל בתוכם.

ברעם (בעהם), יצחק

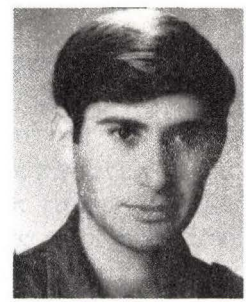
יצחק (איציק), בן שושנה ויעקב, נולד ביום י"ז באדר־ב' תשי"א (25.3.1951) במושב ביצרון. הוא למד בבית־הספר היסודי המשותף גן־יבנה־ביצרון בגן־יבנה, ואחרי־כן המשיך לימודיו בבית־הספר התיכון־מקצועי "אורט" ברחובות, במגמת אלקטרוניקה. איציק גדל במושב ובו קנה את הערכים שלאורם התחנך. כנער היה חבר בתנועת הנוער העובד והלומד. עוד בנעוריו התעניין באלקטרוניקה, במתמטיקה ובטיס. היה חובב שחמט.

יצחק גויס לצה"ל בראשית אוגוסט 1969 והוצב לחיל האוויר. לאחר הטירונות ולאחר שהשתלם בקורס צניחה ובקורס נווטים, הוצב לטייסת "פנטומים" כנווט. בראשית 1971 נשלח איציק להשתלמות קצרה בחוץ־לארץ. באותה תקופה הציל מטוס בזמן תאונה, וזכה למכתב הערכה מטעם מפקדת חיל האוויר על התנהגות למופת. בנובמבר 1971 הועלה איציק לדרגת סגן; כעבור יומיים הפיל בקרב מטוס מיג 21. כעבור כשנה הוצב לבית־הספר לטיסה כמדריך בקורס נווטים, ושימש בתפקיד הזה עד מלחמת יום הכיפורים. בחוות־דעת עליו העריכוהו מפקדיו כקצין טוב. בשנת 1972 נשא לאישה את חברתו והתגורר עמה בבאר־שבע, בקרבת הבסיסים שבהם שירת. במלחמת יום הכיפורים עסקה הטייסת שלו בעיקר בהפצצת יעדים עמוק בשטח האויב. הוא השתתף בכשלושים גיחות בסוריה ובמצרים ובכללן תקיפות של שדות תעופה ומכלי נפט. כן השתתף בקרבות אוויר והפיל מטוס. ביום כ"ב בתשרי תשל"ד (18.10.1973), תוך כדי טיסה לתקיפת סוללת אויב, נפגע מטוסו בטילים ואיציק והטייס צנחו מול קנטרה, כ־8 ק"מ בעומק מצרים. איציק נפל בשבי

המצרים וחזר מהשבי כעבור יותר מחודש. את סיפור נפילתו בשבי המצרים, לרבות חוויותיו בתקופת השבי, סיפר בשיח שבים בסעודת הודיה מטעם מזכירות תנועת המושבים, שנערכה במושב ינוב, לכבוד אנשי המושבים שחזרו מהשבי במצרים. הדברים פורסמו בביטאון תנועת המושבים "תלמים", חוברת ניסן תשל"ד (מארס 1974). איציק היה ראשון השבים מהשבי שחזר לפעילות, לעבודה ולהדרכה. לאחר המלחמה הוא הועלה לדרגת סרן. ביום כ' בשבט תשל"ד (12.2.1974), נפל איציק בתאונת מטוס בעת מילוי תפקידו כמדריך נווטים. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בביצרון. השאיר אחריו אישה, הורים ואחות.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה כתב מפקד בית־הספר לטיסה: "יצחק היה מהטובים, מהאהובים ומהיקרים שבמדריכינו בבית־הספר לטיסה. היה בו שקט נפשי, הרבה קור־רוח ועצבי ברזל. החיוך התמידי על פניו הטובות היה יותר מכול עדות לאופיו ולאישיותו".

ברץ, אריה

אריה, בן שרה ואייזיק, נולד ביום ו' בסיון תשי"ב (3.6.1952) בחדרה. מילדות התגלה אריה מבוגר מגילו, מבחין ומעמיק בכל נושא שעניין אותו. נער שקט ומסור מאוד להוריו, שהעניקו לו רוב אהבה ועמדו לצדו בכל צעד שעשה בחייו. בבית־הספר היה אריה תלמיד מצטיין, אהב מאוד לקרוא ועסק במחקר. אחרי שסיים את לימודיו בבית־הספר העממי "אחד־העם" בחדרה, התקבל אריה לבית־הספר התיכון הכללי וכאן הצטיין בכשרונותיו במדעים. המקצועות שמשכו את לבו היו הביולוגיה והכימיה והוא גם עזר לידידו־מורו, משה אדר, בהוצאת ספר־לימוד כימיה לבתי־ספר תיכוניים, בשם "כימיה במעבדה". הרבה מהניסויים המתוארים בו נעשו על־ידי אריה. בבית־הספר כונה אריה בשם "פרופסור". בתואר התבטאו הרבה הערצה ליכולת ולידע שלו, שכן אהב תמיד לעזור לחבריו בלימודים ומעולם לא מנע מהם ידע שרכש בכוחות עצמו. עלם יפה־תואר היה אריה, בעל מבט חודר ועם זאת צנוע ועניו, שההתפארות בהישגיו הייתה ממנו והלאה. בבחינות הבגרות זכה בציונים מעולים והתקבל לבית־הספר לרפואה בחיפה בלי לעמוד בבחינות הכניסה המקובלות. אך הוא דחה את תחילת לימודיו עד לאחר סיום השירות בצה"ל.

אריה גויס לצה"ל בתחילת נובמבר 1970 והוצב לחיל השריון. אחרי הטירונות והאימון הבסיסי, השלים קורס נהגי שריון וקורס טען־קשר. בביקוריו בבית בחופשות לא נהג לספר הרבה על השירות ובדרכו הצנועה לא התפאר בהישגים או בעמידה בקשיים. הוא לא שאף אלא לסיים את השירות הסדיר ולהמשיך בלימודים, כדי להגשים את משאת לבו – להיות רופא. חבריו של אריה אהבו אותו מאוד, שכן היה חבר טוב וידיד נאמן. מפקדיו ידעו שאפשר לסמוך עליו בכל משימה שהוטלה עליו. כשפרצה מלחמת יום הכיפורים היה אריה מוצב עם יחידתו בחזית הדרום. הוא

השתתף בקרבות האימים תשעה ימים תמימים, לחם בתושייה ובאומץ־לב וחילץ צוותי־טנקים מן האש. ביום י״ט בתשרי תשל״ד (15.10.1973) הוא ליל צליחת התעלה, נפגע בקרב ונהרג. הוא הובא למנוחת עולמים בבית־העלמין בחדרה. השאיר אחריו הורים ואחות. לאחר נופלו הועלה לדרגת סמל. בעבור גבורתו המופלאה בקרב הוענק לאריה ״עיטור המופת״ וזה נוסח כתב העיטור: ״לאות ולעדות כי סמל ברץ אריה ז״ל, גילה אומץ לב הראוי לשמש מופת. תיאור המעשה: ביום 6 באוקטובר 1973 בקרבות הבלימה באזור הפירדאן, שימש סמל אריה ברץ ז״ל כנהג טנק. בקרב זה נפגע הטנק והוא פינה את אנשי צוותו הפצועים לטנק של סמל המחלקה. הסמל אריה ברץ ז״ל התיישב במושב הנהג והסיע את הטנק והנפגעים שבו לתעוז, למרחק של כ־10 ק״מ, כשהטנק בוער. לאחר מכן שב ללחום. בליל הצליחה, 15 באוקטובר 1973, נפל באזור 'החווה הסינית'. במעשיו אלה גילה אומץ לב, תושייה ואחוות לוחמים למופת. על מעשה זה הוענק לו עיטור־המופת״.

ברק (ברוקס), בני

בני, בן חיה ואברהם, נולד ביום כ״ה במרחשון תשי״ג (13.11.1952) בתל־אביב. את לימודיו היסודיים סיים בבית־הספר כצנלסון בגבעתיים, אחרי־כן סיים את לימודיו התיכוניים בבית־הספר התיכון־מקצועי ה' בתל־אביב, במגמה של מסגרות מכנית. בני היה חניך בתנועת הנוער העובד והלומד. הוא הקדיש את כל מרצו לתנועה, ובילה בקן התנועה בכל רגע פנוי. הוא חיבב את חבריו לקן ולקבוצה, אהב את הפגישות ואת הפעולות, את הטיולים ואת המחנות, את השיחות ואת רגעי המשובה. מתוך הפעילות בתנועה למד בני לאהוב בני־אדם, לקיים יחסי־חברות אתם, לקנות לו ידידים רבים וליהנות מחוויות משותפות ותחומי־עניין משותפים איתם. בגלל חשיבותה של התנועה בעיניו נרתם לפעילות במסגרת הקן והשתתף בכל הנעשה בו. טיולי התנועה קרבו את בני אל הנוף ואל הטבע, וטפחו בו את אהבת המולדת, ואת הכמיהה לאוויר החפשי וליחס עמוק לאדמה ולצומח. הביקורים במסגרת התנועה בקיבוצים השונים, קרבו אותו אל הווי החיים בקיבוץ ונטעו בו את השאיפה לחיים שיתופיים של עבודת אדמה. בני הסכים בלב־שלם עם האידיאולוגיה של התנועה, ובעיקר עם רעיון ההגשמה, וכבר בתחילת דרכו ידע בבטחה שסופו לצאת להגשמה ולהשלמה לקיבוץ. כשהיה תלמיד בכיתה השביעית נקבע משק־היעד של קבוצתו – ניר אליהו. מאותו זמן, במשך שנתיים עד לגיוסו לצה״ל, בילה בני כל רגע פנוי במשק־היעד, הכיר אותו ואת חבריו והכין את עצמו לקראת היציאה לצבא ולהגשמה. הבחירה בשירות בנח״ל, המשלב פעילות־צבאית ושירות מעשי עם חיי־קיבוץ, במסגרת חברתית והגשמה אידיאולוגית, תאמו להפליא את גישתו של בני לחיים ואת בחירת דרכו לעתיד. במשך רוב שנות חברותו בנוער העובד והלומד היה בני מדריך, והשתדל להקנות לחניכיו את ערכי התנועה וללמדם את דרך חייה.

בני גויס לצה"ל במחצית נובמבר 1971 והוצב לנח"ל. חודשים אחדים עשה בקיבוץ־היעד ניר אליהו, ולאחר הטירונות הצטרף לגדוד צנחנים של הנח"ל. בגדוד זה עבר קורסים לצניחה ולמקלענים. הוא שירת ביחידת נח"ל־מוצנח בתפקיד מקלען. במלחמת יום הכיפורים השתתף בני בקרבות הבלימה נגד הסורים ברמת הגולן. בקרב שהתחולל ביום י"א בתשרי תשל"ד (7.10.1973), נפגע בני ונהרג. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין הצבאי בקרית־שאול. השאיר אחריו הורים ואח. לאחר נופלו הועלה לדרגת רב־טוראי.

קיבוץ ניר אליהו, קיבוץ היעד של קבוצתו, הנציח את זכרו בפינת משחקים, המשמשת יד־זיכרון לנופלים בניר־אליהו.

ברק (בלסבלג), יואב

יואב, בן מרים ונתן, נולד ביום י"ז באב תש"ו (14.8.1946) בעיצומן של המהומות, שקדמו לקרבות מלחמת־השחרור. הוא למד בבית־הספר היסודי על־שם דוד ילין בחיפה ובבית־הספר התיכון־המקצועי בסמ"ת. אחרי־כן המשיך ולמד גם במדרשת רופין. מילדות היה יואב רציני, שקט וצנוע עד כדי קיצוניות. הוא נהג למעט בדיבורים והעדיף עליהם את המעשים. כל מה שעשה – עשה רק לאחר שיקול־דעת רציני. הערכים של צדק ושל אמת היו לגביו עקרונות שיש להגשימם יום־יום. הוא העדיף לוותר על דברים שחשק בהם, אם השגתם הייתה כרוכה בוויתור על עקרונותיו. פעם ויתר על השתתפות במשחקי קבוצת הכדורגל של קרית־אליעזר, שהיו אהובים עליו במיוחד, לאחר שגילה שחבריו למשחק מוכנים לשקר ולמעול כדי להשיג ניצחון. פעם אחרת הפסיק להשתתף בפעולות תנועת הצופים בגלל מעשה דומה. עם זאת היה יואב אהוב ומקובל על חבריו. רבים נהגו לבוא ולהתייעץ אתו בבעיותיהם האישיות. בזכות רצינותו, שיקול־דעתו וכנותו הבלתי־מתפשרת בטחו בו הבריות בכל לבם. הוא היה חדור הרגשה של ביטחון־עצמי ואמונה באדם ובטוב. מדריכיו בתנועת השומר־הצעיר שמחו להפקיד בידיו את תפקיד הגזבר. כעבור זמן גם נשלח לסמינר־הדרכה, שבסיומו החל להדריך בגדוד "היובל". הוא היה היחיד, שהרשו לו להדריך קבוצה, שבין חבריה הייתה גם אחותו; עד כדי כך העריכו אותו ובטחו בבגרותו הנפשית. יחד עם זאת, לא פעם הפתיע את החברים כשחשף צדדים אחרים באישיותו, כגון שמחת־חיים עצומה, רוח־שובבות והומור נפלא. למרות שגדל והתחנך בעיר, היה מאוהב בכל הקשור בטבע ובחקלאות. כילד וכנער הרבה לצאת לטיולים ברחבי הארץ ובמיוחד אהב לטייל ביערות הכרמל, שם למד להכיר את הצמחייה ואת כל פינות החמד. הוא אהב גם להצטרף אל אביו בעבודתו כאחראי על מטע בסביבות חיפה.

יואב גויס לצה"ל בסוף ינואר 1965 והוצב לנח"ל במסגרת גרעין "פסגות". לאחר סיום הטירונות ולאחר שעשה תקופה קצרה באחד הקיבוצים, נשלח לקורס מפקדי כיתות. למרות שלא ראה עצמו מפקד על אנשים וגם לא התלהב במיוחד מהשירות

בצבא, סיים את הקורס בהצלחה רבה. אחרי־כן המשיך והשתלם בקורס מש"קי מקלעים וגם שם זכה לשבחים רבים. גם בצבא התחבב עד מהרה על כל מי שהכירו. חברים שזכו לשרת אתו תקופה ארוכה, כתבו לאחר מותו: "כבר מן היום הראשון למדנו לדעת שלפנינו בחור לא רגיל. תום וחן ואהבת־האדם אפפוהו מכל עבר ואנו אהבנו אותו מאד". יואב היה גם בן מסור ואוהב להוריו. בתקופת שירותו הקפיד לכתוב הביתה ולהתקשר בכל הזדמנות. גדולה הייתה שמחתו כאשר זכה לצאת לחופשת־שבת או לחופשת־חג ויכול לבלות אותה עם משפחתו.

ברבות הימים, לאחר ששוחרר מהשירות הסדיר, הגשים את חלום־נעוריו, כשבנה את ביתו בקיבוץ סאסא שבגליל העליון. גם שם עמדו חבריו עד מהרה על סגולותיו המיוחדות של יואב וכעבור זמן קצר כבר מילא שני תפקידים מרכזיים ואחראיים. הוא היה למרכז ועדת החברים וגם ריכז את ענף המטעים. לאחר שנשא לאישה את פנינה חברתו, ועשה בשירות מילואים, היה "נלחם" שחופשתו תחול בשבתות ולא בימי חול, כדי שיוכל לבלות יותר שעות עם כל המשפחה. במלחמת יום הכיפורים השתתף כלוחם חי"ר בקרבות הבלימה הקשים, שהתחוללו ברמת הגולן. לאחר המלחמה, ביום ח' בטבת תשל"ד (2.1.1974), תוך כדי מילוי תפקיד אבטחה, נקלע להפגזה קשה ונהרג בהתפוצצות פגז. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין הצבאי בחיפה. השאיר אחריו אישה, בן ובת, הורים ואחות. לאחר נופלו הועלה לדרגת סמל־ראשון.

הוריו וחברי קיבוצו הוציאו לאור לזכרו שתי חוברות שכלולים בהן דברי חברים עליו ומכתבים.

ברק, יוסף

יוסף, בן חנה וחורחה, נולד ביום י"ג בכסלו תשי"ב (12.12.1951) במונטבידיאו שבאורוגואי, וכעבור זמן עברה משפחתו להתגורר בארגנטינה. מלחמת הקיום הקשה של המשפחה מעוטת האמצעים הטביעה את חותמה על יוסף, אשר כבר מגיל צעיר נאלץ לסייע בפרנסת בני הבית. אם כי היה שקט וביישן מטבעו, הרי נסיון החיים שצבר מאז ילדותו המוקדמת חישל את אופיו, וכמו שמעידה אמו: "הפך אותו לגבר קטן, היודע בבטחון את דרכו". בשנת 1964 עלתה המשפחה לארץ וקבעה את מושבה בקרית־ים, שם השלים יוסף את לימודיו היסודיים בבית־הספר "נוה הדסה", לאחר חמש שנות לימודים ראשונות בארגנטינה. אם כי היה חדש בארץ, ביסס יוסף במהירות רבה את מעמדו בבית הספר וכבר בשנת הלימודים הראשונה זכה בפרס על היותו תלמיד מצטיין. גם בחברת הילדים היה יוסף ראשון לכול. סיפר עליו עופר, חברו הטוב: "יוסי, או חוסה כפי שקראנו לו, היה לגבי חבר מושלם במלוא מובן המלה. מאלה שלא יפנו לך את גבם אם תהיה אי־פעם נתון בצרה. איני יודע אם אזכה עוד לחבר כזה. המהימנות והנאמנות לחבריו עמדו אצלו בראש סולם העדיפויות".

משסיים יוסף את לימודיו היסודיים עבר ללמוד בפנימייה התיכונית־מקצועית במגדיאל. מוריו וחבריו מהפנימייה מעידים עליו שהיה תלמיד מבריק, שהיו לו ידי זהב, ובעיקר נזכרים הם, שהיה נוהג לעזור לכולם. "ליוסי הייתה איזו תכונה נפלאה, שאינה ניתנת להגדרה, איזו חביבות בלתי־אמצעית, איזה חום קורן. את יוסי כולם אהבו".

יוסף גויס לצה"ל בראשית פברואר 1970 וכבעל מקצוע הוצב לחיל החימוש והועסק במכונאות טנקים. יוסי אהב את המקצוע, אהב את מנועי הטנקים על התרכובת המסובכת והעצומה שבהם, ובהתלהבות היה מספר לחבריו "איך זה לראות טנק, שזה עתה עבר תחת ידיך והוא ערוך ומוכן לקרב". כבכל מקום בדרך חייו, גם בצבא היה יוסי מן המצטיינים, ולדברי מפקדו היה מעין סמל ביחידה: חרוץ, תמיד חייכן, נאמן לחברים ולעבודה. יוסי זכה לחיבה ולהערכה. ואכן, בתעודת השחרור שלו נרשמו המלים הבאות: "בעל מקצוע מעולה, מבצע את תפקידו בצורה הטובה ביותר". בראשית פברואר 1973, משסיים את שירות החובה שלו, התנדב לשנת שירות נוספת בצבא הקבע – שנה אשר ממנה עברו עליו שמונה חודשים בלבד. במלחמת יום־הכיפורים נלחם יוסי עם יחידתו ברמת הגולן. ביום י"ג בתשרי תשל"ד (9.10.1973) הגיעה היחידה לחורשת סינדיאנה. יוסי, שיצא לחלץ טנק פגוע, נפגע מרסיסי פגז ונפל. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין הצבאי בחיפה. השאיר אחריו הורים, שלוש אחיות ואח. לאחר נופלו הועלה לדרגת רב־סמל.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה כתב מפקדו: "יוסי היה חייל מסור לתפקידו, ניחן באהבת הבריות ואהוב על כל חבריו. יוסי שימש מופת לחבריו ולפקודיו".

ברק (ברקוביץ), יצחק

יצחק, בן רחל ואברהם, נולד ביום ה' באייר תש"ה (18.4.1945) בבוקרשט שברומניה. מלחמת העולם השנייה נסתיימה שבועות אחדים אחרי שנולד והוריו, שנצלו מזוועות השואה, חלמו לעלות ארצה ולהשתקע בה. בשנת 1950 הצליחו להגשים את חלומם והמשפחה השתקעה בקרית־שמונה. איציק סיים את לימודיו היסודיים בבית־הספר "מצודות" בקרית שמונה ואחרי־כן נשלח לבית־הספר החקלאי־התיכון על־שם חנה מייזל בנהלל. אחרי שלוש שנים של לימוד עבר לבית־הספר החקלאי "יד נתן" בעכו, שם הוענקו לו תעודת בגרות ותעודת הסמכה כמדריך חקלאי. עלם נאה היה, בהיר עינים, איש חברה מקסים ובעל חוש הומור בריא. איציק לא התבלט בין חבריו. בשקט ובחמימות ששפעו ממנו השרה סביבו אווירה נעימה. הוא אהב לעבוד והחקלאות הייתה בשבילו דרך ביטוי ומשא־נפש. אחרי שסיים את בחינותיו נותרו לו מספר חודשים עד הגיוס לצה"ל והוא ניצל את הזמן כדי ללמד אנגלית ומתמטיקה בבית־ספר יסודי בקרית־שמונה.

יצחק גויס לצה"ל במחצית מאי 1965 והוצב לחיל השריון. אחרי שעבר את

האימון הבסיסי, נשאר לשרת בבית־הספר לשריון ותוך שישה חודשים בלבד הגיע לדרגת סמל, בזכות מסירותו ויעילותו הרבה במילוי תפקידו. הוא השלים קורס מפקדי טנקים והשתתף בקרבות מלחמת ששת הימים בחזית סיני.

בחודש מרס 1968 שוחרר איציק מהשירות הסדיר. בזכות הכשרתו החקלאית קיבל תפקיד מפקח איסום תבואות במשרד החקלאות. איציק, שלא ידע ליאות בעבודה וששירותו בצה"ל היה ללא דופי, הצליח גם כאן לרכוש את לב הממונים עליו במרצו העצום ובאהבתו הגדולה לעבודה. בחודש אוגוסט 1968 נשא לאישה את חברתו מרים והזוג עבר להתגורר בקרית־שמריהו, שם נולדה בתו עירית. בעקבות ההעברה העתיק איציק את מקום עבודתו למשרד הביטחון. בהיותו דינמי, ידידותי והגון, נבחר יצחק תמיד על־ידי חבריו לארגן מסיבות וליזום אירועים חברתיים שונים. תחביבו העיקרי היה צילום והוא הרבה לצלם בכל הזדמנות. הוא היה קשור לבית בכל לבו והקדיש את רוב זמנו לבתו הפעוטה. במקום עבודתו היה גם חבר בנבחרת הטניס ושחקן מצטיין. כשפרצה מלחמת יום הכיפורים יצא יצחק במסגרת כוח שריון, מאזור אליפלט לחזית. הכוח החל לטפס במעלה רמת הגולן, עבר את אזור נפח ונתקל באויב. התפתח קרב שריון בשריון, שבסיומו נסוגה יחידתו לאזור נפח, תוך חילוץ פצועים לכיוון העורף. הטנק שממנו לחם נפגע אף הוא, אך יצחק נחלץ ועבר לטנק אחר. ביום המחרת, י"א בתשרי תשל"ד (7.10.1973), חזרה יחידתו ויצאה שוב לבלום כוחות שריון של האויב וכבר בתחילת הקרב נפגע הטנק של יצחק והוא נהרג. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בנהריה. השאיר אחריו אישה ובת, הורים ואח. לאחר נופלו הועלה לדרגת סמל־ראשון.

במכתבו אל המשפחה האבלה כתב עליו מפקדו: "יצחק ברק נפל במערכה בעת מילוי תפקידו ברמת־הגולן. יצחק ז"ל שרת ביחידת שריון וביצע את תפקידו בנאמנות, ביעילות ובמסירות נפש. בשמי ובשם כל חיילי היחידה, הנני מביע את צערנו העמוק ומשתתפים באבלכם הכבד בנפול יקירכם".

דברים לזכרו של יצחק הופיעו בספר "החטיבה – מלחמת יום הכיפורים".

ברק (בוזגלו), מימון

מימון, בן מסעודה ואברהם, נולד בשנת תש"י (1950) ברבט שבמרוקו. בשנת 1955 עלה ארצה עם משפחתו, שהתיישבה בלוד. הוא למד בבית הספר היסודי בלוד, והיה חבר בקבוצת הכדורגל "הפועל" לוד. מאחר שמשכורתו של אביו הייתה צנועה ומשפחתו ברוכת ילדים, לא יכול מימון להשלים את לימודיו התיכוניים ונאלץ לצאת לעבוד בנגרות, כדי לסייע בפרנסת המשפחה.

מימון גויס לצה"ל במחצית פברואר 1968, הוצב לחיל ההנדסה ועבר קורסים כנהג זחל"ם וכנהג משאית. בתעודת השחרור שלו נרשמו המלים הבאות: "מסור ואחראי. ביצע את תפקידיו לשביעות רצון מפקדיו".

בשלהי פברואר 1971, לאחר ששוחרר מהשירות הסדיר, עבר מימון להתגורר בבאר־שבע, שם נשא לאישה את חברתו עליזה, ויחד הקימו ביתם בעיר. הוא עבד כנהג משאית שכיר וכארבעה חודשים לפני שפרצה המלחמה נולדה בתו יפעת. במלחמת יום הכיפורים שירת מימון כאיש מילואים בגזרה הדרומית של תעלת סואץ. ביום ו' בחשון תשל"ד (1.11.1973) נפל מימון והובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין הצבאי בהר־הרצל. לאחר נופלו הוּעלה לדרגת סמל. השאיר אחריו אישה ובת, הורים, חמישה אחים ושלוש אחיות.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה כתב מפקדו: "מימון נפל בעת פעילות מבצעית, בעלות רכבו על מוקש. מימון שירת ביחידת הנדסה והוכיח את עצמו בה כחייל מעולה ואמיץ. מימון הצטיין בנכונותו הרבה לכל משימה ובביצוע מעולה של כל תפקידיו. חבריו חבים לו את חייהם".

משפחתו תרמה לזכרו ספר תורה.

ברק, נחום

נחום (נחומי), בן שרה וברוך, נולד ביום ג' בתשרי תשט"ו (30.9.1954) בקרית טבעון, ולמד שם בבית־הספר היסודי ובבית־הספר התיכון. מאז ילדותו היה נחום מעורה בכל סוגי הפעילות במקום מגוּריו – ובעיקר בפעילות החברתית ובפעילות הספורטיבית. מוריו ספרו עליו שהיה "תלמיד שכל מורה משתוקק לראות רבים כמותו בכיתה". לדבריהם, היה ילד שקט, נעים הליכות, חכם, צמא דעת ובעל אחריות רבה. יחד עם זאת היה גם ספורטאי מצטיין בכל ענפי הספורט ובמיוחד – בענף הטניס. כשהיה בן שלוש־עשרה זכה להגיע למקום הראשון באליפות הנוער הארצית בטניס, ומאז היה מצורף בקביעות לנבחרת הנוער הלאומית.

נחום גויס לצה"ל בראשית נובמבר 1972 והתנדב לחיל הצנחנים. אם כי לא היה אדם לוחם מטבעו, בחר דווקא בשירות קשה ומסוכן זה, שכן לדבריו "מישהו מוכרח ללכת לשם". במלחמת יום־הכיפורים השתתף נחום בקרבות הבלימה נגד המצרים בחזית סיני. ביום כ"א בתשרי תשל"ד (17.10.1973), באחד הקרבות המרים שהתחוללו ב"חווה הסינית", נפגע נחום ונהרג. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בקרית־טבעון. השאיר אחריו אב, אם ואחות. לאחר נופלו הועלה לדרגת רב־טוראי.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה כתב שר הביטחון: "נחום היה חייל מסור וחבר למופת. כל מי שהכירו – אהבו"; כן כתבה למשפחה רות לזרובסקי, מאיגוד הטניס בישראל: "הכרתי את נחום משנתו העשירית, כאשר השתתף לראשונה במפעלי איגוד הטניס. הכרתי אותו כבחור חרוץ וממושמע, כשרוני ושקדן ובעיקר – כספורטאי למופת"; על זאת הוסיפה מורתו מלכה מבית הספר התיכון: "אהבתי את נחום. אהבתי אותו על אצילות נפשו, על נועם הליכותיו, על סקרנותו הרבה להרחיב

ולהעמיק דעתו, על שהצניע לכת במגעיו עם הזולת. את נחום האדם הטוב והישר אהבתי".

התאגדות הספורט "הפועל" בקרית טבעון החליטה להנהיג לזכרו תחרות טניס שנתית, שתקרא על שמו.

ברקאי, אורי

אורי, בן אלטקה ואברהם, נולד ביום כ' בחשון תשי"א (13.10.1950), בקיבוץ נען, שם עבר את כל שלבי הגידול של בן משק – מבית התינוקות והפעוטון, דרך גן הילדים ועד לבית־הספר היסודי ולבית־הספר התיכון. כבר מגיל צעיר התבלט ברוחו התוססת ובהומור המיוחד לו. משהתבגר יצא לאורי, או אורל'ה – כפי שנהגו לכנותו, שם של בעל דברי־בדיחות – מפתיעים תמיד, מקוריים תמיד ומיוחדים לאורי בלבד. אם כי היה כרוך מאוד אחר ספורט הכדורגל, לא התנזר מעיסוק בעניינים יותר אינטלקטואליים. הוא היה מבלה שעות רבות בחדר הקריאה של המשק, התעניין במיוחד בחיים המדיניים והיה מנהל ויכוחים רבים על משמעותם של מאורעות פוליטיים. כשהיה בן 15 הצטרף לעובדי המטע. הוא אהב את העבודה, וכחסיד גדול של הענף, טען תמיד שבעבודה אפשר לרכוש את כל חכמת החיים הדרושה לאדם; ואם בן־קיבוץ אוהב את מקום עבודתו, אין הוא זקוק ליותר מזה. כשהיה בן 18 נרתם אורי למפעל המסורתי של המחזור, ויחד עם חבריו נאבק בכל חום ליבו למען ביצוע מפעל השיקום של מגרש הכדורגל ובניית המסלול סביבו. כשיצא מנצח מן המאבק, השקיע את מיטב כוחותיו ומרצו בביצוע הדבר, הלכה למעשה.

אורי גויס לצה"ל בשלהי אוקטובר 1969, והוצב לחיל השריון ולאחר הטירונות השלים קורס מש"ק־טנק, קורס תותחן טנק וקורס מפקדי־טנק. מאחר שהעדיף את חיי השלווה בקיבוץ על פני המתח שבחיים הצבאיים, סירב להישלח לקורס קצינים, למרות הפצרותיהם של מפקדיו.

לאחר ששוחרר מהשירות הסדיר שב בשמחה לקיבוץ. בשובו עבר אורי תקופת לבטים קשה. הוא נקלע בין הצורך לצאת ל"שנת שירות שלישית" לבין תשוקתו לצאת לעולם הגדול. בינתיים שקע, במסירות האופיינית לו, בעבודה בענף הפרדס. מלחמת יום־הכיפורים מצאה אותו בביתו בקיבוץ. בצעדו לעבר המכונית שבאה לגייסו, הספיק להפטיר: "חבר'ה, אל תדאגו. הטובים תמיד מנצחים". הוא צורף לחטיבת שריון שלחמה לבלימת מתקפת המצרים בגזרה המרכזית של תעלת סואץ. ביום י"ג בתשרי תשל"ד (9.10.1973), תוך כדי הסתערות על היעד, נכנסה פלוגתו לתוך מארב של האויב. הטנק של אורי נפגע ואורי נהרג. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בנען. השאיר אחריו אב, אם ואח. לאחר נופלו הועלה לדרגת סמל־ראשון.

במכתב תנחומים למשפחה כתב שר הביטחון: "אורי היה חייל מצוין וחבר למופת. אורי היה אהוב על הכל".

ברקאי, יואב

יואב, בן רחל ז"ל ומשה, נולד ביום ט"ז באב ת"ש (20.7.1940) בקיבוץ עין־חרוד איחוד. הוא למד בבית־הספר היסודי ואחרי־כן סיים את לימודיו התיכוניים בבית־הספר המשותף בעין־חרוד. כנער היה יואב חברותי ואהוב על הכול. הוא היה שובב, אך עם זאת ביקש תמיד לקבל לידיו תפקיד שיש עמו סמכות ואחריות ומילא אותו ביסודיות. היה פעיל בוועדות שונות בבית־הספר, וזו הייתה התחלת מעורבותו בפעילות ציבורית בקיבוץ. הוא היה חבר בתנועת הנוער העובד וברבות הימים הדריך במשך שנתיים מטעם התנועה בישובי חבל־תענך. הוא בלט בדרך־מחשבתו העצמאית ולא נרתע מלעמוד על דעתו ואף להתמודד עם מבוגרים בעניינים שקבע עמדה נחרצת לגביהם. הוא היה חובב ספורט וריקודים והיה פעיל באירועים תרבותיים בחברת־הילדים ובקיבוץ בכלל.

יואב גויס לצה"ל בתחילת נובמבר 1958 והוצב לחיל־השריון. לפני הגיוס עבר בהצלחה מבדקי־טיס, אך ויתר על החלום להיות טייס, מתוך התחשבות ברגשותיהם של הוריו, ששכלו את אחיו הטייס, כשהיה יואב בן ארבע־עשרה. לאחר הטירונות ולאחר שהשתלם בקורס מפקדי טנק "סנטוריון", הוסמך כמש"ק טנק "סנטוריון".

אחרי שסיים את השירות הסדיר בדרגת סמל־ראשון, היה נקרא לתקופות של שירות מילואים. בגלל חסרונו של קצין, מינה אותו מפקדו בגדוד־המילואים שלו לתפקיד מפקד מחלקת טנקים (אל הגדוד הגיע כסמל מחלקה). מפקדו העיד עליו, כי תוך זמן קצר "השתלט" יואב על המחלקה והיה בין מפקדי המחלקות הטובים בגדוד. לאחר שהשתתף במלחמת־ששת־הימים, נשלח יואב לקורס קציני שריון ונתמנה מפקד מחלקת טנקים. עם שובו לקיבוץ עין־חרוד, נכנס יואב במרץ האופייני לו לחיי העבודה והחברה בקיבוץ. הוא החל לרכז את ענף הפלחה והתמסר לעבודה בלהט רב ובלב חפץ. יוזמתו הברוכה ומסירותו ללא־לאות הביאו את הענף לרמת רווחיות גבוהה ולהישגים מרשימים. במקביל, שימש כרכז התרבות של המשק והיה פעיל בחוג לצילום. אך בגלל חיפושיו התמידיים אחר אתגרים חדשים נטש לזמן־מה את ענף הפלחה ונעשה מדריך חברת־הנוער בקיבוץ. חניכיו ציינו במיוחד את הצלחתו להקנות להם את ערך העבודה ואת סגולתו לשכנע על־ידי מופת אישי. לאחר שלוש שנות הדרכה, נשא לאישה את אחת מחניכותיו בחברת־הנוער וחזר במשנה־מרץ לחקלאות. בתחילת שנת 1973 החליט יואב להשתלם בתחום האלקטרוניקה והחל ללמוד בקורסי־ערב לאלקטרוניקה בטכניון – אך לא זכה להשלים את לימודיו. במלחמת יום הכיפורים הגיע יואב עם יחידתו לחזית רמת־הגולן והשתתף בקרבות הבלימה הקשים נגד הסורים. ביום י"ב בתשרי תשל"ד (8.10.1973) נהרג מפגיעה בטנק שלו, בעת קרב באזור נפח. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בעין־חרוד. הניח אחריו אישה, שלושה ילדים (שהצעירה בהם נולדה ארבעה חודשים לאחר נפילתו) אב ואחות.

ברקאי, יעקב

יעקב, בן הניה ומשה, נולד ביום ט"ז באב תשי"ב (7.8.1952) בקיבוץ אשדות יעקב, כבן־זקונים להוריו. הוא עבר את כל שלבי הגידול של ילד בקיבוץ. את לימודיו היסודיים סיים בקיבוצו — אשדות יעקב (איחוד), ולאחר מכן עבר ללמוד בבית־הספר התיכון־חקלאי בבית־ירח. מכיוון שהתרכז בעבודה במטעי הבננות, עשה לסיום לימודיו עבודת־גמר שעניינה מחקר מעשי רחב בנושא "האבסת בקר בפסולת בננות". כמו כן השלים שלוש בחינות בגרות ויצא לשנת־הדרכה בקן של תנועת הנוער העובד והלומד בטירת־הכרמל. יעקב היה נער עליז. הוא אהב ריקודים, נערות ומסיבות, וכמו שאומרים חבריו "יחד עם יעקב היה תמיד שמח". יחד עם זאת רחש אהבה עמוקה למוסיקה, לטבע וללימודי הביולוגיה. בכלל, כל נושא שעניין אותו, טיפל בו ביסודיות. ספרה עליו אמו: "כשהיה בא לחופשות מהצבא או מההדרכה, היה נכנס לחדר בחיוך כזה משגע ושואל: מה נשמע, אמא? התעניין בכל — בחבר'ה, במשק, היה ער לכל. עלם יפה־תואר היה, גם בנפשו טהור וישר. תמיד דאג לזולת, אהב את החיים, שאף לראות עולם, לטייל, התעניין בחי ובצומח, קרא הרבה, התמצא בהרבה מאוד שטחים". במשק נהגו לכנותו בשם משפחתו — ברקאי, וגם הוא אימץ לו שם זה וחתם בו את מכתביו. ספרו עליו חבריו לקבוצה: "בכיתה היינו מתפרעים קצת, מפטפטים, מציירים קריקטורות; כל הזכרונות מימי הילדות קשורים איכשהו בברקאי. הוא היה הרוח החיה. ערב ריקודים — ברקאי, כוס קפה — ברקאי, הולכים לזלול בבתי־הילדים — ברקאי, נוסעים לכנרת, מאזינים לתקליטים, מתווכחים על יהדות, כניסה לחברות, חיי הקיבוץ — ברקאי תמיד שם ותמיד בראש. זה היה כמו תשבץ, שהמשבצת השחורה מופיעה בו באופן בולט. כולם אהבו את הבחור יפה־התואר, שותף היה בכל הפעולות. אם היינו עורכים מסיבה וברקאי לא הופיע, היה זה כאילו החדר ריק. הוא אהב לבלות בחברת הבנות, והבנות העריצו אותו. אבל שלא כשאר הבנים, אהב לשבת ולפטפט אתן, עד שהפטפטת הנשית הפכה למוגזמת". "זוכרת אני", מספרת ניצה, "שכאשר היינו מתווכחים על נושא כלשהו, והקולות היו עולים, היה אומר: 'נו, ניצה, תני איזה משפט מסכם ונסגור עניין'. היה לו לב טוב, מיד נתן עצות, וגם עזר באופן מעשי. הקבוצה מאוד חסרה אותו היום".

יעקב גויס לצה"ל במחצית ינואר 1972 והוצב לחיל השריון. לאחר הטירונות השלים קורס צניחה, קורס תותחן טנק וקורס מקצועות טנק — כולם בציונים מצויינים. סיפר עליו חברו ערפלי: "ברקאי רצה להיות טייס, התקבל לקורס טיס ובגללו דחה את הגיוס בכמה חודשים. בתחילה היה מאושר שם. מאוד התאימה לו האווירה של בית־הספר לטיסה. עם הלימודים הסתדר טוב. אבל לקח זאת בקלות. אחר כך היו לו בעיות משמעת והוא עף מהקורס, ניסה את מזלו בקורס נווטים, אבל אז היה כבר מצוברח מאוד והחליט לפרוש מחיל האוויר. כאשר כל המחזור שלנו היה כבר שנה שלמה בצבא, הוא התחיל את הטירונות בשריון. אמרנו לו: השתגעת? והוא בשלו: אני מצטרף לשריון. כאן הצליח באופן בלתי רגיל. היה פופולרי מאוד, רצה

ללכת לקורס קצינים, אם כי ידע שיהיה עליו להישאר בצבא שנה נוספת. הוא האמין שעליו לתרום לצבא ככל יכלתו. אבל קודם לכן שלחו אותו לקורס מדריכים במקצועות. כשבוע לפני שפרצה המלחמה היה צריך לסיים את הקורס כחניך מצטיין. במלחמת יום־הכיפורים השתתף יעקב בקרבות הבלימה נגד המצרים בגזרה הצפונית של תעלת סואץ. ביום י"א בתשרי תשל"ד (8.10.1973) נפגע ונהרג בקרב. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בקיבוץ אשדות יעקב. השאיר אחריו אם, שתי אחיות ושני אחים. לאחר נופלו הועלה לדרגת סמל.

במכתב תנחומים למשפחה כתב שר הביטחון: "יעקב היה חייל מצוין וחבר נאמן. כל מי שהכירו אֶהבו"; וכתב מפקדו: "יעקב מילא את תפקידו באמונה ובמסירות, תוך גילוי כושר לחימה וכושר מקצועי מעולה".

לזכרו הוצאה לאור חוברת ובה דברי חברים על דמותו, וכן קטעים ממכתביו.

ברקוביץ, דניאל

דניאל, בן תמר ומשה, נולד ביום ב' בכסלו תשי"ב (10.12.1951) במוסקבה שבברית המועצות, בשנת 1959 עלתה המשפחה לארץ והתיישבה בקיבוץ ניר־דוד, שם צורף דני לקבוצת "רקפת". את לימודיו היסודיים סיים בקיבוצו ניר־דוד, ואחר כך עבר עם קבוצתו למוסד החינוכי "גלבוע", שם השלים את לימודיו התיכוניים. דני היה חסר מנוחה מטבעו ותמיד היה שרוי במצב של חיפושים – אחר היפה, הנכון, המושלם. הוא הצטיין בעירנות אינטלקטואלית, במחשבה עצמאית ובעמידה איתנה על דעותיו ועל אמונותיו. בקבוצת נירים היה דני פעיל מאוד ואף הדריך בקן של תנועת השומר הצעיר. אך אהבתו הגדולה ביותר הייתה האמנות: מגיל צעיר החל בגישושים ראשונים למציאת קווי יצירה אינדיבידואלים גם בתחום האמנות הפלסטית — בפיסול, וגם בכתיבת שירים וסיפורים. ספרה עליו מורתו: "בכל כיתה יש מספר תלמידים שבשעה שמורה מכין את שיעורו, הוא בוחנו בעיניהם. וכשעומדים בפני הכיתה, מחפשים זוג עיניים בהן נדלק הניצוץ ובשבילו כדאי המאמץ. בשבילי היה זה דני. זיק התמיד שבעיניו רמז לי שהנה יש מישהו שבשבילו יצרתי הוויה".

דניאל גויס לצה"ל בראשית נובמבר 1970 והוצב לחיל השריון. לאחר הטירונות השלים בהצטיינות קורס מש"קים, קורס נהגי־טנק וקורס מפקדי טנקים. הוא התייחס אל תפקידו ביחידה במלוא הרצינות. הייתה בו בגרות רבה מהמקובל בגילו והוא לא נזקק לשררה כדי לפקד על חייליו. במחלקתו שררה תמיד אווירה נעימה ומפקדיו, שהכירו בכשרונותיו, סמכו עליו "בעיניים עיוורות", כפי שאמר סגן־אלוף יוסי. בתקופת שירותו בצבא השתתף דני בכמה וכמה קרבות: בפשיטה ללבנון היה אחד המצטיינים; בקרב על ציר חושנייה פעל ביזמה ובתושיה רבה, ובתקרית עם הסורים בשלהי שנת 1972, השמיד שני טנקים. על פועלו בתקרית זו הוענקה לו תעודת הצטיינות. במלחמת יום הכיפורים השתתף דני בקרבות הבלימה נגד הסורים ברמת־

הגולן. ביום י״ד בתשרי תשל״ד (10.10.1973), נפגע ונהרג בקרב הפריצה לתל יוסיפון. על גבורתו בקרבות זכה דני לעיטור המופת, והרי סיפור הקרב כפי שהובא בעיתון ״במחנה״: ״יחידתו של דני ישבה בציר חושנייה. בניסיון הפריצה הסורי הראשון על הציר, חסמו דני ושמוליק הסמג״ד טור שריון סורי גדול והשמידו ממנו כארבעים טנקים. בשעות הערב, כאשר נפצע הסמג״ד עבר הפיקוד לידיו של דני. משלב זה נודע דני בקשר בכינוי 'כוח ברקוביץ' וכך מילא תפקיד, שהיה מעל ומעבר לתפקידו המקורי. הכוח הסורי ניסה לכתר את 'כוח ברקוביץ'. לדני הובטחה תגבורת. התגבורת התקשתה למצוא לה דרך, וברקוביץ הגיע אליה בשבילים בין שדות המוקשים ומשך אותה אליו. בלילה השמיד דני שני טנקים סוריים לבדו, ללא עזרת תותחן ועם כוונת גרועה. בבוקר נגמרה התחמושת ל'כוח ברקוביץ' והוא הצליח לפלס לו דרך בין טנקי האויב, אחרי שאסף תחמושת מטנקים פגועים. שלושה ימים אחר כך נע דני להתקפת נגד באזור תל־יוסיפון. הכוח עלה על מארב ואחד מחבריו הועף מן הטנק. אחרי שחוסל המארב ירד דני לחפש את חברו, ובהיותו חשוף נפגע ונהרג״. דני הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בקיבוץ ניר דוד. השאיר אחריו הורים ושתי אחיות. לאחר נופלו הועלה לדרגת רב־סמל.

במכתב תנחומים למשפחה כתב מפקדו: ״דניאל היה מטובי המפקדים בפלוגתו ואחת מדמויות המפתח ביחידה״.

דני השאיר אחריו אוסף גדול של יצירות: פסלים, שירים, סיפורים ומכתבים בעלי ערך ספרותי; הוריו הוציאו לאור לזכרו חוברת ובה דברי חברים על דמותו, קטעים מיצירותיו וצילומים של פסליו.

ברקוביץ, חנן

חנן, בן שושנה ומאיר, נולד ביום ט״ז באב תש״ט (12.8.1949) בקיבוץ העוגן וכשהיה תינוק עברה משפחתו לקיבוץ שמרת והייתה ממקימי המשק. בבית־הספר היה חנן תלמיד נוח, אהוב וחביב על הכל. כשהיה תלמיד בכיתה י״ב פרצה מלחמת ששת הימים, ויחד עם בני מחזורו עזר חנן בעבודות שונות במשק, שחבריו יצאו לשירות במלחמה. חנן היה עלם תמיר, נאה וטוב־לב. מטבעו היה ישר, נאמן ורודף שלום. מעולם לא ראוהו מתרגש או מתרגז ואף פעם לא איבד את שלוות רוחו. חבריו למשק מספרים עליו, שניסו לעתים קרובות להוציא אותו משלוותו והוא השיב להם בחיוך. הוא היה ספורטאי מעולה ובעיקר אהב לשחק בכדורעף.

חנן גויס לצה״ל בסוף אוקטובר 1967 והתנדב לקורס טיס. אחרי שלושה שבועות של מבחנים, החליט לעבור לשריון. בחיל השריון השלים אימון בסיסי והוכשר כנהג טנק. אחרי מספר חודשים השלים קורס תותחנים והוסמך כתותחן טנק. אחרי תקופת שירות ביחידה השתלם בקורס למדריכי שריון והוצב כמדריך בבית־הספר לשריון. בתקופת שירותו בצה״ל הצטיין ביעילותו ובשלוות נפשו. כל חבריו זוכרים אותו

כמדריך מצוין וחבר טוב. בהערכת המפקד, שנכתבה עם שחרורו נאמר: "מפקד ומדריך טוב, מהימן ומסור לעבודתו".

בסוף אוקטובר 1970 שוחרר חנן מהשירות הסדיר והוצב ביחידת מילואים. לאחר השחרור שב חנן למשק ונשא לאישה את חברתו יהודית. ימים רבים אהבו זה את זו ובחופשותיו מהצבא היה עובד במטבח כדי להיות במחיצתה. לאחר נישואיהם נסעו יחד לסיור באירופה ושבו ממנו מלאי חוויות נפלאות. חנן עבד בנגריית המשק והיה ממקימי חוג השיט של הקיבוץ. כשפרצה מלחמת יום הכיפורים נקרא חנן להצטרף ליחידתו שנשלחה במהירות לגזרה המרכזית בסיני והשתתפה בקרבות הבלימה במשימות לחימה וסיור. בקרב שהתחולל ביום כ' בתשרי תשל"ד (16.10.1973) נגד כוחות המצרים באזור "החווה הסינית" נפגע הטנק של חנן והוא נהרג. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בקיבוץ שמרת. השאיר אחריו אישה, הורים ואחות. לאחר נופלו הועלה לדרגת סמל־ראשון.

כתב עליו מפקדו: "הצטיין במילוי תפקידו, בלט בכושרו המקצועי באחריותו ובמסירותו הרבה לתפקידו ולצוות הטנק כולו"; במכתב תנחומים למשפחה השכולה כתב שר הביטחון משה דיין: "חנן ז"ל שירת בחיל השריון. הוא היה חיל מסור וחבר נאמן. כל מי שהכירו – אהבו".

קיבוץ שמרת הוציא לאור חוברת לזכרו.

ברקוביץ, פיליפ

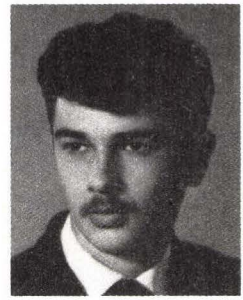
פיליפ, בן סופיה ופרידריק, נולד ביום י"א באדר ב' תשי"ד (16.3.1954) ברומניה. בשנת 1962 עלה ארצה עם משפחתו, שהתיישבה בנצרת־עילית. הוא סיים שבע שנות לימוד בבית־הספר היסודי "עצמון" בנצרת־עילית ואחר־כך סיים את לימודיו היסודיים ועוד שנת לימוד אחת בבית־הספר התיכון בעירו. אחרי־כן עבר לפנימיית "נעורים", שם למד במסגרת בית־הספר את המקצוע מסגרות־מבנים. לאחר שסיים את לימודיו ונותר לו זמן עד למועד גיוסו לצה"ל, התחיל לעבוד. בתחילה עזר לאביו במלאכתו ואחר כך עבד כמסגר. הוא היה בן מסור ודואג למשפחתו. תמיד השתדל להקל על הוריו ונהג לסייע להם בעבודות שונות, גם בבית וגם מחוצה לו.

פיליפ גויס לצה"ל בתחילת פברואר 1972 והוצב לחיל השריון. לאחר שעבר קורסים שונים בבית־הספר לשריון, הוכשר כנהג טנק. הוא הוצב לחטיבת שריון בצפון הארץ ושירת בתפקידו בפלוגת טנקים. הוא היה חייל טוב, נאמן ומסור לתפקידו. כל משימה שהוטלה עליו, ביצע בדייקנות ובשלמות, לשביעות רצון מפקדיו. על חבריו בפלוגה התחבב במהירות, בזכות היותו רחב־לב ובזכות נכונותו תמיד לעזור לזולת. כשפרצה מלחמת יום־הכיפורים נשלח יחד עם יחידתו לרמת הגולן כדי לבלום את מתקפת הסורים. הוא השתתף בקרבות הבלימה הקשים וביום י"א בתשרי תשל"ד (7.10.1973), בקרב שריון בשריון על ציר הנפט, נפגע הטנק שלו ופיליפ נהרג. הוא

הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בנצרת־עילית. השאיר אחריו הורים. לאחר נופלו הוענקה לו דרגת סמל.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה כתב מפקדו: "כמפקד היחידה בה שירת, לחם ונפל פיליפ, חש אני את גודל האבדה. פיליפ היה מהדמויות הבולטות בפלוגתו והקרב בו לחם ונפל, הקרב על ציר הנפט, מהאכזריים ומהמכריעים להגנת רמת הגולן ומדינת ישראל. תהי נשמתו צרורה בצרור החיים".

ברקמן, שמואל

שמואל (סיומה), בן הלינה ובוריס, נולד ביום ט"ו באדר תש"ח (26.2.1948) בריגה שבברית־המועצות. בשנת 1958 עלה עם הוריו לארץ והמשפחה התיישבה בקרית ים ואחרי־כן עברה לקרית חיים. שמואל, או ז'ונל'ה בפי הוריו, היה בנם בכורם, ילד טיפוחיהם היקר, אשר לו הקדישו את מיטב זמנם ומרצם. אחותו נולדה אחת־עשרה שנה אחריו. לאחר שנת לימודים אחת בריגה השלים שמואל את לימודיו היסודיים בבית־הספר "מפלסים" בקרית־ים, שם נתגלו כישרונותיו, אם כי התקשה לא מעט בקליטת השפה העברית. שמואל המשיך ללמוד בבית־הספר התיכון "רודמן" בקרית ים, אך עד מהרה נוכח כי הוא נוטה למקצועות הריאליים, ועבר ללמוד בבית־הספר להנדסאים שליד הטכניון. שמואל היה תלמיד מצטיין **בבית־ספרו**. סיפר חברו מיקי: "את שמואליק הכרתי מילדות. כאשר אני מנסה למצוא קו חוזר באישיותו, בולטת לעיני במיוחד השאיפה שלו להתקדם ולהצליח. שמואליק הגיע לבית־הספר להנדסאים לאחר שנתיים של בית־ספר תיכון־עיוני, ללא הרקע הטכני שמעניק בית־הספר המקצועי. הודות לשאיפותיו ולכוח רצונו, היה עד מהרה תלמיד מצטיין בכל המקצועות הטכניים. משסיימנו את הלימודים **בבית־הספר**, נקבע שמואליק כתלמיד המצטיין של המחזור". פעילותו של שמואליק לא הצטמצמה רק ללימודים. הוא היה חבר בתנועת הנוער העובד והלומד, השתתף בתחרויות הקליעה האזוריות, שנערכו מטעם הגדנ"ע, וניגן באקורדיון. אחותו ספרה עליו שהיה פטריוט קיצוני. אהב לטייל ברחבי הארץ, תמיד התווכח בהתלהבות על עתידה של המדינה, ובמלחמת ששת הימים, לאחר שנדחתה בקשתו לגיוס מוקדם, התנדב לעבוד במפעל לייצור נשק.

שמואל גויס לצה"ל במחצית פברואר 1968, הוצב לחיל החימוש, ושם עבר קורס טכנאי צריח. בתפקיד זה שימש כל ימי שירותו. בתקופת שירותו כתב שמואליק ספר ובו הסביר את עקרונות ההפעלה של התותח בטנק שרמן ואת שיטות אחזקתו. הספר הוצא לאור על ידי מפקדת קצין חימוש ראשי. בתעודת השחרור שלו מהשירות הסדיר צוין: "מילא את תפקידו ביעילות ובמסירות. בעל רמה מקצועית גבוהה".

במחצית פברואר 1971 סיים שמואל את תקופת שירות החובה שלו ומשיצא לחיים האזרחיים החל לעבוד במפעל "סולתם". יחד עם זאת הכין את עצמו לקראת הלימודים בטכניון, בפקולטה להנדסת תעשייה ואמנם הוא התקבל ללימודים בטכניון

ונמנה עם הסטודנטים המצטיינים בפקולטה. באוגוסט 1972 נשא לאישה את חברתו הדסה, שלמדה גם היא והם המשיכו בלימודיהם ובו בזמן בנו להם יחד את חיי המשפחה החדשים. אותו זמן התגורר בנוה שאנן. במלחמת יום הכיפורים הצטרף שמואל ליחידתו בחזית הדרומית. ביום כ"ו בתשרי תשל"ד (22.10.1973) באחד הקרבות שהתחוללו בין איסמעיליה ובין האגם המר הגדול, נפגע הטנק שלו על ידי טיל ושמואל נפל. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בחיפה. השאיר אחריו אישה, הורים ואחות.

במכתב תנחומים למשפחה כתב שר הביטחון דאז, משה דיין: "שמואל היה חייל מסור וחבר נאמן. שמואל היה אהוד על כל מי שהכירו"; אמרה עליו אחותו האהובה: "בשבילי היה שמואליק מעין אב שהתווה את ראשית דרכי ורצוני להיות סמל הצניעות, ובשביל חבריו היה מנהיג. כשם שאני הערצתי אותו וצייתי לכל פקודותיו ובקשותיו, כן עשו גם חבריו. אלא ששמואליק היה מנהיג נעים הליכות. הוא היה איש משפחה חם מטבעו שנתן כבוד להוריו וגם לאחר שהתחתן שמר על קשרים הדוקים אתי ועם הורינו. אני תמיד התגאתי בשמואליק. כששמואליק היה נכנס הביתה, היה הבית נמלא אור"; מפקדו, סגן־אלוף טוביה, כתב לזכרו: "צנום, עיניים צרות, שנעשות צרות עוד יותר, תוך כדי חיוך, שכמעט תמיד נסוך על פניו, בלורית מטופחת והבעה 'ממזרית' — כך הכרתי את שמואליק לראשונה. בטחונו העצמי היה תכונה דומיננטית באופיו. זכורים לי מקרים רבים שנהלנו ויכוחים, בהם ניסה שמואליק להוכיח שהוא מבין ויודע את הדברים טוב יותר וכשחשב שצדק, לא היסס להתנצח עם מפקדיו. 'בא נתערב שאתה לא צודק' — היה נוהג להתריס ומיד מרצה בשטף דיבורו על תיאוריות, המנסות להוכיח שבעצם חוץ ממנו אין מי שמבין בבעיה. ההתערבויות היו מרכיב קבוע ביחסי העבודה שביננו וכשנוכח שטעה, ידע להפסיד בכבוד. לפעמים מצאתי את עצמי מהרהר: מאיפה שואב בחור צעיר זה את הכוח הפנימי להתמודד עם קציניים, שהיו מבוגרים ממנו בשנים, באותה נימה המפגינה ביטחון עצמי כה רב. כמה אופייניים לו, הגאווה והביטחון העצמי והכושר להחדיר תחושות אלה בקרב חבריו. בחיוך התמידי הנסוך על פניו שבה שמואליק את לב חבריו והשרה על סביבתו אווירה טובה, תוך גילוי חוש־הומור בריא".

ברקובסקי, צבי

צבי, בן יהודית ויעקב, נולד ביום ט' באייר תשי"ג (24.4.1953), בכפר־סבא. הוא למד בבית־הספר היסודי בעיר הולדתו ושם גם המשיך בלימודיו בבית־הספר התיכון המקצועי "אורט". צביקה (כך כינוהו בחיבה בני משפחתו וידידיו) גדל וצמח במהירות וכבר בתחילת ימי בית־הספר התיכון היה נער גבה קומה, שגופו הרזה והחזק התנשא משכמו ומעלה. חיוך טוב היה נסוך תמיד על פניו, וראשו מכוסה בלורית שיער שחור ושופע. הוא לא אהב את הלימודים ואת בית־הספר אהבה יתירה, אך מילא את חובותיו והשתדל

שלא להכביד מאוד על מוריו. למרות שבלימודים לא היה בין הטובים שבכיתתו, לא יכלו המורים להתעלם מן האינטליגנציה הטבעית שלו. בזכות שנינותו ופקחותו חיבבוהו מוריו וחבריו כאחד וכולם סלחו לו על רשלנותו וחוסר התמדתו בלימודים. מילדות ראה צביקה עצמו כאיש עמל ועבודה ולא כלמדן השקוע בספריו. חלומו הגדול היה להצטרף לאחד הקיבוצים, להיות בו חבר מן המנין ולמצוא את ייעודו במסגרת הקיבוץ. הוא הרבה לדבר בכך עם מוריו ובכל פעם שהיה מתעורר וויכוח בדבר חיוניותם של הלימודים, הייתה טענה אחת ניצחת בפיו של צביקה: "אם זה לא עוזר לי בקיבוץ, אני לא צריך את זה". כל הטענות שהעלו מוריו לא הועילו; הוא היה עקשן וידע לעמוד על דעתו. צביקה אהב מאוד ספורט והיה חסיד מושבע של משחק הכדורסל. אין פלא שבחר במשחק זה ואף הצטיין בו – בהיותו גבה־קומה וחסון. הוא לא הסתפק בהסתכלות במשחקם של אחרים אלא הקדיש שעות רבות לאימונים ולהופעות במסגרת נבחרת הנוער. בתחום זה הצטיין ביכולת ריכוז והתמדה יוצאים מן הכלל, ועד מהרה היה לאחד השחקנים המובחרים של הנבחרת. בזכות זאת היה גם בין המעטים שנבחרו להישלח לקורס במכון "וינגייט", אליו מתקבלים רק הכשרונות האמיתיים בשטחי הספורט השונים. לקראת מועד גיוסו לצה"ל החל צביקה עושה להגשמת שאיפת חייו – להיות חבר קיבוץ. הוא הכין עצמו לקראת מימוש רעיון זה, כשהצטרף לגרעין "כדרלעומר".

צבי גויס לצה"ל במחצית נובמבר 1971 והתנדב לנח"ל המוצנח, יחד עם שאר חברי גרעינו. לאחר שסיים את הטירונות בהצלחה, עבר קורס צניחה, שבסופו הוענקו לו כנפי־צניחה. תקופת השל"ת היתה מן המאושרות בחייו. סוף־סוף זכה לחיות חיים שרצה בהם תמיד – בין החברים בקיבוץ. רבים קנאו בו על כשרונו היוצא מן הכלל לעשות חברים וידידים במהירות. הוא ידע כיצד להעניק תשומת־לב מלאה לידידיו וגרם להם שירגישו כי אמנם הם חשובים בעיניו באמת. מעולם לא ראו אותו מעורב במריבה; תמיד היה מקשיב בהומור ובסבלנות. חבריו מעידים עליו שהיה אדם פשוט, חסר תסביכים וטוב לב. גם ברגעים הקשים ביותר, באימונים המפרכים, ידע לחייך ולשמור על חוש ההומור שלו. ובכך להפיח שמחה ועידוד בקרב חבריו. כזה היה וכזה נשאר עד לשעותיו האחרונות במלחמה. במלחמת יום הכיפורים השתתף צביקה בקרבות הבלימה הקשים נגד הסורים ברמת הגולן. ביום י"א בתשרי תשל"ד (7.10.1973), יצא צביקה בסיור ממונע של הגדוד לעזרת חברים, שנלכדו בתל סאקי הידוע לשמצה. בהסתערות לחילוץ הנפגעים והנצורים בתל נפגע צביקה ונהרג. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין הצבאי בהר־הרצל. השאיר אחריו הורים ואח.

לאחר נופלו נאמר עליו: "צבי היה חייל מסור, חבר נאמן ואהוד על הכל, זכרו קודש ונצרנו בלבנו בגאון".

ברר, ראובן

ראובן, בן לילי ומשה, נולד ביום י"ט בכסלו תש"ז (13.11.1946), ברחובות. הוא היה ילד רגיש, בעל עין בוחנת, שקלט הכל וחש בכל. התמורות שחלו במשפחה, כשנפרדו הוריו, השפיעו מאוד על נפשו הרכה. יחד עם אחיו התאום גבי, עבר להתגורר בגבעתיים עם אמו, ושם גם למד בבית־הספר היסודי על־שם דוד שמעוני. היו אלה שנים של קשיי הסתגלות וראובן, נשלח למוסד הנוער "הדסים", אך גם שם לא מצא את מקומו. הוא חזר הביתה ונשלח ללמוד בבית־ספר "אורט" בגבעתיים ואחרי כן בבית־ספר "אורט" בחולון. מילדותו חיפש ראובן דרך לבטא את עצמו ואת דמיונו הפורה ולא חדל מלחפש את המסגרות שבאמצעותן יוכל לעשות זאת. הוא היה גם ספורטאי מעולה, הצטיין בריצה למרחקים ארוכים ובשחייה, והיה חבר בקבוצת "מכבי" תל־אביב. בשעות הפנאי אהב לפרוט על גיטרה.

ראובן גויס לצה"ל בתחילת פברואר 1967 והוצב לחיל השריון. אחרי שעבר את האימון הבסיסי, השתלם בקורס תותחנים, בקורס מש"קי שריון ובקורס מפקדי טנקים. בכל הקורסים האלה עמד בהצלחה רבה וגם מצא זמן לעמוד בבחינות הבגרות, תוך כדי שירותו בצה"ל. גם כאשר התנאים היו קשים והאימונים מפרכים, מעולם לא התלונן. ראובן אהב לקרוא ספרות בנושא שעסק בו בצבא והיה מפקד טנק מצוין. כאשר גויס אחיו התאום גבי לצה"ל, והוצב במרחק רב מן הבית, הקפיד ראובן לבקר אצל אמו ככל שניתנה לו ההזדמנות לכך. שום מרחק לא היה גדול מדי לגביו, כשהיו הדברים אמורים בביקור בבית ולו גם לשעות ספורות, כדי להיות עם האם, לעודד אותה ולארח לה לחברה.

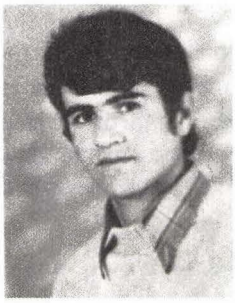
בפברואר 1970 סיים ראובן את השירות בצה"ל, חזר לחיים האזרחיים והחל לעבוד בהתקנת אנטנות לטלויזיות. כעבור זמן־מה עבר לעבוד כטכנאי של מכונות אוטומטיות לייצור מזון. בכל השטחים שעסק בהם, הצטיין ביזמה רבה וכושר עבודה רב. אך חוסר השקט שבו דחף אותו להמשיך ולחפש, והוא לא נלאה מלנסות שוב ושוב ולקוות למצוא את ייעודו. לבסוף הגיע עם אחיו לכלל החלטה להקים עסק משותף. השנים החלו מטפלים במלוא המרץ בהקמתו והקדישו את כל זמנם ללימוד ולאיסוף מידע. באותו זמן החליט ראובן להקים לו בית ויחד עם חברתו התחיל להכין את מעונם המשותף. הרהיטים והציוד נרכשו, המסמכים לרכישת הדירה נחתמו, ונראה היה שהנה מצא את אשר חיפש, שבועות אחדים לפני שנקרא אל הדגל. כשפרצה מלחמת יום הכיפורים נשלח ראובן עם יחידתו לזירת הקרבות בסיני. ביום י"ב בתשרי תשל"ד (8.10.1973), נכנס עם גדודו לקרב הנורא על גשר פירדאן, הטנק שלו נפגע פגיעה ישירה וראובן נהרג. הוא הובא למנוחת־עולמים בקרית־שאול. השאיר אחריו הורים ואח. לאחר נופלו הועלה לדרגת סמל־ראשון.

במכתבו אל המשפחה השכולה כתב מפקדו, אסף יגורי: "...בנכם ראובן ז"ל שירת כמפקד טנק ביחידת השריון אשר תחת פיקודי והיה בין מקימיה. היכרתיו בזמן שירותו במילואים כלוחם מעולה וכמפקד למופת, אשר הנהיג את אנשי צוותו בקרב

באומץ לב, תוך גילוי כושר־מנהיגות וגבורה עילאים. הוא היה חביב על מפקדיו ועל חבריו לנשק ונפילתו הייתה אבדה כבדה לחבריו. בשמי ובשם כל חיילי היחידה, הנני מביע את צערנו העמוק ומשתתפים באבלכם הכבד. אני תקווה שמלחמה עקובת־דמים זו תסלול את הדרך לשלום אמת, אשר בו תמצאו את נחמתכם".

דברים לזכרו פורסמו בספר "חטיבת נתקה".

בר־ששת, יוסף

יוסף (יוסי), בן זרי ודוד, נולד ביום י' באב תשט"ו (29.7.1955) במזג'ן שבמרוקו ועלה ארצה עם משפחתו בשנת 1955. הוא למד בבית־הספר היסודי "צור הדסה" בירושלים, והמשיך בלימודיו בבית־הספר "עלומים" ובבית־הספר "בן־עטר" בדימונה. אחרי־כן למד בבית־הספר התיכון־דתי בדימונה במגמת המסגרות. יוסי היה תלמיד טוב ויחסו ללימודים היה רציני מאוד. הוא היה מקובל על חבריו ואהוב על מוריו, אלא שבגלל מצבה הכלכלי הקשה של המשפחה נאלץ לעבוד כדי לסייע בכלכלת הבית. לפיכך למד בימים ועבד בלילות. הוא היה עלם חסון ומוצק והיה חובב ספורט. מטבעו היה עליז וחייכן, שמח בחלקו וטוב־לב. תמיד היה מוכן לעזור לזולת וכל ימיו דאג למשפחתו. יוסף היה בן נאמן ומסור להוריו, טיפל באחיו ובאחיותיו הקטנים במסירות ובאהבה וסייע להם בלימודיהם. הכל הכירו אותו כבחור שקט ורחוק מריב ומדון.

יוסף גויס לצה"ל בראשית חודש אוגוסט 1973 והוצב לחטיבת "גולני", שם עבר אימונים כחייל בחיל הרגלים. ביום כ"ט בחשון תשל"ד (24.11.1973), נפטר יוסי בעת שרותו, והובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בדימונה. השאיר אחריו אב, אם, חמישה אחים וארבע אחיות.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה כתב מפקדו: "יוסף היה חייל טוב, אהוד על מפקדיו ועל חבריו".

בשארי, אמיר

אמיר (אמירי), נולד ביום ה' בטבת תשי"ג (23.12.1952) במושב גאולים, כבן שמיני למשפחה צברית, שמוצאה מתימן. עם סיום לימודיו בבית־הספר היסודי בצור־משה, עבר ללמוד בתיכון של קיבוץ משמר־הנגב, אלא שהריחוק ממשפחתו ומחבריו החזירהו שנית אל המושב; הוא עבד במשק עד לגיוסו לצבא. בילדותו הצטיין אמירי בשובבות ובעקשנות. אמיר אהב ספורט. במסגרת פעולות הספורט בבית־הספר זכה תמיד

לתעודות הצטיינות. יותר מכל אהב את ברכת השחייה ואת מגרש הכדורגל. שעות ארוכות בילה בברכה, שהייתה מוקפת גדר־ביטחון גבוהה ובעקשנותו תמיד טיפס והצליח לעבור אותה. כשחיפשו את אמיר ידוע היה שימצאוהו באחד משני מקומות אלה. טרם גיוסו שאף אמיר לשרת בשריון, כי ראה בזה אתגר להידמות לאחיו הבוגרים, אשר גם הם שרתו בחיל זה. אמיר התנשא לגובה מטר־ושמונים, יפה־תואר, שזוף־עור, קול עמוק, שהפך לתו זיהוי, עיניים שמביעות עולם ומלואו. אמיר, צירוף של עדנה וכוח, נדיבות־לב ועקשנות. אמיר, שכולו חיוך, מסירות ונאמנות. אמיר, שמילים קטנות קשה להן לחבוק את דמותו.

אמיר גויס לצה"ל בתחילת פברואר 1971 והוצב לחיל השריון. לאחר הטירונות השתלם בקורס מקצועות טנק "סנטוריון" ובקורס למפקדי טנקים, גמר בהצטיינות והפך למפקד טנק. אמיר היה אחראי ומסור לתפקידו והקפיד על ביצוע מדויק. הוא היה נאה דורש ונאה מקיים. על כל אלה הוענק לו "אות השירות המבצעי". הטנק העניק לאמיר ביטחון ועוצמה. הוא והטנק הפכו למקשה אחת. תמיד נהג לומר שהטנק הוא אהבתו השנייה לאחר אמו. עם התקרב השחרור, עוד בטרם שהתגבשו תוכניותיו לעתיד, פרצה מלחמת יום הכיפורים והתוכניות עמדו מלכת. ביום י"א בתשרי תשל"ד (7.10.1973), באזור קונייטרה, צפונית לציר "טרזן" נפגע אמיר ונהרג. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בנתניה. השאיר אחריו אם, חמישה אחים ושתי אחיות. לאחר נופלו הועלה לדרגת רב־סמל. על מעשהו במילוי תפקידו הקרבי, תוך חירוף נפש, הוענק לו עיטור העוז. וזה תיאור המעשה: "סמ"ר אמיר בשארי ז"ל היה סמל־מחלקה בפלוגת־טנקים, שהשתתפה בקרבות הבלימה ברמת הגולן. במוצאי יום־הכיפורים עמד סמ"ר אמיר בשארי ז"ל בעמדת־אש מול הסורים המסתערים. הוא גילה שיירה של טנקים סוריים שנעה בוואדי. הוא ניהל אתם קרב מטווחים קצרים ביותר והשמיד בעצמו כ־10 טנקים של האויב. במעשהו זה גילה אומץ־לב רב, קור־רוח ותושייה".

במכתב תנחומים למשפחה השכולה כתב מפקדו: "אמיר שימש דוגמה ומופת לכל פקודיו בידע המקצועי שלו, במסירותו ובדאגתו לחייליו ובאומץ לבו".

משפחתו תרמה לזכרו ספר־תורה לבית־הכנסת במושב גאולים; בעיתון "במחנה" פורסמה רשימה על "רס"ל אמיר בשארי ממשפחות המט"קים".

בשארי, עמרם

עמרם, בן תרנג'ה וחיים זכרונם לברכה, נולד בתימן בשנת תש"ג (1943) ועלה ארצה עם אביו האלמן ועשרת אחיו ואחיותיו בשנת תש"ט (1949), לאחר קום המדינה. המשפחה השתקעה תחילה במושב עזריאל ושם למד עמרם ארבע שנים בבית־הספר העממי במושב. קשיי הפרנסה אילצו את אביו לשלוח את עמרם, שהצטיין ביכולת לימוד מפליאה, להמשך לימודים במוסד. עמרם עשה שלוש שנים ב"מוסד בירנבוים" ואת שנת

הלימודים האחרונה למד במוסד החינוכי בכפר בתיה. המשפחה הענפה עקרה לנתניה, האחים והאחיות המבוגרים נישאו והקימו להם בתים משלהם ועמרם היה החוט המקשר והקושר את חלקי המשפחה. הוא היה דתי מתוך הכרה ודקדק בקיום המצוות. בשנים האחרונות שלפני גיוסו לצה"ל עסק בעבודות שונות עם אחיו הבכור.

עמרם גויס לצה"ל בחודש מאי 1962 והוצב לחיל השריון. לאחר שסיים בהצלחה את הטירונות הועבר לבית־הספר לשריון, שם השתלם בקורסי הפעלת טנק, והוסמך תחילה כנהג טנק "אמקס" ואחרי־כן כנהג טנק "שרמן" וכמקלען. בכל תקופת שירותו היה עמרם ידיד טוב לחבריו, ומפקדיו ידעו שאפשר לסמוך עליו בכל דבר. הוא נשא לאישה את חברתו, מלכה, עוד בטרם שוחרר מהשירות הסדיר ויחד הקימו את ביתם בנתניה.

בנובמבר 1964 שוחרר עמרם מהשירות הסדיר וגאוותו הייתה על כך שבתעודת השחרור צוינה התנהגותו במשך כל תקופת השירות – כטובה. לא היה מאושר ממנו כאשר נתקבל לעבודה קבועה בעיריית נתניה. ברבות הימים החלה המשפחה לגדול, ועמרם היה בעל נאמן ואב אוהב לאשתו ולילדיו. מזמן לזמן היה נקרא לתת את חלקו בשירות המילואים, וכך השתתף במלחמת ששת הימים (ואף נפצע בקרבות הכיבוש של רמת־הגולן). על חלקו במלחמה הוענק לו "אות מלחמת ששת הימים". כשפרצה מלחמת יום הכיפורים נקרא עמרם ליחידתו והשתתף בקרבות הבלימה העקובים מדם נגד הסורים ברמת הגולן. בקרב שהתחולל ביום י"ד בתשרי תשל"ד (10.10.1973), נפגע עמרם ונהרג ליד נח"ל גשור. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בנתניה. השאיר אחריו אישה, שני בנים ובת וכן שישה אחים וארבע אחיות. לאחר נופלו הועלה לדרגת רב־טוראי.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה ציין מפקדו כי "עמרם היה שומר מצוות וקיים הלכה למעשה את הפסוק 'ואהבת לרעך כמוך'. גם ברגעים קשים היה נכון לעזור לחבריו. מצב רוחו האיתן מעולם לא עזבו ובכך היה לאחד ממקורות הכוח של היחידה".

אשתו הנציחה את זכרו בתרומת תשמישי קדושה לבית הכנסת שהתפלל בו בנתניה ועל־ידי קריאת חדר על שמו באולם של אגודת "מקור־חיים" בנתניה; שמו ותמונתו כלולים בספר הזיכרון לחללי נתניה, שנפלו במערכות ישראל.

בשן (בורנשטיין), צבי

צבי (צביקה), בן צפורה ויהודה, נולד ביום ה' בחשון תש"י (28.10.1949) בחיפה, ולמד במוסד החינוכי בקיבוץ לוחמי הגיטאות. צביקה, טייס חיל האוויר, שנפל במלחמת יום הכיפורים, היה בן להורים מניצולי השואה, שבאו לארץ באניית מעפילים, הובלו למחנות בקפריסין, ולאחר הקמת המדינה, בנו את ביתם בקיבוץ לוחמי הגיטאות. הוא היה אחד מילדי הטיפוחים של הקיבוץ; נער בעל ידי זהב, ספורטאי, תאב־לימודים וסקרן לדעת, אשר אחד מחברי המשק הגדירו כצעיר "שאינו בין הראוותנים, אלא בין העושים".

הוא היה ספורטאי מצטיין, שיחק בכדורסל ובכדורגל, אך התמסר בעיקר לאתלטיקה קלה והגיע להישגים נכבדים בקפיצה לגובה. מילדותו אהב צביקה ריקודי־עם. בבית־הספר, בחברת הנוער ואחרי־כן בצבא, ארגן חוגים לריקודי־עם, הדריך והלהיב את חבריו. אמנם מנעורותו עבד צביקה בפרדס המשק, אך הוא אהב מאוד להתעסק במכשירים. תמיד נהג לפרקם ולהרכיבם וללמוד את מבנה "קרביהם" של מכשירים ומכונות. כבר מנעוריו הצטיין בכושר־מנהיגות וביכולת ארגון. כתלמיד בבית־הספר התיכון, עבד עם חבריו בשעות אחר הצהריים בפרדס המשק, הוטל עליו לרכז את העבודה, לארגן את חבריו לכיתה ולפקח על הביצוע – והמבוגרים התפעלו מכושרו של הצעיר בביצוע העבודה ובניהולה. הוא היה קשור מאוד לפרדס ובימי חופשה משירותו בצבא דאג תמיד, כדברי האחראי לענף, "לתפוס יום ריסוס" או "לתפוס יום עיבוד" בין שורות עצי הפרי. לחריצותו בעמל כפיים לא היה גבול. צביקה היה קשור מאד להוריו, למשפחתו וכן לקיבוצו, לוחמי הגיטאות. תמיד היה מוקף חברים וחברות והכל חיבבו אותו בזכות אישיותו המיוחדת. הוא היה הראשון שנחלץ לעזור לחבר, הראשון שטרח "להרקיד" את החבריה בריקודי־עם ולשמחם. האהבה לשחקים ולכלי־טיס התעוררה בלב צביקה כשהיה עוד ילד, וברור היה לכל שבתחום זה יעשה את דרכו בצבא.

צביקה גויס לצה"ל בסוף אוקטובר 1967 ועבר בהצלחה קורס טיס. בעודו חניך בקורס, נשא לאישה את עירית, ששירתה אז בבסיס שלו. הוא היה טייס מצטיין. מפקדו כתב עליו, שהצטיין כטייס־קרב במסירות, בידע ובכושר ביצוע. הוא היה טייס בכל מאודו, ידע והכיר על בוריה את המערכת המורכבת שהפעיל בשחקים. הוא הטיס מטוסי "אוראגאן" ואחרי כן היה לטייס "סקייהוק" ועוד הספיק להשתתף בגיחות רבות במצרים, בסוף מלחמת ההתשה, והיה ברביעיית המטוסים האחרונה שהפציצה מטרות במצרים לפני הפסקת־האש. כטייס, כקצין, כלוחם וכאדם היה צביקה אהוד על מפקדיו ועל חבריו. הפקידות בטייסת־הקרב כינוהו "אבא של הפקידות", טייסים צעירים ראו בו חבר ומדריך, מפקדים סמכו עליו כי יטיב לבצע כל משימה. את שעות הפנאי המעטות של טייס־קרב הקדיש צביקה לרעיה ולבן ערן, שמגיל צעיר אהב לשחק במטוסים. בכל רגע פנאי היה צביקה בבית, בלוחמי הגיטאות, בפרדס, וככל שקרב מועד שחרורו מצה"ל, גברה בקרבו המלחמה הפנימית – להמשיך כטייס בחיל־האוויר או לחזור למשק. במלחמת יום הכיפורים היה צביקה קצין־מבצעים בטייסת "סקייהוק"; קצין וטייס צעיר, שנטל על עצמו לתכנן טיסות ולטוס, לערוך סידור עבודה ללוחמים ולצאת בעצמו למשימות תקיפה. הוא שהכין את המפות, תידרך את הטייסים הראשונים בטייסת שיצאו לתקוף בסיני, וסימן להם את יעדיהם. ביום י"ב בתשרי תשל"ד (8.10.1973), הוביל צביקה רביעיית מטוסים, שתקפה שיירת רכב ושריון של המצרים בצפון האגם המר הגדול, סמוך לתעלת סואץ. מטוסו נפגע מטיל של המצרים והוא נהרג. הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בקרית־שאול. השאיר אחריו אישה ושני בנים, שהקטן בהם נולד אחרי מותו. לאחר נופלו הועלה לדרגת סרן.

קיבוץ לוחמי הגיטאות ומשפחתו של צביקה הוציאו לאור לזכרו שתי חוברות, ובהן דברים על דמותו, שכתבו ההורים, בני־המשפחה, חברים, מפקדים וידידים; בחשון תשל"ו הוקדשה לזכרו חורשה במודיעים.

בשן, שמואל

שמואל, בן בתיה ורפאל, נולד ביום י״ז בחשון תש״ג (28.10.1942), בכפר בלום, למד בבית־הספר היסודי בכפר בלום והשלים את לימודיו התיכוניים בבית החינוך המשותף של עמק החולה. ספרה עליו מורתו רבקה: ״את מולי אני רואה לפני כילד בעל עינים פקוחות ופקחיות. היה לו שיקול דעת שלא לפי גילו וסמכות טבעית בין חבריו. מבוגר היה שלא לפי שנותיו, בעל עמדה בולטת בחברה ובכיתה. תלמיד מצוין היה ומבריק במיוחד בכשרונותיו המתמטיים. לימודיו באו לו בקלות, ואף מצא לו זמן רב לטייל, לעסוק בספורט (בכדורסל בעיקר) ולשחק עם חבריו. הוא נועד לגדולות – דבר זה היה ברור מקטנותו. ידענו שכל שטח שיבחר בו – הוא מסוגל להגיע בו רחוק. ואכן, חייו הקצרים הוכיחו שלא טעינו״. סיפר עליו חברו יצחק: ״מולי דיבר מעט, חשב בצורה נקייה וחדה. הוא היה גורם מרכזי בחברה, איש מצפון – אבל בלי הצהרות, דמות אבהית לכל אלה שסבבו אותו – מעין עוגן בסערות החברתיות שסביבו. כלפי חוץ היה מולי איש השכל החריף, ובפנים – רגיש ואוהב״.

שמואל גויס לצה״ל בראשית נובמבר 1962 והוצב לחיל הקשר. במסגרת שירותו עבר קורס אלחוטנים, קורס קציני קשר בסיסי וקורס קצינים בסיסי.

בראשית מאי 1965 סיים את שירות החובה ויצא לחיים האזרחיים. הוא נשא לאישה את דליה ולזוג נולדו שלושה ילדים: עדי, יריב ועמית. מיד לאחר שחרורו החל ללמוד בטכניון בחיפה, בפקולטה להנדסת חשמל, וסיים את לימודיו בהצטיינות. הוא חזר למשק והחל לעבוד בו במפעל לייצור לוחות חשמל. המפעל עמד אז בראשית דרכו, ואותו זמן התעוררה השאלה אם כדאי להמשיך ולהשקיע בו. מרגע שמולי החל לעבוד בו, קיבל המפעל תנופה עצומה והפך להיות בין הטובים בארץ בשטח זה. על עבודתו מספר חבר המשק משה: ״מולי היה לא רק מהנדס בחסד עליון בשטח החשמל והאלקטרוניקה – אלא התמצא היטב בכל שטחי המפעל, לרבות העבודה במתכת. אני הערכתי אותו כגאון. הוא היה תופעה בלתי רגילה אצלנו במשק״. יותר מכל אהב מולי את משפחתו ואת ילדיו, שהקדיש להם שעות ארוכות של שיחות, משחקים ולימודים. על מולי האדם מספרים ידידיו: ״האנשים שבאו במגע קרוב עם מולי ידעו כי הם בקרבת אדם מיוחד – לא רק צעיר חכם ומבריק, אלא גם אישיות מיוחדת במינה, שלא ניתן לתארה בהכללות מקובלות. אישיות מסובכת ומורכבת, אדם בעל קווי אופי הסותרים זה את זה, אדם עניו וצנוע, אבל בעל השפעה חזקה על כל מי שבא במגע אתו. מולי לא היה חברותי במיוחד, במובן השגרתי והמקובל. לא בשבילו היה הבילוי הקל. הוא לא הרגיש בנוח במסיבות ושנא את גינוני הטכס המקובלים בחברה. למרות זאת היה בהחלט איש חברה, אדם שתחום התעניינותו חרג הרבה מעבר לשטח המקצועי שבו התמחה. מולי התעניין והתמצא בכל בעיות החברה במשק וחיפש בעקביות את הצדק ואת היושר. בהיותו חריף מוח, חדר תמיד דרך הסבך המילולי והגיע לתמצית הנושא ולדיון קצר וקולע״. במלחמת יום־הכיפורים שירת שמואל כקצין קשר ברמת הגולן. ביום כ״ב בתשרי תשל״ד

(18.10.1973), כשעסק בהתקנת מערכות קשר בהיותו קצין משמרת, נפגע בהפגזה ונהרג. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין שבכפר בלום. השאיר אחריו אישה, בת ושני בנים, הורים, אח ואחות.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה כתב מפקדו: "מולי היה קצין אמיץ לב ונאמן, קר מזג, בעל תפיסה מצויינת, אהוב על חבריו ועל מפקדיו."

כפר בלום הוציא לזכרו חוברת ובה דברי חברים על דמותו.

גאוי, עמוס

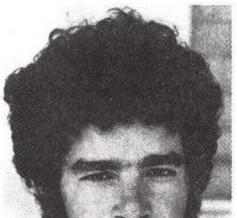

עמוס, בן גיטה ויעקב, נולד ביום י׳ בטבת תשי״ג (28.12.1952) בחיפה. ארבע שנות לימודיו הראשונות למד בבית־הספר רמב״ם בטירת הכרמל, עיירת מגוריו, ואת לימודיו היסודיים סיים בבית־הספר דגניה בטירת הכרמל. אחרי כן סיים לימודים תיכוניים בבית־ספר מקצועי תלת־שנתי לטכנאים על־שם א. שוב בקרית־שפרינצק, במקצוע שרטט מכונות. עמוס הצטיין באתלטיקה קלה, והיה חבר בנבחרת הספורט של בית־הספר התיכון במשך שלוש שנות לימודיו שם. פעילותו בנבחרת תרמה רבות להישגי בית־הספר באליפויות שונות. הוא אהב גם משחקי כדור, וגם באלה השתתף בנבחרת של בית־הספר. הוא אהב מאוד טיולים בנופי הארץ, ובעיקר אהב לטייל בהרים ולהשקיף במשקפת על אזור טירת הכרמל, מקום מגוריו, שהיה אהוב עליו. בהתבוננות דרך עדשות המשקפת גילה תמיד דברים חדשים, פרטים שלא הבחין בהם ויופי מיוחד שנעלם מעיניו. מלבד ההרים אהב עמוס את הים – את מרחביו, את עומקו ואת צבעיו השונים – וגם בו צפה במשקפת במשך שעות ארוכות. את אהבתו לנוף הנציח בצילומים שצילם, שכן לגביו היה זה תחביב, שנועד לקלוט את היפה ולהפוך אותו מחוויה חולפת לדבר בר־קיימא. את מרבית זמנו הפנוי הקדיש לקריאה, ובפרט קרא ספרים הדנים בתולדות עם ישראל ומדינת ישראל – תחומים שהתעניין בהם, והעמיק ללומדם. אהבתו למדינה השתלבה עם אהבה אחרת שלו – לשרטוט, ובעיקר לשרטוט מפות. עמוס הכיר היטב את אזורי הארץ השונים באמצעות שרטוט המפות, והמפה האהובה עליו ביותר הייתה מפת טירת הכרמל. את מרבית הזמן שהועיד לבילוי, הקדיש לשמיעת מוסיקה ולצפייה בסרטים טובים. עיקר הצלחתו בכל התחומים הרבים שעסק בהם, נבעה מרצונו העז ומדבקותו במטרות שהציב לעצמו. הוא ידע להעריך כל מה שניתן לו, וידע להקנות ערכים גם לחבריו לכיתה. את אהבת חבריו הרבים רכש בעיקר הודות לתכונותיו המצוינות ולאופיו השקט, וגמל להם על אהבתם על־ידי מילוי כל חובותיו החברתיות והציבוריות, באחריות ובמסירות למופת, בכל משימה שקיבל על עצמו. הוא מילא ביעילות כל תפקיד. עוד מילדותו התבלט עמוס בפקחותו ובחוש הסדר המפותח שלו – תכונה שסייעה לו ברבות השנים להצליח במקצוע שבחר לעצמו. לפני גיוסו לצה״ל עבד בסדנא במחלקת הייצור כשרטט מכונות, זכה להערכה ונחשב שרטט מעולה. הוא ביצע שרטוטים ותכניות מסובכים ביותר, שהיו קשים אף למהנדסים מנוסים. על עבודתו המצוינת זכה לתעודת הוקרה מטעם הסדנא. כבר אז תיכנן עמוס מה יעשה לאחר שירותו בצבא, הוא קיוה לצאת לשנת עבודה במקום רחוק – אפילו בסיני – כדי לחסוך כסף ללימודים גבוהים במסגרת הטכניון, משום שידע היטב מה קשה המצב הכלכלי בבית ולא רצה לפול למעמסה על הוריו.

עמוס גויס לצה״ל במחצית פברואר 1971 והוצב, בהתאם למקצועו, לחיל הנדסה. אחרי־כן הועבר לחיל השריון ושירת כשנה וחצי בסיני, בתקופה זו שירטט מפה של הגזרה המצרית בחלקה הדרומי של תעלת־סואץ. אחרי־כן השתלם בקורסים למדריכי

מקצועות חש"ן ולתותחני טנקים. הוא שירת בבית־הספר לשריון והדריך שבעה מחזורים של חיילים, לימד אותם תותחנות ושימוש בנשק החדיש והמתוחכם. הוא היה בין הראשונים שידעו להשתמש בנשק זה. את חופשותיו נהג לבלות בעיקר בקרב בני משפחתו, ובפרט אהב לעזור לאחיו הקטנים. הוא סייע להם בהכנת שיעוריהם, בפתרון בעיות שונות שהתעוררו אצלם ובהאזנה לספוריהם בסבלנות – קשר מיוחד התפתח גם בין עמוס לבין אמו. לא רק שהעריך אותה ואהב אותה, אלא השתדל גם לסייע לה תמיד ולשמח אותה. במלחמת יום הכיפורים השתתף עמוס בקרבות הבלימה נגד המצרים בחזית סיני. בקרב שניטש בדרך מ"עפרה", ביום י"א בתשרי תשל"ד (7.10.1973), נפגע הטנק שלו מפצצה שהוטלה ממטוס אויב והוא נהרג. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין הצבאי בחיפה. השאיר אחריו הורים, אחים ואחיות. לאחר נופלו הועלה לדרגת סמל־ראשון.

גאון, אלון

אלון, בן אנני וראובן (רוביק), נולד ביום כ"ה באדר ב' תשי"ד (30.3.1954) בקיבוץ יראון. הוא למד בבית־הספר היסודי ובבית־הספר התיכון "מבואות הנגב" בקיבוץ שובל. אלון היה תלמיד טוב, קפדן ושקדן והצטיין בעיקר במדעי הטבע – במקצועות המתימטיקה והפיסיקה. סקרן היה והתעניין בתחומים רבים. הוא היה פעלתן מאוד: חבר בוועדות רבות, חבר ומדריך בתנועת "השומר הצעיר", נמנה עם אנשי החברה להגנת הטבע, והשתתף בתחרויות באתלטיקה קלה. אלון היה נער חביב ועדין, שקט, אדיב ומנומס. הכל הכירוהו כבחור טוב־לב, רציני ואחראי. ישר־דרך היה ובעל מצפון. בקרב חבריו נודע כחברותי מאוד ומתרחק מריב וממדון כאילו חושש לפגוע בזולת. הוא היה בעל עקרונות, רודף צדק, נאמן לדעותיו, ומגן על רעיונותיו בתקיפות. ספרה עליו חברתו: "אלון היה ותרן למען השלום, משום שהיה חזק דיו ונבון כדי לוותר. הוא ויתר לאחרים אך לא לעצמו. הוא עמד על החוקים שקבע לעצמו, חי על־פיהם, בשלווה ובשקט, בדרכו שלו. הוא התאמץ לעזור לכל אדם שנזקק לעזרה". אלון היה מהראשונים שנחלצו תמיד לעשייה. כל דבר שעשה – עשה מתוך רצון כן, מתוך שלמות פנימית וביסודיות מרובה. הוא אהב סדר וניקיון ושמר בקנאות על רכוש הציבור. היה לו חוש הומור מצוין ובדיחותיו המשעשעות זכורות לכל חבריו. הוא אהב מאוד את בני משפחתו ורחש כבוד רב להוריו.

אלון גויס לצה"ל בסוף אוקטובר 1973. הוא התנדב לחיל־האוויר, אך כעבור כשלושה חודשים הועבר לחיל הרגלים בשל סיבות רפואיות. ביום י' בניסן תשל"ד (2.4.1974) לאחר כחמישה חודשי שירות נפל אלון בעת מילוי תפקידו, כאשר נחלץ לבלום נושאת־נשק (נ"נ) שנדרדרה לתהום, אך כלי־הרכב מחץ אותו למוות. לאחר יומיים הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בקיבוץ שובל. השאיר אחריו אב, אם וארבעה אחים.

הוריו הוציאו לאור חוברת לזכרו, בשם "ערוגת אביב – אדם ושמו אלון", ובה דברים על דמותו, דברי זכרונות, מכתבים, דברי שיר ותצלומים.

גאון, מרדכי

מרדכי (דודו), בן רוזה ויוסף ז"ל, נולד ביום י"ט בטבת תש"א (18.1.1941) בסראייבו שביוגוסלביה. כשהיה בן חצי שנה ברחה משפחתו מיוגוסלביה, ולאחר כשנתיים וחצי של נדודים, תלאות וסבל עלתה המשפחה ארצה בשנת תש"ד (1944). את לימודיו היסודיים החל מרדכי בבית־הספר "בורוכוב" ברמת־גן, וסיימם בבית־הספר "חשמונאים" ברמת־גן. אחרי־כן סיים את לימודיו התיכוניים במגמה הריאלית בבית־הספר על־שם קלעי בגבעתיים. דודו, כפי שכינוהו כל חבריו ומכריו, היה חבר בתנועת השומר הצעיר ברמת־גן. הוא היה פעיל ביותר בחיי הקן ולקח חלק בכל הארועים החברתיים בו כן היה פעיל גם בתחומים האידאולוגיים של התנועה – תמיד בא לפעולות בתלבושת "שומרית" מלאה וידע יותר מכל חבריו על ערכי התנועה, על רעיון ההגשמה וחיי הקיבוץ. עוד כשהיה נער, היה ברור לו שיחייה את חייו במסגרת קיבוצית, שכן היה אדם שורשי, שיודע בדיוק מה רצונו ומה מקומו בחיים. דודו הקדיש זמן רב למשחק השחמט והצטיין בו הוא שיחק בדבקות ווויתר על לימודים ועל בילויים על מנת להקדיש שעות רבות למשחק. בכל תחום שעסק בו התעקש להשיג הישגים מעולים והיה מצליח בכך. תמיד השתדל להגשים מטרות שהציב לעצמו, גם פיזיות וגם רעיוניות, ופעל מתוך דבקות ואמונה – ולרוב אף הצליח במשימותיו. הוא ניחן במוח חריף והצליח בפתרון בעיות, ולכן אהב בעיקר את מקצועות המתמטיקה, הפיזיקה והמדעים המדויקים. לאחר תום לימודיו התיכוניים הצטרף לגרעין נח"ל, שיצא להשלמה לקיבוץ יד־מרדכי.

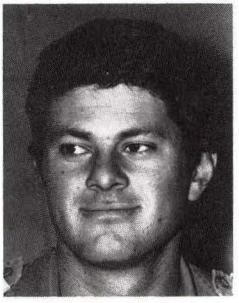
מרדכי גויס לצה"ל במחצית אוקטובר 1959 והוצב לנח"ל המוצנח. תקופה קצרה שירת בהיאחזות כרם־שלום. לאחר הטירונות ולאחר שהשתלם בקורס לצניחה ובקורס למש"קי תול"ר המשיך לשרת בתפקיד מש"ק תול"ר ביחידת הצנחנים. בזמן שעשה בקורס לצניחה נפטר אביו ואז עברה עליו תקופה קשה, אך הוא התעקש והשלים את קורס הצניחה. בכל שנות השירות הצטיין בכושר מעולה שנבע בעיקר מכוח־רצון חזק. למרות הקשיים הרבים באימונים ובתרגילים, מעולם לא ויתר ותמיד עמד במשימות, אפילו היו לעתים למעלה מכוחותיו. דודו היה חיל מצוין ויחד עם זאת סלד ממערכת החובות שהצבא מטיל על המשרתים בו. לכן מעולם לא שאף להגיע לעמדת פיקוד, והקפיד למלא את תפקיד החייל הפשוט בנאמנות ובאחריות. הוא הצטיין בגישה בוגרת וביחס נבון לדברים, ונוסף על מראהו החיצוני המבוגר היו לו חוכמת חיים רבה, עמדות מגובשות, ותכונות אופי שייחדו אותו בקרב חבריו בצבא. הוא ניחן גם בחוש הומור יוצא מהכלל, חריף ושנון. בזכות מזגו הנוח, האופטימיות שלו ונועם הליכותיו רכש לו חברים רבים, ומעולם לא הסתכסך עם חבריו לשירות.

שלוות רוחו והשקט הנפלא שלו לא זנחוהו אף לרגע, גם בתקופות המלחמה הקשות ביותר.

לאחר שהשתחרר מהשירות הסדיר עבר דודו לשרת ביחידה של ההגנה המרחבית, בגלל ניתוח שנעשה בכתפו, לפיכך לחם במלחמת ששת הימים לא ביחידת האם שלו. לאחר המלחמה ביקש, למרות הקשיים הפיזיים שהיו כרוכים בכך, לחזור ולשרת ביחידת הצנחנים, ובה המשיך בשירות מילואים שלו ובמסגרת זו אף המשיך לצנוח כחלק מהאימונים. דודו חזר לקיבוץ יד מרדכי, ובחר לעבוד בענף הפרדס. בעבודה זו הצטיין בעיקר בתכנון, בביצוע, ובפתרון בעיות שונות שהתעוררו במהלך העבודה. בשנת 1964 נשא את חברתו מירה לאישה וברבות הימים נולדו להם שני ילדים – מיכה וזהר. דודו היה בעל ואב נפלא והקדיש שעות רבות לאשתו ולילדים, בסבלנות, במסירות ובאהבה, שהיו לשם דבר בקיבוץ יד מרדכי. הוא הצליח ליצור קשר מיוחד במינו עם בנו מיכה, קשר שהתבסס על הערצה הדדית, על שיחות מרובות כדרך מבוגרים ועל עיסוקים משותפים לאב ולבנו. לאחר שנים של חיים במשק התגשם אחד מחלומותיו של דודו – הוא נשלח ללמוד בבית־הספר להנדסאים באוניברסיטת תל־אביב. בתחילה התקשה לשוב לספסל הלימודים לאחר שנים כה רבות, אך הצליח להתגבר על קשייו בזכות כושא־ההתמדה העצום שלו. הוא התעקש להבין את אשר למד עד היסוד, ולעתים קרובות התווכח עם מוריו. הוא למד קשה ביותר – ולעתים ישב עד השעות הקטנות של הלילה על מנת להשלים את מכסת לימודיו. לאחר שסיים את שתי שנות הלימוד בהצלחה, השתלב במפעל האלקטרוניקה של קיבוץ יד־מרדכי במקצועו – הנדסאי אלקטרוניקה. במלחמת יום הכיפורים לחם דודו בחזית רמת הגולן נגד הסורים. במהלך כיבוש מוצב החרמון הסורי, ביום כ"ו בתשרי תשל"ד (22.10.1973), נפגע בחילופי־אש עם חיילי קומנדו סורים, ונהרג. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין ביד מרדכי. השאיר אחריו אישה, בן ובת, אם ואח. לאחר נופלו הועלה לדרגת רב־טוראי.

קיבוץ יד מרדכי הוציא לאור חוברת לזכרו, ובה מדברי חברים על דמותו בקיבוץ, בצבא ובחייו הפרטיים.

גאון, נמרוד

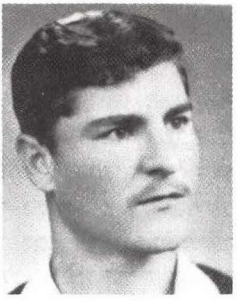
נמרוד (נימי), בן אדית ורפאל, נולד ביום א' באב תשי"א (3.8.1951) בקיבוץ גבולות. הוא למד בבית־הספר היסודי בגבולות והמשיך לימודיו בבית־הספר היסודי על־שם ארלוזורוב באשקלון. אחרי־כן סיים את לימודיו בפנימייה הצבאית, שליד הגמנסיה העברית "הרצליה" בתל־אביב. נמרוד היה בוגר המחזור הראשון של פנימייה צבאית זו, תלמיד טוב, חרוץ וממושמע, שהצטיין בעיקר במקצועות הצבאיים. מנערותו היה חובב מוסיקה, אהב לנגן בגיטרה ולשיר, כתב שירים והקדיש את זמנו הפנוי לקריאת ספרי היסטוריה. הוא היה אניין טעם ורגשן, אהב את היופי ושאף לשלמות, נכסף

לחוויות ולנופים קסומים, ונמשך אל אנשים יפי־מראה ויפי־נפש. כן היה בעל מזג נוח ונדיב, שתקן ומאופק. הכל הכירוהו כאדם נאמן וישר־דרך, נאה דורש ונאה מקיים, חברותי ומצניע־לכת. מטבעו היה נמרץ וזריז, חרוץ מאוד ובעל כושר מנהיגות. הוא עבד בהתמדה וללא לאות וידע לעשות את מלאכתו באמונה. להוריו רחש כבוד והיה להם בן נאמן ומסור.

נמרוד גויס לצה"ל בתחילת אוגוסט 1969, והתנדב לחיל השריון. לאחר סיום הטירונות השתלם בקורס מ"כים חי"ר, בקורס למקצועות טנק "פאטון" ובקורס למפקדי טנקים. במהלך שירותו בצבא השתלם בקורס לקציני אג"ם, בקורס לקציני שריון ובקורס למפקדי פלוגות בחיל השריון. מפקדיו כתבו עליו בחוות דעתם: "הוא קצין אחראי וחרוץ, נאמן ומסור, איש צבא למופת וחבר למופת. יש בו שיקול דעת, איתנות ונמרצות. הוא תקיף ואינו מתפשר, מקפיד מאוד על המשמעת ועל ביצוע הפקודות שנתן. דבק במשימות שהוטלו עליו ואהוב מאוד על מפקדיו". סיפר עליו אחד ממפקדיו: "נמרוד היה מפקד קשוח, קפדן ובעל עקרונות, בקצרה – מפקד מצוין, ובחיל השריון מפקד טוב הוא מפקד שרמתו המקצועית מעולה. גישתו אל פקודיו הייתה בדרך מיוחדת – שלא היו בה פשרות. היו לו עקרונות של שכר ועונש, שעליהם לא היה מוכן לוותר. פלוגתו הייתה פלוגה ממושמעת מאוד ומסודרת מאוד, והוא עשה כל מאמץ להגיע להישגים גבוהים". באוקטובר 1972 פורסמה ב"ג'רוסלם פוסט" כתבה של כתב צבאי, שתיאר את הדרך בה מנהל נמרוד את יחידתו בימי השגרה של הפסקת האש, וכיצד הוא לוחם באדישות ובשעמום אצל חייליו. כשפרצה מלחמת יום־הכיפורים נשלח עם יחידתו לחזית בסיני והשתתף בקרבות הבלימה נגד המצרים. ביום י"א בתשרי תשל"ד (7.10.1973). נפל נמרוד בקרב שהתחולל על גדות תעלת סואץ, בגזרה המרכזית. גדודו נקלע למארב של חיילי קומנדו מצרים. ועל פלוגתו הוטל לחסל את המארב. המשימה בוצעה במלואה. הטנק של נמרוד נפגע והוא עלה על טנק אחר והמשיך לפקד על פלוגתו. לאחר ליל־לחימה תמים שוב נפגע הטנק פגיעה ישירה, ושלושה מחייליו של נמרוד נפצעו. הוא המשיך להילחם ולירות מתוך הטנק. וכך, כשעמד חשוף בצריח, פלג גופו העליון מעל למדף, פגע כדור בראשו והוא נהרג במקום. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין באשקלון. השאיר אחריו אב, אם, אח ואחות. לאחר נופלו הועלה לדרגת סרן.

הוריו הוציאו לאור ספר לזכרו, ובו דברי חברים על דמותו, מכתבים, זיכרונות, דברי שיר ותצלומים. שם הספר כשם אחד משיריו: "אני חייל ואל תבכי ילדה"; ביום הזיכרון תשל"ד שודרה בגלי צה"ל תכנית לזכרו, בשם "חיי אדם".

גבאי, מיכאל

מיכאל (מכלוף, מיקי), בן רחל ושלום, נולד בשנת תש"ח (1948) ברבט שבמרוקו, ועלה ארצה עם משפחתו בשנת תשט"ו (1955). הוא למד בישיבת "בני־עקיבא" בעכו, בישיבת "פרחי אהרון" בקרית שמואל בחיפה ובסמינר על־שם הרא"ם ליפשיץ בירושלים. ואחרי־כן למד מדעי הטבע והמתימטיקה במכון ווייצמן למדע ברחובות. מיכאל היה תלמיד מצטיין ואהוב על מוריו ועל חבריו. הוא היה מדריך בבית־הנוער בצפת, לימד בבית־הספר "גבעת־המורה" בעפולה, השתתף בהקמת בית־הספר המקיף בבית־הספר "מירון" בצפת, והיה שם סגן המנהל. הוא ידע להטות אוזן קשובה לתלמידיו ולהיות להם כאב. בזכות מעלותיו אלה היה אהוב עליהם ועל חבר המורים. מנהל בית־ספרו מעיד עליו, שהיה "נקי כפיים ובר־לבב, מורה מסור ואחראי. נועם הליכותיו, אורך רוחו ואצילותו שבו את לב תלמידיו, וכל מעשיו היו "בשובה ונחת". חרוץ היה ושקדן וידע לעשות את מלאכתו באמונה. מיכאל היה ירא שמים, בן־תורה שגלומות בו אהבת ישראל ואהבת האדם, מדקדק לקיים כל מצווה, קלה כחמורה, והיה נאה דורש ונאה מקיים, איש ברית נאמן ושומר סוד. הוא היה חברותי ונוח לבריות, ידע להתרועע עם כל אדם, רחק מריב וממדון וביקש את הפשרה והשלום. היה לו חוש הומור מצוין, פניו היו שוחקות, תמיד היה שמח ועליז וקשה לכעוס ולרגוז. נכבד היה בקרב ידידיו הרבים בזכות יושר־דרכו, אמיתותו וכנותו, והם ידעו להעריך את צניעותו ואדיבותו, את נימוסיו הנאים ונועם הליכותיו. הוא היה אדם מסודר מאוד ומקפיד הקפדה יתירה על לבושו. בן נאמן ודואג היה להוריו והיטב קיים מצוות כיבוד אב ואם.

מיכאל גויס לצה"ל בראשית יולי 1972, לחיל התותחנים. לאחר סיום הטירונות השתלם בקורס לקשרי חת"ם, והוצב באחת מיחידות החיל. הוא היה חייל טוב, אחראי ומסור לתפקידו ושימש דוגמה לחבריו במזגו הטוב, בסבילותו ובצייתנותו. כשפרצה מלחמת יום־הכיפורים נשלח עם יחידתו לחזית ברמת הגולן. ביום כ"ג בתשרי תשל"ד (19.10.1973), בתל־פארס, נפל מיכאל בקרב. רסיס של פגז פגע בו והוא נהרג במקום. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בנהריה. השאיר אחריו אב, אח ושתי אחיות. לאחר נופלו הועלה לדרגת רב־טוראי. נפילתו של מיכאל על הגנת המולדת במלחמה הקשה, השלימה את דרכו החינוכית, באהבת הטבע ובאהבת הארץ.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה כתב מפקדו: "מיכאל ז"ל היה חייל אמיץ ומילא את תפקידו כראוי. הוא החדיר את אהבת הדת לסוללה שנמנה עם צוותה. מדי יום ששי קידש את השבת בסוללה והיה אהוב על חייליה".

הוריו תרמו לזכרו ספר תורה לבית־הכנסת במעלות; בבית־הספר "גבעת המורה" בעפולה נטעה לזכרו חורשת עצים, כאות לאהבתו הגדולה את הטבע.

גבאי, מנשה

מנשה, בנם בכורם של חיאבי ושמחה, נולד ביום י״ז באדר א׳ תשי״א (23.2.1951) בירושלים. הוא למד ארבע שנים בבית־הספר היסודי־דתי ״מגן דוד״ שבמרכז הבירה, וסיים את לימודיו היסודיים בבית־הספר הדתי ״ענף החיים״. אחרי־כן המשיך בלימודים על־יסודיים בבית־הספר התיכון הדתי ״הימלפרב״, וסיים בהצטיינות את לימודיו, חרף מצבה הכלכלי הקשה של המשפחה והעדר נוחות אותה יבקש תלמיד. הרצינות שיחס מנשה ללימודיו היתה מן המופלאות בעיני הוריו ומוריו גם יחד. נער שקט, נבון וחרוץ היה מנשה, הוא שקד על לימודיו ועשה בהם חיל. כתלמיד בבית־הספר היסודי, ויתר על משחקי הילדים לטובת הכנת שיעורי הבית כראוי. גם בבית־הספר התיכון הצטיין בלימודיו והיה אהוד על מוריו. פעמים אחדות לא השיגה יד הוריו לקנות לו את ספרי הלימוד. קשיים משפחתיים וקשיי פרנסה העיקו על נפשו של מנשה, אך בזכות התמדתו בלימודים ומאמציו הרציניים לרכוש דעת, הצליח להתגבר על כל המכשולים. כשסיים מנשה בהצטיינות את לימודיו התיכוניים בקיץ תשכ״ט, הציע לו מנהל בית ספרו להמשיך מיד את לימודיו בבית המדרש למורים בירושלים. חבר המורים, ובראשו המנהל, נתנו בידי מנשה מכתב המלצה חם, אך מנשה טען, שלא יוכל להמשיך את לימודיו בטרם מילא את חובתו לצה״ל. נער ישר ובעל מצפון היה, ומודע לחובתו של כל נער בוגר בישראל. גם בבית הוריו התגלו מידותיו הטובות של מנשה והוא סייע למשפחתו בעצה ובמעש וטיפל באחיו ובאחיותיו. מנשה היה פעיל בתנועת הנוער ״בני עקיבא״, וראה בה מסגרת מופת לשילוב פעילות חברתית ושמירת מצוות. הוא השתתף בטיולים שנערכו מטעם התנועה והרבה בפעילות ספורטיבית, גם בתנועה וגם מחוצה לה. כמו־כן הצטיין במשחק הכדורסל ולא החמיץ הזדמנות להשתתף במשחק ידידותי או בתחרות מטעם מועדון השכונה. בשעות הפנאי עסק במלאכת עץ. הוא אהב ליצור דגמים ומבנים מעץ והכין דגם מוקטן של הכותל המערבי, עוד בטרם שוחרר הכותל על־ידי צה״ל במלחמת ששת הימים. מנשה היה בחור נבון ואחראי, נער נאה בעל עיניים כחולות עירניות, מקור גאווה ושמחה להוריו.

מנשה גויס לצה״ל בשלהי יולי 1969 והתנדב לנח״ל. לדבריו, הנח״ל הוא המשך ישיר לפעילות במסגרת התנועה הדתית של ״בני עקיבא״. לדעתו היה השירות במסגרת הנח״ל שילוב של עבודת־כפיים ברוכה, אחיזת נשק ושמירת מסורת. לאחר סיום הטירונות השתלם בקורס צניחה וזכה לענוד כנפי צנחן. במרוצת שירותו הצבאי השתלם בקורס רגמים ובקורס מקצועות טנק, ועשה זמן מה בקיבוץ ״עין צורים״ הסמוך לאשקלון. כבר בתקופת שירות החובה טעם את טעם המלחמה. בימי מלחמת ההתשה שירת תקופה מסוימת על גדות תעלת סואץ, וחזה מבשרו את אימת הקרב. הוא היה חייל מסור ואחראי, ובהתנהגותו הצייתנית שימש דוגמא לחיילי היחידה.

בקיץ 1972, כשהשתחרר מהשירות הסדיר, הוצעה לו עבודה במקומות אחדים. אנשים שהטיבו להכירו וידעו את מעלותיו, בקשו להעסיקו אצלם. מנשה שקל כל

הצעה לגופה ודחה את כולן בעדינות האופיינית לו. חרף קשיים כלכליים בחר לשוב ולהקדיש את זמנו ללימודים ונכנס ללמוד בבית המדרש למורים על־שם ליפשיץ בירושלים. הוא חלם להיות מורה בישראל וזכה להגשים את חלומו עוד בתקופת לימודיו, כשהורה שיעורי־עזר בהתנדבות בבית־הספר "ענף החיים", מקום שם למד בילדותו. כשפרצה מלחמת יום הכיפורים היו מנשה ובני משפחתו בעיצומה של תענית היום הקדוש. לעת ערב התדפק מחלק הצווים על דלת ביתה של משפחת גבאי. מנשה נשלח לחזית הדרום, השתתף בקרבות על "החווה הסינית" והיה עם הכוחות שחצו את התעלה אל תוך מצרים. ביום כ"ח בתשרי תשל"ד (24.10.1973), נפל מנשה בקרב על העיר סואץ והובא למנוחת־עולמים בהר־הרצל. השאיר אחריו אב, אם, שני אחים ושתי אחיות. לאחר נופלו הועלה לדרגת רב־טוראי.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה, כתב מפקד יחידתו: "רב־טוראי מנשה שירת ביחידתנו כטען־קשר. הוא הוכיח עצמו כאיש מקצוע מעולה, אמיץ ומסור, היה מקובל ואהוד על חיילי היחידה ובלט ברצונו לעזור לחבריו".

גבאי, מרדכי

מרדכי, בן חיה ויהודה, נולד ביום י"ב בשבט תשי"ד (16.1.1954), בירושלים. הוא החל את לימודיו בבית־הספר היסודי בבית־הכרם. כשהיה בן עשר עברו הוריו להתגורר ברמת־אביב בתל־אביב והוא סיים את לימודיו בבית־הספר היסודי "אורנים" במקום. אחרי־כן למד בבית־הספר התיכון מקצועי "מקס פיין" ואת בחינות הבגרות השלים בבית־הספר התיכון "אנקורי". מרדכי, שהיה מוכר בכינויו מוטי, היה נער צנוע ונעים הליכות. הוא השתלב עד מהרה בכל חברה חדשה שאליה נקלע והמעבר מירושלים לתל־אביב לא השפיע עליו כלל. היה לו חוש הומור מצוין ובנערותו היה ראש וראשון למעשי קונדס ולתעלולי ילדות, שבהם היו הוא וחבריו מבלים את זמנם הפנוי. אולם הוא ידע תמיד להציב גבול ולא לחרוג מהטעם הטוב. מוטי היה אוהב חברה והצליח לרכוש ידידים רבים, שאהבו אותו ובקשו את חברתו. היה לו כושר מנהיגות ובכל חברה היה תמיד הרוח החיה, ומרכז ההתעניינות. הוא היה חבר נאמן ומסור, סייע לרעיו כל אימת שנזקקו לעזרתו והיה דמות מקובלת ואהודה, גם בבית־הספר וגם בשירות הצבאי, בזכות הליכותיו הנעימות ובזכות תכונותיו המצוינות. ביתו היה בית חם ופתוח לחברים ולידידים. הוא היה ידוע בהכנסת האורחים שלו וחברים רבים היו מתקבצים בביתו למסיבות ולפגישות חברתיות. בצד חוש ההומור והעליזות, אפיינה את מוטי רצינות בוגרת וגישה שקולה ויסודית לבעיות. הוא גיבש לעצמו השקפת־עולם ודבק בה בנאמנות. תמיד ידע להגן בהתלהבות על השקפותיו ודיעותיו בויכוחים בינו לבין חבריו. מעולם לא חסך ביקורת מכל אדם שלדעתו היה ראוי לה. מוריו בבית־הספר ומפקדיו בצה"ל ידעו כי העימות עם מוטי יהיה תמיד קשה משום שמולם ניצב אדם שאינו מתפשר, כאשר הוא מאמין בצדקת השקפותיו. מוטי הקדיש את

זמנו הפנוי לספורט, בעיקר אהב את הבילוי על חוף הים והיה חובב שחייה. הוא השתתף בתחרויות שחייה רבות ובמשחים עממיים ואף הרחיק עד אילת, כדי להשתתף במשחה ים־סוף. את חופשותיו מהלימודים ומהשירות הצבאי היה מבלה על חוף הים, בשחיה ובשיט. הוא היה צעיר אוהב חיים, שידע ליהנות מכל הטוב והיפה שבחיים. הוא חלם על עתיד רב־פעלים והכין תכניות רבות, שלא זכה להגשימן.

מרדכי גויס לצה"ל בתחילת פברואר 1972 והוצב לחיל השריון. לאחר סיום הטירונות הוכשר כתותחן־טנק ונשלח לשרת בגדוד טנקים בגזרה המרכזית בסיני. גם בעת שירותו הצבאי נתגלו תכונותיו המיוחדות. הוא היה המנהיג במחלקתו, וכונה בפי חבריו – ה"מלך הבלתי־מוכתר". חבריו ליחידה היו מתקבצים סביבו והוא ידע לעודד אותם בשעות הקשות של האימונים והפעילות המבצעית. בזכותו שרתה אווירה טובה ועליזה בתעוז שבו עשתה היחידה. כשפרצה מלחמת יום הכיפורים נשלח גדוד הטנקים שלו להשתתף בבלימת כוחות שהחלו לחצות את תעלת סואץ. ביום הכיפורים, י' בתשרי תשל"ד (6.10.1973) תוך כדי תנועה לחילוצם של לוחמי המעוזים הנצורים, נפגע הטנק שלו ומוטי נהרג. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בקרית־שאול, השאיר אחריו הורים, אח ואחות. לאחר נופלו הועלה לדרגת סמל.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה כתב מפקדו: "בנכם מרדכי ז"ל שירת כתותחן בטנק מפקד פלוגת טנקים שיצאה, בכוחות מעטים מול רבים, להדוף את כוחות האויב. במהלך התנועה לעבר התעלה נפגע מפקד הפלוגה בעיניו והצוות המשיך להלחם, תוך גילוי אומץ לב, באויב שהלך וכיתר את הטנק, עד שנפגע הטנק ומרדכי מצא בו את מותו".

גבאי, עמרם

עמרם, בן פרלה ויוסף, נולד ביום ה' בתמוז תשט"ו (23.6.1955) בטבריה, שלושה שבועות אחרי שהוריו הגיעו ארצה מטטואן שבמרוקו הספרדית. בהיותו בן שנה עברה משפחתו להתגורר במושב מטע שבפרוזדור ירושלים. הוא החל את לימודיו בבית־הספר היסודי "צור הדסה", במרכז האזורי במקום, ואחרי־כן סיים את לימודיו בבית־הספר היסודי "עין כרם". הוא המשיך בלימודים בבית־הספר התיכון חקלאי בעין־כרם. עמרם, שכונה בפי ידידיו ובני משפחתו – עמרני, היה טוב לב ואהוב על חבריו. הוא קנה לעצמו חוג רחב של ידידים ובזכות כושר הארגון והמנהיגות שלו, הפעיל אותם וארגן בשבילם מסיבות ופגישות חברתיות. עמרם היה הרוח החיה בחיי החברה והתרבות במושב. הוא וחבריו היו מכינים תכניות אמנותיות למסיבות שנערכו במושב, בלילות שבת ובימי חג ומועד. חבריו במושב אהבו להיות במחיצתו, משום שהאווירה סביבו הייתה נעימה ועליזה. הוא ידע לרתק את חבריו בסיפורים, לעודד אותם ולרומם את רוחם. עמרם היה חובב ספורט נלהב. הוא נמנה עם סגל קבוצת הכדורגל של "הפועל

מטה־יהודה" והיה אוהד נאמן ונלהב של קבוצת הכדורגל של "בית"ר ירושלים". מדי שבת היה עושה את הדרך מהמושב למגרש הכדורגל של קבוצתו האהודה, כדי לעודד אותה במשחקיה. כשלא הצליח להגיע שמה בנסיעה, היה עושה את המרחק בן שלושים הקילומטרים בהליכה. ניצחון של קבוצתו היה מעודד אותו ומרומם את רוחו למשך כל השבוע, ואילו הפסדי הקבוצה נגעו ללבו והסבו לו עצב רב. אחרי שסיים שתי שנות לימוד בבית־ספר התיכון־החקלאי יצא לעבוד בבית־חרושת למוצרי־מתכת "שריגים". הוא עבד במפעל עד שנפגע בתאונת עבודה, בה נקטעו שתיים מאצבעות ידיו. עמרם חשש כי מום זה ימנע את גיוסו לשורות צה"ל, אך כשקיבל את צו־ההתייצבות לא היה אדם מאושר ממנו. עד למועד גיוסו עבד כמפעיל טרקטור במושב. בעבודה זו סייע בפרנסת המשפחה. לאחר שאביו נפטר, נשא עמרם את נטל הדאגה למשפחתו והיה למפרנס העיקרי שלה. הוא נתגלה כאדם בעל שיקול דעת, המסוגל לשאת באחריות ובנטל הכבד של העבודה במושב ושל הדאגה למשפחה.

עמרם גויס לצה"ל בתחילת מאי 1973 והוצב לחיל התותחנים. לאחר סיום הטירונות השלים קורס שבו הוכשר כתותחן ואיש־צוות בתותח מתנייע. הוא נשלח לשרת בגדוד תותחנים ברמת־הגולן. ביחידתו הכירוהו הכל כחייל מסור וממושמע, שמילא בדייקנות ובשלמות את כל התפקידים שהוטלו עליו. הוא היה מקובל על חבריו לסוללה בזכות טוב לבו, אופיו הנוח ויכולתו לעמוד גם בשעות הקשות של האימונים והפעילות המבצעית. במלחמת יום הכיפורים השתתף הגדוד שלו בקרבות הבלימה נגד הסורים ברמת־הגולן. ביום י' בתשרי תשל"ד (6.10.1973), נפגע עמרם ונהרג בהתקפת האויב על הגדוד שלו, באזור תל־ג'וחדר. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בהר־הרצל בירושלים. השאיר אחריו אם, ארבע אחיות ושני אחים. לאחר נופלו הועלה לדרגת רב־טוראי.

במכתב תנחומים לאם השכולה כתב מפקדו: "בנך עמרם נלחם בחירוף נפש, במלחמת מעטים מול רבים, בשעות אחר הצהרים והערב של יום הכיפורים. בלחימתו העיקשת תרם לעצירתו ולשבירתו של האויב ובכך סייע להצלת עם ישראל. בנך היה חייל טוב, בעל מרץ ויוזמה ועודד תמיד את חבריו. אנו, חיילי הגדוד ומפקדיו, מביעים את צערנו העמוק על נפילת בנך".

במושב מטע הוקמה לזכרו של עמרם אנדרטה, שנתרמה על־ידי חבריו, בני המושב, ועל־ידי בני משפחתו. האנדרטה מתנשאת במרכזו של גן פורח חדש, הנקרא "גן־השניים", והוא הוקדש לזכרו של עמרם ולזכר חברו למושב ולספסל הלימודים, שנפל גם הוא במלחמת יום־הכיפורים.

גבאי, שמואל

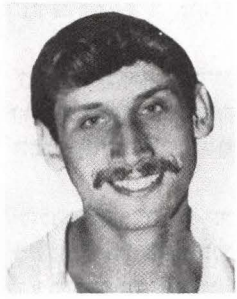
שמואל, בן אסתר וששון, נולד ביום כ"ח בחשון תשי"ב (27.11.1951), בירושלים. הוא למד בבית־הספר היסודי "נווה־יעקב" ואחרי כן סיים את לימודיו בבית־הספר התיכון חקלאי "כנות" בגדרה. שמואל, שנקרא בפי כל שמוליק, היה נער טוב לב ונעים הליכות. הוא גדל בבית חם ואוהב וכצעיר המשפחה זכה שכל בני הבית יעניקו לו תשומת לב רבה וירעיפו עליו רוב חום ואהבה. שמוליק הנער נטה להתבודד ולהסתגר בעצמו. הוא ידע להעסיק את עצמו בקריאה ובמשחק, בלא שיזדקק לחברת ילדים ובלא שיטריד את המבוגרים. הוא הרבה בקריאה והעשיר את ידיעותיו בתחומים רבים. אולם לאחר שסיים את לימודיו בבית־הספר היסודי, החליט ללמוד בבית־ספר תיכון חקלאי, במסגרת פנימייה. התקופה שעשה שם הפכה את "בן־הטיפוחים" ל"גבר" חזק ומחושל. שמוליק היה בעל חוש הומור מצוין, עליז ושמח בחלקו. הוא אהב לשתף את הסובבים אותו בשמחתו. תמיד היה מוקף חברים רבים, שאהבו להיות במחיצתו בשל חביבותו וטוב לבו. שמוליק היה סמל לטוב־לב והיה מוכן תמיד לעזור לכל דורש. יותר מכל הצטיין בצניעות שהגיעה לעתים עד כדי ביישנות. הוא נהג להעניק מתן־בסתר לנזקקים ולעזור לזולת שלא על־מנת לקבל פרס. רק לאחר נפילתו התברר, כי הקדיש את משכורתו לבני משפחה שהיו זקוקים לה. הוא היה בעל נפש חמה ורגישה ונהג להביע את רגשותיו העזים בשירים שכתב. הוא עשה ימים רבים בטיולים ברחבי הארץ, השתתף בתחרויות ספורט והתעניין באמנות הציור.

שמואל גויס לצה"ל בסוף אוקטובר 1969. הוא הוצב לנח"ל עם חבריו לגרעין "כנרות", ועשה את ההכשרה החקלאית בקיבוץ אלומות. במסגרת האימונים הצבאיים הוכשר כמפעיל מקלע־כבד, עבר קורס צניחה וזכה לענוד כנפי־צנחן.

בסוף אוקטובר 1972 שוחרר שמואל מהשירות הסדיר והוצב ליחידת מילואים של חיל הצנחנים. לאחר ששוחרר עבד כקצין ביטחון ב"משביר לצרכן" ובגשר אלנבי, והתעתד ללמוד באוניברסיטה העברית בירושלים ואחרי־כן לצאת לחו"ל, כדי ללמוד רפואה וטרינרית. אולם את חלומו זה לא זכה להגשים. כחודש לפני שפרצה מלחמת יום הכיפורים נקרא לשירות מילואים, כדי לעבור השתלמות לקשרי חת"מ, בבסיס הדרכה של החיל. כשפרצה המלחמה נשלחו שמוליק וחבריו לקורס, לרמת הגולן כדי לסייע בקרבות הבלימה נגד הסורים. ביום ט"ז בתשרי תשל"ד (12.10.1973) נפגע שמוליק בקרב ארטילרי, ונהרג. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בהר־הרצל בירושלים. השאיר אחריו הורים, שתי אחיות ושני אחים. לאחר נופלו הועלה לדרגת סמל.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה כתב מפקדו: "גבאי שמואל ז"ל נפל בקרב על קיומה של מדינת ישראל, שעמדה בפני השמדה. הוא וחבריו הגנו על גבולות המדינה, בחירוף נפש ובאומץ, מעטים מול רבים, ויכלו להם. גבאי שמואל ז"ל היה חייל מסור ונאמן, בשגרה ובקרב, אהוד ואהוב על חבריו ועל מפקדיו כאחד".

גבורין, אבנר

אבנר (אביק), בן אסתר ובן־ציון מניצולי מחנות ההשמדה אושוויץ ודכאו, נולד ביום י״ח בשבט תשי״ב (14.2.1952) בירושלים. הוא למד בבית־הספר היסודי ״במעלה״ ובבית־הספר התיכון על־שם הימלפרב, והתכונן ללמוד גיאוגרפיה וארכיאולוגיה באוניברסיטה. אבנר היה תלמיד מוכשר מאוד ולמד בכיתת תלמידים מחוננים. הוא הרבה לקרוא ספרים ומאמרים בתחומים שונים, אהב שירה וידע שירים רבים בעל־פה. כתלמיד נמנה עם חניכי תנועת הצופים בירושלים וברבות הימים היה למדריך ואחרי־כן למרכז בשבט ״משואות״. כאשר עלה עם חבריו לרמת מגשימים היה למרכז הגרעין. הוא היה חובב ספורט, חבר באגודת ״אליצור״, שחקן כדורסל נלהב, השתתף במירוצים שונים ותעודות רבות מעידות על הישגיו הטובים. תחביבים רבים היו לו לאבנר. היו לו אוספים של בולים, של מטבעות ושל סמלים. הוא בנה בגפרורים, שזר שרשראות בחוטים צבעוניים ורקע תבליטי נחושת, אהב לטייל בארץ לאורכה ולרוחבה, ובעיקר בירושלים העתיקה, והרבה לצלם ממראה עיניו, נופים ואתרי עתיקות. היה לו כשרון משחק והוא חיבר תסכיתים, ואף הופיע בקטעי משחק שונים ובקטעי נגינה במפוחית־פה לפני חבריו בבית־הספר ובתנועת הנוער. גם קול נעים וערב היה לו. בן שלוש־עשרה היה כשנתמנה על־ידי גבאי בית־הכנסת בטלביה לבעל־תוקע בימים הנוראים והמשיך בכך עד גיוסו לצבא. אבנר היה חברותי מאוד וחביב על כל מכריו, נוח לבריות, אוהב אדם, בעל אורך רוח וסבלנות, ותרן וסלחן, מתרחק מריב וממדון ושוקד על השכנת שלום בין ידידיו. מטבעו היה עליז, בעל חוש הומור ואוהב להתלוצץ ולהתבדח. גלוי־לב היה, ישר־דרך ובעל מצפון. והכל זוכרים אותו כאדם צנוע המתרחק מן הרברבנות וההתנשאות, אוהב את הפשטות ושמח בחלקו.

אבנר גויס לצה״ל בסוף יולי 1970 והתנדב לנח״ל המוצנח, במסגרת גרעין ״איתן״, שהתעתד לעלות לרמת־מגשימים. את תקופת הטירונות סיים כחניך מצטיין. לאחר הטירונות השתלם בקורס קשרים, בקורס צניחה, בקורס מ״כים חי״ר, שהיה בו חניך מצטיין, ובקורס קציני חי״ר. הוא היה חייל טוב וקצין מצוין. בחוות דעתם כתבו מפקדיו: ״הוא בעל יכולת טובה, וממלא את תפקידו במסירות ובאחריות״. פקודיו אהבוהו מאוד וצייתו לו, בלי שנאלץ לאכוף עליהם את סמכותו. כתב אחד מהם: ״הוא היה לנו מחנך, מפקד, ידיד וחבר בלתי־נשכח״. על חלקו בפעילות מבצעית הוענק לו ״אות השירות המבצעי״. לאחר שנסתיימה תקופת שירות החובה שלו התנדב לשרת בצבא הקבע. כחודשיים לפני שפרצה מלחמת יום הכיפורים נשא לו את חברתו בטי לאישה. הוא היה בן נאמן ומסור להוריו. ורחש להם כבוד רב. כשפרצה המלחמה נשלח אבנר עם יחידתו לחזית בסיני. לאחר ימי קרב קשים בגזרה המרכזית, נפל אבנר בקרב ביום כ״ג בתשרי תשל״ד (19.10.1973), בציר ״מסכה״ שמעבר לתעלת סואץ. בשעה שעשתה יחידתו הכנות אחרונות לקראת תנועה, נפתחה לפתע עליה אש עזה של קטיושות. את חלק מפקודיו הצליח אבנר ז״ל להסתיר באחד הבונקרים ובכך ניצלו ועד שחיפש לו ולקומץ חייליו מקום מסתור, פגע בהם פגז והוא

נהרג במקום. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בהר־הרצל. השאיר אחריו אישה, אב, אם ואחות. לאחר נופלו הועלה לדרגת סגן.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה כתב מפקדו: "אבנר ז"ל היה מפקד, מנהיג ומחנך למופת, שהאמין ואף יישם כל אותם ערכים של דוגמא אישית, דבקות במשימה ומסירות לחייליו. טוב היה לראותו בכך בתקופה של הסתאבות וירידת חינם של ערכים אלה".

משפחתו ושבט הצופים "משואות" הוציאו לאור ספר לזכרו, ובו דברים על דמותו, דברים מפרי עטו, דברי זיכרונות, מכתבים ותצלומים; משפחתו הקימה לזכרו את "קרן אבנר" לגמילות חסדים; שבט הצופים "משואות" קבע לזכרו לוח זיכרון.

גביזון, חמוס

חמוס, בן טיטה ויעקב, נולד בשנת ת"ש (1940), בטריפולי שבלוב, בן בכור במשפחתו ברוכת הילדים. חמוס גדל והתחנך בסביבה דוברת איטלקית וערבית, מוקף חיבה ונערץ על אחיו ואחיותיו הצעירים ממנו. את חוק לימודיו היסודיים סיים בבית הספר "פייטרו ורי" שבטריפולי. בגלל המצב הכלכלי הקשה בבית נאלץ הנער לצאת לעבוד והוא הועסק כשוליה אצל מכונאי רכב. תוך זמן לא רב הפך חמוס לאחד המעולים שבעובדי המוסך. הוא רכש את לבם של הלקוחות ביעילותו, בחריצותו ובמאור פניו, והתחבב על הממונים עליו בנאמנותו הרבה לעבודה. כל השנים היה חמוס חבר פעיל בתנועת נוער ציונית ועקב בדריכות אחרי כל המתרחש בארץ. תמיד חלם כי ביום מן הימים יעלה ארצה עם הוריו, אחיו ואחיותיו וכולם ישתקעו בארץ. חמוס ידע לכבד את זולתו ולהטות אוזן קשבת למבוגרים ממנו. הוא היה בן מסור להוריו, ונהג לתת את כל שכר עבודתו לאמו. בעזרתו זו נתאפשר חינוכם של אחיו ואחיותיו הצעירים. אוהב חיים ואוהב הזולת היה חמוס, וכזה הכירוהו כל אוהביו. בעקבות מלחמת ששת הימים נתקף חמוס בהתלהבות עצומה והצליח לשכנע את בני המשפחה לעלות ארצה. הם חיסלו את כל ענייניהם בטריפולי, עברו לאיטליה ומשם עלו ארצה בשנת 1967 והשתקעו ביהוד. חמוס, שנקרא מאז עמוס בפי חבריו, התקבל מיד לעבודה במקצועו ונקלט בקלות במקום העבודה ובחברה, גם בשל כושרו המקצועי וגם בשל חביבותו. הוא היה אדם־עובד בנפשו ותמיד שמח בחלקו, שכן העבודה הייתה צורך ראשוני בחייו. מעולם לא התלונן על עייפות או על חוסר רצון לעשות ולפעול.

חמוס גויס לצה"ל במחצית ינואר 1969. הוא עבר אימון בסיסי ושוחרר במחצית חודש אפריל.

הצל היחיד שהעיב על אושרם של ההורים בבנם היה השארותו רווק. אבל כוס אושרם התמלאה כשהביא אל ביתם את חברתו אינס. השניים נישאו בטכס צנוע בבית הוריו והשתקעו בדירה שכורה באור־יהודה, שם נולדו ברבות הימים שני בניו, שעליהם הייתה גאוותו. את המשך אימוניו עשה תוך שירותו במילואים. הוא עבר

קורס רגמים והוצב ביחידת תותחנים כרגם. אחרי־כן חזר לחייו הצנועים, לעבודתו ולמשפחתו. הוא חלם להעניק לבניו כל מה שנמנע ממנו, בגלל החיים הקשים בטריפולי. כשפרצה מלחמת יום הכיפורים נקרא עמוס ליחידתו בסיני. ביום כ׳ בתשרי תשל״ד (16.10.1973), הייתה יחידתו מוצבת באזור טסה ולפתע ניחתה הפגזה כבדה על האזור. עמוס נפגע מרסיס של פגז ונהרג. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין הצבאי בקרית־שאול. השאיר אחריו אישה ושני בנים, הורים, ארבעה אחים ושתי אחיות. לאחר נופלו הועלה לדרגת רב־טוראי.

במכתב למשפחה האבלה כתב עליו מפקדו: ״...חמוס נפל במערכה בעת מילוי תפקידו בחזית הדרום באזור טסה... חמוס ז״ל שירת ביחידת תותחנים והיה מסור לתפקידו ומלאו ללא חת. היה אהוד על חבריו ועל מפקדיו והיה נאמן לרוח הצוות, ישר ונאמן על חבריו. בשמי ובשם כל חיילי היחידה הנני מביע את צערנו העמוק והננו משתתפים באבלכם. זכרו יעמוד עמנו תמיד, בנופלו הוריש לנו את החיים״.

גבע, אריה

אריה, בן לאה ואברהם, נולד ביום ז׳ בכסלו תשי״ג (25.11.1952). בביטום שבפולין ועלה ארצה עם משפחתו בשנת 1957. הוא למד בבית־הספר היסודי ״וייצמן״ בעכו, ואחרי־כן המשיך לימודיו חמש וחצי שנים בבית־הספר התיכון־מקצועי ״בסמ״ת״ בחיפה ובבית־הספר להנדסאים וטכנאים מיסודו של בסמ״ת ליד הטכניון, במגמה לאלקטרוניקה. הוא נבחר להישלח למגמת האלקטרוניקה כאחד משלושת התלמידים המצטיינים ב״בסמ״ת״. כשעלתה משפחתו של אריה ארצה, היא השתקעה בעכו. לדברי חברו, היה אריה ילד ביישן וצנוע ולא הרבה להשתתף במעשי קונדס. הוא התייחס ברצינות רבה ללימודים, הצטיין במיוחד במקצועות הריאליים וסיים את לימודיו היסודיים כאחד התלמידים המעולים. היה לו זיכרון לא־רגיל ובכיתה ח׳ הוא השתתף בחידון ארצי על עכו, וזכה במקום השלישי. אריה היה חובב ספורט. הוא היה חבר במועדון הקליעה של הגדנ״ע בעכו וזכה בפרסים ראשונים בקליעה למטרה. כן היה חבר בחוג הסיוף של ״הפועל״ והגיע בו להישגים טובים. הוא אהב לשחק בכדורסל והרבה להתאמן ב״בולווקר״ ולעסוק בהתעמלות, כדי לפתח את כושרו הגופני; כן היה שחיין מעולה. אריה היה מוכשר מאוד לעבודות־יד ובתקופת לימודיו בבית־הספר היסודי עשה עבודות מעץ, מנייר וממתכת, שהוצגו בתערוכות של עבודה־יוצרת בבית־ספרו. בבית־הספר התיכון הוא הרבה לעסוק בעבודות שונות בתחום החשמל והאלקטרוניקה, הוא אהב מאוד לשחק שחמט, היה שחקן טוב והקדיש זמן רב לקריאת ספרים ולפתרון בעיות בנושא זה. מגיל צעיר ביותר התעניין בתעופה והיה יושב שעות ובונה דגמי מטוסים. היה לו אוסף דגמים זעירים שעמדו על השולחן ודגמים גדולים יותר שהיו תלויים באוויר ונראו כאילו בתנועה. אריה אהב לצייר ואהב לקרוא ספרים, במיוחד התעניין בגרפולוגיה. הוא היה חובב מוסיקה וניגן

במפוחית־פה. כן אהב לטייל. מטבעו היה שקט ונחבא אל הכלים. למרות יכולתו הרבה, גם בתחומי החשיבה והלימוד וגם בעשייה בידיו, לא אהב להתבלט והמשיך תמיד לפעול בדרכו השקטה. כוח התמדתו היה לשם־דבר הוא היה יסודי מאוד והייתה לו סבלנות רבה ויכולת לעבוד קשה. הוא הצטיין בכוח־רצון עז וכשהחליט להשיג דבר, לא היה קושי ומכשול שיעמוד בפניו והוא השיג את חפצו. היו לו חברים רבים ומי שהכירו – חיבבו. לדברי חברו, אריה הרבה להשתתף במסיבות ובאירועים חברתיים, אך העדיף לא פעם לשבת בבית לקרוא וליצור, ולא לבזבז זמן. בשנת 1969 עברה משפחתו לכרמיאל ואריה טיפח בשקדנות את הדשא שליד ביתו. הוא היה בן למופת והתגאה בהוריו. אריה סיים את לימודיו כהנדסאי אלקטרוניקה ובעבור פרוייקט־הגמר זכה בציון 9. עד שגויס לצבא, עבד בעבודות שונות, וביניהן גם כמורה־מחליף בבית־ספר בכרמיאל.

אריה גויס לצה"ל בתחילת פברואר 1972 והוצב לחיל האוויר. לאחר הטירונות ולאחר שהשתלם בקורס טכנאי מכ"ם נייד, הוצב כטכנאי מכ"ם ביחידת בקרה אווירית בסיני. בחופשותיו מהצבא תכנן ובנה מקלט־רדיו סטריאופוני, אך לא הספיק לסיים את המלאכה. לאחר שעבר השתלמות במקצועו, חזר ליחידתו. אף־על־פי שהוצע לו תפקיד הדרכה באחד מבסיסי החיל בצפון הארץ, העדיף לקבל תפקיד, שהיה כרוך בעבודה אחראית, מאומצת וקשה, דווקא בסיני, הוא עמד על כך משום שהרגיש, שבכך הוא מיטיב לתרום מיכולתו למען צה"ל ולמען המדינה. לדברי חברו בצבא, נודע אריה גם כאן בכוח התמדתו. הוא לא הניח תקלה עד שלא תיקנה. כן היה קם כל בוקר חצי שעה לפני האחרים כדי להתעמל כהרגלו מתמיד. כמו כן הרבה לשחק בכדורסל ומאחר שהיה גבה־קומה מאוד, נמנה עם החמישיה הראשונה של קבוצת הכדורסל של חיל האוויר. כשפרצה מלחמת יום הכיפורים, היה אריה בחופשה בביתו ומיד חזר ליחידתו בסיני, הוא התנדב לכל עבודה ולא נפנה לחפש מחסה אלא רק לאחר שסיים את העבודה. ביום י"ח בתשרי תשל"ד (14.10.1973), פגע טיל במתקן שבתוכו עבד אריה והוא נפגע ונהרג. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בנהריה. השאיר אחריו הורים ואח. לאחר נופלו הועלה לדרגת סמל.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה כתב מפקד היחידה: "הכרנו את אריה כבחור שקט, טוב־לב חרוץ ופיקח. הוא ידע לקבל דברים, גם לא נעימים, בבגרות ובהבנה. על אריה סמכנו כולנו. עבודה שניתנה לו, היינו בטוחים שתתבצע בצורה הטובה ביותר, וביסודיות האופיינית לו. בין חבריו היה אהוד ואהוב ומעולם לא הסתכסך או רב עם איש".

יהודי קנדה (באמצעות משרד הדתות) תרמו ספר תורה לבית־הכנסת בכרמיאל; המועצה המקומית יסדה קרן מילגות לסטודנטים ע"ש אריה גבע, וכן קראה על שמו מגרש כדורגל.

גבעון, עודד

הוא נולד ביום שלישי י"ב באב תשי"א (14.8.1951) לפני "שבת נחמו", ושמו נקרא עודד. כל הסימנים אמרו "כי טוב", וכך היה. עודד גדל בשכונת "רמת שאול" במורדות הכרמל, והיה לילד שופע חן וחיוכים. בכל מקום נמשכו אליו חברים, והוא כבש את ליבם של מבוגרים ושל צעירים בחיוכו הלבבי, ביחסו החברותי, בנימוסיו המושלמים ובשובבותו הרעננה. עודד סיים את לימודיו בבית הספר היסודי "רמות", והיה חבר ומדריך בתנועת "הנוער העובד והלומד". בכל לבו אהב את הטבע ואת הנוף, וטיולים היו לגביו בילוי מהנה ביותר. היו אלה טיולים ברגל, באופניים, במכונית, עם חבר או שניים, בחברה גדולה וגם עם המשפחה. כשקיבל את מצלמתו הראשונה החל לצלם בכל הזדמנות. המצלמה לוותה אותו בכל מקום – עד הסוף. בין תחביביו היו איסוף בולים וספורט, ובעיקר אהב לשחות בים. לעודד היה כשרון בולט למשחק, והיה משעשע את הקרובים לו בהצגותיו העליזות והמצחיקות. בהגיעו למצוות עלה עודד לתורה, ובקולו הערב שר את ההפטרה "נחמו, נחמו עמי". את לימודיו התיכוניים המשיך עודד בבית־הספר המקצועי על־שם שוב, ולמד מכשירנות. שם הצטיין בהתעניינותו ובכשרונו בתחום הטכניקה, ביחסו החיובי לעבודה ובביצוע קפדני ואחראי של עבודתו. כשסיים את לימודיו נסע עם חברו הטוב לטיול בחוץ לארץ. זמן רב תכננו את פרטי הטיול, אולם כעבור שבועיים מיום יציאתם נפל אחי חברו, ושניהם יחד חזרו ארצה.

עודד גויס לצה"ל בנובמבר 1969, והוצב לחיל חימוש. שם עבר קורס לטכנאי צריח ושירת בשריון עד יולי 1971 אז הגיע, לשמחתו, לקורס קצינים. ב־8.2.1972 הוסמך כקצין חימוש, ותפקיד זה מילא עד הסוף. חבריו ומפקדיו העריכו אותו מאוד כחיל למופת, כחבר מסור ונאמן וכקצין מעולה. את שירותו עשה בצפון הארץ ובגולן. עקב תפקידו הרבה לסייר ברמה ואהב את הנוף הפראי והיפה של רמת הגולן. בשנת 1971 נשא עודד לאישה את חברתו מנעוריו ובשנת 1972 נולדה בתם. כשפרצה מלחמת יום הכיפורים שירת עודד בצבא הקבע. ביום השביעי למלחמה, ביום י"ז בתשרי תשל"ד (13.10.1973), יצא עודד בג'יפ לרמה כדי לאתר טנקים פגועים. הג'יפ עלה על מוקש, ועודד נהרג ביום השבת ברמת הגולן. אחרי מותו הועלה לדרגת סרן. עודד הובא לקבורה בקרית טבעון. השאיר אחריו אישה, בת, הורים, אח ואחות. עודד החייכני, העליז והשובב היה טוב כולו: בעל ואבא טוב, בן ואח טוב, נכד וחתן טוב, ומעל הכל חבר טוב במלוא מובן המלה. תמיד היה מוכן לתת את הכל, בלי לצפות לתמורה.

גבעוני, רמי

רמי, בן בוקיצה ויצחק, נולד ביום כ"ה באלול תרצ"ט (9.9.1939) בקיבוץ מעברות להוריו, שהיו ממייסדי הקיבוץ. רמי התחנך בקיבוץ וסיים את לימודיו במוסד החינוכי "רמות חפר". מימי ילדותו הצטיין בחריצותו ושקד על לימודיו מתוך חתירה להעמיק דעת. ספרו עליו חברי קבוצת "שחף": "כשהיינו זקוקים לעזרה, אפשר היה לבקש מרמי. ידענו שיש על מי לסמוך ושזה יהיה בסדר. הייתה לו אחריות קבוצתית מעבר לגיל שלו. היה לו דיבור פשוט, חיוך ביישני ונעים. לעתים היינו יושבים יחד ורמי היה קורא סיפור – של או־הנרי או של מופסן. הכל עשה בסבלנות, בפשטות, בביישנות משהו. הבנות היו מאוהבות בו. הוא היה יפה, נחמד וכובש־לב. כמדריך ידע לעזור לקבוצה למצוא את הרגשת היחד, וכחניך בקבוצת 'שחף'. תמיד תרם למסיבות, לטיולים, למחנות המשותפים. היה בו משהו יפה וטוב המיוחד לו". רמי היה מבוגר בנפשו מבני גילו. עוד בצעירותו התעניין בשאלות כלכלה, חקלאות ומדיניות. ביוזמתו שלו המשיך את לימודיו, לאחר שסיים את שתים־עשרה שנות לימוד החובה. הוא הצטרף לחוג לכלכלה מדינית, שנערך בגבעת חביבה, ותמיד היה חוזר ועמו צרור גדול של שאלות. הוא התעניין מאוד כיצד פועלת האידיאולוגיה בחיי היום־יום בארצות הסוציאליסטיות, ומהם הפגמים שהתגלו שם, לעומת הגשמת העקרונות בקיבוץ. הרבה ספרים קרא בנושא זה ועד שעות הבוקר המוקדמות, היה יושב ומתווכח עם החברים – כיצד ניתן לשפר, לתקן, לעשות הכל טוב יותר.

רמי גויס לצה"ל במחצית אוגוסט 1957 והוצב לחיל השריון. במסגרת שירותו עבר קורס מקצועות טנק, קורס קציני אג"ם, קורס קציני שריון וקורס מ"פ טנקים. בחוות־דעת מפקדיו עליו נאמר: "רמי הוא קצין בעל אופי חיובי ביותר, אחראי מאוד, בעל יוזמה, יעיל, שקול, רציני, בעל רמה מקצועית גבוהה וחביב על אנשיו". ספרו עליו חבריו: "אפשר להגיד עליו שהיה 'מפקד חבר'. כשהיה צריך להיות תקיף, ידע להיות תקיף, אבל בדרך כלל היה נעים־סבר. הוא לא היה מן המקלים, אך גם לא מהמחמירים. את הצוות שלו הצליח להביא למצב כזה, שהיה צוות אשר בו כל אחד מוכן לתת את החיים בשביל השני".

בשלהי יולי 1960, לאחר ששוחרר מהשירות הסדיר ויצא לחיים האזרחיים, חזר רמי למשק והתמסר כל כולו לעבודה החקלאית, ובמיוחד לגידול המטעים הסובטרופיים. הוא עשה חיל בטיפוח מטע האבוקדו ואגוזי הפקאן והביאם לרמה כזאת, שעוררה את תשומת לבם של אנשי משרד־החקלאות ומכון "וולקאני" לחקר החקלאות, שאתם קיים קשר תמידי. רמי אף זכה לביקור מיוחד של אנשי משרד החקלאות ושל ראש הממשלה דאז, לוי אשכול ז"ל. בזכות הצלחתו נשלח לסיור מקצועי בארה"ב, ביפאן, בהודו ובארצות אחרות, כנציג משקי עמק־חפר והשומרון. לאחר ששב מהסיור, כיהן כנציג האזור בוועדה הארצית לאבוקדו וכחבר במועצה המקצועית של השירות להדרכה ומקצוע שליד משרד־החקלאות, ופעל פעולה מבורכת, בלי לזנוח את פיתוח הענף בבית. רמי היה גם מיוזמי בית־האריזה האזורי

לאבוקדו, וכן פעל רבות למיכון ענף הפקאן וייעולו. גולת הכותרת של פעילותו הפוריה, הייתה במילוי התפקידים המשקיים המרכזיים במשקו, מעברות, תחילה שימש כרכז ועדת העבודה, וכאן התבלטה יכולתו בארגון וכושרו לשלב הבנה לצורכי המשק עם בעיות החברה גם יחד. לא ארכו הימים ורמי נשלח לקורס להכשרת רכזי־משק במדרשה ע"ש רופין, ואחר־כך ריכז את משק מעברות במשך שלוש שנים רצופות – שלוש שנותיו האחרונות. חבריו למשק אומרים, שבזכותו התפתח הקיבוץ הרבה מן המשוער. אף־על פי כן לא התנשא רמי ולא התפאר, תמיד התייחס לתפקידו ביראת־כבוד מהולה בחששותיו של מתחיל. רמי נשא לאישה את חברתו דליה, ובמרוצת השנים נולדו שלושת ילדיהם: אורית, נירית ושי. חבריו מספרים שלא היה גבול להערכתו את דליה, והוא נהג לומר שיש להם חוש־ששי זה לגבי זו. את ילדיו אהב אהבה ללא גבול והקדיש להם הרבה מזמנו וממרצו. במלחמת ששת הימים היה רמי בין הראשונים בחזית הדרום, שהגיעו אל התעלה (ששת הטנקים הנודעים). אחרי המלחמה הועלה לדרגת רס"ן. במלחמת יום־הכיפורים לחם בקרבות הבלימה נגד הסורים ברמת הגולן. חבריו מספרים עליו שהיה שקט מאוד וקר־מזג; בקור־רוח ובביטחון פקד על אנשיו בקרבות. ביום י"ד בתשרי תשל"ד (10.10.1973), נפגע ונהרג בקרב הבלימה באזור תל־פארס, הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין של קיבוץ מעברות. השאיר אחריו אישה שתי בנות ובן, אב, אם, אח ואחות.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה כתב שר הביטחון: "רם הוגדר כקצין טוב, יעיל, בעל ניסיון, שקול, יציב גם במצבים קשים, אהוב על הכל".

לזכרו הוציאה המשפחה לאור חוברת ובה דברי חברים על דמותו.

גבעתי, ירון

ירון, בנם־בכורם של מרים ושלמה, נולד ביום ל' בניסן תשי"ג (15.4.1953), בקיבוץ מצובה. הוא למד בבית־הספר היסודי במצובה ואחרי־כן המשיך את לימודיו בבית־הספר התיכון האזורי בגשר־הזיו. אחרי שתי שנות לימודים עבר לבית־הספר החקלאי "עירון" בחדרה, שם סיים את לימודיו בבית־הספר התיכון. ירון גדל בבית חם, שבו הרעיפו עליו טוב־לב ואהבה. כנער היה מסוגר במקצת וקשה היה להתקרב אליו ולרכוש את אמונו. אולם כשהסתגל לאחד ממוריו או לאחת המטפלות, שרכשו את אמונו, נהיה עוזר נאמן להם בהשלטת סדר ומשמעת בקבוצת־הילדים שלו – קבוצת "שקד". הוא היה בעל דמיון עשיר. בכל סיפור ששמע ובכל עובדה חדשה שלמד, גילה משמעויות חדשות ומקוריות, שהיו מיוחדות לדרך החשיבה שלו. פעמים רבות היה רואה דברים מזווית ראייה מיוחדת לו ולעתים קרובות היה מוצא את הצד המגוחך שבדברים והיה מציירם ברוח עליזה ושובבה. הוא קשר קשרי ידידות עם חברים אחדים, קשרים נפשיים, עמוקים ולא קשרי חברות שטחיים. הוא ידע לעמוד עד מהרה על אופיים של אנשים חדשים שנקלע לחברתם ולגלות ביניהם את אלה שעמם היה רוצה לקשור

קשרי ידידות. בפניהם היה מוכן להיחשף ואף ציפה כי ישיבו לו יחס דומה. אכן ידידות עזה ועמוקה הייתה נוצרת בינו לבין חברים כאלה, כבר מתחילת ההיכרות. ירון היה בעל חוש הומור משובב ורוח עליזה. הוא אהב מעשי קונדס והיה ראש וראשון לתעלולי הנערים בני קבוצתו. אך עם זאת נחשב צעיר אחראי, היודע את הגבול בין המותר לבין האסור. הוא נהיה דמות מרכזית בחיי החברה של כיתתו וידע להשרות סביבו אווירה טובה של חברות. בני כיתתו אהבו להתקבץ סביבו, להאזין לנגינתו בגיטרה וללוות את הנגינה בשירה. לעתים העדיפו צורה זו של בילוי, על מופע אמנותי שנערך במשק. היה לו אוסף תקליטים ובחדרו המטופח היו מתאספים בני החבורה, מאזינים למוסיקה ומבלים בשירה ובריקודים. הוא היה הגורם המלכד בקבוצת "שקד" ועמד על כך שחברי הקבוצה יפגשו מדי שבת, יבלו יחד וישתפו זה את זה בחוויותיהם. ירון אהב לשמוע את חבריו מספרים על הקורה אותם, ידע להקשיב לבעיות וניסה לעזור ככל יכולתו. הוא עצמו היה מתייעץ בחבריו ובחברותיו, מגלה לפניהם את בעיותיו ומחפש בעזרתם פתרונות ודרכי פעולה. גם לאחר שעזב את הקיבוץ, כדי ללמוד בבית־הספר התיכון החקלאי, שמר על קשר הדוק עם חבריו וכשהיה מגיע לחופשה, שוב היה ניצב במרכז ההתעניינות והיה מארגן מסיבות וערבי הווי להנאת הכל. ירון היה בעל רגש והבנה ביחסו לזקנים ולחולים. חלומו הגדול מילדות היה להיות רופא, כדי לעזור לאנשים הנזקקים לעזרה. היה לו חוש מיוחד ליופי והוא הביעו בתצלומים הרבים שצילם, הוא אהב את החי והצומח. והרבה לטפל בבעלי חיים, במסירות רבה. הוא אהב את העבודה במשק החקלאי וביצע כל תפקיד שהוטל עליו בשלמות ובדייקנות. תמיד התגייס למשימות המיוחדות שהצריכו עבודה מרובה גם בימי שבת ומועד. הוא היה קשור קשר עז לקיבוץ ולאדמה שעיבד, ולמרות שהתלבט בדבר עתידו ידע כי יהיה קשור בקיבוץ, שבו גדל וחונך ובעבודת האדמה.

ירון גויס לצה"ל בתחילת נובמבר 1971 והוצב לחיל השריון. לאחר סיום הטירונות השלים קורס תותחנות טנקים וקורס מפקדי טנקים. בקורסים אלו הגיע להישגים מעולים ולאחר שעמד בהצלחה במבדקי הקצונה, נשלח לקורס קציניים. הוא סיים בהצלחה קורס קציניים וקורס קציני שריון. הוא עשה מאמצים רבים כדי להצליח בשירותו הצבאי. והתגבר בהצלחה על כל המכשולים שנערמו בדרכו. כשפרצה מלחמת יום הכיפורים, נשלחו ירון וחבריו לקורס לסיני, כדי להשתתף בבלימת מאמצי הצבא המצרי לצלוח את תעלת סואץ. הטנק שלו נפגע בקרב וירון התעקש להצטרף לטנק אחר, לא בתפקידו כמט"ק, אלא כטען־קשר. הוא השתתף בקרבות הקשים בשבוע הראשון למלחמה והתגלה כאיש מקצוע מעולה, שביצע את המוטל עליו בדייקנות ובקפידה של איש שריון, שהחינוך והמשמעת המיוחדים לחיל זה טבועים עמוק בדמו. הגם שהיה עדיין צוער ולא הוסמך לקצינות, התגלו בו תכונות של מנהיג וקצין מעולה. בשבוע השני למלחמה יצאה יחידתו אל "החווה הסינית" שכוח מצרי גדול הגן עליה. הקרב נמשך ימים אחדים והיחידה סבלה אבדות רבות. ביום כ' בתשרי תשל"ד (16.10.1973), בליל הפריצה ל"חווה הסינית", נפגע הטנק של ירון שעה שנחפז לחלץ טנק אחר שנפגע קודם לכן והיה חשוף לאש האויב. בפעולה זו נפגע ירון ונהרג. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בקיבוץ מצובה. השאיר הורים ואח. לאחר נופלו הוענקה לו דרגת סגן־משנה.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה כתב מפקדו: "בנכם סגן־משנה ירון ז"ל

שירת ביחידת שריון כטען בטנק מפקד מחלקת טנקים. בקרבות שקדמו לליל הפריצה התגלה ירון כאיש צוות מעולה והטנק בו נלחם השמיד כלי אויב רבים. ירון דבק במשימתו, תוך גילוי אומץ והכרה בשליחות שמילא".

בני משפחתו הוציאו לאור חוברת לזכרו ובה דברים על דמותו, שכתבו מוריו, המטפלות שטיפלו בו, חבריו לכיתה וחבריו לנשק; דברים על דמותו ראו אור בעלון מיוחד, שהוציאה לאור המועצה המקומית "סולם צור".

גברון, פנחס

פנחס, בן רוזה ואלפרד, נולד ביום ט' בתמוז תש"ח (16.7.1948) בעיר צ'סקי טשין שבצ'כיה ועלה ארצה עם משפחתו בשנת תש"ט (1949). לאחר שלמד בבית־הספר היסודי "תל חי" ובבית־הספר התיכון־עירוני ה' בחיפה, סיים לימודי־משפטים באוניברסיטת תל־אביב והוסמך כבוגר־משפטים. פנחס היה תלמיד שקדן וצמא־דעת וככל שרכש השכלה, כן גדלה להיטותו ללמוד עוד. ולאחר שהוסמך כבוגר־משפטים, נרשם ללימודים בפקולטה למדעי־המדינה באוניברסיטת חיפה. אף שהצטיין בלימודים, היה ענוותן ולא ניסה להתהדר בידיעותיו. הוא היה חבר בתנועת "הצופים", השתתף בפעולותיה בקביעות וברבות־הימים גם הדריך במסגרת התנועה. בתקופת לימודיו התיכוניים השתתף בקורס מ"כים של הגדנ"ע. טוב־לב היה, נחבא אל הכלים, ענוותן, נעים־הליכות ואהוד על מכריו ועל חבריו, שכינוהו בשם־חיבה "פיני". מטבעו הצטיין בנחישות וברצון עז ולפני גיוסו (בגלל כוונתו להתנדב ליחידה מובחרת) עשה לשיפור כושרו הגופני על־ידי ריצות ממושכות למרחקים ארוכים בשעות הערב, בתום יום־לימודים ארוך. בתקופת לימודיו האקדמיים, זכה במכרז לתפקיד רכז־סטודנטים לענייני מילואים וניהל מאבקים קשים למען חבריו. כן היה פעיל במסגרת "התנועה למען יהודי ברית־המועצות" ועורר את חבריו לצאת להפגנה גדולה למען שחרורה של סילווה זלמנסון. לעומת זאת סירב לעסוק בפעילות פוליטית במסגרת ארגון־הסטודנטים. הוא הרבה בקריאת ספרים והקדיש הרבה מזמנו הפנוי להאזנה למוסיקה, ואף ניגן בכינור, בגיטרה ובחצוצרה בתזמורת בית־הספד ובתזמורת־הנוער העירונית. בתקופת לימודיו האקדמיים נחלץ לעזרת אביו בניהול מפעל פלסטיקה, מבלי לנטוש את לימודיו. על־אף עומס העבודה הרב בשעות היום והלימודים בשעות־הלילה, ראה ברכה רבה בשני תחומי פעילותו ותרם במידה ניכרת לקידום המפעל ואכן, התוצאות החיוביות נכרו עוד בחייו.

פנחס גויס לצה"ל בתחילת אוגוסט 1966 והתנדב לחיל־הצנחנים. לאחר סיום הטירונות ולאחר שהשלים קורס־צניחה, סיים קורס־קצינים, על־אף שבמהלכו נאלץ להפסיק את השתתפותו בגלל מחלה. אחרי שהשתלם בקורס־שלישים, הוצב ביחידתו בתפקיד שליש־גדודי והוענקה לו דרגת סגן. ביחידה קנה לו שם של קצין טוב ובעל ידע מקצועי רב, ומפקדו אמר עליו: "הוא מתמסר לעבודתו ומגלה יוזמה, בעל כושר

ארגוני רב ורצון כן להצליח בביצוע המשימות שהוטלו עליו". חברו־לנשק הגדירו כ"קצין חי"ר ולוחם מעולה". במלחמת ששת־הימים השתתף בקרב האכזרי על מוצב "עלי־מונטר" שברצועת עזה ועברו עליו שם חוויות קשות. בתום תקופת שירות־החובה שלו התנדב להמשיך בשירות־קבע. תמיד הקפיד שלא להדאיג את הוריו; לא הרבה לספר על קשייו כדי שלא להדאיגם ולא דיבר גם על הישגיו ופעולותיו, מתוך צניעות.

במלחמת יום הכיפורים התנדב פנחס להילחם בשורות חטיבת "גולני", אף שלא קיבל צו־קריאה. הוא הצטיין באומץ־לב וברוח־התנדבות בכל־שלבי הלחימה. ביום י"ח בתשרי תשל"ד (14.10.1973), בשעת קרב באזור מזרעת בית ג'אן ברמת הגולן, ביקש המפקד מתנדבים לפעולה מיוחדת, לשם חיסול חוליית אויב מצויידת בטילים, שהציבה מארב בצומת. פנחס התנדב לצאת למשימה, ובמהלכה נפגע באש־צלף ונהרג. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין הצבאי בחיפה השאיר אחריו הורים ואח. על אומץ־לבו, רוח־ההתנדבות וההקרבה שגילה בלחימתו, הוענק לו ציון לשבח מטעם הרמטכ"ל.

במכתב־תנחומים למשפחתו כותב מפקדו: "פנחס נלחם באומץ־לב ובעוז־רוח הוא היה מהמובחרים שבקצינים הלוחמים בגדוד. היה קצין מסור, תכליתי, אהוב על חבריו ועל פקודיו".

משפחתו הוציאה לאור ספר לזכרו ובו דברים על דמותו; כמו כן תרמה כסף להקמת קרן־מלגות על־שמו בבית־הספר התיכון־עירוני ה' בחיפה; משפחתו ומכריו הקימו לזכרו אנדרטה, שהוקמה ביערות־הכרמל.

גבריהו, ראובן

ראובן, בן לאה ז"ל וחמ"י גבריהו, יו"ר "החברה לחקר המקרא בישראל", נולד ביום כ' באייר תש"ז (22.4.1947) בירושלים. הוא למד בבית־הספר היסודי "מעלה" ובישיבת "קול תורה" בירושלים, וסיים את לימודיו בבית־הספר התיכון־חקלאי "עיינות" (במגמה הדתית). הוא היה תמיד טוב וחרוץ והצליח בלימודים, במיוחד במקצועות הריאליים, כגון כימיה, מתמטיקה וביולוגיה. מורו אמר עליו: "תלמיד כשרוני, רציני ושקדן, נעים הליכות, מקובל בקרב מוריו וחבריו, מצטיין ובעל־מידות ומסור ביותר לזולתו". ראובן היה גם ספורטאי מצטיין והשתתף בתחרויות רבות בבית־הספר ונודע כחברותי מאוד ופעיל בקרב חבריו ומכריו, שהיה להם כמנהיג. הוא היה תמיר ונאה והגם שהיה צנוע, בטח בעצמו, נהג רצינות בגישתו לחיים, והיה מלא חיים ומוכן תמיד לעזור לזולת.

ראובן גויס לצה"ל בתחילת אוגוסט 1967 והתנדב לחיל־השריון. לאחר סיום הטירונות השלים סדרה של קורסים: קורס־צניחה, קורס־חבלנים, קורס־סיירים, וקורס קשרי־שריון. מפקדיו העריכו את כישוריו ושלחוהו לקורס קציני חי"ר, ולאחר

שהשלים קורס זה וקורס קציני־סיור, הוצב בסיירת־שריון בתפקיד קצין־מבצעים וסגן מפקד פלוגת־סיור, והוענקה לו דרגת סגן. הוא היה חייל מצוין ומפקד נערץ, שמעולם לא נאלץ לאכוף את סמכותו ואת דעתו, שכן ניחן בכושר מנהיגות טבעי ובסמכות שמקורה מוסרי וחברי. במלחמת ההתשה שימש מפקד יחידת סיור ופעם ערך לאנשיו סדר־של־פסח בשדה פתוח, תוך כדי מסע.

לאחר ששוחרר מהשירות הסדיר עבד ראובן במשרד העבודה כרכז־בחינות במחוז הדרום ובירושלים והחל ללמוד כלכלה וסטטיסטיקה באוניברסיטה העברית בירושלים. הוא נשא לו אישה בטקס שנערך בעיר העתיקה של ירושלים, ובכך ביקש להפגין את הקשרים האמיצים של משפחתו עם ירושלים המאוחדת, מאחר שגם הוריו נישאו בעיר העתיקה. אביו מספר: כשנתיים לפני מלחמת יום הכיפורים פגשתי במקרה באחד החיילים והלה שאלני: "אתה אבא של ראובן גבריהו"? כשאישרתי זאת, אמר החייל: "נעים לי לספר לך, שחברי ואני משוכנעים שראובן הוא המסור, הטוב והנלבב בקרב המפקדים". בחוות דעת תקופתיות הנהוגות לגבי קצינים בצה"ל זכה ראובן להערכות מצוינות, כגון: "קצין אחראי ומסור, בעל יכולת מקצועית גבוהה, משמעת עצמית ורצון למלא בנאמנות את תפקידיו, ואף נושאים שאינם קשורים בתפקידיו המוגדרים". ראובן הקפיד תמיד שלא להדאיג את בני משפחתו, הוא כתב או התקשר הביתה בכל הזדמנות, כדי להסיר דאגה מלבם וכשיצא למלחמה עשה כמיטב יכולתו כדי להרגיעם. במלחמת יום הכיפורים השתתף ראובן בקרבות הבלימה והפריצה נגד המצרים בחזית סיני. ביום הושענא רבא תשל"ד (17.10.1973) כעבור שנים־עשר ימי לחימה במסירות־נפש לשם בלימת התקדמות האויב והדיפתו, לחם ראובן באזור "החווה הסינית", לקראת הפריצה של ראש הגשר. היה זה מאמץ עיקש לעצור את טנקי הארמיה השנייה מלהבקיע ולמנוע את צליחת התעלה. ראובן, שפעל אז כקצין המבצעים של יחידת סיור, עמד קיצוני בגזרת החטיבה, בולם בגופו את התקדמות האויב. הנגמ"ש שלו נפגע והוא נהרג. הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין הצבאי בהר־הרצל. השאיר אחריו אישה ובת, הורים, אח ואחיות. לאחר נופלו הועלה לדרגת סרן.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה כתב דוד בן־גוריון (היה זה אחד ממכתביו האחרונים): "עמדנו במבחנים רבים, אולם מלחמה זו היא החמורה והאכזרית ביותר. בטוחני שגם בה נעמוד וחבל שחייהם של רבים ממיטב־הנוער שלנו נקטלים במערכה על קיומנו. עלינו להיות חזקים, ולשאת את היגון בכאב ובאחווה", מפקדיו וחבריו־לנשק סיפרו על קרב־הגבורה שראובן נפל בו: "במשך כל ימי הקרבות הקשים והאכזריים נשמע קולו בוטח ברשת־הקשר האלחוטי, בהדריכו את יחידת השריון עליה פקד. הוא השתדל בכל מאודו לשמור, גם בתנאי־הלחימה, על חיי־החיילים העומדים לפקודתו ולנסוך בהם ביטחון. כאשר שככו הקרבות והחיילים מצאו להם זמן להירדם – נשאר לשמור על אנשיו. הוא עשה עבודה עצומה ועשה זאת בכושר ובתושייה והוכיח את נכונותו למלא כל משימה קשה ומסוכנת.

אביו כתב לזכרו דברים כגון: "אנו, ההורים של בנינו הגיבורים, הננו יהודים בינוניים, פשוטים. והנה, מן הסיפורים המגיעים אלינו מפי החיילים, חברים לקרב, עולים ומתייצבים בנינו אלה כדמויות של לוחמים נועזים ללא־חת. ויש בינינו הורים התמהים: מי ילד את הבנים האלה, שנתעלו במסירות ובמעשי־גבורה מופלאים...

האמת היא שגם בנינו, כמונו, ככולנו, הינם יהודים פשוטים מן השורה. אולם, הבנים שלנו אוהבים את מדינת ישראל, ארץ מולדתנו, נחלת־אבותינו, ובהיותם חשים שמדינתם, ארצם־נחלתם, היא בסכנה, הרי מתעלים הם למדרגה גבוהה של יכולת־לחימה, תושייה וגבורה. התעלות זו היא התשתית האיתנה שעליה מבוסס כוח־ההגנה ויסוד־הקיום של מדינת־ישראל"; בכתב־העת "דור לדור" של "החברה היהודית העולמית לתנ"ך" פורסמה רשימה על ראובן, על דרכו ודמותו.

ג'דידי, בנימין

בנימין (ביניה), בן ניסן ז"ל ובת־שבע, נולד ביום ט"ז באדר א' תש"ו (19.3.1946) במשהד שבפרס. בשנת 1950 עלתה משפחתו ארצה אחרי תלאות רבות. ביניה, אחותו הצעירה והוריו התגוררו במעברת "קדימה" ובשנת 1951 נולד במשפחה עוד בן. המשפחה חייתה בתנאי מחסור וכאשר נלקח האב לבית חולים והאם נסעה אתו, טיפל ביניה הפעוט באחותו ובאחיו במסירות ללא גבול. בשנת 1952 נפטר האב והאלמנה שבה אל שלושת הילדים ואל המחסור. ביניה ואחותו שרה נשלחו לקיבוץ מנרה, ושם הלך לבית הספר, טיפל באחותו ולא הפסיק לדאוג ולעזור לאמו ולאחיו הקטן, שנשארו בשכונת התקוה. משפחת יעקב במנרה, אמצה אותו והוא היה כבן בכור במשפחה. כאשר אבי המשפחה נעדר בעסקיו, הצביעו הילדים על ביניה כעל ראש־המשפחה. לגביהם היה הוא אח גדול ונפלא והם נקשרו אליו בכל נפשם. ביניה היה תלמיד חרוץ ושקדן, הצטיין בגישה רצינית לכל נושא שעניין אותו הוא התעמק בידיעת הארץ ובטופוגרפיה, מצא עניין בפוליטיקה ולא נעדר מהרצאות ומחוגים בנושאים אלה. בבית־הספר היה "מלך" הכיתה, חבר נפלא, מלא התחשבות ותלמיד מצוין, שלא השתתף בתעלולים עם חבריו, והצטיין במחשבה צלולה ובכושר ביצוע מעולה. אחרי שסיים את לימודיו בבית הספר היסודי במנרה, המשיך ללמוד בבית־הספר המשותף האזורי "הר וגיא" בקיבוץ דפנה. הוא היה פעיל במסגרת הגדנ"ע, השתתף בקורסי מדריכים של חטיבת בני הקיבוץ המאוחד ובקורס דאייה של הגדנ"ע. כל אותו זמן הרבה לנסוע אל אמו, להביא לה מפרי המשק ולדאוג לה ולצרכיה.

בנימין גויס לצה"ל במחצית נובמבר 1965. אחרי הטירונות התנדב לצנחנים, עבר קורס מ"כים והוצב בסיירת צנחנים. באפריל 1968, אחרי שהאריך את משך שירותו הסדיר בשישה חודשים נשלח לקורס קצינים, ואחרי כן השתתף בקורס קציני סיור, ביניה אהב את השירות בצה"ל. במלחמת ששת הימים השתתף בכיבוש רמת־הגולן, וכן השתתף בהרבה פעולות נועזות כגון: סמוע, כראמה, שדה התעופה של בירות, נג'ע־חמדי ועוד. בכולן הצטיין בכושר ההחלטה ובתושיה שלו ובמחשבתו הבהירה. כתב עליו מתן וילנאי: "כחייל וכמפקד בסיירת הצנחנים היה ביניה מעולה ואחד הבולטים בחבורה מובחרת זו. בכל הפעולות בהן השתתף ביניה, ביצע את תפקידיו מעל ומעבר למקובל".

בספטמבר 1969 השתחרר ביניה מצה"ל וחזר למנרה. לגביו המשך החיים במשק היה מובן וטבעי. הוא נשא לאישה את חברתו מירי, שהגיעה למשק במסגרת של"ת, וברבות הימים נולדו להם בת – ענבל ובן – דני. ביניה נתן לבנו שם זה לזכרו של חברו, דני דרור ז"ל, ששירת בחיל הצנחנים ונפל במלחמת ששת־הימים בעיר העתיקה. ביניה ריכז את ענף הפרדס במשק וכאשר אירע משבר בענף הכותנה, ניאות ליטול על עצמו את ריכוזו, כיון שהיה האדם האחד שיוכל להצילו. הוא עשה מלאכתו במסירות רבה, מכל לבו ובכל כוחותיו. נבחר כחבר מזכירות המשק, והיה חבר בוועדת החברים. כשפרצה מלחמת יום הכיפורים הוזעק ביניה ליחידתו. הוא פיקד על יחידת סיור ברמת הגולן, שכן זמן קצר לפני המלחמה עבר ליחידה במסגרת חיל השריון. במכתב שכתב מהרמה בעיצומה של המלחמה הוא כותב: "...קרו כאן דברים ששנים חונכנו לחשוב שהם לא יכולים לקרות לנו. למרות זאת אני חושב, שהשלבים הקשים כבר מאחורינו. אנחנו כבר יושבים על הגבול הקודם. מעניין, עשיתי בדיוק את אותו הציר שבו לחמתי בששת הימים, אבל הרבה יותר קשה... היחידי שעומד לעזרתנו בלילה הוא הירח..." על נסיבות נפילתו כותב האלוף מ' פלד למשפחתו של ביניה: "...אוגדתנו בצעה את התקפת־הנגד על הצבא הסורי בדרום רמת הגולן. יצאנו מצמח, ביום ב' לפנות בוקר משם דרך עין־גב, אל־על, מעלה גמלא לעבר צומת רפיד ולחושנייה. במוצאי יום ד' הייתה כל רמת־הגולן בידינו. אולם המלחמה נמשכה לאורך הגבול הסורי ומעבר לו, במובלעת. ביום ו' כ"ג בתשרי תשל"ד (19.10.1973) בלחימה מעבר לקו הסגול, נפגע בנימין בהפגזה ארטילרית בהיותו עוזר ליד המג"ד". הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין במנרה. השאיר אחריו אישה, בת ובן, אם, אחות ואח.

כתב עליו שר הביטחון משה דיין: "בנימין היה קצין בעל ידע מקצועי ונסיון, קר־רוח, בעל כושר מנהיגות ואהוב על הכל", בהמשך מכתבו כתב מפקדו, האלוף מ' פלד: "...בנימין עבר קרבות רבים, מנוסה, אמיץ, בעל יזמה ותושייה חבריו מרבים לדבר בו, כי כבדוהו ואהבוהו. אמנם חדש היה ביחידה, אולם קנה את לב כולם". קיבוץ מנרה הוציא לאור חוברת לזכרו.

גדליה, רחמים

רחמים, בן אילה ויעקב, נולד ביום א' באלול תש"ד (20.8.1944), בפתח־תקוה. הוא למד בבית־הספר היסודי הממלכתי־דתי "נצח ישראל" ואחרי־כן למד בישיבת "תורת ירושלים" בירושלים. רחמים, שכונה בפי כל רמי, גדל וחונך בשכונת מחנה־יהודה שליד פתח־תקווה. הוא היה פעיל בחיי החברה בשכונה, עשה את מרבית זמנו הפנוי במועדון הנוער במקום והיה הרוח החיה והיוזמת בקרב צעירי מחנה־יהודה. הוא נמנה עם הממריצים את בני גילם להרבות בפעילות חברתית, במסיבות ובבילוי משותף. רחמים היה ספורטאי מצטיין ונמנה דרך קבע עם סגל קבוצת הכדורגל של "הפועל" מחנה־

יהודה. הוא אהב להאזין למוסיקה ובעיקר לשירים ולפזמונים עבריים, כמו כן הרבה לקרוא והיה יושב שעות ארוכות וקורא בספרים האהובים עליו. חבריו מעידים עליו, כי היה צנוע ונעים הליכות. הוא השרה סביבו אווירה טובה ונעימה ובזכות זאת, נהגו ידידיו לבלות את זמנם במחיצתו. הוא רכש לעצמו חברים רבים, שכן תמיד היה מוכן להטות אוזן קשבת לכל בעיה שהעלו בפניו ועשה כמיטב יכלתו כדי לסייע לכל דורש. אחרי שתי שנות לימודים בישיבה בירושלים, חזר לביתו והחליט למצוא את פרנסתו בעבודת כפיים. עד לגיוסו לצה"ל עבד כמסגר וכחרט.

רחמים גויס לצה"ל במחצית מאי 1962 והוצב לחיל השריון. לאחר סיום הטירונות השלים קורס תותחני טנקים ונשלח לשרת בחטיבה שבע. הוא השתתף באימוני החטיבה ובפעילות מבצעית ענפה, והתגלה כחייל ממושמע, השוקד על ביצוען המלא של המשימות שהוטלו עליו. הוא היה איש מקצוע מעולה והיה ידוע כאחד התותחנים הטובים ביחידה. רחמים ידע לעודד את חבריו ולנסוך בהם תחושת ביטחון ואמונה, גם בשעות הקשות של האימונים והפעילות המבצעית.

בסוף אוקטובר 1964 שוחרר רחמים מהשירות הסדיר, והוצב ליחידת מילואים של חיל השריון. ביחידה זו נקרא לתקופות של שירות מילואים ועמה נלחם בקרבות מלחמת ששת הימים. לאחר השחרור, השתלם בקורס להכשרה מקצועית, בחרטות ובמסגרות. הוא עבד כמסגר בבית־החרושת לקופסאות פח בפתח־תקווה. לימים נשא לאישה את חברתו מיכל ויחד עמה הקים את ביתו בשכונת מחנה־יהודה. כשפרצה מלחמת יום הכיפורים מיהר רחמים להתייצב ביחידתו והשתתף בקרבות הבלימה וההבקעה נגד המצרים בסיני. בקרבות אלה התגלה כתותחן מעולה ואיש צוות למופת. ביום כ"ב בתשרי תשל"ד (18.10.1973), בקרב הפריצה לשטח מחנות "אבו־סולטאן" שממערב לתעלת סואץ, נפגע הטנק שלו והוא נהרג. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין שבפתח־תקווה. השאיר אחריו אישה, הורים, שלושה אחים ושלוש אחיות. לאחר נופלו הועלה לדרגת סמל.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה כתב מפקדו: "רחמים ז"ל היה איש שריון מעולה ולוחם אמיץ־לב, אשר בידעו את המשימות הקרביות שהוטלו עליו לחם בנאמנות ובחירוף נפש. התחבב על חבריו ועל מפקדיו והשרה ביטחון על כולנו".

הוריו תרמו ספר תורה לזכרו לבית־כנסת בשכונת מחנה־יהודה.

גדרון, אילן

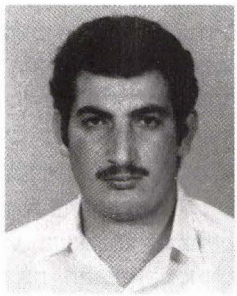
אילן, בן תמר ומשה, נכדם של דב ורבקה הוז, ודוד ופנינה גורדון, נולד ביום י"ט בשבט תשי"ג (4.2.1953) בתל־אביב. בשנותיו הראשונות נדדה המשפחה: תל־אביב, קיבוץ נוה־ים, נוה־מגן ובאר־שבע. כשהיה אילן בן שבע השתקעה המשפחה בנוה־מגן שברמת השרון. אילן למד בבית־הספר "נוה־מגן" ובתיכון "השרון". בכיתתו התגבשה חבורה מלוכדת בקשרי רעות אמיצים. יחד שיחקו ולמדו, גדלו ובגרו, ויחד יצאו לשירות בצבא. הילד הרזה והחביב היה לנער תמיר ויפה־תואר, כולו רוך ועדנה, בת־צחוק של חן

מאירה את פניו, שופע אהבה ואהוב על הכל. "אילן בעשרים השנים שלו, תמיד היה הילד הטוב והנהדר והעדין הזה". "האישיות שלו, בחור רגיש, עדין – ילד טוב". "איפה שהוא במהות שלו הייתה העדינות הזאת טבועה". "הייתה לו תכונה שלא פגשתי אצל אף אחד – אהבה, אהבה לאנשים". "הייתי מלא הערצה למידה שבה היה מסוגל להיות חבר". "מה שאני מצאתי בו זה הרגישות שלו" – רסיסי דברים אלה מפי חבריו מגלים אולי משהו מדמותו.

אילן גויס לצה"ל באוגוסט 1971 והוצב לקורס־טיס. תקווה עוממת הפכה לשאיפה גדולה – להיות טיס. אך אילן לא סיים את הקורס. הכאב החריף – שהרי ידע שהוא עצמו אחראי לכך, שכן לא שקד דיו על הלימודים הריאליים – נמהל בתקווה לשוב ביום מן הימים אל הטיס. אופיו ואישיותו של אילן התעצבו במהלך שירותו הצבאי, תוך התמודדות עם קשיים ואתגרים. אילן הצטרף אל חבריו בחיל השריון. הוא עבר את מסלול ההכשרה בקורס למקצועות הטנק, למפקדי טנקים, בקורס קציני אג"מ ובקורס קציני שריון, וב־13.6.1972 הוסמך כקצין שריון, מפקד מחלקת טנקים, בדרגת סגן־משנה. שוב היה עליו להשלים עם הצבתו כמדריך לתותחנות־טנקים בבית־הספר לשריון, שעה שהשתוקק להצטרף לחברים, שהוצבו ביחידות ששירתו בקווים. אך אט אט מצא אילן עניין ואתגר בתפקידו. הוא חש אחריות לגבי פקודיו והשתדל להיות להם למפקד מבין ומסייע. בערב יום־הכיפורים הורדה יחידתו של אילן לרפידים בצהרי יום־הכיפורים, עם תקיפת המטוסים הפתאומית, זינק אילן אל צריח הטנק והפעיל את מקלע הנ"מ. כקצין טנקים יצא אילן עם הכוח לעבר תעלת־סואץ. בטנק ניתק אחד הזחלים ואילן נטל פיקוד על טנק אחר שהגיח מן האפלה. עד שהגיעו לקנטרה – נשחק הגדוד. טנק בודד שועט בלילה ברחובותיה של עיר הרפאים, השורצת אויב ואש תופת. ללא קשר, ללא פקודה, ללא מפה – חותרים להגיע לקו המים, כדי לירות אל מעבר לתעלה. על־יד מעוז "מילנו" איבד הטנק זחל ונעצר. עם הנץ אור היום התגברה האש על הטנק וסביבתו ואילן פוקד על פינוי מהיר. בו ברגע נפגע הטנק פגיעה ישירה. אילן וצוותו הצטרפו אל מגיני מעוז "מילנו" והשתלבו בלחימה על הגנתו. עם ערב נצטוו לפנות את המעוז. ליל אימים. הולכים בין מארבים של האויב. אש, פצועים והרוגים. חותרים להגיע אל כוחותינו בטרם יעלה האור. אילן, לדברי חבריו, מסייע להם ומעודד אותם, כשהוא נמצא פעם בראש הטור המתמשך ופעם בסופו. עם עלות השחר הראשון מוצאים מסתור תחת שיח. לפתע נפתחת לעברם אש מטנקים שלנו. אילן ועמו עוד חייל נוטלים טלית מידיו של איש־מילואים שהתפלל "שחרית" ויוצאים בריצה לעבר הטנק היורה. כך ניצלו עשרים וארבעה לוחמים. אילן פצוע בפניו, אך מסרב להתפנות. הוא מארגן מחלקת טנקים ויוצא אל המלחמה. ארבעה־עשר יום לחם אילן ועבר קרבות קשים. במהלך הקרבות החליף שישה טנקים, אך לדברי מפקדיו ופקודיו השליט בכוח שבפיקודו אווירה של חברות ונכונות לכל משימה. ביום כ"ג בתשרי תשל"ד (19.10.1973) ממערב לתעלת סואץ, בקרב על מתחם "ערל", כשפקד על כוח טנקים והוא חשוף בצריח, נפגע אילן ונהרג. "במעשיו אלה גילה אומץ־לב, תושייה וקור־רוח למופת" – כלשון עיטור המופת שהוענק לו. לאחר נופלו הועלה אילן לדרגת סגן. אילן הובא למנוחת־עולמים בבית־הקברות הצבאי בקרית־שאול. השאיר הורים ואח.

משפחתו הוציאה לאור שתי חוברות ובהן דברי חברים עליו, כפי שהועלו בשני מפגשים, שנערכו לזכרו; בספר "בנינו", שהוציאה לאור המועצה המקומית של רמת־השרון, ובספר "ההולכים ראשונה – חטיבת נתק"ה במלחמת יום־הכיפורים" ראו אור דברים עליו; בגליון במחנה מספר 36-35 מיום כ"ח באייר תשל"ה, פורסמה הרשימה "טלית שכולה תכלת" מאת דוד גת, המתארת את לחימתו; בגליון "דבר השבוע" מיום 9.11.1973 פרסם הסופר יורם קניוק רשימה עליו — "אילן יצוק מרוך".

גואטה, אלי

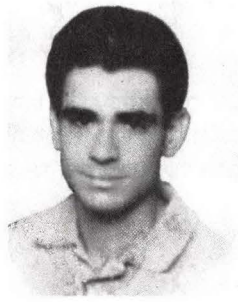
אלי, בן מרים ורחמים, נולד ביום ב' בניסן תש"י (20.3.1950) באלכסנדריה שבמצרים, ועלה ארצה עם משפחתו בשנת תשי"ב (1952). משפחת גואטה הצטרפה למושב תימורים שבחבל לכיש, ואלי למד בבית הספר היסודי "מבואות" בבאר־טוביה. אחר־כך למד בבית הספר החקלאי בכפר סילבר, ולאחר שהשלים י"א כיתות עבר למגמה הנדסית־חקלאית בבית־הספר התיכון "יד־נתן" בעכו. אלי היה נער רציני וממושמע, אהוב על חבריו בבית־הספר ועל ידידיו במושב תימורים. הוא היה חובב ספורט, הרבה לשחק בטניס־שולחן ואהב לשחות בים ובברכה. בתקופת לימודיו בבית־הספר התיכון היה חבר בתנועת הנוער הציוני והשתתף במחנות נופש שנערכו במסגרת התנועה. אך רוב מעייניו היו נתונים בראש ובראשונה לבני משפחתו ולמשק. הוריו וידידיו מעידים עליו שהיה בן למופת וחבר משק מסור. הוא רחש כבוד ודרך־ארץ לאביו ולאמו, סייע להם במתן עצה נבונה, ואף עזר בניהולו של המשק. כזה היה ביחסו לכל אדם, שכן מוכן היה לעזור ולעשות למען הזולת. בני מושב תימורים ידעו שעל אלי אפשר תמיד לסמוך. עלם תמיר וחסון היה, טוב־לב, אדיב, ישר־דרך ובעל מצפון.

אלי גויס לצה"ל בראשית אוגוסט 1968. לאחר סיום הטירונות השתלם בקורס אפסנאים והוסמך כמש"ק אפסנאות. הוא היה חייל אחראי ומסור והשתדל לבצע כמיטב יכולתו כל משימה וכל תפקיד שהוטלו עליו. כאשר עשה עם יחידתו הרחק ממושב מגוריו, הקפיד לטלפן ולכתוב הביתה, וכשהיה בא לחופשות לא סיפר על לבטיו ועל קשייו, שכן תמיד הקפיד שלא להדאיג את הוריו. כאשר בקשו לשמוע מפיו פרטים על חייו בצבא היה עונה: "הכל בסדר. אין בעיות".

בקיץ 1971 השתחרר אלי מהשירות הסדיר, חזר למושב תימורים והשקיע מלוא מרצו בפיתוח המשק. הוא עבד בנגריה, והיה מעורה בפעילות בכל ענפי המשק. כשפרצה מלחמת יום הכיפורים נקרא אלי לשירות מילואים. הוא נשלח לחזית הצפון והשתתף בקרבות הבלימה נגד הסורים. תוך כדי הגשת עזרה רפואית לפצועים, בעיצומה של הפגזה ליד אל־על, נפגע אלי ומת מפצעיו ביום י"ד בתשרי תשל"ד (10.10.1973). הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין במושב תימורים. השאיר אחריו אב, אם ואח. לאחר נופלו הועלה לדרגת סמל.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה, כתב שר הביטחון: "אלי ז"ל שירת בחיל הרפואה. הוא היה חייל טוב וחבר נאמן. אלי היה אהוד על כל מי שהכירו".

גואטה, משה

משה, בן רחל וציון, נולד ביום כ"א בחשון תש"ד (19.11.1943) בטריפולי שבלוב ועלה ארצה בשנת תשכ"ד (1964). בעיר הולדתו למד בבית־ספר יסודי וכן למד בבית־ספר עברי, ששכן בבית־הכנסת על שם הרב יהודה סרוסי ז"ל. משה גדל וחונך ברוח המסורת המיוחדת לקהילת יהודי לוב. בבית־הספר העברי התגלה כתלמיד חרוץ ושקדן, התמסר ללימודים והגיע להישגים מעולים. עקב מצבה הכלכלי הקשה של משפחתו, יצא לעבוד והתמחה במקצוע החייטות, הוא נשא בעול פרנסת המשפחה והיה התומך העיקרי בה. אך את אחיו ואחיותיו הצעירים עודד להמשיך בלימודים ולרכוש השכלה ובכך להגשים את אשר נבצר ממנו. משה היה מוכר כאדם נעים הליכות, חביב על הבריות ושונא ריב ומדון. הוא היה אהוב ומקובל על בני הקהילה היהודית בטריפולי, בזכות מידותיו הטובות ונכונותו לסייע תמיד לכל נזקק. מנעוריו ספג משה את ערכי האהבה לעם ישראל ואת השאיפה לעלות לארץ־ישראל. הוא קיבל את רעיונות התנועה הציונית ודבק בהם. למרות המגבלות שהטיל המשטר בארצו, הצליח להאזין בסתר לשידורי הרדיו מארץ־ישראל. הוא ידע על הישגיה של המדינה, שמח עליהם ושאיפתו לעלות לארץ התגברה. בשנת 1963, לאחר שהגיע למסקנה שמשפחתו מבוססת די הצורך, החליט להגשים את חלומו ולעלות לארץ־ישראל. למרות שהיתר יציאה לא ניתן על נקלה, לא נרתע וחתר בעקביות במשך שנה שלמה, עד שהצליח להערים על שלטונות לוב והצליח לצאת משם עם אחותו מרים ולהגיע לאיטליה. שם התקשר מיד עם נציגי הסוכנות היהודית והם סייעו בידו להגיע ארצה. לאחר ששיכן את אחותו הצעירה ודאג למלא את מחסורה, פתח במאבק חדש, שמטרתו להתבסס ולהתקדם בארצו החדשה. הוא עבד כטייח וכפועל בניין, והשקיע מאמצים רבים כדי להצליח בעבודתו ולהתקדם. בשנת 1965 נשא לאישה את חברתו אילנה והקים יחד עמה את ביתו בלוד.

משה גויס לצה"ל בסוף נובמבר 1967 ועבר מסלול שירות של עולים חדשים, במסגרת חיל הרגלים.

אחרי הטירונות והאימון הבסיסי, הוצב לשירות מילואים בחטיבת ירושלים. ביחידה זו היה נקרא לתקופות של שירות מילואים. בשנים הראשונות לנישואיו השקיע משה את כל מרצו ואונו בעבודה. הוא רצה לבסס את מעמדה של משפחתו ולהעניק לה מכל טוב. לאחר שנות עבודה ארוכות ומפרכות הצליח לרכוש בית משלו והחל להגשים, בזו אחר זו, את כל המטרות שהציב לעצמו. בערב ראש השנה תשל"ד נפרד מבני משפחתו ויצא לשירות מילואים פעיל. הוא וחבריו ליחידה הגנו על המעוזים שלאורך תעלת סואץ. בערב יום הכיפורים היה צריך לצאת לחופשה, אך

ויתר על תורו כדי להיות עם משפחתו בחג הסוכות. במלחמת יום הכיפורים לחמו חיילי החטיבה הירושלמית לבלימת כוחות האויב, שהחלו צולחים את התעלה. בקרב ההגנה על מעוז "לחצנית" נפצע משה פצעים אנושים ונפל בשבי. ביום י"א בתשרי תשל"ד (7.10.1973) מת מפצעיו בשבי המצרים. נפילתו קטעה את מאמציו להשיג את כל הדברים שחלם עליהם ועבד למענם. לאחר שגופתו הוחזרה הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בלוד. השאיר אחריו אישה, שני בנים, בת, הורים, חמישה אחים ושלוש אחיות, לאחר מותו הועלה לדרגת רב־טוראי.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה כתב מפקד יחידתו: "משה נמנה עם שורותינו, לחם בגבורה רבה במעוז "לחצנית" שעל שפת תעלת סואץ, ונפל בהגינו על חבריו ועל ביתו אשר בעורף. בתקופת שירותו עמנו בגדוד מצאנו בו תכונות של אדם ולוחם למופת".

גואטה, רחמים

רחמים, בן סופיה וחואתי, נולד בשנת תש"ז (1947), בטריפולי שבלוב ועלה ארצה עם משפחתו בשנת תשי"ב (1952). המשפחה השתקעה במושב עוזה והוא למד בבית־הספר היסודי במושב. אחרי־כן סיים את לימודיו בבית־הספר הממלכתי־דתי באבן־שמואל. רחמים גדל וחונך ברוח המסורת היהודית והאמונה באלהי ישראל והקפיד על מצוות כיבוד אב ואם. הוא נטל על עצמו את עול הדאגה למשפחה מרובת הנפשות ולאחר שסיים את לימודיו, עבד במשק שהקימו הוריו וסייע לשגשוגו ולפריחתו. רחמים היה אוהב חיים, שמח בחלקו וטוב לב. הוא קנה את לב חבריו בפשטותו, בצניעותו ובנכונותו לסייע תמיד לכל דורש. גם במצבים קשים וברגעי משבר ידע לשמור על קור רוח ולא איבד את השקט הנפשי והשלווה המיוחדים לו. הוא היה בן מסור למשפחתו, ידיד של אמת לחבריו ושותף מסור לחבריו לעבודה.

רחמים גויס לצה"ל בתחילת פברואר 1967 והוצב לחיל השריון. לאחר סיום הטירונות הוכשר כאיש צוות טנק והוצב בחטיבת־שריון 7, אשר בשורותיה לחם בקרבות מלחמת ששת הימים. אחרי כן סיים בהצלחה קורס מפקדי טנקים ונשלח לשרת, כמט"ק, בגדוד סער של חיל ההנדסה.

בתחילת פברואר 1970 שוחרר רחמים מהשירות הסדיר והוצב ליחידת מילואים של חיל השריון. לאחר השחרור רכש משאית והצטרף לחברה להובלה שמרכזה באשקלון. הוא עבד במרץ רב, ללא לאות והקדיש את כל זמנו כדי לסייע לטיפוחה ושגשוגה של החברה. אחרי שעות העבודה נרתם לסייע להוריו במשק החקלאי שלהם. חודשים ספורים לפני נפילתו רכש דירה בקרית־גת, בה עמד להקים את ביתו עם חברתו לחיים. במלחמת יום הכיפורים השתתפה יחידתו בקרבות הבלימה וההבקעה נגד המצרים בסיני. ביום י"ט בתשרי תשל"ד (15.10.1973), בקרב באזור גשר פירדאן, נפגע רחמים ונהרג. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בהר־

הרצל בירושלים. השאיר אחריו הורים, שישה אחים ושלוש אחיות. לאחר נופלו הועלה לדרגת סמל־ראשון. רחמים נפל כשאך היה בתחילת הדרך לקראת התבססות ועמד לפני הקמת בית ומשפחה בישראל. שותפיו לעבודה אבדו חבר מסור ועובד חרוץ, הוריו אבדו את משענתם וידידיו את הרע הנאמן שהשרה בקרבם אווירה טובה ונעימה.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה כתב מפקד היחידה: "רחמים ז"ל לא שש אלי קרב, אך מרגע שהתייצב לתפקידו ראה במלוא הרצינות את המוטל עליו. חדור הכרה יצא אל הקרב שממנו לא שב הוא וחבריו מנעו בגופותיהם את השואה שנכונה לנו".

מושבי "הפועל המזרחי" הוציאו לאור חוברת לזכרם של בני המושבים, שנפלו במערכה. בחוברת זו, הנושאת את השם "עץ החיים", ראו אור דברים על דמותו של רחמים.

גוברמן, יהונתן

יהונתן, בן רחל ואברהם, נולד ביום כ"ט בסיון תש"ד (20.6.1944), ברמת־הכובש. הוא למד בבית־הספר היסודי ברמת־הכובש ואחרי כן סיים את לימודיו בבית־הספר התיכון בקיבוץ. גישתו של יהונתן ללימודים הייתה רצינית ובוגרת והוא התעניין בעיקר בביולוגיה, בהיסטוריה ובכלכלה. כמו כן התעניין בבעיות המדינה והחברה ונטל חלק בפעילות חברתית ותרבותית בקיבוץ. בעודו תלמיד בבית־הספר התיכון החל מקדיש עניין לידיעת הארץ. הוא השתתף בקורסים שערכה חטיבת בני הקיבוץ המאוחד והרבה לקרוא ספרים העוסקים בארץ ובנופיה. יחד עם חבריו לקיבוץ יצא לסיורים ולטיולים ברכב וברגל ואמנם, מעטים היו המקומות בארץ שלא ביקר בהם. יהונתן היה ספורטאי מצטיין, בעיקר באתלטיקה קלה ובכדורסל. כשהיה תלמיד בבית־הספר התיכון, זכה בפרסים רבים בתחרויות בריצה ובקפיצה למרחק. הוא היה שחקן כדורסל מצטיין ונמנה עם סגל קבוצת הכדורסל של "הפועל" רמת־הכובש, שהשתתפה במשחקי ליגה א' בכדורסל.

יהונתן גויס לצה"ל במחצית אוגוסט 1962 והוצב לחיל השריון. לאחר שעבר אימונים, נקבע תפקידו כלוחם חרמ"ש. אחרי תקופת שירות נשלח לקורס קציני וסיים אותו כחניך מצטיין מחלקתי. אחרי־כן סיים בהצלחה קורס קציני שריון והוצב בתפקיד מפקד מחלקת סיור בגדוד טנקים. הוא היה איש מקצוע מעולה ומפקד שריון מצטיין, שזכה להערכת מפקדיו והיה אהוד על פקודיו.

במחצית אוגוסט 1965 שוחרר יהונתן מהשירות הסדיר והוצב ליחידת מילואים של חיל השריון, כמפקד צוות־סיור. ביחידה זו נקרא לתקופות של שירות מילואים. במלחמת ששת הימים שירת ביחידת סיור באוגדת האלוף שרון ונמנה עם ראשוני החיילים שהגיעו לתעלת סואץ. יהונתן היה חבר פעיל בחטיבת בני הקיבוץ המאוחד

ולאחר שסיים את שירותו הסדיר בצה"ל, נשלח להדריך בסניף בני־ברק של תנועת הנוער העובד והלומד ושימש במשך שנה, כמרכז הסניף. אחרי מלחמת ששת הימים יצא יחד עם בן־דודו, שלום עין־גל (אנגל) ז"ל, שנפל במלחמת יום הכיפורים, לטיול סביב העולם. מצוידים באמצעים מעטים ונעזרים בתושייה ובכושר אילתור, סיירו בארצות המזרח הרחוק – סינגפור, יפאן ותאילנד וסיימו את סיורם בטיול לאורכה ולרוחבה של ארצות־הברית. בשנת 1968 נשא לאישה את יעל, בת קיבוץ רמת־הכובש ובשנת 1970 נולד בנם דותן. יהונתן שימש כמרכז ענף הבננות במשק והיה אחראי על המטע, ששטחו 150 דונמים. במסגרת המטע ניהל חלקה שבה נערכו ניסויים חקלאיים מטעם מרכז ההדרכה שליד משרד החקלאות. בקיבוץ היה פעיל בוועדות שונות, היה חבר בוועדת המשק ואחראי על ועדת ההשכלה. במרוצת הימים הצליח להשלים את בחינות הבגרות והתעתד להמשיך וללמוד ביולוגיה באוניברסיטה. במלחמת ההתשה שימש כמפקד מעוז על שפת תעלת סואץ. בשנת 1970 סיים בהצלחה קורס מפקדי פלוגות בחיל השריון ובשנת 1973 הועלה לדרגת סרן. במלחמת יום הכיפורים השתתפה יחידתו בקרבות הבלימה וההבקעה נגד הסורים ברמת הגולן. בקרבות אלה שימש כסגן מפקד פלוגת סיור ביחידת שריון. ביום י"ב בתשרי תשל"ד (8.10.1973) נפגע יהונתן ונהרג בקרב על תל־ג'וחאדר, הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין ברמת־הכובש. השאיר אחריו אישה, בן, הורים, אחות ואח.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה כתב מפקדו: "סרן יהונתן ז"ל שירת ביחידת השריון, הצטיין כקצין מקצועי בעל עוז נפש ותושייה רבה, בלט בנכונות מלאה לבוא לעזרת פקודיו, בכל מצב ובכל עת, מילא כל תפקיד שהוטל עליו בצורה המושלמת ביותר והיה מפקד אהוב ואהוד על כולנו".

גוזלן, חיים

חיים, בן רחל ושלמה, נולד בשנת תרצ"ז (1937) במרוקו. כשהיה ילד עלתה משפחתו ארצה וכאן התחנך ולמד בבית־ספר יסודי. חיים גדל במשפחה שהיו בה עוד חמישה אחים וארבע אחיות. תנאי החיים במשפחה הגדולה לא היו קלים. בית מגוריהם לא היה גדול די הצורך כדי שתהיה לכל אחד פינה משלו. באווירה כזו היה קשה להתרכז בלימודים, מה גם שבגלל הלימודים לא יכול חיים לעבוד ולעזור בפרנסת המשפחה. משכורתם של אביו ואמו לא הספיקה אף פעם לכלכלת המשפחה, וחיים, שהיה קשור מאד למשפחתו לא יכול לראות בצערם. על כן החליט לצאת לעבודה מיד עם תום לימודי החובה בבית־הספר היסודי ולעזור להוריו. הוא לא בחל בשום עבודה ובלבד שתכניס די כסף לעזרה ממשית בבית. למרות שילדותו הייתה קשה, היה חיים אופטימי ועליז. תמיד היה חיוך של טוב־לב משוך על פניו והוא נהג לקדם כל אדם במאור פנים. חבריו אינם זוכרים אי־פעם שראו אותו כועס או מעורב במריבות. תמיד נהג בנועם ובאדיבות. הוא אהב בני אדם ואהב לעזור להם; גם בלי שנתבקש

היה תמיד מציע את עזרתו. בעקשנות ובהתמדה היה מבצע כל משימה עד תומה ולא היה מניח עניין שלא הביא אותו לכלל סיום. הוא היה אדם אחראי, ששקל את מעשיו בכובד ראש. בכל מקום שעבד, זכה לשבחים על רצינותו והתמדתו. הממונים עליו לא חששו מעולם להפקיד בידיו משימות שדרשו טיפול אחראי ומסור. הוא גם ידע להקשיב לאנשים באורך רוח ומתוך התעניינות אמיתית, בהם ובבעיות שהעלו לפניו. אין פלא שרבים בקשו לבוא ולשוחח אתו על חייהם, על צרותיהם או על שאיפותיהם. קשרים מיוחדים במינם נוצרו בינו לבין אחיו ואחיותיו. לעתים קרובות בילו בצוותא והיו תמיד ידידיו האינטימיים ביותר. חיים רחש אהבה רבה לאמו והיה זהיר בכבודו של אביו. בכל מעשיו ובדרך התנהגותו הביא רק כבוד והערכה למשפחתו. הוא התמיד לעזור למשפחה עד שנקרא לשירות סדיר.

חיים גויס לצה"ל בסוף אוקטובר 1955 והוצב לחיל הקשר. לאחר סיום הטירונות אפשר לו צה"ל להשלים את השכלתו בקורס מיוחד בבית־הספר הצבאי לחינוך "מרכוס" ולאחר מכן נשלח לקורס נהגי משאיות. לאחר שסיים את הקורס בהצלחה וזכה ברשיון נהיגה למשאית, הוצב לאחת מיחידות חיל הקשר בתפקיד נהג. הוא מילא את כל התפקידים שהוטלו עליו במסירות וברצינות, כפי שנהג בעבודתו בחיים האזרחיים. שקדנותו ומסירותו זיכו אותו בשבחים רבים מפי מפקדיו השונים והוא גם התחבב במהירות על חבריו לנשק. רבים מהם הכיר היטב וקיים אתם קשרי ידידות חזקים.

לאחר ששוחרר מהשירות הסדיר, נשא את חברתו מרים לאישה. הוא נתגלה כבעל טוב, ישר ומבין שאהב את אשתו והקים יחד אתה משפחה למופת. במשך ארבע־עשרה שנות נישואיהם ילדה לו מרים ארבעה בנים: שלמה, הבכור, ואחריו אילן, יוסי וטל. את כל שעות הפנאי שלו בילה בחברת אישתו וילדיו ולא היה לו תענוג גדול יותר ממשחק כדור־רגל בחברת בניו. חיים הצליח גם בעבודתו והתקדם מהר. הוא החל עובד בחברת "פליקס" כנהג ולאחר שהממונים עליו עמדו על יושרו ועל חריצותו, העבירו אותו למחלקת הוצאת רכב חדש. ביוזמתו שלו החל לומד אנגלית וגם עבר קורסים מקצועיים וכך הלך והתקדם בתפקידיו בחברה ולבסוף הגיע לדרגת יועץ שירות. במלחמת יום הכיפורים השתתף חיים בקרבות הבלימה נגד המצרים בסיני ואחר־כך המשיך ולחם בקרבות ההבקעה אל הגדה המערבית של תעלת סואץ. ביום כ"ד בתשרי תשל"ד (22.10.1974), נפגע ונהרג מהפגזה כבדה על הגשר שהקימו כוחותינו בדרכו לצליחת התעלה. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בקרית־שאול. השאיר אחריו אישה, ארבעה בנים, הורים ותשעה אחים ואחיות. לאחר נופלו הועלה לדרגת רב־טוראי.

גוזמן, ליאונרדו

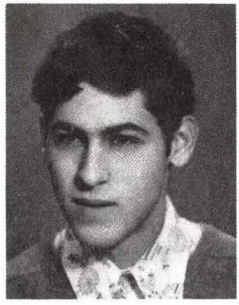

ליאונרדו (ליאו), בן חוליו וסימה, נולד ביום ו׳ בניסן תש״ט (5.4.1949) בסנטיאגו שבצ׳ילה ועלה ארצה בשנת תש״ל (1970). הוא למד בבית־ספר יסודי בסנטיאגו ואחרי־כן המשיך לימודיו בבית־ספר תיכון שם. מאז היה ילד בן תשע היה ליאו חבר פעיל בתנועת ״השומר הצעיר״ בסנטיאגו. הוא השתתף בסמינרים מטעם התנועה בצ׳ילה ומחוצה לה, וברבות הימים היה מדריך ואף מונה לגזבר התנועה. אחרי שסיים את לימודיו התיכוניים, עבד עם סבו בחנות בסנטיאגו ולמד שנה בקורס לטכנאות רדיו בפוליטכניקום שבעיר. ליאו היה בחור צנוע ומלא חיים בעל פנים עליזות ועיניים טובות. הוא היה ידיד טוב, אהב מאוד ילדים והיה מוכן לעשות הכול למען הזולת. תמיד עשה דברים לפי העקרונות שהאמין בהם ולפיכך עזב בית ומשפחה ועלה ארצה. ליאו הגיע ארצה עם גרעין של התנועה, אחרי שבדרכם ערכו טיול בן שבועיים באירופה. עם אחיו התאום הצטרף לקיבוץ מגידו. למד עברית במשך חמישה חודשים באולפן בעין־החורש, ותוך כדי עבודה הסתגל לאורחות החיים בקיבוץ. הוא עבד במטע השזיפים של מגידו ולבו כאב כשנוכח שלבסוף עקרו את העצים מטעמי רווחיות.

ליאונרדו התנדב לצה״ל במחצית ינואר 1972 כשנה אחרי שעלה ארצה וכחבר גרעין הוצב לנח״ל המוצנח. לאחר סיום הטירונות ולאחר שעבר קורס צניחה, עשה תקופה של של״ת. את השל״ת עשה במגידו ועבד במטע תפוחי־העץ. בל״ג בעומר תשל״ג (1973) נשא לאישה את חברתו, שהכירה עוד בצ׳ילה. בספטמבר 1973 הוצב בפלוגת התעלה של הנח״ל ונשלח למעוז על גדות תעלת סואץ. כשפרצה מלחמת יום הכיפורים, היה ליאו בשמירה במעוז מול העיר סואץ. הוא נפצע ברגלו מהפגזים הראשונים, שנחתו על גג הבונקר. ביום י״ג בתשרי תשל״ד (9.10.1973), כשחבריו נפלו בשבי המצרים, נמלט ליאו מהמעוז, אלא שאחרי־כן נפגע בחילופי יריות עם האויב ונהרג. גופתו הוחזרה מהשטח שבידי המצרים רק כעבור שנה ומחצה והוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין ברעננה. השאיר אחריו אישה, הורים, שתי אחיות ואח־תאום. לאחר נופלו הועלה לדרגת רב־טוראי.

בספר ״ואני זוכר אותם אחד אחד״, שהוציא לאור ארגון ״יד לבנים״ ברעננה, לזכר בניה שנפלו במלחמה, כלולים גם דברים על ליאו זכרונו לברכה.

גוטליב, יואל

יואל, בן חוה, נולד ביום כ״ב בתשרי תשי״א (31.12.1950) בליון שבצרפת. בשנת תשי״א (1951) עלה ארצה עם אמו, שהשתקעה בתחילה בקיבוץ שדות־ים ואחרי־כן עברה לירושלים. הוא החל ללמוד בבית־הספר בקיבוץ שדות־ים, המשיך בבית־הספר היסודי ״בית־הכרם״ בירושלים, וסיים את לימודיו בבית־הספר התיכון ״בויאר״. כבר בילדותו התגלו ביואל שתי תכונות מיוחדות – אהבה לטבע ובעיקר רגישות והבנה לבעלי חיים וכן כישרון לציור. בקיבוץ שדות־ים נהנה מהאווירה השלווה ואמנם בשנים האחרונות לאחר שעבר לירושלים, התקשה להסתגל לשאונה של העיר, שלדבריו, אי־אפשר לשמוע בה קול שירה של ציפור. בשנותיו הראשונות בירושלים נטה להסתגר בתוך עצמו ומצא עיסוקים רבים שאינם דורשים חברת בני אדם. בשעות הפנאי הרבה בקריאה. הוא אהב את סיפוריו של שלום עליכם, קרא את ספריהם של סופרי השואה והתעמק בספרים שעסקו במלחמות ישראל ובעיקר במלחמת העצמאות. מבין הספרים המתורגמים, אהב את ספריו של הסופר הרוסי סולז׳ניצין. כמו כן נתן ביטוי גם ליצר הציור שלו. הוא צייר ביד אמן רגישה, תמונות שהעידו על כישרון רב ונפש מתרשמת. יואל הסתגל לאט לחברת בני גילו הירושלמיים אמנם סירב להצטרף לתנועת נוער, אך היה מפעיל את חבריו לבית־הספר ולשכונה, בפעולות שונות בהתנדבות. יחד עם חבריו יצא לטיולים, בהם היו אוספים בעלי חיים, ובדרך זו גברה התעניינותו במדעי הטבע, בעיקר בביולוגיה, והוא ראה את עתידו ברפואה וטרינרית. יואל היה ספורטאי מצוין, והקדיש זמן רב לפעילות גופנית. הוא היה מתעמל טוב ושחיין מהיר וכן היה חבר בחוג לקליעה למטרה במסגרת הגדנ״ע. לאחר שסיים את לימודיו בבית־הספר, יצא לקיבוץ שדות־ים, שנשאר קשור אליו מנעוריו ועבד בהתנדבות עד שהגיע מועד גיוסו לצה״ל.

יואל גויס לצה״ל במחצית פברואר 1969 ולמרות שהיה בן יחיד, התנדב לשרת ביחידה קרבית והוצב לחיל השריון. לאחר סיום הטירונות הוכשר כנהג טנק ואחרי כן סיים בהצלחה קורס מפקדי טנקים. הוא נשלח לשרת בגדוד טנקים של חטיבה שבע בסיני, תכונותיו המצוינות התגלו גם בעת שירותו הצבאי. הוא היה איש מקצוע טוב. בעל יזמה ותושייה. כמפקד ידע להיות חבר לפקודיו ולעשות לפתרון בעיותיהם. הם אהבוהו והיו מוכנים להישמע לו ללא היסוס.

בפברואר 1972, שוחרר מהשירות הסדיר והוצב ליחידת מילואים של חיל השריון. עוד בתקופת השירות הסדיר החל להתעניין בארכיטקטורה ובכל המתרחש בתחום זה, והחליט ללמוד מקצוע זה בטכניון בחיפה. עד לתחילת הלימודים עבד כפועל בהרכבת גגות. הייתה זו עבודה קשה. אך הוא לא נרתע ממנה. הוא ניחן בכוח־רצון ומשהציב לעצמו אתגר ידע להתגבר על קשיים ולהגשים את מטרתו. הלימודים בטכניון היו לרוחו והוא היה מאושר במעשיו. הוא עשה חיל בלימודים ונטל חלק בפעילות חברתית ותרבותית בפקולטה לארכיטקטורה. מוריו וחבריו לספסל הלימודים מציינים כי יואל הצטיין ברגישותו הרבה. היה לו יחס מיוחד לכל דבר

שעסק בו ואפילו לחומרים ששמשוהו להכנת עבודותיו. חבריו זוכרים את השעות הארוכות שבילה יחד עמם במועדון הסטודנטים של הפקולטה. הוא השרה סביבו אווירה טובה ונעימה, בהיותו איש שיחה מלבב, שאפשר ללמוד אתו ולבלות במחיצתו. שעות ארוכות עשה במועדון הסטודנטים בהאזנה למוסיקה קלאסית וביחוד ליצירותיהם של המלחינים האהובים עליו – בטהובן ושופן. הוא ניסה ל"הדביק" גם את חבריו באהבתו למוסיקה. בשיחות שהיו נמשכות עד לשעות המאוחרות של הלילה, ניסה להסביר להם את משמעות הצלילים ואת הדרך להבנת היצירה. יחד עם חבריו היה דן בבעיות שעמדו ברומו של עולם ובנושאים שהעסיקו אותם כתלמידים – עניינים שברגש וביופי המשפיעים על עבודתו של הארכיטקט. חבריו ללימודים מספרים כי מי שזכה להיות במחיצתו בתקופת הלימודים נהנה מחוויה גדולה. חודש ימים לפני שפרצה מלחמת יום הכיפורים נקרא לשירות מילואים פעיל בסיני, כשפרצו הקרבות יצאה יחידתו להשתתף בבלימת המצרים ואחרי־כן השתתפה בקרבות צליחת התעלה והבקעת מערכי האויב מעבר לתעלה. ביום כ"ז בתשרי תשל"ד (23.10.1973) נפגע יואל בהפגזה ארטילרית ונהרג. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בהר־הרצל בירושלים. השאיר אחריו אם. לאחר נופלו הועלה לדרגת סמל־ראשון.

גוטליב, מאיר־ישראל

מאיר־ישראל (שרוליק), בן ברכה ואריה, מניצולי השואה, נולד ביום ב' באדר תשי"ג (17.2.1953) בחיפה. הוא למד בבית־הספר היסודי "נבטים" בכפר־חיים והמשיך בלימודיו בבית־הספר התיכון האזורי בעמק־חפר. ישראל היה תלמיד חרוץ וטוב, מקובל על מוריו ואהוב על חבריו. מוריו ומחנכיו מספרים עליו, שהיה "חבר טוב ומוקף תמיד בידידים; שקט וחייכן. על נכונותו לעזור לזולת ידעו כולם. כל אחד ידע שאפשר לפנות לישראל בבקשת עזרה והבקשה לא תושב ריקם". אוהב אדם היה, חברותי ובעל לב טוב ותמיד נחלץ לעמוד לימין החלש. הוא היה צנוע, ונוח לבריות, עליז מטבעו, ישר ולא שאפתן. שאיפתו היחידה הייתה – להיות חקלאי מבוסס ולקנות ידע רב בחקלאות. הייתה בו מזיגה של רוך ושל החלטיות, של תום־לב, רצינות ובדיחות־דעת קונדסית. היה לו רגש אחריות עמוק, שבעיניו נחשב כערך מקודש. כל מה שנטל על עצמו לעשות — ביצע בשלמות ככל שיכול, בלא להשתמט ובלא להתחמק. גם בשעות הקשות ידע להיות אופטימי, ולעודד את חבריו ולהרגיעם. ישראל נמנה עם חברי תנועת הנוער העובד והלומד, והיה חבר פעיל, יוזם ומארגן. הוא הרבה לעסוק בצילום, בטיולים ברחבי הארץ, בריקודי־עם, ובשורות הגדנ"ע – בקליעה למטרה. הוא השתתף בתחרויות קליעה ואף זכה להישגים נאים. הוא היה בן נאמן להוריו ואהבם אהבה רבה, ומכל לבו קיווה, שלאחר שיסיים את שירותו הצבאי הסדיר, יוכל להיפנות לפיתוח משק הוריו ולעשותו משק לתפארת.

ישראל גויס לצה"ל בתחילת אוגוסט 1971, והתנדב לנח"ל. לאחר הטירונות השתלם בקורס מ"כים ולאחריו הדריך טירונים. הוא עשה בהיאחזות הנח"ל בגיתית ושירת שם כסמל מבצעים. חברו מעיד עליו, שהיה "מפקד קשוח בעת הצורך, אך גם חבר שאפשר לשבת ולשוחח עמו. הוא היה רגוע תמיד ולא פגע באדם". ביום א' באייר תשל"ד (23.4.1974), במעלה הדרך בין גיתית לפצאל, בדרך להכנת האנדרטה לזכר חללי צה"ל שנפלו בבקעת הירדן, עלה רכבו על מוקש. חמישה חיילים נהרגו וישראל בתוכם. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בכפר מונאש. השאיר אחריו אב, אם ואחות.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה כתב מפקדו: "את כל תפקידיו המבצעיים בסיירת ובהיאחזות מילא ישראל בהצלחה בלתי־רגילה, תוך מתן דוגמה אישית, יזמה ועזרה לזולת".

הוריו הוציאו לאור חוברת לזכרו ובה דברים על דמותו, זיכרונות, מכתבים ותצלומים.

גוטליב, עמיקם

עמיקם (עמי), בן יפה ויהודה, נולד ביום כ"ב באדר א' תש"ח (3.3.1948) בתל אביב ולמד בבית־הספר היסודי "רמז" בקרית שלום שבתל־אביב. את לימודיו התיכוניים המשיך בבית הספר המקצועי "שבח" בתל אביב וקיבל תעודת חשמלאי מוסמך. במשך כל השנים היה חבר פעיל בתנועה המאוחדת וחבריו זוכרים אותו כבחור נחמד, ישר, אציל־נפש, נעים־הליכות ומסור לתנועה ולחברים.

עמיקם גויס לצה"ל בתחילת נובמבר 1965 ולאחר שסיים סדרה של קורסים בבית הספר לשריון, הוצב באחת מיחידות חיל השריון במקצועו כחשמלאי טנקים. הוא היה חיל טוב ומסור, שהתנדב לכל תפקיד, ולחם באומץ ובמסירות ללא גבול בכמה מהקרבות הקשים של מלחמת ששת הימים ושל מלחמת ההתשה.

לאחר שהשתחרר משירות החובה בצה"ל, חזר עמי אל ספסל הלימודים בבית־הספר לטכנאים. שלוש שנים למד והתמחה בתחום האלקטרוניקה ואחר כך התקבל לעבודה בתעשייה האווירית. הוא התכוון להמשיך לעבוד עד שיחסוך די כסף להמשיך את לימודיו בטכניון. כאשר פרצה מלחמת יום הכיפורים, התייצב עמי ביחידתו ונשלח עם כוח שריון דרומה לסיני. הוא השתתף בקרבות הבלימה והפריצה נגד המצרים ומילא את תפקידיו באומץ ובהקרבה. ביום שמחת תורה, כ"ב בתשרי תשל"ד (18.10.1973), נחלץ עמי לתיקון טנק שנתקע על אחד הגשרים, בעת הפריצה על מעבר לתעלת סואץ. תחת הפגזה כבדה ניסה לתקן את הרכב הפגוע, עד שהוא עצמו נפגע ונהרג במקום. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בקרית־שאול. השאיר אחריו אישה ובת, הורים, אחות ושני אחים. בתו, שנולדה חודשיים לאחר נופלו, נקראת על שמו — בת עמי. לאחר נופלו הועלה לדרגת סמל.

גוטמן, משה־יהודה

משה (אנדרש), בן אליזבט (מלכה) וצבי (שנדור), נולד ביום י״ב בתשרי תשט״ו (8.9.1954) בבודפסט שבהונגריה ועלה ארצה עם משפחתו בשנת 1964. את לימודיו היסודיים השלים בבודפסט ואחר כך המשיך ללמוד בבית־הספר התיכון ע״ש אריה תגר באשקלון. כבר בילדותו התבלט כבעל מוח חריף וכתלמיד מוכשר ושקדן. על שקדנותו זכה מדי שנה בפרס שהוענק על ידי בית־הספר ובפרס נוסף לתלמידים מצטיינים, שהוענק על־ידי משרד הביטחון ההונגרי. כאשר עלה ארצה והוא בן עשר, השתלב במהירות בחברת התלמידים, והצטיין בלימודי היסטוריה ואנגלית. תחביבו העיקרי היה המוסיקה, הוא למד נגינה בפסנתר מגיל שש באקדמיה למוסיקה של בודפסט. תחביב זה לא הפריע במאומה ללימודיו, והוא זכה בתעודת הבגרות בציון 9 כמעט בכל המקצועות. אך יותר מכל אהב שני מקצועות – פיזיקה ומתמטיקה. לגביו היו אלה מקצועות עיקריים בתחום תוכניותיו לעתיד והוא תכנן ללמוד פיזיקה גרעינית לאחר השחרור מהשירות הסדיר.

משה גויס לצה״ל בתחילת נובמבר 1972 ולאחר שהשלים סדרת קורסים בבית הספר לשריון, הוצב ביחידתו בתפקיד תותחן טנק. בימי החופשה מהצבא עזר לאביו בעבודה במוסך. כשפרצה מלחמת יום הכיפורים, נשלח משה עם כוח שריון לגזרה הדרומית של תעלת סואץ. ביום י׳ בתשרי תשל״ד (6.10.1973), נפגע הטנק שלו ומשה הצליח להיחלץ, אך נפגע ונהרג בהתפוצצות שארעה בסמוך למקום. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין באשקלון. השאיר אחריו הורים ואחות, לאחר נופלו הועלה לדרגת רב־טוראי.

באזכרה שנערכה בבית־הספר התיכון שלמד בו, הספיד אותו אחד מחבריו: ״אנדרש, הגאון המתמיד, שהפתיע תמיד בהערותיו, שזכה בציונים מזהירים – למרות שלעולם לא למד בצורה מסודרת. הבחור שפטפט על עולם ומלואו בשיעורי היסטוריה ואנגלית, שארגן ערבי־נגינה והשקיע במוסיקה אהבה וכישרון, הצעיר ששקע במחשבה מתמדת על עתיד העולם והאנושות והיה כה סקרן לדעת מה תלד ההתפתחות הטכנולוגית המהירה – נפל ביום הראשון של מלחמת יום הכיפורים. יהי זכרו ברוך״.

גוטניק, שלום

שלום (שלומיה), בן לאה ו־וולף, נולד ביום כ׳ בניסן תש״ט (19.4.1949) ביאסי שברומניה ועלה ארצה עם משפחתו בשנת תשכ״ד (1964). את לימודיו סיים בעיר מולדתו. שלום היה חובב ספורט ונמנה עם חברי נבחרת הכדורגל של ״הפועל״ בנצרת עילית, והקדיש לקבוצתו הרבה ממרצו ומזמנו. הוא היה מלגזן במקצועו ועמל קשות לפרנסתו, בחריצות ובשקדנות. על־אף עבודתו המעייפת היה תמיד מלא מרץ ושופע חיוניות, ומוכן תמיד לצאת ולבלות עם ידידיו. חבריו סיפרו עליו, שבחיוכו רכש את אמונו של כל אדם, ורוחו הייתה טובה עליו תמיד. הוא ידע להפיג בבדיחה ובדברי הומור רגשות כעס או מתח בין יריבים. היה לו ביטחון עצמי, אך לא שחצנות. הוא כיבד את רגשות הזולת. אך מעולם לא היסס לומר את מה שבלבו, אפילו היו הדברים קשים ובלתי־נעימים, שכן סלד ממשוא פנים ואהב להעמיד דברים על אמיתותם. הוא היה טוב־לב, עזר לאנשים ושמח על כי יכול לעזור. איש אמת היה, עומד בדיבורו וממלא את הבטחותיו. להוריו היה בן נאמן ומסור ורחש להם כבוד רב.

שלום גויס לצה״ל בסוף מאי 1967 והוצב לחיל ההנדסה. לאחר שעבר את שלבי האימון הוצב ביחידה והיה חייל טוב, אחראי ומסור לתפקידו. כל מה שהוטל עליו עשה בדייקנות ובאחריות הראויה לשבח. הוא השתתף במלחמת ששת הימים והוענק לו ״אות מלחמת ששת הימים״.

לאחר ששוחרר מהשירות הסדיר חזר לחיים האזרחיים ועבד לפרנסתו. במלחמת יום הכיפורים השתתף שלום בסיוע לגייסות הלוחמים נגד המצרים בחזית סיני. ביום כ״א בתשרי תשל״ד (17.10.1973), בשעה שעסק בהרכבת גשר על פני התעלה, פגע פגז בדוברה שעמד עליה והוא נפצע קשה. לאחר יומיים, ביום כ״ג בתשרי תשל״ד (19.10.1973), מת מפצעיו. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בנצרת עילית. השאיר אחריו אב, אם, אח ואחות. לאחר נופלו הועלה לדרגת רב־טוראי.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה כתב מפקדו: ״שלום היה חייל למופת וחבר נאמן לאנשי יחידתו״.

גול, דן

דן (דני), בן דינה ויחזקאל, נולד ביום כ״ו באלול תש״ח (30.9.1948) בירושלים, בעיצומן של ההפגזות על העיר. הוא למד בבית־הספר היסודי ובבית־הספר התיכון הדתי ״במעלה״ בירושלים. דני היה תלמיד חרוץ ושקדן, מתמיד וממושמע. משחר ילדותו הרבה לקרוא ולהתעניין בתחומים רבים – בשטח הכלכלה והמדיניות ובשטח חידושי המדע והטכניקה. הוא היה חבר בתנועת ״בני עקיבא״ ואחרי־כן בתנועת הצופים בשבט ״משואות״, כן נמנה עם חניכי הגדנ״ע והשתלם בקורס לקליעה. הוא אהב את הטבע ואת השלווה שבו והרבה לטייל ברחבי הארץ ולתור את נופיה ואתריה. דינמי ופעלתני היה וחובב ספורט, נלהב למשחק בכדורסל, לשחייה, לאתלטיקה קלה ולקפיצות על טרמפולינה. דני היה חובב מוסיקה על כל סוגיה, האזין הרבה לרדיו ולתקליטים, ובעיקר לפסנתרו של רובינשטיין, בנגנו את יצירות שופן. את זמנו הפנוי הקדיש לצילום אמנותי ולאוסף הבולים והמטבעות שלו. היה לו חוש אסתטי מפותח ועינו הייתה פקוחה לראות את היפהִ סביבותיו ואת המראה היוצא דופן, ותמיד ביקש את החידוש. כשם שידע להתבטא בחצלומים שצילם ובציורים שצייר, כן היה לו כושר ביטוי לשוני ושפה עשירה. נעים שיחה היה ודבריו דברי טעם. הוא ידע להצניע עצמו ולא אהב להתבלט, סלד מהתנשאות, ונמנע מלבקר את זולתו בחריפות לבל ייפגע. חבריו אהבוהו בשל צחוקו העליז וההומור המפתיע שלו ובשל היותו טוב ומיטיב לסביבתו, ונכון תמיד להושיט יד למבקשים את עזרתו. הוא היה גלוי לב, ישר דרך ובעל מצפון. גישתו לחיים הייתה רצינית וכבדת־ראש. היה בו כוח התמדה ורצון לסיים בהצלחה כל דבר שהתחיל בו. הוא היה בן נאמן ומסור להוריו ורחש להם כבוד רב.

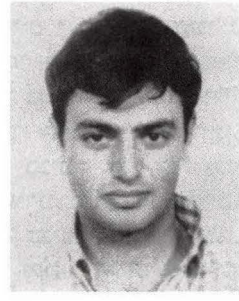
דן גויס לצה״ל בתחילת פברואר 1967 והוצב לחיל־השריון. לאחר סיום הטירונות השתלם בקורס למקצועות טנק ״פאטון״ ובקורס למדריכי מקצועות השריון. הוא היה חייל טוב, אחראי ומסור לתפקידו ומוכן להתנדב לכל משימה. דן הצטיין בהבנת חלקי היסוד בתותח שבטנק, ולכן הדריך בקורסים לבכירי המפקדים בצה״ל, וביניהם מוטה גור, לימים הרמטכל של צה״ל. מפקדיו אהבוהו ופקודיו חיבבוהו. הוא לא הקפיד על גינוני משמעת אך דרש ביצוע מדויק, ביום העצמאות, ערב מלחמת ששת הימים, השתתף במצעד בירושלים, ומיד לאחריו נשלח עם יחידתו לחזית הדרום. על שהשתתף במלחמה בשנת 1967 הוענק לו ״אות מלחמת ששת הימים״. בימי מלחמת ההתשה לחם על גדות תעלת סואץ, בגזרה המרכזית. מאותם ימים סיפר על החוויות המזעזעות שפקדוהו, ובהן נפילת חבריו הקרובים בהפגזות הפתע.

לאחר שהשתחרר מן השירות הסדיר ערך דני טיול גדול וביקר באנגליה, בארצות־הברית ובקנדה וחזר משם גדוש חוויות ורשמים. דני למד בפקולטה למדעי החברה באוניברסיטה העברית בירושלים והוענק לו תואר ראשון בכלכלה ובמדעי המדינה. הוא שימש כלכלן במשרד האוצר בירושלים, והתכונן ללמוד באוניברסיטה העברית בירושלים לתואר שני בכלכלה. כשפרצה מלחמת יום־הכיפורים גויס דן ונשלח עם יחידתו לחזית בסיני. ביום כ״ו בתשרי תשל״ד (22.10.1973) נפל דן בקרב

בגזרה המרכזית של תעלת סואץ, בציר "מיסורי" אל מול ה"חווה הסינית", לאחר שישה־עשר ימי לחימה אכזרית, עקובה מדם. הוא הצטיין בלחימתו ופגע בטנקי האויב ובכלי רכבו, והצליח להשמיד הרבה מחיילי המצרים. הטנקים שלחם מתוכם נפגעו בזה אחר זה חמש פעמים, ומכולם ניצל בנס, עד שפגעו בו שתי פצצות והוא נהרג במקום. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בהר־הרצל. השאיר אחריו אב, אם ואחות. לאחר נופלו הועלה לדרגת סמל־ראשון.

חברו מספר עליו, כי "ידע ללחום במסירות ובידע רב ולהעניק משלוות רוחו לאנשי צוותו".

גול, יורם

יורם, בן הזקונים של שרה ועזרא, נולד ביום כ"ח בשבט תשי"ב (24.2.1952), בירושלים. הוא למד בבית־הספר היסודי "מוריה" ואחרי־כן סיים את לימודיו בבית־הספר התיכון "מעלה" בירושלים, במגמה הספרותית. יורם היה הבן הצעיר בין שני אחים להוריו, שלהם ארבע בנות, שחלקן נשאו ועזבו את בית ההורים. יורם הקרין אור בבית והשרה אווירה של שמחה. הוא אהב מוסיקה והאזין לשירים ולפזמונים והבית היה עליז ומלא שמחה בזכותו. הוא היה תלמיד שקדן וחרוץ והגיע להישגים מעולים בלימודים. בשעות הפנאי, לאחר שסיים יום לימודים ארוך ומייגע נהג לסייע להוריו ועבד בחנות שניהלו בירושלים. הוא היה טוב־לב נעים־הליכות ואדיב. מימיו לא ידע ויכוח או ריב עם חבריו, ועל אחת־כמה־וכמה עם בני משפחתו. פניו הטובות, הצוחקות חיממו לב כל אדם והכניסו אור בחיי הוריו. יורם אהב ילדים והקדיש להם חלק נכבד מזמנו. הוא נמשך אליהם והם נמשכו אליו ואהבו להיות במחיצתו.

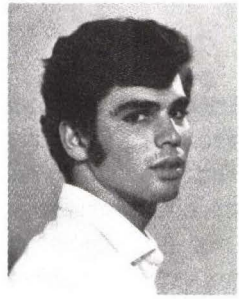
יורם גויס לצה"ל במחצית אוגוסט 1971 והוצב לחיל השריון. לאחר סיום הטירונות הוכשר כלוחם חרמ"ש וכמו־כן השתתף בקורס למפעילי מרגמות כבדות ובקורס להכשרת קשרי שריון. יורם היה חייל מסור וממושמע, שמילא בדייקנות ובשלמות את כל המשימות שהוטלו עליו. הוא היה מקובל על מפקדיו ואהוד על חבריו ליחידה. את כל ימי חופשותיו בצבא בילה בקרב בני משפחתו והרבה להיות ליד אמו האהובה עליו. במלחמת יום הכיפורים השתתפה יחידתו בקרבות הבלימה וההבקעה נגד האויב בסיני. בקרבות אלה מילא יורם תפקיד של מש"ק אפסנאי והיה אחראי לארגון אספקה ודלק והעברתם לכוחות הלוחמים. למרות גילו הצעיר וחוסר נסיונו, הצטיין יורם בתושייה ובמיומנות רבה במילוי המשימות שהוטלו עליו. מפקדיו וחבריו הלוחמים העידו כי האספקה הגיעה בעתה וסייעה ללוחמי השריון לשמור על תנופת הלחימה. ביום כ"ג בתשרי תשל"ד (19.10.1973), בהפגזת האויב על כוחותינו במחנה דואר־סואר שממערב לתעלת סואץ, נפגע יורם ונהרג. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בהר־הרצל בירושלים. השאיר אחריו הורים, אחיות ואח. לאחר נופלו הועלה לדרגת סמל. כשם שלידתו השרתה אור ושמחה בבית, כך השרתה

נפילתו עצב ותוגה במשפחה, שאבדה את משענתה ואת מקור אורה, שהעניק לה רוב נחת.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה כתב מפקד היחידה: "סמל יורם ז"ל שירת ביחידתנו והיה איש מקצוע מעולה, אמיץ ומסור. הוא היה מקובל על חיילי היחידה והיה מוכן לעזור לחבריו".

חבריו ליחידה הוציאו לאור חוברת בשם "בצהרי יום הכיפורים", בה מתוארים הקרבות אשר הגדוד של יורם השתתף בהם וכן כלולים בה דברים על דמותו.

גולדברג, יעקב־ראובן

יעקב, בן יוכבד ויגאל, נולד ביום י"ג באייר תשי"ג (28.4.1953), בחיפה. הוא למד בבית־הספר היסודי "ארלוזורוב" בקרית־חיים ואחרי כן המשיך את לימודיו בבית־הספר התיכון "קרית חיים" ובקיבוץ רמת־יוחנן. יעקב, שהיה ידוע בין מקורביו בכינויו יקי, היה נער שחרחר ונאה למראה. הוא היה עירני, נמרץ ורב פעלים. אך היה צנוע בהליכותיו והשרה סביבו אווירה נעימה. הוא היה רגיש ליושר ולצדק וקנאי לקיום השוויון ביחסים בין אנשים. תמיד מוכן היה להושיט יד עוזרת לנזקקים ולחלשים.

יעקב גויס לצה"ל במחצית מאי 1971 והתנדב לצנחנים. לאחר הטירונות וקורס צניחה, סיים בהצלחה קורס מפקדי כיתות. אחרי־כן נשלח להדריך מתגייסים חדשים לשורות יחידות הצנחנים בבסיס ההדרכה של החיל. יקי מצא סיפוק רב בתפקידו כמדריך. בכישרון רב הקנה ידע לחניכיו והכל הכירוהו כמפקד מעולה, מקובל על מפקדיו ואהוד על חבריו ליחידה ועל פקודיו. יקי לא הסתיר את גאוותו על שהוא נמנה עם יחידה מובחרת של חיל הצנחנים. כשפרצה מלחמת יום הכיפורים נשלח עם חבריו ליחידת הצנחנים, לחזית הדרום להשתתף בקרבות הבלימה נגד כוחות הצבא המצרי שחצו את תעלת סואץ. ביום ט"ו בחשרי תשל"ד (11.10.1973), נתקלה היחידה בכוחות קומנדו של המצרים והתפתח קרב אכזרי וקשה. בקרב זה נפגע יקי ונהרג. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין הצבאי בחיפה. השאיר אחריו הורים, אח ואחות. לאחר נופלו הועלה לדרגת סמל.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה כתב שר הביטחון: "יעקב ז"ל שירת בחיל הרגלים. הוא היה חייל טוב וחבר למופת. יעקב היה אהוד על כל מי שהכירו".

גולדברג, רמי

רמי, בן שרה ואברהם, מניצולי השואה, נולד ביום כ״ב בסיון תשי״ג (5.5.1953) בקיבוץ שפיים ולמד בבית־הספר היסודי ובבית־הספר התיכון במשק. חבריו מספרים כי כבר בימים הראשונים בבית־הספר, התבלט רמי בחוש הטכני שלו. את רוב זמנו הקדיש לתחביב שלו – לפרק ולחקור את קרביה של כל מכונה, ושל כל מנגנון מכני. חלומו הגדול היה ללמוד טיס, והעובדה שחבריו התייחסו לחלום זה כאל שגעון בר־חלוף, לא רפתה את ידיו. הוא שקד שעות על בניית דאונים וטיסנים, ולבסוף אף עבר קורס דאייה והשתתף בתחרויות טיסני־מנוע. העבודה הייתה חשובה בעיני רמי יותר מכל. רגע פנוי מן הלימודים והוא כבר על הטרקטור בשטח, או לידו במוסך. טבעי הדבר שהטילו עליו כל עבודה אחראית, והוא מעולם לא היסס לקבל על עצמו לעשות כל אשר נדרש ממנו. הוא היה חבר באגודת ״הפועל״ ופעיל בגדנ״ע אוויר. במסגרת פעילותו הספורטיבית השתתף בצעדות ושלוש פעמים אף השתתף בצליחת הכנרת.

רמי גויס לצה״ל במחצית אוגוסט 1972 והתנדב ליחידת צוללנים. כעבור זמן הועבר לחיל השריון ולאחר שהשתלם בבית הספר לשריון, הוסמך כתותחן וכנהג טנק. אחד ממפקדיו העיד עליו כי הצטיין בידע רב ובשאיפה לעשות ולשפר. הוא היה חייל מסור וחבר מצוין וכל מי שהכירו, אהבו. כשפרצה מלחמת יום הכיפורים, היה רמי בעמדת תצפית במעוז שלו. כל חיילי המעוז הסתגרו בפנים, ובחוץ ניתך מטר כבד של פגזים, אך הוא יצא שלם מתוך התופת הזאת. למחרת היום, בשעות הצהריים, לחם רמי מתוך אחד משני הטנקים, שניסו לפרוץ דרך נסיגה מן המעוז. לאחר שנפגעו שני הטנקים, נטשו אותם החיילים והמשיכו בנסיגה ברגל דרך אזור הביצות, בין הנסוגים היה גם יצחק לוי, איש מילואים מחולון, שסיפר: ״הייתי פצוע וביקשתי מהבחורים שיעזבו אותי ויצילו את עצמם. אבל רמי אמר: ׳אף אחד לא ישאר בביצה. כולנו הולכים. אם נינצל — נינצל כולנו יחד. אם ניפול בשבי — ניפול כולנו יחד׳! בכל פעם שנעצרנו למנוחה, היה רמי מתקדם ובודק את השטח, תחת אש בלתי פוסקת...״ בשעות הערב של אותו יום, י״ב בתשרי תשל״ד (8.10.1973), התגלה הכוח הנסוג והאויב פתח עליו באש. רמי נהרג דקות אחדות לפני שכוח חילוץ הגיע אל החיילים הנסוגים והעביר אותם משם. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בקיבוץ שפיים. השאיר אחריו אב ואח. לאחר נופלו הועלה לדרגת רב־טוראי.

ביומן שפיים, ״ביטוינו״, שיצא לאור לאחר מותו של רמי, פורסמה שיחה שהתנהלה בין אביו של רמי, לבין יצחק לוי, איש המילואים שלחם לצדו של רמי. ״אם אני חי, זה בזכותו של רמי״, אמר יצחק. ״הילדים שלי קוראים לי אבא בזכותו״.

גולדברגר, אמנון

אמנון (אמנוניק), בן מלכה ודב, נולד ביום י״א בתשרי תשט״ו (8.10.1954) בתל־אביב. משפחתו עקרה לפתח־תקוה ושם עברו עליו ימי ילדותו ונעוריו. הוא סיים את לימודיו היסודיים בבית־הספר פיק״א ולמד שנתיים בבית־הספר התיכון על־שם אחד־העם בעירו. כנער היה באמנון שילוב של שובבות ורצינות. ספרה עליו מחנכתו בלה: ״מבין ים העינים שננעצו בי... זכורות לי פניו החייכניות של אמנון... לא קשה היה לעמוד על טיבו ובמהרה נקבע מקומו בכיתה, כראש וראשון לבדחנים... אמנון היה מעולל תעלולים שונים בארשת פנים תמימה תוך כדי הבלעת חיוך״. הוא רצה להיות אדם רגיל ומעולם לא נשא עיניו לתהילה, אך בגלל הצטיינותו בלימודים, שהייתה טבעית, נובעת מעצמה ונעדרת כל התנשאות, נחשב לתלמיד בולט במיוחד. הוא היה בעל זיכרון יוצא מגדר הרגיל. די היה לו לשמוע דבר פעם אחת והוא נחקק במוחו. לחבריו לספסל הלימודים הוא זכור כנער חביב, שבת צחוק נסוכה על פניו תמיד והבדיחות שופעות מפיו. אמנוניק היה בן נאמן להוריו ועזר להם ככל שנדרש, בנכונות ובאהבה. הוא סיים את חוק לימודיו בבית־הספר התיכון האקסטרני ״אנקורי״ בתל־אביב. בתקופת לימודיו היה חבר בגדנ״ע.

אמנון גויס לצה״ל במחצית נובמבר 1972 והתנדב לחטיבת ״גולני״. לאחר שסיים את הטירונות כחניך מצטיין השלים קורס מ״כים־חי״ר והוסמך כחובש קרבי. גם בצבא היה אהוב על רעיו, כפי שסיפר חברו מנוער גבי: ״עיניו הבורקות, חיוכו השובבני, צניעותו וותרנותו, מסירותו להוריו וידידיו עשוהו אהוב על הכל. בעת שירותו הצבאי התחשלו דמותו ואופיו, ואתם המסירות והאחריות״. כשפרצה מלחמת יום הכיפורים צורף אמנון כחובש ליחידת צנחני מילואים ויחד עמה עבר את נתיב הדם והאש של קרבות הבלימה והפריצה אל עבר אפריקה. אמנון, ״הילד״, כפי שקראו לו הצנחנים המבוגרים יותר, השתלב למרות גילו הצעיר בין הלוחמים הוותיקים, אשר סמכו עליו בכל המובנים. הוא היה לוחם מצוין וידע בכל מצב להשתמש בנשק ביעילות רבה ביותר. חבריו ידעו שהוא חובש טוב וכי יגיע אליהם גם כאשר צפויה סכנה לחייו, ויטפל בהם במסירות ובמומחיות. הוא ידע לשמור על חבריו שהלכו לפניו או אחריו, ולנסוך ביטחון בלב כל פצוע. עם חתימת ההסכם להפסקת האש עמד גדודו, ״גדוד הבוקעים הראשון״, על כך שאמנון יוחזר אליו. ביום ג׳ בניסן תשל״ד (26.3.1974), נפל רב״ט אמנון בעת מילוי תפקידו ברמת־הגולן. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בפתח־תקוה. השאיר אחריו הורים, אחות ואח.

גולדהור, יאיר

יאיר, בן חיה ויהושע, נולד ביום ח' בשבט תרצ"ט (28.1.1939) בקיבוץ גבת. הוא למד בבית־הספר היסודי בקיבוץ ואחרי־כן סיים לימודיו בבית־הספר התיכון בקיבוץ יפעת. יאיר היה תלמיד נבון, חרוץ ואהוב על מוריו ועל חבריו לכיתה בשל מזגו הטוב והנוח. לדברי מחנכו היה תלמיד ממושמע ונהג לעזור תמיד וברצון לתלמידים שהתקשו בהכנת השיעורים. הוא היה חובב ספורט ונהג לצאת לטיולים ברגל ברחבי הארץ. כמו כן אהב להאזין למוסיקה והיה בעל קול ערב ונעים. במסיבות וחגיגות היה נוהג לשיר ואף כתב בעצמו שירים. כאדם היה אופטימי, עליז ושמח בחלקו. מטבעו היה ישר, בעל מצפון וחברותי. הוא הצטיין במסירותו להוריו ובדאגתו למשפחתו.

יאיר גויס לצה"ל בסוף יולי 1956 והוצב לחיל השריון. לאחר סיום הטירונות השתלם בקורס צניחה ובקורס קציני חי"ר ונשלח לשרת באחת מיחידות חיל השריון בדרום. הוא היה חייל ומפקד מעולה, אחראי ומסור לתפקידו. הוא לא הקפיד על גינוני משמעת, אך דרש מפקודיו ביצוע מלא של כל הוראותיו. מפקדיו מציינים כי היה בעל כושר סבלנות וכי מעולם לא התלונן על קשיים באימונים ובחיי הצבא. בתקופת שירות החובה בצה"ל השתתף במִבצע "קדש" ובתום הקרבות הוענק לו "אות סיני" תמיד השתדל מאוד שלא להדאיג את הוריו. נהג לכתוב להם ואת כל חופשותיו בילה בחברת בני משפחתו ואף התנדב לבצע עבודות שונות במשק.

בתום השירות הסדיר יצא לשנת שירות ב"חטיבת הבנים" של משקי האיחוד. אחרי כן חזר אל המשק והגשים את חלום ילדותו, והחל לעבוד במוסך. בשנת 1962 נשא לאישה את חברתו חינה ובמרוצת השנים נולדו להם ארבעה ילדים. יאיר היה בעל מסור ואב למופת. הוא הקדיש זמן רב למשחקים, לטיולים ולשיחות עם ילדיו והיה גאה בהם ובהישגיהם. במלחמת ששת הימים לחם, יחד עם אנשי יחידת המילואים שלו, באזור רמת הגולן. בתקופת מלחמת ההתשה התנדב לחזור לצה"ל כ"נמר" ושירת באזור סיני. במסגרת שירות המילואים הועלה יאיר לדרגת רב־סרן. כשפרצה מלחמת יום הכיפורים הצטרף אל אנשי יחידתו ולחם באזור רמת הגולן. ביום י"ג בתשרי תשל"ד (9.10.1973), נפגע בהפגזה ונהרג. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בקיבוץ יפעת. השאיר אחריו אישה וארבעה ילדים והורים.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה כתב מפקדו: "בהוליכו את אנשיו לקרב, נפל יאיר כשהוא בראשם. המאפיין את לחימתו כמפקד היא לכתו תמיד בראש אנשיו. אישיותו הקרינה ביטחון סביב, כוח רוחני וגופני, אנושיות והומור, שעשו אותו מפקד נערץ – לא בזכות דרגתו, אלא מכוח תכונות אלה. אבד לנו רע, ידיד, מפקד ולוחם. עמכם אנו באבלכם העמוק, אבל גאים אנו כי בין רעיו היינו".

גולדהכט, אליהו

אליהו (גולדי), בן סימה ואריה (לייבל), נולד ביום א׳ באייר תש״י (18.4.1950) בוילנה (כיום רוסיה), ועלה ארצה עם משפחתו בשנת 1959. החל בלימודיו בבית־הספר היסודי בעיר מולדתו והמשיך ללמוד בארץ. סיים את לימודיו בבית הספר העל יסודי לחניכות ״אורט יד שפירא״, במגמה של מיזוג אוויר. אליהו היה תלמיד חרוץ ושקדן והיה אהוב על מוריו ועל חבריו. הייתה בו אהבה עזה לארץ ולנופיה. אהב לטייל והרבה לשוטט בהרי הגליל העליון עם חבריו ובני משפחתו. חברותי היה, קל להתיידד ואוהב חברה. ותרן וסלחן, רחוק מריב ומדון, אהוב על הבריות ומכובד עליהן, משתוקק לעזור לזולת, גם אם היה הדבר כרוך באי־נוחות. נענה לכל בקשה ברצון ובמאור־פנים. בעל חוש הומור, רוחו הייתה טובה עליו תמיד והחיוך לא מש משפתיו. איש שיחה נעים הליכות, גלוי־לב ובעל מצפון קפדני. איש אמת ועומד בדיבורו; מעולם לא היסס לומר את שבלבו, אפילו היו הדברים קשים ומעיקים. התייחס ברגישות מיוחדת למעשי עוול ולמצוקת האדם. הצטיין בביטחון עצמי, אך ללא שחצנות. אהב פשטות ושמח בחלקו. כל שהוטל עליו מילא בנאמנות ובאהבה. הממונים עליו שבחוהו על חריצותו ועל התמדתו, על שקידתו ועל מרצו, על אחריותו ועל דייקנותו. היה בן נאמן ומסור להוריו ורחש להם כבוד רב. מילדותו שימש מקור לחדוות־חיים, על אף קשיי קליטה של המשפחה.

אליהו גויס לצה״ל בתחילת נובמבר 1968 והוצב לחיל השריון. בתום הטירונות השתלם בקורס מפקדי טנקים. חייל טוב היה ואחראי, שימש תמיד דוגמה לחבריו במזגו הטוב, בסבילותו ובצייתנותו. חברו מעיד עליו כי היה איש־צוות מעולה, פעלתן וחרוץ, מסור לחבריו ללא מצרים. הרבה לדאוג לפקודיו והיה להם לאב, בכל התנאים. על כל אלה הוענק לו ״אות השירות המבצעי״. השתדל שלא להדאיג את הוריו ולא התאונן על האימונים הקשים והמפרכים אשר עברו עליו. רחש אהבה לארץ כאילו נולד בה. פטריוט נלהב עד יומו האחרון. אליהו נפל ביום י״ג בתשרי תשל״ד (9.10.1973) בקרב בתעוז ״טלוויזיה״ (שליד ״החווה הסינית״). מילא תפקיד של טען־קשר ועשה את מלאכתו במסירות ללא גבול. על אף שנפצע ברגלו סירב להתפנות לעורף והמשיך להילחם. תחילה נחשב לנעדר. לימים זוהתה גופתו אשר נותרה בשטח שנכבש על־ידי המצרים. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בקרית־שאול. השאיר אחריו אב, אם ושני אחים. לאחר נופלו הועלה לדרגת סמל־ראשון.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה כתב מפקדו: ״אליהו היה בעל אומץ לב, תושייה וקור רוח ולוחמים יתחנכו לפי מסירותו ודבקותו במטרה״.

תהא גבורתו משגב עוז לדור דור.

גולדמן (גולצמן), אהרון

אהרון (גולדי), בן חיה ופישל, מניצולי השואה, אשר שכלו את בתם בימי מלחמת העולם השנייה, נולד ביום ג׳ באייר תש״ז (23.4.1947) בגרמניה ועלה ארצה עם משפחתו בשנת 1948. הוא למד בבית־הספר היסודי על־שם ביאליק בחולון והמשיך בלימודיו בבית־הספר התיכון החדש בחולון, במגמה הביולוגית. מורהו בבית הספר היסודי כתב: ״הוא היה נעים הליכות ועדין־נפש, פניו הביעו טוב־לב וחיוך ביישני היה שפוך עליהם. הוא נתחבב על כל מוריו ועל כל חבריו״. מחנכותיו בבית־הספר התיכון העידו עליו, שהיה ברוך־כשרונות ורבגוני בתחומי התעניינותו; נער שקט, ממושמע ורציני.

אהרון גויס לצה״ל בראשית נובמבר 1965 והוצב לחיל ההנדסה. לאחר סיום הטירונות השתלם בקורס מ״כים חי״ר, בקורס מש״קים של חיל־ההנדסה, בקורס קצינים ובקורס קציני הנדסה־קרבית. הוא היה קצין אחראי ומסור לתפקידו, דואג לפקודיו ואהוב עליהם מאוד. בחופשותיו עבד בכל עבודה אשר נמצאה לו, כדי שלא להיות לנטל על משפחתו. מתוך צניעות לא הרבה לספר על הישגיו וכדי שלא להדאיג את הוריו, לא אמר דבר על האימונים הקשים והמפרכים ואף הסתיר מהם את דבר השתתפותו בפעולות מסוכנות.

לאחר ששוחרר מהשירות הסדיר בצה״ל החליט אהרון להקדיש את זמנו ללימודים ועשה בהם חיל רב. הוא למד באוניברסיטת בן־גוריון בבאר־שבע, בחוג לביולוגיה, ובאוניברסיטה העברית בירושלים – בבית־הספר לפולימרים ולסיבים. אהרון היה תלמיד חרוץ ושקדן, מתמיד ומעמיק. על הישגיו ועל ציוניו הגבוהים הוענקו לו פרסי לימודים ומלגות. באוניברסיטת בן־גוריון הוענק לו התואר בוגר־למדעים בביולוגיה ובאוניברסיטה העברית בירושלים הוענק לו התואר מוסמך למדעים בבית־הספר לפולימרים ולסיבים. עבודתו – אשפרת בדים על־ידי ריאקציות צילוב בגלוטראלדהיד – תרמה תרומה חשובה לפיתוח ענף הטקסטיל בארץ. אחד מסגל המרצים של אוניברסיטת בן־גוריון בנגב אמר עליו, שהיה שקול־דעת וידע להתמסר לעניין שהיה אהוב עליו. ומנהל בית־הספר לפולימרים ולסיבים כתב: ״הוא היה מקורי ומוכשר, בעל חוש־ביקורת־עצמית מפותח. הוא לא קיבל עובדות כפשוטן, אלא הפך והפך בניסיונות, חזר ובדק עד שהשתכנע, מעל לכל ספק, בנכונותן ובסבירותן״. כפעם בפעם היה נקרא לתקופות של שירות מילואים ומילא את חובתו ברצון ובנאמנות. אהרון היה שתקן וצנוע ומעודו לא ניסה להתבלט. הוא היה חברותי מאוד וקנה לו ידידים הרבה, אהב לעזור לזולת והתנדב לכל מעשה שנתבקשו לו מתנדבים. תמיד היה עצמאי בהחלטותיו והצטיין בביטחון־עצמי רב, בדרכו ובמעשיו. הכל הכירוהו כאדם אדיב, רגיש וישר, איש אמת ובעל מצפון. הוא היה בן נאמן ומסור להוריו, ומכיוון שלא היה דתי כמותם, ניסה למצוא דרך חיים, שלא יהיה בה כדי לפגוע ברגשותיהם. במקום עבודתו בבית־החרושת ״ארגמן״ היה כימאי טקסטיל, וזכה לתשבחות רבות מפי מעסיקיו ומפי חבריו על עבודתו היסודית ועל התמדתו. בסוף שנת 1972 נשא את חברתו רות לאישה. במלחמת יום הכיפורים

השתתף אהרון בקרבות הבלימה והפריצה נגד המצרים בסיני. ביום ו׳ בחשון תשל״ד (1.11.1973), נפל אהרון בגזרה הדרומית, מצפון לאגם המר הגדול, באזור תעוז כברית. הוא היה מפקד מחלקה, שתפקידה היה לחלץ טנקים שנותרו בשטח ההפקר. לאחר החילוץ, שנעשה בלילה, עלה הנגמ״ש שלו על מוקש וכל אנשי הצוות ואהרון בתוכם, נהרגו. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בקרית־שאול. השאיר אחריו אישה, אב, אחות ואם, שנפטרה מצער שנה לאחר נפול בנה.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה כתב מפקדו: ״אהרון היה קצין מצוין, שקט ואמיץ, שחייליו חבים לו את חייהם״.

משפחתו תרמה לזכרו לוח זיכרון ונר תמיד לבית־הכנסת הגדול בחולון.

גולדמן, אליאב

אליאב (אליאבקה), בן עדה ויחזקאל, נולד ביום כ״ו בסיון תש״ח (3.7.1948) בתל־אביב, בעיצומה של מלחמת השחרור. ביום בואו בבריתו של אברהם אבינו הופצצה העיר על־ידי מטוסים מצריים ובקושי ניתן לסיים את הטקס. הוא למד בבית־הספר היסודי ״יהודה המכבי״, בבית־הספר ״אהבת ציון״, ובגימנסיה העברית ״הרצליה״, במגמה הריאלית. אליאב היה תלמיד מצטיין וזכה למלגת לימודים על ציוניו הגבוהים. הוא נמנה עם חניכי תנועת ״מחנות העולים״, מחנה תל־אביב – צפון (חוג ״רביבים״), היה חבר פעיל בוועדות רבות ובעיקר באלה שעסקו בפעילות תרבותית, ובהוצאת עלוני ״המחנה״. כמו־כן עסק בהדרכת קבוצות נוער במחנה ולקח גם חלק בפעילות הארצית של התנועה. אליאב היה חובב ספורט והשיג הישגים נאים באתלטיקה קלה. אוסף לא קטן של מדליות ותעודות הצטיינות מעיד על הישגים אלה. אליאב אהב לעסוק בדיג ואהב לבלות עם חכותיו שעות רבות על גדות הירקון, הסמוך לביתו. הוא אהב שירה, העריץ את היינה ואף כתב שירים בעצמו. הוא אהב את הטבע ומראותיו, הרבה לצלם אנשים, נופים, בעלי־חיים ותופעות טבע, והרבה לצייר את כל אלה במכחולו. אהב לטייל ברחבי הארץ וכמעט שלא היה ישוב, שביל או ואדי שלא הכיר. אל ספרייתו הגדולה ליקט ספרי שירה, ספרי צילום, ספרי ידיעת ארץ־ישראל ומפות. אליאב היה ישר ותמים, והאמין בבני אדם; גישתו אליהם הייתה ישירה ללא כל מחיצות וגינונים, רע נאמן וכן לכל מודעיו וידידיו. הוא אהב את החיים בכל מאודו וחיוך של אושר נח תמיד על שפתיו. הצטיין בפשטות הליכותיו ובדעותיו על אורח חיים חלוצי, יעודי וצנוע. היה ציוני בעמקי נפשו ואהבתו למולדת לא ידעה גבול.

אליאב גויס לצה״ל בסוף ספטמבר 1966 והוצב לנח״ל. מטעם גרעין ״אשרת״ בקיבוץ מעגן מיכאל, נשלח כ״אחוזי הפיקוד״ להשתלם בקורס מ״כים. בטרם שנסתיים פרצה מלחמת ששת־הימים וחניכי הקורס נשלחו לחזית בסיני ולחמו בכיבוש אום־כתף ואל־עריש. אחרי המלחמה השתלם אליאב בקורס קציני חי״ר ובקורס צניחה. כצוער השתתף במצעד העצמאות הראשון בירושלים השלמה. בחוות

דעתם כתבו עליו מפקדיו: "הוא קצין טוב, יעיל מאוד, בעל יזמה, נועז ומוכשר, עצמאי, נאמן ומסור לתפקידו. הוא בעל רצון עז להתקדם ויודע להתגבר על קשיים, ממושמע, משמש דוגמה אישית נאה. אופיו נוח והוא אהוד ומקובל על כולם".

לאחר ששוחרר מהשירות הסדיר המשיך בלימודיו בטכניון בחיפה, בפקולטה להנדסת חשמל. סיים תואר ראשון והתקבל להמשך לימודים לתואר שני בבית הספר ללימודי מוסמכים וכאסיסטנט מן המניין. הוא נקרא לתקופות רבות של שירות מילואים והשתתף בקרבות הקשים על גבולות רמת הגולן. הוא העריץ מאוד את המסגרת הצבאית ושמר היטב את סודות הצבא, אף מן הקרובים אליו ביותר. אהבתו הגדולה הייתה בתחום הפולקלור. הוא רקד בלהקות מחול שונות בתל־אביב ברמת־גן, בגבעתיים, ובחיפה. בשנת 1972 יזם את הקמת להקת המחול של הסטודנטים בטכניון והיה מרקדניה הראשונים. הלהקה הופיעה באירועים שונים ברחבי הארץ ובהם – הפסטיבל הבין־לאומי לפולקלור, שנערך בשנת 1973. כמו־כן, הדריך חוגי מחולות עם שונים בהתיישבות העובדת ברחבי הארץ. כשפרצה מלחמת יום־הכיפורים התגייס אליאב ונשלח עם יחידתו לרמת־הגולן. יחידתו פעלה במשך חודשים ארוכים בתצפיות, בסיורים ובמארבים. ביום י"ט בטבת תשל"ד (13.1.1974) בשעות הצהריים, בתל־עקשה, הפגיזו הסורים את המוצב ואליאב, שעמד בתצפית, נפגע בחזהו ונהרג. לאחר יומיים הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בקרית־שאול. השאיר אחריו אב, אם ושני אחים.

בדברי הספד על קברו אמר מפקדו: "אליאב היה אחד מבחירי הקצינים בגדוד, מפקד אמיץ ונועז, אשר תמיד נחלץ ראשון למשימות. הוא היה מן המפקדים, שלא היה עליך לדרבנם, אלא לעצור בעדם ולהחזירם למסגרת. אליאב ידע לעסוק בשעתו בדברים שנראו לנו אז חורגים ויוצאי דופן, אולם בדרך כלל נוכחנו, לאחר זמן, עד כמה צדק, ולעיתים אף הקדים את כולנו. הוא היה מסור לאנשיו ואהוב עליהם. וזכה להערכה ולכבוד מעם מפקדיו".

ימים אחדים לאחר שנפל, הוסב שמו של המוצב ל"תל אליאב", לאות הערכה והוקרה על דבקותו במטרה; עיריית חיפה נענתה לבקשת אגודת הסטודנטים של הטכניון והסבה את שם להקת המחול העירונית של הסטודנטים בטכניון ל"להקת אליאב", כדי "לציין בדרך זו את מסירותו הרבה בארגון הלהקה, ריכוז פעולתה, טיפוחה והרוח החיה בה".

גולדמן, זאב

זאב, בן רבקה ז"ל וחיים, נולד ביום ב' באדר ב' תשי"א (10.3.1951) בפתח תקוה. הוא סיים את לימודיו היסודיים בבית־הספר הממלכתי בקדימה ואחר כך עבר לבית־הספר "אורט", בו למד שנה אחת במגמה של מכניקה. לאחר שנה עבר לכפר הנוער "נעורים" בכפר־ויתקין ולמד את מקצוע האלקטרוניקה. באותה תקופה היה מצבה הכלכלי של משפחתו בכי רע, בגלל בריאותה הלקוייה של אמו. משנבצר מהוריו להמשיך ולממן את לימודיו, נאלץ לנטוש את ספסל הלימודים ולהיחלץ לעזרת אביו בעבודות החקלאות. אביו והוא חכרו חלקות אדמה, עִבדו אותן ומכרו את פרי עמלם, וכך התפרנסו. הוא היה נער חברותי והרבה להתרועע עם בני גילו בכפר מגוריו קדימה. הוא עסק בספורט, יצא למסעות מטעם בית־הספר במסגרת הגדנ"ע וכמו־כן השתתף בחוג לריקודי־עם.

זאב גויס לצה"ל במחצית פברואר 1969 והוצב לחיל השריון. הוא השלים קורס־מקצועות בבית־הספר לשריון והוכשר כתותחן בטנק. אחרי־כן השתלם בקורס למדריכי־קשר ושימש מדריך במדור הקשר בבסיס השריון. הוא היה חייל ומדריך מעולה ומפקדיו סמכו עליו בכל. הם ידעו כי הוא אחראי ומסור לעבודתו, ומצטיין ברצינותו ובנכונותו למלא כל אשר הוטל עליו בקפדנות, ביעילות ובשלמות. הוא התחבב על חבריו במדור הקשר, מדריכים וחניכים כאחד, והיה אהוד ומקובל על כולם, בזכות אופיו הטוב, יושרו ונכונותו לעזור תמיד לזולת ככל שנדרש.

בפברואר 1972 שוחרר זאב מהשירות הסדיר והוצב לשירות מילואים ביחידת שריון. הוא נשא אישה ובשנת 1973 נולד בנו בכורו. כשפרצה מלחמת יום־הכיפורים גויס ונשלח ליחידתו בצפון הארץ. חטיבת השריון שהשתייך אליה עלתה לרמת הגולן כדי להשתתף בבלימת המתקפה של הסורים. ביום י"א בתשרי תשל"ד (7.10.1973), בשעות אחר־הצהרים המוקדמות, השתתף זאב בקרב קשה שהתחולל ליד המחצבה בכביש נפח־קונטרה. חילופי האש בין הכוחות הלוחמים התנהלו מטווחים קצרים. בקרב זה נפגע הטנק שלו פגיעה ישירה והוא נהרג. הוא הובא למנוחת־עולמים בחלקה הצבאית של בית־העלמין בקרית־שאול. השאיר אחריו אישה ובן, אב, אח ושתי אחיות, לאחר נופלו הועלה לדרגת סמל־ראשון.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה כתב מפקדו: "זאב נפל במערכה בעת מילוי תפקידו באזור נפח, שברמת הגולן. הוא שירת ביחידת שריון וביצע את כל המוטל עליו במסירות ובאחריות רבה".

גולדמן, מיכאל

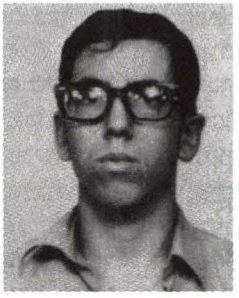
מיכאל, בן נעמי וחיים (היימן) ז"ל, מאנשי מח"ל שחזרו והשתקעו בארץ, נולד ביום כ' באלול תשי"ב (10.9.1952) בעיר פורט־אליזבט שבדרום־אפריקה. הוא עלה ארצה עם משפחתו בשנת 1953 ולמד בבית הספר היסודי־ממלכתי ד' בטבריה ואחרי־כן סיים את לימודיו בפנימייה הצבאית שליד בית־הספר הריאלי בחיפה. הוא היה תלמיד מצטיין וכבר משחר־ילדותו התרשם מסיפורי מורשת הגבורה והמסירות של העם היהודי בתפוצות ובארצו. גם השראה וגם דוגמה בתחום זה מצא בביתו ואצל אביו הרופא, אשר בגלל רוח־התנדבות נטש את היתרונות המקצועיים שנצבו לפניו בעיר ועבר, לפי בקשת צה"ל, לגליל כדי לסייע כרופא מנתח לחיילים ולאזרחים כאחד. כבר מימי בית־הספר היסודי חתר מיכאל להגשמת משאת־נפשו ואכן נתקבל לפנימייה הצבאית וסיים כאחד החניכים המצטיינים. הוא היה חובב־טיולים ובכל שעה של פנאי תר לאורכה ולרוחבה את הארץ, שאהב מאוד את מרחביה והכירם היטב. הוא היה רציני ביחסו לחיים, אך עם זאת הצטיין בחוש הומור והיה עליז ושובב. מטבעו היה שמח בחלקו, ענוותן ונועז גם יחד, בעל מצפון וטוב־לב. תמיד מוכן היה לעזור לזולת ונהג כבן נאמן ומסור להוריו ודואג למשפחתו. לאחר שנפטר אביו עזר בכל לאחיו ואחיותיו הצעירים. הוא היה חברותי ופעיל בקרב אחיו ומכריו, שרחשו לו אהדה רבה וכינוהו בשם חיבה "מייק". לאחר שסיים את לימודיו התיכוניים נסע לחו"ל לטיול. אך געגועיו לארץ גברו ובשובו אמר כי שום מקסמים של ארצות־חוץ לא ישוו ליופיה של ארץ ישראל.

מיכאל גויס לצה"ל במחצית נובמבר 1970 והתנדב לחיל־השריון. מפאת מחלה קשה נבצר ממנו, להתנדב לחיל הצנחנים ובתחילה נאלץ לשרת בחיל המודיעין. אך הוא לא ויתר על השירות ביחידה קרבית ולאחר שעשה מאמצים רבים לשיפור כושרו הגופני, עבר הסבה ונתקבל לחיל השריון. לאחר שהשתלם בקורסים במקצועות־הטנק, וכן בקורס־צניחה, נשלח לקורס־קצינים וסיים כחניך מצטיין ואחרי־כן השלים גם קורס קציני שריון. לאחר הקורס הוצב בבית־הספר לשריון בתפקידי הדרכה והוענקה לו דרגת סג"מ. הוא היה קצין בעל מרץ ונכונות רבה, ולדברי מפקדו היה בקי בתחומי־מקצועו, נוח לעבודה, אהוד על הכל ומבצע כל משימה שהוטלה עליו באופן מושלם. במלחמת יום הכיפורים השתתף מיכאל בקרבות הבלימה נגד המצרים בחזית סיני. ביום י"א בתשרי תשל"ד (7.10.1973) לחם מיכאל כמפקד־מחלקת טנקים באזור מעוז "מפרקת" על גדות תעלת סואץ, בניסיון לבלום את צליחת הכוחות המצריים וחדירתם למעוז. פעמיים נכנס למעוז כדי ליצור קשר עם אנשיו ולפנות את הפצועים, על־אף שכבר היה מכותר על־ידי האויב, שחייליו חדרו לחפרות־הקשר. בנסיונו השלישי להיכנס למעוז, נפגע מיכאל ונהרג. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בקיבוץ כנרת. השאיר אחריו אם, אחים ואחיות. לאחר נופלו הועלה לדרגת סגן והוענק לו עיטור העוז על גילוי אומץ לב, אחוות לוחמים ודבקות במשימה.

במכתב־תנחומים למשפחה השכולה כתב מפקדו: "לשם ביצוע המשימה שנטל על עצמו, נע מייק במהירות ולמרות החשכה והשטח הלא־מוכר נכנס למעוז וביצע את משימתו באופן מושלם, תוך גילוי אומץ־לב, ידע מקצועי מעולה ושליטה טובה במחלקתו. הכל – תוך שלווה ושקט נפשיים. גם כאשר נפגע הטנק שלו והוא לכאורה סיים את תפקידו – רץ מייק לחפש טנק אחר ובו נכנס בחזרה אל המעוז הנצור. נזכור את מייק עם חיוכו, טוב־לבו, כושר־עבודתו הנפלא ואומץ־לבו. לאור דמותו נחנך את קצינינו בעתיד".

אמו תרמה לזכרו תרומה כחלק במימון לוח־הנצחה משותף בבית־הספר הממלכתי ד' בטבריה, לזכר תלמידיו שנפלו במערכה.

גולדמן, מיכה

מיכה, בן יפה (ג'נט) ובנש (ברנרד), נולד ביום כ"ו בחשון תשי"ד (4.11.1953) בקיבוץ גדות. הוא למד בבית־הספר היסודי ובבית־הספר התיכון בבית השיטה. מיכה היה תלמיד חרוץ ואהוב על מוריו ועל חבריו. הוא נתחבב עליהם משום שהיה טוב לב וחביב ומוכן תמיד לעזור לכל מי שביקש להסתייע בו. חברו מספר עליו: "מעולם לא סירב לאיש ולא ידע לומר לא". היה לו חוש טכני מיוחד, והוא אהב לפרק ולהרכיב כל מיני מכשירים, כלים ומכונות. תמיד ביקש לשפר ולשפץ, להוסיף התקן כלשהו ולשכלל. הוא היה פעלתן ומלא מרץ ולא יכול לשבת בחיבוק ידיים ובאפס מעשה. מיכה אהב בעלי חיים: תוכים, כלבים, נחשים, צבים ואוגרים והיה מטפל בהם בחיבה רבה. גם לטייל אהב – ברכב וברגל – והרבה לסייר ברחבי הארץ. היה לו חוש הומור מצוין. והוא אהב לצחוק ולספר בדיחות, להשתעשע ולשמוח ולעשות מעשי קונדס. יחד עם זאת היה רציני וכבד ראש, מעמיק חשוב ובוחן כל עניין בביקורתיות, הוא היה עקשן ודבק באתגרים שהציב לעצמו. כל מה שעשה – עשה ביסודיות, בחריצות ובשלמות. אדיב היה ומנומס, עדין נפש ונעים הליכות. הוא היה בן נאמן ומסור להוריו, אהב אותם וכבדם מאוד.

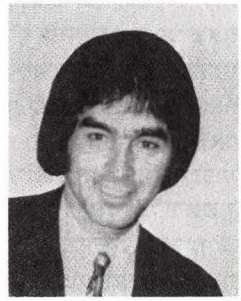
מיכה גויס לצה"ל בתחילת נובמבר 1971 והתנדב לחיל השריון. לאחר סיום הטירונות השתלם בקורס למקצועות טנק (והוענק לו בו ציון גבוה – 95), ובקורס למפקדי טנקים. חברו סיפר עליו: "הוא היה שקט. הוא לא היה מט"ק קשוח וחדרו היה המרכז החברתי של הסגל". בתקופת שירותו בצבא השתדל שלא להדאיג את הוריו והקפיד לכתוב להם מכתבים לעיתים קרובות מאוד ולסור הביתה בכל הזדמנות. כשפרצה מלחמת יום־הכיפורים נשלחה יחידתו לחזית בסיני, והוא השתתף בקרבות הבלימה והפריצה נגד המצרים. ביום כ' בתשרי תשל"ד (16.10.1973), בקרב על הקמת ראש הגשר, בציר "לכסיקון" ליד "החווה הסינית", נפצע מיכה קשה ומת מפצעיו. בשעת לילה, כאשר נע עם פלוגתו, נפל הטנק שלו למחפורת, ולאחר שחולץ ירד אחד הזחלים ממקומו. מיכה וצוותו עמלו קשה בהרכבתו ולאחר שסיימו ביקשו

להדביק את שאר הטנקים. בדרכם נתקלו במארב של מצרים שפגעו בטנק שלו. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בבית השיטה. השאיר אחריו אב, אם, אח, ואחות. לאחר נופלו הועלה לדרגת סמל־ראשון.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה כתב מפקדו: "מיכה היה מפקד טנק מעולה, היודע להשרות על לוחמיו מאהבתו לטנק. בקרבות שהשתתף גילה אומץ־לב ודבקות במשימה".

קיבוצו הוציא לאור חוברת לזכר בניו שנפלו במלחמה ומיכה בתוכם.

גולדנברג, טובי־יום־טוב

טובי־יום־טוב, בן סוזן וליאון, נולד ביום ג' בטבת תשי"א (12.12.1950) בתל אביב, תאום לאחותו שרה. טובי התחנך בגן־ילדים דתי, החל את חוק לימודיו היסודיים בבית־הספר היסודי "אליאנס" שביפו, וכשהעתיקה המשפחה את מקום מגוריה לאזור פתח־תקוה, למד בבית־הספר היסודי "כצנלסון" שבכפר סירקין. טובי המשיך בלימודים העל־יסודיים במגמת מכשירנות, בבית־הספר התיכון המקצועי "עמל" בפתח תקוה. בקיץ תשכ"ח עמד טובי בהצלחה בבחינות הבגרות. ילד נאה ושובב היה, וכבר בגן הילדים ידעו גם חבריו הקטנים וגם הגננת, שאין כטובי מפליא בתעלולים. בבית־הספר התגלה כשובב ומלא חיות. הוא אהב מעשי קונדס, היה מוקד השמחה בכל מסיבה ואירוע חברתי, ולעתים אף השתובב בשעת השיעורים בכיתה. לא פעם נקראו הוריו לשיחה עם מוריו והוא הבטיח לשפר את התנהגותו. באחד מטיולי כיתתו לגליל העליון, בימי בית־הספר התיכון, היה טובי ראש וראשון לחבורה העליזה, שחמדה לה לצון ו"צבעה" את המורים ואת המנהל במשחת נעליים. טובי נענש ונגזר עליו לשוב הביתה לבד; אך הוא נשא את עונשו ונטל על עצמו את מלוא האחריות למעשי החבורה. יחד עם זאת, עמד תמיד בכל הבחינות וזכה לתעודות טובות. פלא היה הדבר בעיני מוריו והוריו, כיצד עמד הנער השובב בלחץ הבחינות ואף משיג ציונים טובים כל כך. הוא היה נער מוכשר מאוד ואף דחה מענק־לימודים בבית־הספר לילדים מחוננים בירושלים, שכן לבו לא היה נתון ללימודים במסגרת נוקשה. חובב ספורט היה ואהב מאוד לשחק בכדורגל. בכפר סירקין ידעו הכל, שטובי לא יחמיץ משחק כדורגל ביום שישי אחר הצהרים. גם כשהיה חולה ותשוש, הופיע בבגדי התעמלות במגרש הכדורגל. בשבתות הלך לחזות במשחקי הכדורגל של הקבוצה הנערצת עליו, ולא נמנע אף לנסוע למקומות מרוחקים כדי לחזות במשחקיה. בשעות הפנאי עסק טובי בציור. הוא הצטיין בשרטוט ועיטור, וקישט בקפידה את קירות חדרו ואת קירות כיתתו בבית הספר. ערב גיוסו לצה"ל היה נער תמיר וצנום, בעל בלורית שחורה ועיניים שחורות, שובבות.

טובי גויס לצה"ל בראשית נובמבר 1968. משאת נפשו הייתה להיות צנחן. אמו הפצירה בו לוותר על כך, והוא התנדב לחיל השריון. לאחר סיום הטירונות השתלם

בקורס נהגי טנקים ובקורס תותחני טנקים, וסיים את הכשרתו בשניהם בציון גבוה. זמן־מה עשה בקו התעלה אחרי כן שירת בצפון ונימנה עם כוח צה"ל, שחדר לכפר לבנוני וטיהר אותו ממחבלים. טובי נודע כחייל מסור ואמיץ, שהיה אהוב על חבריו ועל מפקדיו כאחד.

בנובמבר 1971, השתחרר טובי מהשירות הסדיר בדרגת סמל, ונכנס לעבוד בתעשייה האווירית. הוא חסך כסף, טייל באירופה ותכנן מסע עם ידידים ברחבי ארצות הברית. בספטמבר 1972 נסע טובי למינכן כדי לחזות בתחרויות האולימפידה. בקיץ 1973 רכש מכונית מכספי חסכונותיו; אך נהנה מן הנהיגה חודשים ימים בלבד. כל התכניות נקטעו בחודש אוקטובר. כשפרצה מלחמת יום הכיפורים, התדפקו על דלת ביתה של משפחת גולדנברג שני שליחים: חייל הביא לטובי צו קריאה, ואיש התעשייה האווירית בא להזעיקו למקום העבודה. טובי הצטרף ליחידתו, ולפני צאתו מהבית אמר: "כשאחזור מן המלחמה אמשיך לעבוד בתעשייה". הוא נשלח לחזית הדרום, לחם כתותחן טנק בקרבות סיני, באומץ לב ובמסירות לחבריו הלוחמים. אור ליום כ' בתשרי תשל"ד (16.10.1973), נפגע מטיל בקרב הפריצה לדוור־סוואר. תחילה הוכרז כנעדר, אך לימים הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין האזרחי בפתח תקוה. השאיר אחריו אב, אם ואחות־תאומה. לאחר נופלו הועלה לדרגת סמל־ראשון.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה, כתב מפקד יחידתו: "ביחידת השריון בה שירת, הצטיין טובי במילוי תפקידו כתותחן בטנק, ובלט בכושרו המקצועי ובאחריותו הרבה. פלוגתו פרצה בראש הכוחות ופלסה את הדרך לכוחותינו הבאים אחריהם בקרב נועז ואכזרי. בקרב זה נפל טובי".

גולדפינגר, שמואל

שמואל (שמוליק), בן שרה ויחזקאל, נולד ביום ל' בכסלו תשט"ו (25.12.1954) בחיפה. הוא למד בבית־הספר היסודי "בארי" בנוה־שאנן בחיפה וסיים את לימודיו בבית־הספר התיכון הריאלי בעיר הולדתו. שמואל היה תלמיד מצטיין, חרוץ ושקדן והתייחס ללימודים ברצינות ובכובד־ראש. מנהל בית־ספרו מעיד עליו, שהיה "צנוע ושקט בכל הליכותיו, אהוב על מוריו ועל חבריו". בעודו צעיר אהב לקרוא ולעסוק במלאכת־יד והעדיף את הקריאה ואת המלאכה על עיסוקים אחרים, כגון משחקים. בכוחות עצמו למד את השפה האנגלית על בוריה ועסק בתרגום ספרים מאנגלית לעברית. חלק מזמנו הפנוי הקדיש גם לצילום, היה נלהב לתחביבו זה ועשה בו גדולות. שמואל היה נער רחב אופקים, שתחומי התעניינותו מרובים. הוא היה אחראי ודייקן, נבון מאוד ובעל חוש ביקורת חריף וכושר ניתוח מעמיק. נעים שיחה היה ודיבורו שקול. מטבעו היה אדיב ונעים הליכות, ישר ובעל מצפון. כל מיודעיו הכירוהו כאדם אופטימי ועליז, ובעל חוש הומור מצוין וחבר נאמן. תמיד מוכן היה להטות אוזן קשובה לידיד ולעזור לזולתו. הוא היה בן טוב ומסור להוריו.

שמואל גויס לצה"ל בסוף ינואר 1973. הוא התנדב לחיל־האוויר וביקש להיות טייס, אך הוצב לחיל התותחנים. לאחר סיום הטירונות השתלם בקורס לרגמי מרגמות כבדות מתנייעות והוענק לו ציון גבוה (90). הוא היה חייל מצוין, אחראי ומסור לתפקידו, ושימש דוגמה לחבריו במזגו הטוב ובצייתנותו. במשך תקופת שירותו הקצרה בצבא, הקפיד לשמור על קשר תמידי עם הוריו כדי להרחיק דאגה מלבם. כשפרצה מלחמת יום־הכיפורים נשלח עם יחידתו לחזית ברמת הגולן, שם השתתף בקרבות הבלימה הקשים נגד הסורים. ביום י"ב בתשרי תשל"ד (8.10.1973), נפל שמואל בקרב באזור בוקעתא. יומיים תמימים עמדו הוא ואנשי צוותו בקרב עז ונלחמו בחיילים הסורים. לפתע התפוצצה המרגמה בגלל הזנה כפולה ושמואל ואנשי הצוות נהרגו. תחילה נחשב כנעדר, ולימים זוהתה גופתו והוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בחיפה. השאיר אחריו אב, אם ואחות. לאחר נופלו הועלה לדרגת רב־טוראי.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה כתב מפקדו: "שמואל היה חייל למופת, שקט, וממושמע. הוא השתלב להפליא בעבודת הצוות וזכה להערכת מפקדיו".

גולדפרב, אורי

אורי, בן נשקה וצבי, מניצולי השואה, נולד ביום א' בכסלו תש"ו (6.11.1945) בבודפשט שבהונגריה ועלה ארצה עם משפחתו בשנת 1947. הוא למד בבית־הספר היסודי בקיבוץ פרוד והמשיך בלימודיו בבית־הספר התיכון בקיבוץ גינוסר. אחרי־כן למד במכללת תל־חי. אורי היה תלמיד חרוץ ושקדן, אהוב על מוריו ועל חבריו. היה חבר בתנועת הנוער העובד והלומד וברבות הימים היה למדריך של גרעין נח"ל שהורכב מתלמידי בית־הספר "כדורי" ויועד להשלים, לאחר השירות הצבאי, את משק פרוד. אורי גויס לצה"ל בתחילת אוגוסט 1964, והתנדב לחיל הצנחנים. לאחר סיום הטירונות השתלם בקורס צניחה, בקורס מ"כים חי"ר ובקורס קציני חי"ר.

לאחר ששוחרר מן השירות הסדיר – השלים קורס למפקדי פלוגות בחיל־השריון. בימי מלחמת ההתשה התנדב לפקד על אחד המעוזים שעל גדות תעלת סואץ. מפקדו מעיד עליו שהיה קצין יעיל, נאמן, אחראי ומסור לתפקידו ואהוב על פקודיו. על השתתפותו במלחמה בשנת 1967 הוענק לו "אות מלחמת ששת הימים". אורי חזר למשק, והקים את ענף הכותנה וריכז אותו במשך שלוש שנים ובעונות המתות היה למרכז העבודה במשק. אורי היה חסר מנוחה, התלבט הרבה וביקש לנסות דרכי חיים מחוץ לקיבוץ; שנה אחת היה קצין־ביטחון בחברת התעופה "אל על" ולאחר שחזר למשק שוב יצא לבחון דרך אחרת. הוא אהב מאוד לקרוא והיה איש שיחה נלבב, אהב לטייל ברחבי הארץ ולצלם את נופיה. וכן אהב צמחי נוי וצמחי בר. כאדם היה מסתגר ומאופק, ביישן מעט ומתבודד. מטבעו היה עקשן ותמיד חתר לשלמות ורחק מן השגרה ומן המקובל. הוא אף ביקש לתקן את המצב החברתי במשק. תמיד נכון היה

לעזור לזולת וידע להטות אוזן קשבת לכל אדם. הוא היה בן נאמן ומסור להוריו, ישר ובעל מצפון. במלחמת יום הכיפורים השתתף אורי בקרבות הבלימה והפריצה נגד הסורים ברמת הגולן. ביום כ"ג בתשרי תשל"ד (19.10.1973), נפל אורי בקרב שהתחולל באזור אום־בוטנה. אורי הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בפרוד. השאיר אחריו אב, אם, אח ואחות. לאחר נופלו הועלה לדרגת רב־סרן. על הגבורה שגילה במילוי תפקיד קרבי, תוך חירוף נפש, הוענק לו עיטור העוז. וזה תיאור המעשה: "ביום 7 באוקטובר 1973, לאחר קרב קשה במגנן הנ"ט לפני תל־פארס, גרר רב־סרן אורי גולדפרב ז"ל וארגן את חילוצם של טנקים שנותרו ללא דלק בעמדה, כשהוא הולך ברגל, חשוף לאש ארטילריה במשך כשלוש שעות, עד שהכניס את כל הגדוד לחניון־לילה. ב־10 באוקטובר ניהל בעצמו את חילוץ הטנקים התקועים של החטיבה, כשהוא מפנה חללים מתוך הטנקים שנפגעו, תחת אש ארטילרית כבדה. ב־18 באוקטובר נטל רב־סרן אורי גולדפרב ז"ל לידיו את הפיקוד על הגדוד, ובמשך היום תכנן והכין את הגדוד לכיבוש הכפר אום־בוטנה. ב־19 באוקטובר פיקד על כוח טנקים שכבש את אום־בוטנה בשיתוף עם הצנחנים, כשהוא מגלה כושר־פיקוד ואומץ־לב מעל לרגיל. ב־19 באוקטובר בבוקר נתקבלה קריאה לעזרה – לחילוץ פצועים מכוח חרמ"ש, שהיה ממזרח לכפר. תחת אש כבדה של טנקים, שעמדו במרחק של 800 מ', יצא רב־סרן אורי גולדפרב ז"ל לחלץ את כוח החרמ"ש – ואז נפגע ונהרג. רב־סרן אורי גולדפרב ז"ל, שהיה צנחן ועבר הסבה לטנקים שבוע ימים לפני המלחמה, גילה התמצאות ושליטה יוצאים מגדר הרגיל בטנקים ובפיקוד על כוח, אומץ־לב למופת, מסירות ואחוות־לוחמים".

בשבועון "במחנה" פורסמה רשימה לזכרו בשם "צנחן כקמב"ץ".

גולדפריד, אילן

אילן, בן עדה ויצחק, נולד ביום כ"ה באדר א' תשי"ד (30.3.1954) בתל־אביב. הוא למד בבית־הספר היסודי א. ד. גורדון בתל־אביב, ואחרי־כן סיים את לימודיו בבית־הספר התיכון העירוני ה' בתל־אביב, במגמה החברתית. אילן היה תלמיד חרוץ ושקדן, מתמיד ומסודר למופת, ואהוב על מוריו ועל חבריו. בכיתתו נהג לארגן את שיעורי החברה, לקבוע את נושאי השיחה ולנהל את הדיונים. מנהל בית־ספרו מעיד עליו, שהיה מוכשר מאוד, בעל הבנה עמוקה וידיעות רבות. הוא השתתף בסימנריון ב"בית־ברל" בחברת משלחות מחוץ־לארץ, יצר אתן קשרים והרבה להתכתב עם בני נוער מארצות הברית ולהחליף עמם הקלטות. אילן היה חובב מוסיקה, ניגן בחלילית ובאקורדיון, חיבר יצירות מוסיקליות ואף עסק בהקלטתן. כשהיה בן שמונה הקים קייטנה לילדים בני גילו, ארגן בה את כל הפעילות החברתית ואף חיבר לה המנון. (במוסף "הארץ" מיום 13.8.1965, פורסמה כתבה על הקייטנה). הוא היה שחיין מעולה וזכה באותות הצטיינות על שחייתו. כן אהב ספרות והקדיש הרבה מזמנו הפנוי לקריאה ולאיסוף

ספרים רבים, מתחומים שונים, לספרייתו הפרטית. נוסף על כל אלה היה לו אוסף בולים גדול. אילן היה בעל חוש הומור מצוין, ואהב להתלוצץ ולהתבדח. הוא היה אדם שמח בחלקו, צנוע ונחבא אל הכלים ולא אהב להתבלט על פני חבריו. מטבעו היה אדיב ומנומס, נעים־הליכות וביישן מעט. להוריו היה בן מסור ונאמן ולחבריו היה חבר טוב, אהב לעזור לזולת והכל הכירוהו כנער ישר ובעל מצפון.

אילן גויס לצה"ל בראשית אוגוסט 1972 והוצב לחיל השריון. לאחר סיום הטירונות השתלם בקורס למקצועות טנק "פאטון". הוא היה חייל אחראי ומסור לתפקידו, ושימש דוגמה לחבריו במזגו הטוב ובצייתנותו. בתקופת שירותו בצבא השתדל שלא להדאיג את הוריו ובמכתבים שכתב הביתה לא התאונן ולא סיפר להם דבר על האימונים המפרכים. שבועות אחדים לפני שפרצה המלחמה החל להשתלם בקורס למפקדי טנקים. במלחמת יום הכיפורים השתתף אילן בקרבות הבלימה נגד המצרים בחזית סיני. בציר "לכסיקון" נפגע הטנק שלו והוא נחלץ ממנו והצטרף לצוות של טנק אחר. טיל פגע באותו טנק ואילן נהרג במקום. תחילה נחשב כנעדר, ולימים זוהתה גופתו והוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בקרית־שאול. השאיר אחריו אב, אם ואחות. לאחר נופלו הועלה לדרגת סמל.

בחוברת שיצאה לאור על ידי יוצאי קהילת פיוטרקוב והסביבה, כתב מנהל בית־ספרו דברים לזכרו: "ראויה דמותו של אילן וראויים חייו, מידותיו היפות, מעשיו הטובים וגבורתו, לשמש דוגמה לדורות הבאים של תלמידים שימשיכו ללמוד במוסד שנתחנך בו".

גולדשטיין (גדרון), יוחנן

יוחנן, בן ליזטה ואברהם, נולד ביום כ"ב בשבט תש"ט (21.2.1949) בחיפה. הוא למד בבית־הספר התיכון עירוני א' בחיפה, המשיך את לימודיו בבית־הספר הארצי להנדסאים שליד הטכניון בחיפה, שם נבחר מטעם חבריו ללימודים כנציגם לאגודת הסטודנטים. הוא התעתד ללמוד ארכיטקטורה בטכניון. יוחנן היה חבר בתנועת "הצופים" והיה פעיל בקן. חובב נלהב היה לטיולים, ועל־כן נמנה עם חברי החוג להגנת הטבע, עמם הרבה לצעוד ולסייר ברחבי הארץ. היה חובב שיט, חתירה וכדורסל. מוריו וחבריו זוכרים לטובה את ארשת טוב־הלב והחביבות שהייתה נסוכה על פניו. הוא התבלט ביושרו, בכנותו ובחתירתו התמידית לאמת. בכל אדם חיפש וגילה את הטוב והיפה, ותמיד שימש מליץ יושר לזולת. יוחנן היה אופטימי ועליז מטבעו, חייכן ובעל חוש הומור דק, צנוע בהליכותיו ושמח בחלקו. תמיד שפע עליזות, ביטחון ותקוות, והצליח להדביק את הסובבים אותו באופטימיות הטבעית שלו. היה אהוב מאוד על מכריו, אדיב ומנומס, ישר ובעל מצפון, מאיר פנים לכל אדם ונכון לעזור בכל עת. משפחתו הייתה בשבילו הכל – המעיין ממנו שאב ואליו חזר תמיד. היא הייתה בראש גאוותו ומקור אהבתו.

יוחנן גויס לצה"ל בראשית אוגוסט 1967. לאחר הטירונות השתלם בקורס מ"כים והיה מן המצטיינים בקורס. לאחר שהשתלם בקורס, היה בו למדריך. זמן מה לפני ששוחרר מן השרות הסדיר, השתלם בקורס מש"קי מרגמות 120 מ"מ. הוא היה חייל אחראי ומסור לתפקידו, ושימש דוגמה לחבריו בטוב־לבו ובנכונותו לכל מאמץ. אחד מפקודיו מעיד עליו, כי "תמיד היה דואג לכולם ומעודד את כולם, והחיוך לא מש מעל שפתיו". חברו ליחידה מספר עליו: "הוא עמד לצדם של ידידיו בעת צרה כבעת שמחה. חברותי היה מאוד ואהוב על פקודיו, ותמיד היטה אוזן קשבת לחבריו". בתעודת השחרור מן השירות הסדיר, כתבו עליו מפקדיו: "התנהגותו טובה מאוד. הוא חייל ממושמע, המבצע את כל המוטל עליו במסירות וביעילות רבה, לשביעות רצון הממונים עליו".

כאשר פרצה מלחמת יום הכיפורים גויס ונשלח עם יחידתו לחזית בסיני. בימי המלחמה השתדל שלא להדאיג את הוריו, והקפיד להתקשר עמם בכל הזדמנות שבאה לידיו. ביום י"ח בתשרי תשל"ד (14.10.1973), בקרב הקשה, העקשני והאכזר על תעוז "יורם", שליד בלוזה, נפל יוחנן. בשעה שהמצרים רצו לכתר את מוצב החוף הצפוני והתעוז זעק לעזרה, נשלחה לשם סוללת המרגמות הטובה ביותר באזור, שיוחנן היה אחראי לה. יחידתו עמדה ונלחמה במרגמותיה בעשרות טנקים וכלי־רכב משוריינים שעלו על המוצב. גם לאחר שנותרו מאנשי צוותו שלושה לוחמים, החליט יוחנן להמשיך ולהילחם. כשאמר: "אנו ממשיכים" — נפגע ונהרג. ממש באותו רגע, חל מפנה מכריע במהלך הקרב, והמצרים החלו לסגת, יוחנן היה החלל האחרון באותה גזרה. השאיר אחריו אם, אב ואחות. לאחר נופלו הועלה לדרגת סמל־ראשון. משפחתו, ידידיו ומכריו נושאים בלבם את שמו ואישיותו תוך הוקרה והערצה.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה כתב מפקדו: "יוחנן היה מפקד מסור וחבר נאמן, אהוד היה על חבריו, על מפקדיו ועל פקודיו, ועשה את כל שנדרש ממנו, ואף למעלה מזאת".

גולדשטיין, שמעון

שמעון (שמעל'ה), בן פרלה ויעקב, נולד ביום כ"ח בכסלו תרצ"ה (14.12.1934) בתל־אביב. הוא למד בבית־הספר היסודי "תחכמוני" בתל־אביב והמשיך בלימודיו בחברת נוער בקיבוץ שער הגולן. אחרי־כן השתלם בקורסים לציור, צילום ולמוסיקה. תחביבים רבים היו לשמעון. הוא הרבה לקרוא, בעיקר בתחומי הרדיו והאלקטרוניקה, למד שפות להנאתו, כתב שירים, צייר וצילם צילומי נוף ופיתח את התצלומים במעבדה שבנה לעצמו. הוא האזין הרבה למוסיקה קלאסית, קרא הרבה על מלחינים ועל יצירותיהם, למד לנגן בחליל, ולעתים, בשעות מתח ומצוקה, היה מתרחק ממקום חברה ומנגן לעצמו במפוחית, להשקיט את רוחו. הוא אהב מאוד את הים והרבה לדוג בו, יצא לטייל ברחבי הארץ ואף לתור בה אחר בעלי־חיים לצודם. שמעון היה חברותי מאוד, אהב לעזור לחבריו,

והיה להם ידיד נאמן ומסור. גלוי לב היה. חברו מספר עליו: "לבו היה פתוח לכול ותמיד התרצה להסב ולספר על כל לבטיו והצלחותיו. ולבטיו – אנושיים, פשוטים ומובנים. יצר החיים רחש בהם. הוא היה התגלמות הטוב והתמים, ובאותה עת הייתה בו גם שובבות ילדותית ולעתים אף חסרת אחריות כלפי עצמו". הוא היה חייכן, בעל חוש הומור, ואהב לעשות מעשי קונדס, לשמחת לבם של מכריו. הוא לא היה בררן, אהב את הפשטות והיה שמח בחלקו.

שמעון גויס לצה"ל בסוף דצמבר 1952 והוצב לחיל התותחנים. לאחר הטירונות השתלם בקורס קשרים. הוא היה חייל טוב, אחראי ומסור, מילא את תפקידו בנאמנות, היה אהוב על מפקדיו ושימש דוגמה לחבריו במזגו הטוב, בסבילותו ובצייתנותו.

לאחר ששוחרר מהשירות הסדיר, נקרא לעתים לתקופות של שירות מילואים, ותמיד השתדל שלא להדאיג את בני משפחתו והרבה לכתוב מכתבים הביתה. שמעון אהב את בני משפחתו, סייע הרבה לאמו, היה בעל מסור לאשתו ניצה ואב אוהב לילדיו. במלחמת ששת הימים נמנה עם אנשי האגד הארטילרי באוגדה של האלוף ישראל טל. על חלקו במלחמה זו הוענק לו "אות מלחמת ששת הימים". כשפרצה מלחמת יום־הכיפורים גויס שמעון ונשלח עם יחידתו לחזית בסיני. הוא נמנה עם אנשי מפקדת הסיוע של האגד הארטילרי. שעות רבות ישב ליד מכשיר הקשר וקישר בין המפקדים בחדר המלחמה, לבין היחידות המתפרסות והמתרחקות זו מזו בדרך התקדמותן מערבה. ביום כ"ו בתשרי תשל"ד (22.10.1973), דקות אחדות לפני שנכנסה הפסקת האש לתוקפה, נפגע שמעון ונהרג במטח קטיושות ליד אחד הגשרים שנטה צה"ל על תעלת סואץ, לא הרחק מן העיר איסמעיליה. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בקרית־שאול. השאיר אחריו אישה, בן ושתי בנות, אם ואח. לאחר נופלו הועלה לדרגת סמל.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה כתב מפקדו: "שמעון היה חייל למופת וחבר נאמן לכולנו, נכון תמיד למשימות קשות ולעזור לחבריו. הוא היה מלא שמחת חיים ורוח עליזה, שידע להדביק בה את כל הסובבים אותו".

יחידתו הוציאה לאור חוברת בשם "לזכרם של חברינו", לזכר אנשיה שנפלו במלחמה, ושמעון בתוכם.

גולדשמיט, אבנר

אבנר, בן חנה ואורי, נולד ביום כ"ג בחשון תש"ד (21.11.1943), בחולתה. הוא למד בבית־הספר היסודי בחולתה ואחרי כן המשיך ולמד בבית־הספר התיכון במקום. כן למד שנה אחת במכללת תל־חי. באישיותו התמזגו תכונות שייחדוהו מזולתו והן – אהבת האדם, אהבת האדמה שעיבד, ואהבת העם והארץ. חינוכו של אבנר הושפע משלושה מקורות – בית ההורים, בית הילדים ומשק חולתה ולכל אלה תרם הנוף המיוחד

והרקע החקלאי. אבנר הנער היה בעל ידע רב, שפע ביטחון בכוחו וביכולתו והיה בעל חוש ביקורת מפותח שלפעמים גבל בחוצפת־נעורים, המיוחדת לנער היודע את אשר ברצונו. בבית־הספר היה תלמיד מסודר, בעל דרך מחשבה שיטתית ויסודית, ונמנה עם הראשונים בכיתתו. בשעות הפנאי עסק בהתעמלות שחסנה את גופו וחשלה את רוחו. יחד עם בני המשק נכנס אבנר למעגל העבודה והצטיין כבעל יזמה ומרץ, המוכן לקבל על עצמו אחריות לניהול העניינים כמעט בכל תחום. הוא החל את דרכו כחקלאי בענף גן־הבית וכבר כנער נתגלו בו שאיפה לשלמות והרצון להפיק מן הקרקע את מיטב היבול. הוא כפה על עצמו משמעת קפדנית, היה הראשון שהתחיל את יום העבודה והאחרון ששב לחדר המגורים, רק לאחר שהשלים את המשימות שנטל על עצמו לבצע.

אבנר גויס לצה"ל במחצית נובמבר 1962 והוצב לחיל השריון. כבר מתחילת דרכו בצה"ל יצר קשר הדוק עם חיל השריון וכלי הלחימה העיקרי שלו – הטנק. הוא סיים בהצלחה קורס קצינים וקורס קציני שריון ונשלח לפקד על "המחלקה הצפונית", היא מחלקת ה"סנטוריונים" של חטיבה 7, באזור תל־דן. דרכו הצבאית של אבנר הייתה מיוחדת, בשל התכונות המנוגדות זו לזו, כפי שהעיד מפקד החטיבה שלו: מצד אחד הסלידה מחיי צבא ומיליטריזם ומהצד האחר – מסירות ללא גבול לתפקידו, ליחידתו ולטנק שלו. אבנר קיבל לפיקודו מחלקה מאוכזבת מכשלונה בתקרית האש הראשונה בנוקייב, בשנת 1964. המחלקה הייתה עזובה לנפשה, חיה בתנאים קשים ואנשיה ראו עצמם מקופחים. עד מהרה הצליח אבנר להפוך את המחלקה לכוח שריון מעולה. כשפרצה תקרית האש השנייה בגבול הצפון, הזניק אבנר את המחלקה, שהייתה בעתודה, לעמדות הירי עוד לפני שנתקבלה הפקודה. הטנקים שבפיקודו השמידו את הטנקים של הסורים ומאז הפכה המחלקה לנושאת העיקרית בעול המלחמה בסורים. על פעולתם זו צוינו אבנר וחיילי מחלקתו לשבח, על־ידי מפקד החטיבה. ניצחון המחלקה החזיר לצה"ל את האמון ב"סנטוריון", כפי שהעיד המג"ד סא"ל אושרי: "התקופה הזו לאבנר הייתה תקופת שיא; שיא של מיצוי יכולתו וכשרונו המבורך. שיא של אדם צעיר לימים, הקובע גדולות ונצורות למדינה כולה, שיא של אדם אשר בדרך עקיפה קובע הוא את גורל המדינה. אם אפשר להשוות, הרי שכשם שפעולות הגמול של הצנחנים קבעו את גורל 'מלחמת קדש', התקריות בצפון קבעו את גורל מלחמת ששת הימים". חייליו של אבנר האמינו בו ובטחו ביכולתו. הם היו מוכנים להישאר בצבא הקבע יחד עמו, אך כיוון שהשתחרר התפרקה המחלקה המעולה שהקים.

במחצית אוגוסט 1965 השתחרר אבנר משירות סדיר והוצב ליחידת מילואים של חיל השריון. אחרי ששוחרר שב אבנר לחולתה, נשא לאישה את חברתו ברכה ויחד הקימו את ביתם, ובו נולדו שלוש בנותיהם אילת, אסנת וסמדר. הוא השתלב בעבודה בענף השלחין, היה למרכז ענף הכותנה ואחרי כן ריכז את ענף השלחין כולו. הוא הכיר כל חלקה וחלקה, ידע להפעיל את המכונות החקלאיות ויותר מכל ידע לנהל ולכוון את עבודת הצוות שבחר, גיבש וליכד אותו לצוות בעל רוח מיוחדת והווי משותף. כחקלאי דרש הרבה מעצמו ומחבריו, היה קפדן ומקצועי, בעל כושר אלתור ושיקול דעת. כראש צוות היה נעים הליכות, נוח לבריות ואיש שיחה, שהעבודה במחיצתו הייתה חוויה מעניינת. הוא חי את חיי הקיבוץ בכל רמ"ח איבריו, עשה את

המוטל עליו ואף יותר, ביסודיות ובדבקות, והקדיש לילות כימים להצלחת הענף שעליו היה אחראי. אבנר היה אדם כן, שופע קסם־אישי, פתוח לחידושים ומאזין סבלני לזולתו; אך יחד עם זאת ידע להגן על דעותיו ולא נרתע מעימותים וממתיחת ביקורת. הוא היה שותף פעיל בחיי החברה במשק, נטל חלק בהכרעות ונשא בעול הפעילות הציבורית. בכל אותה עת טיפח את הקן המשפחתי, ששררו בו חום ואהבה. חבריו לקיבוץ ראו בו דמות חינוכית, דוגמא אישית וסמל של עובד אדמה, החי לפי עקרונותיו ומונחה על־ידי הרצון ליצור אורח־חיים מיוחד, המבוסס על שיתוף, שביסודו החקלאות וסביבו חיי המשפחה והחברה. במלחמת ששת הימים שב לעמוד בראש כוח שריון כסגן מפקד פלוגת טנקים שהשתתפה בקרבות לכיבוש סיני. ביום השני לקרבות נפל המ״פ, אילן יקואל, ואבנר קיבל את הפיקוד והוליך את הפלוגה עד לסיום הקרבות. אחרי המלחמה סיים בהצלחה קורס מפקדי פלוגות שריון וקורס קציני שריון מתקדם, ובשנת 1973 מונה לתפקיד סגן־מפקד גדוד־טנקים והועלה לדרגת רב־סרן. במלחמת יום הכיפורים השתתפה יחידתו בקרבות הבלימה וההבקעה נגד הסורים ברמת הגולן. אבנר, כסמג״ד, היה אחראי לארגון הגדוד והכנתו לקרב. לאחר שתמו ההכנות עלה על טנק ויצא בראש כוח אל הקרב. ביום י״א בתשרי תשל״ד (7.10.1973), בקרב באזור קצביה נפגע הטנק של אבנר והוא נהרג. הוא נפל בלחימה על ההר, אשר ממנו נשקף מראה העמק ובו הבית שלו והשדות שעיבד. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בחולתה. השאיר אחריו אישה, שלוש בנות, הורים ושתי אחיות.

על לחימתם המופלאה של חיילי גדודו של אבנר, העיד מפקד החטיבה: ״ראשונים ובלעדיים, בכל הצירים האפשריים... נכנסו טנקי החטיבה לקרב הבלימה האכזרי והשוחק, ביחסי כוחות של שמונה לאחד, תוך עקשנות, יעילות, מקצועיות וגבורה עילאית״.

בני משפחתו וחבריו לקיבוץ חולתה הוציאו לאור ספר לזכרו, ובו דברים על דמותו מפי בני המשפחה, חברים ללימודים, לעבודה ולנשק.

גולן, בן

בן, בן מרים ויצחק, נולד ביום ד׳ בתשרי תשט״ו (1.10.1954) בירושלים. הוא למד בבית־הספר היסודי ״הנריטה סאלד״ בירושלים ואחרי־כן סיים לימודיו בבית־הספר התיכון שליד האוניברסיטה בירושלים. את לימודי הכיתה השביעית השלים בבית־הספר ע״ש ״הוריס־מאן״ בניו־יורק, במסגרת חילופי תלמידים בין בית־הספר התיכון בירושלים, לבין בית־הספר התיכון בניו־יורק. בתקופת שהותו בארצות־הברית גמלה בלבו ההחלטה לפעול לצמצום הפער החברתי בישראל. בן היה חבר תנועת הצופים בשבט ״מודיעין״ בירושלים, ולפני שהתגייס לצה״ל, התנדב לשנת שירות בגרעין ״עודד״ בעיירת־הפיתוח אופקים.

מתוך הזדהות עם נוער המצוקה החברתית, בחר להתגייס לצה"ל בחודש מאי 1973, והתנדב לשרת בסיירת "שקד" בדרום. בשל מגבלות ראייה נאלץ להיפרד מיחידתו, ולפני מלחמת יום־הכיפורים היה אמור להצטרף לחיל המודיעין. בתקופת המעבר פרצה המלחמה ובן חזר לסיירת, למרות שכבר לא היה שייך אליה מנהלית. במלחמת יום־הכיפורים לחם עם חיילי הסיירת, בגזרה המרכזית בסיני. ביום כ"ג בתשרי תשל"ד (19.10.1973), במהלך הסתערות על מוצב "אורחה" ממערב לתעלת־סואץ נפגע ונהרג. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין הצבאי בהר־הרצל בירושלים.

חבריו ליחידה הוציאו לאור את החוברת "אנו זוכרים את בן".

גולן, ברוך־ארי

ברוך, בנם של שושנה (לבית הוכמן) ודב, נולד ביום ז' בתמוז תשי"א (11.7.1951) ברחובות. שושנה ודב עלו מארגנטינה שנתיים קודם לכן ועשו אותה עת בנען עם גרעין הכשרה של קיבוץ כיסופים, אשר עוד באותה השנה עלה להתיישבות בנגב המערבי. בשנת 1953 עברה המשפחה לרמת־יוחנן, שם גדל ברוכי והתחנך. ברוכי התייחס לעבודה, לחברה וללימודים ברצינות יתרה. בלימודיו בבית־החינוך של גוש־זבולון הצטיין ובסוף כיתה י"א נשלח להשתתף במחנה־קיץ של נוער־שוחר־מדע בנחל־שורק. כנער היה חושב, שקול, אחראי ועירני, מתעניין בזולת ועם זאת מאופק ומופנם. בתקופת התיכון השתתף באופן פעיל בחוגים רעיוניים ובפעילויות חברת־הילדים הבוגרת, הַדְרִיךְ וגם עבד קֶבַע בפרדס. בתום לימודיו, עד לגיוס, מוּנָה כאחראי על משק חברת־הילדים של בית־החינוך. לסְמוֹךְ על ברוכי – ידעתָ שאפשר. פעמים רבות אמרו לו: "ברוכי, אל תקח הכל ברצינות כזאת!" אך כל מי שהכיר אותו ידע כי לברוכי גם הומור מיוחד, חריף ומפתיע, שהיה אופייני לו כל־כך. בשיחות וויכוחים היה ברוכי מקשיב, שותק, ולפתע כמו "מצליף", הברקה מבדחת, ולעצם הענין, שהייתה פורקת את המתח ואת הניצים מנשקם, ומסיימת ויכוח לוהט בצחוק כללי רועם. אופייניות לא־פחות היו הערותיו, קצרות וקולעות בדרך־כלל, וממצות דעה מעניינת ולא תמיד המקובלת. את הלבטים של גיל־ההתבגרות הֶפְנִים ברוכי וְכַלָּא עמוק בתוכו, ובדרכו שלו היה מחפש, מגשש ומגבש את אישיותו. בתקופה זו התחבט והעלה מסקנות נוקבות ואנושיות בשאלת הזהות־הלאומית. בן שש־עשרה נסע ברוכי לביקור משפחתי בארגנטינה וזו הייתה לו חוויה עמוקה, שהשאירה חותמה לשנים הבאות. ברוכי, שהתפעל מנופיה המרהיבים ומן המים הזורמים הרבים של ארגנטינה רחבת־הידיים, הֵצַר על דלותה של ישראל במים. מפגישותיו עם יהודי גולה זו, ובמיוחד עם צעיריה, נשאר תחת הרושם הכבד של תלישותם והתרחקותם מהעולם־היהודי, וכנער ישראלי, שאכפת לו, התחיל מהרהר וחרד לעתיד הקשר שבין יהודי ישראל והתפוצות. כנושא לעבודת־הגמר שלו בסיום כיתה י"ב, בחר לדון בבעיות גיל־

ההתבגרות בחברה־הקיבוצית. "האם הצליחה הקבוצה בתהליך הסוציאליזציה של בניה?" שאל בְּסַכְּמוֹ את העבודה. וברוכי הגיע למסקנה כי בתחום הרעיוני־חברתי־לאומי לא הצליח הדור הבוגר ליצור זיקה בקרב הצעירים לֶעָבָר, ובעיקר – למקורותיו של העם היהודי אשר נעזבו על־ידי המְסַדים. דבר זה גרם, לדעתו, לחיסרון תחושת הערך־העצמי של בן הקבוצה הצעיר, כממשיך יהודי היסטורי בארץ זו. ברוכי הכיר בזכות שנפלה בחלקו לִהְוֵלֵד יהודי חופשי במולדתו. היה גאה ביהדותו, גאה בהיותו – "צבר". ברוכי שייך היה לאוהבים את הארץ מקרוב ולמכירים את שביליה. וכשפסעו רגליו, והן פסעו רבות, הייתה תלויה דרך־קבע מצלמתו על כתפו. וברוכי צילם את שאהב: מראות ארץ־ישראליים, ציפרים ופריחות, ציורָן של שכבות־גיאולוגיות בסלע ואנשים.

ברוך־ארי התנדב לחיל־האוויר בנובמבר 1969, ומשקיבל כנפי־נווט הצטרף לטייסת פנטומים. את התפקידים והמשימות שהוטלו עליו ביצע ברוכי ברמה גבוהה, בגישה עניינית ויסודית, וּבַשקט וקור־הרוח שאפיינו אותו. הוא השתתף לא־אחת בטיסות מבצעיות, וזמן קצר לפני המלחמה נשלח להדרכה בבית־הספר לטיס. בתקופת שירותו הצבאי בגר ברוכי. דעותיו שנתגבשו מצאו ביטוי בנחישותו ועקשות־דעתו בַּעֲשָׂיָה למען דברים שרצה והאמין בהם. וברוכי ידע מה רצה, אף כי התמיד להשאיר פתח להרהורים ולביקורת־עצמית. משבגר ברוכי — ניכרו בו היציבות, האיזון ובשלוות־הנפש. משבגר — הפכה רגישותו להבחנה־דקה. ומשבגר — הרשה ל"ילד" שבו להציץ, ולהשתולל לפעמים כנער שלוח־רסן. להתרגז לא ידע ברוכי ורק לעתים רחוקות מאוד היה יוצא מכליו. אך אז, הו! הוא היה נמלא חימה. קופץ אגרופיו לאיפוק, נראה היה כמו אש תנור לוהט, ששתיקתו מכבידה ורועמת. כשרגליו על הקרקע, וראשו (לא תמיד...) בעננים, הוּדְרַךְ ברוכי במעשיו מן המוצק והנמרץ שבו, כאשר ממבטו נשקף החיוני, תמים, אף השובב שבו. לחיים האזרחיים היו לברוכי תוכניות אחרות. הוא רצה ללמוד פסיכולוגיה וחלם על בית "מוֹשַׁבְנִיקִי" בפרוזדור־ירושלים. ברוכי דיבר על "מן־בית־מושבניקי" שלו, "מְרוּבֶּה־ילדים", עם מעט גידולים שבמו־ידיו, והרבה שכנים שהם "עולים־ישנים", שעדיין רבה המשימה בקליטתם. את שרצה ואהב — ידע, ורק לחלום הספיק. במלחמת יום־הכיפורים השתתף ברוכי במספר רב של גיחות בצפון ובדרום. ביום האחד־עשר למלחמה, ערב שמחת־תורה, כ"א בתשרי תשל"ד (17.10.1973), יצאו הוא ובן־צוותו, הטייס גד סמוק, לתקיפת סוללת־טילים מצרית בגזרת תעלת־סואץ. מטוסם שנפגע מטיל־סוללה — הופל וברוכי בן עשרים ושתיים שנים. גדי וברוכי לא נמצאו, וכלוחמים שמקום קבורתם לא־נודע שמור להם מקום, איש לצד אחיו, בחלקת הנעדרים שבבית־הקברות הצבאי בהר־הרצל, בירושלים.

ברוכי הועלה לדרגת סרן לאחר נופלו בקרב. הוא הותיר אחריו אישה, הורים, שני אחים ואחות, וזיכרון של אדם יפה בראשית דרכו, שהוכיח רצון ויכולת לתרום, לבנות וליפות את עולמנו.

גולן (מוטיעי), דוד

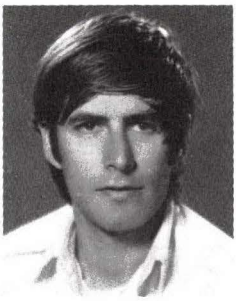
דוד (דודיק, דודו), בן טאוס ופרג', נולד בשנת תשי"ג (1953) באירן ועלה ארצה עם משפחתו בשנת תשכ"ג (1963). הוא למד בבית־הספר היסודי על־שם קורצ'ק בקרית־שמונה והמשיך שם בלימודיו בבית־הספר התיכון על־שם דנציגר. דוד היה תלמיד חרוץ ושקדן, אהוב על מוריו ועל חבריו. הוא היה חבר בתנועת "השומר הצעיר" וברבות הימים היה למדריך בקן. כמו כן פעל כמדריך ספורט לבני נוער השכונות בעיירה והקדיש להם שעות רבות מזמנו הפנוי. כשעלה ארצה היה ילד רזה וצנום, ביישן ונחבא אל הכלים. לאחר שנתייתם מאביו, היה דודיק לראש המשפחה וביטחונו העצמי גדל והלך. הוא היה עקשן והחלטי, אך עם זאת היה אופטימי ועליז, ואהב להתבדח ולהתלוצץ. מטבעו היה חברותי, אהב לעזור לזולת, ורבים היו מבקשים את עצתו. מעולם לא כעס ולא שמר טינה ותמיד היה חביב ומסור לחבריו. ישר היה ובעל מצפון, אדיב ונעים הליכות. הוא אהב מאוד לקרוא והקדיש לספרים החביבים עליו שעות רבות. בן נאמן ומסור למשפחתו היה, דאג לה ועשה למענה ככל יכולתו.

דוד גויס לצה"ל בתחילת נובמבר 1971 והוצב לחיל־השריון. לאחר סיום הטירונות השתלם בקורס למקצועות טנק "סנטוריון". הוא היה חייל טוב, אחראי ומסור לתפקידו ושימש דוגמה לחבריו במזגו הטוב ובסבילותו. הוא היה בריא וחסון ומעולם לא התאונן על האימונים המפרכים. בתקופת שירותו בצבא השתדל שלא להדאיג את בני משפחתו, הרבה לבקר בבית והקפיד לכתוב מכתבים הביתה, כדי להרחיק מהם דאגה. במלחמת יום הכיפורים השתתף בקרבות הבלימה נגד הסורים ברמת־הגולן. ביום י"ב בתשרי תשל"ד (8.10.1973), נפל דוד בקרב מצפון לקוניטרה, באזור תל־חרמונית. פגז חדר לטנק שלו והרגו במקום. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בקרית־שמונה. השאיר אחריו אם, אח ושתי אחיות. לאחר נופלו הועלה לדרגת סמל.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה כתב מפקדו: "דוד היה אהוב על חבריו ועל מפקדיו. הוא ביצע את כל המוטל עליו בנאמנות ובמסירות".

בני משפחתו תרמו לזכרו ספר תורה לבית־הכנסת "יוסף צדיק" של עולי פרס.

גולן (אוגולניק), מיכאל

מיכאל, בן אהובה ויוסף, נולד ביום א' בניסן תש"ו (2.4.1946), ברחובות. אחרי שעברה משפחתו לתל־אביב למד בבית־הספר היסודי "הכרמל" ובבית־הספר היסודי "בן־יהודה". הוא התחיל ללמוד בבית־הספר התיכון העירוני א' וסיים את לימודיו בבית־הספר התיכון "גאולה". מיכאל היה תלמיד שקדן ובעל כושר התמדה. הייתה לו דרך חשיבה בהירה ויסודית, אהב לרדת לשורשם של דברים ובכל תחום העמיק לחקור מתוך סירוב לקבל דברים כמובנים מאליהם. הוא היה בעל כוח רצון, ידע להציב לעצמו אתגרים ואחרי־כן להשקיע מאמצים מרובים כדי לעמוד בהם בהצלחה. כך, למשל, כדי לבחון את יכולתו וכושרו הגופני, יצא למסע מים אל ים. הוא היה חבר בתנועת הצופים והדריך בשבט "דיזנגוף". במסגרת התנועה הרבה לצאת למסעות ולסיורים ברחבי הארץ. יחד עם חבריו לתנועה הקים גרעין, שמטרתו הייתה להשתלב במסגרת הנח"ל.

מיכאל גויס לצה"ל בסוף יולי 1964 ויחד עם חבריו לגרעין הצטרף לנח"ל. לאחר סיום הטירונות והשתלמות בקורס קשר, עשה בהכשרה חקלאית בקיבוץ דגניה א' ואחרי־כן בהיאחזות הנח"ל בבירנית. הוא סיים את שירותו הצבאי בתקופת של"ת, שעשה בקיבוץ חצרים. במסגרת הנח"ל עבר אימון מתקדם וקורס מפקדי כיתות, שסיים כחניך מצטיין פלוגתי. כמו־כן סיים בהצלחה קורס צניחה והוענקו לו כנפי צניחה.

בסוף ינואר 1967 שוחרר מיכאל מהשירות הסדיר והוצב ליחידת מילואים של הנח"ל המוצנח. ביחידה זו נקרא לתקופות של שירות מילואים ובמסגרתה לחם במלחמת ששת הימים. כיוון שבצעירותו ראה את עתידו במסגרת ההתיישבות העובדת, נשאר, לאחר ששוחרר מהשירות הסדיר, כחבר בקיבוץ חצרים, שבו עשה את מרבית שירותו הצבאי. הוא היה מוכן לעבוד קשה ויומו, שהחל בשעת בוקר מוקדמת, היה מסתיים בשעות הערב המאוחרות. בעיקר התמסר לטיפול בכלים המכניים, תחום הדורש מיומנות וכישורים טכניים. מתוך היסוסים והתלבטויות עזב את הקיבוץ, אחרי שתי שנות חברות. לאחר שעזב את הקיבוץ, למד שנה אחת בפקולטה לחקלאות של האוניברסיטה העברית, ובזכות הישגיו המעולים זכה למלגה, שאפשרה לו ללמוד שלוש שנים במכון וייצמן למדע. אחרי כן למד בפקולטה להנדסה חקלאית בטכניון וסיים את לימודיו בהצלחה. בתקופת לימודיו למד להכיר בחשיבות מדעי המחשב. ביסודיות ובשיטתיות האופייניות לו, למד להכיר את תכונותיו של המחשב ועשה שעות ארוכות בתכנות. בתקופת החופשות מהלימודים עבד כקצין ביטחון בחברת "אל על", תפקיד שאפשר לו לסייר בארצות רבות ולהכיר נופים אחרים ואנשים חדשים. הוא הנציח במצלמתו את המראות שראה והשאיר אחריו אוסף גדול של שקופיות, המתארות את הנופים שראה. לאחר שסיים את לימודיו והוסמך כמהנדס קרקע ומים, החל לעבוד כמהנדס־מים במחלקת ההתיישבות של הסוכנות היהודית. הוא נשא לאישה את חברתו דליה ויחד עמה הקים בית בגבעתיים וגידל בו את בנו.

במלחמת יום הכיפורים השתתפה יחידתו בקרבות הבלימה וההבקעה נגד המצרים בסיני. מיכאל היה מראשוני הצנחנים שצלחו את תעלת סואץ בסירות גומי והקימו את ראש הגשר ממערב לתעלה. ביום כ' בתשרי תשל"ד (16.10.1973), בעת טיהור בית בכפר מול צומת "צח", נפגע מיכאל ונהרג. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בקרית־שאול. השאיר אחריו אישה, בן ובת — מיכאלה, שנולדה כשישה שבועות אחרי נפילתו, הורים, אח ואחות. לאחר נופלו הועלה לדרגת סמל־ראשון.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה כתב מפקדו: "מיכאל פעל במסגרת כוח שמשימתו הייתה פתיחת ציר התקדמות לכוחות השריון בגדה המערבית. תוך כדי טיהור כפר מכוחות אויב, הסתער בראש חייליו, נפגע בראשו ונהרג במקום. מיכאל היה מוותיקי הגדוד והצטיין במילוי המשימות השונות שהוטלו עליו, הן כחייל והן כמפקד. הוא היה צנוע ושקט, אהוד על כל רעיו ונפילתו הותירה חלל עמוק במחלקתו".

גולקר, יהונתן

יהונתן, בן גבריאלה ויצחק, נולד ביום ה' באדר תשי"ג (20.2.1953) בנהריה. הוא למד בבית־הספר היסודי בקיבוץ בית העמק והשלים את לימודיו בבית־הספר האזורי בסולם צור. יוני היה חבר בתנועת הנוער העובד והלומד ועסק בהדרכת בני נוער צעירים במסגרת חטיבת בני האיחוד. כמו כן היה חובב ספורט ונמנה עם נבחרת הכדורגל "נעמן". בכיתות הגבוהות של בית־הספר התיכון החליט לבחור במגמה הביולוגית כיוון שראה בלימודי הטבע ערך חשוב לאיש קיבוץ. הוא התעניין בסוציולוגיה ובמתמטיקה והרבה לקרוא ספרים בתחומים אלה. ספרה עליו חברתו לכיתה: "יוני היה הבחור ה"מרכזי" אצלנו בקבוצה. אפשר היה לסמוך עליו בכל ולהטיל עליו כל תפקיד. כשהיה צריך לעשות משהו, להכין או לארגן — בדרך כלל בחרנו ביוני". הוא היה מקובל ואהוד מאוד על חבריו בקיבוץ וכולם חיבבוהו בשל מרצו הרב ונהגו לציין את פתיחותו ואת אהבת האדם שבו. לאחר שעמד בהצלחה בבחינות הבגרות, יצא לשנת שירות מטעם תנועת הצופים בטירת הכרמל בחיפה. הוא הרבה לטייל עם חניכיו ואף אירח אותם בקיבוצו, ולחבריו בקיבוץ נהג לספר כי בפעולת ההדרכה הוא רואה עצמו לא רק כמדריך, אלא גם כ"עובד סוציאלי".

יהונתן גויס לצה"ל בראשית אוגוסט 1972 והוצב לחיל השריון. לאחר סיום הטירונות השתלם בקורס מקצועות טנק שבסיומו נשלח לשרת כטען־קשר בגזרת התעלה. היה חייל מצוין, אחראי ומסור לתפקידו, ושימש דוגמא לחבריו במזגו הטוב, בסבילותו ובצייתנותו. בכל תקופת שירותו היה אהוד על חבריו ליחידה ומפקדיו ציינו את כושר המנהיגות שלו ואת דבקותו והקפדתו על מילוי כל המשימות שהוטלו עליו. זמן קצר לפני פרוץ מלחמת יום הכיפורים נשלח לקורס מפקדי טנקים. במלחמת יום הכיפורים השתתף יוני בקרבות הבלימה הקשים נגד המצרים בסיני ואף השתתף

בצליחת התעלה. לאחר שמפקד הטנק שלו נפגע, החליף אותו יוני, וחבריו מספרים כי פעל באומץ־לב ובתושייה. לקראת הפסקת האש היה אמור להיות מועבר לאזור המרכז, אולם הוא התנדב להישאר בסיני ולהמשיך לפעול כטען־קשר. ביום כ״ז בתשרי תשל״ד (23.10.1973), היום הראשון להפסקת־האש, יצא לסיור בציר איסמעיליה ושם נפגע הטנק שלו בטיל והוא נהרג. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בבית העמק. לאחר נופלו הועלה לדרגת סמל.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה כתב מפקדו: ״סמל יהונתן שירת ביחידת שריון תקופה ארוכה. היה בחור טוב לב, רציני ואהוב על חבריו. הוא היה בעל יזמה ועשה את המוטל עליו במסירות, לחם באומץ לב ותוך חירוף נפש. הגדוד מרכין את דגלו לזכרו״.

גונין, יעקב־שלמה

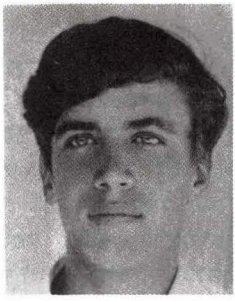
יעקב־שלמה, בן דינה ומיכאל־דוד, נולד ביום י״ט באלול תשי״ב (3.8.1952) בטבריה. עוד כשהיה פעוט עברה משפחתו להתגורר באשקלון. יענקל׳ה התקבל לגן־חובה כשהיה בן שלוש בלבד, כיוון שכבר בגיל רך זה הצטיין בתבונה ובתפיסה מצוינת. את חוק לימודיו היסודיים סיים בבית־הספר היסודי ״בית יחזקאל״ באפרידר, ואחרי־כן למד בבית־הספר התיכון העירוני. יענקל׳ה לא היה מן התלמידים המצטיינים בכיתתו, משום שהקדיש את רוב זמנו בעזרה לחבריו בלימודיהם. אולם בקיאותו בחומר הייתה עמוקה ורחבה. גם שיעורי הבית שלו נפגמו משום שנהג לקרוא מכל הבא ליד, עסק בספורט והתמסר לפעילות בבית־הספר. כבר בגיל צעיר היו דעותיו של העלם יפה־התואר מגובשות והוא ידע לעמוד על שלו. בקרב חבריו היה ידוע כמנהיג בעל סמכות ורחב־לב. בבית הספר יזם את החוג לדרמה וארגן פעולות התנדבות כגון, איסוף בגדים לנצרכים. הוא הצטיין בכל תחומי הספורט: היה שחיין מעולה וצלח את הכנרת מספר פעמים ואף הוסמך כמדריך צלילה, השתתף בעשרות צעדות ועסק בבניית דגמי מטוסים. כמו כן כתב פיליטונים ושירים והאזין למוסיקה. הוא זכה בהרבה מדליות על הישגיו בספורט וביחוד בקליעה למטרה. הוא התייחס לכל אלה בזלזול ולא אחת נתקלו הוריו בדרך מקרה בעוד מדליה שבנם זכה בה ולא סיפר על כך. יענקל׳ה היה חבר בתנועת ה״צופים״, השתתף בהרבה פעולות כחניך ואחרי כן כמדריך. בטיולים נהג תמיד לעזור לחבריו בנשיאת משא, בהדרכה ובעצה, ופעמים גם נתן להם מהמים שהביא עמו, והוא עצמו נשאר צמא. באימוני הגדנ״ע ראה חשיבות גדולה ולא חסך מאמצים בפעולותיו בתחום זה, והגיע להישגים מעולים בזכות כושר המנהיגות שלו. בלי שיעבור קורס מפקדי כיתות, מונה יענקל׳ה מ״כ בזכות כשרונותיו. לא אחת מילא את מקום המפקד הממונה עליו ביעילות, במסירות וברוח טובה.

יעקב גויס לצה״ל במחצית אוגוסט 1971, והוצב לחיל האוויר. הוא עמד בבחינות הכניסה לקורס טיס, אך כעבור ארבעה חודשים הועבר לחטיבת ״גולני״. תוך זמן קצר

התבלט כחייל מצטיין והיה מטובי המקלענים בחטיבה. בזכות כושרו הגופני המעולה, כוח רצונו והידע הרב שרכש נעשה קלע מצוין ותוך זמן קצר מונה כמדריך וגם הציע מספר שיטות לייעול הקליעה בכלי נשק מסוימים. דומה היה כאילו הכין את עצמו כל חייו לקראת השירות בצבא, וכאילו היה לו הצבא ייעוד. את הפרק המסכם של הטירונות, שכלל מסע של 120 קילומטרים, עשה והוא סובל מדלקת־גיד ברגלו. הוא בלע כדורים, חרק שיניים וצעד. רק כשהגיע כדי אחד־עשר קילומטרים מנקודת הסיום, והקדים בהרבה את רוב הצועדים, הסכים שיסיעוּ אותו אל היעד. בכל ימי שירותו בצבא, הצטיין יענקל׳ה במשמעת־עצמית איתנה ובידע צבאי רב, שהפתיע לעתים את מפקדיו. כל משימה שהוטלה עליו ביצע בשלמות ובקפדנות ותמיד דרש מעצמו ומאחרים יותר יעילות, יותר התמדה ויותר דבקות במטרה. כשפרצה מלחמת יום הכיפורים יצא יענקל׳ה אל יחידתו ברמת־הגולן. היחידה חכתה שעות רבות להסעה בראש־פינה וכאשר הגיע זחל״ם יחידי מיד קפץ עליו, קבע את המקלע בכנתו, ארגן הכל סביבו, ואמר: ״זהו זה, אני יוצא למלחמה. לא מעניין אותי אם מורידים או לא — אני נשאר!״ גם מפקד המחלקה היה מעוניין שיענקל׳ה יהיה אתו, משום שסמך עליו וידע כי אפשר להטיל עליו כל משימה והוא יבצעה בשלמות. הוטל על היחידה לכבוש את מוצב החרמון, שנפל בידי הסורים לפני כן. סיירת החטיבה שיענקל׳ה שירת בה הובילה את החטיבה. ביום י״ב בתשרי תשל״ד (8.10.1973) נתקלה הסיירת במארב ובקרב שהתחולל נפגע יעקב ונהרג. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין באשקלון והשאיר אחריו הורים. לאחר נופלו הועלה לדרגת סמל. על גבורתו בקרב הוענק לו ״עיטור העוז״ וזה נוסח כתב העיטור: ״לאות ולעדות כי 2141076 סמל גונין יעקב ז״ל גילה גבורה במילוי תפקיד קרבי, תוך חירוף־נפש. תיאור המעשה: ביום 8 באוקטובר 1973, בקרב הראשון על החרמון, שימש רב״ט יעקב גונין ז״ל כמפעיל מקלע בחוד של הסיירת, שנעה בכביש. עם ההיתקלות בכוח הסורי שמר על קור רוחו, ויחד עם 4 לוחמים אחרים נלחם שעות מספר בעמדה, בעוד הסורים מנסים כל הזמן לכתרם. בזמן הקרב, שהתנהל מטווחים קצרים ביותר ובערפל כבד, דילג רב״ט יעקב גונין ז״ל מעמדה לעמדה, וכאשר ניסו הסורים להסתער על עמדתו, קם, וביריות מן המותן שבר את ההסתערות. באחד הדילוגים נפגע מכדור בראשו ונהרג. הודות לאומץ לבו ובזכות עבודתו המאומצת והיעילה, נמנעה ההסתערות של הכוח הסורי על העמדה החיונית של כוחותינו. על מעשה זה הוענק לו עיטור־העוז, לפי חוק העיטורים בצבא הגנה לישראל תש״ל — 1970. רב אלוף מרדכי גור, ראש־המטה־הכללי.״

דברים לזכרו פורסמו בספר ״רעות שכזאת״, שהוציאה לאור חטיבת ״גולני״ לזכר חלליה, ובגליון מס׳ 46 של השבועון ״במחנה״.

גור (גורסד), גיורא

גיורא, בן רחל ואריאל, נולד ביום ד׳ בכסלו תשי״ג (22.11.1952) בקיבוץ מפלסים. הוא למד בבית־הספר היסודי ״שער הנגב״ בקיבוץ גבים, המשיך בלימודיו בגימנסיה העברית ברחביה שבירושלים ואחרי־כן סיים את לימודיו בפנימייה הטכנית של חיל החימוש. גיורא היה תלמיד חרוץ ושקדן, אהוב על מוריו ומקובל על חבריו. הוא היה חובב ספורט ונלהב בעיקר למשחק הכדורגל. בקיבוץ מפלסים נמנה עם חברי תנועת הנוער העובד והלומד. הוא אהב מאוד את הארץ ואת נופיה והרבה לטייל בה. כמו כן אהב לקרוא בספרי שירה, ולהאזין למוסיקת פופ. חיבה מיוחדת רחש לבעלי־חיים ובמיוחד לכלבים. גיורא היה פעלתן ונמרץ ומילא את כל המוטל עליו באמונה ובדבקות. מעודו לא השתמט, אלא נרתם לכל מלאכה וקיבל עליו גם תפקידים שלא נתבקש למלאם. כל משימה ואתגר שהציב לעצמו, ביקש לעשות בשלמות ובהקפדה על כל פרט ופרט. הוא ניחן בכוח־רצון עז ובשאפתנות. תמיד היה עליז, אופטימי וחייכן, נעים הליכות ומאיר פנים לכל אדם. מטבעו היה עדין נפש ורגשן, אך הוא הדחיק את רגשותיו כאילו חשש להציגם לעיני זר. ישר היה ובעל מצפון, דובר אמת וחבר נאמן.

גיורא גויס לצה״ל בראשית אוקטובר 1970 והוצב לחיל החימוש. לאחר סיום הטירונות השתלם בקורס לחשמלאות רכב. בשתי שנות שירותו הראשונות עשה מאמצים רבים שיעבירו אותו ליחידה קרבית או שישלחוהו להשתלם בקורס קצינים, אך ללא הצלחה. מפקדיו סירבו להיענות לבקשתו משום שהיה חיוני בתפקידו. שנה לפני שפרצה המלחמה הוצב לסיירת השריון, יחידה שעליה הייתה גאוותו. יום לפני שפרצה מלחמת יום־הכיפורים הצטרף אל שורות המשרתים בצבא הקבע. מפקדו מעיד עליו בחוות דעתו, שהיה ״מסור, אחראי וממושמע, חייל נמרץ, מוכשר לכל עבודה, בעל ידע מקצועי מעולה, חייל טוב לכל הדעות״. בתקופת שירותו הצבאי, הקפיד לכתוב מכתבים הביתה כדי להרחיק דאגה מלב הוריו. הוא גם לא התלונן ולא הרבה לספר על האימונים המפרכים. כשפרצה מלחמת יום־הכיפורים נשלח עם יחידתו לחזית ברמת הגולן. ביום י״ג בתשרי תשל״ד (9.10.1973), בקרב שהתחולל באזור בוקעתא, נפגע גיורא מאש האויב ונהרג במקום. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בהר־הרצל. השאיר אחריו אב, אם, אח ואחות. לאחר נופלו הועלה לדרגת סמל־ראשון.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה כתב מפקדו: ״גיורא מילא את תפקידו בצורה הראויה לציון מיוחד, תוך הקרבה וחירוף נפש בקרב״.

הוריו תרמו לזכרו ספר תורה לבית־הכנסת בקיבוץ מפלסים.

גור, יורם

יורם (יוריק), בן יהודית ויוחנן, נולד ביום כ"ט באדר א' תשי"ד (4.3.1954) בתל אביב. הוא למד בבית־הספר היסודי "מגן" בשכונת מעוז־אביב והיה תלמיד שקדן ומצטיין. כתום שמונה שנות לימוד החליט להמשיך בלימודים על־יסודיים בפנימייה הצבאית שליד בית־הספר הריאלי בחיפה. יורם למד במגמה הריאלית־ביולוגית בבית־הספר, ובקיץ תשל"ב עמד בהצלחה בבחינות הבגרות. הוא היה עלם גבה קומה, עירני ונבון. חברים ספרו עליו: "ישר, עליז, חריף־תפיסה ובעל חוש הומור מפותח היה יורם. על כל אלה, היה חבר טוב ואהוב על הכל. תמיד היה נכון לעזור ולהתחשב בזולת". כשנודע לו שעמד בהצלחה בבחינות הכניסה לבית־הספר הריאלי בחיפה, קרא בשמחה: "זהו היום הגדול בחיי!" הייתה זו משאלת לבו, להימנות עם בוגרי הפנימייה הצבאית. כבר בילדותו הייתה אהבת המולדת אחד הערכים החשובים בחייו. יורם הכיר בחיוניותה של התנדבות, וידע שכל אזרח חייב לתרום את מלוא מרצו למען מדינתו. הוא התעמק בקריאת עלילות גבורתם של חיילים, שזכו בציונים לשבח, ודברים אלה שימשו לו, כעבור זמן, דוגמא ומופת להתנהגותו שלו בצה"ל. הוא היה חובב ספורט והרבה לשחק בטניס ובכדורגל וגם לשחות. עוד בטרם חגג את יום הבר־מצווה שלו, הצטרף לקבוצת הנוער של "מכבי תל אביב", וזכה לדברי עידוד ושבח על הישגיו בענפי הספורט השונים. יורם היה חבר בתנועת הצופים ונודע בין רעיו כנער פעיל, בעל יזמה וכושר ארגון, בן מסור להוריו ואדם רציני וחושב. במסגרת הפנימייה הצבאית עבר בהצלחה קורס צניחה לפני גיוסו לצה"ל.

יורם גויס לצה"ל בראשית נובמבר 1972 והוצב לחיל השריון. לאחר הטירונות השלים קורס מקצועות טנקים ואימון מתקדם במסגרת גדוד טנקים. הוא לא הסתפק בכך והמשיך את השתלמותו בקורס מפקדי־טנקים. הוא הועלה לדרגת סמל ושירת כמש"ק טנקים. חייל למופת היה יורם ושימש דוגמא לחבריו במזגו הטוב ובסבילותו. הוא ביצע כל משימה שהוטלה עליו ללא דופי, ומעולם לא השמיע דבר טרוניה והתמרמרות. חבריו ליחידה ידעו, ש"על יורם אפשר לסמוך בדברים גדולים ובדברים קטנים". מעולם לא סירב להושיט עזרה לידיד במצוקה, וידע תמיד להאזין לחבר שהתלבט בבעיה ולעוץ עצה טובה. במחצית אוגוסט 1973 נשלח לקורס קצינים (אג"מי) והתחייב להאריך את שירותו הצבאי במסגרת צבא הקבע. אלא שלא עלה בידיו לממש את תוכניותיו. כשפרצה מלחמת יום הכיפורים, היה יורם בשלבי הסיום של הקורס. כשהוכרז מצב כוננות צורף לגדוד שריון שהוצב בחזית הדרום, ויחד עם שלושת חבריו מן הפנימייה הצבאית לחם, בטנק "פטון". מספר מפקד הפלוגה: "קראנו לטנק זה, 'טנק הצוערים'. זה היה צוות נפלא, מעולה מבחינה מקצועית ומעל לכל – צוות עם מוראל גבוה, ששימש דוגמא ומופת לכל צוותי הפלוגה בעת ניהול קרבות קשים וברגעי משבר". יורם וחבריו השתתפו בקרבות בלימה קשים במרחב סיני, וידידים מספרים בפליאה על עוז רוחו ומסירות נפשו של יורם. ב־15 באוקטובר היה יורם בכוח שפרץ אל מעבר לתעלת סואץ, כדי לאפשר את צליחתם של כוחות

נוספים. בליל כ׳ בתשרי תשל״ד (16.10.1973) שנודע כ״ליל הגיהנום״, נפגע הטנק שלו באזור ״החווה הסינית״. כל אנשי הצוות נפגעו אך המשיכו בלחימה עד שאזלה התחמושת. יורם וחבריו נטשו את הטנק ובחיפוש מייגע אחר מקור הצלה, מצאו את מותם. גם המוות לא יכול היה להפריד בין חברים מילדות. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין הצבאי בקרית־שאול. השאיר אחריו אב, אם ואחות. לאחר נופלו הועלה לדרגת סגן־משנה וצוין לשבח על־ידי הרמטכ״ל.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה, כתב שר הביטחון דאז: ״יורם ז״ל שירת בחיל השריון. הוא היה חייל מצויין, קצין יעיל וחבר נאמן. יורם היה אהוד על הכל״.

גוראון, דוד

דוד, בן רחל ומשה, נולד ביום י״ט בתשרי תשי״ד (28.9.1953) בקיבוץ נאות מרדכי בגליל. גם כאשר הרחיקו הוריו נדוד בשליחות המדינה לארצות שונות והוא אתם – נשאר דודי צמוד באופיו, בהכרתו, באהבתו לקיבוץ, לגליל, לנופו ולהודו. בירושלים עוצבה דמותו. למד בבתי־הספר ע״ש לוריא וסולד ובגימנסיה העברית. היה פעיל כחניך ומדריך בגדודי הצופים בירושלים. חברו בו יחד הדבקות באדמה, האהבה לירושלים, הרגש לעזור לזולת וחברות גדולה.

לצה״ל הגיע מציריך שבשויץ, שם כיהן אביו כקונסול כללי והוא לומד בבית־הספר האמריקני, פעיל בחוגי הנוער היהודי בשויץ, מקפיד לשמור קשר עם הארץ ועם חבריו וקושר קשרי ידידות אמיצים עם תת־אלוף נתקה ניר, אשר הופך בשבילו סמל לרצון נחוש, לעקשות מבורכת וליכולת להתגבר על קשיים. ידידות זו עם תת־אלוף ניר מביאה אותו לחיל השריון.

קשה הייתה הדרך מהרי שויץ לערבות הנגב. דודי מודע לכך והוא הולך לטירונות ולקורסים האחרים בנחישות החלטה, לעשות כל מאמץ על מנת להידמות לחבריו. ואכן הוא חייל מצטיין, חייל בעל אופי, ייעוד ותחושה. מלחמת יום הכיפורים מצאה את דודי בקורס מפקדי טנקים. הקורס הופסק ודודי יורד דרומה; יחידתו יוצאת לעזרת אחד המעוזים על קו התעלה; היחידה פרצה דרך אל הנצורים, הדפה גלים של התקפות מצריות עד כי אזלה תחמושתם. הטנק בו נלחם דודי נפגע. ניתנה הוראה לפרוץ דרך קווי האויב ולהיסוג. דודי, הפעם כרגלי ממשיך בלחימה, עוזר לחייל פצוע, לוחם ונופל. ביום י״ב בתשרי תשל״ד (8.10.1973) נפל דודי. הוא הובא לקבורה בהר־הרצל בירושלים, עיר אהבתו, עיר אשר הנציחה את שמו בקוראה את שמו על גינה בשכונת רוממה. דודי, עלם יפה עיניים, גור צעיר מלא און, זקוף קומה, ישר גו וישר לב. הטוב היה שפוך על פניו, התום בעיניו וחיוכו עלינו אהבה.

תת־אלוף נתקה ניר כתב: ״דודי נחרת עמוק בלבם של אותם האנשים שהכירו אותו, ובלבם של חבריו הלוחמים, כי את דודי קשה לשכוח. עלם צעיר, צנום וגבוה

עם חיוך על פניו, הנכון להתנדב לכל משימה ולכל עבודה קשה והלוקח על עצמו אחריות ויזמה מבלי שיתבקש או יקבל פקודות".

גור־אריה, אלכסנדר

אלכסנדר (אלכס), בן אסתר ויצחק גורה, נולד ביום כ"ט בתמוז תרצ"ח (28.7.1938) בתל־אביב. בהיותו כבן שנתיים עקר עם משפחתו אל אחת משכונותיה של בני־ברק, בה מצאו אלכס וחבריו קרקע פוריה לתעלולים ומעשי שובבות. כבן להורים אנשי תנועת העבודה, נשלח ללמוד בבית־ספר של זרם העובדים, ומכאן אך טִבְעִי היה, שהחל את פעילותו בתנועת "הנוער־העובד", בגיל צעיר למדי. במשך כל תקופת הלימודים בבית הספר השתדל לשלב לימודים עם פעילות תנועתית ומכאן יובן מדוע בחר, עם סיימו את לימודיו בבית הספר היסודי, לפנות לבית־הספר "תיכון־חדש" בתל־אביב. אלכס היה ער במיוחד למה שקרוי "בעיות חברה" ונכון לפעול בתחום זה. כך, מוצאים אנו אותו מקדיש זמן ומרץ מרובים, בעת ובעונה אחת, לפעילות חברתית בבית־הספר (היה יו"ר מועצת התלמידים) ובתנועת הנוער (היה חבר בוועדות למיניהן, ועסק בהדרכת חניכים צעירים).

אלכס גויס לצה"ל במסגרת גרעין "גל־עוז", שנועד להשלים את קיבוץ נחשולים, בשנת 1956, שבועיים לפני "מבצע קדש". למרות נטיית לבו להשתלב במסלול הצבאי של הנח"ל (טירונות, קורס מ"כים וכו'...) הסכים לקבל את דין הגרעין וללכת עם רוב חברי הגרעין במסלול המקובל בנח"ל באותם ימים (הכשרה בנחשולים, טירונות, היאחזות בקציעות, אימון מתקדם — נח"ל מוצנח ושל"ת בנחשולים.) סיפוק מזערי לנטייתו לבו מצא בהשתתפות בצעדה בהולנד ב־1975, ובכך שנשלח כ"אחוזים" מאוחרים לקורס מ"כים.

עם שובו מהצבא לנחשולים נרתם אלכס לעבודה באחד מענפי העבודה הקשים במשק, הדיג. הוא עבד כשנתיים על ספינות הדיג "נחשול" ו"גל־עוז" ועם חיסול ענף הדיג במשק, נשלח ללמוד תרבות־הגוף (חינוך גופני) בסמינר הקיבוצים בתל־אביב. בתקופת לימודיו הצטרף אלכס ללהקת המחול של ההסתדרות, עמה הופיע בפסטיבלים בארץ ובחו"ל, ובאותה עת היה גם מדריך בתנועת הנוער־העובד. כשסיים את לימודיו בסמינר הקיבוצים, חזר למשקו ועסק בהוראה ובהדרכת־נוער. בשנת 1964 עזב אלכס את נחשולים ופנה ללמוד באוניברסיטת תל־אביב, בחוגים לפסיכולוגיה ולסוציולוגיה. שוב מצרף אלכס פעילות לימודית וחברתית במסגרת ארגוני הסטודנטים (היה יו"ר הסתדרות הסטודנטים בתל־אביב וסיו"ר ההתאחדות של הסטודנטים). זמן קצר לפני סיום לימודיו לתואר הראשון פרצה מלחמת ששת־הימים, והוא נטל בה חלק עם חטיבתו (חטיבה 80). מיד לאחר תום הקרבות, ב־15.6.67, נשא אלכס לאישה את רותי לבית אורבוך. בסיימו לימודיו לא פרש מ"עסקי סטודנטים". להיפך, כאחד ממנהלי איסת"א — משרה בה החזיק עד יום נפילתו —

טרח אלכס רבות למען הרחבתו ושגשוגו של מפעל סטודנטים זה ובכך תרם לקירוב סטודנטים בני ארצות ולאומים שונים. בשנות נישואיו הקצרות נולדו לאלכס שתי בנות – ענבר ויערה. הוא היה אבא "משוגע", גידול בנותיו והטיפול בהן, לרבות אותן מלאכות השמורות בדרך כלל לאמהות בלבד, הפכו לו ל"תחביב" ממש. דמותו, כפי שהיא חקוקה בזכרונם של אלה שהכירו אותו, ושמעט ממנה יוכל אולי הקורא לצייר בנפשו, בעזרת רשימה קצרה זו מקורותיו ומעשיו, היא של "צבר" המחונן במידה גדולה של אהבת החיים, בעל חיוניות־יתירה ובעל מרץ רב, שהופנה לפעילות בתחום החברתי. בשישה באוקטובר, עם פרוץ מלחמת יום הכיפורים, עשה אלכס בשליחות איסת"א בלונדון. למחרת היום חזר ארצה במטוס הראשון ומיד התייצב ביחידתו שנכללה בחטיבה 55. ביום כ"א בתשרי תשל"ד (17.10.73) נפל בסרפאום אשר ממערב לתעלת סואץ.

גור־אריה (חדד), גבריאל

גבריאל, בן נטליה וניסים חדד, נולד ביום י"ז באלול תשי"א (18.9.1951) בחיפה. הוא למד בבית־הספר היסודי ברמת ישי ואחר־כך המשיך ולמד בבית־הספר התיכון על־שם גרינברג בטבעון. גרי, כפי שכינוהו בחיבה בני משפחתו וידידיו, עשה את שנות ילדותו ובחרותו ברמת ישי ושם התחנך והתבגר. בבית־הספר היה תלמיד חרוץ ושקדן והשיג ציונים מעולים בקלות ובלא מאמץ. במיוחד התגלה כבעל כישרונות בשני תחומים: במקצועות הריאליים ובספורט. בהגיעו לבית־הספר התיכון בחר, כמובן, במגמה הריאלית והיה בין התלמידים המעולים בכיתתו. את מרבית זמנו הפנוי הקדיש גרי לספורט. הוא היה חבר פעיל בקבוצת הכדור־יד של "הפועל רמת ישי" והשתתף במרבית משחקיה בליגה א' ובליגה ב'. הוא גם שיחק בכדורגל במסגרת קבוצת "הפועל יקנעם" ונוסף לכך מצא עדיין פנאי כדי לאמן את קבוצת הילדים של "הפועל רמת ישי" בליגה האזורית. חבריו מעידים עליו, שהיה מסוג האנשים המעוררים חיבה בלב אדם כבר מן הרגע הראשון. כנותו, יושרו וחיוכו הטוב קנו לו חברים רבים. יחד עם זאת, היה גרי שתקן ומסוגר בכל הנוגע לחייו הפרטיים. הוא נטה לשמור את חוויותיו האישיות לעצמו, ורק מעטים זכו להציץ אל תוך עולמו הפנימי. מתוך מכתבי ידידים, אשר הכירו אותו בתקופות שונות של חייו, מצטיירת דמות של צעיר נמרץ ושאפתן, אשר שום קושי אינו עשוי לעצור אותו מלהגשים את החלטותיו. הוא היה גאה אך לא בעל גאווה, ולמרות שנהג להפגין את כישרונותיו ולהתגאות בהישגיו, לא היה שחצן. הוא היה חברותי מאוד וכיוון שניחן בכישרון לספר בדיחות וחידודים סלחו לו הכל על גאוותו היתרה, אשר "באה לידי ביטוי בצורה כל כך חביבה, שלא יכולת לפעמים אלא להסכים, שזו הדרך הנכונה ביותר להתגאות בכישרונותיך", כתב אחד מידידיו. בכל מקום ובכל מסגרת שאף גרי להגיע לשיא. כך היה בבית הספר וכך היה בהמשך דרכו גם בצבא.

גבריאל גויס לצה"ל במחצית אוקטובר 1969 והתנדב לקומנדו הימי. הוא רצה מאוד לשרת את המדינה עם הנבחרים שבחיילים, אבל כיוון שהיה בן יחיד, לא יכול לעמוד בפני הפצרותיה של אמו והתפשר על שירות בחטיבת "גולני". לאחר הטירונות ולאחר השלמת אימון החורף ואימון הקיץ המפורסמים של "גולני" כבר לא הצטער עוד על הפשרה שעשה. הפעולות והאתגרים שניצב בפניהם ביחידה מובחרת זו של חיל הרגלים, כבשו אותו כליל. גם כאן החליט למצות את יכולתו ולהגיע לקורס קצינים. לפיכך, כאשר נשלח לקורס מפקדי כיתות התאמץ ואף השיג ציונים טובים בכל המקצועות, ולאחר שזכה ועמד יפה במבדקי הקצינות, נשלח לקורס קצינים. הוא השלים את הקורס בהצלחה רבה ומונה למפקד מחלקה מסייעת באחד מגדודי החטיבה. תחת פיקודו זכתה מחלקתו לא פעם בתעודות הצטיינות.

בתום תקופת שירות החובה שלו, השתחרר גרי מצה"ל והחל מתכונן לבחינות הכניסה לטכניון בחיפה. הוא עבר קורס הכנה קצר, אך יחד עם זאת לא הפסיק את פעילותו הספורטיבית ואף הספיק לעבוד ולחסוך מעט כסף. בקיץ של שנת 1973 עמד בהצטיינות בבחינות הכניסה לטכניון והתכונן להתחיל את לימודיו כשפרצה המלחמה. במלחמת יום הכיפורים, השתתף גרי בקרבות הבלימה והפריצה ברמת הגולן. הוא השתתף בקרבות נגד חיילי הקומנדו של הסורים במחנה נפח וכן בפריצה לסוריה וכיבוש תל־דהור. ביום כ"ו בתשרי תשל"ד (22.10.1973) השתתף גרי בקרב השני לכיבוש החרמון. בראש צוות הסתער לכבוש מספר עמדות של הסורים ונפצע מרסיס רמון. למרות שנפצע, ארגן את אנשיו להתקפה שנייה ובהתקפה זו נהרג. במעשה זה גילה קור רוח וכושר מנהיגות שבזכותם צוין לשבח על־ידי הרמטכ"ל. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין הצבאי בחיפה. השאיר אחריו הורים. לאחר נופלו הועלה לדרגת סרן.

גור־אריה, דוד

דוד, בן מרים ויעקב ז"ל, נולד ביום כ"ז באייר ת"ש (4.6.1940) בארגנטינה. לפני שעלתה המשפחה ארצה בשנת תש"ט (1949) הספיק ללמוד שנתיים בבית־ספר עממי שם. לאחר עלייתה התיישבה המשפחה במושב תל־עדשים ודוד סיים את חוק לימודיו העממיים בעפולה. ההורים נאבקו קשה בהקמת היחידה המשקית בתל־עדשים, אולם כוחותיהם לא עמדו להם להביא את המשק לידי שגשוג כפי שבקשו. לדוד היה ברור מלכתחילה שעליו מוטלת החובה לעשות את המשק לתפארת ובדרך זאת אמנם הלך.

דוד גויס לצה"ל בסוף נובמבר 1962, עבר את האימון הבסיסי ושוחרר כדי לחזור ולטפל במשק של הוריו, שהיו חולים.

במסגרת יחידת המילואים עבר קורסים שונים בהצלחה רבה. בתקופת שירותו בצה"ל שימש קשר ביחידת שריון ואהב את אנשי פלוגתו אהבת נפש. הוא היה ממש חבר וידיד טוב לכל חבריו ביחידה. לאחר שובו למושב, נכנס דוד בעול עבודת פיתוח

המשק במרץ בלתי נלאה והרבה לפתח ענפים חדשים. בתחילה עסק בירקנות. וגידולי החסה ליצוא שלו זכו לשבחים רבים בארץ ומחוצה לה. מגידולי ירקות עבר למיון אפרוחים והקים משק להודיים ולביצי רבייה. הוא היה בעל טביעת־עין מיוחדת במינה והמשק שהקים במו ידיו שגשג והתרחב. דוד נשא לאישה את לאה חברתו וברבות הימים נולדו להם שלושה ילדים – רונן, תומר והגר. לא היה דומה לו במסירותו למשפחתו ובאהבתו הרבה. האהבה הייתה התכונה שציינה אותו, והוא העניק מאהבתו למשפחתו, לילדים ולחבריו ביחידה בשירות המילואים. הוא דאג להבאת תנורים לגן־הילדים בחורף, מילא את כל מחסורם של הילדים בגן בעת הצורך, ולא מנע מעצמו טרחה ובלבד שיהיו מאושרים. אהבה זו ציינה אותו גם ביחסו לחבריו ביחידה, בחוויות שעבר אתם וההנאה שהפיק משירותו במילואים, שראה בו חובה לאומית ועשייה בעלת חשיבות עליונה. כשפרצה מלחמת יום הכיפורים נקרא דוד ליחידתו. הוא היה מאותם בחורים ששפעו אופטימיות ועידוד ולא היה לו כל ספק בניצחון צה"ל. הוא טען באותה גישה פשוטה המיוחדת לו, שאם אוהבים אנו את משפחותינו ואת בתינו, ורוצים לחיות בארץ כבני־חורין. חייבים אנו להיות נכונים לצאת למלחמה. בפלוגה הייתה נהוגה מסורת – לארגן מסיבת־סיום בגמר כל תקופת מילואים, וכשפרצה מלחמת יום־הכיפורים והפלוגה עלתה לרמת הגולן, הבטיח דוד לחבריו: "הפעם אני מכין מסיבה אצלי בבית, וזו תהיה מסיבה שלא תשכחו אותה כל כך מהר..." ב־11.10.1973 פרצה היחידה מפתחת קוניטרה לצומת חאן־ארנבה. משימת הפלוגה הייתה לתפוס את הצומת ולאבטח אותו מפני כוחות האויב. בבוקר יום ט"ז בתשרי תשל"ד (12.10.1973), הייתה היחידה המאבטחת פרוסה לכל אורכה של הדרך, כשלפתע נתכה עליה אש תופת. בהפגזה זו נפל דוד. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בתל־עדשים. השאיר אחריו אישה שני בנים ובת, אם, אח ואחות. לאחר נופלו הועלה לדרגת רב־טוראי.

כתב שר הביטחון אל המשפחה האבלה: "דוד היה חיל מצוין וחבר נאמן. היה אהוד על כל מי שהכירו".

גורדון, אהוד

אהוד (אודי), בן מרים ובנימין, נולד ביום כ"ז בניסן תש"י (14.4.1950) בעפולה והוא אח תאום לחגי. בשנת 1955 עברה המשפחה להתגורר בכפר־מרדכי. את לימודיו היסודיים עשה בבית־הספר "גדרות" יחד עם חגי, תאומו, והשלים את לימודיו התיכוניים בבית־הספר "גדרה", במגמה ההומניסטית. איש ספר היה אודי, קרא בלהיטות, וידע הרבה, כמעט בכל שטח, עם זאת היה אטי ומחושב בהליכותיו, חסר אמביציות לחלוטין ונעדר כל רצון להפגין את הידע הרב שלו. בגופו היה עדין ושברירי מעט, ובאופיו היה מסוגר ומכונס בתוך עצמו. שני התאומים היו שונים לחלוטין, הן בחיצוניותם והן באופיים. "אילו היו אנשים זרים", אמר אביהם, "לא היו נוצרים ביניהם יחסים בכלל, אך

אהוד, שאהב את המשפחה וייחס חשיבות גדולה לשלום־הבית, שמר על קשרים נעימים עם חגי האימפולסיביי". בבית־הספר הצטייר אודי תמיד כרודף שלום וכילד שכל מעשיו נעשו בשיקול דעת. "אילו יצא מבית דתי", אומר אביו, "היה אודי רב ודיין בישראל. תמיד היה ברור לי שחגי – בחושו המסחרי המפותח – ידאג לכלכלת המשפחה, ואילו אודי ישמור על שלום הבית. התכונה היחידה שאפיינה את השניים כאחד, הייתה עקשנותם בביצוע דברים שהיו מעוניינים בהם".

אהוד גויס לצה"ל במחצית נובמבר 1968, ובשל האינטליגנציה הגבוהה שלו נשלח לשרת בסיירת שריון. רק משראו את גוו הכפוף, הבינו שאינו מסוג ה"פייטרים", ואז הועבר לשרת בגדוד שריון, שחגי שירת בו. במסגרת שירותו עבר קורס נהגי־טנק, קורס מפקדי טנק וקורס מקצועות טנק. במלחמת ההתשה שירת בחזית הדרום ונקלע עם יחידתו למצבים קשים ביותר. "אודי מעולם לא התרגש מהפגזות", נזכרים חבריו. "מלך האדישים קראנו לו". רק לקראת סיום שירותו הבינו מפקדיו כיצד אפשר להפיק מהבחור המוכשר הזה את המיטב. הוא נשלח לבסיס עורפי ועסק בהכנת חוברות הדרכה לשריונאים. זה היה השטח שלו. הוא הצטיין בתחום התיאוריה, והכיר את הטנק על בוריו. משום כך הצליח מאוד בתפקיד זה.

במחצית נובמבר 1971 חזר אהוד לחיים האזרחים ועסק בעבודות שונות. אביו ניסה להכניסו לעבודה ב"ארגון קניות". הייתה לאודי תפיסה מצוינת ומהירה, ותוך ימים ספורים הבין את עקרונות הנהלת החשבונות. אך כתב־ידו הנורא היה בעוכריו וכן גם אופיו, שלא הסכין לשגרה משעממת. אז הגיע למפעל "אלתא" ושם היה מרוצה מאוד. הוא התמצא גם בתורת הכוורנות. אף לרגע לא חדל מלחשוב ולחפש חידושים בייעול העבודה בכוורת, בתיקון מכוניות ובהרכבת מכשירים מסובכים במפעל. מספרים עליו חבריו לעבודה ב"אלתא": "חיפשנו איש צוות לפרויקט. רצינו מוסמך בתחומים ראשיים. היה קשה למצוא. בסתיו הצטרף אלינו איש צעיר בעל ידיים ארוכות והליכה של מבוגר, ולא ידענו אז שחיפושינו הסתיימו. אולם הצעיר הזה ספג את הכל – שיעורי שרטוט, ארגון, טכנולוגיה. על כל נושא שאינו ברור, היה מביא עמו ספר, משוחח ומתווכח. ראינו מיד שאיש הצוות החדש מבוגר בחכמת־חיים ויחד פיתחנו את הפרויקט החדש". זמן קצר לפני פרוץ המלחמה הגה אהוד רעיון לחידוש מסוים בכוורת. באותה תקופה גם עמד לפני השלמת הפרויקט שעבד עליו ב"אלתא". הוא נרשם לקורס של ניהול ייצור וכשעבר את מבחן הכניסה בהצלחה לא היה גבול לשמחתו. "תמיד היה אופטימי", אומר אביו. "היה אומר לי: אבא, אל תדאג, הכל יהיה בסדר". כשפרצה מלחמת יום הכיפורים נקרא עמוס, האח הבכור, ליחידת השריון שלו ברמת־הגולן האחות עדה הייתה חיילת בשירות חובה בחיל האוויר והתאומים, חגי ואהוד, לחמן שניהם בחזית הדרום, שניהם מצאו את מותם באזור "החווה הסינית". יחידתו של אהוד נכנסה לקרב כבר ביום הראשון למלחמה. ביום י"ג בתשרי תשל"ד (9.10.1973) עמדה היחידה נגד כוח מצרי גדול במתחם חמדיה. בטנק אחד ישבו ארבעה סמלים: אמיר, אהרן, זאב ואהוד – כולם מפקדי טנקים מנוסים, שחילקו ביניהם את התפקידים בטנק. מאחורי מעוז "טלויזיה" יצאו טנקים רבים של המצרים, שנעו לעבר כוחותינו, והתלקח קרב שריון־בשריון במלוא עוזו. למצרים היו טנקים רבים יותר וכל נסיונות היחידה לבלום את התקפות האויב עלו בתוהו. "חששנו פן יגיעו טנקים מצריים אל המדרון שבקדמת המתחם",

סיפר אחד ממפקדי הכוח. "זה היה שטח מת וכל ניסיון לאתרם בשטח זה פירושו היה סכנה עצומה לכל טנק". חששו של המפקד התאמת. הטנקים התוקפים הצליחו להגיע אל המדרון ונעלמו מעיניהם של צוותי הטנקים שלנו. לא היה מנוס מן ההחלטה הקשה: המפקד הורה למחלקת הטנקים לעלות על הרכס ולצאת בגיחות אל המדרון, כדי לבלום את המצרים. הטנק של הארבעה היה בכוח שיצא לביצוע המשימה. כאשר הגיעו אל המדרון התברר שהאויב ממתין להם. הטנק של אהוד נשאר אחרון בשטח, והעלה באש טנקים של המצרים, שניסו להעפיל אל הרכס. תוצאותיו של הקרב היו כמעט ברורות מראש. לבסוף הצליח אחד הטנקים של המצרים לפגוע בטנק העקשן של הישראלים. ארבעת מפקדיו, וביניהם אהוד, נפגעו ונפלו. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בגדרות. השאיר אחריו אם, אב, אח ואחות. לאחר נופלו הועלה לדרגת סמל־ראשון. חגי, תאומו של אהוד, נפל בעשרים־ושנים לאוקטובר מול "החווה הסינית" לא הרחק ממקום נפילתו של אחיו. על אומץ לבו בקרב, הוענק לאהוד "עיטור המופת" וזה נוסח תעודת העיטור: "ביום 9 באוקטובר 1973, בעת התקפת׳ האויב המצרי על מערך כוחותינו ב׳חמדיה׳, הצליחו כמה מטנקי האויב להגיע למדרון הגבעה שכוחותינו התבצרו בה. מחוסר אפשרות לאתר את האויב, נשלחה מחלקת־טנקים חזיתית לכיוון האויב. הטנק שסמ"ר אהוד ז"ל לחם ממנו, ואשר צוותו כלל מפקדי טנקים בלבד, נשאר אחרון בשטח, לחם בטנקי האויב, והצליח לפגוע בטנקים אחדים, עד שנפגע וצוותו נהרג. במעשה זה גילו אנשי הצוות דבקות במטרה, אומץ לב והתנהגות למופת".

רשימה לזכרו נכתבה בחוברת לזכר החללים שהוציאה לאור המועצה האזורית גדרות; שתי רשימות התפרסמו בעיתונות – האחת מספרת על מעשה ארבעת הסמלים הראשונים, והשנייה מספרת על שני התאומים. כמו כן כתב חנן שדמי שיר לזכר התאומים, ובשניים מבתי השיר נאמר:

חגי ואהוד, תאומים./שניים יצאו הם מבטן, אחים./אח בעקב אחיהו./לי הוא, חגי – קראתהו אמו,/ואודי משנהו אף לי הוא./שניים יצאו הם מבטן,/חגי ואהוד, תאומים.//

שניים יצאו הם לדרך, אחים./אח בכתף אחיהו./לי הוא חגי — זעקה מלחמה,/ואודי משנהו — אף לי הוא./שניים יצאו הם לדרך. חגי ואהוד, תאומים.

גורדון, אהרון

אהרון (רוני), בן שושנה ועקיבא, נולד ביום י"ט בתמוז תש"ג (22.7.1943) ברמת־גן. הוא למד בבית־הספר היסודי "יהל"ם" ברמת־גן ואחרי־כן בבית־הספר לדיג במכמורת, אולם לא המשיך שם, וחזר לביתו ברמת־גן. עבד שנה בנגריית הרהיטים של אביו. אחרי־כן למד שנתיים מכונאות, כשהוא עובד כחניך במוסך "דן" ברמת־גן ולומד בבית־ספר מקצועי של משרד העבודה. רוני היה חבר בתנועת "הצופים" ברמת־גן. ברבות

הימים הצטרף כחבר לאגודת "מכבי" רמת־גן והתאמן בכדורסל ובטניס־שולחן. כן עסק בהרמת־משקולות. הוא היה חובב דיג וצלילה ונהג לאסוף צדפים שונים – ואף ערך אוסף נאה מהם בביתו. משעות הפנאי שלו הקדיש גם לעבודות־יד בעץ ובמתכת, וכן עסק בצילום ובעבודות חשמל. לדברי חבריו, כל דבר שנגעו בו ידיו – הצליח. רבות מעבודותיו נמצאות בביתו ויש מהן גם במועדון נהגי קו 60 של "דן". אהרון אהב להאזין למוסיקה מסוגים שונים; גם קלסית, גם קלה וגם פזמונים. כן אהב את הארץ והרבה לתור ולטייל בה. בקרב ידידיו היה ידוע כאדם טוב־לב, המוכן תמיד לעזור לזולת הוא הצטיין בחיוניות רבה והיה מלא חדוות־חיים. תמיד היה הרוח בחברת חבריו ובקרב בני משפחתו והיה מקובל ואהוב על הכל.

אהרון גויס לצה"ל במחצית מאי 1961 והתנדב לחיל הצנחנים. לאחר סיום הטירונות ולאחר שהשתלם בקורס צניחה, הוצב לגדוד צנחנים. כעבור זמן השתלם בקורס נהיגה ובקורס נהגי זחל"ם ומונה מש"ק־רכב בגדוד. בתעודת השחרור שלו צוין שהוא חייל טוב ושביצע את המוטל עליו כראוי.

לאחר שסיים את שירותו הסדיר, הוצב לשירות מילואים בגדוד צנחנים אחר ושירת בו עד יומו האחרון. במלחמת ששת הימים השתתף אהרון בפריצה לעיר העתיקה בירושלים והיה בין משחררי הר הבית והכותל המערבי. הוא אהב מאוד את הצבא ואת גדוד הצנחנים שלו והחטיבה, ששירת בה שנים רבות הייתה לו בית שני. הוא ידע להשרות ביטחון סביבו ולהסתדר בכל מצב. רוני היה קשור מאוד לאשתו ולביתו, שטיפח במו ידיו. הוא היה בעל מסור ונאמן, בן־אוהב ודואג ואח טוב מאין כמוהו. עבד בקואופרטיב "דן" כנהג בקו 60, ולדברי חבריו היה דמות מרכזית בחבורה. עליז, אופטימי וחבר טוב. בשבת בצהריים, כשפרצה מלחמת יום־הכיפורים, הסיע אהרון חיילים ליחידותיהם. לעת ערב, כשהגיע צו־הקריאה שלו,כבר היה אהרון בדרכו למקום הריכוז של חטיבתו. יחידתו הועברה לאזור תעלת־סואץ והוא השתתף בקרבות הבלימה והפריצה בחזית סיני. ביום כ"ח בתשרי תשל"ד (24.10.1973), יומה האחרון של המלחמה, בקרב על העיר סואץ, נפגע אהרון ונהרג. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין הצבאי בקרית־שאול. השאיר אחריו אישה, הורים, שתי אחיות ואח. לאחר נופלו הועלה לדרגת סמל.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה כתב מפקד היחידה: "אהרון היה חייל מסור לתפקידו, היה אהוד ומקובל מאוד על פקודיו ועל מפקדיו כאחד; הוא שימש דוגמא ועזר לאחרים".

קואופרטיב "דן" הוציא לאור חוברת בשם "לזכרם", לזכר חלליו במלחמת יום־הכיפורים, ובה כלולה רשימה על אהרון; בנק הפועלים הוציא לאור חוברת בשם "נזכור", לזכרם של עובדי הבנק ובני־משפחותיהם שנפלו במלחמה, ובה רשימות על דמותו וסיפור הקרב שבו נפל.

גורדון, חגי

חגי, בן מרים ובנימין, נולד בעפולה ביום כ"ז בניסן תש"י (14.4.1950) והוא אחיו הבכור של תאומו אהוד. בילדותם גדלו התאומים בשדמות־דבורה, ובשנת 1955 עברה המשפחה דרומה, לכפר מרדכי. יחד עם אחיו אהוד למד חגי בבית־הספר היסודי "גדרות". משסיים את לימודיו היסודיים, לא רצה להמשיך ללמוד. לעומת אהוד, אוהב־הספר, היה חגי איש המעשה, ומגיל צעיר התפתחה בו אהבה לגידול דבורים הוא התמסר לחלוטין לענף המכוורת. אביו קנה לו משק בכפר, סמוך למשק ההורים, ושם בילה את זמנו מבוקר עד לילה. מעולם לא חש בחסרון הלימודים העיוניים. עבודתו מילאה את כל מאווייו. סיפר עליו חברו דוד: "את חגי פגשתי לראשונה בחנות לציוד מכוורת בתל־אביב. הוא היה, כרגיל, בבגדי עבודה. גבוה, ידיים גדולות ומחוספסות וכל כולו אומר 'עבודה'. נסעתי אתו ועם אביו עד גדרה והשיחה התגלגלה, כמובן, על ענייני דבורים. חגי גילה בקיאות ברזי המקצוע, מן הדברים הפשוטים ועד לדברים היותר מסובכים, כמו גידול מלכות־דבורים. העבודה והמשק היו בראש מחשבותיו. היו לו תוכניות להגדיל את המכוורת ולהגיע לענף רציני בממדיו. הייתה לי תמיד ההרגשה, שהאתגר המקצועי והכמותי היה מטרתו, ולאו דווקא הרווח הכספי. הוא שאף לעשות הכל לבדו. כל פריט במכוורת היה מצוחצח ומבריק. הניקיון והסדר, שהם כה חשובים לגידול דבורים, היו טבועים בדמו. כאשר קנה לו אביו משק, אמרנו לו: נו, אם יש משק, צריך גם אישה. תשובתו הייתה: עד שאין 300 כוורות – אין על מה לדבר". וסיפר ישראל ויס: "לפני כשבע שנים בא אלי בחור צעיר ושקט, והביע את רצונו לעבוד אתי במכוורת, כדי להשתלם בענף. בתחילה הסתייגתי מההצעה, שמא הנער יהיה עלי רק לטורח. אבל לבסוף נעתרתי להפצרותיו, והחלטתי זאת הייתה נבונה באמת. מצאתי אצל חגי עזרה חשובה בעבודתי. חגי היה אחד מאותם מעטים ומיוחדים, שענף המכוורת היה אהוב עליהם כבר מגיל צעיר. אלה מגיעים בדרך כלל להישגים בגידול דבורים. במשך הזמן חשתי לעתים, שאני לומד ממנו. היו לו עצות חדשניות בקשר לשיטות עבודה, שבהן אני משתמש עד היום".

חגי גויס לצה"ל במחצית מאי 1968 והוצב לחיל השריון. חצי שנה אחרי־כן גויס תאומו אהוד. אהוד, בעל האינטליגנציה הגבוהה, לא ניחן בחוסן־גוף כדרוש לשירות ביחידה קרבית, אך בשביל חגי היה זה תפקיד אידיאלי. במהלך שירותו השתלם בקורס נהגי טנק ובקורס למקצועות טנק, והשתתף במלחמת ההתשה, באזורי הקרבות המסוכנים ביותר. סיפר עליו חברו ליחידה, דוד: "היכרתי את חגי לראשונה בפלוגה 'ל' המהוללה. בתוך הפלוגה הפראית הזאת (אם כי מצטיינת), הצטנע חגי בשקט שלו, טיפוס של 'אנטי־ברדקיסט'. לשביעות רצוני הגדולה צורף חגי לצוות שלי וההיכרות ביננו, בתנאי השדה הקשים, העמיקה מאוד. בתחילה היה שקט מאוד ולא הרבה לפצות את פיו. לאחר כחודש נכנס להילוך גבוה והתחיל להרביץ בדיחות וסיפורים ועלה לדרגת בדחן פלוגתי. כששאלתיו הכיצד? היהפוך כושי עורו?, סיפר לי על תלאותיו הקודמות אצל צוותים, שרמתם החברתית דיכאה בו כל חלקה שמחה.

הוא היה מדבר בגעגועים על הדבורים ועל המשק שלו, והיו לו בדיחות "דבורים", כפי שקראנו להן, מיוחדות במינן. את אהוד כינה 'האינטליגנט של המשפחה', היה מביא לנו דבש מהכוורת ועוזר בתיקון מכוניות. חגי היה מומחה למכוניות. היה עושה נפלאות מגרוטאות ישנות והופך אותן למכוניות נהדרות. אנחנו קראנו להן 'האניות של חגי'". בתעודת השחרור שלו נרשמו המלים הבאות: "חייל מצוין, יעיל מאוד במסגרת מילוי תפקידו בצבא".

במחצית מאי 1971, שוחרר חגי משירות החובה וחזר למשק ולדבורים שלו. היה עובד יומם ולילה והגיע להישגים נכבדים מאוד. כשפרצה מלחמת יום הכיפורים נקרא עמוס, האח הבכור, ליחידת השריון שלו ברמת־הגולן. עדה, האחות, הייתה אז חיילת בשירות חובה בחיל האוויר. אהוד התייצב כמפקד טנק בגזרה הדרומית. וחגי שימש נהג טנק, אף הוא בחזית הדרומית. בעשרים ואחד באוקטובר עדיין לחם חגי בקרבות שריון באזור "החווה הסינית". בסופו של יום זה, לאחר שהצליח להעביר לנקודת איסוף הנפגעים את מפקדו הפצוע, רוני גלבוע, נודע לחגי כי תאומו אהוד נפגע.בקרב כמעט אבוד,הצליחו אהוד וחבריו לבלום את התקפת המצרים. אהוד נפל ואחרי־כן הוענק לו "עיטור המופת" על מעשה גבורתו. כאשר נודע בגדוד שאחד האחים נפל, הועבר חגי לפלוגת המפקדה שבעורף. ביום כ"ז בתשרי תשל"ד (22.10.1973), כחמש דקות לפני שהפסקת־האש הראשונה הייתה צריכה להיכנס לתוקפה בשעה שבע בערב, החלו המצרים להפגיז קשות את הגשרים. טיל ששוגר לעבר הגשרים פגע באנשי הפלוגה. עשרה מהם נפלו, וביניהם גם חגי. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בגדרות. השאיר אחריו אם, אב, אח ואחות. לאחר נופלו הועלה לדרגת סמל־ראשון.

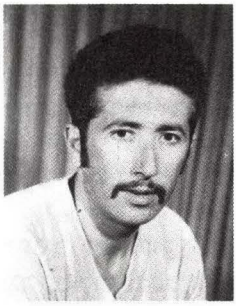
במכתב תנחומים למשפחה השכולה כתב שר הביטחון דאז, משה דיין: "חגי היה חייל מצוין וחבר למופת. הוא היה אהוב על הכל".

לזכרו נכתבה רשימה בעלון שהוציאה לאור המועצה האזורית של גדרות לזכר נופליה. כמו־כן פורסמה בעיתון רשימה על התאומים. חנן שדמי כתב שיר לזכרם ובשניים מבתיו נאמר:

חגי ואהוד, תאומים./שניים יצאו הם מבטן, אחים./אח בעקב אחיהו./לי הוא, חגי – קראתהו אמו,/ואודי משנהו אף לי הוא./שניים יצאו הם מבטן,/חגי ואהוד, תאומים.//

שניים יצאו הם לדרך, אחים./אח בכתף אחיהו./לי הוא חגי – זעקה מלחמה,/ואודי משנהו – אף לי הוא./שניים יצאו הם לדרך, חגי ואהוד, תאומים.

גורודצקי, יוליוס

יוליוס, בן מינה והרשקו, נולד ביום י"ב באדר א' תש"ג (19.3.1943) ברומניה, בעיצומה של מלחמת העולם השנייה. לפני שנולד שכלו הוריו בת שנספתה בידי הנאצים. יוליוס עלה ארצה עם הוריו בשנת 1961, לאחר שלמד בבית־ספר ריאלי בעיר מגוריו דש שברומניה. הוא היה חובב ספורט מושבע, ועיקר מעייניו היו משחקי כדור שונים: כדורגל, כדור־יד וכדור־עף. כן הרבה לבקר בתחרויות כדורגל ובאירועי ספורט.

יוליוס גויס לצה"ל בתחילת ינואר 1961 והתנדב לחיל הצנחנים. לאחר סיום הטירונות ולאחר שהשתלם בקורס צניחה, הוצב ליחידת נח"ל מוצנח. הוא היה חייל טוב וממושמע והיה אהוד על חבריו ומפקדיו.

בתחילת יולי 1962 שוחרר מהשירות הסדיר והוצב ליחידת שריון בשירות מילואים. ביחידה זו השלים קורס מש"קי שריון וקורס מש"קי קשר בציונים גבוהים. לאחר ששוחרר עבד יוליוס עשר שנים במפעלים לייצור תחמושת של התעשייה הצבאית. ב־1968 נשא לאישה את חנה וב־1970 נולד בנו איתן. הוא הצליח יפה בעבודתו והיה מקובל על חבריו לעבודה. כחבר נבחרת הכדורגל במקום עבודתו הרבה לשחק וכן השתתף במשחקי כדור־עף. ידידיו זוכרים אותו כחבר נאמן, אדם רציני ואדיב, מסור למשפחתו, ובעל הגיון ותבונה רבה. כשפרצה מלחמת יום הכיפורים, נקרא יוליוס ליחידתו ומיד יצא לדרך. הוא השתתף בקרבות הבלימה והפריצה נגד המצרים בחזית סיני והיה מראשוני החוצים את התעלה. ביום כ"ג בתשרי תשל"ד (19.10.73) נפגע ונפצע קשות. ארבעה ימים סירב יוליוס להודיע לבני משפחתו על פציעתו, כדי שלא להדאיג אותם. כאשר נודע הדבר לרעייתו חנה, נחפזה אליו כל עוד רוחה בה ולשאלתה "מדוע?" רשם ביד רועדת, כי לא יכול היה לדבר, "לא רציתי להדאיגכם". פגוע קשה בריאתו, זרועו האחת מרוסקת והוא נושם בקושי, לא התלונן ורק ביקש כפעם בפעם עוד זריקה להרגיע את כאביו הנוראים. יוליוס סירב לראות את בנו בן השלוש. גם בהיותו במצב אנוש כל כך, וביודעו שקיצו קרב, לא רצה שהפעוט יראה אותו במצבו, שמא יגרום לו הדבר זעזוע לכל החיים. שנים־עשר יום נאבק יוליוס על חייו. בשמונה הימים האחרונים לא משה רעייתו מעל מיטתו וידה הייתה בתוך ידו כשנפטר. הוא נפטר ביום ה' בחשון תשל"ד (1.11.1973), והובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בהרצליה. השאיר אחריו אישה, בן והורים. לאחר נופלו הועלה לדרגת רב־טוראי.

על דמותו של יוליוס כחייל, כתב מפקדו: "הוא היה חייל נבון וממושמע, שמילא את תפקידיו ביעילות ובמסירות, מעולם לא השתמט מחובה ולא התלונן. במלחמה גילה רוח לחימה כיאה לחייל בצה"ל – וכך גם ייזכר תמיד על־ידי כל אלה שלחמו לצדו".

בעלון שהוצא לזכרו על־ידי המפעל שבו עבד, נאמר, בין היתר: "הוא התייחס לתפקידו בכובד ראש והכל העריכו את שיקול דעתו ואת אחריותו".

גורן (גורנשטיין), אורי

אורי, בן הלנה וחיים, נולד ביום ז׳ בניסן תשי״ג (23.1.1953) בפתח־תקוה. הוא למד בבית־הספר היסודי בגני־תקוה, ואחרי־כן סיים את לימודיו בבית־הספר התיכון שליד התע״ש בתל־אביב ואהב מאוד את החיים בקיבוץ. אורי הצטרף לקיבוץ נען בתום שש שנות לימודים בבית־הספר היסודי וכעבור שנה חזר לבית הוריו. הוא היה חובב ספורט ונמנה עם קבוצת הכדורסל של ״הפועל״ פתח־תקוה. היו לו חברים רבים וכולם חיבבוהו בזכות מזגו הטוב ואופיו הנוח. חבריו מציינים כי הרבה לעסוק בפעילות חברתית והיה ״הרוח החיה״ במסיבות ובפגישות של חברים. כחובב מוסיקה הקדיש מזמנו הפנוי להאזנה לתקליטים ואף ניגן בגיטרה. מטבעו היה אופטימי ועליז, אוהב חיים ויודע ליהנות מהם. הוא היה בן מסור להוריו ודואג למשפחתו.

אורי גויס לצה״ל במחצית נובמבר 1972 והתנדב לחיל הצנחנים. לאחר סיום הטירונות בבסיס צנחנים נאלץ לעבור ניתוח, שבעקבותיו הוצב לחיל החימוש. הוא הועבר לאחת מיחידות חיל החימוש בתפקיד מסגר מכני. ביחידתו הוערך אורי כחייל מעולה. מפקדיו מציינים כי ביצע את כל המשימות שהוטלו עליו ביעילות ובמסירות, לשביעות רצונם. כן היה אהוד על החיילים ביחידתו וקנה לו שם ידידים רבים. בתקופת שירותו בצבא השתדל שלא להדאיג את הוריו, הרבה לבקר בבית בחופשות ושמר על קשר מכתבים עם בני משפחתו. ביום י״ח בחשון תשל״ד (13.11.1973), נפגע ונהרג, בעת מילוי תפקידו. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בקרית־שאול. השאיר אחריו הורים ואח. לאחר נופלו הועלה לדרגת רב־טוראי.

גורן, אפרא

אפרא (אפרוני), בן אהובה וזכריה, מניצולי השואה, נולד ביום י״ג בתמוז תשי״ב (6.7.1952) בקיבוץ העוגן. הוא למד בבית־הספר היסודי בקיבוץ ואחרי־כן המשיך בלימודיו בבית־הספר התיכון ״רמות חפר״ בקיבוץ מעברות. אפרא היה תלמיד חרוץ ושקדן, ואהוב על מוריו ועל חבריו. מורהו מעיד עליו, שהייתה בו כנות ורגישות מיוחדת לכל הסובב אותו, והיה ער לכל מעשה קיפוח ואי־צדק. במוסד החינוכי ערך את עלון בית־הספר – ״על הגבעה״. הוא הצטיין במקצוע האלקטרוניקה. ובעבודתו בחשמלייה שבקיבוץ זכה לתשבחות ולהערכה על דייקנותו, על אחריותו ועל מסירותו לעבודה. כן זכה בתשבחות רבות על עבודת־הגמר שלו בנושא ״מודד זמנים קצרים״ ועל בניית מכשיר הדגמה, והוענק לו פרס ״גור אריה״ מטעם האגף לחינוך התיישבותי במשרד החינוך והתרבות. מדריכו ציין שהייתה זו העבודה הטובה ביותר שנעשתה עד אז

בתחום האלקטרוניקה במוסד, הן מבחינת התוצאה והן מבחינת אופן הביצוע, ואפשר לחושבה כעבודה חלוצית. אפרא היה חבר בתנועת "השומר הצעיר" והשתתף במועצת התנועה ובוועידתה בירושלים. היו לו תחביבים הרבה: הוא עסק בצילום ובפיתוח במעבדה שבמוסד החינוכי, ובאוספו נשארו שקופיות רבות ותצלומים, וכמו־כן הקדיש מזמנו הפנוי לאיסוף בולים. מטבעו היה דייקן וסבלני, והקפיד לדקדק בכל פרט ופרט בתחומים שהתעניין בהם. סקרן היה ונבון ובוחן כל דבר במחשבה מעמיקה. ביטחונו העצמי היה רב, ובכוח רצונו, בשקידתו וביכולת התמדתו, ביקש להגיע לשלמות בכל עשייה שנטל על עצמו. כל מיודעיו הכירוהו כבעל אופי חזק, נאמן ובלתי מתפשר בכל הקשור לנטיותיו, לדעותיו ולהחלטותיו. אפרא היה פעיל בחיי החברה של קבוצתו, היה חביב ואהוב על חבריו, שרחשו לו אימון רב, העריכוהו וכיבדוהו. הם ראו בו איש אמת ומצפון, רגיש לצדק, וכואב את עלבון הזולת ונלחם באומץ וביושר למען עניין שנראה לו צודק. הייתה בו שמחת חיים, עליזות וחוש הומור. הוא אהב להתלוצץ ולהתבדח ורוחו הייתה טובה עליו תמיד. בשקט הנפשי שלו, בשלוותו, באהבת הפשטות שלו ובשמחתו בחלקו השרה אווירה טובה על סביבותיו. הוא היה בן אוהב ונאמן להוריו ורחש להם כבוד והערכה.

אפרא גויס לצה"ל בתחילת נובמבר 1971 והוצב לחיל השריון. לאחר סיום הטירונות השתלם בקורס למקצועות התותחנות (והיה בו חניך מצטיין) ובקורס למפקדי טנקים. הוא היה סמל מחלקה אחראי ומסור לתפקידו ודאג לחייליו. על חלקו בפעילות המבצעית של יחידתו הוענק לו "אות השירות המבצעי". הוא מיעט לבקר בביתו ובחופשותיו המעטות עבד בחשמליית הקיבוץ. בתקופת שירותו בצבא השתדל שלא להדאיג את הוריו ובמכתבים שכתב הביתה לא הרבה לספר על הקורות אותו בצבא ועל האימונים המפרכים, כדי להרחיק דאגה מלבם. כשפרצה מלחמת יום־הכיפורים נשלחה יחידתו לחזית ברמת הגולן. אור ליום י"ג בתשרי תשל"ד (9.10.1973), ב"ליל הבזוקות", במשלט 105 לא הרחק מבוקעתה, נפל אפרא בקרב. חברו מספר, ששלושה ימים ושלושה לילות לחם בלא שינה ובלא מזון, בחיפוש אחר מקורות האש של האויב, עד אשר נפגע באש האויב ונהרג. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בקיבוץ העוגן. השאיר אחריו אב, אם ואח. לאחר נופלו הועלה לדרגת רב־סמל.

הוריו וקיבוצו הוציאו לאור חוברת לזכרו ובה דברים על דמותו, דברי זיכרונות, דברי שיר, מכתבים ותצלומים.

גורן, ארז

ארז, בן נעמי ואהרון, נולד ביום ח׳ בכסלו תשי״ב (7.12.1951) בנחלת יהודה. הוא למד שם בבית־הספר היסודי על־שם ברנר ואחרי־כן המשיך בלימודיו בפנימייה הצבאית שליד בית־הספר הריאלי בחיפה. ארז היה תלמיד טוב ושקדן ואהוב על מוריו ועל חבריו. מאהבתו הרבה את הארץ הרבה לטייל במרחביה ולתור בנופיה ובאתריה. תחביביו היו שיט מפרשיות, דיג תת־ימי ובניית דגמי מטוסים והוא הקדיש להם הרבה מזמנו הפנוי. הוא היה בעל יזמה ותבונת כפיים. דייקן היה וידע לדקדק בכל פרט ופרט בתחומים שהתעניין בהם, ומאחר שהיה בעל תושייה, ידע לרוב לפתור בעיות שנתקל בהן. היה בו כוח התמדה ויכולת להתמודד ולסיים בהצלחה כל דבר שהתחיל בו וכושר הסתגלות למצבים חדשים ולאנשים חדשים. חבריו רחשו לו אמון רב, והעריכוהו מאוד, על שום שהיה ידיד מסור ורע נאמן. מטבעו היה טוב לב, נענה לכל בקשה ברצון ובמאור פנים, ומוכן תמיד לעזור לזולתו. בקרב מיודעיו נודע כאיש אמת ובעל מצפון, רגיש לכל מעשה קיפוח ואי צדק, גלוי לב ואיש נעים שיחה ובעל כושר ביטוי. הוא הצטיין בסגנון דיבור בהיר ובכישרון תיאור והיה נבון ורציני.

ארז גויס לצה״ל בתחילת אוגוסט 1969 והוצב לחיל השריון. לאחר סיום הטירונות השתלם בקורס מ״כים חי״ר, בקורס מקצועות טנק, בקורס קציניים, בקורס קציני שריון ובקורס למפקדי פלוגות בחיל השריון. הוא היה קצין אחראי ומסור לתפקידו, בעל ידיעה מקצועית מעולה ובעל רצון ויכולת. הוא דאג לפקודיו והם אהבוהו מאוד ושררו ביניהם יחסי רעות טובים. הוא לא הקפיד על גינוני משמעת נוקשים, אך דרש ביצוע מדויק בכל הקשור במילוי משימות. על חלקו בפעילות מבצעית הוענק לו ״אות השירות המבצעי״. לאחר שסיים את תקופת שירות החובה התנדב לשרת בצבא הקבע. בערב הראשון של מלחמת יום הכיפורים לחם ארז בגזרה המרכזית בסיני. בשעה שפקד על פלוגת טנקים, בדרכה מטסה אל המעוזים שהותקפו, נפצע ארז באש מארב של חיילי חי״ר מצרים וביום ט״ז בחשון תשל״ד (11.11.1973) מת מפצעיו. למחרת היום הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בראשון לציון. השאיר אחריו אב, אם ושתי אחיות. לאחר נפלו הועלה לדרגת סרן.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה כתב מפקדו: ״ארז דבק במשימתו, תוך גילוי אומץ לב והכרה בשליחות שמילא אותה״.

גורן (הויברגר), צבי

צבי, בן אטקה ובנימין, נולד ביום כ"ג בשבט תש"ו (25.1.1946) בנתניה. הוא למד בבית־הספר היסודי "איתמר" ואחרי־כן סיים את לימודיו בבית־הספר התיכון "טשרניחובסקי" בנתניה. צבי היה תלמיד נבון וערני, שקדן וחרוץ, אהוב על מוריו ועל חבריו. הוא הרבה לפעול בחברת בית־הספר והתבלט בכושר־מנהיגותו. כן היה חובב ספורט והצטיין בענפי־ספורט שונים. הוא היה חבר בתנועת "הנוער העובד" וכן פעל במסגרת גדנ"ע־אוויר, שם נעשה מדריך וגמר בהצטיינות קורס־דאייה. צבי היה אדם טוב־לב ומוכן תמיד לעזור לזולת. הוא היה בן נאמן ומסור להוריו. לפני שגויס לצה"ל עבר מבדקים לקורס־טיס, אך נדחה מסיבה רפואית.

צבי גויס לצה"ל בסוף אוגוסט 1964 והוצב לחיל־השריון. לאחר סיום הטירונות ולאחר שהשתלם בקורס מפקדי טנקים והתמנה למפקד טנק "סנטוריון", השתלם בקורס קצינים ובקורס שלישים והתמנה לשליש חטיבתי. כשהגיע זמנו להשתחרר מהשירות הסדיר, התנדב לשרת בקבע למשך שנה, ואותה שנה פרצה מלחמת־ששת־הימים.

אחרי ששוחרר משירות הקבע, נקרא לתקופות של שירות מילואים ואף השתלם בקורס קציני־מודיעין שלאחריו הוצב לחיל־המודיעין והתמנה לקצין־מודיעין בגדוד שריון. לאחר השחרור, למד באוניברסיטה העברית בירושלים יחסים בין־לאומיים ולימודי המזרח התיכון. יחד עם הלימודים הדריך סטודנטים עולים, היה פעיל בהתאחדות הסטודנטים ונסע ליפן בשליחותה. הוא החל לפעול במסגרת המשמרת הצעירה של מפלגת־העבודה והתמנה לסגן ראש המחלקה לקשרי־חוץ במפלגה – תפקיד שמילא באחריות ובמסירות, והשכיל לטפח קשרים הדוקים, עם פעילים צעירים רבים בתנועות סוציאליסטיות בעולם החופשי. חודשים אחדים עשה בשליחות המפלגה בחוץ לארץ, זמן קצר לפני שפרצה מלחמת יום־הכיפורים. כשפרצה המלחמה לא המתין צבי לצו־קריאה, ובלי שנפרד אפילו מהוריו התייצב ראשון ביחידתו בבוקר יום־הכיפורים. למחרת, ביום י"א בתשרי תשל"ד (7.10.1973), נפגע הטנק שלו בקרב נגד חיילי קומנדו מצרים בין בלוזה לרומני, וצבי נהרג. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בנתניה. השאיר אחריו אב, אם ואח. לאחר נפילתו הועלה לדרגת סרן.

במכתב־תנחומים למשפחה השכולה, כתב מפקדו: "צבי היה קצין מעולה ואמיץ, אשר דבק בכל משימה שהוטלה עליו, ביצע את תפקידיו ללא דופי ואף יותר מן הנדרש. כולנו הערכנו את כושרו ואת מנהיגותו".

דיקן הסטודנטים והסתדרות הסטודנטים של האוניברסיטה העברית בירושלים, בסיוע המשמרת הצעירה של מפלגת־העבודה, הקימו קרן על שמו של צבי, לסיוע למפעלי התנדבות בתחומי החברה, ולהענקת מלגות לסטודנטים העוסקים באופן מיוחד בנושאים אלה.

גורן, רמי־אברהם

רמי, בן מרים ויעקב, נולד ביום י"ג בסיון תש"ח (20.6.1948). בתל־אביב, למד בבתי־הספר היסודיים "רמז" בתל־אביב ו"חנקין" בחולון והמשיך בבית־הספר תיכון־חדש בחולון. הוא סיים את לימודיו בפנימייה הצבאית שליד בית־הספר הריאלי בחיפה. רמי היה תלמיד טוב וממושמע. אהבת־הטבע הייתה מושרשת בו עמוק והוא הקדיש הרבה מזמנו לסיורים ברחבי־הארץ. את לבו נשא לאמנות, לשירה ולמוסיקה; הוא עצמו חיבר שירים וניגן בקלרנית בתזמורת־הנוער של חולון. כל יודעיו אהבוהו בזכות טוב־לבו וחביבותו ובזכות רוחו הטובה והאופטימיות הבריאה שלו. מטבעו היה שוחר־טוב ורגיש לעוולות ולאטימות־לבם של אנשים.

רמי גויס לצה"ל במחצית אוגוסט 1966, הוצב לחיל האוויר ונתקבל לקורס־טיס. לאחר כשנה התנדב לשרת בסיירת של חטיבת־שריון כעבור זמן נשלח לקורס קצינים וכן סיים קורס קציני־סיור וקורס מפקדי־פלוגות שריון. רמי מילא במסירות תפקידים שונים בסיירת של חטיבת־שריון והגיע בה לדרגת סגן. בסיירת שירת בתפקידי מפקד־מחלקת מרגמות בינוניות, מפקד מחלקת־סיור, מפקד מחלקת ג'יפים וסגן־מפקד פלוגה. מפקדו כתב עליו: "הוא היה מפקד יעיל, נאמן, יסודי, אחראי, ממושמע ואהוב על הכל".

לאחר חמש שנות שירות בצה"ל ביקש ללמוד רפואה בארץ, אולם משלא נתקבל נסע לבולוניה ושם החל ללמוד רפואה. בתקופות־הפגרה נהג לבוא לארץ ובחופשותיו עבד כאן בבתי־חולים. כשפרצה מלחמת יום־הכיפורים היה רמי בבולוניה. הוא עשה את כל המאמצים כדי להגיע בהקדם ארצה ולהשתתף בקרבות. ואכן הצליח להגיע ביום השלישי למלחמה והצטרף לכוחות שלחמו בקרבות הבלימה והפריצה נגד המצרים בסיני. ביום כ"ח בתשרי תשל"ד (24.10.1973), שעות אחדות לפני הפסקת־האש, התנדב רמי לסייע בחילוץ פצועים והצטרף לצוות רפואי שיצא במסוק מבית־חולים צבאי לאזור־הקרבות. המסוק נפגע מטיל והתרסק וכל נוסעיו נספו. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בחולון. השאיר אחריו הורים ואחות תאומה.

במכתב־תנחומים למשפחה השכולה כתב חברו: "לפני נפילתו נוכחתי ברוח־ההתנדבות הבלתי־רגילה של רמי, ברצונו הבלתי־נלאה להיטיב את מצב־הפצועים. הוא לא התרחק גם מעבודות פיסיות גרידא, שלכאורה אינן יאות לקצין – נשא אלונקות אף שלא נתבקש לעשות זאת; רץ מפצוע לפצוע כדי לבדוק אם יש ביכולתו לעזור ולהועיל"; מפקד־היחידה של רמי במלחמת ההתשה כתב להוריו במכתב־תנחומים: "בכל המצבים הקשים שימש רמי דוגמא טובה לכל החיילים. הוא היה בעל אופי שקט, מוכן ורוצה לבצע כל משימה בצורה מושלמת. תמיד חשתי, כי עם רמי ניתן לבצע בנקל כל תפקיד קשה. כקצין ביחידה התייחס רמי אל כל החיילים בצורה חברית תוך רצון לעזור לכל חייל ולעודדו. היה ברמי חוש־האחריות שקשה למצאו אצל אנשים אחרים. אני רחשתי לרמי אמון מלא והערכתיו מאוד".

הוריו של רמי הוציאו לאור חוברת לזכרו ובה מדבריהם של חברים ושל בני־

משפחה על דמותו וכן מכתבים והגיגים שהעלה רמי בכתב. בשירו הראשון, שהקדישו לידידה, כתב רמי: "... הלילה עצוב, הגן בודד / נשמע קול שקשוק של פלג אובד / ימים רבים עברו, כולם קודרים / והפרחים – עייפים מחכים / מצפים לנגה בהיר, לאור הנפלא / זה שהאיר פעם את לב הצפצפה הזקנה / (כפי שהיא מספרת)". עוד כתב רמי: "לפעמים עומד אדם ומהרהר – מי אני, מי הייתי, מי אני רוצה להיות ומי אהיה? ואז הוא עורך את עברו שעדיין מרחף סביבו כפרפרים ומחליט – מה יתויק, מה יושם במסגרת וייתלה על הקיר ומה יהפוך למשהו חי ויעבור כך למסגרת העתיד. כך עומד אני עתה". ובהרהורים על חינוך הקצין בצה"ל כתב רמי: "אני מקווה שהקצין בצה"ל יהיה בעל יסודות רוחניים יסודיים יותר ובטוח שתהיה לכך השפעה חיובית ביותר על דמותו של הקצין ועל דמותו של צה"ל בכלל"; חברו־ללימודים בבולוניה כתב על רמי: "הוא היה בחור ישר – זו הגדרה מיניאטורית לתכונה שהגיעה אצלו למימדים ענקיים".

גורס, ארנון

ארנון, בן תרצה ז"ל ויוסף, נולד ביום א' בחשון תשי"ב (31.10.1951) בקיבוץ מעין־צבי. הוא למד בבית־הספר היסודי בקיבוצו ובבית־הספר העברי בפריס שבצרפת, וסיים את לימודיו בבית־הספר התיכון־חקלאי בכפר־גלים. הוא היה תלמיד חרוץ ורציני ונשא את לבו, בעיקר, למקצועות הקשורים בחקר הטבע ובחקלאות, הצטיין במלאכת־כפיים ובעבודות טכניות, הוא אהב להאזין למוסיקה ועסק בצילום. ארנון היה ספורטאי, היטיב לשחות ושימש כמציל־חובב, משום שביקש לעזור לזולת תמיד. כבר מילדותו בלטה בו אהבת האדם – הזולת. הוא הרבה להתעניין בבעיות הנוער ובמיוחד – בבעיות נוער המצוקה. מאוד היה קשור להוריו וניסה להקל עליהם תמיד ובעיקר בשעות משבר. לאחר מות אמו, התגבר על הכאב הודות למידה של אופטימית שהייתה טבועה בו וסייעה לו לעמוד במצבים קשים. ארנון היה חבר בתנועת "הנוער העובד" ואף הדריך בקן התנועה בזכרון־יעקב ואחרי־כן בירושלים, שם יסד את קן התנועה ברמת־אשכול. במסגרת פעילותו כמדריך בתנועה, התחבב ארנון על הכל והיה בבחינת "אבא" לכל ילדי הקן, שאהבוהו על התעניינותו בהם ועל גישתו לבעיותיהם ומסירותו הרבה. גם עמיתיו המדריכים העריכו את אופיו ואת מזגו הנוחים וכבדו את מסירותו לעבודה. בתקופת ילדותו נסע לחוץ־לארץ עם הוריו, שעשו בשליחות בצרפת ולפני גיוסו לצה"ל יצא להדריך במחנה־קיץ של נוער יהודי בבלגיה.

ארנון גוייס לצה"ל בסוף אוקטובר 1971 והוצב לחיל־השריון. לאחר סיום הטירונות, השתלם בקורס למקצועות טנק ובקורס למפקדי טנקים. אחרי־כן הוצב ליחידת שריון בתפקיד מפקד טנק והוענקה לו דרגת סמל. הוא היה חייל מצוין וחבר נאמן והצטיין כמפקד למופת. אהוב היה על חייליו, ששאבו ממנו השראה וראו בו

דוגמה. עם פרוץ מלחמת יום הכיפורים נעה הפלוגה שלו, לאחר הפגזה קשה, להדוף את האויב בגזרה הצפונית של התעלה. היחידה נתקלה במארב והטנקים החלו לשקוע באזור הבוצי. ארנון נשאר בטנק שקוע עם חיילים מעטים, בעוד שמפקדו המשיך לנוע בטנק שלו עם הכוח. במצב זה ניהל ארנון קרב חי"ר למופת, בשקט האופייני לו ובשליטה מלאה על המצב. ביום כ"ב בתשרי תשל"ד (18.10.1973), השתתף עם יחידתו בפריצה אל הגדה המערבית ובצליחת התעלה באזור אבו־סולטן. הדרך הייתה צרה, כשמצדה האחד צמחייה גבוהה ומצדה האחד – ביצות, הכוח נתקל באש חזקה והטנק של ארנון נפגע כבר בתחילת הלחימה, והוא נהרג. ארנון הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין שבקיבוצו – מעיין־צבי. השאיר אחריו אב, אחות ואח. לאחר נופלו הועלה לדרגת סמל־ראשון.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה כתב מפקדו: "ארנון עודד את חייליו בעת הקרב, תודות לאופטימיות שלו, ולאחר ימי־המלחמה הראשונים אמר לפקודיו, כי "את הרע ביותר כבר עברנו ועתה לא יקרה לנו מאומה"...

קיבוצו הכין חוברת זיכרון לבניו שנפלו במלחמת יום־הכיפורים ובה פרק שהוקדש לו; כפר הנוער גלים, שארנון למד בו, הוציא לאור חוברת־זיכרון לבוגריו־חניכיו שנפלו במלחמה ובפרק המוקדש לארנון נאמר על דמותו: "ארנון, בעל האופטימיות שאין לה קץ וגבול והמתגברת על כל ענן, פן יאפיל על החיים ויופיים. הוא כאילו קבע לעצמו, בסתר לבו, משימה של שמירת האור והשמחה למען ישררו תמיד בביתו. החיוך הגדול כביכול, הלב הגואה ועולה על גדותיו מרוב שמחה וגיל — כך הנציחה אותו התמונה שנחרתה בלבנו".

גורקוביץ, גדעון

גדעון (גידי, ג'ינג'י), בן זלדה ואליעזר, נולד ביום כ"ט באייר תש"ד (22.5.1944) בפתח־תקוה. הוא למד בבית־הספר היסודי פיק"א בפתח־תקוה וסיים את לימודיו בבית־הספר התיכון המקצועי "עמל" בפג'ה שליד פתח־תקוה, במגמה למסגרות. גידי היה תלמיד חרוץ ושקדן והיה אהוב על מוריו ועל חבריו. הוא היה חובב ספורט, בעיקר כדורגל, ונמנה עם קבוצת הכדורגל של בית"ר מחנה־יהודה. כן היה חובב טבע והיה לו אוסף גדול של נחשים שמורים בפורמלין. גידי היה נער אופטימי ועליז, טוב־לב ושמח בחלקו.

גדעון גויס לצה"ל במחצית מאי 1962 והוצב לחיל ההנדסה. לאחר סיום הטירונות השתלם בקורס לנהגים וזמן־מה היה נהג של זח"ם המפקד. בתקופת שירותו בצבא השתדל שלא להדאיג את בני משפחתו, והרבה לכתוב מכתבים הביתה, אך לא סיפר על האימונים המפרכים כדי שלא לצערם. בתעודת השחרור שלו מהשירות הסדיר נכתב: "גדעון ביצע את עבודתו ביעילות, לשביעות רצון מפקדיו. הוא היה מסור ואחראי, בעל תפיסה טכנית טובה ובעל תושייה".

לאחר ששוחרר היה נקרא לתקופות של שירות מילואים ובשנת 1967 נלחם

ברמת־הגולן והוענק לו "אות מלחמת ששת הימים". הוא היה חברותי ולבבי ונכון לעזור לזולת, בעיקר לחבריו לעבודה. הוא אף סייע להם לפתור בעיות אישיות. על מעשה אחד שעשה, כשעזר לסופר שלמה דשן לתקן נקר בגלגל מכוניתו, כתב לו הסופר בהקדשה על ספרו: "קיימת מצוות ואהבת לרעך כמוך – בהידור ובחן. מי ייתן שהכול ינהגו בך כשם שנהגת בי". גדעון היה אדיב, נעים הליכות וטוב לב. כאיש משפחה היה בן נאמן לאמו, בעל מסור לאשתו ואב אוהב לבתו; אדם ישר היה ובעל מצפון ועבד במרץ ובמסירות למען משפחתו כקבלן יהלומים. היו לו תכניות רבות לקידום עסקיו והוא התעתד להקים לו מלטשה משלו. במלחמת יום הכיפורים השתתף גידי בקרבות הבלימה והפריצה נגד המצרים בחזית סיני. ביום כ"ג בתשרי תשל"ד (19.10.1973), בקרבות שהתחוללו ממערב לתעלת סואץ, נפגע הזחל"ם שלו בהפגזה והוא נהרג במקום. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בפתח־תקוה. השאיר אחריו אישה ובת, אם ואח. לאחר נופלו הועלה לדרגת סמל.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה כתב מפקדו: "הייתה בו, בגדעון, מסירות והקרבה והוא היה מן המצטיינים בפלוגה. הוא היה אהוד וידיד לכל חבריו ביחידה. דמותו תמשמש דוגמה לכולנו בכל מעשינו ומבצעינו".

גזאלה, יוסף

יוסף, בן יפה ויחזקאל, נולד ביום ג' בכסלו תשי"ב (2.12.1951) בתל־אביב ולמד בבית־הספר היסודי מסילות בנתניה. את לימודיו היסודיים סיים בבית־הספר "בארי" בנתניה, ואחרי־כן למד שלוש שנים בבית־הספר אורט בנתניה. את בחינות הבגרות השלים בבית־ספר "בית־ברל" בכפר־סבא.

יוסי, כפי שקראו לו בני משפחתו וחבריו, היה תלמיד חרוץ ואהב את הלימודים. למרות מסלול לימודיו המיוחד, למד בשקידה והשלים את בחינות הבגרות, כדי שיוכל ללמוד את מקצוע האדריכלות, שעליו חלם מנעוריו. פרט ללימודים ולקריאה עסק יוסי בענפי ספורט שונים, ואחת מצורות הבילוי האהובות עליו ביותר הייתה הציד. היה לו רובה טוטו והוא אהב לצאת לשטח ולנסות כוחו בציד. כמו כן אהב אהבה גדולה את הים. יוסי היה אופטימי ועליז – אך יחד עם זאת מעולם לא גילה את רגשותיו ולעתים קרובות היה מסתגר בתוך עצמו, שקוע במחשבותיו. שלוות נפשו ואופיו הרגוע סייעו בידו להתגבר על מצבים קשים ביותר. בעיצומם של ימים קשים ומתוחים היה שקט ובוטח. חבריו אהבוהו בעיקר בזכות נכונותו לעזור, לייעץ ולעודד. נכונותו זו לעזור ולייעץ התגלתה בעיקר בקרב בני משפחתו, ואף על פי שהיה הצעיר במשפחה, נדמה לעתים שהוא מבין יותר מכולם. מסירותו ונאמנותו לאחיו, ואהבתו העמוקה לאמו עשוהו לאחד מעמודי־התווך במשפחה. קשר מיוחד נוצר בינו לבין אמו – קשר אמיץ ויקר, שנבע מהערכה, נאמנות ועזרה. את אביו העריך יוסי מאוד וכיבד את דעתו ואת דבריו. הוא נהג לשוחח עמו שעות ארוכות, להקשיב לו ולהתלוצץ עמו. היחס ביניהם

דמה יותר ליחס בין אחים מאשר ליחס בין אב ובנו. הוא היה מקור אושר לאביו, שנפטר כחודש לאחר נפילתו. על יחסים מיוחדים אלו כתבה חברתו של יוסי: "...זוכרת אני איך רוממת אותו, איך קדשת עצמך למענו, לפעלו. מי אני כי אעז לתאר את גודל הזדהותך עמו ואת שלמות אהבתך אליו..."

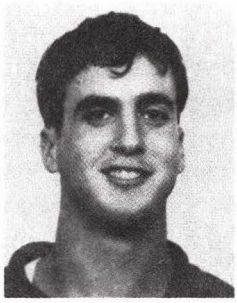
יוסף גויס לצה"ל בראשית פברואר 1970 והוצב לחיל השריון. לאחר סיום הטירונות ולאחר שהשתלם בקורס למ"כים בחרמ"ש הוצב ביחידת שריון. על השתתפותו בפעילות מבצעית הוענק לו "אות השירות המבצעי". עוד לפני שגויס, שאף להיות חייל קרבי באזור הדרום – ושם, באזור תעלת סואץ, עבר את מלחמת ההתשה עד ששוחרר מהשירות הסדיר. חבר מתקופת השירות הצבאי תיאר שיחה בה השתתף יוסי בעת שירותו: "...בדבריו של יוסי עולים שני מוטיבים עיקריים – נישואין עם חברתו ולימודיו בטכניון. לימודים אלו היו חשובים לו כל כך, עד שהביא עמו ספרי לימוד כשגויס ...אזכור את יוסי כמפקד כיתת הנמג"ש שלו, כה שליו וגברי..." בחופשות מהצבא נוהג היה יוסי לחלק את זמנו לביקורים בין כל אחיו ואחיותיו. בבתיהם אהב במיוחד לשחק עם ילדיהם הקטנים, והשתעשע אתם כאילו היה בן גילם.

לאחר ששוחרר מהשירות הסדיר היה נקרא לתקופות של שירות מילואים פעיל. הוא הגיש בקשה להתקבל ללימודים בטכניון במקצוע האדריכלות אך את האישור לקבלתו לא זכה לראות, שכן זה הגיע כשכבר לא היה בחיים. במלחמת יום הכיפורים השתתף יוסי בקרבות הבלימה והפריצה נגד המצרים בחזית סיני. ביום כ"ג בתשרי תשל"ד (19.10.1973), בקרב שניטש בגדה המערבית של תעלת סואץ, נפגע יוסי באש האויב ונהרג. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין שבנתניה. השאיר אחריו הורים, אחים ואחיות.

לאחר מותו כתבה חברתו: "...אמרתי ואומר גם הפעם שהיית עדין־נפש ואהבת את החיים, שהיה לך מבט בהיר ומרגיע ותמיד הסתרת את סערת לבך, שהיית שתקן בכל הנוגע אליך, ידעת לשמור על קו גבול שמעבר לו – איש לא ידע עליך... ידעת להעלים מכולם בתבונת לבך ובחכמתך את הצורב, המעיק עליך... כאשר היו חייך במורדותיהם, ברגעים הקשים זקפת את קומתך, אזרת את אומץ לבך והתגברת על כל המכשולים. וכאשר היו לך רגעים יפים, מבטיחים – נבטה מעיניך השחורות נפשך הצנועה. בכל שיחה, בכל דין ודברים בלטו טענותיך. שיעור הבנתך את העניין, צלילות מחשבתך ומעל לכל, אישיותך, טוב מזגך ובעיקר סלחנותך..."

לזכרו תרמה אמו לבית־הכנסת "מאיר שלוש" בנתניה לוח נרות זיכרון לנופלים וספר תורה.

גזית, נמרוד

נמרוד, בן רות ויצחק, נולד ביום י"ב באדר ב' תשי"ד (17.3.1951) בחיפה. הוא למד בבית־הספר היסודי "בארי" בחיפה ובבית־הספר תיכון עירוני ג' בחיפה, ואחרי־כן המשיך לימודיו בפנימייה הצבאית, שליד בית־הספר הריאלי העברי בחיפה, במגמה הביולוגית. נמרוד — שכונה בפי רבים "נימי" — היה תלמיד טוב, ולדברי מורהו, הקשיב היטב בשיעוריו, אם כי לא נטל בהם חלק פעיל. הוא היה חובב טיולים נלהב, אהב מאוד לצעוד, הכיר היטב את הארץ וסייר בכל פינותיה. נמרוד היה שתקן, צנוע ונחבא אל הכלים. מתוך ענווה גדולה כשדברו בשבחו היה מסוגר ולא רבים הכירו היטב את נפשו העשירה. נמרוד היה פשוט בהליכותיו, עלם רציני ובעל חוסן־נפשי. הוא היה אחראי ונכון תמיד לעמוד בכל מאמץ כדי למלא חובתו בשלמות. כל אשר עשה — השתדל לעשות היטב, ביעילות ובקפדנות. הוא היה חבר נאמן ללא גינונים וחשבונות; ידע לצחוק ולהיות עליז וכל מיודעיו אהבוהו והעריכוהו. נמרוד היה חסון גוף, בעל קומה זקופה. עיניים ירוקות טובות וחיוך מצטנע ומבויש כלשהו. במסגרת הפנימייה הצבאית עבר קורס צניחה וסיים את לימודיו בפנימייה כחניך מצטיין. מפקד הפנימייה ציין אותו בהערכתו כבחור שקט, אחראי, בעל ביטחון עצמי, מסור ונבון ובעל כושר מנהיגות טוב מאוד. בקיץ 1972, לפני שגויס לצבא, ערך נמרוד טיול בן חודש ימים באירופה. וגמר בדעתו ללמוד גיאוגרפיה באוניברסיטה לאחר שיסיים את שירותו בצבא.

נמרוד גויס לצה"ל בתחילת נובמבר 1972 והוצב לחיל השריון. לאחר הטירונות ולאחר שסיים בהצטיינות קורס מקצועות טנק "פאטון", הוצב כטען־קשר "פאטון" בגדוד שריון. אחרי־כן השתלם בקורס מפקדי טנק "פאטון", וסיים אותו כחניך מצטיין, ובקורס־קציניים. כשפרצה מלחמת יום הכיפורים, היה נמרוד קרוב לסיום קורס קציני שריון ועם חבריו לקורס הוצב ליחידת שריון בסיני. הוא ועוד שלושה צוערים, מחבריו הטובים שסיימו יחד אתו את הפנימייה, התארגנו בצוות־טנק ולחמו בקרבות הבלימה ובקרבות לצליחת תעלת סואץ. כיוון שארבעתם הוכשרו כמפקדי טנקים, היו מתחלפים בתפקידיהם בטנק ופיקדו עליו חליפות. במשך ימי הלחימה השמיד צוות זה טנקי אויב רבים. בליל הפריצה, י"ט־כ' בתשרי תשל"ד (15/16.10.1973). בקרבות "החווה הסינית" בציר "טרטור", נפגע הטנק שלהם מטיל שירו המצרים וכל אנשי צוותו, ובהם נמרוד, נאלצו לנטוש אותו וניהלו קרב נואש נגד חי"ר של המצרים עד שנפלו. "במעשיו אלה גילה רוח התנדבות, אומץ לב ודבקות במשימה" — נאמר בציון־לשבח שהוענק לו לאחר מותו על־ידי הרמטכ"ל. גופתו הוחזרה ממצרים רק כעבור תשעה חודשים והוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין הצבאי בחיפה. הוא השאיר אחריו הורים, שני אחים ואחות. לאחר נופלו הוענקה לו דרגת סגן־משנה.

הוריו תרמו כסף לקרן מלגות על־שמו בבית־הספר הריאלי העברי בחיפה; בית־הספר התיכון־עירוני ג' בחיפה הוציא לאור חוברת בשם "לזכרם", לזכר חלליו במלחמת יום־הכיפורים, ובה גם דברי חברים ומורים על נמרוד.

גזית, עמיקם

עמיקם, בן יהודית ויצחק, נולד ביום ג' בחשון תש"ד (1.11.1943) בתל־אביב בעיצומו של מאבק היישוב על העצמאות בארץ. עם לידתו הגיעה להוריו הבשורה המשמחת על בריחתם מכלא לטרון של חבריו של האב, אנשי צמרת לח"י דאז. לכן קורא שמו של הרך הנולד – עמי־קם — ולמען עמו — נפל. שנות חייו הראשונות של עמיקם עברו בצילם של חיפושים, שערכו השלטונות הבריטיים אחרי אנשי הלח"י ואחד ממחבואיהם של הוריו הייתה דירה בבני־ברק, שבה גם הוסתר מצבור של נשק. מעל המצבור הוצבה מיטתו של הפעוט, ואיש לא העלה בדעתו לחפש שם. עמיקם גדל בבני־ברק ושם למד בבית הספר היסודי. יחד עם החינוך הלאומי שהתחנך בבית הוריו, ספג הרבה מסורת בבית־הספר ובסביבה ואכן שמר על מנהגי המסורת כל ימי חייו. את הלימודים התיכוניים החל בכפר סילבר וסיים אותם בקליבלנד שבאוהיו. שם גם הוצעה לו משרה טובה שרווחים בצידה, אך נאמן לחינוכו ולמסורתו, חזר ארצה על־מנת להצטרף לשורות צה"ל.

עמיקם גוייס לצה"ל במחצית פברואר 1962 והתנדב לחיל הצנחנים. אחרי שעבר את האימון הבסיסי והשלים קורס צניחה וקורס מפעילי תול"ר, נשלח לקורס מ"כים וסיימו בציון גבוה ביותר. הוא הוצב בגדוד חי"ר מוצנח ושירת בו עד תום שירותו.

במחצית אוגוסט 1964 שוחרר עמיקם משירות סדיר, ולאחר השחרור הצטרף למפעל המתכת של אביו ותוך זמן לא־רב נעשה בו שותף פעיל. הוא לא נמנע מכל מאמץ כדי להתקדם ולקדם את המפעל, והגיע למעמדו הרם לא בשל קשריו המשפחתיים כי אם בזכות אישיותו, יכולתו ונאמנותו. את כל העקרונות של מסורת ושל אהבת־אדם ואהבת־עמו קיים עמיקם הלכה למעשה בעבודתו ובפעילותו הענפה. הוא הצטיין ביחסו החם והלבבי ללקוחות המפעל ולבני אדם בכלל. לגבי דידו עמד כבודו של אדם ראש וראשון במעלה. שנתיים אחרי ששוחרר נשא עמיקם לאישה את חברתו בתיה והזוג הקים את ביתו בתל־ברוך. לבנם בכורם קראו גבע – לפי ראשי התיבות של שמותיהם: גזית־בתיה־עמיקם. ארבע שנים אחריו נולד אחיו צור. לחבריו ולידידיו היה עמיקם חבר יקר. וכן היה ידיד מסור ורע לחבריו בשירות המילואים. בן מסור היה להוריו ואב גאה לבניו, אוהב חיים, מלא שמחה ורעות. בחודש אפריל 1973 נסעו עמיקם ובתיה לסיור בן חודש באירופה. כשחזרו מאושרים ומלאי חוויות, לא ידעו את אשר צופנים להם ששה החודשים הבאים. כשפרצה מלחמת יום־הכיפורים נקרא עמיקם להצטרף אל יחידתו. ביום ראשון בשבוע נפרד מאשתו וילדיו ויצא צפונה לרמת־הגולן. ביום כ"ג בתשרי תשל"ד (19.10.1973), שעה שפיקד על כיתת אבטחה לחבלנים, שעסקו בטיהור הציר מזרחית לקוניטרה, נפתחה עליהם אש ארטילריה. עמיקם וחייליו תפשו מחסה בתעלת ניקוז רדודה שבצד הדרך. פגז נפל ליד עמיקם ורסיס ממנו פגע בראשו. הוא נפטר בדרך לנקודת הפינוי. עמיקם הובא לקבורה בהר־הרצל. השאיר אישה ושני בנים, הורים ואח. לאחר נופלו הועלה לדרגת סמל־ראשון.

אמרה עליו אמו: "שקעה השמש וכבה הכוכב שהאיר את דרכה".

גטו, יוסף

יוסף, בן טובה ועובדיה, נולד ביום כ"ז באדר ב' תשי"א (4.4.1951) בחיפה. בשנות חייו הראשונות התגורר בכפר שומרה, ואחרי כן חזר עם הוריו לעיר חיפה. את לימודיו היסודיים סיים בבית־הספר היסודי "מגינים" בקרית חיים, ועם תום לימודיו החל לעבוד כחניך במקצוע הנגרות. כעבור זמן־מה ביקש לעבור לגור בקיבוץ, ובינואר 1967 הגיע לקיבוץ יפעת. בקיבוץ עבד בפרדס ואהב את עבודתו, ובד בבד עם העבודה המשיך בלימודים. לאחר שלוש שנות מגורים במשק עזב יוסף את יפעת, לאחר שהמדריך האהוב עליו נהרג בהתרסקות מטוס. הוא חזר לחיפה אל בית הוריו, ולאחר תקופה קצרה של התלבטויות והיסוסים לגבי המשך דרכו, החליט לעבוד בשטחים שמעבר ל"קו־הירוק", בראותו בכך אתגר אישי ומעשה בעל חשיבות למדינה. הוא הצטרף לחברות שעבדו בשטחים ובעבודתו הגיע לרמת הגולן, לסיני ולשארם־א־שייך. במשך תקופה זו הגיע לעתים רחוקות לבית הוריו, אולם הקפיד לכתוב ובעיקר לטלפן הביתה, כדי להרחיק דאגה מלב בני משפחתו. יוסי, כפי שקראו לו בני משפחתו וחבריו, היה חבר בתנועת הנוער העובד והלומד, והיה אהוב על כל חבריו לקבוצה. הוא הקדיש זמן רב לפעילויות ספורטיביות כגון כדורגל, אתלטיקה קלה, שחייה וריצה למרחקים. העיסוק החביב עליו ביותר בתחום הספורט היה ג'ודו וקפיצה לגובה. יוסי אהב מתימטיקה ואלגברה, והצטיין במקצועות אלה. כמו כן אהב לקרוא בספרי היסטוריה והידע שרכש מספרים אלה סייע לו בויכוחים בענייני מדיניות שהתנהלו בין חבריו לתנועת הנוער, בביתו או ב"שכונה" שלו. הוא רחש אהבה רבה לטבע – לנופים, לצומח ולאוויר הפתוח. בשנות ילדותו הצטיין יוסי ביופי מיוחד, ששבה את לב רואיו – עיניו הכחולות והגדולות, שהיו מעוטרות בריסים ארוכים ושחורים קסמו לכל רואיו והוא נהיה אהוב לבם של כל תושבי הכפר שומרה, של אנשי משמר הגבול במקום ושל רבים מהמבקרים שהגיעו לכפר. הוא היה שובב ומפונק ומלא שמחת־חיים, שליוותה אותו גם בשנות בגרותו. הוא היה בן מסור ונאמן, ואהב את אמו אהבה עזה. בשכונתו בחיפה זכה להערכה רבה, לאהבה ולהערצה מצד שכניו וחבריו. בזכות פקחותו וחכמת החיים שלו נעשה דמות מרכזית בחברתו ובקרב ידידיו. שאיפתו לעתיד הייתה לצאת אל הים ולסייר בעולם כמו דודיו שהיו ימאים.

יוסף גויס לצה"ל במחצית יולי 1973 והוצב לחיל התותחנים. לאחר סיום הטירונות ולאחר שהשתלם בקורסים שונים הוצב ביחידת תותחנים. במשך תקופת שירותו הצבאי הקפיד לשמור על קשר תמידי עם בית הוריו, לטלפן ולכתוב, על־מנת שלא להדאיג את בני משפחתו. במלחמת יום־הכיפורים השתתף יוסף בקרבות הבלימה והפריצה נגד הסורים ברמת־הגולן. ביום ט"ז בתשרי תשל"ד (12.10.1973), בקרב שהתחולל אצל תל־א־שאמס, נפגע בהפגזה ונהרג. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין הצבאי בחיפה. השאיר אחריו הורים, אחים ואחיות. לאחר נופלו הועלה לדרגת רב־טוראי.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה, כתב מפקדו: "...בין חיילי הקורס היה חייל קטן קומה, ביישן וחייכני, ששאיפתו הגדולה הייתה לממש את הכוננות, לעלות לרמה ולהוכיח לסורים את כוחנו... דומני שגטו יוסף היה הצעיר בחיילי הקורס מבחינת הגיל, אך מבוגר מרבים מבחינת השאפתנות שהייתה בלבו"; חברה לכיתה כתבה: "...נמוך קומה, מבנה בינוני, הליכה זקופה וגאה כיאה לאדם הבוטח בעצמו. תווי פניו נאים, עם הרבה טוב לב ונועם, החיוך כה הולם את אישיותו רבת הפעלים והמרץ. תמיד אותו חיוך מעודד. רואים אותו – ואי־אפשר שלא לשאוב אומץ ולהמשיך הלאה. והעיניים – לדעתי, הדבר הבולט ביותר באישיותו החיצונית. אותן עיניים כחולות, עמוקות כים, מיטיבות לחדור ולהישיר מבט. בעיניים יפות אלו אפשר לקרוא רבות על אישיותו של יוסף. בצד העליזות, השובבות וחדות־המחשבה, בצד הטוהר וטוב הלב – ניסיון נוקשה להתמודד עם הרע ולעקרו משרשיו..."

הוריו הוציאו לאור חוברת לזכרו ובה דברי חברים על דמותו, ושירים רבים שהקדישה לו אמו.

גטמן, אברהם

אברהם, בן בלומה וחיים, נולד ביום ו' באב תש"י (20.7.1950) בעיר אוסטריג שברוסיה. כשהיה אברהם בן שש שנים, עבר עם הוריו לפולין ושם למד כשלוש שנים בבית־ספר יהודי. בשנת תש"ך (1960) עלתה משפחתו ארצה. בתחילה התגוררה בקיבוץ נגבה ולאחר חודשים אחדים עברה לגור באשקלון. את לימודיו היסודיים סיים אברהם בבית־הספר "ארלוזורוב" באשקלון. אחרי־כן עבר ללמוד בבית־הספר התיכון העירוני על־שם תגר באשקלון; אולם לאחר שתי שנות לימוד החליט אברהם שרצונו ללמוד מקצוע מעשי, שבו יוכל לעסוק בעתיד, הוא הלך ללמוד בקורס לחשמלאים וסיים את לימודיו בהצטיינות. בומה, כפי שקראו לו בני משפחתו וחבריו, היה חובב ספורט, והרבה לעסוק בענפים השונים: הוא זכה בתעודות הצטיינות בשחייה, היה פעיל בקבוצת הכדוריד של "הפועל" אשקלון, אולם בעיקר אהב את משחק הכדורסל, הוא הצטיין בענף ספורט זה, היה חבר בקבוצת "הפועל" אשקלון והרבה לשחק, גם בעיר מגוריו וגם בערים אחרות. בגלל אהבתו לספורט היה צופה נלהב במשדרי הספורט שהוקרנו בטלויזיה, וביחוד במשדרי ההתגוששות. הוא היה חובב כדורגל – ואהב במיוחד לצפות במשחקי הכדורגל של הקבוצות האנגליות. בומה פעל רבות במסגרת הגדנ"ע – כחבר בחוג הקליעה של הגדנ"ע, היה קלעי מצטיין וזכה בתעודות ובמדליות זהב. כן הוענקה לו תעודת הצטיינות על פעילותו במסגרת הגדנ"ע בתקופת מלחמת ששת הימים. בתחום האומנויות אהב בומה בעיקר את אמנות הפיסול, ואף עסק בעבודות־יד ובפיסול בעץ. בומה היה ידוע כחובב ספרי מתח וספרים שעניינם מלחמה. הוא אהב לחזור ולקרוא בספרים כגון כגון "חשופים בצריח", "סואץ – הקרב על המים", וכיוצא באלה ספרים בשני תחומים אלו. הוא

היה אהוב על כל חבריו, בזכות טוב לבו ונכונותו לעזור לזולת. הוא ידע לקרב אליו ידידים שהיו זקוקים לעצה ולעזרה, ועשה למענם ככל יכולתו.

אברהם גויס לצה"ל בראשית אוגוסט 1968. הגופים שהיה קשור עמם בפעילותו הספורטיבית ניסו להציבו לשירות ביחידה עורפית, כדי שיוכל להמשיך ולשחק בכדורסל, אולם בומה סירב והתנדב לחיל השריון. לאחר סיום הטירונות ולאחר שהשתלם בקורסים לתותחנים ולמפקדי טנקים, הוצב כמדריך בבית־הספר לשריון. אחרי־כן נשלח לשרת כמפקד טנק ביחידת שריון. על השתתפותו בפעילות מבצעית הוענק לו "אות השירות המבצעי".

לאחר ששוחרר מהשירות הסדיר החליט בומה לנסוע לתקופה מסוימת לחוץ לארץ. לצורך זה עבד כחצי שנה באילת והצליח לחסוך די כסף לנסיעתו. כארבעה חדשים עשה באירופה ובעיקר בגרמניה, שם עבד כדי לממן את המשך הטיול. אחר־כך עשה כחודשיים בארצות־הברית, שם ניסו רבים לשכנע אותו שישאר שם, יעבוד ויתבסס; אולם בומה החליט שמקומו בארץ, ולמרות סיכויי הקידום המהיר בחוץ־לארץ, קם וחזר ארצה. בשובו לארץ התקבל לעבודה במפעל באשקלון, שם עסק במקצועו – החשמלאות. במקום עבודתו המשיך בומה במנהגו מימי נעוריו, לסייע לידידים ו"אימץ" עולה חדש, לימד אותו עברית ועזר לו להיקלט בארץ ובמקום עבודתו. כן נקרא מדי פעם לשירות מילואים. במלחמת יום־הכיפורים השתתף בקרבות הבלימה נגד הסורים ברמת הגולן. ביום י"א בתשרי תשל"ד (7.10.1973), בקרב שניטש באזור נפח, נפגע הטנק שלו באש הסורים והוא נהרג. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין באשקלון. השאיר אחריו הורים, אח ואחות. לאחר נופלו הועלה לדרגת סמל ראשון.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה, כתב מפקדו: "...הטנק עליו פיקד אברהם הגיע לקרבת מחנה נפח ושם השמיד שני טנקים של הסורים אשר יצאו מהמחנה. לאחר מכן נכנס למחנה כדי לטהרו מהטנקים של הסורים שהחלו נסוגים. בתוך המחנה השמיד הטנק של אברהם עוד טנק אך מיד לאחר מכן נפגע מאש טנקים סוריים אחרים... אברהם הי"ד שירת ביחידת שריון והיה ממפקדי הטנקים המעולים ביחידה. את תפקידו מילא תמיד על הצד הטוב ביותר ולשביעות רצונם של כל מפקדיו. אברהם ביצע את כל המשימות שהוטלו עליו תוך הרגשת חובה ואחריות. היה אהוב על כל מפקדיו וחבריו ליחידה..."

גיברץ, לוי־יצחק

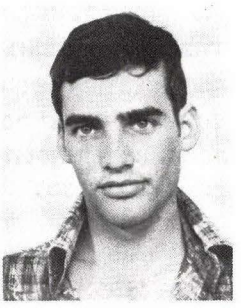

לוי־יצחק, בן צביה ואברהם, נולד ביום י״ז באדר א׳ תשי״ד (20.2.1954) בפתח תקוה. הוא למד בבית־הספר היסודי ״חנקין״ בחולון וסיים לימודיו בבית־הספר תיכון־חדש בחולון. לוי־יצחק היה תלמיד מצטיין והרבה לעזור לחבריו בלימודים. הוא אהב ספורט, ובעיקר אהב כדורגל, בזמנו הפנוי הרבה להתאמן ולשחק וכן הרבה ללכת לצפות במשחקים. הוא היה חובב מוסיקה, האזין הרבה וביקר במופעים מוסיקליים. מטבעו היה נער עדין, יפה־תואר וחברותי. חביב היה על כל מיודעיו בזכות טוב לבו, נימוסיו היפים ונכונותו לעזור לזולת.

לוי־יצחק גויס לצה״ל בראשית אוגוסט 1972 והתנדב לחיל השריון, שכן עוד לפני שגויס שאף להיות איש שריון. לאחר סיום הטירונות השלים קורס רובאי חרמ״ש ואחרי כן הוצב ביחידה כאיש צוות טנק. לוי־יצחק היה חייל מצוין וזכה בציונים גבוהים בקורסים השונים שעבר. לבסוף נשלח לקורס מפקדי־טנקים, אך לא הספיק לסיימו עד שהחלה המלחמה. את תעודת ההסמכה שלו קיבל אחיו צדוק מידי הרמטכ״ל. במלחמת יום־הכיפורים היה לוי־יצחק טען־קשר בטנק המפקד בעוצבת שריון, שלחמה בגזרה המרכזית של תעלת סואץ. בגלויות ובמכתבים ששלח למשפחתו תיאר את ימי קרבות הבלימה הקשים נגד כוחות המצרים והשתדל להרגיע את הוריו ולמנוע מהם דאגה. הוא סיפר כיצד השמידה יחידתו טנקים של המצרים ואף כתב כי בהפוגות הקצרות בלחימה, זוכים החיילים להופעות בידור. הוא השתתף בקרבות הבלימה והפריצה באזור ״החווה הסינית״ ויחד עם אנשי הצוות האחרים, החליף ארבעה טנקים, שנפגעו זה אחרי זה. ביום כ״ב בתשרי תשל״ד (18.10.1973), נפגע לוי־יצחק ונהרג בקרב ליד ״החווה הסינית״, כאשר הטנק שלו נפגע מאש האויב. כשלושה חדשים נחשב כנעדר, אך לבסוף זוהה והובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בקרית־שאול. השאיר אחריו הורים ואח. לאחר נופלו הועלה לדרגת סמל.

הוריו של לוי־יצחק תרמו לוח־זיכרון לבית־הכנסת הגדול בחולון, להנצחת זכר בנם; כן הונצח שמו בחדר התייחדות בבית־הספר היסודי ״חנקין״, בלוח זיכרון לבוגרי בית־הספר תיכון־חדש בחולון ובלוח זיכרון לחללים בני חולון, בבית ״יד־לבנים״.

גילת, דן

דן, בן עדה ושמואל, נולד ביום ז׳ בתמוז תשי״ד (8.7.1954) בניו־יורק שבארצות־הברית ובא ארצה עם הוריו בשנת תשי״ה (1955). הוא למד בבית־הספר היסודי ״הכרמל״ בתל־אביב, ואחרי־כן המשיך לימודיו בבית־הספר תיכון עירוני א׳ בתל־אביב, במגמה ריאלית־אלקטרונית. הוריו של דן, שכונה דני, למדו בארצות הברית וכשחזרו ארצה, התגוררה המשפחה בירושלים, שם הלך דני לגן־הילדים. את לימודיו היסודיים החל בלונדון, מקום שם עשה אביו בשליחות. אולם כעבור זמן קצר נפטר האב והמשפחה חזרה ארצה והתגוררה בתל־אביב. כבן בכור, דאג לאחיו הצעירים כאב, ומורתו מספרת, שהיה רץ בהפסקות לראותם. מילדות אהב דני ללמוד ותמיד היה בין התלמידים המצטיינים. בבית־הספר התיכון בחר במגמה לאלקטרוניקה משום שנחשבה לקשה ביותר; לדברי מורהו, היו לו מעמד מכובד מאוד והשפעה בכיתתו ותמיד היה מוקף חברים, שאהבוהו והעריכוהו, וחברות שבקשו את קרבתו. מוריו וחבריו בחרו בו לתפקידים אחראיים, אף־על־פי שלא ביקש זאת. דני היה חבר פעיל ב״נוער לנוער״ ואף הדריך בארגון. הוא היה חובב ספורט וחבר באגודת ״מכבי״, שבמסגרתה שיחק בטניס ובכדורסל. כן הצטיין במשחק הכדורעף והיה חבר בנבחרת הכדורעף של ״הקנטרי קלאב״. הוא היה ״משוגע״ למכוניות ואהב מאוד לנהוג. כמו כן אהב ספרות והרבה לקרוא. לדברי מוריו בבית־הספר התיכון, היה נער תוסס ומלא־חיים, ועם זאת אחראי ושקול, הבין את מגבלות חיי הפרט והחברה ואת ההכרח להסתגל למצבים ולדרישות. הוא לא נכנע למוסכמות ולא השלים עם דברים שנראו מוטעים בעיניו, אך לא היה מרדן והכיר בזכותו של הזולת להחזיק בדעתו. היה לו אופי חזק וכשבא לידי החלטה, קשה היה מאוד להזיזו מהחלטתו. תמיד השתדל לעשות דברים לפי מיטב יכולתו ושאף להגיע לשלמות בכל אשר עשה; ואכן, הצליח בכל דרכיו. דני היה נבון ובעל־תושייה. מטבעו היה ישר ונהג לדבר לעניין, ללא מלל מיותר. למרות שלכאורה היה רציני, היה לו חוש הומור מצוין ובשובבותו השרה רוח עליצות סביבו. הוא היה חבר טוב ואהוב על חבריו, בן מסור וידיד נאמן לקרובים לו. מנערותו עזר בחופשות לתלמידים חלשים בלימודיהם ועשה מלאכתו באחריות ובמסירות. בחופשת הקיץ שבין הכיתה השביעית לשמינית ערך טיול באנגליה. הוא אהב מאוד ללמוד ואף כשהיה בצבא נהג לעסוק בפתרון בעיות מתמטיות, כדי ש״השכל לא יחליד״. תעודת הבגרות שלו הייתה מצוינת והוא עבר בהצלחה את בחינות הכניסה לאוניברסיטת תל־אביב, שהתכונן ללמוד בה במסגרת העתודה האקדמית, אלא שלבסוף החליט לסיים תחילה את שירותו הסדיר.

דני גויס לצה״ל בסוף אוקטובר 1972 והוצב לחיל השריון. לאחר סיום הטירונות, שבה הצטיין וזכה באות הקלע ובאות היכולת, ולאחר שהשתלם בקורס מקצועות טנק הוצב כתותחן טנק בגדוד שריון. הוא לא רצה לעסוק בצבא באלקטרוניקה, שכן לא רצה לשבת על כסא במשרד. אולם גם בחיל השריון לא באו על סיפוקם מרצנותו ושאיפתו לאתגרים. הוא ביקש העברה לסיירת, אך נענה בשלילה. לפיכך נאלץ

להסתפק במטווחים, השתדל להשיג בהם הישגים טובים, ואכן נחשב לתותחן־טנק מעולה. שבוע לפני שפרצה מלחמת יום־הכיפורים, עשה דני בחופשה בביתו, לצורך ניתוח קל בידו. לפני החג טלפן ליחידתו כדי לבקש עוד ימי חופשה אחדים, אך נענה שיש כוננות ולכן חזר ליחידתו בסיני. ביום שפרצה המלחמה יצא דן עם פלוגתו לקרב. באותו יום, י׳ בתשרי תשל״ד (6.10.1973), נפגע ונהרג. גופתו לא נמצאה ומקום קבורתו לא נודע. שמו הונצח בבית־העלמין בהר־הרצל, במצבה לזכרם של הנופלים בחזית הדרום, שמקום קבורתם לא נודע. כן הוקמה לזכרו מצבה בבית־העלמין בכפר־שמריהו. השאיר אחריו אם ושני אחים. לאחר נופלו הועלה לדרגת רב־טוראי.

משפחתו הקימה לזכרו פינת־ספרים בספרייה למדעי־היהדות בבית־הכנסת ״קדם״, ברח׳ קרליבך 20 בתל־אביב.

גיסין, איתן

איתן, בן אורה ואריה, נולד ביום ח׳ באדר ב׳ תשי״ד (13.3.1954) בקיבוץ הסוללים. שנות ילדותו הראשונות עברו עליו בקיבוץ. כשהיה בן חמש עברה משפחתו לקרית־שמונה ושם למד בבית־הספר היסודי ״מצודות״. אחרי־כן למד בבית־ספר תיכון בברנקיליה שבקולומביה ובאוניברסיטת סירקוז בארצות הברית. כשהיה איתן ילד צעיר, נסעה משפחתו בשליחות לארצות הברית וכבר אז התעניין באמנות והרבה לבקר עם הוריו במוזיאונים, שם ובאירופה. משחזרה המשפחה לארץ שבה תחילה לקיבוץ הסוללים ואחר־כך, בסוף שנות החמישים, עקרה לקרית־שמונה, ושם למד איתן בבית־הספר היסודי, היה פעיל בצופים ולמד נגינה בקונסרבטוריון. איתן ניחן בכשרונות רבים, הצטיין בלימודים והרבה לעזור לחברים, ובעיקר לבני משפחות של עולים חדשים. הוא אהב מאוד את נופי הגליל ואת נופי הארץ בכלל, והרבה לטייל עם הוריו ברחבי הארץ. בעודו תלמיד בכיתות הראשונות של בית־הספר היסודי ידע בעל־פה פרקי תנ״ך שלמים ושירים שאהב, בעיקר משיריו של אלתרמן. בתקופה שהגיע לגיל בר־מצווה התעניין מאוד בלימודי היהדות ובקבלה. במלחמת ששת הימים ראה איתן מגג ביתו את פריצת צה״ל לרמת הגולן, ויחד עם אביו, שלחם בחזית הצפון, היה בין הראשונים שסיירו ברמת הגולן, ולבסוף הכיר כל פינה בה. אחרי מלחמת ששת הימים שוב יצאו הוריו לשליחות, הפעם לקולומביה שבאמריקה הלטינית. עד מהרה למד איתן ספרדית ואנגלית והיה תלמיד מצטיין בכיתתו, בעיקר במקצועות הריאליים. כן התעניין באורח החיים, במשטרים ובחיי החברה בארצות אמריקה הלטינית, וכתלמיד מצטיין ״דילג״ על שנת־לימוד וסיים את לימודיו בבית־הספר התיכון תוך שלוש שנים. כשחזרו הוריו ארצה, נשאר איתן בארצות הברית והחל ללמוד הנדסה באוניברסיטת סירקוז. הוא עבד ולמד בשקידה רבה והצליח להשלים תוך שנה אחת את מחצית הלימודים לתואר הראשון, הוא זכה במלגה לסיום לימודיו, אך משהגיע לגיל שמונה

עשרה החליט כי עליו להתגייס לצה"ל, וחזר לארץ. נשיא האוניברסיטה בסירקוז כתב לו מכתב הוקרה והודיעו כי המלגה תישמר לזכותו עד שיסיים את שירותו בצה"ל ויוכל לחזור ולהשלים את לימודי ההנדסה.

איתן גויס לצה"ל בסוף אוגוסט 1972 והוצב ליחידת סיור של חיל השריון. לאחר שעבר קורס מש"קי סיור, שירת בסיירת בצפון הארץ. הוא היה חייל מצטיין. מילא את כל תפקידיו בנאמנות ובתבונה ונבחר להישלח לקורס קצינים. הוא היה קשור מאוד ליחידתו ולחבריו בסיירת והם זוכרים אותו כחבר טוב ואהוב על הכל, חייל מוכשר ובעל יכולת מעולה. הייתה לו השפעה רבה ומבורכת על חבריו, שנבעה מתוך כושר מנהיגות וסמכות טבעית. במלחמת יום־הכיפורים שירת איתן ביחידת הסיור שלו ברמת הגולן. ביום הרביעי למלחמה י"ג בתשרי תשל"ד (9.10.1973), הוטל על יחידתו לתקוף כוחות חי"ר וקומנדו של הסורים, שהונחתו בעומק הרמה. אנשי יחידתו יצאו בנגמ"שים לסייע לכוח של "גולני", שלחם נגד הסורים ליד הכפר בוקעתה. פעולת החילוץ הצליחה, הפצועים פונו והנגמ"שים של יחידת הסיור יצאו למשימה נוספת. בדרך הותקף הנגמ"ש של איתן באש כבדה של הסורים, שהיו מחופרים במרחק של עשרות מטרים מהכביש. במטח הראשון נפגעו כמה מחבריו של איתן. תוך כדי נהיגה, נפגע איתן ואיבד את מאור עיניו. למרות היותו פצוע, עלה בידו לגשש את דרכו אל מכשיר הקשר, כדי לדווח על המצב למפקדת היחידה. אלה שנותרו חיים בנגמ"ש החליטו לנסות להיחלץ ממנו, כדי למצוא מחסה. תוך כדי זינוק מהנגמ"ש וריצה אל עבר תל עפר, נפגע איתן ונהרג. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בראשון־לציון שמשפחתו נמנתה על מיסדיה והוא עצמו היה דור חמישי לראשוניה. השאיר אחריו הורים ושני אחים. לאחר נופלו הועלה איתן לדרגת סמל והוענק לו עיטור העוז על גילוי גבורה במילוי תפקיד קרבי, תוך חירוף נפש. בתעודת העיטור כתב הרמטכ"ל כי "במעשיו גילה איתן אומץ לב עילאי, קור רוח, ודביקות במשימה".

מוריו וחבריו באוניברסיטת סירקוז בארצות הברית, בשיתוף עם תה"ל ועם בני משפחתו הקימו קרן למלגה ללימודים על שמו.

גירון, יעקב

יעקב (קובי), בן דליה ויצחק, נולד ביום ח' באדר תשי"ג (23.2.1953) בכפר־סבא. הוא למד בבית־הספר "גור־דון" בבת־ים, ואחרי־כן המשיך לימודיו בבית־הספר התיכון עירוני ב' בתל־אביב ובבית־הספר האקסטרני "מישל"ב" בתל־אביב. כשהיה קובי בן שנתיים, עברה משפחתו מפתח־תקוה לבת־ים ובעיר זאת גדל. הוא היה ילד עניו ונחבא אל הכלים ונחשב תלמיד טוב בבית־הספר היסודי. מאחר שבבית־הספר התיכון התקשה מעט בלימודים, עבר קובי אחרי שלוש שנים ללמוד בבית־הספר "מישל"ב" ונבחן בחינות־בגרות אקסטרניות. אותו זמן עבד ב"בנק לאומי לישראל". קובי היה חובב ספורט

ועסק באתלטיקה קלה. הוא הרבה לקרוא והתעניין בספרות. קובי אהב חברה והיה אהוב על חבריו הרבים. היו לו תוכניות רבות לעתיד והוא התכונן ללמוד ביולוגיה באוניברסיטה, אחרי שישוחרר מהצבא.

יעקב גויס לצה"ל בתחילת פברואר 1972 והוצב לחיל השריון. לאחר סיום הטירונות ולאחר שהשתלם בקורס למקצועות טנק "פאטון" וסיימו בציון גבוה, הוצב כטען־קשר בגדוד טנקים בסיני. כעבור זמן השתלם בקורס מפקדי טנקים, והוצב בבסיס הדרכה כמדריך לטירוני שריון. כשפרצה מלחמת יום־הכיפורים, הוצב קובי כמש"ק בגדוד שריון בסיני. מיד כשהגיע ליחידה, ארגן צוות טנק, ולדברי מפקדו, התגלה כאיש מקצוע מעולה. קובי השתתף בקרבות הבלימה וצוות הטנק שבפיקודו השמיד כלי־רכב קרביים רבים של האויב. במהלך הקרבות החליף טנקים אחדים כשאלה נפגעו. אור ליום כ' בתשרי תשל"ד (16.10.1073), במהלך אחד מקרבות הפריצה אצל "החווה הסינית" בגזרה המרכזית של תעלת סואץ נפגע קובי בהפגזה ונהרג, בעומדו חשוף בצריח. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין הצבאי בקרית־שאול. השאיר אחריו הורים, אח ואחות. לאחר נופלו הועלה לדרגת סמל ראשון.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה כתב מפקד יחידתו: "במהלך הקרבות דבק יעקב בתפקידו תוך גילוי אומץ והכרה בשליחות שאותה מילא".

גל (גלזר), אהרן

אהרן, בן פנינה ונתן, נולד ביום ט"ו בטבת תש"ב (4.1.1942) בחיפה. הוא למד בבית הספר־היסודי "עמי־שב" ברמת־גן ובבית־הספר תיכון־חדש בתל־אביב. מילדותו היה אהרן פעיל בתנועת השומר הצעיר ואף הדריך בתנועה. לא הייתה פעילות בתנועה שלא השתתף בה – מחנות־קיץ, טיולים, צעדות וכינוסים. הוא הצטיין כחבר מן השורה וכמדריך בעל יכולת רבה וכושר מנהיגות. מוריו וחבריו ללימודים בבתי הספר זוכרים אותו כתלמיד מצוין ואהוד על הכל. לקראת סיום הלימודים בבית־הספר תיכון־חדש בתל־אביב, כתב עבודות מחקר בנושא "המים בישראל" שזכתה לציון מעולה ולהערכה רבה ממוריו. הוא היה אדם רציני ומעמיק, טוב לב, חרוץ ובעל מצפון. בקרב ידידיו היה אהוד וחביב, איש שיחה נעים וחבר טוב.

אהרן גויס לצה"ל במחצית אוקטובר 1959 ושירת בגרעין נח"ל בקיבוץ יד־מרדכי. בשירותו הצבאי במשק, ידע לשלב עבודה ולימודים. הוא היה אחראי על ההשקאה בפרדס וערך את עלון המשק. בהיותו תאב־דעת לא חדל מהשתלם בלימודים והרבה בקריאה, בעיקר בתחומי ידיעת־הארץ, ארכיאולוגיה וגיאוגראפיה. הקיבוץ אפשר לו ללמוד ב"מכון אבשלום" לידיעת־הארץ, ושם סיים את לימודיו כמדריך־תיירים מוסמך.

אחרי ששוחרר מהשירות הסדיר עזב את הקיבוץ והחל ללמוד כימיה אורגנית

באוניברסיטה העברית בירושלים, לאחר שסיים את חוק לימודיו הוענק לו התואר דוקטור לכימיה. בתקופת לימודיו עבד לפרנסתו בעבודות שונות כמדריך תיירים, כגנן, כמניח כבלי טלפון וכפועל בנמל. באוניברסיטה הצטיין בלימודים, ומוריו העריכו אותו כסטודנט חרוץ ואחראי. בתקופת הלימודים בירושלים נשא אישה והקים עמה בית באחת משכונות הבירה. הוא החשיב מאוד את השירות במילואים וראה בו חובה גדולה ודרך לתרום מאונו למען המדינה. במסגרת המילואים השלים קורס מקלענים והיה למקלען בחטיבת ירושלים. אחרי שהוענק לו תואר דוקטור לכימיה, עבד אהרן בחברת "אגן כימיקלים" ועמד בראש צוות־המחקר במעבדה. הוא התמחה במחקר בתחומי החקלאות, כיוון שראה בחקלאות את אחד מענפי העתיד של המדינה. שנים אחדות עסק במחקר באוניברסיטה העברית ובתחום מחקרו פרסם כמה וכמה עבודות חלוציות, שהתפרסמו בארץ ובחוץ לארץ והן משמשות בסיס וחומר לממשיכי עבודתו. כשפרצה מלחמת יום־הכיפורים עשה אהרן בשירות מילואים, כמקלען במעוז "אורקל" באזור הצפוני של תעלת סואץ. בשעות הראשונות של המלחמה הותקף המעוז והופגז קשות על ידי המצרים. רבים ממגיניו נהרגו ונפצעו וביום השני למלחמה החליטו הנותרים לנסות להיחלץ ולהגיע לעורף אל כוחותינו. אהרן וחבריו יצאו מהמעוז מזרחה על־גבי טנק וזחל"ם. בדרכם נתקלו פעמיים במארבים של המצרים לחמו בהם, ויכלו להם. בקרב על המארב השלישי, ביום י"א בתשרי תשל"ד (7.10.73), נפגע אהרן ונהרג. בתחילה הוכרז כחלל שמקום קבורתו לא נודע, אך משזוהתה גופתו, הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בקרית־שאול. השאיר אחריו אישה ושתי בנות.

הוריו הוציאו לאור חוברת לזכרו ובה דברי חברים על דמותו, מכתבים שכתב לחבריו ולבני המשפחה וכן פרקים ממאמרים שכתב ושירים שחיבר.

גל, איתן

איתן, בן נדיה וחיים, נולד ביום ו' בחשון תש"ט (8.11.1948). בראשון לציון, ולמד בבית הספר היסודי "בארי" ובבית־הספר התיכון "אריאל" שבעיר־הולדתו. איתן היה תלמיד טוב ועירני. הוא היה חבר באגודת הספורט "מכבי ראשון לציון" ובגדנ"ע־אויר והיה ספורטאי מצטיין, בעיקר במקצוע השחייה והשתתף בתחרויות שונות ואף זכה במדליות ובתעודות. הוא גם היה קלע טוב והשתתף בתחרויות במסגרת הגדנ"ע. מאז ומתמיד היה חובב מוסיקה, השתתף בחוג למוסיקה בבית ספרו וכן ניגן בחצוצרה בתזמורת בית הספר. איתן היה מטבעו מלא־מרץ ואוהב־חיים, חברותי מאוד ואהוד על חבריו, שראו בו ראש ומנהיג. תמיד עמד במרכז הפעילות, התבלט בחברה, והיה מוכן לעזור לזולת בחפץ לב. הוא היה בן נאמן ומסור להוריו, דואג למשפחתו ועוזר לאחיו. בתום לימודיו בבית הספר התיכון נסע עם אביו לטיול בחו"ל.

איתן גויס לצה"ל במחצית נובמבר 1966 והתנדב לחיל־השריון. לאחר סיום

הטירונות השתלם בקורס למקצועות הטנק וגמר כחניך מצטיין ואחרי־כן השלים קורס למפקדי־טנקים והוצב ביחידת שריון, תחילה בתפקיד תותחן־טנק ואחרי כן בתפקיד מש"ק־טנק, והוענקה לו דרגת סמל. הוא היה תותחן מעולה ולדברי מפקדו היה חייל ומפקד אמין־לב, מסור ואהוד. תמיד ביצע את כל המשימות שהוטלו עליו ביעילות ובמסירות. לדברי חבריו־לנשק נהג להתייצב ראשון מול האויב, הלהיב את חבריו ואת פקודיו גם בשעות הקשות ביותר של הלחימה והובילם לקרב בביטחון ובאומץ. תמיד לקח על עצמו את המשימות הקשות ביותר. במלחמת ששת הימים היה איתן בכוח שהגיע ראשון לתעלת סואץ ובמהלך הקרבות הצטיין בכושר־אילתור רב בהיותו בטנק המוביל. בחיל השריון התפרסם כתותחן מעולה ובמהלך־הקרבות פגע בשבעה טנקים של המצרים. כמו כן השתתף בקרבות־ההתשה ובפעולת "כראמה" והיה מועמד לקבלת צל"ש משום שהצטיין בקרבות.

לאחר ששוחרר מהשירות הסדיר נשא לו אישה והצטרף אליה לעין־יהב, שם עבד כחקלאי. אך לאחר שנולד בנו־בכורו עברה המשפחה לבאר שבע והוא החל לעבוד שם כמנהל־מכירות אזורי של מפעל ארצי. בקרבות מלחמת יום־הכיפורים שימש איתן כמט"ק בגדוד־טנקים, שלחם ברמת הגולן. הוא התקדם תמיד לפני הכוח והיה הראשון שזיהה טנקים של האויב והשמידם. באחד הקרבות חילץ שני טנקים ישראליים, שעלו על מוקשים בשטח־אויב, תחת אש ארטילרית עזה. ביום כ"ג בתשרי תשל"ד (19.10.1973) נפגע הטנק שלו בקרב בסביבות כפר אום־בוטנה. למרות פצעיו הקשים המשיך איתן לכוון את הטנק שלו בתנועות ידים – עד שהועבר לעורף ומת מפצעיו. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין הצבאי בראשון־לציון. על לחימתו הוענק לו "עיטור העוז" בזכות "גילוי אומץ־לב רב, קור־רוח, תושייה ואחוות־לוחמים". השאיר אחריו אישה ושני ילדים, הורים ואח. לאחר נופלו הועלה לדרגת סמל־ראשון.

במכתב־תנחומים למשפחה השכולה כתב מפקדו: "בנכם היה תמיד בעת הלחימה בין הטנקים המובילים בהסתערות ובכל עת התנדב לביצוע משימות שונות, כגון חילוץ טנקים פגועים שלנו, משימות אבטחה ועוד".

בית־ספרו הקים לזכרו קרן של מלגות, שיוענקו בכל שנה לשניים מהבוגרים; בעיתון "במחנה" פורסמה רשימה עליו ועל גבורתו בקרב.

גל, בנימין

בנימין, בן אסתר ויהודה, נולד ביום י' בחשון תשט"ו (6.11.1954) ברחובות. הוא למד בבית־הספר היסודי "תחכמוני" בעיר־הולדתו והמשיך לימודיו בישיבה תיכונית, ישיבת ב"ע "נתיב־מאיר" בירושלים וכן בישיבת־הסדר "הר עציון" באלון־שבות. בנימין הצטיין במיוחד בלימודי־קודש ובהבעה עברית, בעל־פה ובכתב. במקביל ללימודים בישיבה התכונן בשקידה לבחינות־הבגרות ועמד בהן בהצלחה. ובעיקר זכה בציונים טובים

בתלמוד ובמחשבת־ישראל. מלמדיו וחבריו ללימודים העריכו מאוד את שקידתו, את יושרו ואת דבקותו בעקרונות. לדברי אחד מחבריו, "לא הייתה לגביו ההפרדה בין חזון לבין הגשמתו, בין הראש לבין היד, בין החכמה לבין המעשה". בנימין שאף להקנות גם לזולתו את התורה שלמד, וראה בה אוצר יקר. הוא היה אהוד על חבריו והם כינוהו בחיבה "בני". בנימין היה פעיל מאוד בתנועת "בני עקיבא" וברבות הימים הדריך בסניף רחובות והשתתף בפעילות של תנועת "גשר" ואף ייסד את סניפה ברחובות. חבריו וחניכיו מספרים, כי "הייתה לו השפעה עצומה, ראשית בדוגמה האישית שנתן, ושנית בעשייה, אשר התבטאה ביזמתו לארגן פעולות והדרכה בסניף־התנועה ובסיוע בעצה נאמנה למרכזים". הוא היה גם שותף לכל פעולה שמקורה באהבת העם והארץ, והשתתף באיסוף־תרומות למען יהדות רוסיה, באמצעות מכירת שלגונים ב"נתיב־מאיר" בעת ההפסקה; בפעילות של "התנועה למען ארץ ישראל השלמה" וכן ב"אריאל" זו התנועה לעלייה לתפילה להר־הבית. הוא ידע על בוריים את תולדות־הישוב ותולדות מלחמת־הקוממיות ובמיוחד התרשם מן המחתרות שפעלו נגד השלטון הבריטי, מדמותו של מפקד לח"י, אברהם שטרן ("יאיר") ומן הרב צבי־יהודה קוק זצ"ל, אשר שימש לו דוגמא ומופת. בני היה תוסס וסוער, אבל ידע לעצור את הסערה שבלבו ולמתן את התלהבותו באורח הגיוני. הוא דבק בעקשנות באמת־לשמה, שהייתה נר לרגליו, היה ישר מאוד ונשא בלבו תום וחזון של עולם מתוקן. לאחר תום לימודיו בישיבה התיכונית נרשם לישיבת־ההסדר "הר־ציון" שבגוש עציון, משום שכך קיווה לשלב לימוד־תורה עם מילוי החובה הלאומית והגשמת החזון של יישוב ארץ־ישראל.

בנימין גויס לצה"ל בסוף יולי 1972 והוצב ליחידת נח"ל. לאחר הטירונות נשלח לאימון גדודי ואחרי־כן לישיבת־ההסדר "הר עציון". לקראת הימים הנוראים תשל"ד, שלחה אותו הרבנות הצבאית לאזור תעלת־סואץ כדי לערוך תפילות בראש־השנה. בני התחבב על חיילי המוצבים, שעשה למענם רבות ואף התנדב לתורנויות־שמירה. כשסיים את תפקידו במוצבים, הבטיח לאנשיהם לחזור לקראת יום־הכיפורים ואכן עמד בדיבורו, לאחר שביקר ברחובות כדי להתראות עם משפחתו ועם חבריו בסניף־התנועה והספיק לעשות כמה מצוות בעיר. יומיים לפני יום־הכיפורים תשל"ד, נשלח בנימין למוצב "מילנו" וכשהותקף המוצב ומגיניו נאלצו לסגת, נסוג בנימין יחד אתם. ביום י"ב בתשרי תשל"ד (8.10.1973), במהלך נסיגתם תפסו החיילים מחסה בבית נטוש בקנטרה. המצרים פתחו עליהם באש ובנימין נפגע ועקבותיו נעלמו. הוא נחשב כנעדר עד אשר נמצאה גופתו והוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין ברחובות. השאיר אחריו הורים ושתי אחיות. לאחר נופלו הועלה לדרגת רב־טוראי.

במכתב־תנחומים למשפחה השכולה, כתב מפקדו של אחד המוצבים שבנימין עשה בהם לרגל תפקידו: "מיד בהופעתו הרשים בני את כולנו בדרישתו להשתלב, בראש וראשונה, כחייל במעוז, על כל הכרוך בכך והוא התנהג כחייל בעל־הכרה. בערב ראש־השנה נשא בני דרשה, שלא הייתה מביישת שום רב, ודיבר על הקשר שבין עם־ישראל וארץ־ישראל. הוא הדביק אותנו בהתלהבותו. אזכור את בני כחייל הדבק באמונתו והיודע להדביק בה את האחרים, חייל למופת – ואדם!".

חבריו של בנימין הכינו לזכרו קובץ ובו הובאו דברים שכתב: "יחפש כל מורה,

מחנך ומדריך, ואפילו הוא "מדריך צוציק", עצות חינוכיות בחוקיו ובמשפטיו הצדיקים של עמנו ובדברי קודשם של גדולינו"; "כך מתאבלים על חי וכך עלינו להתאבל על המקדש: לחפש בלי־הרף דרכים לתיקון. צריך לחפש את הסיבות לחורבן – החטאים – ועלינו לתקנם. ומכאן אני מפתח רעיון שעלינו לתקן עצמנו ולהגיע לרצון לגאולה בשיטתו של יעקב. קודם — בכה הרבה ומתוך כך, מתוך הרגשת החיסרון וההרגשה שיוסף חי – היה לו מרץ לחפש בכל מקום זיק של תקווה ומן השמים סייעו לו". כן מכיל הקובץ דברי־חברים על דמותו של בנימין. סופר מרצה, שהכירו במסגרת התקנת ערוב בזמן האימון הגדודי כותב: "מצאתי בו נפש עדינה ואמונה תמימה, שנדיר למצוא אצל צעירים. ראיתי בו כוכב עולה. ראיתי בו גם נער חביב כל־כך, שכל מי שזכה להכירו חייב היה לאהוב אותו". חברו בתנועת־הנוער כותב: "אלוקי! לקחת מעמנו את אחד מגדולי־בניך. אנא תן בנו כוח, שבזמן שנהיה חלשים ורפים ניזכר בדמותו של בני, אותה דמות מזהירה שתאיר לנו את חשכת־חיינו, ונזכה ללכת בדרכיו ולקיים — 'אחריך־בנימין!' (שופטים ה', י"ז)".

גל, ראובן

ראובן נולד ביום ל' בניסן תש"ד (23.4.1944) בקיבוץ יגור, בן זקונים להוריו, שושנה וערי גלס. תקופה קשה עברה עליו בילדותו. אמו הייתה חולה ונעדרה פעמים רבות לזמן ממושך מן הבית. האם נפטרה ממחלתה האנושה כשהיה ראובן בן שתים־עשרה. הוא לא מצא את מקומו בקיבוץ ועבר ללמוד בכפר הנוער "מאיר שפיה". בבואו לבית־ספר חקלאי, מימש רצון עז להתכונן לקראת צורת חיים, אליה שאף ואותה אמר להגשים. ראובן קשור היה לאדמה ולצמח בכל נימי נפשו ושנותיו בשפיה גבשו וחזקו בו קשר זה. למוריו ולמדריכיו זכור הוא כילד צנוע ומסוגר שכל מה שעשה, מתוך צנעה עשה. מעולם לא ביקש לעצמו דבר. "זה בסדר" אמר ומיעט לדבר. עיניו הגדולות והשחורות הן שדיברו וכמו סיפרו את שהיה לו לספר. כולו אמר פשטות — אמיתית, פנימית. הוא לא אהב להתבלט ובכל זאת בלט. היה בין העושים במלאכה, הן בלימודיו והן בעבודה המעשית. תכונה זו וכן חוש הצדק והיושר, שהיו קו בולט באופיו, הקנו לו עמדה בין חבריו והערכה מצד מחנכיו. בעיני חבריו היה סמכות חיובית: "ראובן אמר", משמע שכך הוא. כהמשך מובן ללימודיו בשפיה סיים את המגמה לאגרומכניקה בבית־הספר המקצועי הגבוה לחקלאות "יד נתן", כמדריך למכונות חקלאיות.

כשהתגייס לצה"ל, הצטרף ראובן לגרעין התיישבותי "נחשול" והוצב לנח"ל. עבר קורס מ"כים חי"ר וכן קורס צניחה. כעבור זמן השתלם בקורס מ"כים מקלעים בינוניים ונקבע כמש"ק מקלעים. את אשתו, חנה, נשא בתקופת שירותו הצבאי.

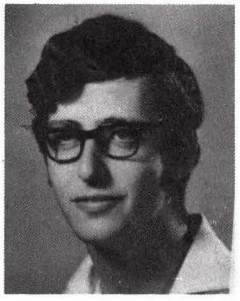
לאחר שסיים את השירות הסדיר החל לעבוד בעבודת מחקר במכון "וולקני" – עבודת אדמה והקשור בה. הוא וחנה התגוררו בחולון, ושם נולד בנם הבכור ערן.

עודם גרים בחולון פרצה מלחמת ששת הימים. ראובן השתתף בקרבות ירושלים כמקלען בפלוגת צנחנים. פלוגתו לחמה בבית־הספר לשוטרים ובאוגוסטה ויקטוריה וראובן היה בין הראשונים שהגיעו אל הכותל. היה זה מפגשו הראשון עם המלחמה ומפגש נוסף עם חווית המוות. הוא נפגע מאוד, התלבט וכתמיד שתק את שתיקותיו. רמז קטן, חיצוני, לאשר התחולל בנפשו ניתן ללמוד מן העובדה שחדל לפתע לאכול בשר, מאז המלחמה ועד ליום מותו. לאחר המלחמה החליטו ראובן וחנה לעבור למושב ורכשו משק בכפר לימן, שליד ראש הנקרה. בכפר לימן נולדה הבת, הדס. תחילה עבד ראובן כמדריך בחברה להגנת הטבע. כעבור זמן עבר לעבוד במשקו בלבד, ועשה מאמצים רבים, בחריצות ובעקשנות האופייניות לו, לפתחו ולקדמו. למרות שגבו נפגע בצניחה ב־1972, והרופאים יעצו לו שלא לעשות עבודות קשות, המשיך ראובן לעמול במטע הבננות לעבוד על הטרקטור – וגם לצנוח. זאת, למרות שנקבע לו פרופיל רפואי נמוך ונאמר לו שלא יוכל עוד לצנוח. כשפרצה מלחמת יום הכיפורים התייצב ראובן בגדודו, שהיה הראשון לצלוח את התעלה. ביום כ׳ בתשרי תשל״ד (16.10.1973), בעת שהיה במשימת חסימה, דרומית לשדה־התעופה של דוור־סוואר, נפגע ראובן בראשו מפגז ונהרג. ראובן נקבר בבית־העלמין ביגור, הקיבוץ בו נולד. השאיר אחריו אישה, בן ובת. לאחר נופלו הועלה לדרגת סמל.

במכתב למשפחה כתב מפקדו: ״ראובן היה מוותיקי היחידה והשתתף במרבית המשימות שהוטלו עליה עד יום נפילתו. הצטיין כמקלען ומילא כל תפקיד למופת. יושרו, מזגו הנוח ולבביותו הפכוהו לאהוד על כל רעיו ביחידה״.

תנועת המושבים הוציאה לאור ספר לזכר חבריה שנפלו במלחמה, ובו דברים על ראובן; שמו חקוק על אנדרטת הצנחנים בתל־נוף.

גל (גרודניביץ), רפאל

רפאל (רפי), בן אירנה ואלכסנדר, נולד ביום כ״א באב תשי״ב (12.8.1952) בירושלים ולמד בבית־הספר היסודי ״ארלוזורוב״ בירושלים. אחרי־כן סיים את לימודיו בבית־הספר התיכון ע״ש מאיר בויאר בירושלים. הוא היה תלמיד חרוץ ונבון, כיבד והעריך את מוריו והם אהבוהו והעריכוהו. לבית־הספר התיכון ע״ש בויאר נרשם לפי המלצת מורה שהיה אהוד עליו במיוחד. רפי התעניין במקצועות הומניסטיים ובמקצועות מדע במידה שווה; למד בבית־הספר התיכון במגמה הספרותית ועם זאת התעניין גם בביולוגיה. בשתי שנות־הלימוד האחרונות הקדיש עניין מיוחד למקצוע ההיסטוריה. הוא גם נרשם והתקבל ללימודים בפקולטה למדעי־החברה באוניברסיטה העברית בירושלים. מטבעו היה טוב לב. שקט וצנוע; חבר נאמן, שהיה חביב על הכל, מעורה ופעיל בחיי חברתו.

רפאל גויס לצה״ל בראשית נובמבר 1970, לאחר ששינה את שם־המשפחה מגרודניביץ לגל. הוא התנדב לחיל־השריון ולאחר סיום הטירונות נשלח לקורס נהגי־

טנקים ואחר־כך השלים קורס מפקדי־טנקים. הוא הוצב בחטיבת־שריון ושירת תחילה בדרום ואחרי־כן ברמת־הגולן וברבות הימים הוענקה לו דרגת סמל־ראשון. רפי היה מפקד מסור ואחראי ודאג לחייליו. הוא לא הקפיד יתר על המידה על גינוני־משמעת, אך דרש הקפדה בכל הכרוך בביצוע יעיל של כל תפקיד – באימונים, בחיי השגרה ובביצוע משימה. כתב עליו מפקדו: "רפאל היה חייל טוב וחבר מצוין והיה אהוד על כל מי שהכירו". רפי נפצע קשה בתאונה בעת סיור ברמת־הגולן והועבר לבית־החולים. הוא מת מפצעיו ביום י"ב בתשרי תשל"ד (8.10.1973), והובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין הצבאי בהר־הרצל. השאיר אחריו הורים ואח. לאחר מותו הועלה לדרגת רב־סמל.

במכתב־תנחומים להוריו כתב מפקדו: "דמותו הנדירה הייתה מהבולטות ביחידה וזכרו עמנו כאחד מגיבורי־המלחמה. בנכם תרם במרצו ובכשרונו להכנת הכוח שהגן במלחמת יום־הכיפורים על רמת־הגולן ועל מדינת־ישראל"; כתב חברו לספסל־הלימודים ולנשק: "בתקופת שירותנו יחד היה לרפי אתגר: לעבור קורס מפקדי־טנקים ולהתקדם בצבא; לא למען עלייה בסולם־הדרגות, לא כדי לעלות במעמדו כמפקד ולא למען הטבות וזכויות מיוחדות – אלא כדי שיוכל לתרום את כל אשר ביכולתו בבוא־העת. ואכן, הוא הצליח בכך".

גלבוע, זלי

זלי (זלמן), בן תחיה ודב, נולד ביום כ"ה בחשון תש"ה (11.11.1944) בקיבוץ אפיקים, למד בבית־הספר היסודי במקום והיה תלמיד טוב, חרוץ, חביב ומקובל על חבריו ועל מוריו. כשהיה בן שתים־עשרה, נפל אחיו הבכור, עידו, בקרב קלקיליה. למותו של האח היתה השפעה עצומה על חייו ועל אישיותו של זלי. משסיים את לימודיו היסודיים, החל ללמוד בבית הספר התיכון־אזורי "בית ירח" בעמק הירדן. זלי נמנה עם חטיבת בני האיחוד, וכן השתתף בפעולות הגדנ"ע בבית ספרו, הוא הרבה לצאת לטיולים ולסיורים, שכן בשבילו היה הטיול בנופי הארץ חוויה שאין ערוך לה. זלי נודע בקיבוץ בשיפוטו המעמיק, בצניעותו ובחוש ההומור השנון שלו. הוא נהג לחסוך בדיבור, אך דבריו היו שקולים תמיד ומדודים. הוא ניחן בחוש ביקורת, היה עקבי בהליכותיו ושלם עם דרכו כחבר קיבוץ, תבע מעצמו ומהזולת לקיים הלכה למעשה את החובות הנובעות מהחברות בתנועה הקיבוצית. ספרה עליו חברתו לכיתה בתיה: "להעלות 'קווים לזכרו' של זלי — הרי זה בשבילי מין 'לא בא בחשבון', מעורר צמרמורת. בוודאי ובוודאי היה זה מקומם את זלי, ששנא טכסים ופראזות משוכללות, וכל דבר שאינו מתיישב במאת האחוזים עם האמת, עם הכנות והספונטניות. אינני זוכרת שיחה סתמית עם זלי, שיחה שמתחילה ב"מה נשמע" ו"איך החיים". באופן כלשהו היינו גולשים מהר מאוד אל הבעיות האמיתיות שחיינו אתן. כאשר דיברנו לעתים קרובות על הבעיה – כיצד למצוא את שביל הזהב בין הדרישות והפשרות בחיי

הקיבוץ, היה זלי דורש את המקסימום ומוותר במינימום. כאשר יצאה מקהלת האיחוד להופעות בגרמניה, רגז זלי עד עומק נפשו. אם כי הכרתי את זלי כאיש האמת, לא יכולתי שלא להתפלא על הלהט העצום בו הוא תקף את הנושא. קסמו של זלי היה בשפע ההומור שניחן בו. הומור שקט, לא צעקני, אינו מפגין את עצמו אבל מוכר היטב למכריו – זה החיוך הקטן בזווית הפה, חיוך אירוני, חכם. כוחו בבדיחות היה כביר, הזוועות הגדולות ביותר זכו אצלו לניסוח הומוריסטי, שעזר תמיד לבלוע את העניין אם לא לעכלו. אני יודעת היטב שאם זלי היה נשאר אתנו הפעם כדי לבכות את האחרים – היינו מחייכים". משסיים את לימודיו התיכוניים, יצא לשנת שירות מוקדמת – לעזרה ליישוב הספר "כפר עזה", שם עשה כשנה עד לגיוסו.

זלי גויס לצה"ל במחצית אוגוסט 1963. כבן למשפחה שכולה, לא חייב היה לשרת ביחידה קרבית. אך הוא התנדב מרצונו לסיירת "שקד". במסגרת שירותו עבר קורס מ"כ רובאים, קורס נהג משאית, קורס צניחה, קורס מפקדי כיתות חי"ר, קורס קציני סיור וקורס קציני חי"ר. לאחר שהוענקה לו דרגת קצין, עבר לשרת עם חטיבת "גולני" עד יום שחרורו. בחוות הדעת שכתבו עליו מפקדיו נאמר: "מפקד טוב, מבצע תוך כדי תנועה פקודות ונתונים חורגים מהשגרה הרגילה, שקט, מסור, בעל רצון עז להתקדמות, ישר מאוד".

במחצית פברואר 1966 שוחרר זלי מהשירות הסדיר והוצב כאיש מילואים ביחידת שריון. כששב למשק, החל לעבוד במטע הבננות, והשקיע בו את כל מרצו. הוא עשה עבודתו במסירות, בחריצות וביזמה, חיפש תמיד דרכים לייעול ולשיפור העבודה והשבחתה, וטיפח יחסים מצוינים עם שאר עובדי המטע. בשנים אלה היה פעיל מאוד בשירות המילואים ובמלחמת ששת הימים השתתף בקרב על ירושלים. בשנת תשל"א יצא מטעם הקיבוץ ללמוד סטטיסטיקה וכלכלה באוניברסיטת חיפה, מתוך כוונה לעבוד בעתיד ככלכלן בקיבוץ. יציאתו מהמשק לצורך לימודים אקדמיים, תאמה את השקפתו של הקיבוץ, שביקש לאפשר לחבריו המוכשרים להתפתח במקצועם. שנתיים למד באוניברסיטת חיפה, ובשנה השלישית עבר לשלוחת האוניברסיטה העברית ברחובות, שם למד כלכלה חקלאית. בשלהי שנת 1972 נשא לאישה את גיטה, אף היא סטודנטית, והשניים התכוננו לחזור למשק מיד לאחר שיסיימו את לימודיהם. את ביתם לא הספיקו לבנות, וחודשיים לאחר נפילתו, נולדה בתו גלית. במלחמת יום־הכיפורים שירת כסמ"פ ג'יפים בחזית הדרום. הגדוד שלו לחם בקרבות הבלימה הקשים, היה בין הצולחים את תעלת סואץ, וסיים את מלחמתו מעברה המערבי. ביום כ"ה בתשרי תשל"ד (21.10.1973), לחם הכוח, בקרבת האגם המר הגדול, מערבית לפאיד. הזחל"ם שבו ישב זלי נפגע באש ממטוס מצרי והוא נהרג. ב־11.10.1956, שבע־עשרה שנים לפני כן נפל אחיו עידו בקרב קלקיליה. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין של קיבוץ אפיקים. השאיר אחריו אישה, בת שנולדה לאחר מותו, אב, אם ואחות.

במכתב תנחומים למשפחה כתב מפקדו: "זלי הצטיין במסירותו לכל התפקידים שהוטלו עליו, את עבודתו ביצע בצורה הטובה והיעילה ביותר, שימש דוגמה אישית לחייליו והשרה עליהם ביטחון"; במכתבו למשפחה כתב שר הביטחון: "זלי הוגדר כמפקד טוב, סייר טוב, בעל תפיסה, יכולת ורצון להתקדמות. הוא היה אהוב על הכל".

בחוברת שהוציא לאור קיבוץ אפיקים לזכר בניו שנפלו במלחמה כלולה רשימה ביוגרפית לזכרו של זלי; עוד רשימה עליו פורסמה בחוברת שהוציאה לאור הפקולטה לחקלאות ברחובות לזכר נופליה; כמו כן יצא לאור עלון הגדוד ובו סיפור הקרבות וסיפור גיבורי הגדוד ונופליו.

גלדשטיין, דוד

דוד, בן ציונה ופנחס, נולד ביום כ"ח בטבת תשט"ו (22.1.1955) בפתח תקוה. הוא למד בבית הספר היסודי "פיק"א" בעיר הולדתו, והמשיך בלימודים על־יסודיים בבית־הספר התיכון על־שם "אחד העם". שנתיים למד בבית ספר תיכון זה, ואחר־כך החליט להשלים את לימודיו ב"קולג' תיכון" ברמת־גן. הוא היה נחוש בדעתו לעמוד בבחינות בגרות חיצוניות במרוצת שנת 1973. דוד היה ילד יפה מראה, חייכני ונבון, בעל עיניים ירוקות ושיער חום שופע. בבית־הספר היסודי היה תלמיד חרוץ והתחבב על מוריו ועל חבריו. חרף העובדה שלא התמיד ללמוד במסגרת תיכונית אחת, שאף תמיד לקנות ידע והכיר בחשיבותה של השכלה כללית כצורך חיוני בחיים, ולכן לא ויתר על השגת תעודת בגרות. חבריו וידידו הכירוהו כאדם שכאילו שתי נפשות מתרוצצות בו: מצד אחד אהב להתבודד, בחר לעצמו פינה שקטה, קרא דברי ספרות וכתב פרקי שירה. עם זאת, היה חבר פעיל בתנועת הצופים של פתח־תקוה וסיים בהצלחה רבה קורס מ"כים במסגרת הגדנ"ע. לימים התנדב לפעול כמדריך של עזרה ראשונה בסניף מגן־דוד־אדום במקום מגוריו, וגם עבד בהתנדבות בחדר המיון של בית החולים "השרון". ידידיו של דוד לעבודה בהתנדבות מספרים על מסירותו הרבה; הוא השכיל להכיר בנטל האחריות המוטל עליו וביצע את כל המשימות בשיקול דעת ובלא דופי. מאז היותו נער נודע בנכונותו לעזור לזולת, וכשבגר ידע כיצד לשלב עשייה מושלמת בחן ובלבביות. דוד היה רציני בתפיסת־העולם שלו, אף־על־פי־כן ניסה בתמימות ובכנות, להקל מעט את מצוקת הרגעים הקשים על־ידי נימה של שחוק. שירים שכתב בתקופת בגרותו מעידים על רגישות רבה, על אהבת האדם ואהבת עמו ביחוד. באחד משיריו על "יהדות הדממה" כתב: "ערפל כבד ירד / אך אני עוד נאבד / בין היום ללילה / ובין אור לחושך. // אמשיך ללחום למען החופש / של יהדות הדממה / שאותנו הדהימה / באורך רוחה הדמומה". וברגע אחר של צהלת נעורים, כתב בהומור לאחת מידידותיו: "הו, בת / אני כל כך נחבט / בין אהבתך כבת / ובין חילול יום השבת...

דוד גויס לצה"ל בשלהי אפריל 1973 והתנדב ליחידת חיל רגלים מוצנח. גם ביחידתו בצבא נודע דוד עד מהרה כחייל אחראי ומסור לתפקידו. ידידים ידעו, כי תמיד יוכלו לפנות אליו וימצאו אוזן קשבת ולב אוהב. דוד הקפיד לשלוח מכתבים להוריו ולאחיו הצעיר, שרון, וכשביקר בבית לא הרבה לספר על חייו בצבא, כדי שלא להדאיג את הוריו. כשפרצה מלחמת יום־הכיפורים לחם דוד כרובאי בחזית הדרום. במסירות ובאומץ לב השתתף בקרבות הבלימה נגד המצרים. ביום י"ד בתשרי תשל"ד

(11.10.1973). נפגע דוד ונהרג מהפצצה אווירית באזור אבו־רודס. הוא הובא למנוחת־עולמים בחלקה הצבאית בבית־העלמין בפתח־תקוה. השאיר אחריו אב, אם ואח. לאחר נופלו הועלה לדרגת רב־טוראי.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה כתב שר הבטחון: "דוד ז"ל שירת בחיל הרגלים. הוא היה חייל טוב וחבר מצוין. דוד היה אהוד על כל מי שהכירו".

בין השירים שהותיר אחריו, שירים על חורבן ותקומה, על אהבת הארץ ועל מאורעות מן ההיסטוריה שלה, מצוי שיר אחד, שיד הגורל מציגה עתה באור נוגה. האמנם קונן דוד בלא־דעת, בשירו "הַאֵם", על גורל אמו השכולה? "האם על הגבעה / עמדה והסתכלה / בדומיה / ולבה הולם בחוזקה / עמדה וחשבה / ואמרה בלבה / למה דווקא אני / מדוע בני / ולא אחר הוא, ולא חבר?"

גלוקנברג, אריה

אריה (ליאון), בן ברוניה וטוביה, נולד ביום א' בחשון תשי"ד (10.10.1953) בוורוצלב שבפולין ועלה ארצה עם משפחתו בשנת תשי"ז (1957). לאחר שלמד בבית־הספר היסודי על־שם וייצמן בהרצליה, המשיך את לימודיו בבית־הספר התיכון "אורט" בהרצליה ובבית־הספר "אונים" בכפר־סבא ואחרי־כן השתלם בבית־הספר הטכני של חיל־האוויר בחיפה. בתקופת הלימודים התעניין אריה בעיקר במקצועות טכניים. לפיכך למד מקצועות טכניים והשתלם בהצלחה רבה במקצוע טכנאי־קשר. אריה היה חבר בתנועות־הנוער "הנוער העובד", "מכבי" ו"הצופים" והשתתף בקביעות בפעולות מטעמן, כגון, מסעות, צעדות ומירוצים. חלק מזמנו הפנוי הקדיש לספורט. עם זאת הרבה להאזין למוסיקה ובעיקר למוסיקה קלאסית, ואף ניגן בכלים שונים ובמיוחד היטיב לנגן בפסנתר. בילדותו ובנערותו היה שובב והשתלב היטב במשחקיהם של הילדים בשכונת־מגוריו בהרצליה וחבריו, שכינוהו בחיבה "גלוק", ראו בו את מנהיגם והכתירוהו בתואר "מלך השכונה". אריה היה מחונן בחוש־הומור מצוין והרבה בדברי בדיחות ושנינות. תמיד הייתה בפיו מילת־עידוד לידיד ומעולם לא השיב ריקם פני חבר שביקש את עזרתו. לפני גיוסו לצה"ל ניגש למבדקי־טיס ועמד בהצלחה בשלב הבחינות הפסיכוטכניות, אך מפאת ליקוי־ראייה לא נתקבל לקורס.

אריה גויס לצה"ל במחצית יולי 1971 והוצב לחיל־הקשר. לאחר סיום הטירונות ולאחר שהשתלם בקורס־טכני ובקורס לטכנאי מערכות־קשר, נשלח ליחידת־קשר אוגדתית ואחרי־כן הוצב ליחידת בית־הספר לשריון והוענקה לו דרגת סמל. כתב עליו מפקדו: "אריה שירת ביחידת־שריון והצטיין במילוי־תפקידו. הוא היה מוותיקי־החיילים ביחידה ותרם רבות מנסיונו האישי, מבקיאותו המקצועית ומאישיותו. הוא מילא תפקידים אחראיים רבים והשפיע על הכל באופיו ובתכונותיו". אריה היה קשור ומסור לבני־משפחתו. כאשר היה אביו מאושפז בבית־חולים, לא מש אריה ממיטתו ימים רבים. תמיד הקפיד לכתוב הביתה והרבה לבקר בבית בחופשותיו ועשה

ככל יכולתו כדי למנוע ממשפחתו דאגה. במלחמת יום־הכיפורים השתתף אריה בקרבות הבלימה והפריצה נגד המצרים בחזית סיני. הוא לחם עם יחידתו בגזרה המרכזית של תעלת־סואץ ועבר איתה אל הגדה המערבית. בקרב שהתחולל ביום כ״ב בתשרי תשל״ד (18.10.1973) חש לעזרת חבר פצוע ונפגע בהפגזת־קטיושות על גשר־הפריצה. הוא הועבר לבית־החולים ובאותו יום מת מפצעיו. אריה הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בהרצליה. השאיר אחריו הורים ואחים. לאחר נופלו הועלה לדרגת סמל־ראשון.

במכתב־תנחומים למשפחה השכולה כתב מפקדו: ״אריה היה אהוד, הן על חבריו ביחידה והן על מפקדיו. הוא היה חייל מצוין וחבר נאמן״.

גלזר, דוד

דוד, בן מרים ואריה ז״ל, נולד ביום ט״ז בסיון תש״ח (23.6.1948) בקיבוץ טירת צבי. הוא סיים את לימודיו היסודיים והתיכוניים בבית־הספר המשותף בשדה־אליהו. בקיבוצו, קיבוץ דתי, ספג כבר משחר נעוריו את האהבה והכבוד לדת ישראל ולמסורתו. האמונה בה׳ ושמירת מצוותיו הנחו את דרכו כל חייו. מילדות היה דוד דוגמא של מנהיג חברתי בקבוצתו, ותמיד היה סמל ומופת לכל חבריו. בקומתו הגבוהה, בקולו העמוק והסמכותי ובהתנהגותו המבוגרת, היה ראש וראשון לכל חבריו בקבוצה. הוא היה חובב ספורט, הצטיין בעיקר בענף הכדור־עף ונמנה עם נבחרת ״אליצור״ בטירת צבי. בעודו תלמיד בכיתה השישית בבית־הספר התיכון נמנה עם חברי נבחרת הבוגרים של קבוצת ״אליצור״ וחרף עיסוקיו הרבים השקיע זמן, מרץ, ורצון באימוני הקבוצה ובמשחקיה.

דוד גויס לצה״ל בתחילת ינואר 1967 והוצב לנח״ל. לאחר סיום הטירונות השלים קורס מ״כים וקורס קציני חי״ר. במלחמת ששת הימים השתתף בקרבות אום־כתף ובשנת 1968 עבר לחיל השריון, ולאחר שהשתלם בקורס היה לקצין חרמ״ש. הוא היה קצין ומפקד למופת. בהערכות שכתבו עליו מפקדיו, ציינו כולם את מסירותו, את שקידתו ואת המאמצים שהשקיע בהשגת המקסימום מחייליו כלוחמים, והעלו על נס את אהבת חייליו אליו כמפקד וכחבר. אהבה זו רכש בזכות יחסו החם והאנושי לפקודיו, הבנת הזולת ונכונות לבוא לקראת חייליו, לעזור להם ולעודדם בעת משבר. הוא היה סמל הדוגמא האישית, מעולם לא דרש מאנשיו לבצע דבר שלא ביצע בעצמו. הוא היה עושה אתם את התרגילים ואת האימונים כאחד מהם. חלק גדול מתקופת שירותו הסדיר עשה במעוזי התעלה במלחמת ההתשה. המעוז שפקד עליו היה תמיד לדוגמא ולמופת בארגונו, בסדר ששרר בו, באחזקת כלי הנשק ובנקיונם. בתקופת שירותו השתדל שלא להדאיג את בני משפחתו, הרבה בכתיבת מכתבים הביתה ומעולם לא סיפר על קשייו או על פעולות מסוכנות שהשתתף בהן. הוא נהג לספר על כך רק לאחר שהכל כבר עבר והסכנות חלפו. תקופת שירותו הסדיר קרבה

אל קצה, אבל הוא התבקש לשרת תקופה נוספת בשירות קבע. ב־1970 עבר קורס מ"פים.

בינואר 1971 שוחרר דוד מהשירות הסדיר וחזר למשק. הוא נשא אישה בת טירת צבי ורצה להקים משפחה ובית בקיבוץ. כשחזר למשק, החליט להיכנס לעבודה בענף הלול. הוא אהב בעלי־חיים ורצה לעבוד אתם ולמענם, ואמנם זמן קצר לאחר שנכנס לעובי הקורה והיה מעורה בבעיות היום־יום בענף הלול, הפך לאחד ממרכזי הענף במשק. בינואר 1972 נולדה בתו. הוא היה בעל ואב למופת וקיים קשר נדיר בסוגו עם אשתו ובתו. כשנולדה הבת נלחם כדי שתגור בבית ההורים, בניגוד לנוהג ששרר בקיבוצים. את רעייתו שיתף בכל מעשיו ולא פעם תמהו החברים בראותם את אשתו ובתו מבקרות בלולים. אפילו בעת עבודת לילה היתה אשתו באה ללול כדי להיות קרובה אליו. חיי המשפחה שלהם היו אידיליה שלמה, רצופת הבנה וכבוד הדדי. אחיו של דוד, שהיה צעיר ממנו בשנים, העריץ אותו והיחסים ביניהם היו הרבה יותר מאשר סתם קשר־אחים. הם היו חברים בלב ובנפש, חרף הבדל הגילים ביניהם. גם לאחר נישואיו של דוד, המשיך אחיו לבוא אליו, לשוחח איתו, ללבן בעיות ולהיוועץ בו. כשפרצה מלחמת יום־הכיפורים גויס דוד והצטרף ליחידתו בסיני. ביום כ"ה בתשרי תשל"ד (21.10.1973), בעת תקיפת מערך המצרים ב"מיסורי". שבגדה המזרחית של תעלת סואץ, נפגע ונהרג תוך כדי קרב. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בטירת צבי. השאיר אחריו אישה ובת, הורים, אח ואחות נשואה.

לאחר נופלו הועלה לדרגת סרן והוענק לו "עיטור המופת" על פועלו בקרבות — וזו לשון תעודת העיטור: "סרן דוד גלזר ז"ל היה מפקד פלוגת חרמ"ש בעת מלחמת־יום הכיפורים. ביום 21 באוקטובר 1973, במסגרת תקיפת המערך המצרי ב"מיסורי", שבגדה המזרחית של תעלת־סואץ, אֻבטחה הפלוגה שפיקד עליה את כוחות הטנקים, וטיהרה את השטח בעקבותיהם, סרן דוד גלזר ז"ל נע בראש אנשיו בזחל"ם־הפיקוד, הסתער על גבעה, שהתבצרו בה חיילים מצריים, כשהוא משליך רימונים ויורה במקלע. תוך־כדי הקרב נפגע ונהרג. סרן דוד גלזר ז"ל גילה כושר־מנהיגות מעולה ואומץ־לב, ושימש מופת לחייליו בכל המלחמה".

במכתב תנחומים לאלמנתו כתב מפקד היחידה שלו: "בקרוב אנו משתחררים וחוזרים הביתה. בעלך דוד אינו משתחרר אתנו. במלחמה קשה ומרה זו נתן את חייו על הגנת ארצנו. כאבך הגדול הוא גם כאבנו. זכרו של דוד שמור עמנו והוא זיכרון יקר לכולנו. מי־יתן ונהיה ראויים לזכרו".

לזכרו נכתב ספר־תורה חדש שהוכנס לבית הכנסת של הקיבוץ; משפחתו ומשקו הוציאו לאור חוברת לזכרו, ובה מדברי המשפחה ומדברי חברים ומפקדים על דמותו של דוד — דמות של מפקד מזהיר, אדם דגול, חבר נדיר, אב, בעל, אח ובן למופת.

גלזר, מרדכי

מרדכי, בן מלכה ושמואל, נולד ביום ה׳ באייר תש״ה (21.4.1945) בקיבוץ גבעת־ברנר ובו השלים שתים־עשרה שנות לימוד בבית־הספר היסודי ובבית הספר התיכון. כבר מילדותו התבלט באופיו המיוחד. פעיל וער בחברת הילדים, היה אהוב ואהוד על כל חבריו, שקראוהו בכינויי החיבה ״מוטקה״ ו״מוטי״. בבית־הספר היה תלמיד מצטיין ובעיקר הצטיין בלימוד השפה האנגלית. מלבד הלימודים הרבה מוטקה לעסוק בספורט, בעיקר בכדורסל ובשחיה, וגם בשטח זה זכה באותות הצטיינות רבים. מוטקה היה אדם עליז וחברותי שהיה מוכן תמיד לעזור לזולת. בזכות תכונות אלה התחבב על חבריו לכיתה וכן על החברים המבוגרים במשק. הוא נודע גם באהבתו ובמסירותו הרבה לבני משפחתו. לאחר מותו כתב אביו בהספדו עליו: ״...בן אוהב ואהוב... אהבתך הייתה ללא מצרים״. בסוף שנת הלימודים הי״ב, ערב בחינות הבגרות, שבר את רגלו בעת תחרות ספורט ורותק למיטה לתקופה של שלושה חדשים. אף־על־פי־כן לא נשברה רוחו ובבית־החולים למד ושקד על ספריו ואכן ניגש לבחינות במועדן עם כל חבריו לכיתה ועמד בהן בהצלחה.

מרדכי גויס לצה״ל במחצית נובמבר 1963. על אף שחשש שמא יימנע ממנו להתנדב לחיל קרבי בגלל רגלו הפצועה, דחה הצעה ללמוד בבית־הספר הטכני של חיל האוויר ולבסוף התנדב לנח״ל. בנח״ל התגבר על כל הקשיים והמכשולים שהעמיד מצב רגלו והשתלם בקורס מפקדי כיתות, בקורס צניחה, בקורס קציני חיל רגלים ובקורס קציני חרמ״ש. מוטקה היה קצין מעולה, ישר ואהוד ביחידתו. אמנם הקפיד עם אנשיו, אך יחד עם זאת שימש להם דוגמה ביחסו הכן והאוהד. הוא התברך בכושר מנהיגות מעולה וכל אנשיו כיבדוהו. הוא הצטיין בידע מקצועי רב ומילא ביעילות ובנאמנות את כל התפקידים שהוטלו עליו. לאחר תום תקופת שירות החובה שלו בצה״ל, נענה לבקשת מחלקת הביטחון של הקיבוץ הארצי והתגייס לשנת שירות קבע כמפקד היאחזות הנח״ל בקציעות. מוטקה הצליח מאוד בתפקידו ותקופת פיקודו על ההיאחזות זכורה לבני אותו מחזור כ״תור הזהב בחיי הגרעין״. הוא היה חבר ורע לכל ובנועם הליכותיו השרה רוח טובה סביבו.

בתחילת מאי 1967 השתחרר מוטקה מצה״ל וכעבור חודש נקרא לשירות מילואים פעיל במלחמת ששת הימים. הוא לחם בשכם וברצועת עזה ושם ניצל בנס כשהושלך רימון למכוניתו ולא התפוצץ. החזרה לחיים אזרחיים במשק הייתה כרוכה במשבר אך מוטקה התאושש מהר. הוא מונה לתפקיד מרכז לימודי החטיבה בבית־הספר בקיבוץ ונוסף לכך עבד כמסגר, שהיה מקצועו האזרחי במשק. אותה תקופה היה מוטקה פעיל גם בוועדת ההשתלמות במשק ומצא תמיד זמן לכל עיסוקיו. אחוז סקרנות יצא למסעו הראשון בחו״ל עם זוג חברים ועם שרה חברתו, בת משק שנשא אותה לאישה לאחר שובם מהטיול. נסיעה זו הטביעה עליו רישום עז, וביחוד היו חזקים רשמיו מארצות הצפון. את כל אלה הביע בכושרו המיוחד ובחוש ההומור שלו, באמצעות הרבה צילומים מרהיבים שצילם. לאחר שובו למשק אושרו לו לימודי

הנדסת מכונות במדרשת רופין. על אף שהיה נקרא תכופות לתקופות של שירות מילואים, ולמרות ביקוריו הרבים אצל משפחתו בקיבוץ, למד בשקידה ועמד בהצלחה בבחינות, עד שבאה מלחמת יום־הכיפורים וקטעה את לימודיו. כשפרצה המלחמה היה מוטקה בין ראשוני החיילים שהגיעו לגדוד ובין הראשונים שהגיעו לחזית בסיני. מהבסיס העורפי נשלחו לרומני וכשהגיעו שמה ביומה השני של המלחמה, י״א בתשרי תשל״ד (7.10.1973), נצטוו להמשיך לבלוזה הם נסעו שמה כשהטנקים בראש והזחל״מים פרושים מאחור. לאחר זמן־מה, התברר שחלקו האחורי של הכוח נתקל במארב של האויב. פלוגת החרמ״ש, שמוטקה היה מפקדה, נשלחה לשוב לאחור כדי להילחם ולשתק את המארב. אש תופת נתכה עליהם בדרכם והזחל״ם של מוטקה נפגע באש נ״ט. כשקפץ ממנו כדי לעבור לזחל״ם אחר, נפגע ונפל. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בגבעת־ברנר. השאיר אחריו אישה ושני בנים, הורים ואחות.

נשיא המדינה, הפרופסור אפרים קציר, כתב למשפחה השכולה: ״כאבכם הוא כאב האומה כולה, המבכה מרה את כל אחד מיקיריה שנפלו במערכה. מרדכי ז״ל נמנה עם הגיבורים ששילמו בחייהם על הגנתנו ושמו ייחרת בדברי הימים של עמנו, הרצופים מאבק על קיומו״; במכתב תנחומים למשפחה השכולה, כתב מפקדו, סא״ל אסף יגורי: ״מוטקה היה איש שריון למופת, לוחם אמיץ לב אשר הנהיג את אנשיו בגבורה בזמן המערכה. הוא התחבב על אנשיו ועל מפקדיו ונפילתו היתה אבדה כבדה ליחידתנו״.

הוריו והחברים בקיבוצו הוציאו לאור חוברת לזכרו ובה מדברי חברים על דמותו.

גליגוס, משה

משה, בן זלדה ושלמה, נולד ביום י״א בכסלו תש״ו (16.11.1945) באיסטנבול שבתורכיה ועלה לארץ עם משפחתו בשנת תש״ט (1949). הוא למד בבית הספר היסודי ״הלל״ בכפר שלם ובבית־הספר התיכון ״מרקוס״ בחיפה. משה היה חובב ספורט ובעיקר אהב כדורגל. כן היה חבר בתנועת ״הצופים״ בכפר שלם, אולם תחביבו העיקרי היה הצילום. הוא רכש בכספו ציוד צילום ופיתוח ונהג לצלם הרבה ולפתח בעצמו את תצלומיו בביתו. הוא הרבה גם לקרוא ספרות מקצועית בתחום הצילום ונחשב ידען בתחום זה. היה לו חוש למילים ולחרוזים, ורבות מצא פורקן ושעשוע בחיבור שירים בחרוזים. מטבעו היה משה נער שקט ורציני, בעל אופי חזק ורצון נחוש, אך עם זאת היה נדיב ואדיב, רגיש לסבלות הזולת ותמיד היה מוכן לעזור לידיד בעצה ובמעשה.

משה גויס לצה״ל בתחילת פברואר 1964 והוצב לחיל ההנדסה. לאחר סיום הטירונות ולאחר שהשתלם בקורס פלסים, שירת ביחידות קרביות שונות בחיל ההנדסה.

לאחר ששוחרר מהשירות הסדיר, היה נקרא לתקופות של שירות מילואים

והשתתף במלחמת ששת הימים. במלחמת יום הכיפורים השתתף משה בקרבות הבלימה והפריצה בחזית סיני, במסגרת יחידת הנדסה קרבית, ועסק בפינוי שדות־מוקשים ובהכשרת צירי תנועה למעבר יחידות שריון. ביום ז׳ בחשון תשל״ד (1.11.1973) נפגע ונהרג בפעולה קרבית בגזרה הדרומית של תעלת סואץ. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בקרית־שאול. השאיר אחריו הורים, אח ואחות. לאחר נופלו הועלה לדרגת סמל.

מפקדיו וחבריו הספידו אותו, באומרם כי היה חייל טוב ומסור, שמילא את תפקידו בנאמנות והיה חבר טוב ואהוד על הכל.

גליק, יורם

יורם, בן אסתר ויוסף, נולד ביום ג׳ בסיון תשי״ג (17.5.1953) בתל־אביב ולמד בבית־הספר היסודי ״יוסף הגלילי״ בתל־אביב ובבית־הספר ״אורט יד סינגלובסקי״ בתל־אביב. הוא היה תלמיד טוב וחביב על מוריו ועל חבריו. מטבעו היה נער חברותי מאוד ובשנות לימודיו השתתף בפעולות שונות של בית־ספרו וכן הרבה לטייל בארץ. הוא אהב ספרות והרבה לקרוא. כמו כן היה חובב ספורט והצטיין בעיקר במקצועות הספורט הימי ובטניס שולחן. בשנת 1968 השתתף יורם בתחרות טניס־שולחן מטעם המחלקה לתרבות לנוער ולספורט של עיריית תל־אביב והנחיל כבוד לעירו. כן הוענק לו פרס חשוב – מדליון על שם חיים וייצמן, נשיאה הראשון של המדינה. הוא היה מלא גאווה על תרומתו לעיר הולדתו ומגוריו, האהובה עליו. יורם היה נער גבה קומה וחסון, בעל קסם אישי רב ואהוד מאוד על חבריו הרבים. בבית־הספר המקצועי למד חשמלאות מכונות ונחשב תלמיד טוב. היו לו ידי אמן, הצטיין בשרטוט טכני, והוא ידע לבצע עבודות בניקיון רב ובדייקנות.

יורם גויס לצה״ל במחצית מאי 1972 והוצב לחיל השריון. בזכות כושרו הגופני וידיעותיו הטכניות, סיים בהצלחה סדרת קורסים מקצועיים בחיל, לרבות קורס מפקדי טנקים והגיע לדרגת סמל. במהלך שירותו השתתף בפעילות מבצעית והוענק לו ״אות השירות המבצעי״. חברו לנשק סיפר שיורם נהג להתאמן בטניס שולחן בכל הזדמנות, ועשה כן גם על גדות תעלת סואץ ערב פרוץ המלחמה. בכל מקום שהיה ובכל יחידה ששירת, נחשב יורם חייל מסור ואהוב על מפקדיו ועל חבריו. הוא היה בן מסור ודואג למשפחתו, הקפיד לשמור על קשר עם הבית כדי למנוע דאגה מבני המשפחה, שאותם אהב וכיבד. כשפרצה מלחמת יום הכיפורים עשה יורם עם יחידתו בגזרה הדרומית של תעלת סואץ. שעות אחדות אחרי פרוץ הקרבות חש יורם בטנק שלו אל מעוז, שהותקף על־ידי המצרים על שפת התעלה. ביום י׳ בתשרי תשל״ד (6.10.1973), בקרב הבלימה נגד הכוחות המצריים, נפגע ונהרג בעומדו בצריח הטנק שלו. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בקרית־שאול. השאיר אחריו הורים ושני אחים. לאחר נופלו הועלה לדרגת סמל־ראשון.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה כתב נשיא המדינה, פרופ׳ אפרים קציר, כי יורם נמנה עם הגיבורים, ששילמו בחייהם על הגנת המדינה ״ושמו ייחרת בדברי הימים של עמנו״.

הוריו תרמו לזכרו ספרים לספריית ״אורט יד סינגלובסקי״ בתל־אביב וכן קבעו לזכרו לוח שיש בבית־הכנסת ״בית שלמה״ ברחוב יונה הנביא בתל־אביב; בל׳ בניסן תשל״ד נערך לזכרו ערב זיכרון מטעם המחלקה לתרבות לנוער ולספורט של עיריית תל־אביב ו״יד לבנים״, בספרייה העירונית ב״מגדל שלום״, ובו סיפרו חברים על דמותו של יורם; חורשות נטעו לזכרו על־ידי משפחת דודתו מלוס־אנג׳לס וכן על־ידי בני דודיו וידידים בני לוס־אנג׳לס; שמו של יורם נזכר בספר תולדות יהודי טרנסילבניה, כבן **למשפחה ציונית ותיקה; כן חקוק שמו באנדרטה של גדוד 52 ובכניסה ל״אורט יד־סינגלובסקי״.**

גליק (אייזנמן), יצחק

יצחק, בן אסתר ופנחס ז״ל, נולד ביום כ״ג בתמוז תש״ו (22.7.1946) בגרז׳וניוב שבפולין ועלה לארץ עם משפחתו בשנת תש״י (1950). בארץ למד בבית־הספר היסודי ׳הבונים׳ בקרית־ביאליק, בבית־הספר התיכון ע״ש לוינהרץ בקרית־מוצקין וסיים את הלימודים לתואר הראשון בכלכלה ובסטטיסטיקה באוניברסיטת חיפה. יצחק היה תלמיד טוב, אהוב על מוריו ועל חבריו גם יחד והצטיין בעיקר במקצועות הריאליים, כנער היה פעיל בתנועת ׳הנוער העובד׳ והרבה לעסוק בספורט. בעיקר הצטיין בענף הכדורסל והרבה להתאמן ולשחק במסגרת אגודות הספורט של ׳צור שלום׳, ׳מכבי׳ ו׳הפועל׳. אך כוחו היה רב לא רק בתחום הפעילות הגופנית, אלא גם בתחום החשיבה. הוא היה חבר פעיל באגודת חובבי המתמטיקה במכון וייצמן והקדיש זמן רב למשחק בשחמט ואף שיחק נגד אמני שחמט. יצחק היה טוב, רחב־לב, נדיב וחברותי. מעולם לא מנע עזרה מידיד ותמיד מוכן היה לסייע בעצה ובמעשה. בתקופת הלימודים באוניברסיטה, סייע לסטודנטים עולים להיקלט בארץ ובלימודים האקדמיים והדריך אותם בצעדיהם הראשונים בארץ. הוא היה בן טוב ומסור להוריו, נהג בהם כבוד ודאג תמיד לשלומם ולרווחתם.

יצחק גויס לצה״ל בתחילת אוגוסט 1966 והוצב לחטיבת ׳גולני׳. הוא השלים קורס מ״כים והשתתף בקרבות ההבקעה בגולן במלחמת ששת הימים. במהלך שירותו היה מפקד מוצב בעמק בית־שאן וניצל בנס ממוות בהפגזה של הירדנים על המוצב. בשירותו הצבאי הצטיין יצחק כחייל ממושמע ויעיל וכמפקד מסור ונאמן והיה אהוד ומקובל על מפקדיו ועל פקודיו. למרות שנפצע פעמים אחדות באימונים, התעקש לחזור ליחידתו כדי להיות יחד עם חבריו ולהשתתף אתם בפעולות קרביות שונות. במשך כל תקופת שירותו הקפיד לכתוב הביתה ולעמוד בקשר עם משפחתו, כדי להרחיק דאגה מלבה של אמו.

לאחר ששוחרר מהשירות הצבאי הסדיר החל ללמוד באוניברסיטת חיפה כלכלה

וסטטיסטיקה ואחרי־כן עבד ככלכלן במשרד הקליטה, וגם שם התמסר לחיפוש פתרונות לבעיות קליטה ולבעיות כלכליות של עולים חדשים. לאחר שסיים את לימודיו לתואר הראשון בכלכלה ובסטטיסטיקה, נרשם ללימודי התואר השני באוניברסיטה של תל־אביב. במלחמת יום הכיפורים שירת יצחק בסיירת שריון והשתתף בקרבות הבלימה נגד המצרים בחזית סיני. ביום ט״ו בתשרי תשל״ד (11.10.1973), נפגע ונהרג במרדף אחרי יחידת קומנדו של המצרים בצפון סיני. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בחיפה. השאיר אחריו הורים ושני אחים. לאחר נופלו הועלה לדרגת סמל.

לזכרו מוענקת מלגה על שמו לסטודנט ממעוטי־היכולת, לצורך לימודים באוניברסיטה.

גליקמן, מאיר

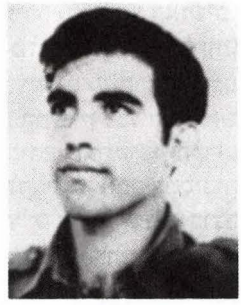

מאיר, בן ציונה ודוד, נולד ביום י״ב באדר תשי״ב (9.3.1952) בתל־אביב ולמד בבית־הספר היסודי ׳דובנוב׳ ובבית־הספר התיכון העירוני א׳ בתל־אביב. הוא היה תלמיד מעולה וסיים בהצטיינות את לימודיו בבית־הספר התיכון. מגיל צעיר היה קשור מאוד למשפחתו, היה בן למופת ודאג לאחיו הצעיר ועזר לו. כן נהג לעזור לאביו בעבודתו בבית־המסחר שלו.

מאיר גויס לצה״ל בתחילת נובמבר 1970 והוצב לחיל השריון. הוא היה איש צוות טנק, עבר קורס מפקדי טנקים וקורס קציני שריון והגיע לדרגת סגן. הוא אהב מאוד את חיי הצבא ובעיקר את הטנקים ואת חיל השריון ועל כן הייתה התקדמותו בסולם הדרגות והתפקידים מהירה. הוא היה חייל וקצין מסור ונאמן, דאג לפקודיו והיה לעזר רב למפקדיו, שידעו כי אפשר לסמוך עליו בכל. הוא עבר קורסים והשתלמויות רבות בחיל השריון וזכה בציונים גבוהים, בעיקר בידע מקצועי, במשמעת ובמנהיגות. בפרוץ מלחמת יום הכיפורים היה סגן מפקד פלוגת טנקים. ביום השני למלחמה נפצע מפקד הפלוגה ומאיר קיבל את הפיקוד עליה והוביל אותה בקרבות עד יום נפילתו. ביום י״ג בתשרי תשל״ד (10.10.1973) ניהל קרבות נגד כוחות הסורים, שעברו את ה׳קו הירוק׳ והסתערו על רמת הגולן. הוא וחבריו לחמו לחימה קשה, עיקשת ועקובה מדם. מאיר עמד בראש הפלוגה והוביל אותה באומץ ובנחישות מהסתערות להסתערות בצפון רמת הגולן, עד שנפגע ונהרג בקרב. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בקרית־שאול השאיר אחריו הורים ואח. לאחר נופלו הועלה לדרגת סרן.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה כתב שר הבטחון משה דיין, כי מאיר נחשב קצין אחראי, מסור, יעיל ואהוד.

גלנטי, משה

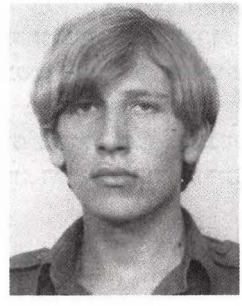

משה, בן מרסל וסימון, נולד ביום ל׳ בתשרי תשט״ו (27.10.1954) בתל־אביב ולמד בבית־הספר היסודי ׳בורוכוב׳ בגבעתיים ובכפר הנוער ׳הדסים׳. משה היה חובב ספורט, עסק בעיקר בכדורגל ובשחייה, וכן הרבה לצלם. פעמים אחדות השתתף בצעדת ארבעת הימים.

משה גויס לצה״ל בתחילת נובמבר 1972 ושירת בחטיבת ׳גולני׳. בתקופת שירותו בצבא תכנן ללמוד רוקחות באוניברסיטה העברית בירושלים, אחרי שישוחרר מהשירות הסדיר. הוא היה חייל טוב ובשל הישגיו נשלח לקורס מ״כים. ציוניו בקורס היו מצויינים, שכן הצטיין בכושר מנהיגות והדרכה וכושרו הגופני היה מעולה. אולם הוא לא הספיק לסיים את הקורס כאשר פרצה המלחמה. במלחמת יום הכיפורים היה משה רובאי בחטיבת ׳גולני׳. ביום י״ב בתשרי תשל״ד (8.10.1973), נפגע ונהרג בקרב הקשה על מוצב החרמון, שם לחם עם חבריו בגבורה ובתושייה נגד הכוח של הסורים, שהסתער על המוצב החשוב. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בקרית־שאול. השאיר אחריו הורים, שתי אחיות ואח. לאחר נופלו הועלה לדרגת רב־טוראי.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה כתב מפקדו, כי משה היה מופת לחבריו במסירותו הרבה בביצוע משימות הגדוד שלו; שר הביטחון משה דיין כתב למשפחה, כי משה היה חייל מסור וחבר נאמן, וכי היה אהוד על מפקדיו ועל חבריו לנשק.

גלנץ, ארתור

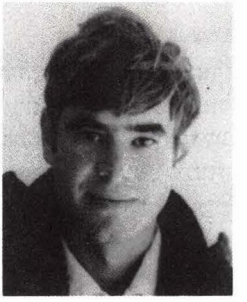

ארתור, בן רוזה וזלטן, נולד ביום ב׳ בחשון תשי״ד (11.10.1953) ברומניה. באוקטובר 1960, כשהיה כבן שבע, עלה יחד עם משפחתו ארצה. המשפחה בחרה להתיישב בקרית ים ליד חיפה וכאן השלים ארתור את לימודיו בבית־הספר היסודי ״סיני״. אחרי כן המשיך ולמד במשך שנתיים בבית־הספר התיכון המקיף ע״ש רודמן, במגמה של חשמלאות. לבסוף סיים את לימודיו בפנימייה הצבאית של חיל החימוש. ארתור הצליח להשתלב במהירות במולדתו החדשה והתאקלם בקלות בחברת בני גילו בארץ. חודשים ספורים בלבד לאחר עלייתו ארצה כבר מצא עצמו בכיתה א׳, מתמודד עם שפה זרה וקשה ועם חברה חדשה. למרות הקשיים האובייקטיביים, לא פיגר בלימודיו והצליח גם בלימוד העברית וגם בלימוד חומר הלימודים הרגיל. כיוון שהיה בעל מזג נוח וניחן בחוש הומור מפותח, התחבב במהירות על חבריו לכיתה וזכה לעזרה מהם, בכל פעם שנתקל בקשיים. במרוצת הזמן כבש לו מקום מרכזי בכיתה ובשכונה, ולא הייתה מסיבה או אירוע חברתי שלא הוזמן אליהם. רבים מידידיו אהבו לבלות אתו

והבית היה תמיד מלא מבקרים. ארתור ידע כיצד להשרות אווירה טובה בין האנשים. פגישות־הרעים, שהיה עורך על הדשא ליד הבית היו תמיד מלאות שמחה ועליזות, וקולות הצחוק והזמרה נמשכו עד לשעות הקטנות של הלילה. יחסים מיוחדים במינם שררו בין ארתור לבין הוריו ואחותו. הוא היה בן מסור ונאמן, התעניין בכל המתרחש בבית ושיתף את הוריו בכל העובר עליו. לאחותו אסתר, היה הידיד האינטימי והקרוב ביותר. אסתר נהגה להתייעץ אתו בבעיותיה והוא היה דואג לה, יוצא אתה למסיבות ושומר עליה. כשלמד בכיתה השישית בבית הספר התיכון, החליט ארתור שהוא רוצה להמשיך בפנימייה הצבאית של חיל החימוש. הוא עמד בהצלחה בבחינות הקבלה לפנימייה והחל לומד במגמה למכונאות רכב. גם כאן רכש לו במהירות חברים רבים וכיוון שעתה למד מקצוע, שבחר בעצמו, הצטיין בלימודיו והיה בין התלמידים הטובים בכיתתו. כשהגיע מועד שירותו בצה"ל, הייתה דרכו סלולה לפניו.

ארתור גויס לצה"ל במחצית ספטמבר 1971 והוצב לחיל החימוש. לאחר שסיים את אימוני הטירונות, המשיך והשתלם כמכונאי טנקים. בתום הקורס המקצועי הוצב לאחת מיחידות השדה של החיל. בצבא התגלה כעובד חרוץ ומסור לעבודתו. הוא התייחס ברצינות רבה אל עבודתו בסדנא הגדודית וניצל את שעות העבודה במלואן. פעמים רבות היה נשאר אחרי שעות העבודה, להשלים תיקונים בטנקים, שנועדו להם משימות למחרת היום. הוא הבין את האחריות המוטלת עליו בשמירה על תקינותם של כלי הרכב הקרביים. בשעות הפנאי אהב "לעשות שמח". תמיד היה שמור אצלו בקבוק משקה שממנו כיבד את כל "החברה". בהיותו בצבא, רחוק מהבית, דאג במיוחד לשלוותם של הוריו והיה שולח להם מכתבים כמעט מדי יום ביומו. תמיד מצא לו זמן פנוי לכתוב הביתה, כדי לשמור על רציפות הקשר ולשכך בכך את דאגותיהם של הוריו. מפקדיו היו מרוצים מעבודתו וגאים בהישגי הסדנא, שרבים מהם נזקפו לזכותו. כתב עליו מפקדו הישיר: "ארתור מילא את המוטל עליו במסירות ובהקרבה. הוטלו עליו תפקידים אחראיים ביותר במסגרת תפקידו והוא ביצע אותם בהצטיינות. ארתור היה חביב על מפקדיו ושימש דוגמא בהתנהגותו ובמסירותו". במלחמת יום הכיפורים השתתף ארתור בקרבות הבלימה בסיני ואחר־כך בקרבות הפריצה אל הגדה המערבית של תעלת סואץ. ביום כ"ג בתשרי תשל"ד (19.10.1973), בעת חציית התעלה על אחד הגשרים שהקים צה"ל, נפגע בהפגזה ונהרג. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין הצבאי בחיפה. השאיר אחריו הורים ואחות. לאחר נופלו הועלה לדרגת סמל ראשון.

גלס, יורם

יורם, בן משה ז"ל מניצולי השואה ויעל, נולד ביום י"ט באייר תשי"א (25.5.1951) בקיבוץ חפצי־בה. הוא למד בבית־הספר היסודי בקיבוץ חפצי־בה ובבית־הספר התיכון האזורי בעין־חרוד. יורם היה תלמיד טוב, חדוּר סקרנות וחקרנות מרובה למקורם של החומרים בטבע הסובב אותו. הוא קרא הרבה ואהב מוסיקה, במיוחד יצירות קאמריות, ואף ניגן בכינור יצירות אלה והרבה להאזין להן. בגיל צעיר התייתם יורם מאביו ומאז נהג כראש המשפחה. למרות שבילדותו ובנעוריו הייתה בריאותו לקויה מעט, התגבר יורם על מחלתו ולא ויתר על פעילות חברתית בבית־הספר והשתתף בטיולים, במחנות ובפעילות־ספורט. כשבגר, היה יורם לבחור גבוה וחסון, בעל עוז ותושייה, נפש רומנטית, אוהב שירה ומוסיקה ואהוב בחברה. מוריו הגדירוהו כבעל נפש בריאה, חכמה ובוגרת, ובעל כוח־רצון עצום ועוז אינטלקטואלי בלתי רגיל.

יורם גויס לצה"ל בתחילת פברואר 1971 והתנדב לחיל השריון. במאמצים רבים ובעזרת כוח־רצון עילאי גבר על קשיי האימונים בטירונות ובקורסים המקצועיים, עבר קורס סיירים וקורס מש"קים בטנקי "סנטוריון". יורם היה למפקד טנק מסור, נאמן ואהוב על מפקדיו ועל פקודיו. הוא היה מוכן להתנדב לכל משימה שהוטלה עליו ומילא את כל תפקידיו באחריות רבה. יורם היה קשור מאוד למשפחתו ולמשק חפצי־בה. במכתבים לאמו ולבני המשפחה ביטא את געגועיו לאם, לאח ולאחות. במלחמת יום הכיפורים היה יורם מפקד טנק ברמת הגולן. הוא נטל חלק בקרבות הבלימה העזים, הקשים והעקובים מדם נגד הסורים, שהסתערו לעבר רמת הגולן. הוא נפגע ונהרג באחד מקרבות הבלימה, ביום י"א בתשרי תשל"ד (7.10.1973), והובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בקיבוץ חפצי־בה. השאיר אחריו אם, אח ואחות. לאחר נופלו הועלה לדרגת רב־סמל.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה כתב מפקדו, כי יורם הצטיין באומץ לב ובקור רוח בלחימה נוכח פני האויב.

בני משפחתו הוציאו לאור חוברת לזכרו, ובה דברים על דמותו מפי בני המשפחה וחבריו.

גלס, שמואל־אליעזר

שמואל־אליעזר, בן סילקא ויהודה, נולד ביום ז׳ באדר תש״ה (20.2.1945) במושב הזורעים שבבקעת יבנאל. בהיותו ילד עקרו הוריו ובני משפחתו מהמושב והשתקעו ברחובות, שם סיים שמואל־אליעזר את לימודיו היסודיים בבית־הספר ״תחכמוני״. לאחר שהשלים שתי שנות לימוד בבית הספר קרית הנוער, במגמה של נגרות, עזב אותו והלך לעבוד כשרטט במשרד להנדסת בניין ביום, ובערבים למד והשלים את לימודיו התיכוניים בבית־ספר ערב ״חביב״, בראשון לציון.

שמואל־אליעזר גויס לצה״ל בתחילת אוגוסט 1964. לאחר סיום הטירונות ולאחר שהשתלם בקורס מש״קי חבלה, הוצב ליחידת שריון בתפקיד חבלן. שמואל־אליעזר היה חיל אחראי ומסור לתפקידו ובכך שימש דוגמא לחבריו ביחידה.

בתחילת אוקטובר 1966 שוחרר שמואל־אליעזר משירות החובה בצה״ל. לאחר השחרור למד בבית הספר ״יד סינגלובסקי״ בתל אביב, לתואר הנדסת בניין. שנה אחרי כן נהיה מורה בבית־ספר זה, נוסף לעבודתו כמנהל משרד של מהנדס. במלחמת יום הכיפורים השתתף שמואל־אליעזר עם יחידתו בקרבות הבלימה והפריצה נגד המצרים בחזית סיני. ביום כ״ו בתשרי תשל״ד (21.10.1973), כשחצתה יחידתו את התעלה בדרכה להר ג׳ניפה, בצידה המערבי של התעלה, נפצע שמואל־אליעזר פצעים אנושים בהפגזה ארטילרית של האויב. הוא הועבר במסוק לבית חולים עורפי ועשרה ימים נאבק על חייו עם מר המוות. הוא נפטר מפצעיו ביום ה׳ בחשון תשל״ד (31.10.1973) והובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין הצבאי בקרית־שאול. השאיר אחריו אישה ובן, הורים, אח ושתי אחיות.

במכתב למשפחה השכולה כתב מפקדו: ״שמואל היה חיל מסור ונאמן, אהוב על חבריו ומקובל על מפקדיו.

גלעד, יוחי

יוחי, בנם השני של צפורה ובנימין, נולד ביום כ״ג בטבת תש״ז (16.1.1947) בקיבוץ בית־השיטה שבעמק יזרעאל. בבית השיטה גדל והתחנך ואל נופה האנושי ונופה הגיאוגראפי היה קשור בעבותות בל ינתקו, כפי שהתבטא בבגרותו: ״האדם הוא תבנית נוף מולדתו / אם לא תאמינו לא תאמנו״. יוחי השלים שתים־עשרה שנות לימוד בבית־הספר היסודי ובבית־הספר התיכון בקיבוץ. הנושאים שהיו אהובים עליו והוא הרבה להתעמק בהם, היו תנ״ך ויהדות, היסטוריה עברית, ידיעת הארץ וטבע. מלבד לימוד שקדני, שאהב אותו לכשעצמו, נתן ביטוי מעשי להתעניינותו בנושאים אלה על־ידי טיולים רבים

בשבילי הארץ, שהיה "בורח" אליהם בכל עת מצוא. הוא השתתף במשלחת ארכיאולוגית בערד ובעין גדי; נטל חלק בחגיגת שמחת תורה בבית־כנסת בירושלים וכשהתחיל המאבק סביב הקמת כרמיאל וייהוד הגליל, קיים פגישות ועמד בקשרי מכתבים עם הגופים הנוגעים בדבר. תחביביו היו אף הם בתחום הטבע והארץ: איסוף מטבעות עתיקות, מאובנים, כלי־חרס ופרחים מיובשים, ואף עבודת הגמר שהגיש בסוף השנה הי"ב בבית־הספר הייתה קשורה בתחום תחביביו: "צמחיית גבעות הבזלת של בית השיטה", שהוצאה לאור כחוברת. לאחר סיום לימודיו בבית־הספר התיכון בקיץ 1965, יצא יוחי לשנת הדרכה ב"מחנות העולים" בחיפה, ואחרי־כן הגדיר שנה זו כ"גן העדן האבוד" שלו. הוא התקשר מאוד אל חניכיו ו"כמעט כולם היו ידידי בלב ובנפש". קרבתו היתרה אליהם נבעה מתוך עבודתו המשותפת והמאומצת עמם, כשסחף את חניכיו שוב ושוב למפעלים שונים כגון, שיפור הנוי סביב בניין התנועה, הקמת טרסות על הכרמל או הקמת פינת־חי. יחסיו עם הנוער שהדריך הגיעו למידה של אמון וכנות נדירים.

יוחי גויס לצה"ל במחצית נובמבר 1966 ולאחר שסיים קורס מפקדי טנקים, השתלם בקורס קצינים ובקורס מפקדי פלוגות ועמד בו בהצטיינות. מפקדיו העריכו אותו מאוד. אוצר ידיעותיו המקצועיות היה רב ביותר ועבודתו יעילה מאוד, אף בתנאים קשים. כקצין הצטיין בכושר־מנהיגות רב והיה מסור מאוד לחייליו. הוא היה תקיף בדעתו והקפיד עם חייליו על ביצוע יעיל ומדויק של פקודותיו. אך יחד עם זאת דאג להקל עליהם ועשה רבות לנוחיותם ולבידורם ואף טרח לארגן להם ערבי שירה. מלחמת ששת הימים, שפרצה בזמן ששירת בשירות חובה, זעזעה אותו והשפעתה עליו הייתה קשה. אף־על־פי־כן כתב להוריו: "...מיסודי ומעיקרי לא שוניתי, אך עוצבתי וחוזקתי יותר... ערך האדם וחייו נעשה יקר לי עוד יותר מאי־פעם..." יוחי לא אהב את חיי הצבא. הוא חש כי אין לו ולצבא דבר משותף וכי השירות בו בולם את התפתחותו האישית. הניתוק ההכרחי מהמשפחה, מהקיבוץ ומהפלחה, עוררו געגועים עזים בלבבו. "סוף סוף, מה היא דהירה של הכלי שלי ופגיעת בול שלו, אל מול חריש תלם אדמה אחד או רעיית בקר בגבעות שלנו?". אך למרות תנאי החיים הקשים, שהיו מתישים מבחינה גופנית ונפשית כאחת, שמר על מצב־רוח מרומם ולא התחרט או הצטער על מאבקו ועל עצם הימצאו בחיל השריון. מטבעו עשה דברים בשלמות וכל דבר שנדרש ממנו לבצע, ביצע אותו בהקפדה וביעילות. בשעות הקשות היה מוצא מפלט בקריאה ובמוסיקה. הוא נהג להחזיק מקלט טרנזיסטור קטן בכיס חולצתו ולא היה מחמיץ שום תכנית מוסיקאלית.

במחצית נובמבר 1969, לאחר ששוחרר מהשירות הסדיר, וחזר למשק, עבד בענף הפלחה והרבה לעסוק בהכלאת זנים שונים של גידולים חקלאיים. בשנת 1971 נשא לאישה את טלי חברתו, בת העיר חיפה, אשר עברה לגור בבית השיטה ובשנת 1972 נולדה בתם עפרי. כשפרצה מלחמת יום הכיפורים היה יוחי בין הראשונים שהגיע לגדוד ובין הראשונים שהגיעו לסיני על גבי הטנקים, לאחר שהשתתף במשך שבוע בקרבות הבלימה בסיני, נשלח ביום כ' בתשרי תשל"ד (16.10.1973) עם פלוגתו לשמש ליווי לחטיבת צנחנים, שעמדה לצלוח את התעלה. לאחר שמילאו משימתם זו, המשיכו צפונה לאורך קו המים, כשהטנקים ערוכים בשדרה. שלושה טנקים הובילו את השדרה ויוחי בראשם. בדרכה נקלעה הפלוגה למארב אויב, שפתח עליה באש נגד

טנקים חזקה. הטנק של יוחי נפגע בטיל נ"ט ויוחי הורה לסגת תוך כדי מהלך הנסיגה נפגע הטנק פעם נוספת בטיל נ"ט שהרג את יוחי ואת יתר אנשי צוותו (למעט אחד) והבעיר אש בטנק. יוחי הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בבית־השיטה. השאיר אחריו אישה ובת, אם ושני אחים. לאחר נופלו הועלה לדרגת סרן.

במכתב למשפחה השכולה כתב מפקדו: "יוחי גילה אומץ־לב והקרבה בעת הקרבות. כמפקד בגדוד שימש דוגמא לחייליו ופיקד על יחידתו באומץ־לב ובקור־רוח."

קיבוץ בית־השיטה הוציא לאור חוברת לזכרו בשם "באר חתומה", ובה קובץ מכתבים שכתב יוחי לבני משפחתו ולחברים וכן דפים מרשימותיו.

גלעד, מיכה

מיכה, בן טולה ואורי, נולד ביום י"ד באלול תש"ד (2.10.1944) בקבוצת אמונים – נחלת יהודה (כיום קבוצת עין הנצי"ב), שבעמק בית שאן, שעה שאביו שירת בצבא הבריטי בצפון אפריקה. הוא למד בבית־הספר היסודי ובבית הספר התיכון של משקי הקיבוץ הדתי בשדה־אליהו, באוניברסיטאות ירושלים ותל אביב ובבית־הספר לעיתונאות שליד בית ציוני אמריקה בתל אביב. כן למד זמן מה בישיבת "בני עקיבא" בכפר הרא"ה ובבית־הספר החקלאי "מקוה ישראל". תקופה מסוימת עשה עם משפחתו באנגליה, אליה יצאו הוריו בשליחות תנועת "בני עקיבא", אותו זמן השתלם שם בשפה האנגלית ועבד בחוות־הכשרה של התנועה. מיכה היה פעיל גם בתנועת "בני־עקיבא" בארץ. היו לו כמה וכמה תחביבים, שכשרונותיו התבטאו בהם: הוא הצטיין בספורט, בעיקר בענפי האתלטיקה והשחייה והיה חבר נאמן בארגון "אליצור" וכן היטיב לעשות במלאכות־יד, במתכת ובעץ.

מיכה גויס לצה"ל בסוף ינואר 1963 ושירת ביחידות נח"ל וחי"ר. הוא עבר קורס צניחה וקורס קציני חיל רגלים, ועשה שורה של תפקידים: מפקד מחלקת חי"ר, מפקד מחלקת מרגמות ומקלעים כבדים וקצין עמדת מרגמות. בתום השירות הסדיר התנדב לשרת שנה בשירות קבע ומונה מפקד היאחזות "מודיעין" בדרגת סגן.

אחרי ששוחרר מהשירות הסדיר למד מיכה לתואר הראשון בכלכלה באוניברסיטה העברית והשתלם גם בפילוסופיה ובערבית. הוא עבד כמזכיר המועצה למניעת תאונות במחוז ירושלים, התמסר לתפקידו זה ופעל ללא ליאות, בשעות היום ובשעות הלילה, בתחום המלחמה בתאונות דרכים באזור ירושלים. אחרי שסיים את הלימודים לתואר הראשון בכלכלה, עבד מיכה באגף התקציבים במשרד האוצר כרפרנט לתקציב הבריאות ואחרי־כן עבר למחלקה לסובסידיות בחקלאות. ברבעון לכלכלה (אב תשל"ב – אוגוסט 1972) פורסם מאמר על "המשמעויות של הצעת תקציב הסובסידיות לשנת 1972", פרי עטם של ישראל חיים ארקין ומיכה גלעד. הוא החל בלימודים לתואר השני במנהל־עסקים באוניברסיטת תל־אביב, אך רק אחרי מותו

הוענק לו התואר מוסמך במינהל־עסקים. מיכה היה צעיר גבה קומה ויפה סבר. בכל התפקידים הרבים שמילא, התגלה כאדם רציני ומעמיק לחשוב, בעל דעות מקוריות, חרוץ ומסור לתפקידו. ביוני 1973 התקבל לעבודה ככתב לעניני כלכלה בעיתון "הארץ". הוא התמחה בעיקר בתחומי התעשייה והחקלאות. בתקופה הקצרה שהספיק לעבוד בעיתון, הצטיין כעתונאי רציני ויסודי. הידיעות שמסר והכתבות שכתב היו מעניינות ומאלפות והעידו על כושר ניתוח והבנה יסודית. בשלהי שנת תשל"ג נקרא לשירות מילואים, ועוד הספיק לכתוב סקירות מסכמות על התעשייה והחקלאות באותה שנה, שפורסמו בגליון של ערב ראש־השנה תשל"ד בעיתון "הארץ". כאשר פרצה מלחמת יום הכיפורים, היה מיכה בשירות מילואים פעיל, בתפקיד סגן מפקד מעוז "ליטוף", שבדרום האגם המר הקטן. בצהרי יום הכיפורים ביום י' בתשרי תשל"ד (6.10.1973), פתחו המצרים בהפגזה כבדה ומיכה יצא עם מפקדו לעמדת תצפית. בהפגזה נהרג המפקד ומיכה נטל לידו את הפיקוד. בהמשכו של אותו יום תקפו המצרים את מעוז "ליטוף" בכוחות גדולים ובקרב על הגנת המעוז נפגע מיכה ונהרג. על גבורתו ועל פועלו בקרב זה הוענק לו "עיטור המופת" וזה דבר תעודת העיטור: "סגן מיכה גלעד ז"ל היה סגן־מפקד במעוז 'ליטוף'. המעוז הותקף חזיתית, על־ידי כוח מצרי גדול, תוך־כדי הפגזה כבדה. בהתקפה זו נפצע קשה מפקד המעוז, וסגן מיכה גלעד ז"ל נטל את הפיקוד לידיו. סגן מיכה גלעד ז"ל עלה על הסוללה – כדי לצפות ולטוח את המרגמות לעבר הכוח המצרי הצולח את התעלה. כשתקף הכוח המצרי שנית, עבר מעמדה לעמדה ונלחם בכל מקום שהאויב תקף בו, ובכך נתן דוגמה אישית לאנשיו וגילה כושר־מנהיגות מעולה. סגן מיכה גלעד ז"ל נהרג תוך־כדי קרב פנים־אל־פנים באויב שניסה לפרוץ למעוז, ובכך גילה הקרבה עצמית למופת. גופתו הוחזרה לארץ על ידי המצרים יחד עם גופותיהם של 39 לוחמי צה"ל, שנותרו בשטח האויב, והוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בהר־הרצל. השאיר אחריו הורים, אח ואחות.

בעיתון "הארץ" פורסמו מאמרים על דמותו ועל דרכו של מיכה.

גלעדי, אביהוא

אביהוא, בן גיטה ונחמן, נולד ביום כ"ד באב תש"ט (19.8.1949) בכפר גלעדי ועבר את כל שלבי גידולו במשק – למן הפעוטון, לרבות בית־הספר היסודי ועד לבית החינוך המשותף בכפר בלום. בילדותו הצטיין באהבה מיוחדת לבעלי חיים ולגידולם, אולם במיוחד עסק בספורט. הוא היה חבר בקבוצת "הפועל כפר־גלעדי" בענפי הכדורסל והקליעה למטרה, וכמו כן השתתף בחוג לקליעה למטרה במסגרת גדנ"ע־צפון. כילד היה אביהוא נוח ובריא, אולם רגשן גדול ודאגן. הוא ואחיו אהבו ל"שגע" את סבתא, אולם עשו זאת ברוח טובה. היא נהגה להחדיר בהם את רוח "השומר", והייתה מספרת להם הרבה על ימים עברו, והדברים נקלטו ועשו את שלהם. סיפר

עליו אביו: "מה הדבר שאהב ביותר? מעניין. היו בעלי חיים ששנא אותם והיו בעלי חיים שאהב. את הכלבים השוטים, הערבים, היה רודף עד חורמה, רץ אחריהם עד להרים ויורה בהם. על הוו של הדלת, בחדר, סידר לו סל קטן והיה מתאמן בזריקת כדור לשם, שעות! איזו סבלנות! היה גם יורה במטרות נעות. זה עזר לו אחר כך בטנקים". הוסיף וסיפר אחיו: "ציד – היה אחד התחביבים האהובים עלינו. האתגר, המתח, הדינאמיות, ההצלחה – כל אלו דרבנו אותו ואותי יחד. אם קיים המושג להיות 'אח', הרי שמושג זה היה טמון במערכת היחסים שבינינו. לא כל אח מסוגל להגיע למצב כזה עם אחיו. אביהוא היה עצם מעצמותי. הוא ידע לבוא ולבקש עצה, לשאול שאלה ולשמוע, וגם אני – אם כי הייתי המבוגר בין השניים, לא באתי במבוכה בעת שהייתי זקוק לעצתו שלו. הבחור היה פתוח לשטחים רבים, עד כי לעתים הייתי מתפלא מניין לו ידע רב כל כך על דברים כה רבים. חיצוניותו החייכנית לא הסגירה זאת".

אביהוא גויס לצה"ל בראשית נובמבר 1967 והוצב לחיל השריון. במסגרת שירותו השלים קורס מקצועות טנק, קורס מש"קי טנקים, קורס תותחני טנקים, קורס מפקדי טנקים, קורס קצינים וקורס קציני שריון. בחוות הדעת של מפקדיו עליו נאמר: "קצין טוב, בעל יזמה, מסור לעבודה, מסור לפקודיו, שקט ושולט בעצמו גם במצבים קשים". סיפר עליו חברו, סרן בני: "אני זוכר פגשתי את אביהוא לראשונה ואנו שני טירונים. אני זוכר את סבר הפנים הרציניים תמיד, ויחד עם זה ידע מתי לצחוק, להתבדח ומתי לא לקחת דברים ללב. כבר בשדה הצטיין בירי מהיר ומדויק. תמיד היה גאה על פגיעותיו במטרה – 'ראית איך התעופפה?' היה אומר לא פעם ובפיו צחוק, אשר בא מתוך גאווה וסיפוק בעבודה. כולנו היינו ירוקים במקצוע ואביהוא היה תותחן ותיק, אשר עבד מהר ומדויק ותמיד פגע. בקורס המט"קים התבלט אביהוא כמפקד טוב, שקול, שומר לעצמו את הזכות לומר את המלה האחרונה. הוא פיקד על הטנק מתוך שיקול של תנועה ואש, עבד בדייקנות, החליף עמדות מהר וטוב, הוציא פגזים מהר ומדויק. תמיד עמד נמוך בצריח ועבד בצורה יוצאת מן הכלל. תמיד נראה רענן ונקי, על אף עבודתו הקשה. אביהוא היה מ"מ מעולה. תנועותיו בשטח היו מקסימות, הוא דילג עם הטנקים כאילו היו ברווזים באגם. הוא דאג לאנשיו בכל נושא, חייליו אהבו אותו והוא היה גאה במחלקתו".

בראשית נובמבר 1970, סיים אביהוא את שירות החובה ועבר קורס טכנאי אלקטרוניקה בבית הספר "אורט" בנתניה. ידיים עדינות היו לו, שנועדו לעסוק במכניקה עדינה. כל מכשיר מסובך היה עובר אצלו טיפול מתוך ריכוז והתבוננות חודרת, ועד שלא הגיע לחקר המנגנון, לא שקט. הוא היה קשור מאוד למשק וקיים יחסים נפלאים עם בני המקום. אמרו עליו בני המשק: "היה באביהוא, אפילו בהופעתו החיצונית, משהו מעורר כבוד – בהליכתו הגאה ובראשו הזקוף. מבחור בעל חזות גברית כל כך, מצפים לעתים להתנהגות שחצנית, אבל אצל אביהוא, בניגוד לחיצוניותו, היה משהו כל כך עדין ויפה ביחסיו עם אנשיו, בצורת השיחה שלו, בכבוד שרחש לדברי איש שיחו". לימים נשא אביהוא לאישה את חברתו ניצה וכעבור זמן נולדה בתם יהודית, או ג'ודי – כפי שקראו לה. ספרה ניצה: "בערב, כשחזר מהעבודה, לא הצלחתי להעירו מהשינה העמוקה. רק שיטת 'גודי' הועילה: הנחתי אותה על החזה שלו ואז התעורר בחיוך הנהדר שלו וישב לשחק עם אהובתו

הקטנה". סמוך ליום הכיפורים עסק אביהוא בביצוע עבודות עפר בכבישים בטחוניים ברמת הגולן, שחיוניותם הייתה רבה. בערב יום הכיפורים היה עסוק בלימוד חומר לקראת קורס מפקדי פלוגות, שהיה צריך להשתתף בו לאחר יום הכיפורים. חברים מהקיבוץ באו לבקש אותו שיעבוד ביום כיפור בכבישים. אביהוא הכיר בדחיפות העבודה וניאות לצאת לעבודה למחרת. בדרך ראו חברי הקיבוץ את זרימת הכוחות לרמת הגולן, ובצהריים נתקבל צו הקריאה שלו. במלחמת יום הכיפורים לחם אביהוא כסמ"פ בחזית הצפון בקרבות הבלימה נגד הסורים. הוא לחם לצד הסמג"ד ועמהם **מספר מועט של טנקים. ביום י"ב בתשרי תשל"ד (8.10.1973) נצטוותה הפלוגה לשלוח** טנקים כדי לתפוס את הגבעה החולשת על ציר הנפט ליד נפח. אביהוא עצמו יצא עם הטנקים. השטח היה קשה ללחימת בלימה והפגזת הסורים הייתה צפופה. כעבור זמן נשמעה קריאתו של אביהוא: "נפגענו, שבור ימינה!". אלה היו דבריו האחרונים. אחרי כן נפל. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין של כפר גלעדי, השאיר אחריו אישה ובת, אב, אם ושני אחים. לאחר נופלו הועלה לדרגת סרן.

במכתב תנחומים למשפחה כתב מפקדו: "אביהוא היה עדין נפש, אישיות אצילה. אהוב היה על הבריות, טוב לב ונאמן לפקודיו"; כתב שר הביטחון דאז, משה דיין: "אביהוא הוגדר כקצין בעל יזמה, מסור, שולט בעצמו במצבים קשים, אהוב על הכל".

קיבוץ כפר גלעדי הוציא לאור ספר לזכרו, ובו מדברי חברים על דמותו.

גלעדי, גדעון

גדעון, בן עדה חדד, נולד ביום כ"ב בטבת ת"ש (3.1.1940) בקיבוץ אשדות־יעקב. הוא למד בבית־הספר היסודי בקיבוצו ואחרי־כן למד בכפר־יהושע ובשיכון עובדים "נווה עוז" שליד פתח־תקוה. הוא סיים את לימודיו בבית־הספר התיכון־חקלאי "כדורי". גדעון היה תלמיד טוב, סקרן ותאב־דעת. כן היה פעיל בתנועת "מחנות העולים" בקן פתח־תקוה. הוא היה חובב ספורט ונחשב ספורטאי טוב, בעיקר בתחום השחייה והדיג התת־מימי. אך לא רק בגוף מוצק ותמיר ניחן גדעון, אלא גם בנפש רגישה. הוא היה חובב־שירה ובנעוריו משך בעט־סופרים וחיבר שירים על אהבה, על הטבע ועל מרחבי הארץ שכה אהב. מטבעו היה אינדיווידואליסטן חסר־פשרות, מסוגר ורציני, בעל אופי חזק, עקשן ועשוי ללא־חת. אך עם כל זאת היה רגיש ורומנטי. תמיד מוכן היה לעזור לזולת ולתת מעצמו למען מטרות, שנחשבו ראויות בעיניו. בזכות כנותו, יושרו הרב ויחסו ההוגן לבריות, היה אהוד על חבריו, והם כינוהו בשם חיבה "שטקר".

גדעון גויס לצה"ל בסוף יולי 1958, לאחר תום לימודיו התיכוניים, והצטרף לגרעין נח"ל. הוא שירת ביחידת נח"ל־מוצנח, ולאחר שהשלים קורס מש"קי תול"ר הוענקה לו דרגת סמל־ראשון.

לאחר שהשתחרר משירות החובה למד שנה בקורס לקציני־מכונה בחיפה והחל

לעבוד בחברת "מקורות" באזור הצפון. בשנת 1961 נשא לאישה את חברתו רות וכעבור שנה נולד הבכור דגן. בין השנים 1962 ו־1964 עבד ב"חברת ים־המלח" בסדום, במפעל בניית הסכר, כמכונאי של גוררת־דוברות. אחרי־כן עקר עם משפחתו לאשקלון, שם החל לעבוד כמכונאי בחברת "מנועים ודחפורים". כעבור זמן סיים קורס למנהלי־מוסכים ועמד לפתוח מוסך עצמאי. כשפרצה מלחמת ששת הימים גויס גדעון והשתתף בקרבות במסגרת יחידת הצנחנים שלו. בקרבות מלחמת ששת הימים נפל אחיו, אמנון, ועקב זאת התגייס גדעון לצבא־הקבע והתנדב לשרת בחיל־השריון, שבו שירת ונפל אחיו. לאחר שעבר הסבה מקצועית, סיים קורס קצינים, קורס קציני־שריון וקורס מפקדי פלוגות שריון. בתקופת מלחמת־ההתשה הוצב בסיני, בתפקיד סמ"פ טנקים וקמב"ץ, ביחידה שבשורותיה לחם אחיו בנופלו, והוענקה לו דרגת סרן. הוא היה קצין יעיל, מסודר, ובעל כושר־ארגון. בחוות־דעת תקופתיות הנהוגות בצה"ל הגדירוהו מפקדיו כ"קצין ממושמע, מסור לעבודתו, בעל יכולת טכנית גבוהה, עקבי, ישר והוגן". אחדים ממפקדיו ציינו, כי יהיו מוכנים לעשות כל מאמץ כדי לקבלו לתפקידים קרביים ופיקודיים. מפקדו כתב עליו: "דרך לחימתו האופיינית הייתה: תמיד אמיץ וחסר־סבלנות והעיקר בשבילו – לפרוץ קדימה". הוא היה קפדן ביחסו אל פקודיו, לא לשם שררה, אלא מתוך החשיבות שהועיד למילוי הוראות ולקיום המשמעת, למען ביצוע מושלם של המשימות שהוטלו על יחידתו. בשנת 1970 השתחרר משירות הקבע ובאותו זמן נולד בנו השני, ערן. במלחמת יום הכיפורים השתתף גדעון בקרבות הבלימה והפריצה נגד המצרים בחזית סיני. ביום כ' בתשרי תשל"ד (16.10.1973) הוביל את פלוגתו בקרב לפתיחת ציר "טרטור", במסגרת המאמץ לפתוח נתיב לתנועת כוחותינו אל מעבר לתעלת סואץ. באזור צומת "טרטור־לכסיקון" נתקלה הפלוגה במארב של המצרים. במהלך הקרב נפגע הטנק של גדעון והוא עבר לפקד מטנק אחר. הכוח המשיך במילוי משימתו ותקף את הצומת פעמים מספר, למרות הפגיעות הרבות שחזר וספג, עד שנותרו בו רק שני טנקים תקינים. בטנקים אלה פרץ לבסוף גדעון בציר "טרטור" מזרחה ופינה את הדרך לכוחות הצנחנים שנעו אחריו. במהלך הקרב נפגעו גם טנקים אלה וגדעון נהרג בעת ביצוע המשימה. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין הצבאי בקרית־שאול ונטמן סמוך לקברו של אחיו, אמנון ז"ל. השאיר אחריו אישה ושני בנים, הורים ואחות. לאחר נופלו הועלה לדרגת רב־סרן והוענק לו "עיטור הגבורה" על "דבקות במשימה, כושר־מנהיגות למופת, אומץ־לב וגבורה עילאית".

הוריו מוציאים לאור חוברת לזכרו ולזכר אמנון אחיו, שכלולים בה דברי־חברים על דמותו וכן שירים מפרי־עטו, כגון: "למה? ולמה? – תשאל תהגה המשפט / וכי ישנה התשובה לשאלה? / כי היות האדם מין יצור מן החי, / ומיהו ומהו, ואין השלמה / ופחד וחיל, ורבים סביב / ומהומה ומבוכה ותוהו. ענות סבוכה / ענות השאול והצל בסימן שאלה. / אור דולק וכבה, ויום הולך ויום בא..." ובשיר אחר, ששלח לאחותו, כתב: "בואי אחותי ונבכה יחד / אם לצחוק לא נוכל עוד / כי הלילה בחוץ עם הרוח / ואין חום מסביב ובתוך צלמוות / רק עשן מן האש עוד נותר לרגע / וכוכב מיותר הוא האור שנשאר. / בואי אחותי ונבכה יחד / או גם חום הדמעות הוא מותר?!"; הוריו הנציחו את זכרו במפעל־הנצחה בבית־ספרו; בעיתון "במחנה" פורסמה רשימה בשם "כעמוד השחר", על דרכו של גדעון בצבא ועל לחימתו,

שבזכותה הוענק לו "עיטור הגבורה"; בעיתון "ידיעות אחרונות" פורסמה כתבה בשם "היו לי שני אחים..." עליו ועל אחיו אמנון, מפי אחותם תמר, תיבדל"א.

גלעדי, יגאל

יגאל, בן רחל ויעקב, מניצולי השואה, נולד ביום כ"ט בתמוז תשי"ג (12.7.1953) בחדרה ולמד בבית־הספר היסודי הממלכתי בנוה־מגן, בבית־הספר המקצועי 'עמל' בהרצליה ובבית־הספר המקצועי על־שם רוטנברג ברמת־השרון. בנערותו הצטיין יגאל בכושר מנהיגות בכיתתו והיה מוכן תמיד לסייע לכל חבר. הוא היה תלמיד טוב וממושמע, אהב מוסיקה וציור והרבה לטייל ברחבי הארץ. הוא היה נער יפה־תואר, תמיר וחסון, בעל פנים חייכניות. מטבעו היה חברותי ואהב לבלות. תכונתו הבולטת ביותר הייתה נכונותו להתנדב לכל משימה ולכל תפקיד. יגאל היה קשור מאוד למשפחתו, להוריו ולשני אחיו. בחופשות נהג לשהות בחברת הוריו. להאזין למוסיקה בביתו ולבלות עם חבריו ועם ידידיו הרבים. לקראת סיום הלימודים בבית־הספר התיכון, הצטרף עם חבריו בהתנדבות לגרעין נח"ל והם בחרו לשרת באזור ספר, בקיבוץ מנרה.

יגאל גויס לצה"ל בסוף אוקטובר 1971 והוצב לחיל השריון. לאחר הטירונות עבר קורס מכונאי־טנקים ושירת בסיני. יגאל אהב את הטנקים, "את הפלדה" – כדבריו, והצטיין כמכונאי טנקים מעולה. איש לא היטיב להכיר את הכלי כמותו – העידו עליו חבריו ליחידה. בתקופה הארוכה ששירת בסיני נהג לכתוב למשפחתו כי אוהב הוא את הנוף הפראי ואת החולות הלוהטים של המדבר. כאות הערכה על תפקידים שמילא בשירותו הצבאי, הוענק לו "אות השירות המבצעי". במלחמת יום הכיפורים התנדב יגאל לשמש כנהג טנק בגדוד טנקים. הוא השתתף בקרב הבלימה הגדול נגד המצרים, שחצו את התעלה. ביום י"א בתשרי תשל"ד (7.10.1973) נפגע ונהרג מפגיעת טיל בטנק שלו בקרב שהתחולל בגזרה הדרומית של תעלת סואץ. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בקרית־שאול. השאיר אחריו הורים ושני אחים. לאחר נופלו הועלה לדרגת סמל.

דברים על דמותו של יגאל כלולים בחוברת "בנינו – לזכר נופלי רמת השרון", שיצאה לאור אחרי מלחמת יום־הכיפורים.

גלעדי, מרדכי

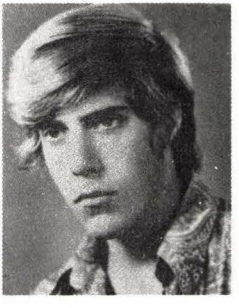

מרדכי, בן מרים ז"ל ואברהם, נולד ביום כ"ט באדר תש"א (28.3.1941) בירושלים ולמד בבית־הספר היסודי 'אור חיים' בירושלים ובבית־הספר התיכון בקיבוץ דליה. הוא התייתם מאמו כשהיה בן שלושה ימים ובשנות ילדותו התגורר אצל משפחה מאמצת, בבית הורים חורגים ובמוסדות שונים, ונאלץ להתגבר על הרבה קשיים ותלאות. אחיו נפל במלחמת הקוממיות. מרדכי מצא בית אמיתי ראשון בחייו כאשר הגיע לקיבוץ דליה. הוא הצטיין בלימודיו במקצועות הריאליים וכן במלאכות־יד ובעיקר במסגרות. הוא אהב לשיר ולרקוד והיה מהפעילים בכינוסי המחולות המפורסמים בדליה.

מרדכי גויס לצה"ל בסוף ינואר 1960 והוצב לנח"ל מוצנח. לאחר סיום הטירונות זכה לכנפי צניחה. במלחמת ששת הימים לחם במסגרת חטיבת הצנחנים בקרבות בג'לבינה ובדרדרה שברמת הגולן. בשנת 1969 עבר קורס חובשים קרביים מחלקתיים ומאז שירת כחובש ביחידות קרביות במילואים.

אחרי ששוחרר מהשירות הסדיר עבד מרדכי כמפעיל טרקטור, ולאחר שלמד נהיגה באוטובוס התקבל לקואופרטיב "אגד". משהחל להתבסס נשא לאישה את חברתו דליה וברבות הימים נולדו להם שני בנים. מרדכי עשה ככל יכולתו כדי להעניק לבניו בית חם ותחושת ביטחון, שחסרו לו בילדותו. הוא דאג להם, פינק אותם, והעתיר עליהם אהבה. הוא היה קשור מאוד למשפחתו ועבד קשה כדי לשפר את מצבה הכלכלי ולתת לה נוחות ככל אשר יכול. במלחמת יום־הכיפורים סירב מרדכי לשרת ביחידה עורפית ויצא באמבולנס של בית־החולים כדי להיות עם חבריו ליחידה ולשרת אתם כחובש קרבי. ביום י"ג בתשרי תשל"ד (9.10.73), נפל בעת מילוי תפקידו ליד מסעדה שברמת הגולן והובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בהר־הרצל. השאיר אחריו אשה ושני בנים. לאחר נופלו הועלה לדרגת רב־טוראי.

גלקין, ראובן

ראובן, בן דבורה וזאב, נולד ביום ד' בסיון תשי"ד (5.6.1954) במושב עמיקם. הוא התחנך במושב, ומשהתבגר ראה את עתידו כחקלאי ולפיכך כוונו לימודיו והכשרתו לקראת יעוד זה. את חוק לימודיו היסודיים סיים בבית הספר "אלונה" שבמושב, ואחרי־כן למד שתי שנים בתנאי פנימייה בבית־הספר החקלאי "מקוה ישראל". בגלל רצונו להיות סמוך לבית, כדי לעזור במשק להוריו, עזב את הפנימייה והשלים את חוק לימודיו התיכוניים בבית־הספר "עירון" בחדרה. ראובן היה עלם תמיר, בהיר עינים ושיער וחביב על כל מיודעיו. ככל הנערים בני גילו היה חבר בגדנ"ע. נוסף על זאת

היה פעיל בתחומים שונים בקרב חברתו. הוא היה נבון, מלא מרץ ותכליתי. ביצע ביעילות את כל אשר הוטל עליו והיה אח חביב ובן אוהב להוריו. את התקופה שבין סיום הלימודים לבין גיוסו לצה"ל, עשה ראובן בעבודה במשק ובפעילות חברתית במושב.

ראובן גויס לצה"ל במחצית פברואר 1973 והתנדב לחיל הצנחנים. אחרי שסיים בהצלחה את האימון הבסיסי ואת קורס הצניחה הוצב כלוחם בסיירת־צנחנים. כשפרצה מלחמת יום־הכיפורים, נשלחה יחידתו לסיני והשתתפה בקרבות הבלימה נגד המצרים. ראובן היה מן הטובים והמצטיינים בין הלוחמים ביחידתו. פעמים מספר לא שעה לפקודה לתפוס מחסה ונלחם באומץ, חשוף אל מול האויב. הוא השתתף בקרבות האימים ולחם במשך שנים־עשר יום עקובים מדם. ביום כ"ב בתשרי תשל"ד (18.10.1973), נפגע ראובן ונהרג בהפגזה כבדה על אזור הגשרים. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בבנימינה. השאיר הורים, אחות ושני אחים. לאחר נופלו הועלה לדרגת רב־טוראי.

על גבורתו בשדה הקרב הוענק לראובן ציון לשבח מטעם אלוף הפיקוד, שבו נאמר: "הנני לציין לשבח את רב־טוראי גלקין ראובן ז"ל, על גילוי אומץ־לב, קור־רוח ודבקות במשימה. להלן תיאור המעשה: – במלחמת יום הכיפורים לחם רב"ט ראובן גלקין ז"ל עם כוחות הצנחנים בקרבות על "החווה הסינית". ביום 17 באוקטובר 1973 נתקו כוחותינו את המגע עם האויב. רב"ט ראובן גלקין ז"ל נשאר לחפות על ניתוק המגע. הוא שיתק במקלעו את מקורות האש של האויב כשהוא חשוף בשטח, למרות שניתנה לו פקודה לתפוס מחסה. רב"ט ראובן גלקין ז"ל הבין כי אם יתפוס מחסה, לא יוכל להפעיל ביעילות את המקלע נגד האויב והוא נשאר חשוף במקומו והמשיך בלחימתו העיקשת. ביום 18 באוקטובר 1973, בהפגזה באזור הגשרים נפגע רב"ט ראובן גלקין ז"ל ונפל. במעשיו אלה גילה רב"ט ראובן גלקין ז"ל אומץ לב, קור רוח ודבקות במשימה. חתום – יונה אפרת, אלוף הפיקוד, יוני 1976".

גלר, מרדכי

מרדכי (מוטי), בן פייגה ומשה, נולד ביום כ"א בסיוון תש"י (6.6.1950) בתל־אביב. הוא למד בבית־הספר היסודי "יהלום" ברמת־גן ובבית־הספר התיכון "אהל־שם" ברמת־גן, במגמה הריאלית. מרדכי היה תלמיד חרוץ והצטיין בעיקר במקצועות הריאליים; אהוב היה על מוריו ומקובל על חבריו התלמידים. לכולם עזר וסייע, אך מעודו לא התפאר בידיעותיו, ורחק מן הרברבנות. צניעותו ונועם הליכותיו היו לשם דבר בקרב ידידיו. הוא היה עניו מאוד, לא אהב להתבלט ונחבא אל הכלים. שתקן היה, ביישן מעט ומסתגר, אך בתוכו תססה נפש רגישה. קשה היה לדובבו והוא כמו הדחיק הכל פנימה. הוא היה שקט וקר־רוח. בכל שעסק היה משקיע את כל־כולו, בשקידה,

ובמרץ רב, באחריות ובדייקנות. הייתה בו מידה של עקשנות ודבקות והוא הקפיד לסיים כל משימה שהציב לעצמו בשלמות. מטבעו היה אוהב־אדם, ידע להטות אוזן קשובה לחבריו, היה ותרן וסלחן. מתוך טוב־לב היה מוכן לעזור לזולת, מתחשב בכל אדם ולא שומר טינה. בן נאמן היה ומסור להוריו ורחש להם כבוד וחיבה.

מרדכי גויס לצה"ל במחצית אוגוסט 1969 והוצב לחיל השריון. לאחר סיום הטירונות השתלם בקורס מקצועות טנק, בקורס מפקדי טנקים, ותקופה מסוימת אף שימש מדריך בבית־הספר לשריון. היה לו ידע מקצועי רב. פקודיו אהבוהו, על שידע לנהוג בהם בדרכי נועם. מעודו לא דחה חייל שפנה אליו ותמיד היה מוכן להאזין ולסייע לאנשיו בעת מצוקתם. חברו מספר עליו שהיה "מן הקפדנים בתחום המקצועי וקפדן מאוד בענייני משמעת, אך כל זאת בלא אדנות כלשהי אלא מתוך שקט, שלווה ורוח טובה". בתעודת השחרור מן השירות הסדיר, כתבו עליו מפקדיו: "מרדכי הוא חייל מצטיין במילוי תפקידיו, מסור, יעיל, נאמן וחייל למופת".

אחרי שחרורו משירות סדיר המשיך בלימודיו באוניברסיטת בן־גוריון בבאר־שבע במחלקה להנדסת מכונות. כשפרצה מלחמת יום־הכיפורים גויס מרדכי ונשלח עם יחידתו לחזית בסיני. ביום כ"ד בתשרי תשל"ד (20.10.1973), לאחר ארבעה־עשר ימי לחימה קשים ולאחר שחטיבתו חצתה את התעלה, נפגע צריח הטנק שלו בהסתערות על מתחמי ג'בל ג'ניפה, והוא נהרג במקום. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בקרית־שאול. השאיר אחריו אב, אם ואח. לאחר נופלו הועלה לדרגת סמל־ראשון.

גמזו, דוד

דוד, בן רחל ויוסף, נולד בשנת תש"ד (1944) בשיראז שבפרס ולמד בבית־הספר היסודי ובבית־הספר התיכון בעיר מולדתו. בשנת תשי"ז (1956) עלו דוד ובני־משפחתו לארץ והוא סיים את לימודיו בבית־הספר 'אופקים' שבדימונה. דוד היה תלמיד טוב וממושמע, אהוב על חבריו לכיתה ועל מוריו. הוא היה פעיל בארגוני נוער בדימונה, אהב ספורט והצטיין בעיקר בתחום הכדורעף, ואף שיחק בקבוצת 'הפועל דימונה' בענף זה. בתקופה מסוימת עמדה קבוצתו בראש טבלת־הליגה באזור. הוא היה צעיר חברותי, שמח לעזור לחבר בעת צרה, בעל מזג נוח וכוח רצון עז. הוא אהב לצעוד והשתתף בכמה וכמה צעדות ברחבי הארץ.

דוד גויס לצה"ל במחצית אוגוסט 1962. תחילה שירת בחטיבת 'גולני' בצפון הארץ כרובאי חרמ"ש ואחרי־כן ביקש לשרת במקום קרוב יותר למשפחתו והועבר לפיקוד הדרום. בצבא הצטיין כחייל אחראי ומסור. לדברי מפקדו, היה דוד לוחם אמיץ־לב וחייל למופת, שביצע את כל המשימות שהוטלו עליו בנאמנות ובדייקנות. הוא היה חביב על כל חיילי פלוגתו.

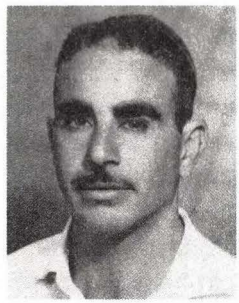
אחרי ששוחרר מהשירות הסדיר חזר דוד לדימונה הקים לו בית ועבד כמכונאי,

כחשמלאי וכמסגר במפעל 'סיבי דימונה'. הוא היה עובד מעולה, מסור לעבודתו ואהוב על חבריו לעבודה. במלחמת יום הכיפורים היה דוד לוחם חרמ"ש ביחידת שריון והשתתף בקרבות הבלימה נגד המצרים בחזית סיני. ביום כ"ב בתשרי תשל"ד (18.10.1973) נפגע דוד ונהרג בנגמ"ש שלו תוך כדי הסתערות על מתחם של המצרים דרומית לאגם המר. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בדימונה. השאיר אחריו אישה ובת פעוטה, הורים ושישה אחים ואחיות. לאחר נופלו הועלה לדרגת רב־טוראי.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה כתב שר הביטחון משה דיין, כי דוד היה חייל מסור וחבר נאמן, אהוב על כל מי שהכירו.

הוריו תרמו לזכרו ספר תורה לבית־הכנסת בדימונה; דברים על דמותו כלולים בחוברת "ההולכים ראשונה", שהוצאה לאור לזכר חללי החטיבה שלו.

ג'מיל, סלם

סלם, בן ציונה ואברהם קפאח, נולד בשנת תרצ"ד (1934) בגפלה שבתימן ועלה ארצה בשנת 1949. על אף שלא עלה בידו ללמוד באורח סדיר הצליח להרחיב את השכלתו בכוחות עצמו. סלם היה אדם אופטימי ושמח בחלקו. הוא היה חברותי, אהב לעזור לזולת והיה אהוד על חבריו, שכינוהו בשם חיבה "שלום". הוא היה בן נאמן ומסור להוריו, דואג למשפחתו ועשה כמיטב יכולתו כדי לעבוד ולפרנסם, אפילו בתקופת שירותו בצה"ל, ולמרות הקשיים שנגרמו לו בשל כך. עם עלייתו עבד כפועל בעבודות שחורות במשך שלוש שנים. אחרי־כן ניסה להתקבל לעבודה כסוהר בבית־כלא אך הדבר לא עלה בידו. הוא גם התכונן לעבור בחינות־נהגות ולקבל רשיון־נהיגה, אך לא היה סיפק בידו. סלם היה פעיל למען המפד"ל והקדיש לכך את כל זמנו הפנוי, בעיקר בעת מסעי־בחירות.

סלם גויס לצה"ל במחצית מרס 1953 והוצב לחיל־התותחנים. לאחר הטירונות ולאחר שהשלים קורס תותחנות, הוצב ליחידת תותחנים מתנייעים בתפקיד תותחן. הוא היה חייל שקט וממושמע ולדברי מפקדו היה מסור וחבר נאמן וכל מי שהכירו – אהבו. בצבא שימש גם כסמל־דת ואחראי על הכשרות ביחידתו. הוא השתדל שלא להדאיג את משפחתו ולא הרבה לספר על קשייו. בחופשות נהג לעזור בבית ככל הנדרש. הוא ביקש לשרת שירות־קבע בצה"ל אך צורכי־הפרנסה של משפחתו מנעו זאת.

לאחר ששוחרר מהשירות הסדיר הוצב לכוחות המילואים ובמסגרת המילואים השתתף בכל מלחמות ישראל – החל במלחמת סיני וכלה במלחמת יום הכיפורים בקרבות הבלימה נגד המצרים בסיני. ביום כ' בתשרי תשל"ד (16.10.1973) לחם עם יחידתו בציר המרכזי בחזית תעלת סואץ ובהפגזה שהנחיתו המצרים נפגע ונהרג. הוא

הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין הצבאי בהר־הרצל בירושלים. השאיר אחריו אישה וחמישה ילדים, הורים ואח. לאחר נופלו הועלה לדרגת רב־טוראי.

במכתב־תנחומים למשפחה השכולה כתב מפקדו: "בעת הלחימה הותקף צוותו של סלם מן האוויר וחברים רבים שלו נפצעו, אך הוא המשיך למלא את תפקידו בשקט ובמסירות – עד שנפל".

גמפל, אשר

אשר, בן מרים ויעקב, נולד ביום ט"ו בתשרי תש"ז (10.10.1946) בתל־אביב ולמד בבית־הספר היסודי 'גורדון' ובבית־הספר המקצועי 'אורט' בחולון. הוא היה ספורטאי מצטיין, שיחק בכדורסל בקבוצת 'הפועל חולון' ובעת שירותו בצה"ל היה חבר נבחרת צה"ל בכדורסל. כן הצטיין במקצועות ספורט אחרים ובשחמט. בשעות הפנאי הרבה לקרוא ספרות היסטורית. בתקופת לימודיו היה תלמיד טוב וממושמע, אהוב על חבריו ועל מוריו. הוא סיים את לימודיו והוסמך כמכונאי רכב, אשר היה קשור מאוד למשפחתו ולחבריו הרבים. הוא היה צעיר בעל חוש הומור ובעל ביטחון עצמי והשרה אווירה טובה על הסובבים אותו, בהיותו בעל אופי יציב ומזג נוח. אשר גויס לצה"ל בראשית נובמבר 1964 והוצב לחיל הקשר. לאחר הטירונות השלים קורס טכנאי יחידות כוח ושירת תקופה ארוכה בסיני, שם עברה עליו גם מלחמת ששת הימים. ביחידתו נודע כחייל מסור ונאמן, אהוב על מפקדיו ועל חייליו ומוכר כבעל מיומנות מקצועית רבה. אשר דאג ועשה רבות למען משפחתו, בעיקר משום שאחיו הבכור נפל במלחמת הקוממיות. בחופשות נהג לבלות בחיק משפחתו ובעת שירותו בצבא הרבה לכתוב להורים ולהתקשר עמם כדי להסיר דאגה מלבם.

במלחמת יום הכיפורים שירת אשר ביחידת הקשר של עוצבת שריון בצפון סיני. ביום ט"ו בתשרי תשל"ד (11.10.1973), נפגע ונהרג בהפצצת מטוסים של המצרים ליד בלוזה. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בחולון. השאיר אחריו הורים ואח.

דברים על דמותו כלולים בחוברת "ההולכים ראשונה", שיצאה לאור לזכר חללי החטיבה שנפלו במלחמה.

גנאור (ואכנאר), נחמיה

נחמיה, בן ז׳וזפינה ושלמה, נולד ביום ב׳ בשבט תשי״א (9.1.1951) באמשטרדאם שבהולנד. בהיותו בן שש עלתה משפחתו ארצה והשתקעה בירושלים. נחמיה למד בבית־הספר היסודי שליד הגמנסיה העברית ברחביה והמשיך את לימודיו התיכוניים בגמנסיה העברית, במגמה הריאלית. שמו של נחמיה הוא עדות לסמל החיים, שסימל הבן הבכור לגבי ההורים, אשר שכלו את הוריהם בשואה. אכן, נחמה על שכול אפשר למצוא רק בחיים חדשים. מילדות ספג נחמיה אהבת עם ישראל ואהבת ארץ ישראל. אהבה זו הפכה לכוח המניע בחייו. בחור צעיר, ממוצע קומה, בעל תלתלים ועיניים ירוקות, שאהב להתהלך לבוש ב״ג׳ינס״ ובסנדלים. הוא היה תלמיד חרוץ, שזכה תמיד בציונים המעולים בכיתתו. בעיקר הצטיין במקצועות הריאליים. כיוון שהצליח בלימודים ללא מאמץ רב, הקדיש את שעות הפנאי הרבות לפעילות חברתית. הוא היה חבר פעיל בתנועת ״הנוער העובד והלומד״, התמסר להדרכת צעירים בתנועה והרבה לכתוב לעלון של השכבה הבוגרת. בתקופה מסוימת היה גם עורכו של העלון ואז הציף אותו בהומורסקות וברשימות, שדנו בבעיותיה החברתיות של השכבה שלו. בכל חיבוריו ומכתביו, שנשתמרו בידי הוריו, ניכרת אהבתו העצומה לארץ ולעירו ירושלים ומתגלה אמונתו השלמה בזכותו של העם היהודי על ארץ ישראל. מסירותו של נמצ׳ו (כך כינוהו ידידיו בחיבה) לחבריו בתנועה ולחניכיו קנתה לו מעריצים רבים. וכפי שידע לשתף את חבריו בחויותיו, כן לא שכחו הם לשתפו בחוויותיהם.

נחמיה גויס לצה״ל במחצית אוגוסט 1969 והוצב לחיל השריון. לאחר סיום הטירונות, נשלח לקורס מפקדי כיתות חרמ״ש ואחר כך המשיך והשתלם בקורס למש״קי מרגמות חרמ״ש. הוא היה חייל ממושמע ולוחם מעולה. מפקדיו העריכו את קפדנותו ואת דייקנותו בביצוע המשימות שהוטלו עליו. הוא היה בעל חוש אחריות ומעולם לא הניח דבר עשוי למחצה. הכל ידעו שעל נמצ׳ו אפשר לסמוך בלב שלם. הוא גם היה איש מקצוע מעולה וידע להפעיל את הכלים שהופקדו בידיו, בדייקנות וביעילות. כבן אוהב ומסור, הרבה לכתוב הביתה מכתבים מלאים אופטימיות והומור. מעולם לא שכח להזכיר את החבילות שנשלחו אליו ובהומור מלא טוב־לב ידע גם להעיר בעדינות, כשתוכן החבילות לא מצא חן בעיניו.

עולם חדש, מלא הבטחות לעתיד, נגלה לפני נמצ׳ו לאחר סיום השירות הסדיר, משהתחיל בלימודים באוניברסיטה העברית בחוגים לכלכלה ויחסים בינלאומיים. הקמפוס הירושלמי כבש את לבו ואת דמיונו. מהיותו אימפולסיבי מטבעו, הפך עד מהרה לרוח החיה בין תלמידי שנה א׳ בחוג לכלכלה. בפעם הראשונה בחייו הרגיש עד כמה משמשים לו הלימודים מקור לסיפוק ולעונג ומיד התבלט כאחד התלמידים המבריקים ביותר בחוג. מאחר שהיה בין היחידים שעכלו את הקורס ״מבוא לכלכלה״, שהוא עקב־אכילס המפורסם של תלמידי החוג לכלכלה, היו רבים שנזקקו לעזרתו, כדי לעבור אותו בהצלחה. נמצ׳ו לא סירב מעולם לעזור ושעות רבות בילה בהסברת הסוגיות המסובכות לחבריו, שלא הצליחו להתגבר עליהן בכוחות עצמם. עם

זאת, למרות עומס הלימודים, לא הזניח נמצ'ו את פעילותו מחוץ לקמפוס. הוא אהב מאוד לשחק בטניס־שולחן ובשחמט. הוא החל מתעניין גם בפוליטיקה והלך לפגישות קבועות של אוהדים במועדונה של אחת המפלגות. עשרה ימים לפני פרוץ מלחמת יום־הכיפורים, שירת נמצ'ו במילואים בבקעת־הירדן. הוא הספיק עוד להגיע הביתה לחופשה קצרה ועם פרוץ הקרבות נקרא לשוב ליחידתו ונשלח אתה לאזור התעלה. במלחמה השתתף נמצ'ו בקרבות הבלימה המרים נגד המצרים. ביום כ' בתשרי תשל"ד (16.10.1973), בקרב באזור צִיר "לכסיקון־טרטור" נפגע נמצ'ו באש האויב ונהרג. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין הצבאי בהר־הרצל. השאיר אחריו הורים, אחות ושני אחים. לאחר נופלו הועלה לדרגת סמל.

גנאח, אשר

אשר, בן פנינה ומשה, נולד בשנת תש"ז (1947) בטריפולי שבלוב. הוריו הדתיים הקנו לו ערכי יהדות ועקרונות חברתיים מסורתיים והנער גדל באווירה חמה ואוהבת והיה ילד חביב, עירני ופיקח. בשנת תשי"א (1951) עלתה המשפחה ארצה והשתכנה באור־יהודה. האב עבד לפרנסת משפחתו הגדולה, ובערב עסק בספרות ולא החסיר ממשפחתו דבר. אשר סיים את חוק לימודיו בבית הספר העממי על־שם סעדיה גאון באור־יהודה והיה תלמיד חרוץ ושקדן. כל חבריו הכירוהו כנער ישר לב, מסור למשפחתו ולאחיו, ומנהיג החבורה. גם לאחיו ולאחיותיו היה בבחינת מדריך ומנהיג, אם כי לא היה הבכור. בכל בעיה שהתעוררה פנו אל אשר, והוא בהגיונו הבריא ידע לעזור, לא רק בעצה טובה, אלא גם בהומור טוב. ערבי שבת וחג וחגיגות משפחתיות סבבו סביב דמותו העליזה, ובכל מקום שנשמע צחוק היה שם אשר במרכז. אחרי שסיים את הלימודים בבית הספר היסודי החליט אשר לצאת לעבוד כדי לעזור בפרנסת המשפחה. הוא התקבל לעבודה כפחח רכב במוסך ועד מהרה נודע כאחד מטובי העובדים. "בעל ידי הזהב", כינו אותו והוא תפס מיד מקום מכובד בין העובדים. מכונית שנמסרה לו לתיקון זכתה לטיפול מעולה משום שאהב את עבודתו ואהב מכוניות. גם בבית לא נח עד שכל דבר יצא מתחת ידו מתוקן. כל תיקון או חידוש, כל מכשיר פגום שנפל לידיו יצא שלם. אחיו ואחיותיו ידעו שלעולם לא ישיב אחיהם האהוב את פניהם ריקם. הוא עזר להם גם בלימודיהם, העניק דמי־כיס לאחיו הצעירים ואת כל שכרו נתן להוריו, על־מנת שיוכלו, בבוא היום, לעבור מאור־יהודה לדירת קבע בבת־ים. המכונית שקנה עמדה לרשות המשפחה כולה. בכל עת שנזקק אחד מהם לנסיעה, היה אשר מסיע אותו ברצון ובשמחה. הוא היה לוקח את בני המשפחה לטיולים ארוכים, וכן נהג לקחת את סבו וסבתו לטיולים ולספר להם בסבלנות ובחיבה רבה על נופי הארץ שאהב. כאשר תכנן נסיעה עם חבריו, היה תמיד אשר המוביל בראש השיירה, כי לא היה כמוהו מכיר את הארץ ונופיה. הוא נהג

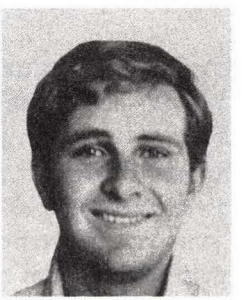
לשבת שעות ארוכות עם אמו, לספר לה סרטים שראה, ובכלל דאג לכל מחסורה בנדיבות־לב ובאהבה ללא גבול.

אשר גויס לצה"ל במחצית נובמבר 1964. הוא עבר את האמון הבסיסי וקורס תותחנים נ"ט. בעודו בשירות סדיר פרצה מלחמת ששת הימים ואשר השתתף בקרבות בירושלים והניצחון, שגם הוא תרם להשגתו, הגביר בו את תחושת השייכות לארץ, את אהבתו לה ואת המודעות הפוליטית שלו.

בתחילת אוגוסט 1967 סיים אשר את שירותו הסדיר ושב לבית הוריו ולעבודתו המסורה במוסך. אחיו עבדו אף הם במוסכים ולאט־לאט בשל בליבו חלום להקים מוסך יחד עם בני משפחתו, שבו כולם יהיו שותפים־עובדים. כל אותה עת המשיך לעבוד ולעזור להוריו ולאחיו ואחיותיו. את חברתו עליזה פגש ב־1968 והחליט להקים עמה בית בישראל, אולם עברו שלוש שנים עד שנתאפשר לאוהבים להנשא, והם גרו בדירה שכורה בבת־ים. השניים צרפו פרוטה לפרוטה כדי לרכוש דירה מפוארת ביפו, בבנין שבנייתו עמדה להסתיים בסוף 1973. גם אחרי שנישא המשיך לסייע למשפחתו וחלום המוסך באשקלון נראה קרוב. כשפרצה מלחמת יום הכיפורים הייתה המשפחה כולה מכונסת בבית ההורים ואשר שעשע את כולם בבדיחותיו ואיש לא חש ברעב הצום. האזעקה הבהילה את אשר ליחידתו והוא נשלח מיד לחזית רמת הגולן. למחרת טילפן הביתה ומסר ששלום לו. אחר־כך יצאה יחידתו לרמת־מגשימים כדי לתת סיוע ארטילרי לכוחות צה"ל. ביום י"ד בתשרי תשל"ד (10.10.1973), הפציצו מטוסי האויב את הגדוד שלו ואשר נפגע בהפצצה ונהרג. הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בהר־הרצל. השאיר אחריו אישה, הורים, שלושה אחים וארבע אחיות. לאחר נופלו הועלה לדרגת סמל.

מפקד הגדוד כתב לרעיה ולמשפחה האבלה: "יקירך נפל כאשר תקפונו מטוסי אויב ובעת שהגדוד עסק בסיוע ארטילרי לכוחות צה"ל, להדוף את האויב הסורי משטחינו ברמת־הגולן. אנו מצידנו השבנו אש, ובעזרת חיל האוויר נפלו מטוסי האויב מיד לאחר התקיפה. אבל לצערנו, לא קודם שפגעו בנו. אם אפשר לנחמכם במעט מן המעט, הרי זו העובדה שהמשכנו לסייע לכוחות השריון, למרות ועל אף הכאב, הצער והזעם שהיו בלבנו על הנפגעים שבינינו, כי כך לדעתי נמדדת גבורת התותחן – להמשיך ולקיים את הסיוע, למרות כל מה שקורה ביחידה עצמה".

גנדהופר, משה

משה (גנדו), בן זלדה ויהודה, נולד ביום ט"ו באייר תש"ט (14.5.1949) בירושלים. הוא למד בבית־הספר היסודי על־שם ארלוזורוב, ובבית־הספר התיכון ג' בירושלים. מנעוריו היה משה תלמיד טוב, חרוץ ומבריק, שניחן בזיכרון מצוין. בשכונת מגוריו היה אהוד על כל חבריו ועמד בראשם, והם כינוהו "מפקד החבורה". הוא היה חובב מוסיקה ואהב לשיר, הרבה לעסוק בצילום, ובאלבומו צבר תצלומים מן הטיולים הרבים שערך

ברחבי הארץ. משה היה דקדקן וקפדן במעשיו, ושקד שלא להוציא מתחת ידיו מלאכה שאינה נקייה ומושלמת. איש רעים היה, אוהב חברה ומכניס אורחים, בנדיבות לב וברוחב יד. לכל אדם התייחס באדיבות ובנימוס, ובמזגו הטוב באופטימיות שלו ובהומור הדק שלו, ידע לקרב אליו ידידים רבים. הוא נמנע מריב ומהתנצחות, ביקש את דרך הפשרה ועשה ככל שיכול לישר הדורים ולתווך בין יריבים. תמיד היה מוכן לעזור לזולת, במעשה ובעצה, אפילו היה הדבר כרוך באי־נוחות, כל מיודעיו הכירוהו כאדם ישר ובעל מצפון, איש אמת ועקרונות היודע לעמוד על דעתו. הוא היה בן נאמן ומסור להוריו, כיבד אותם מאוד ודאג לשלומם ולרווחתם.

משה גויס לצה"ל במחצית אוגוסט 1967 והתנדב לסיירת של חיל השריון. לאחר סיום הטירונות השתלם בקורס סיירים, בקורס צלפים ובקורס מש"קי סיור. את מרבית שירותו הצבאי הסדיר עשה בימי מלחמת ההתשה, על גדות התעלה, והגיע לדרגת סמל. הוא היה מסור לתפקידו ושימש דוגמה לחבריו במזגו הטוב, בסבילותו ובצייתנותו. על חלקו בפעילות המבצעית של יחידתו הוענק לו "אות השירות המבצעי". בתעודת השחרור ציין מפקדו, ש"משה היה מוכשר ואחראי, ובעל כושר ביצוע מצוין, וכי ביצע את כל שהוטל עליו בדרך הטובה ביותר".

לאחר ששוחרר מהשירות הסדיר התמסר ללימודים בפקולטה למשפטים באוניברסיטה בירושלים. הוא הצטיין בלימודים וכמובן עמד לו בלימודיו כוח־הזיכרון המצוין שלו והוא ידע לצטט בעל־פה עשרות תקדימים ופסקי־דין. לאחר שסיים את שנת לימודיו השלישית החל בעבודה מעשית אצל אחד מעורכי־הדין בירושלים. כשפרצה מלחמת יום־הכיפורים לא המתין משה לקריאה, ונחפז ליחידתו, לאחר שריכז במשך היום את חבריו ליחידה. הוא השתתף בקרבות הבלימה והפריצה נגד המצרים בחזית סיני. בקרב שהתחולל ביום כ"ג בתשרי תשל"ד (19.10.1973), בשעות אחר־הצהרים, בציר איסמעיליה – סואץ, נפגע משה ונהרג. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בהר־הרצל. השאיר אחריו אב, אם, אח ואחות.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה כתב מפקדו: "משה ז"ל ניכר ביושר הרב ובמסירות ללא גבול לחבריו, והיה אהוב על כל אנשי היחידה".

גדודו של משה הוציא לאור חוברת לזכר שישה־עשר החיילים שנפלו באותו קרב ומשה בתוכם.

גנדלמן, בוריס

בוריס, בן שרה ומנדל, נולד (יחד עם אחות־תאומה) ביום כ"ב בתמוז תש"י (7.7.1950) ברדוילישכס שברוסיה ועלה ארצה עם משפחתו בשנת תשל"א (1971). הוא למד בבית הספר היסודי ובבית הספר התיכון בוילנה ואחרי־כן השתלם בפקולטות לפיסיקה ולמתמטיקה באוניברסיטה של וילנה. בוריס היה תלמיד שקדן וחרוץ. הוא הצטיין במקצוע המתמטיקה והיה אהוד על מוריו ועל חבריו לכיתה. הוא היה גם חובב ספורט ונמנה עם

קבוצת הספורט של בית ספרו, כשחקן בנבחרת כדור־עף. כמו כן השתתף בתחרויות קליעה ובתחרויות החלקה על קרח. מטבעו היה רציני ומעמיק לחשוב. אף־על־פי שהיה חביב על הבריות, נהג להסתגר והרבה להתבודד. כבן היה נאמן מאוד להוריו וכיבד אותם וכן היה מסור ודואג למשפחתו. לאחר שאושרה בקשת משפחתו לעזוב את ברית המועצות ולעלות לישראל, עזב את הלימודים באוניברסיטה. מיד לאחר שהגיע ארצה, החל ללמוד בבית־הספר להנדסאים בבאר־שבע, ושם התבלט כתלמיד מעולה וזכה בציונים טובים.

בוריס גויס לצה"ל בראשית מאי 1972 והוצב לחיל השריון. לאחר סיום הטירונות השתלם בקורס טען־קשר ובקורס מקצועות הטנק. הוא נחשב חייל אחראי ומסור לתפקידו ושימש דוגמא לחבריו במזגו הטוב ובצייתנותו. מפקדיו ציינו כי היה בעל כושר סבילות וכי מעולם לא התלונן על קשיים. בתקופת השירות בצה"ל הקפיד שלא לצער את הוריו, הרבה לבקר בבית ולטלפן, כדי להסיר דאגה מלבם. את כל חופשותיו בילה בחברת הוריו וחבריו הקרובים. כשפרצה מלחמת יום הכיפורים נשלח עם יחידתו והשתתף בקרבות הבלימה ברמת הגולן. בקרב שריון שהתחולל ביום י"א בתשרי תשל"ד (7.10.1973), נפגע הטנק שלו מאש אויב והוא נהרג. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בחולון. השאיר אחריו הורים ושתי אחיות. לאחר נופלו הועלה לדרגת סמל.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה כתב מפקדו: "בנכם, בוריס, שירת ביחידתי כאיש צוות טנק. הוא הוכיח את אישיותו ואת עוז רוחו בעומדו באומץ יחד עם חבריו, לנוכח פני האויב הסורי. תהי נשמתו צרורה בצרור החיים".

גנור, יורם

יורם, בן לולו וקוקה גרינברג, נולד ביום כ"ח בניסן תש"ט (27.4.1949) ברמלה. בילדותו נדד עם הוריו ממקום מגורים אחד למשנהו, עד אשר השתקעה משפחתו בבת־ים. הוא למד בבתי־ספר יסודיים בכפר סלמה שבתל־אביב, ברמת יוסף ובבת ים. אחרי כן המשיך את לימודיו בבית־הספר התיכון "סוקולוב לאור" ביפו. יורם היה תלמיד טוב והצטיין בעיקר במלאכת־כפיים. בימי נעוריו הרבה לבלות בתנועת הנוער העובד והלומד, שהיה חבר בה. כן השתתף בפעולות שונות מחוץ לתנועה והקדיש מזמנו לגדנ"ע־אוויר ולג'ודו, שהיה חביב עליו. אך יותר מכל אהב את הציור והפיסול. בזכות כשרונותיו ותבונת־כפיו לא התקשה לבחור לו ברבות הימים את מקצוע הצורפות, שהיה לגביו מקור פרנסה ותחביב גם יחד. יורם היה אדם עליז, אופטימי ושמח בחלקו ומעולם לא דרש מהוריו לתת לו דבר שהיה מחוץ להישג ידם. הוא היה רציני ביחסו לחיים, בן נאמן ומסור להוריו ודואג למשפחתו.

יורם גויס לצה"ל בשנת 1967, ערב מלחמת ששת הימים והתנדב לחיל הצנחנים. הוא השלים קורס מ"כים והוצב ביחידה בתפקיד מ"כ רובאים ולדברי מפקדיו היה

חייל מצטיין, צנחן טוב ומפקד מעולה, אמיץ ומסור. הוא השתתף במלחמת ששת הימים, במרדפים אחר מחבלים בבקעת הירדן, בפעולות מבצעיות שונות, וכמו כן לחם בחזית הדרום בתקופת מלחמת ההתשה. שיחת הטלפון האחרונה לאמו ממחישה יותר מכל את יחסו וחרדתו להוריו, שתמיד נמנע מהדאיגם. כתמיד אמר: "אל תדאגו, הכל יהיה בסדר וכולנו נחזור".

בשנת 1969 אחר ששוחרר מהשירות הסדיר עבד ביום כצורף ובערב החל ללמוד אומנות, שהייתה הנושא החביב עליו. במלחמת יום הכיפורים השתתף יורם בקרבות הבלימה והפריצה נגד המצרים בחזית סיני. ביום כ"ז בתשרי תשל"ד (23.10.1973), כשעה לפני כניסת הפסקת האש, נפצע בקרב במבואות העיר איסמעיליה ומת מפצעיו לאחר מספר שעות. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין הצבאי בקרית־שאול. השאיר אחריו אישה, שני בנים קטנטנים – האחד בן שנתיים והשני בן מספר שבועות, אשר למעשה לא הכירוהו – הורים ואחות. לאחר נופלו הועלה לדרגת סמל־ראשון.

גנץ, אברהם

אברהם, בן יהודית ומשה, נולד ביום ז' בניסן תש"י (25.3.1950) בעיר רגין שברומניה ועלה ארצה עם משפחתו בשנת תשכ"א (1961). הוא למד בבית־הספר היסודי בקרית־אתא ובבית־הספר התיכון־מקצועי "בסמ"ת" בחיפה והמשיך לימודיו בטכניון בחיפה. הוא היה תלמיד מצטיין והשתלב היטב בלימודים ובחיי־החברה, על אף שהיה עולה חדש, שהתחנך וגדל בחברה ובמציאות שונות. חבריו מספרים, כי תכופות היו שומעים מפיו דעות על עניינים שונים והוא היה מסבירן "בחכמה מפליאה, בידע, בכושר־ניתוח והבהרה". היה לו זכרון מופלא לתאריכים ולאירועים היסטוריים והוא נתברך במחשבה אנליטית ובהגיון בריא. הוא נשא נפשו לתחום המקצועי שהצטיין בו כבר משחר־ילדותו ובתום לימודיו הוסמך כטכנאי־מכונות, לאחר שנבחר פעמים מספר כתלמיד מצטיין. הוא היה חבר בתנועת "בני־עקיבא" ונטל חלק פעיל בפעולותיה וכן היה חובב ספורט ופעיל בגדנ"ע. אברהם היה חברותי ואהוד על חבריו, שכינוהו בשם־חיבה "ברומי", ובמשחקי־הנעורים התבלט כ"רוח החיה" בקרב חבריו. הם מספרים כי "במשחקי־הלילה בתנועה היה מארגן את הפריצות וההתקפות בצורה טקטית, ממש צבאית". הוא היה מנומס ונעים־הליכות, "ג'נטלמן אמיתי, שלא שכח את ה'תודה־רבה' שלו ואת הקידה העמוקה". הוא היה בן נאמן ומסור להוריו. עם אביו טיפח יחסי־חברות מיוחדים ובאמו החולה נהג באהבה ובהקרבה והקדיש לה זמן רב, כדי לטפל בה ולהקל עליה.

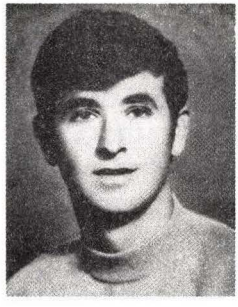
אברהם גויס לצה"ל בתחילת נובמבר 1968 והתנדב לחיל־השריון, על אף שהיה בן יחיד. לאחר סיום הטירונות ולאחר שעבר סדרת קורסים לרבות קורס מט"קים, נשלח לקורס־קצינים. אחרי־כן השתלם בקורס לקציני שריון והוצב ליחידת־שריון

בצפון, בתפקיד מפקד מחלקת־טנקים וקמב"ץ והוענקה לו דרגת סגן. הוא השתתף בפעילות מבצעית בצפון והוענק לו "אות השירות המבצעי". אברהם נחשב קצין טוב ומסור, שביצע בקפידה ובשלמות כל משימה שהוטלה עליו. הוא היה אהוד על כל פקודיו ועל מפקדיו, שהעריכו אותו מאוד.

לאחר ששוחרר מהשירות הסדיר למד שנה בטכניון ועמד לשאת לאישה את חברתו. כשפרצה מלחמת יום הכיפורים לא התמהמה ויצא מיד ליחידתו על אף היותו שומר־מצוות. הוא השתתף בקרבות הבלימה והפריצה נגד הסורים ברמת הגולן. חבריו סיפרו כי "עבר בגבורה שקשה לתארה את שלב־הבלימה: בקול בוטח וצלול היה מעביר בקשר פקודות, כאילו לא במלחמה היה אלא בתרגיל". ביום ט"ו בתשרי תשל"ד (11.10.1973), השתתף אברהם בקרבות הפריצה באזור חן־ארנבה לאחר שנטל את הפיקוד על הפלוגה מיד המ"פ שנפל בקרב. במהלך־הקרבות באותו יום, נפגע הטנק שלו מפגז נ"ט והוא נפצע פצעי מוות. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין האזרחי בקרית אתא. השאיר אחריו הורים ואחות. לאחר נופלו הועלה לדרגת סרן.

יחידתו הוציאה־לאור חוברת לזכר הנופלים ובה דברי חברים על דמותו של אברהם; בעיתונות פורסמו רשימות על דמותו ועל לחימתו המופלאה.

גנץ, נחמן

נחמן (נחמי), בן אהובה ומיכאל, נולד ביום כ"ח בטבת תשי"א (6.1.1951) ברחובות. הוא למד בבית־הספר הממלכתי ד' ברמלה, ואחרי־כן סיים לימודיו בבית־הספר התיכון־חקלאי "עיינות". כבר בגיל הגן היה נחמי ילד נבון ופיקח והגננת המליצה להכניסו לבית־הספר עוד בטרם מלאו לו שש. בבית־הספר היה אחד התלמידים החרוצים והאהודים על המורים ועל הילדים כאחד. הוא סיים את לימודיו בבית־הספר היסודי בציונים גבוהים. במסיבת־הסיום השתתף בהצגה ושיחק את תפקידו בטעם ובכישרון רב. הוא החליט ללכת ללמוד בבית־הספר החקלאי ב"עיינות", וכל מאמצי הוריו לשכנעו שילמד בבית־הספר תיכון ליד הבית לא הועילו והוא דבק בהחלטתו. במסגרת בית־הספר השתתף בפעולות הגדנ"ע והיה חובב ספורט נלהב. במיוחד אהב לשחק בכדורגל ושיחק בקבוצת "מכבי" ברמלה, שם היה אהוד על השחקנים ועל הקהל. כן אהב מאוד לשחות ולשחק בטניס שולחן. נחמן היה חבר טוב והיה אהוד על כל מי שהכירו. הוא היה בן מסור להוריו, דאג להם ורחש להם כבוד וחיבה רבה. אחרי שסיים את לימודיו בבית־הספר החקלאי נותר זמן עד לגיוסו לצבא והוא עבד כמורה־מחליף בבית־הספר הממלכתי ד' ברמלה.

נחמן גויס לצה"ל בראשית פברואר 1969 והתנדב לחיל הצנחנים, לסיירת מהוללת. הוא עשה מאמצים רבים כדי להוכיח שהוא ראוי להתקבל לסיירת וכדי להצטיין בה. לאחר סיום הטירונות ולאחר שהשתלם בקורס צניחה ובקורס חבלנים,

הוצב כחבלן ביחידת צנחנים שעסקה במארבים ובמרדפים בבקעת הירדן. בתעודת השחרור שלו צוין כ"חייל חרוץ ומסור לעבודתו".

משחזר לחיים האזרחיים החל נחמי לעבוד ב"אלקטרה" ושם עבד עד המלחמה. באחרונה היה פעיל מאוד במועדון הנוער ברמלה, ובלילות שבת היה מארגן שם פעולות חברה ודאג לכול. לאחר שסיים את השירות הסדיר, הוצב לשירות מילואים בפלוגת סיור של חיל הצנחנים. כשפרצה מלחמת יום הכיפורים, לא נקרא נחמן להתייצב ולא מצא מנוחה לנפשו. הוא ארז את חפציו. והמתין בקוצר רוח מוכן לצאת. ברגע שהגיע צו־הקריאה, התייצב במקום המיועד, וכיוון שהיה חבלן, צורף לפלוגה של חיל ההנדסה ונשלח עמה לחזית ברמת הגולן. אור ליום ט"ז בתשרי תשל"ד (12.10.1973). יצא נחמן עם כוח ממונע על זחל"ם לפעולת טיהור בכפר חאן ארנבה. בדרך בחזרה נפגע הזחל"ם, שהיה טעון חומר נפץ, נחמן ויתר אנשי הכוח שהיו עמו נפגעו ונהרגו. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין ברמלה. השאיר אחריו הורים ואח. לאחר נופלו הועלה לדרגת סמל.

יחידת חיל ההנדסה שלו הוציאה לאור חוברת לזכר שלושה־עשר החיילים שנפלו בזחל"ם ונחמן בתוכם.

הוריו הרימו תרומה להנצחת שמו של בנם בבית־כנסת.

גנשר, דן

דן, בן פליסה ומשה, נולד ביום כ' בטבת תש"ט (21.1.1949) בקונספסיון שבצ'ילי למד שם בבית־הספר היסודי ובשנת תשכ"ב עלה עם משפחתו לארץ. המשפחה התיישבה בקבוץ עמיר שם למד במוסד החינוכי "עיינות ירדן". כעולה חדש נתקל דני בקשיי קליטה והסתגלות. הלך המחשבה השונה והטמפרמנט הדרום־אמריקני, נתקלו לא פעם במחיצה הצברית הדוקרנית, של דפוסי ההתנהגות בקיבוץ. אולם דני למד לחדור ולהגיע אל חבריו ולהיקלט בחברה, בזכות שאפתנותו וכשרונותיו המוזיקליים.

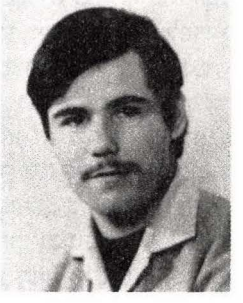
דן גויס לצה"ל בשלהי 1967 והוצב לחיל השריון. במסגרת שירותו השלים קורס מקצועות־טנק, קורס מפקדי טנקים, קורס קצינים וקורס קציני־שריון. בצבא נבנתה אישיותו והוא התבגר ושפע ביטחון עצמי. שוב לא היה אותו ילד זר, שבא מעבר לים. הוא היה אחד מאתנו. באחד מימי מלחמת ההתשה, הייתה המחלקה שדני פיקד עליה, בסיור בגזרה הצפונית של התעלה, באזור קשה למעבר. הסיור עלה על מארב של חיילים מצרים ונתכה עליו אש כבדה מכל העברים. מישהו היה צריך לעלות על הסוללה ולשתק את האש של המצרים. דני עשה זאת: בטנק שלו עלה על הסוללה ובעודו חשוף לחלוטין לאש, שיתק בזה אחר זה את מקורות האש של האויב. אחד הרסיסים מהטילים שנורו אליו, פצע אותו סמוך לעינו. על פעולה זו היה דני מועמד לצל"ש. הוא לא סיפר על המקרה לאיש ממיודעיו והדבר נודע רק במקרה.

בשלהי אוקטובר 1970, סיים דן את שירות החובה ונכנס לעבוד במפעל המתכת

של הקיבוץ שם הגיע בתוך זמן קצר להישגים ניכרים. הוא התמסר לעבודתו במפעל ואהב אותה. הוא מצא בה ביטוי לתבונת־הכפיים שהייתה גלומה בו וחש מעורבות אישית בכל עניין מקצועי וחברתי במפעל. דני היה מעורה בחיים החברתיים של הקיבוץ, עם כל המרץ וחדות הנעורים, שתמיד איפיינו אותו. התזמורת של הקיבוץ, הייתה אולי אחד הביטויים לכך. סיפר עליו עמיחי: "אני זוכר את הבחור אדום השיער, רכון מאחורי מערכת התופים ומכה בהם את מקצבי הסמבה, הבוסה־נובה והטנגו – במרץ בלתי־נלאה, עד כלות הכוחות. כשהיינו לומדים קטע מוסיקלי מסוים, לא ויתר עד אשר למד את הפרט הקטן ביותר. המוסיקה הייתה אחד מביטוייו האישיים העמוקים ביותר". באותה תקופה היה דני המקשר של האולפן עם הקיבוץ ובאולפן זה הכיר את קטי, אשתו לעתיד. מיום שהכירה היו תמיד יחד; יחד עבדו ופעלו בקיבוץ ויחד החלו רוקמים חלומות משותפים. כאשר החליטו להקים יחדיו את הקן המשפחתי, החלו החלומות הגנוזים על השכלה גבוהה ועל רכישת מקצוע, לתפוס מקום חשוב בחייו של דני. הוא התלבט – את מקומו הוא ראה בקיבוץ עמיר, אולם יחד עם זאת לא רצה להחמיץ את ההזדמנות שניתנת לו לממש את שאיפותיו. הוא החליט ללמוד בארה"ב, שם התגוררו הוריה של קטי. בשיחה עם חברים לפני נסיעתו אמר: "אני נוסע ואני גם אחזור. כאן ביתי וכאן אני שייך". באוניברסיטת פילדלפיה למד דני מנהל עסקים ונתחבב תוך זמן קצר על מרבית האנשים שבאו אתו במגע. כאשר הגיעו הידיעות הראשונות על פרוץ מלחמת יום הכיפורים, עשה את כל המאמצים כדי להשיג מקום במטוס. לבסוף הצליח ובשדה התעופה לוד פגש את ליטו אחיו ונסע ישר לרפידים. שם לא מצא טנקים כדי לצאת לקרב. לאחר המתנה ארוכה למדי קיבל לבסוף את הפיקוד על שני טנקים עם צוותים מאולתרים, שלא הכירו זה את זה לפני כן. ביום כ"ז בתשרי תשל"ד (23.10.1973) במבואות איסמעיליה, נפגע הטנק שלו מטיל ודני נפל. הוא הובא למנוחת־עולמים בקיבוץ עמיר. השאיר אחריו אישה, אם שני אחים ואחות.

קיבוץ עמיר הוציא לאור חוברת לזכרו, ובה דברי חברים על דמותו. כמו־כן נחרט לוח זיכרון על־שמו בספריית האוניברסיטה בפילדלפיה.

גסנר, יצחק־רוני

יצחק־רוני, בן נעמי ויחזקאל, נולד ביום י"ז בכסלו תשט"ו (12.12.1954) בפתח־תקוה. הוא למד בבית־הספר היסודי "ניר־עציון" ובבית־הספר "נצח־בנים", ואחרי־כן המשיך בלימודיו בבית־הספר על־שם ברנר בפתח־תקוה. יצחק היה תלמיד מצטיין, חרוץ ומתמיד. מורתו מעידה עליו, שהיה "תלמיד פיקח ועירני, צחק תמיד וחייך, וכל־כולו היה צחוק ורוך. נער עליז היה וטוב־לב, והיו בו שמחת חיים, אמביציה, מרץ, יזמה ונכונות לעשות למען הזולת". הוא הרבה לקרוא, היה איש שיחה נעים, הגיוני ונבון. מנערותו היה נלהב מאוד לענייני הצבא.

יצחק היה שומר מצוות. מילדותו ניתן לו חינוך דתי ואם כי לא היה אדוק, הרי הקפיד על קיום המצוות. הוא התנדב לכל דבר עשייה והיה עושה את מלאכתו בחרדת קודש, ברצינות ובשיקול דעת. הוא אהב את הבריות והיה אהוב עליהן, האיר פנים לכל אדם ולא הקפיד עם זולתו, רחק מריב וממדון ועשה ככל שיכול לישר את ההדורים בין חבריו. סלחן היה וותרן ואוהב שלום. כל מכריו זוכרים אותו כאדם ישר־דרך ואיש־אמת בעל מצפון, אדיב, נעים הליכות וצנוע. הוא היה בן מסור ונאמן להוריו, אהב אותם, כיבד את רצונם ודאג לשלומם ולרווחתם.

יצחק גויס לצה"ל בתחילת פברואר 1973 והוצב לחיל השריון. לאחר סיום הטירונות השתלם בקורס למקצועות טנק "פאטון". הוא היה חייל טוב ואחראי ומסור לתפקידו. ביחידתו ניכר במזגו הטוב, בנאמנותו לחבריו ובנכונותו לעשות תמיד את כל שנדרש ממנו ללא טענות והיסוסים. הוא השתדל שלא להדאיג את הוריו, הקפיד לכתוב הביתה לעתים קרובות ומעולם לא התאונן על האימונים הקשים ועל חיי הצבא, כדי למנוע דאגה מלב הוריו. כשפרצה מלחמת יום־הכיפורים נשלח עם יחידתו להשתתף בקרבות הבלימה נגד המצרים בחזית סיני. ביום י"א בתשרי תשל"ד (7.10.1973), נפל יצחק בקרב שהתחולל באזור מוצב "ליטוף". הוא נשלח לחלץ צוות טנק שנפגע, וטיל שנורה על־ידי האויב פגע בטנק שלו והוא נהרג במקום. תחילה נחשב כנעדר, אחרי־כן הוכרז חלל שמקום קבורתו לא נודע. לימים זוהתה גופתו והוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בפתח־תקוה. השאיר אחריו אב, אם, אח ואחות. לאחר נופלו הועלה לדרגת רב־טוראי.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה כתב מפקדו: "יצחק מילא את תפקידו במסירות ובנאמנות".

גפני, ארתור

ארתור, בן דבורה־לאה ז"ל וצבי יבדל"א וינשטוק, נולד ביום כ"ז בחשון תרצ"ט (21.11.1938) בבוקרשט, שברומניה. הוא למד בבית־הספר היסודי בעיר הולדתו וסיים שם גם את לימודיו בבית־ספר תיכון. ארתור זכה לילדות מאושרת בחיק משפחתו האוהבת עד לפרוץ מלחמת העולם השנייה. בבית־הספר היסודי היה תלמיד ככל התלמידים ובשכונת מגוריו לא הרגיש הגבלה או דחייה עקב יהדותו. משום כך לא חש קרבה לישראל, למרות שהוריו הקפידו להעניק לו חינוך יהודי מסורתי. אך רדיפות היהודים בתקופת המלחמה והשואה הנוראה של עמו, שינו אותו מן הקצה אל הקצה. ביתו נעשה חדור רוח ציונית והשאיפה לעלייה לארץ ישראל הפכה לנושא שיחה יום יום. ארתור החל מבין את החשיבות והצורך בבית לאומי לעם היהודי ולפתע החל מרגיש עצמו זר בסביבה שנולד וגדל בה. השאיפה לעלות לארץ ישראל ולעשות למען עמו כפי יכולתו מלאה אותו כולו והפכה לחלום שהגשים בבגרותו. ב־1951, כשהיה בן שלוש־עשרה בלבד התייתם מאמו. הייתה זו מכה קשה לארתור, שאהב את אמו מאוד והיה קשור

אליה בכל לבו. רעיון העלייה לארץ־ישראל נדחה לתקופה של שנים אחדות אך לא ננטש, ובינואר 1959, כשהיה בן עשרים־ואחת, עלה עם אביו ואחותו ארצה. ארתור היה צעיר נמרץ שניחן בכשרונות רבים ובצימאון גדול לדעת. הוא היה בעל כושר זיכרון מדהים והיה מסוגל לזכור בעל־פה עשרות פרטים ללא מאמץ. יתר על כן, שאף תמיד להעמיק ולחדור לשורשם של כל בעיה ועניין עד לפרטי הפרטים. הוא אהב ללמוד ושאף תמיד להרבות דעת. לנטיותיו אלה מצא ביטוי מלא ומספק במסגרת צה"ל.

ארתור גויס לצה"ל בתחילת אוגוסט 1959, חודשים אחדים לאחר שהגיע ארצה, והוצב לחיל השריון. לאחר סיום הטירונות השלים קורסים שונים במסגרת החיל. עד מהרה עמדו מפקדיו על כשרונו המיוחד לזכור במהירות ובמהימנות פרטים רבים והעבירו אותו לאגף האפסנאות. ארתור עבר ברצון קורסים נוספים והשתלם בתחומים שונים של מקצוע האפסנאות. תוך תקופה קצרה יחסית נשלח לקורס קציני אפסנאות, וסיים אותו בהצלחה רבה. בתום תקופת שירותו הסדיר נעתר להפצרות מפקדיו והתנדב לשירות קבע בצה"ל. הוא היה קצין יעיל, בעל כושר ארגון ותיכנון ובעיקר הצטיין בידע מקצועי רחב. במשך שירותו מילא תפקידים רבים ועשה מלאכתו באחריות וביעילות רבה. עם זאת מצא לו פנאי לעסוק גם בתחביבים שונים. כשחקן שחמט מעולה וכחובב ספורט נלהב, השתתף במרבית התחרויות שנערכו בצה"ל בתחומים אלה. הוא אהב גם להשתתף בצעדות ובמשחים והקפיד שלא להחמיץ את "צעדת שלושת הימים", את "צליחת הכנרת" ותחרויות אחרות כיוצא באלה. ארתור היה גם איש חברה מרתק, שנתברך בלשון בהירה ובחוש הומור מצוין. ולפיכך היה מן המפקדים האהובים ביחידתו. בתקופה זו נשא לאישה את חברתו שולמית וברבות הימים נולדו להם שני ילדים – בן ובת. אושרו של ארתור היה רב: הוא הצטיין בעבודתו והיה לו בית חם ורעיה אוהדת, שסייעה לו במילוי חובותיו גם כשעשה הרחק מן הבית. אבל אושר זה לא נמשך זמן רב. במלחמת יום הכיפורים השתתף ארתור בקרבות הבלימה והפריצה נגד הסורים ברמת הגולן. ביום י"ד בתשרי תשל"ד (10.10.1973), נפגע בהתקפת האויב ונהרג. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין הצבאי בקרית־שאול. השאיר אחריו אישה, בת ובן, אב ואחות.

משפחתו תרמה לזכרו ספר תורה לבית הכנסת "תהילות ישראל" ברמת־גן; בבית־ספר ע"ש אביגור ברמת־גן נפתחה ספריית עיון ע"ש ארתור ז"ל.

גרדין, זאב

זאב, בן רגינה ושמואל, נולד ביום כ"ג בחשון תשי"ג (11.11.1952) בילינה־גורה שבפולין. בשנת 1957 עלה לארץ עם משפחתו ולמד בבית־הספר היסודי 'נחיבים', בבית־הספר התיכון־המקצועי 'אינטרנשיונל' בקרית־חיים ובבית־הספר להנדסאים בחיפה. זאב היה תלמיד מצטיין, חרוץ ובעל ידע וכושר תפיסה מעולה. אחרי שסיים את לימודיו בבית־הספר המקצועי, עוד לפני גיוסו לצה"ל, עבד כחרט ב"מספנות ישראל" בחיפה. הוא

הצטיין בעבודתו למרות גילו הצעיר והיה אהוד מאוד על חבריו לעבודה. לפני גיוסו לצה"ל הוצע לו לשרת ביחידה עורפית ולעבוד בצבא במקצועו, אך הוא העדיף להתנדב לשירות ביחידה קרבית.

זאב גויס לצה"ל בראשית פברואר 1971 והתנדב לחיל הצנחנים. לאחר סיום הטירונות עבר קורס צניחה וקורס מ"כים. ציוניו היו גבוהים והישגיו היו מרשימים ובמרוצת הזמן הגיע לדרגת סמל. הוא היה חייל למופת, אהוב מאוד על מפקדיו ועל פקודיו. זאב היה קשור להוריו ולמשפחתו, אהב אותם ודאג להם. בתקופת שירותו בצבא הרבה לכתוב להם על חייו ומעשיו בצבא כדי להסיר דאגה מלבם. במלחמת יום הכיפורים השתתף זאב בקרבות הבלימה נגד המצרים בסיני כרובאי בגדוד צנחנים. ביום כ"א בתשרי תשל"ד (17.10.1973), נפגע ונהרג בקרב, שעה שהגדוד שלו הסתער על מתחם של המצרים ב"חווה הסינית". הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בחיפה. השאיר אחריו הורים ואחות. לאחר נופלו הועלה לדרגת רב־סמל.

גרובר, חיים

חיים (פטר), בן יוספינה ודוד ז"ל, נולד ביום י"ח בשבט תשי"ג (3.2.1953) בבודפשט שבהונגריה ועלה ארצה עם הוריו בשנת תשי"ז (1957). לאחר שסיים את לימודיו בתלמוד־תורה "חורב" ברמת־יצחק ובבית־הספר "יבנה" ברמת־גן, השלים את לימודיו בבית־הספר התיכון בקבוצת יבנה. חיים היה תלמיד ממושמע, שקט וצמא דעת ואהוד על מוריו. הוא היה חברותי ומקובל על ידידיו, שכינוהו בשם־חיבה "פטי", והכל הכירוהו כנער עליז, ישר ובעל־מצפון. כמו כן היה בן מסור ונאמן להוריו וכשאביו הלך לעולמו עשה חיים את כל אשר לאל ידו כדי לעודד את אמו ולתמוך בה.

חיים גויס לצה"ל בתחילת נובמבר 1970 והוצב לחיל־השריון. לאחר סיום הטירונות ולאחר שהשלים קורס מט"קים וקורס קציניים, השתלם בקורס לקציני־שריון ונשלח ליחידת־שריון בסיני, שם מילא תפקיד של קצין־חניכה במטווח־תותחנות והוענקה לו דרגת סג"מ. הוא היה קצין אחראי, מסור ונאמן, בעל ידע מקצועי רב ואהוד על הכל. כשפרצה מלחמת יום הכיפורים היה לחיים פטור רפואי מפעילות קרבית בגלל ליקוי במערכת השמיעה, אך הוא התנדב לצאת לקו־הראשון. הוא השתתף בקרבות הבלימה והפריצה נגד המצרים בסיני. ביום כ"ח בתשרי תשל"ד (24.10.1973), לחם חיים עם יחידתו בעיר סואץ. בהתפוצצות רימון, שהוטל לתוך הטנק שלו נפגע ונהרג. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין האזרחי בפתח־תקוה. השאיר אחריו אם ואח. לאחר נופלו הועלה לדרגת סגן והוענק לו עיטור המופת על פועלו בקרבות – וזו לשון תעודת העיטור: "סגן חיים גרובר ז"ל, אשר עקב מגבלות רפואיות היה קצין קישור, התנדב בפרוץ מלחמת יום הכיפורים לשמש בתפקיד מפקד מחלקת טנקים בחזית סיני. ביום 10 באוקטובר 1973 התנהל קרב־מגע קשה על אזור 'הברגה'. התחמושת של מרבית טנקי הפלוגה אזלה והם נעו לאחור

לתחמש. הטנק של סגן חיים גרובר ז"ל נותר לבדו מול טנקי אויב. הוא תפס עמדה שלטת. באומץ לב ובעמידה איתנה בלם את האויב במשך שעתיים וחצי, כשהוא נתון לאש האויב, וגרם לאויב אבדות כבדות. ב־24 באוקטובר 1973, בקרב בעיר סואץ, לחם סגן חיים גרובר ז"ל כשהוא מפעיל את מקלע המפקד עד שנפגע מרימון ונפל. במעשיו אלה גילה סגן חיים גרובר ז"ל רוח התנדבות, אומץ לב ודביקות במשימה למופת".

במכתב־תנחומים למשפחה השכולה כתב מפקד היחידה: "חיים שירת ביחידתנו כמפקד מחלקת טנקים. הוא הצטיין כאיש מקצוע מעולה, אמיץ ומסור, היה מקובל ואהוד על חיילי היחידה ובלט ברצונו לעזור לחבריו".

גרוניך, ירון

ירון, בן גאולה ואהרון, נולד ביום ז' בכסלו תשי"ד (14.11.1953) בחדרה ולמד בבית־הספר היסודי בעיר־הולדתו. אחרי־כן המשיך את לימודיו בבית־הספר התיכון "הדסים" בהדסים. הוא היה תלמיד טוב וממושמע, שקט ואהוד על חבריו ועל מוריו. אמנם הצטיין בכל המקצועות, אך יותר מכל משכו את לבו המקצועות ההומניים ומשפחתו רוותה נחת מהצלחתו בלימודים. הוא היה עלם נאה ונעים־הליכות, בעל פנים מחייכות וטובות. היה לו כישרון מוסיקאלי והוא הצטיין בנגינה בחצוצרה. בקרב ידידיו נודע כאדם חברותי ומלא־מרץ, רציני ומעמיק ביחסו לחיים, ישר ובעל־מצפון. הוא היה בן מסור להוריו ודואג למשפחתו. הוא כיבד את הוריו והעריכם, כפי שכיבד כל אדם. מטבעו היה מתחשב בזולת והיה נכון תמיד לסייע לכל אדם.

ירון גויס לצה"ל במחצית פברואר 1972 בתחילת שירותו היה נגן בתזמורת צבאית אולם אחר־כך הוצב לחיל־האוויר. לאחר סיום הטירונות השתלם בקורס לאחזקת ציוד בטיחות והצלה והוצב לבסיס חיל אוויר, שם גם הוענקה לו דרגת רב־טוראי. הוא היה חייל טוב ושקט, ממושמע ומסור לעבודתו, חבר נאמן לחיילים ביחידתו ואהוד על כל מי שהכירו, חברים ומפקדים כאחד. ביום כ"ב בתשרי תשל"ד (18.10.1973) נפל ירון בעת מילוי תפקידו והובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בחדרה. השאיר אחריו הורים ואחים. לאחר נופלו הועלה לדרגת סמל.

מפקדו אמר עליו: "ירון מילא את כל תפקידיו בצורה משביעת־רצון והטובה ביותר. אבדה גדולה היא לנו ואין אנו שוכחים אותו".

חבריו ביחידה הקימו לזכרו מועדון קטן בבסיס מקום שם שירת ונפל, נקראוהו על שמו.

גרוס, יוסף

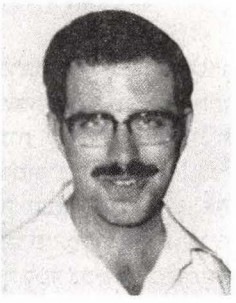
יוסף, בן שושנה וישראל, נולד ביום כ״ו בטבת תשי״ב (24.1.1952) בחדרה ולמד בבתי־הספר היסודיים בבית־חנניה ובבנימינה, ובבית־הספר התיכון ׳אורט׳ בנתניה. הוא היה תלמיד טוב ומקובל על חבריו. מנעוריו היה חברותי מאוד ומוקף תמיד ילדים בני גילו. הוא ניחן בכושר מנהיגות ובסמכות טבעית והיה פעיל בתנועת נוער. משהתבגר הקדיש זמן רב לפעילות ולהדרכה בארגון הנוער העובד והלומד, ובמשך שש שנים היה מדריך במושב בית־חנניה ובאזור. כמו כן היה ספורטאי ואף שיחק בנבחרת הכדורגל של המושב. יוסף נתברך בכשרונות רבים והצטיין בעיקר בציור ובשרטוט. בבית־הספר ׳אורט׳ זכה בתעודת הצטיינות על הישגיו בלימודים בשנה השלישית. הוא היה בן טוב ומסור להוריו, סייע להם תמיד ורחש להם כבוד ואהבה. עוד בצעירותו היה ידוע כנער שתמיד אפשר לסמוך עליו. הוא היטיב לארגן דברים, טיפל ברוב תבונה באחיו ובאחיותיו ונהג להביא להם מתנות. הוא אהב את המושב ושאף להקים בו משק. את אהבתו למושב המחיש על ידי עבודת ההדרכה והטיולים בסביבה.

יוסף גויס לצה״ל באוגוסט 1970 והוצב לחטיבת ׳גולני׳. אחרי סיום הטירונות השלים קורס מ״כים ונשלח להדריך חיילים בבסיס הדרכה. מפקדיו עמדו על תכונותיו המצוינות ושלחוהו לקורס קצינים. לאחר שהשלים את הקורס בהצלחה מונה מפקד מחלקה וברבות הימים מונה סגן מפקד פלוגה והגיע לדרגת סגן. הוא היה קצין מצוין, אחראי, דייקן ובעל יוזמה, חביב על מפקדיו ועל פקודיו גם יחד. חיילים זוכרים אותו כמפקד קפדן ודורש הרבה, אך יחד עם זאת דואג לאנשיו, מקפיד על רווחתם ועל זכויותיהם. בחופשות מהצבא, כאשר בא הביתה סייע יוסף לאביו במלאכת הבניין במושב ועזר לאחיו ולאחיותיו הצעירים בלימודיהם. הוא אהב את כל המשפחה, נהג לבקר אצל הסבא והסבתא, אך יותר מכל העריץ את אבי הסבתא, שהוא היה ראשון ניניו. יוסף אהב את חיי הצבא ובבואו לחופשות נהג לשבת עם ההורים ובני המשפחה ולספר להם חוויות מחייו בצבא. ספוריו היו מלאי שמחה, ללא תלונות. לא פעם ולא פעמיים ויתר על חופשת שבת כדי שאחרים יוכלו לצאת לחופשה במקומו. במלחמת יום הכיפורים שירת יוסף בגדוד בחטיבת ׳גולני׳ ברמת הגולן. הוא השתתף בקרבות הבלימה העקובים מדם, כשכוחות חטיבתו נאלצו לעצור בגופם את גלי ההתקפות של הסורים. ביום י״ג בתשרי תשל״ד (9.10.1974), נפגע ונהרג תוך כדי הסתערות על כוח קומנדו של הסורים, ליד מחנה נאפח ברמת הגולן. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בבנימינה. השאיר אחריו הורים וחמישה אחים ואחיות. לאחר נופלו הועלה לדרגת סרן.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה כתב מפקדו של יוסף, כי הוא לחם באומץ, בגבורה, במסירות ובהקרבה.

הוריו ומושב בית־חנניה הוציאו לאור חוברת לזכרו, ובה דברי חברים על דמותו.

גרוס, שמואל־אלימלך

שמואל־אלימלך, בן חיה ונתן־יהודה, נולד באוראדלא שברומניה ביום כ׳ בסיון תש״ח (27.6.1948) להוריו ניצולי השואה, אשר איבדו את משפחתם במלחמה. בשנת תש״י עלה עם משפחתו לארץ. המשפחה התיישבה בהרצליה, שם למד בבית הספר היסודי ״בר־אילן״. בהיותו תלמיד טוב במקצועות הריאליים, המשיך את לימודיו התיכוניים בישיבת ״תורה ומלאכה״ בכפר אברהם, שם השתלם במקצוע המסגרות. הוא היה תלמיד טוב ושקדן, צנוע ונעים־הליכות. תמיד היה מוכן לעזור לזולתו והיה אהוב על חבריו ועל מחנכיו. בנעוריו היה חבר בתנועת הנוער ״בני עקיבא״, ובשנות בגרותו שימש כמדריך בקן.

שמואל גויס לצה״ל בשלהי ספטמבר 1966. בתחילת שירותו עשה בקיבוץ עין־הנציב יחד בני גרעין ״מגשימים״. אחרי־כן הוצב בחיל הרגלים, שם עבר את הקורסים הבאים: קורס מ״כ רובאי, קורס נהגי נגמ״ש, קורס מש״קי מקלעים וקורס מ״כים חי״ר. במלחמת ששת הימים השתתף בקרבות באזור אום־כתף.

בשלהי נובמבר 1969 סיים את שירות החובה ושוחרר. משיצא לחיים האזרחיים, נשא לאשה את חברת נעוריו רחל, וברבות הימים נולד לזוג בן שקראו שמו צבי. במלחמת יום הכיפורים לחם שמואל בחזית הדרום. מכיוון שבתקופת שירות המילואים עבר הסבה לחיל השריון, נמנה במלחמה עם סיירת שריון באוגדתו של האלוף שרון. הוא השתתף בקרבות הבלימה והפריצה נגד המצרים בחזית סיני. בקרב שהתחולל ביום כ״ב בתשרי תשל״ד (18.10.1973), פגע פגז בנגמ״ש שלו והוא נהרג. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בקרית־שאול. השאיר אחריו אשה ובן, אב ואם. לאחר נופלו הועלה לדרגת סמל.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה כתב מפקדו: ״שמואל היה אהוב ומקובל על חבריו ועל מפקדיו. מעשיו וכושר התמדתו במלחמה ארוכה זו, שימשו לחבריו מקור כוח״.

הוריו יסדו לזכרו קופת גמ״ח הקרויה ״שם שמואל״; כן הונצח שמו בספר הזיכרון ליוצאי טשנאד, עיר מוצאה של אמו; שמו הונצח גם בספר הקדוש ״אמרי־יהודה״ ובספר הקדוש לעובדי ה׳; בעלון שיצא לאור על־ידי גדוד הסיור כלולה רשימה לזכרו.

גרוסמן, ברוך

ברוך, בן בינה ויהושע זכרונם לברכה, נולד בשנת תש"ו (1945) בטורקמניסטן שברוסיה ועלה ארצה עם משפחתו בשנת תש"י (1950). ארבע שנות לימודיו הראשונות למד בבית־הספר היסודי הדר־רמתיים. אחרי־כן עבר לבית הספר "אוסישקין" בכפר סבא. שם סיים את לימודיו היסודיים. בפנימיית "הדסים" סיים ארבע שנות לימוד במגמה הביולוגית ואחר־כך למד בסמינר בהדסים. בתקופת לימודיו בהדסים הוא היה פעיל בגדנ"ע.

ברוך גויס לצה"ל בתחילת אוגוסט 1964 והוצב לחיל התותחנים. לאחר הטירונות השלים קורס תותחנים והיה לתותחן. אחרי־כן השלים קורס קשר ובסיומו נשלח ליחידתו ושימש בתפקיד קשר. הוא היה חייל טוב, נאמן ומסור לתפקידו, תמיד השתדל לבצע את המוטל עליו בצורה הטובה ביותר, לשביעות רצון מפקדיו. הוא גם היה חבר ורע למופת, מעולם לא הרע לאיש ותמיד מוכן היה לבוא לעזרת הזולת. לכן היה אהוב על חבריו ועל מפקדיו בצבא.

בנובמבר 1966 שוחרר ברוך מהשירות הסדיר וכשפרצה מלחמת ששת הימים גויס והשתתף במלחמה. אחרי כן עבד במאפיית "אחדות" ביפו ואחר־כך בסניף בנק לאומי ביפו. הוא נשא אישה ובאפריל 1972 נולד בנו הבכור. כפעם בפעם היה נקרא לתקופות של שירות מילואים ותמיד מילא את חובתו ברצון ובנאמנות. כשפרצה מלחמת יום הכיפורים גויס ונשלח עם יחידתו לסיני. הוא עבר קרבות מרים בחזית סיני ויחידתו תקפה באש מרגמות את כוחות האויב כדי לסייע לכוחותינו התוקפים ולהשמיד את כלי המלחמה של האויב. באחד הקרבות באזור טסה שבסיני, נפצע ברוך פצעים אנושים והובהל לבית החולים. ביום כ"ה בתשרי תשל"ד (21.10.1973), מת מפצעיו בבית־החולים. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין הצבאי בקרית־שאול. השאיר אחריו אישה ובן. לאחר נופלו הוענקה לו דרגת סמל.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה כתב מפקדו: "ברוך נפגע במערכה בעת מילוי תפקידו. הוא שירת ביחידת מרגמות כבדות והיה חייל מסור ובעל יוזמה אישית, אהוד על חבריו ועל מפקדיו".

גרוסמן, יחזקאל

יחזקאל (חזי), בן הלה ואריה, נולד ביום כ"א בטבת תש"י (10.1.1950) בכפר־סבא. הוא למד בבית־הספר היסודי "ניר עציון" בפתח־תקוה והמשיך את לימודיו בבית־הספר התיכון "ישורון" בפתח־תקוה. אחרי כן למד בפנימיה הצבאית של חיל החימוש. יחזקאל היה תלמיד טוב וחרוץ, שקדן וממושמע והיה אהוב על מוריו ועל חבריו. הוא היה חבר בתנועת "בני עקיבא" ונמנה עם ארגון הספורט "אליצור", שבשורותיו שיחק

כדורסל, כדורעף וכדורגל. כן אהב מאוד את השחייה בים. הוא היה בעל קול נעים, נהג לעבור לפני התיבה בשבתות, ואהב לשיר ולרקוד. כתלמיד נמנה עם חניכי הגדנ"ע והשתלם בקורס מ"כים. הוא היה חברותי, קל להתיידד ונוח לבריות, והצטיין באורך רוח ובסבלנות. מטבעו היה אוהב־אדם, ותרן וסלחן ומוכן תמיד לעזור בעצה ובמעשה. מאחר שהיה טוב־לב ורחב־יד, עשה כל מה שעשה שלא על מנת לקבל פרס. הוא היה אדיב ומנומס, עדין נפש ונעים הליכות. חבריו זוכרים אותו כאדם אופטימי ועליז, בעל חוש הומור ואוהב להתלוצץ, אך עם זאת איש שיחה נעים, המדבר בהיגיון ובטעם. הוא היה אדם גלוי, ישר ובעל מצפון. נאה דורש ונאה מקיים. מעולם לא היסס לומר דברי ביקורת, אפילו היו קשים, שכן היה הגון ורגיש מאוד למעשה עוול. תמיד שאף לשלמות, והיה מלא מרץ וחיוניות. מטבעו אהב את הפשטות והיה שמח בחלקו. הצטיין ביזמה ובתבונת־כפיים ומילא כל מה שהוטל עליו בנאמנות ובאהבה. הוא היה בן תורה שגלומות בו אהבת ישראל ואהבת האדם, בן נאמן ומסור להוריו ואיש משפחה אוהב ודואג.

יחזקאל גויס לצה"ל בתחילת אוקטובר 1967 והוצב לחיל החימוש. לאחר סיום הטירונות השתלם בקורס לחשמלאות של טנקים ושל תומ"תים. הוא היה חייל טוב ומסור לתפקידו, אהוב על חבריו ועל מפקדיו. בתקופת שירותו בצבא השתדל שלא להדאיג את הוריו והקפיד לכתוב מכתבים הביתה ולשמור על קשר רצוף עם המשפחה.

לאחר שחרורו משירות סדיר הוצב לאחת מיחידות המילואים של חיל החימוש. במלחמת יום הכיפורים לחם חזי בחזית סיני ועבר את מוראות קרבות הבלימה והפריצה נגד המצרים. ביום כ"ד בתשרי תשל"ד (20.10.1973), השתתף בקרב כאיש חוליה־טכנית באחת הסוללות של חיל התותחנים במעברי המיתלה, בהפגזה ארטילרית שנחתה על הסוללה נפגע ונהרג. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בקרית־שאול, השאיר אחריו אישה ובן, אב, אם ואח. לאחר נופלו הועלה לדרגת רב־טוראי.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה כתב מפקדו: "יחזקאל היה חרוץ ומסור. תמיד היו לו רעיונות טובים והיו לו הרבה חברים טובים".

גרוף, אילן

אילן, בן לאה ויעקב (קרול), נולד ביום י"ד בחשון תשט"ז (10.11.1954) בקיבוץ בית־קמה. הוא למד בבית־הספר היסודי על־שם קורצ'אק בבאר־שבע, ואחרי־כן המשיך את לימודיו בבית־הספר התיכון־עירוני מקיף ג' בבאר־שבע, במגמה למסגרות מכנית, ובבית־הספר הטכני של חיל־האוויר בחיפה. בשנת 1958 עקרה משפחתו של אילן מהקיבוץ לבאר־שבע. הוא היה ילד ערני מאוד, תוסס ומלא מרץ, ועם זאת היה ביישן במקצת. הוא לא היה תלמיד מצטיין בבית־הספר, אבל ידע תמיד למלא את חובותיו.

לדברי מחנכתו, כל תפקיד שהוטל עליו עשה ברצינות ובהקפדה. הוא התייחס בדרך־ארץ למבוגרים ותמיד היה מוכן לעזור לחבריו. ואמנם בתעודת בית־הספר נאמר עליו: "אהוב על כיתתו ועוזר לכל אחד". אילן היה פעיל בגדנ"ע ועבר קורס מ"כים. מגיל צעיר היה חובב ספורט, הצטיין בענפי ספורט שונים, ובעיקר אהב משחקי כדור: כדורסל, כדורעף, כדוריד וכדורגל. הוא היה חבר באגודת "הפועל" באר־שבע, התאמן הרבה ונעשה שחקן כדורעף, ומשהגיע לשנתו החמש־עשרה שיחק בקבוצה הבוגרת של האגודה, יחד עם אביו. הוא ידע לקשור קשרים עם אנשים ולהתחבב עליהם. בזכות מזגו הנוח נקלט על נקלה בכל חברה והכל אהבוהו משום טוב־לבו, עליצותו וחביבותו. הוא ידע לספר בדיחות ולחקות במדויק אישים שונים. הוא השכיל לראות את היפה שבחיים וידע ליהנות הנאה שלמה מדברים קטנים. היה בו שקט נפשי והוא ידע להשרות ממנו על סביבתו, לעודד ולעזור לכל אדם. כשקבוצתו הפסידה במשחק, היה מתלוצץ, מחקה ושר כדי לעודד את חבריו. אילן היה רגיש, עדין, וצנוע, אם כי היה גלוי־לב, היה חבוי בו משהו נסתר והוא לא גילה כל צפונותיו. יפה־תואר היה, בעל גוף שרירי וחסון, שׂער שחור ועיניים שחורות נוצצות. אילן היה קשור מאוד לביתו ולמשפחתו וקשר מיוחד היה לו עם אביו, שעמו יצא לאימוני־ספורט ולמשחקים. בבית־הספר הטכני של חיל האוויר לא מצא את מקומו והפרידה מהבית הייתה קשה לו. לפיכך החליט לחזור הביתה אחרי שנת לימודים אחת. עד שגויס לצבא, עבד כמחצית השנה ולמד בקורס נהיגה.

אילן גויס לצה"ל בסוף ינואר 1973 והתנדב לחיל הצנחנים. לאחר סיום הטירונות ולאחר שהשלים קורס צניחה וקורס למפעילי ציוד מיוחד, הוצב לסיירת מהוללת בתפקיד רובאי. הוא היה גאה מאוד בכומתה האדומה ובסמל הסיירת ומעולם לא התלונן, למרות שהאימונים שם היו מפרכים. לדברי חברו לנשק, היה הוא חייל מעולה ותמיד עזר לחבריו. במסעות תמיד היה הולך מאחור כדי לעזור לנחשלים. אילן היה מהמצטיינים בפלוגתו ורבה הייתה גאוותו כאשר נבחר להשתתף בפעולה המבצעית הראשונה שלה. כשפרצה מלחמת יום הכיפורים, היה אילן בחופשה בביתו. הוא התייצב ביחידתו, שהוחזקה כעתודה בבקעת הירדן בימי המלחמה הראשונים. אחרי־כן נשלחה היחידה לאזור בלוזה בסיני וחייליה השתתפו בלחימה נגד עמדות המצרים בצדה המערבי של תעלת סואץ. בקרב שהתחולל ביום כ"ח בתשרי תשל"ד (24.10.1973), על הסוללה המערבית של תעלת סואץ, נפגע הנגמ"ש שלו פגיעה ישירה ואילן נהרג. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בבאר־שבע. השאיר אחריו הורים ושני אחים. לאחר נופלו הועלה לדרגת רב־טוראי.

הוריו הוציאו לאור חוברת לזכרו ובה דברים של בני משפחה ומשל חברים על דמותו וכן משיריו וממכתביו; הסיירת שלו הוציאה לאור ספר ובו דברים לזכר חלליה במלחמת יום הכיפורים, וביניהם רשימות על אילן; כן כלולים דברים עליו בחוברת שהוציאה לאור הסיירת לזכר לוחמיה, שנפלו במלחמת יום הכיפורים.

גרופי, אליהו

אליהו, בן ברכה ויחיא, נולד ביום ג' בחשון תשי"ב (2.11.1951) בתל־אביב ולאחר שלמד בבית־הספר היסודי "מעוז" בכפר־שלם, השתלם בבית־הספר המקצועי "אורים" בתל־אביב. הוא היה תלמיד ממושמע ואהוד על מוריו, והצטיין בעיקר במקצוע הנגרות, שבו גם בחר ברבות הימים כמשלח־ידו. התנהגותו הייתה מופתית והוא נהג בחבריו ובמוריו טוב־לב ונדיבות. אליהו היה חבר בתנועת "הנוער העובד" והשתתף בטיולים, בהרצאות ובמסיבות שנערכו במסגרת התנועה. הוא היה חובב־ספורט עליז וחברותי מאוד. תמיד התייחס בהערכה ובאהדה לזולת ונהג כבוד בבני־משפחתו ובמכריו. הוא אהב להשתעשע עם פעוטות בני־השכונה, אשר דבקו בו ואהבוהו. הוא היה סלחן וותרן לכל אדם וגם אם הציקו לו, מעולם לא שמר טינה לאיש, חבריו ציינוהו כמשכין־שלום בשכונה, שטרח להרגיע ולהשקיט. הוא היה יפה־תואר, לבוש בקפידה, נקי ומסודר. הוא הרבה לקרוא, בעיקר דברי שירה, והרבה לבקר בתיאטרון ובקולנוע. בן מסור ודואג היה להוריו, השתדל לעזור להם ולעודדם ותמיד היה מוכן לסייע להם בעצה ובמעשה.

אליהו גויס לצה"ל בתחילת נובמבר 1968 והוצב לחיל־השריון. לאחר שסיים קורס בבית־הספר הצבאי להשכלה, נשלח ליחידת שריון כספק תחמושת ומזון. לאחר שהתגבר על קשיי־הסתגלות בתחילת שירותו הצבאי, נכנס לתלם ולדברי מפקדיו מילא את תפקידיו במסירות ובאמונה. מפקדו אמר עליו: "אליהו היה חייל טוב וחבר נאמן, אהוד על מפקדיו ועל חבריו־לנשק". מפקדיו סיפרו עליו, כי בכל הזדמנות עזר לחבריו החיילים ועודדם כאשר נפלה רוחם. בזכות תכונותיו ומעלותיו מונה עוזרו האישי של המפקד והיה צמוד אליו. בכל תקופת שירותו בצבא השתדל שלא להדאיג את הוריו והרבה לכתוב להם ואף ימים ספורים לפני נפילתו כתב: "אל תדאגו לי, אני אהיה בסדר". לעומת זאת דאג הוא וחרד לשלום בני־המשפחה. ביום כ"ד בתשרי תשל"ד (20.10.1973), לחם עם יחידתו בסיני ולמרות שהוטל עליו תפקיד בבסיס עורפי, סירב לקבלו בשמעו כי מבוקשים מתנדבים להעברת תחמושת ואספקה אל הקו הקדמי. הוא קפץ על המשאית הראשונה בשיירה ועוד משך אחריו בדברי־עידוד ודירבון, חיילים נוספים. כך יצא בראש השיירה אל החזית. משאיתו נפגעה בהפגזה והוא נפצע והוכנס לאמבולנס כדי להעבירו אל העורף. בעוד הוא קורא לחבריו לדאוג להובלת השיירה הלאה, נפגע בהפגזה גם האמבולנס בדרכו לבית־החולים ואליהו נהרג. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין הצבאי בקרית־שאול. השאיר אחריו הורים, אחים ואחיות. לאחר נופלו הועלה לדרגת רב־טוראי.

במכתב־תנחומים למשפחה השכולה כתב מפקדו: "אליהו הוביל תחמושת ואספקה לכוחות הקדמיים תחת אש והפגזות, תוך דבקות במשימה, כשם שמילא תמיד את תפקידיו במסירות ובאמונה".

הוריו תרמו לזכרו ספר־תורה לבית־כנסת במקום מגוריהם.

גרי (גרישנר), אלדו

אלדו (שלמה), בן תרצה ואברהם, נולד ביום ט' בשבט תש"ו (11.1.1946) בקורדובה שבארגנטינה. הוא למד בבית־הספר היהודי בקורדובה ואחרי־כן למד בבית־הספר התיכון, במגמה החינוכית. אחרי שסיים את לימודיו בבית־הספר התיכון היהודי, החל ללמד בבית־הספר היסודי, שבו החל את לימודיו. אלדו שאף מאז ומתמיד לעלות לארץ־ישראל וחלום נעוריו היה להתיישב בקיבוץ. כשהיה בן שבע הצטרף לתנועת הנוער הציונית "איחוד הבונים" והיה מפעיליה הבולטים והמסורים, גם כחניך וגם כמדריך. בשנת 1964 לאחר שאביו נפטר, עלה ארצה עם אמו ועם אחיו הצעיר. יחד עם חבריו לגרעין הצטרף לאולפן ולהכשרה בקיבוץ מצובה.

אלדו גויס לצה"ל בסוף ספטמבר 1966 ויחד עם חבריו לגרעין הצטרף לנח"ל. לאחר הגיוס עשה תקופת שירות בקיבוץ חצרים. במסגרת הנח"ל הוכשר לשמש כלוחם חרמ"ש והשתתף בקרבות מלחמת ההתשה.

בסוף ספטמבר 1969 שוחרר אלדו מהשירות הסדיר והוצב ליחידת מילואים של חיל הרגלים המשוריין. ביחידה זו נקרא לתקופות של שירות מילואים. לאחר השחרור הצטרף לקיבוץ חצרים מקום שם עשה חלק משירותו במסגרת הנח"ל, ועבד בענף המטעים. הוא היה מסור לעבודתו ולביתו בקיבוץ. הוא ראה באורח החיים המיוחד שבקיבוץ דרך חיים שניסה להגשימה ולהפיק ממנה את המירב. הוא נשא לאישה את רונית חברתו שהכיר עוד בתקופת השירות הצבאי. בחצרים נולדו בנותיהם אפרת ואיילת והוא היה להן אב אוהב. במלחמת יום הכיפורים השתתפה יחידתו בקרבות הבלימה וההבקעה נגד המצרים בסיני. ביום י"ט בתשרי תשל"ד (15.10.1973), יצאה יחידתו לחלץ את חיילי צה"ל, שהיו נצורים במעוז "בודפסט". בקרב שהתפתח נפגע אלדו ונהרג. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בחצרים. השאיר אחריו אישה, שתי בנות, אם, אח ואחות.

בני משפחתו וחבריו לקיבוץ הוציאו לאור חוברת לזכרו, בחוברת זו תארו, בין היתר, את דמותו כחייל: "אלדו לא אהב את הצבא ושנא את המלחמה, אך הלך בקומה זקופה, כמי שתכלית קריאתו לשירות נהירה לו לחלוטין. הלך ולא חזר". בחוברת כתבה אחת מידידותיו: "מעולם לא חשבתי שיבוא יום ואצטרך לדבר על אלדו בזמן עבר, דווקא עליו שהיה העתיד. צנוע היה מטבעו, כל תפקיד שנטל על עצמו ביצע בצורה הטובה ביותר, היה בן אוהב, חבר פעיל בתנועה, מדריך מצטיין, מורה מסור, בעל ואב למופת וקיבוצניק בלב. דרכו בתנועת הבונים מהווה פרשה מיוחדת במינה. הוא היה הרוח החיה בקבוצתו, פעיל ומסייע למדריך. כשהיה מדריך בעצמו, מילא תפקיד זה במרץ רב ובמסירות יוצאת מהכלל. הוא השתלם במגמת הוראה בבית־הספר התיכון וקיבל תואר מורה מוסמך בגיל צעיר יחסית. כמורה חיפש ומצא דרכים לקרב את תלמידיו לא רק לשפה העברית, אלא גם להווי היהודי ולאהבת ישראל. משברי הקליטה בעלייתו ארצה רק חזקו את אמונתו בדרך בה בחר".

גרידי, אברהם

אברהם (אבי), בן שרה (זהרה) וזכריה, נולד ביום כ"ג בשבט תש"י (10.2.1950) ברחובות. הוא למד בבית־הספר היסודי "ישורון" בראשון־לציון ובבית־הספר "יסודי התורה" בקרית־אונו. אחרי כן למד בישיבת "אוצר התלמוד" ברמת־גן. אברהם היה תלמיד חרוץ ומתמיד, אך נאלץ להפסיק את לימודיו כדי לסייע בכלכלת הבית. תחילה היה צבע ואחרי־כן היה לוטש יהלומים. הוא למד והשתלם בביתו במתימטיקה, בספרות, באנגלית ובלימודי היהדות, והרבה לקרוא בספרים העוסקים בענייני מדינה וחברה. הוא היה חובב ספורט, שקד על פיתוח הגוף, והקדיש את זמנו הפנוי לכדורגל ולכדורסל. אברהם היה עקשן ותמיד עמד על דעתו, ניסה לשכנע את הזולת בצדקת רעיונותיו, בראיות שהביא מן התחומים שהיה בקי בהם – התחום הדתי ותחום המדינה וחיי החברה. הוא היה אופטימי מאוד, לא נפל ברוחו, ועל כל אשר אירע לו הגיב בחיוך ובדברי בדיחה. אוהב חברה היה ומכניס אורחים, ידע לשמור סוד ולא הלך רכיל. הוא רחק מריב ומדון, ועשה ככל שיכול להשכין שלום בין רעיו. צנוע היה ועניו ולא אהב להתפאר. הוא היה בן נאמן ומסור להוריו ורחש להם כבוד רב.

אברהם גויס לצה"ל בתחילת פברואר 1967 והוצב לחיל השריון. לאחר הטירונות השתלם בקורס למקצועות טנק. הוא היה תותחן־טנק מצוין, אחראי ומסור לתפקידו, ושימש דוגמא לחבריו במזגו הטוב, בסבילותו ובצייתנותו. הוא השתדל שלא להדאיג את הוריו והקפיד לכתוב מכתבים הביתה, ומיעט לספר בהם על הקורות אותו ועל האימונים הקשים והמפרכים, כדי להרחיק דאגה מלבם.

כשפרצה מלחמת יום־הכיפורים גויס ונשלח עם יחידתו לחזית ברמת הגולן. ביום י"א בתשרי תשל"ד (7.10.1973), נפל אברהם בקרב באזור הר יוסיפון בדרך לחושנייה. פגז פגע בטנק שלו והוא נהרג במקום. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בקרית־שאול, השאיר אחריו אב, אם, שני אחים ושתי אחיות. לאחר נופלו הועלה לדרגת סמל.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה כתב מפקדו: "אברהם ז"ל מילא את המוטל עליו במסירות ובנאמנות. הייתה לו יכולת מקצועית מעולה, ודבקותו במטרה בשעת לחימה, שמשה מופת לחבריו".

הוריו תרמו ספר תורה לבית־הכנסת בכפר חב"ד, להנצחת זכר יקירם.

גרידי, מרדכי

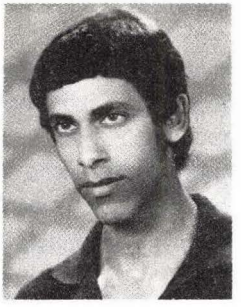
מרדכי, בן רחל ומנחם, נולד ביום ט״ו באדר ב׳ תשי״ד (21.3.1954), בבית־שאן. בשנת 1959 עברה משפחתו להתגורר ברמת־השרון והוא למד שם בבית־הספר היסודי ״עוזיאל״. הוא המשיך את לימודיו בישיבה התיכונית ״קרית נוער״ בבית וגן בירושלים. מרדכי גדל וחונך ברוח המסורת היהודית והאמונה באלהי ישראל. הוא דבק באמונתו והקפיד על שמירת המצוות, עד כי זכה לכינוי ״מרדכי הצדיק״. הוא היה תלמיד מצטיין והשקיע את כל מרצו ואונו בלימוד התורה וההלכה. הוא זכה להערכת מוריו, שרצו שימשיך ללמוד וילך לעסוק בהוראה, שכן להערכתם הוא היה בעל תפיסה מהירה וניחן ביכולת להקנות לזולת את הידע שרכש. אולם, מאז עמד על דעתו, עז היה רצונו של מרדכי לשרת את עמו ואת ארצו. פיעמה בו רוח התנדבות והוא היה מוכן לכל קורבן שיידרש ממנו. נכונות זו הביאה לכך, שיצא למשימה אשר לא שב ממנה. הוא היה חבר נאמן ורע של אמת, שהיה מוכן תמיד להגיש עזרה וסיוע לזולת. בגלל אהבת האדם הטבועה בו התעתד ללמוד רפואה, שכן ידע כי בכך יוכל לעזור לבני אדם ולהקל עליהם. אולם הוא לא זכה להגשים את שאיפתו ולא הצליח לממש את חלומו.

מרדכי גויס לצה״ל בתחילת אוגוסט 1972 והוצב לחיל ההנדסה. במהלך אימוניו השתתף בקורס חבלה, בקורס מפקדי־כיתות ובקורס מש״קי הנדסה. בשנת 1973 סיים בהצלחה קורס קצינים בבית־הספר לקצינים של צה״ל. כשפרצה מלחמת יום הכיפורים עשה בבסיס ההדרכה של חיל ההנדסה, במסגרת קורס קציני הנדסה. הוא סיים את הקורס בנובמבר 1973 ולאחר שהוענקה לו דרגת הקצינות נשלח לשרת כקצין הנדסה בפיקוד הצפון. הוא היה קצין מעולה, בקי במקצועו, מקובל ואהוד על חבריו ועל מפקדיו. הוא התנדב לכל משימה קשה ומסוכנת. כך התנדב ונשלח לסיני כדי לחלץ טייס של חיל האוויר המצרי, שמטוסו התרסק ונפל בשטח ישראלי. ביום י״ט בניסן תשל״ד (11.4.1974) פרצו מחבלים לעיר קרית־שמונה. מרדכי יצא למקום עם חבריו ליחידה כדי לסייע בחיסול המחבלים. למרות שנמנה עם הכוחות המסייעים, לא יכול היה להישאר בעורף והצטרף לכוחות הלוחמים. בקרב הפריצה נפגע ונהרג. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בקרית־שאול. השאיר אחריו הורים, שני אחים ואחות.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה כתב שר הביטחון: ״סגן־משנה מרדכי גרידי ז״ל נתן את חייו למען מולדתו. הוא נפל בקרית־שמונה, בקרב עם מחבלים, ביום י״ט בניסן תשל״ד (11.4.1974). מרדכי ז״ל שירת בחיל ההנדסה. הוא היה חייל מצוין, קצין מוכשר וחבר נאמן. מרדכי היה אהוד על הכל״.

הוריו תרמו ספר תורה לזכרו, לבית־הכנסת ברמת־השרון; המועצה המקומית של רמת־השרון הוציאה לאור חוברת לזכר בניה שנפלו במערכה, ובה דברים על דמותו של מרדכי.

גרייה, זכריה

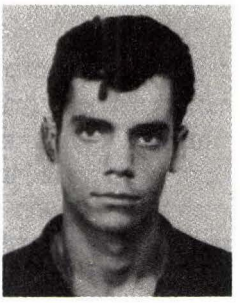
זכריה, בן יונה ושלמה, נולד ביום ב' באדר תשי"ד (5.2.1953) בפתח־תקוה ולמד בבית־הספר היסודי "נצח ישראל" בפתח־תקוה ובבית־הספר התיכון "ברק" בתל־אביב. הוא היה חבר בארגון נוער מקומי בשם "רינת" והיה ספורטאי נלהב. בעיקר התעניין בענף הסיף, בריצות למרחקים ארוכים ובכדורגל. זכריה היה תלמיד מצטיין, אהב לקרוא הרבה, במיוחד בספר תהילים, ובשעות הפנאי שלח ידו בציור. בחופשותיו היה יוצא לפעמים לעבוד בקידוחים כדי להשתכר קצת כסף, שנתן לאמו. סיפר עליו חברו אמנון: "זכריה היה בעל לב חם, שקט, עניו ומסור לכל משימה. בעל כישורים נפלאים היה, החל בלימודים וכלה בספורט על כל סוגיו. הוא היה קל רגלים, השתתף בתחרויות וזכה לא פעם למדליות ולהישגים נאים".

זכריה גויס לצה"ל בראשית נובמבר 1971 והוצב בחיל השריון, שם סיים קורס מ"כים חרמ"ש. סיפר מפקדו: "כבר בימים הראשונים בלט זכריה בהסתגלותו המהירה לתנאים הקשים בטירונות. הייתה בו עקשנות נדירה, מהולה במוטיבציה חזקה. עקשנות זו היא שאפשרה לו לחייך בלילות ללא שינה בריצות ובמסעות". וסיפר חברו לנשק מוטל'ה: "תמיד ראיתיו כשחיוך מבויש קמעא על פניו. כמו שאומרים בצבא – שום דבר לא "שבר" אותו; לא עבודות קשות ולא אימונים מפרכים. הוא היה בעל כושר גופני מעולה. בזמן העבודות תמיד בחר בקשה ביותר. כאשר סיים את שלו, היה עוזר לאחרים אף שלא היו מבקשים. הוא היה דמות חיובית בין החבר'ה בפלוגה. תמיד סיפר על חוויותיו מהשכונה, ובמיוחד על אביו בעל הכושר הגופני הרב. מרוב אהבתו לאביו, חיקה אותו בכל. ממנו גם ירש את יכולתו הפיסית". כשפרצה מלחמת יום הכיפורים היה זכריה בכוח הסדיר, שישב על קו התעלה. ביום י"א בתשרי תשל"ד (7.10.1973), יצאה פלוגת סיור לטהר את אזור הגבעות השולטות על קו המים מחיילי האויב. זכריה, ששימש כמקלען, נפגע בקרב זה ונהרג. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בקרית־שאול. השאיר אחריו אב, אם, אח ואחות. לאחר נופלו הועלה לדרגת סמל־ראשון.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה כתב מפקדו: "זכריה וחבריו, בגופם הצעיר, בלמו את נחשול ההסתערות של הכוח המצרי הפולש. במשך תקופת שירותו בפלוגה הסדירה, התחבב על כל חבריו ומפקדיו".

לזכרו תרמה המשפחה ספר תורה, אשר הוכנס לבית־הכנסת בפתח־תקוה. כמו־כן יצאה לאור חוברת על זכריה ואיתן – שני החברים אשר בחייהם ובמותם לא נפרדו.

גרייפמן, אבי

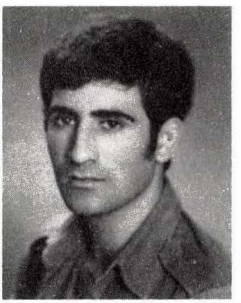

אבי, בן מרים ויוסף, נולד ביום י"ג בתמוז תשי"ד (14.7.1954), בראשון־לציון. הוא למד בבית־הספר היסודי "גורדון" והמשיך את לימודיו בבית־הספר התיכון המקצועי "אורט" בגבעתיים. אבי נולד למשפחה שחייתה את הציונות והגשימה אותה הלכה למעשה. אביו עלה ארצה בשנת 1925 מפולין ושירת בצבא הבריטי במלחמת העולם השנייה ובחטיבת "גבעתי" במלחמת השחרור. אמו עלתה ארצה ממצרים בשנת 1946. אין תימה אפוא, שכבר מילדותו ספג בבית הוריו את האהבה לארץ ישראל, לנופיה ולאנשיה. אבי אהב לצאת למסעות ולטיולים ברחבי הארץ ולא היו מקומות רבים שלא ביקר בהם. במיוחד אהב את הטיולים שכללו מסעות ארוכים ברגל וכך למד לאהוב את הארץ "דרך רגליו" המטיילות בשבילים. הוא היה נער גבוה ויפה־מראה, שעורר אצל רואיו רושם של נאיביות ותמימות. אלה שזכו להכירו היטב הבחינו מיד שזהו רושם חיצוני בלבד. אבי היה נער פיקח וחריף, שעשה כל דבר באורח יסודי, אחראי ומסור. למרות שהיה נחבא אל הכלים במקצת, היה אהוב על חבריו ועל ידידיו והם נהגו לבוא כדי להיות במחיצתו שעות רבות ככל האפשר. אבי היה תלמיד חרוץ. מלא מרץ והתלהבות וכאשר דיבר על נושא קרוב ללבו, אפשר היה לחוש עד כמה הוא נתון בדבר ראשו ורובו. הוא היה מדבר בהתלהבות ועיניו היו זורחות ומאירות. חבריו זוכרים כיצד היה מופיע לפתע, שמח ועליז, ואומר כשחיוך גדול על פניו: "יש לי כמה שעות. מוכרחים לעשות משהו נחמד". תמיד היה עסוק במשהו. הוא לא הסכין לשבת במנוחה, תמיד רצה לנסות דברים חדשים, תמיד ביקש חוויות חדשות. מטבעו היה בעל גישה אופטימית לחיים שהאמין בטוב וביפה. אמנם ידע כי רב הכיעור ורבה השלילה. אך האמין שבכל דבר, בכל אדם ובכל מעשה, אפשר לגלות משהו מן הטוב; יש רק לרצות לחפש ולמצוא. אבי נהג לדבר על העתיד ועל כל הטוב שהוא צופן בחובו. הוא ניחן בחוש הומור מצוין והיה "חביב הקהל" בכל מסיבה ובכל אירוע חברתי, והחברים נהגו להתאסף סביבו וליהנות משנינותו. כבר בימי בית הספר נתגלו בו כשרונות לציור ולמלאכת־יד והוא טרח לפתח אותם. הוא הרבה לצייר, בנה דגמי מטוסים וטנקים ואפילו הצליח לבנות בכוחות עצמו מערכת סטריאופונית משוכללת לביתו. הוא נתברך ב"ידי זהב" ובכל אשר עשה הצליח. הוא היה דייקן וקפדן גדול בעבודה ולא הניח מידו דבר שלא הושלם בקפידה, עד לפרטי פרטיו. אבי ידע לקיים עם הוריו מערכת יחסים עשירה ומפרה. הקשרים ביניהם היו הדוקים ביותר והתבססו על אהבה ועל הערכה הדדית. הוא הקפיד מאוד בכבודם והתחשב ברצונם וברגשותיהם תמיד. כאשר נעדר מהבית, הקפיד תמיד לכתוב או לטלפן ולהודיע על מקום המצאו. כשקרב מועד גיוסו לצה"ל החליט ללכת בעקבות אחיו ברוך, שהיה מפקד כיתה בסיירת "שקד", ולהתנדב לחיל קרבי.

אבי גויס לצה"ל בסוף אוקטובר 1972 והוצב לחיל השריון. לאחר סיום הטירונות, השתלם בקורס למקצועות השריון. הוא סיים אותו בהצלחה רבה והוצב ליחידת־שדה של חיל־השריון בתפקיד טען־קשר. מפקדיו העריכו אותו כחייל אמיץ ומסור,

המשתדל למלא את המוטל עליו באופן הטוב ביותר. הוא למד היטב את מערכות הטנק שהיה מופקד עליהן וידע לתפעל אותן בזריזות ובמיומנות. תמיד עשה את מלאכתו ברצון ובשקדנות ומעולם לא שמע איש מפיו תלונות וטענות. במלחמת יום הכיפורים השתתף אבי בקרבות הבלימה נגד המצרים בגזרה הדרומית של תעלת סואץ. בקרב שהתחולל ביום י׳ בתשרי תשל״ד (6.10.1973), נחלץ אבי בטנק שלו לעזרת טנק שנפגע. פצצת מרנ״ט פגעה בטנק ואבי נהרג במקום. הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין הצבאי בקרית־שאול. השאיר אחריו הורים ושני אחים.

גריית, אליהו

אליהו (אלי), בן חזנה ואברהם, נולד ביום י״ג באב תשי״א (15.8.1951) בכפר סבא. הוא למד בבית־הספר היסודי הממלכתי א׳ בנס־ציונה. לאחר שסיים את לימודיו בבית־הספר היסודי החל לעבוד בסניף ״בנק לאומי״ במקום, וללמוד בבית־הספר התיכון ״חביב״ בראשון לציון, בלימודי ערב. אליהו היה חברותי וקל להתיידד, אהב חברה והיה מכניס אורחים, הצטיין באורך רוח וסבלנות ולא שמר טינה לאדם. הוא ידע להטות אוזן לידידיו והיה מוכן תמיד לעזור לכל אדם, אפילו היה הדבר כרוך באי־נוחות. ותרן היה וסלחן, רחק מריב ושקד על השכנת שלום בין חבריו. הוא היה אדיב, ונעים הליכות. היה לו חוש הומור מצוין והיתה בו שמחת חיים ואופטימיות. אליהו היה איש שיחה גלוי־לב ישר ובעל מצפון. מעולם לא היסס למתוח ביקורת כשהיה צורך בכך. בעבודה היה חרוץ ושקדן, הקפיד לעשות את מלאכתו באמונה, והממונים עליו שבחוהו על התמדתו ועל מרצו, על אחריותו ועל דייקנותו, הוא אהב מאוד את בני משפחתו, היה בן נאמן ומסור להוריו, רחש להם כבוד ודאג לרווחתם.

אליהו גויס לצה״ל במחצית אוגוסט 1969 והתנדב לשרת בחטיבת ״גולני״. לאחר סיום הטירונות השתלם בקורס חובשים, ומונה חובש קרבי בגדוד ״ברק״. הוא היה חייל טוב, וחבר טוב, שהיה מוכן לסייע לזולת ברצון וללא חישובים של כדאיות. במהלך שירותו השתתף בפעילות מבצעית ועל כך הוענק לו ״אות השירות המבצעי״. מפקדו כתב עליו בחוות דעתו: ״אליהו ממלא את תפקידו בדרך טובה מאוד, ויעילה, והוא אחראי ומסור לתפקידו״.

כשפרצה מלחמת יום־הכיפורים גויס ונשלח עם יחידתו לחזית בסיני. ביום י״ב בתשרי תשל״ד (8.10.1973), יצא בזחל״ם עם מפקדיו לחלץ כלי רכב טעון פצועים, שנלכד באש האויב. בדרך בין טסה לאיסמאעיליה, על ציר ״טליסמן״, באזור ״נוזל״, פגעו בהם שני טילים. התחמושת שהובילו התפוצצה וכל החיילים שבזחל״ם נהרגו במקום. תחילה נחשב אליהו כנעדר, ואחרי־כן הוכרז חלל שמקום קבורתו לא נודע. לימים נתגלתה גופתו עם גופות חבריו, והם הובאו למנוחת־עולמים בקבר אחים, בבית־העלמין בהר־הרצל. השאיר אחריו אב, אם, שני אחים ושלוש אחיות. לאחר נופלו הועלה לדרגת סמל.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה כתב מפקדו: "סמל אליהו ז"ל שירת ביחידה כלוחם וכחובש. הוא היה איש מקצוע מעולה, אמיץ ומסור, מקובל על חיילי היחידה וניכר ברצונו לעזור לחבריו".

עיריית נס־ציונה הוציאה לאור חוברת לזכר בני העיר שנפלו במלחמה, ואליהו בתוכם.

גרינבאום, שמשון

שמשון, בן אסתר ואברהם, נולד ביום כ"ג באייר תש"ו (24.5.1946) בחיבת־ציון, הוא למד בבית־הספר הממלכתי־דתי בכפר הרא"ה והשלים את לימודיו התיכוניים בישיבת תו"מ בכפר אברהם. בכיתה ה' הצטרף לתנועת הנוער "בני עקיבא" בכפר הרא"ה. הוא היה פעיל מאוד במסגרת שבטו, הופיע בהתמדה לפעולות ושקד לא להחסיר אף טיול. כבר אז נתגלתה בו התכונה של מנהיג בעל יוזמה רבה. קרה פעם שהמדריך חלה באחד ממחנות הקיץ; שמשון לקח על עצמו את תפקיד ההדרכה ודאג בצורה מופתית לארגון הקבוצה. שמשון אהב ספורט והיה שחקן כדורעף מצטיין בקבוצת "הפועל חיבת־ציון". מספרים עליו חבריו: "שמשון קיפל בחייו את דמותו של הצבר הצעיר – את בן הכפר עם אהבת הטבע ואהבת החיים, עם ריחם של פרדסים, טיולים ואהבת מולדת עמוקה".

שמשון גויס לצה"ל בראשית מאי 1964 והוצב לחיל השריון. גם כאן, כבכל מקום אחר, הייתה תרומתו נכבדה. משסיים את שירות החובה בראשית יוני 1966, הפצירו בו מפקדיו שיתנדב לשירות הקבע, אולם שמשון לא ראה את עתידו כאיש צבא. הוא גדל באווירה חקלאית ושאף לחזור לעבודת האדמה.

משסב לחיים האזרחיים פנה להדרכת נוער עבריין. דווקא העבודה הלא־שיגרתית היא שמשכה את לבו. חינוך נוער מסוג זה היה בשבילו אתגר. לאחר שנת הדרכה במעון "יוליאנה" שליד חדרה, יצא להשתלמות להכשרת מורים בירושלים, שם הכיר את אשתו לעתיד – עירית. משסיים את הקורס עברו שמשון ועירית להדריך במעון "עתידות" שבעכו. סיפוק רב היה לו בעבודתו זו, אולם התשוקה לעבודת האדמה גברה עליו והוא גמר אומר לרכוש לו חלקת אדמה. לאחר שנשא לאישה את עירית, יצאו השניים לכפר בית־הלוי, בו קבעו את מושבם. ספרו עליו חברי הכפר: "שמשון עם המבט הישר, התמים והבוגר כאחד, הוכיח את עצמו כאדם רציני, שוקל בהיגיון, עובד אדמה חרוץ ודוגל בסיסמה: "עשה הכל במו ידיך". שמשון רצה מאוד לתרום לחיי החברה ולהיות חלק פעיל ומועיל בה. בשבתות ובחגים היה הולך לבית הכנסת, ובימי חול היה עמל על הטרקטור ברוח טובה ובאופטימיות. נעים היה לראות כיצד השתלב הזוג הצעיר במהירות בחיי המשק. למרות שהיה מצעירי הכפר, נבחר להנהלת המושב, בזכות פעילותו החיובית והענפה. בשעות העבודה היה נוהג לזמר, והחבר'ה כינו אותו לעתים "ייקה", על שהיה דייקן ביותר.

את מטעיו טיפח בנאמנות ורוב המבנים שהקים היו מלאכת כפיו. בשלהי שנת 1972 נולדה לזוג בתם הבכורה אורית. שמשון, שהיה אב מסור ונלהב, הספיק ליהנות מילדתו שנה אחת בלבד. במלחמת יום הכיפורים שירת כמש"ק חרמ"ש בחזית הצפון. ביום י"א בתשרי תשל"ד (7.10.1973), עלה עם יחידתו אל הרמה דרך גשר בנות יעקב ונסע עד ציר הנפט, שם פנה דרומה עד שיצר מגע עם האויב. הפלוגה נשלחה כדי להציב באזור כפר־נאפח מארב לחיילי קומנדו סוריים, אשר לפי דו"חות מודיעין, היה חשש שיונחתו שם. לפיכך פרסו את הזחל"מים ליד מנחת המסוקים. בשעות הצהרים הופיעו טנקים של האויב, ירו לעבר אחד הזחל"מים ופגעו בו. נהג הזחל"ם הפצוע צעק לעזרה ושמשון, ששימש כמפקד זחל"ם, קם עם החובש וביחד רצו אל הזחל"ם הבוער, כדי להציל את הפצוע. כשהגיעו סמוך לזחל"ם נורה עוד פגז, שפגע בשמשון והרגו. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בחיבת ציון. השאיר אחריו אישה ובת, אב, אם ושלוש אחיות. לאחר נופלו הועלה לדרגת סמל־ראשון.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה כתב מפקדו: "ראויים לציון דבקותו במשימה של שמשון, מסירותו ואומץ לבו".

חבריו מכפר בית־הלוי הוציאו לאור לזכרו חוברת ובה דברי חברים על דמותו.

גרינברג, אברהם

אברהם, בן שרה ושמואל, נולד ביום י"א בחשון תשי"ב (10.11.1951) בוורוצלב שבפולין ועלה ארצה עם משפחתו בשנת תשי"ז (1957). לאחר שלמד בבית־הספר היסודי "הנדיב" במטולה, מקום מגוריו, סיים את לימודיו בבית־הספר התיכון החקלאי בפרדס־חנה. הוא היה תלמיד שקדן שאהב את הלימודים ואת בית־ספרו. כן היה חבר בתנועת "הנוער העובד". אברהם היה ספורטאי ועסק בענפי־ספורט שונים ובעיקר בשחייה ובצלילה. כשחיין השתתף בצליחת הכינרת וכצוללן קנה לו מעריצים רבים. הוא נהג להסביר, כי כושרו בתחום זה בא לו מילדות, כשנהג לצלול אל מימי מפל "התנור" הסמוך למושבת־מגוריו. הוא גם הצטיין בניווט וקבוצתו, שייצגה את בית־ספרו בפרדס־חנה, הצטיינה בתחרויות־הנוער הארציות בניווט. גם במסגרת הגדנ"ע היה פעיל מאוד, עבר קורסים ומונה מ"כ. כבעל אישיות מקורית, רחק ככל האפשר מחיי־שיגרה. הוא הרבה להאזין למוסיקה, היה חובב־טבע נלהב ובכל הזדמנות יצא לטייל ברחבי־הארץ. מטבעו היה תקיף ומהיר־החלטה ומעולם לא איבד את שלוותו; יחד עם זאת היה ענוותן ושקט, ידע ליהנות מדברים פשוטים ואהב לבלות בחברת ידידות וידידים. אברהם אהב לעבוד, השכים קום וגרר אחריו במרצו את חבריו. הוא היה אדם חברותי מאוד, נכון לסייע לזולת ולעזור בעצה ובמעשה. כתב עליו חברו: "נהניתי בעיקר לעבוד במחיצתו בפריקת עגלת־ירק, שכן אברהם היה עושה 80 אחוז מהמלאכה ואילמלא חשש להעליבני, ללא ספק היה מציע לי לעשות את כל העבודה לבדו". אברהם ייצג בעיני חבריו את בן־הגליל הטיפוסי, ולכן כינוהו גם בשם־חיבה

"מטולה", או "טולקה". מאז ומתמיד אהב מעשי קונדס והשתתף בכל "מבצעי שובבות" עם חבריו. כבן מסור למשפחתו נהג תמיד לסייע בעבודות המשק של הוריו והתמיד בכך גם בחופשותיו בתקופת שירותו בצבא.

אברהם גויס לצה"ל בתחילת נובמבר 1970 והוצב לחיל־התותחנים. לאחר סיום הטירונות ולאחר שהשתלם בקורס מ"כים, השלים קורס־קצינים. אחרי־כן סיים קורס קציני חת"ם והוצב ליחידת תותחנים ברמת־הגולן כקצין־סוללה בדרגת סגן. לדעת מפקדו נשקף לאברהם עתיד מבטיח כקצין תותחנים מעולה שהתקדמותו מובטחת. במלחמת יום הכיפורים שימש אברהם כקצין־מרגמות כבדות בצפון רמת־הגולן. במשך יומיים הפליא לעשות בפוקדו על סוללה, שהנחיתה אש על האויב בקרבות הקשים. ביום י"ב בתשרי תשל"ד (8.10.1973) הצטרף אברהם לאחד הצוותים שפעלו בלי הרף, כדי לוודא על־ידי נוכחותו במקום, פעולה נמרצת של הצוות. בהתפוצצות שאירעה במקום נפגע ונהרג. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין במטולה. השאיר אחריו הורים, אחים ואחות.

במכתב־תנחומים למשפחה השכולה כתב מפקד־היחידה: "דבקותו של אברהם בכל משימה שהוטלה עליו, הייתה לסמל ביחידה כולה. לפי בקשתו המפורשת הועבר ליחידתנו, כדי שיוכל לשרת קרוב למטולה שכה אהב. קרבתו למקום־מגוריו הגבירה ללא ספק את דבקותו ומסירותו, כיוון שחש, כי על ביתו ועל משפחתו ממש הוא מגן".

בית־ספרו הוציא לאור חוברת לזכר חניכיו־בוגריו שנפלו בקרבות ובה כלולים דברים על אברהם מפי חבריו. כתב אחד מהם: "אני חושב עליו במושגים של שיר הפלמ"ח הנודע 'דודו', שכן מעולם לא הכרתי בחור ששם זה הולמו יותר. קשה לי לחשוב עליו כעל מת, שהרי מי כמוהו – יפים לו החיים. בלבי ישאר תמיד אותו בחור צוחק".

גרינברג, חיים

חיים, בן מרים (מריה) ולייב ז"ל, נולד ביום כ' בסיון תרצ"ו (2.5.1936) בפודולי שברומניה. הוא סיים את לימודיו היסודיים בעיר מגוריו ברומניה ואחרי־כן המשיך ללמוד בבית־ספר תיכון־מקצועי. חיים היה תלמיד טוב, שקד על הלימודים והצליח בהם, אולם לאחר שנתיים נאלץ להפסיק את לימודיו כדי לעזור בפרנסת הבית. הוא היה בן מסור למשפחתו, אדיב ונעים הליכות. מילדות היה חבר בתנועת הנוער של השומר הצעיר ברומניה, וכן היה חובב ספורט ושיחק בעיקר בכדורגל, במסגרת קבוצת נוער. הוא גם אהב מאוד לקרוא ספרים בנושאים שונים, וכך למד ורכש ידע והבנה בתחומים רבים. ביחסו לזולת הצטיין בחביבות כלפי כל אדם ובנכונות לעזור תמיד לכל הזקוק לעזרה. במשך תריסר שנים עזר חיים לכלכל ולפרנס את משפחתו ובשנת תשכ"ה (1965) עלתה המשפחה ארצה. הוא נכנס לאולפן "עציון" ללמוד את השפה העברית. ברבות

הימים נשא אישה ויחד הקימו בית ובשנת 1967 נולדה בתו הראשונה. הוא היה אב ובעל למופת, נאמן ומסור למשפחתו ודואג לכל מחסורה.

חיים גויס לצה"ל בתחילת יולי 1967. לאחר סיום הטירונות השלים מספר קורסים והיה ללוחם חי"ר.

לאחר שעשה בצבא תקופת שירות מקוצרת, שוחרר מהשירות הסדיר והוצב לכוחות המילואים. מאז עלותו ארצה נהג לעסוק להנאתו בציור כתחביב. הוא אהב לשחק בשח־מט והרבה להתעניין בכל החידושים וההתפתחויות בתחומי המדע והפוליטיקה. מרבה היה לקרוא ובכך הרחיב את תחום ידיעותיו וידע לשוחח עם כל אדם על כל נושא. למחייתו התפרנס מייצור בובות לחלונות ראווה ולתפאורה. מסירותו ודאגתו לאמו נתגלתה ביתר שאת לאחר פטירת אביו. הוא דאג ועזר לה בכל והשתדל להקל על חייה ולסייע לה להתאושש ולהתגבר על אסונה. כשפרצה מלחמת יום הכיפורים היה חיים בשירות מילואים במוצב "אורקל" ב' שנועדו לו קרבות קשים ומרים. אנשי המעוז לחמו כאריות בכוחות המצרים שתקפו גלים גלים. כשאפסה תקוות הלוחמים להמשיך ולהחזיק במוצב החלו בנסיגה לעבר כוחותינו. בעת הנסיגה ביום י"א בתשרי תשל"ד (7.10.1973), נתקל הכוח במארב של חיילי קומנדו מצרים ובמהלך הקרב נעלם חיים מעיני חבריו. המצרים השתלטו על האזור ולכן נבצר מחיילינו לחפש את חיים והוא הוכרז כנעדר. במאי 1974, בעת חיפוש הנעדרים, נמצאה גופתו והוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בהר־הרצל. השאיר אחריו אישה, בת ובן שנולד אחרי נפילתו, אם, ארבעה אחים וארבע אחיות. לאחר נופלו הוענקה לו דרגת רב־טוראי.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה כתב מפקד היחידה שלו: "חיים נמנה עם שורותינו ולחם בגבורה רבה במעוז "אורקל" שעל שפת תעלת־סואץ. בתקופת שירותו עמנו בגדוד מצאנו בו תכונות של אדם ולוחם למופת".

גרינברג, חיים

חיים, בן שיינדל וברל, נולד ביום י"ט בכסלו תשט"ו (14.12.1954) בקיבוץ אפק ולמד בבית־הספר היסודי שבקיבוצו ובבית־הספר התיכון 'כרמל' ביגור. חיים היה תלמיד מצטיין, בעיקר במתמטיקה, אך הגיע להישגים גם במקצועות ההומניים. הוא אהב מוסיקה ופרט על גיטרה, צייר ומצא בציור ובכתיבת שירים ביטוי לרחשי־לבו. לרעיונותיו ולמחשבותיו. כן היה שחקן כדורסל בנבחרת של הקיבוץ. היה לו זיכרון מופלא וכושר הבעה וביטוי בכתב ובעל־פה. כן הצטיין בחוש הצדק המפותח שלו ובאומץ־לבו להיאבק על כל דבר שנראה לו ראוי למאבק.

חיים גויס לצה"ל בתחילת נובמבר 1972 והוצב לחיל השריון. הוא אומן כאיש צוות טנק ונשלח לקורס מפקדי טנקים, שם זכה בציונים גבוהים, אולם שבועיים לפני סיום הקורס פרצה המלחמה. במשך כל תקופת שירותו היה חייל מסור וממושמע,

תמיד התנדב למלא תפקידים קשים ומשימות מסוכנות, עזר לחברים ובכל יחידה ששירת בה, תרם להעלאת המוראל ולגיבוש החיילים ואנשי הצוות. הוא היה קשור מאוד למשפחתו ולקיבוצו. כשהיה תלמיד ואחרי־כן כששירת בצה"ל הרבה לכתוב מכתבים להורים ולחברים, ובהם סיפר על רשמיו מטיולים באֶרץ, מהאימונים ומחוויותיו בצבא, בקורסים השונים. כשפרצה מלחמת יום הכיפורים היה חיים כאמור, חניך בקורס מפקדי טנקים. הוא וחבריו נשלחו כאנשי צוותים להשתתף בבלימת התקפות המצרים בגזרה הצפונית של תעלת סואץ, ליד העיר קנטרה. ביום י"ב בתשרי תשל"ד (8.10.1973), ניסו הוא וחבריו, ואתם קומץ לוחמים ממעוז 'מילאנו' שעל שפת התעלה, להיחלץ ולהגיע לעבר העיר קנטרה. ובקרב שהתחולל נפגע חיים ונהרג. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בקיבוץ אפק. השאיר אחריו הורים ושני אחים. לאחר נופלו הועלה לדרגת סמל.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה כתב מפקדו, כי חיים היה חניך מסור ושקדן, במלחמה ביצע את תפקידו ללא דופי, תוך גילוי יוזמה, דבקות במשימה, כושר מקצועי ואומץ־לב.

קיבוצו, אפק, הוציא לאור חוברת לזכרו בשם "חיימק'ה", ובה דברי חברים, מורים וידידים על דמותו וכן חלק מאוסף המכתבים שכתב בשנות בגרותו.

גרינברג, נמרוד

נמרוד, בן רות ומשה, נולד ביום י"ד בתשרי תשט"ו (1.10.1954) בקיבוץ זיקים ולמד בבית־הספר היסודי בקיבוץ כרמיה ובבית־הספר התיכון בקיבוץ יד־מרדכי. בתקופת הלימודים בבית־הספר היה נמרוד נער חברותי ופעיל בתנועת נוער. הוא היה מדריך בתנועת הנוער של 'השומר הצעיר' ובגדנ"ע ואף השתתף בקורס לדאייה. נמרוד הצטיין במלאכת־יד, בעיקר בעץ, ובנה טיסנים ודגמי מטוסים. כן אהב לצייר. הוא הצטיין גם בספורט, בעיקר בכדורסל ובאתלטיקה, ועסק באיסוף מטבעות עתיקים. הוא אהב את חיי המשק והקיבוץ. מגיל צעיר התעניין בכל ענפי החקלאות והרבה לטייל ולתור בשדות הקיבוץ הכל הכירוהו כצעיר רציני, בעל מזג נוח, חברותי ואהוב על חבריו. נמרוד התעניין בנושאים צבאיים וקרא ספרים רבים על תולדותיהן של מלחמות.

נמרוד גויס לצה"ל בתחילת נובמבר 1972 והתנדב לקורס טיס, אך נבצר ממנו לסיים את הקורס והוא הועבר לחיל ההנדסה, שם השלים קורס פלסים, וקורס צניחה. הוא היה חייל מסור וממושמע, בעל כוח רצון, התמדה ועקשנות. מטבעו היה חבר נאמן והיה מוכן תמיד לעזור לחבר באימון מפרך ובמסע קשה או לסייע לו ללמוד ולהבין חומר לימודים שהתקשה בו. במלחמת יום הכיפורים שירת נמרוד ביחידת חיל הנדסה בסיני והשתתף בקרבות הבלימה וההבקעה נגד המצרים. ביום כ"ב בתשרי תשל"ד (18.10.1973), נפגע ונהרג, בעת חציית הגשר על תעלת סואץ. הוא הובא

למנוחת־עולמים בבית־העלמין בקיבוץ זיקים השאיר אחריו הורים ואחות. לאחר נופלו הועלה לדרגת רב־טוראי.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה כתב שר הביטחון משה דיין, כי נמרוד היה חייל טוב וחבר נאמן, אהוד על כל מי שהכירו.

הוריו הוציאו לאור חוברת לזכרו, ובה דברי חברים ובני משפחה על דמותו.

גרינברג, נתן

נתן, בן מרגלית ויעקב, נולד ביום י״ב בכסלו תש״ח (25.11.1947) בירושלים. הוא למד בבית־הספר היסודי 'הבונים' בתל־אביב ובבית־הספר התיכון המקצועי 'שבח' בתל־אביב. בתקופת לימודיו בבית־הספר היה נתן פעיל בתנועת הצופים ובגדנ״ע. הוא סיים את לימודיו במגמה לחשמל בבית הספר המקצועי.

נתן גויס לצה״ל בתחילת נובמבר 1965 והוצב לחיל המודיעין, שם עבר קורס טכנאי־קשר וקורס טכנאי־מודיעין. מפקדיו וחבריו העידו עליו שהיה חייל מסור ונאמן.

אחרי שחרורו משירות סדיר עבד כחשמלאי בציי־הסוחר. במלחמת יום הכיפורים התנדב נתן לשרת ביחידתו, למרות שהיה פטור משירות מילואים, עקב עבודתו בציי הסוחר. ביום י״ט בתשרי תשל״ד (15.10.1973), נפצע נתן בתאונת דרכים במרכז הארץ ונפטר אחרי־כן בבית החולים. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בקרית־שאול. השאיר אחריו הורים ושני אחים. לאחר מותו הועלה לדרגת סמל.

גרינוולד, דורון

דורון, בן שושנה ויחזקאל, נולד ביום י״ב בשבט תש״י (30.1.1950) בקרית־ביאליק. הוא למד בבית־הספר היסודי שם, ואחרי־כן המשיך בלימודיו בבית־הספר התיכון בקרית חיים. דורון היה תלמיד חרוץ ושקדן, ואהוב על מוריו ועל חבריו. חובב טיסנאות היה ובחדרו היו הרבה מודלים של טיסנים. הוא הרבה לקרוא בתחום זה, ואמר שהוא מתעתד להיות משכלל ומייעל כלי טיס. לכן אף נמנה עם חניכי גדנ״ע־אוויר וברבות הימים הדריך בקורס לטיסנאות. דורון היה מציאותי, שקט ושונא יומרות, שקול במחשבותיו, דייקן ויודע לעשות את מלאכתו באמונה. הוא היה חבר טוב, מסור ונאמן לידידיו, והללו ידעו שאפשר לסמוך עליו בכל עת ובכל עניין, הם פנו אליו בשעת מצוקה והוא, מעולם לא השיב את פניהם ריקם. היה לו חוש הומור מצוין והוא ידע לישר הדורים לתווך, ולפשר בין יריבים. יושרו היה לשם דבר בקרב חבריו. הוא רחק מדבר שקר

והיה נאמן לדבריו. כבן היה נאמן ומסור להוריו, רחש להם כבוד. ודאג לשלומם ולרווחתם.

דורון גויס לצה"ל בסוף יולי 1968, ביקש לשרת בחיל־האוויר אך הוצב לחיל־השריון. לאחר סיום הטירונות השתלם בקורס למקצועות טנק "פאטון", ובקורס למפקדי טנקים. הוא היה חייל ומפקד אחראי ומסור לתפקידו ושימש דוגמה לחבריו במזגו הטוב ובסבילותו. פקודיו מעידים עליו ש"כל מעייניו היו נתונים לצוותו. הוא ידע לעמוד בתוקף על זכויותיהם של חייליו והתבלט בכושר מנהיגות מעולה".

לאחר שהשתחרר מן השירות הסדיר, החל ללמוד בטכניון, בפקולטה לאווירונוטיקה. את לימודיו מימן בעצמו בעבודה בחופשות־הקיץ, כדי שלא להכביד על כלכלת המשפחה. כשפרצה מלחמת יום־הכיפורים גויס ונשלח עם יחידתו לחזית בסיני. בקרב שהתחולל ביום כ"ג בתשרי תשל"ד (19.10.1973), בגזרה המרכזית, מדרום־מזרח לאיסמעיליה ומצפון־מזרח לאגם המר הגדול, ליד "החווה הסינית", נפגע דורון ונהרג. על גדודו הוטל לפרוץ אל הגשרים שהוקמו, כדי לסייע לכוחות צה"ל להתקדם אל עבר התעלה. הטנק של דורון נפגע פגיעה ישירה בטיל והחל לבעור, והוא לא הצליח להיחלץ. בעבור אומץ לבו, הראוי לשמש מופת, הוענק לו "עיטור המופת". וזה תיאור המעשה: "במשך ימי הקרבות שימש סמל־ראשון דורון גרינוולד כמפקד טנק. בכוח אישיותו, בכושר המנהיגות שלו, בקור הרוח שנתגלה בו במצבים הקשים, ניהל את הקרב ביעילות ובתושייה, ואף דאג לביטחון אנשיו. סמל־ראשון דורון גרינוולד ז"ל היה מופת לפקודיו, עד שנפל ב־19 באוקטובר 1973". תחילה נחשב כנעדר. לימים זוהתה גופתו, והוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בחיפה. השאיר אחריו אב, אם ושתי אחיות. לאחר נופלו הועלה לדרגת סמל־ראשון.

בעיתון חיילי ישראל "במחנה" פורסמה רשימה עליו בשם "תותח נגד חי"ר", ובה מתוארים מעשי גבורתו בקרב.

גרינשטיין, עומר

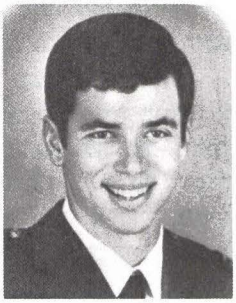
עומר, בן נוגה ואבא, ממייסדי קיבוץ כיסופים, נולד ביום י"ד בטבת תשי"ד (20.12.1953) בקיבוץ כיסופים. הוא למד בבית־הספר היסודי בקיבוצו וסיים את לימודיו בבית־הספר התיכון "מעלה הבשור". הוא היה ילד רגיש ובעל תפיסה טובה ולמרות שבתחילה לא הראה עניין רב בלימודים, הרי משעשה מאמץ להצליח עלה הדבר בידו והוא לא נפל מחבריו. הוא לא השקיע מאמץ בלימוד מקצועות שלא החשיבם ולא מצא בהם עניין, אך לעומת זאת היה בין המצטיינים במקצועות ריאליים, ובעיקר בכל הכרוך בניסויים במעבדה, ובסיום הלימודים הכין עבודת־גמר מעולה על הנושא: תורת הקול. עומר היה חבר בתנועת "הנוער העובד" בחטיבת בני הקיבוץ המאוחד, ובמסגרת זו השתתף בחוג לידיעת הארץ והרבה לסייר ולטייל. הוא היה ספורטאי, הצטיין בקפיצה לגובה והיה בעל השיא בבית־ספרו; כן הצטיין בשחייה והשתלם בקורס למצילים־חובבים. היה לו

חוש ליופי וכחובב־צילום הרבה לצלם אנשים ונופים במצלמתו. מטבעו היה ילד מסוגר, אך בבית־הספר התיכון נתרבּוּ מגעיו עם חברים וחברות, הוא נקלט היטב בחברה ורכש לו ידידים רבים, שכינוהו בשם־החיבה "פוגי". משנתיידד עם אדם – הייתה ידידותו אמיתית וכנה. לעתים נתפס לדברים ונהג עקשנות בכל עניין שנראה לו צודק, ולא ניאות לוותר ולהתפשר. הוא היה נדיב־לב. נכון תמיד להתנדב, מחונן בהומור רב אם כי היה ביישן במקצת. עומר הצטיין בכושר־עבודה ובשאיפה לעשות כראוי כל מלאכה שהוטלה עליו. הדבר ניכר, בעיקר בעבודתו בפרדס, ומרכזי־הענפים במשק בקשו תמיד לשבצו אצלם בעבודה כי ידעו שאפשר לסמוך עליו. הוא התעניין במיוחד במכונות, במכשירים ובכלי־רכב, ובעיקר אהב טרקטורים. נער תמיר היה, רזה במיוחד וכל הנסיונות שעשה להוסיף משקל עלו בתוהו. הוא הרכיב משקפיים, הקפיד בלבושו וגידל רעמת־שיער עבותה, שגלשה עד לכתפיו.

עומר גויס לצה"ל בתחילת דצמבר 1972 והוצב לחיל־הרגלים. הוא התנדב לחטיבת "גולני" למרות שאמור היה להצטרף לנח"ל. לאחר סיום הטירונות השתלם בקורס מ"כים והוענקה לו דרגת רב־טוראי. הוא היה חייל טוב לפי דרכו. אמנם לא תמיד ציית לפקודות בצורה עיוורת, אבל היה ממושמע בכל הקשור במשימות שהכיר בחשיבותן. הוא הרבה להתלוצץ בתקופת־האימונים ולא־פעם בא בטענות על המאמץ המפרך, אך התעקש להמשיך והצליח יפה להחזיק מעמד. גם ברגעים הקשים ביותר של מאמץ גופני ונפשי, ידע לשמור על המוראל, עודד את חבריו ועזר להם. הוא היה אהוב על חבריו־לנשק, שכינוהו בשם־חיבה "עומי־גריני". גם מפקדו חיבב אותו על־אף התעלולים שהכין לו חדשים לבקרים, ואכן כתב עליו: "בתקופה שעשה ביחידתנו הצליח לתרום רבות לפלוגתו, במסירות הרבה שגילה בביצוע המשימות". ביום כ"ו בתשרי תשל"ד (22.10.1973) השתתף עומר בקרב על כיבוש מוצב החרמון מידי הסורים. בהסתערות נפגע המקלען של עומר והוא קפץ מיד אחריו, כדי להעבירו לאחור ולתפוס את מקומו כמקלען, ואז נפגע ונהרג. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בכיסופים. השאיר אחריו הורים, אח ואחות.

הוריו הוציאו לאור חוברת לזכרו ובה דברי חברים על דמותו. חייל שלחם לצידו כתב: "בלי להרבות במליצות – מעשהו היה כרוך בסיכון ובאומץ־לב והיה מעשה־גבורה אמיתי"; חברו בצבא כתב עליו: "עומר לקח הכל ברוח טובה, גם כשהיה 'מקטר' – תמיד עם אותו חיוך שובבי, שכולנו אהבנו. רבים נשברו, אבל עומר לא היה עמהם. היה בו משהו מיוחד, שנתן לו כוח לא רק להחזיק מעמד, אלא אף לעזור לאחרים"; המשורר יהודה עמיחי כתב: "אנא, גם אלה שלא הכירו אותו, אהבו אותו גם אחר מותו"; המשורר נתן זך כתב: "אנחנו, שבמשך כל השנים לא עלה בידינו לצור את המלחמה למשמעות נתפשת, זוכרים אותך כמו דף כתוב שורות צפופות. כתב לא מובן, אולי, אבל נכון, של ימים אשר עברו מבלי להיגמל"; קיבוצו הוציא לאור חוברת לזכר חבריו שנפלו בקרב, ובה פרק שהוקדש לדמותו.

גרנות (גרינשטיין), מירון

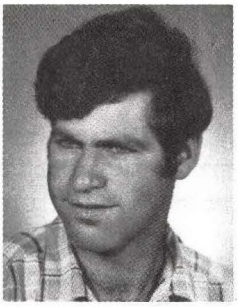

מירון, בן שרה ויהושע נולד ביום כ״ד בתשרי תש״י (17.10.1949) בתל־אביב. סיים את לימודיו היסודיים בבית־הספר ״יהודה המכבי״ והמשיך ללמוד בביה״ס ״אורט – יד־סינגלובסקי״ – אותו סיים בשנת 1967 ערב גיוסו לצה״ל. הוא תכנן ללמוד בטכניון בחיפה. מירון היה נעים הליכות, חביב ואהוב, הן על חבריו והן על מוריו, מורתו מעידה עליו שהיה ״ישר וטוב לב, חבר נאמן ומסור, מסודר ואחראי, תלמיד טוב ונוח לבריות ומעל לכל – הגון״. מירון היה חובב ספורט מושבע. הרבה לשחות, אהב טניס וכדורגל, טיולים, משחק שח־מט ועבודות אומנות, בעיקר גילוף בעץ.

עם גיוסו לצה״ל התנדב מירון לחיל־האוויר, מתוך הכרה ברורה בתרומה החשובה לבטחונה של מדינת ישראל. מירון היה ער לסיכונים הכרוכים בתפקידו ונהג לדבר במוות בלא יראה ופחד, כמעשה של יום־יום! הוא היה גאה להתקבל ולהצטרף למשפחת חיל־האוויר! מסיבה זו גם הסכים להאריך את חוזה הקבע לתקופת שירות נוספת. בתקופת שירותו בצה״ל (עד ליום נפילתו במלחמת יום הכיפורים) שירת מירון כטייס וכמדריך בביה״ס לטיסה. במסגרת קורס הטיס השתלם מירון גם בצניחה. מפקדיו מעידים עליו שהיה קצין אחראי וטייס לדוגמה, מסור לתפקידו ודואג לחניכיו ואהוב על חבריו. לפי הגדרתם ״מירון הוא נכס לצה״ל, לחברים ולמשפחה״. תוך שירותו הצבאי נשא לאישה את נירה וכפי שהיה בן וחבר מסור, כך גם היה בעל נאמן ואוהב. השירות בחיל־האוויר תרם לפיתוח אישיותו של מירון, הן כטייס והן כבן תרבות. מירון שקד בהקפדה הן על שיפור מיומנותו המקצועית כאיש צוות אוויר והן על הרחבת השכלתו ואופקיו בשטחים שונים, כגון פוליטיקה, חברה וכלכלה. היה נעים שיחה וידע לבטא את דעותיו בנושאים שונים בצורה תרבותית ומשכנעת, וידע להאזין בסבלנות לדברי הזולת ולהקשיב לנימוקים אשר עמו. נעים הליכות היה, צנוע ועניו, נוהג כבוד בכל אדם, באדיבות, בנימוס ובחיוך. מלחמת יום הכיפורים החלה לגבי מירון כבר ב־1.10.1973 יום קודם לכן חזר מטיול בחו״ל ומיד צורף לצוות הכוננות ביחידתו. בתקופת המלחמה השתתף מירון במבצעים נועזים הרחק מעבר לקווי האויב, כאשר אש האויב רודפת אחר מטוסו ולא יכולה לו. הסכנה התמידית וההכרה בחשיבות השגת הניצחון רק חשלו אותו ואת חבריו וחזקו אותם להמשיך ללא ליאות בפעולות מסוכנות מאוד. כל הזדמנות היה מנצל כדי לטלפן הביתה ולהרגיע את ההורים ואת המשפחה, להבטיחם שהכל יהיה בסדר ושאין מקום לדאגה. ביום כ״ח בתשרי תשל״ד (24.10.1973), אחרי הפסקת האש השנייה, סמוך לשעה 14.00 המריא מירון למשימתו האחרונה מבסיס חיל האוויר אשר בפאיד והוא רק בשנת חייו ה־24. מטרת המבצע: חילוץ פצועים מהעיר סואץ! לאורך מסלול הטיסה אל היעד היו כוחות אויב, שפתחו באש תופת על ההליקופטר. עד ראיה (איש הצנחנים) ראה שצוות המסוק החל מיד לבצע תמרוני היחלצות שלא הועילו. ההליקופטר נפגע פגיעה ישירה והתפוצץ באוויר, במרחק של כמה דקות בלבד מכוחות צה״ל. פגיעה זו קטלה חייהם של שמונה חיילים וסרן מירון ביניהם. מירון

הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בקרית־שאול. השאיר אחריו אישה, הורים, שני אחים ואחות.

גרניצר, מיכאל

מיכאל, בן חנה ואפרים, נולד ביום כ״ו בחשון תשי״א (6.11.1950) בבית יצחק שבעמק חפר. את לימודיו היסודיים סיים בבית הספר בבית יצחק ואחרי כן סיים את לימודיו התיכוניים בבית הספר התיכון החקלאי ״עירון״ בחדרה. מיקי, כפי שקראו לו בני משפחתו וחבריו, היה חבר בצופים ובגדנ״ע, ואהב את ספורט השחיה. הוא השתתף בצליחת הכנרת וגם השתלם בקורס למצילים. כבר בהיותו ילד התחבב מיקי על הכל, ונתגלתה בו תכונה יסודית – נכונותו לעזור לכל אדם בכל אשר יוכל. הוא היה פעיל בחיי החברה של בני גילו ואהב לרקוד ריקודים עממיים. מיקי, שגדל בטבע, אהב חיות ופרחים, והיה קרוב אל הטבע בכלל. הוא אהב מאוד את ביתו ואת כפרו, היה מושרש במקום והתכוון לבסס את חייו שם. החלטתו זו הייתה נחושה עוד לפני שיצא מהכפר ונתקל בדברים חדשים. הוא אהב את החיים בסביבה כפרית, את כפרו שלו ואת תושביו ולא רצה לבחור בכל דרך אחרת.

מיכאל גויס לצה״ל בשלהי יולי 1969, במסגרת הנח״ל. הוא לא עבר מסלול נח״ל רגיל, אלא הצטרף לנח״ל המוצנח, ולאחר הטירונות השתלם בקורס לצניחה ואחרי כן בקורס למ״כים חי״ר. את מרבית תקופת שירותו עשה באזור גבול הצפון. לאחר שהשתלם בקורס למ״כים הועבר לשרת כמ״כ בנח״ל גולן ואחרי כן בנח״ל גשור. במסגרת שירותו הצבאי השתתף במרדפים ובפעולות בסוריה, בירדן, בלבנון ובאי שדואן.

לאחר ששוחרר מהשירות הסדיר היה נקרא לתקופות של שירות מילואים פעיל, ובמהלכן עבר קורס מש״קי מרגמות במסגרת חיל השריון. הוא המשיך לשרת במילואים כמש״ק מרגמות חרמ״ש. במשך כל תקופת שירותו בצבא, וכן בתקופות שירותו במילואים, דאג מיקי תמיד להתקשר עם הוריו המודאגים ולהרגיעם. הוא היה מודע לדאגותיהם, ועשה כל שיכול, כדי להקל עליהם. בתקופת שירותו בצבא פגש מיקי במרגלית, וכשלושה חדשים לאחר ששוחרר נשא אותה לאישה. מגי היתה בת כפר שכן, ומטרת הזוג הייתה להקים ולבסס משק בכפר, בבית יצחק. מיקי החל לעבוד במדגרה של בית יצחק, ועשה את עבודתו באחריות וביעילות. בד בבד החל לבנות הודיה, והספיק להקים את הסככה המיועדת לגידול הודים. מגי ומיקי היו זוג מאושר ואהוד על כולם, וביתם החם היה תמיד מלא אורחים. במלחמת יום הכיפורים השתתף מיקי בקרבות הבלימה והפריצה נגד המצרים בחזית סיני. ביום כ״ח בתשרי תשל״ד (24.10.1973), לחם מיקי כמפקד כיתת חרמ״ש בקרב על העיר סואץ, ובמהלך הקרב נפגע מאש האויב ונהרג. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בבית יצחק.

השאיר אחריו אישה ובן — מיכאל לירן — שנולד בפברואר 1974, הורים ואח. לאחר נופלו הועלה לדרגת סמל.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה, כתב מפקדו: "סמל מיכאל ז"ל שירת ביחידתנו כמפקד כיתת חרמ"ש, והוכיח עצמו כאיש מקצוע מעולה, אמיץ ומסור. הוא היה מקובל ואהוד על חיילי היחידה ובלט ברצונו לעזור לחבריו".

גרניק, יהושע

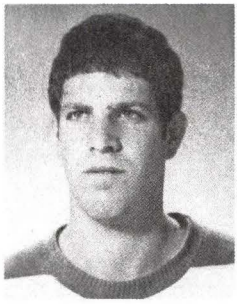

יהושע, בן רחל ויצחק, נולד ביום כ"ב בסיון תשי"ב (15.6.1952) בחיפה ולמד בבית־הספר היסודי 'גורדון' בחולון ובבית־הספר 'אורט' ברמת־גן. יהושע היה תלמיד חרוץ וממושמע והצטיין גם בתחומי ספורט שונים. הוא היה שחקן כדורגל בקבוצת הנוער של 'הפועל חולון' ובבית־הספר זכה בתעודות הצטיינות בתחרויות שונות. כן הקדיש חלק ניכר מזמנו לעבודה ציבורית בקרב תלמידי בית־הספר. בבית־הספר 'אורט' הצטיין בלימודיו וזכה במלגה מטעם עיריית רמת־גן.

יהושע גויס לצה"ל במחצית אוגוסט 1971 והוצב לחיל המודיעין. הוא עבר קורס סיירי שריון, קורס מש"קי מודיעין וקורס מש"קי סיור ושירת ביחידות סיור וביחידות חיל המודיעין. הוא היה חייל ממושמע, בעל כושר קרבי מעולה ובזכות הישגיו הומלץ להישלח לקורס קצינים. כמש"ק מודיעין הצטיין בעבודתו המדויקת, המסורה והנאמנה לשביעות רצונם של מפקדיו. יהושע היה בן מסור ונאמן למשפחתו. בחופשותיו הקפיד לבלות בחברת בני המשפחה ותמיד הרבה לכתוב להם כדי להסיר דאגה מלבם בעת שירותו בצבא. במלחמת יום הכיפורים לחם עם חבריו ליחידת הסיור בחזית תעלת סואץ והשתתף בקרבות הבלימה נגד המצרים ובקרבות לצליחת התעלה. ביום כ"ח בתשרי תשל"ד (24.10.1973) נפגע זחל"ם המודיעין שלו בקרב בעיר סואץ. תחילה נחשב יהושע כנעדר אולם אחרי שנמצאה וזוהתה גופתו הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בקרית־שאול, השאיר אחריו הורים ואח. לאחר נופלו הועלה לדרגת סמל־ראשון.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה כתב שר הביטחון משה דיין, כי יהושע היה חייל מצוין וחבר נאמן, אהוב על כל מי שהכירו.

גרנית (גרינקר), מיכה

מיכה, בן רות וישראל, נולד ביום כ"ו בניסן תשי"א (2.5.1951) בחיפה. למד בבית הספר היסודי בנוה־מגן והמשיך את לימודיו בבית הספר התיכון "השרון" ברמת־השרון. מיכה אהוב היה על מוריו ועל חבריו, היה חובב ספורט ונמנה עם חברי נבחרת הכדוריד של נוה־מגן. תחומי התעניינותו היו רבים והוא התעניין במיוחד בפוליטיקה, בספורט ובכלכלה. היה טוב ומיטיב לסביבתו, בעל חוש הומור שופע ואוהב להתלוצץ ולהתבדח. היה גלוי לב, ישר־דרך ובעל מצפון. מעולם לא היסס לומר את שבליבו, אפילו היו הדברים קשים ומעיקים. מיכה היה עיקש בדרכיו ודבק למלא כל משימה ואתגר שהציב לעצמו, בדרך הטובה ביותר. נראה היה שניחן בביטחון עצמי. אך לא הייתה בו שחצנות. נאמנותו להורים הייתה רבה והוא רחש להם כבוד. הוא היה מקור גאווה להוריו ולאחיו ולכל משפחתו.

משעה שהתגייס מיכה לצה"ל, באוגוסט 1969, השתלב בחיי הצבא בקלות ובחר לשרת בחיל השריון (כהמשך למסורת המשפחתית). עבר את המסלול הרגיל של אימונים ושל קורסים. לאחר הטירונות נשלח לקורס מקצועות טנק "סנטוריון", לקורס מפקדי טנקים, לקורס קצינים ולקורס קציני שריון. כותב אחד מחבריו: "על מנהיגותו של מיכה הייתי כותב ספר. הוא בא, נתן פקודות והכל רץ כהלכה. שום דבר לא התפספס אצלו". הוא מונה למפקד מחלקה ברמת־הגולן. סגן מיכה לא נהג להקפיד על גינוני טקס ומשמעת. אך דרש ביצוע מדויק. חודשים אחדים שירת בצבא הקבע, בסוף שירותו מונה למפקד מגמה בבית־הספר לשריון.

בסיום שירותו הסדיר יצא מיכה לטיול ולילימודים לארצות הברית ולקנדה וחזר משם מלא חוויות ורשמים. נסיעתו זו העשירה אותו מאוד, כפי שאפשר ללמוד מתוך קטע באחד ממכתביו שכתב מחו"ל: "לומר את האמת, הדבר שאני מצוי בעיצומו זה משהו שאתה יכול לעשות פעם בחיים, בלי שום מרכאות ובלי שום הגזמה. דבר כזה אני בודאי שלא אעשה שנית. כללית נסענו כשלושת אלפים וחמש מאות מייל. היום אנו מגיעים ללוס אנג'לס, נסענו מדטרויט לניו אורליאנס לאורך המיסיסיפי, אחרי־כן ליוסטון (מרכז החלל), סאן־אנטוניו, אלאמו המפורסם, אל־פאסו, עשינו קפיצה למכסיקו בלי ויזות ויצאנו בשלום, הקניון הגדול, לאס וגאס ואנחנו בדרך לקליפורניה. באמת יש המון לספר. מקווה שתגיע ההזדמנות המתאימה לכך". מלחמת יום הכיפורים מצאה את מיכה בחוג המשפחה. אם כי לא היה מוצב ביחידה כל שהיא יצא ל"בית־השריון". משם נשלח עם קצינים אחרים כתגבורת לפיקוד הצפון, הצטייד ויצא, במסגרת יחידת שריון, בציר גשר בנות יעקב – קוניטרה, הוצב לחטיבת שריון ויצא מיד עם יחידתו אל כוחות החטיבה, שניהלו קרבות מרים ברמת־הגולן. ביום החמישי, ט"ו בתשרי תשל"ד, בחג הסוכות, יצאו כוחותינו לקרב ההבקעה נגד מערכי האויב בציר קוניטרה־דמשק. מיכה השתתף בקרב זה ובשעת אחר־הצהרים של אותו יום, בעומק המערך הסורי בכפר חאן־ארנבה, נפגע הטנק

שעליו פקד. זה היה הקרב שממנו לא חזר. הובא למנוחת־עולמים בקרית־שאול, משפחתו, הוריו ואחיו נשארו מיותמים.

ספריית המפות של החוג לגיאוגרפיה ב"יד אבנר", קרית האוניברסיטה ת"א, **נקראת על שמו של מיכה גרנית.**

גרנק, דב־ברנרד

דב (דב'לה), בן חנה ויוסף, נולד ביום כ"ד בחשון תש"ט (26.11.1948), **בליאון שבצרפת. כשהיה בן שלוש שנים עברה משפחתו להתגורר במונטיוידיאו שבאורוגוואי. שם התחנך בבית־הספר היסודי, ובשעות אחר הצהרים למד לימודי קודש בקהילה היהודית. מגיל צעיר היה חבר** בתנועת הנוער "בני עקיבא", שם הלכה ועמקה אהבתו לארץ ישראל, וכשהיה בן שתים־עשרה הבטיחו לו הוריו, שלאחר בר המצווה שלו ישלחו אותו ללמוד בארץ. בשנת תשכ"ב, והוא בן שלוש עשרה בלבד, עלה לבדו על אוניה ושלושה שבועות עשה דרכו לארץ. הוא התחיל ללמוד בישיבת "אור־עציון" שבנחל לכיש, והמשיך בישיבת "בני־עקיבא" שבחדרה. בחופשותיו נסע לקרובי־משפחה בבני־ברק, אשר ארחוהו כבן. בישיבת "בני עקיבא", היה פעיל מאוד וגם עזר להקים את סניף תנועת "בני עקיבא" בחדרה. משסיים את חוק לימודיו, החליט ללמוד תורה בישיבה גבוהה, הצטרף לישיבת "בית התלמוד" בירושלים ולמד בה שנה שלמה, עד שעלו הוריו לארץ.

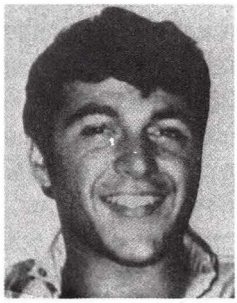
דב גויס לצה"ל במחצית נובמבר 1967 והוצב בחיל השריון. במסגרת שירותו עבר קורס מש"קי־חרמ"ש, קורס מ"כים חרמ"ש וקורס קציני חי"ר – כל אלה בציונים מעולים. חוות־דעת מפקדיו עליו הייתה: "קצין מעולה, בעל יכולת, מסור ואחראי ביותר. מבצע משימותיו למופת, לויאלי ובעל יוזמה". משסיים את קורס הקצינים נשלח לאזור תעלת סואץ בעיצומה של מלחמת ההתשה. מפקדיו, שהכירו בכשרונותיו, מינו אותו לסגן מפקד פלוגת חרמ"ש בגזרה המרכזית של התעלה. כעבור זמן מונה למפקד הפלוגה. הוא ניחן ברוח איתנה וביכולת לעמוד בפני לחצים בעת הקרבות וההפצצות, וגם ידע לעודד את פקודיו להחדיר בהם ביטחון ואמונה. במשך כל תקופת שירותו, דבק דב'לה במצוות והמשיך ללמוד תורה בעצמו.

במחצית נובמבר 1970, משסיים את שירות החובה נשא לאישה את חברתו זהבה, ובמרוצת השנים נולדו להם שתי בנות – עדית וחגית. הוא עבד כעמיל־מכס בחברת סרטים בגבעתיים וזכה להערכת הממונים עליו. במסגרת שירות המילואים ניסו לשכנעו שיעבור קורס מ"פים, אך דב'לה העדיף להישאר במחיצת משפחתו. הוא היה אבא "משוגע" לבנותיו, כפי שספרו מיודעיו, ובעל אוהב לאשתו. לאחר הרבה שכנוע והפצרות נעתר דב'לה, עבר קורס מ"פים בציון גבוה וסיימו כשבוע לפני שפרצה המלחמה. במלחמת יום הכיפורים שירת כקמב"ץ בחזית הדרום. ביום י"ב בתשרי תשל"ד (8.10.1973), באחד מקרבות הבלימה הקשים שהתחוללו בסיני, נפגע דב'לה

ונהרג. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בקרית־שאול. השאיר אחריו אישה ושתי בנות, אב, אם, שתי אחיות ואח.

במכתב תנחומים למשפחה כתב מפקדו: "דב'לה הצטיין במסירות ובאחריות. הוא מילא ביחידתו תפקיד מרכזי ואחראי, כקצין מבצעים. במשך כל שלבי הגיוס וההתארגנות של היחידה, מילא תפקיד מכריע בסיוע ועזר למפקדת היחידה, ועם הירידה לחזית התייצב על טנק בראשה"; במכתב שר־הביטחון למשפחה נאמר: "דב הוגדר כקצין מעולה, בעל יכולת, מסור, אחראי, בעל יוזמה ומצטיין בפעילות מבצעית".

גרסיאני, יוסף

יוסף (יוסי, ג'ו), בן אסתר ושמואל, נולד ביום ט"ו באלול תשי"א (16.9.1951) ברמת־גן. הוא למד בבית־הספר היסודי "רשפון" בכפר שמריהו. אחרי־כן למד בבית־הספר התיכון המקצועי "אורט" בנתניה וב"אורט יד סינגלובסקי" בתל־אביב. יוסף היה תלמיד טוב ואהוב על מוריו ועל חבריו. הוא היה חבר בתנועת הצופים, היה חובב ספורט וחבר ב"מכבי". כן היה חובב צילום והקדיש מזמנו לתחביב זה. יוסי היה חברותי, חביב ואהוב על כל ידידיו. הם רחשו לו אמון רב, העריכוהו מאוד וכיבדוהו, שכן היה ידיד מסור ורע נאמן, הצטיין באורך רוח ובסבלנות, והיה מוכן תמיד לעזור בעצה ובמעשה לכל אדם. בשקט הנפשי שלו ובעדינותו השרה שלווה על סביבותיו, ובחוש ההומור שלו ידע לעודד ולשעשע. הוא היה איש שיחה נעים וידע לדבר בהיגיון ובטעם. בחור ישר היה, בעל מצפון, נבון ומהיר תפיסה. כל דבר שעשה – עשה ביסודיות ומתוך שאיפה לשלמות. הוא היה בעל מרץ רב. בעל יזמה ודייקן, כבן וכאח היה מסור וטוב, כיבד את הוריו והתחשב בהם. אהב את אחותו ודאג לה.

יוסף גויס לצה"ל בתחילת נובמבר 1969 והוצב לחיל השריון. לאחר סיום הטירונות השתלם בקורס למקצועות טנק "פאטון" ובקורס למפקדי טנק "פאטון", והוענקו לו בהם ציונים גבוהים. הוא היה חייל טוב וממושמע, אחראי ומסור לתפקידו, וכמפקד דאג לפקודיו. הוא השתתף בפעילות מבצעית עם יחידתו והוענק לו "אות השירות המבצעי". הוא התחשב בהוריו וכדי שלא להדאיגם, לא סיפר להם על קשיים ועל סכנות שעבר בפעילות המבצעית. במלחמת יום הכיפורים השתתף יוסי בקרבות הבלימה והפריצה נגד המצרים בחזית סיני. ביום כ"א בתשרי תשל"ד (17.10.1973), נפל בקרב בתחנת הרכבת שליד סרפאום. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בקרית־שאול. השאיר אחריו אב, אם ואחות. לאחר נופלו הועלה לדרגת סמל־ראשון. על שגילה אומץ לב, רוח מנהיגות ואחוות לוחמים, ציין אותו מפקד אוגדתו לשבח. וזה תיאור המעשה: "ביום 17 באוקטובר 1973 שימש סמל־ראשון יוסף גרסיאני ז"ל נהג בטנק מפקד המחלקה. טנק זה נע בראש כוח צנחנים, שעסק בטיהור אזור החייץ שממערב לתעלה. כאשר נמשכה התנועה, נפגע צריח

הטנק ואנשי צוותו נפצעו. הפצועים פונו לתוך מבנה. הם שהו בו זמן רב ללא מים ומצבם החמיר. סמל־ראשון יוסף גרסיאני ז"ל, שהתנדב להביא מים, רץ תחת אש אל הטנק הפגוע, הוציא מכל מים מתוכו ובדרכו לשוב נפגע ונפל". בימי המלחמה כתב יומן ובו תיאר, יום אחר יום, את הקרבות שלחם בהם, את החיילים שפגש בהם, את המראות הקשים של הנופלים ושל הנפגעים. אחר נופלו נמצא היומן בכליו.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה כתב מפקדו: "יוסף מילא את תפקידו במסירות ותוך דבקות במטרה".

גתרימון, יורם־ירחמיאל

יורם־ירחמיאל, בן צפורה וזאב, מראשוני היישוב ואנשי הגנה ותיקים, נולד ביום י"ז באב תש"י (31.7.1950) בירושלים. הוא למד בבית־הספר היסודי ובבית הספר התיכון בגימנסיה העברית בירושלים. יורם היה תלמיד חרוץ ושקדן ואהוב על מוריו ועל חבריו. היו לו תחביבים רבים: הוא היה חובב אמנות, אהב מוסיקה ושירה והשתתף דרך קבע במקהלת "היכל שלמה". הוא אהב לצייר, לכייר ולפסל, והשאיר אחריו פסלים ממלאכת כפיו וביתו היה בית־נכאת זוטא ובו כלים עתיקים. היה לו אוסף גדול של תצלומים מימי שירותו בצבא, מן הצעדות שהשתתף בהן, ומטיוליו בארץ ואירופה. הוא אהב בעלי חיים, גידל כלב והיה חבר באגודת צער־בעלי־חיים. יורם אהב לעזור לזולת והתמסר לחינוך הנוער השכונתי. במרכז הקהילתי על־שם יוסף וקרולין גרוס שברוממה, הקנה לנערים ערכים מהחינוך המסורתי שקנה בבית – אהבת ישראל ואהבת ארץ־ישראל. בימי מלחמת ששת הימים נחלץ לסייע בבתי־חולים בירושלים. יורם היה אדם רציני בגישתו לחיים, איש עקרונות העומד בתוקף על דעותיו ועל אמונתו, מעמיק לחשוב ומרבה לחפש את דרך־האמת, ולא חוסך מאמצים כדי להשיג את מטרתו. כאשר הגיע לכלל עשייה, עשה מתוך דחף רגעי ורגש מתפרץ, וכל מלאכתו יסודה באמונה ובדייקנות. אנין טעם היה, אך אהב את הפשטות והצניע לכת. הוא לא התרברב ולא התנשא, היה צנוע ועניו, ישר־דרך ובעל־מצפון. בכל הליכותיו ניכר בטוב־לבו, במוסרו ובמידותיו; נאה דורש ונאה מקיים. הוא היה בן נאמן להוריו ומסור מאוד למשפחתו ורחש להם חיבה רבה וכבוד רב.

יורם גויס לצה"ל במחצית אוגוסט 1968 והוצב לחיל התותחנים. לאחר הטירונות השתלם בקורס לתותחני תותחים מתנייעים, בקורס למפקדי תותחים מתנייעים, בקורס קצינים, בקורס לפקחי אוויר, בקורס קציני חיל התותחנים, בקורס למפקדי סוללות שדה ובקורס לקציני סיוע אוויר. הוא היה אחראי ומסור לתפקידו ושימש דוגמא לחבריו במזגו הטוב ובסבילותו, דאג לחייליו והיה אהוב מאוד על פקודיו.

לאחר שהשתחרר מן השירות הסדיר המשיך בלימודיו באוניברסיטה העברית בירושלים, בפקולטה לכלכלה. יורם ביקש להשתכן בעיר העתיקה שבירושלים, אך מבוקשו לא ניתן לו. כשפרצה מלחמת יום־הכיפורים נשלח עם יחידתו לחזית בסיני.

ביום כ"ג בתשרי תשל"ד (19.10.1973), נפל בקרב על גבעות ג'ניפה, בדרך מאיסמעיליה לסואץ; הוא היה הקצין האחראי על הקשר עם מטוסי חיל־האוויר, בכוח שחצה את התעלה. תצפיותיו ודיווחיו היו מדויקים מאוד ופגיעות המטוסים באויב היו קשות. בצהרי היום, לאחר שהשמידו מטוסינו בסיס טילים, נפגע נגמ"ש הפיקוד פגיעה ישירה, ויורם נהרג במקום. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בהר־הזיתים, השאיר אחריו אב, אם, שני אחים ושתי אחיות. לאחר נופלו הועלה לדרגת סרן.

מפקדו העיד עליו שהיה "בעל רמה מקצועית גבוהה והיה לו אומץ לב רב. הוא היה קצין מוכשר ולוחם אמיץ, והוא מילא את משימותיו במסירות ובדייקנות".

בכל שנה, ביום הזיכרון לנפילתו, עורך בית־הכנסת ב"היכל שלמה", עצרת־זיכרון רבת־עם והחזן הראשי נושא בה תפילה. בית כנסת זה הקים גם נר זיכרון מפואר לזכרו; בבית הכנסת על־שם הרמב"ן בעיר העתיקה הונצח שמו בפרוכת ובמפות ארוגות מעשה ידי־אמן; ביום הזיכרון לחללי צה"ל בשנת תשל"ד, ערכו המדריכים במרכז הקהילתי טורניר כדורגל לזכרו; בעיתון "ידיעות אחרונות" פורסמו שתי רשימות לזכרו של יורם.

דאודי, מרדכי

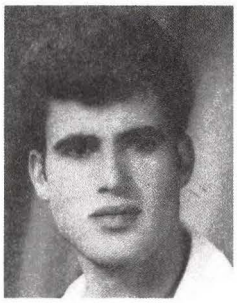
מרדכי, בן סוליקה ונסים, נולד ביום א׳ בחשון תש״א (2.11.1940) בקזבלנקה שבמרוקו, ועלה ארצה בשנת תשי״ג (1953). במרוקו למד חמש שנים בבית הספר ״לשון התורה״ ועם עלותו ארצה המשיך את לימודיו, תחילה בבית־הספר ״ימין אורד״ ואחר כך בכפר יוליאנה. עם סיום חוק לימודיו התקבל לחברת נוער באחד הקיבוצים ושם התגורר עד שהגיע מועד גיוסו לצבא. מרדכי היה פעיל מאוד בין חבריו, ואהב לעסוק בספורט בפרט בהתאגרפות. כוחו הגופני הרב היה לו לעזר בביצוע עבודות שונות שהוטלו עליו בקיבוץ, ואת כולן מילא לשביעות רצון האחראים.

מרדכי גויס לצה״ל במחצית פברואר 1958 ושירת כנהג ביחידת משטרה צבאית. כיוון שמפקדיו היו מרוצים מעבודתו ומהתנהגותו המליצו לקבלו לשירות קבע לשנה נוספת.

כאשר שוחרר מצה״ל נשא לו לאישה את חברתו כמיל והקים אתה את ביתו בחיפה. הוא החל לעבוד כנהג במשרדי הביטוח הלאומי, אחרי־כן התנדב לשרת תקופה מסוימת במשמר הגבול ובשירות בתי־הסוהר ותקופה מסוימת אף עבד כאזרח בצה״ל. במרוצת הזמן נולדו לו שני בנים ושתי בנות. מרדכי היה בעל למופת, אב אוהב ואיש משפחה מקסים. הוא השתדל בכל מאודו לתת למשפחה את כל מחסורה. בשירות המילואים עבר מרדכי הסבה לחיל הרפואה והיה לנהג־חובש. בזכות מיומנותו הרבה קראו לו מפקדיו פעמים רבות לשירות מילואים מיוחד בתנאי קבע. מאהבתו למולדת ומהכרתו בחשיבות עבודתו ותפקידו יצא מרדכי לשירות המילואים בסיפוק ובשמחה. במלחמת יום הכיפורים מילא את חובתו בנאמנות ובמסירות למופת ופינה פצועים תחת אש ורבים מהם חבים לו את חייהם. בתקופת מלחמת ההתשה היה מרדכי עדיין בשירות מילואים פעיל כנהג־חובש. ביום ב׳ בניסן תשל״ד (28.3.1974). נפגע האמבולנס שלו בדרכו לפנות פצועים בעת הפגזה על מוצב הפיתולים בחרמון, ומרדכי נהרג. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין הצבאי בחיפה. השאיר אחריו אישה, שני בנים ושתי בנות, אב, אם חורגת, אחים ואחיות.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה כתב מפקדו כי מרדכי ״הוכיח אחריות רבה ורצון לבצע כל אשר הוטל עליו. הוא פינה פצועים תחת אש. חבריו ליחידה הוקירוהו והוא היה מקובל על כולם״.

דאנזאן, שמואל

שמואל, בן לאה ויונה, נולד בשנת תש"ד (1944) בעיראק ועלה ארצה עם משפחתו בשנת תש"י (1950). הוא למד בבית־הספר היסודי בקדימה ובבית־הספר היסודי בגבעת־ברנר. כשעלתה המשפחה ארצה, התגוררה במעברת אוהלים בקדימה. בעת השטפונות הוכנס שמואל יחד עם הילדים האחרים למוסד למשך החורף. כעבור זמן נשלח, במסגרת עליית הנוער, להתחנך בקיבוץ גבעת־ברנר, שם עשה ארבע שנים. בינתיים עברה משפחתו לבית־שמש והוא חזר לבית הוריו. שמואל החל לעבוד, תחילה כמרכיב אופניים בבית־חרושת לאופניים בבית־שמש, ואחרי־כן בטפסנות ובבניין — שמואל היה חובב ספורט ונמנה עם קבוצת הכדורגל של "הפועל" בית־שמש, שבה שימש כשוער. כן שיחק זמן־מה בכדורסל. עד שגויס לצבא, עבד ב"אמקור".

שמואל גויס לצה"ל בתחילת פברואר 1962 והוצב לחיל השריון. לאחר סיום הטירונות ולאחר שהשתלם בקורס מקצועות טנק ושירת כנהג טנק, נשלח להשתלם בקורס מפקדי טנקים. הוא הודח מהקורס, מפני שנפקד מהשירות כשלא אושרה לו חופשה לרגל חתונת אחיו. הוא הוצב כנהג טנק בבית־הספר לשריון עד סוף שירותו הסדיר. בתקופת שירותו השתלם בקורס השכלה לחייל וזכה בציון גבוה. בתעודת השחרור שלו צוין שהוא חייל מסור לעבודה.

לאחר ששוחרר מהשירות הסדיר, הוצב שמואל לשירות מילואים כנהג בגדוד שריון. במשך כל השנים היה נקרא לתקופות של שירות מילואים בגדודו ובמלחמת ששת הימים לחם שמואל בקרבות בסיני וניצל בנס כשהטנק שלו נפגע. בשנת 1966 נשא שמואל אישה, התגייס למשטרה, והוצב בתחנת המשטרה בבית־שמש. אחרי כן הצטרף כשוטר למשמר הגבול. כעבור זמן עזב את המשטרה ועבר לעבוד כמפעיל ציוד־מכני־כבד בחברת "המעזק" בחיפה. הוא עבד בקווי הביצורים בסיני ובמהלך עבודתו אף עלה על מוקש בפתחת רפיח; הטרקטור ניזוק, אך הוא ניצל. בשנת 1972 החל שמואל לעבוד כשרברב עצמאי יחד עם שני אחיו. שמואל היה פעיל ומלא מרץ ואהב לעשות דברים במו ידיו, לבנות, לתקן ולשפץ. הוא היה אדם מלא שמחה ואופטימיות, אהב לבלות, לרקוד ולהתבדר; תמיד היה נותן קולו בשיר, בעבודה, בבית ובמסיבות רעים. הוא היה איש־משפחה למופת, אהב את אשתו ודאג לה במסירות רבה ועשה תמיד למען משפחתו. מצעירותו היה טורח למענם ולאחר ששוחרר מהשירות, חסך פרוטה לפרוטה כדי לקנות לאמו חפצים וכלי־בית כגון, מקרר, כיריים של גז, מיטות וכיו"ב. הוא היה חביב וטוב לב וכל מי שהכירו אהב אותו באמת. כשפרצה מלחמת יום הכיפורים, נקרא שמואל ליחידתו והתייצב בה מיד. הוא נפרד מבני משפחתו בחיוך רחב על שפתיו וביטחון בעיניו, לאחר שהרגיע אותם ובקשם שלא ידאגו. הוא השתתף בקרבות הבלימה בסיני כנהג טנק, וחבריו הקרובים ספרו על מסירותו הרבה ועל עמידתו האיתנה ורוחו האמיצה. בקרב שהתחולל ביום י"ד בתשרי תשל"ד (10.10.1973), נפגע הטנק שלו באש אויב ושמואל נפגע ונהרג. הוא

הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין הצבאי בהר־הרצל. השאיר אחריו אשה, הורים ושני אחים. לאחר נופלו הועלה לדרגת סמל.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה כתב מפקד היחידה: "בנכם התייצב בלב שלם למלחמה והאמין בצדקת מאבקו של העם. הוא היה אדם אהוב ואהוד על כל מפקדיו וחבריו."

אביו ואמו תרמו לזכרו ספר תורה לבית־כנסת.

דאנש, ישראל

ישראל, בן יפה ורחמים, נולד ביום כ' בטבת תשי"ד (26.12.1953) בקסטל שבפרוזדור ירושלים. כשהיה בן חמש שנים עבר עם הוריו לגור בגדרה. לאחר כשלוש שנים עברה המשפחה לגור בשכונת התקוה שבתל־אביב, ושם למד בבית הספר היסודי "עמיאל". את לימודיו התיכוניים החל ישראל בבית־הספר התיכון־מקצועי "תורה ומלאכה" בתל־אביב, במסלול המסגרות. עם תום לימודיו ביקש להשלים את הידע במקצועו ולמד בבית־הספר לטכנאים בתל־אביב. הוא סיים את לימודיו בהצלחה וזכה לתואר טכנאי־מתכת. מילדותו היה ישראל דתי וירא שמיים, ומוריו ומקורביו שבחו אותו מאוד על אמונתו העמוקה ועל ידיעתו המקיפה בספרי הקודש. משהתבגר החל מקדיש זמנו גם לפעילות גופנית, נוסף על הפעילות הרוחנית. הוא עסק בספורט ובעיקר אהב את ספורט הרמת המשקולות. כדי להגיע להישגים בתחום זה התאמן במסגרת אגודת "מכבי" בתל־אביב, באורח סדיר. הוא היה בעל נפש רגישה, – התעניין באמנות הציור, ידע ליהנות מתמונות יפות ולהעריך מעשי אמנות בכלל.

ישראל גויס לצה"ל בראשית פברואר 1972 והוצב לחיל ההנדסה. לאחר סיום הטירונות ולאחר שהשתלם בקורס חבלה, בקורס מ"כים ובקורס למש"קי חיל־ההנדסה, הוצב ביחידת שדה של חיל ההנדסה בתפקיד מש"ק פלסים. הוא נחשב מפקד מעולה ביחידתו, היה חייל מסור ואחראי וזכה להערכתם של חייליו ושל מפקדיו, בעיקר בשל דבקותו באמונתו. בזמן חופשותיו נהג ישראל לעבור לפני התיבה בבית־הכנסת של השכונה, שכן ניחן בקול ערב והיה אהוד על כל שכניו ומיודעיו. במלחמת יום הכיפורים השתתף בקרבות הבלימה והפריצה נגד המצרים בחזית סיני. הוא יצא בשלום ממוראות המלחמה, אך ביום כ"ב בכסלו תשל"ד (17.12.1973), באזור שממערב לתעלה, צפונית לק"מ ה־101, עלה ישראל על מוקש ונהרג במקום. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין הצבאי בקרית־שאול. לאחר נופלו הועלה לדרגת סמל־ראשון.

דבורה, משה

משה, בן סביחה ואליהו, נולד ביום כ׳ בשבט תשי״ג (5.2.1953) ברמלה. הוא למד בבית־הספר היסודי ״בן צבי״ ברמלה, ואחרי־כן המשיך את לימודיו בבית־הספר המקצועי ״עמל ב׳״ ברמלה. שנות חייו הראשונות עברו על משה במעברת רמלה, שם התגוררה משפחתו עד שאחיו הבכור נהרג בתאונת דרכים. אחרי שסיים את לימודיו היסודיים, המשיך משה (שכונה בפי מיודעיו ״ג׳ו״) ללמוד בבית־ספר מקצועי, אולם מחמת המצב הכלכלי הקשה של המשפחה, נאלץ להפסיק את הלימודים והחל לעבוד. תחילה עזר לאביו באטליזו, אך כשהעסק לא פרנס את בעליו, עבר לעבוד בחשמלאות, מקצוע שבו ראה את עתידו. הוא הצטיין בתחום הבידור והיה חקיין טוב. במסיבות, גם בצבא וגם בחיים האזרחיים היה בדרן מצליח מאוד. ובשעתו אף ניסה להתקבל ללהקה צבאית.

משה גויס לצה״ל במחצית מאי 1971 והוצב לחיל השריון. הוא שמח על כך, שכן ראה עצמו ממשיך דרכו של אחיו המבוגר, ששירת גם הוא בחיל השריון. לאחר סיום הטירונות ולאחר שהשתלם בקורס מקצועות טנק ״פאטון״, הוצב בגדוד שריון כטען קשר ושירת בסיני. הוא התאקלם היטב ביחידתו ומפקדו החשיב אותו כחייל נמרץ וממושמע. כשפרצה מלחמת יום הכיפורים, היה משה עם גדודו בסיני. ביום י״ב בתשרי תשל״ד (8.10.1973), במעוז ״המזח״, התנדב משה לצאת בטנק התקין היחיד שנשאר במעוז ולירות בעמדות המצרים בגדה המערבית של התעלה. הטנק נפגע באש האויב והחל לבעור ובעת נטישתו נפגע משה ונהרג. על מעשה זה של גילוי אומץ־לב ותושייה, הוענק לו לאחר נופלו ציון־לשבח מטעם הרמטכ״ל. גופתו נשארה בשטח שבידי המצרים ולא זוהתה. במסגרת חוזה השלום על מצרים, התאפשרה החזרת גופתו ממעוז ״המזח״ וביום י״ט באלול תשל״ט (11.9.1979) הובא למנוחת־עולמים בבית־הקברות ברמלה. השאיר אחריו הורים, ארבעה אחים ואחות. לאחר נופלו הועלה לדרגת סמל.

לזכר חלליו הוציא גדודו לאור ספר בשם ״דרך האש, גדוד ׳ה׳ במלחמת יום הכיפורים״, ובו כלולים דברים על משה; בספר ״עקבות הברזל, חטיבת שריון במלחמת יום הכיפורים״ כלולים דברים על פועלו במלחמה.

דבורצקי, גדעון

גדעון, בן שרה ואריה, נולד ביום כ״ט בשבט תשי״ב (25.2.1952) בירושלים. כשהיה בן שש שנים נסע עם משפחתו לארצות־הברית ושם למד בכיתה הראשונה. כתום שנה חזרה המשפחה ארצה וגידי המשיך את לימודיו בגמנסיה רחביה. כעבור שש שנים, שוב יצאה המשפחה לארצות הברית. את לימודיו בכיתה ח׳ עשה גידי בבית־ספר אמריקני ושם היה עליו לשוב ולהשתלב בין חברים חדשים ולהסתגל לשפה חדשה ולאורח־חיים שונה. משחזר עם המשפחה לירושלים, המשיך את לימודיו במגמה הריאלית בגמנסיה רחביה, עד שסיים אותם ונתנה לו תעודת־בגרות. נער סקרן היה וצמא דעת, מתלבט ומופנם. הוא רצה לדעת, לחקור ולהגיע לאמיתות שהיו נשגבות מגילו אך לא נראו לו, ואולי אף לא היו, נשגבות מבינתו. שאיפתו לחדור לעומקם של דברים, גילו הצעיר ורמתו הגבוהה, כמו חברו יחד ובאו לידי ביטוי בדילוג מעניין לעניין, מתחביב לתחביב, וכן בפיזור חפציו לכל עבר, למגינת לב הוריו. בדיחות היו מהלכות על אי־הסדר של גידי, אך בכל עימות עם חבריו ועם מבוגרים ממנו, בלטו טוב־לבו, יושרו וכנותו, עליזותו וההומור הבריא שלו. הכל חיבבו וכבדו את גידי בגלל תכונותיו אלו.

גדעון גויס לצה״ל בפברואר 1970 וביקש להתנדב לחיל האוויר. ניסה פעמיים לעבור מבדקי טיס, אך נדחה בשל עיוורון־צבעים חלקי. אז הוצב לחיל השריון וכשסיים את הטירונות נשלח, כמרבית חבריו, לחרמ״ש. מאחר שנשא נפשו לטנקים, הייתה זו אכזבה מרה שדכדכה את רוחו חודשים רבים. אט־אט השלים עם היותו בחרמ״ש, ולבסוף אף העדיף את השירות בו והתמסר לו. בתום שנת שירותו הראשונה בצה״ל נשלח לקורס מ״כים חרמ״ש; הוא סיים קורס זה כחניך מצטיין. במחצית שנת 1971 נשלח לקורס קצינים ואף אותו סיים בציון גבוה ומונה מ״מ בחרמ״ש. בתקופת שירותו הסדיר חלתה אמו וזמן קצר לפני שסיים את השירות, נפטרה. גידי אהבה מאוד. אף־על־פי שכבש צערו, ניכר היה שמחלת אמו ומותה זעזעו אותו וטבעו בו אותותיהם. חוות דעת מפקדיו עליו הייתה: ״קצין טוב, אחראי ומסור בביצוע תפקידיו״.

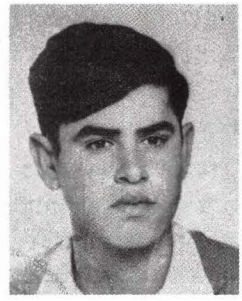
בסוף דצמבר 1972 שוחרר גידי מהשירות הסדיר וחזר ללימודיו במתמטיקה (מסלול מואץ) ובפיסיקה באוניברסיטה העברית בירושלים. הוא הצטיין בלימודים ובלט במקוריותו. לא הסתפק ביודעו להשיב על שאלות, אלא ביקש להבין דברים לאשורם, וביושר אינטלקטואלי נדיר לגילו, סירב לומר שהוא מבין דבר, כל עוד לא נתחוור לו עד תומו. הוא סיים את שנת הלימודים בהצטיינות ומוריו ניבאו לו עתיד מזהיר. עם זאת לא הסתגר בלימודים; קשר קשרי רעות עמוקים והכל הוקירוהו בזכות התחשבותו בזולת, אורך רוחו ונכונותו ליטול על עצמו עול חובות מטרידות. למרבה הפלא אף נעשה מסודר. ביום הכיפורים, בעודו יושב, מתוח ודרוך, ליד מקלט הרדיו ומחכה לקריאה מיחידתו, כתב לאביו שהיה אז בחו״ל: ״...כשאני כותב מכתב זה כבר מתחיל הרדיו בהשמעת סיסמאות אזעקה... כולם יושבים ומקשיבים... עד שמכתבי יגיע אליך בוודאי יובהרו דברים לאשורם. אני מקווה בכל לב שהתמודדות

חדשה זו ביננו לבין שכנינו תביא בכנפיה את השלום הנכסף ובמחיר נמוך ככל האפשר. על־פי המעט שידוע לי על תכניות צה"ל למנוע התמודדות מוגבלת ומתישה, אני משער שמאורעות היום יביאו למערכה גדולה ולתוצאות מרחיקות לכת, ושוב אני חוזר ומקווה לנזקים מועטים. אני משער שמכתב זה נשמע דרמטי מאוד ולואי וכשתקראוהו ייראה כדרמטי מעל ומעבר למוצדק, על־פי התפתחות המאורעות".

גידי נשלח לסיני כמ"מ בפלוגת חרמ"ש בגדוד "אהוד". הוא השתתף בקרבות הבלימה ובמערכה להחזקת ראש הגשר. כשנפגע מפקד הפלוגה, קיבל גידי את הפיקוד עליה. גידי נפל בקרב ליד פאיד ביום כ"ד בתשרי תשל"ד (20.10.1973). על אומץ לבו בחילוץ נפגעים תחת אש תופת, הוענק לו "עיטור העוז", וזה לשון תעודת העיטור: "לאות ולעדות כי 2090411 סרן דבורצקי גדעון ז"ל גילה גבורה במילוי תפקיד קרבי תוך חירוף נפש. תיאור המעשה: ביום 17 באוקטובר 1973 בצהריים, נותרה קבוצה של שמונה צנחנים וטנקאים, חלקם פצועים, בציר 'טרטור'. חיילינו ביעד נשארו ללא תחמושת, בשעה שנורתה עליהם אש האויב ומספר הפצועים הלך וגדל. בניסיון חילוץ נפגע הכוח מטילים. למרות זאת התנדב סרן גדעון דבורצקי ז"ל לחלץ בנגמ"ש שלו, את הקבוצה שנקלעה בין שני טנקים שרופים. בחיפוי רימוני־עשן, שזרק מהנגמ"ש שלו, נכנס סרן גדעון דבורצקי ז"ל, לשטח המכוסה באש אויב רצופה וחילץ את הנפגעים. שבוע לאחר מכן נפל בקרבות. במעשהו זה גילה אומץ־לב עילאי, קור־רוח ואחוות לוחמים. על מעשה זה הוענק לו עיטור העוז, לפי חוק העיטורים בצבא ההגנה לישראל תש"ל – 1970. אייר תשל"ה מאי 1975, רב־אלוף מרדכי גור, ראש־המטה־הכללי". גידי הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בהר־הרצל. השאיר אחריו אב ואחות. לאחר נופלו הועלה לדרגת סרן.

דברים לזכרו כלולים בספר שהוציאה לאור החטיבה לזכר חלליה.

דבוש, דוד

דוד, בן טוני וסאסו, נולד ביום כ"ד באדר א' תשי"א (2.3.1951) בקרית־אונו. בשנות ילדותו עברו על דוד קשיי קליטה רבים; בתחילה גרה משפחתו באוהל, משם עברה לגור בצריפון ורק אחר כך הגיעו דוד ומשפחתו לשיכון מפוני־מעברות. הוא התייתם מאביו בהיותו בן שמונה שנים בלבד. את לימודיו היסודיים סיים בבית־הספר היסודי "תלמים" בקרית אונו, ואחרי־כן עבר ללמוד בבית־הספר הימי של אגודת "זבולון" בתל־אביב. הוא היה תלמיד חרוץ ומבריק, ומוריו מצאו לנכון ל"הקפיצו" מכיתה ג' לכיתה ה' בזכות כשרונותיו המצוינים. דידו, כפי שכינוהו בני משפחתו וחבריו, אהב מאוד לצלם. התצלומים שצילם בבית, בעת שירותו הצבאי ובעת שעשה בחוץ־לארץ ממלאים אלבומים מסודרים ומרשימים. הוא היה חובב ספורט, השתתף בחוגי ספורט רבים וזכה במספר רב של תעודות הצטיינות על פעילותו הספורטיבית. אולם תחביבו העיקרי היה שיט וחתירה – תחביב שבגללו הלך ללמוד בבית־הספר לימאים. הוא

בילה זמן רב על הים, והשתתף במירוץ חתירה בסירות שערך בית ספרו במחצית 1968, ואף זכה בו במקום הראשון. דידו היה בין היחידים בשכונת מגוריו שלמד בצורה מסודרת עד תום לימודיו, אולם עובדה זו לא הרחיקה אותו מחבריו לשכונה, והוא היה מעין "סמל" בין תושביה. הוא לא הבדיל מעולם בין חבריו שלמדו לבין אלה שלא למדו, ולכולם התייחס בכבוד ובהערכה. מדי ערב היה מזמין את חבריו הרבים ואת ילדי השכונה לביתו, שם בילו עד השעות הקטנות של הלילה. ביתו היה מעין מועדון לצעירי השכונה. הוא היה מוכן לעזור לכל אדם, וביחוד עשה גדולות למען משפחתו. הוא היה אח נאמן לאחיו ואחיותיו, והצליח בתבונתו ובבגרותו גם למלא את תפקיד האב במשפחה. משנסתיימו לימודיו, נשלח דידו מטעם בית־הספר הימי לשלושה חדשים לאירופה ולארצות־הברית, במסגרת הפלגה שנמשכה כשבעה שבועות. כששב ארצה דאג להקדים את תאריך הגיוס שנקבע לו, שכן לא רצה להמתין זמן רב עד לתחילת שירותו בצבא.

דוד גויס לצה"ל בתחילת פברואר 1969 והוצב לחיל הרגלים. לאחר סיום הטירונות ולאחר שסיים קורס מ"כים הוצב בבסיס הדרכה של צה"ל.

לאחר ששוחרר מהשירות הסדיר היה נקרא לתקופות של שירות מילואים פעיל, וכאזרח החל דידו לעבוד במסגרות בניין, וחלם על הקמת עסק עצמאי, כדי שיוכל לבסס את פרנסתו. הוא תמך באמו, באחיו ובאחיותיו, ריהט את בית אמו ודאג שיותקן בו מכשיר טלפון, והיה מקור גאווה לבני משפחתו. כשפרצה מלחמת יום הכיפורים, המתין דידו ימים מספר ומשלא הגיע צו־קריאה לביתו, יצא ביוזמתו לחזית, להצטרף אל חבריו הלוחמים. ביום כ"ה בתשרי תשל"ד (21.10.1973), השתתף דוד בקרב שניטש בסיני על ציר "חמוטל", והנגמ"ש שלו נפגע. ימים אחדים אחרי־כן נמסרה למשפחתו הודעה שהוא נעדר, ולאחר חודשיים של תקוות וחששות, נמסרה להם הודעה שהוא הוכרז כחלל שמקום קבורתו לא נודע. רק כעבור כחודש ימים נמצאה גופתו והוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין הצבאי בקרית־שאול. השאיר אחריו אם, אחים ואחיות. לאחר נופלו הועלה לדרגת סמל.

דבוש, ראובן

ראובן, בן ג'וליה ואברהם, נולד בשנת תש"א (1941), בטריפולי שבלוב. בשנת 1949, בהיותו כבן שמונה, עלה יחד עם משפחתו ארצה. לפני שעלה ארצה, הספיק ללמוד בשתי הכיתות הראשונות בבית־הספר היסודי "זליתא", שבעיר הולדתו. לאחר עלייתו, התחנך ראובן במוסד בן־שמן. בינו, כך אהבו לכנותו בני המשפחה וידידיו, סיים את לימודיו במוסד בן־שמן ברמה ד' ואז שב אל בית הוריו. ההורים בנו את ביתם בארץ במושב זיתן, שבסביבות לוד. במשך שנתיים עבד במשק של הוריו והשתלב יפה בכל העבודות העונתיות, שמצריכה עבודת האדמה. בתקופה זו התחבב על כל חברי המושב ורבים מהם הפכו לידידיו הקרובים. בינו אהב לבלות בחברה והיה מזמין את ידידיו אליו

הביתה. במשך שעות ארוכות, לאחר תום העבודה, היו יושבים סביב צלחות פיסטוק חלבי וזרעונים, שהיו אהובים ביותר על בינו, והיו משוחחים ושמחים. ב־1954, בהיותו בר־מצווה, החליטו הוריו ללמדו מקצוע. בינו נשלח למאפיית "טעים" בלוד והחל עובד בה כמתלמד. במשך שנתיים היה בינו קם בשעות הבוקר המוקדמות מאוד לעבודתו במאפייה, כיוון שהיה חרוץ וניחן בידיים זריזות ללמוד, הפך בזמן קצר מאוד יחסית לבעל מקצוע מעולה. למרות זאת לא רצה בינו להמשיך ולעבוד במקצועו החדש. בתום שנתיים, שב למושב וחזר לעבוד במשק של הוריו. עכשיו היה בינו משוכנע שעבודת האדמה היא באמת המקצוע שהוא רוצה לעסוק בו כל חייו. הוא אהב את כל העבודות החקלאיות והתמסר לטיפוח המשק בכל מאודו. אנשי המושב וידידיו הקרובים קבלו בשמחה את החלטתו לחזור למשק. חסרה הייתה להם חברתו הנעימה בתקופת היעדרו מן המשק.

ראובן התגייס לצה"ל בתחילת מאי 1963 והוצב לחיל השריון. הוא עבר טירונות מקוצרת, המשיך והשתלם כרגם בחיל הרגלים המשוריין והועבר לשירות המילואים עקב מצב המשק ומצבו המשפחתי.

כאיש מילואים השתתף במלחמת ששת הימים ושירת בגדוד שהיה בין הראשונים אשר פרצו לסיני. יחד עם הגדוד עבר את סיני והגיע עד לגדות תעלת סואץ. גם בצבא התחבב עד מהרה על מפקדיו ועל חבריו לנשק. אופיו הנעים ורוחב לבו קנו לו חברים רבים. החיוך לא מש מפניו וטוב לבו היה לשם דבר בין חבריו. ידידיו מתקופת השירות הצבאי מעידים, שבינו תרם הרבה לגיבוש המחלקה ולחייה החברתיים. מפקדו הישיר כתב עליו: "הוא היה מסור ונאמן לתפקידו ושימש דוגמא ומופת לחבריו. בינו מילא את חובותיו ללא דופי, בלא להתלונן, ותמיד דאג לחבריו הרבים". ראובן אהב להיות בחיק משפחתו ודאג במסירות לכל צרכיה וביחוד דאג לבתו האהובה ז'וליט, שתהיה תלמידה טובה ומצליחה וילדה מאושרת. הוא הרבה לצאת עם משפחתו לטיולים ולמקומות נופש. כבוד ואהבה רחש לרעייתו רחל ועזר לה בעבודות הבית. מתוך לבו הרחב העניק חום ואהבה לכל אדם ואפילו לבעלי־חיים. הוא היה בן נאמן ומסור להוריו ולהורי אשתו, בעל נפלא ואב שאין דומה לו. במלחמת יום הכיפורים השתתף בינו בקרבות הבלימה הקשים, שניהלו כוחותינו בסיני נגד הצבא המצרי. היחידה שלו הגנה על מיצרי הגידי. ביום כ"ב בתשרי תשל"ד (18.10.1973), נפגע בהפגזה של האויב ונהרג. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין הצבאי בקרית־שאול. השאיר אחריו אישה ובת, הורים ואחים. לאחר נופלו הועלה לדרגת סמל.

אשתו של ראובן הקימה לזכרו חדר עיון לילדי מושב זיתן, בבית הספר המקומי.

דביקו, מאיר

מאיר, בן אסתר וארמנד, נולד ביום ג' באב תש"ז (20.7.1947), בטזה שבמרוקו ועלה ארצה במסגרת "עליית־הנוער", בשנת תשכ"ד (1964). הוא החל את לימודיו בעיר הולדתו בבית־ספר יסודי ואחרי־כן למד בבית־ספר תיכון. לאחר שהגיע ארצה למד בכפר־הנוער ניצנים וסיים את לימודיו בחוות הנוער־הציוני בירושלים. כנער היה מאיר ביישן וצנוע, נוח לבריות וטוב לב. הוא היה אהוב על בני משפחתו ואהוד על חבריו בזכות יושרו וכנותו. הוא חונך ברוח התנועה הציונית, והשאיפה לעלות לארץ התגבשה אצלו עוד כשהיה תלמיד בעיר הולדתו במרוקו. בארץ נקלט עד מהרה בחברת בני־גילו. הוא היה תלמיד מצטיין, השיג ציונים מעולים וזכה להערכת מוריו וחבריו.

מאיר גויס לצה"ל בתחילת אוגוסט 1967 והתנדב ליחידת סיור של חיל הרגלים. הוא נשלח לשרת בסיירת של פיקוד הצפון והשתתף בקורס מפקדי כיתות ובקורס מש"קי סיור. הוא היה מפקד צוות מעולה, ובקי בתורת הלחימה של חיל הרגלים. כמפקד היה קשוח וקפדן ודרש ביצוע מדוקדק של פקודות. יחד עם זאת היה בעל לב חם ומבין, דאג לחייליו ושימש להם מפקד וחבר גם יחד. בתחילת פברואר 1969, בפעולה מבצעית בגבול הצפון, עלה רכבו על מוקש והוא נפצע פצעים קשים. בגלל פציעתו לא יכול היה להמשיך ולשרת בסיירת ואף לא להשתתף בקורס־קצינים, אך הוא סירב לעבור ליחידה עורפית, הועבר לחיל המודיעין ושימש כמש"ק מודיעין.

לאחר ששוחרר מהשירות הסדיר החל לעבוד במשרד מהנדס העיר בעיריית ירושלים. הוא השתלם בקורס למפקחי בניין ושימש כמפקח בניין ורישוי. לימים נשא לאישה את חברתו אבלין ויחד עמה הקים את ביתו בירושלים. בשנת 1970 נולד בכורו אייל. מאיר היה עובד חרוץ וברוך כישרון שהקדיש זמנו לייעול העבודה ולשיפור הנהלים. הוא הצליח לשלב עבודה עם לימודים בחוג לשפה ולספרות צרפתית, בפקולטה למדעי הרוח של האוניברסיטה העברית. מוריו וחבריו ללימודים מעידים כי היה בעל אישיות ששפעה חיוניות וכנות, ניחן ביושר אישי ואינטלקטואלי והיה סטודנט שקדן ומוכשר שנמנה עם המצטיינים שבתלמידים. מאיר היה שותף לפעילות חברתית וציבורית רבה והיה מעורב בחיי החברה והמדינה. הוא פעל כמדריך נוער בשכונת קרית־יובל וסייע בשיקומם ובהחזרתם למוטב של נערים עבריינים ובהדרכת חבורות רחוב. כן גיבש השקפת עולם והביע את דעותיו הפוליטיות בחוג הצעירים חברי מפלגת העבודה הישראלית. הוא היה בעל נפש רגישה ומתרשמת והביע את רגשותיו בציור וברישום. באוסף התמונות הגדול שהשאיר אחריו יש תיאורי־נוף ודמויות אדם ובעלי חיים, בצד קריקטורות ורישומים גראפיים. ציוריו מעידים על כישרון רב ועל חוש ליופי. בתחילת ינואר 1971 התנדב לשרת שנתיים בצבא הקבע. הוא השתתף בקורס רבי־סמלים ושימש כנגד יחידתי. בתפקיד זה הועלה לדרגת סמל־ראשון. בתחילת ינואר 1973 שוחרר משירות הקבע והוצב לחטיבת מילואים של חיל הרגלים – החטיבה הירושלמית. בערב ראש־השנה

תשל"ד נקראה יחידתו לשירות מילואים פעיל. כשפרצה מלחמת יום הכיפורים נמצאו מאיר וחבריו בקו המעוזים שעל גדת תעלת־סואץ. במוצב "חזיון", שמול גשר פירדאן, לחמו בחירוף־נפש מול כוחות רבים ועצומים של האויב שחצו את התעלה. מאיר היה החייל הראשון במעוז שנפגע בהפגזת האויב ונהרג. הוא נפל ביום הכיפורים, י' בתשרי תשל"ד (6.10.1973). תשעה חדשים אחר נפילתו, הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בהר־הרצל בירושלים. השאיר אחריו אשה ובן, הורים, שלושה אחים וארבע אחיות. לאחר נופלו הועלה לדרגת רב־סמל.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה כתב מפקד היחידה: "מאיר, שנמנה עם שורותינו, לחם בגבורה רבה במעוז "חזיון" שעל שפת תעלת סואץ ונפל בהגינו על חבריו ועל ביתו אשר בעורף. בתקופת שירותו עמנו בגדוד, מצאנו בו תכונות של אדם ולוחם למופת".

דביר, דב

דב, בן אסתר ועזריאל, נולד ביום ג' באדר תש"ט (4.3.1949) בקיבוץ עין־חרוד איחוד. בבית־הספר המשותף שבקיבוץ סיים גם את לימודיו היסודיים וגם את לימודיו התיכוניים. דובי, כפי שכינוהו חבריו ובני משפחתו, הצטיין בכיתתו בעיקר בשיעורים בתחומים שעניינו אותו – גיאוגרפיה, היסטוריה וטבע. הוא היה קשוב ועירני, תמיד מוכן לקלוט ולבקר. היו בו רצינות, אחריות ושיקול דעת, כשל אדם מבוגר. מימי ילדותו בלטו שתי תכונות יסודיות באופיו: חוש האחריות ורדיפת צדק, ואהבת הטבע והארץ. בחברת הילדים ניכר לא רק בפעילות החברתית ובחיי היום־יום אלא גם באחריות שנטל על עצמו בכל תחום שעסק בו, בדרישתו ליושר ולצדק, בחינת נאה דורש ונאה מקיים, וביחסו המצפוני לכל תופעה בחייו. אהבותיו הגדולות היו הארץ והטבע. בחברת הילדים טיפל במשק החי, וגידל שפנים ויונים ליד ביתו; משהתבגר הפך תחביבו זה לעיסוק אהוב ומעמיק. אהבתו לחי התבטאה גם בבחירת ענף העבודה במשק – הרפת. בזכות מסירותו הרבה לעבודה בכלל ולרפת בפרט, נעשה עד מהרה לאחד העובדים הבכירים בענף זה. בזמן מלחמת ששת הימים היה אחד מעמודי התווך בעבודה ברפת. כתבה חברתו לכיתה: "בכיתה י' נכנסתי לעבוד ברפת עם דובי. הייתי משתוממת לנוכח החריצות והמסירות הרבה שגילה בעבודה. הוא עבד הרבה שעות, מעל ומעבר לנדרש, נשא במלא האחריות וכבר אז היה לאחד האנשים המרכזיים בענף... היה לו, לדובי, קשר חזק עם המשק, קשר דרך העבודה הקשה שהשקיע באותו ענף".

דב גויס לצה"ל בראשית נובמבר 1967 והתנדב לחיל הצנחנים. בתקופת הטירונות נפגע ברגליו והוצב לחיל המודיעין. לאחר הטירונות ולאחר שהשתלם בקורסים לסיירי אוויר, לקצינים ולקציני מודיעין, הוצב ביחידת מודיעין בפיקוד הצפון. בתקופת שירותו עבד קשה ואהב את תפקידו.

לאחר ששוחרר נקרא לתקופות של שירות מילואים פעיל, עבר קורס לפיענוח תצלומי־אוויר והוצב לחיל השריון. עם השחרור חזר דובי לקיבוץ, לעבודה ברפת ולחיי היום־יום בקיבוץ אך הגביר את פעילותו בחברה ונבחר כחבר מזכירות. הוא אהב את המשק, אבל לא התעלם מבעיותיו, ובמשך השנתיים שחי ועבד בקיבוץ, פעל במרץ כדי לשנות ולתקן עיוותים. באותה תקופה התמסר לשיקומו של אביו, שהיה חולה, והקדיש מדי יום שעות רבות לטיפול בו. בסוף שנת 1971 יצא דובי לשירות בתנועה, בתחילה בחטיבת בני האיחוד ואחר־כך כאחראי ורכז מפעלים בצופים. בתקופה זו ארגן טיולים רבים, מחנות וחוגים וכן את הג׳אמבורי ה־11. על עבודתו בחטיבה כתב אחד מידידיו באותה תקופה: ״היה על מי לסמוך. מלה הייתה מלה. דיבור היה דיבור. זמן היה זמן, ומקום היה מקום... היה מתרוצץ, מאיץ, מעיר, מדרבן, נוזף — והכל במסירות בלתי נלאית ובאמונה עמוקה, כי לא די לעשות את הטוב – אלא יש גם לעשות זאת היטב״. בעבודתו ניכרו חוש אחריות ומצפון, והכל היה אכפת לו. הוא היה מוכן להילחם ככל יכולתו על עקרונות שנראו בעיניו נכונים וצודקים. דובי הרבה בטיולים לאורך הארץ ולרוחבה, והקדיש עניין מיוחד לעבר ההיסטורי של המקומות השונים. הוא אהב את נופי הארץ, והשתדל להקנות אהבה זו גם לזולתו – באמצעות ארגון טיולים, מחנות וחוגים לידיעת הארץ. את אהבתו העמוקה לארץ ניסה להגדיר אחד מעמיתיו לניהול החוג לידיעת הארץ: ״היה להוט אחר הארץ כצעיר אחר אהובתו, שאיננה מלאתו לעושר, ותמיד שמורות עמה כמה הפתעות חדשות למענו. אהב לספר בחוויות של שירותו כקצין מודיעין, או על טיולים שעשה בזמן הזה, אך יותר מכך להוט היה לשמוע, להאזין, להתנסות ולהוסיף לצקלונו מטוב הארץ, השמור לאוהביה בלבד״. בסיום אחד הטיולים במסגרת חוג זה, יזם דובי וארגן הוצאת חוברת בשם ״מגדיר לנפוצים בבריכה״, כסיכום לתצפיות עם חניכים. במלחמת יום הכיפורים נקרא דובי לשירות. ביום ט״ו בתשרי תשל״ד (11.10.1973), בקרב שניטש ברמת הגולן כשלושה קילומטרים לפני צומת מע״ץ, נפגע הזחל״ם של דובי, ושעה שניסה לקפוץ ממנו – נפגע ונהרג. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין של עין־חרוד איחוד.

לאחר נופלו כתב העיתונאי ברוך נאדל על דובי בצבא: ״הוא היה מפקד מהסוג שעליו קוראים בספרים: יושב בזחל״ם למעלה, מחוץ לדפנות הפלדה, כדי לראות טוב יותר את שדה המערכה; מתערב רק במה שיש צורך להתערב ובהיפגעו, הריהו דואג תחילה לשלומם של חייליו, ורק אחר כך מנסה לחלץ את עצמו״.

קיבוץ עין־חרוד איחוד הוציא לאור חוברת לזכרם של בני הקיבוץ, שנפלו במלחמת יום הכיפורים, ודובי ביניהם, ובה דברי חברים על דמותו ועל פועלו.

דביר, נועם

נועם, בן רינה ועמוס, נולד ביום כ"ה בתשרי תשי"א (6.10.1950) בחיפה וסיים את לימודיו היסודיים והתיכוניים בגבעתיים. נועם בלט עוד בילדותו בשתי תכונות עיקריות: טוב לב ויושר. הוא אהב חברת אנשים, אהב לעזור ולסייע – ותמיד לחם למען האמת והצדק. יושרו היה לשם דבר במשך כל חייו. אחת החיילות ששירתה עם נועם כתבה: "כולם התקשו להבין למה נועם היה טוב כל כך. קשה להבין איך בן אדם יכול להיות טוב כל כך..." המג"ד שלו כתב: "הדבר העיקרי – שנועם היה אדם. וישר כזה. ביושר כזה לא נתקלתי מעודי". עוד בבית הוריו ספג נועם את ההכרה כי השירות בצה"ל הוא ערך עליון, וכי החובה למולדת היא זכות.

לאחר שסיים את בית־הספר התיכון גויס לצה"ל (סוף אוקטובר 1968) ועמד על כך שישרת ביחידה קרבית מובהקת. ואכן התנדב לשרת בחיל השריון. הוא השתלם בקורסים למפקדי טנקים, לקציני אג"ם, לקציני שריון ולמפקדי פלוגות בשריון. נועם שירת באותו גדוד שריון כמ"מ, סמ"פ, קמב"ץ – וסמוך לפרוץ מלחמת יום הכיפורים התמנה מפקד פלוגה באותו גדוד עצמו. בסוף אוקטובר 1970 עבר נועם לשירות בצבא הקבע. בזמן שירותו בצבא בלט נועם ביחסו החברי לחיילים, בכושר המנהיגות שלו וכן במסירותו לחבריו לנשק. גם בתקופת השירות וגם מאוחר יותר, בזמן המלחמה, לקח נועם על עצמו סיכונים רבים ומאמצים לשם חילוץ נפגעים. כתב אחד ממפקדיו (אל"מ גיורא): "נועם אהב אנשים. לחם על זכויותיו של כל חייל שלו. הייתה לו מוטיבציה לא רגילה. לא ראיתי הרבה קצינים כאלה. לא אומר שלא ראיתי, אבל הרבה – לא!" ואחד מחבריו לשירות כתב: "כשנועם הגיע לפלוגה – אני חושב, שזאת התקופה היפה ביותר שעשיתי בצבא, ועשיתי הרבה תקופות יפות. אבל חיי חברה ואיחוד כמו שהיו בין הפיקוד והפלוגה – אני לא חושב שהיו קיימים בשום פלוגה אחרת בגדוד ובחטיבה בכלל". ביום י"ב בתשרי תשל"ד (8.10.1973), בקרב שניטש בסיני, בהתקפה על "חמוטל" ו"מכשיר", נפגע הטנק בו לחם נועם. במשך חודש ימים חיכו בני משפחתו ומפקדיו לאות חיים ממנו, ואז נמסרה למשפחה הודעה שהוא נעדר. שישה חודשים נמשכו החיפושים אחר הטנק, בו לחמו נועם וחבריו, טנק שכונה "טנק הקצינים". רק במרץ 1974 נגוזו התקוות והתממשו החששות – ולמשפחה נמסרה הודעה שנועם נפל בקרב. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין הצבאי בקרית־שאול. לאחר נופלו הועלה לדרגת סרן. נועם היה בין החיילים שזכו לציון לשבח מידי הרמטכ"ל. בתעודת הציון לשבח כתוב: "הנני לציין לשבח את סרן דביר נועם ז"ל על גילוי דבקות במשימה, רצון ללחימה ואומץ לב. להלן תיאור המעשה: ביום 6 באוקטובר 1973 שימש סרן נועם דביר ז"ל כמפקד פלוגת טנקים, שלחמה באזור קנטרה. בקרב זה נפגעו מרבית הטנקים של פלוגתו. סרן נועם דביר ז"ל המשיך להילחם עם הטנקים שנותרו וכן עסק בחילוץ לוחמים וטנקים שנותרו בשטח, עד אשר נפגעו כל הטנקים של הפלוגה. ב־7 באוקטובר 1973 ארגן סרן נועם דביר ז"ל, יחד עם סגנו, טנק שאויש על־ידי שניהם

ועל־ידי עוד שני מפקדי מחלקות מפלוגתם. במשך היום התחלף לסירוגין סרן נועם דביר ז"ל עם סגנו בפיקוד על הטנק... ב־8 באוקטובר 1973, סמוך לשעת הצהרים, עבר סגן מפקד הפלוגה לטנק אחר. הטנק שכונה "טנק הקצינים" השתתף בקרבות יום ה־8 באוקטובר 1973 באזור גשר "פירדאן". בהמשך השתתף בהתקפות על "מכשיר" ועל "חמוטל". תוך כדי לחימה נפגע הטנק וכל אנשי הצוות נהרגו. במעשיו אלה גילה סרן נועם דביר ז"ל דבקות במשימה, רצון ללחימה ואומץ לב. על החתום: רב־אלוף מרדכי גור, ראש המטה הכללי".

במכתב תנחומים למשפחה השכולה כתב אחד מחבריו לשירות בצה"ל: "אני זוכר את הפגישה הראשונה עם נועם ב"צ'רצ'יל": יצא משם בחור נחמד והתחיל מיד לדבר במרץ ולדווח באופן שוטף למ"פ מה קרה בהעדרו (אז היה נועם סמ"פ). נועם כשהוא מדבר, אז הוא שר. ראיתי בחור, שלא הייתי רגיל לראות דבר כזה מקודם – בחור מדבר וקופץ ככה ועם תנועות ידיים: ממש בצורה לא רגילה. הוא שר! כשנועם מדבר, אז נועם שר, לא בגלל שהוא רצה לשיר – ככה הוא דיבר. הוא בכלל עבד קשה, כשהיה קצין המבצעים של הגדוד, היה ישן עם בגדים ועם צבעים של סיד ושל צבע שחור על הידיים וגם על הפנים. ככה היה שוכב מת מעייפות. כשהייתי מעיר אותו, היה פוקח זוג עיניים גדולות, יפות ועייפות ואומר: באתי לפני שעה־שעתיים לישון... הוא רצה להיות עם החיילים. הוא היה אחד הקצינים המוכשרים ביותר בשריון שאי־פעם הכרתי"; כתבה אחת החיילות ששירתה אתו: "מי שהכיר אותו בצבא – יכול להעיד בצבא – ואחרים, שהכירו אותו בחוץ, יכולים להגיד: אני באמת חושבת שאני זכיתי, וזאת לא מליצה, אני חושבת שאני זכיתי להכיר נפש מיוחדת במינה. אתה לא זוכה להכיר אנשים כאלה. זה כבוד. אני בהחלט חושבת ככה".

הוריו הקימו לזכרו קרן, שתעניק לפחות אחת לשנתיים תעודות הוקרה ופרסים כספיים על מעשה, או רצף של עשייה למען הזולת במישור הרפואי – הראויים להיות מופת ודוגמה. הפרס הראשון (בסך עשרת־אלפים ל"י) הוענק לפרופ' ברוך פדה (שהיה בעבר קצין רפואה ראשי בצה"ל ומנכ"ל משרד הבריאות) בחנוכה 1977 ונתרם עלידו למחקר לבית־החולים בתל־השומר. בטכס הושמע לראשונה ע"י הזמרת עירית דותן השיר "פרגים באֶדום", שאביו של נועם כתב לזכרו ושהולחן בידי יעקב הולנדר.

דביר, עמיקם

עמיקם (עמי), בן יהודית וחנן, נולד ביום ה׳ בסיון תש״ח (13.6.1948) בראשון־לציון. הוא למד בבית־הספר היסודי ״בארי״ בראשון־לציון ובבית־הספר בקיבוץ שמרת, ואחרי־כן המשיך את לימודיו בבית־הספר התיכון־מקצועי ״עמל״ ברחובות, במגמה של מסגרות. עמי היה ילד שובב והיה מנהיג ילדים להרפתקאות שונות, בעקבות אשר ראה בסרטי־קולנוע וְקרא בספרים. הוא היה ילד חולמני ומלא דמיונות. כל דבר עניין אותו, שכן היה סקרן לכל המתרחש סביבו. הוא הרבה לצאת למסעות על אופניים ברחבי הארץ עם אביו. למרות שובבותו הרבה היה ילד עדין־נפש, רך וטוב־לב; ולא פעם אסף לביתו חתולים רעבים וטיפל בהם במסירות. מילדות הפקיד עצמו מגן על אחותו הצעירה. לבו לא היה עם בית־הספר ועם הלימודים בו. בכיתה ח׳ למד בקיבוץ שמרת, ואחרי־כן החליט ללמוד מקצוע בבית־הספר ״עמל״. בתקופת לימודיו שם עבד כמסגר מכני ב״אגרופז״ וביקב בראשון־לציון; בהמשך דרכו בחיים לא עשה שום שימוש במקצוע הזה. עמי היה חבר בתנועת ״השומר הצעיר״ וברבות הימים הדריך בה. בתקופה הזאת מילאו את עולמו ויכוחים אידאולוגיים וחלומות על קיבוץ, על סוציאליזם ועל יישוב הארץ. הוא היה פעיל מאוד בתנועה והגן בלהט על העקרונות שהאמין בהם. עמי אהב לקרוא, במיוחד ספרות ארצישראלית וספרים על הווי הארץ. בנעוריו מצא עניין רב בספרים היסטוריים ובמאמרים פוליטיים. הוא אהב מאוד את הארץ, את נופה ואת הטבע שלה. עמי היה מספר מעולה וידע לתאר בחיות ובצבע את חוויותיו. כשהתבגר נעשה רציני ואחראי, אך תמיד נעים־הליכות, בעל לב חם, מלא מרץ ורצון לפעול ולעזור. הוא היה פשוט וטבעי בדיבורו, לא נזקק לגינונים בהתנהגותו והרשים את הזולת בשלוותו ובצניעותו.

עמיקם גויס לצה״ל בסוף יולי 1966, ומאחר שהיה חבר גרעין, הוצב לנח״ל. לאחר שהשלים טירונות ותקופת שירות בהיאחזות כרם שלום, השתלם בקורס רגמים. לאחר מלחמת ששת הימים הועבר לחיל השריון והוצב כלוחם חרמ״ש בגדוד ששירת במעוזי תעלת סואץ. אחרי־כן עשה תקופת של״ת בקיבוץ ניר־עוז.

לאחר שסיים את שירותו הסדיר, הוצב לשירות מילואים, בפלוגת חרמ״ש בגדוד שריון. כעבור זמן השתלם בקורס חובשים מחלקתיים, הושם לחיל הרפואה והמשיך לשרת בגדוד, בתפקיד חובש קרבי. אחרי השחרור, השלים עמי את לימודיו התיכוניים במסגרת ״מישל״ב״, ובאותו זמן גם עבד. מיד אחרי־כן החל ללמוד במדרשה להכשרת עובדים חינוכיים־סוציאליים בירושלים, ועם סוף שנת הלימודים נשא לאישה את חברתו לספסל הלימודים. כשסיים את הלימודים, החל לעבוד כמדריך חבורות רחוב בבית־דגן. לדברי חבריו בעבודה, קשר עמי קשרים בלתי־אמצעיים עם נערי חבורות הרחוב וטרח בחיפוש פתרונות לבעיותיהם, בהתמדה וללא ליאות. נערים עבריינים נשמעו לו, שכן נסך בהם ביטחון, החדיר בהם רצון לעבוד וללמוד והצליח לשקם רבים מהם. לדברי המפקח עליו, יזם עמי תכניות שיקום רבות, היו לו דעות מקוריות ומדריכים אחרים היו נועצים בו. עמי ראה בשירות הזה את

ייעודו. בשנת 1973 עבר לעבוד בעיריית חולון כמדריך חבורות רחוב וכמרכז מועדון אקי"ם, אך המשיך לקיים קשרים עם הנערים בבית־דגן ואף היה מטפל בהם בשעות הפנאי. הוא אף התכונן ללמוד עבודה סוציאלית באוניברסיטת תל־אביב. כשפרצה מלחמת יום הכיפורים, התייצב עמי ביחידתו והשתתף עמה בקרבות בסיני. ביום י"ב בתשרי תשל"ד (8.10.1973), נפגע עמי ונהרג כשיצא בזחל"ם התאג"ד עם עוד חובש בדרכו לחלץ כלי רכב פגוע, באזור "נוזל", מדרום לציר "טליסמן". הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין הצבאי בקרית־שאול. השאיר אחריו אישה ובן, הורים ושתי אחיות. לאחר נופלו הועלה לדרגת רב־טוראי.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה כתב מפקד היחידה: "עמיקם הוכיח עצמו כאיש מקצוע מעולה, אמיץ ומסור; היה מקובל ואהוד על חיילי היחידה ובלט ברצונו לעזור לחבריו".

משפחתו הוציאה לאור חוברת לזכרו ובה דברים על דמותו, שכתבו בני משפחתו, חבריו ללימודים ולעבודה וחניכיו, וכן רשימה שלו — מיומנו של עובד חבורות רחוב; המדרשה להכשרת עובדים חינוכיים־סוציאליים בירושלים קראה על שמו את מועדון התלמידים ואת הספרייה; עובדי חבורות רחוב במחוז המרכז ערכו ביום 25 במאי 1975 טורניר כדורגל על־שמו, בין קבוצות מקרב חבורות הרחוב. יש בדעתם לקיים מפעל זה מדי שישה חודשים.

דבש, יעקב

יעקב (יענקלה), בן אמיליה ואברהם, נולד ביום כ"ט בשבט תשי"ד (2.2.1954) בבאר־יעקב. הוא למד בבית־הספר היסודי של "אגודת ישראל" בבאר־יעקב ובבית־הספר היסודי על־שם ויצמן בחולון, ואחרי־כן המשיך ללמוד שם בבית־הספר התיכון "אורט". יעקב היה תלמיד מצטיין, חרוץ ושקדן, הקפיד על הכנת השיעורים, הרבה לקרוא, והיה אהוב על מוריו ועל חבריו. הוא נמנה עם חברי מועדון "לאזרוס" בחולון וברבות הימים הדריך שם את בני הנוער — במלאכת־יד ובספורט. הוא היה חובב ספורט מושבע ובעיקר אהב שחייה. יעקב היה חברותי, קל להתיידד ונוח לבריות. הוא היה טוב־לב, איש סוד נאמן, רחק מריב וממדון ושקד על השכנת שלום בין ידידיו. תמיד מוכן היה לעזור לזולת, אפילו היה הדבר כרוך באי־נוחות, ותמיד ידע להשתתף בצרתם של אנשים להטות אוזן לכל אדם ולסייע בעצה ובמעשה. מטבעו היה הגון, גלוי־לב ולבבי, כולו צניעות ופשטות, ענווה ויושר. כשראה צורך, מעולם לא היסס לומר דברי ביקורת אפילו היו הדברים קשים ומצערים. הוא היה בן נאמן ומסור להוריו ורחש להם כבוד ודאג לשלומם ולרווחתם.

יעקב גויס לצה"ל בתחילת מאי 1972 והתנדב לצנחנים. לאחר סיום הטירונות השתלם בקורס צניחה ובקורס מ"כים חי"ר. הוא היה חייל טוב, אחראי ומסור לתפקידו. מפקדו סיפר עליו: "יעקב היה ממושמע למופת, דמות נערצת על פקודיו

ודאג להם מאוד. כל משימה שהוטלה עליו, ביצע במלואה ותמיד ידעתי שניתן לסמוך עליו בלב שקט ובוטח". הוא הרבה להשתתף בפעילות מבצעית והוענק לו על כך "אות השירות המבצעי". בתקופת שירותו בצבא השתדל שלא להדאיג את הוריו ובמכתבים שכתב הביתה לא התאונן על האימונים הקשים ועל חיי השדה הקשים, שמא יצער הדבר את בני משפחתו. כשפרצה מלחמת יום־הכיפורים נשלח עם אנשי יחידתו לחזית בסיני, והשתתף בקרבות בעיקר נגד חיל רגלים של המצרים. באחד המרדפים אחרי אנשי קומנדו מצרים שנחתו באבו־רודס, נפצע בפניו מרסיסי רימון, נחבש אך סירב להישלח לעורף לטיפול. בקרב שהתחולל ביום כ"א בתשרי תשל"ד (17.10.1973) ליד "החווה הסינית", נפגע יעקב בהתפוצצות פצצת מרגמה ונהרג במקום. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בקרית־שאול. השאיר אחריו אב, אם, אח ושתי אחיות. לאחר נופלו הועלה לדרגת סמל.

דגן, אברהם

אברהם, בנם של דובה וחיים, נולד ביום ג' באדר תשי"ב (29.2.1952) בפתח־תקוה. אביו – חיים, הוא מניצולי השואה, ואמו — דובה, היא בת למשפחה של ראשוני פתח־תקוה. אברהם למד בבית־הספר היסודי "שכון עממי" בפתח־תקוה ואחרי כן המשיך את לימודיו בבית־הספר התיכון המקצועי על־שם קריניצי ברמת־גן וסיימם ב־1970. מוריו של אברהם ציינוהו לשבח על כושר עבודתו. חבריו, שכינוהו אברם, זוכרים אותו כילד חביב, שהחיוך לא מש משפתיו. אברהם היה רחב־גוף ומוצק, אך מעולם לא ניצל את כוחו לרעה. להיפך, לא פעם עזר לחלש כנגד חזקים שהתאנו לו. כוחו הרב, צניעותו וטוב לבו היו לשם דבר. בזכות השקט הנפשי שהשרה על סביבתו, ובזכות היותו חבר נאמן ואוהב הזולת, היה למנהיג כיתתו ואהוב על הכל. הוא היה חובב ספורט וזכה בתעודות הצטיינות על הישגיו באתלטיקה. לימים הצטרף לקבוצת הכדור־יד של "הפועל" פתח־תקוה ושיחק בהצלחה כשוער, ומאמנו אף חזה לו עתיד גדול. אברהם הצטיין גם בתבונת כפיים ודומה כי את כל נשמתו השקיע בעבודות העץ שעשה. הוא התעתד להמשיך ולעסוק במלאכת אביו – הנגרות.

אברהם גויס לצה"ל בפברואר 1971 והוצב לחיל השריון. חוסנו הפיסי הקל עליו את אימוני הטירונות. אחרי־כן סיים קורס נהגי־טנקים בבית־הספר לשריון וזכה בו בציונים מעולים. הוא הוצב לגדוד טנקים ושירת בסיני, לא הרחק מהתעלה, כנהג טנק וכטען־קשר. חודשים רבים שירת בקו־המעוזים ועל כך הוענק לו "אות השרות המיבצעי". ביום י"ג בתשרי תשל"ד (9.10.1973), היום הרביעי לקרבות הבלימה בגזרה הדרומית של התעלה, נפל אברהם בקרב, לאחר שהטנק שלו נפגע פגיעה ישירה מפגז של טנק אויב. כעבור כשלושה שבועות נודע למשפחה כי בנה נעדר. ב־26.11.1973 הוכרז כחלל שמקום קבורתו לא נודע. רק לאחר חתימת הסכם הפרדת

הכוחות נמצאה גווייתו. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בפתח־תקוה. השאיר אחריו אב, אם ואח. לאחר נופלו הועלה לדרגת סמל־ראשון.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה כתב מפקד היחידה, כי אברהם היה שותף לניצחון, שבו נבלם כוח השריון של הצבא המצרי. המפקד ציין לשבח את אומץ לבו של אברהם ואת דבקותו במשימה עד שנפל.

הוריו הנציחו את זכרו בחוברת זיכרון, ובהצבת פסל הנשיא המנוח, זלמן שזר, בחדר ההתייחדות בבית "יד־לבנים" בפתח־תקוה.

דגן, גדעון

גדעון, בן לואיזה ושמואל, נולד ביום ה' בחשון תש"ט (7.11.1948) בקיבוץ דליה ולמד בבית־הספר היסודי בדליה ובבית־הספר התיכון, המוסד החינוכי הרי אפרים. גדעון היה תלמיד מצטיין, צעיר בעל מרץ ויזמה ובעל תחומי עיסוק והתעניינות רבים. מצד אחד התעניין בספורט ועם זאת היה חובב מוסיקה מושבע והקדיש לנגינה שעות רבות. מעולם לא הסתפק בחומר הלימודים שלמד בבית־הספר. אחד ממוריו בבית־הספר היסודי סיפר, כי בהפסקות שבין שעות הלימוד ראה על שולחנם של גדעון ושל אחדים מחבריו ספרים ועיתונים, ספרי קריאה, וחוברות לימוד. הוא התעניין בכל. לימודו לא היה פסיבי בלבד – הוא קרא, למד, התעמק וכתב. כך נתן ביטוי לידיעותיו הרבות ולנפשו הסוערת. גדעון כתב הרבה שירים, חיבורים, סיפורים ורשמים – מחויות, מקריאת ספרים, מטיולים בארץ ובעולם, מפגישות, מחברים ומאהבות. בסיום שנת הלימודים בכיתה ח' הגניב לתיקו של מורהו מחברת ובה תשעה שירים. הוא לא זיהה עצמו ובהקדשה כתב, כי הוא כותב את כל השירים ביד שמאל, כדי שהמחנך לא יזהה את מחבר השירים. הוא כתב שירים על נושאים מנושאים שונים, ושמותיהם מעידים על עולמו של הצעיר הזה: – "האם", "החיים", "כאב", "את", "העולם", "פוליטיקה", "עלומים" ו"המשורר". השירה לא עשתה אותו צעיר מתבודד ותמהוני; להיפך – עוד מצא לו זמן כל צורכו לפעילות רבה. הוא היה מדריך בקן האימוץ בקיבוץ, טיפל בבני נוער של יישובים אחרים, שיחק בנבחרת הכדורסל של דליה והשתתף בכל פעולות החברה במשק. בשעות המאוחרות של הלילה היה פונה לשקוד על לימודים וקריאה, על עיון וכתיבה.

גדעון גויס לצה"ל בתחילת נובמבר 1968 והוצב לחיל השריון. לאחר סיום הטירונות השלים בהצלחה קורסים מקצועיים שונים בשריון ובחרמ"ש, לרבות קורס מפקדי־טנקים. כחייל וכמפקד היה גדעון מופת לחייליו ולפקודיו. כתב עליו אחד החברים: "הוא היה מקפיד עם עצמו מאוד. הכל היה ערוך לפניו, על כל תגיו ופרטיו". גדעון הקפיד תמיד על יחס אנושי לחבריו ולפקודיו בצבא. גם כחייל וכמפקד לא זנח גדעון את כל אשר אהב – שירה, כתיבה, טיול בנופי הארץ והתפעמות מהדר הטבע. למרות שהיה חייל מצטיין, לא נרתע מהבעת דעותיו בגנותן

של מלחמות. כך כתב באחד משיריו: "אני אוהב ספרות יפה... / אני מתעניין באנשים... / אני – אני אחד שכזה / עייף ממלחמות, פצועים / הרוגים... / עייף ממוקשים ומאצבע עצבנית על ההדק / כל לילה, כל לילה, כל לילה / אני חייל". ואפילו כשהיה מפקד־טנק ברמת הגולן נשא עיניו אל הטבע: "אני מוציא את ראשי מגבהי הצריח של המפקד ומסתכל בנוף הירמוך המקסים מגבהים".

לאחר ששוחרר מהשירות הסדיר הגשים גדעון חלום ישן – לראות את העולם, ובעיקר את המזרח הרחוק, משאת נפשו. שנה עשה בנדודים בין הודו ליפאן. גדוש חוויות ורשמים עמוקים חזר ארצה והספיק לעשות רק חודש ימים בחיק המשפחה ובקרב החברים במשק, עד שפרצה המלחמה. במלחמת יום הכיפורים היה גדעון מפקד־טנק בקרבות הבלימה נגד הסורים ברמת הגולן. בקרב שהתחולל ביום י"א בתשרי תשל"ד (7.10.1973) נפגע בטנק שלו ונהרג. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין של דליה. השאיר אחריו הורים ושני אחים. לאחר נופלו הועלה לדרגת סמל־ראשון.

הוריו וקיבוצו הוציאו לאור חוברת לזכרו ובה דברי חברים על דמותו.

דגן, ישראל

ישראל, בן תקוה ואשר, נולד ביום כ"ד בתשרי תש"י (17.10.1949) בקיבוץ נען. הוא למד בבית־הספר היסודי בקיבוץ, ואחרי־כן המשיך את לימודיו בבית־הספר התיכון שם. בשנותיו הראשונות בבית־הספר אפיינו את ישראל יושר ילדותי והתלהבות לפטנטים. הוא היה בעל תושייה ומשום כך הרבו לבחור בו לארגן פעולות בכיתות ההמשך של בית־הספר. הוא היה חבר בחטיבת בני הקיבוץ המאוחד של "הנוער העובד". ישראל היה ספורטאי פעיל וחבר ב"הפועל" נען, שיחק בכדורעף והיה שחיין מצטיין. היה לו חוש צדק והוא היה בעל מוסר ללא פשרות. הוא אהב לעשות וכל שעשה — עשה בצנעה. בדרך כלל מיעט לדבר ודיבורו הקצר הצטיין בכנות ובפשטות, אך הוא ידע לקשור קשרי ידידות עם אנשים שמצא בהם עניין, בשנת 1968, לאחר שסיים את לימודיו בבית־הספר התיכון, הצטרף ישראל (שכונה בפי רבים דגן), במסגרת "גיוס לשנה שלישית", לגרעין בנים, שהיה מיועד להשלים את קיבוץ יראון. הוא עשה ביראון חודשים אחדים עד שגויס, ועבד שם במטע. בתוך זמן קצר ליכד סביבו את העובדים, שכן נעים היה להיות במחיצתו. אף־על־פי שהשתדל שלא להיות במרכז ולהתבלט, הוא נבחר למזכיר הגרעין.

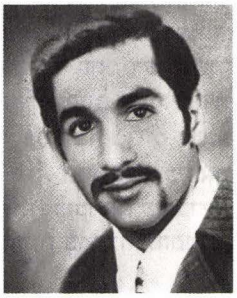
ישראל גויס לצה"ל בתחילת פברואר 1969 והוצב לחיל השריון. לאחר הטירונות ולאחר שהשתלם בקורס מקצועות טנק "פאטון", הוצב כנהג טנק בגדוד שריון והשתתף בקרבות מלחמת ההתשה. לאחר שהשתלם בקורס מפקדי טנקים, בקורס קציניים ובקורס קציני־שריון, הוצב כמ"מ טנקים בגדוד שריון בגזרת תעלת סואץ. בתפקידו זה ציין אותו

מפקדו כ"קצין טוב מאד, ממושמע ועצמאי, מפקד הגון וישר, סבלני כלפי פקודיו ויעיל בתפקידו". אחרי־כן מונה סמ"פ טנקים באותו גדוד. גם בתפקידו זה הוערך כקצין ישר, הגון ונאמן, ממושמע ומשתדל למלא את המוטל עליו בצורה טובה. כן צוין שהוא בעל כושר הדרכה והסברה טוב מאוד. כעבור זמן הועלה ישראל לדרגת סגן. בתעודת השחרור שלו צוין שהוא בעל יכולת ומילא את תפקידו ביעילות ובמסירות.

לאחר שסיים את שירותו הסדיר, הוצב לשירות מילואים כמ"מ טנקים בגדוד סיור של חיל השריון. לאחר השחרור, חזר ישראל תחילה לנען ואחרי חודשים אחדים עבר ליראון. אחרי זמן קצר, בפברואר 1973, נשא לאישה את חברתו בת קיבוץ גבעת חיים מאוחד ועבר להתגורר בקיבוץ זה, שם עבד בענף האבוקדו. עד מהרה החל לפעול בתחומי חברה שונים, בארגון ומסיבות בחגים וכיו"ב. כשפרצה מלחמת יום הכיפורים, נקרא ישראל ליחידתו. הוא השתתף עמה, כמפקד מחלקת טנקים, בקרבות הבלימה בסיני, בחילוץ אנשי מעוז ובקרבות הפריצה אל מעבר לתעלת סואץ. אנשי הכוח שלו נלחמו ב"חווה הסינית", צלחו את התעלה עסקו בטיהור השטח וסייעו לצנחנים בכיבוש מתחם "סרפאום". הוא השתתף בטיהור אזור החיץ החקלאי וביום כ"ו בתשרי תשל"ד (22.10.1973), נשלחה המחלקה שבפיקודו לפרוץ צפונה לעיר איסמעיליה. בקרב במבואות איסמעיליה, דרומית לעיר, נפתחה על הכוח אש נ"ט מטווח קצר ביותר ובמהלך הקרב נפגעו כל הטנקים. ישראל פקד לנטוש את הטנקים ולאחר שקפץ מהטנק, נפגע ונהרג. גופתו הוחזרה מהשטח שבידי המצרים רק כעבור חמישה חודשים והוא הובא למנוחת־עולמים בקבר אחים בבית־העלמין הצבאי בקרית־שאול. השאיר אחריו אישה ובן (שנולד לאחר נופלו), הורים, אחות ואח. לאחר נופלו הועלה לדרגת סרן.

קיבוץ נען הקדיש לזכרו את דף המידע "נען יום־יום" מיום י"ב בניסן תשל"ד; מצבה לזכרו הוקמה בבית־העלמין בנען ובבית־העלמין בגבעת חיים מאוחד.
משפחתו הוציאה לאור ספר להנצחת זכרו.

דגני (סולומינסקי), אליהוא

אליהוא, בן גאולה ושרגא, נולד ביום כ"ח בסיון תשי"א (2.7.1951) בתל־אביב. הוא למד בבית־הספר היסודי "פיק"א" בפתח־תקוה, ואחרי כן המשיך את לימודיו בבית־הספר המקצועי "עמל" בפתח תקוה, במגמה של מסגרות, ובבית הספר הטכני של חיל האוויר, במגמה של מכונאות מטוסים. אליהוא (שכונה במשפחה "אליושי") גדל בפתח תקוה. בילדותו סבל מברונכיט, ולדברי אמו, הציקה לו המחלה מאוד עד לשנתו השלוש עשרה. בזכות מאמציה הרבים של האם התגבר על מחלתו וגופו החלוש נעשה חסון ותמיר. לאחר שהבריא, הרבה אלי לשחק עם הילדים באוויר הצח, ונהנה מנשימה סדירה וקלה. אלי אהב ספורט, ובמיוחד כדורגל וכדורסל, ובבית הספר הצטיין בפעילות בענפי ספורט

אלה. כמו־כן היה חובב מוסיקה נלהב ויכול היה לשבת שעות ארוכות ולהאזין למוסיקה מסוגים שונים: מוסיקת פופ, מוסיקה קלסית וכו'.

אליהוא גויס לצה"ל בתחילת מאי 1969 והתנדב לסיירת מהוללת של חיל הרגלים. לאחר סיום הטירונות ולאחר ששירת בפלוגת המפקדה, הועבר לחיל השריון, השתלם בקורס מקצועות טנק, והוצב כנהג טנק "סנטוריון" בגדוד שריון. הוא החל להשתלם בקורס מפקדי טנקים, אך לא סיים. מחמת בריאותו הלקויה – היו לו כאבים עזים בברכיו – הורד הפרופיל הרפואי שלו והוא הועבר לחיל הכללי ושירת כפקיד בשלישות הראשית.

לאחר ששוחרר מהשירות הסדיר, הוצב לשירות מילואים בהג"א. בצאתו לחיים האזרחיים הצליח אלי להגשים את שאיפת חייו ופתח בתל־אביב חנות לתקליטים ולצורכי מוסיקה. הוא עשה בחנות את רוב יומו ונהנה מאוד מעבודתו. אלי היה טוב לב ותמים ורחש אמון לחבריו הרבים. הוא היה תוסס ומלא שמחת חיים. ביוני 1972 נשא אישה, מתוך רצון להוציאה מאווירת ביתה, אולם הנישואין לא עלו יפה והזוג נפרד. אלי היה קשור מאוד לאמו ונהג לספר לה על מעשיו ועל בילוייו. שבוע אחרי שפרצה מלחמת יום הכיפורים נקרא אליהוא למיון רפואי ושובץ לצוות טנק, לתקופת המאמץ המלחמתי. הוא השתתף בקרבות בסיני כנהג טנק, וביום כ"ז בתשרי תשל"ד (23.10.1973), בקרב שריון בשריון בציר הג'ידי, מצפון לאגם המר, נגד כוחות גדולים של הארמייה השלישית של המצרים, נפגע הטנק שלו פגיעה ישירה ואלי נהרג. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בפתח־תקוה. השאיר אחריו הורים, אח ואחות. לאחר נופלו הועלה לדרגת סמל.

דגני, בועז

בועז, בן אדית ושמעון, נולד ביום י"ז בכסלו תש"י (8.12.1949) בקיבוץ גינוסר, שם גם למד בשנות חייו הראשונות. כשהיה בן תשע עברה משפחתו לנגב; תחילה למרכז מבועים ואחר־כך לבאר־שבע. הוא סיים את לימודיו היסודיים בבית־הספר "אחווה" בבאר־שבע, ואת לימודיו התיכוניים סיים בבית־הספר "עמל" בבאר־שבע, במגמה של אלקטרוניקה. בועז היה חבר פעיל בתנועת הצופים בעיר מגוריו. כן היה חובב ספורט, וביחוד אהב כדורסל, כדורעף, שחייה וצלילה, ואף זכה בהישגים במקצועות אלה. אך תחביבו העיקרי היה צילום, וברבות הימים הפך זה לעיסוק ברמה אמנותית ומקצועית גבוהה. הוא אהב לצלם בעיקר בנגב ובסיני, ובכך באה על סיפוקה אהבתו האחרת של בועז – אהבת הטיולים. הוא אהב לטייל בעיקר ברגל וביחוד באזורים לא מיושבים. טיולים אלה ואהבתו לנוף ולהדרו קרבו אותו לטבע, לחי ולצומח. וכך רכש ידע רב מאוד בתחום הכרת־הארץ, החי והצומח אשר בה. בועז היה פעיל בחיי החברה והרבה לעשות במחנות ובפעולות חברתיות אחרות והיה אהוב ביותר על חבריו – אך יחד עם זאת בנה לו עולם סגור משלו, שאיש לא הגיע אליו. שילוב זה של שתקנות והסתגרות בעולם פנימי מצד אחד, וחיים חברתיים מלאים, כושר־מנהיגות ושמחת־

חיים מצד שני – ייחדו את בועז משאר חבריו. לאחר שסיים את לימודיו, הצטרף בועז לגרעין "רם" – גרעין נח"ל ארצי של הצופים – שנועד להתיישבות במבוא־חמה בגולן. השירות בצבא במסגרת הנח"ל התאים לרצונו ולתכונותיו, שכן היה בו שילוב של חיי חברה עם שירות כחייל קרבי בשדה, קרוב אל הטבע.

בועז גויס לצה"ל בסוף יוני 1968 והוצב לנח"ל. לאחר הטירונות ולאחר שהשתלם בקורס מ"כים, בקורס קציני חי"ר ובקורס צניחה, הוצב ביחידת חי"ר, בתפקיד מפקד־מחלקה. במרוצת שירותו הגיע לתפקיד סגן מפקד־פלוגה ודרגתו בעת השחרור הייתה סגן. בשלוש שנות שירותו בצבא נמנה עם גרעין הנח"ל שלו, אם כי לא תמיד שירת במקום אחד עם חבריו. לכן הרבה לבקר אצלם בכל מקום שהיו ושמר על קשר עם חברי הגרעין – אפילו היה הדבר כרוך במהלך רב ובאובדן שעות של שינה. בועז היה חייל מצוין ומסור לתפקידו – אך יחד עם זאת נשאר כפי שהיה לפני שגויס. הוא לא איבד מעצמיותו לא הזניח את אהבתו לטבע ולא ניאות להסכים ללא ערעור עם כל דבר שנראה לא מוצדק בעיניו. סיפר חבר שעשה עמו בקורס קצינים: "...השדה לגביו היה תמיד עולם צופן הפתעות – בעיצומו של תרגיל, לעתים ממש תוך תרגול כיבוש־יעד, עשוי היה בועז לגלות מאורה של דרבנים, או נחש וכדומה, ומאותו רגע היה זה הנושא היחיד, שעליו היה מוכן לשוחח. מסדרים, דיבורים... לא רק שנראו לו מיותרים, ואפילו מַלְאִים – לעתים לא מוכן היה לומר מילה ביוזמתו בשעת דיון, ורק כאשר פנו אליו ישירות, ענה תשובה עניינית, לעתים קרובות מפתיעה במקוריותה, אשר העמידה לא פעם במבוכה את מפקדיו". יחד עם זאת היה איש צבא מעולה. כתב אחד הקצינים שלחמו אתו: "בועז היה קצין מעולה, בעל כושר־מנהיגות טבעי, אהוב ואהוד על אנשיו – בעל מקצוע מצוין בנושאים צבאיים. ידע לתפעל את כל הכלים, להכין את ההגנה על המוצב, לקרוא במפה ולדבר בקשר. במיוחד היטיב להבין מתי יש ללחוץ על האנשים, ומתי יש להרפות ולהיות ליברלי; זאת למרות שהייתה זו לו הפעם הראשונה שפיקד על אנשי מילואים..."

לאחר ששוחרר מהשירות הסדיר ירד בועז לשארם־א־שיך ועבד שם באחזקה, בעיקר כטכנאי מיזוג־אוויר. הוא ראה באזור זה את עתידו והתקשר במיוחד לאופירה שביקש להקים בה את ביתו לעתיד. הוא חלם לעזור ביישובו של חבל ארץ זה ולהקל את חיי היושבים בו ואת חיי תושביו לעתיד. במלחמת יום הכיפורים לחם בועז בקרבות בחזית סיני. ביום ג' בכסלו תשל"ד (28.11.1973), במוצב דרומית לאגם המר הקטן, נפגע ונהרג באש של צלף מצרי. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין הצבאי בבאר־שבע.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה, כתב אחד מפקודיו: "...בועז דאג לנו כאח גדול, למרות שהיה צעיר ממרביתנו, סידר שנטלפן הביתה, לנשים, להורים, לילדים הדואגים. סידר שנתקלח, דאג למזרונים ובזכותו זרם אור חשמל בפלוגתנו. דומה שלא קיים דבר שאינו יודע להרכיב בידיו... בשיחות בין החברים, ידע תמיד לענות על שאלות, הכיר את כל הוואדיות, הדרכים והפינות היפות. הכיר שמות של פרחים וצמחים וידע להסביר הכל... ליד בועז חשתי לפעמים עצמי צעיר משהנני, כיוון שידע לקבל דברים כפשוטם ברוח טובה, תמיד ברוח טובה – מידבקת".

הוריו הוציאו לאור אלבום לזכרו ובו תמונות מאוסף התצלומים הגדול שהשאיר אחריו, ודברי חברים על דמותו.

דגני, דן גור־אריה

דן (דני), בן טובה ויאיר ז"ל, נולד ביום כ"ט באייר תש"ח (6.6.1948) בכפר סבא. הוא למד בבית הספר היסודי "היוגב" במושב היוגב והמשיך את לימודיו בבית־הספר התיכון "חוות־לימוד" בעפולה. שם למד במגמה הביולוגית, אך עזב לפני תום הלימודים ועבר ללימודי ההוראה בסמינר למורים בנהלל. דני היה טוב־לב, נבון וחרוץ וכל מוריו וחבריו העריכוהו. עוד בהיותו צעיר לימים הצטיין בתכונות של מנהיג: יזמה, כושר־שיפוט וכושר שכנוע יוצאים מן הכלל. בנעוריו היה מדריך־נוער, וכבר אז תרם רבות לחיי התרבות של הכפר. הוא היה מדריך טוב ומסור לחניכיו והם אהבוהו מאוד. דני השתדל לעשות את מועדון הנוער של הכפר למקום התכנסות נעים ויפה ולשם כך קישט אותו בכרזות מאירות־עיניים ובציורים מקסימים מעשה ידיו. גם מחנות החופשה של הקיץ שהשתתף בהם היו מן העליזים והיפים ביותר. באותה תקופה היה דני חבר בגדנ"ע במסגרת בית־הספר ואף השתתף בחוג לקליעה. אך במיוחד אהב את הנגינה בגיטרה, בחליל ובמפוחית־פה. הוא היה כשרוני, רגיש וניחן בחוש־קצב מצוין, בשמיעה טובה ובאהבת־המוסיקה. דני הצטיין בפתיחות, בגישה סובלנית ואוהדת לאנשים ובאהבת האדם בכלל. לא יפלא, איפוא, שבחר ללמוד הוראה. הוא למד שלוש שנים בסמינר למורים בנהלל לאחר תום הלימודים נשלח לטבריה לשנת הוראה. הוא חזר לכפר מלא תוכניות ונטל חלק פעיל בוועדת הנוער ובוועדת התרבות במושב. כן זכה להצלחה מרובה בפעולות למען הנוער במושב חבל תענך.

דני גויס לצה"ל באפריל 1967. הוא השתלם בקורסים שונים ושירת בנאמנות עד שהגיע זמנו להשתחרר מהשירות הסדיר.

לאחר שחרורו החליט דני, כבן למשפחת חקלאים, להתיישב בכפר ולהקים לו משק משלו. בשנת 1972 נשא לאישה את חברתו עירית ויחד הקימו בית נאה וקיוו לבנות משק. דני היה בעל למופת; מסור, אוהב ונאמן. הוא הקדיש את רוב זמנו לאשתו ולמשפחתו – לאמו ולחמשת אחיו. הוא עזר להם ודאג למלא את מחסורם. ביום הכיפורים, כשחלפו מכוניות המגויסים על פני המושב, לא ידע דני את נפשו מקוצר רוח על שלא נקרא עדיין. כעבור זמן לא־רב הגיע גם הצו שלו ואחרי פרידה חטופה יצא למלחמה. הגלויה האחרונה ששלח נכתבה יום לפני שנהרג והיא רווית געגועים, דאגה למשפחתו ולאשתו שעמדה ללדת ותקווה לעתיד טוב. ביום י"ט בתשרי תשל"ד (14.10.1973) יצאה יחידתו של דני להכשיר מעבר בדרך קוניטרה־דמשק. מעבר זה חובל קודם לכן על ידי הצבא הסורי בעת נסיגתו. המשימה בוצעה בשלמות, אך במהלך הלחימה נפגע דני מירי מטוסי־האויב ונהרג. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין הצבאי בחיפה. השאיר אחריו אישה, בת שנולדה אחר מותו, אם וחמישה אחים. לאחר נופלו הועלה לדרגת רב־טוראי.

במכתב תנחומים למשפחתו כתב מפקד יחידתו: "דני היה חייל אחראי, מסור ומהימן על מפקדיו ועל חבריו. במסירותו שימש תמיד דוגמא לאחרים. מפקדי הגדוד וחבריו עומדים דום לזכרו".

דגני, עוזי

עוזי, בן חיקה ואהרון, נולד ביום ד׳ באדר תש״ה (17.2.1945) בקיבוץ יד־מרדכי ולמד בבית־הספר היסודי ובבית הספר התיכון בקיבוצו. כשהיה בן שלוש שנים, נפל אביו בהגנה על הקיבוץ, במלחמת השחרור. מילדות נודע עוזי כילד עליז, מלא שמחת־חיים ושובב, וכשותף למעשי קונדס רבים. הוא היה חובב ספורט וחבר נבחרת הכדורסל של בני הקיבוץ. מטבעו ניחן בכושר מנהיגות טבעי והרבה לעסוק בפעולות הדרכה במסגרת קן השומר־הצעיר באשקלון. הוא היה טוב־לב, חביב וחבר מסור ואהוד. חבריו מעידים עליו שהיה אדם בעל אופי, נבון ולבבי. ומוכן תמיד לעזור לזולת בעצה או במעשה.

עוזי גויס לצה״ל בסוף יולי 1963 והוצב לנח״ל. לאחר סיום הטירונות השתלם בקורס מפקדי כיתות ובקורס צניחה וכעבור זמן נשלח לקורס קציני חיל־רגלים. לאחר סיום הקורס הוצב ביחידת־שדה כמפקד. בקרב אנשי היחידה קנה לו שם של חייל ומפקד מעולה. היו לו ידידים רבים וכולם חיבבוהו בשל מזגו הטוב. תמיד טרח ועשה בכל האירועים החברתיים שאורגנו במסגרת היחידה ונודע כיוזם, כמבצע, ״וכמי שאפשר לסמוך עליו תמיד, בכל דבר״.

לאחר ששוחרר מהשירות הסדיר בצה״ל חזר לקיבוצו, נשא לאישה את חברתו חנה וברבות הימים נולדו להם שני ילדים. עוזי היה גאה מאוד בבניו הצעירים ונהג לומר כי שאיפתו לחנכם לאהבת החיים, לאומץ־לב ולשובבות בריאה, שפגיעתה אינה רעה. הוא הצטיין כעובד מסור בכל ענף שעבד בו בקיבוץ. את זמנו ומרצו השקיע לאחר העבודה בארגון פעולות תרבות שונות לחברי המשק. מאז ומתמיד אהב תיאטרון ובשנות חייו האחרונות גמלה בלבו ההחלטה להיות במאי. הוא למד דרמה בסמינר הקיבוצים והחל לעסוק בבימוי הצגות. איש אוהב־ספר היה עוזי והרבה לקרוא ספרות, שירה ומחזות. במלחמת יום הכיפורים הצטרף אל אנשי יחידתו ולחם בגזרה הצפונית בחזית סיני, כמפקד פלוגה. בקרב שהתחולל ביום י״ט בתשרי תשל״ד (15.10.1973), ליד מוצב בודפשט, נפגע בהפגזה שהנחית מארב של קומנדו מצרי ונהרג. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בקיבוץ יד־מרדכי. השאיר אחריו אשה ושני בנים, אם ואחות. לאחר נופלו הועלה לדרגת רב־סרן.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה כתב מפקדו: ״אין מלים בפי לתאר את עוזי היקר לכולנו. האדם, הלוחם העשוי ללא־חת, המפקד הנערץ, החבר והרוח־החיה, המשרה סביבו אווירת עליצות ומצב רוח מרומם גם ברגעים קשים. במלחמת יום הכיפורים מצא את מותו לא לפני שהשמיד מספר ניכר מחיילי האויב המצרי ונתן את האות להסתער עליהם – בקרב קשה שבסופו הושמד כוח האויב״.

דגני (פישלר), שמואל

שמואל־מולי, בן אסתר ונתן, נולד ביום י״ד באייר תשי״א (20.5.1951) בחיפה. את לימודיו היסודיים החל בבית־הספר ״הבונים״ בחיפה, המשיך בבית־הספר ״בארי״, בבית־הספר התיכון־עירוני ג׳ בנוה־שאנן וסיים את לימודיו התיכוניים בבית־הספר הריאלי בחיפה. מולי, כפי שקראו לו חבריו ומכריו, היה חבר בתנועת הנוער ״מחנות העולים״. התנועה הייתה חשובה לו ביותר וערכיה היו לו קודש, גם כשהיה חניך וגם כשהיה מדריך. הוא בחר בהדרכה משום שהועיד חשיבות להקניית ערכי התנועה לנוער, ומשום שראה בעצם החינוך ערך עליון, שרצה להגשימו גם בבגרותו. בתקופת חברותו בתנועה ספג את יסודות החינוך הקיבוצי ואת עקרונות העזרה ההדדית. מולי היה תמיד סמל לאידיאליסט שאינו זונח את רעיונותיו ואת ערכיו גם בשעת משבר, ושאינו מסתפק בדיבורים בלבד אלא גם מיישם את דבריו. תמיד היה מקורי במחשבותיו ובגישתו לאנשים. הייתה במולי תודעה לאומית עמוקה – הוא רצה להכיר את העם היהודי על עברו וערכיו, להבינם ולהקנותם לצעירים ממנו. מולי היה פעיל גם בחיים החברתיים בתנועה – הוא היה חבר של הכל, לא דחה איש ומצא שפה משותפת עם כל הקרובים אליו – בעיקר משום שתמיד היה כן ושלם עם עצמו ומשום שהייתה בו נכונות עצומה לתת ולהעניק מעצמו – הן מאישיותו והן בשיתוף בכל מה שהיה לו. היה במולי דחף בלתי פוסק לחפש, לפעול ולהגשים, ותמיד תוך תביעה מעצמו יותר מאשר מאחרים. הוא הפגין בכך רוח חלוצית למופת, רוח שהתבטאה בכל שלבי חייו, בהליכה לפני המחנה ובהקרבה עצמית. היה למולי ידע מפתיע בידיעת הארץ, ידע שרכש מטיולים, מקריאה ומאהבה רבה לארץ ולנופה. תמיד השתדל להעביר ידע זה לחבריו, לחניכיו ולפקודיו. מולי היה גאה מאוד בהוריו – אביו, איש הנמל, איש העבודה, שסימל לגביו את הרעיון, שיהודים יכולים לעסוק גם בעבודת כפיים בלי להתבייש בכך; ואמו, שעסקה בחינוך בנות של משפחות־מצוקה, ובכך הגשימה אידאל חינוכי. מולי היה תלמיד מבריק, בעל מחשבה צלולה וברורה וכושר ניתוח אנליטי. לעתים קרובות הפתיע בידיעותיו והציב קושיות מסובכות בפני מוריו. הוא אהב את הלימודים והצליח בהם, ואף חשב להצטרף לעתודה האקדמית. אולם בחפשו את האיזון בין התנועה לבין הלימודים, בין הצבא לבין הקיבוץ, החליט שלא להינתק מחבריו וקיווה ללמוד אחר־כך כחבר קיבוץ.

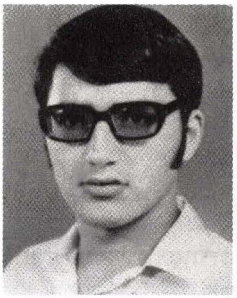
שמואל גויס לצה״ל בסוף ספטמבר 1969 והוצב לנח״ל. הוא שירת במסלול נח״ל, במסגרתו יצא לשנת הדרכה (חל״ת) ברעננה. אולם מכיוון שחשב, שבתרומה שהוא תורם לתנועה, אין הוא ממלא את צפיות המדינה ממנו, התנדב לאחר החל״ת לשרת בחיל השריון. לאחר שסיים שתי שנות שירות בצבא החל מולי את דרכו בחיל השריון, השתלם בקורסים למפקדי טנקים, לקצינים ולקציני שריון, והיה לקצין הנח״ל הראשון שצמח בשריון. הוא הצטרף לצבא הקבע בסוף ספטמבר 1972, והוצב כמפקד מחלקת טנקים ביחידת שריון. השיבה למסגרת הצבאית, לאחר שנת הדרכה, הייתה משבר קשה ביותר, ומולי נתקשה לחזור לפתע לשגרת הצבאיות והמסדרים.

למרות זאת נהנה מולי משירותו הצבאי, היה קנאי לאגרוף הברזל ואהב את הכוח שבטנק – סיבות שמשכו אותו דווקא לשריון. מולי לא היה בנוי למשמעת ולסדרים קשוחים, שכן היה פתוח, מתפרץ וחופשי. בהיותו בקורס קצינים לא היו מפקדיו בטוחים שיתאים לתפקידו, בגלל אופיו ודעותיו, אף־על־פי שהיה בעל כושר מנהיגות טבעי יוצא מהכלל. מולי דגל במסגרת של משמעת־עצמית, ולא במשמעת כפויה, וניסה אף למלא את תפקידו כמפקד ברוח זו. תמיד רצה להצדיק את מעשיו על בסיס ההגיון וההסברים. הוא בנה מערכת יחסים מיוחדת במינה עם חייליו, שבזכותה נחשב לאחד המ״מים הטובים בגדוד. מצד אחד גילה כלפי חייליו הבנה – והם אהבוהו בשל כך; ומצד שני – לא ויתר מעולם על אשר האמין בו, רק כדי לגרום שיחבבוהו. מולי הקפיד ביותר – אך בד בבד גם חיפה על חייליו, ולא נזקק לתלונות. מולי דאג דאגה עמוקה לפקודיו. הוא שוחח עמם, הרצה לפניהם ודאג לצורכיהם ולבידורם. בסקר שערכו פסיכולוגים בקרב החיילים, כתבו כולם כי הם מוכנים ללכת אחרי מולי באש ובמים. הוא הבין היטב את משמעות המשימה הכבדה שהוטלה על כתפיו. בשל מודעות זו ולמרות התנאים הקשים בחר לעלות לרמת הגולן, שכן החליט כי שם יוכל למלא טוב יותר את תפקידו כמפקד. את עיקר תפקידו ראה בפיתוחה ובהעמקתה של היזמה האישית בקרב החיילים. ביום י״ג בתשרי תשל״ד (9.10.1973) נפגע הטנק עליו פיקד מולי מטיל כתף ברמת הגולן, באזור קוניטרה ומולי נהרג. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין הצבאי בחיפה. השאיר אחריו הורים ואחות. לאחר נופלו הועלה לדרגת סגן והוענק לו עיטור העוז. וזה נוסח תעודת העיטור: ״לאות ולעדות כי 2084334 סגן דגני שמואל ז״ל גילה גבורה במילוי תפקיד קרבי תוך חירוף נפש. תיאור המעשה: ביום 6 באוקטובר 1973 היה סגן שמואל דגני ז״ל מ״מ טנקים באזור קו־המוצבים שברמת־הגולן. במהלך קרבות הבלימה נפגע הטנק שפיקד עליו, והוא נפגע ופונה. לאחר קבלת טיפול רפואי חזר לקרב ופיקד על מחלקת־טנקים בקו־המוצבים. בקרב מלא־גבורה הצליח לבלום את התקדמות השריון הסורי לעבר צומת ״חמדיה״. בקרב זה נפגע ונפל. בלחימתו גילה אומץ־לב רב, קור רוח, תושייה וכושר מנהיגות״.

לאחר נופלו אמר מפקדו של מולי: ״הוא היה שונה מכל הקצינים שהכרתי, ואני חושב שאיני מפריז. קודם כל התבטא הדבר ביחס למחלקתו, חייליו – ושלושת הטנקים שלו... הוא לא מכר שום דבר. הוא פשוט האמין בכל לבו, בערכים מסוימים, ואם אתה באמת ובתמים מאמין בהם, ואינך מבצע סתם כך את מה שאמר מישהו מעליך, אזי – זה הולך! עת נתבקשתי להציג בפני מישהו מחלקה שלי – הייתי מעדיף את מחלקתו של מולי, כי הוא והמפקדים שעבדו אתו... היו באמת צוות מעולה: כולם ידעו מה הם עושים, ולכולם הייתה גישה זהה לחיילים: להסביר להם למה הם עושים כל דבר, להגיע עמם לידי הבנה – ולתת להם דוגמה ׳עד הפסיק האחרון׳״.

קיבוץ בית־קשת הוציא חוברת זיכרון לזכרו של מולי ובה דברי חברים על דמותו, על אמונותיו וערכיו.

דהאן, עמרם

עמרם, בן זוהר ואברהם, נולד ביום כ"ד בתמוז תשי"ג (7.7.1953) בחדרה, ונקרא על שם דודו עמרם, שנפל במלחמת הקוממיות. הוא למד בבית־ספר יסודי בחדרה ואחרי־כן סיים את לימודיו בבית־הספר התיכון בחדרה במגמה המתמטית־פיסיקלית. עמרם היה נער ערני ופיקח, בעל תפיסה מהירה, הבנה וכושר ניתוח. הוא היה תלמיד שקדן, הצטיין בלימודים ובעיקר הצליח במקצועות הריאליים – מתמטיקה ופיסיקה. הוא היה נער פעלתני ורב מרץ, שנשתלבו בו עליזות ושובבות־נעורים עם רצינות, כושר־חשיבה ויכולת לקבל החלטות מכריעות ברגעים קשים. הוא היה שותף למעשי הקונדס של חבריו לספסל הלימודים ויחד עם זאת, היה מראשי המדברים בכל שיחה רצינית ובכל ויכוח שדרשו מחשבה והבנה. הוא אהב את הלימודים ושינן בחריצות את החומר, אך לא נמנע מהטחת ביקורת נגד תופעות וסדרים שנגדו את השקפותיו ודיעותיו. עמרם גיבש השקפת עולם, שהושתתה על עקרונות של יושר, אהבת הזולת ואהבת העם והמדינה. הוא חיפש את האמת והצדק, היה ישר בדרכו והוגן בהתנהגותו. בזכות תכונות אלו התחבב על הבריות, בני משפחה וידידים כאחד, והם נהנו מן האווירה הטובה שהשרה, מטוב לבו ועליזותו. עוד כשהיה נער הטיף לאהבת העם והארץ והאמין כי על בני הדור הצעיר מוטל לעשות למען מולדתם ולהיות נכונים להקריב את כל היקר להם לכשידרשו. עמרם שקד על טיפוח כושרו הגופני והרבה לעסוק בשחייה, אפילו בתקופת החורף. לפני גיוסו לצה"ל עבד בעבודות בניין וחישל את גופו.

עמרם גויס לצה"ל בתחילת נובמבר 1971 והתנדב לשרת בחטיבת חיל הרגלים "גולני". תחילה דחקו בו שיצטרף לעתודה האקדמית, אולם הוא החליט שעליו לשרת את צה"ל במסגרת יחידה קרבית וכך הגיע ל"גולני". לאחר הטירונות סיים בהצלחה קורס מפקדי כיתות ואחרי־כן השתלם בקורס למש"קי מרגמות בינוניות. בעת שירותו בצבא התגלה כבעל כושר מנהיגות וכגורם מגבש ומלכד בקרב החיילים בגדוד. במלחמת יום הכיפורים השתתפה החטיבה בקרבות הבלימה וההבקעה נגד הסורים ברמת הגולן. על יחידתו של עמרם הוטל לטהר את הכפר בית־ג'ן. בקרב זה פקד עמרם על חולית לוחמים, שפעלה במהירות וביעילות וסייעה לחלץ את הכוח העיקרי, שהיה בקרב קשה עם האויב. ביום כ"ו בתשרי תשל"ד (22.10.1973) יצאו גדודי חטיבת "גולני" לכבוש את מוצב החרמון מידי הצבא הסורי. בקרב הגבורה הקשה, שבו נפלו רבים מלוחמי החטיבה, נפגע עמרם ונהרג. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בחדרה. השאיר אחריו הורים ושלוש אחיות. לאחר נופלו הועלה לדרגת סמל־ראשון.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה כתב מפקד היחידה: "הקרב על החרמון היה הקרב הקשה ביותר במלחמה זו. עמרם, שנפל בקרב זה, נלחם יחד עם חבריו כמי שיודע למען מה הוא נלחם, באומץ, בגבורה, במסירות ובהקרבה. לא ננסה כי לא נוכל לנחמכם על אבדן בנכם למרות שגם לנו, חבריו בגדוד "הבוקעים הראשון", יש

הרגשה של אבדן בן־לוחם, הרגשה המלווה בהרגשת כבוד לנו, שזכינו שבנכם נלחם בשורותינו".

דהאן, ציון

ציון, בן דבורה ואברהם, נולד ביום ו' בתמוז תש"י (20.6.1950) בטבריה. הוא סיים את לימודיו היסודיים בבית־הספר "אליאנס" ואחרי־כן המשיך וסיים את לימודיו בבית־הספר התיכון "הגליל" בטבריה. הוא היה תלמיד ממושמע ולא ניסה להתבלט – לא התפאר בהצלחות ולא התלונן על כשלונות – אלא למד ועשה כמיטב יכולתו. הוא היה ספורטאי מצוין ובגלל קרבת מקום מגוריו לכינרת התפתחה אצלו אהבה גדולה לים. הוא נהג לבלות בו שעות רבות בשחייה, בצלילה, בדיג ובשיט. כחבר במועדון־השיט של טבריה, השתתף בתחרויות שנערכו מטעמו וזכה במדליות ובפרסים. כמו־כן אהב לשחק בכדורגל וכשניהל, במשך תקופה מסויימת, את מועדון "קוטלר", ארגן משחקי כדורגל בין־שכונתיים ונהג לשחק יחד עם חבריו לשכונה. הוא היה רציני ותקיף בדעתו ולא הניח לתקלות ולמכשולים שנקרו בדרכו לשנות את מסלול חייו ואת המטרות שהציב לעצמו.

ציון גויס לצה"ל במחצית אוגוסט 1968. מאהבתו הגדולה לים, ביקש לשרת בחיל־הים ואף התנדב לשרת בצוללת, אולם בגלל המחסור בלוחמים בחיל השריון, נשלח לאחר הטירונות לבית־הספר לשריון. הוא היה מאוכזב מאוד אך לא נפל ברוחו ולאחר שהכיר את חיל השריון, שמח שכך התגלגלו הדברים ואף הציע לחבריו שיתנדבו לחיל זה. לאחר שהשתלם בקורסים שונים והיה לשריונאי, הוצב לחטיבת שריון מהוללת בתפקיד תותחן־טנק. הוא היה חייל מעולה, אחראי ומסור לתפקידו. ביחסים עם חברים התגלה כאדם חברותי, שהצטיין בחוש וברגישות לצדק. עד מהרה נבחר על־ידי חבריו להיות דובר המחלקה בכל הנוגע בדרישות לשיפור תנאי השירות ולתיקון עיוותים בחיי היחידה.

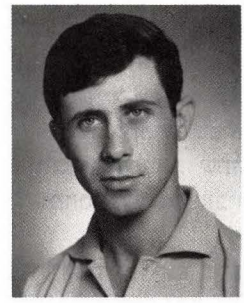
באוגוסט 1971 שוחרר ציון מהשירות הסדיר וחזר לטבריה. אמנם מלכתחילה רצה ללכת ללמוד בבית־הספר להנדסאים בבאר־שבע, אולם בגלל קשיי מימון ויתר לפי שעה על שאיפתו ויצא לשנת עבודה אחת, כדי לממן את לימודיו אחר כך. הוא נתקבל לעבודה בעיריית טבריה במחלקת החינוך. עד מהרה התחבב על כל העובדים במחלקה ומצא סיפוק והנאה מרובה בעבודתו. חודשיים לפני שהתעתד להתחיל את לימודיו בבאר־שבע, פרצה מלחמת יום־הכיפורים. הוא גויס מיד ועלה לרמת הגולן במוצאי יום־הכיפורים. יומים לחם בקרבות הבלימה הקשים נגד הסורים, וביום י"ב בתשרי תשל"ד (8.10.1973), בקרב שריון בשריון, שהתחולל ממזרח לכפר נפח, נפגע הטנק של ציון והוא נהרג. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בטבריה. השאיר אחריו הורים, שני אחים ושלוש אחיות. לאחר נופלו הועלה לדרגת סמל.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה כתב מפקד היחידה: "ציון הי"ד שירת

ביחידת שריון והיה ידוע כאיש מקצוע טוב. הוא היה מקובל על כל חבריו ומפקדיו – – חיוכו ועליזותו תרמו רבות להעלאת המורל, גם בשעות הקשות של הלחימה. כולנו, מפקדים וחיילים כאחד, שותפים לאבדה אשר אתם ואנו איבדנו".

משפחתו של ציון רכזה בחוברת דברי חברים ובני משפחה על דמותו וכן קטעי מכתבים של ציון; כן רכשה המשפחה ספרי קודש ותרמה אותם לבית־הכנסת "מגן דוד" בטבריה, להנצחת שמו וזכרו של בנם ציון.

דהאן, שלמה

שלמה־סלומון (סמי), בן אסתר ושמעון, נולד ביום כ"ב בחשון תש"ו (29.10.1945) במרקש שבמרוקו ועלה ארצה עם בני משפחתו בשנת תש"ט (1949). הוא למד בבית־הספר היסודי "גאולים" בירושלים ואחרי־כן המשיך בלימודיו בפנימייה הצבאית של חיל החימוש, במגמה של חשמלאות רכב. שלמה היה חובב ספורט ונמנה עם שחקני הכדורגל של קבוצת הנוער של בית"ר ירושלים. בשעות הפנאי עסק במלאכת יד, בנה דגמי מטוסים מעץ ועיצב פסלונים ממתכת.

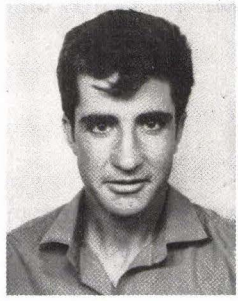
שלמה גויס לצה"ל בתחילת פברואר 1963 והוצב לחטיבת "גולני". במהלך שירותו השתלם בקורס מרגמות בינוניות. הוא היה חייל טוב, נאמן ומסור לתפקידו. לאחר שנפגע בתאונה, סירב לפנות לוועדה רפואית כדי שתקבע את דרגת נכותו ויוכל להשתחרר מן השירות הצבאי.

לאחר שהשתחרר מן השירות הסדיר שירת במשטרת ישראל. הממונים עליו שיבחוהו על חריצותו, על התמדתו, על מרצו ועל יחסו האחראי לכל תפקיד שהוטל עליו. שלמה היה בעל לב־חם, אוהב אדם ונכון לסייע לכל דורש. חברו מספר עליו, שהיה "גא ועומד בתוקף על דעתו". הוא היה חברותי מאוד וקל להתיידד, "הרוח החיה" בחבורה, בעל חוש הומור, שמח ועליז ואוהב לעשות מעשי קונדס שאין פגיעתם רעה. מטבעו היה אדיב, מנומס ונעים הליכות. מעודו לא עלב בחבר ותמיד כיבד את רעיו וידידיו. על שהשתתף במלחמה בשנת 1967 הוענק לו "אות מלחמת ששת הימים". בשנת 1968 נשא את חברתו רחל לאשה. הוא היה בן מסור להוריו, בעל נאמן לאשתו ואב אוהב לילדיו. לפני שפרצה מלחמת יום־הכיפורים נשלחה יחידתו לחזית הדרום. ביום י' בתשרי תשל"ד (6.10.1973), במוצב "לחצנית" שעל גדות תעלת סואץ, נפגע שלמה ונהרג במקום מפגז שפגע ישירות במוצב. תחילה נחשב כנעדר. אחרי־כן הוכרז חלל שמקום קבורתו לא נודע. במרס 1977 החזירו המצרים תשע גופות וביניהן זו של שלמה. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין הצבאי בהר־הרצל. השאיר אחריו אשה, בן ובת, אב, אם, אח וחמש אחיות. לאחר נופלו הועלה לדרגת סמל.

הרב שלמה דיין, גיסו של שלמה, הקים לזכרו בקרית היובל בירושלים את אגודת "עטרת שלמה", שמטרותיה הן: "לייסד ישיבה לצעירים מצטיינים, רשת שיעורי

תורה לנוער ולמבוגרים, קרנות לגמילות חסדים ופעולות סוציאליות ותרבותיות"; כמו־כן הקים בית־מדרש גבוה להשתלמות לרבנות ודיינות.

דהאן, שלמה

שלמה (סלומון), בן רחל ויצחק ז"ל, נולד ביום א' בסיון תש"י (17.5.1950) במרוקו, שם סיים את לימודיו בבית הספר היסודי. בשנת 1963 עלה לארץ ולמד במוסד "נעורים". שלמה היה צעיר אוהב חיים, חברותי, עליז ובעל אופי נוח לבריות. הוא היה אוהב טבע והרבה לטייל בארץ, וכן נהנה ממוסיקה ומקולנוע. שומר מסורת היה ומדי שבת היה נלווה לאחיו הגדול בלכתו לתפילה בבית הכנסת. שלמה היה קשור מאוד לבני משפחתו, שהה בבית בחופשות, עזר לאמו להתפרנס בכבוד ודאג לכל צרכיה ומחסוריה, שכן אביו נפטר כשהיה שלמה בן שבע בלבד.

שלמה גויס לצה"ל בתחילת מאי 1968 ושירת בחי"ר ובחיל ההנדסה. הוא סיים בהצלחה קורס פלסים והיה גם מפעיל ציוד־מכני־כבד. כן למד בצבא נהיגה ברכב צבאי. בתקופת שירותו הצבאי שירת ביחידות שונות בהנדסה־קרבית והיה חייל מסור ונאמן ומילא את כל תפקידיו לשביעות רצון מפקדיו.

אחרי ששוחרר מהשירות הסדיר שב שלמה לאופקים, שם התגוררו בני המשפחה. הוא עבד בבאר־שבע במקצוע שרכש בצבא – מפעיל ציוד כבד. כחודש לפני פרוץ מלחמת יום הכיפורים נשא לאשה את בחירת לבו חנה ויום חתונתו היה גם יום הפרידה מבני משפחתו ומחבריו. במלחמה היה שלמה חייל בגדוד הנדסה משורין. ביום י"ח בתשרי תשל"ד (14.10.1973) נפגע ונהרג בהפצצה אווירית ליד מחנה טאסה שבסיני. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין הצבאי באופקים. השאיר אחריו אישה בהריון — בנו, שנולד אחרי מותו, נקרא על שמו, וכן אם וארבעה אחים. הוא היה הצעיר באחיו. לאחר נופלו הועלה לדרגת סמל.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה לתב מפקדו, כי שלמה שירת ביחידה במסירות ובהקרבה, היה מהחיילים המצטיינים בפלוגתו והיה אהוד, חבר וידיד לכל חבריו ביחידה.

דהבו, יובל

יובל (יובליק), בן שולמית וצבי, נולד ביום כ״ב באלול תשי״א (23.9.1951) בקיבוץ מעגן. הוא למד בבית־הספר היסודי ״יד־לחמישה״ במושב ברק ובבית־הספר התיכון המחוזי על־שם דוד בן־גוריון, בעפולה. יובל היה תלמיד חרוץ, הקפיד על הכנת השיעורים והיה אהוב על מוריו ועל חבריו. מחנכו מספר, כי ״מבטו היה בהיר, בעיניו הייתה פיקחות ובלוריתו מסולסלת. הוא היה יוצא דופן בהליכותיו הצבריות, בעירנותו, בשובבותו ובעֵמידתו האיתנה על דעתו״. הוא היה חובב ספורט ונמנה עם חברי מועדון הסיף בבית־הספר. כן אהב לפרק כלים מכניים ולהרכיבם והרבה לעסוק בבניית מכשירים אלקטרוניים. יובל היה חביב ומקובל על חבריו, לבבי מאוד ומעורה בכל הסובב אותו. תמיד מוכן היה לעזור לכל אדם בעצה ובמעשה. הוא היה הגון, ישר, גלוי־לב ובעל מצפון, ומעולם לא דרש מהזולת מה שלא דרש מעצמו. היה לו חוש הומור מצוין והוא אהב להתלוצץ ולשמוח ולעתים אף לעשות מעשי קונדס. מטבעו היה בעל יזמה והצטיין בתבונת כפיים; בקי היה במלאכתו ועשה אותה בנאמנות ובאהבה. במשק הוריו עסק בגידול ניסיוני של אגוזי אדמה. הוא היה בן נאמן ומסור להוריו, רחש להם כבוד ודאג לשלומם ולרווחתם.

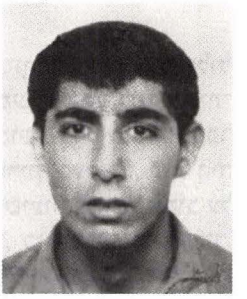
יובל גויס לצה״ל בתחילת מאי 1969 והוצב לחיל הקשר. לאחר הטירונות, שהיה בה חניך מצטיין, השתלם בקורס מפעילי טלפרינטר ורדיו, בקורס מ״כים ובקורס קצינים. הוא סופח לחיל השריון והשתתף בפעולות פשיטה בלבנון וברמת הגולן. מפקדיו כתבו עליו בחוות דעתם: ״הוא חייל חרוץ, בעל כושר ותושייה, חייל טוב ומסור למופת, ממלא את תפקידו היטב, אחראי וממושמע״.

כמה חודשים לאחר ששוחרר מהשירות הסדיר, ושלושה חודשים לאחר שנשא לו לאישה את חברתו זיוה, פרצה מלחמת יום־הכיפורים. יובל גויס ונשלח עם יחידתו לחזית ברמת הגולן. ביום י״א בתשרי תשל״ד (7.10.1973), נפל יובל בעת מילוי תפקידו, והובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בעפולה. השאיר אחריו אישה, אב, אם, אח ואחות. לאחר נופלו הועלה לדרגת סמל.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה כתב מפקדו: ״יובל ז״ל היה חייל מצטיין ביחידה. כל חייליה כיבדוהו בשל אישיותו ובקיאותו המקצועית״.

הוריו תרמו לזכרו ספר־תורה לבית־הכנסת במושב ברק; שמו כלול בחוברת, אשר תנועת המושבים הוציאה לאור לזכר בני התנועה, שנפלו במלחמה; בית־הספר התיכון המחוזי על־שם דוד בן־גוריון, הוציא לאור חוברת לזכר בוגריו שנפלו במערכה, ויובל בתוכם; משרד החקלאות הקדיש לזכרו חוברת ובה כלולים הנתונים על גידול אגוזי־אדמה; שני סטודנטים צרפתים, שערכו מחקר על דור ההמשך במושבים, הקדישו את המחקר לזכרו.

דהן, אבנר

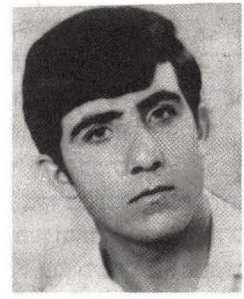
אבנר, בן רחל ורפאל, נולד ביום י׳ בתמוז תש״ח (17.7.1948), בחיפה. שלוש שנים למד בבית־הספר היסודי ״בית יצחק״, אחרי־כן למד במשך שנתיים נוספות בבית־הספר היסודי ״מעלה״, ולבסוף סיים את לימודיו בכיתה ח׳ בבית־הספר היסודי לחניכים ״עמל״, במגמה של נגרות. החיים לא האירו במיוחד את פניהם לאבנר. הוא היה בן למשפחה ברוכת ילדים אך דלת אמצעים. הוריו, יוצאי גולת מרוקו, התקשו בפרנסת שמונה הבנות, שנולדו להם מלבדו. בעיקר נפגעה המשפחה בשנות החמישים, משהושלט בארץ משטר הצנע והחמיר את מצבה הכלכלי, שגם בזמנים כתקנם היה קשה תמיד. משחר ילדותם, למדו הילדים למשפחת דהן את תלאות החיים על בשרם. הם ידעו היטב את טעמו של מחסור, לא פעם רעבו ללחם או נותרו בלא לבוש חם, בעונת החורף הקרה. למרות שהוריהם עשו כמיטב יכולתם, לא תמיד הצליחו להביא הביתה שכר שיהיה בו כדי לכלכל את המשפחה כל ימות החודש. אומנם עבדו קשה מבוקר ועד ערב והשקיעו בעבודה את כל מרצם וכוחותיהם, אבל הגמול לעמלם היה תמיד מועט. עוד כשהיה ילד רך, נאלץ אבנר לסייע בפרנסת הבית. בגלל צפיפות המגורים ששררה בבית, לא הייתה לו פינה משל עצמו שיוכל ללמוד בה. הוא גם לא יכול לראות בסבל הוריו, שאהב מאוד, בכל פעם שיד המחסור גברה עליהם. וכך כאשר ראה שהמצב קשה מנשוא, יצא לעזרת אביו וסייע לו בעבודתו. אבנר היה נער זריז וחרוץ ולא נרתע מכל מלאכה שנזדמנה לו. שום עבודה לא נחשבה בזויה בעיניו כשהיו הדברים אמורים בסיפוק הצרכים ההכרחיים של המשפחה. עוד כשהיה תלמיד בבית הספר היסודי, החליט אבנר שעליו ללמוד מקצוע. הוא למד לקח ממה שראה בחייו הקצרים והבין כי רק בעל מקצוע מבוקש, עשוי לפרנס את ביתו בכבוד. הוא בחר בנגרות כמקצועו לעתיד ובמשך כשנתיים למד את המקצוע, בד בבד עם לימודיו בבית הספר. ולאחר שסיים את לימודיו בכיתה ח׳ החל עובד כחניך בנגריה. בעבודה זו החזיק עד שהגיע מועד גיוסו לשירות סדיר.

אבנר גויס לצה״ל בתחילת מאי 1966 והתנדב לחיל הרגלים, לחטיבת ״גולני״. הוא עמד בהצלחה באימונים הקשים בטירונות וגם הצליח יפה באימון המתקדם. בצה״ל מצא בית שני. הפעילות הצבאית רתקה אותו ומלאה את כל ישותו. הוא מילא את התפקידים שהוטלו עליו ביעילות ובמסירות. מפקדו העיד עליו שהיה לוחם למופת, מסור ואהוב על כולם.

לאחר שחרורו מהשירות הסדיר, החל לעבוד בתעשייה הצבאית בחיפה ועד מהרה השתלם במקצוע המסגרות ושמו יצא לפניו כאחד החרטים המצטיינים במפעל. שקדנותו וכישרונותיו עמדו לו במסלול קידומו המקצועי וכעבור תקופה קצרה יחסית, נתמנה אחראי על קו ייצור במפעל. באותה תקופה, החליט לשאת לאישה את רחל חברתו והקים אתה את ביתו בחיפה. הוא אהב את ביתו והיה מסור מאוד למשפחתו. לאחר יום עמל מפרך במפעל היה מקדיש את כל זמנו לעבודות שיפוץ ושכלול שונות, כדי להפוך את המבנה הישן שלהם לבית של ממש. למלחמת יום הכיפורים יצא אבנר

עוד לפני שנקרא אל יחידתו. הוא שירת במילואים ביחידת חיל רגלים משורין, למרות שיכול היה להשתחרר בקלות מהשירות בחיל קרבי, כיוון שסבל ממחלת קיבה קשה והיה זקוק לדיאטה חמורה. הוא השתתף בקרבות הבלימה הקשים בגזרה הצפונית בסיני, ליד מוצב "בודפסט". ביום י"ט בתשרי תשל"ד (15.10.1973), נפגע אבנר ונהרג בקרב הסתערות על חולית קומנדו של חיילים מצריים. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין הצבאי בחיפה. השאיר אחריו אישה ובן, הורים ושמונה אחיות. לאחר נופלו הועלה לדרגת רב־טוראי.

דהן, אלברט

אלברט, בן שמחה ושמעון, נולד בשנת תשי"ג (1953) במרוקו וכשהיה בן שנה עלתה משפחתו ארצה והשתקעה במושב ספסופה. הוא למד בבית־הספר היסודי הממלכתי־דתי "חמד", שבמושב מירון ואחרי־כן למד בבית־הספר התיכון "מזרחי" בצפת. אלברט גדל וחונך ברוח המסורת היהודית והאמונה באלוהי ישראל. הוא בחר ללמוד בבתי־ספר שבהם הקפידו על לימודי הקודש ובכך גברה זיקתו למקורותיו של עם ישראל ולשורשי האמונה היהודית. אלברט הנער היה ידוע בטוב לבו, בנימוסיו ובהליכותיו הנעימות. הוא התחבב על כל אדם, בני משפחה, מורים וחברים, בזכות נכונותו לעזור ולסייע לכל דורש. מי שפנה אל אלברט בבקשה מעולם לא נענה בשלילה ולא שמע ממנו מילת סירוב. בנוף ההררי והפראי של מושב ספסופה עוצבה אישיותו של אלברט – אדם דינמי, רב מרץ, שהרבה לפעול בתחומים רבים ומגוונים. מטבעו היה בעל נפש רגישה וחמה, אהב שירה ונגינה ונהג להנעים בשירתו וללוות אותה בנגינה על גיטרה. אחרי שסיים את לימודיו בבית־הספר התיכון, השתלם בקורס למכונאות רכב. הוא שילב עבודה ולימודים בעזרה להוריו במשקם שקיימו במושב. אלברט היה בעל כושר גופני מעולה ורצון עז וכשנטל על עצמו משימה, פעל ללא ליאות ובדבקות עד להגשמתה ולהשלמתה. הוא היה אוהב חברה ותמיד היה מוקף ידידים, שאהבו להיות במחיצתו ונהנו מטוב לבו ומהאווירה הנעימה שהשרה. הוא היה בעל כושר מנהיגות והיה מקובל על בני הדור הצעיר במושב, בזכות נחישות דעתו ויכולתו להחליט החלטות חשובות ונכונות ברגעים מכריעים. אלברט היה ספורטאי מצטיין ועסק בתחומי ספורט רבים ובעיקר בכדורגל ובכדורסל. אהבתו הגדולה הייתה נתונה לציד ורבה הייתה שמחתו כשקיבל רישיון לשאת נשק.

אלברט גויס לצה"ל בסוף מאי 1971 והוצב לחיל השריון. לאחר סיום הטירונות הוכשר כטען־קשר בטנק והועבר ליחידת חיל שריון בסיני. במלחמת יום הכיפורים השתתפה יחידתו בקרבות הבלימה וההבקעה נגד המצרים. ביום י"א בתשרי תשל"ד (7.10.1973) נפגע אלברט ונהרג בשטח שהיה נתון בשליטת הצבא המצרי. במסגרת חוזה השלום עם מצרים, התאפשרה החזרת גופתו ממוצב "המזח" וביום י"ט באלול תשל"ט (11.9.1979) הובא למנוחת־עולמים בבית־הקברות הצבאי שעל הר־הרצל

בירושלים. השאיר אחריו הורים, שלושה אחים וחמש אחיות. לאחר נופלו הועלה לדרגת סמל.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה כתב שר הביטחון: "אלברט ז"ל שירת בחיל השריון. הוא היה חייל מסור וחבר נאמן. אלברט היה אהוד על כל מי שהכירו". הוריו תרמו לזכרו ספר תורה לבית־הכנסת במושב ספסופה.

דהן, אלי

אלי, בן חנה ויהודה, נולד בחודש כסלו תש"ח (נובמבר 1947), במרוקו ועלה ארצה עם משפחתו בשנת תשט"ו (1955). המשפחה השתקעה בחיפה והוא למד בבית־הספר היסודי "בית־יצחק" ואחרי־כן סיים את לימודיו בבית־הספר התיכון־מקצועי "שוב", בקרית־שפרינצק, במגמה של מסגרות כללית. אלי ניחן בכישרון רב בכל הקשור במלאכת כפיים. הוא היה בקי במקצוע המסגרות, בעל מיומנות רבה, חרוץ ושקדן בעבודתו. הוא היה אדם טוב לב ונעים הליכות, מקובל על חבריו ועל ידידיו ואהוב על בני משפחתו. מטבעו היה בעל שיקול דעת רציני ובוגר, קיבל על עצמו תפקידים ומשימות ועמד בביצועם בהצלחה. הכל הכירוהו כאדם אחראי, שמילא את כל שהוטל עליו בשלמות ובדייקנות.

אלי גויס לצה"ל במחצית נובמבר 1964 והוצב לחיל החימוש. לאחר הטירונות הוכשר בקורס למכונאי טנקים ונשלח לשרת בגייסות השריון. הוא היה חייל מסור וממושמע והצטיין במילוי תפקידו. במסגרת תפקידו הועלה לדרגת סמל.

במחצית מאי 1967 שוחרר אלי מהשירות הסדיר והוצב ליחידת מילואים של חיל החימוש. במלחמת ששת הימים נמנה עם היחידה לפינוי שלל. במחצית אוקטובר 1967 התנדב אלי לשרת בצבא הקבע. הוא החליט לקשור את עתידו בשירות בצה"ל ועשה זאת מתוך הכרה בחשיבות ההתנדבות ומתוך תחושת ייעוד. הוא נשלח לשרת כמכונאי טנקים בגדוד שריון בפיקוד הצפון. בשנת 1971 נשא לאישה את חברתו ציונה והקים עמה את ביתו בקרית־מוצקין, שם נולד בכורו אופיר. הוא נהג מצוות כיבוד הורים והיה ראש משפחה אוהב ומסור שנהנה מהבילוי בחיק משפחתו. בשנת 1972 עמד בהצלחה בקורס־קצינים בבית־הספר לקצינים של צה"ל ואחרי־כן השלים קורס קציני־חימוש בבסיס ההדרכה של חיל החימוש. לאחר שהוענקה לו דרגת הקצינות, נשלח לשרת כקצין חימוש בחטיבת "גולני". במלחמת יום הכיפורים השתתף הגדוד שלו בקרבות הבלימה נגד הסורים ברמת הגולן. אלי נמנה עם הכוח שהיה בקו הראשון וסייע להחזיר לכשירות את כלי הרכב וכלי הנשק שנפגעו. בהתקפת כוח קומנדו סורי על כוחותינו ביום כ' בתשרי תשל"ד (15.10.1973), נפגע אלי ונהרג. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בחיפה. השאיר אחריו אישה ובן, הורים ואחים. לאחר נופלו הועלה לדרגת סגן.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה כתב מפקד היחידה: "אלי היה מהמובחרים

שבקציני הגדוד ולחם בעוז רוח ובאומץ רב, כדי להדוף את הפולשים לארצנו. לצערנו הרב היה אלי צריך לשלם בגופו ובדמו למען המשך קיומה של מדינתנו – מדינת ישראל. נפילתו של אלי הממה אותנו. הוא היה אהוב ואהוד על חבריו ועל מפקדיו ביחידה. אנו לא בקשנו אבות ובנים גיבורים, אך נאלצנו להקריב את מיטב בחורינו ואת חום דמנו למען קיום עם ישראל בארצו ובתפוצות".

המועצה המקומית קרית־מוצקין הוציאה לאור חוברת לזכר בניה שנפלו במערכה, ובה דברים על דמותו של אלי.

דהן, שמעון

שמעון, בן חנה ומשה, נולד בשנת תש"ח (1948) במרוקו ועלה ארצה עם משפחתו בשנת תשט"ו (1955) שמעון ומשפחתו, שעלו ממרוקו, נתקלו בקשיי הקליטה המיוחדים לעולים חדשים, אולם הצליחו להתאקלם בחברה ונקלטו בסביבתם החדשה. הוא החל את לימודיו בבית־הספר היסודי בתל־מונד ואחרי כן סיים את לימודיו בבית־הספר "יבנה" בנתניה. שמעון גדל וחונך לאהבת העם והמדינה ועל־כן אין פלא שלאחר סיימו את שירות החובה התנדב לשרת בצבא הקבע, מתוך תחושת ייעוד והכרה בחשיבות התפקיד שמילא.

שמעון גויס לצה"ל בתחילת אוגוסט 1965 והתנדב לחיל הצנחנים. בכך הגשים חלום ישן ושאיפה מילדות. הוא התגאה בהשתייכותו ליחידת הצנחנים ובחובשו את הכומתה האדומה. לאחר סיום הטירונות השתתף בקורס צניחה וזכה לענוד כנפי צנחן. כמו־כן השתתף בקורס למפעילי תול"ר והשתלם בקורס להכשרת תותחנים לתותחים נגד טנקים. בשנת 1966 סיים בהצלחה קורס מפקדי כיתות בחיל הצנחנים. בתחילת אוגוסט 1968 סיים את השירות הסדיר בצה"ל והתנדב כאמור לשרת בצבא הקבע. הוא הועבר לחיל ההנדסה והשתתף בקורס למש"קי פלסים. בשנת 1970 סיים בהצלחה קורס רבי־סמלים ושב ליחידת צנחנים, שם שימש כרב־סמל פלוגתי. אחרי תקופת שירות הועבר לחיל החימוש ושימש כנגד יחידתי בסדנא של החיל. בשנת 1970 הועלה לדרגת סמל־ראשון וב־1 בפברואר 1973 הועלה לדרגת רס"ר. שמעון היה חייל מסור ומילא את תפקידו בשלמות ובדייקנות. הוא היה אחראי על שמירת המשמעת וקיום פקודות הצבא והיה מפקד קפדן, שדרש ביצוע מדוקדק של ההוראות. יחד עם זאת דאג לתנאי השירות של חיילי היחידה והתגלה כמפקד שהבין ללב חייליו. ביולי 1972 נשא לאישה את חברתו איריס והקים יחד עמה את ביתו בנתניה. בספטמבר 1973, חודש ימים לפני נפילתו, נולדה בתם הבכורה מירב. הם הקימו קן משפחה חם, ששררה בו אווירה טובה ונעימה, בזכות טוב לבו של שמעון ואהבתו הרבה לבני משפחתו ולידידיו. שמעון הקדיש את שעות הפנאי שלו לציור, שבאמצעותו הביע את רגשותיו ואת החוויות שעברו עליו. הוא שאף להעשיר את ידיעותיו ובכל תקופת שירותו בצה"ל לא זנח את שאיפתו ללמוד ביולוגיה. במלחמת

יום הכיפורים היה שמעון ביחידת חיל־חימוש שסייעה לכוחות הלוחמים. ביום י״ז בתשרי תשל״ד (13.10.1973) נפל בעת מילוי תפקידו. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בנתניה. השאיר אחריו אישה, בת, שני אחים ואחות.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה כתב מפקד היחידה: ״אני, אנשי סגל היחידה וחייליה, נושאים בדומייה ובצער את זכר יקירכם. שמעון ז״ל ביצע את עבודתו במסירות והיה אהוב על חבריו ועל פקודיו״.

רעייתו תרמה לזכרו שני שופרות: אחד הועבר לבית־כנסת בצה״ל והאחר לבית־הכנסת שליד הכותל המערבי; כמו כן הנציחה את זכר בעלה בהכנסת ספרייה תורנית על שמו, לישיבת ״בני עקיבא״ בשיכון הוותיקים בנתניה.

דהרי, אברהם

אברהם, בן שרה וזכריה, נולד ביום ז׳ בסיון תש״ו (6.6.1946) בחולון. הוא למד בבית־הספר היסודי בחולון ואחרי־כן למד בבית־הספר התיכון־מקצועי ״עמל״ ביפו, במגמה של מכונאות רכב. אברהם נולד בתקופה שבין שתי מלחמות, אחרי שהסתיימה מלחמת העולם השנייה ובעצם ימי המאבק, שקדם למלחמת העצמאות. המצב הכלכלי היה קשה ונוסף לכך נאלצה משפחתו לברוח מביתה שבשכונת תל־גיבורים, שם השתכנו לוחמי הכנופיות הערביות. אברהם היה נער עליז ואוהב חיים. הוא שנא עצבות וידע להשרות אווירה של שמחה ועליזות בבית, גם בזמנים הקשים ביותר. הייתה טבועה בו אהבה לכל אדם והוא היה מוכן תמיד לעזור לזולת. בכל נימי נפשו היה קשור לטבע, לנופי הארץ, לחי ולצומח. מטבעו היה בעל נפש רגישה כלפי בעלי חיים ופעמים רבות נטל תחת חסותו בעלי חיים פצועים שנזקקו לטיפול. אברהם אהב מלאכת כפיים ולאחר שסיים את לימודיו בבית־הספר היסודי, למד בבית־ספר תיכון־מקצועי ובחר במקצוע, שבו יוכל לנצל את מיומנותו ולבצע דברים הלכה למעשה. הוא היה אדם רב מרץ ותוסס ותמיד חיפש חידושים ואתגרים. בכל מעשיו היה מודרך על־ידי שאיפה לשלמות ורצון להיות ראש וראשון בכל תחום. משלא מצא את מקומו בתחום המכונאות עבר לעסוק בהדרכת נוער וכאן נתגלה בפניו עולם חדש. הוא השתלם בקורס למדריכי נוער והדריך במסגרת הגדנ״ע ובתנועת נוער. הוא היה מדריך נערץ, בעל כושר מנהיגות ויכולת להיות חבר וידיד לחניכיו, עמם יצר קשר הדוק ושימש להם מורה־דרך ומייעץ בכל הבעיות שהטרידו אותם. חניכים רבים נהגו לפנות אליו ולשטוח בפניו את אשר העיק עליהם. הוא נהג להאזין בסבלנות לדבריהם, ואחרי־כן עזר למצוא את הפיתרון ההולם. הוא ארגן פעולות חברתיות רבות, מסיבות, טיולים ומחנות עבודה ובעיקר טרח להחדיר בחניכיו אהבה לנופי הארץ, לחי ולצומח שבה.

אברהם גויס לצה״ל בסוף ספטמבר 1965 והוצב לנח״ל, שם מצא את הדרך לשלב שירות צבאי בעבודה חקלאית בחיק הטבע. הוא היה ידוע כבעל השקפת עולם מגובשת בכל הנוגע ליחסי יהודים וערבים ובתקופת שירותו בדרום הארץ, קשר

קשרים הדוקים עם ערבים ובדווים ועשה לקירובם למדינת ישראל. הוא השתלם בקורס לחבלנים ושירת במסגרת יחידת הסיור של הנח"ל. עם חבריו ליחידה השתתף בקרבות מלחמת ששת הימים.

בסוף ספטמבר 1968 שוחרר מהשירות הסדיר והוצב לחיל השריון, ליחידת חרמ"ש וביחידה זו היה נקרא לתקופות של שירות מילואים. לאחר השחרור המשיך בחיפוש אחר דרך חיים שיש בה אתגרים ומצא את מקומו במצפה־רמון, שהייתה אז עיירת פיתוח בשלבי הקמתה. כאן היה שותף לחדוות היצירה שבהקמת ישוב חדש, על כל הקשיים הכרוכים בכך. אברהם היה למנהל לשכת העבודה במצפה־רמון, תפקיד שבו השקיע את כל מרצו ואונו. הוא ראה בתפקידו מכשיר לקידום ולפתרון בעיות חברתיות ובמסגרת זו נפגש עם מרבית תושבי המקום ודאג לספק להם תעסוקה מתאימה, לאחר ששוחח עמם ולמד את הבעיות המטרידות אותם. הוא הפך לאיש אמונם של תושבי מצפה־רמון, שראו בו אדם מבין ומוכן לעזור. נוסף לתפקידו זה מונה מנהל אכסנית הנוער "נועם" במצפה־רמון. במסגרת תפקיד זה המשיך בעיסוק החביב עליו כמדריך נוער ומחנך של קבוצות נערים שבאו להתאכסן במקום. אברהם נטל חלק בפעילות ציבורית וחברתית במצפה־רמון וניסה לעשות למען קידום העיירה ולטיפוח מוסדות הציבור וחיי התרבות והחברה. לא אחת נקלע למאבקים קשים עם עסקנים ומוסדות, שלא ראו לנגד עיניהם כמוהו את טובת המקום. הוא הקדיש את שעות הפנאי שלו למשפחתו, לרעייתו ולבניו דותן ולהב. כמו כן הרבה לבקר אצל בני משפחתו שבמרכז הארץ ובילה עם הוריו, אחיו ואחיותיו. הוא הקדיש שעות ארוכות לוויכוחים בנושאים מדיניים, אך יותר מכל אהב לשוחח על התנ"ך, שבו הרבה לקרוא, ובעיקר על הגילויים הקשורים בטבע, בבעלי החיים ובצומח. ברוב חיוניותו ולהיטותו המשיך לחפש אחר אתגרים ופעילות. הוא לא הסתפק בכל אשר עשה ושאף לבצע עוד ועוד בחיפושיו אחר השלמות המיוחלת, אולם נפילתו בקרב מנעה את המשך דרכו ונטלה מעם המשפחה אדם אוהב, מרצני ופעיל. במלחמת יום הכיפורים השתתפה יחידתו בקרבות הבלימה וההבקעה נגד המצרים. ביום כ"ז בתשרי תשל"ד (23.10.1973), באזור ג'בל ג'ניפה, נפגע אברהם ונהרג בעלות רכבו על מוקש. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בקרית־שאול. השאיר אחריו אישה ושני בנים, הורים, שש אחיות ושלושה אחים. לאחר נופלו הועלה לדרגת רב־טוראי.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה כתב שר הביטחון: "אברהם ז"ל שירת בחיל השריון. הוא היה חייל מסור וחבר נאמן. אברהם היה אהוד על מפקדיו ועל חבריו לנשק".

דואניס, מנשה

מנשה, בן לבנה וראובן, נולד ביום כ"ז באב תש"ט (22.8.1949), בתל־אביב־יפו. הוא החל את לימודיו בבית־הספר היסודי "נצח ישראל" בפתח תקווה, שם התגוררה משפחתו. בשנת 1959 עברה המשפחה לשכונת שפירא בתל־אביב, והוא סיים את לימודיו בבית־הספר "יעבץ" הוא היה נער עליז ואוהב חברה, מקובל על חבריו לשכונה ושותף לפעילות חברתית ותרבותית ענפה. אהבתו הגדולה של מנשה הייתה לספורט הכדורגל. הוא הקדיש את כל זמנו הפנוי למשחק ולאימונים והגיע לרמה מעולה. ככדורגלן מצטיין נמנה דרך קבע עם סגל קבוצת הכדורגל של מועדון גדנ"ע "יהודה". הוא היה שותף לזכייה באליפות הליגה העילית לנוער בשנת 65־1964 ולזכייה בגביע המדינה לנוער, גביע "ירושלים", בשנת 1967. מנשה היה מודע לקשייה של המשפחה ולכן, לאחר שסיים את לימודיו, עבד כרפד עד לגיוסו לצה"ל, ועבר קורס נהיגה במסגרת קדם־צבאית.

מנשה גויס לצה"ל במחצית מאי 1967 והוצב לחיל השריון. לאחר הטירונות עבר קורס נהגי זחל"מ ונשלח לשרת בחטיבת טנקים. ביחידתו היה חייל ממושמע, שמילא בדייקנות ובשלמות את כל המשימות שהוטלו עליו. במלחמת ששת הימים השתתף עם יחידתו בקרבות לכיבוש חצי האי סיני. בקרבות אלו עלה עם רכבו על מוקש, אך בדרך נס לא נפגע. בשנת 1969 זכה בתואר "הנהג הזהיר" בצה"ל.

במחצית מאי 1970 שוחרר מנשה מהשירות הסדיר והוצב ליחידת מילואים של חיל השריון. ביחידה זו היה נקרא לתקופות של שירות מילואים. לאחר השחרור עבד כנהג בבנק "ברקליס". בעבודתו הצליח ליישם את הידע והמיומנות שרכש בהיותו נהג בצה"ל. מנשה היה עובד מסור ונאמן וזכה להערכה רבה מצד מעסיקיו. בסוף מרס 1973 נשא לאישה את חברתו שולה והקים יחד עמה את ביתו בבת־ים. הוא התמסר לביתו ולמשפחתו ורצה להגדילה, שכן אהב לטפל בילדים אך לא זכה לכך. בתו, לבנת, נולדה אחרי נפילתו בקרב. במלחמת יום הכיפורים השתתפה יחידתו בקרבות הבלימה וההבקעה נגד המצרים. ביום י"א בתשרי תשל"ד (7.10.1973), בהיות היחידה בתנועה על ציר בלוזה–רומני, נתקל הכוח של מנשה במארב של יחידת קומנדו מצרית. בקרב שהתחולל נפגע מנשה ונהרג. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בקרית־שאול. השאיר אחריו אישה ובת, הורים ואח. לאחר נופלו הועלה לדרגת סמל.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה כתב מפקד היחידה: "סמל מנשה דואניס, ששירת ביחידת שריון תחת פיקודי, היה לוחם אמיץ־לב, אשר ביצע את המשימות הקרביות שהוטלו עליו בחירוף נפש ובהקרבה, היה אהוד על חבריו ועל מפקדיו. נפילתו הייתה אבדה כבדה ליחידתנו".

דואק, חיים

חיים, בן מזל ושלמה, נולד ביום כ"ח בכסלו תש"ה (13.12.1944) בנתניה. הוא למד בבית־הספר היסודי "איתמר בן־אבי" ואחרי־כן סיים את חוק לימודיו במכינה הפדגוגית בבית־הספר התיכון "שרת". חיים ראה את יעודו בחינוך ובהוראה, לכן למד בבית־מדרש למורים ולגננות בנתניה. הוא היה תלמיד חרוץ. שקד על לימודיו והגיע להישגים מעולים. הוא התעניין בעיקר בידיעת הארץ והתעמק בחקר הצומח בארץ. בתקופת לימודיו ערך חוברת מקיפה שעסקה בצמחי־הבר בארץ. לעבודותיו צירף כהדגמה אוסף של צמחי בר מיובשים, שהכין במו ידיו. כשהיה תלמיד שימש כמדריך בסניף גדנ"ע אוויר בנתניה. הוא הצטיין באתלטיקה קלה ובעיקר בריצות למרחקים ארוכים. חיים הרבה לצאת לסייר בארץ. הוא הכיר היטב את נופיה וכשהורה את מקצוע הגיאוגרפיה, היה הידע שהקנה לתלמידיו מבוסס על היכרות קרובה של השטח והאזור שדיבר עליהם. בשנת 1965 סיים את לימודיו בסמינר והוענקה לו תעודת מורה מוסמך.

חיים גויס לצה"ל בתחילת אוגוסט 1965 ועבר את הטירונות במסגרת חיל הרגלים. אחרי־כן נשלח לשרת בבית־הספר הצבאי להשכלה, שם ניתן לו ליישם את הידע שרכש כמורה. הוא סיים בהצלחה קורס קצינים והוענקה לו דרגת סגן־משנה ותפקיד קצין חינוך בחטיבת שריון בסיני. חיים השקיע מאמצים רבים כדי להצליח בתפקידו. הוא ראה בתפקיד קצין החינוך אתגר וייעוד והיה אחראי על ארגון פעולות תרבות, ערבי הווי ומסיבות לחיילי היחידה. כמו כן דאג להבאת מרצים ליחידה, הביא ספרים ועיתונים וסייע בכך להפיג את מתח האימונים והפעילות המבצעית. בעבור זאת זכה להערכה רבה, הן מצד חיילי היחידה והן מצד מפקדיה. בשנת 1968 נשא לאישה את רות והקים, יחד עמה, את ביתו בחיפה, בסמוך למקום שירותו הצבאי. בשנת 1969 נולדה בתו אושרה. באותה שנה התנדב לשרת בצבא הקבע ושירת כקצין חינוך ביחידת המיעוטים עד שנת 1969. משנת 1970 ועד לשחרורו, שירת כמד"ר בבית־הספר הצבאי להשכלה. חיים היה בעל ידע רב בתחומים רבים, בעל כושר ביטוי ויכולת להקנות מהידע שלו לחניכיו. הוא הדריך בקורסים להשכלת יסוד ושם לו מטרה לתת לחיילים, חסרי השכלה, יסודות של ידע ותרבות, שישמשו אותם כאשר יצאו לחיים כאזרחים. הוא השקיע את כל מרצו ואונו בחינוכם של חיילים כאלה והצליח להביאם לידי הישגים מעולים, והדבר גרם לו סיפוק ואושר. בתפקידו זה הועלה לדרגת סרן.

בתחילת אוגוסט 1972, לאחר ששירת ארבע שנים בצבא הקבע, השתחרר חיים והחל ללמוד חינוך וגיאוגרפיה באוניברסיטת חיפה ובמקביל עבד כמורה. בשנת 1973 למד בסמינר לשליחים של הסוכנות היהודית ועמד לצאת לפילדלפיה כשליח הסוכנות. נפילתו בעת שירות מילואים פעיל מנעה את הגשמת תכניתו. בנובמבר 1973 גויס חיים לשירות מילואים פעיל ושימש כקצין חינוך במפקדת מרחב שלמה. בתפקידו זה היה אחראי לארגון פעולות תרבות לחיילי היחידה בימי הלחימה

ולאחריה. ביום כ״ד בטבת תשל״ד (18.1.1974) יצא עם קציני המטה של החטיבה לסיור ביחידות החטיבה. במסגרת הסיור יצאו הקצינים ליחידה, ששכנה באזור סנטה־קתרינה. בדרך ליחידה מצא חיים את מותו כשקפא למוות. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בנתניה. השאיר אחריו אישה ובת, הורים, שתי אחיות ואח.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה כתב מפקד היחידה: ״חיים הגיע אלינו בעצם ימי הלחימה ובהיותו מורה ומחנך, שאף להעניק לחיילים יותר ספרות טובה, הרצאות, מופעי בידור וסרטים. הרגשנו שחיים רואה בתפקידו כקצין חינוך ייעוד חשוב. אכן, הוא מילא אותו תוכן ואמונה. גם בדרכו האחרונה נסע מתוך כוונה לבדוק מה חסר לאותם חיילים בודדים, היושבים כה רחוק מול ישימון, הרים וסופות שלג. בזה ראה את הדאגה לפרט. במה ננחם אתכם הורים, רעיה ובת קטנה? אולי בכך שהיינו ראויים לחבר וקצין כמוהו, אשר בידע ובנסיון שלו בחינוך, בגישה נעימה לכל אחד מאתנו ובחיוכו, השרה שלווה סביבו״.

דובנוב, אריה

אריה (אריה׳לה), בן שושנה ויואש, נולד ביום כ׳ בתמוז תש״ט (17.7.1949) בבלפוריה. בהיותו כבן שנתיים עקרה משפחתו מבלפוריה ועברה להתגורר בעפולה, שם סיים את לימודיו היסודיים בבית־הספר ״יזרעאל״. את לימודיו התיכוניים במגמה הריאלית סיים בהצטיינות בבית־הספר התיכון המחוזי בעפולה. אריה היה חבר בתנועת ״הנוער העובד והלומד״, ארבע שנים כחניך ושנה כמדריך. בבית־הספר התיכון שילב בלימודיו פעילות חברתית וספורט. הוא השתתף בפעולות ״הגדנ״ע, יצא לקורסים ושימש כמדריך, אשר שמו יצא לפניו, בזכות היותו בוגר ואחראי ובעל סמכות וכושר טבעי לפקד ולהדריך. בתחום הספורט הצטיין בעיקר בענף הכדורסל ופעל רבות בענף זה במסגרת ״הפועל עפולה״. בזכות חוסנו הגופני, קומתו הגבוהה וכושרו הגופני, השתלב היטב במשחקים ואף השלים קורס למדריכי כדורסל במכון וינגייט וקורס למצילים חובבים בעפולה.

אריה גויס לצה״ל בסוף אוגוסט 1967 ויצא מיד ללימודים במסגרת העתודה האקדמית. הוא סיים שלוש שנות לימוד במגמות המתימטיקה והפיסיקה באוניברסיטה העברית בירושלים, והשלים את לימודי התואר הראשון במגמות אלה. בין סמסטר אחד למשנהו עבר קורס מ״כים וקורס קציני עתודה, שאותם סיים בהצטיינות. גם בעת לימודיו באוניברסיטה מצא זמן לתחביביו ואף פיתח אותם. הוא המשיך לשחק בכדורסל במסגרת קבוצת הכדורסל של הסטודנטים. כן הצטרף ללהקת המחול של הסתדרות הסטודנטים ובשנת 1970 יצא יחד עם הלהקה לסיבוב הופעות באפריקה. מסע הופעות זה זכה בהדים חיוביים ובסיקור עיתונאי נרחב באותן מדינות וייצג את המדינה בכבוד ובהצלחה רבה. לאחר שהשלים את לימודיו באוניברסיטה, חזר אריה לשרת בצה״ל. בתחילה עבר השתלמות בחיל התותחנים אולם מיד התנדב

לקורס טיס בחיל האוויר, וסיים אותו בשנת 1972. על תקופת שירותו כטייס סיפר אחד ממפקדיו: "עבודות שבוצעו על־ידי אריה ישמשו אותנו עוד זמן רב, בגלל דיוקו וקפדנותו בהכנתם". גם בהערכות מפקדיו צוינו רבות כישוריו המעולים כטייס וכלוחם, הדבק במטרתו ולא נח עד אשר השלימה במלואה. אריה שימש גם כמדריך בבית־הספר לטיס וקנה לעצמו שם של מדריך מצוין, שהמלאכה נהירה לו היטב. בשנת 1972 נשא לאישה את חיותה חברתו ועל־אף עיסוקו המלא בתפקידו, מצא זמן להקים את ביתו החדש ולטפח בו חיי משפחה מלאי אהבה והרמוניה. כשפרצה מלחמת יום הכיפורים יצא אריה למשימות מבצעיות רבות בחזיתות השונות. כטייס מטוס־קרב נדרש ממנו להיות מוכן תמיד לכל משימה. ביום כ"ז בניסן תשל"ד (19.4.1974) יצא לגיחה קרבית על המקום, שכונה "העיניים של המדינה", הר החרמון. בגיחה זו נפגע מטוסו בטילים נגד מטוסים והוא נפל. סרן אריה דובנוב הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין הצבאי בעפולה. השאיר אחריו אישה, בן שנולד שבועיים לאחר נפילתו, הורים ושני אחים. אריה אהב מאוד ילדים ואת בנו שלו לא זכה לראות.

בין מכתבי התנחומים שקיבלה המשפחה לאחר נפילת אריה נכתב ע"י מפקדו: "ישבו רבים ממוקיריו ורעיו של אריה וזכרו אותו, רק לטובה. הוא היה לנו מהטובים שבטובים. בחור שהיינו גאים, לו היו לנו רבים כמותו"; ובמכתב מתקופה מאוחרת יותר מספר מפקדו: "לא רק שאבד לנו טייס, לוחם, מתוך השורה הראשונה, לא רק שאבדנו מדריך מעולה, אבד לנו בראש וראשונה אדם, רע, איש שידענו להעריכו ולאהבו"; פרופ' מרכוס מן האוניברסיטה העברית בירושלים כתב: "אריה סיים את התואר הראשון במוסדנו בהישגים יפים מאוד וקיוינו לראותו ממשיך בלימודיו ועושה חיל"; במכתב שכתב ידידו מהאוניברסיטה נאמר: "מדוע נגזר תמיד על הטובים שבנו ללכת? חיוכו התמידי, עליזותו ונפשו העדינה, כישרונותיו ויכולתו ליצור קשר בלתי־אמצעי עם כל אדם, כל אלה יזכרו בלבי תמיד".

שמו הונצח בחוברת "נזכור", שיצאה לאור על־ידי "בנק הפועלים", להנצחת שמם של נופלים מקרב עובדי הבנק ובני משפחותיהם; כמו־כן הונצח שמו בחוברת "לזכר הבוגרים", שיצאה לאור מטעם בית־הספר התיכון המחוזי בעפולה, ובספר "יד לנופלים", שיצא לאור על־ידי עיריית עפולה.

דובריש, נחמיה

נחמיה, בן שושנה ויצחק, נולד ביום י"ג באדר תש"ז (4.2.1947) בפתח־תקוה. הוא למד בבית־הספר היסודי־הדתי "נצח ישראל" ואחרי־כן סיים את לימודיו בבית־הספר התיכון־דתי "ישורון" בפתח־תקוה. בכיתות הגבוהות של בית־הספר התיכון סיפר לבני משפחתו כי גיבש לעצמו את מטרתו בחיים: להמשיך בלימודים באוניברסיטה. התכונות יושר, הגינות וחיפוש תמידי אחר הצדק, הן שהביאוהו לבחור במקצוע המשפטים והן

שאפיינו את התנהגותו ואת יחסו לבני־אדם. היה חובב ספורט, שיחק בכדורסל ועסק בשחייה. היה חבר בתנועת הנוער "בני עקיבא" ונטל חלק פעיל בפעולות התנועה.

נחמיה גויס לצה"ל בראשית אוגוסט 1965 והוצב לחיל התותחנים. לאחר הטירונות השתלם בקורס מפקדי כיתות ונשלח לשרת באחת מיחידות החיל באזור הדרום. היה חייל אחראי ומסור לתפקידו. מפקדיו מציינים כי היה ממושמע ומסודר, וגילה יוזמה אישית בביצוע משימות שהוטלו עליו. במהלך השירות בצה"ל הקפיד לשמור על קשר עם בני משפחתו ועם חבריו. היה בן מסור להוריו וחבר למופת.

לאחר תום שירות החובה שלו החל ללמוד באוניברסיטת תל אביב, בפקולטה למשפטים. בתום שנת הלימודים הראשונה נשא לאישה את חברתו מילדות אורה, וכעבור שנה נולד בנם ירון. נחמיה היה בעל אוהב ואב נפלא. את הלימודים באוניברסיטה סיים בהצלחה והתקבל לעבודה כמתמחה במשרד עורכי־דין, בו סיים את ההתמחות בתום שנתיים. חבריו לעבודה מעידים כי היה הרוח החיה במשרד, בעל חוש הומור, ותמיד ידע לומר את המילה הנכונה במקום הנכון, ללא התנשאות וללא יוהרה, וכך נודע בין ידידיו כמנהיג טבעי של החברה. בפרוץ מלחמת יום הכיפורים הצטרף אל אנשי יחידתו ולחם באזור רמת הגולן. בשעה שאנשי יחידתו פרצו אל כפר ג'בע שברמת הגולן, נפצע קשה בהפגזה והועבר אל בית־החולים בצפת. יומיים אחרי־כן, בלילה שבין כ"א לכ"ב בתשרי תשל"ד (17־18.10.1973) נפטר מפצעיו בבית החולים. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בפתח תקוה. השאיר אחריו אישה ובן. לאחר נופלו הועלה לדרגת סמל ראשון.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה כתב מפקדו: "אחינו לנשק, נחמיה ז"ל, היה דוגמא לכולנו כאדם, כחבר, כמפקד וכחייל וקנה לו חברים רבים בין חיילי היחידה. במיוחד הייתה לנו למופת התנהגותו השקטה והאמיצה לאחר פציעתו. הוא הוכיח אומץ־לב וקור־רוח והדריך את הרופא איך לחבוש אותו, בטרם פונה במסוק".

דוד, אפרים

אפרים, בן אסתר ואברהם, נולד ביום ט' בכסלו תשי"ד (16.11.1953) במושב מנחמיה. ילדותו עברה עליו במשק של הוריו, שם גדל בצילם של עצי הפרי ומגיל רך למד לטפל במשק החי. נער עירני, מלא תבונה ומרץ, תלמיד טוב וספורטאי מעולה, שתפש מקום של כבוד בנבחרת הכדורסל של המושב והיה שחיין מעולה. את לימודיו היסודיים סיים אפרים בבית־הספר הממלכתי של המושב. בגלל התעניינותו הרבה בנושאים צבאיים ובקיאותו בספרות צבאית, לא היסס בבחירת השלב הבא של לימודיו והוא הגיש את מועמדותו לפנימייה הצבאית שליד הגמנסיה העברית "הרצליה". מבין מאות מועמדים היה אפרים אחד מהעשרות שזכו ועמדו במבחני הכניסה הקשים. את שנות לימודיו התיכוניים עשה בפנימייה, משלב לימודים באימונים ועובד בחופשותיו בכל ענפי המשק של הוריו. עלם יפה תואר היה, גבה קומה, בהיר עין ושיער, אהוב על

חבריו ומסור למשפחתו. אפרים היה בן שש־עשרה כשקיבל רשיון נהיגה בטרקטור וביום שגויס לצה"ל, קיבל רשיון נהיגה במכונית. במסגרת הפנימייה עבר קורס צניחה.

אפרים גויס לצה"ל בתחילת פברואר 1972. הוא הקדים להתנדב לצה"ל כי רצה לשרת יחד עם בני מחזורו. ענוד כנפי צנחן מן היום הראשון שלבש מדים, הוצב אפרים לחיל השריון, השלים קורס למקצועות־שריון בציון גבוה ביותר וקורס מדריכי שריון, ונשאר בבסיס כמדריך. הוא עלה מהר בסולם הדרגות וכמדריך היה מן המעולים בבסיס. גם בתקופת שירותו נהג למהר הביתה בחופשות ולעזור להורים בעבודת המשק. את יעודו בעתיד ראה אפרים כחקלאי, במשק של אביו. כשפרצה מלחמת יום הכיפורים נשלח אפרים לרמת הגולן והשתתף בקרבות הבלימה נגד הסורים כנהג טנק. בקרב שהתחולל ביום י"ג בתשרי תשל"ד (9.10.1973) נפגע הטנק שלו והוא נהרג. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין במנחמיה. השאיר אחריו הורים ושלושה אחים. לאחר נופלו הועלה לדרגת סמל ראשון.

במכתבו למשפחה השכולה כתב שר הביטחון: "הרשו נא לי להשתתף בכל לב באבלכם, בהילקח מכם אפרים ז"ל. סמל אפרים ז"ל נתן את חייו למען מולדתו. הוא נפל בחזית הצפון במלחמת יום הכיפורים. אפרים ז"ל שירת בחיל השריון. הוא היה חייל טוב וחבר נאמן. אפרים היה אהוב על הכל. זכרו של סמל אפרים דוד ז"ל הינו קודש ונצרנו בלבנו בגאון. יהא זכרו ברוך".

דוד, גרשון

גרשון, בן חנה ומנחם, נולד ביום ח' באב תש"ט (3.8.1949) בקיבוץ בית־השיטה, וסיים גם את לימודיו היסודיים וגם את לימודיו התיכוניים בבית־הספר שבקיבוץ. גרשון היה פעיל בחברת הילדים בקיבוצו, והשתתף בכל עשייה במסגרתה. הוא אהב חגיגות ושמחות ולרוב גם עמד במרכזן. הוא אהב "להשתולל", לעשות דברים באורח ספונטני ולשמח את חבריו והיה מיוזמי הקמת דיסקוטק לצעירים במשק. מאז היה ילד בגן הילדים ביקש ידידות וחברות, ודווקא עם הבודדים בחברה. לא מתוך רחמים עשה כן, אלא מתוך דחף פנימי שמקורו בתפיסת־עולם: לנסות ליצור קשר בין רחוקים ומתרחקים, בין הפרט לבין החברה. הוא סייע לילדי־חוץ להיקלט; עזר למתנדבים ולבאי האולפן בדרך הקשה של ההשתלבות וההיקלטות; לימד, יעץ, הדריך – והתיידד. נכונותו לסייע ולעזור הייתה לשם דבר במשק. הכל ידעו שאם יש צורך בהסעה, בעזרה בעבודה, או בעידוד – גרשון תמיד מוכן, מלא נכונות ורצון־טוב. הוא ייחס חשיבות רבה לטיפוח הדור הצעיר של הקיבוץ – ולכן כבר בשנות לימודיו האחרונות בחר בהדרכה. הוא שוחח עם חניכיו, יצא עמם לפעולות, לכנסים ולטיולים. את הזמן הפנוי שנותר לו לאחר כל עיסוקיו, הקדיש לקריאה ולשמיעת מוסיקה בחדרו בקיבוץ. הוא השתתף בקורס לצילום שנערך באזור מגוריו, וניסה

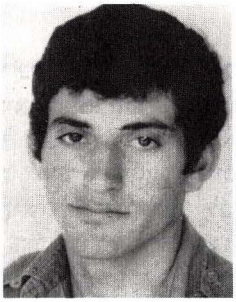
לבטא באמצעות מצלמתו בעיקר את אהבתו לקיבוץ בית־השיטה ולנוף הסובב אותו. עוד בתקופת הלימודים בחר לעבוד בפרדס ועד מהרה מצא את עצמו מוקסם מהעבודה שם, מהאפשרויות הטמונות בה ומעצם החשיבות שבעבודת־כפיים. בזמן מלחמת ששת הימים, בעודו נער, שימש כמרכז ענף הפרדס וזכה להערכת חברי המשק בכלל ואנשי הענף בפרט. הוא הצטיין בטוב־לב, בחביבות, בשלוות־נפש ובשליטה עצמית. תכונות אלה סייעו לו לעמוד במעמסת האחריות שהוטלה עליו או שנטל על עצמו.

גרשון גויס לצה"ל בסוף אוקטובר 1967 והתנדב לחיל האוויר. לאחר שנה וחצי שעשה בקורס טיס, עבר לחיל השריון, והשתלם בקורס לתותחני טנקים. לאחר הקורס הוצב ביחידת שריון ועבר את תקופת מלחמת ההתשה באזור התעלה. הוא היה חייל טוב, עבד קשה והשקיע מאמצים רבים כדי למלא היטב את תפקידיו בצבא. הוא ויתר מלכתחילה על אפשרויות הקידום בתפקידו – כגון הליכה לקורס־קצינים – משום שרצה לחזור לקיבוצו בהקדם האפשרי. את החופשות מהצבא ניצל לעבודה בפרדס ולשהייה במחיצת הוריו.

לאחר ששוחרר מהשירות הסדיר חזר למשק, לרכז את ענף הפרדס, והשקיע מרץ, רצון ומאמצים רבים בפיתוחם, בשכלולם ובשיפורם של אמצעי העבודה ושל שיטות הפעלת מערכות ההשקייה, הריסוס ויתר הגורמים הכרוכים בעבודה זו. הוא עבד ללא ליאות ולא הותיר לעצמו פנאי להתעסקות בכל דבר אחר, בעיקר בגלל רצונו לעשות במו ידיו ובגלל התנגדותו העקרונית לעבודה שכירה. הוא האמין בכל לבו ביכולתו של המשק לקיים את הפרדס בכוחות עצמו ואף לפתחו ולהרחיבו. עם כל זאת מצא זמן לעסוק בתחום ההדרכה, שייחס לו חשיבות רבה. הוא ניחן בכישרון ובתבונה לעבוד עם אנשים, לקשור עמם קשרים וליצור אווירה טובה בין העובדים. כל עובדי הפרדס אהבו את עבודתם והתמסרו לה בעיקר בזכותו של גרשון. זמן רב השתוקק גרשון לצאת לשנת חופשה, ללמוד טיסה ולקבל רשיון טייס. בכך ביקש להגשים שני מאוויים: האחד – לספק את אהבתו הגדולה לטיסה, לריחוף גבוה מעל הנופים שאהב, והשני – לפתח את אפשרויות ריסוס השדות והפרדס מהאוויר, מלאכה שתיעשה על־ידי חברי המשק ולא על־ידי שכירים. חלום זה לא הספיק גרשון להגשים. בתחילה נמנע הדבר בגלל עומס העבודה בפרדס, ההתחייבויות למשק והאחריות הרבה שנטל על עצמו – ואחר־כך פרצה מלחמת יום הכיפורים. במלחמת יום הכיפורים השתתף גרשון בקרבות הבלימה והפריצה נגד המצרים בחזית סיני. בקרב שניטש באזור "החווה הסינית", סמוך לצומת "טרטור־לקסיקון" ביום כ' בתשרי תשל"ד (16.10.1973), נפגע הטנק שלו והוא נהרג. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בבית־השיטה. השאיר אחריו הורים ושני אחים. לאחר נופלו הועלה לדרגת סמל.

קיבוץ בית־השיטה הוציא לאור חוברת לזכרו, ובה קטעי מכתבים שכתב ודברי חברים על דמותו.

דוד, יצחק

יצחק, בן מגידה וג׳מיל ז״ל, נולד ביום י״ב בשבט תשי״ד (16.1.1954), ביפו. כשהיה בן ארבע שנים עברה משפחתו לבית־שאן ושם סיים את לימודיו בבית־הספר היסודי ״מעיינות״. אחרי כן המשיך וסיים את לימודיו בפנימייה החקלאית, ״חוות לימוד״ בעפולה. בפנימייה היה פעיל בחיי החברה, ארגן משחקי חברה ומשחקי ספורט, היה חבר בוועדת הספורט ובמועצת התלמידים בבית־הספר ואף כיהן כיושב ראש המועצה. בלימודים היה תלמיד ממוצע אך שקד על שיעוריו והגיע בהם להישגים יפים. הוא אהב את העבודה החקלאית בבית הספר ובמשך כל תקופת הלימודים שאף להעמיק את ידיעותיו בתחומי החקלאות השונים. משום כך הרבה לעבור מענף לענף, עד אשר התמחה בכל ענפי החקלאות שנלמדו בבית־הספר. הוא לא ידע ליאות והיה נוהג לעבוד שעות רבות יותר מהדרוש כדי ללמוד ולהרחיב את ידיעותיו. איציק היה חובב ספורט מושבע והצטיין בעיקר באתלטיקה קלה, בקפיצה לגובה, אולם היה פעיל גם בענפי ספורט הכדור ושיחק בכדורעף, בכדורגל ובכדורסל. הוא היה חבר טוב ומסור, אהב לעזור לזולת ככל יכולתו והיה אהוב על חבריו ועל מוריו. הוא הצטיין בחוש צדק מפותח ונהג להתווכח עם חבריו ולנמק בתבונה רבה את טענותיו בנושאים שונים. באחד משיעורי החינוך התבקש לדבר על נושא מסוים. איציק בחר לדבר על בעית המפגרים ויחס הציבור אליהם. בסיכום השיעור הוחלט שהכיתה תסע למוסד, כדי לעמוד על אורח חייהם של המפגרים. הוא הושפע מאוד מהביקור וכשחזר לבית־הספר, ארגן איסוף משחקים וצעצועים כדי לשלחם למוסד.

יצחק גויס לצה״ל בתחילת אוגוסט 1972 וביקש להתנדב לחיל הצנחנים, אולם בגלל פגם גופני קטן נמנע הדבר ממנו והוא הוצב לחיל השריון. לאחר תקופת אימונים ביקש מהממונים עליו שישלחוהו לקורס מדריכי־ספורט, מתוך תקווה לממש את שאיפתו להיות מורה לחינוך גופני; ואמנם נשלח לקורס מדריכי־ספורט, והשקיע שם מאמצים רבים כדי להצליח. בסיום הקורס לא חולקו תעודות, כי בינתיים פרצה מלחמת יום־הכיפורים. לבסוף נשלחה אליו תעודת מדריך־מוסמך, אך הוא לא זכה לראותה. במלחמה השתתפה יחידתו בקרבות הבלימה הקשים נגד המצרים בחזית סיני. בהתקפת מטוסים על יחידתו ביום ט״ו בתשרי תשל״ד (11.10.1973) נפגע איציק ונהרג. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין ברמלה. השאיר אחריו אם, ארבעה אחים וחמש אחיות. לאחר נופלו הוענקה לו דרגת סמל.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה כתב מפקד היחידה: ״בנכם יצחק ז״ל שירת ביחידת שריון תחת פיקודי, כחייל בשירות החובה. הוא היה אהוב על חבריו ועל מפקדיו ונפל תוך כדי גילוי אומץ־לב רב, כאשר לחמה היחידה בקרבות הקשים. יהי זכרו ברוך ופועלו מופת לדורות הבאים״.

משפחתו הוציאה לאור חוברת לזכרו, שרוכזו בה דברים על דמותו מפי חברים, מורים, מדריכים ובני המשפחה.

דוד, יצחק

יצחק, בן שושנה ואברהם, נולד ביום ב' בטבת תשי"ב (31.12.1951) בגבעת־עדה. הוא סיים את לימודיו היסודיים בבית־הספר הממלכתי בגבעת־עדה ואחר־כך עבר לישיבה התיכונית־חקלאית "כפר הרא"ה" וסיים שם את לימודיו התיכוניים. הוא היה נער טוב לב, חברותי וישר. שלושה עיקרים היו בדרך חייו: אהבת הזולת, אהבת הארץ ואהבת התורה. אחד ממוריו בישיבה כתב עליו: "אציל נפש בחייו ונאצל במותו הקדוש. מעטות היו שנותיו, אך היו בהם הרבה תורה ויראת שמיים, הרבה חכמה ומעשים טובים, הרבה יושר ועזרה לזולת, הרבה הרבה מאוד אהבת הבריות ואהבת הארץ, עד כדי לתת נפשו בשבילה. צנוע היה, נחבא אל הכלים, נרתע מכל השתבחות עצמית. בעל סבלנות מרובה ויחד עם זאת, עקשנות להגיע למטרה. אמונתו הייתה שלמה ותמימה. שמח היה בקיומן של המצוות ותורת ה' הייתה נר לרגליו". וכן מספר עליו המורה במכתבו, שיצחק חפץ להכשיר עצמו להוראה. אך שאיפתו לתרום למען אחרים לא זכתה להתגשם. הוא היה בן מסור למשפחתו. בחופשותיו מהלימודים נהג לעזור לאביו בעבודות החקלאות השונות בחלקת אדמתם הקטנה בגבעת־עדה.

יצחק גויס לצה"ל במחצית נובמבר 1970 והוצב לחיל השריון. לאחר סיום הטירונות נשלח לבית־הספר לשריון, שם עבר קורסים שונים והיה לשריונאי. אחרי־כן הוצב בגדוד שריון בסיני ושימש שם טען־קשר בטנק. הוא היה חייל טוב, נאמן ומסור לתפקידו. מפקדיו אהבוהו וכבדוהו בזכות היותו חייל אחראי, שמילא תמיד את המוטל עליו ברצינות, בקפדנות וביעילות. גם בצבא התגלה כאדם המוכן תמיד לעזור לזולת ועד מהרה התחבב על כל חיילי היחידה והיה אהוד ואהוב על כולם. כל תקופת שירותו עברה עליו בסיני. כשפרצה מלחמת יום הכיפורים יצא יחד עם גדודו לקרבות הבלימה נגד מתקפת המצרים. ביום י"א בתשרי תשל"ד (7.10.1973), בקרב הקשה שהתחולל בציר "לכסיקון", באזור "החווה הסינית", נפגע הטנק שלו. יחד עם חבריו לטנק קפץ החוצה והחל לנהל קרב בנשק־קל נגד המצרים ובקרב זה, נגד כוח אויב גדול, נפגע יצחק ונהרג. על מעשיו בקרב, על גילוי אומץ־לב ומסירות זכה יצחק לציון לשבח מטעם אלוף פיקוד הדרום. הוא הובא למנוחת־עולמים בחלקה הצבאית בבית־העלמין בקרית־שאול. השאיר אחריו הורים, שלושה אחים ושתי אחיות. לאחר נופלו הוענקה לו דרגת סמל־ראשון.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה כתב מפקדו: "יצחק שירת ביחידת שריון כטען־קשר. במהלך הקרב דבק במשימתו תוך גילוי אומץ לב והכרה בשליחות אותה מילא".

משפחתו של יצחק תרמה ספר־תורה לזכרו ולהנצחת שמו.

דוד, נעים

נעים, בן קולן ומיכאל, נולד בשנת תש"ח (1948) בעירק, עלה לארץ בשנת תשי"א (1951) וסיים את לימודיו בביה"ס היסודי המשותף לגן־יבנה וביצרון שבגן יבנה. נעים היה תלמיד חרוץ ושואף ללמוד ולקנות ידע. בגלל מחלת אביו, נשאה האם שנים רבות בעול פרנסת המשפחה הגדולה. נעים, שהיה קשור מאוד למשפחה. סייע לאם בטיפול ובעזרה לאחים ולאחיות, וכשבגר סייע בפרנסת המשפחה. אחרי שסיים את לימודיו בבית־הספר היסודי למד מסגרות מכנית וכמו־כן יצא לעבוד כטרקטוריסט בישובים שבסביבה. היה צעיר אופטימי, חברותי ואהוד, בעל "ידי־זהב" במה שקשור בעבודה; אדם שתמיד מוכן לסייע ולעזור לכל מי שנזקק לעזרתו.

נעים גויס לצה"ל במחצית נובמבר 1965 ושירת בחיל ההנדסה. עבר קורס פלסים ושירת ביחידות שונות בהנדסה קרבית.

אחרי שחרורו מהשירות הסדיר החליט נעים לעבור מטרקטורים חקלאיים לכלים כבדים יותר ובמהרה הפך להיות מפעיל ציוד מכני כבד. הוא היה יוצא כרגיל השכם בבוקר וחוזר בשעות המאוחרות של הלילה. העבודה בטרקטורים הייתה מושרשת בדמו, כיוון שהוא אהב את הטרקטורים. מספר חודשים לפני המלחמה נשא לאישה את חברתו מזל. במלחמת יום הכיפורים נטל נעים חלק במבצעים שונים ובין היתר הטמנת מוקשים מסביב לתחומי הארמיה השלישית. לאחר הקרבות התנדב להפעיל טרקטור בפעולות הביצור על קו התעלה, ממזרחה, מול עמדות הארמיה השלישית של הצבא המצרי. נעים נפגע ונהרג מיריית צלף בעת עבודה על הטרקטור ביום י"ט בחשון תשל"ד (14.11.1973) והובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין ברחובות. השאיר אחריו אישה ובן, שנולד אחרי מותו ונקרא על שמו, וכן הורים ושבעה אחים ואחיות. לאחר נופלו הועלה לדרגת רב־טוראי.

במכתב תנחומים למשפחתו השכולה כתב מפקדו, כי נעים היה חייל מצטיין, מסור ונאמן, נערץ על־ידי חבריו.

דוד, נפתלי

נפתלי, בן שמחה ויצחק, נולד בשנת תש"ט (1949) בעירק ועלה ארצה עם משפחתו בשנת תשי"א (1951). הוא למד בבית־הספר הממלכתי דתי באבן־שמואל, ואחרי־כן המשיך את לימודיו בישיבה התיכונית "אור עציון" במרכז שפירא, במגמה ההומנית. אחרי שעלתה משפחתו של יצחק ארצה, התיישבה במושב רווחה. בזמן שלמד בבית־הספר ובישיבה, היה נפתלי חבר בתנועת הנוער הדתית "בני־עקיבא". בזמנו הפנוי נתן ממרצו ומכוחו לעזרה במשק של אביו ואחרי־כן במשק של אחיו במושב.

נפתלי גויס לצה"ל בתחילת נובמבר 1967 והוצב לחיל השריון. לאחר הטירונות ולאחר שהשתלם בקורס מקצועות טנק, וסיימו בציון טוב, הוצב כנהג טנק בחטיבה ועשה בה את כל שירותו הסדיר. בתעודת השחרור שלו צוין שהיה חייל שקט וממושמע וביצע את כל המוטל עליו. בזמן ששירת בצבא, רצה נפתלי ללמוד כימיה וביולוגיה באוניברסיטת "בר־אילן" וביקש להתקבל לקורס הכנה ללימודים אקדמיים. הדבר לא יצא אל הפועל, שכן לא הייתה לו תעודת בגרות.

לאחר שסיים את שירותו הסדיר, הוצב לשירות מילואים כנהג טנק בגדוד שריון. כשפרצה מלחמת יום הכיפורים, נקרא נפתלי ליחידתו. הוא השתתף בקרבות הבלימה נגד המצרים בסיני וביום י"ב בתשרי תשל"ד (8.10.1973), תוך כדי הסתערות על גשר פירדאן, כשלושה קילומטרים מזרחית לתעלת סואץ, נפגע הטנק שלו ונפתלי נפגע ונהרג. בתחילה הוכרז כנעדר ורק כעבור תשעה חודשים הוחזרה גופתו מהשטח שבידי המצרים והוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין במושב רווחה. השאיר אחריו הורים, שני אחים ושתי אחיות. לאחר נופלו הועלה לדרגת סמל.

משפחתו תרמה לזכרו ספר תורה לבית־כנסת.

דודוביץ, יצחק־מנשה

יצחק־מנשה, בן בלומה ויחיאל־מיכאל, נולד ביום כ"ד באב תש"ח (29.8.1948) בחיפה, וסיים את לימודיו היסודיים והתיכוניים בבית־הספר הדתי "יבנה" שבעיר מגוריו. אחרי־כן המשיך את לימודיו הגבוהים בישיבת "מרכז הרב" בירושלים. מנשק'ה, כפי שכינוהו בחיבה בני משפחתו וידידיו, היה קשור בכל נימי נפשו לארצו ולאנשים בה. הוא היה נער מוכשר וחרוץ שכל מעשיו הצליחו בידו, אך לא ניאות לקבל תודה או מחמאה על שום מעשה. אמונתו העמוקה והשורשית בדת היהודית, הביאה אותו להכרה מוסרית מדרגה עליונה, לפיה היה מודה לשם על שניתן לו בחסדו לעשות מה שעשה. מנשק'ה היה רודף שלום, שהטיף לצדק ולמוסר, במעשים ולא בדיבורים. הייתה לו נוכחות חזקה שאי־אפשר להתעלם ממנה, ובעת ויכוח או ריב, נאלמו יריביו. הריב בנוכחותו נראה מיותר ומוטעה, והשפעתו המרגיעה על זולתו תרמה להעלאת קרנו של הנער הצנוע הזה. מחנכו מילדות בימי בית־הספר זוכר פעמים מספר ששמע צעקות בחצר ושלח את מנשק'ה לברר מה הסיבה לדבר, ומיד פסק הרעש כלא־היה. הוא ניחן בכושר שכנוע ובכוח הסברה, שמנעו אפשרות לסרב לו כבר מתחילת הדו־שיח. בזכות אמונתו בצדקת ערכיו הפנימיים היו אנשים נאלצים להקשיב לו, וניכר היה בו שאינו מפזר את מילותיו כאבני־חצץ, אלא חושב ומהפך בהן בכל עומקן, ומזדהה כל כולו עם רעיונותיו הנשגבים.

יצחק־מנשה התגייס לצה"ל בסוף ספטמבר 1966. לאחר הטירונות ולאחר שהשתלם בקורס צניחה, הוצב לשרת כרובאי בחיל הרגלים המוצנח. הוא רכש לו

חברים רבים בעת שירותו הצבאי, ועם אחדים מהם שמר על קשר הדוק גם אחרי סיום השירות המשותף.

בתום שירותו הסדיר היה נקרא לתקופות של שירות מילואים פעיל. בנוסף על לימודיו, שהקדיש להם את מרצו ואת זמנו שלא כדי לצאת ידי־חובה סתם, נהג גם לנגן באקורדיון, ולמד אצל מורה מוסמך. הוא התמסר לביצוע התרגילים הקלים והתרגילים הקשים כאחד, בהתמדה וברצינות, ולא החסיר יום אחד בשינון החומר. מנשק׳ה אהב את הזולת, אהב לעזור לחבריו הרבים ואף להורות דרך לצעירים ממנו. בגלל תכונותיו אלה נהיה מדריך בקן של תנועת "בני־עקיבא". הוא הרבה לקחת את חניכיו לטיולים לאורכה ולרוחבה של הארץ והחדיר בהם את אהבתו הגדולה למולדת, ואת הרצון לשמור על כל היופי שבה. כמו כן שוחח עמם רבות, בלי לספור את השעות ובלי לעשות חשבון של זמן. נושאי השיחות היו רבים ושונים, החל מבעיה פרטית־מוסרית של אחד החניכים וכלה בסיבות לשבתנו בארץ הזאת, לרבות דיונים במצבנו הפוליטי, או קריאת סיפורים כדי לספק את הצורך התרבותי והאסטטי אצל חניכיו. חניכיו התייחסו אליו בחום רב ובהערכה ללא גבול, והעריצו את אישיותו ואת מעשיו. בואו אליהם היה להם כאור, ובלכתו התחננו שישאר עוד מעט, או שישוב במהרה. הוא קיים חוג שבועי קבוע באמונת ישראל בסניף התנועה, וניגן באקורדיון בגן ילדים בנצרת. מנשק׳ה קיבל את חינוכו בבית, אולם היה לו גם רב, שהיה לו כאב־רוחני מימי לימודיו בישיבת הרב, שהבחין באיכות המיוחדת שלו כאדם, והשניים שמרו על קשר הדוק מאז הכרותם ועד יומו האחרון של מנשק׳ה. רבו האהוב היה הרב צבי יהודה הכהן קוק, ודרכו התוודע אל ספריו של הרב קוק זצ"ל, ושתה בצמא את הכתוב בהם. מנשק׳ה לימד בנצרת ובחיפה, וכתב מאמרים בתחום אמונת ישראל ותורתו, ושיחות לפרשת השבוע. גישתו לילדים הייתה ישירה ופשוטה, והשפעתו עליהם — כבירה. פעם קרה שניגש אל ילדים חילוניים, שהתפרעו ברחובה של נצרת־עילית, ותוך שיחה של דקות אחדות הצליח לשכנעם שיבואו אליו לפגישות שבועיות בביתו, וסופם שהפכו לו כילדיו. מנשק׳ה נשא אישה והקים משפחה חמה. במלחמת יום הכיפורים השתתף מנשה בקרבות הבלימה והפריצה נגד המצרים בחזית סיני. ביום כ"ה בתשרי תשל"ד (21.10.1973), בשעות בין־הערביים המאוחרות עסקה יחידתו בסריקת אזור הלחימה. לפתע נפתחה על הכוח אש על־ידי מארב של חיילי קומנדו מצריים. המחלקה הקדמית — מחלקתו של יצחק־מנשה — עברה את סוללת מסילת הברזל, שלאורך תעלת המים המתוקים, והסתערה על מקור האש. בהסתערות נפגע אחד החיילים, והחובש יחד עם יצחק־מנשה חשו להגיש לו עזרה ראשונה. אז נפתחה אש מכוונת היטב על השלושה ומנשה נפגע מצרור בחזהו ונהרג. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין הצבאי בהר־הרצל. השאיר אחריו אישה בהריון, בן — אליקים־צבי ובת — אלימור שנולדה לאחר נופלו, הורים ואח. לאחר נופלו הועלה לדרגת רב־טוראי.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה כתב מפקדו: "היה מופת לכולם, אמיץ וחרוץ, עודד את הזקוקים לעידוד".

דוד־זאדה, דוד

דוד, בן מוניר ומשה, נולד ביום ל׳ באב תשי״ג (11.8.1953) בירושלים. הוא למד בבית־הספר היסודי ״חזון־עובדיה״ בבאר־שבע ואחרי־כן סיים את לימודיו בבית־הספר התיכון־המקצועי המקיף ג׳ בבאר שבע. דוד היה תלמיד טוב, חרוץ ושקדן. מחנכיו מציינים כי היה בעל אופי נעים ונוח. הוא הצטיין באהבת החיים ובאהבת האדם וידע לקבל כל דבר בחיים בחיוך ובסלחנות. הוריו מספרים כי אין הם יכולים לזכור אותו כועס על מישהו. הוא היה חובב ספורט ועשה לו מנהג שלא להחמיץ את משחקי הכדורגל שהתקיימו בשבתות בבאר־שבע, וברבות הימים אף הצטרף לקבוצת הכדורגל של בית ספרו. כמו כן אהב להאזין למוסיקה וניגן בגיטרה.

דוד גויס לצה״ל בראשית נובמבר 1971 והוצב לחיל השריון. לאחר סיום הטירונות השתלם בקורס טען־קשר ובקורסים שונים למקצועות הטנק. במהלך שירותו בצה״ל הקפיד לשמור על קשר עם משפחתו, היה כותב, מטלפן ומתעניין בכל המתרחש בבית. תמיד היה מבקש מהוריו שלא ידאגו לו ומעולם לא התלונן בפניהם על קשיים. במלחמת יום הכיפורים לחם עם אנשי יחידתו בקרבות הבלימה נגד המצרים בחזית הדרום. ביום י״ב בתשרי תשל״ד (8.10.1973), על כביש התעלה באזור איסמעיליה, נפגע דוד ונהרג. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בבאר־שבע. השאיר אחריו הורים, אח ושלש אחיות. לאחר נופלו הועלה לדרגת סמל.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה כתב מפקדו: ״דוד היה חייל טוב, אחראי ומסור. הוא היה אהוד על כל מי שהכירו. הוא ביצע את המוטל עליו בדבקות ושמר על מוראל גבוה. במלחמת יום־הכיפורים לחם באומץ לב ובחירוף נפש״.

דודזון, יוליאן

יוליאן, בן מריטה ופרוים־יוסף, נולד ביום כ״ח בשבט תש״ח (10.1.1948) בבוקרשט שברומניה ועלה ארצה עם משפחתו בשנת תשכ״ב (1962). הוא למד בבית־ספר יסודי ועשה שנה אחת בבית־ספר תיכון בעיר מולדתו. אחרי־כן המשיך בלימודיו בבית־הספר החקלאי בבן־שמן, ובבית־הספר תיכון־חדש בתל־אביב, במגמה הריאלית. יוליאן היה תלמיד מצטיין, ממושמע ואהוב על מוריו ועל חבריו. מחנכו כתב עליו, שהיה ״תלמיד מוכשר וחרוץ מאוד, ובשקידתו הרבה השיג עד מהרה (חודשים מעטים לאחר שהחל ללמוד) את רמת הכיתה״. יוליאן אהב לעסוק במכניקה, לפרק כלים ולהרכיבם, ולקרוא ספרים בתחומי ההנדסאות והאלקטרוניקה. הוא עסק גם במלאכות־יד שונות – הוא תיקן חפצים ישנים ועשה הרבה לעיצוב פני ביתו. היה לו אוסף בולים גדול,

כולם בתחום בעלי־חיים. אך יותר מכל אהב לטייל בנופי הארץ ולהתבונן בצמחייתה ובבעלי־החיים שבה.

יוליאן גויס לצה"ל במחצית אוגוסט 1966 והוצב לחיל השריון. לאחר סיום הטירונות השתלם בקורס למקצועות טנק "שרמן", בקורס למפקדי טנקים "שרמן" ובקורס למפקדי טנקים "פאטון". הוא היה חייל טוב, ממושמע ואהוב על מפקדיו ושימש דוגמה לחבריו במזגו הטוב, בסבילותו, בהתנהגותו ובצייתנותו. הוא השתדל שלא להדאיג את הוריו והרבה לכתוב מכתבים הביתה. על חלקו במלחמה בשנת 1967 הוענק לו "אות מלחמת ששת הימים". לאחר מלחמה זו הסתגר בעצמו והרבה לשקוע בהרהורים.

לאחר ששוחרר מהשירות הסדיר נתקבל לאוניברסיטת תל־אביב, בה סיים את לימודיו בחוג לביולוגיה. אחרי־כן השתלם בקורס לתכנון ולתכנות ועבד בניתוח שיטות במשרד האוצר. תקופה מסוימת עבד במשרד החקלאות, בסקר החי והצומח בארץ. יוליאן היה חברותי מאוד, דואג לידידיו ומקרבם. הוא היה חביב עליהם בשל יושרו וכנותו, והם זוכרים היטב את חיוכו המלבב, חוש ההומור שלו, בדיחותיו וצחוקו המתגלגל. הוא היה בעל כוח־רצון, לוחם ללא פשרות בכל מכשול וקושי שניצב בדרכו, אך עם זאת ידע להסתגל לכל מצב. הוא לא היה ברזן, אהב את הפשטות ושמח בחלקו. בשנת 1972 נשא את חברתו יהודית לאישה. הוא היה בן מסור להוריו, בעל נאמן לאשתו ואב אוהב לבתו. כשפרצה מלחמת יום הכיפורים גויס יוליאן ונשלח עם יחידתו לחזית בסיני. בקרב שהתחולל ביום י"ט בתשרי תשל"ד (15.10.1973), על ציר "טרטור – לכסיקון", מול "החווה הסינית", נפגע הטנק שלו ועלה באש. תחילה נחשב יוליאן כנעדר. לימים זוהתה גופתו והוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בקרית־שאול. השאיר אחריו אישה ובת, אב, אם ואח. לאחר נופלו הועלה לדרגת סמל־ראשון.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה כתב מפקדו: "יוליאן מילא את תפקידו כתותחן טנק במסירות רבה. הוא הצטיין ביכולתו, באחריותו, בקור רוחו ובאומץ לבו העילאי, והיה מופת לצוותו ולחבריו".

דודיאן, פרץ

פרץ, בן טובה תבדל"א וחביב ז"ל, נולד בשנת תש"א (1941), בפרס. בהיותו כבן שש, החל לומד בבית־ספר עממי בעיר הולדתו. ב־1950, כשהיה כבן תשע, עלתה משפחתו ארצה והתיישבה בתל־אביב. בגיל צעיר יחסית התייתם פרץ מאביו. אמו האלמנה, התקשתה בפרנסת המשפחה ונאלצה לחפש אורח חיים שיקל עליה. כך נשלח פרץ להשלים את השכלתו היסודית במוסד "אונים" בכפר סבא. כיוון שהיה ילד עירני ואוהב חברה, התאקלם פרץ במהירות בחברת בני גילו במוסד. הוא הצליח ללמוד בקלות יחסית את השפה החדשה והשתלב היטב בלימודים בכיתה. בתום שנת הלימודים הראשונה

במוסד עבר ללמוד בקיבוץ רמת־יוחנן. החיים בקיבוץ, במרחבי השדות ובין בעלי החיים, קסמו לו והוא היה מאושר. הוא אהב את הקרבה לאדמה ולטבע, והשתתף בכל החגיגות שנהגו חברי הקיבוץ לחגוג עם ילדיהם. פרץ היה נער שקט ובעל מזג נוח. מעולם לא התקוטט ולא היה מעורב במריבות. חברו הטוב, מאיר ברוך, מספר שפרץ היה אהוב על רבים מבני המשק. עם חלק מהם פיתח מערכת יחסים יפה ולבבית ושמר עליה במשך שנים רבות, גם לאחר שעזב את הקיבוץ. כיוון שחיבבוהו כל כך, הירשו לו וגם לימדוהו לנהוג בטרקטורים שונים. כך במשך שתי השנים האחרונות למגוריו בקיבוץ הרבה לנהוג בטרקטורים והפך ל"בעל מקצוע" של ממש. הקיבוץ גם אפשר לו לפתח את תחביבו – חובבות רדיו והוא בנה במו ידיו מכשירי אלחוט שונים. שעות ארוכות היה יושב ליד המכשירים השונים ובסבלנות אין קץ פרק, הרכיב ותיקן מכשירי רדיו שונים שהגיעו לידיו. פרץ אהב מאוד גם את משחק הכדורגל. הוא השתתף בקביעות במשחקים שנערכו במשק והיה שחקן טוב וספורטאי הוגן. בשנת 1957 חזר לתל־אביב וסיים את לימודיו בבית־הספר התיכון (ערב) "מונטיפיורי". באותה שנה גם עבר בהצלחה את הבחינות המוקדמות של משרד החינוך והתרבות.

פרץ גויס לצה"ל בסוף אוגוסט 1958 והוצב לחיל הקשר. לאחר סיום הטירונות השתלם בקורסים מקצועיים של החיל ולאחר שסיים את הקורסים בהצלחה והוסמך כקשר, הוצב לחיל המודיעין. הוא היה חייל מוכשר ונבון ומפקדיו היו מרוצים מאוד מעבודתו. במשך הזמן למדו להעריך אותו כחבר וכאדם ומפקדיו שיבחו אותו על חריצותו ונאמנותו. הוא נשלח לקורסי השתלמות, שהקנו לו סיווג מקצועי גבוה יותר. לאחר שהצליח גם בקורסים אלה, הועלה בסולם הדרגות והגיע לדרגת סמל.

במלחמת יום הכיפורים השתתף פרץ בקרבות הבלימה בסיני ואחר־כך השתתף גם בקרבות הפריצה אל הגדה המערבית של תעלת סואץ. ביום כ"ט בתשרי תשל"ד (25.10.1973) נפל פרץ בשעת מילוי תפקידו. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בקרית־שאול. השאיר אחריו אישה ושני בנים, אם ואח. לאחר מותו הועלה לדרגת סמל־ראשון.

דוידוביץ, נתן

נתן, בן מלכה וזאב, נולד ביום ב' בטבת תשי"א (11.12.1950) בחיפה. הוא למד בבית הספר היסודי־דתי רמב"ם ואחרי־כן סיים את לימודיו בבית־הספר התיכון הדתי "יבנה" בחיפה. הוא היה תלמיד מעולה, בעיקר במקצועות הריאליים וסיים את הלימודים בבית־הספר התיכון בציונים מצוינים. נוסף על הלימודים עסק בעבודות כפיים שונות. נתן הכין במו ידיו רהיטי עץ, כלי נחושת ומתכת וביצע עבודות שונות בתחום האלקטרוני־קה. הוא היה חבר בתנועת הנוער "בני עקיבא", וכן היה חובב ספורט והצטרף לקבוצת הכדורסל "אליצור" ולחוג לקליעה של הגדנ"ע. חודשים אחדים לפני גיוסו

לצה"ל עבד כחרט במפעל של התעשייה הצבאית. למרות שלא הייתה לו כל הכשרה מקצועית, זכה לשבחים רבים מפי מעסיקיו.

נתן גויס לצה"ל במחצית פברואר 1969 והוצב לחיל השריון. לאחר סיום הטירונות השתלם בקורסים מקצועיים שונים, לרבות קורס מפקדי טנקים, ואחר כך נשלח לקורס קצינים. הוא סיים את קורס המט"קים ואת קורס הקצינים כחניך מצטיין. נתן היה חייל ומפקד מעולה. פקודיו חיבבוהו בשל מזגו הנוח ומפקדיו נהגו לציינו כמופת לדייקנות ולמסירות בביצוע הוראות. בתקופת מלחמת ההתשה שירת במעוזים בקו התעלה ובתום שירות החובה התנדב לשרת בצבא הקבע לתקופה של שמונה חודשים.

מיד לאחר שהשתחרר החל ללמוד בטכניון וסיים את לימודי השנה הראשונה במחלקה למדעי המחשב. כשפרצה מלחמת יום־הכיפורים הצטרף נתן אל אנשי יחידתו, נשלח לסיני ושם השתתף בקרבות הבלימה והפריצה נגד המצרים. לאחר שמפקד הפלוגה שלו נפגע באחד הקרבות, הוטל על נתן הפיקוד על הפלוגה. ביום כ"ה בתשרי תשל"ד (21.10.1973) נקלעו אנשי יחידתו לקרב קשה ובקרב זה נפגע נתן פגיעה ישירה מטיל "סאגר" ונהרג. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין הצבאי בחיפה. לאחר נופלו הועלה לדרגת סרן מיום פרוץ המלחמה.

דוידזון, יוסף

יוסף, בן לובה ופסח, נולד ביום א' בניסן תש"ח (10.4.1948) בוילנה שברוסיה ועלה ארצה עם משפחתו בשנת תשי"ט (1959). הוא למד בבית־הספר היסודי בשכונת קרית־יובל בירושלים ואחרי־כן סיים את לימודיו בבית־הספר התיכון־מקצועי "אורט" בירושלים. יוסף היה תלמיד טוב, שקדן וחרוץ. לדברי מחנכו היה נער שקט, ממושמע וצנוע, וחבריו מספרים כי היה רציני ביחסו לדברים, חברותי ומוכן תמיד לעזור לזולת. הוא היה בן מסור להוריו ודואג למשפחתו. גבה קומה היה, חסון ובעל קול עמוק.

יוסף גויס לצה"ל במחצית יוני 1967 והתנדב לשרת, ללא ידיעת הוריו, באחת היחידות המובחרות בצה"ל, למרות שהיה בן יחיד. לאחר סיום הטירונות השתלם בקורס מכונאי טנקים ובקורס מכונאי רכב והוצב באחת מיחידות חיל החימוש באזור הדרום. הוא נהג לומר לחבריו כי צה"ל הוא ביתו השני. הוא אהב את החיים בצבא ורכש לו ידידים רבים ביחידה. לדברי מפקדיו היה חייל מעולה, אחראי ומסור לתפקידו. מעולם לא התלונן על קשיים ונודע בין אנשי היחידה כצנוע, שקול וישר. סמוך למועד שחרורו מהשירות הסדיר השתתף בפשיטה למצרים. מאוחר יותר נפצע קשה בעת מילוי תפקידו. לאחר ניתוח ואשפוז ממושך בבית חולים, דחה את אבחנת הרופאים, שקבעו לו סוג בריאות נמוך, והתנדב לשרת שנה אחת בצבא הקבע.

לאחר שהשתחרר החל ללמוד בבית־הספר להנדסאים בבאר־שבע. בתקופת שירותו במילואים התנדב לשרת ביחידה מובחרת והשתתף במבצעים מיוחדים

ומסוכנים. כשפרצה מלחמת יום הכיפורים התייצב יוסי ביחידתו ונשלח לסיני, שם לחם בקרבות הבלימה והפריצה נגד המצרים. ביום כ"ג בתשרי תשל"ד (19.10.1973), בקרב קשה על כיבוש מוצב "אורחה", נפגע ונהרג. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בהר־הרצל. לאחר נופלו הועלה לדרגת רב־סמל.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה כתב חברו ליחידה: "כאשר ראיתי את יוסי לראשונה – התרשמתי מהופעתו: גבה קומה וחסון. אך יחד עם זאת אני זוכר אותו כבחור שקט וצנוע. הוא היה בעל מקצוע מעולה, שאין תקלה העומדת בפני ידיו הטובות ורצונו העז ללמוד ולדעת יותר ויותר. בקיאותו ברזי השריון הפליאה ממש, אך הוא לא הסתפק בכך ובכל הזדמנות רצה ללמוד ולהעמיק את ידיעותיו. יוסי ז"ל לא זכה להישאר עמנו. הוא נמנה עם אותם לוחמים, שהקריבו חייהם למען המטרה הנעלה ביותר – ביטחון המדינה".

דויטשר, אריה

אריה, בן רחל ואהרון, נולד ביום ו' בכסלו תשי"ג (24.11.1952) בחיפה. הוא למד בבית־הספר היסודי "הגפן – חיה זיו" והמשיך בלימודיו בבית־הספר התיכון העירוני א' בחיפה, במגמה הביולוגית. הוא היה טוב־לב, חברותי ומכניס אורחים נלהב. מקובל היה על חבריו ואהוד עליהם מאוד. אריה היה מסודר מאוד ואחראי. פיקח היה, מהיר תפיסה ונבון. היה לו חוש הומור, וידע לשעשע את חבריו באמרות שנונות, ורוחו הייתה טובה עליו תמיד. איש נעים־שיחה היה ודבריו ערוכים בהיגיון ובטעם. הוא היה עדין־נפש, ישר־לב ובעל מצפון. תמיד דיבר אמת ומעולם לא היסס לומר את שבלבו, אפילו היו הדברים קשים ומעיקים. הוא היה בן נאמן ומסור להוריו ורחש להם כבוד רב.

אריה גויס לצה"ל במחצית אוגוסט 1971 והתנדב לחיל השריון. לאחר סיום הטירונות השתלם בקורס מקצועות טנק "סנטוריון" והיה טען־קשר בטנק. הוא היה חייל אחראי ומסור לתפקידו ואהוב על מפקדיו. הוא שימש דוגמה לחבריו בחריצותו הרבה וברצונו העז להצליח בכל משימה שהוטלה עליו. בתקופת שירותו השתדל שלא להדאיג את הוריו ולא סיפר להם את הקורות אותו בצבא, על האימונים המפרכים ועל חיי השדה הקשים. במלחמת יום הכיפורים הוצב אריה בגדוד־סיור שלא הכיר את אנשיו. חמישה ימים רצופים נלחם, כמעט ללא מזון וללא שינה, והחליף תוך לחימה שלושה טנקים שנפגעו בזה אחר זה. ביום ט"ו בתשרי תשל"ד (11.10.1973), בחאן־ארנבה שברמת הגולן, על כביש קונייטרה־דמשק, נהרג אריה מאש שנורתה אליו מן המארב. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בחיפה. השאיר אחריו אב, אם ואחות. לאחר נופלו הועלה לדרגת סמל.

דברים עליו כלולים בחוברת שהוציאה לאור יחידתו לזכר חלליה; בית־הספר העירוני א' בחיפה הוציא לאור חוברת לזכר בוגרי בית־הספר שנפלו, ואריה בתוכם.

דולר, ליבי

ליבי, בן גבי ודב, נולד ביום ז׳ בתמוז תש״ב (22.6.1942) בתל־אביב ולמד בבית־הספר היסודי ״תל־נורדוי״ בעיר הולדתו. הוא היה נער ערני וחביב, והפליא לנגן בפסנתר; ביחוד הצטיין באלתורי ג׳ז ומוסיקה מודרנית. מנעוריו היה שחיין מצוין ומשאת נפשו הייתה — הים. לאחר סיום לימודיו בבית־הספר העממי הלך לבית־הספר לקציני־ים בעכו. אמנם מלכתחילה נוכח לדעת שאין זה הכיוון שהוא שואף ללכת בו, ובכל זאת היה מן המצטיינים במחזורו. לאחר תום שנת לימודים אחת, עזב את עכו למרות הפצרות מפקדיו בבית־הספר, והלך ללמוד בבית־הספר התיכון עירוני א׳ בתל־אביב. הוא היה דמות מרכזית בחברתו, בפעילותו הנמרצת, בנגינה ובספורט. חיבה רבה רחש למקצועות טכניים, אהב מכוניות וחלם על אוסף מכוניות עתיקות, שיוכל לשפצן בבוא היום. בעודו תלמיד בבית־הספר התיכון החליט סופית כי ייעודו יהיה הטיס. הוא סיים את לימודיו בהצלחה ועיניו נשואות לקורס־טיס.

ליבי גויס לצה״ל בסוף אוקטובר 1960, כעבור חודש נשלח לקורס טיס בחיל־האוויר ומאז החל מגשים את חלום נעוריו. הוא השלים קורס־טיס וקורס־צניחה, למד להפעיל סוגים שונים של מטוסי סילון, נודע כטייס מעולה במטוסי ״פוגה״ ו״מיסטר״ ונעשה מדריך טיסה. בחוות הדעת של מפקדיו באותה תקופה נאמר עליו: ״בעל יזמה ומרץ במילוי תפקידיו. בעל כושר תפיסה טוב והבנה, מסתדר יפה עם אנשים. יעיל במילוי תפקידו״. וכמדריך טיס צוין: ״יסודי, אחראי ומסודר בביצוע עבודתו; אהוב על חניכיו״. בבית הספר לטיס השתתף ברביעייה האירובטית של בית־הספר וכבר אז ניכר בחתירתו להתקדמות והפך לטייס מן השורה הראשונה, מדריך מסור ונמרץ, שיש לו סיכויים להתמנות מפקד קורס. כל המבחנים שעבר בתקופת שירותו מורים על רצונו העצום להתקדם ולהפוך את הטיס למשלח ידו הצבאי והאזרחי. לאחר שסיים את הקורס, נשא לאישה את חברתו מנעורים עדנה. בשנת 1965 נולד להם בנם הבכור עדלי, אשר שמו הורכב מצירוף ראשי שמות הוריו — עדנה וליבי. בשנת 1970 נולדה הבת שירה.

בסוף מרס 1966 השתחרר ליבי מצה״ל והתקבל לעבודה כטייס ב״אל על״. תוך חמש שנים וחצי נעשה ליבי קברניט והיה צעיר הקברניטים ב״אל על״, והוא בן עשרים ותשע בלבד. במלחמת ששת הימים השתתף כטייס מיסטר בתקיפת בסיסי חיל־האוויר של המצרים ושל הסורים והשמיד על הקרקע עשרה מטוסים ועשרים ושמונה נגמ״שים. מטוסו נפגע בפעולה בשמי דמשק, אולם הוא הצליח להנחיתו בשלום. בשנת 1969 חזר ליבי והתנדב לשרת בחיל־האוויר כדי ללמוד את מטוס ה״סקייהוק״ החדש ובתקופת מלחמת ההתשה יצא לגיחות הפצצה באזור הדלתא של הנילוס ובאזור תעלת סואץ. ליבי הרעיף רוב אהבה על משפחתו — על אשתו, ילדיו ואמו. הוא שעשע את חבריו בנגינתו והיה הרוח החיה במסיבות. הטייס, שבכוח רצונו העצום ושקידתו הצליח להגיע להישגים בחיל האוויר ולהיות אחד הטייסים הטובים בו, ואשר בן עשרים ותשע היה לקברניט ב״אל על״, לא התנשא על חבריו; הוא אהב

את כולם והם אהבו אותו, את גדלותו, את אהבת החיים ואת האופטימיות המלבבת שלו. אמרתו "חיים רק פעם אחת", הייתה סיסמת חייו והוא גמר אומר למצות את הטוב ביותר והמועיל ביותר בחייו. ליבי אהב את המדינה והאמין בכל לבו, שיום יבוא והיא תהיה "גדולה", אם לא במרחב שבין גבולותיה, כי אז ברמתה. במלחמת יום הכיפורים יצא ליבי לגיחות הפצצה על בסיסי טילים של המצרים. וביום י"א בתשרי תשל"ד (7.10.1973), אחרי שהשלים שורה ארוכה של גיחות, נפגע מטוס ה"סקייהוק" שלו מטיל נ"מ והופל, וליבי נהרג. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בקרית־שאול. השאיר אחריו אישה, בן ובת, אם ואח. לאחר נופלו הועלה לדרגת רב־סרן.

בספרו "ראש גשר", הקדיש אורי דן פרק לליבי דולר.

דוניגר, אהוד (הווארד)

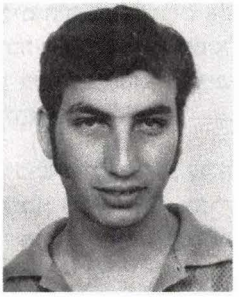

אהוד, בן רות ודוד, נולד ביום ד' באייר תשי"ג (19.4.1953) במנצ'סטר שבבריטניה ועלה ארצה עם משפחתו בשנת תשט"ז (1956). בארץ למד בבית־הספר היסודי בקיבוץ נווה־ים ובבית־הספר החקלאי בכפר גלים. הוא היה תלמיד חרוץ ואהב ללמוד. כיוון שהיה עליז, אופטימי ומוכן תמיד לעזור לזולת, התחבב על נקלה על מוריו ועל חבריו לכיתה. הוא היה ממושמע והצטיין במסירות ובאחריות בביצוע כל המשימות שהוטלו עליו בבית־הספר החקלאי. בן מסור היה להוריו, דואג למשפחתו, ישר ובעל מצפון. הוא היה חובב ספורט, אהב לשחות ונהג לצאת לטיולים ברחבי הארץ עם אנשי תנועת המושבים. יפה תואר היה ובעל שיער בלונדיני.

אהוד גויס לצה"ל בראשית אוגוסט 1971 והוצב לחיל השריון. לאחר סיום הטירונות ולאחר שהשתלם בקורס נהגי־טנקים ובקורס תותחני־טנקים, נשלח לשרת באחת מיחידות חיל השריון בדרום הארץ. זמן קצר אחרי כן נשלח לקורס קציני שריון. כשפרצה מלחמת יום הכיפורים, שימש בתפקיד קצין־קישור של גדוד טנקים. הוא דרש ממפקדיו לצרף אותו אל הכוחות הלוחמים והתנדב לשמש כנהג־טנק, על־אף תפקידו. הוא לחם עם אנשי יחידתו בקרבות הבלימה הקשים בסיני. ביום כ' בתשרי תשל"ד (16.10.1973), באזור צומת "לכסיקון", נפגע בהפגזה ונהרג. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין במושב הבונים. לאחר נופלו הועלה לדרגת סגן־משנה והוענק לו עיטור המופת על אומץ לבו ועל התושייה והדבקות שציינו את פועלו בקרבות, וזה נוסח העיטור: "לאות ולעדות כי 2138748 סג"מ דוניגר אהוד (הווארד) גילה אומץ לב הראוי לשמש מופת. תיאור המעשה: סג"מ אהוד דוניגר ז"ל שירת בתפקיד קצין־קישור של גדוד־טנקים. עם פרוץ מלחמת יום־הכיפורים דרש ממפקדיו להצטרף לכוחות הלוחמים. סג"מ אהוד דוניגר ז"ל התנדב לשמש כנהג טנק, על־אף תפקידו ודרגתו כקצין, עד לנפילתו בקרב. במעשהו זה גילה אומץ־לב, תושייה ודבקות במשימה למופת".

בחוברת שיצאה לאור מטעם המושבים השיתופיים ובביטאון תנועת המושבים פורסמו מאמרים לזכרו. כתב חברו: "לאהוד היו כל הנתונים וכל הסיכויים להצלחה בחיים. הייתה לו גישה רצינית ואחראית לדברים שהוטלו עליו, מצב רוח נוח, נכונות לעזור לזולת וכושר תפיסה ומעשיות. כל אלה עמדו לו בדרך החיים הקצרה שהספיק לעבור. אכזרי הגורל אשר פגע בו והשמיט במכה אחת את כל התקוות המבוססות שלו, של משפחתו, של משקו ושל כל מכריו וחבריו הרבים".

דונר, שמואל

שמואל, בן פני ומוריס, נולד ביום כ"ב בתמוז תשי"ב (15.7.1952) בחדרה. כשהיה ילד עברו הוריו להתגורר ביפו, ושם למד בבית־הספר היסודי "נוה־צדק". מכיוון שמילדות נתגלו אצלו כשרונות למלאכת־יד, החליטו הוריו לשלחו לבית־ספר מקצועי ושמואל התקבל לבית־הספר התיכון־מקצועי "אורט" ביד שפירא. שמואל למד נגרות והצטיין במקצועו. חלק גדול מעבודותיו עשה בשביל בית הוריו – ארון־קיר, שולחנות וכיסאות, המקשטים עד היום את הבית. שמואל היה קשור מאוד לבני משפחתו, ובתקופת שירותו בצבא נהג לשלוח להם מכתב מדי יום ביומו. גם חברים רבים היו לו, שכן היה נער מלא חיים ומרץ ובעל חוש הומור, שקירב אליו לבבות. אם כי גדל בתנאי חיים קשים למדי, לא קבל על גורלו ובלט משכמו ומעלה מעל שאר נערי השכונה. מלבד מלאכת־היד, שהייתה תחביבו העיקרי, עסק הרבה בספורט, במשחקי טניס־שולחן ובכדורגל.

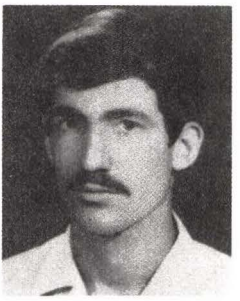
שמואל גויס לצה"ל בראשית מאי 1970 והוצב לחיל השריון. בתקופת שירותו השלים קורס תותחנות טנקים וקורס מקצועות טנק.

בראשית מאי 1973, לאחר ששוחרר מהשירות הסדיר, שב לעסוק במקצועו הקודם – נגרות. במלחמת יום הכיפורים שירת כטען־קשר בחזית הדרומית. יחד עם יחידתו השתתף בקשים שבקרבות הבלימה: קרב התקפת הנגד ב"טלויזיה", קרב הפריצה וההבקעה אל עבר תעלת סואץ, קרב בלימת השריון המצרי ב"לקקן" וקרבות החיץ החקלאי שממערב לתעלת סואץ. ביום כ"ו בתשרי תשל"ד (22.10.1973), נשלחה מחלקתו ללוות כוח צנחנים באזור שמדרום־מערב לאיסמעיליה. בקרב שהתחולל שם בין כוחותינו לבין כוחות האויב, נפגע הטנק שלו ושמואל נהרג. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין הצבאי בקרית־שאול. השאיר אחריו אב, אם ואחות. לאחר נופלו הועלה לדרגת סמל־ראשון.

במכתב תנחומים למשפחה כתב מפקדו: "שמואל היה אהוב ומקובל על חבריו ועל מפקדיו. מעשיו וכושר התמדתו שימשו לכולם כדוגמה"; שר הביטחון כתב: "שמואל היה חייל מסור וחבר נאמן. הוא היה אהוד על כל מי שהכירו".

בחוברת שהוציא גדודו לאור לזכר נופליו, כלולה רשימה על שמואל.

דור, חנוך

חנוך, בן צפורה ומשה דורלבר, נולד ביום כ״ב בתשרי תש״ח (5.10.1947) בשדה־אליהו, שבעמק בית־שאן. הוא למד בבית־הספר היסודי־דתי שבמקום מגוריו ואחרי־כן סיים כיתה י״ב מקצועית. בשני מוסדות חינוך אלה ספג את אהבת התורה ואהבת העבודה – שני האידיאלים שלאורם עתיד היה ללכת במרוצת חייו הקצרים. רעיו העידו עליו כי ניחן באומץ־לב, בכושר התמדה ובנחישות החלטה, ותכונות אלה מצאו את ביטוין באהבתו את הספורט. חנוך אהב ללכת ולסייר, ובטיולים היה רץ ומקדים את חבריו, עמוס תרמיל כבד על גבו. למרות שלא אהב את הישיבה הממושכת על ספסל הלימודים, למד בעקשנות ובמרץ לבחינות הסיום ועמד בהן בהצלחה. הוא הקדיש מעתותיו לפעילות חברתית בתנועת הנוער הדתית ״בני־עקיבא״.

חנוך גויס לצה״ל בנובמבר 1965 והתנדב לנח״ל. בזכות כושרו הגופני המעולה לא התקשה ביותר באימוני הטירונות המפרכים וסיים את האימון בהצטיינות. אחר־כך נשלח לקורס מ״כים וברבות הימים נשלח לקורס קציני חי״ר. בפרוץ מלחמת ששת הימים היה חנוך צוער וזמן רב לא סלח למפקדיו על שסירבו לשלחו להשתתף בקרבות. כשנה לאחר המלחמה, שעה ששירת כסגן מפקד היאחזות נח״ל במחולה בבקעת־הירדן, נפצע ברגלו כשעלה על מוקש בעת סיור. ״הפרופיל הרפואי״ שלו הורד, אך הוא עשה מאמצים רבים לחזור לכושר המעולה שהיה לו. מאמציו נשאו פרי ולאחר חודשים מספר שב לרוץ ולשחק בכדורסל.

בשנת 1968, לאחר תום שירותו הצבאי הסדיר, ביקש חנוך לצאת להשתלמות בחינוך גופני, אולם מוסדות הקבוצה דרשו שייצא לשנת הדרכה. חנוך לא הסכים לכך, ובלב כבד עזב את שדה־אליהו והחל לומד בבית־המדרש למורים לחינוך גופני על־שם וינגייט. הלימודים היו קשים ולא עוד אלא שבשנה הראשונה שירת במילואים יותר ממאה ימים. כדי לממן את לימודיו עבד בחופשת הקיץ בסלילת כבישים בסיני. בעת ההיא אף השתתף, בהתנדבות, בקורס לקציני סיור, וכשסיימו הוצב ליחידת סיור בחיל־השריון. ב״ווינגייט״ הכיר את חברתו, שעתידה הייתה להיות אשתו – אילת. יחד תכננו תכניות לעתיד ובשנת הלימודים האחרונה התחתנו. חנוך הורה חינוך גופני ובין שאר פעולותיו אימן קבוצת כדורסל. אחר־כך העתיק הזוג הצעיר את מגוריו לקרית־גת וחנוך לימד בבית־הספר התיכון הדתי המקיף שבמקום. כשפרצה מלחמת יום הכיפורים חש חנוך ליחידתו, והשתתף בקרבות הבלימה והפריצה ברמת הגולן. ביום כ״ב בתשרי תשל״ד (18.10.1973), הוא יום הולדתו ה־כ״ו, נפגע ונהרג מפגיעת טיל נ״ט בנגמ״ש שעליו פיקד, ליד תל־מסחרה. חנוך הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בשדה אליהו. השאיר אחריו אישה, אב, אם, שני אחים ואחות.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה כתב מפקדו: ״חנוך עבר את ימי המלחמה הראשונים והקשים בראש זקוף... הוא היה הרוח החיה שלנו ביחידה״. המפקד שיבח את כושר הניווט המופלא שלו ואת העובדה ש״הדביק״ את היחידה כולה באהבתו

לספורט; מפקדים אחרים הגדירוהו כ"חייל אמיץ ומפקד למופת. עליז, גאה ובעל רצון רב לשיתוף פעולה".

הוריו וקרובי משפחה מִמנו, בעזרת המחלקה להנצחת החייל, כתיבת ספר־תורה לזכרו, שהוכנס לארון־הקודש של בית־הכנסת בשדה־אליהו; דברים לזכרו ראו אור בחוברת "איך נפלו גיבורים" שהוציאה המועצה האזורית של עמק־הירדן וכן בקובץ "לזכרם", שיצא לאור בהוצאת המועצה המקומית של קרית־גת.

דורון, עמיחי

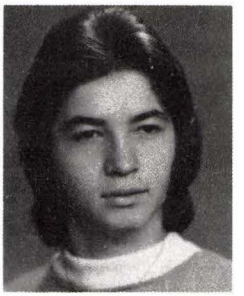

עמיחי, בן שרה ויעקב, נולד ביום כ"ג בניסן תשי"ב (18.3.1952) בתל אביב. הוא למד בבית־הספר היסודי בבית־הכרם בירושלים ואחרי־כן סיים את לימודיו בפנימייה הצבאית שליד גימנסיה הרצליה בתל־אביב. הוא היה תלמיד מעולה ואהב ללמוד. לקראת מבחני הכניסה לפנימייה הצבאית היה עליו לשפר את כושרו הגופני ולשם כך החל לרוץ מספר קילומטרים מדי בוקר בבוקרו. ואמנם בתחילת הלימודים עמד בכל המבחנים, כנדרש. האימונים הגופניים בפנימייה הצבאית היו קשים, אך עמי מעולם לא התלונן ולא סיפר על קשייו. תמיד היה חיוך נסוך על שפתיו והוא היה חוזר ומדגיש כי "אין בעיות". הוא העריך מאוד את המאמץ הכספי שעשו הוריו כדי לאפשר לו ללמוד בפנימייה ועשה מאמצים רבים כדי להוכיח כי אמנם הוא ראוי לכך. מטבעו היה צנוע מאוד ומעולם לא התפאר בהישגיו, שכן סיים בהצטיינות את הלימודים במגמה לאלקטרוניקה בגמנסיה "הרצליה".

עמיחי גויס לצה"ל בראשית נובמבר 1970 והוצב לחיל השריון. לאחר סיום הטירונות השתלם בקורסים מקצועיים, לרבות קורס תותחני טנקים וקורס לקציני שריון, וסיים את כל הקורסים הללו בציונים מעולים. עמי נהג להתייחס אל הטנק כאל חפץ אישי קרוב. הוא היה מדבר על טנקים, החזיק בכיסיו חלקי טנקים ואף רכש מכספו צבעים, כדי לקשט את הטנק "שלו". השריון היה בשבילו דרך חיים ומטרה בפני עצמה והוא היה מפקד מסור ודואג לחייליו וקצין אהוב על מפקדיו ועל פקודיו כאחד. כשפרצה מלחמת יום־הכיפורים היה עמיחי סגן־מפקד פלוגת טנקים באזור רמת הגולן. יחידתו השתתפה בקרבות הבלימה, שתכליתם הייתה למנוע את התקדמות הסורים באזור בוקעתה. ביום י"א בתשרי תשל"ד (7.10.1973), יצא לחלץ שני צוותי טנקים, שנשארו בשטח שנכבש על־ידי האויב. תוך כדי תנועה קדימה, הבחין בטנקים סורים, שחולפים לידו, אף־על־פי־כן המשיך במשימתו, וחילץ בקור רוח ובתושייה רבה את הצוותים וגרר את הטנקים לעבר כוחותינו. במהלך הלחימה נפגע הטנק שלו, אך הוא נחלץ והמשיך להילחם מטנק אחר. אחר־כך נפגע ונהרג מפגיעה ישירה בקרב ליד החרמונית. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין הצבאי בהר־הרצל. לאחר נופלו הועלה עמיחי לדרגת סרן והוענק לו עיטור המופת.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה כתב מפקדו: "על מותו של עמי לא ניתן

למצוא נחמה. נמצא נחמה בצורת מותו ובשעותיו האחרונות, שעות שבהן גילה אומץ רב והוכיח כי ספג את כל מה שהושקע בו מילדותו, במשך כל שנות חייו".

דורנשטראוך, משה־ישראל

משה, בן פרידה ואברהם, נולד ביום ג' בחשון תשט"ו (30.10.1954) ברמלה. הוא למד בבית־הספר היסודי "מענית", שם הצטיין כתלמיד חרוץ ונבון, שאהב את הלימודים והיה חביב על מוריו ועל חבריו. בתום הלימודים בבית־הספר היסודי החליט לצאת לעבוד והשתלם במקצוע ליטוש יהלומים. משה היה חבר בתנועת הנוער העובד והלומד ורכש לו שם חברים רבים. מטבעו היה אופטימי ועליז ומוכן תמיד לעזור לזולת. הוא היה בן מסור מאוד להוריו ודואג למשפחתו. בחברת ידידיו היה פעיל מאוד ונודע כיוזם, כמארגן וכמבצע של פעולות חברתיות שונות. גם במפעל היהלומים שם עבד, נודע משה כמופת לחריצות, למסירות ולאחריות בעבודה. חבריו מציינים שהיה שופע שמחת חיים וזו הדביקה את כל הסובבים אותו.

משה גויס לצה"ל במחצית פברואר 1973 והתנדב לחיל הצנחנים. לאחר סיום הטירונות נשלח לאחת מיחידות הצנחנים באזור המרכז. הוא היה חייל מעולה ומפקדו בצבא שיבח אותו לפני חיילי היחידה על חריצותו, על מסירותו ועל אחריותו במילוי תפקידיו. לא היה מאושר ממנו שעה שהודיעו לו כי התקבל לחיל הצנחנים. להוריו ולחבריו נהג לספר על מסעות ואימונים, אך מעולם לא התלונן על קשיים. הוא שמר על קשר מכתבים עם הוריו ונהג לבלות בחברתם את כל החופשות שקיבל מן הצבא. במלחמת יום הכיפורים השתתף עם אנשי יחידתו בקרבות הבלימה והפריצה הקשים נגד המצרים באזור סיני. ביום כ"א בתשרי תשל"ד (17.10.1973), בקרב שהתחולל באזור "החווה הסינית", נפגע משה בהפגזה ונהרג. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בקרית־שאול. לאחר נופלו הועלה לדרגת רב־טוראי.

דותן (דימנט), דוד

דוד, בן רחל ויעקב, נולד ביום ט' באלול תש"ז (25.8.1947), בחיפה. הוא למד בבית־הספר היסודי "הריאלי העברי" בעיר הולדתו, ואחר־כך המשיך בלימודים התיכוניים באותו מוסד. כל שנות ילדותו ונעורותו של דודו (כך אהבו לכנותו בני משפחתו וידידיו) עברו עליו בהר הכרמל. שם, בקרב הנוף ההררי וגלי הים, עוצבה רוחו ונבנתה אישיותו. דוד היה נער מלא מרץ ואהבת חיים. החיים היו לגביו חגיגה מתמשכת, שאין קץ

להפתעותיה. הוא השתדל שלא להחמיץ חוויות והיה פעיל ביותר בחברה, גם בתוך בית ספרו וגם מחוץ לכתליו. למרות שלא אהב את המסגרת בבית־הספר הריאלי והייתה לו ביקורת לגבי צורת הלימודים בו, השלים שם שתים־עשרה שנות לימוד, שארבע האחרונות בהן היו במגמה הריאלית. בתקופת לימודיו היה גם פעיל במועדון הגדנ"ע בעירו. רבות משעות הפנאי שלו הקדיש להכנת פעולות ולהדרכה. הוא סיים בהצלחה קורס מפקדי כיתות של הגדנ"ע ואחר־כך, בזכות הצלחתו הגדולה בהדרכה, נשלח גם לקורס מפקדי מחלקות. גם קורס זה השלים בהצלחה וחזר למועדון הגדנ"ע שלו כאחד המדריכים הבכירים. במסגרת הפעולות שם ארגן ריצות־שדה, שהיו אהובות עליו במיוחד. הוא ניצל כל הזדמנות להשתתף במירוצי שדה מכל הסוגים, במקומות שונים ברחבי הארץ. דודו גם אהב לצלם והקפיד לקחת את מצלמתו לכל המקומות השונים שהגיע אליהם בטיוליו הרבים ולצלמם. הנאה מיוחדת הייתה לו מתחביביו – איסוף בולים ומוסיקה. תחביבים אלה רתקו אותו לפרקי זמן ארוכים ואז היה מתפנה מכל עיסוקיו והיה שקוע אך בהם. לפני תום לימודיו החליט להשתלב במסגרת העתודה האקדמית, אך לאחר שעשה שנת לימודים בפקולטה למתמטיקה בטכניון החליט להתגייס לצה"ל.

דוד גויס לצה"ל בתחילת ספטמבר 1966 והוצב לחיל השריון. הוא השלים טירונות וסדרת קורסים, לרבות קורס מט"קים. לאחר מספר חודשי שירות כמט"ק הצליח לעבור בדיקת עיניים, שנדרשה ממתנדבים לטיס, והתקבל כחניך בקורס טיס של חיל האוויר. במרס 1968 סיים את הקורס והוצב כטייס־קרב בטייסת של מטוסים מדגם "סקייהוק". דודו התנדב לשרת במסגרת שירות הקבע עד לחודש מאי 1972. בתקופה זו שירת תחילה כטייס קרבי ואחר כך נתמנה למדריך בבית־הספר לטיסה. בשנת 1969 נשא את דורית, חברתו, לאישה. בשנת 1970 נולד בנם דרור, ובשנת 1973, חודשיים לפני פרוץ המלחמה, נולדה בתם דנית. בזמן השירות החל דודו את לימודיו בפקולטה להנדסה באוניברסיטת באר שבע.

לאחר שחרורו מצה"ל המשיך דודו בלימודיו בטכניון בחיפה, ובו בזמן עבד בחברה קבלנית לבניין עם אביו. במלחמת יום הכיפורים השתתף דודו בקרבות הבלימה בשתי החזיתות, כטייס מטוס "סקייהוק". ביום י"ג בתשרי תשל"ד (9.10.1973) נפגע מטיל נ"מ שירו הסורים ודודו נהרג. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין הצבאי בחיפה. השאיר אחריו אישה, בן ובת, הורים ואחות. לאחר נופלו הועלה לדרגת סרן.

דטל, מיכאל

מיכאל, בן לובה ואהרון, נולד ביום כ"ב בניסן תשי"ד (25.4.1954) בריגה שבלטביה ושם גם למד בבית־ספר יסודי ובבית־ספר תיכון. מיכאל היה ספורטאי טוב וזכה בפרסים ובמדליות בארץ שרבים בה הספורטאים המעולים. בחוג לשחייה בעירו היה מן השחיינים המהירים; כמו כן השתתף בחוג לאתלטיקה ובחוג לג'ודו. כשהיה בן ארבע עשרה הוסיף מיכאל חוגים חדשים למסגרת פעילותו הענפה: הוא הצטרף לחוג לרדיו־טכניקה ובעיקר הקדיש את מרצו לחוג הפסיפונים (דמקה) ובקרב הנוער לא היו לו מתחרים: שלוש פעמים היה אלוף ריגה ולטביה במשחק הפסיפונים, ובתחרויות הספורט הגדולות של הצבא הסובייטי, שנערכו במוסקבה, זכה מיכאל לתואר אלוף ברית המועצות בדמקה בינלאומית. על אף הצלחותיו בתחומי הספורט היה מיכאל נער צנוע ולא ניסה כלל להתבלט. בראשית שנת 1972 עלה מיכאל עם משפחתו לארץ והתגורר בנתניה, שם שימש האב רוקח בקופת חולים. מיכאל, או מישה, כפי שקראו לו מכריו, עבר להתגורר בבאר־שבע, שם סיים קורס הכנה באוניברסיטת הנגב, ולאחר בחינות המיון התקבל לבית־הספר להנדסאים, במגמה של אלקטרוניקה. משסיים את הסמסטר הראשון של שנת הלימודים, החליט מיכאל שימשיך את לימודיו לאחר שיסיים את שירותו הצבאי.

במחצית אפריל 1973, התנדב מיכאל לשירות בצה"ל והוצב לחיל התותחנים. במסגרת שירותו הצבאי הספיק לסיים קורס תותחנים וקורס תותחני תומ"ת, וכמו כן השתתף בקורס ללימוד השפה העברית. במלחמת יום הכיפורים לחם מיכאל עם יחידתו ברמת הגולן והשתתף בקרבות הבלימה נגד הסורים. ביום כ"א בתשרי תשל"ד (17.10.1973), בהתקרב יחידתו אל מול החרמון, אשר עליו חלם מיכאל להחליק במגלשיים בבוא היום, נתקלה יחידתו באש האויב ובקרב שהתחולל נפגע מיכאל ונפל. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בנתניה. השאיר אחריו אב, אם ואחים. לאחר נופלו הועלה לדרגת רב־טוראי.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה כתב מפקדו: "מיכאל היה אהוד ואהוב על כולם. הוא היה חייל מסור ומילא את המוטל עליו לשביעות רצון מפקדיו".

פדרציית הספורט החליטה לקיים אליפות נוער שנתית בדמקה בינלאומית לזכרו של מיכאל ומדי שנה בשנה יוענק גביע נודד על שמו.

דיאמנט, יעקב

יעקב, בן לאה ויוסף, נולד ביום כ״ב בחשון תרצ״ד (11.10.1933) בבריסל שבבלגיה, שם סיים את לימודיו בבית־ספר יסודי וגם למד עד הכיתה השביעית של בית־ספר תיכון. כשהיה בן שש־עשרה, עלה יעקב ארצה יחד עם משפחתו וסיים את לימודיו בבית הספר ״תיכון חדש״ בתל אביב. ג׳קי (כך כינוהו מילדות בני ביתו וידידיו) היה נער צעיר מאוד כשפרצה מלחמת העולם השנייה. כיבושה המהיר של בלגיה על־ידי הגרמנים אילץ את הוריו להיפרד מעליו ומעל שאר ילדיהם, כדי להעבירם למקומות מסתור נידחים, שם לא תשיגם יד הנאצים. הקשר בין בני המשפחה נותק לחלוטין וג׳קי לא שמע דבר על הוריו ועל אחיו עד לשנת 1945. בדרך נס נצלה המשפחה כולה והאיחוד מחדש עוד הוסיף והידק את קשרי האחווה והקרבה בין בניה. אמנם החיים חזרו אט־אט למסלולם הרגיל, אך ג׳קי והוריו היו חדורים הרגשה שאין להניח לשגרת החיים הנוחה להרדים עוד הפעם את הרגישות לסכנת ההשמדה. באותה תקופה החל משתתף בפגישות של נוער ציוני ונעשה פעיל בשורות ״גורדוניה״. הרעיון הציוני כבש אותו ואת הוריו כליל והם החלו שוקדים על לימוד הציונות. כל המשפחה החלה מכינה עצמה לחיים החדשים בארץ ישראל. עקב התלהבותו ולחציו הבלתי פוסקים של ג׳קי, הקדימה המשפחה את מועד עלייתה ארצה ובמרס 1949 הגיעה לחופי הארץ. תקופת הקליטה הייתה קשה. המעבר החריף מדירת פאר בבלגיה לחדר שכור בדרום תל אביב, קשיי השפה החדשה והאתגר הקשה של בחינות הבגרות, כל אלה הקשו מאוד על ג׳קי את ההתערות במולדתו החדשה. אבל שום קושי לא היה עשוי לעמוד בפני אהבתו את עם ישראל ואת ארצו המחודשת. לאחר זמן לא רב כבר הכירו הכל את ה״בלגי״ ולמדו לחבבו. אופיו הנוח, חיוכו השמח ונוהגו הנאה היו מובנים גם ללא עזרת השפה. חבריו ללימודים זוכרים שלאחר זמן קצר נהיה דמות מרכזית בחיי החברה בכיתה השמינית וארגן מסיבות וטיולים רבים ברחבי הארץ. ביתו של ג׳קי היה מקום התכנסות ל״חברה״ וכולם הרגישו בו ״כמו בבית״. אותה חבורה שנתלכדה בביתו של ג׳קי, יצאה יחד לשירות החובה בצה״ל וחבריה שומרים על קשרים הדוקים ביניהם עד היום.

יעקב התגייס לצה״ל במחצית יולי 1952 והוצב לחיל השריון. לאחר סיום הטירונות, השתלם בקורס למקצועות שריון, ובסיומו נשלח לקורס מפקדי־כיתות. מאחר שהצליח מאוד כמפקד, נשלח לקורס קצינים והיה בין בוגרי קורס קציני השריון הראשון של צה״ל. מפקדו הישיר מעיד עליו שהיה קצין מעולה, בעל אופי נוח וישר־לב. הוא היה בעל נסיון רב במקצועו והצליח לבנות לעצמו עמדה מכובדת במחלקה ובפלוגה, כמפקד וכפקוד.

בתום שירותו הסדיר, נסע ג׳קי לשרלרואה שבבלגיה, כדי ללמוד באוניברסיטה שבמקום. בסיום לימודיו, לאחר שהוסמך כמהנדס מכונות, חזר ארצה והחל עובד כמנהל חברה. בשנת 1965 נשא את חברתו יהודית לאישה וכעבור שנתיים נולד בנו ירון. במלחמת ששת הימים היה ג׳קי מפקד מחלקת טנקים וזכה להימנות עם

הלוחמים ששחררו את ירושלים בירת ישראל. הוא לחם נגד הכוחות הירדנים בסיוע לחטיבת הצנחנים של מוטה גור ופרטים על מהלכי הקרבות שהשתתף בהם וגם שמו – ג'קי – נזכרים בספרו של מוטה גור "הר הבית בידינו". במלחמת יום הכיפורים השתתף ג'קי בקרבות הבלימה ברמת הגולן בתפקיד סגן מפקד פלוגת טנקים. ביום י"ג בתשרי תשל"ד (9.10.1973), נפגע הטנק שלו בקרב והוא נהרג. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בקרית שאול. השאיר אחריו אישה ובן, הורים ושני אחים.

דיטל, אבנר

אבנר, בן מרים ומשה, נולד ביום כ"ד באדר תש"ג (1.3.1943) בקיבוץ גבת. את לימודיו היסודיים התחיל בקיבוץ, אולם בשנת 1954, בעת הפילוג בקיבוץ המאוחד, עקרה משפחתו והתיישבה ביפעת. שם המשיך וסיים את לימודיו היסודיים. אחרי־כן למד בבית־הספר התיכון ביפעת מכיתה ו' עד כיתה י"ב ומשם עבר ללמוד בבית־ברל. כאן סיים את לימודיו התיכוניים. אבנר היה ילד עדין וביישן. מעולם לא ניסה להתבלט ולהיות במרכז החברה, אבל תמיד השתתף במעשי הקונדס של ילדי הקבוצה. הוא היה מסודר למופת והקפיד על הנקיון. התא שלו בכיתה היה מסודר, ספריו ומחברותיו שמורים היטב ועפרונותיו מחודדים תמיד. הוא היה נער ישר, בעל מזג נעים ונוח לבריות, נבון ואחראי ובעל סמכות בחברתו. בשנת 1961־1962 שימש כמדריך בחטיבת הנוער של האיחוד.

אבנר גויס לצה"ל בתחילת נובמבר 1962 והוצב לחיל השריון. לאחר שהשלים מספר קורסים, היה לתותחן טנק. כעבור זמן השתלם בקורס נוסף והיה למפקד טנק. בשנת 1964 נשלח לקורס קצינים בסיסי, ובשלהי אותה שנה סיים קורס קציני שריון והיה למפקד מחלקת טנקים. בשנת 1965 כבר נתמנה סגן. הייתה זו השנה שבה תם שירותו הסדיר, אולם באותה תקופה גברה המתיחות בגבולות ואבנר התנדב לשרת תקופה נוספת בצבא. באוגוסט 1965 השתתף בפעולה מבצעית בתקרית אלמגור ונפצע מהפגז האחרון שירו הסורים בתקרית זו.

בשלהי 1965 שוחרר מהשירות הסדיר וחזר למשקו. באותה תקופה סבל ענף הלול ממחסור חמור בידיים עובדות ואבנר נתבקש לעבוד בענף. למרות שלא היו לו נטייה ועניין בענף זה, הסכים לכך. כשפרצה מלחמת ששת הימים, גויס ונלחם עם יחידתו. בתחילה לחם בחזית הירדנית, השתתף בקרב על ג'נין והגיע עם יחידתו עד לגשר דמיה. אחרי־כן עבר גדודו לרמת הגולן, שם נלחם בסורים. בשנים 1968־1970 למד בקורס גבוה לחקלאות ברחובות והשתלם בענף הלול. הוא סיים קורס זה בהצטיינות וכהמשך – יצא לסיור לימודים בטורקיה ובפרס, כדי לעמוד על שיטות חדשות וחדשניות בענף הלול, הנהוגות בארצות אלה. מזמן לזמן יצא לתקופות של שירות מילואים ובאחת מהן, בשנת 1972, עבר השתלמות נוספת והיה למ"פ שריון. באותה שנה נשא אישה והקים בית. לאחר שנה נולדה בתו הראשונה ושנה אחרי־כן נולד בנו.

הוא היה בעל ואב למופת, מסור ונאמן למשפחתו. כשפרצה מלחמת יום־הכיפורים גויס מיד והצטרף ליחידתו בצפון. הוא השתתף בקרבות קשים ועקובים מדם וכעבור שבוע מתחילת המלחמה, לאחר שנהרגו המג"ד, סגנו והמ"פ, נטל אבנר את הפיקוד. המעמסה כולה הוטלה על כתפיו, אך הוא נהג בשקט האופייני לו והכניס את יחידתו לשגרה, בעוד עיקר מעייניו נתון לשמירה על חייהם ועל שלומם של אנשיו. את דאגתו זו אפשר היה לחוש. כאשר שלח צוות מאנשיו למשימה כלשהי, היה עוקב אחר תנועת הטנק במשקפת וכאשר נראה לו שהצוות מסתכן יתר על המידה, היה פוקד עליו לחזור. ביום כ"ו בתשרי תשל"ד (22.10.1973), יצא אבנר לעמדת תצפית קדמית באזור צומת רפיד, כדי לצפות על אזור הפעולה. טיל שנורה מעמדות הסורים פגע בטנק שלו והוא נהרג. אבנר הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בקיבוץ יפעת. השאיר אחריו אישה, בן ובת, הורים, אח ושתי אחיות. לאחר נופלו הוענקה לו דרגת רב־סרן, בתוקף מיום פרוץ המלחמה.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה כתב מפקד היחידה שלו: "מפקדי היחידה וחייליה כואבים עמכם את נפילתו של אבנר בעת מילוי תפקידו, בלחימה לבלימת האויב. אבנר מונה כמפקד פלוגה תוך כדי הלחימה. בשקט ובבטחה נהג בפלוגתו, כשהוא מגלה דאגה לאנשיו. גם בשעות קשות ראינו אותו שליו ואצילי ומגלה אחריות עמוקה לתפקידו ומסירות ליחידתו".

משפחתו וקיבוצו הוציאו לאור חוברת לזכרו ובה מדבריו, ודברים על דמותו, שכתבו בני המשפחה, חברים וידידים.

דיטשי, אברהם (ארמונד)

אברהם, בן אודט ופרג'י, נולד ביום י"ב באייר תשי"א (18.5.1951) בתוניסיה שבתוניס ועלה ארצה עם משפחתו בשנת תשט"ו (1955). הוא למד בבית־הספר היסודי "רמז" ואחרי־כן בבית־הספר היסודי "ארלוזורוב", וסיים את לימודיו בבית־הספר המקצועי "אורט" באשקלון. כתלמיד היה חרוץ וזכה לציונים מעולים. מטבעו היה פעיל, בעל מרץ ויזמה וקנה לו שם של רודף צדק, הולך מישרים ולוחם לאמת. במסגרת עיר הנוער, שהתקיימה באשקלון, נבחר אברהם למלא תפקידו של מהנדס העיר.

אברהם גויס לצה"ל במחצית אוגוסט 1969 והוצב לחיל התותחנים. לאחר סיום הטירונות ולאחר שהשתלם בקורס תותחנים ובקורס מפקדי־כיתות, נשלח לשרת באחת מיחידות חיל התותחנים בדרום. תוך זמן קצר נתמנה למפקד צוות ונודע כמפקד אחראי ומסור, בעל יזמה ונכונות למלא את כל המשימות שהוטלו עליו בדייקנות ובמסירות. אבי נטל חלק נכבד בכל הפעולות החברתיות שאורגנו לאנשי הגדוד. דרגת הסמל הוענקה לו זמן קצר לאחר שהגיע לגדוד ומפקדיו נבאו לו קריירה צבאית. הם שלחוהו לקורס רבי־סמלים והוא סיים אותו בהצטיינות. בתום תקופת שירות החובה שלו, התנדב לשרת שלוש שנים בצבא הקבע, התמנה לרב־סמל פלוגתי

ומפקדיו העידו עליו כי מילא את תפקידו ביעילות ובנאמנות. הוא היה מסור ודואג לחייליו, לא הקפיד על גינוני משמעת, אך דרש ביצוע מדויק של הוראותיו. חרף העבודה הקשה והאחריות הגדולה, היה תמיד עליז ומלא שמחת־חיים ואהבת אדם והתחבב על כל מפקדיו ופקודיו. תוך זמן קצר נתמנה לרב־סמל גדודי. חבריו ליחידה מציינים כי ביצע את התפקידים השונים שהוטלו עליו תוך רצון עז להצליח ושאף להוכיח, כי למרות גילו הצעיר הוא מתאים למלא תפקידים הדורשים אחריות רבה. מגרעתו היחידה, כך מספרים אנשי הגדוד, הייתה יחס הקרבה החם שלו כלפי פקודיו. כיוון ש"צמח" מתוכם, לא הצליח להענישם או להציג בפניהם את דמות הרס"ר הקשוח. תמיד הגן על החיילים וגם אם נמצאו אשמים בהפרת הוראה מסוימת, ניסה להפחית מעונשם. גולת הכותרת של תפקידיו בצבא הייתה הקמת מאהל יום־העצמאות במצעד צה"ל, שנערך בירושלים. העבודה הקשה והמאומצת שהשקיע בהקמת המאהל, זִכתה את אנשי יחידתו במקומות הראשונים בתחרות מאהלי צה"ל ובטור הממונע. מלחמת יום הכיפורים "תפסה" את אברהם באזור קצבייה שברמת הגולן, כשהיה מפקד תורן. הוא דאג להעברת תחמושת אל אנשי הסוללות שלחמו באויב. ביום י"א בתשרי תשל"ד (7.10.1973), פקד על שיירה שהובילה תחמושת לכוחות הלוחמים. השיירה נתקלה בכוח טנקים של הסורים ובאש שהומטרה עליה נפגע אברהם ונהרג. הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין באשקלון. השאיר אחריו הורים ושלשה אחים. לאחר נופלו הועלה לדרגת רב־סמל ראשון.

כתב עליו אחיו: "לפעמים הוגה וחושב אנוכי באחי. שמו היה אבי, אליו הרגשתי לא רק כאח, אלא כחבר בעת צרה. לי הוא דאג בצעירותי, ועכשיו כשהתבגרתי, גם עכשיו צריך אני אותו וזקוק לו בקרבתי. אך עתה, דווקא עתה, קשה לי להרגישו לידי. עתה נותר לי אך לשבת לידו ולבכות על שאין הוא יכול לעזור לי".

דיין, רם

רם, בן לילי ואנריקו, נולד ביום כ"ט בניסן תש"ד (22.4.1944), בקהיר שבמצרים ועלה ארצה עם משפחתו בשנת תש"ט (1949). המשפחה השתקעה בבית־ליד ואחרי כן עשתה תקופת המתנה במושב אמונים, עד אשר עלתה על הקרקע עם מקימי כפר־היאור, שלימים נקרא כפר־אביב. הוא למד בבית־הספר היסודי האזורי "גדרות" במושב עשרת וסיים את לימודיו בבית־הספר התיכון החקלאי במגדיאל. רם היה גבה קומה, חסון ובעל כוח פיזי רב. מילדותו היה עצמאי בדרכו, עמד ברשות עצמו ולא נזקק לעזרתם של מבוגרים. הוא הכשיר את עצמו להיות חקלאי ובשעות הפנאי סייע להוריו במשק שהקימו בכפר־אביב. הוא סייע לפרנסת המשפחה ואף החל לבסס את מצבו הכלכלי, כדי שלא יהיה למעמסה על הוריו. הוא הצטיין בקור רוח ובשלווה וגם ברגעים קשים שמר על שקט נפשי ועודד את הזולת. הוא השרה סביבו אווירה של ביטחון, רוגע

ועליזות בזכות חוש ההומור המצוין שלו. מנעוריו גיבש לעצמו השקפת עולם, הביע את דיעותיו בכל תחום ונושא וגילה מעורבות בחיי החברה והמדינה.

רם גויס לצה"ל במחצית פברואר 1962 והוצב לחיל השריון. לאחר סיום הטירונות הוכשר לשמש נהג טנק וסיים בהצלחה קורס מפקדי־טנקים. הוא נשלח לשרת בגדוד טנקים של חטיבת שריון 7. רם היה איש שריון מעולה, היה בקי במקצועו והכיר את תורת הלחימה של השריון. הוא היה חייל בעל אומץ לב ותעוזה, שניחן בקור רוח ובשקט נפשי. הוא היה מפקד מצטיין ושימש דוגמא ומופת לפקודיו ולחבריו ליחידה.

בסוף יולי 1964 שוחרר רם מהשירות הסדיר והוצב ליחידת מילואים של חיל השריון, עמה לחם בקרבות מלחמת ששת הימים ומלחמת ההתשה. לאחר השחרור נשא לאישה את חברתו סוזן והקים את ביתו לצד בית הוריו בכפר־אביב. הוא עבד כאזרח בצה"ל ושימש כבוחן רכב ביחידה של חיל חימוש. לאחר יום עבודה ארוך ומפרך, היה עובד בפיתוחו של המשק שהקים ואט־אט הביא לשגשוגו ולפריחתו. בשנת 1971 נולד בכורו אהוד. בשנים 1972–1973 עסק בהדרכת בני־נוער והיה רכז הנוער של המועצה המקומית "גדרות". לפני נפילתו החל לראות את פרי עמלו – בניית ביתו הגיעה לסיומה והפרדס שנטע החל להניב פירות, אך רם לא זכה ליהנות מביתו החדש ומפרי עמלו. במלחמת יום הכיפורים השתתפה יחידתו בקרבות הבלימה נגד הסורים ברמת הגולן. רם לחם, כדרכו, בגבורה ובאומץ לב וניצב במשך כל הקרב חשוף בצריח המפקד. בקרב שניהלו כוחותינו נגד כוחות שריון סוריים ביום כ"ג בתשרי תשל"ד (9.10.1973), באזור תל־ג'וחאדר, נפגע רם ונהרג. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בגדרות. השאיר אחריו אישה ובן. בנו השני נולד לאחר נופלו ונקרא על שמו – רם, הורים ואחים. אביו של רם לא יכול לעמוד באסון הכבד של אבדן בנו ונפטר עשרה ימים אחרי נפילת בנו. לאחר נופלו הועלה רם לדרגת סמל־ראשון.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה כתב מפקד היחידה: "סמל רם ז"ל שרת ביחידת שריון, היה מפקד אהוב על צוותו ועל כל חיילי היחידה, ידע לטפח יחסי רעות, וחבריו לצוות היו חבריו גם מחוץ למסגרת הצבאית. כמפקד היה בעל אומץ רב ונכונות למלא כל משימה".

חבריו ליחידה הוציאו לאור חוברת בשם "דפי קרב", לזכר חיילי היחידה שנפלו במערכה, ובה דברים על דמותו.

דיין, שמואל

שמואל, בן שמחה ושלום, נולד בכפר־סבא ביום ג׳ באייר תשי״ב (28.4.1952) וכשהיה בן ארבע עברה המשפחה להתגורר בשכונת התקוה. בילדותו התאכזר הגורל לו ולמשפחתו. ההורים שכלו שלושה מילדיהם, אשר מתו בדמי ימיהם, ושמואל נפגע בשתי תאונות. באחת נקטעו שניים מפרקי אצבעותיו, כאשר שער ברזל כבד סגר עליהם ובשניה נכווה בפניו, כאשר התהפך עליו פרימוס דולק. אף־על־פי־כן גדל שמואל, או שמוליק כפי שכינו אותו, והיה לילד בריא. הוא למד בבתי הספר היסודיים ״עמיאל״ ו״עוזיאל״ בתל־אביב ולמד לימודים תיכוניים שנה אחת. בהיותו בן חמש־עשרה יצא לעבודה, כשאר חבריו לשכונה, ושירת כנער שליחויות בבנק בתל־אביב. שמוליק היה ספורטאי מצטיין ובמיוחד היה כדורגלן מעולה. הוא היה מקובל על חבריו, גם בזכות כושר המנהיגות הטבעי שלו, וגם בזכות חביבותו ונכונותו לעזור לחבר בעת מצוקה. יותר מכל היה קשור למשפחתו – להוריו ולאחיו ולאחיותיו, והשתדל תמיד לעשות למען ביתו, שיהיה חם ונעים.

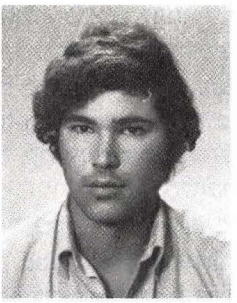
שמואל גויס לצה״ל בראשית מאי 1970 והוצב לחיל השריון, שם עבר קורס רובאים חרמ״ש וקורס אימון חרמ״ש. לאחר ששירת כשנה ומחצה כאיש חרמ״ש במעוזי קו בר־לב, נשלח לקורס מ״כים וסיים כחניך מצטיין. כמ״כ, מעידים חייליו, היה מפקד קשוח בשעת האימונים ואדם חם לב בשעות שלאחר התפקיד. כשהגיעה עת שחרורו משירות החובה בראשית מאי 1973, התנדב שמואל לשרת עוד ארבעה חודשים בשירות קבע. באותה תקופה למד בבית הספר הצבאי להשכלה ע״ש ״מרכוס״ בחיפה וסיים את לימודיו בהצטיינות. מעודד מהצלחתו זו החליט שמואל, בהמלצת מוריו, להמשיך את לימודיו ב״בית ברל״ בצופית, לקבל תעודת בגרות ולהתכונן לקראת לימודים אקדמיים בעתיד.

כשפרצה מלחמת יום הכיפורים, מיהר שמוליק לבית השריון שביד אליהו ונרשם כמתנדב, שכן טרם הוצב ליחידה מאז השתחרר. ביום השני למלחמה יצא שמואל לבסיס דרומי ולאחר שלושה ימים נשלח עם כוח ״נתי״ לרמת הגולן. שמואל שימש כמפקד תא הלחימה בנגמ״ש הפיקוד. בקרבות שנערכו במובלעת הסורית ליד הכפר נסאג׳, ביום ט״ז בתשרי תשל״ד (12.10.1973), עלה הכוח של שמואל על מארב טנקים ושמואל נפל בקרב. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין הצבאי בקרית־שאול. השאיר אחריו הורים, שלושה אחים ושתי אחיות. לאחר נופלו הועלה לדרגת סמל.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה כתב מפקדו: ״שמואל היה חייל וחבר למופת. הוא היה מפקד בעל יזמה ורצה לתרום משהו לעם ישראל במלחמה נוראה זו. בזמן ששמואל שירת אצלנו, התגלה הן כלוחם יעיל והן כאדם וחבר״.

ההורים מקווים לתרום ספר תורה לבית הכנסת המקומי, להנצחת זכרו של שמואל ז״ל.

דיכטר, שמעון

שמעון (צ׳אנג), בן פנינה ודוד, נולד ביום ג׳ באב תשי״א (5.8.1951), בתל־אביב ולמד בבית־הספר היסודי ״ברנר״ ובבית־הספר התיכון ״קלעי״, — שניהם בגבעתיים. שמעון היה ילד נוח, בן טוב וחבר להוריו, רגיש מאוד ומסוגר בעצמו. בילדותו אהב להתכנס בפינה ולקרוא ספרים; גם שירים היה מחבר לעתים. משהתבגר וגדל להיות נער יפה וגבה קומה, הפך להיות ״אחד מהחבר׳ה״, פעיל בתנועת הנוער העובד ושחקן כדורגל נלהב. מספרים עליו חבריו לכיתה ולתנועה: ״צ׳אנג היה בחור תמים ורגיש. אנחנו קראנו לו ״אשף השירים״. גם ״אשף הכדורגל״ קראנו לו, כי היה באמת שחקן מצטיין. גם שיחק בנבחרת הנוער של הפועל רמת־גן, אלא שלא היה לוחם מטבעו, כפי שכדורגלן אמור להיות. אנחנו זוכרים איך נעלב עד עמקי נשמתו כאשר מישהו מהקהל קרא לו ״חמור!״, בעת שהחמיץ ״גול״ באחד המשחקים. מתי התחלנו לקרוא לו צ׳אנג? לא זוכרים. נדמה כאילו כך קראנו לו תמיד. אולי השם נולד בעקבות סרט שראינו יחד, אולי בעקבות ספר שקראנו, אבל מה כבר חשוב? צ׳אנג — זה היה השם שלו ושלו בלבד״.

שמעון גויס לצה״ל בשלהי אוקטובר 1969, ומכיוון שהיה חבר בגרעין של תנועת הנוער העובד, התחיל את שירותו ב״של״ת״ בקבוצת כנרת, ואחרי־כן יצא עם חבריו־לגרעין להיאחזות הנח״ל ״קליה״. יש בפי חבריו לגרעין סיפורים רבים על אותה תקופה ״שהייתה היפה ביותר שידענו״, כפי שהם אומרים. ״לפני המסדרים״, סיפר חביב, ״כשהכל היה ערוך ומסודר, היה צ׳אנג ישן מתחת למיטה״. רפי: ״את צ׳אנג, לא היה קשה למצוא. אם ראינו רגליים מבצבצות מחוץ לאוהל, ידענו שצ׳אנג ישן״. פרוסט: ״צ׳אנג, אמת, היה בחור רגיש. אבל מה שנוגע לכושר גופני — לא היו לו מתחרים. הוא גם היה הצלף המשובח שלנו״. רני: ״צ׳אנג לא היה טיפוס של מפקד. היה עדין נפש מדי. אף־על־פי־כן היה מ״כ משובח. היה לו חוש הומור שבזכותו כבש את לב חייליו. פעם, אני זוכר, אמר למחלקה להכין מסדר והוא שכח מכל העניין והלך לאכול צהרים. כשבאו אליו בטענות, אמר להם: ״אם הייתי מ״כ טירונים, אוף! מה שהייתי עושה לכם״. פרוסט: ״עוד דוגמה להומור של צ׳אנג. יום אחד קיבלתי גרילר מאמא שלי. צלינו תרנגולת ולמחרת הגרילר נעלם. חיפשתי וחיפשתי ואחרי שבוע מצאתי אותו עטוף מתחת למיטה של צ׳אנג. אני כבר התכוננתי לנאום ארוך כשצ׳אנג אמר: ״תראה, מצאתי דורבן וחשבתי שיהיה לו מתאים הגרילר הזה״. במסגרת שירותו הצבאי עבר שמעון קורס מ״כ רובאים, קורס מ״כים חי״ר וקורס צניחה. בתעודת השחרור שלו נכתבו המלים הבאות: ״חייל טוב וממושמע. בעל יכולת אישית גבוהה״.

בשלהי אוקטובר 1972, לאחר שהשתחרר ויצא לחיים האזרחיים, למד שמעון בקורס לתכנות מחשבים ואחר־כך עבד במחלקת המחשב של האוניברסיטה וביחידת המחשב של בנק הפועלים. באותה תקופה הכיר את חברתו יהודית ״לאחר שדחה בנות רבות ויפות״, כפי שמעידים חבריו. בשנת 1973 נשא את יהודית לאישה והזוג

יצא לירח־דבש. עוד לפני שהספיק ליהנות מהימים היפים האלה, פרצה מלחמת יום הכיפורים ושמעון נקרא להתייצב כאיש מילואים. ביום השני למלחמה, יצאה יחידתו בשיירת טנקים ענקית לעבר חזית הדרום. צ׳אנג ישב בזחל״ם המ״מ. בקרבת התעלה נפגע אחד הזחל״מים, וצ׳אנג חילץ את חבריו הפצועים תחת אש כבדה. אחרי־כן עבר להילחם ב״זלדות״ שהיו יעילות יותר. היחידה עברה קרבות קשים ובכולם הצטיין צ׳אנג כלוחם אמיץ. ביום כ״ח בתשרי תשל״ד (24.10.1973), כשהמלחמה כבר עברה כמעט, נכנסה היחידה לתוך העיר סואץ, שהיתה שקטה כעיר רפאים. ההפגזה הקשה של תותחי נ״ט מצריים הייתה בלתי צפויה. במכת האש הראשונה נפגעה ה״זלדה״ של צ׳אנג והוא נפל. הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין הצבאי בקרית־שאול. השאיר אחריו אישה, הורים ואח. לאחר נופלו הועלה לדרגת סמל.

במכתב תנחומים למשפחה כתב מפקדו: ״צ׳אנג הוכיח את עצמו כאיש מקצוע מעולה, אמיץ ומסור לעבודתו. הוא היה מקובל ואהוד בין חיילי היחידה ובלט ברצונו לעזור תמיד לחבריו״; כתב קרוב משפחתו, מוטי בן השש: ״כמה שאני אוהב את שמעון. הוא לימד אותי לבנות אווירונים וטנקים. בחתונה הוא היה עם חליפה תכלת. הוא היה יפה וגבוה. יש לו אף סולד. וראיתי ששבר את הכוס. כל הזמן אני אומר לדדי: ׳דדי, אתה אוהב את שמעון?׳ אז הוא אמר לי: ׳בטח, הרבה הרבה׳. גם כן דדי שאל אותי: ׳אתה זוכר בחתונה איזה חליפה הייתה לו?׳ אז אמרתי לו: ׳בטח, חליפת תכלת׳. אני מתגעגע אליו הרבה הרבה. אז אף פעם הוא לא יחזור? אף פעם?״ לזכרו של שמעון הוציאה המשפחה לאור חוברת, ובה דברי חברים על דמותו.

דיליאון, ברוך

ברוך, בן דבורה ויעקב צבי זצ״ל, נולד ביום כ״ה בתשרי תרצ״ו (22.10.1935), בירושלים. הוא למד בתלמוד־תורה ובישיבת ״עץ חיים״ ואחרי־כן למד בבית־ספר תיכון של ״בני־עקיבא״ בלימודי ערב. ברוך גדל וחונך ברוח המסורת היהודית והאמונה באלהי ישראל. הוא היה בן למשפחה חרדית מפוארת, שדבקה באמונתה וחנכה את בניה לחיות ברוח המסורת היהודית. האמונה בערכי הדת היהודית לוותה את ברוך בהמשך דרכו, כקצין וכמפקד בצבא הגנה לישראל והוא הצליח להחדיר מאמונתו ומבטחונו גם בפקודיו. כשהיה ברוך בן ארבע נפטר אביו ואמו נותרה מטופלת בארבעה ילדים רכים בשנים. ימי ילדותו של ברוך היו קשים ולמודי סבל. הוא למד בבית יתומים בירושלים ואחרי שסיים את לימודיו החל לעבוד לפרנסתו. הוא עבד כחניך במשרד המסחר והתעשייה ובזכות מסירותו וחריצותו התקדם בעבודה וזכה להערכה רבה מצד מנהלי המחלקה. עם סיום עבודתו, ערב גיוסו לצה״ל, קיבל מכתב הוקרה ובו דברי שבח והערכה על תרומתו לעבודה במשרד.

ברוך גויס לצה״ל בתחילת אפריל 1953 והוצב לחיל ההנדסה. הוא שירת כמדריך להנדסת שדה בבסיס ההדרכה של חיל ההנדסה. בשנת 1954 סיים בהצלחה קורס

קצינים בבית־הספר לקצינים של צה"ל ובשנת 1955 סיים קורס קציני הנדסה והוענקה לו דרגת סגן־משנה. בשנת 1957 סיים את שירותו הסדיר אך כעבור שנה שב והתנדב לשרת בצבא הקבע במסגרת חיל־ההנדסה. הוא החליט לקשור את גורלו בשירות בצבא הגנה לישראל, בו שילב את כושרו הארגוני ויכולת המחשבה שלו, באמונתו העזה בכוחם של עם ישראל וצבאו להגן על עצמם מפני כל אויב. בשנת 1959 נשא לאישה את רחל, שלוותה אותו בדרכו הארוכה. יחד עמה בנה את ביתם, שבו נולדו וגדלו ילדיהם יעקב, עמית ואיילת. בתקופת שירותו הארוכה בצבא הקבע מילא תפקידי פיקוד, מטה והדרכה והשתלם בקורסים למפקדים של צה"ל. הוא שרת כקצין מטה במפקדת קצין הנדסה ראשי וביחידה קרבית של החיל ואחרי־כן היה קצין אג"מ ביחידה פיקודית של חיל ההנדסה. בתפקידיו אלו הועלה לדרגת רב־סרן. בשנת 1965 סיים בהצלחה את לימודיו בבית־הספר לפיקוד ומטה. אחרי כן נשלח מטעם צה"ל ללימודים אקדמיים וסיים בהצטיינות את לימודיו לתואר "בוגר אוניברסיטה", בהיסטוריה כללית ובהיסטוריה של עם ישראל. בשנת 1968 מונה לתפקיד מפקד גדוד הנדסה והועלה לדרגת סגן־אלוף. בשנת 1971 מונה מדריך בבית־הספר לפיקוד ומטה (פו"מ). ברוך היה איש הספרא והסייפא. הוא היה מפקד מעולה ולוחם עשוי ללא חת ויחד עם זאת, איש הרוח ותלמיד חכם. הוא ניחן בכושר חשיבה וביכולת ניתוח והבחנה בין טפל לעיקר. הוא ידע לרדת לשורשם של דברים, היה בעל זיכרון מופלא ויכולת נדירה לתהות במהירות על מהותם של דברים. כמפקד התגלה כבעל כושר ארגון ומנהיגות, ניחן בשלוות־נפש ובקור רוח והשרה אווירה של ביטחון על פקודיו. הוא ראה את הטיפול בבעיות הפרט כייעוד וכשליחות למפקד בצה"ל ועל כן התעניין בבעיות שהטרידו כל חייל מחייליו. הוא היה בקי בבעיות היום־יום של פקודיו, הפך להיות איש שיחם ואמונם וסייע בפיתרון בעיות סעד ובטיפול במשפחות החיילים. הוא היה איש מקצוע מעולה, בקי בתחומים רבים, גם של חיל ההנדסה וגם של האפסנאות, הקשר והחימוש. כמדריך בבית־הספר לפיקוד ולמטה, התגלה כבעל כושר ביטוי בכתב ובעל־פה ויכולת להקנות לחניכיו את הידע הרב שרכש. מפקדיו בחיל ההנדסה ובפיקוד הבכיר בצה"ל הכירו בכישוריו הרבים וביכולתו הגדולה וצפו לו קידום מהיר בסולם הדרגות. ביום הכיפורים נקרא למלחמה מתוך תפילת שחרית בבית־הכנסת חב"ד בפתח־תקוה, מקום שם התפלל בקביעות. ברוך שימש קצין הנדסה באוגדת השריון של האלוף שרון, והופקד על הקמת הגשר שחיילי צה"ל צלחו עליו את תעלת סואץ. הוא היה אחראי על העברת אמצעי הצליחה על מימי התעלה והשלים את המשימה שהוטלה עליו, למרות האש הכבדה שנתכה עליו ועל פקודיו והאבדות שספגו. ימים לפני כן תכנן חגיגת בר־מצווה מפוארת לבנו בכורו יעקב־צבי, שהגיע למצוות בי"א בתשרי, אך נאלץ לוותר על כך בגלל המלחמה ולא זכה לחגוג עם בנו. ביום כ"ג בתשרי תשל"ד (18.10.1973), ערב יום הולדתו ה־38, נפגע ברוך בעומדו במעוז ששימש ראש־גשר לצולחי התעלה. הוא נותח בצווארו ומששבה הכרתו שוחח עם חבריו וחייליו ושאל אותם כאבא – "מה נשמע בשטח, ילדים" ואחרי כן ביקש שיודיעו בבית על היפצעו. אך זמן קצר אחרי־כן איבד את הכרתו ונפטר. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בהר־הרצל בירושלים. השאיר אחריו אישה, שני בנים ובת, אם, שתי אחיות ואח.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה כתבו שר הביטחון, שמעון פרס, והרמטכ"ל,

רב־אלוף מרדכי גור: "רמתו המקצועית הגבוהה וכן השכלתו הצבאית הושתתו על שורה ארוכה של קורסים והשתלמויות, ולא בכדי הוגדר כקצין בעל־מקצוע מעולה, יסודי, אחראי, חכם ודייקן. אישיותו של ברוך ז"ל מעמידה אותו בשורה הראשונה של קציני צה"ל. אביכם ז"ל נטל חלק פעיל ומרכזי בהקמת הגשר על תעלת סואץ, בשעות המכריעות של ההצלחה בהבקעת המערכים המצריים. אין ספק כי גבורתם והקרבתם של קצינינו וחיילינו מסוגו של ברוך ז"ל, סייעו להצלחת המשימה, אשר תוצאותיה היטו את הכף ואפשרו לצה"ל להעביר את הקרבות לשטח האויב ולהביא להכרעה במערכה".

חבריו הקימו לזכרו אנדרטה דמוית גשר־ביילי, הניצבת על גבעות קולה, מזרחית לכביש ראש־העין. האנדרטה מזכירה לכל את חלקו בהקמת הגשר על תעלת סואץ.

דימינסקי, יעקב

יעקב, בן איילה ומשה, נולד ביום א' בחשון תשי"ב (31.10.1951) בירושלים, ולמד בבית־הספר היסודי "מוריה". אחרי־כן המשיך את לימודיו בבית־הספר המקצועי "קרית־נוער" ובבית־הספר "אורט" לחניכים בירושלים, במגמה של מסגרות מכנית. בילדותו היה יעקב ילד שובב, אך שקט, חייכני וטוב־לב. עוד בגן־הילדים נתגלתה אצלו נטייה למשחק והוא קלט שירים במהירות; בנערותו שיחק בתיאטרון לנוער "במתנו" בירושלים בבימויו של א' א' אנסקי. לדברי הבמאי, בשני המחזות שבהם הופיע יעקב "הם יגיעו מחר" מאת נתן שחם ו"דודתו של צבי'קה" על־פי "דודתו של צ'ארלי" מאת ב' טומס, הצטיין בכושרו להביע רגשות והזדהה עם תפקידו. יחסו לחזרות ולהצגות היה רציני והוא ראה עצמו שחקן בעתיד. הייתה בו אהבה גדולה לתיאטרון וברבות הימים אף הדריך חוגים דרמתיים, והשקיע את כול מעייניו בעבודה. עם החוג בפנימיית "כרמית" בירושלים עמד להעלות אל הבמה את "הם יגיעו מחר". כן למד יעקב פיתוח קול והתאמן בהרמת משקולות ובג'ודו. יעקב אהב מאוד לטייל והכיר היטב את שבילי הארץ. הוא אהב לארגן פעולות שונות: מסיבות, קומזיצים וטיולים. מטבעו היה עליז ומלא חיים ותמיד היה במרכז כל חברה. מלא מרץ וחרוץ היה וכל עבודה עשה בכל לבו, במסירות ובקפדנות. טוב־לב היה, השתדל לעודד והיה מוכן תמיד לעזור לזולת. יעקב היה בחור גבוה ויפה־תואר והיה לו חיוך שובב. הייתה לו תפיסה מהירה ופתיחות רבה ותמיד מוכן היה לשמוע דעת אחרים ולקבל עצה. את דעתו הביע בכנות ובגלוי והרבה לנהל ויכוחים מתוך אמונה בצדקת דבריו. יעקב היה בן נאמן ובעל אוהב והיה קשור למשפחתו ודאג כאב לבני אחותו. הרדיפה אחר תנאי־חיים טובים לא עניינה אותו, שכן שאף רק לבית חם, שבו יוכל לשהות הרבה ככל האפשר במחיצת אשתו. עד שגויס לצבא, עבד כמסגר מכני, כפועל בחפירות הכותל המערבי וכעובד במחלקת המדידות. לפני הגיוס נסע לטיול באירופה במסגרת פעולה לגילוי כשרונות צעירים של עירית ירושלים.

יעקב גויס לצה"ל בראשית פברואר 1970 והתנדב לסיירת ידועה בחיל הצנחנים. לפני הגיוס התלבט אם לנסות להתקבל ללהקה צבאית או להתנדב לסיירת, ובסופו־של־דבר בחר בסיירת. האימונים היו קשים עליו מאוד וברגעים מסוימים אף התחרט על בחירתו, אך משהתחיל לא רצה להפסיק. לאחר סיום הטירונות ולאחר שהשתלם בקורס סיירים ובקורס חובשים קרביים, הועבר לחיל הרפואה. לאחר שהשתלם בקורס צניחה, שימש כחובש קרבי בגדוד. הוא היה גאה מאוד בכנפי הסיירת ובכנפי הצנחן. זמן קצר לפני שסיים את שירותו הסדיר נשא לו אישה. בתעודת השחרור שלו צוין כחובש טוב.

אחרי ששוחרר משירותו הסדיר, עבד בבנק ואחרי־כן החל לעבוד בסוכנות ביטוח. באחרונה החל בלימודי השלמה לתעודת הבגרות והתכונן בהמשך דרכו ללמוד תיאטרון באוניברסיטה. בשירות המילואים הוצב כחובש קרבי בסיירת. כשפרצה מלחמת יום הכיפורים, נקרא יעקב ליחידתו, ולפני שהתייצב, טרח לומר שלום לכל בני משפחתו ולחבריו. הוא השתתף עם יחידתו בקרבות ברמת־הגולן, ואף־על־פי ששימש כחובש פלוגתי, השתדל למלא גם את כל התפקידים של לוחם על נגמ"ש. הוא ירה לעבר מטוסי אויב וטיפל במסירות רבה בפצועים. כן התנדב תמיד להכין ארוחות לחבריו. ביום כ"ה בתשרי תשל"ד (21.10.1973), בשעה שעמד עם קבוצת חיילים בעמדת תצפית בתל־קרין, נפגע בהפגזה ארטילרית ונהרג. ברגעיו האחרונים דאג לחבריו ושאל "מה עם החבר'ה?". הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בהר־הרצל. הוא השאיר אחריו אישה, הורים, שני אחים ואחות. לאחר נופלו הועלה לדרגת סמל.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה כתב מפקד היחידה: "יעקב התבלט כחבר טוב ורע נאמן לצוות. הוא היה מוכן לעזור לחבר בצרה בכל עת. הוא היה דמות מחנכת".

משפחתו הוציאה לאור חוברת לזכרו ובה דברי בני משפחה, חברים וחניכים עליו וכן ממכתביו.

דל, יצחק

יצחק, בן גניה ולזר, נולד ביום ד' בסיון תש"ז (23.5.1947) בהוד־השרון. הוא סיים את לימודיו היסודיים בבית־הספר הממלכתי א' ברמתיים. אחרי־כן המשיך וסיים שלוש שנות לימוד בבית־הספר התיכון "בית ברל", במגמה הביאולוגית. לאחר מכן השתלם בקורס מטעם משרד הבריאות ובתום שתי שנות לימוד הוסמך כטכנאי חדר־ניתוח. הוא היה תלמיד טוב, משום שתמיד התייחס אל הלימודים ברצינות והקפיד להיות מוכן ובקי בחומר לפני כל שיעור. נוסף על היותו תלמיד שקדן, היה גם פעיל בתנועת הגדנ"ע במסגרת בית ספרו.

יצחק גויס לצה"ל בתחילת נובמבר 1966 והוצב לחיל הרפואה. בתחילה שימש

כחובש בחדר־ניתוח, אולם לאחר זמן קצר נשלח לקורס קצינים וכשחזר ממנו כקצין, שימש כטכנאי בחדר־ניתוח. הוא היה חייל טוב, נאמן ומסור לתפקידו. בהערכות מפקדים, שנכתבו עליו במשך תקופת שירותו, ציינו כולם את מסירותו הרבה, את נכונותו לעבוד ללא ליאות ואת יחסו החם והלבבי לכל אדם.

בתחילת נובמבר 1969, לאחר ששוחרר מהשירות הסדיר, החל לעבוד במדור הכליה המלאכותית במרכז הרפואי שבתל־השומר. בעבודה היה תמיד שמח ועליז וידע להשרות אווירה של רצון־טוב ורוח טובה על כל עובדי המחלקה ולכן היה אהוב על כל העובדים. הוא היה קשור מאוד למשפחתו וכבן יחיד נהנה תמיד מהאהבה והפינוק שהרעיפו עליו הוריו. גם לאחר שנשא אישה והקים משפחה משלו, דאג לקבוע את מגוריו בקרבת בית הוריו, למען יוכל תמיד לעזור להם בעת הצורך. בשנת 1971 נולד בנו הבכור, ושמחתו ואושרו לא ידעו גבול. מתמיד אהב ילדים וידע יפה כיצד לנהוג בהם. יצחק אהב את הארץ אהבה עזה והרבה לטייל בה, ליהנות מיפי נופיה ואתריה. כשפרצה מלחמת יום הכיפורים נשלח יצחק לחזית הצפון. בקרבות הקשים לבלימת האויב היו נפגעים רבים ובבית־החולים הארעי, שהוקם בצומת אל־על במרכז רמת הגולן, היו ידי הרופאים והצוות הרפואי, שעמו נמנה גם יצחק, עמוסות עבודה. ביום י"ד בתשרי תשל"ד (10.10.1973), נפל סגן יצחק בעת מילוי תפקידו. בציון־לשבח, שהוענק ליצחק לאחר מותו, מטעם ראש־המטה־הכללי נאמר: "ביום 10 באוקטובר 1973 שירת יצחק כטכנאי חדר־ניתוח בבית־חולים שדה ברמת הגולן, באזור אל־על. כשהחלה הפגזה סורית כבדה על נקודת פינוי במסוקים בסמוך לבית החולים, התפזרו כל האנשים בשטח כדי לתפוס מחסה. למרות אזהרות מפורשות, שלא לקום בשעה שנוחתת אש ארטילרית כבדה, חזר סגן יצחק לבית־החולים וטיפל בפצועים שבאוהל. בעת פעולה זו נפגע ונפל. במעשה זה גילה יצחק אומץ לב ומסירות לתפקידו ולכן הוענק לו ציון לשבח". הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין ברמות־השבים. השאיר אחריו אישה, שני בנים, שאחד מהם נולד לאחר נפילתו והורים.

משפחתו הנציחה את שמו בהקמת ספרייה על שמו בבית־הספר הממלכתי א' בהוד־השרון ובתרומת ארון קודש חדש על שמו לבית הכנסת "עדת־שלום" בהוד־השרון.

דמגי, משה

משה, בן טוראן ומורד, נולד בשנת תש"ו (1946) בשושן שבפרס. את לימודיו סיים בבית הספר אליאנס שבעיר מגוריו. בתחילת שנת תשכ"ב (1962) החליטה משפחתו לעלות ארצה. כשהגיעה – נשלחה לירוחם ושם עברה את תהליכי הקליטה. לאחר שהתאקלם משה בירוחם התקבל לעבודה כטייח בחברת "סולל בונה". לאחר מספר שנות מגורים בירוחם החליטו בני משפחתו להשתקע בבאר־שבע ומשה, שכמעט כל עול פרנסת

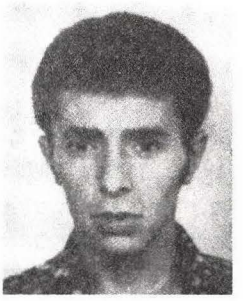
המשפחה הוטל על כתפיו, המשיך לעבוד אצל "סולל בונה" בירוחם והתגורר בבאר־שבע.

משה גויס לצה"ל בסוף נובמבר 1967 והוצב לחיל הרגלים. לאחר הטירונות השתלם בקורס־מקלענים והיה ללוחם בחי"ר. עקב מצבה הכלכלי הקשה של משפחתו, לאחר שהמפרנס היחידי שלה גויס לצה"ל, הוחלט לשחררו מהשירות הסדיר ולהציבו למילואים.

ב־1970 נשא אישה והקים משפחה. לאחר שנה נולדה בתו הראשונה ואחריה נולד בנו. הוא היה בעל ואב למופת, מסור, נאמן ודואג. את ילדיו אהב יותר מכל והקדיש להם את רוב זמנו. כשהיה חוזר מהעבודה, נהג לשבת ולשחק עמם וללמדם גם תורה וגם דרך־ארץ. הוא היה נקרא לעתים לתקופות של שירות מילואים ותמיד מילא את חובתו בנאמנות. כשפרצה מלחמת יום הכיפורים הצטרף משה ליחידתו ולחם במסגרתה במשך כל תקופת המלחמה. לאחר תום הקרבות עדיין היה משה בשירות מילואים. ביום י"ד בטבת תשל"ד (8.1.1974), הוענקה למשה חופשה קצרה והוא נסע הביתה. באזור קרית־גת נקלע לתאונה קטלנית ונהרג. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בבאר־שבע. השאיר אחריו אישה, בן ובת, הורים וארבעה אחים. לאחר מותו הוענקה לו דרגת רב־טוראי.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה כתב מפקדו: "כולנו, חיילי הגדוד ומפקדיו, קיבלנו בצער רב את הידיעה על מות משה. אנו, חבריו לנשק, הכרנו אותו כחייל מסור וכחבר אהוד, שהיה מוכן תמיד לבוא לעזרת חבריו".

דמרמרי, עזרא

עזרא, בן צביה וזהר, נולד בשנת תש"ז (1947), בתימן. כשהיה בן ארבע, עלה עם משפחתו ארצה בשנת 1951. המשפחה בחרה להתיישב בראש העין, ליד פתח־תקוה. עזרא למד בבית־הספר היסודי בראש העין ואחרי־כן המשיך את לימודיו בישיבה. עזרא גדל בבית שהפרנסה לא הייתה מצויה בו תמיד. מגיל צעיר למד להסתפק במועט ולברך על הקיים. על־אף הקשיים הכלכליים בבית, השתדלו ההורים להקנות לילדיהם השכלה רחבה ככל האפשר וגם לתת להם יסוד לחיים על־פי מסורת ישראל. כך למד עזרא תחילה בבית־ספר ממלכתי בשכונתו, ואחר־כך למד עוד בישיבה וקנה אורחות חיים יהודיים.

במשך כל תקופת לימודיו, ידע עזרא והבין מה גדול הקורבן שמקריבים הוריו, כשהם מאפשרים לו ללמוד במקום לעבוד. הוא השתדל להקל עליהם בכל דרך אפשרית. מעולם לא דרש מהם דמי־כיס ולא תבע שירכשו לו צעצועים, מלבושים או דברי מתיקה. כשבגר והחל עובד, הקפיד להפריש חלק ניכר משכרו לעזרת הוריו. עזרא היה בן מסור ואוהב להוריו וידיד אמת לאחיו. מצוות כיבוד אם ואב הייתה לגביו תענוג והוא הקפיד בכבודו של אביו והתחשב ברגשותיה של אמו. עזרא היה נער שקט וצנוע, שאהב לבלות עם ידידיו. הוא לא התבלט ולא ביקש כבוד ושררה

בכיתתו או בשכונה. אנשים למדו להכיר אותו לאט. תמיד מוכן היה לעזור לזולת, לא הסתבך במריבות והיה מפייס בין יריבים. חבריו אינם זוכרים שהרים פעם את קולו או צעק והתרגז. להיפך, נוכחותו ושלוותו היו משרים שקט גם על הצעקנים שבחבורה. למרות שמצבו המשפחתי הקשה על גיוסו לשירות החובה, לא נרתע עזרא מכל מאמץ כדי להבטיח שאכן יגויס. בתיקו האישי מצויה שורה ארוכה של מכתבים, ששלח לגורמים שונים בצה"ל, כדי להאיץ באחראים לזרז את גיוסו ולאפשר לו למלא את חובתו.

עזרא גויס לצה"ל בסוף מאי 1971 והוצב לחיל ההנדסה. לאחר שהשלים את הטירונות בהצלחה, נשלח לקורס פלסים של החיל. גם קורס זה עבר בהצלחה והוצב לאחת מיחידות השדה של החיל. ביחידתו רכש לו עד מהרה שם של בעל מקצוע מעולה. בהזדמנויות רבות הוכיח את יכולתו במיקוש, בחבלה ובהנדסת־שדה. מפקדו הישיר כתב עליו שהוא "חייל ממושמע ומסור, והתנהגותו ללא דופי". כל חבריו לנשק זוכרים אותו כחבר, שהיה מוכן תמיד לעזור בכל משימה ומעולם לא התחמק מלמלא חובות לא נעימים. בדרכו השקטה, השכיל עזרא לרכוש את לב המפקדים והחיילים כאחד. באותה תקופה נשא עזרא את שושנה, חברתו, לאישה וכעבור שנה נולד להם בנם בכורם – תמיר. כשפרצה מלחמת יום הכיפורים היה עזרא אב לילד, ואשתו בהריון. תחילה לא גויס ולכן היה נוסע יום יום לבסיס כדי לזרז את גיוסו. הוא השתוקק לצאת עם כולם להגנת המדינה בפני פלישת האויב. לבסוף גויס ונשלח להשתתף בקרבות הבלימה. ביום י"ח בכסלו תשל"ד (13.12.1973) נפל עזרא בשעת מילוי תפקידו. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין הצבאי בקרית־שאול. השאיר אחריו אישה, בן, בת שנולדה לאחר מותו, הורים ושני אחים.

דן (דהן), יעקב

יעקב, בן סימה וליאון, נולד ביום י"ט באדר ב' תש"ח (30.3.1948) בסלה שבמרוקו. בשנת תשי"ד (1954) כשהיה בן חמש, עלתה משפחתו לארץ והתיישבה בירושלים. בשל אדיקותו של האב למד יעקב בבית־הספר היסודי־דתי "דורש ציון" בירושלים. על אף ציוניו הטובים, נאלץ יעקב לוותר על המשך הלימודים ולצאת לעבודה כדי לסייע בכלכלת המשפחה ברוכת הילדים. כבר בגיל ארבע־עשרה, כשיצא יעקב לעבודה בפעם הראשונה בחייו, ניכרו בו אותן תכונות שאיפיינו אותו גם בשנים של בגרותו: כושר עבודה לא רגיל, מרץ בלתי נדלה ושאיפה תמידית לחידושים ולהתקדמות. סיפר אחיו נסים: "יעקב לא עמד אפילו רגע אחד בחייו על מקום אחד. תמיד היה צועד קדימה, קדימה". מתוך חיפושיו אחר הרפתקאות ושינויים חדשים לבקרים, ניסה יעקב את ידו בעבודות שונות ורבות: הוא עבד במכון הגיאולוגי בירושלים, עבד כפועל בקטיף, כשוליה בנגריה, במסגריה ובמאפיה ואף בעבודות בניין שונות. לזמן מה ירד לאילת, שם עבד במפעלי תמנע. יעקב היה אוהב חברה מאין כמוהו. היו לו חברים בכל קצות

הארץ וכולם שמרו לו אמונים. בכל מסגרת חברתית היה יעקב מקור שמחה ועליזות. הוא אהב לבלות בכל רגע מחייו ונהג לומר: "אם לא אבלה עכשיו – אז מתי?" ולבילוייו היה מצרף חברים או בני משפחה – ומשלם הכל מכיסו הנדיב. כשם שאהב את חבריו, כן אהב את משפחתו – את אחיו ואחיותיו ובמיוחד את אמו. לאם קרא בשמה הפרטי והתייחס אליה כאל חברתו הקרובה ביותר. יעקב הבין מהו נטל גידול ילדים ותמיד עזר לאמו, כדי להקל עליה את המעמסה.

יעקב גויס לצה"ל במחצית פברואר 1966, הוצב לחיל הרגלים ועבר בהצלחה קורס מ"כ רובאים וקורס מ"כים. הוא נטל חלק במלחמת ששת הימים.

בשלהי אפריל 1968 שוחרר יעקב מהשירות הסדיר, וחזר לביתו ולעבודותיו. זמן קצר לפני שפרצה מלחמת יום הכיפורים, נקרא יעקב לשירות מילואים. הוא הוצב במעוז "מפרקת" שעל שפת תעלת סואץ. ביום י' בתשרי תשל"ד (6.10.1973), כאשר תקפו המצרים את המעוזים הקדמיים, ישב יעקב בעמדת הפריסקופ. במכשיר הקשר הודיע שחיילים מצרים מתקדמים לקראתו וכי אזלה לו התחמושת. לאחר דקות ספורות נדם מכשיר הקשר. יעקב נפל. הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין שבהר־הרצל. השאיר אחריו הורים, שישה אחים ושלוש אחיות. לאחר נופלו הועלה לדרגת סמל.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה כתב מפקדו: "יעקב לחם בגבורה רבה ונפל בהגינו על חבריו ועל ביתו אשר בעורף. בתקופת שירותו עמנו בגדוד, מצאנו בו תכונות של אדם ולוחם למופת".

לזכרו של יעקב דן תרמה המשפחה תשמישי קדושה לבית הכנסת "רמב"ם" בירושלים.

דן, נחום

נחום, בן פנינה וראובן, נולד ביום כ"ט באדר תש"ג (6.3.1943) בתל־אביב. זמן קצר לאחר שנולד נחום, הצטרפה המשפחה לקיבוץ העירוני "אפעל", שליד כפר־אז"ר. ניסיון הקיבוץ־העירוני לא הצליח ומשפחת דן חזרה לחיים פרטיים בעיבורה של רמת־גן, היא קריית בורוכוב כיום. את שלוש שנות הלימוד הראשונות עשה נחום בבית־הספר היסודי "עמישב" ברמת גן, אך כיוון שההורים חפצו בחינוך קיבוצי לילדיהם, מסרו אותם לבית־הספר שבעין־השופט. על נחום, כילד חדש בקיבוץ, מספר חברו מנחם שילוני: "נחום היה 'ילד־חוץ' בלשון הזמנים ההם וצורף לקבוצת "מעין", אשר לא הייתה מפורסמת ברצון קליטה מופרז, ועל כל ילד־חוץ היו מתלבשים מומחים לדבר מבני הקבוצה ובנותיה, אשר לא היו חוסכים מאמץ ומחשבה, עד אם ארז אותו נטע זר את חפציו... אצל נחום הכל היה שונה מההתחלה. בשל קסם אישיותו, פשטותו וכשרונותיו, מצא לו נחום את דרכו אלינו ועד מהרה אי אפשר היה להבחין בהבדל בינו לבין חבריו. כשעלינו למוסד החינוכי "הרי אפרים", היינו יחד בקבוצת "אשל".

במוסד התגלה המיוחד שבנחום. הוא הצטיין בכישרון רב בכל השטחים הריאליים, ובפיסיקה בפרט, וכבר אז התגבש אצלו רעיון ברור ומוגדר, שבבוא היום יצטרף לחיל האוויר. כל מרצו וזמנו הפנוי הופנו באותם ימים לכיוון זה. על המדפים בחדר היו פזורים בטאוני חיל האוויר, ובחלל האוויר נישא ריח עץ הבלזה ודבק האצטון. אכזבה רבה נגרמה לנחום, כאשר התגלה ליקוי בעיניו והוא נפסל בבחינות הטיס המוקדמות. באותם הימים קיבל הבחור, לחרדתנו הגדולה, חצוצרה, והתרגילים הראשונים מלאו את חלל הבית ברעש מחריד. אנחנו כעסנו וצחקנו. הימים היו גם אותם ימים של בירורים על עניבות וסמלים וימי פעילות תנועתית ענפה. כאן התגלה נחום כמורד במוסכם, כמי שרוצה לראות ולהבין הכל מנקודת ראות מקורית ומיוחדת לו. דאגה רבה גרם באותם ימים לציפקה המחנכת, אשר אולי יותר מכולנו הבינה את המיוחד באישיותו, בצורך שלו לנסות כל דבר וללמוד הכל על בשרו ותמיד בדרך היותר קשה. הבחירה באתגרים קשים הייתה גם הקו שאפיין אותו בשנים שלאחר מכן".

נחום גויס לצה"ל בשלהי ספטמבר 1961 והוצב לסיירת גולני, אשר יחד אתה השתתף בפעולת נוקייב. לזכותו של נחום קורסים רבים שסיים תמיד בציונים גבוהים: קורס צניחה, קורס מ"כים, קורס מ"כים חרמ"ש, קורס סיירים, קורס קת"קים, קורס קציני חי"ר, קורס קציני חרמ"ש וקורס מ"פ שריון.

בשלהי אפריל 1965 שוחרר נחום מהשירות הסדיר וכאיש מילואים הוסב לחיל התותחנים. נחום חזר לקיבוץ והשתלב בענף ההובלה שם. אותה תקופה, מספרים חבריו: "היה חורש תמיד בקווים ארוכים". אך על אף אהבתו לחיי המשק. לא מצא לו מנוחה. לאחר שנתקבל כחבר־קיבוץ מן המניין, ביקש שנת חופשה, ויצא לשרת כימאי על אניות של הקיבוץ־המאוחד. במשך אותה שנה שקד על השלמת לימודיו לקראת בחינות הבגרות ואף עמד בהן בהצטיינות, במיוחד במקצועות הריאליים – מתמטיקה ופיזיקה. לאחר מלחמת ששת הימים, בה השתתף בקרבות בגדה וברמת הגולן, החליט נחום להשתלם בלימודים גבוהים. בשנת 1968 עזב את הקיבוץ והחל לעסוק בעבודות שונות לשם מימון לימודיו: הוא נהג במשאית, עבד כאיש ביטחון ב"אל על", ואף עבר קורס תכנות מחשבים, אותו סיים בהצלחה והוא שימש לו כבסיס מקצועי לעתיד. נחום התקבל כסטודנט באוניברסיטת תל־אביב, שם למד שנה אחת מתמטיקה ופיזיקה ושנתיים – כלכלה ומדעי המדינה. כל זמן הלימודים עבד כמתכנת מחשבים, וכדי להוסיף על משכורתו עבד כפקיד בבנק. מספר מנחם שילוני, חברו: "בשנים אלה, בהן היה נחום עסוק בלימודיו, לא הזדמנו לנו פגישות מרובות. אך באותן פגישות מעטות ראינו את נחום שובב כשהיה, אבל מבוגר יותר ועדין מאוד, ונדמה לי שעל סף המימוש ומציאת עצמו. אהבתו לקיבוץ ולאנשיו הייתה גלויה לעין כל, ואם כי לא עכשיו הזמן לעסוק בניחושים, נדמה לנו שהכרנו אותו טוב כל כך, שהיה חוזר אלינו במוקדם או במאוחר. חיי העיר לא תאמו את אופיו ועין השופט נשארה ביתו בלבו". במלחמת יום הכיפורים לחם נחום ברמת הגולן כקצין תצפית קדמי. מתוך טנק כיוון את אש הארטילריה, בעת שיחידתו סייעה לכוחות השריון להדוף את התקפות הסורים. ביום י"ד בתשרי תשל"ד (10.10.1973), נפגע הטנק בו לחם ונחום נפל. הוא הובא למנוחת־עולמים בחלקה הצבאית שבקרית־שאול. הוא השאיר אחריו אם ואחות. האם מתה ממחלה ממארת ביום ו' בכסלו תשל"ד (1.12.1973).

במכתב תנחומים למשפחה השכולה כתב שר הביטחון דאז משה דיין: "נחום היה קצין מוכשר, בעל יכולת מנהיגות וחבר למופת. נחום היה אהוב על הכל"; ומפקדו כתב: "נחום מילא את תפקידו בצורה הטובה והיעילה ביותר, בכל ימי המלחמה עד נפילתו".

דנה, חיים

חיים, בן מזל ומשה, נולד ביום כ"ד באדר ב' תשי"ד (29.3.1954), בחיפה והתגורר עם משפחתו בקרית־אליעזר שבפרברי חיפה. את שנות לימודיו הראשונות עשה בבית־הספר היסודי "יבנאלי" בקרית אליעזר, אך לאחר שהתגלו כשרונותיו הרבים, החליטו ההורים, בהמלצת מוריו, להעבירו לבית הספר "הריאלי" בחיפה. בבית הספר ה"ריאלי" סיים בהצטיינות את י"ב שנות הלימודים היסודיים והתיכוניים, ואף זכה בפרס מיוחד על הצטיינותו בלימודי ההיסטוריה. חיים היה נער שקט, מכונס בתוך עצמו ולא הרבה להתערב בחברת הילדים בני גילו. על משחקי הכדורגל העדיף את הישיבה בבית, את הקריאה בספרים, את ההאזנה למוסיקה שאהב ושאר עיסוקים תרבותיים כגון אלו. אם קרה שחיים היה נוכח במשחק כדורגל שכונתי, הרי השתתף בו כשופט, משום שברגעי הפנאי יכול היה לדפדף בספר כלשהו. היה גם מקרה שמוריו בבית הספר קבעו ש"התנהגותו של חיים ראויה לשיפור". בבית הייתה זאת "חגיגה"! סוף סוף התגלה חיים ילד ככל הילדים. אלא שזה היה מקרה חד־פעמי. חיים המשיך להתייחד עם עצמו, לכתוב את שיריו בסתר, שירים שהתגלו רק לאחר מותו, ולחייך את חיוכו הביישני. שני חברים ליוו אותו מילדות, ואם קשר קשרי־ידידות, היו אלה קשרים אמיצים מאוד. אחד מהם היה עופר; יחד למדו בבית־הספר, יחד חברו לתנועת הצופים, יחד התגייסו לצבא, ושניהם מצאו את מותם באותה מלחמה. השניה הייתה צביה, חברתו האהובה במשך שנים ארוכות והיחידה שזכתה לראות את שיריו. ספרה עליו צביה: "האהבה של חיים הייתה רחבת לב, סולחת, מתגברת על גאווה עצמית ועמוקה מאוד. באהבתו רק רצה להיטיב עם הזולת. יחד עם זאת הייתה אהבתו רומנטית מאוד, אותו סוג של אהבה שלא כל אחד יכול לה, אלא רק אותם רגישים כשם שהיה חיים". ספרה עליו אחותו: "עם חיים אי־אפשר היה לריב. כשניסינו לקנטרו לפעמים, היה מחייך את חיוכו הנעים, והמהתלה הייתה נראת חסרת טעם מיסודה. חיים היה רגיש לכל היפה: הוא אהב מאוד את הטבע, אהב לטפל בחיות עזובות, אהב לצלם נופים ולהתבונן במיקרוסקופ, שקיבל במתנה לבר־המצווה. את רגישותו הרבה שמר חיים לעצמו ולא נטה לבטאה במלים. באחד משיריו כתב: "למה בכלל מדברים אנשים, אם אפשר להגיד הכל בעיניים..."

חיים גויס לצה"ל בראשית אוגוסט 1972 והוצב לחיל השריון, שם עבר קורס טען קשר וקורס מקצועות טנק בציונים גבוהים. כשפרצה מלחמת יום הכיפורים שירת חיים עם יחידתו במוצב "חיזיון" מול גשר פירדאן, המוצב שעל גבורת אנשיו סופר

כבר רבות ועוד יסופר. חיים שימש טען־קשר בטנק של מפקד הפלוגה. ביום י׳ בתשרי תשל״ד (6.10.1973), התקדם הכוח לעבר תעלת סואץ. במהלך התנועה נפגעו המפקד והטנק. הצוות המשיך להילחם באומץ לב באויב שהלך וכיתר את הטנק עד שנפגע הטנק בשנית, וחיים נפל. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בחיפה. השאיר אחריו אב, אם, אח ואחות. לאחר נופלו הועלה לדרגת רב־טוראי.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה כתב מפקדו: ״חיים לחם בחירוף־נפש עד שנפגע. במהלך הקרב דבק במשימתו, תוך גילוי אומץ לב והכרה בשליחות אותה מילא״.

דנון, שלמה

שלמה, בן מתילדה וליאון, נולד ביום א׳ באייר תשי״א (6.5.1951) בחיפה. הוא למד בבית־הספר הממלכתי־דתי ״יבנה״ בחיפה, השלים את לימודיו התיכוניים בישיבת בני־עקיבא ״פרחי אהרן״ שבקרית שמואל, והשתלם במשך שנה בישיבת ״מרכז הרב״ בירושלים. ההבדל הקטן בגיל בין שלמה לבין אחותו נאוה, גרם שהשניים יתיידדו כחברים ויחליפו ביניהם רשמים אינטימיים. הוא היה גם ״חבר״ להוריו ולא נהג בהם רק כבן. בשבילו היה הקן המשפחתי בעל חשיבות ראשונה במעלה. בבית־הספר היסודי היה שלמה תלמיד טוב והצטיין במיוחד בטוב לבו ובוותרנותו. בהיותו ילד רגיש, היה פורץ בבכי כל אימת שהיה עד למעשה עוול; אימהות רבות שמחו לארח אותו בביתן, בתקווה שישפיע במזגו הנוח על ילדיהן – חבריו. בתקופת הלימודים בבית־הספר התיכון, חל בו שינוי קל – מילד מופנם וסגור בתוך עצמו, הפך להיות חברותי מאוד, ואף שובב לא קטן. התגלה אצלו חוש הומור מפותח, ובבית הספר היה ידוע בליצנותו ובמהתלותיו. אם כי הזניח מעט את לימודיו באותה תקופה, בכל זאת היה אחד התלמידים המעולים וזאת בלי שישקיע בכך מאמץ רב, והיה אהוב על מוריו ועל חבריו כאחד. שלמה הרבה לעיין בספרות צבאית. קשה לומר ״עיין״ – הוא פשוט ״בלע״ את עיתוני ״במחנה״, את בטאוני חיל האוויר ושאר ספרים וחוברות העוסקים בנושא זה. הוא ידע להרצות ברהיטות על תכונות המטוסים השונים, ובשעות הפנאי נהג לצייר ולהתקין מטוסים. חלומו הגדול להיות טייס בבוא היום, נגוז כשהתברר שראייתו לקויה וכי עליו להרכיב משקפים. לכן דבק ברעיון שבבוא זמנו יתנדב ליחידת צנחנים. בהתאם לתכנית גרעיני ״עזרא״, שלפיה יוצאים החניכים לשנת השתלמות בישיבה גבוהה לפני גיוסם לצבא, הצטרף גם שלמה לישיבת ״מרכז הרב״ שבירושלים. בישיבה למד בדבקות והצטיין באינטליגנציה גבוהה. גם כשהיה חייל בצבא, היה נוהג לבקר בישיבה לעתים קרובות, כדי לשנות תורה.

שלמה גויס לצה״ל בשלהי יולי 1970 והצטרף עם חבריו לגרעין נח״ל. במסגרת שירותו סיים שלמה קורס רובאים, קורס מ״כים, קורס צניחה וקורס קציני חי״ר. שלמה אהב מאוד את חיי הצבא והשקיע את מיטב מאמציו בעבודתו. מפקדיו העריכו

אותו כ"קצין טוב, ממושמע ומסור לעבודה". חבריו מספרים עליו, שבאחת הפשיטות ללבנון נערכה הגרלה, שלפיה נקבעו שמות המשתתפים. ההגרלה לא העלתה את שמו של שלמה, והוא פרץ בבכי. אחרי־כן החליט לעבור קורס קציני חבלה, כדי שבתוקף תפקידו יוכל לצאת לכל פשיטה. סיפר אביו: "בבית, הפך שלמה שוב לאותו שתקן, כפי שהיכרנוהו בילדותו. אפילו כשחזר מפעולות תגמול בטריפולי שבלבנון, לא סיפר דבר. את שתקנותו ה"חדשה" ידעו לשבור רק שני אחייניו הקטנים, אתם היה משתולל כילד". בלילות החורף הקרים, כשהיה מגיע לחופשה, נהג להוציא את מיטתו למרפסת ולישון שם, "כדי לשמור על כושר", כפי שהסביר. לדברי אביו, לא "התקלקל" שלמה בצבא והמשיך לשמור על המצוות באדיקות. על כך יעיד המקרה הבא: בערב שבת אחד, מאוחר למדי, הופיע שלמה מאובק, מלוכלך ועייף. הוא הסביר שנסע לחיפה בטרמפים, אך כיוון שנכנסה השבת, ירד ליד טירה והמשיך את דרכו ברגל עד הבית. בשלהי יוני 1973, משהגיע מועד שחרורו מהשירות הסדיר התנדב שלמה לצבא הקבע והספיק לעשות כ־4 חודשים בלבד בשירות הקבע. במלחמת יום הכיפורים לחם בחזית הדרום בתפקיד סמ"פ. ביום כ"ג בתשרי תשל"ד (19.10.1973) בקרב מצפון לאגם המר, נקלעה יחידתו להפגזה ארטילרית, ושלמה נפל. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בחיפה. לאחר נופלו הועלה לדרגת סרן. השאיר אחריו הורים, שלוש אחיות ואח.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה כתב שר הביטחון דאז משה דיין: "מפקדיו של שלמה הגדירוהו כקצין טוב, מסור לעבודתו, בעל תפיסה טובה, מרץ ורצון להצליח. כל מי שהכיר את שלמה – אהבו".

הוריו תרמו לזכרו ספר תורה, שהוכנס לבית־הכנסת של העדה הספרדית "בית אל".

דניאל, הרצל

הרצל, בן שרה ואליהו, נולד ביום י"ג בטבת תשי"ד (19.12.1953) בקיבוץ יזרעאל. את לימודיו היסודיים סיים בבית־הספר היסודי בבית־יוסף. אחרי־כן למד שנתיים בישיבת הכותל בירושלים. הרצל נולד במעברת יזרעאל שליד עפולה, בה עבדו הוריו במשק והסתפקו במנת חלקם יחד עם כל בני המשק. חייו של הרצל בילדותו לא היו קלים, גם בגלל תנאי־החיים הקשים שסבלה משפחתו וגם בגלל מחלות שתקפו אותו בשנות חייו הראשונות. כעבור זמן עברו הוריו של הרצל עם ילדיהם למושב בית יוסף, והחלו שם בחיים חדשים. האב עבד במשק והאם עזרה לו כפי יכולתה. הרצל גדל והתחנך בבית־הספר במקום והכל חיבבו אותו מאוד. כבר בגיל צעיר זה התגלו בו תכונות אופי ברורות: הוא היה ביישן, צנוע ונחבא אל הכלים. לאחר שסיים את הלימודים היסודיים החליט לעבור ללמוד בישיבה בירושלים, על־פי המלצתו של רופא. הרצל סבל מקצרת והיה זקוק לאוויר יבש יותר. הוא החל ללמוד בישיבת הכותל, והיה בא

הביתה לחופשות מדי שלושה שבועות, לימי ששי ושבת. גם הוא וגם בני משפחתו, שהיה קשור אליהם מאוד, ציפו לביקורים אלה בקוצר רוח. לאחר שסיים שתי שנות לימוד בישיבת הכותל, החליט להפסיק את לימודיו והחל לעבוד במפעל למנועים ליד בית שאן, מתוך שאיפה ללמוד מקצוע ולהשתלם בו, כדי שיוכל לפרנס את עצמו בעתיד. הוא קיווה לעבוד במקצוע זה גם לכשיתגייס לצה"ל. הוא חיכה ליום גיוסו בקוצר רוח, האמין שיאהב את חיי הצבא והכיר בחשיבותו של השירות בצבא.

הרצל גויס לצה"ל בראשית נובמבר 1971 והוצב לחיל השריון. לאחר סיום הטירונות ולאחר שהשתלם בקורס למקצועות טנק שירת בתפקיד נהג־טנק, ואחרי־כן בתפקיד טען־קשר. הוא שירת ברמת הגולן, ולמרות שסבל ממחלת הקצרת והיה מוגבל מעט בעבודתו, לא גילה הרצל את דבר מחלתו לאיש, ועשה כל מאמץ כדי לעמוד בדרישות התפקיד ולהסתיר את קשייו. למרות הפצרותיה של אמו שיעבור ליחידה אחרת, כדי שיהיה לו קל יותר, טען הרצל שרצונו לשרת ביחידה קרבית וסירב להחליף את מקום שירותו. הוא אף סירב לבקש חופשות לסיוע חקלאי, שהיה זכאי להן בתוקף היותו בן מושב, משום אהבתו הרבה לצה"ל. הוא לא התאונן מעולם על שירותו, וגם הקשיים הפכו חלק מהחוויות שאהב בשירות. בתקופות של חופשה לא שוחח הרצל על מעשיו בצבא, ולא אמר דבר בנושא צבאי. גם כשנשאל היה מתחמק בעדינות ממתן תשובה, גם מתוך הכרתו בחובת שמירת הסודות הצבאיים, וגם מתוך שלא רצה להתפאר במעשיו. גם כשזכו הוא ואנשי צוותו, בתעודת־הערכה על השמדת טנק של האויב בתקרית שארעה בראש השנה, לא סיפר על כך בבית, והוריו שמעו על הצלחותיו רק מפי חבריו. גם בצבא נשאר הרצל אדם מצניע לכת ושקט, נעים־הליכות וממושמע, ובשל כך היה אהוב ביותר על מפקדיו ועל חבריו לצוות ולפלוגה. במלחמת יום הכיפורים השתתף הרצל בקרבות הבלימה נגד הסורים ברמת הגולן. במהלך הקרב שניטש על העיר קוניטרה ביום י"ג בתשרי תשל"ד (9.10.1973), נפגע הטנק שלו פגיעה ישירה והוא נהרג. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין הצבאי בעפולה. השאיר אחריו הורים, אחים ואחיות. לאחר נופלו הועלה לדרגת סמל.

דניאל, רחמים (פואד)

רחמים, בן שושנה ומשה ז"ל, נולד בשנת תש"א (1941), בעיר בגדד שבעירק. בשנת 1951, בהיותו כבן עשר, עלה רחמים יחד עם משפחתו ארצה. המשפחה בחרה להתיישב ברחובות ושם השלים רחמים את לימודיו בבית הספר היסודי והמשיך ולמד בבית־ספר מקצועי. רחמים היה בן למשפחה שלה עוד שלושה בנים ושתי בנות. הוריו עבדו קשה כדי לפרנס את המשפחה הגדולה והשתדלו להעניק לכל בניהם חינוך והשכלה; למרות מאמציהם הכנים, נאלץ רחמים להפסיק את לימודיו ולהסתפק בקורס מקצועי של משרד העבודה. הוא למד את מלאכת המסגרות והשתלם בלימודים העיוניים, למרות

שגם בלימודי המקצוע עשה חיל רב. הוא ניחן בידיים זריזות ולמרות שרוב זמנו הפנוי נאלץ להקדיש לעזרה לבני המשפחה, לא שינה רחמים מאורח החיים של בני גילו. במשך שנתיים, בין השנים 1956–1968, השתתף באופן סדיר בפעולות מועדון הגדנ"ע בכפר עקרון. הוא אהב את הפעילות במועדון והתאקלם יפה באווירה ובאורח החיים הצבאי. ואמנם, כשהגיע לידיו צו הקריאה לשירות חובה בצה"ל, קיבל אותו בשמחה ובהתלהבות.

רחמים גויס לצה"ל בתחילת אוגוסט 1959 והוצב לחיל הרגלים. לאחר סיום הטירונות השתלם בקורסים מתקדמים של החיל ולבסוף הוצב לאחת מיחידות־השדה של החיל. הוא מילא את חובתו באמונה ומפקדיו היו מרוצים ממנו ומהתנהגותו כחייל וכאדם.

לאחר שהשתחרר, החל לעבוד במקצועו כמסגר־רתך. בשנת 1964 נשא לאישה את רחל חברתו ועבר להתגורר באילת. הוא החליט לעבוד קשה ולהשקיע כל מאמץ אפשרי בביסוס עתידה הכלכלי של משפחתו, שהלכה וגדלה במהירות. הוא עבד במכרות־הנחושת בתמנע, ומצבה הכלכלי של משפחתו השתפר משנה לשנה. בשנים אלה נולדו לבני הזוג שתי בנות ובן. בשנת 1969 עברה המשפחה לבת־ים ורחמים הפך קבלן לעבודות מתכת. ההצלחה האירה לו פנים: תחילה זכה בביצוע הרכבת המנופים בנמל אשדוד, ומיד לאחר סיום עבודה זו החל עובד בבניית תחנת־כוח חדשה באשדוד – אשכול ג'. בעבודה זו הוכה רחמים מכה קשה, שממנה לא הצליח להתאושש. הוא נפגע בתאונת־עבודה, כאשר כבל שניתק מאחד המנופים היכה בו. במשך חודשיים היה רחמים מאושפז בבית־חולים וגם לאחר ששוחרר לא חזר לאיתנו. במלחמת יום הכיפורים יצא רחמים יחד עם יחידתו והשתתף בקרבות הבלימה והפריצה בסיני. ביום ג' בחשון תשל"ד (29.10.1973), זמן קצר לאחר כניסת הפסקת־האש לתוקף, נהרג בעת מילוי תפקידו. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בקרית־שאול. השאיר אחריו אישה, שני בנים ושתי בנות, אם, שלושה אחים ושתי אחיות. לאחר נופלו הועלה לדרגת רב־טוראי.

דנינו, משה

משה, בן רנה ואברהם, נולד ביום ו' באלול תש"י (19.8.1950) בחיפה. הוא סיים את לימודיו בבית־הספר היסודי "בת־גלים" בחיפה ואחרי־כן עבר ללמוד בפנימיית בוייאר בירושלים. הוא הצטיין בביטחון עצמי, בכושר החלטה ובכושר מנהיגות. היה אהוב על חבריו ומעורה בחיי החברה. היה חובב ספורט על כל ענפיו. בפנימייה הרבה לשחק בעיקר בכדורגל ובכדור־סל. בענף זה הצטיין בזריזותו ובלהטוטיו שובי־העין והיה אחד מעמודי התווך של נבחרת בית הספר. הוא היה ישר ובעל חוש צדק. בבית הספר היה שובב ואהב לבצע מעשי קונדס, שכן היה בעל חוש הומור מפותח. הוא אהב לעזור לזולת והיה נוח ונעים הליכות בחברה. בתום שתי שנות לימוד בירושלים, חזר

לחיפה והמשיך את לימודיו בגימנסיה ביאליק, במגמה ההומנית. מורתו להיסטוריה כתבה עליו: "משה הגיע אלינו בכיתה י"א. הוא הסתגל מהר לחבריו החדשים, מפני שהיה נער חברותי ואוהב אנשים. הוא היה ער, מלא מרץ, שובב ומלא חיים. הוא אהב את חיי בית־הספר, למרות שלא הרבה להתאמץ בלימודים – – – באחד הוויכוחים בשיעור אזרחות, נסבה השיחה סביב נושא עיירות הפיתוח. הוא סבר שזכות המדינה לחייב אנשים צעירים בעלי השכלה, מורים, רופאים ומהנדסים, להתיישב בעיירות הפיתוח. הוא טען שרק פעולה כזאת עשויה לשנות את המצב בעיירות אלה. כמו כן סבר שמיזוג הגלויות יפתור את בעיותיה הקשות של המדינה – – –". אולם אהבתו הגדולה הייתה לים. הוא בילה שעות רבות על שפת הים והשתעשע בשחייה, בצלילה, בדיג ובמשחק הרקטות.

משה גויס לצה"ל במחצית אוקטובר 1968 והוצב לחיל השריון. בתחילה היה ביחידת סיור. אחרי־כן עבר קורס מ"כים חרמ"ש וכעבור זמן נשלח לקורס קצינים. בסיום הקורס נשלח להדריך בקורסי מ"כים חרמ"ש. גם בצבא היה בחור עליז, שמח ונעים הליכות והיה מקובל על פקודיו.

בתחילת אוקטובר 1971 שוחרר משה מהשירות הסדיר בדרגת סגן־משנה. הוא התקבל ללימודים במכינה לטכניון. נקשר בקשרי ריעות אל חבריו הלומדים. גם לאחר שנת המכינה ולאחר שהחליט להמשיך ללמוד באוניברסיטת חיפה, נשמרו קשרי הידידות עם רעיו הישנים. כשפרצה מלחמת יום הכיפורים וצו הגיוס בושש לבוא היה חסר סבלנות ותמה מדוע לא קוראים לו. כשהגיע הצו מיהר לבסיס העורפי של היחידה. כשהגיע ומצא שמחלקתו אינה מוכנה עדין, ירד עם המ"פ לחפש את החטיבה הנלחמת בסיני. כל ימי המלחמה היה שמח ומתבדח כהרגלו. אנשים שהכירוהו זמן קצר בלבד, זוכרים את חיוכו ואת מילות העידוד שלו. ביום כ"ה בתשרי תשל"ד (21.10.1973) נשלח עם מחלקתו להלחם על מוצב "חמוטל". בראש הכוח הפורץ עלה לכיוון המוצב ולפתע חל קלקול בנגמ"ש שלו. הוא נשאר לתקן את התקלה ושוב פרץ קדימה ואז נפגע הנגמ"ש פגיעה ישירה והוא נהרג. משה הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין הצבאי בחיפה. השאיר אחריו הורים, אח ושתי אחיות.

דנינו, סלומון

סלומון, בן איזה ומאיר, נולד במרוקו בשנת תש"ח (1948), למד שנה אחת בחדר ואחרי־כן למד בבית־ספר יסודי רגיל. בשנת תשכ"ד (1963) עלתה המשפחה לארץ והתיישבה בעפולה, שם למד סלומון את מקצוע המסגרות בבית־הספר התיכון־מקצועי "אורט". בשעות הפנאי עסק הרבה בספורט והשתתף בכל פעולות הגדנ"ע.

סלומון גויס לצה"ל במחצית אוגוסט 1965 והוצב לחיל התותחנים. בחיל עבר קורס נהגי משאיות ושימש בתפקיד נהג כל תקופת

שירותו. במסגרת הצבא עברת את שמו לשלמה. בתעודת השחרור שלו צוין כנהג מנוסה.

במחצית אוגוסט 1968, לאחר שהשתתף במלחמת ששת הימים, השתחרר שלמה משירות החובה. בחיים האזרחיים החל לעבוד כנהג במע"ץ ועבד גם כטרקטוריסט. הוא זכה להערכת הממונים עליו, התקדם בעבודתו והשתכר בכבוד. בשנת 1969 נשא לאישה את חברתו מזל וברבות הימים נולדו לזוג שתי בנות: לימור וטלי. "שתי הבנות היו אהובותיו הקטנות של סלומון", מספרת אשתו. "אמנם חבריו אהבו לצחוק לו לפעמים ולהדביק לו את הכינוי: אבו באנאת, אבל סלומון היה מרוצה מאוד – הוא היה מוכן גם לבת שלישית". בתחילה התגוררו בני הזוג בדירה שכורה בנצרת עילית, ולאחר שחסכו סכום כסף, רכשו לעצמם דירה משלהם בעפולה עילית. הדירה החדשה הייתה מקור שמחה לזוג הצעיר, אך הם לא הספיקו לעבור אליה. במלחמת יום הכיפורים לחם שלמה ברמת־הגולן. בקרב שהתחולל ליד הכפר הסורי אל־ווסיה, הופגזו כוחותינו ושלמה נפגע ונהרג מהתפוצצות שני פגזים לידו. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בעפולה. השאיר אחריו אישה ושתי בנות, אב, אם, חמש אחיות ושני אחים. לאחר נופלו הועלה לדרגת רב־טוראי.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה כתב שר הביטחון דאז, משה דיין: "שלמה היה חייל טוב וחבר מסור. הוא היה אהוד על מפקדיו ועל חבריו לנשק"; וכתב מפקדו: "סלומון היה אהוד ואהוב על כל חיילי מחלקתנו. הוא זכה לאהדה זאת בזכות רצונו העז לעזור ובדאגתו לזולת, בכל הנושאים היום־יומיים של מחלקתו".

לזכרו של סלומון תרמה המשפחה ספר תורה לבית הכנסת בעפולה.

דנקנר, משה

משה, בן חנה ודוד, מניצולי השואה, נולד ביום י"ח בתמוז תשי"ד (19.7.1954) בתל־אביב ולמד בבתי־הספר היסודיים "מוהליבר" ו"רמז" בבני־ברק. משסיים את לימודיו היסודיים יצא משה לעבודה, כדי לעזור בכלכלת המשפחה מעוטת האמצעים. ביום עבד ולמד את מקצוע טכנאות־השניים במעבדת שניים, ובערב למד בבית־הספר התיכון מקצועי "אורט" בתל אביב, במגמה לטכנאות־שניים. על־אף סדר יומו הגדוש מצא משה זמן גם לתעסוקות מסוג אחר, ו"תמיד היה רץ רץ רץ. חבל לו על כל רגע". כבר בילדותו התגלתה בו תכונה זו. נוהג היה להתרוצץ תמיד, לפרק כל חפץ שידו משגת, לתופף על תופים ברוב רגש וכישרון, ולהקיש על קסילופון. מגיל שמונה נהג לתופף במסדר יום־הזיכרון לזכר חללי בני־ברק. משה גילה נטיה עזה לעזור לבריות בפעולות ציבוריות שונות, כגון התנדבות לפעול לטובת האגודה למען העיוור והאגודה למלחמה בסרטן — וכל זאת עשה בצנעה. מספר אהרון כספי, מנהל שירות מכבי־אש בבני־ברק: "באחד מימי הקיץ של שנת 1968 נכנס לתחנת מכבי־אש בבני־ברק נער קטן, צנוע וביישן וביקש להתקבל כצופה־אש בתחנה. לא חלף שבוע וכבר התיידד עם הכבאים

והפך לאחד מיחידי הסגולה בין עשרים צופי־האש שהיו אז. פשטותו, מסירותו והתנהגותו הנעימה, השקדנית והממושמעת, העלו ערכו בעיני הכבאים ומשה זכה ליחס מיוחד מצד כולם. אהבתו למכבי האש הייתה ללא גבול, מעל ומעבר למצופה. הנער בילה ימים ולילות בתחנה, אשר הפכה להיות ביתו השני. תמיד שמח בחלקו ואהוד על כולם".

משה גויס לצה"ל במחצית פברואר 1973 והוצב לחיל־התותחנים, שם סיים קורס תותחנים בציון גבוה ובתפקיד תותחן שימש כל עת שירותו. במלחמת יום־הכיפורים לחם משה ברמת־הגולן. בליל י"א בתשרי תשל"ד (6.10.1973), כאשר יחידתו נלחמה בקרבת תל־ג'וחאדר, תקפו טנקים של הסורים את סוללת התותחים ומשה נפל. הוא הובא לקבורות בחלקה הצבאית שבקרית־שאול. השאיר אחריו אב, אם ואחות. לאחר נופלו הועלה לדרגת רב־טוראי.

במכתב תנחומים למשפחה כתב מפקדו: "משה היה אהוד ומקובל על חבריו. הוא עשה את עבודתו בשקט ובמסירות. כל שעות אחרי הצהרים והערב של יום־כיפור, עד לרגע בו נפגע, לחם משה בחירוף נפש. יחד עם חבריו עמד מול אויב, שעלה עליהם עשרת מונים במספרו, ובלחימתו העיקשת תרם להצלת מדינת ישראל".

לזכרו של משה דנקנר תרמה המשפחה ספר תורה, שהוכנס לבית־כנסת שבבני ברק.

דסברג, ברוך

ברוך (ג'ינג'י), בן אלישבע ונתן, נולד ביום כ"ח באייר תש"ח (6.6.1948), בעיר הילוורסום שבהולנד, וכשהיה בן חצי שנה עלה עם משפחתו לארץ. בילדותו היה חולה מאוד ונשקפה סכנה לחייו, אך החלים והפך להיות נער בריא וחסון. כשעלו לארץ, היה האב המנהל החינוכי במחנה המעבר של עליית הנוער, שהוקם בנתניה בביתניו של מחנה צבאי בריטי, והתמודד בהצלחה עם קשיי קליטתם של מאות ילדים ובני נוער מתימן ומצפון אפריקה. המשפחה נדדה רבות בארץ – מנתניה, דרך כרכור וכפר פינס אל כפר בתיה ואילו ברוך הגיע לקיבוץ ראש צורים. המשפחה מרובת הילדים, משפחה ידועה בהולנד, שומרת מסורת הייתה וכך היה גם ברוך. את לימודיו היסודיים עשה בבית הספר הממלכתי־דתי ברעננה. הוא התחיל את הלימודים התיכוניים בישיבת "בני עקיבא" והמשיך בבית־הספר התיכון־דתי שבקיבוץ שדה אליהו. אופיו של ברוך תאם את צבע שערו. סוער היה כשערו האדמוני. הוא שנא את השקר ואת הצביעות, ולחם למען האמת ללא פשרות. עוד תכונה ייחדה אותו – הוא היה גלוי־לב ואמר מה שחשב, ללא פניות ובמישרין. מעולם לא השתמש באמצעי הסוואה ובמיני משחקי מילים המסתירים את אישיותו של אדם. הוא היה חבר בתנועת הנוער "בני עקיבא" ובאגודת הספורט "אליצור".

ברוך גויס לצה"ל בראשית ינואר 1967 והוצב לחיל הרגלים. במסגרת שירותו

עבר קורס מ"כ רובאי, קורס מ"כים חי"ר, קורס צניחה וקורס קציני חי"ר. הוא השתתף במלחמת ששת הימים. משהגיעה עת שחרורו, בראשית ינואר 1970, התנדב לשירות הקבע ועשה בו כארבעה חודשים.

במאי 1970 השתחרר ברוך מהשירות הסדיר, יצא לחיים האזרחיים וחזר לקיבוצו. בקיבוץ ראש צורים הצעיר מילא תפקידים שונים. לראשונה עבד בפלחה ואחרי כן בחר להיות אקונום במטבח. בתפקיד זה ראה אתגר ביצועי וחברתי, ורצה להתמודד עמו, למרות אי־הפופולריות של התפקיד. באותה תקופה נשא לאישה את אירית, וברבות הימים נולדה לזוג המאושר בת שנקראה ענבל. כשפרצה מלחמת יום הכיפורים היה ברוך בשירות מילואים במעוז "אורקל", שליד תעלת סואץ. ביום י"א בתשרי תשל"ד (7.10.1973), בקרב לבלימת התקפות המצרים, נפצע ונפל. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בגוש עציון. השאיר אחריו אישה ובת, אב, אם, ארבעה אחים ושתי אחיות. לאחר נופלו הועלה לדרגת סרן.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה כתב שר־הביטחון דאז משה דיין: "ברוך היה חייל מסור, קצין מעולה וחבר למופת. הוא היה אהוב על הכל"; וכתב מפקדו: "ברוך היה אדם ולוחם למופת. הוא הצטיין במילוי תפקידו כמפקד מוצב, תוך גילוי גבורה, אומץ־לב ומסירות".

לזכרו תרמה המשפחה ספר תורה, שנתקבל מהקהילה בעיר הילוורסום שבהולנד, וניתן לבית הכנסת בקיבוץ ראש־צורים.

דעוס, ישראל

ישראל, בן שרה ויחיא, נולד בשנת תש"ז (1946) בתימן כבן זקונים להוריו, והששי במספר. בשנת תש"ט (1949) עלתה המשפחה לארץ והתיישבה במושב אחיעזר, שם למד ישראל בבית־הספר היסודי. אם כי בתחילה היה קשה לו להינתק מסינור אמו, הרי עד מהרה התאקלם בחברת הילדים ואף התגלה כבעל כושר מנהיגות טבעי. ישראל, או ישרוליק כפי שכינו אותו במושב, הצטיין מגיל צעיר בכשרונות מיוחדים למוסיקה, בשירה ובפריטה על כלי נגינה שונים, אף על פי שאיש לא למדו לנגן. מלבד זאת הצטיין ישרוליק במשחק על במה ורבים נבאו לו עתיד מזהיר כשחקן. "כשרונו הגדול ביותר", מספר אחיו נסים, "היה בישיבה ליד ההגה. תושבי הכפר יודעים לספר שכאשר ראו משאית ללא נהג, ידעו שעל מושב הנהג יושב ישרוליק הקטן". משסיים את לימודיו בבית הספר היסודי, עבר ישראל ללמוד בישיבת בני־עקיבא "נוה הרצוג" שבניר גלים. בד בבד עם הלימודים, נשא בנטל כלכלת המשפחה וטיפוח המשק. אך למרות עומס העבודה והלימודים מצא זמן לפעילות בתנועת הנוער "בני עקיבא", השתתף במחנות קיץ ובטיולים ושיחק בכדורגל בקבוצה המקומית. סיפר אחיו נסים: "ישרוליק היה מקור השמחה בבית ובכל חברה בה נמצא. נדמה כאילו בא לעולם אך

ורק כדי לחמם ולרומם את לב הבריות. במחיצתו תמיד הייתה עולה בת צחוק על פניך, ולא פלא שכל מיודעיו נמשכו לקרבתו כדבורים אל הדבש".

ישראל גויס לצה"ל במחצית פברואר 1967, והוצב לחיל השריון. בחיל עבר קורס במקצועות־טנק וקורס טען־קשר.

בראשית יולי 1970 סיים את שירותו הסדיר וחזר למשק. אם כי אהב את חיי הצבא, העדיף את השלווה ואת הנוף של הכפר. מאהבתו הרבה לטבע, וביחוד לצומח, בחר לו כמקצוע להיות גנן במשתלת "חמד". בעבודתו זאת הצליח מאוד ותוך זמן קצר נתמנה מנהל המשתלה. לפי עדות האח, הפכה המשתלה להיות גם מרכז חברתי, שכן חבריו הרבים של ישראל לא החמיצו אף פעם את ההזדמנות לבקרו במקום עבודתו ולהנות מחברתו המלבבת. במלחמת יום הכיפורים לחם ישראל בחזית הדרום. באחד הקרבות הקשים שהתחוללו ב"חווה הסינית", עלה הטנק שלו על מתחם של המצרים, הטנק נפגע מאש האויב וישראל נפל. הוא הובא למנוחת־עולמים בחלקה הצבאית שבקרית־שאול. השאיר אחריו הורים, שלושה אחים ושתי אחיות. לאחר נופלו הועלה לדרגת סמל.

במכתב תנחומים למשפחה כתב שר הביטחון דאז משה דיין: "ישראל היה חייל טוב וחבר מסור. הוא היה אהוד על כל מי שהכירו".

לזכרו של ישראל תרמו הוריו ספר תורה, שהוכנס לבית־הכנסת שבמושב אחיעזר; הוריו ואחיו של ישראל תרמו כסף לבניית תיבה מן המפוארות בארץ, בבית הכנסת "ניצחון ישראל", על־שם חללי צה"ל מבני מושב אחיעזר; כמו כן נכתבה חוברת לזכרו ובה דברי חברים על דמותו, ובחוברת שהופיעה מטעם איגוד המושבים, פורסמה רשימה על ישראל.

דפנא, אהוד

אהוד, בן מלכה ואביטל, נולד ביום י"ב באדר תרצ"ט (3.3.1939) ברעננה וגדל ולמד בחברת הילדים של קיבוץ מעוז־חיים שבעמק בית שאן. ילד עירני ורגיש היה אהוד. בקטנותו לא אהב לאכול, היה חלוש בגופו ויותר משהרביץ לבני גילו הצעירים – ספג חבטות מהם. אבל עד מהרה עמד על דעתו, נעשה עקשן וחדל לוותר. סקרן היה ורצה להכיר ולהבין את התופעות שנגלו לעיניו הבורקות. לכבוד יום הולדתו השלישי חיבר סבו, המשורר והמחנך משה דפנא ז"ל, את השיר הנודע "למה?" ("הודי חמודי הוא בן אביטל"), שהיה לאחד משירי הילדים האהובים ביותר. אהוד הנכד לא התלהב מן השיר, וכשהשמיעו לילדים במקלט, במהלך מלחמת השחרור, את הזמר החביב, פרץ הילד החוצה בעיצומה של הפגזה כבדה... רק בשנות בגרותו "השלים" אהוד עם "השיר שלו". אהוד נודע בין רעיו כחבר נאמן ומסור. הוא השתתף במסעות ובטיולים רבים, ולא החמיץ פעולות ספורט שונות. עלם רזה היה, גוו צנום, אך זריז וגמיש. אהוד הצטיין בתרגילי אקרובטיקה וברכיבה על סוסים. ערב גיוסו לצה"ל הביע בפני

הוריו את משאלת לבו, להתגייס לחיל־קרבי. הוא פיטם עצמו בדייסה, בתקווה שתוספת משקל תועיל לו במבדקים בלשכת־הגיוס.

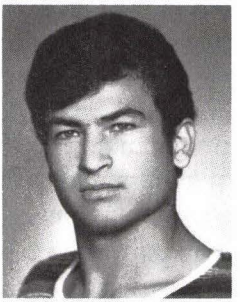
אהוד גויס לצה"ל במחצית אוגוסט 1957. חלום ילדותו להתקבל לחיל הצנחנים נידחה. אך בזכות עקשותו ומרצו הצליח להתקבל לחיל־קרבי אחר – חיל השריון. אהוד השתלם בקורסים רבים, ביניהם, קורס קציני חיל רגלים וקורס קציני שריון, ופעל כמפקד מחלקת חרמ"ש.

בתום שירות החובה שלו, שב למעוז חיים. הוא עבד בענף גידול בקר לבשר והרבה לשוטט בין פיתולי הירדן הסמוך, בסבך גאון הנהר. כשפרשו ותיקי ענף גידול הבקר, קיבל עליו אהוד את עבודת הריכוז, הנהיג סדר ורישום ונלחם על קיום הענף ועל הרחבתו. הוא היה קשור לפרותיו ולעגליו. נדד עם העדר בגלבוע ולא היסס לחצות את מימיו הרדודים של הירדן, כדי להחזיר פרות שחצו את הגבול בטעות. כשנשא אהוד לאישה את חברתו חוה, עזב את המשק נהתגורר בכרמיאל. בתשרי תשכ"ו נולד בנו איל, וזמן מה אחר־כך נדדו בני הזוג ובנם אל הדרום והתגוררו בבאר־שבע. בתקופת ההמתנה שלפני מלחמת ששת הימים, פקד אהוד על מחלקת סיור. בקרבות הראשונים נטל אהוד חלק, אך נפצע בפניו ובגופו בצאתו בראש סיירת לכיוון ג'נין. גם לאחר שעזב את בית החולים לא יכול היה להניע את כף רגלו. הוא נקבע כנכה, אך לא ויתר על שיבוצו מחדש ביחידה קרבית. אהוד, בעל אות מלחמת ששת הימים, הסתיר את הפגם ברגלו ונאבק בהצלחה בוועדות הרפואיות. ביוני 1970 הצטרף לצבא הקבע. תחילה שירת כמפקד בגדוד שריון בדרום הארץ ולאחר שנה, כמפקד פלוגה בגולן. זמן־מה לפני תום שירותו, היה קצין אג"ם באוגדת־שריון חדשה. ידידים מעידים כי היגיון, רצינות, מחשבה, מעטה של ציניות נוקשה וחיוך שופע בעת שמחה, ציינו את דמותו ואת פועלו של אהוד בצה"ל. צה"ל היה לו מקלט ובית עם כשלון נישואיו, אך אהוד האב התקשה להשלים עם עובדת הריחוק מבנו, שגדל במעוז־חיים. אהוד אהב את בנו הרך וראה בסבלו ובגעגועיו. כל פרידה בסופי־שבוע הייתה קשה לאב ולבן כאחד. בקיץ תשל"ב התוודע אהוד אל שושנה, והשניים החלו לגשש אחר עתידם המשותף וביקשו להעניק לאיל מלוא אהבתם. באחת מחופשותיו מן הצבא, בתשרי תשל"ג, "הריח" אהוד כי משהו עומד להתרחש בגבול הצפון. הוא מיהר להצטרף אל יחידת שריון, שפשטה ללבנון וטיהרה שני כפרים, שמחבלים הסתתרו בהם. על פעולתו זו, על אומץ לבו ומסירותו, העניקו לו מפקדי החטיבה ציון לשבח. סרן אהוד סיים את תקופת שירותו בצבא הקבע באוגוסט 1973. שנות שירות ארוכות היו מאחוריו, ולפניו – תכניות לעתיד במשק וחלומות על הקמת קן משפחה חם. ביום הכיפורים תשל"ד, שבועות אחדים לאחר שהשתחרר משירות קבע, עשה אהוד בביתו, במעוז חיים. עדיין לא שובץ ביחידת מילואים ולא קיבל צו־קריאה. כששמע על פרוץ הקרבות, הגיע בכוחות עצמו לרמת־הגולן, ארגן פלוגה משיירי הטנקים והצוותים של כוחות החטיבה בגזרה הדרומית, והשתתף בקרבות הבלימה הקשים. אהוד השתתף בנסיון הנפל לכיבוש תל־שמס ובכיבוש התל בהתקפת לילה. לאחר כיבוש תל־שמס חסם את כביש "סעסע" ובלם התקפות חיל רגלים ושריון של הסורים. במהלך נסיון בלימה זה, ביום י"ט בתשרי תשל"ד (15.10.1973), נהרג אהוד מפגז נ"ט שירו הסורים, והובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין במעוז־חיים. השאיר אחריו בן, אב, אם, שני אחים ואחות. לאחר נופלו

הועלה לדרגת רב סרן. על פועלו של אהוד בקרבות מלחמת יום הכיפורים הוענק לו "עיטור־העוז", וזה נוסח תעודת העיטור: "לאות ולעדות כי 415448 רס"ן דפנא אהוד ז"ל גילה גבורה במילוי תפקיד קרבי תוך חירוף נפש. תיאור המעשה: ביום 6 באוקטובר 1973 שהה רס"ן אהוד דפנא ז"ל בביתו. משמע על פרוץ הקרבות ומאחר שלא שובץ ביחידה אחרת – חזר לרמת־הגולן וארגן פלוגה משיירי הטנקים והצוותים של כוחות החטיבה בגזרה הדרומית. רס"ן אהוד דפנא ז"ל השתתף בקרבות הבלימה הקשים ואחריהם המשיך בראש פלוגתו בפריצה לסוריה, השתתף בניסיון הראשון לכיבוש תל־שמס וכשזה לא עלה, השתתף בכיבוש התל בהתקפת־לילה. לאחר כיבוש התל חסם את כביש סעסע ובלם התקפות חי"ר ושריון של הסורים. בקרב זה נפגע ונהרג. במעשיו ובלחימתו גילה אומץ־לב רב, תושייה ודבקות במשימה – על־אף מגבלות גופניות, בהיותו נכה ממלחמת 6 הימים".

בני משפחה, חברים ורעים בקיבוץ מעוז־חיים, הוציאו לאור חוברת זיכרון ובה פרקי זכרונות והרהורים על דמותו ועל דרכו של רב־סרן אהוד דפנא ז"ל.

דראי, אריה

אריה, בן חסיבה ומסעוד, נולד ביום ט"ו בשבט תשי"ד (19.2.1954) בטבריה. באותה עת התגוררה משפחתו בראש־פינה. אחרי שעקרה המשפחה לעכו למד בבית־הספר היסודי בעיר. הוא סיים את לימודיו בבית־הספר התיכון בישיבת כפר חב"ד, לאחר שמשפחתו עברה להתגורר בירושלים. בני המשפחה, שהגיעו ארצה ממרוקו בשנת 1952, נתקלו בקשיי הקליטה וההתאקלמות המיוחדים לעולים חדשים. בשנת 1968 נפטר אבי המשפחה ומצבה הפך קשה עוד יותר. אריה, שהיה מודע לקשייה של המשפחה, יצא לעבוד כדי לסייע בפרנסתה. הוא עבד כנגר ואת משכורתו הביא לביתו ובכך הקל על אמו ואיפשר לאחיו ולאחיותיו הצעירים להמשיך וללמוד. הוא היה אוהב חיים ואוהב חברה, ותמיד היה מוקף ידידים וחברים שאהבו לבלות במחיצתו. יחד עם חבריו הרבה לצפות בסרטי קולנוע ועסק בענפי ספורט שונים. בנפילתו אבדה המשפחה את מקור כוחה ואושרה, וחבורת ידידיו אבדה את הרוח החיה שבה.

אריה גויס לצה"ל בתחילת פברואר 1972 והוצב לחיל השריון. לאחר סיום הטירונות נשלח לשרת בחטיבת טנקים. גם בתקופת שירותו בצה"ל לא זנח את משפחתו. הוא הרבה לבקר בבית והקדיש את חופשותיו ואת זמנו הפנוי לעבודה ולסיוע למשפחה. עם יחידתו השתתף בקרבות מלחמת יום הכיפורים. ביום י"ט טבת תשל"ד (13.1.1974), נפל בעת מילוי תפקידו. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בהר־הרצל בירושלים. השאיר אחריו אם, שמונה אחיות וארבעה אחים. לאחר מותו הועלה לדרגת רב־טוראי.

דרביאנסקי, פרץ

פרץ, בן פרידה ושכנא, נולד ביום י״ג באב תשי״ב (4.7.1952) ברמלה. הוא למד בבית־הספר היסודי־ממלכתי ב׳ ואחרי־כן סיים את לימודיו בבית הספר המקצועי ״עמל״ ברמלה. בבית הספר היה תלמיד חרוץ ומגיל צעיר גילה עניין מיוחד בעבודות כפיים הקשורות בתחום החשמל. משום כך בחר ללמוד במגמה לחשמל ואלקטרוניקה בבית הספר המקצועי וסיים את הלימודים שם בהצטיינות. פרץ היה חובב ספורט וחבר בתנועת הצופים. את מרבית זמנו הפנוי חילק בין ארגון פעולות חברה שונות בתנועת הנוער לבין משחקים בנבחרת טניס־השולחן של ״הפועל״ רמלה. ברבות הימים אף הדריך קבוצות שחקנים ב״הפועל״. לאחיו, שנהג להביע בקול רם את התפעלותו ממרצו הבלתי נדלה, היה אומר: ״אם אתה עושה את הדברים שאתה אוהב באמת – אין שום סיבה להיות עייף״.

פרץ גויס לצה״ל בראשית נובמבר 1970 והוצב לחיל השריון. לאחר סיום הטירונות השתלם בקורס חשמלאי טנקים ונשלח לשרת בסדנת שריון. היה חייל מסור ואחראי. חריצותו בעבודה ושקידתו במילוי המשימות שהוטלו עליו, שימשו מופת לחיילי היחידה ומפקדיו נהגו לציינו לעתים קרובות כדוגמה לפני חבריו. זמן קצר לאחר שהגיע אל סדנת הטנקים, הועלה לתפקיד בוחן חשמל ובתפקיד זה עסק עד שפרצה מלחמת יום הכיפורים. במלחמה פעל פרץ עם הגייסות שבלמו את התקפות השריון של המצרים בסיני. ביום ט״ו בתשרי תשל״ד (11.10.1973), בגזרה הצפונית של סיני, נפגע ונהרג בהפצצה אווירית, שעה שמילא את תפקידו בתיקון טנקים פגועים של כוחות השריון. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין ברמלה. לאחר נופלו הועלה לדרגת סמל־ראשון.

במכתב תנחומים אל המשפחה השכולה כתב מפקדו: ״פרץ ז״ל התבלט ביחידתנו בכך שמילא את תפקידו לשביעות רצון כולם, בצניעות ובהלך רוח שקט. גם כאשר מונה לתפקיד אחראי, מילא את המוטל עליו על הצד הטוב ביותר. הוא היה נוח לבריות וכולם אהבוהו״.

דרוב, חיים

חיים, בן צביה תבדל״א והירש ז״ל, נולד ביום כ״ו באלול תרצ״ה (24.9.1935) בפולין. בתקופת מלחמת העולם השנייה נדדה המשפחה לרוסיה מאימתו של הצורר הנאצי. ברוסיה למד חיים בבית־הספר היסודי על־שם ״אוסטרובי״ ואחרי־כן המשיך ולמד בבית־ספר מקצועי. אביו נפטר כשחיים היה עדיין רך בשנים וכל שנות ילדותו ונערותו עברו עליו ללא ידו המכוונת והמדריכה של אב אוהב. עוד בטרם סיים את לימודיו

בבית־הספר המקצועי, גוייס לצבא הרוסי. שלוש שנים ארוכות שירת בצבא, שלא הרגיש אליו כל קשר או שייכות. בשנים אלה החלה מתגבשת בו הכרתו היהודית, שמולדתו היא ארץ־ישראל. ב־1960 עלתה משפחתו ארצה ומאז היו כל מעייניו נתונים לפעולות שתאפשרנה לו לעלות ארצה בעקבות משפחתו. לאחר ששוחרר מהצבא הרוסי, השתלם במקצוע הספרות והחל עובד במקצועו. סמוך לכך נשא לאישה את ויטה ידידתו, ויחד אתה הקים לו בית. למרות שהצליח להתבסס ברוסיה מבחינה כלכלית, עדיין הרגיש עצמו שם כנטע זר. יותר ויותר גברה אצלו ההכרה שמקומו בישראל וכי ארץ זו היא מולדתו האמיתית. לאחר הולדת ילדיו, צבי ואריה, החל פועל נמרצות לקבלת היתר יציאה מברית המועצות. בשנת 1966 עלה חיים עם משפחתו הצעירה ובחר להתיישב ברמלה. כאן היה חיים מאושר לגור בין יהודים. למרות קשיי השפה הצליח למצוא עבודה בבית החרושת "הארגז" וגם רכש לו ידידים רבים. נימוסיו הטובים ונוהגו החברותי קנו לו את ידידותם וחיבתם של חבריו החדשים. חיים גם דאג שילדיו ישתלבו בין ה"צברים" וירגישו מן ההתחלה, שאכן זהו מקומם. הוא היה אב למופת. את מרבית זמנו הפנוי הקדיש לאשתו ולילדיו. שעות ארוכות היה יושב עם בניו ומלמד אותם את משחק השחמט שהיה אהוב עליו במיוחד. הוא היה גאה בעובדה שילדיו, למרות שנולדו בברית המועצות, זכו להתחנך בארץ ישראל מגיל צעיר ויגדלו כיהודים וכישראלים.

חיים גויס לצה"ל במחצית שנת 1966, מיד עם עלותו ארצה. כיוון שכבר שירת בצבא ברית המועצות, וגם עקב גילו הוא עבר קורס טירונות מקוצר, והוצב לשירות מילואים בחיל הרגלים.

לאחר השחרור מהשירות הסדיר המשיך חיים והשתלם בקורסים נוספים ובתום אימוניו הוצב לאחד מגדודי החיל. חיים השכיל להתחבב על חבריו לנשק. במהירות רכש את לב מפקדיו והם החלו מפקידים בידיו תפקידים קשים, שדרשו מידה של אחריות ומסירות לשם ביצועם. כשפרצה מלחמת יום הכיפורים היה חיים בשירות מילואים במוצב "חיזיון" שעל גדת תעלת סואץ. הוא השתתף בקרבות שניהלו חיילי המוצב נגד חיילי הצבא המצרי שצלחו את התעלה. לאחר נפילת אנשי המוצב בשבי, הוכרז חיים כנעדר. רק אחרי חודשים ארוכים הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין ברמלה. יום י"ב בתשרי תשל"ד (8.10.1973), נקבע כתאריך נפילתו במערכות ישראל. הוא השאיר אחריו אישה ושני בנים, אם ומשפחה. לאחר נופלו הועלה לדרגת רב־טוראי.

דרויאן, רזיאל

רזיאל (רזי), בן מלכה ויגאל, נולד ביום כ"א בכסלו תש"ח (4.11.1947) בכפר־סבא. הוא למד בבית־הספר היסודי "ברנר" ואחרי־כן סיים את לימודיו בבית־הספר התיכון "כצנלסון" בכפר־סבא. רזי היה ילד ערני בעל חוש הומור מפותח. בתקופת הלימודים השתתף בהצגות ומילא בדרך כלל את התפקידים הראשיים. הוא היה נער טוב לב, ישר, הגון וחבר נאמן, אהב פעילות ספורטיבית, הרבה לטייל ולעסוק בשיט. את זמנו הפנוי הקדיש

לקריאת ספרות מקצועית בתחום השיט בסירות וברבות הימים אף רכש לעצמו סירת מנוע. בבית־הספר היה תלמיד טוב ומוריו חיבבוהו בזכות מזגו הנעים והנוח. מטבעו היה אופטימי, עליז ושמח בחלקו. מילדותו היה בן מסור להוריו ודואג למשפחתו.

רזי גויס לצה"ל במחצית פברואר 1966 והוצב לחיל האוויר. לאחר סיום הטירונות השתלם בקורס חשבי יירוט ואחרי־כן נשלח לקורס בקרה. הוא היה חייל מעולה, אחראי ומסור לתפקידו. ביחידתו רכש חברים רבים והיה חביב על כולם בזכות נועם דרכיו וידידותו הכנה. בתקופת השירות בצבא השתדל שלא להדאיג את הוריו, הרבה לבקר בבית, הקפיד לטלפן ושמר על קשר מכתבים. במלחמת ששת הימים לחם באזור סיני והוענק לו אות המלחמה. לאחר שסיים את שירות החובה התנדב לשרת שנה אחת בקבע.

לאחר ששוחרר, יצא רזיאל לטיול באירופה. כשחזר, השתלם בקורס הנדסאי רדיו ועבד ברשות השידור. חבריו לעבודה מציינים כי היה עובד אחראי ושימש דוגמא במסירותו לעבודה. מזמן לזמן היה נקרא לתקופות של שירות מילואים ושימש בתפקיד חשב יירוט בחיל האוויר. כשפרצה מלחמת יום הכיפורים הצטרף אל אנשי יחידתו ולחם באיזור סיני. ביום ט"ז בתשרי תשל"ד (12.10.1973), באזור אום חשיבה, נפגע המסוק שבו טס בעת מילוי תפקידו והוא נהרג. רזי הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בכפר־סבא. השאיר אחריו הורים, אח קצין קבע בחיל האוויר ואחות המשרתת גם היא בחיל האוויר. לאחר נופלו הועלה לדרגת סמל־ראשון.

במכתב תנחומים אל המשפחה השכולה כתב מפקדו: "רזי ז"ל היה מחייליה המובחרים של היחידה וליווה אותה בנאמנות מאז הקמתה. היה איש חברה עליז, אהוב ומקובל על הכל. נפילתו פגעה בכל אנשי היחידה. גדול הוא הכאב ונחמה אין. יהי זכרו ברוך!"

דרוקר, מיכה

מיכה, בן חנה ומאיר דרוקר מניצולי השואה, נולד ביום כ"ד בשבט תש"י (11.2.1950), בהילוורסום שבהולנד. בשנת 1953 עלתה המשפחה ארצה ומיכה בן שלוש בלבד. את לימודיו בבית־הספר היסודי החל בקיבוץ נצר־סירני והמשיך בבית־הספר על־שם "הנרייטה סאלד" בירושלים. לאחר שסיים, הועבר ללימודים תיכוניים לבית־הספר התיכוני ב"הכפר־הירוק". מיכה גדל, צמח והתפתח כנער בריא, פעיל ועליז ולא גרם דאגות מיותרות להוריו. הוא אהב חברה ולכן היטיב להתיידד עם חבריו. היה חובב טבע, על כן הרבה בטיולים. את הפורקן למרצו הרב הוציא בהתעסקות בענפי ספורט שונים: כדורסל, טניס, שחייה וריצה. בהופעתו החיצונית היה מלא הוד: גבה קומה, רחב כתפיים, בעל קול עמוק ורגוע. ניחן בשכל טוב וברוחב־לב וכך היה כובש את סביבתו. אם כי ידע גם לשמור על מרחק, בני סביבתו חיבבוהו, כי היה ידוע ברצונו ונכונותו לעזור לכל מי שהיה זקוק לכך וביחוד לאלה מחבריו וידידיו, שבאו במגע עמו.

מיכה גויס לצה"ל במחצית אוגוסט 1968 והוצב לחיל השריון. לאחר הטירונות השתלם בקורס מקצועות טנק "פאטון" ובקורס מפקדי טנק "פאטון" ונתמנה למש"ק טנק זה. אחרי־כן השתלם בקורס קציני־שריון ונתמנה למפקד מחלקת טנקים בגדוד שריון, שלחם בחזית התעלה בזמן מלחמת־ההתשה.

לאחר שהשתחרר מהשירות הסדיר, נקרא לתקופות של שירות מילואים כמפקד מחלקת־טנקים. הוא היה קצין נאמן וחרוץ. מפקדיו ציינו תמיד את מסירותו ואחריותו. לאחר השחרור החליט ללמוד מינהל מלונאות. הוא נתקבל לקורס דו־שנתי במלון "תדמור" ועבד כסטג'ר בתפקידים שונים בבתי־מלון אחדים. הוא סיים את השנה הראשונה בהצלחה, כאשר פרצה מלחמת יום הכיפורים. כשפרצה המלחמה לא המתין מיכה לצו־הגיוס, אלא התקשר טלפונית ליחידתו והיה בין הראשונים שהגיעו למחנה הצבאי בדרום. אחרי שעבר את קרבות השריון העזים בסיני, היה מיכה בין ראשוני החוצים את תעלת סואץ. ביום כ"א בתשרי תשל"ד (17.10.1973), נפגע מיכה בהפגזה, בהגנת גשר תעלת המים המתוקים, מצדה המערבי של תעלת־סואץ, ונהרג במקום. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין הצבאי בהר־הרצל בירושלים. השאיר אחריו אם, אב ואח. אחרי נופלו הועלה לדרגת סרן.

במכתב־תנחומים למשפחה השכולה כתב מפקדו: "מיכה התבלט כאחד הקציניים המוכשרים והמסורים ביותר ביחידתו, כשהוא משמש תמיד דוגמה אישית לאומץ ולמנהיגות. דמותו תישאר לעד חרוטה על לבותינו כחבר לנשק, מהטובים והיקרים שאיבדנו".

חבריו ליחידה הוציאו לאור חוברת לזכר חללי היחידה. חברו מנוער, אשר הצטרף לצוות הטנק שלו יום לפני צליחת התעלה, כתב: "אני גיליתי את מיכה בשהות הקצרה שלי אתו בטנק. זה מלמד מה אנחנו מפסידים יום יום. מפקד טוב לחייליו, מאוד אנושי ועם זה החלטי. דווקא זה שעורר תשומת לבי לצורה בה מילא את תפקידו"; דיירי בית־העתונאים בשכונת טלביה שבירושלים הכירו את מיכה ואהבו אותו. לזכרו הקימו מבנה־הנצחה ובו ספסלים בשם "יד מיכה", בגינה של הבניין, שם שיחק בילדותו. אין להתעלם מהעובדה שמיכה התאכזב מאיכות החיים המדיניים והחברתיים, כפי שבאו לביטוי בחיי המדינה בתקופה האחרונה לפני פרוץ מלחמת יום־הכיפורים. הוא שקל באופן רציני את יכולתו האישית בעניין והשתדל לפעול כפי יכולתו. לחיל השריון היה מסור לחלוטין. עם זאת התחשב בחיי כל אדם, גם בחיי אויבינו. כמו חבריו התגעגע מיכה לשלום, אבל ידע שכדי להגיע אליו יש לעבור עוד דרך ארוכה. הוא היה משוכנע שהצדק אתנו ובזכות זאת יגיע עם ישראל לקיום מובטח במשך הזמן. התנאי לכך, לפי דברי מיכה, הוא שכולנו נעמוד בכל אשר נדרש מכל אחד מאתנו כבני אדם.

דרור, דב

דב (דובי), בן אהובה ואלכסנדר, נולד ביום כ״ג באלול תשי״ד (10.9.1944), בחדרה, שם סיים את חוק לימודיו היסודיים בבית־הספר ״ארלוזורוב״. כבר מגיל צעיר ניכר דובי יפה־התואר בעקשנותו, בסבילותו, בכושר מנהיגותו ובמידת הידידות שלו. במשך שמונה שנות לימודיו הראשונות, בלטו תכונות אלו בכל אשר עשה גם בחיי השגרה וגם במקרים יוצאי־דופן; כתלמיד, כמדריך בתנועת הנוער, כספורטאי וכמארגן מסיבות חברים. משסיים את חוק לימודו ותעודתו, רובה ככולה ציונים גבוהים, החליט להצטרף לפנימייה הצבאית שליד בית־הספר הריאלי בחיפה, אם כי הוריו בקשוהו כי ידחה זאת לשנה, שכן רצו שיתבגר עוד. אך החלטתו של דובי היתה נחושה. הוא עמד בבחינות הכניסה בהצטיינות. כך החלה פרשת לימודיו בפנימייה. שנותיו בפנימייה חשלו את רוחו וגבשו את אופיו; שם עוצבה דמותו לקראת תפקידו בעתיד כמפקד בצה״ל. אמנם החניכים הצעירים נדרשו לעמוד במאמץ ובאתגרים קשים, אבל דובי הצליח להתגבר על כל אלה בכוח רצונו האיתן ומתוך ידיעה מה המטרה אשר לפניו. הוא אהב לכתוב שירים, **מערכונים ופיליטונים, וחיבוריו שמשו ״מסמר״ התוכנית במסיבות המפורסמות של** הפנימייה הצבאית. באחד מחיבוריו הביע דעתו על ערכה של הפנימייה הצבאית ואמר שבארץ כמו שלנו, חשיבותה חינוכית ביותר, אך לדעתו יש לנתקה מהכבלים ה״אזרחיים״ — הווה אומר — הקשר שלה עם בית־ספר רגיל, כדי שתוכל לפעול לפי מתכונת צבאית מובהקת ולא תהיה מוגבלת לתוכניות ״זרות״.

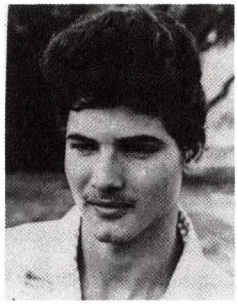
דב גויס לצה״ל במחצית יולי 1962 והתנדב לחיל הצנחנים; אחרי־כן, כמקובל לגבי בוגר־הפנימייה, נשלח מיד לסדרה של קורסים, כדי להכשירו למלא את ייעודו כמיטב יכולתו וכשרונותיו. בשנת 1964 הצטרף לצבא הקבע ועשה בו תשע שנים תמימות. במסגרת שירותו בצה״ל השלים קורס קציני חי״ר, קורס קציני חבלה, קורס מפקדי פלוגות חי״ר, קורס צניחה והיה בוגר בית הספר לפיקוד ולמטה. את הקורסים כולם סיים בציונים מעולים. בחוות־הדעת של מפקדיו נאמר עליו: ״בעל ידע מקצועי, אחראי ומסור לתפקידו, בעל ניסיון רב, מגלה יזמה רבה, חרוץ ויעיל, כושר תפישה ותושייה טובים מאוד״. בשנות שירותו הספיק לשמש כמפקד פלוגה, כקצין מבצעים, כסגן מפקד־גדוד וכקצין אג״ם חטיבתי בחטיבת ״גולני״, ובאמצע יצא ל״גיחה״ קצרה לחוץ לארץ. במלחמת ששת הימים שירת בחזית המזרח ובחזית הצפון, ועבר גם את מלחמת ההתשה. בתקופה שעשה בבית־הספר לפיקוד ולמטה, למד היסטוריה ומזרחנות באוניברסיטה של תל־אביב, וזכה שם בציונים מעולים בין 90 ל־100. בשנת 1970 נשא לאישה את חברתו שרי, והשניים החלו להתמסר להקמת ביתם. באוגוסט 1973 הועלה לדרגת סגן־אלוף. מספרים עליו חבריו לנשק: ״דובי היה מפקד, אדם ומנהיג. לא רק הערכנו אותו, אלא הערצנו אותו ממש. הוא היה מג״ד פנומן: ידע לשמוע, לנתח מהר, והיה בקי בכל פרט מבחינה מקצועית. אמיץ היה והלכנו אחריו בעינים עצומות, ידע להעמיס על עצמו עבודה ללא גבול. בחטיבת ״גולני״ נשתל כצמח ״מתאים לאקלים״, ואהב אותה מאוד. העמיסו עליו ״הר״ של

משימות, והוא הלך זקוף. בשביל חייליו היה כמו אבא, כמו אפוטרופוס. שלו ושקט, קולו סימפטי ודיבורו בנחת, אפילו בקרב. מאחריו היה כל אחד בטוח ובוטח. היה טיפוס של מפקד־מחנך. מישהו הופיע במסדר עם שערות ארוכות כשל היפי, אמר לו דובי: 'ראה, הספר מקבל במקום זה בשעה זאת...' והיו הולכים ומסתפרים. הוא ידע "לקרוא" **אנשים, הכיר כל חייל באופן אישי, דאג לפרטי פרטים, גם האישיים ביותר.** הוא היה מסוג אלה ש"נאה דורשים – נאה מקיימים", ולכן גם חייליו נשמעו לו. רבים מאתנו התפלאו איך הוא מחזיק מעמד. אדם הישן 3–4 שעות בלבד ביממה, קם לפני כולם רענן, ומעביד את עצמו ואת החיילים בפרך. בדרך כלל כמעט שלא אכל. היו מכינים לו פרוסה דקה, כריך קטן, ויותר לא רצה. הוא נהג לומר: "מה זה אוכל? אוכלים כדי לקיים את הגוף". ההנאות הגסטרונומיות לא קסמו לו. יש אומרים שהיה עסוק רובו ככולו במזון הרוחני שלו – חיי הצבא. הוא נהג לומר: "חי"ר זה מקצוע, ויש להקפיד עליו ולבצעו במיטב". בתרגילים פלוגתיים היו החניכים החדשים "משתגעים" כשפתאום ראו את המג"ד זוחל יחד אתם, מסתער ויורה. פעם החליט לעמוד מקרוב על עירנותם של החיילים. לשם כך צעד עם כולם בשטח, רגם אותם באבנים באימונים, הסתער על חיילים מאחור ונאבק אתם כדי לבחון את תגובתם. החיילים אינם רגילים לתופעה כזאת, שבעת אימונים פתאום מתייצב לידם המג"ד ופועל כמותם. דובי היה חייל מעולה ומפקד גדול, וכאדם – ממש הצטיין". במלחמת יום־הכיפורים שירת כמג"ד בחטיבת "גולני" ברמת־הגולן. ביום י"ב בתשרי תשל"ד (8.10.1973), יצא דובי בראש גדוד "אריות הגולן", לקרב הראשון והמר על החרמון. בדרך לפסגה, בנסיון לחלץ את אנשי מוצב החרמון הנצורים, נפגע דובי ונפל. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בחיפה. השאיר אחריו אישה, אב, אם ושתי אחיות.

במכתב תנחומים למשפחה כתב שר הביטחון דאז משה דיין. "דב היה בעל ידע מקצועי, מסור, אחראי. הוא גדל ב"גולני", עבר בה את כל שלבי הפיקוד והוגדר כקצין מצטיין"; כתב עליו מפקדו: "נדירים הם המפקדים המגלמים בתוכם את שתי התכונות: ספרא וסייפא. דובי היה אחד מאלה. הוא התעניין מאוד בכל הנושאים הקשורים בחינוך החייל, ויזם דרכים שונות לקידומו של החינוך. גם כלוחם זכה להערכה רבה מצד מפקדיו, ביצע את כל המשימות שהוטלו עליו בשלווה, בביטחון ובאומץ לב. אין ספק שצה"ל איבד אחד ממפקדיו העשויים ללא־חת, לוחם ומנהיג, באותה מידה — אדם אציל נפש".

לזכרו הוציאה המשפחה לאור חוברת, ובה דברי חברים על דמותו וקטעים ממכתביו, משיריו ומהגיגיו.

דרורי, גיורא

גיורא, בן רחל ואריה, נולד ביום י"ד בחשון תשי"ד (23.10.1953) בקיבוץ גבעת־עוז ולמד בבית־הספר היסודי והתיכון במוסד "שומריה" בקיבוץ משמר העמק. הוא היה תלמיד נבון וחרוץ, ולדברי מחנכיו הצטיין בכל מקצועות הלימודים והיה אהוד על חבריו לכיתה. גיורא היה ממושמע, דייקן וטוב לב ונהג לסייע לחבריו שהתקשו בהכנת השיעורים. מטבעו היה נער ביישן, שאינו בוטח לגמרי בכוחותיו, אך תמיד ידע להשתדל, להתאמץ ולהשיג את מבוקשו. הוא התעניין בארכיאולוגיה והקדיש לתחביבו זה שעות רבות מזמנו הפנוי. לחבריו סיפר כי הוא שואף ללמוד במכון לארכיאולוגיה שליד אוניברסיטת תל־אביב. כמו כן היה חובב ספורט, נודע כשחיין מעולה, ואף השתתף פעמים אחדות בצליחת הכנרת. בין חבריו בקיבוץ התפרסם כרודף צדק וכאדם ש"אינו מוכן לעבור בשתיקה" על תופעות של קיפוח, של עיוות הדין ושל גרימת עוול. חבריו גם ספרו כי יחד עם קנאותו לצדק היה צנוע, עדין נפש ונעים הליכות.

גיורא גויס לצה"ל בראשית נובמבר 1971 והוצב לחיל השריון. מפקדיו בטירונות נהגו לציינו כחייל המסודר והצייתן ביותר במחלקה ואף היו שולחים את החיילים אל גיורא, "כדי לראות מה פירוש נשק נקי". הוא סיים את הטירונות כחניך מצטיין ולאחר שהשתלם בקורס הסבה לחרמ"ש, נשלח לשרת באחת מיחידות החיל באזור הדרום. ביחידה נתגלה כחייל מעולה, אחראי ומסור לתפקידו. הוא שימש דוגמא לחבריו במזגו הטוב, בסבילותו ובצייתנותו. בתקופת שירותו בצה"ל השתדל שלא להדאיג את הוריו, הרבה לבקר בבית, הקפיד לטלפן ולכתוב מכתבים. מעולם לא התלונן על קשיים, ומתוך צניעותו הרבה אף לא סיפר על הישגיו. במלחמת יום הכיפורים לחם עם אנשי יחידתו בסיני ובאזור תעלת סואץ, והשתתף בקרבות הבלימה והפריצה אל עברה המערבי של התעלה. ביום ל' בתשרי תשל"ד (25.10.1973), נפגע מאש מטוסי האויב ונהרג. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בקיבוץ גבעת עוז. לאחר נופלו הועלה לדרגת סמל.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה כתב מפקדו: "אני מעלה בזכרוני את גיורא ומתקשה לכתוב "הי"ד" או "ז"ל". ברוחי הוא עדיין חי ותוסס ואם אמרתי שגיורא הוא עלם חמודות – כך הוא בעיני. יפה־תואר, מבין ומוכשר מאוד, מקובל על כולנו, שולט בחומר, יודע את תפקידיו על בוריים ויודע להתהלך עם הבריות. עקשן בדברים שחשב כי יש להתעקש עליהם... לא רק אתם שכלתם בן, גם אנו, יחד אתכם, נישא את זכרו ביגון ובגאון".

דרורי, חיים

חיים, בן אסתר ודב, נולד ביום י"ז באדר תשי"ג (4.3.1953) בחולון. הוא החל את לימודיו בבית־הספר היסודי בחולון ולמד שם עד כיתה ה'. אז העתיקו הוריו את מקום מגוריהם למושב עשרת, שם למד עד סוף כיתה ח' והמשיך את לימודיו בבית־הספר המקיף בבאר־טוביה וסיימם כחרט למכניקה עדינה. מילדותו היה חביב על כל רואיו בזכות יפי מראהו, עליזותו ופתיחותו. בבית־הספר היסודי היה הדמות המרכזית בכיתתו וגם כשעבר ללמוד בבית־הספר התיכון, השתלב בחברה במהירות, רכש לו חברים רבים והיה הרוח החיה בכל הפעולות שנערכו בבית־הספר. הוא היה נער אופטימי, מלא חיים ומרץ ותמיד השתדל למצוא את היפה בכל דבר ולחיות כל רגע בשלמותו. מטבעו היה חברותי וטוב לב ומוכן תמיד לעזור לזולת. במושב היה ידוע בתבונת כפיו והיה "כתובת" לכל אדם שנזקק לתיקון תקלה או קלקול במכשיר. ואמנם תמיד נחלץ לעזרה, עוד לפני שבקשו זאת ממנו. חיימקה אהב מאוד את משפחתו, כיבד את הוריו והיה אח נאמן לאחיותיו. בכל תקופת חופשה נהג לעבוד, כדי שלא להכביד על הוריו בבקשת דמי־כיס וכדי לשמור על עצמאותו. הייתה לו נפש עדינה ויפה, מלאה אהבה גדולה לארץ ולטבע, והוא הרבה לצאת לטיולים ואהב בעלי־חיים. יתר על כן היה חובב ספורט מתוך הכרה בחשיבות הכושר הגופני ואת רוב שעות הפנאי שלו הקדיש לאתלטיקה קלה, לכדורגל ולכדוריד ואף הצטיין בהם. הוא אהב גם את הים ועבר קורס למצילים חובבים. חיים היה חבר פעיל בתנועת "הצופים" וברבות הימים היה למדריך בשבט "אריות", בגדרות. בעודו חבר בתנועה הצטיין בתכונה, שהייתה מיוחדת לו גם אחרי־כן – הנכונות להתנדב למשימות קשות ומסוכנות. בכל ג'מבורי או מחנה עבודה, ברור היה שהוא יהיה ראשון המתנדבים להעפיל לראש מגדל כדי להתקין גלגלת או כל דבר אחר. משסיים את לימודיו עבד כחרט במפעל באשקלון עד למועד גיוסו, וזכה להערכה רבה מהממונים עליו.

חיים גויס לצה"ל בתחילת מאי 1971 וניסה להתנדב לחיל הצנחנים, אך נדחה בגלל פצע שנפצע בבתפו בעודו נער. אז ביקש להתנדב לחיל השריון. לאחר סיום הטירונות ולאחר שסיים קורס למקצועות הטנק, היה לתותחן טנק. הוא היה חייל מעולה ושימש דוגמא ומופת לחיילים ביחידה ובצוות. אף שתנאי החיים והאימונים היו קשים לפעמים, מעולם לא התלונן ועשה את המוטל עליו בנכונות ובמסירות. הוא ניחן ברוח ספורטיבית וברוח־צוות ובתחרויות השונות שנערכו ביחידה, זכה צוותו בזכותו, במקום הראשון פעמים רבות. במשך כל תקופת שירותו הקפיד שלא להדאיג את הוריו, כתב מכתבים והתקשר הביתה ככל שיכול. כשפרצה מלחמת יום הכיפורים שירתה יחידתו בגזרה הדרומית של תעלת סואץ והוזעקה לבלום את כוחות המצרים שהחלו חוצים את התעלה. חיימקה לחם בגבורה ובעוז והצליח להטביע שבע סירות קומנדו של המצרים. ביום י"א בתשרי תשל"ד (7.10.1973), התנדב ללא היסוס למשימה מסוכנת וחסרת סיכוי – לנסות לחלץ את החיילים המכותרים ב"מעוז המזח". בקרב הקשה של בודדים מול רבים נפגע חיים מטיל ונהרג. הוא הובא

למנוחת־עולמים בבית־העלמין בגדרות. השאיר אחריו הורים ושתי אחיות. לאחר נופלו הועלה לדרגת סמל.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה כתב מפקדו: "בנכם, סמל חיים ז"ל, שירת ביחידת שריון והיה תותחן מעולה, מנהיג לחבריו ואהוב על כולם. ראש ודובר לכל חיילי הפלוגה".

יחידתו הוציאה לאור חוברת לזכר חללי הגדוד, ובה דברים על דמותו ועל מעשי גבורתו.

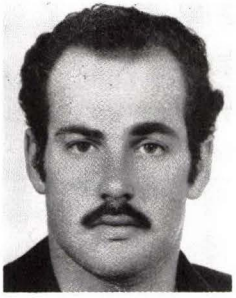

דרורי (סוזי), יוסף

יוסף (יוסי), בן מרים וישראל, נולד ביום ד' באייר תשי"ב (29.4.1952) ביפו. הוא למד בבית־הספר היסודי "וייצמן" ביפו ובבית־הספר היסודי "שבטי ישראל" ביפו. יוסי גדל ביפו והתגורר בה כל שנות חייו. אחרי שסיים את לימודיו בבית־הספר היסודי, החל לעבוד; תחילה עבד כשנה כחניך במפעל לחרטות ביפו ולמד בבית־הספר המקצועי "אורט" בעיר, ואחרי־כן עבד חודשים אחדים כשוליה בנגריה ביפו. כשנה לפני גיוסו, בקיץ 1969 נסע בטיול מאורגן לארצות אחדות באירופה.

יוסף גויס לצה"ל במחצית אוקטובר 1970 והוצב לחיל הכללי. לאחר סיום הטירונות הוצב למפקדת אזור רצועת עזה ושירת שם כפקיד מבצעים וכמחסנאי ברפיח. מפקדו רצה לקדמו ולכן שלח אותו לקורס השכלה לחיילים בבית־ספר צבאי. יוסי עשה את כל שירותו הצבאי באזור רצועת עזה, וכבעל ותק רב במקום, הכירוהו הכול והוא היה אהוד על מפקדים וחיילים כאחד. בתעודת השחרור שלו מהשירות הסדיר צוין שמילא את תפקידו במסירות רבה וביעילות ושהיה "בעל יזמה וחרוץ מאוד בעבודתו". כשפרצה מלחמת יום הכיפורים, עמד יוסי לסיים את שירותו הסדיר. שירותו הוארך והוא השתתף במלחמה. ביום ד' בכסלו תשל"ד (29.11.1973), ליד מחסום ארז שברצועת עזה, נפל יוסי בעת מילוי תפקידו. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין הצבאי בקרית־שאול. השאיר אחריו הורים ואחות. לאחר נופלו הועלה לדרגת רב־טוראי.

דרורי, יקותיאל

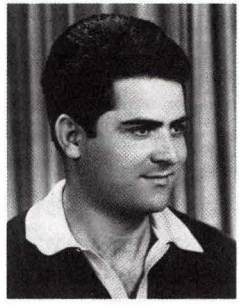
יקותיאל (קותי), בן יונה ואברהם, נולד ביום ג׳ בטבת תש״י (24.12.1949) בבני־ברק. הוא למד בבית־הספר היסודי ״מעלות״, המשיך את לימודיו בישיבת ״בני עקיבא״ בנתניה ואחרי־כן סיים את לימודיו בישיבה המקצועית ״כפר סיטרין״. קותי היה תלמיד שקדן, אהוב על מוריו ועל חבריו. הוא היה חבר בתנועת ״בני עקיבא״ ונטל חלק פעיל בכל פעולותיה. במהלך לימודיו בפנימיות, הקפיד לשמור על קשר עם משפחתו ועם חבריו מהתנועה בבני־ברק. בואו הביתה לשבתות היה חג למשפחתו ולמקורביו. קותי היה אוהב־חיים. ידע תמיד לחייך ולצחוק, ובצחוקו הדביק את הסובבים אותו. הוא היה בן נאמן ומסור להוריו וקשור למשפחתו בכל לבו – גם לקרובים־רחוקים. הוא הסתפק במועט ושמר על פשטות־הליכות, למרות שיכול היה לזכות בעזרה כספית ניכרת מהוריו. הוא הקפיד על קיום המצוות וראה בערכי היהדות ערובה לחוסנם של עם ישראל ושל מדינת ישראל. בגלל אהבתו את הארץ ונטייתו לחקלאות, העדיף ללכת לקיבוץ. שלוש שנים עשה בגרעין ״גלבוע״ של ״בני־עקיבא״, תחילה בקיבוץ שדה־אליהו שבעמק בית־שאן ואחרי־כן בקבוצת עלומים שבנגב, אליה העתיק את מגוריו לאחר שסיים את שירותו הצבאי.

יקותיאל גויס לצה״ל בסוף יולי 1968 והתנדב לנח״ל. לאחר סיום הטירונות ולאחר שהשתלם במקצוע מכונאי־רכב, סיים קורס למקצועות טנק ״סנטוריון״ ונתמנה לטען־קשר בטנק זה. מפקדו העיד עליו, כי היה איש צוות טנק מצטיין ואהוב על חבריו ועל מפקדיו.

לאחר השחרור משירות סדיר הצטרף לקבוצת עלומים והיה מועמד לחברות בה. כשהיה בן 23, כמחצית השנה לפני שנפל בקרב, נסע לחוץ־לארץ לחתונת דודנו, וניצל את שהותו שם לטיולים ברחבי ארצות־הברית ואירופה. הוריו מעידים עליו, כי עם כל הנאתו מהטיול, לא ידע את נפשו מרוב אושר כאשר חזר ארצה. כשפרצה מלחמת יום־הכיפורים, נמצא קותי עם יחידתו במחנה ברמת־הגולן. ביום י״א בתשרי תשל״ד (7.10.1973), נפגע בקרב באזור מחנה נאפח. תחילה לא נמצאה גופתו והוא הוכרז כנעדר ואחרי כן כנעלם. ביום 4.3.1974 נמסרה להוריו הודעה על מציאת גופתו, והוא הובא למנוחת־עולמים בקבר־אחים בבית־העלמין בהר־הרצל בירושלים. השאיר אחריו אב, אם ושני אחים. לאחר נופלו הועלה לדרגת רב־טוראי.

ב״עלומון״ – ביטאון קבוצת עלומים, כתב חברו: ״...כזה היה קותי: מחד, שמחת־חיים, שמחה במסיבות ובחגיגות, שמחה בחתונות ובאירועים משמחים אחרים; ומאידך, רצינות בולטת באסיפות חברים, בהחלטות ובעבודה... אי־חברותו מהבחינה הפורמלית בקבוצה לא מנעה ממנו להתערות בחייה, להיות אחד ממנה מכל הבחינות ובכל המובנים״.

דריקס, שמעון

שמעון, בן מתילדה ויעקב, נולד בשנת ת"ש (1940), בתוניס שבתוניסיה ועלה ארצה עם משפחתו בשנת תשי"ז (1957). את השכלתו רכש בעיר הולדתו בתוניסיה. שמעון ומשפחתו השתקעו בירושלים ובטרם הספיקו להתאקלם ולהסתגל למקומם החדש, גויס שמעון לצה"ל, והוצב לחיל הרגלים. לאחר תקופת שירות הועבר ליחידת מילואים של חיל הרגלים בחטיבת ירושלים. עם חבריו ליחידה זו לחם אחרי־כן בקרבות לשחרור ירושלים במלחמת ששת הימים.

לאחר ששוחרר מהשירות הסדיר החל שמעון לעבוד וסייע לאביו בפרנסת המשפחה מרובת הנפשות. תחילה עבד בבית־חרושת לייצור עפרונות ואחרי־כן עבד בתחנה לסיכת מכוניות. בשנת 1962 נשא לאישה את חברתו לאה והקים יחד עמה את ביתם בירושלים. בשנת 1964 נולדה בתם הבכורה, שקראו לה מתילדה, על שם אמו המנוחה של שמעון. בשנת 1966 נולדה בתם מירה ובשנת 1969 נולד בנם יעקב. שמעון היה עובד חרוץ ומסור, הקדיש את כל זמנו לעבודה וניסה לקדם את משפחתו ולבסס את מצבה הכלכלי. הוא ורעייתו הקימו קן משפחה חם, ששרתה בו אווירה טובה ונעימה. ביתם היה פתוח לכל ואורחיהם זכו לקבלת פנים, שהעידה על טוב לבם של בעלי הבית. שמעון היה ראש־משפחה אוהב ודואג, לא זנח את אביו והמשיך להיות מורה הדרך לאחיו ולאחיותיו. בזמנו הפנוי הרבה לצאת לטיולים בארץ ולתור בנופיה ובאתריה. כמו כן אהב לצפות בסרטי קולנוע. מטבעו היה אדם נעים הליכות ונוח לבריות, בעל מזג שקט, וניחן בטוב־לב ובאהבת האדם. ידידיו וחבריו זוכרים אותו כידיד נאמן ורע של אמת שהיה מוכן, בכל עת, להגיש עזרה וסיוע לכל נזקק. במלחמת יום הכיפורים עשו שמעון וחבריו ליחידה במעוזים שעל גדת תעלת סואץ ונחלצו ראשונים להתמודד נגד כוחות הצבא המצרי שחצו את התעלה. ביום י' בתשרי תשל"ד (6.10.1973), בקרבות הבלימה הקשים נגד כוחות אויב גדולים נפגע שמעון ונהרג. עשרה חדשים אחרי נפילתו בקרב, הובא שמעון למנוחת־עולמים בבית־העלמין בהר־הרצל בירושלים. השאיר אחריו אישה, שתי בנות ובן, אב, ארבע אחיות ושלושה אחים. לאחר נופלו הועלה לדרגת רב־טוראי.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה כתב מפקד היחידה: "שמעון נמנה עם שורותינו, לחם בגבורה רבה במעוז "אורקל" שעל שפת תעלת סואץ, ונפל בהגינו על חבריו ועל ביתו אשר בעורף. בתקופת שירותו עמנו בגדוד, מצאנו בו תכונות של אדם ולוחם למופת. אנו, מפקדי היחידה וחייליה, כואבים יחד עמכם. דמותו תישאר תמיד עמנו".

דרעי, חנניה

חנניה, בן איטה ויוסף, נולד בשנת תשי״ב (1952) במרוקו ועלה לארץ עם בני משפחתו בשנת תשט״ז (1956). אחרי שעלתה לארץ התגוררה המשפחה בגן־יבנה, שם למד חנניה בבית־הספר. הוא היה צעיר חברותי, אוהב חיים, מסור מאוד למשפחתו, שבה היו שבעה אחים ואחיות. הוא עזר להורים לטפל באחיו, לחנכם ולפרנסם. על אף שהיה הצעיר בגילו מבין האחים במשפחה, היה מבוגר בהתנהגותו.

חנניה גויס לצה״ל בתחילת אוקטובר 1969, למד את מקצוע הטבחות והבישול ושירת כטבח בבסיסים ובמטבחי שדה, ביחידות קרביות בחי״ר ובשריון. הוא היה חייל ממושמע ומסור לעבודתו ומילא את תפקידיו לשביעות רצונם של מפקדיו. בסוף תקופת שירותו הסדיר ובשירות המילואים היה אחראי על משמרת במטבחים צבאיים.

במלחמת יום הכיפורים שירת חנניה בסיני. ביום י״א בטבת תשל״ד (5.1.1974) נפגע ונהרג בהפגזה של המצרים על בסיס צה״ל, שבו שירת סמוך לעיר סואץ, ליד התעלה. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בגן־יבנה. השאיר אחריו הורים, חמישה אחים ואחות. לאחר נופלו הועלה לדרגת סמל.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה כתב שר הביטחון כי חנניה היה חייל מסור וחבר נאמן, ואהוד על הכל.

דשא, גלעד

גלעד, בן סו־זוהר ואיתן, נולד ביום י״ז בתמוז תשי״ב (10.7.1952), בגליל. באותן שנים היו הוריו חברי קיבוץ יפתח שבגליל, ואחרי־כן עברו להתגורר בקיבוץ מעגן־מיכאל. לאחר שההורים התגרשו, בשנת 1953, התחנך גלעד אצל אמו והשניים נסעו לארה״ב, ארץ מולדתה של האם. את חינוכו היסודי קיבל בבית ספר למחוננים, שם ניתנה לו הזדמנות לפתח את תכונותיו המיוחדות. הוא לא הכזיב ועד שעלה ארצה בגיל בר־מצוה, כבר בלט בין חבריו כאישיות מיוחדת במינה. בירושלים המשיך את לימודיו התיכוניים בגימנסיה ״רחביה״. שנה לאחר עלייתו כבר לא ניכר בין עמיתיו כ״אמריקאי״. הוא התאקלם מיד ביניהם, החל לדבר במבטא צברי טהור ולמד את מיטב דרכי הנוער הישראלי. אולם הוא לא רק שנקלט בחברת בני גילו, אלא גם הוביל אותם ולימד אותם דרכים חדשות ביחסם לבית־הספר ולזולת. הוא עורר אותם להתעניין כמוהו בכל גילויי החיים, ושימש דוגמה של תלמיד טוב ששקד על לימודיו. אך גלעד לא הסתפק בשיגרת בית־הספר. הוא ידע לבקש ולגלות את אשר מעבר ללימודים הפורמליים,

ומוריו מעידים על סקרנותו היוצאת דופן ועל השתתפותו הפעילה וגלוית הלב בכל שיחה וויכוח. הוא ניחן בכנות אינטלקטואלית וחתר תמיד להגיע לעומקם של דברים. הוא ידע אף להכין עיתון־קיר בלטינית ולחבר שירים הומוריסטיים בשפה מתה זו. ההומור שלו היה שנון ומעמיק, וביטא חדוות־חיים אמיתית. בכל רגע נתן ביטוי לאחד מכישרונותיו הרבים, לרבות נגינה בפסנתר ובגיטרה. הוא ניגן מתוך רגש עמוק, הייתה לו שמיעה מצוינת, ושעות ארוכות היה יושב ומאזין לתקליטים. הוא ניסה גם את כוחו כמלחין, ופעם חיבר מוסיקה למחזמר, שהציגו בני מחזורו בטקס הסיום של הגימנסיה. אולם מלבד המוסיקה, היו לו עוד שטחי התעניינות. בטיוליו הרבים לקח תמיד את מצלמתו, כדי לצלם את היופי שראה סביבו, והרבה לצלם את ירושלים. לא בכדי כינוהו מיודעיו "איש ירושלים". הוא אהב את ירושלים בכל נימי נפשו. מנעוריו היה חבר בתנועת "הצופים", השתתף בפעילות הגדנ"ע והתנדב לשירות ב"מגן דוד אדום". נוסף על שיעורי המוסיקה, השתתף גם בחוג לריקודי עם, וכאשר הופק סרט לרגל יובלה של גימנסיה "רחביה", היה גלעד בין הפעילים בו. מעולם לא ישב בשקט, היו לו דברים כה רבים שרצה להספיק לעשותם. הייתה בו שורשיות עמוקה, ושורה של ערכים ועקרונות ששמר עליהם בקנאות. הוא התעניין מאוד במקורות היהדות, התמצא במנהגי בית־הכנסת והכיר את אורחות החיים בקיבוץ. גלעד היה איש חברה ביסודו והיה מסור מאוד לחבריו. הוא המשיך לשמור קשרי־רעות בני שנים ארוכות עם אנשים, שעזר להם בתוקף תפקידו ב"מגן דוד אדום". את חבריו הרבה לארח בביתו והיה מנגן ושר לפניהם ואתם. הוא הרבה לבקר בבתי מכרים ברחבי הארץ, ולעתים קרובות נסע לקיבוץ מעגן־מיכאל, שם התארח אצל משפחת אביו, שהייתה אהובה עליו מאוד. אולם יותר מכל היה קשור לאמו ואתה מצא שפה משותפת. תמיד דאג לה כדאגת חבר לחברתו, תוך שמירת יחס של כיבוד־אם.

גלעד גויס לצה"ל בראשית נובמבר 1970 והוצב לחיל השריון. במסגרת שירותו עבר קורס רובאי חרמ"ש, קורס מש"קי חרמ"ש, קורס מ"כים חרמ"ש, שסיים כחניך מצטיין, וקורס קצינים. סיפרו עליו חבריו ליחידה: "גלעד היה תמיד היוזם בכל עניין, המנהיג הבלתי מוכתר שלנו. תמיד היה ראשון בכל דבר – הן כקצין מעולה בין כולנו, והן בערבי ההווי – כשהיה שר לנו ומנגן בגיטרה. חבר נאמן היה, אדם ישר, לבבי ושמח תמיד, פטריוט גדול וחייל משובח". בחוות־דעת קצינים נאמר עליו: "קצין מהימן, בעל נכונות רבה ויכולת מעולה". במלחמת יום הכיפורים שירת עם יחידתו כסמ"פ חרמ"ש בחזית הדרומית. בקרב הבלימה המר, שהתחולל במבואות קנטרה ביום י' בתשרי תשל"ד (6.10.1973), נפל גלעד. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בהר הרצל.

במכתב תנחומים למשפחה כתב מפקדו: "גלעד דבק בתפקידו, תוך גילוי אומץ־לב והכרה בשליחות שמילא".

רשימה פורסמה לזכרו בעלון קיבוץ מעגן־מיכאל.

דשא (דסה), יוסף

יוסף (יוסי), בן חוה ומשה ז"ל, נולד ביום י"ד באדר תש"א (13.3.1941) בגרודנו שבפולין, ועלה ארצה עם משפחתו בשנת תש"ט (1949). את לימודיו היסודיים סיים בבית־הספר "ביאליק" בנתניה. אחרי־כן סיים את לימודיו התיכוניים בבית־הספר התיכון החקלאי "הכפר הירוק". יוסי, כפי שקראו לו בני משפחתו וחבריו, נולד בעצם ימי מלחמת העולם השנייה. אמו ברחה אתו ועם אחיו הצעיר לרוסיה. משם יצאו למסע תלאות רבות ונדודים, דרך גרמניה, ועברו בתים רבים, כשהאם עוסקת בכל מלאכה קשה כדי לפרנס את עצמה ואת ילדיה. יוסי הגיע ארצה עם משפחתו בהיותו כבן שמונה שנים, וגר בתחילה במעברה בחדרה. גם בארץ לא נסתיימו נדודי המשפחה, ומהמעברה עברו לגור בכפר סלמה, והמשיכו לנדוד בין מקומות עבודה רבים. הוא סיים את לימודיו היסודיים בנתניה, ולימודיו התיכוניים התאפשרו הודות למענקים שונים שקיבל, כתגמול על היותו תלמיד טוב וכהכרה בכשרונותיו וביכולתו להמשיך בלימודים ולהתקדם בהם. יוסי היה אהוב על כל המורים ועל החברים במוסד, והצליח גם בלימודים וגם בחיי היומיום בפנימייה. הוא היה קשור ביותר למשפחתו הקרובה, והיות שהתייתם מאביו עוד בפולין, בהיותו כבן שלוש, נאלץ לעתים קרובות לשמש כראש־המשפחה, ולו רק לצורך מתן עידוד ועזרה. בני משפחתו הענפה והרחוקה יותר אהבו אותו מאוד, ויוסי הקפיד לשמור על קשר הדוק עם כולם.

יוסף גויס לצה"ל בראשית אוגוסט 1960 והוצב לחיל הקשר. לאחר סיום הטירונות ולאחר שהשתלם בקורס לאלחוטני מורס, ובקורסי קציניים וקציני קשר, הוצב ביחידה בתפקיד קצין קשר. הוא מילא תפקיד זה גם בעת שירותו הסדיר וגם בתקופות שירות המילואים לאחר תום שירותו הסדיר. במהלך שירותו בצבא הגיע יוסי לדרגת סרן.

לאחר ששוחרר מהשירות הסדיר החל לעבוד בכור בדימונה, והתמיד בעבודה זו כעשר שנים. בשנת 1969 נשא לאישה את אסתר חברתו, ולאחר ארבע שנות מגורים בבאר שבע עבר הזוג להתגורר ברחובות, בשל שינוי מקום עבודתו של יוסי. הוא החל לעבוד כמנהל אדמיניסטרטיבי בבית־חרושת ביבנה. הוא עבד במקום עבודתו החדש תקופה קצרה ביותר, אך גם במשך תקופה קצרה זו הספיק לקשור קשרי ידידות עמוקים עם העובדים ועם המנהלים כאחד. חברים אלה נוספו לרשימה ארוכה של חברים, שקנה בתקופות השונות של חייו; חברים שהיה מסור להם ביותר, והם אהבוהו והעריכו אותו בזכות תכונותיו המצוינות ובזכות אופיו הטוב, עליזותו, טוב־לבו והאופטימיות הנפלאה שלו. ביום י"ב בתשרי תשל"ד (8.10.1973) היה יוסי קצין קשר של אוגדה בקרבות שנטשו באזור הפירדאן בסיני. במהלך הקרב נפגע יוסי באש האויב, שנחתה על הזחל"ם שלו והועבר לבית־חולים שדה – שם נפטר מפצעיו. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין הצבאי בנתניה. השאיר אחריו אישה, בן – ליאור ובת – יעל, שנולדה באפריל 1974, אם ואח.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה כתב מפקדו; "סרן יוסי היה מאז ומתמיד בין

הקצינים הבולטים והמצטיינים ביחידתנו. מסירותו לעניין חרגה מהדפוסים השגרתיים והוא הוכיח יזמה ותושייה, בהתאם למצבים המשתנים בהם היה נתון. תכונותיו יוצאות הדופן נתגלו גם במלחמה זו. הוא התייצב ביחידה ביום הכיפורים, לפני שקריאתו הגיעה לידיו ותוך דקות ספורות נכנס לתפקידו כקצין־קשר בקרב ההגנה על שפת התעלה. בימי המלחמה הקצרים שלו הוכיח רוח לחימה ומנהיגות במילוי תפקידו בקו הראשון. במרצו הרב שימש מופת לחיילים הכפופים לו ועוד שנים רבות תחיה דמותו הפעלתנית וחסרת־המנוחה בקרבנו".

האוזמן, אליעזר

אליעזר, בן עליזה וחיים, נולד ביום ד׳ בכסלו תשי״ג (27.11.1952) בקבוצת דגניה א׳. הוא גדל בחברת הילדים שבקבוצה ולמד בבית־החינוך המשותף בדגניה א׳. בשנות בגרותו למד אליעזר במסגרת חינוך פרטי משלים בירושלים. ספרה אמו: ״ליזרקה היה תינוק חמוד בעל תלתלים חומים, עיני קטיפה טובות, קול דקיק, טוב ונוח. כבר בילדותו גילה אהבה רבה לבעלי חיים והתבונן בפליאה בפרפרים״. נער חברותי היה אלי. הוא שמר את דברי המתיקה, שקיבל מהוריו, כדי לחלק אותם בין ידידיו. לא אחת ויתר על זכותו לטובת זולתו. אהבת הזולת ונאמנות עד תום אפיינו את אלי, למן ילדותו ועד סוף דרכו. בבית הספר למד בחריצות ובמרץ בלתי נלאה. כאשר סיים ח׳ כיתות יסוד, החליטו הוריו בלב קשה לשלוח אותו ללמוד מקצוע, כדי שיוכל לעמוד אחר־כך ברשות עצמו. אלי התגורר בירושלים אצל דודו, עבד ביום ולמד בערב. בשבתות היה נוסע אל הוריו בדגניה וממלא את בית הוריו שחוק וחמימות. ״אף טיפה של מרירות לא ניכרה בו. היה לו חוש הומור מיוחד, חיוניות, שלווה וטוב לב״, מספרים הוריו. בתקופה שהתגורר בירושלים, הצטרף אלי לתנועת ״הנוער העובד והלומד״. את שעותיו הפנויות הקדיש לתחביבים שונים: איסוף מחזיקי מפתחות מכל קצות תבל, רכיבה על סוסים, פעילות ספורט, ובעיקר – האזנה למוסיקה. סיפר אחיו של אלי, משה: ״התחום הקרוב לו ביותר היה מוסיקה. בנושא זה היה פסקני מאוד לגבי מה שאהב ומה שלא אהב. לעתים, בהיותנו עסוקים בדבר־מה יחדיו, קפץ לפתע והגביר את המקלט. הוא היפנה את תשומת לבי לשיר חדש״. עדינות רבה גילה אלי ביחסיו עם הסובבים אותו. אנשים שהכירוהו סיפרו בהתפעלות על התנהגותו הבוגרת ועל נימוסיו. ערב גיוסו לצה״ל עבד במוסך בירושלים ועד מהרה התחבב על כל העובדים ונודע כעובד חרוץ, בעל תחושת אחריות ונעים הליכות.

אליעזר גויס לצה״ל בראשית נובמבר 1970 ולאחר סיום הטירונות הוצב לחיל האוויר. הוא השתלם בקורס נהגים ועבר בהצלחה את כל המבחנים. מספר אחד מחבריו ליחידה: ״נהגים שונים היו באים אלינו בהסעות שונות, אך אליעזר בלט בנכונותו לעשות מעל ומעבר לתפקידו, ובעיקר בנסיעות בלתי מתוכננות. כאשר צריך היה להוביל חולה למרפאה, או חבר׳ה לרחצה בים – ישב והמתין להם עד שיסיימו, ואז החזירם לבסיס״. חברים נזכרים כיצד חילק אלי את תוכן החבילות שקיבל מן הבית בין כולם; כיצד הקשיב שעות ארוכות למוסיקה. הם ספרו שחלומו הגדול היה להתקין רשם־קול באוטובוס, להנאת הבחורים. כשפרצה מלחמת יום הכיפורים, הגיע אליעזר לבסיס ושוחח עם ידידיו על המלחמה, אך דבריו היו שקולים והעידו על קור רוח שהסתיר את דאגתו. ביום י׳ בתשרי תשל״ד (6.10.1973), במקום שירותו במרחב שלמה, נהרג אליעזר בפגיעה ישירה של טיל ששיגרו המצרים. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין האזרחי באשקלון. השאיר אחריו אב, אם, אח ואחות. לאחר נופלו הועלה לדרגת סמל־ראשון.

במכתב תנחומים להוריו השכולים כתב אחד ממפקדיו: ״אליעזר היה חייל

למופת, חייל מסור לעבודתו בכל מאודו. תמיד נכון היה לעזור לחבריו וידו הייתה בכל. אליעזר סימל את המסירות והטוהר ועשה את המוטל עליו בלא דופי".

ידידיו של אליעזר העלו פרקי זכרונות וקווים לדמותו בספר לזכר הנופלים, שיצא לאור מטעם חיל־האוויר.

האוזר, חיים

חיים, בן בת־שבע ושמואל זכרונם לברכה, נולד ביום ז' באייר תר"ץ (5.5.1930), בעיר רוזבדוב שבפולין. הוא למד בבתי־ספר שונים בפולין וברוסיה ויחד עם זאת למד לימודי קודש בחדר. ילדותו של חיים עברה עליו בנדודים תמידיים מפחד רדיפות הנאצים. הוא החל את לימודיו בבית־הספר היסודי הפולני שבעיירת הולדתו אך עם פרוץ המלחמה גורשו חיים ומשפחתו, יחד עם שאר יהודי העיירה, לעיר לבוב בגאליציה המזרחית, שהייתה תחת שלטון רוסי. לאחר תקופה קצרה, כשגרמניה הנאצית הכריזה מלחמה גם על רוסיה, נשלחו כל פליטי הכיבוש הגרמני אל פנים הארץ, בקרבת ערבות הקרח של סיביר. חיים ניסה ללמוד בבתי־ספר רוסיים אך הנדודים התכופים, שנכפו על משפחתו ברחבי רוסיה עצמה, קטעו בכל פעם מחדש את נסיונותיו ללמוד בצורה סדירה. לאחר שנסתיימה המלחמה שבה המשפחה לפולין. באותה התקופה חלה התעוררות גדולה בקרב ניצולי השואה ופעילות ענפה של תנועות נוער יהודיות מכל הזרמים, למען העלאתם ארצה של שרידי יהדות אירופה. חיים הצטרף לאחת מתנועות־נוער אלה ובשנת 1946 עזב עם משפחתו ויצא בדרכו לארץ־ישראל. הוא שהה כשנה בבולוניה ובשנת 1947 הגיע סוף סוף לארץ. בארץ החליט לנטוש את תנועת "המזרחי" שהיה חבר בה, ולעבור לתנועת "השומר הצעיר" יחד עם מספר חברים, שעלו יחד אתו מפולין. הוא עזב את הזרם הדתי והצטרף לקיבוץ "שער העמקים".

חיים לא הספיק לשהות בקיבוץ זמן־רב, ובמחצית אוגוסט 1948 נקרא לשרת בצה"ל, שהיה בראשית התארגנותו ועמד בפרץ כדי להדוף את צבאות הערבים שפלשו לארץ. חיים השתתף בקרבות רבים במלחמת השחרור ואך בנס יצא מהם ללא פגע. במהלך שירותו עבר קורס נהגים בחיל התותחנים ושירת כנהג־רכב גורר גם לאחר ששוחרר משירות סדיר.

לאחר שתמה המלחמה, וחיים שוחרר מצה"ל, החליט להקים לו בית בישראל. כיוון שהיה מעודו איש צנוע ומסתפק במועט, הצליח לאט־לאט לרכוש למשפחתו בית ולמלא אותו כל טוב. הוא היה בעל נאמן ואב מסור לילדיו – שני בנים ושתי בנות־תאומות שנולדו בשנת 1962. חיים השקיע את כל אונו ומרצו במשפחתו. את כל זמנו הפנוי בילה עם ילדיו, לקח אותם לטיולים או שיחק אתם במשחקים שונים. הוא נתקבל לעיריית בת־ים, לעבוד במחלקת המים, ולאחר שעשה חיל בעבודתו במשך שנים, הגיע לתפקיד מנהל־עבודה. חבריו לעבודה אהבו אותו בזכות פשטותו

וצניעותו. גם כשמונה כמנהל המשיך להתייחס אליהם בחיבה ובדאגה. חבריו העריצו את מסירותו למשפחתו ואהבו לבוא אליו לביתו ולבלות ערב שקט בחיק המשפחה. חיים היה מאושר על שזכה להתקדם בעבודתו ועל שעלה בידו לפרנס את משפחתו בת שש הנפשות, בכבוד וברווחה. כנהג גורר תותחים השתתף בכל מלחמות ישראל; במלחמת "קדש" נמנה עם הכוחות שפרצו לסיני וגם במלחמת ששת הימים נלחם בגזרה הדרומית. במלחמה זו נפצע חיים ברגליו באופן קל ולאחר תקופת אשפוז קצרה בבית חולים החלים מפצעיו. הוא מילא את תפקידיו בנאמנות ובאחריות ומפקדיו היו מרוצים ממנו כחייל וכאדם. מעולם לא שמעו אותו מתלונן או מבקר, והוא השתדל תמיד לעשות כמיטב יכולתו. כמו בחיים האזרחיים, כך גם ביחידתו בצבא היה אהוב על חבריו לנשק וזכה לכבוד ולהערכה כנים. לאחר שנים של שירות בחיל התותחנים הועבר לחיל ההספקה, כנהג רכב כבד, שתפקידו להוביל ציוד, מזון ותחמושת לכוחות הלוחמים. במלחמת יום הכיפורים השתתף חיים בקרבות הבלימה בסיני ואחרי־כן בקרבות הפריצה אל מעבר לתעלת סואץ. במסירות ובאומץ לב נסע ימים ולילות ארוכים כדי להעביר ולספק תחמושת לכוחות המתקדמים. שלושה ימים בלבד לפני הפסקת האש, ב־19.10.1973, נפגעה המשאית שלו והוא נפצע קשה. שלושה שבועות נאבק על חייו בבית החולים אך ביום י"ג בחשון תשל"ד (8.11.1973) מת מפצעיו. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בקרית־שאול. השאיר אחריו אישה, שני בנים ושתי בנות. לאחר מותו הועלה לדרגת סמל.

האוזר, ראובן

ראובן, בן דורה וישראל, נולד ביום ט"ו באייר תש"ג (20.5.1943), בבואנוס איירס שבארגנטינה. הוא למד בבית־ספר יסודי יהודי בבואנוס איירס והמשיך את לימודיו בבית־ספר תיכון ממשלתי ובבית מדרש למורים עבריים בעיר הולדתו. ראובן גדל וחונך בבית יהודי מסורתי, ספג מנעוריו את רעיונותיה של התנועה הציונית והציב לעצמו כמטרה להדק את הקשרים בין הצעירים היהודיים בארגנטינה ובין עמם וארץ ישראל. בשנת 1961 בא ארצה והשתלם במכון למורים מן הגולה, על־שם ח' גרינברג בירושלים. הוא שב לארגנטינה כדי לשמש מורה לעברית בבית־הספר של הקהילה היהודית בבואנוס איירס ויחד עם זאת החל ללמוד משפטים באוניברסיטה המקומית. באותו זמן למד שנה אחת במדרשה ללימודי יהדות בבואנוס איירס. בשנת 1963 עלה ארצה והמשיך ללמוד משפטים באוניברסיטה העברית בירושלים. בשנת 1966 נשא לאישה את דורה והקים עמה את ביתו בירושלים. הוא סיים את לימודיו בשנת 1967 ולאחר תקופת התמחות קיבל רשיון לעסוק בעריכת־דין. הוא עבד שנתיים במקצועו בקק"ל ואחרי־כן פתח משרד לעריכת דין בירושלים. ראובן השקיע בעבודתו את מיטב מרצו ואונו, ולאחר תקופה קצרה זכה לראות את פרי מאמציו.

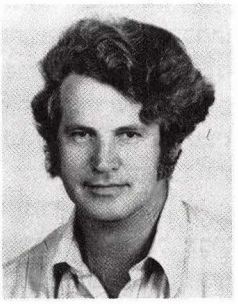
ראובן גויס לשרות מקוצר בצה"ל כעולה חדש, במחצית מאי 1970. הוא הוצב

לחיל התותחנים ולאחר הטירונות הוכשר כרגם בצוות מרגמה 120 מ״מ. כמו־כן עבר קורס יסוד לקשרי חיל־תותחנים.

באוגוסט 1970 שוחרר ראובן מהשירות הסדיר. כשפרצה מלחמת יום הכיפורים נשלח עם חבריו ביחידת מילואים של חיל התותחנים לאזור בלוזה, בגזרה הצפונית של סיני, כדי להשתתף בקרבות הבלימה נגד התקפות המצרים. ביום י״ח בתשרי תשל״ד (14.10.1973), נפגע בהפגזה ארטילרית על כוחותינו ונהרג. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בהר־הרצל בירושלים. השאיר אחריו אישה ושתי בנות, אם ואחות. לאחר נופלו הועלה לדרגת סמל.

במכתב התנחומים למשפחה השכולה כתב מפקד היחידה ״סמל ראובן ז״ל שירת ביחידת חיל התותחנים, היה מפקד וחבר נאמן ואהוב מאוד על חבריו, מפקדיו ופקודיו. הוא עשה את כל הנדרש ממנו, ואף למעלה מזה, להצלחת היחידה. כן עלי לציין, שבהזדמנויות רבות שמענו אותו מדבר עליכם, על משפחתו, באהבה ובגעגועים״.

האפרתי, יוסף

יוסף (יוסי), בן שפרה ז״ל ושמחה יב״ל, נולד ביום כ״ו באדר תרצ״א (15.3.1931), בתל אביב. הוא גדל בגבעתיים, למד בבית־הספר ״בורוכוב״, המשיך ב״תיכון־חדש״ וכמו רוב בני הנוער באותה תקופה, הפסיק את לימודיו עם פרוץ מלחמת השחרור (בהיותו בשביעית) והצטרף להכשרת הנוער־העובד, תחילה בטנטורה ואחר־כך בקיבוץ גינוסר. עם הגרעין עלה להתיישבות בנגב ב־1949 ויחד עם אנשי ״חלוצה״ שהתפרקה, הקימו לא הרחק ממנה נקודת ישוב חדשה – משאבים (משאבי שדה). כמו רבים אחרים בני אותו דור, ראה יוסי את ייעודו בהגשמה החלוצית, שהייתה אז צורך השעה, וויתר על הצורך האישי שלו – לסיים את לימודיו. אולם השאיפה ללמוד גברה גם על קשיי המקום והשעה. יחד עם עבודתו המפרכת ברפת בשעות בלתי־מקובלות, התחיל להתכונן לבחינות הבגרות במסגרת הקורסים להשכלה בכתב כשהוא מוסיף עליהם קריאה עצמית נלהבת בספרי היסטוריה, מרקסיזם, פילוסופיה, כלכלה ופוליטיקה. וכל אלה אינם מפריעים לו לשאת בתפקידים מרכזיים בוועדות השונות של המשק המתפתח. אותה עת נשא גם אישה, את רות שאודינישקי ונולד בנו הבכור – עופר. רצונו העז ללמוד זכה לבסוף בהכרה רשמית, כשנמצאה דרך לשלבו עם צורכי היישוב, והוא נשלח לסמינר של מדריכי חברות נוער מטעם עליית הנוער. כאן פרץ תיאבונו לדעת והוא התמכר ללימודיו בהנאה וביסודיות. כשחזר לקיבוץ קיבל בזו אחר זו את שלוש חברות־הנוער הראשונות והמשיך להיות פעיל בתפקידים מרכזיים שונים, בעיקר בוועדת התרבות ובתכנון השתלמויות לימודים והרחבת אופקים לחברי הקיבוץ עצמם – מה שנקרא אז ״ירחי־עיון״. אולם יצר הדעת שלו לא בא על סיפוקו ויוסי התחיל מרגיש יותר ויותר שהוא מקריב קורבן אישי גדול מדי

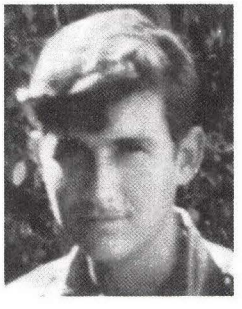
בזה שהוא מוותר על הדבר המעניין אותו מכל – לחקור ספרות. בתנאים של אותה תקופה לא נראה כל סיכוי לשלב רצון זה עם צורכי המקום והוא החליט על צעד מכריע, שהיה קשה לו ומכאיב במיוחד, משום שנראה בעיניו כבגידה באידיאלים עליהם התחנך ובהם האמין כל כך – על עזיבת הקיבוץ. ב־1960 התחיל סוף־סוף את לימודיו באוניברסיטה העברית בירושלים. תוך עבודה קשה לפרנסתו ולפרנסת משפחתו, שהתרחבה בינתיים כשנולד מיכאל (1964), הצליח לסיים את לימודיו לתואר ראשון – בוגר החוגים ספרות עברית וספרות השוואתית. ממוריו הקרובים היו אז פרופ׳ הלקין, פרופ׳ שקד ופרופ׳ הרושובסקי. זה האחרון היה במרוצת השנים למדריכו ולידידו האישי הקרוב ביותר.

באמצע לימודיו לתואר השני פרצה מלחמת ששת הימים ויוסי טעם לראשונה טעם טבילת אש של ממש, כאשר נלחם עם חטיבת ירושלים על הגנת העיר ועל כיבוש ארמון הנציב. מאורעות המלחמה השאירו עליו רושם נורא. ההתנסות האישית בקרבות, במגע קרוב עם הרוגים ופצועים ובתחושה של סכנת חיים, המחישה לו בצורה חד משמעית שיש מעתה לעשות את כל אשר ניתן למען השלום. באותם ימים נפטרה אמו ממחלה קשה. מותה השאיר בו חלל גדול, שכן היה קשור אליה קשר נפשי עמוק כל ימי חייה. היא הייתה אישיות בלתי רגילה הן מבחינת טוב לבה, צדקנותה, יושרה והשלווה והרוגע שהייתה משפיעה תמיד על הסובבים אותה, והן מבחינת חכמתה והתעניינותה בשטחים רבים. בראש אהבותיה עמדו האדם והספרות ואין ספק שממנה ספג וירש יוסי את רגישותו הרבה, את תכונותיו האנושיות ואת אהבתו שלו לספרות. הוא היה מעודד אותה לעקוב אחר התפתחותו בשטחי התעניינותו השונים, היה מביא לה ספרים לקריאה ומשתפה בחוויותיו ובהתלהבויותיו עד ימיה האחרונים. בטרם תמה שנה למותה נולדה בתו הנושאת את שמה – שפרה (מרץ 1968).

בנובמבר 1967, כאשר הוקם החוג לתורת הספרות באוניברסיטת תל אביב, בראשותו של פרופ׳ הרושובסקי, היה גם יוסי אחד החברים הבכירים בסגל הצעיר, וזאת למרות שלא סיים אפילו את לימודיו לתואר השני. הוא נשלח איפוא, על־ידי החוג, ללמוד באוניברסיטת קליפורניה שבלוס־אנג׳לס (ארה״ב) כדי לסיים תואר שני ושלישי גם יחד. אותן שנתיים וחצי, בהן השלים את לימודיו ואת כתיבת הדוקטורט שלו, חלפו עליו במתח ובחוסר מנוחה, בגלל המצב הבטחוני הקשה ששרר אז בעמק־הירדן, שם גרה אחותו עם משפחתה (קיבוץ גשר) – הוא מיהר לחזור ארצה ב־1970, להשתלב בה בעבודתו בחוג ובמעורבות פוליטית. מיד עם שובו היה לראש החוג לתורת הספרות ושנה לאחר מכן, גם ראש מכון כץ לחקר הספרות העברית. במרס 1971 נולד גיא – בן הזקונים. עבודת הדוקטורט שלו זכתה בפרס לאה גולדברג ויצאה לאור תחת הכותרת ״האידיליה של טשרניחובסקי״ (בהוצאת ספריית הפועלים – 1971). עתה החל יוסי בתקופה פוריה של פרסומים חשובים, אשר האחרון שבהם היה ספרו ״המראות והלשון, להתפתחות דרכי התיאור בשירה העברית החדשה״, את עמודיו האחרונים של הספר מסר להגהה ממש יום לפני צאתו למילואים בהם נחרצו חייו. (הספר יצא לאור שלוש שנים אחרי מותו, בהוצאת מפעלים אוניברסיטאיים). למרות פעילותו הענפה כחוקר ספרות, השתתף גם בפעולות תרבותיות וחברתיות רבות ומגוונות: הוא עמד בראש החוג לספרות של המכללה בבית־ברל, הרבה להרצות לפני מורים לספרות וכתב תכניות רדיו במסגרת

השידורים לבתי הספר – תחום הוראת הספרות לדור הצעיר היה חשוב לו ביותר. היה פעיל בקרן תל־אביב לספרות ולאמנות והספיק ליזום בה סדרת מונוגרפיות טובות על סופרים עברים, ובחודש האחרון לחייו הכין והקליט תכנית רדיו בשם "דור המדינה וספרותו" (בעריכת דליה עמית). תכנית זו כללה עשר שיחות על סופרי הדור ויוסי הספיק להשתתף בתשע מהן. העשירית, המסכמת, נערכה בלעדיו – לזכרו. ולבסוף, פעילותו ב"מוקד" הייתה פועל־יוצא של אותו דחף של אי־רצון להסתגר בפעילות אקדמית בלבד. הוא שנא את המלחמה וחשב שלא נעשה די למען השלום. לכן נתן ידו לכוח פוליטי שהיה קרוב להשקפותיו, וכדי להיות שלם עם פעילות זו היה גם מוכרח לקחת חלק אישי בסיכוני מלחמה. ודאי האמין שהסתכנותו האישית תקנה לו את הזכות המוסרית למתוח ביקורת ולהאשים. לכן התקומם כל כך כאשר עם פרוץ מלחמת יום הכיפורים לא גויס לצה"ל. כשעבר לתל־אביב, הועבר מחטיבת ירושלים לבית הספר לפיקוד ולמטה, בו היה מלמד ספרות בהיותו במילואים ובמסגרת זו לא נשלח בימי המלחמה, אפילו להרצות במוצבים. יוסי לא השלים עם ישיבתו בעורף. הוא ביקש העברה למפקדת קצין חינוך ראשי ורק אחרי שהפעיל "קשרים" אישיים ניתן לו מבוקשו. ב־16 באפריל נשלח סוף־סוף להרצות לפני חיילים ברמת הגולן. ב־17 בו, בבוקר עלה למוצב תל־ענטר, שבמובלעת הסורית, לשם הוצב. גורל מוזר דאג לכך שאחרון האנשים, אתם שוחח לפני מותו, היה בן קיבוץ גשר (בו גרה אחותו) – מפקד המוצב איתן ברושי. יחד תכננו את נושא ההרצאה ואיתן בישר לו שיום שקט במיוחד היה אותו יום, ונפרד ממנו כשהלך לבדוק את המצב בעמדות. יוסי פנה בלוויית סגן שמחה אל הבונקר, שבו ציפו החיילים להרצאתו. על סף פתח הבונקר נפגעו שניהם. יוסי נהרג במקום (שמחה נפטר בדרך לבית החולים).

כך נקטעו חייו המלאים והשלמים עם עצמם. רק זמן קצר אחרי שסיים את מאבקו הקשה על ביסוס כלכלי ועל תואר אקדמי, זמן קצר אחרי שסיים עם המתח הקשור בבחינות ובציונים ובדיוק כאשר התחיל בתנופה חדשה של מעורבות ויצירה – משוחררים מהתכתיבים המגבילים של תכניות לימודיו – וכאשר התפנה סוף־סוף להיות גם יותר עם אשתו ועם ילדיו ולבלות... מיותמת נשארה המשפחה.

הברמן, זליג

זליג, בן טובה וצבי, נולד ביום י"ב באלול תשי"ב (2.9.1952), בפתח־תקוה. אותה עת התגוררה משפחתו בקרית־אונו. כשהיה בן שש עקרה המשפחה לבאר־שבע, עקב עבודת האב ושבה כעבור שנה לפתח־תקוה. הוא למד בבית־הספר היסודי "פיק"א" ואחרי־כן סיים את לימודיו בבית־הספר התיכון "ברנר", במגמה החברתית ועמד בהצלחה בבחינות הבגרות. זליג סבל בנערותו ממחלת ריאות ועקב כך היה חלש בגופו והפך ביישן ומסתגר עם עצמו. הוא נעדר ימים רבים מבית־הספר והדבר השפיע על לימודיו. כשהתבגר, הבריא והתגבר על מחלתו. הוא החל לעסוק בספורט, חיסן את גופו וחישל

אותו. הוא הרבה לעסוק בספורט ובעיקר בכדורסל. כך הפך לצעיר חסון ובריא שיכול היה לשאת בכל מעמסה גופנית. למרות השינוי הבולט במצב בריאותו ובמבנה גופו לא השתנה זליג באופיו. הוא נשאר שקט ומסוגר, עם חוג חברים מצומצם מאוד.

זליג גויס לצה"ל בתחילת אוגוסט 1971 והוצב לחיל השריון. לאחר סיום הטירונות הוכשר כתותחן־טנק ואחרי־כן סיים בהצלחה קורס מפקדי טנקים. הוא הוצב בגדוד טנקים במסגרת חטיבה 7. בתפקידו כמפקד טנק וכמדריך הועלה לדרגת סמל. זליג התגבר על קשיי האימונים והשתתף בפעילות מבצעית לאורך גבולות המדינה. הוא היה מפקד מעולה, מקובל על פקודיו ואהוד על מפקדיו. הוא היה גאה בהשתייכותו לחיל השריון, הרבה לקרוא ספרות מקצועית על השריון והושפע רבות מהספר "חשופים בצריח", שמגיבוריו שאף ליטול דוגמא. בערב יום הכיפורים תשל"ד הועברה יחידתו מסיני לרמת־הגולן. במלחמה השתתפה היחידה בקרבות הבלימה נגד הסורים. הגדוד שלו לחם בקרבות קשים ומרים וסבל אבדות רבות. ביום י"ב בתשרי תשל"ד (8.10.1973), בקרב על עמק הבכא שליד קוניטרה, אחד מהקרבות שהכריעו את גורל המערכה כולה, נפגע הטנק שלו מאש האויב וזליג נהרג. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בפתח־תקוה. השאיר אחריו הורים ואח. לאחר נופלו הועלה לדרגת סמל־ראשון.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה כתב מפקד היחידה: "בנכם סמ"ר זליג שירת ביחידת שריון בתפקיד מפקד טנק, שימש דוגמא לכל פקודיו, היה אהוב ואהוד על פקודיו ועל מפקדיו והיה לוחם מסור ואמיץ".

בלב חבריו ובני משפחתו נשאר זיכרון אחר – זיכרון של נער עדין ויפה־נפש, שפתיל חייו נותק בטרם־עת.

הדני, גדעון־אליהו

גדעון, בן פרחיה וישראל, נולד ביום ד' בתשרי תשט"ו (1.10.1954) בפרדס־חנה. הוא למד בבית־הספר היסודי "אלונים" ובבית־הספר התיכון־החקלאי בפרדס חנה. גדעון אהב את עבודת השדה. סיפר עליו מנהל בית־ספרו: "ראינו את אהבתו העמוקה לאדמה ואת אהבתו לבית־הספר. לא הייתה חופשה שלא ניצל אותה לביקור, ותמיד עם החיוך הטוב, השפוך על פניו ותמיד התשובה שבפיו – 'הכל בסדר' ותמיד הביקור במוסך והמבט המלטף את הטרקטורים". חייכן היה, קשה לכעוס וידע להשרות אווירה של עליצות סביבו. אוהב חברה ומקובל על ידידיו, רע נאמן, ישר, כן ואמיתי.

גדעון גויס לצה"ל בתחילת נובמבר 1972. את הטירונות עשה באחד מבסיסי הנח"ל, ואחר־כך נשלח לבית הספר לקשר ולאלקטרוניקה, להשתלם שם בקורס של חיל־הקשר. הוא סיים את הקורס בציונים מעולים, הוסמך כאלחוטן והוצב לפלוגת הקשר של חטיבת שריון בסיני. חבריו ליחידה ספרו עליו, שניחן בכוח־סבל רב והרבה לסייע להם כמיטב יכולתו, באימונים ובמסעות, בכך שהיה מקל על משאם ומעודדם

בעצה טובה ובחיוך מרגיע. בכל עת שנזדמנה לו היה מתקשר הביתה. גדעון עמד במבדקי קצינות ועתיד היה להישלח לקורס קצינים בתחילת אוקטובר 1973, אך משפרצה המלחמה נדחתה פתיחת הקורס. ביום הכיפורים נשלחה יחידתו להשתתף בקרבות הבלימה בחזית סיני והוא שימש קשר של קצין המודיעין ביחידה שהייתה בין הראשונות שחצו את התעלה וסבלה אבדות כבדות מאוד. בתחילת דצמבר 1973, החל גדעון את הקורס בבית־הספר לקצינים. ביום כ"ד בכסלו תשל"ד, נר ראשון של חנוכה (19.12.1973), נפל בעת מילוי תפקידו והובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בפרדס־חנה. לאחר נופלו קיבלו הוריו את סיכת המ"מ של בנם גדעון.

הדס, דב

דב, בן יפה ומרדכי, נולד ביום ד' בכסלו תשי"ג (22.11.1953) בירושלים. הוא למד בבית־הספר היסודי "ארלוזורוב" ואחרי־כן למד שלוש שנים בבית־חינוך במגמה הביולוגית. הוא השלים את לימודיו בבית־הספר התיכון "מכלל" ועמד בהצלחה בבחינות הבגרות. דב גדל וחונך ברוח הציונות והאהבה לעם ישראל ולמדינתו. הוריו הקדישו את חייהם למאבק על תקומת ישראל. אביו הגיע ארצה כחניך תנועת "החלוץ", נמנה עם "משטרת הישובים" ולחם שש שנים בשורות הצבא הבריטי נגד הגרמנים. אחרי־כן לחם בשורות צה"ל במלחמת השחרור. אמו שרתה באי.טי.אס, במסגרת הצבא הבריטי. מהוריו ספג דב חינוך לערכים לאומיים. הם חנכוהו להמשיך בדרכם, דרך ההתנדבות וההקרבה. עוד כשהיה נער למד שעליו לתרום כמיטב יכולתו למען עמו וארצו. דב, שכונה בפי מיודעיו דובי, היה נער חביב, שופע טוב־לב ואהבה, נער חינני שמראהו העיד על תום לבו ועדינות נפשו. מוריו, חבריו ובני משפחתו אהבוהו בזכות טוב לבו וקסמו הרב. ביתו היה פתוח בפני חברים וידידים, שבקשו תמיד להיות במחיצתו, משום שנעים וטוב היה אתו. הוא היה בעל רגשות עזים וחמים וניחן בכישרון להביעם בשירים ובסיפורים. הוא העלה בכתב את רחשי לבו והגיגיו, את המחשבות החולפות במוחו של נער בגיל ההתבגרות. את כל אלה הביע גם בתמונות שצילם במצלמתו. תמונות אלו שקפו את עולמו ואת הדרך המיוחדת לו, שבה ראה את הדברים. דובי אהב את עירו – ירושלים, הרבה לטייל בה ולתור באתריה המרהיבים ביופיים. יחד עם אביו, שהיה מורה־דרך מטעם "הקרן הקיימת לישראל", יצא לטיולים ולסיורים ברחבי הארץ ולמד להכיר ולאהוב את נופיה. כן היה פעיל בחיי החברה בבית־ספרו ונהג לארגן את חבריו לפעולות התנדבות שהתבטאו בעיקר ביציאה לעזרת קיבוצים ומשקים. דובי היה ספורטאי מצטיין ועסק בעיקר בטניס. עוד לפני שגויס לצה"ל רצה להכשיר את עצמו לשירות ביחידה קרבית ולכן פיתח את גופו וחיסן את עצמו. הוא הרבה לעסוק בהתעמלות עד שהפך לצעיר חסון ומחושל.

דב גויס לצה"ל במחצית פברואר 1971 והתנדב לחיל הצנחנים. לאחר סיום הטירונות השלים קורס חובשים קרביים וקורס צניחה וזכה לענוד כנפי־צנחן. הוא

סיים בהצלחה קורס מפקדי כיתות בחיל הצנחנים ושירת ביחידה מובחרת של החיל כמפקד כיתה. בתוקף תפקידו הועלה לדרגת סמל. דובי התגבר בקלות על קשיי האימונים והיה לחייל מצטיין, ששימש דוגמא אישית לפקודיו. על שירותו בחיל הצנחנים העידו הדברים שכתב בשנת 1972: "לא פעם נשאלתי, 'למה התנדבת לצנחנים?' מעולם לא הצלחתי להגדיר ולהסביר את עצמי. בעלון הפלוגה כתב החובש הפלוגתי: 'כולם חשבו שאני סתם כזה אחד, אז רציתי להראות להם'... זו ההגדרה הקולעת שמצאת בראיון לפני הקבלה. כולם אומרים – – – 'אתגר, אהבת המולדת' וכו'. מעולם לא חשבתי, כי למען המולדת סחבתי. אבל במבט לאחור, אי־שם עמוק בתוכי יש משמעות למילים, משמעות שלא ניתן לוותר עליה, לדחות אותה כלאחר יד ולאמור בלגלוג "ציונות"... לכם רעי לנשק, לכולכם מוקדשות המילים שעל גבי ההיסטוריה, מילים שאומרות הכל: אחרי לצנחנים..." כשפרצה מלחמת יום הכיפורים נשלחה יחידתו של דב למעבר המיתלה בסיני, כדי להשתתף בבלימת המצרים, שצלחו את תעלת סואץ. ביום י"ח בתשרי תשל"ד (14.10.1973), התקדם כוח שריון מצרי גדול לכיוון מעבר המיתלה. דב התנדב לצאת על ג'יפ תול"ר, כדי לפגוע באויב המתקדם. הוא וחבריו לג'יפ הצליחו להשמיד ארבעה טנקים של האויב ולחמו בחירוף נפש עד שאזלה התחמושת. בקרב זה נפגע דובי ונהרג. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בהר־הרצל בירושלים. השאיר אחריו הורים ואחות. לאחר נופלו הועלה לדרגת סמל־ראשון.

לוח זיכרון לזכרו הוצב בבית־הכנסת "נחלת יעקב", שבשכונת נחלת שבעה בירושלים; עמיתיו ובני משפחתו נטעו ב"יער ירושלים" חורשה הנושאת את שמו; כן הונצח זכרו ב"ספר הזהב" של "הקרן הקיימת לישראל".

הדר (הופמן), אמיר

אמיר, בן שרה ומשה, נולד ביום כיפור, י' בתשרי תש"ח (13.10.1948) בקבוצת גניגר וכשהיה בן שנתיים עבר עם משפחתו מגניגר לבית הספר החקלאי "כדורי", משם לקרית־חיים, ואחר עשה במקומות שונים בארצות־הברית, שם השתלם אביו. נדודים אלו העשירו את נפשו. הסתגלותו הייתה מהירה מאוד. בארצות הברית החל ללמוד בבית־הספר היסודי ותוך זמן קצר למד את השפה האנגלית. בשובו ארצה סיים את לימודיו בבית הספר היסודי ע"ש סמילנסקי ברחובות, והמשיך בבית־הספר ע"ש עמוס דה־שליט במגמה פיסיקלית־ריאלית. בתקופת הלימודים היה אמיר פעיל בתנועת "הצופים" וכן היה חניך ומדריך בגדנ"ע־אוויר. עולם הטיס שבה את לבו; הוא היה בקי בתולדותיו. הקדיש שעות רבות להכנת טיסנים ודאונים והשתתף בקורסים לדאייה. בסיום לימודיו בבית הספר התיכון זכה אמיר להיכלל במשלחת של גדנ"ע־אוויר שיצגה את ישראל בקנדה. המפגש עם גדנ"עים מארצות שונות, הסיורים בבסיסי חיל האוויר הקנדי והטיולים שנערכו לכבודם הותירו בו רושם עז.

אמיר גויס לצה"ל עם שובו באוקטובר 1966 והתנדב לחיל האוויר. בקורס הטיס השקיע אמיר מאמצים רבים ובאחד ממכתביו הוא כותב: "לא כתבתי זמן רב, כיוון שפשוט לא יכולתי. היה לנו קורס מרוכז שבו כל המבחנים היו עם ציון־מעבר 90%. המקבל פחות נכשל. — — אילו ראית אותי באותה תקופה ודאי היית מתגאה בי, יושב לו בחור, כמעט כמו ב"מתמיד" ולומד ולומד עד השעות הקטנות של הלילה. ומה אומר ומה אדבר — מצליח! לא נכשלתי באף בחינה אך הורדתי כמה קילוגרמים טובים". שלושה־עשר חודשים החזיק מעמד בקורס אולם לא הצליח לסיימו, לכן התנדב לסיירת־שריון. תקופת השירות הצבאי שנתה את אמיר. עולם הערכים שלו התגבש, הוא הרצין, שקל דברים ביתר כובד ראש. הייתה לו מלחמה פנימית קשה. הוא חיפש צדק ויושר, שאף לעמוד לימין החלשים, אך נוכח לדעת שאם יתריע על דברים שאינם נראים לו, הוא עלול "לעוף" מקורס הקצינים. אז כתב: "כואב לי שזורקים חבר'ה ואני איני אומר מלה לטובת איש, פן חס־וחלילה אסתכסך עם מישהו מן המפקדים. אני ממש שונא את עצמי... תמיד הייתי לוחם נאמן של הצדק, היינו בני־ברית, בכל אופן השתדלתי מאוד. וכיום — הנשארנו בני־ברית? אינני גונב לעולם, אינני משקר, אך קשה לי כבר לתבוע את התואר אביר הצדק. אני עובד אותו בסתר ובצנעה, ממש כמו הנוצרים הקדמונים". בשנת 1969 סיים אמיר בהצלחה קורס קציני סיור מתקדם, ולקראת מסדר הסיום כתב לחברתו: "מרגע לרגע הופך המסדר להיות יותר חשוב לגבי, אני מתחיל להבין שזהו שינוי חד, מעבר מאדם שמקבל החלטות לאדם שמחליט החלטות, מעבר מאדם שמעשיו נקבעים לאדם שמעשיו קובעים, מעבר ממטיל אחריות למקבל אחריות". במלחמת ההתשה מונה אמיר למפקד מוצב באזור תעלת סואץ. הוא תהה מה תהא דרכו כמפקד. מה תפקידיו של מפקד בצה"ל? והאם הוא מתאים להיות מפקד? לבעיות אלו נדרש במכתביו. הוא הבין שחייל טוב צריך להיות חייל הקשור למולדתו. זאת ניתן להשיג על־ידי סיורים והכרת ההיסטוריה של הארץ, על־ידי קשירת יחסים אישיים ועזרה לפקודים, על־ידי אימון טוב ומופת אישי, וכך כתב: "לפעמים אני שואל את עצמי: אמיר הדר, האם אתה מתאים להיות קצין? עוד לא קרה לי פעם אחת שעניתי בחיוב. לא, אינני מתאים להיות קצין. אני מפחד מזה, אינני רוצה את זה... המצפון שלי לעולם לא יסלח לי, אם בעקבות שגיאה שלי ייגרם אסון כלשהו. אינני פחדן, להיפך אני אמיץ מאוד (איזה שחצנות), אך זה מספיק רק בשביל אחד. אני חושב שאוכל להוסיף לחיילי הרבה בזמן שלום ורגיעה, אך לא לזה נועדתי. המבחן של כל חייל ומפקד הוא שדה הקרב. ולפעמים אני חושב, שבעצם אני סתם מגזים. סוף סוף מה תפקידו של קצין זוטר? לפקד על מחלקה של עשרות אנשים, לצעוק "אחרי" ולראות את הטור מתחיל לנוע. הם המונים. הורים עומדים ומחכים להם. עשרות קרובים, אהובות וידידים מצפים לשובם ואתה תקבע אם ייהרגו, אם ישובו". בתקופת השירות בסיירת השריון ערך אמיר מסעות רבים ברגל וברכב ברחבי הארץ, במיוחד באזור הנגב. מסעות אלו חידדו את חושיו וקשרוהו בחבלי אהבה לארץ ולנופה. "הנגב הוא התגלמות היופי", כתב אז. "התגלמות הטבע הגאה, הבלתי נכנע, הלועג לאדם. מצחיק לשמוע יהודים מדברים על הפרחת השממה. הם לא היו בנגב, הנגב הוא פראי, חסר רסן וכך הוא יישאר, כפי שהוא. בכל אופן יש לך עניין עם אדם שממש מאוהב בנגב, בנחליו, בצוקיו, הריו ובארותיו... אני חושב שיחודנו הוא בנגב. לכל מדינה יש

נחלים, הרים, שטחים מעובדים, אך מעטות הארצות שניתן למצוא בתוכן פנינת יופי כזו". ובעת שערך סיורים ברחבי הגליל ועמק הירדן כתב: "התאהבתי בכנרת, עמק־הירדן, דקלים, מקום נהדר. עד כאן הייתי מאורש עם הנגב והגנתי עליו בפני מקטרגיו הגליליים. הנגב הוא טבע שניצח את האדם, טבע גאה, זקוף, פראי. הגליל הוא ירוק, הגליל הוא מים, הגליל הוא אנשים הלוחמים על ביתם. הגליל הוא ניצחון האדם. הטבע מושפל ונרפה. הנגב קבלני כועס על הבגידה. הרגשתי שבגדתי בו... אבל היכן הירק לעזאזל? היכן האדם?"

עם סיום שירותו הצבאי ועד לתחילת שנת הלימודים באוניברסיטה, הצטרף אמיר אל המאבטחים של מטוסי "אל על". כך הגיע לארצות רבות, נפגש עם אנשים מתרבויות שונות ואורח חיים שונה, הרבה לטייל ולבקר במוזיאונים, בספריות ובהצגות והרבה לצלם נופים, אנשים ובעלי חיים. בשנת 1970 החל ללמוד באוניברסיטה בירושלים – פסיכולוגיה והיסטוריה וכן למד צילום בטכניון־ערב בתל־אביב. הלמידה עניינה את אמיר. נראה שמצא את שטחי התעניינותו והוא למד ברצינות. כושר הקריאה המהירה וזכרונו הנפלא עזרו לו להצליח בלימודים, למרות העומס הרב. על הלימודים באוניברסיטה כתב: "אחד הדברים המעטים שהאוניברסיטה למדה אותי זו הגישה אל ספר. לא להיות כל כך בטוח, לזכור לחפש נקודות תורפה וחולשה... מעטים בני האדם שלא עושים שגיאות, וראוי שהאדם יהיה בעל ספיקות, לפחות קצת, כדי שיחיה יותר טוב". בשנת הלמודים האחרונה, התקבל אמיר לקורס הכשרת מורים באוניברסיטה. בהוראה ראה דרך לחינוך הנוער לערכים היקרים ללבו. "במה אני מאמין? – בעיקר באדם", כתב. דמותו הנאה של אמיר, שערו הבלונדיני־המתולתל, עיניו הבהירות, קומתו הגבוהה והתמירה, יושרו, כושר ההחלטה המהיר, ההעזה והרגישות לזולת, היו אולי התכונות שמשכו אליו ידידים וידידות כה רבים. בקיץ לפני המלחמה עבד אמיר בקדחתנות. את רוב הבחינות סיים במועד א'. הוא עבד כמאבטח במטוסי "אל על" ולבסוף יצא מאושר, בחברת ידידתו לטיול בארצות הברית. מצוייד במצלמות, במפות ובתוכנית שהוכנה בקפידה רבה. אולם, בהגיעו למדינת וושינגטון שמע על הקרבות שפרצו בארץ. הוא הפסיק את טיולו ובמטוס הראשון שיצא מניו יורק, שב לארץ. בבואו התמנה לקצין מודיעין ב"כוח נתי" שלחם ברמת הגולן. הוא השתתף בקרב ההבקעה בציר קוניטרה, צומת כפר נסג'. פגז שפגע בנגמ"ש הפיקוד ליד תל־קרין, שם קץ לחייו ביום ט"ז בתשרי תשל"ד (12.10.1973). מעגל החיים שהחל ביום הכיפורים עם קום המדינה, נגמר במלחמת יום הכיפורים, במלאת לאמיר ולמדינת ישראל עשרים וחמש שנים. אמיר הובא לקבורות בבית העלמין ברחובות. השאיר אחריו הורים ואח. לאחר נופלו הועלה לדרגת סרן.

הוריו הוציאו לאור חוברת לזכרו בשם "אמיר" ובה קטעים ממכתביו, שיח של ידידים ומורים, אשר ליוהו בתקופות חייו השונות.

הדר, יואב

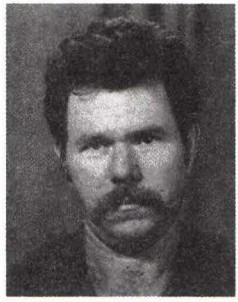

יואב, בן זוהרה ומסלם, נולד ביום א' בסיון תשי"ג (15.5.1953) במושב בטחה שבנגב ולמד בבית־הספר היסודי שבמושב, בבית־הספר האיזורי "נחלים" בנגב ובבית־הספר החקלאי "מקוה־ישראל". יואב נולד בשנים הראשונות לייסודו של מושב בטחה למשפחה מעולי תימן. הוא היה נער חייכן, עליז וחברותי ותמיד היה ראשון במשחקי חברה ובפעילות חברתית. בבית הספר היה תלמיד חרוץ ונבון והשיג הישגים רבים. מגיל צעיר אהב יואב את משחק השחמט והצטיין בו. חבריו ששיחקו עמו העידו, כי תכונותיו האישיות בלטו היטב בדרך משחקו וחשיבתו על לוח השחמט: שקדן, יסודי ומעמיק, נאבק כדי לנצח. מילדות התעניין יואב בחקלאות ובשנות לימודיו ניצל כל רגע פנוי לעבודות בענפי המשק השונים – ברפת, בפרדס, במטע או בעבודות מכניות. הוא התחבב מאוד על מנהלי הענפים במושב, ומילדות ברור היה כי אחרי הלימודים והצבא ישוב ויבנה משק בבטחה, במושב הוריו. שנים מאושרות היו ליואב שנות לימודיו בבית־הספר החקלאי "מקוה ישראל". בגרותו, צניעותו וחברותו – כל אלה הקלו עליו את הלימודים ואת חיי החברה בבית־הספר. יותר מכל התמסר להכשרה החקלאית ולעבודות המכניקה במכונות החקלאיות. יואב היה קשור מאוד להוריו ולשבעת אחיו ואחיותיו. בכל חופשה היה בא מיד למושב וטורח מתוך דאגה ועניין בכל הקשור במשק של ההורים. זמן רב הקדיש לפעילות בקרב הנוער והיה מפעילי הגדנ"ע במקוה ישראל ובקרב בני הנוער הצעירים במושב.

יואב גויס לצה"ל במחצית אוגוסט 1971 והוצב לחיל השריון. הוא היה חייל למופת, הצטיין בכל הקורסים שעבר – היה נהג טנק, מפקד נגמ"ש ומפקד כיתת חרמ"ש. את רוב שירותו הסדיר עשה בתפקידים שונים במעוזי סיני. כאשר מינו אותו מש"ק חינוך ביחידתו, ביקש ממפקדיו פעמים אחדות להעבירו מתפקיד זה ולהחזירו לתפקיד קרבי. אך משלא נתמלאה בקשתו, הקדיש עצמו לתפקיד שהוטל עליו ועשה לילות כימים כדי לספק את צורכי החינוך של החיילים ודאג להם לסרטים, לערבי הווי ובידור, לעיתונים ולמתנות. יואב היה חביב על מפקדיו ועל חבריו. הוא מילא את תפקידו ברצינות, באחריות ובמאור־פנים, ודאג תמיד לעזור לחברים. במלחמת יום הכיפורים היה יואב מפקד כיתת חרמ"ש ומפקד נגמ"ש. הוא לחם בגזרה הדרומית של תעלת סואץ בקרבות הבלימה נגד המצרים, שצלחו את התעלה. ביום ט"ז בתשרי תשל"ד (12.10.1973), השתתף יואב בהתקפת הנגד של פלוגתו על צומת כביש החת"ם וציר המיתלה. משימת הפלוגה הייתה כיבוש מוצב חי"ר של האויב ואבטחת גדוד הטנקים מן האגפים. בעת ההסתערות נפגע יואב ונהרג במבואות המיתלה. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין הצבאי בבאר־שבע. השאיר אחריו הורים ושבעה אחים ואחיות. לאחר נופלו הועלה לדרגת סמל.

הוריו תרמו לזכרו ספר תורה לבית הכנסת במושב בטחה; המועצה האזורית "מרחבים" הוציאה לאור חוברת לזכרו של יואב, ובה דברים על דמותו משל בני המשפחה, מורים, מפקדים וחברים.

הדר (פומרנץ), ניצן

ניצן, בן יהודית וחיים, נולד ביום כ״ה בחשון תרצ״ו (23.11.1935) בחדרה. הוא למד בבית הספר היסודי בחדרה ואחר כך סיים את לימודיו בבית־הספר המקצועי בכפר־הנוער בן־שמן. ניצן היה תלמיד נבון וחרוץ. מחנכיו בבית הספר היסודי מציינים כי הצטיין במקצוע המתמטיקה ולפי המלצתם בחר ללמוד בבית ספר מקצועי – במגמה לאגרומכניקה. הוא היה חובב מוסיקה וניגן בחליל ובמפוחית פה. בשעות הפנאי עסק בבניית דאונים ואף היה חבר במועדון התעופה בחדרה. כן היה חבר בתנועת הנוער ״השומר הצעיר״ והשתתף בפעולות השונות שאורגנו במסגרת התנועה. מטבעו היה אדם אופטימי, עליז ושמח בחלקו. הוא היה מוכן תמיד לעזור לזולת והיה ישר ובעל מצפון. בתום הלימודים בבית־הספר התיכון הצטרף, יחד עם חבריו בתנועת הנוער, לקיבוץ דן, שבגליל העליון.

ניצן גויס לצה״ל בראשית אוקטובר 1954 והוצב, לפי בקשתו, לנח״ל. לאחר הטירונות השתלם בקורס מ״כים ובתום הקורס עסק בהדרכה. אחרי־כן השלים קורס קציני חי״ר וקורס צניחה. ניצן היה חייל ומפקד מעולה, אחראי ומסור לתפקידו. הוא שימש דוגמא לפקודיו במזגו הטוב ובסבילותו והיה מסור ודואג להם. כקצין לא הקפיד על גינוני משמעת, אך דרש ביצוע מדויק של המשימות שהטיל על פקודיו. במשך שירותו בצה״ל השתדל שלא להדאיג את הוריו, הרבה לבקר בבית והקפיד לטלפן ולכתוב להם. מעולם לא התלונן על קשיים וחבריו נהג לספר כי ״מצא את מקומו״ בצבא ובנח״ל. בחופשותיו נהג לבלות בקיבוץ דן ואף התנדב לעזור בעבודות שונות במשק. בתום שירות החובה התנדב לשרת שנה אחת בקבע.

משסיים את שירותו חזר לקיבוץ והחל לעבוד כמכונאי במוסך. בשנת 1960 נשא לאישה את חברתו תלמה, בת קבוץ דן. ניצן היה חובב טיולים והשתדל שלא להחמיץ שום הזדמנות לצאת לטיול ברכב או ברגל. יותר מכל אהב לטייל במדבר יהודה ובסיני. במשק קנה לו שם של ״בעל ידי־זהב״ והיה מתקן ובונה חפצים וכלים במו ידיו. בשעות הפנאי נהג להאזין למוסיקה ויותר מכל אהב מוסיקה קלאסית. במסגרת שירות המילואים השתלם ניצן בקורסים שונים ובמלחמת ששת הימים לחם בגזרת הצפון כקצין נ״ט. בתום הקרבות הוענק לו ״אות מלחמת ששת הימים״. בקיבוץ דן שימש שנים מספר כמנהל המוסך. משרכש המשק קטפות כותנה, עבר לעבוד באחזקתן והיה מסור מאוד לעבודתו. הוא התעניין מאוד בשטח זה והשקיע שעות עבודה רבות, ובהן שעות הפנאי שלו, בטיפול בקטפות. בשנת 1965 החל ללמוד בקורס למרכזי מוסכים של ההתיישבות העובדת, במדור ללימודי־חוץ של הטכניון בחיפה. בתום הקורס הוסמך כמנהל מוסך מקצועי. אחרי־כן המשיך להשתתף בסדרת השתלמויות מטעם המשק וסיים בהצלחה קורס חשמלאות רכב. בשנת 1970 עזב את המשק עם אשתו וילדיו ועבר להתגורר בערד. כאן עבד במפעל למוצרי פלסטיקה ושאף להקים מוסך משלו. ברבות הימים פתח, יחד עם חבר, מוסך לתיקוני רכב. ניצן היה מלא גאווה וסיפוק מן המוסך והשקיע את כל מרצו וזמנו בעבודה. ואמנם, עד

מהרה הפך המוסך למפעל משגשג וניצן נודע כבעל מקצוע מעולה, הגון ואחראי. במלחמת יום הכיפורים שירת ניצן כקצין נ"ט ולחם באזור רמת הגולן. בהפגזה שניחתה על יחידתו מצפון לתל פארס, בשעה שניסה להתקשר באלחוט, נפצע ניצן בראשו מרסיסי פגז והועבר פצוע אנושות אל בית החולים בצפת. מאמצי הרופאים להצילו עלו בתוהו והוא מת מפצעיו ביום י"ט בתשרי תשל"ד (15.10.1973). הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בחדרה. השאיר אחריו אישה וארבעה ילדים והורים.

הדרי, אורן־יעקב

אורן, בן מרגלית ואמנון, נולד ביום א' באב תשי"ב (23.7.1952) בנהריה, כבן לקיבוץ גשר־הזיו. בשנות ילדותו הראשונות הצטרף להוריו, שיצאו לשליחות בארצות־הברית ובקנדה, שם החל בלימודי השנה הראשונה. בשלהי אותה שנה חזרה המשפחה לקיבוץ. את לימודיו היסודיים סיים בבית־הספר של גשר־הזיו ואחרי־כן השלים את לימודיו התיכוניים בבית־הספר האזורי "סולם־צור". אורן נתקל בקשיים רבים בקליטה בחברה עם שובו לקיבוץ, אולם התגבר עליהם ועד מהרה נהיה חבר פעיל בחברת הילדים. הוא היה כשרוני בעיקר במקצועות ההומניים, אם כי למעשה גם נמשך לתחומים המדעיים. הוא הצטיין בלימוד השפה האנגלית, קרא ודיבר בחפשיות רבה בשפה זו, ובכך התקרב ביותר אל עולם הספרות האנגלית. הוא אהב ספרות בכלל והקדיש הרבה מזמנו החופשי לקריאת ספרים, ובעיקר הייתה אהובה עליו השירה. בתום לימודיו התיכוניים הכין אורן עבודת־גמר, שנושאה תצפיות ומחקרים על הרגלי דגירת עופות בענף ההודיים בקיבוץ. בעבודת־גמר זו השקיע שעות רבות, ולא חס על שעות הפנאי שלאחר הלימודים ועל ימי חופשה. בית־הספר הגיש את עבודתו לתחרות מטעם אוניברסיטת בר־אילן ואורן זכה בפרס. לאחר קבלת הפרס הרצה באוניברסיטה על מסקנות עבודתו. את האהבה להודיה טיפח אורן כבר בראשית תקופת לימודיו בבית הספר התיכון, שעה שהחל לעבוד בענף זה. הוא השקיע מאמצים רבים בעבודה, ובעיקר ניסה להבין, ללמוד ולקלוט הרבה ככל האפשר. תחום נוסף שאורן עסק בו היה ספורט. הוא היה חבר בקבוצת הכדורסל של הקיבוץ, ב"הפועל" היה שייט – אולם תחום פעילותו העיקרי היה ריצות למרחקים ארוכים. הוא גילה שיש בו כישרון וכוח סבל, והצליח ביותר בתחום ספורט זה. כך זכה בפרס הראשון בריצה ליחיעם, בפרס השני בריצת התבור ובפרס החמישי בריצת הר־הכרמל. נוסף על כל אלה אהב לשיר וליוה את עצמו בנגינה בגיטרה. למרות עיסוקיו הרבים מצא אורן פנאי לטפח את בניו הצעירים של הקיבוץ, ובמשך שנתיים עסק בהדרכת כיתות בבית־הספר היסודי במשק. הוא דאג לחניכיו לא רק בזמן הפעולות, המשחקים והטיולים – אלא ליווה אותם גם בחיי היומיום בקיבוץ ועקב אחרי התפתחותם החברתית. הוא השכיל לעשות זאת תוך יצירת יחסי קרבה וחברות,

וביטול הריחוק שבין מדריך לחניך. יחסו להדרכה היה חלק מנאמנותו לקיבוץ ומעורבותו המלאה בחיי החברה שבו. מעורבות זו התבטאה הן בחיי המשק והן בחיי החברה המצומצמת של בני גילו. הוא היה אחד הפעילים בכיתה, וייצג את החברה בחטיבה ובוועדות בית־הספר. זו הייתה לו תקופה של פעילות ציבורית ענפה, שבמהלכה יצר קשרים עם חברים ממשקים אחרים, והשתתף בכל הפעולות של החטיבה ושל בית־הספר. הוא נהג להשתתף בכל שיחה וויכוח וקבע לעצמו עמדה בבעיות הקיבוץ ובהוויות העולם. למרות מעורבותו בחיי החברה היה אורן אינדיבידואליסט, ותכונה זו הייתה סימן ההיכר הבולט ביותר שלו. הוא חשב, הביע דעות ופעל תמיד לפי ראות עיניו, אפילו נָגַד הדבר את המקובלות בחברתו. אחד הדברים שבהם היה שונה משאר חבריו לכיתה הייתה זיקתו למסורת והתעניינותו בדת ישראל ובהווי החג והמועד. בימי כיפור ובחגים נהג ללכת להתפלל בבית־הכנסת ונוהג זה הבליט את שלמותו עם עצמו ואת כנותו. אורן הצטיין בפתיחות רבה. בזכות פתיחות זו והעניין שגילה בחיי הזולת וברגישותו, יחד עם רגישותו־הוא, קנה לו חוג מכרים רחב – וביחוד בקרב בנות המין היפה, שהייתה לו אצלן הצלחה רבה. כבן הבכור חש אחריות גדולה כלפי משפחתו – ביחוד לאחר שהוריו נפרדו. הוא יצר קשר אמיץ עם הוריו ועם אחיו, ונהג לבלות אתם שעות ארוכות, מתוך אהבה ונאמנות ומתוך רגש אחריות עמוק. הוא טיפח גם יחס קרוב ביותר לאביו – לו דמה ביותר בבגרותו ובתחומי התעניינותו.

אורן גויס לצה"ל במחצית פברואר 1971 והתנדב לסיירת־צנחנים. במסגרת זו השלים קורס צניחה וקורס מ"כים, ואף נשלח לקורס קציני חי"ר. הוא לא סיים את הקורס והועבר לשרת ב"סיירת חרוב" כעוזר קמב"ץ. אורן לא אהב את המסגרת הנוקשה הכרוכה בחיי צבא ולעתים נתקל בקשיים, הן בסיירת־הצנחנים והן בקורס הקצינים, שכן מטבעו סלד ממשמעת עיוורת, שאין מאחוריה שכנוע עצמי והכרה מלאה בנחיצותם ובנכונותם של דברים. הוא המשיך לשמור על האינדיבידואליות שלו ועל פתיחותו, היה עליז ומאיר פנים ויחד עם זאת נהג אחריות ורצינות בביצוע כל משימה שהוטלה עליו. אורן היה נכון תמיד לעזור לכל אדם, הן בתקופות האימונים הקשים והן בחיי היומיום בצבא. בחופשות מהצבא נסע לרוב לקיבוץ שלו והשתדל תמיד להיפגש עם ידידיו ולבלות במחיצתם. הוא הקדיש זמן רב לאחיו, טייל אתם ובילה אתם שעות רבות. בחופשות ארוכות היה נוסע למקומות שונים כדי לבקר אצל הקרובים ללבו – לקיבוץ, לירושלים, מקום מגורי אביו, לחבריו במשקים אחרים. במלחמת יום הכיפורים השתתף אורן בקרבות הבלימה והפריצה נגד המצרים בחזית סיני. ביום כ"ח בתשרי תשל"ד (24.10.1973), נפגע אורן ונהרג מיריית צלף מצרי, בשעה שיצא לחלץ פצועים ממערב לתעלה, על הסוללה בכניסה לסואץ. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בגשר־הזיו. השאיר אחריו הורים, אחים ואחיות. לאחר נופלו הועלה לדרגת סמל.

קיבוץ גשר־הזיו הוציא לזכרו חוברת זיכרון ובה דברי חברים ובני משפחה על דמותו, ושיחות של חברים לכיתה, לקיבוץ ולשירות הצבאי.

הוכמן, יצחק

יצחק (הוכלה), בן הניה וחיים, נולד ביו"ב באדר א' תש"ג (17.2.1943) בתל־אביב. הוא למד בבית הספר הממלכתי־דתי "מעלות" שבבני ברק והמשיך את לימודיו בבית־הספר התיכון־דתי שבאותה העיר. לאחר שנת לימודים אחת, עבר ללמוד בבית־הספר החקלאי "מקוה ישראל" ליד חולון. יצחק נולד בשעה קשה לישוב היהודי בארץ־ישראל. שמועות על התקרבותם של צנחנים גרמנים גרמו הטלת עוצר ממושך, במקביל להתארגנות הפלמ"ח. ילדותו עברה עליו באווירה יהודית לאומית. הוריו היו חברים בארגון ה"אצ"ל" ויצחק הצעיר קיבל חינוך דתי־לאומי לפי מיטב המסורת. בבית צימח אותם שורשים עמוקים שקשרו אותו לארץ־ישראל באהבה עזה שאיננה יודעת פשרות ובו התגבשה אישיותו כישראלי וכיהודי גאה, הנכון להקריב את היקר לו ביותר למען מולדתו ועמו. בבית־הספר נודע יצחק בשובבותו ובמעשי הקונדס הרבים שיזם. למרות זאת, כיוון שניחן בפקחות ובקסם אישי רב, חיבבו אותו מוריו ונהגו להעלים עין מתעלוליו. כבר בבית הספר היסודי, הצטיין בכושרו הפיזי המעולה ובכשרון המיוחד לנצל מתנת שמיים זו בפעילות ספורטיבית. כעבור זמן, כשלמד ב"מקוה ישראל", הפך לשחקן כדורסל מצטיין בקבוצת "אליצור". גם לאחר שסיים את הלימודים בבית־הספר התיכון והתגייס לצה"ל, לא זנח את הספורט ואת קבוצתו – "אליצור".

יצחק גויס לצה"ל בתחילת פברואר 1961 והוצב לחיל המודיעין. לאחר הטירונות, עבר קורס מפקדי כיתות והשתלם בקורס מש"קי מודיעין. בזכות הצלחתו הרבה כאיש מקצוע בחיל המודיעין, נשלח לקורס ארוך וקשה, שהכשיר אותו כמפענח תצלומי־אוויר. לא עבר זמן רב והממונים עליו הרגישו שאת "הוכלה" (כפי שכינוהו באהבה ידידיו), אפשר ל"נצל" הרבה יותר והוא נשלח לקורס קצינים. הוא סיים את הקורס בהצלחה וקבל היתר לעבור גם קורס צניחה. תקופה ארוכה שירת כקצין מודיעין בחטיבת צנחנים ואחר־כך נקרא לשמש מדריך קורס לפענוח תצלומי־אוויר. מפקדיו היו מרוצים מאוד מעבודתו כיוון שהיה קצין שקול ואחראי, ומילא את תפקידו ביעילות ובחריצות. חניכים ומפקדים כאחד התפעלו מכושרו ומבקיאותו בתחום המקצוע שלו. באותה התקופה גם פגש ברחל, שברבות הימים נשא אותה לאישה.

לאחר שהשתחרר מהשירות הסדיר המשיך בלימודים במכון וינגייט ויחד עם זאת החל עובד כמורה לחינוך־גופני בבית־ספר לנוער טעון־טיפוח. באותה השנה גם הצעיד את קבוצת הכדורסל "אליצור" לנצחונות ולהישגים שלא ידעה כמוהם. לראשונה בתולדות הכדורסל בארץ הופיעה קבוצת "אליצור" כמוקד־משיכה לאוהדים דתיים חובשי כיפות, הגאים בקבוצתם. ובתוך הקבוצה שימש "הוכלה" כסמל המרץ והיזמה – מעודד וממריץ לרוץ, לקפוץ ולקלוע לסל – וכדמות להזדהות שאין דומה לה. ה"מבינים" החלו מבחינים בו, ומעריצים מבין אוהדי הכדורסל החלו מזהים אותו ברחובות. בשנת 1965 הוזמן להשתתף בהכנת נבחרת ישראל לטורניר בין־לאומי. בתקופת האימונים הוטל הסגר על השחקנים וכולם מלבד

הוכלה שמרו עליו בקפדנות. הוא לא ניאות שלא להתראות עם רחל והעדיף שירחיקוהו מן הנבחרת ובלבד שלא להחמיץ פגישות אתה. עם פרוץ מלחמת ששת הימים סיים קורס מאמנים בכירים במכון וינגייט וגם הוסמך כמורה לחינוך גופני. במלחמה הצטיין כמפקד וכלוחם ופעמיים ניצל בנס מכדורי האויב. לאחר הקרבות, בהיותו בחופשה מיוחדת, נשא את רחל לאישה והקים אתה את ביתו בתל אביב. הוא המשיך בפעילות ענפה, שהקנתה לו מעריצים רבים; עבד כמורה בבית־הספר התיכון־עירוני ה' וגם בבית־הספר "אורים" לנוער קשה חינוך בדרום תל אביב. כמו כן התמסר לאימון ולהדרכת נוער מוכשר כעתודה לנבחרת הכדורסל. בשנת 1968 יצא בשליחות מטעם הסוכנות לארצות־הברית וזכה לשבחים רבים על עבודתו שם. רצונו לתרום ולעשות לא ידע גבול ובשנת 1972 החליט לחזור לשנה לשירות קבע בצה"ל. באותו זמן גם החל את לימודיו באוניברסיטת "בר־אילן" במחלקות לחינוך, לקרימינולוגיה ולסוציולוגיה. במלחמת יום הכיפורים השתתף בקרבות הבלימה והפריצה בסיני, בתפקיד עוזר קצין מודיעין חטיבתי. ביום כ"ח בתשרי תשל"ד (24.10.1973), נהרג כשפרץ בזחל"ם שלו לעזרת חברים, שנלכדו ברחוב הראשי בעיר סואץ. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין שבקרית־שאול. השאיר אחריו אישה, בן ובת, הורים, שלושה אחים ושתי אחיות.

במכתב ששלח יום לפני נפילתו למנהל ולסגל המורים בבית הספר כתב: "הנוף מהצד המערבי של התעלה פנטסטי. למעשה המערכה הוכרעה והשאלה המרחפת כיום היא איזה מחיר לגבות מהמצרים. באופן אישי מרגישים עייפות ואי־נוחות כתוצאה מההיגיינה האישית, אך בסך הכל תחושה נפלאה של נצח ישראל לא ישקר... להת' – המורה יצחק".

למעשה כל מאווייו של יצחק התממשו לאחר מותו: קבוצת הכדורסל של "אליצור" העפילה לליגה הלאומית ואיגוד הספורט הדתי השתלב במסגרת הספורט בארץ ומשיג הישגים; הוענק ליצחק תואר ראשון בסוציולוגיה ובקרימינולוגיה לאחר שעמד בבחינות; נולדה לו בת ונקרא שמה מיכל – כפי שרצה הוא; בית־הספר, שהוא הכינו לתחרויות האליפות של בתי־הספר בתל אביב, זכה אמנם באליפות; מכון הספורט שהגה בחייו הולך ומוקם ואחותו חנה זוכה בהישגים בתחום הכדורסל.

הולנדר, מנחם

מנחם, בן חנה ז"ל ומשה, נולד ביום י"ח בחשון תשי"א (29.10.1950) בחיפה. הוא למד בבית־הספר היסודי בכפר־חסידים, מקום מגורי המשפחה. בשנת 1961 נלווה אל הוריו, שיצאו בשליחות הסוכנות היהודית לוינה שבאוסטריה, ולמד בבית הספר היסודי האמריקני בוינה. כשחזר ארצה המשיך בלימודים על־יסודיים בבית־הספר התיכון־הדתי בקרית אתא. בקיץ תשכ"ז עמד בהצלחה בבחינות הבגרות. שנות הילדות בכפר חסידים היו שנים מאושרות בחייו של מנחם. אהבת הוריו וחיבת חבריו וחברותיו האירו את דרכו.

מנחם היה ילד שובב, פעלתן ועליז. בכפר נתגלו לו קסמי הטבע וחיי השלווה הרחוקים משאונה של עיר. כשחפץ בשאון הכרך, עלה על רכסי הכרמל וסייר בעיר חיפה. מנחם היה תלמיד חרוץ וזכה לדברי שבח מפי מוריו, ולהערכת חבריו לספסל הלימודים. קשור היה בכל נימי נפשו אל אמו, אל אביו ואל אחותו, אסתר. פטירתה הפתאומית של האם כשעשתה המשפחה בוינה, חוללה תמורה רבה בעולמו של הנער. מנחם החברותי והעליז הפך נער מופנם ומסוגר בד׳ אמותיו. שעות ארוכות התבודד בפינה שקטה, קרא ספרים והאזין למוסיקה. כששב ארצה, והוא בן ארבע־עשרה, היה נער בוגר ורציני בגישתו אל החיים. חובב ספורט היה, שיחק בטניס שולחן והיה אוהד של **״מכבי״ חיפה.**

מנחם גויס לצה״ל בראשית נובמבר 1968 והוצב לחיל השריון לאחר הטירונות. השתלם בקורס מקצועות טנק ובקורס מפקדי טנק, ושירת כמש״ק טנק בדרגת סמל. ימי שירותו הסדיר בצה״ל היו ימי מלחמת ההתשה בחזית הדרום, ומנחם, שעשה אז בגזרה המרכזית של התעלה, למד באורח בלתי אמצעי את טעם הקרב ואימיו. דווקא באותן שעות קשות נתגלו תכונותיו המופלאות. אחראי היה ודבק במסירות במשימותיו. במזגו הטוב השרה אווירה נינוחה על חבריו, וכשנדרש לפעול בקרב, הצטיין כתותחן מסור ומעולה. ערב שחרורו מצה״ל נתבקש מנחם להמשיך בשירותו. מפקדיו הציעו לו להשתלם במסגרת קורס קצינים, אך הוא סירב: רצונו העז להמשיך בלימודים הכתיב את דרכו.

בראשית נובמבר 1971 סיים מנחם את תקופת שירות החובה שלו והחל מיד בלימודים בחוג לסוציולוגיה ובחוג למדע המדינה באוניברסיטת חיפה. בתקופת הלימודים הכיר את רבקה, ובראש חודש אדר תשל״ג נישאו השניים ובנו את ביתם בחיפה. ידידים ומכרים, שהכירו את אופיו המצוין של מנחם שיבחו את בחירתו המוצלחת וניבאו לזוג הצעיר אושר והצלחה. רבקה מספרת כי לאחר הנישואין הגביר מנחם את פעילותו החברתית ורכש לו ידידים רבים. סטודנטים יהודים וערבים ביקשו את חברתו של מנחם, והוא סייע לכולם בעצה ובמעשה. מספרת עליו רעייתו רבקה: ״מנחם היה שקט ובעל חוש הומור ציני. מופנם היה, אבל לעתים התווכח בשצף קצף. הוא לא התבלט בחברה, והעדיף ערב שקט בבית על פני בילוי סוער״. כשפרצה מלחמת יום הכיפורים עמד מנחם בראשיתה של שנת הלימודים השלישית, לקראת תואר ״בוגר״. בעיצומה של התענית נקרא אל יחידתו ונשלח לחזית הדרום. הוא השתתף בקרבות הבלימה הקשים והגורליים בגזרה המרכזית של התעלה, מול מוצב ״טלויזיה״, ולחם באומץ־לב ובמסירות מופתית. ביום י״ג בתשרי תשל״ד (9.10.1973) נפגע הטנק שלו מטיל נ״ט. מנחם וחבריו ניסו לחלץ את הטנק ואחר־כך נצטוו לנטוש אותו ולעבור לטנק אחר. תוך כדי תנועה בטנק השני, נפגע מנחם מטיל ונהרג. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בכפר חסידים. השאיר אחריו אישה, אב ואחות. לאחר נופלו הועלה לדרגת סמל־ראשון.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה כתב מפקד היחידה: ״בנכם, סמל מנחם ז״ל, שירת ביחידת שריון ויצא כתותחן טנק לקרב. בנכם גילה אומץ לב, תושייה וקור־רוח בקרב על הבלימה בגזרה המרכזית בסיני״.

בני משפחתו של מנחם הנציחו את זכרו בקביעת לוח שיש בבית כנסת בהדר־הכרמל בחיפה, ובנטיעת חורשה הנושאת את שמו של סמל־ראשון מנחם הולנדר ז״ל.

הולץ, ישעיהו

ישעיהו, בן פסיה ושלמה־מאיר, מניצולי השואה, נולד ביום ז׳ בניסן תשי״א (13.4.1951) בירושלים. שנותיו הראשונות עברו עליו בכפר גבעת שאול ב׳. בהיותו בן שש שנים עקר עם משפחתו לקרית משה. את שש שנות לימודיו הראשונות סיים בבית־הספר ״שילה״ בירושלים, ואחרי־כן סיים את לימודיו היסודיים בבית־הספר ״חורב״ בירושלים. את לימודיו התיכוניים סיים בישיבה התיכונית של בית־הספר ״חורב״. על אף שינויי מקומות הלימודים, התאקלם ישעיהו עד מהרה בקרב חבריו החדשים, והפך להיות אחת הדמויות הבולטות בחברה. שעי׳, כפי שקראו לו חבריו, היה חניך בתנועת הנוער ״עזרא״. חיי הכפר, שידע בהיותו ילד, הטביעו בו את רישומם, והדבר התבטא באהבתו לנאות דשא ולמרחבים. בזמנו החופשי הרבה שעי׳ לטייל ברחבי הארץ. הוא ניחן בכישרון מוסיקלי ניכר ושימש כסולן במקהלת ״היכל שלמה״. שעי׳ ניחן בשלווה ושקט נפשי, והצליח תמיד, אפילו ברגעים הקשים ביותר שעברו עליו, לעודד את עצמו ואת חבריו — בחיוך רחב ומתוך הבנה ואהבה לזולת. עם סיום לימודיו התיכוניים התלבט ישעיהו בין יציאה לגרעין נח״ל במסגרת תנועת ״עזרא״, לבין הרצון להמשיך וללמוד בישיבה. הוא בחר להמשיך בלימודים במסגרת אחת מישיבות ה״הסדר״, המשלבת סייפא וספרא יחד. לפיכך המשיך בלימודים בישיבת הכותל בירושלים. ישעיהו הקדיש את כל יומו כמעט ללימודים. הוא הקדיש שעות רבות לקריאה, לעיון ולהעמקה ונהג לכתוב ולסכם את כל מה שלמד. הוא היה יושב ער עד לשעות הקטנות של הלילה רכון על ספריו, ועם בוקר השכים קום כדי להספיק ללמוד פרק נוסף. יחד עם זה לא הזניח את תחום היחסים שבין אדם לחברו, ופרט לניהול חיים חברתיים מלאים במסגרת הישיבה, קיבל על עצמו במסירות־נפש את הטיפול והאחריות לבני־תורה צעירים, שהגיעו ללמוד בישיבה. יחד עם שקידתו על התורה, מצא פנאי להדריך נוער שוליים באחת משכונות המצוקה בירושלים, להתרועע עם הנערים וללמד תורה בבתי ספר לטעוני טיפוח בעיר. לעתים היה מביא סכומי כסף ומזוודות מלאות בגדים למתן־בסתר, על־מנת שיחולקו בין משפחות נצרכות בשכונות. כן כתב שיחות על ״פרשת השבוע״, שנשלחו לנוער בעיירה יהוד. לאחר שנת לימודים אחת החל שעי׳ את שירותו הצבאי.

ישעיהו גויס לצה״ל בסוף יולי 1970, והתנדב לחיל הצנחנים. הוא עבר את הטירונות בחיל זה, והצטיין בעיקר בסיוע לחיילים־חברים שהתקשו באימונים. לאחר כשנה עבר הסבה לחיל השריון, שם השתלם בקורס לתותחני טנקים, והצטיין בו במיוחד. במסגרת שירותו הצבאי הוצב בקיץ תשל״ג בגבול הלבנון. הוא שמח לשרת במקום שהתנאים בו קשים והעבודה מפרכת. בגבול הלבנון השתתף במספר מרדפים אחר מחבלים, ובאחד מהם נפל מפקדו. למרות הבדלי הרקע שבין השניים, יצר ישעיהו קשר עמוק עם משפחת המפקד, ומכתבו האחרון אליהם, לקראת השנה החדשה, נכתב בערבו של יום הכיפורים תשל״ד. ביום י״א בתשרי תשל״ד (7.10.1973), בקרב שניטש ברמת הגולן על המחצבה של נפח, נפגע הטנק של

ישעיהו והוא נהרג. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בהר־הזיתים. השאיר אחריו הורים ושתי אחיות. לאחר נופלו הועלה לדרגת רב־טוראי.

לאחר מותו כתב הרב ישעיהו הדרי: "...כל מציאותו של ישעיהו הופיעה לפנינו תמיד במחלצות, בבגדים זכים ונקיים; הלבושים שלו היו של בעל־נפש, של יפה־נפש, איש צח ואנין הדעת... כשנקבע בין החברים ללמוד הלכות שבת בסעודות שבת בישיבה, הי' ישעיהו הפותח. ובאותו ליל שבת לימד דיני מלבושי שבת, וניקיון המלבושים, וסיים בהלכה למעשה: שעה שיורדים אל הכותל בריקוד, צריך להיזהר מלהתאבק באבק הדרך כדי לא לבוא לחשש ליבון. אכן, כזה היה הוא, 'בכל עת יהיו בגדיך לבנים' (קהלת ט', ח'), בלי רבב על בגדו, לבוש מחלצות של שבת."; אחד מידידיו כתב: "...ענוות אמת, הפשטות והצניעות הטביעו את חותמן הטהור בנפשו עד שלא כל אחד זכה להכיר בסגולות הרבות בהן נצצה נשמתו... תמיד ידענו בבירור, שברמתו המוסרית עומד הוא מעלינו. כמו שכתב לי חבר ימים מספר לאחר שנודע דבר נפילתו, 'נפלנו בכמה וכמה מדרגות'. תמיד היה הוא לנו לדוגמה־מוסרית חיה בשיחות ובוויכוחים. את מקומו בתפילה קבע לו בפינה האחרונה שבבית המדרש ומשם האירה דמותו. כל מעשה ומעשה שלו היה ספוג באהבה ובמסירות. מי שלמד אתו יודע מסירות בלימוד מהי, אפשר אולי לומר אפילו עקשנות. התייגע בהבנת סוגייה קשה, התמיד בצורה נפלאה וחתר ללא הרף למטרה שהציב לעצמו עם כניסתו לישיבה".

ישעיהו השאיר אחריו רשימות בנושאי מקרא, גמרא ומחשבת ישראל; תלמידי ישיבת הכותל הוציאו לאור חוברת מיוחדת לזכר חבריהם שנפלו, וביניהם ישעיהו – חוברת "כתלנו", המוקדשת לזכרם ובה מעזבונם ודברי חברים על דמותם.

הופנר, אמיר

אמיר, בן הילדה ומשה ז"ל, נולד ביום כ"א בסיון תשי"ד (22.6.1954) בקבוצת גבע, ושם גם החל בלימודיו היסודיים. בהיותו בכיתה ה' עזבו הוריו את הקבוצה, ועברו לקרית טבעון, שם סיים את הלימודים היסודיים ואת הלימודים התיכוניים, בבתי־הספר המקומיים. את הלימודים לבחינות הבגרות סיים בבית־ספר אקסטרני ונבחן בלימודי המגמה הריאלית־ביולוגית. אמיר, בן הזקונים במשפחה, שאחותו הבוגרת שמשה לו לעתים כאם, היה בילדותו צנום, קטן וחלש, עקב מחלה קשה, שהתאושש ממנה רק בהיותו בן שנה. אולם למרות שהיה ילד קטן, הצטיין בזריזותו, והתפתחותו המוטורית הייתה טובה ביותר. בשנה האחרונה ללימודים היסודיים החל אמיר לקרוא ספרים. תאבונו הלך וגדל והוא קרא כמויות גדולות של ספרים בכל התחומים: ספרות עברית מקורית, ספרות עולמית קלאסית וספרות לועזית. המעבר עם הוריו מקבוצת גבע לקרית טבעון היה, בתחילה, קשה עליו ביותר. הוא השאיר אחריו חברים נאמנים ואוהבים וחוויות ילדות עשירות. אולם עד מהרה התאקלם במקום מגוריו החדש, נקלט בבית־הספר

ובכיתה והשתלב בחיים החברתיים. מתוך חשיבה בוגרת יותר הגיע אמיר למסקנה שלמען התפתחותו האישית נודעת חשיבות רבה לחיים שבהם יש לו יתר פרטיות ויתר חופש, אפילו מדומה. לפיכך השלים עם חייו החדשים במסגרת השונה כל־כך מהמסגרת שגדל בה. יחד עם זאת התמיד לשמור על קשר עם המשק, ונסע לעתים קרובות לבקר את ידידיו שם. אחת מתכונותיו הבולטות הייתה פעילותו הרבה: הוא הקדיש את זמנו הפנוי לתחומים רבים ועסק בספורט, באמנות, בפעילות חברתית ובהתבוננות מעמיקה בסובב אותו. מדי שנה בשנה השתתף בצליחת הכינרת ואהב מאוד להיות בטבע, לטייל ברחבי הארץ ולתור נופים חדשים. הוא היה חבר בתנועת "הצופים" וברבות הימים החל אף להדריך חניכים צעירים של התנועה. הוא התמסר לתנועה ולהדרכה בלב ובנפש והשקיע מאמצים רבים בשיפור כל מה שנראה לו טעון שיפור. שעות ארוכות בילה עם חניכיו ועם חבריו לקבוצה, וניסה להילחם על כל דבר שהאמין בו ובצדקתו. למרות שהיה ביישן מטבעו, למען הצופים היה מוכן להתווכח עם כל אדם, ואפילו עם ראש המועצה בקרית טבעון. עיסוקיו בתנועת "הצופים" הרחיקו אותו זמן־מה מלימודים, ומשהגיע לכיתה י"א, נאלץ להפסיק את פעילותו החברתית ולהתרכז ביתר קפידה בלימודיו. אולם ככל שהתעמק בלימודים ובקשור בהם, גברה גם ביקורתו על דרכים, שיטות ומטרות בהוראה, והוא לא נמנע מלנהל ויכוחים רבים עם מוריו. הוא טען שבית־הספר התיכון שם לעצמו מטרה אחת בלבד – להכין את התלמיד לבחינות הבגרות, והוא עושה זאת תוך התעלמות מהתלמיד ומתוך ראייה לא נכונה של צרכיו, קשייו והתלבטויותיו. יחד עם זאת מוסיפים המורים ללימודים מעמסה רבה, שאינה דרושה במסגרת זו, ואין היא אלא מקשה על הלימודים. במשך שנת הלימודים נזקק אמיר לשיעורי־עזר, שסייעו לו להשתלב היטב במסגרת הלימודים. אחד המורים שעזר לו, מחנך ותיק, העריך ביותר את כישוריו וטען שתלמיד כמו אמיר טרם למד אצלו. הוא זוכרו בעיקר כתלמיד בעל עניין, זיכרון, מעוף ומקוריות. לאחר סיום הלימודים בכיתה י"א החליט אמיר לעזוב את בית־הספר וללמוד בכוחות עצמו. בתקופת החופש הגדול של בתי הספר ישב ולמד משעות הבוקר המוקדמות עד שעות הלילה המאוחרות כדי להיות מוכן לבחינות הבגרות בחודש אוקטובר. הוא הצליח במאמציו ועמד בבחינות בהצלחה. כשהיה בן שבע־עשרה נפטר אביו בפתאומיות, ומאז ניסה אמיר לדמות לאביו בכל דרכיו. למרות שבילדותו היה ילד קטן ורזה, גדל במשך השנים והתפתח לנער בעל כתפיים רחבות וקומה תמירה. משהגיע חודש מאי, בעוד חבריו למחזור שוקדים על לימודיהם, החליט להתגייס לצה"ל. הוא בחר במחזור גיוס זה, למרות שייעצו לו להמתין – ועמד על דעתו, שלא להמתין למועד גיוסם של יתר חבריו.

אמיר גויס לצה"ל במחצית מאי 1972 והוצב לחיל השריון. הוא סיים את הטירונות כחניך מצטיין, ושירת זמן מה כנהג טנק וכטען־קשר בצוות טנק. לאחר שהשתלם בקורס תותחני טנקים, שירת זמן־מה במקצועו ברמת־הגולן. בתקופת חופשתו הראשונה הרהר פעם בקול: "הרמה כה יפה. אך אם תפרוץ מלחמה, אני אפול שם". מחשבה זו לא מנעה אותו אחרי־כן מלהתנדב לקחת חלק בקרבות ברמה, כשפרצה מלחמת יום הכיפורים. לאחר ששירת ברמת הגולן נשלח לקורס מפקדי טנקים ולאחר סיום הקורס הוצב אמיר כמט"ק טנקים. בתקופת שירותו בצבא לא ניתק אמיר את קשריו עם חבריו ללימודים, למרות שרכש לו חברים חדשים. היו לו

חברים וחברות רבים והוא קיים אתם קשר הדוק. בחופשות אהב אמיר לשחק עם ילדיהן של אחיותיו, להשתובב עמם ולספר להם סיפורים. במלחמת יום־הכיפורים השתתף אמיר בקרבות הבלימה נגד הסורים ברמת הגולן. באחד הקרבות נפגע הטנק שלו ויצא מכלל שימוש, והוא התנדב (כפי שהתנדב בראשית המלחמה לעלות לרמה ממקום הצבתו הקבוע בדרום) להצטרף לצוות טנק אחר, בתפקיד נהג. במהלך הקרבות ביום י״ג בתשרי תשל״ד (9.10.1973), נפגע הטנק ואמיר נהרג. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בקרית־טבעון. השאיר אחריו אם, אחיות ואח. לאחר נופלו הועלה לדרגת סמל־ראשון.

הורביץ, משה

משה, בן הילדה וקורט, נולד ביום כ״ג בשבט תש״ו (25.1.1946) בקבוצת רמת יוחנן. את לימודיו היסודיים החל בבית־הספר ״גוש זבולון״ ברמת יוחנן וסיימם בבית־הספר האזורי העממי בתל־מונד. אחרי כן למד שנה אחת בבית־הספר ״כצנלסון״ בכפר סבא, וסיים את לימודיו התיכוניים בבית־הספר ״השרון״ ברמת השרון. שנות ילדותו של משה עברו עליו בקבוצת רמת־יוחנן, שם למד להכיר את הטבע ואת חיי החברה. בהיותו כבן שתיים־עשרה עבר עם הוריו לגור בתל מונד, ואחרי כן עבר לרמת השרון, שם השלים את לימודיו התיכוניים. בכל מקומות מגוריו רכש לו חברים רבים, נקלט במהירות בכיתה ובחברה ותפס את מקומו בקרב בני גילו.

משה גויס לצה״ל בראשית אוגוסט 1964 והוצב לחיל ההספקה. הוא היה מש״ק הנפקה ובתפקיד זה שירת גם בתקופות של שירות מילואים פעיל, לאחר שיחרורו מהשירות הסדיר. חבריו ומפקדיו בצבא, בסדיר ובמילואים, כיבדו את משה ואהבו אותו. בעיקר זכה להערכה בשל גישתו האחראית לתפקידו והכרתו בחשיבות תפקידו ובצורך לטפל בקפדנות בכל פרט ופרט.

לאחר שהשתחרר מהשירות הסדיר החל ללמוד בבית הספר להנדסאים במגמה של אלקטרוניקה. משהשלים את לימודיו, עבר ללמוד תכנות ותכנון למחשב אלקטרוני. הקורס הראשון שהשתתף בו נערך בתל־אביב, על־ידי המדרשה למנהל מיסודה של הסתדרות הפקידים. הוא סיים את הקורס בהצלחה והתקבל לקורס למתכנתים, שנערך בירושלים על־ידי משרד החינוך והתרבות. הודות לשקידתו ולהבנתו סיים משה גם את הקורס הזה בהצטיינות והחל לעבוד במסגרת משרד החינוך והתרבות, בתפקיד טכנאי מחשבים – מתכנת (מנתח שיטות). כהשלמה ללימודיו השתתף בקורס לניתוח מערכות בירושלים. הוא זכה להערכה רבה בתחום התמחותו, והתקדמותו הייתה מהירה. הבנתו את המקצוע סייעה לו לשמש מרצה בקורס למתכנתים, שנערך בירושלים על־ידי משרד החינוך והתרבות בשנת 1972. תפקידו האחרון, בו שימש עד מלחמת יום הכיפורים, היה מתכנת בכיר בצוות שיטות, ביחידות לעיבוד נתונים במשרד החינוך והתרבות. במלחמת יום הכיפורים השתתף

משה בקרבות שנטשו בסיני נגד צבא מצרים. אור ליום כ"ג בתשרי תשל"ד (19.10.1973), נפגע בהפגזה שניחתה על גשר הצליחה, בעת שהוביל תחמושת, לכוחות הלוחמים. הוא נהרג והובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין הצבאי בקרית־שאול. השאיר אחריו הורים, אח ואחות. לאחר נופלו הועלה לדרגת סמל.

מפקד יחידתו כתב במכתב תנחומים להורים: "סמל משה הורביץ נפל במערכה בעת מילוי תפקידו. משה ז"ל שירת ביחידתנו בתפקידים אחראיים, בהם למדנו להכירו ולכבדו. במלחמת יום הכיפורים נטל חלק במשימות של הספקת תחמושת ודלק ליחידות הלוחמות. במסגרת זו נפל".

רשימה לזכרו פורסמה בחוברת זיכרון, שהוצאה לאור על־ידי "איגוד מנתחי מערכות לענ"א בישראל"; ברשימה לזכרו, שראתה אור בספר "בנינו" – לזכר בני רמת השרון, שנפלו במלחמה נאמר בין היתר: "מסיבות בריאות שירת בצה"ל בחיל ההספקה ומילא את תפקידו החיוני על הצד היותר טוב, בשעה שהוביל תחמושת ודלק ליחידות הלוחמות. המצרים המטירו ירי של קאטיושות לאזור הגשר בצפון האגם המר. בשל הירי הצפוף והמסוכן ביותר ירד משה מרכבו, יחד עם שני חבריו ליחידה, קציו וסמל. שלושתם מצאו מסתור בין השיחים ושלושתם נהרגו יחד מפגיעה ישירה של טיל שפגע בשיחים".

הורוביץ, בנימין

בנימין, בן רחל ואליעזר, נולד ביום א' בתמוז תרצ"א (16.6.1931) בבוקרשט שברומניה ועלה ארצה בשנת 1948. הוא למד בבית־ספר יסודי ובבית־ספר תיכון ברומניה. בנימין (שכונה "בני") עלה ארצה דרך קפריסין, בעקבות כרוז של ה"הגנה" שראה בגרמניה, שמה עברה משפחתו אחרי מלחמת העולם השנייה. באותו כרוז נקראו היהודים לעלות ולהילחם למען ארצם, ובנימין אמנם נענה לקריאה ועלה ארצה לבדו, ללא הוריו. מיד עם עלותו, הצטרף לשורות ה"הגנה".

בנימין גויס לשורות צה"ל שבדרך, בסוף אפריל 1948, נמנה עם הכוחות ששחררו את באר־שבע והוצב לחטיבת "גולני" בצפון הארץ. לאחר שהשתלם בקורס למדריכי אימון גופני ובקורס נהגות, נקבע תפקידו כמדריך ספורט ונהג במטה חטיבה 1.

לאחר שסיים את שירותו הסדיר, הוצב בנימין לשירות מילואים בגדוד חיל־רגלים בנגב. לאחר שהשתלם בקורס מ"כים חי"ר, הועבר לגדוד אחר כמ"כ רובאים. אחרי־כן עבר קורס מ"כים שלב ב', השתתף במבצע "קדש", עבר קורס סמלי חי"ר ונקבע כנגד־רובאים בגדוד אחר. בתקופה זו עבד כנהג במקומות שונים בבאר־שבע, וגם במשתלת הקרן הקימת בירושלים. בשנת 1955 נשא בני אישה, בשנת 1958 החל לעבוד כנהג שכיר ב"אגד" ובשנת 1961 התקבל כחבר באגודה. שנתיים וחצי התגורר עם משפחתו בטבריה בגלל עבודתו ואחרי־כן עבר לחיפה. מ־1970 עבד בקביעות

בסניף נווה־שאנן בחיפה. בנימין נודע בקרב חבריו לעבודה ברוחו הטובה ובחיוך שעל שפתיו. כל מה שעשה בנימין, עשה במרץ רב, במסירות ובשקידה וזכה להוקרה ולהערכה. כעבור זמן השתלם בקורס מ"כים למרגמות ונקבע כמש"ק מרגמות בינוניות. ברבות הימים הוסב מקצועו לנהג משאית והוא הושם לחיל ההספקה. בתפקיד זה אף השתתף במלחמת ששת הימים. זמן־מה אחריה נקבע תפקידו נהג אוטובוס צבאי ביחידת מאגר של חיל ההספקה. כשפרצה מלחמת יום הכיפורים, עשה בנימין בשירות מילואים ברמת־הגולן. ביום י"ד בתשרי תשל"ד (10.10.1973), בשעה שנהג משאית עמוסת־תחמושת במזרעת בית־ג'אן, נפגע על־ידי פגז ונהרג. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בחיפה. השאיר אחריו אישה, שתי בנות ובן, אב ואחות. לאחר נופלו הועלה לדרגת סמל ראשון.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה כתב מפקד היחידה: "בנימין מילא תפקידו בהצטיינות וביעילות. הוא שימש דוגמא אישית לחבריו והיה מסור, אחראי ונאמן לעבודתו".

"אגד" הוציא לאור חוברת בשם "לחברינו", לזכרם של חבריו שנפלו במלחמה, ובה דברים על בנימין; בעלון שהוציא לאור בית־הספר "יזרעאליה" בחיפה כלולים דברים לזכרו.

הורוביץ, יחיאל

יחיאל, בן צפורה ומרדכי, נולד ביום ח' בסיון תש"ט (5.6.1949) בכפר סבא. את לימודיו היסודיים סיים בבית־הספר "אוסישקין" ואחרי כן סיים את לימודיו התיכוניים בבית־הספר על שם ברל כצנלסון בכפר סבא.

יחיאל גויס לצה"ל בתחילת אוגוסט 1967 והוצב לחיל השריון. לאחר סיום הטירונות ולאחר שהשתלם בקורס לתותחני טנקים, הוצב באחת מיחידות חיל השריון בתפקיד תותחן טנק. במשך תקופת שירותו הצבאי השתתף יחיאל בפשיטה על כארמה, וכן זכה לאות הקלע (כסף) ולאות היכולת (ארד).

עם תום שירותו הצבאי החל יחיאל ללמוד באוניברסיטה העברית בירושלים, וכן נקרא מפעם לפעם לשירות מילואים פעיל. הוא השלים את לימודיו והוענק לו תואר ראשון במקצועות הכלכלה והסטטיסטיקה. במשך תקופת לימודיו באוניברסיטה הקדיש יחיאל את זמנו הפנוי לעבודה בארגון ויצ"ו בירושלים וניהל את חשבונות המוסד. הוא התחבב מאוד על מעבידיו ועל חבריו בעבודה בשל חריצותו ומסירותו. בתקופת הלימודים באוניברסיטה הקדיש יחיאל את כל מעייניו וחילו ללימודים עצמם, שהיו מייגעים וקשים ביותר. לאחר שסיים את הלימודים לתואר הראשון התקבל לעבודה במשרד מבקר המדינה. גם שם זכה להוקרה ולהערכה רבה ולדברי עמיתיו ומעבידיו במשרד הצטיין במסירותו לעבודה. במלחמת יום הכיפורים השתתף יחיאל בקרבות הבלימה נגד המצרים בחזית סיני. בקרב שניטש ביום י"ב בתשרי

תשל"ד (8.10.1973), בנסיון להגיע לגשר הפירדאן, במרחק כשלושה קילומטרים מהתעלה, נפגע הטנק שלו והוא נהרג. יותר מחודש לאחר נפילתו נמסרה למשפחתו הודעה שהוא נעדר. לאחר חודש נוסף של תקוות וחששות, נמסר לבני משפחתו שהוא נהרג בשטח הנמצא בשליטת האויב, ומקום קבורתו לא נודע. רק לאחר שבעה חודשים נמצאה גופתו, והוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בכפר סבא. השאיר אחריו הורים ואח. לאחר נופלו הועלה לדרגת סמל־ראשון.

לזכרו הוקמה מערכת תקשורת ואזעקה במוסד ויצ"ו, בבית תינוקות ומעון לילדים בירושלים.

הורוביץ, צבי

צבי (צביקה), בן צפורה וישראל (סלק), נולד ביום ז' בניסן תש"ח (16.4.1948) בקיבוץ מסילות. הוא למד בבית הספר היסודי במשק והמשיך את לימודיו במוסד החינוכי "גלבוע" בבית־אלפא. צבי היה תלמיד חרוץ, ממושמע ושקדן. חברו מימי הלימודים בבית הספר התיכון מספר: "הוא היה רציני, אך לא נעדר משובת חיים ועליצות. ישר היה מאוד. לגררו לדבר עבירה, הייתה משימה בלתי אפשרית". עם זאת, שומר סוד היה וחבר נאמן בעת צרה, "סניגור לכל עבריין ומיישר הדורים מאין כמוהו". צבי היה חבר בתנועת "השומר הצעיר" ועם סיום לימודיו בבית הספר התיכון הדריך במשך שנה בקן "השומר הצעיר" בבית־שאן. כשלמד בבית הספר נמנה עם חניכי גדנ"ע־אוויר. הוא אהב להאזין למוסיקה ולבקר בקונצרטים, לקרוא ולחזות בהצגות תיאטרון. היה שתקן ומסוגר מעט אך הייתה בו פתיחות לכל חידוש. חברו בו יחד יצר הדעת ויצר החקירה והשאיפה התמידית לרדת לשורשי הדברים, כושר־חשיבה ושיקול־דעת, תבונה ויושר, צניעות וענווה.

צבי גויס לצה"ל באוגוסט 1967 והתנדב לחיל־האוויר. את קורס הטיס סיים כחניך מצטיין, השתלם בקורס טיס מתקדם, בקורס מדריכי טיסה ובקורס צניחה. מפקדיו העידו עליו, שהיה "יסודי מאוד, אינו מוותר על העמקה וידיעת הפרטים — ולעתים אף יותר מדי. היה קצין עירני ורציני, מהימן ושקט, מסור לתפקידו וטייס אחראי מאוד, בעל יזמה ויעיל. מדריך אהוב על פקודיו, ומן הטובים שהיו לחיל האוויר". שנים אחדות נמנה עם המשרתים בצבא הקבע.

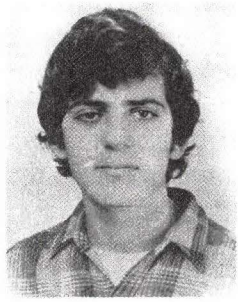
לאחר ששוחרר מהשירות הצבאי למד שנה אחת בפקולטה למדעי הטבע באוניברסיטת תל־אביב בחוג לפיסיקה. מורהו באוניברסיטה כתב עליו: "הייתה בו תערובת של רצינות וחוש־הומור. היה לו פוטנציאל אישי ומקצועי שלא הספיק להגיע לביטויו המלא". ביום י"א בתשרי תשל"ד (7.10.1973), נפל צבי בהתקפה ברמת הגולן. חברו מספר: "הוא היה מספר 1. משימתנו הייתה לתקוף יחידת טנקים של הסורים. כשחגנו מעליה התברר לנו שכבר הקדימו אותנו. ליד צומת רפיד הבחין צבי בריכוז רכב־אויב וביקש רשות להתקיפו. בשעת התקיפה נפגע מטוסו בטיל והוא

נהרג במקום". צבי הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין במסילות. השאיר אחריו אב, אם, אח ואחות. לאחר נופלו הועלה לדרגת סרן.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה כתב מפקדו: "צבי שאף תמיד לבצע את המירב בתחום שנדרש לו, או שנראה לו חיוני, ובכך שימש מופת אף למבוגרים ממנו. הוא ביצע את משימותיו בדבקות, באומץ ובמסירות. עם כל רצינותו ובגרותו הייתה בו עדנה ונפש רגישה. במלחמה היה שקט, רציני, יסודי, משרה ביטחון על סביבותיו ומשתדל, בנכונות האופיינית לו, לבצע את משימותיו בדייקנות".

קיבוץ מסילות הוציא לאור חוברת לזכרו ובה דברים על דמותו מפי חבריו, דברי זכרונות, מכתבים, דברי שיר ותצלומים; אוניברסיטת תל־אביב העניקה לזכרו מלגת למודים לתלמיד בחוג לפיסיקה.

הורן, שבתאי

שבתאי (מיכאל), בן חיה ואברהם, נולד ביום ה' בטבת תשי"ג (23.12.1952) ביפו ולמד שנתיים בבית הספר היסודי בשכונת גבעת־עליה. לאחר שמשפחתו עברה להתגורר בצפון תל־אביב, המשיך את לימודיו היסודיים בבית הספר "מגן" במעוז אביב. אחרי־כן סיים את לימודיו בבית־הספר התיכון־עירוני ד' בתל אביב. בכל מוסדות הלימוד שלמד בהם היה שבתאי תלמיד מצטיין ועל כך מעידות התעודות השמורות עד היום בידי הוריו. בתקופת לימודיו בבית־הספר היסודי, היה שבתאי חבר בתנועת הצופים ובשעה שלמד בבית־הספר התיכון, היה חבר פעיל בגדנ"ע. לאחר שעמד בהצלחה בבחינות הבגרות ונותרו חודשים אחדים עד למועד גיוסו לצבא, החליט שבתאי לצאת לעבוד בבניין, באומרו: "אני רוצה לקחת חלק אישי בבניין הארץ". את הכסף שקיבל כשכר עבודתו, חסך מתוך כוונה להמשיך את לימודיו באוניברסיטת תל־אביב. הוא שאף ללמוד במאות וצילום קולנוע.

שבתאי גויס לצה"ל בתחילת ינואר 1971 והתקבל לקורס טיס. לאחר שעשה בו שישה חודשים, עבר לקורס נווטות, למשך שישה חודשים נוספים. אולם משראה כי איננו מצליח לעמוד בכל הדרישות, ביקש לעבור לחיל השריון. תחילה הוצע לו להשאר בחיל האוויר ולהצטרף לצוות קרקע. אך הוא העדיף לשרת בחיל השריון, שלדבריו היה חיל קרבי יותר. לאחר שסיים את הכשרתו בבית הספר לשריון, הוענקה לו דרגת סמל והוא מונה לתפקיד מפקד טנק. הוא הקדיש לתפקידו את כל מרצו והיה יוצא לחופשות קצרות רק אחת לשלושה שבועות. כשפרצה מלחמת יום הכיפורים, נשלח שבתאי עם כוח שריון לבלום את פלישת הטנקים של הסורים ברמת הגולן. ביום הראשון למלחמה, י' בתשרי תשל"ד (6.10.1973), נהרג שבתאי בקרבות הבלימה באזור חושניה והובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין הצבאי בקרית־שאול. בן 21 היה בנופלו. לאחר נופלו הועלה לדרגת סמל־ראשון.

מפקדו של שבתאי כתב למשפחה השכולה: "בנכם היה מטובי המפקדים של

פלוגתו ומהבולטים שבמפקדי הגדוד. הקרב בו לחם ונפל, היה מאפופי גבורת לוחמינו ומהמכריעים להגנת רמת הגולן ומדינת ישראל. יודע אני כי אין נחמה למשפחה – אך העובדה ששבתאי היה אהוד ויקר לחבריו וזכרו יהיה עמנו לתמיד, בוודאי תקל עליכם..."

הורנשטיין, אברהם

אברהם, בן אולגה ומשה, נולד ביום ט' בחשון תשי"ד (18.10.1953) באשקלון. הוא למד בבית־הספר היסודי "בית יחזקאל" בשכונת אפרידר וסיים את לימודיו בבית־הספר התיכון־עירוני "תגר" באשקלון. אבי היה נער חביב, בעל חוש הומור מפותח, אהוד ואהוב על הכל. הוא שקד על לימודיו ויחד עם זאת הקדיש זמן רב לעיסוק בספורט ובעיקר בטניס־שולחן. בתחום זה הגיע להישגים מעולים, השתתף בתחרויות רבות ובאחת מהן הוכתר כסגן אלוף מחוז הדרום. ידידיו זוכרים אותו בשל טוב ליבו וכנותו. היו בלבו חום ואהבה לכל אדם והוא קשר יחסי רעות וקרבה עם ידידים רבים, שכן ידידותו הייתה מבוססת על כנות, פתיחות וגילוי־לב. הוא היה נער רגיש ועדין נפש, שניחן ברצינות בוגרת ויחד עם זאת היה שותף לתעלולים של בני הנעורים. לאחר שסיים את לימודיו בבית־הספר התיכון יצא לעבוד ועד גיוסו לצה"ל הצליח לחסוך סכום כסף נכבד, שייעד אותו לנסיעה לחו"ל.

אברהם גויס לצה"ל בתחילת פברואר 1972 והתנדב לחיל השריון. לאחר הטירונות הוכשר לשמש כטען־קשר בטנק. בתקופת השירות הצבאי שמר על קור רוח ושקט נפשי וברגעי המתח של האימונים והפעילות המבצעית השרה סביבו אווירה של ביטחון ושלווה. זמן קצר אחרי שהחל את שירותו בצבא חלה אביו, ואבי בילה את כל חופשותיו ליד מיטת חוליו של האב. מפקדיו של אבי, שהכירו במצבו המיוחד, סייעו לו והעניקו לו חופשות רבות ככל האפשר. אבי ויתר על יציאה לנופש ועל סדרת חינוך כדי לסעוד את אביו, שהיה זקוק לטיפול רפואי נמרץ. כשפרצה מלחמת יום הכיפורים, ישב אבי ליד מיטת אביו החולה. משנשמעה צפירת האזעקה קם, ארז את חפציו ופנה ללכת ליחידתו. אמו, שנסתה לעצור בעדו, נתקלה בזוג עיניו הגדולות שכמו אמרו: "מלחמה, אני צריך ללכת". הוא הצטרף לחבריו ליחידה ויחד השתתפו בקרבות הבלימה וההבקעה נגד המצרים בסיני. בקרב שנערך בגזרה הדרומית של תעלת סואץ ביום ט"ז בתשרי תשל"ד (12.10.1973), שישה ימים לפני יום הולדתו העשרים נהרג אבי במקום, מפגיעה ישירה של טיל נ"ט בצדו השמאלי של הטנק שלו. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין הצבאי באשקלון. השאיר אחריו הורים ואחות. אביו נפטר אחרי נפילתו. לאחר נופלו הועלה לדרגת סמל. במכתב תנחומים למשפחה השכולה כתב מפקד היחידה: "בנכם שירת ביחידתי כאיש צוות טנק, בגזרה שבה נבלם האויב המצרי. אנו, רעיו של אבי ז"ל, זוכרים את אומץ לבו ואת מסירותו. עד רגעיו האחרונים דבק במשימתו ולא נטשה".

הורנשטיין, דוד

דוד, בן שפרה ושלמה, נולד ביום י״ד בשבט תש״י (1.2.1950) בתל־אביב ולמד בבית־הספר היסודי ״גאולה״. את לימודיו התיכוניים סיים בבית־הספר הריאלי על־שם מונטיפיורי. הוא אף החל ללמוד בשיעורי הערב של הטכניון במגמת אלקטרוניקה, אולם לא הספיק לסיים את לימודיו. בבית־הספר היה דודו תמיד בין התלמידים המצטיינים. ״בכל המקצועות הריאליים הוא היה תמיד מעל ומעבר לכל הסובבים אותו, ולא הצליח 'לרדת' מהציון 8–9״, סיפר אחד מחבריו לספסל הלימודים. ״בוויכוחים על נושאים אקטואליים, היה דודו תמיד המוקד ותמיד הפתיע את חבריו בידיעותיו. עד שיום אחד גילה לי את סודו: 'אני קורא את כל העיתונים כמעט, כך שאני בעניינים,' הסביר לי״. קריאת עיתונים הייתה אחד מתחביביו הגדולים של דודו והוא נהג לשמור על עיתונים מתקופות בעלות חשיבות היסטורית, כגון מלחמת ששת הימים. תחביבים אחרים שעסק בהם, היו קליעה למטרה במסגרת הגדנ״ע, איסוף בולים, בניית מכשירים אלקטרוניים, צפייה בכוכבים בטלסקופ שבנה בעצמו ודייג. דודו היה טיפוס מצטנע ומופנם, אולם כל ידידיו ראו בתכונות אלה ממעלות האופי המבורכות שלו. מבקשי קרבתו ראו בו אדם שקול ומיושב, המסוגל להטות אוזן קשבת ולייעץ בשעת צרה. ״הקושי נוצר כדי להתגבר עליו״, נהג לומר.

דוד גויס לצה״ל במחצית ספטמבר 1968 והוצב לחיל השריון. לאחר שהשלים את הכשרתו בבית־הספר לשריון, הוענקה לו דרגת סמל והוא מונה מדריך ואחרי־כן הוכשר כמפקד טנק.

על כישוריו ותכונותיו כמפקד, סיפר מי שהיה מפקד פלוגתו בשירות המילואים: ״היה בדודו דבר אחד שאי־אפשר היה לטעות בו, והוא – הרצינות. הוא היה רציני ואחראי ולדעתי אלה הן שתי תכונות אופי חשובות לכל מפקד. הוא התייחס לכל משימה ולו גם הקטנה ביותר, במלוא הרצינות והתעקש לבצעה עד הסוף. דבר נוסף שמשך את תשומת ליבי הייתה העובדה, שמעולם לא ביקש שחרור או דחיית שירות המילואים מסיבה כלשהי, דבר שהוא יוצא דופן לגבי אנשי־מילואים...״ במלחמת יום הכיפורים, נקלעו דודו ואנשי מחלקתו לסדרה של קרבות בלימה קשים בגזרת תעלת סואץ. מפקדו של דודו, יצחק שמילוביץ, שוחח עמו ימים אחדים לפני נפילתו. ״קשה היה לי לדעת מה הרגיש דודו״, סיפר כעבור זמן. ״אבל כדרכו היה שקט ושלו. עובדה זו הרשימה לא רק אותי, אלא גם את הסובבים את דודו ואת הכפופים לו. השקט הנפשי, היעילות והנכונות לעזור לזולתו, הפכו את דודו לחייל מצוין וללוחם מעולה. אני אומר זאת לא משום שהוא איננו עוד אתנו, אלא מתוך הערכה כנה ואמיתית של חבר לנשק, ותחושה זאת היא נחלתם הבלעדית של חברים לנשק...״ באחד הקרבות האכזריים ביותר במלחמה, שהתחולל בגזרת התעלה ביום כ״ה בתשרי תשל״ד (21.10.1973), נפגע דוד ונהרג. כחצי שנה נחשב כנעדר, עד שנתגלתה גופתו והוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין הצבאי בקרית־שאול. לאחר נופלו הועלה לדרגת רב־סמל.

כעבור זמן, עם שחרור כוחות המילואים, כתב מפקדו של דודו למשפחה השכולה: "עד עכשיו דחקנו בכוח את הכאב אל פינות חבויות בלב והמשכנו בעיסוקינו הצבאיים. עתה, כאשר השחרור נראה באופק, פורץ הכאב מחדש. המחשבה כי דוד איננו אתנו, כי שוב לא נלחץ את ידו ונוכל לומר לו: להתראות במילואים הבאים – המחשבה הזאת קשה מנשוא. מי יתן ויהיו מעשינו בעתיד ראויים לזכרו".

היבשמן, דב

דב, בן מרים ומנחם, נולד ביום ו' בשבט תרצ"ה (10.1.1935) בגורהונץ (טרנסילבניה) שברומניה ועלה ארצה בשנת 1949. הוא למד בבית ספר יסודי ברומניה. הוא גדל וחונך בבית ציוני להורים שומרי מסורת. אביו היה מפעילי תנועת "הפועל המזרחי" ועסק בהצלת נרדפי השואה והברחתם לארץ, ודב ספג עוד מילדותו את ערכי הדת ורעיונות התנועה הציונית. היה חבר פעיל בתנועת "בני עקיבא" שבעיר מגוריו, הצטיין בגיוס תרומות למען הקרן הקיימת, ומיום ליום גברה כמיהתו לעלות לארץ ישראל, דבר שנמנע ממנו על־ידי השלטונות, כשנעלו את שערי המדינה בפני בני משפחתו. בשנת 1949, כשהיה בן ארבע־עשרה נודע לו שילדים יהודים מניצולי השואה עומדים לעבור בעירו בדרכם מצ'כיה לארץ ישראל. הוא עמד על דעתו לעזוב את הבית מיד ולעלות ארצה, וכך הצטרף לבדו אל הקבוצה ובדרך־לא־דרך ותוך סכנות הגיע לארץ. דב התחנך במוסד של "עליית הנוער" כשנתיים וכשעלו בני משפחתו ארצה שבו והתאחדו. הוא סיים את לימודיו בבית־הספר המקצועי "מקס פיין" במגמה מיכנית ועבד במפעל למוצרי אלקטרוניקה עד לגיוסו לצה"ל.

דב גויס לצה"ל בתחילת ספטמבר 1953 והוצב לחיל התותחנים. לאחר הטירונות סיים קורס קשרי חת"ם והוצב לגדוד תותחנים בתפקיד קשר. היה חייל מסור שאהב מאד את שירותו הצבאי. הוא התגלה כאיש מקצוע מעולה והתמנה לתפקיד מש"ק קשר.

במרס 1956 שוחרר דב מהשירות הסדיר ונשאר ביחידת מילואים של חיל התותחנים. את מרבית שירותו עשה בגדוד מרגמות כבדות כמש"ק קשר. מעולם לא התלונן על תקופות השירות הרבות במילואים. עם יחידתו נלחם בקרבות מבצע "קדש". מספר שנים עבד כמנהל עבודה במפעל למוצרי גומי. באפריל 1962 נשא לאישה את עפרה ויחד הקימו את ביתם בתל אביב, שם נולדו בנו אביב ובתו חיה. כבחור שגדל בבית מסורתי היה דב בעל אמונה עמוקה, אדם אופטימי שלא נפל ברוחו אפילו בזמנים הקשים ביותר; תמיד הביט קדימה והצליח להשרות מבטחונו ומאמונתו גם על הסובבים אותו. הוא היה בעל אופי נוח במיוחד, לב טוב ורחב ונוח לבריות, ובזכות מעלות אלו רכש לעצמו ידידים רבים. היה מוכן תמיד להושיט עזרה, הן במשפחה והן לכל מי שנזקק. בעיקר הקדיש הרבה מזמנו הפנוי לבני המשפחות

השכולות של חבריו לנשק. דב אהב מאוד את המדינה ותושביה והרבה לדבר בשבחם, הסתייג מדברי ביקורת וניסה לגלות בכל תופעה חברתית או מדינית רק את החיובי שבה. הוא האמין באמונה שלמה בכוחו של עם ישראל להתגבר על כל המכשולים ולחדש ימיו כקדם. תמיד הביט קדימה וקיווה לטוב, ואפילו במלחמת יום הכיפורים, כשהמצב בחזית היה עדיין קשה מאוד. ביום נפילתו אמר בשיחה עם מפקדו: "זו היא המלחמה האחרונה – אחריה יבוא השלום הנכסף". אהבתו לארץ התבטאה גם בטיוליו הרבים יחד עם בני משפחתו; ואף כי הגיע אליה בגיל צעיר לא חדל מהתפעל מיופיה, מקסמה ומהתפתחותה עד יומו האחרון. לאחר מלחמת ששת הימים אותה עבר במסגרת יחידתו, החליט להיות עצמאי ופתח לעצמו בית מלאכה קטן למוצרי גומי. דב היה חרוץ מאוד וישר, אולם כשרק התחיל להתבסס – נפל. במלחמת יום הכיפורים השתתפה יחידתו בקרבות הבלימה וההבקעה נגד הסורים ברמת הגולן. ביום כ"ב בתשרי תשל"ד (18.10.1973), בקרבת צומת חושנייה, נפגע דב מאש ארטילרית ונהרג. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בקרית־שאול. השאיר אחריו אישה, בן ובת, אם ושתי אחיות. לאחר נופלו הועלה לדרגת רב־סמל.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה כתב מפקד היחידה: "דב שלכם היה דב'לה שלנו. מי לא חיבבו והעריך את טוב לבו ונכונותו לעזור לכל חבר? זכור לנו היטב כיצד טיפל במשפחות החללים בעת מלחמת ההתשה. אין מלים בפינו להביע צער בכאבכם".

לזכרו ולזכר חברו לנשק הוקדשה חורשה בפרוזדור ירושלים על־ידי חבריו לגדוד.

הייטלר־טל, אמיר

אמיר, בן הלנה וניסן, מניצולי השואה, נולד ביום כ"ז בתשרי תשי"ב (16.10.1952) בתל אביב ולמד בבית־הספר היסודי על־שם כצנלסון בגבעתיים; אחרי־כן המשיך את לימודיו בבית־הספר התיכון העירוני ט' בתל־אביב. מורתו בבית־הספר היסודי ספרה לאחר נפילתו של אמיר, כי בכיתה התבלט תמיד כבעל רעיונות מקוריים, שידע להביעם באופן ברור ומעניין. "כאשר ראיתי את אמיר עומד ומרצה בפני הכיתה, הייתי משוכנעת שצפוי לו עתיד גדול". בשמו של אמיר הנציחו הוריו את שמות קרובי משפחתם, שנספו בשואה אברהם, משה, יצחק, אך עם שם המשפחה הלועזי, המעורר אסוציאציות לא נעימות, לא השלים אמיר. המורה ידעה שהילד נושא את לבו לשם העברי טל, ושבביתו מתלבטים רבות בקשר לשינוי השם, והיא עזרה לו בהשגת מטרתו וכך כתבה: "כאשר קראתי את שמות המשפחה של התלמידים ביומן הכיתה והגעתי לשם משפחתו של אמיר, ראיתי לפני ילד גבה קומה, בעל פנים מאירות – אך מבטו כאילו כעוס. בלי לחשוב הרבה אמרתי לו שאני רושמת את שמו ביומן כאמיר טל. כאשר קראתי שוב את השמות ביומן והגעתי לאמיר טל – הוא קם

כחייל מצדיע. ידעתי שרכשתי לי ידיד טוב". כשלמד בבית־הספר העממי היה חבר בתנועת "הצופים" ולאחר שהתפרקה הקבוצה, עבר ל"נוער העובד". בתקופת לימודיו בבית־הספר התיכון היה פעיל בגדנ"ע, אך בהיותו חובב כדורסל מושבע, בילה את מרבית זמנו הפנוי באימונים ובמשחקים בקבוצתו – "מכבי" רמת־גן. הכדורסל עמד בראש רשימת תחביביו לאחר שהתבגר, אך לפני כן היו לו תחביבים אחרים, כגון נגינה בגיטרה ואהבה עזה לבעלי חיים. את אהבתו זאת מימש ברכיבה על סוסים, בטיפוח כלבים ובגידול דגים באקוריום. כאשר יום אחד מת לפתע אחד הדגים האהובים עליו, אותו כינה "צ'מפיון" – התוודע אמיר לראשונה לנושא המוות. הזעזוע היה עמוק והאירוע בלתי־נתפס. האם זה נקרא מת? האם אין לכך כל תקנה? ומה עושים עם מת? כאשר נאמר לו שמתים מובאים לקבורה, ערך אמיר, בעזרת אחותו וחבריו, טקס הלוייה לדג וקברו בחצר. בראות הוריו את צערו הגדול של הילד, ומשנמשכה תמותת הדגים, החליטו לחסל את האקוריום.

אמיר גויס לצה"ל בתחילת פברואר 1971 ורצה לשרת בצנחנים, אולם משקפיו היו בעוכריו. לכן התנדב ל"גולני" והיה גאה על השתייכותו לחטיבה זו. הוא לא רצה לצאת לקורס קצינים, משום שחשב שלא יהיה מסוגל לפקד על איש ולצוות על הזולת. המג"ד שלו כתב להוריו בעניין זה: "אין לי ספק שיכול היה להמשיך ולהתקדם, לו רצה בכך, בכל תפקיד, אלא שדומני כי טוב היה לו כפי שהינו". אמיר הגבוה והחזק היה בן ואח רגיש ואוהב. גם בימים הקשים של המלחמה שיגר הביתה מדי יום ביומו איגרת מלאת דברי עידוד ונועם. "רק לא לדאוג" ביקש במכתביו. כך גם אמר כשיצא בפעם האחרונה מביתו, ובעת שיצא למשימתו האחרונה פנה במלים אלה לחברו. האדם, שלומו וטובתו היו בראש מעייניו. את האנשים נהג לחלק לשלושה סוגים: "נחמדים", "נחמדים מאוד" ו"מותק". בכל אדם מצא את החיובי שבו ואילו על אנשים שלא היו ראויים לסיווג כזה לא אהב להשיח. את ההצעה לעבור קורס לחובשים קרביים קיבל בשמחה וברצון. התפקיד התאים לאופיו, מה עוד שתאם את שאיפתו – לימוד רפואה לאחר שישוחרר; אולם בתפקידו כחובש מצא את מותו. כשפרצה מלחמת יום הכיפורים, היה אמיר ברמת הגולן. כשהחל כיבוש המובלעת הוא נמצא בנקודת פינוי פצועים שהותקפה על־ידי מטוסי הסורים. הכדורים חלפו ליד גופו והוא ראה את המוות מול עיניו. מאותו רגע היה מכונס בעצמו, שלא כהרגלו, והקפיד לחבוש את הקסדה על ראשו. "העיקר לא להפגע" היה חוזר ואומר. אך הוא נפגע פגיעת מוות בהפגזת הסורים על תל־שמס ביום כ"ו בתשרי תשל"ד (22.10.1973), כאשר נשלח לאבטח טרקטור שעסק בעבודת ביצורים. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־הקברות בקרית־שאול. בן 21 היה בנופלו.

במכתבי תנחומים למשפחה כתבו מפקדיו בין השאר: (המג"ד): "אמיר היה כל הטוב שהיה אצלנו. משך כל שירותו ביחידה, כלוחם וכחובש. ליוויתי את התפתחותו בה בענין ובהערכה ויודע אני כי שימש מופת ודוגמא לחבריו ולמפקדיו, בנכונות מול צניעות, אחריות ויכולת לשמש כמנהיג מקובל על חבריו, אף כי רשמית לא שמש כמפקדם"; (הסמ"פ): "הכרתי היטב את אמיר ואני יכול לציין בביטחון שכל משפחה בישראל הייתה יכולה להתגאות בבן כזה, עמוד התווך של המחלקה בפרט ושל הפלוגה בכלל".

במקום נפילתו בתל־שמס כתבו חברי פלוגתו חוברת לזכרו. בחוברת שהוציאו

לאור חברים לנשק, אשר הוקדשה לחיילי הגדוד שנפלו, כלולה רשימה ובה קווים לדמותו של אמיר; הנצחה מסוג אחר נעשתה על־ידי חבריו של אמיר באגודת "מכבי" ברמת־גן. שתי קבוצות כדורסל נושאות את שמו של אמיר: קבוצת בוגרים ששיחק בה וקבוצת נערים. מידי שנה בשנה, בחודש תשרי מתקיים משחק על גביע לזכרו.

הימן, יונתן

יונתן, שכל מקורביו כינוהו בשם החיבה ג'וני, בן אן וצמח הימן נולד ביום י' בסיון תרצ"ב (14.6.1932) בירושלים. הוא למד בבתי הספר "בית הילד" ו"בית הכרם" בירושלים, ואת לימודיו התיכוניים סיים כתלמיד המגמה הריאלית בבית־הספר התיכון שליד האוניבר־סיטה בירושלים. בתקופת לימודיו בבית־הספר היה חבר בתנועת הצופים ופעל בה כחניך וכמדריך. ב־1946 עוד בהיותו תלמיד בבית־הספר התיכון הצטרף יונתן לארגון ה"הגנה". במסגרת זו סיים קורס סמלים וב־1948 בהיותו כבן 16 אף השתתף בקרבות להגנת ירושלים, בתקופת המצור. עם סיום למודיו, במסגרת שירותו בנח"ל נמנה עם מיסדי קבוץ תל־קציר. הוא שהה במשק בין השנים 1949 ו־1953. במשק שימש בתפקידים שונים, ותקופה ארוכה מלא תפקידים של גזבר ומרכז המשק. ביוני 1953 לאחר התלבטויות מרובות, עזב את המשק וחזר לירושלים. הוריו שהו אז בשליחות בחו"ל והוא דאג לשני אחיו הצעירים ממנו. לגביהם הווה אוטוריטה, אח בוגר, מדריך ודואג. הוא נרשם וסיים את לימודיו בפקולטה למשפטים באוניברסיטה העברית בירושלים. בתקופת לימודיו באוניברסיטה הוצע לו לשמש כיושב ראש הסתדרות הסטודנטים. יונתן שהתנגד בכל תוקף לפוליטיזציה של הסתדרות הסטודנטים התנה את בחירתו על בסיס של בחירה אישית וסירב להציג את מועמדותו כמייצג מפלגה כלשהי. ב־1956 נבחר כיו"ר הסתדרות הסטודנטים בהתאם לקריטריונים שהעמיד. עוד בתקופת לימודיו ואחריה הרבה בנסיעות בעולם, הוא לא האמין בטיולים הבנויים על מעבר מהיר מארץ לארץ, ושהה תקופות ארוכות בארצות שונות במטרה להכיר את תושבי הארץ, תרבותם ומנהגיהם. בנסיעות אלה הרחיב מאוד את אופקיו וקשר קשרים רבים עם אנשים שונים. עם סיום לימודיו והתמחותו, עבד במשרד עורכי דין בירושלים, וכעבור שנים אחדות פתח משרד עצמאי, וראה ברכה רבה בעבודתו. ב־1960, נשא לאשה את חברתו חוה שהיתה אז סטודנטית באוניברסיטה בירושלים. ב־1968 נולדה בתו הבכירה עפרה וב־1972 בנו גיא.

יונתן גויס לצה"ל ב־1953. כיוון שהיה בעל עבר צבאי עשיר גויס ישר לשירות מילואים. מפקדיו שהעריכו אותו כאדם וכחייל מהרו לשלוח אותו לקורס קציניים ובעקבותיו לקורס קציני מודיעין. פעולותיו ויכולתו כמפקד זכו לשבחים רבים. מפקדיו תיארוהו כמפקד הדורש הרבה, אך הדורש קודם כל מעצמו. פקודיו הגדירוהו כ"מפקד שאחריו הולכים בעיניים עצומות". ב־1967 השתתף בקרבות לשחרור העיר

העתיקה בירושלים. בקרב זה עבר חוויה קשה של קרב פנים אל פנים, כשלידו נהרג מפקדו וידידו – מפקד הגדוד. מפקדיו פנו אליו בבקשה לעבור קורס מפקדי פלוגות ולעבור לשירות בחיל השריון. אחרי התלבטות קצרה ומתוך הרגשה פנימית חזקה שבחייל זה יוכל לתרום את מלוא יכלתו עבר את הקורס, סיים אותו בהצלחה רבה והועבר לשריון. בבוקר בו פרצה מלחמת יום הכיפורים, משמע על הגיוס הכללי, ועוד לפני שהספיקו להתקשר אליו מיחידתו, עלה על רכבו ונסע אל מקום ריכוז היחידה. השתתף בקרבות הבלימה ברמת הגולן וקרבות הפריצה אל המובלעת הסורית. ביום י"ב בתשרי תשל"ד (8.10.1973) נפגע באש נק"ל של חיילים סורים ונהרג. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־הקברות הצבאי בהר־הרצל, בעיר בה נולד, גדל והקים את ביתו ומשפחתו. עוד בילדותו ניכרה בג'וני תערובת של נער ער ומלא חיים המוכן למעשי קונדסות ושובבות מחד, ומידה רבה של בגרות ורצינות מאידך. הוא היה פעיל מאוד מבחינה חברתית וברוב המסגרות החברתיות בהן חי ופעל היה בדרך כלל הציר שסביבו התפתחו האירועים החברתיים השונים. הוא היה אופטימי, עליז, מלא חיים וסקרנות ובעל חוש הומור בלתי רגיל. הצד השני של אישיותו היה רציני מאוד. הוא הרבה לקרוא והתעניין בתחומים רבים ושונים החל בספרות, שירה וכלה בהסטוריה, ארכיאולוגיה, גיאוגרפיה ומדע. לכל אחד מנושאים אלה הקדיש זמן רב והכירם בצורה יסודית ומעמיקה. מקורביו תהו תמיד כיצד הוא מצליח לחלק את זמנו על פני תחומים רבים ומגוונים כל־כך ולהכירם על בורים. יונתן היה בעל חוש בלתי רגיל לצדק ובעל יושר פנימי רב. הוא חי ופעל עפ"י עקרונות בהם האמין מבלי להיות מושפע מ"אופנות" או דעות של אחרים. מעולם לא ניסה לכפות את דעתו הוא על אחרים, אך בשל אישיותו החזקה התקבל בין חבריו ופקודיו כסמכות וכמנהיג טבעי. הוא אהב מאוד את הארץ והרבה לטייל בה וכמעט לא היתה פינה בארץ אליה לא הגיע. בחופשותיו היה נוהג לטייל, יחד עם אשתו, ברחבי הארץ. אהבתו העמוקה לארץ, אמונתו בחשיבות קיומה כמולדת לעם היהודי הוותה שקול מרכזי בהחלטתו לעבור לחיל השריון. הוא התנגד לחינוך הנוער וחינוך ילדיו הוא לאור המימרה הידועה של "טוב למות בעד ארצנו". "יש לחנך אותם", נהג לומר, ש"טוב לחיות בעד ארצנו" ו"לחיות בעד ארצנו" – כלל הכל – צורת חיים, השקפת עולם, דרך חיים ואת הכורח והאמונה הפנימיים שכדי לשמור על ארץ זו – צריך להיות מוכן לוותר על הכל למענה. בתוך עסוקיו הרבים נשמר המקום המרכזי למשפחתו. ג'וני היה בן מסור מאוד להוריו, אך בעיקר היה בעל ואב נפלא. שני ילדיו היו מרכז עולמו, הוא הקדיש להם כל רגע פנוי. מאז הולדת ילדיו היו כל מעשיו ותוכניותיו מוקדשים להם. הוא לא הספיק. כשנהרג היתה עפרה בת חמש וגיא בן עשרה חדשים בלבד. לפני יציאתו החפוזה למלחמה, בבוקר יום הכיפורים אף לא הספיק להפרד ממשפחתו. את מלות הפרידה האחרונות אופטימיות כרגיל, מצאה אשתו, כתובות בחפזון על פתק שהשאיר לפני יציאתו: "יקרים שלי, להתראות בקרוב מאוד. אבא" ג'וני יצא למילואים כשבוע לאחר הולדת בנו גיא. אף שכנראה יכול היה לקבל שחרור ממילואים סירב לבקשו. במכתב לאשתו כתב: "...בעצם לא התכוונתי להאריך וכל מה שרציתי להגיד לך שאני אוהב אותכם. אוהב כל־כך עד כדי כאב (מסתבר שבכל משפט בנלי יש הרבה אמת) ...אני יודע שהדברים – ההשוואה בין אהבתי אליכם לאהבה לצבא – נאמרו בשעה של רוגז ומתח ושאולי כבר נשכחו, אבל אני מרגיש שאני רוצה להתיחס אליהם, אינני יודע אם

אצליח להסביר אבל אני חייב לנסות. כשהרהרתי בהשוואה זו, רציתי בתחילה לומר לך שאי אפשר להשוות, שאין קשר בין הדברים. אך ככל שהרביתי לחשוב — הרי לא רק שיש קשר, אלא שהקשר הוא הדוק ביותר, וסבוך לא פחות. השאלה איננה אם אני אוהב את הצבא. הנקודה היא שאני אוהב אתכם. וזהו הקשר. לאהוב אתכם פירושו ליצור עבורכם את מה שאני מאמין כעולם הטוב ביותר שניתן לחיות בו ועולם זה זו המדינה הזאת. את זוכרת ערב השואה כשראינו ילדים קטנים בגילה של עפרה'לה ובוודאי היו גם כאלה בגילו של גיא, מובלים לטבח, ללא כל סיבה, רק מפני שלא היה מי שיגן עליהם, ודיברנו אז על זכות קיומה המוסרי של מדינת ישראל — את אמרת זאת. ובכן זהו. קיומה של מדינה חזקה היא הערובה היחידה ששואה כזאת לא תחזור שוב. זהו הדבר שצריך לשמור עליו כדי לקיים אותה צריך, מלבד כל הדברים האחרים שאני מאמין בהם, מישהו שישמור אותה כזאת — חזקה! וזאת הסיבה שאני רץ, כפי שאת טוענת וצודקת, לכל קריאה ואף בלעדיה. אולי הרבה יותר מחברינו. אבל אני מאמין שרק כך אני יכול להבטיח לכם, לנו, חיים, כמו שאני מאמין בהם. ואולי יום אחד כשעפרה'לה וגיא יגדלו אוכל להסביר להם את הדברים ולהגיד להם שהייתי חלק מזה, חלק מההבטחה לחיים..."

הימן, יוסף

יוסף, בן רוזה ויונה ז"ל, נולד ביום א' באייר תש"ז (21.4.1947) בוורוצלב שבפולין. הוא עלה ארצה עם משפחתו בשנת תש"י (1950) ולמד בבית־הספר היסודי ובבית־הספר התיכון על־שם חב"ד ביפו. יוסף היה תלמיד מצוין, אף שלא היה שקדן יתר על המידה, ולעתים קיבלו זכה בפרסים על הישגיו בלימודים. הוא היה גם חובב־ספורט והצטיין בענפי ספורט שונים וביחוד בשחייה, וכן הקדיש הרבה מזמנו הפנוי לתחביב הצילום. הוא אהב את הארץ והרבה לטייל ולסייר במרחביה. יוסף היה אופטימי ושמח בחלקו, רציני בגישתו לחיים וחברותי. תמיד מוכן היה לעזור לזולת, והיה בן נאמן ומסור להוריו ודואג למשפחתו. כל חבריו אהבוהו וכינוהו בשם חיבה "יוסי". תוך כדי השלמת לימודיו, עבד בענף המחשבים.

יוסף גויס לצה"ל בתחילת אוגוסט 1965 והתנדב לשרת בחיל־השריון. לאחר סיום הטירונות השלים קורס למקצועות־טנק, השתלם בקורס־קשר והוצב ביחידת־שריון בתפקיד קשר בטנק. הוא היה לוחם חרמ"ש וקשר מצוין ואיש מקצוע מעולה, ולדברי מפקדו היה אמיץ ומסור לתפקידו, מקובל ואהוד על חיילי היחידה ובלט בנכונותו לעזור לחבריו. הוא השתתף במלחמה בשנת 1967 והוענק לו "אות מלחמת ששת הימים".

בתקופת שירותו בצה"ל נהרג אביו בתאונת דרכים ונטל פרנסת המשפחה נפל על יוסי, לכן שוחרר מהשירות הסדיר שחרור מוקדם, אך היה נקרא תכופות לתקופות של שירות־מילואים. במלחמת יום הכיפורים השתתף יוסף בקרבות הבלימה והפריצה נגד

המצרים בחזית סיני. ביום כ״ח בתשרי תשל״ד (24.10.1973) לחם יוסף בתפקיד קשר בנגמ״ש, בקרב שהתחולל בעיר סואץ. במכת־האש הראשונה שניחתה על הכוח שלו נפגעו לוחמים רבים וביניהם מפקד הפלוגה ומפקד הנגמ״ש. יוסף לא איבד את עשתונותיו והמשיך לירות על האויב, כשהוא מכוון את נהג הנגמ״ש, כדי לחלץ את הנפגעים מאש־התופת. במהלך החילוץ נפגע יוסף ונפל. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין האזרחי בחולון. השאיר אחריו אישה ובן, אם, אח ואחות. לאחר נופלו הועלה לדרגת סמל, והוענק לו ציון לשבח מטעם אלוף הפיקוד. בתעודת הציון לשבח נאמר: ״במלחמת יום הכיפורים לחם סמל יוסף הימן ז״ל בתפקיד קשר בנגמ״ש. הנגמ״ש שבו לחם השתתף בכוח שלחם בעיר סואץ. במכת האש הראשונה שניתכה על הכוח נפגעו לוחמים רבים וביניהם מפקד הפלוגה ומפקד הנגמ״ש. סמל יוסף הימן ז״ל לא איבד עשתונותיו והמשיך בירי לעבר האויב, תוך שהוא מכוין את נהג הנגמ״ש במגמה לחלץ את הנפגעים מאש התופת. במהלך החילוץ נפגע סמל יוסף הימן ז״ל ונפל. במעשיו אלה גילה סמל יוסף הימן ז״ל אומץ לב, קור רוח ואחוות לוחמים״.

הימן, מנחם

מנחם, בן אירמה ומשה, נולד ביום י״ד באדר תש״ז (6.3.1947) בקיבוץ עין־חרוד ולמד בבית־הספר היסודי ובבית־הספר התיכון שבמשק. בד בבד עם הלימודים, טיפח מנחם את תחביביו, שהפכו במשך הזמן לחלק בלתי נפרד מחייו: ידיעת הארץ, טיולים במדבר ובנופים שונים, צלילה, צילום וארכיאולוגיה תת־ימית.

מנחם גויס לצה״ל במחצית נובמבר 1965. לאחר סיום הטירונות ולאחר שהשתלם במקצועות הטנק בבית־הספר לשריון, מונה כמפקד טנק. הוא שאף ללכת לקורס קצינים, אולם מפקדיו לא הסכימו לוותר על שירותו בתפקיד שהצטיין בו למופת. במסגרת שירות החובה השתתף מנחם בפעולות תגמול, וזכה לשבחים רבים על כושר הלחימה ועל התושייה שלו. חבריו זוכרים בעיקר את פעולת התגמול באזור יריחו, שהשתתף בה. ״מפקד המחלקה של מנחם איבד את הצפון״, סיפר אחד החברים. ״מנחם, בשקט האופייני לו, נטל את הפיקוד, עלה לעמדת ירי ותוך זמן קצר העלה שני טנקים ירדניים באש. כעבור זמן מה נודע כי את שני הטנקים הללו 'חיפש' צה״ל זמן רב, היות שבעבר פגעו אלה בכלים שלנו. רק אדם בעל קור־רוח, כושר ראייה ופיקוד כמו שהיו למנחם, יכול היה לבצע משימה כזאת...״

לאחר שסיים את שירות החובה בצה״ל, הצטרף מנחם לקיבוץ אילות שליד אילת. הוא בחר במקום זה בשל קרבתו לים ובשל הנוף הפראי סביבו. אהבת הטבע ואהבת הארץ שהיו טבועות במנחם, קבלו ממד נוסף כשחי בקיבוץ אילות. הוא החל לעסוק בהתמדה בצילום תת־מימי והשתתף במספר משלחות לחקר ארכיאולוגי תת־מימי

לאורך חופי הארץ. "בזמן שהותו במשק", ספרה אחת מחברות הקיבוץ, "הספיק מנחם לעבוד כמעט בכל הענפים. במיוחד אהב והצליח בכל מה שקשור בטכנאות ובטכניקה. כאן השתלבו כישרון הידיים והתפיסה הטכנית, הדייקנות והעבודה הנקייה... מנחם היה אדם שידע להנות מן החיים. הוא עצמו אמר פעם: 'אי אפשר לחיות תמיד בחששות ובבריחה מסכנות. כשעושים מה שרוצים – גם אם יש בזה סכנה – נהנים...' כשפרצה מלחמת יום הכיפורים היה מנחם בשארם־אל־שייך והוא מיהר לבסיס של יחידתו בצפון. משם נשלח לרמה כמפקד טנק, והשתתף בקרבות הבלימה והפריצה נגד הסורים. ביום ט"ז בתשרי תשל"ד (12.10.1973), בקרב שהתחולל ליד חאן־ארנבה שברמת הגולן, נפגע הטנק שלו והוא נהרג. הוא הובא למנוחת־עולמים בקיבוצו, עין חרוד. לאחר נופלו הועלה לדרגת סמל־ראשון.

הירש, איתן

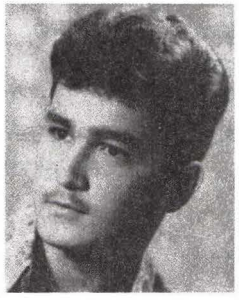
איתן, בן אילנה וברוך ז"ל, נולד ביום א' בשבט תש"ה (15.1.1945) בבני־ברק ולמד בבית־הספר היסודי "הגבעה" ובבית־הספר התיכון "רמז" בבני ברק. איתן היה תלמיד מוכשר, בעל כושר לימוד וקליטה ובעל השכלה רחבה בתחומים רבים. מלבד שקידתו על לימודיו הרבה לעסוק בעבודה ציבורית, בהדרכת נוער וכן בתחביביו הרבים – ציור, ארכיאולוגיה, כתיבה וספורט. הוא היה חניך בתנועת הצופים ופעיל בתנועת "נוער לנוער". איתן אהב לקרוא ספרות יפה וכתב מאמרים בנושאים פוליטיים, דברי הומור שנונים ושירה. הוא צייר בשמן ובפחם ופיסל, ומגיל צעיר התעניין בארכיאולוגיה. היה לו בביתו אוסף צנוע של ממצאים ארכיאולוגיים ופעמים אחדות אף יצא לחפור יחד עם משה דיין. איתן היה צבר אופייני, פעיל מאוד ומלא מרץ, בעל מבנה גוף מוצק ושער מקורזל. הוא היה טוב לב ושש לעזור לזולת. חבריו הרבים הגדירוהו כ"איכפתניק" לכל הנעשה במדינה, ומכאן נבעה פעילותו הפוליטית: הוא שאף לתקן עיוותים, לשנות ולשפר. איתן היה קשור מאוד לאמו ולמשפחתו. הוא נהג להתייעץ עמה והעריך מאוד את דעותיה ואת שיקוליה. במשפחה היה איתן הרוח החיה ומוקד העשייה.

איתן גויס לצה"ל בתחילת נובמבר 1964 ושירת בחיל השריון. הוא עבר בהצלחה קורסים שונים והוכשר כטען־קשר בטנק. במלחמת ששת הימים השתתף כתותחן טנק בחטיבה 7.

לאחר ששוחרר מהשירות הסדיר פנה איתן ללימודים. בהצטיינות סיים את לימודי התואר הראשון והחל ללמוד לתואר שני ואף עבד כאסיסטנט באוניברסיטת תל־אביב. מלבד זה עבד בפרסום וביחסי צבור. כשהיה סטודנט, הדריך בתנועת "הנוער העובד", היה חבר המשמרת הצעירה של מפלגת העבודה ופעיל באגודת הסטודנטים. במלחמת יום הכיפורים השתתף איתן בקרבות הבלימה נגד המצרים בחזית סיני. בהסתערות של חטיבת הטנקים שלו לעבר גשר פירדאן, ביום י"ב בתשרי

תשל"ד (8.10.1973) נפגע איתן ונהרג. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בקרית־שאול. השאיר אחריו אישה, אם ואחות. לאחר נופלו הועלה לדרגת סמל.

הירשדורפר, ראובן

ראובן, בן בת־שבע ומנחם, נולד ביום כ"ד בטבת תשי"ד (30.12.1953) ביפו. הוא למד בבית־הספר היסודי "המנחיל" ברמת גן ובבית הספר המקצועי־תעשייתי "אורט" בחולון. ראובן היה נער עליז, אוהב חיים ואהוב מאוד על מוריו ועל חבריו. הוא אהב ספורט, הרבה לצפות במשחקי כדורגל והיה פעיל בגדנ"ע בבית ספרו. כן אהב מאוד לטייל בארץ. בבית־הספר המקצועי למד ראובן במגמה לחשמל. הוא שילב לימודים בתחביב ובביתו תיקן ובנה מכשירים חשמליים שונים להנאתו.

ראובן גויס לצה"ל בתחילת פברואר 1972 והוצב לחיל השריון. לאחר סיום הטירונות השתלם בסדרת קורסים ולבסוף הוצב ביחידה כאיש צוות בטנק "פטון". ביחידתו הצטיין ראובן כחייל טוב ומסור, שמילא ברצון את כל התפקידים שהוטלו עליו והיה מוכן תמיד לעזור לחבריו. במלחמת יום הכיפורים היה ראובן ביחידת טנקים, שהוצבה בגזרה המרכזית של התעלה. ביום הראשון למלחמה, י' בתשרי תשל"ד (6.10.1973), יצאה יחידתו לקרב ונתקלה במארב נ"ט של המצרים על ציר "לכסיקון", ליד מעוז "מצמד". בקרב שהתחולל נפגע ראובן ונהרג מפגיעה ישירה בטנק שלו. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בקרית־שאול. השאיר אחריו הורים ואח. לאחר נופלו הועלה לדרגת סמל.

בגליון הערכה על אישיותו של ראובן כתב מפקדו, כי ראובן היה חייל מצוין וחבר נאמן, וכי דבק במשימתו תוך גילוי אומץ־לב והכרה בשליחות שמילא בשירותו הצבאי.

הלביץ, יגאל

יגאל, בן אסתר ומאיר, נולד ביום כ"א באלול תש"ט (14.9.1949) בתל אביב ולמד בבית הספר "יונה הנביא" ביפו. אחרי־כן סיים את לימודיו בבית־הספר התיכון־עירוני ז' ביפו. בבית־הספר היה יגאל מן התלמידים המצטיינים, הן בשל אישיותו והן בשל הישגיו בלימודים. ספרה עליו מורתו בבית־הספר התיכון: "אני רואה לנגד עיני את השיעור הראשון. כיתה המורכבת ברובה מבנות, ובשורה הראשונה מתבלט ראש נערי, בלונדי, עם העיניים הכחולות. כך הכרתי את יגאל בתקופת התעוררות הנעורים, כשהילד הופך

לנער. יגאל אהב את חבריו ואת מוריו והרגיש שהוא נאהב על־ידם. בכל הזדמנות הוכיח יחס של כבוד לזולת, צייתנות, יושר, רוח של התמסרות ורצון לעזור לחבריו". הוא היה גם ספורטאי מצטיין והשתתף פעמים רבות בצליחת הכינרת.

יגאל גויס לצה"ל בתחילת אוגוסט 1967 והצטרף מיד ליחידה קרבית מובחרת של חיל הצנחנים. הוא השתתף בפעולות תגמול לביעור קני מחבלים בירדן ולאחר שהסיירת ששירת בה, התפרקה – עבר לחיל השריון. במלחמת ההתשה דרש בתוקף לשרת במעוז הקרוב ביותר לתעלה ויום־יום נהג לפטרל, יחד עם אנשיו, לאורך הסוללה באזור המופגז ביותר. הוא הגדיר את תפקידו בצבא כאבא וכאמא, כידיד וכשוטר של חייליו. את מיטב כישוריו הפסיכולוגיים והחברתיים, הקדיש למחלקה שהיה מפקדה. בחוש ההומור המדבק שלו ידע לחדור ללבם של רבים, לדובב אנשים ולשבור מחיצות. בסיום שירות החובה שלו הוגדר יגאל כקצין מצטיין, היודע לפעול ביעילות ובאומץ תחת אש.

לאחר ששוחרר מהשירות הסדיר, נשא יגאל לאישה את ורדה חברתו והשנים עברו לגור וללמוד בירושלים. בשנה הראשונה למד יגאל בפקולטה למדעי החברה והכלכלה ובשנה השנייה עבר ללימודי הסוציולוגיה במסלול חד־חוגי. בהתלהבות האופיינית לו החל יגאל לעסוק, תוך כדי לימודים, בפעילות שכונתית ענפה. בסביבת מגוריו התגוררו משפחות יוצאות גלויות שונות, והוא השכיל לרתום אותן למשימות משותפות. כשפרצה מלחמת יום הכיפורים, לא נח יגאל ולא שקט עד שאיתר את יחידתו. בימי הקרב הראשונים עודד ללא לאות את רוח חייליו והנהיג אותם במערכה הקשה. ביום י"ג בתשרי תשל"ד (9.10.1973), בעיצומו של הקרב בגזרה המרכזית של התעלה, נהרג יגאל מפגיעת רסיס של פגז. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בקרית־שאול. השאיר אחריו אישה ובן, שנולד לאחר מותו ונקרא על שמו – יגאל־חי. לאחר נופלו הועלה לדרגת סרן.

הלוי, גדעון

גדעון, בן הלה ונתן זכרונם לברכה, נולד ביום י"ב בתמוז תרצ"ח (12.7.1938) בקיבוץ גבע שבעמק יזרעאל, ולמד בבית הספר היסודי ובכיתות ההמשך בקיבוץ גבע. גדעון אהב את הלימודים ונמנה עם התלמידים המוכשרים בכיתה. הוא התייחס ללימודים בכובד ראש והרבה לשאול את מוריו קושיות מסובכות למדי. תפישתו המקורית, סקרנותו האינטלקטואלית ומחשבתו העצמית היו משולבות אצלו עם קפדנות ודייקנות בכל אשר עשה. כילד קרא גדעון הרבה – בעיקר ספרי הרפתקאות, ומשבגר – התרחבו תחומי התעניינותו, וכושר הזיכרון המעולה שלו סייע לו לקלוט כל מה שלמד וקרא. הוא היה ילד עליז ושובב, ומשבגר נעשה נער רגיש ועדין, שלבש מעטה של ציניות, היה עוקצני בלשונו, ולעתים גם סגור ומופנם. גדעון היה פעיל בחברתו והגיע לעמדת מנהיגות בה, בתוקף מוסריותו וצניעותו. הוא הקדיש זמן רב למשחק השחמט ולענפי

ספורט שונים – טניס שולחן, טניס ושחייה – ואף השתתף בתחרויות בתחומים אלה. אך יותר מכל אהב לטייל. אהבת הטבע אצלו הייתה משולבת בתפיסה אינטלקטואלית, הוא אהב את עצם הטיול ויחד עם זאת השתוקק להכיר את הארץ, לדעת את צמחייתה ולהבין את מבניה.

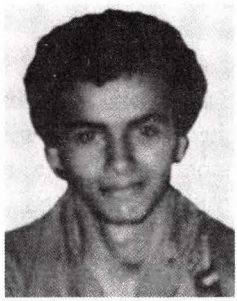
גדעון גויס לצה"ל בסוף אוקטובר 1956 והתנדב לסיירת הצנחנים. לאחר סיום הטירונות ולאחר שהשתלם בקורסים שונים, לרבות קורס קצינים, הוצב כמ"מ בפלוגת סיור ונ"ט. הוא היה קצין מצטיין ושימש אחד מעמודי התווך של המחלקה. הוא סיים את שירותו הסדיר בדרגת סגן.

לאחר שהשתחרר היה נקרא לתקופות של שירות מילואים פעיל. גדעון חזר לקיבוץ גבע ועבד בענפי הדגים והתמרים. יחד עם זאת ערך את עלון הקבוצה ועסק בלימוד ובהדרכה בתחום ידיעת הארץ, וכן ריכז את חברת הילדים. כמרכז חברת הילדים הקים חוג לסיירות, שהיה המשך לחוג לסיירות, שהוא עצמו התחנך בו לאהבת הארץ ולהכרתה. ואמנם הצליח להחדיר בילדים את אהבת הארץ ואת התשוקה לטיולים. בשנת 1965, כשהיה בן עשרים וחמש, עברו גדעון ואשתו צילה מגבע לבית־ספר שדה באילת. בתקופה זו עשה שעות רבות בחיק הטבע, והתעניינותו התמקדה בצמחיה של הנגב, וביחוד בשיטים. גם אחרי שעזב את הקיבוץ, נשאר גדעון "שמורת טבע קיבוצניקית" בלבושו ובהתנהגותו; היה בלתי־אמצעי במגעיו עם אנשים, ונשאר רתוק בקשרים אמיצים לגבע ולחבריו בהתיישבות. בשנים 1966–1967 שירת גדעון כסרן במשלחת הצבאית לסיירה־לאונה שבאפריקה, ועסק שם בהדרכה. התקופה שעשה באפריקה העניקה לו אפשרויות רבות להסתכלות וללימוד הצומח והחי, ואף להתבוננות באנשים, בתבונה ובהומור – כהרגלו. לאחר שובו ארצה, ועם תום מלחמת ששת הימים, החל גדעון בלימודים אקדמיים. במשך השנה הראשונה השלים את בחינות הבגרות, ובו בזמן למד גיאוגרפיה, גיאולוגיה וקלימטולוגיה. את הלימודים לתואר בוגר במקצועות אלה השלים בהצטיינות, לרבות לימודי הבוטניקה. אחרי־כן המשיך בלימודים לתואר השני, שכללו מחקר והדרכה במעבדות. בתקופת הלימודים פתח גדעון במלחמה פרטית, במכתבים וברשימות בעיתונים, נגד גילויים של רשלנות ונגד יומרות מצד הממסד והממשלה. כל מיודעיו הכירוהו כטיפוס של "איכפתניק". הוא התמסר ללימודיו בכישרון ובשקידה, ונהנה מעצם המאמץ הכרוך בלימודים הקשים. עצי השיטים שעניינו אותו מימי שהותו באילת היו נושא לעבודת־הגמר שלו. עבודה זו הייתה כרוכה בהרבה תצפיות, נסיעות, קריאה ועיבוד נתונים. גדעון טרח ללבן ביסודיות, אפילו תחומים הרחוקים לכאורה מגוף המחקר. במקביל ללימודים עסק בהדרכה במדור לאקולוגיה, במחלקה לבוטניקה, והשכיל להדביק את תלמידיו בהתלהבותו. כמו כן מצא פנאי אף להשתתף במחקר על צמחיית סיני, מתוך אהבתו לטיולים וצמאונו להוסיף דעת. הוא סיים את לימודי התואר השני בהצטיינות. בשנת 1972 החל גדעון להרצות לפני סטודנטים לגיאוגרפיה באוניברסיטת הנגב והדריך שם סיורים. תלמידיו העריכו אותו ביותר ואהבו את העבודה אתו, והוא מצדו נהג בהם כבוד והתייחס בהערכה לעבודותיהם. בהיותו איש מחקר יסודי ומעמיק ואיש מדע המבקש את השלמות, החל לעבוד על עבודת הדוקטורט שלו, אך לא הספיק להשלים אותה. למען הכנת העבודה צריך היה ללמוד מקצועות־עזר שלמים, אך דווקא בכך טמונים היו אתגר ועניין שגדעון חיפש

אותם תמיד, בכל אשר פנה. ויחד עם כל עיסוקיו, ומערכת הלימודים והעבודה הסבוכה, ידע לשאת עיניו מהחומר המדעי, לראות את העולם, להתרועע ולחטוף שיחה רגועה עם ידידים, שראו בו חבר טוב ועמית מעניין לוויכוחים. הוא הספיק אף לפרסם מספר פרסומים מדעיים בחוברות מדעיות בארץ ומחוצה לה. במלחמת יום הכיפורים השתתף גדעון בקרבות הבלימה נגד המצרים בסיני. בקרב שהתחולל ביום כ' בתשרי תשל"ד (16.10.1973) ליד "החווה הסינית", באזור צומת "טרטור־לקסיקון", נפגע גדעון ונהרג. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין הצבאי בהר־הרצל. השאיר אחריו אישה.

לאחר מותו הוציא קיבוץ גבע לאור חוברת לזכרו, ובה דברי חברים על דמותו ועל פועלו בתחום המדע; כן יצאה לאור חוברת לזכר חללי האוניברסיטה, ובה רשימה לזכרו; בט"ו בשבט תשל"ה נחנך בבית־ספר שדה באילת חדר־עיון המארח ימי־עיון לזכרו, ובו ספרייה מקצועית; בכ"א בתמוז תשל"ה הוענק לגדעון ז"ל תואר דוקטור לפילוסופיה, על עבודת הדוקטורט שלו, שהושלמה על־ידי חבריו.

הלוי, עזרא

עזרא, בן זהרה ושלמה, נולד ביום י"ד בתמוז תשי"ד (15.7.1954) ברחובות ולמד בבית הספר היסודי "בית יעקוב" ברמלה. אחרי־כן למד לימודים תיכוניים בישיבה התיכונית "הדרום" ברחובות במשך חמש שנים, שהאחרונה בהן הייתה גם שנת סמינר של הכשרה להוראה. התשוקה לרכוש דעת ייחדה את עזרא כבר מימי ילדותו. הוא סירב ללכת לגן הילדים בטענו שאין הוא מוצא את מקומו "עם ילדים המבזבזים את הזמן במשחקים". וכך, עוד בטרם מלאו לו חמש שנים, החל ללמוד בכיתה א', כשיסודות הקריאה כבר נהירים לו מלימוד ב"חדר" ובבית אבא. בבית־הספר היסודי היה תלמיד ממושמע וזכה להישגים טובים. "עזרא היה בחור שתקן, שקדן ומסוגר", אמר עליו מנהל בית הספר התיכון בישיבת הדרום. "יש בדידות עצובה של דיכאון, בדידות של דכדוך, אך יש התבודדות הנובעת מהרגשות עילאיות, מהתרוממות הרוח. עזרא השתייך, ללא ספק, לסוג השני. הוא הסתגר בד' אמותיו, אך מלא היה שמחה של שירה וזמר..." כשם שהיה פעיל מבחינה רוחנית, כן היה גם פעיל מבחינה פיזית. הוא החל לעסוק, כתחביב, בעבודות מתכת והרבה לעסוק בספורט. הוא ראה בפיתוח הכושר הגופני הכנה לקראת שירותו בצבא. הוא סלד מכל פינוק ושלל תופעות של יחס מיוחד שהעניקו לו הוריו, משום שהיה בן יחיד בין שש אחיותיו. תמיד הסתפק במועט ומעולם לא דרש דמי־כיס. להיפך – הוא הצליח לחסוך כסף גם בזמן שירותו בצבא.

עזרא גויס לצה"ל במחצית נובמבר 1972, והתנדב לחיל הצנחנים. כל חייו חלם לשרת בחיל זה ולמען שאיפה זו אף ויתר על שירות במסגרת ה"הסדר". הוא בחר לשרת בחיל הצנחנים לא רק משום התהילה והכבוד שיוחסו למדי־הצנחנים, אלא

בשל רוח ההתנדבות וההקרבה העצמית, עליהם הרבה לקרוא בספרים אודות הצנחנים. "שחרחר, נמוך קומה, ביישן מעט, כך פגשנו אותו לראשונה", תיאר מפקד מחלקתו את עזרא ביום שהכירו לראשונה. "לא הייתה לו דמות של צנחן אידיאלי. אך הוא עמד על שלו ודרש להתקבל לצנחנים. מול החלטה נחושה כזאת, לא יכולנו לעמוד וקיבלנו אותו. מעולם לא הצטערנו על כך..." את חופשותיו נהג עזרא לחלק בין ביקורים בבית לבין עלייה לכותל המערבי. אחד מחבריו של עזרא, שהצטרף אליו לנסיעות לכותל, סיפר: "עזרא תמיד נסע לכותל במדים. תחילה לא הבנתי מדוע רק במדים. אבל כשעמדתי מול הכותל, הבנתי את הרגשתו של עזרא, שנהג לומר תמיד: הכותל שייך לצנחנים, ששחררוהו במלחמת ששת הימים...". כשפרצה מלחמת יום הכיפורים, היה עזרא בבית הכנסת, שקוע בתפילה. כשבאו לקרוא לו, לא הספיק להיפרד מחבריו ומיהר ליחידתו. הוא נהרג ביום י"ב בתשרי תשל"ד (8.10.1973) בהפצצה של מטוסי האויב על הבסיס, והובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בהר־הרצל. לאחר נופלו הועלה לדרגת רב־טוראי.

המשפחה השכולה הוציאה לאור חוברת לזכרו ובה דברי חברים עליו.

הללי, יגאל

יגאל, בן אסתר ומשה, נולד ביום כ"ה בשבט תש"י (12.2.1950), בתל־אביב. הוא למד בבית־הספר היסודי "הגליל" בתל־אביב וסיים את לימודיו בבית־הספר התיכון המקצועי "אורט" ביפו, במגמה של מכונאות. יגאל גדל וחונך ברוח המסורת המפוארת של יהדות תימן. בביתו ספג את ערכי האמונה בדת היהודית ואת המנהגים המיוחדים ליהודי תימן. הוא גדל באווירה של חום ואחווה וזכה לאהבתם של כל בני המשפחה. יגאל היה בעל שיקול דעת רציני, דרך חשיבה מקורית וניחן בפקחות רבה. בזכות התפישה המהירה וכושר הקליטה שלו, רכש ניסיון חיים עשיר, שסייע לו להתקדם ולבסס את מעמדו. יגאל היה אדם נוח לבריות, בעל אישיות מיוחדת שכבשה את לב הכל. הוא שפע קסם אישי, שבזכותו רכש ידידים רבים והפך להיות הרוח החיה בכל חבורה שבה נמצא. יחד עם זאת היה צנוע בהליכותיו וענוותנותו הגיעה עד כדי ביישנות והסתגרות. צעיר אמיץ לב היה ונטל על עצמו סיכונים רבים בעבודתו – כשעסק בנהיגת מכוניות, ובספורט – כשעסק בשחייה ובדיג. כמו כן הצטיין במשחק הכדורגל ובאתלטיקה־קלה וזכה בתעודות הוקרה על הצטיינותו בתחרויות. כשהיה בן ארבע־עשרה, בעודו תלמיד בבית־הספר התיכון, החל לעבוד במוסך "ליאו גולדברג" בתל־אביב. הוא הצטיין במיומנות רבה בעבודה, בכישורים טכניים וביכולת מקצועית גבוהה. לכן היה מקובל על מנהלי העבודה ויצר קשרי רעות הדוקים עם חבריו לעבודה, בזכות קסמו האישי והאווירה הטובה שהשרה סביבו.

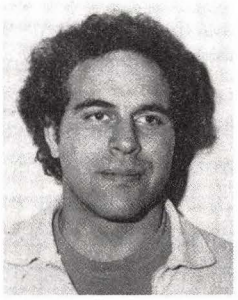
יגאל גויס לצה"ל בתחילת נובמבר 1967 והוצב לחיל השריון. לאחר סיום הטירונות הוכשר לשמש כנהג טנק ונשלח לשרת בבית־הספר לשריון. הוא היה חייל

מסור, מילא בדייקנות ובשלמות את כל המשימות שהוטלו עליו ואם כי לא אהב את כללי המשמעת, הרי היה נאמן לתפקידו וזכה לאהדת מפקדיו וחבריו ליחידה.

בתחילת נובמבר 1970 שוחרר יגאל מהשירות הסדיר והוצב ליחידת מילואים של חיל השריון. ביחידה זו נקרא לתקופות של שירות מילואים. לאחר השחרור נשא לאישה את בתיה, שהייתה חברתו במשך חמש שנים, מאז היה בן חמש־עשרה. הם הקימו את ביתם בבת־ים ושם נולדה, בשנת 1972, בתם רויטל. בתיה ויגאל הקימו קן משפחה חם, שדלתו הייתה פתוחה בפני בני המשפחה והידידים, שזכו להכנסת אורחים לבבית. יגאל היה ראש משפחה מסור ודואג, עבד שעות רבות והקדיש גם את הלילות לעבודה, כדי לקדם את משפחתו ולבססה. בעבודה קשה ומאומצת ובסיועה של רעייתו הצליח להפוך את ביתם למעון נוח, ששרתה בו אווירה נעימה ולבבית. יגאל מצא סיפוק רב בבילוי עם בני משפחתו ובעיקר בטיפול בבתו רויטל. גם כראש משפחה נהג מצוות כיבוד הורים והיה מקור האושר והשמחה של אחיו ואחיותיו. במלחמת יום הכיפורים השתתפה יחידתו בקרבות הבלימה וההבקעה נגד המצרים בסיני. בקרבות אלה גילה יגאל אומץ לב ולחם בחירוף נפש ובגבורה. בקרב שנערך באזור "מיסורי" ביום כ"ה בתשרי תשל"ד (21.10.1973) נפגע יגאל ונהרג. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בקרית־שאול. השאיר אחריו אישה ובת, הורים, שלושה אחים ושתי אחיות. לאחר נופלו הועלה לדרגת סמל, והוענק לו "עיטור העוז" על גילוי גבורה במילוי תפקיד קרבי תוך חירוף נפש. וזה נוסח תעודת העיטור: "ביום 21 באוקטובר 1973, בעת הקרב על מערך "מיסורי", נפגע הטנק שסמל יגאל הללי ז"ל לחם עליו. יחד עם אנשי צוות של טנקים נוספים, שנפגעו – תפס עמדה במרכז מתחם מצרי, וניהל אש עם כוח מצרי עדיף שסגר עליהם. כאשר נגמרה התחמושת והמצרים כתרו את החיילים, הסתער סמל יגאל הללי ז"ל על המצרי הראשון שהגיע לעמדתם, בידיים ריקות. במהלך המאבק נפל. סמל יגאל הללי ז"ל גילה אומץ לב, עוז רוח וגבורה בסרבו ליפול בשבי המצרי".

בני משפחתו תרמו לזכרו ספר תורה לבית כנסת בתל־אביב.

הלפמן, סידני־אהרן

סידני, בן שרה ומנשה, נולד בלוס־אנג'לס שבקליפורניה ביום ה' בתשרי תש"י (28.9.1949) ועלה ארצה בשנת תש"ל (1970). הוא למד בארצות הברית בבית־הספר היסודי "קסטר אבניו" ובבית־הספר התיכון "ואן נויס". בבית־הספר "פירס קולג'" רכש תעודות הוראה למקצוע המסגרות. את לימודיו בבית־הספר התיכון, שילב סידני בשתי מגמות – מקצועית והומנית – דבר המקובל בארצות־הברית. במסגרת המגמה המקצועית השתלם סידני במקצוע המסגרות ושימוש במחשבים, ובמסגרת המגמה ההומנית למד תיאטרון. סיד, כפי שקראו לו ידידיו, ידע למזג להפליא את נטיותיו ההומניות והטכניות. הוא פיסל במתכת וצייר. הייתה לו גם שמיעה מוסיקאלית מצויינת והוא

אהב לנגן בחליל ולרקוד. מכל תחביביו היה המשחק אהוב עליו ביותר ועוד בטרם עלה ארצה היה פעיל בתיאטרון סטירי בלוס־אנג׳לס. משעלה ארצה הגיע סיד לאולפן בקיבוץ מעגן מיכאל, שם הכיר את אשתו לעתיד דליה, וכעבור זמן הקים גרעין התיישבותי חדש, שהיה מורכב מעולים חדשים. לאחר תקופת הכשרה בקיבוץ בארי עבר הגרעין להשלמה בקיבוץ אייל, ושם נשא סיד את דליה לאשה. נסיון ההתבססות של הגרעין לא עלה יפה וכעבור זמן חזר סיד עם אשתו לקיבוץ מעגן מיכאל.

סידני גויס לצה״ל במחצית אפריל 1973 והוצב לחיל השריון. בבית־הספר לשריון הוכשר כתותחן־טנק, היה חניך מצטיין בקורס וזכה בציונים גבוהים ביותר. לאחר סיום הקורס נתנה לו חופשה קצרה והוא בא לבלותה בביתו שבקיבוץ. אולם חופשתו נקטעה ביום שפרצה מלחמת יום הכיפורים. הוא הוזעק ליחידתו, שהייתה בין כוחות השריון הראשונים שמיהרו לצאת כדי לבלום את התקפת המצרים בסיני. ביום י׳ בתשרי תשל״ד (6.10.1973), שעות ספורות לאחר תחילת המלחמה, נהרג סיד בהפצצת מטוסי האויב. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־הקברות בקיבוץ מעגן־מיכאל. השאיר אחריו אישה ובת, שנולדה ב־19 באוקטובר 1973 ונקרא שמה הדר אורית הלפמן. לאחר נופלו הועלה לדרגת רב־טוראי.

מפקדו של סיד כתב למשפחה השכולה: ״למעשה שירת סיד ביחידה רק יומיים. אולם בפרק זמן קצר זה כבר התבלט כחייל ממושמע ואהוד, אשר הישגיו המצוינים בבית־הספר לשריון — הלכו לפניו...״

חבריו של סיד הוציאו לאור חוברת לזכרו.

הלפמן, צבי

צבי, בנם בכורם של תמר ושמחה, נולד בהרצליה ביום ח׳ באייר תשי״ג (23.4.1953). כבר בשנותיו הראשונות הצטיין בעירנות רבה ובכשרונות בלתי רגילים לגילו, שהתבטאו בגן, במסיבות ובהופעות ובקליטה מהירה של הא״ב. בתקופת בית הספר היסודי התפתחו אצל צביקה ״הג׳ינג׳י המקורזל״ תכונות שאפיינו אותו: סקרנות עזה לדעת, התלהבות, מסירות והתמדה אין־קץ, יכולת התרכזות מרבית, כושר אנליטי, אינטגרטיבי ואסוציא־טיבי, מקוריות, לימוד מבני סמכא תוך כדי ויכוח עמם, בדיקת מוסכמות וערעור עליהם, יחד עם צניעות, פשטות, טוב־לב ועליזות, חוש הומור מפותח ונאמנות לחבריו. כשרונותיו ורב צדדיותו ניכרים היו בתחום הלימודים, בזמרה, במשחק, בציור, במלאכת יד ובספורט. הוא אף סיים בהצלחה את לימודיו בקונסרבטוריון למוסיקה, בנגינה באקורדיון. שנתיים (תשכ״ח–תשכ״ט) למד בבית הספר התיכון־עירוני בהרצליה, שם הצטיין ביחוד במקצועות הריאליים. בשעות הפנאי ערך ניסויים במעבדה לכימיה שהקים בביתו, אשר לא אחת התמלאה פיח, עשן והדי התפוצצויות, כתוצאה מהנסיונות שערכו בה צביקה וחבריו. בסוף הלימודים בכיתה ט׳ השתתף צביקה בקורס מ״כים שנערך בגלילות והוסמך כמדריך בחינוך גופני, בתרגילי סדר,

במחנאות ובהתגברות על מכשולים. לאחר שנתיים עבר לבית־הספר להנדסאים שליד אוניברסיטת תל־אביב וכדרכו צוין לשבח על־ידי מורים רבים, שנהנו מתלמיד מחונן וחריף. הוא היה אהוד על "החברה" בגלל מעורבותו, פשטותו, חיוכו המלבב, עזרתו לחבריו ופעילותו הרבה בערבי חברה. כשלמד בכיתה י"א הצטרף לחוג מתמטיקה "מועדון π" (פאי), שהתקיים במסגרת חוגי־המדע לתלמידי החינוך העל־יסודי ליד אוניברסיטת תל־אביב. הצטיינותו בין המצטיינים (הוא זכה בפרס ראשון בתחרות הסופית וניצל פרס זה לרכישת ספרים רבים שרצה), הביאה אותו למחנה־נופש לנוער שוחר־מדע במכון ויצמן, שם סיים בהצטיינות קורס לתכנות מחשבים. בזכות הישגים אלה ואחרים נתנה לו גישה חופשית למחשב המורכב של אוניברסיטת תל־אביב והוא היה מבלה שעות ארוכות בלימוד האפשרויות הגלומות במחשב, דבר שהוא בלתי מקובל לגבי תלמיד בבית־ספר תיכון. בכיתה י"ב ואף בתקופת בחינות הבגרות לא זנח את תחביביו: מתמטיקה (הוא נהג לפתור את "גליונות המתמטיקה" של מכון ויצמן), שחמט, גרפולוגיה, האזנה למוסיקה קלאסית, נגינה באקורדיון ועוד. בכיתה זו אף זכה לאחד ההישגים הגדולים שלו, בהיקף ארצי, בדרכו הקצרה – פרס שלישי בתחרות במתמטיקה ארצית לתלמידים מצטיינים ביותר, בתחרות בעלת רמה גבוהה ביותר, שנערכה בטכניון בחיפה. הישגו זה זיכה אותו בפטור מבחינות מיון בפקולטה למתמטיקה בטכניון ובמלגה לשנת הלימודים הראשונה. הדבר גרר גם הזמנה בלתי שגרתית לבוא ולהשתתף מיד לאחר סיום לימודיו בכיתה י"ב – כעובד מחקר במחלקה למדעי הסביבה, באוניברסיטת תל־אביב, בראשות פרופ' צפורה אלתרמן ז"ל. בתקופת מחקר זו "העביד" צביקה את מחשב האוניברסיטה. למרות הפיתוי להמשיך מיד בלימודים גבוהים, במסגרת העתודה האקדמית, העדיף צביקה את החברה ועמד על כך, שהוא כחבר תנועת נוער, יצא עם חבריו להגשמה, לנח"ל.

צבי גויס לצה"ל במחצית נובמבר 1971 ואת השנה שלאחר הטירונות חילק בין היאחזות "גשור" שברמת הגולן לבין קיבוץ "גבולות". מהקיבוץ הועבר צביקה לחיל השריון ולאחר שהשלים את לימודיו בבית הספר לשריון, מונה כתותחן טנק. במסגרת של"ת שירת מספר חודשים בקיבוץ "גבולות" ומונה לגזבר הגרעין. מובן שצביקה העמיד את כל כישרונו לרשות הקיבוץ ולא אחת העירו החברים: "מהיום שצביקה קיבל את תפקיד הגזבר – יש פתאום כסף בקופה..." כשפרצה מלחמת יום הכיפורים, הצטרפה הפלוגה של צביקה לכוחות הבלימה שפעלו במסגרת חטיבה 7, באזור שבין חושניה לקוניטרה. ביום רביעי בבוקר, ערב סוכות, י"ד בתשרי תשל"ד (10.10.1973), לאחר 90 שעות של קרב, בהן השמיד כ־12 טנקים של האויב, נפגע הטנק של צביקה מטווח קצר על ידי פצצת נ"ט והוא נפצע. הוא הועבר במהירות לנקודת העזרה הראשונה – אולם שם נקבע מותו. צביקה הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בהרצליה. לאחר נופלו הועלה לדרגת סמל.

הוריו של צביקה הקימו, בשיתוף עם בית־הספר להנדסאים שליד אוניברסיטת תל־אביב, קרן מלגות לזכרו, אשר תעניק כספים לתלמידים מצטיינים, המתקשים לממן את המשך לימודיהם; זכרו הונצח בחוברת שיצאה לאור על־ידי בית־הספר להנדסאים.

הלפנד, יואב

יואב, בן שרה ויעקב, נולד ביום כ״ז בשבט תשי״ג (12.2.1953) בחדרה. הוא למד בבית־הספר היסודי במושב מגוריו – היוגב, ואחרי־כן המשיך את לימודיו בבית־הספר החקלאי בנהלל ובחוות הלימוד של ״ויצו״ בעפולה. יואב גדל וחונך במושב היוגב ואהב את עבודת האדמה והטיפול במשק החקלאי של משפחתו. הוא סייע להוריו בעבודה במשק במסירות רבה ובחריצות גדולה. תמיד היה מוכן לעזור לכל דורש וסייע רבות לחבריו בכפר. בזכות טוב לבו ואהבת האדם שהייתה טבועה בו, היה אהוד ומקובל בחברת בני גילו. הוא היה בעל גאווה עצמית ועמד בתקיפות על דעותיו ועמדותיו. הוא הגן על השקפותיו גם כשהדבר היה כרוך בוויכוח חריף ונוקב. יואב היה צעיר עירני ורב מרץ, שניחן בכישורים טכניים והצטיין בכל פעילות שדרשה תושייה, פקחות וזריזות ידיים. הוא היה חבר בתנועת הנוער העובד והלומד בסניף שבמושב היוגב. בשעות הפנאי הרבה לקרוא ספרים רציניים, בעיקר בתחום הפוליטיקה ותורת הלחימה. כמו כן הצטיין במשחק השחמט.

יואב גויס לצה״ל בתחילת מאי 1971 והתנדב ליחידת סיור מובחרת במסגרת חיל הצנחנים. לאחר סיום הטירונות השלים קורס סיירים וקורס מפקדי כיתות. באפריל 1973 סיים בהצלחה קורס קציני חי״ר בבית־הספר לקצינים של צה״ל וזכה לענוד דרגת קצינות – סגן־משנה. הוא שב לשרת ביחידת הסיור, שבה החל את דרכו בצה״ל, הפעם כמפקד מחלקה. יואב התגלה כמפקד מעולה, ניחן בקור־רוח ובאומץ־לב נדירים והיה בעל רצון עז להצליח בכל משימה שהוטלה עליו. במלחמת יום הכיפורים השתתפה יחידתו בקרבות הבלימה נגד המצרים בסיני. יואב פיקד על המחלקה שלו בקרבות הקשים והמרים באזור בלוזה, מוצב ״בודפסט״ והאגם המר. בקרבות אלה נפלו כמה מטובי חבריו לנשק ופקודיו. לאחר שהסתיימו הקרבות הקדיש את רוב זמנו לביקורים אצל המשפחות השכולות וניסה לסייע להן להתגבר על הכאב הרב. הוא החליט להעלות על הכתב את סיפורי הקרבות ולתאר את דמויותיהם של הנופלים. יואב, שעמד על סף שחרורו מן השירות הסדיר בצה״ל, החליט להתנדב לשרת בצבא הקבע. להחלטה זו הגיע מתוך תחושת ייעוד והרגשה כי בצה״ל יצליח להגשים את שאיפתו, לפקד על יחידה גדולה. ביום כ׳ בטבת תשל״ד (12.1.1974), מצא יואב את מותו. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין במושב היוגב. השאיר אחריו הורים, שלושה אחים ושתי אחיות.

הלפרין, יהודה־אריה

יהודה, בן שרלוטה ושמואל, נולד ביום כ״ד בתשרי תשי״ב (24.10.1951) בחיפה. הוא למד בבית־הספר היסודי־דתי בקרית שמואל. אחרי־כן עבר ללמוד בישיבה התיכונית בקרית שמואל וסיים את לימודיו בישיבה התיכונית ״נוה הרצוג״ באשדוד. יהודה — או אָפֶּה, כפי שחבריו נהגו לכנותו מתוך חיבה — שקד על לימודיו בבית־הספר היסודי, על־אף שנאלץ להשכים ולנסוע מדי בוקר בשלושה אוטובוסים מביתו עד לבית־הספר. לבסוף החליטו הוריו להעבירו לבית־ספר שיש בו פנימייה במושב שדה־יעקב, שם התגורר קרוב משפחה שלהם. את לימודיו התיכוניים החל אמנם בישיבה בקרית־שמואל, אולם משהגיע לכיתה י׳ עבר לישיבת ״הרצוג״ באשדוד. רוב תלמידי ישיבת ״הרצוג״ היו בני עדות המזרח ויהודה, שהוקסם ממנהגיהם וממסורתם של חבריו לספסל הלימודים, נקלט במהירות בחברה ואף נהג להביא את ידידיו לביתו כשיצא לחופשות. יהודה היה חבר בתנועת בני־עקיבא וחבר גרעין ״יחדיו״ של התנועה. במסגרת פעילותו בתנועה יצא לטיולים וסיורים ברחבי הארץ והשתתף בכל האירועים החברתיים של התנועה. הוא אהב לקרוא ספרות טובה והיסטוריה, התעניין בנושאים טכניים ואף בנה בעצמו מכשירים שונים ועיצב חפצי אמנות.

יהודה גויס לצה״ל בסוף יולי 1970 ולאחר שהשלים את אימוני הטירונות, נשלח במסגרת שירותו בנח״ל לטירת־צבי. בתחילה עסק שם בעבודות שונות, בשדה, ברפת ובלול — עד שהצטרף לקבוצת הדייגים של המשק. עבודת הדיג שבתה את לבו ולפעמים היה מבלה לילות שלמים בים הפתוח או בכנרת, בתנאי מזג אוויר קשים, ושומר על רשתות־הדיג.

לאחר שהשתחרר משירות החובה, חזר יהודה לקיבוץ. בראש השנה, ימים ספורים לפני פרוץ המלחמה, התאספה המשפחה כולה ויהודה הבטיח כי יחזור הביתה לפני חג הסוכות, כדי להקים את הסוכה, כפי שעשה בשנים קודמות. הייתה זו הפעם האחרונה שהוריו ראו אותו. מצב רוחו היה טוב והוא היה עליז כתמיד. כשפרצה מלחמת יום הכיפורים, ישב יהודה ליד מקלט הרדיו וחיכה שתישמע סיסמת־הגיוס שלו. משזו בוששה לבוא, צרר את תרמילו ואמר: ״אני לא יכול לשבת יותר. בחורים אחרים נלחמים בשבילי ואני מוכרח ללכת...״ אחד מחבריו ביקש ממנו להמתין, כדי שיביא לו אוכל לדרך, אולם יהודה סירב להשתהות ומיהר לבסיס. הוא הצטרף ליחידתו והשתתף בקרבות הבלימה והפריצה נגד הסורים ברמת־הגולן. ביום ט״ז בתשרי תשל״ד (12.10.1973), היה הטנק של יהודה בין הטנקים שהתקדמו לעבר מזרעת־בית־ג׳אן. הטנק שלו הגיע ראשון אל גבעת המסגד ושם נפגע על־ידי מארב של חיילים סורים. יהודה נהרג במקום והובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בטירת צבי. לאחר נופלו הועלה לדרגת רב־טוראי.

חבריו של יהודה לגרעין ״יחדיו״, הוציאו לאור חוברת לזכרו.

הלפרין, רמי

רמי, בן רחל ולוי־יצחק, נולד ביום כ״ג באדר תשי״ב (20.3.1952) בתל־אביב ולמד בבית־הספר היסודי ״בר כוכבא״ ובבית הספר ״תיכון־חדש״ בתל־אביב. בהיותו תלמיד בבית־הספר התעניין רמי בתחום התעופה ובנה דגמי מטוסים. אולם מגיל ארבע עשרה החל לצלם, והצילום היה לתחביבו העיקרי ולתחום התעניינותו במשך שנים רבות. משבגר הפך התחביב למקצוע ורמי נהיה צלם עיתונות מצליח. את האהבה לצילום ירש מאביו, שהוא צלם חובב מוותיקי ההגנה, אשר שירת בצה״ל כקצין בדרגת סרן במלחמת הקוממיות. צילומיו הראשונים של רמי פורסמו בירחון ״צילום לחובב״ והוא זכה בפרסים שונים בתחרויות לחובבים. אחדות מעבודותיו התפרסמו בשנתון הצילום ואחרי־כן בעיתונות – ב״מעריב״ ובשבועון ״העולם הזה״, שם עבד כצלם המערכת. בחופשותיו מלימודים עבד רמי כעוזר לצלם עיתונות מקצועי. הוא אהב לצלם אנשים ונופים, וכך הונצחו דמויותיהם של חבריו וידידיו הרבים של הנער החברותי ואוהב החיים. אולם יותר מכל אהב רמי את ירושלים ואת נופיה, ואכן היטיב להנציח בתצלומיו את העיר העתיקה־חדשה על כל פינותיה וצפונותיה. אך אהבתו לעיר לא התבטאה באמצעות המצלמה בלבד: רמי קרא ולמד הרבה על ירושלים העתיקה והקדיש לה את עבודת־הגמר בבית־הספר התיכון, שנושאה היה ״הר הבית״. כשהיה רמי תלמיד בכיתה י״ב, השתתף עם חבריו ב״חוג למחשבה עצמית״ שהוקדש לעיון בתולדות היחסים בין ישראלים לערבים.

רמי גויס לצה״ל בסוף יולי 1970 ושירת ביחידת חרמ״ש בחיל השריון. הוא השלים קורס רובאי חרמ״ש וקורס מ״כים חרמ״ש וכיוון שהצטיין בהישגיו, נשלח להדריך טירונים. אולם את רוב תקופת שירותו עשה במעוזי תעלת־סואץ. שם הנציח רמי בתצלומים את המעוזים, את התעלה ואת חבריו ביחידות הקרביות, בחיי היומיום שלהם.

למחרת שחרורו מהשירות הסדיר החל רמי לעבוד כצלם המערכת בשבועון ״העולם הזה״. הוא הצטיין בעבודתו, התנדב למלא כל משימה עיתונאית בכל שעה, ביום ובלילה, ועשה מלאכתו ברמה מקצועית גבוהה. הנושאים שאהב לצלם היו לרוב קשורים בחיי אנוש ובמאבקם של בני אדם נגד עוולות וקיפוח. רק שלושה חודשים הספיק רמי לשמש צלם המערכת, אך גם בתקופה קצרה זו התבלט כעובד אחראי וצלם עיתונות מצטיין. כשפרצה מלחמת יום הכיפורים לא גויס רמי, כיוון שהשתחרר מהשירות הסדיר זמן קצר לפני כן ועדיין לא הוצב ליחידת מילואים. כעבור ימים אחדים יצא מצויד במצלמותיו לחזית הדרום והתייצב ביחידת השריון, שבה שירת בשירות הסדיר. הוא צילם את לוחמי המעוזים, את קרבות השריון הגדולים שראה, את לוחמי חיל־ההנדסה, שהקימו את גשר הצליחה ואת הטנקים הראשונים, שצלחו את תעלת־סואץ. רמי השתתף כלוחם חרמ״ש וכצלם־צבאי בקרב של יחידתו לכיבוש מתחמי ״החווה הסינית״. בקרב זה נפגע ונהרג מאש המצרים ביום כ״ב בתשרי

תשל"ד (18.10.1973), והובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בקרית־שאול. השאיר אחריו הורים ואח. אחרי נופלו הועלה לדרגת סמל־ראשון.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה כתב מפקדו, כי רמי לחם באומץ־לב ובחירוף־נפש.

אלפי צילומים של רמי נותרו בביתו ומאות פורסמו בעיתונים שעבד בהם וביניהם סרטי הצילום האחרונים, שצילם זמן קצר לפני שנפל בקרב. אלה ראו אור בשבועון "העולם הזה", שם פורסמה ב־31.10.1973 כתבת־ענק לזכרו של רמי ומאמר הערכה של העורך, על דמותו של צלם־המערכת שנפל בקרב; להנצחת זכרו של רמי הוקמה קרן שנמסרה לאקדמיה "בצלאל" בירושלים, כדי שפירותיה יוענקו מדי שנה בשנה לתלמיד מצטיין בפקולטה לצילום.

הלפרן, אמתי

אמתי, בן בתיה ודוד, נולד ביום כ' בניסן תשי"ב (15.4.1952) בחיפה. הוא למד בבית הספר היסודי "ארלוזורוב" בקרית־חיים, וסיים את לימודיו בבית־הספר התיכון בקרית־חיים במגמה הריאלית. הוא היה תלמיד מצטיין, ובבית הספר היסודי "קפץ" כיתה, ולכן גם סיים את לימודיו בבית־הספר התיכון בגיל שבע עשרה. אמתי היה בעל נטיות מוזיקליות וניגן במספר כלים. תחילה ניגן בכלי פריטה: מנדולינה, מנדולה, ומנדוצ'לו ואחרי כן למד בקונסרבטוריון למוסיקה לנגן בקלרנית. אהבתו הגדולה הייתה החלילית, שממנה לא נפרד גם במשך שירותו הצבאי, באימונים ובצניחות, ואף למלחמה לקחה אתו. חבריו זוכרים כיצד ברגעים קשים של מתח ואימונים היה אמתי מעודדם ומשפר את מצב רוחם בנגינתו. אמתי חונך לאהבת עם ישראל וארץ ישראל. הוא היה חבר בתנועת הנוער "השומר הצעיר", וכחבר פעיל שימש כמדריך בתנועה עד לגיוסו.

אמתי התנדב לצה"ל לפני זמנו, בסוף אוקטובר 1969, כדי שיוכל להיות יחד עם חבריו ועמם הצטרף לגרעין "משב" שאמור היה לצאת להגשמה לקיבוץ געש, ואתם התנדב לנח"ל המוצנח. הוא עשה את הטירונות ואת האימון הבסיסי בגדוד של חיל הצנחנים ולאחר שסיים קורס צניחה, זכה לענוד כנפי צנחן. אחרי הטירונות בחר ללכת לקורס לחובשים קרביים, כדי שיוכל להגיש עזרה לזולת בעת הצורך. בתקופת שירותו בצה"ל שילב עבודה חקלאית בהיאחזויות נח"ל בפעילות מבצעית, שאת מרביתה עשה כחובש קרבי. הוא השתתף בפשיטות ובפעולות קרביות, שערך צה"ל בדרום לבנון ובאזור ה"פתח־לנד". בתקופת השל"ת היה בהיאחזויות הנח"ל "צופר" ו"גשור" והיה שותף הן לעבודה בענפי המשק והן לפעילות הבטחונית, שהיתה כרוכה בהשתייכות למסגרת הנח"ל.

בסוף נובמבר 1972 שוחרר אמתי מהשרות הסדיר והוצב ליחידת מילואים של חיל השריון. הוא שימש כחובש קרבי בגדוד סיור משורין. ביחידה זו נקרא לתקופה

של שירות מילואים. לאחר ששוחרר מהשירות הסדיר שימש כמורה למתמטיקה בקיבוץ געש, ואולם שאיפתו לרכוש ידע ולהעשיר את השכלתו, הביאה אותו לכלל החלטה לעזוב את הקיבוץ. הוא עמד בהצלחה בבחינות הכניסה לטכניון והתעתד להתחיל את לימודיו בשנת הלימודים תשל"ד, בפקולטה להנדסת תעשייה וניהול. יחד עם חגית, חברתו מספסל הלמודים, עמד להקים משפחה ולבנות בית בעיר חיפה, אולם תכניותיו הרבות לא נתממשו והוא נלקח מעם האהובים עליו כשהוא אך בתחילת הדרך והותיר אחריו חלומות שרקם ושאיפות שלא הצליח להגשים. במלחמת יום הכיפורים השתתפה יחידתו בקרבות הבלימה וההבקעה נגד המצרים בסיני. אמתי טיפל בנפגעים וסייע לחלץ פצועים תחת אש כבדה ולהעבירם ליחידות הפינוי שבעורף הכוחות הלוחמים. ביום כ' בתשרי תשל"ד (16.10.1973), היה בנגמ"ש ובו פצועים שפונו משדה הקרב לעורף. תוך כדי נסיעה נפגע הנגמ"ש מאש האויב ואמתי נהרג. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בחיפה. השאיר אחריו הורים ואחות. לאחר נופלו הועלה לדרגת רב־טוראי.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה כתב מפקד היחידה: "אמתי ז"ל נטל חלק בקרב ההבקעה להקמת ראש גשר בגזרה המרכזית של תעלת סואץ ונפל ביום 16 באוקטובר 1973. מעשיו וכושר התמדתו במלחמה ארוכה זו שמשו לנו, חבריו, מקור לכוח. אמתי היה אהוב ומקובל על חבריו ועל מפקדיו. אבדתכם היא גם אבדתנו".

חבריו לגדוד הוציאו לאור חוברת ובה סיפור לחימתו של הגדוד במערכה זו וכן דברים על דמותו של אמתי.

הלפרן, שלמה

שלמה, בן צפורה וצבי, נולד ביום כ"ג באדר א' תשי"א (1.3.1951) בחיפה. הוא למד בבית־הספר היסודי "זכרון יוסף" ובבית־הספר התיכון "הריאלי" בחיפה. שלמה היה חובב ספורט והקדיש זמן רב להדרכת בני נוער. בשעות הפנאי הרבה לשחק בכדורגל ובכדורסל והקפיד לטפח את כושרו הגופני. בתקופת לימודיו בבית־הספר "הריאלי" היה חניך, ואחרי כן מדריך, בתנועת הצופים בחיפה. הוא אהב לטייל בארץ ויצא עם חניכיו למסעות רבים ברחבי הארץ כדי להכירה ולחבבה על חניכיו. ברבות הימים היה פעיל בחברה להגנת הטבע ולא החמיץ אף טיול מטיוליה ברחבי הארץ.

שלמה גויס לצה"ל במחצית יולי 1969 ושירת ביחידות סיור מובחרות. אחרי הטירונות עבר קורס מ"כים וקורס צניחה והתנדב לסיירת "אגוז". את רוב תקופת שירותו בצה"ל עשה בגבול הצפוני, השתתף בכמה פעולות מבצעיות מעבר לגבול ונחשב חייל טוב, מסור ונאמן.

אחרי שחרורו מהשירות הסדיר החל ללמוד לקראת התואר הראשון בכלכלה באוניברסיטת חיפה. בשעות הערב עסק בהדרכת נוער בגדנ"ע, בבית־הספר "הריאלי" ובמועדוני נוער, ובעיקר פעל במועדון "מילר" שעל הר־הכרמל. במסגרת

שירותו במילואים, ביחידות קרביות, עבר קורס לוחמי חרמ"ש והגיע לדרגת סמל. במלחמת יום הכיפורים לחם שלמה עם יחידתו בקרבות הבלימה והפריצה נגד המצרים בסיני. ביום כ"ח בתשרי תשל"ד (24.10.1973) יצא עם חבריו לפרוץ לעיר סואץ ושם נפגע ונהרג באש המצרים, בשעת לחימה מתוך הנגמ"ש של המ"פ. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בחיפה. השאיר אחריו הורים ואחות.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה כתב מפקד היחידה, כי שלמה היה איש מקצוע מעולה, אמיץ ומסור, מקובל ואהוד על חיילי היחידה והצטיין בנכונותו לעזור לזולת.

הלר, גבריאל

גבריאל (גבי), בן אילנה ואברהם, נולד ביום ט"ו בתמוז תש"ד (6.7.1944) בחיפה. הוא למד בבית־הספר היסודי "חוגים" ובבית־הספר היסודי "יל"ג" בחיפה, ואחרי־כן המשיך את לימודיו בבית־הספר המקצועי "בסמ"ת" בחיפה, במגמה של מסגרות מכנית. גבי היה ילד נוח, טוב־לב וחברותי. הוא היה תלמיד טוב, הגם שהיה שובב ואהב להשתולל קצת עם חבריו. מגיל עשר היה חבר בתנועת "הצופים", ב"שבט משוטטי הכרמל". אחרי־כן הצטרף ל"צופי־ים" וברבות הימים היה מפקד סירת מפרשים. כן היה פעיל בגדנ"ע־ים. גבי נהנה מהלימודים בבית־הספר המקצועי ומהעבודות שעשה שם והיה גאה בידיו המלוכלכות מעבודת־כפיים. הוא היה עוזר בעבודות הבית ובחופשות עבד בעבודות שונות. בכסף שהשתכר היה קונה מתנות כדי לשמח את אוהביו. הרב שלמדו את הדרוש לבר־מצווה והטקס עצמו הרשימו אותו מאוד ובמשך שנה אחר כך המשיך להניח תפילין. גם אחרי־כן נותר בו יחס חם למסורת. בנערותו החל לצייר והיה מקדיש שעות ארוכות לציור. היה לו חוש אסתטי מפותח וכעבור זמן צייר פלקטים לבית־הילדים בקיבוץ ועוד. גבי אהב טבע, נוף ומרחבים. הוא אהב לטייל והיה סייר בנשמתו. כן היה חובב קליעה למטרה. מטבעו היה אדיב וידידותי, תמיד הייתה בפיו מלה טובה לכל אדם וסבלנות להאזין לזולת. הוא היה מוכן לעזור לזולת, בלי להתחשב בקשיים, וכל מי שהכירו – אהבו. היה לו אופי חזק מאוד וקשה היה להניא אותו מהחלטותיו. מילדותו דרש הרבה מעצמו, ומאחרים לא דרש יותר משדרש מעצמו. הוא היה ישר מאוד ונהג לומר לאנשים בגלוי את דעתו עליהם. כן היה דייקן, מסודר, צנוע ושמר בקפידה על רכוש ציבורי. כל ימיו היה פעיל מאוד, מסור ביותר לעבודה ומעולם לא הניח מלאכה לפני שגמר אותה כהלכה. אף כי היה מאופק ומסוגר, היה קשור מאוד למשפחתו.

גבי גויס לצה"ל בסוף יולי 1962, וכחבר גרעין "תדהר" של "הצופים", הוצב לנח"ל. לאחר הטירונות ולאחר שהשתלם בקורס מ"כים, בקורס צניחה, בקורס קציני חיל־רגלים ובקורס קציני־חבלה, מונה מפקד מחלקת־חבלה וקצין תיאום הדרכה בבית־הספר למ"כים. כבר בתפקיד הזה העריך אותו מפקדו כקצין טוב ונבון, מוכשר,

מסור ומלא מרץ, העובד בשקידה. כן צוינו במיוחד יושרו האישי, דבקותו במשימה ותכונותיו החיוביות כאדם וכחבר, ונאמר עליו שהוא סבלני ונוהג בהגינות בכפופים לו. לאחר שסיים את השירות הסדיר, שרובו עבר עליו בנגב, התנדב לשנה של שירות־קבע. הוא הועלה לדרגת סגן והמשיך בתפקידיו הקודמים. במהלך שירותו השתלם בקורס סיוע ופקחי אוויר ועבר הכשרה חינוכית לקצינים. בתעודת השחרור שלו צוין שהוא קצין טוב, אחראי, מסור ומהימן, יעיל, בעל יזמה ויכולת ארגון וביצוע, המזדהה כליל עם עבודתו ועושה כל מאמץ לקידומה.

לאחר שסיים את שירותו הסדיר ושנת שירות הקבע, הגיע גבי לקיבוץ חצרים. רוב הזמן עבד בענף הפלחה, ואהב את העבודה בו. זמן קצר עבד במסגרייה ושנה עשה במפעל לטפטפות "נטפים", אך תמיד ראה עצמו כחקלאי. בשנת 1968 נשא גבי אישה והקים משפחה במשק. הוא היה בעל ואב אוהב ובן מסור. בכל הזדמנות נהג לספר על ילדיו. הוא מילא תפקידים מחוץ למשק במסגרת תנועת "הצופים", היה מדריך לגרעין של המשק בהיאחזות נח"ל־סיני ובמחצית 1971 מונה כרכז המפעלים הארצי של התנועה וכרכז "צופי־ים". במסגרת תפקידו זה תכנן באחרונה להוציא לאור חוברת הדרכה "טיולי מורשת גבורה". גבי התעניין בהיסטוריה צבאית ורצה תמיד ללמוד נושא זה. לאחר שסיים את שירות הקבע, הוצב גבי לשירות מילואים בחיל השריון. גבי עבר קורס הסבה לקציני חרמ"ש והוצב כמ"מ חרמ"ש בגדוד. בתפקיד זה השתתף בקרבות מלחמת ששת הימים בציר המרכזי בסיני. כעבור זמן השתלם בקורס מפקדי פלוגות שריון ובקורס מתקדם לקציני סיור, נקבע כמ"פ חרמ"ש בגדודו והועלה לדרגת סרן. גם בתפקיד הזה ראו בו קצין טוב מאוד, יעיל ומסור, המגלה דאגה לפקודיו. בתקופת מלחמת ההתשה התנדב לשרת כמפקד מעוז בתעלת סואץ וקיבל את הפיקוד על מעוז דוור־סואר, שנחשב למעוז הקשה ביותר. בתקופה זו אף נפצע. כעבור זמן הוצב כסמ"פ סיור בסיירת שריון, ובכך הוגשמה שאיפתו לשרת כסייר. גם בתפקיד הזה צוין שהוא רציני, מסור, בעל יזמה ומבצע תפקידו בצורה הטובה ביותר. גבי אהב מאוד את הצבא. הוא היה קפדן והציב דרישות חמורות לפקודיו, אך ידע לנהוג בהם בחברות ובהבנה והחיילים אהבוהו. הוא היה אמיץ וקר־רוח ומעולם לא איבד את עשתונותיו. כשפרצה מלחמת יום הכיפורים, נקרא גבי ליחידתו והשתתף עמה בקרבות הבלימה והפריצה נגד המצרים בסיני. במהלך הקרבות הועבר מיחידתו ליחידה אחרת, ולחם עמה בגבורה ובתושייה רבה. כעבור ימים אחדים חצה את התעלה עם יחידתו וביום כ"ח בתשרי תשל"ד (24.10.1973), בקרב לחילוץ כוחותינו בעיר סואץ, נפגע גבי ונהרג. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בחצרים. השאיר אחריו אישה, בן ובת, הורים ושני אחים. לאחר נופלו הוענק לו "עיטור המופת" על פעולתו בקרבות, וזה נוסח תעודת העיטור: "ביום 14 באוקטובר 1973 הועבר סרן גבי הלר ז"ל מיחידתו ליחידה אחרת כדי לעזור בהשמדת כוח חטיבתי מצרי, שתפס בשעות־הלילה את אזור "הברגה". במהלך הקרבות פינה נפגעים מיחידתו ומיחידות אחרות בסכנו את עצמו, וכן ביצע כ־10 הסתערויות על מוקדי־חי"ר מצריים, למרות שהשטח היה מכוסה אש ארטילרית צפופה — וכך תרם להשמדת הכוח המצרי. במהלך הקרבות נהרג. במעשיו אלה גילה אומץ־לב, כושר־מנהיגות ודבקות במשימה למופת".

קיבוצו הוציא לאור חוברת לזכרו ובה דברים על דמותו, שכתבו בני המשפחה,

חברים וחברים לנשק, וכן רשימה משלו; כן הקים הקיבוץ לזכרו מדור להיסטוריה צבאית של עם ישראל בספריית העיון של הקיבוץ; "צופי־ים" קראו סירה על־שמו; ב"במחנה", מס' 35–36, מכ"ח באייר תשל"ה, פורסמה רשימה בשם "השריונאי העיקש" מאת עלי מוהר שמתוארת בה לחימתו.

הלר, צבי

צבי, בן חנה ומאיר, נולד ביום י"ח באלול תש"ד (7.9.1944) בדורוהוי שברומניה, להוריו שהיו ניצולי השואה. מדורוהוי עברה המשפחה לעיר סוצ'בה, שם גמר צביקה את חוק לימודיו העממיים. בשנת 1958 עלתה המשפחה ארצה ונשלחה לפרדס־חנה. הורי הנער בן הארבע־עשרה החליטו לשלחו לקיבוץ נגבה, שם ילמד את השפה ויכיר את הארץ ואכן תוך שנה אחת הפך צבי נער ישראלי לכל דבר – הוא למד את השפה והשתלב בחברה, ועם תום לימודיו בכיתה ט' הצטרף להוריו, שעברו להתגורר בחדרה, ולמד שם בבית ספר תיכון. מילדותו נמשך צביקה אל מרחבי הים ומשאת נפשו הייתה ללמוד בבית הספר לקציני־ים בעכו. אך גדולה הייתה אכזבתו, כשלא התקבל משום שהיה מבוגר מדי. הוא בחר בבית־הספר "אורט" בנתניה, למד שם במגמה לאלקטרוניקה ואף סיים את לימודיו התיכוניים בשנת 1964. המשפחה עקרה שוב והפעם עברה לקרית־מוצקין. הנער הצעיר, שעבר בחייו כל כך הרבה שינויים קיצוניים, ידע לקבל עליו את הדין ועמד במשברים ובמתחים בשקט ובביטחון. הוא הצטיין באופטימיות רבה ובדבקות במטרה, וכאשר התגבר על האכזבה המרה האחת, גילה שהפתרון עזר לו בהשגת המטרה הנכספת.

צבי גויס לצה"ל בתחילת אוגוסט 1964, הוא התנדב לשרת בחיל הים, עבר אימון בסיסי והוצב כאלקטרונאי במשחתת "אילת". בכל תקופת שירותו היה צביקה טכנאי מצוין וחבר טוב. הוא השתתף בהפלגות בים התיכון והיה מאושר להיות ימאי. את מלחמת ששת הימים עשה על סיפונה של המשחתת בסביבות רצועת עזה והקטע הצפוני של תעלת סואץ.

בסוף ספטמבר 1966 שוחרר צבי מהשירות הסדיר והחליט להמשיך ולהיות ימאי מקצועי. אחרי שהשתלם בקורס לקציני רדיו הפליג על סיפונה של אניית סוחר ברחבי הימים. שנה וחצי תר צביקה את העולם בהפלגות קצרות וארוכות לנמלים רבים ושונים על־פני כדור הארץ. בבית בילה חופשות קצרות בלבד ושוב היה חוזר הימה. אחרי שתאוות הנדודים פגה החליט צביקה לרדת אל החוף, כי ראה את עתידו בהקמת משפחה בישראל. כבן אוהב וכאח מסור, לקח דוגמא מבית הוריו החם ורצה להקים לו בית דוגמתו, אך לא רצה לעשות זאת כשהוא עושה במרחקים רוב הזמן. צביקה עבר להתגורר בחולון ועבד בתעשייה האווירית כטכנאי אלקטרוניקה, אולם הוא שאף לגדולות מאלה והחליט ללמוד לתואר מהנדס. לכן עזב את העבודה והלך ללמוד במכון הטכנולוגי בחולון, שזה מקרוב נפתח. בנובמבר 1970 נשא לאישה את חברתו חנה

והרעיה הצעירה עבדה כדי לעזור בכלכלת הבית. צביקה החל להורות בבתי־ספר של "אורט" ברמת־גן ובחולון כדי לממן את לימודיו. הוא הלך מחיל אל חיל והתואר הנכסף היה כבר בהישג־ידו. אותו זמן חש צביקה שבשירותו במילואים אינו מנצל את הידע המקצועי שלו ואת כושרו הפיזי והוא פנה אל מפקדיו בבקשה להעבירו לחיל, שיוכל לנצל בו את ידיעותיו ולהביא יותר תועלת בצה"ל. כאדם ללא פשרות לא היה צביקה מוכן למלא תפקיד, שלא יוכל להעמיד בו לרשות הממונים עליו את כל יכולתו, את כשרונותיו ואת שנות הלימוד והניסיון שצבר. הוא הועבר לחיל התותחנים ונשלח לקורס מודדים, שבו בלט בהישגיו המעולים. הוא השלים את הקורס בציון גבוה והוצב ליחידתו החדשה. אימוני הגדוד פגעו לא פעם במועדי בחינות, אולם צביקה הצליח למלא את שירותו במילואים ללא דופי וגם לגשת ולעמוד בבחינות. כשפרצה מלחמת יום הכיפורים נקרא צביקה ליחידתו. הוא חש להפיץ את הצווים בין חבריו וכאשר הגיע ליחידתו ביום ראשון בבוקר, כל עוד נפשו בו, נגמרה חלוקת הציוד ובכל תקופת הקרבות שימשה לו שמיכה במקום מעיל. צביקה הצטיין תמיד בתכונות נפש אציליות והיה מנהיג טבעי בין חבריו. הוא היה דמות מרכזית ובר־סמכא, שאפשר ללמוד ממנו ולשמוע מפיו עצה טובה. אחת מתכונותיו המצוינות שעוררה התפעלות בין חבריו, הייתה זריזותו הרבה. כל דבר עשה במהירות וביעילות, תוך הקפדה על פרטים קטנים ועל דייקנות מרבית. ביום כ"ג בתשרי תשל"ד (14.10.1973) אחרי שבוע של קרבות מרים, נפצע קשה מרסיס של פגז כאשר עסק במדידות להכנת עמדה תחת הפגזה כבדה. יחד אתו נפצעו מספר חיילים אחרים, אולם הוא התעקש שהם יקבלו טיפול לפניו. אף כי היה פצוע קשה מהם, היה בהכרה מלאה וגם כשהועבר אל בית החולים בארץ, עזר לזהות את חבריו הפצועים בשקט, בביטחון, ותוך התעלמות גמורה ממצבו הקשה. החל אז מאבק נואש להצלת חייו של צביקה. בני משפחתו היו על־ידו והנה בא היום המאושר שנראה בו שמצבו השתפר. הפרופסור שלו מן הטכניון ביקר ליד מיטתו והם דנו על המשך לימודיו ושוחחו בהומור ובאופטימיות על הבחינות שעמד בהן ועל התואר הנכסף — מהנדס — שזה עתה עמד לזכות בו. אולם המאבק היה לשוא. שלושה חודשים תמימים נלחם צביקה עם המוות ולא יכול לו. הוא נפטר ביום כ"ג בטבת תשל"ד (17.1.1974) והובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בקרית־שאול. השאיר אחריו אישה ובן, הורים, אחות וסבתות.

מפקד גדודו כתב למשפחה האבלה: "חיילי הגדוד ומפקדיו מרכינים את ראשם לזכרו של הלר צבי ז"ל, שנפטר לאחר מאבק נואש וארוך על חייו. צבי נפצע בעת מילוי תפקידו כמודד, בעת הכנת עמדה לגדוד, מפגיעה של פגז שהתפוצץ בקרבתו, ומאז נאבק מרה על חייו. נזכור אותו כחייל חביב וממושמע, מסור ובעל מקצוע טוב".

המועצה המקומית של קרית־מוצקין ועיריית חולון הוציאו לאור חוברות לזכר הבנים שנפלו, ובהן הוקדשו פרקים לזכרו של צבי.

הס, יעקב

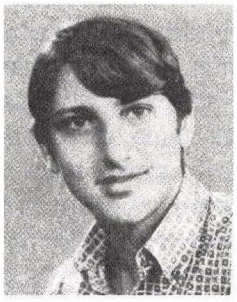
יעקב, בן אהובה ודוד, נולד ביום ו' באב תשי"ג (18.7.1953) בתל־אביב ולמד בבית־הספר היסודי "הר נבו" ובבית־הספר התיכון המקצועי ה' בתל־אביב. מנערותו אהב יעקב את הים ואת השמים. הוא התעניין בכל הקשור בשיט ובתעופה והתמסר לפעילות בשני תחומים אלו. הוא היה חבר בתנועת "צופי ים" והיה שם חניך ואחרי כן מדריך־שיט ושייט מצטיין במפרשיות מדגם "420". כן היה חבר במועדון התעופה ועסק כתחביב בבניית דגמי מטוסים. יעקב היה נער חברותי ואהוד מאוד על חבריו, ובעיקר על אלה שהיו שותפים עמו בפעילות ב"צופי ים" ובהפלגות ארוכות. את מרבית שעות הפנאי שלו הקדיש יעקב לאהבתו הגדולה, לים, ובשבתות ובחופשות נהג לצאת להפלגות למרחקים עם ידידו הטוב, שגם הוא נפל במלחמת יום הכיפורים.

יעקב גויס לצה"ל בתחילת נובמבר 1971 והוצב לחטיבת "גולני". אחרי שנת שירות בחטיבה כלוחם, נשלח לקורס חובשים קרביים. הוא הצליח מאוד בלימודיו בקורס והצטיין בתפקידו כחובש. החיילים ביחידתו מעידים, כי תמיד העדיפו לקבל טיפול רפואי מידיו, כיוון שהיה חובש מעולה ובעל "יד קלה" בעבודה הרפואית. הוא היה חייל אחראי ומסור לתפקידו והוענק לו "אות השירות המבצעי". במלחמת יום הכיפורים פעל יעקב כחובש קרבי בגדוד "ברק" בחטיבת "גולני", שלחמה ברמת הגולן. ביום כ' בתשרי תשל"ד (16.10.1973), נפגע ונהרג בהפגזה של הסורים, שעה שעסק בפינוי נפגעים במזרעת בית־ג'אן והובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בקרית־שאול. השאיר אחריו הורים ואחות. לאחר נופלו הועלה לדרגת רב־טוראי.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה כתב מפקדו, כי יעקב היה בין המובחרים שבלוחמי החטיבה. אהוב על מפקדיו ועל חבריו וביצע את תפקידו תחת אש האויב באומץ, בדבקות, במסירות וביכולת מקצועית רבה.

אגודת "צופי ים" בתל־אביב הקימה לזכרו מפעל הנצחה בספרייה המקצועית בתל־אביב.

העליון, אליעזר

אליעזר, בן שמחה ושבתאי, נולד ביום כ"ח באב תשי"ב (19.8.1952), בתל־אביב. הוא למד בבית־הספר היסודי "ביאליק" בתל־אביב ואחרי־כן סיים את לימודיו בבית־הספר התיכון־מקצועי "אורט" בחולון. אליעזר היה עלם יפה תואר ואהוב על כל רואיו. אוהב חיים ואוהב חברה היה ונהנה מבילוי משותף עם חבריו, ובעיקר עם חברתו תמי, שעמד לשאתה לאישה. הוא היה צעיר עליז שנוכחותו השרתה אווירה טובה סביבו והיה מקובל ואהוד בחברה בזכות תכונותיו ונכונותו לעזור ולהיטיב עם כל אדם. הוא נהג מצוות

כיבוד הורים, סייע להוריו ושימח את לבם במתנות שהעניק להם, באהבתו ובדאגתו להם. אליעזר ניחן בכישרון רב למלאכת כפיים ועבודותיו הרבות מעידות על טעמו הטוב ועל חוש ליופי ולאסתטיקה שנתברך בו. בזמנו הפנוי הרבה לקרוא ספרות רצינית. אהבתו הגדולה הייתה הספורט ובעיקר הכדורגל. הוא היה שחקן מצטיין ונמנה עם סגל קבוצת הכדורגל של "בית"ר" תל־אביב.

אליעזר גויס לצה"ל בתחילת מאי 1970 והוצב לחיל החימוש. לאחר סיום הטירונות הוכשר בקורס למכונאי טנקים ונשלח לשרת ביחידת חיל שריון. הוא היה חייל נמרץ ורב פעלים, שמילא בדייקנות ובשלמות את כל המשימות שהוטלו עליו והיה מקובל על מפקדיו ואהוד על חבריו ליחידה. במאי 1973 סיים את השירות הסדיר בצה"ל והתנדב לשרת בצבא הקבע. במלחמת יום הכיפורים נמנה עם חיילי חיל־החימוש, שסייעו לכוחות הלוחמים, תקנו תחת אש כבדה את הטנקים הפגומים והחזירו אותם לכשירות ובכך אפשרו את המשך השתתפותם בקרב. ביום ט"ו בתשרי תשל"ד (11.10.1973), נפגע אליעזר ונהרג בהפגזת האויב על כוחותינו. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בקרית־שאול. השאיר אחריו הורים ואחות. לאחר נופלו הועלה לדרגת סמל־ראשון.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה כתב מפקד היחידה: "סמל ראשון אליעזר ז"ל שירת ביחידת חיל השריון והיה חייל מצטיין ומסור. בתקופת שירותו מילא תפקידים שונים, היה חביב על מפקדיו והיה מופת ודוגמא לפקודיו במסירותו ובהתנהגותו".

חבריו הוציאו לאור חוברת הנושאת את השם "על כל החברים שלנו" ובה דברים על דמותו. הוקמה קבוצת כדורגל לילדים הנושאת את השם "מכבי אליעזר", אשר אביו של אליעזר ז"ל תומך בה במתן תלבושות, כדורים וכיו"ב; הוריו תרמו מלגה לזכרו לקרן המלגות של בית־הספר התיכון־מקצועי "אורט", שהוא נמנה עם תלמידיו.

הפטר, איל

איל, בן שולמית וקומם, נולד ביום כ"ה באב תשי"ד (24.8.1954) בקיבוץ תל יוסף. הוא סיים את לימודיו היסודיים ואת לימודיו התיכוניים בבית־הספר המשותף "עמק חרוד". איל נמנה עם חטיבת בני איחוד הקבוצות והקיבוצים. הוא היה מעמודי התווך של קבוצתו בחיי היומיום, וחדרו היה למעשה חדרם של כל בני כיתתו, שם עמד במרכז הפעילות והבידור, שהיו מלווים תמיד בהאזנה למוסיקה. למרות שהיה דמות מרכזית בחברה, היה איל שתקן וביישן ולא הרבה לדבר. מעלתו הגדולה הייתה השקט הפנימי שלו. יחד עם זאת נכון היה תמיד לעזור לכל אדם, אפילו היה הדבר כרוך בריצות וטרדות רבות. איל אהב מאוד את תל־יוסף הוא אהב את העמק בו שכן, וממנו צמחה אהבתו לשדותיו ולמדינה. מילדותו עקב אחר החיים השוטפים במשק, אחר המתרחש בשדה

ובמשק החי. הוא אהב בעיקר חיות, ותמיד התעסק בשרצים וברמשים. הוא עקב אחרי שינויי הנוף מעונה לעונה, ובכל אשר סביבו ראה תנועה וחיים – בהרים, בעמק ובצמחייה. בית הוריו היה שלמות אחת, והייתה בו תמיד אווירה חמה והבנה עמוקה לדרכי הבנים. בביתו ספג איל את הגבורה ואת ההכרה, את השלימות האישית ואת האהבה לטבע, שהייתה עמוקה אצלו מכל אהבה אחרת. הוא ראה את הבית החם כדבר היקר ביותר בחייו, וזה היה לו לקן מבטחים. בשעות הפנאי אהב לעסוק בחשמל. כבר מגיל צעיר התחיל לבנות בעצמו מכשירי חשמל – פעמון חשמלי, פטיפון וכיוצא באלה; כן הרבה לעסוק בתיקוני חשמל. במסיבות דאג תמיד לצד הטכני, לתאורה או למערכת השמעת המוסיקה. כשניגש לפתור בעיה, עשה זאת מתוך אמונה מלאה שיצליח לגבור עליה – ואמנם תמיד הצליח. הוא היה מחפש, מאלתר ומבצע תמיד בשלווה וביעילות, בלי טענות ומענות.

איל גויס לצה"ל בראשית נובמבר 1972 והוצב לחיל השריון. הוא דחה המלצות והצעות להתגייס לחילות אחרים, שבחרו בו בזכות הישגיו במבדקים, ובחר ללכת לחיל השריון. הוא הוצב לחרמ"ש, ולאחר הטירונות נשלח ליחידה של חיל השריון. איל הספיק לשרת אחד־עשר חודש, ומתוכם עשה שלושה חדשים באזור תעלת סואץ. בתום תקופה זו עמד לצאת להשתלמות בקורס מ"כים. הוא היה מרוצה בצבא, והפעילות הצבאית נראתה לו חשובה ורצינית. היה לו סיפוק משירותו ומיחסיו עם חבריו, ומעולם לא התאונן על קשיים, למרות שהתקשה בכל הקשור בפעילות גופנית. המאמץ היה רב לגביו, אך הוא התמיד בעקשנות, ולא הניח לחבריו לעזור לו, כדי שלא להכביד עליהם. איל היה חבר טוב לחיילים ביחידתו ומעולם לא רב עם איש. מעולם לא הרים את קולו ותמיד שמר על קור רוחו ושלוותו. הוא התייחס ברצינות לדברים ו"לקח הכל ללב", אך מעולם לא נתן לכך ביטוי חיצוני. כשהתרגז הלך הצידה, ובלבד שלא להתפרץ. הוא עשה את אשר עשה מתוך הכרה וביקורת עצמית והיה חייל צייתן וממושמע ושימש דוגמה של חניך טוב. הכלל קדם אצלו לפרט, והוא נהג לוותר על רצונו מפני רצון זולתו. איל אהב את הנגמ"ש והעריך את יכולתו, ושמח על שנפל בחלקו לשרת בחרמ"ש. הוא היה בא הביתה מלא חוויות, ושיתף בהן את בני ביתו. יחס הכבוד והאהבה להוריו התבטא גם בעת שירותו בצבא, והוא דאג להסיר כל דאגה מלב בני משפחתו ולשתפם ברגשותיו ובחוויותיו. במלחמת יום הכיפורים השתתף איל בקרבות הבלימה נגד המצרים בסיני. בקרב שהתחולל ביום י"ג בתשרי תשל"ד (9.10.1973) באזור חמוטל, בעת הנסיון לחלץ את אנשי מעוז "פורקן", נפגע הנגמ"ש שלו פגיעה ישירה. הוא הצליח לקפוץ ולעבור לנגמ"ש אחר. גם נגמ"ש זה נפגע ואחר־כך נפגע גם איל. לאחר כחודש הודיעו למשפחתו שהוא נעדר, ורק לאחר שלושה חודשים של חששות ותקוות, נמסר שהוא נהרג. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בקיבוץ תל־יוסף. השאיר אחריו הורים ואחות. לאחר נופלו הועלה לדרגת רב־טוראי.

קיבוץ תל־יוסף הוציא לאור חוברת זיכרון לזכר בניו שנפלו במלחמה, ובהם איל. בחוברת כלולים דברי חברים ומכרים על דמותו של איל; הפלוגה שלו הוציאה לאור חוברת לזכר חלליה, ובה רשימות של חברים לנשק. בחוברת כלולה רשימה לזכרו של איל ודמותו כחיל.

הקטין, עמירם

עמירם, בן בתיה ויצחק, נולד ביום י״ח באב תש״ו (15.8.1946) בקיבוץ חולתא. הוא גדל וחונך בחברת הילדים של המשק וסיים את לימודיו העל יסודיים בקיץ תשכ״ג. נער עירני, נבון ורגיש היה עמירם. שמחת חיים קרנה ממנו, והוא קידם כל אדם בבת שחוק מלבבת ובעיניים מבהיקות. לא קלים היו ימי נעוריו. משק חולתא היה ישוב ספר, ובית הילדים הוצמד אל המקלט. בימי מלחמת העצמאות הועברו עמירם וחבריו לתל יוסף כפליטים. כשבאה סבתא רות לבקר אצל נכדה בימי שבת ומועד, לא הרפה ממנה עמירם הקטן והתחנן שתיקח אותו עמה. כבר בגן הילדים נכרה אצלו רגישות מופלאה לבעלי חיים. הוא הרבה לשוטט בשבילי המשק, כרה אוזנו לציוץ צפרים נחבאות בעפאים, טיפל במסירות בכלב בודד ונטל תחת חסותו כל בעל־חיים גלמוד. בבית הספר הצטיין בלימודי החשבון, והחל עוסק בספורט ובתחביבים שונים בזמנו הפנוי. הוא היטיב לשחק בשחמט, אסף קופסאות גפרורים מכל רחבי תבל, יצא למסעות, נטל חלק פעיל בחגיגות וקרא ספרים. בהיותו תלמיד בכיתות ההמשך, יצא עם חבריו לעזור ליישוב צעיר, והתנדב לעבודה בשדה ובבניין. ילד חברותי היה עמירם, חביב על מבוגרים ועל צעירים. מאז ילדותו הצטיין ברגישות לתופעות של אי־צדק; כשהיה עד למעשה עוול שנעשה לזולתו, מחה על כך בתוקף ולא נרגע עד אשר יושרו ההדורים. חבר טוב ומסור היה, ולא חס על שום חפץ לתיתו לחבר. כשקרתה תקרית בכיתה או בחברת הילדים, נטל את מלוא האחריות על עצמו; את רעיו לא הסגיר. ערב גיוסו לצה״ל היה עלם גבה־קומה וחסון, בעל בלורית שחורה ועיניים מלאות תבונה וטוב־לב.

עמירם גויס לצה״ל בראשית נובמבר 1964 והוצב לחיל השריון. לאחר הטירונות השתלם בקורס למקצועות־טנק ובקורס למקצועות שריון ונודע בקרב יחידתו כתותחן מעולה וחייל אחראי. בתקופת שירותו בצה״ל רכש הרגלי סדר ומשמעת עצמית. אמנם לא היה איש מסגרת ומשטר, אך מעולם לא התמרמר ולא התלונן, וידע לארגן ולתכנן את חייו על פי דרך מחשבה סדורה והגיונית. במלחמת ששת הימים השתתף בקרבות השריון בסיני, באוגדתו של האלוף אברהם יפה, וכתום הקרבות התנדב לשרת במסגרת צבא הקבע ופעל כמדריך במדור התותחנות בבית הספר לשריון. מספר אחד ממפקדיו: ״נאלצנו להקים ולבנות הכל מבראשית. עמירם נתבלט מיד במזגו הנוח והשקט, באורך רוחו, ובעיקר – בידיעותיו המקצועיות הטכניות המעמיקות״.

בספטמבר 1968 סיים עמירם את שירותו בצה״ל. ״ניסיתי להחתימו לקבע״, מעיד מפקדו, ״התעניינתי בתכניותיו לעתיד ושמחתי לשמוע, כי בחר בתחום של תרבות הגוף וחינוך גופני. היה לו, לעמירם, הכושר להעביר ולהנחיל מידיעותיו ואוצרותיו לאנשים אחרים, בעיקר לצעירים״. שלוש שנים למד עמירם במכון וינגייט והוסמך כמורה לחינוך גופני. במקביל בחר לבנות את עתידו בעיר הגדולה והחל את דרכו כמורה לחינוך גופני בבית־הספר ״עמל״ על־שם ליידי דייויס בתל אביב.

תלמידיו מדברים עליו בחיבה ובהערצה. מורה למופת היה וידע לשלב נוקשות ורוך, רצינות ושחוק. הוא הלהיב את חניכיו, דרבן אותם לעסוק בספורט גם בשעות הפנאי שלהם, וסייע להם בפתרון בעיותיהם האישיות. חניכיו הצעירים ידעו, שאצל עמירם ימצאו תמיד אוזן קשבת ולב אוהד. בשנת 1972 נשא לאישה את חברתו אביבה, תושבת רעננה. סבתא רות מספרת על הביקורים התכופים של אביבה ועמירם בביתה. "מאז צאתו לדרכו העצמאית היה עמירם נתון בלבטים בדבר האפשרות ללמוד ולהתקיים. עם נישואיו לאביבה, הוקל לו. הורגש שהיה מרוצה מחייו. למרות עזיבתו את המשק לא ניתק את קשריו עם חבריו ולא חדל להתעניין בנעשה בחולתא". כשפרצה מלחמת יום הכיפורים נקרא עמירם אל יחידתו בחיל השריון ונשלח לחזית הצפון. הוא לחם כתותחן בטנק ונפצע כבר בראשית הקרבות מרסיסי פגזים, שעה שחילץ חבר פצוע תחת אש האויב. סיפר על כך מפקדו: "למרות האש החזקה ניגש אלי עמירם בלי בעיות. הוא היה מודאג מאוד בגלל גדעון. תמיד אזכור אותו רגע של אש חזקה. הוא עבר את המרחק בין הטנק שלו לטנק שלי – גם תרגילי התחמקות לא עשה, אלא צעד אלי ישר ואמר – שמע, יצחקי, גדעון פצוע. צריך לעשות משהו – וחזר אל גדעון. אחר־כך, כשהעבירו את גדעון אל הטרסה, ראיתי ממש נתזים של אש נשק־קל בין רגליהם. כאשר פשט עמירם את חולצתו ראיתי שהוא מלא פציעות מרסיסים. אך כאשר חסר תותחן באחד הטנקים התנדב מיד למלא את מקומו. הוא היה תותחן א־ב". ביום י"ב בתשרי תשל"ד (8.10.1973) יצא סמל־ראשון עמירם בקבוצה של עשרה טנקים לחיסול טנקים סוריים דרומית לציר חושנייה. אש תופת פגעה בצוות הטנק שלו אך קודם שנפגע הטנק על צוותו הספיק עמירם לפגוע בשישה או שבעה טנקים של הסורים, וסגן מפקד האוגדה, שארגן את הפעולה, קרא בקשר: "יוצא מן הכלל! יוצא מן הכלל!" עמירם נהרג והובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בקיבוץ חולתא. השאיר אחריו אישה, אב, אם ואח.

במכתב תנחומים לרעייה השכולה, כתב מפקד היחידה: "בעלך עמירם ז"ל שירת בתפקיד תותחן טנק בגדוד טנקים. ראויים לציון מסירותו, אומץ ליבו ודבקותו במשימה".

בני משפחתו של עמירם, חבריו וחניכיו הצעירים הוציאו לאור חוברת זיכרון ובה פרקי זיכרונות והרהורים על אישיותו ועל דרכו של עמירם; בבית־הספר העירוני המקיף "עמל" בתל־אביב נערך מדי שנה יום ספורט לזכרו של עמירם ז"ל.

הקמן, אורי

אורי, בן צילה ויצחק, נולד ביום י"ב בחשון תשי"א (23.10.1950) בירושלים ולמד בבית־הספר היסודי "ניצנים" ברמת־גן ובבית־הספר התיכון "אוהל שם" ברמת־גן. בבית־הספר היה אורי תלמיד חרוץ ושקדן, אך מצא גם זמן לפעילות בענפי ספורט שונים ובענייני ציבור. הוא היה חבר בתנועת צופי רמת־גן ותקופה מסויימת היה נשיא "רוטרי הצעיר". אורי היה חבר טוב ואהוב מאוד על חבריו ועל מוריו. אחד ממוריו כתב, כי

אורי הנער התנהג בלימודים ובעבודה כמבוגר לכל דבר, היה חביב על הכל והתבלט משכמו ומעלה מעל יתר התלמידים בכיתה. הוא ניחן בנפש רגישה ואהב ספרות ואמנות בכלל.

אורי גויס לצה"ל בתחילת פברואר 1969 ושירת בחיל השריון. לאחר סיום הטירונות השלים קורס מפקדי טנקים וקורס קצינים. בשירותו הצבאי הצטיין כחייל וכמפקד מעולה ואחראי והגיע לדרגת סגן.

במלחמת יום הכיפורים היה אורי מפקד פלוגת טנקים, שיצאה ללחום בכוחות הצבא המצרי שתקפו בגזרה הצפונית של תעלת סואץ. במהלך הקרב עלתה הפלוגה של אורי על מארב של המצרים צפונית לקנטרה, סמוך למעוז "לחצנית". באש שהומטרה עליהם נפגע הטנק של אורי ושנים מאנשי הצוות שלו נהרגו, ואילו אורי נטש את הטנק. כעבור זמן חזר אל הטנק כדי להפעיל את המקלע ובכך לחפות על חייליו הפצועים, שניסו להגיע למקום מבטחים. בפעולה זו, ביום י' בתשרי תשל"ד (6.10.1973), נפגע אורי ונהרג. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בקרית־שאול. השאיר אחריו הורים ואחות. לאחר נופלו הועלה לדרגת סרן, והוענק לו ציון־לשבח מטעם מפקד האוגדה, על גילוי אומץ לב ודבקות במשימה; וכך תואר המעשה בתעודת הצל"ש: "במלחמת יום הכיפורים שימש סרן אורי הקמן ז"ל כמ"פ טנקים. ב־6 באוקטובר 1973 נע בטנק שלו באזור שמצפון לקנטרה, כדי לחלץ כוח שנפגע. בדרכו ניסה לפרוץ דרך מארב אויב. הטנק נפגע והוא נפצע, אך למרות פציעתו הפעיל את מקלע הטנק, עד שנפגע ונפל. במעשיו אלה גילה סרן אורי הקמן ז"ל אומץ־לב ודבקות במשימה".

במכתב תנחומים למשפחה השכולה כתב מפקדו, כי אורי היה לשם דבר ביחידה והיה אהוד על מפקדיו ועל חייליו. הוא מילא את תפקידיו בהצטיינות, ומתוך מנהיגות שקטה ואחראית. למרות גילו הצעיר, בלט בגישתו הבוגרת לכל מעשיו.

הראל (מושקוביץ), דוד

דוד, בן גיטה ומרטין, נולד ביום י' בתמוז תשי"א (14.7.1951) בליטומיריצה שבצ'כוסלובקיה ועלה ארצה עם משפחתו בשנת תש"ך (1960). הוא החל ללמוד בבית־ספר יסודי בעיר הולדתו ואחרי שעלה ארצה המשיך ולמד בבית־הספר היסודי של רשת "חב"ד" וסיים את לימודיו בבית־הספר התיכון "בויאר" בירושלים, במגמה הריאלית. דוד, שכונה בפי אוהביו בשם "טושקו", סיים את לימודיו כתלמיד מצטיין, בעיקר במקצועות הריאליים – מתמטיקה ופיסיקה. הוא היה בעל שיקול דעת רציני ובוגר, ניחן בפקחות, בתפיסה מהירה והיה בעל דרך חשיבה בהירה ויסודית. השתלבו בו רגישות ועדינות עם קשיחות גברית. הוא היה צנוע, נעים הליכות וידוע בטוב לבו. מטבעו ניחן בכשרון רב למלאכת כפיים ותחביבו העיקרי היה הצילום. הוא קלט

בעדשת מצלמתו מראות נדירים ביופיים ואוסף התמונות שהשאיר אחריו מעיד על רגישותו הרבה ועל החוש המיוחד שלו ליופי ולאסתטיקה.

דוד גויס לצה"ל בתחילת אוגוסט 1970 והוצב לחיל השריון. לאחר הטירונות הוכשר לשמש כתותחן בטנק ואחרי תקופת שירות סיים בהצלחה קורס מפקדי טנקים. הוא נשלח לשרת כמפקד טנק בגדוד טנקים של חטיבת השריון 7. בתפקיד זה השתתף באימונים ובפעילות מבצעית במסגרת החטיבה. דוד לא אהב את חיי הצבא, אך יחד עם זאת אהב את חיל השריון ואת הטנק שעליו פיקד. הוא היה מפקד מעולה, איש שריון בקי במקצועו, המכיר את הטנק על בוריו ושולט בתורת הלחימה של השריון. כמפקד דרש ביצוע מדוקדק וקפדני של פקודות הצבא, אך ידע להיות חבר וידיד לפקודיו, שהעריצו אותו בזכות יכולתו לשלב קשיחות של מפקד בעדינות ורגישות.

במחצית יוני 1973 שוחרר דוד מהשירות הסדיר והוצב ליחידת מילואים של חיל השריון. אחרי ששוחרר, עבר עם אשתו לגור בקיבוץ מעוז־חיים בעמק בית־שאן. במלחמת יום הכיפורים השתתפה יחידתו בקרבות הבלימה וההבקעה נגד המצרים בסיני. ביום י"ב בתשרי תשל"ד (8.10.1973) השתתפו הוא וחבריו בקרב הבלימה הקשה והאכזרי מול גשר פירדאן. בקרב זה נפגע דוד ונהרג. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בהר־הרצל בירושלים. השאיר אחריו אישה ובת, שנולדה במאי 1974, אם ואחות. לאחר נופלו הועלה לדרגת סמל־ראשון.

חבריו ליחידה הוציאו לאור חוברת בשם "ההולכים ראשונה", ובה מתואר סיפור המלחמה של היחידה וכן דברי חברים על דמותם של דוד ושל חבריו שנפלו במערכה.

הראל (פרייברג), מיכאל

מיכאל, בן צילה ויחיאל פרייברג, נולד ביום ו' בסיון תש"י (19.5.1950) בחיפה. לאחר שלמד בבית־הספר היסודי "מעלה הכרמל" ובבית־הספר התיכון "בית־חינוך" בחיפה, המשיך את לימודיו בטכניון בחיפה. הוא היה תלמיד מצטיין, לא התקשה כלל בלימודים ונתברך בסקרנות וברצון עז לדעת. בכל שנות לימודיו נטל על עצמו לעשות יותר מאשר נדרש. תמיד היה נכון לסייע לזולת ולהעניק מתנות, עידוד ועצה. מיכאל אהב לטפל בצמחים ואהב טבע בכלל ומשום כך הרבה לטייל ברחבי־הארץ. בכל אשר עשה, ניכר בתכונותיו: רצינות, אדיבות, מצפוניות, אלגנטיות ונימוסים טובים. הוא שימש דוגמא לחבריו בבית־הספר והשפיע לטובה על תלמידים קשי־חינוך. מגיל צעיר השתוקק ללמוד ביולוגיה וכימיה ובשתי שנות־הלימודים בטכניון לקח על עצמו מקצועות רבים יותר מכפי שנדרש. במסגרת לימודיו כתב עבודות סמינריוניות, שצויינו לטובה, בנושא עסקות הנשק המצרית־צ'כית והמצרית־סובייטית, ועבודות־מחקר בטבע ובביולוגיה. מיכאל היה חבר בתנועת "הצופים" בחיפה וברבות־הימים עבר קורס לראשי־קבוצות ומדי שנה בשנה הדריך במחנות־הקיץ של התנועה במשקים. הוא המשיך בפעילות גם במסגרת התאחדות הסטודנטים, בפקולטה לכימיה בטכניון,

וחבריו בחרו בו כחבר בוועדה המשותפת עם הסגל. הוא היה ספורטאי מצטיין ובבית־הספר התיכון זכה בתעודת־הצטיינות בריצה למרחקים קצרים. כן השתתף באימונים ובתחרויות בענף הכדורסל בבית־הספר התיכון ובטכניון. מיכאל הקדיש הרבה מזמנו למוסיקה ומגיל עשר עד ארבע־עשרה למד נגינה בצ'לו בקונסרבטוריון "דוניה וייצמן" בחיפה. גם לאחר שנאלץ לחדול מנגינה, בגלל עומס הלימודים, המשיך להשתתף בקביעות בערבי־שירה. הוא היה בעל הומור רב ועל אף יחסו הרציני לחיים היה תמיד עליז, ורבים זוכרים אותו כרוח החיה בקרב הסטודנטים שכינוהו בשם־חיבה "מיכי". לא פעם יישב בעיות וויכוחים בהצלחה רבה, על־ידי השמעת הלצה מוצלחת או מילה טובה ברגעי מתיחות. מיכאל היה בן מסור להוריו ובעל למופת לרעייתו והציפם באותות־אהבה וחום ללא־קץ ותמיד היה דואג, מרגיע, אוהב, עוזר, מחלק מחמאות וותרן.

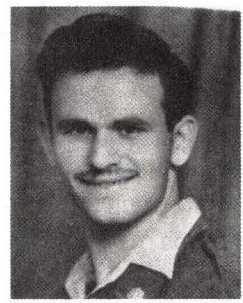
מיכאל גויס לצה"ל במחצית אוגוסט 1968 והוצב לחיל־התותחנים. לאחר הטירונות ולאחר שהשתלם בקורס מ"כים ובקורס־קצינים, נשלח לקורס קציני־תותחנים. אחרי־כן הוצב ליחידת־תותחנים בדרגת סגן. במלחמת־ההתשה לחם באזור תעלת סואץ ופעמים אחדות נחלץ מסכנת־מוות. אמר עליו מפקד־היחידה: "אילו רציתי לסכם במשפט קצר את תכונותיו, כפי שנתגלו במלחמת־ההתשה, הייתי אומר כי מיכאל היה עדין־נפש וטוב לב — תכונה אצילית שלא כל אחד נתברך בה. מיכה היה טוב מאוד אל החיילים"; "התכונות האישיות הבולטות ביותר של מיכה היו: נימוס ועדינות בהתנהגות ובדיבור, נוסף לאחריות וליכולת הרבה לבצע דברים בצנעה ובשקט, ותוך יעילות. כישוריו ותכונותיו האישיות, שהביא עמו מהבית, השלימו יכולת צבאית רבה, שתרמה לכלל ולמדינה". בתקופת־שירותו השתדל תמיד להסיר דאגה מלב ההורים והרעייה ועשה כמיטב יכולתו כדי להרגיעם, במכתבים או באמצעות הטלפון, ביום או בלילה. ביום ט"ז בתשרי תשל"ד (12.10.1973), לחם מיכאל עם יחידתו בגזרה הצפונית של סיני ונהרג בהתקפה־אווירית. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין הצבאי בחיפה.

במכתב־תנחומים למשפחה השכולה כתב מפקדו: "מיכאל היה קצין בעל ידע, עצמאי, יעיל, מסור ואהוד"; חברו־ליחידה כתב: "כל משימה שהוטלה על מיכה, טובה או רעה, הוא היה מבצעה על הצד הטוב ביותר וללא שום טרוניה. בתקופת־שירות קודמת, התנדב להחליף כמעט את כל הקצינים, שיצאו לחופשה למרות שהדבר לא היה במסגרת תפקידו".

הוריו הוציאו לאור חוברת לזכרו ובה דברי חברים וקרובי־משפחה על דמותו: "היו בו תכונות טובות: רצינות, שקט, שלווה נפשית, בגרות. תמיד נמנה על העלית של הכיתה"; "מיכה היה מודע לבעיותיו של כל אחד מחבריו הסטודנטים ובאורח טבעי פנו אליו בבקשת עצה וסיוע, שהרי הוא היה "האבא של כולם". הוא ידע להפוך את השגרה האפורה למעניינת ועליזה יותר, תודות לאישיותו, ששילבה בהצלחה שיקול־דעת נבון וכושר־חשיבה עם שפע שמחה וגיל"; "כשאני נזכרת במיכה, אני נזכרת בחיוך ובצחוק שלו; הוא היה ה"אבא" של הקורס והכל התאספו תמיד סביבו"; "יחד עם הצחוק והחיוך נבטו מעיניו של מיכה הרצינות והרצון האדיר לדעת"; להנצחת זכרו נוסדה "קרן סגן מיכאל הראל־פרייברג ז"ל" בחיפה, שהיא אגודה רשומה בעלת תקנון ותכליתה לחלק מלגות לסטודנטים מעוטי יכולת בני

משפחות ברוכות־ילדים. בשנת 1976 חולקו חמשת אלפים ל״י לחמישה סטודנטים ובשנת 1977 חולקו ששת־אלפים ל״י בשתים־עשרה מלגות, מכספים שנתרמו על־ידי בני המשפחה, תושבי העיר ומוסדות.

הראל (הוכברג), משה

משה, בן דבורה ואליהו הוכברג, נולד ביום ט״ז בשבט תרצ״ט (5.2.1939) בסוקולוב הסמוכה לורשה שבפולין, ועלה עם הוריו ארצה בתש״ט. הוא למד בבית־הספר היסודי ממלכתי א׳ בלוד, החל בלימודים על־יסודיים בבית־הספר התיכון בלוד וסיים אותם במוסד החינוכי האזורי, במשמר העמק. ילדותו של משה עמדה בצל מאורעות מלחמת העולם השנייה, בריחות כפויות, רעב, קור, דוחק ולילות חסרי־מנוח – חוויות אלה נחרטו עמוק בנפשו. כשהועברה המשפחה מפולין אל ערבות סיביר, החמיר מצב בריאותו. בשנת 1949 עלתה משפחת הוכברג ארצה והתיישבה בעיר לוד. משה היה בן עשר כשהחל את לימודיו בבית הספר היסודי. עד מהרה התגלה כילד ער ומוכשר ונבון מכפי גילו. הוא חונן בשכל חריף ובמחשבה בהירה והתגבר בקלות על חומר הלימודים של הכיתות הראשונות. עד מהרה עמדו מוריו על כשרונותיו המיוחדים ועודדוהו ל״דלג״ על כיתות אחדות ולהתקדם בקצב המתאים לו. הלימוד לגביו לא היה משימה אלא אתגר, הרפתקאה נפלאה לגילוי עולמות חדשים. כשהחל את לימודיו בבית־הספר התיכון בלוד זכה לדברי שבח נלהבים מצוות המורים, שהוקסמו מתפישתו המהירה ומבגרותו. ברם עקב מצבה הכלכלי של המשפחה, אשר הקשה על מימון לימודיו בעיר, ובגלל יצר סקרנותו, העדיף משה להמשיך את לימודיו התיכוניים במשמר־העמק ולהמשיך ולהתפתח בקרב ילדי הקיבוץ. גם בהחלטה זו היה משהו מאותו רעב בלתי־נדלה לגילוי עולם חדש מקרוב ולעומק. עוד בהיותו תלמיד בבית־הספר היסודי, הצטרף לתנועת השומר הצעיר ונודע כחניך פעיל. הייתה בו חיות בלתי רגילה והתלהבות להגשמה של כל רעיון חדש ומועיל. אופיו הגלוי והנמרץ חיבבהו על כל חבריו ועד מהרה הצליח להתערות בחברתו החדשה כאילו צמח מתוכה וחי בה מתמיד. הוא אהב את חיי המשק והפעילות האינטלקטואלית בו. חבריו אהבו אותו, את מעשי הקונדס שלו, את עמקנותו ואת חוש ההומור שניחן בהם וידע להשתמש בהם בחריפות ובטבעיות, שהיו מיוחדים לו. הוא היה נער אופטימי ומלא שמחת חיים, אף־על־פי שחייו זמנו לו מצבים קשים ושעות דוחקות. הוא האמין כי יצליח לגבור על מכשולים אם ירצה, ואמנם רצה וכמעט תמיד הצליח. המבט בעיניו הכחולות היה בהיר וחייכני וזיק של שובבות נצנץ בו. את השנים במשמר העמק זכר משה בשמץ של נוסטלגיה. לגביו היו אלה שנים מלאות פעילות חברתית ואינטלקטואלית; שנים בהן היה פטור מכל דאגה, מוקף חברים וידידות, נהנה מהבנה ומפתיחות מצד מוריו ומדריכיו. שנים שטופות אור שמש, אור של תבונה וחמימות שבחברותא. הפעילות האינטלקטואלית, הוויכוחים בסוגיות ספרות, מדיניות

וסוציולוגיה, תחומים שהתעניין בהם במיוחד, קידמו את התפתחותו ואת הבשלת כשרונותיו. תחומי התעניינותו היו רבים ולדברי אחיו שלמה: "נטיותיו האישיות היו כה רבות ומגוונות עד כי קשה לציין שטח פעילות שהיה זר לו". אותן שנים התמסר לעיסוק החביב עליו מכל – הקריאה, שהקדיש לה שעות, בלי להרגיש כיצד הזמן חולף. בקרב חבריו היה משה פעיל, נמרץ, יוזם מעולה ובעל כושר מנהיגות, שרצינות וקונדסות שמשו בו בערבוביה. הוא ניחן בכישרון טבעי למשחק והיה בעל קול ערב. הוא אהב, וגם היטיב, לשיר וכל מסיבה בחברתו הפכה לחגיגה של ממש. נוסף על נטיותיו לספרות, להיסטוריה ולאמנות, רחש חיבה מיוחדת לספורט. איש אשכולות היה, מוכן לצלול באון ובתנופה אל ים החיים.

משה גויס לצה"ל במחצית אוקטובר 1956, לאחר הטירונות הוצב ליחידת חיל הקשר. במהלך שירותו הסדיר התגלה כיב בקיבתו, כנראה עקב נסיבות חייו בילדותו, והוא נותח. הפגם הגופני והניתוח מנעו את קידומו בצה"ל ולפיכך הפנה משה את מלוא מרצו להרחבת השכלתו. בתקופת שירותו הסדיר למד בערבים ובלילות במסגרת הסמינר למורים מטעם צה"ל. בהיותו מודע לנטל המוטל על הוריו, ביקש לסיים את שירותו בצה"ל כבעל מקצוע ואכן בתום שירותו, במרס 1958, הוענקה לו תעודת מורה־מוסמך.

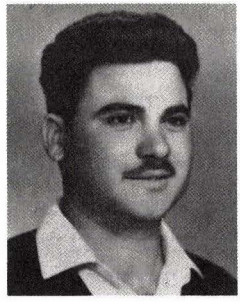
לאחר שחרורו הצטרף אל חבר המורים באותו בית־ספר יסודי בו למד בנעוריו. משה שאב סיפוק מעבודת ההוראה אך קבל על חוסר גרוי אינטלקטואלי ולפיכך בחר לשוב ולחבוש את ספסל הלימודים. הוא נרשם ללמודי היסטוריה כללית וספרות עברית באוניברסיטת תל־אביב. שנות לימודיו באוניברסיטה גילו את משאביו הבלתי נדלים ומשה עבד ולמד והיה פעיל במסגרת הסתדרות הסטודנטים ובמשמרת הצעירה של מפא"י. בשעות של רצון גם כתב שירים. אחיו שלמה מציין, שמשה לא התכוון לפרסם את פרקי שירתו. "כתיבת שירים הייתה לגביו תחביב אינטלקטואלי, אחד מרבים שהיו לו". בצד שכל חריף והגיון בהיר, הייתה לו נשמה של משורר. הוא נהג לומר שבכל משורר יש משהו מן הילד, כי הוא ניחן ביכולת לראות את העולם מבעד לראשוניות, שהיא מנת חלקו של הילד בלבד. אמר מה שאמר ולא ידע שהדברים, ולו מקצתם, אמורים היו גם בו. בתקופת הלימודים התוודע משה אל אילנה, מי שעתידה להיות רעייתו, והשניים נישאו במחצית מרס 1964. גם בהיותו בעל ואב לאוסנת, שנולדה כשנתיים לאחר מכן, לא חדל משה מלימודיו. לאחר שהוענק לו תואר "בוגר" בהיסטוריה כללית ובספרות עברית והוכשר כמורה מוסמך לבתי־ספר תיכוניים מטעם החוג לחינוך באוניברסיטת תל־אביב, החליט משה לשוב ולהתמסר ללימודים, והפעם לרכישת רשיון עורך־דין. הלימודים בפקולטה למשפטים היו אינטנסיביים וממושכים. בשעות הפנאי המעטות שנותרו לו, ידע להשרות שמחת חיים וחדווה על סביבותיו בהקרינו שלווה בוטחת וקסם שובה לב. בזכות שאפתנותו, עקשנותו ועצמאותו, הוסמך כעורך דין, ובתום שנים של לימודים, עיסוקים שונים והחלפת מקום מגורים, קבעו משה ורעייתו את ביתם בבת־ים. משה זכה במכרז למשרת עורך־דין במשרד מבקר המדינה ובראשית ספטמבר 1973 נולדה הבת השנייה גליה. נדמה שרק אז ניצב משה בראשית מסע חייו. בעיצומו של יום הכיפורים נקרא משה אל יחידתו בחיל־הקשר. מדי פעם שב אל ביתו, אל אשתו ובנותיו אך היה כאדם אחר – משתתק ומסתגר בד' אמותיו. זכרונות עבר רחוק,

וחששות ומתח בהווה הטילו צל על נפשו. ביום ב׳ בחשון תשל״ד (27.10.1973), היום בו הוכרזה שביתת הנשק, נפטר משה בזמן שרותו. והובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין האזרחי בחולון. הוא השאיר אחריו אישה ושתי בנות, הורים, אח ואחות. לאחר מותו הועלה לדרגת סמל.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה כתב מפקד היחידה בה שרת משה: ״מותו הפתאומי זיעזע אותנו – חבריו ליחידה ומפקדיו – זעזוע עמוק. זמן רב תיזכר דמותו הרוגעת והמשרה שלווה על כל סביבתו״.

עץ לזכרו של סמל משה הראל ז״ל ניטע ביער המגינים ״יער בר כוכבא״, שליד יער קנדי בהרי ירושלים.

הרוש, אברהם

אברהם, בן סולטנה ויהודה, נולד ביום י״ד בתמוז תרצ״ה (15.7.1935) בעיר פס שבמרוקו. הוא למד בבית־הספר היסודי ״אליאנס״ שבמרוקו ולאחר שעלה ארצה בשנת תש״י (1950), למד בבית־הספר החקלאי בנהלל. אברהם היה נער מבריק ותלמיד מצוין בבית־הספר ״אליאנס״ במרוקו. מגיל צעיר חלם לעלות לארץ ישראל ולשם כך עבד אחרי שעות הלימודים, כדי לממן את נסיעתו ארצה יחד עם אחיו. לאחר שהגיע לארץ נשלח אברהם ללמוד בנהלל. הוא הצטיין בלימודיו שם, ציוניו היו מעולים ומוריו עודדוהו להמשיך בלימודים. אך הוא נאלץ לצאת לעבוד כדי להשתכר למחייתו מיד אחרי סיום הלימודים בבית־הספר בנהלל וכדי לעזור להוריו וליתר בני משפחתו, שאף הם עלו לארץ. אברהם היה אדם חברותי מאוד, שמח לעזור למשפחה ולחברים, בעל אופי נוח ואיש ישר־לב. חבריו מעידים עליו כי זמן רב הקדיש כדי לסייע בפתרון בעיותיהם של ידידים וזרים, שפנו אליו בבקשת עזרה וסיוע. כאשר הגיעו הוריו ארצה, אמר אברהם לאביו: ״הצעד הראשון שעלינו לעשות הוא לעבוד את האדמה בחריצות ובמסירות״. ואמנם, המשפחה התיישבה במושב תדהר שבדרום הארץ והקימה משק חקלאי לתפארת.

אברהם גויס לצה״ל בשנת 1953 ושירת כחובש קרבי בחיל הרפואה וביחידה קרבית בחטיבת ״גולני״.

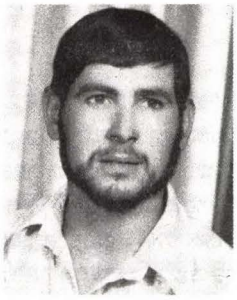
כאיש מילואים השתתף במבצע ״קדש״ ובמלחמת ששת הימים בתפקיד חובש קרבי, ובאחד הקרבות התנדב להעביר פצוע תחת אש האויב, למרות שידע כי חייו נתונים בסכנה. אחרי מלחמת ששת הימים החל אברהם להתמסר לענף החקלאי האהוב עליו – המטעים. במו ידיו נטע מטעי אגסים ומישמש בבן־נון ובעזריה ואחרי כן עבד בסוכנות כמנהל מטעים. כדי להגדיל את הכנסותיו וכדי לעזור למשפחה, פתח אברהם חנות וכך חילק את זמנו בין המטע למסחר. הוא נשא אישה וברבות הימים נולדו לו שלושה ילדים. אברהם היה ראש משפחה דואג ונאמן ואב מסור לשלושת ילדיו. כשפרצה מלחמת יום הכיפורים יצא אברהם עם יחידתו למלחמה השלישית

בחייו, כחובש קרבי. הוא עבר את מסלול הקרבות בסיני ואף צלח את התעלה. אך ביום כ"ג בתשרי תשל"ד (19.10.1973), נפגע אברהם ונהרג תוך הגשת עזרה רפואית לפצועים בשדה־התעופה של דוור סואר, ממערב לתעלה. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בלוד. השאיר אחריו אישה ושלושה ילדים. לאחר נופלו הועלה לדרגת סמל־ראשון.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה כתב מפקדו כי אברהם היה חובש מעולה ומסור אשר גילה אומץ לב בטפלו בפצועים תחת אש כבדה של האויב.

רעייתו הנציחה את זכרו בבית הכנסת "שערי־רחמים" בפתח־תקוה.

הרוש, חיים

חיים, בן חנה ואברהם, נולד בשנת תש"ז (1947) בסופרו שבמרוקו ועלה לארץ עם משפחתו בשנת תשט"ז (1956). במרוקו למד בבית־הספר "אם הבנים" ובארץ למד בבית־הספר היסודי "משואה" שבקרית גת וסיים את לימודיו בבית־הספר המקצועי "אורט" באשקלון. חיים הצטיין בנערותו בפעילות חברתית ובספורט. הוא היה חבר בתנועת "בני עקיבא" ושחקן בנבחרת הכדורסל של "אליצור" בקרית גת. הוא היה נער חברותי מאוד והשתתף בארגון מסיבות וטיולים. אחרי שסיים את לימודיו בבית־הספר היסודי, החל ללמוד נגרות מעשית כשוליה במפעל לרהיטים ובאותו זמן למד לימודי נגרות בבית הספר "אורט". הוא סיים את לימודיו בהצלחה והיה לעובד מצליח במפעל.

חיים גויס לצה"ל במחצית אוגוסט 1966 ושירת כלוחם חרמ"ש ביחידות שריון. הוא השלים קורס מ"כים חרמ"ש וקורס מש"קים חרמ"ש, היה חייל מצטיין והגיע לדרגת סמל. משפחתו התגאתה בכך ששנים מבניה, חיים ואחיו, היו חיילים בצה"ל. חיים השתתף במלחמת ששת הימים ושירת תקופות ארוכות ביחידתו בשירות מבצעי.

חיים היה אהוב על חבריו ועל ידידיו וסימן ההיכר המיוחד לו היה חיוכו, שהעיד על טוב לבו. הוא היה קשור מאוד לבני משפחתו מרובת הנפשות ועשה כמיטב יכולתו לסייע ולעזור להם. בשנת 1971 רכש משאית מערבל־בטון, הפך לעצמאי, וכך החל לבסס את עתידו הכלכלי. במלחמת יום הכיפורים היה חיים לוחם חרמ"ש בעוצבת שריון, שלחמה בגזרה המרכזית של תעלת סואץ. הוא לחם בקרב הקשה על גבעות "חמוטל", וביום י"ט בתשרי תשל"ד (15.10.1973), נפגע באש מנשק קל של המצרים ונפטר בדרכו לבית החולים. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בהר־הרצל. השאיר אחריו הורים ושבעה אחים ואחיות. לאחר נופלו הועלה לדרגת סמל־ראשון.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה כתב מפקדו, כי חיים לחם למופת בקרב הקשה בו השתתף.

הוריו תרמו לזכרו ספר תורה לבית־הכנסת; משפחתו וחבריו הוציאו לאור חוברת לזכרו, ובה דברי חבריו על דמותו.

הרוש, יוסף־ציון

יוסף־ציון, בן אסתר ומאיר, נולד בשנת תשי"ב (1952) בקזבלנקה שבמרוקו ובה בשנה עלה ארצה עם משפחתו. הוא למד בבית־הספר היסודי "נווה עובד" בפוריה ובבית־הספר היסודי "אחיעזר" בחיפה, וכן השתלם בקורסים שונים של משרד העבודה. יוסף היה פעלתן מאוד ונמרץ ואהב לעבוד ולעסוק במלאכות יד – בעץ ובמתכת, ובעבודות חשמל שונות – ברדיו ובטלוויזיה. הוא אהב לטפל בבעלי־חיים ולעבד את הגינה שליד ביתו. את זמנו הפנוי בילה בשחייה בים. יוסף היה חברותי ורוחו טובה עליו תמיד. עיניו היו צוחקות ופניו מאירות. חבריו אהבוהו על שהיה גלוי־לב, ישר־דרך ובעל־מצפון, ואיש־אמת העומד בדיבורו. הגון היה ורגיש מאוד למעשי עוול. הוא היה עקשן ודבק למלא כל משימה ואתגר שהציב לעצמו. בן נאמן היה ומסור להוריו ולבני משפחתו.

יוסף גויס לצה"ל במחצית מאי 1970 והוצב לחיל השריון. לאחר הטירונות השתלם בקורס לנהגים. הוא היה חייל אחראי, מסור לתפקידו ואהוב על מפקדיו. הוא שימש דוגמה לחבריו במזגו הטוב, בחריצותו, בצייתנותו ובסבילותו. על חלקו בפעילות מבצעית הוענק לו "אות השירות המבצעי". בכל תקופת שירותו השתדל שלא להדאיג את הוריו ובמכתבים שכתב הביתה לא סיפר דבר על הקורות אותו, על האימונים המפרכים ועל חיי השדה הקשים, כדי שלא לצער אותם. בתעודת השחרור שקיבל עם סיום שירותו הצבאי הסדיר נאמר "יוסף מילא את תפקידו לשביעות רצון מפקדיו. היה חרוץ, התנהגותו טובה, ממושמע ויעיל בעבודתו".

כשפרצה מלחמת יום־הכיפורים היה יוסף מוצב ביחידת מעבר, מאחר ששוחרר כחודשיים קודם לכן מן השירות הצבאי הסדיר. בלא שנקרא, התייצב בבסיס ששירת בו, ונשלח תחילה לחזית הצפון ואחרי־כן לחזית הדרום. ביום כ"ג בתשרי תשל"ד (19.10.1973), בציר "עכביש" שבסיני נפגע יוסף ונהרג במקום. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בחיפה. השאיר אחריו אב, אם, שלושה אחים וארבע אחיות. לאחר נופלו הועלה לדרגת רב־טוראי.

הוריו תרמו לזכרו ספר תורה לבית־הכנסת "שלמה המלך" בחיפה.

הרוש, מיכאל (מכלוף)

מיכאל, בן סוליקה ושלמה, נולד במרקש שבמרוקו בשנת 1947 ובשנת 1963 עלה ארצה. הוא סיים את לימודיו בבית־ספר יסודי במרקש ובארץ למד בבית־ספר מקצועי בירוחם. מיכאל היה תלמיד ממושמע וחרוץ, בעל רצון ונכונות ללמוד, חברותי ואהוב על מוריו ועל חבריו.

מיכאל גויס לצה"ל בסוף אוקטובר 1966 ושירת בחיל החימוש. תחילה היה מכונאי רכב ואחרי־כן עבר קורסים מקצועיים נוספים והתקדם בסולם הדרגות. הוא היה חייל מצטיין ושירת בתפקידי פיקוד בסדנאות רכב בדרום, ביחידות קרביות ובבסיסים של חיל החימוש.

בסוף תקופת שירותו וכן בשירות המילואים היה קצין רכב במחנה צה"ל באל עריש. מיכאל היה איש משפחה מסור ונאמן לרעייתו, להוריו ולארבעה אחיו ואחיותיו. ביום ל' בכסלו תשל"ד (25.12.1973) נפל מיכאל בעת מילוי תפקידו בדרום, והובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בירוחם. השאיר אחריו אישה, הורים, שני אחים ושתי אחיות. אחרי מותו הועלה לדרגת רב־סמל.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה כתב שר הביטחון, משה דיין, כי מיכאל היה חייל מצטיין וחבר נאמן ואהוד על כל מי שהכירו.

הרטום, עלי

עלי, בן קלרה ויוסף, נולד ביום ט' בכסלו תש"ד (6.12.1943) בתל־אביב. בהיותו בן שנה עברה משפחתו לקבוצת יבנה, שם סיים את לימודיו היסודיים ואחרי כן את לימודיו העל־יסודיים. הוא היה ילד רגיש, שקט ומופנם. רק בכיתה י"א הפך פעיל בחברה והחל מתייחס ברצינות ללימודים, ואף הצליח בהם.

עלי התגייס לצה"ל במחצית יולי 1962 לאחר שסיים את בחינות הבגרות וככל בני מחזורו שירת בנח"ל. לאחר שהשתלם בקורס חילי, עבר קורס קצינים והיה למפקד מחלקת טירונים במחנה טירונים של הנח"ל. לאחר שסיים את השירות הסדיר, התנדב עלי לשנת שירות בתנאי קבע ועבר לפקד על היאחזות נח"ל־שקמה, אז היאחזות מודיעין. באותה שנה נשא לאישה את בת כיתתו ובהיאחזות בילו את שנת נישואיהם הראשונה.

לאחר שסיים את שירות הקבע חזר לקבוצתו. תחילה עבד במטע הבננות ואחר כך קיבל לידיו את ריכוז מכון התערובת של המשק, שהיה ישן, לא־מפותח ופרימיטיבי. משנכנס לתפקידו בנה המשק מכון משוכלל וכך הומרה, לדוגמה, חלוקת התערובת בעזרת טרקטור ועגלה מיושנים, לחלוקה בעזרת משאית, דרך צינורות פניאומטיים. אך על המעבר למכון החדש והמשוכלל העיבה כעין ענגה – פרידה מפועל ותיק

ומסור, אשר ליווה את מכון התערובת הישן במשך חמש־עשרה שנה ולא יכול למצוא את מקומו במכון החדש. דאגתו של עלי למצוא מקום עבודה מתאים לפועל המסור לא ידעה גבול. הוא לא נח ולא שקט עד אשר מצא לו מקום עבודה שהניח את דעתו. עלי אהב את המכון החדש, נהנה מהשכלולים והאוטומציה ומהאפשרות להפעיל מערכות מלוח הפיקוד. אך הרגיש מיד שחייב לבוא השלב הבא של רכישת ידע יסודי; לכן יצא לקורס טכנאי־מזון במדרשת רופין, שם סיים לימודי טכנאי כימאי. במסגרת הפעילות החברתית במשק, היה חבר בוועדות שונות, לרבות ועדת־התרבות, טיפל בהכוונת צעירים החוזרים משירות בצבא, היה חבר במערכת הביטאון הפנימי של המשק וכפעם בפעם ביטא עצמו בכתיבה בביטאון. כמו־כן נמצאו בעזבונו מספר שירים שכתב. זמן קצר לפני נפילתו סיים תפקידו כמזכיר המשק. עלי היה נקרא לתקופות של שירות מילואים, בהן שימש כמפקד סוללת מרגמות, לאחר שעבר הכשרה מקצועית מוקדמת. כשפרצה מלחמת יום הכיפורים הוצב עם יחידתו בחזית הדרום. לאחר שעבר את קרבות הבלימה ואחר־כך את שלב ההיערכות למתקפת נגד, עבר עם יחידתו את תעלת סואץ. ביום ל' בתשרי תשל"ד (26.10.1973), בקרבות לביעור כוחות ההתנגדות האחרונים של המצרים בפרברי העיר סואץ, נפל עלי בקרב כשהוא מוביל באומץ ובגבורה למופת את חייליו. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בקבוצת יבנה. השאיר אחריו אישה, בן ושתי בנות, הורים ואחות.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה כתב מפקדו: "סגן עלי הרטום ז"ל, היה מיוחד במינו, מיוחד בכשרונותיו, בעדינותו, בשקט הנפשי שלו, אשר השרה ממנו על הסובבים אותו. מסירותו, נכונותו לעזור לזולת, נבונותו והבנתו, אומץ לבו וגבורתו, כל אלה, ותכונות אחרות נעלות, ייחדו אותו בעיני כל. נפילתו הייתה קשה מאוד עבורנו. על עלי ושכמותו נאמר "איך נפלו גיבורים ויאבדו כלי מלחמה?" בנפילתו ובנפילת חבריו ציוו הם לנו את החיים. בשמי ובשם חיילי הגדוד כולו, שכה אהבו אותו והעריצו אותו, הנני מביע את צערנו העמוק ואת השתתפותנו באבלכם, שהוא גם אבלנו...".

משפחתו וקיבוצו של עלי הוציאו לאור חוברת לזכרו ובה מדבריו ומדברי חברים על דמותו.

הר־טל (הלבזייט), אריה

אריה, בן בלה ושמעון, נולד ביום כ"ט בתשרי תש"י (22.10.1949) בתל־אביב. הוא למד בבית־הספר היסודי "דן" ובבית־הספר התיכון "אליאנס" בתל־אביב, במגמה הריאלית. אריה היה תלמיד חרוץ, שקדן ואהוב על מוריו ועל חבריו. מורו כתב עליו: "הייתה בו רבגוניות, סקרנות אינטלקטואלית ושאיפה להבין את שורשי הדברים. דעותיו והתבטאויותיו היו מפתיעות ומקוריות". הוא נמנה עם חברי משלחת תלמידי בתי־הספר

התיכוניים, שיצאה לסיור לימודים בצרפת. אריה היה חבר בתנועת הצופים והיה חובב ספורט, ובעיקר אהב אתלטיקה קלה ושחיה. הוא השתלם בקורס למצילים חובבים ובקורס למצילים מקצועיים וסיים אותם בהצטיינות. גם את הקורס לחובבי רדיו סיים בהצטיינות. אריה היה אופטימי וידע להשרות אופטימיות וביטחון על סביבותיו. הוא אהב לעבוד ולא נרתע מכל מלאכה, וכל אשר עשה – עשה ביעילות מירבית, בנכונות רבה, במסירות וברצון עז להגיע לכלל שלמות. הייתה לו תפיסה מהירה; הוא התעניין בתחומים רבים וביסודיות מרובה.

אריה גויס לצה"ל בתחילת נובמבר 1967 והתנדב לשרת בחיל השריון. לאחר הטירונות השתלם בקורס קשרים, בקורס מדריכי מקצועות שריון, בקורס מ"כים חי"ר, בקורס קצינים ובקורס קציני קשר. הוא היה קצין קשר גדודי וקצין קשר חטיבתי מעולה, שמילא את תפקידו לשביעות רצון מפקדיו, מסור לעבודתו, יעיל ויסודי, נאמן מאוד, והשקיע את מיטב מרצו להצליח במשימות שהוטלו עליו. חברו כתב עליו: "הוא היה קצין רציני, שההצלחה הייתה חשובה לו מאוד. חבר טוב לכל חייל במחלקתו וחבר יקר ומסור לחבריו הקצינים". על חלקו בפעילות מבצעית הוענק לו "אות השירות המבצעי". חודשים אחדים נמנה עם המשרתים בצבא הקבע.

לאחר שחרורו משירות המשיך בלימודיו באוניברסיטה העברית בירושלים במגמה הריאלית. רחב־אופקים היה ואיש שיחה מבריק, שידע להנעים את שעתם של ידידיו הרבים. מטבעו היה אדם רציני, נוהג בכובד ראש, ולפיכך היה יועץ טוב בשעות קשות ובעניינים סבוכים. הוא ניחן בכושר ניתוח ובאבחנה דקה. אריה היה איש מוסר, בעל מצפון, דובר אמת, ישר דרך וגלוי לב. הוא אהב מאוד את בני משפחתו. היה בן נאמן, בעל מסור ואב אוהב. כשנפטר חמיו היה לגיסו הצעיר אב, אח וידיד גם יחד. ביום הראשון למלחמת יום הכיפורים הועלה לדרגת סרן. ביום כ"א בתשרי תשל"ד (17.10.1973) נפל אריה בקרב באזור ג'בע, במובלעת שברמת הגולן. הוא ירד מן הטנק שלו, כדי לבדוק תקלה ברשת הקשר שבאחד הטנקים. רסיס של פגז פגע בו והוא נהרג במקום. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בקרית־שאול. השאיר אחריו אישה ובת, אב, אם ואחות.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה כתב מפקדו: "אריה היה ואיננו עוד. אבד לנו קצין קשר מעולה. אבד לנו אדם יקר".

הרמט, יובל

יובל, בן תמר ולדיסלאב, נולד ביום י"א באייר תש"י (28.4.1950) בטימישווארה שברומניה. עלה לארץ עם בני משפחתו בשנת תשכ"ב (1962) וסיים את לימודיו בבית־הספר היסודי הממלכתי "עצמון" בנצרת עילית ובבית־הספר התיכון "חוות הלימוד החקלאית" בעפולה. יובל היה תלמיד חרוץ, פעיל בתחומי החברה והפוליטיקה, אהוד על מוריו ועל חבריו. הוא היה חבר בתנועת נוער וכן היה חובב ספורט. ענף הספורט החביב

עליו היה הסיף והוא נמנה עם החוג לסיף ב"הפועל" חיפה. כן הרבה לשחק בשחמט והיה חבר בחוג לשחמט בנצרת עילית. הוא היה צעיר אופטימי, בעל מזג נוח, חביב וחברותי והיה מוכן תמיד לעזור לזולת. הוא היה בן טוב ואח טוב וקשור מאוד למשפחתו.

יובל גויס לצה"ל במחצית אוגוסט 1968, הוצב לחיל השריון, ולאחר שעבר בהצלחה קורסים מקצועיים חיליים נקבע תפקידו כנהג בטנק סנטוריון. הוא אהב את חיי הצבא והצטיין בשירותו הצבאי. הוא אהב טנקים כל כך עד שאמר פעם כי הטנק הוא ביתו־מבצרו. באפריל 1969 השתתף עם צוות הטנק שלו בקרב ובחילופי אש בבקעת בית שאן. יובל ואנשי צוותו זכו בציון לשבח על תותחנות מעולה בקרב ועל דבקות במטרה.

אחרי שהשתחרר מהשירות הסדיר התלבט אם לחתום לשירות קבע בחיל השריון, אך לבסוף בחר בחיים האזרחיים ועבד במקצועו – מכונאי רכב. במלחמת יום הכיפורים היה יובל נהג טנק סנטוריון ביחידת טנקים, אשר לחמה ברמת הגולן. הוא השתתף בקרבות לבלימת כוחות הסורים ואחרי־כן עברה יחידתו להתקפה לתוך שטח סוריה. בעת הקרבות הקשים ברמת הגולן, שאבו אנשי הצוות עידוד רב מיובל, שרוחו לא נפלה מעולם והוא ידע גם להעלות את מוראל חבריו. באופטימיות שלו וברוחו הטובה תרם רבות למצב רוחם של חבריו ותכונותיו אלו עמדו לו בשעות הקשות ביותר. ביום ט"ו בתשרי תשל"ד (10.10.1973) נפגע יובל ונהרג בעת הפריצה בציר קונייטרה – דמשק, כאשר הטנק שלו נפגע באש האויב. השאיר אחריו הורים ואחות. לאחר נופלו הועלה לדרגת סמל.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה כתב מפקדו, כי יובל היה אחד החיילים הטובים ביחידה, מסור לתפקידו, דבק במטרה, בעל תחושה עמוקה של אחריות, שהצטיין תמיד בנכונותו לעזור לזולתו.

הרמלין, דוד

דוד, בן לאה וחיים, נולד ביום ל' בשבט תשי"ד (3.2.1954) בצפת. הוא למד בבית־הספר היסודי "בית חינוך" ובבית־הספר המקצועי "עמל" בצפת, ובבית־הספר לאלקטרוניקה של חיל־הים. בשנות לימודיו בבית־הספר היה דוד חבר בתנועת הצופים והיה מדריך בתנועה בצפת. הוא היה ספורטאי מצטיין ושחקן בנבחרות הנוער של "הפועל" צפת, בכדורגל ובכדורסל. כן היה פעיל במועדון הנוער "בית גדעון" בעיר הולדתו.

דוד גויס לצה"ל במחצית מאי 1972 והוצב לחיל השריון. אחרי הטירונות עבר קורס נהגי טנקים ואחרי־כן עבר קורס חובשים קרביים. במלחמת יום הכפורים היה דוד חובש קרבי ביחידת שריון, שלחמה בקרבות הבלימה בצפון רמת הגולן. הוא מילא במסירות ובהקרבה את תפקידיו בטיפול, בחילוץ ובפינוי פצועים בקרב, ובגלל להיטותו לחזור לשדה הקרב, אף נמנע מלבקר בביתו בצפת, כאשר פינה במסוק

פצועים אל בית־החולים בעיר הולדתו. ביום השלישי למלחמה נפצע דוד קל מרסיס, אך מיד אחרי שנחבש, חמק וחזר ליחידתו ושוב יצא עם הרופא ועם הצוות הרפואי לטפל בנפגעים. ביום י״ז בתשרי תשל״ד (13.10.1973), בקרבות התקפת הנגד של צה״ל ליד טראנג׳ה, בדרך למזרעת־בית־ג׳אן, נפגע דוד בעת חילוץ פצועים. הוא מת מפצעיו במסוק שהביאו לבית החולים. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בצפת. השאיר אחריו הורים, אח ואחות. לאחר נופלו הועלה לדרגת סמל.

הוריו תרמו לזכרו ספר תורה לבית־כנסת בצפת.

הרמתי, שמואל

שמואל (מולה), בן מינה ושאול ז״ל, נולד ביום י״א באב תר״ץ (5.8.1930) בסובלקי שבפולין. כשהיה כבן שלוש עלה עם הוריו ארצה. בתחילה התגוררה המשפחה בתל־אביב, ובשנת 1936 עקרה לבאר טוביה ושם סיים את לימודיו היסודיים. כבר בגיל צעיר ניהל מולה אורח חיים עצמאי. הוא נהג לחזור מבית הספר, לטפל באחיו הצעיר ממנו, לעסוק באפיית לחם וביתר עבודות הבית. לאחר זמן קצר החל לעסוק בעבודה חקלאית ולא נטש עבודה זו עד סוף ימיו. בשעות הערב נהג לצאת לפעולות עם בני גילו במושב ובלילה היה יושב ורושם ביומנו חוויות ורשמים מכל אשר עבר עליו במשך היום. לאחר שסיים את לימודיו היסודיים הוענקה לו סטיפנדיה והוא עבר ללמוד בבית הספר הימי שליד הטכניון בחיפה. אמנם הצטיין בלימודים, אך הכפר והחקלאות משכו את לבו יותר, וכשחזר הביתה כדי לסיים את לימודיו התיכוניים, התמסר במשנה מרץ לכל הפעולות, שהתנזר מהן בתקופת לימודיו בבית־הספר הימי. הוא חזר לעמוד בראש העוסקים בפעולות החברה השונות, ארגן חוגים, ערבי־שירה וריקודים, הצגות והופעות. באותה תקופה ניאותה מזכירות הכפר לתת למשפחת הרמתי משק חקלאי ולמולה היה חלק רב בהשגת האישור לכך. במרץ ובשקידה האופייניים לו נרתם למלאכת הקמת המשק, להפיכת הקרקע ולטיובה, להקמת הרפת ולטיפוח יתר הענפים. מבוקר עד לילה היה עמל בחריש, בזריעה, בזיבול ובהשקייה ובערב, לאחר עבודת יומו, היה מתקלח בחיפזון ויוצא לפעילות חברתית. באותה תקופה גברו התקפות הערבים על ישובי הסביבה והפעילות הבטחונית בכפר החלה מתרחבת. את מקום הפעילות החברתית החלו תופסות פעולות כגון: מילוי שקי חול, הקמת גדרות תיל ושמירה על הכפר.

במאי 1947 נקרא מולה להתגייס. במלחמת השחרור השתתף בקרבות בית דרס, נגבה, מרארי וכיס פלוג׳ה והיה בין מחלצי ילדי ניצנים מתחת לאפם של המצרים. את שירותו הסדיר סיים כרב־טוראי.

לאחר שנסתיימה מלחמת העצמאות שוחרר מולה וחזר לכפר והחל לעסוק בארגון נוער בתנועת המושבים. הוא הקדיש את זמנו ומרצו להקמת הצוות, שיעסוק בהדרכה ובהכוונת הנוער. סמינר המדריכים, שמולה היה בין מארגניו, שימש חוליה

חשובה בשרשרת הפעולות ובעקבותיו יצאו רבים מבני המושבים לעזור בהדרכה במושבי עולים ובהיאחזויות. לאחר תקופה רבת פעלים בתחומי הארגון וההדרכה גבר רצונו לחזור לבאר טוביה ולהקים לו משק משלו. הוא נשא אישה והחל בהקמת ביתו ומשקו בכפר, ולימים נולד בנו הבכור. אותו זמן חש מולה שלא די לו במשק בבאר טוביה והוא החל נושא נפשו להקמת חווה חקלאית רחבת ממדים. קילומטרים רבים גמא מולה בין הרשויות השונות עד שהשיג את כל האישורים לרכישת החווה. לאחר שהשקיע מאמצים רבים בשלוש מאות הדונם שלו, פקדו את החווה שורה של פגעי־טבע. הציפורים עשו שמות בנבטים ולעתים קרובות נאלץ לצאת לשטח מצויד ברובה ולירות עשרות כדורים השמימה כדי לגרש את הציפורים, אך הדבר לא עזר. לאחר נסיון ראשון שנכשל לא התייאש מולה והקים את חוות אשבול, שהכותנה שלה הייתה משובחת, והוא החל לראות ברכה בעמלו. אך בסופו של דבר גם חוות אשבול נתפרקה ואדמותיה חולקו בין הישובים הסמוכים. אז הקים יחד עם שותף את מפעל חייו – חברת "יעדים" – שעסקה בעיקר בגידול ירקות לתעשיית השימורים. מראשית דרכה של החברה ראה ברכה בעמלו. כל ידיעותיו, כשרונו ומרצו של מולה הושקעו בהקמתה ובטיפוחה של החברה. הוא הרבה בנסיעות לחו"ל, שם טרח לבחון מכונות חקלאיות שונות ולבדוק את כדאיות הבאתן ארצה, כדי ליעל ולשפר את העבודה ואת היבולים. את מיטב החידושים בעולם החקלאות בדק בדרך זו ויישם אותם בחברתו. שני עולמות חבק ואהב מולה, את עולם החקלאות ואת עולמו של צה"ל. בתחילת פברואר 1951 יצא לקורס קצינים במסגרת שירות מילואים. במהלך חייו השתתף בכל מלחמות העם על שלמותה ובטחונה של הארץ. גם בתקופות של שלום כביכול, היה מולה מעורה בחיי הצבא. לאחר מלחמת ששת הימים החל להקדיש שעות רבות מזמנו ללימוד תורת הלחימה ולעיון מעמיק בספרי מלחמה, על קרבות גדולים ומצביאים מפורסמים. כקצין היה מולה משכמו ומעלה, הן כבעל מקצוע והן כאדם. מפקדיו בכל תקופות שירותו שבחו אותו כבעל מקצוע מעולה וכבעל כישרון פיקוד טבעי וכושר מנהיגות. כאדם היה מולה אחד המפקדים המחוננים, שנאמר עליהם: "אלך אחריו באש ובמים". הוא לא נח ולא שקט עד שידע לבטח שכל חייליו מצוידים כראוי ולא חסך מאמץ כדי להשיג כל אמצעי העשוי להקל על חייליו. הוא היה מפקד ומנהיג מלידה ותרם רבות לצה"ל בחינוכם ובעיצובם של פקודיו. חייליו זוכרים אותו כאדם העשוי ללא חת, ישר והגון, נאה דורש ונאה מקיים. במסגרת שירות המילואים עבר מולה קורסי מפקדי פלוגות חי"ר ושריון וקורס קציני חרמ"ש. כאיש משפחה היה מולה אב למופת, בעל מסור ובן נאמן. הוא ידע לעודד את ילדיו ולשמש להם משענת מוצקה, אך ידע גם לדרוש מהם, כפי שדרש מעצמו. הוא הקפיד לפצות את רעייתו על תקופות היעדרותו התכופות, עקב העבודה או עקב השירות הצבאי. גאה היה בה ונהג להתייעץ בה בכל ענייני המשפחה ובכל בעיות העבודה במשק. הוא היה איש שיחה נפלא ובזכות ידיעותיו העמוקות בתחומים רבים הייתה כל שיחה עמו בבחינת חוויה מהנה ומאלפת. כשפרצה מלחמת יום הכיפורים נקרא מולה מיד ליחידתו. כשהגיע לשטח הכינוס הוטלו עליו משימות ארגוניות דחופות, שכן היה ידוע בכושר הארגון שלו. כשהגיעה החטיבה לשדה הקרב בחזית סיני, הוטלה מיד לקרבות הבלימה. הגדוד שמולה עמד בראשו נצטווה לתקוף את גשר פירדאן ובתום הקרב שרדו מהגדוד רק שבעה טנקים. בערב של אותו יום כינס מולה את האנשים שנותרו מתופת הקרב,

הבהיר להם את מצב הכוחות, הסביר להם איך יתנהל הקרב למחרת היום. הוא עודד את הלוחמים והפיח בהם אומץ ורוח־קרב. למחרת היום הוביל את הכוח בסריקה ובהתקדמות זהירה לעבר גשר פירדאן. בשיקול דעת ובקור רוח פקד על תנועת כוחותיו ולמרות שהיה איש חרמ"ש ולא איש טנקים והייתה זו לו הפעם הראשונה שפיקד על גדוד טנקים, הוביל את הכוח בתבונה וביעילות והחזיר אותו כולו בשלום. בזכות זאת עלה המוראל בגדוד מעלה מעלה. ביום הרביעי ללחימה יצא הגדוד בציר "מאדים" לכיוון התעלה. בדרך נתקל בכוח אויב וניהל אתו קרב־אש ממושך. בצהרים התקבלה פקודה לנוע דרומה לעבר הגבעות, שמהם תקפו את גשר פירדאן יומיים לפני כן. כשהגיע הגדוד למקום נתגלה לו שהמצרים יצאו להתקפה רבתי. עשרות טנקים ומאות אנשי חי"ר מצרים נעו גלים גלים לעבר הגבעות. בגלל תנאי השטח לא יכלו הטנקים של מולה לצדד את קניהם ולהגיע למצב ירי וכשראה זאת מולה קפץ מהנגמ"ש שלו ובקת המקלע שבידו נקש על דפנות הטנקים, כדי לזרז את אנשיו שינועו קדימה במדרון לעבר המצרים. עוד הוא מתרוצץ בין הטנקים, נתקל בחוליה של חיילים מצרים, שהתחפרו בקרבת מקום, ונאלץ לנהל אתם קרב פנים־אל־פנים עד שחיסל אותם באש מקלעו. לפתע נראו המצרים מפנים את גבם ומתחילים לברוח, שכן תנופת הטנקים קדימה שברה למעשה את התקפת המצרים. על התנהגותו האמיצה בסערת הקרב, לרבות קידום הטנקים, ועל הקרב פנים־אל־פנים עם חוליית המצרים, הוענק למולה "עיטור המופת". למחרת היום, ביום ט"ו בתשרי תשל"ד (11.10.1973), בשעה שעלה בנגמ"ש שלו לעמדת תצפית על האויב, פגע פגז בנגמ"ש ומולה נפל. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בבאר־טוביה. השאיר אחריו אישה, שני בנים ושתי בנות ואם.

משפחתו הוציאה לאור ספר לזכרו ובו סיפור חייו של מולה, סיפור הקרב שנפל בו ומדברי חברים ובני המשפחה עליו ועל מפעל חייו; כן נכתבו דברים לזכרו ועל דמותו בספרים, בכתבות, בעיתונות ובביטאונים שונים.

הרן, גיל

גיל, בן גרטה וד"ר אוטו זכרונם לברכה, נולד ביום ז' בתשרי תש"ט (10.10.1948) ברמת־גן. הוריו שעלו מאוסטריה הביאו לביתם תרבות מרכז־אירופית מבוססת על היופי, הצדק וההגינות והילד גדל על אמונה עמוקה בערכיה הטהורים של הציונות ועל ערכי מוסר ואמנות, שכן אביו היה צייר ואחיו הבכור עסק בפיסול. מילדותו חלם גיל להיות טייס. כנער נהג לקרוא בלהיטות את ביטאון חיל־האוויר וכל מעייניו היו נתונים להגיע לקורס הטיס. אחרי שסיים את לימודיו בבית הספר העממי, התקבל לבית־הספר "אורט יד־סינגלובסקי" ולמד במגמה להנדסאות אלקטרונית. בתקופת הלימודים היה פעיל בתנועת הצופים ברמת־גן וברבות הימים יצא שמו כמדריך מעולה וגם מפקדיו גמרו את ההלל על כושרו בהדרכה. גיל היה עלם תוסס ומלא מרץ, בעל גוף תמיר ודק

ועינים כחולות נבונות, טובות ועליזות. הוא היה נוהג להתרוצץ ברמת־גן רכוב על תלת־אופנוע שחור – מן הצופים ואל הצופים. דומה כי כל העיר הכירה אותו, את מרצו, את חיוכו וקסמו הרב. עד שהלך לצבא סיים את לימודיו כהנדסאי אלקטרוניקה.

גיל גויס לצה"ל בתחילת פברואר 1968 והוצב לחיל האוויר. הוא עמד במבחנים הקשים ונשלח לקורס טיס, אך כמו רבים וטובים אחרים, הופנה אחרי השלב הראשון של הקורס, לקורס נווטים. הוא התגבר על אכזבתו הגדולה שלא יהיה טייס והחליט להפנות את כל להט מרצו להשתלמות כדי להיות נווט מעולה. הוא סיים את הקורס ועוד הוסיף ועבר קורס צניחה. אמו לא הספיקה לחזות בהענקת סמל הכנפיים לבנה. היא נפטרה עוד כשהיה בשלב הראשון של הקורס. גיל המשיך את שירותו בחיל האויר בתנאי־קבע וחוות דעת מפקדיו עליו הייתה: "קצין המתאים לתפקידי פיקוד והדרכה במידה רבה מאוד, בעל רצון לקדם דברים שבאחריותו, מבצע את עבודתו היטב, נוח בעבודה וחביב, קצין יוזם ואחראי, דוגמא אישית חיובית ביותר, חביב ומקובל על פקודיו, הגון ועצמאי, בעל כושר הדרכה והסברה מעולים". גם כאשר הועבר לתפקידי מטה, גמרו עליו מפקדיו את ההלל ותמיד הקפידו לציין את קסמו האישי, יושרו הרב ויכולתו בהדרכה. בשנת 1970 נשלח גיל בשליחות החיל לחוץ לארץ ובשנת 1973 נשלח לארצות־הברית. אחרי שסיים את תפקידו שם, ערך סיור בארצות־הברית לאורכה ולרוחבה, וחזר מלא רשמים וחוויות, שסיפר עליהם בכישרון רב ובהומור. בחודש אוגוסט 1973, נשא גיל את חברתו אסתר לאשה. חודשיים קודם לכן נפטר אביו. כשפרצה מלחמת יום הכיפורים נשלח גיל בתפקידו כנווט למשימות מבצעיות בחזית הצפון. ביום כ"ה בתשרי תשל"ד (21.10.1973), נפגע מטוסו והוא אבד. חודשים ארוכים נחשב כנעדר אף שדומה היה כי זוהה בצילומי שבויים שנעשו על־ידי הטלויזיה הסורית. חודשים ארוכים קיוו אשתו ואחיו שאכן יחזור אליהם חי. אולם ציפיותיהם נכזבו באכזריות כשהתברר שגיל נפל. גופתו הוחזרה על ידי הסורים והוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בקרית־שאול. השאיר אחריו אישה ואח. לאחר נופלו הועלה לדרגת סרן.

צה"ל נטע ביער המגינים עץ על שמו של גיל והוא חי בזכרונם של עשרות ידידיו וחבריו לנשק.

הרן (הורנשטיין), חיים

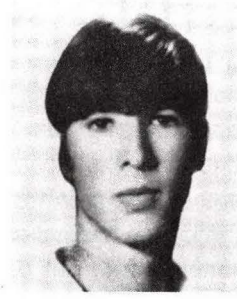

חיים (צ'אק), בן לינור ומילטון הכהן, נולד ביום י"ז באלול תש"י (30.7.1950) בברוקלין שבניו־יורק. כאשר היה בן שלוש שנים נפרדו הוריו והוא עם אחיו, בנט, התחנכו אצל אמם. הבנים היו קרובים בגיל (בנט גדול מחיים בשנה ורבע) וקשורים מאד זה לזה. חיים (צ'אק) היה ילד מוכשר מבחינה אינטלקטואלית ולמד תמיד בכיתות מיוחדות לילדים מחוננים. מגיל חמש היה יוצא בכל קיץ למחנה־קיץ, שם למד לטפס על הרים, לרכב על

סוסים, לשוט בסירה ולאהוב את הטבע. במחנה גם ניתן לו הכינוי צ׳אק. חיים היה ילד עליז וחמוד וגרם הרבה שמחה ונחת לאמו. תמיד הרבה להתעניין בתחומים שונים – מוסיקה, צילום וספורט. הוא אהב מאוד לקרוא והיה בעל כשרונות רבים. בניו־יורק נעצר פעם בגלל השתתפותו בהפגנת־מחאה נגד תלייתם של שמונה יהודים בעירק. למרות שהיה תלמיד חרוץ ומצטיין, החליט שלא להמשיך את לימודיו, אלא לקשור את עתידו עם מדינת ישראל והשירות בצה״ל היה משאת נפשו. צ׳אק הגיע ארצה בפעם הראשונה כשהיה בן שש־עשרה על־מנת להשתקע בה, אך לנער כה צעיר קשה היה לחיות בישראל ללא משפחה ולפיכך חזר לארצות הברית לאחר שעשה בארץ חודשים אחדים בלבד. לאחר מלחמת ששת הימים שב וחזר לישראל ונשאר בה שנה. הוא חי חיים מגוונים ותוססים בקיבוץ צור־נתן ובמושב אמציה. חיים היה עלם יפה־תואר ונבון מאוד. תמיד היה מוקף ידידים וחברים שאהבוהו וביקשו את קרבתו. תקופה מסוימת אף למד באוניברסיטה העברית בירושלים ולפני גיוסו לצה״ל עבד זמן־מה בסיני. לפי בקשת אמו דחה חיים לתקופת־מה את שירותו בצה״ל, היות ואחיו שירת באותה תקופה בצבא האמריקני בוייטנאם.

חיים גויס לצה״ל בתחילת נובמבר 1971 והתנדב לחטיבת ״גולני״. לאחר הטירונות החליט להתנדב לסיירת של החטיבה. מעולם לא סיפר במכתביו על היחידה המיוחדת, ששירת בה ועל האימונים הקשים שעבר, ולא הזכיר כמה קשה לו כחייל צעיר להיות בודד בישראל ללא משפחה. הוא עמד יפה בכל קשיי האימונים ונתקבל לסיירת, וברבות הימים סיים קורס מ״כים חי״ר וקורס מפעילי תול״ר. חבריו לסיירת ציינו את כושרו הפיזי הרב ואת נכונותו להושיט להם עזרה בנשיאת אלונקות, או בטיפוס על הרים וכיו״ב. העובדה שהיה מבוגר מחבריו ליחידה האצילה עליו מעטה של אבהות ורצינות. עם חבריו לסיירת עמד חיים על משמר גבולות הארץ והשתתף בפעולות רבות. תקופה מסוימת למד בבית הספר הצבאי להשכלה והרחיב את ידיעותיו בעברית ובידיעת הארץ. ביולי 1973 נסע לחופשה של חודש בניו־יורק וחגג שם את יום הולדתו ה־23 עם משפחתו וידידיו במסיבה גדולה. רק ביומה הראשון של מלחמת יום הכיפורים סיפר אחיו לאמו את כל האמת אודות שירותו הצבאי של צ׳אק. עד לאותו יום היה הדבר בגדר ״סוד״ בין שני האחים. במלחמת יום הכיפורים השתתף חיים בקרבות לכיבוש החרמון, שנפל בידי הסורים. כאשר נסוג בזחל״ם לאחר הלחימה אמר חיים לחברו: ״אחרי קרב כזה לעולם לא אעזוב את הארץ״. ביום ט״ז בתשרי תשל״ד (12.10.1973) נפגע חיים בהפצצת מטוסי מיג של האויב ונהרג. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין הצבאי בהר־הרצל בירושלים, העיר שאהב והתגורר בה. השאיר אחריו הורים ואח. לאחר נופלו הועלה לדרגת סמל־ראשון.

הרצנשטיין, רון

רון, בן חיה ופרץ ז"ל, נולד ביום כ' באייר תשי"ג (5.5.1953) בחיפה ולמד בבית־הספר היסודי "אחדות" בקרית מוצקין ובבית־הספר לקציני־ים בעכו. רון, שכונה רוני בפי בני משפחתו וחבריו, היה תלמיד חרוץ ואהוב מאוד על מוריו וחבריו. כשהיה בן עשר החייתם מאביו, ולדברי אמו נטל רוני על עצמו משימה – שהבית לא ידע עוד צער. ברוחו הטובה, בתכונותיו החיוביות ובעליזותו הטבעית, השרה אווירה מיוחדת בבית. הוא היה פעיל בסניף תנועת הנוער העובד בקרית חיים. אהבת הים הביאה אותו לבית־הספר לקציני־ים בעכו, שם עשה חיל בלימודיו.

רון גויס לצה"ל במחצית נובמבר 1971 ושירת בנח"ל המוצנח. הוא הצטרף לגרעין נח"ל בקיבוץ כפר־החורש ועבר את המסלול המקובל לחיילי הנח"ל – של"ת במשק, טירונות, שירות בהיאחזות מצפה־שלם ושירות בגדוד צנחנים. הוא עבר קורס צניחה וקורס חבלה והיה חבלן ביחידת צנחנים. בזכות רוחו הטובה התחבב רוני על מפקדיו ועל חייליו בצבא. למרות קשיי האימונים והמסעות המפרכים, לא פיגר רוני מעולם. להיפך, הוא היה בין המעודדים את הזולת ונכון תמיד לעזור לחבר. הוא אהב את מקצוע החבלה, השקיע מאמץ רב בלימודו והתייחס ברצינות ובאחריות רבה לכל תפקיד שהוטל עליו. אחד ממפקדיו אמר עליו: "רוני לא ידע את הביטוי 'לא יכול'", וחבר שלו כתב כי רוני היה סמל חי של שמחת החיים וחדוותם. במסיבות ובפגישות חברים, בצבא או בקיבוץ, היה רוני הרוח החיה. את השירות בנח"ל אהב בעיקר כיוון שיכול היה לשרת תקופות ארוכות במחיצת חברים ותיקים. הוא היה מארגן הפעילות החברתית של הגרעין ומפקדיו מעידים עליו שהיה חייל מסור וממושמע. במלחמת יום הכיפורים היה רוני חבלן בגדוד צנחנים, שלחם בקרבות הבלימה נגד כוחות הסורים שפלשו לרמת הגולן. בתל סאקי עמד עם חבריו הלוחמים אשר בעוז רוחם ובנשקם לחמו מעטים נגד טורי שריון של הסורים, שהסתערו עליהם. רוני הפעיל מקלע כבד ובתוך אש כבדה ניצב חשוף וזקוף בעמדתו וירה בסורים. הוא נפגע ונהרג ביום י"א בתשרי תשל"ד (7.10.1973), בתל סאקי והובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בחיפה. השאיר אחריו אם, אח ואחות. לאחר נופלו הועלה לדרגת רב־טוראי.

חבריו ליחידה הוציאו לאור חוברת לזכרו ובה דברים על דמותו.

הרר, ז׳אק

ז׳אק, בן אליס ומשה, נולד ביום ח׳ בטבת תש״ב (28.12.1941) בספי שבמרוקו. הוא למד בבית־הספר היסודי ״אליאנס״ ובבית־ספר תיכון־מקצועי שניהם בעיר הולדתו. אחרי־כן למד בבית־הספר הגבוה ״פטטה״ בצרפת. בשנת תשכ״א (1961), בהיותו בן עשרים, עלה ארצה. ז׳אק נולד למשפחה ידועה בעושרה ובהשכלתה. הוא זכה בחינוך אירופי ויחד עם זאת דאגה משפחתו להקנות לו גם ערכי יהדות. במשך כל שנות לימודיו בבית־הספר, למד גם בישיבה עברית, בשעות אחר הצהריים והערב. כיוון שהיה תלמיד מצטיין, עבר לראבאט ושם המשיך ללמוד במגמה לטכנאות טלפון. הוא עשה חיל רב בלימודיו וזכה במלגה, שאפשרה לו להמשיך את לימודיו בבית־הספר הגבוה ללימודי טכנאות בקזבלאנקה. גם כאן ראה ברכה רבה בעמלו והיה בין ארבעת התלמידים המצטיינים ביותר, שזכו להשלים את לימודיהם בצרפת. הוא היה ילד יפה־תואר וניחן בחן ובקסם אישי רב. הוא אהב בני אדם וכל מי שפגש בו אהבו. הוא גם בורך בעין בוחנת ורגישה, שקלטה דברים, וב״ידי זהב״ שבצעו אותם. מילדותו לא קרה שיתקל במכשיר שלא ידע לתקן אותו ולחדש את פעולתו. אפילו במלאכות הנחשבות ״מלאכות נשיות״ לחלוטין הצליח יפה. הוא ידע לרקום גובלנים מקסימים, לגהץ ואפילו לבשל ארוחות מצוינות. את חדר השנה שלו תכנן בעצמו וגם ביצע חלק מן הבנייה. בכל דרכיו ובכל מעשיו דרש מעצמו את המקסימום ואת המושלם. הוא רצה לחיות חיים מלאים, שאין בהם גם רגע אחד ללא פעילות וחדוות היצירה. הוא למד להעריך את החיים וביקש לעצמו חיים ארוכים ומאושרים עד כמה שאפשר. לארץ עלה בגפו בעקבות אחיו המבוגר ממנו, שעלה לפניו. תחילה עשה תקופה מסוימת באולפן לעברית באחד הקיבוצים ואחר־כך עבר לנתניה, כדי למצוא עבודה במקצועו. הוא לא הצליח למצוא עבודה כלבבו במרכז הארץ ולכן עבר לדימונה, שם נתקבל לעבודה כחשמלאי. הוא היה גאה בעובדה שלא נעזר באיש כדי להסתדר בארץ. הכל עשה בכוחות עצמו. לא היה לו שום קשר עם משפחתו, אשר חלקה נותר במרוקו וחלקה בצרפת. הוא גם לא נעזר במוסדות השונים. בעבודתו זו החזיק עד שהגיע מועד גיוסו.

ז׳אק גויס לצה״ל בתחילת פברואר 1963 והוצב לחיל ההנדסה. לאחר סיום הטירונות, השלים קורס חבלנים בהצטיינות. הוא היה חבלן מקצועי מעולה, שעבד בביטחון הנקנה מתוך ניסיון עשיר, אך גם מתוך זהירות רבה. גם בצבא היה תאב־חיים ורצה לחיות חיים שלמים ומלאים. הוא לא ניאות לצאת לקורס קצינים, למרות בקשותיהם החוזרות ונשנות של מפקדיו, כיוון שהאמין כי כחוגר חייו בטוחים יותר. מפקדיו מעידים עליו שהיה חייל למופת, אשר ביצע את כל המוטל עליו ללא דופי. בזכות מזגו הנוח ואישיותו האופטימית התחבב על מפקדיו ועל חבריו לנשק כאחד.

לאחר שהשתחרר מהשירות הסדיר, נשא את סימה, חברתו, לאישה ויחד אתה בנה בית מלא אהבה וחום. לאחר הולדת בנם הבכור, עוד גדלה האהבה בין בני הזוג וחייהם המשותפים הגיעו לשיאים, אשר לפנים לא שיערו את קיומם. לאחר שהלכו

והתבססו מבחינה כלכלית החליטו על הגדלת המשפחה, חלום אשר ז'אק כבר לא זכה לראות בהתגשמותו. במלחמת יום הכיפורים השתתף ז'אק בקרבות הבלימה וההבקעה ברמת הגולן. ביום כ"ב בתשרי תשל"ד (18.10.1973) נפגע בהפגזה ארטילרית ומת מפצעיו. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין ברעננה. השאיר אחריו אישה ובן, בנו השני נולד לאחר נופלו ונקרא על שמו, הורים, שתי אחיות ושלושה אחים. לאחר נופלו הועלה לדרגת רב־טוראי.

הררי, גיל

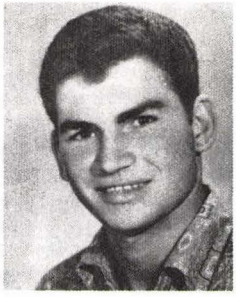

גיל (גילי), בן מתילדה (מולי) ועבדו (אדוארד), נולד ביום י"ג באדר תשי"ג (28.2.1953) בקהיר שבמצרים ועלה ארצה עם משפחתו בשנת תשי"ז (1957). הוא למד בבית־הספר היסודי על־שם גורדון בחולון ובבית־הספר תל־נורדאו בתל־אביב. אחרי־כן סיים את לימודיו בבית־הספר התיכון בקבוצת חולדה. גיל היה תלמיד טוב ומתמיד, והיה אהוב על מוריו על שהתייחס ללימודים ברצינות ובכובד ראש. הוא היה חובב ספורט ונמנה עם חברי נבחרת הכדורסל של הפועל חולדה, אך היה גם נלהב למשחק הכדורגל, וידע בעל־פה מאות שיאים והישגים בתחום הספורט. הוא אהב לחזות בסרטי קולנוע והרבה לקרוא ספרים בתחומים רבים. את זמנו הפנוי הקדיש להאזנה למוסיקה, לשירים ובמיוחד לשירי להקת "כוורת". גיל ניחן בזיכרון מצוין, ובזיכרונו אצר פרטי־פרטים בתחומים שונים. הוא ידע לקשור שיחה עם אנשים רבים בעניינים שונים, ודבריו היו ערוכים בהיגיון ובטעם. כך רכש לו חברים וידידים, שאהבו לארח לו חברה, והוא גמל להם בעזרה רבה, בעצה ובמעשה. הוא היה נעים הליכות והצטיין באורך־רוח ובסבלנות מרובה. לכל אדם ידע לפנות באדיבות ובנימוס, מקפיד שלא לפגוע בו ולא להכעיסו. הוא לא היה בררן ואהב את הפשטות, אך במעשיו שקד על הדייקנות. כל מלאכה שעשה, עשה באמונה ובקפידה מרובה. היה לו חוש הומור דק ושנון; הוא אהב להתלוצץ וידע לומר דברי בדיחות בזמן הנכון ובמקום המתאים.

גיל גויס לצה"ל בתחילת נובמבר 1971. תחילה ביקש להתנדב לשרת בקומנדו הימי, אך הוצב לחטיבת "גולני". בטירונות היה חניך מצטיין ולאחר הטירונות השתלם בקורס מ"כים. הוא היה סמל מחלקה מצוין, אחראי ומסור לתפקידו, ומחלקתו הייתה המחלקה הממושמעת והמאורגנת ביותר בפלוגה. הוא לא הקפיד על גינוני משמעת אך דרש ביצוע מדויק, היה אהוב מאוד על פקודיו והיה להם חבר ואיש סוד. הוא נמנה עם חברי נבחרת הכדורסל שהשתתפה באליפות צה"ל. בעבור חלקו בפעילות מבצעית הוענק לו "אות השירות המבצעי". כשפרצה מלחמת יום־הכיפורים נשלח עם אנשי יחידתו לחזית ברמת הגולן. ביום כ"ד בתשרי תשל"ד (20.10.1973) נפל גיל בקרב ליד מזרעת־בית־ג'אן. בהפגזה פתאומית פגע טיל בראשו והוא נהרג במקום. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־הקברות הצבאי בקרית־שאול. השאיר אחריו אב, אם ואח. לאחר נופלו הועלה לדרגת סמל־ראשון.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה כתב מפקדו: "גיל ז"ל נלחם כמי שיודע למען מה הוא נלחם – באומץ, בגבורה, במסירות ובהקרבה".
קבוצתו הוציאה לאור חוברת לזכר חללי הקבוצה, שנפלו במלחמת יום־הכיפורים וגיל בתוכם.

הררי, חיים

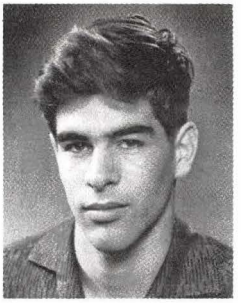
חיים, בן חוטה וציון, נולד ביום כ"ו בסיון תש"ו (25.6.1946) בגבס שבטוניסיה. הוא עלה לארץ בשנת 1956 וכאן למד בבית־הספר היסודי "עלומים" ובבית־הספר התיכון "עמל" בדימונה. חיים אהב ספורט, ובעיקר שחייה והרמת משקולות, והיה לו אוסף בולים, שטיפח אותו ואחרי כן נתנו לאחיו. אחרי סיום לימודיו בבית־הספר היסודי, למד והשתלם בכמה מקצועות – מסגרות, רתכות וחרטות. הוא היה צעיר אוהב חיים ועליז, אהב לתופף ולנגן והיה הרוח החיה במסיבות ובפגישות חברה.

חיים גויס לצה"ל במחצית פברואר 1964 והוצב לחיל ההנדסה. הוא סיים בהצלחה קורס פלסים ובמלחמת ששת הימים השתתף בקרבות בחזית סוריה ובחזית ירדן.

אחרי ששוחרר מהשירות הסדיר בצה"ל נשא אישה, הקים בית בדימונה ועבד כמסגר מכני במפעל "טמפו" בירוחם. הוא היה מסור מאוד למשפחתו וגאה בשלושת בניו והיה לעזר רב לעשרה אחיו ואחיותיו הצעירים ממנו. תמיד היה חביב מאוד אל חבריו ומסור למשפחתו, לרעייתו ולילדיו, לאחיו ולאחיותיו הרבים. במלחמת יום הכיפורים היה חיים חייל בגדוד הנדסה והשתתף בקרבות הבלימה נגד המצרים בחזית סיני. ביום י"ב בתשרי תשל"ד (8.10.1973), בעת הנחת מוקשים בגזרה הצפונית של תעלת סואץ, נפגע חיים ונהרג. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בבאר־שבע. השאיר אחריו אישה ושלושה בנים ומשפחה ענפה. לאחר נופלו הועלה לדרגת סמל.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה כתב מפקדו, כי חיים מילא את המשימות שהוטלו עליו בהצטיינות ובאומץ לב הראויים להערכה; שר הביטחון משה דיין כתב לאלמנתו, כי חיים היה חייל טוב וחבר נאמן, אהוד על כל מי שהכירו.

הררי, נדב

נדב, בן לאה ושמחה, נולד ביום כ״ז באב תש״ז (13.8.1947) בקיבוץ אלונים. מילדותו בלט ברגישותו, בעזרתו לזולת ובאהבת הטבע. אהב את התנ״ך והייתה לו נטייה לשירה ולספרות עברית. היה הרוח החיה בפגישות, במסיבות, בטיולים, ובפיקניקים. עוד מילדותו ערך הצגות לילדים בבית המשפחה בקרית־טבעון. משחר נעוריו היה חבר ופעיל בתנועת הנוער העובד והלומד והיה ממיסדי גרעין ״קדש״. עם סיום לימודיו התיכוניים בבית הספר ״חוגים״ בחיפה, הצטרף עם חברי הגרעין למשק יפתח.

שירת בצה״ל במסגרת נח״ל־שריון ובמלחמת ששת הימים לחם במתחמי אום־כתף, בעזה וברפיח. לאחר המלחמה שירת תקופה ארוכה במוצב מבודד על גדות תעלת סואץ.

במשק יפתח עבד בענף המטעים, הנחה מסיבות בחן ובהומור ואף תרם פיליטון משלו להצלחת המסיבה. כתב שירים ורשימות, שהצטיינו בכושר הבעה בתיאור חי וסגוני. הדריך בשליחות התנועה בקני יד־אליהו ויפו. ביפתח ריכז את הפעולות החברתיות של בני המשק הבוגרים ויצא אתם לפעולות ומסעות. במשק יפתח נשא לאישה את בכורת המשק, נגה לבית לדין, והקים קן משפחתי נעים וחמים. כאן נולד בנו בכורו רועי, שבטיפולו ובחינוכו השקיע הרבה אהבה. בחפשם אתגר עברו נגה ונדב למושב חצבה אשר בערבה ושם השקיעו את אונם ומרצם בהקמת המשק. נלחמו בפגעי טבע ויכלו להם. כשפקדה את המשק קרה קשה, אשר איימה להשמיד את היבול, עבד ללא ליאות במשך ששים שעות בהבערת צמיגים ישנים ובהמטרה. ואכן הצליח להציל את היבול. הייתה בנדב מזיגה של יופי גברי ויופי פנימי־רוחני. טוב לב, חרוץ, עוזר לזולת בעת צרה, בעל ידע רב, כושר ביטוי ותבונת כפיים. ביום הכיפורים הצטרף ליחידתו בחיל השריון. נלחם בקרבות עזים, עקובים מדם וכך חצו את תעלת סואץ. אמיץ היה ולא ידע פחד. מפקדיו וחבריו מספרים על עוז־רוחו, על תושייתו בקרבות ועל דאגתו לחבריו. ביום כ״ח בתשרי תשל״ד (24.10.1973), בקרבות הקשים בעיר סואץ שמר על מוראל היחידה, נלחם בחירוף נפש, ירד יחידי לסמטאות העיר, בתורו אחר צלפים מצריים מסתתרים, וביציאה מהעיר סואץ נפגע מיריית צלף מצרי. הובא למנוחת־עולמים בבית־הקברות הצבאי בקרית־שאול ביום שבו חל יום הולדתו. הניח אישה – נגה ושני בנים – רועי וגל (שנולד מספר חדשים לאחר נפילתו).

משפחתו וחבריו הקימו לזכרו מפעל ספריות בישובים מרוחקים ע״ש נדב הררי ז״ל. הצטרפו עד כה יותר מארבע מאות משפחות, שבעה־עשר משקים וכו׳. הוקמו ופועלות חמש־עשרה ספריות מהן: חמש ברמת הגולן, שלוש באצבע הגליל, שתיים בבקעת הירדן, שתיים בדימונה ושלוש בערבה. עד כה נמנו בספריות שישים אלף ספרים.

הררי, נמרוד

נמרוד, בן אשרה ויוסף, נולד ביום ב' באלול תשי"ד (31.8.1954) במושב אביחיל. מודי, כפי שכונה מילדותו, היה דור שביעי בארץ ודור שלישי למייסדי כפר־אביחיל. הוא למד בגן־הילדים ובבית־הספר היסודי שבמקום. כותבת הגננת: "לו יכולתי לספר על העתיד הנשקף לנער מבריק זה... מודי הקטן התבלט בתבונה שלו בגן, בשליטה העצמית ובשיקול הדעת שהיה הולם ילד גדול ממנו, ויחד עם זאת ייחדו אותו התמימות והטוהר של גיל הילדות... הוא היה הידען הקטן שלנו והתבלט מאוד במחזור שלו". בתפיסתו וקליטתו המהירה, בכישוריו ובהישגיו בלט בכל מקום. טרם מלאו לו י"ג שנים וכבר חיפש אתגרים. למרות שמגיל צעיר הרכיב משקפיים וידע שלטיס לא יכשר, לא ויתר על רעיון הטיסה. עזה הייתה כמיהתו לשחקים ובכל רגע של פנאי קרא והתעניין בנושא. תחילה במשחק ואחר־כך בפעילות ממש. משבגר עבד ולמד טיסה במסגרת אזרחית עד הגיעו לטיסת ה"סולו" הנכספת, אותה עמד לבצע שבועיים לאחר יום־הכיפורים. נתוניו הגופניים בגיל הנערות (קטן קומה לעומת בני גילו), העמידוהו פעמים רבות במבחנים קשים. אך כל קושי כזה היה בחזקת אתגר נוסף. ומכולם יצא וידו על העליונה. מודי בחר ללמוד בפנימייה הצבאית (ליד הגמנסיה "הרצליה") כאשר נימוקו העיקרי: "שם זה מאמץ. שם יש אתגר בלימודים ובאימונים. במסגרת הפנימייה יש התמודדות". הוא סיים בהצלחה מגמת אלקטרוניקה. כותבת מורתו מהגמנסיה: "כתב ידך היה פנינים משובצות... כל־כך נעים היה לקרוא עבודות משלך. ידעת את סוד הצמצום, בבחינת מועט המחזיק את המרובה, כפי שאתה עצמך הנך קטן־גוף, מעט המחזיק את המרובה – רוב חכמה, רוב טוב וכוח רצון, רוב הומור ורוב טובה ואופטימיזם ושמחת חיים. הצביעו עליך כעל הפלא השביעי". ומפקד הפנימייה: "לא קלה הייתה דרכו של נמרוד בפנימייה. בהיותו נמוך מבני גילו, צנום קמעה, מצא עצמו נאבק בתחומים אשר לחבריו קל היה יותר להתמודד עמהם – באימונים צבאיים, בפעילות גופנית ועוד. ברם, עקב סגולותיו האישיות, חוסנו הנפשי כבן כפר וכמי שספג בבית הוריו אווירה ישראלית ואהבת מולדת, נאבק והצליח לתפוס מקום בולט בקרב חבריו לפלוגה, בעיקר בשנים האחרונות להיותו בפנימייה. בנמרוד בלטה במיוחד התכונה אותה שאפנו להקנות לחניכינו והיא – האומץ לומר גלויות ולבקר מעשי מפקדים ומורים, ביקורת בונה ולא ביקורת לשם ביקורת". ומוסיף מפקדו בעת המלחמה: "נמרוד היה חניך שלי בקורס מפקדי טנקים, שאותו סיים בהצטיינות. אחר נשלח לקורס קצינים, שממנו נקרא, ערב יום הכיפורים, אל המלחמה. הוא עזר לי לנהל את הקרבות. כאמור, הכרתיו עוד מתקופת היותו חניך וכבר אז הייתה לי, למען האמת, הערצה מסוימת אליו כאדם וחייל". מבית־הספר לקצינים הביאו, לאחר המלחמה, את עבודותיו כחניך. "כבוד לנו להביא לכם עבודות מצטיינות אלה"... כך אמרו. "מודי – אתה אדם נפלא". "אותך לקחו ממני, אבל את החוויה שהייתה לי בכך שהכרתי אותך, אף אחד לא יקח ממני... אתה כל־כך רגשן ורגיש ועם זאת כל־כך מאופק" – דברי חבר. ומוסיפה חברה: "מתחת למעטה

של בחור יהיר וגאה, הסתתרה נשמה פגיעה ורגישה... הוא קלט ונתן חום ואהבה ורגש". בכל יום מעשרת ימי הקרבות, בהם היה בקו הראשון, כתב הביתה גלויה (גם אם היה זה על גבי קרע קרטון מקופסת תחמושת). מעין פקודת־יום, צוואה או משאלה. "תוך ישיבה בטנק, בין התקפה לבלימה... ובעת הפוגת מה מהפגזות". תעודות של בן אוהב ומסור עד כלות הנשמה, למשפחה, לעם ולארץ. ביום ל' בתשרי תשל"ד (26.10.1973) נפל נמרוד בקרב והובא למנוחת־עולמים בבית־הקברות באביחיל. ב"אדמת הקודש" (כך קרא לחול) שיחק בגן הילדים ובה מנוחתו.

הרש, דב

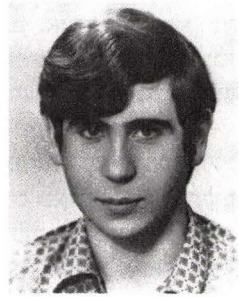
דב (דובי), בן רחל ואברהם, נולד ביום כ"ו באייר תש"ז (16.5.1947) בעפולה. הוא גדל וחונך בבירת העמק וסיים בה את לימודיו בבית הספר המחוזי. הוא היה חבר במועדון התעופה של הגדנ"ע בעפולה. מילדותו חלם על הטיס, אהב מטוסים ודאונים לסוגיהם, נהג לבנות טיסנים ובכל עת שמזג האוויר הרשה זאת, נהג לצאת עם חבריו לאימוני דאיה. כן הקדיש זמן ללימוד חומר על מטוסים ומנועיהם. עלם נאה היה, גבה קומה וספורטאי מעולה. בשעתו היה חבר קבוצת הכדורסל של "הפועל" עפולה ותוך זמן קצר הצטיין כאחד משחקניה הטובים. בין חבריו היה ידוע כישר־לב, רע מסור, בעל אוזן קשבת ואיש חברה למופת.

דב גויס לצה"ל בסוף יולי 1965, אחרי שעמד במבדקים נשלח לקורס טיס. אולם מה גדול היה שברון לבו כשלא עמד בשלב הראשון של הקורס ונאלץ לעזבו. החלום שחלם מילדותו התנפץ פתאום לרסיסים, ואם כי לא חדל מלעסוק בדאייה בחופשותיו ובתחום הטיס בכלל, מצא את עצמו מחוץ לקורס הנכסף. הוא התנדב איפוא לחיל השריון, השלים קורס מקצועות־שריון והוסמך כנהג "פאטון", ובחודש מרס 1966 נשלח לקורס מפקדי טנקים. במלחמת ששת הימים לחם דובי כמפקד טנק בחזית סיני ובקרב על כיבוש קנטרה נפצע. אחרי שהחלים מפציעיו הוצע לו לעבור לחיל אחר ולתפקיד נוח יותר, אולם הוא נלחם בכל כוחותיו, עבר טיפולים רבים והצליח להחזיר את הפרופיל הרפואי הגבוה שלו ולהישאר בחיל. בכל תקופת שירותו, גם בתקופות של לחץ באימונים ובמבצעים לא זנח את תחביב הצילום. הוא הנציח במצלמתו את המראות המרהיבים של מרחבי הנגב והתמונות שצילם מעידות על נפש רגישה ותחושה עמוקה ליופי ולמקוריות. בתעודת השחרור נאמר עליו: "מפקד מעולה, בעל כושר ביצוע מצוין; ממושמע ונאמן למשימות המוטלות עליו. השתתף בצורה יוצאת מן הכלל במלחמת ששת הימים ובתקריות בתעלת סואץ".

במחצית יולי 1968 שוחרר דובי מן השירות הסדיר בצה"ל. שלושה חודשים לאחר שחרורו התקבל לקורס טכנאי רנטגן בבית־חולים "קפלן" ושם פגש בחברתו דורית, שעבדה בבית־החולים. העיר עפולה לא שכחה את שחקן הכדורסל הגבוה והמחונן שלה וראשי מועדון "הפועל" פנו אל דובי והציעו לו לחזור לעירו ולקבוצתו.

בשנת 1971, אחרי נשואיו עם דורית, עברו השניים לעבוד בבית החולים בעפולה ודובי השתתף במשחקי קבוצתו כשחקן וכמאמן. בשנת 1973 עבר קורס מאמני כדורסל במדרשת וינגייט והחל לאמן את קבוצות הנערים של "הפועל" בעפולה ובקבוצת חפצי־בה. דובי היה בעל מסור למופת, בן אוהב להוריו וידיד נערץ על כל חבריו. הייתה בו הגינות רבה ויושר ונכונות להבין את הזולת. הוא היה מדריך נערץ על חניכיו, וטכנאי מעולה, שרכש מקום נכבד במחלקת הרנטגן של בית החולים. חבריו לעבודה העריצו את הידע המקצועי שלו וחוליו העריכו את גישתו ויחסו החם אליהם. כשפרצה מלחמת יום הכיפורים נשלח דובי עם גדודו לחזית, לאזור מוכר לו היטב, שכן נלחם שם רק שבע שנים קודם לכן. הוא יצא מהבית כשרוחו טובה עליו ובלבו אמונה מלאה בניצחון. הוא השתתף בקרבות הבלימה נגד המצרים, ובקרב שהתחולל ביום י"ב בתשרי תשל"ד (8.10.1973), בהסתערות על אזור פירדאן, נתקל הגדוד באש תופת מכל סוגי הנשק. הגדוד השיב מלחמה שערה ובקרב העז נפגע הטנק של דובי והוא נהרג. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בעפולה. השאיר אחריו אישה ובת (שנולדה אחרי מותו), הורים ואח. לאחר נופלו הועלה לדרגת סמל־ראשון.

הרשמן, אהרון

אהרון (אהר'לה), בן בתיה ויוסף, מניצולי השואה, נולד ביום ל' בסיון תשי"ג (13.6.1953) ברמת־גן. הוא למד בבית־הספר היסודי "החשמונאים" ברמת־גן ואחרי־כן המשיך בלימודיו בבית־הספר התיכון על־שם קלעי בגבעתיים, במגמה הריאלית. אהרון היה תלמיד חרוץ, והצטיין במקצועות הפיסיקה, המתמטיקה והכימיה, והיה אהוב על מוריו ועל חבריו. מורתו מספרת עליו, שהיה בו "מיזוג של חכמה, של חריצות ושל צניעות, הוא ידע לשקוד על לימודיו, ובהבנה ראה את עיקר הישגיו". הרבה מאמרים כתב, שעסקו בתחומים שונים, כגון: מלחמת ששת הימים, האמת, השחמט, בר־המצווה במורשת ישראל. הוא היה חבר בתנועת הנוער העובד והלומד, ובחופשות הקיץ התנדב לסייע בעבודה במשקים. אהרון היה חובב ספורט והיה נלהב למשחק הטניס, אהב לשחק שחמט ולהאזין למוסיקת ג'ז. חובב טבע היה, השתתף בצעדות רבות, טייל ברחבי הארץ והרבה לצלם מנופיה. הוא התעניין בתחומי מדע רבים: בהיסטוריה, במתמטיקה, בביולוגיה, בבוטניקה, בהיפנוזה ובגרפולוגיה. דעותיו היו מקוריות ורחוקות ממוסכמות והוא אהב להתווכח, כדי להגיע לחקר האמת וכדי לספק את סקרנותו המדעית. תמיד הקפיד מאוד ודייק במלאכתו ועשה אותה בנאמנות וביסודיות. הוא היה אנין טעם אך אהב את הפשטות; צנוע היה, ישר דרך ובעל מצפון, דובר אמת, נעים־הליכות ואדיב. לבני משפחתו היה בן מסור, אח נאמן וידיד טוב.

אהרון גויס לצה"ל במחצית נובמבר 1971 והוצב לחיל ההנדסה. לאחר סיום

הטירונות השתלם בקורס למקצועות טנק "פאטון" ובקורס למפקדי טנק "פאטון". כחייל היה אחראי ומסור לתפקידו, וחבר נאמן לאנשי צוותו. מפקדו העיד עליו, שהיה "חייל מצטיין, עניו וצנוע בהליכותיו, רציני וממושמע, ועזר לכל אשר פנה אליו". חברו סיפר עליו שהיה "שקט ושליו וידע להתגבר על הקשיים שניצבו לפניו. הוא היה בעל תושייה וקר־רוח וידע להרגיע את פקודיו". על פעילותו במבצעים הוענק לו "אות השירות המבצעי". במלחמת יום הכיפורים השתתף אהרון בקרבות הבלימה והפריצה נגד המצרים בחזית סיני. ביום כ' בתשרי תשל"ד (16.10.1973), נפל אהרון בקרב על ציר עכביש. הוא היה מפקד טנק דחפור שהשתתף בפריצת נתיב לכלי הצליחה. טיל־כתף "שמל" פגע בטנק שלו, הטנק עלה בלהבות ואהרון נהרג במקום. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בקרית־שאול. השאיר אחריו אב, אם ואח. לאחר נופלו הועלה לדרגת סמל־ראשון.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה כתב מפקדו: "אהרון היה מפקד טנק מעולה, מסור מאין כמוהו. מפקדיו ופקודיו אהבוהו והעריכוהו. הוא היה מוכשר מאוד בתחומים רבים. הוא ניכר מכל חבריו בטוב לבו ובמסירותו הרבה".

הוריו הוציאו לאור ספר לזכרו ובו דברים על דרכו ועל דמותו, דברי זכרונות, דברי שיר, מכתבים ותצלומים.

הרשקוביץ (עופר), אורל

אורל, בן פני ונפתלי־קלמן, נולד ביום י"ז בניסן תרצ"ו (9.4.1936) ברומניה, סיים את לימודיו בבית־הספר היסודי והתיכון בבוקרשט ועלה לארץ ביוני 1966. אורל התייתם מאביו כשהיה בן חמש. האב מת על קידוש השם בטבח שעשו שותפי הנאצים בבוקרשט ואורל חונך על־ידי אמו ועל־ידי אביו החורג. ניתן לו חינוך יהודי וכללי והוא השתלם גם בבית־ספר מקצועי. הוא היה חובב ספורט, בעיקר אהב שחייה והקדיש לכך זמן רב. תחביבו העיקרי של אורל היה כתיבת שירה. מילדות חיבר שירים וכאשר יצא מרומניה בדרכו לישראל, השאיר שם אחריו את כל קובצי שיריו אצל ידידיו. ברומניה לא התקבל אורל ללימודים באוניברסיטה בגלל יהדותו. לכן עבד כטכנאי בטלביזיה המקומית ופוטר אף מעבודתו זו, וממקומות עבודה אחרים, אחרי שהגיש בקשות לעלות לישראל. בשנת 1957 התגייס לצבא הרומני כדי למלא את חובתו, אך שוחרר סמוך לתום תקופת שירותו, כאשר נודע שיש לו אח בישראל. אחרי שעלה לישראל, סיים אורל את לימודיו באולפן. הוא הצטיין בלימודים, למד עברית מהר ואף הספיק לחבר שירים בשפתו החדשה.

אורל גויס לצה"ל בדצמבר 1967, אך שירת תקופה קצרה בלבד, כיוון שכבר שירת בצבא זר.

אחרי ששוחרר מהשירות הסדיר עבד במקומות שונים; היה מוכס בנמל אשדוד ועבד במפעל. כאשר הוקמה הטלביזיה הישראלית, היה בין ראשוני הטכנאים בה,

בזכות הניסיון שרכש בעבודתו בטלביזיה הרומנית. אורל היה עובד חרוץ ומסור. הוא אהב את מקצועו – טכנאי־קול במחלקת החדשות של הטלביזיה בתל־אביב – ותמיד היה ראשון ונכון לכל משימה שהוטלה עליו. הוא היה איש נוח לבריות, נאמן ומסור למשפחתו, לרעייתו ולשתי בנותיו ובעיקר לאמו, שגידלה וטפחה אותו בדאגה רבה. בעבודה היה חבר טוב, ישר ובעל מצפון. במלחמת יום הכיפורים יצא אורל עם צוות טלביזיה לסקר את המלחמה בדרום. הוא נשלח להצטרף לעוצבת־שריון בסיני ובדרך אליה, סמוך לאל עריש, נפל בעת מילוי תפקידו ביום י' בתשרי תשל"ד (6.10.1973). הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין הצבאי בקרית־שאול. השאיר אחריו אישה ושתי בנות. אחרי מותו הועלה לדרגת רב־טוראי.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה כתב שר הביטחון משה דיין, כי אורל היה חייל מסור, חבר נאמן ואהוב על מפקדיו ועל חבריו לנשק.

הרשקוביץ, יוסף

יוסף, בן צפורה ויצחק, נולד ביום כ"ו בכסלו תשי"ג (14.12.1952) בתל־אביב ולמד בבית־הספר היסודי "גיבורי ישראל" ובבית־הספר "התיכון־עירוני ט" בתל־אביב. יוסף היה פעיל בתנועת הצופים בתל־אביב, תחילה כחניך ואחרי־כן כמדריך לחניכים צעירים. הוא היה נער חברותי, מוקף תמיד ידידים וחברים, שעם רבים מהם שמר על קשרים הדוקים גם בעת שירותו בצבא. בני משפחתו ומוריו העידו עליו שהיה נער צנוע, ועם זה גלוי ואוהב אמת, שלא נרתע מעולם מהבעת דעותיו. בשנות לימודיו בבית־הספר התיכון היה יוסף תלמיד טוב ועמל רבות לזכות בציונים גבוהים, כדי שיוכל להמשיך בלימודים במוסד אקדמי.

יוסף גויס לצה"ל בראשית ינואר 1971 והוצב לחיל השריון. הוא היה איש צוות בטנק "פטון" ועבר קורס מפקדי טנקים. ביחידתו היה חייל מצטיין, אהוב על מפקדיו ועל חייליו והגיע לדרגת סמל־ראשון. את רוב תקופת שירותו עשה בקו התעלה, וכשהיה למפקד טנק, נחשב לאחד מטובי המפקדים בפלוגתו. בחופשותיו הרבה יוסף לעשות בחברת בני משפחתו וחבריו מתקופת הלימודים. הוא היה מסור מאוד להוריו ויחד עמם טווה תכניות לגבי העבודה אחרי השחרור ולגבי הלימודים באוניברסיטה. בפלוגת הטנקים שלו היה יוסף, שכונה בפי חבריו הרשקו, מוקד חברתי וכולם בקשו את קרבתו, בזכות חביבותו, טוב לבו וההומור שלו. במלחמת יום הכיפורים היה יוסף מפקד טנק בעוצבת שריון, שלחמה בגזרה הדרומית של תעלת סואץ. חבריו שפעלו בטנקים לידו זוכרים את התנהגותו המופתית ואת קור רוחו. בתחילת הקרבות נפגעה כנף הטנק שלו מפגז, והוא דיווח על כך בשקט ובקור רוח והמשיך במשימתו. בהפוגות הקצרות בלחימה, ידע להפיח באנשי הצוות שלו ובחבריו שלווה וביטחון וכך הפיג את מתח הקרב. בשבוע הראשון למלחמה השתתף יוסף בקרבות הבלימה הקשים בדרום תעלת־סואץ. ביום ט"ז בתשרי תשל"ד (12.10.1973), נפגע ונהרג

מפגיעת פגז בטנק שלו, בקרב הבלימה נגד המצרים בציר המיתלה. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בקרית־שאול. השאיר אחריו הורים ואח. לאחר נופלו הועלה לדרגת רב־סמל, והוענק לו ציון לשבח מטעם מפקד האוגדה, על גילוי אומץ לב ודוגמה אישית; וכך תואר המעשה בתעודת הצל"ש: "במלחמת יום־הכיפורים לחם רס"ל יוסף הרשקוביץ ז"ל בתפקיד סמל מחלקת טנקים בחזית סיני. במהלך קרבות הבלימה הסתער רס"ל יוסף הרשקוביץ ז"ל בראש הפלוגה על כוחות שריון של האויב באזור המיתלה, וגרם לאויב אבידות רבות. ביום 12 באוקטובר 1973, בעת הסתערות על יעד שולט, נפגע רס"ל יוסף הרשקוביץ ז"ל ונפל. במעשיו אלה גילה רס"ל יוסף הרשקוביץ ז"ל אומץ לב ודוגמה אישית".

מוריו בבית הספר, חברים לעבודה של הוריו וחבריו ליחידה כתבו שירים ודברי הערכה לדמותו של יוסף.

הרשקוביץ, מרדכי

מרדכי, בן אליזבט ובלה, נולד ביום כ"ד בשבט תש"ו (26.1.1946) בקלוז, בירת חבל טרנסילבניה שברומניה. הוא למד בבית־ספר יסודי ובבית־ספר תיכון בעיר הולדתו ואחר־כך עבר לבוקרשט ולמד שם שנה אחת בטכניון. הגדולה בחוויות חייו של מוטי היתה, ללא ספק, עלייתו ארצה. החל משנת 1958 נאבקה משפחתו, במשך שש שנים ארוכות, על קבלת היתר עלייה. ילדותו ברומניה הייתה מאושרת וחסרת דאגות. הוא למד כמו כל ילד ואף זכה להגיע וללמוד בבית־הספר הגבוה לטכנולוגיה של רומניה. כל השערים היו פתוחים לפניו והוא לא סבל מאפליה עקב מוצאו. למרות זאת לא מצא מנוחה לנפשו וידע כל הזמן שמולדתו האמיתית נמצאת במקום אחר. כשקיבל לבסוף את היתר העלייה, לא היה אדם מאושר ממנו. לאחר שהגיע ארצה במחצית יולי 1964, עשה שישה חודשים באולפן בקיבוץ עין־דור, כדי ללמוד את השפה העברית. בחיבור שכתב באולפן תיאר מוטי את עצמו כבן החוזר לארצו, לאחר שנות נדודים רבות, והוא נחוש בהחלטתו, להתגבר על כל הקשיים ולבנות בה את ביתו, מתוך ההכרה ששב לארץ אבותיו. לאחר תום תקופת הלימודים באולפן, התחיל לנסוע בארץ לאורכה ולרוחבה. צמאונו לדעת אותה לא ידע גבול. הוא התפעל מצורת ניצול אוצרות הטבע בארץ ומן הקצב והתנופה של בניית מגורים לעולים החדשים. החקלאות המפותחת והפרחת המדבר הדהימו אותו והוא נמלא שמחה על שזכה להצטרף לבני עמו בארצם המתחדשת. עד מהרה מצא את מקומו בארץ, ובזכות רוחו הטובה וגישתו האופטימית לחיים התחבב על הבריות. הוא אהב לעזור לזולת והקדיש תשומת לב ואהבה לחבריו החדשים. מוטי עשה הכל מתוך ענווה רבה, כמעט בהחבא, כך שרק לאחר מותו הרגישו רבים מה גדולה האבדה שאבדו. הוא היה בן מסור ונאמן למשפחתו, וקשרים הדוקים של אהבה ומסירות שררו בינו לבין הוריו, וכעבור זמן – בינו לבין אשתו מרים. בין שתי אהבות אלה, למולדת ולמשפחה, חילק מוטי את כל

חייו. לאחר שסיים את לימודיו באולפן וטייל בארץ, עמד בפני שתי אפשרויות בחירה: להמשיך את לימודיו בטכניון או למלא את חובת השירות בצבא. כמובן מאליו בחר מוטי ללא היסוס באפשרות השנייה.

מרדכי גויס לצה"ל במחצית פברואר 1965 והוצב לחיל השריון. לאחר סיום הטירונות, השלים קורס יסוד במקצועות השריון והשתלם כמש"ק בחיל הרגלים המשוריין. כיוון שהיה חייל טוב ולוחם בעל תושייה, נשלח, לאחר תקופת שירות קצרה יחסית, לקורס מפקדי כיתות. עד מהרה עמדו מפקדיו על סגולותיו כמפקד ושלחו אותו לקורס קצינים, אבל הוא לא הצליח לסיימו, מאחר שחלה בצהבת ונאלץ לעזוב את הקורס באמצע.

בתום תקופת שירותו הסדיר, השתחרר והחל עובד במלון "הילטון" בתל־אביב. כשנה אחרי־כן נשא לאישה את חברתו מרים שהכירה במסגרת שירותו הצבאי, ויחד אתה הקים את ביתו. הוא חידש את לימודיו בטכניון בחיפה, אך לאחר שהעתיק את מגוריו לפתח־תקוה, המשיך ללמוד במכון לטכנולוגיה בחולון. קשריו עם הוריו לא נותקו בעקבות נישואיו. הוא נכנס לשותפות עם הוריו בבית־מלאכה לקונפקציה שבהנהלתם. באותה תקופה נולדה בתו הבכורה אפרת. מלחמת יום־הכיפורים פרצה בהיותו בשנת לימודיו האחרונה. במלחמה השתתף מוטי בקרבות הבלימה והפריצה בגזרה המרכזית בסיני, בתפקיד מש"ק חרמ"ש. בקרב שהתחולל ביום כ"ו בתשרי תשל"ד (17.10.1973) נפגע הזחל"ם שלו על־ידי טיל והוא נהרג. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין הצבאי בקרית־שאול. השאיר אחריו אישה, בן ובת והורים.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה כתב שר הבטחון: "הוא היה חייל מצוין וחבר מסור. מרדכי היה אהוב על כל מי שהכירו".

הרשקוביץ, פרידה

פרידה, בת ברטה והרש, נולדה ביום כ"ו בסיון תשי"ד (27.7.1954) בכפר־סבא ולמדה בבית־הספר היסודי האזורי נוה־ימין ובבית הספר החקלאי מקוה ישראל. פרידה הייתה תלמידה טובה, נערה חברותית ואהובה מאוד על חבריה וחברותיה הרבים. היא הייתה עליזה ואוהבת חיים ומוכנה תמיד לעזור לבני משפחתה ולששת אחיה ואחיותיה.

פרידה גויסה לצה"ל בסוף יולי 1972. לאחר שהשלימה קורס נהגות, שירתה כנהגת בבסיס הדרכה של חיל התותחנים. היא הייתה חיילת מצטיינת, מלאה תפקידים שונים ביעילות ולעתים עשתה אף יותר משנדרשה בתוקף תפקידה. במלחמת יום הכיפורים עשתה פרידה ימים ולילות כדי לסייע ולעזור לחיילים בבסיס ולעודדם. היא הקדישה זמן רב כדי לטלפן לבני משפחותיהם של הלוחמים ובכך עזרה לשמור על הקשר בין החיילים בחזית לבין משפחותיהם בעורף. כן טפלה בחיילות הצעירות ועזרה להן, ובשל כך ניתן לה הכינוי "אמא של הפקידות". פרידה נפטרה בעת מילוי תפקידה ביום ט' באדר תשל"ד (3.3.1974)

והובאה למנוחת־עולמים בבית־העלמין בפתח־תקוה. השאירה אחריה הורים ושישה אחים ואחיות. אחרי מותה הועלתה לדרגת סמל.

הוריה של פרידה הקימו מפעל הנצחה לזכרה במושב שדה־חמד; חבריה בצבא הוציאו לאור חוברת לזכרה ולזכר חברתה, יהודית סלנט ז"ל, שנפטרה יחד עמה בעת מילוי תפקידן, ובחוברת דברי ידידים וחברים על דמותן.

ואזה, דוד

דוד, בן חתון וסלים, נולד בשנת תש"ו (1946), בעירק ועלה ארצה עם משפחתו בשנת תש"י (1950). הוא החל את לימודיו בבית־הספר היסודי במגדיאל, שם השתקעה משפחתו, אך כשהיה בן שמונה עבר לקיבוץ עין־חרוד מאוחד ושם סיים את חוק לימודיו. דוד הגיע לקיבוץ עין־חרוד יחד עם ארבעה מאחיו ועד מהרה נקלט בקרב ילדי הקיבוץ והיה לאחד מן החבורה. הוא קנה לו הרגלים והליכות של בן קיבוץ ולא ניכר בו שהגיע מארץ זרה ומישוב עירוני. בנעוריו היה הרוח החיה בחברת הילדים בקיבוץ, ראש וראשון לתעלולים, למשחקים ולמעשי השובבות של הנערים. עם זאת נתגלו בו תכונות שהעידו על אצילות נפש, יושר ונאמנות. הוא השתלב בעבודה בקיבוץ, היה חרוץ ובעל מרץ בלתי נדלה. הוא התנדב לכל משימה מיוחדת וכל מרכזי־הענפים בקשו שיעבוד במחיצתם. הוא היה המהיר והזריז שבין העובדים, הצטיין בקטיף הפרי ונטל חלק בחריש ובקטיף הכותנה. אך יותר מכל, הקדיש זמן ומאמץ לטיפוח ענף המדגה, שבו עבד תקופה ארוכה, שלדעת רבים הייתה התקופה היפה בחייו. יומו החל בשעות הבוקר המוקדמות ונמשך עד לשעות המאוחרות של הלילה. הוא עבד בכל מזג אוויר ולא נרתע מהתנאים הקשים ומשעות העבודה הארוכות. דוד עמד במרכז חיי החברה בקיבוץ, תכנן וארגן פעילות תרבותית וחברתית והיה שותף לפעילות החינוכית, כמדריך נוער על חניכיו הצעירים.

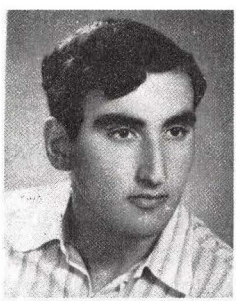
דוד גויס לצה"ל בתחילת נובמבר 1964 והתנדב לחיל הצנחנים. לאחר הטירונות השתתף בקורס צניחה וזכה לענוד כנפי־צנחן. הוא סיים קורס מפקדי כיתות ואחרי־כן סיים בהצלחה קורס קציני חיל הרגלים בבית־הספר לקצינים של צה"ל, והוענקה לו דרגת סגן־משנה. דוד, שהתקשה בתחילה להסתגל למשמעת הצבאית, הפך להיות קצין אחראי, שהקפיד על ביצוע מושלם וקפדני של הפקודות ועל כל כללי המשמעת הצבאית. הוא שירת כמפקד מחלקת צנחנים ובמסגרת תפקידו הועלה לדרגת סגן.

בתחילת מאי 1967 שוחרר דוד מהשירות הסדיר והוצב ליחידת צנחני מילואים. ביחידה זו היה נקרא לתקופות של שירות מילואים ועמה לחם במלחמת ששת הימים ומלחמת ההתשה. דוד חיפש אתגרים וביקש נסיונות חדשים ומעניינים ולכן, אחרי ששוחרר, הצטרף לקבוצת צעירים, שיצאה להקים את קיבוץ מרום־הגולן. הוא היה שותף לחדוות היצירה ולתחושה המיוחדת למקימי יישוב חדש, הנותנים ידם למשימה חלוצית. חיי החברה התוססים שייחדו את הקיבוץ הצעיר וכן האתגר שבעבודה, הם ששבו את לבו של דוד, אך משפג קסמו של המקום החדש והאווירה השתנתה, שב לקיבוץ עין־חרוד. בפעולת צה"ל באי גרין נפלו אחיו דני והטוב שבידידיו — חיים שטורמן. בין דוד ובין חיים נוצרה מערכת יחסים מיוחדת במינה, שהייתה מבוססת על אהבת העם ועל הרצון להכיר ולדעת את הארץ. נפילת האהובים עליו דיכאה אותו מאוד וזמן רב התקשה להשלים עם אובדנם. הוא מצא כי אינו מסוגל להמשיך בעבודה השגרתית ויצא לשנת־חופשה, כדי לחסוך כספים ולצאת לטיול באפריקה ובאירופה. יחד עם חברו אורי החל בסיור ביבשת אפריקה וביקר ביערות העד,

באגמים ובמפלים, צפה בנופים מרהיבים והכיר מקומות חדשים, בעלי־חיים וצמחים זרים. הם סיימו את מסעם בסיור ביבשת אירופה. לאחר ששב מהסיור ביקש לפרוש ממסגרת החיים שהורגל לה בקיבוץ. הוא עבר אל העיר כדי לעבוד וכדי לנסות להוציא לפועל את הרעיונות הרבים שהתגבשו במוחו. היו לו שאיפות רבות ונכונות לעבוד ולהשקיע מאמצים כדי להגשים את מטרותיו. לאחר יום עבודה ארוך היה בא לבית הוריו, שעזב כשהיה נער, ומבלה את זמנו הפנוי בחיק משפחתו. בית זה שימש מרכז להמשך הפעילות הכלכלית הענפה שהחל בה. מזמן לזמן היה שב לבקר בקיבוץ עין־חרוד וחבריו למשק קיוו בסתר לבם כי יחזור לקיבוץ שבו גדל וחונך ובו עוצבה אישיותו. יחד עם חברתו צביה חלם על הקמת משפחה ובניית בית, אך כל תכניותיו הרבות לא התגשמו והרעיונות המקוריים שלו לא יצאו לפועל. במלחמת יום הכיפורים השתתף דוד בקרבות הבלימה וההבקעה נגד המצרים. ביום כ' בתשרי תשל"ד (16.10.1973), השתתפה יחידתו בקרבות להקמת ראש גשר על תעלת סואץ. דוד הוליך באומץ לב ובתעוזה את הכוח שבפיקודו למשימה הקשה של הכשרת השטח לקראת צליחת התעלה, ובקרב זה נפגע ונהרג. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בעין־חרוד. השאיר אחריו הורים, אחים ואחיות. לאחר נופלו הועלה לדרגת סרן.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה כתב מפקד היחידה: "בגדוד שימש כמפקד מחלקה והצטיין במילוי תפקידו. צנוע, שקט ואמיץ – כך הכרנוהו. אהוד ואהוב על פקודיו וזכה למלוא הערכת מפקדיו. עם נפילתו אבד לנו אחד המפקדים הטובים ביותר וידיד נאמן לכל רעיו".

חבריו לקיבוץ עין־חרוד הוציאו לאור חוברת בשם "אחד־עשר בנים" לזכר בני הקיבוץ שנפלו במערכה, ובה כלולים דברים על דמותו.

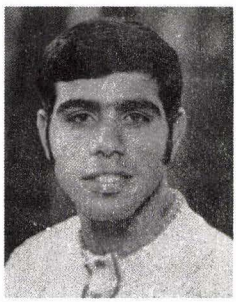
ואעקנין, אשר (מסעוד)

אשר, בן מרגלית וחיים, נולד ביום י"ד בניסן תשי"ב (9.4.1952) בירושלים ולמד בישיבת "קרית ספר". אחרי־כן המשיך בישיבת "פורת יוסף" והשלים את לימודיו בבית־הספר הצבאי להשכלה. אשר היה חכם בתורה כבר מגיל צעיר ועמד במבחנים בשלבי־הלימוד השונים. הוא היה חברותי ועליז, אהב מעשי קונדס והרבה להתלוצץ ולשעשע את חבריו והשתלב בנקל בכל חברה, גם בצבא וגם בחיים האזרחיים. הוא אהב לעזור לזולת ובתקופת שירותו בצבא הפתיע לא פעם את חבריו ואת מפקדיו, בהביאו ליחידה דברים שונים שחסרונם הורגש. הוא היה סקרן וצמא־דעת ומוכן להתאמץ וללכת מרחק רב כדי ללמוד דבר חדש, שעורר את סקרנותו. אשר היה בן נאמן ומסור להוריו ודואג למשפחתו. כתב עליו חברו: "אחת התכונות שאפיינו אותו הייתה הדאגה והאהבה למשפחתו, שהייתה לגביו בבחינת ערך מקודש. הוא היה מוכן לנסוע מאות קילומטרים ובלבד שימלא חובה משפחתית אחת". בילדותו היה נמוך־קומה

ורזה, אך גדל ונהיה גבר חסון, רחב־כתפיים וחזק. לפני גיוסו לצה״ל למד מקצוע דפסות בבית־דפוס ועד מהרה הוסמך להפעיל בעצמו את מכונת־הדפוס.

אשר גויס לצה״ל במחצית נובמבר 1970, לאחר שהגיש ערעור על פסילתו לשירות מפאת ליקוי גופני. הוא הוצב לחיל־האוויר ולאחר סיום הטירונות נשלח לקורס־נהיגה. אחרי־כן הוצב ליחידת טילי נ״מ בתפקיד נהג בסוללת טילים בסיני. ברבות הימים התקדם ועלה עד שהגיע לדרגת סמל. הוא היה חייל מסור ואהוד על חבריו, מילא את תפקידיו בנאמנות ובמסירות ועשה הרבה מעבר לדרישות התפקיד, מבלי להתחשב במכסת שעות או במאמצים שהשקיע בכך. הוא השתדל שלא להדאיג את הוריו ובתקופת המלחמה הקפיד להתקשר אל בני־משפחתו, כדי למסור להם כי שלום לו. ביום כ״ב בשבט תשל״ד (14.2.1974), נפל אשר בעת מילוי תפקידו בסיני והובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין הצבאי בהר־הרצל. השאיר אחריו הורים, אח ואחיות.

ואקנין, יצחק

יצחק (יְצָ׳ק), בן זוהרה ויוסף, נולד ביום ב׳ בתשרי תש״י (25.9.1949) בקזבלנקה שבמרוקו ועלה ארצה עם משפחתו בשנת תשי״ד (1954). הוא למד בבית־ספר ממלכתי־דתי בבית־שאן ובבית־הספר היסודי־דתי ״עמיאל״ בתל־אביב. אחרי־כן המשיך את לימודיו בערב בבית־הספר המקצועי ״אורט״ ביפו, במגמה של נגרות. יצחק, (שבני משפחתו וחבריו כינוהו בשם ״יְצָ׳ק״ ובצבא כינוהו ״איציק״) היה מילדותו שקט, ביישן ונחבא אל הכלים. את מבוקשו אמר בשקט ובנחת, ואף אם נענה בשלילה, לא התרגז וקיבל עליו את הדין. כל עבודה שהוטלה עליו היה ממלא ברצון רב. לאחר שסיים את לימודיו בבית־הספר היסודי, נאלץ לצאת לעבודה בגלל מצבה הכלכלי הקשה של המשפחה. ביום עבד בנגריות שונות כחניך, ובערב למד נגרות בבית־ספר מקצועי ואט־אט התקדם בעבודה. יז׳ק היה חובב כדורגל, ובמיוחד אהד את קבוצת ״בני־יהודה״. כן נהנה לקרוא ספרי מתח.

יצחק גויס לצה״ל בתחילת אוקטובר 1966 והוצב לחיל החימוש. מאחר שאחיו הבכור נפטר בעת שירותו הצבאי בשנת 1956, ביקשו הוריו, שיצחק ישרת קרוב לביתו. לאחר הטירונות הוצב כנהג משאית בבסיס בצריפין ושם עשה את שירותו הסדיר, שבמהלכו השתתף במלחמת ששת הימים. בתעודת השחרור שלו צוין שהוא מילא את תפקידו לשביעות רצון מפקדיו.

לאחר שסיים את שירותו הסדיר, הוצב יצחק לשירות מילואים בגדוד חרמ״ש בחיל השריון. כעבור זמן קצר השתלם יצחק בקורס נהגי זחל״ם ונקבע כנהג זחל״ם בגדוד. הוא אהב את הצבא וכשהיה נקרא לשירות מילואים, היה מזדרז להכין את כל הדרוש זמן רב מראש. לאחר השחרור, חזר יצחק לעבוד כנגר ובאחרונה עבד כמנהל עבודה בנגריה מכנית ביפו. בשנת 1971 נשא אישה והזוג המשיך להתגורר בשכונת

התקוה. כל מיודעיו אמרו עליו כי היה בעל למופת. כשפרצה מלחמת יום הכיפורים, נקרא יצחק ליחידתו והשתתף עמה בקרבות בסיני. ביום י"ט בתשרי (15.10.1973), בעת הסתערות על מארב של חיילי קומנדו מצרים, ליד בלוזה, בגזרה הצפונית של תעלת־סואץ, בדרך למעוז "בודפשט", נפגע יצחק מכדור בלבו ונהרג. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין הצבאי בקרית־שאול. השאיר אחריו אישה ושני בנים (בנו השני נולד יום לפני שנפל, ונקרא על־שמו – יצחק־שלום), הורים וארבעה אחים. לאחר נופלו הועלה לדרגת סמל.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה כתב מפקד גדודו: "יצחק היה מסור ואהוב על חבריו ועל מפקדיו ונפל תוך גילוי אומץ לב וגבורה".

וגנר, דן

דן, בן ניוסיה ויוסף, נולד ביום כ"ח בשבט תש"י (15.2.1950), בכפר־סבא. אותה עת התגוררה משפחתו במושב שדה־ורבורג. הוא למד בבית־הספר היסודי בצופית ואחרי־כן למד בבית־הספר התיכון המקצועי "אורט" בכפר־סבא, במגמה של מסגרות מכנית. דן, שנקרא בפי הכל – דני, היה בעל רגשות עזים וחמים. הוא שפע טוב־לב ואהבה ובזכות תכונות אלו אהבו אנשים להיות במחיצתו. ישר היה בהליכותיו, נהג בכנות וחפש את האמת ואת הצדק. תמיד הצטיין בדרך חשיבה יסודית ומעמיקה ובשיקול דעת רציני ובוגר. היה לו כשרון להבחין בין טפל לעיקר ולברור את הדרך הנכונה ללכת בה. דני היה ידוע בהחלטיות במעשיו ובעמידתו העיקשת על דעותיו והשקפותיו. כשהיה בטוח בצדקתו היה עומד על שלו, דבק באמונתו ומגן בלהט רב על רעיונותיו. הוא סירב להתפשר על דברים שסבר כי הם נכונים ולא היה מוכן לוותר במקום שידע כי הוא הצודק. בסיומו של ויכוח היה הוא משכנע את הזולת בצדקת אמונתו. דני אהב את עבודת האדמה, שכן למד לאהבה כשחי במשק הוריו בשדה־ורבורג. בביתו נהג לגדל פרחים ולטפח גינה למופת. חלומו הגדול היה להקים משק חקלאי כדי לעבד אותו ולגדל בו את הפרחים האהובים עליו ואולם את חלומו זה לא זכה להגשים, אף כי גידל במשך שנה אחת פרחים לייצוא בשטח אדמה חכורה. דני היה ספורטאי מצטיין הוא הרבה לעסוק בשחייה (וזכה בהסמכה כמציל) ונמנה דרך קבע עם סגל קבוצת הכדוריד של "הפועל" פתח־תקוה. כמו כן התאמן בג'ודו ובקראטה, השתתף בהתחרויות רבות והגיע להישגים מעולים בענפי ספורט אלו.

דן גויס לצה"ל במחצית אוקטובר 1967 והוצב לחיל החימוש, שבו יכול היה לנצל את הידע המקצועי שרכש בלימודיו בבית־הספר התיכון. לאחר הטירונות שירת כמסגר בסדנא מרחבית של חיל החימוש בפיקוד המרכז. לאחר שעמד בהצלחה במבדקי הקצינות, סיים את שירותו הסדיר והתנדב לשרת בצבא הקבע במשך שנה אחת. עוד בהיותו בשירת הסדיר בצה"ל נשא לאישה את חברתו עליזה ויחד עמה הקים בכפר־סבא את ביתו. הוא שימש קצין חימוש ביחידת סיור מובחרת של חיל

הרגלים. כמו־כן השתלם בקורס צניחה וזכה לענוד כנפי צנחן. בתוקף תפקידו הועלה לדרגת סגן.

בסוף אוקטובר 1971 שוחרר דני משירות הקבע והוצב לגדוד מילואים של חיל השריון בתפקיד קצין חימוש גדודי. ביחידה זו היה נקרא לתקופות של שירות מילואים. בהיות דני בן עשרים ושתיים נולדה בתו הבכורה שרון וכעבור שלוש שנים נולדה בתו השנייה קרן. הגם שהיה אב בגיל צעיר, ידע דני למלא את חובותיו למשפחתו. הוא היה אב מסור לבנותיו וטיפל בהן בלב חם ואוהב. הוא דאג לביתו במסירות רבה וניכר היה כי משפחתו ניצבת בראש דאגותיו. כשראה כי המשך שירותו בצה"ל ימנע ממנו להיות בחיק המשפחה, העדיף להשתחרר מצבא הקבע. תקופה מסוימת נאלץ לעזור לחותנו, שחלה, בעסק שלו. בינתיים חיפש אפשרות להתיישב בעין־יהב או בפתחת־רפיח ואף מוכן היה לחזור לשרת בצבא, אף־על־פי שיכול היה להרוויח כסף רב במקצועו. במלחמת יום הכיפורים השתתף גדוד החרמ"ש שלו בקרבות הבלימה וההבקעה נגד המצרים בגזרה הצפונית של התעלה. ביום ט"ו בתשרי תשל"ד (11.10.1973) השתתף דן בהסתערות על פלוגת קומנדו של המצרים באיזור קנטרה. בפעולה זו הושמד הכוח המצרי, אך דן נפגע ונהרג. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין הצבאי בכפר־סבא. השאיר אחריו אישה ושתי בנות, הורים ושני אחים. לאחר נופלו הועלה לדרגת סרן.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה כתב מפקד היחידה: "דן ז"ל היקר, שהיה קצין החימוש בגדודנו, גדוד חרמ"ש בחטיבת שריון, היה אהוב על חייליו ועל מפקדיו והצטיין במסירותו הרבה, ברוח ההתנדבות שלו ושימש דוגמא ומופת בעבודה וברוח. אולי תמצאו ניחומים בעובדה, שדן וחבריו, בנוסף לחיסול פלוגת הקומנדו המצרית, גרמו במישרין גם להפסקת הפעילות של כוחות קומנדו מצריים בעומק הקווים בגזרתנו".

וגרה, מרקו (מרדכי)

מרקו, בן ברונה וג'ורג'יו, נולד ביום י"ח באייר תש"ב (5.5.1942), בפדואה, שבאיטליה. הוא למד בבית־ספר יסודי בעיר הולדתו והמשיך ללמוד בבית ספר תיכון בונציה. בשנת 1962 עלה ארצה ועבד בקיבוץ הסוללים הסמוך לנצרת. אחר־כך למד באוניברסיטה העברית בירושלים וקיבל תואר בלימודים רומנים ובהיסטוריה. מאז ימי לימודיו בבית־הספר התיכון התעניין מרקו בפעולות הנוער העברי, ותכופות השתתף בפעולות במרכז הנוער העברי בונציה ובפדרציה של הנוער היהודי באיטליה. כשהיה בן תשע עשרה וכבר רשום ללימודים באוניברסיטה של ונציה, נודע לו על קיומה של שנת שירות בישראל. הוא החליט שזו הזדמנות טובה להכיר את ישראל ואת בעיותיה תוך עבודה מעשית בה. כהכנה לכך עבד במשך חודש בבית־חרושת באנגליה עם קבוצת נוער, ומשם עלה ישר לישראל. מרקו היה יכול להרשות לעצמו לחיות חיי סטודנט

רגילים באיטליה, מדינה שהכיר היטב, אך מכיוון שגדל והתחנך בקרב משפחה בעלת מסורת ציונית, הרגיש את עצמו קשור קשר הדוק לארץ האבות. לכן, לאחר שהתנסה בחיי קיבוץ, ונתנה לו הזדמנות להכיר מקרוב את החברה הישראלית מבחינותיה השונות – החברתית, הפוליטית, הדתית וכיו"ב – החליט להשאר בארץ. בהיותו כבר בשל ובעל כישרון רב, היה מוכן להקדיש מיכולתו ומתבונתו לבניית מדינת ישראל. מרקו עשה בקיבוץ הסוללים תשעה חדשים. אך רצונו להמשיך את לימודיו הגבוהים הביאו לירושלים, לאוניברסיטה העברית. תחילה למד כלכלה ואחר כך עבר להיסטוריה כללית, התמחה בהיסטוריה של ימי הביניים ובספרות רומאית. הוא היה סטודנט חרוץ ומסודר ולמרות שלמד בשפה שהיתה זרה לו מתחילה, הצליח לסיים את לימודיו בציונים טובים. בירושלים הכיר את מרים, אשתו לעתיד, ולאחר תקופת אירוסין התחתנו השניים במרס 1966 והמשיכו להתגורר בירושלים. יחד עם מרים, השתתף מרקו באורח פעיל בחיי הפוליטיקה של ישראל, ובבחירות נתן מזמנו לתעמולה למען רשימת השלום. במשך לימודיו עבד שנתיים בספרייה הלאומית של האוניברסיטה העברית, ומכיוון שלא מצא סיפוק בעבודתו כספרן, החליט לשנות את תחום פעולתו וחיפש לו עניינים חדשים במקום אחר. לבסוף גמר אומר להמשיך במסורת המשפחה, מצא עבודה בענף הביטוח, והועסק בחברת "מזרע". הוא התחיל ללמוד את בעיות הענף ברצינות, בהקפדה ובמסירות. חריצותו ויעילותו הוכרו מיד ומרקו הוזמן על־ידי החברה הבינלאומית לביטוח "אסקורציוני ג'נרלי", להשתתף בקורסים בענף הביטוח וההשקעות. במשך שנתיים התמחה במשרדי החברה בטרייסטה ובמילנו, וכן בספרד ובאנגליה, ונהיה מומחה בין־לאומי בענפים השונים של הביטוח. בדצמבר של שנת 1972 חזר לישראל והחל עובד כחבר הנהלה בחברה לביטוח "מגדל בניין" בתל־אביב. בגלל עבודתו החדשה עזב את ירושלים האהובה עליו ועקר לרמת השרון.

בשלהי חודש אוקטובר 1968 נקרא מרקו לשרת בצה"ל, כי עד אז נחשב לתושב ארעי וסטודנט. מחמת גילו שירת שירות מקוצר של שלושה חודשים בלבד והוצב ליחידת מילואים. בתקופה זו של שלושה חודשים סיים את הטירונות כמפעיל מרגמה 81 מ"מ.

אחרי־כן הועבר לחטיבת ירושלים, לאחד הגדודים שהוצבו לפני המלחמה במעוז "חזיון" על גדת תעלת סואץ. במלחמת יום הכיפורים השתתף מרקו בקרבות הבלימה העזים שהתחוללו בין יחידתו לבין כוחות המצרים, בניסיון להדוף אותם. הקרב סביב מעוז "חיזיון" נמשך שלושה ימים. עשרים וארבעה חיילים עמדו בפני התקפות האויב המצרי, שתקף בכוח רב של מאות חיילים ושפע נשק. שלושה־עשר מהמגינים נפלו בקרב, והיתר נפלו בשבי. ביום י"ב בתשרי תשל"ד (8.10.1973) נהרג מרקו. במשך שמונה חודשים נחשב כנעדר ורק לאחר מאמצים רבים נמצאה גופתו. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין הצבאי בקרית־שאול. השאיר אחריו אישה והורים. לאחר נופלו הועלה לדרגת רב־טוראי.

שני לוחות זיכרון הוצבו לזכרו בבתי הכנסת בפדואה ובוונציה.

ודל, אליהו

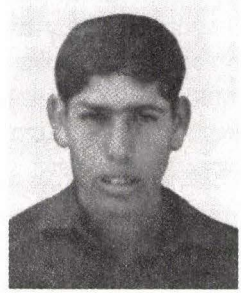

אליהו, בן אילה וגדעון, נולד בתל־אביב ביום ל׳ בשבט תשי״א (6.2.1951). הוא למד בבתי־הספר ״הכרמל״ ו״הבונים״ עד לשנתו האחת־עשרה. באותה תקופה עבר עם הוריו להתגורר בקנדה, שם סיים את חוק לימודיו ועשה את בחינות הבגרות. כל שנות שהותו בחוץ לארץ, חיכה ליום בו ישוב ארצה. כפיצוי מזער הצטרף לתנועת ״השומר הצעיר״ המקומית, והיה אחד מפעיליה הנמרצים ביותר. כמו כן עסק הרבה בספורט – השלים קורס צלילה, עסק בסקי־קרח, סקי הרים והוקי קרח, ואף עבר קורס צניחה. לאחר שעמד בבחינות הבגרות, החל ללמוד תכנון ערים וארכיטקטורה באוניברסיטת מֶגיל המקומית, אך געגועיו לארץ גברו, ומכיוון שהיה בוגר דיו כדי להחליט על מעשיו, קם ועלה לארץ על דעת עצמו. בארץ קיבל דחייה מהשירות הצבאי ויכול היה להמשיך את לימודי הארכיטקטורה בטכניון, אד הוא רצה למלא את חובתו ככל בני גילו, על כן דחה את המשך הלימודים וביקש להצטרף לשורות הצבא.

אליהו גויס לצה״ל במחצית ינואר 1973 והתנדב לנח״ל. את תקופת השל״ת עשה בקיבוץ ״השומר הצעיר״ רבדים. בשל נסיונו בצניחה, התקבל ליחידת טירוני צנחנים. ספרו עליו חבריו ליחידה: ״אלי אמנם היה נחבא אל הכלים מטבעו, אך מעשיו היו רבים. הוא הצטיין באירועי הספורט והיה נאמן מאד לעבודת היום־יום״. כשפרצה מלחמת יום הכיפורים, עדיין היה ביחידת הטירונים. ביום י״ז בתשרי תשל״ד (13.10.1973) נפגע בתאונה ונפל באיזור נחל שורק, בדרך למסמיה. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בקרית־שאול. השאיר אחריו אב, אם ואחות. לאחר מותו הועלה לדרגת רב־טוראי.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה כתב שר הביטחון דאז משה דיין: ״אליהו היה חייל מסור וחבר נאמן. הוא היה אהוד על מפקדיו ועל חבריו לנשק״; כתב מפקדו: ״אלי היה אהוד ומקובל על חברי יחידתו וכן על חברי משק רבדים, בו שהה במסגרת שירותו בשל״ת. תוך זמן קצר הצליח להיקלט במסגרת החדשה״.

והבה, יהודה

יהודה, בן אסתר וסעד, נולד ביום ז׳ בחשון תש״י (30.10.1949) במארסיי שבצרפת. הוא עלה לארץ עם בני משפחתו בשנת 1949 וסיים את לימודיו בבית־הספר היסודי ״בר־אילן״ שבחולון. יהודה היה בן למשפחה של יוצאי מצרים ונולד בצרפת בעת שמשפחתו הייתה בדרכה ממצרים לארץ־ישראל. בעת נדודי המשפחה חלה יהודה כמה פעמים, אולם בכוח הרצון העז שלו התגבר וגדל בארץ כבן לתפארת להוריו ולמשפחתו. מגיל צעיר נרתם לסייע להורים לשאת בקשיים של פרנסת המשפחה, שמנתה תשעה

אחים ואחיות. הוא עזר להורים בעבודה ובטיפולם ובחינוכם של אחיו ואחיותיו הקטנים ממנו.

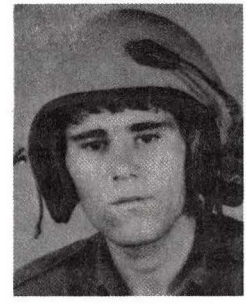
יהודה גויס לצה"ל בשנת 1967 ושירת בחיל השריון. הוא השתלם בקורס נהגי טנקים ובקורס מקצועות־טנק והיה לשריונאי מצטיין. חודשים אחדים אחרי גיוסו פרצה מלחמת ששת הימים והוא השתתף במלחמה זו למרות גילו הצעיר.

אחרי ששוחרר מהשירות הסדיר עבד במקצועו, חשמלאות תעשייתית, במקומות שונים. הוא הצטיין בעבודה בזכות מסירותו ונאמנותו והיה חבר מצוין ועובד נאמן. יהודה היה איש משפחה למופת. הוא היה מסור מאוד להוריו, לאחיו ולאחיותיו ופעל רבות כדי לסייע להם מבחינה חומרית ולעודדם בשעות הקשות. אחד מאחיו נפצע בקרב במערכת "קדש". שלושה חודשים לפני נופלו נשא לו אישה. במלחמת יום הכיפורים היה יהודה נהג טנק "פאטון" בעוצבת שריון, שלחמה בגזרה המרכזית של תעלת סואץ. הוא השתתף בקרבות הבלימה בתחילת המלחמה. לקראת צליחת תעלת סואץ, הייתה יחידת הטנקים שלו בין היחידות שלחמו באזור "החווה הסינית". בקרב שהתחולל ביום י"ט בתשרי תשל"ד (15.10.1973) בין הטנקים של יחידתו לבין השריון של המצרים ליד "החווה הסינית" נפגע יהודה ונהרג. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בקרית־שאול. השאיר אחריו אישה, הורים ושמונה אחים ואחיות. לאחר נופלו הועלה לדרגת סמל.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה כתב מפקדו, כי יהודה היה איש צוות מעולה, שידע את מלאכתו ולא חשש לעשותה בנאמנות, אף בתנאים קשים ותחת אש תופת.

משפחתו תרמה לזכרו ספר תורה לבית הכנסת "רבי מאיר בעל הנס" בתל גיבורים שבחולון. הספר הוכנס לארון הקודש בבית הכנסת בהשתתפות עם רב, ביום ט' בחשון תשל"ו.

והבה, יוסף

יוסף, בן לאה ואליהו ז"ל, נולד ביום י"ב באדר תשי"ג (27.2.1953) בתל־אביב. כבן שביעי בין תשעה אחים. הוא למד בבית־הספר היסודי "אלקלעי" בתל־אביב, וכשהיה בן עשר נשלח לפנימיית "גבעת־הוד" בהוד השרון. בתחילה היה מסויג ולא רצה להישאר בפנימייה, אולם עד מהרה החל משתלב בפעילות החברתית, התעניין בלימודים וקשר קשרים הדוקים עם ילדים ועם מבוגרים. הוא היה תלמיד מצוין ואחד החניכים המצטיינים בפנימייה, נתן יד לכל עבודה ועשה מלאכתו ביעילות רבה. יחד עם עוד חניכים בנה אמפיתיאטרון על מגרש הספורט, וכאשר פרצה מלחמת ששת הימים, התמנה יוסף למלא את מקומו של מדריך שגויס. הוא מילא את תפקידו בדרך שגם אדם מבוגר יכול היה להתפאר בה, ודאג לצורכי הילדים, לאוכל וללבוש. אלה היו ילדים בני גילו, או צעירים ממנו בשנה־שנתיים. מתוך בגרות ותבונה דאג להם בשעת אזעקה, עודד אותם ושעשע אותם. הוא דאג גם למבוגרים; אחת המדריכות הייתה

מטופלת בתינוק ולא היה לה תומך, ויוסי רץ להשיג חלב לתינוק ודאג לשניים בשעת אזעקה. מגבעת־הוד עבר יוסי לקיבוץ "להבות חביבה", שם עשה ארבע שנים, ושם גם פגש את שולמית חברתו. הוא היה בחור אופטימי, טוב־לב ומלא חדוות־חיים.

יוסף גויס לצה"ל בסוף מאי 1971. הוא עבר את האימון הבסיסי בבית־הספר לשריון ואחריו השלים קורס שריון בציון גבוה ביותר. לאחר תום תקופת האימונים הוצב ביחידת שריון. ביחידתו נודע כנהג "פאטון" מצוין, אהב את הטנק והיה גאה בו, טיפל בו ושמר עליו. תוך תקופת שירותו בסיני נשא לאישה את חברתו שולמית, והם עברו לגור בצריף צמוד לבית הוריה. הוא שיפר ושיפץ את הצריף במו ידיו והפך אותו לבית נעים ויפה, מלא אהבה וחמימות. כשפרצה מלחמת יום הכיפורים היה יוסי עם גדודו בסיני, והשתתף בקרבות הבלימה והפריצה כנהג טנק. הוא היה נהג מעולה; לא היה צורך לנווט אותו מן הצריח, כי הוא שלט בכלי להפליא. שבוע ימים נלחמו הוא וחבריו ועברו באש תופת, אבל יוסי היה שלו, קר־רוח ואיתן ברוחו. הוא היה שר בקשר הפנים בטנק ומעודד את הצוות כולו. במשך כל תקופת הלחימה הקפיד על הרגלי הניקיון שלו – היה הראשון שגמר לטפל בטנק ומיד היה רץ ומתרחץ בעצמו. לאחר כמה ימי לחימה יצא הכוח שלו לפרוץ פרצה אל הגדה המערבית של התעלה. שעה ארוכה לחם הכוח על מוצבי "החווה הסינית", עד שלבסוף נשארו שלושה טנקים והם נצטוו לחלץ פצועים והרוגים ולהעבירם לעורף. בשעה שעסקו בחילוץ שני כלים של היחידה, נפגע הטנק שלו ישירות מטווח קרוב והתפוצץ. יוסי נפל ביום י"ט בתשרי תשל"ד (15.10.1973). תחילה הוכרז כנעדר. לאחר שזוהתה גופתו הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין הצבאי בחולון. השאיר אחריו אישה, אם ושמונה אחים. לאחר נופלו הועלה לדרגת סמל.

לפי עדות מפקדו היה יוסי החייל הטוב ביותר שהכיר בזמן המלחמה, וכך כתב עליו: "איש צוות מעולה, היודע את מלאכתו ואינו חושש לעשותה גם בתנאים הגרועים ביותר, תחת אש תופת"; שר הביטחון משה דיין כתב במכתבו אל האלמנה הצעירה: "יוסף ז"ל שירת בחיל השריון. הוא היה חייל מסור וחבר נאמן. כל מי שהכירו אהבו".

המשפחה תרמה ספר תורה לזכרו, לבית־הכנסת "ישורון" בתל־אביב.

ווגמייסטר, יצחק

יצחק (איצ'ו), בן צפורה ויעקב, מניצולי השואה, נולד ביום כ"ו בסיון תש"ז (14.6.1947) בשצ'צ'ין שבפולין ועלה ארצה עם משפחתו בשנת תש"י (1950). הוא למד בבית־הספר היסודי "גאולים" בקרית־ביאליק, ואחרי־כן המשיך את לימודיו בבית־הספר התיכון בקרית־חיים. איצ'ו היה ילד ממושמע ואוהב חברה. לאחר שעלה עם משפחתו ארצה, הסתגל מהר לסביבה החדשה. מילדותו הצטיין בטוב־לבו. נכונותו לעזור לכל אדם ולהתחלק בכל אשר לו הביאוהו לא פעם לידי סכסוכים עם הוריו, על שאינו חושב כלל על

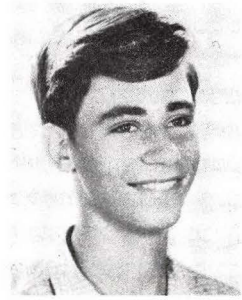
עצמו ואת כל מרצו וזמנו הוא מקדיש לחבריו. לאחר שתי שנות לימוד בבית־ספר תיכון, החל ללמוד בחיפה בקורס ערב לפקידות, אך לא סיים. איצ'ו אהב מאוד לצייר ובשעות הפנאי היה יושב וממלא דפים, קורע אותם ומצייר שוב, עד שהציור השביע את רצונו לחלוטין. ציורים רבים משלו, ובהם עבודות שלא סיים, נותרו במגירות שולחנו. איצ'ו אהב לבלות וליהנות מהחיים והיה סמל לחדוות־הנעורים. הוא אהב להשתובב ונודע בתעלוליו וכל חבריו אהבוהו על עליצותו. מטבעו היה אופטימי, בעל אופי נוח וניחן בחוש הומור מצוין. עם זאת, ידע להתייחס ברצינות לדברים הדורשים רצינות ובגרות.

יצחק גויס לצה"ל במחצית מאי 1965 והוצב לחיל השריון, כפי שביקש. לאחר סיום הטירונות ולאחר שהשתלם בקורס למקצועות טנק "סנטוריון", הוצב כתותחן טנק "סנטוריון" בגדוד שריון. לאחר שהשתלם בקורס מפקדי טנקים, הוצב באותו גדוד כמש"ק טנק. כעבור זמן עבר קורס הסבה למש"קי נ"ט, נקבע כמש"ק נ"ט 90 מ"מ והוצב בתפקיד זה לגדוד אחר. כמש"ק נ"ט השתתף במלחמת ששת הימים ולחם באזור המרכזי בסיני. לאחר שסיים את שירות החובה, נשאר איצ'ו בצבא בתנאי קבע עוד חצי שנה ותרם את חלקו לבניית קו המוצבים על גדות תעלת סואץ.

לאחר שסיים את שירותו הסדיר, עבד איצ'ו ב"סולל בונה" במפרץ חיפה ומשנת 1971 עבד כמכונאי דיזל במכון הדיזלים של רכבת ישראל בחיפה. בשנת 1971 נשא אישה והקים בית בישראל. בשירות מילואים הוצב כמש"ק טנק בגדוד שריון. לדברי מפקדו הישיר, היה איצ'ו חייל ממושמע ומסור המוכן לבצע כל משימה שתוטל עליו. גם חבריו עמדו על אופיו הטוב, על רצינותו ועל נכונותו תמיד לעזור. בערב יום הכיפורים חזר יצחק משירות מילואים ברמת־הגולן וסיפר על המתיחות שם, אך הוסיף שצה"ל ערוך ומוכן. כשפרצה המלחמה נקרא לחזור ליחידתו, שנערכה לקרבות הבלימה נגד הסורים, והשתתף בקרבות שריון עזים באזור אל־על. ביום י"ב בתשרי תשל"ד (8.10.1973), כשהיה במרחק קילומטר אחד מאל־על לעבר רמת־מגשימים, נפגע הטנק שלו פגיעה ישירה מטיל ויצחק נפגע ונהרג. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין הצבאי בחיפה. השאיר אחריו אישה בהריון ובת (בתו השנייה נולדה לאחר שנפל), הורים ואחות. לאחר נופלו הועלה לדרגת סמל.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה כתב מפקד היחידה: "יצחק ביצע את כל המוטל עליו במסירות ובאחריות רבה".

וודק, יונתן

יונתן (יוני), בן סוזי וארנסט, נולד ביום א' באייר תשי"ג (16.4.1953) בהרצליה. הוא למד בבית־הספר על־שם ברנדייס בהרצליה ב' ואחרי־כן סיים את לימודיו בבית־הספר התיכון העירוני בהרצליה, במגמה החברתית. יונתן היה תלמיד חרוץ, שידע בהתמדתו להתגבר על כל קושי, ולכן היה אהוב על מוריו ועל חבריו. הוא נמנה עם חברי החוג הדרמטי של בית־הספר התיכון והיה חבר בתנועת הצופים, בשבט "שחף", וברבות הימים היה מדריך

בשבט הרצליה. חובב ספורט היה ונלהב לרכיבה על סוסים. הוא השתתף בתחרויות והצטיין במירוצים ואף זכה בפרסים רבים. את שעות הפנאי הקדיש לטיולים בגליל וברמת הגולן. יונתן היה עליז ואוהב חיים. בקרב חבריו יצאו מוניטין לחוש ההומור שלו, לבדיחותיו ולמעשי הקונדס שלו, שהיה בהם כדי לשעשע ולא להזיק. הוא ידע להתייחס לכל אדם באדיבות ובנימוס ורכש את לב כל מכריו בנועם הליכותיו ובמאור פניו. הוא היה טוב־לב ומוכן לסייע לזולת, נהג סבלנות בידידיו והיה ותרן וסלחן. הכל הכירוהו כאדם גלוי־לב, ישר ובעל מצפון; מטבעו היה צנוע ונהג פשטות בהליכותיו, היה דייקן ועומד בדיבורו. הוא היה בן נאמן ומסור להוריו ונהג בהם כבוד רב.

יונתן גויס לצה"ל במחצית אוגוסט 1971, והוצב לחיל השריון. לאחר הטירונות השתלם בקורס למקצועות טנק "סנטוריון" ובקורס למפקדי טנק "סנטוריון". הוא היה חייל אחראי ומסור לתפקידו, וכמפקד דאג לפקודיו ושימש דוגמה במזגו הטוב ובסבילותו. כשנעדר מהבית זמן ארוך השתדל שלא להדאיג את הוריו והקפיד לכתוב מכתבים ולהתקשר לעתים מזומנות. כשפרצה מלחמת יום־הכיפורים היה עם יחידתו ברמת הגולן והשתתף בקרבות הבלימה נגד הסורים. ביום י"ג בתשרי תשל"ד (9.10.1973), נפל בקרב באזור קוניטרה. הוא התנדב לחלץ את המג"ד שלו שנפצע, ואז נפגע מירי האויב ונהרג במקום. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בהרצליה. השאיר אחריו אב, אם ואחות. לאחר נופלו הועלה לדרגת סמל ראשון.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה כתב מפקדו: "יונתן היה אהוב על חבריו, על פקודיו ועל מפקדיו. הוא היה הרוח החיה בין חבריו ותמיד השרה סביבו אווירה טובה ועליזה. הוא ביצע את תפקידיו במסירות, באחריות ובנאמנות".

וודקה (דקל), אדם

אדם (אבי), בן שרה ומשה, נולד ביום כ"ז בשבט תשי"ב (23.2.1952), בליגניץ שבפולין, ועלה ארצה עם משפחתו בשנת 1957. הוא למד בבית־הספר היסודי על־שם דוד רמז בבני־ברק, והמשיך בלימודיו בבית־הספר התיכון "עמל" על־שם מקס פיין בתל־אביב, במגמה לחרטות ולמסגרות מכנית. אבי היה תלמיד חרוץ ושקדן, הצטיין במקצועות הריאליים, הרבה לסייע לחבריו בלימודיהם והיה אהוב על מוריו. הוא היה חובב ספורט ועסק בתחומים רבים – בצלילה, בשחייה, ברכיבה על סוסים, בהיאבקות ג'ודו ובאתלטיקה קלה. הוא קרא הרבה ובעיקר נלהב היה לדברי שירה ולספרי מדע, הקדיש הרבה מזמנו הפנוי לפיסול בחימר וליצירת מעשי אמנות. הוא אהב מאוד בעלי־חיים ובימי שירותו בצבא גידל כלב וחתול עזובים שמצא. אדם היה אופטימי, עליז ובעל חוש הומור, והרבה להתלוצץ ולהתבדח. תמיד היה שמח בחלקו, לא קינא ולא התאונן, והסתפק במה שניתן לו. הוא היה חברותי וקל להתיידד, אוהב חברה ומכניס אורחים וטוב־לב עד מאוד. נדיב־לב היה, ידו יד פתוחה ומעודו לא סירב לסייע ולהושיט עזרה לפונים אליו, אפילו היה הדבר כרוך במאמץ ובקושי. תמיד

נמצאו בפיו דברים מרגיעים לידידיו ועצות טובות. הוא רחק מריב וממדון, ועשה ככל שיכול להשלים בין חבריו. הוא היה ישר־דרך וגלוי־לב, איש־אמת ובעל־מצפון, זריז כפיים ונמרץ ועשה את מלאכתו באמונה. להוריו היה בן נאמן ומסור ורחש להם כבוד רב.

אדם גויס לצה"ל בתחילת מאי 1970 והוצב לחיל השריון. לאחר סיום הטירונות השתלם בקורס למקצועות טנקי "פאטון". הוא היה חייל טוב וזכה לשבחים רבים מפי מפקדיו, על שהיה אחראי ומסור לתפקידו ועל שדאג לחייליו והיה מקובל עליהם. במזגו הטוב ובסבילותו שימש דוגמה לחבריו. על חלקו בפעילות מבצעית הוענק לו "אות השירות המבצעי". כשנעדר מהבית זמן ארוך השתדל שלא להדאיג את הוריו והרבה לכתוב להם מכתבים ולהתקשר לעתים מזומנות. כשפרצה מלחמת יום־הכיפורים גויס ונשלח עם יחידתו לחזית בסיני. ביום י"ג בתשרי תשל"ד (9.10.1973), נפל אדם בקרב בציר "חמוטל", שבגזרה המרכזית. הטנק שלו נפגע פגיעה ישירה והוא נהרג במקום. תחילה נחשב כנעדר ואחרי־כן הוכרז חלל שמקום קבורתו לא נודע. לימים זוהתה גופתו והוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בקרית־שאול. השאיר אחריו אב, אם ואח. לאחר נופלו הועלה לדרגת סמל־ראשון.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה כתב מפקדו: "אדם היה חייל למופת ובקרב נהג באומץ לב ובהקרבה".

ווכניש, דוד

דוד, בן רחל ואלברט, נולד בשנת 1940 במליה שבספרד ועלה ארצה עם משפחתו בשנת 1948. הוא למד בבית־ספר יסודי בספרד ובתלמוד־תורה "ביבס" בטבריה, ואחרי־כן המשיך ללמוד בישיבת "אור התורה", שליד קברו של ר' מאיר בעל הנס בטבריה. כשעלתה משפחתו של דוד ארצה, היא שכנה תחילה במעברה. לדברי מורהו, היה דוד תלמיד שקדן, נבון, שקט וממושמע. הוא היה חבר בתנועת "בית"ר" בטבריה וברבות הימים אף הדריך בה. הוא היה פעיל בתנועה, השתתף בפעולות ובחוגים רבים, וחבריו ומדריכיו אהבוהו. כבן הגדול במשפחתו מרובת הילדים, החל דוד לעבוד עוד בנערותו ותמך במשפחה. תחילה עבד בנגרות במקומות שונים בטבריה ואחרי־כן עבד גם במירוט (פוליטורה). דוד התעניין בתכנון רהיטים ועשה עבודות־עץ נאות. ברבות הימים אף למד עיצוב פנים. הוא היה עניו וצנוע מאוד בהליכותיו ומסוגר בעצמו. היו בו שקט נפשי, אצילות, ועדינות והוא היה נוח לבריות והשרה סביבו אווירה של נועם ורגיעה. עם זאת, היה ער ותוסס במחשבתו ובמעשיו. דוד היה ישר, אחראי ומסור ללא גבול. מטבעו היה טוב־לב ורגיש ועזר לזולת בכנות וברצון וכך רכש לו חברים רבים.

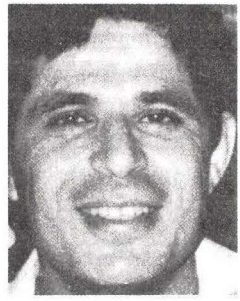
דוד גויס לצה"ל בתחילת פברואר 1958 והוצב לחיל השריון. לאחר הטירונות ולאחר שהשתלם בקורס מקצועות טנק "שרמן", הוצב כטען־קשר טנק בגדוד שריון והצטיין בתפקידו. כעבור זמן השתלם בקורס מש"קי אפסנאות ושירות כאפסנאי

בגדוד שריון אחר. הוא עבד במסירות והצליח יפה בעבודתו, כפי שמעידה תעודת השחרור שלו.

לאחר שסיים את השירות הסדיר, הוצב לשירות מילואים כטען־קשר בגדוד שריון, ובו שירת עד יומו האחרון. לאחר השחרור עבד כעצמאי בבית־המלאכה "ברק" לציפוי רהיטים ובשנה וחצי האחרונות לחייו עבד כרכז ייצור במפעל הרהיטים "גולן" בקיבוץ שער־הגולן. דוד היה מסור מאוד לעבודתו והצטיין בידע וביכולת במקצועו. הוא היה נענה לכל אדם בסבר פנים יפות והכל הכירוהו כרוח הטובה במחלקתו. גם בביתו נראו מעשי ידיו החרוצות ברהיטים שבנה בעצמו. במלחמת ששת הימים השתתף בכיבוש ירושלים ואחרי־כן לחם בקרבות רמת־הגולן. לדברי מפקדו, היה דוד דואג לכל העניינים הלוגיסטיים ולאחר שהשלים את מלאכת זיווד הטנק שלו, היה דואג גם לטנקים האחרים. השפעתו על החיילים הייתה רבה ומחלקתו הייתה מסודרת ומאורגנת תמיד. אף־על־פי שפורמלית לא היה דוד מפקד, הרי באישיותו ובמסירותו עלה על מפקדים רבים. דוד היה בן מסור להוריו, בעל אוהב לאשתו, אב טוב ומיטיב לילדיו ואח דואג ונאמן לאחיו ואחיותיו. גם לאחר שנהיה אב לילדים, היה מבקר אצל הוריו מדי יום ביומו, אף־על־פי שגר בריחוק מקום, ותמיד עזר לאחיו. בערב יום הכיפורים נקרא דוד ליחידתו, שנשלחה להשתתף בבלימת הסורים ברמת־הגולן. בקרב שהתחולל ביום י"א בתשרי תשל"ד (7.10.1973), באל־על ליד צומת חושניה, נפגע דוד ונהרג מפגיעה ישירה בטנק שלו. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בטבריה. השאיר אחריו אישה, שתי בנות ושני בנים, הורים, חמש אחיות ושני אחים. לאחר נופלו הועלה לדרגת סמל.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה כתב מפקד היחידה: "דוד פעל תמיד בצנעה, אך עשה את המוטל עליו ואף מעבר לכך. הוא מילא תפקידו ביעילות ובמסירות והיה אהוב על חבריו ליחידה ולצוות".

וולברג, אלכסנדר

אלכסנדר, בן לידיה ויוסף, נולד ביום כ"ד בחשון תרצ"ו (20.11.1935), בתל־אביב. הוא למד בבית־הספר היסודי בקיבוץ גבעת־השלושה ואחרי־כן למד בבית־הספר "תיכון חדש" בתל־אביב. ימי נעוריו עברו עליו בתל־אביב והוא שילב בלימודיו גם פעילות בתנועת הנוער "מחנות העולים".

אלכסנדר גויס לצה"ל בתחילת אוקטובר 1954, והוצב לחיל הרגלים. הוא סיים בהצלחה קורס מפקדי כיתות ושימש כמדריך בפיקוד הנח"ל. אחרי תקופת שירות סיים בהצלחה קורס קצינים בבית־הספר לקצינים של צה"ל וכמו כן סיים קורס צניחה וזכה בכנפי־צנחן. הוא נשלח לשרת כמדריך בבסיס הדרכה של חיל הרגלים. יחד עם חייליו השתתף בקרבות מבצע "קדש".

במחצית יוני 1957 שוחרר אלכסנדר מהשירות הסדיר והוצב ליחידת מילואים של

חיל הרגלים. בשנת 1959 הועבר לחיל השריון ובשנת 1960 הועלה לדרגת סגן. לאחר השחרור הצטרף לחבריו שהיו בהכשרה חקלאית בקיבוץ גדות, אולם בגלל שאיפתו ללמוד ולהרבות ידע, עזב את הקיבוץ והחל ללמוד בטכניון בחיפה. בתקופת לימודיו נשא לאישה את שרה, חברת קיבוץ שער־הגולן, שם התגוררו שניהם עד סיום לימודיו. בשנת 1962 סיים בהצלחה את לימודיו לתואר "בוגר במדעים" בחוג לכימיה פיסיקלית, בפקולטה למדעים של הטכניון. לאחר שסיים את לימודיו יצא לארצות־הברית והמשיך ללמוד באוניברסיטת וושינגטון שבסט. לואיס, במדינת מיסורי, ושימש בה מדריך בתקופת לימודיו לתואר דוקטור. הוא השלים את לימודיו לתואר "דוקטור למדעים" ולצורך זה הכין עבודת מחקר בנושא "חקר קומפלקסים של מתכות־מעבר בשיטת תהודה מגנטית אלקטרונית". נתקבל לעבודה ככימאי בכיר במעבדות המחקר של חברת "מונסנטו" בסט. לואיס, ויחד עם זאת שימש כפרופסור־חבר בחוג לכימיה באוניברסיטת וושינגטון. אלכסנדר, שכונה בפי חבריו הרבים אליק, היה איש מדע שהקדיש את חייו למחקר בתחום הכימיה. בעבודתו המדעית היה שותף למחקרים ולגילויים רבים בתחום הכימיה, בהם פיתוח שיטות חדישות למחקר ודרכי ניסוי מקוריות. הוא פרסם תוצאות מחקריו בכתבי עת מדעיים וזכה להערכה רבה על הישגיו. הוא השאיר אחריו עיזבון מדעי עשיר המעיד על פעילותו הענפה והברוכה. בהיותו בארצות־הברית נולדו בניו יוסי ודני ובתו דלית. בשנת 1971 דחה אלכסנדר את הצעתם של מעסיקיו לעבוד בתפקיד בכיר בחברת "מונסנטו" והחליט לשוב ארצה. הוא ומשפחתו השתקעו בבאר־שבע ולאחר שעבד תקופה קצרה בחברת "מכתשים", התקבל לעבודה בקריה למחקר גרעיני בדימונה, ובמקביל החל להורות באוניברסיטת "בן־גוריון". הוא עסק בעיקר במחקר בסיסי, אך חיפש דרכים לניצול ולשילוב הידע שלו למטרות שימושיות. כך, למשל, היה שותף לעריכת מחקר בנושא "ניצול המחצבים במצפה־רמון". בעבודתו המדעית עסק בעיקר בחקר תכונות של קטליזטורים הטרוגניים וכן חקר תהליכי חמצון־חוזר בתרכובות כימיות בעלות חשיבות ביולוגית רבה. הוא פיתח, לצורך המחקר, אמצעים חדישים ומשוכללים והשתמש בשיטות מקוריות, שסייעו לקידום המחקר. חבריו לעבודה מעידים עליו כי היה חוקר בעל חשיבה יוצרת, אוהב מדע ודעת, שהודות לגמישות מחשבתית ונכונות לעבוד בשיטות שונות ומקוריות ולפתור בעיות בגישות שונות והודות לרגש אחריותו המפותח ומסירותו, ראה בשנה האחרונה ברכה בעבודתו המדעית ועמד להשתלב בפתרון ובלימוד בעיות, שהעסיקו באופן מיוחד את המוסד שעבד בו. חלקים ניכרים מפרי עמלו בשנה האחרונה נאספו ונכתבו כמאמר על־ידי פרופסור י. מנסין ממכון "ויצמן" למדע והוצאו לאור לתועלת חוקרי הכימיה. אליק היה אדם חם לב וישר דרך, איש משפחה מסור ואוהב, חוקר שגילה פתיחות רבה והבנה, בעל רגש מיוחד ליופי ולאסתטיקה שבמדע, ידיד ורע של אמת לחבריו לעבודה. בימים הראשונים של מלחמת יום הכיפורים הייתה היחידה שלו בהמתנה, לפני שהצטרפה לכוחות הלוחמים בסיני. בימים אלה קשר אליק קשרי רעות הדוקים עם פקודיו, שהיה להם חבר וידיד. הוא שמר על קור רוח ועל שלווה ונטע בחייליו תחושת ביטחון ואמונה. חבריו ליחידה מעידים כי בשעות ההפוגה בין קרבות, נהג להתבודד ועסק בקריאת ספרי מדע בתחום הכימיה, כדי להכין את הרצאותיו באוניברסיטה. הוא הרבה לכתוב מכתבים לביתו והקפיד על כך שכל אחד מבני המשפחה יקבל מכתב אישי, בהתאם לגילו

ולאופיו. ביום כ"ג בתשרי תשל"ד (19.10.1973), באזור דואר־סואר שממערב לתעלת סואץ, נפגע אליק בהפגזת אויב ונהרג. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בבאר־שבע. השאיר אחריו אישה, שני בנים ובת, אם ושתי אחיות.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה כתב מפקד היחידה: "סגן אלכסנדר ז"ל שירת ביחידת שריון כקצין סיור בחבורת־שליטה. הוא היה קצין למופת, נעים הליכות, שקדן, מסור לתפקידו וחביב על כל חבריו".

רעייתו של אלכסנדר תרמה את ספריו לספרייה למדעים שבאוניברסיטת "בן־גוריון"; כן הוקדשה לזכרו פינה בספריית המחלקה לכימיה באוניברסיטת וושינגטון בסט. לואיס; דברים על דמותו ראו אור בחוברת שפרסמו חבריו לעבודה בקריה למחקר גרעיני.

וולף, חיים

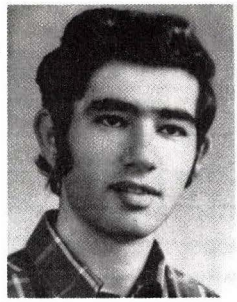
חיים, בן פרידה ויצחק, מניצולי השואה, נולד ביום כ' באב תש"ט (15.8.1949) ברומניה ועלה ארצה עם משפחתו בשנת תשי"ט (1959). הוא החל את לימודיו בעיר מולדתו, המשיך ללמוד במשמר הים, ואחרי־כן למד בבית־הספר המקצועי על־שם יוסף שפרינצק ובפנימייה התיכונית בבית וגן בירושלים.

חיים גויס לצה"ל בתחילת אוגוסט 1967 והוצב לחיל החימוש. לאחר סיום הטירונות השתלם בקורס למכונאי טנקים, שם הוכשר לתפקיד טכנאי צריח, ובקורס למפקדי כיתות בטנקי "פאטון". את מרבית שירותו הצבאי הסדיר עשה בימי מלחמת ההתשה על גדות תעלת סואץ. חיים היה חייל טוב, אחראי ומסור לתפקידו, אהוב על מפקדיו, מקובל על חבריו החיילים ושימש להם דוגמה במזגו הטוב ובנכונותו לסייע לכל אדם.

לאחר ששוחרר מן השירות הצבאי הסדיר עמד בבחינות הבגרות, והשתלם בקורס למדריכי מכונאות במגדיאל. חיים היה חברותי מאוד והאיר פנים לכל אדם. הוא היה כמו אב לחניכיו במגמת המכונאות בבית הספר המקצועי הדתי בטבריה; הייתה לו סבלנות מרובה, דלתו הייתה פתוחה לפניהם והוא הרבה לסייע להם, גם בשעות אחר הצהריים והערב. הכל אהבוהו על שהיה אדיב ומנומס, עדין נפש, נעים הליכות ונוח לבריות. ידיד היה לכל אדם ונהג חיבה בילדים ובמבוגרים כאחד. מטבעו היה טוב לב ונדיב ודומה כי העזרה לזולת הייתה לו כמו חובה. תמיד עשה להשכנת שלום בקרב אנשים ושקד על קירוב יריבים. כשפרצה מלחמת יום הכיפורים גויס עם יחידתו ונשלח לחזית בסיני. ביום כ"ו בתשרי תשל"ד (22.10.1973), בשעה שעשה באחד החניונים שעל ציר "לכסיקון", נפגע חיים מאש האויב ונהרג במקום. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בנהריה. השאיר אחריו אישה, אב, אם ואח. לאחר נופלו הועלה לדרגת סמל.

הוריו תרמו לזכרו ארון קודש ופרוכת לבית־הכנסת "בית הזקנים" בעכו; כן הוכנס ספר תורה לבית־הכנסת שליד בית־הספר המקצועי בטבריה.

וולק, אריה

אריה, בן סוניה וליפא, נולד ביום כ"ז באדר תש"ט (28.3.1949) בקובל שבברית המועצות, ועלה ארצה עם משפחתו בשנת תשי"ז (1957). הוא למד בבית־הספר היסודי על־שם ויצמן בחולון ואחרי־כן סיים את לימודיו בבית־הספר התיכון המקצועי "אורט־טכניקום" בגבעתיים, במגמה למכונאות, והתמחה באווירונוטיקה. אריה היה תלמיד חרוץ ושקדן, והצטיין במקצועות הריאליים. נושא עבודת הגמר שלו בבית־הספר התיכון היה: תכנון מערכת מדפים מחורצים למטוס הסילון "קומודור ג'ט". הוא היה אהוב על מוריו ועל חבריו. היה לו חוש הומור והוא אהב להתלוצץ ולהתבדח, והיה תמיד אופטימי ועליז. להוריו היה בן מסור ונהג בהם כבוד.

אריה גויס לצה"ל במחצית מאי 1970 והתנדב לשרת בחיל השריון, החיל שעליו הייתה גאוותו. לאחר סיום הטירונות השתלם בקורס למקצועות טנק "סנטוריון" ובקורס למפקדי טנקים. הוא היה חייל אחראי ומפקד מסור לתפקידו ודואג לחייליו וכל פקודיו אהבוהו. הוא לא התנשא עליהם ותמיד ידע להושיט להם עזרה וסיוע בכל מלאכת אחזקת הטנקים. בתעודת השחרור שניתנה לו, כשהשתחרר מהשירות הצבאי הסדיר נכתב: "אריה הוא מפקד טוב. הוא מילא את תפקידו לשביעות רצון מפקדיו. התנהגותו הייתה התנהגות למופת".

לאחר ששוחרר משירות סדיר נתקבל אריה לעבודה כהנדסאי אווירונוטיקה בתעשייה האווירית. הממונים עליו שיבחוהו על חריצותו ועל מסירותו, על מרצו ועל בקיאותו. אריה היה חברותי, סלחן וותרן ונוח לבריות. מטבעו היה טוב־לב ונדיב, ומוכן תמיד לעזור לזולת. הכל הכירוהו כאדם עדין־נפש, נעים הליכות וצנוע. ישר־דרך היה, איש מוסר, טהר הליכות ובעל מצפון, גלוי־לב ואיש אמת. במלחמת יום הכיפורים השתתף אריה בקרבות הבלימה והפריצה נגד המצרים בסיני. בקרב שהתחולל ביום כ' בתשרי תשל"ד (16.10.1973), בציר "עפרה־סנטימנט", ליד מעברי הגידי, בשעה שהטנק שלו היה בעמדת אש וירה לעבר האויב, פגע פגז בצריח הטנק ואריה נפגע ונהרג. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בחולון. השאיר אחריו אב, אם ואח. לאחר נופלו הועלה לדרגת סמל־ראשון.

וולקוביץ, שוֹעַ

שוֹעַ, בן פולה ויעקב, נולד ביום כ"ז באלול תשי"ג (7.9.1953) בתל־אביב. ולמד בבית הספר היסודי "רמז" בבני־ברק ובבית־הספר התיכון החקלאי "הכפר־הירוק". שוע היה נער חברותי וחביב. הוא רכש לו הרבה חברים וידידים, כיוון שהיה טוב לב, ישר ורודף צדק. הסדר והאחריות היו נר לרגליו תמיד. בתקופה שלמד בכפר הירוק נהג להקדיש שעות רבות מזמנו החופשי אחרי הלימודים לטיפול בבעלי החיים ובבעלי הכנף בפינת החי בכפר. שוע היה נער יפה תואר, מסודר ומקפיד על הופעתו החיצונית. בכיתה היה השקדן והמנומס בין התלמידים ועל־כן התחבב מאוד על מוריו ועל מחנכיו. בתקופת בחינות הבגרות התרשמו חבריו מאוד מן השקט הנפשי שלו, מאישיותו המיוחדת ומיכולתו לשמור על שלוותו ועל רוחו הטובה אף בימי המתח של ערב בחינות הבגרות. זמן קצר לפני הגיוס לצבא התעורר ויכוח בקרב קבוצת החברים, אם לשרת ביחידה קרבית או בעורף. בוויכוח הכריע שוע את הכף כאשר אמר לחבריו: "אני אתן את המכסימום".

שוע גויס לצה"ל במחצית נובמבר 1971 והוצב לחיל השריון. לאחר סיום הטירונות השתלם בקורסים שונים במקצועות השריון וסיים בהצלחה קורס מפקדי טנקים. בתקופות האימונים הקשים, בקורסים השונים ובשדה, היה שוע לעזר רב לחבריו ולא חדל לעודדם. בקרב חבריו ליחידה נודע בסיסמתו: "אני שואף להשיג תמיד את המכסימום"; ואמנם, כך אמר וכך קיים. שוע היה קשור מאוד למשפחתו. בכל חופשה שנתנה לו מיהר הביתה כדי להיות בחיק המשפחה ושיתפם בחוויות שעברו עליו בצבא. הוא הקדיש גם זמן רב לחבריו הרבים, שלא נפרד מהם מאותו זמן שלמדו יחד בבית־הספר החקלאי ועד לימי מלחמת יום הכיפורים. ביום הכיפורים תשל"ד היה שוע מפקד טנק בגזרה המרכזית של תעלת סואץ. הוא לחם במסגרת עוצבת שריון שנאבקה כדי לבלום את התקפות המצרים שצלחו את התעלה. שוע נפגע ונהרג ביומה הראשון של המלחמה, י' בתשרי תשל"ד (6.10.1973). תחילה הוכרז כחלל שמקום קבורתו לא נודע, אך לימים נמצאה גופתו והוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בקרית־שאול. השאיר אחריו הורים ואחות. לאחר נופלו הועלה לדרגת סמל־ראשון.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה כתב מפקדו, כי לפני מותו השמיד שוע בטנק שלו כלי רכב רבים של האויב. לפני שנכנס לשטח הלחימה, אמר לצוות הטנק שלו: "אל תיכנסו לפאניקה אם אפגע". הוא השרה על אנשיו אומץ־לב.

בעלון של מחזור 1971 בבית־הספר "הכפר־הירוק", נכלל פרק לזכרו של שוע.

וועיש, יוסף

יוסף (יוסי), בן אסתר ואברהם, נולד ביום ג׳ באדר א׳ תשי״ד (6.2.1954) בקהיר שבמצרים, ועלה ארצה עם משפחתו בשנת תשי״ז (1957). את לימודיו היסודיים סיים בבית־הספר וייצמן ברחובות. אחרי־כן סיים את לימודיו התיכוניים בבית־הספר ״עמוס דה־שליט״ ברחובות. יוסי, היה תלמיד טוב ובעיקר הצטיין בלימודי המתמטיקה. עוד בהיותו צעיר לימים אהב את המקצוע, והיה בקי בו כל־כך, שהיה מתקן למוריו שגיאות בחישובים. הוא השלים את בחינות הבגרות בהצטיינות, וציונו במתמטיקה היה הגבוה ביותר – 10. יוסי היה חניך תנועת הנוער ״השומר הצעיר״, ואהב את כל הקשור בתנועה – החברים, הטיולים והפעילות השוטפת. הוא גם נטל חלק פעיל בכל האירועים בתנועה. ליוסי היו חברים רבים, והוא היה מסור להם ביותר. הוא אהב להיות בחברתם והיה מוכן תמיד לעזור לכל אחד מהם, גם במתן סיוע ממשי ומעשי וגם בעצה ובעידוד. הוא היה בן אוהב ומסור למשפחתו, עשה בחברתם בכל הזדמנות והיה שותף לאירועים ולחוויות שעברו על המשפחה במקרים מיוחדים ובחיי היומיום.

יוסף גויס לצה״ל בראשית אוגוסט 1972 והוצב לחיל השריון. לאחר סיום הטירונות ולאחר שהשתלם בקורס למקצועות טנק הוצב ביחידה בתפקיד נהג טנק, ואחרי כן שימש טען־קשר. כעבור זמן השתלם בקורס למפקדי טנקים, אולם לא הספיק לשרת בתפקידו החדש. זמן קצר לפני מלחמת יום הכיפורים נפגע יוסי ברגלו, ויכול היה להשתחרר מיחידתו הקרבית ולעבור לשרת בתפקיד עורפי, קל ובטוח יותר, אולם הוא סירב לשנות את תפקידו ולמרות הקשיים הרבים שנגרמו לו, נשאר ביחידתו המקורית. במלחמת יום הכיפורים השתתף יוסי בקרבות הבלימה נגד המצרים בסיני. בקרב שהתחולל ביום י״ד בתשרי תשל״ד (10.10.1973), נפגע ונהרג. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין ברחובות. השאיר אחריו הורים, אח ואחות. לאחר נופלו הועלה לדרגת סמל.

וזה, אריה

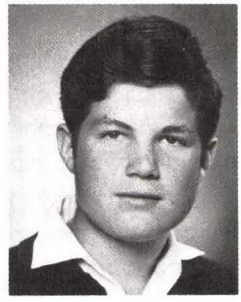
אריה (אריק), בן זהבה וזאב, נולד ביום כ״א בחשון תשט״ו (17.11.1954) בחיפה. הוא למד בבית־הספר היסודי בנווה־שאנן ובבית־הספר התיכון החדש בחיפה. אריה היה תלמיד טוב, חרוץ ושקדן, הצטיין במקצועות המתימטיקה והפיסיקה, והיה אהוב על מוריו ועל חבריו. הוא היה חבר ב״תנועה המאוחדת״, חובב ספורט ונלהב לענפי ספורט רבים. הוא הצטיין כשחקן בטניס־שולחן בנבחרת ״הפועל״ חיפה, נמנה עם אנשי נבחרת הכדור־יד של ״מכבי״ חיפה, הרבה לשחק בכדורגל ובכדורסל, עסק בג׳ודו והיה בעל חגורה כתומה. תעודות ומדליות הוענקו לו על השתתפותו בצעדות ובמשחים שונים. הוא

השתלם בקורס למצילים חובבים והיה בעל תעודת מציל חובב. אריה היה עלם עליז ושמח, בעל חוש הומור וחייכן, הרבה להתלוצץ ולהתבדח, היה שובב ואהב לעשות מעשי קונדס. הוא היה נמרץ, נועז ואמיץ־לב, ואף תקיף בדעתו, ועשה ככול שיכול למלא כל משימה ואתגר שהציב לעצמו ולהצליח בהם. כאשר ביקש לנסוע לטיול בחוץ־לארץ, עבד כסבל בנמל חיפה, חסך כסף ונסע לטייל באירופה המרכזית והמערבית. הוא היה חברותי וקל להתיידד, אהב לעזור לזולת, אפילו היה הדבר כרוך באי־נוחות, נענה לכל בקשה ברצון ובמאור פנים. חבריו אהבוהו על שהיה נוח לבריות, צנוע בהליכותיו ואוהב את הפשטות. מטבעו היה ישר, דובר אמת ובעל מצפון והצטיין באדיבותו, בענוותו ובהליכותיו הנעימות. הוא היה נבון ובעל תפיסה מהירה, דייקן ומקפיד לעשות את מלאכתו באמונה. בן נאמן ומסור היה להוריו ורחש להם כבוד רב.

אריה גויס לצה"ל במחצית פברואר 1973. הוא ביקש לשרת ביחידת סיור, אך כשנאמר לו שמלאה המכסה, התנדב לשרת בחטיבת "גולני". את אימוני הטירונות סיים כחניך מצטיין וקיבל שי ממפקדו – ספר סיפורים ושירים מימי מלחמת ששת הימים. לאחר סיום הטירונות השתלם בקורס למפעילי מא"ג. גם בקורס זה היה חניך מצטיין. הוא נהג כבוד במפקדיו והיה אהוד על חבריו. מפקדו מעיד עליו, שהיה "צייתן וממושמע ובעל רצון ברזל". בתקופת שירותו השתדל שלא להדאיג את הוריו ובמכתבים הרבים שכתב הביתה לא התאונן על האימונים הקשים והמפרכים. שבועות אחדים לפני שפרצה המלחמה החל להשתלם בקורס מ"כים. כשפרצה מלחמת יום־הכיפורים נשלחו כל חניכי הקורס לחזית ברמת הגולן. ביום כ"ו בתשרי תשל"ד (22.10.1973), בקרב על כיבוש מוצב החרמון, במעלה ההר, נפצע אריה קשה בראשו ובבטנו. שלושה ימים נאבק על חייו, וביום כ"ט בתשרי תשל"ד (25.10.1973), נפטר. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בחיפה. השאיר אחריו אב, אם ואחות. לאחר מותו הועלה לדרגת רב־טוראי.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה כתב מפקדו: "אריה היה מופת לחבריו במסירותו הרבה בביצוע המשימות שהוטלו עליו".

וטנברג, דוד

דוד (דודי), בן חנה ורודולף־רפאל, מניצולי השואה, נולד ביום א' בניסן תשי"ד (3.4.1954) בחיפה. הוא למד בבית־הספר היסודי "בארי" בחיפה, ואחרי־כן המשיך בלימודיו בבית־הספר התיכון המקצועי על־שם שפרינצק, במגמה של מסגרות מיכנית. דודי היה תלמיד טוב, חרוץ ושקדן, אהוב על מוריו ומקובל על חבריו. הוא היה חובב ספורט, אהב בעיקר אתלטיקה קלה והצטיין בהדיפת כדור־ברזל. מדי קיץ עשה בפנימייה לספורטאים מצטיינים והוענקו לו מדליות ותעודות על השתתפותו בתחרויות. הוא היה עלם גבוה, חסון וחזק, אך עדין־נפש ולבו חם ורחום. הוא היה חברותי, רודף

שלום ומאיר פנים לכל אדם. מטבעו היה ותרן וסלחן, נוח לבריות וקשה לכעוס, נדיב לב ומוכן תמיד לסייע לזולת, אפילו היה הדבר כרוך בהסתכנות. ישר־דרך היה ובעל מצפון, איש אמת וגלוי־לב. הכל זוכרים אותו כאדם אדיב ומנומס, צנוע, עניו ונעים הליכות. הוא היה בן מסור ונאמן להוריו ורחש להם כבוד רב.

דוד גויס לצה"ל בתחילת מאי 1972, והוצב לחיל השריון. לאחר הטירונות השתלם בקורס למקצועות טנקי "פאטון". הוא היה חייל טוב וממושמע, אחראי ומסור לתפקידו, ושימש דוגמה לחבריו במזגו הטוב, בסבילותו ובצייתנותו. בכל תקופת שירותו השתדל שלא להדאיג את הוריו, והקפיד לכתוב מכתבים הביתה, כדי למנוע מהם חשש לשלומו. כשפרצה מלחמת יום־הכיפורים נשלח עם יחידתו לחזית בסיני, והשתתף בקרבות הבלימה והפריצה נגד המצרים. בקרב שהתחולל ביום י"ט בתשרי תשל"ד (15.10.1973) בצומת "טרטור־לכסיקון", נפגע הטנק שלו פגיעה ישירה על־ידי טיל ודוד נפגע ונהרג במקום. תחילה נחשב כנעדר. לימים זוהתה גופתו והוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בחיפה. השאיר אחריו אב, אם, אח ואחות. לאחר נופלו הועלה לדרגת רב־טוראי.

ויאטר, יהושע

יהושע (שוקי), בן שושנה ואהרן, מניצולי השואה, נולד ביום ה' בתמוז תשי"א (9.7.1951) בתל־אביב־יפו. תחילה למד בבית־ספר בבת־ים, אחרי־כן המשיך את לימודיו בפנימייה הצבאית, שליד בית הספר "הריאלי" בחיפה. תודות לכוח רצונו ולהתמדתו סיים את לימודיו בבית־הספר היסודי כשממוצע הציונים שלו "טוב מאוד". מוריו ציינו לשבח את חריצותו, מסירותו ואחריותו, תכונות שעתידות היו לעמוד לו עד שנפל. שקדנותו בלימודים לא הפריעה לו להקדיש מעתותיו לפעילות חברתית בקן תנועת "הנוער העובד והלומד", שבסמוך לבית מגוריו. מילדותו שמע על מוראות השואה. אמו סיפרה לו על איציק ויטנברג, מפקד הפרטיזנים בגיטו וילנה, והוא החליט: "כשאגדל אהיה גם אני גיבור כמוהו". למרות התנגדות הוריו, החליט ללמוד בפנימייה הצבאית. בכוח רצונו הנחוש סיים בהצטיינות את לימודיו העיוניים (במגמה הריאלית) והצבאיים. בחוות הדעת של מפקדיו, שניתנה בסיום קורס מ"כים שעבר בפנימייה, נאמר כי הצטיין בכושר מנהיגות, ביוזמה ובמקצועות השדאות למיניהם. הנער הצנום והנמוך סיים את הפנימייה כגבר חסון, שקול, בעל ביטחון עצמי, שספג את ערכי המוסר, המשמעת, החריצות והמנהיגות, שהיקנתה הפנימייה לחניכיה.

יהושע גויס לצה"ל באוגוסט 1969 והתנדב לחיל הצנחנים, שם עבר קורס צניחה. אולם הצעיר שוחר האתגרים, שגויס כמפקד כיתה, העדיף לפקד על חיילים מן השורה ולעשותם לוחמים מעולים. לבקשתו, החליף את הכומתה האדומה בכומתת החקי של לוחמי "גולני". באפריל 1970 סיים את בית־הספר לקצינים והוצב כמפקד

מחלקה באחד מגדודי חטיבתו. התקדמותו הייתה מהירה וכעבור שנה שירת כסמ"פ בגדוד אחר של החטיבה. הוא הרבה לדרוש מפקודיו, אך גם נודע במסירותו אליהם, ועל כן הוקירו אותו חייליו. הוא קינא לכבוד יחידתו ומשפרסם העתונאי יהונתן גפן פיליטון, שבו כינה את חיילי "גולני" "אינדיאנים", ייסר אותו יהושע במלים. באימוני החורף ובאימוני הקיץ, במלחמת ההתשה בדרום, ובקו הגולן בצפון, הפך את "האינדיאנים" שלו ל"נמרים". הוא השתתף במספר פעולות קרביות ובסוף שנת 1970 הוענק לו "אות השירות המבצעי". החלטתו הייתה נחושה להקדיש את כל מעייניו לצבא. ב־1971 התנדב לשירות קבע ואחרי כן סיים קורס מ"פים, שבו הצטיין בתפיסה טאקטית ובמנהיגות. בסיום הקורס קיבל לידיו פלוגה. עם זאת נשאר בן מסור להוריו ואפילו בימים הקשים והטרופים של מלחמת יום הכיפורים לא שכח אותם והשתדל תמיד לשמור על הקשר אתם. ביום הראשון למלחמה הוענקה לו דרגת סרן והוא הנהיג את פלוגתו בקרבות קשים נגד האויב. ב־22.10.1973 נפצע יהושע בקרב על החרמון והועבר לבית־חולים. ביום י"א בחשון תשל"ד (6.11.1973) מת מפצעיו והובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בקרית־שאול. השאיר אחריו אב, אם ואח.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה סיפר מפקדו, כי יהושע נשלח בראש פלוגתו לבצע איגוף עמוק ולהשתלט על מרכז השטח, שהחזיקו יחידות העילית של הצבא הסורי בחרמון. שוקי ביצע את משימתו, אולם תוך כדי לחימה נפצע והובהל לבית החולים. אנשיו המשיכו את פועלו עד הניצחון. "פעולה זו מוטטה את התנגדות הסורים ואלה בהם שעדיין יכלו, עזבו את עמדותיהם וברחו" – כתב המפקד להוריו; מסיפורי מפקדים אחרים, אחיו לנשק, מצטיירת דמותו של קצין צעיר, אחראי ורציני שהצטיין בידיעת החומר. אין תימה איפוא, שמפקדו מציין כי "על שוקי ואנשיו הוטלה תמיד המשימה העיקרית בכל קרב".

ויגדור, שמואל

שמואל, בן מינה ויעקב, מניצולי מחנות ההשמדה באירופה, נולד ביום ד' בתשרי תש"י (20.9.1949), בחיפה. הוא למד בבית־הספר היסודי הממלכתי דתי "מוריה" ואחרי־כן למד בבית־הספר התיכון המקצועי "שפרינצק" במגמה של מכונאות וסיים את לימודיו בפנימיה הצבאית של חיל החימוש, בה הוכשר לשמש כמכונאי טנקים. הוא ניחן בכישורים טכניים והיה בעל מיומנות רבה בכל הקשור במלאכת כפיים. שמואל גדל וחונך ברוח המסורת היהודית והאמונה באלהי ישראל. בבית המסורתי ובבית־הספר הדתי ספג ערכים נעלים, שגבשו ועצבו את אישיותו כאדם טוב לב, ששפע חום ואהבה לזולתו והיה מוכן תמיד להגיש עזרה וסיוע לכל דורש ונזקק. הוא היה נוח לבריות ואוהב חברה, רכש לעצמו ידידים רבים וקיים עמם קשרי רעות הדוקים. שמואל היה בעל דעות מגובשות והשקפת עולם שהעידו על רצינות ובגרות. הוא הציב

לעצמו אתגרים ומשימות ופעל בדבקות ובהתמדה להגשמתם. הוא רקם תכניות רבות לעתיד, אך הדרך הברורה שבה בחר ללכת נקטעה בתחילתה.

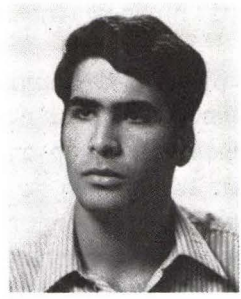
שמואל גויס לצה"ל במחצית מאי 1967 והוצב לחיל החימוש. לאחר הטירונות נשלח לשרת בסדנא של חיל החימוש בפיקוד הצפון. במלחמת ששת הימים השתתף כמכונאי טנקים. לאחר תקופת שירות סיים בהצלחה קורס קצינים בבית־הספר לקצינים של צה"ל וקורס קציני חימוש בבסיס ההדרכה של חיל החימוש. הוא ויחידתו סייעו לכוחות הלוחמים בפעולות הגמול והוא אף השתתף בפעולת החילוץ הגדולה בכראמה שבירדן. אחרי־כן נשלח לשרת בסיני והיה אחראי שם על הקמתה והפעלתה של הסדנא לתיקון טנקים בגזרה הצפונית. הוא הצטיין ביזמה וביכולת ארגון, היה בעל כושר אלתור ומיומנות מקצועית ושילב בכל אלה תכונות של מנהיג ומפקד מעולה שהצליח להקים יחד עם חייליו סדנא לתפארת, שבה ניתן שירות מעולה לטנקים של כוחות השריון בסיני. לאחר שסיים את תפקידו בסיני נשלח לשרת כקצין חימוש גדודי בחטיבת "ברק", ברמת הגולן. במחצית מאי 1970 התנדב לשרת שנה אחת בצבא הקבע, מתוך הכרה ותחושה כי עדיין לא מיצה את כל יכולתו וכי יש בכוחו לתרום לצה"ל ולחיל החימוש.

בסוף יוני 1971 שוחרר שמואל מהשירות הסדיר והוצב כקצין חימוש ביחידת מילואים של חיל השריון. לאחר השחרור החל לעבוד ברשות לפיתוח אמצעי לחימה (רפא"ל) ולאחר שעות העבודה התכונן להשלים את בחינות הבגרות. בינואר 1971 נשא לאישה את חברתו אביבה והקים יחד עמה את ביתו בחיפה, בו נולד, בדצמבר 1972, בנו בכורו לירן. שמואל היה בעל תכונה נדירה בקרב צעירים בני גילו. הוא היה איש משפחה, שמצא את אושרו בביתו בחברת רעייתו, בנו, הוריו ובני המשפחה האחרים. אלה אהבו להיות במחיצתו, שכן ידע לכבד ולהוקיר אותם וגם כשדעתו הייתה שונה משלהם, הציג אותה בדרכי נועם ובשלווה. הוא התגאה בבנו ועקב בשמחה ובאושר אחר התפתחותו. במלחמת יום הכיפורים השתתפה יחידתו בקרבות הבלימה וההבקעה נגד המצרים בסיני. ביום י' בתשרי תשל"ד (6.10.1973), נפל שמואל בעת מילוי תפקידו. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בחיפה. השאיר אחריו אישה ובן, הורים ואחות. לאחר נופלו הועלה לדרגת סרן.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה כתב מפקד היחידה: "בימים אלה אנו מתארגנים לתזוזה. בקרוב נחזור ונחזיר את הציוד למחסנים, נפשוט את המדים ונחזור לבתינו. שמואל היקר, זכרונו לברכה, לא חוזר אתנו ולא משתחרר. במלחמה קשה זו נתן את היקר מכל, את חייו, להגנת כולנו. עד עתה דחקנו בכוח את הכאב אל פינות חבויות בלב והמשכנו בעיסוקינו הצבאיים, בשמירת הקווים ובכוננות מתמדת. עתה, כאשר השחרור נראה באופק פורץ הכאב מחדש. המחשבה כי שמואל איננו איתנו, כי שוב לא נלחץ את ידו לפרידה, כי שוב לא נוכל לומר לו: 'להתראות במילואים הבאים', המחשבה הזו קשה, קשה מנשוא".

בני משפחתו הוציאו לאור חוברת לזכרו ובה דברי בני משפחה וידידים על דמותו; כמו כן השתתפו בתרומת ספר תורה לזכרו ותרמו ארון לספרי קודש לבית־הכנסת "ישורון" בחיפה.

וידאל, אהרון־הנרי

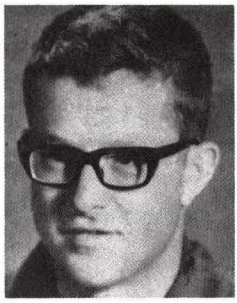
אהרון־הנרי, בן אדלה ואברהם, נולד ביום ט״ז באדר תשי״ג (8.3.1953) בכפר־סבא. הוא למד בבית־הספר היסודי על־שם ויצמן ביפו, ואחרי־כן המשיך בלימודיו בבית־הספר התיכון־עירוני ד׳ ביפו. הוא סיים את לימודיו בבית־הספר ״מישלב״ בתל־אביב. אהרון־הנרי היה תלמיד טוב וחרוץ והצטיין במקצועות המתימטיקה, הספרות והתנ״ך. אהוב היה על מוריו ומקובל על חבריו ואף שימש יושב־ראש ועד התלמידים בכיתתו. הוא זכה במלגה מטעם מועדון ״רוטרי״ – כפרס ראשון על כתיבת חיבורים. היה לו כישרון משחק ובהצגות בית־הספר הוטלו עליו תמיד התפקידים הראשיים. מורהו מעיד עליו, שהיה ״בעל אישיות חזקה ובעל כושר מנהיגות. היה לו כישרון אינטלקטואלי, והוא ניחן ביושר שלא ידע פשרות, באחריות וברצינות של אדם מבוגר״. הוא היה חבר בתנועת הצופים ונמנה עם ״צופי־ים״ ביפו, אהב לטייל והקדיש את זמנו הפנוי לקריאה ולעיון בספרים בתחומים שונים. אהרון־הנרי היה איש רעים, קל להתיידד וחברים רבים פקדו תדיר את ביתו. איש נאמן היה לידידיו ומוכן לסייע להם בעצה ובמעשה, שומר סוד ושונא רכילות ודברים בטלים. צנוע היה והליכותיו פשוטות, מתרחק מהתנשאות ושמח בחלקו. הוא אהב להתבדח ורוחו הייתה טובה עליו תמיד. בן נאמן היה להוריו ורחש להם כבוד רב.

אהרון־הנרי גויס לצה״ל בתחילת אוגוסט 1971. מלכתחילה ביקש לשרת ביחידת סיור, אלא שנדחה משום שמלאה המכסה, ולפיכך הוצב לחיל השריון. לאחר סיום הטירונות השתלם בקורס למקצועות טנק ״סנטוריון״ ובקורס למפקדי טנק ״סנטוריון״ והיה בו חניך מצטיין. הוא היה סמל־מבצעים גדודי, אחראי ומסור לתפקידו, אהוב על פקודיו ועל מפקדיו, ושימש דוגמה לחבריו במזגו הטוב ובסבילותו. הוא הרבה להשתתף בפעילות מבצעית, לרבות פשיטות לתוך שטח לבנון. במשך כל תקופת שירותו בצבא השתדל שלא להדאיג את הוריו, והקפיד לכתוב מכתבים הביתה. כשפרצה מלחמת יום־הכיפורים נשלח עם יחידתו לחזית ברמת הגולן והשתתף בקרבות הבלימה וההבקעה נגד הסורים. ביום ט״ז בתשרי תשל״ד (12.10.1973), נפל אהרון־הנרי בקרב באזור תל־שמס. תחילה נחשב לנעדר, אחרי־כן הוכרז חלל שמקום קבורתו לא נודע. לימים זוהתה גופתו והוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בקרית־שאול. השאיר אחריו אב, אם ואח. לאחר נופלו הועלה לדרגת רב־סמל.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה כתב מפקדו: ״אהרון־הנרי ז״ל היה איש שריון אמיץ, איש צוות העשוי ללא חת. הוא היה מפקד מסור ותותחן מעולה״.

המשפחה קבלה בצלי־פרחים מן המקומות שלחם בהם, ונר זיכרון ממפקדת הגדוד; ״צופי־ים״ ביפו השיקו סירה לזכר חניכי השבט שנפלו במלחמה, ואהרון־הנרי בתוכם.

וידמן, רפאל

רפאל (רפי), בן צפורה ואליעזר, נולד ביום כ"ה בסיון תש"ו (23.6.1946) בירושלים. הוא סיים את לימודיו היסודיים בגימנסיה העברית "רחביה" בירושלים, המשיך את לימודיו במגמה הריאלית בגימנסיה ועמד בבחינות הבגרות. רפי, (כפי שקראו לו הוריו, בני משפחתו הירושלמית הענפה וידידיו) היה תלמיד חרוץ, בן מסור ונאמן למשפחתו ונער חברותי. בתקופת הלימודים בבית־הספר התיכון היה חבר בתנועת הצופים, ונטל חלק בפעולות שונות במסגרת הגדנ"ע. הוא היה חובב ספורט נלהב והצטיין במשחק הכדורסל. כל ידידיו אהבוהו וכבדוהו וגם ידעו שבשעת צרה יוכלו לפנות אליו, שכן אוזנו תמיד קשובה לחבריו והוא נכון לסייע להם כמיטב יכולתו. הוא היה צנוע ונחבא אל הכלים, ולא נשא נפשו למחמאות ולדברי שבח.

רפאל גויס לצה"ל בשלהי יולי 1964 והצטרף לגרעין הנח"ל "לנגב". לאחר הטירונות השתלם בקורס רגמים ועשה זמן־מה בקיבוץ רביבים, שם עבד במסגרייה. רפי התקשר מאוד אל הקיבוץ ואל אנשיו, אך כעבור זמן הועבר להיאחזות "קציעות" ונשלח להשתלמות בקורס צנחנים, במסגרת יחידת נח"ל מוצנח. בתום הקורס זכה לענוד כנפי־צנחן. ידידיו לשירות בצבא מעידים, שרפי היה חייל אחראי ומסור, ושימש להם דוגמא במזגו הטוב ובצייתנותו.

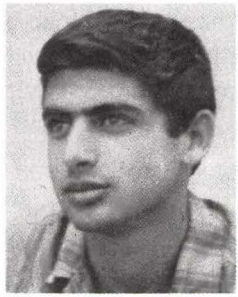
בספטמבר 1966 סיים רפי את שירות החובה בצה"ל, שב ירושלימה והחל לעבוד בעסק משפחתי, שהיה שייך לסבו. שבועיים לפני שפרצה מלחמת ששת הימים גויס לחטיבתו של מוטה גור. הוא השתתף בקרבות לכיבוש העיר העתיקה ונמנה עם הכוח שכבש את אוגוסטה ויקטוריה ואת הר־הבית. על פועלו במערכה זו הוענק לו "אות מלחמת ששת הימים". לאחר שלוש שנות עבודה אצל סבו החליט רפי להתמסר ללימודים אקדמיים באוניברסיטה העברית בירושלים. הוא בחר בחוג לכלכלה וסיים את לימודיו לתואר "בוגר" זמן קצר לפני שפרצה מלחמת יום הכיפורים. בתקופה שלמד באוניברסיטה, נתקבל לקורס תכנות מחשבים, שנערך מטעם משרד החינוך והתרבות. רפי סיים את הקורס בהצטיינות. הוא עבד במשרד החינוך והתרבות, למד באוניברסיטה, סייע לאביו ולסבו בניהול עסקיהם, ובמאי 1972 נשא לאישה את חברתו חנה (לבית גורודיסקי). פעילותו הענפה בחיים האזרחיים הופסקה כפעם בפעם, כשנקרא לתקופות של שירות מילואים. רפי השתתף במרדפים בבקעת הירדן ועשה באחדים ממוצבי התעלה בתקופה הקשה ביותר של מלחמת ההתשה. הוא ראה בנפול רבים מרעיו הטובים, אך היה חדור אמונה ותקווה לעתיד טוב יותר. רפי אהב מאוד ילדים, וכאשר נולדה בתו, ביום ז' בניסן תשל"ג (9.4.1973) הייתה זו בשבילו חוויה גדולה. במוצאי יום הכיפורים תשל"ד נקרא רפי ליחידתו בחיל הצנחנים, ונשלח לחזית סיני. ביום רביעי, הושענא רבא, כ"א בתשרי תשל"ד (17.10.1973) במהלך קרב נפגע הזחל"ם שלו בפגז. לפי ההוראה לנטוש את הזחל"ם ולתפוס מחסה, קפץ רפי ונפגע מצרור כדורים תוך כדי ריצה. הוא נהרג בגדה המערבית של תעלת סואץ, דרומית לאיסמעיליה, והובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין הצבאי בהר־

הרצל. השאיר אחריו אישה ובת, אב, אם ואחות. לאחר נופלו הועלה לדרגת רב־טוראי.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה כתב מפקד הגדוד: "רפי היה מוותיקי היחידה והשתתף בכל המשימות שהוטלו עליה עד ליום נפילתו. הצטיין בכוח רצונו העז, מזגו הטוב ויחסיו הלבביים עם כל רעיו. היה אהוד על חיילי מחלקתו, ונפילתו השאירה חלל ריק בקרבם".

בני משפחתו של רפאל תרמו לזכרו סידורים לארבעה בתי־כנסת בירושלים.

וידנפלד (פלד), יעקב

יעקב (קובי, וידי), בן שושנה וזאב, נולד ביום י"ז בחשון תשי"ג (5.11.1952) באילת־השחר. הוא למד בבית־הספר היסודי "מבוא הגליל" בקיבוץ והמשיך בלימודיו בבית־הספר התיכון "עירון" בחדרה ובבית־הספר הטכני של חיל־האוויר בחיפה. יעקב היה תלמיד נבון ואהוב על מוריו ועל חבריו. הוא נמנה עם חניכי תנועת הנוער העובד והלומד. הייתה בו אהבה עזה לטבע, לחי ולצומח, ולפיכך הרבה לקרוא ולעיין בספרי בוטניקה. הוא הרבה בפעילות גופנית כדי לשמור על כושרו ועל עירנותו, אהב לטייל, אהב לקלוע למטרה, לשחק טניס, לעסוק במלאכת יד, לבנות טיסנים ולשקוד על שכלולים שונים באבזרי הבית, והפיק הנאה רבה מעבודתו וממעשי ידיו. הוא היה חקרן וסקרן, מרבה לבדוק כיצד פועל כל מכשיר וכל כלי, עקשן שלא הרפה מהשאלות עד שנתבררו לו. אהבתו הגדולה ביותר הייתה לרכב על סוסים והוא אף תכנן שלאחר השחרור מהשירות הסדיר יקים חוות־סוסים באחד המשקים ברמת הגולן. יעקב היה אדם אופטימי וחברותי, נוח לבריות, לא ממהר לכעוס, אדיב ועדין נפש. הוא היה ביישן במקצת, מסתגר ומכונס בתוך עצמו וצנוע מאוד. מטבעו היה ישר ודובר אמת ובעל־מצפון. מעולם לא הלך רכיל והיה בעל סוד נאמן. ביחסו לאנשים היה ותרן וסלחן, רחק מריב וביקש את דרך הפשרה. נדיב לב היה, אהב לעזור לזולת וידו רחבה. הוא היה בן נאמן ומסור להוריו ורחש להם כבוד רב.

יעקב גויס לצה"ל בתחילת נובמבר 1970 והוצב לחיל־השריון. לאחר סיום הטירונות השתלם בקורס למקצועות טנק "סנטוריון", בקורס למדריכי מקצועות השריון ובקורס למפקדי טנקי "סנטוריון". הוא היה אחראי ומסור לתפקידו, ושימש דוגמה לחבריו במזגו הטוב ובסבילותו. מפקדו כתב עליו בחוות־דעתו: "יעקב הוא מפקד טנקים טוב, וממלא את תפקידו ברצון רב". על השתתפותו בפעילות מבצעית הוענק לו "אות השירות המבצעי". בתקופת שירותו השתדל שלא להדאיג את הוריו, ובמכתבים שכתב הביתה לא סיפר דבר על האימונים הקשים והמפרכים, כדי שלא לצער את בני המשפחה. כשפרצה מלחמת יום־הכיפורים הייתה יחידתו מוצבת ברמת הגולן. ביום י"ג בתשרי תשל"ד (9.10.1973), לרגלי החרמונית, נפל יעקב בקרב. כוח שריון של הצבא הסורי ניתק אותו משדרת הטנקים שהתקדמה, והטנק שלו ועוד טנק

נותרו לבדם באחד הכפרים הנטושים. שני הטנקים ניהלו קרב קשה עם טנקי האויב – יורים, פוגעים, נסוגים־מעט לאחור ומסתתרים מאחורי אחד הבניינים. כך השמיד יעקב שני טנקים ונגמ"ש אחד. כשיצא מן המסתור להמשיך בקרב נפגע ונהרג במקום. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין באילת־השחר. השאיר אחריו אב, אם, אח ושתי אחיות. לאחר נופלו הועלה לדרגת רב־סמל.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה כתב מפקדו: "יעקב היה אהוב על פקודיו ועל מפקדיו, תמיד השרה סביבו רוח טובה ומילא את התפקידים שהוטלו עליו במסירות, בנאמנות ובהצטיינות".

קיבוצו הוציא לאור חוברת לזכרו ובה דברי חברים על דמותו; רשימות, זכרונות, מכתבים ותצלומים.

וידר, חיים

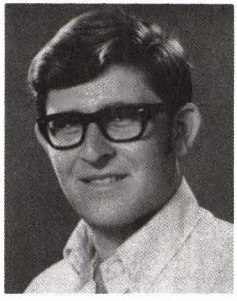
חיים, בן רבקה ויהודה־אריה, נולד ביום א' בתשרי תרצ"ט (25.9.1938) בטימישוארה שברומניה. בעיר מולדתו למד ב'חדר' השלים את לימודיו בבית־ספר יסודי ובבית־ספר תיכון והחל בלימודים אקדמיים בפקולטה להנדסה כימית של מכון פוליטכני. בשנת 1959 הופסקו לימודיו על ידי רשויות המכון, כשהוברר כי נרשם לעלייה לישראל. לפיכך גם לא יכול היה למצוא עבודה קבועה בארץ מולדתו. הייתה זו תקופה קשה בשבילו והוא הקדיש את זמנו ואת מרצו ללימוד השפות עברית ואנגלית, כדי להכין עצמו לחיים החדשים בישראל. בשנת 1962 עלה לארץ עם בני משפחתו ושנתיים אחרי־כן סיים את לימודיו בפקולטה להנדסה כימית בטכניון שבחיפה. הוא היה תלמיד למופת, בעל השכלה רחבה ובעל רצון עז ללמוד, לרכוש השכלה ולהרבות ידע. בארץ עבד, בד־בבד עם לימודיו בטכניון, באיגוד למחקר גומי שליד הטכניון. אחרי־כן השתקע עם בני משפחתו בירושלים ועבד במפעל למוצרי כימיה בבירה. בתוך כך סיים את לימודי התואר השני בכימייה פיסיקאלית באוניברסיטה העברית והחל ללמוד לתואר השלישי. כבר אושרה תכנית הדוקטורט שלו והוא החל בחיבור עבודת הגמר. במשך כל השנים לא שכח חיים לקבוע עתים לתורה והשתתף בקביעות בשיעורים תורניים. הוא היה איש משפחה מסור ונאמן להוריו, לחמשת אחיו ואחיותיו, לרעייתו, לשלושה בניו ולבתו. חיים היה אדם מסביר פנים, בעל מזג נוח, חברותי ואהוב על חבריו וידידיו הרבים. תמיד מוכן היה לעזור לנזקק ולהקדיש זמנו לזולת בעת הצורך.

במלחמת יום הכיפורים היה חיים חייל בשירות מילואים במעוז "חיזיון" שליד גשר פירדאן, על גדת תעלת סואץ. שלושה ימים לחם המעוז בכוחות המצרים, שהרעישו את המעוז ותקפוהו אחרי שחצו את התעלה. ביום י"ג בתשרי תשל"ד (9.10.1973) נפגע חיים ונהרג בהתקפה על המעוז. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין שעל הר־הזיתים. השאיר אחריו אישה, שלושה בנים ובת, הורים וחמישה אחים ואחיות. לאחר נופלו הועלה לדרגת רב־טוראי.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה כתב מפקדו, כי חיים לחם בגבורה רבה וכי היה אדם ולוחם למופת.

בעזבונו המדעי של חיים נותרה תכנית לעבודת־מחקר מיוני 1973, שכבר אושרה על ידי מוריו, בנושא שעסק בו – כימיה פיסיקאלית.

ויזל, שמעון

שמעון (שימי), בן לאה ואלחנן, נולד ביום י״ז באדר תשי״ב (14.3.1952) בחיפה. הוא למד בבית־הספר היסודי בשדה־אילן ואחרי־כן המשיך בלימודים בישיבת בני־עקיבא בנתניה ובבית־הספר התיכון הדתי בעפולה. שמעון היה תלמיד חרוץ ושקדן, מתמיד ומעמיק וידע ללמוד להנאתו. בבחינות הבגרות עמד בהצלחה רבה. מוריו מעידים עליו, שהיה תלמיד רציני, בעל רצון חזק וצייתן, מסודר מאוד ודייקן. מבטו היה חודר ואוזנו קשובה והיה ממעט לדבר דברים בטלים. חבריו העריכו אותו וכולם אהבוהו. בן תורה היה שגלומות בו אהבת־ישראל ואהבת־האדם. הוא היה חובב ספורט ועסק בענפים רבים – בכדורגל, בקפיצה למרחק ובהרמת משקולות. מבנה גופו היה שרירי ומוצק. הוא הרבה לטייל ולטפס על הרים. בשעות הפנאי קרא להנאתו וצייר. שמעון היה אדם חברותי ומכניס אורחים, נעים שיחה ומקדים שלום לכל אדם, נוח לבריות ואינו ממהר לכעוס. הוא אהב לעזור לזולת ולסייע לכל אדם בעת צרה. מעולם לא הלך רכיל והיה בעל סוד נאמן. תמיד היה שמח וטוב־לב ומאיר פנים לכול. אדיב ומנומס היה, עדין־נפש ונעים הליכות, שקט וצנוע. דרכו הייתה דרך הישר והאמת. הוא היה בן מסור ונאמן להוריו ורחש להם כבוד רב. הוא התכונן ללמוד אלקטרוניקה בבית־הספר להנדסאים בטכניון בחיפה, ואף נתקבל אליו בלא לעמוד בבחינות הכניסה.

שמעון גויס לצה״ל בתחילת אוגוסט 1970 והוצב לחיל השריון. לאחר סיום הטירונות השתלם בקורס למקצועות טנק ״סנטוריון״ והוענק לו בו ציון גבוה (95). הוא היה חייל למופת, ממושמע ומוכן להיחלץ לכל משימה, אחראי ומסור לתפקידו, חבר טוב ונאמן לאנשי יחידתו. חבריו מעידים עליו, שהיה להם כאח ושימש להם דוגמה בכל מעשיו. על השתתפותו בפעילות מבצעית הוענק לו ״אות השירות המבצעי״. הוא סיים את שירותו הסדיר בדרגת סמל.

במלחמת יום הכיפורים השתתף שמעון בקרבות הבלימה והפריצה נגד הסורים ברמת הגולן. בקרב שהתחולל ביום ט״ז בתשרי תשל״ד (12.10.1973) במובלעת ליד הכפר נסג׳, היה שמעון נהג בטנק המפקד. בשעת הקרב פגע טיל בטנק והוא נהרג במקום. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בחיפה. השאיר אחריו אב, אם ואח.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה כתב מפקדו: ״שמעון היה חייל מצטיין ביחידה, אהוב על המפקדים ועל החיילים ושימש להם דוגמה אישית״.

הוריו הוציאו לאור חוברת לזכרו ובה דברי מורים על דמותו, דברי חברים, פרקי

זכרונות ותצלומים; כן תרמו הוריו לזכרו ספר תורה לבית־הכנסת של נוער בני־עקיבא, "היכל שלמה", בשדה אילן.

ויילר, גדעון

גדעון, בן אונה ומשה־חיים, נולד ביום כ"ב באייר תש"י (9.5.1950) ביוהנסבורג שבדרום אפריקה, ועלה ארצה בעצמו, כילד בן שבע־וחצי, חודשיים לפני שעלתה משפחתו בסוף שנת 1957. הוא למד בבית־הספר הריאלי בחיפה ואחר־כן המשיך שם בלימודים בפנימיה הצבאית, במגמה למזרחנות. גדעון אהב מאוד את המשטר הצבאי בפנימיה, אהב את האימונים ואת המסעות, שנתנו פורקן למרצו הרב, לעצמאותו ולאהבת הארץ. סיפר עליו אחד מחבריו: "גדעון ניפר בשילוב כוח־רצון ומוטיבציה גבוהה ביותר. הוא היה אחד החניכים הבולטים בבני המחזור. אף שלא היה תלמיד מזהיר, התבלט בכושר הארגון שלו, במנהיגותו ובפיקחותו. תחום אחד שהתבלט בו היה הספורט. בכושר התמדתו וברצון לא רגיל הצליח להגיע להישגים שזיכוהו בתארים שונים. אך בעיקר ניכר היה בכושר מנהיגותו. הוא היה קשוח מאוד, דורש הרבה ומקיים הרבה. תמיד שאף להישגים גבוהים, להיות ראשון ולהוכיח את יכולתו בכל תחום. מעולם לא השלים עם הבינוניות ותמיד ביקש את השלמות. מעולם לא פחד לומר את שיש בלבו על חברו, אפילו היו הדברים קשים ומכאיבים".

גדעון גויס לצה"ל בתחילת אוגוסט 1968, והתנדב לשרת בחיל השריון. לאחר הטירונות השתלם בקורס מקצועות טנק "פאטון", בקורס מפקדי טנקי "פאטון", בקורס קצינים, שהיה בו חניך מצטיין, בקורס קציני שריון ובקורס מפקדי פלוגות בחיל השריון. הוא היה קצין קפדן ביותר ותבע מילוי כל הוראה במלואה. המשמעת הייתה בעיניו תנאי ראשון לתפעולה היעיל של יחידת שריון, המופקדת על כלי המלחמה הכבדים של צה"ל. פקודיו ספרו עליו, שהיה מפקד קשה וקשוח, שדרש רבות מעצמו ומהם, תוך הקפדה מדוקדקת על שמירת זכויותיהם, ודאגה אמיתית וכנה לבעיותיהם האישיות. מפקדיו כתבו עליו בחוות־דעת: "קצין מעולה והישגיו מעולים; יש לו ידע טכני מקצועי מעולה, יש לו סיכויי התקדמות טובים ויש לו רצון עז להתקדם. הוא יעיל מאוד, חרוץ, יוזם, אחראי, מסור לעבודתו, מקפיד על פרטים קטנים כגדולים ובעל חוש ביקורת חריף. הוא הגון, ממושמע, משמש מופת ודוגמה אישית, קשה לאנשיו, אך מקובל עליהם". את רוב תקופת שירותו עשה בסיני, בקווים הקדמיים בתעלת סואץ, עד אשר נפל בקרב אחיו המבוגר ממנו, אדם, בשנת 1970, בימי מלחמת ההתשה. לאחר מות אחיו הועלה גדעון מסיני לשרת בבית־הספר המרכזי לשריון והיה מ"פ בקורס קציני שריון, לאחר שהממונים עליו דרשו כי לא ישרת עוד ביחידה קרבית. למרות זאת, לאחר שנה שוב שירת גדעון בסיני כמפקד פלוגת טנקים וקצין מבצעים; שם גם הוענק לו "אות השירות המבצעי". לאחר שעשה תפקידים אלה בסיני הייתה דעת הממונים עליו, ובמיוחד דעת האלוף אלברט מנדלר זק"ל, נחושה כי גדעון לא ישרת עוד ביחידה קרבית. ולפיכך הועבר לבית־הספר לשריון, שם שימש בתפקיד מפקד קורס נהגים עד שפרצה מלחמת יום

הכיפורים. למרות זאת, היה גדעון בחזית הגולן כבר ערב יום הכיפורים ובפרוץ המלחמה נתמנה לתפקיד סמג"ד בדרגת רב־סרן. בתפקיד זה נלחם במסגרת צבא הקבע עד שנפל ביום הרביעי למלחמה, י"ג בתשרי תשל"ד (9.10.1973). באותו יום ליד בוקעתה, כשגדודו לחם בטנקים של הסורים, שעלו עליהם במספרם עשרת מונים, יצא גדעון לחלץ טנקים מנותקים. הטנק שלו נפגע משתי רקטות נגד־טנקים (מרנ"ט) וגדעון נהרג במקום. היחיד שנשאר בחיים היה נהג הטנק. באותו קרב הציל גדעון את חיי הצוות שיצא עמו למשימה. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בהר הרצל, ליד קבר אחיו אדם. השאיר אחריו אישה — ויוי אתה התחתן בט"ו בשבט, תשעה חודשים לפני שנהרג, אם — אונה, אב — משה חיים, שלושה אחים: דניאל, יוסף ובנימין ואחות — ארנונה. בתו גל נולדה לאחר נופלו. לימים סיפר עליו מפקד אוגדת השריון, אלוף (מיל') דן לנר: "...הכרתי את רוב החבר'ה משירותם במקומות שונים. אחד מהם היה המ"פ של הבן שלי בסיני, תחת פיקודי. מעניין מה בחורצ'יק כזה חושב זמן קצר לפני המלחמה. הטנקים שלו נעו בדרך והיו צריכים לחצות כביש. כדי לא לפגוע בכביש בשרשראות הכלים, הוא אסף צמיגים והניח אותם על הכביש והטנקים נעו עליהם. אמרתי לו: "גדעון, גדעון, זו מלחמה, סע סע, מה אתה חס על הכביש?" 'לא חס המפקד', השיב לי,'לא חס אבל יצטרכו לנסוע כאן כלי רכב רבים, להביא אנשים, תגבורת ומזון. צריך לשמור על הכביש' אחר כך הצטערתי שאולי פגעתי בבחור נפלא. זה היה גדעון ויילר מירושלים. הוא נהרג במלחמת יום־הכיפורים. אחיו, אדם, נהרג במלחמת ההתשה עם המצרים. לפעמים סתם כך, פתאום, בלילה או ביום, אני רואה אותו וזה כמו חי."

לזכרו של גדעון נוסדו על ידי הוריו וידידים כמה מפעלי הנצחה בארץ: באוניברסיטת "בן־גוריון" בנגב הוקמה, הודות לפעולתו של הפרופסור משה פריבס, אביה של ויוי, קרן מלגות לזכרו, לארבעה סטודנטים יוצאי יחידות שריון; ליד שכונת סנהדריה בירושלים, ביער בתי־הכנסת המאוחדים (השמרניים), קבעו מקום לזכרו; מלגה על שם גדעון שתוענק לבוגר הפנימייה הצבאית באוניברסיטת חיפה, על הצטיינותו בלימודי המזרח, נוסדה על־ידי חברי מרכז־הרבנים־המתקדמים בארה"ב; מלגה מלאה לצמיתות בבית־הספר הימי במבואות ים נתרמה על ידי אגודת החבל הימי לישראל בדרום אפריקה; חוג למשניות המתכנס שלש פעמים בשבוע בלשכה הראשית של הקרן הקיימת לישראל. לזכרו ולזכר אחיו אדם, קיימים מפעלי הנצחה כדלקמן: גן אדם וגדעון ויילר באילת, המשמש שטח־נופש ומגרש־משחקים; ברחבת ויילר (ע"ש אדם וגדעון) ביער ירושלים מטעם הקרן הקימת, נוספה פינת מרגוע לזכר גדעון; הרצאות־אורח של תלמידי חכמים ב"היברו יוניון קולג'" בירושלים ומדור לשאלות ותשובות וספרי הלכה בספריית הקולג'; מפעלים אלה נתרמו על ידי ההורים. בבית־הספר התיכון־המקיף "דנמרק" בירושלים הוקם על שמם חדר עיון ונתרמו מלגות מקרן העזרה של קהילת "מבקשי דרך". נמצא גם מדור לספרי שאלות ותשובות בישיבת "נתיב מאיר" בירושלים, שנתרם על ידי אלמוני; מהנצחות בחוץ לארץ לזכר גדעון נציין רק: חמש מלגות בבית־הספר לילדי כושים על שם מ. ח. ויילר בפרוור העוני אלכסנדרה, יוהנסבורג, מטעם נשי הקהילה הפרוגרסיבית המאוחדת שם; חדר זיכרון במחנה לילדים ומבוגרים מטעם הקהילה וחדר בבית־הספר היהודי בבולביו, רודזיה; כל ההנצחות הללו מעלות את זכרו של גדעון זק"ל יום־יום, שנה־שנה.

ויינברג, יוסף

יוסף בן לובה ואליעזר־ליאון, נולד ביום י״ז מנחם־אב תש״ח (22.8.1948), בתל־אביב. הוא החל את לימודיו בבית החינוך בתל־אביב ואחר־כך עבר לבית־הספר היסודי ״יוסף הגלילי״. בהיותו בן אחת־עשרה עברה משפחתו לאילת, שם סיים את לימודיו בבית־הספר היסודי ממלכתי א׳. הוא החל ללמוד בבית־הספר התיכון באילת, אולם אחרי שנת לימודים אחת, עבר לבית־הספר התיכון החקלאי במקווה־ישראל, שם סיים את לימודיו. יוסף, שנקרא בפי כל יוסי היה טוב לב ונעים הליכות. דלת ביתו הייתה פתוחה בפני חברים ואורחים, שאהבו להיות במחיצתו, בזכות נכונותו תמיד להיות לעזר לכל נזקק. עוד כשהיה נער סייע יוסי להוריו בעבודתם, במזנון שניהלו באילת. הוא הקדיש את חופשותיו ואת זמנו הפנוי, לפני הגיוס לצה״ל, כדי לעבוד ולסייע למשפחתו. בהיותו בבית־הספר התיכון עבר קורס מפקדי כיתות במסגרת הגדנ״ע והרבה להתאמן בקליעה למטרה ובירי בנשק קל.

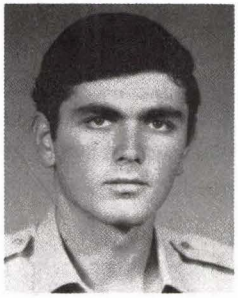
יוסף גויס לצה״ל במחצית אוגוסט 1968 והוצב לשרת בחיל השריון. לאחר הטירונות השלים קורס נהגי טנקים ואחר־כך סיים בהצלחה קורס מפקדי טנקים. הוא נשלח לשרת בגדוד שריון בגזרה המרכזית בסיני. לאחר שעבר בהצלחה את מבדקי הקצינות נשלח לבית־הספר לקצינים של צה״ל ואחרי־כן סיים בהצלחה קורס קציני שריון בבית־הספר לשריון. הוא שב לגדוד שבו החל את שירותו, והפעם כמפקד מחלקת טנקים. יוסי עשה את שירותו בסיני בעת שמלחמת ההתשה התנהלה בכל עוזה. במסגרת תפקידו הועלה לדרגת סגן. הוא התגלה כמפקד שריון מעולה, שביצע עם המחלקה שבפיקודו את כל המשימות שהוטלו עליו, בדייקנות ובשלמות, והיה מקובל על חייליו ואהוד על מפקדיו.

במחצית אוגוסט 1971 שוחרר יוסף מהשירות הסדיר והוצב ליחידת מילואים של חיל השריון, כמפקד מחלקת טנקים. לאחר השחרור עבד במתקן להתפלת מים של ״מקורות״ באילת ויחד עם זאת המשיך לעזור להוריו בבית־העסק שבבעלותם. בשנת 1972 החל לעבוד בחברת ״אל על״ כמאבטח בטיסותיה. הוא יצא פעמים רבות לארצות חוץ וניצל את זמנו שם לעריכת טיולים וסיורים באתרים מעניינים ויפי־נוף. כמו כן הרבה לעסוק בספורט האהוב עליו – החלקה על השלג. במרס 1973 נשא לאישה את חברתו עליזה ובנה עמה את ביתו ברמת־גן. הוא המשיך בעבודה בחברת ״אל על״ ואחרי כן עבר לעבוד כמאבטח בחברת ״ארקיע״, שם עבדה גם רעייתו, שלמדה באותו זמן באוניברסיטת תל־אביב. יוסי שאף להמשיך את הלימודים והתכונן להשלים את בחינות הבגרות, כדי להתקבל לאוניברסיטה, אולם את חלומו זה לא זכה להגשים. כשפרצה מלחמת יום הכיפורים עשה יוסי בחו״ל במסגרת עבודתו. הוא מיהר לשוב ארצה והצטרף ליחידת השריון שלו, שלחמה בגזרה המרכזית בסיני והשתתפה בקרבות הבלימה וההבקעה נגד המצרים. ביום כ׳ בתשרי תשל״ד (16.10.1973) נפגע יוסי ונהרג בקרב הפריצה לגדה המערבית של תעלת סואץ. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין באילת. השאיר אחריו אישה ובן – יוסף,

שנולד אחרי נפילתו ונקרא על שמו, אם ואחות. אביו נפטר כשמונה חודשים לאחר נפילתו.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה כתב מפקד היחידה שלו: "הורים יקרים, בנכם ויינברג יוסי ז"ל, שירת ביחידתי ונפל בקרבות מלחמת יום הכיפורים, בקרב הפריצה לגדה המערבית של תעלת סואץ. כמפקד בגדוד שימש דוגמא לחייליו ופיקד על יחידתו באומץ לב ובקור רוח".

ויינר, אריאל

אריאל, בן חסיה וישראל, נולד ביום א' בשבט תש"י (19.1.1950) בירושלים. הוא למד בבית־הספר היסודי בקרית־משה ובבית־הכרם בירושלים, והמשיך בלימודיו בבית־הספר התיכון "עומריה", שליד האוניברסיטה העברית בירושלים. אריאל היה תלמיד מעולה, חרוץ ושקדן, שידע ללמוד להנאתו, הצטיין במקצועות ההומניים ובמקצועות הריאליים כאחד, והיה אהוב על מוריו ועל חבריו. אריאל נמנה עם חברי תנועת הצופים וברבות הימים הדריך והיה ראש גדוד בשבט "מודיעין". בימי החופשות מבית־הספר התיכון עבד במשמרות לילה במאפייה, כן עבד כמדריך בתנועת הצופים ובמכון על־שם פאלק. הממונים עליו במכון העידו עליו, שהיה "עובד נאמן, דייקן ואחראי וחבר טוב לכולם". הוא היה חובב ספורט והיה שחיין נלהב. את רוב זמנו הפנוי הקדיש להאזנה למוסיקה. אריאל היה אדם עליז ואופטימי מטבע ברייתו. היה לו חוש הומור מצויין, הרבה להתלוצץ ולהתבדח ורוחו הייתה טובה עליו תמיד. הוא היה איש שיחה נעים, שדבריו ערוכים בהיגיון ובטעם, ולרוב נסבו ויכוחיו על בעיות החברה והמשק בישראל. אדיב היה, מנומס ונעים הליכות, חברותי וקל להתיידד, נוח לבריות, מאיר פנים לזולת ולא מרבה לכעוס. נדיב לב היה ואהב לעזור לכל אדם. מטבעו היה ישר־דרך ועניו, איש־אמת ובעל מצפון. לאחר שסיים את לימודיו בבית־הספר התיכון נסע לארצות־הברית והדריך שם במחנה קיץ של נוער יהודי. כשחזר ארצה, הרבה להתכתב עם ידידים שקנה שם, וחניכיו, כשבאו ארצה, הרבו לבקרו.

אריאל גויס לצה"ל בתחילת פברואר 1968. אמנם עמד בהצלחה במבחני הכניסה לפקולטה לרפואה, ויכול היה להצטרף לעתודה האקדמית, אך הוא סירב ורצה תחילה למלא את חובתו לצה"ל. הוא ביקש להתנדב לחיל־האוויר, אך הוצב לחיל השריון. לאחר סיום הטירונות השתלם בקורס למקצועות טנק "פאטון", בקורס למפקדי טנקים, בקורס לקציניים ובקורס לקציני שריון. בבית־הספר לשריון היה מדריך תותחנות וחודשים אחדים נמנה עם המשרתים בצבא הקבע. הוא היה קצין אחראי ומעולה, מסור לתפקידו ודבק במשימות שהוטלו עליו. מפקדו העיד עליו, שהיה "נכון להיחלץ לכל משימה, אפילו היה הדבר כרוך בסכנה רבה, מסור ודואג לחייליו והיה אהוד על מפקדיו ועל פקודיו".

לאחר ששוחרר מהשירות הסדיר היה נקרא לעתים מזומנות לתקופות של שירות

מילואים. באוניברסיטה העברית בירושלים למד בפקולטה לכימיה והיה בה תלמיד מצטיין, אך כשהחלו להעסיק אותו בעיות החברה והמשק פנה ללמוד כלכלה. כשפרצה מלחמת יום־הכיפורים גויס סגן אריאל ונשלח כמפקד יחידת טנקים לחזית בסיני להשתתף בקרבות הבלימה והפריצה נגד המצרים. בקרב שהתחולל ביום כ״ד בתשרי תשל״ד (20.10.1973), במתחם ״מיסורי״ ליד ״החווה הסינית״, נפגע הטנק של אריאל פגיעה ישירה והוא נהרג במקום. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בהר־הרצל בירושלים. השאיר אחריו אב, אם, אח ואחות. בחפציו נתגלה יומן שניהל בימי הקרבות, מן ה־6 באוקטובר עד ה־18 בו.

האוניברסיטה העברית בירושלים הוציאה לאור ספר בשם ״נזכור״, לזכר תלמידיה שנפלו במלחמה, ואריאל בתוכם; שבט ״מודיעין״ של תנועת הצופים בירושלים הוציא לאור חוברת לזכר יקירי השבט שמסרו נפשם על הגנת המולדת.

ויינר, דניאל

דניאל, בן סוניה וסימון, נולד ביום י״ב בכסלו תש״ח (25.11.1947) במונטווידאו שבאורוגוואי ועלה ארצה בשנת תש״ל (1970). הוא למד בבית־ספר אזורי ובבית־הספר התיכון ״מירנדה״ בארץ הולדתו. הוא היה תלמיד טוב והצטיין בעיקר במקצועות הקשורים במדעי־המדינה, תורת המשטרים ואזרחות ובתחומים אלה גם התמחה בשתי שנות־לימוד באוניברסיטה בארץ הולדתו. הוא היה חבר בתנועת ״השומר הצעיר״ בעיר מגוריו, וכן ערך ביטאון של תנועה זו, ומגיל שש־עשרה התמסר לפעולה ציבורית וציונית והטיף דרך־קבע להגשים את ייעוד העלייה לארץ, עד שבעצמו הגשים את החזון ועלה ארצה. הוא היה רציני בגישתו לחיים ולעיסוקיו, היה חברותי מאוד ונכון תמיד לעזור לזולת, בעל־מצפון וישר. הוא היה מסור למשפחתו, בעל דואג לאשתו ואב נפלא לשני ילדיו. לאחר עלייתו ארצה עשה ארבע שנים בקיבוץ רמות־מנשה עם גרעין תנועת ״השומר הצעיר״, שעלה עמו מאורוגוואי, ואחרי כן עקר מן הקיבוץ לקריית־גת עם משפחתו. הוא הקדיש הרבה מזמנו לפעילות ציבורית במסגרת ״התאחדות עולי אמריקה הלטינית״. בשיחות הרעיוניות ובמפגשים שהשתתף בהם, הרבה להטיף לשוויון בין הבריות ועסק בעיקר בנושאים הקשורים בבעיות הלאומיות היהודית המדוכאת, ובמיוחד בארצות הגוש הקומוניסטי. כן עסק במחקרים על הגבורה היהודית במרוצת השנים בארצות השונות.

דניאל גויס לצה״ל במחצית מאי 1970 והוצב לחיל־התותחנים. לאחר סיום הטירונות נשלח לקורס רגמים והוצב ליחידת־מרגמות, שבה שירת עד לשחרורו. דניאל היה חייל מסור וממושמע וחבר מצוין. ביום י״ח בתשרי תשל״ד (14.10.1973) לחם דניאל עם יחידתו בציר הגידי שבסיני בתפקיד רגם מרגמות 160 מ״מ. תוך כדי ירי התפוצץ רכב השריון שעליו ניצב והוא נהרג. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין הצבאי בהר־הרצל. השאיר אחריו אישה ושני ילדים, אח והורים (באורוגוואי). לאחר נופלו הועלה לדרגת רב־טוראי.

מפקדו כתב עליו: "הוא היה חייל רב־תושיה. עוז־רוחו ונכונותו להקריב את חייו למען מילוי המשימה היו לשם־דבר בכל הגדוד. בנפילתו אבד לגדוד אחד מבחירי לוחמיו".

המגבית המאוחדת בישראל נטעה חורשה בשטחי־הייעור ליד גבעת כח, לזכרו של דניאל ושל לוחמים אחרים מיחידתו, שנפלו במלחמת יום־הכיפורים. דניאל השאיר אחריו כמה ספרים שעיבד וערך בספרדית, בנושאי הגבורה היהודית ומצב היהודים בארצות הקומוניסטיות.

ויינר, רוני

רוני, בן יטי ויצחק, נולד ביום כ"ט בכסלו תשי"ג (17.12.1952) באלכסנדריה שבמצרים, ועלה ארצה עם משפחתו בשנת תשי"ז (1957). הוא למד בבית־הספר היסודי על־שם כצנלסון בחולון ובבית־הספר "רביבים", ואחרי־כן המשיך את לימודיו בבית־הספר התיכון על־שם קוגל בחולון. רוני היה תלמיד חרוץ ושקדן ואהוב על מוריו וחבריו. הוא שימש מזכיר ארגון הנוער "פעלם־רוטרי" בחולון. כן היה חובב ספורט ונלהב לכדור־עף, ושפט במשחקי כדור־עף מטעם משרד החינוך והתרבות. לאחר שהשתלם בקורס למצילים, הוענקה לו תעודת מציל חובב. את רוב שעות הפנאי שלו הקדיש לכתיבת שירים. תת־אלוף פירון, הרב הראשי של צה"ל, כתב על קובץ שיריו: "יש בהם עמקות של מחשבה ויופי פיוטי. הם ראי נאמן לאישיותו האיתנה של רוני ולהגותו השורשית". רוני היה עלם אופטימי ועליז, שמח בחלקו ואוהב את הפשטות. הוא היה חברותי וקל להתיידד, איש שיחה נעים, נוח לבריות ואינו ממהר לכעוס. הוא אהב לעזור לזולת אפילו היה הדבר כרוך באי־נוחות. אדיב היה, מנומס ועדין נפש, איש־אמת, ישר־דרך, גלוי־לב ובעל מצפון. הכל אהבוהו על היותו נדיב־לב ובעל יד רחבה. הוא היה בן מסור ונאמן להוריו ורחש להם כבוד רב.

רוני גויס לצה"ל במחצית אוגוסט 1970 והוצב לחיל השריון. לאחר הטירונות השתלם בקורס למקצועות טנק "פאטון", שהוענק לו בו ציון גבוה (94), בקורס למפקדי טנקים, שאף בו הוענק לו ציון גבוה (95), בקורס לקצינים ובקורס לקציני שריון. הוא היה קצין טוב וממושמע, ומילא את תפקידו ביעילות. לדעת מפקדיו נחשב כקצין בעל יזמה, אחראי ומסור, בעל ידע רב וכשרון הדרכה. הוא דאג לחייליו והם אהבוהו מאוד. על השתתפותו בפעילות מבצעית הוענק לו "אות השירות המבצעי". חודשים אחדים נמנה עם המשרתים בצבא הקבע. כשפרצה מלחמת יום־הכיפורים נשלח עם יחידתו לחזית בסיני. ביום י' בתשרי תשל"ד (6.10.1973), בגזרה המרכזית מדרום למוצב "חיזיון", אל מול איסמעיליה, נפל רוני בקרב. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בחולון. השאיר אחריו אב, אם ואח. לאחר נופלו הועלה לדרגת סרן. על אומץ לבו בקרב ועל דבקותו במשימה העניק לו אלוף הפיקוד ציון לשבח. וזה תיאור המעשה: "ביום 6 באוקטובר 1973, שימש סרן רוני ויינר ז"ל

כמפקד מחלקת טנקים באזור צומת הפירדאן. אגב חילופי אש עם טנקים של האויב, זיהה כוחות חי״ר גדולים של האויב, העולים על הגדה המזרחית של התעלה. סרן רוני ויינר ז״ל הסתער בטנק שלו על כוחות החי״ר, כשהוא חשוף בצריח, מטיל רימונים ומפעיל את נשקו האישי, עד שנפגע ונפל״.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה כתב מפקדו: ״רוני היה קצין מעולה ונערץ על מפקדיו ועל פקודיו. הוא היה סמל החריצות והיושר. כל דבר אשר טיפל בו נעשה בשלמות וביסודיות״.

ויינשטיין, גדעון

גדעון, בן שושנה ודוד, נולד ביום כ״ה באייר תשי״ב (20.5.1952) בכפר בלום. הוא למד בבית־הספר היסודי ובבית־החינוך המשותף בקיבוץ. גדעון היה תלמיד חרוץ ושקדן ואהוב על מוריו ועל חבריו. הוא נמנה עם חניכי תנועת ״הנוער העובד והלומד״, והיה חבר פעיל מאוד בתנועה. בנה את התפאורות ששימשו למסיבות, תכנן את הטיולים ואת מחנות העבודה, ומאחר שהיה בעל כישרון למשחק, השתתף בהצגות רבות בתפקידים הראשיים. הוא נמנה עם חניכי גדנ״ע אוויר, הרבה לקרוא במיוחד בנושאי התעופה, השתלם בקורס לבניית טיסנים ובנה טיסנים המונחים בכבלים ובשידור רדיו. הוא אהב לפרק ולהרכיב מכשירים ומכונות, והיה לו כישרון לאלתור ויכולת לפשט עניינים מסובכים. גדעון היה גם חובב קליעה וציד ואהב מאוד לרכב על סוסים. רבה הייתה אהבתו לטבע, הוא גידל כלבים וציפורים. והיה מהאחראים למשק החי בקיבוץ. גדעון היה אדם חברותי, נוח לבריות ומוכן תמיד לעזור לזולת. הוא אימץ לו ילד מילדי החוץ, שקליטתו במשק הייתה קשה, וסייע לו בכל כדי להקל עליו. הוא היה שקט וטוב־לב, ונודע בקרב חברי הקיבוץ בחוש ההומור שלו, בשובבותו ובמעשי הקונדס שלו. מטבעו היה נמרץ ועירני, פעלתני מאוד, כמו חשש לבזבז את זמנו בלא עשייה כלשהי. הוא היה בן נאמן ומסור להוריו ורחש להם כבוד רב.

גדעון גויס לצה״ל בתחילת נובמבר 1970, והוצב לחיל השריון. לאחר הטירונות השתלם בקורס למקצועות טנק והיה בו חניך מצטיין. אחרי־כן השתלם בקורס למפקדי טנקים, ולאחר הקורס, הדריך צוערים בבית־הספר לשריון. הוא היה חייל ומפקד אחראי ומסור לתפקידו ובעל כושר מעולה, מקובל על חניכיו ועל מפקדיו, ולחבריו שימש דוגמה במזגו הטוב ובסבילותו. על חלקו בפעילות מבצעית הוענק לו ״אות השירות המבצעי״. הוא התכונן לצאת לטיול בארצות אירופה לאחר שישוחרר מהשירות הסדיר. כשפרצה מלחמת יום־הכיפורים נשלח עם יחידתו לחזית בסיני, והשתתף בקרבות הבלימה נגד המצרים. בקרב שהתחולל ביום י״ז בתשרי תשל״ד (13.10.1973), בגזרה המרכזית מול מוצב ״טלוויזיה״ נפל גדעון, ימים אחדים לאחר שאמור היה להשתחרר מהשירות הסדיר. הטנק שלו נפגע בשני טילים והוא נהרג במקום. תחילה נחשב כנעדר, אך לימים זוהתה גופתו והוא הובא למנוחת־עולמים

בבית־העלמין בכפר בלום. השאיר אחריו אב, אם, אח ושתי אחיות. לאחר נופלו הועלה לדרגת רב־סמל.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה כתב מפקדו: "גדעון ז"ל היה חייל הדבק במשימתו ויודע למלאה עד תומה, לשביעות רצון מפקדיו. בקרבות הבלימה נתגלה אומץ לבו, כאשר עלה לעמדה, תוך חירוף נפש, והשמיד כלי אויב רבים – עד שנפגע אף הוא".

קיבוצו הוציא לאור חוברת ובה דברים על דמותו, מכתבים ותצלומים.

וייס, אהרון

אהרון, בן הניה ואברהם ז"ל, נולד ביום כ"ד בטבת תשי"ג (11.1.1953), בבת־ים. הוא למד בבית הספר היסודי "תחכמוני" בעיר הולדתו, ואחרי־כן המשיך ולמד במשך שנה אחת בבית־הספר התיכון־המקצועי "יד שפירא". אחר כך עבר ללמוד בבית־הספר המקצועי "אורט אמקור", שם סיים את לימודיו. אהרון היה תלמיד חרוץ ושקדן, שעשה חיל רב בלימודיו. אמו זוכרת מתוך עונג את כל אסיפות ההורים, שאליהן הייתה באה וזוכה לשמוע את שבחי בנה. כפי שהיה תלמיד טוב, כן היה גם מנומס ונעים־הליכות והתחבב בקלות על מוריו ועל חבריו לספסל הלימודים. הוא היה שקט ומופנם וניחן ברגישות נדירה ליופי. שרה שוורץ, מורתו, זוכרת כיצד באחד הטיולים, כאשר הגיעה הכיתה לנחל קורן, לא הצטרף אהרון להשתוללות חבריו במי הנחל, אלא הסתובב שעה ארוכה בסביבה, עד שמצא פרח יפה כדי להגישו לה ולשמחה. מקרה זה אופייני הוא לכל דרך חייו של אהרון. תמיד היה דרוך וקשוב להרגשות הזולת, זהיר ברגשות חבריו ומלא כבוד כלפי כל אדם באשר הוא אדם. אהרון בורך בגוף גמיש וחזק ובלט בקומתו הגבוהה וביפי תוארו. העיסוק החביב עליו ביותר היה ספורט, בכל ענף שהוא. במיוחד אהב אתלטיקה קלה. בבית הספר היה תמיד בין הזוכים במקומות הראשונים, בכל התחרויות שנערכו בתוך בית הספר ומחוצה לו. הרב צבי הירש זוכר אותו כחביב שבין תלמידיו. נער צעיר, בריא בגופו ובנפשו, אשר הצטיין בלימודיו והליכותיו היו למופת. אהרון גם היה בן מסור להוריו. הוא אהב את הבית ואת המסגרת המשפחתית החמה. יחסים מיוחדים במינם שררו בינו לבין שני אחיו. את מרבית שעותיהם הפנויות בילו יחד, והיו משתפים איש את רעהו בסודותיהם ובחוויות שעברו עליהם. עיקר דאגתם של שלושת האחים הייתה נתונה לאמם האלמנה, והגדיל לעשות אהרון, שהיה משתדל להקל על אמו את טרדות היום־יום בכל דרך אפשרית, לתקן ולשפר בבית ככל יכלתו. אהרון ניחן בידיים זריזות ובטוחות, שידעו לטפל בכל תקלה ובכל מכשיר שהתקלקל. מיד לאחר שסיים את לימודיו בבית־הספר המקצועי, יצא לעבוד במקצוע שרכש, למרות שנותרו לו רק חודשים ספורים עד למועד גיוסו לצה"ל.

אהרון התגייס לצה"ל בתחילת מאי 1971 והתנדב לחיל הרגלים, לחטיבת

"גולני". את הטירונות הקשה והממושכת עשה מתוך הרגשת יעוד עמוקה, שהקלה עליו את האימונים המפרכים. לאמו המודאגת נהג לומר: "אמא, זה לא קשה, זה שטויות". אהרון הפך להיות חייל מעולה וידיד־אמת לחבריו ליחידה. מפקדיו העריכו את כשרונותיו כחייל וכאדם ומהרו לשלחו לקורס מפקדי כיתות. הוא סיים את הקורס בהצלחה והצטיין כמפקד בעל יכולת. במלחמת יום־הכיפורים השתתף אהרון בקרבות הבלימה ברמת הגולן. ביום כ"ו בתשרי תשל"ד (22.10.1973), נפגע בקרב ההסתערות לכיבוש החרמון ונהרג. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בחולון. השאיר אחריו אם ושני אחים. לאחר נופלו הועלה לדרגת סמל.

וייס, יוסף

יוסף, בן פאולה וזכריה, נולד בשנת תש"י (1950), ברומניה ועלה ארצה עם משפחתו בשנת תשכ"ד (1964). הוא החל את לימודיו בבית־ספר יסודי בעיר הולדתו ואחרי שמשפחתו הגיעה ארצה והשתקעה בכפר־סבא, סיים את לימודיו בבית־הספר התיכון "כצנלסון" במגמה הביולוגית. יוסי, גדל וחונך ברומניה, בסביבה לא יהודית ולפיכך לא ניתן לו חינוך ציוני והוא היה מרוחק מערכי המסורת היהודית. אולם למרות ניתוקו מבני עמו, הכיר ביהדותו והאמין בייחודו של העם שלו. הוא ידע כי מקומם של היהודים הוא בארץ־ישראל, וכאשר נקרתה בפניו ההזדמנות לעלות לארץ, לא היסס ויצא עם בני משפחתו לארץ־ישראל. יוסף נקלט במהרה בכפר־סבא והתאקלם בנקל בחברת בני גילו. הוא למד את השפה העברית והמשיך בלימודים בבית־הספר התיכון, רכש לעצמו ידידים רבים והיה מקובל ואהוד על חבריו לספסל הלימודים. בשעות הפנאי הרבה לעסוק בספורט והצטיין בעיקר במשחק טניס־שולחן.

יוסף גויס לצה"ל בתחילת פברואר 1969 והוצב לחטיבת חיל־הרגלים "גולני". לאחר סיום הטירונות השתלם בקורס למפקדי כיתות ושירת במשך שנתיים בגדוד חי"ר. בשנת 1971 הועבר לחיל השריון והוכשר לשמש כנהג וכאיש צוות טנק.

בתחילת אפריל 1972 שוחרר יוסי מהשירות הסדיר והוצב ליחידת מילואים של חיל השריון. במסגרת יחידה זו השתתף באימון ההקמה של חטיבת שריון חדשה. לאחר השחרור מהשירות החל לעבוד בסניף בנק "דיסקונט" בתל־אביב וכמו כן החל ללמוד בקורס לתכנות מחשבים. הוא לא זכה לסיים את לימודיו ולא הגשים את שאיפתו לרכוש מקצוע ולבסס את מעמדו. במלחמת יום הכיפורים השתתפה יחידתו בקרבות הבלימה וההבקעה נגד המצרים בסיני. ביום כ"ח בתשרי תשל"ד (24.10.1973) פרצה יחידתו בראש כוח משולב של חיל שריון וחיל רגלים לתוך העיר סואץ. בעיר התפתח קרב קשה ואכזרי שבמהלכו סבלה היחידה אבדות כבדות. בקרב זה נפגע יוסי ונהרג. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בקרית־שאול. השאיר אחריו אם ואחות. לאחר נופלו הועלה לדרגת רב־טוראי.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה כתב מפקד היחידה: "רב־טוראי יוסף ז"ל

שירת ביחידתנו כתותחן והיה איש מקצוע מעולה, אמיץ ומסור. הוא היה מקובל ואהוד על חיילי היחידה והיה מוכן לעזור לחבריו".

חבריו ליחידה הוציאו לאור חוברת, הנושאת את השם "בצהרי יום־הכיפורים", ובה תיאור קרבות היחידה וכן דברים על דמותו של יוסי.

וייס, יורם

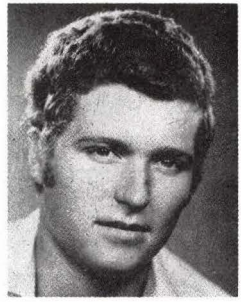

יורם, בן עליזה וגבריאל ז"ל, נולד ביום י"ח בשבט תשי"ד (22.1.1954), בירושלים. לאחר שסיים בהצלחה את לימודיו בבית־הספר היסודי, המשיך ולמד בבית־הספר התיכון העירוני הדתי ברמת־גן, במגמה הריאלית־ביולוגית ואף שם סיים בהצלחה. בתקופת הלימודים בבית־הספר התיכון הצטיין יורם כספורטאי בתחום הכדורסל, ואף היה השופט הצעיר ביותר באיגוד הכדורסל בישראל. כמו כן היה חבר במערכת העיתון שהוצא לאור בבית־ספרו. יורם לא נטה להתבלט והיה נער שקט ומכונס בתוך עצמו. קשה היה להגיע אליו ולהכיר אותו לעומקו, שכן היה אדם שאינו מגלה את סודותיו על נקלה. הוא לא ביקש לעצמו תהילה או הכרה בכישרונותיו ובתכונותיו הטובות. די היה לו בידיעה, שהאנשים הקרובים ללבו, מכירים אותו ומעריכים אותו. צניעותו של יורם נבעה מחוש ביקורת־עצמית מפותח. הוא היה זהיר בדיבורו ורגיש מאוד בהערכתם של כל מלה מנופחת וכל משפט נבוב. נילי, חברתו לספסל הלימודים, זוכרת ויכוחים בכיתה, כאשר מישהו היה מנסח את עמדתו בלהט, אך בדברים שאינם יוצאים מהלב, כיצד היה יורם משמש מעין סיסמוגרף, שלפי מבט עיניו הייתה מבחינה בין האמיתי למזויף, בין הישר למעוות, ובין כנות להעמדת פנים. כשהיה יורם נושא את דברו, היה מבטא את דעתו בהיסוס. הוא לא היה נואם מוכשר, אבל בכל זאת היו דבריו משכנעים ונכנסים אל הלב, כיוון שהכל הרגישו בכנות ובאמונה הפנימית שמאחורי הדברים. גם אם לא היו מסכימים עם דעותיו, ידעו חבריו לכיתה לכבד את דרכיו ודעותיו. הם ידעו שיורם בחר דרכו מתוך אמונה פנימית עמוקה ולא כדי למצוא חן בעיני החברים. התבגרותו של יורם נבעה גם מיחסו המיוחד להוריו. מוריו וידידיו הרגישו שמאחורי שתקנותו נחבאת לפעמים גם מועקה כבדה. רק לאחר זמן נודע, שאביו ז"ל חלה במחלה ממארת, מלווה ביסורי גוף קשים. במשך כל שנות מחלתו של אביו הייתה עיקר דאגתו של יורם להקל עליו לפחות בכך שנזהר מלעשות מעשים שיכעיסו או יעציבו אותו. נילי מוסיפה ומספרת, כיצד פעם הסתבכו שניהם במעשה משובה, שגבל בהפרת משמעת חמורה עד כדי כך, שמעמדם בבית־הספר היה תלוי על בלימה. יורם אמר אז: "לא אכפת לי כלום, אבל אסור שהורי ידעו על כך. אינני יכול לצערם". מות אביו הוסיף מימד לאישיותו והוא הפך מדריך לאחיו דני.

יורם גויס לצה"ל בתחילת נובמבר 1972 והתנדב לחיל הצנחנים. מאחר שהצטיין במהלך אימוני הטירונות כחייל וכאדם, היה בין המעטים שנבחרו להמשיך את דרכם בסיירת הצנחנים. יורם עבר בהצלחה קורס להפעלת ציוד מיוחד והוצב

באחד מגדודי הצנחנים. במסגרת תפקידו יצא למשימות רבות להבטחת גבולות הארץ ובילה את רוב זמנו בשדה. מפקדיו היו מרוצים מאוד ממנו והכינו לו מסלול קידום לתפקידי פיקוד. במלחמת יום הכיפורים, השתתף יורם בקרבות הבלימה נגד המצרים בסיני ובקרבות הפריצה אל מעבר לתעלת סואץ. בקרב שהתחולל ביום כ״ח בתשרי תשל״ד (24.10.1973) במבואות העיר סואץ, נפגע יורם ונהרג. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בהר־הרצל. השאיר אחריו אם ואח. לאחר נופלו הועלה לדרגת רב־טוראי.

וייס, שמואל

שמואל (שמוליק, שמיל), בן חנה ויצחק, נולד ביום י״ח בניסן תשי״ג (3.4.1953) במושב ניר ישראל. הוא למד בבית־הספר היסודי הממלכתי־אזורי בצופית ואחרי־כן למד במכללה לאלקטרוניקה בתל־אביב. שמואל היה תלמיד חרוץ ושקדן ואהוב על מוריו ועל חבריו. הוא אהב לקרוא ולהאזין למוסיקה ויכול היה לשבת שעות רבות ולהאזין ליצירות מוסיקליות. הוא אהב לשחות ולטייל, ובטיוליו הרבה לצלם תמונות נוף ואתרים שונים, ואף ניהל יומן שכתב בו מכל שראו עיניו בסיוריו ברחבי הארץ. שמואל היה אופטימי, שמח בחלקו וחייכן. ברגעים קשים ביותר ובמצבים מביכים או מטרידים, ידע להסיח את דעת האנשים סביבו ולהפיג את המצוקה בחיוך ובדבר שעשוע. חברותי היה וקל להתידד, נוח לבריות ולא נוהג לכעוס. היה לו כישרון להקשיב ולשמוע, לראות ולהבין את הזולת. הוא אהב להביט באנשים סביבו ולהתבונן בתגובותיהם במצבים שונים. את רשמיו ליקט וכתב מעין־מחקר על האדם, על מנהגיו ועל התנהגותו. הוא היה מוכן תמיד לעזור לזולת, אפילו היה כרוך הדבר באי־נוחות. היו בו שלוות־נפש, אורך־רוח וסבלנות רבה. הוא שנא מריבות, היה סלחן וותרן ותמיד חיפש את הפשרה. בעל מוח חריף היה, קל תפיסה, נמרץ ועירני ועושה מלאכתו באמונה. הוא אהב לפרק ולהרכיב מכשירים ומכונות. היה לו טעם מעודן ובגדיו היו סדורים תמיד ותואמים. חבריו אהבוהו על שהיה אדיב ונעים הליכות, גלוי־לב, ישר־דרך ובעל מצפון. הוא היה בן נאמן להוריו ורחש להם כבוד ואהבה. לאחר שסיים את לימודיו בבית־הספר התיכון עשה שנה בגבעת־ברנר במסגרת השירות הלאומי. תקופה מסוימת אף חשב לחיות את חייו בקיבוץ.

שמואל גויס לצה״ל במחצית פברואר 1972, והתנדב לחיל־הים. לאחר הטירונות, כשהוצע ליחידה בחיל־הים והוטל עליו תפקיד מנהלי, ביקש לעבור לחיל אחר. הוא נשלח להשתלם בקורס לאלחוטנים ובקורס למש״קי רדיו. הוא היה חייל טוב ואהוד על מפקדיו, אחראי ומסור לתפקידו וסייע לחבריו ככל שיכול, בתורנויות בימי מתיחות, והחליף חברים עייפים במשמרתם. על השתתפותו בפעילות מבצעית הוענק לו ״אות השירות המבצעי״. כשפרצה מלחמת יום־הכיפורים נשלחה יחידתו לחזית בסיני. ביום י״ז בתשרי תשל״ד (13.10.1973) נפל שמואל בקרב בצומת הגידי. פגז

פגע פגיעה ישירה בזחל"ם הפיקוד ושמואל, שהיה האלחוטן האישי של האלוף אברהם מנדלר ז"ל, נהרג במקום. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בכפר־סבא. השאיר אחריו אב, אם ואחות. לאחר נופלו הועלה לדרגת סמל.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה כתב מפקדו: "שמואל היה חייל מצטיין, מטובי חיילי היחידה. נבון היה ופיקח, ביצע את המשימות שהוטלו עליו באהבה ושימש דוגמה לכל חבריו".

וייצנר, אהרן

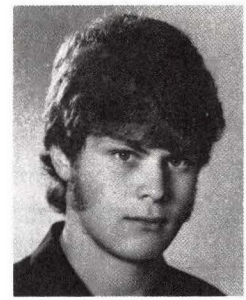
אהרן (רוני), בן שושנה ומשה, נולד ביום י"ד בחשון תשי"ג (2.11.1952) בקרית טבעון. הוא למד בבית־הספר היסודי בקרית טבעון וסיים את לימודיו במגמה הריאלית־ביולוגית בבית־הספר התיכון על־שם גרינברג שבקריה. רוני — כך קראו לו הוריו, חבריו ללימודים, מוריו וידידיו בתנועת הנוער העובד – היה תלמיד מצטיין והשיג הישגים מרשימים במקצוע האהוב עליו, ביולוגיה. הוא היה בחור רחב־אופקים, ותחום ההתעניינות שלו הקיף גם ספרות ושפות שונות. ברבות מהחוברות שהוצאו לאור בחסות ועד התלמידים של בית־הספר שלו, כלולים שירים ודברי־הגות מפרי עטו של רוני. בקיץ 1970, בתקופה שהתנהלו בה מרדפים רבים אחרי מחבלים בבקעת הירדן, כתב רוני "שיר שבת": "...לכולם בשבת מנוחה בעולם / אך לאם ולאב שבנם בחזית / זהו עוד יום בשבוע בו נשפך דם / ולבבות נשברים על אבני גזית". כשהיה תלמיד בכיתה השמינית כתב רוני עבודה בשפה האנגלית, והיא פורסמה בעיתון "ג'רוזלם פוסט". בד־בבד עם התעמקותו בעולם הרוח, היה רוני חובב ספורט מושבע ונער פעיל בחברה. בתנועת הנוער העובד והלומד הפך ברבות הימים מחניך למדריך, וגם בבית ספרו היה לדמות בולטת משכמה ומעלה, ונבחר לתפקיד יושב־ראש מועצת התלמידים. גישתו הבוגרת אל החיים ורצונו הכן לסייע לזולת בעת צרה, העמידוהו בשורה הראשונה של בני מחזורו.

רוני גויס לצה"ל בראשית פברואר 1971. לאחר סיום הטירונות הוצב ביחידת חרמ"ש. הוא השתלם בקורס מ"כים ובקורס קציני חיל־רגלים וסיים את השתלמותו בשניהם בציונים גבוהים (86). הוא זכה להוקרת מפקדיו והוענק לו "אות השירות המבצעי". חברים לנשק מעידים עליו, שהיה קצין למופת, אחראי ומסור לתפקידו ובעל מרץ בלתי־נלאה. כשהיה בא הביתה לחופשה קצרה, נהג לוותר על המסיבות החברתיות ולהקדיש את זמנו לכל מי שנזקק לכך. בסבלנות ובמסירות היה מסביר לאחיו הצעיר, אבי, סוגיות קשות בלימודים, והתעניין אחר־כך לדעת מה היו הישגיו של אבי בבחינה. לא רק את אחיו הדריך רוני; כשהיה בבית באו אליו תמיד חברים וחברות, והוא התפנה לכל אחד מהם, עזר להם, הדריך אותם וסייע להם לקנות דעת. במלחמת יום־הכיפורים, ביום י' בתשרי תשל"ד (6.10.1973), הותקפה יחידת הנגמ"שים בפיקודו של רוני על־ידי חיל רגלים של המצרים בגזרה הצפונית של

התעלה, מול קנטרה. רוני נהרג בקרב והובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין האזרחי בקרית טבעון. השאיר אחריו אב, אם ואח. לאחר נופלו הועלה לדרגת סגן.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה כתב מפקד היחידה: "בנכם, סגן רוני ז"ל, שירת ביחידת שריון תקופה ארוכה. היה קצין טוב, מבריק בשכלו ובעל כושר טכני מעולה. היה מ"מ טוב ונערץ על חייליו, ולחם באומץ לב ובחירוף נפש". ברשימה "אני צבר", פרי עטו של רוני בן הי"ז, אנו קוראים: "בשבילי ישראל היא המקום בו אני חי, מבלה עשרים וארבע שעות כל יום, כל השנה. אינני רואה חיילים גיבורים. אני רואה את בנו של שכני חוזר מהחזית, מספר לי מה שקרה לו שם... כמעט בכל יום נהרגים על הגבולות ואמא בוכה על קברו הפתוח של יקירה בן העשרים. אבל זו ישראל. לך לתל־אביב, לחיפה או לטבעון, אני מבטיח לך לפגוש בחוצות הערים הרבה נערים ונערות, חלונות הראווה מלאים דברי־מותרות, ואין תחושה שאנו נלחמים על נפשנו".

ויליאן, דן

דן (דני), בן רחל ואליהו, נולד ביום י"ט באדר ב' תשי"ד (24.3.1954) בחיפה. את לימודיו היסודיים סיים בבית־הספר "ביאליק" בקרית ביאליק. אחרי כן סיים את לימודיו התיכוניים בבית־הספר התיכון "קרית חיים" בקרית חיים. דני, כפי שקראו לו בני משפחתו וחבריו, גר בנשר עד שהגיע לכיתה ג'. משם עבר עם הוריו לגור בקרית חיים המזרחית. משסיים את לימודיו היסודיים, הלך ללמוד בפנימייה הצבאית שליד בית־הספר הריאלי בחיפה, אולם אחרי שנת לימודים אחת במסגרת זו, החליט שהוא מעדיף לסיים את לימודיו במסגרת עיונית רגילה ולא צבאית, ועבר לבית־הספר בקרית חיים. אחרי כן עקרה המשפחה לקרית מוצקין. דני היה תלמיד טוב למרות שלא הקדיש זמן רב ללימודים, אולם תמיד שפע רעיונות מיוחדים והברקות, זכה בציונים גבוהים בבחינות ותמיד הייתה לו תשובה מוכנה לכל שאלה שנשאלה כאילו כדי לתפוס אותו בחוסר־הקשבה. הוא הצטיין בפקחות, בהבנה ובעומק מחשבה, ונחשב תלמיד טוב ומעניין, בעל כשרונות ויכולת ניתוח. בתקופת הלימודים היה דני חבר בתנועת הנוער "המכבי הצעיר", והיה בין הבולטים בפעילותם המרובה. הוא אהב מסעות וטיולים וידע לארגנם עד הפרט האחרון, כן יזם וארגן מסיבות, שהצלחתן הייתה לשם דבר. היו לו חברים רבים, גם בכיתתו וגם בתנועת הנוער, והוא היה חבר טוב לכולם. תמיד מוכן היה לעזור ולסייע, משום שהאמין שזה עיקר החברות ובכך היא נבחנת — בנכונות לעמוד לצד ידידים בעת צרה ובכל מחיר. לעתים אפילו עשה דברים שהיה עלול להיענש או להפסיד בגללם, אולם החברות הייתה לגביו עיקר. דני היה עליז וחייכן והרבה לצחוק. הוא נהנה מהחיים והיה סמל לעליזות ולשמחת־חיים בקרב חבריו ובני משפחתו. הוא אהב את חייו ואת החיים בכלל, וידע להתייחס אליהם לא ברצינות יתירה. הודות לכך קל היה לו לעמוד ברגעי משבר ולהפיק את מירב ההנאה מכל

חוויה ומעשה, וכן להאציל מחדוות החיים שלו על סביבותיו. הוא אהב לצחוק ולהצחיק, וניסה להפוך כל פרט קטן מחיי היומיום לדבר שמח ומהנה, על ידי גילוי הצדדים היפים והמבדחים שבו. דני היה קשור ביותר למשפחתו בקשר שנבע מאהבה וממסירות. הוא שמר על אחותו והדריך אותה, שיחק עם אחיו ושיעשע את הוריו, ונוכחותו בבית הפכה אותו לבית חם ונעים, מלא צחוק ואהבה.

דני גויס לצה"ל בראשית אוגוסט 1972 והתנדב לחיל הים. הוא הלך לקורס לחובלים ושייטים, אולם לאחר תשעה חודשים מפרכים במסגרת זו הגיע למסקנה שלא זה ייעודו, ועבר לשרת בחיל השריון. לאחר הטירונות השתלם בקורס למדריכי תותחנות טנקים. הקורס הסתיים שבוע לפני שפרצה מלחמת יום־הכיפורים. במהלך הקרב שניטש ביום י"א בתשרי תשל"ד (6.10.1973), במסגרת קרבות הבלימה בגזרה הצפונית, מדרום לעיר קנטרה, נפגע הטנק של דני וכוח של מצרים הקיפו. בקרב זה נהרג דני. לאחר כחודש נמסרה למשפחתו הודעה שהוא נעדר, ורק אחרי תשעה חודשים של חששות ותקוות, פחדים וחיפושים, נמצאה גופתו של דני והוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין הצבאי בחיפה. השאיר אחריו הורים, אח ואחות. לאחר נופלו הועלה לדרגת רב־טוראי.

וילר, נתן

נתן, בן ברוריה וצבי, נולד ביום כ"ב בניסן תש"ו (23.4.1946) בקרית־מטלון שבפתח־תקוה. הוא למד בבית־הספר "נצח ישראל" בפתח תקוה, אחרי־כן למד בישיבה החקלאית בכפר הרא"ה. לאחר שלמד שנתיים בכפר הרא"ה נסתבר לו, כי למעשה הוא מעדיף לעסוק בחשמל, למרות אהבתו לחקלאות ולטבע, ולכן עזב את בית הספר והלך ללמוד את מקצוע החשמל בליימודי ערב בבית־הספר התיכון המקצועי "אורט" בתל־אביב, ובבוקר עבד אצל "פויכטוונגר", כקבלן חשמל. נתן הצטיין בכל הקשור במקצוע החשמל. הוא נמנה עם חברי תנועת "בני־עקיבא" בפתח־תקוה, היה חובב מוסיקה והרבה לנגן בפסנתר. את רוב זמנו הפנוי הקדיש לאיסוף בולים ומעודו לא השתעמם, שכן תמיד מצא לו עיסוקים לעסוק בהם.

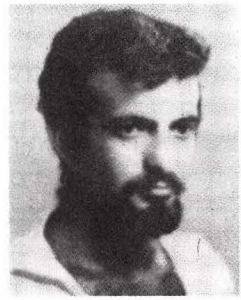
נתן גויס לצה"ל בסוף יולי 1963, והתנדב לנח"ל המוצנח, במסגרת גרעין הנח"ל בעין צורים. לאחר הטירונות השתלם בקורס רגמים במרגמות בינוניות, ובקורס מ"כים.

לאחר ששוחרר מהשירות הסדיר החל לעבוד. נתן היה בעל כושר ארגון, דייקן מאוד בעבודתו וידע לעשות את מלאכתו באמונה. תמיד שקד לשפר ולייעל, ואמנם זכה בפרסי ייעול ובשבח והערכה מטעם הממונים עליו בתעשייה האווירית (שם החל לעבוד בשנת 1968), על רעיונות והצעות שיפור שהגה במסגרת עבודתו. בשנת 1967 נשא לאישה את חברתו דרורה וברבות הימים נולדו להם בן ובת. הוא לחם עם הצנחנים בקרבות לשחרור ירושלים ונפצע. בטרם החלים עזב את בית־החולים ועלה

עם יחידתו להילחם בקרבות רמת הגולן. על פעילות זו הוענק לו "אות מלחמת ששת הימים". בשנת 1971 התנדב ליחידה מובחרת של חיל־השריון. מפקדיו כתבו עליו בחוות דעתם: "נתן דבק במשימות המוטלות עליו ומפעם בו רצון עז לסייע לחבריו". בתקופות שירותו בצבא השתדל שלא להדאיג את בני משפחתו והקפיד לכתוב מכתבים הביתה, אך לא סיפר בהם דבר על הקשיים והסכנות ועל האימונים המפרכים, כדי להרחיק דאגה מלבם. כשפרצה מלחמת יום־הכיפורים גויס ונשלח עם יחידתו לחזית בסיני. הוא השתתף בקרבות הבלימה והפריצה נגד המצרים ובקרב שהתחולל ביום כ"ג בתשרי תשל"ד (19.10.1973) במוצב "אורחה", על הגדה המערבית של תעלת סואץ, נפצע נתן ומת מפצעיו למחרת היום, ברפידים, לאחר ליל סבל ארוך. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בפתח־תקוה. השאיר אחריו אישה, בן ובת, אם ואחות. לאחר נופלו הועלה לדרגת סמל.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה כתב מפקדו: "נתן, האדם והלוחם, היה משכמו ומעלה מכל חבריו".

וימר, יצחק

יצחק (איציק), בן רבקה ושמואל, נולד ביום י"ז בחשון תרצ"ו (13.11.1935) **בחיפה. הוא למד בבית־הספר** היסודי לילדי העובדים בקרית־עמל, ואחרי־כן המשיך את לימודיו בבית־הספר התיכון על־שם ח' גרינברג בקרית־טבעון, במגמה הומנית־ביולוגית. כשהיה יצחק בן שנתיים וחצי עברה משפחתו לקרית־עמל, שכונה שאביו נמנה עם מייסדיה. מילדותו היה יצחק זריז וער למתרחש סביבו, מלא עליצות וחדוות־חיים, ולדברי מורהו, היה משתתף בשיחות בעירנות. הוא היה ילד טוב־לב ויותר לקטנים וחלשים ממנו. בבית־הספר היסודי היה איציק תלמיד מוכשר, חרוץ וחברותי והיה אהוב על מוריו ועל חבריו. הוא הצטיין במקצועות שונים, ובמיוחד במקצועות הריאליים. גם בבית־הספר התיכון התבלט בידע ובתפיסה מהירה. איציק היה חבר בתנועת "הנוער העובד" וכן היה פעיל בגדנ"ע. הייתה לו נטייה ברורה למתמטיקה, לפיסיקה ולכימיה. אף כי בילדותו אהב מאוד לשמוע סיפורים דמיוניים, ביחוד על ארצות אקסוטיות, ובנעוריו הרבה לקרוא. מטבעו היה ישר, עדין־נפש ומוכן תמיד לעזור לחבר בעצה ובמעשה. כן ניחן בחוש הומור ובמידה של שובבות.

יצחק גויס לצה"ל במחצית אוקטובר 1953 והוצב לחיל הרגלים. לאחר הטירונות, **התנדב לפלוגת סיור והשתלם בקורס סיירים חטיבתי. אחרי־כן שירת כמפקד חוליית סיירים בסיירת מהוללת בדרום הארץ. בתעודת השחרור שלו צוין שהוא חייל נועז ואמיץ.**

לאחר שסיים את שירותו הסדיר, עבד איציק זמן־מה כאיש צוות בצי הסוחר של ישראל ובטיוליו באפריקה זכה להגשים את חלומו מילדות – לסייר בארצות רחוקות. בשנת 1961 החל לעבוד בחברת החשמל בחיפה, ותוך כדי כך השלים קורס

ערב תלת־שנתי בשמאות קרקע. אחרי־כן למד בטכניון בקורס תלת־שנתי לשרטוט. בשנת 1962 נשא איציק אישה והם גרו בקרית־טבעון. הוא היה בן טוב ומסור להוריו, דואג וחרד לשלומם ולבריאותם, ולאחר שהתחתן ונולדו לו ילדים היה בעל ואב למופת שהבין לרוחם של אשתו וילדיו. חצי שנה לפני שנפל, נכנסה המשפחה לביתה החדש בקריה, שיצחק טרח רבות להקימו לתפארת. הוא התמיד בעבודתו כמודד בחברת החשמל, לרוב ברמת־הגולן, ולפרקים היה נוטל את בני־משפחתו להראות להם את הרשת שהוקמה שם. זמן קצר לאחר שסיים את שירותו הסדיר, השתתף במבצע "קדש" במסגרת חטיבה 9. אחרי־כן הוצב לשירות מילואים ביחידת סיור. כעבור זמן השתלם יצחק בקורס למש"קי תול"ר ואחרי־כן הוסב לחיל השריון. השתלם בקורס חבלנים גדודיים ושובץ ביחידתו כחבלן. הוא השתתף במלחמת ששת הימים. תמיד סירב לנצל את זכותו כבן יחיד והמשיך לשרת בסיירת ואחרי־כן בגדוד סיור. הוא אהב מאוד את יחידתו והיה יוצא לשירות המילואים בשמחה. חודשים אחדים לפני יום הכיפורים רצו להעבירו ליחידה אחרת, אך הוא לא ניאות לכך בשום אופן ונאבק כדי להישאר ביחידתו. כשפרצה מלחמת יום־הכיפורים נקרא יצחק ליחידתו. הוא מיהר לארוז את ציודו ולהיפרד ממשפחתו ואץ למקום המפגש. הוא נשלח עם יחידתו לרמת־הגולן ושם השתתף בקרבות הבלימה נגד הסורים. בצאתו לקרב ביום י"ד בתשרי תשל"ד (10.10.1973) מזרחית להר יוסיפון, נפגע הנגמ"ש **שלו בהפגזת קטיושות ויצחק נהרג. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בקרית־** טבעון. השאיר אחריו אישה, שני בנים, בת והורים. לאחר נופלו הועלה לדרגת סמל.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה כתב מפקד היחידה: "בנכם היה חייל טוב ונאמן, ביצע בדבקות את כל המוטל עליו והיה אהוד על כל חבריו ומפקדיו ליחידה".

גדוד הסיור שלו הוציא לאור ספר לזכר חלליו שנפלו במלחמת יום הכיפורים ברמת־הגולן, ובו דברים גם על יצחק.

וינברג, משה

משה, בן לובה וחיים, נולד ביום י"ב בטבת תש"י (1.1.1950) בגרודנו שבברית־המועצות ועלה ארצה עם משפחתו בשנת תשי"ט (1959). שנותיו הראשונות של משה עברו עליו בברית־המועצות, בתקופה הקשה שלאחר סיום מלחמת העולם השנייה. הוריו השתתפו במלחמה ונמנו עם כוחות הפרטיזנים שלחמו באויב הגרמני. הוא למד בבית־הספר היסודי בכפר מל"ל ואחרי־כן סיים את לימודיו בבית־הספר התיכון המקצועי "אורט טכניקום" בגבעתיים, במגמה של הנדסת מכונות. עם עלותם ארצה נתקלו בני המשפחה בקשיי הקליטה המיוחדים לעולים המגיעים לארץ חדשה. אך משה התאקלם במהרה בחברת בני גילו בשכונת המגורים בהוד־השרון, שם השתקעה המשפחה. חבריו לספסל הלימודים בבית־הספר בכפר מל"ל, קבלוהו כאחד מן החבורה. הוא מצא לו ידידים רבים בקן תנועת הנוער "השומר הצעיר" בהוד־השרון

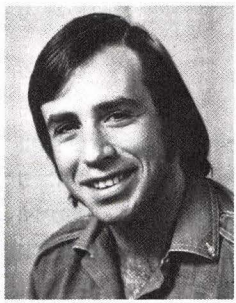
והיה שותף לפעילות חברתית ותרבותית ענפה. הוא היה נער עליז, שמח בחלקו ואוהב חברה ובזכות תכונות אלו היה מקובל ואהוד על חבריו, עד כי הפך להיות הרוח החיה בכל פעילות. כן היה ספורטאי מצטיין והשתתף בתחרויות רבות, בעיקר בענפי הכדורגל והכדורסל. בבית־הספר התיכון־המקצועי התגלה משה כבעל כישורים טכניים ומיומנות מקצועית וזכה לקבל תואר "הנדסאי", ובכך עשה צעד ראשון לקראת הכשרתו כמהנדס.

משה גויס לצה"ל במחצית פברואר 1971. בלשכת הגיוס הוצע לו לשרת ביחידה שיוכל לעבוד בה במקצועו כהנדסאי מכונות, אולם הוא דחה את ההצעה והתנדב ליחידה קרבית. הוא הוצב לחטיבת חיל הרגלים "גולני" ולאחר הטירונות סיים בהצלחה קורס חבלנים גדודיים. משה מילא את התפקיד הקשה והמסוכן של חבלן בגדוד חיל־רגלים, בשלמות ובדייקנות ומתוך מיומנות וכישורים טכניים. הוא זכה להערכת מפקדיו והיה מקובל ואהוד על חבריו ליחידה. במלחמת יום הכיפורים השתתף הגדוד שלו בקרבות הבלימה וההבקעה נגד הסורים ברמת הגולן. ביום כ"ו בתשרי תשל"ד (22.10.1973), בקרב לכיבוש מוצב החרמון, נפגע משה ונהרג. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין ברמות־השבים. השאיר אחריו הורים ואח. לאחר נופלו הועלה לדרגת סמל.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה כתב מפקד היחידה: "מלחמת יום הכיפורים הייתה, ללא ספק, הקשה במלחמות ישראל והייתה מלחמה על חיינו בארץ זו. הקרב על החרמון היה אולי, אולי, הקרב הקשה ביותר במלחמה זו. בנכם שנפל בקרב זה, נלחם יחד עם חבריו כפי שנלחם מי שיודע למען מה הוא נלחם, באומץ ובגבורה, במסירות ובהקרבה. לא ננסה כי לא נוכל לנחמכם על אבדן בנכם, למרות שגם לנו, חבריו בגדוד "הבוקעים הראשון" יש הרגשה של אובדן בן לוחם, הרגשה המלווה בהרגשת כבוד לנו, שזכינו שבנכם נלחם בשורותינו וכבוד למשפחה ששכלה בן כזה".

הוריו הקימו לזכרו ספרייה עיונית, המשמשת את בני הנוער בהוד־השרון; חבריו ליחידה הוציאו לאור חוברת לזכר חיילי הגדוד שנפלו במערכה, ובה דברי חברים על דמותו.

וינברגר, רון

רון (רונן, רוני), בן ורה ויעקב, נולד ביום כ"ד באדר תש"י (13.3.1950) בירושלים. הוא למד בבית־החינוך ובבית־הספר היסודי על־שם ארלוזורוב ואחרי־כן המשיך בלימודיו בבית־הספר התיכון על־שם בויאר ובאקדמיה למוסיקה בירושלים. רון נהנה מאוד מלימודיו באקדמיה והיה אהוב על מוריו ועל חבריו. כשנמנה עם חניכי הגדנ"ע השתלם בקורס מ"כים, ואף שכנע את הנהלת האקדמיה למוסיקה לשלב את שיעורי הגדנ"ע בתכנית הלימודים הכללית. הוא היה חבר בתנועת הצופים, וברבות הימים היה מדריך בשבט "מצדה", גם נמנה עם חברי אגודת "נוער לנוער" בירושלים, ואז למד לדעת

פירושו של פער־חברתי מהו. מטעם מועדון "ליונס", שאביו נמנה עם חבריו, נסע לדנמרק והשתתף שם במחנה נוער בין־לאומי. לאחר שחזר משם הרבה להתכתב עם נערים שהכיר במחנה. לרון היו תחביבים רבים: הוא היה חובב ספורט ואהב מאוד שחייה, נמנה עם חברי נבחרת השחייה של י.מ.ק.א. והשתתף בתחרויות רבות, שעליהן הוענקו לו פרסים ותעודות. גם חובב צילום היה והרבה לצלם את נופי הארץ. את זמנו הקדיש לנגינה בקלרנית ולהאזנה למוסיקה, בעיקר מתקופת הבארוק, וגם לקריאת ספרים בתחומי התיאטרון והקולנוע.

רון גויס לצה"ל במחצית אוגוסט 1968 והתנדב לחיל־השריון, בניגוד לדעת הוריו, שלא רצו שבנם־יחידם ישרת בחיל זה. לאחר הטירונות השתלם בקורס למקצועות טנק "סנטוריון", בקורס למפקדי טנקי "סנטוריון", בקורס לקצינים ובקורס לקציני שריון. בשעה שעשה בקורס הקצינים שבר את רגלו, וכשאושפז בבית־החולים נתגלה פגם בלבו. אך הוא הצליח לשכנע את הרופאים לבל ידווחו על כך, פן ייפסל לשירות ביחידה קרבית. הוא היה קצין טוב, אחראי ומסור לתפקידו, דאג לחייליו והיה להם כאב. הוא הרבה לקרוא ספרים ומאמרים בתחום הטקטיקה של לוחמת השריון. על השתתפותו בפעילות מבצעית הוענק לו "אות השירות המבצעי". חודשים אחדים נמנה עם המשרתים בצבא הקבע.

כשהשתחרר מן השירות הסדיר היה מאבטח במטוסי "אל על". הוא היה נלהב לענייני טיס, השתלם בקורס פקחי טיסה בלוד ושירת בשדה התעופה של עטרות. רון היה חברותי מאוד וקל להתיידד, נוח לבריות ונעים הליכות. מטבעו היה בעל מזג־טוב, ידע להוקיר כל אדם, והיה מוכן תמיד לעזור לזולת בעת צרה, אפילו היה הדבר כרוך בקשיים מרובים. אדם ישר־דרך היה, דובר־אמת, גלוי־לב ובעל מצפון. הוא ניחן בכושר חשיבה ואהב להתווכח בענייני מדיניות וצבא. ארבעים יום לפני שפרצה מלחמת יום־הכיפורים נשא את חברתו דליה לאישה. הוא היה בן נאמן ומסור להוריו ובעל אוהב לאשתו. כשפרצה מלחמת יום־הכיפורים גויס ונשלח עם יחידתו לחזית בסיני. ביום כ"ח בתשרי תשל"ד (24.10.1973), היום האחרון למלחמה, נפל רון בקרב בעיר סואץ. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בהר־הרצל. השאיר אחריו אישה והורים.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה כתב מפקדו: "רון ז"ל היה איש מקצוע מעולה, אמיץ ומסור, מקובל ואהוב על חייליו, ופיעם בו רצון עז לעזור לחבריו".

וינגרוד, דניאל

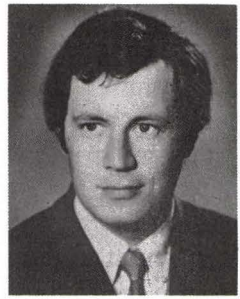
דניאל (דני), בן בטי ושלמה, נולד ביום כ"ח באב תשי"ב (19.8.1952) ברמת־גן. הוא למד בבית־הספר היסודי "המתמיד" ואחרי־כן המשיך בלימודיו בבית־הספר התיכון בקיבוץ נען. דניאל היה אוהב טבע מושבע, אהב פרחים ובעלי־חיים ויותר מכל – ציפורים. הוא אהב לטייל ברחבי הארץ ולצלם את נופיה ואת אתריה, ותמיד ידע לבחור בזוויות צילום מקוריות ומיוחדות כן אהב ספרות, שירה ומוסיקה בסגנונותיה השונים. דניאל היה

פעלתני, נמרץ מאוד ושופע חיוניות. הוא העיד על עצמו: "כשאני יושב יותר מרבע שעה במקום אחד, אני מתחיל להשתעמם". וחבריו אומרים עליו, שהיה "מרקחה של עשייה, חדוות חיים, חיוכים, רגישות ואהבת חיים". תמיד היו לו רעיונות חדשים, מקוריים ולא צפויים, רבי דמיון ושובבות. הוא אהב לצחוק, היה עליז מאוד, שמח וחייכן. דבריו היו מתובלים בהומור רב, שניכר גם במכתבים להוריו ולידידיו. הוא סלד ממרות. לא אהב מסגרות נוקשות והיה עומד בעקשנות רבה על דעותיו. כל תופעה וכל עניין היה בודק לעומקם ומתוך גישה ביקורתית. כן היה והגון, רגיש מאוד למעשי עוולה ואי־צדק ומעודו לא היסס לומר את שבלבו, אפילו היו הדברים קשים ומעיקים. הוא היה מסודר מאוד ואף־על־פי־כן אהב את הניגוד. פעם כתב על עצמו: "אני אוהב את הניגודים – כל ניגוד שהוא: העיגול מול הישר המזוות, הכהה מול הבהיר והגוונים, הזורם מול הקבוע, הניגוד – והניגוד שלו. אני אוהב את הניגודים". דניאל היה חבר בחטיבת בני הקיבוץ המאוחד. ושנה לפני שגויס הצטרף לגרעין הבנים בעין־זיוון.

דניאל גויס לצה"ל בתחילת ינואר 1971. הוא ביקש לשרת בחיל־האוויר, אך הוצב לחיל־השריון. לאחר הטירונות השתלם בקורס מ"כים חרמ"ש ובקורס קציני חרמ"ש. הוא היה קצין יעיל, ממושמע, נאמן ואהוד. פקודו מספר עליו: "עליז וטוב־לב היה דני, ולפעמים נראתה לנו עליזותו כקלות דעת. לעתים היה עושה מעשים נגד רצוננו, כדי להוציאנו מהשגרה האפורה שחיינו בה. פחד לא ידע. תמיד רץ ראשון לכל משימה, ללא רגע של היסוס. לחיילים התייחס בסלחנות, ומדי פעם היה נותן יד למעשי שובבות ולצון. הוא היה אומר, שחיילים שאינם חומדים לצון, כפעם בפעם, הם חיילים גרועים. אבל תמיד ידע לקטוע את מעשי המשובה, כשהיו פוגעים בכוננות המבצעית ובמשמעת המינימלית". הוא השתתף בפעילות מבצעית ועל כך הוענק לו "אות השירות המבצעי". בינואר 1974 עתיד היה לסיים את שירותו הסדיר ולשרת חצי שנה בשירות קבע. כשפרצה מלחמת יום־הכיפורים נשלחה יחידתו של דניאל לחזית בסיני. ביום י"א בתשרי תשל"ד (7.10.1973), בגזרה הצפונית, בין קנטרה לבלוזה, נפל דניאל בקרב. בראש מחלקת חרמ"ש יצא לחסל אנשי קומנדו מצריים שחדרו בדרך הים, באזור רומני, והציבו מארבים בין הגבעות. לאחר שנורה הנגמ"ש שלו באש האויב, קפץ ממנו והסתער יחיד אל עבר חיילי האויב, ואז נפגע ונהרג במקום. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בקרית־שאול. השאיר אחריו אב, אם ואח. לאחר נופלו הועלה לדרגת סגן.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה כתב מפקדו: "במהלך הקרב דבק דני בתפקידו, תוך גילוי אומץ לב והכרה בשליחות שמילא".

וינוגרד, ישעיהו־יהודה

ישעיהו, בן רחל ופנחס־מרדכי, נולד ביום י׳ בכסלו, תרצ״ט (3.12.1938) בתל־אביב, למד בבית־הספר היסודי־דתי ״תחכמוני״, בבית־הספר היסודי־דתי ״יב־נה״ ובבית־הספר התיכון־עירוני ״צייטלין״ בתל־אביב. מילדותו הצטיין בכל מעשיו, ובמיוחד בתחום הלימודים. דרכי מחשבתו ומעשיו היו תמיד מבוססים על היושר והאמת, על ההיגיון, המדע והדיוק. בנערותו היה חבר בתנועת הצופים ונתגלו אצלו נטיות אמנותיות מובהקות – בתחום־הספרות, המוסיקה, הציור והפיסול. זה היה שילוב מופלא של כשרונות מדעיים, שהתגלו אצלו כבר בגיל צעיר, יחד עם כשרונות אמנותיים, ועל כל אלה דבקות במסורת.

ישעיהו גויס לצה״ל במחצית אוגוסט 1966 והוצב לחיל התותחנים. במסגרת שירותו עבר קורס קצינים בסיסי, קורס קציני תותחנים, קורס מפקדי סוללות שדה וקורס קציני סיוע אוויר. בחוות דעת מפקדיו עליו נאמר: ״ישעיהו הוא קצין שקט, שקול ולויאלי מאוד״.

בראשית ספטמבר 1958 סיים ישעיהו את שירות החובה, והחל ללמוד בפקולטה להנדסת מכונות בטכניון והצטיין בכל שנות לימודיו. לאחר שהוענק לו התואר הראשון, יצא להמשיך את הלימודים באוניברסיטת ״בראון״ בארצות הברית, שם השתלם בשטח של דינמיקת הגזים והפלזמה והועניקו לו התארים מגיסטר ודוקטור. בשל הצטיינותו בלימודים, זכה במלגה מיוחדת באוניברסיטה ונבחר לשתי אגודות של חוקרים מצטיינים: ״טאו־ביטא־פי״ ו־״סיגמה־כסי״. מיד לאחר שהועניק לו תואר דוקטור בשנת 1966, התקבל כעמית־מחקר בפקולטה להנדסת מכונות באוניברסיטה M.I.T. בבוסטון בקבוצתם של הפרופסורים שפירו, פרובסטיין ופאי, ושם המשיך את עבודתו בשטח דינמיקת הפלזמה. בשנת 1967 הצטרף לטכניון, כמרצה בכיר בפקולטה להנדסת מכונות, וזמן קצר אחרי־כן נתמנה כראש המעבדה לאנרגיה. לאחר ששב לארץ התלבט כיצד לנצל את הידע שרכש בארצות הברית לצורך בעל חשיבות לאומית, ואז נתברר לו שנסיונו בשטח של דינמיקת הגזים והפלזמה, ניתן ליישום בבעיות של התפלת מים, ובמיוחד להתפלה בשיטת האלקטרודיאליזה. יחד עם חברי סגל אחרים , החל במחקר בהתפלת מים באלקטרודיאליזה בפקולטה להנדסת מכונות. במסגרת מחקרים אלו השתלמו כמה סטודנטים לתואר מגיסטר ודוקטור, והעבודות פורסמו בכתבי־עת ובכנסים בין־לאומיים. במקביל למחקריו בהתפלה, עסק גם במחקר בשיבוב גצי, שהיא שיטת קידוח מודרנית, המאפשרת קידוח חורים עדינים מאוד בחומרים קשים במיוחד, בעזרת ניצוצות. כמו כן חקר על־גבי מודל את התפשטות פעימות לחץ הדם מהלב לעורקים, כדי להבין את הקשר שבין לחץ הדם הנמדד לבין פעולת מערכת הדם. בשנת 1971 הועלה לדרגת פרופסור חבר. תוך כדי שירותו במילואים הגיע לדרגת רב־סרן. בשנים אלו של פעילות אקדמית ושירות צבאי, נשא לאישה את רות, וברבות הימים נולדו להם שלושה ילדים: סיגל, אלון ומיכאל. ישעיהו, או שי – כפי שנקרא בפי מכריו, היה אדם מופלא ומיוחד במינו;

אדם שמצא את השביל לחיי משפחה מושלמים, לחיי מדע פעילים, לדת, לאמנות, ובשעת הצורך – גם לחיי צבא. הוא היה אדם דינמי מאוד, ונוסף על מחקריו בטכניון היה פעיל במחקרים של המכון לחקר הנגב, והרצה באוניברסיטאות של באר־שבע ותל־אביב. על אף האינטנסיביות שבעבודתו המקצועית, לא נמנע מעיסוקים אחרים – היה מעורב בחיי החברה והיה חובב אמנות. עבודותיו בציור ובפיסול מילאו את ביתו, ואף במשרדו ובמעבדה ניכר היה עניינו באומנות וביפה שבחיים. יותר מכל קיים מצוות כיבוד־הורים. מכל מקום ובכל מצב דאג להתקשר להוריו ולוודא שהכל בסדר אצלם. כאב ומחנך, דאג לחנך את ילדיו על ברכי היהדות, אך יותר מכל דאג לנטוע בהם תודעה של כיבוד אב ואם, כשם שהוא עצמו נהג. כפי שמעידים עליו חבריו, היה אהוב על כל מכריו ותמיד היה מוכן להושיט עזרה לכל נזקק. לגבי בני משפחתו – הוריו, אשתו וילדיו – היה שי סמכות עליונה, שתמיד פונים אליה, שואלים אותה ושומעים למוצא פיה, לא היה גבול לאהבתם אותו. גם במשאל שנערך בטכניון באמצעות מחשב, התברר שישעיהו, שהיה הצעיר בסגל הפרופסורים, נחשב כפרופסור האהוב ביותר. במלחמת יום הכיפורים שירת כמפקד סוללה בחזית הצפון. לא הייתה זו מלחמתו הראשונה. כשהתגייס לצה"ל הספיק להשתתף במבצע "קדש" בחזית הדרום; למלחמת ששת הימים לא הצליח להגיע מארה"ב, אך במלחמת ההתשה שירת כאיש מילואים בסיני. מלבד היותו איש תותחנים, תרם לצה"ל גם מהמצאותיו הטכניות. ביום ט"ו בתשרי תשל"ד (11.10.1973), בקרב שהתחולל ברמת הגולן, היה ישעיהו בטנק של מפקד הכוח הפורץ. הטנק נפגע פגיעה ישירה בצריח והוא נהרג. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בחיפה. השאיר אחריו אישה ושלושה ילדים, אב, אם ושני אחים.

במכתב תנחומים למשפחה כתב מפקדו: "שי היה אהוב על כל חיילי היחידה. רוחו הטובה ואומץ לבו סייעו לחייליו לעמוד איתנים בשעות קשות ביותר. בשקט האישי, באופיו העדין ובהבנת פקודיו, בלט משכמו ומעלה על כל הסובבים אותו".

בית־הספר העירוני־דתי ב־ג בתל־אביב הוציא לאור חוברת לזכר נופליו, ובה רשימה גם על ישעיהו; כמו כן כלולה רשימה לזכרו בביטאון של הטכניון בחיפה.

וינטרוב, משה

משה (מוישה, ויני), בן אסתר ואליעזר, מניצולי השואה, נולד ביום י"ז בסיון תשי"א (21.6.1951) במושב אודים. הוא למד בבית־הספר היסודי על־שם חיים ויצמן בבית־יהושע, אחרי־כן המשיך ללמוד בבית־הספר התיכון "נעורים" וסיים את לימודיו בבית־הספר התיכון המקצועי "אורט" בנתניה, במגמה של נגרות. משה היה תלמיד חרוץ ושקדן, נער שתקן וצנוע, שהייתה בו פשטות וענווה, והיה אהוב על מוריו ומסור לחבריו. הוא היה אופטימי ושמח בחלקו, טוב־לב ובעל מזג טוב. משום כך היה חברותי וקל להתיידד. הכל זוכרים אותו כחבר נאמן ומסור, אוהב לעזור לזולת ונוח לבריות.

מטבעו היה ותרן וסלחן, רחק מריב וממדון ועשה ככל שיכול להשלים בין חבריו. ידידיו אהבוהו על שהיה בעל הומור ועליז, ישר־דרך וגלוי־לב, איש אמת ובעל מצפון. הוא היה אדיב, דייקן במעשיו, אהב להוציא דבר מושלם מתחת ידיו, וידע לעשות את מלאכתו באמונה. הוא היה בן נאמן להוריו, דאג להם תמיד וסייע רבות בעבודות המשק.

משה גויס לצה"ל בתחילת אוגוסט 1970 והוצב לחיל השריון. לאחר סיום הטירונות השתלם בקורס למקצועות טנק "סנטוריון". אחרי־כן הדריך בבית־הספר לשריון, בענף התותחנות. הוא היה חייל טוב, אחראי ומסור לתפקידו, ושימש דוגמה לחבריו במזגו הטוב ובסבילותו. כמפקד דאג לחייליו והיה מקובל ואהוב עליהם. בתקופת שירותו השתדל שלא להדאיג את הוריו והרבה לכתוב מכתבים הביתה, כדי להרגיע אותם ולמנוע מהם צער וחששות. כשפרצה מלחמת יום־הכיפורים נשלחה יחידתו לחזית בסיני והוא השתתף בקרבות הבלימה נגד המצרים. בקרב שהתחולל ביום י"ג בתשרי תשל"ד (19.10.1973, בגזרה הדרומית בציר "מצווה", נפגע הטנק של משה פגיעה ישירה והוא נהרג במקום. תחילה נחשב כנעדר ואחרי־כן הוכרז חלל שמקום קבורתו לא נודע. לימים זוהתה גופתו והוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בנתניה. השאיר אחריו אב, אם ושני אחים. לאחר נופלו הועלה לדרגת סמל־ראשון.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה כתב מפקדו: "משה היה חייל למופת ומפקד טנק למופת, היה דוגמה לחייליו ואהוד על כל מיודעיו".

הוריו הקימו לזכרו לוח זיכרון במושב אודים.

וינטרוב, עמוס

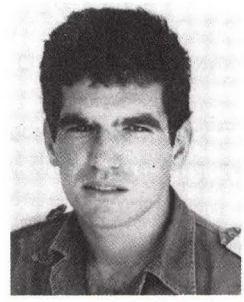
עמוס, בן פרידה (פניה) ושמעון־יוסף, נולד ביום ב' באדר ב' תשי"א (11.3.1951) בבית־אלפא. הוא למד בבית־הספר היסודי בבית־אלפא ואחרי־כן המשיך בלימודיו במוסד החינוכי "גלבוע" בבית־אלפא. עמוס היה תלמיד חרוץ ושקדן והתייחס ללימודים ברצינות רבה. מוריו מעידים עליו, שהיה "מוכשר מאוד, נבון וחריף־שכל, מהיר תפיסה ומעמיק, בעל כושר חשיבה אנליטית, ודרך ניתוחו וזיכרונו הבלתי־רגיל הדהימו את מוריו". צמא דעת היה וסקרנותו האינטלקטואלית חבקה תחומים רבים. הוא הרבה לקרוא והיה בעל ידיעות רחבות בהיסטוריה, בספרות, בגיאוגרפיה, בגיאולוגיה ובמתמטיקה. הוא נמנה עם חברי תנועת "השומר הצעיר", היה חובב ספורט וחבר נבחרת הכדורסל של "הפועל" בית־אלפא. היה לו אוסף גדול של קופסאות סיגריות, קופסאות גפרורים ובולים, והרבה מזמנו הפנוי הקדיש לציור. עמוס היה מסתגר וביישן במקצת; קשה היה לדובבו, אולם בעקשנותו הרבה לחם בעוז וללא ויתור על דעותיו ועל רעיונותיו. בתוכו תססה נפש רגישה, אך הוא הדחיק הכל פנימה, כמו חשש להפגין את רגשותיו לעיני זר. את מלאכתו עשה בדייקנות ובאמונה, אך בהשקט

ובצנעה. הוא סלד מהתנשאות ומהתרברבות ורחק מריב וממדון, תמיד ביקש את הפשרה והפיוס ושקד לתווך בין יריבים. לעתים אהב לעשות מעשי קונדס ושובבות, אך כשהיה נתפס, היה עוטה מעין מסכה של תמימות לאמור: "לא אני". אוהב אדם היה וידע לעמוד על טיבם של בני־שיחו. הוא היה טוב־לב, אדיב ועדין נפש, ואהב את משפחתו מאוד והיה לה בן נאמן ומסור.

עמוס גויס לצה"ל בסוף אוקטובר 1969 והוצב לחיל השריון. בטירונות היה חניך מצטיין. לאחר הטירונות נפל אחיו הטייס בקרב אויר בשמי סוריה. שלטונות הצבא הורו אז להרחיק אותו מהשירות ביחידה קרבית, אך הוא עשה ככל שיכול לבטל את ההוראה והדבר עלה בידו. לאחר הטירונות השתלם בקורס למקצועות טנק "פאטון" ובקורס למפקדי טנק "פאטון". ברבות הימים הוסיף והשתלם בקורס קציניים, בקורס לקציני שריון ובקורס מפקדי פלוגות שריון. בכל הקורסים היה חניך מצטיין והוענקו לו ציונים גבוהים. עמוס היה קצין מצטיין. מפקדיו כתבו עליו בחוות דעתם: "יש לו ידע בלתי רגיל בתחום השריון והטנקים. הוא בר־סמכא בנושאים טכניים, וידוע בכוח הזיכרון שלו ויכולתו לפתור בעיות מקצועיות מסובכות, ולהקנות את הידע שלו לחניכיו בצורה ברורה ומובנת". על הישגיו בהדרכה זכה להערכה ולהוקרה מפי מפקדיו. כמפקד לא הקפיד על גינוני משמעת קשוחה, אך דרש מפקודיו ביצוע מדויק, מושלם וחסר־פשרות. פקודיו אהבוהו והעריצוהו על שהיה מסור ודואג להם. הוא נהג לבקר בבתיהם ולהתעניין בבעיותיהם האישיות. חברו מעיד עליו, שהייתה בו "מנהיגות טבעית ואמיתית, היוצרת בלב החיילים תחושה של אהבה אל מפקדם". כשפרצה מלחמת יום־הכיפורים נשלח עם יחידתו לחזית בסיני. ביום י' בתשרי תשל"ד (6.10.1973) נפל עמוס בקרב בגזרה המרכזית, מול מוצב "פורקן". הטנק שלו נפגע, והוא חולץ ועבר לטנק אחר. לאחר שעות לחימה אחדות נפגע הטנק פגיעה ישירה והוא נהרג במקום. תחילה נחשב לנעדר, אך לימים, ביום הולדתו, זוהתה גופתו והוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בבית־אלפא, ליד קבר אחיו, שלמה נבות. השאיר אחריו אב ושתי אחיות. לאחר נופלו הועלה לדרגת סרן.

משפחתו וקיבוצו הוציאו לאור ספר וחוברת לזכרו ובהם דברים על דמותו, דברי זיכרונות, מכתבים, דברי־שיר ותצלומים.

ויניק, שמריהו

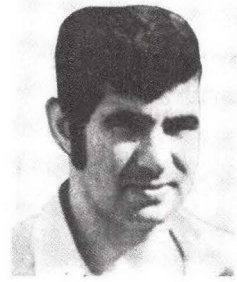
שמריהו (שמרל'ה), בן ברכה ואברהם, נולד ביום כ"ד בניסן תש"י (11.4.1950) בתל־עדשים. הוא למד בבית־הספר המשותף לתל־עדשים ולגניגר ואחרי־כן סיים את לימודיו בבית־הספר החקלאי "גלים" שליד עיריית חיפה. שמריהו היה תלמיד מעמיק, חרוץ ושקדן, ידע ללמוד להנאתו ואהב לקרוא והתעניין בתחומים רבים. שנות לימודיו בבית־הספר החקלאי, כך אמר, היו שנותיו היפות ביותר, ולעולם לא ישכח את הסעד הנפשי שהוריו סעדו אותו, על־מנת שיוכל להמשיך וללמוד. הוא אהב את עבודת החקלאות ובעיקר

את העבודה ברפת, היה עושה את מלאכתו באמונה, ותמיד חיפש את הפתרון המבריק שיקל על העבודה. שמריהו היה רציני בגישתו לחיים, עקשן, מסתגר ועצור בעצמו, אך פיעמו בקרבו רצון עז ושאיפה חזקה להגיע להישגים. איש נעים שיחה היה, אוזנו קשובה לידידיו והוא ידע להשיא להם עצה טובה ולסייע להם במעשה. הוא היה איש מוסר, לא הלך רכיל והיה בעל־סוד נאמן, איש־אמת, ישר־דרך ובעל מצפון. בן נאמן היה ומסור להוריו, רחש להם כבוד רב, והיה אח אוהב ודוד נערץ.

שמריהו גויס לצה"ל בסוף אוקטובר 1968. הוא ביקש לשרת בסיירת הצנחנים אך הוצב בחטיבת "גולני". לאחר הטירונות השתלם בקורס צניחה ובקורס מ"כים, והיה בו חניך־מצטיין פלוגתי. אחרי־כן השתלם בקורס קציני חי"ר ובקורס מפקדי פלוגות חי"ר. מפקדיו כתבו עליו בחוות דעתם: "הוא קצין בעל ידע מקצועי מעולה, בעל כושר מנהיגות ושליטה, אחראי ומסור לתפקידו. הוא בוטח ביכולתו ויודע להקרין ביטחון סביבותיו, ואומץ־לב בפקודיו. הוא דואג לחייליו, אוהב אותם, מסייע להם ככל שיכול, ואהוב עליהם. הוא שיקע את כל מרצו ביחידתו, תבע מחייליו ביצוע מדויק, החדיר בהם רגשות גאווה על יחידתם, ופלוגתו הייתה הפלוגה המצטיינת בחטיבה". כאשר קיבל את הפיקוד על סיירת "גולני" היה כשיכור על האמון שנתנו בו. הוא לחם במלחמת ההתשה והשתתף בפשיטות אל תוך שטח לבנון. שנתיים נמנה עם המשרתים בצבא הקבע. על השתתפותו בפעילות מבצעית ענפה הוענק לו "אות השירות המבצעי". כשפרצה מלחמת יום־הכיפורים נשלח עם יחידתו לחזית ברמת הגולן. ביום כ"ו בתשרי תשל"ד (22.10.1973) – חמש שנים בדיוק לאחר שגויס לצה"ל – נפל שמריהו בקרב במעלה החרמון. בימי המלחמה לחם בקרבות הבלימה, כדי להדוף את החיילים הסורים מרמת הגולן, ובכיבוש המובלעת. הוא פרץ עם חייליו את הכיתור שכיתרו כוחות האויב את מוצב 104, וסייע לנצורים שם להחזיק מעמד שלושה ימים, עד ששוחררו מן המצור. פקודיו מספרים שמלותיו האחרונות היו: "צריך לכבוש את החרמון". הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בתל־עדשים. השאיר אחריו אב, אב, אח ואחות. לאחר נופלו הועלה לדרגת רב־סרן. על שגילה בקרב אומץ לב הראוי לשמש מופת הוענק לו "עיטור המופת". וזה תיאור המעשה: "בשבוע שבין ה־13 באוקטובר 1973 ל־20 בו, ביצע רב־סרן שמריהו ויניק ז"ל, עם יחידתו גיחות וסיורים מעבר לגבול. בסיורים אלה נתקל בכוחות סורים, שבה כמה מן החיילים הסורים ופוצץ טנק סורי. הוא התמיד בסיורים לילה־לילה. בקרב ההגנה על מוצב בגזרה הצפונית ארגן את האנשים למופת, ידע לכוון במדויק את האש על ריכוזי הכוחות הסורים, שמר על עירנות החיילים, עודד אותם והגביר את ביטחונם העצמי. ב־22 באוקטובר 1973, השתתף בקרב על החרמון ושם נהרג. בהתנהגות זו גילה אומץ לב וכושר מנהיגות למופת".

מושבו הוציא לאור חוברת לזכר בני תל־עדשים שנפלו במלחמה, ושמריהו בתוכם; בעיתון חיילי ישראל, "במחנה", פורסמה רשימה לזכרו, בשם "רק לא להתחפר".

וינר, יונתן

יונתן (יונה), בנם־יחידם של פרידה ושמואל, נולד ביום ח׳ בטבת תש״ז (1.1.1947) במירזטשול שברוסיה ועלה ארצה עם משפחתו בשלהי שנת תשי״ט (1959). תחילה התגוררה המשפחה בקרית חיים ושם למד יוני בבית־הספר היסודי ״מגינים״. אחרי־כן המשיך וסיים בהצטיינות את לימודיו בבית־הספר המקצועי ״אינטר־נשיונל״ במגמות חרטות ומכונאות. ב־1962 עקרה משפחתו מקרית חיים והשתקעה בקרית מוצקין. בתקופה זו נכנס יוני לתנועת נוער ואחרי כן שימש בה כמדריך. הוא הרבה לצאת לטיולים עם חניכיו ובשיעורי ההדרכה שלו בלט במקוריותו. כשלימד את חניכיו על האדם הקדמון, אורח חייו ומנהגיו, ״התחפש״ לאדם קדמון כדי ליצור אווירה אמיתית, מעניינת ומושכת, וכך נלמד הנושא ונחרט בזיכרון חניכיו. הוא היה חבר למופת, מסור ונאמן מאוד ומוכן תמיד לעזור לזולת. הוא אהב את החיים, ידע לצחוק, לטייל ולהשתולל, אך יחד עם זאת היה נער רגיש וביישן, בעל כבוד עצמי ומקנא לכבודו.

יונתן גויס לצה״ל במחצית מאי 1965 והוצב לחטיבת ״גולני״. לאחר סיום הטירונות נשלח לקורס מ״כים חי״ר ואחרי שסיימו בהצלחה נשלח להשתלם בקורס למדריכי ספורט. בתפקיד זה, של מדריך־ספורט, עשה יונתן עד תום שירותו הסדיר, בסוף 1967.

לאחר השחרור התקבל יוני לעבודה במרכזת הטלפונים בקרית־מוצקין. הוא השתתף בכל עבודות ההכנה להפעלת המרכזת ובסיומן עבד בה כטכנאי. הוא יצא ללימודי ערב ולמד שנתיים בקורס להנדסאים. חברו לעבודה כתב עליו: ״יונתן בא לעבוד במרכזת הטלפונים בפרוס 1968. עד מהרה כבש את לבבות חבריו בהליכותיו הנוחות ובאדיבותו. הוא גם רכש מקצוע ועבר קורסים והשתלמויות והיה לטכנאי מצטיין. הוטלו עליו תפקידים רבים הדורשים ידע רב, יכולת ביצוע, חריצות והתמדה רבה, והוא מילא את כל הדרישות. למעשה רק עתה בהעדרו, אנו נוכחים לדעת מה רב היה העומס ומה רבה הייתה האחריות שהוטלה עליו ואותה ביצע ללא דופי. הוא הפך להיות אחד מעמודי התווך בהתגבשות החברתית של צוות העבודה, אשר במהרה היה לכעין משפחה. ואילו עתה כשאנו ניצבים לפני בעיה במסגרת העבודה, אנו חושבים ׳יונתן׳ — ומחרישים״. יוני יצא לתקופות של שירות מילואים ובהן עבר את חווית מלחמת ששת הימים, שנלחם בה בשתי חזיתות. לאחר המלחמה, בשנת 1969, השתלם בקורס מ״כים חרמ״ש והוצב ביחידת שריון מובחרת. אותה שנה גם נשא אישה והקים משפחה ובית. כשפרצה מלחמת יום־הכיפורים גויס יוני ונשלח ליחידתו בדרום. לאחר שנלחמה יחידתו בקרבות הבלימה בחזית הדרום חצתה את תעלת סואץ לעברה המערבי ויצאה לכיבוש מתחם ״אורחה״ שליד איסמעיליה. במהלך הקרב נפגע יוני בחזהו, אולם מחמת הקרב הקשה ומטר הפגזים הכבד שנפלו מכל עבר, נבצר מחובש היחידה להגיע אליו כדי לטפל בו והוא נאלץ להמשיך בקרב. כשהגיע לאזור המתחם, נפגע הנגמ״ש שלו בפגז והוא נהרג במקום. הוא הובא למנוחת־

עולמים בבית־העלמין הצבאי בחיפה. השאיר אחריו אישה, בת והורים. לאחר נופלו הוענקה לו דרגת סמל.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה כתב מפקד היחידה: "בנכם שירת ביחידת שריון וביצע את תפקידו ביעילות ולשביעות רצון מפקדיו. הוא התבלט ברוחו החברתית וברצונו העז לעזור לחבריו".

משפחתו ריכזה מדברי חברים, מפקדים ובני המשפחה על דמותו של יונתן; שמו נכלל בחוברת זיכרון לחללי היחידה שלו ובחוברת זיכרון לחללי קרית מוצקין, מקום מגוריו; כן חקוק שמו על לוח־זיכרון, שנקבע על בניין מרכזת הטלפונים בקרית מוצקין והוקמה ספרייה על שמו במרכזת הטלפונים שעבד בה.

וינרויב־גפן, יהודה־יעקב

יהודה, בן חנה ויצחק, נולד ביום כ"א באלול תש"ט (15.9.1949) בחיפה. הוא למד בבית־הספר היסודי על־שם דוד ילין, בבית־הספר היסודי "מגידו", ובבית־הספר התיכון "חוגים" בחיפה. מנערותו היה יהודה תלמיד חרוץ ושקדן ואהוב על מוריו ועל חבריו. הוא היה אדם אופטימי ועליז, בעל חוש הומור, חברותי וקל להתיידד, נוח לבריות ומכניס אורחים. מטבעו היה ותרן וסלחן, התרחק מריב וממדון, ותמיד ביקש להשכין שלום בין הבריות. נמרץ היה ועירני ובעל כוח רצון חזק, והקפיד להשלים עד תום כל משימה שנטל על עצמו. חבריו סיפרו עליו, שהיה אדיב, עדין נפש ונעים הליכות, גלוי־לב ומוכן לעזור לזולת. מעולם לא שמר טובה לעצמו ותמיד הצניע לכת. הוא היה בן מסור להוריו ורחש להם כבוד רב.

יהודה גויס לצה"ל בסוף אוקטובר 1967. כיוון שנמנה עם חניכי גדנ"ע אוויר, קיווה להישלח לחיל־האוויר, אך הוצב לחיל השריון. לאחר סיום הטירונות השתלם בקורס למקצועות טנק "פאטון", בקורס למדריכי מקצועות ובקורס למפקדי טנקים. הוא היה מדריך טוב, אחראי ומסור לתפקידו, דואג לפקודיו ויודע לעודדם בשעות קשות. לחבריו שימש דוגמה במזגו הטוב, בסבילותו ובצייתנותו. בשנת 1969 נמנה עם חברי משלחת צה"ל לצעדת ארבעת הימים בהולנד.

לאחר ששוחרר מהשירות הסדיר המשיך בלימודיו באוניברסיטת בן־גוריון בבאר־שבע, בפקולטה לייעול ולייצור. לפני שפרצה מלחמת יום־הכיפורים ערך טיול גדול בארצות אירופה וחזר משם גדוש חוויות ורשמים. כשפרצה מלחמת יום־הכיפורים נשלח עם יחידתו לחזית בסיני והשתתף בקרבות הבלימה והפריצה נגד המצרים. במלחמה נתקלקל הטנק שלו פעמים אחדות והוא נותר מאחור. לאחר שיחידתו התקדמה והוא איבד את עקבותיה, סופח ליחידה אחרת, שעלה בידיה לכבוש את תעוז "טלוויזיה" מידי המצרים. בגלל מיעוט כוחה לא יכלה היחידה להחזיק במקום זמן רב, והוכרחה לסגת. אחרי־כן הוטל עליה להרחיב את ראש הגשר צפונה. ביום כ"ב בתשרי תשל"ד (18.10.1973), נפל יהודה בקרב באזור "החווה הסינית".

תחילה נחשב כנעדר. לימים זוהתה גופתו והוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בחיפה. השאיר אחריו אב, אם ואח עם משפחתו. לאחר נופלו הועלה לדרגת סמל ראשון.

וינשטיין, עמיקם

עמיקם, בן צפורה ודוד, נולד ביום כ״ז בשבט תש״א (24.2.1941) בחיפה. אביו, מילידי ראש פינה, הוא בן לאחת המשפחות הוותיקות בארץ. עמיקם עצמו גדל והתחנך בנהריה. עמיקם היה דמות ידועה ומוכרת היטב בקרב צעירי נהריה. את כל חייו, מילדותו ועד ליום מותו, בילה בעיר זו ובה גם הקים משפחה ובנה בית. גם רוב תושבי העיר המבוגרים הפירוהו והוקירוהו. כיוון שהיה חובב ספורט מושבע, בא במגע עם אנשים רבים מדי יום ביומו ובכל מקום רכש לו מכרים וידידים רבים, בזכות נועם הליכותיו. עמיקם היה ספורטאי למופת: הוא היה שחקן כדור רגל מצטיין, שהביא לא פעם לניצחון קבוצתו על יריבותיה וכן אהב לשמש כמציל בחוף הים. בקיץ היה מבלה את כל שעותיו הפנויות על שפת הים ופעמים אחדות זכה להציל אנשים מטביעה בים הסוער. עמיקם היה אדם שנעים לשוחח אתו ושנעים להיות במחיצתו. נוכחותו השרתה על סביבותיו אווירה נעימה ומסבירת פנים. רבים מידידיו נהגו לבוא אליו ולהתייעץ עמו. עמיקם ידע להקשיב במלוא תשומת הלב ומתוך הזדהות ואהדה למספר. הוא ניחן ביכולת להעניק לבן שיחו הרגשה, שאכן סיפורו הוא הענין החשוב ביותר ברגע זה. תמיד אפשר היה לפגוש בו מוקף חברים וביתו המה מידידים, שבאו לבקרו וליהנות מחברתו.

עמיקם גויס לצה״ל בתחילת פברואר 1959 והוצב לחיל החימוש. לאחר שסיים את הטירונות בהצלחה רבה, נשלח לקורס מכונאי כלי־רכב. הוא סיים את הקורס בהצטיינות והשתלם כמכונאי רכב בנזין. במשך כל תקופת שירותו מילא את כל חובותיו כחייל בהתמדה ובכישרון. הוא היה חייל ממושמע ובעל מקצוע מעולה. לא אחת זכה לשבחים מפי מפקדיו על העבודה שביצע. גם בצבא התחבב במהירות על מפקדים ועל חברים לנשק כאחד. בכל יחידה ששירת בה, היה הופך במהירות למרכז חיי החברה.

בתום תקופת שירותו הסדיר השתחרר וחזר לעירו, נהריה. כעבור תקופה לא ארוכה נשא לאישה את לידיה חברתו וברבות הימים נולדו להם שני בנים, ארז ורונן. במשך כל השנים, המשיך עמיקם למלא את חובתו למדינה והיה יוצא לתקופות ארוכות של שירות מילואים. הוא השתתף במלחמת ששת הימים ובמלחמת ההתשה, והצליח לצאת בשלום ממערבולת האש. במלחמת יום הכיפורים נשלח עמיקם עם יחידתו להשתתף בקרבות הבלימה הקשים שניהלו כוחותינו בצפון נגד הצבא הסורי. הזחל״מ שמתוכו נלחם, נקלע להפגזה קשה, בעת שעסק בהעברת תחמושת ללוחמים בקווים הקדמיים. פגיעה ישירה של פגז פצעה שניים מחבריו לקרב והוא עצמו נהרג.

עמיקם נפל ביום י״ט בתשרי תשל״ד (14.10.1973). הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין הצבאי בנהריה. השאיר אחריו אישה ושני בנים. לאחר נופלו הועלה לדרגת סמל.

ויס, ישראל

ישראל, בן אסתר ויהודה, נולד ביום י״ח בשבט תשי״ד (22.1.1954) בירושלים. הוא גדל והתחנך בעיר הולדתו, תחילה בבית־הספר היסודי לדוגמא ״עוזיאל״ ואחר־כך בבית־הספר התיכון הדתי ״הימלפרב״. ישראל גדל בבית מסורתי, שהקנה לבניו ערכים של אהבת העם ואהבת ארץ־ישראל. מילדותו למד ישראל אורחות חיים של אהבת הבריות, כיבוד אב ואם והקפדה במצוות. עקרונות אלה ליוו אותו במשך כל חייו, לכל מקום שאליו הגיע. הוא לא שינה ממנהגיו, לא בבית־הספר ואף לא בתנאים הקשים של החיים בצבא, ואף יותר מכך – בקרב. מתוך שלמות פנימית מלאה היה תמיד מלא כבוד והערכה לאדם כאדם. הוא הקפיד בכבודם של אנשים וידע תמיד להאיר פנים, להקשיב, ולסייע לזולת לכשנתבקש. ישראל היה נער רגיש, שלבו היה קשוב למצוקותיהם של אנשים. הייתה בו רגישות מיוחדת לגבי בני משפחתו. עוד כשהיה ילד, נהג לעזור לאמו בעבודות הבית, אף בלי שהתבקש וכשסיים עבודתו היה עוד טורח ומכין לה כוס קפה ועוגה, ומגישם לה באהבה ובהערכה. בבית הספר התיכון ״הימלפרב״, הגדיר אותו מחנכו כ״לב הכיתה״, ואם בכיתתו היה הלב, הרי בשכונתו היה הנשמה. ישראל היה אהוב ונערץ על רוב ילדי השכונה. רבים נהגו לבוא אליו ולהשיח את לבם לפניו. הוא ידע להקשיב בתשומת־לב אוהדת ולסייע בעצה ובמעשה לחבר שנמצא במצוקה. לאחר מותו הרגישו רבים מהם כאילו התרוקנו חייהם מתוכן. ידיד טוב שלו אמר לאמו: ״אמא, אין לי כלום. אין עוד מי שיקרא לי לצאת״.

ישראל גויס לצה״ל בתחילת אוגוסט 1972 והוצב לחיל השריון. לאחר סיום הטירונות השלים מספר קורסי־יסוד במקצועות השריון ולאחר שסיימם בהצלחה, החליט להתנדב לפלוגת הסיור של החיל. כבר באימונים הראשונים התבלט ישראל משכמו ומעלה כחייל וכאדם. במסע הניווטים הראשון היה זה ישראל שנטל על עצמו ללכת בראש קבוצתו. בביטחון רב ובמיומנות הוביל את חבריו, כשהוא קורא במפה ומתמצא בשטח ללא טעות ובמהירות של מנוסה ובקי. במחלקתו שימש בתפקיד אחראי, ומילא אותו ביעילות ובנאמנות. הוא דאג לעדכן את מחלקתו בכל האינפורמציה לגבי המשימות שיוטלו עליה, ואמנם מחלקתו הייתה תמיד מאורגנת ומעודכנת יותר משאר המחלקות בגדוד. יחד עם זאת הקפיד ישראל מאוד על קיום מצוות ודקדק על קוצו של יוד במילוין. עד מהרה מצא עצמו בתפקיד דוברם של ״החבר׳ה הדתיים״ שבין חיילי הפלוגה והיה דואג להם ורב את ריבם. מרצו היה בלתי נדלה. תמיד היה מספיק לעשות הכל ומעולם לא שמעו אותו אומר: ״עכשו אין לי זמן, תבוא אחר כך״. במלחמת יום־הכיפורים השתתף ישראל בקרבות הבלימה

הקשים שניהלו כוחותינו ברמת הגולן נגד הצבא הסורי הפולש. ביום י"ג בתשרי תשל"ד (9.10.1973), עלתה פלוגת הסיור שלו על מארב של חיילי קומנדו סורים באזור בוקעתה. בהסתערות להשמדת המארב, נפגע ישראל ונהרג. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין הצבאי בהר־הרצל. השאיר אחריו הורים ושלושה אחים. לאחר נופלו הועלה לדרגת סמל.

ויס, מאיר

מאיר, בן שרה ויס (לבית קסלר) והרב אברהם יהודה ל' ויס מטורונטו, קנדה, נולד ביום י"ח בתמוז תשי"ד (18.7.1954) בירושלים. אביו, שידע סבל רב ושכל את אשתו ובתו ואת כל משפחתו בשואה, התיישב בעיר טורונטו בקנדה. מאיר סיים את לימודיו היסודיים והתיכוניים בבית הספר "תלמוד תורה המאוחדים" בטורונטו ואילו את פרקו בתנ"ך ובתלמוד למד מאביו הרב, ואף הגיע להישגים ניכרים וזכה במקום השני בחידון התנ"ך הארצי. הוא רצה מאוד לעלות ארצה וכבר בהיותו בן שתים־עשרה החל להציע להוריו ולשדל אותם לשולחו ארצה. אך מפאת גילו הצעיר מיאנו להיענות לו. כשהגיע לגיל חמש־עשרה לא יכלו עוד לעמוד בפני הפצרותיו והחליטו להביאו ארצה. מאיר הצטרף לישיבת "נתיב מאיר" בירושלים, שם סיים את לימודיו ועמד בבחינות הבגרות. מאיר הצטיין מאז ומתמיד בכמיהה עזה. הוא שאף לדעת על הכל והתעניין בכל התחומים. הוא היה הוגה ולומד בתורה, משנן ומפרש ומתעמק באוצרותיה. מאהבתו העזה לארץ הצטרף אל "החברה להגנת הטבע" ובמסגרתה עבר את הארץ לרוחבה ולאורכה, אם ברכב ואם ברגל; יצא מירושלים באופניים והגיע לאילת וחזרה. לא היה גיא או נקיק, גבעה או הר, מערה או מנהרה, שלא עלה או שלא נכנס בם, שלא ידע את שמם, את מקומם ואת ההיסטוריה שלהם. וכשחברו יחדיו ידיעת הארץ והתנ"ך, לא היה דבר מופלא יותר ומרתק יותר מסיפוריו על המלחמות, על המפלות ועל התלאות של העם היהודי, שכל אבן וסלע בארץ שמרו את זכרם וכאילו דיברו אתו וסיפרו לו את עברם. כשהיה מאיר מתחיל לספר ולפרש בשפה יפה ומלוטשת ובבקיאות, היו מאזיניו מקשיבים לו ללא ליאות והיו דוחקים בו שימשיך ויספר עוד ועוד, משתאים לנוכח בקיאותו וכוח דיבורו. כשהיה בן 17 ביקש להתגייס לצה"ל אך בגלל גילו הצעיר נדחתה בקשתו ולכן הצטרף לבית־ספר שדה "ארגמן", שבבקעת הירדן והיה בין יוזמיו ומקימיו. בתקופה שעשה בבקעה, ערך טיולים רבים בסביבה עד שלמד להכיר את אזור בקעת־הירדן כאת כף ידו. כל צמח ואבן, כל שביל ודרך, כל מעין, גבעה, הר וואדי, היו נהירים לו. באותה תקופה הכיר את מי שעתיד היה להיעשות חברו וְרַבּוֹ הטוב ביותר – הרב אברהם רמר מירושלים. כשנפגשו הפציר מאיר בר' אברהם רמר שילמד איתו. הם קבעו להיפגש מדי יום חמישי וללמוד יחדיו. מספר ר' אברהם רמר: "כשהיינו יושבים ומאיר היה מוציא תנ"ך ומתחיל לקרוא בו או לפרש רעיונות, הייתי מקשיב ומזיע מרוב מאמץ לעקוב אחר מעוף

מחשבתו, וכשהגיעו השעות הקטנות של הלילה והיינו עייפים וסחוטים, היה מאיר מכריח עצמו להמשיך ולשנות, להמשיך וללמוד ואני, המבוגר יותר, הייתי פעור־פה, מקשיב ומשתאה, מניין לו כוחות הנפש האדירים הללו לחשוף את התורה בעמקותה". כל אותה תקופה לא זנח את משפחתו בקנדה. הוא הרבה לכתוב מכתבים לאביו, בהם סיפר על חייו בארץ, אך גם הרבה לשאול שאלות בענייני תלמוד ותורה. הוא גם ביקר בקנדה פעמים אחדות אצל משפחתו שם.

מאיר גויס לצה"ל בתחילת נובמבר 1972 והתנדב לחיל הצנחנים. לאחר הטירונות ולאחר שסיים קורס צניחה, נשלח לשירות בקווים הקדמיים. גם כאן שילב את חובתו כחייל עם אהבתו את הטבע. הוא שאל מפות ממפקדו ונהג לחקור וללמוד את השטח. בשבתות נהג לטייל ולחדור לעומק האזור. גם בצבא הצטיין בנכונותו לעזור ולסייע לכל אדם, ובזכות זאת היה אהוב על חבריו ועל מפקדיו. הוא היה חייל אמין־לב ובעל תושייה רבה. מחשבתו וכושר הניתוח שלו סייעו לו רבות באימונים המפרכים ובקורסים השונים שעבר. במלחמת יום־הכיפורים לחם מאיר בסיני, וביום כ"א בתשרי תשל"ד (17.10.1973), תוך כדי הלחימה למיגור המצרים ב"חווה הסינית" נפגע מכדור בחזהו ונהרג. הוא הובא למנוחת־עולמים בחלקה הצבאית בבית־העלמין בהר־הרצל. השאיר אחריו הורים שכולים ואח. לאחר נפילתו הוענקה לו דרגת רב־טוראי.

משפחתו הוציאה לאור חוברת לזכרו ובה דברים על דמותו מפי חברים, מפקדים וידידים; להנצחת זכרו נקרא בית־ספר שדה בארגמן על שמו, ומגרש להתעמלות **בבית־הספר לטכנולוגיה בירושלים נתרם על־ידי הנדיב הידוע ל. לוקשון ומשפחתו מטורונטו.**

ויס, משה

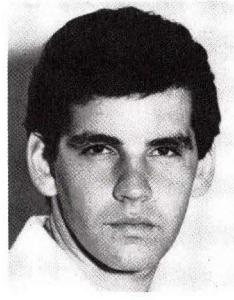
משה, בן אוגוסטה ויעקב הלוי, נולד ביום י"ט בכסלו תרפ"ח (13.12.1927) בסאראייבו שביוגוסלביה. הוא סיים את לימודיו בבית־הספר היהודי ובגימנסיה הריאלית בעיר הולדתו. בתקופה זו הצטרף לתנועת נוער וספורט בעירו, אהב לקרוא והרבה לעסוק בספורט. עם פלישת הגרמנים ליוגוסלביה נפרדה המשפחה. משה, שהיה בן שלוש־עשרה, נמלט עם אחותו הבכירה לאיטליה ואמו עם האח הקטן נסתה את מזלה בדרך אחרת. האב, יעקב הלוי ז"ל, שהיה רב העדה האשכנזית במקום, סירב לעזוב את בני קהילתו ויחד אתם הובל למחנה ריכוז ונרצח. כעבור זמן נפגשו בני המשפחה באיטליה. כדי לקיים את עצמם עבדו האם והילדים בעבודות שונות. כאשר כבשו הגרמנים את איטליה ברחה המשפחה להרים והצטרפה אל הפרטיזנים ומשה סיכן את חייו לא אחת בשמשו שליח להעברת הודעות מטעמם. לאחר שנסתיימה המלחמה נדדה המשפחה בדרכי איטליה, שהיו מלאים פליטים ומשהגיעה לוונציה, נפגשה בשליחי הבריגדה. בשנת תש"ו (1946) החליטו משה ואחיו לעלות לארץ־ישראל במסגרת "עליית הנוער" ולהצטרף לקיבוץ. הם עלו לאנייה "ארבע החרויות" של

"המוסד לעלייה" כדי להעפיל לארץ. אנייתם נתפסה על־ידי הבריטים והמעפילים הועברו לקפריסין. לאחר שעשו חודשים אחדים בקפריסין בא משה ארצה והצטרף לקיבוץ מרחביה, שהיה ביתו הראשון בארצו החדשה. גם אמו, שעלתה ארצה כעבור שנתיים, הצטרפה למרחביה.

כחבר קיבוץ הצטרף משה ל"הגנה" ובמלחמת השחרור השתתף בקרבות משמר העמק ומשמר הירדן ובכיבוש נצרת. כשהוקם צה"ל צורף משה לחיל התותחנים, שעשה אז את צעדיו הראשונים. כאשר הגיע מועד שחרורו התנדב לשרת חודשים אחדים בשירות קבע.

לאחר ששוחרר מהשירות הסדיר בדרגת סמל, חזר משה לקיבוץ. בתקופות של שירות במילואים בחיל התותחנים עבר משה קורסים שונים והוסמך כקצין תותחנים. אז החליט כי מקומו בצה"ל ובשנת 1957 עזב את הקיבוץ, שהיה ביתו במשך עשר שנים, והצטרף לצבא הקבע כסגן מפקד סוללת תותחים. בחיל התותחנים עבר קורסים שונים: קורס קציני־שלישות, קורס קציני־אפסנאות, קורס מפקחי סיוע־ארטילרי ואף מילא תפקידי הדרכה בבסיס הדרכה של החיל. כן עבר קורס צניחה. לפי חוות־דעתם של מפקדיו מילא משה את תפקידיו בצורה יוצאת מן הכלל וראוי היה לסמוך עליו בכל. בשנת 1960 נשא לאישה את פנינה בת כרכור ובחיפה נולד בנם הבכור ליאור. משה לא הסתפק בהשכלתו התיכונית והצבאית ולמד בשעורי ערב בבית־הספר להנדסאים. לאחר שסיים את חוק לימודיו הוסמך כהנדסאי והועבר לחיל ההנדסה. גם כאן עשה מגוון של תפקידים – בעיקר בתחומי בדק ותחזוקה ולבסוף מונה ראש ענף אחזקה ומשק ביחידת בינוי. המשפחה עברה לגור בראשון־לציון ושם נולד הבן השני שמואל, שנקרא על שם אחיו הצעיר של משה, עו"ד שמואל ויס ז"ל, שנרצח בבית־שאן בינואר 1965. משה לחם בכל מלחמות ישראל ויצא מהן בשלום. בחודש ינואר 1974 נפצע קשה בתאונת דרכים וביום כ"ח באדר תשל"ד (22.3.1974), לאחר שלחם כחודשיים על חייו, נפל סגן־אלוף משה בעת מילוי תפקידו. הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בראשון־לציון. השאיר אחריו אישה ושני בנים, אם ואחות.

ויסברוט, יוסף

יוסף (יוסי), בן טובה ויצחק, נולד ביום י"א באדר תשי"ג (15.2.1953) בקיבוץ עמיר. הוא למד בבית־הספר היסודי בקיבוץ ואחרי־כן סיים את לימודיו במוסד החינוכי "הגליל העליון". יוסי היה תלמיד חרוץ, מעמיק ומתמיד, אהוב על מוריו ומקובל על חבריו. הוא שקד הרבה על לימודי החברה, משום שחשב שבדרך זו יוכל בבוא היום לתרום לחיסול המצוקה, העוני והפער החברתי. סקרן היה וחקרן, תאב דעת וידען בתחומים רבים. הוא היה פעיל בחברת הנוער במוסד החינוכי, ערך את העיתון של המוסד ופרסם בו את שיריו הראשונים. כן נמנה עם חברי תנועת "השומר הצעיר", ולאחר שסיים את לימודיו

בבית־הספר התיכון נשלח להדריך בקן התנועה ברחובות. הוא היה מדריך אחראי, עצמאי ומסור ואהוב על חניכיו, כיוון שידע להיות להם ידיד ורע ולהשקיע את כל־כולו במעשה החינוכי. יוסי אהב לטייל, היה חובב ספורט, התעניין במשחקי הכדורגל והכדורסל, אך יותר מכל נלהב היה לשחייה ואף השתתף במשחי הכינרת. הוא הרבה לקרוא בספרי היסטוריה ומסעות, בספרי מדע ובספרים על החי והצומח בארץ; אהב אמנות ומוסיקה, ואהב לשיר בקולו הערב. הוא גם הקדיש הרבה מזמנו הפנוי לציור ולכיור בחומר. יוסי היה אדם רגיש, מסוגר ומכונס בעצמו. שאפתן היה ומבקש שלמות, יסודי בכל מעשיו, ומרבה לנתח כל פעולה, מתוך רצון להוכיח לעצמו שהוא מסוגל להצליח בתחומים שיכולתו בהם לא הייתה רבה. מטבעו היה ישר־דרך, גלוי־לב, איש אמת ובעל מצפון, הכל הכירוּהוּ כאיש נוח לבריות, ותרן וסלחן, המתרחק מריב וממדון ומבקש את השלום. הוא היה חברותי ומתיידד על נקלה, מוכן תמיד לעזור לזולת ולהטות אוזן קשובה לאדם בעת צרה. עניו היה וצנוע, אהב את הפשטות, ונודע כעדין נפש ונעים הליכות. הוא היה בן נאמן ומסור להוריו ורחש להם כבוד רב.

יוסף גויס לצה"ל בתחילת נובמבר 1971. הוא ביקש לשרת בחיל־האוויר ועמד בהצלחה במבחנים המוקדמים, אך נפסל לקורס טיס בשל ליקוי קל בבריאותו. כיוון שכך, התנדב לחיל־השריון. לאחר הטירונות השתלם בקורס למקצועות טנקים ובקורס למפקדי טנקים. הוא היה חייל אחראי ומסור לתפקידו ושימש דוגמה לחבריו במזגו הטוב ובסבילותו. על השתתפותו בפעילות מבצעית הוענק לו "אות השירות המבצעי". כשפרצה מלחמת יום־הכיפורים נשלח עם יחידתו לחזית הצפון והשתתף בקרבות הבלימה והפריצה נגד הסורים. ביום כ"ו בתשרי תשל"ד (22.10.1973), נפל יוסף בקרב על כיבוש הר החרמון. בשמונה־עשר ימי הלחימה ברמת הגולן ובמובלעת, החליף טנקים לאחר שנפגעו והשלים צוותים שאנשיהם נפצעו ונהרגו. הוא נמנה עם כוח טנקים קטן, שנועד לחפות על אחד הכוחות התוקפים. חשוף בצריח עמד ולחם, עד שצלף סורי ירה בו והרגו במקום. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בעמיר. השאיר אחריו אב, אם ואחות. לאחר נופלו הועלה לדרגת סמל־ראשון.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה כתב מפקדו: "יוסף היה מפקד מעולה ונאמן, וביצע את כל שהוטל עליו ביעילות ובמסירות".

קיבוצו הוציא לאור חוברת ובה דברי שיר משל יוסף, דברים על דמותו, דברי זיכרונות, מכתבים ותצלומים.

ויסהוף, רוני

רוני (רונלד), בן רומה וישראל, נולד ביום ח׳ באדר ב׳ תשי״ד (11.4.1954) בנתניה. הוא למד בבית־הספר היסודי ״ביאליק״ וסיים את לימודיו במגמה הריאלית־ביולוגית בבית־הספר התיכון ״שרת״ בעיר הולדתו. רוני היה תלמיד חרוץ ועירני. עוד משחר ילדותו התעניין בכל מה שראה, הפך, פירק ובדק כל חפץ וכל מכשיר שהגיעו לידיו הזריזות. רוני אהב בעלי־חיים ודאג במסירות לדגי הזהב ששטו באקווריון הגדול בחדרו. נער שמח ועליז היה מטבעו. דמותו החביבה והטובה השרתה אווירה נעימה בחברת הילדים בבית־הספר ובקרב ילדי שכונתו. כתלמיד בבית־הספר התיכון הצטיין רוני במקצועות הריאליים והחל לעסוק בהתמדה בצילום ובפיתוח תמונות. הוא הקדיש שעות רבות לתחביב הצילום, גם בנה מעבדה משוכללת בביתו והקים חוג צילום בבית־הספר התיכון בו למד. רוני היה חובב ספורט, הצטיין בשחייה והשתתף באירועי ספורט ארציים, כצליחת הכינרת ומשחה אילת. גם עולם המוסיקה היה קרוב אל לבו. בביתו הקליט יצירות ושירים, והשמיע אותם לבני־משפחתו ולידידיו. הנער החסון והמוצק, היה הרוח החיה בכל פגישה חברתית ונפשו הקורנת חדוות־חיים מלאה את בית הוריו, כאשר נסע אחיו המבוגר ממנו להשתלמות בחוץ־לארץ. בקיץ 1971, כשהיה רוני בן שבע־עשרה, טייל בכמה מארצות אירופה, צילם תמונות נוף לרוב, וכששב סידר אותן בקפידה באלבום גדול.

רוני גויס לצה״ל בחודש אוגוסט 1972. לאחר הטירונות הוצב לחיל השריון והשתלם בקורס נהגי נגמ״ש ובקורס מ״כים. הוא שאף לשרת ביחידה קרבית והתנדב ליחידת חרמ״ש כנהג נגמ״ש וביצע את כל המוטל עליו במסירות ובלא דופי. העבודה הקשה והפעילות המבצעית המייגעת לאורך הקו בחזית סיני, לא ערערו את מצב רוחו. הוא הקפיד לטלפן ולכתוב הביתה, וכאשר בא לחופשה קצרה, נמנע מלספר על קשייו. כדי שלא להדאיג חלילה את בני משפחתו. כשפרצה מלחמת יום־הכיפורים הייתה יחידתו בעיצומה של סדרת אימונים בנגב, ונשלחה מיד לחזית סיני, כדי לסייע בקרבות הבלימה. רוני ואחדים מחבריו נשלחו לשמור על בסיס עורפי, אך הם לא שקטו על שמריהם, ארגנו צוות ונגמ״ש ובאישור מפקדם הצטרפו לכוח שהתארגן בבית־הספר לשריון. רוני, שהיה בעל רשיון נהיגה, מצא עצמו עד מהרה בתא הנהג באחד הנגמ״שים שנעו אל עבר התעלה. ביום כ״א בתשרי תשל״ד (17.10.1973), נפגע רוני מרסיס של פגז ונהרג בעיצומו של הקרב על ״החווה הסינית״. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין הצבאי בנתניה. השאיר אחריו אב, אם ואח. לאחר נופלו הועלה לדרגת רב־טוראי.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה כתב מפקד היחידה: ״בנכם, טוראי ויסהוף רונלד ז״ל, שירת תחת פיקודי ביחידת שריון כנהג נגמ״ש. הוא השתתף בפריצת הציר שאפשרה לכוחותינו לחצות את התעלה. בנכם עמד בקרב באומץ רוח עד שנפגע ונהרג במקום״.

ויסמן, אריאל

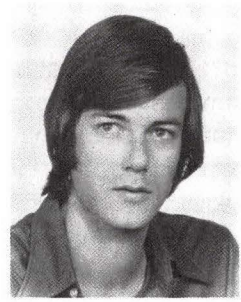
אריאל (פיץ), בן רבקה ומנס, נולד ביום ו׳ בניסן תשי״ג (22.3.1953) בתל־אביב. הוא למד בבית־הספר היסודי־דתי ״עציון״ ואחר־כך סיים את חוק לימודיו במגמה הריאלית־פיסיקלית בבית־הספר התיכון העירוני ב׳ בעיר הולדתו. בתי הספר שאריאל התחנך בהם קרבו אותו אל המסורת ואל הדת, והוא האמין בהכרה מלאה. הוא היה תלמיד חרוץ וממושמע, ונער חברותי. עוד משחר ילדותו נתגלה כדמות בולטת בחברת הילדים, וכשבגר היה פעיל בתנועת הנוער של ״בני עקיבא״. אמונתו הדתית העמוקה וההכרה בערך הזולת סייעו לפיתוח חוש צדק חברתי באופיו של אריאל. חברים מספרים עליו שתמיד נחלץ להגנה על חבר בצרה, וידע להטות אוזן קשבת לבעיותיו של ידיד במצוקה. אריאל היה חובב אלקטרוניקה ומכניקה, והקדיש חלק ניכר מזמנו הפנוי לבניית מכשירים אלקטרוניים. הוא היה בקי בהיסטוריה הצבאית של מדינת ישראל, וקרא ספרים, חוברות ומאמרים על מלחמת העצמאות ועל פעולות התגמול השונות. בהיותו תלמיד בבית־הספר התיכון גילה עניין בתחום נוסף – בספרות עברית בת־זמננו. הוא הרבה לקרוא והכיר היטב קשת רחבה של יצירות מפרי עטם של סופרים ישראליים צעירים.

אריאל גויס לצה״ל בסוף יולי 1971, ולאחר תקופת הטירונות הוצב ביחידת הדרכה של גרעין נח״ל ״מוריה דרום״. הוא השתלם בקורס מ״כים ובקורס צניחה, וזכה לענוד כנפי צנחן. בנובמבר 1972 התקבל לקורס קצינים, אך, לא סיים את הקורס משום שחלה בצהבת. אין לשער מה גדולה הייתה אכזבתו כשהורחק מן הקורס מסיבות רפואיות. הוא ביקש להיות חייל למופת, וגם שאף להידמות לאביו, שהיה קצין בצה״ל. זמן־מה נאלץ לשכב בבית־חולים צבאי, ומיד עם החלמתו שב אל גדודו ומונה סמל מחלקה. ימים מספר לפני שפרצה מלחמת יום־הכיפורים, נשלח הגדוד שלו לקו הדרומי בחזית רמת הגולן. אור ליום ראשון, י״א בתשרי תשל״ד (7.10.1973), הגיעה קריאה ממוצב תל אל־סאקי. מפקדת הגדוד שלחה אל המוצב שני זחל״מים. על אחד מהם פיקד אריאל, שהיה נחוש בהחלטתו לחלץ את הנצורים. אך, משהגיעו למרחק כמאתיים מטר מן התל נתקלו הזחל״מים במארב של חיילים סורים. פצצות מרנ״ט נורו לעברם ופגעו בהם. רק שני חיילים נותרו בחיים, ואריאל לא היה ביניהם. הוא נהרג במהלך הקרב, והובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין הצבאי בקרית־שאול. השאיר אחריו אב, אם ושתי אחיות. לאחר נופלו הועלה לדרגת סמל־ראשון.

במכתב תנחומים להורים השכולים כתב מפקד הגדוד: ״בנכם נמנה עם אותם מעטים שעמדו מול התקפת האויב ביום הכיפורים ובלמו את התקדמותו ללבה של ארצנו... אני, מפקדו, וחבריו לנשק חשים את הכאב שבשכול, כי הכרנו את אריאל גם טרם קרב, כאדם, כמפקד וכחבר. משלנו היה ויקר לכולנו. אין ניחומים לא לכם ולא לנו, אך היו גאים על שזכיתם לגדל ולחנך בן כאריאל״.

בית הספר התיכון עירוני ב׳ שאריאל למד בו, הוציא לאור חוברת זיכרון לזכרו.

ויסמן, יורם

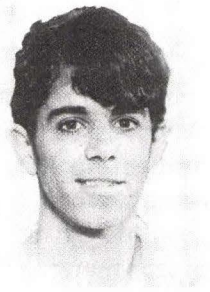
יורם, בן שרה ודוד, נולד ביום י"ח בטבת תשי"א (27.12.1950), בכפר־סבא. הוא למד בבית־הספר היסודי "יסודות" בפתח־תקוה ואחרי־כן למד בבית־הספר התיכון־מקצועי "עמל", במגמה למכשירנות וסיים את לימודיו בבית־הספר התיכון "אנקורי" בתל־אביב, שם עמד בהצלחה בבחינות הבגרות. יורם היה נער חרוץ, שאהב עבודת כפיים, הצטיין בלימוד המקצועות הטכניים ועשה חיל בעבודתו במפעל המתכת "מגן" בפתח־תקוה. הוא ניצל את כישוריו הטכניים ועסק בטיסנאות ובדאייה – תחביבים שהקדיש להם את מרבית זמנו הפנוי.

יורם גויס לצה"ל בתחילת נובמבר 1968 והוצב לחיל השריון. לאחר סיום הטירונות השתלם בקורס למפקדי טנקים ונשלח לשרת בחטיבת שריון 7. הוא עשה את תקופת השירות בקו המעוזים בסיני בעת שהתנהלה שם מלחמת ההתשה. הייתה זו תקופה קשה לחיילי השריון, תקופה רווית מתח ומאבקים בלתי פוסקים. יורם התגלה כמפקד טנק אחראי ומסור לתפקידו. הוא זכה להערכת מפקדיו והיה אהוד על פקודיו ועל חבריו ליחידה. הוא השתתף בפעולות מבצעיות שונות: במרדפים אחר מחבלים בבקעת הירדן, בפשיטה על האי גרין ובכיבוש הר־דב שברמת הגולן.

בתחילת נובמבר 1971 שוחרר יורם מהשירות הסדיר בצה"ל, והוצב ליחידת מילואים של חיל שריון. יורם היה אוהב חברה ורכש לו ידידים רבים, שאהבו להיות במחיצתו, ואכן הרבו לבלות יחד על שפת הים ובטיולים ברחבי הארץ. הייתה זו חבורה עליזה ומלאה שמחת חיים ויורם היה דמות מרכזית בה, בבחינת הכוח המניע והממריץ שלה. בקיץ של שנת 1973 נסע יחד עם חברתו לטיול באירופה. הם נהנו מהבילוי במקומות חדשים להם והתענגו על נופיה המרהיבים של היבשת. יחד תכננו לבנות להם בית ולהקים משפחה, אך נפילתו בקרב מנעה את הגשמת התכניות הרבות שרקמו. במלחמת יום־הכיפורים השתתפה יחידתו בקרבות הבלימה וההבקעה נגד המצרים בסיני. יורם לחם כמפקד־טנק, השתתף בקרבות הצליחה של תעלת סואץ ובקרבות לכיבוש העיר סואץ. במהלך הלחימה נפצע אך סירב להישלח לטיפול רפואי והמשיך להילחם עד שנפל. בקרב שהתחולל ביום ל' בתשרי תשל"ד (26.10.1973), נפגע הטנק שבפיקודו והוא נהרג. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בפתח־תקוה. השאיר אחריו הורים ושלושה אחים. לאחר נופלו הועלה לדרגת סמל־ראשון.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה כתב שר הביטחון: "יורם ז"ל שירת בחיל שריון. הוא היה חייל מסור וחבר נהדר. כל מי שהכירו אהבו".

ויצמן, מיכאל

מיכאל (מכלופי), בן ראובן ופני, נולד בל"ג בעומר, י"ח באייר תשי"ד (21.5.1954) בקזבלנקה שבמרוקו ובאותה שנה עלה ארצה עם משפחתו. הוא למד בבית־הספר היסודי "נטעים" בבאר־שבע ואחרי־כן המשיך בלימודיו בבית־הספר התיכון המקצועי "עמל" בבאר־שבע, במגמה של מסגרות מכנית. לאחר שסיים את לימודיו בבית־הספר היסודי ביקש להתחיל לעבוד כדי לסייע בכלכלת הבית, אך בני משפחתו דחקו בו להמשיך וללמוד. הוא היה תלמיד אהוב על מוריו ועזר רבות לחבריו. מיכאל היה חבר בתנועת השומר הצעיר וברבות הימים הדריך בקן באר־שבע. הוא היה חובב ספורט והיה נלהב מאוד לכדורגל. הוא נמנה עם חברי נבחרת הכדורגל של ליגת השכונות בבאר־שבע. כן הקדיש הרבה מזמנו הפנוי להאזנה למוסיקת פופ. מיכאל היה אדם רציני בגישתו לחיים, מסתגר במקצת ושתקן ולא על נקלה אפשר היה לדובב אותו. הוא הרבה להתבודד, שקט היה, ביישן ונחבא אל הכלים. מטבעו היה עניו וצנוע, ישר־דרך, איש־אמת ובעל־מצפון. כל מיודעיו זוכרים אותו כאדם אדיב, נוח לבריות, נעים־הליכות וטוב־לב. הוא עמל קשה כדי לסייע לאביו בפרנסת הבית, והיה בן נאמן ומסור להוריו, רחש להם כבוד רב ודאג לשלומם ולרווחתם.

מיכאל גויס לצה"ל בתחילת נובמבר 1972, והוצב לחיל האוויר. לאחר סיום הטירונות השתלם בקורס מ"כים והיה מש"ק במטווח חיל האוויר ועוזר למפקד המקום. גם מפקדיו וגם חבריו העידו עליו שהיה חייל טוב, אחראי ומסור לתפקידו, אשר שימש דוגמה לחבריו במזגו הטוב, בסבילותו ובצייתנותו. הוא הרבה לבקר בבית והוריו ואחיו סייעו בידו בעצה ועודדוהו בשעות הקשות, לאחר האימונים הקשים והמפרכים. ביום ה' בחשון תשל"ד (31.10.1973), נפל מיכאל בעת מילוי תפקידו בכביש רביבים–צאלים. השאיר אחריו אב, אם, שלושה אחים ושלוש אחיות. לאחר נופלו הועלה לדרגת סמל.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה כתב מפקדו: "מיכאל היה בעל יזמה, חייל מסור וחבר מצוין".

הוריו תרמו לזכרו ספר־תורה לבית־הכנסת בבאר־שבע.

ויצמן, ציון

ציון, בן סימי ויוסף, נולד ביום ד׳ בניסן תשט״ו (27.3.1955) בעפולה. הוא החל את לימודיו בבית־הספר היסודי במגדל־העמק ואחרי שמשפחתו עברה לתל־אביב המשיך ולמד בבית־הספר ״שבי־ציון״ ביפו. בשנת 1969 הצטרף לחברת הנוער בקיבוץ גבעת־ברנר ועשה שלוש שנים בקיבוץ, שם למד בבית־הספר התיכון. כשהיה ציון נער נפטר אביו והוא נאלץ לצאת לעבוד כדי לסייע בפרנסת המשפחה. הוא עבד כחשמלאי ותקופה מסוימת עבד במחנות צה״ל בסיני, בהתקנת מערכות חשמל. הוא היה אוהב חברה ותמיד היה מוקף ידידים וחברים, שאהבו להיות במחיצתו והשתתפו אתו בבילוי במסיבות ובפגישות חברים.

ציון גויס לצה״ל בתחילת מאי 1973 והוצב לחיל השריון. לאחר הטירונות הוצב לגדוד טנקים ושימש בו כמחסנאי יחידתי. הוא עשה את מרבית תקופת שירותו ברמת־הגולן. במלחמת יום־הכיפורים השתתפה יחידתו בקרבות הבלימה וההבקעה נגד הסורים ברמת הגולן. חיילי היחידה, שעמדה בקו האש, היו הראשונים שיצאו לקראת האויב ונלחמו בקרבות קשים ומרים לבלימתו. ביום הכיפורים, י׳ בתשרי תשל״ד (6.10.1973), נפגע ציון ונהרג בהפגזת האויב על כוחותינו באזור נפח. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין באילת, שם התגורר בתקופה האחרונה. השאיר אחריו אם, שנפטרה זמן קצר אחרי נפילתו בקרב, אחים ואחיות. לאחר נופלו הועלה לדרגת רב־טוראי.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה כתב מפקד היחידה: ״רב־טוראי ציון ז״ל שירת ביחידת חיל השריון. בתקופת שירותו ביחידה התחבב על חבריו ועל מפקדיו. הוא היה מסור לתפקידו וביצע את המוטל עליו במסירות ובדייקנות״.

וירניק, יוסף

יוסף, בן רבקה ומנדל, נולד בתל־אביב ביום כ״ט מרחשון תש״ה (10.11.1944). הוא סיים את לימודיו בבית־הספר היסודי ״בלפור״, אחרי־כן המשיך בלי־מודים תיכוניים בבית־הספר התיכון ״גאולה״, במגמה ההומנית, וסיים את שנת הלימודים האחרונה בבית־הספר התיכון ״עלה״. יוסף לא אהב להכין שיעורים ולשונן את חומר הלימודים. הוא ניחן במחשבה בהירה, בתפיסה מהירה ובכושר קליטה מעולה. תכונות אלה סייעו בידו להיות תלמיד מצטיין, אהוד על מוריו ועל חבריו.

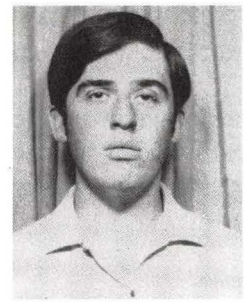
בחודש אוגוסט 1962, עם סיום לימודיו התיכוניים, התגייס לצה״ל והוצב לחטיבת גולני. הנער שלא ידע בילדותו תנאי קושי ומאמץ, התגבר בהצלחה על אימוני

הטירונות הקשים, ונהיה לוחם מן השורה. אחרי־כן נשלח לקורס חובשים ובסיומו חזר למרפאה הגדודית כחובש קרבי, ונילווה לגדודו במשימות אבטחה וכוננות מבצעית.

עיסוקו הצבאי עורר בו נטייה למקצוע הרפואה, ועם תום שירותו הסדיר חשב ללמוד רפואה. בגלל קשיי הקבלה לפקולטה לרפואה נרשם לפקולטה למשפטים, בעצת אחיו הבכור, שהיה אז סטודנט למשפטים. משהחל ללמוד גילה נטייה למקצוע המשפטים, והחליט לראות בו את עתידו. בתקופת לימודיו באוניברסיטה היה יוסף תלמיד חריף שכל ובהיר מחשבה; אהוד על חבריו ובעל תכונות מנהיגות בולטות. היה פעיל במוסדות אגודת הסטודנטים של שלוחת האוניברסיטה העברית בתל־אביב שמוזגה עם אוניברסיטת תל־אביב. יוסף ייצג את אגודת הסטודנטים בוועדה לתיאום מילואים, וכך הכירוהו כמעט כל הסטודנטים בפקולטה. הוא עצמו שירת במילואים כחובש קרבי בחטיבת גולני, השתתף במשימות מבצעיות רבות ומגוונות. במלחמת ששת הימים התייצב ביחידתו עוד בטרם הגיע אליו צו הגיוס. יחידתו השתתפה בכיבוש יהודה והגיעה עד ליריחו. לאחר מלחמת ששת הימים נשא אישה, ובשנת 1969 נולדה בתו הראשונה, שרון. עם סיום לימודיו ותקופת ההתמחות וההכשרה למקצוע, הגשים את שאיפתו והצטרף כשותף לאחיו הבכור במשרד עורכי־דין. הוא התחבב על לקוחותיו, שראוהו קודם כידיד ורק אחרי־כן פרקליט. ביום הכיפורים תשל"ד קיבל הוראה לגייס את אנשי יחידתו. לאחר שמילא משימה זו הצטרף במוצאי יום־הכיפורים ליחידת חיל רפואה, שהקימה בית־חולים שדה באזור אל־על במרכז רמת הגולן. יוסף וחבריו עבדו יום ולילה בטיפול בנפגעים שהובאו מקו האש, ביניהם גם פצועים מכוחות האויב. בערב סוכות, י"ד בתשרי תשל"ד, בשעות הצהרים, הנחית האויב מכת אש ארטילרית על בית החולים, בעוד הרופאים והחובשים עוסקים בהצלת חיי אדם. בהפגזה זו נפגע יוסף ונהרג. הובא למנוחות תחילה בבית־עלמין ארעי בנהריה ומשם הועבר למנוחות בבית־העלמין הצבאי בקרית־שאול. הניח אחריו אישה, בת, בן שנולד לאחר מותו ונקרא על שמו, הורים, שני אחים ואחות.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה כתב מפקדו: "יוסף נפל במערכת רמת הגולן בעת מילוי תפקידו. יוסף שירת ביחידת רפואה ומילא תפקיד חשוב בהגשת עזרה לפצועים. תוך כדי עבודתו זו נפל. בשמי ובשם כל חיילי היחידה הננו משתתפים באבלכם".

וישטיין, דניאל

דניאל (דני), בן שרה ויעקב, נולד ביום ט׳ בחשון תשי״ב (8.11.1951) בבואנוס־איירס שבארגנטינה, ועלה ארצה בשנת תש״ל (1970), בהיותו עלם בן שמונה־עשרה. בחוץ לארץ התחנך בגן־ילדים יהודי על־שם חיים נחמן ביאליק, אחר־כך למד בשעות הבוקר בבית־ספר יסודי ממלכתי, ובשעות אחר־הצהריים למד בבית־ספר יסודי יהודי, שם רכש ידע בעברית, בתנ״ך ובספרות יהודית. דניאל המשיך את לימודיו בבית־ספר תיכון־עיוני בבואנוס־איירס, ולמד באותו זמן גם בבית־ספר תיכון עברי, שם הושם הדגש על הכרת עולם היהדות. דניאל היה נער רגיש ומוכשר, בן מסור ואוהב להוריו. אביו ואמו היו שומרי מסורת וקרבו את בנם הבכור אל היהדות. ידידיו של דני מעידים, כי עוד בהיותו נער, התגלה כציוני מסור ושאף לעלות לארץ־ישראל. ברבות הימים היה פעיל מאוד במועדון הציוני על־שם ביאליק בעיר הולדתו. הוא היה חבר בוועדת התרבות של המועדון, הדריך נוער יהודי והרביץ תורה וערכי יהדות בילדי בית־הספר היסודי. הוא שלט היטב בעברית והשתתף בכתיבת מאמרים ורשימות לעלון המועדון. כשהיה בן שבע־עשרה פירסם מאמר מחאה שהיה מכוון אל כל שוללי הציונות והמערערים על זכות קיומה של מדינת ישראל. במאמרו פנה דני גם אל ראשי המשפחות היהודיות בארגנטינה, והטיח בפניהם דברי אשמה כבדים: ״אני מאשים! אני מאשים אתכם בחינוך שכזה, לחיות בגלות. אתם שוללים את עצם קיומנו... הביטו קדימה, שאו ראש מעלה ולא כבת־יענה הטומנת ראשה בחול, כי זאת בעיית הגלות!״ דני הטיף השכם והערב לעלייה, כי מדינת ישראל ״מדינה צעירה עם בעיות שכאלה, זקוקה לאנשים – ולאנשים צעירים״. קשת התעניינותו הרוחנית של דני הייתה רחבה ועשירה. הוא שלט בספרדית ובאיטלקית ובילה שעות ארוכות בקריאת ספרים ובכתיבה. כשהיה תלמיד בכיתה ה׳ זכה בפרס ראשון בתחרות חיבורים על חיל־הים הארגנטיני, והפרס הקנה לו זכות לבקר בבסיס ימי. שבוע ימים היה אורחה של יחידת הצי הארגנטיני. דניאל אהב מוסיקה וגם היה חובב צילום מושבע, ואף השתלם בקורס לצילום בבואנוס־איירס. בתום לימודיו עלה ארצה בהסכמת הוריו והתגורר אצל סבו וסבתו בפתח־תקוה. לאחר שעלה ארצה, החל ללמוד במכינה מטעם הטכניון בחיפה. הוא הרבה לכתוב להוריו, האיץ בהם לעלות לארץ וסייע לסבו ולסבתו בעצה ובמעשה.

דניאל גויס לצה״ל במחצית פברואר 1972 והוצב לחיל השריון. לאחר סיום הטירונות השתלם בקורס מקצועות טנק וסיים אותו בציון גבוה (95). לימים נהיה נהג טנק מעולה ושימש דוגמא לחבריו במזגו הטוב ובצייתנותו. להוריו שעלו ארצה בינתיים, לא סיפר דני על קשייו. בגאווה תיאר בפניהם את ״הטנק שלי״, ובהיותו הרחק מן הבית הקפיד לשלוח אליהם מכתבים ולטלפן. במלחמת יום־הכיפורים לחמה יחידת הטנקים של דני בחזית הצפון. המכתב האחרון שנתקבל מדני, שנכתב ביום 14.10.1973, הסתיים במשפט: ״מה שעשיתי זה כמו שאומר השיר, השריון עשה היסטוריה״. בקרב שהתחולל באזור מזרעת בית ג׳אן ביום כ״א בתשרי תשל״ד

(17.10.1973), נפגע דני מפגז שנחת בתא הנהג שבטנק. הוא נהרג והובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין הצבאי בפתח־תקוה. השאיר אחריו אב, אם, אח, סב וסבתא. לאחר נופלו הועלה לדרגת סמל.

במכתב תנחומים להורים השכולים, שעשו אז את צעדיהם הראשונים בארץ, כתב מפקד היחידה: "בנכם רב־טוראי דניאל ז"ל שירת ביחידה, יחידת שריון, כשנה וחצי. הוא התבלט כחייל טוב ומסור, ביצע את המוטל עליו ביושר ובנאמנות, והיה אהוד על חייליו ועל מפקדיו".

וישינגרד, קלמן

קלמן (קמי), בן צפורה וישראל, נולד ביום כ"א בכסלו תש"ח (4.12.1947) בפתח־תקוה. הוא סיים את לימודיו בבית־הספר היסודי "רמת החייל" והמשיך ללמוד במגמה לשרטוט בבית־הספר התיכון "מונטיפיורי" בתל־אביב. קמי היה נער רגיש ומסוגר. בבית־הספר היה תלמיד טוב למדי ולימים הצטרף לתנועת הנוער העובד, היה פעיל במסגרת התנועה והרבה לצאת לטיולים ולמסעות שנערכו מטעמה. בשבתות ובימי־חג נהג לצאת עם אחיו ואחותו לטיולים ארוכים לאורך גדות הירקון. קמי אהב את הטבע ואת הבדידות, וידידיו מעידים שהיה תמיד כחידה לגביהם. המעטים שידעו דבר־מה על ימי ילדותו ונעוריו, יודעים עד מה זועזע וסבל מפגישותיו עם עולם עוין ומציאות גסה ואכזרית. לאחר שתי שנות לימוד נאלץ לעזוב את בית־הספר ויצא לעבודה כדי להקל את עול פרנסת המשפחה. הוא עבד בוועד הפועל של ההסתדרות ובערבים למד הנהלת חשבונות.

קלמן גויס לצה"ל בנובמבר 1965 והוצב לנח"ל. לאחר סיום הטירונות הצטרף לגרעין רמות א' במסגרת הנח"ל. תחילה השתלם בקורס השכלה לחיילים וסיים אותו בהצטיינות (94). אחר־כך הוכשר כרובאי ועשה בהיאחזות "קציעות" בנגב. הוא היה חייל טוב ומסור והשתדל תמיד לבצע היטב את כל אשר הוטל עליו לעשות. הוא מיעט לדבר על קשייו, לא התלונן והסתגר בתוך עולמו.

בדצמבר 1968 השתחרר קמי מהשירות הסדיר ובחר לבנות את ביתו במשק משאבי־שדה. חרף היותו אדם מופנם עשה כמיטב יכולתו לקשור עצמו למשק, להתערות בעבודה ובחיים החברתיים והתרבותיים. הוא קיבל על עצמו ברצון תפקידי הדרכה במסגרת מחנות עבודה, דאג לערבי הווי וריקודים, וטיפל במסירות ובאהבה בנוער שאותו הדריך. האם ביקש בכך לתת לבני הנוער את כל הטוב והיפה שלא זכה הוא לקבל בילדותו? ברבות הימים הוטל עליו לארגן גרעין חדש למשק. חברי גרעין זה, גרעין "נדיב", נקשרו אליו מאוד. "תמיד באנו אליו עם בעיותינו", ספרו אחדים מהם. "קמי הקשיב ועזר לנו לפתור אותן. מצאנו אצלו פינה חמה, שאליה אפשר היה לבוא בכל עת ובכל שעה". כשנקרא לתקופות של שירות מילואים, לא שכח את ידידיו במשק ואת חניכיו הצעירים. הוא שיגר אליהם מכתבים, ביקש לשמוע חדשות

מפיהם, וכשהיה בא לחופשה קצרה הקשיב בדריכות וניסה לעזור ככל יכולתו. קלמן השתתף במלחמה בשנת 1967 והוענק לו "אות מלחמת ששת הימים". ערב מלחמת יום־הכיפורים נקרא ליחידתו. מפקד המחלקה שלו מעיד, שבזכות אישיותו הקורנת סמכות וביטחון ובזכות מסירותו היה קלמן למפקד כיתה, הגם שלא סיים קורס מ"כים. קלמן השתתף בקרבות הבלימה והפריצה של מלחמת יום־הכיפורים ועבר אותם בשלום. לאחר הכרזת הפסקת־אש בחזית הדרום הוסיף לשרת בסיני. ביום ט"ז בטבת תשל"ד (10.1.1974), נפגע בחזהו מצרור מקלע שנורה לעברו, בעת שעסק בגידור המוצב מדרום־מערב לפאיד. הוא נהרג והובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין הצבאי בקרית־שאול. השאיר אחריו אב, אם, אח ואחות. לאחר נופלו הועלה לדרגת סמל.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה כתב מפקד הגדוד: "יחד עמנו יצא למלחמה ושירת בנאמנות ובמסירות. בשוך הקרבות נאחזה היחידה בקו הראשון, וקלמן ז"ל מילא תפקיד מפקד כיתה במוצב ממערב לתעלה... קלמן היה חייל טוב ומפקד אהוד על פקודיו ועל חבריו".

חבריו של קמי במשק משאבי־שדה הוציאו לאור חוברת זיכרון לזכרו ובה רשימות ופרקי זכרונות מפי ידידים, מחנכים וחניכים.

ויתקין, משה

משה, בן רבקה ודוד, נולד ביום י' בניסן תש"ד (3.4.1944) בתל־אביב. את לימודיו היסודיים סיים בבית־הספר לדוגמא בתל־אביב, אחרי־כן סיים את לימודיו התיכוניים בבית־הספר עירוני ה' בתל־אביב, במגמה הריאלית. מוישיק, כפי שקראו לו חבריו ובני משפחתו, היה תלמיד מעולה בבית־הספר היסודי. גם בהמשך דרכו בבית־הספר התיכון, היה תלמיד מזהיר במקצועות הריאליים, אבל יחד עם זאת היה תלמיד טוב גם במקצועות ההומניים. הוא היה חרוץ ומעמיק־חשוב והשכיל להבין את החומר שלמד ולרדת לעומקם של דברים. תמיד היה מוכן לסייע לחבריו בלימודים, והם אהבוהו והעריצוהו על כך. בזכות קסמו האישי וכושר המנהיגות שלו הפך מוישיק דמות מרכזית בכיתה. השתלבו בו לב רגיש וסוער עם יכולת חשיבה מדויקת; גישה רומנטית לצד בגרות אינטלקטואלית, ועל כל אלה היה טוב לב והצטיין באהבת אדם. שאיפתו הגדולה הייתה להיות בן־אדם, במשמעות העמוקה של המלה. היו בו מסירות **ונאמנות במטרות שקבע לעצמו וכנות ויושר בתפישת עולמו. הוא היה מוכן להיאבק** נגד כל דבר שנראה לו לא־צודק; שלמות עם עצמו ועם מעשיו הדריכה אותו בבחירת דרכו ואורח חייו.

משה גויס לצה"ל בסוף יולי 1962 והוצב לשרת בחיל השריון. לאחר הטירונות ולאחר שהשתלם בקורסים למפקדי טנקים ולקציני שריון, הוצב בתפקיד מ"מ ביחידת שריון. כקצין הקפיד לבצע כל משימה בשלמות, עד לפרט האחרון, אך עם זאת לא

חדל אף רגע לדאוג לרווחתם של חייליו. הוא הקפיד להיפגש עמם לפני היציאה לביצוע משימה ולשוחח אתם, ודאג לכל צורכיהם עד לפרטים הקטנים ביותר. תמיד ידע למצוא את החלשים והמקופחים ביחידתו ולסייע להם להתגבר על קשייהם. הוא נחשב מפקד מעולה, והצבא תפס מקום חשוב בחייו. מטבעו היה מוישיק לוחם – הן בצה"ל והן במסגרת החיים האזרחיים.

לאחר ששוחרר מהשירות הסדיר היה נקרא לעתים לתקופות של שירות מילואים פעיל. במסגרת שירות המילואים השלים קורס למפקדי פלוגות בשריון, מילא תפקיד של סמ"פ טנקים, ולעתים מילא תפקיד של מ"פ. במלחמת ששת הימים לחם כקצין ביחידת שריון. לאחר שהשתחרר החל ללמוד בטכניון בחיפה במגמה להנדסה אזרחית. הוא חי בדירת סטודנטים צנועה, הרבה ללמוד במרץ והרבה גם בטיולים ברחבי הארץ. מוישיק אהב את הטיולים יותר מכל צורת בילוי אחרת ותר את הארץ לאורכה ולרוחבה. אחרי־כן משכה אותו תאוות הטיולים גם אל מחוץ לגבולות הארץ, והוא יצא לסיורים בארצות חוץ בחופשותיו. מוישיק סיים את לימודי התואר הראשון בהצטיינות, המשיך ללמוד לתואר השני בטכניון ובמקביל למד בבית־הספר למנהל עסקים באוניברסיטת תל־אביב. גם בלימודים האקדמיים היה תלמיד מצטיין; מעולם לא היסס לשאול שאלות, התייחס בכובד ראש לכל מה שעשה וסירב להשלים עם מוסכמות. תכונות אלו ציינוהו גם במקומות־העבודה שעבד בהם לאחר גמר לימודיו בטכניון. הוא עבד במשרד מהנדסים ויועצים ועסק בתכנון מבנים, אך יותר מכל רצה להיות עצמאי ולא תלוי בשום אדם. הוא רצה להצליח בעבודתו ובחייו – בזכות עצמו, בזכות אישיותו וכשרונותיו. לשם כך השקיע את כל־כולו בעבודה ובלימודים, וניאות לעבוד בשכר נמוך יחסית, על־מנת להשתלם ולהתקדם, אפילו היה הדבר כרוך בוויתור על קידום מידי ועל רמת חיים גבוהה. במקום עבודתו העריכו אותו ביותר, והוא מצדו נטל על עצמו אחריות רבה יותר מאשר נדרש ממנו – וזכה לקידום נאות. אחרי־כן מונה למנכ"ל שב"ח – מפעל לייצור ולבנייה של בתים טרומיים למען עולים חדשים. בעבודה זו עשה לילות כימים והפליא לעשות במרצו, בכשרונו ובשאיפתו להוציא מלאכה מושלמת מתחת ידיו. מוישיק אהב חברה ואהב לארח את חבריו בביתו, והם מצדם אהבו אותו ואת הבית שהקים לו, הוא קיים קשר הדוק עם משפחתו, נהג מסירות אין קץ ביחסו להוריו ולאחותו, רחש אהבה עזה לאשתו ומעל לכל – אהב עד כלות נפש את בנו, עדי. במלחמת יום־הכיפורים השתתף משה בקרבות הבלימה נגד המצרים בסיני. בהתקפה על הגשר באזור פירדאן, ביום י"ב בתשרי תשל"ד (8.10.1973), נפגע משה בעומדו חשוף בצריח הטנק ונהרג. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין הצבאי בקרית־שאול. השאיר אחריו אישה ובן, הורים ואחות. לאחר נופלו הועלה לדרגת רב־סרן.

אשתו והוריו הוציאו לאור חוברת לזכרו, ובה דברי חברים על דמותו ואופיו, ועל פועלו ואורח חייו – דברים שנועדו למען בנו, עדי.

ולד, רענן

רענן, בן פרידה וגרשון, מניצולי השואה, נולד ביום י״ח באייר תשי״ד (21.5.1954) בעפולה. הוא למד בבית־הספר היסודי ״יזרעאל״ וסיים את לימודיו במגמה ההומניסטית בבית־הספר התיכון ״יזרעאל״ בעיר הולדתו. עוד בהיותו תלמיד בבית־הספר היסודי ניכר כמנהיג חברתי. הוא לא השקיע מרץ רב ושעות אין־ספור בלימודים, ואף־על־פי־כן השיג ציונים טובים. את עיקר מרצו וזמנו הקדיש לפעילות ספורטיבית וחברתית. הוא היה פעיל באגודת הספורט של ״הפועל״ עפולה, שיחק כשוער בנבחרת הנוער והדריך קבוצת נערים חובבי ספורט. בתקופת לימודיו בבית־הספר התיכון השתלם בקורס למאמני כדורסל וסיים אותו בהצטיינות. בילדותו היה רענן חבר בתנועת הצופים, והרבה להשתתף במסעות שנערכו במסגרת התנועה. ברבות הימים היה פעיל בגדנ״ע, התאמן בהתלהבות ובמרץ בקליעה למטרה ובבניית טיסנים, וסיים בהצלחה קורס מ״כים. אהבה עזה הייתה בלבו לטבע ולבעלי־חיים. ידידים מספרים, שיחסו של רענן לכלבים היה כיחסו אל בני אדם; הוא דאג במסירות לכל מחסורם וטיפל בהם בחיבה ובחום. לפני גיוסו לצה״ל היה רענן בקי ומעורה בבעיותיה של המדינה. הוא לא ניאות להסתפק בהסברים פשטניים על המצב, בנוסח ״אין ברירה״. הוא ניסה לחקור ולרדת לשורש הדברים, ואף ביקר לשם כך בכפר ערבי ושוחח עם תושביו. רענן גרס, שאנו איננו נותנים מלוא דעתנו לבעיה הקיומית של יחסינו עם הערבים. אחד ממוריו בבית־הספר התיכון מעיד, כי באופיו של רענן הבוגר בלטו סימני גיבוש ועיצוב שלא ניתן לטעות בהם: הרצון לברר דברים עד שורשי אמיתם, ההתנגדות לכל גילוי של כפייה, או דוקטרינאריות, רגשיות כל־שהיא בצורת הבעת הדברים ולעתים גם פיוטיות ממש, ומעל לכל — בקשת האמת וההגנה עליה.

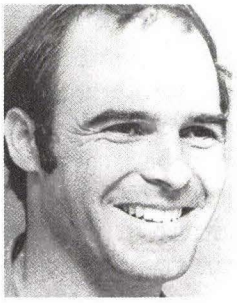
רענן גויס לצה״ל בראשית אוגוסט 1972 והתנדב לחיל הצנחנים. לאחר סיום הטירונות השתלם בקורס צניחה והיה רשאי לענוד כנפי־צנחן. כעבור זמן השתלם בקורס מ״כים, וסיים כשבידו זימון ישיר לקורס קצינים. הקשיים הפיזיים והנפשיים לא מוטטו את רוחו, וכשהיה בא הביתה לחופשות קצרות לא התלונן ולא נתן ביטוי לחששותיו מן הצפוי לו במהלך שירותו בחיל הצנחנים. נפתולי נפשו ומחשבותיו מתגלים בשירים שכתב באותה תקופה. בשיר ״אמרתי״ הוא מתוודה: ״אמרתי / אתנדב לצנחנים / אחבוש את הכומתה / שיידעו האחרים / כי איש אידיאלים אני / איש ערכים / פטריוט / ושאר פגעים טובים. / הם הבינו / ואני לא / ובכל זאת עודני פה.״ בשיר אחר הוא חושף את אכזריותם של כלי המלחמה: ״...הייתה הפלדה לחוד / שקקה חיים, / רק אני ואתה ידענו, / כי הברזל בוגדני, / כי עתיד / לדבוק הברזל בבשר / ויהיו לאחד קר״. במלחמת יום־הכיפורים הייתה יחידתו של רענן באזור המיתלה בחזית סיני. עשרה ימים נלחם רענן בחירוף נפש ודאג לעודד את רוחם של רעיו. גם במכתבים ששיגר אל הוריו ואל ידידיו ביקש להרגיע ולעודד. ביום כ׳ בתשרי תשל״ד (16.10.1973), נפגע רענן מאש שנורתה לעברו, בעת ניסיון לחלץ חיילים שנפגעו באזור ביר־אל־מרה, בגזרה הדרומית של המיתלה. רענן מת מפצעיו

והובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין הצבאי בעפולה. השאיר אחריו אב, אם ואח. לאחר נופלו הועלה לדרגת רב־טוראי.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה כתב מפקד היחידה: "אנחנו הכרנו את רענן כחייל מצטיין וחבר נאמן ומסור. הוא התבלט מיתר חבריו לפלוגה בכושר מנהיגות והשפעה על החיילים. חבריו ראו בו כעין אח מבוגר, ואילו אנו, מפקדיו, מצאנו בו חייל המושך ומדרבן את יתר החיילים ומסייע להם להתמודד עם האתגרים המוטלים עליהם".

משפחתו של רענן הוציאה לאור ספר שכלולים בו משיריו וממכתביו של רענן, וכן דברי חברים שהכירוהו; בית־הספר התיכון המחוזי בעפולה הוציא לאור חוברת "לזכר הבוגרים", וגם בה כלולים דברים ופרקי זיכרון מאת מורים, ידידים ומכרים על רענן; מדי שנה בשנה, ביום הולדתו, נערך בעפולה טורניר כדורגל לזכרו.

וליש, איתן

איתן, בן אני וחנן, נולד ביום י"ב בסיון תש"ב (28.5.1942) בקיבוץ עין־גב. הוא למד בבית־הספר היסודי בעין־גב ובכיתות ההמשך בקיבוץ גינוסר. אחרי־כן המשיך בלימודיו במדרשה החקלאית על־שם רופין, בקורס לרכזי משק. מימי נעוריו ניכר בכושרו הגופני ובכושרו הספורטיבי, והצטיין בעיקר באתלטיקה ובמשחק הכדור־עף. על שהשתתף בתחרויות אזוריות וארציות בזריקת דיסקוס, בהדיפת כדור־ברזל ובקפיצה לגובה – ועל השגיו הטובים הוענקו לו תעודות הצטיינות. הוא נמנה עם נבחרת "הפועל" גינוסר בכדור־עף והיה חבר בעתודת הנבחרת הלאומית במקצוע זה. הוא היה ספורטאי בכל מאודו, עסק בספורט לשם ספורט וראה בתרבות הגוף ערך לעצמו. איתן היה פעיל מאוד בחברת הילדים בבית־הספר ומחוצה לו, נמנה עם חברי ועדות שונות, הדריך בתנועת "הנוער העובד והלומד" בחיפה וריכז את פעילות חוג הנוער בגינוסר. לימים אף שימש כרכז המשק.

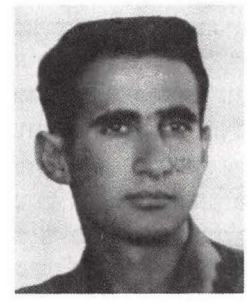
איתן גויס לצה"ל בתחילת אוגוסט 1961. על אף שהיה בעל כושר גופני מעולה נקבע לו, בגלל צרידותו, פרופיל רפואי נמוך, ורק לאחר השתדלויות מרובות שונה הפרופיל והוא הוצב לחיל השריון. לאחר סיום הטירונות השתלם בקורס למקצועות "סנטוריון" ובקורס למפקדי טנקי "שרמן". הוא מילא את תפקידיו בהצלחה ולכן נשלח להשתלם בקורס לקצינים ובקורס לקציני שריון. ברבות הימים השתלם גם בקורס צניחה, בקורס למפקדי פלוגות שריון ובקורס מתקדם לקציני סיור. מפקדיו כתבו עליו בחוות דעתם: "איתן הוא קצין טוב מאוד ויעיל, פעלתני, יוזם ואמיץ, החלטי ומהיר תגובה, עצמאי ובעל כושר הדרכה מעולה. הוא הגון, אהוד על אנשיו, ומסור לפקודיו, משמש להם דוגמא אישית למופת ומשתדל תמיד לעזור לחבריו. יש לו רצון עז להתקדם, ויש לו משמעת מבצעית טובה. הוא שולט באנשיו שליטה מלאה, הוא נוח מאוד ונעים לעבוד במחיצתו". במלחמת ששת הימים היה מפקד

פלוגה באוגדתו של אלוף אברהם יפה, ועל חלקו במלחמה הוענק לו "אות מלחמת ששת הימים". לאחר שהועלה לדרגת רב־סרן נתמנה לסגן מפקד גדוד בחטיבת שריון.

לאחר שסיים את השירות הצבאי הסדיר עבד בקיבוצו בענף הדיג ולאחר זמן היה למרכז הענף במקום אביו. הוא ראה בדיג לא רק מקור פרנסה למשק והנאה אישית, אלא בעיקר אמצעי לביסוס ולפיתוח הדיג העברי ולשמירה על הריבונות הישראלית בכנרת. אשתו איטי, שנשא בשנת 1972, כתבה עליו: "חיוכו הקורן, הכובש לב כל, וקולו הצרוד היו לו כסימן היכר. הוא היה רע וידיד נאמן, איש עצה ומעש, ועניין רב היה לו בתחומים הרבה. הוא ניכר בשמחת החיים שבו, באהבתו את הבריות ובהיותו אהוב על כולם". טוב לב היה, אהב לעזור לזולת, טוב ומיטיב לסביבתו. היה בו כוח התמדה והוא ידע לסיים כל משימה ולעמוד בכל אתגר שהציב לעצמו. כשפרצה מלחמת יום־הכיפורים גויס איתן ונשלח עם יחידתו לחזית בסיני. ביום י"ב בתשרי תשל"ד (8.10.1973), בשעות אחר הצהרים נפל בקרב באזור פירדאן בחזית סיני. תחילה נחשב כנעדר. לימים זוהתה גופתו והוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בגינוסר. השאיר אחריו אישה ובת, אב, אם ושני אחים.

יישובי עמק הירדן ורמת הגולן הוציאו לאור חוברת לזכר בני המשקים שנפלו במלחמת יום־הכיפורים ואיתן בתוכם; חטיבתו הוציאה לאור חוברת בשם "ההולכים ראשונה", לזכר אנשיה שנפלו בקרב.

וספי, יואב

יואב, בן ויקטוריה ויוסף, נולד בשנת ת"ש (1940) באבדן שבאיראן ועלה ארצה עם אחיו ואחיותיו ב־1949. הוא סיים את לימודיו בבית־הספר היסודי "הדר יוסף" בהדר יוסף ובעזרת מלגה שקיבל ממשרד החינוך והתרבות, המשיך ללמוד בבית־הספר התיכון־חקלאי בנהלל. בתקופת לימודיו הצטרף לתנועת נוער במקום והיה אהוד על כל חבריו לתנועה. הוא היה תלמיד טוב ושקדן, קפדן ומסודר ושילב היטב את הלימודים העיוניים עם העבודות החקלאיות בבית־הספר התיכון בנהלל. מוריו כתבו עליו: "היה בעל גישה מעמיקה ויסודית, עקשן ודבק במטרה". הוא אהב מוסיקה ואומנות, היה אהוד על מוריו־מדריכיו ועל חבריו, היה מקדם את הבריות בחיוך ובמלה טובה, קשר קשרי־ידידות עמוקים שעמדו במבחן הזמן והשפיע באישיותו על הסובבים אותו, אשר העריכו את תכונותיו ולא רק קיבלו את מרותו. הוא נהג לעזור לזולת וחבריו העידו עליו כי היה ספוג בתכונת "ואהבת לרעך כמוך". כחבר בתנועת "השומר הצעיר" וכאוהד מסעות וטיולים, הרבה לסייר לאורכה ולרוחבה של הארץ ואהבה זו דחפתהו ברבות הימים להתחיל בלימוד גיאוגרפיה באוניברסיטת תל־אביב. יואב היה מסור מאוד למשפחתו. החקלאות הייתה אהובה עליו ולא פעם סיפר, כי חלומו הוא להיות רועה צאן היושב על הגבעה, משקיף על העמק שלמרגלותיו ומחלל להנאתו בחליל רועים. עקב עזרתו ותמיכתו הכלכלית במשפחה נאלץ לדחות את גיוסו לצה"ל.

יואב גוייס לצה"ל במחצית אוקטובר 1959 והתנדב לחיל הרגלים. לאחר הטירונות ולאחר שהשתלם בקורס צניחה, בקורס מ"כים ובקורס קצינים, הוצב לסיירת "שקד" ושירת בה עד שמונה לסגן מפקד הסיירת. עם חיילי הסיירת אבטח את גבולות המדינה והשתתף במארבים ובמירדפים. לאחר שעבר הסבה לשריון, השלים קורס למפקדי פלוגות שריון וקורס קציני סיוע־אויר ולימים סיים את הכשרתו בבית־הספר לפיקוד ומטה. במרוצת ארבע עשרה שנות שירותו, תחילה בשירות חובה ואחרי־כן בשירות קבע, שימש בתפקידי הדרכה בבית־ספר לשריון ובקורס מ"פים־שריון ובתפקידי פיקוד שונים. במלחמת ששת הימים לחם יואב במסגרת חטיבת השריון 7 וזכה אז להערכה כקצין מצוין, מסור ומנהיג למופת; היה מפקד יחידת־שריון, קצין אג"מ ומג"ד טנקים בפועל. כן היה מפקד גדוד שריון בצפון. הוא היה קשור לצה"ל מתוך נטייה למקצועות הלחימה. יואב נשא לאישה את חברתו מנוער שרה, וברבות הימים נולדו להם שלושה ילדים, הוא קבע את משכן המשפחה ביסוד־המעלה, מקום הולדתה של אשתו, בת למשפחת מזרחי ממייסדי המושבה, שבה מתגוררים עד היום אביה ואחיה. למרות שאיפתו לחזור לחיי־אזרח בעורף ואל חיק המשפחה לא הניח לו מצפונו להשתחרר משירותו הצבאי ושלושה ימים לאחר תום שירות־הקבע שלו – חזר והתנדב. אותה תקופה עמדה בסימן תקריות־אש עם הסורים ולפני אחת הפשיטות "ברח" **יואב ממיטתו, שהיה רתוק אליה בגלל רגלו** שנשברה בתאונת־דרכים. הוא נסע לבית־החולים וביקש מהרופא להסיר את הגבס מרגלו – והצטרף אל הכוח הפושט. יואב היה לוחם אמיץ ללא־חת וקצין נערץ על פקודיו והפך לדמות של מפקד שכל יחידה יכולה להתברך בו. הוא היה בעל־מקצוע מעולה בתחומי־השריון, בעבודת־מטה, בתחום השליטה והטקטיקה וכן בכל ההיבטים הטכניים הקשורים בטנק עצמו. כוחו היה רב בתפקידי אימון־הצוות, המחלקה, הפלוגה והגדוד. הוא התבלט בנכונות ליטול על עצמו כל משימה, בלי היסוס וערעור ולעתים אף דרש משימות נוספות. הוא היה אמיץ בצורה קיצונית, אך עם זאת הקפיד לשמור על חיי אנשיו. בכל פעולה קרבית היה תמיד בטנק המוביל, מבקר ומפקח על האש ובאותה עת מדריך את מפקדי־המשנה. מטבעו היה צנוע ושקט, לא התבלט במראהו החיצוני ובצורת־דיבורו, אך ידע להטיל מרות בדרכי נועם וידידות. במהלך שירותו הוענקו לו "**אות השירות המבצעי**" ו"**אות מלחמת ששת הימים**". **כשפרצה** המלחמה ביום הכיפורים, היה כוח־הטנקים של יואב בין הראשונים שגויסו ונשלחו לבלום את הסתערות טורי השריון של הסורים. ביום 7 באוקטובר עלה בראש פלוגת טנקים ב"מעלה גמלא" והשמיד כוח טנקים של האויב ובכך חסם את הדרך בפני הסורים, שניסו לרדת לכיוון הירדן ואבטח את נתיב הפריצה להתקפת־הנגד של כוחותינו. בפעולה זו נפגע הטנק שלו והוא המשיך לפקד מטנק אחר. למחרת היום, תוך כדי התקדמות, נתקל במערך נגד טנקים של האויב שכלל חי"ר וטנקים. הוא הסתער בראש הגדוד, השמיד את מערך האויב, השתלט על ציר־הנפט ובכך חסם את דרכה של תגבורת אויב על ציר זה. ב־9 באוקטובר הסתער בראש חמישה טנקים על "תל־עכשה". למרות ההפגזה הכבדה של האויב כבש את התל וחסם את דרך הנסיגה של האויב. הגדוד שבפיקודו השמיד במהלך הלחימה שישים עד שבעים טנקים של האויב. ביום כ' בתשרי תשל"ד (16.10.1973), הסתער יואב בראש יחידתו על עמדות ארטילריה של הסורים באזור כודנה. על אף ההפגזה הכבדה הוציא את ראשו

מהצריח, כדי לצפות על שדה־הקרב, ואז נפגע בראשו ונהרג. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בראש־פינה. השאיר אחריו אישה ושלושה ילדים, הורים, אחים ואחיות (אביו נפטר שנה לאחר נפילתו). על לחימתו הוענק לו "עיטור העוז" על "גילוי גבורה במילוי תפקיד קרבי תוך חירוף נפש. בכל מעשיו גילה אומץ־לב רב, קור רוח, כושר מנהיגות ותושייה".

במכתב תנחומים למשפחה השכולה כתב שר הביטחון דאז, משה דיין: "הוא היה בעל ידע רב והתמצאות מיוחדת בתפקידי־שדה. חרוץ, מסור נאמן, ממושמע ובעל אחריות רבה; בעל אופי נוח, שימש דוגמה אישית ודאג לקידום העבודה"; הרמטכ"ל דאז, רב־אלוף דוד אלעזר ז"ל, כתב: "הוא ראה את שירותו כשליחות ונשאו במסירות ובאהבה. נכון ומסור תמיד, הקדיש את עצמו להגברת כוחו של צה"ל ולטיפוחו, כאשר טובת המדינה לנגד עיניו"; מפקד היחידה שלו כתב: "יואב הצליח להנהיג את יחידתו בגבורה ובאומץ דרך מערכי־האויב, גם לאחר שהטנק שלו נפגע שלוש פעמים — — — עוד היום קשה לעבור ביחידתו מבלי שיורגש שיואב היה מפקדה. קשה להביע במלים את הערכתי העמוקה לכושרו כמפקד וכמנהיג בקרבות; פועלו ודמותו לא ימושו מנגד עינינו בכל מבחן בו נעמוד"; במכתב־תנחומים למשפחתו כתב אחד מפקודיו: "אני חושב שבמלחמה הוא היה האיש שהשפיע עלי בצורה החזקה ביותר והוא שדחף את הגדוד למבצעים, שייתכן כי הכריעו את הכף לטובתנו. היתה זו דמות מיוחדת מאוד של מפקד, שלא נתקלתי בשכמותה מעולם. מצד אחד מוכשר כשד, טקטיקן מעולה, לוחם בחסד ומעל לכל אמיץ — אני ראיתי כל הזמן כיצד הוא לוחם: רץ קדימה, כל הזמן ראשון, עמד חשוף לחלוטין בצריח, זה לא היה אומץ־לב שאנו מכירים; זה היה דבר עילאי ואני יודע שאיש לא היה לוחם בגבורה כזו אילמלא יואב. אנו חבים לו את שחרור הרמה — וזו **אמת**. אבל לא רק בצד הזה כבש את לבנו. הוא ניהל שיחות אישיות עם הצוותים, היה עובר בכל רגע פנוי בקרב הלוחמים, חיוך על פניו, דיבר והסביר, התעניין בצרכיו של כל אחד וניסה למלא מיד את מבוקשו. בעת הקרב הוא היה מעל לכל אדם. ויקר מאוד. הוא ממשיך ללוות את הגדוד והרבה דברים נעשים בשמו".

כתבה על לחימתו, שבזכותה הוענק לו "עיטור העוז", ועל מותו נתפרסמה ב"במחנה".

וסרמן, יורם

יורם, בן רות ויהושע ז"ל, מניצולי השואה וממייסדי קיבוץ נצר־סירני, נולד ביום כ"ג בטבת תשי"ב (21.1.1952) בקיבוץ נצר־סירני ולמד בבית־הספר היסודי ובבית־הספר התיכון בקיבוצו. הוא היה תלמיד שקדן ומבריק בכל תקופת־לימודיו, אהוד על חבריו ועל מוריו, אשר אמרו עליו: "יורם היה אחד התלמידים האהובים עלינו ביותר — ועל מי לא? את עבודותיו היה יורם כותב בקיצור ובתמציתיות, אך הצטיין בתפיסת

הדברים. גם בכיתה לא הרבה בדיבור, אך היה שואל, מתעניין וחושב"; "הצצתי פעם בשיעורי־האנגלית של יורם והרהרתי בלבי, כי מורה צריך להתכונן היטב לשיעורים, כשבכיתה יושב תלמיד כיורם". הוא התמסר במיוחד למדעי־הטבע – מתמטיקה, כימיה ופיסיקה – והקדיש הרבה מזמנו לטיולים בסביבות קיבוצו. יורם הצטיין בעבודתו, היה אחראי ובעל־תושייה. בעיקר אהב לעבוד בלול ובפרדס והתעניין בתהליכי־העבודה. הוא היה חבר בחטיבת־הנוער של איחוד הקבוצות והקיבוצים וברבות־הימים היה פעיל מאוד בגרעין של תנועתו, שיצא לשדה־בוקר במסגרת שנת־שירות. הוא ריכז את העבודה בבית־האריזה, ארגן את המשלוחים ונתחבב על בני־המשק ועל חבריו־לגרעין; במיוחד נתפתחו יחסי־רעות ואהבה בינו לבין חברתו דורית. יורם היה עלם חינני בעל פנים יפות וחיוך מקסים. הוא היה חברותי, אהב לרקוד והיה מבוקש בערבי־ריקודים, אך יחד עם זאת היה ענוותן והגיב בחיוך על מחמאות שחלקו לו הבנות. שובב היה, אהב מעשי־קונדס וסיפור בדיחות, אך ידע גם לעזור לחבר בלימודים ובעבודה ונכון היה תמיד לוותר למען הזולת. מטבעו היה נחוש ועקבי, וכשהחל במשימה התעקש תמיד והשלימה. יורם היה בן מסור ואוהב להוריו, אהב להיות בבית במחיצת משפחתו ובשעות הקשות מצאו בו הכל עידוד, בזכות עליזותו ומזגו הנוח. הוא היה יפה תואר, תמיר וגבה־קומה, בהיר־שיער ובעל עינים שגונן תכול נדיר. כן היה ספורטאי טוב ושחקן־כדורסל מעולה והיה חבר הנבחרת של קיבוצו.

יורם גויס לצה"ל במחצית אוקטובר 1972 והוצב לחיל־הרגלים. לאחר הטירונות ולאחר שהשתלם בקורס מ"כים, הוצב לחטיבת "גולני" והתנדב לסיירת שלה, בדרגת רב"ט. הוא היה חייל מצוין וחבר מסור ואהוד על כל מי שהכירו. ביחידתו הצטיין בסבילות ובמסירות לחבריו ונחשב אחד החיילים הטובים בסיירת. מפקדיו העריכו את דבקותו במטרה ואת עקשנותו למלא עד תום משימות שהחל בהן ולהשלימן בהצלחה. ביום י"ב בתשרי תשל"ד (8.10.1973), השתתף יורם עם יחידתו בקרב הראשון על החרמון לשם כיבושו חזרה מידי הסורים. בקרב זה נהרג בעת שחיפה מאחור במקלעונו על חבריו הפצועים והנסוגים. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין האזרחי בנצר־סירני. השאיר אחריו הורים ואחות.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה כתב חברו, שלחם לצדו בחרמון: "יורם נשאר מאחור לחיפוי, למרות שאיש לא הורה לו זאת. הוא דפק בסורים וריתק אותם באשו. איני יודע אם עשה זאת במודע, מכל מקום היה זה מעשה אמיץ מאד"; חברים ביחידתו כתבו על יורם: "במסע הראשון היה לי על הגב מטען כבד – מרגמה ופצצות. יורם התנדב לקחת את מטען־הפצצות, שמשקלו היה 12 קילו ומאוד לא נוח לשאתו. ידעתי כי יורם סובל בגללי והוא לא פלט מילה והמשיך ללכת"; "במסע־אלונקות ארוך מאוד היו לי בעיות עצומות, נאנחתי ונאנקתי ויורם כל הזמן עודד אותי בצורה תקיפה; במסע אחר, בקטעים האחרונים, אני ממש נעצרתי ויורם דחף אותי. זו היתה דוגמה לרצון העז להמשיך ולהגיע למטרה".

קיבוצו הוציא לאור חוברת לזכרו ובה דברים על דמותו. כתבה אמו: "החלטיות וכוח־רצון ליווהו בכל דרכו. הוא התקשה להסתגל למסגרת הצבאית הנוקשה ואמר לי פעם: 'אמא, את יודעת מיהו הגנראל הגדול ביותר? זה האזרח, האזרח החפשי'. אבל הוא לא חסך מאמץ כדי לתת את המכסימום". חבריו כתבו עליו: "יורם היה דמות

מיוחדת במינה, בעל אופי ויופי שלא ניתן למצוא רבים כמותם. היה בו משהו כה אצילי, נעים ונבון. תמיד נהנינו להיות בחברתו ולכן הוא זכה להערכה מיוחדת. הוא בלט לא רק בחיי־החברה אלא גם בעבודה". בחוברת מובאים דברים שכתב יורם עצמו: "היסוד של בעיות־העבודה במשק הוא קודם כל במוסר־העבודה הלקוי. שורש הבעיה הזו וכן בעיות השוויון והשיתוף בין חברי הקיבוץ, נעוץ בחינוך שניתן לילדים הגדלים במשק. החינוך הוא קודם כל הדוגמא האישית שנותנים המבוגרים... שינוי לטובה יכול לבוא רק אם תחול התעוררות כללית מצד החברים החייבים, בראש וראשונה, לתקן את דרכיהם הם".

וסרמן, יצחק

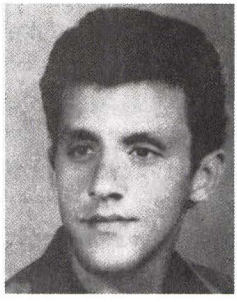

יצחק, בן רוזה ופרדו, נולד ביום כ"ג בטבת תשי"ב (21.1.1952) בעיר סאן־פאולו בברזיל. הוא למד בבית־הספר היסודי שבעיר הולדתו ולאחר שסיים את לימודיו היסודיים המשיך ולמד בבית־ספר תיכון במשך שנתיים. בשנת 1968, בהיותו כבן שש־עשרה, עלה ארצה יחד עם משפחתו. בארץ השלים את לימודיו בבית־הספר התיכון בכפר סולד, במגמה כללית. במסגרת עליית הנוער נשלח יצחק לקיבוץ כפר סולד ואילו הוריו החלו לומדים עברית באולפן בכרמיאל. הוא הצליח להתגבר במהירות על קשיי השפה החדשה ועוד באותה השנה השתלב בלימודים בכתה י"א. הוא היה תלמיד שקדן וחרוץ, שניחן בכשרונות רבים, והצליח ללמוד באותה שעה גם את השפה העברית וגם את מקצועות הלימוד הריאליים. במהירות רבה גם השתלב יפה בחיי הכיתה והיה לאחד התלמידים האהודים בכיתתו. בזכות אופיו החברותי ומזגו הנוח קנה לו חברים רבים תוך זמן קצר, וכוח רצונו העז והתמדתו הפליאו את מוריו. יצחק הפך לדוגמה מוצלחת של היקלטות בארץ. למרות המאמצים הגדולים שצריך היה להשקיע בלימודים, מצא לו גם זמן לפעולות במועדון הגדנ"ע האזורי. במשך שנתיים שלמות נכח יצחק בכל הפעולות במועדון והיה משתתף קבוע בכל האירועים, התרגילים והתחרויות. כל באי המועדון הכירו אותו ואהבו להיות במחיצתו. הוא היה ממושמע ואחראי והכל ידעו שאפשר לסמוך עליו בלב שקט ובטוח. במטווחים היה הוא הממונה על הביטחון והיה דואג שחבריו לאימונים לא ייפגעו.

יצחק גויס לצה"ל בתחילת נובמבר 1970 והוצב לחיל השריון. לאחר סיום הטירונות השלים קורסי יסוד במקצועות השריון והשתלם כנהג טנק. כפי שהצטיין בתפיסה מהירה וביכולת להיקלט על נקלה בסביבה חדשה בחיים האזרחיים, כן הצליח במסגרת הצבאית. כיוון שהתבלט לטובה כאדם וכחייל, החלו מפקדיו דואגים לקידומו הצבאי המקצועי. הוא נשלח לקורס מש"קי מרגמות ומיד לאחר שסיים יצא לקורס מש"קי חרמ"ש. בתום הקורס חזר לגדוד והחל ממלא את תפקידו החדש. יצחק הוקסם מן האפשרויות שהצבא פתח בפניו. לראשונה בחייו עמד מול אתגרים של מצבים קיצוניים אשר חיים ומוות כרוכים בהם. הפגישה עם הצבא כאילו גרמה

לו שיתבגר בבת־אחת והוא חש את מלוא נטל האחריות שהוטל על כתפיו בתפקידים שביצע. בתפקידו כמש"ק הצטיין בכושר מנהיגות, אשר מפקדיו מהרו לנצלו והטילו עליו תפקידים אחראיים שחרגו מתחום חובותיו. הוא נשלח לקורס מפקדי כיתות והשלים אותו בהצלחה רבה. כמפקד נתגלה יצחק כדמות סמכותית וחינוכית, שהטביעה חותמה על החיילים שתחת פיקודו. הוא לא נזקק לאמצעים לאכיפת משמעת, שהצבא העמיד לרשותו. אנשיו נשמעו לו כיוון שראו בו ידיד ואדם בעל נפש, המבין ללבם ומרגיש מה מתרחש אצלם. כיוון שהצטיין גם בתפקידו, נשלח לקורס מפקדי נשק נ"ט. הלימודים בקורס זה הלהיבו אותו כל כך, עד שהצליח לזכות בסיום הקורס בציון הגבוה ביותר. לאות הערכה הוענקה לו דרגת סמל־ראשון, שהיא דרגה נדירה בין המשרתים בשירות סדיר. מלחמת יום־הכיפורים פרצה חודש לפני תום תקופת שירות החובה שלו. הוא השתתף בקרבות הבלימה הקשים שניהלו כוחותינו בגזרה המרכזית בסיני. ביום י' בתשרי תשל"ד (6.10.1973), נפגע הנגמ"ש שלו פגיעה ישירה, בשעה שניסה לבלום התקפה של חיילי חי"ר מצרים על מוצב "טלביזיה", והוא נהרג. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בקיבוץ כפר סולד. השאיר אחריו הורים ואחות. לאחר נופלו הועלה לדרגת רב־סמל.

ועקנין, רפאל

רפאל, בן סעדה ואברהם, נולד בשנת תש"א (1941) במרוקו ועלה ארצה עם משפחתו בשנת תש"ט (1949). המשפחה השתקעה בטבריה ורפאל למד שם בבית־הספר "תחכמוני". לאחר שסיים את לימודיו יצא לעבוד כדי לסייע בפרנסת המשפחה מרובת הנפשות. הוא התמחה בעבודת בניין והשתלם כטפסן בחברת "סולל־בונה".

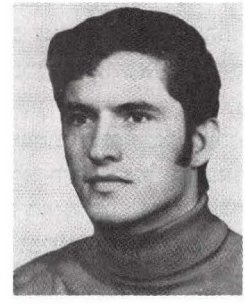
רפאל גויס לצה"ל במחצית מאי 1959 והתנדב לחיל הצנחנים. לאחר הטירונות השתתף בקורס צניחה וזכה לענוד כנפי־צנחן וכן הוכשר לשמש נהג זחל"ם. הוא היה חייל מסור וממושמע, מילא בדייקנות ובשלמות את כל המשימות שהוטלו עליו והיה מקובל על מפקדיו ואהוד על חבריו ליחידה.

בתחילת נובמבר 1961 שוחרר רפאל מהשירות הסדיר והוצב ליחידת מילואים של חיל הרגלים. ביחידה זו היה נקרא לתקופות של שירות מילואים ועמה לחם בקרבות מלחמת ששת הימים. בקרבות אלה עלה רכבו על מוקש והוא נפצע פצעים קשים בשתי רגליו. למרות פציעתו המשיך לשרת ביחידה קרבית והועבר ליחידת חיל־שריון, ששימש בה נהג זחל"ם ונהג משאית. לאחר השחרור המשיך ועבד בעבודת בניין, חוץ מתקופה מסויימת, ששירת כשוטר בשורות משטרת ישראל. הוא נשא לאישה את חברתו שרה והקים יחד עמה את ביתו בטבריה. תחילת דרכם המשותפת הייתה קשה ורצופת מכשולים, אולם רפאל, שהיה ידוע בחריצותו ובשקידתו, עשה ימים כלילות בעבודתו והצליח לשפר את מצבה הכלכלי של משפחתו. יחד עם רעייתו ועם הוריו עבר להתגורר באזור המרכז. הוריו השתקעו ביפו

ואילו הוא ואשתו בנו את ביתם החדש בראשון־לציון. הוא הצטרף לצוות העובדים של חברת בנייה ועד מהרה רכש מעמד של קבלן משנה. בעבודתו זכה להערכת מעסיקיו ומנהלי העבודה שלו, בזכות נאמנותו ונכונותו להשקיע זמן ומאמץ בעבודה. הוא נטל על עצמו אחריות כבדה אך עמד בכל המשימות שהוטלו עליו ועל כן העריכוהו מעסיקיו ואהבוהו הפועלים האחרים שעבדו במחיצתו. רפאל הקים משפחה גדולה וברבות הימים היה אב לחמישה ילדים. הוא היה בעל מסור ואב אוהב ודואג, שהקדיש למשפחתו הגדולה את כל זמנו הפנוי, לאחר יום העבודה הארוך והמפרך. במלחמת יום־הכיפורים שימש רפאל נהג זחל"מ במפקדת פיקוד הדרום. ביום כ' בתשרי תשל"ד (21.10.1973), נפל בעת מילוי תפקידו. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בקרית־שאול. השאיר אחריו אישה, שלושה בנים ושתי בנות, אם, אב (שנפטר בשנת 1976), שישה אחים ושלוש אחיות. לאחר מותו הועלה לדרגת רב־טוראי.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה כתב שר הביטחון: "רפאל ז"ל שרת בחיל השריון. הוא היה חייל מסור וחבר נאמן. רפאל היה אהוב על מפקדיו ועל חבריו לנשק".

ועקנין, שמעון

שמעון, בן זוהר ועמרם, נולד ביום י"ב בתמוז תש"י (27.6.1950) בטבריה. הוא למד בבית־הספר היסודי "תחכמוני" בעיר־הולדתו ובבית־הספר התיכון בכפר־הרא"ה והשלים לימודיו בבית־הספר התיכון "בית דבורה" בטבריה. שמעון היה תלמיד מצטיין והניקיון והסדר המופתיים ששררו תמיד בחפציו הפכו לשם־דבר בבית־ספרו. גם כשהמשיך את לימודיו התיכוניים כתלמיד־ישיבה וכן בבית־ספר תיכון־דתי, ניכר בח־ריצותו וסיים את לימודיו כתלמיד מצטיין. לדברי מחנכו היה שמעון מקובל על כל חבריו בכיתה והדבר שייחד אותו היה כושר־החשיבה והניתוח. תכונה זו סייעה לו ללמוד מקצועות אהודים ולא־אהודים כאחד. הוא הצטיין בכושר־ארגון רב ובחוש מפותח לסדר ולניקיון וכך נעשה דמות מרכזית בקרב חבריו ומוריו. שמעון היה מסור מאוד להוריו ולמשפחתו וסייע להם תמיד בכל אשר יכול. הוא נרתם בכל הזדמנות לסייע בעבודות־הבית, התגאה במשפחתו ובמוצאו ובמיוחד היה קשור לאמו, שאת שמה נהג לרשום באותיות גדולות על מחברותיו ורשימותיו. הוא היה עלם חסון, בעל מבט עירני ועיניים סקרניות.

שמעון גויס לצה"ל בתחילת אוגוסט 1968 והוצב לחיל־השריון. לאחר הטירונות ולאחר שהשלים קורס שריון בסיסי וקורס מט"קים, נשלח ליחידת־שריון בתפקיד מפקד־טנק והוענקה לו דרגת רב"ט. הוא היה חייל מסור וממושמע והפך לרוח החיה ביחידה. בפלוגה כולה העריצוהו על שהקפיד תמיד על הופעה מסודרת וגאה אפילו בתום־אימונים מפרכים. מפקדיו הציעו לו תפקיד של רב־סמל פלוגתי אולם הוא

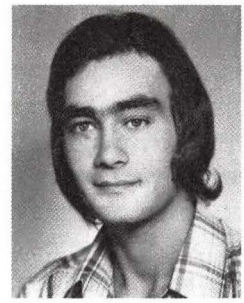
סירב בתוקף, כי דרש להוסיף ולשרת כאיש־צוות בטנק. הוא הועלה לדרגת סמל. שמעון השתדל תמיד לשמור על קשר עם משפחתו ובואו הביתה הפך לחגיגה לכל בני־המשפחה.

משחורר משירות־החובה החל ללמוד בטכניון בחיפה בפקולטה להנדסת־תעשייה וניהול. הוא סיים בהצטיינות שתי שנות־לימוד והוענקה לו מלגה לשנת־לימוד נוספת. הוא זכה להוקרה רבה על הצטיינותו, על־אף שנתקל בקשיים בתחילת הלימודים, משום שהיה בוגר המגמה ההומנית בבית־הספר התיכון. אך בזכות כוח־הרצון הדביק את הפיגור. הוא נבחר לוועד־הסטודנטים, שייצג את התלמידים בדיונים עם הסגל האקדמי והיה הרוח החיה בהכנת מסיבת־הסיום של קורס ההכנה. בתקופת הלימודים לא חדל לשמור על המסורת ולהתפלל בכל עת ואף עבד לפרנסתו, כדי לממן את לימודיו וכדי לסייע למשפחתו. ביום הכיפורים, כשפרצה המלחמה, הפסיק שמעון את הצום ונסע מיד להצטרף ליחידתו בסיני למרות שלא קיבל צו־התייצבות לשירות־מילואים. הוא צורף כטען־קשר לטנק המ"פ. ביום י"ג בתשרי תשל"ד (9.10.1973), לחם בטנק שלו על גבעת "חמוטל" לאחר שהשמיד קודם־לכן חמישה טנקים של האויב. ליד "טלוויזיה" נפגע הטנק ושמעון חירף נפשו ויצא על־אף האש וההפגזה, להביא אנטנות מטנק אחר לשם חידוש הקשר. לאחר שהטנק שלו נפגע שנית והחל לבעור, טיפל שמעון במסירות בפצועים ליד הטנק, כשהוא חשוף מול האויב. כשהסתערו חיילי האויב לעברם, חיפה שמעון על חבריו והסתער לבדו על האויב בהטילו לעברו רימונים. הוא נפגע ולאחר הקרב נחשב כנעדר. לאחר שזוהתה גופתו, הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין הצבאי בטבריה. השאיר אחריו הורים, אחים ואחיות. לאחר נופלו הועלה לדרגת סמל־ראשון.

במכתב־תנחומים למשפחה השכולה כתב מפקדו: "התרשמתי דווקא מתכונותיו של שמעון האדם, תכונות שגם עשוהו חייל מעולה. הוא לא היה מסוגל להישאר אדיש מול אזלת־יד או חוסר־סדר. באחד התרגילים במסגרת האימונים נפצע שמעון ברגלו והרופא התיר לו לנסוע לביתו, אך הוא נשאר במחנה ובשובנו בלילה מהשדה צפתה לנו הפתעה: שמעון הכין לנו ארוחת מלכים"; חברו־ללימודים כתב על שמעון: "הוא הוכיח עד כמה רבה שקדנותו, בהצליחו להיות בין התלמידים המצטיינים בפקולטה, ותכופות באו אורחים לחדרו במעונות כדי לשמוע מפיו הסברים"; מנהל בית־הספר שבו למד שמעון בנערותו כתב עליו: "אם היה עסוק במשהו – הוא חשב רק על אותו עניין; אם למד – רק למד; אם בידר את חבריו – רק בידר. כך גם הלך מעמנו במלחמה – הוא חשב רק על המלחמה ועל חבריו בצוות".

הוריו תרמו לזכרו ספר־תורה לבית־כנסת בטבריה.

וקנין, שמעון

שמעון, בן תמי ז"ל ויעקב, נולד בשנת תש"י (1950) בקזבלנקה שבמרוקו ועלה ארצה עם אביו בשנת תשכ"ג (1963). לאחר שהתחנך בבית־יתומים בעיר־הולדתו, בגלל פטירת אמו למד בבית־ספר יסודי "אליאנס" והמשיך את לימודיו בבית־הספר המקצועי "אורט" בקזבלנקה והוסמך כמסגר. הוא היה תלמיד שקדן ואהוד על המטפלות ועל מוריו וגם על חבריו שחיבבו אותו בזכות ההומור שלו. הוא הצטיין בכושרו לבדר את חבריו בזמרה ובמשחק בעת החגיגות שנערכו בבית־ספרו, למרות רגש־הבדידות והעצבות שהציקו לו עקב יתמותו מאמו. שמעון ניחן בכישרון רב במלאכות־יד ופרי־עבודתו הוצג תכופות בתערוכות מקצועיות, שערך בית־ספרו. בשעת עלייתו לישראל קשתה עליו הפרידה מעל חבריו ומעל מוריו. בארץ הרבה שמעון להשתתף בפעילות במסגרת תנועות־נוער ואגודות־ספורט. הוא היה ספורטאי מצטיין במיוחד בכדורגל והשתתף בקבוצת הנוער של עיר־מגוריו באר־שבע, ותמיד נהג ברוח ספורטיבית ובהגינות. שמעון אהב גם ספרות, הרבה בקריאה וניסה כוחו גם בכתיבת־שירה. הוא התקדם בתחום המקצועי והועסק ב"סולל בונה" כטפסן. על אף התערערות יחסי־המשפחה בתקופת־ילדותו במרוקו, עשה מאמצים כדי לשמור על קשר בין בני־המשפחה המתגוררים בארץ ובעיקר היה קשור בנפשו לאחותו.

שמעון גויס לצה"ל במחצית פברואר 1968 והוצב לחיל־השריון. לאחר הטירונות ולאחר שהשתלם בקורס כלוחם חרמ"ש, הוענקה לו דרגת רב־טוראי והוא הוצב לחטיבת־שריון.

בשירות המילואים מילא תפקיד של נהג בשיירת־אספקה. שמעון היה חייל ממושמע ומילא משימותיו לשביעות רצון מפקדיו. אמר עליו מפקדו: "הוא מילא תפקידו באמונה ובמסירות, היה חייל מסור, חבר מצוין ואהוד על כל מי שהכירו". הוא עמד לשאת לאישה את ארוסתו רחל. ביום ט"ז תשרי תשל"ד (12.10.1973), נפגע שמעון ונהרג בהפגזה, כשהוביל תחמושת ואספקה לכוחות הקדמיים שלחמו בסיני, תוך דבקות במשימה ועל־אף האש העזה וההפגזות. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין האזרחי בבאר־שבע. השאיר אחריו אב, אחים ואחיות. לאחר נופלו הועלה לדרגת סמל.

במכתב־תנחומים למשפחה השכולה כתבה ארוסתו: "אבדנו פנינה והלך ממני זוהר של ממש, בטרם נספיק להקים בית חם. שיגמול לו מעט על הסבל הרב שידע בילדותו".

אחיו ואחיותיו תרמו לזכרו ספר־תורה לבית־כנסת.

וקס, משה

משה (״טקסי״), בן הניה ויצחק, נולד ביום ו׳ בחשון תש״ז (1.10.1946). גדל בשכונת קרית־יוסף בגבעתיים, בסביבה בעלת אופי כפרי ובילדותו טיפח גינת ירק ולול. הוא למד בבית־הספר היסודי ״בורוכוב״ ובבית־הספר התיכון־מקצועי ״אורט טכניקום״ בגבעתיים, במגמה של הנדסת מכונות. משה, התבלט מגיל צעיר בכושר מנהיגות והיה ראש חבורת הילדים בשכונה. הוא היה חבר בתנועת הנוער העובד והלומד בסניף בורוכוב, היה פעיל מאוד בסניף ומכיתה ח׳ אף הדריך בו. הוא היה אהוב על מדריכיו, על חבריו ועל חניכיו, וידידיו הטובים ביותר היו חבריו מתנועת הנוער. טקסי היה חובב מוסיקה מושבע. בילדותו ניגן בכינור אולם לא התמיד בכך וכעבור שנים הצטער מאוד על שהוא נאלץ להסתפק בהאזנה. הוא אהב מוסיקה קלאסית ובעיקר אהב את יצירותיו של י. ס. באך. הוא גם אהב מאוד לטייל ונהג לצאת לטיולים עם קבוצות חברים גדולות או קטנות, ברגל, ברכב או באופניים. הוא הרבה לטייל ברחבי הארץ, וטיפח את חוש הניווט והסיירות שלו.

משה גויס לצה״ל בסוף יולי 1965, וכחבר גרעין ״שקמה״ של הנוער העובד הצטרף לנח״ל, אך כיון שגויס שנה אחרי חבריו לגרעין, החליט להישאר במסגרת צבאית מלאה. לאחר שהשלים קורס מ״כים וקורס קציני חי״ר, מונה מדריך בבית־הספר למ״כים בנגב. במלחמת ששת הימים שימש מפקד מחלקת החוד של הכוח שנע ברגל לעבר מתחם אום־כתף והיה בין ראשוני הפורצים למתחם. טקסי הצטיין בפיקוד מעולה על מחלקתו בקרב ולאחר המלחמה הועלה לדרגת סגן. כעבור זמן מה השתלם בקורס צניחה ובקורס קציני מודיעין בסיסי והתמנה לעוזר קצין מודיעין בנפת חאן־יונס. תוך כדי עבודתו למד להכיר את האזור וקשר קשרים טובים עם האוכלוסיה במקום. בחודשים האחרונים לשירותו הסדיר היה מפקד היאחזות נח״ל קליה. לאחר שסיים את השירות הסדיר החליט להתנדב לשירות בצבא קבע, עבר הסבה מקצועית לשריון משום שהכיר בחשיבותו הרבה של השריון במערך הכוחות של צה״ל. הוא השתלם בקורס קציני שריון והוצב כמפקד מחלקת טנקים בגדוד בצפון הארץ. טקסי השתתף בפעולת ״כארמה״, בקרבות מלחמת ההתשה ובפשיטות לסוריה וללבנון. כעבור זמן מונה סגן מפקד פלוגת טנקים, ואחרי שהשלים קורס מ״פ שריון מונה מפקד פלוגת טנקים בגדוד אחר והועלה לדרגת סרן. מפקדיו בכל תקופת שירותו בצבא העריכו אותו כקצין מעולה, אחראי ומסור, נמרץ ובעל יזמה, החלטי ומקצועי בביצוע המשימות שהוטלו עליו, סייר ושדאי מצטיין. טקסי אהב גם לצלם ונהג לקחת את המצלמה אתו בטיוליו, ואפילו בפעולות קרביות, הוא הרבה לצלם נופים ואנשים והשאיר אחריו הרבה תצלומים יפים. לאחר שהשתחרר מהצבא, החל לצייר מתוך בולמוס ממש והשאיר אחריו רישומים וציורים בגואש ובשמן.

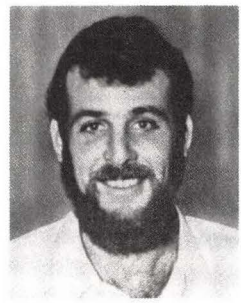
בשנת 1971 השתחרר טקסי מצה״ל לאחר שלוש וחצי שנים של שירות־קבע והחל ללמוד בטכניון. בשנה הראשונה למד פיסיקה ואחרי־כן עבר ללמוד אדריכלות כנטיית לבו. הוא השקיע בלימודים את כל מרצו ויכולתו והיה לאחד התלמידים

המצטיינים. הדבקות במטרות שקבע לעצמו והשמירה על נורמות גבוהות ביותר היו מתכונותיו הבולטות מילדותו. את אלה רכש בבית הוריו – בית של חלוצים, מראשוני השכונה שבה נולד וגדל, ומבין בוניה ומקימיה – בית אשר ידע תקופות של מחסור, אבל ידע גם להעניק בסיס, יציבות וחתירה בלתי מתפשרת להגשמה. כשפרצה מלחמת יום־הכיפורים, נקרא טקסי ליחידתו והשתתף עמה בקרבות הבלימה ברמת הגולן. בקרב שריון בשריון שהתחולל ביום י"א בתשרי תשל"ד (7.10.1973), פקד על פלוגת טנקים באזור ציר הנפט דרומית לנפח. בקרב זה נפגע טקסי ונהרג. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בקרית־שאול. השאיר אחריו אישה, בת ובן, הורים ושתי אחיות.

במכתב תנחומים למשפחה כתב מפקדו: "אישיותו וסגולותיו המיוחדות כמפקד, אשר נתגלו במשך ימי הלחימה, עשוהו דמות משרה ביטחון ואהודה על חייליו ועל מפקדיו כאחד".

בגבעתיים, בגן המשחקים שבין הרחובות קרית־יוסף ואחדות העבודה, בשכונה שבה גדל, מתנשא פסל יצוק מברונזה. את הדגם שפסל זה הוקם לפיו, עיצב טקסי בעת לימודיו בטכניון, כפרויקט באחד הקורסים שם, ולא העלה על דעתו כלל שלכך ישמש הדגם. הפסל, הנקרא "תקומה", ניצב כאנדרטה לבני השכונה שנפלו במערכות ישראל. מגילת קלף הוקראה בטקס גילוי האנדרטה והוטמנה בבסיסה.

וקסר, חיים

חיים, בן צפורה וישראל, נולד ביום כ"ה באייר תש"ז (15.5.1947) ביגור, ולמד שם בבית־הספר היסודי ואחרי כן בבית־הספר התיכון. חיים היה נער אוהב חיים ושמח בחלקו, שהשרה סביבו אווירה טובה ונעימה. הוא היה בעל חוש הומור משובב ובעודו נער, התגלה בו כישרון למשחק. הוא הצטיין בעיקר בחיקוי אישים מפורסמים וכן מורים וחברים לקיבוץ. לשיא הצלחתו כשחקן תיאטרון הגיע בחג המחזור שלו, כשמילא את התפקיד הראשי בהצגה "גבירתי הנאווה". הוא היה אחראי לערבי הווי ובידור בקיבוץ, השתתף במופעי אמנות והיה המנחה בכל אירוע, מסיבה וחתונה. הוא היה רקדן מעולה וסחף את חבריו להשתתף עמו במסיבות ריקודים, שבהן גילה יכולת מעולה וכישרון רב. הוא אהב להאזין למוסיקה ובעיקר למוסיקת קצב ולג'אז. היה לו אוסף גדול של תקליטים. שהעיד על טעם מיוחד ועל אהבה למוסיקה טובה. חיים ידע לנצל עד תום את הזמן שעמד לרשותו. הוא היה מלא מרץ ולא אהב ללכת בטל ממלאכה והקדיש את שעות הפנאי שלאחר העבודה לבילוי, להאזנה למוסיקה ולריקוד. חיי החברה של צעירי הקיבוץ התרכזו סביבו ומרבית הפעילות החברתית התקיימה בחדרו. הוא היה ידוע בהכנסת האורחים החמה והלבבית שלו והקרין סביבו שמחה ואהבת חיים, שבזכותן היה מוקד משיכה למבוגרים ולצעירים גם יחד. תמיד הייתה שמורה עמו בדיחה עליזה או סיפור, שהיו משמחים או מעודדים בשעות קשות.

חבריו למשק מתארים את ימי נעוריו: "חיים לא בלט ביננו במעשים מרשימים או במבצעים חד־פעמיים. הוא היה אחד שגדל וצמח אתנו, השתולל, התפרחח והתבגר אתנו, ואהב את החיים ואותנו, בכל הפשטות ורוחב הלב שלו". חיים היה שותף לפעילות חברתית ענפה במסגרת חטיבת בני הנוער של הקיבוץ, בתנועת הנוער העובד והלומד ובגדנ"ע. הוא היה ספורטאי מצטיין ונמנה על סגל קבוצת הכדורגל של קיבוץ יגור. הוא היה קשור בקשר עז לבני משפחתו, אהב את הוריו ואת אחיותיו וביקר אצל בני המשפחה הרבים, שהיו מפוזרים על פני הארץ כולה. ילדי המשפחה אהבוהו בזכות טוב לבו, עליזותו ואהבת־האדם שלו. לאחר שסיים את לימודיו בבית־הספר התיכון יצא לשנת שירות בקיבוץ יד־חנה. הוא יצר קשרים הדוקים עם חברי המשק והיה מרכז הפעילות התרבותית והחברתית. הוא יזם ערבי הווי ובידור, שהחלו בשירה על הדשא המרכזי, נמשכו בריקודים ונסתיימו בכך שהיה מרתק את חברי המשק בסיפוריו העליזים עד לשעות המאוחרות של הלילה. חדרו בקיבוץ היה מקום המפגש לכל מי שרצה להאזין למוסיקה או להשתתף במסיבת ריקודים.

חיים גויס לצה"ל במחצית אוגוסט 1966 והתנדב לחיל הצנחנים. יחד עם חבריו ליחידה השתתף בפעולת הגמול של הצנחנים בכפר סמוע. בקורס הצניחה נפצע ואת שירותו הצבאי סיים בקיבוץ יד־חנה, במסגרת הנח"ל.

במחצית אוגוסט 1969 שוחרר חיים מהשירות הסדיר ושב לקיבוץ יגור והשתלב בעבודה בבית־החרושת, ושימש כנהג. הוא נשא לאישה את אלישבע ויחד הקימו את ביתם ביגור. היה זה בית ששרתה בו האהבה וכל אורח נתקבל בו בחמימות ובשמחה. תשעה חודשים אחרי נישואיהם יצאו אלישבע וחיים לסיור בחו"ל, ממנו שבו בערב יום־הכיפורים תשל"ד. כאיש מילואים הוצב ליחידת מילואים ובה שירת כנהג־מוביל בפלוגת תובלה. במסגרת היחידה, סיים בהצלחה קורס מש"קי משאיות כבדות בבית־הספר של חיל ההספקה. במלחמת יום־הכיפורים סייעה היחידה שלו לכוחות הלוחמים ברמת הגולן. חיים וחבריו הובילו תחמושת ואספקה לכוחות השריון והגיעו עם רכבם עד הטנקים, שהיו נתונים בעיצומה של הלחימה. ביום י"ד בתשרי תשל"ד (10.10.1973), נפגע חיים ונהרג בהפגזה ארטילרית באזור אל־על ברמת הגולן. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין ביגור. השאיר אחריו אישה, הורים ושתי אחיות. לאחר נופלו הועלה לדרגת סמל.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה סיפר האלוף משה פלד, מפקד האוגדה שבמסגרתה לחם חיים, את סיפור מלחמתה של האוגדה: "אוגדתנו ביצעה את מתקפת הנגד על הצבא הסורי בדרום רמת הגולן. יצאנו להתקפה מצמח ביום ב', 8 באוקטובר 1973, לפנות בוקר. משם דרך עין־גב, אל־על, מעלה גמלא לעבר צומת רפיד ולחושניה. ביום ה', 10 באוקטובר 1973, הייתה כל רמת הגולן בידינו"; מפקד היחידה שבה שירת חיים כתב למשפחה השכולה: "חיים ז"ל היה איש יקר וחייל מצטיין, אישיות מרכזית בין חיילי הפלוגה, ידיד וחבר. בנכם שירת ביחידתנו כנהג ומילא את תפקידו בהצטיינות, שימש דוגמא אישית ותוך גילוי העזה וגבורה, ברצונו למנוע אסון כבד, רץ לרכבו כדי להזיזו ונפגע מפגז, שנורה על ידי האויב".

חבריו לקיבוץ יגור הוציאו לאור חוברת ובה דברים על דמותו.

ורדי, מיכאל

מיכאל, בן רנה ורפאל, נולד ביום י״א בכסלו תשי״ב (10.12.1951) בתל־אביב. אביו נמנה עם הקצונה הבכירה של צה״ל. מיכאל למד תחילה בבית־הספר היסודי ״צהלה״ בתל־אביב, ואחר־כך בבית־הספר התיכון שליד האוניברסיטה העברית בירושלים. הוא סיים את לימודיו התיכוניים במגמה המתמטית בבית־הספר התיכון העירוני ד׳, בתל־אביב. מיכאל היה תלמיד מעולה ונער רציני בגישתו לחיים. חרף העובדה שבחר במתמטיקה ובפיסיקה כמגמות ההתמחות שלו, הרבה לקרוא ספרות אנגלית ועברית, והיה מעורה וקשוב לכל תחומי האומנות. בבית־הספר היה אהוב על מוריו וחבריו לכיתה, וגם בשבט צופי ״צהלה״ קרנה דמותו. במסגרת בית־הספר התיכון פעל מיכאל כחניך וכמדריך גדנ״ע ובשבט צופי ״צהלה״ הדריך במשך למעלה משנתיים. בתום בחינות הבגרות בקיץ תשכ״ט, נסע מיכאל עם ידידים לטיול באירופה.

מיכאל גויס לצה״ל בחודש ינואר 1970 והתנדב לחיל האוויר. מקץ שנה עבר לחיל השריון, ושם סיים בהצטיינות קורס מפקדי־טנקים וקורס קציניים. מיכאל השלים בהצטיינות גם את קורס קציני השריון והוענקה לו דרגת סגן־משנה. מיכאל נשאר כמדריך בקורס קציני שריון. ועם תום שירותו הסדיר בצה״ל החליט לעשות שנה אחת בשירות קבע. שלושה מחזורים הדריך מיכאל בקורס קציני שריון, והוא נודע בין חניכיו ועמיתיו כקצין ומדריך אחראי ומסור לתפקידו, וכאדם הקרוב ומבין את נפש זולתו. מלחמת יום־הכיפורים מצאה את מיכאל ביום האחרון לשירותו הסדיר בצה״ל. למחרת עמד להשתחרר ולהתחיל בלימודיו בפקולטה להנדסת־מכונות בטכניון בחיפה. גדודו חנה במרכז סיני והותקף בצהרי יום כיפור מן האוויר. הגדוד נצטווה לנוע לעבר הגזרה הצפונית של התעלה כדי להדוף את הפולשים המצרים. מיכאל פעל כמפקד מחלקת טנקים על קו המים באזור מעוז ״מפרקת״. משימתו הייתה ליצור קשר עם המעוז הנצור, ולהחזיק מעמד עם אנשיו ולטהר את המעוז מחיילי אויב. בלא דופי מילא מיכאל את משימתו, כשהוא מגלה שקט נפשי וכושר מנהיגות למופת. לאחר מכן, כאשר הותקפה הפלוגה מצפון ונתקעה בביצות הטובעניות, נע מיכאל צפונה, השמיד שני טנקי אויב, שני גשרים, וניקה את השטח מחיילי האויב. על פעולה זו חזר פעמיים, תוך גילוי חירוף־נפש ושיקול דעת מופתי. לעת בוקר, בעלות השחר של יום ראשון י״א בתשרי תשל״ד (7.10.1973), נתקע הטנק שלו בקרבת המעוז. מיכאל ירד מן הטנק ועלה על טנק אחר, כדי לחלץ את אנשי המעוז. בדרכו פגע טיל בצריח הטנק בו ניצב מיכאל, הפילו לקרקע והרגו. תחילה הוכרז כנעדר, ובדצמבר 1973, ערב יום הולדתו הכ״ב, הוכרז כחלל נעדר. ביום י״ב בסיון תשל״ה (22.5.1975) הובא מיכאל למנוחת־עולמים בבית־העלמין בקרית־שאול. השאיר אחריו אב, אם, אח ואחות. ערב המלחמה הועלה לדרגת סגן.

בחודש אייר תשל״ה העניק רב־אלוף מרדכי גור, ראש המטה הכללי, את עיטור העוז להוריו של סגן מיכאל, וסיים את דבריו באומרו: ״בכל פעולותיו גילה אומץ לב רב, קור רוח כושר מנהיגות ותושיה״.

ורדי, מנחם

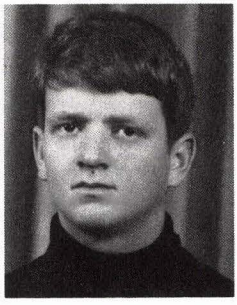
מנחם, בן יהודית ואלכסנדר, נולד ביום כ"ד בסיון תרצ"ט (11.6.1939) בפתח־תקוה. הוריו, חברי "קבוצת החוגים" של תנועת "מחנות העולים", עשו אותה עת ברעננה לפני שיצאו להקים את קיבוץ מעוז־חיים. מנחם למד בבית־הספר היסודי ואחרי־כן בבית־הספר התיכון, בכיתות ההמשך, בקיבוץ מעוז־חיים. בדמותו של מנחם שלובות זו בזו אהבת האדמה, שהיה קשור אליה בכל נימי נפשו, אהבת האדם, ואהבת משפחתו וחבריו לקיבוץ מעוז־חיים, שאותם שירת בנאמנות והקדיש להם את כל מרצו ואונו. חייו של מנחם רצופים פעילות חברתית ותרבותית, שמניעיה היו הדאגה לכלל ובקשת טובת המשק, העם והמדינה. תכונה זו בלטה אצלו עוד כשהיה תלמיד בכיתות השישית־שביעית. אז נשלח לשמש מדריך בבית־שאן מטעם תנועת "הנוער העובד". הוא ארגן קבוצת ילדים ועבד אתם עבודה חינוכית, שגרמה להם שמחה ואושר במשך כשלוש שנים. עד היום זוכרים הם את המדריך "הכי טוב" שהיה להם אי־פעם. כן, אנו מוצאים במכתבו של מנחם, הילד בן ה־11, לסבו היושב בארצות־הברית: "כמה שאחשוב בדבר לא אבין מדוע אין אתה נפרד מאלה החיים בארה"ב ובא לדור עם בני משפחתך בישראל, בשקט וללא דאגה... עליך לעשות רק דבר אחד: לארוז את המעט שעדיין נשאר, להשליך מאחרי גווך את הברק החיצוני של גדולה בקריות ולבוא בצל קורתנו, אל בנך ומשפחתו. כאן, מובטחני כי תמצא שלווה ומנוחה.

מנחם גויס לצה"ל במחצית אוגוסט 1957 והתנדב לשרת בחיל הצנחנים. לאחר הטירונות השלים קורס צניחה, קורס מפקדי כיתות ואחרי תקופת שירות השתלם בקורס קציני חי"ר בבית־הספר לקצינים של צה"ל. אחרי סיום הקורס שימש מדריך בבית־הספר לקצינים.

בסוף מרס 1960 שוחרר מנחם מהשירות הסדיר והוצב ליחידת מילואים של חיל הרגלים, כמפקד מחלקת חבלה. בראשית שנת 1967 הוצב לפלוגת סיור של חיל השריון ובמלחמת ששת הימים היה מפקד צוות בפלוגת הסיור, שהשתתפה בקרבות בעמק דותן. אחרי המלחמה השלים קורס קציני־סיור מתקדם ומונה מפקד מחלקת־סיור בחטיבת טנקים. בתפקיד זה הועלה לדרגת סרן. בהיותו בשירות מילואים השתתף בקורס מפקדי פלוגות בשריון ובקורס קציני־שריון מתקדם ובאוגוסט 1973 הועלה לדרגת רב־סרן. מנחם החל בפעילות חברתית וציבורית מיד לאחר ששוחרר מהשירות הסדיר בצה"ל, כאשר נשלח לרכז את קן תנועת "הנוער העובד והלומד" ברמת־גן והיה חבר המזכירות הארצית של התנועה. הוא מצא סיפוק רב בעבודת ההדרכה, במיוחד כאשר ראה כיצד חניכיו סופגים את הערכים שהאמין בהם וחי על פיהם, והולכים בדרכיו ועל פי עקרונותיו. אחרי שובו למשק עבד בפרדס האזורי, הגם שהיה עובד פלחה ותיק, ובו בזמן ריכז את פעולות ועדת החברה והיה חבר במזכירות הקיבוץ. הוא לא זנח את פעילותו כמדריך והוליך את טיולי התנועה במדבר יהודה ובנגב. בשנת 1966 נבחר למזכיר הקיבוץ והיה למזכיר הצעיר ביותר בדברי ימי מעוז־חיים. הוא כיהן שנתיים בתפקיד זה ואחרי־כן עבד במדגה ובענף הנוי והיה אחראי

לשיפור חזות המשק ולבניית המקלטים. כל אותה עת שימש כמפקד האזור (מא"ז) והיה ממונה על השמירה ועל האבטחה. מנחם היה מוכן להתמודד באתגרים חדשים, ועל כן טבעי הדבר שהיה מוכן להיכנס לתפקיד מנהל הייצור במפעל למוצרי פלסטיק "פולירז" של הקיבוץ. הוא התעתד ללמוד בקורס למנהלי ייצור במדרשת רופין, אולם לא זכה לכך. הוא שאף לראות בשגשוגו ובהתפתחותו של המשק והיה מוכן ליטול על עצמו כל משימה, ויהיו הקשיים הכרוכים בה רבים ככל שיהיו. הוא היה בעל כושר ארגון, יכולת לבצע דברים ונכונות נפשית להקדיש את המאמץ הראוי ואת הזמן הדרוש כדי לתרגם החלטות מיליוליות לשפת המעשה. הוא אהב את עבודת האדמה ואת המפעל החקלאי ועמד נפעם ונרגש בכל פעם שהיה מביט במעשה ידיו וסוקר התפתחותו של המשק. באפריל של שנת 1965 נשא לאישה את ברכה ויחד עמה ראה באושר כיצד גדלה משפחתו והם הופכים הורים לשלושה בנים – עמיחי, משה ויורם. אהבתו העזה לעבודת האדמה, מובעת בדברים שכתב: "העמק כולו הצהיב – שדות החיטה, עשבי הבר והקוצים. רק פה ושם קטעי ירק של אספסת או כותנה ומשטחי מים. כאשר יגיעו ימי החמסין הקשים ואליהם יתוסף האבק האפרורי, המתרומם עם כל רוח, ישובו אנשים מבחוץ ויקשו קושיות מסוג: איך אפשר לאהוב עמק שכזה? נו, ואיך אי אפשר? אם אתם שואלים עלי, הרי שהרגשתי היא כשל דג במים. מעבודה אני נהנה. עיסוקים מעניינים יש בשפע ובעצם איני חסר דבר". מנחם שירת תקופות ארוכות, הרבה יותר מהנדרש, בשירות המילואים. הוא ביקש להשתתף בכל הקורסים שמקיים חיל השריון, כדי לשפר את רמתו המקצועית ולהתקדם בסולם הפיקוד. במלחמת יום הכיפורים השתתפה יחידתו בקרבות הבלימה וההבקעה נגד הסורים ברמת הגולן. ביום ט"ו בתשרי תשל"ד (11.10.1973). ניהלה היחידה קרבות קשים להבקעת מערכים מבוצרים של שריון וחי"ר באזור חאן־ארנבה, שמעבר לקו הסגול. מול מוצבי האויב נלכדה קבוצת פצועים מחיילי החטיבה, שהמתינו לפינוי לעורף כשהם חשופים להתקפת כוח סורי גדול, שאיים להשמידם. בפעולה נגד כוח זה נפגע מנחם ונהרג. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין במעוז־חיים. השאיר אחריו אישה, שלושה בנים, הורים ושתי אחיות.

משק מעוז־חיים ובני משפחתו הוציאו לאור ספר לזכרו, בשם "יפות עתותינו", שכלולים בו פרקים מקורות חייו, דברים שכתב ודברים על דמותו.

ורדי, נדב

נדב, בנם־יחידם של מרתה ויעקב, נולד ביום ז' בתשרי תשי"א (18.9.1950) בתל־אביב. הוא למד בבית־הספר היסודי הממלכתי ח' בבת־ים, ושנה אחת עשה בבית־הספר התיכון החדש בתל־אביב. לאחר אותה שנה יצאו הוריו בשליחות לארצות־הברית ושם השלים את לימודיו בבית־ספר תיכון ובקולג' בניו־יורק. נדב היה תלמיד חרוץ, קפדן ודייקן בעשייתו. אהוב היה על מוריו וסייע לחבריו התלמידים. לשונו הייתה נקייה, ומצטיינת

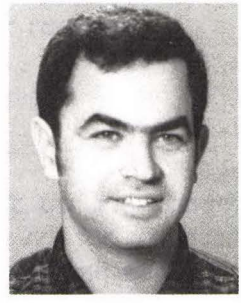
בכושר ביטוי עז ושנון, מתובל בהומור דק. הוא נמשך לכתיבה עיתונאית ומכריו שיבחוהו על טיבה. קר רוח היה והתנהגותו שקולה, עקשן וידע לעמוד על דעתו. היו בו כוח התמדה וכוח רצון למלא כל משימה ואתגר שהציב לעצמו. סקרן היה מאוד והרבה לקרוא בתחומים רבים. הוא היה רץ ושופע חיוניות, בעל ביטחון עצמי, אך רחוק משחצנות וסולד מהתנשאות. הוא לא היה בררן והליכותיו היו פשוטות. הכל הכירוהו כאדם אדיב, נעים הליכות, רגוע ושליו. בן נאמן היה ומסור להוריו ורחש להם כבוד רב וחיבה עזה.

נדב גויס לצה"ל בסוף אוקטובר 1968 והוצב בחיל השריון. לאחר סיום הטירונות השתלם בקורס למקצועות טנק "פאטון" ובקורס מפקדי טנקים "פאטון". את רוב שירותו הצבאי הסדיר עשה בימי מלחמת ההתשה על גדות תעלת סואץ. הוא היה חייל טוב, אחראי ומסור לתפקידו, אהוב על מפקדיו, דואג דאגה כנה לפקודיו ומקובל על חבריו.

לאחר שסיים את שירותו הצבאי הסדיר למד באוניברסיטת תל־אביב בפקולטה לספרות אנגלית. כשפרצה מלחמת יום־הכיפורים גויס ונשלח עם יחידתו לחזית בסיני. ביום כ' בתשרי תשל"ד (16.10.1973), נפל נדב באחד מקרבות ההבקעה בגזרה המרכזית, כשפרצו כוחותינו אל עבר הגדה המערבית של תעלת סואץ. יחידתו פתחה בקרב הסחה ליד "החווה הסינית", וכשעלה לאחת העמדות כדי להשמיד את טנקי האויב שנערכו שם, פגע טיל בטנק שלו והוא נהרג במקום. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בקרית־שאול. השאיר אחריו אב ואם. לאחר נופלו הועלה לדרגת סמל־ראשון.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה כתב מפקדו: "נדב ז"ל שירת ביחידת שריון ויצא לקרב כתותחן בטנק. בנכם גילה אומץ־לב, תושייה וקור־רוח, בלחימה נגד טנקי האויב ומערכי חי"ר, ובכך אבטח את אגף הגדוד. דמותו של נדב ז"ל תיחרט לעד בזכרוננו".

ורונה, יוסף

יוסף, בן צילה וקופל הכהן, נולד ביום כ"ד באייר תש"ו (26.5.1946) בפרייזינג שבגרמניה, ועלה ארצה עם הוריו בשנת תש"ט (1949). יוסי למד בבית־הספר היסודי "ניצנים" ברמת־גן והשלים את חוק לימוד החובה בבית־הספר היסודי "עתיד" ברמת יצחק. אחרי־כן למד שנתיים בבית־הספר התיכון "עמל" בפתח־תקוה. נער עירני ורגיש היה יוסי. כשהגיע ארצה מגרמניה עם הוריו היה ילד כבן שלוש, ועד מהרה התערה בחברת הילדים בשכונת מגורי הוריו ברמת־גן. תלמיד שקדן היה, אהוד על מוריו ועל חבריו. יוסי היה בן נאמן ומסור להוריו, דאג באהבה רבה לאחותו הצעירה, רחל. ישר היה ובעל מצפון, ולא עמד מן הצד כשנעשה עוול לזולתו. כשעזב יוסי את בית־הספר התיכון "עמל", בחר להשתלם כטירון־ים בבית־הספר הטכני של חיל־הים בחיפה. ערב גיוסו

לצה"ל היה עלם חסון ומוצק. בלורית שחורה התבדרה על מצחו ועיניו הירוקות אמרו חכמת חיים ואהבת הבריות.

יוסף גויס לצה"ל בראשית אפריל 1964 והתנדב לחיל הים. לאחר הטירונות השתלם בקורס למכונות אניות־קיטור ושירת זמן מה על סיפון המשחתת "יפו".

בראשית יוני 1966 שוחרר יוסף מהשירות הסדיר, ואחרי־כן נקרא לתקופות של שירות מילואים, אשר במהלך אחת מהן הועבר מחיל הים לחיל התותחנים. תחילה פעל כתותחן־שדה ואחר־כך כמש"ק בצוות נ"מ. מפקד הפלוגה שלו מספר: "ורונה היה טיפוס מאוד עירני. לא היה תחום שלא הכיר ולא עסק בו. הוא היה תותחן במקצועו הצבאי, אך למעשה עסק גם בכל שאר העניינים הקשורים בצוות ותפקידים רבים ביצע בהתנדבות. יוסי היה האיש הדואג לכל דבר ביחידה". ידידים ומפקדים העלו על נס את מסירות נפשו של יוסי והעריכו אותו כחייל מעולה. "קשה להתרגל לעובדה המרה, שיוסי לא יהיה עוד אתנו בסוללה. קשה, כי ללא ההומור השובבי שלו, מעשי הקונדס, ועליזותו הטבעית, שהשרתה רוח טובה על כל החיילים – נראה כי נעלם חלק מן הרוח הנפלאה אשר הייתה בסוללה", אמר סגן מפקד הסוללה. כשנה לאחר תום שירותו בצה"ל נשא לאישה את חברתו חנה, קבע את מגוריו ברמת־גן והצטרף ל"אגד" כנהג. ידידים לעבודה מספרים, שיוסי היה נהג מצטיין וידיד נאמן. "תמיד היה מוכן לעזור, להטות שכם ברגעים של אובדן הדרך או של יאוש. אז היה מתגלה בכל שיעור קומתו". עם אשתו וידידיו לעבודה יצא יוסף למסעות ולטיולים בימי חג ומועד, וכולם נזכרים בערגה ברחצות הליליות, בארוחות וביתר ההפתעות שהכין להם. יוסי אהב את הארץ, הוביל את רעיו בשבילים נסתרים בה ו"הדביק" את כולם באהבת מולדת. "יוסי היה אדם בעל אמת צרופה, בלא זיוף. אמרו עליו שהיה שקט, ואמנם לא היה מן הצעקנים ומנופפי הסיסמאות. הוא היה כמים שקטים שחדרו עמוק", ספרה אחת מידידותיו. באוגוסט 1968 נולד לבני הזוג ורונה בנם הבכור, אביגדור, ובפברואר 1971, עם הולדת עירן, היה יוסף לאביהם המאושר של שני בנים. שמח בחלקו היה, מסור למשפחתו ולעבודתו וצפה אל העתיד באמונה ובביטחון. כשפרצה מלחמת יום־הכיפורים נקרא יוסי ליחידתו בחיל התותחנים ונשלח לחזית הדרום. הוא לחם בעוז ובדבקות בכל הקרבות ואף עודד את חבריו. לא אחת התנדב להחליף נהג זחל"ם שהתעייף. ביום י"ח בתשרי תשל"ד (14.10.1973), הגיע עם יחידתו לגשרים שהוקמו על קו המים. מפקד הפלוגה מספר, שכאשר הגיעו חייליו ל"חצר" שליד הגשרים, נתקלו באש תופת. "כולם קפצו מן הזחל"מים והסתתרו במהירות בשטח. אחרי זמן מה, כאשר חלה הפוגה קלה בהפגזה, נתתי הוראה לבחורים לחזור אל הכלים, אך הם היו עדיין המומים מן ההרעשה ולא מהרו להתרומם. הראשון שנענה לפקודה היה ורונה. קפצנו שנינו לזחל"ם והוא נהג בו עד לסוללה. כמחצית השעה אחר־כך נהרג יוסי מרסיס פגז". יוסף הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין הצבאי בקרית־שאול. הוא השאיר אחריו אישה ושני בנים, אב, אם ואחות. לאחר נופלו הועלה לדרגת סמל.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה ציין מפקד היחידה את פועלו של יוסף, וכתב: "יוסף היה חייל פעיל ויעיל. הוא סייע רבות לחבריו בעבודת צוות למופת. ברגעי מתח וקושי ידע להרגיע חברים ונכון היה לבצע כל מה שהוטל עליו. הגדוד איבד חייל מצויין, ומקומו ביחידה ישאר כאדם, כחבר וכידיד".

ידידיו של יוסף, חברי "אגד", פרסמו פרקי זכרונות על דמותו ודרכו של יוסי בחוברת הזיכרון "לחברינו".

ורקוני (וינברגר), אוסקר

אוסקר, בן אטל והרמן, נולד ביום ט' בטבת תרפ"ט (22.12.1928) בבודפשט שבהונגריה ועלה ארצה בשנת תש"ט (1949). הוא למד בבית־הספר היסודי היהודי בבודפשט ואחרי־כן סיים את לימודיו בסמינר לרבנים בבודפשט. הוא למד עוד שנה אחת באוניברסיטה ואחרי־כן עלה ארצה. אוסקר היה בן למשפחה שומרת מצוות נודעת בהונגריה. סבו והורי סבו היו רבנים בעלי־שם ולאוסקר ניתן חינוך יהודי־דתי. הוא היה חבר בתנועת־הנוער "הבונים" בבודפשט והשתתף בכל הפעולות שאורגנו במסגרת התנועה. מגיל צעיר חלם לעלות ארצה והגשים את שאיפתו, יחד עם חבריו בתנועת "הבונים", כשהיה בן עשרים ואחת. אחריו הגיעו לארץ גם בני משפחתו. לאחר עלייתו התגורר בקיבוץ עין־זיתים.

אוסקר התגייס לצה"ל בסוף מאי 1950 והוצב לחיל הרפואה. בתום שירות החובה שלו התנדב לשרת בקבע עוד ארבע שנים. הוא השתלם בקורס קצינים וסיים את שירותו הסדיר בצה"ל בדרגת סגן. אוסקר אהב מאוד ספרות קלסית, נהג לקרוא הרבה, התעניין בפוליטיקה ונהג לדון עם חבריו ועם בני משפחתו בנושאים אלה, שהיו קרובים ללבו, היה לו אוסף מצוין והוא הקדיש הרבה מזמנו לטיפוח תחביב זה. אוסקר היה אהוד מאוד על חבריו בזכות מזגו הנעים והנוח. היה מוכר בין הבריות כאדם חביב, עדין ותרבותי ורכש לו חברים רבים. הוא היה בן נאמן ומסור למשפחתו ונהג לעזור ברצון לכל אדם שביקש את עזרתו. בחופשותיו מן הצבא היה הולך לעבוד, כדי להגדיל את הכנסתו לצורך תמיכה באמו האלמנה.

לאחר ששוחרר מהשירות הסדיר התקבל לעבודה כפקיד בבנק. עד מהרה התקדם בעבודתו והגיע עד לדרגת סגן מנהל סניף של בנק. חבריו לעבודה חיבבוהו והממונים עליו העלו על נס את חריצותו ואת מסירותו בעבודה. בראשית אוקטובר 1973 שירת אוסקר במילואים כקצין־קישור באחד המעוזים שעל שפת התעלה. במלחמת יום־הכיפורים אבדו עקבותיו. תחילה חשבו כי נלקח בשבי יחד עם חבריו במעוז, אולם בראשית פברואר 1974 נמצאה גופתו והתברר כי נהרג בהפגזה ביום י' בתשרי תשל"ד (6.10.1973). הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בקרית־שאול.

ורש, דניאל

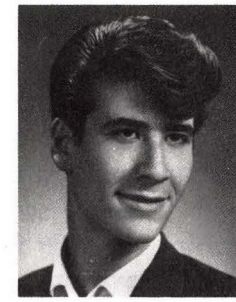

דניאל, בן ארנונה ומרדכי, נולד ביום ט״ז בכסלו תשי״ב (15.12.1951) בחיפה. הוא למד בבית־הספר היסודי ׳עלייה׳ בבת גלים וסיים את לימודיו בבית־הספר התיכון מקצועי (בסמ״ת) בחיפה. דני, כפי שכינוהו בני משפחתו וידידיו, היה תלמיד חרוץ ואהוב מאוד על מוריו ועל חבריו ללימודים. הוא למד מכשירנות והתעניין במיוחד באופטיקה. הרבה מזמנו הפנוי בילה דני בתנועת ׳הנוער העובד והלומד׳, שם היה הרוח החיה בערבי הווי ובמסעות. כחבר בתנועה, ואחרי כן כמדריך בה, ארגן בהתלהבות ׳פעולות׳ רבות, שמשכו אחריו את החברים לשעות ארוכות אל תוך הלילה. בני משפחתו וידידיו זוכרים אותו כילד רגשני וכשרוני. הוא אהב את נוף הארץ והיה בעל עין רגישה למראות יוצאי דופן, אותם החל מצלם במצלמה, שנשא עליו כמעט תמיד, מגיל צעיר מאוד. הוא ניחן בשמיעה מוסיקלית טובה ובקול ערב ואהב לשיר עם אחותו בערבי צוותא משפחתיים, ועם החברה במסיבות מוסיקליות ובפגישות. דני נהג להשתתף בטיולים גם מחוץ לתנועת הנוער שנמנה עם חבריה. הוא הרבה להצטרף לסיורים של ׳החברה להגנת הטבע׳ ובעזרת המצלמה רשם תיאורים אישיים של מראות והתרחשויות שראה וחווה בדרכו. קשריו עם בני משפחתו היו הדוקים וחמים. דני אהב לשתף את בני המשפחה בשמחותיו ובחוויותיו. הוא גם אהב להאזין עמם למוסיקה קלאסית קלה, שהייתה חביבה עליו במיוחד.

דניאל גויס לצה״ל בתחילת פברואר 1970 והוצב לחיל החימוש. לאחר סיום הטירונות ולאחר שהשתלם בקורס לחמשי־צריח, הוצע לו לשרת במרכז הארץ ולעסוק בהדרכה בסדנאות השריון. אבל, לפי בקשתו המפורשת לשרת בחזית הדרום, הועבר לגזרה המרכזית בסיני והוצב ליחידת שריון בתפקיד בוחן גדודי. כשסיים את שירותו הסדיר המשיך דני לשרת בצבא הקבע ומילא את תפקידו באותה יחידה, לשביעות רצונם המלאה של מפקדיו. כחייל, היה דני מופת לכל חבריו ביחידה. הוא ביצע את המוטל עליו בקפדנות ובמסירות ללא גבול. מפקד הגדוד העריך אותו כאחד מעמודי התווך של מחלקת החימוש. הוא היה נערץ על חבריו בזכות תבונתו ויושרו, כחייל וכאדם. דני היה ידיד מסור, ששמח לעזור בכל הזדמנות ותמיד דאג להשתתף בביצוע משימות שהוטלו על חבריו. גם במסגרת הצבא אהב דני ״לעשות שמח״ לאחר שעות העבודה והעומס. הוא נהג לשוחח עם ידידיו לשירות על ארועים פוליטיים ועל בעיותיהם האישיות ושר אתם בערבי שבת וחג, כאשר נשארו בתפקיד במחנה. בחופשות, היה נוסע אל משפחתו, שדאג לה יותר משדאג לעצמו, והיה מבלה בחברת הוריו ואחותו ואחרי־כן יוצא לבקר אצל ידידיו. המסגרת החמה העניקה לו ביטחון וכוח לחזור ליום־יום של החובות, העבודה האחראית והריחוק מהבית. במלחמת יום־הכיפורים השתתף דני בקרבות הבלימה בגזרה המרכזית בסיני, בתפקיד מפקד מחלקת חימוש של הגדוד. ביום חמישי ט״ו בתשרי תשל״ד (11.10.1973), נהרג דני בפעולה סמוך לטסה. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין הצבאי בחיפה. השאיר אחריו הורים ואחות. לאחר נופלו הועלה לדרגת רב־סמל.

לזכרו של דני, יסד אביו קרן מלגות, לעידוד תלמידים נזקקים במחלקה למכשירנות של בית־הספר להנדסאים וטכנאים (בסמ"ת), שדני למד בה, במכון הטכנולוגי של הטכניון בחיפה.

זגורי, אלי

אלי, בן מרים ומסעוד, נולד בשנת תש"ד (1944) במרוקו. בשנת 1955 עלתה המשפחה ארצה והשתקעה בירושלים. המצב הכלכלי בבית היה קשה והמשפחה בת תשע הנפשות חייתה בתנאי דחק, אולם דבר לא נמנע מן הילדים. אם כי נאלצו לצאת בגיל צעיר לעבודה כדי לעזור בכלכלת הבית, זכו להרבה חמימות ואהבה, לא חסרו בבית פת לחם, מלה אוהבת וחיוך חם. אלי גדל באווירה של מסורת ואהבת הזולת. אחרי שגמר את חוק לימודיו בבית־הספר העממי "בית־יעקב", יצא לעבוד אצל קבלן שרברבות בניין. את שכרו היה מביא להוריו ובכך הקל במעט את נטל כלכלת המשפחה. ברבות הימים הלך והתקדם במקצועו והפך לפועל מומחה.

אלי גויס לצה"ל במחצית מאי 1964 והוצב לנח"ל. לאחר הטירונות ועקב המצב הכלכלי של המשפחה שוחרר אלי שחרור מוקדם.

לאחר השחרור הוצב ליחידת מילואים. הוא חזר מיד לעבודה במקצועו והלך מחיל אל חיל, ותוך זמן לא רב נודע בין אנשי המקצוע בירושלים בזכות אחריותו הרבה ומומחיותו. בשנת 1967 נשא אלי לאישה את חברתו שושנה ובשנת 1969 נולד בנם הבכור עופר. בתקופה שבה נולד עופר החליט אלי להקים עסק עצמאי עם עוד שותף. השניים השקיעו בכך את כל הונם ומרצם ותוך זמן לא רב קבלו עבודות אינסטלציה בבניינים גדולים בעיר. את העבודה עשו במסירות, בקפדנות ובדייקנות, שהיו לשם דבר. למרות גילם הצעיר ידעו לבצע עבודות שקבלנים מבוגרים ומנוסים מהם לא עמדו בהן. העסק שגשג ואלי היה מאושר עם משפחתו, עם האשה הצעירה והבן הרך. הוא אהב את עבודתו ואם כי לא היה אדם משכיל, ניחן באינטליגנציה טבעית ובחכמת חיים שאינן נרכשות בבית ספר. בעל ואב למופת היה אלי, מסור לכל וחבר לכל. כשפרצה מלחמת יום הכיפורים היה אלי בשירות מילואים במעוז "אורקל", הוא המעוז הצפוני שבמעוזי התעלה. ביום השני ללחימה, יום י"א בתשרי תשל"ד (7.10.1973), נפגע בקרב ונהרג. הוא הובא למנוחת־עולמים, בבית־העלמין בהר־הרצל. השאיר אחריו אישה ובן, הורים, שלושה אחים וארבע אחיות. לאחר נופלו הועלה לדרגת רב־טוראי.

במכתבו למשפחה האבלה כתב עליו מפקדו: "קבלו נא את השתתפותנו הכנה בצערכם על האסון הכבד אשר פקד את יקירכם במלחמת יום־הכיפורים. אלי נמנה עם שורותינו ולחם בגבורה רבה במעוז "אורקל", שעל שפת תעלת סואץ. בתקופת שירותו עמנו בגדוד, מצאנו בו תכונות של אדם ושל לוחם למופת. אנו, מפקדי היחידה וחייליה, כואבים יחד עמכם. דמותו תשאר עמנו תמיד"; שר הבטחון, משה דיין, כתב אל המשפחה: "...אלי ז"ל שירת בחיל הרגלים. הוא היה חייל מצוין וחבר מסור. אלי היה אהוד על מפקדיו ועל חבריו לנשק. זכרו של רב־טוראי אלי זגורי הנו קודש ונצרנו בלבנו בגאון".

המשפחה תרמה ספר תורה להנצחת זכרו.

זגורי, דניאל

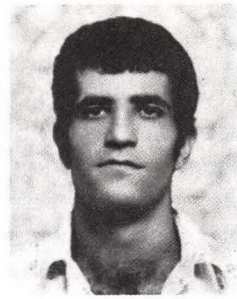

דניאל, בן חנה וסימון, נולד ביום כ"ד באדר תשי"ד (27.2.1954), בקזבלנקה שבמרוקו. בעיר הולדתו סיים ארבע שנות לימוד בבית־הספר היסודי "סונסול", ובשנת 1964, בהיותו בן עשר, עלתה המשפחה לארץ והתיישבה בטירת הכרמל שליד חיפה. כבן למשפחה שומרת מסורת, נרשם דניאל לבית־הספר היסודי־דתי "מורשה" שבטירה, והצטרף לתנועת הנוער "בני עקיבא", בה היה פעיל מאוד והשתתף בכל פעולותיה. משסיים את לימודיו היסודיים, השתלם במקצוע האלקטרוניקה בבית־הספר התיכון־מקצועי על שם צבי ציטרין, שליד עתלית. לאחר שתי שנות לימוד נאלץ לוותר על המשך הלימודים כדי לעבוד ולסייע בכלכלת הבית. הוא היה חרוץ מאוד ולא חסך מאמצים בעבודתו – היה עובד שעות נוספות ואת כל שכרו נתן להוריו, שהכנסתם הייתה מועטה. כשהיה בן שבע־עשרה נתקבל לפנימיית חיל החימוש, שם למד את מקצוע המכונאות. אם כי מקצועו כמכונאי רכב דיזל דרש ממנו לא מעט כוחות פיסיים, לא מנע עצמו דניאל מתענוגות החיים. הוא אהב מאוד להיפגש עם אנשים, לבלות במסיבות, לבקר קרובי משפחה בכל רחבי הארץ, ובמיוחד – אהב לטייל, לצאת לפיקניקים ולמסעות. הוא התעניין מאוד במוסיקת פופ ונשמה, ונחשב מומחה בתחום זה בשכונה. בביתו היה הרדיו פתוח שעות ארוכות והוא היה יושב לידו ומאזין למוסיקה. סיפר עליו אחיו: "מילדותו היה דני חרוץ מאוד, בלימודים ובעבודה. בבית תמיד עזר להורים, ובכל חופשותיו – הן במסגרת בית הספר והן בצבא – הקדיש מזמנו לטובת המשפחה. מהוריו מעולם לא דרש דמי־כיס, ואת כספו השיג בעבודה קשה. הוא אהב מאוד חברת אנשים – בחופשותיו היה ממהר אל חבריו ולא שכח אחד מהם. דני היווה מרכז מידע על המשפחה הענפה, כי היה מבקר את דודיו ודודותיו בכל רחבי הארץ, היה אהוב על כולם ואהב את כולם. כאשר נשאלו חבריו על דמותו, אמרו: מגילות שלמות לא יספיקו כדי לתאר כמה היה דני חביב ואנושי".

דניאל גויס לצה"ל בראשית אפריל 1972, הוצב לחיל החימוש ושירת במקצוע שרכש. במלחמת יום הכיפורים פעל כמכונאי טנק בקרבות הבלימה ברמת־הגולן. ביום י' בתשרי תשל"ד (6.10.1973), נפגע בקרב מאש האויב ונפל. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בחיפה. השאיר אחריו אב, אם, שלושה אחים וארבע אחיות. לאחר נופלו הועלה לדרגת סמל.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה כתב מפקדו: "דניאל היה חייל מוכשר ואהוב על חבריו. הוא ביצע את תפקידו במסירות ובנאמנות, על הצד הטוב ביותר".

זד־כורש, ברוך

ברוך, בן קוקי ויוסף, נולד בשנת תש"ט (1949) בקרמנסה שבפרס ועלה ארצה עם משפחתו בשנת תשכ"ב (1962). הוא למד בבית־הספר היסודי "מגדיאל" ברמתיים והיה תלמיד חרוץ ואהוב על מוריו ועל חבריו לכיתה. לדברי מחנכו היה צנוע, שקט וממושמע. בנעוריו היה חבר בתנועת נוער ברמתיים והשתתף בפעולות שונות שאורגנו במסגרת התנועה. הוא אהב במיוחד לצאת לטיולים ברחבי הארץ, והיה חובב ספורט. הוא השתתף בצעדות ירושלים, ובתחרויות רכיבה על אופניים והיה חבר בקבוצת כדורגל ברמתיים. ברוך היה נער אופטימי, עליז ושמח בחלקו. תמיד מוכן היה לעזור לזולת והיה ישר ובעל מצפון. היה בן מסור להוריו ודואג למשפחתו. בתום הלימודים בבית־הספר היסודי החליט לצאת לעבודה ועבד ארבע שנים, עד לגיוסו לצה"ל. במקום עבודתו קנה לו שם של עובד מסור ואחראי.

ברוך גויס לצה"ל בראשית אוגוסט 1970 והוצב לחיל השריון. לאחר סיום הטירונות השתלם בקורס לנהגי טנקים והוצב באחת מיחידות החיל בצפון. היה חיל אחראי ומסור לתפקידו. חבריו ליחידה מציינים כי ברוך היה ידוע כבעל מזג נוח ולכן קנה לו ידידים רבים ביחידה. במהלך השירות בצה"ל השתדל שלא להדאיג את הוריו, הרבה לבקר בבית ונהג לבלות את כל חופשותיו בחברת בני משפחתו.

בראשית אוגוסט 1970, לאחר שהשלים את שירות החובה, השתחרר ברוך מצה"ל והחל לעבוד במפעל לנירוסטה. אחר־כך נשא לאישה את חברתו שושנה. כשפרצה מלחמת יום הכיפורים הצטרף לאנשי יחידתו ולחם בקרבות הבלימה והפריצה ברמת הגולן. ביום כ"ג בתשרי תשל"ד (19.10.1973), נהג את הטנק של המפקד בקרב ונהרג בהפגזה של הסורים. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בקרית־שאול. השאיר אחריו אישה, הורים, אחים ואחיות. לאחר נופלו הועלה לדרגת סמל.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה כתב מפקדו: "את ברוך ז"ל הכרתי זמן רב, כאשר התכונות אשר ציינו אותו היו השקט, הצניעות והמסירות, שאיננה יודעת גבול. גבורתו של ברוך ז"ל התגלתה במספר מקרים במשך המלחמה. הוא נהג את הטנק שלו תחת אש תופת ובמקרה הצורך תיקן את זחלי הטנק תחת הפגזות כבדות".

זהבי (קויומג׳סקי), משה

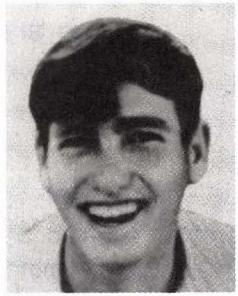

משה, בן מזל ודוד, נולד ביום ג׳ בניסן תש״ז (24.3.1947), בסופיה שבבולגריה. בשנת תש״ט (1949), בהיותו בן שנתיים, עלה ארצה עם משפחתו, שהתיישבה בשכונת ״גבעת־עליה״ ביפו. הוא למד בבית הספר היסודי ״דב הוז״ וכשסיים את לימודיו בכיתה ח׳, עקרו הוריו לשכונת קרית שלום שבמבואות תל־אביב, שם המשיך ללמוד בבית הספר המקצועי ״אורט יד סינגלובסקי״. לאחר חמש שנים ומחצה של לימודים, הוסמך כהנדסאי חשמל. ידידיו זוכרים אותו מילדות כנער בעל אופי נוח. מסודר בהופעתו החיצונית ובמחשבותיו. מגיל צעיר הצטיין בהחלטיות ובעמקות מחשבתו. הוא הקפיד להתעמק בכל בעיה, עד שהגיע לשורשם של דברים. בזכות גישה זו הגיע להצלחות רבות בכל בתי הספר שלמד בהם. הוא היה תלמיד חרוץ ובעל כישרון, בבחינת בור סוד שאינו מאבד אף טיפה. תמיד היה מלא מרץ ונכון למלא כל משימה שקיבל על עצמו. לא פעם היה מתעורר באמצע הלילה, מוטרד על־ידי רעיון חדש שצץ במוחו ולא הניח לו לישון. למרות ששפע רעיונות מבריקים, ואולי דווקא בגלל זאת, לא התייחס בקנאות לרעיונותיו ומיהר להפיצם בין הקרובים לו. רבות קרה שאחרים עשו שימוש ברעיונותיו וזכו בשבחים על כך. עינו לא הייתה צרה באיש, שכן, העמיד עצמו תמיד לשירות הזולת, בשמחה ובנכונות אמיתית. היה לו אמון מלא בבני אדם ויחס של כבוד לכל מי שפגש בדרכו. משה היה בן מסור שידע להעריך את הוריו ואת המאמצים שהשקיעו בגידולו. הזדהותו אתם הייתה רבה כל כך עד שבחר במקצוע החשמל, שהיה עיסוקו של אביו. מנערותו היה אוהב עמל וידע להסתדר בכוחות עצמו. הוא היה גאה מאוד על שמימן בעצמו את לימודיו בכסף שהשתכר בחופשות בעבודות שונות וכן בכספי המלגות הרבות, שזכה בהן כאות הערכה על מאמציו והישגיו בלימודים וכעידוד לכשרונותיו. הוא היה בעל גישה אופטימית לחיים, תמיד מלא שמחה ותמיד מוכן לשמח ולעודד את חבריו.

משה גויס לצה״ל בתחילת אוגוסט 1965, וכיוון שהיה בעל תואר הנדסאי, הוצב **לחיל החימוש. לאחר הטירונות השתלם בקורסים מקצועיים של החיל בענף** החשמלאות: חשמלאות מנועים, חשמלאות טנקי ״פאטון״ וחרשי חשמל. הוא היה בין הראשונים, שנבחרו להכניס את הטנק מדגם ״פאטון״ לשירות מבצעי בצה״ל ואף נשלח לארצות הברית לשם השתלמות במערכותיו השונות של הטנק. עד היום משננים חניכים את מערכי השיעורים, שהיתה לו יד בהכנתם ומתרגלים במכשירים שהוא עסק בפיתוחם. השכלולים הרבים שהוכנסו בעקבות רעיונותיו של משה הניעו את מפקדיו להעניק לו פרסי־ייעול רבים ולבקשו לחתום לתקופה נוספת של שירות במסגרת צבא הקבע, כדי להכשיר בעלי מקצוע ביחידתו. הוא לא הסתפק בתפקיד זה ונרשם גם למגמה לאלקטרוניקה, שבאוניברסיטה לכלכלה ולמדעי החברה בתל אביב. עם פרוץ מלחמת יום הכיפורים עמד לפני סיום לימודיו לקבלת תואר מהנדס אלקטרוניקה. במלחמה השתתף משה בקרבות הבלימה והפריצה בסיני, בתפקיד חשמלאי טנקי ״פאטון״ ביחידת סיור. מן השעה הראשונה לקרבות קבע את

הסיסמא: "טנק לא יעמוד בָּגלל תקלה" ודאג לקיימה הלכה למעשה, עד לרגעי חייו האחרונים. ביום כ"ג בתשרי תשל"ד (19.10.1973), בשעת כיבוש מתחם "אורחה" (סרפאום) שבגדה המערבית של תעלת סואץ נפגע הזחל"ם, שבעזרתו ניסה לחלץ פצועים, אשר נמצאו בשטח החשוף לאש אויב והוא נהרג. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בקרית־שאול. השאיר אחריו אישה, הורים ושני אחים. לאחר נופלו הועלה לדרגת רב־סמל.

זהבי, צופר

צופר, בן יוכבד וחנן, נולד בקיבוץ עין־חרוד ביום ט"ז בתשרי תשי"ב (16.10.1951), ושם עבר את כל שלבי הגידול של ילד במשק – מהפעוטון ועד לבית הספר האזורי המשותף. אם כי בילדותו היה חלוש בגופו וסבל ממחלת אסטמה, הרי משגדל הפך לנער בריא וחסון ולספורטאי מצטיין. הוא שיחק בכדורסל, היה חבר בקבוצת הטניס, נהג לצלוח את הכנרת ובמיוחד הצטיין בספורט הקליעה למטרה. מטבעו היה ילד ביישן וסגור בתוך עצמו, ולא התבלט בקיבוץ בשנות ילדותו ונערותו. אך כשרונותיו ואישיותו פרחו ונתגלו בתקופת שירותו בצבא.

צופר גויס לצה"ל בראשית ינואר 1971 והוצב לחיל השריון. לאחר סיום הטירונות השלים סדרת קורסים: מש"ק טנק, תותחן טנק, ומקצועות טנק, ולבסוף השלים קורס מפקדי טנקים. על צופר כמפקד ביחידת שריון מהלכים סיפורים רבים. סיפר עליו גיא המג"ד: "קראנו לו צופר. לא ניסינו להדביק שום כינויים שהם לשמו יוצא הדופן, כנהוג במקרים כאלה. צופר היה בחור שקט, צנוע, ממושמע, שקדן וקפדן. הוא דרש הרבה מחייליו ונתן להם דוגמה אישית. צופר היה מטובי המט"קים שלנו, ובישיבות המ"פים היה הוא נושא למיקוח – מי מהם יזכה בצופר כמט"ק האישי שלו". סיפר עליו מפקדו דודי: "צופר הגיע אלינו צעיר וחסר ניסיון. תוך זמן קצר הפך להיות אחד מעמודי התווך של הפלוגה. היה לו ידע מקצועי רב, חריצות ומסירות שאינן יודעות גבול, ומעל הכל – היה מפקד לדוגמה. החיילים אהבו את צופר ונשמעו לו, אם כי נהג בהם ביד חופשית ונמנע מהטלת עונשים". והוסיף חברו משה: "הצוות של צופר היה הטוב שבפלוגה. צופר היה מפקד מעולה כל כך, שהקצינים נהגו להתייעץ אתו בכל עניין ועניין. אני מכיר מפקדים רבים בצה"ל ולפי דעתי, עם נפילתו של צופר, איבד צה"ל את אחד ממפקדיו המעולים". מלחמת יום הכיפורים מצאה את צופר ביחידתו בקו התעלה. הוא השתתף בקרבות הבלימה נגד המצרים ועל אחד הקרבות סיפר משה: "לאחר שהותקפנו על ידי מטוסים מצריים, התחלנו לרדת בציר הגידי לכיוון התעלה כשצופר, בנוסף לתפקידו כרס"פ, שימש גם כמפקד מחלקה. צופר שמר על השקט האופייני לו. הוא נע לאיטו וביסודיות טיפוסית השמיד כלי אויב רבים. היה מקרה שהשארנו אחרינו שני טנקים של האויב והמשכנו בדהירתנו קדימה. כשהסתכלתי אחורה ראיתי שצופר נעצר, זרק רימוני יד והעלה את

רכב האויב באש. כשצעקתי לו בקשר: "אחד, כאן משנה, עבודה יפה, עבור", לא ענה לי. כרגיל אהב לעשות הכל בשקט. בהמשך הקרבות ניהל צופר את מהלך הפלוגה כולה". ביום י"א בתשרי תשל"ד (7.10.1973), קבלה הפלוגה פקודה להיכנס למעוז "ליטוף" שבגזרה הדרומית של התעלה. צופר, שהיה היחיד שהכיר את השטח, הוביל את יחידתו. תוך כדי התקדמות לעבר המעוז, פגע טיל בטנק שלו וצופר נפל. השאיר אחריו אב ואם, שתי אחיות ואח. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בעין־חרוד. לאחר נופלו הועלה לדרגת רב־סמל.

במכתב תנחומים למשפחה כתב שר הביטחון דאז משה דיין: "צופר היה חייל מסור וחבר מצוין. הוא היה אהוב על כל מי שהכירו".

לזכרו הוציאה המשפחה לאור חוברת ובה דברי חברים על דמותו.

זהבי, שמעון

שמעון, בן יהודית ושמעון, נולד ביום י"א באדר ב' תש"ח (22.3.1948) בצנעא שבתימן ועלה לארץ בהיותו בן שנה. הוא למד בבית־הספר "יסודי־התורה" בקרית אונו, בישיבת "מרום ציון" בירושלים, בתיכון עירוני ערב בבני־ברק ובישיבת "השרון" ברמת השרון. שמעון היה תלמיד חרוץ ושקדן ואוהב לימודים וספר. בכל מוסדות החינוך שלמד בהם – תורניים וכלליים – היו הישגיו מצוינים, גם בלימודי חול וגם בלימודי קודש. בצעירותו היה פעיל בתנועת "בני עקיבא" בקרית אונו ונודע שם בכישרון הארגון שלו בתחומי פעולה שונים. הוא היה ירא־שמים ושומר מצוות, צנוע ושקט ועם זאת מעורב עם הבריות. אהוד מאוד היה על חבריו ועל ידידיו, בזכות תכונותיו ומעלותיו הטובות ונכונותו לעזור לכל אדם, בעצה ובמעשה.

שמעון גויס לצה"ל במחצית אוגוסט 1967 והוצב לחיל השריון. שקדנותו וכושר הלימוד שלו סייעו לו גם בדרכו בצבא. הוא השלים בהצטיינות כמה וכמה קורסים – קורס סיירי שריון, קורס מש"קי סיור, קורס צלפים וקורס נהיגה. הוא שירת ביחידות־סיור קרביות שונות בתקופת השירות הסדיר (ואחרי כן גם בשירות מילואים) לשביעות רצונם של מפקדיו. בחודש האחרון לשירותו הסדיר נבחר שמעון על־ידי מפקדיו להיות חבר בנבחרת צה"ל לצעדה בהולנד. לשמעון היה זה מעין פרס על המאמץ הרב שהשקיע בשלוש שנות שירותו – פרס לחייל שעשה מלאכתו למופת.

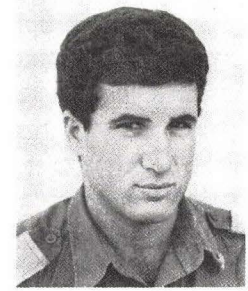
לאחר שהשתחרר עבד שמעון במקומות שונים והתכונן לבחינות הבגרות. בסוף שנת 1972 נשא אישה. לאחר שעבר את הבחינות בהצלחה החל ללמוד כלכלה באוניברסיטת בר־אילן. שמעון היה בעל למופת, עובד חרוץ וסטודנט מעולה. במלחמת יום הכיפורים לחם שמעון במסגרת יחידת סיור, שפעלה בגזרה המרכזית של תעלת סואץ, בקרבות הבלימה נגד המצרים. בקרב שהתחולל ביום ט"ז תשרי תשל"ד (12.10.1973) באזור "החווה הסינית" נפגע שמעון ונהרג מפגיעת טיל

בנגמ"ש שעליו פיקד. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בהר־הרצל. השאיר אחריו אישה, הורים ושלושה אחים. לאחר נופלו הוענקה לו דרגת סמל.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה כתב מפקדו, כי שלוותו המופלאה של שמעון אמצה את ידי חבריו ליחידה גם ברגעים הקשים ביותר בקרב. כן כתב, כי שמעון היה חייל מסור וחבר מצוין, אהוד על מפקדיו ועל חבריו לנשק.

הוריו תרמו לזכרו ספר תורה לבית־הכנסת בקרית אונו.

זהר, גלעד

גלעד, בן צביה ויצחק, נולד ביום י"ג באב תש"ט (8.7.1949) בקיבוץ חצור. למד בבית הספר היסודי ובבית הספר התיכון בקיבוצו. היה תלמיד שקדן וחרוץ וזכה לציונים מעולים בכל מקצועות הלימודים. לדברי מחנכיו היה נער חברותי, שקט וממושמע וגילה גישה רצינית לחיים. חבריו מציינים כי קרנה ממנו אהבת חיים ואדם ותמיד היה נכון לסייע לזולת בעצה או במעשה. מגיל צעיר התעניין במוסיקה. למד לנגן במפוחית פה, בחלילית ובאקורדיאון ולאחר מכן השתלם בנגינה על אורגן חשמלי ופסנתר. גלעד היה חבר בתנועת "השומר הצעיר" וכשנה לפני גיוסו לצה"ל עסק בהדרכת נוער בקן התנועה באשדוד.

גלעד גויס לצה"ל בראשית יולי 1968 והוצב לחיל השריון. לאחר הטירונות השתלם בקורס מפקדי כיתות ובקורס צניחה. כיוון שהרגיש כי בכוחו לתרום יותר לצה"ל ביקש להישלח לקורס קצינים. גלעד עבר את המבדקים בציונים טובים וסיים את הקורס בהצלחה. הוא מונה לקצין מבצעים של יחידת שריון ולאחר מכן שימש בתפקיד מפקד מחלקה. היה חייל ומפקד ומעולה. מפקדיו מציינים כי היה אחראי ומסור לתפקידו ושימש דוגמה לחבריו ליחידה ולפקודיו במזגו הטוב, בסבילותו ובדייקנותו במילוי ההוראות שהוטלו עליו. גלעד היה מסור ודואג לחייליו. לא הקפיד על גינוני משמעת אך דרש ביצוע מלא של הוראותיו. במהלך השירות בצה"ל השתדל שלא להדאיג את הוריו. הרבה לבקר בבית ולא סיפר על השגיו, מתוך צניעות. מעולם לא התלונן על קשיים ואף נהג לחזור ולציין כי הוא אוהב את החיים במסגרת הצבא.

באמצע שנת 1971 השתחרר גלעד מצה"ל וחזר לקבוצו. עבד שנתיים במשק ולאחר מכן החל ללמוד באקדמיה למוסיקה ברמת אביב. כשפרצה מלחמת יום הכיפורים הצטרף לאנשי יחידתו ולחם באזור רמת הגולן. ביום כ"ג בתשרי תשל"ד (19.10.1973), בצאתו לחלץ טנק תועה, נקלע להפגזה ונהרג. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בקיבוץ חצור.

הוריו הוציאו לאור חוברת לזכרו ובה דברי חברים לדמותו ומכתבים ששלח מן הצבא.

זוארץ, יצחק

יצחק, בן ג׳וליה ורחמים, נולד בשנת תשי״ג (1953) בעיר בנגאזי אשר בלוב. הוא למד בבית הספר היסודי ״איסטיטוטו לה סאלה״ שבעיר הולדתו וב־1967 סיים בהצלחה שמונה שנות לימוד. באותה שנה, בהיותו כבן ארבע־עשרה, עלה יחד עם משפחתו ארצה. המשפחה בחרה להתיישב בנתניה ושם המשיך יצחק את לימודיו בבית הספר המקצועי ״אורט״ במגמה למכניקה. מיד עם הגיעה לארץ, נתקלה המשפחה בקשיים כלכליים רבים. למרות שהאב מצא מיד עבודה בבית החרושת ״פיברגלס״ באזור התעשיה בנתניה, לא הספיק שכרו כדי פרנסת המשפחה ברוכת הילדים. אבל קשיי הפרנסה לא הרתיעו את ההורים והם דאגו להקנות לילדים השכלה טובה. מגיל צעיר, למד יצחק להעריך את הלימודים ואת ההשכלה. הוא הבין שרק אדם אשר רכש לו מקצוע נדרש עתידו מובטח לו. יצחק היה ער למצבה הקשה של משפחתו אשר למרות תמיכתה של הסוכנות לא הצליחה תמיד ״לגמור״ את החודש. במשך הזמן נשא אחיו אלי אישה והזוג הצעיר המשיך להתגורר עם המשפחה והגדיל עוד יותר את הנטל. אמנם שני בני הזוג עבדו, אך כל משכורתם הוקדשה לתשלום החובות. שאר אחיו ואחיותיו של יצחק היו בגיל חובה, וכך הרגיש הוא שעליו מוטלת האחריות לעזור להוריו לקיים את המשפחה. ואכן הקפיד יצחק לנצל כל חופשה וכל רגע פנוי שהיה לו מלימודיו כדי לעבוד ולהרוויח. את כל משכורתו להוציא סכום פעוט, שהותיר אצלו כדמי כיס, מסר לאביו. באופן כזה הצליחה המשפחה להחזיק מעמד. מבלי להזדקק לחסדי משרד הסעד. בעבודתו זו במטרה לעזור למשפחה התמיד יצחק עד למועד גיוסו לצה״ל.

יצחק גויס לצה״ל בתחילת פברואר 1971 והוצב לחיל השריון. לאחר הטירונות, אותה סיים בהצלחה המשיך את אימוניו בקורס יסוד של חיל השריון והשתלם כתותחן טנק. למרות הפצרות אביו, לא הסכים יצחק לבקש דחיית שירות. הוא היה נחוש בהחלטתו לתרום את חלקו בהגנת הארץ. יצחק הצליח להשתלב במהירות במסגרת הצבאית. בתום הקורסים נשלח לאחת מיחידות השדה של החיל ועד מהרה הכירו אותו כחייל מעולה המבצע את תפקידיו בדייקנות ובמהימנות. הוא גם זכה להתחבב על חבריו לנשק בזכות הליכותיו הנעימות ואופיו הטוב. רק לקראת אמצע שרותו, נעתר להפצרות ההורים והגיש בקשה לחופשה מיוחדת כדי לעזור להורים לשלם חלק מחובותיהם. בתום החופשה חזר לגדוד והמשיך לשרת באמונה. מפקדיו העריכו אותו מאד כאדם וכחיל כאחד ועל כן זכה יצחק להגיע עד מהרה לדרגת סמל, שהיא דרגה אשר רק הטובים בחיילים בגדוד קרבי מגיעים אליה במשך שרות החובה שלהם. במלחמת יום הכיפורים השתתף יצחק בקרבות הבלימה הקשים שנהלו כוחותינו ברמת הגולן. ביום י״א בתשרי תשל״ד (7.10.1973) נפגע יצחק בפגיעה ישירה בראשו בשעת הפגזה ונהרג. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין הצבאי בנתניה. השאיר אחריו הורים, אחים ואחיות. לאחר נופלו הועלה לדרגת סמל־ראשון.

הוריו הנציחו את זכרו של יצחק בספר תורה אותו רכשו עבור בית הכנסת שבשכונתם בנתניה.

זומר, ארנון

ארנון, בן שרה ומנחם, נולד ביום ד' בתמוז תש"ט (1.6.1949) ביפו. הוא למד בבית־הספר היסודי "גורדון" בבת־ים ובבית־הספר התיכון "טכניקום" בגבעתיים. אחרי־כן סיים את לימודיו בבית הספר התיכון "פוליטכניקום" בתל אביב. ארנון היה תלמיד טוב וחרוץ ומגיל צעיר התגלה אצלו כישרון לציור. לאחר שגמר את לימודיו בבית־הספר היסודי נבחן ונשלח ללמוד במגמה לגרפיקה. כשהיה בן שש־עשרה השתתף בתחרות לעיצוב בול דואר, לרגל יום־העצמאות השמונה־עשר של המדינה. בד בבד עם הלימודים השתלם בעבודה מעשית אצל גרפיקאי. הוא היה עובד ותלמיד אחראי ורציני. מחנכיו ציינו כי היה נער חברותי, ישר ונכון תמיד לעזור לזולת. להוריו היה בן נאמן ומסור, שאהב את משפחתו ודאג לה.

ארנון גויס לצה"ל בראשית פברואר 1968 והוצב לחיל השריון. לאחר סיום הטירונות עבר הכשרה ושימש בתפקיד נהג טנק באחת מיחידות השריון בדרום. ברבות הימים נשלח לקורס מפקדי־טנקים והשלים אותו בהצלחה. אחרי כן שירת בתפקיד מפקד־טנק עד תום שירות החובה. הוא היה חיל אחראי ומסור לתפקידו, וביחידות ששירת בהן קנה לו ידידים רבים אשר חיבבוהו בשל מזגו הנוח. גם בתקופת השירות בצה"ל המשיך לצייר וליצור עבודות בגרפיקה.

לאחר שהשתחרר משירות החובה החל לעבוד כגרפיקאי עצמאי. הוא עסק בעבודות הנפשה, תכנן עטיפות לספרים, צייר קריקטורות ואף תכנן משחקים לילדים. הוא שאף לנסוע לאנגליה כדי להשתלם שם במכון אקדמי ללימודי הגרפיקה. כשהיה בן עשרים־ושתיים נשא ארנון לאישה את חברתו ענת. במלחמת יום־הכיפורים השתתף ארנון כמפקד טנק בקרבות הבלימה וההבקעה נגד הסורים ברמת הגולן. בקרב שריון שהתחולל ביום י"ב בתשרי תשל"ד (8.10.1973) באזור חושניה, נפגע הטנק שלו והוא נהרג. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין הצבאי בקרית־שאול. השאיר אחריו אישה, הורים ואחות. לאחר נופלו הועלה לדרגת רב־סמל.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה כתב מפקדו: "ארנון ז"ל שירת ביחידתנו כמפקד צוות־טנק. אישיותו וסגולותיו המיוחדות כמפקד, אשר נתגלו במשך ימי הלחימה, עשאוהו דמות משרה ביטחון ואהודה על מפקדיו ועל חייליו כאחד. אבד לנו רע ולוחם עשוי ללא חת".

זוננה, משה

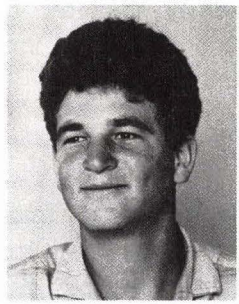

משה, בן פולה ושאול, נולד בשנת תשי"ד (1954) בחלב שבסוריה ועלה ארצה עם משפחתו באוגוסט 1962. הוא החל את לימודיו בבית־ספר יסודי בעיר הולדתו ואחרי שמשפחתו עלתה ארצה והשתקעה בכפר־סבא, למד בבית־הספר היסודי "רמז". משה היה מודע לצרכיה של משפחתו מרובת הנפשות, שנתקלה בקשיי קליטה והסתגלות לארץ החדשה. לכן, אחרי שסיים את לימודיו יצא לעבוד כדי לסייע בפרנסת המשפחה. הוא מסר לבני הבית את כל משכורתו ובכך סייע להוריו ולאחיו לשפר את מצבם הכלכלי. הוא התגלה כנער בוגר, אחראי ועצמאי בכל מעשיו, שניחן בפקחות רבה ושיקול־דעת רציני ובוגר. תכונות אלו סייעו בידו להשתלב בכל עבודה, במלאכת כפיים או במסחר. בזכות תכונותיו התאקלם במהרה בכל חברה חדשה, רכש לו ידידים רבים והחל קונה לו מעמד של אדם העומד ברשות עצמו. משה הקדיש את זמנו הפנוי לעיסוק בספורט ובעיקר השתתף בתחרויות כדורגל. הוא הרבה להאזין למוסיקה ואהב לצאת לטיולים ולסיורים בארץ.

משה גויס לצה"ל בתחילת מאי 1972 והוצב לחיל השריון. לאחר הטירונות הוכשר לשמש נהג טנק והוצב ביחידה של חיל השריון בסיני. בזכות תכונותיו המיוחדות הצליח להתאקלם ביחידה, רכש לו ידידים רבים והיה מקובל על מפקדיו כחייל מסור וממושמע, הממלא את תפקידו בשלמות. בערב יום הכיפורים תשל"ד הגיע לביתו לחופשת החג. כשפרצה המלחמה מיהר להתייצב ביחידתו בסיני והשתתף בקרבות הבלימה וההבקעה נגד המצרים. במכתבים הרבים ששלח להוריו, כדי להסיר חששות מלבם, הביע את בטחונו בנצחון צה"ל ואת אמונתו העזה כי ישוב במהרה לפגוש את משפחתו. ביום ז' בחשון תשל"ד (2.11.1973) ויתר משה על יציאה לחופשה והתנדב לצאת למשימה קרבית מסוכנת. בפעולה זו נפגע ונהרג. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בקרית־שאול. השאיר אחריו הורים, שלושה אחים ושתי אחיות. לאחר נופלו הועלה לדרגת רב־טוראי. נפילתו בקרב נטלה מעם המשפחה את מקור כוחה ואת מפרנסה העיקרי ומנעה את הגשמת התכניות הרבות להתבססות והתפתחות.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה כתב מפקד היחידה: "חברנו משה נפל כאשר פרץ בטנק שלו בשדה מוקשים, כדי להעביר אספקה לכוחותינו. בפעולה זו נפגע בנכם, הוא חברנו, אשר עמד יחד עמנו בקרב הגדול במלחמת יום הכיפורים וחסם בגופו את פריצת שריון האויב באזור האגם המר. הוא שימש לכולנו סמל בנכונותו ובהעזתו".

זורע, יוחנן

יוחנן (יוחיק), בן נעמי ומאיר, נולד ביום ה׳ בחשון תשי״ב (4.11.1951) בחדרה. הוא למד בבית־הספר היסודי ובבית־הספר התיכון במעגן מיכאל. יוחנן היה נער פעלתן, נמרץ ויוצר, ונמנה עם חניכי חטיבת בני הקיבוץ המאוחד. הוא היה נלהב לשיט במפרשיות והדריך בקן צופי־ים בחיפה. הרבה תחביבים היו לו ליוחנן – הוא צייר, בנה מכשירים וכלים ממתכת והתקין דגמי טיסנים ממונעים ודגמי אניות. תחום זה העסיקו עוד בימי לימודיו ונושא עבודת־הגמר שלו היה ״מנועי טילים״. על עבודה זו זכה בפרס ראשון מטעם האגף לחינוך חקלאי של משרד החינוך והתרבות. תמיד חיפש לו דרכי עשייה מקוריות. הוא ביכר ללמוד מתוך ניסיונו שלו ״ולא לצעוד בתלם שחרש מישהו לפניו״. מורתו מספרת עליו: ״הייתה טבועה בו שאיפה להשיג הכל בכוחות עצמו. לא הליכה בדרך הקלה, אלא התמודדות עם הקשה והמעניין. כל גרוטאה הייתה לו גירוי ואובייקט לכושר־יצירה, שקשה למצוא דוגמתו. מזיגה מופלאה ונדירה של חוש ליופי ולדמיון, של הבנה וכושר טכני, של יכולת ביצוע וזריזות ידיים. קשיים וכשלונות מעולם לא ריפו את ידיו״. יוחנן אהב מוסיקה – אהב להאזין ואף לנגן, וכלי הנגינה שלו היה החצוצרה. הוא הרבה לקרוא ובעיקר התעניין בתחום הכלכלה. יוחנן היה חברותי מאוד וקל להתיידד, טוב־לב, עליז ושמח בחלקו. הוא ניחן בחוש־הומור מצוין ואהב מהתלה שאין בה כדי להזיק. בוטח בכוחו היה אך רחק מן ההתנשאות וההתפארות. הוא היה בן מסור להוריו, נאמן ומתחשב. אחיו יונתן, נפל במלחמת ששת הימים.

יוחנן גויס לצה״ל בסוף אוגוסט 1970 והוצב לחיל השריון. לאחר סיום הטירונות ולאחר שנפצע בקורס צניחה, השתלם בקורס מקצועות טנק ״סנטוריון״, שהוענק לו בו ציון גבוה ביותר (99), בקורס למפקדי טנקים ״סנטוריון״, שהיה בו חניך מצטיין, בקורס אג״מי לקצינים, שגם בו הוענק לו ציון גבוה (95) ובקורס לקציני שריון. מפקדיו כתבו עליו בחוות דעתם: ״הוא קצין בעל כושר ופוטנציאל, בעל רצון ללמוד, מסור, אחראי ויסודי״. ופקודו סיפר עליו: ״יוחנן טיפל בכלים כבדמויות אנוש ולא כבמפלצות פלדה. עם כל יחסו הסובלני והאבהי אלינו, הוא תבע מאתנו רבות ולא ויתר לנו אפילו על קוצו של יו״ד. אך הוא חרד יותר מכל, שלא לגרום עוול או לפגוע ברגשות הזולת. ההרכב הזה של אישיותו, כמפקד וכמחנך, השפיע עלינו רבות, גם בנדירותו וגם בעוצמתו״. לאחר שנסתיימה תקופת שירות החובה שלו, שירת זמן קצר בצבא הקבע. כשפרצה מלחמת יום־הכיפורים נשלחה יחידתו לחזית הצפון. ביום י״א בתשרי תשל״ד (7.10.1973), נפל יוחנן בקרב בסינדיאנה שברמת הגולן. טיל פגע פגיעה ישירה בטנק שלו והוא נהרג במקום. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין במעגן מיכאל. השאיר אחריו אב, אם וארבעה אחים. לאחר נופלו הועלה לדרגת סגן.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה כתב מפקדו: ״יוחנן הוכיח את יכולתו האישית והמקצועית בעומדו בגבורה נוכח פני האויב״.

הוריו הוציאו לאור חוברת לזכרו ובה דברים על דמותו, דברי זכרונות, מכתבים,

דברי־שיר ותצלומים. צופי־ים בחיפה השיקו לזכרו סירת מפרשים; לאחר המלחמה הוציא לאור קיבוצו, מעגן מיכאל, עלון ובו דברים על דמותו.

זיביל, יחיאל

יחיאל, בן ויקטוריה ויעקב, נולד ביום י״א באדר תשי״א (10.3.1941), באיזמיר שבתורכיה. בשנת 1944 עלתה המשפחה לארץ וקבעה את מושבה בקיבוץ גבעת־ברנר, שם עברו על יחיאל שנות ילדותו והתבגרותו. הוא למד לימודים יסודיים וגם תיכוניים בבית־הספר של גבעת ברנר. תחילת קליטתו בקיבוץ הייתה קשה, אך כשגדל ולמד את השפה והתרגל לאורח החיים והמחשבה הזרים לו, השתלב בין חברי הקיבוץ כאחד מהם. בבית הספר היה שובב גדול, אך גם רגיש מאוד – לא סבל עלבונות ולעתים קרובות היה מסתגר בדל״ת אמותיו. יחיאל אהב להתעסק בכל מיני בישולים ומרקחת. הוא עשה נסיונות בהפקת בשמים מפרחים, בטיגון פטריות וצ׳יפס, והיה מזמין את החברים לאכול אתו. פעם, כאשר קיבל כמתנה ליום הולדתו זוג מגפיים וכדורסל, מתנות שהיו אז נדירות מאוד, לקח אותן אתו לבית הילדים. ״אני צריך לתרום משהו לחברים שלי״, אמר. ״המגפיים יהיו לרשות כל אלה העובדים ברפת, והכדורסל יהיה בשביל כולנו״. כבר אז אהב את הספורט הזה. יחיאל היה ילד בעל אופי של מבוגר ובעל תחושת אחריות. במיוחד אהב תינוקות וכשנולד אחיו, היה כל כך מאושר עד שכתב ביומנו הפרטי: ״אמי ילדה לי תינוק קטן״. בתינוק ״שלו״ טיפל כאילו היה אביו. לב רך היה לו, תמיד ריחם על החלשים והשתתף בכאבם. כאשר פגש בילד מחברת הנוער שלא היו לו הורים במשק, התחנן לפני אמו שתקבל אותו אצלם כבן בית. האם נעתרה להפצרותיו, וילד זה הפך להיות אח שני ליחיאל. ללימודים לא הקדיש זמן מרובה וזלזל בהישגים ובציונים. לעומת זאת לקח על עצמו אחריות רבה בעבודה במשק בית־הספר, שם עבד כחמש שנים. עם כל רצינותו ותחושת האחריות הטבועה בו, היה גם צד אחר באופיו. כבר מגיל הגן אהב להשתתף במסיבות ובהצגות, והצליח לבטא בהן את נטייתו החזקה לדרמה ולהיתול. משסיים את לימודיו בבית הספר התיכון, יצא עם חבריו למשק לשנת שירות מוקדמת. משם כתב לאמו, שמצא לו חברה נחמדה מאוד והריהו מבקש לקבלה כבת־בית.

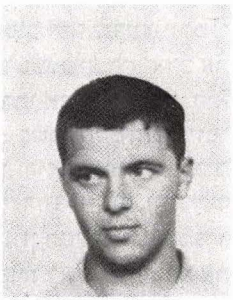
יחיאל גוייס לצה״ל במחצית אוגוסט 1960 והוצב לחיל הרגלים בסיירת ״שקד״. במסגרת שירותו עבר קורס צניחה.

במחצית פברואר 1963 שוחרר יחיאל מהשירות הסדיר. כאיש מילואים שירת במלחמת ששת־הימים בחטיבתו של מוטה גור, ששחררה את ירושלים, ובמלחמת ההתשה שירת בחזית סיני. מיד לאחר ששוחרר, חזר יחיאל למשק, נשא לאשה את חוה חברתו וברבות הימים נולדו לזוג ארבעה ילדים: חגית הבכורה, ולאחריה אסנת, נמרוד והדס. האחרונים נולדו ברגבה ואילו הבנות הבכירות נולדו בגבעת־ברנר. יחיאל היה אבא משוגע, נזכרים חבריו. כשנולדה בתו הראשונה, לא היה מאושר

ממנו. אז התגלתה מסירותו ודאגתו, לא רק כבן וכאח אלא גם כאב. הוא היה מטפל בילדה, מחליף את חיתוליה ומאכיל אותה. כל ילד נוסף שנולד זכה באותה שמחה ראשונה, באותה תשומת לב. תמונה אופיינית הייתה מראהו של יחיאל, כמו הרקולס, נושא ערימת ילדים על כתפיו ונערץ על ידם. כי "יחיאל חזק... יחיאל מצחיק... עם יחיאל אפשר להשתובב כמו שצריך". בשנת 1966 עברה המשפחה למושב השיתופי רגבה. שם עבד במפעל הרהיטים. ביעילות ידע לארגן את עבודתו, ידע לדרוש וגם לקבל ועשה מלאכתו בצורה עניינית ושקטה. יחסו לעובדים במפעל היה הוגן ואדיב. כדי לשפר את ידיעותיו המקצועיות בניהול וייעול, השתתף בקורס של המכון לפריון עבודה בלימודי ערב. מלבד עבודתו השוטפת, תרם רבות לוועדת התרבות של המושב. בזכות כישרון המשחק שלו, רעיונותיו המקוריים ומטענו התרבותי, התקבלו הצעותיו והערותיו תמיד בכובד ראש. כשחקן היה בעל חוש הומור קולע ועדין, אך לא פוגע. היה לו חוש הבחנה דק וביקורתי. הוא לא רק שיחק, אלא נטל גם חלק בבניית התוכנית. מעולם לא כפה את דעתו על אחרים. כאשר נתקל בהתנגדות עקשנית, נהג לסגת ולוותר. לא הייתה בו קשיחות וקנאות להשגת מטרותיו, אך יחד עם זאת הצטיין בנאמנות לצוות, לתפקיד ולמשימה. למלחמת יום הכיפורים יצא יחיאל חולה. כמובן יכול היה להשתחרר מקרב של ממש. אך רעיון כזה לא עלה כלל בדעתו. כאיש סיירת הצנחנים הצטרף לאוגדתו של אריאל שרון. ביום כ' בתשרי תשל"ד (16.10.1973), בליל הפריצה אל מעבר לתעלה, נשלחה הסיירת לכבוש את צומת "טרטור־לקסיקון", שליד "החווה הסינית". בקרב הקשה נפגע הזחל"ם של יחיאל, שהיה בפיקודו של גדעון הלוי, והוא נפל. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין של מושב רגבה. השאיר אחריו אישה, שלוש בנות ובן, אב, אם, אחות ואח. לאחר נופלו הועלה לדרגת סמל.

לזכרו הוציא מושב רגבה לאור חוברת ובה דברי חברים על דמותו וקטעים ממכתביו.

זיגלשטיין, ישראל־גרשון

ישראל־גרשון (איזידור־שוי), בן פרידה ויצחק (איזק), מניצולי השואה, נולד ביום י"ט בחשון תש"ז (13.11.1946) בנאסאוד שברומניה, ועלה ארצה עם משפחתו בשנת 1963. תחילה למד בעיר הולדתו, וכשהתיישבה המשפחה בירושלים, למד באולפן, בבית־הספר "מעלה". ישראל היה תלמיד מצטיין, שאהב ללמוד, לקרוא, להעמיק ולהבין את אשר קרא. את האהבה העזה ללמידה ולרכישת ידע ניסה גם להקנות לזולתו. בבית־הספר בעיר הולדתו היה תלמיד מצטיין, וזכה במקום הראשון בתחרויות האזוריות במתימטיקה ובאולימפיאדה של ידע בהיסטוריה. למן ימיו הראשונים בארץ התמסר ללימודי העברית ולאחר חמישה חודשים שלט היטב בשפה.

מנהל האולפן כתב עליו: "ישראל היה בחור מוכשר מאוד, בעל 'ראש פתוח' ורצון כביר ללימודים. הוא חי את החיים בעוצמה בלתי־רגילה. הוא היה עמוד התווך של החברה באולפן ובכל מסיבה, בכל אירוע, בלט בכושרו לרכז סביבו את כולם". ומנהל בית־הספר העיד על כשרונותיו המעולים ועל אופיו הטוב: "הוא היה נוח למוריו, עליז ושמח מטבעו והסביר פנים לכל אדם. כולנו ידענו שעתיד ישראל לעשות חיל במדע, וכי יוכיח, שהוא פרי הילולים של החינוך שקיבל בביתו, וכי בהבנתו המהירה והעמוקה יהיה לאחד הסטודנטים הטובים ביותר בתחום המדעים המדויקים. ואמנם לא נתאכזבנו. ישראל, בעל האופי החזק, לא הלך שולל אחר רוח הזמן ונשאר נאמן למסורת בית הוריו, עד שדת ומדע נתאחדו בו איחוד הרמוני".

ישראל גויס לצה"ל בתחילת ספטמבר 1965 וחצב לחיל השריון. לאחר הטירונות השתלם בקורס מקצועות טנק "סנטוריון", בקורס מפקדי טנקים, בקורס קצינים ובקורס קציני שריון. הוא היה קצין טוב ומילא את תפקידיו ביעילות ובהצלחה מרובה. מפקדיו כתבו עליו בחוות דעתם: "יש בו יכולת שליטה על אנשיו, יחס מסור ואחראי לפקודיו. יש לו כושר הדרכה והסברה, תפיסה טקטית טובה וכושר התמצאות. הוא ממושמע מאוד ונאמן, שקט, בעל רצון ובעל תושייה. קצין נמרץ, אמיץ, נכון לקרב ובעל שיקול דעת רב". מעודו לא התאונן על חיי הצבא הקשים. גם כשיצא לסיורים המעייפים ידע להפיג את עייפותו בהתבוננות בנופים שסביבו – בטבע, בחי ובדומם. בייחוד אהב את הניווטים בלילות החשוכים. על חלקו במלחמה בשנת 1967 הוענק לו אות "מלחמת ששת הימים". פעמים אחדות, במרוצת שירותו הסדיר, נדחה שירותו כדי לאפשר לו ללמוד באוניברסיטה.

אחרי השחרור משירות סדיר המשיך ישראל־גרשון בלימודיו באוניברסיטה העברית, בחוגים למתימטיקה ולפיסיקה, וקיבל תואר מוסמך בפיסיקה. על ימי לימודיו באוניברסיטה מספרים מוריו: "הייתה לו אישיות מקרינה טוב־לב, דבקות במשימה חדשה והעדר מתמיה של נכונות להתפשר לנוכח קשיים. ישראל סירב להכיר במגבלות של זמן או של כושר ביצוע. הייתה לו נכונות, ללא סייג, לעזור לחברים בעבודה". ישראל היה אדם שליו מטבעו, נוח לבריות, בעל לב חם ואדיב ורחש אמון לכל אדם. היה בו יושר אינטלקטואלי. הוא לא אהב להעמיד פני־יודע, אלא בחן כל בעיה שנתקל בה עד תומה, וכל שעשה ביקש לעשותו בשלמות. אף שהצליח תמיד במעשי ידיו לא גבה לבו ולא התרברב. חבר טוב היה לידידיו ותמיד נמצאה לו שעה של פנאי לכל מי שביקש להסתייע בו בעצה או במעשה. הוא אהב את הדר הטבע ואת נופיה של ירושלים. בשנת 1969 נשא את חברתו אילנה לאישה. הוא אהב מאוד את בני משפחתו והרבה לשחק ולטייל עם בנו אלון. כשפרצה מלחמת יום־הכיפורים גויס ישראל ונשלח עם יחידתו לחזית ברמת הגולן. הוא השתתף בקרבות הבלימה העקובים מדם נגד הסורים, וביום י"ד בתשרי תשל"ד (10.10.1973), ליד תל־פארס, נפגע מרסיס של פגז ונהרג במקום. לעת לילה, בחניון הגדוד קיבץ המג"ד את אנשיו ואמר עליו דברי הספד: "את פניו לא ראיתי ואת קולו לא שמעתי, אך את כל הוראותי מילא בשלמות ובמסירות, מעל ומעבר למצופה. יהי זכרו ברוך". הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בהר־הרצל בירושלים. השאיר אחריו אישה ובן, אב, אם ואחות. בנו השני, שנולד לאחר שנפל, נושא את שמו איל־ישראל.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה כתב מפקדו: "בנפול ישראל ז"ל, איבדתם בן

משפחה אהוב, ואנחנו, חבריו ליחידה, איבדנו חבר יקר ומסור. בחרפו את נפשו למות העניק לעם את החיים ולישראל את זכות הקיום".

משפחתו הוציאה לאור חוברת לזכרו ובה דברים על דמותו, זיכרונות, מכתבים, דברי שיר ותצלומים; ראשי המחלקה לפיסיקה באוניברסיטה העברית כתבו לבני המשפחה השכולים: "הוא היה אהוד מאוד על כל מדריכיו כאחד. מדריכיו התפעלו מרמת עבודתו המדעית ומגישתו האישית לכל הסובבים אותו. תמיד היה מוכן לעזור, מבלי שים לב לזמן ולמאמץ הנדרש. תלמידיו העידו עליו שהוא מורה מעולה. הוא נראה לכולם כמדען מבטיח, שיוכל לתרום רבות בשטח המחקר וההוראה וחבל, חבל שדרכו נגדעה בראשיתה".

זיו (זלוסצר), חיים

חיים, בן אולגה ואברהם, נולד ביום ו' בתמוז תש"ב (21.6.1942) במושב בית־שערים. הוא למד שם בבית־הספר היסודי ואחרי שעברה המשפחה להתגורר במגדל העמק המשיך חיים את לימודיו בבית־הספר התיכון־חקלאי על שם חנה מייזל, בנהלל. חיים נולד כבן האמצעי במשפחה בת חמש נפשות. הוא היה ילד תמיר, רזה ומלא מרץ ופעלתנות. כנער הקדיש עניין רב למשק של ההורים ואהב מאוד את השדות, את בעלי החיים ואת העבודה אתם. בכל יום, מיד לאחר תום הלימודים, מיהר אל השדות לעזור בעבודה, כדי לקיים את המשק ולפתח אותו. חיימ'קה, כפי שכינוהו באהבה בני ביתו וידידיו, היה צעיר עליז, מלא שמחת חיים ואהבת הזולת. חבריו זוכרים אותו תמיד מחייך ותמיד במצב־רוח טוב. הוא היה פעיל בתנועת הנוער העובד והלומד ואחרי־כן החל משתתף בקביעות ובעקביות בפעולות הגדנ"ע. כיוון שניחן בגוף מוצק וחסון, היה בין המצטיינים בתחרויות הכושר השונות, שהתקיימו במסגרת הפעילות השוטפת במועדון הגדנ"ע. שם נפגש בפעם הראשונה במשהו מחיי הצבא, שעתידים היו להיות חייו שלו. הוא אהב את המסגרת הכמו־צבאית והעריך את העקרונות של קדושת חיי האדם וטוהר הנשק העברי, אשר החל קונה בפעולות התיאורטיות. ואכן, ככל שהלך וקרב מועד גיוסו לצה"ל ובעיקר בגלל השפעתו של שלמה שכטר, חברה של אחותו מרים, התברר לו יותר ויותר שעתידו יהיה בצה"ל, בין חובשי הכומתות השחורות. אולי אופייני מכל לסיפור חייו ומותו של חיימ'קה, זיכרון של אמו מימי ילדותו המוקדמים: בהתקפת מטוסים מצריים על שדה התעופה ברמת דוד, בזמן מלחמת השחרור, היה חיימקה היחיד בין כל הילדים שסירב למצוא מחסה. "אני מוכרח לראות אם אלה המטוסים שלנו" אמר.

חיים התגייס לצה"ל בסוף אוקטובר 1960 והוצב לחיל השריון. לאחר הטירונות ולאחר שסיים בהצלחה קורס מקצועות־שריון, נשלח לקורס מפקדי־טנקים, שגם אותו סיים בהצלחה מלאה. לאחר תקופה קצרה נשלח לקורס קצינים שבסיומו השתלם בקורס קציני שריון. בחוות הדעת התקופתיות, הנהוגות לגבי קצינים, נכתב

שהוא בעל כושר קליטה וכושר לימוד מעולים, שדיווחיו הם דיווחי־אמת, גם כאשר הדבר עלול לפגוע בו, שאינו דבק בפתרונות "תפורים מראש", אלא מתאים עצמו תמיד לשינויים ומסוגל לאלתר פתרונות כשהוא נתקל בבעיות פתאומיות. מעל לכל, תמיד דווחו עליו מפקדים, שהוא "חי" את המצב ביחידתו, שהוא רגיש ומרגיש את האנשים ביחידתו, פקודים ומפקדים כאחד. עם המלצות כאלה, אין להתפלא על הקידום המהיר, שזכה לו לאחר שהתנדב לשרת בצבא הקבע, בתום שירותו הסדיר. בזה אחר זה מילא תפקידים אחראים ומלאי אתגרים, וביניהם מדריך בקורס קציני־שריון, קצין־מבצעים גדודי, מפקד־פלוגה, סגן מפקד־גדוד ומדריך בקורס מפקדי פלוגות. בתקופה זו עוד הספיק גם לסיים את הכשרתו בבית הספר לפיקוד ולמטה, שהוא בית הספר הגבוה ביותר בצה"ל. במלחמת יום הכפורים השתתף חיים בקרבות הבלימה הקשים בדרום סיני. הוא יצא למלחמה בתפקיד סגן מפקד־גדוד וכבר בתחילת הקרבות קיבל על עצמו את המינוי של מפקד גדוד. תפקיד זה מילא כוותיק ומנוסה, בשקט בשלווה ובביטחון. דבר לא נעלם מעיניו, תדרך כל מפקד, דרש שכל פריט, ולו הקטן ביותר, יסופק לחיילים, למרות התנאים הקשים ולמרות הלחץ הבלתי־פוסק של האויב. חיים הוביל את אנשיו לצדה המערבי של תעלת סואץ. יומיים לפני נפילתו ישבו עמו קצינים אחדים על הטנק שלו וחיים – כפי שספרו – כולו חיוכים, רגוע ובוטח בעצמו, בחיליו ובצה"ל – הראה להם את המפה ובה מהלכי הקרבות האחרונים והשמיע את הערכותיו לגבי המהלכים הבאים. למחרת, ביום 22.10.1973, כשכבש חיים עם שארית הטנקים של הגדוד את "סרז' 72" – הוא הקילומטר ה־101 על כביש קהיר־סואץ – הספיק עוד לומר לחייליו בקול חנוק מהתרגשות: "הרגע ההיסטורי – הבטחתי לכם להגיע לקהיר, את שליש הדרך כבר עשינו..." למחרת, ביום כ"ח בתשרי תשל"ד (23.10.1973) בהיותו בקילומטר ה־101, נפגע הטנק שמתוכו פיקד על גדודו פגיעה ישירה וחיים נהרג במקום. הגדוד, לא המשיך מערבה לקהיר – וחיים מצא את מותו בשליש הדרך לקהיר. חיים הובא למנוחת־עולמים בחלקה הצבאית בבית־העלמין בחיפה. בבית נשארו בנו הפעוט לירן, שטרם מלאה לו שנה ושזה עתה החל ממלמל את המלה "אבא" – אלא שחיים, שהיה כה מאושר וגאה בבנו, לא זכה לשמוע מילה זו מפיו; ואשתו רחל, אשר כל מי שהכיר את הזוג ידע שמערכת יחסים נפלאה כזאת אפשר למצוא רק באגדות ובסיפורים. קוראים, שהאוהבים מתים בשיא פריחת האהבה שלהם. קורה בסיפור – זה חבל, אולם כאן – זו הייתה מציאות נוראה, עולם מלא שחרב. המעגל נסגר. חיים השאיר אחריו גם הורים, אחות ואח צעיר.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה כתב מפקדו הישיר: "הוא הנהיג את הגדוד באומץ לב, בתבונה והעזה, תוך גילוי יחסי־אנוש נדירים, אשר עשוהו מופת בעיני מפקדי הגדוד וחייליו".

זיו (זבישינסקי), רמי

רמי, בן אסתר ויוסף, מניצולי מחנות ההשמדה באירופה, נולד ביום י״ג בחשון תשי״ב (12.11.1951) בנַלֶבְּזִ׳יךְ שבפולין, ועלה ארצה עם משפחתו בנובמבר 1956. הוא למד בבית־הספר היסודי ״שמעוני״ בגבעתיים, שם השתקעה משפחתו. אחרי־כן למד בבית־הספר התיכון־מקצועי ״אורט יד סינגלובסקי״, במגמה של חשמלאות. הוא עמד בבחינות הבגרות במסגרת בית־הספר התיכון ״גורדון״ בתל־אביב. הסתגלותו של רמי לארצו החדשה הייתה מהירה ומושלמת. הוא התאקלם בבית־הספר ובזכות שקידתו וחריצותו היה לתלמיד מצטיין, שהגיע להישגים מעולים בלימודים. הוא רכש ידידים רבים מקרב חבריו לספסל הלימודים, והיה שותף לפעילות חברתית ותרבותית ענפה. מטבעו היה נער שמח בחלקו ואוהב חברה, והיה מקובל על מוריו ואהוד על חבריו ללימודים. רמי היה גם ספורטאי מצטיין, שקד על פיתוח כושרו הגופני ועסק בעיקר בשחייה. בשעות הפנאי הרבה בקריאת ספרי מופת.

רמי גויס לצה״ל בתחילת פברואר 1970 והוצב לחיל השריון. לאחר הטירונות הוכשר לתפקיד נהג טנק ונשלח לשרת בגדוד טנקים בסיני. אחרי תקופת שירות סיים בהצלחה קורס מפקדי טנקים ושב לשרת ביחידת שריון בסיני, כמפקד טנק. הוא היה מפקד אחראי ומסור ואיש מקצוע מעולה, הקפיד על ביצוע מדויק ומושלם של כל המשימות שהוטלו עליו וזכה להערכת מפקדיו ולאהדת חבריו ליחידה.

בסוף ינואר 1973 שוחרר רמי מהשירות הסדיר והוצב ליחידת מילואים של חיל השריון, בדרגת סמל־ראשון. לאחר השחרור יצא לטיול באירופה עם אחדים מחבריו. שלושה חודשים טייל בארצות אירופה, ביקר במקומות חדשים ומעניינים, הכיר אנשים בני עמים שונים והתוודע לתרבויות זרות לו. תקופה זו הייתה בשבילו תקופה שכולה הנאה ואושר, גם בשל החוויות הרבות שהתנסה בהן וגם בשל תחושת החופש והרווחה. רמי התקבל ללימודים בחוג לכלכלה, בפקולטה למדעי החברה של אוניברסיטת תל־אביב ולאחר ששב מסיורו בחו״ל החל מתכונן לתחילת הלימודים. נפילתו בקרב בחודש שבו היה צריך להתחיל את לימודיו, מנעה את הגשמת שאיפותיו, להרבות ידע והשכלה. במלחמת יום הכיפורים שימש רמי מפקד טנק בגדוד סיור, שהשתתף בקרבות הבלימה וההבקעה נגד המצרים בסיני. רמי עבר את השלבים הראשונים והקשים של הלחימה, חדור ביטחון ומאמין בכוחו של צה״ל לגבור על האויב. מתוך המכתבים ששלח להוריו משתקף ביטחונו בסיומה הקרוב של המלחמה בניצחון צה״ל ובשובם המהיר של החיילים לביתם. ביום כ״ו בתשרי תשל״ד (22.10.1973), בקרב שהתחולל באזור איסמעיליה, כשהגדוד שלו מסייע ליחידה של חיל הצנחנים, נפגע הטנק של רמי והוא נהרג. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בקרית־שאול. השאיר אחריו הורים ואחות.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה כתב מפקד היחידה: ״רמי יצא לקרב ביום ה־22 באוקטובר 1973 בגזרה המרכזית, ממערב לתעלת סואץ. מקרב זה לא חזר. מעשיו וכושר התמדתו במלחמה ארוכה זו שמשו לנו, חבריו, מקור לכוח. רמי היה אהוב ומקובל על חבריו ועל מפקדיו״.

זיוביש, יוסף

יוסף, בן בלהה ובן־בצלאל, נולד ביום י״ז בחשון תשי״ג (5.11.1952) בתל־אביב. הוא למד בבית־הספר היסודי ״משה הס״ ובבית־הספר התיכון־עירוני בתל־אביב. בילדותו היה יוסי ילד עקשן, מרדן וכושל בלימודיו. ברבות הימים חל בו שינוי מפתיע והוא סיים את לימודיו בבית־הספר היסודי בהצטיינות ואף התקבל לבית הספר התיכון עירוני ט׳, אשר בו הסלקציה חמורה מאוד בדרך כלל. גם בבית הספר התיכון הצטיין יוסי בלימודים, אך כמעט שנכשל בסיומם, בגלל אסון שניחת על המשפחה. בעת שהתכונן לבחינות הבגרות גסס אביו, חולה הסרטן, בעינויים קשים. בתמיכתה של האם, אשר הבינה שהדיכאון לא ירפא את האב ממחלתו, המשיך יוסי להתכונן לבחינות הבגרות ובכוחות נפש בלתי מצויים ניגש לבחינת הבגרות הראשונה שבוע לאחר פטירתו של האב.

יוסף גויס לצה״ל בראשית פברואר 1971, הוצב לחיל השריון ועבר קורסים רבים, שאת כולם סיים בציונים גבוהים: קורס מש״קי טנק, קורס תותחן טנק, קורס מקצועות טנק וקורס מפקדי טנקים. לקראת סיום שירות החובה שלו נרשם יוסי ללמודי רפואה באוניברסיטת תל־אביב. כמו כן החל לבנות מערכות סטריאופוניות בשעות הפנאי בתקווה שבבוא היום יוכל לממן את לימודיו במכירתן. סיפרה אמו: ״יוסי היה מוכן לחיים. הוא היה מוכשר, יפה־תואר, מלא מרץ ויוזמה. הוא ידע את אשר לפניו. הוא היה נער בן 20 מעוצב ומגובש. הכל היה ברור ומתוכנן לפרטי פרטיו, פרט... למספר שנותיו״. יומיים לפני שפרצה מלחמת יום הכיפורים טלפן יוסי והודיע שלא יגיע בקרוב – כל החופשות בוטלו. במלחמה התגלה יוסי כלוחם עשוי ללא חת. המלחמה בסיני נמשכה במלוא עוזה. יוסי החליף טנק, אך גם זה נפגע בברד הפגזים – נפגע פעם, נפגע פעמיים, שלוש, ארבע וחמש פעמים. יוסי, בקור־רוח עילאי, תיקן את הכלי שלו שוב ושוב והמשיך להילחם – ברמה מקצועית מעולה, בשיקול דעת ובאומץ־לב בלתי רגיל. יוסי, שהיה חניך מצטיין בקורס לצוותי שריון, הוכיח את תורתו הלכה למעשה בשדה הקרב. ביום כ״ו בתשרי תשל״ד (22.10.1973), יום הפסקת האש, נעה יחידתו בעבר המערבי של התעלה, דרומה לפאיד, ואז ספג הטנק של יוסי את פגיעתו השישית, הגורלית, ויוסי נפל. על גבורתו בקרבות ובמיוחד על התנהגותו האמיצה בקרב של יום ה־8 באוקטובר, שבו נפגע הטנק שלו חמש פעמים, הוענק ליוסי ״עיטור העוז״. וזה נוסח תעודת העיטור: ״ביום 8 באוקטובר 1973 ביצע הגדוד, שסמל יוסף זיוביש ז״ל נמנה עמו, התקפת־נגד על האויב ב״מכשיר״. תוך־כדי הסתערות נפגעו 7 טנקים של הגדוד, והכוח התפצל לכוחות־משנה, לרוחב כל היעד. הטנק, שבפיקודו של סמל יוסף זיוביש ז״ל עלה על היעד יחד עם טנק המג״ד. בסוף ההסתערות אבד קשר־העין בין שני הטנקים, אולם סמל יוסף זיוביש ז״ל המשיך בהתקפה, למרות שהטנק שלו נפגע קשה, ובסוף חילץ את אנשי־צוותו ואנשי צוות נוסף, והביאם בשלום לכוחותינו. בהמשך המלחמה נפגע הטנק שלו 5 פעמים נוספות, ובכל־פעם הצליח לתקנו והמשיך להילחם. בפעם

השישית, כשנפגע הטנק, נהרג. במעשיו אלה גילה אומץ־לב, קור־רוח, תושייה ודבקות במשימה". הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין הצבאי בקרית־שאול. לאחר נופלו הועלה לדרגת סמל־ראשון. השאיר אחריו אם ואח.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה כתב מפקדו: "בתקופת היותנו באימונים לא הספקתי להכיר את יוסי היטב, אך קבלתי דו"חות מצוינים ממפקדיו הישירים. במלחמה נזדמן לי לעמוד מקרוב על תכונותיו של זיוביש (כך נקרא ביחידתו) ואני חושב, ובכל הכנות, שנזדמן לי להכיר לוחם בעל שיעור קומה בלתי רגיל. השקט שלו, הרמה המקצועית המעולה, שיקול הדעת הבהיר ועל הכל – אומץ לבו, אלו היו התכונות שנדרשו מלוחם במלחמה קשה זאת, וזיוביש הוכיח שכולן קיימות בו. דמותו וזכרו יעמדו לפנינו תמיד כמופת של לוחם בעל שיעור קומה נדיר, היכול לעמוד בשורה אחת עם גדולי הלוחמים של עם ישראל בכל הדורות".

זיונץ, זאב

זאב, בן סימה ופנחס, נולד ביום כ"ו בתשרי תש"ט (19.10.1949) בלבוב שברוסיה ועלה ארצה עם משפחתו בשנת 1961. בארץ למד בבית־הספר היסודי "הרצל" בהרצליה, ואחרי־כן למד בבית־הספר התיכון "בזק" בירושלים. לבית הוריו של זאב הייתה השפעה מכרעת על עיצוב דמותו. הוא גדל וחונך בבית, ששררה בו אווירה חמה והיו שמורים לו אהבת אם ואב, שדאגו לכל מחסורו והקפידו על חינוכו ועל התפתחותו האינטלקטואלית. משחר ילדותו הקנו לו הוריו הרגלים ונימוסים. הוא גדל במשפחה של אנשי רוח, שהקדישו זמן רב לכיוון צעדיו ולבחינת התפתחותו כאדם. זאב ניחן בתפיסה מהירה, בהבנה מעמיקה ובכושר ניתוח. מוריו העידו עליו כי היה בעל רמת־משכל גבוהה, ניחן ביכולת להבחין בין טפל לעיקר, וידע לבחור את הדרך הנכונה ללכת בה. כשהיה בן שבע חלה במחלה קשה, אך, דווקא ברגעי המשבר, כשנותרה תקווה קלושה לחייו, גילה צלילות דעת ובהירות מחשבה, וידע להתייצב מול אמיתות החיים, על כל המשמעויות הנובעות מהן. לאחר שהגיע עם משפחתו ארצה, השתלב בחיי בית־הספר והיה תלמיד מצטיין, שהגיע להישגים מעולים בלימודיו, ובעיקר במקצועות הריאליים. הוא נטל חלק בפעילות חברתית ותרבותית, הרבה לעסוק בספורט והתעניין בצילום. כן השתתף בחוג לתעופה והיה פעיל במועדון־נוער בשכונת מגוריו. חבריו ללימודים תיארוהו כאדם עירני ומלא שמחת־חיים. הוא היה יפה־מראה ובעל קסם־אישי רב. זאב היה איש המעשה ומיעט בדיבורים. הוא הגן בדבקות על דיעותיו ולא נרתע מוויכוחים נוקבים, כשהיה משוכנע בצדקתו. ידידיו, אשר העניקו לו את כינוי החיבה "בובקה", יזכרוהו בשל חביבותו ונכונותו לסייע לכל נזקק. בתקופת לימודיו במדרשה הטכנית הצטיין במיומנות רבה ובכישורים טכניים. בזכות ידיעותיו הרבות והמעמיקות יכול לא־פעם לסייע לאביו, המורה, לבדוק עבודות שהכינו תלמידיו. בבחינת הגמר שרטט ופיתח מכונה המבצעת שבע פעולות. הוא הציג את

שרטוטיו הנאים וזכה לציון מעולה. מוריו העידו כי השרטוטים שהכין הצטיינו בבהירות וביופי לא־מצוי. זאב גדל וחונך באווירה לאומית־ציונית. מהוריו רכש וגם טיפח בעצמו רגשות אהבה עזים לעם ולארץ. אלו היו בראש מעייניו ודאגותיו, והוא היה מוכן להקדיש את כל מאודו כדי לסייע לארצו ולבטחונה. פעמה בו רוח של התנדבות והקרבה עצמית, אשר הדריכה אותו בכל מעשיו, ואשר הביאה ללחימתו המופלאה במלחמת יום הכיפורים, שממנה לא שב.

זאב גויס לצה"ל במחצית מאי 1968 והוצב לחיל השריון. לאחר הטירונות הוכשר לשמש איש צוות־טנק ונשלח לשרת ביחידת שריון ברמת הגולן. הוא שימש שם כתותחן והועלה לדרגת רב־טוראי. הוא היה איש מקצוע מעולה, שריונאי בנפשו וברוחו, חבר מסור לצוות הטנק, ידיד של אמת ורע נאמן. הוא היה מקובל ואהוד על חיילים ומפקדים כאחד. בתקופת השירות הסדיר השתתף בפשיטות שערך צה"ל בלבנון ובסוריה, ונפצע פעמיים בפעולות אלו.

במחצית ספטמבר 1971 שוחרר זאב מהשירות הסדיר והוצב ליחידת מילואים של חיל השריון. ביחידה זו היה נקרא לתקופות של שירות מילואים. לאחר השחרור הצטרף לצוות עובדי התעשייה הצבאית כשרטט. הוא עבד בהתלהבות רבה ותרומתו לעבודה הייתה מכרעת. במסגרת עבודתו בתעשייה הצבאית השתתף בתכנונם ובביצועם של מספר פרויקטים, שנועדו להגביר את כושר עמידתה ובטחונה של המדינה. במסגרת זו הייתה תרומתו של זאב חיונית ורבת משמעות, וחלק מהעבודות שהכין כבר הוצאו אל הפועל. חבריו לעבודה העידו כי "זאב מילא כל תפקיד שהוטל עליו במסירות ובדייקנות, ברוח טובה ותוך שיתוף פעולה מלא עם חבריו. תמיד הכניס גישה חדשה ומצב רוח מרומם, אווירת נעורים ואופטימיות בפעולת הצוות. הוא היה בעל אינטליגנציה גבוהה, טוב ומסור לעבודה ולצוות העובדים". במלחמת יום הכיפורים השתתפה יחידתו בקרבות הבלימה וההבקעה נגד הסורים ברמת הגולן. במשך שישה־עשר ימים לחם זאב בקרבות עזים וקשים, בהם סבלו כוחותינו אבדות רבות. בתקופה זו הספיק להחליף שישה טנקים עד אשר מצא את מותו. שני הטנקים הראשונים שלו נפגעו וזאב נחלץ ומצא טנק שלישי, ובו המשיך את הלחימה. בתוך תקיפת מערך סורי נפגע הטנק השלישי, וזאב נאלץ ללכת מרחק רב כדי למצוא חלפים לתיקונו. משלא נמצאו החלפים המתאימים הצטרף לצוות של טנק אחר והמשיך בלחימה. עד שהטנק נפגע מאש האויב ועלה באש. זאב וחבריו לצוות הכשירו טנק אחר והמשיכו בלחימה עד שנפגעו שוב. אחד הקצינים, שהיה בטנק הבוער, נלכד בלהבות וזאב זינק אל תוך האש כדי להצילו ולהעבירו לטיפול רפואי. אומץ־לב ודבקות בלתי מתפשרת במטרה אפיינו את לחימתו של זאב בקרבות אלה. הוא שימש דוגמא ומופת לחבריו ליחידה, בהעזתו ובנכונותו להתייצב אל מול האויב, למרות הקשיים והפגיעות המרובות. בזכות לחימה זאת הצליחה היחידה לבלום את כוחות השריון הסורי בגזרתה ואף להעביר את המלחמה לשטח האויב. ביום כ"ו בתשרי תשל"ד (22.10.1973), היום האחרון לקרבות, נפגע זאב ונהרג בקרב נגד כוחות שריון של האויב, בטנק הששי במספר שהחליף מאז תחילת הקרבות. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין הצבאי בקרית־שאול. השאיר אחריו הורים ואח. מפקדי היחידה וחבריו לנשק, אשר באו לבקר אצל המשפחה השכולה אחרי המלחמה, ציינו את גבורתו ואת אומץ לבו של זאב. הם אמרו כי הוא היה מופת

לחבריו בתעוזתו ובלחימתו הבלתי נלאית באויב. דבקותו במטרה, נחישות דעתו ונכונות ההקרבה שלו, עודדו והמריצו את הלוחמים האחרים להמשיך במערכה הקשה. אחד מחבריו לנשק, שפגש בו בעת שפונה מן הקרב אל העורף, העיד כי זאב ביקשו להתקשר לביתו ולדרוש בשלום הוריו. גם בזמן הקרבות זכר זאב את הבית, אך הוא עצמו היה עסוק בלחימה ולא התפנה אף לכתיבה.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה כתב נשיא המדינה, פרופ׳ אפרים קציר: ״כאבכם הוא כאב האומה כולה, המבכה מרה את כל אחד מיקיריה, שנפל במערכה. זאב ז״ל נמנה עם הגיבורים, ששילמו בחייהם על הגנתנו, ושמו ייחרת בדברי־הימים של עמנו, הרצופים מאבק על קיומו״; סגן ראש הממשלה, יגאל אלון, כתב: ״זאב יקירכם נפל במלחמת קיום אכזרית, שנכפתה עלינו על־ידי כוחות עוינים״.

הוריו הוציאו לאור חוברת לזכרו ובה דברים על דמותו, מכתבי תנחומים שהתקבלו משר הביטחון, מראש עירית הרצליה, ממוריו ומחבריו לעבודה. אחד מחבריו הקרובים כתב עליו: ״זאב היה מסור, חריף ופיקח מאוד, מלא חכמת חיים, ראשון לכל דבר ומאורע, ׳גבר׳ במלוא מובן המילה״.

המחלקה להנצחת החייל נטעה עץ לזכרו ביער המגינים, יער ״בר־כוכבא״, בירושלים.

ז׳יטומירסקי, יעקב

יעקב, בן חנה ויהודה, נולד ביום י״ח בסיון תש״ז (6.6.1947) בקבוץ עמיר שבגליל העליון. משפחותיהם הענפות של הוריו נספו כליל בשואה, ולכן נקרא שמו יעקב — על שם אבי אמו, שנפל מכדור של נאצי בגטו ורשה. גידולו הביא להוריו מעט ניחומים. כשנה לאחר לידתו פרצה מלחמת השחרור, והוא פונה עם שאר ילדי הגליל העליון לחדרה, שהייתה בטוחה יחסית. הוא למד בבית החינוך על שם א״ד גורדון בתל־אביב, והמשיך בבית־הספר התיכון־מקצועי ״עמל״ בקרית שלום. לשם קבלת תעודת הבגרות למד בבית־הספר התיכון ״אנקורי״ בתל אביב. מילדותו ספג ערכים של יושר לבב, של כבוד והבנה לזולת, של הסתפקות במועט וחיי צנעה. הוא התחנך ברוח חלוצית, ברוח ערכיה של ההתיישבות העובדת. למרות שימי ילדותו ונעוריו עברו עליו בעיר הגדולה, נשאר כל חייו קשור לאדמה, למרחבים ולנוף הפתוח. הוא סלד מהרדיפה אחרי תארים אקדמיים והנאות חומריות. אהבת הארץ והעם הייתה חלק בלתי נפרד מאישיותו, והטביעה את רישומה העמוק באורח חייו ובהתנהגותו. ערכים אלה הכתיבו את דרך חייו. דרכו הובילה אל תנועת ״השומר הצעיר״, ממנה אל הנח״ל ומהנח״ל — לקבוץ נירים, ישוב ספר מול רצועת עזה. בתנועת ״השומר הצעיר״ שימש כמדריך בקן הצפון בתל אביב. התבלט והצטיין במסירותו ובאהבתו לחניכיו. ארגן מחנות בנוף המולדת וטיולים בשבילי הארץ.

יעקב גויס לצה״ל בסוף ספטמבר 1966, והתנדב לנח״ל המוצנח. לאחר הטירונות

עבר קורסים שונים במסגדת הסבה של חיילי הנח"ל לחיל השריון, וביניהם קורס נהגים וקורס צוותי תותחים 20 מ"מ. כעבור זמן עבר קורסים נוספים במסגרת חיל הרגלים. הוא עמד בהצלחה בקורס מפעילי מקלע פלוגתי ובקורס חבלה. לבסוף, לאור הצלחתו בקורס, נקבע לו מקצוע החבלה כמקצוע עיקרי. במלחמת ששת הימים השתתף כחיל סדיר בחזית הדרום.

בתום שירותו הצבאי חזר יעקב לקיבוץ נירים. בעבודתו בשדות המשק מצא מרגוע לנפשו, ובחיי השיתוף התגשמו מאווייו. שם נשא לאישה את אראלה, ושם נולדה בתם דגנית. בנובמבר 1971, בעובדו בשדות המשק, עלה הטרקטור שלו על מוקש, ואך בדרך נס לא נפגע. (על מקרה זה נכתב במוסף השבועי של "מעריב", "ימים ולילות" ביום י"ח בתמוז תשל"ב, 30 ביוני 1972, בעמודים 25–26). במלחמת יום הכיפורים השתתף יעקב בקרבות בסיני, כסייר בסיירת השריון. ב־17 באוקטובר צלח את התעלה עם אוגדתו של האלוף אדן. למחרת, ביום חמישי, שמחת תורה, כ"ב בתשרי תשל"ד (18.10.1973), בהיתקלו במתחם קומנדו מצרי מחופר היטב במחנות אבו סולטאן, נפגע בכדור צלף, בעומדו חשוף בנגמ"ש, מחפה על חבריו במקלע. (על הקרב הזה מסופר בספר "המחדל" בעמ' 233). בן עשרים ושש היה בנופלו. השאיר אחריו אישה ובת, הורים ואחות. הוטמן בבית־הקברות הארעי בבארי. אחר כך, באוגוסט שנת 1974 הועבר לבית־הקברות בקבוץ נירים. באפריל 1976 הועבר, לפי בקשת הוריו, למנוחת־עולמים בבית־הקברות הצבאי בקרית־שאול.

בבית החינוך בתל־אביב חרוט שמו בלוח הזיכרון לחללים מתלמידי בית־הספר; בבית הספר המקצועי על־שם הולץ הוקמה אנדרטה מעשה ידי החניכים לזכר כל הנופלים במערכות ישראל; בקיבוץ נירים הוקם חניון לזכרו בחורשת הזיתים שבמשק.

זילבר, בנימין (ברנרד)

בנימין, בן הניה ומשה, נולד ביום ט' באלול תש"א (1.9.1941) באלדן שברוסיה ועלה ארצה עם משפחתו בשנת תש"י (1950). בארץ למד בבית־הספר היסודי "ראשונים" בבת־ים ואחרי־כן סיים את לימודיו בבית־הספר התיכון־מקצועי "אורט יד סינגלובסקי" בתל־אביב. בנימין היה תלמיד נבון, חרוץ ומוכשר. מחנכיו בבית־הספר זוכרים אותו כנער שובב ומלא שמחת חיים, ומציינים כי יחד עם זה היה אחראי והגיע להישגים מעולים. הוא היה בן נאמן ומסור להוריו ודואג למשפחתו, אהב לעזור לזולת וקנה לו ידידים רבים. עלם תמיר, וחזק היה, בעל שיער בלונדי ועיניים כחולות.

בנימין גויס לצה"ל במחצית ינואר 1960 והוצב לחיל הקשר. לאחר סיום הטירונות השתלם בקורס טכנאי־קשר והוצב באחת מיחידות החיל באזור המרכז. הוא היה חייל אחראי ומסור לתפקידו. מפקדיו מציינים כי שימש דוגמה לחבריו במזגו הטוב ובצייתנותו. בתקופת שירותו בצה"ל השתדל שלא להדאיג את הוריו, הרבה לבקר בבית ונהג לבלות את חופשותיו בחברתם.

במחצית שנת 1962 סיים בנימין את שירות החובה, השתחרר מצה"ל והתקבל לעבודה במכון הוטרינרי בבית־דגן. בשנת 1965 נשא לאישה את חברתו פרידה וברבות הימים נולדו להם שלושה ילדים. במסגרת שירות המילואים שלו השתתף במלחמת ששת הימים ונמנה עם חיילי אוגדתו של האלוף אברהם יפה. לאחר מלחמת ששת הימים החל לעבוד במחלקה לזואולוגיה של אוניברסיטת תל־אביב כטכנאי מעבדה. הוא זכה להערכה רבה על עבודתו ונודע כעובד חרוץ, מסור ואחראי. בנימין היה איש משפחה למופת, אהב את אשתו והרבה לבלות בקרב משפחתו ולשחק עם שלושת ילדיו. היו לו ידידים רבים וכולם זוכרים לטובה את מזגו הנוח ואת אהבת האדם ואהבת החיים שייחדו אותו. כשפרצה מלחמת יום הכיפורים הצטרף אל אנשי יחידתו והוטל עליו תפקיד של קצין־קשר למג"ד. ביום י"ב בתשרי תשל"ד (8.10.1973), נקלע להפגזה באזור גשר פירדאן, ושם נפגע ונהרג. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בקרית־שאול. השאיר אחריו אישה ושלושה ילדים, הורים ואח. לאחר נופלו הועלה לדרגת סמל ראשון.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה כתב מפקדו: "בנכם, בנימין זילבר, היה טכנאי קשר ראשי ביחידת השריון שתחת פיקודי. הכרתיו כטכנאי קשר מעולה, כלוחם אמיץ לב וכמי שהיה מעמודי התווך של מחלקת הקשר של היחידה. הוא התחבב על כולנו, חיילים ומפקדים כאחד. נפילתו הייתה אבדה כבדה ליחידתנו".

זילבר, מרדכי

מרדכי, בן שרה וחיים, נולד ביום ז' באדר תש"ז (27.2.1947) במחנה־מעבר של ניצולי השואה ליד רומא, שאליו הגיעו הוריו לאחר שעברו שבעת מדורי גיהנום. מוטי היה בן שנתיים כשעלה עם הוריו ארצה בתקופת קום המדינה. המשפחה התגוררה ביפו ומוטי סיים את לימודיו היסודיים בבית־הספר "יונה הנביא", ואת לימודיו התיכוניים — בבית הספר התיכון העירוני ז' ביפו. תלמיד מעולה היה, ששום קושי לא עמד למכשול לפניו. הוא אהב את הלימודים, ועתידו נראה בטוח. הוא ימשיך בלימודיו ויגיע לעמדה מכובדת. היה בן נאמן ומסור מאין כמוהו.

מרדכי גויס לצה"ל בתחילת אוגוסט 1966 והוצב לחיל השריון. לאחר סיום הטירונות השלים סדרת קורסים במקצועות השריון לרבות קורס מפקדי טנקים, אחרי־כן הוצב ביחידת שריון ועמה השתתף בקרבות מלחמת ששת הימים. מוטי הוסיף והשלים קורס קציני שריון. מפקדיו גמרו עליו את ההלל וציינוהו כקצין טוב השולט במחלקתו כראוי, יסודי ובעל יזמה. במיוחד ציינו את התעלותו ברגעים קשים בעת התקלויות באזור התעלה בתקופת מלחמת ההתשה.

בתחילת אוגוסט 1968, אחרי שהאריך את שירותו בתנאי קבע בשישה חודשים, שוחרר מוטי מהשירות הסדיר. מיד עם השחרור פנה מוטי להמשך לימודיו. ללא כל קושי התקבל לאוניברסיטת תל־אביב ונרתם ללימודים באותן יסודיות ודבקות שייחדו

אותו. אחרי שהוענק לו התואר הראשון בחשבונאות וכלכלה, החל לעבוד במקצוע ראיית־החשבון וגם ראה בו חיל. הוא היה חובב ספורט, שיחק בטניס ובכדורגל. נהנה מכל יום בחייו וידע גם להנות מכל אשר נקרה על דרכו. בשנת 1972 נשא מוטי את חברתו שושי ובחודש אוגוסט 1973 נולד בכורו אלדר. הכל העריכוהו ואהבוהו, שכן אישיותו קרנה ביטחון ואמונה. ידוע היה שדעתו של מוטי שקולה והכל התחשבו בה. לא עבר יום שלא התקשר עם הוריו, שהיה קשור אליהם בכל נפשו ולא נפלה החלטה, חשובה או פחותה, ללא עצתו השקולה של מוטי. כשפרצה מלחמת יום הכיפורים נקרא להתייצב ביחידתו. הוא נפרד מאשתו ומבנו בן שמונה השבועות והצטרף ליחידה בסיני. ביום י״ג בתשרי תשל״ד (9.10.1973), נפגע הטנק שלו בקרב שהתחולל בגזרה המרכזית בסיני. מוטי נתן הוראה לנטשו והצטרף עם צוותו לטנק אחר. בעודו מפקד על הטנק השני, כשהוא חשוף בצריח, נפגע הטנק ומוטי נהרג. הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין הצבאי בקרית־שאול. השאיר אחריו אישה ובן, הורים ואח. על גבורתו ואומץ לבו בשדה הקרב זכה מוטי בציון־לשבח מטעם מפקד האוגדה וזו לשונו: ״הנני לציין לשבח את 964874 סגן זילבר מרדכי ז״ל על גילוי אומץ־לב, תושייה ודבקות במשימה. להלן תיאור המעשה: – במלחמת יום הכיפורים שימש סגן מרדכי זילבר ז״ל כמפקד מחלקת־טנקים, בקרבות הגזרה המרכזית של תעלת סואץ. ביום 9 באוקטובר 1973, במהלך קרבות הבלימה, נע סגן מרדכי זילבר ז״ל בטנק שלו לשטח שהיה חשוף לאש האויב, במטרה להיטיב לפגוע בטנקי האויב, שהתקדמו לעברו. בהמשך הקרב נפגע הטנק שלו והוא נהרג. במעשיו אלה גילה סגן מרדכי זילבר ז״ל אומץ־לב, תושייה ודבקות במשימה״.

במכתב למשפחה השכולה כתב עליו מפקדו: ״הקצין סגן זילבר מרדכי נפל במערכה בעת מילוי תפקידו בקרב על מעוז ״טלויזיה״ ביום ג׳ י״ג בתשרי תשל״ד, 9 אוקטובר 1973. בעלך סגן מרדכי ז״ל שירת ביחידת שריון ויצא כמפקד מחלקת טנקים לקרב. בעלך גילה אומץ לב, תושייה וקור רוח בקרב הבלימה בגזרה המרכזית בסיני. דמותו של מרדכי תחרט לעד בזכרוננו, חבריו לנשק. בשמי ובשם כל חיילי היחידה הנני מביע את צערנו העמוק והננו משתתפים באבלך. חיילים כבעלך ציוו לנו את החיים״.

דברים לזכרו ראו אור בספר ״לזכרם״, שהוציאה החטיבה לזכר חלליה במלחמת יום הכיפורים.

זילברברג, יונתן

יונתן, בן זהבה וישראל, נולד ביום ט״ו בטבת תשי״ד (21.12.1953) בתל־אביב. את שנות לימודיו הראשונות עשה בבית הספר היסודי ״יהלום״ ברמת־גן. בהיותו בן תשע נאלצה המשפחה לעקור לשווייץ מטעמי בריאות, והתגוררה בצירך. יונתן או יוני – כפי שכינו אותו חבריו – סיים בהצלחה את לימודיו והתערה יפה בחיי הנוער, יהודי ונוצרי כאחד. הוא היה מדריך בתנועת ״איחוד הבונים״, חבר פעיל מאוד במועדון הטניס

"הכוח" ואף זכה באליפות הנוער בטניס. יוני היה נער שקט וצנוע, בעל הליכות נעימות ונאות וחוש הומור מעודן. היה לו חוש צדק מפותח שלא סבל עוול ותמיד היה ער ופעיל למען עשיית צדק. בהגיעו לגיל שמונה עשרה – גיל הגיוס – גברו בו הגעגועים לארץ. כל שידולי הוריו, כי ישלים תחילה את בחינות הבגרות ויתייצב לגיוס אחרי־כן, לא הועילו. תחושת החובה לא נתנה לו מנוח והוא החליט לשוב ארצה ולהתגייס לצה"ל, כמו שאר בני גילו. בארץ התגורר זמנית אצל דודתו בגבעתיים.

יונתן גויס בראשית נובמבר 1971. הוא הוצב לחיל השריון, שם עבר את הקורסים הבאים: קורס מש"ק טנק, קורס תותחן טנק, קורס מפקדי טנק וקורס מקצועות טנק. מספר עליו אשר, חברו ליחידה: "יוני הפך להיות מהר מאוד "אחד משלנו". לא פעם היינו נוהגים לקנטר אותו: "השתגעת? איך נוטשים חיים כל כך טובים כדי להתיישב כבדואי במדבר?", אך יוני היה משוכנע בצדקת דרכו. הוא היה אומר: "בני גילי בארץ תורמים את חלקם ואני אעשה חיים? דבר זה לא ייתכן". במלחמת יום הכיפורים לחם יוני כמש"ק טנק בגזרה המרכזית של סיני. הוא עבר קרבות קשים יחד עם חבריו ולפי דברי אשר חברו, היה גאה מאד בניצחונותיה של היחידה ובטוח בסוף הטוב. ביום י"ח בתשרי תשל"ד (14.10.1973) פגע טיל בטנק של יוני והוא נפל. יוני הובא למנוחות בהר־הרצל. השאיר אחריו אם, אב ואח. לאחר נופלו הועלה לדרגת סמל־ראשון.

במכתב התנחומים למשפחה כתב מפקדו: "בעת קרבות הבלימה השמיד הטנק עליו פיקד יוני, כלי אויב רבים. יוני היה מפקד מעולה, הדבק במשימתו תוך הכרת השליחות אותה מילא".

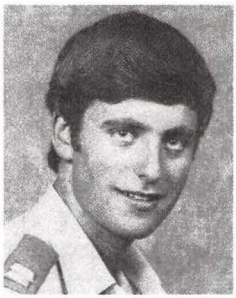
זילברברג, מרדכי

מרדכי, נולד בתל־חנן ביום י"ג בשבט תשט"ו (5.2.1955) להוריו בנימין ודבורה. סיים את לימודיו בבית־הספר היסודי בקריה, למד שנתיים בבית־הספר התיכון "אורט" ועבר לבית־הספר הטכני של חיל־האוויר. עוד בילדותו גילה מוטי כושר מנהיגות מעולה. תמיד ידע להסתדר, תמיד התגבר על כל מצב ולעולם לא דחה פנייה לעזרה של חבר. אומר חברו מגיל הילדות: "לאף אחד לא היה משהו נגד מוטי. כולם אהבו אותו והאמינו בו ומשום כך נשמעו לו. זכור לי שבמסעות השונים מטעם הגדנ"ע, השתדלו רבים להימצא בקרבתו". מוטי, בחור נאה, אתלטי וחובב ספורט מושבע. את כל חייו הקצרים הקדיש לספורט. הוא ניהל פעילות ספורטיבית ענפה כשהדגש הוא על הכדורגל. גישתו לספורט ולאימונים גופניים הייתה ברורה וחד־משמעית. הוא אהב אתגרים פיזיים, שיחק בכדורסל, ערך ריצות קלות והצטיין בכדורגל. תעודות הצטיינות לאין ספור ממלאות את מגרות שולחנו העזוב. מאמניו וחבריו מעלים על נס את כישרונו הספורטיבי, כישרון שנגדע טרם עת. כבר בהיותו בכיתה י"א החליט כי מקומו בצנחנים. לכן עזב את בית־הספר הטכני ובחצי השנה שנותרה לו עד הגיוס, עבד במקצועו כמסגר.

כשהגיעה עת הגיוס לא סיפר להוריו כי מתנדב הוא לצנחנים על מנת שלא לגרום להם דאגה רבה. עקשן היה מוטי. מרגע שגמלה בלבו ההחלטה להתנדב לצנחנים, עשה כל שביכולתו כדי להצליח במשימה. ואכן, ביחידה זו הוכיח את יכולתו הפיזית הרבה ואת אופיו החזק, לשביעות רצונם של מפקדיו והוא עבר את כל האימונים בקלות. כושרו הגופני המעולה, שנרכש בעיסוק הממושך בספורט, איפשר לו אף ליהנות מהם. חבריו ליחידה מזכירים שוב ושוב את טוב לבו ועזרתו לכל נזקק. את המסעות המפרכים של הטירונות מסיים היה תמיד בין הראשונים, עוזר לנחשלים ומעולם אינו מוציא דבר טרוניה מפיו. ביום הרביעי למלחמה כתב להוריו: "אין לכם בינתיים ממה לפחד. אני בריא ושלם". ביום החמישי למלחמה נפל. "הושטתי את ידי לעברו, אך הן נעמדו במקומן; עשיתי הכל רק בשבילו, אך הוא כבר שכח, מזמן!" — כותבת חברתו הממאנת להתנחם. הטופולב, אותו מפציץ כבד, הגיח לפתע פתאום. איש מבין המאות, אשר נמצאו באותה שעת ערב מוקדמת ונעימה בעיבורו של מחנה אבו־רודס לא שמע את קולו בעוד מועד. גוף אימתני, שחור לחלוטין, מרושע וזדוני. הוא הטיל עשר פצצות שחורות, שאותן ספרו החיילים ההמומים, כמוכי שגעון, אחת לאחת. ריח כבד של אבק שרפה, צעקות, להבות אש ויללות מכוניות הכבאים. למחרת הודיעו על עשרה הרוגים. מוטי היה אחד מהם. בן 19 היה במותו. מקום קבורתו בחלקה הצבאית בחיפה.

זילברמן, דוד

דוד (דדי, זילי), בן עדינה ונתן, נולד ביום כ"ה באב תשי"ב (16.8.1952) בחיפה. הוא למד בבית־הספר היסודי "דוד ילין" ואחרי־כן המשיך בלימודיו בבית־הספר הריאלי העברי בחיפה, במגמה הביולוגית. דוד היה תלמיד חרוץ וממושמע, הקפיד על הכנת שיעוריו, היה אהוב על מוריו ומקובל על חבריו. הוא נמנה עם חניכי תנועת הצופים וברבות הימים היה מדריך בקן בחיפה. כמו כן היה חובב ספורט נלהב, הרבה להאזין למוסיקה ובשעות הפנאי שקד על אוסף הבולים שלו. היו בו בדוד, מספר אחד מידידיו, תום־נעורים וטוהר ורצון ברזל להצליח, ולהצליח בשלמות. הייתה בו עקשנות רבה והוא הקפיד למלא כל משימה ואתגר שהציב לעצמו. נמרץ היה מאוד ושופע חיוניות; היה בו ביטחון עצמי אך לא הייתה בו שחצנות. הוא היה קר רוח והתנהגותו שקולה. היה לו חוש הומור והוא אהב להתלוצץ ולהתבדח. בדיחותיו היו שנונות והיה בהן גון של חקיינות. אהבתו לסדר ולניקיון היו לשם דבר בקרב חבריו. הוא נענה לכל בקשה ברצון ועשה כל שנתבקש שלא על מנת לקבל פרס. הוא היה אדיב ומנומס, עדין־נפש ונעים הליכות. הוא היה בן נאמן ומסור להוריו ורחש להם כבוד רב.

דוד גויס לצה"ל בתחילת נובמבר 1970 והתנדב לחיל האוויר. לאחר הטירונות השתלם בקורס צניחה, בקורס ניווט ראשוני ובקורס ניווט בסיסי. מפקדו בטייסת הפנטומים סיפר עליו: "בתחילה לא התבלט במיוחד, אולם תוך תקופה קצרה ביותר החל להתבלט כאדם היודע את אשר לפניו, הן כקצין והן כבעל מקצוע. את החומר

המסובך ואת כל הכרוך בתפעול המבצעי של המטוס הכיר על בוריים. כחודש ימים לפני שפרצה המלחמה עמד בהצלחה רבה במבחן דרג וגילה בקיאות רבה בכל אשר נדרש ממנו" לאחר שסיים את שירות החובה הצטרף לצבא הקבע. כחודש ימים לפני שפרצה מלחמת יום־הכיפורים נשא את חברתו מירב לאישה. כשפרצה מלחמת יום־הכיפורים נשלח להפציץ את הגשרים שנטו המצרים על תעלת סואץ. ביום י"א בתשרי תשל"ד (7.10.1973) נפגע מטוסו מטיל נ"מ בעת התקפת לילה. הוא והטייס ביקשו להנחית את המטוס בשדה תעופה בדרום הארץ ולהצילו, אך בשעת הנחיתה התרסק המטוס והשניים נהרגו. דוד הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בחיפה. השאיר אחריו אישה בהריון, הורים ושני אחים. בנו, שנולד אחר נופלו, נושא את שמו — דוד־יהונתן.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה כתב מפקדו: "דוד נמנה עם הלוחמים הטובים של הטייסת, והיה דוגמה טובה ביותר בדרך התקדמותו כאיש צוות־אוויר, כממלא תפקיד בצוות הקרקע, כחבר וכידיד".

בית־הספר הריאלי העברי בחיפה הוציא לאור ספר לזכר בוגריו שנפלו במלחמה, ודוד בתוכם.

זילברמן, שלום

שלום, בן אסתר וסיני, נולד ביום ה' באלול תשי"ג (16.8.1953) בקרית־אתא. הוא למד בבית־הספר הממלכתי־דתי "יבנה", והמשיך אחרי־כן בבית הספר התיכון־מקצועי "אורט" בקרית־אתא. שלום התבלט בקומתו התמירה, בבלוריתו הזהובה ובעיניו הכחולות. היה בו מרץ בלתי נדלה ובחצר בית־הספר היה המנהיג שאין עליו עוררין. הוא היה סדרן התורנויות, שופט בספורט ומיישב סכסוכים; ואם כי לא היה מהתלמידים המצטיינים, התנחמו הוריו תמיד ש"גאון לא יהיה, אבל יהודי טוב לבטח יהיה". בזכות קומתו התמירה וכושרו הגופני המעולה נהיה אחד משחקני הכדורסל המעולים והיה כוכב נבחרת הכדורסל של קרית־אתא. גם בהצגות ובהופעות השתתף שלום כמתעמל מצטיין. מעולם לא היו לו שונאים, שכן היה שקט, צנוע, טוב־לב וחביב, ובעל חוש הומור נפלא. תמיד היה דמות מרכזית בשיחות חברה והצטיין בחוש הבחנה מיוחד במינו. הוא היה מקור עידוד לחבריו באופטימיות שלו, גם ברגעים הקשים ביותר. אחרי שסיים לימודיו בבית־הספר העממי המשיך ללמוד, כאמור, בבית־הספר התיכון־מקצועי "אורט", שם למד מסגרות וחרטות ואף הוסמך כבעל מקצוע. לפני שגויס לצה"ל נקרא שלום לשיחה אצל הרשות הצבאית והוצע לו להשתלב במקצועו לפי בחירתו. גם נבחרת הכדורסל של כפר־אתא יכלה לאפשר לו שירות בתנאים נוחים, סמוך לבית. שלום הודיע נמרצות, שיש ברצונו להיות חייל קרבי ויהי מה. לא עולה בדעתו להיות "ג'ובניק" הוא ילך לצנחנים או לסיירת.

שלום גויס לצה"ל בתחילת נובמבר 1971 ואחרי שסיים את שלבי האימון הבסיסי

הוצב לסיירת "גולני". ביחידתו הצטיין בכושרו הפיזי וביכולתו הרבה. באפריל 1973 עבר קורס מפקדי כיתות ומיד אחריו השלים קורס מש"קי מרגמות בינוניות. באפריל 1973 עבר קורס מפקדי כיתות ומיד אחריו השלים קורס מש"קי מרגמות בינוניות. שלום היה חבר וידיד לפקודיו, אך בענייני צבא ומבצעים הקפיד הקפדה יתירה וידע גם להיות קשוח כשהיה בכך צורך. הוא היה מש"ק מרגמות מעולה ועל כושרו הגופני הילכו אגדות ביחידה. כשפרצה מלחמת יום הכיפורים היה שלום עם יחידתו ברמת־הגולן והוא מופקד על המרגמה במוצב 105. ביום הכיפורים, י' בתשרי תשל"ד (6.10.1973), בשעה שתיים אחר הצהרים פתחו הסורים בהפגזה כבדה ובהפצצה אווירית. שלום קפץ ורץ אל המרגמה והחל מפגיז את מקורות הירי, כשהוא תובע מטרות ומבקש תיקונים. הוא ירה ללא הרף, באומץ עילאי ובהתמדה. אחרי כל פגז קראו החברים לעברו: "ג'ינג'י, אתה בסדר", והוא הרגיעם – "הכל בסדר". אולם כאשר לא הגיע כל מענה מן העמדה, רצו פקודיו אליה ומצאו אותה הרוסה ואת שלום הרוג. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בחיפה. השאיר אחריו הורים ואחות. לאחר נופלו הועלה לדרגת סמל.

במכתב למשפחה האבלה כתב עליו מפקדו: "בנכם שלום ביצע תפקידו כמש"ק מרגמות בפלוגה מסייעת בגדוד "גדעון", חטיבת "גולני", בצורה מושלמת ומופתית, באומץ לב, במסירות ובנאמנות. היה חייל טוב ואהוד על חבריו ועל מפקדיו... שלום נפגע מרסיס פגז בעמדו על משמרתו מול האויב ותוך הדיפת התקפות הצבא הסורי. הנני מביע את צערי ואת צער הגדוד כולו בנפול בנכם שלום. זכר גבורתו ינון לנצח בדברי ימי עמנו ושמו יהיה חרוט על אדמתה וסלעיה של הארץ הזאת לדור דור".

דברים לזכרו פורסמו בספר "חללי גדוד גדעון". המשפחה קבעה לוח לזכרו בבית־הכנסת.

זילברשטיין, אורי

אורי, בן צפורה ז"ל ואברהם יבדל"א, נולד ביום ה' בסיון תש"ד (11.6.1944) בחיפה. הוא למד בבית הספר היסודי 'גאולה' והמשיך ללמוד בבית־הספר התיכון 'חוגים', שניהם בחיפה. אורי היה נער מלא שמחת־חיים, שבת־צחוק של שובבות עליזה לא משה מעל פניו. זכרו של אורי מעלה עד היום רגש של נועם וחביבות בלב חבריו. שמחתו הייתה שמחה אמיתית, שנבעה מתוך גישה אופטימית ולא מתוך קלות־דעת. בזכות אישיותו הנעימה קנה לו חברים רבים. תמיד היה אחד מן ה'חבר'ה' וחוג חבריו הלך וגדל ברבות הימים. הוא לא ניתק קשרים ישנים, אלא תמיד הוסיף עליהם הכרויות חדשות. בשמחות, במסיבות ובסתם פגישות, היה אורי מעודד את הכל לשיר בצוותא ולרקוד. לכל מקום היה מגיע עם האקורדיון שלו, שהפליא לנגן עליו, והיה משרה עליזות בקרב כל הנוכחים. מעולם לא התבלט בכיתה ולא התנשא. בשמחה היה מוותר על הריקודים ועל השירה והיה אוחז באקורדיאון ומנגן עליו במשך שעות, כדי

שאחרים ירקדו וישירו. אורי ניחן בכושר שיחה מבריק וביכולת ניתוח ותגובה מידיים. לחבריו זכור מקרה, שלא יכלו להתכונן לקראת שיעור, אצל מורה שנהג לבחון את התלמידים בחומר מן השיעור הקודם. דווקא באותו יום הגיע אורח לכיתה ואורי נקרא ללוח להיבחן. למרות שיכול היה להסתמך רק על זיכרון השיעור מלפני שבוע, עמד והרצה בשטף ובבהירות במשך דקות ארוכות. למחרת הגיעו דברים מלאי התפעלות מפי האורח על התלמידים בעלי כושר החשיבה המעולה שבכיתה זו. הפעילות החברתית, החברים, החברות והיחסים אתם היו בראש מעייניו והוא הקדיש להם את רוב זמנו החופשי. כך גם הגיע אל תנועת הצופים. הוא היה חבר פעיל בתנועה ובילה שם הרבה שעות. גם שם קשר קשרי ידידות אמיצה עם חברים רבים. את אורי אהבו מפני שידע לחיות בין האנשים. הוא בורך ביכולת להקשיב ולהבין. הקשר אתו היה כמעט אינטואיטיבי. רבים מידידיו אהבו לבוא אליו ולשוחח אתו שעות ארוכות. הם לא חששו לפתוח בפניו את סגור לבם ולספר לו דברים, שלא העזו לספר לשום אדם מלבדו. ביתו היה תמיד מלא ידידים והבילוי בשיחה אתם היה חשוב בעיניו יותר מכל בילוי אחר. למרות עליזותו ועליצותו כלפי חוץ, היה רציני ביותר בגישתו לשאלות נכבדות בחייו שלו, ועל אחת כמה וכמה – בחייהם של אחרים. ערכים של אהבת העבודה, הסתפקות במועט, יושר וצניעות, היו לגביו כורח חיים ולא סממאות התלויות על קירות הקן בתנועה. ואכן, כשהגיע מועד גיוסו לצה"ל הוכיח בגופו, כי אכן התכוון לכל מה שאמר ודרש ב'גרעין' שלו בתנועה.

אורי גויס לצה"ל במחצית אוקטובר 1962 והתנדב לנח"ל. לאחר הטירונות עשה תקופה בשל"ת במחוז הגולן. אחר־כך נכנע לבקשות חוזרות ונשנות של ידידים ומפקדים והצטרף לצוות־הווי של הנח"ל, כאקורדיוניסט. אבל אורי לא יכול היה להשלים עם עובדת היותו 'ג'ובניק'. לאחר מאבק קשה הצליח לעבור לסיירת בחיל השריון וסיים את שירותו כאחד ממשפחת חובשי הכומתות השחורות.

לאחר ששוחרר מהשירות הסדיר ולאחר שסיים בהצלחה את לימודיו בפקולטה למשפטים באוניברסיטה העברית והוסמך כעורך־דין, נשא את חברתו שרה לאישה והקים את ביתו בבת־ים. מיד בתחילת דרכו החליט להיות עצמאי. כארבעה חודשים לפני נופלו, הצליח לרכוש משרד מחבר שפרש מן המקצוע, והחל פועל כעורך־דין עצמאי, לגאוות בני משפחתו וידידיו. במלחמת יום הכיפורים השתתף אורי בקרבות הבלימה הקשים ברמת הגולן. רבים מידידיו לא ידעו שהוא לוחם באחד החילות הקרביים המובחרים ועל כן לא דאגו לו. כולם היו משוכנעים שעדיין הוא נמצא בצוות־ההווי של הנח"ל. ביום י"ד בתשרי תשל"ד (10.10.1973), בקרב שהתחולל מזרחית להר יוסיפון, נפגע אורי על ידי טיל קטיושה ונהרג. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין הצבאי בחיפה. אמו, שאליה היה קשור במיוחד, לא עמדה בכאב האבדה הנוראה ונפטרה זמן קצר לאחר קבלת הידיעה המרה. השאיר אחריו אישה, אב ואח. לאחר נופלו הועלה לדרגת סמל.

זילברשטיין, יוסף

יוסף, בן מרים ושלמה, נולד ביום ד' בחשון תש"ט (6.11.1948) בהונגריה, ועלה ארצה עם משפחתו בשנת תשי"ז. הוא למד בבית־הספר היסודי "חמד" במירון, המשיך את לימודיו העל־יסודיים בבית־הספר התיכון־דתי "בארות יצחק" וסיים בבית־הספר התיכון של קבוצת יבנה. בני משפחתו, קראו לו בחיבה יוש'קה, ואילו חבריו בבית הספר כינוהו – יוסי. יוסי היה נער רגיש ושקט. בילדותו היה עליו להיאבק בקשיי הקליטה וההסתגלות, שהיו מנת חלקו כעולה חדש בארץ. הכרת פניו ענתה בו שאינו בן הארץ, סיפר אחד מחבריו לכיתה והוסיף, שביוסי היו טבועות ביישנות והסתייגות של יליד הגולה. על תכונות אלה נוספו רצינותו ותכליתיותו, שכן השתדל בכל מאודו להתערות בחיי החברה והתרבות של הארץ. כנער שידע טעם ילדות בנכר, העריך יוסי מאוד את החופש ואת הגאווה הלאומית. פעם, בעת מלחמת ששת הימים, חלף על פני קבוצת חיילים בדרכו הביתה מבית הספר. החיילים קראו לעבר יוסי וחברו, שהם "דתיים משתמטים". יוסי בא הביתה אבל וחפוי־ראש ומרוב עלבון צורב, סירב להמשיך ללמוד. רק לאחר המלחמה חזר ללמוד וסיים את לימודיו. איש לא תיאר לעצמו אז, שיוש'קה יוכיח במחיר חייו שאיננו משתמט.

יוסף גויס לצה"ל בראשית נובמבר 1967 והוצב לחיל השריון. לאחר סיום הטירונות השתלם בקורס מקצועות־טנק, והוצב ליחידת שריון כטען־קשר בדרגת רב־טוראי. הוא היה חייל מסור ואחראי וביצע מה שהוטל עליו ביעילות ובנאמנות. חרף קשיי הסתגלות לחיי הצבא, לא התלונן בבית על מצבו. כשבא הביתה לחופשה קצרה, ביקש תמיד לעזור לבני משפחתו ולידידיו. כל ישותו קרנה אהבה וחום.

בראשית נובמבר 1970 כשהשתחרר מהשירות הסדיר, התלבט יוסי בבחירת דרכו בעתיד. לאחר הרהורים ממושכים ושיחות עם הוריו, החליט ללמוד בשלוחת בר־אילן שבצפת. בבקרים עבד יוש'קה תחילה כמנהל חשבונות ואחר־כך כמורה בבית הספר המקיף במירון. הוא התייחס בכובד ראש אל תלמידיו, הקפיד בהכנה מדוקדקת של חומר הלימודים והורה במרץ ובהתלהבות. כשנקרא כפעם בפעם לתקופות של שירות מילואים, לא התלונן ולא רטן. הוא ידע שעל כל איש ואיש לשאת במעמסה הבטחונית. בקיץ 1973 החליט יוש'קה לשאת לאישה את חברתו ותאריך הנישואין נקבע ליום 23 באוקטובר 1973. השניים שקדו במרץ רב בהכנות להקמת מעונם. איש לא תיאר לעצמו שהחלום לא יתגשם. כשפרצה מלחמת יום הכיפורים נקרא יוסף ליחידתו כשהיה בבית הכנסת. הפרידה הייתה חפוזה ונרגשת; יוסף היה מבולבל, ושאל, כאילו אינו מאמין: "האם לא קראו לי?" – הוא נשלח לחזית הדרום והשתתף כטען־קשר בטנק בקרבות הבלימה והפריצה. במכתב האחרון ששיגר לבני משפחתו כתב, שהוא מרגיש מצוין ומקווה להגיע לטקס החתונה שלו. ביום כ"ב בתשרי תשל"ד (18.10.1973) השתתף יוש'קה בקרב עם צוות הטנק שלו, שלחם באזור "החווה הסינית". אחד מאנשי הצוות הודיע שהטנק נתקע. לאחר הודעה זו לא ראו עוד אנשינו איש מצוות הטנק. יוסף הוכרז כנעדר, וכשהוחזרה גופתו על־ידי

המצרים הוכרז כחלל, והובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין הצבאי בנהריה. השאיר אחריו אב, אם, אח ואחות. לאחר נופלו הועלה לדרגת סמל.

זילברשטיין, פסח־מנחם

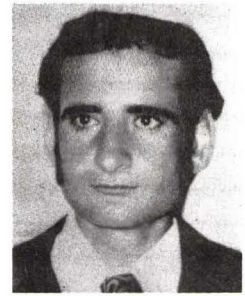
פסח־מנחם, בן נסיה ומרדכי, נולד ביום כ״ב בחשון תש״י (14.11.1949) בוורוצלב שבפולין ועלה ארצה עם הוריו ואחותו בשנת תשט״ז. בארץ למד בבית הספר היסודי ״דרור״ בקרית־אליעזר, והמשיך את לימודיו העל־יסודיים בבית־הספר הריאלי בחיפה. פסח היה נער רגיש ורציני ביחסו לחיים. כאשר הגיע ארצה והוא בן שבע, נכונו לו קשיי קליטה והסתגלות, אך הוא השתדל בכל מאודו להתערות מהר ככל האפשר בחברת הילדים. הוא שקד על לימוד העברית ועד מהרה טושטשו כמעט לגמרי עקבות ארץ מוצאו. בבית־הספר היסודי היה אהוב על מוריו ועל רעיו לספסל הלימודים. עבודותיו העיוניות והמעשיות היו דוגמא ומופת לחבריו. פסח השתתף גם בפעילות החברתית בבית־הספר, השתתף בוועדות מרכזיות והקדיש מזמנו הפנוי לחוג הדרמטי של בית־הספר. כשרונו התיאטרלי התגלה עוד בהיותו נער, ומאחר שאהב את המשחק על הבמה, שבה את לב צופיו. פסח אהב לצאת למסעות ברחבי הארץ, ואחת ממורותיו מדגישה עד כמה התרשם מביקוריו בתל־חי ובמוזיאון השואה והגבורה בקיבוץ לוחמי־הגטאות. כשניצב נוכח תמונתו של יהודי מושפל, המנגן בכינור להנאתם של חיות־אדם אכזריות, קרא: ״לנו זה לא יכול לקרות. אנחנו לעולם לא נגיע למצב של השפלה!״ הוא היה נער גאה. החופש והכבוד הלאומי היו יקרים לו מאוד. לימים הצטרף לתנועת הנוער העובד והיה פעיל בה, הן כחניך והן כמדריך. אחר־כך עבר לתנועת הצופים וגם בה הצטיין עד מהרה בפעילותו ובחדוות החיים שלו. בתקופת הלימודים בבית־הספר־התיכון נמשך פסח אל מדע התקשורת והאלקטרוניקה. בהיותו בכיתה ט׳ כתב יחד עם שני חברים עבודה רחבת יריעה על רשות השידור, ושנתיים אחרי־כן בחר לכתוב עבודה על ״מחשבים אלקטרוניים ואפשרות השימוש בהם כמבצעי הוראה מתוכנתת״. הוא היה תלמיד חרוץ ושיטתי, ובחר להשתלם בקורס למחשבים, כדי להיכנס לעובי הקורה של התורה ולהעלות את רמת עבודתו. העבודה אכן הייתה מעולה ופטרה אותו מבחינת בגרות בכימיה. אחד ממוריו בבית הספר התיכון מספר, שפסח התבלט בעירנותו האיטלקטואלית ובתחושותיו המוסריות. לדבריו, היה פסח נער בוגר ובשל ברוחו הרבה יותר מנערים אחרים בני גילו. הוא שקל בתבונה ובשלווה כל בעיה שבפניה ניצב, לא נחפז להסיק מסקנות וביקש תמיד לסייע לזולת. בלהט הוויכוח ניכר תמיד בנועם הליכותיו, ותמיד נימנה עם אותם תלמידים יחידים, שסייעו למוריהם בעיצוב מערכת החינוך בבית הספר.

פסח גויס לצה״ל במחצית נובמבר 1968. בהתקרב מועד גיוסו התלבט אם להצטרף אל חבריו בהקמת גרעין נח״ל, להתנדב לחיל־קרבי, או להמשיך את לימודיו במסגרת העתודה האקדמית. למרות נסיונות ההורים לשכנעו לבחור בלימודים,

התנדב פסח לסיירת של חטיבת "גולני". לאחר סיום הטירונות השתלם בסדרת קורסים, לרבות קורס צניחה, והורשה לענוד כנפי־צנחן. פסח היה חייל מעולה ואחראי. מפקדיו הוקירו את רוח ההתנדבות שלו ואת מסירותו.

בנובמבר 1971, לאחר שהשתחרר מהשירות הסדיר, עבד כמתכנת ב"שירותי מל"ל לעיבוד נתונים אלקטרוניים". מקץ שנה החל ללמוד בטכניון בחיפה, בחוג למתמטיקה שימושית. כשפרצה מלחמת יום הכיפורים נקרא פסח לשירות מילואים ונשלח לחזית הדרום. הוא שירת ביחידת שריון בתפקיד מפקד כיתת חרמ"ש. ביום י"א בתשרי תשל"ד (7.10.1973), נפל בעת מילוי תפקידו, דרומית לרפידים. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין הצבאי בחיפה. השאיר אחריו אב, אם ואחות. לאחר נופלו הועלה לדרגת סמל.

זימבור, נחום

נחום, בן דוניה ויוסף, נולד בשנת 1941 באיזמיר שבתורכיה, ועלה ארצה עם משפחתו בשנת 1948. הוריו השתכנו ביהודיה, ושם למד נחום בבית־הספר היסודי. נחום היה בן נאמן ומסור להוריו, דואג למשפחתו הענפה וגאה בה. נער חברותי היה ואהב לעזור לזולת.

נחום גויס לצה"ל במחצית נובמבר 1958. לאחר הטירונות, ולאחר שעבר הכשרה מקצועית מתאימה, נשלח לאחת מיחידות השריון ושימש בה כטבח. גם כשהועבר ליחידת חי"ר שימש נחום במקצועו זה. היה אחראי ומסור לתפקידו וחבריו ראו בו דוגמה ומופת.

בתחילת חודש מאי 1961 שוחרר נחום מהשירות הסדיר והוצב ביחידת מילואים. ביוני של שנת 1967 נקרא נחום לשירות מילואים פעיל ונטל חלק במלחמת ששת הימים ועל כך הוענק לו "אות מלחמת ששת הימים". כשפרצה מלחמת יום הכיפורים היה נחום מוצב בסיני, כחייל מילואים בעמדה קדמית. ביומה הראשון של המלחמה, י' בתשרי תשל"ד (6.10.1973) נפגע נחום בהתקפת מטוסי האויב ונהרג. הוא היה בין ראשוני חיילי צה"ל שנפלו על משמרתם. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין הצבאי בקרית־שאול. השאיר אחריו אישה, בת ובן, הורים, שני אחים ושתי אחיות.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה כתב מפקדו: "...נחום היה חייל טוב, ממושמע ומסור. היה מוכן תמיד לעזור לחבריו, ושימש דוגמא לאחרים. תמיד היה מוכן להתנדב לכל משימה ולכל תפקיד, והיה אהוד ומקובל על חבריו".

משפחתו הנציחה את זכרו בבית הכנסת "שערי רחמים" בהרצליה, על־ידי התקנת לוח־שיש, שעליו נחרת שמו.

זינגר, יורם־שרגא

יורם־שרגא, בן מתילדה ואליהו, נולד ביום כ' בניסן תשי"א (26.4.1951), בתל־אביב. בשנת 1954 שבה משפחתו לקיבוץ גברעם, שאביו של יורם נמנה עם מקימיו ומייסדיו. הוא למד בבית־הספר היסודי ובכיתות ההמשך בגברעם וסיים את לימודיו בבית־הספר התיכון האזורי בשער־הנגב. יורם הנער היה ערני וסקרן וביקש להרבות ידע. בכיתתו התבלט ביכולתו לתרום לכל שיחה וויכוח והביע את דעתו בקולו הרם והבוטח. הוא היה בעל כושר הסברה ויכולת ביטוי, הן בכתב והן בעל־פה. הוא ביטא את מחשבותיו בבהירות וניסח את דבריו בצורה ברורה ומובנת. כבר בנערותו התגלה יורם כבעל כושר מנהיגות ויכולת ארגון. הוא היה הרוח החיה בחברת בני גילו, המתכנן והמבצע של הפעילות החברתית והתרבותית בחברת הנוער בקיבוץ. יורם היה בעל נפש רגישה ועדינה וידע ליהנות מהדברים היפים שבחיים. הוא נהנה מקריאת ספרות יפה, מהאזנה למוסיקה ומטיול בארץ. בטיולים היה תר אחר אתרים שנופם מיוחד במינו ומנציח את המראות שראה במצלמתו. לעתים היה עוטה ארשת של קשיחות, אך הקרובים לו ידעו כי מאחורי הופעה זו מסתתרת נפש רגישה וחמה, המבינה את הזולת. הוא היה בעל חוש הומור מלבב ובזכות זאת אהבו חברים וידידים להיות במחיצתו, שכן ידע להשרות אווירה נעימה בכל חברה. לא אחת נראה כאילו הוא אדיש לנעשה סביבו, אך לאמיתו של דבר הייתה לו דעה בכל נושא ובכל בעיה שעמדו על הפרק. הוא הציב אתגרים לעצמו ולחברה שחי בה ופעל בדבקות ובעקשנות כדי להגשים את המטרות שהציב לעצמו. כשהחליט בדעתו, לא היה דבר שיסיט אותו מהדרך וימנע אותו מהגיע למטרתו. יורם היה ישר דרך ומעולם לא חסך ביקורת כנה ונוקבת מאדם שלדעתו היה ראוי לה. הוא היה עצמאי במעשיו ובדרכו, סירב לקבל תכתיבים, לא היה מוכן לציית תמיד לצווים שהטילה החברה. לא אחת נהג בניגוד למקובל ולמוסכמות, אך ברור היה לכל, כי התנהגות זו נובעת מרצונו החופשי לפעול לפי העקרונות והכללים שהציב לעצמו.

יורם גויס לצה"ל בתחילת נובמבר 1970 והוצב לחיל השריון. הוא הוכשר לשמש איש־צוות טנק ואת קורס ההכשרה סיים כחניך מצטיין. אחרי כן סיים בהצלחה קורס מפקדי טנקים ונשלח לשרת ביחידה של חיל השריון בסיני. הוא היה איש מקצוע מצטיין, הכיר את הטנק על בוריו וידע לתפעל אותו ולהפיק ממנו את המירב. כחייל היה מפקד מעולה, נערץ על פקודיו ואהוד על מפקדיו ועל חבריו ליחידה. בתפקידו כמפקד־טנק הועלה לדרגת סמל־ראשון. בנובמבר 1973 היה יורם אמור להשתחרר מהשירות הסדיר בצה"ל ויצא לפני כן לחופשת שחרור, בה החל לתכנן את עתידו. כשפרצה מלחמת יום הכיפורים מיהר יורם להצטרף לאחת היחידות שהשתתפה בקרבות הבלימה וההבקעה נגד המצרים בסיני. ביום י"ח בתשרי תשל"ד (14.10.1973) ניהלה יחידתו קרב בלימה עיקש נגד כוח־שריון מצרי גדול פי כמה. הקרב התנהל באזור "חמוטל" ולמרות הנחיתות המספרית הצליחה יחידתו של יורם לבלום את האויב ולהשהות את התקדמותו לתוך סיני. בקרב זה נפגע יורם ונהרג. הוא

הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בגברעם. השאיר אחריו הורים ואחות. לאחר נופלו הועלה לדרגת רב־סמל.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה כתב חברו לנשק: "הורים יקרים, למרות שזכיתי להכיר את יורם רק אחרי שפרצה המלחמה, הרי אותו שבוע שעברנו יחד נראה לי היום, כשנים, כי למדתי להכיר את תכונותיו ואת אופיו באותם ימים מעטים. זה הספיק לי כדי להבין שיורם היה אדם נפלא, רב תושייה והרבה הרבה רצון לעזור לזולת. אותם ימים קשים, המתיחות והדריכות הביאו לכך שנעשינו גלויים אחד לרעהו מן הרגע הראשון לפגישתנו ולא ניסינו להסתיר מאומה אחד מהשני. אלה היו ימים נפלאים של רגשי חברות, ידידות ורגשי כבוד הדדיים ורצון כביר לגמור את המלחמה הזו ולהפגש יחדיו. את דקותיו האחרונות של יורם, אותן עברנו יחד, קשה לתאר בכתב. זה ניתן להיעשות רק בדיבור. אבל דבר אחד ברור לי מעל לכל ספק וברצוני שתדעו זאת גם אתם: שיורם מת מות גבורה למען נוכל אנו להמשיך את המפעל שבו התחלנו יחדיו והוא מפעל השלום. למרות שעמדנו חשופים לאויב ולמרות שידענו את הסכנה, החלטנו להישאר במקום ולא לסגת, כי היינו מודעים לכך, שרק כך ננצח במלחמה..."

חבריו לקיבוץ גברעם הוציאו לאור חוברת לזכרו ובה דברים על דמותו מפי מוריו, חבריו לעבודה ולספסל הלימודים וחברים לנשק.

זינגרמן, דב־אליהו

דב־אליהו, בן בלה ומשה, נולד ביום כ"ט בתמוז תשי"ב (22.7.1952) באשקלון, כנצר אחרון למשפחת חזנים, אשר רוב בניה נספו במלחמת העולם השנייה. שלוש שנות חייו הראשונות עברו עליו באשקלון, ואחרי־כן עברה המשפחה להתגורר בהדר יוסף, שם נשלח דב לגן הדתי המקומי. את לימודיו היסודיים עשה בבית־הספר על שם אלשיך בהדר־יוסף, ואת לימודיו התיכוניים השלים במדרשת "נעם" בפרדס־חנה. כבר משנת הלימודים הראשונה הצטיין דב, או דב'לה כפי שקראו לו חבריו, בכשרונותיו הרבים. ואמנם מאז ועד סיום י"ב שנות הלימודים, היה תלמיד מצטיין. הוא היה חבר פעיל בתנועת "בני עקיבא", הדריך בקן המקומי ואף פרסם מאמרים ושירים בעלון של התנועה "זרעים". הוא נהג לקרוא הרבה ספרי מדע וספרות תורנית, ובשל אהבת הקריאה שלא ידעה גבול, נאלץ להרכיב משקפיים כבר בגיל צעיר. על כשרונותיו הרבים נוסף גם קולו הערב ודב נבחר להיות סולן במקהלת בית־ספרו. כאשר עלה לתורה כבר־מצוה קרא את הפרשה בהטעמה רבה כל כך, שמאז הוזמן לעתים קרובות להחליף את בעל־הקורא בבית־הכנסת בהדר יוסף. גם בפנימייה בפרדס־חנה ניכר דב'לה בכשרונותיו ובחריצותו בלימודים, וכמעט בכל שבוע זכה בספר־תפילה או באחד מספרי התנ"ך כפרס על בקיאותו המצוינת בפרשת השבוע. משסיים את חוק לימודיו, עמד בבחינות הכניסה לאוניברסיטת בר־אילן בהצלחה והחל לעבוד בבית החרושת "אמקור", כדי לממן את לימודיו בעתיד.

דב גויס לצה"ל במחצית נובמבר 1970. הוצע לו לשרת כסמל דת, אך הוא בחר להצטרף ליחידה קרבית. הוא הוצב לחיל השריון ושם סיים בציונים גבוהים קורס תותחן טנק וקורס מקצועות טנק. מלבד שירותו ביחידה כחייל לכל דבר, היה דב פעיל מאוד בחיי התרבות של היחידה – ערך ויכוחים והשתתף בהרצאות. דב היה אמור להשתחרר משירות החובה זמן קצר לפני שפרצה המלחמה. את תעודת השחרור לא הספיק לקבל, אך נרשמו בה הדברים הבאים: "חייל מעולה. ממלא את תפקידו באחריות. מסור ודייקן. בעל יזמה וכושר ארגון". במלחמת יום הכיפורים השתתף דב כתותחן טנק בקרבות הבלימה הקשים נגד המצרים בחזית סיני. בקרב שהתחולל ביום י"ג בתשרי תשל"ד (9.10.1973) באזור שמצפון־מזרח לאגם המר הגדול, נפגע הטנק שלו ודב נפל. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין הצבאי בקרית־שאול. השאיר אחריו אם ושתי אחיות. אביו נפטר משברון לב מיד לאחר המלחמה. לאחר נופלו הועלה דב לדרגת סמל־ראשון.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה כתב שר הביטחון דאז, משה דיין: "דב־אליהו היה חייל מסור וחבר נאמן. הוא היה אהוד על כל מי שהכירו".

זיסקוביץ, אלכסנדר

אלכסנדר, בן לאה ומאיר, נולד ביום כ"ב באייר תשי"ד (25.5.1954) בנס ציונה. את לימודיו היסודיים סיים בבית־הספר הממלכתי א' בנס ציונה. אחרי־כן סיים את לימודיו התיכוניים בבית־הספר "אורט" ברחובות, במסלול אלקטרוניקה ובגרות. אלכס, כפי שקראו לו חבריו ובני משפחתו, נאבק בתקופת לימודיו בבית הספר התיכון במשבר קשה וארוך. חל שפל בהישגיו בלימודים, אולם הודות לכוח רצונו העז, עמד בקשיים והצליח. בזמן שלמד בבית־הספר היסודי היה חבר בתנועת הנוער "מכבי", ואחרי כן היה חניך – וברבות הימים גם מדריך – בבית הנוער בנס־ציונה, ואף כינה אותו בשם ביתו השני. הוא היה בעל אישיות חזקה, שהשפיעה גם על חבריו לקבוצה וגם על חניכיו, ושימש מוקד־משיכה לחניכיו. הם באו לפעולות בבית־הנוער בעיקר בגללו. אלכס ניחן בסגולות מיוחדות בתחומי החינוך וההדרכה. כמדריך, קיים הלכה למעשה את המושג "דוגמה־אישית". עבודתו בהדרכה זכתה להערכה רבה, הן מצד חבריו לקבוצה והן מצד הממונים עליו מטעם בית־הנוער. אלכס היה שחקן כדורסל בקבוצת בית"ר בנס־ציונה. הוא נהג להתאמן במסגרת קבוצתו, ובשעות הפנאי על מגרש בית"ר. בשעת משחק ניכר תמיד בהתנהגותו האנושית והחברית, ובמשחקי חובבים בבית־הנוער ידע תמיד לפשר בין יריבים, במריבות שמעולם לא היה לו חלק בהן. בקיאותו בספורט, יושרו האינטלקטואלי והדוגמה האישית, שדגל בה תמיד, היקנו לו מעמד של מנהיג. אך יותר מכל אהב אלכס את הנגינה. הוא הצטיין בתחום המוסיקה וניגן בכשרון רב גם באורגן חשמלי וגם באקורדיון. תשע שנים למד נגינה, התמחה בכלי הנגינה שבחר בו, ולמד להכיר היטב את עולם המוסיקה. באמצעות המוסיקה

שאהב כל כך, עבר לעולם פרטי משלו, עולם המנותק מחיי היומיום – אל עולמו הפנימי, הרגשי, הסגור. יחד עם זאת לא היסס מלחלק עולם זה עם ידידיו הרבים. הוא הרבה לנגן בהתנדבות במסיבות נוער, וכעבור זמן גם ביחידתו הצבאית. נוסף לכל עיסוקיו הרבים מצא זמן גם לעבוד בהתנדבות באגודה למלחמה בסרטן, בסניף רחובות. קשר מיוחד במינו התפתח בין אלכס לבין הוריו, ניצולי השואה, שהקדישו את כל חייהם ומעייניהם למען ילדיהם. אלכס ידע להעריך מסירות זו וגמל להוריו באהבה עמוקה, ביחסים כנים ונאמנים ובמסירות רבה. אלכס, שחיוך האיר תמיד את פניו, היה נוח לבריות, אהוב ומקובל בחברה וחביב על תלמידים, על מדריכים ועל מורים כאחד. תמיד היה נכון לעזור לחבר ככל יכולתו. הוא היה בעל לב מבין ונפש רגישה שהסתתרו לעתים מאחורי מסווה של נוקשות ואדישות. בזכות פניו הנאים, עיניו הנבונות וחדוות החיים שלו, היה לחבר וידיד שהכל בקשו את קרבתו.

אלכס גויס לצה"ל בראשית אוגוסט 1972 והוצב לחיל האוויר. הוא נשלח לבית הספר הטכני של החיל בחיפה ושם השתלם בקורס לטכנאי מכ"ם־קרקע. לאחר סיום הקורס הוצב ביחידת מכ"ם של חיל האוויר, וזכה בה להערכת חבריו ליחידה ומפקדיו, גם בשל חביבותו ותרומתו לחיי החברה של היחידה וגם בשל נכונותו להשקיע כל מאמץ כדי למלא את תפקידו ביעילות. במלחמת יום הכיפורים שירת אלכס בחזית סיני. ביום י"ח בתשרי תשל"ד (14.10.1973), פגע טיל בעמדת המכ"ם שלו והוא נהרג. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בנס־ציונה. השאיר אחריו הורים ואחים. לאחר נופלו, הועלה לדרגת רב־טוראי.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה, כתב מפקד היחידה: "אלכס היה בעל אופי חזק ועקשן. הוא ידע לעמוד על דעתו אך ידע גם להשתכנע וללמוד. היו לו קשיים בעבודה במיוחד בלילה, עקב ראייתו הלקויה, אך מעולם לא התלונן על כך ולא ניסה לנצל עובדה זו על־מנת לעבור מהיחידה או להחליף מקצוע. מבחינה חברתית הוא נקלט אצלנו יפה וחלם על הקמת תזמורת ביחידה, שבה יוכל לנגן באקורדיון".

לזכרו של אלכס ולזכר פעילותו הספורטיבית, הוקם מגרש כדורסל על שמו בנס ציונה.

זיתונה, אלי

אלי, בן ראשל (רחל) וז'אק, נולד ביום ד' בכסלו תשי"ג (22.10.1952) בבירות שבלבנון. את לימודיו היסודיים סיים בבירות, ושם גם סיים את לימודיו בבית־הספר "אליאנס". אלי שלט היטב במספר שפות וכאשר עלתה המשפחה ארצה בנובמבר 1969, חסרו לו רק אחדות מבחינות הבגרות, מאחר שעשה את חלקן בבירות. הוא למד באולפן בגבעת־ברנר ועמד בבחינות הבגרות בצרפתית בנצרת. חלומו היה להמשיך וללמוד כלכלה, סטטיסטיקה ומזרחנות באוניברסיטה. המשפחה התיישבה בבת־ים והאב ניהל חנות במרכז תל־אביב. אלי הקדיש הרבה מזמנו לעזרה להוריו, שבריאותם הייתה לקויה.

הוא היה בן נאמן ואח אוהב ומסור לאחיותיו ולאחיו. הרבה משעות הפנאי שלו הקדיש לקריאה בשפות הרבות ששלט בהן. הוא נהג לשאול ספרים מספרייה באמסטרדם שבהולנד, בנושאים שונים שעניינו אותו, ולא היה כמעט נושא שאלי לא מצא בו עניין.

אלי גויס לצה"ל בתחילת נובמבר 1971 והוצב לחיל השריון. אחרי שסיים את האימונים הבסיסיים והמקצועיים, התמנה תותחן־צוות טנק. אם כי בתחילה היו האימונים מפרכים והלימודים קשים, הצליח אלי בכוח התמדתו וכושר הלימוד שלו לעבור בהצלחה מרובה את הקורסים שנשלח אליהם. הוא היה איש צוות מעולה ומפקדיו גמרו עליו את ההלל. את חופשותיו הקדיש למשפחה ולתכנון עתידו, שכן חלם לעסוק בפעילות פוליטית לאחר שיסיים את לימודיו. אלי הרבה להתכתב עם משפחתו וניצל כל הזדמנות כדי להודיע על שלומו. אף צל של דאגה לא היה בלב ההורים בגללו, כי ידעו שעתידו מובטח ושכשרונותיו, התמדתו וכוח רצונו הנחוש, יעמדו לו כדי להגיע למחוז חפצו. כשפרצה מלחמת יום הכיפורים היה אלי עם יחידתו בחזית סיני. ביום י' בתשרי תשל"ד (6.10.1973), נפגע הטנק שלו ואלי נכווה בכל חלקי גופו. הוא הועבר לבית החולים "בילינסון" וארבעה עשר יום ארוכים ומענים נלחם על חייו. המשפחה ישבה לידו והתפללה להחלמתו, אולם כל מאמצי הרופאים ומלחמתו הנואשת של אלי במוות לא הועילו. הוא נפטר ביום כ"ד בתשרי תשל"ד (20.10.1973) כשליד מיטתו עומדים אביו, אחיו, אחותו וגיסיו. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בקרית־שאול ונטמן ליד שני בני דודיו, שנפלו אף הם במערכה. השאיר אחריו הורים, שלוש אחיות ואח. לאחר נופלו הועלה לדרגת סמל.

במכתבו למשפחה השכולה כתב עליו מפקדו: "החייל סמל זיתונה אלי נלחם ונפצע במערכה בעת מילוי תפקידו בקרב הבלימה באזור התעלה, מול איסמעיליה ביום י' בתשרי תשל"ד, 6.10.1973 ולאחר מכן נפטר מפצעיו. בנכם סמל אלי ז"ל שירת ביחידת שריון תקופה ארוכה. היה בחור שקט, צנוע ועניו שעשה את המוטל עליו באהבה ובמסירות, לחם באומץ ובגבורה, תוך חירוף־נפש. בשמי ובשם כל חיילי היחידה הנני מביע את צערנו העמוק ומשתתפים באבלכם. יהי זכרו ברוך. הגדוד מרכין את דגלו לזכרו".

זיתוני, חיים

חיים, בן רנה ומצליח, נולד ביום ה' באלול תש"ו (1.9.1946) בתל־אביב ולמד בבית־הספר היסודי "דוגמא" ובבית־הספר התיכון־עירוני ד' – שניהם בתל־אביב. חיים, או חיימון, כפי שכינוהו חבריו, היה נער רב־כישרונות. כספורטאי זכה במדליות רבות בתחרויות ספורט. הוא היה שחיין מעולה, חבר במכון "שמשון" להתעמלות חופשית וחבר באגודת "מכבי", במקצועות האתלטיקה הקלה. כחבר בתנועת הצופים וכמדריך בגדנ"ע, הצטיין בכושרו הפיסי המעולה ובכושר המנהיגות הטבעי שלו. אולם עיקר כישרונותיו התמקדו דווקא בתחום ההומניסטי. היה לו כישרון כתיבה,

שהוא ניצלו לשם כתיבת מחזות בבית־הספר ולשם כתיבת רשימות ופיליטונים בעיתון של חברת התלמידים. יחד עם חבריו הקים את ה"חיתאטרון", הוא התיאטרון של תלמידי בית־הספר, שהציג בו ממחזותיו לפני בתי־ספר שונים ולפני חיילים. גם בלימודים הצטיין, אם כי מעולם לא טרח לשקוד על שיעוריו. הוא לא היה זקוק לשקדנות יתירה כדי לזכות בציונים המשובחים ביותר. חיים היה אהוב על מוריו ועל חבריו כאחד. בבית־הספר תמיד נבחר לייצג את כיתתו בועדות השונות, ידוע היה גם בכישרונותיו וגם בחריצותו, שלא ידעה גבול. מגיל צעיר התגלתה בו עדינות־נפש רבה; תמיד חשב על הזולת, דאג שלחברו יהיה טוב, לפעמים אפילו על חשבון נוחיותו שלו: חבריו סיפרו עליו: "לחיים היה רצון עז להצליח בכל אשר עשה. הוא ידע בדיוק את אשר לפניו, ולא היו לו פקפוקים באשר לדרך שיבחר. טוב לב היה, ותמיד עזר לכול. מפשר ומתווך בין נצים, טובת הזולת הייתה בראש דאגותיו. לעתים היה מבטל את תוכניותיו שלו, כדי שלא לפגוע באחרים. היה לו חיוך ביישני כזה, היה צוחק כאילו הכל שפיר ומתוקן. האמת שחיים, יותר מכולנו, לקח כל דבר ברצינות, לעתים גם יותר מדי. בחברה היה מקובל מאוד, ומפליא הדבר, שעל אף שונותו — היה אוהב ספר, רציני — הכניסו אותו לחבורה המכובדת של "הגברים הקשוחים". אולי משום שהיה אהוב על כולם. תמיד היה משרה מצב־רוח טוב על סביבתו, בטוב לבו ובאופטימיות האופיינית לו".

חיים גויס לצה"ל במחצית נובמבר 1963. בתחילה שירת בבית־הספר הטכני של חיל האוויר, שם עבר קורס מכונאי סילון. משסיים את לימודיו בבית־הספר, הוצב בבסיס חיל האוויר, עלה מהר בסולם הדרגות, ולאחר תקופה קצרה יחסית, שירת כראש צוות קרקע, ופיקד על מחלקה של מנועי "פוגה", שבה עשרים איש. עם פקודיו יצר יחסים נפלאים — לא של מפקד אלא של חבר. חייכני היה ושופע טוב לב, בעל מזג נוח ויד רחבה, והעניק תמיד הרגשה נעימה לסובבים אותו. גם בטייסת היה מארגן את ערבי ההווי, כפי שעשה בבית־הספר.

במחצית מאי 1966 משסיים חיים את שירות החובה, החל לעבוד עם אביו בבית הדפוס של המשפחה. בתקופת מלחמת ששת הימים עבר בהתנדבות קורס חובשים ולחם כחובש בחיל השריון בחזית הצפון. בהיותו בן 24 נשא לאישה את חברתו ליאורה, והזוג הצעיר נסע ללונדון לצורך השתלמות. הקשיים הכלכליים שעמדו לפניו בעיר הזרה, לא מנעו ממנו מלהמשיך בלימודיו. היה לו כוח רצון עצום, וכאשר הציב מטרה לפניו, שום מכשול לא הפחיד אותו. כאשר נולד בנם עמית בשנת 1971, התגלה חיים בכל חום לבו ונדיבותו. שעות ארוכות היה מקדיש לבנו הקטן, ותמיד עזר בעבודות הבית. "הוא היה כתף שאפשר להישען עליה", סיפרה אשתו, "והעניק לי הרגשה שיש על מי לסמוך. גם בחברה היה תמיד מקובל, ואנשים אהבו אותו למן הרגע הראשון להיכרותם עמו". במלחמת יום הכיפורים שירת חיים כאיש שריון בחזית הצפון. המלחמה עברה עליו ללא פגיעה, ומשנסתיימה, נשאר עם יחידתו לשירות מילואים ברמת־הגולן. היחידה שמרה על קווי הפסקת־האש ברמה. ביום 26.1.1974 נפגע חיים מיריית רובה והובא פצוע לבית החולים. במשך שישה שבועות פרפר בין החיים ובין המוות, ושמר על מצב־רוח חייכני ואופטימי. ביום ח' באדר תשל"ד (2.3.1974) מת מפצעיו. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין הצבאי בקרית־שאול. השאיר אחריו אישה ובן, אם ושישה אחים.

במכתב תנחומים למשפחה כתב מפקדו: "כמפקד הפלוגה הכרתיו כחייל שקט, שאפשר לסמוך עליו במאה אחוז. התנדב ורצה להשתתף בכל פעילות. ביחוד בלט רצונו לקחת חלק בסיורים להכרת הגזרה. במסעות מהמחנה ובתרגילי הפשיטה היה בין המובילים בראש, או בין התומכים בנחשלים מאחור. את תפקידיו ביצע בנאמנות, ביעילות ובמסירות. היה חברותי מאוד ותרם להעלאת המוראל ביחידה".

זיתן, נועם

נועם, בן יהודית והלל, נולד ביום י"ז באייר תשי"ג (2.5.1953) בלהבות הבשן, חמש שנים אחרי הולדת אחותו הבכורה. הוא גדל ילד שובב, זריז ומהיר ובגיל צעיר כבר למד לדלג על אבני הבזלת השחורות והקשות, הפזורות ליד הקיבוץ למכביר, בכל אשר תפנה. בטיולים ביום חול עם הקבוצה, וביום שבת וחג בחיק המשפחה, רץ בצעדים בטוחים בוואדי, כדי לגלות ראשון את החיפושית, את הצב, את השפן הסורי או את הפרח הראשון המתחבא בין הסלעים. בחברת הילדים אהב יותר מכל את העשייה ואת העבודה במשק הילדים. הוא ראה בתפקיד "מרכז משק הילדים" זכות גדולה, אך גם חובה אשר מילא בהתמסרות ללא ליאות – ולא פעם על חשבון הבילוי עם ההורים. גם בחדר ההורים, בעת הבילוי המשותף, מצא דרך לבטא את אהבתו אל החי והצומח. שלושה אקווריונים — לגידול דגי נוי, לאיזולציה ולריבוי — היו גולת הכותרת של הישגיו. גם בגידול צפורי נוי ניסה את כוחו בהצלחה. בזמן הפנוי שנותר לו אחרי טיפול בדגים ובציפורים, עסק בכל מיני עבודות־יד ובנגינה בחלילית, אשר אהב מאוד. מכיתה ז' עבר נועם עם כל קבוצת "הדס" למוסד החינוכי המשותף בקיבוץ עמיר. הילד נהיה לנער ושם עברו עליו חוויות נעורים. שם רקם יחסי רעות וידידות ושם ידע חיי תנועה, טיולים וחוויות נעורים שונות, אשר מילאו את נפשו תוכן. באותה התקופה עשה הכרות עם מצלמתו, אשר הפכה במרוצת הזמן לתחביבו העיקרי בשעות אחרי הצהרים. עם גמר הלימודים נכנס נועם לעבוד בענף המטע, שם מצא סיפוק רב והתמסר לעבודה בלב ובנפש. את שתי השנים האחרונות של הלימודים התיכוניים עשה בבית הספר החקלאי "עירון" שבחדרה. באותה התקופה למד נועם לגלות את רזי מצלמתו ותורתה. שעות רבות עשה בחדר החושך בפיתוח סרטים ובהדפסת תצלומים.

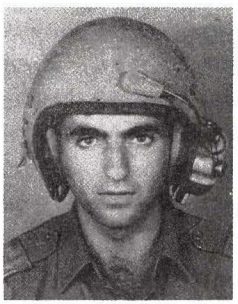
נועם גויס לצה"ל בראשית נובמבר 1972 והוצב לחיל־הרגלים. לאחר הטירונות נשלח לקורס מ"כים אך לא הספיק לסיים, בגלל פרוץ מלחמת אוקטובר. ספרה עליו רחל, הפקידה הפלוגתית: "נועם היה ביישן, אך כאשר שבר את הקרח עם אדם מסוים, הייתה הביישנות ממנו והלאה. על נועם אי־אפשר היה לכעוס, אם רק רצית לכעוס עליו, החל לחייך, ונגד חיוכו לא היה איש מסוגל לעמוד". ביחידה כינוהו "החייל המחייך" ולעיתים כינו אותו בשם "רוג'ר מור", בשל יופיו ושערו הבלונדי.

חברו, יוסף, סיפר עליו: "נועם היה אהוב על כולם. אי אפשר היה לשכוח את נדיבות לבו הרחב, וכמה פעמים קיבל על עצמו עונש למען חבריו. לא רק את לב חבריו כבש, אלא גם את לב מפקדיו. ולא פלא שלקראת העלייה לחרמון, ניגש אליו המפקד ואמר: 'נועם. אתה תהיה בזחל"ם שלי'". במלחמת יום הכיפורים לחם נועם עם יחידתו ברמת הגולן כמקלען בזחל"ם של המ"מ. סיפר חברו שי: "קיבלנו פקודה לעלות לחרמון. מסביב היו הפגזות מחרידות ונועם ישב במקומו מחייך ומחכה לבאות. לפתע עשה מחווה בלתי אופיינית – הוא הוציא את תפילת היציאה לקרב מכיסו והתחיל לקרוא. כשנכנסנו לשדה הקרב, התקפלנו כולנו. אף אחד לא העז להרים ראש כדי להשיב אש. נועם היה היחיד שבשלוות נפש טיפוסית התרומם וירה". ביום י"ב בתשרי תשל"ד (8.10.1973), נפל נועם בקרב התקלות עם חיילי קומנדו סורים על החרמון. סיפר חברו שי: "נפצעתי. חשבתי שאני עומד למות. צעקתי לנועם: קפוץ ואני אחפה עליך! ראיתי אותו יושב בתנוחה מוזרה, שהעבירה בי צמרמורת. הוא לחש: 'מסור ד"ש בבית. הו, שי, כמה רציתי לחיות', והשתתק כשחיוך קל על שפתיו". הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בלהבות הבשן. השאיר אחריו אב, אם ואחות. לאחר נופלו הועלה לדרגת רב־טוראי.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה כתב מפקדו: "בתקופה שעשה ביחידתו הצליח נועם לתרום רבות לפלוגתו. הוא היה מופת לחבריו במסירותו הרבה בביצוע משימות".

המשפחה הוציאה לאור חוברת לזכרו ובה מדברי חבריו על דמותו.

זַךְ (זליכה), ששי

ששי, בן פרח ויחזקאל, נולד ביום ט' בניסן תשי"ד (12.4.1954) בפתח־תקוה. הוא למד תחילה בבית־הספר היסודי "קרית מטלון" בפתח תקוה. סיים את לימודיו בבית־הספר התיכון "אנקורי" בתל־אביב. ששי היה תלמיד חרוץ ושקדן. מוריו מציינים כי היה חבר נאמן ומסור והיה תמיד נכון לעזור לזולת. בזכות תכונות אלה הפך ברבות הימים למנהיג הטבעי של בני כיתתו. הוא היה חובב ספורט וכבר בגיל שמונה הצטרף לקבוצת הכדורגל של "מכבי" פתח־תקוה ונחשב בה לאחד השחקנים המצטיינים. לפני גיוסו לצה"ל שימש ראש קבוצת הנוער של "מכבי" פתח־תקוה ופעמים רבות אף זכה בגביע השחקן המצטיין. מטבעו היה אופטימי, עליז וחברותי. היה בן מסור להוריו ודואג למשפחתו.

ששי גויס לצה"ל בסוף פברואר 1973 והוצב לחיל השריון. לאחר סיום הטירונות השתלם בקורס תותחני טנקים וסיים כחניך מצטיין. הוא אהב את החיים בצה"ל והיה גאה בחיל השריון. מפקדיו מציינים כי היה חייל אחראי ומסור לתפקידו ושימש דוגמה לחבריו במזגו הנוח ובצייתנותו. ביחידתו קנה לו חברים רבים וכולם מעידים עליו, שהיה מוכן תמיד לעזור בעצה או במעשה. כשפרצה מלחמת יום הכיפורים היה

ששי בביתו בחופשה מיוחדת. הוא מיהר להצטרף לכוח של חיל השריון, והשתתף בקרבות הבלימה בגזרה הצפונית של סיני. ביום י"א בתשרי תשל"ד (7.10.1973) נפגע בהפגזה ליד מוצב "מפרקת", ונהרג. זמן רב נחשב כנעדר, אולם כארבעה חודשים לאחר נפילתו זוהתה גופתו והוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בקרית־שאול. לאחר נופלו הועלה לדרגת רב־טוראי.

כשנה לאחר נפילתו הוסב שמה של קבוצת הנוער "מכבי פתח־תקוה" על שמו של ששי זַךְ.

זכאי, ראובן

ראובן, בן בתיה ובנימין, נולד ביום כ"ג באב תרצ"ה (23.8.1935) בגבעת־ברנר, כבן ראשון, לאחר שתי בנות. הוא החל את לימודיו בבית החינוך בגבעת־ברנר ונתגלתה אצלו נטייה למקצועות ריאליים ולמקצועות הלימוד הקשורים בחקלאות. את צעדיו הראשונים במשק החקלאי עשה במשתלת הפרחים והעצים שטפחו הוריו. הייתה לו ילדות מאושרת בחברת אחיותיו והוריו שאהבוהו. כבר מגיל צעיר התבלט בתכונות אופי מיוחדות; יושר, ביקורת עצמית וענווה. בשנת 1951, בעקבות הפילוג בקבוץ גבעת־ברנר, עבר עם הוריו לנצר־סירני. הוא השלים את לימודיו ב"כיתה מקובצת" של בני איחוד הקבוצות והקיבוצים ברמת־רחל ואחרי־כן למד ב"מדרשת רופין".

ראובן גויס לצה"ל בתחילת פברואר 1954. לאחר הטירונות השלים קורס מפקדי כיתות וקורס קציני חיל רגלים והוצב לנח"ל. הוא מונה מפקד מחלקת טירונים ואחרי־כן שימש כמפקד פלוגת נח"לאים במשקי רצועת עזה. בתפקידו זה השתתף בפעולות הגמול בעזה וברפיח.

בשנת 1956 שוחרר מהשירות הסדיר והוצב לחטיבת חיל הרגלים "הראל", בה לחם כמפקד מחלקת חרמ"ש בקרבות מבצע "קדש". במלחמת ששת הימים השתתפה חטיבתו בכיבוש המוצבים מצפון לירושלים. ראובן פיקד על המחלקה שכבשה את המוצב בשייך עבדול־עזיז. למרות שנפצע בקרב השלים את המשימה שהוטלה עליו והוליך את אנשיו לכיבוש המוצב. על מנהיגותו והעזתו בקרב זה צוין לשבח. מדי שנה בשנה היה נקרא לתקופות של שירות מילואים ובין היתר שירת בבקעת הירדן ובשרם א־שייך. בשנת 1971 הועבר לחטיבת טנקים ומונה סגן מפקד פלוגת חרמ"ש בגדוד טנקים. בשנת 1956 נשא ראובן לאישה את נירה, בת קבוצת חולדה. שנתם הראשונה עברה עליהם בנצר־סירני, שם נולדה בתם הבכירה עינת. בשנת 1957 עברו להתגורר בחולדה, ושם בביתם החדש נולד בשנת 1958 בנם עוזי. ראובן עבד בענפי המשק השונים וקיבל על עצמו כל תפקיד ומשימה. בשנת 1960 השתלם בקורס לרכזי משק ב"מדרשת רופין". במשך שלוש שנים היה מרכז המשק בקבוצת חולדה. אחרי־כן היה מרכז ענף הפרדס. בשנת 1970 הגשים חלום ישן כשהחל לעבוד במוסך למכונות חקלאיות. במשך השנים הכין את עצמו לעבודה זו, למד להכיר את מבנה המכונות

החקלאיות, דרכי הפעלתן ושיטות התיקון והשיפוץ שלהן. העבודה במוסך הייתה אהובה עליו, והוא השתלב בצוות העובדים, שמרביתם היו צעירים ממנו וחסרי ניסיון. במוסך השרה אווירה טובה, הקנה לעובדים מנסיונו וחולל מערכת יחסי־אנוש נדירה, שגבשה צוות עובדים מסורים לעבודתם ונאמנים איש לחברו. מערכת יחסים זו נמשכה גם לאחר שעות העבודה במקום. בשנת 1972 נולדה בתם הצעיר של נירה וראובן – חנה. ראובן ציפה בכליון עיניים להולדת הבת, הצעירה בארבע־עשרה שנים מבנו. הוא החליט להקדיש ממיטב זמנו לטיפול בבתו, התעניין בשיטות חינוך חדשות לילדים בגיל הרך ועקב אחר התפתחותה של הבת, שהביאה אושר רב למשפחה. בערב יום הכיפורים תשל״ד חגג עם בני המשפחה את יום הולדתה הראשון של חנה. ראובן היה איש משפחה שהתמסר לביתו, לאשתו ולילדיו. הוא היה שותף לחוויות הילדות של ילדיו, התעניין בלימודיהם והיה מחנך ומורה־דרך להם. הוא בחר בחיים בקיבוץ מתוך הכרה ותחושה, שזוהי דרך החיים שהוא רוצה בה. הוא היה חקלאי, שאהב את עבודתו ומצא את סיפוקו בעבודת האדמה ובחיי המשק. במשק מילא תפקידים רבים שדרשו אחריות, כושר ביצוע ויכולת ניהול ופיקוח. כמרכז המשק היה אחראי לתיאום בין הענפים השונים ולהפעלה תקינה של המשק החקלאי והשירותים. שעות רבות הקדיש לעבודתו, היה יסודי, דייקן ושאף להגיע לשלמות. ראובן היה מקובל על חברי המשק; הוא היה אוהב חברה והצליח לפתח יחסי רעות וידידות כנים עם רבים מהחברים. לכן נבחר למלא תפקידים רבים בקיבוץ. הוא זכה לאמונם של חברי המשק גם בשאלות שעניינן בחיי הפרט בחברה. את שעות הפנאי, לאחר יום העבודה הארוך, בילה בחיק המשפחה, ידע לכבד את הוריו המבוגרים והעריך את מפעלם ומצא נושאים לשיחה עם הורי רעייתו, שנמנו עם מקימי קבוצת חולדה. ראובן היה איש תרבות ואוהב אמנות. הוא הרבה לקרוא ספרות יפה והיה מוכן תמיד להתמודד עם ספר עיוני או רומן, שנחשבו קשים לקריאה. בביתו שמורים מכתבים רבים, שכתב כשהיה בשירות מילואים או בטיולים, ובהם ניכר כושר הביטוי שלו ויכולתו לתאר חוויות שעבר. הוא למד בכוחות עצמו והשתלם בקורסים להשכלה־בכתב בכימיה, בפיסיקה ושרטוט. הוא אהב להאזין למוסיקה ובעיקר למוסיקה קלסית, ומדי פעם יצא לחזות בהצגת תיאטרון או בסרט קולנוע. ראובן אהב לטייל בארץ. הוא הוביל טיולים כמדריך בחטיבת הנוער של איחוד הקבוצות והקיבוצים ואף טייל עם בני משפחתו. בימי הקיץ הרבה לשחות בים ובברכת השחייה ואף השתתף, עם בתו ובנו, בצליחה העממית של הכינרת. חבריו ומכריו מצאו בו אדם שתכונות רבות מייחדות אותו – איש־עבודה, איש־משפחה, חבר, אדם בעל ניסיון, שיקול דעת ורצון להרבות ידע. איש הרוח, שהרבה בקריאה ובלימוד, אדם המתחקה אחר שורשם של דברים ותוהה על מהותם. אדם ששילב רצינות ואחריות בשמחת־חיים ואהבת הסובב אותו. במלחמת יום הכיפורים נקרא אל יחידתו שהשתתפה בקרבות הבלימה וההבקעה נגד המצרים בסיני. ביום י״ב בתשרי תשל״ד (8.10.1973), בקרב שהתחולל מול איסמעיליה, נפגע זחל״מ המ״פ שבו היה ראובן. הוא וחמישה מחבריו שהיו בזחל״מ נפגעו ונהרגו. כעבור שישה חודשים, הובאו ששת לוחמי הזחל״מ לקבר־אחים בהר־הרצל בירושלים. הוא השאיר אחריו אישה, שתי בנות ובן, הורים ושתי אחיות. לאחר נופלו הועלה לדרגת סרן.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה כתב מפקד הגדוד: ״סרן ראובן ז״ל שירת

ביחידתנו כסגן מפקד פלוגת חרמ"ש, הוכיח עצמו כאיש מקצוע מעולה, אמיץ ומסור והיה מקובל ואהוד על חייליו".

הוריו נטעו גן לזכרו בחצר הבית בנצר־סירני; גן־זיכרון ובו פינת משחקים לילדים הולך ומוקם בקיבוץ חולדה. חבריו ליחידה הוציאו לאור חוברת בשם "בצהרי יום־הכיפורים", ובה סיפור לחימת הגדוד ודברים על דמותו של ראובן.

זכריה, מאיר

מאיר, בן שרה וצדוק, נולד במושב אחיעזר ביום י"א באדר תשי"ג (26.2.1953), למשפחה מרובת ילדים של יוצאי תימן. ילדותו הייתה שונה מילדותם של בני גילו. עוד כשהיה בן שלוש, החל אביו ללמדו קרוא וכתוב. בן ארבע כבר קרא בספרים ולמד בעל־פה משניות וחומש. משום כך נהגו לכנותו בשם "מאיר הגאון" או: "מאיר הצדיק". לימודים יסודיים למד בבית הספר "עוזיאל" ברמת השרון ומוריו, שהתפעלו מיכולתו הרבה, בקשו להעלותו בשתי כיתות. כשהיה בן תשע נהג, ביוזמתו שלו, ללמוד בשעות אחר־הצהרים בישיבה הקטנה. הרב, שנהג לחלק ספרים לתלמידים המצטיינים, נאלץ להעניק את כל הפרסים למאיר. כשהגיע לכיתה ו' החליט מאיר ללמוד את השפה האנגלית על בוריה ונרשם לחוג לאנגלית, שנערך מחוץ לשעות הלימודים. באותה תקופה גם החל להקדיש מספר שעות ביום לאימון גופני. מאיר ניחן בשקידה לא רגילה, בכוח רצון והתמדה מפליאים לגבי גילו הצעיר, ויותר מכל ניחן בלהיטות עצומה ללמוד ולדעת ולהעשיר את נפשו ואת דעתו, העשירות בלאו הכי. במבחן פסיכוטכני שנערך בשנת לימודיו השמינית, התגלה מאיר כילד מחונן. הוא התקבל ללימודים במגמה הריאלית בישיבה התיכונית "מרום ציון" בירושלים, וגם שם היו הישגיו מצוינים. מאיר אהב מאוד את בני משפחתו ונהג בהוריו כבחברים לכל דבר. בחופשות הקצרות שקיבל עבד בבית החרושת "עץ הזית" כדי לסייע בכלכלת הבית. בבקרים היה משכים קום, כדי לעדור את הגינה של המשפחה ועזר לאחיו ולאחיותיו בלימודיהם. על פניו של מאיר שרתה תמיד בת־צחוק. כל בעיה או מריבה היה פוטר בבדיחה, כשחיוך על פניו.

מאיר גויס לצה"ל בראשית אוגוסט 1971. מוריו המליצו שילך לעתודה האקדמית והוא סירב. הוא סירב גם להיענות לבקשת הוריו, שיבחר חיל לא־מסוכן והתנדב לשרת ביחידת צנחנים, שכן לדבריו: "אם אני לא אתנדב, וגם אחרים לא יתנדבו — מי ילך?" במהלך שירותו בצבא השתלם בקורס מש"קים, בקורס מפקדי צוותים, בקורס תותחנים ובקורס מ"כים חי"ר. את הקורס האחרון עבר כשרגלו נקועה, ואף־על־פי כן לא ויתר על האימונים הקשים וסיים את הקורס בהצטיינות. גם בצניחות נפצע פעמיים ובכל זאת לא הסכים לעזוב את יחידתו. מפקדיו רצו לשלוח אותו לקורס קצינים, אך למאיר היו תוכניות אחרות. הוא התכונן להתמחות בהנדסת־חשמל בטכניון שבחיפה. חבריו ליחידה יודעים לספר על מאיר סיפורים רבים. ספרה אורלי,

הפקידה הפלוגתית של היחידה: "במאיר היה משהו מיוחד: צניעות יפה, דבקות עמוקה ומורל גבוה. אני זוכרת איך היה מאיר משכים בכל בוקר כדי להניח תפילין, ועוד זכורה לכל חיילי היחידה החוויה הגדולה, כשהיה משמיע לנו מזמורי שבת. מאיר היה חבר מסור מאין כמוהו. פעם חזר מחופשה שגרונו נפוח וחומו גבוה. כששאלתי אותו מדוע חזר חולה, ענה: "אם לא הייתי מגיע, חבר אחר לא היה יוצא לחופשה". סיפר עליו חברו משה: "מאיר היה דוגמה לטוב שבאדם. מסירותו ליחידה ולעבודה הייתה מעבר לכל המקובל. זוכר אני כיצד היה רץ הלוך ושוב, מזיע ונוטף גם בימי הקיץ החמים, ועובד ללא ליאות. מאיר לא יכול היה לנוח אפילו רגע אחד. כשלא התרוצץ בין הצוותים השונים, היה יושב באוהלו וקורא בספרי פסיכולוגיה והיסטוריה. היה במאיר ריכוז כביר של כל התכונות הטובות והיפות שבאדם". במלחמת יום הכיפורים לחם מאיר יחד עם עוד אחד־עשר מחבריו ביחידת תותחנים מובחרת ברמת־הגולן. ביום י"א בתשרי תשל"ד (7.10.1973), בשעת קרב ארטילרי כבד נתקלה היחידה במארב טנקים ושנים־עשר אנשיה, מהטובים שבחיילים נפלו ומאיר ביניהם. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין הצבאי בקרית־שאול. לאחר נופלו הועלה לדרגת סמל. השאיר אחריו הורים, שש אחיות ושלושה אחים.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה כתב שר הביטחון דאז, משה דיין: "מאיר היה חייל מסור וחבר מצוין. הוא היה אהוב על חבריו לנשק ועל מפקדיו".

המשפחה תרמה לזכרו ספר תורה וספרייה לבית־הכנסת ברמת השרון; לזכרם של מאיר ואחד־עשר חבריו שנפלו עמו הוקמה מצבה ברמת־הגולן.

זלמנוב, רון

רון, בן רחל ויוסף, נולד ביום א' בחשון תש"י (23.10.1949) בחיפה. הוא למד בבית־הספר היסודי בטבעון. אחרי־כן השתלם בבית־הספר התיכוני־מקצועי שליד הטכניון בחיפה והמשיך את לימודיו בבית־הספר התיכון "רון" בתל־אביב. הוא היה תלמיד מוכשר ועבר ללא כל קושי את שלבי־הלימודים, למרות שלפעמים היה מקדיש הרבה מזמנו לגידול בעלי־חיים ולמשחקי ילדות. הוא היה אהוד על חבריו, שעמם היה מוכן לחלק את כל אשר היה לו והם כינוהו בשם־חיבה "רוני" וראו בו את מנהיגם הטבעי. רון היה גם חבר בתנועת "הצופים" וברבות־הימים הדריך בקן־התנועה בקרית־טבעון. הוא היה חובב־טבע ונהג לטייל רבות בסביבות מקום מגוריו. הוא היה בעל הומור, חברותי, שובב ואוהב מעשי־קונדס אך עם זאת הצטיין בתכונה בולטת: רצינות וכובד ראש בעניינים בעלי חשיבות. רון היה עלם תמיר ויפה־תואר, חייכן, נמרץ, צמא־חיים וגדוש תכניות. הוא היה מסור למשפחתו, דאג לאמו והשתדל להקל עליה בעבודותיה. תמיד הקפיד שחדרו וחפציו יהיו מסודרים, כדי שלא להכביד על אמו. לאחיו הצעיר היה בבחינת אב וחבר.

רון גויס לצה"ל בסוף נובמבר 1967 והוצב לחיל־התותחנים. לאחר הטירונות

ולאחר שהשתלם בקורס חילי־מקצועי, נשלח לקורס מ״כים. בהמשך שירותו סיים קורס־קצינים וקורס קציני־תותחנים והשתלם בקורס פקחי־אוויר. לבסוף הוצב ליחידת־תותחנים בסיני בתפקיד מפקד־סוללה והוענקה לו דרגת סגן. במלחמת־ההתשה שירת באזור תעלת־סואץ. הוא היה קצין אחראי ויעיל, ביצע תפקידיו לשביעות־רצון הכל והיה אהוד על פקודיו ועל מפקדיו כאחד.

לאחר שסיים את שירות־החובה, השלים רון את בחינות־הבגרות ונרשם לאוניברסיטת תל־אביב וסיים שתי שנות־לימוד במגמה למדידות. הוא מימן את לימודיו בשכר שקיבל תמורת עבודתו כמודד בחברה קבלנית. במלחמת יום הכיפורים השתתף רון בקרבות הבלימה נגד המצרים בחזית סיני. ביום י״ז בתשרי תשל״ד (13.10.1973) פיקד על סוללת־תותחים בסיני. הסוללה הופצצה על ידי מטוסי האויב והוא נחפז לארגן ולעודד את פקודיו, אשר התפזרו בשטח והיו זקוקים למנהיגותו השקטה. בהפצצה זו נפגע ומת מפצעיו בדרכו אל בית־החולים. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין הצבאי בקרית־שאול. השאיר אחריו הורים, אחות ואחים. לאחר נפילתו הועלה לדרגת סרן.

במכתב־תנחומים למשפחה השכולה כתב מפקדו: ״רון היה אהוב על הכל כמפקד, אך בעיקר כאדם שתמיד היה חייכן ופתוח לכל, מוכן לעזור ובעל חוש הומור גם בשעות הקשות. אנו, חבריו, נחוש בהיעדרו ולא נשכחהו לעולם. רון יישאר תמיד בינינו כמפקד־סוללה וכחבר״; בדברים שכתבו חברים לזכרו נאמר: ״הוא היה טוב־לב וגם כאשר מתח בקורת ברוגזה ובכעס – מיהר להבין ולסלוח. הוא אהב סדר וארגון והקפיד על הופעה נאה. היה דייקן בהליכותיו וגאה בהצלחותיו המקצועיות, אבל סלד מן הפרסומת״; אחיו הצעיר כתב עליו: ״מה היה בו ברוני, שהשפיע עלי כל־כך? אולי האנושיות, אולי היושר ואולי העובדה, שלמרות ידיעתו את כל חולשותי – הוא המשיך לחפש בי את הטוב״; אחותו כתבה על רוני: ״בחופשותיו המעטות בתקופת מלחמת־ההתשה לא חדל לחשוב על פקודיו בסוללה, אשר המשיכו להיות בראש־מעייניו. לגבי העתיד – הוא היה גדוש בתכניות ושאף לצאת מן המסלול הרגיל של כולם, לעשות משהו מיוחד״.

זלץ, צבי

צבי (צבי׳קה), בן שושנה ואברהם, נולד ביום י״ד בתמוז תשי״ד (15.7.1954) בתל־אביב. הוא למד בבית־הספר היסודי ״החייל״ והמשיך בלימודיו בבית־הספר התיכון־מקצועי ״שבח״ בתל־אביב, במגמה של מסגרות מיכנית. בבית הוריו ספג צביקה את אהבת־הארץ. הוא הרבה לשמוע מפי אביו, איש הארגון הצבאי הלאומי, על הימים שקדמו להקמת המדינה ועל המלחמה בבריטים, על מלחמת השחרור, מלחמת קדש ומלחמת ששת הימים. אמו, ממייסדות היאחזות נחל־עוז, נטעה בו את אהבת־האדמה. טוב לב היה צבי׳קה, חברותי וקל להתיידד, אופטימי, עליז ואוהב מעשי קונדס. מטבעו היה שמח

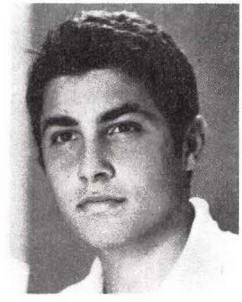
בחלקו, ידע להסתפק במה שיש לו, ולא היה נופל ברוחו גם בשעות מצוקה. בן נאמן ומסור היה להוריו ורחש להם כבוד רב.

צבי גויס לצה"ל בתחילת נובמבר 1972 והתנדב לחיל השריון. לאחר סיום הטירונות השתלם בקורס מקצועות טנק "פאטון". מפקדיו מספרים כי היה אחד הטענים המוכשרים בגדוד. צבי מעולם לא התאונן על האימונים הקשים, עזר לחבריו וביצע ביעילות ובקפדנות כל משימה שהוטלה עליו. על השתתפותו בפעילות מבצעית הוענק לו "אות השירות המבצעי". מלחמת יום הכיפורים מצאה את צבי מוצב בסיני והוא נכנס לסערת קרב הבלימה נגד המצרים. ביום י' בתשרי תשל"ד (6.10.1973) בשעות אחר־הצהריים נפל צבי בקרב שהתחולל מצפון לכביש המיתלה, ליד מעוז "מפצח". הטנק שלו ניסה כל הזמן לאתר מטרות, ולפתע נפגע הטנק בפגז נ"ט והקשר בתוכו ניתק. מפקד הטנק נהרג במקום, וצבי נפגע מרסיסים בחזהו ובידו. בניסיון שנעשה לחלץ את הטנק נפגע גם טנק מפקד הפלוגה. צבי הובל לתחנת האיסוף הגדודית, אך בדרך מת מפצעיו. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בקרית־שאול. השאיר אחריו אב, אם ושתי אחיות. לאחר נופלו הועלה לדרגת רב־טוראי.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה כתב מפקדו: "צבי היה חייל שקט, צנוע, יעיל ומסור, מצניע לכת עד יומו האחרון, עת נפל במערכה הכבדה".

הגדוד בו שרת הוציא לאור ספר בשם "דרך האש", ובו תיאור הקרבות ודברים על חללי הגדוד, וצבי בתוכם.

זלצמן, יצחק

יצחק, בן יפה ויהושע, נולד ביום כ"ה בסיון תשי"א (29.6.1951) בתל־אביב, ולמד בבית־החינוך על שם "טשרניחובסקי" ובבית־הספר התיכון "גאולה" בתל אביב. הוא היה תלמיד נחבא אל הכלים, שתקן, צנוע ושקט. בכיתה נהג לשבת בספסלים האחוריים, מאזין־למחצה לדברי המורה ועסוק־למחצה בשרטוט דמויות שונות במחברתו. הוא לא שש לקבל על עצמו תפקידים בכיתה, העדיף להימנע מהשתתפות בהצגות שהעלה החוג הדרמטי והדיר רגלו ממסיבות שערכה הכיתה. עם זאת הסתתרה בדמות הזו אישיות חזקה: יצחק היה מוכן תמיד לסייע לזולת, היה מחונן בשכל ובהומור רב והיה שנון ובן־שיחה מהנה. הוא הרבה לספר בדיחות, בעיקר מתוך "ספר הבדיחה והחידוד" של דרויאנוב, אשר היה שגור על־פיו כמעט על־בוריו. כן יזם שיחות על נושאים רציניים ובעיקר על בעיות חברתיות, ובשיחות אלו ביקר בחריפות את תופעת הפער בין העדות ובין המעמדות והשמיע דברי־קיטרוג קשים נגד חברת־השפע היהירה והחומרנית, שהתבלטה בעקבות מלחמת ששת הימים. הוא הרבה להעסיק את עצמו בתחומים שעניינוהו ונהג לשבת בביתו שעות רבות ולקרוא. הוא אהב לקרוא פרקים שלמים בתנ"ך, שלשונו המיוחדת הייתה חביבה עליו. הוא הצטיין בבקיאות

מדהימה במכמני התנ"ך והרבה לצטט פסוקים, בעיקר מספר איוב, וכן עשה לו הרגל לפתור חידוני תשבץ בעיתונים. יצחק היה ספורטאי מצוין, חסון ובעל כושר־גופני מעולה. הוא שפע בריאות ושקד על שמירת כושרו הגופני. אהבתו הגדולה הייתה נתונה לים והוא נהג לשחות ו"לתפוס גלים" ופעמים אחדות גם השתתף בצליחת הכנרת. הוא הצטיין גם כשחקן כדורגל והיה רכז־המשחק של קבוצתו.

יצחק גויס לצה"ל במחצית אוגוסט 1969 והוצב לחיל־השריון. לאחר סיום הטירונות ולאחר שהשתלם בקורס־שריון, הדריך בבית־הספר לשריון. לבסוף הוצב ליחידת־שריון בסיני, בתפקיד תותחן־טנק, והוענקה לו דרגת סמל. הוא השתתף במלחמת־ההתשה, שבמהלכה ניצל כשהטנק שלו נפגע וכל אנשי צוותו נהרגו. הוא לא נשא את לבו לחיי־צבא, אבל מילא את כל תפקידיו בנאמנות וללא־טענות. מפקדו כתב עליו: "יצחק היה מצטיין, ביצע את תפקידיו ביעילות, במסירות ובדייקנות והיה חייל למופת".

לאחר ששוחרר מהשירות הסדיר החל ללמוד באוניברסיטת תל־אביב והשלים שנת־לימודים אחת בחוגים לגיאוגרפיה ולפילוסופיה. ראש־החוג כתב עליו: "יצחק נמנה עם תלמידינו הטובים והחל לבנות את עתידו במסגרת אקדמית". במלחמת יום הכיפורים השתתף יצחק בקרבות הבלימה והפריצה נגד המצרים בחזית סיני. הוא השתדל שלא להדאיג את הוריו ושעות ספורות לפני נופלו כתב להם: "המצב הולך ומשתפר ואני מקווה שנתראה בקרוב". בקרב שהתחולל ביום כ"ד בתשרי תשל"ד (20.10.1973) מצפון־מזרח לאגם המר הגדול נפגע הטנק שלו והוא נהרג. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין הצבאי בקרית־שאול. השאיר אחריו הורים ואחות. לאחר נופלו הועלה לדרגת סמל־ראשון.

במכתב־תנחומים למשפחה השכולה כתב מפקדו: "קשה לנו לדחוק אל פינות חבויות בלב את הכאב על נפילתו של יצחק – ובכל פעם פורץ הכאב מחדש. המחשבה כי יצחק איננו – קשה מנשוא. מי ייתן ומעשינו בעתיד יהיו ראויים לזכרו"; חברו הטוב כתב על יצחק: "כמדריך בבית־ספר לשריון היה יצחק גאה במיוחד כאשר נבחר כדי להעביר לאלוף אברהם מנדלר ז"ל הסבה אישית על טנק חדיש. ביצחק בלטו הצניעות, השקט הנפשי ואופיו הנוח, אשר בזכותם היה אהוד על הכל. היה טמון בו כוח רב כדי לחיות, לצחוק, לריב ובעיקר לחשוב, ולחשוב לעומק".

בית־ספרו הוציא לאור חוברת לזכרם של בוגריו שנפלו בקרב ובה כלולים דברים על יצחק: "הוא היה שתקן, אך מי שהצליח להוציאו משתיקתו היה נשכר, כי יצחק היה שנון ובעל שכל רב. לאחר שניצל בנס במלחמת־ההתשה נמנע מלגלות זאת להוריו כדי שלא להדאיגם ורק ברבות־הימים ובדרך מקרה נודע להם על כך".

זלצשטיין, דב

דב (בר), בן רחל וזבולון, נולד ביום ד׳ באב תש״ז (21.7.1947) בגרמניה להוריו מניצולי השואה. בשנת 1948 עלתה המשפחה ארצה והשתקעה בראשון לציון. בר הלך לבית הספר היסודי ״רמז״ וסיים בו את לימודיו. ההורים, שאימי המלחמה והמחנות פצעו אותם עמוקות בגוף ובנפש, לא יכלו לממן את המשך לימודיו של הנער והוא יצא לעבוד, כדי לעזור להוריו וכדי לממן את לימודיו התיכוניים בשעות הערב. בינו לבין הוריו שררו יחסי אהבה ונאמנות עמוקים ולגבי אמו היה דב בבחינת עוגן הצלה ומקור עידוד. דב נהג לתת ביטוי להגיגיו בכתיבת שירים ונפשו הרגישה ידעה ליצור קשר עמוק ולבבי עם ילדים, שאהבוהו אהבת נפש.

דב גויס לצה״ל בתחילת אוגוסט 1965 והוצב לחיל השריון. אחרי שסיים את האימון הבסיסי בבית הספר לשריון כתותחן ״פאטון״, השתתף מספר חודשים במקהלת חיל השריון ואחר כך נשלח לקורס מפקדי טנקים. לאחר שסיים נשלח ליחידת שדה. הוא היה מפקד טנק טוב ואיש שריון מעולה. כאדם היה בעל נפש רגישה, טוב־לב, וחבר בלב ונפש. אף כי ידע להסתיר את תכונותיו היפות מאחורי מסווה של אדישות כביכול, למדו ידידיו האמיתיים לעמוד על טיבו ולאהוב את החבר היקר והידיד הנאמן. הם ידעו שאפשר היה לסמוך עליו תמיד, בכל רגע ובכל מצב. במלחמת ששת הימים שירת דב בחזית הדרום ולחם באומץ בקרבות סיני.

בתחילת אוגוסט 1968 סיים דב את שירות החובה והוצב ליחידת מילואים. לאחר ששוחרר רצה להגשים את משאת נפשו – להמשיך בלימודיו בטכניון. הוא התקבל לחוג ההכנה לטכניון, אך אחר־כך עבר לבאר־שבע, שם התקבל לעבודה בקריה למחקר גרעיני. בשנת 1970 נשא דב לאישה את חברתו אירית, ובעידודה החל לחשוב שוב על המשך לימודיו. ואכן בשנת 1972, אחרי הולדת בתו מירב, ובמאמצים משותפים שלו ושל רעייתו התקבל לאוניברסיטת הנגב, לחוג לגיאולוגיה. דב היה אהוב על חבריו ללימודים ועל המרצים והצטיין בשקדנותו הרבה וביחסו ללימודים. הוא היה בעל מסור ואב למופת, השפיע הרבה חום על בתו הפעוטה, ששימשה לו מקור לנחת ולסיפוק אחרי יומו הגדוש עבודה ולימודים. אדם שלו ושקט היה, שמעולם לא הרים את קולו, וידע להתמודד עם בעיות בהגיון ובשיקול דעת. כשפרצה מלחמת יום הכיפורים נשלח דב עם יחידתו לסיני. ביום י״ב בתשרי תשל״ד (8.10.1973) במהלך הסתערות הגדוד שלו על גשר פירדאן, הגיע הטנק שלו בשעה 12.00 למרחק של מאתיים וחמישים מטרים מקו המים, דרומה לציר ״חביבה״, מעבר לציר ״לקסיקון״, ועקבותיו אבדו. דב הוכרז כנעדר וחודשים ארוכים חייתה משפחתו בתקווה שנפל בשבי, וכי הוא עתיד לחזור. אולם לימים נמצאה גופתו והוברר שבאותו יום ובאותה שעה נהרג דב בהתקפה. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בראשון־לציון. השאיר אחריו אישה ובת, הורים ואח. לאחר נופלו הועלה לדרגת סמל ראשון.

במכתב תנחומים למשפחה האבלה כתב עליו מפקדו: ״בנכם סמל דב זלצשטיין

ז"ל נפל במערכה בעת מילוי תפקידו במלחמת יום הכיפורים, מזרחית לתעלת סואץ, ליד גשר פירדאן. דב ז"ל ששירת כאיש צוות טנק ביחידת שריון בפיקודי, היה אהוב על מפקדיו ועל חבריו ומילא את תפקידו ללא דופי. בשמי ובשם כל חיילי היחידה, הנני מביע את צערי העמוק ואנו משתתפים באבלכם הכבד".

זמטר, גד

גד (גדי), בן נעמי ונתן (הנס), נולד ביום י"ג באדר תשי"ג (28.2.1953) בכפר־סבא. הוא למד בבית־הספר היסודי "נווה כיבוש" בפתח־תקוה ואחרי־כן סיים את לימודיו בבית־הספר התיכון העירוני על־שם י"ח ברנר בפתח־תקוה. גדי היה תלמיד טוב וממושמע, ואהוב על מוריו ועל חבריו. הוא היה חובב טבע, הרבה לטייל ולסייר ברחבי הארץ, בחפשו נופים חדשים, צמחים ובעלי חיים לא ידועים לו. חבריו מספרים עליו, שאחד מתחביביו היה להגדיר צמחים על־פי מגדיר־צמחים. את זמנו הפנוי הקדיש להאזנה למוסיקה קלסית. הוא נמנה עם חניכי תנועת הנוער העובד והלומד, ויחד עם חבריו לגרעין "ארגוב" ישב בקיבוץ אפיק שברמת הגולן, שם עסק בטיפוח גן הנוי ותקופה מסוימת היה מזכיר המשק וסדרן העבודה. גדי היה בעל חוש הומור משובב, מרבה להתלוצץ ולהתבדח ואוהב לעשות מעשי קונדס. דומה היה כאילו אדיש הוא לכל, וחיוך לגלגני מעט היה תמיד על שפתיו. קומתו הייתה תמירה וכושרו הגופני מעולה. הוא היה חרוץ ושקדן ועשה את מלאכתו באמונה ובקפידה, מתוך ביטחון פנימי ובהחלטיות רבה. מסודר מאוד היה, אהב את הניקיון ואת היופי ודגל בפשטות. הוא לא היה בררן, ושמח תמיד בחלקו; היה טוב לב ורחב־יד, ומוכן תמיד לסייע לזולת. בכל הליכותיו היה אדיב ומנומס, מאיר פנים ונוח לבריות. איש אמת היה בכל מאודו, ישר־דרך ובעל־מצפון. להוריו היה בן מסור ונאמן ורחש להם כבוד רב.

גד גויס לצה"ל בסוף יולי 1971 והתנדב לשרת בחיל הנח"ל המוצנח. לאחר הטירונות השתלם בקורס לחובשים קרביים, בקורס צניחה ובקורס מ"כים. הוא היה חייל אחראי ומסור לתפקידו, ושימש דוגמה לחבריו במזגו הטוב ובסבילותו. מפקדו מעיד עליו, שהיה "צנוע, מחייך תמיד ונכון לכל משימה. אוהב טבע שאינו מחמיץ כל הזדמנות לצפות בנופים חדשים, להתבונן בצמחים או לטפל בבעלי־חיים". בתעודת השחרור, שנתנה לו כאשר עבר לשרת בשל"ת, כתב מפקדו: "גד הוא חייל טוב מאוד, ממושמע, מסודר ומסור מאוד".

במלחמת יום־הכיפורים השתתף גד בקרבות הבלימה ברמת הגולן. כאשר פונו כל תושבי היישובים ברמת־הגולן התנדב לשרת כחובש קרבי באחד מגדודי השריון. ביום י"ט בתשרי תשל"ד (15.10.1953) נפל גד בקרב בתל־קארין. הוא נפגע בשעת חילוץ פצועים ומת מפצעיו. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בפתח־תקוה. השאיר אחריו אב, אם ואח. לאחר נופלו הועלה לדרגת סמל.

הוריו וקיבוץ אפיק הוציאו לאור חוברת לזכרו בשם "כאחד הדשאים, כאחד האדם", ובה דברי חברים על דמותו, זיכרונות, דברי־שיר, מכתבים ותצלומים.

זמיר (הנדורגר), אהרון

אהרון, בן פועה ופישל (אפרים), נולד ביום י"ח בתשרי תש"ז (13.10.1946) בחדרה. הוא למד בבית־הספר היסודי ובבית־הספר התיכון בקיבוץ גבעת־חיים מאוחד. אהרון היה תלמיד שקדן, מתמיד ומעמיק, והיה אהוב על חבריו. הוא נמנה עם חטיבת בני הקיבוץ של הנוער העובד והלומד.

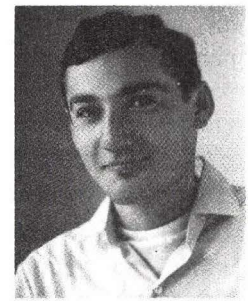
אהרון גויס לצה"ל במחצית נובמבר 1965 והוצב לחיל השריון. לאחר סיום הטירונות השתלם בקורס למפקדי טנקים, בקורס לקציני שריון. לאחר שנפצע בברכו ונותח, ביקשו רופאיו להפחית מן הפרופיל הרפואי שלו, אך הוא התנגד בכל תוקף והצליח להעביר את רוע הגזרה. הוא היה אחראי ומסור לתפקידו ודאג לפקודיו. אמנם לא הקפיד על גינוני משמעת, אך דרש ביצוע מדויק. מפקדו כתב עליו בחוות דעתו: "הוא בעל הבנה, בעל תפיסה טובה וכושר ארגון". חודשים אחדים נמנה עם המשרתים בצבא הקבע. על השתתפותו במלחמה בשנת 1967 הוענק לו "אות מלחמת ששת הימים".

לאחר שהשתחרר מן השירות הצבאי הסדיר, היה חסר מנוחה. שוב לא רצה לשבת בשלווה במשק הגדול והמבוסס, הדואג לכל מחסור. לכן הצטרף לקיבוץ עין־זיוון והיה מראשוני המתיישבים במקום. מחשבה רבה ומרץ רב הקדיש ליישוב הצעיר ובעיקר לענף גן־הירק, ועשה ככל שיכול לשפר וליעל את הענף. הוא היה אחראי לקליטת מתנדבים במשק, ותקופה מסוימת היה המא"ז בקיבוץ ומרכז ענף הבניין. בשני התפקידים גם יחד הצטיין ברצינותו, באחריותו ובמחשבתו המעמיקה. אך יצר החיפוש אחרי החדש והשונה לא הרפה ממנו. הוא התכונן לצאת לטיול בחוץ לארץ, ומשום כך עזב את המשק ועבד כאיש ביטחון, כדי לצבור כסף. אך אנשי עין־זיוון ביקשוהו לחזור ולסייע בעבודת הקיבוץ, והוא דחה את נסיעתו וחזר למשק. אהרון היה בעל ביטחון עצמי ובעל רצון לעשות ולפעול. לוחם אמיץ היה למען כל עניין שנראה לו צודק, וטרח הרבה להסביר ולשכנע בצדקת מעשיו. מרדן היה ועקשן, שאפתן ושתלטן, בעל אופי חזק ועומד על דעתו, ולא היה נכון להתפשר כהוא זה בכל הקשור בנטיותיו, בדעותיו ובהחלטותיו. הוא היה ביקורתי ומורד במוסכמות. תמיד חיפש לו דרך לשנות את פני המציאות, התלבט הרבה ותהה על המשך דרכו, וחזר ובחן עצמו כפעם בפעם. הוא היה גלוי לב, איש אמת שביקורתו כנה. נבון היה ותפיסתו מהירה, שוקל כל דעה בכוונה רבה. במלחמת יום הכיפורים השתתף אהרון בקרבות הבלימה והפריצה נגד המצרים בחזית סיני. על שאירע באחד מימי הקרבות מספר חברו: "לאחר קרב עם חיילי קומנדו מצרים, קיבלו אנשי היחידה הוראה לירות בכל דמות שתתגלה להם. אהרון, בעומדו בתצפית, הבחין בחייל פצוע המנופף בידו, והודיע על כך במכשיר הקשר. מפקד הפלוגה הורה לירות. אהרון סירב ומפקדו הזהירו שהוא עלול לסכן את חייו. שני כלי־רכב יצאו לחלץ את הפצוע. אחד מכלי הרכב עלה על מוקש, אך אנשיו ניצלו בנס. כשקרבו אל הפצוע נתברר שהוא חייל ישראלי". ביום כ"ג בתשרי תשל"ד (19.10.1973) נפל אהרון בקרב שהתחולל

מדרום־מזרח לאיסמעיליה לא הרחק מהאגם המר הגדול. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בגבעת־חיים מאוחד. השאיר אחריו אם, אח ואחות.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה כתב מפקדו: "הייתה בו בגרות טבעית וקור־רוח. תמיד היה רגוע ובוטח בעצמו, וידע לעודד את חבריו".

זמיר, אריה

אריה, בן חוה ודב סולובייצ'יק, מניצולי־השואה, נולד ביום ט"ו בחשון תשי"א (26.10.1950) בלודז' שבפולין, ועלה ארצה עם אמו בשנת 1955. לאחר שהיה נתון לחינוכה של אמו, מורה במקצועה, למד בבית־הספר היסודי "גאולים" בחולון, המשיך את לימודיו בבית־הספר המקצועי למינהל ולמסחר בחולון והוסמך כמנהל־חשבונות. אריה שאף בעיקר ללמוד מקצוע, משום האחריות והתודעה למשפחתו, ומשום שידע, כי עול הפרנסה יפול עליו מוקדם מן המקובל. לפיכך העדיף השתלמות מקצועית על־פני הלימודים הרגילים. הוא היה חרוץ ושקדן, הרבה בקריאה ובלימוד והקדיש לילות רבים כדי להתכונן לכניסה למכללה, כהכנה ללימוד מקצועו – ראיית־חשבון. הוא היה חבר בתנועת "הצופים" והרבה לעסוק בספורט, ובמיוחד בכדורגל, בכדורסל ובטניס. כן הקדיש הרבה מזמנו לטיולים ברחבי־הארץ. אריה היה רציני בכל מעשיו ובגישתו לחיים, והיה מסור מאוד לאמו. הוא הרבה לדאוג לה ולכל צרכיה, ונשא בעול חובות הבית כבר מגיל צעיר.

אריה גויס לצה"ל בתחילת פברואר 1969 והוצב לחיל המשטרה הצבאית. לאחר סיום הטירונות השלים קורס שוטרים צבאיים והשתלם בקורס לסמלי המשטרה הצבאית. משסיים הוענקה לו דרגת רב"ט והוא נשלח לקדום באזור השומרון. הוא היה חייל מסור וחבר־למופת, ועל־אף ההקפדה שדרש תפקידו נהג תכופות בדרכי־נועם והתחשבות בזולת. כל מי שהכירו אהבו.

לאחר שחרורו מהשירות הסדיר היה נקרא לתקופות של שירות־מילואים. הוא השתדל תמיד שלא להדאיג את אמו ובעיצומה של מלחמת יום־הכיפורים שלח לה תכופות גלויות ומכתבים כדי להרגיעה. ביום כ"ז בתשרי תשל"ד (22.10.1973) ניצב אריה על משמרתו בהכוונת תנועת־הכוחות על הגשר שהקים צה"ל מעל תעלת סואץ. הוא המשיך במילוי משימתו תחת הפגזה כבדה עד שנפגע ונהרג. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין האזרחי בחולון. השאיר אחריו הורים. לאחר נופלו הועלה לדרגת סמל.

במכתב־תנחומים להוריו כתב מפקדו: "אריה מילא את תפקידו במסירות עד לרגעיו האחרונים ולא נטש את משמרתו על אף ההפגזה הכבדה".

המחלקה להנצחת החייל במשרד הביטחון נטעה לזכרו עץ ביער־המגינים של קרן־קיימת לישראל, "יער בר־כוכבא", בירושלים.

זמירין, דן

דן, בן בלה וישראל, נולד ביום ט״ז באלול תש״ד (4.9.1944) בקבוצת כנרת. הוא התחנך בקבוצת כנרת, למד בבית החינוך המשותף בדגניה א׳, והמשיך את לימודיו בבית הספר התיכון האזורי בבית ירח. דני ידע טעמה של מלחמה מילדותו: בימי מלחמת השחרור הופגזה קבוצת כנרת יומם ולילה על־ידי הסורים, ודני, שהיה בן שלוש, פונה עם אמו ועם אחיותיו לחיפה. הוא היה ילד חביב, יפה ומוכשר, ומכריו מספרים, שהיה ביישן קמעה, מסוגר בתוך עולמו ונחבא אל הכלים. ברבות הימים, משהגיע לבית הספר, הפך נער עירני ושקדן ותלמיד מצטיין. מוריו מספרים כי הוא ניחן בכישרון ללמוד בלא כל מאמץ מיוחד. ובזכות הישגיו בבחינות הסקר הוענקה לו מלגת לימודים בבית־ספר תיכון. את שעות הפנאי שלו הקדיש לספורט, למשחק בשח ולקריאת ספרות יפה ושירה. דני היה להוט אחר מוסיקה ואהב להאזין גם למוסיקה קלאסית וגם למוסיקה קלה, ובשעתו אף למד לנגן בפסנתר אצל נעמי שמר, בת כנרת. הוא בורך גם בתבונת כפיים, ואהב לעסוק במלאכת יד ובעיקר בנגרות. נער חברותי היה דני וחבריו מספרים בהערכה על מידותיו הטובות, על צניעותו ועל נכונותו לסייע לכל אדם בשעת הצורך.

דן גויס לצה״ל במחצית אוגוסט 1962 והתנדב לחיל האוויר. לאחר סיום הטירונות השתלם בקורס צניחה והוסמך לענוד כנפי צנחן. כשהתברר שלא יוכל להשתתף בקורס טיס, הצטער על כך אך לא הסכים לשרת בצוות הקרקע של חיל האוויר. לפיכך הוצב בחיל השריון, ולאחר סדרה של קורסים השתלם בקורס קציני שריון והיה בין החניכים המצטיינים בו. רב־אלוף דוד אלעזר ז״ל העניק לו את דרגת הקצין. בתום הקורס התנדב דני לשרת בסיירת שריון שפעלה על גבי ג׳יפים, ולשם כך גם עבר קורס סיור מתקדם.

גם לאחר שהשתחרר משירות סדיר, באוגוסט 1965, נשאר בסיירת ובמסגרתה לחם במלחמת ששת הימים והוא אז כבר קצין במילואים בדרגת סגן. הוא השתתף בקרבות בג׳נין ובשכם והיה בין הפורצים אל רמת הגולן. דני היה קצין טוב ומוכשר, שידע להתמודד עם מצבים קשים, היה בעל ידע מקצועי מעמיק, ומעולם לא החשיב משמעת נוקשה וגינונים צבאיים. לאחר קרבות מלחמת ששת הימים היה מזועזע ממראות המלחמה ומאבידות שני הצדדים. הוא מילא את חובתו הצבאית כמיטב יכולתו, מתוך הרגשת חובה והכרה, שמוטל עליו להילחם ולהגן על ארצו, אך יחד עם זאת הרבה לחשוב על מערכת יחסינו עם הערבים וחיפש דרך לפשרה ולשלום. לאחר השחרור שב לביתו בכנרת ועבד שנתיים במטע הבננות, הענף המסורתי של בני משפחת זמירין. תוך כדי עבודה במטע השלים את לימודיו לתעודת הבגרות, והחליט להמשיך וללמוד במסגרת אוניברסיטאית, אלא שהתלבט בבחירת המקצועות. הוא אהב גאוגרפיה וספרות, והיה מוכשר מאוד בתחום הלימודים הריאליים. הוא נרשם לחוגים למתמטיקה ולפיסיקה באוניברסיטה העברית בירושלים, ולמד שם שלוש שנים. חרף תקופות ארוכות של שירות מילואים, עמד יפה בנטל הלימודים וקיבל

תואר "בוגר" בשני החוגים. באוגוסט 1969, בעודו תלמיד באוניברסיטה, נשא דני לאישה את חברתו ג'ודי, סטודנטית שבאה ארצה כמתנדבת מארצות־הברית. כשסיימו בני הזוג את לימודיהם, שבו לקבוצת כנרת ודני החל להורות מתמטיקה ופיסיקה בבית הספר האזורי שבבית ירח. לבו לא נטה אמנם לעסוק בהוראה, אך הוא עשה זאת מתוך הרגשת אחריות על שאפשרו לו ללמוד. הוא הצליח מאוד בעבודתו זו, והיה אהוד על תלמידיו ועל עמיתיו בבית הספר. אותו זמן הצטרף גם למשמרת הצעירה של מפלגת העבודה. כשנה לפני שפרצה מלחמת יום הכיפורים תכננו דני וג'ודי לנסוע לקליפורניה ללמוד ארכיטקטורה. הוא התקבל ללימודים באוניברסיטת ברקלי, אך דחה את יציאתו בשנה אחת, לאחר שתלמידיו הפצירו בו שימשיך ללמדם. את חופשותיו הקדיש לעבודה במטעי הבננות, למלאכות יד ולהשתלמויות במכון וייצמן ברחובות. חייו מלאי הפעילות נקטעו בין־לילה, באוקטובר 1973. כשפרצה מלחמת יום הכיפורים מיהר דני להתקשר עם יחידתו בחיל השריון. הוא נפרד מאשתו ומהוריו במוצאי יום הכיפורים ויצא שליו ורציני. הוא נשלח לחזית הצפון, ופיקד שם על פלוגת טנקים, שלחמה לבלימת התקפות הסורים. בקרב שהתחולל ביום י"ב בתשרי תשל"ד (8.10.1973) מערבית לחושנייה, נהרג דני מפגיעת פגז בטנק שלו, בעומדו חשוף בצריח. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בקבוצת כנרת. השאיר אחריו אישה, אב, אם ושתי אחיות. לאחר נופלו הועלה לדרגת רב־סרן.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה, ציין שר הביטחון דאז, משה דיין, את פעילותו הענפה של דני בחיל השריון, וכתב: "מפקדיו הגדירוהו כקצין יעיל, בעל מקצוע, יוזם, נבון, בעל ביטחון עצמי; קצין מעולה"; חבר הכנסת אריה אליאב כתב למשפחת זמירין במכתב תנחומים: "משאני קורא איך דני נפל, נופלת עלי שוב ושוב ומחדש קדרות ועצבות איומה על דני ועל אלפים כמוהו, טובים שבטובים, יקרים ונפלאים..."

בני משפחתו של דני וידידיו בקבוצת כנרת הוציאו לאור ספר לזכרו ובו פרקי זכרונות ודברים על דמותו ועל דרכו של דני, וכן מכתבים ורשימות מפרי עטו; רשימות על אישיותו פורסמו גם בעלון קבוצת כנרת, בעלון לזכר בני עמק־הירדן ורמת הגולן, שנפלו במלחמת יום הכיפורים, ובחוברת "אלה אזכרה", שהוציא לאור גדוד הסיור שלו, לזכר חייליו, שנפלו במלחמת יום הכיפורים.

זמצקי, יעקב

יעקב, בן רבקה ועזרא, נולד ביום ב' בכסלו תרצ"ו (1.12.1935) בתל־אביב ולמד בבית־הספר היסודי פיק"א שבעין גנים, ליד פתח־תקוה. מנערותו היה יעקב פעיל באגודת "מכבי הצעיר" והיה חבר בועדת הנוער של האגודה. הוא היה חובב ספורט מושבע, בעיקר התמסר למשחק הכדורגל. תחביבו האחר היה קריאת ספרים. הוא הקדיש שעות רבות, לפעמים לילות שלמים, לקריאת ספרים והיה בעל ידע ובעל השכלה בתחומים

רבים. כן אהב בעלי חיים וטיפח כלבים. הוא היה צעיר יפה תואר, עדין נפש ונעים הליכות, בעל חוש הומור ואוהב חיים. ביתו היה מוקד לפעילות חברתית והוא התברך בחברים ובידידים רבים, שהעריכוהו וקיימו עמו קשרים הדוקים. הם כינוהו בשם ג׳ימס.

יעקב גויס לצה״ל בסוף מרס 1952 והוצב לחיל החימוש. לאחר הכשרה שירת בסדנאות וביחידות קרביות של חיל השריון. הוא השלים אחד הקורסים הראשונים של מפקדי כיתות חימוש בשריון ואחרי־כן הופקד על מחסני הציוד של יחידתו. יעקב היה חייל נאמן ומסור, צייתן ואהוב על מפקדיו ועל חייליו. הוא מילא תפקידים אחראיים ביחידה וכאשר עמד להשתחרר, בקשו מפקדיו כי ימשיך לעבוד ביחידה כאזרח עובד צה״ל והוא נענה לבקשה.

אחרי ששוחרר מהשירות הסדיר התקבל יעקב כחבר בקואופרטיב ׳דן׳ בפתח תקוה. חבריו הגדירוהו כרוח החיה של תחנת ׳דן׳ בעיר. הוא היה אהוב על עמיתיו ועל הנוסעים שנסעו עמו באוטובוסי ׳דן׳ במשך שנים רבות. יעקב היה איש משפחה מובהק. ״ביתו היה מבצרו״ – ויותר מכל אהב את הבילוי עם הרעייה, הבן והבת. בשעות הפנאי היה ספר טוב רעו הטוב ביותר. במלחמת יום הכפורים היה יעקב בין ראשוני המגויסים ביחידתו. הוא יצא לסיני ובכביש רומאני־באלוזה הותקפה היחידה על ידי מטוסי מיג של המצרים ביום החמישי למלחמה. יעקב נפצע קשה, אושפז בבית החולים ונותח ובמשך שנים עשר יום נאבק על חייו. הוא מת מפצעיו ביום כ״ו בתשרי תשל״ד (22.10.1973) והובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בקרית־שאול. השאיר אחריו אישה, בן ובת והורים. לאחר מותו הועלה לדרגת רב־סמל.

עמיתיו לעבודה ב׳דן׳ קראו על שמו את מועדון נהגי ׳דן׳ בפתח תקוה; אגודת ״מכבי״ פתח־תקוה קראה על שמו את קבוצת הנערים של האגודה — ״מכבי יעקב־ג׳יימס״ ומידי שנה בשנה נערך טורניר גביע בכדורגל על שמו של יעקב, שבו מתמודדות נבחרת הוותיקים של ״מכבי״ פתח תקוה ונבחרת עובדי קואופרטיב ׳דן׳.

זמר, יעקב

יעקב (יקי), בן עבריה ויוסף, נולד ביום כ״ו בתמוז תש״ו (25.7.1946) בתל־אביב. הוא למד בבית־הספר היסודי ״לדוגמה״ בתל־אביב ובבית־הספר היסודי על־שם בורוכוב בגבעתיים; אחרי־כן המשיך בלימודים בבית־הספר התיכון על־שם קלעי בגבעתיים, במגמה הריאלית. יעקב היה תלמיד חרוץ ושקדן. קפדן בהכנת שיעוריו, מדקדק מאוד, ולעתים עד קוצו של יו״ד, נקי ומסודר. הוא היה נער פעלתני, שימש כחבר מועצת התלמידים של בית־הספר ואף נבחר להיות היושב־ראש שלה. בנעוריו נמנה עם חניכי תנועת ״הנוער העובד והלומד״ וברבות הימים היה מדריך בקן ״בורוכוב״. חובב מוסיקה היה ופרט על פסנתר. יעקב היה ישר ובעל מצפון, דבק בעקרונותיו ומתעקש לעמוד במשימות ובאתגרים שהציב לעצמו. היה לו ביטחון עצמי רב ללא שחצנות, הוא נהג

בקור־רוח ובדעה שקולה. מטבעו אהב את הפשטות, לא היה בררן והיה שמח בחלקו. כל מיודעיו זוכרים אותו כאדם אדיב ומנומס, מכניס אורחים ונוח לבריות. הוא היה טוב־לב ומוכן תמיד לעזור לזולת.

יעקב גויס לצה"ל במחצית אוגוסט 1964 והתנדב לחיל הצנחנים. לאחר הטירונות השתלם בקורס צניחה ובקורס מ"כים חי"ר. לאחר שהצליח בתפקידיו ביחידתו נשלח לקורס קציני חי"ר ואחרי־כן השתלם בקורס מפקדי פלוגות. הוא היה קצין טוב, חרוץ, מסור, יעיל ובעל ידע מקצועי רב. מפקדיו כתבו עליו בחוות־דעת תקופתיות: "יעקב הוא קצין מעולה. יש לו חוש אחריות וניתן לסמוך עליו בכל אשר יעשה. הוא בעל יכולת רבה ויש לו רעיונות מקוריים. הוא בעל כושר לקלוט וללמוד, יוזם הרבה בתחום תפקידו, יש לו תפיסה טובה והוא ממלא את תפקידו באופן יוצא מן הכלל. יחסו לעבודה רציני, ובדרך התנהגותו ובהגינותו המופתית הוא משמש דוגמה אישית לחבריו". במהלך שירותו השתתף בקרב סמוע בתפקיד קצין־מבצעים. על השתתפותו במלחמה בשנת 1967 הוענק לו "אות מלחמת ששת הימים". לאחר מלחמת ששת הימים, בעת פריצת הדרך לשארם־א־שייך נפצע ואושפז תקופה מסוימת בבית־החולים.

לאחר שסיים את שירותו הסדיר למד באוניברסיטת תל־אביב במגמה לאלקטרו־כימיה ובאוניברסיטת קליבלנד באוהיו שבארצות־הברית, שם שקד על עבודת הדוקטורט בתחום האלקטרו־כימיה. בעיתונות המקצועית במקום פורסמו שני מאמרים מפרי עטו, שהם חלק מעבודת התזה שלו. הוא היה מראשוני "הנמרים", הקצינים שנענו לקריאתו של שר הביטחון בימי מלחמת ההתשה, לשוב ולהתגייס לצבא הקבע. הוא שירת במוצב "טמפו" בימים שהיה נתון להפגזות קשות מאוד, ובמוצב "המזח". בתחילת שנת 1973 נשא לאישה את חברתו גילה וכמאז ומתמיד היה בן נאמן ומסור, ובעל אוהב, שהיה קשור למשפחתו מאוד. כשפרצה מלחמת יום־הכיפורים חש מארצות־הברית להצטרף ליחידתו, ונשלח לחזית בסיני. ביום א' כ"ה בתשרי תשל"ד (21.10.1973), בקרב על מוצב "פוקסטרוט", במבואותיה הדרומיים של איסמעיליה, נפגע מיריית צלף בחזהו ונהרג במקום. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בקרית־שאול. השאיר אחריו אישה, אב, אח ואחות. לאחר נופלו הועלה לדרגת רב־סרן.

גדודו הוציא לאור "דפי־יומן" לזכר לוחמיו שנפלו בקרב, ויעקב בתוכם.

זנדני, אליאסף

אליאסף, בן מרים וסלימן, נולד בשנת תש"ז (1947) בתימן. בשנת 1950 עלה ארצה עם משפחתו שקבעה את מושבה במושב ינון. במושב סיים את לימודיו בבית הספר היסודי ואחרי־כן למד בישיבה בכפר הרא"ה. אליאסף, או יוסף, כפי שנהגו לכנות אותו בקיצור, אהב מאוד חיי חברה והיה מעורה בפעילות של הנוער במושב – למן המסיבות ועד לארגון טיולים ותרגילי גדנ"ע. הוא היה ידוע כשונא מושבע של שקר וצביעות, ולא אחת הסתבך בסכסוכים עם הבריות בגלל תקיפותו בעניינים כאלה. הוא היה חובב גדול של ספר התנ"ך ושל ספרות בכלל, ובתחומים אלה לא היו לו מתחרים. בחידוני תנ"ך שנערכו לעתים במושב, יצא אליאסף תמיד כשידו על העליונה. את כל הספרים הרבים שקרא זכר בעל־פה ואף נהג לכתוב שירים, כגון זה: אילו הייתי צפור מעופפת / אשב לי על חלון הנערונת / אשיר שירי אהבה / לנערה האהובה. / אך רק לך, אמא מולדת, / רק לך ולא לנערונת, / לך אקריב ימי הספורים / ואוותר על תענוגי הנעורים //.

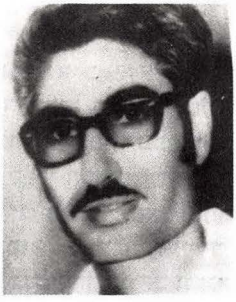
אליאסף גויס לצה"ל במחצית אוגוסט 1964 והתנדב לשרת ב"משמר הגבול". מפקדיו ביחידה היו מרוצים משירותו והפצירו בו שיתנדב לשירות קבע, אך אליאסף אהב שינויים וחידושים ולפיכך סירב. בתעודת השחרור שלו רשמו מפקדיו: "חייל טוב, מסור ונאמן".

במחצית אוקטובר 1966 סיים את שירות החובה שלו והתנדב לשרת במשטרה, ובזכות נסיונו כאיש "משמר הגבול" לשעבר, הצליח מאוד בעבודתו והחזיק בה כשנתיים. אחרי כן החליט להשלים את לימודיו החסרים ולעמוד בבחינות הבגרות. לכן נרשם לבית־ספר של ערב. באותה תקופה גם זכה לקבל מהסוכנות היהודית משק פרטי במושב הולדתו — ינון, ובכך נתגשם חלומו מאז ומתמיד. היו לו תוכניות מרחיקות לכת לגבי משקו החדש. במלחמת יום הכיפורים הוצב אליאסף כרובאי חרמ"ש בחטיבת שריון והשתתף בקרבות נגד המצרים בחזית סיני. ביום י"ט בתשרי תשל"ד (15.10.1973) נתקלה יחידתו בכוח קומנדו של המצרים ליד מוצב "בודפשט" ובקרב ההיתקלות נפל אליאסף. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בהר־הרצל. השאיר אחריו אב, אם, אחים ואחיות. לאחר נופלו הועלה לדרגת רב־טוראי.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה כתב מפקדו: "אליאסף היה חייל ממושמע, מסור, ואהוב על חבריו ועל מפקדיו".

המשפחה תרמה לזכרו ספר־תורה לבית־הכנסת במושב ינון.

זנו, שמעון

שמעון, בן פריחה וסלומון, נולד ביום ט' בכסלו תש"ג (18.11.1942) במרוקו, ולמד בבית־ספר יסודי־דתי שלשון הלימוד בו הייתה צרפתית. בשנת תשט"ו (1956) עלתה המשפחה לארץ והתיישבה בדימונה, שהיתה אז עיר בחיתוליה ודומה יותר למעברה. יחד עם הוריו עבר שמעון את תלאות חבלי־הקליטה ואת הקשיים בהסתגלות לעיר המדברית, שתנאי הקיום בה היו אז קשים מאוד. את לימודיו היסודיים השלים בבית הספר "רחמים" בבאר־שבע, והמשיך בבית הספר התיכון־מקצועי "עמל" בבאר־שבע – שם למד במשך שנתיים את מקצוע המתכת. שמעון אהב מאוד ספורט וביחוד אהב את ספורט הכדורגל. הוא שיחק בקבוצת הכדורגל של "הפועל" דימונה. גם לאחר שהשתחרר מצה"ל היה ממנהלי הקבוצה ותרם לה את מיטב מרצו וכשרונותיו.

שמעון גויס לצה"ל בראשית פברואר 1960 והוצב לחיל השריון. לאחר הטירונות השתלם בקורס מש"קי טנק "שרמן", בקורס מקצועות טנק ובקורס מפקדי טנק "שרמן".

שמעון אהב מאוד את החיל שלו, וכשהשתחרר מהשירות הסדיר בראשית אוגוסט 1962, המשיך לשמור על קשרים אמיצים עם יחידתו. מיוזמתו דאג להכין מפות של העיר דימונה ולעדכן את רישום הכתובות בה, למקרה של גיוס פתע. במלחמת ששת הימים לחם שמעון בקרבות השריון בעזה ובסיני כמפקד טנק, ושוחרר לאחר שנסתיימה המלחמה. משיצא לחיים האזרחיים החל לעבוד כתברואן בעיריית דימונה. הוא השלים את לימודיו והיה לתברואן מוסמך, התקדם בסולם התפקידים וזכה לתפקיד מנהל שירותי הניקיון בעיריה. מספר עליו פרוספר אזולאי, מנהל מחלקת התברואה: "אני זוכר את שמעון בפגישתנו הראשונה. הוא היה בחור יפה, ביישן ונחבא אל הכלים. במבחן הראשון שערכתי לו עשה עלי רושם של בחור זריז, מבין עניין ובעל תפיסה מהירה. ואכן שמעון לא אכזב, ובימיו האחרונים היה ממונה על כמאה עובדים. שמעון התבלט בחוש ההומור שלו ובחביבותו אל עובדיו. הוא אהב להתלוצץ אתם והם היו מוכנים לעשות הכל למענו. שמעון דאג לעובדיו גם מחוץ לשעות העבודה. הוא היה איש סודם ויועץ להם בכל עניין". בשנת 1963 נשא לאישה את חברתו רחל וברבות הימים נולדו לזוג שלושה בנים – שמואל, משה וחיים. שמעון היה בעל מסור שעזר לאשתו בכל עבודות הבית, והיה אב אוהב לילדיו. הוא הקפיד שיכינו את שיעוריהם כראוי ודאג לקחת אותם לכל תחרויות הספורט שנערכו בעיר. במלחמת יום הכיפורים לחם שמעון בקרבות הבלימה נגד המצרים בחזית סיני. בקרב שהתחולל ביום י"ג בתשרי תשל"ד (9.10.1973) נפגע שמעון ונפל. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בדימונה. השאיר אחריו אישה ושלושה בנים, אב, אם וארבע אחיות. לאחר נופלו הועלה לדרגת סמל־ראשון.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה כתב מפקדו: "שמעון הצטיין במסירותו לחבריו וברצונו לעזור להם. הוא היה דוגמה ומופת לחייליו".

זנטי, יעקב

יעקב, בן סעדה ושלמה, נולד בשנת תש״ב (1942) בהרי האטלס במרוקו. המשפחה עברה מהרי האטלס בהיות יעקב ילד רך, לעיירה באוזט, שהייתה מפורסמת במעיינות המרפא שלה ובמספר קברי חכמים, שאליהם הייתה נוהרת יהדות מרוקו בל״ג בעומר. האב סחר בבדים והיה נוהג לנדוד על חמורו מעיירה לעיירה, למכור את מרכולתו, והאם טפלה במשפחה הגדלה ונהגה גם לתפור בגדים לערבים בבזאר המקומי. יעקב היה הבן הבכור אחרי אחותו ברכה ועליו הוטלה הדאגה לאחיו הצעירים, כבר בהיותו בגיל רך. אחרי שלמד זמן מה בבית־ספר ערב יהודי, נשלח למקנז, ללמוד בישיבה ואחרי ששקד על לימוד התורה במשך שתי שנים, חזר לבית הוריו כדי ליטול את חלקו בעול פרנסת הבית. בשנת 1955 השתחררה מרוקו מן השלטון הצרפתי והיהודים בה החלו סובלים מרדיפות. המשפחה עברה לקזבלנקה ושם גמלה בלב האב ההחלטה לעלות ארצה. יעקב בן השלוש־עשרה טיפל בכל הקשור בעליית המשפחה, דאג לכל צורכי אחיו ואחיותיו ועם מעט המטלטלים שנותרו להם עלתה המשפחה בחודש דצמבר של שנת 1956. אבי המשפחה שוכנע עד מהרה שאשדוד עתידה להפוך מרכז עירוני חשוב והמשפחה השתקעה בעיר ההולכת ונבנית. יעקב עבד גם הוא כדי לעזור בכלכלת המשפחה, משכורתו הייתה דלה והוא יצא לעבוד בשדות הכותנה של מושב ניר־גלים, שם גם למד לנהוג בטרקטור. השנים הקשות של ההתבססות בארץ מנעו מיעקב להמשיך בלימודים סדירים, אולם בזכות החינוך המסורתי החם שהוענק לו בבית, חכמת החיים הטבעית שלו, טוב לבו ויושרו הרב, הפך להיות אח נערץ, בן אהוב וחבר נאמן.

יעקב גויס לצה״ל בתחילת פברואר 1962 והוצב לחיל ההנדסה. הוא שירת ביחידת הנדסה קרבית כנהג משאית, ושירותו היה ללא רבב. כנהג היה זהיר ואחראי ומפקדיו התגאו בו. כשנשלח מטעם צה״ל לקורס להשלמת השכלתו, הצטיין בשקדנות רבה ובאהבה ללימודים. בהערכת מפקדיו עם שחרורו נאמר: ״ממושמע, מילא תפקידו כראוי״.

בסוף חודש יולי 1964 שוחרר יעקב מהשירות הסדיר וחזר לעירו אשדוד, עבר קורס כבאים והתקבל לעבודה ככבאי בנמל אשדוד. הוא לחם בקרבות מלחמת ששת הימים ולשני בניו שנולדו אחרי כן קרא בשמות חברים שנפלו במלחמה – יגאל ואיל. לא שפר עליו חלקו בחייו והוא נאלץ להיפרד מאשתו, אולם נאבק והצליח להשאיר את שני בניו אצלו. הוא היה אב למופת והילדים העריצו ואהבו אותו ללא גבול. כל אותו זמן לא חדל לתמוך בהוריו, לעזור לאחיו ולאחיותיו ולעודדם. במאמצים מרובים עלה בידו להתגבר על המשבר שעבר עליו והוא נשא אישה בשנית, והיא נהייתה אם אוהבת ודואגת לילדיו. כשפרצה מלחמת יום הכיפורים נשלח יעקב עם יחידתו לחזית בסיני. במכתב ששלח הביתה ב־8.10.1973 כתב בין היתר: ״...לי אין לכם מה לדאוג. צה״ל דואג לכל חייליו איפה שהם נמצאים. אנחנו כרגע נקראים 'בני צה״ל'״. למחרת, ביום י״ג בתשרי תשל״ד (9.10.1973), נפל יעקב ליד צומת

רפידים. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין באשדוד. השאיר אחריו אישה ושני בנים, הורים, שני אחים ושש אחיות. לאחר נופלו הועלה לדרגת סמל.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה כתב עליו מפקדו הישיר: "... יעקב ז"ל נפל בעת מילוי תפקידו ביום י"ג בתשרי תשל"ד, בזירת סיני. כמפקד חדש על יחידה זו לא הייתה לי הזכות לפקד על בנכם יעקב ז"ל תוך תקופת המלחמה, אולם אני מכירו היטב מהעבר, כשהייתי מפקדו. יעקב ז"ל היה בחור שקט ונוח במיוחד, אשר אף עבר משברים בחייו הפרטיים. בשמי ובשם קציני, מפקדי היחידה וחייליה, הרשו לי להשתתף עמוקות בצערכם. אני מקווה שבניו, איל ויגאל, ישאו בגאווה את שם אביהם, שנפל חלל על הגנת מדינת ישראל"; וכך כתב עליו מפקד היחידה: "...בנכם יעקב ז"ל, שירת ביחידתנו בתפקיד אחראי ולא חסך כל מאמץ למלא את תפקידו בצורה הטובה ביותר. בנכם ז"ל היה חייל מצטיין, נעים הליכות ואהוב על חבריו ועל מפקדיו כאחד. בשמי ובשם כל חיילי היחידה אני משתתף בצערכם העמוק ומקווה כי נזכה לשלום אמת במהרה".

זעירא, שמחה

שמחה, בן טובה ומרדכי, נולד בערב ראש השנה תש"ד (29.9.1943) בתל־אביב. במלחמת השחרור לחם אביו בעיר צפת, העיר שבתה את לבו והוא עבר עם המשפחה להתגורר בה. שמחה גדל ולמד בצפת, אהב את נופיה ונהג לשוטט בואדיות, לקטוף תותים ולשחות בבריכות המים שבהם. הוא סיים את חוק לימודיו היסודיים בבית החינוך הממלכתי א' בצפת וכאשר היה תלמיד בכיתה החמישית בבית־הספר התיכון העיוני בעירו, החליט ללכת לפנימייה הצבאית שליד בית הספר הריאלי בחיפה. הוא עמד בבחינות הכניסה הקשות, שרבים ניסו כוחם ורק מעטים עמדו בהן. שמחה אהב את האתגרים הקשים שהעמידה לפניו הפנימייה, שהיו משולבים בה חיי שיתוף עם נערים בני גילו, אימונים קשים ולימודים ברמה גבוהה.

שמחה גויס לצה"ל בתחילת ספטמבר 1961 והתנדב לשרת בחיל הצנחנים. לאחר שהשלים את האימון הבסיסי בבית הספר לצניחה, נשלח בתחילת חודש פברואר 1962 לקורס קצינים בבית הספר לקצינים. הוא השלים את הקורס בהצלחה והוצב ביחידה הדרוזית ועמה שירת ברחבי הנגב. הוא אהב את החיים ביחידה והיה אהוב על פקודיו. לפי הערכת מפקדיו, היו חייליו מוכנים ללכת אחריו לכל מקום. כקצין הצטיין ביזמתו ושימש דוגמא אישית לחייליו. הוא ניחן בכושר הדרכה והסברה, ידע לשלוט באנשיו ונהג בהם יחס חם ואנושי. מפקדיו אמרו עליו שהוא "נאמן מאוד לתפקידו; שש לקבל תפקידים מבצעיים, ממלא אותם בהצלחה, ממלא משימות גם אם נתקל בקשיים".

בתחילת מרס 1964 שוחרר שמחה מהשירות הסדיר והוצב לשירות מילואים בדרגת סגן. במסגרת שירות המילואים השתתף בקרבות מלחמת ששת הימים. אחרי

השחרור נרתם שמחה ללימודים אקדמיים באוניברסיטה העברית בירושלים. בגלל אהבתו הרבה לארץ ולנופיה לא היסס בבחירת המקצועות גיאוגרפיה ומזרחנות, אך בשנה השנייה ללימודים עבר לפקולטה למדעי הטבע, לחוג לגיאולוגיה. באותה שנה נשא לאישה את חברתו יעל והשניים השתקעו בירושלים. בלימודים התרכז שמחה בנושאי חקר החומר ועבר לעסוק במחקר הגבישים. את עבודת המוסמך שלו הכין בהדרכתו של הפרופסור לב וסיים אותה בהצטיינות. בשנות לימודיו נולדו ליעל ולשמחה שני ילדיהם, רן וארנה. בעידוד מוריו החליט להרחיב את מחקרו לקראת עבודת הדוקטור, ובשנת 1972 נסעה המשפחה למרבורג שבגרמניה. לאחר קשיי ההסתגלות שקע שמחה בעבודת מחקר כחבר בצוות חוקרים מארצות שונות בעולם, שעסקו בחקר גבישים מאבני הירח. באותה תקופה פרסם את עבודותיו המדעיות הראשונות והישגיו המדעיים החלו לזכות בתשומת־לב בעולם המדע וגרמו לו ולמוריו סיפוק רב. בקיץ של שנת 1973 נשלח שמחה ליוסטון שבטקסס, לכנס מדענים המועסקים על־ידי סוכנות החלל האמריקנית. כשפרצה מלחמת יום הכיפורים הודיע שמחה כי הוא יוצא לחופשת היעדרות מן האוניברסיטה, והגיע לצריף לבוש מכנסי ג׳ינס ומעיל רוח, ובידו תיק קטן, שבו מעט חפצים אישיים. אחרי קשיים מרובים הצליח לעלות יחד עם חבר על המטוס האחרון שטס ארצה. כשהגיע לישראל לא מצא את יחידתו והשניים הצטרפו ליחידת חו״ל – יחידה שהוקמה מאנשי מילואים, שחזרו ארצה. שמחה הצטרף מיד למטה היחידה ודאג במרץ רב ובמסירות להשלמת הקמתה. ביום רביעי, 10.10.1973, עלתה היחידה לרמת הגולן, כששמחה משמש קצין־מטה של היחידה ופועל מתוך נגמ״ש הפיקוד. ביום ט״ז בתשרי תשל״ד (12.10.1973), בקרב הפריצה למובלעת, באזור חאן ארנבה, הותקף הנגמ״ש על־ידי מטוסי האויב, ושמחה הפעיל את המא״ג נגדם בלי להתכופף, בשקט ובקור רוח. תוך כדי הלחימה וההתקדמות מזרחה נפגע הנגמ״ש באזור כפר נסג׳ – תל־קרין ושמחה נהרג. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בהר־הרצל. השאיר אחריו אישה, בן ובת, הורים, אח ואחות.

במכתבו למשפחה האבלה כתב עליו מפקדו: ״...סגן זעירא שמחה שירת ביחידת שריון כקצין מטה בנגמ״ש הפיקוד. בזמן ששירת אצלנו הוכיח את עצמו כלוחם וכאדם בעל רוח התנדבות והקרבה. בשמי ובשם כל חיילי היחידה הנני מביע את צערנו העמוק והננו משתתפים בצערכם העמוק״.

זערור, חיים

חיים, בן רחל וניסים, נולד בשנת תש״ד (1943) בעיר ארביל בעירק. בשנת תשי״א (1951), כשהיה בן שבע, עלה חיים ארצה עם משפחתו שהתיישבה בטבריה. שם למד בבית־הספר היסודי ״תחכמוני״ ואחר־כך המשיך ולמד שנתיים בבית־הספר התיכון שבעיר. חיים היה בן משפחה מובהק והיה קשור בעבותות אהבה להוריו ולשאר בני משפחתו. מיד לאחר שסיים את לימודיו בבית־הספר התיכון, החל לעבוד יחד עם אביו ואחיו.

משפחתו ידועה בקשרים ההדוקים וביחסים היפים השוררים בין בניה. ענייני המשפחה עמדו תמיד במרכז וחיים תפס מקום נכבד בחייה. הוא היה נער שקט וצנוע, שלא נהג להתבלט. אט אט ובהדרגה גילו אנשים את האיכויות שניחן בהן. הוא היה רציני ומהימן, דבריו נאמרו תמיד בכובד ראש ומתוך שיקול דעת. מעולם לא זלזל בקטנות ונהג לטפל ביסודיות בכל בעיה שהתעוררה. חיים השקיע את כל מרצו בעסק המשפחתי וראה ברכה בעמלו. כיוון שהיה מבוגר בהתנהגותו מבני גילו, וגם ניחן בהבנה וברגישות למצוקותיהם של בני־אדם, זכה להיות מנהיגה הטבעי של משפחתו. אחיו למדו ממנו דוגמא וניסו לחקותו באורח חייו וביחסו לחיים. בני המשפחה העריצו אותו ונהגו להתייעץ בו בכל בעיה שלא מצאו לה פיתרון. חיים קנה את עולמו בדרכו השלווה, השקטה ומלאת הענווה. הכרת פניו ענתה ביטחון, נועם ואמונה מוצקה בדרך חייו. גם בין חבריו, כמו בקרב בני משפחתו, היה אהוב ומקובל. ידידים אהבו אותו בזכות צניעותו ורצינותו ובטחו בו. הם נהגו להיות במחיצתו ואהבו לבלות בחברתו שעות ארוכות. רבים מהם היו באים להתייעץ בו בבעיותיהם. הם לא חששו לגלות לו את סודותיהם הכואבים ביותר, כיוון שבטחו בו וסמכו עליו, כאדם וכידיד. חיים אהב ספורט ולא וויתר על פעילות ספורטיבית, כגון משחק בכדורגל. בכל יום שישי היו מתאספים חברים באחד המגרשים ומשחקים במשך שעות, עד לכניסת השבת. במשחקים אלה הצטיין בכושרו הגופני ובחוסן שרירי והתבלט כשחקן מוכשר ובעל תושייה.

חיים גויס לצה"ל בסוף נובמבר 1960 והוצב לחיל השריון. לאחר הטירונות, עבר קורס יסוד במקצועות השריון והשתלם כנהג טנק "שרמן". לאחר שסיים את הקורס בהצלחה רבה הוצב ליחידת שדה של החיל. הוא הצטיין כחייל מעולה וכבעל מקצוע מוכשר. בזכות רצינותו ויחסו לעבודה יצא לו שם טוב אצל מפקדיו והם מיהרו לשלוח אותו לקורס מפקדי־טנקים. גם קורס זה סיים בהצלחה מלאה. מפקדו הישיר העיד עליו, שהוא השכיל להתחבב על כולם כבר בימיו הראשונים ביחידה. מפקדיו אהבו אותו בזכות יכולתו המקצועית וחבריו לנשק אהבו אותו כידיד וכאדם. גם כאשר מונה מדריך לטירונים הצליח לקשור יחסים יפים וחבריים עם חניכיו. הם חשו במסירותו ובהתעניינותו הכנה בהם ובבעיותיהם והעריכו את דרכי עבודתו בתחום ההדרכה. חיים זכה לדברי הערכה מפי מפקדיו ומפי פקודיו כאחד, במשך כל תקופת שירותו.

לאחר ששוחרר מהשירות הסדיר חזר לעבוד בעסק של המשפחה כסוחר ירקות. כעבור זמן־מה נשא לאישה את מלכה, חברתו מילדות, והקים אתה את ביתו בסמוך לבית הוריו. ברבות הימים נולדו להם בן ובת, אשר חיים הקדיש להם את מלוא תשומת לבו כאב למופת. הוא השתתף במלחמת ששת הימים וזכה לצאת ממנה בשלום. במלחמת יום הכיפורים השתתף חיים בקרבות הבלימה המרים, שניהלו כוחותינו נגד המצרים בסיני. עם גדודו היה בין הראשונים שצלחו את תעלת סואץ, ולחם בקרבות לטיהור בסיסי הטילים בעומקו של שטח האויב. בקרב שהתחולל ביום כ"ג בתשרי תשל"ד (19.10.1973) נפגע הטנק שלו בטיל נ"ט והוא נהרג. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בטבריה. השאיר אחריו אישה, בן ובת, הורים, שתי אחיות ושני אחים. לאחר נופלו הועלה לדרגת סמל.

ז׳פקו, יגאל

יגאל, בן שרה ומשה, נולד ביום ג׳ באדר א׳ ת״ש (12.2.1940) בתל־אביב. הוא למד בבית־הספר היסודי ״כצנלסון״ בירושלים ואחרי כן סיים את לימודיו התיכוניים במוסד החינוכי בקיבוץ נגבה. יגאל התייתם מאביו בעודו ילד קטן והיה ילד ביישן ועצוב, אך היה תלמיד טוב. בימי ילדותו היה חבר בתנועת ״השומר הצעיר״ בירושלים. בגיל שלוש עשרה החל ללמוד בנגבה, שם השתלב יפה בחיי הילדים בקיבוץ והיה פעיל בתחומי החברה, התרבות והספורט. בנעוריו שיחק בכדורסל ובכדורעף. הוא היה חובב ספרות בכלל ושירה בפרט ושלח ידו בכתיבת שירים. מטבעו היה בעל נפש עדינה ורגישה, טוב־לב וישר. תמיד חתר להתקדם, וחוסר מנוחה מנע ממנו לשבת במקום אחד, עם זאת הייתה בו שלווה נפשית.

יגאל גויס לצה״ל בראשית אוגוסט 1958 והוצב לחיל השריון. לאחר הטירונות ולאחר שהשתלם בקורס למקצועות טנק ״שרמן״, הוצב כאיש צוות בגדוד שריון. לאחר שהשתלם בקורס מפקדי טנק שרמן, מונה מפקד טנק. הוא עשה חיל בתפקידו, נשלח לקורס קצינים ואחרי כן השתלם בקורס קציני שריון והוצב כמפקד מחלקת טנקים בגדוד שריון. כעבור שנה הועלה לדרגת סגן והוצב לבית ספר לשריון כמדריך בקורס קציני שריון, ואחר־כן מונה מדריך בקורס למפקדי טנקים. בחוברת ״מערכות״ קל״ו פורסמה רשימה שכתב: ״קורס קצינים — מה ערכו״. בתום תקופת השירות הסדיר המשיך לשרת שנה בשירות קבע.

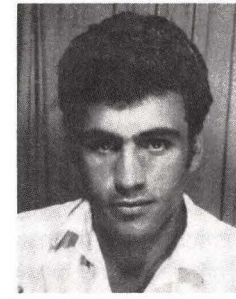
לאחר השחרור חזר לתקופה קצרה לנגבה. לאחר שעזב את הקיבוץ, נשא אישה ועבר לגור בנתניה. הוא עבד בעבודות שונות, עד שמצא את מקומו באגף המכס והבלו. עבודתו השביעה את רצון הממונים עליו, והוא התקדם בתפקידיו והיה לחוקר ואחר כך עוזר לממונה, אך העבודה המשרדית לא הייתה לרוחו. אחרי מלחמת ששת הימים נקרא תכופות לשירות מילואים ולבסוף החליט שמקומו בצבא והתגייס שנית לשירות קבע. במרוצת הזמן למד שנה מדעי היהדות באוניברסיטה והצטיין בלימודיו. יגאל אהב את אשתו ואת בנותיו אהבת נפש. היה בעל מסור ואב למופת, וכאשר התנדב לצבא הקבע, הצליח לשלב בצורה נפלאה את עבודתו בצבא עם חיי המשפחה. כדי להיות קרוב למשפחתו, עברה המשפחה פעמים אחדות ממקום מגורים אחד למשנהו. כך עברו מירושלים למושב אורות, אחרי כן להרצליה ובאחרונה לאשקלון. הוא דאג שלא יחסר דבר בבית; בחופשותיו הקצרות נהג לקחת את אשתו ואת בנותיו לטיולים ובכל הזדמנות היה מביאן לסיני, שתהיינה קרובות אליו. יגאל הוצב כמ״מ טנקי ״סנטוריון״ בגדוד שריון. כעבור זמן הועבר לגדוד אחר באותו תפקיד, ולאחר שהשתלם בקורס מ״פים שריון, מונה מ״פ טנקים. במלחמת ששת הימים השתתף בתפקיד קמב״ץ והגיע עם יחידתו לתעלת סואץ. לאחר המלחמה הועלה לדרגת סרן. מפקדו אז העריכו כקצין מסור, הממלא תפקידו בנאמנות ולוקח על עצמו טיפול גם בבעיות, שאינן בתחום אחריותו כדי לקדם את פתרונן. ביוני 1969 מונה קצין אג״ם במפקדת חטיבה. גם מפקדיו בתפקיד הזה העריכוהו כקצין יעיל, אחראי מאוד

וממושמע, מסור לעבודתו, הגון וישר, ונוקט יזמה בכל תחומי פעילותו. הוא צוין כמצטיין במילוי תפקידו והוענקה לו דרגת רס"ן כקצין מצטיין, אף־על־פי ששירת זמן קצר מהמקובל לקבלת הדרגה. כעבור שנתיים מונה סמג"ד בגדוד בסיני. מפקדו בתפקיד הזה המליץ על קידומו, שכן גם הוא ראה בו קצין אחראי מאוד ומסור באופן יוצא־מן־הכלל, נאמן לעבודתו ולמפקדיו ומצליח להשתלב בעבודה ולמלאה באופן היותר טוב. מאוקטובר 1972 השתלם בבית־הספר לפיקוד ולמטה של צה"ל והצטיין בלימודיו. באוגוסט 1973 מונה כמ"מ למדריך הראשי בבית־הספר לשריון. יום לפני שפרצה מלחמת יום הכיפורים נקרא יגאל מביתו ונשלח לסיני. כקצין אג"ם חטיבתי התנדב לפקד על אחת הפלוגות. ביום י"א בתשרי תשל"ד (7.10.1973), כשפרץ הכוח בפיקודו לעיר קנטרה, בגזרה הצפונית של תעלת סואץ, נפגע הטנק של יגאל פגיעה ישירה מטיל נ"ט והוא נהרג. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין הצבאי בהר־הרצל. השאיר אחריו אישה ושלוש בנות, אם ואחות. לאחר נופלו הועלה לדרגת סגן־אלוף.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה כתב מפקד החטיבה: "יגאל היה קצין רציני, אחראי ובעל יכולת. בכל התפקידים נתגלה כקצין וכאדם בעל שיעור קומה".

אשתו תרמה לזכרו נברשת לבית־הכנסת ברחוב בית־אל בירושלים.

זפרני, אשר (פרוספר)

אשר נולד ביום י"ד בניסן תשי"ב (10.4.1952) בליל סדר פסח בעיר קזבלנקה שבמרוקו. אמו אבדה בלידה קודמת בן. כמו נתחבר יופיו של הבן המת ליופיו של הפעוט שנולד, יצא פרוספר לאור העולם יפהפה ונחמד. אחיו תמהו ליופיו ואמרו: זה הבן לא למשפחת זפרני הוא. ילד שובב היה. בורח מבית הספר (על פי עדותו) מסתכסך עם השכנים וסולד מספסל הלימודים. בשנת 1959 עלתה המשפחה ארצה ואשר אז בן 8. קודם לכן זכה לחינוך צרפתי בבית־הספר "סמה" בקזבלנקה שבמרוקו. בארץ המשיך אשר בלימודיו היסודיים וסיים את כיתה ח' בבית הספר רמב"ם בקרית־שמונה והוא אז בן 13 בלבד. בהיותו בכיתה ז' קיבל תעודת הצטיינות (הלזו ייקרא בריחה מספסל הלימודים?). נפשו של אשר היתה חצויה כנפשו של משורר. נער פעלתן, בעל טמפרמנט, אוהב הרפתקאות, טיולים ונסיעות. מול כל אלה עמדה תמימותו, או אולי תהייתו. כל תופעה נתקלה אצלו בתמיהה, בסימני שאלה, בהפתעה. הוא דרש בכל תוקף לתהות בקנקן ולא הסתפק במראה חיצוניותו. בכיתה י' בבית־הספר התיכון "המתמיד" החל אשר לתת אותות לאופיו. הוא קץ בלימודים ורצה בכל מאודו להתקבל לפנימיה צבאית וללמוד מכונאות רכב. הדבר לא נתאפשר לו בגלל עקשנות ההורים. ובמיוחד עקשנותו של אחיו יחיאל. הוא נאלץ בעל כורחו להמשיך בלימודים, אך לא החזיק מעמד זמן רב. עם תחילת שנת הלימודים הרביעית (י"ב) הפסיק את לימודיו סופית והמתין לצו גיוס.

ב־11.11.1968 קרא אותו צה"ל להתייצב לשורותיו והוא התגייס. מספר אחיו יחיאל: "יום גיוסו היה יום עצוב עבורי. אני שכה רגזתי עליו על שהפסיק את לימודיו ואף לא דיברתי אתו באותם הימים, חשתי מועקה. לא ידעתי שלווה בכל שעות העבודה. אהבת אחים נתייחדה אז בזכרוני, ואכן... עם שובי הביתה מצאתי את אמי, שלוותהו ללשכת הגיוס בטבריה, יושבת קודרת ועצובה. היינו רק שנינו בבית. חשתי את עצבותה. והיא... ספק אם ידעה את התרגשותי ועצבותי, החלפנו משפטים על אשר, על תמימותו, על יושרו ועל טוב לבו, עד שבאו השכנים והפסיקונו". אשר רצה להתגייס לצנחנים. ושוב... ההורים התנגדו. לבסוף הלך אשר למשפחת השריונאים. הוא היה לחייל חרוץ. גבר שבגברים, גבה קומה, מזוקן ורחב גרם. לא אותו אשר שלפני גיוסו. עתה הוא מתווה בסדר מופתי את תוכניותיו, שם לו יעד לסיים את בחינות הבגרות ואחרי זה, אי"ה להמשיך באוניברסיטה. את שלוש שנות שירותו עשה ליד תעלת סואץ ובסיני. הוא היה למפקד טנקים ורצה הגורל שהוא ידריך ויפקד על יליד רוסיה, יאשה קזאקוב, ששבת שישה ימי רעב, מול בניין האומות המאוחדות.

ממשיך ומספר אחיו: "את שנתו היפה ביותר (על פי מסקנתי האישית) עשה אחי עם תום שירותו, כשהתקבל לסמינר למדריכי נוער "בית ברל" בכפר סבא. צפצף על העולם, הכל לפי "שגעונותיו" הוא ו"שגעונות" חבריו. וכל זאת למרות שהמלאכה לגביו לא הייתה קלה, אלא קשה שבקשות. הוא עבר בהצלחה בחינות בגרות, 5 בחינות במקצועות ההוראה ושאר מקצועות ההדרכה והספורט וכל זאת ב־12 חודשי לימוד עמוסים. ידע אחי אשר להבדיל בין שעה אחת לרעותה וההוכחה: הישגיו בלמודים. ומסקנתי האישית שזו שנתו היפה ביותר". עם סיום לימודיו ב"בית ברל" הוצע לו לרכז את המועדון הטכני בקרית שמונה, שהוא ביתו העיקרי של הנוער העובד והלומד במקום. במועדון הטכני זכה אשר תוך חודשים ספורים לתהילה רבה. קודם הצליח לטלטל טלטלה רצינית את המועדון ולהביאו להישגים מרשימים. מאמציו הניבו גם פירות: הוא נבחר להיכלל במשלחת הנוער העובד והלומד, שהייתה אמורה לייצג את ישראל בגרמניה ב־22 בנובמבר 1973, אלא שיום זה היה יום השלושים לנפילתו של אשר בקרב על איסמעיליה. ושוב אין לדעת מה מצאו הנערים, הילדים והבוגרים באשר, שכה נתחבב עליהם. המבוגר אומר עליו: "שריונאי, גבה קומה, תקיף ואהוב". הצעיר אומר: "בנות פורשות מבטיהן לרגליך, ואתה צועד שלו, ישר־צעד, זקוף". ומה יגיד הילד? "כולם אהבו אותך. תמיד חייכו אליך, איך עברו וחלפו שיעורי החברה שלך. איך צחקנו, איך חייכנו לעברך!" משגעונותיו: אשר החל לעשן עוד בגיל 15, אך לדבריו לא נהג לקנות חפיסת סיגריות אלא מתכבד ביחידות. אהב לגדל שיער, למרות התנגדות משפחתו. על עצמו הוא מעיד שהוא נועד להיות פושע. האני מאמין: "אשר זפרני הוא אדם דתי מרצונו ולא מושפע, מתפלל כמעט כל יום, אוכל בכיסוי ראש אך מטייל בחוצות, בגילוי ראש" – כך כתב "בספר ואלבום הניצחון" בכתב־יד מקורי. אשר חונך על ברכי אביו משה – אדם דתי ורב־תפילות. הייתה לו לאשר אהבה לכל איש, יהודי, ערבי או נוצרי. אך אהבתו לעם היהודי – צור מחצבתו – הייתה רבה. הוא האמין אמונה שלמה ועמוקה בה' ובתורתו, למרות שהיו לו תהיות והתלבטויות. ב־6 באוקטובר 1973 בשעה 2 אחה"צ פרצה מלחמת יום הכיפורים: הוא נולד בליל הסדר / אחרי שיצאו אבותינו / משיעבוד לחירות. / עתה הוא מכפר על העוונות, / הוא עטוף בטלית שכולה תכלת. /

רק עם תקיעת השופר / וסיום התענית, / הוא יוצא לדרך, / לדרך ממנה לא שבים. / כי עכשיו / כבר כיפר על כל העוונות. / ונקי מכל רבב / וטהורה נשמתו / יעלה אל אביו שבמרומים, / שבחר בו — לעולמים //. כתב עליו יואל לרנר, מחנכו לשעבר: "קשות היו החדשות שבישרו לי על נפילת אשר הי"ד. הוא זכור לי עוד מימיו הראשונים בכיתה ט', תלמיד שובב קצת, בעל תפיסה מהירה, בחור טוב. שלוש שנים גדל במחיצתנו וראינו בו תלמיד מבטיח. מאוד כאב לנו שלא המשיך את חוק לימודיו. איחלנו לו הצלחה מלאה ועקבנו אחרי התקדמותו והוא החזיר לנו כגמולנו. בכל פעם שחזר מהחופשה בצבא היה מבקר בבית־הספר, נכנס להתפלל בבית כנסת כשהיה בסביבה ולא ניתק את הקשרים עמנו. הוא דאג להגיע אלי לפגישה. ישבנו על המרפסת ולגמנו ספלי קפה. אז העלינו את זיכרונות העבר. והנה פרצה המלחמה ואשר הי"ד נענה לכך. להגן על מדינתו ועמו יצא לקרב ולא שב אלינו עוד".

זקן, מצליח

מצליח, בן אסתר וכרם, נולד בשנת תש"א (1940), בעיר זכו בכורדיסטאן. בעודו רך בשנים עברה משפחתו להתגורר בבגדד ובשנת 1951, כשהיה בן אחת־עשרה, עלתה משפחתו ארצה וקבעה מגוריה במעברת תלפיות בירושלים. הוא למד בבית־הספר לנערים עובדים "עמל" ואחר־כך המשיך ולמד בבית הספר לחניכים בירושלים. מצ'ו (כך כינוהו בחיבה בני משפחתו וידידיו), היה נער יוצא דופן בשכונת המעברות של תלפיות. בניגוד לאופיה של השכונה ובניגוד למרבית בני הנוער שבה, היה מצ'ו נער חרוץ ושקדן, שעיניו פקוחות לקלוט כל מראה חדש ולבו פתוח לכל חוויה. הוא היה צמא להשכלה ושאף ללמוד על כל הדברים הנפלאים שהעולם גילה לפניו. כיוון שהיה בן למשפחה מרובת ילדים, נאלץ להתפשר ולהסתפק בלימודים בערב ואילו במשך היום היה עובד ועוזר בכך לפרנסת המשפחה. למרות תנאי החיים הקשים של שלוש עשרה נפשות המתגוררות בדירה קטנה, ולמרות עייפותו לאחר יום עבודה מלא, התמיד בלימודיו ועשה בהם חיל רב. הוא היה בין המצטיינים בכיתתו וראשון לחרוצים ולמתמידים. מצ'ו היה גם איש עבודה אחראי. מגיל צעיר, עוד בהיותו חניך בנגריה, ידעו בעלי הנגרייה שעליו אפשר לסמוך, ואפשר להפקיד בידיו כל עבודה ללא השגחה, ומתוך ביטחון שיבצע אותה היטב. למרות שלא נותר לו זמן פנוי רב, לא התנזר מעיסוקים של שעות הפנאי. הוא היה שחקן כדורגל נלהב ושיחק בקבוצת הכדורגל של "הפועל" בשכונת הקטמונים. פעילות זו לא ספקה אותו והוא הקדיש נוסף לכך זמן רב לנוער המוזנח של הקטמונים, כמדריך גדנ"ע במועדון השכונתי. הממונים על המועדון מיהרו לעמוד על תכונותיו החיוביות ועל נכונותו לעזור לזולת ושלחו אותו לקורס מפקדי כיתות של הגדנ"ע. הוא סיים בהצלחה רבה את הקורס, אשר ריתק והלהיב אותו לקראת המשימות הצפויות לו בעתיד, וחזר לפעילות במועדון. מצ'ו היה גם בן מסור ונאמן להוריו וידיד של אמת לתשעת אחיותיו ואחיו. הוא היה זהיר מאוד

בכבודם של הוריו, אהב את אמו החולה והיה בן ממושמע וצייתן לאביו. אהבה רבה רחש לאחיו ולאחיותיו ולכל אחד מהם שמר פינה חמה בלבו. מעולם לא הייתה עינו צרה באיש מהם ומעולם לא התקנא בהצלחתו של אח אחר. הוא שמח אתם כשהצליחו והצטער עמם ואף ניחמם ועודדם כשנכשלו. כפי שהיה בחייו האזרחיים סמל לרוח התנדבות ועבודה למען הזולת, כך הגשים את הערכים האלה כשהגיע מועד גיוסו לצה"ל.

מצליח התגייס לצה"ל במחצית מאי 1962 והתנדב לחיל הצנחנים. לאחר הטירונות הארוכה, הנהוגה בחיל, המשיך והשתלם כלוחם בקורסים שונים, לרבות קורס רגמים של מרגמות בינוניות. הוא היה חייל ממושמע ולוחם מעולה ומפקדיו היו מרוצים מאוד מהישגיו ומיכולתו. לאחר תקופה קצרה יחסית, שבה עמדו מפקדיו על הישגיו באימונים שונים, נשלח בהמלצתם לקורס מפקדי כיתות. גם קורס זה סיים בהצלחה רבה והוצב בתפקיד מפקד־כיתה באחד מגדודי הצנחנים.

לאחר תום שירותו הסדיר השתחרר והחל בונה את עתידו בחיים האזרחיים. הוא פתח נגרייה ובעבודה מאומצת, ללא לאות וללא מניין שעות, הצליח להקים עסק משגשג. לאחר מלחמת ששת הימים, שבה השתתף בקרבות כיבוש ירושלים, נשא לאישה את חברתו מילדות, סימה, והקים עמה בית. ברבות הימים נולדו להם שתי בנות ובן: יפעת, קרן וכרמי. במלחמת יום הכיפורים השתתף מצ'ו בקרבות הבלימה והפריצה נגד הסורים ברמת הגולן. ביום כ"ג תשרי תשל"ד (19.10.1973), בשעת הסתערות לטיהור עמדת מרגמות במתחם אום־בוטנה, עלה על מוקש ונהרג. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בהר־הרצל. השאיר אחריו אישה, שתי בנות ובן, הורים ותשעה אחים ואחיות. לאחר נופלו הועלה לדרגת סמל ראשון. שלוש שנים וחצי לאחר נופלו פקד עוד אסון את משפחתו. בערב חג השבועות (27.5.1977) נהרגה בתו הבכירה, יפעת ז"ל, בהתפוצצות מיכל גז. בת שמונה שנים הייתה במותה. הוריו תרמו לזכרו ספר תורה.

זקן, שמשון

שמשון, בן גאולה ושבתאי, נולד בשנת תש"ז (1947) בבגדד שבעירק. בשנת תשי"א עלה ארצה עם משפחתו שקבעה את מושבה בכפר מעוז־ציון שבפרוזדור ירושלים. את השכלתו היסודית רכש בבית־הספר "אריאל" במעוז ציון, והשלים את לימודיו התיכוניים בבית המדרש למורים "מזרחי" בירושלים. בנערותו היה שמשון חבר בקבוצת הכדורגל של סניף "הפועל" המקומי והשתתף באימוני הגדנ"ע. גם לאחר שהתבגר ועבד ברשות השידור המשיך לשחק והיה חבר בנבחרת הכדורגל של המוסד. הוא העריץ את גדולי האומה – ביחוד את בן־גוריון ואת משה דיין – קרא ספרי היסטוריה יהודית והיה חובב מוסיקה מושבע. בשל המצב הכלכלי בבית, נאלץ שמשון לנטוש את לימודיו הסדירים לפני זמנו. הוא החל לעבוד כספרן בתקליטיה של רשות

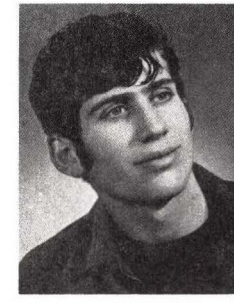
השידור, ובכך הגשים משהו מאהבתו הגדולה למוסיקה. ספרו עליו חבריו לעבודה: "שמשון התייחס אל התקליטים כאל דבר מקודש, היה מנקה אותם ומניח אותם במקומם בזהירות כאילו תינוק בידו. הוא הכיר את התקליטיה הגדולה על כל מדפיה ומדוריה, וכאשר הצטרך מישהו לתקליט, לא היה זקוק לקטלוג – יכול היה לשאול את שמשון".

שמשון גויס לצה"ל בראשית פברואר 1966 והוצב לחיל השריון. במהלך שירותו עבר קורס מ"כים והשתתף במלחמת ששת הימים בחזית המזרחית. זמן־מה לפני שפרצה המלחמה הצטרף לקורס קצינים, אשר המלחמה קטעה אותו באמצע. אחרי־כן כבר לא שב לקורס. חבריו ליחידה נהגו לקרוא לו סמי, או לפעמים גם שימי.

משהשתחרר מהשירות הסדיר חזר לעבודתו ברשות השידור, והרחיב את פעילותו בתקליטיה ובאגודת הספורט של העובדים. באותה תקופה החל גם ללמוד בשעות הערב בבית הספר "מכלל", שם התכונן לבחינות הבגרות. בבחינות אחדות עמד בהצלחה ואת היתר לא הספיק לעבור. במלחמת יום הכיפורים לחם שמשון כמש"ק חרמ"ש בחזית הדרום. ביום י"ט בתשרי תשל"ד (15.10.1973) הייתה יחידתו בדרכה למוצב "בודפשט". לפתע נתקלה בכוחות קומנדו של המצרים ובקרב נגד האויב נפל שמשון. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בהר־הרצל. השאיר אחריו אב, אם, שלושה אחים ושתי אחיות. לאחר נופלו הועלה לדרגת סמל־ראשון.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה כתב מפקדו: "תוך גילוי גבורה, אומץ לב ומסירות נפש, חסלו שמשון וחבריו את האויב ופרצו את הדרך למעוז נצור של צה"ל. שמשון היה חביב ואהוב על חבריו ועל מפקדיו. הוא היה לוחם מסור ושימש דוגמה כמפקד־כיתה מוכשר".

זרד, יוסף

יוסף (קלוד), בן שמחה וכמוס, נולד ביום ח' באדר תש"י (25.2.1950) בטוניס. וכשהיה בן שנתיים, בשנת 1952, עלה עם משפחתו לארץ. ארבע שנים התגוררה המשפחה במעברת הר־טוב ואחרי־כן הועברה לשיכוני בית־שמש. את לימודיו היסודיים עשה יוסי בבית הספר הממלכתי־דתי "אליקים" בבית שמש, וכמו כן למד במשך שנתיים בבית־הספר התיכון־דתי "רמת־דב". סיפר עליו מנהל בית־ספרו: "יוסי היה נער חייכני ונעים סבר. הוא היה מקובל מאוד על חבריו, בגלל חוש ההומור שלו ועליזותו, שהדביקה את הסביבה. שמירת השקט הנפשי, החיוך הצנוע והניצוץ השובב שבעיניו, יחד עם זריזותו ונכונותו לעזור לחבריו ולמוריו, הם שעשוהו חביב על כולנו". סיפר חברו לכיתה דוד: "יוסף היה אחד מעמודי התווך של הכיתה בכל פעולה ופעולה – הרוח החיה בין תלמידי בית הספר. התיתכן תחרות ספורטיבית בלי פעלתנותו הנמרצת של יוסף? הייתכנו טיולים, הצגות, סיורים, מופעים, ללא ידיו התורמות של יוסף? במעשי קונדס הייתה לו דרך מיוחדת – לא השתוללות, לא התפרעות, לא התפרקות! הכל

עשה בהומור דק, עוקצני, מצחיק ומהנה. אכן, מיוחד היה יוסף במובן החיובי ביותר של המלה". יוסי היה ספורטאי נלהב. בשנות נערותו היה חבר בקבוצת הכדורסל "בית"ר" בית־שמש ושיחק בכדורגל ב"הפועל" בית־שמש. כמו כן היה שחקן חובב של טניס־שולחן ועסק גם בתחומי ספורט אחרים. מלבד הספורט, הייתה אהבתו נתונה למוסיקת־פופ, ושולחנו היה עמוס בתקליטים. לאחר שסיים שתי שנות לימוד בבית־הספר התיכון, נטש יוסי את לימודיו והחל לעבוד במפעל למוצרי פלסטיק "סלע", כדי לעזור בכלכלת המשפחה. באותה תקופה הלכה וגברה התעניינותו בכל הקשור לנשק ולצבא. בשנת 1967 אף הצטרף לקורס קדם־צבאי שערך חיל הים, והכין עצמו לקראת שירותו בצבא.

יוסף גויס לצה"ל בראשית פברואר 1968 והוצב לחיל הרגלים. במהלך שירותו השתלם בקורס חבלנים, בקורס צניחה ובקורס מדריכי־צניחה. סיפר עליו חברו דוד: "עוד בנערותו היה יוסי בקי ברזי החילות השונים ובסוגי הנשק. לא התפלאתי לראותו לובש בגאווה את מדי הצנחנים. כמדומני שלא היה בצה"ל חיל כמו חיל הצנחנים, שכה הלם את אופיו, את מרצו ואת אומץ לבו של יוסף".

בראשית פברואר 1971 השתחרר יוסף מצה"ל ויצא לחיים האזרחיים. תחילה עבד כטרקטוריסט בסיני ואחרי־כן למד את מקצוע האינסטלציה ואף עבד בו. בשעות הפנאי היה מבלה עם ארוסתו עליזה, שתכנן להתחתן אתה בקיץ 1974. במלחמת יום הכיפורים השתתף יוסף בקרבות הבלימה והפריצה בחזית סיני. ביום כ"א בתשרי תשל"ד (17.10.1973) עמדה יחידתו מוכנה לצלוח את התעלה. על משטח הצליחה נתכה הפגזה קשה ופגז מרגמה נפל ליד יוסף והרגו. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בהר־הרצל. השאיר אחריו אב, אם, ארוסה ושלושה אחים. לאחר נופלו הועלה לדרגת סמל.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה כתב מפקדו: "היכרנו את יוסי כבחור שקט, רציני, מחושב, וכחבר טוב לכל רעיו. יוסי מילא את המשימות שהוטלו עליו בצורה הטובה ביותר".

לזכרו של יוסי הוציאה משפחתו לאור חוברת, המתארת את דמותו; בספר "אבירי הלב" שהוציאה חטיבת הצנחנים לזכר חלליה שנפלו במערכות ישראל מופיעה תמונתו ותולדות חייו.

זרוק, ציון

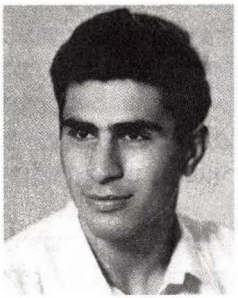

ציון (בנצי), בן טיטה ומסעוד ז"ל, נולד בחודש טבת תר"ץ (1.1930) בבנגזי שבלוב ועלה ארצה בשנת 1949, אחרי מלחמת השחרור. ציון למד בישיבה בבנגזי ומגיל צעיר נאלץ לעזור לאמו בכלכלת הבית, עקב פטירתו של אביו. הוא עבד כפחח בעיר הולדתו. בילדותו היה חבר בתנועת הנוער "בני־עקיבא", שם התחנך על ברכי היהדות והציונות. ציון היה חובב ספורט והקדיש לעיסוק זה שעות רבות בזמנו הפנוי.

ציון גויס לצה"ל באפריל של שנת 1952. ושירת באמונה ובמסירות עד תום השירות הסדיר.

לאחר השחרור הוצב ליחידת מילואים של חיל ההנדסה והיה נקרא, מדי שנה, לתקופות של שירות מילואים פעיל. הוא מילא תפקיד של פחח ונהג בבסיס ציוד. ציון נשא לאישה את אסתר והקים את ביתו במגדיאל – הוד השרון. בשנת 1953 נולד בנו הראשון – אשר. בקרבות במבצע "קדש" נפצע ברגלו והחלים, ובמלחמת ששת הימים השתתף בקרבות עם יחידתו. ציון היה חייל מסור ונאמן, ממושמע ומסודר ואהוב על מפקדיו. המשפחה התרחבה עם הולדת בנו השני ושתי בנותיו. ציון המשיך לעבוד כפחח והצטיין בעבודתו. הוא אהב את משפחתו ואת ביתו והיה אב נאמן ומסור לילדיו. בביתו השרה אווירה נעימה ושמחה ודאג לכל צורכי הבית והמשפחה. הוא היה מקובל בחברה ושש לעזור לכל אדם שנזקק לעזרה בעצה או במעשה. ביום ו' בניסן תשל"ד (29.3.1974) נפטר ציון בעת שירותו והובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין במגדיאל – הוד השרון. הוא השאיר אחריו אשה, שני בנים ושתי בנות.

זרחיה, שבתאי

שבתאי, בן עליזה ודוד, נולד ביום כ' בניסן תשי"א (26.4.1951) בחיפה. מאחר שאביו היה איש צבא הקבע, נהגה המשפחה לנדוד מעיר לעיר מידי שנים אחדות. וכך החל שבתאי או שבי, כפי שקראו לו הכל, את לימודיו היסודיים באשקלון וסיימם בקרית־חיים ליד חיפה. מורתו בבית הספר היסודי ספרה עליו: "שבי היה התגלמות כל הטוב שבעולם, כל הרוך והעדנה. כשהצטחק, ראיתי בחיוכו את שלמות החן והחסד. "נסיך קטן" קראנו לו בחדר המורים. שבי היה ממעט בדיבור. הוא היה שוקל כל מלה שהוציא מפיו. הוא היה רציני, מנומס, צייתן, מוכשר, חרוץ ואציל נפש. כל התכונות הטובות שבאדם השתלבו בנער הזה. מעולם לא התרברב. מעולם לא התלונן. אם נפגע על־ידי אחד מחבריו, לא ביקש שיענישו את הלה. אם קרה שהוא פגע, ותמיד לא בכוונה, היה ממהר ומבקש סליחה. שבי לא היה "חברה'מן" לפי המושגים של הנוער. הוא לא פילס את דרכו בחיים בעזרת מרפקיו, ואף־על־פי־כן כולם אהבוהו וכבדוהו ומקומו בחברה היה שמור לו, הודות לחינו וליושרו". על שבי מרבים לספר קרוביו וידידיו, ולכולם דעה דומה לזו של מורתו – שבי יפה־התואר ויפה הנפש, שבי עדין־הלב והישר, ועוד כהנה וכהנה. שבי גדל בבית חם, שהיחסים בין ההורים והילדים בו היו בריאים ויפים. בביתו הכיר את חיי הצבא, נהג לשוטט עם אביו במקומות עבודתו וכבר בילדותו החליט, שבבוא היום יבחר לו קריירה צבאית. בביתו גם למד להעריך ולאהוב את מורשת ישראל וטיפח חלומות גדולים ויפים על גדולתה והתעצמותה הצבאית והרוחנית של מדינת ישראל. הוא היה חבר בתנועת הצופים ואף שימש בה מדריך. היה ספורטאי מצוין – ביחוד בתחומי האתלטיקה והקליעה למטרה – שיחק בשח־מט בחוג בקרית־חיים, ובשעות הפנאי קרא ספרים רבים – ביחוד התרכז

בקריאת ספרות עברית. כשהגיע לגיל בית־הספר התיכון בחר, כמובן מאליו, ללכת לפנימייה הצבאית שליד בית־הספר הריאלי בחיפה.

שבתאי גויס לצה"ל בראשית אוגוסט 1969, לאחר שסיים בהצלחה את לימודיו בפנימייה. הוא הוצב לחיל השריון, ובמהלך שירותו עבר קורסים רבים בהצלחה גדולה. את קורס מפקדי טנקים סיים כחניך מצטיין, ומלבד זאת השתלם בקורסים: מש"ק טנק, מקצועות־טנק, מ"כים חי"ר, קציני שריון וקציני אג"ם. כשהגיעה עת שחרורו בראשית אוגוסט 1971, התנדב לשירות הקבע, בו עשה עד יום מותו.

בחוברת של הגדוד מספר המג"ד: "ביום כ"ב בתשרי תשל"ד (18.10.1973) הוביל שבתאי את פלוגתו לצליחת תעלת־סואץ כדי לעבור למתקפת תנועה בתוך שטח מצרים. השעה הייתה שעת בין־ערביים. הפגזות המצרים היו כבדות וקשות מאוד. כלי־השיט, שעליו היה הטנק של שבתאי נפגע והטנק נפל למים. בניסיון גבורה עילאית, תוך חירוף נפש ניסה שבתאי לחלץ את התותחן מתאו תוך כדי נפילת הטנק, אולם כוחו לא עמד לו והוא נפח את נשמתו. הלך מאיתנו קצין טוב ואדם מצפוני, שהיה אהוב ומקובל על הסובבים אותו"; ביומנו של הטען־קשר, שקיבל פקודה משבתאי לקפוץ מהטנק תוך כדי הצליחה, והודות לכך ניצל, מסופר: "שבתאי הבחין שהדוברה עומדת להתהפך מהפגיעה וצעק לצוות לחלץ עצמו. הוא עצמו לא קפץ וניסה למשוך את התותחן, שצעק כי נפגע. הטנק גלש למים, נטשתי את הטנק ומיד שקעתי במערבולת הגדולה. לאחר מספר שניות עליתי שוב למים. הלילה היה שחור משחור ומלווה בהפגזות מדי פעם. נלקחתי ע"י סירת גומי ושאלתי מי מהצוות נמצא. היינו רק שניים – הנהג ואני, יואב ושבתאי לא היו. צעקתי וקראתי בשמותיהם, אולם תשובה לא באה". הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בחיפה. השאיר אחריו הורים, שתי אחיות ואח.

מספר עליו מפקדו אהרון: "כאשר שמעתי שמתכוננים להעביר את שבי לחצתי על המג"ד ששבי יוצב כסמ"פ בפלוגה שלי. עשיתי זאת כי ידעתי עם מי יש לי עסק. אמר מי שאמר 'מים שקטים חודרים עמוק' וכזה היה שבתאי. על פי סגנון דיבורו השקט והתנהגותו הצנועה, לא יכולת לדעת כי בבחור הזה ישנם מצבורים בלתי־נדלים של ידע מקצועי וחוש טכני מפותח להפליא. בעת הקרבות נסע שבי אחרון בשדרה, כמאסף לפלוגה, ודאג לדחוף קדימה כל כלי כושל. אני הייתי שקט ובטוח. ידעתי שאם שבי מאחורי, נגיע ליעד בזמן. באחד מקרבות הבלימה, שהיה קרב קשה, היתמר לפני במרחק של כ־500 מטר עשן שחור, שהפריע לי את שדה הראייה. ידעתי שהושמד טנק מצרי. שאלתי בקשר: "מי אחראי לכך?" הייתה דממה לרגע ואז, כאילו ממרחקים, ענה לי קול שקט: "ורוד כאן משנה – זה אני. הכלי הזה היה בשטח מת לגביך וראיתי שהוא מתכוון אישית אליך. אז השחלתי אותו למענך. תהיה לי בריא, סוף". ואני עניתי, "תודה. סוף". כזה בדיוק היה שבי – צנוע, פשוט, חותר לעיקר ואמיץ. בפלוגה התהלכה שמועה ששבי לא ישן לעולם, תמיד היה מסתובב ודואג לכולם. הוא לחץ עלי שאלך לישון והוא ידאג לכל ההכנות. "אל דאגה, הכל ידפוק כמו שעון" – ואכן, הכל דפק כמו שעון, כמו באימונים"; אומר מפקד הגדוד: "במלחמה התגלה שבי כקצין קר רוח ואמיץ, ושימש דוגמה אישית לחייליו שאהבוהו מאוד".

זרמסקי, שלמה

שלמה, בן צפורה ונתן, נולד ביום ט"ז בתשרי תשי"א (27.9.1950) בתל־אביב. עד שנת 1957 התגוררה המשפחה בלוד ואחר־כך עברה לתל־אביב, שם קבעה את משכנה. שלמה למד בבית הספר היסודי "יוסף הגלילי" והשלים את לימודיו התיכוניים בבית־הספר למסחר "פיטמן" בתל־אביב, שם התמחה בהנהלת חשבונות. בילדותו היה ספורטאי נלהב, שיחק בקבוצת הכדורגל לנוער של "מכבי" תל־אביב ונהג להתאמן בשחייה בזמנו החופשי. כמו כן הקדיש זמן רב לקריאת ספרים. לפני שהתגייס לצה"ל עבד זמן מה בפרסום "פלד" בתל־אביב.

שלמה גויס לצה"ל במחצית פברואר 1969 והוצב לחיל השריון. לאחר הטירונות השלים קורס לנהגי טנקים וקורס למקצועות טנק. בתעודת השחרור שלו צוין: "חייל טוב וממושמע. ביצע את תפקידו במסירות ובנאמנות".

במחצית פברואר 1972 סיים שלמה את שירות החובה וחזר לחיים האזרחיים. שלמה החל לעבוד בתעשייה האווירית, ובזמן הקצר שעשה שם זכה להערכתם של הממונים עליו. במלחמת יום הכיפורים השתתף בקרבות כנהג טנק בחטיבת שריון, שלחמה בחזית הדרום. יחד עם יחידתו השתתף בקרבות הפריצה לגדה המערבית, היה בכוח שגרר את גשר הגלילים לתעלה והשתתף בקרבות הקשים סביב "החווה הסינית". בקרב על מתחם "מיסורי" מצפון לאגם המר הגדול שהתחולל ביום כ"ה בתשרי תשל"ד (21.10.1973) נפגע הטנק שלו ושלמה נפל. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין הצבאי בקרית־שאול. השאיר אחריו אב, אם ואח. לאחר נופלו הועלה לדרגת סמל.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה כתב שר הביטחון דאז, משה דיין: "שלמה היה חייל מסור וחבר נאמן. הוא היה אהוב על כל מי שהכירו".

רשימה לזכרו פורסמה ב"קול נכי המלחמה" – ביטאון ארגון נכי המלחמה בנאצים.

חבה (פאוזי), עמי

עמי, בן אליז ונעים, נולד ביום כ"ד באדר תש"ח (5.3.1948) בבגדד שבעירק. בשנת תשי"א עלה עם משפחתו לארץ. ברמת השרון, מקום שם קבעה המשפחה את מושבה, למד בבית־הספר היסודי־ממלכתי, המשיך את לימודיו בבית־הספר התיכון־מקצועי "רוטנברג", וסיים במכללה להנדסאי בניין בתל־אביב. עמי היה רחב כתפיים ורחב לב, בן מסור היה להוריו, חרוץ בכל אשר עשה ובעל רגש אחריות. היו לו חברים טובים ורבים, ובכל מקום שביקר אימץ לו עוד ידידים חדשים, אשר שמרו לו אמונים. הוא היה צעיר חייכן ובעל חוש הומור, שידע ליצור סביבו אווירה נעימה וידידותית. לכן דבקו בו כל חבריו ואהבוהו. בנערותו היה חבר בתנועת הנוער העובד והלומד ברמת השרון, וכן היה ספורטאי נלהב – ובמיוחד התעניין בענפי השחייה והכדורגל. עמי אהב את ארצו וטייל הרבה בשביליה, אך יותר מכל – אהב את החיים. הוא ידע לבלות, ידע ליהנות וידע לרכוש את לב הזולת.

עמי גויס לצה"ל במחצית אוגוסט 1965 והוצב לחיל השריון. לאחר הטירונות השתלם בקורס נהגי אמכ"ס ובקורס מקצועות טנק. במלחמת ששת הימים לחם עם האוגדה של האלוף יפה, שהגיעה ראשונה לתעלת סואץ. הטנק שלו נפגע, אך הוא יצא שלם בנס.

במחצית נובמבר 1968 משיצא לחיים האזרחיים, החל לעבוד כנהג משאית, ובשעות הפנאי עזר לאביו בעבודתו. כעבור זמן עבר לעבוד באולפני ההסרטה בהרצליה, ואחרי־כן שב לעבודתו הקודמת והקים חברת משאיות בשם "ספקי ראשון". באותן שנים נשא לאישה את חברתו רחל, וברבות הימים נולדו לזוג בן בשם גיא ובת בשם שגית. מספרת אשתו: "כשילדתי את גיא, לא היה גבול לשמחתו של עמי. עיניו זלגו דמעות. הוא אהב לרחוץ אותו, אהב לשחק אתו. ולכל מקום שהלך לקח אותו עמו. משגית כמעט לא הספיק ליהנות, כי הייתה בת ארבעה חודשים בלבד כשפרצה המלחמה". עמי היה איש משפחה למופת. בחסכונותיו רכש למשפחתו הצעירה דירה והבטיח להפוך אותה לארמון, לקן חם. את הבטחתו לא הספיק לקיים. במלחמת יום הכיפורים השתתף עמי בקרבות הבלימה והפריצה נגד המצרים כנהג טנק שלל בחזית הדרום. בקרבות שהתחוללו צפונית לראס סודר ביום כ"ה בתשרי תשל"ד (21.10.1973), נפגע בהפגזה ונפל. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין הצבאי בקרית־שאול. השאיר אחריו אישה, בן ובת, אב, אם, שני אחים ושתי אחיות. לאחר נופלו הועלה לדרגת סמל.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה כתב מפקדו: "עמי היה חייל למופת, איש שריון מעולה, שעשה את המוטל עליו בצורה הטובה ביותר. אהוב היה ומקובל על חבריו ועל מפקדיו, הן כחייל והן כאדם"; כתב שר הביטחון דאז, משה דיין: "עמי היה חייל מסור וחבר מצוין. הוא היה אהוד על כל מי שהכירו".

חביב, אליהו

אליהו (אלי), בן רות ויוסף, נולד ביום י״ד בתמוז תשי״ב (7.7.1952) בירושלים ולמד בבית־הספר היסודי ממלכתי ג׳ בקרית־יובל ובבית־הספר התיכון־חקלאי בעין־כרם. אלי היה תלמיד מצטיין בלימודיו, בעיקר במקצועות הריאליים. הוא אהב מאוד את לימודי הביולוגיה והתכונן ללמוד מקצוע זה באוניברסיטה. בהיותו אוהב טבע ואדמה מושבע, אהב את כל הקשור בתחום החקלאות ולפיכך בחר ללמוד בבית־ספר חקלאי. אלי היה צבר אופייני, אך כפי שמעידים עליו בני משפחתו, ידידיו וחבריו, מאחורי המסווה החיצוני, הנוקשה מעט, שכנה נפש רגישה מאוד. הוא משך בעט סופרים וחיבר שירים. בשיריו הביע את השקפת עולמו, את דעתו על החיים, את סלידתו מרעב, ממלחמות ומפשע, וטווה את חלומו על עולם חדש, כפי שכתב באחד משיריו: ״עולם עם שקט ושלווה / עולם עם המון המון אהבה ורגש״.

אליהו גויס לצה״ל במחצית נובמבר 1970 ולאחר הטירונות הוצב לחטיבת ״גולני״. בדברים שכתב ובמכתבים ששלח, העיד כי ״גולני״ הייתה ביתו למשך שלוש שנות שירותו בצבא. הרי רמת הגולן וחולות עזה שימשו לו מיטה, מזרון, מקום אימונים מפרכים ובית יוצר להשקפת עולם נוקשה. אלי היה חייל מצטיין; הוא סיים בהצלחה קורס מ״כים, השתתף בטיהור מחנות הפליטים שאטי וג׳בלייה שברצועת עזה וכן השתתף בפשיטה ללבנון, שנערכה שנה בדיוק לפני שפרצה מלחמת יום הכיפורים. במלחמת יום הכיפורים היה אלי חייל בפלוגת חי״ר. במהלך הקרב על בוקעתה, שבצפון רמת הגולן, לחמה פלוגתו כדי לחסום את דרכם של הסורים שחדרו לאזור. אלי פעל כמקלען באחד הזחל״מים. הוא הפעיל את נשקו ביעילות רבה, פגע בחיילי אויב רבים ושמר על מוראל גבוה ביחידה, למרות שרבים מחבריו נהרגו או נפצעו. במהלך הפעולה התנדב אלי לסרוק בית במזרעת בית־ג׳אן ונפצע פצעים אנושים מפגיעת פגז ארטילריה של הסורים בעת הסריקה. ביום כ׳ בתשרי תשל״ד (16.10.1973) נפטר בבית־החולים. הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בהר־הרצל בירושלים. השאיר אחריו הורים ושלושה אחים. לאחר נופלו הועלה לדרגת סמל.

אלי זכה אחרי מותו בציון־לשבח מטעם הרמטכ״ל, רב־אלוף מרדכי גור, שבו נאמר, כי אלי גילה אומץ־לב בקרב, יזמה, דבקות במשימה ואחוות לוחמים.

חבר, יהודה

יהודה, בן מרגלית ושאול, נולד ביום ה' בתמוז תש"ט (2.7.1949) בתל־אביב ולמד בבית־הספר היסודי "הגנה" ביד־אליהו, בבית־הספר התיכון המקצועי "אורט" ביפו וב"טכניכון" בתל־אביב. יהודה היה תלמיד חרוץ וממושמע, פעיל בגדנ"ע בבית־ספרו וחובב ספורט מושבע. מגיל צעיר עסק בפיתוח כושרו הגופני ושיחק בכדורגל. בבית־הספר היסודי אהב לעסוק במלאכות־יד שונות והכין להוריו מתנות רבות פרי עמלו, אשר קישטו את ביתם. מגיל צעיר הצטיין יהודה בכושר מנהיגותו. תמיד היה 'ראש לחבורה' ונודע כאמין לב ובעל תעוזה. בגלל אופיו החזק, חוסנו הגופני ורצינותו, רכש לו חברים רבים בחברה האזרחית ובצבא. ידידיו היו כמה וכמה חברים שהשתדלו לחקות את יהודה. בשעות הערב, למד יהודה בבית־הספר המקצועי "אורט" ואילו ביום עבד כחשמלאי רכב במוסך של "דן". בזכות חריצותו הרבה וכישרונו בעבודה, מינהו אחד ממנהלי המוסך לאחראי על שישה עובדים, בעוד הוא עצמו לא היה אלא נער.

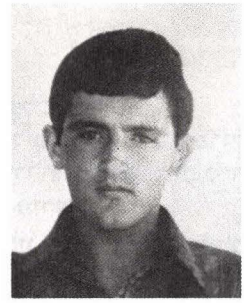
יהודה גויס לצה"ל במחצית מאי 1967 והוצב לחיל המודיעין. אחרי־כן נשלח לשרת באחת היחידות המובחרות ביותר של חיל הצנחנים. השירות הצבאי חישל אותו והוא היה לחייל חסון, בריא ויעיל. הוא אהב את צה"ל ואת יחידתו אהבה עזה והיה קשור קשר אמיץ אל מפקדיו ואל חבריו ליחידה. פעולותיו של יהודה באותה יחידה לוטות בסוד; בבית לא נהג לספר דבר על מעשיו ושמר על סודיות גמורה; אולם הוריו ידעו, כי יהודה השתתף בקרב כראמה ובפעולות קרביות באי גרין, באי שדוואן ובבירות.

אחרי שהשתחרר מהשירות הסדיר, עבד יהודה כנהג בחברת תובלה בדרום הארץ ואחרי־כן כנהג מונית בתל־אביב. היה לו רשיון נהיגה לכל סוגי הרכב, לרבות הכבדים ביותר. כמו בעת השירות בצבא, כך גם בחייו כאזרח היה יהודה קשור מאוד למשפחתו ולא החמיץ שום הזדמנות להעניק להוריו מתנות ממעשי ידיו. כאזרח וכחייל מילואים, המשיך לשמור על קשרים הדוקים עם יחידתו וביקר בבסיסה פעמים רבות. כן הרבה לעסוק בספורט ולמד ג'ודו וקרטה. כשפרצה מלחמת יום הכיפורים הצטרף יהודה ליחידתו, אף על־פי שסיים תקופת שירות מילואים פעיל יום אחד לפני כן. הוא השתתף בקרבות בסיני וצלח את תעלת סואץ עם כוחות אוגדתו של האלוף שרון. בהפגזה שהנחיתו המצרים על יחידתו, שנעה בכיוון איסמעיליה ביום כ"ו בתשרי תשל"ד (22.10.1973), נפגע יהודה ונהרג. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בקרית־שאול. השאיר אחריו הורים, אח ואחות. לאחר נופלו הועלה לדרגת סמל־ראשון.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה כתב מפקדו, כי יהודה היה חייל מצטיין ובעל מקצוע מעולה. מסירותו וחריצותו שימשו דוגמה לכל חיילי היחידה.

הוריו הוציאו לאור חוברת לזכרו בשם "יהודה", ובה מדברי קרובי משפחה, חברים וידידים על דמותו; כן תרמו הוריו לזכרו ספר תורה לבית־הכנסת "בן פורת" ביד־אליהו שבתל־אביב.

חג'אג', אליהו

אליהו, בן טורקייה ועטייה, נולד ביום ה' באב תשי"ג (20.7.1953) במושב יציץ, למשפחה ברוכת ילדים. הוא למד בבית־הספר הממלכתי־דתי במושב, ועם סיום לימודיו היסודיים נרתם לעזרת המשפחה ועסק בכל עבודה במשק. אלי היה עלם תמיר, טוב־סבר וחביב על הכל, שידע להשרות שמחה ורוח טובה בקרב בני המשפחה, למקטון ועד גדול. הוא דאג לאחיו הצעירים והדריך אותם בתבונה ובחכמה רבה, ולימד אותם סבלנות, אורך־רוח ועזרה לזולת. אלי היה פעיל בקרב הנוער במושב. הוא אהב את הארץ ואת נופיה והרבה לטייל ולסייר בה. לא היה שעל אדמה באזור שלא הכיר היטב ולא חקר את החי והצומח בו. אך יותר מכל שאף לרכוש ידע ולבסס את עתידו וכאשר קרב מועד גיוסו, עמד על כך שישלחוהו לקורס נהיגה קדם־צבאי. בכוח התמדתו ושכנועו, שהדרך שבחר בה נכונה, הצליח לשכנע את שלטונות צה"ל לשלוח אותו לקורס, ואכן עמד בו בהצלחה.

אליהו גויס לצה"ל במחצית מאי 1972 והוצב מיד לחיל השריון. הוא עבר בהצלחת קורס מערכות תדלוק ניידות ושימש נהג מכלית דלק. את תפקידו מילא במסירות ובנאמנות רבה. הוא אהב את הנהיגה ומפקדיו גמרו את ההלל על בקיאותו הטכנית הרבה ועל הטיפול המסור שנהג לתת לרכבו. בראש השנה שלפני המלחמה בילה אלי בביתו עם משפחתו ועם חבריו. אחיו הצעירים ממנו שתו בצמא את סיפוריו על השירות בצה"ל וחבריו במושב, ששירתו אף הם בצה"ל, חלקו עמו את חוויותיהם בעניין ובהנאה. כשפרצה מלחמת יום הכיפורים היה אלי עם יחידתו בחזית הדרום. הוא עמד בארבעה עשר ימים איומים של מלחמה קשה, כשהוא מסיע את מטענו היקר והמסוכן לכל פינה שהיו זקוקים לו שם, בהפגזות כבדות ובגשם של טילים. בשקט ובבטחון נהג את מכלית הדלק והביא את הנוזל היקר אל הטנקים ואל הרכב הנלחם. ביום כ"ו בתשרי תשל"ד (22.10.1973) נקלע אלי להפגזה כבדה, סמוך לגשרים שהוקמו על התעלה. רסיס פגז פגע בו והוא נהרג. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בהר־הזיתים. השאיר אחריו הורים ואחד־עשר אחים ואחיות. לאחר נופלו הועלה לדרגת רב־טוראי.

במכתב למשפחה השכולה כתב מפקד היחידה: "קבלו נא את השתתפותי הכנה בצערכם על נפילתו של אלי ז"ל. אלי שימש כנהג בגדוד והוא נפל ביום הארבעה־עשר למלחמה, סמוך לגשרים אשר על תעלת סואץ. אלי עבר עמנו את כל תקופת המלחמה והיה חייל וחבר למופת. אנו, מפקדי היחידה וחייליה, נושאים בדומייה ובחרדת קודש את זכרו. לכם כהוריו של אלי אני יכול לומר דבר אחד – אשריכם שכזה היה הבן שגידלתם".

המשפחה תרמה ספר תורה לבית הכנסת במושב יציץ, לעילוי נשמתו של אלי; דברים לזכרו פורסמו בביטאון תנועת המושבים.

חגאי, גיורא

בבית חגאי שבת החג.
גיורא, בנם יחידם של שלמה ופליה נפל.
פליה ושלמה חגאי עלו ארצה מגרמניה לפני פרוץ מלחמת העולם השנייה. כאן הכירו ובנו ביתם. ביום כ״ד באב תשי״ד (23.8.1954) נולד גיורא.

ילדות מאושרת עוברת עליו. ככל הילדים אהב להשתעשע ולהשתובב ויותר מכל אהב את סיפורי האגדה הנפלאים שאמא ספרה לו לפני השינה. בהיותו בן 7 נפרדים ההורים. המשבר מקרב אותו אל אמו, שמעתה ואילך הופכת להיות לאם ולאב כאחד, הדואגת למשק הבית ולפרנסתם. למרות הקשיים, את ארוחת הצהריים תמיד סעדו יחדיו והקפידו לשמור על המסגרת המשפחתית. בגיל צעיר מאוד גילה גיורא אהבה גדולה לספורט. הוא הופך במהרה לאוהד מושבע של קבוצת מכבי ת״א, אינו מחסיר אף משחק ומצליח להביא עמו מדי שבת גם את אמו אל המגרש כמלווה. פליה המתוחה והחרדה מרבה לעשן, אך מפסיקה בבת־אחת לאחר שיום אחד נשאלת על ידי הבן: ״אמא, מה יהיה אתי אם תמותי מסרטן?״ לאחר שנתיים של מגורים בתל־אביב מתיישבים פליה וגיורא בקיראון. כאן מסיים לימודיו היסודיים בביה״ס על שם משה שרת. כבר אז בלט בקומתו הגבוהה. מתיישב בסוף הכיתה כדי לא להסתיר, אך למען האמת, כדי להתרחק מהמורה. פליה, בהיותה פסנתרנית, מנסה כוחה בהוראת הנגינה לבן, אך ההצלחה זעומה ביותר. לעומת זאת גיורא נהנה להרעיד את קירות הבית במוסיקת פופ. לקראת התיכון — גיורא מתלבט, אין הוא יודע את דרכו. וכך, על אף נטיותיו הריאליסטיות, מגיע למגמה ההומניסטית בתיכון המקומי ע״ש יצחק בן צבי. בעל יכולת בלימודים אך אינו מגלה בהם עניין רב. המאמץ מושקע רק לפני בחינות. מגלה עירנות פוליטית רבה ומתווכח בחום רב על צדקת עמדותיו.

אם הלימודים היו אצל גיורא רק כדי יציאת חובה, הרי הספורט היה עולמו המלא. כדורסל, שחייה, שחמט ומעל לכל כדורגל, העסיקוהו בכל שעות הפנאי. ממשיך לשמור אמונים לקבוצתו (מכבי ת״א) ונוסע אתה לכל משחקי החוץ. ככל שהיה מכונס ומופנם בכל שבוע, בה במידה השתחרר בשבת על היציע; שואג, מעודד או מקלל וקופץ בהשתוללות מן המושב לכל מהלך במגרש. ידע על בוריין את חדשות הספורט והפך לפרשן הספורט המוכר של התיכון. המשחק עם החברים בשכונה היה לפולחן שבמסורת ביום שישי אחה״צ. שליו מאוד ועטוף בקליפתו עד כדי אדישות היה גיורא עצור ושתקן בביה״ס. הייתה בו תכונה ייקית והוא ידע משמעותה של התחייבות. כל אשר הבטיח — קיים. ליום הולדתו מקבל מתנה טילון (טוסטוס) ואז מתחילה תקופת הטיולים הגדולה. יום אחד מוצאים גיורא וחבריו כלבה ומכניס אותה לביתו. הכלבה מקבלת את השם ״כג׳י״ (כתריאל, גיורא, יגאל) וגיורא נקשר אליה כאחות.

בחופשות למד להכיר את העולם הגדול. נסיעה ראשונה הייתה עם האם לאירופה. הנסיעות הבאות היו לארה״ב לביקור אצל האב ולטיול במרחביה.

עמוס בחוויות, ספרים, תקליטים והמון המון סיפורים חוזר גיורא עשיר יותר הביתה. בכל שראה אין הוא מתקנא ואינו מעוניין לחיות בחו"ל.

עת לסיום התיכון. ריכוז כל המאמץ בחודש האחרון לפני בחינות הבגרות, עם המון קפה ומעט שינה, מסייע לו להצליח נאה במבחנים. גיורא מתנשא עתה לגובה של 192 ס"מ. גופו צר, הליכתו גמלונית, פניו המנומשים עטורים בזקן בתולים ועיניו החומות חולמניות. עוד בטרם לבש מדים גמלה ההחלטה בלבו – להתנדב לצנחנים. האם מתבקשת לחתום על הסכמתה ומהססת, אך גיורא אינו מרפה:

"אם אני הולך לצבא ומועד להקריב את חיי, אין לך רשות לעכב בעדי מלהתנדב". פחדו הנורא ביותר היה שמא יפסלו אותו במבדקים ולא יקבלו אותו לצנחנים. לכן, כדי להבטיח את כושרו, התחיל באימון שיטתי של ריצות ממושכות מדי ערב בהקפות סביב השכונה.

גיורא נתקבל לקורס הצנחנים. קשים היו האימונים מכפי שדמיין לעצמו, אך לא בחור כגיורא יישבר. במאמץ עילאי וללא טרוניות עמד בכל האימונים המפרכים ויכול להם.

הביקור הראשון בבית עם הכומתה והכנפיים היה בלתי נשכח.

מספרת פליה: "בעוד שתמיד פרץ הביתה כרוח סופה, בפעם הזו עמד עת ארוכה בפתח בלי לזוז, עד שסקרתי אותו היטב היטב ורק אז נכנס הביתה בגאווה ובצעדים איטיים".

במחלקת הצנחנים מצא משפחה חדשה וחמה עם הרגשה של מחויבות ושייכות. מחלקתו נבחרה להשתתף במצעד צה"ל בירושלים ליום העצמאות ה־25 של מדינת ישראל. לאחר שפשופים ומירוקים צועדת המחלקה. מחיאות כפיים אדירות ותקתוקי מצלמות מלווים את הבחורים לאורך המסלול. גיורא צועד בשלשה השנייה, אך בגלל קומתו, בלט מכל המחלקה.

בעת תרגיל באש חיה נפצע גיורא ע"י 5 כדורים ובדרך נס נחלץ מפגיעה רצינית. הוא מפונה ל"הדסה" ירושלים אך אינו מרשה להודיע לאמו, כדי שלא תיבהל. הוא מבקש את הטלפון ומודיע לה בעצמו: "אמא, כבודי, בבית החולים "הדסה" בירושלים, אל תדאגי! לא קרה לי שום דבר רציני, רק חטפתי כמה כדורים". הוא מספר בהתרגשות על היחס הנפלא של חבריו ומפקדיו. הוא מתלוצץ על ביקור המג"ד והמ"פ: "אמא, את יודעת, אני שוכב במיטה ואיני יודע אם אני חייב להצדיע או לא? העמידו אותי במבוכה". האם מנסה לשדל אותו לעזוב את החיל ולא לעמוד אל מול הסכנה שנית. הוא משיב: "אמא, את באמת רוצה שאהיה ג'ובניק בקריה?".

במלחמת יום הכיפורים הוא נמצא בפלוגה ב' בפיקודו של המ"פ יקי בסיני. בגלויה האחרונה שהגיעה הביתה כותב הוא לאמא: "– אנחנו באותו החור מתחפרים ומלוכלכים ולא חלצנו נעליים. תשלחי לי גרביים, תחתונים ועיתונים".

ביום כ"א בתשרי תשל"ד (17.10.1973) בהסתערות על "החווה הסינית", כבדה מאוד אש האויב. גיורא, שהיה בצוות המרגמה, מסייע לחלץ פצועים. במהלך הסיוע הוא נפגע – ונופל.

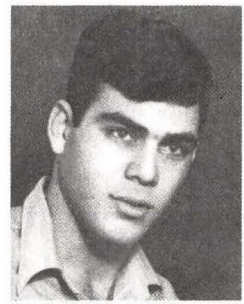
תחילה הוכרז כנעדר ולאחר שנמצא הובא לבארי לקבורה זמנית.

למנוחת־עולם נקבר בבית־העלמין הצבאי בקרית־שאול.

בבית אשר ברחוב החבצלת נדם פסנתר הכנף. החדר של גיורא – היה למקדש־מעט.

מבעד לחלון נשקף גן הזיכרון הנושא את שם שני הרעים בני קיראון, גיורא חגאי וכתריאל טאו, אשר נפלו חלל במערכות ישראל.

חגאמה, משה

משה (עוזי), בן מרגלית וראובן, נולד ביום כ״ה בסיון תשי״א (29.6.1951) באשקלון. את לימודיו היסודיים סיים בבית־הספר על־שם ארלוזורוב באשקלון, ואחרי־כן החל ללמוד בבית־הספר התיכון ״אורט״ באשקלון, במגמת ריתוך ומסגרות מבנים. הוא למד בבית־ספר זה עד גמר כיתה י׳ ועבר ללמוד בבית־הספר לקציני רדיו, במכללה לאלקטרוניקה. עוזי, כפי שקראו לו כל בני משפחתו וידידיו, התייחס ללימודים במלוא הרצינות והבין שכל השכלה נוספת שירכוש תסייע לו ברבות הימים בביסוס פרנסתו ובהצלחת עסקיו, כשיצא לחיים עצמאיים. לכן, בשלהי תקופת הלימודים העדיף ללמוד מקצוע, בהניחו כי בכך ייקל עליו לקיים את עצמו ולסייע להוריו מוקדם יותר. משה היה אהוב על כל חבריו, וכבר מימי נעוריו היה דמות מרכזית בחברתו. היו לו חברים רבים, גם ממקום מגוריו וגם ממקומות שלמד בהם, ועם כולם מצא שפה משותפת וידע ליצור קשר לבבי ונאמן. הוא היה דמות אהובה גם בקרב תושבי שכונתו, הכיר את כלם וכלם אהבו אותו. הילדים והנערים בשכונה העריצו אותו וניסו לחקותו, והוא ניצל זאת לטובתם. משה ידוע היה בנכונותו לעזור לכל אדם בכל צורה: גם בייעוץ, גם בצורה חומרית וגם בדרך של עידוד על־ידי שיחה או אפילו על־ידי חיוך מרגיע. בעיקר העריכו את תכונותיו והכירו את כישוריו בני משפחתו של משה, שהיה להם לעזר תמיד, והם אהבו אותו ביותר. הוא היה בן נאמן, אוהב ומתחשב, ותמיד הקפיד שלא להדאיג את הוריו, עד כמה שהדבר היה תלוי בו.

משה גויס לצה״ל בסוף אוקטובר 1969 והוצב לנח״ל. במהלך שירותו הצבאי עשה תקופות מסוימות בקיבוץ גשר וכן בהיאחזות קטורה, כחלק ממסלול הנח״ל המקובל. לאחר הטירונות השתלם בקורס צניחה, בקורס מ״כים וכן בקורס מש״קי חבלה, ונקבע תפקידו כמש״ק חבלה. הוא שירת בקווים רוב תקופת מלחמת ההתשה, ותפקידו בתקופה זו היה כרוך בתעסוקה המבצעית. כעבור זמן שירת גם בתפקיד מש״ק סיור. גם בצבא, כמו בקרב בני משפחתו, חבריו ותושבי שכונתו, אהבו הכל את משה והעריכו את תכונותיו הטובות, ובעיקר העריכו את מסירותו לכל אדם ואת נכונותו לעזור, נכונות שבמסגרת צבאית יש לה משמעות עמוקה הרבה יותר. הוא הצליח לרכוש חברים רבים וזכה להערכת מפקדיו.

עם תום שירותו החל משה מיד בביסוס פרנסתו ובבניין חייו העצמאיים. הוא עסק כעצמאי בקונפקציה (בתפירה) והודות לתכונותיו, לכישוריו וליכלתו ליצור קשר עם אנשים, הצליח להתבסס תוך חדשים אחדים והחל עושה חיל בשוק החפשי. הוא רצה

להגיע לעצמאות כלכלית מלאה, ולהיות מסוגל לסייע להוריו כפי הצורך, ואמנם החל לבנות את עתידו על בסיס איתן, תוך ראייה מפוכחת ומבוגרת. תוך כדי כך נקרא רבות לשירות מילואים פעיל. במלחמת יום הכיפורים השתתף משה בקרבות הבלימה והפריצה נגד המצרים בחזית סיני. בקרב שהתחולל ביום כ׳ בתשרי תשל״ד (15.10.1973), בציר ״טרטור״, במהלך הפריצה להקמת ראש הגשר, נפגע משה ונהרג. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין באשקלון. לאחר נופלו הועלה לדרגת רב־סמל. השאיר אחריו הורים, אח ואחיות.

הוריו תרמו ספר תורה על שמו, להנצחת זכרו.

חג׳בי, שמואל

שמואל, בן יונה ויוסף, נולד ביום י״ז בחשון תשי״ג (5.11.1952) בבאר־שבע. הוא החל את לימודיו בבית־הספר הממלכתי־דתי ״בר־אילן״ ואחרי־כן למד בבית־הספר התיכון־דתי ״מקיף ב״. הוא המשיך את לימודיו בישיבות תיכוניות; בתחילה למד בישיבת ״אהל שלמה״, אחרי־כן בישיבת הנגב ולבסוף סיים בישיבת ״כרם דיבנה״. שמואל, שנקרא בפי כל שמואליק, גדל וחונך ברוח המסורת היהודית והאמונה באלהי ישראל. הוא בחר ללמוד בבתי־ספר ובישיבות, שהרבו בלימודי הקודש. הוא היה תלמיד חרוץ ושקדן, עשה חיל בלימודיו ובעיקר הצטיין בלימודי התנ״ך והתלמוד, והתגלה בהם כבעל הבנה מעמיקה וכושר זיכרון נדיר. שמואל ידע לצטט מזכרונו קטעים ארוכים מן התנ״ך ותמיד היו חבריו פונים אליו כשנזקקו לציטוט פסוקי מקרא או להפניות לשאלות מן המשנה והגמרא. בכל שעות היום היה שוקד על לימודיו ומשנן סוגיות מן התלמוד. הוא הצטיין בתפיסה ובהבנה, ירד לשורשם של דברים ולא שקט עד שהצליח להבין את הסוגיה ואת דרך הפירוש המיוחדת של חכמי התלמוד. בשעת הלימוד בישיבה היה קולו גובר על קולם של אחרים, כשהיה משמיע את דעותיו ואת דרך הפרשנות שלו. זה היה קול צלול, שהעיד על הביטחון הרב של בעליו, על ידע מעמיק ועל כושר ביטוי ויכולת הרצאה. הוא התמיד בלימודים מתוך תחושת ייעוד והכרה עמוקה. לימודו נעשה מתוך התלהבות ואהבה כנה ואמיתית. יומו הארוך הוקדש כולו ללימודים ונתקיים בו האמור בספר משלי: ״בְּהִתְהַלֶּכְךָ תנחה אתך בשכבך תשמר עליך והקיצותָ היא תשיחך״. עוד אהבה הייתה לו לשמואל – אהבת השפה העברית. הוא קינא קנאה יוקדת לשמירה על הלשון העברית היפה, על טוהר הלשון וההיגוי הנכון ועל דרך ההתבטאות. הוא סלד מן השימוש בלשון היום־יום, בביטויים המוניים ובדברי עגה ולנגד עיניו נצבה מטרה נעלה – להפוך את השפה העברית ללשון נקייה ומדויקת, ללא ביטויים המוניים, הלקוחים מלשון זרה ומשפת היום־יום. לדידו הייתה השפה העברית לשון כתבי הקודש ואסור לסרסה ולפגום בקדושתה ובטוהרתה. שמואל ניחן בשקט נפשי נדיר ובשלווה בלתי מצויה. הוא היה צנוע, נעים הליכות, בעל נימוסים ודרך ארץ. הוא אהב חברת בני האדם, היה נוח

לבריות והאיר פנים לחבריו ולידידיו; אדם שכיבד את הוריו ואת מוריו ורחש כבוד לזולתו. היו לו דעות והשקפות מוצקות והוא גיבש לעצמו עמדות ודרך חיים. בשיחות ובוויכוחים השמיע את דעותיו והגן בדבקות על עמדותיו, אך תמיד עשה זאת בסבר פנים יפות ובדרכי נועם. מעולם לא שמעוהו מרים קול או גוער באדם. הוא עשה את שלו בשקט נפשי, באצילות, מתוך טוב־לב ואהבת האדם.

שמואל גויס לצה"ל בסוף יולי 1971 ויחד עם חבריו לגרעין, הצטרף לחיל השריון. לאחר הטירונות הוכשר לשמש כטען־קשר בטנק. הוא עשה את השל"ת בישיבת "כרם דיבנה". בערב יום הכיפורים תשל"ד נשלח שמואל עם אחדים מחבריו לישיבה למוצב החרמון, כדי לתגבר את הכוח שהגן על המקום. בקרב המר שהתחולל במוצב זה ביום י"א בתשרי תשל"ד (7.10.1973), נפגע שמואל ונהרג. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בבאר־שבע. השאיר אחריו הורים, אחים ואחיות. לאחר נופלו הועלה לדרגת רב־טוראי.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה כתב מפקד היחידה: "רב־טוראי שמואל ז"ל שירת ביחידת חיל שריון כטען־קשר בטנק. שמואל היה חייל מצטיין, מסור ונאמן לתפקידו, אהוד על המפקדים ועל החיילים ביחידה".

הוריו תרמו לזכרו ספר תורה לבית־כנסת; חבריו לישיבה הוציאו לאור חוברת בשם "בלכתך בדרך", ובה דברים על דמותו.

חדד, אליהו

אליהו, בן קדיה ויפת, נולד ביום ב' באדר ב' תשי"ד (15.3.1954) במושב עזריאל שבשרון. הוא למד בבית־הספר הממלכתי־דתי ע"ש שכטרמן בכפר יעבץ, ואחרי שסיים את לימודיו היסודיים, התקבל ללימודים בישיבה החקלאית בכפר הרא"ה. אלי היה פאר המשפחה, עזר הרבה להוריו במשק והצטיין בלימודים. הוא היה נאמן וחבר יקר. הייתה בו תבונה רבה, אהבת הדעת ואהבת העבודה. עוד בהיותו תלמיד, חלם ללכת להשתקע באזור פתחת רפיח. אלי ניחן בשלוות־נפש, בחיוך לבבי ובמבט קורן ושופע חכמה. המשפחה, שהעניקה לו אהבה רבה, העריכה את רצינותו של אלי, את רצונו ללמוד ולהרבות דעת ועמדה לצדו תמיד. הייתה בו עקביות מבוגרת מכפי גילו וביטחון רב בדרך שבחר בה. כתלמיד היה אלי שקדן וחרוץ והצטיין בטוב לבו. הוא היה אהוב על חבריו, על מוריו ועל מי שהכיר אותו. ידיד נאמן היה לכל ומוכן לעזור כפי יכולתו לכל אדם. תמיד התהלך בענווה ובמישרין עם הבריות. הוא סיים את לימודיו התיכוניים בישיבה כאחד התלמידים המעולים והמבטיחים במחזורו. הוא היה גם מן הפעילים במועדון הנוער שבכפר, נהג ליזום פעולות והיה מעורה בקרב הנוער המקומי וחביב על הכל.

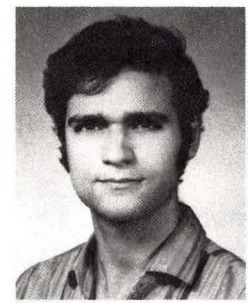
אליהו גויס לצה"ל בתחילת אוגוסט 1972 והוצב לחיל השריון. הוא עבר את האימון הבסיסי בציון גבוה ואחר כך השתלם בקורס נהגי טנקים ובקורס תותחני

טנקים ונשלח לשרת ביחידה באזור סיני. כשפרצה מלחמת יום־הכיפורים היה אלי עם יחידתו ליד תעלת סואץ. ביום י״א בתשרי תשל״ד (7.10.1973) היה אלי תותחן בטנק, שהסתער בראש טור של שישה טנקים כדי לפרוץ את טבעת הכיתור. הטנק עלה על מוקש ואלי נהרג. לא היה ביטחון שאכן אלי נפל וחודשים ארוכים חיכתה המשפחה לידיעה ממנו, עד שנודע בודאות על נפילתו. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין במושב עזריאל. השאיר אחריו הורים, שלוש אחיות ושני אחים. לאחר נופלו הועלה לדרגת רב־טוראי.

כתב עליו הרב שלמה ליב צוקרמן, מישיבת כפר הרא״ה: ״ארבע משנותיו היפות, אשר הקדיש ללימוד בישיבה התיכונית, עיצבו את דמותו הרוחנית של אליהו: בחור וטוב עם ה׳ ואדם. אחד מהבנים הטובים, אשר ארץ־ישראל גידלה וטיפחה בחינוך המושלם של תורה ואהבת אדמת ארצנו הקדושה. ואת כל הטוב והיפה: חייו, מסר למען העם וארצו, והוא התעלה ועלה במעלות קדושים וטהורים ברכב אש השמיימה. לאורם הבהיר והמזהיר של קדושים גיבורים אלה, ילכו ויתחנכו דורות למסירות, אהבת ה׳, תורתו, עמו וארצו״.

המשפחה תרמה ספר תורה להנצחת נשמתו; דברים לזכרו כלולים בחוברת ״עץ חיים״, שפורסמה להנצחת זכרם של בני מושבי הפועל המזרחי.

חדד, אשר־מסעוד

אשר־מסעוד, בן שרה וסעדני, נולד ביום כ״ו בסיון תשי״א (30.5.1951) במדנין שבטוניס ועלה לארץ בשנת תשי״ג (1953). הוא למד בתלמוד תורה של ״אגודת ישראל״ בצפת ובישיבה בצפת, וסיים שנת לימודים אחת בטכניון בחיפה, במחלקה לייצור ולתעשייה. מילדותו היה אשר תלמיד חרוץ, תאב דעת והשכלה, מוכשר ושופע רעיונות. בהיותו נער צעיר, כבר הוטלו עליו חובות משפחתיות, בעיקר בעזרה ובחינוך לאחיו ולאחיותיו הצעירים ממנו. אחרי שסיים את לימודיו בבית־הספר היסודי, היה אשר כמבוגר לכל דבר והתגאה מאוד בעובדה שסומכים עליו, ואפילו ענייני כספים הפקידו בידו. העצמאות ואי־התלות היו מתכונותיו העיקריות, הטבועות באישיותו. החינוך הדתי, שקיבל בישיבה, נתן את אותותיו ועיצב את דמותו. הדבר מתבטא היטב במכתב שכתב אחרי טיול עם חבריו בישיבה: ״עלי להימנע מכל רכילות ולעג לאדם שאינו נמצא במקום ולא להשמיצו בכל מקרה ובכל מצב, למרות שהעניין הוא נכון ואמיתי״. במקומות אחרים תיאר את נקיפות המצפון שהיו לו לאחר שהלך רכיל על חבר. כעבור שנים, כאשר כבר היה חייל, הרבה מאוד להתבלט בענייני דת והתנהגות. אולם כנותו, רצינותו ויושרו מוצאים ביטוי במכתבים שכתב להוריו ולמוריו בישיבה, ותיאר בהם את מחשבותיו ואת מעשיו.

אשר גויס לצה״ל במחצית פברואר 1969 והוצב לחיל השריון. לאחר הטירונות עבר קורסים שונים בחיל, והוכשר כאיש צוות וכמפקד בטנקי סנטוריון ופטון.

בתקופת מלחמת ההתשה שירת שלושה חודשים באזור התעלה ואחרי־כן היה מדריך בבית־הספר לשריון.

אחרי שהשתחרר מהשירות הסדיר עשה מאמצים רבים כדי להיכנס ללמוד בטכניון בחיפה. בעבודה קשה צירף פרוטה לפרוטה לתשלום ההוצאות הכרוכות בלימודים. הוא שלח ידו במלאכות שונות – היה מדריך, מורה, בנאי, שרברב – הכל כדי להגשים את חלום הלימודים האקדמיים בטכניון, בלי להעמיס על הוריו נטל כספי לצורך זה. על תקופה זו בחייו כתבה פרופ׳ בלה מנהיים, מרצה לסוציולוגיה בטכניון: ״הכרתי את אשר כאחד המעטים אשר הצליחו להתגבר על מכשולים רבים בדרך לחינוך הגבוה, והוא הצדיק את התקוות שתלו בו אלה שסייעו לו לעלות על דרך זו. בפגישות המעטות אתו ראיתי צעיר עדין, רציני, מסור ולא היה ספק כי הוא מסוגל לתרום רבות״. בשירותו בצבא, כמו גם בתקופה שהיה סטודנט בחיפה, היה אשר קשור מאוד להוריו ולבני משפחתו. לפני בחינות, למשל, לא נעתר להפצרת חבריו להישאר בחיפה כדי ללמוד בצוותא, אלא העדיף לנסוע הביתה, כדי לבלות את השבת בחיק המשפחה. חבריו זוכרים אותו כאדם שהקפיד על הופעתו ומראהו החיצוני. במלחמת יום־הכיפורים היה אשר מפקד בדרגת סמל־ראשון, בגזרה המרכזית של תעלת סואץ. בקרב שהתחולל ביום י״ג בתשרי תשל״ד (9.10.1973) על גבעת ׳מכשיר׳. מזרחית לתעלה, נפגע אשר ונהרג. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בצפת. השאיר אחריו הורים ותשעה אחים ואחיות.

הוריו הוציאו לאור ספר לזכרו, בשם ״על אשר נקטף באבו״, ובו מדברי בני המשפחה, חברים וידידים על דמותו.

חדד, דוד

דוד, בן מרגלית ואליהו (לולו), נולד ביום י״א בתשרי תשט״ו (8.10.1954) בתל־אביב. הוא למד בבית־הספר היסודי ״ארלוזורוב״ בירושלים ואחרי־כן למד בבית־הספר התיכון־חקלאי בעין־כרם ועמד בהצלחה בבחינות הבגרות. דוד היה תלמיד מצטיין, שהבין כי רק בהתמדה ובשקידה יוכל להגיע להישגים של ממש. הוא הציב לעצמו מטרה לעמוד בבחינות הבגרות, ועל־כן שקד על לימוד המקצועות שהתקשה בהם. ציוניו הטובים הפתיעו גם את מוריו, שנדהמו למראה התקדמותו המהירה בלימודים. הוא אף סייע לחבריו לספסל הלימודים בפיתרון בעיות שהתקשו בהן. היה פעיל בחיי החברה בבית־הספר וכחבר במועצת התלמידים של בית־הספר דאג לשיפור תנאי הלימוד והביא את דבר התלמידים ועמדותיהם בפני ההנהלה. הוא היה שותף לפעילות חברתית ותרבותית ענפה והיה האחראי לארגון מסיבות וטיולים במסגרת בית־הספר. יחד עם זאת היה שותף גם למעשי הקונדס של התלמידים והיה הרוח החיה בכל מעשה שובבות, אך בזכות רגש האחריות ותבונתו, ידע כיצד לא לעבור את גבול המותר. הוא היה חובב ספורט נלהב, הצטיין במשחקי הכדורגל והכדורסל והגיע להישגים מעולים

באתלטיקה קלה. בכך המשיך בדרכו של אביו, שזכה באליפות המדינה בריצות למרחקים ארוכים. דוד רכש לעצמו ידידים רבים בזכות טוב לבו, ותרנותו והיותו נוח לבריות. הוא פילס את דרכו בהתמדה ובעקשנות והוכיח לכל כי בעזרת כוח רצון אפשר לעמוד בכל אתגר ולהגשים את המטרות שהציב לעצמו. הוא אהב את בני משפחתו, נהג מצוות כיבוד הורים והיה מורה הדרך והיועץ לאחיו ולאחיותיו הצעירים.

דוד גויס לצה"ל בתחילת אוקטובר 1972 והתנדב לחיל השריון. לאחר סיום הטירונות נשלח לקורס לתותחני טנקים וסיים כחניך מצטיין. אחרי־כן הוצב בגדוד טנקים בסיני. דוד היה תותחן מעולה ואיש צוות מסור, מקובל על מפקדיו ואהוד על חבריו ליחידה. במלחמת יום־הכיפורים השתתפה יחידתו בקרבות הבלימה נגד המצרים בסיני. בקרב הקשה שהתחולל בגזרה הצפונית של תעלת סואץ, ביום י' בתשרי תשל"ד (6.10.1973), נפגע דוד ונהרג. הוא נפל בקרב יומיים לפני יום הולדתו התשעה־עשר. עשרה חודשים אחרי נפילתו, נמצאה גופתו והוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בהר־הרצל בירושלים. השאיר אחריו הורים, שני אחים ואחות. לאחר נופלו הועלה לדרגת רב־טוראי.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה כתב מפקד היחידה: "דוד ז"ל שירת כתותחן טנק ביחידה, היה בעל יזמה ופעלתן והתגלה כאיש צוות חרוץ ואהוד על חבריו ועל מפקדיו כאחד".

חבריו לכיתה הוציאו לאור חוברת לזכרו ובה דברים על דמותו מפי חברים לספסל הלימודים וחברים לנשק.

חדד, יגאל

יגאל, בן מרים וזכריה, נולד ביום כ"ה באדר ב' תשי"ד (30.3.1954) ברחובות ולמד בבית־הספר היסודי 'מורשה' בכפר גבירול ובבית־הספר התיכון־מקצועי 'מפתן' ברחובות. יגאל היה תלמיד חרוץ וידע להשקיע תמיד מאמצים רבים כדי להשיג הישגים בכוחות עצמו. כך נהג בלימודיו, בעבודתו ובפעילותו החברתית. הוא היה פעיל בבית הנוער בכפר גבירול, ונודע שם בין חבריו כראשון במתנדבים לכל פעולה. במסגרת בית הנוער יצא לטיולים ולמסעות רבים ברחבי הארץ. יגאל היה חובב ספורט נלהב ואהבתו הגדולה הייתה אמנות הג'ודו והקרטה. הוא למד והתאמן במקצועות אלה במכון מיוחד ולימד לצעירים את עקרונות ההגנה העצמית. כמו כן אהב לעסוק במלאכת־יד, בעיקר בעבודות בעץ ובמתכת. הוא היה צעיר מלא מרץ ופעלתני. בקרב חבריו נודע כבחור נבון, ה"מסוגל לפתור בעיות", ולכן התחבב על כולם. זמן ומחשבה רבים הקדיש לטיפול בחמישה אחיו ואחיותיו הקטנים. בכל רגע של פנאי סייע להם בלימודים, בספורט ובחינוך. כשנה וחצי לפני גיוסו לצה"ל הצטרף יגאל לקיבוץ חולתא, שם עבד במקצוע שלמד בבית־הספר המקצועי – מסגרות מיכנית, ושם קנה לו חברים

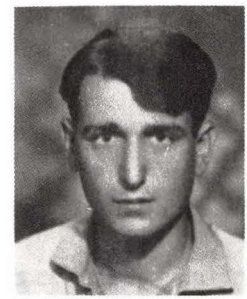
וידידים חדשים. הוא היה רציני ושקט, נכון לעזור לזולתו ובעל תושייה וכושר המצאה בתחומים רבים.

יגאל גויס לצה"ל בתחילת פברואר 1972 והוצב לחטיבת 'גולני'. תכונותיו המצוינות קנו לו שם גם בצבא. הוא אהב לעזור לחברים ביחידה, והיה מוכן ומזומן להתנדב לכל משימה ותפקיד. בצבא השתתף בפעולות קרביות רבות. בחופשותיו המשיך במסורת שהייתה נקוטה בידו – דאגה ותשומת־לב מרובה למשפחה, לאחים ולאחיות. במלחמת יום־הכיפורים השתתף יגאל בקרבות הבלימה והפריצה נגד הסורים ברמת הגולן, כלוחם באחד מגדודי 'גולני'. ביום כ' בתשרי תשל"ד (16.10.1973), נפגע ונהרג בקרב לכיבוש בית־ג'אן שבצפון רמת הגולן. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין ברחובות. השאיר אחריו הורים וחמישה אחים ואחיות. לאחר נופלו הועלה לדרגת רב־טוראי.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה כתב מפקדו, כי בקרבות ברמת הגולן היה יגאל בחוד הכוח, שפרץ אל תוך מערך האויב.

לזכרו תרמו הוריו ספר־תורה לבית־הכנסת "מורשה" בכפר גבירול.

חדד, מאיר

מאיר, בן פורטונה ויוסף, נולד ביום י"ד באלול תש"ז (30.8.1947) בג'רג'יש שבטוניס. בהיותו בן חמש שנים, בשנת תשי"ב (1952), עלה מאיר ארצה עם בני משפחתו, והתגורר ביבנאל. לאחר שנה עברה המשפחה למושב ברכיה. את לימודיו היסודיים סיים בבית־הספר "מורשה" בברכיה, ואחרי־כן עבר ללמוד בבית־הספר התיכון "שפיר", במגמת רתכות. הוא למד בבית־ספר זה עד סיום כיתה י"א, ואת שנת לימודיו האחרונה עשה בבית־הספר החקלאי בקיבוץ עין־צורים. עם תום לימודיו התיכוניים עבר מאיר ללמוד במדרשה למורים בגבעת־וושינגטון, בבית־המדרש לחינוך גופני. מאיר היה חובב ספורט נלהב, והדבר התבטא בבחירת מקצוע הלימוד והעיסוק שלו. הוא היה שחקן מצטיין בקבוצת הכדורסל "אליצור" המקומית בכפר, ונטל חלק בתחרויות ספורט רבות. חברים רבים למדו ממאיר את האהבה לספורט. הוא היה פעיל ביותר בחיים החברתיים של בני גילו ושל הכפר בכלל. תמיד השתתף במסיבות שנערכו והיה הרוח החיה בהן. בעיקר אהב מאיר לארגן טיולים. הוא אהב גם את עצם הטיול, את ההליכה ואת הבילוי באוויר הפתוח, את הנופים ואת המרחבים. הוא ארגן טיולים רבים לחבריו, ובהם תמיד דאג לכל הדרוש עד לפרט האחרון, הכין בעצמו את הכל ואפילו מבישול אוכל לא משך ידו. הוא אהב גם את החברותה שבטיול בצוותא עם חבריו האהובים. כעבור זמן נבחר מאיר לרכז את המועדון בכפר. הבוחרים בו ידעו שהוא האדם המתאים, שבידיו אפשר להפקיד את הנוער ללא חשש, מתוך ידיעה ברורה שהוא יארגן את הדרוש ביעילות. מאיר הצליח ליצור קשר עם הנוער, להדריכו ולכוונו בכל תחום פעולה. הוא השקיע במועדון את כל מרצו ומעייניו וטיפל

בכל פרט בחיי היום־יום של הבית ושל חבריו. על־אף פעילותו החברתית והציבורית הנמרצת היה מאיר שקט ועניו מטבעו. מעולם לא הרים את קולו בבית ומעולם לא הסתכסך עם איש מחבריו. יחד עם אהבת החיים והחיוניות שבו, היה מאיר אדם רציני ביותר ובעל מחשבה מעמיקה. מחשבתו ינקה ממקור פנימי עצמי, שכן מעולם לא ניסה לדמות לאחרים ופיתח אישיות מקורית ופנימיות שורשית ועצמאית. הוא היה ישר עם עצמו ועם סביבתו ואישיותו, השרתה תמיד ביטחון, גם על חבריו וגם על חניכיו ותלמידיו. הייתה במאיר יראת ה' עמוקה, והדת הנחתה אותו בדרך חייו. הוא השתדל לא לסור מהדרך שהתווה לעצמו, תמיד שמר על קדושת השבת וקיים מצוות מתוך אמונה עמוקה במעשיו ומתוך הכרה מלאה בנכונות דרכו. מאיר קשר קשרים נפשיים עם בני משפחתו ואף עם בני משפחת אחותו. מערכת היחסים שלו עם אחיו הייתה מיוחדת במינה: הוא הדריך את כלם בעצה נבונה, עזר לפתור בעיות, ומעולם לא סירב להם או דחה אותם כשפנו לעזרתו. נכונותו לעזור תמיד חלה גם על יחסיו עם חבריו הרבים, ומאיר היה מוכן תמיד לסייע להם, גם בתחום החומרי וגם בתחום הרוחני.

מאיר גויס לצה"ל בראשית אוגוסט 1967 והוצב לחיל השריון. לאחר סיום הטירונות ולאחר שהשתלם בקורס למקצועות טנק, שירת תחילה כנהג טנק ואחרי־כן כתותחן בטנק. בתקופת מלחמת ההתשה לחם ברמת הגולן ובבקעה.

לאחר ששוחרר מהשירות הסדיר היה נקרא לתקופות של שירות מילואים פעיל. לאחר השחרור החל מאיר לעבוד במקצועו, כמורה בבית־הספר הדתי "מפת"ן" בקרית־גת. הוא עבד שם כמורה כללי ולא כמורה בתחום התמחותו – הספורט. כמורה מילא מאיר את כל תפקידיו בשלמות, וגם כשנדרש לעבוד בשעות אחר־הצהריים או הערב, עשה זאת ללא כל תמורה. הוא ראה בחינוך הנוער ערך עליון, ושאף לעשות לקידומו. הוא ניסה לשפר ולהשתפר, לארגן חברה וליצור הווי, למנוע התדרדרות, להלחם למען המוסר ולדאוג לנחשלים. במלחמת יום הכיפורים השתתף מאיר בקרבות הבלימה והפריצה נגד הסורים ברמת הגולן. בקרב על אום בוטנה, שנערך ביום כ"ג בתשרי (19.10.1973), נפגע טנק המג"ד, שמאיר היה אחד מלוחמיו, והוא נהרג. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין הצבאי בהר־הרצל. לאחר נופלו הועלה לדרגת סמל.

לאחר נופלו כתב אחד מחבריו: "לדעתי, גדולתו של מאיר היא בשילוב שתי תכונות נוגדות. שקט מצד אחד, ומצד שני להיות במרכז החברה. אני לא מחדש לאף אחד, שמאיר היה אחד החבר'ה הפעילים שלנו בכל תחום... אחד הספורטאים הטובים של הכפר. הוא ריכז את המועדון בברכיה תקופה ארוכה, שבתות שלמות... אין טיול שבו לא השתתף... מצד שני, היה גם שקט. אף פעם לא שמעת אותו צועק. הוא ידע להבליג. אני לא זוכר מקרה מסוים, שהוא התרברב או התגאה..."

הוריו הוציאו לאור חוברת לזכרו ובה דברי חברים על דמותו ועל פעליו; כן הוקמה מצבת־זיכרון ונתרם ספר תורה על־ידי בני משפחתו; על שמו של מאיר נקבעו מלגות לקידום בני נוער.

חובן, אברהם

אברהם, בן חנה ושלמה ז"ל, נולד ביום ל' בחשוון תשי"ב (29.11.1951) בחיפה. הוא למד בבית־הספר היסודי "גאולה" בחיפה ובפנימיית כפר־מסריק, והמשיך את לימודיו בבית־הספר התיכון־מקצועי "בסמ"ת" בחיפה ובבית־הספר הימי בכפר־זמיר. אביו של אברהם נפל במבצע "קדש" בשנת 1956, כשהילד היה בן חמש. עובדה זו הטביעה את חותמה על כל הקורות אותו מאז. מיום נפילת האב עד שנשאה בשנית, נפל על אמו עול פרנסת המשפחה, שמנתה מלבד אברהם עוד אחות המבוגרת ממנו בשנתיים. האם התקשתה איפוא להשגיח על בנה ולעקוב בתשומת־לב אחר התקדמותו בלימודים ואחר התפתחותו. כפי הנראה, זו הסיבה לנדודיו מבית־ספר אחד למשנהו ולעובדה שלא סיים את לימודיו התיכוניים. לעומת זאת, נקלט אברהם יפה בעבודה, שהתחיל בה אחרי שעזב את בית־הספר – במוסך של חברת־החשמל בחיפה. בכוחות עצמו השתלם במקצוע מכונאות־הרכב ועשה בו חיל עד גיוסו לצה"ל. חבריו העידו עליו, כי ניחן בתבונת־כפיים, ברצון אמיתי לעבוד, בתכנון ובביצוע מעולים ובאחריות מקצועית.

אברהם גויס לצה"ל בסוף אוגוסט 1972 והוצב לנח"ל. לאחר סיום הטירונות השתלם בקורס מפקדי־כיתות, אך לא זכה להשלים אותו, שכן מלחמת יום־הכיפורים קטעה את הקורס לפני סיומו. הוא היה חייל נאמן ומסור, אהוב על מפקדיו ועל חבריו. הכל זוכרים אותו כבחור שהצטיין באהבת הזולת והושיט תמיד עזרה לחבריו לנשק. במלחמת יום־הכיפורים השתתף אברהם עם יחידתו בקרבות הבלימה והפריצה נגד המצרים בסיני. הוא נמנה עם הכוח הפורץ לגדה המערבית של תעלת־סואץ. ביום כ"ב בתשרי תשל"ד (19.10.1973), נפגע אברהם בהפגזה, כאשר פלוגתו נערכה לחצייית התעלה, ונהרג במקום. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בחיפה. השאיר אחריו אם ואחות. אחרי נופלו הועלה לדרגת רב־טוראי.

חובן, דורון

דורון, בן פאולינה ונתן, נולד ביום א' באב תשי"ד (31.7.1954) ביאסי שברומניה ועלה לארץ עם בני משפחתו בשנת תשכ"ג (1963). הוא סיים את לימודיו בבית־הספר היסודי "זבולוני" ברכסים, שליד כפר חסידים, ואחרי־כן למד בבית־הספר המקצועי של חברת החשמל בחיפה. דורון היה תלמיד מצטיין בבית־הספר היסודי בעיר מולדתו יאסי שברומניה, וכן בבית־הספר שלמד בו אחרי עליית המשפחה לארץ. הוא היה ספורטאי חובב ופעיל בגדנ"ע בכל שנות לימודיו בבית־הספר המקצועי של חברת

החשמל. דורון היה צעיר צנוע וברוך כשרונות, חבר טוב ונאמן, שהיה מוכן תמיד לעזור בעצה ובמעשה לכל נזקק. הוא היה קשור מאוד למשפחתו וכל השנים עשה ככל יכולתו כדי לסייע לאביו בפרנסת המשפחה.

דורון גויס לצה"ל בתחילת נובמבר 1972 והוצב לחיל ההנדסה. הוא עבר קורס מ"כים בנח"ל וקורס פלסים בהנדסה־קרבית ושירת ביחידות קרביות בחיל. הוא היה חייל מסור וממושמע וחבר למופת, אהוב מאוד על חבריו ועל מפקדיו. במלחמת יום־הכיפורים היה דורון חייל בגדוד גישור, שהוטל עליו להקים גשרים על תעלת סואץ ולהבטיח את מעבר הכוחות לגדה המערבית של התעלה. הוא נפגע ונהרג בהפגזה על הגשרים, ביום כ"ו בתשרי תשל"ד (22.10.1973), שבע דקות לפני כניסת הפסקת האש בחזית התעלה לתוקפה. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין ברכסים, שליד כפר חסידים. השאיר אחריו הורים ואח. לאחר נופלו הועלה לדרגת רב־טוראי.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה כתב מפקדו, כי דורון נפל תוך כדי ביצוע תפקידו בבניית הגשרים, וכי היה אחד החיילים המצטיינים בפלוגתו, השתתף בפעולות שונות בעת המלחמה ובכולן הצטיין; שר הביטחון משה דיין כתב למשפחה כי דורון היה חייל מסור וחבר נאמן.

הוריו תרמו לזכרו מנורה שהושמה בבית הכנסת "שארית הפליטה" ברכסים.

חודדה, יהודה

יהודה, בן טובה וששון, נולד ביום א' בכסלו תש"ח (14.11.1947) באלרואי, ליד קרית טבעון, ולמד בבית־הספר קרית עמל בקרית טבעון ובבית־הספר התיכון־מקצועי 'בית הפקיד' בחיפה. יהודה היה בנו של אחד מראשוני המתיישבים במושב אלרואי. אביו התגייס למשטרת הישובים העבריים והיה מפקד יחידת נוטרים במושב. יהודה חונך, איפוא, לאהבת העם והמולדת והיה בן למשפחה שומרת מצוות. בנערותו הקדיש יהודה זמן רב לפעילות במועדוני נוער ובגדנ"ע. הוא היה מדריך גדנ"ע במושב ובמועדון הנוער העובד וברבות הימים התקשר מאוד לצעירים חברי המועדונים האלה, הקדיש את מיטב זמנו לחינוכם והרבה לצאת אתם למסעות ולטיולים ברחבי הארץ. יהודה היה חובב ספורט; הוא שיחק בכדורגל בקבוצות "בית"ר" טבעון ו"מכבי" חיפה (נוער). כן הרבה לשחות, הצטיין במקצוע זה ועבר קורס מיוחד לצלילה. מטבעו היה צעיר חברותי מאוד, אהוב ונערץ על חבריו הרבים. כל אשר עשה יהודה בחייו האזרחיים ובשנות שירותו בצבא, או בספורט, בהדרכה ובלימודים – עשה בדבקות, במסירות וביסודיות רבה.

יהודה גויס לצה"ל במחצית נובמבר 1965 ושירת בחיל ההנדסה בשירותו הסדיר, ואחרי כן בשירות הקבע. הוא עבר קורס מ"כים, קורס צניחה וקורס פלסים. לפני תום השירות הסדיר המליצו מפקדיו על שליחתו לקורס קצינים, והוא סיים את הקורס בהצלחה רבה. בחופשותיו הרבה יהודה לעשות בחברת בני משפחתו, ומתוך סיפוריו

בבית, בלטה דאגתו הרבה לחייליו ומסירותו לתפקידיו. יהודה טיפס ועלה במהירות בסולם הדרגות והפיקוד בחיל ההנדסה והגיע לדרגת סרן. הוא הצטיין בכושר מנהיגותו ובידע המקצועי והטכני שלו. מפקדיו וחבריו מעידים עליו, כי המנהיגות והפיקוד היו טבועים בדמו ובזכות זאת רכש את הערכת הממונים עליו ואת הערצת פקודיו. הוא שימש דוגמה אישית והרבה להטיף למפקדים לשמש דוגמה אישית לחייליהם. בשירות הקבע השתלב יהודה במערך הצליחה של חיל־ההנדסה, ועד מהרה היה לאחד מטובי המומחים בתחום זה. פעמים רבות יזם פתרונות טכניים ומבצעיים בתורת הצליחה ובפיתוח אמצעי צליחה. בפעולה שנערכה בקיץ 1970, ערב הפסקת־האש בגזרת התעלה, הצטיין יהודה בכושר מנהיגותו ובידע הרב שלו, כאשר תחת פיקודו ובפיקוחו העבירו יחידות הצליחה של חיל ההנדסה מספר רב של לוחמים לגדה המערבית של התעלה, ליד קנטרה. אחרי פעולה זו אמר אחד המפקדים: "יהודה חודדה שייך לאותו סוג של קצינים, שעליהם ניתן תמיד לסמוך". במלחמת יום־הכיפורים פיקד יהודה על אמצעי הצליחה אשר הובאו לתעלת סואץ בדי לצלוח אותה, בגזרת הפעולה של אוגדת האלוף שרון. יהודה היה סגן מפקד גדוד ועליו הוטלה האחריות הכבדה להקמת הגשרים באזור הצליחה, בראש הגשר, מצפון לאגם המר הגדול. יהודה היה אחראי להעברת הדוברות והגשרים בתנאי קרב קשים ועל ציר עמוס לעייפה בכלי רכב, אנשים וציוד, שזרמו אל 'החצר', הוא האזור שנבחר לצליחת התעלה. הוא עצמו עשה רבות בהקמת הגשר הראשון על התעלה, וגדולה הייתה שמחתו כאשר הושלמה הקמתו של גשר זה והכוחות החלו לזרום, אל תוך מצרים. בכל לילה תכננו יהודה ואנשיו את שיטת האחזקה של הגשר למחרת היום ואת שיטות ההגנה עליו מפני האש הארטילרית העזה של המצרים, שלא חדלו להרעיש את הגשרים. אחד מחבריו הקצינים תיאר שעות קשות אלו: "יהודה היה מגודל זקן, מלוכלך בחול ובבוץ וכך נע בחוסר מנוחה הלוך ושוב על הגשר. הוא נראה כאב המשגיח על בן־טיפוחיו – הגשר". יהודה לא שקט ולא נח עד יום כניסתה של הפסקת־האש לתוקפה, ה־22 באוקטובר. בשעות שלפני הפסקת־האש שרר שקט בראש הגשר. אולם בעשר הדקות האחרונות פתחו המצרים בהפגזה כבדה שלא הייתה כמוה, וכמות אדירה של פצצות 'קטיושה' כוונה אל הגשרים. בהפגזה כבדה זו, ביום כ"ו בתשרי תשל"ד (22.10.1973), נפגע יהודה ונהרג. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בחיפה. השאיר אחריו הורים ושבעה אחים ואחיות. לאחר נופלו הועלה לדרגת רב־סרן והוענק לו "עיטור העוז". וזה נוסח תעודת העיטור: "רס"נ יהודה חודדה ז"ל שימש כמג"ד בגדוד־הנדסה שבנה את הגשרים לצליחת התעלה. למרות היותו פצוע, פעל והפעיל את כוחות הגדוד ביעילות תחת הפגזות כבדות, כשהוא נמצא בכל מקום, מחלץ נפגעים ומארגן את העבודה כשהוא הרוח החיה בבניית הגשרים. במעשיו אלה גילה אומץ לב, תושייה וכושר מנהיגות בתנאים קשים במיוחד. ברגעים האחרונים שלפני הפסקת האש נפגע ונהרג".

במכתב תנחומים למשפחה השכולה כתב שר הביטחון דאז, משה דיין, כי יהודה היה "קצין מעולה, תוסס ומלא מרץ, בעל ידע רב בנושאי גישור, יעיל, בעל הישגים גבוהים בעבודתו, עצמאי ואהוב".

הוריו תרמו לזכרו ספר־תורה ותיבה לבית־הכנסת באלרואי שבקרית טבעון; אחד משלושה הגשרים, שנמתחו על תעלת סואץ ונתקיימו עד ליציאת כוחות צה"ל מהגדה

המערבית, נקרא על שמו – "גשר יהודה"; במאמרים ובכתבות רבות, שפורסמו ב"במחנה" ובעיתונים יומיים בזמן המלחמה ואחריה, וכן בכמה וכמה ספרים על המלחמה, תוארה פרשת חייו ונפילתו של קציו ההנדסה המצטיין, שאפשר את מעבר כוחות צה"ל לגדה המערבית של התעלה.

חודוש, דניאל

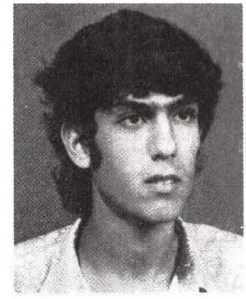
דניאל (דני), בן מרים וגרשון, נולד ביום כ"א בניסן תש"ב (8.4.1942) בקיבוץ דפנה. הוא למד בבית־הספר היסודי בקיבוץ, ושם גם סיים את לימודיו התיכוניים. דני היה תלמיד חרוץ, אהוב על מוריו ועל חבריו. הוא אהב בעיקר את לימודי הטבע והצטיין בהם. במיוחד נתחבבה עליו "פינת החי" והוא נתן יד לכל עיסוק במשק הילדים. הוא היה חובב צעדות וספורט והצטיין בשחייה, בכדורסל ובכדורגל. בענף השחייה אף זכה בפרסי הצטיינות. הוא הרבה לטייל בשדות, כשלצדו הכלב שגידל וטיפח. דני היה מוכשר מאוד בתחום המעשי־הטכני, הצטיין בכל עבודת־כפיים שנתגלגלה לידיו וניכרו בו דחף פנימי ורצון איתן לעבוד, לעשות הכול במחשבה תחילה, בדייקנות, בהתמדה ובמומחיות. כשהצטרף לגדנ"ע־אוויר, הרבה לעסוק בבניית דגמי אווירונים ולמד את טכניקת הטיסה. הוא אהב להתעמק בבעיות טכניות. פירק והרכיב מנגנונים שונים ותהה על דרך פעולתם של מנועים, שעונים, מכונות וכו'. דני היה אדם שופע חיים ומרץ. הוא הצטיין בטוב־לב ובאהבת הזולת. צנוע היה ומופנם ולא הרבה בדיבורים – אך עם זאת היה ער ומעורה בכול פעילות חברתית.

דניאל גויס לצה"ל בראשית יולי 1960 והתנדב לנח"ל, במסגרת יחידת בני משקים. לאחר סיום הטירונות ולאחר שהשתלם בקורס מ"כים ובקורס צניחה, נתמנה מפקד־כיתה. מפקדו העיד עליו כי היה חייל טוב, נבון, מסור ואחראי ש"ניתן לסמוך עליו בביצוע משימות".

לאחר שהשתחרר מהשירות הסדיר, היה נקרא לתקופות של שירות מילואים, ובמהלכו הוסב תחילה לחיל־הרגלים ומיד אחרי־כן הועבר לחיל־ההנדסה. לאחר שהשתלם בקורס מש"קי פלסים, התמנה למש"ק פלסים. אחרי השחרור חזר לקיבוצו, נשא לאישה את חברתו מרים והחליט לעבור עם רעייתו למושב רם־און בחבל מגידו. דני אהב ולמד ריקודי־עם והיה פעיל בחוג לריקודים שבקיבוצו. אהב שירה והשתתף במקהלת המושב. הוא היה מסור מאוד למשפחתו ובכלל היה אוהב־אדם ואוהב כל חי. השניים השקיעו עמל רב כדי להכות שורש במקום החדש. דני עבד כטרקטוריסט ובשעות הפנאי הקים את משקו שלו, שהפך תוך זמן קצר למשק לתפארת. במיוחד טיפח את ענף הצאן ועסק בתכנון מתקדם של מכונת־חליבה, שהיה אמור להפעילה זמן קצר לאחר מלחמת יום־הכיפורים. כשפרצה המלחמה גויס דני מיד ונשלח עם יחידתו לרמת־הגולן. הוא השתתף בקרבות הבלימה הקשים נגד הסורים וביום ט"ז בתשרי תשל"ד (12.10.1973), נפגע בהפגזה בכפר חאן־ארנבה

ונהרג במקום. תחילה לא נמצאה גופתו והוא הוכרז כנעדר. לאחר מציאת גופתו הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בדפנה. השאיר אחריו אישה ושלושה ילדים, אב, אם ואחות. לאחר נופלו הועלה לדרגת רב־סמל.

חודריאן, משה

משה, בן מרים וחביב, נולד ביום ו׳ בתמוז תשי״ג (19.6.1953) בחיפה. הוא למד בבית־הספר היסודי ״אוסישקין״ בנהריה ואחרי־כן סיים את לימודיו בבית־הספר התיכון העיוני בנהריה. משה היה תלמיד מוכשר ושקדן, אהוב על מוריו ועל חבריו. מטבעו היה אדיב וסובלני, חברותי ונעים־הליכות. החיוך לא מש מעל פניו כמעט ומעולם לא ידע כעס. הוא היה אוהב־חיים, שרוי תמיד בשמחה, והדביק את חבריו בעליצותו. משה היה עלם דק־גזרה ויפה־תואר, ובעל בלורית שובבה. מראהו החיצוני השלים את המעלות הנפשיות שהתברך בהן. הוא היה בן נאמן ומסור להוריו ושמר על קשר הדוק עם בני משפחתו, שאהבוהו מאוד. בכל חופשה מהחופשות שנתנו לו בתקופת שירותו בצבא, נהג לבקר אצל אחיו ואחיותיו והרבה להשתעשע עם ילדיהם ולשמח את לבם.

משה גויס לצה״ל בתחילת אוגוסט 1972 והוצב לחיל־השריון. לאחר הטירונות ולאחר שהשתלם בקורס מקצועות טנק ״סנטוריון״, נתמנה טען־קשר בטנק ״סנטוריון״. שבועיים לפני שפרצה מלחמת יום־הכיפורים, נפצע ברגלו בעת אימונים – אך לא ניצל עד תום את החופשה שקיבל בגין פציעתו, והזדרז לשוב ליחידתו. כשפרצה המלחמה עשה משה עם יחידתו באזור חושנייה שברמת־הגולן. ביום־הכיפורים, י׳ בתשרי תשל״ד (6.10.1973), נפגע במהלך הקרבות המרים עם הכוחות הסוריים שפרצו לרמה, ונפל בעת מילוי תפקידו. תחילה הוכרז כנעדר ולימים נמצאה גופתו והוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בנהריה. השאיר אחריו אב, אם, שלושה אחים וארבע אחיות. לאחר נופלו הועלה לדרגת רב־טוראי.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה כתב מפקדו: ״משה ז״ל היה אהוב על חבריו ועל מפקדיו. ביצע את המשימות שהוטלו עליו ביעילות ובמסירות״.

הוריו הוציאו לאור חוברת לזכרו, ובה מדברי בני־משפחתו וחבריו על דמותו.

חוטר־ישי, אורי

אורי, בן לאה וחיים, נולד ביום ח׳ באב תשי״ב (30.7.1952) בקיבוץ בארי. הוא למד בבית־הספר היסודי בקיבוץ, ושם גם סיים את לימודיו התיכוניים. אורי היה תלמיד מצטיין בכל המובנים: חרוץ ושקדן, נבון ומהיר־תפיסה. הוא ניחן בצמאון עז לדעת ולהבין, וכך נתעוררה בו שאיפה להרחיב אופקים ולהתעמק בתחומים ובמקצועות, שלכאורה נראו מנוגדים זה לזה. מוריו העידו עליו כי ניחן ברגישות רבה לספרות, ובמיוחד לשירה, ויחד עם זאת הצטיין במקצועות ״יבשים״ כגון המתמטיקה והפיזיקה. כבר בעודו תלמיד כיתה ב׳, החל אורי לקרוא עיתון. תחילה קרא רק את הכותרות, וכך שלט יותר בקריאה, עבר לקרוא גם את האותיות הקטנות. הוא התעניין בנעשה בקיבוץ, בארץ ובעולם ולא־פעם הפגין בקיאות וידע מפתיעים. זכרונו המופלא, תפיסתו המהירה וחריפותו הרבה, סייעו לו בפיתרון חידות מתמטיות ותשבצים. מטבעו היה אורי בישן, שקט וצנוע, ועם זאת התבלט תמיד בחברה והיה מקובל על הכול. תמיד מוכן היה להטות שכם ולעזור למתקשים בלימודים או לסייע לנחשלים בטיול. הוא היה חדור ביקורת עצמית ויחד עם זאת הכיר יפה את כשרונותיו וידע להגדיר את נטיותיו האישיות. אורי היה פעיל בחטיבת בני הקיבוץ המאוחד של תנועת ״הנוער העובד והלומד״ גם כמדריך. במסגרת החטיבה נתגלתה אהבתו לטבע ולידיעת הארץ, מהם שאב ידע רב. אחרי שסיים את לימודיו ואת בחינות־הבגרות, יצא לשנת הדרכה במסגרת תנועת־הצופים בראשון־לציון. כמדריך, ניחן בסבלנות, באורך־רוח ובהתמדה, וחניכיו העריצוהו על כך. הוא היה בן מסור למשפחתו והיה קשור אליה בלב־ובנפש. הוא אהב את חדר ההורים בקיבוץ, תמיד מצא לו עניין לעסוק בו והיה שותף לכל החוויות של בני משפחתו. בחדר גם ארגן ערבי שירה ונגינה, כשהוא פורט על גיטרה, שהייתה אחד מתחביביו הרציניים ביותר.

אורי גויס לצה״ל בתחילת נובמבר 1971, והוצב לחיל־השריון. לאחר סיום הטירונות השתלם בקורס מקצועות טנק ״פאטון״ ובקורס מפקדי טנק ״פאטון״ והתמנה למש״ק טנק ״פאטון״. בתקופה שלפני יום־הכיפורים, היה אורי מדריך בקורס מפקדי טנקים, שעמד לפני סיומו. כשפרצה המלחמה הוטס לסיני ושם צורף ליחידת שריון כמפקד טנק, שאת צוותו לא הכיר. עם צוות זה השתתף בקרבות־הבלימה הקשים. בליל י״ט בתשרי תשל״ד (15.10.1973), נפגע אורי בקרב הפריצה לגדה המערבית של תעלת־סואץ, ונהרג במקום. היה זה לאחר שנאלץ לנטוש עם צוותו את הטנק, שעמד בסכנת טביעה, אחרי שנתקע בתעלת מים — והצטרף לכוח השריון שבא לקראתם. באזור ״החווה הסינית״ (ממערב לסואץ), נתקל הכוח במארב של חיילי חי״ר מצרים, שהיו מחופרים ומצויידים בטילים. כמעט כל הטנקים של הגדוד נפגעו או הושמדו — וביניהם הטנק, שעל סיפונו היו אורי וצוותו. תחילה לא נמצאה גופתו והוא הוכרז כנעדר. אחרי־כן התברר כי נקבר כאלמוני בבית־העלמין הארעי בקיבוצו, בארי, ובבית־עלמין זה הובא למנוחת־עולמים. השאיר אחריו אב, אם, שני אחים ושתי אחיות. לאחר נופלו, הועלה לדרגת סמל־ראשון.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה כתב מפקדו: "אורי היה חייל טוב ומפקד טוב, שאפשר לבטוח בו. תמיד דאג לחבריו והושיט להם עזרה. הצטיין בפעולותיו בקרב – לחם למופת ולא איבד את עשתונותיו ברגעים קשים".
קיבוצו הוציא לאור חוברת לזכרו ובה מדברי בני משפחתו וחבריו על דמותו.

חופרי, איתן

איתן, נולד ביום ח' בשבט תש"ו (10.1.1946). התקופה – אחרי גמר מלחמת העולם השנייה. הארץ סוערת, הקיבוץ של הורי איתן, מרים ומיכאל, היה בראשית צעדיו בהתיישבות ואיתן בנדודים: בית החולים בעפולה, המחנה הארעי בנעמן, בהתיישבות בתנאים חלוציים במבואות המזרחיים של השרון, וב"פינוי" בחדרה, פרק זמן עם אמו, ובפינוי אף בלעדיה, מוקף מעריצות לילד השחום, השרירי, היפהפה בחוצות חדרה. איתן היה כשמו – איתן בגופו ועצמאי, אבל גם תוקפני ולא נוח לחינוך, ביחוד משנולד לו אח, שהיה חולני וגזל הרבה מתשומת לב הוריו, עד שנפטר. אחרי־כן נולד לו אח בריא שאהבו. איתן הביא לבית הוריו את תקוה, ילדה בת עיראק שנקלטה בכיתתו, שלווה וטובת מזג, שהייתה לו כאחות. איתן למד לקרוא והיה בולע ספרים: ספרי ילדים, ספרי מדע פופולרי, ספרות יפה וספרות מדעית. הוא היה איש ספרא כל ימי חייו. אחרי הקריאה באה הכתיבה. בגיל הנעורים, במוסד החינוכי "מעיין", התחיל לכתוב ולהביע דעות עצמאיות בנושאים כגון: אנטישמיות, יהדות ברית־המועצות, מיהו יהודי, תנועת "השומר הצעיר", שהיה חניך ומדריך בה, ועוד. כשלמד בכיתה י"א ערך את עיתון בני הנעורים והיה שקוע ראשו ורובו בבולמוס של כתיבה.

איתן התנדב בהסכמת הקיבוץ לשרת בנח"ל יחד עם בני כיתתו וקבוצת חברי תנועה עירוניים. הוא גויס בסוף נובמבר 1964 והוצב לנח"ל. תקופת הטירונות ומסגרותיה הנוקשות, המשמעת והגינונים היו קשים לנער העצמאי והמרדן. לימים הסתגל למשטר ואף החל מטפס בסולם הפיקוד. הוא השתלם בקורס מ"כים בנח"ל ואחרי־כן השלים קורס קציני חי"ר. עם היותו חניך מסור תרם גם כאן בכתיבה ועריכה של עיתונים יחידתיים. איתן הפך קצין למופת. הוא הצליח לרכוש את אמונם של חניכיו, גם ביחידה קשה כנח"ל התעשייתי. במלחמת ששת הימים פיקד איתן על אנשיו בקרבות בשכם וברמת הגולן, תוך דאגה מֻרבית לשלומם ולטוהר הנשק. הוא פינק את משפחתו במכתבים רבים במשך כל תקופת ההמתנה והמלחמה, ובאחד המכתבים כתב: "הייתי מעדיף שלא להלחם ואני שמח שכל זה נגמר, אך לא היה מנוס ומילאנו את חובותינו על הצד הטוב. על הצדדים האפלים של האדם, שגם הם לא חסרו, אספר כשאבוא. אני לא התלכלכתי והתנהגתי כבן אדם, דבר שלא הוסיף לי חיבה מצד מפקדי המשנה ורוב החיילים. כמובן שאיני מצטער ובטוח שבמשך הזמן יבינו". איתן האריך את שירותו בצה"ל בשנה. הוא היה קשור להוריו ולרעיון

הקיבוצי. אבל לא עמד בלחץ היום־יום. הוא רצה ללמוד בלי להיות חייב, לא לקיבוץ ולא לצבא.

ביולי 1967 שוחרר איתן מהשירות הסדיר והוצב ליחידת מילואים. את בחינת הבגרות האקסטרנית סיים תוך שירותו בצבא הקבע. בסתיו של שנת 1969 התחיל ללמוד באוניברסיטת תל־אביב במגמה למתמטיקה, והמתמטיקה העיונית כבשה את לבו. הוא היה שקדן והקדיש ללימודים את יומו ולא מעט משעות הלילה. כך נהיה אחד הסטודנטים המעולים בפקולטה, מטריד מוריו בשאלותיו החקרניות, מסייע לחבריו להבין נסתרות ומגיע לתואר הראשון, כשציוניו מ־90 ומעלה. בשנה הרביעית הוענק לו מענק לימודים והוא עשה אותם בפקולטה למתמטיקה שימושית של האוניברסיטה העברית בירושלים, בניהולו של הפרופסור קניאל. איתן כבש בחיזור סוער את לב חברתו מינה מהרצליה. בתקופות ההמתנה ומלחמת ששת הימים העמיקו קשריהם ואחרי שעזב את הקיבוץ נשא אותה לאישה. הם השתקעו בהוד השרון ושם נולדו להם שני ילדיהם, יפעת היפהפיה, הדומה לאביה להפליא ויהודה, שהיה גאוותו, ונולד שלושה חודשים לפני פרוץ מלחמת יום־הכיפורים. בשנת 1970 עבר איתן קורס קת"קים במסגרת שירותו במילואים. חוות־דעת מפקדיו עליו היו: "בעל יכולת מסור ויעיל. עצמאי, בעל אופי טוב ומצליח בעבודתו. יחס טוב לפקודיו. בעל יזמה, מקובל על אנשיו, קצין מסור". כשפרצה מלחמת יום־הכיפורים מיהר איתן ליחידתו בצפון כל עוד נפשו בו ולא הניח למפקדיו עד שנשלח לקו הלחימה. כל תקופת שירותו טרח לדווח למשפחתו ששלום לו, ופעם כתב: "...אצלנו שומרים על מוראל גבוה, כי יודעים קצת יותר מדוע נמשכים הדברים זמן רב מן המשוער תחילה... פרט לגעגועים אליכם לא מעיק עלי דבר, וכמו יודעים להעריך דברים שכמעט שלא נחשבו". ביום י"ז בתשרי תשל"ד, בעת התקדמות היחידה לתוך הפרצה ברמה הסורית נתכה עליה אש תופת. איתן נפגע מרסיס פגז ונהרג. הוא הובא לקבורה בקיבוץ המעפיל.

מפקד היחידה כתב למשפחה השכולה: "חברנו איתן חופרי נפל במערכה בעת מילוי תפקידו ברמת הגולן... הוא היה מקובל ואהוב על מפקדיו, על חבריו ועל פקודיו. חביבותו ויושרו לא יישכחו מלבנו לעד..."; פרופסור שמואל קניאל מהאוניברסיטה העברית בירושלים כתב עליו: "מראשית לימודיו הרשים בחריפותו ובשקדנותו. מעולם לא השאיר נקודה סתומה או בלתי מובנת. לקראת סיום השנה הראשונה ביררנו יחדיו נושא לעבודת "מוסמך". זה היה נושא בתחום פתרונות מספריים לבעיות הידרו־דינמיות. נושא קשה זה קשור לבעיות מעשיות חשובות ועדיין רב בו הסתום על הגלוי. לא זכיתי להדריכו בעבודה זו..." איתן רודף השלום, הנחפז למלא חובתו במלחמה, התלמיד השקדן המטפס בקידומו מתוך צימאון הדעת, בן המשפחה, הקשור בחבלי אהבה לאשתו, לילדיו, להוריו ולאחיו – חי בזיכרון כולם לעד.

חוצב (צ׳צקי), חיים

חיים (חיימ׳קה), בן רוחמה ויעקב, נולד ביום כ״ו בשבט תש״ט (25.2.1949) בקיבוץ גבעת השלושה, בן זקונים להוריו ותיקי המשק. הוא נולד חולני וקטן ובילה רבות משנות חייו הראשונות בבתי־חולים. כפעוט היה נמוך קומה מחבריו והם התאנו לו הרבה, אך הוא הצליח בכוח רצונו, בכשרונותיו, ובשקט שאפיין אותו כל חייו, לכבוש לו מקום ראשון בין חבריו. בן חמש וחצי היה כשנכנס לבית־הספר וגם שם היה הצעיר בין חבריו והמבריק שבהם. הוא היה ראשון בכיתה בלימודים, ואף אהוב היה על חבריו. מאחר שאהב לארגן טיולים ומחנות, שמחו חבריו להטיל עליו תפקידים אלה. כמו כן היה שחקן כדורסל מצטיין. מילדותו הצטיין ביושרו, במסירותו ובשמשו דוגמא אישית בכל תחום פעולה. חיימק׳ה היה צמא דעת ובעל תפיסה מצוינת. לרוב השתעמם בכיתה, שכן לא היה צריך יותר מדקות אחדות כדי להבין את תוכן השיעור כולו. הוא למד י״א כיתות בגבעת־השלושה ובאותה עת הדריך בפתח־תקוה, בתנועת הנוער העובד. בכיתה י״ב למד בעין־חרוד וגם שם הצטיין ביכולתו, בכישרונותיו ובעצמאות המחשבה והמעשה. כאשר חזר מעין־חרוד למשק, החליט לעבור את בחינות הבגרות **בכוחות עצמו. אחרי יום עבודה, פעילויות בחברת הילדים ומספר שעות קטן ביותר של שינה, שקד על ספריו ועמד בבחינות, בציונים טובים ביותר.**

חיים גויס לצה״ל בתחילת יוני 1967. והתנדב לחיל השריון. את פרק האימון הבסיסי סיים בהצטיינות, ואחרי־כן עבר בהצלחה קורס מפקדי טנקים ואחריו קורס קצינים וקורס קציני שריון, שאותם סיים כחניך מצטיין. הוא התקדם במהירות רבה, ועוד בהיותו בשירות סדיר מונה מפקד פלוגת שריון. היה אחד המ״פים הצעירים והמעולים שבחיל. בתקופת מלחמת ההתשה נכווה חיימ׳קה בשתי רגליו בעת חילוץ טנק, ושכב כחודש ימים בבית־החולים ״הדסה״ בירושלים. כשיצא מבית החולים נקבעה לו נכות מסוימת, אך הוא סירב בתוקף שישנו את הפרופיל הרפואי שלו. הוא חזר לשרת ביחידה קרבית והצליח להתגבר על פציעו בכוח רצונו העז. חייליו מעידים עליו שמעולם לא שלח אחרים לבצע עבודות קשות. כשהיה כבר מפקד־פלוגה בדרגת סגן, היה יוצא עם חייליו לעבוד. איש לא יכול היה לראות את המ״פ מנקה משטחים והפלוגה כולה כאיש אחד עסקה במלאכה. יחסו אל פקודיו היה אבהי ממש. הוא דאג למשפחותיהם ובחופשות נהג לבקר אצלן ולדאוג לצורכיהן. בתום שירותו הסדיר **התנדב לשרת עוד שלושה חודשים. בחוות הדעת של מפקדים עליו צוין: ״קצין מעולה, בעל ידע מקצועי, דאגה לפקודיו ולמפקדיו, שליטה ומנהיגות״; ״קצין מעולה, חרוץ, מסור, אמיץ ובעל ביטחון עצמי, שקט נפשי וכושר מנהיגות. ממלא את תפקידו ביעילות מקסימלית״.**

באוגוסט 1970, לאחר ששוחרר מהצבא, ריכז חיימ׳קה את קייטנת החוץ של הקיבוץ ועסק באיסוף הכותנה. אהבתו ללמודים וצימאון הדעת שלו דחקו בו לעזוב את המשק והוא הלך ללמוד הנדסת חשמל בשלוחת הטכניון בבאר־שבע. טרם החל בלימודים נשא לאישה את חברתו מיקה בת ירושלים, שהצטרפה אליו לחיים

וללימודים בבאר־שבע. את שתי השנים הראשונות ללימודים באוניברסיטת באר־שבע סיים חיימ׳קה בהצטיינות. כדי לממן את הלימודים עבד כמורה לפיזיקה בבית־הספר התיכון בדימונה, שם היה אחד המורים הנערצים, ובחופשות עבד כנהג. ביום הכיפורים, שבו פרצה המלחמה, שהה בירושלים אצל הורי אשתו מיקה. הוא לא הפסיק את הצום, לא אכל דבר ורץ ליחידתו כל עוד נפשו בו, כדי להקדים את חייליו. הוא הגיע ליחידה לבוש אזרחית, ללא דסקיות זיהוי, וללא ציוד אישי ומיד החל מכין בעצמו את הטנקים. הוא הכין וחימש במו ידיו את ארבעת הטנקים הראשונים שבראשם יצא לרמת־הגולן. בקרב פיקד על הכוח בשקט ולא איבד את שלוותו אל מול ים השריון של הסורים ואש התופת שנתכה על יחידתו. ביום י״א בתשרי תשל״ד (7.10.1973) נפל בקרב. סיפר עליו המח״ט: ״...ראיתי את צ׳צקי עם הג׳ינס וחולצה בהירה ואני שואל: צ׳צקי, מה העניינים? והוא עונה: ארבעה טנקים כבר מזוודים. הוא בעצמו עבד והכין טנק אחר טנק... היו אלה ארבעת הטנקים הראשונים שיצאו... להיות שקט בקרב כזה צריך להיות סופר בן־אדם. לעמוד ולראות את זרם הטנקים הזורם מולך מכל עבר ולהשמיד ולהשמיד... שמעתי אותו בנהלו את ה״גורים״ שלו. עשה זאת בשקט ובקור־רוח, כאילו ברמה עפים פרפרים ושמש זורחת ופשוט יש לגמור את הטנקים הסורים, כמו לגמור ב־96% את הבחינה, כמו להגיע בערב לנפח״. על פועלו במלחמה הוענק לו ״עיטור המופת״ וזה נוסח תעודת העיטור: ״לאות ולעדות כי 2025769 סרן חוצב (צ׳צקי) חיים ז״ל גילה אומץ לב הראוי לשמש מופת. תיאור המעשה: במלחמת יום־הכיפורים שימש סרן חיים חוצב ז״ל מפקד פלוגת טנקים בקרבות רמת הגולן. עם פרוץ המלחמה ארגן חיים חוצב ז״ל שמונה טנקים, ובכוח זה יצא ללחימה מול כוחות עדיפים. ב־7 באוקטובר 1973, במהלך הקרבות, נפגע הטנק שלו. סרן חיים חוצב ז״ל עבר לטנק אחר, בקור רוח המשיך בלחימה, למרות שמרבית הטנקים שבפיקודו נפגעו, והוא נותר עם שני טנקים בלבד מול כוחות האויב, שהמשיכו לתקוף מטווחים קצרים ביותר. סרן חיים חוצב ז״ל המשיך בלחימה עד נפילתו. במעשיו אלה גילה סרן חיים חוצב ז״ל יזמה, אומץ לב ודביקות במשימה למופת. על מעשה זה הוענק לו עיטור המופת״. חיימ׳קה הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בפתח־תקוה. השאיר אחריו אישה, הורים ושני אחים. לאחר נופלו הועלה לדרגת סרן.

במכתבו למשפחה האבלה כתב שר הביטחון משה דיין: ״חיים ז״ל... היה בוגר קורס קצינים וסיים קורס קציני שריון כחניך מצטיין. מפקדיו הגדירוהו כקצין מעולה, בעל ידע מקצועי, שליטה, מנהיגות, אמיץ ואהוב. חיים התגלה כמפקד מעולה בקרב...״

מספר מפעלים נוסדו להנצחת זכרו של חיימ׳קה חוצב: האגף הטכני־מקצועי בבית־הספר בדימונה, שבו לימד, ייקרא על שמו; אירועי כדורסל נערכים במסגרת ״הפועל״; ברמת הגולן הוקמה אנדרטה במקום שם נפל; קיבוץ גבעת השלושה הוציא לאור ספר לזכרו; הפקולטה להנדסת חשמל בבאר־שבע הנציחה את זכר תלמידיה שנפלו במלחמת יום־הכיפורים, וביניהם חיימ׳קה, בקוראה על שמם ספרייה בפקולטה.

חורי, ג׳ירר

ג׳ירר, בן ג׳יזל (אטירסה) ולאון, נולד ביום י״א בניסן תשט״ו (27.3.1955) בטוניס ועלה ארצה עם משפחתו בשנת 1963. המשפחה קבעה את מושבה בבאר־שבע וג׳ירר החל ללמוד בבית־הספר היסודי על־שם י׳ בן־צבי. עם סיום לימודיו בבית־הספר היסודי החל ללמוד מסגרות בבית־הספר ״חניכים״ והוסמך כמסגר. ג׳ירר היה נער נעים־הליכות ואהוב מאוד על חבריו. למרות ביישנותו ידע לקשור קשרי ידידות עמוקים והיה מקובל על חבריו בבית־הספר, הוא אהב מוסיקה, הרבה לשמוע תקליטים ותכניות רדיו, והשתדל שלא להחמיץ הזדמנויות לרקוד ולבלות בחברת ידידיו. ג׳ירר היה בן נאמן ומסור להוריו ויחסיו עם הוריו, בעיקר עם אמו, היו יחסי כבוד, הערכה ואהבה. מילדותו חלם על היום שיתגייס לצה״ל וישרת את מדינתו בנאמנות. בזמן שנותר לו עד למועד גיוסו לצה״ל, עבד במחנה נתן, בתפקיד מכשירן. הוא הצליח מאוד בעבודתו ובמשך כשנתיים עשה חיל והיה אהוב ומקובל על הכל ואף התקדם הרבה בעבודתו.

ג׳ירר גויס לצה״ל במאי של שנת 1973 והוצב לחיל התותחנים. לאחר הטירונות ולאחר שהשתלם בקורס קשרים ובקורס תותחנים, הוצב ליחידת תותחנים בצפון הארץ. הוא היה חייל ממושמע ואחראי במילוי תפקידו, מכובד ואהוב על חבריו ליחידה. במלחמת יום־הכיפורים השתתף בקרבות הבלימה נגד הסורים ברמת הגולן. בקרב שהתחולל ביום י״א בתשרי תשל״ד (7.10.1973), נפגע ג׳ירר ונפל. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין הצבאי בבאר־שבע. השאיר אחריו הורים, שני אחים ואחות. לאחר נופלו הועלה לדרגת רב־טוראי.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה כתב מפקד היחידה: ״ג׳ירר נפל בקרב על קיומה של מדינת ישראל, שעמדה בפני השמדה. הוא וחבריו הגנו על גבולות המדינה בחירוף־נפש ובאומץ־לב. מעטים מול רבים היו – ויכלו לאויב. טוראי חורי ג׳ירר היה חייל מצטיין, מסור ונאמן בחיי השגרה ובקרב. הוא היה אהוד ואהוב על חבריו ועל מפקדיו כאחד״.

חורש, דוד

דוד, בן מלכה ואריה, נולד ביום כ״א באייר תשי״ד (24.5.1954) במושב טל־שחר. הוא למד בבית־הספר היסודי ״השחר״ בטל־שחר, בגימנסיה ״הרצליה״ ובפנימייה הצבאית בתל־אביב. דוד היה תלמיד חרוץ וסיים בהצטיינות את לימודיו בבית־הספר היסודי. הוא אהב ספורט והיה חבר באגודת הספורט של ״הפועל״ במועצה האזורית מטה יהודה, והיה פעיל בעיקר במקצועות הכדורגל והכדורסל. הכל זוכרים אותו כצעיר

חברותי מאוד, שהיה מוכן לעזור לחבריו בבית־הספר ובצבא. דוד חלם ללמוד בפנימייה הצבאית, והיה מאושר כאשר עבר בהצלחה את מבחני הכניסה והתקבל לגמנסיה "הרצליה" ולפנימייה הצבאית. הוא היה נער חסון וגבוה, טוב לב ואהוד על חבריו ועל ידידיו. הוא מצא את מקומו על נקלה בפנימייה והיה מרוצה מאוד, הואיל ואהב את חיי השדה ואת האימונים הצבאיים.

דוד גויס לצה"ל במחצית נובמבר 1972 והוצב לחיל הצנחנים. הוא עבר בהצלחה קורס צניחה וקורס חובשים קרביים ונחשב חייל טוב ואחראי. גם במסגרת שירותו הצבאי הצטיין דוד בענפי הספורט הצבאי והאתלטיקה וכושרו הגופני היה מעולה. בחופשותיו נהג לשתף את הוריו ואת בני משפחתו בחוויות שעבר בצבא. במלחמת יום־הכיפורים שירת דוד כחובש קרבי בגזרה הדרומית של תעלת סואץ, תחילה ממזרח לתעלה ואחרי כן – ממערבה. בקרב שהתחולל בגדה המערבית של התעלה אחרי הצליחה, ביום כ"ג בתשרי תשל"ד (19.10.1973), נפגע דוד ונהרג. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בהר־הרצל בירושלים. השאיר אחריו הורים ושלושה אחים ואחיות. לאחר נופלו הועלה לדרגת רב־טוראי.

הוריו של דוד החליטו להנציח את זכרו במפעל ספורט, שהיה קרוב ללב בנם. הם יזמו וארגנו מירוץ שנתי לזכר דוד, הנקרא 'מירוץ האתגר'. הוא מתקיים כל שנה בחג החנוכה, בעזרתם האדיבה של מושב טל־שחר והמועצה של מטה־יהודה. משתתפים בו ספורטאים המייצגים את כל אגודות הספורט, והמנצחים בו זוכים בגביעים ובתעודות הצטיינות על שם דוד ז"ל.

חזום, יעקב

יעקב (אנוואר), בן נחמה ונעים, נולד בשנת תש"ט (1949) בעירק ועלה ארצה עם בני משפחתו בשנת 1951. בארץ למד בבית־הספר היסודי 'קוממיות' בבני־ברק ובבית־הספר התיכון 'עמל' בפתח־תקוה. הוא היה תלמיד חרוץ וסיים בהצטיינות את לימודיו בבית־הספר העממי. מילדות הצטיין יעקב בתפיסתו המהירה ובכישרונותיו. בעיקר אהב מלאכת־יד, ומכל מלאכות היד אהב את העבודה במתכת. לכן בחר ללמוד מסגרות מכנית בבית־ספר מקצועי, והצטיין בכך. מיד עם סיום הלימודים, החל לעבוד במקצועו, כדי לעזור בפרנסת המשפחה. יעקב היה קשור מאוד למשפחתו ובעיקר להוריו, שנבצר מהם לעבוד באורח סדיר, והיו זקוקים לסיוע רב. במשך כל השנים שימש יעקב דוגמה ומופת לששת אחיו ואחיותיו. הוא היה צעיר חברותי מאוד, אהב לטייל בארץ והיה תמיד עליז, אוהב חיים ומוקף ידידים וחברים.

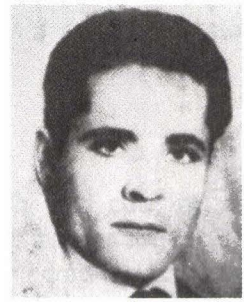
יעקב גויס לצה"ל בסוף פברואר 1967 ושירת בחיל ההנדסה ובחיל השריון. הוא עבר קורס בהנדסה קרבית ובחרמ"ש, וכמעט את כל תקופת השירות הסדיר עשה בסיני, לרבות תקופת מלחמת ההתשה. יעקב היה חייל נאמן ומסור. בחופשותיו מיהר לביתו כדי להיות בקרבת ההורים, ומהיחידה הרבה לשלוח להם מכתבי עידוד כדי למנוע דאגה מלבם.

לאחר שהשתחרר מהשירות הסדיר, נתקבל יעקב לעבודה בחברה הישראלית לקופסאות פח בפתח־תקוה. הוא הצטיין בעבודתו ותוך זמן קצר התמנה לאחראי על מחלקה במפעל, למרות גילו הצעיר. במלחמת יום־הכיפורים היה יעקב לוחם חרמ״ש ביחידת שריון, שהשתתפה בקרבות הבלימה נגד הארמייה המצרית השלישית בציר הגידי. חבריו של יעקב, שהיו עמו בקרב, סיפרו כי לחם כארי, ובשעת ההפגזה, שקפחה את חייו, חבש שניים מחבריו ודאג לפנותם לבית־החולים, ולא חדל מלעודד את הפצועים. יעקב נפגע ונהרג בעלותו לעמדה קדמית בעת הפגזה של המצרים ביום כ״ג בתשרי תשל״ד (19.10.1973). הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בקרית־שאול. השאיר אחריו הורים ושישה אחים ואחיות. לאחר נופלו הועלה לדרגת סמל.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה, כתב מפקד היחידה, כי יעקב היה חייל מסור וחבר נאמן, אהוב על כל מי שהכירו, וכי שימש דוגמה ומופת בהתנהגותו החברית והחיילית.

הוריו תרמו לזכרו ספר תורה לבית־הכנסת בפרדס־כץ.

חזן, יוסף

יוסף, בן ימימה ויצחק, נולד בשנת 1936 בתמג׳רשת, כפר קטן במרוקו. הוא החל את לימודיו בתלמוד־תורה, ורבו העיד עליו, כי היה תלמיד שקדן ועשה חיל בלימודיו. מדי יום ביומו, לאחר שובו מן הלימודים יצא לשדה לסייע לאביו בעבודת האדמה. ליוסף, שכונה ״סיסי״ בפי משפחתו ומיודעיו, היו ארבעה אחים ושש אחיות – והוא, כאח הבכור, ראה חובה לעצמו לשאת כפי יכולתו בעול פרנסת המשפחה, ואמנם עשה זאת ברצון ובאהבה. עד שנתו החמש־עשרה עוד למד, ואחר־כך הקדיש את כל זמנו לעבודה. תחילה עבד בשדה, אך כאשר פתח אביו חנות מכולת, ניהל יוסף את המקח־והממכר עם הסוחרים. כשהיה בן שבע־עשרה נתגלתה לו אפשרות לעלות לארץ־ישראל, והוא לא יכול לעמוד בפני פיתוי זה. הוא עזב את בית אבא, עבר לעיר הגדולה קזבלנקה וכחלוף זמן לא רב מצא את הדרך להצטרף ל״עליית הנוער״ ולעלות ארצה. לאחר שהגיע ארצה, נשלח לקיבוץ רוחמה בדרום הארץ, שם התחנך ולמד עד שהגיע מועד גיוסו לצה״ל.

יוסף גויס לצה״ל בפברואר 1959 והוצב לחיל התותחנים. לאחר הטירונות הוכשר לתפקיד תותחן שדה, והשתלם בקורסים לנהגי גוררים ולנהגי תידלוק. לימים הוצב ליחידת נ״מ, וסופח סופית לחיל־האוויר בשנת 1961. בתום שירות־החובה שלו שירת מספר שנים, עד ל־1966, בצבא־הקבע. הוא עלה בסולם הדרגות והגיע לדרגת סמל. בשנת 1964 נשא יוסף לאישה את חברתו חנה, בת למשפחה ממושב שדה דוד, שבקרבת קיבוץ דורות.

לאחר ששוחרר מהשירות הסדיר, עבד והתפרנס בעיקר מנהיגת משאית. במהלך

שירותו במילואים השתתף במלחמת ששת־הימים. כל ימיו היה יוסף בעל ואב אוהב ונאמן. כאשר פרצה מלחמת יום־הכיפורים, מיהר להתייצב ביחידתו עוד בטרם הגיע צו הקריאה בשבילו. בסערת הקרבות במלחמה העקובה מדם נעלמו עקבותיו, וגופתו לא נמצאה. ביום ג׳ במרחשון תשל״ד (29.10.1973) הוכרז יוסף כנעדר, והוקמה לזכרו מצבה בבית־העלמין בהר־הרצל. השאיר אחריו אישה וארבעה ילדים. לאחר נופלו הועלה לדרגת סמל־ראשון.

משפחתו תרמה ספר־תורה לזכרו.

חזק, בארי

בארי (בקי), בן טניה ואברהם, נולד ביום ו׳ באלול תש״ד (25.8.1944) בקיבוץ אפיקים. שם גדל וסיים את לימודיו בבית־הספר היסודי, ואחר־כך המשיך ללמוד בבית־הספר התיכון חקלאי בית־ירח, שבעמק הירדן. בארי היה פעיל בתנועת בני איחוד הקבוצות והקיבוצים, וכאשר סיים את לימודיו נשלח לשנת פעילות בחטיבת הנוער של התנועה. הוא מונה למרכז מחוז הנגב ויהודה.

בארי גויס לצה״ל במחצית אוגוסט 1963 עם סיימו את שנת השירות המוקדמת, והתנדב לחיל הצנחנים. לאחר הטירונות השתלם בקורס צניחה, בקורס מ״כים חי״ר, בקורס קציני חי״ר – והיה בו חניך מצטיין. כן עבר קורס בסיסי לקציני מודיעין. כשנתבקשו חניכי קורס הקצינים להביע את דעתם מה דמות יש לשוות לקורס, כתב בארי: ״בחינוך קצינים צריך להתבסס יותר על האדם, עַל המשמעת העצמית ועל היכולת העצמית, מבלי לסמוך תמיד על המסגרת ועל הפורמליות שקבע הצבא״.

עם שיחרורו מצה״ל חזר למשק ולענף התמרים, שהיה קשור אליו. לאחר שעות העבודה התמסר להדרכת בני המשק ושיחק בנבחרת הכדורסל של ״הפועל״ אפיקים. אחר שנה יצא ללמוד באוניברסיטה העברית בירושלים, בחוגים לכלכלה ולפילוסופיה ועבד לפרנסתו כמדריך נוער בפנימיית בית־הספר על־שם בויאר. את לימודי התואר הראשון סיים בהצטיינות, והמשיך בלימודי התואר השני בחוג לכלכלה, ואף היה בו עוזר־הוראה. נוסף על כך השתתף בקורסים לביקורת השירה. אך העיסוק האקדמי מילא רק חלק מזמנו. את עיקרו הקדיש לעבודתו באגף התקציבים של משרד האוצר, כאחראי לתקציבי משרד החינוך והתרבות. על סגנונו בעבודותיו אמר אחד מחבריו: ״כל בעייה ניתח בהיגיון, בסגנון יפה, בהיר וצלול, הסוחף אותך לקרוא ולהמשיך ולקרוא״. ״את בארי לא ניתן לתאר במילים; מימד אחד אינו מקיף אותו, כשם שאין לתאר כך אש או מפל מים סואן״ – אמר עליו מפקד הגדוד, שבו שירת במילואים. חבר אחר ליחידה אמר עליו: ״כיצד ניתן לבטא את דמותו? רק בשתיקה. אם יתרגמו׳ את דמותו לספר, יש לפתוח אותו בעשרה דפים חלקים וריקים, ולסיים אותו בעשרה דפים חלקים, כי רק השתיקה תוכל להביע את יפי דמותו״. במלחמת ששת הימים היה קצין מודיעין גדודי ולחם בקרב ההבקעה לעיר העתיקה ואף נפצע בו.

לאחר המלחמה נתמנה לקצין המבצעים בגדודו, ובתפקיד זה שירת ב"מלחמת ההתשה" ובמלחמת יום־הכיפורים. בעת "מלחמת ההתשה" הועלה לדרגת סרן בלא התחשבות בנהלים המקובלים. בחוות דעתם עליו כתבו מפקדיו: "בארי הוא קצין מצוין ואפילו משובח. הוא קצין יוצא דופן, העושה את מלאכתו ביעילות ובמסירות, חרוץ מאוד, אחראי וממושמע. הוא בעל תפיסה מצוינת ומשמש דוגמה אישית, הן לפקודיו והן למפקדיו". ביום כ"א בתשרי תשל"ד (17.10.1973) בשעות הצהרים, נע עם כוח מגדודו לכבוש את תחנת הרכבת בסרפאום, שממערב לתעלת סואץ. בארי נמצא בכוח שנותק מן הכוח העיקרי, ובקרב עם המצרים שכיתרוהו, נפגע בחזהו ונהרג במקום. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין באפיקים. השאיר אחריו אישה ובן, אם ואח.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה כתב מפקדו: "בקרב נתגלתה תושייתו של בארי, אומץ לבו ומנהיגותו. הוא ביצע את תפקידו בקרב במסירות וללא רבב".

בהוצאת "הקיבוץ המאוחד" יצא לאור לזכרו ספר בשם "בבכי אותי תקצור" — לפי שורה מתוך אחד משיריו. בספר חמישה שירים שכתב, מכתבים, דברי חברים על דמותו, דברי הרצאתו "השיפוט הערכי בעבודת הכלכלן", וכן דברי עיון בשיר "אדם באמת אינו צריך" של אמיר גלבע; האוניברסיטה העברית בירושלים הוציאה לאור ספר לזכר בוגריה שנפלו, ובארי בתוכם.

חזקיהו, נפתלי

נפתלי (חזקי), בן שרה ורפאל, נולד ביום כ"ג בחשון תשי"א (3.11.1950) במשהד שבפרס, ועלה ארצה עם משפחתו בשנת 1951. המשפחה התיישבה בבני־ברק ושם גם החל את לימודיו בבית־הספר היסודי "מעלות"; אוזרי־כן המשיך בלימודיו בישיבת "נחלים" בפתח־תקוה ובישיבת "בני־עקיבא" בנתניה. נפתלי היה חובב ספורט ונלהב למשחקי הכדורגל והכדורסל. הוא היה עלם אופטימי ועליז. תמיד היה שמח וחייכן, שובב ונמרץ מאוד. מטבעו היה חברותי וקל להתיידד, והכל הכירוהו כאדם בעל אורך רוח, טוב־לב, ותרן וסלחן. הוא לא היה גאוותן, סלד מהתנשאות ואהב את הפשטות.

נפתלי גויס לצה"ל במחצית אוגוסט 1968 והוצב לחיל השריון. לאחר סיום הטירונות השתלם בקורס מקצועות טנק "פאטון" ובקורס מפקדי טנק "פאטון". את כל תקופת שירותו הסדיר עשה בימי מלחמת ההתשה בסיני, על גדות התעלה בפעילות מבצעית. על זאת הוענק לו "אות השירות המבצעי". בתעודת השחרור כתבו עליו מפקדיו: "חייל מסור לתפקידו, יעיל, ממושמע ונאמן, ממלא את המוטל עליו לשביעות רצון מפקדיו".

לאחר שהשתחרר מהשירות הסדיר המשיך ללמוד במדרשה למינהל, אך לא זכה להשלים את לימודיו. כחודשיים לפני שפרצה מלחמת יום־הכיפורים נשא את חברתו אליס לאישה. הוא היה בן נאמן ומסור להוריו, ורחש להם כבוד רב, ולאשתו היה בעל

אוהב וחבר טוב. כשפרצה מלחמת יום־הכיפורים גויס נפתלי ונשלח עם יחידתו לחזית בסיני, והשתתף בקרבות הבלימה וההבקעה נגד המצרים. ביום כ׳ בתשרי תשל״ד (16.10.1973), בקרב ההבקעה להקמת ראש הגשר על התעלה בגזרה המרכזית, היה נפתלי מפקד הטנק הראשון שפרץ אל קו המים. טיל פגע בו פגיעה ישירה והרגו במקום. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בהר־הרצל. השאיר אחריו אישה, אב, אם, שני אחים ושתי אחיות. לאחר נופלו הועלה לדרגת רב־סמל.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה כתב מפקדו: ״מעשיו וכושר התמדתו במלחמה ארוכה זו, שימשו לנו, חבריו, מקור כוח. נפתלי היה אהוב ומקובל על חבריו ועל מפקדיו. אבדתכם היא גם אבדתנו״.

בכולל ״מעלות קדושים״ שהוקם לזכרו, לומדים אברכים לעילוי נשמתו. כן הוקמה קרן לגמילות חסדים הנושאת את שמו, וחברת תהילים; ביום ה׳ בתשרי תשל״ו נערך מעמד סיום כתיבת ספר־תורה לזכר תלמידי ישיבת ״נחלים״, שנפלו במלחמות ישראל, ונפתלי בתוכם.

חטב, חיים

חיים, בן חנה ואברהם, נולד ביום ט׳ באדר א׳ תשי״ד (14.3.1954) בחיפה ולמד בבית־הספר היסודי ׳שלום עליכם׳ בלוד ובבית־הספר התיכון־מקצועי ׳אורט׳ ביפו. חיים היה תלמיד חרוץ. בשעות הערב למד בבית־הספר המקצועי ׳אורט׳ ובשעות היום עבד, עד שרכש לו מקצוע – חשמלאות קירור. הוא הצטיין בספורט, בעיקר בכדורגל, והיה שחקן בקבוצת הכדורגל ״בית״ר״ לוד. חיים הקדיש זמן רב לפעילות בתחום הכדורגל. הוא ריכז צעירים בשכונתו, הדריכם ועודדם לפעילות ספורטיבית, וכך היה לבני־נוער רבים חבר, מדריך וכמו אח מבוגר. אך יותר מכל היה קשור להוריו ולאחיותיו ועשה רבות לסייע בפרנסת המשפחה. הוא היה בחור מסתגר ורציני בגישתו לחיים, ונהג בכבוד במבוגרים, ובעיקר הקפיד הקפדה רבה בקיום מצוות כיבוד הורים.

חיים גויס לצה״ל במחצית אוגוסט 1972 והוצב לחיל השריון. הוא שירת כנהג משאית, ואחרי־כן כנהג זחל״ם טכני, ביחידת שריון. מפקדיו העריכוהו כחייל נאמן, מסור ואמיץ. בעבור השתתפותו בפעילות מבצעית הוענק לו ״אות השירות המבצעי״. כאשר פרצה מלחמת יום־הכיפורים היה חיים נהג זחל״ם טכני במחנה בסיני, לא הרחק מתעלת סואץ. הוא נפגע ונהרג ביומה הראשון של המלחמה, י׳ בתשרי תשל״ד (6.10.1973), בהפצצה של מטוסי האויב על המחנה. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בלוד. השאיר אחריו הורים וארבע אחיות. לאחר נופלו הועלה לדרגת סמל.

הוריו של חיים תרמו לזכרו ספר תורה לבית־הכנסת על־שם חיים חטב הי״ד בלוד, שנוסד לזכר חללי צה״ל במלחמת יום־הכיפורים.

חי, הרצל

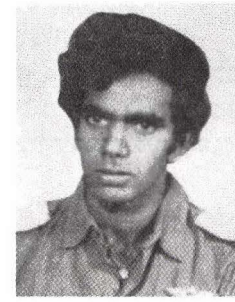

הרצל, בן פרחה ודניאל ז"ל, נולד ביום י"ט בטבת תשט"ו (13.1.1955) במושב אחיטוב שבעמק חפר. את לימודיו היסודיים סיים בבית־הספר "יכון" בעמק חפר, ואחרי־כן החל ללמוד בבית־הספר "נעורים", את מקצוע חשמלאות הרכב. בתקופת לימודיו התיכוניים הצטרף הרצל לתנועת הנוער העובד והלומד, ובמקביל ללימודים בבית־הספר לחניכים "נעורים", עסק בעבודה מעשית במוסך בנתניה. הרצל היה נער שקט ועניו, אך יחד עם זאת היה עליז; תמיד היה מחייך ומתלוצץ, וכבר מילדותו היה פעיל בכל חגיגה או שמחה. הרצל אהב בני אדם, האמין בהם ותמיד אהב להיות בחברת אנשים. לכן רכש לו חברים רבים מאוד. חבריו אהבו להיות בחברתו, בביתו או בביתם הם, מיהרו להתייעץ בו לפני כל מעשה ובקשו תמיד את קרבתו. כל אדם שבא עמו במגע – בעבודה, בלימודים או במפגשים חברתיים – חיבבו ממבט ראשון וראה מיד את תכונותיו הטובות, את אהבתו לבריות ואת שמחת החיים העצומה שלו. הרצל ידע תמיד ליצור קשר עם אנשים שונים, ומצא מיד שפה משותפת עם כל אדם. מטבעו אהב לעזור לאחרים ומעולם לא השיב פני אדם ריקם. הוא תמיד מצא פנאי לידיד – לשיחה, לבילוי משותף, לעזרה ולסיוע בעבודה. הוא היה חביב על הכל – גם בקרב חבריו וגם בקרב בני משפחתו. בהיותו בן שלוש־עשרה שנים נפטר אביו בתאונת דרכים, והרצל עבר אז תקופת משבר קשה ביותר. הוא היה קשור מאוד לאביו, ולאחר מותו הבין הרצל מה יהיה תפקידו המיוחד בקרב המשפחה. הוא הרגיש עצמו מבוגר מכפי שנותיו, התנהג בבגרות רבה יותר ולמרות שבילדותו אהב מאוד להשתובב, ידע שהמצב החדש דורש ממנו רצינות ומאמץ רבים ביותר. הוא השתתף בנשיאה בעול האחריות על המשפחה בכל דרך. בעיקר השתדל לסייע לאמו להתגבר על המצב הקשה ומעולם לא ניאות להשאירה לבדה. הוא קיים קשר מיוחד גם עם אחיו ואחיותיו, ומילא לגביהם את תפקיד האב במשפחה. הרצל היה קשור ביותר למשפחתו, והשתדל תמיד להיות בקרבתם ולבלות כל רגע פנאי בחיק משפחתו. הוא היה קשור גם לבני משפחה רחוקים, וכולם העריכוהו על שנטל על עצמו משא אחריות כבד כל־כך ועמד בו בהצלחה רבה כל־כך, למרות גילו הצעיר. כשנה לפני גיוסו, בפברואר 1972, עזב הרצל את עבודתו וחזר למשק, כדי לסייע לאחיו בעבודות החקלאות. את העבודה במשק עשה בשלמות ובאהבה; תמיד ניסה לשפר ולשכלל, והשקיע בה את כל כוחותיו ומעייניו. הוא אהב את האתגרים שהעבודה החקלאית הציבה בפניו, מעולם לא התייאש ולא הפסיק מלאכה שנטל על עצמו לפני סיומה, ומעולם לא אמר "אינני יכול" או "אינני יודע". תמיד ניסה, למד, התאמץ – והצליח.

הרצל גויס לצה"ל במחצית פברואר 1973 והתנדב לחיל השריון. לאחר הטירונות ולאחר שהשתלם בקורס למקצועות טנק, הוצב ביחידת שריון בתפקיד טען־קשר. בטירונות היה הרצל תמיד הראשון, תמיד סייע לנחשלים ולמרות הקשיים הרבים מעולם לא התחמק ממתן עזרה לזולת. כשהיה בא הביתה בחופשות מהצבא היה הבית

מלא חברים, שבאו לראותו ולשוחח עמו – והחצר שליד הבית הייתה מלאה מכוניות שדרשו תיקון. הרצל חילק את זמנו בין בני המשפחה וידידיו לבין העבודות שדרשו עשייה. באותה תקופה פיתח הרצל תחביב מיוחד – הוא עסק בחידושם של חפצים ישנים והצליח בכך כל כך, עד שאיש לא האמין למראה עיניו. במלחמת יום־הכיפורים השתתף הרצל בקרבות הבלימה נגד הסורים ברמת הגולן. בקרב שהתחולל ביום י״ב בתשרי תשל״ד (7.10.1973) באזור קוניטרה ליד החרמונית, נפגע הרצל מצרורות מקלע שעה שנחלץ מטנק פגוע. הוא נהרג והובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין הצבאי בחדרה. השאיר אחריו אם, אחים ואחיות. לאחר נופלו הועלה לדרגת רב־טוראי.

חי, יוסף

יוסף (יוסי), בן אסתר ואברהם, נולד בערב פסח, י״ד בניסן תש״ח (23.4.1948) בקוצ׳ין שבהודו, ועלה ארצה עם משפחתו בשנת 1956. הוא למד בבית־הספר היסודי בכפר־יובל שבגליל העליון ואחרי־כן המשיך בלימודיו בבית־הספר התיכון־החקלאי במקוה ישראל, והתמחה שם בתחום המטעים והמכונות החקלאיות. יוסף היה תלמיד פעלתן, חבר מועצת התלמידים, נמנה עם חניכי הגדנ״ע והשתלם בקורס מ״כים. הוא היה חובב ספורט, ונמנה עם נבחרת בית־הספר החקלאי במשחקי הכדורגל והכדורסל, השתתף בריצות למרחקים ארוכים ובתחרויות שחייה, וכן בצעדות שונות. הוא אהב לטייל, בעיקר בגליל העליון.

יוסף גויס לצה״ל במחצית אוגוסט 1968 והתנדב לחיל הצנחנים. לאחר הטירונות השתלם בקורס צניחה, בקורס מ״כים חי״ר, בקורס קציני חי״ר ובקורס קציני חבלה. הוא נחשב קצין טוב ואחראי הממלא את תפקידו ביעילות ובמסירות. מפקדיו כתבו עליו בחוות דעתם: ״הוא איש שדה יעיל, בעל יזמה ומרץ בלתי־רגיל, בעל אמביציה חזקה, תושייה וכושר אלתור״. אחד מפקודיו מספר, כי ״יוסף בא אל חייליו בתביעות בלתי־מתפשרות לביצוע מושלם באימונים ובמסעות המפרכים, אך דאגתו להם הייתה רבה והוא ניסה ככל יכולתו להקל עליהם״. על חלקו בפעילות מבצעית הוענק לו ״אות השירות המבצעי״. כשנה אחת נמנה עם המשרתים בצבא הקבע.

לאחר שהשתחרר מהשירות הסדיר יצא להדריך בני נוער בחוות הנוער החקלאי בעפולה, ומיד עם בואו שמה קנה את לבות תלמידי החווה ועובדיה, במרצו ובנכונותו לסייע ולעזור לכול. יוסף היה אוהב אדם, כיבד את רגשות הזולת, התחשב בבריות ולא שמר טינה. חברו מספר עליו ש״הייתה בו מסירות אין־קץ, וניתן היה לסמוך עליו בכל עניין״. הוא היה קר־רוח, רגוע והתנהגותו שקולה. הוא רחק מן השגרה, לא היה בררן, אהב את הפשטות והיה שמח בחלקו. יוסף אהב מאוד את בני משפחתו, ועבד הרבה במשק הוריו, מזריחת החמה ועד שקיעתה, במרץ רב, בחריצות ובהתמדה מרובה. בשנת 1972 נשא את חברתו מרגלית לאישה. כשפרצה מלחמת יום־הכיפורים חש אל יחידתו ונשלח לחזית בסיני. ביום כ״ב בתשרי תשל״ד

(18.10.1973), הוא יום שמחת תורה, נפל יוסף במחנות אבו סולטן. על גילוי אומץ־לב, תושייה, קור־רוח ודבקות במשימה, צוין לשבח על־ידי הרמטכ"ל. וזה תיאור המעשה: "במלחמת יום־הכיפורים פיקד סרן יוסף חי ז"ל על נגמ"ש בקרבות בחזית סיני. ביום 18 באוקטובר 1973 נתקל כוח שלנו במארב מצרי במחנות אבו־סולטאן. פלוגתו של סרן יוסף חי ז"ל הסתערה על מוצב מצרי, שממנו נורתה אש ובמהלך ההסתערות נפגעו שני נגמ"שים. סרן יוסף חי ז"ל קפץ מהנגמ"ש, הסתער על עמדת המקלע במוצב ושיתק את המוצב ברימונים. לאחר מכן שב אל הנגמ"ש וחיפה במקלע על פינוי פצועים מנגמ"ש בוער. סרן יוסף חי ז"ל אסף רימונים מהפצועים שפונו, הסתער על עמדה נוספת ושיתק גם אותה. תוך כדי לחימתו נפגע ונפל. במעשיו אלה גילה סרן יוסף חי ז"ל אומץ לב, תושייה, קור־רוח ודבקות במשימה". יוסף הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בפרדס חנה. השאיר אחריו אישה ובן, אם, ארבעה אחים ושתי אחיות. לאחר נופלו הועלה לדרגת סרן.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה כתב מפקדו: "יוסף היה בחור אמיץ־לב, אשר מילא את כל המשימות שהוטלו עליו, תוך גילויי גבורה עילאיים וחירוף נפש. הוא היה חביב על מפקדיו ועל חבריו לנשק, ונפילתו היא אבידה כבדה ליחידתנו".

חיגר, שלמה

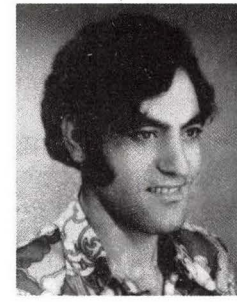
שלמה, בן פרידה וזאב, נולד ביום א' באב תשי"א (3.8.1951) בתל־אביב. הוא למד בבית־הספר היסודי "גיבורי ישראל" והמשיך את לימודיו בבית־הספר התיכון־מקצועי "אורט יד־סינגלובסקי" לקבלת התואר הנדסאי־חשמל. כעבור חמש וחצי שנות־לימוד, זכה לקבל תואר זה. שלמה היה תלמיד מוכשר וחרוץ ונחשב אחד הטובים בכיתתו. בעיקר הצטיין במקצועות הריאליים, ובמיוחד במתמטיקה. על עבודת הדיפלומה שעשה כאשר סיים את חוק לימודיו, זכה בציון גבוה ביותר. זמן־מה היה חבר בתנועת־הנוער "השומר הצעיר", אך משהתבגר הפסיק את הפעילות בתנועה והתמסר ללימודים. הוא היה חברותי ונוח, אך יחד עם זאת היה עקשן ולא מתפשר בעניינים שראה בהם אי־צדק ועיוות־דין. במקרים כאלה נהג לעמוד על שלו עד אשר השיג את מבוקשו. כשהתבגר, קיבלו תכונות אלה צביון של אומץ־לב ודבקות במשימה. הוא היה בן נאמן ומסור להוריו וקשר קשרים אמיצים עם אחיו היחיד.

שלמה גויס לצה"ל בראשית 1971 והתנדב לחטיבת "גולני". לאחר הטירונות, סיים בהצטיינות קורס קשרי חי"ר גדודיים וקורס מש"קי קשר, והתמנה למש"ק קשר בחיל־רגלים. הוא היה חייל מסור ועמד בהצלחה ובכישרון בכל התפקידים שהוטלו עליו, גם בתנאים קשים. ביחידה היה אהוב על מפקדיו ועל חבריו לנשק. כשלושה חודשים לפני שחרורו מהשירות הסדיר פרצה מלחמת יום־הכיפורים. במלחמה השתתף שלמה בקרב על שחרור מוצבי החרמון. ביום כ"ו בתשרי תשל"ד (22.10.1973), היום האחרון למלחמה, נפל בקרב כאשר פרץ עם חבריו לגדוד

"הבוקעים הראשון" – כוח־החוד, שהסתער על מוצב החרמון. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בקרית־שאול. השאיר אחריו אב, אם ואח. לאחר נופלו הועלה לדרגת סמל.

בחוברת "לא המלים מדברות על המוות", שהוצאה לאור על־ידי חטיבת "גולני", לזכר חללי גדוד "הבוקעים הראשון", מונצח שמו של שלמה ז"ל.

חיו, יחזקאל

יחזקאל, בן פרחה ז"ל וסלים, נולד ביום כ"ג בניסן תש"י (10.4.1950) בעירק. כשאך מלאה לו שנה אחת, בחודש אפריל 1951, עלתה המשפחה ארצה והשתקעה בשכונת התקוה בתל־אביב. האב עבד קשה לפרנסת משפחתו, ויחזקאל, הצעיר בין שמונה אחיו ואחיותיו, החל ללמוד רצענות כשהיה ילד בן שבע. התנאים הקשים בבית ומחלת האם מנעו מהנער להתמיד בלימודיו. את רוב שכרו נתן להוריו כדי לעזור בכלכלת המשפחה וכאשר נפטרה האם, והוא רק בן עשר, נפל נטל כבד עוד יותר על כתפיו הרכות. עלם חמודות היה יחזקאל, יפה תואר ונעים סבר, חובב ספורט מושבע, ידיד ורע נאמן, אח טוב ובן מסור. בתקופת המיתון של שנות השישים, כשלא נמצאה לו עבודה במקצועו, עסק בעבודות שונות ומשונות, עד שהשתפר המצב והוא חזר לעבודתו. את כל התהפוכות הקשות האלה קיבל ברוב טובה ובהבנה, ולא ביקש אלא לעזור למשפחתו הגדולה.

יחזקאל גויס לצה"ל במחצית פברואר 1968 והוצב בחיל השריון כנהג משאית. גם בהיותו בשירות בצבא, נהג לעבוד במכירת פרחים בימי חופשה, כדי לעזור לאביו האלמן. בתעודת השחרור שלו נאמר: "בתקופת שרותו, שירת במסירות ובנאמנות את היחידה".

בתחילת חודש אפריל 1971 שוחרר יחזקאל מהשירות הסדיר, והתקבל לעבודה כנהג משאית בעיריית תל־אביב. אחרי שגמר את יום העבודה, נהג לעבוד כגזרן נעלים עד חצות. בימי שישי ניהל יחד עם שני אחיו דוכן למכירת פרחים. שנה לאחר ששוחרר נשא לאישה את חברתו אסתר ושניהם עבדו כדי להקים בית בישראל. גם יחזקאל וגם אסתר ידעו הרבה מרורות בחייהם הצעירים; שניהם היו יתומים מאם, שגדלו במחסור ונאבקו קשות כדי לבסס את חייהם וכדי להעניק בית טוב וחם לבתם פרחה. השניים ראו אושר רב בחייהם המשותפים. יחזקאל היה אהוב על כל ידידיו, בקי בהוויות העולם, מקפיד בלבושו ונאה בהופעתו. הכל היו מקשיבים לדבריו בכובד ראש, שכן הייתה בהם תבונה רבה. כשפרצה מלחמת יום־הכיפורים נשלח יחזקאל עם יחידתו לחזית הדרום, שם שירת במקצועו כנהג. ביום ה' בחשון תשל"ד (29.10.1973), במהלך מבצע חציית התעלה, נפגע ונפל לחופי האגם המר. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בקרית־שאול. השאיר אחריו אישה ובת, אב, ארבעה אחים וארבע אחיות. לאחר נופלו הועלה לדרגת סמל.

במכתבו למשפחה האבלה כתב עליו מפקדו: "...יחזקאל שירת ביחידת שריון, בה

הצטיין במילוי תפקידו כנהג, למן הקמת היחידה ועד יום נופלו. יחזקאל בלט באחריותו ובמסירותו הרבה לתפקידו, לאחר שיחידתו פרצה את התעלה בקרב נועז ואכזרי והתמקמה בגדה המערבית של תעלת סואץ, שם נפל יחזקאל ז"ל. בשמי ובשם כל חיילי היחידה הנני מביע את השתתפותנו באבלכם וביגונכם הכבד. יהי מותו צו המשכיות ותקומת העם, לנו החיים".

להנצחת זכרו תרמה המשפחה ספר תורה לבית־הכנסת "נוריאל זר" שבשכונת התקוה.

חיים, יעקב

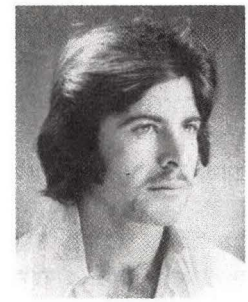
יעקב, בן רגינה ואליאס, נולד ביום ט"ו בטבת תשי"ד (21.12.1953) ברחובות. הוא סיים את לימודיו בבית־הספר היסודי "בן־צבי" בקרית־עקרון, מקום שם התגוררה משפחתו. יעקב, שכונה בפי הכל קובי, היה הבן הצעיר במשפחה ענפה ומרובת נפשות. הוא ידע והבין את קשייה של המשפחה ולאחר שסיים את לימודיו יצא לעבוד כפועל ונתן את משכורתו להוריו כדי לסייע בפרנסת המשפחה. קובי היה נער נמרץ ורב פעלים. הוא לא אהב את הלימודים ואת אווירת בית־הספר, והעדיף לעמוד ברשות עצמו, לעבוד ולראות את פירות עמלו הקשה. הוא שנא את הבטלה ועל כן הקדיש את שנות נעורותו, עד לגיוסו לצה"ל, כדי לעבוד ולסייע לכלכלת המשפחה וכדי שיהיו לו דמי־כיס לעצמו. הוא בחר בדרכו מתוך ידיעה והכרה כי זו הדרך הטובה בשבילו. משהחליט, לא היה איש יכול להניאו מדרכו ולאלצו לשנות את דעתו. הוא היה נער עליז ואוהב חיים, השרה אווירה טובה ונעימה ושפע קסם אישי רב. כשהיה בבית היו חדריו מתמלאים אור ועליזות. הוא התחבב על חבריו לשכונה והרבה לצאת לבלות בחברתם. הוא אהב לראות סרטי קולנוע, אהב לרקוד והרבה לבלות במועדוני נוער, שם יכול היה להפגין את יכולתו הרבה על רחבת הריקודים. הוא רכש לעצמו מספר רב של תקליטים והקדיש זמן רב להאזנה למוסיקה, ובעיקר לשירים ולפזמונים. כמו כן הרבה לקרוא, בעיקר ספרות צבאית. קובי אהב את ביתו ואת בני משפחתו. הוא היה לוקח אתו את אחיו ואחיותיו, כשהיה יוצא לבלות. בביתו נהג לארח את חבריו הרבים, שנהנו מהכנסת האורחים הלבבית ומהאווירה הנעימה ששרתה בבית.

יעקב גויס לצה"ל במחצית פברואר 1972 והתנדב לחיל הרגלים, לחטיבת "גולני", עוד לפני שגויס שמע רבות על מעללי הגבורה של לוחמי החטיבה, וידע כי יבחר לשרת ביחידה זו, למרות ששמע על האימונים הקשים ועל הפעילות המבצעית הרבה של חטיבה זו. ואמנם התגלה כחייל מצויין, התגבר בנקל על המכשולים, עודד את חבריו בשעות הקשות של האימונים והפעילות המבצעית וידע תמיד לשמור על קור רוחו ולנהוג באיפוק ובשלוות־נפש גם במצבים הקשים ביותר. הוא ביצע בדייקנות ובשלמות את כל המשימות שהוטלו עליו והיה מקובל על חבריו ועל מפקדיו בגדוד "הבוקעים הראשון". במלחמת יום־הכיפורים השתתפה יחידתו עם כל לוחמי

חטיבת "גולני", בקרבות הבלימה וההבקעה נגד הסורים ברמת הגולן. ביום כ"ו בתשרי תשל"ד (21.10.1973), השתתפה פלוגתו בקרב לכיבוש מוצב החרמון, שהיה מוחזק על ידי הסורים. היה זה קרב קשה ומר, שבו ניסו חיילי "גולני" להתגבר גם על האש העזה שנתכה עליהם וגם על הסלעים והמצוקים התלולים, שעליהם היו צריכים לטפס בדרכם אל היעד. בקרב זה נפגע יעקב ונהרג. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין ברחובות. השאיר אחריו הורים, שלושה אחים וארבע אחיות. לאחר נופלו הועלה לדרגת רב־טוראי.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה כתב מפקד גדוד "הבוקעים הראשון": "מלחמת יום־הכיפורים הייתה ללא ספק הקשה במלחמות ישראל והייתה מלחמה על חיינו בארץ זו. הקרב על החרמון היה אולי הקרב הקשה ביותר במלחמה זו. בנכם, שנפל בקרב זה, נלחם יחד עם חבריו כפי שנלחם מי שיודע למען מה הוא נלחם, באומץ, בגבורה, במסירות ובהקרבה. לא ננסה, כי לא נוכל לנחמכם על אובדן בנכם. למרות שגם לנו, חבריו בגדוד "הבוקעים הראשון", יש הרגשה של אובדן בן לוחם, הרגשה המלווה בהרגשת כבוד לנו, שזכינו שבנכם נלחם בשורותינו וכבוד למשפחה ששכלה בן כזה".

חיים, מרדכי

מרדכי, בן חנה ויעקב, נולד בשנת תש"ח (1948) בארביל שבעירק למשפחה אמידה ביותר, שעלתה ארצה בשנת תשי"א (1951) והשאירה את כל רכושה מאחוריה. היא נקלטה במעברת העולים חירייה בגוש דן, וחיה תקופה ארוכה בתנאים קשים ביותר. במעברה החל מרדכי בלימודיו היסודיים. לאחר כחמש שנים עברה המשפחה לגור בשכונת התקוה בתל־אביב, ושם סיים את לימודיו היסודיים בבית־הספר "התקוה" ואחרי־כן למד בבית־הספר המקצועי "שבח" בתל־אביב. מוטי, כפי שקראו לו בני משפחתו וחבריו, אהב את הלימודים, אולם לאחר שעשה שנתיים בבית־הספר התיכון החליט להפסיק את הלימודים ולצאת לעבודה, כדי לסייע לאביו בפרנסת המשפחה. הוא נתקבל לעבודה ב"אלקטרה", במחלקה למיזוג אוויר ונקלט שם במהירות. מאחר שהתחבב על הכל והצטיין בחריצות ובכושר עבודה, הפך עד מהרה מנער לראש־צוות במחלקתו. מוטי מעולם לא זילזל בעבודה, תמיד התייחס ברצינות לכל משימה שהוטלה עליו, ועבד מתוך הנאה ומתוך רצון עז ללמוד עוד, לרכוש ניסיון ולהתקדם במעמד ובתפקיד במפעל. עוד כשהיה נער ידע מוטי לעשות כל עבודה במהירות ובצורה מושלמת, כאילו שנים רבות הוא עוסק בה. היו לו חברים רבים במקומות רבים ומשכבות אוכלוסיה שונות, ועל כולם היה חביב. מעולם לא התחמק ממתן עזרה לידיד, תמיד היטה שכם ותמיד היה מוכן לעזור בידע מקצועי, בעצה או במעשה. כל אשר עשה למען הזולת – עשה מתוך צניעות רבה. הוא עזר לאחיו בלימודיהם ובחיי היום־יום שלהם, ובעיקר השתדל לעזור לאביו בעבודתו. הוא סייע גם בכל עבודות הבית, גם

בתחומים הקשורים במקצועו, וגם בניהול של משק הבית. את מרבית שעות הפנאי שלו הקדיש להאזנה למוסיקה, וגם בזמן שעסק במלאכות אחרות הייתה תמיד מוסיקה מתנגנת ברקע. מוטי אהב לשחות, ובמיוחד אהב את מרחבי הים הפתוחים. אהבתו לים הייתה חלק מאהבתו לטבע בכלל, ולמרות שהיה נער עירוני, אהב מאוד לטייל, לראות מקומות חדשים ולשוטט להנאתו באוויר חוצות. מוטי אהב את החיים וראה בהם משהו מיוחד שהוענק לאדם ומוטל עליו לנצלו עד תום. ואמנם ניצל כל רגע ורגע מחייו כמיטב יכולתו – גם בעבודה וגם בבילויים ובבקשת הנאות החיים.

מרדכי גויס לצה"ל במחצית נובמבר 1965 והוצב לחיל השריון. לאחר סיום הטירונות ולאחר שהשתלם בקורסים למקצועות טנק ולמפקדי טנקים, הוצב ליחידת שריון ומילא שני תפקידים – מפקד טנק ותותחן טנק. במלחמת ששת הימים נלחם מוטי בסיני בתפקיד מפקד טנק, ופיקד על אחד הטנקים הראשונים שהגיעו לתעלה. גם מפקדיו וגם פקודיו ביחידה העריכו אותו כחייל ממושמע, בעל תכונות של מפקד טוב. כשהיה יוצא לחופשה, נהג למהר קודם כל לבית הוריו, לסייע ככל שנדרש בבית או בעבודה אצל אביו, ואחרי כן היה הולך להיפגש עם ידידיו.

הוא שוחרר מהשירות הסדיר כשהגיע זמנו ומאז היה נקרא לתקופות של שירות מילואים פעיל. עם תום שירותו הסדיר חזר מוטי לעבוד ב"אלקטרה", מקום עבודתו הקודם, והתקבל שם בזרועות פתוחות. למרות ההפסקה הגדולה שחלה בהשתלמותו המקצועית ובתהליך הקידום שלו במפעל, הצליח עד מהרה לרכוש שוב את אמונם של מעסיקיו ולהוכיח את יכולתו ואת רצינותו בעבודה. בשקט הנפשי שלו, במסירות וברצון לעבודה סחף אחריו הרבה עובדים, שראו בו סמל של אדם השואף להיות תמיד ראשון בין הטובים. באותה תקופה בנה לו מוטי חדר משלו על גג בית הוריו — חדר יפה, מקושט בפסלונים ובעתיקות, ובו שולחן ושישה כסאות מעשה ידיו. חבריו אהבו לבוא לחדרו, והוא קדמם תמיד בחיוך על פניו ושמח לארחם. מוטי ידע מתוך מחשבה בוגרת והבנה עמוקה מה צרכיו ומה יכולתו, והחל לתכנן את עתידו. בזכות מעשיותו וכוח הרצון החזק שלו, השיג את אשר שאף. לאחר תקופה ארוכה של עבודה רצופה במפעל, החליט לרדת לים והתקבל כעובד קירור באנייה. הוא עשה שלושה חדשים בהפלגה, אולם המרחב שבין דפנות האנייה לא הספיק ליצרו של בן העיר, שאהב לבלות ולטייל ואהב את המרחבים. גם המחשבה על הוריו, שנותרו לבדם וללא עזרה השפיעה על שיקוליו, והוא החליט לחזור לחוף, אף־על־פי שהוצעו לו תנאים מיוחדים ודרגת קצין ראשון באנייה. הוא חזר לעבוד במפעל "אלקטרה". כחודשיים לפני פרוץ מלחמת יום־הכיפורים קנה מוטי דירה, ציפה את קירותיה בלוחות עץ מעשה ידיו, והחל להתכונן לביסוס עתידו. במלחמת יום־הכיפורים השתתף מוטי בקרבות הבלימה נגד המצרים בסיני. בקרב הפריצה אל גשר פירדאן, שהתחולל ביום י"ב בתשרי תשל"ד (8.10.1973), נפגע הטנק של מוטי והוא נהרג. לאחר כחודש הודיעו למשפחתו שהוא נעדר, ורק לאחר שישה חודשים של תקוות, חששות וכאב נודע למשפחתו שמוטי נהרג. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין הצבאי בקרית־שאול. השאיר אחריו הורים, אחים ואחיות. לאחר נופלו הועלה לדרגת סמל־ראשון.

הוריו הנציחו את זכרו בהקדשת ספר תורה.

חיים, ראובן

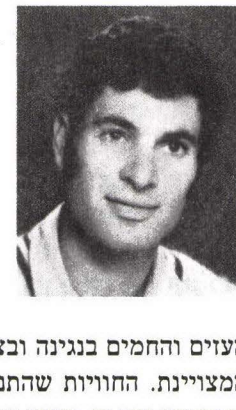
ראובן, בן בתיה ואברהם, נולד ביום כ"ט בניסן תש"ט (28.4.1949) בתל־אביב. הוא למד בבית־הספר היסודי "בארי" ביפו ואחרי־כן למד בבית־הספר התיכון־מקצועי "אורט" ובבית־הספר התיכון־מקצועי "עמל", במגמה של מסגרות. ראובן היה בעל חוש הומור משולב ושפע קסם אישי. הוא הצליח לרכוש ידידים רבים בזכות אישיותו הקורנת וטוב לבו. בהיותו בעל כושר מנהיגות ויכולת ארגון, ריכז סביבו חוג של חברים ויחד עמם בילה בפגישות חברה, בערבי הווי ובמסיבות. הוא היה הרוח החיה בחבורת צעירים, שהפעילו מועדון נוער ביפו, וטבעי הדבר שהפך למנהיג החבורה והאחראי על פעולותיה. ידידיו אהבו להיות במחיצתו בשל חביבותו ובשל נכונותו לבוא לעזרת כל אדם. גם בביתו בקרב בני המשפחה היה ראובן הפעיל והיוזם. הוא סייע לאביו בעבודתו ולאמו בטיפול במשק הבית. הוא ראה את עצמו אחראי לחינוכן של אחיותיו והיה משתף אותן בפעילות חברתית. הוא היה בעל מחשבה בהירה ושיטתית. גישתו לבעיות הייתה מעמיקה ויסודית. לפני שגויס לצה"ל היה חניך במוסך של חברת "דן" ושילב לימוד מקצוע בעבודתו.

ראובן גויס לצה"ל במחצית נובמבר 1967 והוצב לחיל השריון. זמן קצר לפני גיוסו נפצע פצעים קשים בתאונת דרכים, אך למרות פציעתו דרש שיגייסוהו ליחידה קרבית. לאחר סיום הטירונות הוכשר כנהג טנק והוצב לבית־הספר לשריון. גם בעת שירותו הצבאי התגלו כושר המנהיגות ויכולת הארגון שלו. הוא היה מקובל על חבריו ליחידה ואהוד על מפקדיו, בזכות חוש ההומור שלו ויכולתו לשמור על קור רוח ועל אווירה טובה גם בשעות הקשות של האימונים והפעילות המבצעית. הוא היה חייל ממושמע ומסור לתפקידו. מפקדיו הטילו עליו משימות רבות ואת כולן מילא בדייקנות ובשלמות. בזכות כישוריו אלה מילא תפקידים רבים, שנועדו בדרך כלל לבכירים ממנו בדרגה, וביצע בשלמות תפקידים פיקודיים שדרשו אחריות רבה, יכולת ניהול וכושר שליטה על אנשים. ראובן היה המקשר בין מפקד הפלוגה לבין חייליה. חבריו היו באים לשאול בעצתו ולא אחת התייעצו בו לגבי בעיות שהטרידו אותם. ראובן היה מביא את דברם אל המפקדים והיה משתדל למענם. לרוב היו בקשותיו נופלות על אוזן קשובה וחיילי היחידה זכו שבעיותיהם ייפתרו לשביעות רצונם.

במחצית נובמבר 1970 שוחרר ראובן מהשירות הסדיר והוצב ליחידת מילואים של חיל השריון. לאחר השחרור הצטרף לצוות עובדי התעשייה האווירית כמסגר. עד מהרה הוכר כעובד מסור ומוכשר ביותר. כאות הוקרה על עבודתו המסורה נתנה לו איגרת שנאמר בה: "איגרת הוקרה מוענקת למר ראובן חיים על ביצוע עבודות הרכבה ברמה גבוהה, במהירות ובאפס ליקויים". בשנת 1970 נשא לאישה את חברתו אתי ויחד עמה הקים את ביתו בבת־ים. ביתם היה פתוח בפני אורחים וחברים, שבאו לבלות במחיצתם וזכו ליהנות מהכנסת־אורחים חמה ולבבית. ראובן הקדיש הרבה מזמנו הפנוי למשחק הכדורגל. הוא נמנה עם סגל קבוצת הכדורגל של "מכבי" חולון

והיה אחד משחקניה המצטיינים. עוד בהיותו תלמיד בבית־הספר היה ממהר בתום יום הלימודים למגרש המשחקים, כדי להתאמן ובימי שבת היה משתתף במשחקי הליגה בכדורגל. ראובן ייסד עם אחדים מחבריו את אגודת הספורט "צפרירים" בחולון והקים את מחלקת הכדורגל שלה. הוא דאג להשגת התקציב הדרוש להפעלת הקבוצה, רכש את התלבושות והיה שותף להקמת מגרש המשחקים של הקבוצה, לסימונו ולגידורו. אחרי שהוקמה הקבוצה שימש כמאמן קבוצות הילדים והנוער של האגודה. הוא היה מעורה בחיי הספורט, השתתף בשיחות ובוויכוחים והצטיין בבקיאות רבה בכל התחומים הקשורים בספורט הכדורגל. בכל שעה שיכול היה מתאמן ומשחק. שאיפתו הגדולה הייתה לשפר את הישגיו ולהימנות עם קבוצות העילית, אולם הוא לא זכה להגשים את שאיפתו זו. לאחר נפילתו בקרב הוברר כי נמנה עם צוות העובדים שפיתח ובנה את מטוס הקרב הישראלי "כפיר". הוא הגיש הצעות רבות לייעול העבודה ולשיפור שיטת ההרכבה במפעל. הצעות אלו זכו להערכה רבה ורובן מומשו הלכה למעשה. במלחמת יום־הכיפורים השתתף ראובן בקרבות הבלימה וההבקעה נגד המצרים בחזית סיני. ביום י"ב בתשרי תשל"ד (8.10.1973) לחם הגדוד שלו, בפיקודו של סא"ל אסף יגורי, בקרב המר אצל גשר פירדאן. בפעולה זו נפגע הטנק שלו בטיל נ"ט וראובן נהרג. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בקרית־שאול. השאיר אחריו אישה, הורים ושלוש אחיות. לאחר נופלו הועלה לדרגת סמל.

חיימוביץ, אברהם

אברהם, בן בלהה ושמעון, נולד ביום ד' בסיון תש"ז (23.5.1947) בתל־אביב. כשהיה בן שלוש עברה משפחתו להתגורר בכפר־נטר. הוא למד בבית־הספר היסודי "ויצמן" בכפר־יהושע ואחרי־כן סיים את לימודיו בבית־הספר התיכון־אזורי "רופין" בעמק חפר, במגמה הביולוגית. אברהם היה בעל נפש עדינה ורגישה. היו בו תכונות של אמן, המוצא דרך להביע את אשר בלבו בדרכים המיוחדות לו. אכן, הביע את רגשותיו העזים והחמים בנגינה ובציור. במשך שבע שנים ניגן בכינור והיה ידוע בזכות נגינתו המצויינת. החוויות שהתנסה בהן מצאו את ביטוין בתמונות שצייר. אוסף הציורים שהשאיר אחריו, מביע את הדרך המיוחדת שראה בה את הדברים ואת אשר הרגיש למראה דברים שהרשימוהו והביאוהו לידי ציורם. אברהם היה ספורטאי מצטיין. הוא עסק בעיקר בשחייה והיה מתעמל להנאתו כדי לחסן ולחשל את גופו.

אברהם גויס לצה"ל בתחילת ספטמבר 1965 והתנדב לחיל השריון, לאחר שלא הצליח לממש את שאיפתו להיות טייס. לאחר הטירונות הוכשר כתותחן־טנק ואחרי שעשה תקופת שירות בתפקיד זה, סיים בהצלחה קורס מפקדי טנקים. הוא שירת ביחידת שריון שהשתתפה בכיבוש חצי האי סיני במלחמת ששת־הימים, ונודע כמפקד טנק מעולה וכאיש שריון למופת. תמיד הצטיין ביכולת מקצועית רבה ומילא בדייקנות ובשלמות את המשימות שהוטלו עליו.

בסוף אוגוסט 1968 שוחרר אברהם מהשירות הסדיר והוצב ליחידת מילואים של חיל השריון. ביחידה זו היה נקרא לתקופות של שירות מילואים. לאחר השחרור למד באוניברסיטת תל־אביב והוסמך כבוגר במדעי הכימיה. הוא המשיך ללמוד באוניברסיטת הנגב בבאר־שבע וב"מכון ויצמן למדע", לתואר "מוסמך במדעים". כמו כן שימש כאסיסטנט בחוג לכימיה באוניברסיטת הנגב. בנפילתו נקטעה דרכו של תלמיד חרוץ ושקדן, שהיה עתיד להיות מדען וחוקר. במלחמת יום־הכיפורים השתתף אברהם בקרבות הבלימה וההבקעה נגד המצרים בחזית סיני. בקרב שהתחולל מול גשר פירדאן ביום י"ג בתשרי תשל"ד (9.10.1973), שהיה אחד הקשים והמרים במערכה כולה, נפגע הטנק של אברהם באש תותחי האויב והוא נהרג. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בנתניה. השאיר אחריו הורים, שתי אחיות ואח. לאחר נופלו הועלה לדרגת סמל־ראשון.

חיימוביץ, מישל

מישל, בן גולדה (רחל) ובנימין (בויום), נולד ביום ב' באב תש"ו (30.7.1946) ברומניה. הוא סיים שם את לימודיו בבית־הספר היסודי, ועלה לארץ בשנת תשכ"ג (1963). מישל היה צעיר בעל מרץ רב ויזמה, חברותי ואהוד על כל מי שהכירו. הוא היה חובב ספורט ומשחקים, בעיקר שח־מט ושש־בש, והקדיש מזמנו הפנוי לתחביביו אלו. הוא היה חרוץ ואהב ללמוד. אחרי שעלה לארץ סיים את לימודיו באולפן בקיבוץ גת. המשפחה התגוררה בעיירה שדרות ומישל, שהיה מסור מאוד למשפחה, היה גם ידיד וחבר לרבים מתושבי העיירה ושש לסייע ולעזור למי שנזקק לו.

מישל גויס לצה"ל במחצית אוגוסט 1964 והוצב לחיל ההנדסה. לאחר הטירונות סיים בהצלחה אימוני פלס ושירת ביחידות שונות של הנדסה קרבית. בכל יחידה הכירוהו כחייל טוב ומסור וחבר נאמן, שביצע את כל תפקידיו לשביעות רצונם של מפקדיו.

אחרי שחרורו מהשירות הסדיר בצה"ל השתלם במקצועות החרטות והחשמל ועבד במקצועות אלה במפעל "כבלי ישראל", הצליח יפה והגיע לדרגת חשמלאי ראשי. בשעות הערב למד כדי לזכות בתעודה של בעל מקצוע ברמה גבוהה יותר, שתאפשר לו קידום נוסף בעבודתו במפעל. במלחמת יום־הכיפורים שירת מישל במחנה של חיל ההנדסה בדרום הארץ. ביום י"ז בתשרי תשל"ד (13.10.1973) נפל בעת שירותו. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בשדרות. השאיר אחריו אישה, בת שנולדה אחרי מותו, אם ושתי אחיות. לאחר מותו הועלה לדרגת רב־טוראי.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה שיבח מפקדו את מישל כחייל וכאדם וציין כי מילא את כל תפקידיו במסירות.

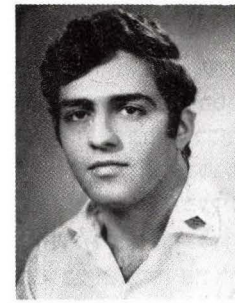
חכים, יעקב

יעקב (ג'קי), בן נעימה ונעים, נולד ביום כ"ג באלול תשי"ב (13.9.1952) בירושלים. הוא למד בבית־הספר היסודי על־שם ברל כצנלסון בירושלים, ואחרי־כן המשיך בלימודיו בבית־הספר התיכון ובפנימייה הצבאית שליד בית־הספר הריאלי העברי בחיפה. יעקב היה תלמיד מצטיין, חביב על מוריו ואהוב על חבריו. מנהל בית־ספרו כתב עליו: "הוא היה נער תוסס, עליז ומלא שמחת חיים. אהבנו אותו על טוב לבו, על פיקחותו ועל החן השובבני שלו. תלמיד טוב היה ונבון, חריף שכל וסקרן לדעת". יעקב ניחן בכושר מנהיגות, היה ראש ועד הכיתה וארגן את הטיולים והמסעות שלה. כן היה חבר פעיל בתנועת "הנוער העובד והלומד". הוא אהב לטייל ברחבי הארץ והיה חובב ספורט נלהב ובעיקר התמסר לשחייה. יעקב היה בעל חוש הומור, כישרון משחק וכישרון חקיינות; הוא הרבה לצחוק, לספר בדיחות ולעשות מעשי קונדס. היה לו כוח רצון והתמדה ובכוח התמדתו דבק בעקשנות למלא כל אתגר שהציב לעצמו ולהצליח בו. אמיץ היה ונכון לקראת כל משימה. תמיד מוכן היה לעזור לזולת וידע להטות אוזן קשובה לכל ידידיו. אוהב אדם היה ורגיש מאוד למעשי עוול. מטבעו היה אדיב, עדין נפש ונעים הליכות. להוריו היה בן נאמן, מסור ואוהב מאוד וקיים את מצוות כיבוד אב ואם בהקפדה רבה. בתקופת הלימודים בפנימייה הצבאית השתלם בקורס צניחה ובקורס נהיגה.

יעקב גויס לצה"ל בתחילת נובמבר 1970 והתנדב לחיל הצנחנים. לאחר שגויס, השתלם בקורס מ"כים חי"ר ובקורס קציני חי"ר, והוענק לו בו ציון גבוה (95). הוא היה קצין טוב, והצטיין בדבקות, באומץ לב ובתעוזה רבה. מפקדיו כתבו עליו בחוות דעתם: "הוא מסור לתפקידו ומבצע אותו ביעילות מרובה. יש לו כושר מנהיגות, הוא אחראי, עצמאי, והחלטי; בעל יזמה ונמרץ, מהימן ונאמן, רציני ביותר וממושמע". לאחר תום תקופת שירותו הסדיר המשיך לשרת בצבא הקבע. כשפרצה מלחמת יום־הכיפורים היה יעקב חניך בקורס מפקדי פלוגות. הקורס פוזר, חניכיו נשלחו לחזית ויעקב נשלח לחזית בסיני. הוא השתתף בקרבות הבלימה והפריצה נגד המצרים. ביום כ"א בתשרי תשל"ד (17.10.1973), בשעה שגדודו הסתער על כוחות האויב ליד "החווה הסינית", נפגע ונהרג. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בהר־הרצל בירושלים. השאיר אחריו אב, אם ושתי אחיות. לאחר נופלו הועלה לדרגת סרן.

חכם, אליהו

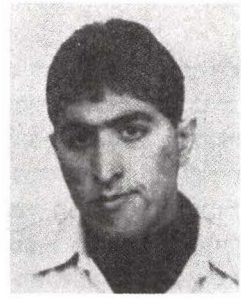
אליהו (אלי, כדורי), בן שפיקה ויוסף, נולד ביום י״א בכסלו תשי״ג (29.11.1952) בחדרה. הוא למד בבית־הספר היסודי ״הבונים״ ברמות רמז ואחרי־כן המשיך בלימודיו בבית־הספר הריאלי העברי בחיפה. אליהו היה תלמיד טוב ואהוב על מוריו ועל חבריו. הוא הצטיין בכושר גופני מעולה, ושקד לטפחו עוד ועוד, לפיכך הרבה להתעמל ולטייל ברחבי הארץ. הוא אהב לשיר ואהב מאוד לצייר, והתכונן ללמוד בבית־הספר לאומנויות ״בצלאל״, לאחר שישתחרר מן השירות בצבא. אליהו היה חברותי, אוהב חברה ואוהב אדם. מאז ומתמיד הצטיין בחוש הומור והיה עליז ושמח. הוא היה גם טוב־לב ונדיב, מוכן תמיד לעזור לידיד ונענה לכל בקשה במאור פנים. כל מיודעיו זוכרים אותו כאדם אדיב ומנומס, עדין־נפש ונעים הליכות. מטבעו לא היה בררן ושמח תמיד בחלקו. הוא היה בן נאמן ומסור להוריו, דאג להם וחשב עליהם תמיד.

אליהו גויס לצה״ל בתחילת פברואר 1971 והתנדב לחטיבת ״גולני״. לאחר הטירונות השתלם בקורס מ״כים חי״ר. הוא היה חייל טוב, אחראי ומסור לתפקידו, ומפקדו סיפר עליו: ״הייתה בו פשטות ודבקות למלא את שהוטל עליו, היה חבר טוב ונכון לעזור לכולם״. הוא השתתף רבות בפעילות מבצעית והוענק לו ״אות השירות המבצעי״. תמיד הקפיד שלא להדאיג את הוריו והרבה לכתוב מכתבים הביתה. בימי שירותו ניהל יומן, שרשם בו את המאורעות שאירעו לו מדי יום ביומו. כשפרצה מלחמת יום־הכיפורים נשלחה יחידתו לחזית ברמת הגולן והשתתפה בקרבות נגד כוחות הסורים. בקרב שהתחולל ביום כ״ו בתשרי תשל״ד (22.10.1973) העפיל אליהו בראש חייליו שהסתערו על מוצב החרמון, נפגע באש צלף סורי ונפל בקרב. על גילוי אומץ־לב ואחוות לוחמים הוענק לו ציון לשבח מטעם אלוף הפיקוד, רפאל איתן. וזה תיאור המעשה: ״במלחמת יום־הכיפורים שירת סמל־ראשון אליהו חכם ז״ל בגדוד, שהשתתף בקרבות בצפון. ביום 22 באוקטובר 1973, בעת הקרב על החרמון, קיבל הגדוד פקודה לרדת למטה ולנסות לתקוף מכיוון אחר. סמל־ראשון אליהו חכם ז״ל נשאר בשטח תחת אש אויב, כשהוא מטפל בפצועים ומעודדם. אחד הצלפים הסורים ירה בו והרגו. במעשה זה גילה סמל ראשון אליהו חכם ז״ל אומץ לב ואחוות לוחמים״. אליהו הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בחיפה. השאיר אחריו אב, אם, אח ואחות. לאחר נופלו הועלה לדרגת סמל־ראשון.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה כתב מפקדו: ״בנכם שנפל בקרב, נלחם יחד עם חבריו, כפי שנלחם מי שיודע למען מה הוא נלחם – באומץ ובגבורה, במסירות ובהקרבה״.

הוריו תרמו לוח זיכרון לבית־הכנסת בקרית שפרינצק בחיפה; גדוד ״הבוקעים הראשון״ של חטיבת ״גולני״ הוציא לאור חוברת בשם ״לא המלים מדברות על המוות״ לזכר חללי הגדוד, ואליהו בתוכם.

חכם, חיים

חיים, בן נזימה ועזרא ז"ל, נולד ביום ח' בכסלו תשי"ג (26.11.1952), בקרית־עקרון. הוא למד שם בבית־הספר היסודי "בן־צבי" ואחרי־כן סיים את לימודיו בבית־הספר התיכון־מקצועי "אורט" ברחובות, במגמה למסגרות מכנית. חיים היה נער נמרץ ורב פעלים. בילדותו הרבה במעשי קונדס ותעלולים, אך לאחר שנפטר אביו והוא נותר הגבר היחיד בבית, שינה את דרך התנהגותו. הוא סייע לאמו בניהול משק הבית ובחינוכן של אחיותיו הצעירות, שהיה להן לא רק אח אלא גם מורה־דרך, יועץ וידיד. חיים היה תלמיד מצטיין ואהב בעיקר תנ"ך, ספרות ומתמטיקה. הוא הרבה לקרוא ספרים כדי להרבות את ידיעותיו. הוא האמין כי אדם הרוצה להצליח בדרכו בחיים, חייב להרבות בלימודים ולהקפיד על רכישת השכלה. את אמונתו זו הנחיל גם לאחיותיו הצעירות והיא שהמריצה אותן לסיים את הלימודים. הוא שאף להמשיך ללמוד באוניברסיטה, אולם לא הצליח להגשים את חלומו. חיים היה אדם ישר, רודף אמת וצדק. הוא פיתח לעצמו השקפת עולם וכשהיה סבור שדעותיו ועמדותיו נכונות, היה מגן עליהן בדבקות וללא פשרות, עד שהיה משכנע את מתנגדיו בצדקת דבריו. הוא היה ידוע בנדיבותו הרבה ובטוב לבו. תמיד היה מוכן לעזור לכל נזקק. הוא היה גם ספורטאי מצטיין, בעיקר בענף הכדורגל, אהב לצפות במשחקי כדורגל והרבה להשתתף בתחרויות ובמפגשים ספורטיביים. עד שגויס לצה"ל עבד כפועל בבית־חרושת בקיבוץ נען.

חיים גויס לצה"ל בתחילת פברואר 1971 והוצב לחיל הרגלים, לחטיבת "גולני". לאחר הטירונות נשלח לשרת באחד מגדודיה והשתתף באימונים ובפעילות מבצעית בגזרה הצפונית. הוא היה חייל מסור ומילא בשלמות ובדייקנות את כל המשימות שהוטלו עליו. ביחידה היה מקובל על חבריו ואהוד על מפקדיו. כשפרצה מלחמת יום־הכיפורים היה בחופשה בביתו. הוא מיהר להתייצב ביחידתו, שהשתתפה בקרבות הבלימה וההבקעה נגד הסורים ברמת־הגולן. ביום כ"ז בחשרי תשל"ד (23.10.1973), נהרג חיים בהפגזה על כוחותינו, שנעו לכיבוש תל־שאמס. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בראשון־לציון. השאיר אחריו אם ושתי אחיות. לאחר נופלו הועלה לדרגת סמל.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה כתב מפקד הגדוד שלו: "חיים ביצע את תפקידו, כרובאי בפלוגה ב' בגדוד "גדעון" של חטיבת "גולני", בצורה מושלמת ומופתית, באומץ לב, במסירות ובנאמנות. היה חייל טוב ואהוד על חבריו ועל מפקדיו".

בני משפחתו ובית־הספר "אורט" ברחובות הקימו לזכרו מתקן להדרכה באוטומציה.

חכמוב, איתן

איתן, בן צביה ונחמיה, נולד ביום ד׳ בכסלו תש״ט (6.12.1948), בתל־אביב. הוא למד בבית־הספר היסודי ״כצנלסון״ בגבעתיים, שם התגוררה משפחתו. אחרי־כן סיים את לימודיו בבית־הספר התיכון ״קלעי״, במגמה הביולוגית ועמד בהצלחה בבחינות הבגרות. בנעוריו היה איתן חבר בתנועת הצופים בסניף בגבעתיים והיה פעיל במסגרת גדנ״ע־אוויר ואף השתתף בקורס לטיסנאות. איתן היה צעיר עליז ואוהב חיים, ובעל חוש הומור משובב, שהתחבב במהרה על חבריו בבית־הספר, באוניברסיטה ובשירות הצבאי. הוא הסתגל במהירות לכל חברה חדשה וידע לקשור קשרי ידידות אמיצים, בעיקר בזכות נכונותו להאזין לזולת, לשמוע את הבעיות המטרידות את חבריו ולהיות לעזר לכל דורש. הוא היה בעל דרך מחשבה בהירה וצלולה ובעל שיקול דעת רציני ובוגר. גישתו לכל בעייה הייתה יסודית ומעמיקה. נטייתו לסדר ולמשמעת נכרה בכל מעשיו.

איתן גויס לצה״ל במחצית נובמבר 1966 והוצב לחיל השריון. לאחר הטירונות השלים קורס תותחנות טנקים ונשלח לשרת בחטיבת שריון בדרום הארץ. במלחמת ששת־הימים השתתפה יחידתו בכיבוש חצי האי סיני. איתן לחם בגדוד ה״פטונים״, שמפקדו היה אהוד אלעד ז״ל ועליו נמנו לוחמים מעולים כשמאי קפלן ז״ל. נפילתם של מפקדים אלה, שהיו נושא להערצתו ודמויות שניסה בכל כוחו לחקות אותן, השפיעה עליו מאוד. לאחר המלחמה סיים בהצלחה קורס מפקדי טנקים ושירת בתקופת מלחמת ההתשה כמפקד טנק וכסמל מחלקה, ביחידת שריון בגזרת תעלת סואץ. איתן מיעט לספר על שירותו הצבאי ועל הפעילות המבצעית. מפקדיו ציינוהו כמפקד מעולה, שקול ונבון, שגילה יזמה ואומץ בעת קרבות מלחמת ההתשה.

במחצית אוקטובר 1969 שוחרר איתן מהשירות הסדיר והוצב ליחידת מילואים של חיל השריון. ביחידה זו למד להפעיל טנקי שלל רוסיים, שהוכנסו לשימוש מבצעי בצה״ל. אמר עליו אחד ממפקדיו: ״...לא היינו ידידים קרובים ומעולם לא שוחחנו ארוכות, אך תמיד שמחתי לראותו. היה בו משהו מן הילד, טהור, ישר, צנוע ועם זאת מפקד אמיץ וקר רוח, כאחד גברא רבא...״ לאחר השחרור למד באוניברסיטה העברית בירושלים, בחוגים למדע המדינה וליחסים בינלאומיים. הוא סיים את לימודיו בהצלחה והוסמך כבוגר האוניברסיטה במדעי החברה. הוא עמד להתחיל בלימודים לקראת התואר ״מוסמך למדעים״, אך לא הצליח להגשים את שאיפתו זו. בשנת 1971 החל לעבוד במשרד האוצר באגף מס־הכנסה. הוא היה עובד־מסור ונאמן, שהיה ידוע במיומנותו ובגישתו הרצינית והמעמיקה לעבודתו. הוא היה מעורה בחיי החברה בירושלים. עם חוג ידידיו נמנו סטודנטים מהאוניברסיטה העברית וחבריו לעבודה במשרד האוצר. יחד עמם הרבה לתור בעיר, באתריה ובנופיה המיוחדים, יצא לחזות בסרטי קולנוע והצגות תיאטרון וביקר במסעדות המיוחדות לעיר. הוא הרבה לטייל ולסייר בארץ והעדיף טיול במולדתו על פני נסיעה לחו״ל. ביתו בירושלים שהיה מסודר בטוב טעם, היה פתוח לכל אורח והצטיין באווירה נעימה ובקבלת אורחים חמה ולבבית. איתן רכש תקליטים רבים, שהעידו על טעמו המשובח בבחירת

מוסיקה. אורחיו נהנו מכישרונותיו הרבים כמבשל ומהארוחות הטעימות שהכין להם. במלחמת יום־הכיפורים השתתף איתן בקרבות הבלימה וההבקעה, נגד המצרים בגזרה המרכזית של תעלת סואץ, מול גשר פירדאן. בקרב שהתחולל ביום י״ט בתשרי תשל״ד (15.10.1973), קיבל איתן הוראה לתפוס עם הטנק שלו את מקומו של טנק אחר שנפגע. בדרכו לעמדה החדשה נורו לעברו טילים נגד טנקים. הוא הספיק להזהיר את הטנקים והזחל״מים האחרים והצליח להרחיקם ממקום הסכנה, לפני שנפגע ונהרג באש האויב, בהיותו חשוף בצריח המפקד. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בקרית־שאול. השאיר אחריו הורים ואחות. לאחר נופלו הועלה לדרגת סמל־ראשון.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה כתב מפקדו: ״איתן ז״ל לא שש אלי קרב, אך מרגע שהתייצב לתפקידו ראה במלוא הרצינות את המוטל עליו. חדור הכרה יצא אל הקרב שממנו לא שב. הוא וחבריו שנפלו, חסמו בגופותיהם את האויב ומנעו את השואה שנכונה לנו״.

חבריו לגדוד הוציאו לאור חוברת ובה דברים על דמותו ועל חבריו לנשק, שנפלו במערכה; חבריו באגף מס־הכנסה הוציאו לאור חוברת לזכרו ולזכר חבריהם לאגף, שנפלו במלחמת יום־הכיפורים, ובה דברים על דמותו, שנכתבו על־ידי חבריו לעבודה.

חכמון, ציון

ציון, בן זולה ורחמים, נולד בשנת 1942 בטריפולי שבלוב, ובשנת 1949 עלה עם משפחתו ארצה. בתחילה למד בבית־הספר הדתי ״בר אילן״ בכפר סבא, שם סיים שש שנות לימוד. אחרי־כן המשיך וסיים את לימודיו היסודיים בבית־הספר ״ברנר״ בכפר סבא. משפחתו מרובת הילדים, סבלה ממצוקה כספית בשנותיה הראשונות בארץ. ציון, שרצה ללמוד, נאלץ לחפש עבודה בתקופות החגים והחופשות, כדי לממן את לימודיו. לאחר שסיים את לימודיו בבית־הספר היסודי החליט ללמוד את מקצוע חשמלאות־הרכב ונרשם לקורס בפנימיית חיל־החימוש. הוא היה תלמיד טוב וממושמע, ציוניו בלימודים העיוניים היו גבוהים והישגיו בלימודי החשמלאות היו טובים. הוא היה חבר בתנועת ״הנוער העובד״ בכפר סבא; כמו כן היה חניך בגדנ״ע אוויר ואף סיים קורס במסגרת הגדנ״ע. בילדותו אהב לטפל בבעלי חיים ואף עסק בגידול ירקות ופרחים.

ציון גויס לצה״ל בסוף נובמבר 1959 והוצב לחיל השריון. את תקופת שירותו עשה בסדנאות של החיל. הוא היה חייל טוב ובעל מקצוע מעולה. תמיד השתדל לבצע את המוטל עליו ביעילות ובהקפדה.

בשנת 1962 שוחרר ציון מהשירות הסדיר ויצא לחפש עבודה במקצועו. בתחילה עבד אצל בעלי מוסכים ואף שימש כמנהל עבודה במוסך, אבל אחרי שנתיים החליט להיות עצמאי. הוא רכש אופנים וארגז כלים והחל לעבוד במוסך גדול, כחשמלאי

עצמאי. כעבור זמן רכש ג׳יפ ישן ואחרי־כן מכונית חדישה יותר, וכך התקדם בהדרגה. תמיד הקפיד לעשות עבודה מעולה, נהג ביושר ונתן שירות טוב ללקוחותיו, עד שהגיע למעמד של חשמלאי־עצמאי מצליח ומבוסס. הוא יצא לתקופות של שירות מילואים כל אימת שנקרא, וכשפרצה מלחמת ששת הימים גויס והשתתף בקרבות. לאחר המלחמה החליט לצאת לטיול באירופה. ימים רבים סייר במכוניתו לאורכה ולרוחבה של אירופה, ולאחר שחזר ארצה החליט לרכוש תעודת חשמלאי מוסמך. הוא נרתם ללימודים ובתום שנה ניגש לבחינות ועמד בהן בהצלחה. בשנת 1972 נשא אישה ובשלהי שנה זו נולדה בתו הבכורה. הוא היה בעל ואב למופת, מסור ודואג למשפחתו. כשפרצה מלחמת יום־הכיפורים גויס ציון ונשלח לסיני עם יחידתו. ביום י״ג בתשרי תשל״ד (9.10.1973), נפל בעת מילוי תפקידו. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בכפר סבא. השאיר אחריו אישה ובת, הורים, ארבעה אחים וחמש אחיות. לאחר נופלו הוענקה לו דרגת רב־טוראי.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה כתב מפקד היחידה שלו: ״נזכור כולנו את ציון כחייל טוב וממושמע ובעל מקצוע מעולה. הידע המקצועי שלו היה לתועלת רבה ביחידה״.

משפחתו תרמה סכום כסף לבית הכנסת הספרדי בכפר סבא, להנצחת שמו של ציון.

חלבי, מועין معين حلبي

מועין, בן זרקה ורשאד, נולד ביום 22.11.1951 בכפר דלית אל־כרמל. הוא למד בבית־הספר היסודי בדלית אל־כרמל ואחרי־כן סיים את לימודיו בבית־הספר התיכון־עירוני א׳ בחיפה ועמד בהצלחה בבחינות הבגרות. מועין היה בן נאמן לעדה הדרוזית, שקשרה את גורלה במדינת ישראל. הוא שאף להביא לקירוב הלבבות בין הנוער היהודי לבין הנוער הדרוזי ורצה להביא להשתלבות מלאה של כפרו בחיי המדינה. בהיותו תלמיד בבית־הספר התיכון נבחר להיות נשיא פרלמנט הנוער. הוא יזם פעולות רבות, שמטרתן לקרב את בני הנוער היהודי אל בני הנוער הדרוזי בחיפה. מועין היה צעיר טוב לב, שחלק כל אשר לו עם חבריו. הוא היה מוכן לעזור לכל אדם ואפילו היה הדבר כרוך בקשיים מרובים. הוא הצטיין בשיקול דעת רציני ובוגר, ידע להבחין בין טפל לעיקר ולבחור את הדרך הטובה והרצויה ללכת בה. לפני שהיה מחליט, היה בוחן את הנתונים ביסודיות, מקדיש זמן רב לתכנון ולמחשבה ואחר־כך היה קובע את ההחלטה הטובה ביותר לפי נסיבות הענין. הוא הציב לעצמו אתגרים ומטרות ותמיד שאף להתקדם כדי להשיג אותן. כשהיה נתקל במכשולים היה מקבלם בשלוות נפש ועושה מאמצים רבים כדי להתגבר ולהמשיך בדרך שבחר לעצמו. מועין הקדיש את רוב זמנו הפנוי למשחק הכדורגל. יחד עם חבריו לכפר הקים את קבוצת הכדורגל ״הפועל״ דלית אל־כרמל, והיה מנהל הקבוצה ואחד משחקניה הבולטים. הוא רשם

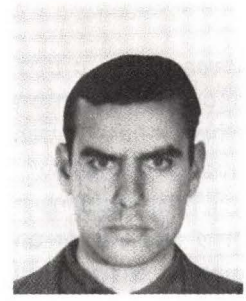
את הקבוצה בהתאחדות לכדורגל ואחרי־כן פעל בקרב חברי המועצה המקומית ומועצת הפועלים של הכפר, כדי שיקימו מגרש כדורגל לקבוצה. כן היה אחראי לכל הפעולות הארגוניות והמנהלתיות הכרוכות בהקמת קבוצת כדורגל. על המגרש הופיע כדמות אצילה, ספורטאי הוגן ושחקן מעולה. הוא היה מנהיג הקבוצה והרוח החיה שבה. לאחר שסיים את לימודיו בבית־הספר התיכון, למד באוניברסיטת חיפה בחוגים למדע המדינה ולשפה ולספרות עברית. עד שגויס לצה"ל הספיק להשלים שלוש שנות לימודים. יחד עם זאת עבד כמורה בבית־הספר בכפר.

מועין גויס לצה"ל במחצית נובמבר 1972 הוא התנדב לשרת ביחידת סיור מובחרת, המורכבת ברובה מבני העדה הדרוזית. הוא סיים את הטירונות בהצטיינות ולאחר תקופת שירות נשלח לקורס מפקדי כיתות במסגרת חטיבת "גולני". הוא היה חייל מצוין, והציב לעצמו כאתגר להצטיין בשירותו הצבאי. ואכן מילא בדייקנות ובשלמות את כל המשימות שהוטלו עליו וזכה להערכה רבה מצד מפקדיו. הוא היה חבר מסור ונאמן, שעודד את חבריו ליחידה והשרה אווירה נעימה גם בשעות הקשות של האימונים והפעילות המבצעית. כשפרצה מלחמת יום־הכיפורים היה מועין בקורס מפקדי כיתות בבסיס האימונים של חטיבת "גולני". הפלוגה עמדה על סף סיום הקורס ויצאה לשבוע של חופשה, כדי שחייליה יוכלו לעבוד ולאסוף כסף למסיבת הסיום של הקורס הארוך והמפרך. בערב יום־הכיפורים פנו אליו מהיחידה ובקשוהו להזעיק את חבריו שיחזרו לבסיס. עד לצהרי יום־הכיפורים הספיקו כל חיילי היחידה להתייצב בבסיסם. חניכי קורס מפקדי הכיתות לחמו עם חיילי חטיבת "גולני" בקרבות הבלימה וההבקעה נגד הסורים ברמת הגולן. בעת הניסיון לכבוש את מוצב החרמון ביום 8.10.1973, נפגע מועין ונהרג כשניסה לחלץ חבר פצוע, שהיה חשוף לאש האויב. הוא הובא למנוחת־עולמים בכפר דלית אל־כרמל. השאיר אחריו הורים, ארבעה אחים ושלוש אחיות. לאחר נופלו הועלה לדרגת רב־טוראי.

הספיד אותו מפקד יחידת הסיור שבה לחם: "מועין רשאד חלבי, אנו נפרדים ממך היום. אנו נפרדים מאחד מגיבורי היחידה, אשר הקריב את נפשו ואת לבו להגנה על המולדת, על המדינה ועל בני עדתו. הכרתיך כחייל אמיץ בימיך הראשונים בצה"ל. תמיד היית חייל טוב ואדם טוב למפקדיך, לחבריך ולאחיך לנשק. לכן כולם אהבו והעריצו אותך. אין פלא שבסוף תקופת הטירונות נשלחת לקורס מפקדים בצה"ל – קורס מפקדי כיתות, כיוון שתמיד היית טוב, תמיד שאפת להתקדם, תמיד קבלת הכל בחיוך וברצון".

חבריו לכפר קראו את קבוצת הכדורגל של הכפר על שמו – "הפועל" מועין דלית אל־כרמל; הוריו תרמו לשיפור ולשיפוץ מגרש הכדורגל בכפר וקראוהו על שם בנם – "מגרש מועין".

חליוא, משה

משה, בן רבקה ואליהו ז"ל, נולד בשנת ת"ש (1940) במרוקו. כל שנות ילדותו עד בגרות עברו עליו במרוקו ושם גם סיים את חוק לימודיו. בשנת תשכ"ד (1964) עלה ארצה והתיישב באשקלון. באותה שנה הכיר את חברתו, שעמה בחר כעבור זמן לחלק את חייו.

משה גויס לצה"ל בתחילת ינואר 1965 והוצב לחיל השריון. לאחר סיום הטירונות עבר סדרת אימונים והיה ללוחם בחרמ"ש.

לאחר שהשתחרר מהשירות הסדיר חזר לאשקלון והתחיל לעבוד בבית חרושת למוצרי פלסטיקה. הוא נשא את חברתו לאישה וברבות הימים נולדו להם חמישה ילדים. הוא היה בעל למופת, אוהב ומסור למשפחתו ודואג לכל מחסורה. לילדים השתדל להעניק את מירב זמנו וגם כשהיה חוזר מעבודתו מאוחר בערב, תמיד נהג לשבת עם הילדים, לשחק עמם ולחלוק אתם את חוויותיהם ביום שחלף. הוא נהג לשחק אתם במשחקים חינוכיים ותוך כדי משחק היה נוהג ללמדם ולהקנות להם דעת. משה אהב לצפות בסרטים ולחזות בטלביזיה. לאחר שעזב את עבודתו במפעל, רכש מכונית והחל לעבוד בהובלה. הוא אהב את הארץ, את יפי נופיה ואתריה. והיה גאה במדינה ובהשגיה. אהבה זו ניסה לנטוע בלב ילדיו, ונהג לקחת אותם לטיולים במרחבי הארץ, כדי שיכירוה ויאהבוה כמותו. סמוך לפרוץ מלחמת יום־הכיפורים הצליח משה לעקור עם משפחתו מדירתם הקטנה והצפופה לדירה מרווחת. כשפרצה מלחמת יום־הכיפורים גויס משה ונשלח עם חטיבתו לחזית הצפון. שם השתתף במלחמה הקשה, בבלימת הסורים שניסו לפרוץ לתוך ישראל. ביום כ' בתשרי תשל"ד (16.10.1973) היה משה באזור מוצב 114 ברמת הגולן, ולפתע פתחו הסורים בהפגזה ארטילרית. פגז קטיושה חדר לשוחה שלו, התפוצץ בתוכה ומשה נפגע ונהרג. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בהר־הזיתים. השאיר אחריו אישה, ארבעה בנים ובת, אם ואח. לאחר נופלו הוענקה לו דרגת רב־טוראי.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה כתב מפקדו: "משה נפל במערכה בעת מילוי תפקידו במוצב ברמת הגולן. משה שירת ביחידת שריון והיה מסור ונאמן, אשר אהב את יחידתו ומילא כל תפקיד במסירות ובאהבה. הוא היה חבר נאמן ומסור לחבריו ליחידה ולכן היה אהוד על כולם".

חליפא, יעקב

יעקב, בן רחל ויוסף ז"ל, נולד ביום ט"ו בסיון תשי"ג (29.5.1953) בתל־אביב. את לימודיו היסודיים סיים בבית־הספר "סוקולוב" בירושלים, ואת לימודיו התיכוניים סיים במוסד החינוכי "גלבוע" בקיבוץ בית־אלפא. קובי כפי שכינוהו בחיבה בני משפחתו וידידיו, היה אח תאום לשבתאי, ולשניהם אחות גדולה, שרה. בהיותם בני שנה אחת, ואחותם בת שלוש, נתייתמו הילדים מאב, והתאומים הועברו לטיפולן של נשות "ויצו", מאחר שהפרנסה הייתה קשה מאוד על אמם האלמנה. בהשגחת ארגון "ויצו" גדלו הילדים עד מלאות להם שבע שנים. זה עם זה ניסו להפיג את הבדידות והריחוק מאהבת אמם ומחום המשפחה, וקובי נסגר בתוך עצמו. את שנות בית־הספר היסודי עבר בצנעה רבה, כשהלימודים קלים עליו, ובלי מאמץ רב השיג תוצאות משביעות רצון. קובי היה ילד שקט, שנחלץ לעזרת ידיד ולעזרת זר בעת צרה. הוא חלם ללכת לקיבוץ בית־אלפא בעקבות אחותו שרה, ולסיים שם את לימודיו התיכוניים – וכך עשה. הוא הגיע למשק עם ראשוני הבנים של קבוצת "רקפת", שהייתה מורכבת מנערים ומנערות שמוצאם ממקומות שונים בארץ, ולכל אחד מהם בעיות שונות, משפחתיות ואישיות. מן הימים הראשונים הפתיע את מחנכיו במאמצים העצומים שהשקיע, בדרכים חיוביות בלבד, כדי לתפוס עמדה מכובדת בקבוצתו. מעולם לא צעק כדי להישמע. הוא עשה את שלו בשקט, בניסיון להיות "בסדר" עם כולם, בכל מצב. קובי לא דיבר על ילדותו הקשה ועל היותו יתום מאב. הוא לא רצה לזכות בהכרת החברה בדרך הרחמים. הוא נהג חריצות ומסירות בעבודתו המשולבת בלימודים, והתמיד בדרישותיו מעצמו. אהבתו הגדולה של קובי הייתה הפעילות הספורטיבית. הוא היה מעריץ מושבע של קבוצת "בית"ר" ירושלים, ממש אוהד "שרוף". בימי ראשון בשבוע, כשהגיעו תוצאות המשחקים בליגה, ונתברר ש"קבוצתו" זכתה – היה ממש אדם אחר. משהו במבטו היה גאה ועז יותר. בעצמו עסק בכל סוגי הספורט. והתאמץ תמיד להשיג תוצאות טובות יותר, כדי להצדיק את היותו חבר בנבחרות המקומיות. יעקב היה צנוע ונחבא אל הכלים ולא ניסה מעולם להיות מנהיג. הוא נמשך תמיד אל משפחות שנראו מאושרות ויש בהן אב ואם וילדים, והעריץ בלבו את תמונת המשפחה השלמה, שלא זכה לה אף פעם. במשך כל שנות חינוכו ולימודיו שמר על קשר הדוק את אמו, ואהבתם ודאגתם זה לזו לא נפגמה עקב המרחק במגורים. הוא דרש את שלום אמו ושיתף אותה בחויותיו, אך לא נהג לספר לה על קשיים שהיו מנת חלקו וגם לא נהג – מפאת צניעותו – להתרברב על הישגיו בכל תחום שהוא.

יעקב גויס לצה"ל בתחילת נובמבר 1972. לאחר סיום הטירונות ולאחר שהשתלם בקורס למפקדי־כיתות בחיל־הרגלים ובקורס למקצועות טנק "פאטון" — שירת בתפקיד רובאי, חובש קרבי, נהג טנק ולבסוף – בתפקיד טען־קשר ביחידת שריון. בצבא התאמץ כדרכו לעשות את המוטל עליו על הצד הטוב ביותר. הוא החליט לשרת ביחידה קרבית ולא להכזיב את ציפיותיו מעצמו. הוא עזר לחבריו והיה קשוב

לבעיותיהם. בחופשות שקיבל מן הצבא נהג לחלק את זמנו בין ביקורים אצל אמו לבין ביקורים בקיבוץ בית־אלפא, שם גם נכנס לעבודה כדי לסייע עד כמה שאפשר להקל את נטל המחסור בידיים עובדות. כשפרצה מלחמת יום־הכיפורים נשלח יעקב עם יחידתו לסיני, כדי לתגבר את המעוזים שעל קו התעלה. ביום י׳ בתשרי תשל״ד (6.10.1973) עלה הטנק שלו באש ויעקב נהרג. הוא נותר בשטח האויב ונחשב כנעדר במשך כחצי שנה. לימים הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין הצבאי בהר־הרצל. השאיר אחריו אם, אח תאום ואחות.

להנצחת שמו רכשה משפחתו פרוכת לבית־הכנסת, וכן מנורה ורימונים.

חלסתי, יאיר

יאיר, בן נעמי וצדוק, נולד ביום כ״ג באדר ב׳ ת״ש (2.4.1940) בתל־אביב. ולמד בבית־הספר היסודי תחכמוני בתל־אביב. יאיר היה תלמיד טוב וממושמע והיה אהוב על מוריו ועל חבריו. לאחר שסיים את לימודיו בבית־הספר היסודי נאלץ לצאת לעבודה כדי לסייע בפרנסת הבית והחל לעבוד במסגרות. הוא היה חובב ספורט נלהב מאוד לכדורגל ולכדורסל. בעבודתו בתעשייה הצבאית נחשב עובד חרוץ ומסור. והממונים עליו שיבחוהו על תכונותיו המצוינות: חריצות, התמדה, מרצנות, אחריות ודייקנות. הוא היה בעל יזמה והייתה לו תבונת כפיים, ורצון לעשות בהצלחה כל דבר. מטבעו היה קר־רוח, בעל ביטחון עצמי והתנהגות שקולה.

יאיר גויס לצה״ל במחצית מאי 1958, והוצב לחיל החימוש. לאחר הטירונות השתלם בקורס לנשקים. הוא היה חייל טוב, אחראי ומסור לתפקידו ושימש דוגמה לחבריו במזגו הטוב, בסבילותו ובצייתנותו.

לאחר ששוחרר מהשירות הסדיר היה נקרא לתקופות של שירות מילואים, ובמסגרת שירותו השתלם בקורס לחובשים מחלקתיים. בתקופות ששירת הרחק מהבית השתדל שלא להדאיג את הוריו והקפיד לכתוב מכתבים הביתה, כדי להסיר חששות מלב בני משפחתו. כאדם חברותי וקל להתיידד, אהב חברה והיה אהוב על ידידיו. ידידיו זוכרים אותו כאדם ותרן וסלחן המתרחק ממדון ושואף להשכין שלום בין יריבים. תמיד ידע להטות אוזן לחבריו, לא הלך רכיל והיה איש סוד נאמן. הייתה בו פשטות וכנות, שמחת חיים ואהבת חיים. רוחו הייתה טובה עליו תמיד, עיניו היו צוחקות ופניו מאירות באור של שמחה והומור. ישר־דרך היה ובעל מצפון וכאיש אמת עמד תמיד בדיבורו. הוא היה בן נאמן ומסור למשפחתו ודאג לכל מחסורה. שבועות אחדים לאחר שנפל אמור היה לשאת את חברתו לבנה לאישה. במלחמת יום־הכיפורים השתתף יאיר בקרבות הבלימה והפריצה נגד המצרים בחזית סיני. בקרב שהתחולל ביום כ״ג בתשרי תשל״ד (19.10.1973), בשדה התעופה שבדוור־סואר, ממערב לתעלה, נפגע ונפל בקרב. בשעה שהושיט עזרה רפואית לפצועי צה״ל ולחיילים מצרים שנפגעו, תקפו מטוסי האויב את הצוות הרפואי ויאיר נהרג במקום.

הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בקרית־שאול. השאיר אחריו אב, אם ואחות. לאחר נופלו הועלה לדרגת רב־טוראי.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה כתב מפקדו: "יאיר גילה אומץ לב בטפלו בפצועים תחת אש כבדה".

הוריו תרמו לזכרו ספר תורה; מפעלי התעשייה הצבאית הוציאו לאור חוברת לזכר עובדיהם שנפלו במלחמה, ויאיר בתוכם.

חלפן, יובל

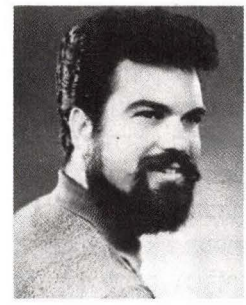
יובל, בן חנה ומשה, נולד ביום י"ד בטבת תש"ה (30.12.1944) בהר הצופים בירושלים. הוא למד בבית־החינוך על־שם ארלוזורוב ובבית־החינוך על־שם ברל כצנלסון בירושלים ובבית־הספר התיכון שליד האוניברסיטה העברית. היה חבר בתנועת הנוער העובד והלומד ומצא בה בין היתר, אמצעי להעמיק את הכרתו לגבי הארץ ונופיה. בעיקר אהב את עירו ירושלים וסביבתה, בה הרבה לטייל ואת נופיה הנציח במצלמתו.

יובל גויס לצה"ל במחצית אוגוסט 1963 והוצב בחיל השריון. הוא הוכשר לשמש כתותחן ואחרי־כן עבר קורס מפקדי טנקים. כמו כן סיים בהצטיינות קורס מש"קי קשר. את עיקר שירותו הצבאי עשה כמפקד טנק ומש"ק קשר גדודי ביחידה של חיל שריון.

בסוף ספטמבר 1965 שוחרר יובל מהשירות הצבאי הסדיר והוצב ליחידת מילואים של חיל השריון כמפקד טנק. עם יחידה זו נלחם בקרבות מלחמת ששת הימים ומלחמת ההתשה. הוא התגלה כחייל מעולה וכמפקד טנק הנוהג בהתאם למסורת השריון, המכיר היטב את הכלי שעליו הוא מפקד ומנהיג את אנשיו בכישרון ובאומץ לב. שחרורו מהשירות הסדיר בצה"ל הוקדם כדי לאפשר לו להתחיל את לימודיו בפקולטה למדעי הטבע באוניברסיטה העברית, בשנת הלימודים תשכ"ו. בשנת 1967, אחרי מלחמת ששת הימים, נשא לאישה את יעל ויחד עמה הקים בירושלים את ביתו. בשנת 1971 נולדה בתו הבכורה, מיכל. בשנת 1973, כשבועיים לפני שפרצה מלחמת יום־הכיפורים, נולדה בתו השנייה, עדי. בשנת 1969 הוסמך יובל כבוגר האוניברסיטה בביולוגיה והמשיך בלימודיו לתואר השני בתחום המיקרוביולוגיה השימושית. לאחר שסיים את עבודת הגמר שלו ופרסם מחקר בנושא "גילוי מקור מיקרוביאלי לחלבון למזון", המשיך ללמוד לתואר "דוקטור לפילוסופיה", בעבודת מחקר שנושאה "תסיסה מאלו־לקטית ביינות ישראליים", במטרה לשפר את טיב היינות הישראליים. לצורך מחקרו זה, שחשיבותו לתעשיית היין בארץ הוכרה על ידי המועצה הלאומית למחקר ולפיתוח, הוענקה לו מלגה מהקרן על־שם לוי אשכול במשרד ראש הממשלה. בשנת 1971 נאלץ לדחות המשך מחקרו כדי להשלים את יתרת שירותו הצבאי. עם סיום השירות חזר לעבודתו המדעית. יובל התגלה כאיש מדע בעל גישה מעמיקה ויסודית וניחן בדרך מחשבה

בהירה ובכושר ניתוח, בצד הכישרון להתמודד עם בעיות טכניות; בזכות תכונות אלה היה לעזר רב לחבריו ללימודים. בצד רצינותו וגישתו הבוגרת, ידע להשרות אווירה טובה ונעימה. הוא היה בעל חוש הומור משובב ולעתים היה שותף למעשי קונדס, שמטרתם היתה הפגת המתח בקרב חבריו ללימודים ולעבודה. יובל היה מקובל ואהוב על חבריו, היה מוכן להאזין לכל אדם ולהושיט עזרה ככל יכולתו. הוא ידע לשלב את עבודתו המדעית בחיי המשפחה שלו והיה בעל אוהב ואב מסור. הוא היה גאה במשפחתו ובהישגיו בתחום המחקר המדעי. במסגרת עבודתו המדעית פרסם מספר מאמרים בעיתונות המדעית הבינלאומית וקשר קשרים עם מדענים בארץ ובחו"ל, בתחומי התעניינותו. עם פרוץ מלחמת יום־הכיפורים, והוא בעיצומה של עבודת הדוקטוראט, נקרא להשתתף עם יחידתו בקרבות הבלימה וההבקעה נגד המצרים בסיני. ביום כ"ב בתשרי תשל"ד (19.10.1973), בעת שכוחות השריון הבקיעו את מערכי האויב שממערב לתעלת סואץ, ספג הטנק של יובל פגיעה ישירה והוא נהרג. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בהר־הרצל בירושלים. השאיר אחריו אישה ושתי בנות, אם ואחות. לאחר נופלו הועלה לדרגת סמל־ראשון.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה כתב מפקד היחידה: "בנך היה דמות ידועה ביחידה ורבים שהכירוהו העריכו את יושרו, אמונתו ואומץ לבו. גם מפעלו האקדמי היה ידוע לרבים ביחידה ועל כך זכה להערכה רבה. אין ניחומים על בן שהלך לעולמו בטרם עת ולא נוכל להחזיר את המאורעות לאחור, אולם בזכותו ובזכות רבים שכמותו זכינו, ונזכה גם להבא, להתקיים בכבוד בארצנו".

חמוי, שלמה

שלמה, בן רחל ואברהם, נולד ביום ח' באדר תש"ה (21.2.1945), באלכסנדריה שבמצרים. בשנת 1950 עלה ארצה עם משפחתו, שהשתקעה בקרית־ים ליד חיפה. הוא למד בבית־הספר היסודי בשכונת כורדני ואחרי־כן סיים את לימודיו בבית־הספר התיכון המקצועי "מפלסים" בקרית־ים, במגמה למסגרות ולחרטות. שלמה ומשפחתו, שהגיעו ארצה ממצרים, נתקלו בקשיי קליטה, כפי שקורה לעולים המגיעים לארץ חדשה. למרות זאת הצליח שלמה להתאקלם על נקלה בחברת בני גילו. הוא אהב את הלימודים ויחסו אליהם היה רציני ובוגר. מוריו ומחנכיו צפו לו הצלחה גדולה, שכן ניחן ברצון עז ויכולת שקידה והתמדה. אחרי שסיים את לימודיו בבית־הספר התיכון עבד כמסגר במפעל לחרטות "החרט" בחיפה. הוא החל את דרכו במפעל כחניך, אך בזכות הצלחתו הרבה בעבודה ויכולתו המקצועית המעולה התקדם יפה במפעל.

שלמה גויס לצה"ל בתחילת פברואר 1963 והוצב לחיל השריון. לאחר סיום הטירונות הוכשר כאיש צוות טנק ואחרי־כן סיים בהצלחה קורס מפקדי טנקים. אחרי־כן שירת ביחידת חיל שריון ומילא בדייקנות ובשלמות את כל המשימות שהוטלו עליו.

בסוף יולי 1965 שוחרר שלמה מהשירות הסדיר והוצב ליחידת מילואים של חיל השריון. ביחידה זו היה נקרא לתקופות של שירות מילואים ויחד עמה לחם בקרבות מלחמת ששת הימים ומלחמת ההתשה. לאחר השחרור שב לעבוד במפעל "החרט" וזכה להערכה רבה בזכות כישוריו המקצועיים, יכולתו ויזמתו. הוא התפרנס בכבוד ולימים נשא לאישה את ריקי ויחד עמה הקים את ביתו בחיפה. במרוצת השנים נולדו בנותיו לימור וארנה. הוא אהב את משפחתו והקדיש לטיפול בה את כל זמנו הפנוי. במלחמת יום־הכיפורים השתתף סמל שלמה בקרבות הבלימה וההבקעה נגד המצרים בחזית סיני. בקרב שהתחולל ביום י"ח בתשרי תשל"ד (14.10.1973), לשחרור חיילי צה"ל הנצורים במעוזים, נפגע שלמה ונהרג. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בחיפה. השאיר אחריו אישה ושתי בנות, הורים ואחות.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה כתב מפקד היחידה: "הוא היה חדור הכרת ערך המשימה, אשר הייתה – לעצור את האויב במצרי, כדי לשמור על שלמות בתינו ומשפחותינו. סמל שלמה ז"ל לחם למופת בקרב הקשה ובזכותו, ובזכות חברינו הנופלים, מיגרנו את האויב המצרי".

חממי, בנימין־צבי

צבי, בן רחל ומנחם, נולד ביום י"ד בשבט תשי"ג (30.1.1953) במושב חלץ. מגיל צעיר עסק בעבודות המשק והשקיע את מיטב אונו בטיפוחו. ההורים, שמצב בריאותם לא שפר עליהם, לא עמדו בעבודת האדמה הקשה, וצבי נרתם לפיתוח המשק הקטן ולעזרת המשפחה ברוכת הילדים. הוא סיים את חוק לימודיו העממיים בבית־הספר על־שם הרב קוק במושב תלמים. וכדי לעזור למשפחה לא המשיך בלימודים. העבודה הקשה נפלה ברובה על כתפיו גם כשהיה תלמיד וגם אחרי־כן. צבי היה עלם חביב ונעים הליכות. להוריו היה בן מסור ונאמן, ולידידיו היה ידיד של אמת, חפץ בטובתם ושמח בשמחת הכל. בכוחות עצמו, בעקשנות ובמרץ, הצליח צבי לקדם את המשק וגדולה הייתה הערצת אנשי המושב, כאשר ראו כיצד הנער הרך עושה עבודות, שגדולים ומבוגרים ממנו התקשו בהן.

צבי גויס לצה"ל במחצית יוני 1971 והוצב לחיל השריון. אחרי שעבר את האימון הבסיסי סיים קורסים לנהגי משאיות כבדות ולזחל"מים והוצב ביחידת שריון בדרום הארץ, כאיש צוות זחל"ם. כל יום של חופשה הקדיש צבי לטיפול במשק, שהוזנח בהעדרו. משאת נפשו הייתה להתמסר לעבודה ולהקים משק לדוגמא, מיד כאשר ישתחרר מהשירות הסדיר. כל יום חופשה כזה של צבי היה יום חג למשפחה, שמיטב גאוותה הייתה על בן ואח שכמותו. כאשר פרצה מלחמת יום־הכיפורים היה צבי מוצב עם יחידתו בסיני, והוא השתתף בקרבות הבלימה והפריצה נגד המצרים. ביום כ"ח בתשרי תשל"ד (24.10.1973), לאחר שבועיים של לחימה ולאחר חצייית התעלה, נשלח הזחל"ם, שצבי שימש בו איש צוות, לסיור בעיר סואץ. הזחל"ם נפגע בטיל

ואנשי צוותו קפצו ממנו. אך צבי נפצע קשה בעת ההיחלצות ומת מפציעיו. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין הצבאי בהר־הרצל. השאיר אחריו הורים, אח ושש אחיות. לאחר נופלו הועלה לדרגת סמל.

במכתב למשפחה האבלה כתב עליו שר הבטחון רב־אלוף משה דיין: "הרשו נא לי להשתתף בכל לב באבלכם בהילקח מכם צבי ז"ל. סמל צבי חממי ז"ל נתן את חייו למען מולדתו. הוא שירת במפקדת חטיבה של חיל השריון. הוא היה חייל מצוין וחבר נאמן. צבי היה אהוד על כל מי שהכירו. זכרו של סמל צבי חממי ז"ל הנו קודש ונצרנו בלבנו בגאון. יהי זכרו ברוך".

המשפחה תרמה ספר תורה לעילוי נשמתו; דברים לזכרו של צבי ראו אור בבטאון תנועת המושבים.

חממי, יהודה

יהודה, בן נעמי ושלום, נולד ביום כ"ז בכסלו תשי"ג (15.12.1952) בתל־אביב. הוא למד בבית־הספר היסודי "תורת־משה" בשכונת־התקוה, מקום שם התגוררה משפחתו. אחרי־כן סיים את לימודיו בישיבה בעכו ובישיבה התיכונית "עזתה" באשקלון, שם למד שלוש שנים. יהודה היה טוב לב ונעים הליכות. הוא היה חבר מסור ונאמן והיה מוכן לסייע לחבר בכל עת ואפילו היה הדבר כרוך בקשיים או באי־נוחות. הוא היה אדם ישר דרך ורודף צדק ואמת, נהג ברוח ערכי המסורת היהודית שעל־פיה גדל וחונך. הוא אהב את לימודיו ואחרי יום לימודים בבית־הספר הוסיף ולמד בבית בעיקר לימודי קודש. היו ליהודה שאיפות רבות וגם רצון עז להשיגן. הוא לא נרתע מפני מכשולים והצליח להתגבר עליהם בזכות רצינותו הרבה, שקדנותו וגישתו היסודית והבוגרת לכל בעיה. צעיר נמרץ היה ושנא את הבטלה. לאחר שסיים את לימודיו עבד כנגר וכצבעי במקומות שונים. גם בעת שהיה בא הביתה לחופשות מהשירות הצבאי, היה מקדיש את רוב הזמן לעבודה כדי לסייע בפרנסת המשפחה. יהודה היה ידוע בצניעותו הרבה, שלעתים הגיעה עד כדי ביישנות. הוא אהב לקרוא ובעיקר קרא ספרות צבאית, שעסקה במלחמות הגבורה של עם ישראל. כמו כן היה חובב ספורט והצטיין בעיקר בהליכה למרחקים ארוכים. הוא השתתף בצעדת שלושת הימים בהרי ירושלים ובצעדת אשקלון.

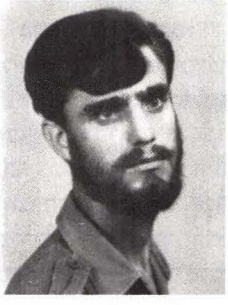
יהודה גויס לצה"ל בתחילת מאי 1971 והתנדב לחטיבת חיל־הרגלים "גולני". לאחר סיום הטירונות עבר קורס חבלנים גדודיים ונשלח לגדוד "הבוקעים הראשון". הוא שאף להצליח בשירותו הצבאי ועל כן השקיע מאמצים רבים במילוי תפקידו. הוא היה חייל מסור ונאמן, והקפיד לבצע בדייקנות ובשלמות את כל המשימות שהוטלו עליו. הוא הצליח להתגבר על קשיי האימונים והפעילות המבצעית והקדיש גם מזמנו החופשי כדי ללמוד ולשנן את החומר של הקורס. יחד עם זאת מיעט לספר על מעשיו בצבא, הגם שהיה גאה מאוד ביחידתו ובחטיבתו. במלחמת יום־הכיפורים

השתתפו לוחמי גדוד "הבוקעים הראשון" של חטיבת "גולני" בקרבות הבלימה וההבקעה נגד הסורים ברמת הגולן. בקרב נגד כוח סורי שהתחולל ביום י"ג בתשרי תשל"ד (9.10.1973), באזור הכפר נפח, נפגע יהודה ונהרג. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בהר־הזיתים בירושלים. השאיר אחריו הורים, חמש אחיות ואח. לאחר נופלו הועלה לדרגת סמל.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה כתב מפקד הגדוד שלו: "הקרבות בימים הראשונים היו קרבות קשים נגד אויב עדיף, שיצא להשמידנו וכזה היה הקרב עם כוח המחבלים. בנכם, שנפל בקרב זה, לחם יחד עם חבריו כפי שנלחם מי שיודע למען מה הוא נלחם, באומץ, בגבורה, במסירות ובהקרבה. לא ננסה כי לא נוכל לנחמכם על אובדן בנכם, למרות שגם לנו, חבריו בגדוד "הבוקעים הראשון", יש הרגשה של אובדן בן לוחם, הרגשה המלווה בהרגשת כבוד לנו, שזכינו שבנכם נלחם בשורותינו".

הוריו תרמו לזכרו ספר־תורה לבית־כנסת בשכונת־התקוה; אחיו קרא את שם בנו שנולד לו – יהודה.

חן (חנונה), יוסף

יוסף (יוסי), בן רחל ומרדכי, נולד ביום י"ז בניסן תשי"ב (12.4.1952) במרקש שבמרוקו, ועלה ארצה עם משפחתו בשנת 1963. הוא התחיל את לימודיו בעיר מולדתו ואחרי־כן למד בבית־הספר היסודי "תל־חי" ובבית־הספר התיכון על־שם דנציגר בקרית־שמונה והמשיך ללמוד במכללת "תל־חי", בקורס לטכנאי מכונות. יוסף היה תלמיד חרוץ ושקדן ואהוב על מוריו ועל חבריו. הוא נמנה עם חברי תנועת בית"ר וברבות הימים שימש מפקד מעוז בית"ר בקרית־שמונה. הוא שיקע עצמו בפעילות ציבורית. כל מעייניו היו מכוונים לעזור לזקוקים לסיוע ולשכנע את היכולים להושיט עזרה, להירתם למעשה הציבורי. בעבודה רבה ומאומצת משך נערים רבים מבני נוער השוליים לפעילות חברתית. הוא ארגן טיולים ומחנות, והקדיש זמן רב לסיוע למעוטי יכולת. הוא פעל להקמת רשימת "אזרחים למען קרית־שמונה", כדי לנסות ולשנות את פני העיר בכל התחומים. יוסף היה פעלתן ונמרץ. עניו היה ובהליכותיו הייתה פשטות. היה לו חוש הומור, בדיחותיו היו משעשעות ואהב לעשות מעשי קונדס. הוא היה אדיב, מנומס וקידם פני כל אדם בברכה ובסבר פנים יפות. טוב לב היה, נדיב וידו רחבה.

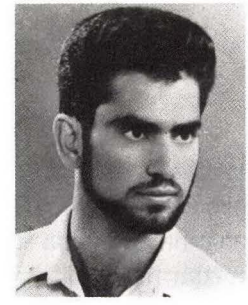
יוסף גויס לצה"ל בתחילת מאי 1971 והוצב לחיל החימוש. לאחר הטירונות השתלם בקורס למכונאי נגמ"ש. את רוב ימי שירותו עשה בסיני, ולקראת שחרורו מן השירות הצבאי הסדיר הוצב בצפון הארץ, כדי שיוכל לבקר בביתו לעתים תכופות. חברו סיפר עליו: "יוסי היה זריז בביצוע המשימות שהוטלו עליו, היה דבק במטרה, וביקש להוכיח לכל, כי ניתן להיחלץ מכל מצב קשה, אם אך האדם בוטח בעצמו". כאשר פרצה מלחמת יום־הכיפורים ביקש יוסף להצטרף ללוחמים בחזית ברמת

הגולן, התנדב לשרת במפקדת היחידה, ועסק לרוב בחילוץ נפגעים. ביום ט״ו בתשרי תשל״ד (11.10.1973) באחת מפעולות החילוץ, בחאן ארנבה, נפגע כלי הרכב שנסע בו פגיעה ישירה והוא נהרג במקום. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בהר־הרצל. השאיר אחריו אב, אם, חמישה אחים ושתי אחיות. לאחר נופלו הועלה לדרגת סמל־ראשון.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה כתב מפקדו: ״יוסף היה חייל מסור לתפקידו, ניחן באהבת הבריות והיה אהוב על כל חבריו״; ומפקד אחר כתב: ״הוא היה חייל נמרץ, שהתחבב מאוד על חבריו ועל מפקדיו כאחד. חייכן היה ופעלתן, ויותר מכל, חברותי מאוד ומוכן לסייע בידי כל אחד גם כשלא נדרש״.

הוריו הוציאו לאור חוברת לזכרו, ״די לנו״ שמה, ובה דברים על דמותו, דברי זיכרונות, דברי שיר, מכתבים ותצלומים; כן תרמו לזכרו ספר־תורה לבית־כנסת בירושלים; בבית־הספר התיכון על־שם דנציגר נקבעה פינת זיכרון, לזכר בוגריו שנפלו במלחמה, ויוסף בתוכם.

חן (אוחנונה), יעקב

יעקב, בן מרים ויוסף, נולד ביום ט׳ באלול תש״י (3.9.1949) בפוֹרְנְיוֹטִי שבמרוקו, ועלה ארצה עם משפחתו בשנת 1952. הוא למד בבית־הספר היסודי ״מעגלים״ במושב שרשרת ובישיבה התיכונית ״מרום ציון״ בירושלים. יעקב היה תלמיד חרוץ ושקדן, מצטיין בלימודיו ומקפיד על הכנת שיעוריו. בבית־הספר היסודי דילג על כיתה אחת. את לימודיו באוניברסיטה נאלץ להפסיק בגלל סיבות שונות. הוא החל לעבוד בבנק ״דיסקונט״ בקרית־אתא ועד מהרה התחבב על כל חבריו שם. מנהל הסניף כתב עליו: ״במהירות וביסודיות למד את כל העבודות שהוטלו עליו. הוא היה משכמו ומעלה, פקיד מעולה, שהועדנו לו תפקידים בכירים. הוא נשלח מטעם הבנק לקורס לדיפלומה לבנקאות ועמד בבחינה הראשונה בהצלחה מרובה. הוא היה מקובל על כל העובדים, ידיד לכולם, איש שאפשר לפנות אליו בכל עניין, ולקבל מפיו עצה טובה״. יעקב היה טוב־לב, אדיב ומנומס, עדין־נפש ונעים הליכות. איש נעים־שיחה היה ורוחו טובה עליו תמיד. היה לו חוש הומור והוא אהב להתלוצץ ולהתבדח. מטבעו היה גלוי־לב, ישר־דרך ובעל מצפון. הכל הכירוהו כאדם עניו, צנוע ושתקן, שנמנע מלספר על עצמו. הוא סלד מן ההתנשאות, אהב את הפשטות והיה שמח בחלקו.

יעקב גויס לצה״ל בתחילת פברואר 1967 והתנדב לשרת בחיל השריון. הוא השתלם בקורס למקצועות טנק ״פאטון״, בקורס למפקדי טנקי ״פאטון״ ובקורס למפקדי טנקי ״סנטוריון״. על חלקו במלחמה בשנת 1967 הוענק לו ״אות מלחמת ששת הימים״. בתעודת השחרור מן השירות הצבאי הסדיר כתבו מפקדיו: ״יעקב הוא מפקד טוב, אחראי, דואג לפקודיו ומסור לתפקידו״.

לאחר השחרור התקבל יעקב לפקולטה למשפטים של האוניברסיטה העברית

בירושלים. בשנת 1971 נשא לאישה את חברתו דינה. הוא היה בן נאמן להוריו ורחש להם כבוד רב, בעל מסור לאשתו ואב אוהב את בתו. כשפרצה מלחמת יום־הכיפורים חש יעקב ליחידתו ונשלח לחזית בסיני. שעות רבות נסעו אנשי היחידה על זחלי הטנקים עד שהגיעו עם שחר יום ראשון אל גדות התעלה, ומיד נכנסו לקרב. ביום י״ב בתשרי תשל״ד (8.10.1973) בשעות אחר־הצהרים תקפה יחידתו את מערכי האויב מול גשר פירדאן. במהלך הקרב פגע טיל בטנק שלו והוא נהרג במקום. תחילה נחשב כנעדר, אך לימים זוהתה גופתו והוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בהר־הרצל בירושלים. השאיר אחריו אישה ובת, אב, אם, שישה אחים ושלוש אחיות. לאחר נופלו הועלה לדרגת רב־סמל.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה כתב מפקדו: ״יעקב ז״ל היה לוחם אמיץ לב ומפקד למופת, אשר הנהיג את אנשיו בקרב בקור־רוח ובגבורה, והשרה ביטחון על חייליו. נפילתו היא אבדה כבדה ליחידתנו״.

משפחתו תרמה לזכרו ספר־תורה לבית־כנסת בירושלים; חטיבתו הוציאה לאור חוברת לזכר חלליה בשם ״ההולכים ראשונה״, ובה כלולים דברים על דמותו; בביטאון ״הד הבנק״ בהוצאת ״בנק דיסקונט״, הספידו הממונה עליו וכתב דברים לזכרו.

חן, מרדכי

מרדכי (מוטי), בן לינדה ורפאל, נולד ביום כ״ד בניסן תשט״ו (16.4.1954) בתל־אביב. הוא למד בבית־הספר היסודי ״חשמונאים״ ברמת־גן, מקום שם התגוררה משפחתו, ואחרי־כן למד בבית־הספר התיכון־מקצועי ״אורט יד־שפירא״ ביפו, במגמה לחשמלאות. מוטי היה בן הזקונים במשפחתו ועל כן זכה ליחס מיוחד וגדל באווירה שכולה חום ואהבה. בני המשפחה והמכרים אהבו אותו והקדישו לו מזמנם, שכן היה נער עליז ומלא שמחת חיים. משהתבגר נהיה מוטי נער אוהב חברה ונעשה הרוח החיה בכל מקום. הוא רכש ידידים רבים מקרב חבריו לספסל הלימודים ולתנועת ״הנוער העובד והלומד״, והיה ראש וראשון בארגון פעילות חברתית, שכללה טיולים, מסיבות, משחקי חברה, ערבי הווי ובילויים משותפים. הוא גיבש לעצמו השקפת עולם ודעות שעליהן הגן בנאמנות. אפילו היה הדבר כרוך בהתנגשות עם מבוגרים או ב״מרידה״ במוסכמות החברה. מוטי היה בעל יכולת רבה בעבודת כפיים והצטיין במיומנות בכל עבודה שדרשה התמצאות במערכות מסובכות ומורכבות. הוא היה המתקן והמשפץ של מכשירים ומנועים ולא היה חדל מעבודתו עד שהיה מחזיר כל מכשיר פגום לכשירות. מטבעו היה בעל נפש רגישה ועדינה, וידע להעניק מחום לבו לבני אדם ולבעלי חיים שאהב. לא אחת היה מביא לביתו בעל חיים פצוע שנזקק לטיפול. ואכן אחרי טיפול חם ואוהב היה שולח אותו לחפשי בריא לחלוטין. מוטי הקדיש הרבה מזמנו הפנוי לקריאת ספרי מופת ולהאזנה למוסיקה. הוא היה ספורטאי מצטיין,

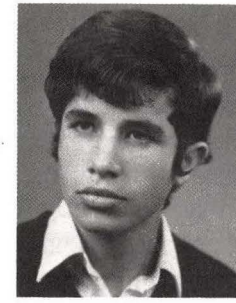
בעיקר בענף הכדורגל, ונמנה עם סגל קבוצת הכדורגל של "הכח" רמת־גן. הוא לא זנח את עיסוקיו בספורט גם לאחר שגויס לצה"ל ובכל תקופה של חופשה נהג לשוב למגרש הכדורגל ולשחק לצד חבריו.

מוטי גויס לצה"ל בתחילת מאי 1972 והוצב לחיל התותחנים. לאחר סיום הטירונות הוכשר לשמש איש צוות של תותח מתנייע והוצב בגדוד תותחים בסיני. במלחמת יום־הכיפורים השתתף עם יחידתו בקרבות הבלימה וההבקעה נגד המצרים בסיני. בקרבות אלה גילה מוטי את כישוריו בהפעלת כלי הנשק ואת רוח הצוות ואהבת האדם הטבועים בו. ביום ל' בתשרי תשל"ד (26.10.1973), נפל מוטי בעת מילוי תפקידו באזור רפידים. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בקרית־שאול. השאיר אחריו הורים, שני אחים ואחות. לאחר מותו הועלה לדרגת סמל.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה כתב מפקד היחידה: "מרדכי ז"ל נפגע בתאונה שקפחה את חייו של חייל טוב ומסור, אשר מעולם לא רב עם חבריו, היה אהוד על כל חיילי היחידה ומפקדיה והצטיין במלאכתו, הן כתותחן והן כמפ"ט חימוש. נפילתו של מרדכי הייתה אבדה כבדה ליחידה, אך זהו המחיר של מלחמה שנכפתה על מדינת ישראל בהפתעתה, מלחמה בה הותקפנו אך זכינו בניצחון גדול. מרדכי ז"ל שימש תמיד דוגמא אישית והיה בין החיילים המעולים ביחידה, מבחינה מקצועית ומשמעותית. כאחד שלא ויתר לעולם, שלא הרע מעולם לאיש, כחייל טוב ומסור, ייזכר מוטי לעד בין חיילי היחידה".

חורשה ביער בקוע הוקדשה לזכרו של מוטי, ומשמשת מקום מפגש למשפחה ולחברים.

חן (בן־חמו), רפאל

רפאל, בן אסתר וחנניה, נולד ביום כ"ו בטבת תשי"ד (18.1.1954) בחיפה. הוא למד בבית־הספר הממלכתי־דתי "סיני" בקרית־ים, מקום שם מתגוררת משפחתו. אחרי־כן סיים את לימודיו בבית־הספר התיכון־מקיף "רודמן", במגמה הביולוגית ועמד בהצלחה בבחינות הבגרות. רפאל, שהיה ידוע בכינויו – רפי, היה תלמיד חרוץ ושקדן ועשה חיל בלימודיו. הוא הגיע להישגים מעולים בבית־הספר, אך לא זכה לראות את פרי עמלו, באשר תעודת הבגרות שלו הגיעה לביתו לאחר נפילתו. הוא היה צעיר חביב ונעים הליכות, שנטה לביישנות. היה ידוע בצניעותו ובטוב לבו. הוא היה פעיל בחיי החברה בבית־הספר ואף נשלח לקורס מפקדי כיתות במסגרת הגדנ"ע. רפי ידע והבין את קשייה של משפחתו, שהייתה מרובת נפשות, והקדיש את רוב זמנו הפנוי לעבודה כדי לסייע בפרנסת המשפחה. הוא עבד בעת החופשות מהלימודים ואחרי כן, לאחר שהוכשר להיות חובש בשירותו הצבאי, ניצל את חופשותיו כדי לעבוד בבית־חולים ונתן את שכרו לבני המשפחה. הוא היה התומך העיקרי במשפחה ומקור אשרה. בזכותו יכלו אחיו הצעירים להמשיך בדרכו וללכת לבית־הספר.

רפי גויס לצה"ל במחצית אוגוסט 1972 והוצב לחיל השריון. לאחר הטירונות

נשלח לקורס חובשים קרביים וסיים אותו בהצלחה. בקורס זה ואחרי כן בתפקידו כחובש, יכול היה לנצל את הידע שרכש בלימודיו במגמה הביולוגית בבית־הספר התיכון. הוא נשלח לשרת כחובש קרבי בגדוד טנקים של חטיבת "ברק". החטיבה שלו הייתה מופקדת על אבטחת גבולה הצפוני של מדינת ישראל ועמה השתתף בפעילות מבצעית רבה. הוא היה חייל נאמן וממושמע, מילא בדייקנות ובשלמות את כל המשימות שהוטלו עליו כחובש והעניק לחבריו טיפול רפואי מסור ונאמן. ערב מלחמת יום־הכיפורים אושרה לו חופשה מיוחדת ואף נמצא בשבילו מקום עבודה למשך חודש ימים, כדי שיוכל להרוויח ולתת לפרנסת המשפחה. אולם הוא לא זכה לצאת לחופשה זו. במלחמת יום־הכיפורים עמדה חטיבת "ברק" בקו האש הראשון ברמת־הגולן והשתתפה בקרבות הבלימה נגד הסורים. החטיבה הצליחה לעצור את התקדמותו של האויב תוך כדי ניהול קרבות קשים ומרים, שבהם ספגה אבדות כבדות. בקרב שהתחולל ביום הכיפורים, י' בתשרי תשל"ד (6.10.1973) באזור חושנייה, נפגע רפי ונהרג. הוא לחם אז במסגרת כוח שהצליח לבלום את יחידות השריון של הסורים, שניסו להבקיע את מערך כוחותינו. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בחיפה. השאיר אחריו הורים ושישה אחים. לאחר נופלו הועלה לדרגת סמל.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה כתב מפקד היחידה: "בנכם סמל רפאל ז"ל שירת ביחידת שריון. הוא היה אהוב על חבריו ועל מפקדיו, ביצע את תפקידו במסירות, בנאמנות וביעילות הראויים לציון".

הוריו תרמו לזכרו ספר־תורה לבית־הכנסת "תפארת ישראל" בקרית־ים.

חנני, בנימין

בנימין (בני), בן אסתר וישראל, נולד ביום כ"ג באדר תשי"ב (23.3.1952) בירושלים. הוא למד בבית־הספר היסודי "תחכמוני" והמשיך את לימודיו היסודיים בבית־הספר "יפה נוף" בעיר הולדתו. את לימודיו התיכוניים החל בישיבת כפר מימון, וסיים בישיבת "אור עציון" שבתחומי המועצה האזורית שפיר. בני גדל בבית מסורתי והתחנך במוסדות חינוך שייחסו חשיבות יתירה לערכי האמונה היהודית. הוא היה נער רגיש וקשוב. עולמה של ירושלים, עיר הקודש, קסם לו עוד מילדות והוא הרבה לטייל בחוצותיה ואף מחוצה לה. לאחר תום הלימודים בבית־הספר היסודי הצטרף לתנועת הנער של "בני עקיבא", ועד מהרה היה אחד הבולטים בקרב הפעילים. הוא עצמו החליט להמשיך את לימודיו התיכוניים בישיבה מחוץ לבית, ובחר בישיבת כפר מימון, שכן מצא בה שילוב מופלא של נוף הנגב, חיי כפר, תורה והשכלה. תקופת הלימודים הרחק מבית ההורים הפכה את הילד הרגיש לנער עצמאי ומבוגר. אותו זמן לא נטה ביותר ללימודים, אך לא החמיץ טיול בנופי הנגב המרהיבים, ורשם את חוויותיו והרגשותיו בחרוזים. אחד משיריו הרבים, "לילה בנגב", מתאר את אווירת המדבר המסתורי עם ליל: "רוגע הנגב עוטה שחורים, / גועים עגלים, פת ערבית עת לתת, / זועק גם התן,

בוכה תמרורים, / יצא שומר מביתו כי הגיעה העת". מכתביו ושיריו של בני באותה תקופה משקפים נאמנה את הלכי רוחו: התלבטויות בעניין כללי התנהגות ואמות־מידה מוסריות בישיבה, הרהורים על מצבו של האדם והיהודי, געגועים לנערה אהובה, חלומותיו של נער מתבגר. בני חרז שירים גם בהשפעת משניותיהם של אביי ורבא, וכאוהב ירושלים מסור הוא קושר לה כתרי תשבחות: "יפה היא ירושלים, אך ככל דבר יפה מחירה יקר ואינה נקנית בקלות. על זאת אומרת האגדה: עשרה חלקים של יסורים בעולם – תשעה בירושלים ואחד בכל העולם". בני ידע להעריך מה נתנה לו הישיבה: "הישיבה עשתה אותי לאדם, שכן אחרת הייתי כמו חברי בעיר, יושבי קרנות ומפצחי גרעינים..."

בני גויס לצה"ל בשלהי יולי 1970, והצטרף לגרעין נח"ל "יחדיו". לאחר הטירונות הלך עם חבריו לגרעין להיאחזות אל־על ברמת הגולן, שם כיהן בתפקיד מרכז הגרעין. הוא עבד בדיר, נשא בעול חיי היום־יום בנקודת ספר, ולאחר שנה השלים קורס צניחה והורשה לענוד כנפי צנחן. בני השתלם בקורס מ"כים, סיים אותו בציון גבוה (95) ונשלח לקורס קצינים. גם קורס זה סיים בהצטיינות, והוענקה לו דרגת סגן־משנה. ביולי 1973 החליט להאריך את שירותו הצבאי בשנה. בני היה חיל מסור. היה ידוע כמפקד קשוח וקפדן, שתבע ביצוע מדויק של המטלות. אך יחד עם זאת, ידע את הדרך אל לב פקודיו וחבריו לנשק והם אהבו אותו והוקירוהו. בני עבר את טבילת האש הראשונה שלו עוד לפני מלחמת יום־הכיפורים, שכן נמנה עם הכוח שפשט על בסיסי המחבלים בחופי לבנון. כשפרצה מלחמת יום־הכיפורים עשה בני במשק הדתי רמת־מגשימים, ברמת הגולן. הוא נשלח בראש חוליה לצומת רפיד, כדי לסייע בבלימת ההתקפה הסורית. ביום י"א בתשרי תשל"ד (7.10.1973), נהרג בנימין בנצחו על המערכה האכזרית והובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין הצבאי בהר־הרצל. הוא השאיר אחריו אב, אח ואחות. לאחר נופלו הועלה לדרגת סגן והוענק לו "עיטור העוז" על פועלו במלחמה, וזה נוסח תעודת העיטור: "ביום 7 באוקטובר 1973 נותר מוצב "תל־סאקי", ברמת־הגולן, מכותר על־ידי כוחות סוריים גדולים. בשלב זה כבר היו נפגעים רבים ללוחמים במוצב, ומפקדם ביקש עזרה בדחיפות. סגן בנימין חנני ז"ל שמע במכשיר־הקשר את הבקשות לעזרה; הוא הציע ל־מג"ד לשלוח את מחלקתו לחבירה עם המוצב המותקף, למרות שידע ברורות שהכוחות הסוריים, החוסמים את הדרך הם גדולים במיוחד. הכוח בפיקודו של סגן בנימין חנני ז"ל, יצא למשימתו. הוא נתקל בכוח סורי, ובקרב עז הושמדה כמעט כל מחלקתו, וגם הוא ביניהם. במעשהו זה גילה אחוות־לוחמים, אומץ־לב ודבקות במטרה".

במכתב תנחומים לאב השכול כתב מפקד הגדוד: "הכרנו את בני גם טרם קרב, כאדם, כמפקד, כחבר. משלנו היה ויקר לכולנו".

בחוברת תשרי תשל"ה של "מבע", ביטאון עובדי הסוכנות היהודית, כלולים דברים לזכרו של בנימין; חבריו וידידיו של בני לקטו את שיריו ואת רשימותיו וקבצו אותם בחוברת רבת היקף, שנקרא שמה "העוף הפורח שנשרף".

חן־ציון, יהודה־אריה

יהודה־אריה, בן מלטיה ואליהו, נולד ביום כ״ב בניסן תשי״א (27.4.1951) ברמת־גן. הוא נקרא על שם דודו ז״ל, אחי אביו שהיה מפקד מחלקת חי״ש שהוטסה מתל־אביב לעזרת מגיני גוש־עציון הנצור ונפל בקרב ביום ד׳ באייר תש״ח, ערב קום המדינה. כשהיה אריה בן שנה עברה משפחתו להתגורר במושב חמד. הוא למד תחילה בבית־הספר הממלכתי־דתי במושב ואחרי־כן בבית־הספר היסודי ״מוריה״ בתל־אביב. לבסוף למד בישיבה התיכונית ״נחל־יצחק״ בנחלים, במגמה הריאלית ועמד בהצלחה בבחינות הבגרות. אריה גדל וחונך ברוח המסורת היהודית ורעיונות התנועה הציונית. השילוב של ערכי יהדות עם ציונות, ייחד את הבית שגדלו בו. סבו וסבתו מצד אביו ומצד אמו, שהגיעו ארצה עם עולי העלייה השנייה והשלישית, הקימו בית שחברו בו יחד ערכי הדת היהודית והאמונה באלהי ישראל, עם האמונה בתחיית העם בארצו ובתקומת המדינה היהודית. בני המשפחה היו שותפים למפעל העלייה לארץ ישראל ולמאבק על תקומת המדינה. אריה גדל באווירה זו, ספג ערכים אלה ועל־פיהם פעל ולאורם חי. ימי ילדותו עברו עליו במושב חמד, בחצר גדולה בין חלקות שדה מוריקות. הוא היה הבן הבכור להוריו ויחד עמם התנסה בקשיים ובמכשולים שנערמו בדרכו של מושב צעיר, אשר ניסה להתבסס ולשגשג, בשנותיה הראשונות והקשות של מדינת ישראל. אריה, שנקרא בפי כל – אריק, התגלה כנער עירני ומפותח. הוא היה תלמיד מצטיין, מהיר תפיסה ובעל מחשבה שיטתית ובהירה. בזכות תכונות אלו עלה בידו לסיים בהצלחה את לימודיו בבית־הספר ובישיבה התיכונית. כן היה בעל נפש רגישה ועדינה וניחן בתכונות של אמן. כשהיה בן עשר השתתף לראשונה בחוג לציור ומאותו רגע נמשך לתחום אמנות זה והצליח להביע את רגשותיו בציורים. הוא היה חבר בתנועת הנוער ״בני עקיבא״ וכשלמד בישיבה בנחלים היה מדריך בסניף התנועה בלוד ובמושב חמד. הוא אהב את ארצו והרבה לצאת לטיולים ולסיורים. בכל עת שנזדמנה לו היה יוצא לתור נופים חדשים ומחפש פינות נוי והדר.

אריה גויס לצה״ל במחצית מאי 1969 והוצב לשרת בחיל השריון. לאחר סיום הטירונות השלים קורס תותחנות טנקים כחניך מצטיין, ונשלח לשרת בגדוד טנקים, בגזרה הדרומית של תעלת סואץ. במרס 1970, בעת מלחמת ההתשה, נפגע תוך כדי סיור לאורך התעלה. על נסיבות פציעתו סיפר כתב העלון ״טורי האוגדה״, שיצא לאור ביוני 1971: ״...מולי יושב בחור ושותק, אך מורגש שיש לו מה לספר. החבר׳ה פונים אליו: חן־ציון ספר, ספר איך נפצעת. וחן־ציון מספר: פעם ערכנו סיור סוללה ועלינו על מארב של המצרים. המשכנו לנסוע ופתאום ספג הטנק פגז בצד שמאל של הצריח. לא ידעתי מה קורה אתי אך אחרי רגע מצאתי את עצמי בצורה מוזרה, כשראשי כפוף ומסביבי עשן רב. ירדתי מן הטנק ואחרי ירד גם החובש והתחיל לטפל בי... איפה נפצעתי? בידיים, בפנים, ברגליים. ומסביב ברד של כדורים. דבר כזה עוד לא ראיתי. פינו אותי למעוז ושם קבלתי טיפול רפואי. שמעתי איך מזמינים הליקופטר לפינוי הנפגעים ואמרתי: יופי, אטוס פעם ראשונה בחיי בהליקופטר.

אחרי שלושה שבועות חזרתי ליחידה". אכן אריה חזר ליחידה עוד בטרם הגלידו פצעיו, והוא מדדה על רגלו ונעול סנדלים. הוא סיים בהצטיינות קורס מש"קי קשר ושב אל היחידה בגזרת התעלה, כדי להמשיך בשירות הצבאי.

בתחילת מאי 1972 שוחרר אריה מהשירות הסדיר והוצב ליחידת מילואים של חיל השריון. לאחר השחרור החל לעבוד בחברת הביטוח "מגדל" כסוקר בטיחות. הוא למד בחוג לכלכלה, בפקולטה למדעי הרוח של אוניברסיטת "בר־אילן", וסיים בהצלחה את שנת הלימודים הראשונה. באותו זמן גם החזיק במשרה מלאה בחברת הביטוח ומילא את חובותיו החברתיות והמשפחתיות בשלוות נפש וברוח טובה, כפי שהעיד עליו אחד ממחנכיו: "ברוך כשרונות, ישר דרך ומצניע לכת". בשעת תפילת הנעילה, ביום הכיפורים תשל"ד, נקרא ליחידתו שנשלחה ללחום בקרבות הבלימה נגד המצרים בסיני. בקרב הקשה שהתחולל מול "החווה הסינית" ביום כ"א בתשרי תשל"ד (17.10.1973), נפגע הטנק שלו מטיל שנורה על־ידי האויב והוא נהרג תוך כדי שהוא מטעין את התותח לירי. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בהר־הרצל בירושלים. השאיר אחריו הורים, ארבעה אחים ואחות. לאחר נופלו הועלה לדרגת סמל־ראשון.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה כתב מפקד היחידה: "בנכם סמ"ר יהודה אריה חן־ציון שירת ביחידת שריון ויצא לקרב כטען בטנק. בנכם גילה אומץ לב, תושייה וקור רוח בלחימה נגד טנקי האויב ומערכי חי"ר באזור מעוז "טלביזיה". דמותו של סמ"ר יהודה תחרט לעד בזכרוננו, חבריו לנשק".

הוריו תרמו לזכרו ספר־תורה לבית־כנסת; חבריו לספסל הלימודים בישיבה הנציחו את זכרו ואת זכר חבריו תלמידי ישיבת "נחל יצחק", שנפלו במלחמת יום־הכיפורים, בספר־תורה שנתרם לבית־הכנסת בישיבה; גם מושב חמד הנציח את זכר יהודה־אריה בקריאת בית־העם על־שמו.

חנקין, אהוד

אהוד, בן סימה ובצלאל, נולד ביום ג' באלול תש"ב (16.8.1942) בכפר קדימה. בהיותו בן עשר העתיקה משפחתו מגוריה לנתניה — שם למד אהוד בבית־הספר היסודי ע"ש ביאליק ובבית־הספר התיכון ע"ש טשרניחובסקי.

שמנמן היה אודי בילדותו, שקט ונחבא אל הכלים ומאוד קשור אל בני משפחתו. עם התבגרו והיותו לנער, החל לפתח קשרי ידידות — קשרים אשר נבנו על פי האמת הצרופה ומעומק הלב האופיניים לו כל כך. ואכן, מכאן ואילך ליווהו לכל אורך דרכו חבריו אשר יחסיו עמהם היו מושתתים על קשר רגשי ונאמנות ללא גבול.

רקמת היחסים בין אהוד לאחיו — וביניהם להוריהם — היתה נדירה ומיוחדת במינה; הארבעה חיו זה את חוויותיו של זה, הרבו לשוחח ולהועץ יחדיו וחייהם התנהלו תוך שותפות נפלאה, אף לאחר נישואי הבנים. בנסיבות אלו טבעי היה הדבר

שבהגיעו לגיל הגיוס — באוגוסט 1960 — הלך אהוד בעקבות אחיו הבכור והתנדב לחיל האוויר.

עוד בהיותו חניך בביה"ס לטיסה, התגלה כושרו הטבעי של אהוד כטייס. ואכן הוצב — לאחר קורס האימון המבצעי — לטייסת הקו הראשון של חיל האוויר, טייסת הסופר מיסטר, לא עבר זמן רב ואהוד קנה לעצמו מקום בשורה הראשונה כטייס קרב; בהיותו באוויר התגלה כבעל מזג סוער, מהיר החלטה, דבק במטרה ויודע לנצל כל טעות או חולשת יריבו.

באותה עת התגבשה סביבו בטייסת קבוצה של ידידים, עמהם קשר קשרי רעות עמוקים; שכן ידע אהוד להיות ידיד אמת ותמיד מסור היה ומוכן לעזור ללא גבול.

בתקופת שירותו בבי"ס לטיסה התגלו באהוד תכונות המדריך הטוב והמסור, הדואג לחניכיו ומשקיע בם את מיטב מרצו. כאחד הטייסים הטובים בביה"ס נבחר אהוד להמנות עם הצוות האווירובטי אשר הגיע לאחר אימונים מפרכים — אך מלאי חוויות — לביצועים מרהיבים אשר הוצגו במסדרי הכנפיים. תקופת שירותו בביה"ס לטיסה מבליטה את כושר מנהיגותו, וזו לראשונה מוטלים עליו תפקידי נהול ופקוד — מכאן ואילך מתחילה להתגבש דמות המפקד שבאהוד: מסירות, אחריות, יוזמה, מחשבה בהירה, נתוח נכון ומעל הכל — אוזן קשבת ודאגה לפקודיו. תכונות אלה, בצד מקצוענותו הטיסתית, הפכוהו לבר סמכא — "מודל" ודמות הנהנית מאמון מצד פקודיו ומפקדיו כאחד.

מביה"ס לטיסה עובר אהוד למטוס המיראז'. כאן מכיר הוא את טובה, המשרתת עמו באותו בסיס, ובשנת 1967 נושא אותה לאשה. עם הולדת שני בניו, ארנון ועודד, השתדל לבלות מירב זמנו הפנוי במחיצתם. הוא היה נהנה מכל שלב בהתפתחותם ובאהבתו הרבה להם ניסה למלא כל מבוקשם.

עם מטוס המיראז' מגיע אהוד אל מלחמת ששת הימים בה מפיל הוא שני מטוסי אויב בקרבות אוויר. בתקופה זו נוחתים לפתע שני מטוסי מיג 17 סוריים בצפון הארץ. חיל האוויר בוחר 2 מטייסיו להטסת מטוסי האויב לאימון כל שאר טייסי ומטוסי החיל בקרבות אוויר — אחד משני הטייסים המטיסים את מטוסי המיג הוא אהוד. לאחר המלחמה שוב נבחר הוא אל הקו הראשון ביציאתו לארה"ב עם קבוצת הטייסים הראשונה לקליטת מטוסי הפנטום. את הקורס מסיים הוא בהצטיינות כשרמת טיסתו מעוררת אף את התפעלותם של מדריכיו האמריקאים. אהוד חזר ארצה, כסגן מפקד הטייסת, בעיצומה של מלחמת ההתשה בה נשאו מטוסי הפנטום בנטל העיקרי. כאחד מבחירי הטייסים השתתף בגיחות רבות לעומק מצרים והיה הטייס הראשון אשר הפיל מטוס אויב — מיג 21 — עם מטוס הפנטום.

מכאן עובר אהוד לשרת בביה"ס לטיסה כמפקד טייסת וכאן זוכה הוא ביוקרה הרבה שבהובלת הצוות האווירובטי. ושוב נבחר — מבין כל חבריו המפקדים בביה"ס — לתפקיד הבכיר לגילו ולדרגתו: אהוד נתמנה למדריך הראשי של ביה"ס לטיסה.

בשלהי שנת 1973 עובר אהוד עם משפחתו לבסיס במרכז הארץ לקראת קבלת פקוד על טייסת פנטום. אך כאן פורצת המלחמה הקשה והאכזרית — מלחמת יום הכיפורים. בבוקר היום השני למלחמה מוטלת על אהוד המשימה לתקיפת סוללות טילים בסוריה — מבצע אשר נועד לאפשר חופש פעולה למטוסינו כנגד השריון

הסורי אשר פרץ ושטף את רמת הגולן. בכניסתו לתקיפה נתגלתה לאהוד המטרה קרובה מהמתוכנן, עובדה אשר טמנה בחובה סיכון רב ביעף ההפצצה. אהוד, קר הרוח והדבק במטרה, לא היסס! הוא נכנס לתקיפה ובה מצא את מותו. על מבצע זה הוענק לו עיטור העוז.

אהוד הובא למנוחת עולמים בבית־העלמין בנתניה. השאיר אחריו אשה ושני בנים, הורים ואח.

חסון (חסן), אלי־אלוה

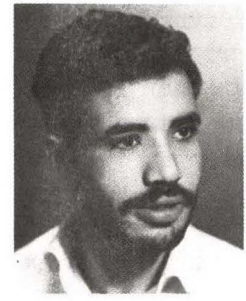
אלי, בן גמילה ז"ל ומאיר (חלפלה), נולד ביום ה' בניסן תש"ו (6.4.1946) בטריפולי שבלוב. את לימודיו היסודיים סיים בבית־ספר יסודי בטריפולי. בהיותו בן ארבע שנים בערך נפטרה אמו של אלי, ולאחר מכן נישא אביו שנית, כדי שתהיה לבנו אם שתטפל בו, תסייע לו ותשמור על בריאותו. חייו של אלי בלוב לא היו קלים: מצבה הכלכלי של משפחתו לא היה טוב, ומות אמו השפיע עליו קשה. לאחר שסיים את לימודיו היסודיים החליט להפסיק ללמוד לימודים עיוניים ותחת זאת לרכוש מקצוע – כדי להרוויח את לחמו ולעזור לבני משפחתו עד כמה שידו מגעת. הוא התחיל לעבוד בחנות קטנה של חלפים לרכב, ואחרי־כן לעבוד באחד המוסכים הגדולים בעיר הולדתו – טריפולי. כשהיה בן שבע־עשרה שנה החליט אלי לעלות ארצה, עזב את לוב והגיע לישראל בשנת תשכ"ד (1964), לאחר מסע ארוך דרך איטליה. משהגיע ארצה החליט אלי ללמוד מקצוע באופן מסודר, כדי לעסוק במלאכתו לאחר הכשרה נאותה ולזכות במלוא אפשרויות הקידום ולפרנס את עצמו ואת משפחתו בכבוד ובביטחון. הוא הלך ללמוד בבית־ספר לחרטות ביפו, ולאחר תום הלימודים עמד להתחיל לעבוד במקצועו כחרט. אולם תשעה חדשים אחרי שהגיע ארצה, גויס לשירות בצבא.

אלי גויס לצה"ל במחצית פברואר 1965 והוצב לחיל הרגלים. לאחר סיום הטירונות הוצב ביחידת חי"ר כרובאי. במלחמת ששת הימים לחם אלי ברמת הגולן ונפצע בצוארו.

לאחר ששוחרר משירות סדיר היה נקרא לתקופות של שירות מילואים פעיל, שבמהלכן הועבר ליחידה אחרת והוצב בחיל השריון בתפקידו הקודם – רובאי חרמ"ש. לאחר השחרור עבר אלי קורס הכשרה נוסף, הפעם במסגרת משרד העבודה. לאחר שסיים את הקורס בהצלחה החל לעבוד במקצועו, תחילה במפעל תעשייתי קטן ואחרי־כן עבר לתעשיה האווירית. בקיץ 1971 עזב את הארץ ונסע לאיטליה, בגלל בעיות שונות שהתעוררו במהלך חייו בארץ. במשך השנתיים שעשה אלי באיטליה הצליחו עסקיו שם מאוד. הוא ביסס את מעמדו שם כסוחר במלבושים וראה ברכה בעסקיו. כשפרצה מלחמת יום־הכיפורים באוקטובר 1973, חזר אלי ביוזמתו ארצה וביקש להצטרף אל חבריו ליחידה, שפעלו באזור התעלה. בקרבות שהתחוללו ביום כ' בתשרי תשל"ד (15.10.1973) בגזרה הצפונית בסיני, נפגע אלי ונהרג בהתקלות במארב של חיילי קומנדו מצרים. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בקרית־

שאול. השאיר אחריו הורים, אחים ואחיות. לאחר נופלו הועלה לדרגת סמל והוענק לו "עיטור המופת" על פועלו בקרב. בתעודת העיטור שנתנה למשפחתו נאמר: "...סמל חסן אלי ז"ל גילה אומץ לב הראוי לשמש מופת. תיאור המעשה: ביום 15 באוקטובר 1973 שימש סמל אלי חסן ז"ל בתפקיד מקלען, ליד נהג הזחל"ם, כאשר כוחותינו נתקלו במארב של האויב באזור הגזרה הצפונית, בציר למעוז "בודפשט". תוך כדי לחימה התרומם מעל דופן הזחל"ם, כדי שהאש שהמטיר תהיה יעילה יותר. לפתע נתקע הזחל"ם, והחיילים נצטוו להסתער. סמל אלי חסן ז"ל נשאר בזחל"ם כדי לרתק את האש היעילה שירה הכוח המצרי; תוך כדי כך זרק תחמושת לחבריו שנעו קדימה תחת אש, עד שנפגע מכדור של צלף מצרי ונהרג במקום. במעשיו אלה גילה אומץ לב, תושייה ודבקות במשימה למופת".

חסן, יהודה

יהודה, בן מזל ויחיא, נולד בשנת תש"א (1941) בתימן. בשנת 1949 עלתה משפחתו ארצה והשתקעה באשקלון. יהודה, שהתייתם מאביו בהיותו ילד, גדל וחונך בבית דודתו. הוא הגיע ארצה יחד עם משפחתו, במסגרת עליית יהודי תימן. הוא החל ללמוד בבית־הספר היסודי באשקלון ואחרי־כן ביקש להמשיך וללמוד בקיבוץ. עד לגיוסו לשירות הסדיר בצה"ל למד ועבד בקיבוץ ברקאי. בכוחות עצמו הצליח לבסס את מעמדו בארצו החדשה, שכן ידע כי בכוח רצונו ובעבודה קשה ומאומצת יצליח לבנות לו בית.

יהודה גויס לצה"ל בסוף יולי 1958 והוצב לחיל הרגלים. הוא עבר את הטירונות במסגרת הנח"ל ואחרי־כן סיים בהצלחה קורס מפקדי כיתות. הוא היה ממושמע ואחראי, וביצע בשלמות ובדייקנות את כל המשימות שהוטלו עליו.

בסוף ינואר 1961 שוחרר יהודה מהשירות הסדיר והוצב ליחידת מילואים של חיל הרגלים. ביחידה זו היה נקרא לתקופות של שירות מילואים. במלחמת ששת הימים שימש כמפקד כיתה בקרב לכיבוש העיר עזה. אחרי המלחמה עבר קורס הסבה למפקדי כיתות בחיל הרגלים המשוריין והוצב לגדוד חרמ"ש בחטיבת חיל שריון. לאחר השחרור החל לעבוד כפועל בניין ושימש כטייח. עד מהרה הפך קבלן עצמאי לעבודות טיח. הוא עשה חיל בעבודתו והצליח להשיג את כל הדברים שעליהם חלם. בשנת 1964 נשא לאישה את חברתו מזל, והקים עמה את ביתו באשקלון, בו נולדו שני בניו. הוא אהב את משפחתו והקדיש את כל זמנו הפנוי לחינוך בניו. יהודה הרבה לקרוא ספרים ולעסוק בספורט, בעיקר בענף הכדורגל. הוא אהב לטייל ולסייר בארץ והחדיר אהבתו זו גם בבני משפחתו, שהיו מצטרפים אליו בטיוליו. במלחמת יום־הכיפורים השתתפה יחידתו בקרבות הבלימה וההבקעה נגד המצרים בסיני. ביום י"ט בתשרי תשל"ד (15.10.1973), היה יהודה מפקד כיתה בכוח שתקף יחידת קומנדו מצרית. זו תפסה עמדות על ציר התנועה למעוז "בודפסט", ובכך מנעה את גישת כוחות צה"ל למעוז הנצור. למרות הנחיתות המספרית, ולאחר קרב קשה ומר,

הצליחה היחידה להשמיד את הכוח המצרי ולפלס את הדרך למעוז. בקרב זה נפגע יהודה ונהרג. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בהר־הרצל בירושלים. השאיר אחריו אישה ושני בנים, אם ואח. לאחר נופלו הועלה לדרגת סמל.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה כתב מפקד היחידה: "יהודה ז"ל נפל בעת שהסתער, כמפקד כיתה, יחד עם חייליו וחבריו לפלוגה, על מארב של יחידת קומנדו מצרית, שהייתה עדיפה בכוחה. יהודה וחבריו השמידו, לאחר קרב עקוב מדם, את האויב ופרצו את הדרך למעוז הצפוני של צה"ל והביאו להצלת אנשיו. אין מילים בפי, ותקצר היריעה מלתאר את יהודה ז"ל, שהיה מסור, שקט והשרה על חבריו ומפקדיו מהשקט הנפשי שלו, אהבת החיים, האושר והרצון לעזור לזולת. עליו ועל שכמותו נאמר: 'איך נפלו גיבורים ויאבדו כלי מלחמה'".

חסקין, אפרים

אפרים, בן נחמה ויצחק, נולד ביום ה' באדר ב' תרצ"ח (8.3.1938) בכפר בילו. הוא ביקר בגן הילדים של הכפר והיה ילד יפה תואר וחביב על הכל. אחרי־כן למד בבית־החינוך לילדי עובדים ברחובות, יחד עם כל בני מחזורו מהכפר. הוא התחנך על ברכי תנועת העבודה ועם זאת נטעו בו הוריו הרבה מורשת אבות. סבו, ר' משה חסקין זצ"ל, מגדולי הרבנים בירושלים ומחברם של מחקרים חשובים בדיני יהדות, היה לנכדו מקור גאווה לא מעטה. הוא הרבה לבקר אצלו בירושלים ומילדותו הקפיד על צום ביום הכיפורים והרבה להתפאר בסבו הגדול בתורה. אחרי שסיים את לימודיו בבית־הספר העממי, למד אפרים בבית־הספר התיכון הטכני של "אורט" ברחובות, ואחרי־כן בתל־אביב. אז כבר ידע שהוא נועד להמשיך בדרכם של הוריו, שהיה קשור אליהם בכל נפשו, וכי הוא עתיד להיות חקלאי כמותם. את שנת הלימודים הי"ב עשה בקבוצת־שילר. אפרים היה חבר בתנועת הנוער העובד והלומד בכפר בילו ובתנועה המאוחדת בתל־אביב, והיה ממייסדי גרעין "רגבים", שהוכשר באפיקים והתעתד להצטרף למשק נחל־עוז. בחור מוצק ונאה היה, חובב ספורט, שהשתתף בצעדות ארבעת הימים וגם נסע עם משלחת נוער להולנד, להשתתף בצעדה בניימכן. חבריו לתנועה מספרים כיצד בא יום אחד אל קן התנועה בצפון תל־אביב, לבוש כנהוג במכנסי חאקי קצרים ובחולצה כחולה, התייצב בפני חבורת הנערים שהייתה אז כבר מגובשת והצהיר: "קוראים לי פרויקה, באתי מכפר בילו ואני רוצה להצטרף לחבורה". הגישה הישרה כבשה מיד את לב הנערים והם קיבלו אותו ברצון. לימים המשיך אתם בנח"ל, בהכשרה ובקיבוץ, והם אהבו אותו בגלל טוב־לבו, יושרו וכנותו.

אפרים גויס לצה"ל בסוף יולי 1956 והוצב לנח"ל במסגרת גרעין "רגבים". אחרי שסיים את האימון הבסיסי והשתלם בקורס צניחה, יצא להכשרה בקיבוץ אפיקים. משם עבר עם חבריו לקיבוץ נחל־עוז ובו עשה יותר משלוש שנים. במשק הצטיין אפרים בהבנה ובידע בכל ענפי המשק, לרבות השירותים. בזכות בקיאותו הרבה

בחשמל ובשרברבות כינוהו הכל "בעל ידי זהב". הוא ריכז מספר ענפים ושנה אחת שימש אקונום של הקבוצה. הוא היה אהוב מאוד על כל חבריו, מעולם לא מנע מהם עזרה, ובחיוך על פניו ידע לעמוד בכל מצב קשה ולהיחלץ ממנו בהגיון ובתבונה.

בסוף ינואר 1959 שוחרר אפרים מהשירות הסדיר בצה"ל, ואחרי לבטים רבים עזב את נחל־עוז וחזר לכפר בילו, שם הקים משק בעזרת משפחתו. בשנת 1971 עבר עם אשתו נעמי, בת כפר־ויתקין, להתנחלות במשק משותף עם הוריה. בתקופת שירותו במילואים הוצב אפרים לחיל השריון ועבר אימון הסבה לחרמ"ש וקורס מרגמות. במלחמת ששת הימים השתתף עם יחידתו בקרב על דיר אל־בלח והצטיין כרגם. מפקדו־ידידו אמר עליו אז: "חייל שאפשר לסמוך עליו, בעל מקצוע נפלא ותמיד הולך בראש". את ביתו בכפר־ויתקין בנה אפרים במו ידיו. הוא בא לכפר כבעל מקצוע מעולה, רחוק מגינונים ומליצות, וכל מי שהכירו מקרוב ראה בו אדם מסור ונאמן לידידיו. הוא היה מציע את עזרתו ברצון, בלי היסוס ובלי חשבונות קטנים, והיה מוכן לעזור במלאכת־הבית, בתיקון מכשירים ובסידור דברים, אפילו הייתה בכך טרחה בשבילו. כל אשר עשה – עשה ברוח טובה ובעליזות שקטה, שהשרתה אווירה נעימה סביבו. הייתה בו אופטימיות שורשית, שעמדה לו בלבטיו הרבים ובמעברים הרבים שעבר בחייו. הוא אהב בכל לבו את משפחתו, את אשתו וילדיו, את הוריו ואת אחיו ומשפחותיהם. איש משפחה מובהק היה, שאהב את ביתו, את משקו ואת אדמתו. כשפרצה מלחמת יום־הכיפורים נפרד מילדיו ומאשתו, שהייתה בסוף הריונה. ויצא עם יחידתו דרומה. הוא השתתף בקרבות בסיני עד הפסקת האש הראשונה ואז, ב־23.10.1973 כתב להוריו: "...הפסקת האש מצאה אותנו לא רחוק מהתעלה, בעת שעשרות אלפי כדורים ופגזים וכל מיני יריות ממלאים את השמים. יכולנו בשעה זו להבחין בכמות הכוח שעמדה לרשותם בגזרה מולנו. אני ביחד אתכם מקווה שזה יהיה הסוף וצריך להתפלל שאכן נגיע לגמר המלחמה, מכיוון שכבר עייפתי ממלחמות". ב־24.10.1973 כתב: "...זאת לא טעות, אני נמצא ללא אשרת כניסה מבוילת בארץ הנילוס. זה רק יכול להסביר שאני מתרחק פיזית מהבית... נאמין ונקווה שבוא יבוא השלום ונוכל לחיות בשקט בבית עם המשפחה". ביום ל' בתשרי תשל"ד (26.10.1973) בבוקר, אחרי שכתב גלויות לאשתו ולהוריו, יצא עם יחידתו לאזור החיץ החקלאי במבואות העיר סואץ. הלחימה התנהלה בתעלות מים, בין קני סוף וצמחייה סבוכה, וכמו תמיד התנדב אפרים להיות בחולית החוד של מחלקתו. בקרב הזה נפגע ונהרג. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בכפר ויתקין. השאיר אחריו אישה, שני בנים ושתי בנות, הורים, אח ושתי אחיות. לאחר נופלו הועלה לדרגת רב־טוראי.

במכתב למשפחה האבלה כתב עליו מפקדו: "אפרים ז"ל היקר נפל במערכה, בעת ביעור וטיהור אזור החיץ החקלאי, בגזרה המערבית של התעלה, מצפון לעיר סואץ. אפרים היקר, שהיה אהוב על כולנו – מפקדיו וחבריו – והיה ידוע במסירותו הרבה ונכונותו לעזור לזולת גם בקרבות, נתגלה כאדם אמיץ ללא חת. ובקרב זה, תוך לחימה פנים אל פנים, באו לידי ביטוי גבורתו ואומץ לבו".

משפחתו הוציאה לאור חוברת לזכרו בשם: "...קוראים לי פרוי'קה".

חפוטה, אלברט

אלברט (אברהם, בבר), בן חנה ומרדכי, נולד ביום כ״ד בכסלו תשט״ו (19.12.1954) בקזבלנקה שבמרוקו, ועלה ארצה עם משפחתו בשנת תשט״ו (1955). הוא למד בבית־הספר היסודי במושב אמונים ובבית־הספר היסודי ״אילנות״ באשדוד. אחרי־כן המשיך את לימודיו בבית־הספר המקיף באשדוד, במגמה של סרטוט, ובבית־הספר המקצועי באשדוד, במגמה של חשמלאות רכב. אלברט היה תלמיד טוב וממושמע ואהוב על מוריו ועל חבריו. חובב ספורט היה ונלהב לשחייה ולכדורגל. היו בו אורך רוח וסבלנות, לשקוד על מלאכתו ומעשיו, עד שיצאו שלמים ומתוקנים מתחת ידיו. הוא אהב את השלמות, ורחק מן ההתפארות וההתלבטות. ענוותנותו, כנותו והגינותו, היו לשם דבר בקרב ידידיו. ובזכות יושרו וגילוי־לבו חיבבוהו כל מכריו, ורחשו לו אמון רב. סלחן היה וותרן, הוא לא עמד על דעתו, רחק מריב וממדון, וביקש לפשר בין חבריו. כיוון שהיה מהימן ושומר סוד נאמן, ביקשו רעיו את קרבתו. נימוסיו היו נאים, הליכותיו נעימות ודיבורו אדיב. אלברט היה אופטימי ובעל חוש הומור, ואהב להתלוצץ ולהתבדח. רוחו הייתה טובה עליו תמיד ועיניו צוחקות, אך לרוב, היה מצניע עצמו בשל ביישנותו. הוא היה רגשן מאוד וכל אירוע יוצא־דופן הטביע בו רישום עז. בן נאמן היה ומסור להוריו.

אלברט גויס לצה״ל בתחילת אפריל 1973. הוא הוצב לחיל־האוויר, ושירת כחשמלאי רכב. חבריו מספרים עליו, ש״היה עניו ועשה את אשר עשה שלא על מנת לקבל פרס. היה לו רצון כביר ללמוד וצמא לידע ומעולם לא התבייש לשאול. הוא היה חביב על חבריו והיה אהוב על מפקדיו״. ביום ג׳ בשבט תשל״ד (26.1.1974) נפטר אלברט בעת שרותו, והובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין באשדוד למחרת היום. השאיר אחריו אב, אם, שלושה אחים וארבע אחיות. לאחר פטירתו הועלה לדרגת סמל.

הוריו תרמו לזכרו ספר־תורה לבית־כנסת באשדוד.

חפץ, יעקב

יעקב (קובי), בן חנה וחנן, נולד ביום ב׳ בניסן תשי״ג (18.3.1953) בקרית טבעון. כשהיה הנער בן עשר, עברה משפחתו לגור בנווה־מגן. קובי למד בבית־הספר היסודי ״אורנים״ ברמת השרון, וכשסיים את לימודיו היסודיים הלך לבית־הספר התיכון ״השרון״. מאחר שלא הסתגל למסגרת בית־הספר התיכון, עבר לבית־הספר הטכני של חיל האוויר ועשה שם שנתיים ימים. קובי היה נער ישראלי רגיל, דיבר ישר לעניין וקיבל דברים בפשטות.

כבר בילדותו ניכרו בו עירנות ותפיסה מהירה. התנהגותו היתה דינמית והוא חיפש תמיד את החדש והחדשני. חברים שהכירו אותו נהגו לומר, שקובי נולד "עם הגה בבטן". מגיל שנתיים היה סובב בשכונה והגה בידו, מחקה את טרטור המכונית, עוצר את ה"רכב", מאיט ומאיץ את מהלכו כטוב בעיניו. בבית־הספר היה קובי ראש לתעלולנים. הוא היה הנער הגבוה בכיתתו, בלט משכמו ומעלה, וכבש בקסם אישיותו התוססת את לב המורים והתלמידים כאחד. בחוג המשפחה ובחברת ידידים היה קובי הרוח החיה: הוא דקלם שירים, זימר ושיעשע את המסובים. לא היה אירוע חגיגי ומשמח, שקובי לא סייע להצלחתו. חברים ומכרים העריצו את קובי על טוב לבו ויושרו, על מידת גילוי הלב הצברי והישיר שלו. את שעות הפנאי שלו הקדיש להתעסקות במנועים ובמכונות, ושלח ידו גם בשרטוט טכני. הוא ניחן בתבונת־כפיים וידע להרכיב ולנצל חלקי מנועים שהושלכו כגרוטאות. קובי היה גם חובב טבע ונוף. כאשר כיהן אביו כמנהל מחוז ההתיישבות של הסוכנות היהודית בגליל, היו כל בני המשפחה יוצאים לטיולים ולסיורים ברחבי הארץ. קובי ספג את המראות והניחוחות. הייתה לו תפיסה ויזואלית נדירה, ועליה נוסף כושר זיכרון מצוין. דרכים שעבר בהן ותמונות נוף שראה הפכו חלק מהותי בישותו. כאיל היה מדלג בהרים, מקפץ על־פני סלעים בעמקים ובגאיות, הכיר את צמחיית הארץ ואת החי, ולימים סיפר בגאווה על טיוליו.

יעקב גויס לצה"ל בראשית דצמבר 1970. כבוגר בית־הספר הטכני של חיל האוויר, מצא מקומו בחיל זה והשתלם בקורס חשמל ציוד־קרקע ואחר־כך בקורס אימון, טיהור ופינוי. יעקב מונה אחראי לציוד הטכני ביחידת המכ"ם בשארם־א־שייך. הוא היה אחראי ומסור לתפקידו, וגם כשהיה בא הביתה לחופשה, דאג לענייני היחידה וביקר במפעלים אזרחיים, שהיו קשורים לצה"ל בענייני הציוד שבטיפולו. חבריו ידעו להעריך את מידת האחריות שלו לגבי הציוד הטכני. הם הוקירו את כושרו ואת הידע שלו, וציינו בהערכה את חוש הצדק שכיוון את התנהגותו בחיי היום־יום. יעקב התקשר אל חבריו ביחידה, אל המתקנים שבאחריותו, ויותר מכל – אל נופי מרחב שלמה. ביולי 1972 הועלה לדרגת סמל והוענק לו "אות השירות המבצעי". כשפרצה מלחמת יום־הכיפורים עשה יעקב בבית הוריו. הוא היה אמור להשלים שתיים מבחינות הבגרות שלו, ונתנה לו חופשה בת שבוע לצורך לימודים. בבוקר של יום־הכיפורים נקרא לשוב ליחידתו. הוא לא התמהמה ולא שאל מה קרה ומדוע נקרא לפתע. בבואו לבסיס עוד נשא בתיקו מחברות וספרים, אך כשעמד על חומרת המצב, ניצח על התארגנותה המהירה של היחידה ודאג לתקינות מערכת התקשורת. במוצאי אותו יום, י' בתשרי תשל"ד (6.10.1973), נפגע יעקב מהתפוצצות טיל בהתקפת מטוסי האויב על מרחב שלמה. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין הצבאי בקרית־שאול. השאיר אחריו אב, אם, אח ואחות. לאחר נופלו הועלה לדרגת סמל־ראשון.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה, כתב שר הביטחון דאז, רב־אלוף משה דיין: "יעקב ז"ל שירת בחיל האוויר. הוא היה חייל מסור וחבר מצוין. יעקב היה אהוב על כל מי שהכירו".

הוריהם של חללי יחידתו הוציאו לאור חוברת לזכר הנופלים, ובה כלולים גם פרקי זכרונות ודברים על דמותו של קובי; בביטאון "מבע", היוצא לאור מטעם

עובדי הסוכנות היהודית, נדפסו בתשרי תשל"ה דברים על חייו ועל עולמו של קובי חפץ ז"ל.

חפר, און

און, בן עדה ושאול, נולד ביום ל' בשבט תשי"ג (15.2.1953) בתל־אביב. הוא למד בבית־הספר היסודי "יהודה המכבי" בעיר הולדתו, וסיים את לימודיו במגמה הדו־לשונית בגימנסיה העברית "הרצליה". שנות חייו הראשונות של אוני – כך כינוהו בחיבה בני משפחתו וידידיו. היו רצופות מחלות אין־ספור, אך הוא התגבר על כולן והיה לעלם בריא וחסון. מאז היותו בן ארבע נתגלה אצלו יחס מיוחד לחכמת המספרים, וכתלמיד בכיתה א' נהג לסכם את תרומות הכיתה ל"קופסה הכחולה" – קופת הקרן הקיימת. בבית־הספר היסודי ניכר און עד מהרה ביחסו החברותי ובנכונותו לסייע לזולת. מוריו מעידים עליו, שמעולם לא נדחק לזכות בתפקידים חשובים ולא שש להתבלט, אך משקיבל על עצמו תפקיד – עשה אותו היטב. בגימנסיה העברית "הרצליה" התבלט און בלימודיו ובהישגיו. הוא רחש חיבה יתירה לשפה הצרפתית ובחר ללמוד במגמה דו־לשונית, אך גם את העברית לא זנח. ידיעותיו בדקדוק עברי היו מעמיקות ובתחרויות על־שם משה שרת ז"ל, זכה כמה וכמה פעמים בפרסים על בקיאותו ברזי הלשון העברית. כשהיה תלמיד כיתה י"א, כתב עבודה רחבת־יריעה, שנושאה "הוכחות בלשניות לתקופת חיבורם של ספר קהלת ומגילת אסתר", וזכה בעבורה, במחמאות ובשבחים. אך לא רק בעולם הרוח הצטיין און. הוא היה חובב ספורט מושבע, השתתף בפעולות מועדון הקליעה של הגדנ"ע והקדיש הרבה מזמנו לספורט הקרטה. בשנת 1971 זכה באליפות ישראל בחגורה חומה כסיכום להישגיו בקרטה. הוא לא ראה בקרטה ספורט ראווה בעלמא, אלא ספורט־הגנה מובהק. נער אחראי ומסור היה און. כשהיו בני משפחתו מוטרדים בבעיות, הייתה דמותו הנעימה תורמת להרגעת האווירה בבית. און היה רציני בגישתו לחיים והבין היטב את חשיבותו של החיסכון. "יש להוציא כסף רק על דברים נחוצים", פסק. פעם, כאשר הושבתו הלימודים בגימנסיה, מצא עבודה והשתכר יפה, כממלא מקום מורה בבית־הספר היסודי שלמד בו. בכסף שחסך שילם את הוצאות שיעורי הנהיגה שלו. הוא סירב בתוקף לקחת כסף מהוריו למטרה זו. און גדל והיה לנער בוגר ועירני, לקורת רוחם של הוריו ושל מוקיריו.

און גויס לצה"ל בראשית אוגוסט 1971. תחילה ביקש לשרת כטייס בחיל האוויר, אך בקשתו נדחתה מסיבות רפואיות. כששמע זאת אמר: "אלך לאן שימצאו לנחוץ לשלוח אותי". את הטירונות עשה בחיל הרגלים, בחטיבת "גולני". בשעה שהיה בטירונות שלב ב', השתתף במרדף אחרי מחבלים בגליל התחתון, שבמהלכו חיסלו, הוא וחבריו, שני מחבלים מבוקשים. און פעל גם להחזרתם של עריקים ונפקדים לשורות צה"ל. בכוח השכנוע שלו ובתבונתו קנה את לב שומעיו ועורר בהם אמון.

באוגוסט 1972 השתלם בקורס חובשים, ומצא סיפוק רב בתפקידו כחובש־קרבי. כשנשאל אם ילמד רפואה כשישתחרר מצה"ל, השיב בשלילה. כבר אז החליט להשתלם בתחום הלשון העברית. כשפרצה מלחמת יום־הכיפורים, הייתה יחידתו של און במוצב החרמון בחזית הצפון. חיילים ששירתו עמו במוצבי הרמה, מדברים בהתלהבות על החובש הבלונדיני, על חפר – שכן, לא כינוהו בשמו הפרטי. אחד מחיילי המילואים ששירתו אתו מספר, שאון התנדב לצאת לאחת המשימות במקומו, משום שהוא עצמו היה חולה והמפקד תבע מהחולה לצאת למשימה. און התעקש וגרס, שאין להניח לאדם חולה לצאת לפעולה. און סייע במסירות לרופא, שטיפל בפצועי מוצב החרמון. בעיצומו של יום י' בתשרי תשל"ד (6.10.1973) הלך און להביא חומרי־חבישה. ירד לקומה התחתית של המוצב ולא חזר. תחילה הוכרז כנעדר. כאשר זוהתה גופתו הובא לקבורה זמנית בקיבוץ לוחמי הגיטאות. כתום שנה הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין הצבאי בקרית־שאול. השאיר אחריו אב, אם ואחות. לאחר נופלו הועלה לדרגת סמל.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה כתב מפקד היחידה: "און ביצע את תפקידו כחובש בצורה מושלמת ומופתית, באומץ־לב, במסירות ובנאמנות. הוא היה חובש טוב ואהוב על מפקדיו ועל חבריו. רב"ט חפר און נהרג בנפול מוצב החרמון, תוך טיפול בחבריו הפצועים".

חיילי הגדוד בחטיבת "גולני" הוציאו לאור חוברת לזכר חיילי הגדוד, שנפלו במלחמת יום־הכיפורים. בחוברת כלולים גם פרקי זכרונות ודברים על דמותו ועל דרכו של און חפר; בני משפחתו הקימו לזכרו קרן, שמפירותיה ניתנת, אחת לשנה, מלגה לתלמיד בחוג ללשון העברית באוניברסיטת תל־אביב.

חצרוני, מאיר

מאיר, בן חוה ויוסף, נולד ביום י"ז באדר א' תש"ח (27.2.1948) בקיבוץ גלאון. הוא סיים את לימודיו היסודיים בבית־הספר בקיבוץ, ואחרי־כן סיים את לימודיו התיכוניים במוסד החינוכי "גת־גלאון" בקיבוץ גת. מאיר'קה, כפי שקראו לו הוריו, היה חניך תנועת הנוער "השומר הצעיר". למרות שעבר קשיים ומשברים בתקופת החינוך המשותף, היה מאיר אחד מעמודי התווך בקבוצתו בחברת הנוער. עוד בילדותו הצטיין בחוש טכני בלתי רגיל, ומשחקיו סבבו תמיד סביב גלגלים, טרקטורים, מכונות וקומביינים. הוא בחר לבלות את רוב זמנו במוסך של הקיבוץ, עוקב אחרי פירוקן והרכבתן של מכונות שונות – ואפילו מייעץ לחברים, כמומחה ממש. הוא ניחן בסקרנות עצומה – לראות הכל ולדעת על כל המתרחש סביבו. עקב סקרנות זו הגיע לידי ידע רב במכונות, שעניינוהו מאוד, ויחד עם זאת נמשך להרפתקאות, למיסתורין ולשוברות הגלומה בהן. אהבת השמחה והמעשה הדריכו אותו לא רק במעשי השוברות והקונדסות של גיל הילדות, אלא גם בחיי היומיום ובהתלבטויות של גיל הנעורים

וההתבגרות. מעולם לא היו למאיר דרישות מופרזות מהסביבה ומהחיים: מעולם לא התאונן, והיה מרוצה מאורח חייו ומהדברים שעשה. בזכות שלמות זו עם עצמו היה מאיר אדם מציאותי ובעל דעות מבוססות בגישתו לחיים, אדם השתול בשתי רגליו בקרקע. יחד עם זאת הצטיין ביושר מופתי – יושר עם עצמו ועם הזולת. האנשים סביבו אהבו אותו מאוד – במשק היה חבר טוב של הכל, וזכה להערכה בשל צניעותו, טוב לבו, אחריותו ועדינות נפשו. מאיר לא היה פשרן עם עצמו – רעיון שניקר בו, חייב היה לבוא לידי ביצוע. לעתים נאלץ לעבוד קשה, הרבה יותר מן המקובל, ולהשקיע את כל כולו במעשה יחיד – והוא לא נרתע מכך ובלבד שיגשים את שאיפתו וישיג את מטרתו. מלבד תכונות אופי אלה בלט מאיר בקרב חבריו לקבוצה ולקיבוץ בפניו המחייכים, בצורתו החיצונית המרשימה וביפי תוארו.

מאיר גויס לצה"ל בראשית נובמבר 1966 והתנדב לחיל השריון, שראה בו המשך לאהבתו למכונה ולטיפול בה. הוא השתלם בקורסים מקצועיים רבים בחיל השריון, החל מנהג־טנק ותותחן וכלה במפקד־טנק. מלחמת ששת הימים פרצה זמן לא רב לאחר שגויס, ובמהלכה נלחם מאיר בסיני, כנהג טנק "שרמן". לאחר המלחמה עבר את תקופת מלחמת־ההתשה במוצבים שלאורך התעלה כמפקד טנק, והייתה זו לו תקופה קשה ביותר. הוא נחשב אחד הלוחמים הטובים והאמיצים בגדודו, וזכה להערכה גם על ביצוע הדברים "הקטנים", היום־יומיים: הקלקולים החלים לעתים בטנק מעולם לא הפחידו את חבריו ליחידה, שכן סמכו על מאיר שיתגבר על כל תקלה. סיפר חבר ששירת עם מאיר במשך כל שירותו בצבא: "מאיר היה מפקד טנק מעולה, משרה ביטחון רב על צוותו ועל כל האנשים הקרובים אליו והסובבים אותו. הבנתו הטכנית הרבה, העניין שהיה מגלה בכל הקשור לטנקים, הביאו אותו לרמה מקצועית גבוהה ביותר".

לאחר ששוחרר היה נקרא לתקופות של שירות מילואים ועבר קורס הסבה לטנק אחר. לאחר תום שירותו הסדיר החליט להגשים את החלום שחלם כשהיה חייל – לטייל בחוץ לארץ. כדי לממן את נסיעתו עבד מאיר תקופה מסוימת כנהג. הוא השקיע בכך את כל מרצו וכוחו ועבד קשה ביום ובלילה, וכך התאפשר הטיול שנמשך ארבעה חודשים בארצות אירופה. לאחר שובו מהטיול השתלב מאיר באופן טבעי בעבודה במוסך, וריכז ענף זה. הוא עבד קשה ביותר במוסך, ללא חשבון של שעות, ותיקן כל כלי שניתן בידיו. מעולם לא יכול לשבת בטל, תמיד עסק במשהו, תמיד תיקן, תמיד שיפר. באמצעות עבודתו במוסך היה מאיר מעורה בכל ענפי המשק החקלאי. הוא היה בקי בכל סוגי המכונות ובכל החידושים הטכניים, ותמיד התייעצו בו לפני שנקנתה מכונה חדשה. הוא הבין את "נפש המכונה" ובעזרת תושייתו וזריזות ידיו הוציא ממנה את המיטב והמירב. בתקופה זו פרחו חייו־החברתיים של מאיר. הוא השתתף במסיבות של הצעירים, הרבה בשיחות בנושאים שונים והצטיין בעושר ידיעותיו ודעותיו. כאילו בניגוד ל"קשריו הנפשיים" עם מכונות ואהבתו להן, הגה מאיר אהבה גם לסוסים – הוא גידל וטפח סייח, אילף אותו ורכב עליו בהנאה רבה לאחר שעות העבודה. בראש השנה, ערב פרוץ מלחמת יום־הכיפורים, בשעת מסיבת החג בקיבוץ, נתגלה כישרון נוסף של מאיר – כישרון למשחק ולבידור. לאחר ערב זה ציפו ממנו רבות במשק בתחום זה. מאיר יצא למלחמה כמפקד טנק והשתתף בקרבות הבלימה נגד המצרים בסיני. כשראה שהמצב חמור אמר לאנשי צוותו

בפשטות: "אין ברירה. יש להילחם. חייבים לנצח!" בכך השרה עליהם ביטחון. מאיר וצוותו השמידו כמה וכמה טנקים ונגמ"שים של האויב ונלחמו בגבורה עילאית. מלותיו האחרונות של הלוחם המעולה והאהוב על חבריו לנשק היו: "אני יורה את הפגז האחרון". בקרב שניטש ליד גשר פירדאן ביום י"ד בתשרי תשל"ד (8.10.1973), נפגע הטנק שמאיר פקד עליו. היה בין עשרים וחמש בנופלו. כחודש אחרי־כן נמסרה למשפחתו הודעה שהוא נעדר, וכעבור חודשיים נמסר שמאיר נפל, אך מקום קבורתו בשטח האויב לא נודע. לאחר חצי שנה נתגלתה גופתו. הייתה זו תקופה רווית חרדה ואימים למשפחתו, פרשת תהייה ודכדוך נפש – שהסתיימה בנורא מכל. מאיר הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בקיבוץ גלאון. השאיר אחריו הורים, אחות ואחים. לאחר נופלו הועלה לדרגת סמל־ראשון.

קיבוץ גלאון הוציא חוברת לזכרו של מאיר, ובה מדברי חברים על דמותו ועל אורח חייו.

חקלַי, רון

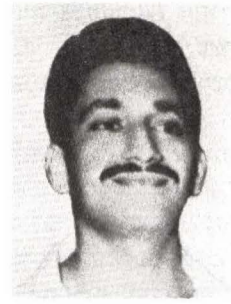
רון (רוני), בן פנינה ונעם, נולד ביום כ' באדר תשי"ב (17.3.1952) בחיפה. למד בביה"ס היסודי "קרית עמל" בקרית טבעון. כשיצא אביו לניגריה המזרחית, מטעם חברת "מקורות", למד בבית־הספר הישראלי שם. כאשר שבה המשפחה ארצה, סיים את לימודיו בבית־הספר "קרית עמל" והמשיך בבית־הספר התיכון בקרית טבעון. הוא סיים את לימודיו במגמה הריאלית. רון היה נער שקט ומסוגר. בבית־הספר שקד על לימודיו, הגיע להישגים נאים והיה חביב על מוריו. יחד עם בני כיתתו הצטרף ל"נוער העובד" ואהב להשתתף בפעולות, במחנות ובטיולים. באותו זמן עסק בשחייה במסגרת "הפועל", הצליח יפה וזכה בהישגים נאים בתחרויות. היציאה לניגריה קטעה את התקדמותו בתחום השחייה. כשחזרה המשפחה מניגריה הצטרף רון לזמן־מה לקבוצת הכדור־מים, אחרי־כן נכבש על־ידי משחק הכדורסל וזה היה הענף שעסק בו עד גיוסו לצה"ל. רון היה בכושר גופני מצוין, גובהו היה 1.95 מ' ובזכות אלה היה שחקן מצליח. בתקופת בית־הספר התיכון השתתף רון בחוג לציור ועשה עבודות יפות. הוא אהב מוסיקה ומקלט הטרנזיסטור היה פתוח אצלו רוב שעות היום, גם בזמן הכנת השיעורים. עוד בניגריה הוקסם מלהקת "החיפושיות" ודבק בהם עד הסוף. במשך השנים רכש את כל תקליטיהם וגם תקליטים של להקות־קצב אחרות. שעות רבות בילה בהאזנה לתקליטים, כשבקבוק גדול של משקה תוסס לידו, לבדו או עם חבריו. רון למד לנגן בגיטרה בסגנון קלאסי, אהב זאת מאוד ופרט בזריזות באצבעותיו הארוכות והזריזות. שעות רבות בילה בנגינה והנעים את הזמן לעצמו, למשפחתו ולחבריו. "אהבתי את השקט, את התרבות ואת הביישנות של רוני", כתבה אמם של שניים מחבריו הטובים. רון קרא הרבה מאוד, ללא כיוון מסוים – פשוט אהב לקרוא ספרים רציניים וקלים כמעט באותה הנאה, מ־א.ב. יהושע ועד פטריק קים. הוא

הצטיין בחוש־הומור ולכן נעים היה להיות בחברתו. הוא נהנה מהומור של אחרים ותרם מן ההומור שלו, שהיה דק ומוסתר, כמעט רמז בלבד – אבל מלא טעם. בחודשים שקדמו למועד גיוסו רץ יום יום קילומטרים רבים, כדי לשפר את כושרו הגופני ולהגדיל את סיכוייו להתקבל לחיל קרבי.

רון גויס לצה"ל בראשית אוגוסט 1970 והוצב לחיל התותחנים. לאחר הטירונות שירת זמן־מה בסיני ואחרי־כן נשלח לקורס מ"כים ולקורס קצינים. את קורס המ"כים גמר כחניך מצטיין, וגם בקורס הקצינים היה קרוב לכך. רון שירת כקצין בגדוד מרגמות־מתנייעות ברמת הגולן, השתתף כקצין־תצפית־קדמי במספר פשיטות על בסיסי מחבלים בלבנון והגיע לתפקיד מפקד־סוללה. חבריו מספרים כי היה תותחן מצוין, מסור ואחראי. חברו לנשק כתב: "רוני היה מן הצנועים והשקטים, שעושים את מלאכתם היטב מבלי להוציא הגה". גם בצבא היה רון מופנם, ובכל זאת התבלט בכושרו הגופני ובתכונותיו הנפשיות המיוחדות. ידידים ומפקדים העריכו את המשמעת העצמית שלו, את מחשבתו הצלולה והמסודרת, את כוח העמידה שלו. מעולם לא התלונן על קשיים, לא רטן ולא נאנח – לא בבית ולא בין חברים. גם בשעות מצוקה ובתנאים פיזיים קשים, עשה את המוטל עליו ללא דופי, מתוך הרגשת חובה ואחריות. רק פיו המהודק ושרירי פניו העידו על מאמציו. אופייני הדבר, שבמשך כל זמן קורס המ"כים היה רון מאגיסט (מפעיל מקלע מ.א.ג.) ולא החליפו אותו. "אנו זוכרים את רון, המאגיסט המחלקתי, עולה את קיר־המוות, כאילו היה בידיו אקדח מים", כתב חבר. למרות הישגיו בצה"ל לא התנשא. "הוא היה צנוע מדי" העיד אחד החברים. כשפרצה מלחמת יום־הכיפורים, נמצא רון עם יחידתו ברמת־הגולן. הוא נכנס מיד לפעילות מאומצת בסיוע לבלימת הפלישה של הכוח הסורי. מפקדו אומר כי העובדה שרון הוא שדאג לתפעולה של סוללת התותחים במוצב, נסכה בו ביטחון. למחרת הצטרף כקצין־קישור ארטילרי לכוח שנע לעבר מוצב החרמון. ביום י"ב בתשרי תשל"ד (8.10.1973), עלה הכוח על מארב של חיילים סורים. רון הפעיל את מכשיר הקשר כדי לתאם סיוע ארטילרי עד שנפל. רון הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בקרית טבעון. הוא השאיר אחריו אם, אב ואח. דרגת סרן הוענקה לו לאחר מותו.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה כתב מפקד היחידה: "מאז נפגשתי עם רון באוגוסט 1972, למדתי להכירו ולהעריכו. כי רון היה לסמל ולמופת בכל היחידה... מקצועיותו ומומחיותו בציוד, דבקותו בכל משימה, השקט והשלווה בהם טיפל בכל – שמשו נר לרגלי כל ידידיו ופקודיו".

חקק, אלפרד

אלפרד, בן פלורה ונסים, נולד בשנת תרצ"ה (1934), בבגדד שבעירק ועלה ארצה עם משפחתו בשנת תשי"א (1951). הוא למד בבית־הספר היסודי ואחרי־כן בבית־הספר התיכון של רשת "אליאנס" בבגדד וסיים את לימודיו ערב עלייתו ארצה. אלפרד גדל וחונך במשפחה, שנמנתה עם העילית שבמשפחות יהודי בגדד. בבית ספג את ערכי המסורת היהודית והאמונה באלהי ישראל. מנעוריו חונך ברוח הרעיונות של התנועה הציונית וידע כי עליו למצוא את מקומו בארץ־ישראל. בהגיעו לארץ נתקל אלפרד בקשיי הקליטה וההתאקלמות, המיוחדים לעולים בבואם לארץ חדשה. הצורך לצאת לעבודה ולסייע בפרנסת המשפחה, כדי לבסס את מעמדה, מנע ממנו את הגשמת שאיפותיו להמשיך בלימודים. אולם בהיותו חדור רצון עז לרכוש ידע והשכלה, השתתף בחוגים לספרות ובקורסים לשפות ורכש ידיעה מושלמת בשפות רבות. אלפרד היה אדם רחב אופקים, התעניין בתחומים רבים, הרבה לקרוא ספרי מופת בעברית, בערבית ובצרפתית ואהב לצפות בסרטי קולנוע ובהצגות תיאטרון. הוא ניחן ביכולת להביע את דעותיו ומחשבותיו בכתב ובעל־פה. סגנון כתיבתו היה בהיר וברור והעיד על הבנת הדברים ועל כושר ניתוח. הוא כתב מאמרים לעיתונים "דבר" ו"הארץ" והשאיר אחריו אוסף גדול של כתבי־יד ובהם יומנים, סיפורים, דברי הגות ודברי ביקורת על סרטים ומחזות. ספרייתו העשירה מעידה על טעמו המעודן ועל תחומי ההתעניינות המרובים, שבהם התעמק וחקר. אלפרד ניחן בפקחות רבה, היה בעל מחשבה בהירה וניסיון חיים עשיר, ובזכות תכונותיו אלו היו רבים באים לדרוש בעצתו. הוא היה אדם טוב לב ואוהב בריות, שהיה מוכן להקדיש מזמנו הפנוי כדי לסייע ולעזור לידידים ולזרים גם יחד.

אלפרד גויס לצה"ל במחצית אוקטובר 1969 והוצב לחיל האויר. לאחר הטירונות אומן לפעול כאיש צוות של תותח נגד מטוסים.

לאחר שסיים את מסלול האימונים שוחרר מהשירות הסדיר והוצב לגדוד נ"מ במילואים, במסגרת חיל האוויר. במלחמת יום־הכיפורים הייתה יחידתו אחראית להגנת הישובים ושדות התעופה בפיקוד הצפון. ביום כ"ג בחשון תשל"ד (18.12.1973) נפל בעת מילוי תפקידו והובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בקרית־שאול. השאיר אחריו הורים, שנפטרו זמן קצר אחרי נפילתו, ושתי אחיות.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה כתב מפקד היחידה: "חודשיים ימים עברו מאז האסון, שבו נקפדו חייו של אלפרד חקק ז"ל. יחידתו עדיין משרתת וחבריו מעלים את זכרו לעתים קרובות. אלפרד היה חייל טוב, מסור לתפקידו ונאמן לחבריו".

חקקיאן, ישראל

ישראל, בן נעמי ויהודה, נולד ביום ט״ו במרחשון תש״ו (22.10.1945) באיספהן שבפרס ועלה ארצה עם משפחתו בשנת תשי״ט (1959). את לימודיו היסודיים סיים בבית־הספר ״חב״ד״ בעיר־גנים בירושלים, ואחרי כן סיים את לימודיו התיכוניים בבית־הספר ״ליפשיץ״ בירושלים. מנו, כפי שקראו לו הוריו וחבריו, היה בן טוב ונאמן, שפיתח מערכת קשרים מיוחדת עם הוריו. קשרים אלה עוררו את קנאתם של הורים רבים. הייתה זו מערכת יחסים מיוחדת במינה, וכשם שידע ליהנות משפע אהבתם ידע גם להעניק מעצמו ומרגשותיו להם. ישראל היה תלמיד מצטיין, אהב את הלימודים וביחוד השקיע שעות ארוכות בלימוד המקצועות החביבים עליו – המקצועות המדעיים. הוא ידע לחדור לעומקם של דברים ולהבינם היטב והתעניין בכל נושא גם מעבר למה שנלמד במסגרת השיעורים. הוא אהב לטייל בשבילי הארץ, להכיר מקומות חדשים, ובעיקר להכיר אנשים שונים ממוצא שונה ומרקע חברתי שונה. הוא ביקש להבינם, להכיר את בעיותיהם ולעזור ככל יכולתו. ישראל נודע בסגולותיו הטובות, והודות להן זכה ליחס של כבוד בין אנשים – הן בשנות ילדותו והן בשנות בגרותו. הוא עצמו התייחס בלבביות אל כל אדם בכל גיל, רכש חברים רבים וביניהם אף ילדים קטנים, שחיבבו אותו ביותר, בעיקר בשל יכולתו לשוחח ולשחק אתם וליצור אתם קשרים, כאילו היו בני גילו ושווים לו.

ישראל גויס לצה״ל בראשית אוגוסט 1965 והוצב לחיל השריון. לאחר הטירונות ולאחר שהשתלם בקורס למקצועות טנק הוצב ביחידת שריון בתפקיד טען־קשר. במסגרת שירותו הסדיר השתתף במלחמת ששת הימים והוענק לו ״אות מלחמת ששת הימים״.

לאחר ששוחרר משירות סדיר היה נקרא לתקופות של שירות מילואים פעיל. לאחר השחרור עבר ישראל לגור בבאר־שבע, על מנת ללמוד באוניברסיטת בן־גוריון, במכללה הטכנולוגית. הוא השתלם בלימודיו והוסמך כהנדסאי אלקטרוניקה. לאחר תום הלימודים חזר לירושלים והחל להורות מתמטיקה ואלקטרוניקה במכללה הטכנולוגית־תורנית ״קרית נוער״ בירושלים. אחרי־כן החל ללמד מקצועות אלה גם בבית־הספר התיכון ״ליפשיץ״, שם למד הוא עצמו בנעוריו. במסגרת עבודתו לימד ישראל גם תלמידים טעוני טיפוח, ועמד באתגר של התמודדות עם בעיותיהם המיוחדות של תלמידים אלה ושל המורה המבקש ללמדם. הוא הצליח ליצור קשר מיוחד עם תלמידיו, רכש את אמונם והצליח ללמדם את הדרוש בלי להוריד את הרמה. אחרי שעות העבודה עסק בעבודה ציבורית בשכונת מגוריו, היה ראש ועד הדיירים בביתו וכן היה פעיל מאוד בארגון פעולות למען דיירי הבית ובארגון מבצעים למען שיפור מראה השכונה. במלחמת יום־הכיפורים השתתף ישראל בקרבות הבלימה נגד המצרים בסיני. בקרב שהתחולל ביום י״ב בתשרי תשל״ד (8.10.1973), באזור גשר פירדאן, קרוב למוצב, נפגע הטנק שלו והוא נהרג. כחודש לאחר־מכן נמסרה למשפחתו הודעה כי הוא נעדר, ורק לאחר שבעה חודשים של

יסורים, תקוות ופחדים, נודע שישראל נהרג וגופתו נמצאת באזור שבידי המצרים. משנמצאה גופתו הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין הצבאי בהר־הרצל. השאיר אחריו הורים, אחיות ואח. לאחר נופלו הועלה לדרגת סמל.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה כתב אחד מתלמידיו של ישראל: "ישנה דעה האומרת, שמורה חייב להיות קשוח, כדי שימלא את תפקידו היטב. אצל ישראל הדבר לא תפס. תמיד היה עם חיוך על פניו, או עם הבעה של אב טוב. הוא היה משוחח עם תלמידיו כאילו היו חבריו ויקיריו, ותמיד שאף לעזור להם בדרכים שונות. זכורני, בסוף שנת הלימודים, בשיעור האחרון, הוא קם וביקש מאתנו בכנות וללא שום בושה, שנעביר ביקורת על דרך לימודו. דבר זה מראה ומוכיח את מערכת היחסים הנפלאה שקשר עם תלמידיו..." מורה, חבר לעבודה, כתב: "דיבורו השקט והמרגיע נתן עידוד לתלמידים החלשים ביותר. לא היה גבול לסבלנותו; בנחת הסביר, חזר והסביר לתלמידיו את תרגילי המתמטיקה הקשים והמסובכים ביותר... הוא ראה את עבודתו החינוכית כיעד חיים ו"מלאכת קודש", למען איחודו וייחודו של עם ישראל. כך התייחס אל תלמידיו – והם גמלו לו במלוא ההערכה. קשריו עם צוות המורים וההנהלה היו מצוינים. היה מקובל על הבריות, ליבראל, מחונן במידות טובות, וזכה ליחס של כבוד מצד כל חבריו לעבודה..."

בערב ראש השנה תשל"ו הוכנס ספר תורה לזכרו, תרומת הוריו, לבית הכנסת שנהג להתפלל בו – בית הכנסת על־שם דוד משען בקרית היובל.

חרמוני, נחשון

נחשון, בן דבורה ועמינדב, נולד ביום ח' באייר תשי"ג (23.4.1953) בקיבוץ שריד. הוא למד בכיתות היסוד ובכיתות ההמשך בקיבוץ, וסיים י"ב שנות לימוד. נחשון היה נער ער ורגיש. כשהיה עוד בגן הילדים היה סקרן והתעניין מאוד בכל הסובב אותו. בן שנתיים בלבד היה כשחלף על פני שלולית מים, רכוב על כתפי אביו, וקרא: "אבא! הנה מים־מים בששון – מי ישועה". כשהיה בן ארבע, ביקש להבין את חוקיות היום והלילה. אביו הסביר לו בסבלנות את התופעה, אם כי הטיל ספק בכושרו של הילד לרדת לעומקם של דברים. כעבור חודשים מעטים, בעת שיחה, הסביר הילד לאמו המופתעת את חוקיות מסלול כדור הארץ סביב השמש. ככל שגדל ביקש ללמוד ולקלוט עוד ועוד. הוא מצא עניין וקסם רב במספרים והצטיין בתחום המתמטיקה. נחשון היה חובב טבע, הרבה לצאת למסעות והכיר היטב את שבילי הארץ ונופיה. גם צפונות המטאורולוגיה משכו אותו והוריו הקימו בשבילו תחנה מטאורולוגית קטנה, מצויידת במכשירים ובאבזרי מדידה, שהנער הסקרן הקפיד ללקט ולרשום בעזרתם את הנתונים המטאורולוגיים. חלומו היה לבקר בתחנה המטאורולוגית שבבית דגן. כשהיה תלמיד בבית־הספר התיכון הוסיף נחשון לתחומי התעניינותו את תחביב הצילום ואת הנגינה בחצוצרה. הוא הירבה לקרוא ספרי היסטוריה והתרכז בעיקר בקורות עם

ישראל בעת החדשה. נער דייקן, קפדן ומסור היה נחשון. הוא הפליא את ידידיו בחוש הסדר המופתי, שכאילו היה טבוע בדמו, וקשר קשרי ידידות רבים בזכות יחסו הלבבי לבריות ונימוסיו. אמו מספרת עליו. שלא היה בו ה"חיספוס" הצברי, ואחד מידידיו הקרובים סיפר, שנחשון היה חייכן, ביישן ונבון. ערב גיוסו לצה"ל החל לקרוא ספרי גרפולוגיה, וביקש להבין את רזי המדע המסתורי הזה.

נחשון גויס לצה"ל בראשית נובמבר 1971 ולאחר הטירונות הוצב לחיל השריון. הוא היה חדור אמונה והכרה בחשיבות שירותו בחיל קרבי. "על כל אחד ואחד לשאת בנטל", אמר. נחשון השתלם בקורס מקצועות טנק ובקורס מפקדי טנקים, והיה חייל מעולה וחבר נאמן, חרף הסתייגותו מן המשמעת הנוקשה ומעיוותי ההיררכיה הצבאית שהתגלו לו בחיל. בראשית חודש מרס 1973 השתלם בקורס מש"קי מודיעין, ואחרי־כן הוצב כסמל מודיעין בגדוד. בתקופת שירותו בצה"ל היה נחשון עוקב בדריכות אחרי התפתחויות מדיניות וחברתיות שעלו בחדשות. במכתבים ששלח להוריו ולחבריו במשק, הגיב ברגש ובתבונה על "תכנית אלון", על הצעת החוק לנישואים אזרחיים, על ראיונות של מנהיגים ושל פעילי התנועה הקיבוצית, וכו'. בנוסטאלגיה כתב נחשון על ילדותו ונעוריו בקיבוץ, ומכתביו היו שופעים חום וגעגועים למשק: "חיי הצבא עדיין אינם מותאמים לאחד כמוני, שבא מהחממה של שריד", כתב להוריו. כשבא הביתה לחופשה, הקפיד "האח הגדול" להביא ממתקים לאחותו, ענת, ולאחיו, עירן. הוא שיחק עמם, נפגש עם ידידים, בילה שעות ארוכות עם הוריו, האזין למוסיקה והשתדל למצות כל רגע מן החופשה הקצרה. כשנסבה השיחה על עתידו, הביע שוב ושוב את רצונו לתרום ממרצו ומכושרו לקיבוצו, שריד. הוא הבין והכיר בפרובלמטיקה של הדור הצעיר במשק, קשיי החברה וההדרכה, ובבעיות השגרה שבעבודה היומיומית, אך האמין כי אפשר לעשות הרבה להזרמת דם חדש ורענן לעורקי הקיבוץ. כשפרצה מלחמת יום־הכיפורים הייתה יחידתו של נחשון בחזית הצפון. מפקד היחידה אסף את פקודיו והודיע להם על פרוץ הקרבות. אז אמר נחשון לחבריו: "ומה שנותר לנו לומר זה לזה הוא: 'להתראות!'" הוא לא ידע כי יהיה בין הראשונים שייפצעו פצעי־מוות. בצהרי יום י' בתשרי תשל"ד (6.10.1973), נהרג נחשון בהפגזה ארטילרית של הסורים, ליד הטנק שלו, סמוך לכפר חושנייה. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין האזרחי בשריד. השאיר אחריו אב, אם, אח ואחות. לאחר נופלו הועלה לדרגת סמל־ראשון.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה, כתב מפקד הגדוד שלו: "בתפקידו כמש"ק מודיעין מעולה, היה בנכם, נחשון ז"ל, דמות בולטת בחבורת הפיקוד הקדמית של הגדוד, בקרבות הבלימה שניהל הגדוד ביום הראשון למערכה, עד שנפל".

הוריו של נחשון וידידיו בקיבוץ שריד הוציאו לאור לזכרו חוברת בשם "רעינו הטובים אשר שכלנו", ובה פרקי זיכרונות, רשימות והערכות על דרכו ועל דמותו של נחשון.

חרמוני, עודד

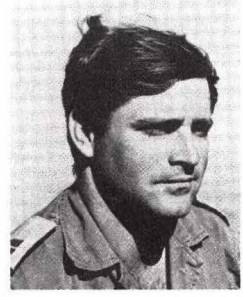
עודד, בן בתיה ויעקב, נולד ביום י"ב בתשרי תש"ו (19.9.1945) בתל־אביב – לשמחת־לבם של ההורים, אשר שכלו בן בתאונת־דרכים לפני הולדת עודד. הוא למד בבית־הספר "הכרמל" בעיר עד היותו בן עשר. הוא היה ילד שקט, מרוכז, חברותי מאוד וסקרן. בשנת 1955 עברה המשפחה לגור באזור, בבית קטן, מוקף גינה גדולה. עודד החל ללמוד בבית־הספר "השבעה" ועד מהרה התבלט כתלמיד מצטיין, שהיה פעיל גם בוועדות השונות של חברת התלמידים. כשהיה בן אחת־עשרה הצטרף עודד לתנועת הנוער העובד והלומד. את לימודיו היסודיים סיים בבית החינוך א' על־שם טשרניחובסקי בתל־אביב. משנכנס ללמוד בבית־הספר "תיכון חדש" בתל־אביב, הגביר את פעילותו הציבורית. הוא הצטרף לפרלמנט הנוער של בתי־הספר התיכוניים בתל־אביב ונבחר כיושב הראש של ועדת החוץ והביטחון. במסגרת פרלמנט זה פעל עודד רבות למען קיומה של העתודה האקדמית בזמן השירות הצבאי. כן בחר הפרלמנט בעודד לכהן כראש עיר הנוער הראשונה של ישראל, שאורגנה בקיץ של שנת 1963 בגני התערוכה. עודד אהב ספרות בכלל וספרות ילדים בפרט, וכן אהב דברי שירה. נטיותיו הספרותיות לא היו פסיביות גרידא: הוא כתב שירים, אגדות וסיפורים קצרים, וחיבר מסות על הציונות ועל ערכים וחינוך בישראל. עודד היה גם חובב מוסיקה קלסית ומוסיקה קלה משל להקות־זמר, כמו "החיפושיות". במיוחד אהב שירים עבריים מתקופת ימיה הראשונים של המדינה. עודד עמד בבחינות הבגרות בבית־הספר התיכון. עקב פציעה בתאונת־דרכים נדחה שירותו הצבאי, והוא החל ללמוד באוניברסיטת תל־אביב, בחוגים להיסטוריה של המזרח התיכון ולהיסטוריה כללית. למימון הלימודים עבד כמדריך ב"נוער לנוער" וכמורה. עיסוקו הציבורי־פוליטי בא לידי ביטוי בהצטרפותו למשמרת הצעירה של מפא"י ובפעילותו במוסדות אגודת הסטודנטים. עד מהרה נבחר לסגן יושב־ראש האגודה הארצית, ובשנת 1966 – נבחר ליושב־ראש האגודה באוניברסיטת תל־אביב. בתפקידו זה יזם פסטיבלים של ריקודי עמים בארץ, שהפכו למסורת בתל־אביב, אירגן קונגרסים של סטודנטים מאסיה ומאפריקה, פעל למתן שיעורי־עזר על־ידי סטודנטים בפרברי העיר, לאימוץ אסירי כלא תל־מונד ואימוץ סטודנטים מאפריקה, מוייטנאם, מדרום־אמריקה ועוד. בשנת לימודיו האחרונה באוניברסיטה לתואר ב.א. החל להורות היסטוריה בגימנסיה "הרצליה" בתל־אביב. הוא נתגלה כאיש־חינוך מעולה, שהשקיע בעבודה לא רק את זמנו ומרצו, כי אם גם את לבו. הוא קיבל תעודת־הוראה והמשיך ללמוד לתואר מ.א. בחינוך.

עודד גויס לצה"ל באוגוסט 1967. הנטיות והלימודים בתחום החינוך המריצוהו לעסוק במלאכת החינוך גם בשורות הצבא והוא נתמנה קצין חינוך של הפנימייה הצבאית בתל־אביב. כן המשיך ללמד בגימנסיה "הרצליה", במסגרת תפקידו בצבא. בשנת 1969 הוענקה לו דרגת סגן ואחרי־כן נתמנה קצין־חינוך של חטיבת שריון בסיני. על ההערכה שרחשו לעודד כבר בראשית דרכו בצבא, מעידים דברי הממונים

עליו: "חביב בהתנהגותו. טוב ומעורה בתחומי הפעילות שלו. מזדהה כליל עם עבודת החינוך ועושה את המוטל עליו כהלכה". בשנת 1971 החל עודד את לימודיו לתואר השני בחינוך. בסוף אותה שנה – והוא אז כבר משרת בצבא הקבע – נשא לאישה את חברתו מירה והעתיק את מגוריו לירושלים. הוא אהב מאוד את העיר ויחד עם חברים היה יוצא בשעות הפנאי לטיולים במדבר יהודה ובהרי ירושלים. הוא וחבריו נהגו לארגן טיולי הליכה ליליים מיוחדים במינם להכרת האזור. בשנת 1972 הועלה לדרגת סרן ונתמנה קצין החינוך של גייסות השריון. עיקר תפקידו היה לספק את צורכיהם החינוכיים של חיילים היושבים במרחבי סיני ובמוצבים בארץ כולה ולהעניק להם ספרות, מופעים, הרצאות, סרטים וכל עיסוק רוחני אחד, שיש בו כדי להקל עליהם את הישיבה הממושכת בשדה. הוא יזם את הקמת להקת גייסות השריון, ואת הקניית הלשון לחיילים שאינם שולטים בשפה העברית. כמו כן יזם הקמת מדרשה חינוכית ביפו לחיילי הגיס. לאחר מותו נקראה המדרשה על שמו – "בית עודד". ביולי 1973 יזם עם אשתו ועם עוד חברים פעולה שתכליתה העתקת מגורים לעיירת פיתוח בדרום הארץ, כדי לתרום לשיפור חיי התושבים במקום. המניע לרעיון זה היה חיפוש של יעדים ציוניים, שיש להגשימם. עודד ראה בסיוע לנוער נחשל ובשיפור איכות חיי התושבים בעיירות פיתוח ייעוד ציוני ממדרגה ראשונה. בחוות דעת שכתבו הממונים על עודד ביולי 1972 נאמר, כי הוא "מבצע 'מהפכה' בגייסות השריון בכל תחומי החינוך, כאשר המאמצים העיקריים שלו מופנים לתחומי ההסברה, ההשכלה והפרסום – תוך ראיית תחום ההווי והבידור כאמצעי משנה. תוך תקופה קצרה הגיע להישגים מרשימים". ביום השני למלחמת יום־הכיפורים, י"א בתשרי תשל"ד (7.10.1973), עם עלות השחר, נפל עודד. הוא נפגע בתאונה שארעה לכלי הרכב שהובילו לתעלת סואץ בלוויית כתבים וצלמים צבאיים, והוא אז בן 28. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין הצבאי בקרית־שאול. השאיר אחריו אישה ובן (שנולד תשעה ימים לאחר נפילתו ונקרא אחריו — עודד־רן), הורים ואחות. לאחר מותו הועלה לדרגת רב־סרן.

במכתב תנחומים לרעיה ולהורים כתב שר הביטחון: "עודד ז"ל שירת כקצין חינוך ראשי במפקדת גייסות השריון. הוא הוגדר על ידי מפקדיו כבעל יוזמה והשכלה מעולה. הוא קידם רבות את פעולות החינוך, בהיותו בעל אישיות בלתי רגילה, בעל רעיונות מוצלחים ומרץ רב. הוא היה אהוב על הכול".

חרמץ, יששכר

יששכר (ישכה), בן אסתר ואברהם, נולד ביום כ"א בטבת תש"י (10.1.1950) במנחמיה. במלאות לו שנה, עברו אמו ואביו, שהיה מיוצאי הבריגדה היהודית, לכפר אביגדור שבדרום, וישכה הילד התחנך בגן הילדים המקומי. כאשר עברה המשפחה לגור ברחובות, למד יששכר בבית־הספר היסודי "שפרינצק" שבעיר. בסיימו את לימודיו היסודיים החליט ללכת ללמוד בפנימייה הצבאית, עמד בבחינות הכניסה, ולמד במשך ארבע שנים

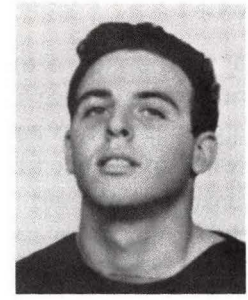
בפנימיה הצבאית על־שם בירם, שליד בית־הספר הריאלי בחיפה. ישכה היה תלמיד מצטיין, נער ער ובוטח בעצמו. עוד בטרם קיבל תשובה חיובית מהנהלת הפנימיה הצבאית, ביישר להוריו שהתקבל למוסד. כשנשאל: "איך אתה יודע?" – השיב: "אני בטוח בכך". ואכן, ניחן ישכה בשורה של תכונות מצוינות. נער יפה היה, תמיר וחסון, בעל עיניים כחולות ושיער חום. ידידיו הוקירו את טוב לבו, את נכונותו לעזור ולסייע לזולת, את תבונתו האנושית. הוא היה עירני, מלא חיים ואהב מעשי קונדס. בגיל צעיר הצטרף לתנועה המאוחדת, והיה מן הבולטים בפעיליה. יששכר אהב ספרות יפה ומוסיקה קלאסית. הוא עקב גם אחר חידושים בתחום הטכנולוגיה, הקדיש שעות רבות לקריאת ספרי היסטוריה וגאוגראפיה, וערך מסעות וטיולים ברחבי הארץ. כל ישותו קרנה חום וחדוות חיים.

יששכר גויס לצה"ל בראשית אוגוסט 1968 ולאחר הטירונות הוצב לחיל השריון. במרוצת שירותו הצבאי השתלם במספר רב של קורסים, ביניהם קורס קציני שריון וקורס מפקדי שריון וקורס שריון מתקדם. סגן־אלוף אסף יגורי, שהתוודע אל ישכה בקורס למפקדים בחיל השריון, מספר, שישכה היה חייל מעולה ואדם מיוחד במינו. הוא לא היה מבוני האידיאולוגיות, אך היה אדריכל של חיים טובים, מוצקים ובריאים. הוא לא אהב ולא הצטיין במרשמי קרב וברישום פקודות, אך כל חץ שירה – שולח אל לב האויב, וכל פקודה שנתן – נתן במלוא התוקף והאמונה. תמיד הסתער קדימה במלוא כובד משקלו, במלוא אישיותו הדינאמית: "אין ברירה", נהג לומר והוסיף: "אם צריך להסתער, אז קודם כל אני, ובראש כולם". מפקדיו העריכו את ישכה כמפקד מעולה ומסור, וכאדם שאוזנו קשובה תמיד לכל בקשה ומצוקת־נפש. באוקטובר 1970 הוענק ליששכר "אות השירות המבצעי". עם תום שירות החובה שלו בצה"ל, באוגוסט 1970, המשיך לשרת במסגרת צבא הקבע. בנובמבר 1972 נשא לאישה את חברתו, צילה. במלחמת יום־הכיפורים השתתף יששכר בקרבות הבלימה הקשים ברמת הגולן בתפקיד קצין אג"ם חטיבתי. ביום י"ב בתשרי תשל"ד (8.10.1973) שמע ברשת הקשר כי זחל"ם של כוחותינו נתקל במארב של סורים והוא קורא לעזרה דחופה. יששכר התנדב לצאת לעזרתו, עלה על טנק ונסע אל הזחל"ם כדי לחלץ את לוחמיו הלכודים. בעת התנועה אל מקום המארב ליד קוניטרה, נתקל יששכר באויב והשיב אש. בחילופי האש נפגע הטנק שלו והוא נהרג. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין הצבאי ברחובות. השאיר אחריו אישה, אב, אם ושני אחים. זמן קצר לפני פרוץ המלחמה הועלה לדרגת סרן.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה סיפר שר הביטחון דאז, רב־אלוף משה דיין, על הישגיו של יששכר בצה"ל, וסיכם: "מפקדיו הגדירוהו כקצין בעל ידע מקצועי טוב, מסור, יעיל ואהוב". בחשון תשל"ו ציין תת־אלוף אביגדור בן־גל לשבח את יששכר חרמץ "על גילוי רוח ההתנדבות, אומץ לב ואחוות־לוחמים" במהלך קרבות מלחמת יום־הכיפורים.

הוריו ואשתו של יששכר וחבר ידידיו הוציאו לאור לזכרו חוברת, ובה פרקי זכרונות ורשימות על דרכו ועל דמותו; עיריית רחובות הנציחה את שמו, והוא מתנוסס במגרש הספורט של בית־הספר "שפרינצק".

חרנש, יורי

יורי, בן חנה ואהרון, נולד ביום א׳ בחשון תש״י (24.10.1949) בקיבוץ רוחמה ולמד בבית־הספר היסודי ובבית־הספר התיכון בקיבוצו. יורי היה תלמיד מוכשר, מן הראשונים שידעו קרוא ואף נהג לדבר בניב ספרותי־ציורי. משגדל הפך חובב־ספורט, אך גם חובב ספר היה, והקדיש הרבה משעות הפנאי שלו לקריאה, ולא פעם בילדותו הזדהה עם עלילות הספרים שקרא. בעודו ילד היה מסתגר ומרבה להתבודד עם ספריו, אך משנעשה נער הפך חברותי ומוכן לעזור לזולת, פעיל בחברה, בעל הומור ואוהב מעשה קונדס. תמיד היה רציני בגישתו לחיים, גם אם נהג לעתים בבדיחות־דעת. מטבעו היה אופטימי וסלחן ביחסו אל הבריות, התייחס בהבנה לחולשות אנוש אך התלהב מתכונות חיוביות שמצא באנשים. נעים שיחה היה ורחב אופקים, ולפיכך היה אהוד על חניכיו כששימש כמדריך־נוער ואהוב על פקודיו כשנהיה קצין בצה״ל. תמיר, יפה־תואר, בעל מבט ישיר וחייכני היה יורי. בילדותו נסע לבראזיל עם הוריו, שעשו שם בשליחות, וחזר לקיבוצו כדי לסיים את לימודיו. מנעוריו היה קשור בכל נימי־נפשו לקיבוצו.

יורי גויס לצה״ל בתחילת נובמבר 1968 והוצב לחיל־ההנדסה. לאחר סיום הטירונות ולאחר שהשתלם בקורס מ״כים עבר קורס מש״קי־הנדסה וקורס צניחה. הוא מילא בהצלחה את תפקידו ולאחר תקופת שירות נשלח להשתלם בקורס קצינים ובקורס קציני־הנדסה. אחרי־כן הוצב בתפקיד קצין־מודיעין והועלה לדרגת סרן. הוא היה קצין מסור ואחראי למופת, בעל יזמה ודייקן בביצוע כל המשימות שהוטלו עליו. לדברי מפקדיו הוא ״חי את תפקידו והיה מעמודי־התווך של הגדוד; הישרה על אנשיו אווירה של ביטחון רב, היה מפקד וחבר, ובתור שכזה אהבוהו הכל״.

לאחר שסיים את שירותו בצה״ל לא היסס כלל בבחירת דרכו וחזר להקים את ביתו בקיבוץ. ביום ט״ו בכסלו תשל״ד (10.12.1973) נפטר יורי מפצעיו שנפצע בעת מילוי תפקידו והובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין האזרחי של קיבוץ רוחמה. השאיר אחריו אישה והורים.

קיבוצו הוציא לאור חוברת לזכרו, מדברי חברים על דמותו ונאמר בה: ״יורי היה עדין־נפש. במצבים הגרועים ביותר הוא השכיל לחשוב על בעיות שברומו של עולם והצליח לעורר אצל אחרים מחשבה ורגשנות״; ״הוא היה תמים ונהדר, מתרגש מן היפה ומוצא אותו בירק ובפרחים. הוא אהב את השלמות שבעשייה, סלד מן המליצה ומדברים הנאמרים אחרי המוות״.

חתמי, ניסים

ניסים, בן טובה ואריה, נולד ביום ב׳ במרחשון תשי״ג (21.10.1952) בירושלים. הוא סיים שש שנות לימוד בבית־הספר היסודי ״מכלל״ ברמת־גן ואחר־כך המשיך וסיים את לימודיו היסודיים בבית־הספר גאולים. אחרי־כן החל ללמוד מסגרות מכנית בבית־הספר המקצועי ״אורט״ ברמת גן. לאחר שסיים שלוש שנות לימוד התחיל לעבוד, אך עבד במשך היום ובלילה למד בקורס קדם־הנדסאים. הוא היה בן טוב ומסור להוריו מאוד. מתוך התחשבות במצב הכלכלי הקשה של משפחתו, השתדל שלא ליפול עליה למעמסה, וכאשר בקשה אמו להעניק לו דמי־כיס היה מסרב. היא נהגה להחביא בכיס מכנסיו סכום כסף ודאגה לכך, שכאשר ימצא כסף זה, כבר יהיה מחוץ לבית ולא יוכל לסרב לקחתו. הוא ידע להיות אסיר תודה על המאמץ שעשתה משפחתו כדי לספק את כל מחסוריו. ניסים היה מקובל בחברת בני גילו, וחבריו אהבוהו בזכות מזגו הטוב ובזכות נכונותו לעזור תמיד לזולת. היו לו תחביבים שונים, כגון איסוף בולים וצילום, אך יותר מכל אהב ילדים קטנים. חבריו זוכרים, שבזמן שירותו בעזה נהג לחלק לילדי העיר סוכריות ותשורות קטנות.

ניסים גויס לצה״ל בתחילת פברואר 1971 והתנדב לצנחנים. לאחר הטירונות עבר קורס צניחה וקורס חבלה ואחרי־כן השלים קורס מפקדי כיתות. לבסוף הוצב בבסיס הדרכה כמדריך. הוא היה מדריך מעולה ומונה אחר־כך כמפקד מחלקה. בכל אשר עשה היה לדוגמא ולמופת. חייליו היו אסירי תודה על שנפל בחלקם לשרת תחת פיקודו שכן ראו בו מפקד טוב הדואג להם. הם ידעו שכאשר יחזרו ממסע אימונים מפרך, כבר תהיה מוכנה להם ארוחה טובה ובמקלחות יהיו מים חמים וכל מה שדרוש לחייל עייף ומאובק. על כל אלה ידעו כי ניסים הוא אדם המוכן לתת עצה טובה וכי אוזנו קשובה תמיד לבעיותיהם, מתוך דאגה אמיתית. בעתות הפנאי נהג לשבת עם חייליו בצוותא, לשוחח, לשיר ״ולעשות שמח״. כשפרצה מלחמת יום־הכיפורים יצא ניסים עם יחידתו להילחם נגד האויב בסיני. ימים קשים עברו על היחידה; בקרבות עקובים מדם, נפלו טובי חייליה. ביום כ״ח בתשרי תשל״ד (24.10.1973), בקרב שהתחולל בכניסה לעיר סואץ נפגע הנגמ״ש של ניסים והוא נהרג. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין הצבאי בקרית־שאול. השאיר אחריו הורים, שני אחים ואחות. לאחר נופלו הוענקה לו דרגת סמל־ראשון.

משפחתו הנציחה את זכרו בבניית היכל קודש בבית הכנסת מחנה־מעבר ברמת־גן.

טאוב, דן

דן, בן הרמינה (מינה) ומיכאל, נולד, הוא ותאומו עמו, ביום י"א בסיון תר"ץ (7.6.1930) בווינה שבאוסטריה, ועלה ארצה עם משפחתו בשנת 1938. הוא למד תחילה בעיר מולדתו, ובעלותו לארץ למד בגדרה. לאחר שהתיישבו הוריו בבית יצחק, למד בבית־הספר היסודי על־שם חיים נחמן ביאליק בנתניה. אחרי־כן המשיך בלימודיו בבית־הספר התיכון בנתניה, אך בשל קשיי הפרנסה בבית הוריו, יצא לעבודה כדי לסייע להם. הוא עבד ביום ולמד בשעות הערב בבית־הספר על־שם מקס פיין בתל־אביב.

דן גויס לכוחות הביטחון במחצית פברואר 1948 בעיצומה של מלחמת העצמאות, והשתתף בליווי השיירות לירושלים ובהגנה על הר־הצופים, שם היה יחד עם הנצורים שבועות רבים. לאחר שחזר משם הוצב לחיל הקשר, השתלם בקורס לקשרים והיה לצפן, לקשר ולמפעיל טלפרינטר ורדיו. הוא היה חייל מסור ואחראי, מילא את תפקידו כיאות, והיה אהוב על חבריו ועל מפקדיו.

דן השתתף בכל מלחמות ישראל והוענקו לו על כך "אות הקוממיות", "אות סיני" ו"אות מלחמת ששת הימים". הוא נמנה עם ותיקי העובדים בחברת "אורטרק" ושם השתלם במקצועות הרדיו, החשמל והטלפון. הממונים עליו שיבחוהו על חריצותו, על מרצו, על יזמתו ועל תבונת כפיו. הכל ידעו להעריך היטב את אחריותו ואת דייקנותו. ברבות הימים נשלח מטעם החברה להשתלם בשוויץ והפך להיות אחד מבכירי העובדים, בזכות ידיעותיו הרבות. חברו כתב עליו, ש"אהב לשתף את העובדים האחרים בבעיות שהתעוררו במהלך העבודה וגאה היה תמיד על הפיתרון הנכון". תחביבים רבים היו לדן; הוא אהב להאזין למוסיקה, לצלם תמונות מזוויות צילום מיוחדות, לעסוק במכונאות, לפרק מכשירים ולהרכיבם. אך יותר מכל הרבה לטייל ברחבי הארץ, ונהנה מנופיה ומאתריה. דן היה טוב לב ונדיב, עזר לחבריו ככל שיכול, התעניין בכל וסייע להם בעצה ובמעשה. חברו מספר ש"היה בו שקט נפשי. הוא היה נינוח מאוד וכל שעשה, עשה בשיקול דעת ובמחשבה זהירה". הוא היה אדם עדין נפש ונעים הליכות. שקט היה מטבעו, אדיב ומנומס. בשנת 1971 נשא לאישה את חברתו שרה. הוא היה בעל אוהב ובן נאמן ומסור להוריו ורחש להם כבוד רב. חודשיים לפני שפרצה מלחמת יום־הכיפורים שב להתגורר בבית־יצחק והתכונן לבנות שם את ביתו. כשפרצה מלחמת יום־הכיפורים גויס דן, נשלח עם יחידתו לחזית בסיני, וסופח לפלוגת רפואה בתפקיד קשר. ביום כ"ג בתשרי תשל"ד (19.10.1973) פגעה בו פצצת קטיושה והוא נהרג במקום, בעומדו ליד נושאת הקשר בגזרה הדרומית, ליד דוור סואר. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בבית יצחק. השאיר אחריו אישה, אב, אם ואח. לאחר נופלו הועלה לדרגת סמל.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה כתב מפקדו: "דן היה בחור שקט, עניו, צנוע ומילא את כל המוטל עליו בדבקות ובנאמנות. היה חביב על חבריו ועל מפקדיו ושימש דוגמה כחייל למופת".

טאובה, אריה (לודויק)

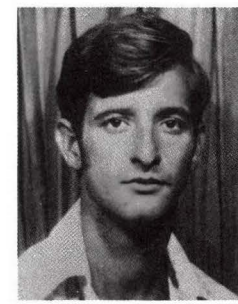
אריה, בן אנה ועמנואל, נולד ביום י"א בניסן תש"י (29.3.1950) בקרקוב שבפולין, ועלה ארצה עם הוריו ועם אחיו התאום בשנת תשי"ז. הוא למד שישה חודשים בכיתה א' בעיר הולדתו שבפולין, וכשהגיע ארצה נשלח למוסד "ויצ"ו" בירושלים, שם למד עברית. כשהשתקעה משפחת טאובה בחולון, החל אריה ללמוד בכיתה ב' בבית־הספר היסודי "כצנלסון". הוא המשיך בלימודים על־יסודיים בבית־הספר התיכון על־שם קוגל בחולון, ובקיץ תשכ"ח עמד בהצלחה בכל בחינות הבגרות. פנים חייכניות, עיניים חומות ועירניות, נפש אוהבת חיים – זו הייתה דמותו של אריה למן היותו נער רך. הוא למד בנקל את השפה העברית, וחודשים אחדים לאחר עלייתו ארצה כבר היה ישראלי לכל דבר. בבית־הספר היסודי הצטיין בלימודיו, ומוריו ורעיו לספסל הלימודים אהבוהו בשל אופיו הטוב והתנהגותו הנאה. גם בבית־הספר התיכון עשה אריה חיל בלימודיו: הוא בחר במגמה ריאלית, והצטיין בבקיאות רבה בלימודים. מוריו ניבאו לו קריירה מדעית. סיפר אחד מהם: "אריה היה תלמיד מצטיין ובלט בכיתתו. נוח היה, ידידותי, צנוע, הטוב שבכולם. תמיד היה נכון לעשות מעל לנדרש, מעולם לא התמרמר ולא התלונן. לעתים רחוקות אפשר לפגוש נער משוחרר מרגשות קנאה, יוהרה והתנשאות. אני לא מצאתי בו חסרונות. אישיותו הייתה התגלמות האצילות והכישרון". אריה תרם רבות לחיי החברה בבית ספרו, ותכופות העשיר תכניות ומסיבות כיתתיות בהופעתו המוסיקלית. כמו כן השתתף בכל פעילות שנערכה במסגרת הגדנ"ע, והיה חבר בתנועת "הנוער העובד והלומד". אהבה רבה רחש למוסיקה; כבר בהיותו ילד בן שמונה החל ללמוד נגינה בפסנתר, בקונסרבטוריון על־שם פרופ' שור בחולון. אריה שקד על נגינתו והתמיד בלימודים עד אשר, בהיותו בן שמונה־עשרה, הוענקה לו תעודת גמר מטעם המוסד. אוסף בולים גדול היה לאריה, והוא עסק גם בצילום. מלאכת כפיים הייתה קרובה ללבו, והוא קישט את בית הוריו בעבודות שונות, מעשי ידיו. פעילותו הרבגונית כללה גם ספורט. הוא היה חובב ריצה והצטיין גם בשחייה. נער בוגר ואחראי היה אריה במלאות לו שמונה עשרה, בן מסור ונאמן להוריו, ואח אוהב לדן, אחיו התאום. דן, גויס לצה"ל בתום לימודיו העל־יסודיים, ואילו אריה החליט, בעידוד מוריו ומחנכיו, להמשיך בלימודים.

אריה הצטרף לעתודה האקדמית במחצית יוני 1969, ולמד בחוג למדעי הטבע באוניברסיטת "בר אילן". במהלך לימודיו בחר אריה להתרכז בתחום הכימיה, ובקיץ תשל"ב הוענק לו תואר "בוגר". בחופשות מן הלימודים באוניברסיטה, השתלם אריה בקורס מ"כים ובקורס קצינים. כשסיים את לימודיו, הוצב בחיל התותחנים והשתלם בקורס לקציני תותחנים. בסיום הקורס קיבל קצינות, והועלה לדרגת סגן. הוא היה חייל מעולה, אחראי ומסור לתפקידו. מפקדיו ידעו, שאפשר תמיד לסמוך עליו; פקודיו הוקירו את יחסו החם והלבבי אליהם. מלחמת יום הכיפורים פרצה תשעה חודשים לפני מועד שחרורו של אריה מהשירות הסדיר בצה"ל. בקיץ תשל"ג ובימי החגים התכונן אריה במרץ לבחינות הכניסה לחוג למדעי הטבע באוניברסיטה

העברית בירושלים. הוא היה נחוש בדעתו להמשיך בלימודים לתואר "מוסמך". בעיצומו של יום הכיפורים נשלחה יחידתו לחזית הצפון, ואריה פעל כקצין מבצעים ברמת הגולן. ביום י"ג בתשרי תשל"ד (9.10.1973) נפל בעת מילוי תפקידו. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין הצבאי בקרית־שאול. השאיר אחריו אב, אם ואח. לאחר נופלו הועלה לדרגת סרן.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה כתב מפקדו: "בתקופה הקצרה שבה עבדנו יחד, התרשמתי עמוקות מאישיותו של אריה כאדם וכקצין. אריה ז"ל השקיע מרץ בעבודתו, בלא הפוגה. בכל בעיה טיפל מיד לא חסך מעצמו שינה, ועבד עד לשעות הקטנות של הלילה. חייליו ומפקדיו אהבוהו. כאיש צבא דרש הרבה מפקודיו, וכולם כבדוהו כי ידעו, שלא דרש מאחרים מה שלא קיים בעצמו. חבל על דאבדין".

טאובר, דניאל

דניאל, בן עפרה ואגון, נולד ביום י' בחשון תשי"א (21.10.1950) בתל־אביב. את לימודיו היסודיים השלים בבית הספר "תל־נורדוי", שם היה תלמיד טוב והצטיין במיוחד במקצוע החשבון. בילדותו היה דני שובב, תוסס ומלא חיים – אהב להתרוצץ ברחובות ולשחק עם חבריו. יחד עם זאת היה לו חוש סדר מופתי – מחברותיו היו תמיד ערוכות ונקיות להפליא, חדרו מאורגן לפרטי פרטיו ושרטוטיו הגיאומטריים מדויקים. משסיים את שמונה שנות הלימוד הראשונות, נרשם דני לבית הספר התיכון־מקצועי "אורט טכניקום" שבגבעתיים, שם שולבו לימודים רגילים עם לימוד מקצועות טכניים. באותה תקופה היה גם פעיל כחבר וכמדריך בתנועת הצופים ושיחק בטניס שולחן ב"מכבי הצפון". בהיותו בן 17 גברה נטייתו הטבעית לעצמאות. הוא החליט לעזוב את בית הספר, להשלים את בחינות הבגרות בלימודי ערב ולעבוד ביום, וכך עשה – אם כי היה בכך מאמץ רב למדי.

דניאל גויס לצה"ל במחצית נובמבר 1968 והוצב לחיל השריון. שלוש שנים אחרי כן, כשהגיעה עת שחרורו, התנדב דני לשירות בצבא הקבע. אמנם הוא תכנן ללכת ללמוד הנדסת בניין אחרי תום שירות החובה, אלא שמפקדיו בצבא דברו על לבו והשפיעו עליו לשרת בקבע. והוא נעתר להם ושירת עד שלהי אוקטובר 1972. בשנות שירותו בצבא סיים קורסים רבים: קורס מש"קי טנק, קורס תותחני טנק, קורס נהגי טנק, קורס מקצועות טנק, קורס מפקדי טנק, קורס קציניים וקורס קציני שריון, וקורס מפקדי פלוגות שריון. תפקידו האחרון בבית הספר לשריון היה מפקד קורס מ"פים לאחר שהצליח מאוד בתפקידו כמפקד קורס המ"כים. סיפר עליו חברו דורון: "פגשתי את דני בקורס קצינים ותמיד היה רציני. היה יושב ועובד, ללא ליאות, ללא שמץ של זלזול. דני אמר לי: 'רצונך לעבוד אתי? בבקשה. אבל לפי דרכי אני'. הוא לא נח עד שהשלים את עבודותיו. הוא האמין בכוחו להזיז דברים. לשיחות קורס היה בא מוכן, עם רשימה ביד. והיה הדובר היחיד. דני היה קצין טוב. הוא דרש הרבה מחייליו

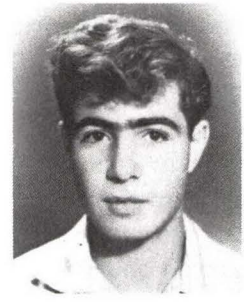
אך מעולם לא דרש מה שלא היה יכול לבצע בעצמו. היה מקפיד מאוד על הופעתו ודרש הופעה טובה גם מחייליו. היה נאה דורש אך גם נאה מקיים. כשמחלקתו קבלה עונש – דני השתתף בו מרצונו. לא פעם היה נשאר בבסיס בימי ששי ושבת מרצונו הטוב, ואכן, מחלקתו הייתה הטובה בגדוד".

משהשתחרר משירות הקבע, לאחר שסירב להיענות להפצרות מפקדיו להמשיך ולשרת ביחידה, החל דני לעבוד כאיש ביטחון בשדה התעופה לוד ויחד עם זאת למד מתמטיקה באוניברסיטת תל־אביב. דני אהב את המתמטיקה בכל לבו. לפעמים היה יושב שעות ארוכות ופותר בעיות מתמטיות. הוא גם הצליח להחדיר את אהבת המתמטיקה לתלמידיו, שלא היו מוכשרים במקצוע, והתלמידים הנחשלים באו אליו בהמונים. מלחמת יום הכיפורים מצאה אותו בירושלים, אצל חברתו רחלי. עוד לפני שקיבל צו קריאה עלה דני לרמת הגולן לשאול אולי זקוקים לו שם. הוא הועבר לחזית הדרום, והשתתף בקרבות הבלימה נגד המצרים. בקרב שהתחולל ביום י"ח בתשרי תשל"ד (14.10.1973) נגד כוחות מהארמייה השלישית, אשר ניסו לפרוץ לעבר המיתלה, פגע טיל בטנק שלו ודני נפל. סיפר חיים, איש צוות הטנק של דני: "ביום החמישי של חול המועד סוכות התעוררנו בבוקר לקול הפגזה. דני קפץ לתוך הטנק ופקד לנוע מהר. תוך כדי נסיעה הבחין אחד מאנשי הצוות ברסיס פגז בגבו של דני. ביקשנו אותו להתפנות, אך הוא היה איתן בדעתו, שהפגיעה קלה ועליו להמשיך ולהילחם. המשכנו לנוע. היינו צריכים לאבטח את הפלוגה מצד צפון. דני טיפס לעמדה גבוהה, תוך סיכון עצמו, כדי לאבטח את הפלוגה. טיל פגע בו והוא נפל". ביום ז' באלול תשל"ד (25.8.1974) הובא דני למנוחת־עולמים בחלקה הצבאית של בית־העלמין בקרית־שאול. השאיר אחריו אב, אם ואחות.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה כתב שר הביטחון דאז, משה דיין: "מפקדיו של דניאל הגדירוהו כקצין טוב, אחראי, ממושמע, בעל ידע מקצועי רב, יעיל, מסור ואהוב".

לזכרו של דני הוציאה המשפחה לאור ספר זיכרון.

טבוך, שלמה

שלמה, בן רגינה ויוסף, נולד ביום ד' בניסן תשי"ג (20.3.1953) בבאר־שבע. הוא למד בבית־הספר היסודי "אחווה" בבאר שבע, והמשיך בלימודים על־יסודיים במגמה ריאלית־ביולוגית בבית הספר התיכון־מקיף ג' בבירת הנגב. ילד עירני ושובב היה שלמה. בגן הילדים התבלט ביופיו הרב, וכשהיה תלמיד בבית־הספר נודע כנער חרוץ ושקדן, המקפיד במעשיו מתוך רצון ללמוד ולגרום נחת להוריו ולמוריו. כשסיים את לימודיו בכיתה ח' הציעה לו המחנכת, שימשיך ללמוד במגמה הריאלית. שלמה ידע כי האתגר הוא גדול ומצריך שקידה רבה ולכן היה מסתגר שעות ארוכות בחדרו ומכין את שיעוריו. הוריו מעידים כי מעולם לא היה צורך לדרבן אותו ללמוד. מפי מוריו ומחנכיו לא

שמעו אלא דברי שבח על בנם. שלמה היה תלמיד למופת ולא זנח גם את הפעילות החברתית. הוא היה חבר בתנועת הצופים, והשתתף בפעולות השונות של בני כיתתו. "שלמה היה טיפוס של 'מים שקטים חודרים עמוק'". מעידים חבריו. "שקט היה, אבל טוב לב. הוא התמצא בנושאים רבים. הוא אהב לבלות, והיה מלא חיים ומרץ". אביו של שלמה סיפר, כי שתי אהבות גדולות היו לבנו: הראשונה – נהיגה, והשנייה – מוסיקה יוונית. עוד בהיותו ילד רך ישב על ברכי אביו, כשנהג האב במכוניתו. גם בגנון ישב תמיד ליד הגה־צעצוע. כשגדל, למד לנהוג בכוחות עצמו, ובמלאות לו י"ג שנים כבר היה בקי בנהיגה. לאחר שסיים את לימודיו בבית־הספר התיכון ניתן לו רשיון נהיגה לאחר מספר שיעורים, ומאז לא היה אדם מאושר ממנו. שלמה אהב לנהוג מהר, במכוניות גדולות, ולא החמיץ הזדמנות ללחוץ על דוושת הבנזין ולגמוא מרחקים. הוא טייל לאורכה ולרוחבה של הארץ, אהב את נופיה, והרבה לדבר ביופיה ובאיכות החיים בה. גם אהבתו האחרת, למוסיקה היוונית, מקורה בימי ילדותו. כשהיה בן שלוש נסע עם בני משפחתו ליוון. כששב ארצה ובא לגן הילדים, פיטפט יוונית; את העברית שכח... לימים, רכש כמה וכמה תקליטים של מוסיקה יוונית והאזין להם בהתרגשות מרובה. בקיץ 1969, לאחר שעמד בבחינות הבגרות, נסע עם אחיו, סמי, לביקור אצל המשפחה ביוון. במהלך מסעו התאהב בחיים של תושבי האיים, למד את מנהגיהם והקשיב למוסיקה שהייתה מקובלת ואהובה עליהם. ערב גיוסו לצה"ל היה נער בוגר ואחראי, עלם חסון ויפה תואר ובן מסור ונאמן להוריו ולבני משפחתו.

שלמה גויס לצה"ל במחצית נובמבר 1971. לאחר סיום הטירונות הציעו לו מפקדיו להשתלם בקורס חובלים, אך הוא נמנע מכך, משום שלא רצה להאריך את שירותו בצבא מעבר לנדרש; לעומת זאת ביקש לשרת ביחידה קרבית. הוא חלם על שירות בסיירת שריון, ורק בגלל תחינותיהם של בני המשפחה ויתר על משאלת לבו. הוא הוצב בחטיבת "גולני" בחיל הרגלים והשתלם בקורס מ"כים אותו סיים בציון גבוה (86). אחד מחבריו ליחידה מעיד, ששלמה היה אהוד על כל חבריו לנשק. "הוא ידע להסתדר עם כולם, בטירונות, בקורס מ"כים, בתור מדריך... תמיד ביצע את תפקידיו ללא רבב. בעקשנות עמד על דעתו, כשהרגיש שהצדק עמו". באפריל 1973 החליט שלמה ללכת לקורס קציני חיל רגלים. את הסיבות להחלטתו זו הסביר ידידו: "היו אלה רצונו לשמש דוגמא של קצין השולט בחומר, ומצד שני – הניסיון להיות חבר טוב לפקודיו, קצין שאיננו מתנשא". ההזמנות לטקס הסיום של הקורס, שעמד להיערך ב־16 באוקטובר 1973, נשלחו למשפחות החניכים, אך הטקס לא נערך. בחג של ראש השנה לפני מלחמת יום הכיפורים, בילה שלמה חופשה בחיק משפחתו. לאחר החג נסע לירושלים להשתתף בסדרת־חינוך. ביום החמישי, יומיים לפני פרוץ הקרבות, באו הוריו לבקר אצלו, הביאו לו ולחבריו מכל טוב ושוחחו עמו ברוח טובה. במוצאי יום הכיפורים התקשר שלמה עם הוריו ובישר להם על צאתו אל החזית. הוא שיגר הביתה מכתבים, שבהם שב וביקש רק אחת: "אל תדאגו לי!" שלמה נשלח לחזית הדרום, פעל כרובאי ולחם בכוחות קומנדו מצריים שפלשו לסיני. ביום כ"ו בתשרי תשל"ד (22.10.1973) נמנה על הכוחות שהתקיפו את מוצב "בוצר". שלמה התנדב בתחילה להיות נהג זחל"ם, אך לאחר שכל הזחל"מים עלו על מוקשים סירב להמשיך לפעול כנהג זחל"ם: אני כאן לוחם, לא נהג!" — הודיע חד־משמעית. הוא

חש חובה להילחם כיתר חבריו. פגז מרגמה שפגע בו שם קץ לחייו. שלמה הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין האזרחי בבאר־שבע. השאיר אחריו אב, אם, אח ושתי אחיות. לאחר נופלו הועלה לדרגת סגן־משנה.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה כתב שר הבטחון דאז, רב־אלוף משה דיין: "שלמה ז"ל שירת בחיל הרגלים. הוא היה חייל מצוין וחבר נאמן. כל מי שהכירו — אהבו".

הוריו של שלמה הוציאו לאור חוברת לזכרו, שכלולים בה דברי חברים, מחנכים, מפקדים ובני משפחה על דמותו ועל דרכו.

טביב, יהודה

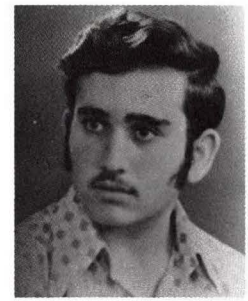

יהודה, בן יונה ואברהם, נולד בשנת תש"ט (1948) בעיר צנעה בתימן. עוד באותה שנה עלה ארצה עם משפחתו. המשפחה התיישבה בכפר סבא ושם עברו עליו שנות ילדותו ונערותו. הוא למד בבית־הספר היסודי על־שם יצחק בן צבי בשיכון עלייה ואחר־כך המשיך את לימודיו בבית־הספר התיכון־מקצועי "אורט" בפתח תקוה. יהודה נולד למשפחה ברוכת ילדים. הוריו, אנשי עמל חרוצים, דאגו לתת לכל ילדיהם חינוך טוב. מגיל צעיר למד יהודה, שאדם צריך ללמוד מקצוע כדי להבטיח את עתידו, לכן היו הלימודים חשובים בעיניו, מה עוד שראה את המאמץ שמשקיעים הוריו בפרנסת המשפחה הגדולה. יהודה היה תלמיד טוב בבית־הספר. מוריו כבדוהו על גישתו הרצינית ועל התמדתו. כאשר לא הבין דבר, לא התבייש לשאול ולחזור ולשאול, עד אשר הבין דברים לאשורם. יהודה היה גם חביב על רוב חבריו לספסל הלימודים. הוא היה חברותי מאוד ואנשים אהבו להיות במחיצתו. יהודה היה נער נוח ונעים הליכות, טוב לב ושמח בחלקו. הוא השתדל להתרחק ממריבות, סירב להתקוטט וכשהיו חבריו רבים זה עם זה היה ממהר להפריד ביניהם ולפייסם. בתום לימודיו בבית הספר היסודי היה ברור לו שימשיך ללמוד בבית־ספר מקצועי. הוא למד בבית הספר המקצועי במגמה של מסגרות. שם התגלה כבעל ידי־זהב ומוכשר לבצע עבודות עדינות ביותר במהירות ובדייקנות. בתום לימודיו הזדרז יהודה לצאת לעבודה כדי לעזור בפרנסת המשפחה. הוא עבד בחריצות רבה במסגרייה בכפר־סבא ואחר־כך עבר לעבוד כמסגר בבית מלאכה ברמתיים. הוא התגלה כבן נאמן ודואג שהיה מקדיש חלק גדול משכרו לעזרת ההורים בבית. מצוות כיבוד אם ואב הייתה נר לרגליו. בכל אשר עשה חשב קודם על הוריו ועל ההשפעה שישפיעו מעשיו עליהם. בעבודתו זו התמיד יהודה עד שהגיע מועד גיוסו לצה"ל.

יהודה גויס לצה"ל בתחילת נובמבר 1966 והוצב לחיל הקשר. לאחר הטירונות השלים קורסי יסוד של החיל והשתלם כקוון שדה. הוא לא התמיד לשרת זמן רב במקצוע זה ולאחר זמן קצר ביקש לעבור קורס נהיגה. בקשתו אושרה ולאחר שסיים קורס זה הוסמך לנהוג ברכב כבד. אחרי כן הוצב לאחת מיחידות השדה של חיל ההספקה, שם מילא תפקידו כנהג ביעילות ובנאמנות. לפני תום תקופת שירות החובה

שלו עבר ניתוח והועבר זמנית לשרת בחיפה. מפקדיו היו מרוצים ממנו וכאשר ביקש להתנדב לשירות בצבא הקבע אושרה בקשתו ללא קושי. הוא תכנן להשתחרר מהצבא ולשאת לאישה את חברתו, אך מלחמת יום הכיפורים שבשה את תוכניותיו. במלחמת יום הכיפורים השתתף יהודה בקרבות הבלימה ואחר כך בקרבות הפריצה נגד הסורים ברמת הגולן. ביום רביעי, י״ד בתשרי תשל״ד (10.10.1973), נפגע יהודה ונהרג בהפגזה, בשעה שהגיש עזרה לפצועים. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין הצבאי בכפר סבא. לאחר נופלו הועלה לדרגת סמל.

טבק, משה־דוד

משה־דוד, בן בתיה ושלמה, נולד ביום ט״ז באלול תשי״ד (14.9.1954) במושב בית־מאיר שבהרי ירושלים. משה התחנך בגן הילדים ובבית הספר היסודי ״קדימה״ במושב בית מאיר, והמשיך את לימודיו העל־יסודיים בישיבה התיכונית ״קרית משה״, שליד בית־הספר התיכון על־שם הימלפרב בירושלים. כבר בילדותו התבלט משה־דוד כתלמיד שקדן ועירני, וכבן מסור הנושא עם הוריו בעול המשק. מחנכיו ומוריו מספרים על מעלותיו, על עדינותו ונועם הליכותיו. ״לב רגיש היה לו״, סיפר מנהל בית־הספר היסודי, ״גם טוב לב היה. תכונה זו האחרונה, ניכרה בעזרה שהיה נכון להגיש לכל חבר בכל עת. כבד גוף היה במקצת, אולם לא כבד מחשבה״. משה אהב לקרוא ספרים, ועורר קושיות כשלא הבין דבר־מה עד תום. משהשלים ח׳ כיתות, החליט להרחיב את השכלתו הכללית בישיבה תיכונית. יראת שמים היה משחר נעוריו. יראת שמים שלו נבעה מעמקי לבבו, צמחה, עמקה והתפתחה על רקע מידותיו הנאות ויחסו אל הזולת. מחנכו בישיבה התיכונית, הרב וינשטוק, הרבה להלל את תלמידו האהוב ולציין את שקדנותו של משה בלימודים ובהגשמת ערכים בחיי היום־יום: ״רוח טובה של תמימות נפשית וכנות רוחנית הייתה בוקעת ועולה מתוך הליכותיו, הן בקודש והן בחול. תמים היה עם אלוקים ועם אדם. לכל דבר היה מתמסר בלב ובנפש, בלב שלם ובנפש תמה״. הרב־המחנך סיפר, כיצד היה קולו של משה נשמע בשעת תפילה של שבת. נעימת קולו הייתה מבשמת את התפילה, מתוך חרדה ומהכרת קדושת השבת. בקיץ תשל״ב סיים משה את לימודיו בישיבה. בפרק הזמן שנותר עד למועד גיוסו לצה״ל סייע לאביו בעבודות המשק. נער חסון ומוצק היה משה־דוד ערב גיוסו לצה״ל, משוש לב כל רואיו.

משה גויס לצה״ל בשלהי אוקטובר 1972. לאחר סיום הטירונות הוצב לחיל השריון, והשתלם בקורס נהגי טנק. הוא ביקש לשרת ביחידה קרבית, אך דחה הצעה לשרת על סיפונה של ספינת טילים. כלי השריון קסמו לו, והוא ציין בפני ידידים ובני משפחה את גודל הסיפוק שהוא שואב משירותו בחיל השריון. בהמלצת מפקדיו נשלח להשתלמות נוספת, השלים אותה בהצלחה והוצב כטען־קשר בגזרה הדרומית של חזית תעלת־סואץ. משה היה אהוב על חבריו לפלוגה. אחד מהם מספר, שמשה

היה בחור שקט ומסור לתפקידו, והוא מוסיף ואומר: "משה היה מאותם אנשים, שאתה יכול להיות סמוך ובטוח שימלאו כל שליחות בצורה מושלמת". הפלוגה שמשה שירת בה הייתה אמורה לעזוב את קו תעלת־סואץ ב־8 באוקטובר 1973. כשפרצה מלחמת יום הכיפורים היו משה וחבריו לנשק במעוז על גדת התעלה. משה נמנה עם צוותי הטנקים הראשונים, שנזעקו לעצור את התקדמות המצרים. בעיצומו של יום הכיפורים, י' בתשרי תשל"ד (6.10.1973) נפגע הטנק של משה מטיל נ"ט, כשפלוגתו נתקלה בכוחות חיל־רגלים מצריים. חבריו ניסו לחלצו פעמיים, אך לא עלה בידם להגיע אל הטנק הבוער, בגלל אש האויב. משה הוכרז כנעדר ורק באדר תשל"ד נמצאה גופתו, בשטח שהוחזק על־ידי המצרים. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין הצבאי בהר־הרצל. השאיר אחריו אב, אם ואח. לאחר נופלו הועלה לדרגת רב־טוראי.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה, כתב מפקד היחידה שלו: "הוא היה חייל מסור ונאמן, אהוב על חבריו".

הוריו תרמו לזכרו ספר תורה לבית הכנסת במושב בית מאיר; בקובץ על הנופלים ממושבי הפועל המזרחי ובספר על חללי הגדוד כלולים דברי ידידים ובני־משפחה על דמותו ועל דרכו של משה־דוד.

טוב, מרדכי

מרדכי, בן ברכה ומנחם, נולד בעדן שבתימן בחודש ניסן תש"ג (אפריל 1943), ובשנת 1949 עלה עם משפחתו לארץ, במסגרת מבצע "על כנפי נשרים". המשפחה התיישבה בגני תקוה, שם למד מרדכי בבית־הספר היסודי־ממלכתי. בבוקר היה לומד בבית הספר ובערבים למד תורה במסגרת תנועת הנוער "בני עקיבא". מלבד פעילותו בתנועה, השתתף בכל פעולות הגדנ"ע והיה ספורטאי מצטיין, במיוחד בענף הטניס, שהיה בעיניו הספורט המלהיב ביותר. את לימודיו התיכוניים עשה בבית הספר המקצועי "עמל" בפתח־תקוה, שם השתלם במגמה של מסגרות.

מרדכי גויס לצה"ל בראשית אוגוסט 1961 והוצב כמסגר מכני ביחידה של חיל הים. במסגרת שירותו השלים קורס לנשק תת־מימי וקורס ימאים. מפקדיו העריכוהו כאדם שקט, שקדן וחרוץ, שמילא את תפקידיו בנאמנות, לשביעות רצון הממונים עליו.

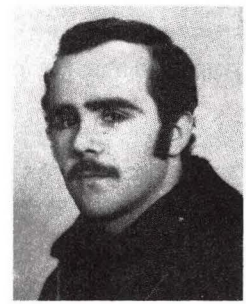
בראשית פברואר 1964 השתחרר מרדכי מהשירות הסדיר וחזר לחיים האזרחיים. עד מלחמת ששת הימים עסק בעבודות שונות. במלחמה גויס והוסב לחיל השריון ושירת בו אחר־כך בכל תקופות שירות המילואים שלו. משהסתיימה המלחמה החל לעבוד במפעל "שרנוע" והתקדם מהר בסולם התפקידים. בשנת 1969 נשא לאישה את חברתו אהובה, והשניים עברו להתגורר בבני ברק. לאחר שנולד בנו הבכור ישי, חל שינוי גדול במרדכי. הוא החל לשקוד על לימוד תורה, הצטרף לישיבת "תורה

וחיים" בה למד וגם לימד. הוא החל להקפיד על קיום המצוות מתוך אמונה, שיסודה של האומה היהודית הוא בתורתה ובחוקיה. מרדכי, או מוטק'ה, כפי שכינו אותו מיודעיו, היה בן טוב להוריו ובעל מסור לאשתו, ותמיד היה עוזר לה בעבודות הבית. לילדיו היה אב אוהב והקדיש להם שעות רבות. הוא היה עובד מסור ונאמן במפעלו והממונים עליו העריכוהו מאוד. הוא הקפיד לבקר אצל הוריו בקביעות, היה משוחח אתם שיחת חברים ותומך בהם ככל יכולתו. הוא הנהיג במשפחתו המסועפת סדר מסורתי ושמירת החגים והמועדים והאמין באמונה שלמה, שהעם היהודי עתיד לשוב תשובה מלאה לדתו ולאלוהיו. במלחמת יום הכיפורים לחם בחטיבת שריון בקרבות הבלימה והפריצה נגד המצרים בחזית הדרום. עם יחידתו עבר קרבות קשים ומרים, אך הקפיד להשכים קום כל בוקר, להניח תפילין ולהתפלל. ביום כ"ט בתשרי תשל"ד (25.10.1973), כשלחמה יחידתו בעבר המערבי של התעלה, יצא מרדכי בנגמ"ש לחלץ פצועים והרוגים משדה הקרב. אש האויב פגעה בו והוא נפל. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בהר־הרצל. השאיר אחריו אישה, בן ובת, הורים, שישה אחים ושלוש אחיות. לאחר נופלו הועלה לדרגת סמל.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה כתב מפקדו: "מרדכי היה אדם חרוץ ומסור. חבריו הקרובים יודעים לספר על אומץ לבו, דבקותו במטרה ואמונתו בצדקת מאבקה של המדינה".

לזכרו של מרדכי תרמה המשפחה אבזרי קודש לבית־כנסת בבני־ברק.

טובול, מאיר

מאיר, בן רחל ויעקב, נולד ביום ט' בתשרי תש"ח (23.10.1947) במרוקו. משפחתו עברה לגור באורן שבאלג'יר ושם למד בבית־ספר "אליאנס". בשנת תשכ"א עלתה המשפחה לארץ והשתקעה באשדוד שם המשיך לימודיו בבית־הספר הממלכתי־דתי ע"ש הרמב"ם ואת תעודת הבגרות קיבל בבית־הספר התיכון־דתי במגמה העיונית־הומנית. כתבה עליו מורתו חנה שאנן: "מאיר כשמו כן הוא, מאיר פנים ונעים הליכות, שופע טוב לב ודורש טוב לכל אחד". בית־הספר התיכון עבר באותה עת חבלי לידה קשים ועדיין לא היו בו תנאים הולמים ללימודים, ללא ציוד וכמעט ללא מורים. אף־על־פי־כן היה מחזורו של מאיר אחד המחזורים המופלאים ותעודת הבגרות שקיבל הייתה מהטובות ביותר והיא העידה כמאה עדים על אופיו ואישיותו המרשימים של מאיר. הוא היה חייכן, ביישן, במובן הטוב והאצילי של המלה, נחבא אל הכלים וצנוע. תמיד היה מרוצה, תמיד שפע אופטימיות. מורו בבית־הספר התיכון מספר עליו שהיה "ברוך כשרונות מצד אחד ונעים הליכות, שהצניעות, הפשטות והענווה מנחים אותו בכל". מאיר היה שוחר אמנות ובעל נטייה עזה לציור. עוד תחביב היה לו — הצילום, ובו הגיע להישגים מרשימים ואף הייתה לו מעבדת צילום משלו. כן הרבה לעסוק בספורט והיה ספורטאי מצטיין. בגלל רצונו לעזור לפרנסת משפחתו בת

שלוש עשרה הנפשות — ביקש וקיבל דחיית שרות, יצא לעבודה באזור התעשייה באשדוד ואת כל שכרו נתן לאביו.

מאיר גויס לצה"ל בתחילת אוגוסט 1967 והוצב לחיל השריון. לאחר שסיים בהצלחה את הטירונות והוסמך כרובאי 3 השתלם בקורס למקצועות הטנק, הוסמך כנהג טנק ובתפקיד זה סיים את שירות החובה שלו. בתקופת שירותו היה ידוע כחייל אמיץ ונאמן, שמילא את כל הוראות מפקדיו, והיה אהוד על חבריו, שבקשו את קרבתו. הוא ניצל כל הזדמנות למסור דרישות שלום לבני ביתו כדי למנוע דאגה מהוריו. מאיר השתדל לשלב ספרא וסייפא בחייו, ולקראת סוף שירותו בצבא סיים כיתת הכנה ללימודים קדם־אקדמיים.

בסוף ספטמבר 1971 שוחרר מאיר מהשירות הסדיר, השתלם במכון הבריטי ונתקבל ללימודים באוניברסיטת בר־אילן. תוך כדי לימודים מילא את חובתו לארצו בשירות מילואים בקו התעלה. את פרנסתו מצא בעבודה במפעל "טרבינול" באשדוד. במלחמת יום הכיפורים נקרא מאיר ליחידתו והשתתף בקרבות הבלימה והפריצה העקובים מדם נגד המצרים. בקרב שהתחולל ביום 21.10.1973 מדרום מזרח לאיסמעיליה, ליד מוצב "מיסורי", נפצע מאיר קשה ונפל בשבי המצרים, וביום י"ג בחשון תשל"ד (8.11.1973) מת בשבי. גופתו הוחזרה על־ידי המצרים, והוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין באשדוד. השאיר אחריו הורים, חמישה אחים וחמש אחיות. לאחר נופלו הועלה לדרגת סמל.

במכתב התנחומים למשפחה השכולה כתב שר־הביטחון דאז, משה דיין: "סמל מאיר טובול ז"ל נתן את חייו למען מולדתו — — — מאיר ז"ל שירת בחיל השריון. הוא היה חייל מסור וחבר נאמן. מאיר היה אהוד על מפקדיו ועל חבריו לנשק"; מפקדו כתב למשפחה כי "המחשבה כי מאיר איננו אתנו, כי שוב לא נלחץ את ידו לפרידה, כי שוב לא נוכל לומר לו, להתראות במילואים הבאים, המחשבה הזאת קשה, קשה מנשוא".

משפחתו הנציחה את זכרו על־ידי הכנסת שני ספרי תורה על־שמו לבית־הכנסת "אוהל לאה" באשדוד; כמו כן מונצח שמו בחוברת שהוציא לאור בית הספר התיכון־דתי באשדוד לזכר תלמידיו שנפלו, ובחוברת "אלה הבנים", שיצאה לאור לזכרם של בני אשדוד, שנפלו במערכות ישראל.

טובולסקי, יצחק

יצחק (בוגו), בן הדסה ומשה, נולד ביום י"ג בטבת תרצ"ד (13.12.1933) בתל־אביב. הוא למד בבית־הספר היסודי "ביל"ו", ואחרי־כן המשיך את לימודיו בבית־הספר התיכון־עירוני ב' בתל־אביב. יצחק נולד בבית ספוג אהבה עזה לכל הקשור בארץ־ישראל. אביו, שהיה גזבר ה"הגנה" בתל־אביב בימי המאבק, נפטר בימי מלחמת השחרור, כשיצחק היה בן 14. יצחק היה תלמיד טוב בבית־הספר התיכון, ובאותם ימים היה פעיל

בגדנ״ע, שימש קשר בעת הקרבות של מלחמת השחרור ועבר קורס מ״כים. בנעוריו השתתף באליפות ישראל לנוער באגרוף מטעם ״הפועל״. הוא היה אדם אחראי ומסור לכל עניין שעסק בו. מטבעו היה לוחם, שלא ידע פשרות בחתירתו למטרה שהציג לעצמו. הוא ידע לגבור על קשיים ולהפעיל אנשים, אך מעולם לא דרש מאחרים יותר משדרש מעצמו. יצחק ניחן בכושר מנהיגות והיה כצוק איתן, מלא מרץ, חיוניות ופעלתנות. היה לו כושר מחשבה לא־רגיל, וכל כולו אדם הומאני, נעים שיחה ופשוט הליכות. הייתה לו שפה משותפת גם עם אנשי מדע וגם עם אנשי מעשה. בנפשו היה רגשני, אם כי ניסה להסתיר זאת, ואהב את הטבע ואת החיים. מאחר שלא היה מסוגל להרע ליצור חי, היה צמחוני. הוא למד מיסודה את תורת הצמחונות וחשב להיות בעתיד טבעוני, כי בטבעונות ראה דרך לתזונה נכונה, תוך התחשבות בבעלי־החיים. יצחק הצטיין ביחסים טובים עם אנשים שעבדו עמו, ותמיד היה מוכן להקשיב לזולת; מעולם לא ביטל דעותיהם של אחרים, גם אם לא הסכים עמן, אלא השתדל לשכנע בצדקת עמדתו. תמיד היה עוזר לכל אדם נזקק ולפיכך היה אהוב ונערץ על כל מי שהכירו.

יצחק גויס לצה״ל בתחילת ספטמבר 1951, וכחבר גרעין הוצב לנח״ל. לאחר הטירונות ולאחר שעשה במשק שדה אליהו, נשלח לקורס קציני חי״ר. לאחר הקורס הוצב כמפקד מחלקה בגדוד נח״ל. בתעודת השחרור שלו מהשירות הסדיר צוין כ״מוכשר, ממושמע, בעל יזמה ורצון״.

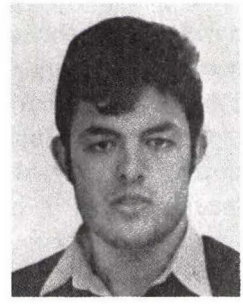
לאחר שסיים את שירותו הסדיר, הוצב לשירות מילואים כמ״מ בגדוד חיל־רגלים. בתפקידו זה הועלה לדרגת סגן ומפקדו העריכו כקצין טוב, ישר ומסור לתפקידו, ובעל כושר ארגון. אחרי שסיים את השירות הסדיר, עשה שנה בקיבוץ עין־צורים ועבד בעיקר בפלחה. אחרי־כן נשא אישה ובשנת תשט״ז החל ללמוד חקלאות באוניברסיטה העברית בירושלים וברחובות והתמחה בתחום גידולי־שדה ומחלות צמחים. הוא עשה חיל בלימודיו ונתנו לו מענקי לימודים רבים. בוגו — כפי שכונה בפי מקורביו — היה בעל למופת ואב מסור ואוהב. למרות עומס עבודתו, הרבה לטייל עם משפחתו ולסייע לבניו בשיעוריהם ובפתרון בעיות שונות. כשסיים את לימודי התואר השני והתמחה בהגנת הצומח, עבד כעוזר מחקר והוראה במחלקה למחלות צמחים של הפקולטה לחקלאות. אולם, לדברי חברו, לא הסתפק בתיאוריה ורצה לשלבה במעשה, ומשום רצונו זה לא המשיך בלימודיו לדוקטורט. בשנת 1962 ייסד את המחלקה החקלאית בחברת ״אגן״ לכימיקלים והתמנה למנהל המחלקה. נושא עבודת הגמר שלו במחלקה לפיתופתולוגיה בפקולטה לחקלאות היה השינויים בעמידות צמח שיבולת השועל למחלת חלדון הקנה, בשלבים של התפתחות הצמח. עבודה אחרת שלו, הקשורה בגילוי גזע חדש של חלדון הקנה, פורסמה בעיתון המדעי Phytopathology. הוא חקר גם מחלות־דגנים אחרות וערך את הניסויים המבוקרים הראשונים בארץ בהדברת מחלות שורש באמצעות מתיל־ברומיד. המחקר הביא עמו גילויים מדעיים חשובים, שהשפיעו גם מעשית על גידול העגבניות והדברת מחלות שורש בארץ, ופורסם בעיתונות המקצועית בחו״ל. את תפקידו כמנהל מחלקה ב״אגן״ מילא בוגו בכישרון, במקצועיות, ביסודיות ובתנופה רבה, והוא תרם הרבה לפיתוח השוק של מוצרי החברה בארץ ובחו״ל. בשילוב ידיעותיו העיוניות והמעשיות היה הוא המומחה בארץ למחלות צמחים. ברבות השנים עבר השתלמויות

קצינים שונות. כעבור זמן הועבר לתפקיד סמ"פ רובאים באותו גדוד. אחרי שהשתלם בקורס מפקדי פלוגות, מונה מ"פ רובאים והועלה לדרגת סרן. במלחמת ששת הימים השתתף בכיבוש דיר־אל־בלח, ואחרי המלחמה מונה לסמג"ד. באותם ימים עשה בוגו לילות כימים באיסוף כספים להקמת אנדרטה לחללי גדודו. עם משפחות החללים שמר על קשר כל השנים והשתתף עמן בצרותיהן ובשמחותיהן. לאחר שהשתלם בקורס הסבת קצינים לחרמ"ש ובקורס מ"פים שריון, הושם לחיל השריון, אך נשאר מוצב בגדודו, וברבות הימים הועלה לדרגת רב־סרן. לדברי פקודיו, היה הוא להם כאב, דאג לכול, ואף לענייניים אישיים. חודשים אחדים לפני המלחמה השתלם בקורס קציני חש"ן מתקדם, ובתעודת הגמר צוין, שהוא קצין ברמה גבוהה, יסודי ובעל יכולת ניתוח ומחשבה טובים. כשפרצה מלחמת יום הכיפורים, התייצב בוגו ביחידתו והשתתף עמה בקרבות הבלימה בסיני. ביום ט"ו בתשרי תשל"ד (11.10.1973), בעת מרדף אחרי יחידות קומנדו של המצרים, ליד בלוזה, כשהיה בוגו בזחל"ם הפיקוד בראש פקודיו, נפגע הזחל"ם מטיל כתף ובוגו נפגע ונהרג. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בנחלת־יצחק. השאיר אחריו אישה ושני בנים, אם ואחות.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה כתב מפקדו: "תקצר היריעה לתאר את בוגו, האיש ופועלו, האדם הישר, החביב והנערץ על הכול, אשר מילא את תפקידיו השונים והמגוונים ביחידתו, במסירות נפלאה ובחריצות למופת".

משפחתו הקימה לזכרו לוח זיכרון עם נר תמיד; חברת "אגן" הוציאה לאור חוברת לזכרו, שכלולות בה מעבודותיו. כמו־כן הקדישה על־שמו מלגה שנתית למחקרים בתחום החקלאות; בית־הספר התיכון־עירוני דתי ב־ג בתל־אביב, הוציא לאור חוברת בשם "לזכרם", לזכר בוגריו שנפלו במלחמת יום הכיפורים, ובה רשימה על בוגו; הפקולטה לחקלאות של האוניברסיטה העברית הוציאה לאור חוברת בשם "לזכרם" לזכר תלמידיה שנפלו במלחמה, ובה דברים עליו ועל דמותו.

טובי, הרצל

הרצל, בן אלגרה ואהרן, נולד ביום י"א באלול תשי"ב (1.9.1952) בחיפה. הוא סיים בהצטיינות את לימודיו בבית הספר היסודי "מגינים" בקרית־חיים. אחר־כך השלים שלוש שנות לימוד בבית־הספר המקצועי התלת־שנתי של בתי הזיקוק במפרץ חיפה, במגמת חרטות ומסגרות. בן שש־עשרה היה כשנפטר אביו הירקן. תחילה היה הנער שרוי בדיכאון אך עד מהרה התאושש. עול פרנסת אמו החולה ושמונת אחיו ואחיותיו הצעירים ממנו, נפל על שכמו. הרצל הצעיר והחסון, נהיה לראש המשפחה ומקור לגאוותה. כך בא הסוף למשובות הנעורים וללימודים של הרצל. הוא החל עובד כחרט וכמסגר ועמד בהצלחה בבחינות מקצועיות של משרד העבודה בחרטות ובמסגרות. אולם לא די היה במשכורת הדלה לספק לחם לתשעה פיות רעבים. לכן נאלץ לקחת על עצמו עבודה מכניסה יותר ונהיה לקבלן משנה ומתקין תריסים. בני משפחתו העידו עליו, כי

כובד ראש, מסירות ואחריות אפיינו את הרצל. מאחר שהיה המפרנס של משפחה ברוכת־ילדים נדחה גיוסו עד שמלאו לו עשרים שנה.

הרצל גויס לשישה חודשי שירות בצה"ל באפריל 1973 והוצב לחיל־התותחנים. את הטירונות סיים בציונים טובים, ואחרי־כן השלים קורס תומ"ת בציון מעולה של 95 אחוזים. לאחר הקורס הוצב כרגם במוצב החוף הצפוני. מפקדיו שבעו נחת ממנו, משום שהיה תותחן מצוין, אחראי ומסור לתפקידו. הוא רכש את אהדתם של חבריו וידע להעלים מהם את דאגתו לבני משפחתו. הוא הצטיין במסירותו, בכישוריו הרבים ובהקפדתו למלא בשלמות כל משימה שהוטלה עליו. ביום השבת, י' בתשרי תשל"ד (6.10.1973), יום פרוץ מלחמת יום הכיפורים, כשהיה הרצל על משמרתו במוצב החוף הצפוני, נפגע ונהרג בהפגזה של המצרים. תחילה נקבר ארעית בבית־העלמין בבארי ואחר־כך הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בחיפה. השאיר אחריו אם ושמונה אחים ואחיות. לאחר נופלו הועלה לדרגת רב־טוראי.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה כתב מפקדו: "כתותחן פעל הרצל במלוא המסירות וההקרבה. הוא היה אהוד על חבריו. הרצל לחם כגיבור ומת כגיבור".

אמו תרמה לזכרו ספר תורה, להנצחת שמו.

טובי, מנחם

מנחם, בן שמעה ויצחק, נולד בחודש טבת תש"ט (דצמבר 1949) בתימן. שנת 1949 הייתה שנה גדולה לקהילת היהודים בתימן – הגיעה אליהם הבשורה, שעתידים הם לעלות לארץ הקודש "על כנפי נשרים". הבן הנולד הכפיל את השמחה ונקרא שמו מנחם, כלומר – עם הולדתו באה הגאולה והנחמה לעם הנודד. כשהגיעה המשפחה לארץ הועבר מנחם לבית התינוקות ב"עין השומר". תינוק יפה היה, ומשך את מבטי כל הסובבים אותו – עיניים שקדיות היו לו וחיוך שובב. בשנה הראשונה בארץ חלה במחלה קשה וחודשים ארוכים שכב בבתי חולים, ואמו, אשר שכלה שני ילדים לפניו, חרדה לשלומו. כששב הבן לחיק המשפחה, כבר התגוררה המשפחה במעברת אוהלים, שם יושבו העולים מתימן, כשהגשם מציף את בתיהם בחורף והשמש קופחת על ראשיהם בקיץ. מנחם לא נרתע, לא מהגשם ולא מהשמש. בשעות הארוכות שעשו אחיו בבית הספר, אמו עבדה ואביו שכב חולה באוהלו, היה מנחם משחק במים, בשלוליות, בכל חפץ עזוב שנמצא לו. הוא היה ילד עירני ומלא חיים. השיעמום מרט את עצביו. ספרה אחותו ברכה: "מנחם היה רעשן גדול, עקשן גדול עוד יותר ושופע תעלולים. וכשרק הרגיש שההשגחה עליו רפויה, מצא לו אתגרים רבים. האתגר החשוב ביותר בחייו היה אדון מים. מנחם הבין שהמים מטהרים את גופו של אדם, לכן נהג להתקלח בברז, וכשתמה המקלחת, היה הולך ומתפלש בחול וחוזר לעבודת הקודש". מנחם היה ילד שעשועים במשפחה. אמנם היה שובב גדול, אך גם פייטן גדול, ופיו שופע אמרות מחוכמות. שובבותו וסקרנותו הטבעית מצאו להם אפיקים

חדשים, כאשר הגיע לגיל בית הספר. בבית הספר היסודי "אגודת ישראל" בחולון, היה מנחם תלמיד מבריק. הוא היה קורא ספרים מכל הסוגים, ומפתיע את מוריו בשאלותיו המביכות ובתשובותיו הניצחיות. את לימודיו התיכוניים עשה בבית־הספר "יבנה", אף הוא בחולון, וגם שם הצטיין בלימודיו. מנחם היה ה"מסמר" בכל מסיבה, היה מנעים שירים לחוגגים בקולו הערב ומצחיק אותם בבדיחותיו. מנחם השתוקק לכלי נגינה כלשהו – גיטרה, מפוחית, או כל כלי אחר – אך בגלל חוסר תקציב לא נתמלא מבוקשו. משום כך השתלט על השולחן. ימים ארוכים היה יושב ליד השולחן, נוקש עליו ושר. תחנוני בני המשפחה שיפסיק את הדפיקות הנוראות האלו, זכו במבטים צוננים וברעש עוד יותר גדול. אבל סלחו לו. מנחם היה כל כך מבדר ומשעשע, שאי אפשר היה לכעוס עליו. בעיני בני המשפחה היה מני הקטן מלאך, שהכל שלו ויהיה שלו. הם נבאו לו עתיד זוהר ואכן, בשנות חייו הקצרות לא אכזב.

מנחם גויס לצה"ל בראשית פברואר 1969 והוצב לחיל הרגלים. הוא השלים קורסים שונים: קורס מש"קי מקלעים, קורס מ"כ רובאים, קורס מ"כים חי"ר וקורס צניחה. את הקורס האחרון עבר מנחם ביוזמתו הוא. כשהיה ילד היה נוהג לצפות בצניחות, שנערכו במשטחי החול שבקרבת ביתו ומאז רבה הייתה שאיפתו לצנוח.

בראשית פברואר 1972 משסיים את שירות החובה, החליט ללמוד את מקצוע רכז משק במדרשת רופין. אם כי לא היה בן מושב, עשה חיל בלימודיו, וכתמיד רכש לו מעריצים וחברים רבים. משסיים את לימודיו שובץ בעבודה בכפר זיתים שבגליל, אך לא כרכז משק, כפי שחשקה נפשו, אלא דווקא כרכז קהילתי. כנראה שכושר המנהיגות, שציין אותו מילדותו, דחפו לבחור במקצוע זה, ואכן, עד מהרה הפך למנהיג בחברתו. הנוער בכפר אהב אותו ומעסיקיו אמצוהו וציינו את עבודתו בשבחים רבים. אך תקופת הזוהר לא ארכה. במלחמת יום הכיפורים השתתף מני בקרבות הבלימה והפריצה בסיני כמש"ק מקלענים. קרבות רבים עברו עליו והוא נחלץ מהם בשלום, עד שגורלו הטוב בגד בו. בהיתקלות עם כוח אויב, אור ליום כ"א בתשרי תשל"ד (16.10.1973), התפוצצה משאית של הצבא המצרי, ומנחם נפגע ונהרג מפגיעת רסיסים. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בקרית־שאול. השאיר אחריו אם, חמש אחיות ושני אחים. לאחר נופלו הועלה לדרגת סמל.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה כתב מפקדו: "מרגע הופעתו של מנחם אצלנו ביחידה, התבלט כחייל מעולה ומצטיין והפך להיות מפקד כיתה ביחידה. מנחם היה סמל לחייל העליז, השמח תמיד בחלקו. תמיד היה מענה מחוכם ומבדח בפיו ומעולם לא פסק מלשיר. מני היה מעמודי התווך של מוראל היחידה. לפני הקרב לצליחת התעלה שבו נפל, הייתה לו אפשרות להישאר מאחור עם הכיתה עליה פקד. הוא לא וויתר ודרש ממפקדיו בכל תוקף להעבירו לחזית, ובקשתו נתמלאה. לאחר צליחת התעלה הוטל על היחידה לכבוש יעדים בעומק המערך המצרי. היחידה נעה בחסות החשיכה, ובהגיעה אל היעד שנקבע לה נתקלה ביחידה מצרית ממונעת. מני היה בראש המסתערים לבלימת האויב, ובהסתערות זאת נפל. זכרו יהיה שמור בלב כולנו; אנחנו – אשר היכרנו אותו כחייל אמיץ ללא חת וכאדם נפלא".

המשפחה תרמה לזכרו ספר תורה לבית כנסת בחולון.

טובי, שלמה

שלמה, בן מלכה וחיים, נולד ביום כ"ג באדר א' תש"ח (4.3.1948) בתל־אביב. הוא למד בבית־הספר היסודי "אלכסנדר ינאי" ובבית־הספר המקצועי על־שם מקס פיין בתל־אביב ואחרי־כן המשיך בלימודיו בבית־הספר המקצועי "אורט" ברמת־גן. שלמה היה תלמיד מצטיין, אהוב על מוריו ומקובל על חבריו. תמיד סייע לתלמידים החלשים והרבה לקחת חלק בהצגות ובמופעי בידור, שנערכו בבית־הספר. הוא נמנה עם חניכי תנועת הצופים, ונשלח מטעם מרכז התנועה ליוון, להשתתף בג'מבורי הבין־לאומי שנערך שם. כשחזר משם הצטרף לחוג לצילום במועדון לאמנויות לנוער, וכך העמיק את ידיעותיו בתחביבו זה, שדבק בו עד ליומו האחרון.

שלמה גויס לצה"ל במחצית מאי 1966 והוצב לחיל השריון. לאחר הטירונות השתלם בקורס למקצועות טנק "סנטוריון" והיה בו חניך מצטיין. הוא היה תותחן מעולה, אחראי ומסור לתפקידו. ביחידתו היה אהוב על מפקדיו ושימש לחבריו מופת ודוגמה במזגו הטוב, בצייתנותו ובסבילותו. בשנת 1967 השתתף במלחמת ששת הימים והוענק לו על כך "אות מלחמת ששת הימים", ובשנת 1968 השתתף בפעולת צה"ל בכראמה.

לאחר שהשתחרר מן השירות הצבאי הסדיר החל שלמה לעבוד בתעשייה האווירית בלוד, ולימים היה שם למבקר איכות. הוא שקד הרבה על קידומו, השתלם בקורסים שונים, עבד במשמרות נוספות והיה מדקדק מאד במלאכתו, בחריצות רבה. בהתמדה ובבקיאות מרובה. הוא היה בעל יזמה, וניחן בתבונת כפיים, וכל מה שהוטל עליו עשה בנאמנות ובאהבה, בהשקט ובצנעה. תמיד היה שקט ורגוע, סולד מהגאווה וההתנשאות, ולא אהב להתבלט. מטבעו היה עקשן מאוד וידע לעמוד על דעתו ולשאוף תמיד לשלמות במעשיו. שלמה היה בן נאמן ומסור למשפחתו, רחש להוריו כבוד רב, והיה בעל אוהב לאשתו וירג'יניה, שנשא בשנת 1972. כשפרצה מלחמת יום־הכיפורים גויס שלמה ונשלח עם יחידתו לחזית ברמת הגולן, שם נכנס מיד לקרבות הבלימה נגד הסורים. אור ליום י"א בתשרי תשל"ד (6.10.1973) נפגע הטנק שלו בקרב על ציר הנפט, ליד חושנייה, והוא נהרג במקום. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בקרית־שאול. השאיר אחריו אישה, אב, אם ושתי אחיות. בתו שנולדה לאחר שנפל נושאת את שמו – שלומית. לאחר נופלו הועלה לדרגת סמל.

חטיבתו הוציאה לאור חוברת לזכר אנשיה שנפלו במלחמה ושלמה בתוכם.

טובל, יעקב

יעקב, בן אסתר ורימונד, נולד ביום כ"ו בסיון תש"ו (25.6.1946) בבומביי שבהודו, ועלה ארצה עם הוריו, אחיו ואחיותיו בשלהי ינואר 1957. הוא החל ללמוד בעיר הולדתו, ובארץ השלים ח' כיתות בבית־הספר היסודי במושב מצליח. נער עירני ועליז היה יעקב. כשהיה ילד ידע קרוא וכתוב באנגלית, שכן למד בבית־הספר היסודי הנוצרי על שם סט. פול בבומביי. כשעלה ארצה, והוא בן אחת־עשרה, התערה ללא קושי בחברת הילדים בבית־הספר שבמושב מצליח. תלמיד חרוץ היה והצטיין בענפי ספורט שונים, וחבריו הכתירוהו כ"אלוף הקפיצה לרוחק". יעקב אהב לשחק בכדורגל ולימים היה אוהד מושבע של קבוצת "הפועל" תל־אביב, ולא החמיץ אף אחד ממשחקיה. כשסיים את לימודיו היסודיים, נאלץ יעקב לצאת לעבודה כדי להקל על נטל הפרנסה, שהכביד על הוריו. משפחת טובל הענפה ידעה ימים של דוחק ויעקב לא יכול היה לשאת את מראה הדלות. הוא עבד כעוזר לקבלן בניין ונשא שקי מלט על גבו, אך איש לא שמע מפיו מילת תלונה. חיוך של עידוד ריחף על שפתיו בבואו הביתה, לאחר שעות ארוכות של מאמץ גופני. כשכוסה גוו הצנום פצעים וחבורות מן המשאות, עזב את מקום עבודתו ועזר להוריו בעבודת האדמה. יעקב אהב עבודת כפיים וסייע גם במכירת התוצרת החקלאית של מושב מצליח. בשעות הפנאי בילה עם ידידיו, חזה במשחקי כדורגל ויצא לצפות בסרטים בעיר רמלה, הסמוכה למושב מגוריו. בשנת תשכ"ה השתקעה משפחת טובל בדימונה. יעקב היה אז עלם בן י"ט, אחראי ומסור להוריו, לאחיו ולאחיותיו.

יעקב גויס לצה"ל במחצית מאי 1965 ולאחר הטירונות הוצב לחיל התותחנים. הוא הוכשר כתותחן שדה ונודע בין רעיו כחייל טוב וכחבר נאמן. ביוני 1967 השתתף בקרבות על רמת הגולן ולחם בגבורה ובמסירות נפש ועל כך הוענק לו "אות מלחמת ששת הימים".

בנובמבר 1967 סיים יעקב את שירות החובה ועבד כמסגר במפעלי "כיתן דימונה". מקץ שנה החליט לחפש לו מקום עבודה במפעלי התעשייה האוירית בבאר־שבע. הוא השתלם בקורס מסגרות וסיים את לימודיו בהצלחה מרובה. ספרה אחת מאחיותיו: "יעקב יצא מן הבית בשש בבוקר ושב בחמש אחר הצהרים. הוא עבד קשה ובערבים יצא לבלות עם בני גילו. אבא ואמא היו גאים בו, משום שכולם שיבחו את התנהגותו וציינו את נימוסיו הנאים". מדי חודש בחודשו נתן יעקב את שכר עמלו להוריו ורק חלק זעום נטל לעצמו. בעזרת משכורותיו ריהטה משפחת טובל את ביתה והילדים זכו בהשכלה נאותה. אך עזרתו של יעקב לא באה לידי ביטוי בכסף בלבד. הוא נהג להסביר לאחיו ולאחיותיו את חומר הלימודים, שלא היה מובן להם, דירבן אותם לרכוש דעת והסביר שהשכלה טובה היא כרטיס כניסה למאבק החיים. הוא שיכנע את בני משפחתו להשקיע מלוא מרצם בלימודים. יעקב היה נקרא לתקופות של שירות מילואים, ובקיץ תשל"ד החליט לשאת לאישה את חברתו, בת באר־שבע. מועד החתונה נקבע לחודש חשון תשל"ד, אך איש לא שיער בנפשו שטקס הנישואין

לא יתקיים. בערב יום הכיפורים הייתה משפחת טובל בבית הכנסת ויעקב בין המתפללים. למחרת היום, בעיצומה של התענית, ניצב יעקב על מרפסת ביתו ואחר זמן מה פסק: "נדמה לי שכעת גם תורי ללכת. אל תדאגי, אמא, הכל יהיה בסדר", אמר לאמו, שדמעות זלגו על לחייה. יעקב נשלח לחזית הדרום והשתתף בקרבות כרגם. שבועיים לחם בעוז ובמסירות וביצע ללא דופי את המשימות שהוטלו עליו. ביום כ"ד בתשרי תשל"ד (20.10.1973) נפל יעקב בעת מילוי תפקידו באזור "החווה הסינית". תחילה הוכרז כנעדר ובני משפחתו ייחלו לשובו וקיוו לסוף טוב, אך בראשית נובמבר 1973 נקבע דבר נפילתו בקרב. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בדימונה. השאיר אחריו אב, אם, ארבעה אחים וארבע אחיות. לאחר נופלו הועלה לדרגת רב־טוראי.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה כתב מפקד היחידה: "בנכם, טוראי יעקב ז"ל, שירת ביחידת תותחנים והיה מסור לתפקידו ומילאו ללא חת. הוא היה אהוד על חבריו ועל מפקדיו ונאמן לרוח הצוות. בנופלו הוריש לנו את החיים".

טובל, משה־יצחק

משה־יצחק (יצחק'לה), בן מלכה ואליהו נולד ביום י"ט בחשון תשי"ג (7.11.1952) ברחובות. בן להורים שרידי השואה, יוצאי רומניה, גדל בבית דתי, למד בתלמוד תורה ברחובות ובבני ברק. המשיך את לימודיו בישיבה לצעירים ברמות רמז שבחיפה, וכתלמידו של הרב כץ, נתגלה כבעל כישרון רב, לומד בחשק ובהתמדה. יצחק היה בן טוב להוריו, "פאר המשפחה", תלמיד יקר למחנכים וחבר טוב לחברים. ניכר היה בעזרתו לזולת, השתתף עם חבריו בדאגתם ובמצוקתם והיה מעורה מאוד בין החברים בלב ובנפש. חבר שאפשר לסמוך עליו ולצפות לעזרתו בכל עת. יצחק ז"ל היה בחור חייכן, מוצק וחביב, מלא חדוות חיים, כשבת־צחוק וכובד־ראש, שובבות־נעורים ורצינות משמשים בו בערבוביה. ניחן גם בקול ערב, בעל תפילה נאה היה ובקי בחכמת התקיעה בשופר. תקיעותיו הנפלאות היו מרעידות את מיתרי הלב והנפש. משה־יצחק ז"ל היה אף ספורטאי.

משה־יצחק גויס לצה"ל במחצית ינואר 1971 והוצב לנח"ל, שם התגלה במלוא תפארתו כחייל אמיץ, טוב לב, המוכן לעשות הרבה למען הצלחת כל תרגיל. במסעות יכול היה להיות תמיד בראש, אך לא כן עשה יצחק. הוא הלך תמיד בסוף, לא בגלל אפיסת כוחות, אלא מתוך רצון לעזור לנחשלים. לאחר הטירונות נשלח לתקופת של"ת בנח"ל קוממיות, התנדב לקורס צניחה והמשיך במסגרת הנח"ל המוצנח במשק קוממיות. את תקופת שירותו ביחידה עשה בהצטיינות ראויה לשבח. את חודשי השירות האחרונים שלו עשה במעוז "המזח" ושם גם נמצא בפרוץ מלחמת יום הכיפורים, ביום י' בתשרי תשל"ד (6.10.1973). המעוז הותקף בעצם היום הקדוש ויצחק השתתף בנסיונות לבלום את המצרים כשהוא חשוף לאש האויב. כאשר כותר

המעוז נשלח עם עוד שלושה לוחמים לעמדה קיצונית, אשר נפילתה הייתה מאפשרת לאויב לחדור למעוז. משם ניהלו ארבעתם קרב בטווחים קצרים ביותר, בנשק קל וברימונים, נגד אנשי קומנדו מצריים, שעלו עליהם פי כמה במספר. תוך כדי הקרב צעק אחד הלוחמים כי לעמדה נזרק רימון. הארבעה החליטו לא לנטוש את העמדה ולהסתכן בפגיעה. משה־יצחק, שעסק בירי לעבר האויב, קרס לעבר הרימון, וכאשר התפוצץ, ספג את מירב הרסיסים ונהרג ושלושת חבריו נותרו בחיים. במעשיו אלה "גילה אומץ לב, רוח התנדבות ואחווה לוחמים" — כדברי הציון־לשבח שהוענק לו מטעם הרמטכ"ל לאחר נופלו. השאיר אחריו הורים, אח ואחות. לאחר נופלו הועלה משה יצחק ז"ל לדרגת רב־טוראי. במעמד כניעת מעוז "המזח" נמסרה גופתו על גבי אלונקה, וכל מסמכיו האישיים לאנשי הצלב האדום ולמושל סואץ, שהבטיחו להעביר את גופתו לקבר ישראל. במסגרת חוזה השלום עם מצרים, התאפשרה החזרת גופתו וביום כ' באלול תשל"ט (12.9.1979) הובא למנוחת־עולמים בבית־הקברות הצבאי בקרית־שאול.

המשפחה הוציאה לאור חוברת לזכרו "משה־יצחק הי"ד" ובה מכתבים, תמונות, דברי חברים וזיכרונות; כן הקימה קופת גמ"ח לזכרו; כמו כן הוקם על ידי ההורים בית כנסת שנקרא על־שמו "היכל משה יצחק". חברי הבורסה הקימו מחלקה בביתן 17 בתל־השומר, לזכר חברי הבורסה ובני חברים, ומשה־יצחק ביניהם; זכרו וזכר חבריו שנפלו עמו במעוז, הונצח על־ידי חבר לנשק על־גבי פרוכת של ארון הקודש בישיבת "שעלבים".

טוויג, אריה (אסלן)

אריה, בן גרייס ויצחק־חיים, נולד ביום ה' בשבט תרצ"ח (7.1.1938) בשנחאי שבסין, ועלה ארצה עם משפחתו בשנת 1951. הוא למד בבית־ספר יסודי אנגלי בשנחאי ובבית־ספר יסודי בארצות־הברית, ואחרי־כן המשיך את לימודיו בבית־הספר התיכון "שלוה" בתל־אביב ובבית־הספר התיכון העירוני־דתי ב' בתל־אביב, במגמה הומנית. בזכות החינוך היהודי שקיבל מפי מורים ורבנים בבית הוריו, החל אריה לקרוא עברית כשהיה בן שלוש, ובשנתו השישית כבר עלה לתורה כ"מפטיר". הוריו הגיעו לשנחאי מבגדד, דרך הודו, בראשית המאה, וביתם היה בית ועד לחכמים ופתוח לכל נצרך. ילדותו של אריה עברה עליו בלימוד אינטנסיבי: השכלה כללית רכש בבית־ספר אנגלי ויהדות למד בבית. כשהיה בן תשע, עשתה משפחתו שנה בארצות־הברית, ולאחר שהקומוניסטים עלו לשלטון בסין, נאלצה המשפחה לעבור להונג־קונג, משם עלתה ארצה והשתקעה בתל־אביב. חוש ההומור של אריה ולבביותו הקלו עליו את חבלי הקליטה בחברה החדשה. מטבעו היה צנוע ועניו. הוא שמר על מצוות היהדות בקפדנות, שקד על לימודיו והרחיב את ידיעותיו. ידידים רבים היו לו ועל הקשרים שיצר בנעוריו שמר כל ימי חייו.

אריה גויס לצה"ל במחצית דצמבר 1955, וכחבר גרעין "החלוץ" של "הצופים"

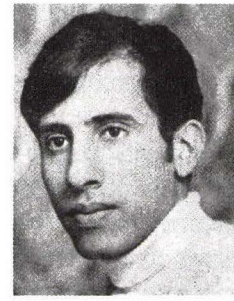
הדתיים, הוצב לנח"ל. לאחר הטירונות ולאחר שעשה של"ת בהיאחזות כרם שלום, שהיה מראשוניה, ובקיבוצים סעד ולביא, השתלם אריה בקורס מרגמות 81 מ"מ ובקורס צניחה, והוצב בגדוד צנחנים. בתקופת שירותו הסדיר לחם במבצע "קדש" ואף הקים עם חבריו היאחזות בפתחת רפיח.

לאחר שסיים את שירותו הסדיר, הוצב לשירות מילואים כרגם מרגמות בינוניות בגדוד צנחנים. כחייל מילואים השתתף גם במלחמת ששת הימים. בשנת 1959 החל אריה ללמוד מדעי היהדות בכלל, ומקרא בפרט, באוניברסיטה העברית בירושלים ובו בזמן עסק בעבודות שונות. הוא שקד על לימודיו עד שעות הלילה המאוחרות והשכים בבוקר לחלק עיתונים. כן עסק בהגהה ואחרי־כן לימד בבית־ספר תיכון. לאחר שסיים את לימודי התואר הראשון, המשיך ללמוד לתואר השני ונתמנה כאסיסטנט בחוג למקרא באוניברסיטה העברית. לאחר שהוענק לו התואר השני, החל להורות גם במחלקה למקרא באוניברסיטת בר־אילן וכתב עבודת דוקטורט שנושאה: "מתן תורה בסיני". אריה הצטיין בדקדקנותו המדעית ותבע רבות מעצמו ומתלמידיו. הוא לימדם בהתלהבות ושקד במיוחד לפתח אצלם את כושר החשיבה העצמית, ואמנם כל תלמידיו הוקירוהו ואהבוהו. בד בבד גברה גם נטייתו לעסוק במחקר והוא הצליח לשלב חקירה ביקורתית של המקרא עם השקפת עולמו הדתית. אריה הרבה להתעניין בנוסחי תפילה ובמנהגי עדות, והתרכז במיוחד במסורת בית אביו. מ־1969 עד 1970 עשה בשנת השתלמות בשוויץ. בשנת 1971 נשא לאישה את חברתו רות. את עבודת הדוקטור שלו השלים שבועיים לפני שפרצה מלחמת יום הכיפורים והיא אושרה לאחר מותו. לאחרונה פורסם מחקר זה כספר בשם "מתן תורה בסיני", בהוצאת מאגנס, ירושלים. כשפרצה מלחמת יום הכיפורים, עשה אריה בשירות מילואים במעוז "מילנו" שעל שפת תעלת סואץ. ביום י"ב בתשרי תשל"ד (8.10.1973), במהלך נסיגת הלוחמים מהמעוז לקנטרה, נפגע אריה ונהרג באחד הבתים הקיצוניים בעיר. גופתו הוחזרה מהשטח שבידי המצרים רק כעבור ארבעה חודשים, והוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בהר־הזיתים. השאיר אחריו אישה ושתי בנות. הורים, שתי אחיות ואח. לאחר נופלו הועלה לדרגת רב־טוראי.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה כתב מפקד גדודו: "אריה לחם בגבורה רבה, גילה מסירות רבה לחבריו, אומץ־לב ותושייה בקרב ופעל תוך כדי חירוף נפש וסיכון עצמי רב עד לנפילתו. מצאנו בו תכונות של אדם ולוחם למופת".

משפחתו הקימה קרן על שמו, שמטרתה לעודד את החינוך התורני בקרב בני נוער, בעיקר מבני עדות המזרח; כמו כן כתבה ספר תורה לזכרו; האוניברסיטה העברית בירושלים הוציאה לאור ספר בשם "נזכור", לזכר תלמידיה, עובדיה ומוריה, שנפלו במלחמת יום הכיפורים, ובו דברים על אריה.

טוויל, רחמים

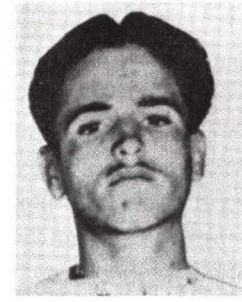
רחמים, בן שרה וסעדיה, נולד ביום כ"ב בניסן תשי"א (28.4.1951) במושב שתולים. הוא למד בבית הספר היסודי "שבזי" בשתולים, ואחר־כך למד שנה בישיבת "תורת משה" בתל־אביב, שם שילב לימודי קודש במלאכת כפיים במקצוע מסגרות. מקץ שנה עקר לשפיר, שם למד במשך שנה חשמלאות כלי־רכב, אך לא סיים את לימודיו. כבן מושב התגעגע אל המרחבים ואל השדות, ולכן חזר לבית הוריו והוא בן 16. רחמים שש לעזור לאביו בעבודות המשק. זמן מה לפני גיוסו עבד כפועל בבית אריזה. הוא היה עליז וחברותי ואהב לעזור לזולת. חבריו, שכינוהו בשם רמי, אהבוהו בשל שמחת החיים שלו, בשל רוחו הטובה ובשל אהבתו לכל שנברא בצלם. רחמים נודע במסירותו להוריו, לאחיותיו ולאחיו הקטנים ממנו. בטרם יגויס ביקש להתנדב לחיל הים, אולם תוחלתו נכזבה.

רחמים גויס לצה"ל במאי 1969 ולאחר שעשה טירונות קצרה ביחידת נח"ל, הועבר לבסיס תובלה והשלים בהצלחה קורס לנהגי משאיות. הוא הוצב לבסיס של חיל האוויר ובו שירת כנהג. את חופשותיו הקצרות עשה בבית הוריו או במחיצת חבריו על מגרש הכדורגל של המושב.

ביולי 1972, לאחר שחרורו מהשירות הסדיר, עבד כחשמלאי במוסך לתיקון כלי רכב ומעבידו גמר עליו את ההלל. רחמים, שכל ימיו דאג לזולת, החליט עתה כי הגיעה העת לעשות לעצמו, וקיווה כי כשירווח לו מבחינה כלכלית יישא לאישה את חברתו. כשפרצה מלחמת יום הכיפורים גויס כנהג ליחידת שריון, שהשתתפה בקרבות הבלימה והפריצה נגד המצרים בחזית סיני. ביום כ"ג בתשרי תשל"ד (19.10.1973), בהיותו בצומת שדה התעופה דוור סואר, בגדה המערבית של התעלה, נפגע בראשו פגיעה אנושה מרסיס ומת בשעה שהועבר לבית החולים. הוא הובא למנוחת־עולמים בחלקה הצבאית בבית־העלמין בהר־הרצל בירושלים. השאיר אחריו אב, אם וארבעה אחים ואחיות. לאחר נופלו הועלה לדרגת רב־טוראי.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה כתב מפקדו: "רחמים הוכיח עצמו כאיש מקצוע מעולה, אמיץ ומסור. היה אהוד על חיילי היחידה ובלט ברצונו לעזור לחבריו".

טולידנו, יהודה

יהודה, בן חנה ומסעוד, נולד במרוקו ביום ב׳ בניסן ת״ש (10.4.1940), עלה לארץ בשנת 1948 וסיים את לימודיו בבית הספר היסודי במושב רינתיה. יהודה היה חובב ספורט נלהב, שיחק בכדורגל ובכדורסל והיה אוהד מושבע של הנבחרות בשני ענפי ספורט אלו.

יהודה גויס לצה״ל במחצית אוגוסט 1958 ושירת בתפקידים שונים בחיל ההספקה. הוא שירת גם ביחידות קרביות והיה ממונה על העברת הספקה ליחידות השדה. הוא היה חייל ממושמע ומסור ומילא באמונה את כל התפקידים שהוטלו עליו.

אחרי שהשתחרר מהשירות הסדיר, עבד יהודה תקופה מסוימת כסוהר בשירות בתי הסוהר והגיע לדרגת סמל. אחרי כן חזר לעסוק במקצועו – המסגרות. הוא קרא הרבה ואהב לספר סיפורים, בעיקר לילדים. בכל רגע של פנאי היה קורא בעצמו או מספר סיפורים לאחיו ולאחיותיו הקטנים, או לשלושת בניו או לילדים אחרים. הוא היה אדם עליז, אוהב חיים, שמח בחלקו, חברותי ורציני בגישתו לחיים. יהודה היה מוקד ומרכז לכל פעילות חברתית ורבים ביקשו את קרבתו ופנו אליו בבקשת עצה ועזרה. אפשר היה לסמוך עליו כי יושיט עזרה לכל נזקק. הוא היה איש משפחה למופת, בעל נאמן ואב מסור לשלושת ילדיו. בכל שעה פנויה, ביום ובלילה, בימי חול ומועד, נהג לשחק עם ילדיו ולשמח אותם בסיפוריו, שסיפר בכישרון רב. במלחמת יום הכיפורים שירת יהודה כאיש מילואים עם יחידת ההספקה שלו בחזית סיני. הוא היה בין אלה, שעמלו קשה ועשו לילות כימים כדי שהכוחות הלוחמים של צה״ל יקבלו את מנות המזון, את המים ואת הציוד שלהם בזמן ובאורח סדיר, למרות התנאים הקשים במלחמה ולמרות ההפגזות וההרעשות בכבישים ובצירי תנועה עמוסים לעייפה. יהודה נפצע קשה בתאונת דרכים בכביש רפידים – ג׳בל ליבני, כאשר היה בדרכו לחופשה ונפטר בבית החולים הדסה בירושלים, ביום כ״ה בחשון תשל״ד (20.11.1973). הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בפתח תקוה. השאיר אחריו אישה ושלושה בנים, הורים ושמונה אחים ואחיות.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה כתב מפקדו, כי יהודה היה תמיד הרוח החיה בין חבריו, מנהיג בשעות העבודה וידיד נאמן, העוזר לכל חבר בשעות המנוחה המעטות בעת המלחמה.

טֵזֶר־פּוּנֶס, אברהם

אברהם, בן סניורה ומשה, נולד ביום ט"ז בחשון תש"ז (10.10.1946) בטשורלוּ שבתורכיה ועלה ארצה בשנת 1962. הוא למד בבית־ספר יסודי באיסטנבול, ואחרי־כן המשיך את לימודיו בבית־ספר תיכון באיסטנבול ובבית־הספר החקלאי "חוות ברנר" בבאר־יעקב. אברהם בא ארצה לבדו כשהיה בן שש־עשרה. כשסיים את לימודיו בבית־הספר החקלאי, כעבור ארבעה עשר חודשים, חזר להוריו בתורכיה. אולם משקיבל צו התייצבות לצבא התורכי, החליט שלא ישרת בצבא זר, מיהר לקבל דרכון וחזר ארצה. עד שהגיע מועד עלייתו עבד ככתב עיתון באיסטנבול. בארץ התגורר אברהם בבני־ברק ועבד במקומות שונים עד שגויס. הוא היה משכיל ומלבד תורכית ידע היטב גם צרפתית וספרדית.

אברהם גויס לצה"ל בתחילת אפריל 1967 והוצב לחיל התותחנים. לאחר הטירונות ולאחר שהשתלם בקורס רגמי מרגמות מתנייעות, השתתף במלחמת ששת הימים. כיוון שהיה מפרנס עיקרי של משפחתו, עשה שירות סדיר מקוצר ולאחר תום האימון הבסיסי הוצב לשירות מילואים כרגם בגדוד שדה של מרגמות כבדות מתנייעות.

לאחר השחרור, עבד אברהם כפקיד במפעל "לחמנו" בתל־אביב ובאחרונה כזבן ב"אופנת שלום" ברח' אבן גבירול בתל־אביב. כן היה חבר במועדון לעולה. בשלהי שנת 1972 נשא לאישה את חברתו ולימים נולד בנו בכורו משה. כשפרצה מלחמת יום הכיפורים, נקרא אברהם מיד ליחידתו ומיהר למקום ההתייצבות. הוא השתתף בקרבות הבלימה נגד המצרים בסיני, ולדברי מפקדו מילא את תפקידו למופת. ביום י"ג בתשרי תשל"ד (9.10.1973) נפגע אברהם בהפגזה בציר "עכביש", באזור טסה. הוא הועבר לבית החולים ומת מפצעיו ביום י"א בחשון תשל"ד (6.11.1973) והובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין הצבאי בקרית־שאול. השאיר אחריו אישה ובן, אם ואחות. לאחר נופלו הועלה לדרגת רב־טוראי.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה כתב מפקד היחידה: "אברהם היה חייל מסור ובעל יזמה אישית. הוא היה אהוד על חבריו ועל מפקדיו".

אמו תרמה להנצחת זכרו תשמישי קודש לבית הכנסת.

טחן, דוד־חיים

דוד (דוידי), בן אסתר ובן־ציון, נולד ביום כ״ח בניסן תשי״ג (13.4.1953) ברחובות. בימי ילדותו נלווה להוריו בעשותם בחוץ לארץ בשליחויות בבריטניה, באתיופיה ובזמביה. כשהיה בן חמש החל ללמוד בבית־הספר האנגלי באדיס־אבבה ובבית־הספר העברי, שהקימו שם אמו וחברותיה מישראל. כאשר חזר ארצה למד בבית הספר על־שם סמילנסקי ברחובות. לאחר שנים אחדות, כאשר עשו הוריו בזמביה, למד בבית־הספר האנגלי בלוסקה, ושם גם חגג את חג בר המצווה שלו. מאותו יום גברו געגועיו לשוב ארצה ולמרות חששות הוריו נסע לישראל והחל ללמוד בבית־הספר התיכון־חקלאי בפרדס־חנה. בשוב משפחתו לארץ ניתנה לו הברירה, להישאר בפנימייה ובבית־הספר בפרדס חנה, או לחזור לבית הוריו ברחובות. כדרכו תמיד סבר דוידי שעליו לגמור את מה שהתחיל והחליט להמשיך את לימודיו בפרדס חנה עד לגמר בחינות הבגרות. דוידי נמנה עם חברי תנועת ״הצופים״ ברחובות ועם חברי תנועת ״הבונים״ בזמביה. הוא היה חובב צילום נלהב ואת תמונותיו פיתח בעצמו, בחדר חושך שהתקין לשם כך. דוד היה תלמיד טוב וממושמע וכל תפקיד שהוטל עליו עשה ביסודיות ללא פשרות. הוא ניחן באופי חזק ובאישיות יציבה וכאשר החל לעשות דבר מה, לא הניחו מידיו עד שסיים את מלאכתו במלואה. את תפקיד האח הבכור לאחותו ולאחיו־קיבל כדבר מובן מאליו: באהבה, ברצינות, בחומרה ועם זאת בלי לכפות את עצמו יתר על המידה. את תפקיד הבן הבכור קיבל כדבר שנכפה עליו – ועם זאת בשמחה. כשהתייעצו עמו הוריו בעניין כל שהוא, קודם כל היה שואל לפרטים, עד שהיה מבין את הדבר לאשורו. אחר־כך היה מחווה דעה בבהירות, בזהירות ובלי להתבטל בפני סמכות הורים. היה ותרן גדול בדברים שלא החשיב ועקשן גדול בדברים שהחשיב. הוא מצא סיפוק במעשיו ובחייו, שמח באמון שרחש לאנשים והיה גאה באמון שרחשו לו. בחוש האחריות והכבוד שלו, וביחסו לתפקיד שהוטל עליו, מצא סיפוק עמוק, שהשרה עליו שלווה. כך, מחוטים כה פשוטים של אמון וכבוד, של אחריות ויחס לתפקיד, נשזרה שלמות של אופי, שנוספו לה נימים של צניעות וחוש־הומור.

דוד גויס לצה״ל בתחילת פברואר 1972 והתנדב לחיל השריון. לאחר הטירונות עבר קורס במקצועות היסוד והשתלם כנהג טנק. הוא אהב את החיל והתפעל מן הכלים האדירים, שהופקדו בידיו. בצה״ל החל מקפיד עוד יותר עם עצמו והיה משתדל למלא את כל ההוראות בדייקנות ובמהימנות. בזכות אופיו הנוח התחבב במהירות על חבריו לנשק וזכה להערכת מפקדיו. לא עבר זמן רב והוא נשלח לקורס מפקדי־טנקים. זה היה אחד הימים המאושרים בחייו. לאחר שסיים את הקורס בהצלחה היה גאה בדרגת הסמל שהוענקה לו ומהתפקיד הפיקודי הצפוי לו. דוידי התגלה כמפקד מוכשר וכלוחם מעולה. הוא הכיר את מערכותיו המסובכות של הטנק והיה בקי בתפעול כל אחת מהן, כאילו היה זה תחום התמחותו המיוחד. יחסיו עם אנשי הצוות שלו היו מצוינים והם העריכו אותו כחבר ובטחו בו כמפקד. שמו יצא לפניו כאחד ממפקדי הטנקים המסורים והמוכשרים ביותר. הוא ידע להפיק מחייליו

את המֶרב. אנשי צוות שהתקשו לתפקד כהלכה היו נשלחים תמיד לשיבוץ כאנשי צוות בטנק שלו, כדי שיהפכם לאנשי שריון מעולים. במלחמת יום הכיפורים שימש כמפקד טנק, במחלקה שנעה לעבר קנטרה. תוך כדי לחימה נפגע הטנק ומהפגיעה נפצעו שלושת אנשי הצריח. דוידי, התותחן והנהג קפצו והתרחקו מן הטנק. כאשר ראה דוידי שהטען־קשר נשאר בטנק, חזר אליו עם הנהג ויחד חילצו את הטען־קשר תחת אש, כשדוידי פצוע ברגלו. כשהגיע אחרי־כן לתאג"ד, סירב להישלח לעורף לטיפול ועוד באותו לילה יצא לעזור בחילוץ טנקים, ששקעו באזור "מפרקת". ביום המחרת שימש כנהג טנק, כשאתו בצוות עוד שני מט"קים וקצין. הם לחמו במסגרת חטיבת מילואים, שלחמה באזור קנטרה. ביום י"ב בתשרי תשל"ד (8.10.1973) נפל דוידי בקרב מול העיר קנטרה בגזרה הצפונית. על לחימתו בקרב הוענק לו "עיטור המופת". בתעודת העיטור כתוב בין היתר: "...בקור רוחו ובהקרבתו למען חבריו שימש דוגמא ומופת". הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין ברחובות. השאיר אחריו הורים, אחות ואח. לאחר נופלו הועלה לדרגת סמל־ראשון.

משפחתו, בשיתוף עם עיריית רחובות, הקימה לזכרו מועדון צילום; בבית־הספר התיכון־חקלאי בפרדס חנה ניתנת מלגה לזכרו.

טחן, חיים

חיים, בן לילה וחביב, נולד ביום י"ב בתשרי תשי"ב (12.10.1951) באלכסנדריה שבמצרים ועלה ארצה עם משפחתו בשנת 1964. לאחר שלמד בבית ספר יסודי בעיר הולדתו, המשיך את לימודיו, לאחר עלייתו ארצה, בבית־הספר היסודי "אחדות" באשדוד וסיים את לימודיו בבית הספר התיכון המקיף באשדוד, ובבית הספר הטכני של חיל האוויר בחיפה. הוא היה תלמיד מצטיין וממושמע, חביב על מוריו ואהוד על חבריו. על אף קשיי־השפה, שנתקל בהם כעולה חדש, עמד בהצלחה בלימודים בכיתות הגבוהות של בית הספר היסודי וברבות הימים אף נמנה עם התלמידים המצטיינים בקורס בבית הספר הטכני של חיל האוויר. הוא היה חברותי וחביב, שקט באופיו וחייכן, ותמיד מוכן היה לעזור לזולת. הוא היה בן נאמן להוריו ומסור למשפחתו ושימש בכך דוגמא ומופת לשאר בני־המשפחה.

חיים גויס לצה"ל במחצית דצמבר 1969 והוצב לחיל האוויר. לאחר הטירונות השתלם בקורס למכונאי־מטוסים, הוצב ליחידת־מסוקים כמכונאי במסוק והוענקה לו דרגת סמל. הוא היה חייל ממושמע, מסודר, קפדן ושקט. מפקדו כתב עליו: "במסגרת שירותו מילא תפקידים רבים ומגוונים על הצד הטוב ביותר ובנכונות מלאה". הוענקה לו תעודת החייל המצטיין מטעם יחידתו ובתום שירות החובה חתם על חוזה לשרת בקבע ושירת כמבקר־טיס בטייסת והועלה לדרגת סמ"ר. במשך כל תקופת שירותו השתדל שלא להדאיג את בני משפחתו ונמנע מלספר על קשיים ולבטים שידע. ביום כ"ז בניסן תשל"ד (19.4.1974) טס חיים במסוק במסגרת משימה באזור מחניים ונפל

בעת מילוי תפקידו. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין הצבאי באשדוד. השאיר אחריו הורים ואחיות.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה כתבו חבריו ליחידה: "כל עבודה שביצע חיים – ביצעה בנאמנות ובמקצועיות נאותה. הוא לא היה זקוק לשעון – בכל שעה שנדרש לקום או להתייצב למשימה, היה בין הראשונים. הוא קיבל תחת אחריותו מסוק, שהיה מטופח להפליא ושמישותו מהגבוהות ביותר, והדבר הביא להחלטת מפקדו למנותו כראש־צוות. טייסים רבים העדיפוהו בצוותם. רק תודות לקור־רוחו, קפדנותו והכרתו בנכונות־דרכו, יכול היה להתגבר על הרגעים הקשים שידענו כולנו במלחמת יום הכיפורים".

הוריו תרמו לזכרו ארון־קודש ונברשת לבית הכנסת על־שם רבי ענן הנשיא זצ"ל באשדוד; מחלקת "יד לבנים" בעיריית אשדוד הוציאה לאור חוברת לזכר הנופלים מבין תושביה, ובה מדברי חברים על דמותו של חיים.

טיטונוביץ, יוסף

יוסף, בן חנה ומשה־יהודה, נולד ביום ט"ז תמוז תרפ"ו (28.6.1926) בבולוצלבק שבפולין ובשנת 1935 עלה לארץ עם הוריו ואחותו. המשפחה קבעה את מושבה בתל־אביב, שם למד יוסף בבית־הספר היסודי "אחד העם", והשלים את לימודיו התיכוניים בגימנסיה "בלפור". יוסף היה תלמיד מעולה והצטיין במיוחד במקצועות הריאליים. הוא היה חבר בתנועת הצופים, בה סיים בהצטיינות קורס מדריכים ושימש כמדריך עד גיוסו לצה"ל. כשהיה בן 15 סיים בירושלים קורס ארצי ראשון של מדריכי חג"ם (חינוך גופני מורחב), שהיה באותם ימים המסגרת הרשמית היחידה לחינוך טרום־צבאי, ולאחר מכן הדריך את תלמידי גימנסיה "בלפור" באימוני שדה, בתרגילי־סדר ובקפ"פ. שנה לאחר מכן הצטרף לשורות ה"הגנה", בה עבר קורסים שונים, וכשסיים את לימודיו שירת במשטרת הישובים העבריים כנוטר בכפר־יונה. בד בבד עם פעילותו זו, החל ללמוד בבית־הספר למשפט ולכלכלה בתל־אביב, שהיה אז השלוחה התל־אביבית של האוניברסיטה העברית בירושלים. הוא למד בשעות הערב וביום עבד.

יוסף גויס לצה"ל בראשית מאי 1948, הוצב ליחידת קשר ועבר את אחד הקורסים הראשונים לקשר, שתחילתו בשייך־מוניס וסיומו בשפיים. כדרכו מאז ומתמיד בכל נושא שבו עסק, הצטיין אף בקורס זה. מדריכיו, שהכירו בכושרו המעולה ובידיעותיו הרחבות, עמדו על כך שיישאר בבית־הספר לקשר כמדריך. כאשר הוקם בסיס ההדרכה לקשר בגבעת האלחוט, היה הוא בין הראשונים, שהניחו את היסוד להקמתו. שם גם נשאר כמדריך־קשר עד תום שירותו הסדיר.

בשלהי אפריל 1950 שוחרר יוסף – או יוסק'ה, כפי שקראו לו – מהשירות הסדיר. הוא המשיך לשרת כאיש מילואים ביחידות קשר שונות. הוא השתתף במבצע "קדש" ובמלחמת ששת הימים, ורק בתחילת שנות ה־70 נאלץ, מפאת גילו, לקבל על

עצמו תפקידים בהג"א. גם במסגרת זו הוכיח את כישוריו המעולים והופקד כאלחוטן ראשי בנפה, במפקדת המחוז של הג"א. יוסף התמחה בתחום דיני המשפחה במקצועו כעורך־דין. הוא היה אחד המומחים הידועים בשטחו, ובתחום עיסוקו נחשב לאחד מבני־הסמכא המוכרים. "הספקנו ללמוד את ערכו של עורך הדין המוכשר, האמיץ והלוחם, שהיה יוסף ז"ל. התפתחותו של המשפט הישראלי זכתה לתרומתו של משפטן מעולה וחריף. כל אלה באו לידי ביטוי במשפטים רבים וחשובים בהם הופיע, מהם הפכו נקודות ציון בהתפתחות המשפט בארץ", אומרים חבריו של יוסף למקצוע. גם לאחר שהתפרסם במקצועו, לא נקט מעולם דרך של זלזול, ובדק כל מקרה כמו היה לו זה הראשון. הוא לא ראה במקצועו זה עיסוק או מקור פרנסה בלבד, אלא גם יעוד. לגבי לקוחותיו היה הוא מעין אבא טוב. אוזנו הייתה קשובה תמיד להגיגי לבם ולתלאותיהם, ותמיד הייתה מוכנה עמו תשובה, עצה ומלת עידוד לכל אדם ואדם. אם כי היה שקוע תמיד בעבודתו, היה יוסף איש משפחה נאמן. מכיוון שהתייתם מאביו בהיותו בן 20, ראה את עצמו כראש המשפחה וכנושא בעול הדאגה לאמו ולאחותו. גם כשהיה נשוי ואב לשלושה ילדים, המשיך לדקדק במצוות כיבוד אם עד לקיצוניות. בביתו יצר מערכת יחסים נפלאה עם אשתו רוחמה ועם ילדיו, ותמיד היה גאה על ביתו החם, על שלושת בניו – משה, דרור ואמיר, ועל קבלת האורחים, שהפכה בביתו למנהג. כשפרצה מלחמת יום־הכיפורים הצטרף יוסף ליחידת הג"א. בתוקף תפקידו כאלחוטן ראשי במפקדת הג"א, עבד ימים ולילות, וגם כאשר חש מיחושים לא התאונן ולא נטש את עמדתו. ביום ל' בתשרי תשל"ד (26.10.1973), נפטר בעת שירותו. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בנחלת יצחק. השאיר אחריו אישה ושלושה בנים, אם ואחות. לאחר מותו הועלה לדרגת רב־סמל.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה כתב שר הביטחון דאז, משה דיין: "רס"ל יוסף טיטונוביץ נתן את חייו למען מולדתו במלחמת יום הכיפורים. הוא היה חייל מסור וחבר נאמן".

טייב, משה

משה, בן ג'נט וויקטור, נולד ביום כ"ט בתשרי תשט"ז (15.10.1955) בטוניס, ועלה ארצה עם משפחתו בשנת תשט"ז (1956). הוא למד בבית־הספר היסודי "עוזיאל" באשקלון. אחרי כן למד נגרות במשך שנתיים במרכז הנוער באשקלון. בן 16 היה כשיצא לעבוד כשרברב במפעל "חירות". יחד עם זאת המשיך ללמוד יום בשבוע בבית הספר "אורט". משה נולד עשרים שנה לאחר הולדת אחיו הבכור והיה אהובם של בני משפחתו. ולא רק המשפחה אהבתהו – הוא היה אהוב גם על מוריו ועל חבריו, שכינוהו דרך חיבה מואיז. בזמנו החופשי אהב לשחק בכדורגל, ואף הקדיש מעיתותיו לטיפוח אוסף בולים גדול. משה היה בן נאמן ומסור להוריו, עזר להם ודאג למשפחתו. את כל

משכורתו נתן לאמו. כשגויס אחיו הבכור במלחמת יום הכיפורים, נדר נדר כי יצמח זקנו עד שישוב אחיו חי ושלם מן המערכה.

משה גויס לצה"ל בנובמבר 1973, שלושה חודשים לפני זמנו. כששאלה אותו אמו למה הוא מתגייס בטרם עת, ענה לה "אמא, אני יהודי". הוא הוצב בחיל השריון ונשלח להשלים את הטירונות בחיל. ביום כ' בכסלו תשל"ד (15.12.1973) נפל בעת שירותו והובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין באשקלון. השאיר אחריו אב, אם, אח וארבע אחיות. אמו אמרה כי תמיד הייתה ממתינה לכניסתו הביתה, אבל עתה אין לה למי להמתין עוד.

טייכלר, יעקב־דן

יעקב־דן (דני), בן ריטה (רחל) וישראל, נולד ביום כ"ט באדר תשי"ג (16.3.1953) בירושלים. הוא למד בבית־הספר היסודי "דוגמא" על־שם הרב עוזיאל ואחרי־כן המשיך בבית־הספר התיכון, בישיבה המקצועית "קריית נוער" בבית וגן בירושלים, במגמה של מכניקה. דני היה תלמיד טוב וחרוץ, ושקד בעיקר על לימוד הגמרא. מורהו מעיד עליו, שהיה "חריף־שכל, בעל כישרון ביטוי, וניחן בדמיון ובהעזה". הוא היה פעלתן מאוד ונמנה כמעט תמיד עם חברי ועד הכיתה, היה חבר בתנועת "בני עקיבא" בירושלים, חניך פעיל מאוד בסניף, וידו רב לו בארגון הטיולים ובתכנון המסיבות. דני אהב מוסיקה ושירים, הרבה לטייל ולסייר ברחבי הארץ, היה חובב ספורט ונלהב למשחק הכדורגל. בימי החופשות מהלימודים בבית־הספר התנדב לסייע בתחנת מגן־דוד־אדום בירושלים, ואף השתלם בקורס לעזרה ראשונה, הקדיש שעות רבות לטיפול בנפגעים וסייע בהתרמת דם. חולים הרבה סעד גם לאחר שעזבו את התחנה, בבית־החולים או בביתם, וקשר עמם קשרי רעות עמוקים, ונהג לבקר אצלם גם לאחר שהחלימו. דני אהב לעזור לזולת והתנדב לכל משימה, אפילו היה הדבר כרוך באי־נוחות. הוא היה חרוץ וישר, נמרץ ובעל תעוזה, פעלתן, דייקן במעשיו ואת מלאכתו עשה באמונה. הוא היה חבר טוב לידידיו, סלחן וותרן ועשה ככל שיכול לקרב יריבים. הוא לא שמר טינה וקשה היה לכעוס. חבריו סיפרו עליו, שהיה רגשן ועדין נפש, אנין טעם, אך אהב את הפשטות והיה צנוע במעשיו. תמיד היה אופטימי, לא נפל ברוחו, והרבה להתלוצץ ולהתבדח. לכל אדם התייחס באדיבות ובנימוס, וידע לעודד את רעיו בחיוכו הטוב. הוא היה בן נאמן להוריו ורחש להם כבוד רב.

דני גויס לצה"ל בראשית פברואר 1972. הוא ביקש להתנדב לחיל־הרפואה ולהיות חובש, אלא שהוצב לחיל השריון. לאחר סיום הטירונות השתלם בקורס למקצועות טנקי "פאטון" ובקורס למפקדי טנקי "פאטון". בקורס זה היה חניך מצטיין והוענק לו ציון גבוה (98). הוא היה תותחן מצוין אחראי ומסור לתפקידו, ושימש דוגמה לחבריו במזגו הטוב ובסבילותו. הוא לא הקפיד על גינוני משמעת אך דרש ביצוע מדויק. חבר טוב היה ואהוב על מפקדיו ועל פקודיו. על חלקו בפעילות

מבצעית הוענק לו "אות השירות המבצעי". כשפרצה מלחמת יום־הכיפורים נשלח עם יחידתו לחזית סיני והשתתף בקרבות הבלימה נגד המצרים. ביום י"ב בתשרי תשל"ד (8.10.1973) נפל דני בקרב בגזרה המרכזית, בתעוז "נוזל". הטנק שלו נפגע בטיל והוא נהרג במקום. בתחילה נחשב לנעדר. לימים נתגלתה גופתו ובכ' באדר תשל"ד (14.3.1974). הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בהר־הרצל בירושלים. השאיר אחריו אב, אם ושלוש אחיות. לאחר נופלו הועלה לדרגת סמל־ראשון.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה כתב מפקדו: "דני ז"ל היה חייל מסור ונאמן. הוא לחם בגבורה ודבק במשימותיו באומץ לב ובהכרה בשליחות שמילא".

הוריו הוציאו לאור לזכרו ספר ובו דברים על דמותו, זכרונות, דברי שיר, מכתבים ותצלומים; כן תרמו לזכרו ספר תורה לבית־הכנסת "תומר" בירושלים, ונטעו לזכרו חורשה בהרי ירושלים; בסניף מגן דוד אדום בירושלים הוקמה אנדרטה לזכרו ולזכר עוד שלושה מתנדבים.

טייכמן, גרשון

גרשון, בן שרה ויוסף, נולד ביום ט"ו באלול תש"י (28.8.1950) בלוד, להוריו ניצולי השואה. כשהיה בן חמש עברה המשפחה להתגורר ברמלה, שם למד בבית הספר היסודי "אחוה". גרשון היה תלמיד חרוץ וממושמע, אהוב על מוריו ועל חבריו. בעת שהתגורר ברמלה השתתף בתזמורת העירונית וכמו כן היה חבר פעיל בתנועת הצופים. את שנת לימודיו היסודיים האחרונה השלים בבית הספר "רמז" שבבני־ברק, שמה עברה המשפחה לגור. גרשון השלים את לימודיו התיכוניים בבית־הספר התיכון ההומני (טכניכון) במגמת האלקטרוניקה. בעת מלחמת ששת הימים התנדב לפעולות עזרה שונות, וזכה בתעודת הוקרה על כך מאת ראש עיריית בני־ברק. גרשון חונך מילדותו לאהבת העם והמדינה וציפה בקוצר רוח לבוא שעת גיוסו.

גרשון גויס לצה"ל במחצית אוגוסט 1968, הוצב לחיל השריון ועבר בו קורס תותחן טנק וקורס מקצועות טנק. את תקופת שירותו עשה בחזית הדרום כתותחן טנק, בעת שהתנהלה שם מלחמת ההתשה בכל עוצמתה. במחצית אוגוסט 1971 השלים את שלוש שנות שירות החובה ובתעודת השחרור שלו נרשמו המלים הבאות: "גרשון שירת ביחידתנו בתפקיד איש צוות טנק והוכיח מסירות ויוזמה. הוא מילא את תפקידיו על הצד הטוב ביותר לשביעות רצון מפקדיו".

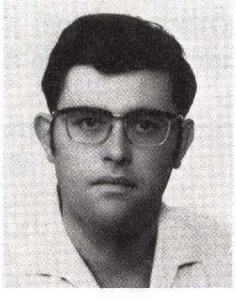
משיצא לחיים האזרחיים החל לעבוד במפעל "מוטורולה", שם עבר קורס לייצור מעגלים מודפסים והיה בין מקימי מחלקה חדשה בתחום זה. כצעיר חרוץ ומלא מרץ הצליח מאוד בעבודתו, עזר בטיפוח ובהרחבה של מחלקתו. בשלהי שנת 1971 נשא גרשון לאישה את חביבה, חברת נעוריו, שאהב והעריץ אותה מאוד. הוא היה איש משפחה חם־לב, בן מסור ונאמן להוריו, היה מאושר בנישואיו והעניק אושר רב לאשתו. גרשון אהב את החיים – אהב לבלות, אהב לטייל בדרכי הארץ, ידע ליהנות

מכל רגע ורגע בחייו. במלחמת יום הכיפורים לחם גרשון ביחידת שריון, אשר יצרה את ראש הגשר על התעלה. במשך כל תקופת הקרבות הקפיד לשמור על קשר מכתבים עם משפחתו, ובמכתביו תיאר את המאמץ העצום והסבל הרב הנדרשים כדי לעמוד במלחמה אכזרית זו. כל ימי המלחמה שיחק לו מזלו, אך לבסוף בגד בו דקות אחדות לפני היכנס הפסקת האש לתוקפה. ביום כ"ו בתשרי תשל"ד (22.10.1973), בהיותו ב"חווה הסינית", פגע טיל בקרבת מקום אליו וגרשון נפל. הוא הובא למנוחת־עולמים בחלקה הצבאית שבקרית־שאול. השאיר אחריו הורים, אישה ואחות. לאחר נופלו הועלה לדרגת סמל.

במכתב תנחומים למשפחה כתב שר הביטחון דאז, משה דיין: "גרשון היה חייל מצוין וחבר נאמן. גרשון היה אהוב על מפקדיו ועל חבריו לנשק"; במכתב להורים ששלח מפקד היחידה סא"ל אמנון נכתב: "בימים אלה מתארגנים לתזוזה, בקרוב נחזיר את הציוד למחסנים נפשוט את המדים ונחזור לבתינו. בנכם, גרשון היקר זכרונו לברכה, לא חוזר אתנו ולא משתחרר. במלחמה קשה זאת נתן את היקר מכל, את חייו, להגנת כולנו. עד עכשיו דחקנו בכוח את הכאב אל פינות חבויות בלב והמשכנו בעיסוקינו הצבאיים, בשמירת הקווים ובכוננות מתמדת, ואילו עתה, כאשר השחרור נראה באופק, פורץ הכאב מחדש. המחשבה כי גרשון איננו יותר, כי שוב לא נלחץ את ידו לפרידה, כי שוב לא נוכל לומר לו "להתראות במילואים הבאים", המחשבה הזאת קשה, קשה מנשוא. זכרו של גרשון ז"ל חקוק בלבנו; מי יתן ויהיו מעשינו בעתיד ראויים לזכרו"; במכתב ששלח להורים אל"מ טוביה נכתב: "יקירכם טייכמן גרשון הי"ד, בעמידתו המופלאה במלחמת יום הכיפורים, לא רק השתתף בהצלתו של עם ישראל מהשמדה, אלא גם תרם את חלקו לסלילתה של דרך המובילה לשלום..."

מדי שנה בשנה מחלקת המשפחה לזכרו מלגה על שמו לתלמידים נצרכים בבית־הספר, שבו למד; כמו כן מוקם בבית־הספר חדר טבע על שמו בעזרת ההורים; חברת "מוטורולה" כתבה עליו רשימה ביוגרפית בעלון המפעל ונטעה חורשה על שמו; כן הקימה המחלקה, שבה עבד, פינה לזכרו במחלקה.

טייכמן, חיים־אלתר

חיים־אלתר, בנם יחידם של איידל ושלמה־זלמן, מניצולי השואה, נולד ביום כ"ה בתשרי תש"ז (20.10.1946) בצ'כיה ועלה עם משפחתו ארצה בשנת 1949. הוא למד בבית־הספר היסודי "עציון" ובבית־הספר היסודי "מעלות" בבני־ברק, ואחרי־כן המשיך בלימודיו במדרשיית "נועם" בפרדס־חנה. חיים־אלתר היה תלמיד חרוץ מאוד, מצטיין בלימודיו וציוניו היו מן הגבוהים בכיתה. היו לו כמה וכמה תחביבים: הוא נמנה עם חברי תנועת "בני־עקיבא", היה לו אוסף של מטבעות ושל בולים, והוא הרבה לטייל ולצלם את המראות והנופים שתר בהם בטיוליו. חיים־אלתר היה בן תורה שגלומות בו אהבת

ישראל ואהבת הארץ. הוא קבע עתים ללימוד תורה וללימוד התלמוד. איש נעים הליכות היה וידע לקשור שיחה בכל עניין. הוא היה נבון ומהיר־תפיסה ובוחן כל דבר במחשבה שקולה. חברותי היה וקל להתיידד, מכניס אורחים ונוח לבריות. תמיד הקפיד לשמור על קשרי הרעות שקשר והתעניין באמת ובכנות בנעשה אצל ידידיו. חייכן ועליז היה, ואהב לשמוח ולשמח. בקרב כל מכריו נודע כאדם גלוי־לב, ישר־דרך ובעל מצפון. מעולם לא היסס לומר דברי ביקורת אפילו היו אלה קשים. תמיד נהג פשטות בהליכותיו, לא היה בררן והיה שמח בחלקו.

חיים־אלתר גויס לצה"ל בתחילת נובמבר 1964 והוצב לחיל הרפואה. הוא סירב לנצל את עובדת היותו בן יחיד ולהשתחרר משירות קרבי, ויצא להשתלם בקורס לחובשים קרביים. במכתב ששלח להוריו באותם ימים כתב: "אני פשוט מאושר, אושר כזה שאיני יכול לבטאו במלים". לאחר שנסתיים הקורס הוצב כחובש בגדוד תותחנים. בתעודת השחרור שלו כתב מפקדו: "הוא היה חייל אחראי, בעל יזמה בעבודתו, מילא את תפקידו למופת ואהוב על מפקדיו".

בתום תקופת שירותו הסדיר שוחרר והוצב ביחידת מילואים. בשנת 1967 השתתף במלחמה במסגרת שירות במילואים והוענק לו "אות מלחמת ששת הימים" לאחר מלחמת ששת הימים ביקש ללמוד באוניברסיטה העברית בירושלים, בבית־הספר לרפואה, אך הדבר לא עלה בידו. שנה לאחר מכן, החל בלימודי הכימיה באוניברסיטת בר־אילן. כשסיים את לימודיו היה למורה בבית־הספר החקלאי בכנות, במקצועות הכימיה והמתמטיקה. עד מהרה התחבב מאוד על חבריו המורים ועל תלמידיו, ומנהל בית־הספר שיבחו על גישתו בחינוך הדור הצעיר. בשנת 1971 נשא את חברתו שושנה לאישה, וברבות הימים נולדה לו בת. הוא היה בן טוב ומסור להוריו, בעל נאמן לאשתו ואב אוהב את בתו. כשפרצה מלחמת יום הכיפורים גויס חיים־אלתר ונשלח עם יחידתו לחזית בסיני. ביום א' דסוכות, ט"ו בתשרי תשל"ד (11.10.1973), נפל בקרב בציר "מאדים". הוא התנדב לצאת כחובש עם זחל"מי התתמושת, לעבר טנקים שתחמושתם אזלה. מטוסי אויב שחלפו מעל הסדנה החטיבתית, הטילו את פצצותיהם, וחיים־אלתר נפגע ונהרג במקום. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בקרית־שאול. השאיר אחריו אישה ובת, אב ואם. לאחר נופלו הועלה לדרגת סמל.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה כתב מפקדו: "סמל חיים ז"ל היה חובש ביחידת שריון, חייל מצטיין ולוחם למופת, ודאג בימי הקרבות לחבריו הפצועים ולא חסך מאמץ על מנת לעזור לזולת. הוא התחבב על מפקדיו ועל חבריו ונפילתו הייתה אבדה כבדה ליחידתנו".

הוריו תרמו לזכרו ספר תורה למדרשיית "נועם"; באוניברסיטת "בר־אילן" הוקמה ספרייה בתחום הכימיה לזכרו ולזכר חברו שנפל עמו.

טייכמן, שלמה

שלמה, בן רבקה וצבי, נולד ביום ה׳ באב תשי״ג (17.7.1953) בחדרה. הוא למד בנתניה בבית־הספר היסודי על־שם ח״נ ביאליק ובבית־הספר התיכון על־שם שאול טשרניחובסקי. אחרי־כן למד בקיבוץ גן שמואל כתלמיד־חוץ ותכנן להשלים את בחינות הבגרות לאחר שחרורו מהצבא. שלמה היה תלמיד טוב, אהוד על מוריו ועל חבריו. הוא היה בקי בתחומים רבים, השתתף בחידונים וזכה בפרסים על ידיעותיו המרובות, כגון פרס התנ״ך ופרס ספרות מטעם בית ספרו. בגן שמואל היה חבר מערכת העיתון של בית הספר וחלם להיות עיתונאי. את חיי הקיבוץ אהב מאוד, והיה מרבה לספר בשבחם באוזני כל. שלמה היה איש עבודה, חרוץ, נמרץ, שופע חיוניות, בעל יוזמה ותבונת כפיים. דייקן היה ואחראי והקפיד לעשות את מלאכתו בנאמנות. הוא הצטיין באהבת הסדר, בעבודה ובהופעתו, ובגדיו היו סדורים ונקיים תמיד. מלא חיים היה, עליז, שמח, אוהב שעשועים ולצון. רוחו הייתה טובה עליו תמיד והוא הרבה לצחוק ולחייך. הוא לא היה בררן, דגל בפשטות, וידע להיות שמח בחלקו. כל שהיה לו חילק עם ידידיו.

שלמה גויס לצה״ל בתחילת נובמבר 1971 והוצב לחיל התותחנים. לאחר הטירונות השתלם בקורס לתותחני תומ״ת והיה בו חניך מצטיין. אחרי־כן השתלם בקורס מ״כים ונשלח לקורס קצינים. אחרי כן הוצב ביחידת תותחים מתנייעים ונתמנה למפקד צוות בסוללת תותחים. הוא היה מפקד מעולה, מקובל על מפקדיו ואהוב על פקודיו. תמיד דאג לרווחתם של חייליו, התערב למענם אצל מפקדיו וניסה לסייע לכל חייל שפנה אליו בכל עניין ובקשה. כשפרצה מלחמת יום הכיפורים חש מביתו ליחידתו, שלחמה בחזית ברמת הגולן כדי שלא לאבד זמן ולהגיע מהר לצוותו, ניצל כל אמצעי, וברכב שעסק בפינוי נפגעים, הגיע בדרך לא־דרך אל אנשיו בסוללה שלו. בשעות הערב של יום י׳ בתשרי תשל״ד (6.10.1973) בתל־ג׳וחדר, פגע טנק של האויב פגיעה ישירה בתותח מתנייע שבסוללתו והוא נהרג במקום. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בנתניה. השאיר אחריו אב, אם ואחות. לאחר נופלו הועלה לדרגת סמל־ראשון.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה כתב מפקדו: ״שלמה ז״ל ניחן באומץ־לב נדיר ובדבקות במטרה. הוא היה מפקד הצוות הבכיר בסוללה והוביל את אנשיו להישגים מעולים, בעת האימונים ובמבצעים. הוא היה אהוב ומקובל על חבריו, על פקודיו ועל מפקדיו כאחד״.

המועצה המקומית של רמת השרון הוציאה לאור חוברת לזכר בני המקום שנפלו במלחמת יום־הכיפורים, ושלמה בתוכם.

טיכר, שמאי

שמאי, בן בתיה ולזר, נולד ביום כ"ט בסיון תש"א (3.7.1951) בתל־אביב. הוא למד בבית הספר היסודי "בלוך" בתל אביב ואחרי־כן סיים את לימודיו בבית־הספר התיכון־עירוני ט' בתל אביב. מילדותו היה שמאי חבר בתנועת הצופים בתל אביב והיה פעיל מאוד בתנועה. ברבות הימים היה אף מדריך חינוכי ועסק בהדרכה מספר שנים. הוא היה חובב ספורט, והצטיין בענף הכדור־סל והכדור־יד. בענף הכדור־סל שיחק ב"מכבי" תל אביב – נוער, השתתף בתחרויות רבות במסגרת בתי הנוער וזכה בעיטורים ובפרסים רבים. שמאי היה בן נאמן ומסור להוריו, וגדל באוירה נעימה ולבבית בבית הוריו. הוא היה חברותי, מוכן תמיד לעזור לזולת, וכל מי שהכירו אהב אותו בזכות אופיו הטוב, יושרו הרב, חביבותו ומידותיו הטובות.

שמאי גויס לצה"ל בתחילת אוקטובר 1969, והתנדב מלכתחילה לחיל השריון. לאחר סיום הטירונות, השלים קורס בסיסי בבית הספר לשריון, ולאחר קורס זה השתלם בקורס למפקדי טנקים, וסיים אותו בהצטיינות. בזכות זאת הוטלו עליו תפקידי הדרכה בחיל השריון, והוא שירת כמדריך עד ששוחרר מהשירות הסדיר. כאשר שוחרר, ביום 8.10.1972, הייתה דרגתו הזמנית סמל־ראשון, ודרגת הקבע שנקבעה לו סמל. בדברי ההערכה שכתב מפקדו של שמאי, נאמר "התנהגות: טובה מאוד, הערכה: מדריך מעולה, אחראי ומסור, ממלא את תפקידו ברצון ובאהבה".

כאשר פרצה מלחמת יום הכיפורים, נקרא שמאי לשירות מילואים, ולמרות שמטעמי בריאות לא צריך היה למלא תפקיד פיקודי, התנדב לשמש מפקד טנק ולהילחם בקו החזית הראשון. הוא השתתף בקרבות הבלימה נגד המצרים בחזית סיני. בקרב שהתחולל שבוע וחצי לאחר פרוץ המלחמה, ביום 17.10.1973, לחמה יחידתו של שמאי באזור הגידי. בקרב זה נפצע שמאי פצע אנוש בראשו. הוא הועבר לבית החולים בבאר־שבע ושכב שם כארבעה חודשים, בלי שהכרתו תחזור אליו. לאחר ארבעה חודשים הועבר לבית החולים "הדסה" בירושלים, וכתום שבועיים ימים מיום העברתו לירושלים, ביום י"ג באדר תשל"ד (6.3.1974), מת מפצעיו. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין הצבאי בקרית־שאול. השאיר אחריו הורים ואח. לאחר נופלו הוענקה לו דרגת סמל ראשון.

טימסית, משה (מוריס)

משה, בן אסתר ויעקב, נולד ביום א׳ בטבת תשי״ד (8.12.1953) בקזבלנקה שבמרוקו ועלה ארצה עם משפחתו בשנת תשכ״ב (1962). משפחתו של משה השתקעה בקרית־שמונה ונקלטה שם יפה. הוא למד בבית־הספר הממלכתי־דתי ״הרמב״ם״ בקרית־שמונה, ואחרי־כן למד נגרות במרכז הנוער בקרית־שמונה ובנגריה של קיבוץ שמיר. משה סיים את לימודיו בבית־הספר היסודי ואחר־כך למד נגרות ועבד כנגר בנגריית קיבוץ שמיר ובנגרייה בקרית־שמונה. משכר עבודתו נתן כדי לסייע בפרנסת המשפחה מרובת־הילדים והיה עוזר בכסף גם לאחיו הצעירים. משה אהב בעלי־חיים וביחוד אהב ארנבות. הוא נהנה לשחק גם עם חתולים ואהב לרכב על חמורים ועל סוסים. כן אהב לעסוק בעבודות נגרות ולתקן דברים. מטבעו אהב סדר וניקיון והיה עוזר בניקויו ובטיפוחו של הבית, גם כשבא לחופשות מהצבא. הוא ידע לבשל היטב ולדברי חברו, היה הטבח הטוב במחלקתו בצבא. משה היה טוב־לב, עזר ככל שיכול לכל הפונים אליו ומעולם לא העליב אדם. הוא אהב את חבריו והיה אהוב ומקובל על כל מי שהכירו. בימים שהורעשה קרית־שמונה בקטיושות היה תמיד מפנה מקום במקלט לזקנים והוא עצמו היה ישן בפתח, ואפילו בחוץ. משה היה צנוע, עניו וביישן; עם זאת היה עליז ואהב לצחוק. הוא הרבה לספר בדיחות ולעולל תעלולים, כדי לשעשע את חבריו. הוא הצטיין בכושר ארגון, היה אופטימי, שאפתן ומלא תוכניות. מאז ומתמיד אהב מאוד את הוריו ואת אחיו, ובמיוחד היה מסור לאמו החולנית והרבה לעזור לה. הוא התכונן לשאת לאישה את חברתו ממגדל העמק, לאחר שישוחרר מהשירות הסדיר. לפני הגיוס עבד אצל קבלן בקרית־שמונה בבנית חדרי־ביטחון.

משה גויס לצה״ל בתחילת נובמבר 1971 והוצב לחיל הרגלים, לחטיבת ״גולני״. לאחר הטירונות נשלח לגדוד ״הבוקעים הראשון״ ושירת במסגרתו כרובאי באזורים שונים: בקו תעלת סואץ, ברמת־הגולן ובעזה. גם כששירת בצבא בעזה, התגלה טוב־לבו של משה ביחסו לילדים הערבים; הוא היה משחק עמם ומחלק להם לחם ומצרכי־מזון אחרים, בניגוד להוראות בעניין זה. משה אף נטל חלק בפשיטות מעבר לגבול. לדברי חבריו לנשק, היה משה ממושמע מאוד ומילא כל תפקיד שהוטל עליו ביסודיות ובנאמנות, מתוך הקפדה על כל כללי הזהירות. הוא היה ידוע כמקלען הטוב ביותר במחלקתו, ותמיד נתנו לו תפקידים חשובים בתרגילי הפלוגה, שכן היה גם זריז ביותר בהחלפת מחסניות. משה ניחן בכושר גופני טוב והיה נושא אלונקות שעות ארוכות בלי להתלונן, עד שהיו מציעים לו להתחלף. תמיד היה מתנדב לכל פעולה, שכן היה גאה בצה״ל והאמין בכוחו. במלחמת יום הכיפורים השתתף משה עם גדודו בקרבות רמת־הגולן. לאחר שבעה ימי לחימה נפצע ברגלו ונשלח לטיפול רפואי, אך מיהר לשוב ליחידתו ועוד באותו לילה חזר לרמת־הגולן. כל זמן המלחמה, הרבה להתבדח ולעודד את חבריו. אור ליום כ״ו בתשרי תשל״ד (22.10.1973), בקרב לכיבוש החרמון, היה משה בין ראשוני המסתערים, והיה צמוד למ״מ, כשמכשיר הקשר על

גבו. הוא שאף להגיע לחרמון ולהניף עליו את דגל המדינה, שקשר אל מכשיר הקשר שלו. למרות קשיי הטיפוס בהר לא התלונן, ובקרב הצליפות נגד החיילים הסורים, שרבים מחבריו נהרגו בו, נותר משה ורק חבר אחד לידו. משה התרומם כדי לירות ואז נפגע מכדור בצווארו ונהרג. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בקרית־שמונה. השאיר אחריו הורים, ארבעה אחים וארבע אחיות. לאחר נופלו הועלה לדרגת רב־טוראי.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה כתב מפקד היחידה: "בנכם נלחם כמי שיודע למען מה הוא נלחם, באומץ ובגבורה, במסירות ובהקרבה".

משפחתו תרמה לזכרו ספר תורה לבית־כנסת בקרית־שמונה; כן הוציאה משפחתו לאור חוברת לזכרו, שכלולים בה דברי בני המשפחה ודברי מחנכו וחבריו לנשק על דמותו; חטיבת "גולני" הוציאה לאור חוברת בשם "לא המלים מדברות על המוות", לזכר חלליה במלחמת יום־הכיפורים ובחוברת גם רשימות על דמותו של משה; בנק הפועלים הוציא לאור חוברת בשם "נזכור", לזכר עובדיו ובני משפחותיהם, שנפלו במלחמה ובחוברת רשימה על משה, "החייל שרצה להניף את הדגל על החרמון".

טל, גיל

גיל, בן חרמונה לבית טריפון ועזריאל, נולד ביום כ"ד בסיון תשי"א (28.6.1951) בחיפה. הוא למד בבית־הספר הריאלי בחיפה, בבית־הספר בקיבוץ בית־השיטה והמשיך את לימודיו בבית־הספר התיכון "עירוני א'" בחיפה. גיל היה אינטליגנטי, בן טוב, אוהב ומסור ואח למופת. הוא היה אהוב על חבריו וסייע להם ככל שיכול. הוא אהב את הבריות, היה בעל חוש הומור, עליז וחברותי, וידע להטות אוזן קשובה לידידיו. היה ותרן וסלחן ורחק מריב וממדון. מטבעו היה מנומס, עדין נפש ונעים הליכות. איש נעים־שיחה היה, גלוי־לב, ישר־דרך ובעל מצפון, שמעולם לא היסס לומר את שבלבו. נבון היה וידע לבחון כל עניין במחשבה שקולה ומעמיקה. מאז ומתמיד אהב את הפשטות והיה שמח בחלקו.

גיל גויס לצה"ל במחצית יולי 1969. לאחר שהשתלם חמישה חודשים בקורס טיס, התנדב לשרת בחיל השריון. הוא השתלם בקורס למקצועות טנק "סנטוריון", בקורס למפקדי טנקי "סנטוריון", בקורס לקציניים ובקורס לקציני שריון. כל התפקידים שהוטלו עליו מילא ביעילות ובמסירות, לשביעות רצונם המלאה של מפקדיו. בחוות דעת תקופתית המקובלת בצה"ל כתבו עליו מפקדיו: "הוא קצין בעל ידע מקצועי טוב ובעל כושר מנהיגות. הוא יעיל, מסור, בעל יזמה והתמצאות, עצמאי, מבין ובעל כושר החלטה. בעל אופי נוח וניתן לסמוך עליו בכל עת". כשישה חודשים נמנה עם המשרתים בצבא הקבע.

בשנת 1972 נשא לאישה את חברתו תמר וחודש וחצי לפני שפרצה מלחמת יום־

הכיפורים נולד בנו בכורו זיו. כשפרצה מלחמת יום־הכיפורים נשלח גיל עם יחידתו לחזית ברמת הגולן, והשתתף בקרבות הבלימה והפריצה נגד הסורים. ביום כ״ג בתשרי תשל״ד (19.10.1973), נפגע הטנק שלו והוא נהרג בקרב שריון בשריון שנערך בצומת אום־בוטנה, בדרום־מזרח המובלעת. על שגילה גבורה במילוי תפקיד קרבי, תוך חירוף נפש בקרב, הוענק לו ״עיטור העוז״. וזה תיאור המעשה: ״ביום השני לקרבות ברמת הגולן נפגע אחד הטנקים שלנו, ומפקדו נפצע ונפל לצריח. תחת אש אויב נע סגן גיל טל ז״ל לעבר הטנק שנפגע וחילץ את מפקדו. באותו יום נפגע טנק נוסף שלנו וגם את צוותו חילץ סגן גיל טל ז״ל. מאוחר יותר, באחת ההתקפות בדרום הרמה הסורית, עלתה יחידתו של סגן גיל טל ז״ל על שדה־מוקשים, וטנקים רבים נפגעו. מתוך שדה המוקשים המשיך סגן גיל טל ז״ל לנהל את הקרב עם האויב, אגב חילוץ יחידתו לאחור. מאוחר יותר נהרג באום־בוטנה. במעשיו אלה גילה אומץ־לב, קור־רוח וכושר מנהיגות״. גיל הובא למנוחת עולמים בבית־העלמין בחיפה. השאיר אחריו אישה ובן, אב, אם ואח.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה כתב מפקדו: ״גיל הצטיין כקצין מעולה ובעל ידע רב, ובמהלך הקרבות גילה אומץ לב ותושייה. הוא היה חביב מאוד, הן על חייליו והן על מפקדיו״.

יחידתו הוציאה לאור חוברת בשם ״דפי קרב״ לזכר חלליה, לאחר שהוענק לו ״עיטור העוז״ נתפרסמה ב״במחנה״ רשימה בשם ״הוראות מטנק פגוע״ ובה תיאור הקרב ומעשה הגבורה של גיל.

טל, דוד

דוד, בן פורטונה ויוסף, נולד בשנת 1940 בקונסטנטין שבאלז׳יריה ועלה ארצה בשנת 1960, כחלוץ לפני משפחתו שעלתה בעקבותיו. הוא למד בבית־ספר יסודי ובבית ספר תיכון בעיר הולדתו ולמד שנה אחת באוניברסיטה. הוא היה תלמיד טוב וממושמע, וכן היה חבר בתנועת ״בני עקיבא״ ואף הדריך בקן־התנועה בעיר הולדתו קונסטנטין. ברבות הימים הלכה וגמלה בלבו ההחלטה לעלות ארצה. ואכן, לבסוף לא היסס להשאיר מאחוריו את משפחתו ועלה ארצה, למרות שידע על קשיי־ההיקלטות של אדם בודד. היה לו אוסף־גדול של ספרים והוא הרבה בקריאה והצטיין בבקיאות רבה בספרות הצרפתית. כן היה חובב מוסיקה ופרט על גיטרה. מטבעו היה אופטימי ושמח בחלקו, אפילו בשעות הקשות של בדידות ותלאות. הוא היה חברותי ואהוד על חבריו, שכינוהו בשם־חיבה כשמו הצרפתי: ז׳אן־ז׳ק. דוד היה רציני בגישתו לחיים. הוא היה בן נאמן ומסור להוריו, שחסרו לו לאחר עלייתו ארצה ולכן האיץ בהם לבוא בעקבותיו. תמיד מוכן היה לעזור לזולת ולדברי חברו־לעבודה ״בקיאותו העמוקה וחוש־הבקורת המפותח וכן שנינותו, חילצונו לא פעם מבעיות וקשיים שנתעוררו בעבודה״. הוא עשה בקיבוץ כמחצית השנה לאחר עלייתו ארצה ולפני גיוסו לצה״ל.

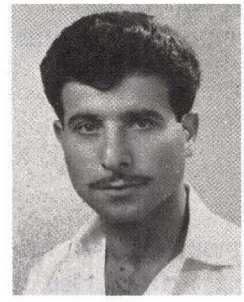
בזמנו השתלם במכון לפריון־העבודה בתחום תיכנות־מחשבים והצטיין בעבודתו כמנתח־מערכות.

דוד גויס לצה"ל במחצית יוני 1961 והוצב לחיל הרגלים. לאחר סיום הטירונות השתלם בקורס־הסמכה לכשרות והוצב לחטיבת "גולני" בתפקיד רובאי. הוא היה חייל מצוין וחבר נאמן.

לאחר ששוחרר מהשירות הסדיר היה נקרא לתקופות של שירות מילואים ובמסגרת זו השלים קורס־רגמים של מרגמות בינוניות. ביום הכיפורים, י' בתשרי תשל"ד (6.10.1973) שירת דוד במעוז "לחצנית" שעל גדות תעלת סואץ. בהתקפת המצרים נהרג בשטח הנמצא בשליטת האויב, וזמן רב לא נודע מקום קבורתו. ביום העצמאות בשנת 1977 החזירו המצרים את גופתו והוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין הצבאי בהר־הרצל בירושלים. השאיר אחריו אישה ושני ילדים, הורים ואחות. לאחר נופלו הועלה לדרגת רב־טוראי.

משפחתו הקימה לזכרו ספרייה בבית הספר על־שם רנה קאסן ברמות־אשכול בירושלים.

טל (טואשי), יעקב

יעקב, בן ג'מילה ואליהו, נולד ביום י' באב תרצ"ה (9.8.1935) בירושלים. מנעוריו הרבה לעסוק בציור, אף שמעודו לא למד לצייר. בכל שעת פנאי צייר בעיפרון ובמכחול נופים ודיוקנאות ממראה עיניו וממראות דמיונו. באוספו לא נותר דבר. הוא חילק את ציוריו בין חבריו ומכריו, לפי בקשתם או כמחווה של ידידות. יעקב אהב לספר תמיד באוזני בתו ואחייניו על ימי מלחמת השחרור ועל ירושלים שבאה במצור, על ימי הרעב בעיר ועל הימים ששוטטו הוא וחבריו למצוא להם עשבי מאכל. הוא היה חברותי ונעים שיחה, אהוב ומקובל על ידידיו, בעל חוש הומור, עליז, שמח וחייכן. מטבעו היה אדם שלו, שקט ובעל אורך רוח, קשה לכעוס, מתרחק מריב וממדון, סלחן וותרן. הוא חלק כבוד לכל אדם, היה מכניס אורחים וקיבל את מכריו בסבר פנים יפות. את עבודתו עשה במסירות ובנאמנות ותמיד עשה את כל המוטל עליו באהבה רבה.

יעקב גויס לצה"ל בסוף פברואר 1952, הוצב לחיל השריון, והוכשר כנהג טנק להשמדת מוקשים ("מפלצת"). הוא היה חייל טוב וממושמע, אחראי ומסור לתפקידו, ושימש דוגמה לחבריו במזגו הטוב, בסבילותו ובצייתנותו. על חלקו במבצע קדש הוענק לו "אות סיני" ועל שהשתתף במלחמה בשנת 1967 הוענק לו "אות מלחמת ששת הימים". ביום י"ז בתשרי תשל"ד (13.10.1973) מת יעקב בשבי המצרים לאחר שהוכה ועונה. ארבעה ימים לפני כן נפל בשבי, כאשר חיילי האויב פרצו אל תוך מוצב "מצמד" שעל גדות תעלת סואץ. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בהר־הרצל. השאיר אחריו אישה ובת, אב, אם, שלושה אחים ושלוש אחיות. לאחר נופלו הועלה לדרגת סמל.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה כתב מפקדו: "יעקב היה איש צוות טנק מעולה, אהוב על מפקדיו ועל חיילי פלוגתו".

טל, מרדכי

מרדכי (מוטי), בן לאה ואברהם, נולד ביום כ' באב תש"י (10.8.1950) ברחובות. את לימודיו היסודיים סיים בבית־הספר "רמז" בתל אביב ואחרי כן השלים את לימודיו התיכוניים בבית־הספר התיכון שבקיבוץ גבעת השלושה. מוטי, כפי שקראו לו חבריו ובני משפחתו, בילה את שנות חייו הראשונות ברחובות. אחרי־כן עבר עם משפחתו לגור בתל אביב. כשסיים את לימודיו היסודיים החליט שאינו רוצה בחיי העיר, והצטרף לחברת הנוער בגבעת השלושה. בגבעת השלושה חי במשך כל תקופת לימודיו התיכוניים. הוא לא אהב ללמוד במיוחד, אם כי ידע ללמוד כשרצה, אלא שאהב יותר את העבודה ברפת, עבודתו הקבועה בקיבוץ, ואת אימוני קבוצת הכדוריד, שהיה חבר בה. מוטי היה תוסס ומלא חיים, תמיד היה מוקף חברים, בולט בחוש ההומור הבריא שלו ובחביבותו, בפעולות חברה, במסיבות או בפעולות ספורט. הוא אהב לרקוד במסיבות – וידע לרקוד היטב. הוא אהב טיולים ומחנות, וכל פעילות שהצריכה מאמץ גופני ונפשי. הוא נטל חלק פעיל בחיי החברה, היה גאה ובוטח בעצמו, אך לא הייתה זו גאווה של יהירות. בזכות ביטחונו העצמי הצליח להשרות אווירה טובה סביבו. תמיד אמר את אשר חשב והרגיש, אולם הקפיד שלא לפגוע באיש. כבודו העצמי הדריך אותו ביחסו עם אנשים וכמו שעמד על כבודו, עמד על כבודם של אחרים. מוטי היה דמות מרשימה, שמשכה את לב הבנות בקבוצתו, והוא ידע זאת. תמיד היה לבוש בקפדנות וחדרו היה מסודר תמיד. דייקנותו ואהבתו לסדר ניכרו היטב גם בעבודה ובלימודים.

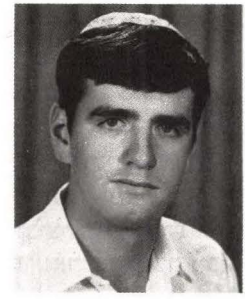
מרדכי גויס לצה"ל בראשית נובמבר 1968 והוצב בחיל השריון. לאחר הטירונות השתלם בקורס למקצועות טנק, ושירת תקופה מסוימת כנהג טנק. כעבור זמן השתלם בקורס למדריכי קשר, והמשיך בתפקיד מדריך קשר עד תום שירותו הסדיר. הוא שירת בעת מלחמת ההתשה ורוב הזמן עשה באזור התעלה.

אחרי שיחרורו מצה"ל היה נקרא לתקופות של שירות מילואים פעיל, ושוב שירת כנהג טנק. הכל הכירוהו כחייל חרוץ וזריז, ובעיקר כחבר מסור לצוותו. הוא ביצע את כל תפקידיו במסירות ובאחריות, והכיר בחשיבותה של עבודת האחזקה, גם כשהיא באה אחרי אימונים מפרכים. הוא הצטיין בקור רוח במצבים קשים, ולמרות שהיה חייל ממושמע לא נרתע מהממונים עליו, וידע להעמידם על טעותם כשלא צדקו. לאחר ששוחרר מצה"ל החלט קודם כל לנסוע לחוץ־לארץ. הוא עבד תקופה מסוימת, חסך כסף והגשים את רצונו זה. כשחזר מטיולו הצטרף כחבר לקיבוץ אורים והשתלב מיד בעבודת הרפת. בקיבוץ אורים פגש את ויקי, חברת גרעין שנועד להשלים את אורים, ולאחר היכרות קצרה נשא אותה לאישה והקים עמה את ביתו בקיבוץ. מוטי

השתלב בקלות בחיי החברה בקיבוץ החדש. תמיד היה בין הבולטים, מקובל על הכל ומסור לעבודתו, עמוד התווך במסיבות ובערבי הווי, מרבה להתלוצץ ומעורה גם בחיי הספורט של הקיבוץ. הוא אהב לשחק בכדורסל, בכדוריד ובכדורגל. מוטי היה ביקורתי ולעתים עמד על דעתו, מתוך רצון ליעל, לחדש ולעשות דברים טוב יותר ובצורה מושלמת יותר. הייתה לו מחשבה עצמאית, ובדרך כלל קדמה המחשבה למעשה. יחד עם יזמתו ומקוריותו היה מוכן תמיד ללמוד גם מנסיונם של אחרים. הוא הצטיין בגישתו הישירה לבעיות ובהצגת כל עניין במֻמד המתאים לו. למרות מעורבותו הרבה בחיי הקיבוץ והמחשבה הרבה שהקדיש לבעיותיו, היה מוטי קשור ביותר למשפחתו – לאשתו, להוריו, לאחיו ולמשפחת אחיו. במלחמת יום הכיפורים השתתף מוטי בקרבות הבלימה והפריצה נגד המצרים בחזית סיני. ביום כ' בתשרי תשל"ד (16.10.1973), לחם כנהג טנק בגזרה המרכזית, ליד ראש הגשר. בפריצה לראש הגשר נפגע הטנק של מוטי בהפגזה, ולאחר שיצא מתוכו נפגע אף הוא ונהרג. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בקיבוץ אורים. השאיר אחריו אישה ובן – מרדכי, שנולד במרס 1974, הורים ואח. לאחר נופלו הועלה לדרגת סמל־ראשון.

קיבוץ אורים הוציא לאור חוברת לזכרו ובה מדברי ידידים על דמותו.

טל, משה

משה, בן חנה וצבי־אלימלך, נולד ביום כ"ב בחשון תשי"ד (31.10.1953) בירושלים. בעיר הולדתו למד בבית־הספר היסודי "נוה עציון", ואחרי־כן המשיך את לימודיו בישיבה התיכונית "ישיבת בני עקיבא" בכפר הרא"ה ובישיבה התיכונית קרית חינוך "מבשרת ציון", במבשרת ירושלים. משה היה התלמיד המצטיין בכיתתו בבית־הספר היסודי והשתתף בכל פעילות חברתית שנערכה שם. יתר על כן היה חבר בתנועת "בני עקיבא", בשבט "מוריה", בסניף ירושלים, וברבות הימים גם הדריך בתנועה. לאחר שלמד שנתיים בישיבה בכפר הרא"ה – ישיבה שלמדו בה גם אביו וגם אחיו הבכור – יצא להקים ישיבה במבשרת ירושלים. לדברי רבו, היה הוא מעמודי התווך באותה חבורה, שהתנדבה למלאכת ההקמה ובקשה לשמש דוגמה ומופת לתלמידים הצעירים. הוא רצה להיות שותף ליצירה ולעשות את הדברים במו ידיו; וכך עדר וסיקל והשקיע זמן רב בטיפוח הישיבה ובבנייתה. כשסיים את לימודיו בישיבה התיכונית, התלבט משה אם לעבוד בהדרכת נוער בעיירת פיתוח, או להמשיך בלימודים בישיבה גבוהה. לבסוף החליט לשלב את שירותו הצבאי בלימוד תורה ב"ישיבת הסדר", והחל ללמוד בישיבת "הר־עציון" שבאלון־שבות, בגוש עציון. משה ראה את ייעודו בחינוך נוער בעייתי בעיירות פיתוח וכד', בקירוב לבבות לדרכי תורה ובהוראה, ואמנם הקדיש את כל כוחותיו להכשרת עצמו לתפקיד זה. הוא הבין ששומה על אדם להשקיע בלימוד עצמו, לפני שיבקש ללמד לזולתו. בשנות לימודיו בישיבה היה פעיל ב"גשר" (תנועה לקירוב לבבות בין שומרי מצוות לבין שאינם שומרים מצוות). לדברי רבו, חיפש את

דרכו המיוחדת בעבודת השם. הוא הגה הרבה באהבת ארץ־ישראל, בגאולת העם ובכתבי הרב קוק. הייתה לו יכולת ליצור קשר עם צעירים, ורבים ביקשו לשמוע שיעורים ושיחות רק מפיו. משה אהב את הבריות, הרבה מאוד לעזור לזולת, ואוזנו הייתה כרויה להאזין להתלבטויותיהם ולצרותיהם של אחרים. תמיד שאף להתקדם, תבע מעצמו שלמות ונאבק עם עצמו בעקשנות לתיקון המידות. היו בו נכונות ורצון לשאת בעול, לעשות לפנים מהמוטל עליו. הוא לא היה מסוגל ליהנות מעמלם של אחרים, ובכל מקום שנתקל בבעיה או במשימה – חש שמחובתו להטות כתף כדי לפתור ולעשות, ולכן לא בחל בשום עבודה. הוא למד תורה בשקידה, ביגיעה רבה וביסודיות, ולא הניח סוגיה, עד שלא נתבהרו ונתלבנו לו הדברים. משה לימד תמיד זכות על חבריו ונזהר ביותר שלא לפגוע בזולת. הוא חש אחריות לחברה בכל מקום והצליח לקרב את הלבבות. היה תם וישר והאמונה להטה בלבו. לדברי חברו, התאחדו בו גבורה וענווה אמיתית. למרות יכולתו הרבה, היה אומר שהוא רוצה להיות מורה בבית־ספר יסודי, כי החינוך מתחיל מלמטה, מהיסוד.

משה גויס לצה"ל בסוף יולי 1971 והוצב לנח"ל, כתלמיד ב"ישיבת הסדר". לאחר הטירונות עשה של"ת בישיבת "הר עציון" באלון שבות. לאחר שהשתלם בקורס מקצועות טנק "סנטוריון" וסיים את הקורס בהצטיינות, שירת כנהג טנק בחטיבת שריון. כשישה שבועות לפני שפרצה המלחמה נשא משה לאישה את חברתו להדרכה בתנועת הנוער. סמלי הוא שאדם בעל תודעה ויכולת של שליחות נפרד מחבריו בישיבה ביום הכיפורים בתפילת "נעילה", כשהוא עובר לפני התיבה כשליח־ציבור. כשפרצה מלחמת יום הכיפורים, נקרא משה מהישיבה ליחידתו ונלחם עמה בקרבות הבלימה בסיני, וכן השתתף בחצייית תעלת סואץ ובקרבות שנאסרו בצדה המערבי של התעלה. הוא הרבה לעודד את חבריו ברגעים קשים, ואף במכשיר הקשר השמיע להם פסוקים שנסכו בהם ביטחון. לדברי מפקדו, מילא משה את תפקידיו בדבקות, בנאמנות ובמסירות נפש. ביום כ"ט בתשרי תשל"ד (25.10.1973), יום לאחר שנכנסה הפסקת האש לתוקפה, נפגע הטנק שלו באש טנק של המצרים שהיה במארב, ומשה נפגע ונהרג, אצל צומת "דֶ" ליד המשושה, מצפון לעיר סואץ. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין הצבאי בהר־הרצל. השאיר אחריו אישה ובן (בנו, שנולד לאחר נופלו, נקרא על־שמו "משה־חי"), הורים, ארבעה אחים ואחות. לאחר נופלו הועלה לדרגת סמל.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה כתב מפקד היחידה: "משה היה איש צוות מעולה ולוחם אמיץ־לב, אשר ביצע את המשימות המוטלות עליו בגבורה ובחירוף־נפש. הוא התחבב על חבריו ועל מפקדיו והשרה ביטחון על כולנו".

הוריו תרמו לזכרו ספר תורה לבית־הכנסת בקרית חינוך, מבשרת־ציון; הוריו, קרובים וידידים הקימו על־שמו חדר עיון וספרייה בישיבת "הר עציון" באלון שבות; ישיבת "הר עציון" באלון שבות הוציאה לאור חוברת בשם "שמונה נסיכי אדם" לזכר תלמידיה שנפלו במלחמה, ובה רשימה על דמותו; חטיבת נתק"ה הוציאה לאור חוברת בשם "ההולכים ראשונה", ובה רשימה עליו.

טלזק, נתניאל

נתניאל, בן רחל וגרשון, נולד ביום כ״ז באלול תשי״ג (7.9.1953) בתל־אביב, כבן שני מתוך שלושה ילדים. ראשית ילדותו עברה עליו ביסורים ובמחלות ממושכות והוא שכב תקופות ארוכות מאוד מרותק למיטה בבית־חולים. כבר אז ניכרו בו התכונות שאפיינוהו במשך כל חייו, כושר־סבל ורוח איתנה, גם במצבים הקשים ביותר. אף שהיה ילד רך בשנים – כבן חמש היה אז – הבין כי מצבו קשה ביותר, אך לא התמכר אף לרגע להתפנקות; להיפך – תמיד השרה על סביבתו שלווה ורוח טובה. מתחילת לימודיו בבית־הספר העממי על־שם גרץ בתל־אביב חל שיפור ניכר במצב בריאותו, ועלה בידו לקיים סדר־יום רגיל של לימודים בבית־הספר, שם קנה לו חברים רבים, שאחדים מהם שמרו קשר אמיץ אתו עד לנפילתו. מרגע שידע לקרוא, הפכה הקריאה לצורך קבוע בשבילו, והוא התעניין בכל פיסת נייר מודפסת שנפלה לידו. דומה שהקריאה שימשה לו כצוהר לעולמות אחרים, לאיסוף מידע על מקומות, על תהליכים ועל מעשים, ועם חלוף השנים החל להתעניין גם בשאלות חברה ובעניינים טכניים. בבית־הספר היה מעורה בחברת התלמידים וכאמור, רכש לו ידידים אך מעולם לא נמנה עם המשתתפים במעשי קונדס או בתגרות. תמיד שמר על קור רוח ושלוות נפש ואף נהג לפשר בין ניצים בעזרת חיוך ומלה טובה. דומה כי רכש את לב חבריו בזכות אותן מידות של שלווה ושקט, של נועם הליכות ונימוסים טובים, שהקפיד עליהן גם לפני גדולים וגם לפני קטנים. עם סיום לימודיו היסודיים פנה לאפיק המקצועי מתוך כוונה להשלים את ידיעותיו העיוניות בשלב מאוחר יותר. הוא למד בבית־הספר המקצועי ״שבח״ בתל־אביב וסיים בהצלחה את לימודיו במוסד זה. בתקופת הלימודים במוסד, שבין כתליו מתקבצים תלמידים מכל שכבות החברה ועדותיה, התחדדה ביתר שאת הכרתו הפוליטית והחברתית ולמרות גילו הצעיר, ידע בחושיו הבריאים להצביע נכונה על תחלואיה של החברה ובמסגרת בית־הספר היה פעיל במאבקים חברתיים. גם בבית־הספר התיכון, כמו בבית־הספר היסודי, רכש חברים רבים והיה מעורב עמוקות בחיי כיתתו ובהווי התלמידים. תמיד היה נכון לסייע לחברים בלימודים, פתח את לבו בפניהם והיה נכון לעזור בעצה טובה ובמעשה. לאחר שסיים את לימודיו בבית־הספר ״שבח״ החליט ללמוד בבית־ספר אקסטרני לבגרות, ולעמוד בבחינות הבגרות, כדי ללמוד הנדסה בטכניון בחיפה. ואמנם באותה שנה של טרם גיוס למד ועמד במספר בחינות בגרות.

על אף שסבל מליקויי בריאות, התגייס לצה״ל במאי 1972 ובשעת גיוסו לא סיפר את כל הפרטים לגבי מצב בריאותו, משום שרצה לשרת בצבא ללא הגבלות. הוא נשלח לטירונות במסגרת יחידות הנ״מ ובגלל נקע חמור וחבלה בעקב רגלו, שאירעו תוך כדי אימונים, נבצר ממנו להמשיך במסגרת זו והוא נשלח ליחידה עורפית. אף שהוצע לו לשרת קרוב לבית, בתפקידים נוחים, עמד על דעתו לשרת ״שרות של חייל״, כפי שכינה זאת, ואחרי תקופה ממושכת של מאבקים והשתדלויות הוצב לחיל הקשר. במסגרת חיל הקשר סיים קורס מקצועי, שנחשב בין הקשים והסבוכים בחיל.

באותה תקופה שוב אושפז פעמים אחדות. רופאו, שטיפל בו במשך שנים ארוכות, הציע לו לוותר על השירות בצבא ולהשתחרר מסיבות בריאות. אך נתניאל דחה את ההצעה והתעקש להמשיך בשירותו. לא היה אדם שמח ממנו כשהוצב, לאחר הקורס המקצועי, בחטיבת שריון. על אף ששירת בתנאים קשים, היה מלא התלהבות על הזכות שנתנה לו, כדבריו, להשתתף ביצירת יש מאין. מפי מפקדיו וחבריו נמצאנו למדים כי השתלב ביחידתו וזכה לאמון מפקדיו בזכות מסירותו ויכולתו המקצועית ובזכות יחסו הרציני לתפקידים שהוטלו עליו. עם חטיבה זו יצא גם למלחמת יום הכיפורים, השתתף בקרבות הבלימה באזור "חמוטל" וחצה את התעלה מערבה. ביום האחרון למלחמת יום־הכיפורים, כאשר שימש איש־צוות בזחל"ם הפיקוד, בחפ"ק של מפקד החטיבה, השתתף בניסיון לחלץ פצועים, שנלכדו בלב העיר סואץ ללא אפשרות לסגת. בלב העיר נפגע הזחל"ם. נתניאל וחבריו, תשעה קצינים וחיילים, נטשו את הזחל"ם הפגוע ומאז ועד לנפילתם אין יודע מה עלה בגורלם. במותו, כמו בחייו, עוברים כחוט־השני נכונותו הגדולה לסייע לזולת, פתיחותו ורגישותו לגבי אנשים, יושרו ונכונותו לעמוד לימין כל מקופח ומוכה. לגביו, טבעית הייתה ההתנדבות למשימה, שהביאה אותו אל מותו, מתוך ידיעה שסיכויי הצלחתה קטנים. כל ימיו לחם על חייו בשקט ותוך גילוי כושר סבל עצום, וסופו שנתן את חייו כדי להציל חיי אחרים, ומתוך אמונה עמוקה כי עושה הוא את המעשה הנכון והיחיד באותן נסיבות. בן עשרים היה בנופלו. כל שהותיר אחריו הם חלומותיו שכבר לא יתגשמו. שאיפות שלא יוכל למלא והרבה כאב בלבותיהם של בני משפחתו ושל חבריו, הפוקדים את בית ההורים גם עתה, שנים לאחר נפילתו.

טלמור (באבא), חיים

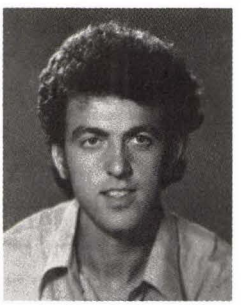
חיים, בן פרידה ושמעון, נולד ביום י"ח בשבט תש"י (5.2.1950) בתל־אביב. ביום הולדתו, ירד בתל־אביב שלג ובמשך כל חייו הקצרים היה חיימקה הקמע של משפחתו – "מביא המזל", כי מיד עם לידתו החל מצבה הכלכלי של המשפחה להשתפר. מרגע שהחל ללמוד היה חיימקה תלמיד מצטיין ובכל תעודותיו היה הציון השליט – מצויין. מורתו, שלוותה אותו עד כתה ח' ועודדה אותו בלימודיו, היא שארגנה וערכה גם את חגיגת הבר־מצווה שלו בין כותלי בית הספר. אהבתו של חיימקה ללימודים הייתה לשם דבר. משום מה לא אהב את לימודי השפה הערבית, אולם הדבר לא פגם בכשרונו ובחריצותו. אחרי שסיים את חוק לימודיו בבית־הספר הממלכתי א' בבת־ים, המשיך במגמה הריאלית בבית הספר התיכון א' בבת־ים ותכנן להמשיך בלימודיו באוניברסיטה. מלחמת ששת הימים פרצה בעודו תלמיד בבית־הספר התיכון וחיימקה התנדב לעזרה בבית החולים "דונולו".

חיימקה גויס לצה"ל בסוף יולי 1968 והוצב לחיל השריון. אחרי שהשלים את האימון הבסיסי השתלם בקורס נהגי טנקים, בקורס תותחנים "פאטון" ואחריו בקורס

מפקדי טנקים, שאותו סיים בציון גבוה. תקופת שירותו בצה"ל חלה בעת מלחמת ההתשה, וחיימקה השתתף בפעולות רבות וראה חברים נופלים לידו. אולם כשהיה בא הביתה לא נהג לספר על אשר עבר עליו בעת שירותו, אלא אם כן נשאל ישירות. הוא היה בחור צנוע, חיוכו מבויש במקצת וכאשר שירת בצה"ל ראה את שירותו ככורח שיש למלאו, כי עז חפצו להמשיך בלימודים. מפקדיו ציינו אותו כמפקד טנק מצוין וכחייל מעולה.

בסוף יולי 1971 שוחרר חיימקה מהשירות הסדיר. אחרי כן נסע לטיול של שלושה חודשים בחו"ל, וחזר מלא חוויות, רשמים וסיפורים נפלאים. נכון ודרוך לתחילת דרכו בחיים התקבל חיים ללימודים באוניברסיטה של תל־אביב. בחופשותיו עסק בעבודה כדי לכסות את הוצאותיו הקטנות, שכן לא רצה להכביד על הוריו. כל עיסוק שנטל לידו, הצליח בו. חיימקה נהנה מלימודיו ומוריו ומדריכיו ראו בו תלמיד מבטיח. כאשר פרצה מלחמת יום הכיפורים נקרא חיימקה מבית הכנסת. הוא הפסיק את הצום ואץ להצטרף אל יחידתו שהוקמה אז. היחידה נשלחה לחזית הדרום וביום י"ב בתשרי תשל"ד (8.10.1973) נראה חיימקה לאחרונה באזור "מכשיר". במשך חודשים ארוכים נחשב כנעדר. לימים זוהתה גופתו והוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בקרית־שאול. השאיר אחריו הורים, שני אחים ושתי אחיות. לאחר נופלו הועלה לדרגת סמל ראשון.

טמיר, אורן

אורן, בן שרה ומיכאל, נולד ביום א' באב תש"ז (18.7.1947), בחיפה. הוא למד בבית־הספר היסודי "מעלה הכרמל" ואחרי־כן המשיך ולמד בבית־הספר התיכון הריאלי בחיפה. הוא סיים את לימודיו בבית־הספר התיכון־חקלאי בפרדס־חנה ועמד בהצלחה בבחינות הבגרות. אורן היה נער עליז, טוב לב, מלא שמחת חיים ואהוב על כל מקורביו ומכריו, בזכות האווירה הטובה והנעימה שהשרה סביבו. הוא היה אוהב בריות, ידע לרכוש ידידים והיה להם חבר נאמן ומסור, והם השיבו לו חום ואהבה, שהיה ראוי להם. הוא לא נמנע מלהצטרף למעשי המשובבה של הנערים, אך ידע תמיד להיות רציני ובוגר בגישתו לחיים, כאדם היודע את אשר לפניו ובוחר את הדרך הנכונה ללכת בה. אורן הציב לעצמו אתגרים ומשימות ועמד בהם, שכן ניחן ברצון עז ובנפש חפצה להגשים את המטרות שהועיד לעצמו. אורן היה ספורטאי וחובב כדורגל נלהב, שאהב לצפות במשחקים והיה שחקן מצוין בנבחרת הטכניון. הוא רחש אהבה עזה לארץ ולנופיה ובכל חופשה יצא לסיור, כדי להכיר מקומות חדשים ולהתוודע לנופים לא מוכרים.

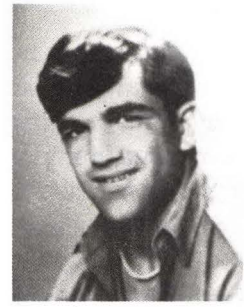
אורן גויס לצה"ל במחצית נובמבר 1965 והוצב לחיל השריון. הוא הוכשר לשמש כלוחם חרמ"ש ונשלח לשרת בגדוד חיל רגלים משוריין. אחרי תקופת שירות סיים בהצלחה קורס קצינים בבית־הספר לקצינים של צה"ל, ולאחר שהוענקה לו דרגת

קצינות, הוצב כמפקד מחלקה בגדוד חרמ"ש. הוא היה מפקד מעולה, שידע לדרוש מפקודיו ביצוע קפדני ומושלם של כל המשימות שהוטלו עליהם, אך יחד עם זאת לא הקפיד על גינוני משמעת והיה לפקודיו חבר וידיד שידע להאזין לבעיותיהם וניסה לסייע בפתרונן. הוא שימש דוגמא אישית ומופת לחייליו והביא את המחלקה שלו לרמה מקצועית גבוהה ולכושר ביצוע מעולה, כשפקודותיו ניתנות בנועם והוא משליט אווירה טובה וחברית. כצוער השתתף בקרבות של כיבוש הגדה המערבית במלחמת ששת הימים וכמפקד מחלקה השתתף בקרבות מלחמת ההתשה בסיני. בתפקידו זה הועלה לדרגת סגן.

במחצית נובמבר 1972 שוחרר אורן מהשירות הסדיר והוצב ליחידת מילואים של חיל הרגלים המשוריין. אחרי השחרור למד בפקולטה להנדסה חקלאית בטכניון בחיפה, ובשנת 1973 הוסמך כמהנדס במגמה למכונות חקלאיות. הוא התקבל לעבודה בסוכנות היהודית ועמד להתחיל בה בתחילת נובמבר 1973. עד לתחילת העבודה יצא לסיור באירופה ושב ממנו בראש־השנה תשל"ד. ביום העצמאות תשל"ב, בשעת טיול ברמת הגולן, התדרדר לתהום ונפצע קשה. הוא הועבר לבית־החולים במסוק, לאחר שהשתהה לילה ארוך בשטח. אחרי תקופת החלמה ממושכת נקרא להתייצב בפני ועדה רפואית, אך דחה את מועד התייצבותו, שכן חשש כי ייאלץ לותר על תפקידו ביחידה קרבית. במלחמת יום הכיפורים השתתפה יחידתו בקרבות הבלימה וההבקעה נגד המצרים. ביום י"ט בתשרי תשל"ד (15.10.1973) יצאה היחידה לחלץ את לוחמי מעוז "בודפשט", שהיה מוקף כוח מצרי גדול. בקרב שהתחולל נפצע אורן והועבר לבית־חולים בעורף. למרות פציעתו הקשה ולמרות שנאבק על חייו ידע לעודד את בני משפחתו ואת מפקדיו שבאו לבקרו. ביום י' בחשון תשל"ד (27.10.1973) נפטר מפצעיו והובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בחיפה. השאיר הורים ואח. נפילתו בקרב קטעה את מהלך חייו של אדם רב פעלים, שרקם תכניות רבות לעתיד, ונטלה אותו מעם משפחתו ומעם חבריו, שהיה להם סמל למאווים ולשאיפות ודוגמא לצעיר המגלם את כל היפה והנעלה שבאדם.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה כתב מפקד היחידה: "בנכם, סרן אורן ז"ל, שירת ביחידת שריון והיה דוגמא מובהקת לקצין, אשר השרה אווירת ביטחון וסמכות, אותה הפעיל בדרכו המיוחדת, כאדם חביב ואהוד הן על מפקדיו והן על פקודיו. בהיחלצותו המהירה לעזרת יחידת חיילים נצורה – כשהוא מחפה עליהם יחד עם אנשיו מתוך זחל"ם שעליו פיקד – נהג כדרכו לעמוד לימין הזקוקים לו ותוך כדי הפעולה נפגע הזחל"ם מטיל אויב, שגרם לפציעתו האנושה".

טמסות, יוסף

יוסף, בן זוהרה וחיים, נולד בשנת תשי"ב (1952) בקזבלנקה שבמרוקו ועלה עם משפחתו ארצה בשנת 1955. המשפחה קבעה את מושבה באשקלון, ויוסף סיים את לימודיו היסודיים בבית־הספר באשקלון. אחרי־כן למד בבית־ספר מקצועי באשקלון וסיים בו שתי שנות לימוד, ולבסוף הלך ללמוד בבית הספר לקציני־ים בניצנים. בשעות הפנאי בתקופת הלימודים נהג יוסף לעסוק בספורט והתמסר במיוחד למשחק הכדור־יד ואף היה חבר בנבחרת אשקלון בענף ספורט זה. יוסף היה בעל גוף מוצק, חברותי, ובעל מזג נעים. הוא היה חביב על חבריו ובזכות מרצו וחביבותו היה הרוח החיה בחוג ידידיו. תמיד השתדל לעזור לחלש ולסייע לכל אדם ככל יכולתו.

יוסף גויס לצה"ל בתחילת פברואר 1970 והתנדב מלכתחילה לשרת ביחידה קרבית. לאחר שעשה טירונות בחיל רגלים, השתלם בקורס חרמ"ש ולאחר הקורס נשלח לקורס סיור, ובתום קורס זה הוצב בתפקיד סייר בפלוגת סיור בחיל השריון. בתקופת שירותו בפלוגה היה יוסף חייל אחראי, יעיל ומסור לתפקידו, ועל כך הוענק לו "אות השירות המבצעי". כשהיה בא הביתה, מעולם לא התלונן על תנאי השירות, ולמעשה מיעט בדיבור לגבי קשיו וחויותיו בצבא.

בראשית פברואר 1973 שוחרר יוסף מהשירות הסדיר, והוצב לשירות מילואים ביחידת סיור. לאחר שחרורו עבד והתפרנס מיגיע כפיו, ובשעות הפנאי הקדיש מזמנו לנוער במקום, והיה מאמן את הצעירים בתרגילי ג'ודו וספורט. כשפרצה מלחמת יום הכיפורים גויס יוסף לשירות בגדוד המילואים שלו. ביום כ' בתשרי תשל"ד (16.10.1973) לחמה יחידתו של יוסף בקרב ההבקעה להקמת ראש הגשר על תעלת סואץ. בקרב זה נפצע יוסף ובאותו יום נפטר מפצעיו בבית החולים. הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין הצבאי, בהר־הרצל. השאיר אחריו הורים ואח. אחרי נופלו הוענקה לו דרגת רב־טוראי.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה כתב מפקד היחידה: "מעשיו וכושר התמדתו במלחמה ארוכה זו שימשו לנו, חבריו, מקור כוח. יוסף היה אהוב ומקובל על חבריו ומפקדיו. אבדתכם היא גם אבדתנו. זכרו של יוסף ודרך לחימתו הינם חלק בדרך היסורים של מדינתנו לביטחון ולשלום".

משפחתו של יוסף תרמה ספר תורה להנצחת זכרו; אביו של יוסף עשה להנצחת זכר בנו ולזכר חללי אשקלון, על־ידי הקמת אנדרטה מיוחדת במינה, שתוארה בכתבה גדולה בעיתון "מעריב" מיום ח' בסיון תשל"ז. בכתבה זו מסופר בין השאר: "האב, חיים, שקע בתוך עצמו ולא הצליח להתאושש מצערו. ארבעה חודשים אחרי המלחמה החל, לפתע, ליצור במו ידיו קוביות בטון קטנות ומלוטשות, מלט וגבס, מים וקצת חול. 'נולד אצלי רעיון לעשות דבר מה לזכר בני יוסף עמרם. רציתי לעשות משהו שינציח את כל חללי אשקלון. עשיתי אנדרטה עם סמל צה"ל ולוח שיש עם סמל המדינה ולוחות נחושת עם שמות חללי אשקלון... בדבר אחד אני מוצא נחמתי — שזכיתי ועליתי ארצה וגידלתי בן שלחם ולא היסס להקריב עצמו למען המולדת'".

טנא, אהרון

אהרון (ג'וני), בן דבורה ז"ל וחיים טננבוים, נולד ביום ט"ו באלול ת"ש (18.9.1940) בפולין; עלה לארץ בשנת 1950 וסיים את לימודיו בבית־הספר היסודי "ברנר" ובבית־הספר־התיכון "כצנלסון" בכפר סבא.

אהרון גויס לצה"ל במחצית אוגוסט 1958 ומאז שירת כל השנים בחיל ההנדסה. הוא סיים בהצלחה קורסים רבים: קורס צניחה, קורס קציני הנדסה, שאותו סיים כחניך מצטיין, קורס מפקדי פלוגות וקורס ללוחמה זעירה. תודות לכישוריו עלה בדרגות ומילא תפקידים מגוונים של קצין בשירות קבע – תפקידי פיקוד בשדה, תפקידי הדרכה בבית הספר לקציני חיל הנדסה ותפקידי מטה. אהרון מילא את כל התפקידים, החל ממפקד מחלקה ועד למפקד ההנדסה הפיקודי של פיקוד הדרום. בין השנים 1961–1964 עשה באתיופיה, בשליחות משרד הביטחון. במלחמת ששת הימים פיקד אהרון על פלוגת הנדסה חטיבתית והשתתף בקרבות הקשים בעמק דותן שבשומרון. הוא התנדב למשימה קשה ומסוכנת של חילוץ נפגעים. שלוש פעמים נפגע זחל"ם החילוץ שלו, כאשר יצא לחלץ אנשי חי"ר ושריון, שנפגעו באש הירדנים על רכסי קבטייה. אהרון ביצע משימה זו עד תומה, עד שפונו כל הנפגעים. על מעשה זה זכה ב"אות המופת" מטעם אלוף פיקוד הצפון, האלוף דוד אלעזר ז"ל ואילו הפלוגה שפקד עליה, זכתה בציון לשבח מטעם מפקד החטיבה. אחרי מלחמת ששת הימים מונה אהרון למג"ד בסיני, שם היה אחראי על הקמת ביצורים. בסיום תפקידו זכה הגדוד שלו להערכה מיוחדת ממפקד האוגדה "על יכולת ומסירות וכושר ביצוע בעבודתם בחזית סיני". תוך כדי שירותו הצבאי לא נטש אהרון את הלימודים והשלים את לימודי התואר הראשון בחוג לסוציולוגיה ולמדע המדינה באוניברסיטת תל־אביב. הוא התכונן ללמוד לתואר שני במנהל עסקים, אך ניאות לוותר על הלימודים, כדי לקבל תפקיד בכיר – מפקד ההנדסה של פיקוד הדרום, ובתפקיד זה שימש במלחמת יום הכיפורים. הוא היה קצין בשירות קבע בדרגת סגן אלוף, שראה בצה"ל, ובעיקר בחיל ההנדסה, את ביתו ואת יעודו. שמו יצא לתהילה בצבא כלוחם מעולה, כמפקד מצטיין, כמנהיג וכמופת לאנשיו; קצין הנדסה עתיר ניסיון וידע מקצועי. אהרון, שכונה בפי כל ג'וני, היה מהקצינים הבכירים של צה"ל, שנפלו במלחמת יום הכיפורים. על שמו נקרא "גשר ג'וני", אחד הגשרים, שהקים על תעלת סואץ. את החופשות ואת שעות הפנאי המעטות של קצין קבע ביחידות קרביות הקדיש לרעייתו, לבן ולבת הקטנים. בכל רגע של פנאי היה נוסע למשפחתו בבאר שבע או לאביו בכפר סבא, שאליו היה אהרון קשור מאוד אחרי פטירת אמו. בתקופה שלפני מלחמת יום הכיפורים הקדיש אהרון מחשבה רבה לפיתוח תחום הגישור והצליחה. הוא פיתח אמצעים חדשים, שכלל גשרים, הדריך ואימן יחידות צליחה וגישור, עיבד שיטות ונהלים, כדי להכין את יחידותיו ליום שיוטל עליהן לצלוח את מכשול המים שבסיני – את תעלת סואץ. מיד אחרי שפרצה המלחמה הצטרף למפקדת אוגדתו של האלוף שרון כאחראי וכמפקד על פעולות הגישור והצליחה. במלחמה פקד אהרון על הקמת גשר הצליחה הראשון על פני

התעלה, הוא גשר הדוברות. ימי הקמת הגשר היו שיא בקריירה הצבאית של קצין עז נפש זה: תחת אש ארטילרית כבדה ובלתי פוסקת של המצרים, שניסו למנוע את הקמת הגשרים, תוך חילוץ נפגעים, עידוד חיילים ופינוי שדות מוקשים ומכשולים אחרים, ניצח אהרון על מבצע הצליחה המסובך ביותר שידע צה"ל מעודו. אז שימש דוגמה לחייליו בקור רוחו, בשליטה שלו באנשים ובציוד, באומץ לבו ובידע המקצועי שלו. מפקד ההנדסה, שהיה כה אהוב על חייליו, לא זכה לראות את סיומו המוצלח של המבצע ההנדסי שהופקד עליו – הנחת כל הגשרים על התעלה. הוא נפגע ונהרג על אחד הגשרים ביום כ"ב בתשרי תשל"ד (18.10.1973) והובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין הצבאי בבאר־שבע. השאיר אחריו אישה, בן ובת, אב ואחות.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה כתב שר הביטחון, משה דיין, כי אהרון היה קצין בעל מרץ, יוזמה וידע מקצועי רב, כי העלה את רמת היחידה שלו והיה רע למופת.

בעלון מספר 16, שהוצא לאור על־ידי המועצה המקומית של עומר פורסמו ביום הזיכרון תשל"ז דברים על דרכו ועל דמותו של ג'וני, קצין ההנדסה, "דמות שהאצילה על הסביבה מן הביטחון, היציבות, התקווה, האמונה והאהבה... ותשמש דוגמה ומופת לבאים אחריו".

טנא (באנבאנסטה), ברוך

ברוך, בן רחל ויצחק, נולד ביום ז' בחשון תש"ד (5.11.1943) בתל־אביב. מילדותו כוון מהלך חייו של ברוך, לתחום החקלאות. עוד בבית הספר היסודי בתל־ברוך הושפע מאוד ממורו לחקלאות, וכתוצאה מכך החליט להמשיך את לימודיו בבית הספר החקלאי בנהלל. סיפר עליו מחנכו: "ברוך היה יפה תואר, ברוך־כשרונות, מעמיק לחשוב, ידיד לכולם, ועם זאת – צנוע, נעים הליכות ומנומס. מוריו העריצוהו וחבריו קיבלו עליהם את מנהיגותו. ברוך היה נער שכל מורה חפץ למצוא בכיתתו. היה לו קשר עמוק, אורגני אל האדם ואדמתו. תמיד חשב על הדרך הטובה ביותר בה יוכל לשרת את הארץ הזאת ולתרום לבניין חברה ערכית. לא הישגים אישיים הדריכו את מעשיו, כי אם הרצון לתרום לחברה, השאיפה ליצור ולחדש בה. תמיד דיבר על חיפושי דרך, לא השלים עם הקיים והתקומם אם הדברים לא נראו לו. הוא היה נער נון־קונפורמיסט ואינדיווידואליסט בדרכי החשיבה שלו ובהתנהגותו. באחד מטיולנו בין שדות הסביבה, תוך חיפוש וזיהוי צמחים, אמר לי: "אני מרגיש שאני קשור אל האדמה הזאת ושום דבר לא יוכל להרחיקני ממנה. אני אוהב את האדמה".

ברוך גויס לצה"ל בשלהי ספטמבר 1961 והוצב לנח"ל. את השל"ת עשה ברביבים ואחר־כך הלך לקורס טיס. משהגיע לשלב טיסה במטוס קל, נכשל ונאלץ לעזוב את הקורס. הוצע לו להמשיך בקורס נווטות אך הוא העדיף לחזור להיאחזות

הנח"ל בעין־יהב. לאחר שהשלים קורס מ"כים בנח"ל המוצנח וקורס צניחה, סיים את שירותו הסדיר.

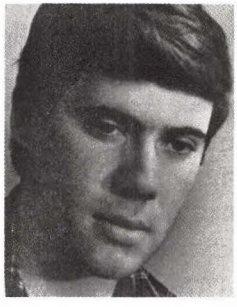
לאחר השחרור נשאר בעין־יהב לקראת התאזרחותה. הוא נשלח כמדריך לבארותיים ושם הכיר את רנה החיילת, אשתו לעתיד. חתונתו הייתה הראשונה שנערכה בעין־יהב בשנת 1964. קבורתו הייתה הראשונה שידעה עין־יהב בשנת 1974. מספר עליו חברו ליחידה, שמעון: "את ברוך היכרתי במשך 12 שנים. היינו יחד בטירונות והמשכנו יחד את כל פרקי השירות במילואים. בקרב על ירושלים במלחמת ששת הימים, כשרבצנו זה ליד זה, טענתי לו מחסניות, וכאשר נפצעתי היה זה הוא שחבש אותי ועורר אותי מעילפון. מאוחר יותר נשאנו יחד אלונקות ומצאנו את הדרך אל גבעת התחמושת, שם עשה את מעשה הגבורה, כאשר הוביל פצועים ברכב ירדני תחת אש, אל תחנת איסוף הפצועים. יחד גם היינו במעוז בתעלה במלחמת ההתשה. ברוך מילא אז תפקיד של צלף, יצא יום יום ל"עבודה" – דבר שהיה כרוך בסבלנות רבה ובהסתכנות. ידעתי שבכל מצב אפשר לסמוך היטב על כושרו ועל חשיבתו". ואמנם, ברוך היה בין הלוחמים על גבעת התחמושת ואוגוסטה ויקטוריה ובין המעטים שנשארו בחיים ממאבק מר זה. לאחר המלחמה הוזמן פעמים רבות אל מוטה גור, לצורך פרטים הנזכרים בספרים "שער האריות" ו"הר הבית בידינו", ודבריו מופיעים לרוב בספרים אלה. כמו כן רואיין על־ידי עיתונאים ודבריו התפרסמו בעיתונות. הוא אמר אז: "היום, כאשר אני חושב מה דחף את האנשים קדימה, קשה לי לחת תשובה מספקת. אנשים אמנם מתקדמים לפי פקודה, אך גם מעבר לפקודה הפשוטה פועלים. כאשר שוכב פצוע מעבר לתעלה, ומסביבו מייבבים הכדורים, אתה פוחד להרים את הראש. אבל בכל זאת אתה קם, מוציא את גופך מתוך התעלה, זוחל אל החבר ומושיט לו עזרה". ברבות הימים נולדו לברוך ולרנה שני בנים ובת – תומר, אלון ונירית. מספרים עליו חברי המושב: "ברוך היה אדם שהתלבט בלי הרף ונקרע בין תחומי התעניינותו הרבים. היה לו רצון עז ללמוד וספריו, שנשארו בעין יהב, מעידים על בעליהם – ספרים בתחומי הכלכלה, הפוליטיקה, השפה הערבית, פינה מוקדשת לספרים על המלחמה והרבה ספרי מוסיקה. הוא אהב לחלל בחליל ואת אהבתו למוסיקה הקנה גם לילדיו. לברוך הייתה עצמאות אישית קיצונית, אי תלות מחשבתית, כיבוד השקפות מנוגדות ונון־קונפורמיזם, שהתבטא בחריפות בחייו וביחסיו בעין־יהב. מהתמונות הזכורות מעין־יהב – ברוך עסוק בעבודה בשטח, נועל את נעלי העבודה הכבדות, לבוש במכנסיו הכחולים הקצרים, הרי אדום במזרח וערוץ נחל הערבה חותך את השטחים המעובדים". ברוך ניחן ברגש פטריוטי עמוק מאוד, שביטא אותו בשיחות, בויכוחים ובמכתבים הרבים ששלח לאשתו. באחד המכתבים אליה כתב "רנה'לה, אינני יודע אם שמת לב, אם לא הביטי עכשיו – ציינתי את התאריך העברי המלא בראש המכתב – כ"ו בשבט תשכ"ד – יום הזיכרון לחללי מחתרת לח"י, לוחמי חירות ישראל. כ"ב שנים להירצחו של יאיר, כ"ד שנים להכרזת המרד בשלטון הבריטי. יודעת את שאהדתי נתונה לאותו ארגון פורשים "לח"י". אף שלא תמיד מזדהה אני במחשבתי עם דרכם, הרי שאני מלא הערכה לגבורתם של אלה שעמדו בודדים. לא בגלל מלחמתם בשלטון הזר בלבד, אלא עמידתם על אף התנגדות היישוב העברי להם, עמידתם חסרת הפשרות במאבק..." במלחמת יום הכיפורים שירת ברוך כרובאי רץ־מ"פ בחזית הדרום. ביום כ"ו בתשרי

תשל"ד (22.10.1973) סרקה פלוגתו את סביבות תעלת המים המתוקים, בדרך לאיסמעיליה. לפתע הופיע מבין עצי המנגו חייל מצרי ובידו נשק. ברוך לא רצה לירות בו וקרא לו בערבית שירים את ידיו. המצרי נסוג ופתח באש וברוך נפגע ונפל. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין של עין־יהב. השאיר אחריו אישה, שני בנים ובת, אב, אם, שני אחים ואחות. לאחר נופלו הועלה לדרגת סמל.

במכתב תנחומים למשפחה כתב מפקדו: "מהיכרותי עם ברוך, משיחותינו ומשיחות עם חבריו לנשק, עולה ומצטיירת דמות מופלאה של בחור ישר ורודף צדק. חרוץ היה בעבודתו ודבק במשימת הפרחת שממות הנגב. בעל אהוב היה על אשתו ואב נערץ על בניו; חייל למופת ולוחם אמיץ".

לזכרו הוציא מושב עין יהב חוברת ובה מדברי חברים על דמותו וקטעים ממכתביו; כמו כן פורסמה רשימה בעיתון "מעריב" על "השלושה מגבעת התחמושת" – אותם שלושה אשר ניצלו מהקרב הקשה במלחמת ששת הימים, ונפלו במלחמת יום הכיפורים — עם השלושה נמנה גם ברוך.

טנא, ירמיהו

ירמיהו (ירמי), בן חיה ומשה, נולד ביום כ"א באלול תשי"ב (11.9.1952) בקיבוץ שמיר. הוא למד בבית־הספר היסודי במענית ואחרי־כן המשיך בלימודיו במוסד החינוכי "מבואות עירון". ירמי היה תלמיד חרוץ ושקדן ואהוב על מוריו ועל חבריו. מורהו מעיד עליו שהיה "ברוך כשרונות ומבריק מן הבחינה האינטלקטואלית. היה לו זיכרון מצוין ותפיסתו מהירה, וכישרון מיוחד ללימוד שפות". ירמי היה חבר בתנועת "השומר הצעיר", חובב ספורט ונלהב למשחק הכדור־עף. היו לו תחביבים רבים. הוא אהב ספרות, שירה, ציור ונגינה בכינור ובסקסופון וחיבר לחנים רבים. הוא אהב לעסוק במלאכת־יד ולבנות ולתקן מכשירים אלקטרוניים. במשק עבד בענף המטעים והיה מסור מאוד לעבודתו. הוא ידע להציב אתגרים לעצמו ולגבור עליהם. הוא היה דייקן במעשיו, עשה את מלאכתו באמונה, בחריצות ובמרץ רב. הוא היה אחראי ועומד בדיבורו, עקשן ויודע ללחום על דעותיו. רציני היה בגישתו לחיים, מכונס, מסתגר, וביישן במקצת. מטבעו היה צנוע, ישר־דרך, איש־אמת ובעל־מצפון. הוא אהב פשטות והיה אדיב, מנומס ונעים הליכות. הכל הכירוהו כאדם חברותי המוכן לעזור לזולת, טוב־לב ורחב־יד. משום כך לא רב עם שום אדם ולא נטר איבה לאיש. מטבע ברייתו היה אופטימי, שמח ומאיר פנים. היה לו חוש הומור מצוין והוא נהג להתלוצץ ולהתבדח. להוריו היה בן נאמן ומסור, רחש להם כבוד והתחשב ברצונם ובדעתם.

ירמיהו גויס לצה"ל במחצית נובמבר 1971. תחילה רצו להציבו לחיל המודיעין, כיוון ששלט בלשון הערבית. אולם הוא ביקש להתנדב לחיל־האוויר, הוא עמד בבחינות לקורס הטיס, אך הרופאים גילו מום קל בלבו ולכן הוצב לחיל התותחנים. ירמי ערער וערעורו נתקבל, אלא שהוא איחר את תחילת קורס הטיס ונשאר בחיל

התותחנים. בטירונות היה חניך מצטיין, ולאחר הטירונות השתלם בקורס לתותחנים, בקורס למש"קי תותחנים (גם בו היה חניך מצטיין), בקורס לקציני ובקורס לקציני חת"ם. שבועיים אחרי כן הוענקה לו דרגת סגן. הוא היה קצין מעולה, אחראי ומסור לתפקידו ומוכן תמיד לסייע לכל אדם. בתקופת שירותו בצבא השתדל שלא להדאיג את הוריו, לא התאונן על הקשיים ועל האימונים המפרכים, והקפיד לכתוב מכתבים הביתה. כשפרצה מלחמת יום־הכיפורים נשלחה יחידתו לחזית ברמת הגולן והוא השתתף בקרבות הבלימה נגד הסורים כקצין־תצפית־קדמי באחד מגדודי השריון. בקרב שהתחולל ביום י"א בתשרי תשל"ד (7.10.1973), צפונית־מערבית להר יוסיפון, פרץ ירמי עם כוח טנקים למוצב, והצליח להציל כעשרים חיילים מאנשי המוצב. הטנק שלו נפגע והוא הצטרף לטנק אחר. לאחר שעות לחימה אחדות נפגע גם הטנק הזה בפגיעה ישירה מטיל נ"ט וירמי נהרג במקום. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין במענית. השאיר אחריו אב, אם ואח.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה כתב מפקדו: "ירמי היה קצין בעל ידע מקצועי רב, עדין נפש, שקט ואהוב על חייליו ועל מפקדיו".

קיבוצו הוציא לאור חוברת לזכרו ובה דברים על דמותו, דברי זיכרונות, דברי שיר, מכתבים, מחיבוריו של ירמי, מלחניו, מציוריו ומתצלומיו.

טנא (כהן), עמוס

עמוס, בן מרגלית וצבי, נולד ביום כ"ו באב תשי"ג (6.7.1953) ברחובות וגדל בקיבוץ כרמיה. הוריו עלו מטוניסיה בשנת 1951, במסגרת תנועת נוער חלוצית והתיישבו בקיבוץ כרמיה, שעלה על הקרקע בשנת 1950. בשנת 1956 התגרשו הוריו וכשהיה עמוס בן שש עזב את הקיבוץ עם אביו והחל ללמוד בבית־הספר היסודי על שם ח"נ ביאליק בחולון. אביו, איש משרד החוץ, נשלח לתורכיה בשירות משרדו ועמוס נסע עמו והמשיך את לימודיו בבית־הספר הצרפתי לילדי דיפלומטים באנקרה. כשסיים את לימודיו היסודיים שב לישראל ולמד ב"גימנסיה העברית" בירושלים. הוא היה תלמיד חרוץ וערני ועמד בבחינות הבגרות בהצלחה. מגיל שש גדל עמוס עם אביו ועם אמו החורגת רות, אשר טיפלה בו במסירות ובאהבה, אך קיים קשר עמוק עם אמו, אשר התגוררה בירושלים. מנעוריו נמשך מאוד לתחומי האומנות השונים ועסק בציור, בנגינה בגיטרה, בהלחנת שירים ובקולנוע. הוא אהב מאוד לראות סרטים, אלא שלא נחפז לכל סרט; הוא ידע לבחור ולהעריך סרטים, במאים ושחקנים, שכן היה רגיש למעלות היצירתיות והאמנותיות של הבמאי, ניתח אותן והתווכח על השקפותיו בתחום הקולנוע. מהר מאוד חש שהוא יכול לבטא את תחושותיו באמצעות המימד השביעי, ובתחילה הסריט סרטים קצרים אשר תיאר בהם את ההווי בתורכיה, מקום שם התגורר כשהיה בן ארבע־עשרה. אחר כך הקדיש את סרטיו להווי הארץ ובמיוחד להווי של ירושלים. בהדרגה גילה כי הוא יכול להביע באמצעות הסרטים דברים יותר

"מעובדים", כגון השקפות ורגשות עמוקים יותר. הוא עשה סרטון שנושאו "הקצב" המאפיין את העולם המודרני; קצב גלגל מכונית, קצב רגל רקדנית, קצב עמודי חשמל על כביש, קצב רמזורים ועוד. בסוף אותו סרט ביטא את הרגשתו כי סופו של הקצב הוא סוף החיים וסימל זאת על־ידי קבר. הוא גם הספיק לעשות עוד סרט קצר על המשכיות החיים, למרות ההרס והחבלה. רעיון זה הביע באמצעות סמלית של גלי־ים המנסים לטשטש בהדרגה דמות פנים המצוירת בחול, אך הפנים ממשיכות לחייך. לדאבון־לב לא הספיק עמוס לעבד סופית את הסרטים האלה. בגיל שמונה עשרה הקדיש גם זמן ומחשבה לכתיבת תסריט, אך גם זאת לא הספיק לסיים. כל מי שהכירו זוכר היטב גם את התלהבותו של עמוס למוסיקה ולנגינה בגיטרה. שעות ארוכות ניגן מוסיקת פופ ומוסיקה קלאסית, ומצא גם פורקן וגם דרך להתבטאות ולהתקשרות באמצעות הגיטרה. עם מספר חברים הקים להקה מצליחה, שזכתה בפרס בפסטיבל הזמר ללהקות קצב, ביום העצמאות של שנת 1971. בתחום לימודיו בגמנסיה נסע לטייל באירופה ועשה בצרפת חודשים אחדים עם אמו, שבאותה תקופה סיימה דוקטורט בפסיכולוגיה בפריס. הוא חזר ארצה מלא רשמים והחליט לעסוק בבימוי סרטים לאחר תום שירותו בצה"ל.

עמוס גויס לצה"ל בנובמבר 1971 והוצב לחיל השריון. לאחר שהשתלם בבית הספר לשריון בקורס טענים־קשרים ובקורס למפקדי טנקים, נשלח ליחידת שריון בדרום הארץ. בעת שירותו המשיך לעסוק בתחביביו ככל שהותיר לו זמן תפקידו הצבאי, והקדיש הרבה מרץ ואהבה לקולנוע ולהלחנת שירים. במכתבו לפני־האחרון כתב לאחותו ולאמו: "...אני חושב יותר ויותר ברצינות על מה שאעשה אחרי הצבא. נראה לי ללמוד במאות וצילום סרטים. אני פשוט נמשך לזה. אך למעשה אני גם נמשך למוסיקה ורוצה לשלב את שני הדברים יחד (מוסיקה לסרטים ובימוי סרטים למשל)..." במכתבו האחרון, בספטמבר 1973 כתב: "אמא, אני החלטתי ללמוד קולנוע, אלא במקום לנסוע בתחילה לפריס וללמוד שם, אני אתחיל ללמוד באוניברסיטת תל אביב, שם יש חוג טוב (כך אומרים) לאומנות. אחר־כך אסע לפריס...." במלחמת יום הכיפורים השתתף עמוס בקרבות הבלימה נגד המצרים בסיני. ביום י"א בתשרי תשל"ד (7.10.1973) נפל בקרב והובא למנוחת־עולמים בחלקה הצבאית של בית־העלמין בהר־הרצל, בירושלים. השאיר אחריו הורים ושתי אחיות.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה כתב מפקד היחידה: "בנכם נפל בקרב בגזרה המרכזית של תעלת סואץ. הוא שירת ביחידת שריון כמפקד טנק, בפלוגה שנשלחה להדוף את כוחות האויב שחצו את התעלה. במהלך הקרב התגלה עמוס כמפקד מעולה והשמיד כלי נשק רבים של האויב, תוך גילוי אומץ לב והכרה בשליחות שמילא".

אמו, בעידוד אביו, הקימה בעזרת ידידים מהארץ ומצרפת מועדון קולנוע לצעירים לזכרו, במרכז הקהילתי של קרית־יובל בירושלים. מפעל זה הוקם כדי לסמל את תוכנית החיים של עמוס.

טננבאום, זאב

זאב, בן מרים ועמנואל, נולד ביום י״ד באלול תרצ״ז (21.8.1937) בלייפציג שבגרמניה ועלה ארצה עם משפחתו בשנת 1939. הוא למד בבית־הספר היסודי ״יהל״ם״ ברמת־גן, ואחרי־כן המשיך את לימודיו בבית־הספר המקצועי ״שבח״ בתל־אביב, במגמה של נגרות. עוד בילדותו של זאב בלטו אהבתו וכישרונו למוסיקה ולעבודות־יד. כילד החל ללמוד מוסיקה; תחילה ניגן בחלילית ואחרי־כן בחצוצרה. זאב (שרבים כינוהו ״זאבי׳ק״) היה חבר תנועת ״הצופים״ ברמת־גן. היו לו חברים רבים מבית־הספר, מהתנועה ומבין ילדי השכנים. כשלמד בבית־הספר המקצועי היה פעיל בגדנ״ע אוויר, ובמסגרת זו סיים קורס לטיסנאות. זאב אהב לגלף בעץ והיה לו גם כישרון לציור. הוא אהב ילדים והיה אוהב אדם בכלל. כן רחש אהבה רבה לבעלי־חיים, והיה מטפל בכל בעל־חיים עזוב שנקרה בדרכו; אף הכלב שגידל בביתו היה אסופי. גם בזמן שלמד בבית־הספר ״שבח״ וגם בזמן ששירת בצבא הוסיף זאב ללמוד נגינה.

זאב גויס לצה״ל בסוף אוקטובר 1955 והוצב לחיל השריון. לאחר הטירונות הוסמך כתותחן טנק בגדוד שריון. בזמן שהשתלם בקורס מפקדי טנקים, השתתף במבצע סיני בקרב על רצועת עזה. לאחר שסיים את הקורס הזה ולאחר שהשתלם בקורס מדריכי תותחנות, הוצב בבית־הספר לשריון כמדריך תותחנות. מפקדו בתפקיד זה העריכו כחייל טוב, התופס ומבין במהירות, מבוגר ואחראי, ממושמע ועצמאי, בעל כושר ארגוני ויעיל בעבודתו, מסור לתפקידו, משתדל ומבצע כל דבר כמיטב יכולתו. לבקשת מפקדיו המשיך זאב ומילא תפקיד זה חצי שנה במסגרת צבא הקבע.

לאחר השחרור, השתתף כנגן בקונצרט עם התזמורת הפילהרמונית הישראלית והמנצח קרלו מריה ג׳וליני המליץ שיֵצא להשתלם בחו״ל. בשנת 1959 נסע זאב ללמוד מוסיקה בבית־הספר הגבוה לאמנויות במינכן. הוא עשה שם שש שנים וכאשר שב ארצה, הצטרף כנגן חצוצרה לתזמורת האופרה הישראלית. הוא רצה להתקבל לשירות מילואים לתזמורת צה״ל ועבר בהצלחה את מבחן הכניסה. לדברי מפקד תזמורת זו, היה זאב נגן חצוצרה ברמה גבוהה מאוד. אולם מפקדיו בחיל השריון לא הסכימו לוותר עליו. בעת שעבד באופרה, הקליט עם התזמורת הסימפונית של רשות השידור, הדריך והורה מוסיקה לבני־נוער בתל־אביב, ברמלה ובלוד. הוא השקיע מאמץ רב בעבודת ההוראה והתייחס אליה בחרדת קודש. בשירות מילואים הוצב כמש״ק טנק שרמן בגדוד שריון, ועם הגדוד הזה לחם במלחמת ששת הימים בחזית ירושלים. במלחמת ההתשה שירת במילואים במוצבים שלאורך תעלת סואץ. בשנת 1968 התחתן ועשה מספר חודשים בחוץ־לארץ. כשפרצה מלחמת יום הכיפורים, נקרא זאב ליחידתו והשתתף עמה בקרבות הבלימה נגד הסורים ברמת־הגולן. בקרב שהתחולל ביום י״ג בתשרי תשל״ד (9.10.1973) בציר הנפט ליד חושניה, נפגע הטנק שלו פגיעה ישירה והוא נהרג. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בקרית־שאול. השאיר אחריו אשה, אם, אח ואחות. לאחר נופלו הועלה לדרגת רב־סמל.

טננבוים, ידין

ידין, בן רבקה וצבי, דור שביעי למשפחת סלומון יוצאת חומות ירושלים, נולד ביום ז׳ באלול תשי״ד (5.9.1954) בתל־אביב. הוא למד בבית־הספר היסודי ״צהלה״ ואחרי־כן המשיך בבית־הספר התיכון־עירוני ד׳ בתל־אביב וסיים את לימודיו במגמה הריאלית. ידין היה תלמיד מוכשר ואת לימודיו בבית־הספר היסודי סיים בהצטיינות. מורהו כתב עליו, כי ״היה ביישן ולא אהב להתבלט, אהב לדעת וללמוד. הוא אהב את החידוש, את הלא־שגרתי״. בן אחת־עשרה היה כשהחל לנגן בחליל צד, ארבע פעמים זכה במלגות ובציוני כבוד בתחרויות מטעם קרן שרת לאמנים צעירים, ופעמיים הוענקו לו פרסים בתחרויות לנשפנים צעירים, מטעם הקונסרבטוריון הישראלי. הוא היה החלילן הראשון והסולן בתזמורת הנוער של עיריית תל־אביב ואף נסע והופיע עמה בסיוריה בארצות אירופה. מרכזת הסיור בחוץ־לארץ מספרת עליו, כי ״שתקן היה מטבעו, לא הרבה לדבר, אך היטיב להביע בעיניו, במעשיו ובחלילו. ענוותנותו הייתה מופלאה והוא התייחס לכל אחד בכבוד. הוא היה שקול, מאופק וידע את אשר לפניו״. כאשר נמנה עם חניכי הגדנ״ע היה חלילן ראשון בתזמורת הגדנ״ע. ידין הגה רעיון לבנות חליל אלקטרוני, הראשון בעולם, ואף החל בתכנונו. ידין היה חבר פעיל בתנועת הצופים, והיה קלע מצטיין במועדון הקליעה של הגדנ״ע. חברו מספר שהיה ״צנום, חיוור ורזה, טוב־לב עד מאוד ומתחלק עם זולתו בכל שהיה בידו. טבעי היה בהתנהגותו, ומבטו תמים ונבוך״. הוא היה קשור בכל לבו להוריו, היה להם בן נאמן ורחש להם כבוד רב.

ידין גויס לצה״ל בתחילת נובמבר 1972. תחילה הוצע לו להיות חלילן בתזמורת צה״ל, אך כיוון שעל־פי מצב בריאותו נמצא כשר לשרת בחיל קרבי, דחה הצעה זו והתנדב לחיל־השריון. לאחר הטירונות השתלם בקורס למקצועות טנק ״סנטוריון״, ואף הצטיין בו והוענק לו ציון גבוה (95). הוא השתלם אף בקורס למפקדי טנק ״סנטוריון״, אך לא השלים אותו בגלל המלחמה; שכן חניכי הקורס נשלחו לחזית. לדברי מפקדו עתיד היה להיות חניך מצטיין בקורס. הוא היה בעל כוח רצון, אף שלא היה בעל יכולת גופנית מעולה. בכוח רצונו העז ניסה ואף הצליח לפצות על כל מגבלותיו בתחום הכוח הפיזי, הנדרש בשריון. מפקדו מספר: ״הוא היה צנוע, לא מתבלט, שקט ואוהב לעזור לזולת. הוא ידע את שהוא רוצה, ידע לדרוש מאחרים, אך קודם לכן דרש מעצמו״. בבוקרו של יום הכיפורים יצאו ידין וחבריו בשלושה טנקים אל עבר קו המים. על שלושת הטנקים, שהגיעו הראשונים אל גדות התעלה, הוטל לעצור את כוחות המצרים בפרצה שהצליחו לפרוץ. במסירותו ובהקרבתו נבלמה ההתקפה וניתנה שהות יקרה לחיילינו להתארגן להגנה. על כי גילה אומץ־לב, הראוי לשמש מופת, הוענק לו ״אות המופת״. וזה תיאור המעשה: ״בליל 7 באוקטובר 1973 לחם סמל ידין טננבוים ז״ל כתותחן־טנק על הסוללה שמצפון למעוז ׳מפרקת׳. בחצות נתקע הטנק ליד הסוללה, בדיוק מול הפרצה, שבה אמורים היו השריון והחי״ר המצרים לצלוח. למרות שהטנק היה נטול כושר תנועה, החליט הצוות להישאר בטנק

ולהמשיך להילחם בצריח בלבד. כאשר החלו הטנקים של המצרים לחצות את הגשר, השמיד סמל ידין טננבוים ז"ל טנק מצרי וטרקטור, ובקרב בין הטנק שלו לשריון המצרי הצולח – נפגע הטנק וסמל ידין טננבוים ז"ל נהרג. במעשהו זה גילה אומץ־לב ודבקות במשימה למופת". בן תשע־עשרה היה בנופלו. תחילה נחשב ידין כנעדר, אחרי־כן הוכרז חלל שמקום קבורתו לא נודע. לימים זוהתה גופתו והוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בקרית־שאול. השאיר אחריו הורים ואחות. לאחר נופלו הועלה לדרגת סמל. בעזבונו נותרו הקלטות מהופעתו בתכנית "תשואות ראשונות" של רשות השידור; עיבודים מוסיקליים שונים לחליל, גיטרה, תופים ופסנתר; הקלטה של שירים ישראליים ומוסיקה יהודית מהופעתו באירופה; נעימה לחליל מתוך הסרט "לאן נעלם דניאל וקס?" לאחר נופלו קובץ חלק מהקלטותיו בתקליט הנקרא "החליל שלא נדם".

במכתב תנחומים למשפחה השכולה כתב מפקדו: "ידין, איש צוות הטנק, ביצע את תפקידו ללא דופי, תוך גילויים של יזמה, דבקות במשימה, כושר מקצועי ואומץ־לב. דמותו תשמש לנו אש תמיד, שלאורה נחנך ונאמן דורות של מפקדי טנקים צעירים".

בעיתון "במחנה" פורסמה לזכרו רשימה, בשם "החלילן פגע בול", כאשר הוענק לו "אות המופת"; כאשר הובא לקבורות פורסמו בעיתונות היומית מאמרים לזכרו, וכן פורסמו רשימות עליו כשהוקרן הסרט "לאן נעלם דניאל וקס?"; ביום 25.4.1974 נערך לזכרו ערב זיכרון בבית־הנוער בתל־אביב; בעיתונות הישראלית פורסמו כתבות רבות, המספרות על אישיותו יוצאת־הדופן של חלילן מצטיין, שהיה גיבור־מלחמה בעת הצורך; בספרו "מלחמת יום הדין" מתאר חיים הרצוג את אישיותו של ידין ואת לחימת הגבורה שלו; ביום 2.11.1976 נערך ב"פסטיבל הול" של לונדון קונצרט מיצירות באך, בביצוע החלילן הנודע ז'אן פייר ראמפל, לזכרו של ידין. האולם היה מלא על גדותיו והדים על מאורע זה הופיעו בעיתונות בארץ ובחו"ל; המלחין ליאונרד ברנשטיין חיבר יצירה לחליל לזכרו של ידין; קטעים מהקלטותיו של ידין מושמעים לעתים קרובות ברדיו ובטלביזיה; קטע מסוים מהם משמש כאות הפתיחה בתכנית היומית של גלי־צה"ל "יופי של שירים"; ברדיו שודרו כמה וכמה תוכניות לזכרו של ידין, שלוו בקטעי נגינה שלו; פסל דמותו של ידין, מעשה ידיה של הפסלת בתיה לישנסקי, מוצב ב"היכל התרבות" בתל־אביב; אודיטוריום שנועד לשמש מרכז תרבותי ומוסיקלי בבית־הספר התיכון־עירוני י"ד, נושא את שמו של ידין; אולם לרסיטלים בקונסרבטוריון הישראלי למוסיקה, העתיד להיות מוקם במרכז התרבותי של העיר תל־אביב, יישא את שמו של ידין.

טנצר, בוריס

בוריס, בן מוסיה ומשה, נולד ביום כ״ט באלול תש״ו (25.9.1946) בקאזן שברוסיה, ועלה ארצה עם משפחתו בשנת 1959. הוא למד בבית־ספר יסודי בעיר מולדתו ובפולין, ואחרי־כן למד בבית־הספר ״מגינים״ בחולון ובבית־הספר התיכון־מקצועי על־שם מקס פיין בתל־אביב, בשעות הערב, במגמה של חרטות. בשעות היום עבד בבית־דפוס ועד מהרה היה לדפס מעולה, שניחן בחוש של אחריות, במסירות, בדבקות ובדייקנות. בוריס היה חובב ספורט. בעיקר היה נלהב למשחק הכדורסל, ואף נמנה עם חברי נבחרת ״הפועל״ חולון. נוסף לזאת היה חובב דיג, שכן, לדבריו, אין דבר המרגיע את האדם יותר מן הדיג.

בוריס גויס לצה״ל בתחילת אוגוסט 1964, הוצב לחיל ההספקה והיה לדפס־מולטיליט בבית־הדפוס הצבאי. כיוון שהיה דייקן מאוד במלאכתו, הופקד בידיו ביצוען של עבודות מיוחדות, קשות ומסובכות.

בוריס היה אדם חברותי מאוד, קל להתיידד ומכניס אורחים. מטבעו היה טוב־לב, נוח לבריות ורגוע, מעולם לא הלך רכיל וידע להיות איש סוד נאמן. היה לו חוש הומור והוא נהג להתלוצץ ולהתבדח ברוח טובה. להוריו היה בן נאמן וטוב, לאשתו לאה היה בעל מסור ולבנו היה אב אוהב ודואג. כשפרצה מלחמת יום־הכיפורים, גויס בוריס ונשלח עם יחידתו לתפקידי שמירה בגבול לבנון. מפקדו מספר, כי ״המוצב הקדמי שבוריס ישב בו הותקף באחד מימי המלחמה באש עזה של מחבלים. בוריס, שהיה מפעיל מקלע כבד, פתח מיד באש חזקה, בקור רוח וביעילות רבה, והיה מהגורמים המכריעים את הקרב והביא למנוסתם של התוקפים״. כשנסתיימה המלחמה שוחרר בוריס וגויס שוב, לאחר שבועות אחדים, ונשלח לגבול הצפון. ביום כ״ו בטבת תשל״ד (20.1.1974) נפל בעת שירותו הצבאי, ליד מחנה ״נפתלי״. יומיים אחרי־כן הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בקרית־שאול. השאיר אחריו אישה ובן, אב, אם ואח. לאחר נופלו הועלה לדרגת סמל.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה כתב מפקדו: ״בוריס ז״ל היה אהוב ומקובל על מפקדיו ועל חבריו ביחידה. היה חייל למופת, ממושמע, נוח לבריות ומתנדב לכל משימה ולו הקשה ביותר״.

טסלר, אלעזר

אלעזר (אלי), בן מרתה ודוד, נולד ביום כ״ה בתשרי תשי״ב (25.10.1951) בירושלים. הוא למד בבית־הספר היסודי־דתי ״לדוגמא״ על־שם עוזיאל בירושלים, ואחרי־כן המשיך לימודיו בבית־הספר התיכון־דתי ״הימלפרב״ בירושלים, במגמה ההומנית. אלעזר היה תלמיד שקדן בבית־הספר היסודי וזכה בציונים מעולים. הוא היה ילד ממושמע ועצור, ועם זאת היה מעורב בכל האירועים במסגרת בית־הספר. בבית־הספר התיכון הצטיין בלימודיו, במיוחד במתמטיקה, וזכה להוקרת מוריו. מנעוריו היה פעיל בגדנ״ע ובמלחמת ששת הימים סייע כאלונקאי בבית־החולים ״שערי צדק״ בירושלים. הוא היה חבר בתנועת ״הצופים הדתיים״ והשתתף בכל הפעולות החברתיות במסגרתה ובטיולים ברחבי הארץ. בין חבריו נודע כאמיץ, פעלתן וחבר טוב ולפיכך היה מקובל על חבריו הרבים בבית־הספר ובתנועת הנוער. אלי היה בחור גבוה וחסון, בעל שער בלונדי ועיניים ירוקות. הוא הרבה בפעילות גופנית, התעניין בספורט, ובעיקר היה חובב שחייה וכדורסל. כמו כן ניגן במפוחית־פה. הוא התכונן ללמוד כלכלה וסטטיסטיקה באוניברסיטה העברית בירושלים אחרי שיסיים את שירותו הסדיר.

אלעזר גויס לצה״ל בתחילת פברואר 1970 והתנדב לחיל הצנחנים. לאחר הטירונות השלים קורס צניחה והוצב בסיירת מהוללת בתפקיד רובאי. לאחר שהשתלם בקורס מ״כים ובקורס מש״קי מקלעים, שזכה בו בציון גבוה מאוד, שירת בתפקיד מש״ק מקלענים בפלוגת רובאים. הוא השתתף עם יחידתו במארבים ובמרדפים בבקעת־הירדן ובסיורים בחברון ובעזה. כן השתתף בפעילות מבצעית ברמת־הגולן. חוסנו וכושרו הגופני ורצונו העז עמדו לו במבצעים הקשים שהשתתף בהם. בתעודת השחרור שלו צוין שהוא ״מילא את תפקידו לשביעות רצון מפקדיו״.

לאחר שסיים את שירותו הסדיר, הוצב אלעזר לשירות מילואים בגדוד צנחנים, וחזר לחיים אזרחיים. הוא התקבל ללימודים במכינה של האוניברסיטה וסיים בהצלחה את לימודיו הקדם־אקדמיים. עשרים יום לפני שפרצה מלחמת יום הכיפורים נשא אלי לאישה את חברתו מתנועת הנוער, והם הספיקו רק לבלות ״ירח דבש״ בנהריה. כשפרצה מלחמת יום הכיפורים, נקרא אלעזר ליחידתו. כנהג־מקלען השתתף עמה בקרבות הבלימה נגד הסורים ברמת־הגולן ולחם במובלעת. ביום י״ח בתשרי תשל״ד (14.10.1973), נפגע ונהרג בהפגזה ארטילרית על ציר ״יאיר״, מפגז שפגע במחפורת, שם היה הזחל״ם שלו. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין הצבאי בהר־הרצל. השאיר אחריו אישה, הורים ושני אחים תאומים. בנופלו הייתה דרגתו סמל.

הוריו תרמו לזכרו ספר תורה לבית־הכנסת שבו התפלל; האוניברסיטה העברית הוציאה לאור ספר בשם ״נזכור״, לזכר בוגריה שנפלו במלחמה, ובו כלולה רשימה על אלעזר.

טפירו, רפאל

רפאל (רפי), בן חפצי־בה (חסיבה) ויוסף, נולד ביום כ״ח בכסלו תשי״ד (5.12.1953) במקנס שבמרוקו ועלה ארצה עם משפחתו בשנת 1963. הוא למד בתלמוד תורה בעיר הולדתו ואחרי־כן למד בבית־הספר היסודי ״אורנים״ ביקנעם. רפאל היה תלמיד שקט וממושמע, עניו וביישן, ואהוב על מוריו ועל חבריו. הוא היה חובב ספורט ונלהב לכדורגל ולכדורסל. הוא אהב לצייר ולסרטט, אהב לשיר ואף חיבר שירים כפעם בפעם. לאחר שסיים את לימודיו בבית־הספר היסודי, נאלץ לצאת לעבוד כדי להקל על אביו את עול פרנסת הבית. בן שש־עשרה החל לעבוד בבית־החרושת ״סולתם״. הוא היה דייקן ועשה את מלאכתו באמונה, והממונים עליו חיבבוהו על שום חריצותו ושקדנותו, ושלחו אותו ל״טכניקום״ בחיפה כדי להשתלם בקורס לסרטוט. רפאל היה רציני בגישתו לחיים, מטבעו היה רודף שלום וסלחן, ולכן נמנע מריב והתנגשות עם אנשים. עדין נפש היה, נעים הליכות ומנומס. מתמיד הצטיין בסבלנות רבה ולא נהג לכעוס. כל יודעיו הכירוהו כאדם ישר, טוב לב ומוכן לעזור לכל אדם. להוריו היה בן נאמן ומסור, רחש להם כבוד רב ודאג לשלומם ולרווחתם.

רפאל גויס לצה״ל במחצית מאי 1972 והוצב לחיל־האוויר. לאחר הטירונות השתלם בקורס תותחני נ״מ לתותחים מתנייעים. הוא היה תותחן מצוין, אחראי ומסור לתפקידו ושימש דוגמה לחבריו במזגו הטוב, בסבילותו ובצייתנותו. את מרבית שירותו הצבאי הסדיר עשה בסיני. לכן מיעט לבקר בבית, אך הקפיד לכתוב מכתבים ולעמוד בקשר עם ביתו. בשעותיה הראשונות של מלחמת יום הכיפורים, ביום י׳ בתשרי תשל״ד (6.10.1973), נפל רפאל בקרב. מטוס אויב תקף את אזור הגידי ורקטה שירה פגעה ברפאל והוא נהרג במקום. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בחיפה. השאיר אחריו אב, אם ואח. לאחר נופלו הועלה לדרגת סמל.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה כתב מפקדו: ״רפאל היה חייל וחבר למופת, אהוב על מפקדיו ועל חבריו״.

טפלי, גבי

גבי (גרשון), בן לילי ואלכסנדר, נולד ביום י״ח באב תשי״ג (30.7.1953) בירושלים. את לימודיו היסודיים סיים בבית־הספר ״רמז״ בנהריה. אחרי־כן סיים את לימודיו התיכוניים בבית־הספר הריאלי בחיפה, במסגרת הפנימייה הצבאית. גבי היה חבר בתנועת הנוער של הצופים בנהריה. העיסוקים האהובים עליו ביותר היו הלימודים והמוסיקה, בהם מילא את כל זמנו. גבי אהב מאוד להאזין למוסיקה, אבל הקדיש יותר זמן לנגינה

בפועל. הוא ניגן בפסנתר, באקורדיון ובתופים. למרות שהקדיש זמן רב לעיסוקים אלה, תמיד מצא פנאי לעזור לחבריו במשקי־העזר שלהם. מגיל צעיר שאף גבי ללמוד בפנימייה הצבאית ודרכו לעתיד הייתה ברורה לו. כשהיה בן ארבע עשרה, עם סיום הלימודים בבית הספר היסודי, התגשמה שאיפתו והוא עבר ללמוד לימודים תיכוניים בפנימייה הצבאית, שם שולבו לימודים עיוניים רגילים עם הכשרה קדם־צבאית.

גבי גויס לצה"ל בראשית נובמבר 1971 בדרגת רב"ט בגלל היותו בוגר הפנימייה הצבאית. הוא הוצב בחיל השריון, והתקדם שם במהירות. לאחר הטירונות השתלם בקורס צניחה, בקורס למפקדי טנק "פאטון", בקורס קציני ובקורס קציני שריון. לאחר שעבר את הקורסים לקצינים בהצלחה, שירת תקופה מסוימת כמפקד מחלקה. במלחמת יום הכיפורים השתתף גבי בקרבות הבלימה נגד המצרים בחזית סיני. בקרב שהתחולל ביום י"א בתשרי תשל"ד (7.10.1973) באזור "מצמד", על ציר "לכסיקון", נפגע גבי במארב נ"ט. לאחר כחודש נמסרה להוריו הודעה שהוא נעדר, ורק לאחר שלושה חדשים של תקוות וחששות, נודע שגבי נהרג. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין הצבאי בנהריה. השאיר אחריו הורים ואחות. לאחר נופלו הועלה לדרגת סגן.

טפר, משה

משה, בן ברכה ונחמן, נולד ביום י"ב בתמוז תש"ב (27.6.1942) בבני־ברק. הוא למד בבית־ספר יסודי בבני־ברק ואחרי־כן המשיך בלימודיו בבית־הספר התיכון־חקלאי במקוה־ישראל ובבית־הספר התיכון בקיבוץ אשדות־יעקב (מאוחד). משה אהב מאוד לקרוא, בעיקר ספרים שעניינם תולדות הארץ. היה לו זיכרון פנומנלי וכל אשר קרא היה אצור אצלו על פרטי פרטיו. אך יותר מכל אהב את משחק הכדורסל ושיקע בו את כל מעייניו. הוא נמנה עם חברי נבחרת הכדורסל של אשדות־אפיקים וארגן, בעמק הירדן, קבוצות כדורסל לילדים בני שבע. כשגר בחולון ניהל את נבחרת הכדורסל של הנוער במסגרת "הפועל" במקום, והיה חבר בהנהלת האיגוד הארצי של שחקני הכדורסל. משה נמשך תמיד לעבודה ציבורית ולעסקנות. מטעם המשק נשלח לצפון הארץ, לטפל בנוער עובד ולומד ולסייע לשכבות נחשלות שם. הוא עשה כחודש בשליחות בחוץ־לארץ מטעם הנוער העובד והלומד.

משה גויס לצה"ל במחצית אוגוסט 1960 והוצב לחיל הרפואה. לאחר הטירונות השתלם בקורס חובשים קרביים. בשנת 1961 השתתף בפשיטה לנוקייב שברמת הגולן ובפעולות אחרות מעבר לגבול. הוא היה חייל טוב, אחראי ואהוב על חבריו. בתעודת השחרור שניתנה לו עם סיום השירות הצבאי הסדיר נכתב: "משה מילא את תפקידו לשביעות רצון מפקדיו".

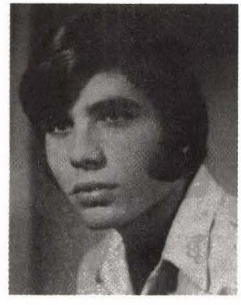
לאחר שנים אחדות של לבטים וחיפושי־דרך בלתי־נלאים עזב משה את הקיבוץ,

הלך לגור בעין־גדי, ושימש שם כמנהל האדמיניסטרטיבי של בית־ספר שדה. עם זאת שקד לשמור על הקשר עם בני אשדות־יעקב לאחר שעזב את המשק. משה היה אדם סקרן, אך מציאותי מאוד, המחפש תמיד את הפיתרון המעשי, המחוכם. עקשן היה, בעל רצון עז, נמרץ ושופע חיוניות. הוא לא היה גאוותן, סלד מהתנשאות ורחק מן הראוותנות. מטבעו היה צנוע, אהב פשטות והיה שמח בחלקו. היה לו חוש הומור מצוין והוא ידע להתבדח ואף להיות עוקצני לפעמים. יותר מכל אהב משה את בני משפחתו. הוא היה בן טוב ונאמן להוריו, בעל מסור ודואג לאסתר אשתו ואב אוהב לבנו. כשפרצה מלחמת יום־הכיפורים גויס משה ונשלח עם יחידתו לחזית בסיני, שם השתתף בקרבות הבלימה והפריצה במסגרת פלוגת רפואה באוגדתו של האלוף אריק שרון. ביום כ"ב בתשרי תשל"ד (18.10.1973), כאשר יחידתו התקדמה בציר "עכביש", המוליך מטסה לצפון האגם המר, נלכדה היחידה באש אויב. פגז פגע במשה והוא נהרג במקום. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בקרית־שאול. השאיר אחריו אישה ובן, אב ואח. לאחר נופלו הועלה לדרגת סמל.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה כתב מפקדו: "תמיד נזכור את משה כחובש מסור, אשר ניצל את כשרונו ואת תושייתו, בעת הגישו טיפול רפואי לנפגעים במלחמה, עד ליום שנפל בקרב בגבורה".

המועצה האזורית של עמק הירדן הוציאה לאור חוברת לזכר בני משקי המקום שנפלו במלחמה, ומשה בתוכם.

טרבולסקי, יהודה

יהודה, בן עליזה ומשה, נולד ביום ג' בסיון תשי"ד (14.6.1954) בחולון ולמד בבית הספר היסודי־דתי "ישורון" בעיר־הולדתו. יהודה היה תלמיד חרוץ ובעיקר הצטיין במקצוע חשבון, אולם בתום לימודיו בבית הספר היסודי החליט לצאת וללמוד מקצוע, למרות שהצליח בבחינות־הסקר. הוא השתלם במקצוע היהלומנות ועסק בו עד לגיוסו. יהודה היה ספורטאי והצטיין ככדורגלן, בעיקר בתפקיד שוער. מילדותו אהב לבנות דגמי־חיקוי של כלי־נשק שונים. הוא נהג להאזין למוסיקה מקצבית ואהב לרקוד לקצב הנעימות. יהודה עסק גם בגננות ועיבד באהבה את גינתו. הוא היה עליז, שובב ותמיד הייתה רוחו טובה עליו, הכל הכירוהו כאדם חברותי ועוזר לזולת וכל חבריו אהבוהו וכינוהו בשם־החיבה "אודי". הוא היה בן מסור להוריו וקשור למשפחתו. לקראת נישואי־אחיו דאג הוא להכנות ולאירוח ובחגיגת הנישואין היה הוא מקור השמחה והעליזות. הוא היה עלם חסון, יפה־עיניים ויפה־תואר ובעל בלורית שיער.

יהודה גויס לצה"ל בתחילת נובמבר 1972 והוצב לחיל־השריון. לאחר סיום הטירונות ולאחר שהשלים קורס־במקצועות שריון נשלח ליחידת־שריון בתפקיד טען־קשר בטנק והועלה לדרגת רב־טוראי. הוא היה חייל מסור וחבר נאמן, אהוד על מפקדיו ועל חבריו־לנשק והצטיין כאיש־צוות מנוסה ויעיל. במלחמת יום

הכיפורים לחמה יחידתו של יהודה באזור תל־פארס ברמת הגולן, בנסיון לבלום את המתקפה של הסורים. בקרב שהתחולל ביום י' בתשרי תשל"ד (6.10.1973) נפגע הטנק שלו פגיעה ישירה והוא נהרג. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין הצבאי בקרית־שאול. השאיר אחריו הורים, אחים ואחיות. לאחר נופלו הועלה לדרגת סמל.

מפקדו כתב עליו, כי בעת הלחימה "הפגין יהודה את יכולתו ואת עוז־רוחו מול האויב".

להנצחת־זכרו תרמו הוריו מענק לבית־ספרו "ישורון", לשם רכישת ספרים לספריית בית הספר.

טרבלסי, אברהם

אברהם, בן אסתר ומשה, נולד ביום ב' בסיון תשי"א (6.6.1951) בבאר־שבע והתגורר יחד עם הוריו, אחיו ואחיותיו במושב שרשרת שבנגב. את ימי ילדותו ושחרותו עשה במושב והתחנך בגן־הילדים ובבית־הספר הממלכתי־דתי האזורי "מעגלים". כבר אז התבלט בתכונותיו הטובות ובמסירותו ללימודים. משסיים את לימודיו היסודיים, הלך לקנות דעת בישיבת "נחלים" שבשפלת לוד. ישיבה זו נודעה ברמתה הגבוהה ודרשה מתלמידיה הרבה בקיאות וידע. ואמנם אברהם הצטיין בלימודיו, בכשרונותיו ובהתמדתו. חביב היה על כל חבריו וניכרו בו תכונות של איש המסורת, הנוהג באורחות חייו על־פי ערכי התורה. במשך כל תקופת הלימודים היה פעיל בתנועת הנוער "בני עקיבא". מילדותו קנה לו אברהם, או אבי – כפי שכינוהו בקיצור, שם של חבר טוב המוכן תמיד לעזור לכל מבקש, ותכונה זו בלטה גם בתקופת שירותו בצבא. אברהם היה משוש לבה של המשפחה ומקור גאוותה. הוא טיפח את גינת הנוי בחצר הבית ביד מסורה ואוהבת; הוא השתדל שלא ליטול מההורים כסף והשלים בעזרת עבודות שונות את צרכיו לכלכלה וללימודים גבוהים. יתרה מזאת – בבגרותו דאג גם לפרנסתם של ההורים וסייע להם לא מעט מחסכונותיו. הוא היה קשור בכל נימי נפשו לביתו, וכל ביקור שלו היה יום חג לבני המשפחה. תמיד נסך בהם שמחה וביטחון – במאור הפנים, בחיוך, במלה טובה, בעזרה ובהדרכה. אברהם היה קשור גם בניהולו של בית הכנסת שבמושב, ובכלל, העולם הרוחני של בית־הכנסת תפש חלק נכבד מחייו. הוא שקד על תלמודו בכל שעות היממה. עד שעה מאוחרת בלילה רכן על ספרים ודלה מהמקורות, כדי להעשיר את עולמו הרוחני. לדידה של המשפחה היה אבי דמות מושלמת, יקרה ואהובה. מעשיו הטובים, התמדתו ורצונו לפלס לו נתיב בוטח בחייו, דרך־ארץ שהייתה נטועה בכל הליכותיו, הקפדתו על שמירת מצוות התורה, אמונתו הלוהטת בקיומה של המסורת – כל אלה הפכו אותו נערץ על כל מיודעיו.

אברהם גויס לצה"ל במחצית אוגוסט 1969 והוצב לחיל השריון. לאחר סיום הטירונות, שירת זמן־מה באזור קו בר־לב בתפקידים שונים ואחר־כך השלים קורס

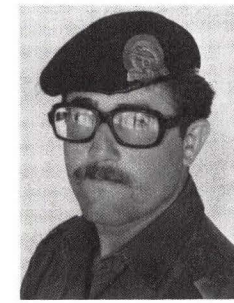
מ״כים, קורס מש״ק חרמ״ש, קורס מש״ק חבלה וקורס מ״כים חרמ״ש. משסיים קורסים אלה התמנה סמל מחלקה ביחידת שריון.

במחצית אוגוסט 1972 השתחרר אברהם מהשירות הסדיר. הוא חזר למושב, למשק המשפחתי, ועזר להוריו בניהולו. בעיקר נמשך לרפת, שכן אהב מאוד לטפל בפרות. לכן החליט להמשיך בלימודיו במסלול חקלאי ולהשתלם בגידול בעלי־חיים. הוא התקבל לפקולטה לחקלאות של האוניברסיטה העברית בירושלים, וסיים את השנה בהצלחה. בשנה השנייה עמד להמשיך את לימודיו בפקולטה לחקלאות ברחובות, ותכנן לשאת לאישה את חברתו אתי. סיפר חברו ללימודים: ״באוניברסיטה היכרנו את אבי כאופטימיסט מושבע וכחבר טוב, העוזר לכל נזקק. פעם ראשונה נפגשנו בלשכת העבודה לסטודנטים בירושלים. כבר בפגישה מקרית זאת עמדתי על תכונותיו המיוחדות. לאחר שיחה קצרה קבענו להיפגש למחרת לשתיית כוס קפה, וכך הפכנו לחברים. היכרות זאת הייתה אופיינית לאבי — הוא היה נוח לבריות ויצר קשר מיידי עם הזולת, בזכות אופיו הטוב וחביבותו. אבי היה תמים במידה מסויימת. הוא לא הבין כיצד מסוגל אדם להרע למישהו, וכשהיה עד למעשה רע, כאב לו הדבר מאוד. הוא היה בחור רגיש מאוד. אחד הדברים השנואים עליו הייתה הצביעות. הוא לא היה מסוגל לשאת צביעות בחיי היום־יום וגם לא בהשקפותיו הדתיות. הוא אהב להשמיע לנו את קולו הערב. הוא וחברו לחדר היו מרבים לזמר לעצמם. בערבי שבתות, בבית הכנסת, אהב לשמש כבעל תפילה ולהשמיע תפילות בקולו המסתלסל. היו לו תוכניות רבות. כאשר התארח פעם בביתי, התחבב מיד על כל בני המשפחה והם עודדו אותו בתוכניותיו. אם היו מתגשמות, בטוחני שאבי היה מבצע אותן על הצד הטוב ביותר״. במלחמת יום הכיפורים לחם אבי כמש״ק חבלה בחזית הדרום. ביום י״ב בתשרי תשל״ד (8.10.1973), במהלך הקרבות בציר ״טליסמן״, פגע פגז בזחל״ם שלו וריסק אותו. שלושה מאנשי הזחל״ם נותרו בחיים. האחרים, וביניהם אבי, נפלו. מספר חברו על יומו האחרון: ״בבוקר יום ב׳, זוכר אני את אבי מתעטף בטלית, מניח תפילין ומתפלל לבורא עולם. הגענו לאזור הקרבות והיינו נתונים שעות מספר להפגזות קשות. סעדנו את ארוחת הצהרים ממנות קרב ושוחחנו תוך כדי הפגזה. אבי הוציא שקית עם עוגיות וחילק לחברה. הוא היה אופטימי בקשר לבאות. אותה עת קיבלנו פקודה לחלץ כלי רכב שנתקע בשדה הקרב. עלינו על הזחל״ם, והחלה במפתיע הפגזה כבדה. פגז פגע בזחל״ם וריסק אותו, אני ועוד שניים נותרנו בחיים. אבי והאחרים נהרגו״. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בהר־הרצל. השאיר אחריו אב, אם, שישה אחים ושלוש אחיות. לאחר נופלו הועלה לדרגת סמל.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה כתב מפקדו: ״אברהם הוכיח את עצמו כאיש מקצוע מעולה, אמיץ ומסור. הוא היה מקובל ואהוד על חיילי היחידה ובלט ברצונו לעזור לחבריו״.

בספר תורה שנכתב לזכר תלמידי הישיבה שנפלו במלחמה, מונצח גם שמו של אבי. כמו כן פורסמו רשימות אחדות לזכרו בעלון, שיצא לאור מטעם הגדוד לזכר נופליו, בעלון שיצא לאור מטעם הפקולטה לחקלאות של האוניברסיטה בירושלים לזכר הנופלים, בעלון לזכרם שיצא לאור מטעם המועצה האזורית של עזתה, ובספר שיצא לאור מטעם איגוד המושבים, לזכר בני מושבי הפועל המזרחי שנפלו בקרב.

טרבלסי, הלל (הוגו)

הלל, בן גבי ומשה, נולד ביום ה' בכסלו תשי"ד (12.11.1953) בטוניס שבטוניסיה, ועלה ארצה עם הוריו בשנת 1955. הוא למד בבית־הספר היסודי ע"ש ארליך בטבריה, בבית הספר "גאולים" באשדוד וסיים לימודיו בבית־הספר התיכון על־שם בויאר בירושלים. הלל היה תלמיד מחונן ובזכות הצטיינותו נתקבל לבית־הספר התיכון לילדים מחוננים. כמו כן היה פעיל בגדנ"ע, השתתף בצעדות המסורתיות, ופעמיים זכתה כיתתו בפרס ראשון. הוא היה חובב ספורט והצטיין בעיקר בשחייה, בטניס־שולחן ובכדורגל. בענף זה גם אימן לא פעם את חבריו. היה לו אוסף־בולים, שהקדיש לו זמן רב, וכן אהב מאוד לקרוא, בעיקר שירה. הוא השתתף בפתרון חידונים על ידיעת הארץ ובפתרון תשבצים ומספר פעמים זכה בפרסים. הלל היה עליז ושובב, בדרן גדול ואוהב מעשה־קונדס, הרבה לתת קולו בצחוק רועם ומסוגל היה להפיג כל מתח על־ידי אמירה מוצלחת. חבריו כינוהו בשם־חיבה "הוגו" ו"גוגו". הוא היה חברותי מאד, טוב־לב, מוכן בכל עת לסייע לזולת. בתקופת לימודיו בירושלים התנדב לפעול במסגרת מכבי־האש. הוא היה חסון מאוד, בריא־בשר, בעל תיאבון אדיר, כוח גופני רב וזרועות ברזל, מרכיב־משקפיים ובעל שפם עבות ושיער חום. כשסיים את לימודיו התיכוניים נסע לביקור בצרפת לחודשיים, עד למועד גיוסו לצה"ל.

הלל גויס לצה"ל בתחילת פברואר 1972 והוצב לחיל־התותחנים. בתקופת שירותו בצבא היה עוזר לכל חבר שהתקשה באימונים, בעזרת זרועותיו הגדולות והחזקות. לאחר סיום הטירונות ולאחר שהשלים קורס מ"כים, השתלם בקורס קציניים ונשלח לקורס קציני תותחנים, שבעיצומו פרצה המלחמה. הוא הוצב ליחידת תותחנים ברמת־הגולן בתפקיד קצין־תותחנים, לאחר שבעבר הספיק לשרת בסיני ולהשתתף בפעולה בלבנון. לדברי מפקדו היה הוא "חייל למופת, אהוד על מפקדיו ועל פקודיו, שקט, מנומס ומקובל מאוד". חבריו־לנשק כתבו עליו, כי "שלט בחומר, עזר למתקשים, ראשון במתנדבים, רץ ראשון לכל מבצע, שמח לכל פעילות. הוא שנא מלחמות ושירת בצבא רק מתוך הכרת החובה". במלחמת יום הכיפורים השתתף הלל כקצין־תותחנים בקרבות הקשים לבלימת הסורים. ביום השישי, ט"ו בתשרי תשל"ד (11.10.1973) הפגיזה יחידתו את עמדות הסורים בגזרת מזרעאת בית־ג'אן, כחיפוי להתקדמות כוחותינו בתוך שטח סוריה, לדברי חברו־לנשק, שהיה עמו בעמדה פעל הלל ללא־הרף, והפגיז בקצב מהיר, עד שהעמדה נפגעה בפגיעה ישירה מפגז והלל נהרג עם כניסת השבת. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין באשדוד. השאיר אחריו הורים, אח ואחות. לאחר נופלו הועלה לדרגת סגן־משנה.

במכתב־תנחומים למשפחה השכולה כתב מפקדו: "אני זוכר אותו, בדמותו השקטה והחביבה, האהובה כל־כך על חבריו. הוא היה קצין מוכשר וחבר נאמן".

הוריו של הלל הקימו ספרייה וחדר עיון על שמו בבית־הספר היסודי "אחדות" באשדוד; בבית־הספר "בויאר" בירושלים הוקמה אנדרטה לזכר הלל ושאר תלמידי המוסד שנפלו בקרב. הקמת האנדרטה קשורה בסיפורו של חברו של הלל. בעלותם

באוטובוס לרמת הגולן ערב המלחמה, היה הלל עליז ומתבדח. הוא אמר לאחד מחבריו, ירקוני שמו: "ירקוני, אל תשכח שהשם שלי יופיע על השיש בבית הספר". לאחר שנפל בקרב, הלך ירקוני וסיפר זאת למנהל בית הספר "בויאר" וזה דאג להקמת האנדרטה.

טרגנו, חיים

חיים, בן אלזה וסלומון, נולד ביום כ"ז בחשון תש"ט (29.11.1948) באיסטנבול שבתורכיה. באיסטנבול למד בבית־ספר יסודי. לחיים, הבן היחיד, אשר בו תלתה המשפחה את כל התקוות, הייתה אחות גדולה ממנו. אביו היה איש עסקים ואמו הייתה מורה לצרפתית בבית־הספר הצרפתי שבו למד בנה. כשהיה בן 16 בא עם אמו לביקור בארץ, ואז החליט להישאר כאן, על אף התנגדות הוריו. תחילה היה בנהריה, אבל החליט לעבור למקום שאין בו דוברי תורכית, וכך הגיע לקיבוץ נאות מרדכי, הצטרף לחברת הנוער "הדר" ושם השלים את לימודיו התיכוניים. סיפר עליו יחיאל, חברו לקבוצה: "זוכר אני את יום בואו של חיים לקיבוץ. זוכר אני אותו כילד שחרחר, צנום ביותר, לבוש מעיל עור שחור, נחבא אל הכלים, ביישן. רק בשלב מאוחר יותר החל להתפתח ולגלות את כל עוצמתו".

חיים גויס לצה"ל במחצית אוגוסט 1966 והוצב לחיל השריון, שם עבר סדרה של קורסים: קורס מש"קי חרמ"ש, קורס מ"כ רובאי, קורס מ"כים חי"ר וקורס מ"כים חרמ"ש. במחצית אוגוסט 1969, לאחר שהשתתף במלחמת ששת הימים ובמלחמת ההתשה, הגיעה תקופת שירות החובה שלו לסיומה, ובתעודת השחרור שלו נכתבה ההערכה הבאה: "חייל מעולה, בעל יוזמה ומסור לעבודתו. ממושמע למופת".

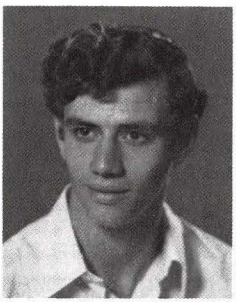
לאחר שהשתחרר חזר חיים למשק והרחיב את תחום פעולותיו השונות בו. הוא נשא לאישה את חברתו ענת והיה נקרא לתקופות שירות מילואים. ספרה אשתו, ענת: "פעם אמר לי: 'אני רוצה שיכירוני, שיידעו כי אני חיים. אני אוכיח את עצמי'. היה בו תסביך של 'חברת נוער'. אחר כך, כשהתחיל לפעול ובאמת 'להוכיח את עצמו', היה בא בכל פעם שהיה מצליח ואומר: 'נו, הראיני בן־משק עושה כך, הראיני אחד היודע לעשות כך'. אחת מגאוותיו הייתה ההתחרות בבן־משק. תמיד רצה לעשות קצת יותר כדי להוכיח את עצמו". סיפר חברו שמעון: "חסרונו של חיים והחלל שהשאיר בחברתנו לא בלבד שהם מכאיבים, הם מונעים קיום פעילות חברתית־תרבותית. אני מרגיש כיום, שבלי חיים העניינים ללא זזים. הייתה בו חיוניות עצומה. כולם רוצים שהדברים יסודרו כפי שסודרו לפני שחיים הלך מאיתנו. אני חש שאיני מסוגל להתחרות ביכולתו הכבירה של חיים. בחדרי לא ישבו כפי שישבו הצעירים בשופכם לבם לפניו. צר לי מאוד על שאיני יכול לקבל ממנו כוח והשראה להמשכת הדרך". סיכם חברו מייק בטקסט שחובר על ידו: חיים! "אתה מוכן לעזור?" — "כן". / "אתה מוכן לעשות?" — "כן". / ועדת חברים, ועדת תרבות, חג זה או חג

אחר – תמיד מוכן. / "בוא ננסה לשנות, לשפר – בוא נארגן!" / תבקש או לא תבקש – תמיד מוכן. / "חיים, אינך יכול לשנות לבדך את העולם!"/ "אבל לנסות אני יכול"./זהו — חיים".// חיים עסק במשק בכל השטחים — בפעולות חברתיות ותרבותיות שונות, בעבודה בענפים השונים, בלימודים, בכתיבת שירים, ו.... באהבתו הגדולה לענת, שלפי אחד משיריו "זהו האדם שאוהב יותר מעצמי". במלחמת יום הכיפורים לחם חיים כמפקד כיתת טנקים ברמת הגולן. סיפר עליו שמואליק המ"פ: "חיים בלט אצלנו בשקט הנפשי הבלתי רגיל שלו. הוא היה איש מקצוע מעולה ואחד המ"כים המוכשרים שביחידה. כשפרצה המלחמה דהרנו לאזור נפח. מה שהיה שם אינו ניתן לתיאור. גיהינום זאת לא מלה. אני זוכר כיצד, בהפגזות האיומות, רץ חיים אל זחל"ם פגוע כדי להציל את אנשיו. הפצצות עפו סביבו והוא רץ לשם באומץ לב בלתי רגיל". בקרב שהתחולל ביום י"א בתשרי תשל"ד (7.10.1973), נפגע חיים בזחל"ם שלו ונפל. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בנאות מרדכי. השאיר אחריו אישה, הורים ואחות. לאחר נופלו הועלה לדרגת סמל־ראשון.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה כתב מפקדו: "מסירותו של חיים, אומץ לבו ודבקותו במשימה ראויים לציון מיוחד".

קיבוץ נאות מרדכי הוציא לאור חוברת לזכרו של חיים ובה מדברי חברים על דמותו.

טרטנר, גיורא־אשר

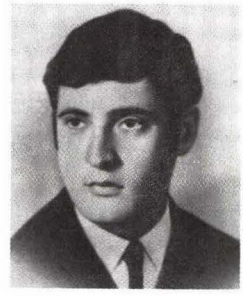
גיורא, בן רבקה ושמואל, נולד ביום ד' באב תשי"ד (4.8.1954) בשבי־ציון. הוא סיים את לימודיו היסודיים בבית־הספר "רמב"ם" בנהריה ואחר־כך עבר לבית־הספר התיכון "יבנה" בחיפה וסיים את לימודיו התיכוניים במגמה הריאלית. בתקופת לימודיו בבית־הספר התיכון היה פעיל בגדנ"ע. הוא היה חובב מוסיקה והיטיב לנגן בקלרנית. גיורא, שהיה נער תמיר ויפה־תואר, נמנה עם חברי תנועת "בני־עקיבא". נהג להיפגש עם חבריו לתנועה ולבלות עמם שעות רבות. חודשים אחדים לפני גיוסו לצה"ל יצא לסיור לימודים באנגליה ובצרפת. משהגיע מועד גיוסו לצה"ל, בחר להתנדב, יחד עם גרעין "הראל־עלומים", לשירות בנח"ל.

גיורא גויס לצה"ל בסוף נובמבר 1972 והוצב לנח"ל. לאחר הטירונות הוסמך כלוחם ואחרי־כן עבר קורס שהכשירו כמפעיל תול"ר. הוא שירת במקומות שונים עקב דרישות התפקיד, ובכל אשר הלך הכירו אותו כחייל טוב, נאמן, ממושמע ואחראי. תמיד היה מוכן למלא כל תפקיד שהוטל עליו, במסירות ובתבונה. בזכות זאת היה חביב ומקובל על חבריו ועל מפקדיו. כולם ידעו שעל גיורא אפשר לסמוך וכי תמיד מוכן הוא לעזור ולעשות יותר מהנדרש ממנו. ביום ט"ו בטבת תשל"ד (9.1.1974) נפל גיורא בעת מילוי תפקידו באזור רצועת עזה. הוא הובא למנוחת־

עולמים בבית־העלמין בשבי־ציון. השאיר אחריו הורים ושני אחים. לאחר נופלו הוענקה לו דרגת רב־טוראי.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה כתב מפקדו: "אין מילים לנחמכם באסונכם הכבד. שותפים באבלכם חיילי היחידה כולה על מות בנכם ועל אובדן רע לרעיון הגשמה חלוצי בארץ. תהיה נחמת־מה עבורכם, שאנו נמשיך לטפח ולהגשים את הרעיונות, להם היה שותף בנכם בהתנדבו לנח"ל".

טרכטמן, יהודה

יהודה, בן יונה ויצחק, נולד ביום כ"ג באייר תש"ד (16.5.1944) ברמת־גן. הוא למד בבית־הספר היסודי "הגבעה" ברמת־גן, ואחרי־כן המשיך את לימודיו בבית־הספר התיכון "אוהל שם" ברמת־גן, במגמה הריאלית. יהודה – שכונה גם "יודל'ה" – היה תלמיד מצטיין בכל שנות לימודיו בבית־הספר ואף את לימודיו התיכוניים סיים בהצטיינות. הוא היה חבר פעיל בתנועת "הצופים" ברמת־גן וברבות הימים אף הדריך בה. בנעוריו ניגן בפסנתר ובמפוחית־פה. יהודה היה אדם צנוע ועניו. תמיד שמח בחלקו וטוב היה לו במה שהשיג במו ידיו. טוב לב היה מאין כמוהו ומוכן תמיד לעזור לכל אדם. מטבעו היה שמח ועליז ועיניו השחורות היו מחייכות תמיד.

יהודה גויס לצה"ל במחצית אוגוסט 1962 והוצב לחיל השריון. לאחר הטירונות הוצב לגדוד שריון. לאחר שעבר קורס צניחה, השתלם בקורס מ"כים חי"ר ובאותו הזמן למד נהיגה. כעבור זמן נשלח להשתלמות בקורס מש"קי סיירים והוצב כמש"ק סיור בסיירת שריון. כארבעה חודשים לפני מועד סיום השירות הסדיר שלו שוחרר כדי ללמוד, בתנאי שיחזיר לצה"ל את ארבעת החודשים, כשיסיים את לימודיו. במלחמת ששת הימים השתתף בקרבות בסיני, כמש"ק סיור ולחם לאורך הציר המרכזי אבו־עגיילה – ביר־חסנה. כשסיים את לימודיו כמהנדס, הוצב לחיל ההנדסה. הוא ביקש לשרת במילואים ביחידתו הקודמת, וכעבור זמן הוצב לפלוגת סיור בחיל השריון.

לאחר שסיים את לימודיו בטכניון, בקיץ 1968, נסע לטיול בארצות אירופה. הוא היה יכול להשתלב בעבודה במפעלי השיש של משפחתו, אך החליט לרכוש תחילה ניסיון וידע רבים ככל האפשר במקצועו – מהנדס בניין. משום כך עבד במשרדי תכנון שונים וכן ב"מכון לפריון העבודה והייצור" בתל־אביב. בשנת 1969 נשא יהודה לאשה את חברתו לאה ובקיץ של אותה שנה ערך עמה טיול באירופה. הוא היה בעל טוב ומסור, אב אוהב ודואג ובן טוב להוריו. בערבים למד בבית־הספר למנהל־עסקים של אוניברסיטת תל־אביב, והצטיין מאוד בלימודים. הוא עמד לסיים ולזכות בתואר בוגר מינהל עסקים, כשפרצה מלחמת יום הכיפורים. באחרונה עבד בחברת "אשטרם" כמהנדס אחראי לביצוע פרויקטים בעמק הירדן, בימית ובגולן. חודשים

אחדים לפני מלחמת יום הכיפורים השתלם במסגרת המילואים בקורס נהגי נגמ"ש, סיים את הקורס בציון גבוה מאוד, ונקבע תפקידו כנהג רכב זחלי בגדוד סיור. כשפרצה מלחמת יום הכיפורים התייצב יהודה ביחידתו ונשלח עמה לרמת־הגולן, שם השתתף בקרבות הבלימה נגד הסורים. ביום י"ג בתשרי תשל"ד (9.10.1973) נפגע יהודה בהפצצת מטוסים עירקיים על אזור רמת־מגשימים, והועבר לבית־חולים. למחרת, ביום י"ד בתשרי תשל"ד (10.10.1973) מת מפצעיו. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין הצבאי בקרית־שאול. השאיר אחריו אישה ובן, הורים ואחות. לאחר נופלו הועלה לדרגת סמל.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה כתב מפקד היחידה: "יהודה גילה עוז רוח וגבורה במילוי משימותיו תחת אש. הוא היה חבר מסור ונאמן וחייל ממושמע".

הוריו תרמו כסף לייסוד קרן מלגות על־שמו, שממנה יוענקו בכל שנה מלגות לסטודנטים באוניברסיטת תל־אביב.

ידעיה, אִתַּי

אִתַּי, בן רחל ז"ל ומשה, נולד ביום י"א בסיון תשי"ג (25.5.1953) בקיבוץ חניתה. הוא למד בבית־הספר היסודי בקיבוצו ואחרי־כן השלים את לימודיו בבית־הספר התיכון האזורי "סולם צור" ליד גשר הזיו. לדברי מחנכו הצטיין אִתַּי בכל מקצועות הלימודים. הוא אהב לקרוא והיה כותב רשימות, שבהן העלה את מחשבותיו על הכתב. אִתַּי היה עוזר לחבריו שהתקשו בהכנת השיעורים. הכל מעידים כי אִתַּי היה מתחבב בקלות ובמהירות בשל מזגו הנעים והנוח. הוא היה חברותי, ישר ובעל מצפון. במהלך שנת הלימודים האחרונה בבית־הספר התיכון, כתב אִתַּי עבודת גמר בנושא "איוב, השטן והאל – בסיפור המסגרת של ספר איוב" וזכה על עבודתו לציון מעולה ולשבחים רבים על הרעיונות שהעלה במסגרתה. אִתַּי גם פרסם מאמרים בעלון הקיבוץ, ובחלק מהם נגע בבעיות שעניינו והעסיקו אותו ואת בני גילו בקיבוץ ובישראל. לפני גיוסו היה פעיל כשנה בחטיבת הנוער הכלל־ארצית של איחוד הקבוצות והקיבוצים וזמן־מה היה אף מרכזה.

אִתַּי גויס לצה"ל בראשית פברואר 1973 והוצב לחיל השריון. לאחר הטירונות הוא נשלח לשרת באחד מבסיסי החיל, באזור הדרום. אִתַּי היה חייל אחראי ומסור לתפקידו. מפקדיו מציינים לשבח את כושר סבילותו, את צייתנותו ואת הקפדתו במילוי כל המשימות שהוטלו עליו. הוא רכש לו ידידים רבים מקרב חבריו ליחידה וכולם חיבבוהו בשל אופיו ותרומתו החברתית. במלחמת יום הכיפורים לחם יחד עם אנשי יחידתו באזור סיני. ביום י' בתשרי תשל"ד (6.10.1973) נפגע הנגמ"ש שלו באש האויב, כקילומטר לפני צומת "לכסיקון". זמן רב נחשב אִתַּי כנעדר, אולם בראשית מאי 1974 נמצאה גופתו והוחזרה על־ידי המצרים. אִתַּי הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בקיבוץ חניתה. לאחר נופלו הועלה אִתַּי לדרגת רב־טוראי.

בני משפחתו וחבריו בקיבוץ חניתה הוציאו לאור ספר לזכרו. כלולים בו דברים על דמותו, מכתבים ורשימות והחיבור העיוני שכתב "איוב השטן והאל – בסיפור המסגרת של ספר איוב".

יהב, רחמים

רחמים (רמי), בן יונה ונתן, נולד ביום כ"ז באב תש"י (10.8.1950) באבן יהודה. הוא למד בבית־הספר היסודי "אבן יהודה" ואחרי־כן המשיך את לימודיו בבית־הספר "אשל הנשיא" בנגב, בבית־הספר החקלאי בנהלל ובבית־הספר החקלאי במקוה־ישראל. רמי היה תלמיד שקדן וחרוץ, עמד בהצלחה בבחינות הסקר, והיה אהוב על מוריו ועל חבריו. הוא נמנה עם חניכי תנועת הנוער העובד והלומד בעין יעקב, והיה בה חבר פעיל מאוד

ומעורה בכל האירועים בקן. הוא היה חובב ספורט נלהב, ביחוד למשחק הכדורגל, נמנה עם חברי מועדון הספורט של המועצה המקומית של אבן יהודה, היה שחקן מצטיין בקבוצות הכדורגל של חדרה ונתניה ואף שיחק כשנתיים כדורגל בעיר ליוורפול שבבריטניה.

רחמים גויס לצה"ל בתחילת מאי 1968. לאחר הטירונות השתלם בקורס מ"כים חי"ר. הוא היה אחראי ומסור לתפקידו ושימש דוגמה לחבריו במזגו הטוב ובסבילותו. הוא השתדל שלא להדאיג את הוריו והקפיד לכתוב מכתבים הביתה. בתעודה שניתנה לו לפני שחרורו מן השירות הסדיר כתב מפקדו: "רחמים הוא חייל ממושמע ויודע לבצע את תפקידו כראוי".

לאחר שהשתחרר מן השירות הצבאי הסדיר, התכונן ללמוד בפקולטה לחקלאות של האוניברסיטה העברית בירושלים. רמי היה אדם אופטימי, חייכן ובעל חוש הומור, שהרבה להתבדח ולעשות לפעמים מעשי קונדס, לשמחת לבם של ידידיו הרבים. הוא היה רודף שלום ומתרחק מריב, ותרן וסלחן ולא שמר טינה. תמיד חייך והיה שמח בחלקו, נוח לבריות, חברותי ומכניס אורחים ומעולם לא הלך רכיל והיה בעל סוד נאמן. הוא אהב את בני משפחתו, נהג כבוד רב בהוריו, והיה קשור מאוד לאחיו. כשפרצה מלחמת יום־הכיפורים גויס ונשלח עם יחידתו לחזית בסיני. ביום י"ב בתשרי תשל"ד (8.10.1973) נפל רחמים בקרב במוצב "חיזיון" שבגזרה המרכזית, לחופי תעלת סואץ. יומיים תמימים עמד וירה ללא הרף במא"ג שבידו, עד שנפגע ונהרג. תחילה נחשב כנעדר ואחרי כן הוכרז חלל שמקום קבורתו לא נודע. לימים זוהתה גופתו והוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בהר־הרצל בירושלים. השאיר אחריו אב, אם, שלושה אחים ושתי אחיות. לאחר נופלו הועלה לדרגת רב־טוראי.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה כתב מפקדו: "רחמים ז"ל היה אדם ולוחם למופת".

הוריו תרמו ספר תורה לבית הכנסת באבן־יהודה; חטיבת ירושלים הוציאה לאור ספר בשם "בנייך – לוחמייך, ירושלים", לזכר אנשי החטיבה שנפלו במלחמה, ורחמים בתוכם.

יהודאי, גד

גד, בן קטה וזלמן, נולד ביום י"ד בתשרי תש"ד (13.10.1943) בכפר־סבא. בהיותו בן עשרה חודשים עבר עם הוריו לקיבוץ כפר־סאלד, שם עבר את כל שלבי הגידול של ילד בקיבוץ – למן הפעוטון ועד לסיום בית־הספר התיכון. אביו, זלמן, יליד הארץ, הוא בנו של חיים־ברוך, מן הדמויות המוכרות של העלייה השנייה, בעל האכסניה המפורסמת ביפו. בנערותו הצטרף זלמן לשורות "מחנות העולים", ובית גידול זה הוא שעיצב את תפישת עולמו והביאו אל הקיבוץ. בכפר סאלד היה במשך שנים "איש ציבור" לכל

דבר, ומילא תפקידים חשובים במשק. אמו, קטה, היא ילידת גרמניה, והייתה בנעוריה חברה בתנועת נוער חלוצית. במהלך שנות חייה בקיבוץ, הלכו וגברו בה ספיקות ולבטים לגבי מידת השלמתה עם הרעיון הקיבוצי בכללו. כשהיה גדי בן שש־עשרה, עזבו ההורים את כפר־סאלד לפי רצונה של האם, אולם הוא – שכבר היה נער העומד על דעתו – נשאר במשק. משסיים את חוק לימודיו התקבל כחבר בקיבוץ. כבר בשנות ילדותו, נכרו בגדי אותן תכונות, שנתגבשו ונתחדדו בהגיעו לבגרות. היה בו שילוב נדיר של כישרונות אינטלקטואליים יחד עם ענווה אמיתית, שאין בה שמץ של זיוף; היה לו כישרון־מנהיגות מלידה וסמכות טבעית שאין עליה עוררין. יחד עם זאת היה מסוגר ונטה להתבודדות מרצון. היה לו כישרון מוסיקלי מובהק – הוא הפליא לנגן בכנור, בחצוצרה, במפוחית־פה ובחלילית, ואף חיבר כמה יצירות — ויחד עם זאת נמשך מאוד אל עולם המדעים המדויקים, שכפי שנסתבר ברבות הזמן, היו הם עולמו האהוב ולהם הקדיש את עיקר מעייניו. גדי, שהיה תלמיד־חכם ולמדן מובהק, היה גם הראשון מבני קבוצתו שיצא לעבודת השדה, למד אותה, נקשר אליה בעבותות חזקים ונשא בעולה באחריות רבה, החורגת מן המצופה מבני גילו. טוב לב, מבין מאוד, נבון, סלחני ומבוגר מבני גילו ונוסך ביטחון על סביבותיו — כך היה גדי בילדותו ובנעורותו, וכך הצטיירה גם אישיותו כמבוגר — תמיד משכמו ומעלה, אישיות המקרינה על סביבותיה גם בחיצוניותה וגם בפנימיותה. כאשר שואלים חברים על דמותו של גדי, הם מוכנים לספר רק "בתנאי שיאמינו להם. שלא יגידו: אה, סופרלטיבים. כי הבחור, מושלם היה — בדרכו שלו, באישיותו החד־פעמית, בנתיביו הידועים רק לו — מושלם".

גד גויס לצה"ל במחצית נובמבר 1962 והתנדב לחיל הצנחנים. במסגרת שירותו עבר קורס מ"כ רובאים, קורס צניחה, קורס מפקדי כיתות חי"ר, קורס קציני חי"ר וקורס מפקדי פלוגות. את הקורסים כולם סיים בציונים מעולים. חבריו לנשק, מפקדיו ופקודיו – כולם כאחד הכירו בייחודה של אישיותו, בסמכותו הטבעית, בחכמתו, בתבונתו וביושרו הרב. באחת מחוות הדעת של מפקדיו עליו נאמר: "קצין מצוין, בעל ידיעה מקצועית מעולה, מסור, מבצע בדייקנות את המוטל עליו, בעל יכולת פיקודית מעולה, קר־רוח בפיקוד ובביצוע משימות, נאמן לחייליו ולמפקדיו, מצטיין בבגרות יוצאת דופן, קצין משובח, בעל אישיות חזקה מאוד". סיפר מאיר פעיל, שהיה מפקד בית־הספר לקצינים בזמנו: "כשהייתי מפקד בה"ד 1 הצלחתי להשיג פעולות תגמול בשביל החבר'ה. פעם היה כמעט חרבון. יצאנו לפטרול כזה, והמפקד נבהל והתמוטט. גדי היה אז סגן־משנה, לקח על עצמו את הפיקוד וביצע את העסק טיפ־טופ, בלי בעיות. כשגמר, דאג שכלפי חוץ זה לא יתבלט. זה הטיפוס של גדי. הוא היה יהודי לעניין. אני נורא רציתי שיישאר בקבע, נורא..."

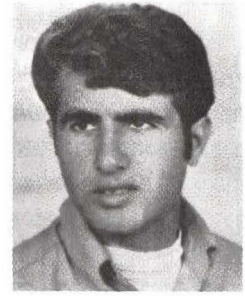
במחצית אוקטובר 1964 משסיים גדי את שירות החובה נשא לאישה את חברתו מירה, בת עין־חרוד. לזוג נולדו בן ובת: איתי ודורון. גדי היה בעל ואב המקרין מכל מה שיש בו גם אל תוך המעגל הסגור והמלא אור של המשפחה: טוב־לב, רגישות, סבלנות, התמסרות וסמכות טבעית. כך היה זה עם שני ילדיו, כך היה זה עם מירה, היודעת לספר על מערכת היחסים המיוחדת במינה ששררה ביניהם, ועל הבנה הדדית מופלאה, שהוותה בסיס לחיי משפחה הרמוניים שאין דוגמתם. בצד חיי המשפחה, סבבו חייו של גדי בשני מעגלים נוספים – העבודה בחקלאות והתכונה לקראת יציאה

ללימודים גבוהים. מששב אל הענף שלו, ענף גידולי השדה, מיד הוטל עליו ריכוז הענף והוא השקיע בו את מיטב מרצו. כל תכונותיו התאימו לתפקיד: סמכותו כמנהיג טבעי, חריצותו בעבודה, כוחותיו הפיסיים העצומים ויכולתו להבין ולהקיף את התחום התיאורטי, העיוני, המקצועי של החקלאות. הקיבוץ ציפה ממנו גדולות, טיפח אותו כמרכז המשק לעתיד, ראה בו עמוד־תווך לעתיד לבוא. אבל גדי התחמק מקבלת תפקידים ציבוריים, שכן מבחינת אישיותו לא היה "בנוי" לשליחות כזאת. שאיפתו הגדולה הייתה לצאת ללמוד, ושאיפה זו באה לבסוף לידי מימוש, הגם שקדמו לכך משברים בגלל ניגודי אינטרסים בינו לבין המשק. גדי יצא ללמוד בפקולטה לחקלאות שברחובות. באותה תקופה נפטר אביה של מירה, גדי ומירה עברו להתגורר בעין־חרוד, כדי להיות לצדה של האם, וגדי הקדיש את כל זמנו ללימודים. "אפשר היה לשים אותו עם הספרים, עם מעבדת המחקר – זה היה כל עולמו", אומרת מירה. הביוכימיה קסמה לו וגם חקר הסרטן, והוא היה יושב שעות ארוכות ובולע ספרים בנושא. בחדרו, במעונות הסטודנטים, הייתה הדלת פתוחה. מי שרצה לשאול – היה בא ונכנס. "לפני מבחן", מספרים חבריו, "היינו עומדים בדלת ומחכים לגדי. אחר־כך נלחמים על המקום הבטוח לידו. הוא פתר בעיות יותר טוב מהמרצים. הייתה לו מין מחשבה בהירה כזאת. פנומן מלידה". כחודש לפני שפרצה מלחמת יום הכיפורים, נקראה יחידת הצנחנים מכובשי ירושלים לשירות מילואים בחרמון (ג'בל רוס). צלם טלביזיה שהוזמן למקום, הנציח לתומו את היחידה בפעולתה. משהסתיימה המלחמה, שב אליהם וסיים את סרטו העצוב. הסרט הוקרן על מסך הטלביזיה, כשבמרכזו תמונותיו של גדי. כשפרצה המלחמה, נכנסה היחידה לקרבות במלוא עיצומם. ביום שבת, ה־13.10.1973, מצאו להם הצנחנים רגע של פנאי להרים כוסית ליום־הולדתו השלושים של גדי. יומיים אחר כך נצטווה גדוד הצנחנים לחצות ראשון את התעלה ולתפוש ראש־גשר בצידה המערבי. לאחר תלאות מרובות הצליחו אנשי הגדוד לחצות את התעלה והמשיכו בדרכם לכפר סרפיאום. הכפר, שנראה דומם ממרחקים, היה מארב מסוכן. משהגיעו ראשוני הזחל"מים לפתחו של הכפר, נתכה עליהם אש מכל העברים. ביום כ"א בתשרי תשל"ד (17.10.1973), כאשר ניסה גדי לחלץ את אנשיו מהזחל"ם המותקף, נפצע קשה ולאחר זמן־מה מת מפצעיו. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בעין־חרוד. השאיר אחריו אישה, בן ובת, אב, אם ושתי אחיות. לאחר נופלו הועלה לדרגת רב־סרן.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה כתב שר הביטחון דאז, משה דיין: "גדי הוגדר כקצין מצוין, בעל ידיעה מקצועית מעולה, מבצע בדייקנות את כל המוטל עליו, נאמן לחייליו ולמפקדיו, מצטיין בבגרות יוצאת דופן ובמסירות רבה מאוד"; כתב מפקדו: "יושרו, יסודיותו, מסירותו ויכולת הפיקוד המעולה שלו, העלוהו כדמות מרכזית בגדוד. היה אהוב על פקודיו וזכה להערכת מפקדיו ורעיו".

לזכרו הוציאה המשפחה לאור ספר, שכלולים בו סיפור חייו, הערכת דמותו על־ידי חבריו, קטעים ממכתביו, מחיבוריו ומשיריו; כמו כן נכתבו שתי רשימות לזכרו – האחת בעלון קיבוץ עין־חרוד, לזכר נופליו, והשנייה – בעלון הפקולטה לחקלאות ברחובות; חלקת ארזים נטעה לזכרו על הר־כנען שבצפת.

יהודה, ציון

ציון, בן אסתר ושמעון, נולד ביום י״א באייר תשי״ב (6.5.1952) בירושלים. זמן קצר אחרי לידתו עברה המשפחה להתגורר במושב ירדנה שבעמק בית־שאן. הוא סיים את לימודיו בבית־הספר היסודי במושב ואחרי־כן החל לעבוד במשק של משפחתו וסייע להוריו בעבודתם. ציון העדיף את העבודה בחיק הטבע על הלימודים. לכן, לאחר סיום לימודיו יצא לעבד את השדות של המשפחה ונטל על עצמו את האחריות לניהול המשק. הוא עזר להוריו בעבודתם וטיפל יחד עמם במשפחה מרובת הנפשות. הוא היה מלא מרץ, רב־פעלים ואוהב חברה, והפך לרוח החיה בקרב בני הנוער במושב ירדנה. בכישרון וביעילות הדריך בני נוער במסגרת הגדנ״ע, ארגן מסיבות ומפגשים חברתיים ודאג לקיום פעילות חברתית מגוונת, שבה העסיקו בני הנוער במושב את עצמם. יחד עם חבריו יצא לטיולים ולסיורים בארץ, ארגן מפגשים ותחרויות ספורט שבהם השתתפו בני הנוער במושב. חבריו אהבוהו בזכות נכונותו להאזין לבעיותיהם ולעזור להם. ציון ניחן בסבלנות רבה ובנכונות לעזור לכל אדם. תמיד היה מוקף חבורה של צעירים, שאהבו להיות במחיצתו בשל האווירה הטובה שהשרה. בזכות תכונותיו אלה בחרו בו חברי המושב להיות מרכז פעולות דור־ההמשך ומרכז פעולות הגדנ״ע במושב ירדנה. ציון היה בעל כישרון למשחק ולדרמה. הוא היה השחקן הראשי בהצגות שהועלו במושב ואף שאף ללמוד את אמנות הבמה, אך לא זכה להגשים את חלומו ולשחק באמת בתיאטרון. הוא היה ספורטאי מצטיין, בעיקר בענפי הכדורגל והכדורסל, והיה חבר בסגל קבוצת הכדורגל שהוקמה במושב. בזכות פעילותו הרבה בקרב צעירי המושב, נחשב למנהיג הדור הצעיר ולדמות המרכזית שלו. יחד עם זאת לא זנח את המשק של המשפחה והמשיך לשאת בעול העבודה החקלאית.

ציון גויס לצה״ל בתחילת פברואר 1972 והוצב לחיל השריון. לאחר סיום הטירונות הוכשר לשמש כאיש צוות טנק. הוא למד את מקצועות הנהגות והתותחנות ולבסוף הוסמך כטען־קשר. הוא הוצב בגדוד טנקים בסיני, שם עשה תקופה של שנה, עד שהועבר לבית־הספר לשריון, לשמש כמדריך. לאחר תקופת הדרכה שב לסיני ושירת כאיש צוות־טנק ביחידת שריון. הוא היה איש מקצוע מעולה, הכיר את הטנק על בוריו וידע לתפעל אותו כהלכה. כמו כן היה חייל מצויין, המקובל על מפקדיו ועל חבריו ליחידה. גם את חופשותיו המעטות, היה מקדיש לבני הנוער במושב מגוריו. הוא המשיך להשתתף בפעילות החברתית שלהם, ועם זאת החל לתכנן את עתידו. במלחמת יום הכיפורים השתתפה יחידתו בקרבות הבלימה נגד המצרים בסיני. גדוד הטנקים שלו ניצב על גדות תעלת סואץ ונאבק בקרבות קשים ומרים, באויב עדיף בכוחו ובכמותו. יחידתו הצליחה לבלום את התקדמות האויב עד שהצטרפו ללחימה כוחות נוספים שהדפו אותו. ביום י׳ בתשרי תשל״ד (6.10.1973), בקרב הקשה שהתחולל בגזרה הדרומית של התעלה, באזור מוצב המזח, נפגע הטנק של ציון פגיעה ישירה והוא נהרג. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בהר־הרצל בירושלים. השאיר הורים, חמישה אחים ושתי אחיות. לאחר נופלו הועלה לדרגת סמל־ראשון.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה כתב מפקד היחידה: "אנו, רעיו של ציון ז"ל, זוכרים את אומץ לבו ומסירותו. עד לרגעיו האחרונים דבק במשימה ולא נטשה. דעו, הורים יקרים, כי כאבכם כאבנו ותמיד יישאר זכרו של ציון ז"ל חקוק בלבנו. אנו, שהכרנו אותו, נשתדל ללוותכם גם בעתיד ככל שנוכל, ומי יתן ויהיו מעשינו בעתיד ראויים לזכרו".

הוריו תרמו לזכרו ספר־תורה לבית־הכנסת במושב ירדנה.

יהושע, משה

משה, בן שושנה ויהושע, נולד בשנת תש"ד (1944) בכורדיסטן שבעירק ועלה ארצה עם משפחתו בשנת 1951. בארץ החל משה את לימודיו בבית־הספר היסודי "נחשון" בירושלים ואחרי כן המשיך ולמד בסמינר המזרחי.

משה גויס לצה"ל במחצית מאי 1962 והוצב לחיל־השריון. במשך כל תקופת שירותו נחשב חייל טוב, ממושמע וצייתן, אחראי ומסור לתפקידו, ואף שימש דוגמה ומופת לחבריו במזגו הטוב ובסבילותו.

לאחר ששוחרר מהשירות הסדיר היה נקרא רבות לתקופות של שירות מילואים. במסגרת שירות המילואים השתתף במלחמה בשנת 1967 והוענק לו "אות מלחמת ששת הימים". משה חי כל חייו בצנעה. הוא התפרנס מיגיע כפיו וכלכל את משפחתו בדחקות ובכל זאת היה שמח בחלקו. הוא היה חוזר לעת לילה ממלאכת יומו הקשה, מוכר בסופר־סל, והיה מסייע לאשתו בעבודת הבית, בדירה של חדר אחד. למחרת היה משכים לבית־הכנסת, להתפלל בטרם יצא לעבודתו. הוא היה מהמשרתים בקודש, שאנשי השכונה גמרו עליו את ההלל. הוא עמל ככל שיכול על תקנת בית־הכנסת, ובידו היה פנקס שרשם בו את הימים שקבע לעצמו לניקיון המקום ולסידורו. משה היה אהוב על הבריות ומכובד עליהן. תמיד נטל חלק בשמחת הזולת, משמח אלוקים ואנשים, והיה משרת את קהל החוגגים בהתלהבות. הוא אהב לעזור לזולתו. כשהתפוצצה הפצצה בסופר־סל שעבד בו, עזר בכל כוחותיו לחלץ את הפצועים ולסייע בפינוי הלקוחות. הוא אהב מאוד את בני משפחתו וחינך את ילדיו להיות נאמנים לאלוהים, לעמם ולארצם. אדיב היה ומנומס, עדין נפש ונעים הליכות. הוא האיר פנים לכל אדם והיה מכניס אורחים. מטבעו היה עניו, נוח לבריות וקשה לכעוס. ותרן היה וסלחן, ומעולם לא הקפיד עם זולתו. הוא היה אוהב שלום ורודף שלום, ישר־דרך, איש־אמת ובעל־מצפון, איש מוסר וטהר־הליכות. צנוע היה וביישן, מסוגר ונחבא אל הכלים. הוא היה בן נאמן להוריו ורחש להם כבוד רב. במלחמת יום הכיפורים השתתף משה בקרבות הבלימה והפריצה נגד המצרים בסיני. ביום כ"ח בתשרי תשל"ד (24.10.1973) נפל משה בקרב בעיר סואץ. הוא ויחידתו נשלחו להבקיע אל העיר, כדי לחלץ יחידת צנחנים שכותרה שם. במהלך הקרב נפגע משה ונהרג. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בהר־הרצל בירושלים. השאיר

אחריו אישה ושישה בנים, אב, אם, שלושה אחים ואחות. בנו הקטן נולד לאחר מותו, ונקרא על שמו – משה־חי. לאחר נופלו הועלה לדרגת סמל.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה, כתב מפקדו: "משה היה חייל מסור ונאמן, אהוב על חבריו ומקובל על מפקדיו. יהי זכרו ברוך ותהי נשמתו צרורה בצרור החיים, אמן".

יהושע, נועם

נועם, בן ברטה וברוך, נולד ביום כ"א באייר תש"ט (20.5.1949) בבגדד שבעיראק ועלה ארצה עם משפחתו בשנת 1950. הוא למד בבית־הספר היסודי "הגבעה" בטירת הכרמל. לאחר שסיים את לימודיו בבית־הספר היסודי נאלץ לסייע בפרנסת הבית והחל לעבוד במכונאות. הוא היה חובב ספורט ונמנה עם נבחרת חיפה בהיאבקות במשקל זבוב. כן הקדיש את זמנו הפנוי לאתלטיקה קלה, לריצות ארוכות, לשחייה ולדיג תת־מימי. נועם היה חברותי ומוכן לעזור לזולת, אפילו היה הדבר כרוך בטרחה לגביו. מטבעו היה שקט וטוב־לב, צנוע וותרן. תמיד רחק מריב וממדון, מתוך שהיה אדיב ומנומס, עדין נפש ונעים הליכות. הוא היה אמיץ־לב וניחן בכוח סבילות רב. הכל זוכרים אותו כעלם חסון ורחב כתפיים, בעל מבט חודר ואופי נועז ונוקשה. אך עם זאת היו בו רוך וחום, רגישות וביישנות. הוא היה אדם נוח לבריות, איש אמת וגלוי לב, ישר־דרך ובעל־מצפון.

נועם גויס לצה"ל במחצית נובמבר 1966 והוצב לחיל־השריון. לאחר סיום הטירונות השתלם בקורס למקצועות טנקים בינוניים ובקורס הסבה למקצועות טנק שלל. בקורס זה הצטיין והוענק לו ציון גבוה (91). במלחמת ששת הימים השתתף בקרב הפריצה בציר החוף, באוגדת האלוף ישראל טל, ועל חלקו במלחמה הוענק לו "אות מלחמת ששת הימים". במלחמת ההתשה השתתף בפריצה לראס־זעפרנה. תמיד השתדל שלא להדאיג את הוריו ולא סיפר להם דבר על האימונים הקשים והמפרכים ועל הפעולות שהשתתף בהן.

נועם הצטרף לצי הסוחר הישראלי והיה מכונאי באניית משא, וחבריו זוכרים אותו כעובד רציני וממושמע, שעשה את מלאכתו באמונה. את חופשותיו היה נוהג לבלות בחוג משפחתו ולסייע להוריו בפרנסתם ככל שיכול שכן היה בן נאמן ומסור להוריו, רחש להם כבוד ודאג לרווחתם. במלחמת יום הכיפורים השתתף נועם בקרבות הבלימה והפריצה נגד המצרים בחזית סיני. ביום י"ט בתשרי תשל"ד (15.10.1973) נפל נועם בציר "הברגה". הטנק שלו נפגע פגיעה ישירה, אולם נועם ומפקדו נחלצו ממנו והסתתרו מאחוריו. כשהתרומם ממקומו לתור לו מקום מסתור אחר, פגע בו כדור והוא נהרג במקום. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בחיפה. השאיר אחריו אב, חמישה אחים ושלוש אחיות. לאחר נופלו הועלה לדרגת סמל.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה כתב מפקדו: "נועם היה חייל למופת, ממושמע, והתנדב לכל משימה בגדוד. הוא היה תותחן מעולה וחבר לעת צרה. הוא היה אהוד על כל מפקדיו וחבריו".

יהלום (דיאמנט), אריה־ליאון

אריה־ליאון, בן שרה וישעיהו, מניצולי השואה, נולד ביום ז' באלול תש"ח (11.9.1948) בלנצקרונה שבשוודיה, ועלה ארצה עם משפחתו בשנת 1949. הוא למד בבית־הספר היסודי בעין־דור ואחרי־כן המשיך את לימודיו בבית־הספר התיכון "תבור" שבעין־דור. אריה היה תלמיד חרוץ ושקדן, ואהוב על מוריו ועל חבריו. הוא היה חובב ספורט ונמנה עם חברי נבחרת הכדורעף והכדורסל של הקיבוץ. חבריו מעידים עליו, שראה אתגר בכל שעשה – בלימודים, בספורט ובעבודה. כבר מנערותו היה ראש למשפחתו הקטנה וסייע לאמו לאחר שנתאלמנה. הוא היה טוב ומיטיב ונענה ברצון ובמאור פנים לכל בקשה.

אריה גויס לצה"ל במחצית נובמבר 1966 והתנדב לשרת ביחידה קרבית, למרות שמטעמים משפחתיים ומטעמי בריאות, ניתנה הרשות בידו לשרת ביחידה עורפית. לאחר סיום הטירונות השתלם בקורס מ"כים חרמ"ש ובקורס לקציני חי"ר. הוא היה קצין טוב, אחראי ומסור, בעל ידע מקצועי רב, דייקן, מקובל על פקודיו ואהוב עליהם מאוד. הוא לא הקפיד על גינוני משמעת, אך דרש ביצוע מדויק. חודשים אחדים שירת גם בצבא הקבע ועל חלקו במלחמה בשנת 1967, הוענק לו "אות מלחמת ששת הימים".

אריה היה שתקן ומסתגר מעט, וקשה היה לדובבו – אך בתוכו תססה נפש רגישה. כל עניין בחן במחשבה שקולה, ושקד להגיע לכלל שלמות בכל תחום שעסק בו. הוא שאף לביצוע מדויק ונהג דקדקנות בכל פרט ופרט. הייתה לו תפיסה מהירה ותחומי התעניינות רבים. הוא היה החלטי מאוד ועקבי בדעותיו, סקרן, נמרץ ובעל רצון עז. אוהב אדם היה, אהוב ומכובד על ידידיו וחבר טוב ונאמן. הוא הרבה לחייך מתוך אמון בכוחם של החיוך ושל מלת העידוד לסייע לאנשים לקבל את החיים כמות שהם. הוא היה איש־אמת, טהר־לב ובעל מצפון, קר־רוח ואמיץ־לב. תמיד נהג פשטות בהליכותיו והייתה בו שמחת חיים ואהבת חיים של אדם השמח בחלקו. בשנת 1970 נשא את חברתו ציפורה לאישה. הוא היה אח דואג, בעל מסור ואב אוהב. כשפרצה מלחמת יום־הכיפורים נשלח עם יחידתו לחזית בסיני. ביום י"ט בתשרי תשל"ד (15.10.1973) נפל אריה בקרב. הוא נפגע ונהרג במקום, בקרב פנים־אל־פנים נגד כוח קומנדו מצרי גדול, שחסם את הדרך למוצב "בודפסט" הנצור, מול פורט פואד בגזרה הצפונית. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בקיבוץ עין־דור. השאיר אחריו אישה ובן ואחות.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה כתב מפקדו: "אריה ז"ל גילה אומץ־לב וגבורה ללא חת. הוא היה אהוב על חייליו ועל מפקדיו, מסור וישר".

קיבוצו הוציא לאור חוברת לזכרו, שכלולים בה דברי חברים על דמותו, זכרונות, מכתבים ותצלומים.

יהלום (דיאמנט), חנן

חנן, בן שרה וזאב, נולד ביום י"ב בחשון תש"י (4.11.1949) ביפו. הוא למד בבית־הספר היסודי על־שם דב הוז ביפו. לאחר שסיים את לימודיו בבית־הספר למד ללטש יהלומים. חנן נמנה עם חברי תנועת הנוער העובד והלומד בחולון, והצטרף עם חבריו לתנועה לקיבוץ חוקוק. הוא היה חובב ספורט נלהב ובעיקר אהב שחייה. שעות רבות בילה על שפת־הים וגם היה חבר בנבחרת השחייה של "הפועל" בחולון. על הישגיו בתחרויות זכה בפרסים ובתעודות רבות. חנן היה איש עבודה. הוא רחק מן הבטלה ולא אהב לשבת בחוסר מעש. תמיד ביקש לעשות כל דבר בשלמות ובדייקנות ושקד אף על הפרטים הקטנים ביותר. חבריו לעבודה הרבו לשבחו על מרצו ועל אחריותו. הם אהבוהו מאוד על טוב־לבו, על נכונותו לעזור לזולת, על פשטות הליכותיו, על צניעותו ועל ענוותנותו. הוא היה ישר דרך ובעל מצפון, גלוי לב, ותרן וסלחן ומבקש את הפשרה ואת השלום. אופטימי היה בכל מאודו, עליז וחייכן ובעל חוש הומור מצוין.

חנן גויס לצה"ל בסוף ספטמבר 1967, והתנדב לשרת בנח"ל המוצנח יחד עם חברי הגרעין שלו. לאחר הטירונות השתלם בקורס צניחה ובקורס חבלה. אחרי־כן עשה בהיאחזות נח"ל ים.

לאחר ששוחרר מן השירות הסדיר הוצב לחיל ההנדסה. הוא היה אחראי ומסור לתפקידו, ומפקדיו ידעו שאפשר לסמוך עליו, וכי כל משימה שיטילו עליו ימלא לשביעות רצונם המלאה. בשנת 1971 נשא את חברתו לינדה לאישה, וכתמיד היה בן מסור להוריו, בעל נאמן לרעייתו ואב אוהב לבנו. כשפרצה מלחמת יום־הכיפורים גויס ונשלח עם יחידתו לחזית ברמת הגולן. ביום ט"ז בתשרי תשל"ד (12.10.1973) נפל חנן בקרב ליד מזרעת בית ג'אן. פצצת מרנ"ט (בזוקה) פגעה בו בשעה שעסק בסילוק מוקשים, והוא נהרג במקום. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בחולון. השאיר אחריו אישה ובן, אב, אם, אח ואחות. לאחר נופלו הועלה לדרגת רב־טוראי.

בני משפחתו הקימו ספרייה לזכרו בבית־הספר "תבור" בחולון.

יהלום (פינקלשטיין), יהושע

יהושע (שוקה), בן שרה ושלמה, נולד ביום כ״ה בתמוז תש״ג (28.7.1943) בקרית מוצקין. הוא למד שם בבית־הספר היסודי ״אחדות״, ואחרי־כן המשיך בלימודיו בבית־הספר התיכון במעוז־חיים ובפנימייה הצבאית. יהושע היה תלמיד טוב והקפיד על הכנת שיעוריו. הוא היה חבר בתנועת ״מחנות העולים״ בקרית־מוצקין, חבר פעיל ומקובל על כל מדריכיו. הוא היה חובב צילום והיה לו אוסף תצלומים גדול. יהושע היה אוהב אדמה ועבודת השדה מלאה את כל ישותו. חרוץ ושקדן היה, הקדיש מחשבה רבה ומאמצים רבים לטפח את ענף הכותנה במשק, ונמנה עם מתכנני המתקנים האוטומטיים, שנועדו להפעיל ממרחק את מערכת ההשקיה בשדות הקרובים אל הגבול. יהושע היה אופטימי ועליז, הרבה להתלוצץ ולהתבדח. שובב היה מעט, אהב מעשי קונדס ולעתים גבר עליו יצר ההרפתקנות. הוא היה חברותי וקל להתיידד, אוהב חברה ומכניס אורחים. ישר־דרך היה ובעל מצפון, איש־אמת ועומד בדיבורו. הייתה בו פשטות וצניעות, נאה דרש וגם נאה קיים, ותמיד עשה את מלאכתו באמונה וללא לאות. הוא היה בן נאמן להוריו, בעל מסור ואב אוהב. הוא התכונן ללמוד בפקולטה להנדסה בטכניון בחיפה ואף עמד בהצלחה בבחינות הכניסה.

יהושע גויס לצה״ל בסוף אוקטובר 1961 והוצב לחיל־השריון. לאחר סיום הטירונות השתלם בקורס צניחה, בקורס מ״כים חי״ר, בקורס קציני חי״ר, בקורס קציני חרמ״ש ובקורס למפקדי פלוגות שריון. חודשים אחדים שירת גם בצבא הקבע. יהושע נחשב קצין מוכשר ולוחם אמיץ, אחראי ומסור מאוד לתפקידו. הוא הרבה לדאוג לחייליו וסייע להם גם בחייהם האזרחיים. בדרך כלל לא הקפיד על גינוני משמעת, אך תבע מפקודיו ביצוע מדויק.

לאחר ששוחרר מהשירות הסדיר, היה נקרא רבות לתקופות של שירות מילואים, וכן השתתף במלחמת ששת הימים ובמלחמת ההתשה שלאחריה. על כל אלה הוענק לו ״אות מלחמת ששת הימים״ ו״אות השירות המבצעי״. במלחמת יום הכיפורים השתתף יהושע בקרבות הבלימה וההבקעה נגד הסורים ברמת הגולן. ביום ט״ו בתשרי תשל״ד (11.10.1973) נפל יהושע בקרב מערבית לחאן־ארנבה שברמת הגולן. על גילוי אומץ לב הראוי לשמש מופת הוענק לו ״עיטור המופת״. וזה תיאור המעשה: ״בימים הראשונים של מלחמת יום־הכיפורים לחם רב־סרן יהושע יהלום ז״ל בגזרה הצפונית ברמת הגולן, בתפקיד מפקד פלוגת סיור על ג׳יפים. הוא עסק בעיקר בפינוי נפגעים בג׳יפים מהחזית לעורף ובהכוונת הטנקים בלחימה כנגד שריון האויב. בהמשך הלחימה נפגעו מפקדי הפלוגות ביחידתו של רב־סרן יהלום ז״ל. הוא תבע ממפקדו שימנוהו למפקד על פלוגת טנקים, למרות שלא הייתה לו הכשרה מקצועית לכך. מפקדו נענה לתביעתו ונתן לו לפקד על פלוגת טנקים, והוא ביצע את התפקיד החדש שקיבל ביעילות, בגבורה ובתושייה רבה. ב־11 באוקטובר 1973 הוביל רב־סרן יהלום ז״ל את פלוגתו בהתקפת הגדוד, מול הכפר חאן־ארנבה. תחת אש הארטילריה הכבדה של הסורים המשיך להוביל את ההתקפה, ועל סף התעלות הסוריות נפגע

הטנק של יהושע ז"ל והוא נהרג במקום. במעשיו אלה גילה רב־סרן יהושע יהלום ז"ל אומץ־לב, תעוזה ודבקות במשימה למופת". הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין במעוז חיים. השאיר אחריו אישה ושלושה בנים, אב, אם, אח ושתי אחיות. לאחר נופלו הועלה לדרגת רב־סרן.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה כתב מפקדו: "יהושע היה חייל נאמן, ביצע בדבקות את כל המוטל עליו והיה אהוד על פקודיו ועל מפקדיו".

רעייתו הוציאה לאור ספר לזכרו בשם "שוקה"; המועצה האזורית של בקעת בית־שאן הוציאה לאור חוברת בשם "איך נפלו גיבורים ויאבדו כלי מלחמה", לזכר בני האזור שנפלו במלחמה, ויהושע בתוכם; בעיתון חיילי ישראל, "במחנה", פורסמה רשימה עליו, כשהוענק לו "עיטור המופת".

יובל (וינטר), מנחם

מנחם, בן זהבה ואברהם, נולד ביום כ"ג בתמוז תש"ח (30.7.1948) ברחובות. הוא למד בחיפה בבית־הספר היסודי "מעלה הכרמל", בבית־הספר הריאלי העברי ובבית־הספר התיכון "עירוני א'". מנחם היה תלמיד מצטיין, פיקח ועירני, הרבה לקרוא ספרים בתחומים שונים, ספרי מתח וספרי מדע גם יחד. אהוד היה על חבריו הרבים, עזר לכל מי שנזקק, והיה ידיד ורע שאפשר לסמוך עליו בכל עת. חברו כתב עליו: "הייתה לו נפש יפה והיה לו ראש חריף". מנחם נמנה עם חברי תנועת צופי "הריאלי", היה חובב ספורט ובעיקר נלהב היה למשחק הכדורסל.

מנחם גויס לצה"ל במחצית נובמבר 1966 והוצב לחיל השריון. לאחר הטירונות השתלם בקורס למקצועות טנק "סנטוריון" ובקורס לענייני מנהלה. הוא היה חייל טוב, אחראי ומסור לתפקידו. אהוב היה על מפקדיו ושימש דוגמה לחבריו במזגו הטוב ובצייתנותו. בשנת 1967 לחם עם אוגדתו של האלוף ישראל טל, שהבקיעה את מערכי המצרים עד לגדות התעלה. על חלקו במלחמה הוענק לו "אות מלחמת ששת הימים". בכל תקופת שירותו בצבא השתדל שלא להדאיג את הוריו ובמכתבים שהקפיד לכתוב הביתה, הרגיעם ככל שיכול ולא סיפר דבר על האימונים הקשים והמפרכים, כדי להרחיק דאגה מלב בני משפחתו.

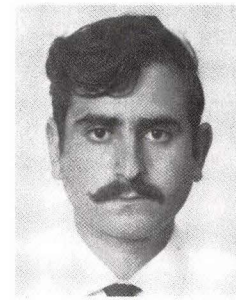
לאחר השחרור המשיך מנחם את לימודיו באוניברסיטת חיפה, בחוג לכלכלה ובחוג למדעי החברה. כן נתקבל לעבודה בסניף של "בנק־לאומי" בחיפה. הממונים עליו שיבחוהו על שקדנותו ועל חריצותו, ואף שלחוהו להשתלם בקורס ליועצים להשקעות בניירות ערך, שם סיים את הלימודים בהצטיינות מרובה. מנחם היה איש חברה ומארח למופת. ביתו היה פתוח לרווחה וחבריו הרבו לפקוד אותו. הוא סייע לכל ידידיו, ומעולם לא השיב פני אדם ריקם. היה לו חוש הומור, ובבדיחותיו השובבות ידע לשעשע את כל שומעיו. מטבעו היה אדיב ומנומס, עדין נפש ונעים הליכות. בהיותו עניו וצנוע, לא אהב להתבלט וסלד מן ההתנשאות. בשנת 1970 נשא

לאישה את חברתו יהודית וכמאז ומתמיד היה בן נאמן להוריו, אח למופת, בעל מסור לאשתו ואב אוהב לבתו דנית. כשפרצה מלחמת יום־הכיפורים גויס מנחם ונשלח לחזית ברמת הגולן, שם השתתף בקרבות הבלימה בציר "אל־על" ובציר "חושנייה". ביום י"ד בתשרי (10.10.1973), בשעת הקרב על מוצב "תל־פזרה", החולש על ציר הנסיגה של הסורים, פגע בו פגז, שהרגו במקום. תחילה נחשב כנעדר, וכעבור חודש וחצי נקבע על־סמך עדויות כי הוא נהרג. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בחיפה, כחודש לאחר שהמשפחה, ביוזמתה שלה, מצאה את עצמותיו בתוך הטנק. השאיר אחריו אישה ובת, אב, אם ואח. לאחר נופלו הועלה לדרגת סמל.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה כתב מפקדו: "מנחם ז"ל שירת ביחידת שריון וביצע את תפקידו בנאמנות, ביעילות ובמסירות רבה".

בית־הספר התיכון עירוני א' בחיפה הוציא לאור חוברת לזכר בוגריו, שנפלו במלחמות ישראל, ומנחם בתוכם; דברים עליו כלולים בחוברת שהוציאה לאור יחידתו לזכר אנשי החטיבה, שנפלו במלחמה.

יוגב (פינגר), זאב

זאב (זאביק), בן מלכה ויצחק, נולד ביום י"ד באלול תש"ח (18.9.1948) במושב שדה יעקב. הוא למד בבית הספר הממלכתי־דתי "שדה־יעקב" במושב. את לימודיו העל־יסודיים החל בישיבה התיכונית "מדרשיית נעם" בפרדס־חנה, אך מקץ שנה עבר לבית־הספר המקצועי בסמ"ת בחיפה, שם למד ארבע שנים וחצי במגמה להנדסאי מכונות. עוד כשהיה בגן הילדים בכפר, התגלה כילד פיקח היודע לעמוד על שלו. בבית־הספר היה הנער הכשרוני תלמיד חרוץ מאוד. הוא אהב היסטוריה והתעניין במיוחד בתקופת מלחמת הקוממיות. בעוד שלשאר חבריו הייתה תקופה זו היסטוריה בלבד, הרי לגבי זאב הייתה זו פרשת־חיים, חוויה וזיכרון הקשורים בדודו זאב, שנפל במלחמת הקוממיות. בתקופת נערותו היה פעיל בתנועת "בני־עקיבא" כחניך וכמדריך. אך יותר מכל אהב את עבודת האדמה ואת הטבע. כשהיה תלמיד בבית־הספר היסודי הקימו הוא וחבריו חדר טבע. זאב הקדיש את רוב זמנו החופשי לטיפוחו. הוא נהג להאכיל בעצמו את החיות שבפינת החי ודאג להרחיבה על ידי איסוף פרפרים, צבים וצפרדעים. עוד בילדותו נטל חלק פעיל בעבודת האדמה במשך של אביו וגם בתקופת שירותו הצבאי הקדיש את רוב חופשותיו המעטות והקצרות לעזרה במשק. הוא אף התכוון להמשיך בלימודים אקדמיים בתחום החקלאות. זאביק היה חבר טוב ומסור לרעיו ואהוב על כולם. הוא היה בן נאמן להוריו, עוזר ומסייע להם, הצטיין בכישרונותיו ובתבונתו והיה חדור אהבה לעמו ולמולדתו.

זאב גויס לצה"ל במחצית פברואר 1968 והתנדב לחיל־האוויר, שם עבר מקורס טיס לקורס ניווט. הוא סיים את הקורס כחניך מצטיין ואחרי כן גם שימש כמדריך בקורס ניווט וכמפקד קורס נווטים מתקדם. בתום חמש שנות שירות התנדב לשרת

שבע שנים נוספות ושימש כנווט מטוס "פנטום" בדרגת סגן. מפקדיו ציינוהו כאידיאליסט, בעל מרץ ויזמה, הגון, עצמאי ורציני. בחוות הדעת שלהם תיארוהו כקצין מצטיין, מדריך מעולה ונוח בעבודתו וכקצין בעל עתיד מבטיח. בשנת 1970 נשא לאישה את חברתו ניצה, וכעבור שנה נולד בנם הבכור. זאביק היה בעל מסור ואב אוהב. הוא השתדל להקדיש את רוב זמנו הפנוי לאשתו ולבנו, שכן שלוש אהבות היו לו בחייו – משפחתו, המשק וחיל האוויר. כשפרצה מלחמת יום הכיפורים מיהר אל משמרתו במטוס "הפנטום" שלו. ביום שני בערב, לפני יציאתו למשימתו האחרונה, שוחח עם אביו בטלפון ואמר: "אבא, אנחנו עושים דברים יפים". באותו לילה, השלישי למלחמה, ביום י"ג בתשרי תשל"ד (9.10.1973) יצא למשימתו האחרונה – פיצוץ הגשרים שהקימו המצרים על התעלה. מטוסו נפגע מטיל ונפל באזור הארמיה השלישית, כארבעה קילומטרים מזרחית לתעלה מול העיר סואץ. הקשר עמו ניתק והוא לא שב. כעבור שנה וחצי בראש חודש אייר תשל"ה, הוחזרה גופתו והוא הובא למנוחת־עולמים בחלקת־הקברות הצבאית במושב שדה־יעקב. השאיר אחריו אישה ובן, הורים, אח ואחות.

בספר "עץ חיים", שיצא לאור לזכר בני המושבים של הפועל המזרחי, כתבו עליו חבריו: "קשה לנו, כחברים מאותו כפר, באותו גיל, לשבת ולהעלות זכרונות על זאב, לחשוב עליו במושגים של הוא היה... איבדנו אבידה כבדה. עם ישראל איבד אזרח מסור, משפחתו, הוריו, אשתו ובנו שכלו את היקר להם, את גאוות המשפחה. אנחנו איבדנו חבר ומורה דרך. נזכור אותו כפי שהיה, צעיר, עקבי, נאמן לעצמו, לדרכו, לעמו, אוהב גדול של עם ישראל".

יודקוביץ, שלום־יצחק

שלום־יצחק, בן שושנה ומשה, שעלו ארצה בשנת 1936 – שרידים יחידים למשפחותיהם הענפות, שנספו בשואה, נולד ביום ז' בניסן תשי"ב (2.4.1952) בתל־אביב. שלום סיים את לימודיו בבית הספר היסודי "חורב" ברמת גן והמשיך ללמוד בישיבת "נחל יצחק" בנחלים ובבית הספר התיכון־עירוני ברמת־גן. מעיד עליו מחנכו כי "היה אהוב על מוריו ועל חבריו. פקחותו הייתה רבה, והייתה בו חכמת חיים לא רגילה ותפיסתו תפיסה עמוקה". ומספר מורה אחר: "שלום היה בעל ראש חריף ובן־תורה, שגלומות בו אהבת ישראל ואהבת האדם, צנוע וענו וחבר טוב, המוכן לסייע תמיד לזולת". היה לו כוח רכוז עצום; הוא הרבה לקרוא וקריאתו הייתה מגוונת ביותר – מאנציקלופדיות ועד לספרות קלה, וכשהיה שקוע בקריאה, לא הבחין בכל הסובב אותו. וכשלקריאה מרובה התלווה זיכרון חזק, הרי שידע לצטט בבגרותו פרקים שלמים מספרים שקרא בילדותו. לתכונות אלה מתאימה גם אהבתו הרבה למשחק השחמט, בו הרבה שלום לשחק וכשלא נמצא לו חבר למשחק נהג לשחק עם עצמו.... את אהבתו למוסיקה ביטא בנגינה באקורדיון ובהאזנה לתקליטים משל אחרים ומשלו

– אותם החל לאסוף – והאוסף נשאר בתחילתו.... תחביביו הנוספים היו הצפייה בקולנוע, טיולים ברחבי הארץ ואלבום הבולים שלו. שלום־יצחק היה עליז ובעל חוש־הומור בלתי רגיל, כמו שמספר עליו חברו: "הצחוק הלבבי ושמחת החיים היו קו מאפיין שלו. תשובה מתחכמת הייתה תמיד תחת קצה לשונו.... שלום צחק, חייך, לא מתוך אי ידיעת החיים, ודאי לא מתוך פריקת עול, אלא מתוך ידיעה ברורה שבלי חיוך, בלי מעט אירוניה, לא נוכל לעמוד מול פני הדברים". אהב את הפשטות והסתפק במועט, רחק מן השגרה ובקש לו תמיד דרכי עשייה חדשות. חבריו אהבוהו על טוב לבו, על שהיה נוח לבריות, נדיב לב ובעל יד רחבה. ישר דרך היה, איש אמת ובעל מצפון. להוריו היה בן נאמן ומסור ורחש להם כבוד רב.

שלום גויס לצה"ל בראשית פברואר 1971 והוצב לחיל התותחנים. הוא דחה הצעה לשרת קרוב לבית, כשרצונו לשרת ביחידה קרבית. לאחר הטירונות השתלם בקורס יסוד לקשרי חת"ם, בקורס מ"כים, בקורס לקצינים ובקורס קציני חת"ם בסיסי. לאחר סיום קורס הקצינים הוצע לו להדריך באחד הבסיסים במרכז הארץ, אך הוא דחה גם הצעה זו. שלום היה קצין תצפית מעולה, אחראי לתפקידו ומסור ודואג לחייליו. לאלה מפקודיו שידם לא השיגה, הביא לבנים מביתו. מפקדיו כתבו עליו בחוות דעתם: "שלום יצחק הוא קצין, שרצונו עז להצליח והוא משקיע בכך מאמצים רבים. הוא מקבל ברצון כל תפקיד המוטל עליו וממלאו בחריצות ובהתמדה". חברו הקצין העיד עליו ש"אחת מתכונותיו שחיבבוהו על חבריו הייתה יכולתו להשקיף על כל תופעה בדרך של הומור. תכונה זו הייתה לחבריו מקור פורקן, שכן את רוב זמנם בילו במתח מורט עצבים". מפקדיו העניקו לו את "אות השירות המבצעי". את שירותו הצבאי כחייל וכקצין עשה ברמת הגולן – הרמה, שנקשר אליה בכל נימי נפשו ובה קיווה לבנות ביתו לכשישתחרר משירות החובה. עם פרוץ מלחמת יום הכיפורים נמצא בבסיס חיל האוויר אי־שם בתפקיד קצין תצפית – תפקיד אותו היה ממלא מידי פעם בתורנות עם קצינים אחרים. ביום ט"ו בתשרי תשל"ד, א' דסוכות (11.10.1973) בהיותו בסיור אווירי באזור קוניטרה, נפל שלום־יצחק בקרב. הוא עוטר בעיטור המופת ובסיפור הקרב נאמר: "ביום ה־11 באוקטובר 1973 השתתף סגן שלום יודקוביץ ז"ל כקצין תצפית אוויר, במשימת סיוע לכוחות קרקע בעת פריצתם ברמת הגולן. במהלך הפעולה היה צורך ליטול סיכונים מעל ומעבר למגבלות שהוכתבו בפקודות, על־מנת לבצע את המשימה בשלמותה. בהתקרב המטוס שבו טס לעבר קו החזית פגע בו טיל. המטוס התרסק וסגן יודקוביץ ז"ל נהרג. במעשה זה גילה סגן שלום יודקוביץ ז"ל אומץ לב ודבקות במשימה למופת". עם שלום במטוס נמצאו אף טייס ושני סיירי אוויר והם הופלו מעל שטח שהיה כבוש בידי הסורים. לאחר ארבעה ימי לחימה שוחרר השטח וגופתו נמצאה. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין הצבאי בקרית־שאול. השאיר אחריו אב, אם ואחות. לאחר נופלו הועלה לדרגת סגן.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה כתב מפקדו: "שלום־יצחק היה חייל שקט ומסור, קצין מצוין וחבר למופת. הוא דבק במשימות שהוטלו עליו והיה ישר מאין כמוהו. כל משימה ולו הקשה ביותר, קיבל באהבה ללא טרוניות"; מפקד אחר כתב: "הוא ביצע את המוטל עליו ביסודיות. הוא לא חסך מאמץ מעצמו כדי למלא את ההוראות שנתנו לו בצורה הקפדנית ביותר".

הוריו הוציאו לאור חוברת לזכרו ובה דברים על דמותו, מכתבים ותצלומים; כן נכתבו דברים לזכרו בחוברת, שהוצאה לאור לזכר חללי גדוד "הרעם"; בהיכל ישיבת "נחל יצחק" בנחלים, ביום ה' בתשרי תשל"ו, נערך מעמד סיום כתיבת ספר תורה לזכר תלמידי הישיבה, שנפלו במלחמות ישראל, ושלום־יצחק בתוכם.

יול, מאיר

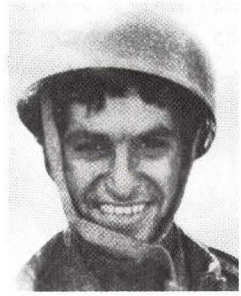
מאיר, בן הטה וריכרד, נולד ביום כ' בסיון תש"י (5.6.1950) בפרדס חנה. הוא למד בבית־הספר היסודי בפרדס־חנה ואחרי־כן סיים את לימודיו בבית־הספר התיכון בחדרה. מאיר היה תלמיד חרוץ ונבון. מגיל צעיר התגלה כילד בעל מחשבה מעמיקה וצלולה, הרבה לקרוא וביקש להבין כל דבר היטב. היו לו תחומי התעניינות רבים ובכל אחד מהם נהג לחפש ולקרוא ספרות מקצועית, כדי להרחיב את ידיעותיו. את מרבית זמנו הפנוי הקדיש לתחביב הצילום. הוא היה מצלם, מפתח ומגדיל בעצמו את התמונות שצילם. מחנכיו בבית־הספר התיכון מציינים כי "ידע איך ללמוד". הוא לא הקדיש שעות רבות ללימודים, אך יחד עם זאת הגיע להישגים נאים. הוא היה חבר בתנועת הצופים בקן פרדס־חנה ולאחר מלחמת ששת הימים התנדב לטפל בפצועים שאושפזו בבית החולים "הלל יפה" בחדרה. מאיר היה אופטימי, עליז ושמח בחלקו. מטבעו היה חברותי ומוכן לעזור לזולת, ויחד עם זאת הרבה להתבודד ולקרוא ספרים "כדי להרחיב את האופקים". כבן משפחה היה מאיר נאמן ומסור להוריו ודואג לבני משפחתו.

מאיר גויס לצה"ל בראשית אוגוסט 1968 והוצב לחיל המשטרה הצבאית. תחילה התקומם נגד ההחלטה להפכו לשוטר צבאי, אך במשך הזמן השלים עם הדבר וניסה למלא את המשימות שהוטלו עליו בנאמנות וביעילות. את חופשותיו מן הצבא הקדיש ללימודים בקורס־ערב מטעם הטכניון, בתחום תכנות מחשבים. הוא סיים את הקורס בהצלחה וזכה בו להישגים נאים. מאיר היה חייל טוב, אחראי וצייתן. הוא שימש דוגמא לחבריו ביחידה במזגו הטוב ובאופיו הנוח ורכש לו ידידים רבים במקום שירותו. במהלך השירות בצה"ל השתדל שלא להדאיג את הוריו, הרבה לבקר בבית ולא סיפר על קשיים בחייו כדי שלא לצער את בני משפחתו.

בתום שירות החובה שלו השתחרר והחל ללמוד בפקולטה להנדסת כימיה בטכניון בחיפה. בתקופת הלימודים עבד כמתכנת ונתן שיעורי עזר במתמטיקה לתלמידי בתי־ספר תיכוניים בחיפה ובחדרה. לאחר שתי שנות לימודים בטכניון יצא לטיול של סטודנטים באירופה וחזר מן הטיול ימים ספורים לפני שפרצה מלחמת יום הכיפורים. כשפרצה מלחמת יום הכיפורים הצטרף אל יחידת המילואים שלו ולחם בחזית סיני. ביום כ"ב בתשרי תשל"ד (18.10.1973) נפגע בעת הפגזה על ציר "עכביש" ונהרג. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בפרדס חנה. השאיר אחריו הורים ואח. לאחר נופלו הועלה לדרגת סמל.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה כתב מפקדו: "מאיר נפל בדרכו למילוי תפקידו בגזרת תעלת סואץ, על הציר המוביל אל התעלה. המקום הופגז קשה ועד לרגעי חייו האחרונים מילא מאיר את תפקידו במסירות ולא נטש את משמרתו, על אף ההפגזה הקשה. אנו, חבריו לנשק, נזכור אותו לעד".

יום־טוביאן, אלי

אלי (אליהו), בן חנה ושלמה, נולד ביום ג' באדר ב' תשי"ד (8.3.1954) בכפר קדימה. הוא התחנך בבית־הספר הממלכתי "אורים" שבכפר מולדתו והמשיך את לימודיו בבית הספר התיכון "נעורים" בכפר ינאי. אלי היה ילדם הרביעי של חנה ושלמה יום־טוביאן. כאחיו וכאחיותיו זכה גם אלי לחום ולאהבת הורים. כילד שיחק בחצר, התבודד בפינות הגן וביקש לראות ולהבין כל מה שסביבו. הוא לא אהב במיוחד את הלימודים במסגרת הנוקשה של בית־הספר, שכן העדיף לגלות בעצמו את סודות הקיום וביכר פעילות לימודית עצמאית על זו של בית־הספר. בבית הספר התיכון למד במגמת מכונאות־מטוסים, אך לא התעתד לעסוק במקצוע זה. לדבריו, הוא לומד כי "לא מזיק לדעת הכל". ואמנם שאיפתו "לדעת הכל" התבטאה בקריאת ספרים. הוא הרבה לקרוא ספרים מסוגים שונים, לצורך הרחבת השכלתו. אלי אהב מאוד את המשק ותמיד היה נכון לעזור במו ידיו ולטפח במסירות ובחיבה את ערוגות הגנים. הוא עבד בלולים ובפרדס, דאג לגיזום הדשא ולסיקול השבילים ואף שתל פינת קקטוסים, שנודעה כ"פינה של אלי". חובב ספורט היה אלי, וניצל את שעותיו הפנויות לפעולות שונות בתחום הספורט. שני משחקי ספורט היו חביבים עליו במיוחד: טניס שולחן וכדורגל. מדי שבת בבוקר מיהר עם אחיו למגרש הכדורגל, חולצה קצרת־שרוולים ומכנסים קצרים לגופו החסון, והחבר'ה ידעו: אין משחק כדורגל בלי אלי. אלי היה נער חברותי. מבוגרים כנערים נקשרו אליו ונכבשו בקסם אישיותו התוססת. בחודשים שקדמו למועד גיוסו לצה"ל, הרבה לטייל ברחבי הארץ. הוא ביקש לראות נופים חדשים ולגלות את צפונות הטבע. תשוקתו להכיר מקרוב את ארץ מולדתו לא ידעה שובעה. באותם חודשים מצא אלי עבודה זמנית, עבד והרויח כסף לדמי כיס. בן טוב ומסור היה להוריו, וסירב לקחת מהם כסף לצרכיו.

אלי גויס לצה"ל בראשית פברואר 1973 והתנדב לחיל הצנחנים. לאחר סיום הטירונות השתלם בקורס צניחה והוסמך לענוד כנפי צנחן. חודשים מעטים שירת אלי בחיל הצנחנים בטרם נפל, אך באותם חודשים ספורים קנה לו חברים ואוהדים רבים. אחד מידידיו ליחידה מציין את מצב רוחו הטוב של אלי. צחוקו הלבבי בעיצומם של תרגילי אימונים קשים, שימח את לב עמיתיו והשרה אווירה נעימה ביחידה. מוסיף הידיד ואומר: "היה לאלי חוש צדק מפותח. הוא לא היסס להתערב בין שני חברים שרבו, לברר מה העניין ולפשר ביניהם. אלי היה מן ה'איכפתניקים'. בגלל שתי תכונות אופי הערצתי אותו: חוסר האדישות והאכפתיות כלפי הסובב אותו, ומסירותו

העמוקה לזולת". כשפרצה מלחמת יום הכיפורים מיהר אלי לבסיסו ונשלח עם יחידתו לסיני. הוא לחם כרובאי ביחידת חיל הרגלים באומץ־לב ובמסירות. כדי להסיר דאגה מלב המשפחה הקפיד לשלוח מכתבי עידוד הביתה להוריו. "אין מה לדאוג, הכל בסדר. לא חסר לי דבר", כתב יום לפני מותו. ביום כ"ח בתשרי תשל"ד (24.10.1973) לחמה יחידתו של אלי בקרב הטיהור של העיר סואץ. בקרב זה נהרג אלי מפגיעה ישירה. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין האזרחי בכפר הולדתו, קדימה. השאיר אחריו אב, אם, שלוש אחיות ואח. לאחר נופלו הועלה לדרגת רב־טוראי. תכניות לפיתוח המשק, חלומות על מסעות ועל טיפוח קשרי־ידידות – כל אלה נקטעו באבם ואלי עלם בן י"ט שנים.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה כתב מפקד היחידה: "בנכם מילא את תפקידו בנאמנות, והיה מקובל על חבריו".

יונאי, יוסף

יוסף, בן אראלה ומרדכי, נולד ביום ו' בחשוון תש"ה (23.10.1944) בכפר חסידים. למד בבית־הספר "רכסים" בכפר חסידים. המשיך לימודיו בתיכון חדש חיפה וסיים לימודיו בבית־הספר הראלי במגמה הביולוגית בהצטיינות.

יוסף גויס לצה"ל בסוף אוקטובר 1962 והתנדב לחיל הצנחנים. סיים בהצטיינות קורס מ"כים חי"ר וקורס קצינים. לאחר השרות הסדיר שרת שנה בצבא הקבע. ביום כ"ג תשרי תשל"ד (19.10.1973), תוך כדי טיהור בונקרים של האויב ברמת הגולן נפגע יוסף ונהרג. הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בכפר חסידים. השאיר אחריו אישה, הורים ואח.

יונאי, צבי

צבי, בן אסתר ו־וולף הכהן ז"ל, נולד ביום ט"ז בתשרי תרצ"ז (2.10.1936) בארגנטינה. הוא למד בבית הספר היסודי הספרדי בבואנוס־איירס ואחר־כך עוד המשיך ולמד בבית הספר המקצועי למכונאות באותה עיר. בשנת 1962, בהיותו כבן עשרים ושש, עלה ארצה ונקלט באולפן בקיבוץ גניגר, שם למד את השפה העברית במשך שנה. צבי נהנה מאוד משנתו הראשונה בארץ. הוא נהג להזכיר תמיד תקופה זו בחיבה ובגעגועים. הלימודים צלחו בידיו וככל שהלך ולמד את השפה החדשה, כן הלכו והתרחבו קשריו החברתיים עם חברי הקיבוץ ועם אנשים מאנשי הארץ. וכך, למרות שדודה אחת

הייתה שארת־הבשר היחידה שהייתה לו בארץ, לא חש עצמו בודד או זנוח. בתום שנת הלימודים בקיבוץ גניגר עבר להתגורר בחיפה, שם נקלט בעבודה כמפעיל בבית החרושת לכימיקלים ופוספטים. הוא התערה אט־אט בחיי העיר חיפה ועד מהרה החל מרחיב את חוג מכריו וידידיו.

צבי גויס לצה"ל במחצית יוני 1963, כשנה לאחר שהגיע ארצה, והוצב לחיל השריון. כיוון שמבחינת גילו היה כבר מבוגר מכדי לשרת שירות חובה מלא, עבר צבי טירונות מקוצרת, אשר בעקבותיה הוצב מיד לכוחות המילואים. במסגרת הטירונות הספיק לעבור קורס של רובאי חרמ"ש וכן קורס של צוות תותח 20 מ"מ בחיל השריון.

לאחר השחרור חזר צבי לעבודה בבית־החרושת. צבי היה איש נוח לבריות ומאיר פנים לכל אדם. במקום עבודתו העריכו אותו כעובד מסור ואחראי וגם כחבר טוב, שאפשר תמיד לסמוך על עזרתו. במהירות כבש לו עמדה מוצקה בין העובדים, עד שנדמה היה שהוא כבר עובד שנים רבות במפעל. הוא אהב לשוחח עם ידידיו והיה עושה במחיצתם במשך שעות ארוכות. מטבעו ניחן בכישרון להאזין לזולת ולכן אהבו רבים לבוא אליו ולהשיח בפניו את לבם. בהפסקות העבודה במפעל תמיד היה אפשר למצוא אותו יושב מוקף בחבורה מבין חבריו לעבודה, כשהם משיחים תוך כדי הארוחה. התערותו של צבי בחיי הארץ הייתה כל כך מהירה עד שבשנת 1965, פחות משלוש שנים לאחר עלייתו ארצה נשא את עמליה חברתו לאישה. הם הקימו יחד את ביתם בשכונת רמת שאול בחיפה. בשנת 1967 הועבר צבי לחיל הרפואה, לאחר שהשלים בהצלחה קורס חובשים צבאיים. במסגרת הקורס למד לטפל בפצועים ברמה של מחלקה, וגם למד את יסודות הטיפול המבוצע בתחנת איסוף גדודית. בשנת 1967 השתתף במלחמת ששת הימים בחזית הירדנית ובחזית הסורית. במלחמת יום הכיפורים השתתף צבי בקרבות הבלימה הקשים שניהלו כוחותינו נגד כוחות הסורים ברמת הגולן. הוא שירת בתפקיד חובש קרבי בגדוד טנקים. ביום י"א בתשרי תשל"ד (7.10.1973) נפגע צבי ונהרג בשעה שהגיש עזרה לפצועים תחת אש אויב. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין הצבאי בחיפה. השאיר אחריו אישה ושני ילדים: פנינה וארז. לאחר נופלו הועלה לדרגת סמל.

יונגבך, לואיס־אלברטו (אריה)

לואיס, בן קלרה ואברהם, נולד ביום ל' בתשרי תש"ד (9.10.1953) בבואנוס־איירס שבארגנטינה. בבית הוריו ספג הילד תרבות יהודית חמה, נשלח לבית־ספר יהודי ולמד שם עד הגיעו לגיל עשר. המשפחה התגוררה אז בתוך סביבה לא־יהודית והייתה מעין אי־יהודי קטן בתוך ים מתנכר. בשנת 1963 עלתה המשפחה ארצה וחיתה בתנאי מחסור ומצוקה בקרית־אונו. לואיס סיים את לימודיו בבית הספר היסודי על־שם משה שרת ונחלץ מיד לעזרת המשפחה. בן ארבע־עשרה הצטרף אל אביו ועזר לו במקום עבודתו, עד

שהגיע מועד גיוסו לצה"ל. כל אותו זמן עבד ברצון, מתוך תחושה של חובה אמתית, חיבה ונאמנות אל ההורים ואל אחיו ואחותו. הרבה חברים וחברות היו לאלברטו בשכונת מגוריו ולכולם היה חבר טוב וידיד נאמן.

לואיס גויס לצה"ל בתחילת נובמבר 1971 והוצב לחיל השריון. לאחר הטירונות נשלח לקורס מקצועות "פאטון" בבית הספר לשריון וגמר בציון גבוה. הוא הצטיין בשקידה רבה וברצון עז בלימודים ובאימונים ומפקדיו ראו בו חייל נאמן, חניך מעולה ואיש צוות מצטיין. כל אימת שנתנה לו חופשה היה הולך לעבוד ליד אביו כדי לעזור בכלכלת הבית, כי מחלת שני ההורים מנעה מהם להעניק למשפחה את כל הטוב שרצו להעניק. באותה עת הכיר לואיס את חברתו כרמלה. המשפחה ניסתה למנוע ממנו קשר הדוק עם נערתו, אך אהבת השניים עמדה בפני כל הקשיים. הם נישאו בתחילת חודש יולי 1973 והתגוררו בבית הוריו של לואיס. בראש השנה בא לואיס הביתה לחופשה, ולבו כאילו ניבא לו את העתיד להתרחש. לבקשתה של אמו לעזור לה ענה בשלילה ולא יכול לתרץ את סיבת דכאונו. במוצאי החג חזר ליחידתו. כאשר פרצה מלחמת יום הכיפורים הייתה יחידתו של לואיס בחזית הדרום בגזרה המרכזית שממול לאיסמעיליה. עם מטחי האש הראשונים של המצרים, נפגע הטנק של לואיס והוא נהרג ביום י' בתשרי תשל"ד (6.10.1973). הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בקרית־שאול. השאיר אחריו אישה, הורים, אחות ואח. לאחר נופלו הועלה לדרגת רב־טוראי.

במכתבו למשפחה האבלה כתב שר הביטחון, רב־אלוף משה דיין: "הרשו־נא לי להשתתף בכל לב באבלכם בהילקח מכם לואיס ז"ל, אשר נתן את חייו למען מולדתו. הוא נפל בחזית הדרום במלחמת יום הכיפורים, ביום הכיפורים י' בתשרי תשל"ד (6.10.1973). לואיס ז"ל שירת בחיל השריון. הוא היה חייל מצוין וחבר נאמן. כל מי שהכירו אהבו. זכרו של לואיס ז"ל הוא קודש ונצרנו בלבנו בגאון. יהי זכרו ברוך".

יונגמן, רוני

רוני, בן מירה ודן, נולד ביום י"ד בניסן תשי"ג (30.3.1953) בחיפה. הוא למד בבית־הספר היסודי "זכרון יוסף" באחוזה, וסיים את לימודיו העל־יסודיים במגמה הומניסטית־כללית בבית־הספר התיכון־עירוני ה' בחיפה. נער תמיר ושחרחר היה רוני, בעל עיניים כחולות גדולות ובלורית שחורה שהתנוססה מעל מצחו הגבוה. הוא לא הצטיין בלימודים, אולם בזכות יחסו הרציני לחובותיו ובזכות יושרו האישי סיים בהצלחה את לימודיו העל־יסודיים. אחד ממוריו בבית הספר התיכון מעיד עליו, שהרשים אותו כנער חביב, רציני ומעמיק. רוני היה דמות מרכזית בכל אירוע ובכל מפגש חברתי. כבר בהיותו תלמיד בבית־הספר היסודי היה פעיל בתנועת הצופים "צופית" שבעירו. לימים עשה חיל כמדריך וכמרכז בתנועה. רוני הקדיש לתנועת הנוער את מלוא מרצו ואמונתו. פעילותו במסגרת זו הייתה טבעית, כחלק מאישיותו ודמותו. יחסו החברי

לזולת ונכונותו להתמסר למען השגת מטרה רחבה שתשרת את הכלל – כל אלה מצאו את ביטויים בכיתה ובעיקר בתנועה. לכן טבעי היה הדבר, שרוני יבחר לשרת במסגרת הנח"ל ויתן ידו להקמת היאחזות חדשה.

רוני גויס לצה"ל במחצית נובמבר 1971 והתנדב לנח"ל. תקופת הטירונות הייתה תקופת מבחן לכושרו הגופני – מאחר שנפצע קודם לכן בתאונת עבודה – וליכולתו לפעול בצוות. הוא עמד יפה בכל האתגרים שהוצבו בפניו, ולאחר הטירונות נשלח להדריך את חניכי שבט הצופים "עמית" בחיפה. שישה חודשים עשה במסירות ובמלוא המרץ את עבודתו כמדריך והקפיד לשמור על קשריו עם הגרעין, שעשה אז בקיבוץ "נחל עוז". רוני השתלם בקורס תותחנים וסיים אותו בציון גבוה (92). כשעלה גרעין "יפה נוף" לרמת הגולן, כדי להקים את היאחזות כפר חרוב, היה רוני בין הפעילים והקפיד על ענייני סדר, משמעת ומוסר עבודה. תקופת ההמתנה בקיבוץ אפיק אפשרה לרוני בחינה מדוקדקת של תכנית ההיאחזות. הוא הדריך בגרעיני ההשלמה, טיפל בהם וסייע להם, וגם נלחם להבאת "זוגות צעירים וטובים מקיבוצים". בגישה מעשית דרש לתת תשובות החלטיות לבקשות הקליטה של הצעירים: "מאחר שאפשרויות הקליטה מצומצמות, יש לשמור מקום למי שמאוד רוצה בקיבוץ", פסק רוני. הוא היה נמרץ והחלטי, וכשעלה גרעין "חרוב" על הקרקע, היה רוני נושא דגל היזמה, סמל לעקביות וליציבות. מעולם לא הסתפק בראיית ההווה; אל העתיד נשא עיניו, ואמר: "עכשיו – אדמה, מחר – אנשים". כשפרצה מלחמת יום הכיפורים גויס רוני לגדוד תותחנים, שהצטרף למערכת הבלימה ברמת הגולן. חבריו מספרים שרוני התבלט באופטימיות הרגילה שלו, והביע ביטחון מלא לגבי תוצאותיה של המערכת הקשה. הוא פעל ככוון והצטיין בבקיאות ובמיומנות בכל הקשור בכלי הנשק שלו. בעוד כל האנשים אצים לתפוס עמדת מחסה בצל הסוללה המותקפת על־ידי מטוסי האויב, מיהר רוני אל הפצועים, סייע לפנותם ושב אל הלוחמים. צל של חיוך ריחף על שפתיו, ובחיוכו ביקש לשמור על מוראל חבריו הלוחמים. את מראות הזוועה שמר לעצמו. הוא ידע שהצגת חולשה־נפשית לא תועיל, ועשה כמיטב יכולתו לעודד את רעיו בשעות הקשות של הקרב. ביום כ"א בתשרי תשל"ד (17.10.1973), הוא ליל שמחת תורה, נהרג רוני באש האויב במהלך הקרב ממזרח לחאן ארנבה, ברמת הגולן. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין הצבאי בחיפה. השאיר אחריו אב, אם ואחות. לאחר נופלו הועלה לדרגת רב־טוראי.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה, כתב שר הביטחון דאז, רב־אלוף משה דיין: "רון ז"ל שירת בנח"ל המוצנח. הוא היה חייל מסור וחבר למופת. רון היה אהוב על מפקדיו ועל חבריו לנשק".

הוריו של רוני וידידיו בכפר חרוב קראו את גן־ההנצחה בלב המשק הצעיר על שמו של רוני, העמידו שם אנדרטה לשמו והקיפו אותה בחורשת עצים צעירים; כן הוציאו לאור חוברת זיכרון לזכרו; חבריו של רוני בכפר חרוב, מספרים על דרכו ועל אישיותו בעלון של כפר חרוב; דברי מחנכים ותלמידים על רוני כתלמיד בית־הספר התיכון, ראו אור בעלון בית הספר התיכון־עירוני ה' שבחיפה.

יונה, אבנר

אבנר, בן יהודית (מזל) ושמעון, נולד ביום כ"ב באב תשי"ב (13.8.1952), במחנה העולים "מחנה ישראל" שליד לוד. זמן קצר אחרי לידתו עברה המשפחה לפרדס־חנה ובהיותו בן שנתיים השתקעה משפחתו בשכונת בית־אליעזר בחדרה. הוא למד בבית־הספר היסודי, הממלכתי־דתי "פאר עם" בשכונה, ואחרי־כן סיים את לימודיו בישיבה התיכונית של "בני־עקיבא" בכפר הרא"ה. אבנר גדל וחונך ברוח המסורת היהודית והאמונה באלהי ישראל. הוא דבק באמונתו והשקיע את מירב מרצו ואונו בלימוד התורה וההלכה. הוא ראה בלימודים חובה וזכות כאחת, ועל כן, לאחר שסיים את לימודיו בישיבה התיכונית, המשיך ללמוד בישיבת "הר־עציון" בגוש עציון, וכך יכול היה לשלב את שירותו הצבאי בלימודי הקודש. הוא היה תלמיד חרוץ ושקדן, הצטיין בלימודיו ונחשב בעל מחשבה בהירה וכושר ניתוח, הניכרים היטב במחקרים ובמאמרים שפרסם. דיוניו בבעיות שונות בהלכה מצטיינים ביסודיות ובבהירות ומעידים על בקיאותו הרבה ועל מחשבתו הרצינית והבוגרת. שאיפתו של אבנר הייתה לסיים לפחות עוד שתי שנות לימודים בישיבה, לאחר סיום ארבע שנות "ההסדר", ולהצטרף ליישוב חדש, או ליישוב ספר, כדי להקנות לאחרים מהידע שרכש וכדי להאיר את עיניהם של צעירים אחרים באורה של התורה. תכונותיו המיוחדות היו הצניעות והענווה. הוא היה ידוע בהליכותיו הנעימות, בטוב לבו ובשקט הנפשי שאפיין אותו. בכל דבר עסק ברוח טובה, בשקט ובצנעה, התרחק מן הפרסום והשרה סביבו אווירה רגועה ושלווה. יחד עם זאת היה פעיל בחיי החברה בבית־הספר. הוא השתתף בויכוחים ובמפגשים חברתיים והשמיע בהם את דיעותיו בבהירות ובתקיפות. דבריו היו ערבים לאוזן שומעיו ומתובלים בבדיחה ובחידוד, על דרך חוש ההומור המשובב שלו. הוא ידע להגן על עמדותיו בדבקות ועם זאת, בשקט וברוח טובה, בלי להיגרר ללהט הויכוח. חבריו ללימודים אהבוהו בזכות נכונותו לעזור תמיד לכל דורש. הוא היה מוכן להאזין לבעיות של חבריו והיה מנסה לעשות כמיטב יכולתו כדי לסייע בפתרונן. חבריו היו מרבים לשאול אותו שאלות בענייני התורה וההלכה והוא היה משיב לכולם, מסביר בניחותא, מפרש את הסתום ומבהיר את הבלתי ברור. הוא לא שמר לעצמו את הידע הרב שרכש, אלא טרח להקנותו לאחרים.

אבנר גויס לצה"ל בסוף יולי 1970 ויחד עם חבריו לישיבת ההסדר הצטרף לנח"ל. לאחר הטירונות שילב את האימונים והפעילות המבצעית בלימודים בישיבה. במסגרת הנח"ל הוכשר לשמש כתותחן ואיש צוות טנק, ואת מרבית שירותו הצבאי עשה ביחידה של חיל השריון. בערב יום הכיפורים תשל"ד נשלח לשמש כשליח ציבור, ביחידת שריון ברמת הגולן. כשפרצה המלחמה הצטרף ליחידה, שהשתתפה בקרבות הבלימה וההבקעה נגד הסורים. בקרבות התגלה כלוחם מעולה וכאיש צוות למופת. בקרב שנערך ביום ט"ז בתשרי תשל"ד (12.10.1973) ליד הכפר נסג', נפגע הטנק שלו והוא נהרג. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בבאר־שבע. השאיר אחריו הורים, ארבע אחיות ואח. לאחר נופלו הועלה לדרגת רב־טוראי.

משפחתו הוציאה לאור חוברת ובה בין השאר דברי חברים על דמותו; כמו כן הוצאה לאור חוברת על־ידי ישיבת "הר־ציון" לזכרו ולזכר חבריו שנפלו במערכה.

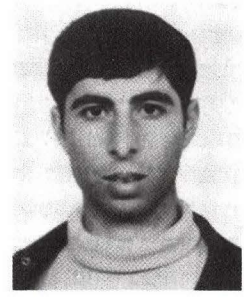
יונה, אליהו

אליהו, בן פלורה ונאג'י, נולד ביום כ"ח בחשון תשי"ד (6.11.1953), בכפר קדימה וכשהיה בן שלוש שנים עבר עם משפחתו להתגורר בבת־ים. בבת־ים למד בבית־הספר היסודי "גבעת התמרים" והשלים את לימודיו התיכוניים בבית הספר המקצועי "אורט" ביפו, במגמה של מסגרות. לאחר שתי שנות לימוד נאלץ לוותר על המשך הלימודים ולצאת לעבודה כדי לסייע בכלכלת המשפחה. אלי היה נער אוהב חיים ואהוב על כל מיודעיו. מעולם לא התלונן על שלא ניתן לו ללמוד ככל נער בן גילו, אהב לעזור לבני משפחתו וקיבל עליו את הדין ברצון. הוא היה ספורטאי מצטיין וזכה בפרסים בענף הקפיצה לרוחק. בשעות הפנאי הרבה לקרוא ספרים.

אליהו גויס לצה"ל בראשית נובמבר 1971 והוצב לחיל הרגלים. במסגרת שירותו עבר קורס מש"קי מרגמות, קורס מ"כ רובאי, קורס מ"כים חי"ר וקורס צניחה. הוא נחשב חייל טוב ומסור והיה אהוב על חבריו ועל מפקדיו. בזכות הישגיו בתפקידו הצבאי עלה מהר בסולם הדרגות והגיע לתפקידי פיקוד. במלחמת יום הכיפורים שירת אליהו כנגד רובאי בחזית הדרום. בקרבות שנערכו באזור "החווה הסינית" נפצע אך סירב להישלח לטיפול רפואי והמשיך להילחם. ביום כ"א בתשרי תשל"ד (17.10.1973) נפגע בקרב ונפל. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין הצבאי בקרית־שאול. השאיר אחריו אב, אם, שלושה אחים וחמש אחיות. לאחר נופלו הועלה לדרגת סמל־ראשון.

במכתב תנחומים למשפחה כתב שר־הביטחון דאז, משה דיין: "אליהו היה חייל מסור וחבר מצוין. הוא היה אהוד על כל מי שהכירו".

המשפחה תרמה לזכרו ספר תורה לבית־כנסת בבת־ים.

יונה, דוד

דוד, בן סלימה ונעים, נולד ביום כ' בטבת תשי"ג (6.1.1953) בצריפין, וסיים את לימודיו היסודיים בבית הספר "התקווה" בתל־אביב. אחר־כך החליט דוד ללמוד מקצוע. הוא למד בבית־הספר מקס פיין, נוסף ללימודים הרגילים, את מקצוע המסגרות־המכנית ולאחר שתי שנות לימוד שם, החליט לעבור ללמוד בבית־הספר המקצועי "הולץ" בתל־אביב, ושם גם סיים את לימודיו התיכוניים. בתקופה שנותרה לו עד למועד גיוסו לצה"ל,

עבד במפעל למכונות והשתכר למחייתו. סמוך ליום גיוסו, הוזמן לראיון בצבא והוצע לו לחתום לשנת שירות בצבא הקבע, תמורת שיבוצו במסגרת הצבאית במקצועו כמסגר מכני.

דוד גויס לצה"ל בתחילת נובמבר 1971 והוצב לחיל החימוש. בחיל עבר קורס מקצועי והוכשר כטכנאי־טנקים. הוא היה בעל מקצוע טוב, שידע להתגבר בקלות על בעיות טכניות בעבודתו. הוא הצטיין גם כחייל אחראי, מסור וממושמע ומפקדיו היו מרוצים ממנו מאוד. גם חבריו ליחידה חיבבו אותו בזכות אופיו הטוב, נכונותו לעזור לזולת ויחסו החברי לכל אדם. הכל זוכרים אותו כחייל אהוב ומקובל על מפקדיו ועל חבריו גם יחד. כשפרצה מלחמת יום הכיפורים נשלחה יחידתו לרמת הגולן כדי לסייע לכוחות הלוחמים בקרבות הבלימה נגד הסורים. ביום י"א בתשרי תשל"ד (7.10.1973) נפגע דוד בהפגזה ארטילרית ונהרג בשעה שפעל במסגרת כוחות השריון הקדמיים. תקופה ארוכה נחשב כנעדר, אך לימים נמצאה גופתו והוא הובא למנוחת־עולמים בחלקה הצבאית של בית־העלמין בהר־הרצל. השאיר אחריו הורים, שלושה אחים ושתי אחיות. לאחר נופלו הוענקה לו דרגת סמל.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה כתב מפקדו: "דוד נפל בקרב ארטילרי ברמת הגולן בעת בלימתו והדיפתו של האויב הסורי. בקרב זה, שהיה למעשה הקרב על קיומה של מדינת ישראל, שהועמדה בסכנת השמדה, הגנו דוד וחבריו על גבולות המדינה בחירוף־נפש ובאומץ עילאי, מעטים מול רבים. דוד היה חייל מסור ונאמן, אהוד ואהוב על חבריו ועל מפקדיו. ביגון ובגאון נזכור אותו לעד".

יונה, רוטשילד

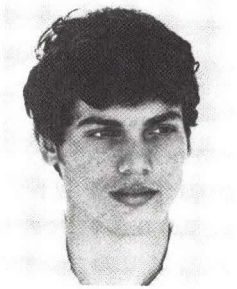
רוטשילד, בן אסתר ויוסף זכרונם לברכה, נולד בשנת תש"ו (1946) באלכסנדריה שבמצרים. הוא התחנך בבית הספר היהודי "אביון" עד הגיעו לגיל תשע. בשנת 1955 החליטה המשפחה לעלות ארצה. עם מטלטליהם הדלים הגיעו לצרפת, שם עשו חודשיים ואחרי־כן עלו ארצה. מיד עם הגיעם נשלחו בני משפחת יונה למעברה ב' שבאשקלון וזמן לא רב לאחר מכן השתכנה המשפחה בירושלים, שם חיה בתנאי מחסור ודחקות. האב והאם היו חולים והוחזקו בבתי חולים ואילו רוטשילד ואחיו נאלצו לדאוג לעצמם, לכלכלתם ולחינוכם. אחרי שלמד שנתיים במוסד דתי בירושלים התקבל רוטשילד להמשך לימודיו במוסד "שלהבת־יה" ובשנת 1960 עבר ל"חוות הנוער הציוני" בירושלים, שם למד והתחנך. הוא היה חבר בתנועת הנוער הציוני ובגדנ"ע ושם גם הצטיין בחביבותו ובכישרונו. רוטשילד נהג לשיר הרבה; הוא היה ידוע בין חבריו בקולו הערב, ובכל התכנסות היה פעיל בשירה בצוותא ובשמחה וגם נהג לחרוז חרוזים. רוטשילד היה חסיד נלהב של כדורגל, השתתף במשחקים במסגרת בית־הספר והשתדל שלא להחמיץ משחקים שנערכו בעירו. אחרי שסיים את לימודיו בבית הספר היסודי, למד רוטשילד מסגרות בחוות הנוער והצטרף כחבר לגרעין נח"ל "עוצם".

רוטשילד גויס לצה"ל במחצית ספטמבר 1963 והוצב לנח"ל במסגרת הגרעין שלו. אותו זמן נפטרו אביו ואמו של רוטשילד.

במחצית פברואר 1966 כאשר שוחרר מן השרות הסדיר חזר לגור בבית הרעוע שבו גדל. כאשר הוצע לו ללמוד את מקצוע המלצרות, נענה לרעיון בהתלהבות, התקבל ללימודים בבית־הספר של מלון "תדמור" בהרצליה ושם סיים את לימודיו בהצלחה. הוא חזר לירושלים עירו, עבד שם במקצועו והצליח מאוד. הוא נהנה מאוד מן העבודה והיה מסור לתפקידו. מעבידיו ולקוחותיו חיבבו אותו בזכות יעילותו הרבה. רוטשילד נשא לאישה את חברתו מרים והזוג המשיך להתגורר בבית שבו גדל. השניים קיוו לזמנים טובים והשקיעו את כל מאמציהם בהטבת תנאי חייהם. הוא היה איש טוב לב ונוח לבריות, חביב על כל מיודעיו ומסור לחבריו. במלחמת יום הכיפורים נערכה יחידתו של רוטשילד להגנה על מוצב "לחצנית" שלחופי תעלת סואץ. הוא לחם באומץ ובעוז בקרב הקשה, אך משתם הקרב, לא נמצא. הרבה זמן לא היה ידוע מה עלה בגורלו והוא הוכרז כנעדר. גופתו הוחזרה על ידי המצרים במסגרת הסכם שביתת הנשק והוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בהר־הרצל. השאיר אחריו אישה, בן שנולד אחרי נופלו, אח ואחות. לאחר נופלו הועלה לדרגת רב־טוראי.

במכתב למשפחה האבלה כתב מפקדו: "קבלו נא את רגשי השתתפותנו הכנה בצערכם על האסון הכבד אשר פקד את יקירכם במלחמת יום הכיפורים. רוטשילד נמנה עם שורותינו ולחם בגבורה רבה במעוז "לחצנית", שעל שפת תעלת סואץ. בתקופת שירותו עמנו בגדוד מצאנו בו תכונות של אדם ולוחם למופת. אנו, מפקדי היחידה וחייליה, כואבים יחד עמכם. דמותו תשאר עמנו תמיד".

יונתן, ליאור

ליאור יונתן, נולד ב־19 ביולי 1952 ונפל ביום הכיפורים, 6 באוקטובר 1973, בשעות הראשונות של המלחמה, כשהוא מפקד על מחלקת טנקים בגזרה הצפונית של תעלת סואץ. חשוף בצריח פיקד על מחלקתו בשקט, באומץ, בקור רוח, וצרור של מקלע פילח את גרונו לאחר שתי שעות של לחימה באזור הביצות של הסואץ. ילד רזה, עדין, רך, עקשן, יודע. לא היה מסע שלא לקח בו חלק. צלח את הכנרת, חצה את המדבר, בשרב ובגשם. עלה על הרכסים וצילם בעיניו זריחות ושקיעות. כל כך הרבה ראו העיניים האלה, החומות ירוקות, התמימות. אף פעם לא זכר את צבע בגדיו שלו, אבל הבחין בגוונים העדינים ביותר של הטבע. בגיל מאוחר למד ליאור את מחוגי השעון. מחוגי הזמן שלו, הרגישים, היו סובבים את העולם על־פי עונות השנה; גשמי חורף, ענני סתיו, רוחות אביב, סופות קיץ. דברים שעניינו אותו למד בהתמדה, היה מתעמק וחושב ועוסק בהם בכל מאודו; בדברים שלא עניינו אותו כלל לא התעסק. נוטה היה לקבל כל מיני רעיונות בלתי שגרתיים ודמיוניים. בדמיונו העשיר נטה למיני נושאים מסוג

הפאראפסיכולוגיה, היפנוזה, מדע החלל וכו׳. בדרך כלל היה שקט, קצת ביישן ומופנם. אבל בחבורה מצומצמת היה פתאום זורח ואז נפלא היה לשמוע אותו. אוהב מוסיקה היה ומסוגל לשבת במשך שעות צמוד לטייפ או לפטפון ולהאזין ליצירות ולשירים אשר אהב. את המלים שמר לעצמו. דבר־מה עצוב היה בו, שלא רצה לתת לאחרים חלק בו. אותה עצבות אילמת השאיר בלשכה האפלה של המצלמה, בעשרות הצילומים אשר השאיר.

עם גיוסו לצבא ברור היה לו, כי דרכו היא לחיל קרבי וכך הגיע לשריון, בו עבר את שלבי הקידום הרגילים: טירונות, קורס מפקדי טנקים וקורס קציניים. בסיימו את הקורס נשלח לתפקידי הדרכה, אך משאת נפשו הייתה לעבור לשרת בקו הקדמי כמפקד מחלקת טנקים. ואכן כאשר השיג מבוקשו זה, זמן קצר לפני פרוץ המלחמה, נראה מאושר. פקודיו וחבריו קשורים היו אליו ואהבוהו בכל לב. הם ראו בו מפקד לדוגמא, התובע בראש ובראשונה מעצמו, המוכן לעזור ולסייע לכל אחד. דואג לפקודיו ומבין לרוחם. מעידים הם עליו כי היססו לבקש ממנו דבר, כי ידעו שתמיד יענה לבקשתם. מוכן היה לסייע בכל דבר, להתחלף בחופשות, בתורנויות. בפרוץ המלחמה נשלח עם מחלקתו לסייע לאחד המעוזים המותקפים. חשוף בצריח הוביל את מחלקתו תחת ירי ארטילריה מצרית, עד להתקלות בכוחות חי״ר מצריים. ליאור לא היה מהמבליטים עצמם ואף בקשר נשמע קולו רק כאשר השיב לפקודות. בשקט ובביטחון, כיוצא לתרגיל, נשמעה פקודתו האחרונה, בה הודיע על התקלות בחי״ר מצרי, וקרא למחלקתו להסתער על האויב. תוך ניהול הקרב נפגע ופונה. ב־6 לאוקטובר בערב לא היה עוד בחיים. במקום בו נולד וגדל, בקיבוץ שריד, הובא למנוחת־עולמים. יצא אלבום צילומים של ליאור ״וזרח השמש״ מלווה מבחר שירים.

יוסף, אליהו

אליהו, בן חנה ורדא, נולד ביום י״ט בסיון תשי״א (23.6.1951) בנהריה, ולמד בבית הספר היסודי ״רמב״ם״ ובבית הספר התיכון־עיוני – שניהם בנהריה. ילדותו לא הייתה קלה כלל. ילד חולני היה, ובשנות חייו הראשונות התגוררו ההורים במעברת צריפים – מגורים שלא סייעו להבראתו המהירה. אך משהתבגר, התגבר גם על חולניותו והפך לעלם חסון וספורטאי מצטיין, ביחוד בענף הכדורגל. בבית הספר היה תלמיד מחונן, והיו אף שכינו אותו בשם ״הגאון של הכיתה״. סיפר עליו מחנכו יהושע: ״אלי היה אחד התלמידים החביבים עלי ביותר. הכרת פניו העידה על העדינות שבו, וביחסו אל חבריו נתגלה תמיד טוב לבו. נימוס והצנע־לכת אפיינו אותו, וכשעזר לחבר, הגיש את עזרתו ללא סימן של עליונות. מוכשר מאוד ורב צדדי היה. אינטליגנטי עד בלי די. תפס בקלות כל נושא שלמד. עיניו הגדולות, החומות, היו מכוונות אלי ברצינות רבה במשך כל השיעור. הן קרנו והביעו אושר ושמחה על שהתגלה לו דבר מה חדש תוך כדי לימודיו. בטכסים שנערכו בבית הספר, ניתנו לאלי התפקידים הראשיים, וכשהוא

היה נושא את דברו, הייתה התרגשות אוחזת בשומעיו. תמיד היה חבוש כיפה, והפגין בגאווה את השתייכותו לחברת המאמינים". סיפר עליו חברו איציק: "אלי לא היה מעורב בין הבריות, אבל אם נתקשר למישהו, היה הקשר אמיץ ובלתי מעורער. עוד בהיותו עול ימים, רכש מאביו את הכוח לכבוש את היצר. מעולם לא ראיתיו יוצא מכליו. היה לו כוח סבל גדול, ולא נטה לשפוך את לבו ולתנות את צרותיו. בבית־הספר בלט בחריפות שכלו והיה ידוע בינינו כשחקן הראשי של בית־הספר. אלי גרם לכולנו להתעלות מעל לקטנות החולין. אם כי רציני היה בטבעו, היה לו כוח בלתי מצוי להעניק אושר לאחרים ולשפוך סביבו חיוכים, יופי ושמחה. היה לו טעם אסתטי מפותח להפליא. כישרונו המילולי תמיד גרם לנו התפעלות מחודשת. היה לו שיח מבריק וריתמוס מיוחד. אלי, ללא ספק, התפתח באופן נפשי מהר מכולנו".

אליהו גויס לצה"ל במחצית אוגוסט 1969 והוצב לחיל השריון, בו עבר את הקורסים: קורס מש"קי טנק, קורס נהגי טנק, קורס מפקדי טנק, קורס מקצועות טנק וקורס קציניים. בתעודת השחרור שלו נכתבו המלים הבאות: "מפקד מסור וממושמע. בעל יכולת פיקודית גבוהה. היה דוגמה אישית ומופת לכל המפקדים".

במחצית אוגוסט 1972, סיים אליהו את השירות הסדיר בצה"ל ויצא לחיים האזרחיים. אליהו החל ללמוד בפקולטה למשפטים שבאוניברסיטת תל־אביב וכדי לעזור במימון לימודיו עבד בסיירת הבטיחות. במלחמת יום הכיפורים לחם אלי בחזית הדרום, בקרבות הבלימה והפריצה נגד המצרים. בקרבות שנערכו על "החווה הסינית", ביום כ' בתשרי תשל"ד (16.10.1973), נפגע הטנק שלו ואלי נפל. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בנהריה. השאיר אחריו הורים, שתי אחיות ואח. לאחר נופלו הועלה לדרגת רב־סמל.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה כתב מפקדו: "מעשיו וכושר התמדתו במלחמה ארוכה זאת, שימשו לחבריו מקור כוח".

המשפחה תרמה לזכרו ספר תורה, שהוכנס לבית הכנסת "תפארת ישראל" בנהריה.

יוסף, יצחק

יצחק, בן נעמי וחיים, נולד ביום כ"ז באדר ב' תשי"ד (1.4.1954) בנהריה. הוא למד בבית־הספר היסודי "רמב"ם" ואחרי־כן סיים את לימודיו בבית־הספר התיכון־דתי בנהריה, במגמה הספרותית, ועמד בהצלחה בבחינות הבגרות. יצחק גדל וחונך ברוח המסורת היהודית. בבית ספג את ערכי הרוח של העם ואת יסודות האמונה באלהי ישראל. הוא דבק באמונתו ומוריו מעידים עליו, כי אהבת ה' ויראת שמים היו חלק מאופיו ומאורח חייו. הוא הגיע לבית־הספר מצויד במטען חינוכי עשיר. הוא היה לתלמיד מצטיין, ראש וראשון בכיתתו, בכל תחום מתחומי הלימוד. שקידה, חריצות והקשבה היו הסגולות שאפיינוהו. הוא היה מהיר תפיסה, הבין את הדברים לאחר ההסבר

הראשון ואחר כך התברר שקלט אותם והיה בקי בהם, כאילו למד אותם מכבר. יצחק נהג רצינות בוגרת ביחסו לבעיות שהוצבו בפניו. הוא היה בוגר מכפי גילו וטבעי הדבר שהפך מנהיג בכיתתו. חבריו קבלו את מנהיגותו בהסכמה ובהבנה והוא היה אהוד עליהם בזכות נכונותו לעזור תמיד לכל דורש. מוריו, שהבחינו בתכונותיו המיוחדות ועמדו על כשרונותיו, אפשרו לו לא אחת למלא את מקומם ולנהל את השיעור בכיתה. הוא התגלה כמורה מוכשר בזכות כושר המנהיגות שלו. יצחק לא קיבל דברים כמובנים מאליהם. הוא רצה לרדת לעומקם של דברים, להתחקות על שורשם ולגלות את המסתתר מאחורי כל עובדה חדשה שלמד. על כן הרבה לחקור את מוריו ולהקשות עליהם בשאלות, עד שהיה בא על סיפוקו ומקבל את התשובות שביקש. מוריו היו מוכנים לספק את רצונו, שכן תמיד נהג בנימוס ובדרך ארץ. מורהו מעיד עליו כי היה מיוחד גם בהופעתו החיצונית – גבוה וחסון ובעל עיניים בוערות, ששקפו תבונה והיו מלאות חדוות־חיים. אמר עליו אותו מורה: "הוא היה יותר מתלמיד; היה חבר ורע וכזה היה יחס המורים אליו. היה אחד התלמידים הטובים ביותר שיצאו מבית־ספרנו".

יצחק גויס לצה"ל בתחילת אוגוסט 1972 והוצב לחיל השריון. לאחר סיום הטירונות הוכשר כנהג טנק וכתותחן. הוא הוצב לשרת בחטיבת שריון 7, השתתף באימוניה ונטל חלק בפעילות מבצעית. אחרי תקופת שירות סיים בהצלחה קורס מפקדי טנקים ונבחר להיות מדריך בבית־הספר לשריון. הוא היה מדריך מעולה, הכיר את הטנק על בוריו והעביר מהידע הרב שרכש לחניכיו. הוא היה מקובל על חבריו ליחידה ואהוד על מפקדיו. במלחמת יום הכיפורים צורף ליחידה לוחמת והשתתף בקרבות הבלימה וההבקעה נגד המצרים בסיני. בקרב שהתחולל ביום כ"ד בתשרי תשל"ד (20.10.1973) באזור פאיד, ממערב לתעלת סואץ, נתקל הכוח שלו במארב טנקים של האויב. הטנק של יצחק נפגע בקרב והוא נהרג. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין הצבאי בהר־הרצל, בירושלים. השאיר אחריו הורים ושני אחים. לאחר נופלו הועלה לדרגת סמל־ראשון.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה כתב מפקד היחידה שלו: "בנכם, יצחק ז"ל, שירת תחת פיקודי כחניך ואחר־כך כמדריך בקורס מפקדי טנקים. את הקורס סיים יצחק בציון טוב וקבענו כי לאחר הקורס יישאר עמנו להדרכה. הוא מילא את תפקידו באמונה ובמסירות, תוך גילוי יזמה, רמה מקצועית מעולה, כושר פיקוד ולחימה ברמה גבוהה. בזכותו ובזכות חבריו הצלחנו לבלום את האויב ולפתח התקפה, שבמהלכה נטלנו את היזמה בידנו והעברנו את המלחמה אל אדמת מצרים. דמותו תשמש לנו אש תמיד, שלאורה נחנך ונאמן את הדורות הבאים של מפקדי הטנקים".

הוריו תרמו לזכרו ספר־תורה לבית־כנסת בנהריה.

יוסף, מרדכי

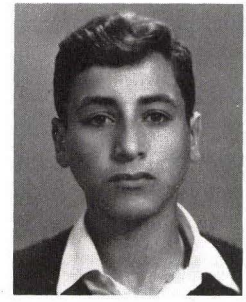
מרדכי, בן ויקטוריה ושבתאי, נולד ביום ד' בכסלו תשט"ו (29.11.1954) בקהיר שבמצרים, ועלה ארצה עם בני משפחתו בראשית אוקטובר 1957. מרדכי למד בבית הספר היסודי "צאלים" בבאר שבע, ואחר־כך המשיך את לימודיו במגמה של מסגרות בבית־הספר התיכון־מקצועי "עמל" שבעיר. הוריו ומכריו כינוהו בשם "מוקי", ואילו ידידיו בבית־הספר ובצבא קראו לו בחיבה "אנתוני". ילד עירני היה מוקי עוד בילדותו, ובמלאות לו שנה, התרוצץ בחדרי הדירה וביקש להכיר ולדעת את כל הנגלה והנסתר. בבית־הספר "צאלים" היה מוקי תלמיד חרוץ וניכר בנכונותו לסייע לחבריו. "הלב עדיין מסרב להאמין כי איננו", אמרה אחת ממורותיו, והוסיפה: "אני זוכרת את צחוקו הקולני, חיוכו המתמיד ושמחת הנעורים, שהיו חלק בלתי נפרד מאישיותו". מרדכי זכור למוריו ולמחנכיו כילד מסור ונאמן, נעים הליכות ושקדן במעשיו. מגיל צעיר ניכר אצלו חוש־צדק מפותח, שהתבטא בנטייה לתמוך בחבר חלש ולשאת באחריות גם מעבר לנדרש. בשעות הפנאי נהג מוקי לבקר אצל אביו במקום עבודתו, ב"תנובה", עזר לעובדים ושיעשע אותם, כאילו הכירם משכבר הימים. קשה היה שלא לחבבו, תמיד צחק והיה עליז, והשרה סביבו אווירה טובה ונעימה. מצוות כיבוד אב ואם הייתה יקרה למרדכי, והוא הקפיד למלאה וסייע להוריו בעצה ובמעש. כשסיים את לימודיו בבית הספר המקצועי "עמל", החל לעבוד בחברת "קוד" לתכנון הנדסי ולביצוע בבאר שבע. שנה תמימה עבד מוקי בחברה והיה אהוד על ציבור עובדיה. מוקי החסון, בעל השיער המתולתל, היה משוש לב כל רואיו וגאוות הוריו, אחיו ואחיותיו.

מרדכי גויס לצה"ל בראשית פברואר 1973 והתנדב לחיל הצנחנים. לאחר הטירונות השתלם בקורס צניחה והוסמך לענוד כנפי צנחן. אחד מחבריו לטירונות מספר, שבשעת היכרותם התרשם מחיוכו הרחב והחם של אנטוניו, חיוך שלא מש מפניו בכל מצב ובכל עת. "הוא אהב את החיים ולא הסתיר זאת מאיש", ציין אותו ידיד, שסיפר כיצד היה אנטוניו משתעשע ב"סחיבת" ממתקים ופירות מן המטבח המרכזי, לשמחת לב חבריו. חוש ההומור של מוקי הוא שהצילו ממצבים מביכים. בתום לב ובחיוך חביב הסביר את תעלוליו למפקדים, וזכה בחיבתם. מרדכי היה חייל מעולה ומסור. הוא הספיק לצנוח 13 פעמים, וסיפר בגאווה ובהתלהבות על כל צניחה וצניחה. כשפרצה מלחמת יום הכיפורים נשלחה יחידתו, יחידת חיל רגלים, לחזית הדרום. מרדכי השתתף בקרבות הבלימה ולחם באומץ לב ובמסירות מופתית. הוא השתתף בקרבות המרים על "החווה הסינית" ונהרג ביום כ"א בתשרי תשל"ד (17.10.1973) – שמונה חודשים לאחר גיוסו – במהלך אחד הנסיונות לכובשה. הוא הובא למנוחת־עולמים בחלקה הצבאית של בית־העלמין האזרחי בבאר־שבע. השאיר אחריו אב, אם, אח וארבע אחיות. לאחר נופלו הועלה לדרגת רב־טוראי.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה כתב שר הביטחון דאז, משה דיין: "מרדכי ז"ל שירת בחיל הרגלים. הוא היה חייל מסור וחבר נאמן. מרדכי היה אהוב על הכל".

הוריו של מרדכי הוציאו לאור חוברת לזכרו, שכלולים בה דברי חברים, מחנכים וקרובי משפחה על דמותו ועל דרכו, שנקטעה בטרם עת.

יוסף, משה

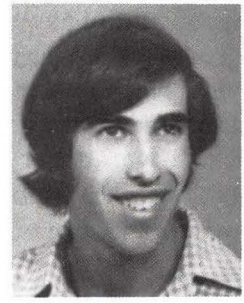

משה, בן רחל ושבתאי, נולד ביום י"ח באדר ב' תשי"ד (23.3.1954), בקהיר שבמצרים. בשנת 1957 עלתה משפחתו לישראל ונקלטה במושב העולים שלומי. בהיותו בן ארבע עברה המשפחה לקרית־גת וכעבור שנתיים עברה להתגורר באשדוד. משה למד בבית־הספר היסודי "גאולים" ואחרי־כן למד את מקצועות המסגרות והרתכות במרכז הנוער באשדוד. הוא סיים את לימודיו בבית־הספר התיכון "עמל" באשדוד, בו רכש ידע נוסף והעמיק את ידיעותיו הקודמות במסגרות ורתכות. בהמשך מצא את מקומו בפנימייה ב"הדסה נעורים" בנתניה, שם המשיך את לימודיו במקצועו. משה גדל וחונך במשפחה, שעברה את קשיי הקליטה וההסתגלות הכרוכים במעבר למולדת חדשה. הוא ידע כי כדי להשתלב בחברה עליו לרכוש מקצוע ולהרבות ידע, ולכן שקד על לימודיו והיה תלמיד מצטיין. עם סיום לימודיו בבית־הספר "עמל" באשדוד, הוענקה לו תעודת הצטיינות על הישגיו המעולים בלימודים ובעבודה המקצועית. הוא היה בעל כושר התמדה ויכולת להשקיע שעות ארוכות בעבודה ובטיפוח מיומנות במלאכת כפיים. בזמנו הפנוי עסק בעבודות תכשיטנות, רקמה וריקוע נחושת. הוא הותיר אחריו אוסף גדול של שכיות־חמדה מעשה ידיו, המעידות על כישוריו הרבים והאהבה הרבה שרחש למלאכת כפיו. משה היה חבר בתנועת הנוער העובד והלומד. בתנועה זו למד לאהוב את הארץ ואת נופיה. הוא השתתף בצעדות רבות והשאיר אחריו אוסף גדול של אותות, מדליות ותעודות, המעידים על השתתפות במספר רב של צעדות. הוא היה פעיל בחיי החברה בבית־הספר ובתנועת הנוער, מפעיל את חבריו, ויוזם מפגשים חברתיים, מסיבות ובילויים משותפים. יחד עם חבריו יצא למסעות ארוכים, שמטרתם להכיר את הארץ ואת נופיה. משה היה אוהב שלום ורודף שלום, סלד מסכסוכים וממריבות והיה ידוע ביכולתו ליישב סכסוכים ואי־הבנות בדרכי נועם. הוא היה שקט מאוד וביישן מאוד, מעולם לא הרים את קולו על שום אדם וכל אשר עשה, עשה במתינות ובשלווה. שעות ארוכות היה משחק עם אחיו הקטן אלון, שהיה קשור אליו במיוחד. יחס מיוחד היה לו גם לאחותו אילנה והוא התעניין בלימודיה ובהישגיה. הוא היה בעל כושר מנהיגות ויכולת שכנוע אשר הפכו אותו לדמות מרכזית בכל חברה שבה נמצא. חבריו אהבו לשהות במחיצתו בזכות הליכותיו הנעימות וקסמו האישי.

משה גויס לצה"ל במחצית מאי 1972 והוצב לחיל השריון. לאחר הטירונות נשלח לשרת במחוז הנגב. עקב פציעה בתאונה הוסב מקצועו והוא השתלם בקורס נהיגה ונשלח לשרת במפקדת פיקוד הדרום. במסגרת יחידה זו השתתף בקרבות מלחמת יום הכיפורים. ביום י"ג באדר תשל"ד (7.3.1974) נפל בעת שירותו. הוא הובא

למנוחת־עולמים בבית־העלמין באשדוד. השאיר אחריו הורים, שני אחים ואחות.
בני משפחתו כתבו עליו: "שבועיים לפני שמלאו לו עשרים שנה מצא את מותו בתאונת דרכים קטלנית. במגירת שולחנו נותרו מיותמות עבודות הנחושת, שחשב משה לסיים בחופשתו הקרובה".

יוסף, שמעון

שמעון, בן מרים ואהרון, נולד ביום י"ז באייר תשי"ד (20.5.1954) בחדרה. הוא למד בבית־הספר היסודי "יבנה" בגבעת־אולגה, שם התגוררה משפחתו. אחרי־כן המשיך ולמד בבית־הספר התיכון "תחכמוני", במגמה הריאלית־ביולוגית. הוא סיים את לימודיו בבית־הספר התיכון הכללי בחדרה. שמעון גדל וחונך במשפחה הנמנית עם עדת יוצאי כורדיסטן. הוריו נתקלו בקשיי הקליטה וההתבססות המיוחדים לעולים המגיעים למולדת חדשה. הוא שאף לשפר את מצבה הכלכלי של משפחתו, להעלות את רמת החיים שלה ולהביא לשילובם המלא של בני המשפחה בחיי המדינה. הוא ידע כי כדי לממש זאת עליו לרכוש ידע, ועל־כן שקד על לימודיו והיה תלמיד מצטיין. הוא התעתד להמשיך וללמוד אחרי שירותו בצה"ל, אולם לא זכה להגשים את תוכניותיו. את שעות הפנאי שלו הקדיש לעבודה, כדי לסייע בפרנסת המשפחה. שמעון היה צעיר נמרץ ואוהב חיים. הוא השרה סביבו אווירה נעימה ושפע קסם רב. כן היה ידוע בטוב לבו ובנכונותו לסייע לכל אדם, גם כשהדבר היה כרוך בקשיים. בזכות תכונותיו אלה התחבב על חבריו ללימודים והיה מקובל על מוריו. שמעון היה גם ספורטאי מצטיין, נמנה עם נבחרת בית־ספרו וייצג אותו בתחרויות ובמפגשים ספורטיביים, שגילה בהם יכולת רבה.

שמעון גויס לצה"ל בתחילת מאי 1972. הוא הקדים את מועד גיוסו, כדי לסיים את שירותו בהקדם ולהקדיש את זמנו ללימודים ולעבודה. הוא הוצב לחיל השריון ולאחר הטירונות סיים בהצלחה קורס חובשים קרביים. הוא נשלח לשרת בגדוד טנקים בחטיבת "ברק", והשתתף בפעילות מבצעית ברמת־הגולן ובגבול לבנון. שמעון היה חייל מסור ונאמן, שמילא בדייקנות ובשלמות את כל המשימות שהוטלו עליו. כחובש קרבי הגיש לחבריו ליחידה טיפול רפואי מעולה, ונהג יחס חם ורגיש בכל נפגע. במלחמת יום הכיפורים נצבה חטיבת "ברק" בקו החזית ברמת־הגולן והשתתפה בקרבות הבלימה וההבקעה נגד הסורים. בקרבות אלה סבלה אבדות כבדות. ביום י"א בתשרי תשל"ד (7.10.1973) נפגע שמעון ונהרג בקרב שהתנהל באזור קוניטרה בעת ניסיון לחלץ פצוע. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בחדרה. השאיר אחריו הורים, ארבע אחיות ושני אחים. לאחר נופלו הועלה לדרגת סמל.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה כתב מפקד היחידה שלו: "בנכם סמל שמעון ז"ל שירת ביחידת שריון. היה אהוד על חבריו ועל מפקדיו, ביצע את כל המוטל עליו בנאמנות ובמסירות".

יזדיאן, אברהם

אברהם, בן יקוט ורב שמעון, נולד בשנת 1953 בטהרן שבפרס. הוא סיים שש שנות לימוד בעיר הולדתו, ולאחר שעלתה משפחתו ארצה בשנת 1965, המשיך וסיים את לימודיו היסודיים בכפר מל"ל. אחרי־כן החליט אברהם ללכת וללמוד מקצוע. כך למד בבית הספר התיכון־מקצועי "מוסינזון" שבהוד השרון את מקצוע המסגרות המכנית. הוא היה תלמיד טוב ובסיום הלימודים הוסמך כמסגר מכני. אבי היה בן מסור ודואג למשפחתו. סמוך למועד גיוסו לצה"ל הגיש בקשה לשרת קרוב לבית, כדי שיוכל לעזור בפרנסת משפחתו, כי אביו, מפרנס המשפחה, שעבד כפועל בבית חרושת, נפגע בתאונת עבודה וסבל בגללה כאבים קשים בגבו וברגליו. לפיכך נבצר ממנו לעבוד כפועל והוא נאלץ להישאר בבית ולנוח לעתים קרובות. אבי, שדאג להוריו ולאחיותיו הצעירות, עשה ככל יכולתו כדי לעזור, אבל צו הגיוס הגיע.

אברהם גויס לצה"ל בתחילת אוגוסט 1971 והוצב לסדנא של גייסות השריון כמסגר מכני. גם לאחר שגויס, לא שכח לרגע את משפחתו ושאף תמיד להיות לידה. מפקדיו, שהתחשבו במצב המשפחתי, ניסו לעזור לו והקלו עליו מעט. אישרו לו חופשות שלא מן המניין והעלימו עין לעתים כשבושש לחזור מהבית. אולם כה רבה הייתה דאגתו למשפחתו שלא פעם נטל לעצמו חופשה ללא אישור, כדי לעזור בבית, ומששב לבסיס שילם על כך בעונש. למרות פגיעותיו הקלות במשמעת, היה אבי חייל טוב, נאמן ומסור לתפקידו. חבריו ומפקדיו אהבו אותו בזכות אופיו הטוב ובזכות נכונותו לעזור לזולת. כשפרצה מלחמת יום הכיפורים היה אבי בסדנא. עומס העבודה היה גדול שבעתיים לעומת ימי העבודה הרגילים, אך אבי וחבריו היטו שכם והחזירו לכשירות כלים רבים וחשובים, שסייעו לגייסות הלוחמים. הם עבדו יום וליל, ללא ליאות וללא הפוגה, במסירות אין קץ. ביום ט"ז בתשרי תשל"ד (12.10.1973) ביקש אבי ממפקדו חופשה קצרה, כדי לסור הביתה ולראות מה שלום בני המשפחה. הוא יצא, אך מדרכו זו לא שב. אסון קיפד את פתיל חייו והוא נפל בעת מילוי תפקידו. הוא הובא למנוחת־עולמים בחלקה הצבאית בבית־העלמין בקרית־שאול. השאיר אחריו הורים, חמש אחיות ואח.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה כתב מפקדו: "אברהם שירת בסדנת שריון וביצע את כל המוטל עליו כראוי. עלי לציין שבזמן המלחמה התנדב אבי לבצע תפקידים מעבר לתפקידיו הרגילים".

יזהר (יבזורי), ישי

ישי, בן רבקה ודוד, נולד ביום כ״ו בסיון תרצ״ז (6.6.1937) בקיבוץ תל־יוסף, בעיצומם של מאורעות הדמים שקדמו למלחמת העולם השנייה. שנות חייו הראשונות היו רצופות העדרויות של אביו, שיצא בשליחות ה״הגנה״ לקורסים, ללחימה ולפיקוד על יחידות, שהגנו באותן שנים על חיי הישוב. ישי חי את אווירת הכוננות, ההתנדבות וההקרבה וגדל עליה וכבר בגיל צעיר, עוד בהיותו תלמיד בבית־הספר המשותף של תל־יוסף ועין־חרוד, ידע לאחוז בנשק. הוא היה הולך עם אביו לסיורי שכנים בכפרי הערבים באזור, יוצא עמו למטווחים והכיר כל שעל של אדמה בעמק ובגליל. במלחמת העצמאות, כשהיה בן אחת־עשרה, נקרא אביו לשירות וישי היה מחכה לו, כדי לשמוע מפיו על הפעולות שהשתתף בהן, ובלבו ביטחון מלא: ״לאבא שלי לא יקרה כלום״. בשנות הלימודים הראשונות שקד ישי על לימודיו אולם לפתע התערער מעט אמונו בעצמו ושקדנותו פחתה. בשנת הלימודים האחרונה צמח והתבגר פתאום, החל מתעניין בלימודים וסיים י״ב כיתות בציונים טובים. מילדותו אהב ישי את החי וכל שעת פנאי היה מקדיש לעדר הצאן, לעזרה בחליבה ולטיפול בכבשים. הוא למד את מלאכת הגז, שנעשתה אז במספרים, והפך עד מהרה לאחד הגוזזים הטובים בעמק. גם כשהיה מגויס בהדרכה ואחר כך בצה״ל, נהג לבלות את חופשותיו בקרב הצאן. ישי ניכר באישיותו רבת־הצדדים כשם שניכר בקומתו הגבוהה, בכתפיו הרחבות ובחיוכו החם. הוא אהב גם מכונות ומגיל צעיר השתלט על כל הכלים במשק. הוא היה רוכב מעולה ואהב מוסיקה בכל נפשו. לא היה קונצרט תקליטים או הופעת אמנים, שלא נכח בהם וכן היה נגן מעולה בקלרנית ובסקסופון וחבר בתזמורת של הקיבוץ. חבריו לא ישכחו את הקטע מתוך הפתיחה ״המשורר והאיכר״ של סופה, אשר בה היה לישי קטע סולו נהדר. לא אחת חילץ את התזמורת ממצבים קשים בעת ביצוע יצירה זו או אחרת. חרף יכולתו העצומה, ההספק וכושר המעשה שלו, היה ישי צנוע ועניו, חיוכו מבויש קמעה, וכאילו לא נוח לו להתבלט. כאילו נבוך היה מן היכולת הפיסית העצומה שלו, מכתפיו הרחבות, נבוך מכדי לתת ביטוי לעדינות נפשו באמצעות כתיבה או נגינה. אהבתו הגדולה הייתה ילדים ואהבה זו גם קבעה לאחר שנים רבות את ייעודו. לאחר י״ב שנות לימוד בבית הספר, גויס ישי לשנת עבודה והדרכה בחטיבת הנוער של משקי איחוד הקבוצות והקיבוצים. בשנה ההיא הוטלו עליו משימות ארגון ועבודה קשות ביותר והוא עמד בהן בהצלחה.

ישי גויס לצה״ל בסוף אוגוסט 1956 וכמובן מאליו התנדב לחיל הצנחנים. בתקופת הטירונות השתתף במבצע ״קדש״ ועשה בפיקודו של הרב גורן עם החוליות שהוטל עליהן לחפש נעדרים וחללים. כן מילא תפקידי אבטחה. בשוב היחידה לבסיסה נשלח ישי לקורס מ״כים, שבסיומו ארגן את מסיבת הסיום. כבר אז ראו בו מפקדיו קצין לעתיד ומדריך מעולה ובמחצית 1957 שלחוהו לקורס קצינים. לאחר סיומו עסק בהדרכה ואחרי כן מונה מ״מ. כשהגיע מועד שחרור מהשירות הסדיר לחצו עליו מפקדיו לשרת במסגרת צבא הקבע, כי ראו בו מפקד מצוין לעתיד. הוא

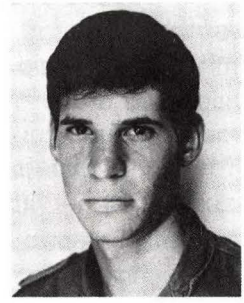
הוזמן לשיחה אצל הרמטכ"ל, וכאשר הביא את הדבר בפני הקיבוץ, אושר שירותו בקבע. מאז החל עולה בסולם הדרגות והתפקידים בצה"ל. במשך כל תקופת שירותו היה ישי יוצא בקביעות לצניחות ובאחת הצניחות נפגע בגבו. כעבור זמן נזקק לניתוח בגבו. את זמן ההחלמה שלאחר הניתוח ניצל כדי להתכונן לבחינות הבגרות. הוא עמד בהן בהצלחה ולאחר שהחלים יצא ללמוד בפקולטה להנדסת אלקטרוניקה בטכניון בחיפה, במסגרת השירות בצה"ל. בשנת 1961 נשא ישי לאישה את חברתו נירה. בנם הבכור, עמית, נולד בעת שלמד בחיפה, ואחרי שסיים את לימודיו והמשפחה עברה לתל־אביב, נולדה הבת טל. במלחמת ששת הימים השתתף ישי בלחימה על צומת רפיח ואחרי כן בכיבוש עזה והרצועה ומשם המשיך אל עבר התעלה בציר הצפוני. ביום השני של הקרבות תפסו אנשיו שלושה ערבים בלתי חמושים וכאשר רצו לעשות בהם שפטים עמד ישי מול אנשיו, כשנשקו דרוך בידו, ולא הניח להם לפגוע באנשים בלתי חמושים. שמו הלך לפניו בשל אומץ לבו ועמידתו האמיצה על טוהר נשקם של פקודיו. לאחר המלחמה היה ממקימי סיירת "חרוב" ושימש בה מפקד בכיר ודרגתו אז רב־סרן. תוך שירותו ביחידה סיים את לימודיו בטכניון ובמאי 1969 הוענק לו תואר מוסמך. כל זאת השלים תוך פעילות מבצעית מאומצת בראש חייליו, שהיו מוכנים ללכת אחריו לכל מקום, לכל מירדף, לכל פעולה. בנוסף לתפקידו עסק ישי בפיתוח אמצעים שונים ושכלולם. צה"ל יכול להתברך בכלים לטשטוש דרכים, לגילוי עקבות מחבלים ועוד, אשר ישי פיתח אותם. באותה שנה הועבר לחיל המודיעין, ובהמלצתו לשינוי התפקיד כתב מפקדו: "בכישרונותיו והשכלתו מעל לרמה המקובלת, יש לו השכלה אקדמית־טכנולוגית וכושר חשיבה מצויין...". בתפקידו החדש מצא ישי את עצמו עוסק בדברים שונים לגמרי מאלה שעסק בהם כל השנים. הוא הביא לתפקידו החדש את פעלתנותו ואת יזמתו והקדיש שעות רבות לבעיות החדשות שהעמיד התפקיד. זו הייתה תקופה של נסיעות וסיורים במרחבים עצומים, בכל פינה של ישראל השלמה. בשנת 1972 מונה ישי קצין אמל"ח פיקודי בדרום, בפיקודו של האלוף שרון, ועבר עם המשפחה כולה להתגורר בבאר־שבע. בשנות שירותו בצבא הקבע והעברת משפחתו ממקום מגורים אחד למשנהו, שמר ישי על קשר הדוק וחם עם משפחתו ועם קיבוצו. הוא הרבה לבקר במשק, ידע שמו של כל תינוק שנולד, הכיר כל בית שהוקם וכל שדה שנחרש, לרבות הצאן שאהב. מכתביו אל אחיו ושלוש אחיותיו הצעירים שופעים אהבה ורוך ומלאים התעניינות בכל העובר עליהם ודאגה רבה על עבודתו הקשה של אביו כמנהל מפעל המתכת של הקיבוץ. סיפוריו על הצניחות, על העבודה ועל הקשרים עם חבריו ועם פקודיו, מלאים הומור חם ולבביות ועל כל אלה שורה אהבה רבה שרחש לכולם. אחרי שבע־עשרה שנות שירות בצה"ל, כשדרגתו סגן־אלוף, החליט ישי לעזוב את הצבא ולעסוק במקצוע שגילה כיעודו האמיתי אחרי כל־כך הרבה שנים – ההוראה. הוא ויתר על הפנסייה שהמתינה לו והחליט לעבור עם המשפחה לקיבוץ אפיקים, שם יהיה מורה במקצועות החשמל והאלקטרוניקה.

במחצית אוגוסט 1973 עזב ישי את הצבא ובספטמבר של אותה שנה עבר להתגורר באפיקים. הוא הספיק להיות בביתו החדש חודשיים וחצי בלבד, קשר קשרים יפים עם חברי המשק והצליח לרכוש את לב תלמידיו. כשפרצה מלחמת יום הכיפורים היה ישי באפיקים. יומיים חיכה לצו הקריאה, ומשלא בא הצו נסע לבסיס

הצנחנים והתייצב. משם יצא עם סיירת דרומה לרפידים. אחרי ימים אחדים של סיורים במקומות שונים בסיני, הצטרף לגדוד שריון בפיקודו של חברו אהוד ברוג. ביום 16.10.1973 כשהיה הגדוד בהתארגנות לקראת צליחת התעלה, הגיעה הוראה לצאת לעזרת גדוד צנחנים ולחלצו מאזור "החווה הסינית". ובבוקר יום כ"א בתשרי תשל"ד (17.10.1973) הסתער הגדוד על עמדות המצרים כדי להשמידן. ישי הצטרף לטנק המג"ד כמקלען. איש צה"ל ותיק, סגן־אלוף ומהנדס, שימש כאיש צוות טנק, כחייל מן השורה, ופעל יחד עם ידידו. שניהם יחדיו על הצריח, ישי מימין ואהוד משמאל, המטירו אש מקלעים ורימונים על האויב. בשעת לחימה מתוך הקרבה עצמית למופת נפגע ישי ונהרג. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בתל־יוסף. השאיר אחריו אישה, בן ובת, הורים, אח ושלוש אחיות.

קיבוץ תל־יוסף הוציא לאור חוברת בשם "אלה הבנים", לזכרם של הבנים שנפלו. בחוברת פרק המוקדש לזכרו של ישי.

יזרעאלי, ארז

ארז, בן צפורה ושמואל, נולד ביום ל' בניסן תשי"ג (15.4.1953) במושבה כנרת. לאחר שלמד שם בבית־הספר היסודי "כנרת", סיים את לימודיו בבית־הספר המקצועי בקיבוץ אפיקים. ארז היה תלמיד טוב ושקט, שהתעניין במקצועות טכניים ובעיקר במכונאות בתחום החקלאות. הוא לא התבלט בבית־הספר ואף לא בחברה, משום אופיו השקט והצנוע, אך תמיד מילא את כל המוטל עליו בנאמנות ובמסירות, גם בלימודים וגם בעבודה. הוא היה חבר בתנועת "הנוער העובד" והרעיונות שספג שם עוד הוסיפו לתחושת השורשיות ולגאווה על הקשר לאדמה, למושבה ולחינוך לעבודת האדמה, אשר ספגם מאווירת המסורת של בית אבא וסבא. אביו שהיה מעמודי־התווך של המושבה כנרת, מייסד ויו"ר המועצה המקומית ומראשוני הפלמ"ח, שירת בגדוד הפשיטה של משה דיין; אמו הייתה ממתנדבות המח"ל בחיל האוויר. סבו — ממייסדי כנרת, היה איכר, מלחין ואיש־ציבור. ארז היה ספורטאי טוב והשתתף בקביעות בצליחות הכנרת וכן בצעדות שנערכו באזור. הוא היה צנוע ועיקר מעייניו היו מוקדשים לעבודתו. הוא היה בן נאמן להוריו ומסור למשפחתו, תמיד שׂש לעזור במשק של הוריו, גם בחופשותיו הקצרות בעת שירותו בצבא, וכבר בנערותו נהג ללכת לישון מדי לילה בלילה אל סבתו, לבל תרגיש עצמה בודדה וגלמודה. למרות שלא נזקק במיוחד לחברה, היה מסור ונאמן לחבריו ונכון תמיד לעזור להם.

ארז גויס לצה"ל בתחילת פברואר 1972 והתנדב לחיל־הצנחנים. לאחר הטירונות ולאחר שעבר קורס־צניחה וקורס חובשים קרביים, השתלם בקורס מ"כים חי"ר. אחרי כן הוצב לחיל הרפואה ונשלח ליחידת חיל רגלים בתפקיד חובש קרבי והוענקה לו דרגת רב־טוראי. הוא היה חייל ממושמע גם כשהוטל עליו תפקיד שלא הלהיבו. כשנתבקש לצאת לקורס חובשים העדיף אמנם להישאר ביחידת־הצנחנים ששירת

בה, אך הסכים ללכת ביודעו את חשיבות התפקיד ובהבינו כי זוהי שליחות המפקידה בידיו חיי־אדם. הוא מילא איפוא את תפקידיו במסירות, באהבה ובנאמנות. מפקדו סיפר, כי בזכות תכונות אלו אהבוהו חבריו ומפקדיו. על חלקו בפעילות מבצעית הוענק לו "אות השירות המבצעי". במלחמת יום הכיפורים השתתף ארז בקרבות הבלימה הקשים נגד המצרים בחזית סיני. בקרב שהתחולל ביום י"ח בתשרי תשל"ד (14.10.1973) כשיחידתו לחמה נגד חטיבת שריון של המצרים, שניסתה לפרוץ בגזרת המיתלה, הגיש ארז עזרה לחברים שנפצעו. על אף האש הכבדה והצפופה, חש לעזרת פצועים בג'יפ, אלא שזה נפגע פגיעה ישירה מאש הטנקים של האויב וארז נהרג. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין במושבה כנרת. השאיר אחריו הורים, אח תאום ואחיות. לאחר נופלו הועלה לדרגת סמל.

יחיא, יוסף

יוסף, בן שרה וחיים ז"ל, נולד ביום ט' בשבט תשי"א (16.1.1951) במעברת כסלון שבפרוזדור ירושלים. בהיותו בן שנתיים עבר יוסף עם משפחתו למושב נחלה שבחבל לכיש. את לימודיו היסודיים סיים בבית־הספר הממ"ד "יהודה הלוי" במרכז האזורי המשותף למושבי מנוחה, נחלה וסגולה. אחרי כן סיים את לימודיו התיכוניים ב"ישיבת בני עקיבא – נווה הרצוג" באשדוד. יוסי, כפי שכינוהו בני משפחתו וחבריו, היה שומר מסורת כבר מראשית חינוכו. הוא דאג לקיים את כל המצוות והחוקים, והיה נאמן לאמונתו ולדרך שבחר לו בחייו. הוא ראה שלמות בדרך החיים לפי האמונה המלאה והכנה. הוא קיים בקפדנות את מצוות כיבוד אב ואם, היה מסור מאוד למשפחתו ודאג ככל אשר יכול להוריו ולאחיו. יוסי היה שקט ועדין נפש, צנוע ועניו, ויצא משלוותו רק שעה שדיבר בנושאים הקשורים ביהדות, במסורת ובאהבת המולדת. הוא אהב לשוחח עם ידידיו בנושאים אלה. תמיד הביע דעות מגובשות והשקפות איתנות, שכן דרכו בציונות, בהבנתה ובהגשמתה הייתה ברורה לו. בשעת ויכוח נוהג היה להאזין בתשומת לב לדברי הזולת, ולפתע היה מתפרץ ומרצה בלהט את השקפתו. הכל אהבו את יוסי, העריכו את תכונותיו ואת שלמותו עם עצמו ועם דרכו, וכל מי שפגש בו פעם חיפש תמיד את קרבתו.

יוסף גויס לצה"ל במחצית אוגוסט 1969 והוצב לחיל השריון. לאחר סיום הטירונות ולאחר שהשתלם בקורס למקצועות טנק "פאטון" הוצב בתפקיד נהג טנק ביחידת שריון. בקורס היה חניך מצטיין, והודות למאמצים הרבים שהשקיע ולנכונות הרבה שגילה, זכה בביקור בכנסת. בתקופת מלחמת ההתשה היה יוסי עדיין בשירות סדיר, והוא נטל חלק פעיל במלחמה באזור סיני.

לאחר שהשתחרר מהשירות הסדיר חזר יוסי למושב מגוריו, נחלה, ועבד במשק המשפחתי ולפרקים היה נקרא לתקופות של שירות מילואים פעיל. אביו נפטר עוד כשהיה חייל בשירות סדיר והוא הפך למפרנס העיקרי של משפחתו. יוסי שיקם את

המשק ועבד בחקלאות במסירות רבה. במאמצים רבים ובהשקעת כל כוחו ומרצו בעבודה היום־יומית המפרכת, הצליח לפרנס את המשפחה בכבוד. הוא חיפש – ומצא – גם עבודות נוספות על העבודה במשק המשפחתי, הצליח למצוא זמן לכך על חשבון בילוייו, כל זאת כדי להבטיח את כל צורכיהם של אחיו. הוא הבין היטב את גודל המעמסה שנטל על עצמו ועמד בהצלחה בקשיים הרבים שהוטלו עליו. בזכות בגרותו, מסירותו וכוח רצונו העז עלה בידו להתגבר על כל המכשולים והקשיים ולהיות עמוד התווך בחיי המשפחה ובעולמה. יחד עם זאת לא שכח יוסי מעולם שאמו היא אם הבית והמשפחה ונהג בה כבוד רב. על כל דבר ביקש רשות מאמו והעניק לה הרגשה שהיא עומדת בראש המשפחה והיא הדמות השלטת בבית. במלחמת יום הכיפורים השתתף יוסי בקרבות הבלימה והפריצה נגד המצרים בחזית סיני. ביום י״ט בתשרי תשל״ד (15.10.1973) נפגע יוסף ונהרג במהלך קרב ההבקעה לכיבוש ראש־גשר ב״חווה הסינית״ בגזרה המרכזית של תעלת סואץ. כשבועיים אחרי־כן נמסרה למשפחתו הודעה שהוא נעדר. רק לאחר חודשיים של תקוות, חששות וכאב נמסרה למשפחה הודעה שיוסי נחשב חלל שמקום קבורתו לא נודע. גופתו של יוסי נמצאה כחצי שנה לאחר נפילתו והוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין הצבאי בהר־הרצל. השאיר אחריו אם, אחים ואחיות. לאחר נופלו הועלה לדרגת סמל־ראשון.

יחני, יעקב

יעקב, בן מטילדה ויוסף, נולד ביום י״ב בכסלו תשט״ו (7.12.1954) ביפו. הוא למד בבית־הספר היסודי ״יונה הנביא״ ואחרי־כן סיים את לימודיו בבית־הספר התיכון־עירוני ו׳, במגמה החברתית, ועמד בהצלחה בבחינות הבגרות. יעקב, שכונה בפי בני משפחתו – ג׳קיטו, גדל בשכונה הנמצאת בקרבת הים ביפו. הוא אהב לבלות שעות ארוכות על חוף הים, התאמן בשחייה, ופעם בנה יחד עם אביו סירה, שהרבה להתגאות בה ולחתור בה להנאתו. הוא היה תלמיד מצטיין ואהב בעיקר את לימודי הטבע. הוא היה האחראי על המעבדה בבית־הספר והקדיש זמן רב לטיפול בה. בזמנו הפנוי השתתף בחוגים למלאכת־יד ולצילום. הוא השאיר אחריו אוסף גדול של חפצים שגילף בעץ, המעידים על כישרון רב ועל חריצות כפיים. הוא היה אוהב אדם רודף שלום, אמת וצדק. תמיד השתדל להימנע ממריבות ובכל מקום היה טורח להשכין שלום בין יריבים. הוא כיבד כל אדם ובזכות זאת רכש לעצמו ידידים רבים בבית־הספר ובצבא. יעקב היה שותף לפעילות חברתית ותרבותית ענפה. עם חבריו ללימודים הקים גרעין של בני נוער, שמטרתו לסייע לישובי ספר. בתקופת החופשות היה יוצא עם חבריו לכפר עזה, כדי לסייע לחברי המשק בעבודתם. הוא היה חובב ספורט נלהב והשתתף בתחרויות כדורסל שנערכו בשכונת מגוריו, כחבר קבוע של סגל קבוצת הכדורסל של השכונה. בשבתות היה הולך עם חבריו לצפות במשחקי כדורגל. הוא אהב להאזין למוסיקה ובעיקר אהב שירים עבריים מתקופת המחתרות ומלחמת העצמאות. כמו כן אהב להאזין למוסיקה קלה ולפזמונים.

יעקב גויס לצה"ל בסוף אוקטובר 1972 והתנדב לחיל הצנחנים. לאחר סיום הטירונות השלים בהצלחה קורס צניחה וזכה לענוד כנפי צנחן. הוא היה גאה על שהוא משתייך ליחידה המובחרת של הצנחנים. בזכות מעלותיו וטוב־לבו הפך עד מהרה חביב ואהוד על כל אנשי יחידתו, מפקדים וחברים גם יחד. בתקופת האימונים המפרכים הצליח יעקב לשמור על קור רוח ושלווה ובכך השרה ביטחון סביבו והצליח לעודד את חבריו להתמיד במאמץ. ברגעים קשים, באימונים ובפעולות המבצעיות ידע יעקב לעשות את הדרוש כדי להעלות את המוראל ביחידה ולסייע לחבריו להתגבר על המכשולים ועל קשיי האימונים. בשיחות עם חברים ומפקדים הביע את דעותיו על מהות השירות בחיל הצנחנים ועל החשיבות הרבה הנודעת לתפקידם של הצנחנים. הוא שאף להקנות לחבריו את אמונתו בצורך לקיים את גאוות היחידה ואחוות הלוחמים. כשפרצה מלחמת יום הכיפורים הוטסה יחידתו לסיני, ויעקב השתתף בקרבות הבלימה וההבקעה נגד המצרים. בקרבות אלה, שהיו קשים ומרים, הצליח יעקב לשמור על קור רוחו והשרה אווירה של ביטחון ואמונה בכוחם וביכולתם של הצנחנים להתגבר על האויב. ביום כ"א בתשרי תשל"ד (17.10.1973) נערכה ההתקפה על "החווה הסינית". בקרב הקשה נפגע יעקב ונהרג. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בקרית־שאול. השאיר אחריו הורים ושתי אחיות. לאחר נופלו הועלה לדרגת רב־טוראי.

חבריו לחיל הצנחנים כתבו דברים על דמותו, שראו אור בעלון קורס מפקדי הכיתות של הצנחנים; חבריו ללימודים בבית־הספר התיכון עירוני ו' הוציאו לאור עלון ובו כלולים דברי מורים וחברים על דמותו, בצד דברים על מורי בית־הספר ובוגריו שנפלו במערכה.

ילובסקי, עוזי

עוזי, בן גיטה ויצחק, נולד ביום י"ג בתמוז תרצ"ו (3.7.1936) בירושלים, מספר חודשים לאחר שאביו נהרג מכדורי פורעים ערבים, אשר ירו אל תוך קהל היוצאים מקולנוע "אדיסון". אמו, גיטה, פרנסה אותו, את עצמה ואת זוג הוריה הזקנים בעבודתה כלבורנטית באוניברסיטה העברית. עוזי גדל בשכונת מקור־ברוך, שם למד בבית הספר היסודי "תחכמוני". את לימודיו התיכוניים עשה בבית־הספר שבבית הכרם. שעה שהיה צריך לבחור שם במגמת לימוד, נאמר לו שהוא מתאים למגמה הריאלית וגם למגמה ההומנית – דבר שאפיין את אישיותו, שכן הצטיין בכשרונות, ובתחומי התעניינות רבים. סיפר עליו מחנכו: "עברו למעלה מעשרים שנה מאז זכיתי להיות מחנך הכיתה בה למד עוזי. תלמיד אינו צריך להצטיין בלימודיו כדי שמחנכו יזכור אותו עשרים שנה. די שיהיה בו חום אנושי, חיוך ביישני, עיניים מביעות אהבה ונאמנות. מה חשובים הציונים, כאשר כל הוויתו מביעה אחריות וחברות לזולת, כאשר הוא אחד מהחבר'ה, והחברה היא חלק בלתי נפרד ממנו. כזה היה עוזי. פגשתיו שוב בכנס

הכיתה כעבור עשרים שנה – איש מדע צעיר בראשית הקריירה שלו. גדול יותר, אך חיוכו, מבטו והליכותיו לא נשתנו. אותו עוזי היה – נאמן, חברותי, בעל הלב החם". משחר ילדותו אהב עוזי מלאכת־מחשבת והיה מצייר ומגלף בעץ. לימים בנה בכישרון רב צעצועים לילדיו ועיצב את רהיטי ביתו. בשנותיו האחרונות הרבה לעסוק בצילום, והגיע גם בתחביב זה להישגים מרשימים.

עוזי גויס לצה"ל בראשית נובמבר 1954 והוצב לחיל הרגלים. במסגרת שירותו עבר קורס קציני שריון וקורס מפקדי פלוגות חי"ר. בצבא הסדיר שירת בסיירת של חטיבת "גבעתי" והדריך בבית הספר לקצינים.

במחצית יוני 1957, משיצא לחיים האזרחיים, החל ללמוד חקלאות לקראת השתלמות במקצוע וטרינר. אחרי כן עבר ללימודי הביוכימיה. באותה תקופה נשא לאישה את חברתו מיכל, ובשנת 1960 נולד להם בנם הבכור שאול. בשנת 1963 שב לירושלים כדי ללמוד לתואר מוסמך באוניברסיטה, ובירושלים הקים את ביתו. בשנת 1965 סיים את עבודת הגמר שלו, שעסקה ב"מהלך סינתיזה חלבון ועמילן בהתפתחות עובר העוף", ובאותו זמן החל לעבוד כעוזר מחקר במחלקה, עד שנתקבל כתלמיד מחקר וכאסיסטנט בתחום עבודתו. במסגרת שירות המילואים שירת שנים רבות כמפקד פלוגה בחטיבת ירושלים. בתפקידו זה השתתף במלחמת ששת הימים, עם הפלוגה שכבשה את אבו־טור. שלוש שנים לפני נפילתו, עבר, לפי בקשתו, הסבה לחיל השריון, שם שירת כמפקד סיירת. בחוות דעת מפקדיו עליו, נאמר: "קצין יעיל, חרוץ, בעל דעות ויוזמות עצמאיות, בעל יכולת מנהיגות, בעל ידיעות רבות במקצועו ומהווה דוגמה אישית לפקודיו בהתנהגותו ובמעשיו". משסיים את עבודת הדוקטור בשנת 1969, עבד במשך שנה במחקר במחלקה לביולוגיה מולקולרית במכון המיקרוביולוגי בבית־הספר לרפואה. בשנת 1970 נסע לפוסט־דוקטורט בלסטר שבאנגליה, שם עבד יחד עם פרופסור אשוורת, במחלקתו של פרופסור קורנברג. נושא עבודתו היה "תהליך ההתפתחות של האמבה", כדי לברר אילו תהליכים קובעים אם תא אמבה מסויים עתיד להיות תא נבג או תא גבעול, ומתי חלים תהליכים אלה. בשנת 1971 נולד בנו השני – אסף. כשפרצה מלחמת יום הכיפורים נאבק בעקשנות, באמצעות שגרירות ישראל בלונדון, שישלחוהו הביתה. ב־16 באוקטובר השיג את מבוקשו. הוא שב לארץ ומיהר לחזית הדרום, שם עמד בתוקף שיצרפוהו ליחידה קרבית. ביום כ"ו בתשרי תשל"ד (22.10.1973), כאשר פעל כמ"פ סיור באזור קנטרה, ניסה להרחיק את חבריו מסכנה בעת הפגזה קשה. החיילים שבקרבתו ניצלו ועוזי נפגע ונפל. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בהר־הרצל. השאיר אחריו אישה ושני בנים ואם.

במכתב תנחומים למשפחה כתב מפקדו: "עוזי לא היסס להתנדב ליחידה קרבית של הקו הראשון. מיד עם בואו ארצה מחו"ל, דרש בתוקף לאפשר לו לתרום את חלקו בהגנת המולדת. עוזי פעל מעבר לתפקידו, כאשר ניסה להרחיק את חבריו מסכנה"; כתב למשפחה שר הביטחון דאז, משה דיין: "מפקדיו של עוזי הגדירוהו כקצין יעיל, חרוץ, בעל יזמה וכושר מנהיגות. כל מי שהכירו – אהבו".

ילון (גרסטנפלד), ד"ר דן

דן, בן יהודית ואריה־רפאל, נולד ביום א' בחשון תש"ה (18.10.1944), בבוקרשט שברומניה, בעת שהוריו, מניצולי מחנות ההשמדה בפולין, עשו את דרכם לארץ ישראל. הוא למד בבית הספר היסודי "המתמיד" ברמת־גן ואחרי־כן למד בבית־הספר התיכון־חקלאי בכפר־הירוק ויחד עם חבריו לכיתה הצטרף לגרעין נח"ל.

דן גויס לצה"ל בסוף ספטמבר 1962 ועשה את תחילת שירותו בקיבוץ נחל־עוז במסגרת הנח"ל. בשנת 1963 השתתף בקורס לחובשים כלליים והועבר לחיל האוויר שם שירת כחובש תעופתי.

במחצית מרס 1965 שוחרר דני מהשירות הסדיר והוצב ליחידת מילואים של חיל הרפואה. לאחר השחרור החל ללמוד רפואה באוניברסיטת בולוניה שבאיטליה, שם למד שלוש שנים. בשנת 1971 סיים את לימודיו בפקולטה לרפואה של אוניברסיטת תל־אביב. דני היה מלא שמחת חיים, עליזות ושובבות. הוא היה אהוב בשל פשטות הליכותיו, גישתו הישירה והטבעית ובשל סבלנותו וסלחנותו. הוא היה עדין־נפש ובעל חוש הומור. דני היה בעל אישיות צנועה וטובה, ששבתה את לב בני המשפחה והידידים, אשר ביקשו את חברתו, כדי ליהנות מרגעים של חום ועליזות. דני הרבה לעסוק בספורט. הוא נמנה עם נבחרת הנוער של "הכפר הירוק" בכדורגל, וזכה שם באליפות טניס שולחן. הוא אהב לבלות את זמנו בחיק הטבע, נהנה מן השמש והרוח, מהים ומגליו. אהבתו לילדים היא שהביאה אותו למחלקת הילדים בבית־החולים על־שם הלל יפה בחדרה, שם עשה את תקופת ההתמחות והשתלם ברפואת ילדים. דני הפך להיות הרוח החיה במחלקה. הוא גילה יעילות ומסירות, ניחן בשקט נפשי ובתחושת אחריות. בשל תכונותיו הפכה המחלקה, על צוות עובדיה, האמהות והילדים, למשפחה גדולה אשר כולם שאלו לעצתו של הרופא הצעיר, ששמר בלבו חום, חיבה וחמימות לכל ילד. כך תיאר ד"ר משה ברנט, מנהל המחלקה, את דני בעבודתו: "המחלקה הייתה לו בית, והוא הזדהה עמה כליל, עם תפקידיה, מטרותיה וצרכיה. עד כמה שהקדמתי לבוא בבוקר למחלקה – דן היה כבר שם; אם נכנסתי בערב – דן היה שם או זה עתה יצא, או זה עתה התקשר. בחופשות מן המילואים היה עובר תחילה דרך המחלקה ואחרי־כן ממשיך הביתה – כנראה זכה לטעום את הטעם המתוק של השילוב המלא בין חייו האישיים וחיי הרפואה. בעבודתו כרופא שילב מיומנות וידע מקצועי, פרי לימוד ממושך ומעמיק, ברגשות אהבה ורצון לעזור לכל נזקק". שלושה חודשים לפני שנפל הגיש את עבודת הדוקטורט שלו בנושא "שימוש בהזנה תוך־ורידית במחלקת ילדים בבית־חולים כללי". כשפרצה מלחמת ששת הימים מיהר דני להגיע ממקום לימודיו באיטליה והשתתף בקרבות ברמת הגולן כחובש תעופתי. לאחר מלחמת ששת הימים חזר ארצה וסיים את לימודי הרפואה באוניברסיטת תל־אביב. לאחר סיום הלימודים סיים בהצלחה קורס קציני חיל רפואה והועלה לדרגת קצינות. בשנת 1970 נשא לאישה את דורינה, אותה הכיר בתקופת לימודיה בבית־הספר לאחיות בתל־השומר. דני היה איש משפחה מסור ואוהב ורצה

במשפחה רבת ילדים. בשנת 1972 נולדה בתו דנה, אותה אהב ולה הקדיש את כל זמנו הפנוי. מיד עם הולדת דנה רצו דורינה ודני באחות חברה לה, ושנה לאחר הולדתה הרתה דורינה את קרין. קרין נולדה חצי שנה לאחר נפילתו של דני. במלחמת יום הכיפורים התנדב דני, שהיה מוצב באזור המרכז, לשרת כרופא בבית־חולים שדה ברמת הגולן. ביום י״ד בתשרי תשל״ד (10.10.1973), שבוע ימים לפני יום הולדתו העשרים ותשעה, נפל בהפגזת האויב על כוחותינו. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בקרית־שאול. השאיר אחריו אישה, שתי בנות, אם, אחות תאומה — נילי ואחות תמר.

הרמטכ״ל ציין את דני לשבח על התנהגותו בשדה הקרב, בכתב העיטור נאמר: ״ביום 10 באוקטובר 1973 שירת סגן ד״ר דן ילון ז״ל כרופא בבית החולים שדה ברמת הגולן, באזור אל־על. כאשר החלה הפגזה כבדה על נקודת פינוי במסוקים, התפזרו כל האנשים בשטח לתפיסת מחסה. למרות אזהרות מפורשות, שלא לקום בשל הארטילריה הכבדה — חזר סגן ד״ר דן ילון לטפל בפצועים באוהל. בעת פעולה זו נפגע ונפל. במעשה זה גילה ד״ר ילון ז״ל אומץ לב ומסירות בתפקידו״; במכתב תנחומים למשפחה השכולה כתב קצין רפואה ראשי: ״אנו אבלים על אובדן חבר טוב למקצוע וחבר טוב לנשק, אשר הקריב את עצמו בעת נסיון להציל נפגעים ובכך קיים את שבועת הרופא העברי״; בבית־החולים על־שם הלל יפה בחדרה הוקמה ספרייה על שמו. בני משפחתו תרמו לספרייה את כל ספרי הלימוד של דני וביטאונים מקצועיים.

ילין, דוד

דוד, בן שרה ועוזי, נולד ביום כ״ד בתמוז תש״ב (8.7.1942) בתל־אביב. הוא למד בבית הספר היסודי שבשכון דן ואחרי שסיים, המשיך את לימודיו בבית הספר התיכון־עירוני ד׳ בתל־אביב. הוא היה נער רב כשרונות, ערני וחביב על כל רואיו, תמיר ויפה־תואר. בתקופת לימודיו היה חבר בתנועת ״הצופים״ בגדנ״ע וב״ימיה״, יצא להפלגות, והיה פעיל כחניך וכמדריך. חבריו וחניכיו העריכוהו וכן גם אחיו ואחותו הצעירים.

דוד גויס לצה״ל בסוף אוגוסט 1960 והוצב לחיל השריון. אחרי שסיים את האימון הבסיסי נשלח לקורס מפקדי טנקים ומיד בעקבותיו השלים קורס קצינים לחילות אג״ם וקורס קציני שריון.

בסוף חודש אוגוסט 1963, אחרי שעשה תקופת שירות קצרה בצבא הקבע, שוחרר דוד מהשירות הסדיר והוצב ביחידת מילואים. מיד לאחר השחרור התקבל לאוניברסיטה העברית בירושלים ולמד במגמה לכימיה. תוך שלוש שנים סיים את לימודיו לתואר בוגר והמשיך בהדרכתו של פרופ׳ י׳ שמיר לקראת תואר מוסמך. בעת ובעונה אחת למד גם מנהל עסקים, קיבל תעודה ועוד החל בלימודי כלכלה לקראת תואר ראשון. כתב עליו פרופ׳ שמיר: ״דוד ילין החל לעבוד אתי במחקר, אחרי

שסיים את לימודיו בכימיה לקראת התואר הראשון. דוד השתלט על נושא המחקר מהר וביעילות ולמד ביסודיות את שיטות העבודה בכימיה של תרכובות פלור, שיטות עבודה מיוחדות וחורגות מן המקובל במעבדות כימיות רגילות. הצלחתו בעבודה הייתה מלאה, הן מבחינת המחשבה והבנת הנושא והן מבחינת כושר העבודה בידים. תוך שנה קיבל תוצאות יפות ומעניינות שנתפרסמו בספרות המקצועית בשלושה פרסומים נפרדים. אין ספק שדוד ילין היה יכול להיות חוקר מצליח ומוכשר". במלחמת ששת הימים נקרא לשירות ופיקד על פלוגת טנקים, שהגיעה ראשונה לראס סודר שבמפרץ סואץ. לגבי אותה תקופה כתב פרופ' י' שמיר: "זכורני כיצד עזבנו פעם את העבודה כדי למהר ולהיכנס לישיבת הכנסת, שבה הוכרז על איחוד ירושלים. ניכר היה בו שהוא צאצא למשפחה המפוארת של סבו דוד ילין, והיה מושרש באדמת המולדת". בחודש דצמבר 1968 סיים דוד קורס מפקדי פלוגה בבית־הספר לשריון במסגרת שירותו במילואים. באותה שנה נשא לאישה את חברתו נחמה. בשנת 1969, אחרי ששקל את דרכו לעתיד, הגיע דוד למסקנה שבאותה עת צו השעה אינו מחקר מדעי והוא חזר לצבא הקבע. כל השנים ששירת כקצין מילואים וכקצין בצבא הקבע היו רצופות הערכות נלהבות של מפקדיו, שבין היתר כתבו עליו: "ממלא את תפקידו ללא דופי, בעל כושר הדרכה והסברה מעולים, הגון כלפי פקודיו, בעל אופי נוח וטקט רב, משמש דוגמא אישית ואהוב על מפקדיו ועל חייליו". בסוף חודש ינואר 1970 סיים דוד את שירותו בצבא הקבע, השתקע בירושלים, שם מונה חבר הנהלה ואחרי־כן מנהל מפעל "פיניקיה" לייצור כלי זכוכית מעבדתיים. בשנת 1972 עבר דוד קורס חש"ן מתקדם ומפקדיו ראו בו מפקד לעתיד של גדוד שריון. במלחמת יום הכיפורים שימש דוד סגן מפקד גדוד בחטיבת נתקה, בדרגת רב־סרן. ביום י"ב בתשרי תשל"ד, (8.10.1973) בהתקפה הגורלית על גשר פירדאן, נע בטנק שלו ליד טנק המג"ד. הטנק שלו נפגע ודוד הצליח להיחלץ וכאשר רץ לתפוס מחסה, נפגע ביריות ונהרג. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בהר־הרצל. השאיר אחריו אישה, הורים, אח ואחות.

במכתבו למשפחה האבלה כתב עליו מפקדו, אסף יגורי: "... יקירכם רב־סרן דוד ילין ז"ל היה סגן מפקד יחידת השריון שתחת פיקודי. דוד ילין ז"ל היה מבחירי המפקדים ביחידה ובין מקימיה ומעצביה. הכרתיו כקצין מעולה, בעל תכונות מנהיגות ואיש שריון למופת. עד מהרה עלה בסולם הדרגות והתפקידים והתמנה להיות סגן מפקד הגדוד. בתפקיד זה מילא לא אחת את מקומי, כאשר פיקד על הגדוד באומץ לב ובמירב התושייה. רס"ן דוד התחבב על כולנו, הן על המפקדים והן על החיילים, ונפילתו הייתה אבדה כבדה ליחידתנו. בשמי ובשם כל חיילי היחידה אנו מביעים את צערנו העמוק ומשתתפים באבלכם הכבד. אני תקווה שמלחמה עקובה מדם זו תסלול את הדרך לשלום אמת, אשר בו תמצאו את נחמתכם"; מפקד החטיבה כתב עליו: "דודיק נלחם כמו אריה, שימש דוגמא ומופת לפקודיו ונלחם עד טיפת דמו האחרונה".

דברים לזכרו של דוד ראו אור בפרסומים שונים: "ההולכים ראשונה — חטיבת נתקה"; "נזכור" — מטעם האוניברסיטה העברית בירושלים ו"פרחים עצובים" — יד לבוגרי ביה"ס התיכון־עירוני ד' בתל־אביב.

ימין, אברהם

אברהם, בן זולה ויהודה, נולד בשנת תש"ו (1946), בטריפולי שבלוב ועלה ארצה עם משפחתו בשנת תשי"א (1951). משפחתו השתקעה באשקלון והוא למד בבית־הספר היסודי "ארלוזורוב" ואחרי־כן למד בבית־הספר התיכון־מקצועי "אורט" באשקלון. אברהם גדל וחונך במשפחה שנמנתה עם קהילת יהודי לוב ובתקופת נעוריו לא ידע מחסור. המשפחה הגיעה ארצה בתקופה קשה ליושבים בארץ, תקופת הצנע והדלות. ואכן נתקלה כאן בקשיי הקליטה וההסתגלות המיוחדים לעולים חדשים. אברהם, שהיה קשור למשפחתו, נטל על עצמו את עול הדאגה לפרנסת המשפחה ולאחר שסיים שתי שנות לימודים בבית־הספר התיכון, יצא לעבוד כפחח רכב.

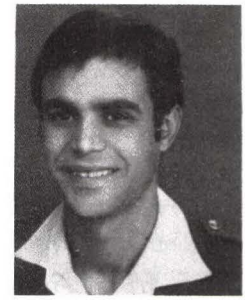
אברהם גויס לצה"ל במחצית מאי 1964 והוצב לחיל השריון. לאחר הטירונות הוכשר לשמש כלוחם חרמ"ש וסיים קורס נהיגה וקורס נהגי זחל"ם. הוא נשלח לשרת ביחידת חיל רגלים משוריין כלוחם חרמ"ש.

במחצית יולי 1966 שוחרר אברהם מהשירות הסדיר והוצב ליחידת מילואים של חיל השריון. ביחידה זו היה נקרא לתקופות של שירות מילואים ועמה לחם בקרבות לכיבוש סיני במלחמת ששת הימים. אחרי השחרור שב למקום עבודתו, שם היה אהוב ומקובל בזכות מסירותו ויכולתו המקצועית המעולה. בשנת 1967, אחרי שהסתיימה מלחמת ששת הימים עבר לעבוד במפעל "נירוסטה נירומטל", שם עבד עד שנת 1971. בשנת 1969 נפטר אביו ואברהם נאלץ להגדיל את הסיוע שהעניק למשפחתו. במרס 1971 נשא לאישה את גאולה והקים יחד עמה את ביתו באשקלון. בינואר 1972 נולדה בתו אילנית. אברהם הצליח, תוך עבודה קשה ומאומצת, להקים לו ולמשפחתו בית נאה, שהיה קן משפחתי חם וספוג אווירה טובה ונעימה. הוא היה בעל ואב מסור ואוהב, הקדיש את כל זמנו למשפחתו ושמר על קשרים הדוקים עם אמו ואחיו. במחצית יוני 1971 התנדב לשירות קבע בצה"ל ומונה להיות קצין רכב בחטיבה ברצועת עזה. הוא מילא את התפקיד הקשה ורב־האחריות במסירות ובנאמנות. הצטיין ברמתו המקצועית המעולה והיה מקובל על מפקדיו ועל חבריו ליחידה. בתפקידו כקצין רכב הועלה לדרגת סמל־ראשון. במלחמת יום הכיפורים השתתף עם יחידתו בקרבות הקשים בסיני. לאחר סיום הקרבות התעתד להאריך את שירותו בצבא הקבע בשלוש שנים. ביום ד' בכסלו תשל"ד (29.11.1973) נפל אברהם בעת מילוי תפקידו. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין באשקלון. השאיר אחריו אישה ובת, אם, אח וארבע אחיות. בניו התאומים – אבי, הנושא את שמו ועמי־יהודה, הנושא את שם אביו – נולדו חודשים ספורים אחרי נפילתו והוא לא זכה להכירם. לאחר מותו הועלה לדרגת רב־סמל.

בתעודת הוקרה, שהוענקה למשפחה על ידי ראש אכ"א האלוף הרצל שפיר, נאמר: "הוא ראה את שירותו כשליחות ונשאו במסירות ובאהבה. נכון ומסור תמיד, הקדיש עצמו להגברת כוח צה"ל ולטיפוח רוחו, כאשר טובת המדינה לנגד עיניו".

בני משפחתו תרמו ספר תורה לזכרו לבית־כנסת באשקלון.

ימין, חיים

חיים, בנם בכורם של ליאורה ונסים, יוצאי לוב, נולד ביום כ"ט באייר תשי"א (4.6.1951) ברמת ישי. כשהיה בן חמש, עברה משפחתו למגדל העמק, וחיים למד שם בבית־הספר היסודי "שלום עליכם". אחר כך למד במגמה של מסגרות מכנית בבית הספר המקצועי המקיף על־שם רוגוזין. ילד שקט היה, בן מסור ואח אהוב. בבית הספר היה אהוד על מוריו ועל חבריו לספסל הלימודים, למד בשקידה והיה מעורה בחיי החברה של התלמידים. כבר בילדותו התגלה כספורטאי מעולה. הוא טיפח את כושרו הגופני והרבה לשחות ולשחק במשחקי כדור שונים. לימים הצטרף לקבוצת הכדורגל של "הפועל" במגדל העמק ולמד את ספורט הג'ודו. בד־בבד עם פעילותו הספורטיבית הענפה, השתלם חיים בשעות הפנאי בקורס לבניית דאונים מטעם הגדנ"ע. חיבה מיוחדת רחש חיים לכלי טיס. הוא ביקש להכיר את המבנה המורכב שלהם ושלח ידו גם בבניית דגמים נסיוניים. ערב גיוסו לצה"ל היה חיים נער בוגר ואחראי, גבה קומה וחסון, גאוות הוריו ואהובם של אחיו ואחיותיו הצעירים.

חיים גויס לצה"ל בראשית מאי 1969 והתנדב לחיל הצנחנים. לאחר הטירונות השתלם בקורס צניחה, ובסיומו היה זכאי לענוד כנפי־צנחן. לאחר־מכן הוצב ביחידת שריון וביצע ללא דופי את כל המשימות שהוטלו עליו. חבריו לחיל מעידים עליו, שהיה חייל מעולה והיה נכון למשימות הקשות ביותר. אישיותו הלבבית השרתה אווירה נעימה וחברית בין החיילים, והוא היה נחלץ תמיד לסייע לחבר שהתקשה במילוי הפקודות או לחבר שהיה שרוי במצוקה. באפריל 1970 נשלח חיים להשתלמות בקורס מ"כים. הוא סיים את הקורס בציון גבוה (82). בתום שירות החובה שלו, במאי 1971, החליט חיים להצטרף לשירות בצבא הקבע, ונשלח, בהמלצת מפקדיו לקורס קצינים. כשסיים את השתלמותו בקורס זה הועלה לדרגת סגן־משנה. גם כקצין התגלה כושרו כחייל וכמפקד והתבלט כוח שיפוטו השקול ומזגו הטוב. חיים היה מסור והרבה לדאוג לחייליו. אמנם דרש ביצוע מדויק של המטלות, אך ידע תמיד לקיים יחס אנושי ולבבי עם רעיו לנשק. בשלהי חודש מרס 1973 נשא לאישה את חברתו, קורינה. בני הזוג גרו תחילה במגדל העמק, וחלמו על הקמת משפחה ובית בישראל. חודשים אחדים לאחר נישואיהם ציפו להולדת ילדם הראשון. אך חיים לא זכה לראות את בנו הרך. כשפרצה מלחמת יום הכיפורים, נשלח חיים לגייס חיילי מילואים באזור הצפון. בערבו של היום הצטרף אל יחידתו, יחידת שריון, ונשלח לחזית הצפון. ארבעה ימים לחם בקרבות הבלימה ברמת הגולן, וחבריו לנשק מציינים את אומץ לבו ואת מסירותו הבלתי מסוגית. ביום החמישי לקרבות נשלח חיים לחזית הדרום, שם כתרה יחידתו חלק מחיילי הארמייה המצרית. חיים פעל בגבורה מופתית בהיכנסו לטנק בוער, כדי לחלץ אחד מחבריו שנלכד שם. ביום כ"ג בתשרי תשל"ד (19.10.1973) נפצע חיים פצעים אנושים, כשלחם ליד התעלה. הוא הועבר מיד לבית החולים "איכילוב" בתל־אביב. עשרים יום נאבק על חייו, עד אשר ביום י"ב בחשון תשל"ד (7.11.1973), מת מפצעיו. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־

העלמין הצבאי במגדל העמק. השאיר אחריו אישה הרה, אב, אם, שבעה אחים ושלוש אחיות. בנו, שנולד במחצית דצמבר 1973 נקרא על שמו.

במכתב תנחומים לרעיה השכולה, גולל שר הביטחון דאז, רב־אלוף משה דיין, את פרשת פעילותו הצבאית הענפה של חיים, וכתב: "חיים היה איש חיל הרגלים שעבר הסבה לשריון. הוא הוערך כקצין אחראי מאוד, בעל רצון רב להצליח, בעל ידע מקצועי, נאמן לתפקידו ולמפקדיו. כל מי שהכירו – אהבו".

המועצה המקומית של מגדל העמק הנציחה את זכרו של חיים בהקמת בית־כנסת על שמו במגדל העמק; כן הקימה את "גן האחים" להנצחת זכרם של חיים ושל אחיו גבריאל, שנפל שנה אחריו בעת מילוי תפקידו.

ימין, כרמלה

כרמלה, בת רות וציון ז"ל, נולדה ביום ז' בסיון תשי"ד (8.6.1954) במעברת העולים "שער העליה". שנתיים עשתה כרמלה עם הוריה, יוצאי עירק, בצריפי המעברה. בשנת 1956 עברה המשפחה לגור בדירה במחנה־דוד בחיפה, וכרמלה למדה בבית הספר היסודי "נירים". אחר־כך למדה בבית־הספר התיכון־עירוני א' בקרית אליעזר, ועמדה בהצלחה בבחינות הבגרות. כרמי – כך כינה האב ציון את בתו הבכורה – הייתה תינוקת יפהפיה. בשנים הראשונות שעשו בני הזוג ימין בארץ – שנות התאקלמות והסתגלות – הייתה כרמלה קרן אור ותקווה להוריה. על פי סיפורי אחיה ואחיותיה, שנולדו בארץ, הייתה בת טיפוחיו של האב ויד ימינה של האם. היא סייעה במלאכות הבית השונות, טפלה באחיה הקטנים והוסיפה בלבביותה לאווירה המשפחתית בבית. האב, שהיה איש ציבור, ראש המועצה המקומית במחנה־דוד, העמיד בראש שאיפותיו מתן השכלה גבוהה לילדיו, מתוך רצון לפתוח בפניהם אפשרויות רבות בחייהם. כרמלה השקיעה את מלוא מרצה ומסירותה בלימודים, והייתה מקור גאווה להוריה. אהבה רבה רחשה לים. ביומנה אפשר למצוא פעמים רבות את המשפט: "היום לא הלכתי לבית־הספר. הלכתי לים..." היא בלתה ימים רבים על שפת הים, אהבה לשחות ולרוץ לאורך החוף. אל "חוף הסלעים" מול ביתה נהגה לקחת כפעם בפעם גם את אחיותיה הצעירות. ואולם אחת ידעה כרמלה היטב: העזרה בבית וחובות הלימודים קודמים לבילוי בים. כרמלה הייתה נערה עירנית וחברותית. היא הרבתה לבלות עם ידידיה במועדון הנוער שבמחנה דוד ובבית הספר התיכון, והשתתפה במסעות ובטיולים, שנערכו במסגרת הגדנ"ע. כשסיימה את לימודיה בבית הספר התיכון, הייתה נערה מבוגרת ואחראית, תמירה ויפה – משוש לב הוריה.

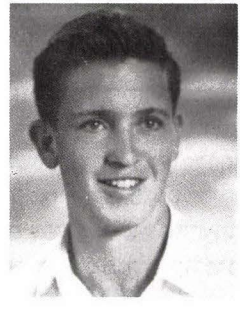
כרמלה גויסה לצה"ל במרס 1973. קדמו לגיוס לבטים והרהורים; היא רצתה להמשיך בלימודים ואף נרשמה, בעידוד אביה, לסמינר למורים וגננות. אולם, בסמוך לתחילת שנת הלימודים התחרטה, בעיקר בהשפעת חברות שכבר גויסו, והחליטה למלא את חובתה לצה"ל. שבועיים לאחר גיוסה, והיא בעיצומה של הטירונות, נפטר

אביה באופן פתאומי. כרמלה, שכה קיוותה להתגאות בפני אביה בהופעתה כחיילת במסדר סיום הטירונות, התייתמה. הייתה זו מכה קשה לה, לאמה ולילדים. כרמלה שירתה בחיל השריון, הייתה קרובה לבית והפכה להיות "אב המשפחה". כתום יום עבודה בבסיס, למדה תלמידי כיתות יסוד, כדי לסייע במימון הוצאות הלימודים של אחיה. היא נרתמה לעזרת האם, סייעה בגידולם ובחינוכם של אחיה הצעירים, ופנקה את אחיותיה במתנות. האם, שהתקשתה לעמוד בנטל הפרנסה, פנתה למפקדיה של כרמלה וביקשה את שחרורה מצה"ל. הבקשה לא נענתה ושחרורה עוכב ונדחה. היא המשיכה לשרת כפקידת שלישות ועשתה חיל בתפקידה. במקום שירותה בלטה כרמלה בכישרונה, ביעילותה ובאחריותה. כן הצטיינה בהופעתה החיצונית הנאה במיוחד. לימים שימשה אף כדוגמנית ליועצת יופי. ביום חמישי, ו' באדר תשל"ד (28.2.1974), נסעה כרמלה מבסיס בצפון הארץ לשלישות הראשית בדרומה. היא קפחה את חייה בתאונת דרכים קטלנית ונפטרה בעת שרותה. שנה לאחר מות אביה הובאה כרמלה למנוחת־עולמים בבית־העלמין הצבאי בעפולה. היא השאירה אחריה אם, שלושה אחים ושתי אחיות.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה כתב מפקד היחידה: "למרות מצבה המשפחתי הקשה, גלתה כרמלה ז"ל נאמנות ומסירות בכל התפקידים שהוטלו עליה. הייתה נכונה תמיד ונענתה ברצון לכל פנייה ובקשה מצד חיילי המילואים השייכים ליחידה. אין ספק בלבי, כי בהתנהגותה זו שימשה כרמלה ז"ל, דוגמא ומופת ליתר החיילות ביחידה".

משפחתה של כרמלה תרמה לזכרה ספר תורה לבית הכנסת הספרדי "קדושי בבל" בגבעת־המורה.

ימיני, יוסף

יוסף, בן זלדה ומשה, נולד ביום ד' באדר תש"ה (17.2.1945), בפתח־תקוה. הוא החל את לימודיו בבית־הספר היסודי לבנים "נצח ישראל", ואחרי־כן המשיך ולמד בבית־הספר התיכון־חקלאי במקוה־ישראל. הוא סיים את לימודיו בבית־הספר הגבוה לחקלאות "יד נתן" בעכו והוסמך כטכנאי למכונות חקלאיות. בבית הוריו, מוותיקי הישוב בארץ, ספג יוסי את ערכי האהבה לארץ־ישראל ולעם ישראל. הוא חונך לקיים אורח חיים פשוט וצנוע, רחוק מראוותנות, ולמד להעריך את חשיבותו של עמל הכפיים. בית ההורים היה בית חם, ששררו בו אהבה ואחווה. בבית זה הפך יוסי להיות מורה הדרך והיועץ לאחיו ולאחותו הצעירים ממנו. הוא ניחן בכושר מנהיגות וידע להשרות ביטחון ושלווה, שעה שנשא באחריות ובדאגה להדרכתם של בני המשפחה. בילדותו קננו בו יצר הרפתקנות וסקרנות, המיוחדים לנערים צעירים. אך בניגוד לרבים מבני גילו, היה יוסי חדור ביטחון רב בכוחו וביכולתו, היה מוכן להתמודד באתגרים ועמד במשימות רבות, הגם שהייתה טמונה בהן סכנה רבה. בזכות תעוזתו ואומץ לבו החדיר בידידיו

ובחבריו הרבים את התחושה, כאילו הוא מחוסן מפני סכנות וכי אין דבר שיוכל לו. בתקופת לימודיו בבית־הספר התיכון במקוה ישראל הצטיין ביחס רציני ואחראי ללימודים ולעבודה. כבר אז בחר את דרכו לעתיד וידע כי ישלב את כישוריו הטכניים בעבודת האדמה ובחקלאות. לכן השקיע מאמצים רבים והגיע להישגים מעולים. הכל הכירוהו כאדם ישר, המחפש את האמת בדרך עקבית וחסרת פשרות, כאשר עמד על דעתו בתקיפות והגן בדבקות ובעקשנות על השקפותיו ועל עמדותיו. בבית־הספר במקוה ישראל הכיר את חברתו רחל, שנועדה להיות רעייתו. יוסי התגלה כאדם בעל רגש וחמימות ובעל חוש מפותח ליופי ולאסתטיקה.

יוסי גויס לצה"ל במחצית יולי 1964 והוצב לחיל השריון. לאחר הטירונות הוכשר כאיש צוות טנק ואחרי כן השלים בהצלחה קורס מפקדי טנקים. בתקופת שירותו בצבא התגלה כבעל כושר מנהיגות ויכולת פיקוד. הוא זכה להערכת מפקדיו והיה אהוד על פקודיו בזכות הביטחון והאווירה הטובה שהשרה. הוא היה מסור לתפקידו, עשה אותו מתוך אחריות ושאף להגיע לביצוע מושלם של כל משימה שהוטלה עליו.

במחצית אוקטובר 1966 שוחרר יוסף מהשירות הסדיר והוצב ליחידת מילואים של חיל השריון. במסגרת יחידה זו לחם בקרבות לכיבוש רצועת עזה במלחמת ששת הימים. לאחר השחרור, והוא בן 21, נשא לאישה את רחל והקים יחד עמה את ביתו. הוא התגאה בהישגיו והיה מאושר על שהצליח להקים משפחה ולנהלה כשהוא כה צעיר. משפחתו, ובה רעייתו רחל ושלושת בניו – ליאור, אייל וארז, היו נושא לאושרו ולגאוותו ומלאו את חייו תוכן ושמחה. יוסי הצטרף לסגל מורי בית־הספר התיכון החקלאי "אשל הנשיא" שם עסק בהוראת אגרו־מכניקה. הוא הצליח לרתק את תלמידיו בדרך ההרצאה המעניינת והבלתי שגרתית שלו. תלמידיו מעידים כי היו ממתינים בקוצר רוח לשיעוריו, שהיו מעניינים בתוכנם, רחבים בהיקפם ועשירים בהסברים מדעיים. הוא לא הסתפק בהרצאת חומר הלימודים, שהוכתב על ידי בית־הספר, אלא חיפש תחומים ואמצעים חדשים לרתק את תלמידיו. המורה ותלמידיו חברו יחד לחקור נושאים חדשים ותחומים בלתי ידועים, והגיעו להישגים מרשימים. לאחר סיום יום העבודה הארוך והמתיש הקדיש את זמנו למשפחתו והמשיך למלא את תפקיד המורה והמחנך, הפעם לבניו. הוא נהג לספר להם סיפורים ארוכים ומעניינים ויחד עמם שקד על תכנון הבית החדש שיבנה למשפחה. ביתו היה קן משפחה חם, ששררו בו אווירה נעימה ושלווה, אחדות ושותפות של אמת בכל תחומי החיים. הוא החדיר בבני המשפחה אהבה לארץ ולנופיה והרבה לצאת עם רעייתו ובניו לסיורים ולטיולים, שבהם תרו אחר מקומות ונופים חדשים. בחיפושיו אחר אתגרים חדשים בחייו יצא יוסי לעבוד כטכנאי בתעשייה האווירית; אחרי־כן עבד כטכנאי אחזקה בחברת "מכתשים" ושימש כמנהל המסגריה בתלמי הנגב. יוסי היה עובד מסור ודרש הרבה מעצמו ומהעובדים תחת פיקוחו. הוא דרש דייקנות ושלמות בביצועה של כל משימה, אך מעולם לא דרש דבר שהוא עצמו לא עשה. בדרישותיו היה תקיף וחסר פשרות, ולא היסס לבקר בחריפות כל אדם, שלדעתו היה ראוי לביקורת. הצלחתו בעבודה המריצה אותו לנסות ולהתמודד בתחומים חדשים ואכן משהחליט להפוך עצמאי החל לעסוק בבניית דירים. ראשית דרכו הייתה קשה ורצופת מכשולים משום שהוא נעדר חוש מסחרי ועסקי, אולם בתוך תקופה קצרה בזכות כישוריו ודבקותו, פרץ לעצמו במהירות דרך שהבטיחה שגשוג וביטחון.

נפילתו במלחמת יום הכיפורים נטלה אותו מעם משפחתו וקטעה את מאמציו להשלים משימה נוספת, אחת מני רבות, אך אולי הגדולה מכל שנטל על עצמו. במלחמת יום הכיפורים השתתפה יחידתו בקרבות הבלימה וההבקעה נגד המצרים בגזרה המרכזית בסיני. בקרב שהתחולל ביום י"ט בתשרי תשל"ד (15.10.1973) פגע טיל בטנק של יוסי והוא נפצע. למרות פצעיו המשיך יוסי להפעיל את הטנק עד שנהרג. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בבאר־שבע. השאיר אחריו אישה ושלושה בנים, הורים, שני אחים ואחות. לאחר נופלו הועלה לדרגת סמל־ראשון.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה כתב מפקד היחידה: "יוסף ז"ל היה מפקד טנק מצטיין ובעל ידע מקצועי מעולה. הוא היה אהוב ומקובל על חיילי היחידה". משפחתו והמועצה האזורית מרחבים תרמו לזכרו ספר תורה לבית־כנסת באשל הנשיא.

ימיני, מאיר

מאיר, בן זלפה ויעקב, נולד ביום י"ד באייר תש"ד (6.6.1944) בדהוק שבצפון עירק ועלה ארצה עם משפחתו בשנת תשי"א בהיותו כבן שש. בארץ סיים את לימודיו בבית הספר היסודי "נוה יעקב", המשיך ללמוד שלוש שנים בבית־ספר תיכון ועמד בבחינות הבגרות. ימי ילדותו עברו עליו בשכונת הקטמונים, שם התאקלם במהירות בחברת בני גילו, וחבריו לספסל הלימודים אהבוהו על עדינותו הרבה ועל טוב לבו. מוריו העריכוהו על יחסו הרציני ללימודים, על אף גילו הרך, והתפעלו מדרך התמודדותו עם קשיים, למרות תנאי המצוקה בבית. גם כאשר העתיקה המשפחה את מגוריה לשכונה אחרת, קשר מאיר במהירות קשרי ידידות עם נערי השכונה החדשה. אביו ואמו הקנו לו מילדות את ההכרה בחשיבותם של הלימודים ולמרות שהיו להם עוד חמישה בנים ובנות, לא חסכו מאמץ ועשו ימים כלילות בעבודה קשה למען בניהם. ואמנם, הבנים העריכו מאוד את מעשי ההורים ויחסי כבוד והערכה הדדים שררו בין ההורים לבין ילדיהם.

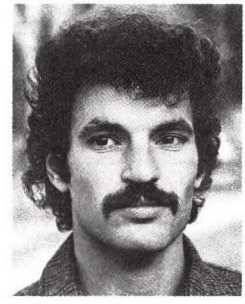
מאיר גויס לצה"ל במחצית אוגוסט 1963 והוצב לחיל השריון. לאחר סיום הטירונות השלים קורס למקצועות הטנק והוסמך כתותחן. לאחר שהשלים בהצלחה גם קורס למדריכים, הוצב לבית הספר לשריון כמדריך. על אף עבודתו הקשה לא דעכה בלבו התשוקה ללמוד והוא סיים קורס־הכנה ללימודים אקדמיים, ולמען זאת התנדב להאריך את שירותו הסדיר בשמונה חודשים. בתעודת השחרור שלו צוינה התנהגותו כטובה והערכת מפקדיו קבעה כי היה חייל טוב וממושמע.

בסוף אוקטובר 1966 שוחרר מאיר מהשירות הסדיר. הוא נרשם ללימודים באוניברסיטה ולמד שלוש שנים בפקולטה לכלכלה ולמדעי המזרח. הוא השתתף בקרבות מלחמת ששת הימים כתותחן טנק, ופעמיים ניצל בנס כאשר הטנק שלו נפגע באש נ"ט. על חלקו במלחמה הוענק לו "אות מלחמת ששת הימים". מאיר נשא

לאישה את חברתו שושנה והחלה לעבוד ככלכלן ב"בנק ישראל". כאשת־חיל עזרה לו אשתו לשאת בעול כלכלת הבית. בתקופה זו נתגלו במאיר כשרונות שהיו חבוים ורדומים בו. הוא החל מצייר וציוריו מעוררים התפעלות עד היום בקרב רואיהם. לא היה מאושר ממנו כאשר ברבות הימים נולדה בתו ואחריה נולד בנו. מאיר היה בעל אוהב ואב מסור, ויחד עם זאת שימש כמקשר בין כל האחים והאחיות לבין ההורים. את מצוות "כבד את אביך ואת אמך" מילא כלשונה ולא היה דבר שבקשו ממנו לעשות והוא לא עשה בזריזות ומתוך רצון. היו לו "ידי זהב" והוא נהג לתקן בביתו ובבית חבריו, את כל הטעון תיקון, בתחומי החשמל, הנגרות והשרברבות. ביום הכיפורים תשל"ד התפלל מאיר ליד הכותל וברגע שנשמעה האזעקה בצהרי היום קיפל את טליתו והלך להפרד מהוריו. בהגיעו הביתה כבר המתין לו הצו. עם יחידתו עלה לרמת הגולן והשתתף בקרבות הבלימה העקובים מדם נגד הצבא הסורי. בקרב שריון־בשריון שהתחולל למרגלות תל־כודנה שברמת־הגולן ביום י"ג בתשרי תשל"ד (9.10.1973), נפגע הטנק שלו מפגז של האויב ומאיר נהרג. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין הצבאי בהר־הרצל בירושלים. השאיר אחריו אישה, בת ובן, הורים וחמישה אחים ואחיות. לאחר נופלו הועלה לדרגת סמל.

במכתב תנחומים למשפחה כתב מפקדו כי "אנחנו, חבריו ליחידה, איבדנו חבר יקר ומסור. בחרפו את נפשו למות העניק לעם את החיים ולישראל את זכות הקיום". משפחתו הנציחה את זכרו בהכנסת ספר תורה עם רמונים לבית־כנסת בירושלים.

ימיני, מאיר

מאיר, בן חדווה ובנימין ז"ל, נולד ביום ט"ו בתשרי תש"ז (9.10.1946) בקבוצת יבנה. הוא למד בבית־הספר היסודי ביבנה, והמשיך את לימודיו בבית־הספר התיכון בקבוצה. לאחר שירותו הצבאי, למד הנדסאות־חשמל בבית־הספר התיכון־מקצועי "אורט יד־סינגלובסקי" בתל־אביב והוענק לו תואר הנדסאי־חשמל. מאיר היה תלמיד חרוץ ושקדן, מאורגן ומסודר. הוא הצטיין בעיקר בלימודים הריאליים, ומקצועות הפיסיקה והחשמל היו אהובים עליו מכול. הוא היה חובב צילום מושבע והוציא מתחת ידיו תצלומים מעולים ובלתי־שגרתיים של אנשים, נוף וטבע דומם. מאיר היה אדם חברותי ואהוב על כל יודעיו, עמד במרכזם של מפגשי־הרעים והחגיגות בקבוצה והיה פעיל בתחומי התרבות והבידור. עם זאת היה בעל סקרנות אינטלקטואלית ושאף תמיד לרכוש השכלה כללית רחבה. פתיחותו ונכונותו להתמודדות מעמיקה עם רעיונות חדשים נכרה הן בשיחות עמו, בעיקר בנושאי דת ואמונה, והן בספרות שקרא. הוא היה בן נאמן ומסור להוריו ולמשפחתו, וכבן־זקונים קשר קשרים אמיצים בעיקר עם אביו ז"ל, שעשה עמו רבות בהדרכה בלימודים.

מאיר גויס לצה"ל במחצית יולי 1964 והוצב לנח"ל, במסגרת יחידת בני

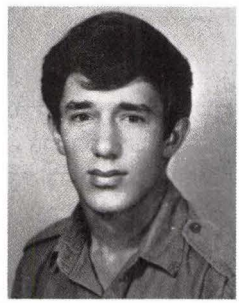
המשקים. לאחר סיום הטירונות ולאחר שהשתלם בקורס מפקדי־כיתות, התמנה למפקד־כיתה ביחידת חרמ"ש.

לאחר שהשתחרר מהשירות הסדיר היה נקרא לתקופות של שירות מילואים. לקראת סיום לימודי ההנדסאות, תכנן מאיר לנסוע לטייל בחו"ל, אך מפאת מחלת אביו דחה את יציאתו. אחרי מות האב, שהטביע על מאיר חותם עמוק, ואחרי שהגיש את עבודת־הגמר שלו בחשמל – יצא לחו"ל. פחות משבועיים לאחר ששב ארצה, פרצה מלחמת יום־הכיפורים. כשפרצה המלחמה נשלח מאיר עם יחידתו לאזור תעלת־סואץ, שם השתתף בקרבות־הבלימה הקשים ובפריצה לגדה המערבית של התעלה. ביום שמחת־תורה, כ"ב בתשרי תשל"ד (18.10.1973), נפגע מאיר באש האויב ונהרג במקום בעת הסתערות פלוגתו – בה שימש כמקלען נגמ"ש המ"פ – על מתחם אויב באזור מחנות אבו־סולטן, ממערב לתעלה. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בקבוצת יבנה. השאיר אחריו אם, שני אחים ואחות. לאחר נופלו הועלה לדרגת סמל־ראשון.

במכתב־תנחומים למשפחה השכולה כתב מפקדו: "הכרתיו כלוחם אמיץ־לב וכמפקד בעל כושר מנהיגות למופת, שדאג לאנשיו ונסך בהם ביטחון בשעות הקשות של המלחמה".

קיבוצו הוציא לאור חוברת לזכרו, שכלולים בה מדברי בני המשפחה וחברים על דמותו.

ימיני, מרדכי

מרדכי, בן טובה ומשה, נולד בשנת תשי"א (1951) בהמדן שבאיראן, ועלה באותה שנה ארצה עם משפחתו. הוא למד בבית־הספר היסודי "ישורון" בפרדס־חנה ואחרי־כן סיים את לימודיו בישיבת "פורת יוסף" ברחובות. מרדכי היה תלמיד חרוץ, אהב בעיקר את מלאכת־היד והצטיין בה ובמקצוע ההנדסה. הוא היה חבר בתנועת "בני עקיבא" ונטל חלק פעיל בפעולותיה. במהלך לימודיו בישיבה, הקפיד לשמור על קשר עם הבית. הוא היה בן נאמן ומסור להוריו וקשור למשפחתו בכל לבו – ביחוד לאחיו התאום. הוא היה חבר בגרעין תעשייתי של "בני עקיבא", שישב תחילה במושב ארגמן בבקעת־הירדן ואחרי־כן הקים את היאחזות כפר־גינת שברמת־הגולן.

מרדכי גויס לצה"ל בסוף יולי 1969 והתנדב לנח"ל. לאחר הטירונות, ולאחר שהשתלם בקורס צניחה, בקורס מפקדי־כיתות ובקורס מקצועות טנק "סנטוריון", התמנה לטען־קשר בטנק.

לאחר שהשתחרר מהשירות הסדיר, החל לשקוד על לימודי ההנדסאות – אך מלחמת יום־הכיפורים קטעה את לימודיו. כשפרצה המלחמה, נשלח מרדכי עם יחידתו לרמת־הגולן והשתתף בקרבות הבלימה נגד הסורים. ביום י"א בתשרי תשל"ד (7.10.1973), נפגע הטנק שלו בקרב־שריון בקרבת המחצבה בנפח, והוא נהרג

במקום. תחילה לא נמצאה גופתו והוא הוכרז כנעדר ואחר־כך נחשב כנעלם. כעבור כשמונה חודשים מיום נפילתו הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בקרית־שאול. השאיר אחריו אב, אם, שלושה אחים ושתי אחיות. לאחר נופלו הועלה לדרגת סמל.

ימס, מרק

מרק, בן אידה וליאון, נולד ביום ג' בתמוז תש"ז (21.6.1947) ברגנסבורג שבגרמניה, להוריו שעברו את אימי השואה ואיבדו בה את משפחותיהם. בגרמניה הלך מרק לגן־הילדים וכאשר היה בן חמש, בשנת 1952, עלה עם אמו לישראל. הם התיישבו בירושלים והוא הלך לבית־הספר היסודי "עומריה". ילד שקט, רציני ומסודר היה מרק, אהב לעסוק במחקר מכני, אהב לבדוק את תכנם של מנגנונים ולימים הלכה וגברה התעניינותו במכשירים מתוחכמים ובאלקטרוניקה. כתלמיד בבית הספר העממי ובבית־הספר התיכון שליד האוניברסיטה העברית, היה מרק חבר בתנועת "השומר הצעיר", בסניף ירושלים. הוא היה פעיל מאוד בתנועה כחניך וכמדריך ובלבו בשלה ההחלטה להצטרף לתנועה הקיבוצית, שבמסגרתה החליט לבנות את ביתו בעתיד. בבית־הספר הצטיין בלימודים. כל משימה שהוטלה עליו ביצע ביעילות רבה ותמיד נחשב בין חבריו כמנהיג ההולך בראש ומשמש דוגמא ומופת. מרק החליט לעזוב את בית הספר התיכון שנה לפני שסיים את הלימודים. הוא עבר לקיבוץ מזרע ושם המשיך את לימודיו בכיתה י"ב. גם בקיבוץ בלט מרק מיד כעלם בוגר ונבון ותוך זמן קצר הוטלו עליו תפקידים חברתיים רבים, גם שם נחשב תמיד כסמכות בקרב חבריו.

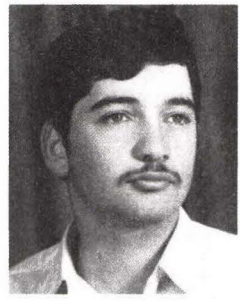
מרק גויס לצה"ל בתחילת נובמבר 1965 והוצב לחיל השריון. אחרי שעבר את האימון הבסיסי, נשלח לקורס תותחנות טנקים וסיים כתותחן. אחרי־כן עבר קורס מפקדי טנקים ובסוף שנת 1967 נשלח לקורס קצינים והשתלם בקורס קציני שריון. לאחר הקורס הושאר בבית־הספר לשריון כמדריך, ותוך זמן קצר מונה מפקד קורס. במלחמת ששת הימים השתתף מרק בקרבות בפתחת רפיח. עוד כשהיה חניך בקורס קצינים החליט מרק להמשיך את לימודיו בטכניון בחיפה, ולשם כך הייתה דרושה לו תעודת בגרות. הוא ביקש ללמוד אך מבוקשו לא ניתן לו מיד, כי היה קצין מעולה ובאותה תקופה היה קשה לשחרר קצין ברמתו מן היחידה. הוא חתם על הארכת שירותו בצבא הקבע למשך שלוש שנים ועמד בבחינות בציונים טובים. במהלך שירותו עלה במהירות בסולם הדרגות ובאפריל 1969 מונה מ"פ בגדוד. בחוות הדעת של מפקדיו עליו נאמר: "קצין מוכשר, בעל יזמה, דוגמא אישית, הגון, איש מקצוע מעולה, אהוב על פקודיו ובעל אופי יציב. קצין מעולה, הממלא תפקידו באחריות ובמסירות ומגלה כושר עבודה וארגון גבוהים".

בתחילת יוני 1971 שוחרר מרק מן השירות בצה"ל והוצב ביחידת מילואים. הוא התקבל ללימודים בטכניון בחיפה במקצוע שאהב מילדותו, עסק בו תמיד, הוציא עליו כל פרוטה מחסכונותיו – האלקטרוניקה. מרק אהב את החיים. מטבעו היה אדם

מעשי ונהג ליזום הכרות עם אנשים, חיפש את האתגר ואת המאבק, כי בהם מצא טעם לחיים. הייתה לו נשמה פיוטית ואהבה עמוקה לאמנות. הוא שפע שמחה וטוב־לב. נוהג היה לארח בביתו אנשים שפגש ברחוב והם עניינו אותו, שכן אהבת האדם שלו הייתה בלתי אמצעית ונטולת גינונים. במלחמת יום הכיפורים נשלח מרק עם יחידתו לסיני, והשתתף בקרבות הבלימה והפריצה נגד המצרים. תוך כדי אחד הקרבות נטל לידו את הפיקוד על הגדוד במקום המפקד שנהרג. ביום כ"א בתשרי תשל"ד (17.10.1973) נפגע ונהרג בשעת הסתערות על מתחם של המצרים. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בקרית־שאול. השאיר אחריו אישה ובן והורים. לאחר נופלו הועלה לדרגת רב־סרן והוענק לו "עיטור המופת" וזה נוסח תעודת העיטור: "לאות ולעדות כי 970161 רב־סרן ימס גילה אומץ־לב הראוי לשמש מופת. תיאור המעשה: סרן מרק ימס ז"ל, מפקד יחידת סיור, הסתער בראש אנשיו על מוצב אויב, שחסם את האפשרות לפריצת החטיבה מראש־הגשר, לאחר צליחת תעלת סואץ. הוא גילה תושייה רבה, בחלקו תחמושת לטנקים תוך־כדי קרב. באין קצין קישור ארטילרי לגדוד, סרן מרק ימס ז"ל טיווח בהצלחה את הארטילריה על המצרים. נפל ב־17 באוקטובר 1973 בעת הסתערות על יעד מצרי. כל משך הקרבות שימש דוגמה ומופת בדבקותו במשימותיו, באומץ לבו וברמת הביצוע. על מעשהו זה הוענק לו עיטור המופת".

במכתבו למשפחה האבלה כתב עליו שר הבטחון, משה דיין: "...מפקדיו של מרק הגדירוהו כקצין מעולה, אחראי, מסור, מגלה כושר עבודה וארגון גבוהים, מוכשר, בעל יזמה, דייקן, מצליח בכל ...בעל מקצוע טוב ואהוב על פקודיו... זכרו של רב־סרן מרק ימס ז"ל הנו קודש ונצרנו בלבנו בגאון".

ינאי, מרדכי־אלכסנדר

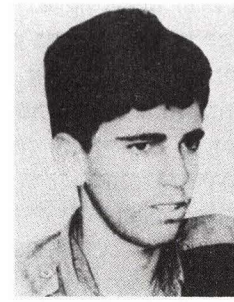

מרדכי־אלכסנדר, בן אילנה ואליעזר, נולד ביום י' באב תשי"ד (9.8.1954) בגבעתיים. הוא למד בבית־הספר היסודי "אמונים" בגבעתיים, המשיך בלימודיו בישיבת "נחלים", במגמה הביולוגית, ואחרי־כן למד בישיבת ההסדר בקרית־ארבע. מרדכי־אלכסנדר היה תלמיד חרוץ וממושמע, אהוב על מוריו ומקובל על חבריו. מוריו שיבחוהו על חריצותו ועל שקדנותו הרבה. הוא נמנה עם חברי תנועת "בני־עקיבא". מרדכי־אלכסנדר היה בן תורה, שגלומות בו אהבת הלימוד ואהבת ישראל. הוא קידם כל אדם בסבר פנים יפות והושיט יד עוזרת לכל חבר, שפנה אליו בבקשה להסתייע בו. ידידיו אהבוהו על טוב־לבו ועל נדיבות־רוחו. תמיד ידע להטות אוזן קשובה לרע בשעה הקשה ותמיד נמצאה לו בפיו מלת עידוד. הוא היה חברותי מאוד, אופטימי מטבעו, עליז וחייכן ובעל חוש הומור. הוא רחק מריב וממדון וביקש תמיד את השרה ואת דרך הוויתור. צנוע היה ועניו, אהב את הפשטות ושנא את ההידור. הוא היה בן נאמן ומסור להוריו ורחש להם כבוד רב.

מרדכי־אלכסנדר גויס לצה"ל בתחילת אוגוסט 1972 והתנדב לשרת בנח"ל המוצנח. הוא היה חייל אחראי ומסור לתפקידו ועשה כל אשר הוטל עליו בדייקנות, לשביעות רצונם המלאה של מפקדיו. הוא שימש דוגמה לחבריו במזגו הטוב ובצייתנותו. לקראת הימים הנוראים ירד לסיני, כדי לשמש שליח ציבור לחיילי המוצב הצפוני ביותר במעוזי התעלה – "אורקל". הוא אמור היה לחזור בעשרת ימי התשובה לישיבה, אך נשאר במעוז עד ליום הכיפורים, כדי להקל את עול השמירה מעל החיילים. ביום י"א בתשרי תשל"ד (7.10.1973) נהרג מרדכי־אלכסנדר בקרב עם האויב בעת הנסיגה ממוצב "אורקל". לאחר שנפל נחשב כנעדר, ואחרי־כן הוכרז חלל שמקום קבורתו לא נודע. לימים זוהתה גופתו והוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בקרית־שאול. השאיר אחריו אב, אם ושני אחים. לאחר נופלו הועלה לדרגת רב־טוראי.

הוריו הנציחו את זכרו בבניית בית־הכנסת "גבורת מרדכי" בגבעתיים; בין כסה לעשור בשנת תשל"ו בהיכל ישיבת "נחלים", נערך טקס סיום כתיבת ספר־תורה לזכר תלמידי הישיבה שנפלו במלחמות ישראל ומרדכי בתוכם.

ינאי, נחשון

נחשון, בן נעמי ויעקב, נולד ביום ז' באייר תשי"ד (8.5.1954) בקיבוץ גבולות. קיבוץ גבולות היה אז ישוב ספר ונחשון, משחר ילדותו, ידע את טעמו של המקלט. כשהיה בן 10 עבר עם אביו לקיבוץ געתון, שם סיים לימודיו בבית הספר היסודי. את לימודיו התיכוניים התחיל במוסד החינוכי האזורי שבקיבוץ עברון, אך לאחר שתי שנות לימודים, עבר לבית הספר התיכון־חקלאי שבכפר גלים, שם השתלם במגמה החקלאית. על נחשון כילד ספרו חברי קבוצתו מקיבוץ געתון: "נחשון היה אחד מאיתנו, אבל קצת שונה. היו לו קשיי היקלטות בקבוצה, אך בכל זאת היה "שייך". אופיינית הייתה לו ההתלהבות מכל דבר קטן. מין התלהבות ילדותית ומלאת חיים וסקרנות". ספרו עליו מוריו: "נחשון אהב את עבודת האדמה. כבן ראוי לקיבוץ גילה אחריות במעשיו, ויחד עם זאת השתלב יפה בתעלולי חבריו. כנער רגיש, היה נתון לעתים למצבי רוח קיצוניים לפעמים, מצחוק ועליזות ועד לעצבות ואפילו לדמעות. הייתה בו איזו תמימות טהורה, שלא התקלקלה בלחץ הסביבה, וטוב לבו היה ידוע לכל. נחשון התלבט עמוקות בבעיית הערכים הדועכים של הקיבוץ, רוצה היה לתקן את העולם, או לפחות את עולמו שלו, הקטן".

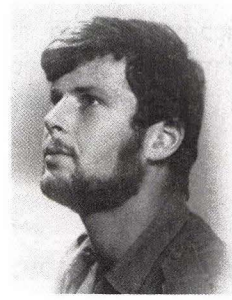
נחשון גויס לצה"ל בראשית נובמבר 1972 והוצב לחיל הרגלים, בחטיבת "גולני". ספרה עליו מורתו: "לנחשון היה רצון עז להתגייס ליחידה קרבית, למרות שידע את הקשיים הצפויים לו. כאשר באנו לבקרו משסיים את הטירונות, מצאנו אותו אדם בוגר ובטוח בעצמו". במלחמת יום הכיפורים שירת ברמת הגולן. באחת מגלויותיו האחרונות ששלח הביתה, כתב: "לידיעתכם, אני עדיין חי וקיים, ויותר מזה – אני

מרגיש מצוין. המלחמה – ככל המלחמות, ואין מה לדאוג. אתם רואים, יש מי שחושב עליכם בחזית". ביום כ"ו בתשרי תשל"ד (22.10.1973), כשהשתתף בקרב על החרמון, נפגע מיריות צלף ונפל. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בקיבוץ געתון. השאיר אחריו אב, אם ואחות. לאחר נופלו הועלה לדרגת רב־טוראי.

במכתב תנחומים למשפחה כתב מפקדו: "נחשון נלחם כמי שיודע למען מה הוא נלחם – באומץ, גבורה, במסירות ובהקרבה. הוא היה אהוד על חבריו ועל מפקדיו".

לזכרו הוציאה המשפחה לאור חוברת ובה צילומיו, קטעי מכתביו, וכן מדברי חברים על דמותו.

יניב (שקלניביץ), אלכסנדר

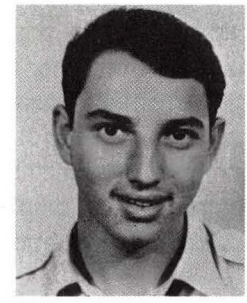
אלכסנדר (אלי), בן רחל ושמחה, מניצולי השואה, נולד ביום י' בסיון תשי"ב (3.6.1952) בחולון. הוא למד בבית־הספר היסודי על־שם שנקר בחולון ואחרי־כן המשיך בלימודיו בגימנסיה העברית "הרצליה", בתל־אביב, בפנימייה הצבאית. לאחר שלקה בברכו המשיך ללמוד בבית־הספר התיכון החדש בחולון. אחרי־כן למד במכון על־שם וינגייט בנתניה. אלכסנדר היה תלמיד חרוץ והצטיין בעיקר במקצוע המתימטיקה. מנהל בית־ספרו מעיד עליו, שהיה "נער זקוף־קומה, אמיץ־לב, חברותי ואציל נפש, המוכן ליטול על עצמו משימות ממשימות שונות". ומורתו מעידה עליו, שהיה בו "צירוף נדיר של אופי מעולה, שכל ישר, חינניות וחיוניות". הוא היה חובב ספורט נלהב למשחקי הכדוריד והכדורסל ולאתלטיקה קלה. כן היה חבר בקבוצת הנוער של "הפועל" חולון בכדוריד, ויצא עם נבחרת הסטודנטים "אס"א" לתחרויות ברומניה ובצ'כוסלובקיה. מסיוריו אלה חזר גדוש חוויות, והפגישות עם יהודי פראג הותירו בו רשמים עמוקים. על פעילותו בתחום הספורט זכה לתעודות רבות ולמגינים. הוא אהב לקרוא בתחומים רבים, היה לו אוסף גדול של בולים ומטבעות, ואת זמנו הפנוי הקדיש לחיבור תשבצים. אלכסנדר היה עקשן ועמד על דעותיו. תפיסתו הייתה מהירה ומחשבתו עצמאית. הוא היה זריז ופעלתן, ואף שובב שאהב לעשות לפעמים מעשי קונדס. היה לו ביטחון־עצמי רב והוא לא היסס לומר את שבלבו, אפילו היו הדברים קשים ומעיקים. חבריו אהבוהו בשל יושרו, טוב לבו ונדיבותו. הם ידעו שאפשר לסמוך עליו תמיד ובכל עניין שיפנו אליו, וכי מעודו לא הוליך אותם שולל. אדיב היה, מנומס ומסביר פנים לכולם, נוח לבריות ובעל מצפון.

אלכסנדר התנדב לשירות בצה"ל בסוף דצמבר 1970, למרות שהיה עתודאי במכון וינגייט. הוא ביקש להתנדב לשייטת, לסיירת או לחיל האוויר, אך הוריו לא נתנו הסכמתם לכך, משום שאחיו שירת אף הוא ביחידה לוחמת. הוא סיים את הטירונות כחניך מצטיין, ובלא ידיעת הוריו התנדב לסיירת של חטיבת "גולני". לאחר הטירונות השתלם בקורס מ"כים חי"ר, בקורס לצוותי תול"ר, בקורס לנהגים ובקורס לנהגי זחל"ם. הוא היה חייל אחראי ומסור לתפקידו ושימש דוגמה לחבריו בסבילותו,

ובמסעות המפרכים הושיט תמיד יד לכושלים ולנחשלים. אלי לא הקפיד על גינוני משמעת וסלד משררה, אך דרש ביצוע מדויק. מפקדו מעיד עליו, ש"לא ידע פחד ונכון היה תמיד למשימות הקשות ביותר ולהקרבה". הוא השתדל שלא להדאיג את הוריו, ובמכתבים שכתב הסתיר מהם את דבר האימונים הקשים והמפרכים ואת השתתפותו בפעולות מסוכנות. כשפרצה מלחמת יום־הכיפורים נשלח עם יחידתו לחזית ברמת הגולן. ביום ט"ז בתשרי תשל"ד (12.10.1973), לאחר שבעה ימי קרבות על החרמון, בגובתא אל־חשב, בטרנג'יה ובתל־אחמר, נפל אלכסנדר בקרב. הסיירת חשה לעזרת מוצב ליד חאדר, והוא עם שניים מחבריו התנדבו לבדוק את הדרך. שני מטוסי "מיג" סוריים צלפו עליהם ואלכסנדר וחבריו נהרגו במקום באש המטוסים. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בחולון. השאיר אחריו אב, אם ואח. לאחר נופלו הועלה לדרגת סמל־ראשון.

הוריו הוציאו לאור חוברת לזכרו ובה דברים על דמותו, דברי זיכרונות, מכתבים ותצלומים; עובדי משרד החקלאות נטעו עצים לזכר בני משפחותיהם שנפלו במלחמה, ואלכסנדר בתוכם; איגוד אנשי קרקוב בניו־יורק הקדיש מלגת לימודים לזכרו; קבוצת הנוער למשחק הכדוריד, ששיחק בה ב"הפועל" חולון, נקראת על שמו "הפועל אלכס" חולון, וביום הולדתו נערך מדי שנה בשנה טורניר כדוריד לזכרו; בית־הספר התיכון החדש בחולון הקים קיר לזכר תלמידי בית־הספר שנפלו במלחמה, ואלכסנדר בתוכם; במועדון הסיירת, במחנה ששירת שם, הוקם קיר זיכרון לזכר חללי הסיירת שנפלו במלחמת יום־הכיפורים.

ינקו, שמאי־שלמה

שמאי־שלמה, בן הינדה ואברהם, נולד ביום ו' באדר תשי"א (12.2.1951) בפיאטראנימץ שברומניה, ועלה ארצה עם משפחתו בשנת 1963. הוא למד בבית־הספר היסודי "מגינים" בקרית־חיים והמשיך את לימודיו בבית־הספר התיכון המקצועי "עמל" בקרית־חיים. בבית־הספר התבלט שמאי־שלמה בתחום הטכני והדבר ניכר בשיעורי המלאכה ואחר־כך בהתמחותו במקצוע מכונאות־הרכב, שאהב מאוד. הוא היה חבר בתנועת "הנוער העובד" במשך רוב שנות לימודיו והרבה לפעול במסגרת הגדנ"ע. הוא היה חובב ספורט, הצטיין והתעניין בעיקר בכדורגל. שמאי אהב לעזור לזולת ונהג תמיד להציע את עזרתו לכל אדם שהיה זקוק לה. הוא היה בן נאמן להוריו ומסור למשפחתו. לאחר שסיים את לימודיו בבית־הספר "עמל", יצא שמאי לעבודה ועבד במוסכים אחדים באזור התעשייה בחיפה. תמיד התבלט בחריצותו, בהתמדתו ובאיכות עבודתו. הוא לא הספיק לעבוד תקופה ארוכה, שכן נקרא להתגייס לצה"ל.

שמאי גויס לצה"ל במחצית אוקטובר 1970 והוצב לחיל־החימוש. לאחר הטירונות ולאחר שהשתלם בקורס מכונאות־רכב, נתמנה למכונאי רכב בנזין ביחידת שריון. מאחר ששובץ בצבא בתחום מקצועו, חתם על התחייבות מוקדמת לשירות

קבע למשך שישה חודשים. כשפרצה מלחמת יום־הכיפורים היה שמאי־שלמה באחד המעוזים בסיני, במסגרת חוליה טכנית, שנשלחה שמה כדי לתקן זחל״ם פגוע. הוא נלחם יחד עם חבריו במעוז עד שזה נפל בידי המצרים. בקרב זה נפגע שמאי ונהרג במקום, ביום־הכיפורים, י׳ בתשרי תשל״ד (6.10.1973). חלק מחיילי המעוז הלכו בשבי, ושמאי הוכרז תחילה כנעדר. כחמישה חודשים לאחר נפילתו נמצאה גופתו והוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בחיפה. השאיר אחריו אב, אם ואחות. אחרי נפילתו, הועלה לדרגת סמל־ראשון.

במכתב־תנחומים למשפחה השכולה, כתב מפקדו: ״בנכם היה בעל מקצוע מעולה, שקט הגון וישר״.

ינקוביץ, אריה

אריה (ארל׳ה), בן לורה ומשה, נולד ביום י״ז בניסן תש״י (3.4.1950) ברחובות. הוא למד בבית־הספר היסודי על־שם בן־צבי ואחרי־כן המשיך בלימודיו בבית־הספר התיכון המקצועי ״עמל״ ברחובות. הוא היה תלמיד חרוץ ושקדן, מתמיד וממושמע, ואהוב על מוריו ועל חבריו. הוא הרבה לקרוא בספרים בתחומים שונים, והיה לו טעם משובח בספרות ובאמנות. הקריאה, הקולנוע והתיאטרון היו לדידו מאורעות משמחים, ואפילו שעת לילה מאוחרת ועייפות רבה, לא מנעוהו מליהנות מהם. חובב ספורט היה, נלהב לכדורגל, ונמנה עם חברי קבוצת ״הפועל״ מרמורק. ברבות הימים החל להדריך את חניכי הקבוצה והיה אהוב עליהם מאוד. את זמנו הפנוי הקדיש לבני נוער במצוקה ולנוער שוליים. הוא טיפל בהם כמו אב, ובשעות הערב המאוחרות, אחרי עבודת יומו המפרכת, היה מוצא זמן לביקור בבתיהם. אריה שימש טכנאי אחזקה במחלקה הטכנית ב״מכון ויצמן למדע״ ברחובות. חבריו לעבודה מספרים עליו: ״לא היה טוב ממנו הן בענייני משמעת, הן ביחסיו לחבריו והן בתחום המקצועי. כשחזר למכון, לאחר השירות הצבאי הסדיר, ניכרו בו היטב הבגרות והאחריות שאימץ לעצמו בימי השירות״.

אריה גויס לצה״ל בתחילת מאי 1968 והוצב לחיל הרפואה, לאחר הטירונות השתלם בקורס לחובשים קרביים ובקורס למש״קי תברואה. בהשתלמו בבית־החולים ״קפלן״ שברחובות, התחבב על אנשי הסגל ורכש לו חברים וידידים. הוא היה חייל ממושמע ומסור, ישר ונאמן על כולם. מפקדו בימי מלחמת ההתשה העיד עליו, שהיה ״חובש מעולה, שעשה גדולות הן בשעת פעולות מבצעיות והן בעתות רגיעה. הוא היה מארגן מצוין, אחראי ומסור לתפקידו״. ומפקד אחר כתב: ״אריה הוא חובש בעל תושייה וכוח רצון. הוא מילא את תפקידו כסמל מרפאה, בהצטיינות. ידיעותיו המקצועיות עמדו לו בפעולות הקרביות שהשתתף בהן, ורבים מפצועי מלחמת ההתשה חבים לו את חייהם״.

לאחר שהשתחרר מהשירות הסדיר, חזר לעבודתו במכון. אריה היה בן נאמן

ומסור להוריו ורחש להם כבוד רב. הוא אהב לעזור לאמו במטבח, ומדי יום, בשעות הפסקת הצהריים, מיהר על אופניו לראות מה שלום אמו ולסייע לה בימי חוליה, בעבודות הבית ובמלאכת הבישול. כך נהג גם לאחר שהקים לו בית לעצמו. רבה מאוד הייתה אהבתו לבני משפחתו. הוא היה בעל אוהב לאשתו שושנה, שנשא לאישה בשנת 1972, ונערץ על אחייניו הקטנים, בשל מעשי המשובה המשעשעים שלו ובשל המתנות הרבות שחילק להם ביד נדיבה. חברים רבים היו לו והללו אהבו לפקוד את ביתו, בשל הכנסת האורחים שלו ובשל תבשיליו הטעימים. אריה היה אופטימי מטבעו, עליז שמח וחייכן. הוא הרבה להתלוצץ ולהתבדח ולעשות מעשי קונדס. בקרב ידידיו נודע בטוב לבו, בנכונותו לעזור לזולת ובהתרחקו מריב וממדון. איש סוד נאמן, גלוי־לב, ישר־דרך ובעל מצפון. קשה היה לכעוס ובאדיבותו הרבה ובנימוסיו ידע לקנות לב כל אדם שהכירו. ביום כ"ב בתשרי תשל"ד (18.10.1973), בצהרי חג שמחת תורה נפל סמל אריה בקרב בציר "עכביש". הוא פעל כחובש קרבי בפלוגת הרפואה באוגדת השריון של אלוף אריק שרון. פגז פגע בו בשעת קרב, על גדות התעלה, והוא נהרג במקום. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין ברחובות. השאיר אחריו אישה, אב, אם, שלושה אחים ושתי אחיות.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה כתב מפקדו: "אריה היה חובש מסור, בעל חוש אחריות ומנהיגות מפותח. הוא ניכר באלה כאשר הושיט סיוע רפואי בעת הקרבות, עד לאותו יום שמצא בו את מותו בגבורה".

הוריו תרמו לזכרו לוח זיכרון לבית־כנסת ברחובות ועשרה ספרים לספריית בית־כנסת; אלמנתו תרמה מנורות לבית־כנסת בראשון־לציון.

יעבץ (יגבץ), יעקב

יעקב (בוקי), בן מזל (מתילדה) ויהודה, נולד ביום כ"ט באדר תש"ה (14.3.1945) באיזמיר שבתורכיה, ועלה ארצה עם משפחתו בשנת 1950. הוא למד בבית־הספר היסודי באור יהודה ובשדה נחמיה, ואחרי־כן המשיך בלימודיו בבית־הספר התיכון החקלאי "עירון" בחדרה. יעקב היה תלמיד חרוץ ושקדן, אהוב על מוריו ונכון לעזור לחבריו התלמידים. הוא היה חובב ספורט נלהב, אהב שחייה ונמנה עם נבחרת הכדורגל של "הפועל" חדרה. כמו כן היה חבר פעיל בתנועת הנוער העובד והלומד, ותמיד נתן ידיו לארגון המסיבות והטיולים של התנועה. יעקב היה אדם חברותי וקל להתיידד, עליז, חייכן ובעל חוש הומור. אדיב היה, מנומס ונעים הליכות. הוא ידע להטות אוזן לרעיו ולעזור להם בשעת צרה, בעצה או במעשה.

יעקב גויס לצה"ל בתחילת פברואר 1963 והתנדב לחיל השריון. לאחר הטירונות השתלם בקורס מ"כים חרמ"ש ובקורס מפקדי טנק "פאטון". כעבור זמן השלים גם קורס קציני שריון, קורס מפקדי פלוגות שריון וקורס קציני סיוע ים־אוויר. הוא נמנה עם המשרתים בצבא הקבע. יעקב היה קצין מסור לתפקידו, יעיל, תקיף, שאפתן ובעל

רצון עז להצליח. הוא מילא את תפקידיו במסירות ובדייקנות, ידע לשלוט באנשיו ולהשרות אווירה טובה בפלוגתו. אחד ממפקדיו סיפר עליו: "הוא ניחן באהבת האדם. הוא לא ניסה להתפאר בסממנים חיצוניים. הייתה בו צניעות שובה לב ורחוק היה מן היוהרה. הוא שיקע את כל־כולו בעבודתו, וכמו לא ידע עייפות. הוא דרש מעצמו יותר משדרש מזולתו ותמיד ידע מי זקוק לעזרה ולסיוע". על חלקו בפעילות מבצעית הוענק לו "אות השירות המבצעי" ועל חלקו במלחמה בשנת 1967 הוענק לו "אות מלחמת ששת הימים". ביום י' בתשרי תשל"ד (6.10.1973), נפצע יעקב מטיל שנורה מהמארב ופגע בצריח הטנק שלו בגזרה המרכזית בסיני ליד "החווה הסינית". ביום י"ג בתשרי תשל"ד (9.10.1973) מת מפצעיו והובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בקרית־שאול. השאיר אחריו אישה ובת, אב, אם ואח.

אמר מפקדו בעת סתימת הגולל: "הוא היה מוצק ונמרץ ועיניו מלאות חכמת חיים; שקט, מאופק, רציני ובוטח. פשוט היה ובלתי־אמצעי, מוכן להקשיב ולשוחח עם כל אדם. הוא היה כמו דמות וסמל של מפקד – מקצוען, קפדן, טוב־לב, נאמן וישר ללא גבול".

יעקב, אביעזר

אביעזר, בן פרומה ונחום, נולד ביום ה' באלול תשי"א (28.8.1941) בקבוצת אושה. הוא למד בבית־הספר היסודי של גוש זבולון והמשיך את לימודיו העל־יסודיים בבית־הספר התיכון "כדורי". נער רגיש ועצמאי היה אביעזר, שכונה בפי הקרובים לו – בוזי. כבר בילדותו התגלתה נטייתו האינדיבידואליסטית. הוא חיפש את דרכו היחידאית בחיים והתנגש תכופות בחוקי הסדר הכללי, שנכפו עליו. תלמיד טוב היה וגם מעורה בפעילות החברתית של בית־ספרו. הוא היה חבר בתנועת הנוער העובד והשתתף בפעולות השונות שנערכו במסגרת הגדנ"ע. בהיותו תלמיד בכיתה ט' פנה אל מחנכו והביע בפניו את רצונו להמשיך את לימודיו בבית־הספר המהולל "כדורי". אביעזר הוקיר מוסד חינוכי זה, על שום המשטר העצמאי של התלמידים בו. הוא יצא למסעות עם חבריו לספסל הלימודים, ואהב במיוחד את טיולי השחר. "לעלות על פסגת התבור ביום גשום ולהתעטף בעננים – מה טוב מזה?" נהג לומר. אכן, קרובים היו נופי הארץ ופינות החמד שבה אל לבו של אביעזר. הוא הכיר היטב את צמחיית המדבר, היה בקי בארכיאולוגיה והקדיש מרץ וזמן גם לספורט הצלילה. אביעזר אהב ספרות יפה ושירה טובה, ולא פסח אפילו על ספרי פילוסופיה. ספרייה גדולה הייתה לו, ולצדה – אוסף תצלומים ושקופיות, פרי מסעותיו.

אביעזר גויס לצה"ל בראשית נובמבר 1959 והתנדב לחיל הצנחנים. לאחר סיום הטירונות השתלם בקורס צניחה, כרבים מחבריו ב"כדורי" והוסמך לענוד כנפי־צנחן. לאחר שהשלים בהצלחה קורס קצינים, הועבר לחיל הרגלים והוצב לגדוד "גדעון" בחטיבת "גולני". אביעזר שימש כקצין תנאי שירות וטיפל בהבנה רבה בבעיות של

פקודיו. עם זאת ידע היטב להבחין בין עיקר לטפל, ולא הלך שולל אחר רגשות בלב.

במאי 1962 סיים אבי את שירות החובה שלו בצה"ל וחזר לקבוצת אושה. שלוש שנים שימש כרכז הרפת ובסתיו 1965 יצא לפינלנד, במסגרת תוכנית חילופי חקלאים. הוא עשה שבועות ארוכים עם משפחת חקלאים במחוז צפוני מרוחק בפינלנד, וקשר קשרי ידידות אמיצים עם בני המקום, שלא שמעו קודם לכן על קיומה של מדינת ישראל. הוא ניצל את שהותו בפינלנד לעריכת סיורים ומסעות באגמים ובפיורדים, ביקר בלפלנד, ובדרכו ארצה סייר באחדות מארצות אירופה המערבית. כשחזר למשק היה עליו להחליט לאן פניו מועדות. לאחר הרהורים והתלבטויות החליט אבי לעזוב את אושה. ידידיו מסבירים, שהיה מוכרח, בשלב זה בחייו, לתת פורקן לאופיו היחידאי. כחצי שנה עבד במכרות תמנע והחליט שלא בעבודה זו יגשים את עצמיותו. הוא ניסה ידו בגידול מלונים, עבד בבית־ספר־שדה בעין גדי ולמד להכיר את אורחות המדבר. במלחמת ששת הימים השתתף בקרבות על מוצבי עבדול עזיז, נבי סמואל, שועפט וגבעת המבתר בדרך לירושלים. על פועלו במערכה הוענק לו "אות מלחמת ששת הימים". אחרי המלחמה הצטרף למתיישבי נאות הכיכר ושימש שם מדריך טיולים. לבו הלך שבי אחר מרחבי דרום סיני, והוא לא חדל לספר ביופיו של המדבר הקסום. לימים עזב את נאות הכיכר, עבר לירושלים ועבד כמדריך עצמאי בסיני ובמדבר יהודה. זמן קצר לפני פרוץ מלחמת יום־הכיפורים זכו אביעזר ושניים מחבריו במכרז להקמת חברת טיולים בשארם־א־שייח. אבי חלם על הקמת בית בנקודה הדרומית של חצי האי סיני. לגביו, בשארם־א־שייח חבר נוף הים לקסמיו של המדבר. כשפרצה מלחמת יום־הכיפורים היה אביעזר בעיצומו של משא ומתן עם חברה בתל־אביב, שהתחייבה לממן את הוצאות המפעל החדש בשארם־א־שייח. אביעזר מיהר ליחידתו ובאמתחתו המסמכים והחוזה שזה עתה נחתם. יחידתו, יחידת חרמ"ש, נשלחה לחזית הדרום, השתתפה בקרבות הבלימה והפריצה וחצתה את התעלה בדרך אל עבר בירת מצרים. ביום כ"ח בתשרי תשל"ד (24.10.1973), נהרג אבי מפגיעת רסיס במהלך הקרב על העיר סואץ. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין האזרחי באושה. השאיר אחריו אב, אם, אח ואחות.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה כתב מפקד היחידה: "סגן יעקב ז"ל שירת ביחידתנו כמפקד מחלקת חרמ"ש, הוכיח עצמו כאיש מקצוע מעולה, אמיץ ומסור, היה מקובל על חייליו ובלט ברצונו לעזור לחבריו".

עמיתיו לחברת הטיולים בשארם־א־שייח הסבו את שמה של החברה ל"אבי־טורס", והנציחו בכך את פועלו של אביעזר, שחלם לקרב את בני הארץ ותייריה אל הפינה הדרומית של מדבר סיני; ספר בשם "אבי" יצא לאור לזכרו.

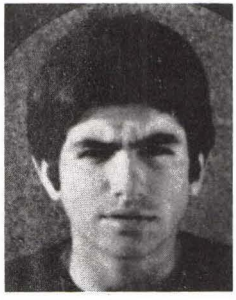
יעקב, אבנר

אבנר, בן לאה ואברהם, נולד ביום כ"ח בסיון תשי"ד (29.6.1954) בכפר־סבא. הוא למד בבית־הספר היסודי "עמל" בכפר־יונה והמשיך את לימודיו בבית־הספר הממלכתי־דתי "בר־אילן" בנתניה. אבנר היה תלמיד שקדן וחרוץ, אהוב על מוריו ועל חבריו. למרות שלמד בהצלחה, החליט בתום כיתה י' לשנות את דרך חייו ולהתחיל לעבוד ולהשתלם בגידול פרחים – תחום פעולה שהיה אהוב עליו אהבת־נפש. תחילה עבד בחממת הפרחים בצור־משה, שם קנה לו את הידע הבסיסי במקצוע. אחרי־כן עבד בשיתוף עם דודו גרשון ז"ל, שנפל אף הוא במלחמת יום־הכיפורים. בחצר־ביתו בכפר־יונה גידל אבנר וטיפח סוגים שונים של פרחים ורווה נחת מעמלו: הפרחים עלו יפה והרהיבו עין־כל ביופיים. אך הגיוס לצה"ל קטע את עבודתו והוא נאלץ להעביר אותה לבני משפחתו, שמלאו את מקומו. הוא אהב לעזור לזולת והיה בן נאמן ומסור להוריו.

אבנר גויס לצה"ל בראשית מאי 1972 והוצב לחיל־השריון. לאחר סיום הטירונות, ולאחר שהשתלם בקורס חובשים קרביים ועבר השתלמות מקצועית בבית־החולים "מאיר" בכפר־סבא, התמנה לחובש קרבי. מפקדיו וחבריו ליחידה ציינו את חיבתו הגדולה ומסירותו למקצועו ואת נכונותו המלאה לעמוד במשימות שהוטלו עליו במהלך שירותו הצבאי. כשפרצה מלחמת יום־הכיפורים היה אבנר עם יחידתו במחנה "יפתח" שברמת־הגולן, שם שימש כחובש־מרפאה. בימים הראשונים של המלחמה, בחודש תשרי תשל"ד (אוקטובר 1973), נפל אבנר בשבי הסורים, עם אחדים מחבריו, שלחמו באזור חושנייה. כעבור זמן הוברר, כי הסורים רצחו אותו נפש לאחר שנפל בשבי בידיהם, בתאריך לא ידוע. הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בנתניה. השאיר אחריו אב, אם, שני אחים ואחות. לאחר נופלו הועלה לדרגת סמל.

יעקב, אלברט

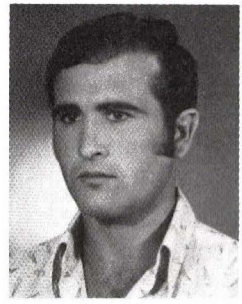

אלברט, בן לוסי ויעקב כהן, נולד ביום ז' בסיון תשי"א (4.7.1951) בתל־אביב. הוא למד תחילה בבית־הספר היסודי "נוף־ים" בהרצליה. לאחר שלוש שנים עברה משפחתו להתגורר ברמת־חן, שם סיים את לימודיו בבית־הספר היסודי המקומי. אלברט המשיך ללמוד בבית־הספר המקצועי "אורט יד סינגלובסקי" בתל־אביב במגמה למכניקה וחשמל. בשנת 1965 עזבו הוריו את הארץ והשתקעו בגרמניה ואלברט השלים את לימודיו ב"אורט־שטרסבורג" בצרפת. ילדותו של אלברט עברה עליו בלי שיצליח להשתקע במקום כלשהוא לתקופת זמן ממושכת מספיק כדי ליצור קשרי ידידות ורעות לאורך

זמן. כל תקופת ילדותו ואף תקופת נערותו שזורה במעבר מעיר לעיר ואף בנסיעה לארצות זרות. למרות שמבחינה חברתית קשה ליצור בתנאים אלה קשרים משמעותיים, הצליח אלברט להתערות במהירות בכל סביבה חדשה שאליה הגיע. אישיותו החמה והלבבית ומזגו הטוב קנו לו בכל מקום ידידים, שהיו נכונים לעזור לו להתגבר על הקשיים שנצבו בפניו. למרות נדודיו והמעברים מבית־ספר אחד למשנהו, הצליח אלברט בלימודיו וזכה להשתלם במקצועות החשמל, המכניקה והאלקטרוניקה. במיוחד מצא חן בעיניו מקצוע החשמלאות ובו ביקש למצוא את עתידו. כאשר קרב מועד גיוסו ואלברט צריך היה לעלות ארצה, ביקש היתר להמשיך וללמוד שנה נוספת באוניברסיטה, כדי לגמור בתואר מהנדס־חשמל. אך הצבא לא אישר לו זאת ואלברט לא היסס למלא את חובתו למולדת, ושב ארצה על־מנת להתגייס.

אלברט גויס לצה״ל בסוף נובמבר 1970 והוצב לחיל השריון. לאחר שסיים בהצלחה את הטירונות, עבר קורסים להסבה, בהם למד את מקצוע חשמלאות טנקים. בתום הקורס הוצב לאחת מיחידות השדה של החיל בתפקיד חשמלאי טנקים מדגם שרמן. כיוון שהיה חיל בודד בארץ, קשתה עליו מאוד תקופת שירותו בצבא. כאשר היה יוצא לחופשה, לא הייתה לו משפחה שתקבל אותו, תדאג לו ותספק את רעבונו לחום ולאהבה. למרות זאת ולמרות שסבל לפעמים מדיכאון עקב בדידותו, השתדל ואף הצליח, למלא את תפקידו ביעילות ובמהימנות. מפקדיו היו מרוצים מעבודתו והיו נותנים בידיו עבודות קשות ומסובכות, שדרשו יחס אחראי וכך, כאשר הגיש בקשה להמשיך ולשרת שנה נוספת במסגרת שירות הקבע, נענה מיד בחיוב על ידי מפקדיו. אבל הוריו הפצירו בו שישתחרר בתום תקופת שירותו הסדיר ויחזור אליהם לגרמניה. אלברט התגעגע מאוד אל משפחתו והחליט לבטל את התנדבותו לשירות קבע, לאחר ששמע כי אמו חלתה ואין ביכולתם של הוריו לחזור ארצה. אלברט השתתף במלחמת יום־הכיפורים בקרבות בסיני במסגרת פלוגת חרמ״ש. בתחילת המלחמה, בקרבות הבלימה, שמשה פלוגתו כפלוגת סיור ופעלה בגזרה המרכזית של התעלה. לאחר מכן הייתה פלוגה זו עם גדוד החוד, שפרץ ראשון אל מעבר לגדה המערבית של התעלה, והשתתפה בטיהור בסיסי טילים של האויב ובאבטחת צירי התנועה של כוחותינו. ביום כ״ב בתשרי תשל״ד (19.10.1973), הופגזה הפלוגה בשעה שהייתה בעמדת תצפית מול העיר איסמעיליה. אלברט נפגע מרסיסים ונהרג במקום. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בקרית־שאול. אלברט היה בן יחיד להוריו, ללא אחים ואחיות. לאחר נופלו הועלה לדרגת סמל.

יעקב, טוביה

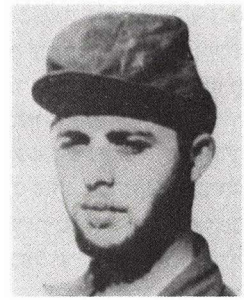

טוביה, בן עמליה ואליהו, נולד ביום א' בניסן תשי"ב (27.3.1952) בקהיר שבמצרים. כשהיה כבן שישה חודשים, עלתה משפחתו ארצה והשתקעה בעיר רמלה. טוביה למד בבית־הספר היסודי ברמלה, ואחר־כך המשיך בבית־הספר המקצועי "נעורים" בפרדס חנה. טוביה היה ילדם החמישי של אליהו ועמליה יעקב. לפניו נולדו שני אחים ושתי אחיות. הוא גדל בבית שוקק חיים, בחיק משפחה חמה ועקבות ארץ מוצאו נטשטשו במהרה. הוא ביקר בגן הילדים ברמלה, ומשגדל היה מעורה בחיי בית־הספר שלמד בו. נער עירני היה ושאף לדעת ולהבין כל דבר שראו עיניו. כשעברה המשפחה לפרדס חנה, והוא אז בן ארבע עשרה, בחר להמשיך את לימודיו במסגרת פנימיית "נעורים". טוביה ידע להכיר בחשיבותו של מקצוע ומשלח־יד; יתר על כן, כנער בוגר ואחראי הבין כי יהיה עליו לסייע בנשיאה בעול הפרנסה של ביתו. שלוש שנים עשה בפנימיית "נעורים" ולמד מכונאות. כשמלאו לו י"ז שנים, החליט לצאת למסעות בימים. הוא אהב את המרחבים והיה שוחר הרפתקאות. בשירים שכתב באותה תקופה, מתגלים רגישותו והמיית נפשו. טוביה הצטרף לאניה "הר הקסטל" ועבד כמכונאי על סיפונה במשך כשנה. כששב אל בית הוריו לא היה עוד נער חסר ניסיון, כי אם עלם חסון ומוצק, עצמאי ונמרץ.

טוביה גויס לצה"ל בראשית מאי 1970. הוא דחה הצעות לשרת בחיל הים ובחר להצטרף לחיל הרגלים. לאחר סיום הטירונות השתלם בקורס מ"כים ובקורס צניחה והוסמך לענוד כנפי־צנחן. טוביה נודע בין רעיו ומפקדיו כחייל טוב ואחראי. הוא השתדל בכל מאודו לבצע כהלכה את המשימות שהוטלו עליו, הקפיד בענייני משמעת ונהג יוזמה ועצמאות באימונים ובפעולות מבצעיות. הוא שירת במסגרת הסיירת של "גולני" ובעבור פעילותו בה הוענק לו "אות השירות המבצעי".

במאי 1973 סיים את שירות החובה שלו בדרגת סמל. חודשים מספר סייע להוריו בפרנסת הבית וחכך בדעתו כיצד יכוון את מסלול חייו. מלחמת יום־הכיפורים שמה קץ לתכניות ולחלומות שטווה. טוביה לא חיכה לקריאה כשפרצה מלחמת יום־הכיפורים. הוא התנדב ונשלח לחזית הצפון. שבעה ימים לחם בחירוף נפש ובמסירות מופתית עם יחידתו נגד הסורים. ביום י"ח בתשרי תשל"ד (14.10.1973), נהרג טוביה בקרב ליד מזרעת בית ג'אן שברמת הגולן. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין האזרחי ברמלה. השאיר אחריו אב, אם, שלושה אחים ושתי אחיות. בחודש תשרי תשל"ו הוענק לסמל טוביה יעקב ציון־לשבח מטעם הרמטכ"ל, רב אלוף מרדכי גור, וזה נוסחו: "סמל טוביה יעקב ז"ל הצטרף לגדוד שנלחם ברמת הגולן. ביום הרביעי למלחמה, בהתקפת־הנגד השנייה של הסורים על מזרעת־בית־ג'אן, הסתער עם שני חבריו על בית, ששלושה אנשי קומנדו סוריים ירו ממנו, וטיהר את הבית. לאחר מכן הצטרף אל המ"פ כדי להסתער על חולית אר.פי.ג'י, שאיימה על הבית. במהלך ההסתערות נהרג מכדור של צלף. במעשיו אלה גילה סמל טוביה יעקב ז"ל אומץ לב ודבקות במשימה".

יעקבזון, דוד

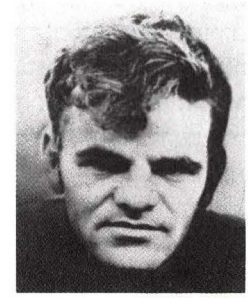

דוד, בן קדן ודניאל, נולד ביום כ״ז בשבט תשי״ג (13.2.1953) ביפו. הוא סיים את לימודיו בבית־הספר היסודי ״שבטי ישראל״ ביפו והחליט שלא להמשיך ללמוד בבית־ספר תיכון. בבעלות אביו היה מפעל ליצור נעליים ודוד החל לעבוד במפעל ולעזור לאביו. שלוש שנים עשה שם, רכש מקצוע והשתכר למחייתו. דוד אהב ספרות ואת רוב שעות הפנאי שלו הקדיש לקריאת ספרים. הוא היה חברותי ותמיד היה מוקף ידידים, שאהבוהו ונהגו להיות במחיצתו. הוא היה פעיל בחברה, ארגן טיולים ומסיבות ונהג לצלם כל מיני אירועים חשובים במצלמתו. דוד היה נער בריא, חסון ויפה תואר. כל ימיו היה בן מסור ונאמן להוריו ושמר על קשר הדוק עם משפחתו גם בעת שירותו הצבאי. סמוך למועד גיוסו לצה״ל החליט לעבור קורס נהגות קדם־צבאי ובסיומו הוסמך כנהג וקיבל רשיון נהיגה בדרגה ג׳.

דוד גויס לצה״ל במאי 1971 והוצב לחיל השריון. לאחר סיום הטירונות נשלח לחטיבת שריון ושימש שם בתפקיד נהג משאית. רוב תקופת שירותו עבר עליו בדרום הארץ. כשפרצה מלחמת יום־הכיפורים הייתה יחידתו ברמת הגולן ודוד, שהשתתף בכל הקרבות והמשימות שהוטלו על היחידה, יצא בשלום מן המערכה. חבריו ליחידה העידו שבעת הקרבות, כשנתפשו ידידיו לבהלה ולא יכלו לתפקד כהלכה, הוכיח דוד שהוא חייל למופת, עזר לכולם ועודד את הזקוקים לעזרה, למרות שראה את ידידיו הטובים נופלים לידו בקרבות. במחצית כסלו תשל״ד נפצע דוד בעת מילוי תפקידו בדרום רמת־הגולן. במשך שלושה שבועות ניסו הרופאים להצילו, אך ביום ד׳ בטבת תשל״ד (29.12.1973), נפטר. הוא הובא למנוחת־עולמים בחלקה הצבאית בבית־העלמין בקרית־שאול. השאיר אחריו הורים, אחות ואח. לאחר מותו הועלה לדרגת סמל.

משפחתו השתתפה בהקמת חדר מורשת לזכרו ולזכר חיילי הגדוד שלו, גדוד 82, ובהוצאת ספר ״יזכור״ לחללי הגדוד שנפלו במערכה.

יעקבי, דן

דן, בן חנה ומשה, נולד ביום י״ט בסיון תש״ז (7.6.1947) בקיבוץ דורות ושם גם גדל. הוא סיים את לימודיו בבית־הספר היסודי במשק והמשיך בבית־הספר התיכון האזורי בשער־הנגב. זמן מה גם למד בבית־הספר החקלאי ״עירון״ שבחדרה. מילדותו, הצטיין במבנה גופו החסון, בגרותו ובנועם הליכותיו, ושאר בני קבוצתו נדמו כצעירים ממנו בהרבה. שקט ומופנם היה, מהורהר קמעה, ממעיט לדבר ומרבה לעשות. חברי קבוצתו

זוכרים אותו כראשון הנחלצים להגיש עזרה ולהושיט יד בשעת הצורך. כשיצאו למחנה או לטיול, היה זה דני שהעמיס את הציוד והקים את המתקנים. לכל מעשה התייחס ברצינות ובכובד ראש ועורר הרגשה שאפשר לסמוך עליו בכל. הוא הקרין סביבו שלווה וביטחון, עד שגם מבוגרים ממנו אהבו להיות במחיצתו. למרות שתקנותו והסתגרותו היה רגיש, עירני ומבין לנפש זולתו. בראש מעיניו של דני עמדה עבודת האדמה ואהבת האדמה. בשבילו ובשביל מספר נערים אחרים הוקמה הכיתה החקלאית, שנועדה לאלה, שגם בתקופת הלימודים לא רצו להיות מנותקים מן האדמה ורצו לשלב תורה ועבודה. הוא היה בעל מוסר־עבודה גבוה ובעל יד אמונה, ושני אלה נכרו היטב בעבודתו. דני היה חובב ספורט ודאג שחברי המשק יעסקו בפעילות ספורטיבית. הוא היה פעיל מאוד, ניהל את קבוצת הכדורסל ושיחק בקבוצת הכדורגל. כתב עליו חבר המשק: "דני לא הטיל את מרותו על השחקנים, לא שכנע במילים. כאשר הוא הלך, גם אנחנו הלכנו. ידענו שאכפת לו ולכן הקרין עלינו השפעתו הבלתי אמצעית". הוא שנא אלימות על כל תופעותיה וגם כאשר בלהט משחקי הכדורגל פרצו קטטות ואנשים דחפוהו, מעולם לא השיב דחיפה או מכה כאילו גמלה החלטה בלבו, שאת כוחו הפיסי העצום יקדיש להפרחת האדמה".

דן גויס לצה"ל בתחילת נובמבר 1965 והתנדב לאחת היחידות המובחרות של צה"ל, בסיירת. הוא היה חייל טוב וחבר מסור וכפי שהעיד אחד מחבריו ליחידה: "הוא היה המעמיס הראשון והאחרון בצבא. אתה נתקל בעת מסע, שמירה ואימונים, בחיילים הנעלמים כל אימת שצריך להעמיס ציוד ולעזור לחבר. מעטים נושאים בעול ועוזרים בכל אימון ללא תנאים. יעקבי נחלץ תמיד ראשון לתפוס את הפריטים הכבדים ולסדרם בתנופת ידו האדירה". במלחמת ששת הימים השתתפה יחידתו בקרבות הקשים בציר רמאללה ובציר נבי־סמואל–שועפת. בשל רגישותו הרבה, השתנה דני עקב המלחמה והפך מדני השתקן לדני ההמום. הוא לא יכול להבין מדוע כל־כך הרבה אחים לנשק נפלו חללים, ומראות הזוועה של הקרבות האכזריים לא משו מעיניו. הוא התהלך כסהרורי ולא רצה לדבר בנושא.

בסוף שנת 1968 השתחרר דני מהשירות הסדיר בצה"ל ושלא כבני הקיבוץ האחרים, לא התלבט אם לנסות צורת חיים אחרת או לשוב למשק. הוא שב איתן בדעתו, שזוהי צורת החיים הנכונה והתווכח במרירות רבה עם המתלבטים. הוא חי בקיבוץ בלב שלם; מושרש היה, קיבוצניק אמיתי, שכאב את הסטיות מעיקרון השוויון ולא חסך את שבט ביקורתו מאלה שסטו, לדעתו, מהדרך. הקיבוץ היה לו אתגר וייעוד אישי והוא אהב את אורח החיים הקיבוצי ואת ההווי שלו. דני נשא לאישה את חברתו אביבה ויחדיו הקימו בית חם ונעים, שהיה מפגש לבני מחזורו. הוא היה מכניס אורחים בסבר פנים יפות ומטעימם ממטעמיו הפשוטים, מפירות האדמה. אם נוצר בדורות גרעין חברתי של הדור הצעיר, שהיה אמור להחליף את דור הותיקים, הרי שדני ואביבה ובנם הפעוט, רועי, היו אחת החוליות החזקות והבטוחות בשרשרת הדורות. בשני מעגלים עיקריים סבבו חייו במשק – בעבודה ובבני משפחתו. את הוריו אהב והעריך מאוד. בעבודתו בענף הפלחה הצטרף לאביו ולאחיו, ויחדיו עבדו את האדמה. סיפר חברו ליחידה: "היה מדבר על האדמה כעל בנו ועל בנו כעל האדמה. שורשי עד כדי הערצה. פעמים הייתי שואל עצמי מאין כל התום הזה שנטעו בו. כשפגשתי בהוריו, הבנתי. הבנתי וקנאתי באדם, בדני. כשהיינו נפגשים

קלחה השיחה למישרין. לא על מלחמה ולא על כל הצבא שוחחנו, אלא על כותנה, גשם, יבולים וקטפות ועל בנו שאהב, על אשתו ועל כל הקשור לקיבוצו, שאהב כל־כך". במשך כל השנים, המשיכו אנשי יחידתו לשרת יחדיו במילואים והתגבשה חבורת לוחמים, אשר כל איש בה בטח ברעהו וכולם היו ערבים זה לזה. הם השתתפו בפעולת "כראמה" ובמרדפים רבים נגד המחבלים. תקופות מילואים ארוכות, שבהן היה דני "מלח האדמה", מרכז את היחידה, מנהל את משק ביתה ומקיים את ההווי שלה. הוא עמס על כתפיו, בסבלנותו ובכוחו העצומים, את הפכים הקטנים של הפעילות, שבהם אין אדם רוכש את התהילה ואת הדרת הכבוד. הוא דאג לכל חבר כמו אב, ואת החבילות הרבות והטובות שקיבל מן הבית, נהג לחלוק עם חבריו ברוב טקס, כדי לשעשע ולבדר את רוחם. מלחמת יום־הכיפורים פרצה ביום שהחל קטיף הכותנה במשק. דני מיהר ללמד נער צעיר את מלאכת הקטיף וחש להצטרף ליחידתו. היחידה השתתפה בקרבות המרים בסיני, אך דני לא נפל ברוחו. הוא היה איתן בדעתו שצה"ל חזק, שאחרי מלחמה זו אפשר יהיה להגיע לשלום והכל יהיה בסדר. ביום ח' בחשון תשל"ד (3.11.1973), הוטל על הסיירת לסרוק את אזור כברית, שממערב לתעלת סואץ, שכן בשטח היו עדיין הבונקרים מאוישים בחיילים מצרים. במהלך הסריקה נפצע דני אנושות ומת מפצעיו במסוק הפינוי. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בקיבוץ דורות. השאיר אחריו אישה ובן, הורים ואחים. לאחר נופלו הועלה לדרגת סמל־ראשון.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה כתב מפקדו: "בנכם, דני ז"ל, היה לוחם מעולה. אנו מפקדי היחידה וחייליה, נמשיך לזוכרו בגאון וביגון".

קיבוצו הוציא לאור חוברת לזכר בני המשק שנפלו בקרב, ובה גם דברים על דמותו של דני ז"ל.

יעקבי, יוסף

יוסף, בן חנה ז"ל ושמואל, נולד ביום ו' בסיון תשי"ד (7.6.1954) בתל־אביב. הוא למד בבית־הספר הממלכתי־דתי בתל־אביב והמשיך את לימודיו בבית־הספר המקצועי "הנגב" בתל־אביב, שם השתלם במקצוע טכנאי חשמל וטלוויזיה. יוסף היה בחור פיקח ועליז, אהוב על מקורביו ועל חבריו. תמיד ידע לשמוח ולצחוק, ובצחוקו הדביק את הסובבים אותו. הוא ניחן בתבונת־כפיים והיה לו כישרון בתחום הטכני – בעיקר בכל הקשור בחשמלאות, ולכן השכיל לתקן כל דבר פגום ולשפץ מכשירים ישנים. יוסף נודע בטוב לבו ובנכונותו לעזור לזולת. חבריו מזכירים תמיד כיצד נחלץ לעזור להם כשהיו במצוקה, בלי שנתבקש כלל. הוא הצטיין באדיבותו ובהליכותיו הנאות, והתנהגותו בבית ובחברה הייתה ללא דופי. הוא היה בן נאמן ומסור להוריו ודואג למשפחתו.

יוסף גויס לצה"ל במחצית נובמבר 1972 והוצב לחיל־השריון. לאחר סיום

הטירונות ולאחר שהשתלם בקורס נהגי זחל"ם, התמנה לנהג זחל"ם. הוא השתדל שלא להדאיג את אביו, שהתאלמן שלוש שנים לפני שבנו גויס לצבא, הקפיד לכתוב הביתה והשתדל להרבות בביקורים בבית. בחופשותיו נהג לעזור בבית, לאביו ולאחיו הצעירים. כשפרצה מלחמת יום־הכיפורים היה יוסף עם יחידתו בקרבת מיצר הגידי. בצהרי יום־הכיפורים, י' בתשרי (6.10.1973), נפגע בהתקפת מטוסים של האויב על כוחותינו, ונהרג במקום. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בחולון. השאיר אחריו אב, שלושה אחים ושתי אחיות. לאחר נופלו הועלה לדרגת רב־טוראי.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה, כתב מפקדו: "אנו, רעיו של יוסף ז"ל, זוכרים את אומץ לבו ומסירותו. עד רגעיו האחרונים דבק במשימה, ולא נטשה". אביו תרם לזכרו פרוכת לבית־הכנסת.

יעקבי, צבי

צבי, בן חנה ומיכאל, נולד ביום י"ד באלול תשי"ב (4.9.1952) בירושלים. הוא החל את לימודיו בבית־הספר היסודי־דתי "חורב". לאחר שעקרה המשפחה לרמת־גן, למד בבית־הספר היסודי־דתי "סגולה" בבני־ברק. הוא המשיך ולמד בבית־הספר התיכון העירוני־דתי ברמת־גן ולאחר שמשפחתו שבה לירושלים, סיים את לימודיו בבית־הספר התיכון־דתי "מעלה". צבי גדל וחונך ברוח המסורת היהודית והאמונה באלהי ישראל. הוא היה תלמיד מצטיין, בעיקר במקצועות הריאליים – מתמטיקה, פיסיקה וכימיה. הוא היה בעל שיקול דעת נבון ובוגר, ובעל חשיבה יסודית ובהירה. מחברותיו הצטיינו בסדר מופתי ועבודותיו העידו על הבנת החומר ועל יכולתו לרדת לשורשם של דברים ולחקור את הבעיות לעומקן. צבי יצר קשרי ידידות ורעות עם חבריו ללימודים. תמיד היה מוכן לעזור לכל דורש והיה מקובל על חבריו שכן, למרות הצטיינותו בלימודים והישגיו המעולים, התנהג בצניעות והתרחק מפרסום. הוא זכה באהדת מוריו וחבריו בזכות האווירה הטובה שהשרה סביבו ובשל היותו טוב לב ונעים הליכות. הוא היה בעל חוש הומור מצוין וידע לשמח את מכריו ואת רעיו גם בשעות קשות של מתח. צבי היה בעל כישורים רבים והקדיש את זמנו הפנוי לעיסוק בתחומים שונים. המוסיקה הייתה אהבתו הגדולה. הוא החל לנגן בחלילית ואחרי־כן קנה מלודיקה בכספים שחסך. הוא למד במשך שש שנים נגינה בפסנתר אצל מורים פרטיים ושנתיים למד נגינה באקורדיון, באקדמיה למוסיקה על־שם "רובין" בירושלים. כשהיה בן שש־עשרה הופיע בפומבי בקונצרט, שערכה האקדמיה למוסיקה, וכמו כן ניגן במסיבת סיום הלימודים בבית־הספר התיכון. באותו זמן רכש גם גיטרה והחל עושה חיל בנגינה גם בכלי זה. הוא הרבה להאזין למוסיקה, הקליט ברשמקול שירים שאהב ואחרי־כן חיבר בפסנתר, עיבודים משלו לשירים אלה. צבי היה גם צלם מוכשר והקדיש זמן רב לצילום ולפיתוח תמונות. צילומיו נעשו מזוויות בלתי שגרתיות והעידו על ראייה מקורית ומיוחדת של דברים. הוא הרבה לטייל בארץ, ואת

המראות שראה הנציח במצלמתו. בעיקר אהב את נופי ירושלים וסביבתה, אך גם אהב לצלם את מוריו ואת חבריו ללימודים. הוא השאיר אחריו אוסף גדול של צילומים מקוריים ומעניינים. צבי ידע להביע את חוויותיו ואת רגשותיו בציור ובריישום. כשהיה תלמיד בבית־הספר התיכון נהג לרשום את דמויות מוריו וחבריו בקווים עליזים ומשעשעים. הוא נמנה עם חברי מוזיאון ישראל וביקר בתערוכות שנערכו שם. כמו כן הצטיין ביכולת רבה במשחק השחמט והקדיש זמן רב לקריאת ספרים ולטיפול באוסף הבולים שלו. צבי אהב מאוד בעלי חיים (כלבים, חתולים ועוד) ואהבתו זו ניכרת בצילומיו, אשר רבים מהם מוקדשים לחיות שאהב. הוא היה חבר באגודת אכסניות־הנוער בישראל והרבה לסייר ולטייל בארץ. מעטים המקומות שצבי לא ביקר בהם. הוא התנדב לטפל בצעירים נכים במוסד "אלין" בירושלים, והקדיש הרבה מזמנו לכך. בפעילות זו התגלה כאדם היודע להגיש סיוע ביד עדינה ואוהבת ובלב חם. הוא השאיר אחריו עיזבון ספרותי עשיר ובו מאמרים באנגלית, שראו אור בעיתון "ג'רוזלם פוסט" וכן מאמרים בענייני השעה, שפורסמו בעיתון בית־הספר "מעלה". הוא רצה מאוד ללמוד הנדסת־חשמל באוניברסיטת "בן־גוריון" בבאר־שבע ואף התקבל ללימודים אלה. עוד כשהיה בשירות הסדיר בצה"ל החל לחזור על חומר הלימוד, כדי להיות מוכן כראוי לתחילת הלימודים. לדברי מפקדו ניצל כל רגע פנוי מאימונים כדי ללמוד, וכן שקד על הלימודים גם בחופשותיו הקצרות והמעטות. ימים מעטים אחרי יום־הכיפורים תשל"ד היה צריך לצאת לבאר־שבע, כדי להשלים את הכנותיו לתחילת שנת הלימודים, אולם לא זכה לכך.

צבי גויס לצה"ל במחצית נובמבר 1970 והוצב לחיל השריון. לאחר הטירונות הוכשר לשמש כתותחן בטנק ונשלח לשרת בחטיבת טנקים בסיני. הוא היה חייל מסור ומילא בדייקנות ובשלמות את כל המשימות שהוטלו עליו. במאי 1973 הועלה לדרגת סמל. בראשית אוקטובר 1973 עתיד היה לסיים את שירותו הסדיר בצה"ל ולצאת לחופשה שלפני השחרור. כשפרצה מלחמת יום־הכיפורים הייתה יחידתו בקו החזית בסיני והשתתפה בקרבות הבלימה וההבקעה נגד המצרים. על צבי וחבריו הוטל לסייע לחיילי צה"ל שהיו נצורים במעוזים שעל גדת תעלת סואץ. במהלך דרכם נפגע הטנק שלו והוא עבר לנגמ"ש. לפנות בוקר ביום י"א בתשרי תשל"ד (7.10.1973), יצא צבי בשיירה קטנה, שנעה על ציר "לכסיקון" לעבר "החווה הסינית". מטרת השיירה הייתה לחלץ את חיילי מעוז "טלביזיה", שביניהם היו פצועים רבים. השיירה נפגעה באש, שנורתה ממארב של חיילים מצרים. חיילי הנגמ"ש וצבי בתוכם יצאו להסתער על חיילי הקומנדו המצרים, שישבו במארב. בקרב זה נפגע צבי ונהרג. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בהר־הרצל בירושלים. השאיר אחריו הורים, אח ואחות. לאחר נופלו הועלה לדרגת סמל־ראשון.

יעקבס, יוסף־צבי

יוסף־צבי (בונדי), בן רות ואלחנן, נולד ביום כ״ד בטבת תש״ז (16.1.1947) בקבוץ בארות־יצחק. הוא למד בבית־הספר היסודי ״מודיעים״ בבארות־יצחק ואחרי־כן המשיך את לימודיו בבית־הספר התיכון ״יבנה״ בקיבוץ יבנה. כשפרצה מלחמת השחרור פונה יחד עם כל ילדי הקיבוץ מקו החזית ונדד במקומות שונים בארץ עד ששככו הקרבות. במשק נמנה עם חניכי תנועת הנוער הדתית ״בני־עקיבא״. יוסף־צבי היה מעורה בחיי החברה, נמרץ מאוד ומסור מאוד וכל תפקיד שנטל על עצמו ביצע בשלמות ובהצלחה.

יוסף־צבי גויס לצה״ל בסוף נובמבר 1965 והתנדב לנח״ל. לאחר הטירונות השתלם בקורס מ״כים חי״ר, בקורס צניחה, בקורס קציני חי״ר, בקורס קציני סיור, בקורס למפקדי פלוגות ובקורס קציני שריון. במלחמת ששת הימים, נפצע כשלחם באזור עזה. לאחר שהחלים נשלח לשרת באזור תעלת סואץ ובאחת ההפגזות של ימי ההתשה נפגע ברגלו ואושפז. על חלקו במלחמה בשנת 1967 הוענק לו ״אות מלחמת ששת הימים״. זמן־מה נמנה עם המשרתים בצבא הקבע.

אחרי שסיים את שירותו הצבאי הסדיר חזר צבי לקיבוץ, השתלם שם במקצוע החשמלאות ושימש כמרכז ענף החשמל במשק. לאחר זמן החליט לעקור לחיפה. לדבריו, עשה זאת משום שביקש להגשים מטרות, שלא חשב שיוכל להגשימן בקיבוץ. בשרתו במילואים התנדב לשרת בסיירת שריון. צבי היה ביקורתי מאוד ומורד במוסכמות. הוא סלד מן הממסד, מן המסגרת ומן הכפייה. יש, כך סבר, שמרות ומשטר אובד עליהם הכלח. עקשן היה ודבק למלא כל משימה ואתגר שהציב לעצמו ולהצליח בהם. הוא היה איש אמת העומד בדיבורו, התחשב בזולת ולא שמר טינה. היה לו חוש הומור דק ועוקצני מעט. הוא היה נבון מאוד, בעל תפיסה מהירה ושוקל כל עניין לפרטי־פרטיו. מטבעו היה צנוע ועניו, לא אהב להתבלט וסלד מן ההתנשאות. בשנת 1968 נשא לאישה את חברתו נורית וכמאז ומתמיד היה בן מסור להוריו ורחש להם כבוד רב, היה בעל נאמן לאשתו ואב אוהב לבנו ברק ולבתו רחל. כשפרצה מלחמת יום־הכיפורים גויס ונשלח לחזית בסיני. והשתתף שם בקרבות הבלימה והפריצה נגד המצרים. ביום כ״ג בתשרי תשל״ד (19.10.1973), בקרב שהתחולל בגדה המערבית של תעלת סואץ, נפגע צבי מצרור של נשק קל ונהרג במקום. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בהר־הרצל. השאיר אחריו אישה, בן ובת, אב, אם, אח ואחות. לאחר נופלו הועלה לדרגת סרן.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה כתב מפקדו: ״מראשית המלחמה נתגלה יוסף־צבי ז״ל באומץ־לבו, בתושייתו ובדבקות במשימה. הוא ניכר בדאגתו לחייליו ובמסירותו להם. כל פגישה עמו השרתה עליצות ואופטימיות על כל הסובבים אותו. כולנו הערכנו את יכולתו כקצין מצטיין ונפילתו בראש חייליו היא אבדה כבדה ליחידתנו״.

הוריו תרמו לזכרו ספר־תורה לבית־הכנסת בבארות יצחק.

יעקובס, דוד

דוד, בן אניטה ויוסף, נולד ביום ג׳ באדר תש״ו (4.2.1946) בלונדון, שם סיים את לימודיו בבית־הספר היסודי והתיכון גלנדל. אחרי־כן למד במשך שנתיים בבית־הספר הטכני פדינגטון והוסמך כטכנאי כימיה. דוד היה חבר בתנועת נוער ציונית וטיפח בשקידה תחביבים שונים. למרות מבנה גופו הצנום הצטיין בג׳ודו וגבר על גדולים וכבדים ממנו. הוא אהב לדוג, והדיג נסך בו רגיעה; כן אהב לשחק בטניס ולקרוא ספרים. הוא היה בעל ידע רב בהיסטוריה וגם טיפח בשקידה אוסף בולים גדול. בשנת 1964 עלה לארץ ועשה שישה חדשים באולפן בקיבוץ מעין־צבי. אחרי־כן הצטרף לסגל הטכנאים של הפקולטה לכימיה של הטכניון בחיפה. את ראשית דרכו בטכניון עשה כלבורנט במעבדת הסטודנטים, במחלקה לכימיה פיסיקלית. אחר־כך היה טכנאי במעבדה לספקטרוסקופיה. הוא עסק בפיתוח ובהרכבה של ציוד מחקר מתוחכם ואף בנה מכשיר לייזר משוכלל. כמו כן סייע לסגל המחקר במציאת פתרונות לבעיות מסובכות. בשנת 1966 נשא לאישה את חברתו אנט.

דוד גויס לצה״ל ביוני 1970 והוצב לחיל התותחנים. לאחר שעשה תקופת טירונות קצרה השלים בהצטיינות קורס רגמים בבית־הספר לתותחנים. אחרי שלושה חדשים סיים את שירות החובה שלו והוצב ליחידת מילואים.

לאחר שחרורו מהשירות הסדיר גמר אומר לעשות נפשות לרעיון הציוני. הוא נסע לבריטניה והרצה לפני בני נוער יהודיים על החיים בישראל כדי לעודדם לעלות. כשפרצה מלחמת יום־הכיפורים נקרא דוד ליחידתו והשתתף בקרבות הבלימה נגד המצרים בחזית סיני. בקרב על המוצב הצפוני, שהתחולל ביום י״ד בתשרי תשל״ד (10.10.1973), נהרג דוד בהתפוצצות פגז של מרגמה. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בחיפה. השאיר אחריו אישה ושתי בנות ואב. לאחר נופלו הועלה לדרגת רב־טוראי.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה כתב מפקד היחידה: ״דוד היה אהוב מאוד על כל מפקדיו וחייליו. הוא עשה יותר מאשר נדרש ממנו״.

יעקוסי, שמואל

שמואל, בן רבקה ויוסף, נולד ביום כ"ד בסיון תשי"ג (7.6.1953) ברמת־גן. הוא למד בבית־הספר היסודי "עליות" ובבית־הספר התיכון "אורט" בעיר־הולדתו והמשיך את לימודיו בבית־הספר הטכני של חיל האוויר בחיפה. הוא היה תלמיד טוב עד לתקופת הלימודים האחרונה, כשחלה ירידה בלימודיו בעקבות מות אביו. הדבר השפיע מאוד על שמואל וגרם אצלו משבר נפשי. הוא נטל על עצמו את עול פרנסת הבית וגם העדיף להיות קרוב ככל האפשר לאמו מאשר להמשיך בלימודים. אותו זמן התחיל לעבוד כמסגר במפעל גדול. שמואל היה ספורטאי טוב, הצטיין בתחום הכדורגל ושיחק במסגרת קבוצת־הילדים של "מכבי" רמת עמידר. הוא היה רציני בגישתו לחיים, רגיש, ישר ובעל מצפון, מסור ודואג למשפחתו.

שמואל גויס לצה"ל בתחילת מאי 1971 והוצב לחיל השריון. לאחר הטירונות ולאחר שעבר קורס מקצועות שריון, השתלם בקורס מפקדי טנקים והוצב לחטיבת־שריון בסיני, שם שימש בתפקיד סמל־מבצעים והוענקה לו דרגת רב־טוראי. לאחר חודשים אחדים הועבר לבית־הספר לשריון, אולם כשפרצה המלחמה הוחזר ליחידה קרבית וצורף לצוות־טנק כטען־קשר. הוא היה חייל טוב ובעל ידע רב, מילא את תפקידיו במסירות והיה אהוד על חבריו, שכינוהו בשם־חיבה "סמי". ביום י"ג בתשרי תשל"ד (9.10.1973) לחם שמואל ליד מעוז "מכשיר" בסיני. הטנק שלו נפגע בקרב מטיל "סאגר" והוא נהרג. זמן רב נחשב כנעדר, אך לימים נמצאה גופתו והוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין הצבאי בקרית־שאול. השאיר אחריו אם, אחות ואח. לאחר נופלו הועלה לדרגת סמל.

יערי (מישליבורסקי), מאיר

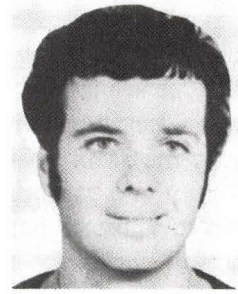

מאיר, בן צביה ופנחס, נולד ביום י"ג בתשרי תשט"ו (7.10.1954) בפולין ועלה ארצה עם משפחתו בשנת 1957. הוא למד בבית־הספר הממלכתי על־שם דוד רמז בבני־ברק ואחרי־כן סיים את לימודיו בפנימייה הצבאית שליד גמנסיה "הרצליה" בתל־אביב. מאיר היה תלמיד נבון ושקדן, אהוב על מוריו ועל חבריו. הוא היה בחור עליז, תוסס, מלא שמחת־חיים ואוהב־חיים, שהתברך בחוש הומור מצוין. טוב־לב היה. נעים הליכות וחביב על הכל. הוא היה פעיל בחברה שלו והצטיין בכושר מנהיגות ובעשייה רבה. לפיכך זכה להערכת חבריו וכבש את לב כל מיודעיו.

מאיר גויס לצה"ל בראשית נובמבר 1972 והוצב לחיל־השריון. לאחר סיום הטירונות וקורס הצניחה, שעשה במסגרת הפנימייה הצבאית, השלים בהצטיינות רבה קורס מקצועות טנק "סנטוריון" והתמנה לטען־קשר בטנק "סנטוריון"; אחרי־כן

השתלם בקורס מט"קים והתמנה למפקד טנק "סנטוריון". הוא החל להשתלם בקורס קצינים, כשפרצה מלחמת יום־הכיפורים. הוא נשלח לרמת־הגולן והשתתף בקרבות הבלימה הקשים נגד הסורים. ביום י"ג בתשרי תשל"ד (9.10.1973), נפגע מאיר בקרב היתקלות במארב בצומת בוקעתה ונהרג. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בקרית־שאול. השאיר אחריו אב, אם, שני אחים ואחות תאומה. לאחר נופלו הועלה לדרגת סגן־משנה.

יפה, דב

דב, בן מרים וגרשון, נולד ביום י' בניסן תש"י (28.3.1950) בכפר־גלעדי. בגיל שנתיים עבר עם משפחתו למושב אביגדור, למד בבית־הספר היסודי "מבואות" בבאר־טוביה וסיים את לימודיו בבית־הספר התיכון בגדרה. הוא היה תלמיד חרוץ, מוכשר ושקדן, הצטיין במקצועות הריאליים – בעיקר במתמטיקה ובפיסיקה – אך נשא לבו גם לספרות, לשירה ולמוסיקה. מוריו מנו בו תכונות של חביבות, כישרון, כושר־הבעה, רצון חזק וסדר מופתי. בתקופת לימודיו ניכר בעמקותו, בחוש־הביקורת ובדקות־הרגש שלו. מנהל בית־ספרו כתב עליו: "אני זוכרו כילד נעים־הליכות, הטיפוס האידיאלי, שאפשר תמיד לסמוך עליו, לבטוח בו, שמרגישים עמו נוח ושמורים מאחלים לעצמם, שרוב תלמידיהם יהיו כמותו. כולנו ידענו כי צפוי לדובי עתיד פורה בהישגים". הוא היה חבר בחוג "נוער שוחר מדע" וכן היה פעיל בחיי הנוער במושב ובמסגרת זו הדריך. דב היה מוסיקלי, ניגן באקורדיון והרקיד חברים וסטודנטים מחו"ל שהיה מדריכם. לגבי הסטודנטים מחו"ל היה דובי התגלמותה של ישראל היפה. הוא הדביק אותם באהבת הארץ וגילה להם פינות־חמד שבה. הוא היה אופטימי, שופע שמחת־חיים, אוהב לצחוק ובעל חוש הומור, חברותי ואהוד על כל יודעיו שכינוהו בשם־חיבה "דובי". הוא היה בן נפלא להוריו, אוהב ונאמן למשפחתו ומקור אושר וגאווה להם. תמיד היה משתפם בלבטיו ומספר להם על חבריו וחברותיו. דובי היה רגיש ליחסי־אנוש ונתברך בכישרון נדיר להקשיב לזולתו ולהתעניין בבני־אדם בכנות ובחמימות. הוא היה חבר טוב מאין כמוהו, יפה־תואר ואהוב על הנערות. בכל שעה של פנאי עבד בחקלאות במושב וזמן־מה עסק בהוראת ביולוגיה בבית־הספר התיכון בקרית־מלאכי.

דב גויס לצה"ל בתחילת נובמבר 1968 והוצב לחיל־השריון. לאחר הטירונות ולאחר שהשלים קורס מקצועות שריון, נשלח ליחידת־שריון ברמת־הגולן, שם הוטל עליו תפקיד נהג־טנק והוענקה לו דרגת רב־טוראי. מפקדיו ציינו את התנהגותו כטובה מאוד והוענק לו "אות השירות המבצעי". חברו־לנשק כתב עליו: "הוא היה בחור נוח, שידע להצניע בערך עצמו, ידע להסתדר עם כל אחד ולא היה מסוגל לפגוע במישהו. במרוצת־הזמן הפך לאחד ממנהיגי־הפלוגה ומייצגיה והכל ידעו כי יש לו מילה. הוא נתברך בחן שקשה להגדירו, הוא האציל עלי מאופיו הנהדר, ממש חינך אותי ונגררתי אחריו והשתדלתי לעשות כמותו".

לאחר ששוחרר מהשירות הסדיר בצה"ל החל ללמוד ביולוגיה באוניברסיטה העברית בירושלים, במטרה לעבור ללימודי־רפואה. בינתיים עסק בעבודות שונות כדי לממן את לימודיו. במלחמת יום־הכיפורים השתתף דובי בקרבות הבלימה נגד הסורים ברמת הגולן. בקרב שריון שהתחולל ביום י"ג בתשרי תשל"ד (9.10.1973) באזור צומת "מחנה ישיבה" נפגע הטנק שלו והוא נהרג. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין באביגדור. השאיר אחריו הורים ואחים. לאחר נופלו הועלה לדרגת סמל.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה כתב מפקדו: "הוא היה חייל טוב, מסור ומהימן, ביצע את תפקידו בצורה הטובה ביותר ולשביעות־רצון מפקדיו".

הוריו הוציאו לאור חוברת לזכרו ובה דברי חברים ומכרים על דמותו. תלמידותיו כתבו: "דמותו של דובי הייתה אפופה יופי פנימי וחיצוני. שעוריו היו המקסימים ביותר, אופיו הטוב והמסור סחף אותנו לרגשות עמוקים כלפיו. פשוט אהבנו אותו משום שרצה לעזור לנו. הוא היה בעל לב רחום". חבריו באוניברסיטה כתבו: "קשה היה שלא להרגיש חופשי ומשוחרר במחיצתו, שלא להיפתח ולתת, אולי משום שהוא נותן כל כך הרבה. דלת חדרו לעולם אינה נעולה. הייתה הרגשה שכל מילה ומשפט, סודות קטנים ורגשות אישיים – מוצאים אצלו אוזן קשבת ונאמנה. דובי היה שאפתן, יודע מה הוא דורש מעצמו ולמה הוא מסוגל, ידע להפוך לימודים אינטנסיביים לחוויה נעימה. על אף הלחץ היה שליו ונינוח, יורד לעומקם של כל נוסחה ורעיון, מסודר במחשבותיו ובדבריו, מצליח להתגבר על כל מכשול, בשל ראייתו הפשטנית את הדברים. את שלוותו הפנימית האציל על כל הסביבה". במכתב לאחת מחברותיו כתב דב: "לא, אני לא כועס, הרי אני לא יודע לכעוס".

יפה, דרור

דרור, בן חנה ויצחק ז"ל, נולד ביום י"ג בטבת תשי"ב (11.1.1952) בתל־אביב. הוא למד בבית־הספר היסודי "רמז" בחולון וסיים את לימודיו בבית־הספר התיכון "בויאר" בירושלים, במגמה המתמטית־פיסיקלית. דרור היה הרביעי לבני משפחת יפה. האב, שהיה ממייסדי קיבוץ נען ושירת שנים אחדות במחלקה הערבית של הפלמ"ח, חינך את בניו לאהבת ארץ־ישראל ועמה. דרורי הילד התגלה כבעל דמיון עשיר, דרך התבטאות רבת־עוצמה וכושר מנהיגות. כשהיה בן חמש נפטר אביו ממחלה ממארת ודרור מצא מורה ויועץ באחיו הבכור חיים, אשר ניסה לסייע לאחיו הצעירים להתגבר על אובדן אביהם. היה זה חיים שהשפיע, יותר מכל, על מהלך חייו של דרור ועיצב את אישיותו. דרור היה תלמיד מצטיין והגיע להישגים מעולים בלימודים. מוריו מעידים כי היה עירני וחריף מחשבה, בעל הבנה ותפיסה מהירה והרשים את כל שומעיו בדיעות שהשמיע. גם אורחים שבקרו בכיתת הלימודים ועשו בה שעה קצרה, מיהרו לעמוד על יכולתו והעידו עליו כי ניגן "כינור ראשון" בכיתה. כבר בתקופת לימודיו בבית־הספר היסודי התגלה כאדם המוכן תמיד לבוא לעזרת כל נזקק ולסייע לכלל.

הוא התנדב לעזור במועדון העיוור בחולון והגיש עזרה וסיוע לכל דורש. דרורי החל ללמוד בבית־הספר התיכון "בויאר" גם כאן התגלה כתלמיד מבריק, שניחן בהבנה ובפקחות והצליח לנסח את דיעותיו המקוריות והחדשניות בצורה שעניינה ורתקה את מוריו ואת חבריו ללימודים. הוא היה הרוח החיה בחבורת התלמידים, שהתגוררה בפנימייה ליד בית־הספר, השתתף בפעילות חברתית ותרבותית, והיה הראשון למעשי קונדס ולתעלולים שעשו הנערים. אך יחד עם זאת ידע לנהוג רצינות בוגרת ורגישות. הוא נבחר להיות יושב־ראש מועצת־התלמידים של בית־הספר ובתפקיד זה הצטיין באחריות ציבורית, ביזמה ובכושר מנהיגות. כן היה חבר בתנועת הנוער העובד והלומד (התנועה המאוחדת) והרבה לעסוק בספורט ובעיקר באתלטיקה קלה ובכדורסל. בחדרו ניתן לראות עשרות תעודות, המעידות על הישגיו המעולים בתחרויות ספורט. עם סיום לימודיו בבית־הספר התיכון ביקש להמשיך בלימודים באוניברסיטה, במסגרת העתודה האקדמית, אולם לאחר שעמד בהצלחה גדולה במבדקי הטיס החליט לעשות את אשר נראה לו נכון יותר באותה שעה והתגייס לשירות בצה"ל.

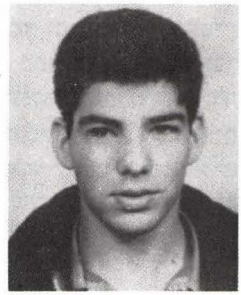
דרור גויס לצה"ל בסוף יולי 1970 והתקבל לקורס טיס. הוא עמד בהצלחה בשלבים הראשונים והקשים של הקורס, השתתף בקורס צניחה וזכה לענוד כנפי צנחן. בזכות הצטיינותו הרבה במקצועות הלימוד הריאליים שימש מדריך לחבריו לקורס. אולם בתחילת דרכו בקורס הטיס חלה אחיו חיים במחלה ממארת. מחלתו של אחיו, שהשפיע על דרך חייו ועיצב את דמותו, השאירה את רישומה על דרור, שניסה לעשות כמיטב יכולתו כדי לסייע לאחיו, אולם ניצב חסר אונים מול תוצאות המחלה הקשה. בימים טעוני־מתח אלה ביקש דרור לעזוב את הקורס המתיש ורב הסיכונים ולעבור לחיל אחר, כדי לחסוך מאמו מתיחות נוספת וכדי לא להיות נתון הוא עצמו לסכנת מוות, שתשאיר את האם בודדה, אם יקרנו אסון. היה זה דווקא אחיו, אשר ממיטת חוליו שכנע את דרור להמשיך בקורס. דרור הוסמך כנווט והוצב לטייסת "פנטומים". במלחמת יום־הכיפורים פעל דרור כנווט במטוסי חיל האוויר, שהוזנקו נגד האויב בסיני. הוא מילא את תפקידו במיומנות וביעילות ועשה את כל אשר הוטל עליו בשלמות ובדייקנות. ביום י"ג בתשרי תשל"ד (9.10.1973) יצא דרור לגיחה מבצעית מעל תעלת סואץ. מטוסו הפציץ כוחות מצריים כדי למנוע את חדירתם לעומק סיני. בפעולה זו נפגע המטוס ודרור הוכרז כנעדר. אחיו החולה, חיים, ראה את עצמו כאחראי לנפילתו של דרור ועקב כך החמירה מחלתו וביום 2.2.1974 נפטר ממחלתו. עוד בטרם תמו ימי האבל על מותו של חיים הגיעה הידיעה כי נמצאה גופתו של דרור. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין הצבאי בקרית־שאול. השאיר אחריו אם, אח ואחות. לאחר נופלו הועלה לדרגת סגן.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה כתב מפקד היחידה: "דרור היה מאותם צעירים טובים ומבטיחים. תקופה לא ארוכה הספיק להיות איתנו, אך זו הספיקה לו כדי ללמוד ולהשתלט על המערכות המתוחכמות של ה"פנטום" והמכשירים המסובכים שבתא הנווט. כל אלה עשוהו לנווט מבצעי כשיר... דרכו של דרור הייתה פתוחה לפניו, ונכונו לו תפקידים חשובים ומשימות מעניינות באוויר ועל הקרקע. אך הגורל רצה אחרת".

בני משפחתו של דרור הוציאו לאור חוברת לזכרו ובה דברים על דמותו; אמו

הקימה קרן מלגות לילדי העובדים באוניברסיטה בתל־אביב. לזכר בנה חיים, שנמנה עם סגל העובדים הבכירים של האוניברסיטה ועמד באמצע עבודת הדוקטורט שלו, ולזכר בנה דרור. בכך הנציחה את זכר שני הבנים, שחייהם היו שלובים אלה באלה, ומותם מצא אותם יחד.

יפה, משה

משה, בן שרה וראובן, נולד ביום ט״ו בתמוז תשי״ב (4.7.1952) בנהלל ולאחר שלמד בבית הספר היסודי בנהלל, המשיך את לימודיו בבית־הספר התיכון־מקצועי ״בסמ״ת״ בחיפה. הוא היה תלמיד טוב ומשחר־ילדותו נתגלו אצלו נטייה וכישרון נדירים לטכניקה ולמלאכות־יד. בתום־לימודיו בנה, כעבודת־גמר, ספק־זרם ישר מיוצב. הוא השכיל לבנות ולתקן מכשירים שונים וציוד מגוון, והתעקש תמיד להשיג רמת־ביצוע עליונה. לדברי אחד ממקורביו, ״הקיצוניות שבדרישה מעצמו להשיג רמת איכות גבוהה הגיעה לעתים עד לאבסורד״. הוא היה רציני בגישתו לחיים ועם זאת היה חייכן, מרבה לצחוק, חברותי ואוהב לעזור לזולת. מכריו ואוהביו כינוהו בשם החיבה ״משה׳לה״.

משה גויס לצה״ל בתחילת פברואר 1971 והוצב לחיל־המודיעין אולם ביקש העברה ליחידה קרבית והתנדב לחיל־השריון. לאחר הטירונות ולאחר שהשלים קורס לטכנאי־מודיעין, נשלח לקורס למקצועות שריון ולקורס למפקדי טנקים. אחרי־כן השלים קורס קצינים וקורס קציני־שריון, הוצב כמדריך בבית־הספר לשריון והוענקה לו דרגת סגן־משנה. הוא היה קצין מצוין וחבר אהוד על הכל, ומפקדו כתב עליו: ״קצין בעל ידע מקצועי גבוה, בעל נתונים להצלחה, הגון וממושמע״. משה התבלט כמדריך מצוין שהקדיש את כל מאמציו להקנות ידע לחניכיו, ולשם כך נקט דרכים בלתי־שגרתיות, הן בשיטת ההוראה והן בעזרי־האימון שבנה במו־ידיו. היו לו הסתייגויות לגבי חיי־הצבא אך היה תמיד ממושמע ואהב את השריון. היה לו יחס מיוחד לחניכיו, והוא דרש מהם הרבה, אך מעולם לא יותר מאשר דרש מעצמו. הוא היה בן נאמן ומסור למשפחתו, סייע תמיד לאביו במלאכתו, והיה קשור בכל נימי־נפשו לרעייתו הצעירה, שבמחיצתה השתדל להיות תמיד, מיהר לחזור אליה בחופשות ואף נטלה עמו לעתים, כדי לשתפה באימוני־שריון ובמטווחים. במלחמת יום הכיפורים השתתף משה בקרבות הבלימה נגד המצרים בחזית סיני. בקרב שהתחולל ביום י״ב בתשרי תשל״ד (8.10.1973) נפגע משה ונהרג. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין האזרחי בנהלל. השאיר אחריו אישה, הורים ואחים. לאחר נופלו הועלה לדרגת סגן.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה כתב מפקדו מבית הספר לשריון: ״דמותו של משה התבלטה עקב הרמה המקצועית הגבוהה שגילה, החוש הטכני ומעל לכל, היזמה שבמעשה. תוך תקופה קצרה ריענן את מערכי־השיעור ותיקן ליקויים שנתגלו בהם״; ידיד־המשפחה כתב עליו: ״בחור כזה, שגם לאדם דתי זקוק אומץ כדי לומר, שאלוהים בעצמו לא יכול לברוא דברים מופלאים כמותו״.

יפרח, שלמה

שלמה, בן שרה ומשה, נולד בשנת תשי"ב (1952) במרוקו. בשנת 1955 עלה ארצה עם משפחתו, שהתיישבה במושב גפן. שלמה סיים את לימודיו היסודיים בבית־הספר הממלכתי דתי "גפן תירוש" והמשיך אחר־כך ללמוד בבית־הספר התיכון אזורי "אבן העזר" שבמושב נחם. שלמה עבר גם קורס למכונאות ועזר להוריו בכל עבודות המשק. ההורים עבדו קשה והשתדלו ככל יכולתם להעניק לילדיהם גם בית חם, אוהב ודואג וגם עידוד למצוות ולמעשים טובים. ובאמת היה שלמה נער פתוח, אוהב חיים ועוזר לזולת ככל אשר יכול. בזכות ידיעותיו במכונאות הפך עד מהרה ליועץ ולעוזר לכל אדם שנזקק לתיקון ולעצה בתחום זה. שלמה בטוב לבו היה מוכן תמיד לעזור ולתרום מידיעותיו ומכשרונותיו לכל אדם. מגיל צעיר היה חובב ספורט מושבע ובעיקר אהב את הריצה. בבית־הספר התיכון היה מנצח בכל תחרות ריצה וכשהיו בתי־ספר אחדים מתחרים זה בזה, היה שלמה מזכה תמיד את בית ספרו במקום ראשון. הוא גם נטל חלק בצעדות רבות, כגון צעדת מטה־יהודה וצעדת ארבעת הימים. הוא היה פעלתן ובעל כושר ארגון מצוין. בכל טיול או צעדה היה הוא דואג תמיד למצוא לחבריו מי שתיה, וכל מי שנחבל או נזקק לעזרה ראשונה פנה אליו, כי ידוע היה ששלמה תמיד ידאג לכל. הוא אהב מאוד את המקצועות הריאליים והשקיע מאמצים וזמן בלימודים וגם הצטיין בהם.

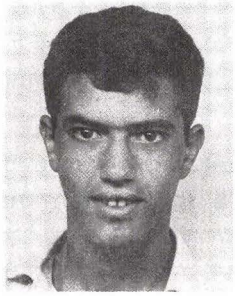
שלמה גויס לצה"ל במחצית פברואר 1971. לאחר סיום הטירונות השלים בהצטיינות מספר קורסים מקצועיים בבית־הספר לשריון ומונה לתפקיד נהג זחל"ם. הוא הצטיין מאוד בתפקידו זה ואף הועלה בדרגה. זמן ממושך שירת באזור הדרום ואף זכה ב"אות השירות המבצעי". שלמה אהב את עבודתו וידיעותיו במכונאות היו לו לעזר במילוי תפקידו. כעבור זמן מינה אותו מפקדו להיות אחראי על כלי הרכב וצוות הנהגים ביחידה. הוא היה נהג מנוסה ביותר וחבריו היו אומרים ש"לצאת אתו לסיור בזחל"ם זה כאילו לצאת למסע תענוגות". הוא היה חבר נאמן ומסור, והתיידד ביחידה עם עוד בן־מושב וחבר קיבוץ ויחד היו שלישיה בלתי נפרדת. כל אחד דאג לרעהו ושמר עליו מכל משמר. חברו מיקי אמר עליו במכתב תנחומים שכתב להורים: "מהרגע הראשון שראיתיו ביחידה התיידדתי אתו. הוא היה החיובי ביותר והחביב מכלם. היינו כאחים". שלמה ידע "להסתדר" בכל חברה. בכל מקום התגלה כאדם המוכן לעזור לחבר תמיד. יתר על כן, היה אדם שמח מטבעו, ועל כך אהבוהו כולם. במחיצתו היה קשה מאוד להשתעמם. כאשר פרצה מלחמת יום הכיפורים היה שלמה בחופשה בבית הוריו. הוא לא חיכה לקריאה אלא מיהר להצטרף ליחידתו ודרש מיד שיתנו לו תפקיד אחראי. כשנדרש מפקדו לשלוח קבוצת נהגים בלויית כלי רכב לדרום סיני, דרש שלמה במפגיע להיות ביניהם. מפקדו נעתר לו והוא ירד עם הזחל"ם שלו והצטרף לכוחות הצנחנים, שנלחמו באזור התעלה ב"חווה הסינית". בקרב עקוב מדם שהתחולל ביום כ"ח בתשרי תשל"ד (24.10.1973) נפל שלמה, כאשר ניסה לחלץ פצועים. הזחל"ם שלו נפגע ישירות מפגז נ"ט והוא נהרג. סיפר

אחיו של שלמה: "בבוקר היום שהפסקת האש הייתה אמורה להיכנס לתוקפה והקרב של הרגע האחרון היה בעיצומו, ראה שלמה ז"ל אחד החיילים שוכב פצוע וחשוף לאש האויב. לפי שיקולו וללא פקודה, הסיע שלמה את הזחל"ם והעמיד אותו כקיר־מגן בין האויב לבין הפצוע. ירו עליו מכל כלי הנשק ולא פגעו, עד שפגז פגע ישירות בדלת הנהג של הזחל"ם". זה הפגז שהרג את שלמה ז"ל. החייל הפצוע החלים מפציעו ובא אחרי־כן לבית הוריו של שלמה, כדי לספר להם על גבורת בנם. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בהר־הרצל. השאיר אחריו הורים ועשרה אחים ואחיות. לאחר נופלו הועלה לדרגת סמל.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה כתב מפקדו: "הוא היה הנהג המעולה ביחידתי. אחת התכונות הטובות שהיו בשלמה, הייתה תחושת הצדק וחלוקת הנטל שווה בשווה על כולם. לא אחת נקלע שלמה לוויכוחים בנושא זה עם אחד החיילים ותמיד הצליח לשכנעו בצדקת דרכו. שבחים על שלמה קיבלתי ממפקדים ומפקודים כאחד. הוא נפל עם גיבורי ישראל על הגנת ארצנו. נזכור אותו כאדם וכחייל טוב, אשר מילא את חובתו לצה"ל ולעם ישראל".

הוריו תרמו ספר־תורה להנצחת שמו.

יפת (יחיא), חיים

חיים, בן סגולה וסעדיה, נולד ביום ט' באדר תש"י (26.2.1950) ברמת־גן. כבן למשפחה שומרת מצוות למד חיים בבית־הספר היסודי "אגודת ישראל" ברמת־גן ואחרי־כן למד שנתיים בישיבת "פוניבז'" בבני־ברק. חיים, שחור השיער וחום העינים, היה בן נאמן ומסור להוריו, אהוב ומקובל על אחיו ואחותו.

חיים גויס לצה"ל במחצית נובמבר 1967 והוצב לחיל ההנדסה. לאחר סיום הטירונות נשלח לקורס פלסים ולכשהשלימו הוצב בגדוד שדה. במשך שלוש שנות שירותו הצבאי הסדיר השתלם במקצועו ועבר את הבחינות המקצועיות בהצלחה, והכל זוכרים אותו כחייל מסור, חבר נאמן ואדם אהוב על הכל. בתעודת השחרור שלו מצה"ל ציין מפקדו: "חרוץ ובעל תפישה טובה".

בנובמבר 1970 השתחרר חיים מהשירות הסדיר בצה"ל. זמן־מה לאחר ששוחרר נשא לאישה את חברתו אהובה וברבות הימים נולדה להם בת שקראו שמה טלי. כחודשים לאחר הולדת בתו, פרצה מלחמת יום הכיפורים וחיים נקרא לשירות מילואים. הוא נשלח לחזית הדרום, והשתתף בקרבות הבלימה נגד המצרים במרחב "מצמד", מול תעלת סואץ. ביום כ"א בתשרי תשל"ד (17.10.1973), כשעברו כוחותינו משלב הבלימה לשלב הפריצה וצלחו את תעלת סואץ, נפגעה הדוברה שחיים שירת עליה מפגיעה ישירה של ארטילרית האויב. רוב אנשי הצוות נהרגו מיד ואילו הוא ועוד שני חיילים הוחשו לבית חולים עורפי, מכוסים כוויות אנושות. אותו לילה נפטר מפציעיו. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין הצבאי בקרית־שאול. השאיר אחריו אישה ובת, הורים, אח ואחות. לאחר נופלו הועלה לדרגת רב־טוראי.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה, כתב מפקדו, שהכירו בעת שירותו הסדיר ובשעת המלחמה: "...חיים זכה להימנות עם האנשים שעמדו במרכז המאמץ העיקרי של צה"ל במלחמה זו. בזכותו ובזכות חבריו הצלחנו להעביר את המלחמה לאדמת האויב ולהדוף את הסכנה מעל ארצנו. הוא היה חייל למופת וחבר נאמן".

בני משפחתו הנציחו את זכרו בבית החלמה שהקימו ברמת גן וקראוהו על שמו "נוה חיים". בבית זה מוצאים הורים שכולים מנוחה באחרית ימיהם. בני המשפחה הנציחו את זכרו גם על ידי תיקון ספר תורה, שנמצא בשימוש המשפחה.

יפת, משה

משה, בן שולמית ושלום, נולד ביום י"ד בשבט תשי"ג (30.1.1953) בקדימה. את לימודיו היסודיים סיים בבית־הספר "אורים קדימה" בקדימה, ואחרי־כן המשיך ללמוד בבית־הספר "רופין" בעמק חפר. את לימודיו התיכוניים סיים בבית־הספר "אורט" בנתניה. משה לא התקשה מעולם בלימודיו. הוא השתדל להבין את החומר ולכן לא פיגר אחר כיתתו, ולא נזקק אף פעם לעזרת בני משפחתו או לעזרת מורים פרטיים. אולם יחד עם זאת לא אהב להתאמץ והלימודים דרשו ממנו מאמץ גדול יותר מאשר היה מוכן להשקיע בהם. לכן עזב את הלימודים כשהגיע לכיתה י"א. בתקופה זו היה בידיו מעט כסף שהצליח לחסוך, ועד מהרה למד להסתדר עם המעט שבידו ולנהל חיים מסודרים ועצמאיים ככל האפשר. הוא היה חבר בתנועת הנוער העובד והלומד עוד מילדותו, ובילה בקן התנועה את שעות אחר הצהריים עם חבריו מבית־הספר. משה אהב חיי חברה – חבריו היו רבים, ותמיד היה עמם. חבריו אהבוהו בעיקר בשל מסירותו הרבה להם. משה אהב מאוד להזמין חברים לחדרו, לארח אותם ולכבדם בדברי מאכל ומשקה. הוא היה נער נחמד ועליז, וביחוד הצטיין בטוב לבו הרב ובנכונותו לסייע ולעזור. משה ניחן בכישרון להתגבר על כל מכשול וכל דבר קשה הפך אצלו – למשימה קלה להגשמה. הוא לימד את חבריו להאמין שכל אדם, שיש בו מעט רצון, הוא כל־יכול – ודבר לא יעמוד בדרכו להשגת המטרות שהציב לעצמו. ואמנם כך נהג בחייו ובשאיפותיו. משה אהב להשתעשע עם ילדים קטנים, ובמקום מגוריו היה חביב על ילדי השכונה. הוא אהב מאוד לחזות בסרטי קולנוע, וכדי לפתח את כושר שיפוטו נהג לצפות בסרטים מסוגים שונים; גם בסרטי איכות וגם בסרטי בידור למיניהם. אולם תחביבו העיקרי היה הספורט ובמיוחד משחק הכדורגל. עד שהתגייס היה חבר בקבוצת "הפועל" נתניה־נערים, ולאחר גיוסו, משהוגבל על־ידי דרישות השירות הצבאי, היה חבר בקבוצת הכדורגל בקדימה, מקום מגוריו. הוא היה חבר גם במועדון הסטודנטים בנתניה ונהג לסור אליו בערבי ההרקדה. הוא רקד היטב ריקודי עם וריקודי עמים, ואהב לרקוד שעות ארוכות. גם במשך תקופת שירותו בצבא השתדל להגיע לאותם ערבי ריקודים שאהב.

משה גויס לצה"ל במחצית מאי 1971 והתנדב לחיל הצנחנים. לאחר הטירונות

ולאחר שהשתלם בקורס צניחה ובקורס מ"כים חי"ר הוצב בתפקיד נגד רובאי ביחידת צנחנים. תקופת השירות הצבאי חשלה אותו מבחינה גופנית והפכה אותו מנער ביישן לאדם בטוח בעצמו, חייכן, מתמצא בתחומים רבים ואמיץ לב. בתקופה זו התבגר בכמה שנים, למד להכיר חיים חדשים, להתמודד עם עצמו ועם סביבתו, לעמוד בהתחייבויות ובחובות היום־יום ולהגשים את עצמו בתחומים שלא הכיר עד כה. כשהיה מגיע לחופשות לביתו שבקדימה, היה נוהג ללכת קודם כל לבית הוריו, ואחרי־כן יצא לחפש את כל חבריו, להיפגש עמם ולשתפם בחוויות שעברו עליו במשך השבוע. במלחמת יום הכיפורים השתתף משה בקרבות הבלימה והפריצה נגד המצרים בחזית סיני. ביום כ"א בתשרי תשל"ד (17.10.1973) נפגע משה ונהרג בקרב הסתערות על מתחמי "החווה הסינית". הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בנתניה. השאיר אחריו הורים, אחים ואחיות. לאחר נופלו הועלה לדרגת סמל ראשון.

בחוברת זיכרון שהוציא לאור גדוד הצנחנים לזכר חלליו התפרסמה רשימה לזכרו.

יפת, עובדיה

עובדיה, בן פורטונה ודוד, נולד בשנת 1945 במצרים ועלה ארצה עם משפחתו בשנת 1950. הוא למד בבית־הספר היסודי במושב מצליח ובבית־הספר היסודי "אחווה" ברמלה. לאחר שעלתה משפחתו ארצה, עשתה בבית העולים בבנימינה. אחרי־כן התיישבה במושב מצליח, אך כעבור זמן עברה לרמלה. עוד כשהיה ילד קטן, היה עובדיה עוזר לאמו בעבודותיה, וכבן בכור למשפחה מרובת־ילדים, המשיך לעזור למשפחה כל חייו. אחרי שסיים את לימודיו בבית־הספר היסודי, ובעודו לומד במרכז הנוער ברמלה, החל עובדיה לעבוד כפועל בעבודות שונות. אחרי־כן עבד שנתיים בבית־מלאכה לפוליטורה בתל־אביב ולמד את המקצוע. עובדיה היה אוהד ספורט והרבה ללכת למשחקי כדורגל ולצפות בתחרויות, אם כי הוא עצמו לא שיחק. הוא היה חובב נלהב של מוסיקה ישראלית, ערבית ויוונית ואהב מאוד לרקוד. לדברי אחותו, "בכלל היה עובדיה חברה'מן".

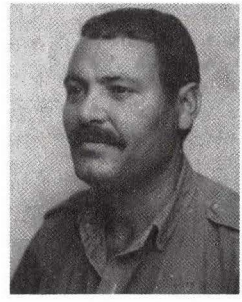
עובדיה גויס לצה"ל בתחילת נובמבר 1962 והוצב לחיל הכללי. לאחר הטירונות השתלם בקורס טבחים ונקבע כטבח ביחידת מחנה מטכ"ל, שם עבר את כל שירותו הסדיר. הוא השתלם בקורס השכלה לחיילים בבית־הספר הצבאי להשכלה. בתעודת השחרור שלו צוין שהוא חייל ממושמע ושמילא תפקידו בנאמנות.

לאחר שסיים את שירותו הסדיר, עשה את שירות המילואים שלו במסגרת שירות בתי־הסוהר. אחרי שחדל לעבוד בבית־סוהר, הוצב לשירות מילואים כטבח בגדוד של חיל הרגלים. אחרי השחרור, החל עובדיה לעבוד כסוהר בשירות בתי־הסוהר ועבד שם שש שנים, עד סוף שנת 1971. באחרונה עבד ב"הארגז" בצריפין. עובדיה היה בן מסור ונאמן; תמיד דאג להוריו ולאחיו, עזר בפרנסתם והיה מביא להם את כל

מחסורם. מעולם לא נכנס לבית הוריו בידיים ריקות. הוא נשא אישה בראשית 1967, והזוג עבר להתגורר בלוד, אך גם לאחר נישואיו, עזר להוריו ולאחיו. כשפרצה מלחמת יום הכיפורים, עשה עובדיה בשירות מילואים כטבח במעוז "מילנו" שעל שפת תעלת סואץ. הוא השתתף בהגנה על המעוז ואחרי־כן בנסיגה ממנו לעבר קנטרה. ביום י"ב בתשרי תשל"ד (8.10.1973) נפגע עובדיה ונהרג ליד קנטרה בתוך בית שהוקף חיילים מצריים שירו לתוכו. גופתו נשארה בשטח שכבשו המצרים ורק כעבור ארבעה חודשים הוחזרה והוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין ברמלה. הוא השאיר אחריו אישה, בת ובן, הורים, שש אחיות ושני אחים. לאחר נופלו הועלה לדרגת רב־טוראי.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה כתב מפקד גדודו: "עובדיה לחם בגבורה רבה. הוא גילה מסירות רבה לחבריו, אומץ־לב ותושייה בקרב ופעל תוך חירוף נפש וסיכון עצמי רב. בתקופת שירותו עמנו בגדוד מצאנו בו תכונות של אדם ולוחם למופת".

הוריו הקימו מצבת זיכרון להנצחתו, יחד עם חללים אחרים מבני העדה הקראית, בכניסה לבית־הכנסת המרכזי של היהודים הקראים ברח' קלאוזנר 16 ברמלה.

יפת (חסאן), צדוק

צדוק, בן סעידה ויחיא, נולד בשנת תרצ"ט (1939) בערם שבתימן ועלה ארצה עם משפחתו בשנת תש"ט (1949). הוא למד בבית־הספר של אגודת ישראל במושב זבדיאל שבחבל לכיש, והמשיך בלימודיו בסמינר למדריכי נוער בירושלים. צדוק שיקע עצמו בעבודה הציבורית. בן שש־עשרה החל לרכז קבוצות של בני־נוער בעקרון, בזבדיאל, ובמושב זנוח, שבפרוזדור ירושלים והפעיל אותם בצורה קונסטרוקטיבית. כן הקדיש מזמנו להנחלת הלשון העברית בקרב המתיישבים מבני העלייה החדשה.

צדוק גויס לצה"ל במחצית 1956 והוצב לחיל המשטרה הצבאית. לאחר הטירונות השתלם בקורס נהגים. הוא היה חייל טוב, אחראי, מסור לתפקידו וביצע כהלכה את כל שהוטל עליו. הוא שירת בתפקיד שוטר צבאי ובתפקיד נגד יחידתי. שנתיים אף שירת בצבא הקבע. בשנת 1958 נשא לאישה את חברתו מזל. וכמאז ומתמיד היה בן נאמן להוריו, בעל מסור לאשתו ואב אוהב לילדיו.

בשנת 1961 עקר לבית דגן כדי להתקדם ולבסס את מעמדו. שם המשיך בהדרכת נוער והחל לעסוק בפעילות פוליטית. חמש שנים שימש כמזכיר קופת חולים במקום, ובשנת 1965 נבחר לראש המועצה. בימי כהונתו עשה הרבה לקידום רמת החינוך בבית־דגן, להקמת מבנים מתאימים למוסדות החינוך במקום, קבע יום לימודים ארוך בבתי־הספר, דאג לסלילת כבישים, לשיפור רשת המים ולבניית מקלטים, ופעל הרבה אצל השלטונות כדי שיעזרו בקידום הישוב. בכל ימי פעילותו הציבורית עסק בכתיבת יומן, ובו רשם דברים ורשמים על דרך פעולתו הציבורית ועל חיי החברה

סביבו. צדוק היה איש עניו וצנוע, לא אהב להתבלט, לא היה גאוותן וסלד מהתנשאות. קר רוח היה והתנהגותו שקולה, נמרץ מאוד ושופע חיוניות. במשך כל השנים שירת במילואים ומילא את תפקידו ברצון וביעילות. הוא השתתף במלחמה בשנת 1967 והוענק לו "אות מלחמת ששת הימים". כשפרצה מלחמת יום־הכיפורים חש צדוק ליחידתו ונשלח לחזית ברמת־הגולן. ביום י"ז בתשרי תשל"ד (13.10.1973) נפל בעת מילוי תפקידו והובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בהר־הרצל. השאיר אחריו אישה, שני בנים ושתי בנות, שני אחים ושתי אחיות. אחר נופלו הועלה לדרגת סמל.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה כתב מפקדו: "סמל צדוק ז"ל היה חייל למופת ומילא את תפקידו באמונה".

יפת, שלמה

שלמה, בן שושנה וחיים, נולד ביום כ"ג בניסן תשי"ב (12.3.1952), בקוצ'ין שבהודו. בשנת 1953 עלתה משפחתו ארצה והתיישבה במושב נבטים. שלמה החל ללמוד בבית־הספר היסודי בנבטים ולאחר שבע שנות לימודים עבר ללמוד בבית־הספר "אשל הנשיא", שם סיים את לימודיו בבית־הספר היסודי. הוא המשיך ולמד בבית־הספר "אשל הנשיא" במגמה החקלאית־עיונית ועמד בהצלחה בבחינות הבגרות. שלמה היה תלמיד מצטיין, שהגיע להישגים מעולים בלימודים. ציוניו הגבוהים היו נושא לקנאתם של חבריו ללימודים ומקור אושר להוריו, שעודדוהו לשקוד על לימודו וסייעו לו בהתקדמותו. הוא היה בעל תפישה מעולה והצטיין בשכל חריף ובדרך חשיבה יסודית ומעמיקה. מעולם לא הסתפק בחומר הלימודים שנלמד במסגרת בית־הספר ובכוחות עצמו חיפש דרכים להעשיר את ידיעותיו ולהרחיב את השכלתו. הוא הרבה לעסוק במחקר עצמאי ולא אחת הפתיע את מוריו ואת חבריו כשהעלה רעיונות חדשים ומקוריים לאחר עיון בספרים שונים שקרא. תשובותיו לשאלות, החיבורים שכתב וההרצאות שהכין, הצטיינו בבהירות רבה, בהיקף רחב ובעושר רב. הוא ידע לבסס את הדעות שהביע ולתמוך אותן בדברי גדולים וחכמים. על כן היו דעותיו מקובלות על מוריו. שלמה היה ידוע בנימוסיו הטובים ובהליכותיו הנעימות. למרות שהיה בעל ידע רב, הצניע את ידיעותיו ואפשר לחבריו לומר את דברם ורק אחריהם היה מוסיף משלו. עם זאת ידע להביע את עמדותיו והשקפותיו ובשעת ויכוח היה מגן עליהם בלהט רב ובתקיפות, עד שהיה משכנע את הזולת בצדקתו. הוא היה פעיל בעבודה במשק החקלאי ונחשב עובד אחראי ומסור. הוא בחר לעבוד דווקא בענף גידול הצאן, שמשך אליו מתנדבים מעטים. הוא אהב את עבודתו והחדיר את אהבתו זו גם בחבריו. הוא היה גם ספורטאי מצטיין והשתתף בתחרויות ליחידים ובתחרויות קבוצתיות, בעיקר בענף הכדורעף. הוא זכה בנצחונות רבים ומעידות על כך התעודות והמדליות שקיבל. הוא היה ספורטאי אציל רוח, שידע לקבל בכבוד את מנצחיו, השלים עם

הפסדים, שהיו ממריצים אותו לשפר את יכולתו ולשאוף לניצחון בתחרות הבאה. הוא היה פעיל בוועדת הספורט בבית־הספר וארגן את התחרויות הבין־כיתתיות לזכרם של בוגרי בית־הספר שנפלו במערכות ישראל. שלמה היה פעיל בחיי החברה בבית־הספר ונחשב כרוח החיה בפעולות התרבות ובעיקר בארגון מסיבות כיתתיות. הוא השרה סביבו אווירה טובה ונעימה, אהב לספר בדיחות ולשיר וסחף את חבריו בהתלהבותו הרבה ובשמחת החיים שלו. הוא התנדב לארגן מסיבות ומפגשים חברתיים, בהם היה הממריץ והמדרבן והנאתו הייתה גדולה כשהיה רואה יותר ויותר חברים נוטלים חלק בשמחה הכללית. שלמה אהב לטייל ולסייר ברחבי הארץ. הוא היה מרכז קבוצה של ידידים ויוצא עמם לתור נופים ואתרים בארץ. הוא אהב לנווט בשבילי הארץ ועל מפה שהייתה שמורה עמו היה מסמן את המסלולים שעבר בהם. הוא התעניין בחי ובצומח וידע לכוון את מועדי הטיול לעונות הפריחה בכל אזור. בזכות אישיותו התוססת, הצטיינותו בלימודים והצלחתו בתחום הספורט, זכה שלמה בהיותו בן שש־עשרה להימנות עם נציגי בית־ספרו במשלחת נוער, שיצאה לגרמניה המערבית במסגרת המפעל לחילופי קבוצות נוער בין ישראל לגרמניה.

שלמה גויס לצה"ל בתחילת נובמבר 1970 והתנדב לחיל הצנחנים. לאחר סיום הטירונות השלים קורס צניחה והורשה לענוד את כנפי הצנחן. אחרי־כן סיים בהצלחה קורס מפקדי כיתות. הוא שירת ביחידת סיור מובחרת של חיל הצנחנים והשתתף באימונים מפרכים ובפעילות מבצעית. ביחידה השרה אווירה נעימה והקל על חבריו להתגבר על קשיי האימונים ועל המתח הרב שהיה כרוך בפעולותיה השונות של היחידה. עוד לפני ששוחרר מהשירות הסדיר בצה"ל נרשם ללימודים בפקולטה לחקלאות של האוניברסיטה העברית ברחובות. הוא קווה לשלב את לימודיו בעבודה במשק החקלאי, עבודה שאהב וראה בה את עתידו. הוא עזר לטפח את המשק של המשפחה, הסדיר את ענייני הכספים ועבד במטע ובלול. שאף לחזור למושב נבטים כדי לתרום מהידע שרכש לפיתוח הכפר ולקידום המשק המשפחתי. הוא עמד על סף שחרורו מהשירות הסדיר ועשה את יום הכיפורים בביתו. כשהחלו לגייס את חבריו למושב יצא למקום הריכוז של יחידתו. הוא הצטרף לחבריו, שהשתתפו בהבקעת מערכי הצבא המצרי ממערב לתעלת סואץ. ביום כ"ח בתשרי תשל"ד (24.10.1973) הנהיג את חייליו, תוך גילוי אומץ לב ותושייה, אל תוך העיר סואץ. בקרב המר שניהלו חיילי צה"ל לכיבוש העיר נפגע שלמה ונהרג. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בבאר־שבע. השאיר אחריו הורים, שני אחים ושלוש אחיות. לאחר נופלו הועלה לדרגת סמל־ראשון.

יפתחי, אהרן

אהרן, בן שושנה ויוסף, נולד ביום י"א בכסלו תשי"ג (29.12.1952), בירושלים. הוא סיים את לימודיו היסודיים בבית־הספר "מתתיהו" בצלפון, ואת לימודיו התיכוניים סיים בבית־הספר "עליה" בפתח־תקוה. אריק, כפי שכינוהו בחיבה בני־משפחתו וידידיו, הצטיין בלימודים, וניכרו בו רצון והתמדה מיוחדים באשר לשינון התורה ושמירת מצוותיה. הרב המקומי זוכר אותו כתלמיד המחונן של קבוצתו, בחוג ללימודי הקודש, שנערך לבני גילו. אריק התפלל יום יום, אחרי שעזר להוריו בעבודות הבית והפרנסה. הוא היה גם משכין שלום בין חבריו והם היו שומעים בקולו וסרים למשמעתו. תמיד נתן כבוד להוריו, והיה נעים הליכות עם בני ביתו ועם בני־אדם בכלל. כישרונותיו בכל מקצועות הלימוד אפשרו לו להקדיש תשומת לב גם לתחומים אחרים בלי שלימודיו ייפגעו. הוא עזר רבות להוריו, שהיו מטופלים באחיו ובאחיותיו. כשהיה בן ארבע־עשרה שנים, עבר לגור בפנימייה שבסמוך לבית־הספר "עליה" בפתח־תקוה, שם למד לפני כן. הוא הצטרף לקבוצה שקראה עצמה בשם קבוצת "מוריה", והורכבה מנערים שלמדו בצוותא, במקביל לתרגול עבודות השדה והחקלאות השונות. בפנימייה היה גם משק חי ואריק הצטיין בעבודת הרפתנות על כל הכרוך בה. הוא חיבב מאוד בעלי־חיים, והם לא פחדו מפניו והניחו לו להחליף את מצעם או להשקותם. בעזרת לימודיו בפנימייה יכול היה לסייע להוריו בעבודה במשק שלהם. בחופשות מן הפנימייה נהג לבוא לבית הוריו במושב "תרום", שבפרוזדור ירושלים, ולעזור באורח מקצועי יותר, בביצוע העבודות השונות במשקם. תמיד עשה מעשיו בצנעה, לא דרש תודה ולא הכביד על הוריו. כששאלוהו בעניין מקצועי נהג לייעץ בענווה והשתדל להשתלב בשקט במלאכה במשק. כך ביקש לשרת גם את מדינתו. הוא החליט להתנדב לשרת ביחידה מובחרת בחיל הצנחנים, וכך אמנם עשה.

אהרן גויס לצה"ל בתחילת אוגוסט 1971. לאחר סיום הטירונות ולאחר שהשתלם בקורס צניחה, בקורס מפקדי־כיתות בחיל הרגלים, ובקורס מש"קי מקלעים – הוצב לשרת בתפקיד מש"ק־מקלעים ביחידה של חיל הרגלים המוצנח. אריק השלים בהצטיינות את האימונים הקשים, ולא התלונן אף פעם על המאמץ שהיה כרוך בכך. הוא ראה בהתנדבותו דבר מובן מאליו, ומעולם לא ניסה להתחמק ממה שנראה לו הכרחי, ודרוש לביטחונה של מדינת ישראל. אמונתו בדת אבותיו נתנה בו כוח להתגבר על כל הקשיים, בעזרת תפילה וביטחון במימרא "אנחנו נתגבר". בזכות גישתו האופטימית לחיים התחבב על חיילים רבים ביחידתו, שבמשך הזמן נהיו לו חברים קרובים, ונהגו לבקר אצלו במושב בחופשותיהם. גם אריק נהג לבקר אצל מכריו החדשים בישובי הארץ השונים, אלא שמפאת דאגתו התמידית למשפחתו הגדולה – העדיף להרבות לבוא הביתה כדי לעזור במלאכות הדוחקות. במכתביו שאל תמיד לשלום כל מיודעיו ולא שכח אף אחד מהם ואף ציין איש איש בשמו. במלחמת יום הכיפורים השתתף אהרן בקרבות הבלימה נגד המצרים בסיני. בקרב שהתחולל באזור "החווה הסינית" נפגע בראשו מכדור רובה והועבר לבית־החולים

"תל־השומר". ביום כ' בתשרי תשל"ד (16.10.1973) נפטר מפצעיו והובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין הצבאי בהר־הרצל. השאיר אחריו הורים, ושישה אחים ואחיות. לאחר נופלו הועלה לדרגת סמל־ראשון.

משפחתו הנציחה את שמו ברכישת ספר תורה לזכרו.

יצחק, דוד

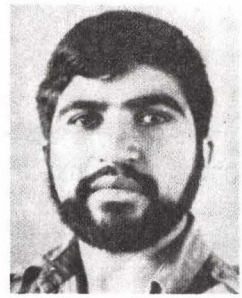
דוד, בן מזלה וסלמן, נולד בשנת תש"ה (1945) בעירק. את שנות חייו הראשונות עשה יצחק בעיר הולדתו בעירק. ב־1951, בהיותו כבן שש, עלה יחד עם משפחתו ארצה וכאן למד בבית־הספר היסודי "גורדון" באשקלון. דוד היה ילד עליז ועירני. הכל למדו להכיר אותו על־פי החיוך שהיה תמיד על שפתיו. למרות שגדל בבית שהפרנסה הייתה מצויה בו בדוחק, הייתה גישתו לחיים אופטימית. מגיל צעיר הבין, שעליו להשתדל וללמוד ואחר־כך לרכוש לו מקצוע, כדי להצליח בחייו. בעניין זה היה רציני ביותר ונהג בכובד ראש. מיד עם תום הלימודים בבית־הספר היסודי, נאלץ דוד לצאת לעבודה כדי לעזור בפרנסתה של משפחתו הענפה, שהיו בה עוד שלוש אחיות וחמישה אחים מלבדו. דוד היה נער צנוע ועניו. הוא הסתפק במעט דמי כיס ואת שאר משכורתו נתן בידי אביו. למרות שצורת חיים זו שללה ממנו את שמחת הילדות הרגילה, לא התנזר דוד מחברת בני גילו. הוא הרבה להתרועע עם חבריו לשכונה והיה אהוד ומקובל עליהם. מטבעו היה טיפוס חביב ומלא שמחת חיים, אהב לצחוק בחברה ובורך בהומור טיפוסי לו, שהיה לסימן ההיכר שלו. כיוון שהיה חברותי ונעים הליכות, רכש לו חברים רבים, שאהבו להיות במחיצתו שעות ארוכות. הוא ידע גם להקשיב היטב ורבים באו אליו, לספר לו את בעיותיהם ולהתייעץ עמו בקשר לפתרונן. דוד היה בן מסור ואח אוהב לשאר בני המשפחה. קשרים של ידידות־אמת שררו בינו לבין אחיו ואחיותיו. כל בני משפחתו היו מלוכדים סביב הבית החמים שהקימו הוריו. הם כבדו ואהבו איש את רעהו והיו מוכנים לעזוב כל עיסוק שהוא, כדי לבוא לעזרת בן משפחתם שנזקק לעזרתם.

דוד גויס לצה"ל במחצית נובמבר 1963 והוצב לחיל השריון. לאחר שעבר בהצלחה את הטירונות, המשיך והשתלם בקורס של לוחמי חיל הרגלים המשוריין (חרמ"ש). בתום הקורס, הוצב לאחת מיחידות השדה של החיל. כאן התגלה כאיש צוות למופת וכלוחם מעולה. מעולם לא התחמק מחובות בלתי־נעימות וגם לאחר אימון ארוך ומפרך היה האחרון ששכב לישון. הוא התפעל מעוצמתם של כלי הפלדה, שהופקדו בידי חבריו ובידיו, ואהב לטפל בהם.

בתום שירותו הסדיר נשא לאישה את חברתו לאה, ועמה הקים בית. ברבות הימים נולדו לבני הזוג בת ובן ואושרם היה רב. במלחמת יום הכיפורים השתתף דוד בקרבות הבלימה הקשים שניהלו כוחותינו לאורך כביש הגידי. ביום כ"ב בתשרי תשל"ד (18.10.1973), לאחר שאיתר והשמיד מפעילי טילי סאגר בצומת חת"ם, נפגע

מרסיסי פגז ומת מפצעיו. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין הצבאי בהר־הרצל. השאיר אחריו אישה, בן ובת.

יצחק, יהודה

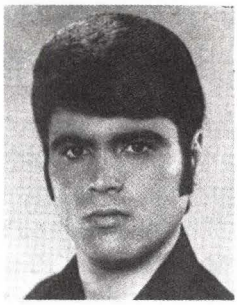

יהודה, בן בתיה ויצחק, נולד ביום ח׳ באדר א׳ תשי״ד (11.2.1954), במושב עין־העמק. הוא למד בבית־הספר היסודי הממלכתי־דתי בעין־העמק. אחרי־כן למד שנה אחת בבית־הספר התיכון לטכנאי דואר ״בזק״ בירושלים וסיים את לימודיו בבית־הספר התיכון המקצועי ״עמל — יד לבנים״ בעין השופט, במגמה של מכונאות רכב. יהודה היה צנוע וטוב לב. הוא הקרין חום ואהבה והיה אהוד על צעירי המושב עין־העמק. תמיד היה מלא שמחת חיים וידע לשתף בעליזותו גם את חבריו. הוא אהב את ביתו שבמושב ולא יכול לשאת פרידה ממושכת מהבית ומהמשפחה. על כן, אחרי שנת לימודים אחת בירושלים, שב הביתה כדי להיות קרוב למשפחתו ולידידיו. יהודה היה חובב ספורט נלהב. הוא היה שחקן כדורגל מעולה ונמנה על סגל קבוצת הכדורגל של ״הפועל״ עין־העמק. הוא הרבה לשחק ולהתאמן והקדיש את כל זמנו הפנוי למשחק. כמו כן אהב לצפות במשחקי כדורסל של הקבוצות האהודות עליו.

יהודה גויס לצה״ל בתחילת מאי 1972 והוצב לחיל הרגלים. הוא צורף לחטיבת ״גולני״ ולאחר הטירונות סיים קורס חובשים קרביים. באימוני החטיבה ובפעילות המבצעית התגלה כחייל מסור ונאמן וכחובש מעולה. הוא העניק לחבריו טיפול מסור ונאמן והיה מוכן לסכן את חייו כדי להציל חבר פצוע. הגם שהיה רחוק מהבית וטרוד בפעילות מבצעית ובאימונים השתדל להרבות ולבקר אצל משפחתו בתקופת שירותו וסייע להוריו בטיפול במשפחה הגדולה. כשפרצה מלחמת יום הכיפורים היה הגדוד שלו בקו המעוזים, שהגנו על רמת הגולן. הגדוד ניהל קרבות עקשים ומרים נגד האויב, שניסה לתפוס את המעוזים ולפרוץ לתוך רמת הגולן. בהתקפה של האויב, שנערכה ביום י״א בתשרי תשל״ד (7.10.1973) נפגע יהודה כשניסה לחלץ חבר ששכב פצוע תחת אש, והועבר לבית החולים, שם מת מפצעיו ביום כ״ז בתשרי תשל״ד (23.10.1973). הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־הקברות בהר־הרצל בירושלים. השאיר אחריו הורים, שלוש אחיות ואח. לאחר נופלו הועלה לדרגת סמל.

הוריו תרמו לזכרו ספר תורה לבית־הכנסת בעין־העמק; בית הספר הממלכתי־דתי במושב עין העמק נקרא ״בית יהודה״, על שמו של יהודה ז״ל.

יצחק, מרדכי

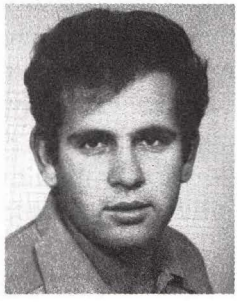
מרדכי, בן רחל ואשר, נולד בשנת 1950 בבגדד שבעיראק ועלה ארצה עם משפחתו בשנת 1951. בני המשפחה גרו במעוז ציון שבמבשרת ירושלים. מרדכי סיים את לימודיו בבית הספר היסודי "אריאל" בירושלים בשנת 1964. אחרי כן עבד כפועל בניין עד לגיוסו. הוא היה נער שקט, מסתגר והרבה להתבודד. מעולם לא התלונן על קשיים. הוא היה נמוך קומה, אך התחשל בעבודתו.

מרדכי גויס לצה"ל בפברואר 1968 והוצב לחיל השריון. לאחר סיום הטירונות השתלם בקורס לנהגי טנקים בבית הספר לשריון. אחרי כן הוצב בגדוד טנקים ושירת במקומות שונים כנהג טנק.

בפברואר 1971 סיים מרדכי את שירותו הסדיר והחל לעבוד בחברה למזגני אוויר. הוא היה אהוב על מעבידיו ועל חבריו, בזכות השקט והשלווה שהישרה על סביבתו. במלחמת יום הכיפורים השתתף מרדכי בקרבות הבלימה והפריצה נגד המצרים בחזית סיני. בקרבות על ראש הגשר, שהתחוללו ביום כ"ב בתשרי תשל"ד (18.10.1973), נפל מרדכי. הטנק שלו, שהוסע על דוברה בתעלה, נפגע מפגז אויב ונפל המימה. הוא הובא למנוחת־עולמים בחלקה־הצבאית בבית־העלמין בקרית־שאול. השאיר אחריו אם וארבעה אחים ואחיות. לאחר נופלו הועלה לדרגת סמל.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה כתב מפקדו כי מרדכי הצטיין באומץ לב רב, חרף את נפשו במערכה ומילא בשלמות את המשימה שהושתה עליו. ועוד ציין המפקד כי מפקדיו של מרדכי וחבריו אהבוהו.

יצחקי, אליהו

אליהו (אלי), בן אילה ויצחק, נולד ביום ט"ו באייר תשי"א (25.5.1951), בירושלים. בגיל שנתיים עבר עם משפחתו לרמלה, בה רכש את חינוכו: גן ילדים, ביה"ס היסודי וביה"ס התיכון. כבר בילדותו נתגלו אופיו וכישוריו: חבר נאמן ודואג, מעורה בחברתו ואוהב שיר, סיפור וזמר. בביה"ס היסודי היה תמיד ממנהיגי הכיתה ובזכות יושרו והגינותו נבחר דרך קבע לועד התלמידים. תכונותיו אלה הביאוהו לעתים לעימות עם כמה מורים, ואז היה ניצב תקיף ובלתי מתפשר, למרות שבתוכו היה רך, ותרן ורגשני עד כדי דמעות. בית הספר התיכון פתח לפניו אופקים חדשים: ספרות, היסטוריה ומקצועות היהדות. כאשר בחר במגמה ההומנית התעניין בעיקר במקצועות תנ"ך והיסטוריה עברית. במקצועות אלה העמיק, הלך אצל מקורות היסטוריים ואסף ספרים בנושא הארכיאולוגיה שהאירו את תקופת התנ"ך ואת תולדות העם בארצו. כל שקרא סיכם, הסיק מסקנות לגבי מה שידע ולמד, והכול מתוך חִדְוַת לימודים ואהבת הנושא. המורה

שלו להיסטוריה בכיתות הגבוהות של ביה"ס התיכון כותב: "אלי היה תלמיד מצוין. אהבתיו בגלל יושרו הרב והאכפתיות שגילה כלפי עניינים ומעשים שנראו לו טובים או לא טובים, צודקים או לא צודקים. מעולם לא עמד מן הצד. דברים כאבו לו ודברים הסבו לו קורת רוח רבה. כשהיה נהנה משיעור היה מפגין את סיפוקו. כשמהלך העניינים לא היה מוצא חן בעיניו היה מביט מתוך דומייה, לעתים דומייה רועמת. הוא לא חסך דברי שבח, אך ידע גם להשמיע דברי ביקורת קשים, תמיד היה אכפת לו ומעולם לא ויתר. תמיד עמד על דעתו כשחשב שהוא צודק, ועשה זאת מתוך הערכה לנאמר ולנדון. אך מעולם לא חרג ולא הפריז, הכול בתוך מסגרת של 'דברי חכמים בנחת נשמעים'". בסיום לימודיו בביה"ס התיכון החליט אלי שבמקום להיבחן בבחינת הבגרות בתנ"ך יגיש עבודה רחבה. הוא בחר בנושא: "כיבוש הארץ בימי יהושע ותקופת ההתנחלות". במשך חודשים רבים אסף בשקידה חומר רב, ואף נסע לספריות אוניברסיטאיות ובילה בהן ימים רבים. קרא, אסף חומר חזותי וגרפי רב, ביקר במוזיאונים ארכיאולוגיים כדי "לנשום את התקופה" – כך אמר – וכתב את עבודתו רחבת ההיקף, כשהוא חוזר ומשנה את הכתוב, חוזר ומלטש, גורע ומוסיף ומחפש תמיד זויות ראייה חדשות לבעיות החברה, ההגות, המדיניות, החומר והתרבות של התקופה הנדונה. עבודת גמר זו, שנשלחה למשרד החינוך והתרבות, ניתנה להערכה לבוחן – היסטוריון ידוע וקפדן – והוא העניק לה את הציון המעולה עשר, ואף בבחינה בע"פ – ב"הגנה" על עבודתו בפני אותו היסטוריון – קיבל אלי ציון מעולה.

אליהו גויס לצה"ל במחצית אוגוסט 1969 ובחר לשרת בחיל השריון. גם כאן בחר במסלול הארוך והקשה של תפקידי פיקוד: קורס מט"קים וקורס קצינים. עם הסמכתו כקצין ביקש לשרת כמפקד ביחידת שדה, להיות קרוב אצל האנשים והכלים. את כל שירותו הצבאי – שלוש שנים וחצי – עשה בסיני וסיימו בתפקיד סגן מפקד פלוגה, בדרגת סגן.

במרס 1973 – כאשר השתחרר משירות החובה בצה"ל – גמלה בו ההחלטה להמשיך בלימודיו באוניברסיטה העברית בירושלים במקצועות תנ"ך והיסטוריה עברית והוא הכין עצמו לכך: קרא חומר רב, נרשם למכינה האוניברסיטאית לאנגלית אותה סיים בהצלחה ונתקבל כתלמיד מן המניין. ביום הכיפורים גויס אלי לגדודו – גדוד טנקים. ביום שני, י"ב בתשרי תשל"ד (8.10.1973) לחם גדוד זה מול הארמיה המצרית השנייה בפיתחת קנטרה, במטרה לעצור את המצרים על כביש קנטרה – בלוזה. הטנק של אלי נפגע פגיעה ישירה מטיל סאגר. אלי נהרג כשהוא חשוף בצריח, בעת שניהל עם חבריו קרב אש נגד האויב המצרי.

הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין הצבאי ברמלה.

יצחקי (ירמיזדה), אליהו

אליהו (אלי), בן גוזל וציון, נולד בשנת תרצ"ח (1938) בבגדד שבעיראק ועלה עם משפחתו בשנת תש"י (1950). תחילה למד בעיר מולדתו, אחרי־כן המשיך בלימודיו בבית־הספר היסודי "מקור חיים" בבני ברק. בשל קשיי הפרנסה נאלץ להפסיק את הלימודים הסדירים, ולסייע לאביו בחנותו. בשעות הערב למד בבית־ספר תיכון ערב בבני־ברק.

אליהו גויס לצה"ל בתחילת ינואר 1956 והוצב לחיל ההנדסה. לאחר הטירונות השתלם בקורס חבלה ובקורס צניחה והוצב ליחידת חבלה מוצנחת בתפקיד פלס. הוא השתתף בפעולות מבצעיות בצפון הארץ במלחמת קדש, במלחמת ששת הימים ובמלחמת ההתשה. על אלה הוענקו לו "אות סיני", "אות מלחמת ששת הימים" ו"אות השירות המבצעי". הוא היה חייל טוב, אחראי ומסור.

לאחר ששוחרר מן השירות הצבאי הסדיר היה נקרא רבות לתקופות של שירות מילואים. לאחר סיום שירותו הצבאי הסדיר עבד בחברת "תדיראן". הממונים עליו אהבוהו מאוד על מסירותו, על התמדתו ועל סבלנותו הרבה במגעיו עם אנשים, ועל שהיה מחייך תדיר. כשהקימה החברה מפעל נוסף, הופקד אליהו לנהל את המחסן החדש. אליהו היה רציני בגישתו לחיים, בעל רצון עז, נמרץ ושואף לשלמות. היה בו ביטחון עצמי, אך לא הייתה בו שחצנות. הוא רחק מן הרברבנות והגאווה וסלד מן ההתנשאות. קר־רוח היה, נבון ומהיר תפיסה. כל עניין היה בוחן במחשבה שקולה ומהירה, וידע לעמוד על דעתו וללחום על צדקתו בלהט ובאמונה רבה. אליהו היה מכניס אורחים למופת ושקד הרבה על רווחת אורחיו. אוהב חברה היה, איש נעים שיחה, שידע לתבל דבריו בהומור ובלצון. הוא היה אדיב, עדין נפש ונעים הליכות. מטבעו היה טוב־לב ומוכן לעזור לזולת ככל יכולתו, אפילו היה הדבר כרוך באי־נוחות. הוא היה בן נאמן להוריו ורחש להם כבוד רב, בעל מסור לאשתו, חנה, ואב אוהב את בניו – בן־ציון ומוטי. כשפרצה מלחמת יום־הכיפורים גויס ונשלח עם יחידתו לחזית בסיני, והשתתף בקרבות הבלימה והפריצה נגד המצרים. ביום ג' בחשון תשל"ד (29.10.1973) נפל אליהו בעת מילוי תפקידו באגם המר, כשהתפוצץ מוקש ימי בקרבתו. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בקרית־שאול. השאיר אחריו אישה ושני בנים, אב, אם, ארבעה אחים ושלוש אחיות. לאחר נופלו הועלה לדרגת רב־טוראי.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה כתב מפקדו: "אליהו שירת ביחידה במסירות ובהקרבה, והיה מן המצטיינים בפלוגה. אהוד וידיד לכל חבריו ביחידה. דמותו משמשת דוגמה ומופת, ותהיה חרוטה בכל מעשי גדודנו ובמבצעיו".

יצחקי, יגאל

יגאל נולד ביום י"ד באדר תש"ט (15.3.1949) בבגדד שבעירק, להוריו יפה וראובן. בן שני היה. המשפחה עלתה ארצה ב־1951 בהיותו בן שנתיים. את ראשית חינוכו קיבל בגן הילדים בנוה זית בלוד. את חינוכו היסודי עשה בבית הספר "פרדס" ברמת גן, לשם עברה המשפחה להתגורר, ואת חינוכו התיכוני רכש ב"דביר" וב"מודיעים" שברמת גן, ועמד בהצלחה בבחינות הבגרות בתשכ"ז. שקדנותו זכתה לשבחים מפי מורים ומנהלים. יגאל היה חבר בתנועות הנוער "השומר הצעיר" והנוער העובד והלומד והשתתף בפעילות, בטיולים ובמחנות שהתקיימו במסגרות אלה ובמסגרת הגדנ"ע. בשעות הפנאי אהב את הקריאה ובעיקר לעיין במחזותיו של ויליאם שייקספיר. תחביביו היו דיג וצילום. בדיג ראה "בריחה" אל עולם שקט ורוגע. לא אחת חזר לאחר שעות רבות ללא דגים. על השאלה "היכן הדגים?" היה עונה כלאחר יד: "השלכתי אותם חזרה המימה".

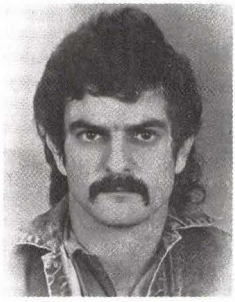
יגאל גויס לצה"ל עם תום לימודיו, במחצית אוגוסט 1967 ושירת בחיל השריון. סיים קורס תותחנות טנקים וקורס טענים קשרים והצטיין בתרגילים חטיבתיים כתותחן. הוא נטל חלק באימונים ובפעילות מבצעית של היחידה. יגאל היה איש מקצוע מעולה, שזכה להערכה רבה מצד מפקדיו וחבריו ליחידה.

עם שחרורו בדרגת סמל משירות סדיר, הוצב ליחידת מילואים של החיל, ונקרא לתקופות של שירות מילואים שקטעו לעתים את מהלך לימודיו, אך לא מנעו ממנו להגיע להישגים בלימודיו האקדמיים. בתום שירותו נתקבל לבית־הספר לרוקחות של "הדסה" באוניברסיטה העברית בירושלים, והגיע בלימודיו לשנה ג'. מאחוריו השאיר עבודות רבות שבהן סיכם מחקרים ונסיונות שערך. בתקופה זו בא לידי ביטוי רצונו העז להיות עצמאי ובלתי תלוי, לפיכך הדרים בחופשותיו לבאר שבע שם הועסק כמנהל עבודה בבניין, עבד בדוורות ובמיון דואר והחל להתמחות בעבודה מעשית בבית מרקחת. לכל אלה יש להוסיף את ימי המילואים הרבים שנקרא לשרת. באשר ללימודים, יגאל ראה בהם את העיקר. לגביו, כאן הייתה טמונה התפתחותו המקצועית. בסיום שנת הלימודים האחרונה נתבשר כי זכה במלגה ובהלואה מוגדלת בעקבות הצלחתו המרשימה בבחינות סוף השנה. ואולם אלה לא באו לכלל מימוש. בדמותו של יגאל נתמזגו הרבה תכונות חיוביות, שהיו מקור תקוות וציפיות להוריו ולחבריו. היו ליגאל עקרונות עליהם שמר בהתמדה ובעקביות. אפיינה אותו הגישה הדינמית בפיתרון בעיה כלשהי, נחישות ההחלטה, העקשנות והדבקות במטרות שהציב לעצמו. יגאל השרה ביטחון ואופטימיות. הוא ליכד חברים והפיח רוח עליזה בקרב הסובבים אותו. רע נאמן היה, המתעניין בזולת ועושה מאמצים כנים לעזור לו לפתור בעיות ולהתגבר עליהן. הוא נהג לומר: "דע לך — תמיד יש לי אלטרנטיבה". בזכות תכונותיו אלו נבחר להיות בועד הסטודנטים של בית הספר לרוקחות. ידועה הייתה צניעותו, הסתפקותו במועט והסתגלותו המהירה לכל סביבה בה שהה. כך הצליח להתחבב במהירות על חבריו ולרכוש את אמונם ואהדתם בזכות יושרו

והביטחון הרב שהשרה. ביום הכיפורים תשל"ד גויס ומכאן מתחילה השתלשלות המאורעות כפי שתיארוה חברים שנותרו מן הגדוד: "... בחצות אותו ליל נראה יגאל על מוביל הטנק כשפעמיו דרומה לסיני. לדרך יצאנו תשעה טנקים ראשונים לבלום את המצרים, ביניהם הטנק של יגאל. לאחר ליל נסיעה, התחיל עם בוקר יום ראשון קרב שנמשך שלוש שעות בציר רומני־בלוזה. בקרב זה השמדנו מאה ועשרים אנשי קומנדו מצריים שהונחתו בלילה באמצעות הליקופטרים ואשר המתינו לטנקים שלנו. החיילים הסדירים נפגעו אנושות, ונשארו עם מעט מאוד כלים. למעשה, הכוח הראשון שבא לקדם את המצרים היה הכוח שלנו. לאחר מארב הקומנדו התקדמנו ותפסנו שני צמתים (תעוזים בגזרה הצפונית הנמצאים בקו השני). קיבלנו פקודה לנוע לעבר קנטרה והתעלה בשני צירים עוד באותו ערב. מטרתנו היתה לחלץ חיילים שלנו שהיו נצורים במעוזים. בפעולת הסחה הצליחו אנשי המעוזים לברוח. ארבעים יצאו ונאספו רק עשרים וארבעה מהם. האחרים נתקלו במארבים מצריים. ביום שני בבוקר קיבלנו פקודה להתחיל לנוע לכיוון גשר פירדאן, לעבר הגבעות שמהן ביצענו אחר כך את ההתקפה על הגשר. התנועה הייתה תוך לחימה עם המצרים, שניסו להתקדם ולתפוס את הציר. לקראת הצהריים הגענו אל הגבעות, מרחק כ־3 ק"מ מן התעלה. נכנסנו פנימה, שנים עשר טנקים, וכותרנו. המצרים פתחו באש טנקים, ארטילריה וטילים. מעט טנקים – ארבעה במספר הצליחו לצאת ועוד שלושה טנקים הצטרפו אלינו יותר מאוחר". בצהרי אותו יום, י"ב בתשרי תשל"ד (8.10.1973), נפל יגאל בקרב על הפירדאן. לאחר חודשים ארוכים של חוסר ודאות וחרדה יצא מחזקת נעדר. יגאל הובא לקבר ישראל בחלקה הצבאית בקרית־שאול.

בדבריו למשפחה אמר המג"ד אסף יגורי: "הקרב על הפירדאן היה מן הקרבות האכזריים, וכנראה שהגורל מזמן אנשים נדירים עם תכונות מיוחדות כפי שהיו ליגאל, עם קרבות מרים ואכזריים כמו שעלו בגורל כולנו בפירדאן ב־8 באוקטובר 1973. יגאל בלט באישיותו, בתכונותיו ובכשרונותיו הצבאיים. היה רע טוב, חבר מסור ונאמן ותכונות אלה באות גם לבטוין המופלא בחום ובקרבת המשפחה וחרדותיה, כפי שאני ליוויתי אותם וכפי שהם ליוו אותך יגאל עד היום הזה. אנחנו כולנו, מפקדים ורעים, משפחה, הורים, אחים – כולנו המומים, כואבים ודלות המילים לספר את כל מה שיש לנו לספר אחד לשני וכלנו לך. עברו עלינו ימים קשים ומרים מאז אוקטובר והנה סוף הדרך, אבל זוהי דרך שאין לה סוף. פרצנו אנו והגענו לאן שהגענו".

יציב, יוסף

יוסף, בן יפה ושמעון, נולד ביום ו' בסיון תש"ה (18.5.1945) בכפר רופין ולמד בבית החינוך לבני הקיבוצים בנווה־איתן. אחרי־כן סיים את לימודיו בבית הספר התיכון, בכיתה י"ב של בני איחוד הקבוצות והקיבוצים בבית־ברל. מילדותו נכרו בו חוש טכני מפותח ונטייה לתהות על קרביהן של מכונות. תכונות אלה עתידות היו לסייע לו בשירותו הצבאי. הוא אהב את החקלאות ובתום תקופת לימודיו הפעיל את קומביין הסלק של קיבוצו. נער ממוצע קומה ומוצק היה יוסף, שנקרא בפי כל "פצה". הוא נחשב שובב, אוהב מעשי קונדס ועליז, אך מי שהכירו היטב ידע כי היו בו גם כובד ראש, רצינות ואחריות, שמצאו ביטוים בעבודת המשק ובאהבתו לספרות יפה.

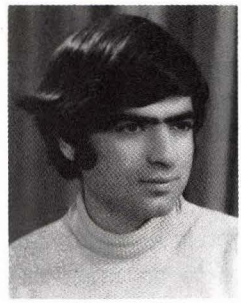
יוסף גויס לצה"ל בנובמבר 1964. כבני משקים רבים שאף להתנדב לחיל הצנחנים, אולם הדבר לא נסתייע והוא הוצב לחיל השריון. מתחילת דרכו בחיל היה חייל מצטיין והשלים בציונים מעולים קורס מפקדי טנקים ואחרי כן קורס קציני וקורס קציני שריון. בתפקידו בחיל השריון מיצה עד תום את חושו הטכני המפותח, בהתעמקו במנגנון הטנק ודרך פעולתו. עם זאת לא אהב את המשמעת הקפדנית ואת הנהלים הפורמליים וכאות למריו גידל שיער ארוך וסבוך. הוא עמד להשתחרר מהשירות הסדיר בראשית יוני 1967 ואולם שחרורו נדחה עקב פרוץ מלחמת ששת הימים. במלחמה השתתף בקרבות ההבקעה של אוגדת טל, בפיתחת רפיח וברצועת עזה.

לאחר המלחמה לא נעתר לבקשות מפקדיו להתנדב לשירות קבע וחזר למשקו. עד מהרה היה אחראי למכונות האסיף המשוכללות של הכותנה והסלק. אולם דומה שעולמו הצר של הקיבוץ העיק עליו במקצת. הוא שאף להכיר עולם ומלואו וסייר שלוש פעמים בארצות הברית ובאירופה. בין השאר שירת כקצין בטחון ב"אל על". כשפרצה מלחמת יום הכיפורים גויס פצה וצורף ליחידתו, שהשתתפה בקרבות הבלימה נגד המצרים בצפון סיני. ביום י"ב בתשרי תשל"ד (8.10.1973) נהרג יוסף מפגיעת פגז אויב בעומדו חשוף בצריח, בקרב הקשה באזור גשר פירדאן. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בכפר רופין. השאיר אחריו אב, אם, שני אחים ואחות.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה כתב מפקדו, כי יוסף היה אהוב על מפקדיו ועל חייליו ומילא את תפקידו במסירות.

קיבוצו הוציא לאור חוברת לזכרו.

יצקן, עמוס

עמוס, בן לאה ומשה, נולד ביום ח' באב תשי"ד (7.8.1954) בירושלים. הוא למד בבית־הספר היסודי על־שם אגרון ואחרי־כן סיים את לימודיו בבית־הספר התיכון המקצועי "אורט נביאים" בירושלים. עמוס היה תלמיד נבון וחרוץ, אהוב על מוריו ועל חבריו לכיתה. מגיל צעיר היה להוט אחר ספרים ואת מרבית זמנו הפנוי הקדיש לקריאה. לדברי מחנכיו בבית הספר היה נער שקט וממושמע והקפיד למלא בדייקנות כל מה שהוטל עליו לעשות. הוא היה חבר בתנועה המאוחדת והשתתף בפעולות השונות שאורגנו במסגרת התנועה. יותר מכל אהב את הטיולים ברחבי הארץ והשתדל שלא להחמיץ שום אירוע חברתי, שכלל טיולים ברגל וביקורים במקומות חדשים. עמוס היה חובב ספורט והשתתף בחוגי ספורט שונים שקוימו בבית הנוער בירושלים. הוא היה אופטימי ורציני בגישתו לחיים, ואף כי היה מסתגר ומרבה להתבודד, היה חברותי ומוכן תמיד לעזור לזולת. חבריו הקרובים מציינים כי היה בן נאמן ומסור להוריו ודואג למשפחתו. לידידיו נהג לספר כי חלומו הגדול הוא לשרת בצה"ל, ודווקא בחיל־השריון.

עמוס גויס לצה"ל בראשית נובמבר 1969 והוצב לחיל השריון. לאחר סיום הטירונות השתלם בקורס למקצועות טנק והוצב באחת מיחידות חיל השריון באזור הדרום. הוא היה חייל טוב, אחראי ומסור לתפקידו. חבריו ליחידה מציינים כי היה בעל אופי נוח, נעים הליכות ובעל כושר סבילות רב. בתקופת שירותו בצה"ל השתדל שלא להדאיג את הוריו, הרבה לבקר בבית והיה מתייעץ עם בני־משפחתו על תכניותיו לעתיד, לכשיסיים את שירותו בצבא.

בתום תקופת שירות החובה שלו השתחרר עמוס מצה"ל והחל ללמוד ראיית חשבון. הוא הקדיש עניין רב ללימודים והגיע להישגים נאים. במסגרת שירות המילואים הועבר לחיל הרפואה. במלחמת יום הכיפורים לחם יחד עם אנשי יחידתו בקרבות הבלימה הקשים בחזית הצפון. לאחר תום המלחמה המשיך לשרת במילואים. ביום כ"ח בשבט תשל"ד (20.2.1974) נפל בעת מילוי תפקידו באזור מנצורה שבצפון. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין הצבאי בירושלים. השאיר אחריו הורים, אח ואחות.

יקיר, יואב

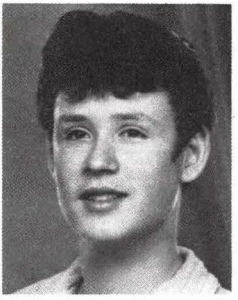
יואב, בן מאשה ואברהם, נולד ביום ג׳ בכסלו תשי״ב (2.12.1951) בכפר־רופין. הוא למד בבית־הספר היסודי בקבוצה ואחרי־כן סיים את לימודיו התיכוניים בבית החינוך לילדי הקבוצות בנוה־איתן. יואב היה תלמיד חרוץ ושקדן, אחראי ומסור. הוא ניחן בכישרונות רבים ומחנכו העיד עליו, כי לא היה כמעט תחום שלא הצטיין בו – גם בהומניסטיקה וגם במקצועות הריאליים. במיוחד אהב ספרות ושירה עברית ואף שלח ידו בכתיבת שירים ופזמונים. הוא היה חובב ספורט והצטיין בריצות ארוכות ובמשחק הכדורגל, ונמנה עם קבוצת הכדורגל של הקיבוץ. כמו כן היה חבר בחטיבת הנוער של איחוד הקבוצות והקיבוצים (״הנוער העובד״) והדריך בקן ״הנוער העובד״ בבית־שאן. יואב היה בחור חברותי ואהוב מאוד על הכל. למרות שהתבלט בחברה, לא התנשא על פני חבריו. להיפך, הוא התייחס בחביבות ובלבביות לכל אדם. בשעת הצורך ידע להגן על חבריו ולעמוד לצדם. הוא אהב להשתעשע ולשעשע – הופיע לעתים, בהצלחה מרובה, כבדרן וכזמר באירועים שונים בקיבוץ – אך עם זאת, הצטיין ביחס רציני ללימודים ולבעיות החברה והמדינה. בדרך־כלל הקדיש את זמנו הפנוי לקריאה, ומגיל ארבע עשרה התמודד בכתיבת יומן. ביומנו ניכרו הקווים הבולטים באישיותו: בהירות מחשבה ועושר ביטוי, כושר ניתוח ונפש פיוטית, בגרות ועמקות, חיבה לזולת ואהבת העם והארץ. אלה בלטו גם במכתבים, שהרבה לכתוב כשעשה בשירות הצבאי. הוא היה בן נאמן ומסור להוריו ואהב את הפגישות המשפחתיות בחדרם. בכל לבו היה קשור למשפחתו, גם לקרובים וגם לקרובים־רחוקים.

יואב גויס לצה״ל בסוף אוקטובר 1969 והתנדב לחיל־האוויר. לאחר הטירונות החל להשתלם בקורס טיס, אך עזב את הקורס כעבור שנה בערך. אחרי־כן השתלם בקורס למפעילי ציוד אלקטרוני בחיל־האוויר והתמנה לאיש בקרה באחד מבסיסי החיל. אולם, מאחר שרצה לשרת כחייל קרבי, ביקש לעבור הסבה לחיל־השריון, ואכן מבוקשו ניתן לו. הוא השתלם בקורס מקצועות טנק ״סנטוריון״ ובקורס מפקדי טנק ״סנטוריון״ והתמנה למפקד טנק ״סנטוריון״. אחרי כן השתלם בקורס קציני שריון ובקורס קציני שריון ונתמנה למפקד־מחלקה ביחידת שריון, ששירתה ברמת־הגולן. הוא חתם לשנת שירות בקבע ואמור היה להשתחרר בסוף אוקטובר 1973 – פחות משלושה שבועות לאחר שפרצה מלחמת יום־הכיפורים. כשפרצה המלחמה, היה יואב עם יחידתו ברמת־הגולן. ביום־הכיפורים, י׳ בתשרי תשל״ד (6.10.1973), נפגע יואב ונהרג במקום, בקרב הבלימה האכזרי נגד הסורים בקרבת תל א־סאקי. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בכפר־רופין. השאיר אחריו אב, אם ושני אחים. לאחר נופלו הועלה לדרגת סגן.

במכתב־תנחומים למשפחה השכולה, כתב מפקדו: ״במשך שירותו התבלט יואב ביחידה כקצין מצטיין. היה אהוב על חבריו, פקודיו ומפקדיו. חייל נאמן ומסור״.

קיבוצו הוציא לאור חוברת לזכרו, שכלולים בה דברי בני המשפחה וחברים על דמותו.

ירד, יהודה־שאול

יהודה־שאול, בן חדוה ויעקב, נולד ביום א׳ דראש השנה תשט״ו בתל־אביב. הוא למד בבית־הספר הממלכתי־דתי ״מוריה״ בעיר הולדתו וסיים לימודיו בישיבה התיכונית של בני עקיבא ״נחל־יצחק״ בנחלים. יהודה היה תלמיד מעולה ולדברי חבריו הצטיין בתורה ובמדעים, היה מבריק במקצועות הריאליים, סגנונו היה פסקני וישיר, ללא סטיות, ואפילו את חיבוריו נהג לכתוב בצורה מתימטית. הוא היה בעל השכלה רחבה והייתה בו שאיפה עמוקה להרוות את צמאונו לדעת, שקשה היה להביאו על סיפוקו. עיסוקיו ותחביביו היו רחבים ומגוונים ובעיקר אהב את מרחבי הטבע ונשא נפשו לצילום ולמוסיקה. היה חברותי, נעים שיחה ומסביר פנים, רע נאמן ומוכן תמיד לעזור לזולת, אהוד על חבריו, שכינוהו בשם חיבה ״אודי״. הוא שימש דוגמא בהתנהגותו, באהבת תורה ויראת שמים, אהבת הסדר, בצניעותו וענוותנותו, בכנותו וביושרו. כתב עליו חברו: ״התכונה העיקרית, שהייתה ספוגה בו הייתה תכונת היושר. אין הכוונה למובן המצומצם של עשיית צדק ויושר. התכונה שלטה גם על אורח־המחשבה, בלטה בכל תחומי התנהגותו״. היה בן מסור להוריו. חונך על ברכי היהדות והיה ספוג אהבת ארץ־ישראל וערכי היהדות, ודבק בערכים, אשר על פיהם עוצבה דמותו. היה גבה קומה ובעל מראה והופעה נאים; בפניו היו נטועות גומות חן.

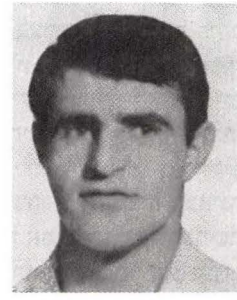
יהודה גויס לצה״ל בחודש אדר א׳ תשל״ג והוצב לחיל השריון. לאחר סיום הטירונות וקורס חרמ״ש, נשלח לשרת ביחידת חרמ״ש של חטיבת שריון בסיני. היה חייל טוב, ישר בהתנהגותו ומסור לחבריו, מפקדו כתב עליו: ״דבקותו באלוקים האירה את דרך כולנו ולא אחת שאבנו מכך עידוד״. ביחידתו היה יהודה בבחינת הדמות, שממנה נדרשו חבריו לקחת דוגמא. אישיותו הרתיעה את מפקדיו מלהענישו, אף כשהיה שותף ל״התפרקות״ כלשהי של חבריו ביחידה. הוא היה חבר טוב ועוזר לזולת ברגעים קשים, מוצא שפה משותפת עם כולם ומחלק עמם כל אשר לו. בכל עת הקפיד לשמור על אורח חיים שלפיו חונך ועל זמני התפילות, וסחף בדבקותו את חבריו. כשפרצה המלחמה ביום הכיפורים הוזעקו יהודה וחבריו מבית הכנסת בעיצומה של התפילה, והוא אף רגז על כך – אך עלה על הנגמ״ש שיצא לקרב, וכשהמחזור בידו סיים יהודה את תפילת המוסף. ביום הכיפורים תשל״ד, נשלחה יחידת החרמ״ש שבה שירת יהודה כתגבורת אל מעוז ״כתובה״ באזור קנטרה, בגזרה הצפונית של תעלת סואץ. יהודה לחם כמקלען בנגמ״ש של סגן מפקד הפלוגה, שניסה לפרוץ קדימה ונתקל במארב של אנשי קומנדו מצריים, שפגעו בנגמ״ש ויהודה נפגע ונהרג. הוא הובא למנוחת־עולמים בחלקה הצבאית בבית־העלמין שבהר־הזיתים. מפקדו כתב כי ״יהודה לחם בעוז והשיב אש לתוקפים, תוך גילוי אומץ לב״. לאחר נופלו הועלה לדרגת רב־טוראי. השאיר אחריו הורים ואחים.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה כתב מפקדו: ״יראת אלוקים הייתה ערך ראשון במעלה אצל יהודה־שאול, אך לא כ׳קרדום לחפור בו׳. את יהדותו נשא על שכמו ׳בבית כבשדה׳ ולאו דווקא בארבע אמותיו של בית־הכנסת. תמיד הפריש

מזמנו החופשי, המועט מאוד בלאו הכי, לקיים את המצוות כהלכתן, בזמן ובמקום שלא הפריעו לאיש. הוא היה אדם בחוץ, אך לא אדם 'ככל הגויים', אלא אדם בבחינת 'אתם קרויים אדם'".

הוריו הוציאו לאור ספר לזכרו ובו דברים המתארים את דמותו. הרב הראשי לשעבר, ר' איסר־יהודה אונטרמן זצ"ל, כתב בין היתר: "ידוה הלב לשמוע, כי בן צעיר בשנים ורב־ערך במעלות, אשר חונך בתורה וביהדות גודל, נפל חלל במלחמה, אבל מחוייבים להתנחם, מתוך ביטחון אמיץ בגואל ישראל ומושיעו". בספר מובאים גם דברים מפרי עטו של יהודה־שאול. באחד מהם אנו מוצאים חיבור על מצוות כיבוד אב ואם ומצוות סוכה: "ישבתי על מיטתי והרהרתי. עכשו אני מבין, כי מצוות כיבוד אב ואם היא מצווה גדולה מאוד. בזכות זאת ששמעתי בקול אבא ולא התנגדתי לו – לא ירדה אף טיפת גשם אחת וסוכתנו עומדת על תלה". כן מובאים הגיגים על "השלילה שבפיצול רב של רשימות בבחירות לכנסת", על "המסקנה ששטחים אין להחזיר, כי בנפש העם הוא", על "האושר הרב יותר הצפוי לאדם בגלל הברכה הטמונה בהתפתחות המדע"; הוריו וידידים הקימו לזכרו קרן מלגות לחנוך תורני – קרן הנושאת את שמו.

ירדן (אבינה), אילן

אילן (אפרים־מנודר), בן פרנגיס ויצחק, נולד ביום א' בשבט תש"ה (15.1.1945) בפרס, ועלה ארצה במסגרת עליית הנוער, בשנת תשי"ז (1957). בעיר הולדתו החל את לימודיו וסיים בארץ – בכפר הנוער על־שם יוהנה ז'בוטינסקי. אילן היה שאפתן עוד מימי ילדותו. מגיל שמונה, כשנתייתם מאביו, למד להסתדר בכוחות עצמו, עבד קשה ועמל לפרנסתו. אך תמיד היה אופטימי וידע להפיק את הטוב מכל מצב רע. אדם שמח היה, ולא שיתף איש בדאגותיו, שכן לא רצה להסב דאגה לשום אדם. אהבתו לרעיו והתחשבותו בזולת היו לשם דבר בקרב חבריו. תמיד סייע להם, לא שמר טינה, ויתר וסלח ושקד על השכנת שלום בין ידידיו. לכל אדם פנה באדיבות ובנימוס, ברצון ובמאור פנים. איש נעים שיחה היה, לשונו נקייה ודבריו שקולים.

אילן גויס לצה"ל באוגוסט 1964 והוצב לחיל התותחנים. לאחר הטירונות השתלם בקורס כבאי אש ובקורס רגמים של מרגמות 120 מ"מ. חבריו מספרים עליו, שהיה חייל שקט וצנוע, העושה את כל המוטל עליו ברצון רב. בתעודת השחרור כתבו מפקדיו: "אילן הוא חייל ממושמע, הממלא את כל תפקידיו במסירות ובאחריות, לשביעות רצון מפקדיו". על שהשתתף במלחמה בשנת 1967 הוענק לו "אות מלחמת ששת הימים".

לאחר ששוחרר מן השירות הצבאי הסדיר היה נקרא לתקופות של שירות מילואים. משחזר לחיים האזרחיים התמסר לביסוס מעמדו הכלכלי. את מקצועו – ייצור שלטי ניאון – למד בימי שירותו הצבאי הסדיר. הוא הפליא לעשות ב"ידי

הזהב" שלו, ולקוחותיו הנאמנים הרבו לשבחו על חריצותו ועל שקדנותו, על חיוכו ועל נועם הליכותיו. הרגע המאושר בחייו, מספרת אשתו, מזל, היה כשנתבשר על הולדת בנו, יצחק. בנו, שנקרא על־שם אביו, היה מרכז כל עולמו והוא ביקש להעניק לו את כל שנמנע ממנו בחייו – בית משפחה חם ולימודים תקינים. כשפרצה מלחמת יום־הכיפורים גויס אילן ונשלח עם יחידתו לחזית בסיני. ביום כ"א בתשרי תשל"ד (17.10.1973), בגזרת מעברי הגידי, נהרג אילן בהתפוצץ פגז מרגמה מתנייעת 160 מ"מ. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בקריית־שאול. השאיר אחריו אישה ובן, אם, אח ושתי אחיות. לאחר נופלו הועלה לדרגת רב־טוראי.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה כתב מפקדו: "אילן ז"ל ביצע את משימתו בשקט ובצנעה ובמלוא ההקרבה העצמית. אנו נזכור אותו כחייל אמיץ ורב־תושייה. בנופלו שכל הגדוד לוחם מעולה".

משפחתו תרמה לזכרו תשמישי קדושה לבית־הכנסת "אורח חיים" ביפו, וספרי תהילים, סידורי תפילה ושעון לבית הכנסת לעולי משהד בבני־ברק; גדודו הוציא לאור חוברת לזכר אנשיו שנפלו במלחמה ואילן בתוכם.

ירון, איתמר

איתמר, בן גיזה ודן, נולד ביום ו' באייר תשי"ג (21.4.1953) בירושלים. בשנת 1954 עברה המשפחה לרחובות, שם גדל איתמר וסיים את לימודיו בבית־הספר התיכון על־שם עמוס דה־שליט. מגיל צעיר ועד לגיוסו לצבא היה חבר בתנועת "השומר הצעיר". בנעוריו בלטו בדמותו של איתמר הפתיחות ביחסיו עם חברים, יכולתו ליצור קשרי רעות הדוקים ואהבתו לטיולים; בהופעתו — בלורית זהובה, מבט שובבני בעיניים ולבוש מרושל במקצת, כגון חולצה בחוץ וסנדלים תנ"כיים. וכך תיארו אותו חבריו: "איני זוכר שראיתי אי פעם אדם עירני ושוקק חיים כמו איתמר. איני זוכר שפגשתי אי־פעם אדם שכל־כך אהב לחיות כמוהו". "איתמר אהב את החיים. הוא לא אהב לדבר עליהם, הוא פשוט חי אותם, כל רגע בהם. החיים זרמו בתוכו". "איתמר היה בחור בעל עקרונות. הוא האמין בהם ועל־פיהם הוא חי.... הוא היה מלא אידיאליזם ופטריוטיות מהיפים ביותר. תמיד נתן לי את הרגשת הישראליות היפה, השובבה והמאמינה, האיכפתיות – וזה תמיד הלהיב אותי מחדש וקסם לי נורא". וכך ראה את דמותו של איתמר מחנכו בבית־הספר התיכון: "איתמר היה שייך לאותם נערים, המוצאים את עצמם יום אחד, תוך שנות נעוריהם, מול האתגר של תיקון העולם ובראש ובראשונה, כמובן, אותו שטח שבו יש להם נגיעה שוטפת, הוא שטח החינוך. אני זוכר יפה את הדיונים החריפים עד כדי מרירות, שהתפתחו בינו לביני בתחום זה. ככל נער תוסס וער הייתה לו נטייה חזקה לאקספרימנטים, והיה בו שכנוע פנימי חזק, שהחדש עדיף על הישן, הנועז עדיף על המתון, והגלוי והמיידי עדיף על הנסתר והפועל לטווח ארוך. מתח כזה מספק רקע מספיק למה שאנו קוראים

"פער הדורות", אולם תכונותיו של איתמר העניקו לפער הזה עמקות מיוחדת. היה לו כישרון מיוחד לגלות ליקויים ונקודות חולשה בכל הסובב אותו, ולא היה לו ספק שיש לגשת מיד, כאן ועכשיו, לתיקונם של ליקויים אלה". איתמר היה חובב טיולים מושבע. נוסף לטיולים ולמסעות במסגרת התנועה ובית־הספר, היה יוצא לטיולים עם קבוצות קטנות של חברים. בטיולים היה נהנה גם מהנופים שבדרך וגם מעצם המאמץ הפיזי שבהליכה. איתמר אהב את הארץ ואת נופיה. באחד ממכתביו לחברה כתב: "הרבה פעמים אני נפתח מאוד כשאני יושב באיזו נקודת נוף יפה. אני מתמלא עליצות, ולפעמים זה מגיע עד כדי המלה המחרידה 'אהבת המולדת', ואז אני מרגיש כי אני מוכן לתת הכל למענה".

כשהתגייס לצבא ראה איתמר ייעוד בשירות בחטיבת "גולני". הוא שירת בסיירת "גולני" ולאחר שהשלים קורס קצינים, הוצב כמפקד מחלקה בבית־הספר למ"כים של החטיבה. למרות שהשתוקק לחזור לסיירת, החל עד מהרה לראות את האתגר הגלום בתפקידו החדש ובתקופה הקצרה שהספיק לפקד על מחלקתו, שאף לגבשה ולהופכה למחלקה מצטיינת. בנופלו היה נאמן לדרישותיו מפקודיו ומעצמו – להיות חייל למופת. איתמר נפל בקרב על כיבוש החרמון, אור ליום כ"ו בתשרי תשל"ד (22.10.1973), כאשר ניסה לחלץ את אחד מחייליו הפצועים מאש האויב. כך מתאר אחד מחיילי מחלקתו את נסיבות נפילתו: "ידוע לי כי הפיקוד בצה"ל דורש מהקצינים יותר מאשר מהרובאים, ודוגמא חיה לכך העניק לי המ"מ איתמר ירון ז"ל. איתמר היה הרוח המניעה מהתחלת הקרב. כאשר כולנו שכבנו מאחורי מחסות, הוא נע בזהירות ימינה ושמאלה, קדימה ואחורה – מטפל בפצועים, מקדם כוחות ומנסה לפרוץ הלאה, אגב השלכת רימונים והשבת אש לכל הכיוונים. בין ההתפוצצויות הרבות, שמענו היטב את קריאות ה"אחרי" האופייניות, קריאות שעודדו אותנו ונסכו בנו ביטחון גם ברגעי הקרב הקשים ביותר. אך לשיא הגיע בנופלו. הוא רץ קדימה בינות לכדורי הצלפים השורקים בקרבתו, כדי לחלץ לוחם, שנפגע מכדורי האויב. אותו לוחם, אריה ואזה ז"ל, קיבל קודם לכן פקודה מאיתמר לשכב ולרתק קדימה, אך נפגע. איתמר לא נשאר חייב לפקודו, ששכב פצוע וחשוף לכדורי האויב. חרף כל הקריאות שהופנו אליו, לכרוע ברך ולתפוס מחסה, הוא רץ קדימה כדי להגיע אל אריה ולהצילו. בדרכו אל הפצוע פגע בו כדור אויב ושם קץ לחייו. איתמר, לא לחינם הקרבת את חייך. אמנם שאיפתך להציל את חיי חברנו לא התגשמה, אך כולנו למדנו על בשרנו, כי לא נופקר לעולם עם מפקדים מסוגך, ולעולם לא יופקר הערך המקודש שקידשת בדמך, בהיותך מופת לכולנו". על מעשהו זה הוענק לאיתמר, "עיטור העוז".

ירון, אשר

אשר, בן שרה ופנחס, נולד ביום י"ב באלול תש"ט (6.9.1949), בכפר־סבא. הוא החל את לימודיו בבית־הספר היסודי "יבנה" ברעננה. לאחר שסיים את לימודיו בכיתה ג' יצאו הוריו בשליחות למכסיקו ושם המשיך ולמד בבית־הספר היסודי, בכיתות ד' ו־ה'. לאחר שוב המשפחה ארצה המשיך בלימודיו בבית־הספר היסודי "בר־אילן" בכפר־סבא. אחרי־כן המשיך ולמד בישיבה התיכונית מדרשיית "נועם" בפרדס־חנה. עד לגיוסו לצה"ל למד בישיבת "הרב קוק" בירושלים ובישיבת "הר־עציון" בגוש־עציון, ונמנה עם מקימיה ומייסדיה. אשר היה תלמיד חכם ועילוי בתורה ובהלכה. הוא גדל וחונך ברוח המסורת היהודית והאמונה באלהי ישראל, ודקדק בקיום המצוות מתוך כוונה והכרה, לאחר לימוד מעמיק ויסודי של כל מצווה ומצווה, והתחקות אחר מקורותיה ושורשיה. הוא הקדיש את מרבית זמנו ללימוד התורה ולשינון פרקי הלכה ודברי חכמים. מאחר שניחן בכושר ניתוח, בתפיסה מהירה ובעין ביקורתית, יכול היה לרדת לשורשם של דברים ולהעמיק במחקר. סגנונו היה בהיר ותמציתי ודבריו היו ברורים, פשוטים ומובנים לכל. כנער הצטיין אשר בבגרות בשלה והיה בעל משמעת פנימית חזקה, שהכתיבה את התנהגותו ואת דרכו. מסוגל היה להינתק מהוויות העולם ולהתרכז בלימודיו, בלי שבעיות היום־יום יטרידוהו. הוא דבק בחיים והיה אוהב חברה, אך ידע להתעלות ולרכז את כל מעייניו בדיון בהלכות שונות ובוויכוח עם מוריו ועם חבריו ללימודים. השתלבו אצלו תקיפות ויסודיות אינטלקטואלית עם יושר, כנות ופשטות. הוא היה נעים הליכות, נוח לבריות ורודף שלום; האזין בסבלנות לחבריו ונהג עמם בנועם ובאהבה. יחד עם זאת ידע לעמוד בתקיפות על השקפותיו והגן בדבקות ובלהט על דעותיו. אשר היה איש שיחה, מעורה ובקי בתחומים רבים, ולא הסתגר רק בעולמה של תורה. כישוריו הרבים נתגלו גם בתחום המדעים המדויקים. הוא נמנה עם מקימיה ומייסדיה של ישיבת "הר־עציון" והיה ממחדשי הישוב העברי בגוש־עציון.

אשר גויס לצה"ל בסוף יולי 1968 ויחד עם חבריו לישיבת ההסדר "הר־עציון" התנדב לשרת בנח"ל המוצנח. לאחר הטירונות עבר בהצלחה קורס צניחה והוסמך לענוד כנפי צנחן. הוא עשה את עיקר שירותו בגדוד של חיל הצנחנים והשתתף במרדפים ובקרבות עם מחבלים בבקעת הירדן. בשנת 1971 הועבר לחיל השריון והוכשר לשמש איש־צוות טנק.

בסוף יולי 1972 שוחרר אשר מהשירות הסדיר והוצב ליחידת מילואים של חיל השריון. ביחידה זו היה נקרא לתקופות של שירות מילואים. בשלהי חודש אב תשל"א נשא לאישה את חברתו דינה, ויצא יחד עמה לאלון־שבות, שם הקימו את ביתם. אשר וחבריו, ראשוני המתיישבים בגוש־עציון, היו חלוצים לכל דבר ועברו תקופה ארוכה וקשה של הסתגלות למקום החדש. המחסור במים ובחשמל והניתוק בימי השלג לא הרתיעו את המתיישבים הצעירים, שהיו מודרכים על־ידי שאיפה עזה לראות בהתחדשות היישוב העברי בגוש־עציון. אשר היה הרוח החיה בישוב החדש והטביע

את חותמו על אורח החיים במקום. הוא המשיך בלימודים האקדמיים בחוג למתמטיקה באוניברסיטה העברית בירושלים, ושילב לימודי חול בלימודי הקודש. לאחר יום ארוך ומייגע של הרצאות באוניברסיטה, הלך לבית־המדרש והתעמק בסוגיות מן ההלכה. בשלהי חודש חשון תשל״ג נולדה בתו, אורית, שמלאה אור את הקן המשפחתי החם של אשר ורעייתו. היה זה בית צנוע, ששרתה בו אווירה נעימה ובעליו היו מכניסי אורחים לבביים ונעימים. במלחמת יום הכיפורים השתתפה יחידתו בקרבות הבלימה נגד הסורים ברמת הגולן. אשר יצא לקרב חדור אמונה ותחושת ביטחון בכוחו וביכולתו של צה״ל לגבור על אויביו. הוא נטל עמו ספרי קודש והרבה לעיין בהם בשעות ההפוגה שבין הקרבות. ביום י״א בתשרי תשל״ד (7.10.1973) נפגע אשר ונהרג בקרב. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בהר־הרצל בירושלים. השאיר אחריו אישה ובת, הורים ואחות. לאחר נופלו הועלה לדרגת רב־טוראי.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה כתב מפקד היחידה: ״אשר ז״ל שירת ביחידתנו כאיש צוות טנק ומילא את המוטל עליו במסירות ובנאמנות. יכולתו המקצועית ודבקותו במטרה, תוך כדי הלחימה, שמשו מופת לחבריו. אבד לנו רע ולוחם עשוי ללא חת״.

בני משפחתו וחבריו הוציאו לאור חוברת לזכרו, שכלולים בה מדברי מוריו וחבריו על דמותו וכן דברי תורה.

ירון, יעקב

יעקב, בן דינה ויוסף, נולד ביום כ״ה בחשון תשי״ג (13.11.1952) בירושלים. הוא למד בבית־הספר היסודי ״כל ישראל חברים״ של רשת ״אליאנס״, בשכונת מחנה־יהודה בירושלים, ואחרי־כן למד בבית־החינוך בלימודי ערב. יעקב, שהיה ידוע בכינויו קובי, ידע היטב את קשיי הפרנסה של המשפחה הגדולה ועל כן יצא לעבוד אחרי שסיים את לימודיו בבית־הספר היסודי, ואת משכורתו נתן להוריו, ובכך סייע בפרנסת המשפחה. הוא עבד בבית־החרושת ״פניקיה״ והיה עובד מסור ונאמן, שהתחבב גם על מנהלי העבודה וגם על חבריו הפועלים. הוא השקיע מאמצים רבים כדי להצליח בעבודתו, ואכן הגיע להישגים מעולים וקנה לעצמו מעמד של פועל מקצועי. בשעות אחר הצהרים סייע לאביו בניהול דוכן למכירת ירקות בשוק של מחנה־יהודה. כך היה ממהר ממקום עבודתו לשוק, ואחרי־כן ממשיך לבית־הספר, שם השלים את השכלתו בלימודי ערב. יעקב היה חבר מסור ורע נאמן. הגם שסדר יומו היה גדוש, לא חסך מזמנו כדי לסייע לכל חבר וידיד שנזקקו לעזרתו. הוא אהב את מלאכת הכפיים ובשעות הפנאי עיצב דמויות של חיות וכלי בית, עשויים זכוכית. הוא היה בעל נפש רגישה ורגישותו התבטאה בציורים שצייר. שעות ארוכות נהג לשבת ולהעלות את חוויותיו ברישום, ואכן השאיר אחריו אוסף גדול של תמונות נוף, המעידות על

כישרונו הרב בתחום הציור. יעקב אהב להאזין למוסיקה ובעיקר לשירים ולפזמונים. הוא ידע לנגן בגיטרה והיה מלווה את שירתו בנגינה. לפעמים חיבר מנגינות ומילים והיה מבצע בעצמו את היצירות שחיבר. חבריו אהבו להתאסף סביבו, להאזין לשירתו ולנגינתו, שהיו סוחפות את כולם להצטרף אליו.

יעקב גויס לצה"ל בתחילת נובמבר 1970 והוצב לחיל השריון. אחרי הטירונות השלים קורס לנהגי טנקים ונשלח לשרת ביחידת שריון בסיני. הוא היה חייל מצוין ואיש מקצוע מעולה. מלכתחילה התחבב על חבריו ליחידה והיה מקובל על מפקדיו. גם בעת שירותו בצבא לא פגה דאגתו לבית ולמשפחה. בחופשות היה מסייע להוריו ומקל עליהם בטיפול במשק הבית. בתחילת נובמבר 1973 עמד להשתחרר מהשירות הסדיר ואף רקם תכניות רבות בקשר לעתידו, אך לא זכה להגשים אותן. כשפרצה מלחמת יום הכיפורים נשלחה יחידתו לתעלת סואץ, כדי להשתתף בקרבות הבלימה נגד המצרים ולסייע בחילוץ חיילי צה"ל הנצורים במעוזים. ביום י"א בתשרי תשל"ד (7.10.1973) היה יעקב בנגמ"ש, ששב ממשימת חילוץ ובו שריונאים פצועים. הנגמ"ש הותקף על־ידי חיילים מצרים ויעקב נפגע ונהרג. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בהר־הרצל בירושלים. השאיר אחריו הורים, שתי אחיות ושני אחים. לאחר נופלו הועלה לדרגת סמל־ראשון.

ירוס, מוני־מרדכי

מוני, בן אריקה ובנימין, נולד ביום י"ד באלול תשי"ב (4.9.1952) בתל־אביב. לאחר שלמד בבית־הספר היסודי "דוד ילין" בהדר יוסף ובבית הספר תיכון־חדש בתל־אביב, סיים את לימודיו בבית הספר "מישל"ב" בתל־אביב. הוא היה תלמיד טוב, שניחן בכישרונות בעיקר בתחום הטכני והצטיין בתיקון מכשירים ובטיפול באבזרים שונים. הוא היה חבר בתנועת "הנוער העובד" והשתתף בפעולותיה. מוני היה גבה־קומה ותמיר. מנעוריו היה ספורטאי נלהב וטוב, שיחק בכדורגל במסגרת "המכבי הצעיר", הרבה בשחייה, השתתף פעמים אחדות בצליחת הכנרת ותכופות שיחק גם בכדורסל. הוא היה חובב־צילום והרבה לצלם ולפתח במו־ידיו את תצלומיו. מוני, שהיה צמחוני כהוריו, אהב בעלי־חיים והרבה לגדלם ולטפל בהם במסירות בלתי רגילה. הוא היה עליז, שובב, שופע מרץ וזריז, רגיש, חברותי ואהוב על כל מכריו. תמיד היה מוכן לסייע לזולת וידע לעזור לחבריו כל אימת שהיו נתונים במצבים קשים. הוא התעניין בכנות ובדאגה בבעיותיהם, האזין למצוקותיהם ועזר להם בעצה או במעשה. היה לו כישרון למצוא פיתרון לקשיים בצורה טבעית ויעילה. את כל תפקידיו השתדל למלא בשלמות ובדבקות.

מוני גויס לצה"ל בראשית פברואר 1971 והוצב לחיל השריון. לאחר הטירונות ולאחר שהשתלם בקורס למקצועות שריון ובקורס מט"קים, הוצב ליחידת שריון והוענקה לו דרגת רב־טוראי. אחרי־כן הוצב לבית־הספר לשריון בתפקיד מדריך

למקצועות־שריון והועלה לדרגת סמל. כעבור זמן מילא תפקיד של מש"ק טנק והועלה לדרגת סמל־ראשון. הוא היה חייל מצוין והתבלט בידע שלו ובמסירותו. מפקד־היחידה כתב עליו: "מוני היה ממפקדי הטנקים המצטיינים של הגדוד, מילא את תפקידו באותה מסירות שבה מילא את תפקידי־ההדרכה, עד שפרצה המלחמה. חניכיו, חבריו ומפקדיו זוכרים אותו כבעל מרץ רב, איש עבודה מסור ומפקד, שהתייחס אל פקודיו ואל חניכיו כאל שווים. הוא מילא את תפקידו ביעילות ולעתים אף עשה את עבודתם של אחרים". ביום י"א בתשרי תשל"ד (7.10.1973) לחם מוני עם יחידתו בגזרה הצפונית של סיני. היחידה נחלצה לעזרת מוצב "בודאפשט", שהאויב ניסה לנתקו, ונתקלה בחיילים מצרים, שהתבצרו במקום. טנק המפקד נפגע באש המצרים ומוני יצא לחלצו. הוא נפצע קשה מרסיס, הועבר לבית החולים ומת מפצעיו ביום י"ג בתשרי תשל"ד (9.10.1973). הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין הצבאי בקרית־שאול. השאיר אחריו הורים ואח. לאחר נופלו הועלה לדרגת רב־סמל.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה כתב חברו לצוות־הטנק: "בזמן הקצר שהספקתי להכיר את מוני, התרשמתי כי היה פיקח בצורה בלתי רגילה, ידע לנהל את העניינים ולהוביל את הטנק כהלכה. הוא התחבב במהירות על כל הסובבים אותו, והרבה לספר על ביתו ועל משפחתו. כמפקד־טנק החדיר בנו הערכה וכבוד ונהג לומר שוב ושוב לצוותו: "תבצעו בדיוק את הוראותי – ותגיעו בשלום הביתה. אינני רוצה למות, אני רוצה לחזור הביתה". בטחתי בו מאוד ולא פחדתי לצאת למלחמה תחת פיקודו, כי הוא הצליח להפיג את רגשי־הפחד מלבנו בעזרת הלצות מוצלחות ברגעים הנכונים. לאחר שנפצע קשה, הוא עדיין סירב לנטוש את הטנק שלו".

ירושלמי, יעקב

יעקב, בן לאה ואברהם, נולד ביום כ"ו בטבת תרצ"ה (1.1.1935), באלכסנדריה שבמצרים ועלה ארצה עם משפחתו בשנת תש"ט (1949). הוא החל את לימודיו בבית־הספר היסודי בעיר הולדתו ולאחר שמשפחתו עלתה ארצה והשתכנה בטירת הכרמל, למד את מקצוע המסגרות. בן ארבע־עשרה היה יעקב כשהגיע ארצה וכבר יצא לעבוד כדי לסייע בפרנסת המשפחה. עד לגיוסו עבד ב"רכבת ישראל" ואחרי־כן בנמל חיפה.

יעקב גויס לצה"ל במחצית דצמבר 1953 והוצב לחיל הרגלים. הוא עשה את שירותו הצבאי כחבלן בחטיבת חיל הרגלים "גולני".

בשנת 1954 שוחרר יעקב מהשירות הסדיר והוצב ליחידת מילואים של חיל הרגלים שעמה גם לחם בקרבות מבצע "קדש". לאחר השחרור התגייס למשטרת ישראל ושירת ארבע שנים כחבלן. משוחרר בשנת 1958, זכה לתעודת הוקרה מטעם מפקדיו שנאמר בה: "הוא מילא את תפקידו לשביעות רצון כולם, היה נעים הליכות ומקובל בחברה". אחרי־כן הצטרף יעקב לצי הסוחר ושימש כימאי באחת

מאניות הצי בשנים 1958–1962. בשנת 1962 הצטרף לצוות העובדים של בית החרושת "סולתם". בזכות עבודה מאומצת ומסירות רבה הצליח להתקדם בעבודתו והגיע לדרגת מנהל מחלקה. הוא עסק בשרטוט טכני ובמסגרות. יעקב היה עובד מסור ונאמן, עשה חיל בעבודתו וזכה להערכת מנהלי המפעל. הוא היה מקובל ואהוד על חבריו לעבודה ונבחר לשמש כחבר ועד־העובדים במפעל. במסגרת תפקידו דאג לשיפור תנאי העבודה, לקידומם של עובדים ולארגון פעולות תרבות וספורט למען צוות עובדי המפעל. הוא נשא לאישה את חברתו שרה והקים עמה את ביתו בטירת־הכרמל. בשנת 1962 נולד בכורו אברהם, בשנת 1964 נולדה בתו לאה ובשנת 1966 נולדה בתו הצעירה זהבה. יעקב אהב את משפחתו, היה בעל מסור ואב אוהב ודואג. לאחר יום עבודה ארוך וקשה נהג לצאת לבלות בחברתם. הוא דאג לחינוכם של ילדיו ולקחם לביקורים בתערוכות שונות ובמקומות בידור ומשחק המיועדים לילדים. הוא הקפיד להחדיר בבני משפחתו את אהבתו העזה לטבע, הרבה לצאת לטיולים ואת הנופים הרבים שראה צילם במצלמתו. בעזבונו נשאר אוסף גדול של תצלומים ושקופיות המעידים על טעם אומנותי ועל חוש ליופי ולאסתטיקה. כמו כן הרבה לעסוק בדיג והיה בעל רישיון לדיג. הוא שילב עבודה מאומצת בבית־החרושת בפעילות ציבורית כחבר ועד העובדים ויחד עם זאת הרבה לבלות בבית החם, שבנה עם רעייתו וילדיו. עוד בשנת 1961 הועבר לחיל התותחנים והוכשר לשמש איש צוות של תותח בינוני. בשנת 1970 מונה לתפקיד מפקד צוות. עם חבריו לגדוד התותחנים לחם בקרבות מלחמת ששת הימים ובמלחמת ההתשה. במלחמת יום הכיפורים הגנה יחידתו על גבולה המזרחי של ישראל. ביום ט"ז בחשון תשל"ד (11.11.1973) נפל יעקב בעת מילוי תפקידו בבקעת הירדן. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בחיפה. השאיר אחריו אישה, בן ושתי בנות, אם ואח. לאחר נופלו הועלה לדרגת סמל.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה כתב שר הביטחון: "הוא היה חייל מסור וחבר נאמן. יעקב היה אהוד על כל מי שהכירו".

ירקוני, יצחק

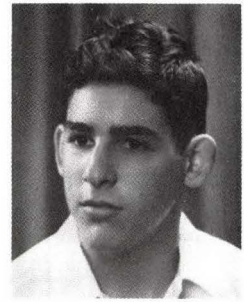
יצחק, בן מלכה ומתתיהו, נולד ביום כ"ב בתמוז תשי"ד (23.7.1954) בתל־אביב. הוא למד בבית־הספר היסודי, הממלכתי־דתי "בר־יוחאי" בשכונת מגוריו – קרית שלום. אחרי־כן סיים את לימודיו בבית־הספר התיכון־מקצועי "שבח", במגמה של מסגרות מכנית. יצחק היה נער צנוע ונחבא אל הכלים. צניעותו הרבה הגיעה לעתים עד כדי ביישנות. בילדותו היה מכונס בתוך עצמו ובילה את זמנו הפנוי בקריאת ספרים ובעיון באלבומי הבולים שלו. איסוף בולים היה תחביבו העיקרי והוא הקדיש לו שעות ארוכות. הוא היה טוב־לב ואציל נפש, ומוכן תמיד לעזור ולסייע לכל מי שנזקק לעזרתו. מטבעו היה נער רגיש ועדין, נעים הליכות ושופע חום ואהבה. תכונתו המיוחדת הייתה כנותו ויושרו

הרב. בכל מעשיו חיפש את האמת ושאף לעשיית צדק. הוא היה תלמיד שקדן, בעל תפיסה מהירה ודרך מחשבה בהירה ויסודית. הוא שאף לרדת לעומקם של דברים ולהבין את מקורותיהם, ומעולם לא קיבל עובדות כמובנות מאליהן. הוא היה מרבה לחקור ולשאול את מוריו בכל התחומים שהתעניין בהם ושאף להעשיר את ידיעותיו. כשהיה נשאל ידע להשיב כהלכה ותשובותיו היו מקיפות ומעמיקות. כשהתבגר פגה הביישנות והוא הרבה לבלות בחברת בני גילו. הוא היה חבר בתנועת הנוער "הצופים" והשתתף בפעולותיה, במחנות ובטיולים. הוא נטל חלק בארועים חברתיים ובתחרויות ספורט שנערכו בשכונת מגוריו. כחובב כדורגל הרבה לצפות במשחקים ושיחק במפגשים שנערכו בקרית שלום. יצחק היה בעל נפש רגישה והביע את רחשי לבו בעזרת מכחולו. הוא הרבה לצייר והשאיר אחריו אוסף גדול של ציורים המתארים את חוויותיו. מוריו וחבריו מציינים אותו כאוהב שלום ורודף שלום. באחד החיבורים שכתב, הביע את תקוותו להשגת שלום בין מדינות ערב לישראל ולסיומן של המלחמות באזור. הוא אהב את מולדתו ובנעוריו אמר כי עליו להיות מוכן לעשות הכל למענה. הוא הקדיש זמן רב למשפחתו, שאהב אהבה עזה. הוא ראה עצמו אחראי לחינוכם של אחיו הצעירים, ואכן הרבה לשתף אותם בפעילות חברתית ויצא עמם לטיולים ברחבי הארץ.

יצחק גויס לצה"ל בתחילת מאי 1972 והוצב לחיל התותחנים. לאחר הטירונות הוכשר כאיש צוות של תותח מתנייע ונשלח לשרת בגדוד תותחנים ברמת הגולן. הוא היה איש צוות למופת, מילא בדייקנות ובשלמות את כל המשימות שהוטלו עליו וזכה להערכה רבה מצד מפקדיו וחבריו. במלחמת יום הכיפורים נצבה יחידתו בקו האש ברמת הגולן, והשתתפה בקרבות הבלימה נגד הסורים. בקרב שהתחולל ביום י"א בתשרי תשל"ד (7.10.1973) נפגע התומ"ת שבו היה יצחק פגיעה ישירה והוא נהרג. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בקרית־שאול. השאיר אחריו הורים וארבעה אחים. לאחר נופלו הועלה לדרגת רב־טוראי.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה כתב מפקד היחידה: "יצחק לחם בחירוף נפש כל שעות אחר הצהריים הרות הגורל של יום הכיפורים וסייע להצלת מדינת ישראל. בנכם יצחק הגיע לסוללה כתותחן ובזכות חריצותו וכישוריו התקדם במהירות בסולם התפקידים והגיע לתפקיד סגן מפקד צוות. הוא היה אהוד על חבריו ועל מפקדיו".

ירקוני, ישי

ישי, בן רחל ושלמה, נולד ביום ו׳ באייר תשי״ד (9.5.1954) בתל אביב. תחילה למד בבית־הספר היסודי ״הר נבו״ ואחר־כך סיים את חוק לימודיו היסודיים בבית־הספר היסודי ״גרץ״ בתל אביב. הוא בחר להמשיך את לימודיו העל־יסודיים במסגרת מקצועית, ולפיכך הלך לבית־ספר תיכון־עירוני במגמה לחשמל, שבעיר הולדתו. בקיץ 1972 עמד בהצלחה במספר בחינות בגרות חיצוניות. ישי היה נער רגיש ושקט, חסון־גוף, בעל בלורית שיער ועיניים נבונות. הוא היה חבר בתנועה המאוחדת, השתתף בפעולותיה השונות וגם יצא למסעות, שערכו חברי התנועה ברחבי הארץ. שני תחביבים עיקריים היו לו; הוא היה חובב צילום מושבע ואף הקים לעצמו מעבדה לפיתוח ולהגדלת תמונות. תחביבו השני כרוך בפעילות התנדבותית; בהיותו תלמיד בבית הספר התיכון, התנדב לסייע בסניף מגן דוד אדום בתל אביב. הוא השתתף בקורסים שונים של עזרה ראשונה, ועשה מלאכתו במסירות ובאחריות. על כל אלה היה בן נאמן ומסור להוריו.

ישי גויס לצה״ל בשלהי מאי 1972. כחבר וכמדריך בתנועה המאוחדת רצה תחילה לצאת להתיישבות בהיאחזות נח״ל קליה, שלחופו הצפוני של ים המלח. אך זמן קצר לפני מועד גיוסו, החליט כי הוא מעדיף לשרת במסגרת הצבאית הרגילה. כשבא ללשכת הגיוס נאמר לו, שייאלץ להמתין תשעה חודשים עד ליום גיוסו, אם לא ייאות להתגייס לאלתר, למחרת היום, לחטיבת ״גולני״. ישי נועץ באביו והחליט לבחור באפשרות השנייה. למחרת אותו יום התגייס והוצב לסיירת ״גולני״ במסגרת חיל הרגלים. רק בקשה אחת ביקש: הוא עמד על כך שדבר גיוסו החפוז לצה״ל לא ייוודע לאמו ולאחותו, וכשבא הביתה לאחר שני ימי שירות והוא לבוש מדים, הפתיע את שתיהן. לאחר סיום הטירונות נשלח ישי להשתלמות בקורס מ״כים. בגלל עבירת משמעת הורחק מן הקורס, אך הוא לא השלים עם סילוקו. הוא טען, שאינו רואה עצמו אשם, והסביר שלא התייצב לשמירה במשמרת הלילה משום שאיש לא דאג להעירו. הוא התעקש להוציא לאור את דבר צדקתו, ואכן הורשה בסופו של דבר לסיים את השתלמותו במחזור אחר של הקורס. הוא לא גילה להוריו את דבר השתתפותו בקורס; כפי הניראה ביקש להפתיעם בטקס סיום הקורס, אלא שמלחמת יום הכיפורים שמה לאל את תוכניותיו. ישי היה אהוב על חבריו לנשק ועל מפקדיו. ספרו עליו ידידיו: ״מה שהספקנו ללמוד ממנו, היו סיפורים אינסוף על הגדוד ממנו בא... החל בפטנטים מכניים שהרכיב על חגורו וכלה בסיפורי הצלחות מפורסמים של יחידתו. ישי שאף להגיע רחוק. קיווה שיבוא יום ויהיה בין הקצינים הגבוהים בגדוד״. כשפרצה מלחמת יום הכיפורים, היה ישי בעיצומה של ההשתלמות בקורס המ״כים. הוא נשלח לחזית הצפון ולחם שם כרובאי ביחידת חיל־רגלים, שניסתה לכבוש את מוצב החרמון. מפקד המחלקה סיפר, שכאשר התקרבו החיילים אל המוצב, נאלצו להיצמד אל הקרקע בגלל האש הכבדה של הסורים. ישי לא היה מסוגל לשאת את המחשבה, שחברים מגדודו שוכבים פצועים בלא שתוגש להם עזרה רפואית. הוא פנה איפוא אל מפקדו ושכנע אותו להרשות לו להתקדם אל המוצב ולסייע ללוחמים, אך

בסופו של דבר לא הצליח להגיע למוצב. ביום כ״ו בתשרי תשל״ד (22.10.1973) נהרג ישי באש הכבדה של הסורים. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין הצבאי בקרית־שאול. השאיר אחריו אב, אם ואחות. לאחר נופלו נקבע כי סיים בהצלחה את קורס המ״כים והוא הועלה לדרגת רב־טוראי.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה כתב מפקד היחידה: ״בקרב על החרמון נפל בנכם ישי. הוא נפל זמן קצר לפני שעמד לסיים את קורס המ״כים. בתקופה שעשה ביחידתנו, הצליח לתרום לפלוגתו והיה מופת לחבריו במסירותו הרבה ובביצוע משימות בגדוד. בעודו רוקם תכניות נרחבות לעתיד.... נפל״.

ירקוני (גרינויזה), צבי

צבי, בן קלרה ונתן, שהגיעו ארצה אחרי שעברו את מוראות השואה, נולד ביום כ״ה באלול תשי״ד (23.9.1954) בחיפה. הוא למד בבית־הספר היסודי ״דרור״ בשכונת קרית־אליעזר, ואחרי־כן סיים את לימודיו בבית־הספר התיכון־מקצועי ״שפרינצק״, בשכונת קרית־שפרינצק, במגמה של מכונאות רכב. צבי, שהיה ידוע בכינויו צביקה, היה צעיר עליז ואוהב חיים. הוא היה שמח בחלקו וידע למצות את הדברים היפים והטובים שבחיים ולהפיק מהם הנאה מלאה. הוא רכש לעצמו ידידים רבים, בזכות רוחו הטובה ושמחת החיים שלו. הוא היה הרוח החיה בחבורת צעירים, שבלתה במשותף במסיבות ובמפגשים חברתיים. צביקה אהב את ארצו אהבה עזה. יחד עם חבריו יצא לטיולים ולסיורים ברחבי הארץ והכיר היטב את נופיה. מעטים היו המקומות שרגלו לא דרכה בהם. הוא היה חבר מסור ורע נאמן. דלת ביתו הייתה פתוחה בפני חברים וידידים, שהיו באים לשאול בעצתו ושוטחים בפניו את בעיותיהם ואת המעיק על לבם. הוא השקיע מאמצים רבים כדי לסייע לידידיו בפיתרון בעיותיהם. בזכות זאת ובזכות האווירה הטובה ששרתה במעונו, אהבו חבריו להיות עמו ולבלות במחיצתו את זמנם. הוא היה חניך בתנועת הנוער העובד והלומד והשתתף בפעולות החברתיות, במסעות ובטיולים. כספורטאי מצטיין נטל חלק בתחרויות בכדורסל ובכדורעף. כמו כן הרבה להשתתף בפעילות החברתית במסגרת בית־הספר. הוא אהב את ביתו ואת משפחתו והשתדל להיות עם הוריו ולסייע בידם, שכן ידע היטב את אשר עבר על הוריו ועשה כמיטב יכולתו כדי להקל עליהם.

צבי גויס לצה״ל בתחילת אוגוסט 1972, חודשיים אחרי שסיים את לימודיו. הוא הוצב לחיל החימוש והתחייב לשרת שנה אחת בצבא הקבע. לאחר הטירונות סיים בהצלחה קורס מכונאי טנקים ונשלח לשרת בסדנא של חיל החימוש בפיקוד הצפון. בעבודתו כמכונאי הוכיח את כישוריו הטכניים והפגין את הידע הרב שרכש בבית־הספר. הוא היה איש מקצוע מעולה וחייל מסור וממושמע, והיה מקובל על מפקדיו ואהוד על חבריו ליחידה. גם בעת שירותו הצבאי, בהיותו מרוחק מהבית, השתדל להרבות ולבקר אצל הוריו, כדי לסייע להם ולהקל עליהם את הטיפול במשק הבית.

כשפרצה מלחמת יום הכיפורים שירת צביקה כמכונאי טנקים בחטיבת "ברק", שנצבה בקו האש ברמת הגולן. הוא וחבריו לחוליה הטכנית יצאו לשדה הקרב כדי לתקן את הטנקים הפגועים ולהשיבם כשירים לשדה המערכה. ביום י' בתשרי תשל"ד (6.10.1973), שבועיים אחרי יום הולדתו התשעה עשר, נהרג צביקה בהתקלות עם חיילי האויב. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בחיפה. השאיר אחריו הורים ואחות. לאחר נופלו הועלה לדרגת סמל.

הוריו הציבו לזכרו לוח־זיכרון הנושא את שמו.

ירקוני, שמואל

שמואל, בן טובה ז"ל וצבי, נולד ביום ח' בכסלו תש"י (29.11.1949) בירושלים. הוא השלים שמונה שנות לימוד בבית־הספר היסודי "לוריא" בבירה, והמשיך בלימודים על־יסודיים בבית־הספר התיכון־מקצועי "אורט". לאחר שלוש שנות לימודים במגמה של מסגרות מכנית, החליט לסיים את לימודיו העל־יסודיים בבית־ספר תיכון עיוני. הוא למד איפוא שנתיים בבית חינוך ערב בירושלים ועמד בהצלחה בבחינות הבגרות. שמואל היה נער רגיש ומהורהר. כשהיה כבן ארבע נפטרה אמו ממחלה ממארת, והוא גדל ללא החמימות והחסות של אהבת־אם. אביו ושתי אחיותיו ביקשו למלא את החלל שנוצר בבית, והרעיפו על הנער הרך חום וחיבה. כבר בילדותו התגלה שמוליק כמנהיג בחברתו. כוח הרצון שלו נתן אותותיו בפעלתנותו המגוונת ודרבן גם את ידידיו. בילדותו היה חבר בתנועת הצופים, ובתקופת הלימודים בבית־הספר התיכון היה פעיל במסגרת הגדנ"ע. שמוליק אהב חברת ידידים, ביקש תמיד לסייע ולעזור לכל אדם, אך חרף ידידותו ולבביותו נשאר ביישן ומכונס בתוך עצמו. הוא היה חובב ספורט, והקפיד לשמור על כושר גופני טוב. אחד מידידיו הקרובים סיפר, שהוא ושמוליק החליטו לרוץ מדי בוקר בבוקרו, עם עלות החמה, לאורך הרחוב. יומיים הגשימו את תכניתם יחד; ביום השלישי "נשבר" הוא עצמו, אך שמוליק המשיך לרוץ, אף האריך את מסלול הריצה מדי יום ביומו. גם אל עולם האמנות היה שמוליק קשוב. הוא אהב מוסיקה קלאסית, בעיקר את יצירותיהם של בטהובן וגריג, ומוסיקה קלה — שיריהם של החיפושיות. כן הרבה בקריאת ספרים ובהליכה לטיולים בכל רחבי הארץ.

שמואל גויס לצה"ל בראשית אוגוסט 1968 והתנדב לחיל השריון. לאחר הטירונות השתלם בקורס מקצועות טנק וסיים בציון גבוה (91) ובקורס מפקדי טנקים. ידידיו לחיל אמרו עליו: "שמוליק פשוט התאהב בטנקים". ואכן, שמוליק לא הסתפק בידיעות שרכש בבית־הספר לשריון; אהבתו לטנקים התבטאה גם בקריאת חומר מקצועי רב ובחקר מבנה המערכות השונות של הכלי. למורת רוחו הייתה החלטת מפקדיו למנותו מדריך בבית־הספר לשריון. הוא רצה להיות פעיל ביחידה קרבית, ולא חדל להפציר במפקדיו שיעבירוהו מן העורף אל החזית. זמן קצר לפני מועד

שחרורו מהשירות הסדיר ניאותו מפקדיו להפצרותיו והעבירו אותו ליחידת שריון שעשתה ברמת הגולן.

בראשית אוגוסט 1971 השתחרר שמואל מהשירות הסדיר בדרגת סמל. מפקדיו ורעיו לחיל העידו עליו שהיה חייל מעולה, בקי במקצועות השריון, מסור ואחראי. לאחר שחרורו הלך שמוליק ללמוד לימודים אקדמיים. תחילה למד במכינה אוניברסיטאית בירושלים, ואחר־כך היה תלמיד מן המניין בחוגים לגיאוגרפיה וללימודי אפריקה באוניברסיטה העברית. הוא למד בשקידה שנה אחת, עבר בהצלחה את בחינות השנה הראשונה והתכונן במרץ ובחריצות ללימודי השנה השנייה, אך המלחמה שמה קץ לתכניותיו. כשפרצה מלחמת יום־הכיפורים, התקשר שמוליק מיד עם יחידתו. הוא לא המתין לצו הקריאה הרשמי: "מלחמה, אבא, אי־אפשר ואסור לחכות!" — קרא בהתרגשות, נפרד ויצא מן הבית. הוא נשלח לחזית הצפון ולחם שם כמפקד יחידת טנקים בקרבות הבלימה נגד הכוחות הסוריים. חבריו לקרב מספרים, ששמוליק נלחם באומץ מופלא וגילה תושייה במצבים קשים. ביום י"א בתשרי תשל"ד (7.10.1973) נפל שמוליק בקרב. תחילה הוכרז כנעדר ובמרס 1974 הוכרז כחלל. לבסוף הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין הצבאי בהר־הרצל. השאיר אחריו אב שכול ושתי אחיות. לאחר נופלו הועלה לדרגת סמל־ראשון.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה, כתב מפקד היחידה שלו: "שמואל היה מפקד טנק מצטיין ואהוב על מפקדיו ועל פקודיו. נופלים ההולכים ראשונה".

ישי, דוד

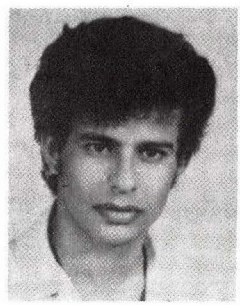
דוד, בן חנה ואלחנן, נולד ביום ד' בכסלו תשי"א (13.11.1950) בקבוצת אלומות. בתחילה למד בבית־הספר היסודי בדגניה א', אחרי־כן סיים את לימודיו בבית הספר התיכון "בית ירח" בעמק הירדן. הלימודים בבית הספר היסודי היו קלים לגביו, שכן היה "תולעת־ספרים". פעם ישב בכיתה והיה כה שקוע בקריאת ספר, עד שלא הרגיש כי כל התלמידים הלכו ובית הספר נסגר. רק אחר הצהריים גילו אותו יושב לבדו בכיתה, שקוע עדיין בקריאה. בבחינות הפסיכוטכניות שעבר לפני שהחל את לימודיו בבית־הספר התיכון, זכה בציונים גבוהים. בשנים הראשונות בבית הספר התיכון, עברה עליו תקופה של התפרקות ומרי והוא כמעט שלא נשמע להורים ולמוריו. אך לפתע שוב גבר בו חוש האחריות ובשנה האחרונה שקד ולמד חומר של שנתיים וסיים את לימודיו בהצלחה. נוסף לזמן שהקדיש ללימודים, מצא דוד — שכונה בפי כל דודו — גם די זמן לפעילות בגדנ"ע והיה חבר בתנועת הנוער העובד. הוא הצטיין בשחייה, שיחק בטניס, אסף בולים ואהב מאוד את אמנות הבישול. כשהיה בן חמש שנים נסע עם הוריו לארצות הברית, שם כיהן אביו בשליחות משרד הביטחון. בתחילה התקשה להסתגל. לאחר החופש והמרחבים בקיבוץ, מצא עצמו בעיר בטון ענקית. "אין בכלל אדמה בארץ הזאת, רק בטון", אמר לאביו. סקרנותו הרבה הובילה אותו להרפתקאות

שונות. יום אחד החזיר אותו שוטר ניו־יורקי לביתו, לאחר שיצא לטייל ולא הצליח למצוא את דרכו בחזרה. כששאלו אותן לאן הלך, השיב: "רציתי לראות איזה רחוב בא לפני רחוב מספר אחד..."

דוד התגייס לצה"ל בסוף נובמבר 1968 וגויס לקורס טיס, אולם נשר ממנו לאחר שמונה חודשים. הודות להישגיו המרשימים בלימודים העיוניים בקורס, הוצע לו להמשיך בקורס לנווטים, אך הוא סירב ובחר לשרת בחיל השריון. הוא השלים את הכשרתו בקורס מפקדי טנקים והגיע לדרגת סמל־ראשון. אחר המשיך להדריך חניכים חדשים וסירב להענות להצעות החוזרות ונשנות של מפקדיו ללכת לקורס קצינים. את רוב תקופת שירות החובה עשה בגזרת התעלה, בעת מלחמת ההתשה.

לאחר השחרור התחיל דוד ללמוד בטכניון, אולם לא הספיק להשלים אפילו את שנת הלימודים הראשונה. כשפרצה מלחמת יום הכיפורים, מיהר דודו והצטרף אל יחידתו שלחמה בסיני, ביום י"ג בתשרי (9.10.1973), נפגע הטנק שלו בקרב וכמעט כל אנשי הצוות נהרגו. חמישה חודשים היה דודו בחזקת נעדר, עד שהטנק נתגלה בשטח הארמיה השנייה, ודודו הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין הצבאי בהר־הרצל. בן 23 היה בנופלו. השאיר אחריו הורים, אח ואחות.

ישי, דוד

דוד, בן מרים ושלום ז"ל, נולד ביום ח' באדר א' תשי"א (14.2.1951) בחדרה. בתחילה למד בבית הספר היסודי במגדיאל ואחר כך למד בשלושה בתי ספר שונים. את כיתה ט' עשה בבית־הספר התיכון למחוננים בירושלים. את כיתה י' סיים בישיבה התיכונית ברעננה ותעודת בגרות קיבל כשעמד בבחינות בית־הספר התיכון "מורשה", בתום לימודיו. דוד היה נער עירני ופיקח, שעיניו פקוחות לנעשה סביבו וחושיו מהירים לקלוט את כל המתרחש בקרבתו. בכל כיתה שלמד, התבלט מיד בכישרונותיו וביכולתו לקלוט חומר חדש במהירות. למרות נדודיו הרבים בין בתי־ספר שונים, הצליח דוד לקשור קשרים חברתיים רבים. הוא היה נער חברותי ונעים הליכות, וכיוון שהיה נוח לבריות התחבב במהירות על רבים מבני כיתתו. חבריו ללימודים העריכו את יכולתו ללמוד ואהבו אותו כיוון שלא שמר את בקיאותו לעצמו. תמיד היה נכון לעזור לתלמידים חלשים ושעות ארוכות היה יושב עמהם ומלמדם את השיעורים שהחמיצו או שלא הבינו. מלבד החברים בכיתה היו לו חברים רבים גם בתנועת בני עקיבא. דוד היה מבקר בקביעות בפעולות והשתתף בקביעות באירועים חברתיים, שנערכו בבית התנועה מדי מוצאי שבת. מגיל צעיר היה דוד עצמאי במחשבתו ובמעשיו. בכל פעם שגמר אומר לעזוב בית־ספר שלמד בו, החליט על כך בעצמו ורק לאחר שבא לידי החלטה הודיע על כך להוריו. גם צרכים אישיים היו תמיד פרי בחירה עצמית שלו. הוא נהג לקנות את בגדיו בעצמו ולא אהב שייעצו לו עצות כיצד להתלבש או

להסתרק. כאשר היה נתקל בהתנגדות מצד הוריו, כיוון שדעתם הייתה שונה מדעתו, לא היה נכנע אלא מנסה לשכנעם שיאפשרו לו לנהוג על־פי בחירתו ודרכו. אט־אט למדו הוריו לסמוך על דעתו והחלו נותנים אמון בהחלטותיו. הם גם נהנו לראות עד כמה חרוץ הוא בידיו. דוד אהב מאוד לבצע תיקונים שונים בבית. כל אימת שהתקלקל מכשיר בבית, או נתגלה סדק בקיר, או דלת נשרה מציריה, היה לוקח את התיקון לידיו ועושה אותו במהירות וביעילות. דוד גם אהב לעסוק בספורט ולצאת לטיולים. במיוחד אהב לשחק בכדורסל. הרבה משעות הפנאי שלו הוקדשו למשחק הזה. בחופשות מן הלימודים הרבה לטייל ברחבי הארץ ואין הרבה פינות שלא ביקר בהן.

דוד התגייס לצה"ל במחצית אוגוסט 1969 והתנדב לחיל הצנחנים. לאחר שעמד בטירונות הקשה של החיל, השלים קורס צניחה, שבסיומו הוענקו לו כנפי צנחן. בתום הקורס הוצב לאחת מיחידות השדה של החיל והשתלב בפעילות השוטפת של הצנחנים בשמירה על גבולות הארץ. דוד היה חייל טוב וממושמע, שמילא את המוטל עליו במהירות וביעילות. כעבור זמן לא ארוך נשלח לקורס מפקדי כיתות והשלים אותו בהצלחה. לאחר תום הקורס חזר לגדודו והמשיך לשרת כמפקד כיתה ואחר כך מונה מפקד מחלקה. במלחמת יום הכיפורים השתתף דוד בקרבות הבלימה נגד המצרים בסיני, במסגרת יחידת השריון, שהועבר אליה בתום תקופת שירות החובה שלו. בקרב שהתחולל ביום ל' בתשרי תשל"ד (26.10.1973), נפגע ונהרג. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין במגדיאל. השאיר אחריו אם, אחים ואחות. לאחר נופלו הועלה לדרגת סמל.

ישראל, ציון

ציון, בן ימימה וחיים, נולד ביום ח' בסיון תשי"א (12.6.1951) בקרית שמונה. כשהיה ציון ילד רך, עברה המשפחה לבני־ברק והוא למד בבית־הספר הממלכתי־דתי "מעלות" שבעיר. לאחר שסיים שמונה שנות לימוד, המשיך את לימודיו בבית־הספר התיכון־מקצועי בבני ברק והשתלם במגמה של מכונאות כימית. ציון היה בנם השני של חיים וימימה, שעלו ארצה מתימן. נער שקט היה ובן מסור להוריו. בילדותו היה חביב על מוריו בבית הספר ועל רעיו לכיתה. ציון נודע כבעל לב זהב, ומעולם לא סירב לעזור לידיד בצרה בעצה ובמעשה. כבן למשפחה שומרת מסורת, הקפיד גם ציון בשמירת המצוות. הוא נהג להתפלל שלוש פעמים ביום – שחרית, מנחה וערבית. הוא שם תמיד את מבטחו בהשגחה העליונה והגשים הלכה למעשה, ובאדיקות יתרה, את מצוות התורה. במיוחד הקפיד הנער על מצוות כיבוד אב ואם, סייע להוריו בעבודות הבית, עזר לאחיותיו בלימודים ואף עזר לשאת בנטל הפרנסה. הוא גדל והתבגר לקורת רוחם של הוריו והיה בן למופת, בחור אחראי ונאמן.

ציון גויס לצה"ל במחצית מאי 1969 והתנדב לחיל השריון. לאחר הטירונות פעל

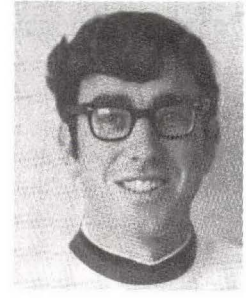
זמן־מה כרובאי ביחידת חרמ"ש ואחר־כך השתלם בקורס למקצועות טנק. הוא סיים את לימודיו בקורס בהצלחה, והוצב כתותחן טנק בגדוד שריון. לא קלים היו ימי השירות הצבאי. נדרשו ממנו מאמצים גופניים גדולים והוא ידע גם לבטים נפשיים, אך מעולם לא התלונן על קשיים. את מועקותיו שמר בלבו, ועל שפתיו העלה בת־שחוק מעודדת, וכשהיה בא הביתה לחופשה קצרה, עודד את הוריו וסייע להם בעבודות הבית. רעיו לנשק ומפקדיו ביחידת השריון מעידים כולם כאחד, שציון היה חייל טוב ומסור. כל שנטל על עצמו עשה בלא דופי. במרוצת שירותו הועלה לדרגת רב־טוראי והוענק לו "אות השירות המבצעי".

במאי 1972 סיים ציון את שירות החובה שלו בצה"ל, לאחר שדחה הצעה לשרת שנה אחת שירות קבע, שכן כל מבוקשו היה לקנות דעת. ציון למד בשעות הבוקר מכונאות בבית־ספר מקצועי בתל־אביב, ובערבים שתה בצמא את דברי הרב בעדני, בישיבת תורה שבבני־ברק. גם בישיבת סלובודקה המהוללת לא נפקד מקומו של ציון, שכן ביקש לשלב חיי מעשה בלימוד תורה. זמן קצר לפני שפרצה מלחמת יום הכיפורים החליט לשאת אישה ולהקים בית בישראל. במוצאי יום הכיפורים, לאחר צום ותפילה בבית הכנסת, נקרא ציון אל יחידתו. לפני שיצא את ביתו, הביט בשלווה בעיני הוריו ולא אמר דבר. הוא נשק להם, חיבק את אחיותיו והבטיח לחזור מקץ שלושה ימים. הוא נשלח עם יחידתו לסייע בקרבות הבלימה בחזית סיני. בקרב שהתחולל ביום י"ג בתשרי תשל"ד (9.10.1973) באזור "הברגה" נפגע הטנק שלו מטיל, וציון נהרג. הוא הובא למנוחת־עולמים, במעמד רבנים וגדולי תורה, בבית־העלמין האזרחי "זכרון־מאיר" שבבני ברק. השאיר אחריו אב, אם, אח ושמונה אחיות. לאחר נופלו הועלה לדרגת סמל.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה, ציין שר הביטחון דאז, רב־אלוף משה דיין, את פעילותו של ציון בחיל השריון, וכתב: "הוא היה חייל מסור וחבר מצוין. ציון היה אהוד על מפקדיו ועל חבריו לנשק".

הוריו של ציון תרמו לזכר בנם ספר תורה לישיבת "חומת ציון" בבני ברק.

ישראלי (ברונר), אברהם

אברהם בן מרים ודוד, נולד ביום כ"ט בניסן תש"ח (8.5.1948) בתל־אביב. הוא למד בבתי־הספר היסודיים "יהודה המכבי" ו"אהבת ציון" בתל־אביב. עשה שנה אחת בבית־הספר החקלאי בנהלל, ואחרי כן למד בבית־הספר התיכון 'חוגים' בחיפה. אברהם – שכונה בפי כל אבי – היה תלמיד מצטיין ובעיקר עשה חיל במדעי הטבע והביולוגיה ואהב בעלי־חיים. הוא אהב את הארץ אהבה עזה, ומאז היותו נער התמיד לטייל ולסייר בשבילים ולהתענג על נופיה. הוא היה חבר תנועת 'מחנות העולים' ופעיל בגדנ"ע בבית־ספרו. אברהם היה טניסאי מצטיין וחבר באיגוד הטניס הישראלי, וכשהיה בן שלוש־עשרה כבר זכה בגביעי כסף בתחרויות טניס לנוער. הוריו וחבריו מעידים עליו

שהיה צבר אופייני במלוא מובן המלה: צנוע, הגון וחרוץ. הוא הקדיש זמן רב ללימודיו, אך בשל שקידתו וחריצותו, הספיק ללמוד וגם מצא זמן לטיולים, לשיט, להשתתפות פעילה ונלהבת בחוג לריקודי־עם, להכרת הטבע ולאיסוף בעלי־חיים, בעיקר זוחלים, בשביל המחלקה לביולוגיה של האוניברסיטה העברית בירושלים.

אברהם גויס לצה"ל במחצית נובמבר 1966 והוצב לחיל השריון. הוא השלים בהצלחה קורסים שונים בחיל והיה למפקד טנק סנטוריון. במלחמת ששת הימים השתתף בקרבות בלטרון, ברמאללה ובג'נין ובמלחמת ההתשה לחם בגבולות ירדן וסוריה.

אחרי ששוחרר מהשירות הסדיר התקבל אברהם כסטודנט למכינה הקדם־אקדמית באוניברסיטה העברית בירושלים ואחרי־כן נכנס ללמוד בפקולטה לחקלאות ברחובות. בהיותו סטודנט באוניברסיטה רכש לו בכספו מפרשית מדגם "גלית" והקדיש את רוב זמנו הפנוי לשיט מפרשיות בים. נוסף על אלה היה גם חובב שחייה. הוא היה סטודנט מצטיין ובשנות לימודיו לתואר הראשון עבד במחקר ב"מכון וולקני לחקלאות". נושא התמחותו והתעניינותו היה הזנת בני בקר בתחליפי חלב. הוא ביקש למצוא דרך לכלול במזון הבקר, סוגי מזון זולים מהמקובלים, שהיו נפוצים בארץ ואין להם שימוש נרחב. זמן קצר לפני המלחמה הגו אברהם וכמה מחבריו רעיון של התיישבות במושב־ספר צעיר, כדי לעסוק שם בגידול בקר וחיות בית. אברהם היה הכוח המאיץ, ההוגה והמארגן של תכנית, שלא יצאה לפועל. אברהם סיים בהצלחה את לימודי התואר הראשון בפקולטה לחקלאות והחל כבר בעבודת ה'מאסטר' לתואר שני ב"מכון וולקני". במלחמת יום הכיפורים, כאשר התגייס ליחידתו, הייתה דאגתו של אברהם – מה יהא על העגלים שלו. אך חבריו טיפלו בבעלי־החיים. במלחמה עצמה היה אברהם מפקד טנק. הוא עבר את נתיב קרבות הבלימה והתקפת הנגד ברמת הגולן והשתתף בהתקפת הנגד שפרצה לתוך שטח סוריה. ביום ט"ז בתשרי תשל"ד (12.10.1973) נפגע אברהם ונהרג כאשר הטנק שלו נפגע מטיל שירו הסורים בעת כיבוש מזרעת בית ג'אן. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין הצבאי בחיפה. השאיר אחריו הורים ואח. לאחר נופלו הועלה לדרגת סמל־ראשון.

מאמרים, זיכרונות ורשימות לזכרו של אברהם פורסמו בחוברת של האוניברסיטה העברית, בעלון מנהל המחקר של משרד החקלאות ובספר החטיבה שלו. ביום 17.3.1975 חולקה מלגת־מחקר על שמו, להנצחת זכרו, וזכה בה חברו של אברהם לספסל הלימודים ב"מכון וולקני" בבית־דגן.

ישראלי, אפרים

אפרים, בן נחמה ויוסף, ממיסדי קבוץ דברת, נולד ביום כ״ז בשבט תשי״א (3.2.1951) בדברת. הוא למד בבית־הספר היסודי במשק ואחרי־כן המשיך בלימודיו בבית־הספר האזורי המשותף ״העמק המערבי״ בקיבוץ יפעת. אפרים היה תלמיד מצטיין, הן במקצועות ריאליים הן במקצועות הומניים, אך הוא לא התנשא בשל כך, והרבה לסייע לחבריו. הוא נמנה עם חברי חטיבת הנוער של איחוד הקבוצות והקיבוצים ובמשך כשלוש שנים הדריך בנים צעירים במשק. היה חובב שחמט וחובב ספורט. לפני שגויס יצא לקבוצת אלומות שבגליל התחתון לשנת שירות. משפחת ישראלי הצטיינה תמיד בקשרים חזקים והדוקים ובהווי משפחתי ער, אך בעיקר היה אפרים קשור קשר נפשי עמוק לאחיו דדי (דוד) והאהבה ביניהם הייתה לשם־דבר במשק. מתוך מכתביהם ניכרת דאגתם זה לזה, געגועיהם זה לזה, הנכונות לסייע ולעוץ עצה והרצון לשתף את האח בכל חוייה, למן הקריאה בספר טוב, בהאזנה למשדר ברדיו, בצפייה בתוכנית טלביזיה, ועד ללבטים שנתלוו באהבתם לידידה. אפרים היה טוב לב והייתה בו אהבת בריות פשוטה, אמיתית וכנה. הוא תיעב צביעות, דברי רכיל, גאווה והתנשאות וכל דבר שיש בו משום פגיעה בזולת, זלזול באדם או השפלתו. פעם אמר, שברצונו להיות עורך־דין, ואז יוכל ללחום למען הצדק, להגן על החלש, על הנפגע, על האדם הקטן והפשוט. הוא היה חברותי מאוד וקל להתיידד, מקשיב ברצון לכל מי שפנה אליו בבקשת עזרה או עצה. הוא היה אדיב, מנומס ונעים הליכות, ידע לגבור על תחושות של עצבות בחיוך ולהשרות על עצמו ועל הסובבים אותו שמחה. היו לו חברים רבים רבים, שכולם ראו בו חבר אישי שלהם, יחיד ומיוחד בידידותו. היה לו חוש הומור חריף, של אדם היודע לצחוק על הטבע האנושי תוך חיבה והבנה, הומור העוזר להתגבר על קשיים ומכשולים, הומור העוזר לבנות דברים ולהוציא את הטוב מכל מצב, גם מכישלון וממפלה.

אפרים גויס לצה״ל בתחילת נובמבר 1970 והתנדב לחיל השריון. לאחר הטירונות השתלם בקורס למקצועות טנק ״פאטון״ ובקורס למפקדי טנק ״פאטון״ ובשניהם היה חניך מצטיין. אחרי־כן השתלם בקורס קצינים והשלים את הכשרתו בקורס קציני שריון, וגם אותו סיים כחניך מצטיין. לאחר הקורס נשאר בו כמדריך. הוא היה קצין טוב, יעיל, מסור ואהוד על פקודיו. מפקדיו, בחוות דעתם, אמרו עליו: ״הוא מדריך אחראי, נבון ושקול, מקבל על עצמו משימות, מבצע את עבודתו בצנעה, בעל יכולת ובעל רצון להצליח בכל עניין המוטל עליו. הוא קצין יוזם, יסודי ורציני״. ביום כ״ב בתשרי תשל״ד (18.10.1973), על גדת המים המתוקים שמעבר לתעלת סואץ, נפל אפרים בקרב. בימי המלחמה הראשונים נשלח עם מחלקת טנקים לחלץ את לוחמי מוצב החוף הצפוני. בשעת החילוץ נפגע הטנק שלו, אך הוא ניצל. אחרי־כן הצליח להשמיד, בפגזים מתוך תותח הטנק שלו, שני טילי ״שמל״ שירו המצרים לעבר יחידתו. כאשר נע הגדוד לעבר המתחם המצרי ״צח״, פתח האויב באש ואפרים נהרג במקום. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בדברת, ליד קבר אחיו דדי (דוד). השאיר אחריו אב, אם ושלוש אחיות.

במכתב תנחומים למשפחה כתב מפקדו: "פקודיו של אפרים וחבריו יזכרו אותו כמפקד אהוב ומסור, אשר מילא את תפקידו כמפקד פלוגה במסירות ושימש דוגמא לכולם". ומפקד אחר אמר: "הוא היה אחד המפקדים הטובים ביותר שידעה יחידתנו".

קיבוצו הוציא לאור חוברת וספר לזכרם של האחים, ובהם מכתביהם הרבים שכתבו לחברים, לידידים, לחברות ולבני משפחתם; בתחילת 1976 נערכה בקיבוץ תחרות בכדורעף לזכר אפרים ואחיו דוד, שנפל גם הוא במלחמת יום הכיפורים.

ישראלי, דוד

דוד (דֶדִי), בן נחמה ויוסף, ממייסדי קבוץ דברת, נולד ביום ט"ז בסיון תשי"ג (30.5.1953) בדברת. הוא למד בבית־הספר היסודי במשק ואחרי־כן המשיך בלימודיו בבית־הספר האזורי המשותף "העמק המערבי" בקיבוץ יפעת. דֶדִי היה תלמיד מצטיין והקפיד מאוד על הכנת החומר הלימודי שעניין אותו, לקראת השיעורים. הוא העמיק חקור בתחומים רבים – בארכיאולוגיה, במורשת היהדות, במחשבת ישראל, במדיטציה, במיסטיקה ובדתות המזרח הרחוק. אך יותר מכל הרבה לקרוא עיתונים ומאמרי פרשנות פוליטית על המתרחש בארץ ובעולם, בתחום המדיניות והכלכלה. הוא היה מרבה להתווכח והגן בלהט על דעותיו, על עקרונות ואידאלים, וידע לנתח במחשבה בהירה ומעמיקה כל רעיון. דדי היה אידאליסט, ובכל תחום שעסק בו ביקש להגיע לכלל שלמות, הן במחשבה והן במעשה. דדי נמנה עם חברי חטיבת הנוער של איחוד הקבוצות והקיבוצים. חובב שחמט היה וחובב ספורט נלהב, הן כצופה והן כשחקן. הוא התעניין מאוד במשחקי הכדורגל בארץ ובחו"ל והרבה לשחק בכדורסל, ולימים אף החל לאמן את התלמידים הצעירים במשחק זה. דדי היה קשור קשר נפשי עמוק לאחיו אפרים. למרות ניגודי אופי בולטים ביניהם היו ידידים בלב ונפש. את כל רזי לבם גילו איש לאחיו. היו להם דעות, אהבות, מחשבות וגישות משותפות בנושאים רבים: החל מאהבתם הגדולה לשחמט, לכדורגל, לספרים ולהצגות, ועד לחוש ההומור שעמד מעל לכל. מתוך מכתביהם ניכר הקשר העמוק והתלות ההדדית ביניהם. דֶדִי היה קפדן מאוד בבחירת ידידיו, אך משנקשר לידיד לא ידעה נאמנותו סייג. הוא היה איש אמת, ישר ובעל מצפון ותכונות אלה ציפה למצוא גם בחבריו. אך מעל הכל דרש שיהיו בעלי חוש־הומור. היה לו חוש הומור חד ועוקצני, אך משולב בטוב לב והבנה לחולשות אנוש. הוא אהב במיוחד את ההומור הביקורתי של "הגשש" ויחד עם אחיו אפרים הרבה לחזור ולצחוק מבדיחותיהם.

דוד גויס לצה"ל בתחילת נובמבר 1971. במסלולו הצבאי הלך בעקבות אחיו אפרים, שהתגיס שנה קודם. דדי התנדב לחיל השריון; לאחר הטירונות השתלם בקורס למקצועות טנק "פאטון", שרת ב"קו" ומפקדיו העניקו לו את "אות השירות

המבצעי". לאחר מכן השתלם בקורס מפקדי טנק "פאטון" והיה בו חניך מצטיין. אחרי־כן השתלם בקורס קציניים ובקורס לקציני שריון. הוא היה חיל טוב, ממושמע ואחראי. אחיו הבכור, אפרים, היה מפקדו בקורס קציני שריון. שני האחים חששו ביותר ממצב כזה; חששו שמא לא יוכלו לשמור על ה"דיסטאנס" הנדרש בין מדריך לבין חניך, חששו שמא תיזקף הצלחתו של דדי לזכותו של האח־המדריך. אך הם הצליחו לעמוד גם במצב זה. ידידותם לא נפגעה, אלא להיפך, התחזקה עוד יותר וכן לא פגעו בכללי הקורס או באנשיו האחרים. לאחד המפקדים, שצפה במבחני סיום הקורס והעיר על "הקשרים המשפחתיים" אמר אפרים: "המפקד, אצלי הוא נבחן בחינה קשה יותר מאשר החניכים האחרים". הקורס היה אמור להסתיים בסוף אוקטובר. אפרים הבטיח לאמו, שבטקס הסיום תזכה לראות את בנה האחד עונד את דרגות הקצינות לבנה השני. המלחמה שיבשה את סיום הקורס וחניכיו ומפקדיו נשלחו לחזית. ביום 7.10.1973 נפצע דדי בקרב בגזרה המרכזית בסיני, ליד מעוז "הכפר", כאשר פגע טיל "סאגר" בטנק שלו. תחילה התיחס לפצעיו ולכויותיו בקלות ראש, דחה את פינויו וסייע בחילוץ ובטיפול בפצועים אחרים. אחר כך הועבר לתאג"ד ומשם לבית החולים. חמישה שבועות נאבק על חייו בסבל רב ובייסורים רבים, אך תוך גילוי עוז־רוח וכוח נפשי, שעוררו יחס של כבוד אצל האחיות והרופאים. ביום י"ז בחשון תשל"ד (12.11.1973) נפטר מפצעיו והובא למחרת היום למנוחת־עולמים בבית־העלמין בדברת. השאיר אחריו אב, אם ושלוש אחיות. לאחר נופלו הועלה לדרגת סגן־משנה.

קיבוצו הוציא לאור חוברת וספר לזכרם, ובהם מכתבים שכתבו איש לאחיו, לידידים, לחברות ולמשפחה; בתחילת שנת 1976 נערכה בקיבוצו תחרות בכדורעף לזכרו ולזכר אחיו אפרים, שנפל גם הוא במלחמת יום הכיפורים.

ישראלי, דוד

דוד, בן חנה וישראל, נולד ביום א' בטבת תרצ"ט (23.12.1938), בבצרה שבעירק ועלה ארצה עם משפחתו בשנת 1950. הוא החל את לימודיו בבית־הספר היסודי "אליאנס" בעיר הולדתו, ולאחר שהגיע ארצה למד בבית־הספר היסודי הממלכתי־דתי "בית־יעקב" בירוש־לים. הוא סיים את לימודיו בבית חינוך תיכון, בלימודי ערב, ועמד בהצלחה בבחינות הבגרות. דוד גדל וחונך בקהילה המפוארת של יהודי עירק, ברוח המסורת היהודית, וספג את ערכי הציונות והדאגה לעם ולמדינתו. דאגה זו לוותה אותו בכל מעשיו והיא הובעה ביומן שכתב ובשיריו. דאגה זו והרצון לעשות למען העם הם שהביאו אותו לקשור את עתידו בגורל המדינה ולהתנדב לשרת בצבא הקבע. הוא ידע היטב את קשייה של המשפחה ויצא לעבוד כדי לסייע בפרנסתה. בשעות הערב, לאחר יום עבודה מפרך, השלים את לימודיו והעשיר את ידיעותיו.

דוד גויס לצה"ל במחצית נובמבר 1957 והוצב לחיל השריון. הוא החל את דרכו

בחיל כאיש צוות טנק בגדוד "הבוקעים". בשנת 1959 סיים בהצלחה מפקדי טנקים ושב לשרת בגדוד "הבוקעים". אחרי תקופת שירות סיים בהצלחה קורס קציניים בבית־הספר לקציינים של צה"ל, וקורס קציני שריון. בזכות הצטיינותו כחניך בקורס נבחר לשמש מדריך בבית־הספר לשריון. החל משנת 1957 נעים חייו של דוד בשני מסלולים מקבילים. האחד – שירותו בצה"ל והשני – חיי המשפחה. בשנת 1963 נשא לאישה את אתי, שליותה אותו בנאמנות בכל אשר הלך. הוא השתדל להקים את ביתו קרוב ליחידתו, כדי שיוכל להיות במחיצת משפחתו. בשנת 1964 נולד בכורו עופר ובשנת 1968 נולדה בתו לימור. לבנו, שנולד בשנת 1972, קרא בשם עוז, על שם גדוד השריון שהיה מפקדו. בקן המשפחה שהקימו אתי ודוד שררה אווירה חמה ולבבית. השעות שבילו יחד היו נפלאות ומיוחדות. לכל בילוי משותף הייתה בעיניהם משמעות מיוחדת של פגישה מחודשת, שכן דוד, שהיה מפקד יחידת שריון בשדה, מיעט להגיע לביתו. רעייתו ובניו היו שותפים מלאים לעבודתו בצבא ונהגו לבקרו בבסיס. בינואר 1961 הועלה לדרגת סגן ומונה לתפקיד שליש בגדוד "געש", לאחר ששירת כקצין ניהול בבית־הספר לשריון. באפריל 1961 סיים את שירותו הסדיר והחליט להתנדב לצבא הקבע. הוא ביקש לשרת בתפקידי פיקוד על יחידת שריון בשדה ובשנת 1962 מונה סגן מפקד פלוגת חרמ"ש. בכך החלה דרך ארוכה ורבת פעילות של מפקד שריון בשדה, תקופה שמילא בה תפקידי פיקוד ומטה ושימש כמדריך בקורסים של חיל השריון. בינואר 1964 הועלה לדרגת סרן ומונה מפקד פלוגת חרמ"ש. מפקדיו מעידים כי מילא את תפקידו ביעילות רבה ותוך גילוי יזמה ואחריות. בשנת 1963 סיים בהצטיינות קורס מפקדי פלוגות שריון וקיבל לפיקודו פלוגת מ"כים בגדוד חרמ"ש. בתפקיד זה שילב פעילות מבצעית בהדרכת לוחמים והכשרתם כמפקדים בשריון. יחד עם חניכיו השתתף בפשיטת צה"ל על חרבת־ג'נבא, שנערכה במקביל לפשיטה על הכפר סמוע. כבר אז התגלה כמפקד מעולה, היודע לקרוא את הקרב ולנהלו במקצועיות ויעילות. במרס 1967 נשלח לסיור באירופה יחד עם קצינים אחרים מחיל השריון. לאחר שובו מונה לתפקיד סגן מפקד גדוד. בתפקיד זה לחם במלחמת ששת הימים, במסגרת אוגדת האלוף טל, בקרבות לכיבוש צפון סיני. הגדוד שלו השתתף בקרב לטיהור מעברי הג'ירדי ובכיבוש אל־עריש, ובסיום הקרבות הגיע לתעלת סואץ. עם תום הקרבות נשאר הגדוד באזור קנטרה והשתתף בקרבות מלחמת ההתשה. ב־10 ביוני 1967, יום סיום המלחמה, הועלה דוד לדרגת רב־סרן ובשנת 1968 מונה לתפקיד קצין אג"ם בחטיבת טנקים. בזכות הצטיינותו במילוי תפקידו מונה להיות עוזר קצין אג"מ באוגדת טנקים בסיני. כל הימים לא זנח את שאיפתו להיות מפקד גדוד טנקים. לצורך זאת נשלח למכללה הבינזרועית לפיקוד ולמטה וסיים בהצלחה את קורס המפקדים הבכיר ושילב יחד עם הקורס לימוד גאוגרפיה באוניברסיטת תל־אביב. לאחר סיום הקורס מונה למפקד קורס מפקדי פלוגות שריון ובספטמבר 1970 הועלה לדרגת סגן־אלוף. בשנת 1971 סיים בהצלחה קורס קציני שריון מתקדם ובכך עבר את כל מערכת הקורסים לקציינים בצה"ל. הוא מונה לתפקיד מדריך ראשי בבית־הספר לשריון. באוגוסט 1971 קיבל לפיקודו את גדוד 77 בחטיבה 7. הוא מילא תפקיד זה במשך שנתיים ואחרי־כן מונה לתפקיד סגן מפקד חטיבת "ברק" ברמת הגולן. דוד ראה בתפקיד המג"ד את שיא פעילותו. הגדוד שקיבל היה בשלבי התארגנות ודוד היה זה שהקים את מחנה הקבע הראשון של

הגדוד בסיני. הוא השאיר אחריו יחידה לוחמת מעולה ומשפחת לוחמים מגובשת, שהתגלתה בכל גדולתה במלחמת יום הכיפורים. דוד היה מפקד ששילב מקצועיות וקפדנות עם גישה לבבית ואנושית לחייליו. הוא דרש ביצוע מדויק ומושלם של כל פעולה ועל כן האריך את שעות האימונים והפעילות. הוא היה מודרך על־ידי שאיפה עקשנית לשלמות, ולכן השקיע במלאכתו מאמץ רב והיה הראשון שהחל את יום העבודה והאחרון שסיימו. הוא לא הסתפק בשבחים מפי מפקדיו ושאף לשפר את רמת היחידה. הוא נהג לבדוק בעצמו כל פרט ופרט ולא היה דבר שנעלם מעיניו. כסמח"ט היה אחראי גם על ענייני המנהלה ובתחום זה התגלה כבעל כושר־ארגון ויכולת מעולים. דוד הקפיד על טיפוח יחסי־אנוש בין חיילים למפקדים ודאגתו לפרט הייתה לשם דבר בחיל השריון. הוא גרס שיש להקל ככל האפשר על החיילים ולהיטיב את תנאי השירות שלהם, כדי שיטיבו למלא את המשימות המוטלות עליהם. דוד קרב את בני משפחות החיילים ליחידה, ערך מפגשים משותפים בבסיס ושבת־אחים על חוף הים. כך הפך את הגדוד, ואחר כך את החטיבה, למשפחה מגובשת. מפעלו הגדול כסמח"ט "ברק" היה אימוץ העיירה חצור. למרות הספקות הרבים שהביעו אנשי העיירה וקציני החטיבה, הצליח ליצור מערכת יחסים הדוקה בין החיילים לאזרחים. תושבי חצור סיירו ברמת הגולן, ובקרו במחנות בהדרכת קציני החטיבה. הוא ערך חגיגת בר־מצווה לשלושה־עשר ילדים בני העיירה וארגן בשבילם טיול לירושלים. אך כמפקד ראה כחובה ראשונה במעלה להכין את יחידתו לקרב. הוא עצמו היה מוכן לכל אשר צפנה המלחמה, ויעידו על כך הדברים שכתב בשנת 1958: "אך אם לא אשוב חלילה ולא אוכל חזות בניצחון, אל נא תבכו אותי. כי אֶדוֹם בשלווה ובמנוחה, אשכב לעולמים ולא אשוב עוד. כגודל הנצח בו אדום, כן יהיה גודל שמחתי. כי ידוע אדע, כי לא לשוא אשכבה לי. אשמע את רינתכם, אשר תגיע עד אזני, ואשבע נחת. לא אדרוש תפילה ותחינה, אף לא דמעה אחת למעני. כי זה יהיה חלקי בהקריבי את דמי, את גופי, על מזבח ארצי ואדמתי, עמי ומשפחתי". כשפרצה מלחמת יום הכיפורים נצבה חטיבת "ברק" בקו החזית ברמת הגולן ולחמה בכוחות השריון הרבים של הסורים. דוד וחייליו ניהלו קרבות עקשים ומרים והצליחו למנוע את התקדמותם לתוך רמת הגולן. ביום י"א בתשרי תשל"ד (7.10.1973) איים כוח סורי גדול על מערכי החטיבה באזור ציר הנפט והכפר נפח. מפקד חטיבת "ברק" אלוף־משנה בן־שוהם וסגנו דוד יצאו בראש כוח של ארבעה טנקים, לנסות לבלום את התקדמות האויב באזור. הם השמידו טנקים של האויב זה אחר זה ואף ראו את האויב מתחיל לסגת. דוד המשיך בהסתערות על האויב עד שאזלה התחמושת בטנק שלו והוא יצא להסתער על טנקי האויב מצויד במקלע בלבד. תוך כדי הסתערות נפגע ונהרג. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בהר־הרצל בירושלים. השאיר אחריו אישה, שני בנים ובת, הורים, ארבעה אחים ושתי אחיות. באייר תשל"ה (מאי 1975) הוענק לו עיטור העוז על גילוי גבורה במילוי תפקיד קרבי תוך חירוף נפש. בתארו את מעשיו של דוד, אמר הרמטכ"ל רב־אלוף מרדכי גור: "עם פרוץ הקרבות שימש סא"ל דוד ישראלי ז"ל כסגן מפקד חטיבה ברמת הגולן. ב־7 באוקטובר 1973, תחת לחץ סורי כבד, לחם עד כלות נשמתו באומץ לב, אגב חירוף נפש וגילוי כושר מנהיגות, כשהוא משמש דוגמא אישית לחייליו – עד שנפל בקרב. במעשיו אלה תרם לבלימת ההתקפה הסורית ב'נפח'".

רעייתו ובני משפחתו הוציאו לאור ספר, שבו מתוארת דרכו בצבא וכן כלולים בו דברי חברים לנשק על דמותו; המשפחה תרמה לזכרו פרוכת קטיפה רקומה, לארון הקודש וכיסוי לספר תורה, לבית הכנסת בבית־הספר לשריון.

ישראלי, כרמל

כרמל, בן שרה ומשה־חיים, נולד ביום ב׳ בטבת תשי״ג (26.12.1953) בעפולה. הוא למד בבית־הספר היסודי ״תומר״ והמשיך בבית־הספר היסודי ״גלבוע״ בבית־שאן. אחרי־כן סיים את לימודיו בבית־הספר התיכון־מקצועי ״אורט״ בעפולה. כרמל היה תלמיד חרוץ ושקדן, ואהוב על מוריו ועל חבריו. מורתו מעידה עליו, שהיה ״ישר ונאמן, עירני, תוסס ופעלתני, ומלא אהבה לכל אשר סביבו״. הוא נמנה עם חברי תנועת הנוער העובד והלומד בבית־שאן. במחנה ״גדעון״ של תנועת הנוער השתלם בקורס למכונאות. מרכז הקן מספר עליו, שהיה ״נמרץ וידע לבצע, בבית־החרושת שעבד שם, את התפקידים שנועדו לאנשים המבוגרים״. חובב ספורט היה והרבה לטייל, ובטיולי בית־הספר שימש תמיד ראש קבוצה. על שהשתתף בטיולים ובמסעות הוענקו לו תעודות ומדליונים. את זמנו הפנוי הקדיש לשחייה ולמשחק בכדורסל. כרמל היה חסון וחזק, חברותי ואוהב אדם. תמיד מוכן היה לעזור לזולת והתנדב לסייע לכל. תמיד היה בין הראשונים, שנחלצו לסייע בפינוי הפצועים שנפגעו בהפגזות בבית־שאן. קשה היה לו לשאת מעשי עוול ולא סלח לאדם שנהג בו אי־יושר ואי־צדק. הוא היה אופטימי ועליז, רוחו תמיד טובה עליו והרבה לשיר, להתלוצץ ולהתבדח. שובב היה ואהב מעשי קונדס. הייתה בו שמחת חיים וביטחון עצמי רב. חבריו אהבוהו מאוד על שהיה אדיב, מנומס ונעים הליכות, והרבו לבקרו בביתו. בן מסור היה ונאמן להוריו, ועשה כל עבודה כדי לסייע בפרנסת המשפחה.

כרמל גויס לצה״ל במחצית אפריל 1972 והוצב לחטיבת ״גולני״. הוא היה חייל טוב וממושמע, אחראי ומסור לתפקידו. בביקוריו המעטים בבית לא סיפר דבר על האימונים הקשים והמפרכים, אך הרבה לבדח את שומעיו בסיפורים משעשעים מן הקורות אותו ביחידתו. כשפרצה מלחמת יום־הכיפורים נשלח עם יחידתו לחזית ברמת הגולן. ביום כ״ו בתשרי תשל״ד (22.10.1973), נפל כרמל בקרב. הוא היה בין ראשוני המסתערים אל פסגת החרמון לכובשה. הוא רץ קדימה והמא״ג בידו. צרור יריות פגע בראשו והוא נהרג במקום. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בהר־הרצל. השאיר אחריו אב, אם, שלושה אחים ואחות. לאחר נופלו הועלה לדרגת רב־טוראי.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה כתב מפקדו: ״כרמל ז״ל נלחם כמי שיודע למען מה הוא נלחם, באומץ, בגבורה, במסירות ובהקרבה״. וחברו כתב עליו: ״הוא היה חייל טוב ומסור, ידיד ורע, והושיט עזרה לכל נזקק ברגעים הקשים ביותר״.
הוריו תרמו ספר־תורה לבית־הכנסת בבית־שאן; המועצה המקומית של בית־שאן

הוציאה לאור חוברת בשם "לזכרם", לזכר בני בית־שאן שנפלו במלחמה, וכרמל בתוכם.

ישראלי, משה

משה, בן קורינה וראובן (הנרי), נולד ביום כ"ג בטבת תרצ"ד (10.12.1933) בפלובדיב, שבבולגריה. בשנת 1948 עלה ארצה יחד עם משפחתו, בהיותו בן חמש עשרה. הוא למד בבית הספר היסודי העברי שבעיר הולדתו ואחרי עלייתו ארצה, למד בבית־הספר התיכון־מקצועי "אורט" ביפו. מוצי, כפי שכינוהו בחיבה בני משפחתו וידידיו הרבים, זכה לילדות יפה ומאושרת בחיק משפחתו האוהבת. בקרב משפחתו למד מוצי את אהבת ישראל וארץ־ישראל. מגיל צעיר היה חבר בתנועת "השומר הצעיר" בבולגריה ובמסגרת עליית הנוער עלה לארץ. הוא התחנך תחילה בקיבוץ 'עין המפרץ', שם אהב במיוחד את העבודה בבריכות הדגים, אחר־כך עשה כשנה בקיבוץ 'עין החורש' ואז חזר לבית ההורים וסיים את לימודיו ב"אורט" יפו, במגמה לרדיו. הוא ניחן באינטליגנציה גבוהה ובזריזות כפיים. חבריו התלהבו מן הקלות שבה למד וידע לטפל בכל מכשיר מקולקל. עד מהרה דבק בו הכינוי "ידי זהב" והפך לסמלו המסחרי. חבריו ידעו, שאין בנמצא מכשיר או מכונה, אשר מוצי לא יבין את דרך פעולתם ולא ידע לתקנם כשניזוקו. מוצי גם בורך באוזן רגישה ובלב מבין. הוא אהב להאזין למוסיקה קלאסית, עם הפרטיטורה בידו, כשהוא עוקב בדריכות אחר פרשנות המבצעים השונים. כיוון שהיה חברותי וידיד לאנשים, הדביק רבים מחבריו ב'מחלה' זו והם היו יושבים יחד במשך שעות, בוחרים תקליטים מתוך האוסף הגדול שלו ומקשיבים בלהיטות. ברכה רבה הביאה אהבת המוסיקה למוצי: את אשתו לינקה, למד לאהוב תוך כדי האזנה משותפת למוסיקה של המלחינים הגדולים. מוצי גילה לה את כל האוצרות הגנוזים במנגינות הנפלאות ולימד אותה, בסבלנות אין קץ, לעקוב יחד אתו אחר התווים בפרטיטורה. המוסיקה העסיקה אותו כל כך, עד שהפך במשך הזמן למומחה בנושא ובכל תקופה של שירות במילואים, נתבקש להרצות לפני החבר'ה על מוסיקה ועשה נפשות הרבה לאהבת הצלילים בקרב חבריו ליחידה. נוסף לכשרונותיו בורך מוצי גם באהבה גדולה לבני האדם ובתשוקה רבה לעזור להם ולשמחם כמיטב יכולתו. חבריו ידעו ש"על מוצי אפשר לסמוך תמיד". הוא היה מוכן לעזוב הכל – עבודה או מנוחה – כדי לחוש לעזרתו של חבר הנתון בצרה. הרבה פעמים נזפו בו בני משפחתו, כיון שחשבו, שמנצלים בזדון את טוב לבו הרב. חבריו לשכונה ולספסל הלימודים מעידים, שמוצי היה דמות מרכזית ובולטת. כל החבורה התרכזה סביבו וכל פעולה מוצלחת הייתה תוצאה ישירה של נוכחותו.

מוצי התגייס לצה"ל בתחילת נובמבר 1953. לאחר הטירונות, עבר קורס פקידים ואחר־כך השתלם בקורס לפקידים יחידתיים.

בתום שירותו הסדיר, הוצב במילואים ליחידה של חיל האוויר, שבמסגרתה עסק

שנים רבות בגיוס אנשי מילואים ובשילובם במאמץ המלחמתי. מפקדו מעיד עליו שלא חסך כל מאמץ והעמיד את משרדו לרשות יחידתו גם כשלא נדרש לכך. הוא כתב עליו: "נזכור אותו לא רק כחייל מעולה, חרוץ, נבון ויעיל, אלא גם כאדם יוצא מן הכלל, נעים הליכות ומשרה שמחת חיים וידידות אמת על הסובבים אותו". לאחר השחרור, החל עובד בסניף יפו של בנק דיסקונט. הוא החל כמו כולם, כפקיד באשנב 'עובר ושב', אך עד מהרה טיפס בסולם הדרגות והגיע למשרת סגן מנהל הבנק. באותה תקופה אף זכה ב"פרס קפלן" על ייעול בעבודה. לאחר עשר שנות עבודה בבנק, החליט להיות לעצמאי ופתח סוכנות לביטוח, וגם בה ראה ברכה רבה בעמלו. במלחמת יום הכיפורים, השתתף מוצי במאמץ המלחמתי, במסגרת יחידת המילואים שלו. ביום כ"ב בתשרי תשל"ד (18.10.1973) נפל בעת מילוי תפקידו. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בקרית־שאול. השאיר אחריו אישה ושני בנים, הורים ואחות. לאחר נופלו הועלה לדרגת סמל.

ישראלי, עוזי

עוזי, בן יונה ומנחם, נולד ביום י"א בשבט תרצ"ב (19.1.1932) בכפר יהושע. הוא גדל בכפר, גמר בו את לימודיו היסודיים וסייע להוריו בעבודה במשקם. מגיל רך ראה עוזי את עצמו חקלאי וחלוץ,איש האדמה, שהיה קשור בה בכל לבו. בשנת 1946, בתקופת המאבק, התקבל הנער כחבר בגדודי הנוער של ארגון ה"הגנה". הוא עבר קורס קשרים ושירת עד שנת 1949. במלחמת השחרור ניחתה מהלומה כבדה על המשפחה, כאשר אחיו הבכור של עוזי, יאיר, נפל. עוזי נשאר בן יחיד עם הוריו השכולים ועזר להם בעבודות המשק במסירות, באהבה רבה ובהבנה עמוקה.

שלטונות צה"ל שחררו אותו מן השירות הפעיל בצה"ל על־מנת שיוכל להיות עם הוריו ולעזור להם במשק. למרות זאת נקרא עוזי לתקופות של שירות מילואים בכל שנה ובמהלכן עבר קורסים ועלה בסולם הדרגות בצה"ל. אחרי שהשתלם בקורסי קשר ושימש מש"ק־קשר, נשלח לקורס קצינים בשנת 1952, ובשנת 1956 השתלם בקורס צוותי אמכ"ס. בשנות החמישים הצטרף עוזי לגל ההתנדבות הגדול של בני המושבים ושימש מדריך במושבי עולים בנגב. באותה עת גם עשה כמג"ד גדנ"ע באשקלון ואחרי־כן כקצין קשר בפיקוד הצפון. לאחר שהשלים את הקורס לצוותי אמכ"ס הוצב לחיל השריון ובשנת 1957 השלים קורס לקציני שריון. חוות הדעת של מפקדיו מעידות על הערכתם העמוקה לעוזי המפקד ואיש הצבא המסור. באחת מהן נאמר: "מסור מאוד וקנאי לאנשיו ולכלים. אחראי וחרוץ, איש משק וארגון מצוין... בעל רוח טובה וחברית למופת". במלחמת ששת הימים היה עוזי סגן מפקד פלוגה ופיקד על שתי מחלקות שריון בקרבות לכיבוש העיר שכם. הוא נפצע בקרב ושכב זמן־מה בבתי־חולים בחיפה ובעפולה עד שהחלים. בשנת 1970 השלים קורס מפקדי פלוגות שריון. עוזי הקים בכפר יהושע משק לתפארת, ועם חברתו לחיים, ביבה,

הקים גם בית חם ומאיר פנים. אמרו עליו חבריו: "עוזי.... דמות בלתי נשכחת ואולי סמלית של 'הישראלי הטוב', החקלאי בימי חול, אשר ידע להפוך את מקצוע החקלאות לפאר הצלחה, אשר ראה בעבודתו ייעוד ואשר בימי המלחמה והמילואים היה עושה הסבה מחקלאי של ימי שלום למפקד"... בקלות מפליאה היה עוזי עובר מיישותו החקלאית לזו של המפקד, ופקודיו ראו בו אישיות כריזמטית, שהפנטה אותם, בהרגישם בקרבתו ביטחון גם בשעות הקשות ביותר. ועוד אמרו עליו: "להיות ראשון – היה הדחף ליצירה בחיי יום־יום, זה גם היה הדחף בהליכתו לקרב". כשפרצה מלחמת יום הכיפורים נזעק רב־סרן עוזי אל יחידתו בסיני. ביום י"ח בתשרי תשל"ד (14.10.1973) עמד בראש טור שריון, שהסתער לעבר איסמעיליה. מעטים מול רבים, דלים בנשק אך איתנים ברוחם, עצרה הפלוגה בפיקודו של עוזי את אלפי המצרים שאיימו על הקווים החיוניים של כוחותינו. בקרב זה נפגע הטנק של עוזי והוא נהרג. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בכפר יהושע. השאיר אחריו אישה, שני בנים ובת והורים.

במכתב למשפחה האבלה כתב מפקדו: "רס"ן עוזי ישראלי שירת ביחידתי בתפקיד של מפקד פלוגה. הוא נפל בקרב ביום י"ח בתשרי תשל"ד (14.10.1973), בגזרה המרכזית של תעלת סואץ, בצדה המזרחי. חדור הכרת ערך המשימה, אשר הייתה לעצור את האויב למען שמור על שלימות בתינו ומשפחותינו. בנכם, רס"ן עוזי ישראלי, היה מפקד פלוגה למופת והנהיג את אנשיו בקרב אשר בו השתתף. בזכותו ובזכות חברינו הנופלים מיגרנו את האויב המצרי. בשמי ובשם כל חיילי החטיבה הנני מביע את צערנו העמוק ואת השתתפותנו באבלכם הכבד. בבניין הארץ תנוחמו".

דברים לזכרו של עוזי פורסמו בביטאון תנועת המושבים.

יששכר, ניסן

ניסן, בן מלכה ושמעון, נולד בשנת תש"י (1950) בבגדד שבעיראק, שמה הגיעה משפחתו מפרס, ארץ מוצאה. בשנת 1951 עלתה המשפחה ארצה והשתקעה בשכונת תל־גיבורים בחולון. הוא למד בבית־הספר היסודי "חב"ד" ביפו ואחרי־כן סיים את לימודיו בגימנסיה הטכנית בתל־אביב. ניסן ראה את עתידו בתחום החינוך והדרכת בני נוער. עוד כשהיה תלמיד הצטרף לתנועת הנוער העובד והלומד והשתתף בפעולותיה. הוא נטל חלק במפגשים חברתיים, במחנות עבודה, בטיולים ובמסעות.

ניסן גויס לצה"ל במחצית אוגוסט 1968 והתנדב לחיל הצנחנים. הוא סיים בהצלחה קורס מפקדי כיתות וקורס צניחה וזכה לענוד כנפי־צנחן. כמו כן השתלם בקורס למש"קי תול"ר. הוא שירת בחיל בתקופה שיחידות החיל השתתפו בפעילות מבצעית רבה, והשתתף במרדפים אחר מחבלים בבקעת הירדן ובקרבות מלחמת ההתשה בגזרת תעלת סואץ. ניסן היה לוחם מעולה שמילא בדייקנות ובשלמות את כל המשימות שהוטלו עליו, היה מקובל על מפקדיו ואהוד על חבריו ליחידה.

בסוף אוגוסט 1971 שוחרר ניסן מהשירות הסדיר והוצב ליחידת מילואים של חיל הרגלים המשורין. אחרי ששוחרר למד ניסן במדרשה למדריכי נוער ב"בית ברל" שבצופית והוסמך כמדריך נוער. הוא שימש כמדריך וכמרכז בתי נוער בבית־שמש ובבת־ים, והקדיש את כל מרצו ואונו לעבודה עם בני הנעורים – עבודה שראה בה ייעוד ואתגר גם יחד. הוא הכין לנערים תכניות פעולה מגוונות, כגון: מסיבות, טיולים ותחרויות ספורט. חניכיו הצעירים אהבוהו והעריכו אותו בזכות נכונותו להקדיש את כל זמנו לעבודה אתם, ובשל יכולתו למצוא את הדרך ללבותיהם ולעמוד על מאוויהם ושאיפותיהם. ניסן הקדיש את רוב זמנו הפנוי לעיסוק בספורט. הוא רצה להרחיב את פעולתו בתחום זה ועל כן החל ללמוד במדרשה למורים לחינוך גופני שליד סמינר הקיבוצים בתל־אביב. הוא אף הצליח לשלב את לימודיו בעבודתו כמדריך ואחראי בבתי הנוער. ניסן היה בעל נפש עשירה ורגישה. הוא העלה את חוויותיו ואת רגשותיו על הכתב והשאיר אחריו אוסף של יומנים, ובהם דברים שכתב ושירים שהביעו את שהתרחש בלבו. במלחמת יום הכיפורים השתתפה יחידתו בקרבות הבלימה וההבקעה נגד המצרים בסיני. ניסן השתתף בקרבות הקמת ראש הגשר על תעלת סואץ. ביום כ' בתשרי תשל"ד (16.10.1973) נפגע ונהרג בהפגזת אויב על כוחותינו באזור דוור־סואר, ממערב לתעלה. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בחולון. השאיר אחריו הורים, שני אחים וארבע אחיות. לאחר נופלו הועלה לדרגת סמל.